image
not
available

13
26 D
26

Digitized by Google

Ortus Sanitatis.

De herbis ⁊ plantis.
De Animalibus ⁊ reptilibus
De Auibus ⁊ volatilibus.
De Piſcibus ⁊ natatilibus.
De Lapidibus ⁊ in terre venis naſcentibus.
De Urinis ⁊ eaꝝ ſpeciebus.
De Facile acquiſibilibus.
Tabula medicinalis cum directorio generali per omnes tractatus.

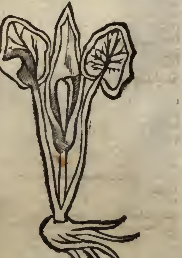
BIBL. SS.
IO. & PA.
DE URB.

B

Omnipoten-
tis eterniq; dei: totius na
ture creatoris opera mira
bilia admirandaq; mecũ
vicibus iteratis crebrius
ꝑcogitãdo reuolui. Qua
liter a mundi exordio celo
creato luciđiſſimis ipſuz perornauerit ſtellis.
Quibus ⁊ influendũ increata omnia ſub celo
vim dedit ⁊ virtutẽ. Quo etiã elemẽta quat-
tuor miro inter ſe modo differentia ex nihilo
pulcherrimo ꝓduxerit ordine. Ignẽ vz ca. ⁊
ſic. Aerẽ cali. ⁊ humi. Aquã fri. ⁊ humi. Ter
raz ſiccã ⁊ frigi. Suã propriã vnicuiq; ꝑbẽs
naturã. Qualiter inſup ſũmus artifex ⁊ ma
giſter herbis: lapidibus: cũctiſq; aĩantibus
productis: ad vltimũ hoĩez: ceteris oĩb⁹ crea-
turis nobiliorem fecerit atq; formauerit. Ac
ſic cuncta diſpoſuit: vt cũcta ſub celo eſſe vitã
ac modũ hñtia. Stellis mediãtibus ſuã ſorti
renť naturã ac ſubſiſtẽtie ꝑmanẽtiã. Eſſentq;
in oĩbus ex quattuor erumpẽtibus elementis
ſiue herbis: lapidib⁹ ſiue etiã aĩalibus quat-
tuor elemẽtorũ nature: caliditas: frigiditas:
humiditas: ſiccitaſq; ꝑmixte. Etiã in huma-
nis corporibus in mẽſura ac tẽperamẽto opti
mo vite ac nature hoĩs cõueniẽti. Et illo ſtan
te tẽperamento ꝑfecta hõ potiretuř ſanitate.
Ipſo vero diſſoluto ꝑ debiti regiminis diſſo-
lutionem: cũ caliditas victrix ſup ceteras exi-
ſteret naturas frigiditatem expellere labora-
ret. Aut caliditatẽ frigiditas extinguere ve-
lit. Siue hõ cũ inordinatis repleret̃ humori-
bus. Uel a naturali humiditate: ſi nimiũ per
defectũ recederet. In magnas ſtatim incide-
ret infirmitates morti appropinquãs. Huius
aũt ratio diſſolutionis naturaꝝ. In qbus ho
minũ vita cõſiſtit ⁊ ſanitas. Nõ vna ſed mul-
tiplex foret aſſignãda. Nũc eteni celi occulte
venenate influẽtie hoĩs nature ꝯtrarie. Tunc
vero aeris impuritas: ſeu cibus incõueniens:
laborq; ĩordinatus. Alieq; q̃plures a ꝑfecta
ſanitate trãſferẽtes hoĩem. Quas enumera-
re oẽs ſi velim facilius mihi foret arene ma-
ris (vt arbitror) reddere rõnem. Profecto cũ
plus mille circũſtent pericula hoĩem. Sũtq;
accidẽtia ſanitatẽ hoĩs diſſoluẽtia. Iuxta ſy-
derũ variũ influxũ fere innumera. Ita vt quo
vere ſecurus ſit hõ ſanitatis aut vite vix vl-
lum momentũ ſit reperibile. Nec tacitus duz
mecũ reuoluerem. Ex aduerſo memorabar
creatoris ſapiẽtiam: qua ab initio generi hu-
mano in tantis ꝑ euz ꝯſtitutis periculis de ſa
lubri cõueniẽtiq; remedio prouiderit: herbis
ſcilicet animãtibus ceteriſq; creaturis qbus
eam virtutẽ indidit vt naturas diſſolutas re
ducerent ad debitũ tẽperamẽtuz armoniã ⁊
proportionẽ. Una eteni herba calefacit: alte-
ra frigiditatẽ inducit: queq; ſm gradum ſue
cõplexionis ⁊ nature. Ceterq; ſic creature in
aqs ſeu terra eſſe habẽtibus: ad cõſeruationẽ
vite hoĩs ꝯferunt. Creatore nature ita diſpo
nẽte. Ut harũ virtute herbarũ creaturarũq;
ceteraꝝ hõ viribus deſtitutus ꝑ primaꝝ qua
litatuz diſtẽperamentũ in integrã redire poſ-
ſit ſanitatẽ. Et qa in hac mortali trãſitoriaq;
vita cariorẽ ac deſiderabiliorẽ vere ſanitatis
corporis theſaurũ: hoĩem poſſidere ſit impoſ-
ſibile. Sapiẽte dicẽte Eccleſiaſtici. xxx. Me-
lior eſt inqt oĩ auro ⁊ argento ſalus aĩe ⁊ vali-
dum corpus q̃ cenſus imẽſus. Nõ eſt eni cen
ſus ſup cẽſuz ſalutis corporis. Uiſuz eſt mihi
fore optimũ eũ componere librũ multitudinẽ
figuraꝝ ſub certis proprijs coloribus effigia-
tarũ herbaꝝ: lapidũ: aĩaliũ: ceterarũq; crea
turarũ cõtinentez ipſarũ etiã deſcriptã virtu
tez. Nec laudabilius efficere me potuiſſe hoc
opere: cũ beneualẽtibus magnũ afferat ſola-
tiuz: patiẽtibuſq; cõferat nõ modicã vtilita-
tez. Idipſuz aũt ꝑficiendũ me primo principa
liſſimeq; charitas vrgebat: q̃ eorũ inopie me
fecit cõpati: qbus tẽperalis non ſubminiſtrat
facultas. pro neceſſitate cõducendi medicos ⁊
apotecarios pecunia eis deficiẽte. Nã hi hu-
ius doctrina libri adiuti: ſumptib⁹ ad modũ
exiguis ꝯcurrẽtibus. Ipſis ſibi cõferre vale-
bunt ꝑſeruatiua remedia ꝑfectaq; medica-
mina. Ad idẽ aggrediendũ nõ minus me mo
uit: ſed ⁊ ꝑmaxime nobilis quidã dñs qui re-
gna terraſq; varias peragrãdo: videlicet ale
maniã: Italiã: Hyſtriam: Slauoniã: Croa-
ciaz: Dalmaciã: Greciã: Corfoniã: Moreã:
Candiam: Rhodũ: Cypriam: Terrãquoq;
ſanctã cuz ſua ciuitate Hieruſalem. Ab inde
paruã eũdo arabiã verſus montem Synai: a
monte Syna verſus mare rubrum Alcayr ⁊
Babylonẽ: per alexandriã vſq; in Egyptũ:
⁊ cetera de ſepe dictis herbis: aĩalibus: lapidi
bus: ceteriſq; ad cõfectionez medicinarũ ne-
ceſſarijs: ⁊ ꝓpter raritatẽ incognitis: magnã
accepit experientiã: caꝝ virtutez deſcribẽs ac
earũ ſimilitudines ſub lineamẽtis cõuenien-
tibus: certiſq; coloribus effigiare ꝓcurauit.
Que etiam oĩa ⁊ ſingula ſub debitis figura:
forma: colore: exquiſitoq; ordine in preſenti

opere depicta inuenies. His igitur duobus permotus laudabile hoc opus incepi: dei fretus auxilio: cōfeciqꝫ ex probatiſſimis medicinarum mgr̄is: Auicēna videlicet Hypocrate: Galieno: Vincētio: Serapione: Plateario: Plinio: Dyaſcoride: Pādecta: Iohāni meſue: Paladio: Cōſtantino: Almāſoꝛi. Ceteriſqꝫ ꝙplurimis nō minus expertis. Placuitqꝫ vt oꝛtus ſanitatis appellaret̄. ¶ Diuiditur autē hic totus liber in tractatus octo: quoꝝ vnuſqſqꝫ ſingularē cōtinet materiam. Primus itaqꝫ tractat de herbis ceteriſqꝫ q̄ ad vſuꝫ medicine cōcurrūt. In quo etiā herbaruꝫ aptas figuras cōperies. Scd̄s de natura cōplexioneqꝫ multoꝝ aīaliuꝫ vitā in terris ducentiū. Tertius de auibus earūqꝫ naturis Quartus de piſcib⁹ earūqꝫ ꝓꝓrietatib⁹ ⁊ naturis. Quintus de lapidibus ꝑcioſis eoꝛūqꝫ virtutib⁹. Sextus de diſpōne vrine eius coloꝛe ⁊ ſignificatione. Septimus ꝯtinet regiſtrū pꝛo facili inuētione egritudinuꝫ ⁊ remedioꝝ. Octauus ⁊ vltimus ꝯtinet tabulā ſm alphabeti oꝛdinē: oīa in hoc libꝛo cōtenta demonſtrātem. Pergat hic oꝛtus nr̄ redolēs ameniſſimus in vniuerſuꝫ oꝛbē: cūctoſqꝫ ſeſe deſiderātes recreet. Tibi igit̄ o creatoꝛ celoꝝ terreqꝫ qui cūctis herbis aīalibus: lapidib⁹ ceteriſqꝫ in ope hoc ꝯtētis: influxiſti curatiuā virtutē: ſincēſas refero gr̄as: cū theſauꝝ hūc hacten⁹ abſconditū mihi dederis in lucē ꝓducere. Tibi honoꝛ ⁊ gloꝛia i ſecula ſempiterna. Amē.

Capitulum. i.

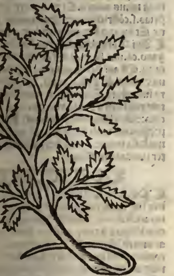
Arona. Pandecta ca. i. Aaron grece a arabice Siricantica. Latine vero barba aaron: vel laurus: vel ſerpentaria minoꝛ. Ibidē aaron herba eſt hn̄s folia dꝛagontee ſilia: ſꝫ minoꝛa ⁊ plana: nō varia hn̄s virgā duaꝝ palmaꝝ: ⁊ coloꝛē purpureū. Cuius ſemē coloꝛis eſt crocei: ⁊ hꝫ radicē albam habētē bulbi rotūditatē ſilem tragontee q̄ cruda ⁊ cocta mādIucari pōt: qꝛ non eſt valde amara. Folia eius poſita in ſale manducant̄. Eſt ca. ⁊ ſic. cōplexionis in. i. gra. virtutis diſſoluēdi: laxandi ⁊ extenuandi. ¶ Gal. lib. ij. de cib. circa fi. ca. de aarō. Eſt qdē radix huius plante ꝯſilis comeſta ei que rape. Et ſubdit. Et opꝫ quidem pꝛioꝛ eſt ipſius effundere aquā ſm elixationē: deinde in alterā calidam intromittere: vt in caulibuꝫ ⁊ lenticula dictū eſt. Et idē lib. vj. ſim. far. ca. aaron ſiue ſerpētaria minoꝛ. Hec eniꝫ ex terreſtri ꝓceſſit ſuba calida. Et ideo abſterſiue virtutis eſt: non tn̄ violenter ſicut dꝛagontea: ſꝫ in calefaciēdo ⁊ ſiccādo pꝛimi gradus ſm vtrūqꝫ. Sed vtiliores ſunt radices ipſius. ¶ Paulus ca. aaron calide ⁊ ſicce eſt complexionis in. i. gra.

Operationes.

¶ Dyaſ. ca. Aaron. Virtus ſiue opatio ipſi⁹ A
eſt in ſemie radice ⁊ folijs: q̄ mixta fimo bubalino ⁊ cath aplaſmatib⁹ adhibita podagricis
medet̄. ¶ Radix ei⁹ extenuat pingues humo B
res nō mediocriter. Vn̄ ad expellēdū toꝛacis humoꝛē vtiliſſima eſt tota herba. Extenuatoriā hꝫ virtutē: ſed nō foꝛtē ſicut dꝛagontea: ſic tn̄ calefacit. ¶ Radix eius collecta repoint̄ C
ſicut dꝛagontea ⁊ ciclamis. ¶ Pandecta ad D
menſtrua pꝛouocanda: ſuccus eius ꝑ peſſariū initiatur. ¶ Cōtra inflationes auriū tuburo E
ſitates aaron cuꝫ ipſa herba bulliat̄ in vino ⁊ oleo cōmuni addito cymino fiat inde emplaſtrū. ¶ Cōtra emoꝛroides vl' ficus herba ipſa F
⁊ tapſus barbatus decoquant̄ in vino vel aq̄ ⁊ fiat ſup eis eucatiſma. ¶ Cōtra frigida apo G
ſtemata herba ipſa cū tuburoſitatibus cū auxūgia veteri teratur: ⁊ i teſta calida ponatur ⁊ ſupponat̄. ¶ Cōtra ſcrofulas nouellas her H
ba ipſa ⁊ ſquilla cū auxūgia vꝛſina veteri ſupponat̄. ¶ Ad faciē depurandā ⁊ cutim ſubti I
liandā ex tuburoſitatibus ſuis deſiccatis fiat puluis ſubtiliſſimus: ⁊ cōficiatur cū aqua roſaruꝫ: ⁊ ponat̄ ad ſolē donec aqua ex toto ꝯſumatur: ⁊ ita fiat ter vel quater vel amplius: ⁊ ex puluere ſolo vel confecto cū aqua roſaꝝ illiniatur

liniatur facies: ⁊ hec vocatur gerſa vl' ceruſa ſerpentarie minoris. Et ſiliter pōt fieri de maio
K ri. ¶ Gal. ij. ð cibis. Eſt eniȝ ipſius nutrimē tum bonū ſi aliqs ex pectore ⁊ pulmone aliqd expellere vellet in ipſis collectoꝝ ⁊ groſſoruȝ
L ⁊ viſcoſoꝝ humorū iam comeſta. ¶ Gal. de ſim. far. Radices aaron comeſte incidūt inci ſione tēperata humorū groſſiciē: quare ⁊ exſcreationibus que ex torace ſunt idonee. Dra gontea vero ad hoc magis eſt idonea.

Capitulum. ij.

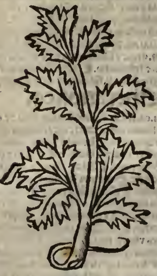
Brotanū gre. ⁊ la. ara. heſum. ¶ Pli.
a li. xxi. Abrotanū eſt herba iocūdi odo ris ⁊ grauis: floret eſtate: flos eius eſt aurei coloris: vacuuȝ ſponte prouenit. Seritur autē ſemine meli' ꝙ ſurculo vl' radice. ¶ Se. li. aggre. ca. Abrotanū. Sūt ei' due ſpecies. vna dr̄ maſculus ⁊ alia femia: ſȝ femia eſt fe re ſicut maſculus: ⁊ dr̄nt ī hoc ꝙ ipſa ē plāta ſilis arbuſto hn̄s folia alba: ⁊ ē plena folijs q̄ ſunt ſup ramos ei' ſciſſa parua ſciſſura ſicē fo. feniculi: ⁊ in ſūmitate ei' eſt flos ad rotūdita tem tendēs: aurei coloris: apparēs in eſtate: ⁊ hȝ odorē bonū cū pauca grauedine amari ſa poris. Maſculus ꝟo hȝ ramos lignoſos ali quātulū ⁊ ſubtiles: ⁊ eſt hn̄s ſemina parua ſi cut abſinthiū. ¶ Dya. ca. ð abrotano. Abro tanū qð multi eracleā dicūt aut gliciaconon. ⁊ eſt femina: ei' frutex eſt cū albis folijs ⁊ mi nutis ⁊ diuiſis ſicut criſo: circa ipſa flores ha bens auroſos: ⁊ in eſtate naſcentes: ⁊ ipſa eſt odorata cū aliqua grauedine: guſtū hȝ ama riſſimū: tale. n. ē ſiculū abrotanū. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. i. Abrotanū ex eo ē maſculus ⁊ fe mina: ⁊ ipſi' ſubā eſt terrea quā ſubtiliauit ca lor: ⁊ ſapor ei' eſt amarus: ⁊ eſt ī eo paꝝ ſtipti citatis: ⁊ ē ca. ī. iij. gra. ⁊ ſic. in. ij. Et ē calidi' abſinthio ⁊ min' ſtipticū vel acerbū: ⁊ eſt cuȝ quadā ſalſedine: pp qð cacoſtomaticū eſt. Sȝ abſinthiū euſtomaticū eſt: precipue ponticū. ¶ Aui. li. ij. ca. de abrotano. Abrotanū ē ca. ⁊ ſic. in. ij. gra. ⁊ ē ſubtile amaꝝ: ⁊ in ipſo ſūt terreitas ⁊ ſubtiliatio. ¶ Pla. Abrotanū eſt ca. in. i gra. ſic. in. ij. ſubtile amaruȝ aduſtuȝ.

Operationes.

¶ Pan. ca. x. Si ex abrotano fiat cinis: ⁊ ex A
eo facto lixiuio caput lauet: curat allopiciaȝ: hoc operatur ſiliter ipſa herba ī lixiuio bulita.
¶ Semen ei' in aqua bulitū curat aſima ⁊ pe B
ctoris cōſtrictionē. ¶ Abrotani fumigiū ſer C
pētes excludit. Succus ei' bibitus valet ꝯ ve
nenū reptiliū. ¶ Eucariſma ex aqua ebulitio D
nis ipſius factū prouocat mēſtrua. Ipſa herba cū oleo veteri trita ⁊ puncta: frigora ſtiptica
febriuȝ curat. ¶ Gal. in li. vt. ſ. Abrotani fo E
lia ⁊ flores vlcerū mundificatiua apparent ⁊ exacerbatiua: qnetiam quotquot ſm piodos occupant: ſi etiā ſupfricaueris ante inuaſionē minus rigebunt: ꝙ aūt lumbrico occidat de
cens eſt: eo ꝙ ipſuȝ eſt amaꝝ. ¶ Et elixū cum F
malo citonio: vl' pane appoſitū ſanat inflatio nes oculorū: ⁊ ꝯfert puſtulis cruda ipſa her
ba ⁊ elixa. ¶ Abrotanū vſtū ca. ⁊ ſic. eſt ꝟtu G
tis plus q̄ꝫ cucurbita ſicca vſta. Idem iſta vl ceribꝰ humidis cōuenit ſine īflāmatiōe: ⁊ ma xime ei q in prepucio pudendi exigere cerni tur. Et ideo ad alopicias ꝯfert cū oleo vete ri. ſ. anetino aut ſiſamino. Eſt. n. ſubtiliū ptiū
mordicatiuū ⁊ calidū. ¶ Aui. Abrotanū adu H
ſtuȝ ꝯfert alopicie: ꝓprie cū alkerua: aut oleo de rafano. Et abrotanū cōfert ad hoc vt na ſcat herba que tarde ē natiuitatis: qn̄ coquit
cū qbuſdā oleis pp ſuā aptionē. ¶ Et cōſtrin I
git ſanguinē gingiue: ⁊ reſoluit apoſtemata
flegmatica. ¶ Dyaſ. Semē abrotani elixū ī K
aqua: aut crudū infuſum in aqua: ortomicis medet ꝯquaſſationibꝰ pleureticis ⁊ paraliti cis cū betonica ⁊ ꝯdito data: ⁊ ſciaticis ⁊ diſ
ſurie ſingulare preſidiuȝ eſt. ¶ Sera. Soluit L
ventrem: expellit lūbricos ⁊ aſcarides: ⁊ ſol uit ſuperfluitates flegmaticas ab inteſtinis.

Iſto ſemine caremus in partibus iſtis.
M ¶ Additio Gal. Oleũ ei⁹ tollit rigorẽ ⁊ emi
graneã frigidã: ⁊ generat pilos ĩ barba: ⁊ p̲
prie confert morſui aranee ⁊ ſcorpionis ſi bibe
tur: tamen dolorez capitis infert ſi abundãs
fuerit eius bibitio.

Capitulum. iij.

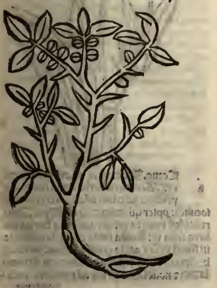
Abſinthiũ la. gre. abſinthion. ara. ſa
a ricon. Abſinthiũ grecũ nomẽ eſt: cui⁹
p̲babili⁹ ẽ qꝺ in ponti regione naſcit̃.
Vñ ⁊ põticũ appellat̃. Pla. li. ꝺ ſim. me. Ab
ſinthij duo ſũt genera: vnũ ĩ põto inſula repit̃.
Vel qꝛ ponticũ hꝫ ſaporẽ: colorẽ hꝫ viridẽ: ſa
pore amaꝝ ⁊ tale minoris ẽ effect⁹. Aliud eſt
abſinthiũ romanũ: ⁊ indi⁹ ex eo ẽ qꝺ ẽ ĩmotũ
ab odore maris: ⁊ qꝺ orit̃ ĩ terris liberis: ⁊ hꝫ
folia alba lenia ⁊ plana in fine veris colligit̃: ĩ
vmbra exſiccat̃: ⁊ p̲ annũ ſeruat̃. Abſinthiuꝫ
duas vĩtutes hꝫ ecõtrarias: ꝯſtrictiuã ex groſ
ſitudine ſubẽ ⁊ ponticitate: laxatiuã ex caliditate
tate ⁊ amaritudine. ¶ Gal. ĩ epl̃a quã Glau
coni miſit. Abſinthiũ ingt ꝟtutes ꝯrias hꝫ:
vnã laxatiuã: ⁊ alterã ſtipticã: pp̲ hoc ſi dat̃ ĩ
morbo nõdũ digeſto: materiã vt fugat ĩobe
diẽs indurat: vñ quaſi bellũ facit. Virt⁹. n. la
xatiua materiã mouet: vt cũ egeſtione exeat:
⁊ virt⁹ ſtiptica materiã ĩdurat: ⁊ p̲hibꝫ ne mo
ueat̃ quare laborat nã. Quo data cũ materia
morbi digeſta ẽ ſit obediẽs: faciliſqꝫ ad excũ
dum duob⁹ modis. Vno qꝛ vis laxatiua eius
materiaꝫ diſſoluit. Altero qꝛ ponticitate ſua
cõperimẽte adiuuat ad excludendũ materiaꝫ
morbi: q̃ eſt ĩ ꝯcauitatib⁹ mẽbroꝝ. ¶ Et Hy
po. in quadã epl̃a. Abſinthiũ ẽ calidũ qdẽ me
diocriter: ſuccus autẽ nimis humores colerĩ
cos ſi fuerit infuſũ ĩ vino: p̲ vrinã purget: pp̲
qꝺ in vẽtre flegma ꝯſiſtẽs nihil iuuat: ꝟtutẽ
enim ſtipticã hꝫ: ⁊ q̃ in eo eſt amara virt⁹ eſt.
¶ Cõſtã. in li. graduũ. Abſinthiũ ca. eſt in. i.
gra. ſic. in. ij. Ex li. de na. re. Vnũ ẽ genus ab
ſinthij viride magis amaꝝ: aliud ꝟo ſubal
bidũ nimis amarũ. Et vr̃ habere qualitates
ꝯrias. ſ. cõſtrictiuaꝫ ex groſſitudine ſubſtan
tie. Et laxatiuã ex amaritudine ⁊ caliditate.
¶ Aui. Abſinthiũ eſt herba ſimilis folijs ori
gano. ca. in. i. ſic. in. ij. Et ei⁹ ſuccus ſiccior eſt
in. iij. Eſt aũt herba amara ⁊ ſtiptica aperiti
ua ⁊ acuta. ¶ Pli. li. xxvij. Abſinthij gene
ra ſunt plura. Santonicũ dictũ a gallie ciui
tate ponticuꝫ a ponto vbi eo pingueſcunt pe
cora: ⁊ ob id ſine felle repeniunt̃. Hoc ẽ aliud
preſtantius multũqꝫ italico eſt amarus. Sed
medulla pontici ducis herba faciũ... ĩ in
ter paucas vtiliſſima.

Operationes.

¶ Pli. li. vt. ꝺ. Abſinthiũ ſtõꝫ roborat: ⁊ ob A
hoc hic ſapor trãſfert̃ in vina. Nauſeas ma
ris arcet in nauigationib⁹ potuꝫ. ¶ Succus B
eius libros ⁊ ligno p̲ multos ãnos a vermib⁹
ac murib⁹ ſeruat. ¶ Ad digeſtionẽ ẽt ⁊ ſtõm C
confortandũ multũ valet: ſi coquat̃ cũ oleo: ⁊
inũgant̃ corpora humana ex eo a morſu ⁊ mo
leſtia puli cũ ea preſeruat. ¶ Contra loque D
lam amiſſuꝫ optimũ remediũ eſt. Eſt ergo ab
ſinthiũ herba quidem amariſſima: ſaluti hu
mane cõmoda. ¶ Aui. Abſinthiũ prohibet E
pannos a tineis ⁊ corruptiõe ver miũ. Abſin
thiuꝫ libros a muribus ⁊ tineis tutos reddit.
¶ Cõtra lũbricos ſucc⁹ abſinthij cũ puluere F
betonice vel cẽtaurie: vel p̲ſicarie: vel nucleo
ruꝫ p̲ſicorũ ſucco: vel ſuoꝝ folio deſ. ¶ Ioh. G
me. ĩ ca. de abſin. Abſinthiuꝫ educit colerã a
ſtõ ⁊ inteſtinis ⁊ epate: ⁊ extẽdit̃ operatio ei⁹
ad venas: ⁊ mundificat eas ab humore colerĩ
co ⁊ aquoſo: ⁊ interdũ ducit ipſum p̲ vias vri
ne: ⁊ p̲ſeruat abſinthiũ a putrefactiõe: ⁊ pro
prie potus infuſionis ipſi⁹ ĩ vino decoctionis
ſingulis dieb⁹ circiter. ꝫ. i. aut. ij. vel aqua ſub
limatiõis ei⁹. ¶ Et oleũ ex eo factũ ꝯfert do H
lori auris et tinnitui et ſurditati: et colluit̃ os
aceto decoctiõis ei⁹ a cortice citri: et ꝯfert fe
tori oris.

torí oris. Et abſin. corroborat ſtõm ⁊ epar: ⁊
I excitat appetitũ mortuũ. ¶ Oppilatiões apit
⁊ morbos oppilatiuũ curat: ⁊ ꝟmes interficit
⁊ educit ꝑprie empſin in hũc mod. ℞. abſin. ℥.
ij. euforb. vnc. i. cornu cerui. aduſti. vnc. 5. mell'
K q̃tũ ſufficit. ¶ Cõfert ⁊ abſin. iuuamẽtũ ma
gnũ febrib⁹ lõgi tpis: ⁊ febrib⁹ oppilationũ.
L ¶ Mod⁹ opatiõis ſucci ei⁹ exꝓme ſucci ipſi⁹
quãtitatẽ quã volueris: ⁊ ꝑpe ĩ medio veris:
⁊ purifica illũ ſm modos notos ⁊ fac ſiccare
in ſole vel cinere ca. in vaſe vitreo ſicut ſiccaꝛ
aloes. Aq̃ aũt ſublimationis eius fit ſic̃ fit aq̃
roſaꝝ: ⁊ ſilia q̃ fiunt in vaſis ſublimationuꝫ.
M ¶ Additio. Dyaſ. Qui de eo ſumit ante vi-
ni potationem prohibet ipſum inebriari. Et
ſi miſceretur cum oleo locus ex eo inunctus
non tangeretur a cimicibus.
N ¶ Additio. Sirupus Democriti de abſin-
thio q cõſeruauit eũ ab ĩfirmitatib⁹ oĩb⁹ die-
bus vite ſue: ⁊ ẽ ɔferẽs ad d̃bilitatẽ ſtõi ⁊ ſple
nis: ⁊ corruptionẽ cõplexiõis: cui⁹ hec ẽ pmix
tio. ℞. ſcis abſinthij amboꝝ myrrhe. añ. ʒ. ij.
yreos: ⁊ ſe. feniculi: ⁊ pipis albi: oĩum añ pon
dus. ʒ. i. caſſie. ʒ. iiij. Teranꝛ ⁊ ponãꝛ ĩ vaſe vi-
tri: et fundanꝛ ſup ea vini albi quãtitas q̃ ſu-
mergat ea additione digitorũ. iiij. ⁊ ſtringaꝛ
ex capite ſuo: et adminiſtreꝛ poſt ſex menſes:
et in qbuſdam deſcriptionibus dauid vnũ.

Capitulum. iiij.

Ccatia gre. et la. ſꝫ ara. altarti. Aui.
a li. ij. ca. de accatia dicit: ꝙ ẽ ſuccus al-
tarti: hoc aũt carẽtes facim⁹ de ſucco
pronellorũ. Accatia ſm quoſdã eſt ſucc⁹ pru
nelloꝝ ĩmaturoꝝ: q̃ latine vocanꝛ acrince: ſꝫ
falſo: qꝛ vt ait Sera. li. ag. Accatia fit ex fru
ctu cuiuſdã ſpinoſe arboris gũmi arabici: q̃
noĩaꝛ amgailẽ. ¶ Dyaſ. ca. d̃ acca. Accatia
fruct⁹ ẽ arboris ſpinoſe: q̃ maxie ĩ egypto na
ſcitur. Hic frut⁹ velut oliua p̃miꝛ: et ſuccus
in ſole ſiccaꝛ. Eſt ergo optia q̃ eſt leuis et ſub
rufa cum ſuauitate odoris ſubacida: ⁊ guſtu
valde ſtiptica. Hec. n. maxie de ĩmaturo fru-
ctu p̃miꝛ. Nã nigra ẽ d̃ maturo fructu. Oĩs
autẽ accatia ſtringit et deſiccat nimis: et ĩfri-
gidat abũdãter: frigida ẽ in. ij. gra. ⁊ ſic. i. iij.
¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de acca. Accatie et ip-
ſum qdẽ foliũ eſt acerbe: et fructus et ſuccus
qdẽ et lotus debilior: ſimul et min⁹ fortificati
uuꝫ efficiꝛ: quãdã acredinẽ ĩ lotura abijciẽs.
Si ꝟo ⁊ ſupungaꝛ alicui mẽbro ſano: ſtatim
illud ſicci⁹ ⁊ aridius oñdit. Et caliditatis q-
deꝫ ſenſuꝫ nũquã fert: frigiditatẽ ꝟo nõ val
de vehemẽter hꝫ. Palã ergo ꝙ frigidũ ⁊ ter
reſtre ẽ farmacũ: admixta ẽt ſibi quadã aquo
ſa ſubã. Putabiꝛ aũt nec ſubtiliũ partiũ eẽ:
ſꝫ hr̃e quaſdã ptes diſperſas ſubtiliũ partiũ:
caliditate in lotura decedẽte: ponaꝛ autem ⁊
hmõi tertij quidẽ gradus ſiccantiuꝫ: ſecundi
vero infrigidantium: poſtq̃ fuerit lota.

Operationes.

¶ Dyaſ. Accatia ignẽ ſacrũ extinguit: ⁊ p- A
mones ſanat: pterigia oculis tollit: vulneri-
bus et tumorib⁹ oculoꝝ mirifice prodeſt: pro
fluuium mulieris ſtringit: ſtericis ſubuenit: flu
xum vẽtris bibita et ſuppoſita ꝓhibet: capil
los inficit: et lota ſicut cadimia ſolet oculoꝝ
ɔtectionib⁹ miſceri. ¶ Itẽ ſuccus ei⁹ collirijs B
miſceꝛ. Humay in li. de tyriaca: accatia ter-
minus eius eſt ꝙ eſt fortiſſime ſtipticitatis.
¶ Additio. Raſis. ij. conti. aucto. babuaru. C
alias babairu. Medicine valentes ſcabiei et
prurituí. ℞. accatia gũmi arabi, cortices thu
ris: terantur et miſceantur: et fiant admo-
duꝫ glandis: et fricentur loca patiẽtia ex eis.

Capitulum. v.

Cetoſa la. gre. oxilapatium. Arabi.
a bumad. Sciendum ꝙ acetoſa apud
Aui. lib. ij. ꝑprio ca. Et apud Dyaſ.
in ꝑprio ca. Et per Sera. ca. de acetoſa. Idẽ
eſt ꝙ lappaciuin. Uerum hoc nomen aceto-

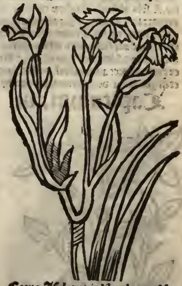
ſa ꝯuenit ꝓpꝛie illi ſpeciei lappacij:qꝺ eſt acetoſi ſapoꝛis:que ꝺꝫ fuiſſe cognita ab Auicen. cū ꝺixit.Et non eſt in ſilueſtri ſicut ꝺicūt acetoſitas:quaſi ꝺicat:ꝙ bene noui.Unde Aui. in.ij.ca.ꝺe acetoſa vocat lappaciū acutū acetoſam ꝺicēs.Acetoſa alia ꝺomeſtica: alia ſilueſtris.Unde vera acetoſa eſt ꝺomeſticū lappaciuꝫ in quo eſt acetoſitas:qm̄ acetoſa ſilueſtris vel lappaciū agreſte nō eſt acetoſum.Et ideo ꝺicit Aui.ꝙ nō eſt in ſilueſtri ſicut ꝺicūt acetoſitas:imo foꝛſitan eſt in quadā ex ea acetoſitas:qꝛ in acetoſa ꝺomeſtica q̄ lappaciū ꝺomeſticū eſt:eſt acetoſitas. Et ſubdit ꝙ lappaciuꝫ ſilueſtre vel acetoſa ſilueſtris eſt foꝛtioꝛ in oꝛe ⁊ acutioꝛ. ¶ Dyaſcoꝛides quattuoꝛ ꝺicit eſſe ſpēs lappacij vt iuenies ſi leges lappacium.De qbus eſt vna quā vocant oxilappacium.i.acetoſum lappaciuꝫ:⁊ illa eſt acetoſa. ¶ Dyaſ.ca.ꝺe acetoſa.Acetoſa eſt ꝺuplex: maioꝛ ⁊ minoꝛ:maioꝛ eſt oxilappaciuꝫ:minoꝛ hꝫ folia minuta cū ſtipite paruo ſeminibꝰ pleno:ꝯueniūt in virtutibus:ſꝫ maioꝛ efficacius opatur.Iſta vocabula inuenies etiā p aggre. nicaſi.Sed ſciendꝫ ꝙ maioꝛ acetoſa eſt quā moderni vocāt acetoſelā. ¶ Pau.ca.ꝺe acetoſa.Acetoſa eſt frigida ⁊ ſicca in ſcꝺo gra.⁊ ſemē eius frigidū in pꝛimo:ſiccuꝫ in ſecūdo.

Operationes.

A ¶ Auicē.Radix acetoſe cū aceto ꝯuenit ſcabiei vlceroſe ⁊ excoꝛiatione vnguis:⁊ qñ coquitur cū vino ꝯuenit emplaſtrū eius albaras ⁊ impetigini. ¶ Et ea fit emplaſtrū ſcrofulis: B
ita ꝙ ꝺꝫ ſi radix eius ſuſpēdatur i collo habētis ſcrofulas iuuet ea. ¶ Et eius ꝺecoctio cuꝫ C
aqua calida ꝯuenit pꝛuritui:⁊ ſimilr ipſamet in balneo eſt optima. ¶ Colluit os ſucco eius D
in vino:⁊ ꝯuenit apatibus que ſunt ſub auribus.Cōuenit yctericie nigre cū vino: ⁊ ſedat nauſeā:⁊ comedit ꝓpter ꝺeſideriuꝫ luti: ipſa ⁊ ſemē eius ſtringūt:⁊ ꝓpꝛie eius que magna ex eo eſt.Serapio aucto.Dyaſ.Folia acetoſe quādo comedūtur ſtringunt ventrē.et ſemen acetoſe hꝫ ſtipticitateꝫ manifeſtā.Semē eius etiā bibitum cū vino ⁊ aqua.Et ſimiliter flos eius cōferunt vlcerationi inteſtinoꝛum:⁊ fluxui antiquo:⁊ puncture ſcoꝛpionis.
¶ Additio. Sindiſar ꝺixit.Acetoſa ꝓhibet inebꝛiationeꝫ:⁊ valet cōtra emoꝛroydas. E

Capitulum.vj.

Acoꝛus. Iſidorus in lib.ethymo.libro xvij.Acoꝛus eſt herba folijs ſimilibus yridis:radicibus odoꝛis acerrimi:ſed iocundi:ꝓpter qꝺ aromatica eſt.Dyaſ.Acoꝛus:ideſt venerea vel affrodiſia:⁊ ē herba habens folia yri ſimilia lata ⁊ oblōga exalbida: in ſūmū ꝺēſa ⁊ acuta quaſi gladius: auroſuꝫ hꝫ floꝛeꝫ:radicē ꝺiſſimileꝫ:obtoꝛtam geniculatam ⁊ nodoſaꝫ:exterius ad rubedinē ꝺeclinantem:

nantem: guſtum acrem ⁊ aliquatenus odora
rum: ſemen vero habet planum ⁊ ſpiſſum ⁊
integruꝫ: ⁊ ipſum odoris ſuauis poteſt quod
⁊ meu: ſed in omnibus efficacior eſt ⁊ magis
calefacit. Auicenna in.ij.canone. Acorus eſt
radix plante ſuper quam ſunt nodi ad albedi
nem declinantes: in qua eſt odor horribilis:
parumqꝫ boni odoris: ⁊ eſt calidus ⁊ acutus.
Dixit autem Galienus: ꝙ in medicina non
adminiſtratur niſi radix eius. Eiuſqꝫ virtus
eſt propinqua virtuti ariſtologie ⁊ yreos: me-
lior eſt acorus ille qui eſt ſpiſſior: magiſqꝫ ſoli
dus ⁊ dulcior: ac melioris odoris. Natura ca
lidus eſt ac ſiccus in principio ſecũdi gradus
⁊ vſqꝫ ad medium. Pan. Acorus calidus ⁊
ſiccus in ſecũdo gradu: que ſimiliter gladio-
lus vocatur: qui non tm̃ in aquoſis locis: ſed
etiaꝫ ſiccis ⁊ marinis creſcit. Eſt alia ſpecies
gladioli quam inuenies ſi leges capitulum
gladiolus de. G.

Operationes.

A ¶ Contra vitiuꝫ ſplenis ⁊ epatis accipiatur
libra vna acori aliquantulum triti: ⁊ macere
tur per tres dies in aceto poſtea coquatur ad
medium aceti ⁊ coletur ⁊ colature addatur
mel: ⁊ iterum ad conſumptioneꝫ aceti coqua
tur. Iſtud autẽ oximel detur quotidie in ma
ne patienti cum decoctione acori.
B ¶ Ad idem. Re. lib. ß. ſucci apij ⁊ puluerís
eius vnc. ß. ⁊ aceti lib. ß. olei cõmunis.ʒ.i. ſera
pin.ʒ.ij. pulueris armoniaci.ʒ.ij. ſimul pmit-
te per noctem: ⁊ mane quoqꝫ vſqꝫ ad mediũ:
deinde appone puluerem ipſius acori: ⁊ ex ta
li vnguento ſplenem ⁊ epar malaxando ma-
nibus inunge. Et ſi vis facere cerotum: adde
decoctioni ceram: ⁊ ex tali ceroto vnge. Vi-
num etiam decoctionis eius valet ad idẽ ſed
C non detur febricitanti. ¶ Contra yctericiaꝫ
coquatur radix acori in aqua ⁊ coletur: ⁊ in
colatura coquatur cicera rubea ⁊ detur ius
patienti ſummum remedium eſt ſi fuerit ſine
febribus. Balneum eius ad idem valet.
D ¶ Dicitur ꝙ ſi quis habet acorũ ſup ſe nũꝗ̄
poteſt incurrere fluxũ ſanguinis vel ſpaſmũ.
E ¶ Gal. Acorus ꝓuocat vrinas: ⁊ ſplenibꝰ ſcli
ratis cõfert: ⁊ abſtergit ⁊ ſubtiliat groſſiciẽ:
F cortice melior eſt ſuccus eius. ¶ Dyaſcori.
Succus radicis eius claritatẽ oculorum pre-
ſtat mirifice: que radix calide ⁊ ſicce eſt virtu-
tis nimiũ ⁊ leptomeris ſclirofim iuuans ſple-
G nis: ⁊ mouens vrinaꝫ potato ſucco. ¶ Aqua
vero in qua decocta fuerit diuretica eſt: vti-
lis etiaꝫ eſt ⁊ pleureticis ⁊ toracis paſſionibꝰ
⁊ epatis ⁊ teriniuoſis ⁊ corruptelis ſpleneticis
vtilior eſt: ⁊ ſtranguirioſis: qui vrinam faciũt
cum dolore. Et ad morſum ſerpentis efficax
eſt. ¶ Ad mulierũ menſtrua per fomentum H
vtilis eſt: miſcetur etiaꝫ antidotis ⁊ tyriacis.
¶ Ad duriciem vrine ex radice eius cũ aqua I
decocta ad tertiaꝫ dabis bibere per triduuꝫ:
⁊ vrinaꝫ mirifice deducit: ⁊ ſtranguiriam ſa
nat. ¶ Ne apes examinent ⁊ fugiant herbaꝫ K
ipſam in vaſe apum ſuſpende: ⁊ a vento nun-
quã ſeducenẽ: hec herba raro inuenĩẽ: nec cã
ſcire quis poterit niſi cuꝫ floſculum emiſerit.
¶ Additio. Perſius dixit. Acorũ tollit infla L
tionem ⁊ pulſationẽ: cõfert in oppilationibꝰ:
deſiccat articulos humidos: depurat coloreꝫ
cutis ⁊ auget actum venereum. Naſcitur lo
cis cultis ⁊ ortis ⁊ aratis: lege eam menſe au-
guſti. Nam vix inuenitur ſine flore: quia per
florem agnoſcitur.

Capitulum. vij.

Ffodillus. Iſid. in li. ety. xvij. inquit.
A Affodillus herba eſt quaꝫ latini a ca-
lore albucium vocant. ¶ Dyaſ. Affo
dillus herba omnibus nota: quã multi albu-
cium vocant: habens folia ſicut porrus: vir-
gam lenem: ſuper quã habet ſemen nigrum:
radices oblongas ⁊ rotundas balano ſimi-
les. Cui radici virtus eſt calida ⁊ viſcida.

¶Operationes.

A ¶Urinā ꝓuocat mēſtruis ſpat dolorē lateris
B tollit ex cōquaſſiōibus. ¶Tuſſiētes medicaꝛ
bibita vſqꝫ ad.ʒ.i.cū tepida: letā diem ducit:
C morſibꝰ venenatis occurrit: folia ⁊ radix eius
cathaplaſmatibꝰ adhibita. Flores eiꝰ ſilr cuꝫ
vino paſcētia vulnera ſordida ſaluberrime cu
C rāt. ¶Tumorē teſtiū ⁊ mām̄aꝝ ſpoſita ſpar-
git: puſtulas ⁊ ordiolos adhibita ſtringit: ma
xime ſi cū fece vini cocta ⁊ ſpoſita fuerit: addi-
to vino ⁊ dulcore ⁊ myrrha ⁊ croco ⁊ cocta ſilr.
D ¶Oculis maxie pſtat effectū: dolores auriū ⁊
ſanies vino addito ⁊ libanoti ⁊ melle admix-
ta ɔtergit: auribꝰ tepidus ſfuſus succꝰ eiꝰ ſi de
xtre ptis dens doluerit: ſiniſtri auri ſfuſus me
E deꝛ. ¶Cinis radicis eius alopicias emendat.
Radix ex cauata ⁊ cū oleo calefacta pmonibꝰ
F ⁊ doloribꝰ auriū ſingulare pſidiū ē. ¶Radix
G eiꝰ maclas albas ſ ſole fcās emēdat. ¶Radix
eiꝰ bibita cū aq̈ vētrē mollit. Semē eiꝰ ⁊ flos
ſerpentibus ɔriū eſt ſi cū vino bibitum fuerit.

Capitulum. viij.

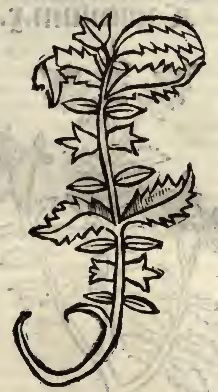
Garicus gre. ⁊ la. ara. garicꝰ. Dyaſ.
a Agaricꝰ ē radix fūgi ſiliſ: vel ē quaſi
fungus creſcēs circa radicez arboris:
marie ſ babylonia vl' lombardia. Duo eiꝰ ſūt
genera. ſ. maſculus ⁊ femīa: q̄ melior ē. Et hꝫ
formā rotūdā: deſiccaꝛ ⁊ fit albiſſimꝰ. Maſcu
lus hꝫ ſubāz lōgā: ⁊ nō ē adeo albus. Femina
vo ē albꝰ lenis ⁊ frāgibilis hñs quaſdā tubu
roſitates intus: ⁊ fruſtula q̄ſi poroſa. ¶Pli.
li. xvi. Arbores glādi fere galliaꝝ ferūt aga-
ricū. Eſt aūt fūgus cādidus ⁊ odoratꝰ: efficax
antidotis: ſ ſūmis arboribꝰ naſcēs noctibꝰ re
lucēs. Signū hoc eius ꝙ ſ tenebris decerpiꝛ.
Idē ſ lib. xxv. Agaricon vt fungus naſciꝛ in
arboribꝰ circa boſphoꝝ colore cādido. Id qđ
in gallia naſciꝛ: ſfirmꝰ hꝫ. Mas ſpiſſior ⁊ ma
ior exiſtit q ⁊ capitis dolores facit. Femina ve
ro ſolutior: initia qdeꝫ guſtus dulcis: mox in
amaritudine trāſit. ¶Sera. li. ag. c. Garicꝰ
auc. Dyaſ. Garicꝰ ē ſiliſ radici anuiden: ſꝫ ē
minꝰ durꝰ q̄ ipſa ⁊ ſpongioſus: ⁊ putāt qdā
ꝙ ſit radix herbe. Et qdā dicūt ꝙ generaꝛ ex
putrefactiōe arboꝝ ſicut fungus. Et iā reper
tus eſt ſup arbores ſerbin: niſi qꝛ eſt facile frā
gibilis ⁊ debilis fortiter: ⁊ ē radix ſpongioſa
mollis ſubē: ⁊ ē duaꝝ ſpērū maſculus ⁊ femi
na: ſꝫ femina hꝫ gradatim in ſe ſicut tunicas.
Maſculus vo nō hꝫ tunicas: ſꝫ eſt tota ſuba
eiꝰ ɔtinua: ⁊ femīa eſt maior. ¶Gal. vij. ſim.
far. ca. de agarico. Agaricꝰ eſt ſiē radix: aut
ē plāta q̄ naſciꝛ ſup arbores aliquos: ⁊ ē ſube
ſubtilis ſ ſua cōpoſitiōe: ⁊ ſuba eiꝰ eſt cōpoſita
ex ſuba aerea: quā ſubtiliauit calor: nec ſ eo ē
aliqđ aquoſitatis oīno: ⁊ ſapore eius dulcedo
aliqua in pmis cū obuiat guſtui: ſcđario vo
eſt ſubamarꝰ: ⁊ ſ eo apparet aliquātulū acui-
tatis cū ſtipticitate: ⁊ virtus eiꝰ eſt ca. ⁊ ſic. Ex
qbꝰ oībꝰ cōpoſitū eſt farmacū ex ſuba aerea ⁊
terreſtri a calore ſubtilia. Nequaquā vo pti
ceps ē aquoſe: ⁊ ppea diaforeticꝰ ē ſꝫ virtutē
⁊ groſſiciei ſciſiuis. Itē aga. eſt ſiē radix ſiliſ
ſilio: ſꝫ nō ſic dura: cuiꝰ genera ſūt duo: ma-
ſculus ⁊ femina: maſculus rotūdus ē in ſe col
lectus ⁊ maior: femīa vo pectini ē ſiliſ quo ca
pilli diſcernūꝛ: radios mittit cū albedie: glau
ca vꝛ: ambobꝰ guſtꝰ eſt vnꝰ: p̄ dulcis: ⁊ poſtea
amaricans. Naſciꝛ ſ arabia ⁊ in ſamaria ⁊ in
pōto: q oībꝰ ē melior. Eſt ei virtꝰ cali. ⁊ ſtipti-
ca ⁊ dyaforetica. ¶Jo. m. c. đ aga. Agaricꝰ
eſt ex medicinis magni iuuamēti: cuiꝰ ortꝰ ē
ſecꝰ arbores qbꝰ accit corroſio ⁊ putrefactio.
Et eiꝰ gñatio eſt ſiē generatio fungoꝝ pp qđ
qdā extimauerūt ꝙ ſit fungus: ⁊ vꝛ ꝙ ſit. Et
qdā dixerūt ꝙ ſit ſiē apa ſcm̄ ex putrefactiōe.
Eius aūt duo ſūt gñā. ſ. maſculus ⁊ fcīa: ma
ſculus vo ē malꝰ: ⁊ ē ille q ē lōgus ⁊ grauis: ⁊
hꝫ ſ fracturis ſuis ſiē ꝓductiōes neruoꝝ: ⁊ eſt
durꝰ ⁊ dēſus. Agaricꝰ aūt quē ſapiētes lau-
dauerūt ē fcīa hñs ꝓprietates qnqꝫ bonas: ⁊
ꝓprie vt ſit albꝰ ⁊ leuis ⁊ velocior frāgibilis ⁊
poroſus

poroſus ⁊ rarus valde:⁊ vt appareat in pñci-
pio dulcis guſtus eiꝰ: deinde ſuccedit ei ama-
ritudo ⁊ ſtipticitas:⁊ melior ps totius corpo-
ris eſt ſuperior pars ipſius: ⁊ ſtipes eius eſt
nõ bonus. Eſt cali. in primo: ſicca in ſecũdo.

Operationes.

A ¶ Pan.ca.xxij. Ad mēſtrua ꝓuocãda acci-
pe ſubtiliſſimũ puluerē agarici ⁊ ꝯfice cũ ſuc-
co ciclaminis ⁊ oleo ⁊ calefac ad ignē cũ bom
B bice intincta ſupponaꝛ. ¶ Cõtra fiſtulã acci-
pe ſalem coſtũ:tartarũ ⁊ ana:⁊ facto ſubtiliſſi
mo puluere cũ melle ꝯfice ⁊ tentã iunge ⁊ im-
pone:oſſa fracta extrahit:carnē malã corro-
C dit ⁊ fiſtulã ſanat. ¶ Cõtra morfeã albã pul
uereʒ ſalis:coſti tartari ⁊ agarici:pone ſuper
D morfeã priꝰ facta ſcarificatiõe. ¶ Dyaſ. De
alto cadentibus vtiliter adhibeꝛ:bibitis obu
lis duobꝰ cũ vino:ſi nõ febriunt: ſi febriũt cũ
E aqua calida. ¶ Epaticis aſmaticis ⁊ diſſu-
rijs ⁊ nefreticis ⁊ ycteriicis maximũ pſtat effe
ctũ:accepta de eo.ʒ.i.malũ calorē emendat:
ptiſim medicaꝛ:ſpleneticis cũ oximelle auxi-
F liatur. ¶ Agaricus comeſtus reijcientibꝰ ſan
guinē abſtinet:digeſtionem celebrat: obulus
vnus cũ aqua acceptus dolorē arteticũ cõpe-
ſcit:epilēticis cũ puſca vtiliter daꝛ: ⁊ oẽs cau
ſas intraneoꝝ dolorũ curat ſm virtutē hoĩs
vel etatis datus. Nã alijs cũ aqua dãdus eſt
alijs cũ vino:alijs cũ oximelle:alijs cuʒ mul-
G ſa. ¶ Sera. auc. ag. Agaricus reſoluit ptes
groſſas:⁊ apit oppilatiões q̄ ſũt i epate ⁊ in re
nibꝰ. Et curat ycteriiciã q̄ accidit ab oppila-
H tione epatis. ¶ Et ꝯfert epilētie:⁊ curat rigo
res febriũ:q̄ ꝯtingũt ab humoroſitatibꝰ groſ
ſis. Et ꝯfert morſibꝰ tyri vel alteriꝰ aĩalis ve
nenoſi qñ poniꝛ exteriꝰ loco emplaſtri. Et bi-
biꝛ d eo quãtitas aurei.i.cũ vino mixta aqua:
I ⁊ eſt medicina laxatiua. ¶ Et idē auc. Reda
goras ꝓprietas eiꝰ eſt ꝯ flegma ⁊ melãcoliã.
K ¶ Additio. Raſis li.i.cõti.trac.ix.c.ij. d cu-
ra cogitationis melãcholice. Electuariũ mi-
rabile ꝯ melãcholiã ⁊ vertiginē. ℞.agarici ſti
cados añ.ʒ.x.ſalis idi:pulpe collogntide añ.
ʒ.iiij.turbith.ʒ.xx.epithimi polipo.añ.ʒ.v.la
pidis armeni:bellirico〈rũ〉: ēbli. yſopi:ellebori
ni.añ.ʒ.iij.kebuloꝝ.ʒ.vij.cõficiaꝛ cũ oximelle
Et idē auc. Raſ. Inueni vſr ab oĩbꝰ hoĩbꝰ ꝙ
L purgat humores nociuos. ¶ Et idē auc. Hu
may in lib. d tyriaca:expellit humores a ner-
uis ⁊ cerebro cũ ꝓprietate mirabili q̄ eſt in eo.
M ¶ Et idē auc. Abē meſuay de eiꝰ proprieta-
N te eſt laxare flegma:⁊ eſt ꝯtriũ venenis. ¶ Et
idē auc. Abix. Agaricꝰ purgat colerã ⁊ fleg-
ma ſiſ.⁊ fortificat medicinas magnas qñ mi-
ſceꝛ cuʒ eis:⁊ facit eas penetrare ad extrema
corpis:⁊ eſt ꝯtrius medicinis mortiferis qñ bi
biꝛ aut miſceꝛ cũ alijs medicinis. ¶ Gal. Ex O
purgat oppilatiões q̄ in viſceribus:⁊ id ycte-
ricos ſanat q̄ ſic ex oppilatiõe laborãt epatis:
cõfert etiam epilēticis ob eandem virtutem.

Capitulum.ix.

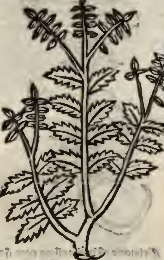
Grimonia eſt herba oĩbus nota q̄ dr
a ferraria minor. Dyaſ. ſiſia eſt in oĩbꝰ
agreſti papaueri vſ herbe ãmomi. Sʒ
in hoc diſcerniꝛ ꝙ caput ſupius hʒ latius ⁊ ſe
rius floreſcit:nec florē facit ita feniceũ ſʒ cro-
ceuʒ. Radix eſt illi rotũda deorſuʒ ex q̃a di-
mittit croceũ acrioris ꝟtutis ſuccũ q̄ cõuenit
nebuli oculoruʒ. Naſciꝛ in cãpis vel circa ſe-
pes. Radix eius diciꝛ eupatoriũ greco nomi-
ne. ¶ Pli.ca. d agrimonia. Agrimonia ha-
bet folia equaliter diuiſa apij modo:caput in
cauliculo papaueris ſilueſtris radiceʒ habet:
cuius ſuccus eſt crocei coloris acris ⁊ acutus.
Naſcitur in areis apud nos.

Operationes.

¶ Pan.ca.de agrimonia. Agrimonia cali. A
eſt ⁊ ſic. Et eſt diuretica valde:que viridis tri
ta ⁊ potata antraces.i.puſtulas malas ſanat.
¶ Et ad ſerpentum morſum ⁊ canis ⁊ ho- B

minis rabidi ꝛ cõtra venena valet: facit ꝛ ad
C vẽtris dolorẽ ſic potata. ¶ Itẽ vulnera cãce
D rõmata viridis trita ꝛ ĩpoſita ſanat. ¶ Itez
ſerpẽtiũ morſũ.ʒ.ij.cũ vini ciatis duob⁹ data
E diſcutit mirifice venenũ. ¶ Ad pcuſſuz ferro
cũ aceto ĩpoſita facit. Ferrucas tollit ſic ſilr.
F ¶ Ad ſplenis dolorẽ ĩ cibo ſumpta ↄſumit.
G ¶ Radix ei⁹ ĩ vino cocta ꝛ potata paraliticis
pdeſt. Gal. lib. dinamidiaꝝ capi. de cancro
dicit ipſaz valere ↄ̃ cancrum per os ſumpta.

Capitulum. x.

a Grifoliũ. Sera. li. ag. c. ſadar. i. agrifoliũ. Agrifoliuz eſt arbor cui⁹ fruct⁹ vocatur Nabach. cui⁹ due ſunt ſpẽs. Una eſt aſri ꝛ alia eſt dabal: ſed aſri non hʒ ſpinas: ſed acuta folia: ꝛ folia alterius ſpeciei ſcʒ dabal ſunt lata ꝛ rotũda: ꝛ eius arbor hʒ ſpinas: ꝛ nabach ex aſri ſunt parui: ꝛ meliores ex eis ſunt illi qui ſunt ex illa regione: ꝛ ſunt dulciores oĩb⁹ alijs ꝛ mediocris odoris: ꝛ aromatizãt os comedẽtis ſicut alia aromatica. Et nabach ex dabal ſũt maiores. ¶ Et idẽ auc. Iſaac eben aragi. Nabach eſt ſicut ſorba ĩ frigiditate: ꝛ plus ea ĩ ſiccitate. Gal. vij. ſimpli. far. ca. lotos. i. agrifolium. Eſt arbor ſtiptica quidẽ nõ multũ participat qualitate: ꝛ eſt ſubtilium partium ꝛ ſiccatiuus.

Operationes.

¶ Sera. auc. Dyaſ. Cũ coquit̃ agrifoliũ cũ A
aqua aut cũ vino ſm neceſſitatẽ cõfert fluxui
matricis: ꝛ fluxui vẽtris qñ fit clyſtere cũ ea: ꝛ
ſtringit radices capilloꝝ: ꝛ ꝓhibet caſuz coꝝ.
Decoctio ſerrature ligni ei⁹ qñ bibit̃ ꝛ fit clyſtere cũ eo: ↄfert vlcerib⁹ ꝛ curſui humiditatuʒ mſicis antiquo: ꝛ rubificat capillos: ꝛ cõ-
ſtringit radices coꝝ ne cadãt. ¶ Et idẽ auc. B
habengiue fit. Agrifoliũ vł nabach dulcis laxat colerã q̃ eſt in ſtõ ꝛ ĩteſtinis: ꝛ reprimit ca-
liditatẽ. ¶ Et idẽ aucto. Albaſari. Nabach C
ſtringit ventrẽ ꝛ reprimit colerã: ꝛ eſt grauis digeſtioni: ꝛ qñ nõ hũ eſt maturus ẽ ſtipticus ꝛ retinet ventrẽ fortiter: ꝛ maturus dulcis eſt minus ſtiptic⁹ oĩb⁹ alijs: ꝛ citius deſcẽdit ab ore ſtomachi pp dulcedinẽ que eſt in eo: ſtringit ꝛ reprimit colerã: ꝛ vſus eius nimius ĩdu-
cit faſtidiũ. ¶ Et idẽ auc. Iſaac eben aram. D
Quãdo nabach. i. agrifoliũ comeditur ante cibuʒ eſt melior ꝛ ꝓuocat appetitũ. Et hmõi res que ſunt nimis ſicce qñ inueniunt humiditatẽ in ſtõ aut in inteſtinis premũt eas: ꝛ inducũt fluxũ vẽtris. Et folia eius cuʒ terunt̃ ꝛ ponunt̃ ſup apoſtemata calida mollificãt ꝛ re-
ſoluunt ea. ¶ Gal. Serrature lignoruʒ eius E
ad fluxuʒ muliebreʒ cõpetunt: ꝛ ad yliacas diſpoſitiones. Coquitur autẽ ꝛ qñqʒ quideʒ in aqua: qñqʒ autẽ ĩ vino ſicut neceſſitas iubet: ꝛ non ĩmittitur ſolũ ſed bibitur. Atuero pro eo ꝙ defluentes capillos detinet nõ modicuʒ ſignũ eſt: qm̃ ſtiptice quidẽ cũ eo ꝙ ſiccat moderate eſt virtutis. Dictuʒ eſt enim in ſermone qui de laudano: talis eſſe oporteret virtutis: ꝛ qd̓ debet detinere capillos defluentes.

Capitulum. xi.

a Gnus caſtus. Plate. in lib. de ſimplici medicina in capi. de agno caſto. Eſt frutex in .iiij. cali. ꝛ ſic. Omni tpe reperit̃ viridis: ꝛ magis ĩ locis aquoſis: minus autẽ ĩ ſiccis. Uſui medicine cõpetũt folia: nõ radix: flores ẽt magis: flos ei⁹ zuccariũ nolatur. Uirgulta ṽo a qbuſdã ſalices marini dicuntur. Eius nãqʒ flores q debẽt in receptiõe poni vere colliguntur: ac p annuz in efficacia multa ſeruant̃. Dicit̃ enim qꝛ libidinẽ reprimendo caſtuz reddit vt agnus ca. ꝛ ſic. in. ij. gra. ¶ Aui. li. ij. c. de agno caſto ca. in. i. gra. ſic. in. ij. Et eſt reſolutiuus: ſubtiliatiuus: diſgregatiuus vẽtoſitatũ: ꝛ in ipſo eſt aptio cuʒ ſtipticitate. Et eſt remotiuus doloris. ¶ Sera. lib. aggre. ca. amariceſt. i. agnus caſtus: ꝛ eſt arbor ab͛ac: ſemen eius dicit̃ ſemen agni caſti: ꝛ

caſti:ꝛ noiatur pipercella:ꝛ eſt pip eunuchoꝝ: ꝛ ſũt ei due ſpẽs:ꝛ dr̃ kiſtos:eo ꝙ religioſi ſter nunt hãc plantã ſub lectis ad refrenandũ libi dine3:ꝛ noiaꝛ login pp duriciẽ virgaꝝ eius:ꝛ eſt plãta in magnitudine arboꝝ. Naſcitꝛ ꝓpe aquas ꝛ locis aq̃ſtribus: h3 virgas duras ad frãgendũ:ꝛ folia ei⁹ ſunt ſiſia folijs oliuarũ: niſi qꝛ ſunt lõgioꝛa maioꝛa ꝛ mollioꝛa. Et q̃-dam ſpẽs hui⁹ plante h3 floꝛẽ purpureũ:ꝛ q̃-dam h3 floꝛẽ albũ:ꝛ h3 ſemẽ ſimile piperi. Et ide3 auc. Gal. qđ adminiſtratur ex illa arbo-re eſt ſemẽ folia ꝛ floꝛes. Et ſeminis qde3 ꝛ flo rũ3 ſubſtãtia eſt ſubtilis valde. Et eſt ca. ꝛ ſic. in.iij.gra. ¶ Gal. vj. ſim. far. ca. de agno ca-ſto. Id ad qđ adminiſtratur ex illa arbore in medicina ſunt ſemen ꝛ flos. Et ſeminis qde3 eius ꝛ floris ſubſtantia eſt ſubtiliſſima:ꝛ in ſa pore eius eſt acuitas ſiue acredo ꝛ ſtipticitas: ꝛ virtus eius eſt ca. ꝛ ſic. in.iij. gradu.

Operationes.

A ¶ Lectus ex eo factus repꝛimit libidinẽ. Fo mẽtentꝛ ꝛ genitalia ex aqua decoctiõis ipſius

B ꝛ ſuccus etiã poteſt. ¶ Cõtra gomoꝛeã floꝛes eius vel folia decoquanꝛ in aceto:ꝛ addito ca ſtorio cathaplaſinẽtur genitalia. Valet enim agnus caſtus mirabilr̃ ad libidinis extinctio-ne3 inaniẽdo ſpũs ꝛ cõſumẽdo ſperma. Hoc ſimiliter facit ruta:maioꝛana:ciminu3: cala-mentũ ꝛ anetũ:ſ3 hoc potentioꝛ eſt agnus ca-ſtus. ſunt ei3 ca. aperitiua ꝛ extenuatiua. Sũt etiã alia que extingunt libidinem inſpiſſando ſperma ꝛ cõgelando:vt pſilliũ:ſemẽ lactuce: citrulli:melonis:cucumeris:poꝛtulace:ſcario larum:acetu3:agreſta ſumach:camphoꝛa ꝛ ſimilia. ¶ In ſucco agni caſti ſeminũ fenicu- C
li.3.iij.ꝛ eſule.3.ij.coquantur:ꝛ mane colatu-ra detur leuco flegmatico. vinũ etiã decoctio nis agni caſti multũ cõfert. ¶ Agnus caſtus D
dimittatur in amurca olei vt putrefiat: ꝛ ad-dito vino foꝛti fiat decoctio coletur: ꝛ addita cera ꝛ oleo fiat vnguẽtu3:cuius inunctio ſple nis duricie3 exſiccat:ꝛ eius cõſumit ſupfluita te3:ꝛ ipſius oꝛificiũ anguſtat:ad mẽſtrua pꝛo uocãda fiat fomentũ ex aqua decoctionis ipſi us ꝛ centrum galli. ¶ Contra litargiam fiat E
decoctio cu3 agno caſto apio ꝛ ſaluia in aqua ſalſa:ꝛ foꝛtiter fricetur ex ea poſterioꝛ ps ca-pitis. ¶ Sera. auc. Gal. Agn⁹ caſtus abſcin F
dit libidine3 coitus:ꝛ maxime qñ comeditur ſemẽ eius. ¶ Et pꝛouocat mẽſtrua ꝛ reſoluit G
apoſtemata dura que fiunt in mẽbꝛis coꝛpo-ris. ¶ Dyaſ. Agnus caſtus perbibꝛ mederi H
ſerpentum moꝛſu3. Item ſemen eius bibitu3 hydropicis ꝛ ſpleneticis medicatur. ¶ Lac I
mulieris ꝓuocat mẽſtruis imperat:bibitũ.3. i.cu3 vino veteri: extinguit venere3. doloꝛe3 capitis cõmouet: adhibens ſomnu3. ¶ Gal. K
Agnus caſtus abſcindit libidinem coitus:ꝛ maxime qñ comeditur ſemẽ eius. Et agnus caſtus a mulieribus athenienſibus i lecto ſter-nitur:ꝛ repꝛimit libidinem. ¶ Aui. Quãdo L
ex ſtipitibus eius ſternitur ſub doꝛſo pꝛohib3 pollutionem ꝛ virge erectionem. ¶ Et ſuffu- M
migantur mulieres cum vehemẽs deſideriũ adeſt coitus: ꝛ remouet illud. ¶ Sera. auc. N
Dyaſco. Semen ipſius qñ ſumitur in potu: cõfert moꝛſibus venenoſis:ꝛ cõfert ad hydro piſim quãdo ex eo ſumũtur.3.ij.cum vino: ꝛ pꝛouocat vrinam ꝛ menſtrua:ꝛ debilitat vir tutem ſpermatis:ꝛ inducit ſodam.
¶ Additio. Raſis.iij.conti. Ad doloꝛem au O
ris ex pcuſſione. ℞.agni caſti: cicute:ꝛ mirti: coquanꝛ ꝛ ſuperponatur aures vapoꝛi: ꝛ vn-gantur ante cum oleo ſiſamino.

Capitulum. xij.

Algamarina eſt herba maris habens
a folia lõga veluti coꝛrigie:ꝛ noſtro idio mate vocatur alga:que a mari eiecta in littoꝛibus inuenitur. ¶ Pli. capitu. de al-ga. Alga naſcitur in aquis ſtantibus: ita de niq3 nomen ſumpſit ab algoꝛe aque: vel ꝙ alliget pedes: que craſſa eſt folijs: aquam ex parte ſuperantibus. ¶ Dyaſcoꝛi. Aloſach-

ne lcidẽs qdẽ eſt veluti ſpuma maris q̃ petris
inſidet:ꝛ remanet qȯ nos algam vocamus.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Virtꝰ eiꝰ eſt ſilis ſali:inijcit ꝛ ꝓ cly
ſtere in paraliſi:ſeu ex putredine viciatis inte
ſtinis:alienitatẽ circũſcribit:ꝟtutẽ hꝫ ſimilẽ
ſali:ꝛ intro ſtipticaꝫ ſinnicticã ꝛ leptincticam.
B ¶ Diſſintericis ꝛ ſciaticis antiquis confert
clyſtere eius. Fomento ſimiliter vtilis eſt.

Capitulꝫ. xiij.

Alcãna la. grece ciprus. Alcãna eſt ar-
a buſtuꝫ vnde fit oleũ ciprinũ: ꝛ eſt illud
qȯ de alcãna vt apparet p cõcordiam.
¶ Sera. li. ag. ca. henne. i. alcãna: flos alcãne
eſt ſimilis floribus nitri: niſi qꝛ eſt i racemis: ꝛ
flos eiꝰ eſt albꝰ declinãs ad glaucedinẽ acuti
odoris. Et idẽ aucto. Dyaſ. Eſt arbuſtũ hñs
folia ſupra ramos ſuos ſilia folijs oliue: niſi
qꝛ ſunt latiora ꝛ molliora ꝛ viridiora: hꝫ florẽ
albũ ſilem vſnee: boni odoris: ſemẽ nigrũ ſile
actis: ꝛ qȯ de ipſa admiſtrat ſunt folia ꝛ ſum-
mitates eiꝰ. ¶ Pla. Alcãna eſt herba i trãſ-
marinis partibꝰ: ꝛ ẽt in Sicilia copioſe inue-
nitur. Eſt aũt fri. in ꝑmo: ſicca i ꝑncipio ſcḋi.
Et qꝛ nõ vbiqꝫ reperiri põt: qui eã habẽt pul
uerizant: ꝛ ſic p regiones deportãt: puluiſqꝫ
ſubnigri coloris eſt: p ãnos tres ſeruat. Et hꝫ
virtutẽ cõſolidãdi ꝛ extergẽdi ac mũdificãdi.
¶ Gal. vij. ſim. far. c. de Cipro ẜm trãſlatio
neꝫ arabicã. Ciprus. i. alcãna: huius arboris
folia ꝛ extremitates ad vtilitateꝫ ꝑuenerunt:
ſubſtãtia eius eſt cõpoſita ex acuta ca. cũ tẽpe
ramẽto: ꝛ ſubſtãtia terrea fri. ꝛ ſic. ꝛ ſapor eiꝰ
eſt ſtipticus: ꝛ virtꝰ eiꝰ deſiccat ſine mordica-
tione. Vnde virtus eiꝰ repercutit ꝛ diſſoluit.

Operationes.

¶ Sera. aue. Dyaſ. Virtus folioꝝ eiꝰ ſtipti- A
ca eſt. Et iȯ qñ maſticant curãt alcolã. ¶ Et B
infundit decoctio eius ſup cõbuſtioneꝫ ignis.
¶ Et qñ terit ꝛ infundit in aqua aſtaracios: ꝛ C
liniunt inde capilli fiũt rubei. ¶ Et vnguẽta D
que fiũt ex ea molliũt neruos: ꝛ facit in vulne-
ribꝰ illud qȯ facit ſanguis draconis. ¶ Gal. E
prohibet dilatationeꝫ pupille ꝛ combuſtionẽ
ignis qñ coqtur i aqua: ꝛ proijcitur aqua illa
ſup locuꝫ cõbuſtionis. ¶ Et ipſa adminiſtrat F
in medicinis heriſipile. ¶ Et cõuenit vlceri- G
bus. ſ. alcole que fiunt in ore puerorum.
¶ Additio. Gal. i lib. de ſim. me. Alcãna cũ H
aceto emplſata tẽporibꝰ ꝛ frõti: mitigat ſodã.

Capitulꝫ. xiiij.

Allium dictuꝫ eſt: eo ꝙ oleat. Ambro.
a in hexameron lib. v. Alliuꝫ tantã vim
odoris hꝫ vt leopardus eũ ſuſtinere nõ
valens: fugiat. Vnde ſi qs allium alicubi cõ-
fricauerit: leopardus inde reſilit: nec reſiſtit.
¶ Pli. lib. xix. Allium ad multa ruris preci
pue medicamenta prodeſſe credit. ¶ Ypo. in
quadã epſa. Alliũ calide eſt virtutis. Eſt aũt
aperitiuuꝫ

apitiuū ⁊ abſterſiuū: ꝯſolidat vlcera fraudu-
lēta. ¶ Rabi moyſes.c. de allio.⁊.c. de ſcoꝛ-
deon.i.alliū agreſte ē cali.⁊ſic. ꝓueniēs vſqꝫ
ad.iiij. ¶ Palla.li.ij.mēſe Janua. Alliuz ⁊
vlpicū bn̄ ſeri pōt: ſꝫ allio alba terra ꝓficiet.
Jdē in lib.xij. Mēſe quoqꝫ Nouēbꝛi alliū ⁊
vlpicuz ſerit̄ bene terra maxime alba foſſa ⁊
ſubacta ſine ſtercoꝛe. Sulcos in acris opꝫ fie-
ri: ⁊ ī locis altioꝛibꝰ ſemina poni: quatuoꝛ di-
gitis ſepata: nec altius foſſa equalr̄ ſarculā-
da ſunt: ⁊ inde puleſcēt. Aui.in.ij.can. Alliū
aliud domeſticū: aliud ſilueſtre: qꝺ eſt amarū
⁊ ſtipticū. Eſt ēt aliud qꝺ dr̄ poꝛrinuꝫ. Et eſt
cōpoſite virtutis ex allio ⁊ poꝛro. Eſt ⁊ aliud
qꝺ dr̄ alliū ſerpētis. Eſt aūt alliū calefactiuū
⁊ exſiccatiuū ī tertio vſqꝫ ad.iiij. Et ſilueſtre
plus alio. ¶ Dyaſ. Allij genera duo ſunt.ſ.
oꝛtiuū: aliud qꝺ in egypto naſcit̄: ſed nō ſa-
tis diſſimile. Virtus eius eſt viſcida inflati-
bis: ſtiptica: calida. ¶ Cōſtan. Alliū duplex.
Domeſticū ⁊ ſilueſtre.ſ.ſcoꝛdeon domeſticū
calī.eſt in medio.iiij.gra. Jdēꝫ in pantegni.
Allia calidioꝛa ſunt cepis ⁊ ſiccioꝛa: acuta
ſunt: ⁊ doloꝛē capitis faciūt: quaſi coquātur
ardoꝛ ille amittit̄: potiōi ꝙ̄ cibo melioꝛa ſūt.
Cocta magis nutriūt ꝙ̄ cruda ſanitatē cuſto
diūt: qꝛ nālē caloꝛē ꝯfoꝛtāt: digerere faciūt.

Operationes.

¶ Pli.li.xx. Allij magna vis eſt ꝯ aquaꝝ ⁊ A
quoꝛūlibet locoꝛū mutationes. ¶ Odoꝛe ſer B
pentes abigit ⁊ ſcoꝛpiones odoꝛe. Et oluꝫ be
ſtiarū ictibus medet̄: ac ꝑuatiꝫ ꝯ emoꝛroidas
cuꝫ vino illinit̄. ¶ Contra canis moꝛſus ⁊ in C
vulnera cū melle īponitur. ¶ Suſpirioſis co D
ctuꝫ: aliq̄ crudū: aliq̄ ⁊ tritū in lacte dederūt.
¶ Pararagoꝛas: ⁊ ꝯ moꝛbū regiū vino mi E
ſcuit. ¶ Et ꝯ ylēū in oleo ⁊ pulte ſic illiniunt. F
Antiqui ⁊ inſanientibus dabant crudum.
¶ Dyocles aūt freneticis elixū. Dētiū dolo G
res tribus capitibus in aceto tritis īminuit:
vel ſi aqua decocta colluant̄ ⁊ in ꝯcaua dētiū
addat̄. ¶ Ptyriaſes ⁊ pꝛurigines ſanat po- H
tum: itēqꝫ cū aceto vel nitro tuſuꝫ. Cōpeſcit
diſtillationes cū lacte coctū vel tritū: vel cuꝫ
caſeo molli ꝑmixtū. Quo genere ⁊ raucitatē
extenuat. Coctū vtilius eſt crudo. ¶ Tineas I
⁊ alalia reliqua intraneoꝝ pellit in aceto mul
ſo coctū. ¶ Tenaſmō in pulte medet̄. Tuſſiꝫ K
curat cū adipe vetuſto vel cum lacte coctum.
¶ Facit ⁊ ſomnos ⁊ totū rubicūdioꝛa coꝛpa: L
vētrē quoqꝫ ſtimulat: cū viridi coꝛiādro tritū
¶ Poꝛro vitia eius ſunt: qꝺ oculos ebetat: M
inflationes facit: ſtōm ledit: ⁊ copioſius ſum-
ptum ſitim gignit. ¶ Pla. Alliū inq̄t groſ- N
ſam diſſoluit vētoſitatē vētreꝫ humefacit: lū-
bꝛicos ⁊ aſcarides excludit: vrinā pꝛouocat:
moꝛſū rabidi canis curat: eis ēt q̄ malā aquā
potauerūt ſubuenit. ¶ Cathaplaſmatuꝫ lo- O
cis groſſos humoꝛes habentibus diſſoluit.
¶ Doloꝛē dentiū de frigi. mitigat: ſitim ꝑꝑ P
flegma coagulatū ſtō amputat ſcabiē: moꝛfe
am: ſpetiginē: ⁊ puſtulas in quocūqꝫ loco fue
rint potēter curat ſi ex eo ꝯfricent̄ aut catha-
plaſmētur. ¶ Menſtrua ⁊ vrinas ꝓuocat: ſe Q
cundinā expellit ſi ī eius apozimate mulieres
ſederint. ¶ Silueſtre alliū virtutem hꝫ ſicut R
domeſticū: tn̄ calidius ⁊ ſic.eſt. Hec īuenies ī
ſpeculo nāli Vicētij li.xj.c.xvj. Et ibidē plu-
ra alia. ¶ Additio. Judeus. Juuat ꝯ vene- S
num ſcoꝛpionis comedere nouē capita allio-
rum: ⁊ piſtata ſilr̄ appoſitaqꝫ loco conferunt.

Capitulum.xv.

Ltea ē agreſtis malua ſiue malua-
a uiſcus. Sed altea dr̄ eo ꝙ in altū ſur
git. Viſcus autē ꝙ glutinoſus ſit ex
ſynonimis. Altea bis malua: euiſcus: malua
uiſcus: ibiſcus Jdē ē maluauiſcus folia hꝫ ro
tūda ſic̄ panis poꝛcinus: flos eius roſe ſilis: ra
dix eſt muſcilaginoſa. Et cōplexio eius cali-
da cū equalitate. Gal.vj.ſim.far.c. Euiſcus
ſiue altea. Et eſt malua ſilueſtris dyafoꝛetica

eſt ⁊ laxatiua:nõ vrẽs:abſterſiua:mitigatiua
digeſtiua vero difficile digeſtibiliũ.¶ Dyaſ.
c.altea. Altea folia ſunt ei rotũda ſiſia cicla-
mini:florẽ hꝫ roſis ſilem: baſtã duobus cubi
tis lõgã:radix eſt illi muſcilaginoſa : ⁊ intus
alba:⁊ dr̃ altea co ꝙ ſurgat in altũ.Cui ſcus
qꝛ glutinat.Ser.li.ag.c.de maluauiſco.Ra
dix maluauiſci hꝫ vtutẽ ſtipticã: ⁊ totius her
be volo dicere:radicis:ramoꝝ:floꝝ ⁊ folioꝝ:
⁊ ſeminũ:vñ virtus eius eſt q̃ deſiccat: veruꝫ
radix ⁊ ſemẽ ſunt magis deſiccatiua : ⁊ plus
ſubtiliatiua.¶ Gal.vij.ſim.far.c.de malua.
Altea ſiue maluauiſcus magis dyaforetica
eſt ꝙ̃ malua.¶ Aui.li.ij.cap.de altea.Altea
ca.eſt cum equalitate.Unde in ipſa eſt lenifi-
catio ⁊ reſolutio: ⁊ ſemen ⁊ radix ipſius ſunt
in virtute eius fortioꝛa plurimum ⁊ plurimũ
exſiccatiua ⁊ reſolutiua.

Operationes.

A ¶ Pande.c.xxx.Folia eius trita cũ axũgia
⁊ aliquãtulũ calefacta ⁊ ſuppoſita apata ma
turant:duriciẽ relaxãt ⁊ mollificãt. Itẽ her-
ba cũ ipſa radice coquaẽ fere ad ↄſumptionẽ
Et ſic apparebit q̃dã viſcoſitas:que ſuperpo
natur ⁊ apata maturat : duricies remollit ⁊
relaxat.Ex aqua etiã eius addita cera ⁊ oleo
fit competens vnguentum ad predicta.
B ¶ Aqua decoctionis ſeminũ ipſius ⁊ malue
valet ↄ̃ tuſſim ſiccã; ⁊ ↄfert ethicis. Semina

ẽt eius cerata ⁊ ĩ oleo decocta duriciẽ ſoluũt.
¶ Ypocra. Uulneratis ac ſitientibus defe- C
ctu ſanguinis bibẽdũ dedit ſuccũ decocte ra
dicis. Ipſaꝫ vero vulneribus cũ melle ac reſi
na:idemqꝫ conuulſis luxacis tumendidus ⁊
muſculis neruis articulis impoſuit ⁊ aſmati
cis ac diſſintericis in vino bibendum dedit.
¶ Aui. Altea nomẽ in greco deriuatuꝫ eſt ex D
plurũ iuuamẽtoꝝ noĩe:cuius natura cali.eſt
cũ equalitate. In ipſa ſunt lenificatio ⁊ matu
ratio ⁊ mollificatio ⁊ reſolutio. Semẽ ⁊ radix
ſunt in eius virtute fortioꝛa plurimũ exſicca
tiua ⁊ ſubtiliatiua. ¶ Linitur ſup morſcã cũ E
aceto: mollificat apoſtemata ⁊ pꝛohibet ea: ⁊
reſoluit ſanguinem ⁊ maturat vulnera.
¶ Confert apatibus inflatis:⁊ ſcrophulis:⁊ F
valet ad duriciem matricis. ¶ Sedat dolo- G
rem iuncturarũ:⁊ pꝛopꝛie cuꝫ adipe anſeris.
¶ Tumorẽ ⁊ inflationem reſoluit que ſunt in H
palpebꝛis. ¶ Semen eius tuſſi calide confert I
⁊ facile ſputum efficit: pꝛohibetqꝫ fluxuꝫ ſan-
guinis cum virtute ſua ſtipticitas eius folia
conferunt apoſtematibus mammille.
¶ Et ponitur in emplaſtris pleureſis ⁊ peri K
pleumonie:eius quoqꝫ gũmi ſitum ſedat.
¶ Decoctio radicis eius bibita confert vri- L
ne ⁊ inteſtinoꝝ ardoꝛi: ⁊ apoſtematibus ani.
¶ Dyaſ.ca. Molochia cum adipe anſeri ge M
nitali parti ſuppoſita aboꝛſum facit. Inuti-
lis eſt ſtomacho: ventrem mollit.
¶ Itẽ vulnera recentia folijs eius curanẽ:fo N
lia eius trita ⁊ ĩpoſita ſcoꝛpionib⁹ credunẽ af
ferre toꝛpoꝛẽ. Eadẽ femoꝛi alligata ſtimulat
in ventrem. ¶ Eadem nigra lana obuoluta O
⁊ alligata mãmarum vicia cõpeſcit. Item ⁊
ideꝫ ca. Altea. Flos eius in mulſa coctus aut
vino ⁊ tũſus ⁊ impoſitus vulnera curat:ſcro-
fas ſpgit. Itẽ cicatrices vulnerũ curare facit.
¶ Elixa vero ⁊ trita addita axũgia poꝛcina P
aut anſerina ⁊ reſina ⁊ terebentina: tumoꝛes
ſtericos ⁊ offocationes appoſita medetur. Itẽ
elixatura eius hec omnia facere nouit: ⁊ ſecũ
dinas excludit. ¶ Sola in aqua cocta ⁊ foiẽ Q
tata inteſtinoꝛum doloꝛem tertio die ſanabit.
Noſipſi experti ſumus ꝙ trita cum axungia
veteri ⁊ impoſita podagram tertia die ſanat.
Et multi dicũt auctoꝛes collectiones oẽs vel
duricies que in coꝛpe naſcũtur : decocta cum
fenugreco ⁊ lini ſemine pellinc ĩpoſita aufert.
¶ Sera. Altea pꝛohibet apoſtemata:⁊ ſedat R
doloꝛem:⁊ maturat exituras dum eſt recens:
⁊ radix quidem eius ⁊ ſemen:qꝛ in eis eſt vir
tus abſterſiua:curat moꝛſcam. S

¶ Et ſemen

S ¶Et ſemen eius frangit lapidē renū: ⁊ aqua in qua decoquitur radix eius propter ſtipticitatem que eſt in eaulceribus inteſtinorū ⁊ fluxui ventris ⁊ ſputo ſanguinis confert.

T ¶Et qñ coquitur ſola ⁊ teritur: cōfert exituris ⁊ apoſtematibus que apparent poſt aures ⁊ ſcrofulis. Et confert apātibus ani calidis.

V ¶Gal. Radix maluauiſci ⁊ ſemen maluauiſci virida intenſius quidē operantur ꝙ herba: ⁊ magis abſterſiuam oſtendūt virtutem: vt morſeam abſtergant. Et ſemē diuidat lapides in renibus conſiſtentes.

X ¶Radix autem ⁊ diſſinterie ⁊ diarrie: necnon emiſſionibus ſanguinis eſt vtilis.

Capitulum.xvi.

Lleluia vel luyula vel panis cuculi.

a Luyula herba eſt acetoſi ſaporis: folium eius eſt paruū ⁊ tripliciter diuiſum: ⁊ in cacumine cuiuſlibꝫ ptis eſt alia inciſura. Semina eius ſunt in vaginulis ſiſibus corniculis: que cum tanguntur tēpore maturationis euolant ab eis: ſemina ſimilia andachne tendentia ad rubedinē: ⁊ vocatur trifolium acetoſum ſicut apparet in capitu. trifolium. Trifoliū acetoſum id eſt alleluia: ponitur a damaſceno in vnguento dyaſinicon: ⁊ vocatur ipſum trifoliū. ¶Pli.ca.bachael ideſt trifoliū acetoſum: folia flores ⁊ fructus ſunt frigidi ⁊ ſicci: folia tamē ſunt humidiora predictis. Fructus vel ſemina eius matura aliqualem habent dulcedinem.

Operationes.

A ¶Luyula ſiue alleluia medetᷣ vlceribus oris ⁊ fiſtulis: ſimilatur in virtute acetoſe ſilueſtri eſt ſtiptica: ꝯſolidat vulnera ⁊ vlcera. B ¶Succus eius valet vlceribus oris antiqs ⁊ alcole. C ¶Pli.ca.bachael pp acetoſitatē exiſtētē in ipſo valet ad alcolā: ⁊ alias egritudines oris.

Capitulum.xvij.

Lkekengi vel kekengi. Serapion li.

a aggre. Alkekengi ē ſpecies ſolatri qđ dicitur kekengi: quod habet folia ſimilia folijs ſolatri: niſi quia ſunt latiora eis ⁊ rami eius quādo elongantur declinant inferius verſus terram ⁊ habet fructum in chiſti rotundum ſimilē veſice: ⁊ eſt fructus eius granum rubicundum: ſimilem vue quē quidam kikilium vocant.

Operationes.

A ¶Serapiō. Kekengi quod quidā nomināt kakabum virtus eius eſt ꝙ fructus eius prouocat vrinā. B ¶Et ideo admiſcetᷣ iſte fructus in multis medicinis que ꝯferunt epati veſice ⁊ renibꝰ: ⁊ hec herba adminiſtratᷣ in medicinis ⁊ nō comeditᷣ: ⁊ fructus hic mūdificat ictericiā ⁊ ꝓuocatōē vrine. C ¶Et idē auic. habitᷣ.

Alkekengi eſt aliud montanũ aliud ſilueſtre.
⁊ eſt albũ:⁊ eſt ſimile in forma ſolatri ſuperio
D ri. ¶ Et ſuccus eius bibitus cõuenit apoſte-
E matibus taȝ intrinſecis ꝙ̄ extrinſecis. ¶ Et
qñ linitur ſup apoſtemata extrinſeca cõuenit
F eis. ¶ Et granũ eius quãdo bibitur cõuenit
vlceribus renum ⁊ veſice:⁊ granũ eius eſt for
G tius domeſtico. ¶ Succus granorũ alkeken-
gi prouocat vrinam prouocatione forti.

Capitulum. xviij.

Aloe. Yſido. in lib. ethimologiarum.
a Aloa eſt herba ſucci amariſſimi.
¶ Platearius. Aloe fit ex ſucco her
be que appellaꝛ eodẽ nomine:hec herba non
ſolum in grecia reperitur ⁊ in india ⁊ perſia.
Verũetiam in apulia. Et ſuccus vtilis eſt ad
multa:ſicut dicetur infra. Aloes tria ſunt ge
genera. Epaticuȝ. Succotrinũ ⁊ Caballinũ.
Modus autẽ factionis eius diuerſimode cre
ditur:quidam dicunt ꝙ herba ipſa teritur ⁊
ſuccus extrahitur ⁊ ad igneȝ ponitur quouſ-
qȝ bulliat: ⁊ poſtea ſoli exponiꝛ ⁊ exſiccatur.
Illud enim qđ ſuperius colligitur prius ap-
pellatur ſuccotrinũ. Qđ in medio minus pu
purũ eſt. Epaticũ dicitur. Quod in fundo fe
culentum vocatur caballinũ. Aliqui aſſerunt
aloes diuerſas maneries fieri ex herbis diuer
ſis:nõ genere ſed bonitate:ex quibus iſte tres
maneries fiunt aloes. Alij dixerunt ꝙ aloes
tribus modis eſt. Vnuȝ rubeũ de quadaȝ in-
ſula indie que diciꝛ Scotra. Aliud eſt nigrũ
quod eſt de perſia. Aliud citrinũ:⁊ fit in Ara
bia:quibus oĩbus laudabilius eſt ſcotrenſe:
precipue ſi fuerit preluciduȝ: ⁊ rubeum quaſi
color epatis:citoqȝ frangibile ⁊ odoriferum
⁊ amariſſimũ. Sed prima opinio melior. Di
ſcernitur auteȝ quod eſt optimũ ſuccotrinuȝ
ex citrino colore ſeu rufo. Et p̄cipue cuȝ fran
gitur ei⁹ puluis:apparet quaſi puluis croci:
⁊ ꝙ leniter frangitur nec fetidum : nec valde
amarũ. Epaticuȝ autem colori epatis ſimula-
tur ſcilicet quod eſt ſubnigruȝ:⁊ hincinde ha
bet foramina vt ora venaruȝ:⁊ obtuſam ha-
bet ſubſtãtiaȝ:⁊ non claraȝ. Caballinuȝ autẽ
eſt nigruȝ:⁊ obſcuraȝ ⁊ feculentã habet ſub-
ſtantiaȝ amariſſimã: ⁊ horribilem protendit
odoreȝ:qꝛ valde fetidum eſt. Sed attende ꝙ
illud quod de natura ſua eſt aromaticũ:quã-
to eſt aromaticius tanto melius. Et quod eſt
fetidum: quãto fetidius tãto melius excepto
aloe. Similiter omne qđ debȝ habere aliquẽ
ſaporem:quanto in ſuo ſapore eſt intẽſius tã-
to melius excepto aloe. Nam cum ſit de na-
tura rerum amaritudineȝ habentiuȝ: quan-
to minus amarum:tanto laudabilius. Et eſt
ſciendum ꝙ quãdo aloe ſimpliciter ponitur:
pro ſuccotrino intelligitur:lȝ ſm Alexãdruȝ
intelligatur pro epatico. ¶ Sera. lib. aggre.
cap. ſaber:id eſt aloe. Aloe fit ex plãta que ha
bet folia ſimilia folijs ſquille in quibus ẽ hu-
miditas viſcoſa multa: tenax adherens ma-
nui:⁊ ſunt latiora folijs ſquille paruȝ:⁊ quaſi
rotunda:⁊ indurantur ⁊ inclinantur ad po-
ſteriora:⁊ ſunt in eis ſpine que egrediũtur ab
eis breues ⁊ rare:⁊ habet ſtipitem ſimileȝ ſti-
piti affodillorũ. Et tota herba habet odoreȝ
grauẽ:⁊ ſaporem amarum multũ. Et radix
eius eſt vna ſimilis cannicule lignee. Naſci-
tur multum in india ⁊ in terris arabum:⁊ in
terris dictis atina ⁊ in maritimis ⁊ ripis ⁊ in
ſulis que dicuntur ancaros. Et non ſolũ ei⁹
gũmi eſt iuuamẽti magni:ſed etiã flos eius.
Nam qñ teruntꝛ ⁊ ponuntur ſup vulnera fa-
ciunt ipſa adherere. Et aloes ſunt due ſpẽs:
quaꝝ vna eſt arenoſa:⁊ ẽ ſex:⁊ alia ẽ epatica.
Io. meſue ca. đ aloe. Aloe ẽ de ſublimioribꝰ
medicinis ⁊ melioribus:habẽs prerogatiuaȝ
ſuper alias medicinas. Nam quãꝙ̄ intentio
vniuſcuiuſqȝ ſolutiui ſit ſm plurimuȝ debili
tare virtutes ⁊ mẽbra que ſunt minere virtu
tem:hec tamen intentio cadit ab aloe:qꝛ non
ſolum non nocet:ymo inuenitur ad confor-
tationem

tationem membrorũ debilium addere.

Operationes.

A ¶ Pandecta ca.xxxiij. Aloe purgat colerã ꝛ flegma: viſuꝫ clarificat: oppilatiões ſplenis ꝛ epatis apit: mẽſtrua ꝓuocat: ſupfluitates circa pudenda ſi ſint ex frigida cã extergit: ꝛ ſca
B biem curat. ¶ Corpus diſcoloratũ coloratũ reddit. Contra ſcabiem ꝛ putredinem pudendarũ ꝛ pruritũ digitorũ qui ſit ex ſerioribus aloe cum aceto cõfectuꝫ ꝛ ſic inunctum valet. Cõtra arteticam detur cum ſucco bardane.
C ¶ Cõtra alopiciam ꝛ caſum capillorũ in fortiſſimo buliat aceto: radix oliue vetuſte ꝛ poſtea coletur ꝛ in colatura ponant̃ due partes farine lupinorũ amararũ ꝛ tres aloes: que ſimul conficiant̃: ꝛ addatur puluis ſtafiſagrie:
D ꝛ inungat̃ caput per diſcriminalia. ¶ Aloes puluis optime diſtẽperatũ cũ vino albo ꝛ aq̃ roſaruꝫ multuꝫ valet ad pruritum oculoruꝫ.
E ¶ Suppoſitoriuꝫ factuꝫ ex triſera magna cũ puluere aloes ꝛ maſtice prouocat menſtrua.
F ¶ Puluis eius cũ melle datus: lũbricos occidit. Et cũ ſucco pſicarie auribus inſtillatus
G vermes necat. ¶ Dyaſco.ca.de aloe. Virtus eſt ei ſtiptica ꝛ mediocriter calida: ꝛ ſic nimis ventrẽ mollit: purgat putredinẽ colerã ꝛ fleg
H ma deducit. ¶ Gal. Aloe ſanat difficile cicatrizabilia vlcera: ꝛ preſertim que in ano ꝛ pudendis: cõfert ẽt flegmoni eoruꝫ collectũ cum aqua. Eodem quoqꝫ modo vulnera ſolidat.
I ¶ Iobã. Meſue. Aloe ſolutione educit coleraꝫ ꝛ flegma: ꝛ mũdificat caput ab eis ꝛ ſtõm ꝛ cõfert iuuamentũ magnũ doloribus eoruꝫ. Et cõfert etiã inflationi ſtõi ꝛ ſiti ꝛ dolori eiꝰ
K ex colera factis. ¶ Et q̃ aſſiduat acceptioneꝫ eius diebꝰ ꝯtinuis: nõ videbit in corpore ſuo: ꝛ in inſtrumẽtis ſenſuuꝫ eius egritudinẽ: que nõ ſit abilis ſanari: ꝛ preſeruat a putrefactione: ita ꝙ etiã cadauera ꝛ proprie mixtuꝫ cum myrrha. Caue id dare tpibus frigoris: excoriat.n. Et ſolutione educit ſanguinẽ. Quãtitas que põt adminiſtrari ex eo ẽ ab aureo.ſ. vſqꝫ ad.ʒ.iij. Et infuſionibꝰ ab aureo.i. vſqꝫ
L ad.ʒ.iij. ¶ Sera.aũt lib.ag.ca.proprio multa dicit de aloe: que oĩa ſunt de mẽte Dyaſ.
M ¶ Gal.autẽ aliorũ hic implicite vel explicite tacta: q̃re pp breuitatẽ ea hic ponere obmitto.
N ¶ Additio. Dixit filius Serapionis: ꝯfert ſode aloes epaticum ꝛ ſpargefactiones aque aloes ſupra caput: ꝛ fiat autẽ aqua aloes hoc modo. Accipe vnciã.i.aloes ꝛ pone eã in vno vaſe vitreo bene obturato cũ rotulo vno ſucci endiuie per tres dies ad ſolẽ: ꝛ exhibeat̃ de ea paciẽti ſodam colericam ab vna vnc. vſqꝫ ad tres ſꝫ tenorẽ virtutis cũ.ʒ.i. dragaganti.

Capitulum.xix.

Loes lignum. Aloa vel agalaxin eſt
a arbor ſuauiſſimi odoris. Unde grece ſic nominat̃. Arabice vero hoab. Latine lignũ aloes vł xiloaloes vel aloes lignũ. Aloa dicitur eo ꝙ lignũ tale altaribꝰ adoletur: reperit̃ autẽ in magno flumine ſupioris babylonie: cui cõiũgit̃ fluuius paradiſi. Unde quidam dicunt ꝙ impulſione fluuij ab arboribus terreſtris paradiſi cõducitur. Nullus tamẽ huius arboris fertur vidiſſe originem. Alij dicũt ꝙ in cacuminibus montiuꝫ ſupradictorũ locorũ circa predicta loca exiſtentiuꝫ oriatur hoc lignũ: ꝛ impulſu venti aut temporis vetuſtate cadit in fluuiũ. Eſt calidum ꝛ ſiccũ in.ij.gradu. Sed ſciendum ꝙ ſunt aliq̃ deceptores: qui accipiunt radices camelee in montibus amalfie: ꝛ quoniã videntur aſſimilari: vicũqꝫ in colore pondere ꝛ ſapore cum ligno aloe: ſophiſticant ipſas ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes per aliquos dies: quod deo ꝛ hominibus abominabile ẽ: quoniã camelea multũ laxatiua eſt. Lignuꝫ aloes vero eſt ſtipticuꝫ. Et camelea de ſe nullum habet odorem: ſed lignum aloes eſt ſuauiſſimi odoris. ¶ Caſſi.ſe.ca. de ligno aloes

Lignū aloes tribus modis eſt. Uno modo ſit
i quadā regione: ⁊ dicit̄ caume. Eſt aliud qḋ
ſit i inſula Indie maioris: ⁊ vocatur cumar.
Tertiū oꝛit̄ in quadā regione Indie: ⁊ dicit̄
ſales. Eligēdum eſt autē lignum aloes quod
non eſt coctum in aqua. Nam arabes faciūt
ipſuʒ bullire in aqua: ⁊ illa aqua vtuntur ad
multa cōmoda: tale ergo lignū amiſit ſpūm:
⁊ paucam aut nullam habet operationem.
¶ Auicēna libꝛo. ij. ca. xiloaloes calida eſt ⁊
ſicca in ſecundo gradu: ⁊ eſt ſubtile apertiuū
opilationum: frangitiuum ventoſitatum.

Operationes.

A ¶ Pandecta ca. xxxij. Lignum aloe valʒ cō
tra debilitateʒ coꝛdis ſtomachi: epatis ⁊ cere
B bꝛi. ¶ Cōtra coꝛdiacā: ꝯ retentionē mēſtruo-
rum: ꝯ oēs paſſiones ⁊ debilitates coꝛdis po-
C tiſſime ex frigiditate. ¶ Uinū decoctiōs eius
D digeſtionē ꝯfoꝛtat. ¶ Et ſtōm infrigidatū
calefacit. Et ſi abominabile fuerit ponat̄ pa-
ruʒ ligni aloes integrū in vino ꝑ noctē: mane
E vinū exbibeat̄. ¶ Suffumigiū ex eo factuʒ ⁊
receptū inferiꝰ a muliere ꝑ embotū ꝓuocat mē
F ſtrua: ⁊ ſuffocatiōes matricis medet̄. ¶ Simi
liter trifera magna ſūpta cuʒ decoctiōe ligni
G aloes mēſtrua ꝓuocat. ¶ Fumus eius ꝑ na-
H res receptus cerebꝛū cōfoꝛtat. ¶ Similiter ſi
accipit̄ puluis ligni aloes ⁊ gariofiloꝝ ⁊ oſſis
I de coꝛde cerui. ¶ Et cōficiant̄ cū oleo ⁊ inun
gatur caput galli: in die illa ⁊ nocte nō ceſſa-
K bit cantare. ¶ Caſſius felix lignū aloes ꝯfoꝛ
tat ſtōm: ⁊ oīa mēbꝛa interioꝛa: ſuperfluā coꝛ
poꝛis humiditatē expellit: maxime de ſtoma
cho ventoſitatē diſſoluit: oppilationē aperit:
L vētrē cōſtipat: fluxui vrine repugnat. ¶ Se
ra. Lignū aloes eſt cōpetens multū habenti-
bus egritudines in epate: ⁊ ad diſſinteriam.
Et ſedat doloꝛē lateris ⁊ ē ex fumigijs bonis
⁊ dat̄ ex eo aureus vnus ⁊ remouet putredi-
M nes a ſtō ⁊ foꝛtificat ipſuʒ. ¶ Et idē auc. Ata
bari. Lignū aloes ſtringit ventrē: ⁊ coꝛrobo-
rat viſcera ꝑꝑ virtutē ſtipticam que eſt in eo
cū aromaticitate. Et ejicit ſuperfluitatē hu-
N miditatū coꝛruptaꝝ a coꝛpoꝛe. ¶ Et idē auc.
Raſis. Lignū aloes eſt bonuʒ ſtomacho hu-
O mido. ¶ Et idē auc. Yſaac aben arā. Lignū
aloes eſt bonū cerebꝛo: ⁊ foꝛtificat viſcera. Et
expellit ſupfluitates humidas: ⁊ facit deſcēde
re flegma a cerebꝛo qñ ſit ſuffumigatio cū eo
⁊ maximē illud flegma qḋ generat̄ ex vapoꝛi-
bus aſcendētibus a ſtō: ⁊ expellit vētoſitates.
P ¶ Lignuʒ aloes remouet ſupfluitates humi
ditatis: ⁊ confoꝛtat viſcera: ⁊ pꝛohibet iram.
¶ Et maſticatio eius facit oꝛis odoꝛem bo- O
nuʒ: ⁊ cōfoꝛtat neruos: ⁊ acquirit eis vnctuo
ſitatē ſubtileʒ: ⁊ cōfert cerebꝛo valde: ⁊ cōfoꝛ-
tat coꝛ ⁊ letificat ipſum: ⁊ cōfoꝛtat epar: ⁊ in
ipſo eſt virtus cōſtringens naturaʒ: ⁊ confert
diſſinterie melancolice. ¶ Et idē de viribus R
coꝛdis dicit ꝙ confoꝛtat coꝛ.

Capitulū. xx.

Mbꝛa gre. ⁊ latine nūcupat̄. Ambꝛa
a ſm quoſdaʒ eſt ſperma ceti piſcis. Et
ſm quoſdā eſt fructus arboꝛis ſub ma
ri creſcentis: vel gūmi: vł mānа coꝛ fontis in
mari. Et ſm quoſdaʒ eſt iecur piſcis. Et ſm
quoſdā ſpuma maris. Et ſm alios eſt ſtercus
aīalis maris: ſʒ falſo: qm̄ ambꝛa generat̄ ſub
mari in ſpeciē fungoꝛū: qui generant̄ i terra.
Cali. eſt in. ij. gra. ſic. in. i. circa finē. Sophi-
ſticat̄ autē ambꝛa cū ligno aloes ſtoꝛace cala
mita ⁊ laudano reſolutis: addito muſco reſo
luto in aqua roſarū: ⁊ appoſita aqua in parua
quātitate. Sed cognoſcit̄: qꝛ ſophiſticata po
teſt malaxari ſicut cera: vera aūt ambꝛa non.
¶ Sera. lib. ag. ca. Hambar: id eſt ambꝛa.
Naſcit̄ in mari ⁊ generat̄ in ſpeciē fungoꝝ q
generant̄ in terra. Et qñ mare turbat̄ ejicit a
fundo eiꝰ lapides magnos: ⁊ cū eis ejicit fru-
ſta ambꝛe. Et plurimū ex ea ingredit̄ in mari
qḋ ē in terris gingios: ⁊ in occidēte: ⁊ illa de-

fertur

ſerſ almacayde. Deſerũt.n.illuc hoīes q no-
minanſ mihere.i.veloces:qñ nouerũt ꝙ ma
re coꝝ eiecit ambrã. Melioꝛ aũt ex ea ē illa q̃
inuenſ in inſulis illarũ regionũ:ꝛ in littoꝛibꝰ
ipſius cũ figura rotũda coloris celeſtis. Illa
ꝟo q̃ eſt alba ſicut ouũ ſtrutiõis ē mala:ꝛ ē il
la quã deuoꝛãt qdã piſces magni q dicuntur
azel q cũ deglutiũt eã occiduntſ ab ea:ꝛ natãt
ſup aq̃s:quos vidẽtes hoīes de zingios ꝓij-
ciunt ſup eos vncos ferreos:ꝛ extrahũt ipſos
de mari:ꝛ extrahunt ambrã de vẽtre coꝝ ꝛ ē
ambꝛa nõ bona:maxime que in vẽtre reperiſ
ꝛ nominãt eã apotecarij ꝑſie maioꝛis inadi.
Verũ illa q̃ reperiſ iuxta ſpinaz doꝛſi: eſt pu-
ra ꝛ mũda multũ ꝛ bona valde. ¶ Aui.li.ij.
ca. de ambꝛa: Ambꝛa eſt cali.ꝛ ſic. Et dſ ꝙ
ſit caliditas eius in.ij.ꝛ ſiccitas in.i. gradu.

Operationes.

A ¶ Pau.ca.xxxviij. Contra ſincopim accipe
.ʒ.i.ambꝛe:ꝛ vnc.i.ligni aloes:ꝛ vnc.ij. oſſis
de coꝛde cerui:q̃ oīa reſoluãtur in aqua ro. ꝛ
B fiant pillule ꝛ ꝓponanſ. ¶ Cõtra epilẽtiã:po-
ne ambrã ꝛ coꝛnu cerui in vaſe vitreo ſup car
bones ꝛ patiẽs ſuſcipiat p̄ os ꝛ nares: ꝛ mul
C tuz valet. ¶ Cõtra ſuffocationẽ mr̃icis q̃ op-
ꝑmit ſpũalia:ponaſ ſilr in vaſe vitreo cũ alijs
aromaticis:ꝛ recipiatur fumus p̄ os vulue.
D ¶ Sera. Ambꝛa ꝯfoꝛtat cerebꝛũ ꝛ coꝛrobo-
rat ipſum ꝛ ſenſus oẽs ꝛ coꝛ:ꝛ ꝯfert ſenibꝰ ꝛ
E frigidis cõplexionibꝰ. ¶ Sera. Ambꝛa ꝟtu
tez cerebꝛo ꝓſtat:ꝛ ceteris ſenſibꝰ ſeu coꝛdi:
adiuuat quoqz ſenes ꝛ illos q a frigi.humoꝛi
F bus poſſidenſ. ¶ Aui. Ambꝛa ꝯuenit decre-
pitis ſubtilitate ſua:ꝛ confert cerebꝛo ꝛ ſenſi-
bus:ꝛ confert pectoꝛi. Et idez de viribus coꝛ
dis ait:ꝙ confoꝛtat coꝛ. Alman.trac.iij.ca.
d̕ ambꝛa. Ambꝛa cali.eſt: Cerebꝛũ quoqz at-
qz coꝛ robu-
ſta efficit.

Capitulũ.xxi.

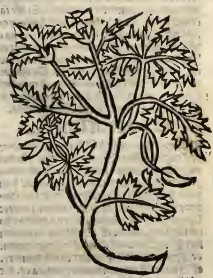
Ambꝛoſia alias ambꝛia vagi nois eſt
a Pli.li.xxvij. Ambꝛoſia circa al̄s her
bas fluctuãs vnũ fruticẽ dẽſuz ramo
ſum tenuẽ:triũ fere palmoꝝ hꝫ tertia ꝑte ra-
dice breuioꝛe:folijs rute circa imũ caulem:ſe
mẽ ē vuis depẽdẽtibꝰ:odoꝛe vinoſo. Qua de
cã botriſ a qbuſdã vocaſ ab alijs arthemiſia.
Coronaſ illa capadoces:ꝛ vſus eiꝰ ad ea q̃ di
ſcuti opus ſit. ¶ Yſi.li.ethi. Ambꝛoſia ē her
ba quã latini apiuz ſiluaticũ vocant. De qua
Virgiliꝰ ait. Ambꝛoſieqz comedi vinũ ꝟtu-
te odoꝛẽ aſpirauere. ¶ Dyaſ. Ambꝛoſia quã
multi botrim vel arthemiſiã dicũt frutex eſt
multas hñs ꝟgas tribꝰ palmis lõgas ꝛ folia

initio minuta rute ſilia: ꝟge ſũt plene ſemie.

Operationes.

¶ Gal.vi.ſim.far.ca. de ambꝛoſia ſiue apiuz A
vun hꝫ ſtipticã ꝛ repcutientẽ. ¶ Omne coꝛ- B
poris renma pꝛohibet cathaplaſmati adhibi-
ta. ¶ Cuz vino bibita lũbꝛicos exclud:t. Et C
ſuccus eius cũ lana impoſita mulieris fluxuz
extinguit. Turboꝛes oculis inuncta ꝓhibet.

Capitulum.xxij.

Momū.Dyaſ.ca.de amomo.Amo-
a mū genus ē adoratiſſime herbe cuius
frutex eſt ſilis botruo:ī circuitu cuiuſ
liber arboris naſcēs:ramulos habet ſiccos ⁊
duros vigrulis ſimiles coloris ſubruffi: circa
quos foliola iuncta ⁊ copioſa ex tirſo butruo-
ſum ſemē rodēs ⁊ ſibi cōnexum florē albū ve-
luti viole folijs ſilibus brionie.Cuius triplex
daſ ſpēs.Eſt.n.qđ appellaſ frumētū: ceteris
melius auroſi coloris vel flaui: odoris boni.
Aliud eſt qđ appellaſ medicon ꝑino inferius
naſciſ in locis humectis:⁊ ꝑpea forma maiuſ
atq3 viride ⁊ lene tactu:ſaporem origani ha-
bens.Tertiū ꝟo qđ appellaſ pōticū: rufū eſt
⁊ nō lōgū:nec difficile frāgibile: butruoſo ſe-
mine plenū:⁊ odore ꝑcuſſibile: id eſt ſtipticū.
Eligēdum aūt eſt recēs ⁊ albū: ꝟgas purpu
reas hñs expāſum ⁊ ſemine plenū. Pli.ca.đ
amomo.Amomū vocaſ eo ꝙ veluti odorē ci
namomi inferat naſciſ ī ſyria ⁊ armenia:fru-
tex eſt botruoſuz ſemē reddēs ſibi cōnexū: flo
re albo veluti viole figura folijs ſilibus brio-
nie:odore ēt bono ſomnuz incitat.Et eſt ca.⁊
ſic in.iij.gra.Gal.vj.ſim.far.ca.de amo-
mo.Amomū hoc qdē vī ſm ꝟtutē aſſimilari
acoro:niſi ꝙ ſiccus plus ē acorus digeſtibili⁹
ꝟo amomū.Et dixit.Gal.ī qnta aphoriſmo
ruz:ꝙ oīa alia calida forti caliditate ſūt ſilia:
ſcʒ in hoc amomo:ſicē ſūt caſſia lignea:tapſus
amomū cinamomū:⁊ faciūt ſodā.Et ſilr fa-
ciunt plures alie ex ſpēbus q̄ ſūt ſubtiles ⁊ ca
lide.Et quidā adulterāt amomū cū planta q̄
dī amomides:eo ꝙ ſimilaſ amomo:niſi q2 nō
hʒ odorē eius nec tale ſemē:⁊ naſciſ in arme-
nia:⁊ flos eius eſt ſimilis origani. Si vis non
decipi ab hac vel a ſilibus caue a planta q̄ eſt
nimis iuuenis:⁊ elige illā cui⁹ rami egrediūſ
ab vna radice.Virtus eius eſt calefactiua.

Operationes.

A Dyaſ.Amomū eſt ꝓſtās ſomnū:tumores
etiā cathaplaſmatib⁹ admixtū ſedat.Miſceſ
diuerſis antidotis ⁊ miris ⁊ varijs odoribus
B grate miſceſ.Sera.Amomū inducit ſom
nuz ⁊ ſedat ſodā qñ emplīm cū eo fit ſup fron
tē:⁊ maturat apāta calida:⁊ cōfert ꝑcture
ſcorpionis:qñ fit emplaſtꝝ cū eo ⁊ ozimo ⁊ po
C niſ ſup locū ꝑcture.Et idē auc.humayn
filij Iſaac.Amomū eſt res q̄ inebriat etenim
de ꝓprietate ei⁹ eſt ꝙ iebriat ⁊ facit dormire.
D Auicen.Aamomū maturat apāta ca.Et
eius decoctio bibiſ ad podagrā ⁊ ſedeſ in ea.
Et ⁊ cōfert dolorib⁹ matricis:⁊ intrat in peſ
ſarijs matricis:⁊ ſedeſ in decoctione eius ad
dolorem renuz.Alman.tra.iij.ca.de amo E
mo.Amomuz ca.eſt ⁊ ſic.qđ ad oppillationē
epatis ex frigiditate eſt proficiens : ⁊ dolorez
aufert matricis:in capite tamen egritudinez
⁊ dolorem atq3 ſcotomiam generat.
Additio.Raſis lib.ij.cōti.auc.Gal.Em- F
plaſtrum bonum īmoderato dolori oculorū.
℞.amomuz:vitellū oui elixi: oleuz roſatum:
⁊ crocus:fiat ex his emplaſtrum : quia miti-
gat fortem dolorem.
Additio.Raſis li.vl.ꝯti.aucto.Badigo-
rij: dixit.De ꝓprietate ſua eſt expellere vēto
ſitates:mūdificare ſtōʒ:ꝯfortaſ epar ad mo-
dum aco-
ri equaſr.

Capitulū.xxiij.

Meos.Sera.lib.ag.cap. nachana.i.
a ameos auc.Dyaſ.qdā noīant ipſū po
mū anthomation.i.ciminū ethiopiū.
Vez nā cimini ethiopij ē alia a nā ameos ⁊ ē
notū.Eſt nāq3 ſem̄ fere ſile cimina ethiopio:
niſi q2 eſt minus eo multū ⁊ albius ⁊ durius:
⁊ in ſuo ſapore eſt de ſilitudine ſaporis origa
ni.Et illud qđ eſt eligendū ex eo eſt illud qđ ē
recens ⁊ mūdū.Et idez auc.Gal. Magis in
natiuuz qđ eſt ex eo eſt ſemen eius:⁊ in ſapore
eius eſt amaritudo pauca ⁊ acuitas:⁊ virtus
eius eſt que calefacit ⁊ ſiccat in tertio gradu.

Operationes.

Dyaſ.auc.

A ¶ Dyaſ. auc. Aben meſuay dixit ꝙ ꝓuocat
vrinā: ⁊ ſemē eſt bonū ſe. antiqs. ¶ Et qñ ei⁹
decoctio ponit̃ ſupra pūcturā ſcorpionis au-
fert dolorez: ⁊ eſt bonū frigiditati ſtomachi ⁊
epatis ⁊ aufert oppilationē: ⁊ ſedat nauſeā: ⁊
B deſiccat hūiditates ſtōi. ¶ Et ē bonū humidi
tati q̄ eſt i pectore: ⁊ mūdificat vias renū ⁊ ve
ſice: ⁊ extrabit lapidē ex eis poſtꝗ̄ fuerit fact⁹.

Capitulum. xxiiij.

Amidū vel amilū: ⁊ eſt ſuccus frumē-
a ti: ⁊ dr̃ amiluz ab a qđ eſt ſine ⁊ melos
grece. i. mola: eo ꝙ ſine mola fit: vnde
amiduz ſiue amilū eſt medulla frumēti qđ in
fundit̃ ⁊ tundit̃ donec furfur ſuuz dimittat:
deinde cū aqua mittit̃ in ſportulā ⁊ cū preſſu-
ra colatur: ⁊ cū i vno vaſe velut fex recederet
aqua effuſa in ſole ſiccat̃ poſt hoc leuiter ſtrin
gatur. ¶ Caſſius felix ca. de amilo. Amiduz
tēperate caliditatis eſt ⁊ humidum qđ ſic fit.
Frumētū i aqua frigida ponat̃ p̱ diē ⁊ noctē
⁊ de die in diē aqua remoueat̃ quouſqȝ fru-
mētū videatur putrefieri: deinde aqua remo
ta optime teratur ⁊ cū eadez aqua optime cō
fectū p̱ pānū exprimatur: ⁊ ſoli exponat̃ vt ex
ſiccet̃ vſqȝ ad aque cōſumptionē: ⁊ frequen-
ter remoueat̃ aqua frigida donec dealbet̃ qđ
reſidet deſiccat̃ ⁊ indurat̃. ¶ Sera. li. aggre.
ca. de ami. Amilū infrigidat ⁊ deſiccat plus
quā frumētū. Et meli⁹ ex eo eſt illud qđ fit in
eſtate. Et modus operationes ei⁹ eſt vt acci-
pias de frumēto: ⁊ ipſuz bene purges: ⁊ iſun-
des in aqua dulci ⁊ laues ipſum cū ea: ⁊ poſt
proijce aquā illā cū qua ipſum lauiſti ⁊ funde
ſuper ipſum aquā aliā: ⁊ facies ita qnquies in
die ⁊ ſi potes in nocte ſilr: ⁊ qñ mollificat̃ opz
ꝙ eijcias aquā ei⁹ cū facilitate ſine agitatiōe
aliqua: ne cū aqua egrediat̃ aliquid de lacte.
Et poſtꝗ̄ hoc feceris calca cū pedibus ⁊ ꝓij-
ce ipſam aquaz: ⁊ qđ ſup̱natauerit ſup̱ aquā
ex furfure collige cuz caccia p̱forata: ⁊ abijce
reſiduū: poſtquā vero purgatū fuerit a furfu-
re ⁊ colatuz pone ſup̱ lateres nouos ⁊ expone
ſoli calido: ⁊ ſi remāſerit in eo aliqua humidi
tas pone ſup̱ ignē. Et ſapor ei⁹ eſt acetoſus:
⁊ virtus ei⁹ eſt pauce caliditatis: ſed eſt cōpo
ſituz ex virtutibus cōtrarijs. Nā vna eſt fri-
gida p̱p̱ acetoſitatez que eſt in eo ⁊ alia cali-
da a caliditate ei⁹ q̄ eſt a farina: q̄ eſt i eo a ca
lore putrefaciēte. Eſt āt optimū amilū recēs
⁊ cādidū ⁊ leue ſine vllo acere ⁊ ignoſo odore.

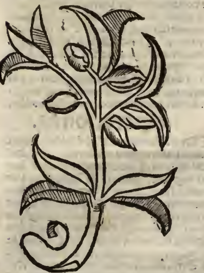
Operationes.

¶ Dyaſ. Amilū facit ad abſtinēdum reuma A
oculorū: alta vulnera oculis replet: aſpredinē
oculorū tollit. ¶ Sanguinē reijcientib⁹ bibi B
tuz ſingulare preſidiū eſt. ¶ Aſpredines arte C
riarū diſſ lenit. Jus collo lactis miſcet̃ ⁊ pro-
fluuim ventris ſtringit valde: pōt autē leuiter
ſtringere propter quod i collirijs lacbrymas
ſtringētibus miſcet̃: valet ſimiliter cōtra apo
ſtemata ſpiritualiū ⁊ tuſſim coctū in aqua or
dei cū lacte amigdalarum additis penidijs.
¶ Sera. Amilū confert humoribus curren- D
tibus ad oculos ⁊ vlceribus que dicuntur fel
ſeoles. ¶ Et quādo bibitur abſcindit ſangui E
nem qui venit a pectore: ⁊ lenit aſperitatem
gutturis. ¶ Et quando miſcetur cuz lacte in F
aliquo cibo hoc idem facit.
¶ Additio. Raſis. viij. cōti. auct. Accurſij. G
Refrigeriū ad ſufflādū in gula ad ap̄a cali-
dum. Recipe amilū: roſaꝝ ſiccaꝝ: ſpodij: ſe.
roſaruz: portulace: galle: ſumac: ⁊ zuccari ad
partem cōgruam: terantur ⁊ fiant ad pulue-
rem: ⁊ cura mirabilis eſt.

Capituluz. xxv.

Amigdala grecū nomē eſt: latine nux
a longa dr̃. Cunctis arborib⁹ ꝑor ſe flo
re ꝯueſtit: ⁊ ad ferēda poma arbuſta:
cetera p̱euenit. Ex his alie ſunt dulces: alie
amare. Sed agricole huic generi ſic mederi
ferūt. Terebrāt eius radicem ⁊ in mediū inſe
runt ſurculuz arboris q̄ pice dicit̃: quo facto
ſucci amaritudo deponit̃. Hec Yſi. ¶ Pli.
li. ij. Arbores q̄dā prime germināt: ⁊ iter no-

uiſſimas nudant̄:vt amigdali ⁊ fraxini ⁊ ſam
buci:ex his nempe que aquila hieme oriente
cõcipiũt. Primo oĩnʒ amigdale florẽt mẽſe
ianuario. Pomũ vo maturãt mẽſe martio.
Perditqʒ facillime fructuʒ ante maturitatẽ
amigdala:ſicut ⁊ ficus ⁊ palma. ℭ Ex libro
de natu.reꝝ. Amigdalus in locis calidis fru
ctu abundat. Frigidioribus autem locis ar-
bor vetuſta flore fecunditatem negat.

Operationes.

A ℭ Pli.li.xxiiij. Amigdale amare radix de-
cocta cutẽ in facie corrigit ⁊ colorẽ hilariorẽ
facit. Nuces ipſe ſomnũ faciũt ⁊ auiditateʒ.
B ℭ Aui. Arbor amigdalaꝝ amaraꝝ cũ opti-
me terit̄:atqʒ cũ aceto ⁊ oleo roſaceo pmiſce-
tur:⁊ ide fit emplm fronti ꝯfert ſoda. Radix
etiã eius decocta ⁊ ſup pãnuʒ linita:fortis eſt
C medicina. ℭ Conſtantinus in lib. gra. Ra-
dix amigdale amare puluerizata:⁊ cuʒ aceto
tẽperata:fit bonũ vnguentum ꝫ lentigines ⁊
impetiginẽ:omneſqʒ ſordicies cutis:⁊ maxi-
me cõtra morſcã. Cũ vino potui data tuſſim
D curat:lapidẽ frãgit. ℭ Dyaſ.ca. de amigda
lis. Arbor amigdalaꝝ dulciuʒ eſt debilioris
operatiõis ꝙ amaraꝝ arboꝝ: amare ſũt ſub
E tiliatiue ⁊ prouocatiue vrine. ℭ Sera. auct.
arthigenis. Dulces amigdale ſunt cali. ⁊ hu
F mide in.i. gra. ℭ Et idem aucto. Meſuay.
Quãdo comedunt̄ cuʒ cortice ſuo ſtringunt
gingiuas:⁊ ſedat qδ accidit in ore pp ſuam
põticitatẽ. Et qñ comedunt̄ cũ zuccaro deſcẽ
dunt a ſtomacho:⁊ qñ ſicce torrefiũt ſunt cõ-
uenientiores ſtomacho:⁊ augẽt ſperma ſicut
auellana ⁊ fiſtici. ℭ Idem auc. Albugerig. G
Gũmi eaꝝ adminiſtrat̄ ſicut gũmi arabicũ ⁊
prunaꝝ. ℭ Gal.vi.ſim.far.δ amig. Dulces H
amigdale in eis eſt amaritudo eaꝝ occulta q̃
non apparet ſenſui qꝛ vincit in eis dulcedo:
verũ qñ veteraſcũt apparet manifeſte. Virtꝰ
eaꝝ tẽperata eſt cũ caliditate:preualet enim
in ipſis abſterſiua ⁊ ſubtiliatiua ſobſtãtia:pp
quã expurgat viſcera:⁊ pulmonẽ ⁊ toraceʒ:
expuitiones operantur humorum. ℭ Rab- I
bi moyſes cap. de amigdalis. Dulces amig-
dale prouocant ſomnum temperatum : ⁊ co-
quinatũ cum eis humectat ventrẽ ⁊ ſunt lau
dabiles:⁊ ſaluant ſubſtantiam cerebri.
ℭ Additio. Raſis.i.conti. Dico ꝙ hec medi K
cina cõfert enucranee:inſtillare in aures oleũ
amigda.amararuʒ ⁊ ſanſuci ex parte lateris
dolentis:⁊ calefacere:⁊ fricare eundem locũ.
ℭ Addditio. Et de particularibus Galie.
Amigdale amare expellunt violenter humo
res groſſos ex pectore.

Capitulum.xxvi.

Nacardus pediculus elephantis ab
a imperitis medicis dicit̄:qδ eſt falſuʒ:
ſed eſt fructus cuiuſdam arboris que
vocatur

vocat pediculus elephãtis. ¶ Aui. li. ij. Anacardus eſt fructus ſilis oſſi dactili: ꝛ medulla eius eſt ſilis medulle nucis dulcis in quo nõ ẽ nocumẽtũ. Et cortex ipſius eſt rarus frãgibilis: in cuius raritate ẽ mel viſcoſuz hñs odorem. Et ſunt homines q ipſum maſticãt ꝛ nõ nocet eis: ꝛ ꝓprie cũ nuce. cali. eſt ꝛ ſic. in. iiij.

Operationes.

A Aui. Eius mel ẽ vlceratiuũ apatũ ꝛ aduſtiuũ ſanguinis ꝛ humoꝝ. Eradicat verucas: ꝛ aufert albaras: ꝛ eradicat barulos: ꝛ ſanat alopitiã flegmaticaꝫ. Cõmouet ẽt calida apata
B in interioribus. ¶ Confert frigori neruoꝝ: ꝛ
C coꝝ mollificationi ꝛ paraliſi ꝛ torture. ¶ Cõfert corruptioni memorie: cũ eius ꝯfectio nota anacardinuꝫ ſumitur. Sed tamẽ cõmouet
D alienationem ꝛ melancoliam. ¶ Suffumigãtur cum eo emorroides ꝛ exſiccantur. Eſt ex ſumma venenoꝝ: ꝛ adurit humores ꝛ inter
E ficit. ¶ Et eius quidem tyriaca eſt lac vaccinuꝫ butyro inde extracto. Et oleũ nucis eius frangit virtutem: loco eius ponitur quintuplum ponderis eius de badabam: ꝛ quarta ponderis ipſius de oleo balſami: ꝛ tertia ponderis ipſius de napta alba.
F ¶ Additio. Gal. ait: doſis volentis habere bonam memoriam. ʒ. ſ. ꝛ eius mel eſt vlceratiuum: corrodit poros ꝛ neruos.

Capitulum. xxvij.

Netuꝫ eſt herba ortulana odorifera.
a Pla. Aneti ſemẽ ꝑncipaliter ꝯuenit vſui medicine: radix ſecũdario: herba vero tertio. ¶ Palla. Mẽſe februario anetuꝫ ſerit locis frigi. Oẽm ſtatũ celi patit ſꝫ tepidiore locat. ¶ Rigãdũ ẽ ſi ſe abſtineat imber ſerẽdũ ẽ rari᷒ aliq ſemẽ ei᷒ nõ obruũt. Opinãtes ꝙ a nulla aue tãgat. ¶ Serã. li. ag. ca. Hebet id ẽ anetũ oĩb᷒ notũ eſt: virtus ei᷒ eſt q̃ calefacit i ſi. iij. gra. ꝛ deſiccat i ꝑncipio ſcdi. ¶ Gal. vi. ſim. far. ſcḋm trãſlationeꝫ grecam. Anetũ calefacit quidẽ adeo ſemꝑ vt ſcdi gradus ipſum intẽſi putandũ: vel. iij. remiſſi: in ſic. vo. ij. gradus eſt incohoãter: vel ꝑmi itẽſi.

Operationes.

¶ Merito ergo coctũ i oleo diaforeticũ ꝛ im A
moleſtũ ſomniqꝫ factiuũ ꝛ digeſtiuũ crudoꝝ. necnõ idigeſtoꝝ hũidoꝝ exiſtit: appropiquat vtiqꝫ oleũ qḋ ex eo apitiuis digeſtiuis farmacis dictis niſi qꝛ paulo calidi᷒ illis ꝛ ſubtiliuꝫ paruũ ẽ. Et iõ diaforeticũ: vſtũ vero tertij ſit gradus calefactiuũ: ꝛ ſiccũ. Et iõ mollib᷒ vulnerib᷒ appoſitũ ꝑſtat operã: ꝛ ꝑſertim eis q̃ i pudẽdis: humidius aũt ꝛ minus calidus ridere ẽ ad hec: ꝛ euchimũ quaſi digeſtibili᷒ eſt
ꝛ ſomnifactiuũ. ¶ Et ideꝫ Sera. auc. Aben B
meſuay. Anetũ eſt calidũ. Inducit ſomnũ: ꝛ oleũ eius eſt bonũ vẽtoſitatib᷒. Et ſemẽ eius in polẽtis poſitũ multiplicat lac qñ accipit ſolum minuit ſperma: ꝛ debilitat viſum: maxie
nimius vſus eius. ¶ Pau. ca. de aneto. De C
coctio eius valet ſtranguirioſis ꝛ diſſurijs data: ꝛ potiſſime ſyrupus factus ex decoctione
eius ꝛ zuccaro. ¶ Pli. lib. xx. Anetũ ructus D
mouet: ꝛ tormina ſedat: aluũ ſiſtit. Cinis ei᷒
vuaꝫ leuat: oculos ꝛ geniturã hebetat. ¶ Ad E
emorroidas accipe puluerẽ vrtice ꝛ puluereꝫ aneti: confice cũ melle: ꝛ emorroidas inunge.
¶ Additio. Gal. Si vrit ſemẽ aneti ꝛ in em F
plaſtro ponitur ſuper fiſtulam: eam tollit.
¶ Additio. Fili᷒ meſue dixit ex aucto. Gal. G
Accipe anetũ: mẽtaſtrũ: ſanſucuꝫ: mellilotũ: radices lilij celeſtis: ꝛ fac coq in aqua: ꝛ ſpargatur talis aqua ſupra caput: ꝛ hec eſt medicina mirabilis conferens ſode frigide.

Capitulum. xxviij.

Nteflorũ vel flos vitis agreſtis. Vel
a flos vitiſſi. Idẽ ſunt Dyaſ. ca. Enantũ. i. anteflorũ: vel flos vitis agreſtis que cũ ceperit florere: colligẽdi ſũt flores ipſi ꝛ deſiccãdi: ꝛ alio nõie vocat vitis iſta labruſca

ROMA

flores eius optime redolēt ꝛ ſiccanť ī vmbra: ꝛ in teſta reponēdi ſūt: ꝛ meliꝰ naſciť ī ſyria.

Operationes.

A ¶ Dyaſcori. Virtus eſt ei ſtiptica: vnde ſi bi
bituз fuerit euſtomaticū eſt ꝛ diureticū: ven-
treз ſtringit: ſanguinē reijciētibus ſubuenit
ꝛ bibitū ꝛ impoſitū ſtomacho fetorē oris emē
dat: digeſtionē ſtōi celebrat: mixtū oleo ꝛ ace
B to dolorē capitis fomēto tollit. ¶ Succus vi
ridis in cathaplaſmatibus adhibitus vulne-
ra recētia ſine tumore ſeruat. Egilopas in ini
C tio vulneribus ꝛ gingiuaꝝ vtile eſt. ¶ Vul-
nera ad ſanitatē ꝑducit: melle addito ꝛ oleo
D roſarū ꝛ croco ꝛ mirrha. ¶ Peſſarijs neceſ-
ſarie adhibeť fluxus matricis peſſario fcō ſtri
E git: reuma oculis ſuſpēdit. ¶ Cathaplaſma
tibus adhibitū ſtōi egeſtionē ſoluit: ꝛ marie
F cū polēta a vino mixtū ꝛ īpoſitū. ¶ Cōbuſtū
ƀo in teſta cū carbonibꝰ collirijs bū miſceť.
Panaricia oculoꝝ ꝛ pterigia purgat melle
addito reuma gingiuarum: ꝛ vulnera curat.

Capitulum. xxix.

Aniſum. Platea. Aniſum qđ alio no
a mine ciminum dulce dicitur: ſemen
eſt cuiuſdā herbe ſimili nomine appel
late. Et eſt cali. ꝛ ſic. in. iij. gra. Virtutē ha
bet diſſoluendi ꝛ conſumēdi. ¶ Dyaſco. ca.
de aniſo. Aniſuз feructis ē virtutis: ſcз cali.
ꝛ ſic. ꝛ nature mictualis ꝛ ſcarotice id eſt incē
ſiue. ¶ Serapi. lib. aggre. capi. Aneiſin auc.
Dyaſcori. Aneiſin qđ de eo eſt recens eſt bo
nuз: habens groſſa grana plena ꝛ nō excoria
tur quādo fricať excoriationibus ſimilibꝰ fur
furi. Et habet odorē bonū fortē. Et illud qđ
eſt ex inſula Cretenſi eſt melius. Et poſt illud
eſt Babylonicū. Hyſpanicum vero eſt dete-
rius. Et quod ex planta eius ē magis iuuati-
uum eſt ſemen eius. ¶ Gal. vi. ſim. far. capi.
de aniſo. Sapor eius eſt acutus: amarus mo
dicuз. Et virtus eius eſt que calefacit ꝛ deſic-
cat in. iij. gra. Propterea ergo ꝛ diureticuз
eſt. Ventoſitates auteз que ſūt ventreз ſiſtit.
¶ Auice. lib. ij. ca. de aniſo. Aniſum eſt ſemē
feniculi romani acuitatis maioris ꝙ nabati.
Et ex eo melius eſt quod eſt ponderoſum: ꝛ
eſt caliduз: ꝛ ſic. in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſco. Aniſum qꝛ mictualis eſt virtu- A
tis ycteriçis medetur: ſitim tollit bibituз ve-
nenis occurrit: inflationes amputat: ventreз
ſtringit: menſtruis imperat. ¶ Lac mulieri- B
bus prouocat ꝛ auget: bibitum ventrem ſti-
mulat. Fumigatione naribus adhibituз do-
lorem capitis tollit: ꝛ mitigat ſodam.
¶ Aurium dolorez cū oleo roſarū adhibitum C
mitigat: ventoſitatē ventris tollit ꝛ doloreз.
¶ Optimū autē eſt creticū: deinde egyptiū: D
Gallicū

Gallicū vero meritiſſimū. Paulus ca. d aniſo.
e ¶ Contra liuorem ex percuſſione cōteraſ ciminum ⁊ aniſum: ⁊ incorporenſ cum cera ⁊
f calidum ſuperponaſ. ¶ Aniſuꝫ ſimiliter auget lac ⁊ ſperma aperiēdo meatus: ⁊ mūdat
g humiditateꝫ matricis. ¶ Almāſor tractatu tertio capi. de aniſo. Aniſum calidum eſt qd̄ ventoſitatis diſſolutiuuꝫ exiſteus: epatis aperit oppilationē cocondi preterea voluntatem
h ſtimulat. ¶ Serapion lib. aggre. auctoritate Dyaſco. Virtus eius eſt deſiccatiua ⁊ calefactiua. Et expellit ventoſitates a corpore ⁊ ſedat dolorem. Et prouocat vrinam ⁊ ſudorē:
i ⁊ cōfert hydropiſi. ¶ Et abſcindit ſitim que fit ab humoribus ſalſis qñ ſumitur in potu.
k ¶ Et eſt cōueniens venenis ⁊ inflationibus ⁊ ſtringit ventrem: ⁊ abſcindit humiditates albas a matrice fluentes: ⁊ prouocat lac. ¶ Et excitat libidinem: ⁊ quādo attrahitur odora
l tu fumigatio vaporis eius ſedat ſodaꝫ. ¶ Et quādo teritur ⁊ miſcetur cum oleo ro. diſtillatur in aurem: curat quod intra ipſam accidit ex caſu aut percuſſione: ⁊ ſedat doloreꝫ eius.
m ¶ Et idem auc. hugeri. Aperit oppilationes epatis: ſplenis renuꝫ ⁊ matricis. Et mundificat vias que ab humoribus oppilulātur. Et propter hoc confert febribus antiquis: ⁊ habet in ſe acuitatē propinquā aduſtioni: quare ſoluit ventoſitates: maxime cuꝫ ipſum aſſaſ.
n ¶ Auice. Aniſum eſt aperitiuum cum ſtipticitate parua. Et eſt ſedatiuum dolorum: ⁊ reſolutiuum ventoſitatum: ⁊ proprie ſi aſſetur: ⁊ in ipſo quidē eſt acuitas qua medicinis aduventibus ſit vicinum.
o ¶ Additio. Raſis. ri. conti. Medicamen valens ad euomentem cibarium ſuum. ℞. ſeminis aniſi: apij: abſinthij: añ. ꝫ. vi. myrrhe auri pon. ij. terantur que terenda ſunt: ⁊ cū aqua frigida diſtemperentur: exinde fiant trociſci: doſis quoqꝫ cum aqua frigida ſit auri pon. i.

Capitulum. xxx.

Antilis eſt herba de qua fit ſal alkoli.
a Dyaſcori. Duo ſunt eius genera. Unum habet folia lenticulis ſimilia. Alia habet folia ſimilia camepithi. Prima habet haſtam altaꝫ duobus palmis erectaꝫ cum folijs mollibus. Radix eſt illi minor ⁊ tenuis. Naſcitur locis herboſis ⁊ ſolaris guſtu ſalſa. Secunda eſt que folia ⁊ haſtas ſimiles camepithi habet: ſed aſperiora ⁊ minora florem purpureum: ⁊ odorem grauem: radix cicoree ſimilis.

Operationes.

¶ Gal. vi. ſim. far. ca. Antillis. Duplex quidem eſt: ambe tamē mediocriter ſiccant: vt ⁊ vlcera ſolidēt. Altera vero que camepitheos aſſimilaſ: plus vtiqꝫ ꝙ alia ſubtiliū partium eſt: vt epilenticis conferat: hec aūt ⁊ abſterſiuior ꝙ altera eſt. Almanſor trac. iij. ca. vſnē id eſt: antillis ca. eſt ⁊ ſic. que purgat ⁊ aperit oppilationeꝫ: carnemqꝫ corrodit ſuperfluaꝫ: vniuerſaliter autem omnium iſtaruꝫ herbarum bonum habentium odorem ꝙ plures calide ſunt: niſi ille ex quibus ſentitur illud qd̄ diximus. ſ. frigiditas manifeſta: ſicut ſentitur in aqua roſata ⁊ cāphora atqꝫ ſandalis.

Capitulū. xxxi.

Anthos vel Roſmarinus qd̄ ideꝫ eſt.
a ¶ Sera. li. aggre. ca. laiceramarien id eſt anthos inquit. Eſt arbor maris: ⁊ ē alpinal fac ⁊ ꝛacola. Et dicit auctor Dyaſ. Species roſmarini ſunt tres. Una earuꝫ habet ſemē quod nominatur ſachi. Et habꝫ folia ſimilia folijs maratri: niſi quia ſunt latiora parum groſſiora: ⁊ extenditur ſuper terrā circulariter: habens bonum odorem ⁊ longitudo ſtipitis eius eſt vnius brachij ⁊ plus: ⁊ habꝫ multos ramulos ſuper quoꝝ ſummitates ſunt capitella in quibus eſt ſemen album ſimile ſemiplante que dicit ſpondilion mun-

dum angulosum:acuti ſaporis:in cuius odo
re eſt ſiſe odori reſine pini:⁊ qñ maſticaẜ mor
dicat linguã. Radix vero eius eſt alba multũ
cuius odor ē ſicut odor thuris. Et eſt ſpecies
alia ſupradicte:niſi q: ſemen eius eſt latuȝ ni
gruȝ ſimile plante ſpondilion:habẽs odoreȝ
bonũ ſed mordicat linguã:⁊ hȝ radiceȝ exte-
rius nigraȝ:interius vero albam. Eſt ſpecies
alia ſimilis ſupradicte: niſi quia ipſa non hȝ
ſtipitem nec ſemen nec floreȝ:⁊ naſcitur liba-
notis locis petroſis ⁊ agreſtib⁹. ¶ Yſi. Ro-
ſmarinũ latini ab effectu herbã ſalutarẽ vo-
cant:folia habet feniculi ſimilia atqȝ aſpera:
rotatim terra proſtrata. ¶ Pla. Roſmari-
nus eſt herba calida ⁊ ſic. cuius folia ⁊ flores
cõpetunt vſui medicine:flos autẽ anthos di-
citur:vñ fit electuariũ qđ dicitur dyanthos.
In locis marinis creſcit vnde ⁊ nominaẜ:ha
bet virtutẽ cõfortãdi ex aromaticitate: diſſol
uendi ex caliditate: extergendi ⁊ mundifi-
candi:⁊ cõſumẽdi ex ſiccitate ⁊ virtutem dia
foreticaȝ ex calore aperiẽte. Cũqȝ cali. ⁊ ſic.
eſſe dicatur in exceſſibus ab auctoribus non
determinaẜ:herba ipſa libanotides vel den-
trolibanũ diciẜ:quidã tamẽ dicũt ſit frutex:
alij vero ꝙ herba ſit. Cuȝ inuenitur in medi-
cinis receptio anthos vel roſmarini: debent
poni flores folia vel libanotidis vel dentroli-
bani. Flores ad ſolem deſiccati per annũ ſer-
uantur in efficacia multa. Similiter ⁊ folia.

Operationes.

¶ Cõtra ſincopim ⁊ cardiacaȝ paſſionẽ daẜ A
dianthos cũ vino oſſis đ corde cerui. Uel de
coctio fit in vino vel aqua roſaꝝ: ipſumqȝ vi
nuȝ daẜ patiẽti. ¶ Cõtra frigiditatẽ aut de- B
bilitatẽ cerebri roſmarini decoctio ĩ vino fit:
⁊ patiẽs diſcoopto capite fumũ recipit. ¶ Cõ C
tra vue humiditatẽ acetuȝ vel vinũ decoctio
nis eius gargarizaẜ. ¶ Cõtra ſtomachi frigi D
ditateȝ ⁊ ad digeſtionẽ confortandam dyan-
thos vel vinũ decoctionis eius:⁊ maſticis na
ſcatur. ¶ Contra ſtomachi dolorem ⁊ inteſti E
noruȝ ex ventoſitate: vinũ decoctionis eius:
ac cimini ponatur. ¶ Ex ſinonomis notãdũ F
ꝙ hoc nomen anthos apud grecos pro quoli
bet flore ſumitur:ſȝ apud nos proprie roſma
rini vel libanotidis anthos dicitur.

Capitulum. xxxij.

Acuſa eſt herba cuius radix digitos
a inficit contrita. Sanguinei quoqȝ co-
loris eſt:vnde etiã pictoribus ad pur-
puram effigiendaȝ vel efficiendam in vſu eſt
Ex herbario ancuſa duplex eſt. Unaȝ quam
affabatam vocant:alia que maxime medici-
ne apta eſt:hec in terra preſſa: ſpinoſis folijs
ſine caule naſcitur:⁊ mẽſe februario legitur.
¶ Dyaſco. Ancuſe duo ſũt genera. Una ſi-
quidem habet folia lactuce ſimilia:ſed acuta

⁊ aſpera

⁊ aſpera ⁊ ītegra ⁊ ſpinoſa. Radix eſt ei groſſitudinem habens digiti: coloris ſanguinei in eſtate digitos inficiens. Naſcitur in locis cultis: habens in egypto folia ſuper terram ſparſa: virtutis redarguentis eſt; radix medetur combuſtionibus.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Cera ⁊ oleo additis vulnera re-
B num optime curat. ¶ Ignem ſacruꝫ cum po
lenta extinguit: maculas corporis ⁊ lepras cū
C aceto impoſita emundat. ¶ Suppoſita men-
D ſtruis imperat: abortum facit. ¶ Eius elixa-
tura recte mulierū ſtericis adhibeť. Nefreti-
cis aut ſpleneticis opitulať: ⁊ cum vino febrī
E tibus. ¶ Eius quoqꝫ folia ventreꝫ ſtringunt
cum vino bibita. Ipſius herbe decoctio mē-
F brum arcuatum ſanat. ¶ Radix eius in oleo
decocta ⁊ cera facit ad combuſtionem.

Capitulum. xxxiij.

Pium. Yſido. in lib. ethimologiaꝝ.
a Apium dicitur eo ꝙ apex id eſt caput antiquorū eo coronabať. Hanc herbam hercules pmus capite circūtulit. ¶ Auicenna. Apium aliud montanū aliud ſilueſtre aliud domeſticū: ⁊ aliud quod oritur in aqua domeſtico minus: cuius ē ſicut domeſtici virtus. Eſt ⁊ alia ſpecies eius que nominať ſumurion minus domeſtico. Crus habens concauū ad albedineꝫ decliue: fortius eſt romanum moatanū. Eſt autē in primo cali. in. ij. ſic. ¶ Pande. ca. l. ¶ Apij plures ſunt ſpecies. Nam eſt apium domeſticuꝫ vel ortiuū. Et eſt apium ranīnuꝫ ſiue apiuꝫ riſus. Et eſt apium emorroidarū. Et eſt apiuꝫ quod diciť cerefoliuꝫ. Et eſt apium cāpeſtre. Et eſt apiū hyſpanū. Et eſt apium perſicū. Et eſt apium agreſte. Et eſt apiuꝫ montanū. Et eſt apium aquaticuꝫ. Et eſt apium ruſticū. Et eſt apiuꝫ qđ dicitur regalia. Apium domeſticū oībus notum: qđ Dyaſco. vocat ortiuum: quod calidum eſt in principio tertij gradus: ſiccuꝫ in medio eiuſdem cuius ſemen maioris eſt efficacie: ſecūdario radix: tertio herba. Cum autē in medicina receptio apij ſimpliciter inueniť ſemen apponēdū eſt: qđ a multis ſelinum appellatur: licet tota herba ſic vocetur.

¶ Palladius. Et apij genere eſt yposelinō durius: aut auſterius: ⁊ oleo ſelinon molli folio ⁊ caule tenero: qđ naſcitur in lacunis. Et petroſelinon quod maxime in locis aſperis: hec omnia genera poſſunt habere diligentes in orti cultura. ¶ Conſtantinus. Eſt autem apij genus quod vulgus cerefoliuꝫ vocat: de quo ſcilicet dicetur inferius.

Operationes.

¶ Apiuꝫ domeſticū ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua A
⁊ reſoluit ventoſitates: ⁊ proprie ſemen eius.
¶ Succus eius ī quo ſaxofragia decocta fue B
rit ſtrāguiriosis ⁊ diſſuriosis ſubuenit. Vel ſa
xafragia: grana ſolis: filipēdula ⁊ lapis lincis
coquanť in ſucco apij: ⁊ ī colatura addito zuc
caro fiat ſirupus: qui mane detur cuꝫ calida.
¶ Succus apij agreſtis vel acetum ⁊ oleum C
violarum vel roſaruꝫ miſceantur: ⁊ buliāt in
vaſe vitreo ad ignem. Et cuꝫ tali oleo calido
caput patientis inungatur: valet cōtra litar-
giam ⁊ freneſim: prius capite raſo.
¶ Succ⁹ decoctiōis apij ⁊ tamariſci ſplenis D
⁊ epatis oppilationē ſoluit ⁊ duriciē ſꝫ ꝓprie
ſplenis. ¶ Aliđ. Sumať đcoctio radicis apij E
feniculi petroſellni: fiat ſyrupus ꝯ ycteriCiaꝫ
ex ſucco apij ⁊ ſcariolarū: detur cum calida.
¶ Cōtra hydropiſim radix apij ⁊ feniculi bu F
liat ī ſucco fumi terre: ⁊ ī aqua decoctōis ad-
dito zuccaro: fiat ſyrupus: miro mō cōſumit
flegma. ¶ Fiant etiā iſti leuco flegmaticis ⁊ G
yposartica laborātibus. ℞. ſucci apij lib. i. ſuc
ci ſcariolarū lib. ſ. maſticis. ℥. i. facta decoctio

ne colet:poſtmodū addito zuccaro:fiat ſyru
pus in fine decoctionis addat pulueris eſule
ʒ.ij.ꝛ pulueris reubarbari.ʒ.ʒ.mane cū cali
da exhibeat ʒ amphimerinā p̄cedat purga
tio:deinde coquat agaric⁹ cū ſucco apij l po
mo collugntide:vl̄ in malo terre vacuato ſeu
cauato:ꝛ decoctio talis det quotidie patiēti.

D ¶ Nota ꝙ apium nocet pregnātibus:qꝛ vir
tute ſua diſſoluit retinacula fetus.

Capitulum.xxxiiij.

a Pium ſilueſtre.¶ Gal.viij.ſim.far.
ca.apium ſilueſtre alij ſelinū vel equi
num:alij vero Alexandriuum nomi
nant:ex eodem genere eſt.Et hoc cum ſelino
ꝛ petroſelino macedonico:ꝛ erit quidam ſeli
no fortius:petroſelino vero debili⁹:mēſtruo
rum vtiqꝫ ductiuum eſt ꝛ vrinatiuum.

Operationes.

A ¶ Apiū ſilueſtre virtutē habꝫ in ſemine ei⁹.
B ¶ Auicēna.Apium ſilueſtre eſt vlceratiuum
impediens ꝛ magis calefactis conueniens.
C ¶ Apium ſilueſtre confert alopitiam haben
ti ꝛ fiſſuris frigoris ac verrucis.
D ¶ Apiū ſilueſtre in emplo vlcerat ꝛ ꝯfert ſca
biei ꝛ empetigini:ac vulneribus vſqꝫ ad ſigil
E lationem.¶ Eſt autem maluꝫ epilentie exſic
cans eam. Piſces quoqꝫ ſi egrotant in piſci
nis apio ſilueſtri viridi recreantur.
F ¶ Contra oppilationē ſplenis ꝛ epatis valet
ſemen apij ſilueſtris ſumptum cum vino.
¶ Additio.Gal. Radix apij ſilueſtris deſic G
cata pulueriꝫata ꝛ odorata fac̄ ſternutationē.

Capitulum.xxxv.

a Pium ruſticum eſt apium quod dici
tur regalia: ꝛ eſt herba cuius ſuccus
ingreditur in quadam confectione ad
ſcabioſa vlcera in antidotario virili.

Operationes.

¶ Succus eius radicis cuꝫ aceto fricatus va A
let contra ſcabiem ꝛ vlcerationem.
¶ Gal.ſexto ſimplicium farmacoꝛuꝫ capitu B
lo de ambroſia ſiue apiū ruſticum habet vim
ſtipticantem ſiue repercutientem.
¶ Oculis valet illitum cū melle ita vt ſubīn C
defoueantur.
¶ Opilationem epatis ſoluit. D
¶ Et eſt reſolutiuum inflationis aperitiuum E
oppilationis ꝛ ſedatiuum doloꝛum.

Capitulum.xxxvi.

a Pium emoꝛroidarū.¶ Gal.vi.ſim.
far.c.botrachion inquit. Apiū emoꝛ
roidarū eſt cū folijs guttaticis guttis
quaſi ſanguinis melancolici calide ꝛ ſicce eſt
vehementer radix:ꝛ ſimiliter tota herba.

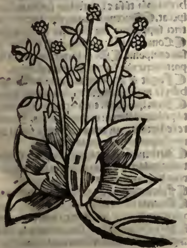
¶ Operationes.

Operationes

A ℭ Apiū emorroidarū ī vino coctū cathapla ſmeē naribuſ: emorroidas inflatas ⁊ ſtaticas
B excitat. ℭ Cauēdū tn̄ eſt ne eis fluctibus hoc fiat ſi ſine fluxu cū tumore ⁊ dolore ⁊ extēſio-ne illarū venarū fuerit dolor mitigatur: ⁊ tu-morē ſiccat. Et ob hoc apiū emorroidarū dr.
C ℭ Itē ſcabies ⁊ lepras excoriat ⁊ vngues le-proſos.

Capitulū. xxxvij.

Ppios idest camebalanos. Et ſecū-dum quoſdā dr raffanus agreſtis. Et dico ſm quoſdā: qm ſm veritatē raf-fanus agreſtis eſt ille q deſcribit infra in capi-tulo Raffanus agreſtis. ℭ Dyaſ. ca. appios. Appios haſtas habet duas vel tres viſcoſas ⁊ teneras ⁊ ruffas. Folia ſunt ei rute ſimilia oblonga ⁊ viridia ⁊ parua: ſemen paruū cu-ius radix eſt affodillo ſimilis: ſed obrotunda ſimilis pile lachrymo plena: deforis nigra in-tus alba. Radices eius duo ſunt ſup terram.

Operationes.

ℭ Radices accepte vomitū faciunt: coleram ⁊ flegmam excludunt: radices eius de ſubtus id faciunt. Omnis vero cauſa ⁊ accepta om-nia ſimiliter facere nouit. ℭ Lachrymū eius A
ſic colliges Incide radices ⁊ in aquam mitte B
qd ſupernatauerit cū pēna collige ſicca ⁊ re-pone. ℭ Dyaſ. Si obulorum ſemi trium mo C
do datum potui per ventrem purgationem facit. Herbe autem ipſius ſuperiora vomitū faciunt ⁊ inferiora ventrem purgat.

Capitulum. xxxviij.

Proſtilla. Pli. ca. Aproſtilla eſt her-ba ramos duos ſiue tres ſpargit in ter-

ra rubentes folia h3 rute ſimilia: radices vt cepe ſed ampliores quaʒ quidã raffanũ agreſtem vel ſilueſtrem vocant: intus h3 medullã candidam: extra cortices nigros: naſcitur in montibus ꝛ aſperis aliqñ ꝛ vmbroſis locis.

Operationes.

A ¶ Pli. Aproſtilla purgat iferius ꝛ ſupius.
B ¶ Excitat libidinem in viris ꝛ mulieribus.
C ¶ Et pp hanc cauſaʒ prohibet nutricibus.

Capitulum.xxxix.

Arthemiſia. yſidorus. Arthemiſia eſt herba dyane a gẽtibus ꝯſecrata: vñ ꝛ nũcupata Dyana ſiquidem grece arthemis dr̃. Pli. li. xxv. Arthemiſiã que antea arthemis vocabat̃ ab arthemide cognominatam: ſicut qdam putãt. Etiaʒ dr̃ arthemiſia qm̃ ſic vocabat̃ vxor regis mauſeoliq̃ voluit eã ſic vocari que antea (vt ingt. Pli.) arthemis vocabat̃: ꝛ ſunt qui ab arthemide arthemiſiaʒ cognominatã putãt: qm̃ priuatim medicat̃ feminarũ malis. Dyaſ. Arthemiſie tria ſũt generã. Unũ ẽ qḋ vocat̃ arthemiſia monodos: ideſt mater herbarũ que eſt fructicoſa ꝛ ſimilis abſinthio folia maiora ꝛ pinguiora habens: ꝛ haſtas longas naſcitur in maritinis locis ꝛ lapidoſis. Floreſcit autẽ eſtatis tẽpore floribus albis paruulis graue olẽtibus amaris. Altera arthemiſia tagetes nominatur: que tenera eſt: ſemen habens minutum ꝛ vnã haſtam folijs plenaʒ. Naſcitur in locis mediterraneis ꝛ altioribus florẽ mellinum atq3 tenuem ꝛ iocundiorem cõparatione prioris ferens: hec a grecis vocat̃ tagetes vel tanacetum. Et nos in lingua latina vocamus eã thanaſiaʒ: vel ſm̃ quoſdã athanaſiã. Et ẽ tertia arthemiſia que lepta fillos dr̃: naſcitur circa foſſas ꝛ agros. Floſculum eius ſi contriueris ſamſuci odorẽ h3: ꝛ ipſa amara. Has ſpẽs arthemiſie dyanã dicunt inueniſſe ꝛ ṽtutes eaꝝ ꝛ medicamina chironi cẽthauro tradidiſſe. Hec herba ex nomine dyane que arthemis dr̃: accepit nomen arthemiſia que calefacit ꝛ ſiccat. ¶ Gal'. vj. ſim. far. ca. de arthemiſia. Arthemiſia duplex qdeʒ eſt herba: ambe tamen calefaciunt mediocriter ꝛ ſiccãt: ꝛ ponantur in calefaciendo quidẽ ſecunde: in ſiccando vero prime intenſe vel ſecunde incipientes ſunt quoq3 mediocriter ſubtiliũ partiũ.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Arthemiſia virtuteʒ habet acerrimam: purgatiuam attenuantem calidam leptinticã. A
¶ Elixaturã eius cauſas mulieris mitigat: menſtruis imperat: ſecũdinas excludit: mortuos infantes in vtero deponit cõſtrictiones matricis reſoluit: oẽs tumores ſpgit: accepta calculos frãgit: vrinã puocat: herba ipſa tũſa ꝛ i vmbilico poſita mẽſtruis iperat. B
¶ Succus eius mirrhe mixtus ꝛ matrici ſuppoſitus oĩa ſimiliter facere nouit. C
¶ Coma eius ſicca bibita. ʒ. iij. ſtericas cauſas componit. D
¶ Si quis iter faciens cũ ſecũ portauerit non ſentiet itineris laborem. E
¶ Fugat ẽt demonia in domo poſita. Prohibz ẽt maledicamẽta ꝛ auũt oculoſ maloꝝ. F
¶ Item ipſa tunſa cum axungia ꝛ ſuperpoſita pedum dolorem ex itinere tollit. In puluere redacta: ꝛ cum aqua vel mulſa potui data inteſtinorum dolorem tollit. G
¶ Arthemiſia que tagetes vocatur facit ad veſice dolorem ꝛ ſtranguriam ſucco dato ex vino vncias duas. H
¶ Febricitãti ex aq̃ ea ciatis duas potui daſ. I
¶ Succus tunſa cũʒ axungia ꝛ aceto coraꝝ dolori medicatur ligata vſq3 in tertium diẽ. K
¶ Et infantem hilarẽ facias incende ꝛ ſuffumigabis: ꝛ oẽs incurſiones maloꝝ auertet: ꝛ L

hilariorem

bilarioꝛez faciet infantē:neruoꝝ doloꝛē ⁊ tu
moꝛē trita cū oleo bene ſubacta mirifice ſanat
M ¶ Doloꝛe pedum grauiter vexatis radicem
eius da cuz melle manducare ⁊ ita ſanabit vt
vix credi poſſet eam tantam virtutez habere.
N ¶ Succo eius cum oleo roſarum febꝛiens ꝑ-
unctus curatur ea. Hanc herbam ſi confrica
ueris laſaris odoꝛem habet.
O ¶ Gal. Ambe ſpecies arthemiſie conueniūt
lapidibus in renibus exiſtentibus ⁊ ad calefa
ctiones ⁊ extractiones ſecundarum.
P ¶ Additio. Gal. in. iiij. trac. medi. ſim. dixit:
Si miſcetur arthemiſia cum citonijs coctis
aut cuz pane in emplaſtro ſanat apoſtemata
oculoꝛuz ⁊ diſſoluit exituras:etiam trita ⁊ co
cta cum farina oꝛdei:illud facit.

Capitulum. xl.

Ariſtologia rotunda. ¶ Ysi. Ari
ſtologia dicitur eo ꝙ mulieribus
fetis optima eſſe compꝛobetur.
Nam poſt partuz ſuperſeſſa:ma
tricem beneficio vapoꝛis expur-
gat. Huius genera ſunt duo. Una dicit ro-
tunda:eo ꝙ habet radicem rotundam. Alte
ra vero longam habet:cum ramis ⁊ folijs lō
gioꝛibus. Quin etiam dactilinam vocant:eo
ꝙ radice ſit roboꝛe digitali ⁊ longa. ¶ Pli.
li. xxv. Ariſtologie nomen inter nobiliſſimas
herbas grauide dediſſe videntur quoniaz eſ-
ſet ariſte recuſes. Noſtri materre vocant. Et
quattuoꝛ eius genera ſeruant: vnum tuberi-
bus radicum rotundis folijs inter maluam ⁊
hederam nigrioꝛibus ac mollioꝛibus. Alterū
maſcula radice:quattuoꝛ digitoꝛum longitu
dine baculi caſſitudine. Tertium vero longiſ
ſime tenuitatis vitis nouelle cui ſit pꝛecipua
vis omnes coloꝛe buxeo caulibus paruis floꝛe
purpureo. ¶ Platea. Ariſtologia vtraqz ca
lida in. j. gra. ⁊ ſic. in. ij. Rotūda magis com-
petit medicine:⁊ radix magis ꝙ folia. Radix
colligitur in hyeme ante pꝛoductionem floꝝ.
Habet autem virtutem diſſoluendi conſu-
mendi ⁊ expellendi venenum:poſſunt autem
per biennium ſeruari. ¶ Serap. lib. aggre.
ca. acanug. ideſt ariſtologia. Eius ſunt due
ſpecies:maſculus ⁊ femina. Et longa eſt ma-
ſculus:⁊ rotunda femina. Rotunda vero du
as habet ſpecies. Una habet folia ſimilia ſciſ
ſos quaſi rotunda odoꝛifera mollia ⁊ lenia ⁊
habet ramulos oblōgos egredientes ab vna
radice ⁊ floꝛem habens album interius rube
um fetidi odoꝛis ⁊ nullius vtilitatis: ⁊ habet
radicem rotundam ſimilem rape: ſed longa
habet folia longioꝛa ꝙ rotunda:⁊ virgas ſub
tiles longas circiter palmi menſuram. Flos
eius eſt coloꝛis purpurei ⁊ odoꝛis fetidi: qui
eſt in ſua operatione ſimilis floꝛe herbe: que
dicitur actu. Et habet radices in lōgitudine
vnius palmi ⁊ plus:⁊ ingroſſitudine digiti:⁊
qđ eſt inter radices eſt ſiſe ligno buſſi:⁊ odoꝛ
eius eſt pinguis. Et eſt ariſtologia lōga. Eſt
⁊ alia ſpecies rotunde que virgas ſubtiles ha
bet ſuper quas ſunt multa folia rotunda ſimi
lia folijs ſemper viue minoꝛis: ⁊ flos eius eſt
ſimilis floꝛi rubee:⁊ radix eius eſt longa ſubti
lis:ſuper quam eſt coꝛtex groſſus boni odoꝛis
qua apotegarij vtuntur in confectionibus vn
guentoꝛum ⁊ electuarioꝛum. ¶ Auerrois li.
colliget. c. de ariſtologia. Ambe ſpecies eius
calide ſunt ſicce in ſecundo gradu.

Operationes.

¶ Ariſtologia rotunda valet cōtra aſma hu A
mida due partes pulueris ariſtologie:⁊ dimi
dia gentiane conficiantur cum melle: ⁊ tale
electuarium detur.
¶ Contra epilentiam ariſtologie rotūde eu- B
foꝛbij:caſtoꝛei ſulphuris viui:fiat decoctio in
oleo petroleo vel muſtellino vel ſaltem com-
muni:⁊ inungatur ſpina a collo inferius.

abrabaȝ que fertur vſqȝ ad conſtantini regis imperium per multa ſecula perduraſſe.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Cinis quercus cum oleo mixtus ⁊ inũctus mouet ſudores. Hoc ⁊ ceteri preſtãt cineres: ſed magis quercinus. Lixiuia quoqȝ ex cineri quercus ad vſus medicine efficaciſſima eſt hominibus ⁊ pecoribus q̃ tenſione pulmonis vexanť: ⁊ quibus aliqua venenata res obſiſtit. Bibita nanqȝ ſtatim ſaluteȝ affert.

B ¶ Utilis etiam eſt vulneribus humectis: et in fiſtulis.

C ¶ Et vulnera difficilia ad ſanandum ⁊ calloſa longis temporibus ſordida.

D ¶ Quotidie itaqȝ lauãda ſunt: ⁊ ſic apto medicamine ſananda: q̄ virtus lixiuie nõ ſanat: ſed ad ſanitatem diſponit vulnera.

E ¶ Sera. auc. Gal. Curat nimiũ fluxum ſanguinis mẽſtruoꝝ ⁊ ſputũ ſanguinis. Et conuenit vlceribus inteſtinorum ⁊ fluxui vẽtris.

F ¶ Et idem. Et ego quidem cõglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum enſe.

G ¶ Cum folio glandis poſtq̄ triui in petra et poſui ſuper vulnus in circuitu eius.

H ¶ Et vniuerſaliter fructus eius ẽ ſimilis huius virtutis.

I ¶ Et aliqũ adminiſtratur in apoſtematibus calidis in principio eorum ⁊ in augmento.

Capitulum. xliij.

Arbor vel lignum vite paradiſi.

Operationes.

¶ Hanc naturaliter habent virtuteȝ: vt qui ex eius fructu comederet perpetua ſoliditate firmaretur ⁊ beata immortalitate veſtiretur: nulla infirmitate vel anxietate vel ſenij laſſitudine vel imbecillitate fatigaretur. A

¶ Auguſtinus ſuper geneſim. Arbor quidẽ vel lignũ ſcientie boni vel mali erat corporale ſicut arbores alie in paradiſo terre ſunt nec cibo erat noxium. Sed dictum eſt ligنuȝ ſcientie: cognoſcendi bonum ⁊ malum: q̄ poſt prohibitionẽ erat in illo futura tranſgreſſio qua homo experiendo diſceret quid inter obediẽtie bonum ⁊ inobedientie malum intereſſet. B

¶ Hieronymus ſuper leuiticum. xxvij. facies (inquit dñs) altare de lignis ſetbim: ⁊c̃. Ecce altaris ligna que de lignis paradiſi ſunt igne vicino non cremantur ſed puriora reddunť. Nec mirum cuȝ etiaȝ amitbon genus ligni: quanto plus areſcit tanto mũdius inueniať. C

¶ Gloſa ſuper tertium reguȝ decimo. Tina ligna ĩputribilia ſunt ⁊ ſpinoſa in ſimilitudineȝ albe ſpine: rotũda quoqȝ ſunt ⁊ candida. Ex eis facta ſunt fultra. ſ. ad fortitudinem tẽpli ſuſtentacula ⁊ omnium muſicaꝝ inſtrumẽta. D

Capitulum. xliiij.

Abies dicta eo ꝙ pre ceteris arbori-
• bus lõge abeat: ⁊ in excelſum promi-
neat Huius natura ẽ expers terrenĩ humoris ac pĩde abilis habeť ⁊ leuis. Eſt autem ſine modo. Et de ac fiunt naues: hãc propter candorem gallicam vocant quidaꝫ.

Operationes.

A ¶ Palladius libro duodecimo. Abies quã vocant gallicam vtilis eſt materia: que niſi perpluatur: eſt leuis rigida ⁊ in operibus ſiccis perbẽne durabilis.

B ¶ Gloſa ſuper ezechieleꝫ. xvij. Ex abietibus tabulata ceduntur: quibus nauis texitur propter leuitatem: iuncturaſqꝫ tabularum mollibus inuicem ſeſe tenẽtiũ atqꝫ mordentium.

C ¶ Ex libro de naturis rerum. Abies arbor eſt leuis: ⁊ abſqꝫ nodoſitate que difficilime cedit putredine vermibus autem nunꝙ̃

D ¶ Plinius lib. duodecimo. Abietis vmbra ſicut in glandium quacunqꝫ attigerit eſt venenum.
E ¶ Abieti ⁊ pinoſi quis dextraxerit corticem ſole thaurum vel geminos trãſeunte cum germinat ſtatim moriuntur.

Capitulum. xlv.

Armoniacuꝫ. Serapion. libro aggre-
• gatoris caplo vaſac. auctoritate dyaſcoridis. Armoniacuꝫ eſt gummi plãte ſilueſtris ſimilis plante galbani in figura ſua. Et naſcitur in terra dicta argemonis: ⁊ eſt in partibus codi. Hec herba grece dicitur aſios cuius radix vulneratur: ⁊ egreditur lachrymus qui colligitur ⁊ ſeruatur: ſed aliquando de ipſo cadit ſuper terraꝫ: quare admiſcetur cum eo terra ⁊ lapilli ⁊ alie ſordes ſꝫ melius ex eo eſt habens odorem bonũ in quo non ſunt lapides nec ligna: ⁊ tendẽs ad albedinem cuius fractiones ſunt ſimiles fructus olibani: ⁊ eſt purũ ſine ſorde: ⁊ eius odor vergit ad odorem caſtorei: ⁊ ſapor eius eſt amarus: ⁊ habet in ſe pinguedinem ⁊ ſplendoreꝫ cum ſoliditate: ⁊ illud quod eſt huiuſmodi dicitur carniſſima; ſed illud quod ꝯtinet terraꝫ ⁊ lapillos nominatur chironia. Et defertur de terra que dicitur monacon: ⁊ eſt ſuccus plante ſimilis plante galbani in ſimilitudine ſua ⁊ naſcitur ibi.

Operationes.

¶ Paulus capitulo de armoniaco valet cõtra tuſſim antiquam ⁊ humidam ⁊ aſma ex groſſo ⁊ viſcoſo flegmate in gutture. A

¶ Pillule armoniaci accipiuntur in ouo ſorbili: vel diſtemperẽtur in melle ⁊ dentur: vel fiunt pillule ex eo ⁊ melle: dentur tamen prius pectore mollificato cum dyaltea ⁊ alijs. B

¶ Cõtra ſcrofulas in principio accipe armoniacum: ſal gemma: nitrum ſuccuꝫ marubij ceram ⁊ reſolue armoniacum cum aceto ⁊ dimitte per noctem ⁊ poſtea reſolue cum cera ⁊ alijs rebus ⁊ inunge. C

¶ Contra lumbricos detur armoniacum cũ ſucco abſinthij ⁊ reſolue ipſum in aceto: ⁊ fiat emplaſtrum in vmbilico. D

¶ Vt dentes cadant accipe armoniacum: ⁊ ſuccum iuſquiami ⁊ inunge dentes ⁊ cadent. E

¶ Auerrois quinto colliget. ca. de armoniaco calida eſt in tertio. ſicca in primo. F

¶ Additio. Serapion aucto. Abẽmeſuay. G
Proprietas eius eſt conferre ſciatice ⁊ podagre a doloribus iuncturaruꝫ factis a flegmate viſcoſo quando datur ex eo auf. i. poſtꝙ̃ reſolutum fuerit in decoctione ⁊ ipſum bibitur ſimplex ⁊ mixtum cum alijs medicinis.

¶ Additio. Galienus ſexto ſimplicium farmacorum capitulo Armoniacum: liquor eſt cuiuſdaꝫ ferule: hec mollificatiue virtutis eſt excellenter: vt eos qui circa articulos poros diſſoluat: ⁊ ſplenem ſkliratos ſanat: ⁊ ſcrofulas conſumit ⁊ calefacit ⁊ deſiccat. H

Capitulum.xlvj.

Sa fetida. Sciẽdum qꝺ aſa eſt gummi quoddaꝫ qꝺ vocatur aſa: ⁊ huius quedaꝫ eſt odorifera: quedam fetida. Et dicitur odorifera qꝛ paruum hꝫ fetorem: vel paruum odoreꝫ. Et dꝛ fetida qꝛ per excellentiam hꝫ vetorem. Et eſt gũmi herbe anuiden: ⁊ eſt habens vehementem igneitatẽ: ſed aſa odorifera fit ex ſucco ipſius herbe hñs aliqualem odorem herbe predicte. Sera. li. ag. cap. anuiden. Anuiden ideſt plãta cuius gũmi eſt alibit ideſt aſa fetida: radix eius dꝛ maharocb: planta eius habet ſtipitem qui dicitur maſtates ⁊ eſt ſimilis ferule: ⁊ folia eius ſunt ſimilia folijs apij ⁊ ſemen eius latum. ❡ Galie. octauo ſimpliciuꝫ farmacorum ca. de ſilſio: ſubſtãtia eius eſt aerea: ⁊ virtus gũmi eius qꝺ eſt aſa: ⁊ virtus ramoꝛuꝫ ⁊ radicũ ⁊ floris eius eſt que calefacit calefactione forti ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in tertio gradu: ⁊ illud qꝺ eſt de ipſo maioris ſaporis eſt gũmi: ⁊ ipſa plãta eſt calidioꝛ ⁊ ſubtilioꝛ aliarũ plãtarum omnium. Et propter hoc eſt magis reſolutiua: ⁊ ita lac aliarum arborum omnium: ⁊ eſt in fine caliditatis: ⁊ eſt ſubſtãtie venenoſe: niſi qꝛ eſt plus in ea ſubſtantia ignea aerea. Et ideꝫ ſm aliã tranſlationeꝫ ſilſij: calidiſſimus quidem opos quinymo folia ⁊ ſtipes ⁊ radix calefacit generoſe: ſunt aũt ventoſioris ſubſtãtie omnia: ⁊ ſm hoc difficile digeſtibilia: extorſum tamẽ corpori appoſita operatioꝛa ſunt: ⁊ maxime omnium opos attractiue ſufficienter exiſtens virtutis ⁊ conſumere carneꝫ: ⁊ deſtruere habet propter predictam eius complexionem. ❡ Auicenna libro ſecundo capitulo de aſa. Aſa eſt duarũ ſpecierum quaruꝫ vna eſt fetida ⁊ altera odorifera: non fortem hñs odorem: ſed calidioꝛ earuꝫ eſt fetida: ⁊ eſt herba vehementis igneitatis: in ſe tota ⁊ plurimum quidem huius ſpeciei eſt cirmenſe ⁊ eſt gũmi almarocb. Et ca. in primo. ſic. in. ij.

Operationes.

❡ Dyaſcorides cap. ſilſium: ideſt aſa fetida. Virtus eius radicis eſt termantica: ſtomachum inflat: ructuationem prouocat: indigeſtibilis eſt: ⁊ veſice contraria accepta. A

❡ Cerotis mixta ⁊ impoſita puſtulas ⁊ ſcrofas ſpargit. B

❡ Oleo addita liuores corporis limpidat. C

❡ Oleo ciprino vel yrino addita ſciaticis frigidum humorẽ ſiccat: in aceto cocta ⁊ cathaplaſmatibus impoſita ani cauſas competit. D

❡ Bibita venenis occurrit euſtomacha eſt. E

❡ Et idem. Calaſar. Vino additũ alopitias emendat melius id agens ſi piper ⁊ acetuꝫ acceperit: ſuffuſiones oculorum in initio detergit: melle caligines oculorum limpidat. F

❡ Aui. Aſa diſrumpit ventoſitates: effugat eas ꝑ reſolutionem ſuã ⁊ eſt cũ hoc inflatiua ⁊ incidit ⁊ reſoluit ſanguinẽ cõgelatum in vẽtre: cõfert alopitie illinita cuꝫ aceto ⁊ pipere. G

❡ Et qñ adminiſtratꝛ in cibarijs facit bonuꝫ colorẽ. Et abſcindit ꝟrucas q̃ ſunt vt claui. H

❡ Et cũ inciduntꝛ apata fraudulẽtia mortificãtia membrum: ſi ponatur aſa ſup ea confert. I

❡ Et eſt bona in cura dubellet apparentiuꝫ ⁊ occultorum: confert empetigini quando bibitur cum aqua granatoruꝫ. Confert contritioni lacertorum. K

❡ Et confert dolori neruorum ſicut tetano ⁊ paraliſi ſi accipiatur ex ea aureus ⁊ miſceatur ſm ꝙ dicitur: cum cera ⁊ degluciatur aut ſi bibatur cum vino pipere ⁊ menta. L

❡ Sera. aucto. dyaſ. Radix huius arboris eſt deſiccatiua difficilis digeſtionis: ⁊ eſt nociua veſice: quando miſcetur cum ceroto reſoluit ſcrofulas exituras ⁊ emorroidas. M

❡ Et qñ fit ex ea emplaſtrum cũ oleo aufert liuoreꝫ qui fit ſub oculo: ⁊ quãdo coquitur in N

aceto ⁊

aceto ⁊ cortice granati:⁊ fit inde emplaſtrū:
O curat emorroidas ani. ¶ Et qñ bibitur cum tiriaca:eſt medicamē mortiferoꝝ:⁊ venenoſorū. Et ipſa preparaẜ ⁊ comediẜ ſcilicet cū ſeminibus ⁊ ſale ⁊ eſt bona ſtomacho. Et homines ſcindūt ſtipitē ⁊ radicē: ⁊ egreditur inde lachrymus qui colligiẜ ⁊ ſiccatur. Et ē illud
P quod dicitur aſa. ¶ Et melior ex aſa eſt illa q̄
vergit ad rubedinē:⁊ eſt clara ſimilis myrre habens bonum odorem non ſimilem odori porri:nec odorem horribilem ſubito ⁊ quādo teritur ⁊ infunditur cito reſoluitur. Et quādo tenetur in ore prouocat ſaliuā cito:fortius autē ꝙ in tota hac planta eſt:eſt gūmi ⁊ poſt illud eſt folium:⁊ poſt illud eſt ſtipes: gummi autem eſt acutum inflatiuū quod quādo miſcetur cum aceto vino ⁊ pipere:⁊ ponitur ſuꝑ
Q alopitiam:curat eam. ¶ Alia autem que dicit Serapion ſunt hic poſita ſʒ mētē Dyaſ. Gal. ⁊ Auicē. quare pro nunc tranſeo.

Capitulum. xlvij.

Sarum. Yſido. Aſarum naſcitur in vmbroſis mōtibus:herba floribus caſie ſimilib᷒. Ineſtq̃ꝫ flos iuxta radicē purpureus in quo ſemen continetur vuarum ſimile:radicibus plurib᷒ ac tenuiſſimis:⁊ bene redolentibus:⁊ eſt virtute ſimilis nardo.

¶ Dyaſcori. Aſarus eſt quā multi nardum agreſtam appellant:habet folia edere ſimilia tenuia ⁊ rotunda:florē inter folia iuxta radicem purpurei coloris in ſimilitudine. Iuſquiami ſemē vero ſimile vuis:habet ⁊ radices plurimas tenues atq̃ꝫ nodoſas ⁊ geniculoſas ſimiles agreſti id eſt gramini:odore ſuaues ac linguam remordentes cum feruore ſufficienti.
¶ Auicēna. Aſarum eſt herba habens ſemina plurima:cuius radicū nodus eſt tortus ⁊ aſſimilatur piperi boni odoris linguā mordicantis:habet florem inter folia apud radicē ſuam : cuius calor eſt purpureus ſimilis flori iuſquiaſmi. Radix eius eſt magis iuuans q̄ꝫ aliquid quod in eo fit. Et eius virtus eſt virtus acori vel eo fortior. Et eo melius ē ꝙ ſubtilis odoris eſt. Nam calidū ⁊ ſic. in. iij. gra. Et dicitur ꝙ ſiccitas eius eſt maior caliditate ipſius. ¶ Plini. lib. xxvij. Aſarum eſt herba habens folia edere ſimilia: ramos longos radices numeroſas:tenues:odoratiuas : flos eius aureus:graue ſemine ſerrulatum: naſcitur in montibus.
¶ Additio. Gal. de ſimpli. medici. ad pñtia. Aſarū radicula eſt minuta ⁊ nodoſa ⁊ trāſuerſa ſuauitatis olens:que ⁊ in galia ⁊ in frigia inuenitur. Verū optimū aſarum ponticum:⁊ huius quod eſt recentiſſimum.

Operationes.

¶ Contra ſerpentem ictus valet non ſolum A
modo:ſed etiam linitū. ¶ Plinius lib. xxi. B
Aſarum eſſe ſalutare iecoris traditur vicijs. Axungia ſumptū in emina mulſi mirti aluū purgat ellebori modo ydropicis quoq̃ꝫ ꝓdeſt ac precordijs vulſis ⁊ morbo regio:in muſco ſi addas facit vinū vrinis eijciendis. Cū fo
lia mittit ī vmbra effodiẜ atq̃ꝫ ſiccaẜ. ¶ Aui C
cena. Aſarum aperit ⁊ ſedat omnes dolores extrinſecus proprieq̃ꝫ infuſio eius:⁊ ſubtiliat
⁊ reſoluit:mēbraq̃ꝫ frigida calefacit. ¶ Con D
fert etiā ſciatice ac dolori aurium antiquo ⁊
proprie ipſiu[s] infuſis. ¶ Confert iterū groſ E
ſicidni corne[e] ⁊ oppilatiōi epatis. Eiuſq̃ꝫ diuticiei ſplenes veſicā ⁊ recens. Prouocat eiuſq̃ꝫ potio ſicut elleborus albus ī purgatiōe vē
tris cū aqua mellis ſoluit. ¶ Iohānes meſ. F
Melius eſt ꝙ ei miſcetur ad ſolutionē faciendam eſt aqua caſei cū ſpica ⁊ aqua mellis. Et quidam infundunt aliquid ex eo in muſco : ⁊ conſeruatur in vaſe per tres menſes. Et eſt illud vinū medicina ad ydropiſim ⁊ ſplenem.
¶ Subſtinet autem aſarum de decoctione ⁊ G

cõtritione rẽ mediocrẽ ⁊ elaboratio l cõtritione ei⁹ facit ipſũ magis ꝓuocatiuũ ꝙ ſolutiuũ

H ❡Et eſt ex rebus faciẽtibus vomitũ. Et educit per ventrem: Et eſt prouocatiuũ vrine: ⁊ educit colerã ⁊ flegma. Et eſt ex rebus bonis. In quibus eſt ſpecies iuuamentoꝝ ad oppilationem epatis ⁊ ſplenis ⁊ duriciꝫ eorũ ⁊ morbos oppilationũ: ſicut ẽ ydropiſis ⁊ yctericia ⁊ duricies ſplenis: ⁊ ꝓprie vinũ infuſionis ei⁹ quod diximus.

I ❡Et confert iuuamentũ magnum febribus oppilationũ: ⁊ febribus antiquis ⁊ inungitur dorſum ⁊ ſpina ex oleo ipſius cum laudano ⁊ facit ſudare.

K ❡Et confert oppilationi febrium ⁊ prouocat vrinam. Et in ſpermate augmentum facit. Doſis eius infuſi potio eſt ab aureis.ij. vſqꝫ ad.ʒ.iiij. ⁊ pulueris eius.ʒ.i. vſqꝫ ad aureos.ij.

L ❡Additio. Gal. de ſimplici medicina ad paternianũ. Vires autẽ hꝫ excalefaciẽtes: ⁊ cuꝫ acrimonia relaxantes: vñ ⁊ vrinaꝫ: ⁊ mẽſtrua prouocat: ⁊ totum corpus calefacit cum oleo ⁊ vino iunctum atqꝫ leuigatum.

Capitulum.xlviij.

a Stragulos vel aſtragallos herba eſt que folia habet longa cum inciſuris multis: obliqua circa radicem caules tres aut quattuor florem iacinti: radices villoſas ſplicatas rubeas preduras habet. Naſcitur in petroſis ⁊ aſperis locis. ❡Gal. vi. ſimpli. farma. cap. Aſtragulus ſiue ficus terre ſiue glandula fructiculoſus eſt habẽs radices ſtipticas: quapropter ex deſiccãtibus eſt.

Operationes.

A ❡Gal. Non debiliter cicatrizat vulnera vetera.

B ❡Et ventrẽ fluenteꝫ ſtringit ſi quis radiceꝫ eius coquens in vino bibat. Naſcitur autem plurima hec herba in neuete arabie.

Capitulum.xlix.

a Spergula id eſt herba minuta habẽs folia ſtipitem nodoſum: ⁊ in quolibet nodo folia in gyro poſita quinqꝫ vel ſex vel ſeptem ordinata ad moduꝫ ſtelle ſicut herba que dicit rubea vl' ſicut alguaſcẽ: ⁊ ab eiuſdem nodis procedunt alij rami ſimili modo facti cum nodis ⁊ folijs vt ſupra in figura cum floribus paruis albis ſicut flores oliuarum. Eſt enim calide ⁊ ſicce complexionis.

Operationes.

A ❡Omnem duriciem ⁊ apoſtemata durare ſoluens eſt.

B ❡Quando fit emplaſtrum cum ea humida confert apoſtematibus ⁊ reſoluit exteriora apoſtemata.

❡Capitulũ.l.

Capitulum.l.

Triplex.Sera.lib.ag.capi.araſ.auc.
a Dyaſ.Araſ.i. atriplex. Olus eſt de genere duplici ortiuuz ⁊ agreſte frigiduz eſt:ſz domeſtica multo frigidior eſt agreſti:Gaſ.vj.ſim.far.ca. andraſaſis. Andraſaſis ſiue atriplex ſiue criſolocāna frigide ⁊ humide virtutis eſt:humida quidez in.ij. gra.a medijs frigida in.i.quā quidez tepidaz dicebant eſſe qualitatem qualis ⁊ roſis noſtris damus:niſi qr nō eſt particeps ſtipticitatis : ſed eſt aquoſa ⁊ minime terreſtris: ſicut malua: ſed ſecundum ventrez facile tranſit ſicut illa propter viſcoſitatē:omnino autem modicum quod diaforeticuz eſt ei.Sunt etiam ⁊ ortulane tam malua ꝙ anfradaſis multo humidiores ⁊ frigidiores agreſtibus

Operationes.

A ℭ Dyaſ. Andraſaſis.i. atriplex cathaplaſmatibus adhibita cruda ⁊ cocta papulis im
B poſita medeſ.ℭ Semen eoꝝ cuz mulſa bibitū yctericos curat.Eius virtus eſt leptintica cū polenta cathaplaſmatibus adhibita ⁊ im
C poſita dolorē capitis tollit.ℭ Tumorib⁹ oculoruz neceſſe adhibeſ:⁊ fatigationē ſtomachi
D impoſita tollit.ℭ Semē ei⁹ nefreticis medeſ. Et folia eius contuſa ⁊ ipoſita ignē ſacrū cō
E peſcunt.ℭ Folia eius comeſta dolores veſice amputant.ℭ Similiter ⁊ reuma ſtomachi ⁊ F
vētris prohibet:comeſtū febres acutas extinguit.ℭ Et lumbricos rotūdos educit. San G
guinē reijciētib⁹ prodeſt. Diſſintericis comeſtū auxiliaſ.ℭ Cataplaſmatib⁹ oculorū vtili H
ter adhibeſ. Reumatiſmū inteſtinoruz ſi adhibetur cōpeſcit.Dolores matricis ſuppoſituz mitigat.ℭ Sera.auc.Raſis.Semen ei⁹ I
facit vomere fortiter. Et vidi hoiem q bibit ex eo.ʒ.ij.⁊ aſſelauit vſqz ad debilitatem magnaz.ℭ Gaſ.Atriplex domeſtica multo fri K
gidior eſt agreſti:quapropter ⁊ flegmonibus etiā frigidis incipientibus quidez ⁊ creſcentibus ac mollibus adhuc ⁊ quaſi feruētibus ortulana:eis vero que in ſtatu ⁊ declinatōe ⁊ indureſcentibus ⁊ frigeſcentibus agreſtis ſunt cōuenientiores.Fructus autē eius abſterſiue virtutis ē.Unde ⁊ ad yctericos ex oppilatiōe epatis vtilis exiſtit.ℭ Almanſor tractatu ter L
cio capitulo de atriplice. Atriplices frigide ſunt ⁊ humide:que ventrez mollificantes bene nutriunt.Ictericis quoqz ⁊ calidum habētibus epar beneficium preſtant.

ℭ Additio.Et idez aucto.Gaſ. Atriplex cō M
fert apatibus calidis in principio ipſorum.

ℭ Additio.Raſis vlti.ꝯti.auc.Pauli.dixit N
ꝙ humectat in.ij.⁊ infrigidat in.i.ideo lenit ventrem:⁊ ſemen ipſius hꝫ vires mundificatiuas:iō ꝯfert ycterico ex oppillatōib⁹ i epate.

Capituluz.li.

Aellana Inda ſimilaſ:ſiue eſt ſilima
a nuci muſcate:niſi qꝛ ps vna ē aliqualr
acutioꝛ:⁊ alia eſt plana:ita ꝙ poſſit ſta
re recta ſicͤ calculus q in ludo vſ pedes:i cete
ris intus ⁊ extra nuci muſcate ſiſis ē ſine odo
re ⁊ ſine ſapoꝛe naſciſ:incluſa in quadā lanu
gine ſiſt follieulo ſerici:multotiens veferſ in
ter alias ſpēs:maxime cū cinamomo a caſuꝛ
⁊ ego vidi ipſaȝ in ſuo follieulo ē ſtipticū val
de:⁊ eqparaſ ſandalis i frigiditate. ¶ Sera.
li.ag.ca.fauſel.i.auellana inda. Eſt enim ar
boꝛ fauſel ſicͤ arboꝛ netegel:⁊ emittit canulaſ
in qbꝰ naſciſ fauſel ſicͤ dactili. Et iſta herba
nō ē i terris arabū. Et idē auc. Yſaac benarā
fauſel ē auellana idica.⁊ ē fructꝰ ſilis nuci mu
ſcate i q̄litate ⁊ coloꝛe ſuo:⁊ ſūt i ea ruge:⁊ in
ſapoꝛe eiꝰ ē paꝝ caliditatis cū pauca amaritu
dine:⁊ ꝯfert ex ſini.⁊ ē frida ⁊ foꝛtiter ſtiptica

Operationes.

A ¶ Sera. Foꝛtificat mēbra:⁊ ꝟtus eiꝰ ē ſicut
virtꝰ ſandali rubei:⁊ ꝯfert apoſtematibꝰ cali
dis:q̄ qn̄ nō inueniſ poniſ ꝑ eo ex ſandalo ru
beo:⁊ medietas ponderis excoꝛiādo recenti.
B ¶ Eſt enī foꝛtiter ſtipticū:⁊ foꝛtificat mēbꝛa.
C ¶ Et ē bonū voloꝛibꝰ vētiū:ꝯfirmat dentes
cōmotos:⁊ gingiuas ſua ſtipticitate:⁊ repͥmit
caliditatē oculi qn̄ fit ex eo cobol aut emplꝫ.

Capitulum .lij.

Auena. Pli.ca.ꝺ auena:ſiue vt greci
a egilops. Herba ē q̄ creſcit in ſegetibꝰ
cū folijs tritico ſilibꝰ ſimplicibꝰ qdē ſꝫ
hirſutis cū tenui calamo:hn̄ti i ſūmitate tri
bus tegminibus ambitū:ex qbꝰ ariſte ſiles ca
pillis extant. ¶ Sera.lib.ag.ca. Ruſir auc.
Dyaſ. Ruſir ſiue cauſir vel dolara.i.auena.
Eſt herba cuiꝰ folia ſūt ſilia folijs frumti:niſi
qꝛ ſunt mollioꝛa:⁊ i ſūmitate calami eiꝰ eſt ſe
men duabus vel tribꝰ tunicis veſtitū:ex qbꝰ
exeunt ariſte ſimiles capillis in ſubtilitate.

Operationes.

¶ Gal.vi.ſim.far.ca.de egilops. Sapoꝛ eiꝰ A
eſt acutus parū ⁊ acris. Et virtꝰ eius eſt dya
foꝛetica ſic ꝙ reſoluit apoſtemata dura.
¶ Et confert fiſtulis que fiunt iuxta oculum B
que egilope vocantur. ¶ Et qn̄ fit cū ea em C
plaſtruȝ cū farina curat ſcabiē ⁊ reſoluit apo
ſtemata dura. Eſt aūt vtcūqꝫ ſtipticitatē ha
bens vt ⁊ diarrijs que ꝑm ventrē conferat.
¶ Et idē lib.i.de cibis ca.de auena. Auena D
eſt cibus ſubiugaliū nō hominū:niſi foꝛte ali
cubi fameſcentes extreme cogant ex hoc ſe
mine paneȝ facere. Extra famē aūt per aquā
elixuȝ:comeditur cum vino dulci: aut melle
conſimiliter cyſe. Caliditate autē ſufficiente
participat conſimiliter illi:ꝗuis nō ſimiliter
illi durum exiſtens: pp quod alimentuȝ mi
nus exhibet coꝛpoꝛi. Et aliter autem indele
ctabilis eſt:qꝛ ex ipſo fit panis:non tamen re
tentiuus ventris:aut pꝛouocatiuus vt pꝛius
ſed in medium ſecūdum hoc oꝛdinatus eſt.
¶ Sera. Mollit duricies. Et ideo ad egilo E
pas farina eius cathaplaſmatibus cōmixta
congrue facit. ¶ Item eius ſuccus ſeruatus F
admixtus farine ſextarij in paniſculos redi
gitur:⁊ iterum reſoluitur aqua in ſucci qua
litatem quoniam vſus eius eſt neceſſarius:vi
res autem habet leniter ⁊ efficaciter relaxan
tes. Et ad omnes tumoꝛes facientes.

Capitulum .liij.

Auricula muris. Aui. Auricula mu
a ris ē herba ꝟtuti herbe qua vitrū ab
ſtergiſ ſimilis. Et hoc nomē abſolutū
eſt duabus herbis:quaruȝ vna eſt quā noīat
Gal. habens malue odoꝛē ⁊ nō habens duri
ciam. Alterā quā nominauit Dyaſco. eſti
mans ꝙ ſit ſimilis volubili:niſi ꝙ habet folia
minoꝛa cōparata ad ipſuȝ. Et eſt herba expā
ſa ſup faciē terre:ꝑuas ſtipites hn̄s domeſti
ca bona ſine odoꝛe:nec hn̄s ſapoꝛē foꝛteȝ:flo
res azulinos

res azulinos hñs. Hui⁹ ſemẽ aſſimilať ſemi-
ni coriãdri. Et prũdines ex ipo edũt. Eſt aũt
calida ⁊ ppꝛie cuius oꝛigo nõ ẽ aq̃ ppinqua.
Juuamẽtũ ei⁹ ẽ (vt ait Muſarach) iuuamẽ-
tuȝ abſinthij: ⁊ eſt res q̃ nõ ẽ mõſtrata ſimul
in duab⁹ plãtis. Que nota ẽ ex eis (teſte Ga-
lieno) fri. ẽ ⁊ hu. in gradu. i. Altera võ ẽ ex ſũ-
ma medicinarũ calidarũ. In pͥma vero eſt ſti-
pticitas. Altera eſt deſiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A ¶ Gal. Spinas ⁊ ſurculos extrahit: ⁊ pla-
gas adherere facit. Confert epilẽtie bibita.
Torture quoqȝ ſternutatione facta ex ea: ⁊
B eius ſternutatio cerebꝛũ mũdificat. ¶ Succ⁹
eius curat oculoꝝ caligines. Cõfert hydro-
C picis ⁊ calculoſis ⁊ epaticiſ. ¶ Et herba ipſa
cõtuſa ⁊ ſup vulnus impoſita attrahit infixa
D corpi. ¶ Gal. Succus iſti⁹ herbe flegma pur
E gat pp eãdeȝ cãm. ¶ Et vniuerſalr loquẽdo
ſiccatiuam hȝ virtutem: quapꝛopter etiam
vulnera ſolidat: ⁊ putreſcentibus confert.

Capitulum. liiij.

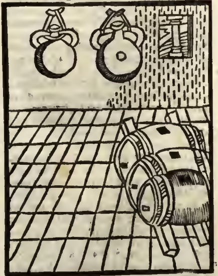
Zedar vł azadarach: ẽ arboꝛ hñs fru
a ctuȝ ſilẽm nabach. ⁊ nolant eũ Judei
mirabolanũ. Et ẽ arboꝛ magna: fru-
ctus eius ca. in. ij. ⁊ ſic. in fine. i. Fructus eius
ſm plurimũ ẽ malus ſtõ: ⁊ foꝛtaſſe interficit.

Operationes

¶ Flos eius aperit oppilationem cerebꝛi. A
¶ Radix eius cuȝ vino interficit pediculos: B
⁊ auget capillos.

Capitulum. lv.

Cetū. Sera. lib. aggre, ca. thal. auc.
a Galieni. Subſtātia aceti eſt ſubtilis cōpoſita ex caliditate ⁊ frigiditate: niſi q₃ frigiditas ē amplioꝛ in eo ꝙ caliditas. Et deſiccat in. iij. gra. pꝛope finē qñ fuerit antiquū: ⁊ eſt nociuu₃ neruis. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. oxos: ſm tranſlatione₃ grecā. Oxos i. acetum mixte ſubſtantie exiſtere: ſcilicet calide ⁊ frigide. Ambabus ſubtilibus ptibus: ſuperat vero caliditate₃ frigiditas: ſiccatiuū vero ſufficienter eſt hoc farmacum vt ſit tertij gradus iam completi quando eſt foꝛte.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Acetū infrigidat ⁊ ſtipticat: ⁊ ē bonu₃ ſtō: ⁊ ꝓuocat appetitū: ⁊ abſcidit ſanguinem a quocūq₃ mēbꝛo fluat: ſi bibat aut fiat
B ſeſſio in eo. ¶ Et coqt cū cibis: ⁊ ꝯuenit cur-
C ſibus ſupfluitatū ad vētrē. ¶ Et qñ infundit in eo lana nō lota aut ſpongia curat apata in
D pncipio ipſoꝝ. ¶ Et reſtringit matricē egreſſam aut anū exeūtē. Et ſtringit gingiuā ſan
E guinolentā. ¶ Et ꝯfert vlceribus fraudulentis ⁊ heriſipile: ⁊ foꝛmice: ⁊ ſcabiei vlceroſe: ⁊ impetigini: ⁊ emoꝛroidibus: ⁊ panaricō. Et
F abluunt cum eo vlcera fraudulēta. ¶ Et qñ miſcet cū pauco furfuris ⁊ pꝛeponit tepidum
G ſup podagrā ꝯuenit. ¶ Et qñ coqtur cū melle ⁊ linit cū eo liuoꝛ q ſit ſub oculo aufert eu₃.
H ¶ Et qñ infundit ſpōgia i aceto q̄ pus fuerit infuſa in oleo roſaꝝ ⁊ apponit frōti conuenit
I ſode ex caloꝛe ſolis. ¶ Et fumus eius ꝯuenit
K grauitati audit⁹: ⁊ tinitui auriū. ¶ Et qñ diſtillat in aure₃ occidit vermes que ſunt in ea.
L ¶ Et qñ bibit calidū ꝯfert accipiētibus me-
M dicinas venenoſas. ¶ Et qñ bibitur cu₃ ſale
N obuiat nocumēto toxici. ¶ Et qñ bibit eradicat ſanguiſugas q̄ adheſerint gutturi. Et cōuenit tuſſi antiq̄. Et qñ bibit calide conuenit
O aſmati. ¶ Et qñ ſit gargariſmus cū eo abſci
P dit curſus humoꝝ veniētiū ad guttur. ¶ Et ꝯuenit ſgnantie ⁊ caſui vuule: ⁊ collutio oris
Q cū eo ca. ꝯuenit doloꝛi dētiū. ¶ Paulus ca. de aceto. Fricatio eius cū ſale circa volas manuum ⁊ pedu₃ valet ꝫ freneſim ⁊ litargiam.
R ¶ Additio. Itē ꝫ freneſim ⁊ litargiā. Gal. in megathegni. Supaſpgat capiti acetū cu₃ oleo roſato: q₃ eoꝝ opatio eſt ꝯfoꝛtare caput: ⁊ obuiare aſcenſui humoꝛu₃ mali ad ipſum.
S ¶ Additio. Sirupus acetoſus cu₃ quo ꝯſeruat ſanitas coꝛpis: ⁊ ē Gal. in li. ſecretoꝝ. ℞. aceti albi lib. x. mellis diſpumati lib. x. rob: li. x. decoquantur oīnia donec fiet eis ſpiſſitudo mellis: hoc eſt enim expertiſſimum.
T ¶ Additio. Aui. li. ij. ca. de aceto: eſt nociuū neruis: ⁊ qñ ēbꝛocat ſup podagra cū furfure ꝯfert: ⁊ qñ miſcet cū oleo roſ. ⁊ cōquaſſat: ⁊ effundit in eo lana nō abluta: ⁊ ponit ſup caput ꝯfert ſode calide: ⁊ foꝛtitudini eius: ⁊ ſilr embꝛocatio ex eo: ⁊ oris collutio: ⁊ pꝛopꝛie cū alumine confert motui dentiu₃: ⁊ vapoꝛatio aceti calidi cōfert difficultati auditus: ⁊ acuit ipſum: ⁊ aperit oppilationem colatoꝛij foꝛtiter ⁊ reſoluit ſonitum.

Capitulum. lvj.

Qua. Ypocras in lib. de aere ⁊ aqua.
a Aqua q̄ i altis locis ſiue buliētis exurgit mōtibus aquaꝝ optima ⁊ ſaluberrima ſapoꝛata: talis ṽo multa vini pmixtiōe idigēs: eſt hyeme calida: eſtate ṽo frida. Similiter quoq₃ q̄ pfundiuſculo exurgūt fonte: q̄rū ēt melioꝛ ea q̄ ab oꝛtu ſolis ⁊ maxie eſtiuo tpe decurrit alba pſpicua: atq₃ pculdubio eſt odoꝛifera: q̄ ṽo lēta ē ⁊ grauis putrefactiua. Opꝫ aūt te eē attētū circa vtutes aq̄rū: vt poteſte q̄ diūſe in ſapoꝛe ⁊ pōder ſunt: de hac. n. q̄ turbidi q biberint: eoꝝ vētres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes.

A ¶ Ypocras. Coꝛpa macra cubiti ſpatule tenues ſilr facies ꝙ maxie tñ ad ſplenē ꝯfluere cogit: vñ malus ſanguis pereat illā nō bibētes multa

B tes multa ſupabundant comeſtione. ¶ Eſu-
ries illis pſeuerat atqꝫ creſcit: ⁊ ſitis ſilr: ſu-
piora vētriū ⁊ media inflanť: qua pp catarti-
cis fortius illis vtēdum eſt: qui hac egritudi-
ne hyeme ⁊ eſtate ꝯtinenť accit illis aqua ci-
C trina ⁊ intereūt. ¶ Eſtate vero diſſinteria li-
enteria lōga ⁊ quaterna laborāt: q morbi na-
turā pūertūt ⁊ mutāt: ⁊ in aquaꝫ cadūt citri-
nam: ⁊ peunt iuuenes illoꝝ pulmonis dolo-
re: alijs ꝙ paſſionibus coꝝ mētes pturbanti-
bus affligūt: ſenes acuta febre ⁊ ardēti ex vē-
triū ꝯſtrictione accidēte vexanť. Mulieribus
apata de genere albi flegmatis innaſcūť: ne-
qꝫ ꝯcipiūt vel pturiūt niſi cū magna difficulta
te atqꝫ moleſtia: corpa coꝝ magna ⁊ groſſa:
ꝙto plus in lōgitudine ꝓtendunť tāto graci-
liora fiunt: mēſtrua vͦo iuxta qͦ opꝫ fluunt:
pueri hernia viri cauſone cruribꝫ vulneri-
bus infeſtantur. Sed q hmōi nature ſunt his
vitā impoſſibile eſt extēdi: ſꝫ in tēpeſtiua ſene
D cta precipitunť. ¶ Mulieres virgo grauide
videnť: cū vͦo tpa partus aduenīūt: vteri fe-
tus inanes tumore relaxāť cuiuſmodi paſſio-
ne detēta matrix q̄cūqꝫ aq̄ citrine coaduna-
tione intumuerit laborat: ad hāc itaqꝫ quaꝫ
ꝓdiximus aquā ptinēs eſt ⁊ ea q̄ a calida ter-
ra ſurgit: aut frigido metallo vel ere ſiue ar-
gento vel auro ſiue ſulphure aut alumine.
E ¶ Aque pluuiales leueſ ⁊ ſoporaie ac lucidiſ
ſime ſunt. Nā ſol qͦ ſubtilius atqꝫ leuius in
attrahēdo aſſumit. Aque pluuiales cito pu-
trēt: malūqꝫ exalāt odorē: quare eniꝫ ex mul
tis ꝯgregate ſunt aq̄s. Ideo leuius alijs pu-
F treſcere ſolēt ac mutari. ¶ Aqua niualis vel
glacialis oīs mala eſt poſtꝙ ſemel fuerit ꝯge
lata nūꝙ in p̄ſtinā ꝯuerteť naturā qcqd ē ſa-
poritū ⁊ leue ⁊ clarū fuerit aut purū id totum
gelu aduenīēte receſſit: qͦ vͦo turbidū reman
G ſit. ¶ Et ſic poteris ꝓbare: ſi enim aquā in va
ſe ad mēſurā poſitā ſub gelu ꝯgelari dimiſe-
ris cūqꝫ ꝯgelata fuerit i ſole vł in quolibꝫ ca
lido liq̄factā remoueas eadē mēſura multo-
minus inuenies eē: ſilr aūt de gelu ⁊ niue: ols
H aq̄ de niue ⁊ ſilibus peior ē omi aq̄. ¶ Aqua
I frida dꝫ dari digeſta materia. ¶ Auicē. iiij.
caň. ca. de cura fe. in generali. Aqua frigida
iuuat in digerēdo. Aui. eodē li. Aqua calida
citius ꝯgelatur ꝙ frigida. Aui. primo cano-
ne doctrina. ij. fen. ij. ſūma. i. ca. iij. Aqua fri
gida nō dꝫ dari ſi ē humor crudus ⁊ groſſus
Aui. de cura fe. in generali. Aqua frigida di-
gerit humorē colericū. Aui. eodē loco. Aqua
non nutrit. Aui. i. canone. fen. ij. doctrina. ij.
ca. xvj. Sine aqua nō pōt eſſe complementuꝫ
rei nutrite. ¶ Aui. eodē loco. Aqua currēs ⁊ K
diſcopta eſt melior aquaꝝ. Aui. eodē li. Me
lior eſt aqua que ſup petras vadit ꝙ que ſup
lutū. Aui. eodē li. Quāto aqua magis lōgať
a ſuo p̄ncipio tāto melior eſt. Aui. eodē loco.
Aqua q̄ eſt eſtate frigida hyeme calida ē me
lior. Aui. eodē loco. Aqua cocta minoris in-
flationis ⁊ velocioris deſcēſionis. Aui. eodeꝫ
loco. ¶ Aqua pluuialis ⁊ ſpēaliter q̄ in eſta- L
te colligiť ⁊ cū ſunt tonitrua ē intra meliores
aquas. Aui. eodē loco. Aqua pluuialis impe
dit pectus ⁊ vocem. Aui. eodē loco. Aque pu
teoꝝ deteriores aq̄ ſunt. Eodē loco. Quedā
aque generāt flegma: ⁊ quedā colerā. Eodeꝫ
lo. Aqua paludū ad apa ſplenis ⁊ ydropiſim
perducit. Eodē loco. Aque nō currētes quo-
cunqꝫ modo fuerint nocent ſtō. ¶ Aui. eod. M
lo. Aqua calida corrūpit digeſtionē ⁊ non tol
lit ſitim illico. Eodē lo. Aqua multuꝫ calida
iuuat in colica ⁊ ſplenis ventoſitate. Eodem
loco. Aqua nō nutrit. Aui. i. caň. fen. i. doctri
na. iij. ca. iiij. ¶ Aqua dꝫ exiberi materia exi N
ſtenti digeſta ⁊ virtute forti. Gal. vj. terapē-
tice. ca. ij. Aqua tedida facit nauſeam. Auic.
i. caň. fen. iij. doctrina. ij. ca. viij. Aqua mul-
tuꝫ calida cōſtringit cutiꝫ. ¶ Gal. vij. terra- O
pentice. ca. ij. Aqua frigida nocet defectis.
Gal. eodē loco. Aqua tepida mollit corpus ⁊
humectat ⁊ delectat. Gal. eodē loco. Natās
in moderate in aqua aluminoſa cōſtringit cu
tim ⁊ trāſpirationes intus ꝯſtringit: ⁊ ſi ſunt
fumoſe generat fe. Galie. i. de ac. ⁊ mor. ca. i.
Multi in frigida aqua balneati mortui ſunt
anteꝙ domum venirent. Gal. eodeꝫ li. ca. iij.
Aqua frigida cōueniens eſt colericis tēpore
ſanitatis ⁊ tpe egritudinis: ⁊ hoc ſi fuerint cō
ſueti corpori: incōſueto nequaꝙ dari niſi pri-
us venerit ad ſanitateꝫ. ¶ Gal. viij. tera. ca. P
iiij. Si timeas dare aquam frigidam corpo-
ribus colericis propter incōſuetudinem ſua-
deo ꝙ nō debeas dare. ¶ Auicē. i. caň. fe. ij. Q
ca. xvj. doctrina. ij. Terree aque ſplenem re-
ſoluunt: ⁊ non coire volentes adiuuant ⁊ ae-
ree corruptioni complexionis vtiles exiſtunt.
Dyaſco. ca. de aqua. Aquarū omnium natu
ra frigida eſt ⁊ humida. Aqua que de lapide
emanat leuior ⁊ limpidior eſt: vētrem ⁊ vrinā
procurat. ¶ Aqua que de paludibus argilo R
ſis emanat grauior ē aqua cocta. Salutē cor
pori opatur: ⁊ multū medetur. Et qꝛ in omni
bus infirmitatibus aqua ē neceſſaria. Inter
omnes aquas pluuialis optima eſt: ⁊ leuis ⁊

dulcis ꝛ facillime digerit̄: cito.n.caleſit:ꝛ ci-
S to infrigidat̄. ¶ De fontanis aq̄ eligit̄ illa q̄
ad ſolis ortū tēdit ꝛ meridiē: ꝛ de montibus
caluis erit. Hec enim propinquat pluuiali: q̄
vero ꝫ occidētez currūt ꝛ ſeptētrionē peſſime
ſunt: aque petrā in veſica ꝛ renibus curant: ꝛ
mulierē ſterilē faciūt: ꝛ corpi torporē ꝛ rigo-
rem nimiū: mēſtrua ſtringūt inbibētes egri-
tudini ſudorē prorūpere vel fluxū vētris vel
T nauſeā. ¶ Dyaſ. ca. de aqua marina ſ₃ trāſ-
lationez grecā. Aqua marina virtutē h₃ vi-
ſcidā ꝛ termāticaz ꝛ cacoſtomaticū vētrē tur-
V bat: flegma deponit. ¶ Colera vō facta ꝛ fo-
mento adhibita apata de alto educit: duri-
cies ſpargit oībus dyaforeſim pſtat: neruoꝝ
cauſas cōponit: tumorē māmarū compeſcit.
X ¶ Additio. Dyaſ. dixit ꝙ balneatio aq̄ ma-
ris valet cōtra tremorē ꝛ oēm dolorē neruoꝝ
Y antiquū. ¶ Inuenitur etiam aqua ſulphurea
aluminoſa ꝛ ferrea que habet virtutem earū
a quibus recipiunt denominationes.

Capitulum.lvij.

b Arba Iouis. Yſi.li.ethy. Barba io-
uis ipſa eſt ſemp viua. Sed barba io-
uis ꝛ ſticados citrinū idē eſt. Vñ qdā
ait. Barba iouis ſticados ſed ſemp viua io-
uis barba. ¶ Pla. Barba iouis fri.in.iij.
gra.ſic.in.ij. Et dr̄ ſemp viua: qꝛ ſemper viri
dis reperit̄. Itaqꝫ viridis multe efficacie eſt.
Et in medicinis poni debet: exſiccata vero
nō. Virtutez habet infrigidandi ꝛ alterādi.

Operationes.

¶ Plagelle in ſucco eius ꝛ aceto vel agreſti A
intincte valēt ꝫ calefactionē epatis epytimate.
¶ Cōtra dolorē l calida cauſa in pncipio v₃ B
ipſa herba trita ꝛ ſuppoſita. ¶ Cōtra apata C
calida val₃ ad materiei rep cuſſionē: l₃ poſt-
modū obſit ꝯſtipādo materiā. ¶ Cōtra ignis D
vel aque vſturas: fit vnguētu₃ ex ſucco eius ꝛ
oleo roſeo ac cera. ¶ Contra fluxū ſanguis e E
naribus qđ fit ex ebulitione ſanguinis in epa
te ac venis in iuuenibus: ꝛ in eſtate plagella i
ſucco eius ac aqua roſaꝝ intingit̄ ac frōti ac
timporib⁹ ꝛ gutturi ſupponit̄. ¶ Actor. Eſt F
aūt barba iouis ſpēs minor acidule. ¶ Ma- G
cer. Adiuuat auditus mire pellitqꝫ dolorez.
Altera vō minor ſpēs ē iſti⁹ herbe: quā ſemp
viuā dicūt: qm̄ vir₃ ol tpe. Barba iouis vul-
gari more vocat̄. Eſſe refert pdicte ſilē₃ Pli.
iſtā: nec minus hāc predictis poſſe iuuare ꝛc̄.

Capitulum.lviij.

b Arba ſiluana eſt plantago aquatica:
q̄ iuxta aquas naſcit̄: cuius folia ſunt
oblonga in acutū tendentia erecta ſu-
per aquam ſimilis folijs plantaginis: niſi qꝛ
non ſunt ei coſte apparētes ſicut plantagini.

Operationes.

Unde in

A ¶ Sñ in dinamidijs ſcribit Gal.ca.d curis
B genitaliũ valere ad ipregnãdũ. ¶ Et idẽ di-
cit eodẽ li. de epilẽtia: ꝙ barba ſiluana ẽ cẽtũ
neruia aquatica: ⁊ ponit̃ ſilr barbaſiluana in
antidotario galieni minori: in quodaȝ medi-
camine qđ incipit medicamẽ ad cõcipiendũ.

Capitulum.lix.

Balauſtia eſt flos maligranati cadu-
b cus quem Dyaſ.vocat quitinũ ca. de
malogranato fri.eſt ⁊ ſic.in.ij.gradu.
Sera.lib.ag.ca.lulinar.i.balauſtia: ⁊ eſt flos
maligranati: ⁊ ex maliſgranatis quedã ſunt
domeſtica: quedã ſilueſtria: ſed flos ſilueſtris
dr̃ balauſtia: quaꝝ quedã inuenit̃ alba: que-
dam purpurea: ⁊ q̃daȝ roſacea. Aui.li.ij.ca.
de. Balapſtia. Balauſtia flos eſt granati ſil
ueſtris pſici aut egiptij. Et ipſa qdẽ qñqȝ eſt
rubea: qñqȝ alba: ⁊ qñqȝ roſea. Et ſucci eius
natura eſt ſicut ſucci barbe hircine: frigida ẽ
in fine.i.gradus.ſic.in.ij. Gal.vj.ſim.far.c.
balauſtiũ. Balauſtiũ eſt flos maligranati ſil
ueſtris: qualis domeſtico vicin⁹: vehemẽter
aũt ſtipticat guſtuȝ: necnõ deſiccatiue ⁊ ſtipti
ce virtutis eſt palã quoqȝ ꝙ eſt groſſarũ par
tium ſirecolamus dicta in quarto horuȝ mo
numentorum: cum oſtendebamus omne ſti-
pticũ terreſtre eſſe ⁊ frigidũ. Nullius aũt alte
rius ſaporis hȝ indiciũ. Et iđ ponet vtiqȝ ſꝫ
alige ſiccare ⁊ infrigidare nõ debiliter: ſi qui-
dem non male oſtẽdebatur a nobis in quarto
horũ monumẽtoꝝ ineſſe ſtipticitatẽ terreſtri-
bus ⁊ frigidis corpibus: deide ⁊ apparẽtia te
ſtantur. Etenim ⁊ ſi paratritionibus ⁊ alijs vl
ceribus id apponas citius quideȝ videbis ad
cicatricem procedere. Hinc eſt eniȝ ꝙ in emi
nentibus ſanguinẽ ⁊ diſſinterijs adhuc in flu
xibus qui in ventre ⁊ matrice non eſt aliquis
medicorum ſcribentium curatiuum negociũ
cui non vtatur hoc farmaco.

Operationes.

¶ Sera. Balauſtia incarnat ⁊ ſtringit ⁊ cu- A
rat tenaſmonẽ: ⁊ ꝯſolidat vlcera īteſtinoꝝ: ⁊
cõfert ſputo ſanguinis ⁊ fluxui inteſtinoꝝ: ⁊
cõfert ad omnia ad q̃ confert ypoquiſtidos.
¶ Additio. Raſis.ix.ꝯti. auc. Bimaſni ad B
ſputũ ſanguinis. ℞.balauſtie roſaꝝ cũ capu-
tijs caꝝ:lẽticulaꝝ excorticataꝝ: hypoqſtidoſ:
boli arme.cãphoꝛ: aã.ptẽ eq̃lẽ: terãt̃ ⁊ tẽpent̃
cũ aq̃ ro. ⁊ de eis illiniat̃ ſup pect⁹ ⁊ duo late-
ra: ⁊ infrigidatio fiat cũ pãnis frigidis q̃libȝ
hora. ¶ Aui. Balauſtia ẽ ꝯglutinatiua ⁊ re C
tinet oẽm fluxũ ſanguis ⁊ generat melãcoliã.
¶ Et eſt bona gingiue ſanguinolẽte: ⁊ ꝯſoli D
dat plagas ⁊ vlcera antiq̃: ⁊ albocoꝛ: ⁊ ꝑcuſ-
ſionẽ puluerizata deſuꝑ. ¶ Et firmos efficit E
dẽtes motos ⁊ ꝓhibȝ fluxũ ſanguis: ⁊ ſtrigit
fluxũ īteſtinoꝝ: ⁊ fluxũ matricis ſãguinẽ. Lo
co ei⁹ ponit̃ cortex glãdinis: ⁊ caput granati.

Capitulum.lx.

Alſamus. Dyaſ. c. de balſamo. Bal
b ſamus arbor eſt ſimilis licij: ⁊ in eodẽ
ſtatu: aut piracancon: folia hʒ ſimilia
rute: ſed paulo albiora: nõ ſemper viridia exi
ſtentia. Flores non caducos habens. Naſcit
ſolum in India curtibus vel locis humidis.
Eſt enim arbor tenera ⁊ aſpera oblonga: ſti
pitem habens ſimileʒ viti. Arbor dicitur bal
ſamus: lignum xilobalſamum: ſemen carpo-
balſamom: lac vero vel ſuccus balſamum.
Hic vero fructus optimus eſt: qui eſt recens
atqʒ vehemens odore ſincerus ſerenus: leuis
mordens atqʒ mediocriter linguam redar-
guens. Adulteratur autem ciprino oleo aut
lẽtiſcino: aut balſamino ſiue mirtino vel mel
le mixto: qđ leuiter probatur: qꝛ aqua in qua
dum miſſum fuerit oleum ſuper natans bal-
ſamum fundum petens eſt balſamum purũ:
veſtem non maculat ſuper aſperum: cuius tã
ta vis eſſe dicitur: vt ſi ſol incanduerit in ma-
nu teneri non poſſit: preterea arbor nimis eſt
calida ⁊ ſicca extenuans: ſuccus autem ſub-
tilior eſt virtutis. Opobalſamuʒ quod appel
latur lachrymum eſt arboris que eſt ſimilis
malogranato vel licio ramoſa: ramis tenui-
bus ⁊ ex albidis: in India tantũmodo cre-
ſcit. Aliqui tamen dicunt: ⁊ in Iudea naſci:
fructum habet quaſi obrotunduʒ contra me
dium quaſi ventroſum ad capita vtraqʒ de-
ductum rubicundũ: valde graue ⁊ plenũ: ⁊ ſi
frãgit ſimile melli eſt. Et ſi maſticat ſimile eſt
piperi mordens ⁊ ſuauiter redolẽs: qđ carpo
balſamũ dr. Huius aũt arboris lachrymum
colligit diebus canicularibus: ſm alios võ tẽ
pore autumno. Inciditur aũt truncus huius
arboris p loca ⁊ ramuli ipſius. Et ſic ſuppo-
nũtur vaſa (vt preſens figura arboris oñdit)
que lachrymũ fluẽs recipiat. Cuius eſt opti-
mum recens ſincerũ ⁊ exalbiduʒ ⁊ odore acu-
tum: leniter linguã ſubmordens ſequens eſt
colore ſubrufum: ⁊ quaſi glutinoſum: tertiũ
eſt tenuium partiuʒ valde ⁊ plucidũ. Omne
autem balſamum quod vetuſtateʒ recipit fit
rubeum ⁊ refinatum ⁊ ſiccuʒ. Quod aũt opti
mum eſt ſincerum eſt: quodqʒ in aqua mũda
ſtillatũ non protinus diffunditur: ſed magis
reſidet ⁊ poſtmodum totam aquam albidaʒ
facit: ⁊ lacti admixtum: illud in caſeum ſtrin
git vt coagulum: quod enim ſincerum nõ eſt
in ſumo aque diffunditur ⁊ ſupernatat: ⁊ vt
oleum quaſi ſtillam oſtendit. Sciendum ꝙ
balſamus dicitur arbor balſami. Balſamũ
vero dicitur oleũ vel gũmi: qđ melius eſt di-
cere. Nã nõ eſt oleo vere qđ probatur multis
exemplis. Primo eo ꝙ videmus adherere
labijs vulnerũ. Et facile de panno eo infecto
lauatur. Siſr Dyaſcorides dicit ꝙ in aqua
iniectum petit fundum: poſtmodum diſſolui
tur: ⁊ totam aquam albam facit: ⁊ propterea
vocat ipſum lachrymũ. Item lignuʒ eius vo
catur xilobalſamum: ⁊ fructus vocatur: car
pobalſamum. Multis modis ſophiſticatur.
Quidam vendunt terpentinam pro opobal-
ſamo: quidaʒ admiſcent parum balſami ter-
pentine: ⁊ ita habet odorem balſami. Alij ac
cipiũt ſuccum lemoncelli vel foliorum citri:
⁊ admiſcent terpentine: ⁊ addito croco orien
tali: calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes.

¶ Opobalſami. ʒ. i. datus cuʒ vino ſuperflui A
tates matricis mundificat: fetum mortuum
educit: ⁊ mẽſtrua puocat: bombace intincta
⁊ ſuppoſita cõuenit: ⁊ diſſuriã ⁊ ſtrãguriã: ⁊
lapidem veſice: ſi etiaʒ fuerit oppilatio ex fri-
gido humore: detur cũ vino vel virga prius
madefacta ex aqua calida erecta inflata ini-
ciatur cum oleo muſtellino vel nardino.

¶ Contra omnes paſſiones capitis veniẽtes B
ex frigiditate detur cum appropriato aliquo
paſſioni conueniente.

¶ Contra quartanam ⁊ cottidianam facta C
prius purgatione detur cum vino.

¶ Contra tinnitum aurium ex humiditate D
parũ inſtillet. Cõtra dolorẽ dentium ex par-
te dolenti aliquantulum in aureʒ diſtilletur.

¶ Corpora mortuorum incorrupta conſer- E
uat: qꝛ quantum diſſoluit tantum conſumit.

¶ Sera. auc. Gal. Opium balſami eſt bonũ F
⁊ ſubſtantia eius eſt ſubtilis: ⁊ virtus eius eſt
que calefacit ⁊ deſiccat in ſecundo gradu.
Balſamum quoqʒ eſt ſubtilioris virtutis ꝙ̃
arbor: granum vero eius eſt maioris ſubtili-
tatis ꝙ̃ oleum.

¶ Ideʒ auc. Dyaſ. Virtus balſami eſt que G
abſtergit tenebroſitateʒ viſus: ⁊ aufert frigi-
ditatem matricis: qñ fit naſcale cum eo cum
cera ⁊ oleo ⁊ expellit ſecundinam ⁊ fetum: ⁊
qñ fit inunctio cum eo prohibet rigorem: ⁊
mundificat vlcera ſordida. Et quando bibi-
tur prouocat vrinam: ⁊ eſt bonum aſmati.

¶ Aui. Balſamũ aperit oppilationes ⁊ con H
uenit vlceribus groſſis: mũdificat vlcera: ⁊
proprie cũ yreos: ⁊ extrahit fracturas oſſiũ.

¶ Confert ſciatice bibituʒ: ⁊ bibitur eius de I
coctio propter ſpaſmuʒ: confert viſceribus ca-
pitis: ⁊

pitis: ⁊ mundificat caput ipſum: ⁊ conuenit
K epilentie ⁊ vertigini. ¶ Abſtergit pannū ipſuꝫ ⁊ eius oleū: lignuꝫ eius: ⁊ ipſius ſemē: ꝯferūt dolori vtroꝛūqꝫ laterū ⁊ ſtricture anhelitus.
L ¶ Et dolori pulmonis: ⁊ ꝯuenit ſemen eius peripleumonie frigide ⁊ tuſſi ⁊ ſilr ipſuꝫ oleū.
M ¶ Additio: ⁊ idem aucto. Gal. Oleuꝫ balſami ſumptum in quantitate auri pondus. ſ. excitat vomitum: ⁊ laxat ſimiliter.

Capitulum. lxj.

b Alſamita. i. ſiſimbriū. Sed ſiſimbriū vocaꝫ menta aq̄tica: ⁊ alio noīe vocaꝫ balſamita. Dyaſ. ca. de ſiſimbrio ſm trāſlationē grecā ſiſimbrion dꝫ cardaminon eo ꝙ cardamo agreſti folia hꝫ ſimilia cū folia eius rotūda naſcanꝫ ſicut folia cardami agreſtis cū creuerint ſcindūt ſe ſicut eruca. Uirtꝰ eſt ei ca. diuretica. Paulus cap. de balſamita ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. Aliud eſt domeſticuꝫ aliud ſiluеſtre: ſed domeſticū nobis eſt in vſu qḋ olbus eſt notum: virtutem habet diureticam diſſoluendi ⁊ conſumendi.

Operationes.

A ¶ Balſamita crudū ⁊ coctū lētigines vultibus tollit: ⁊ maculas emēdat ſi vna nocte impoſitū fuerit: ⁊ alia die locus abluatur aque.
B ¶ Cōtra viciū pectoꝛis fiāt pultes ex farina oꝛdei ⁊ aq̄ appoſito puluere ei⁹ ⁊ denꝫ patiēti.

¶ Cōtra frigidū reuma folia eius in teſta calefacta ſine liquoꝛe ⁊ in ſacculo poſita capiti ſupponaꝫ: valet vinū decoctionis eius ʒ dolorem ſtōi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigida cā. ¶ Et C
oppilationem epatis ⁊ ſplenis: ⁊ vrinalium viarum: herba ipſa decocta in vino ⁊ cathaplaſmata: ſoluit etiaꝫ ſtranguriā ⁊ diſſuriā. D
¶ Ualet etiam contra yliacum doloꝛem. Et contra doloꝛem factum ex ventoſitate: menſtrua educit: conceptum iuuat: matriceꝫ mūdificat: fomentatio ſi fiat ex eo. E
¶ Teneroſitates eius in oleo muſtellino vel ſaltē cōmuni decocte ⁊ ſuppoſite idē operāꝫ. F
¶ Additio. Raſis. i. conti. tra. xvij. c. ij. auc. Gal. dixit. Balſamita ᵭcocta cū aceto ⁊ addito oleo roſato cōpoſita ſupꝛa caput confert mirabiliter lithargie ⁊ freneſi: qm̄ de eius ꝓprietate eſt confoꝛtare cerebꝛum. G

Capitulum. lxij.

b Aſilicon garioſilatū. Ozimū idē ſiue vnū ſignificāt. Ozimū quddaꝫ eſt garioſilatū: quoddā eſt cōmune: ⁊ quoddaꝫ eſt latū plus alijs: qḋ citrariū vocaꝫ. Ozimum garioſilatum eſt illud qḋ ab autoꝛibus laudaꝫ. Ozimū citrariū ē qḋ vituperatur ab omnibus. Eſt eniꝫ ozimū garioſilatū competens medicine ⁊ herbe ⁊ ſemen. Cū autē ſimpliciter ponitur in medicina ſemen dꝫ intelligi: ⁊ potiſſime in electuarijs. Sed in vnguētis ⁊ in emplaſtris herba intelligiꝫ ē ca. ⁊ ſic. Et ſemē hꝫ virtutē ꝯſtringēdi ⁊ ꝯglutinādi:

quod patet ex eo: quia ſi ponatur in aqua ſta tim ingroſſatur ꝛ fit quedã conglutinoſitas: herba ipſa ex aromaticitate habet virtutẽ eõ foꝛtãdi ex qualitatibus ſuis diſſoluẽdi cõſu mendi ꝛ abſtergẽdi ꝛ mũdificandi. Sera. li. aggre. ca. berengemiſcb: eſt baſilicõ ſiue oʒi mum gariofilatũ: ꝛ folia eius ſunt pua quoꝝ coloꝛ eſt medius inter roboꝛẽ ꝛ glaucedinẽ. Huius herbe eſt odoꝛ ſiſis gariofiloꝛum ꝛ ſti pes eius eſt quadrãgulatus cuius coloꝛ eſt ſi cut coloꝛ folioꝝ ipſius ꝛ ſemẽ eſt minutum ni grũ: ꝛ colligiẽ in mẽſe Julij. Et eſt ca. ꝛ ſic. in ſi. ij. gra. Dyaſ. cap. oʒimũ. Oʒimũ cuius btutis ſit penitus inter medicos oplo eſt incer ta. Nã qui autoꝛe criſipo criminanẽ. Hi eiuſ vicia pcenſent ꝙ ſit ſtõ inutilis ꝙ oculos ebe tat ꝙ inſaniam facit: iecoꝛi obſiſtat. Addunt preterea ſi tritũ lapide ꝯtegatur ſcoꝛpiones gigni cõmanducatũ: ꝛ in ſole poſitũ vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiam putãt hoc eſſe pſuaſum ꝙ ſi opus eo die quo oʒimũ ſumpſerit a ſcoꝛpione feriatur non poſſe ſal uari: ſʒ qui in diuerſa ꝛ vera opinione ſunt: hec oĩa falſa aſſeuerant: quinimo ſtomacho pdeſt: eo ꝙ inflationes eius diſſoluit: ꝛ facit alia iuuamẽta que ſm ipſuʒ inferius dicenẽ.

Operationes.

A ¶ Contra ſincopim ꝛ cardiacã paſſionẽ dcẽ
B aqua roſaꝝ decoctionis herbe ipſius. ¶ Ad idẽ valet vinũ decoctionis in quo herba ipſa ſtetit p noctẽ. Ipſa herba valet ꝫ frigiditatẽ ſtõi h modo: decoquaẽ in multa quãtitate in vino: ſʒ melius eſt in muſto: ꝛ poſt decoctionẽ addaẽ vinũ albũ in multa quãtitate: tale vi num eſt ꝯfoꝛtatiuũ multũ ꝛ aromaticũ: ꝛ va let ꝫ pdicta: ꝛ ꝫ indigeſtioneʒ ex frigiditate.
C ¶ Vinũ ẽt decoctionis ipſius herbe ꝯfoꝛtat digeſtionẽ: ꝯtra fluxũ ventris ex frigiditate. Semen oʒimi cuʒ modico puluere accatie de coquatur in aqua pluuiali ꝛ detur patienti.
D ¶ Ad matricẽ mundificandã: ꝛ mẽſtrua pꝛo uocãda fiat decoctio eius in aqua ꝛ fiat fomẽ tum ꝛ ſuppoſitoꝝ ex teneritate ipſius herbe. Succus ipſius herbe pulueriʒatus matriceʒ mũdificat: conceptũ adiuuat: ꝛ mẽſtrua pꝛo
E uocat. ¶ Herba ipſa decocta in vino ꝛ oleo ꝛ natibus ꝛ anchis cathaplaſinata valet ꝫ te
F naſmonẽ. ¶ Gal. in li. de cibis ca. de oʒimo. Oʒimũ. ſ. non gariofilatũ peſſimi gdem chi mi eſt: ꝛ pꝛopter hoc infamant quidaʒ ipſuʒ dicentes: ſi tritũ immitatur olle vacue celler rime generat in paucis diebus ſcoꝛpiones: ꝛ maxime qñ in ſole quis quolibet die calefece rit ollam: ſed hoc quidem cacochimum eſt: ꝛ malum ſtomacho ꝛ indigeſtibile. Olus ve ro ita dicemus ipſuʒ eſt calidũ in ſecũdo gra du. Et habet humiditatem non naturalem.
G ¶ Et idem. viij. ſim. far. ca. penultimo. Ba ſilicon non gariofilatum ex ſcdo eſt gradu ca lefacientium: hʒ autem caliditatẽ ſuperfluã: vñ nec vtile intra coꝛpus aſſumptũ: cathapla ſmatum vero exterius vtile ad conſumendũ.
H ¶ Almanſoꝛ tractatu. iij. ca. Albetharogi qð exponitur oʒimũ ſiue baſilicon non gario filatum cali. eſt qð ꝛ doloꝛem efficit capitis ꝛ male nutrit: cuius comeſtio vẽtẽis viſum tur bat quãdo eo multo vtitur. Sperma quoqʒ aut lac deſiccat: oꝛi tamen ſtomacho confert: coꝛroboꝛat enim ipſuʒ atqʒ coꝛdi auxiliatur.
I ¶ Sera. Oʒimum gariofilatum confert ſto macho: ꝛ facit digerere cibum groſſum: ꝛ cõ fert epati ꝛ coꝛdi: ꝛ aufert triſticiam ꝛ ſolicitu dineʒ: ꝛ odoꝛiferas facit eructuationes: ꝛ ape rit oppilationem cerebri.

Capitulum. lxiij.

Branca vrſina herba eſt: cuius folia
b ſunt magna ſicut folia caulis: ſed inci ſa ſicut brãca vrſi. in medio coꝛuʒ oꝛi tur ſtipes: in cuius capite ſunt multi floꝛes ſpinoſi ꝯclũſi. ca. eſt ꝛ hu. in. ij. gra. Virtuteʒ habet mollificandi ꝛ maturandi ꝛ leniendi.

¶ Operationes

Operationes.

A ¶Cōtra ariditatē mēbrorū ꝛ viciuȝ ſplenis fiat vnguētū ex brāca vrſina ꝯtrita ꝛ macerata diu in oleo ꝛ colature addat̄ cera ꝛ fiat vnguentū ꝯ̄ viciuȝ matricis ex frigiditate ꝛ ventoſitate.

B ¶Recipe ſucci brance vrſine.ʒ.iiij. herbe ſauine: ſaluie maluarū: maiorane: roſmarini: pulegij: arthemiſie: abſinthij: abrotani: ana. M.ij. gariofiloꝝ.ʒ.iij. cinamomi ʒ.ij. ſpice.ʒ.iij. cimini.ʒ.i. picis grece.ʒ.i. galange.ʒ.iij. thuris maſticis ana.ʒ.iiij. boli.ʒ.i. cere albe.ʒ.iiij. vini greci lib.iij. lardi ſcrofe rotulū.i. predicte herbe piſtent̄ cum larde predicto: deinde ponant̄ ſup ignez cū vino ꝛ ſucco predicto donec coquat̄ vſqꝫ ad cōſumptionē vini: deinde coletur ꝛ iteꝝ reſoluatur in igne ꝛ addita cera eliquata ponantur ſpecies predicte ꝛ dimittant̄ coagulari: ꝛ vngat̄ vēter.

Capitulum.lxiiij.

b Etonica. Gal. vij. ſim. far. ca. ceſtruȝ ſiue ceſtron. Ceſtrū grece latine dictū betonica virtutē hȝ inciſiuā: ſicut oſtēdit guſtus amara ē ꝛ ſubacris: hec herba ſicut indicat Betonica ca. eſt ꝛ ſic. in. i. gra. cuius folia precipue viridia competunt vſui medicine: exiccata etiā multe ſūt efficacie: vnde cū inuenit̄ in receptionibus folia ponēda ſūt. ¶Sera. lib. ag. ca. Baſtarem. auc. Dyaſ.

Baſtarem: ideſt betonica herba eſt: que naſcitur oī anno habens virgaȝ ſubtileȝ: cuius longitudo eſt vnius brachij aut plus: ꝛ ē quadrangulata: ꝛ hȝ folia mollia ꝛ longa ſilia in ſua figura folijs arboris glandiū in ſciſſuris ſuis bonū odoreȝ habētia. Et folia que ſunt ꝓpinqua terre ſunt maiora alijs: ꝛ in ſummitate virge eſt ſemē collectū in ſe ꝓpe collectionez ſpice frumēti: ꝛ aſſimilat̄ ſaturegie: folia eius colligunt ꝛ deſiccant ꝛ ſic ſeruant. Naȝ ꝙ ex eo plurimū adminiſtrat̄ ſunt folia: ꝛ hȝ radices ſubtiles ſicut radix ellebori. ¶Dya. capitulo vectonicon. Scdm trāſlationem noſtram vectonica herba eſt oībus nota virgas habens tenues ꝛ longa vnius cubiti: ꝛ quadrata folia longa ꝛ tenuia obrotunda ꝛ diuiſa ꝛ odorata. Radices ꝛ folia ſunt ei infinita. Semen eius eſt vt ſpica ſimile timbri. Folia eius collecta ſiccantur ꝛ vſui neceſſaria ſunt. Radices habet tenues ſicut elleborus.

Operationes.

A ¶Ad dolorē capitis factuȝ ex frigida cauſa fiat gargariſmus ex colatura decoctionis betonice cū ſtafiſagria in aceto: ſi fiat vicio ſtomachi detur vinum decoctionis betonice.

B ¶Contra dolorem ſtomachi detur decoctio ipſius cuȝ ſucco abſinthij cum calida: ſi adſit vehemens conſtipatio: vt in yliaca paſſione precedente clyſteri.

C ¶Fiat idē remediū ad matricem mundificādam: ad cōceptū adiuuādū fiat fomētū ex decoctione eius: fiat etiaȝ ſuppoſitoriū. Detur etiaȝ electuariuȝ cōfectuȝ ex puluere ipſius: ꝛ melle.

D ¶Serapion auct. Gal. Betonica incidit ꝛ abſtergit humores groſſos: frāgit lapidem renū: ꝛ mundificat ꝛ abſtergit pulmonem: ꝛ prouocat menſtrua: ꝛ cōfert epilentie: ꝛ curat cicatrices neruoruȝ ꝛ lacertorum.

E ¶Dyaſco. Radices eius accepte in potu cū ydromelle: nauſeaȝ prouocāt: folia eius dantur ad conquaſſationes ꝛ de alto cadentibus medentur.

F ¶Et offocationes ſtericas ſoluūt dragmas vnam cū mulſa accepta. Morſus venenatos cū vino bibita ſaluberrime curat.

G ¶Epylenticis cum aqua bibita maximum preſidium eſt. Epaticis ꝛ ſpleneticis cum oximelle.ʒ.i. accepta effectum ſanitatis exhibet: digeſtionem celebrat.

H ¶In fractura capitis herba contuſa ꝛ ſuper caput vbi percuſſio eſt impoſita vulnus mira celeritate glutinat. Et id melius fit ſi trita recens iponatur. Eſt aūt ſibi vis data vt oſſa fracta extrahit.

Capitulū. lxvi.

Edeguar ſiue ſpina alba. Aui. lib. ij.
b ca. bedeguar. Bedeguar eſt ſpina alba: ꝛ eſt ſilis cameleonte albe: vehemētius eſt alba: ꝛ hꝫ longiores ſpinas: ſimilātur qꝫ eius ſpine folijs amomi: verūtñ ſunt ſubtiliores: ꝛ vehemētius eſt alba: ꝛ eius quidem ſtipes puenit vſqꝫ ad duos cubitos: ꝛ ei⁹ flos eſt purpureus. Et ſemen eius eſt ſicut ſemen cartami: verūtamē eſt vehementioris rotunditatis: ꝛ in radice ipſius eſt infrigidatio ꝛ exſiccatio cum reſolutione quadam. Semen vero eius eſt calidum ꝛ ſubtile. Et dixerunt quīdam ꝙ tota eſt calida valde. Et in ipſa eſt virtus reſolutiua ꝛ aperitiua: ꝛ proprie ī ſemine eius. Et in ea eſt retentio fluxus ſanguinis: ꝛ eius retentio eſt equalis. Pli. ca. de acantifleuce. i. bedeguar ꝛ eſt cardus cum aculeis in folijs albis ꝛ frigidis in primo gradu ꝛ medius inter humiditatem ꝛ ſiccitatem.

Operationes.

A ¶ Bedeguar cōfert fluxui ventris: ꝛ debilitati ſtomachi: ꝛ abſcindit fluxum ſanguinis. Et apponitur exterius ſicut emplaſtrū ꝛ de-
B ſtruit apoſtemata mollia. ¶ Et qñ fit collutio oris cuꝫ aqua eius in qua coquitur: cōfert dolori dentiū. Sed ſeminis eius ſubſtātia eſt ſubtilis: ꝛ cōfert hñtibus ſpaſmū qñ ipſuꝫ bibitur. ¶ Et cōfert ſputo ſanguinis: ꝛ dolori C
ſtōi ꝛ fluxui antiquo: ꝛ puocat vrinā: ꝛ delet apoſtemata flegmatica. ¶ Et qñ bibitur ſe- D
men ei⁹ ꝯfert pueris hñtib⁹ ſpaſmū. Et qñ ſuſpendit ſup aīalia venenoſa amittūt toxicuꝫ.
¶ Dya. Radix ei⁹ bibita emoptoicis pdeſt: E
ſciaticis ꝛ ſtomaticis fert opē. Tumores oēs ī cataplaſmatibus ſpargit. ¶ Eliratura eius F
dētiū cōpeſcit dolores. Semē ei⁹ bibitū cōtra etos infantes ſaluberrime curat: morſib⁹ venenatis occurrit. ¶ Et qui eaꝫ in collo porta G
uerit incurſuꝫ ſerpētū nō timet. Radix deſiccat mediocriter. Et ſtiptica eſt: ꝛ iō ciliacos ꝛ ſtomaticos iuuat: ſanguinis eductionē reprimit: ꝛ tumores vice cataplaſmatis ſpargit.
¶ Semē ei⁹ leptomeris ꝛ calide ē ꝟtutis. Et H
putrefactis mēbris iuuat potatū: ꝛ florē ſanguinis medek: ꝛ ſic intraneorū reumatiſmuꝫ.
¶ Itē ſeſſionib⁹ quas greci eucatiſma vocāt I
fluores mūcis abſtringit: cataplaſmātib⁹ miſcek ꝯſtrictiue medētib⁹. ¶ Gal. Bedeguar K
ꝯfert iliacis ꝛ ſtomaticis: emiſſionē quoqꝫ ſāguinis cohibet: tumores etiaꝫ cataplaſmata ꝯbit. ¶ Iuuat ēt dētes dolētes ſi gargarizak L
decoctione. Semē ꝟo ſubtiliū partiū ꝛ calide ꝟtutis ē: quare ꝛ ſpaſmātes bibitū iuuat.
¶ Aui. Semē eius ꝯfert infantib⁹ qñ bibūt M
propter corruptionē in morſibus lacertoruꝫ.

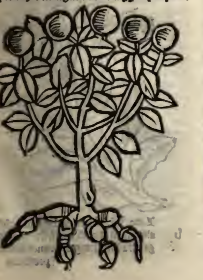
Capituluꝫ. lxvi.

Elliriciꝰ. Sera.lib.ag.c.belligз: Bel
b ligз.i.belliriciꝰ ⁊ ſūt de genere mirabo
lanoꝝ: ſunt fri.⁊ ſic.ī ſi.iij.gra.⁊ extin
guūt acuitatē ſāguīs ⁊ caliditatē colere: hoc
idē mirabolani ēblici: vt hꝫ in.c.emblici. Jo.
meſ.ca.de mirabolanis. Bellirici ſunt ex me
dicinis bñdictis. expectaſ eīз p eos ↄfortatio:
meliores ſūt groſſi pōderoſi ⁊ dēſi corticis. fri.
ſunt in.i.⁊ ſic.in.ij. Jn eoꝝ opationibꝰ ⁊ ꝓpe
tatibꝰ ſunt ſicꝰ emblici. Ubi ſciēdū ꝙ mirabo
lani ēblici ⁊ bellirici ſūt ex alia arbore ꝓducti
ꝙ alie ſpēs mirabolanoꝝ: ſicꝰ appet ī.c.mira.
Et iō hꝫ determinaſ de iſtis. Jn.c. vo mirabo
lani determinaſ de alijs ſpēbꝰ mirabolanoꝝ.

Operationes.

A ¶ Bellirici hñt ꝓpetatē denigrādi capillos
⁊ ꝓhibēt caſuз eoꝝ ⁊ ↄfert emoroidibꝰ: ⁊ ipſi
B tumeſcūt ī aq̄. ¶ Et ↄditi ex eis faciūt opatio
nes mirabol.nō ↄditoꝝ: niſi qꝛ ſūt debiliores
eis: ⁊ ī belliricis maior eſt ꝓprietas ī acumine
C ꝙ in emblicis. ¶ Mirabolani emblici bellirī
ci ⁊ kebuli mixti cuз oleis amigdalaꝝ dulciū:
D ⁊ cū melle tingūt capillos colorē nigro. ¶ Jo.
meſ. Belliri educūt ſolutiōe flegma: ⁊ ſūt ex
rebꝰ valde ↄfortātibus cerebrū ⁊ neruos: ⁊ au
E gent intellectū. ¶ Et ↄfortāt cor: ⁊ ↄferūt tre
mori cordis ⁊ mūdificāt ſtōm a putrefactiōe:
⁊ ↄfortāt ipſuз: ⁊ ſedāt feruorē ī eō: ⁊ auferūt
F ſitiз. Et addūt ī appetitū: ⁊ ſedāt vomitū. hoc
G idē faciūt emblici. ¶ Sef. Bellirici auferūt
ſitim ſua frigiditate ⁊ preparāt ſtōm: ꝓuocāt
appetituз: ⁊ ſtringūt ventrem ꝑꝑ eoꝝ ſtiptici.

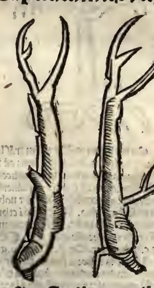
Capituluз.lxvij.

El vel Sel. Sera.li.aggre.c.bel.auc.
b Yſaac benaram. Bel ē citoniū indū:
⁊ ē fructus rotūdus ſicut auellana: nō
habēs corticē ſuꝑ ſe ī quo eſt ſemē ſimile odo
re: ⁊ eſt illud qđ de ipſo adminiſtraſ: ⁊ virtus
eius ē ſicꝰ vtus зinзiberis.ca.in.iij.g.⁊ hu.i.i.

Operationes.

¶ Serapion. Bel ſubtiliat chimos groſſos. A
¶ Et cōfert duriciei neruoꝝ. ¶ Et valet vē B
toſitati emorroidaꝝ. ¶ Et augmētū facit in C
ſpmate: ⁊ valet ſicut ſel. ¶ Arbor eius vocaſ D
dorſiſabā: vt apparet ī ca. granati ſilueſtris. E

Capitulum.lxviij.

Ebenꝰ. Sera.lib.aggre.capi.behem.
b Behem ſpēs eius ſunt due.ſ.rubea ⁊
alba. Et ſunt ambe vene in magnitu
dine radicis paſtinace ꝑue: quaꝝ quedā ſunt
tortuoſe: deferunſ ab armenia: odor earuз eſt
bonus: ⁊ eſt in eis viſcoſitas q̄daз: ambe ſpēs
ſunt ca.⁊ hu. Aui.li.ij.c.behem. Behem ſūt
fruſta aſꝑa que ſunt radices exſiccate зete: ⁊
ſunt duaꝝ ſpecierū: quaꝝ vna eſt alba: ⁊ alte
ra rubea: eſt calida ⁊ humida in.ij.gradu.

Operationes.

¶ Sera. Ambe augmētuз faciūt in ſpmate. A

B ¶ Aui. Beben eſt impinguatiuũ ꝛ cõfortat coꝛ valde: ꝛ ↄfert tremoꝛi coꝛdis: ꝛ manifeſte augmẽtat ſpma: loco eiꝰ ponif quãtũ ipſuz eſt de tuderi: ꝛ medietas ponderis lingue auis.

Capitulum. lxix.

b En vel balanus. Dyaſ. ſm trãſlationez noſtrã. ca. balanus. i. ben: eſt ſemẽ arboꝛis ſilis arboꝛi mirice: nuces habens abintus: quas cũ digitis ↄfricaueris humores eijciũt: q ↄfectiõibus miris ꝛ nobilibꝰ multis miſcef pꝛo oleo. Naſcif ſo i ethiopia ꝛ in arabia ꝛ i locis indie. Ipſe ſuccus melioꝛ eſt q eſt recẽs ꝛ odoꝛe plenus ꝛ albꝰ. ¶ Sera. lib. ag. c. baben. auc. Dyaſ. Baben. i. granũ ben: ꝛ eſt fructus arboꝛis ſimilis tamariſco: ꝛ eſt fructus ſimilis auellanis: medulla eiꝰ expꝛimitur ſic amigdale: ꝛ egredif aliqd loco olei. Et naſcitur hec arboꝛ in terris bababes ꝛ in babylonia ꝛ in locis arabũ: ꝛ in terris paleſtine que noſatur nitrã. Et melioꝛ ex eo ẽ nouus plenus albus facilis excoꝛiatiõis. Et idẽ auc. Gal. Hec medicina defertur ad nos ex terris arabũ: ꝛ pigmẽtarij vtuntur ſucco medulle eius loco olei. Et complexio eius eſt calida. Oleũ eius extrahif ſicut oleuz de amigdalis.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Ex eo. ʒ. i. bibita cuz puſta ſplen ſiccat cũ yris yllirica mixtus ꝛ in cathaplaſmatibus poſitus: ꝛ mulſa adbibita doloꝛes podagricos mitigat. ¶ Aceto aũt mixtus lepꝛas ꝛ maculas ꝛ puſtulas coꝛpis tollit. ¶ Acceptus ſolutionẽ vẽtris facilẽ pꝛeſtat. Expꝛeſſus ſuccus eius vtilis eſt vt aſpꝛedinẽ ꝛ pꝛuriginẽ coꝛpoꝛis mirifice purget. ¶ Serapi. Ben ↄfert emperigini ꝛ lẽtiginibus q ſunt in facie: ꝛ ſcabiei ꝛ pꝛuritui ꝛ egritudini cũ qua cutis eleuatur cũ aceto. ¶ Et attenuat duriciez epatis ꝛ ſplenis ſi eis ſupponaf cũ aliqua far ex deſiccãtibus: ſed in ſucco eius eſt paruz ſtipticitatis. ¶ Jo. meſ. Ben per vomitũ ꝛ p ventrẽ educit flegma crudum ꝛ groſſuz. Et eſt medicina mirabilis ad colicaz flegmaticam ꝛ vẽtoſam. ¶ Aui. lib. ij. c. de ben. Ben eſt mũdificatiuũ ꝛ pꝛopꝛie eius medulla ꝛ inciſiuũ humiditatũ groſſarũ. Et aperit cũ aceto ꝛ aqua opilationes viſcerum. Et in arboꝛe ipſius eſt amaritudo ꝛ ſtipticitas: ꝛ ꝓpter hoc eſt in ipſa virtus cauterizatiua: ꝛ eius coꝛtex eſt ſtipticus plus. ¶ Et oleum ipſius nõ euacuatur a ſtipticitate: ꝛ in ipſo raro eſt abſterſio ꝛ inciſio. ¶ Semen eius cõfert lẽtiginibus magnis. ſ. ꝛ paruis: ꝛ pãno ꝛ moꝛſee ꝛ veſtigijs vlcez: ꝛ ſimiliter eius oleũ. ¶ Et cõfert apoſtematibus duris olbus cũ ponitur i emplaſtris ꝛ vnguẽtis.

(right margin: B, C, D, E, F, G, H, I, K)

Capitulum. lxx.

b Leta. Iſi. Bleta vel beta alia cãdida alia nigra alia ſilueſtris. Itẽ greci duo genera faciũt: nigrã ꝛ candidam: quã

pꝛoferunt

proferūt parciſſimi ſemis appellātqꝫ ſoclon:
ꝛ eſt bleta agreſtis:ꝗ eſt bleta lata ꝗ facta eſt
ſicut elleborus albꝰ: vt appet p Dyaſ.ca.de
ellebo.albo:ꝛ iſta vocaᵗ blitis:ꝛ lꝫ dyaſ.faciat
ſemotim.c.de bleta ꝛ de beta:error ſcriptoris
fuit vl̄ trāſlatoris. Nā idē dicūt ꝛ debēt cōti
nuari il
la capi.

Operationes.

A ¶ Gal.vj.ſim.far.c.bletū. Bletū eſt olus co
meſtibile.fri.ꝛ hu.cōplexionis ſ ſcōa māſione
B a tpata abſtātia. ¶ Et idē li.ij.de cibis.c.de
beta. Succus bete ē mediocriter abſterſiuus
qui ꝛ vētrē ad egeſtionē excitat:ꝛ ſtōm aliqñ
mordicat:ꝛ maxime illoꝝ qꝛcūqꝫ facile paſſibi
lēs ꝛ ſenſibilē hñt ipſuꝫ:ꝛ pp hoc ipſuꝫ eſt edu
C liuꝫ malū ſtō amplius comeſtū. ¶ Alimētuꝫ
aūt ab ipſa modicū magis idoneū eſt ꝙ ſ alua
ad opilatiōes ꝗ ſꝫ epar:adhuc aūt magis qñ
cū ſinapi aut oīno cū aceto comediᵗ: ꝛ ſplene
ticis eodē modo comeſta ſunt bona medicina
D magis ꝙ alimentū. ¶ Sera.lib.ag.c.de ble
ta. Ex ea eſt alba ꝛ nigra:ꝛ ſ ſapore eius eſt ni
troſitas:ꝛ v̄tus eiꝰ eſt ꝗ abſtergit ꝛ reſoluit et
expellit ſupfluitates caliditatis:qñ cum ea fit
E ſternutatoriū. ¶ Et qñ bleta coqᵗur:egrediᵗ
ex ea viſcoſitas ꝛ acuitas:ꝛ fit virtus eius que
ꝓhibet generationē apatis:ꝛ reſoluit reſolu
tione pauca. In alba ꝟo eſt de virtute abſter
ſiua ꝛ reſolutiua. In nigra ē res ſtiptica:ꝛ ꝓ
F prie in eiꝰ radice. ¶ Et idē auc. Gal.in li.de
cibis. In ea exiſtit hūiditas abſterſiua abſter
ſione tpata:ꝛ cū illa hūiditate laxat ventrē:ꝛ
mollificat inteſtina ꝛ ſtōꝫ:ꝛ maxime cū fuerit
G boni ſenſus. ¶ Et ideo accidit ꝙ bleta eſt ma
la ſtō:ꝛ ꝓprie illi qui eſt ſicut dixi:qñ vſus eiꝰ
eſt nimius:ꝛ nutrimētū eiꝰ eſt paucū:ſicut nu
trimētuꝫ aliaꝝ herbaꝝ. Sed bleta qdēꝫ ē ma
gis iuuatiua ꝙ melochia in apiendo opila
H tiones epatis. ¶ Nigra aūt ſtringit vētrē ſi
cut lens:ꝛ maxime qñ coqᵗur radix eiꝰ ē plus
ſtiptica ꝯſtrictiua vētris:ꝛ alia ſpēs eiꝰ ſoluit
I ventrē. ¶ Et ambe qdēꝫ ſpēs eius ſunt mali
chimi pp nitroſitatē que eſt in eis. Et ideo qñ
fit ſternutatoriū cū ſucco eius ꝛ melle mūdifi
K cat cerebrū:ꝛ ꝯfert dolori auriū. ¶ Et qñ ex
decoctiōe blete ꝛ radicis eius abluiᵗ caput au
fert lendines ꝛ mūdificat ipſuꝫ a furfuribus.
L ¶ Et qñ proijciᵗ ſup ſciſſuras ꝗ fiūt a frigore
ꝯfert eis:ꝛ qñ coqᵗur cū folijs eius curat bo
M tar. ¶ Et valet ad combuſtionē ignis ꝛ heri
ſipilam. Et idēꝫ auc.aben meſuay: quādo co
quitur ꝛ comeditur cuꝫ fabis digerit cito.

¶ Additio. Raſis.i.cōti.auc.Gal. Succus N
radicis blete miſtus cuꝫ melle mundificat ca
put cum ſternutatione.
¶ Additio. Filius meſ. Si apponatur ſuc O
cus radicum blete naribus:mūdificat caput
ab humiditate groſſa.

Capitulum.lxxj.

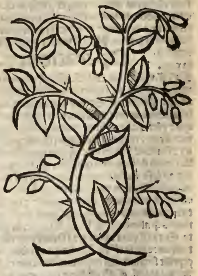
Delliū. Unde ſciēdū ꝙ bdelliū qddā
b eſt iudaicū:ꝛ eſt gūmi cuiuſdā arboris
ꝗ vocaᵗ melcaliend:ꝛ illud eſt bdelliuꝫ
iudaicū:ꝛ arabicū qd naſciᵗ in īdia ꝛ arabia.
Et eſt aliud bdelliū ſꝫ Sera.li.ag.c. Melk.
qd dᵗ bdelliū de melka qd eſt ex arbore nola
ta melk ꝗ oriᵗ in meka:ꝗ arbor eſt ſatis ſtipti
ca:cuiꝰ fructus maturaᵗ in meka: ꝛ comediᵗ
dulcis:ſꝫ in hyſpania nō maturaᵗ:ſꝫ eſt forti
ter pōticus pauce aquoſitatis ꝛ aſper: ꝛ talis
arbor ꝛ eiꝰ gūmi vocaᵗ de meka. Et eſt bdel
lium qd ſcribiᵗ in ꝑncipio Geneſ.c.ij.qd eſt ī
paradiſo voluptatis:cuiꝰ fructus ſatis ē dul
cis. Et de iſto bdellio facit Aui.ſuffuſ.cōtra
fluxuꝫ in ethica circa fi.vbi ponit curas ꝯ ſin
thomata ſupuenictia ethice. Et iſtud bdelliū
eſt frigi.ꝛ ſic. Et ꝯſtringit vētreꝫ. Sed bdel
liuꝫ iudaicū eſt calidū in.ij.ꝛ humi.in ꝑ. Un
de qꝛ in receptis inueniᵗ bdelliuꝫ ꝯſtringere ꝛ
relaxare ꝛ calefacere ꝛ infrigidare ꝛc̄. Qñ vo
lumus apire mollificare ꝛ reſoluere ꝛc̄.ponaᵗ
bdelliū iudaicū:qñ vero volumus ꝯſtringere

⁊ infrigidare ponatur bdelliuꝫ de meka: ⁊ ta
le bdelliū eſt celeſtinum.i.coloris celeſtini: ſed
bdelliū iudaicū eſt ſubnigrū ſiue ſubalbiduꝫ:
veꝝ antiqui nr̄i carētes bdellio de meka loco
eius ponebāt quādā aquoſitatē cōglobataꝫ:
que inuenit̃ in veſiculis vlmi. ¶ Pli.ca.de
bdellio. Bdelliū eſt calidum in.ij.gradu: hu
midū in p̄mo. ¶ Almanſoꝛ tractatu.iij.c.de
bdellio. Bdelliuꝫ iudaicū calidū eſt: bdelliū
tamē de meka frigidum eſt ⁊ ſiccum.

Operationes.

A ¶ Serapion auc. Gal. Bdelliū ſtringit ven
trem ⁊ foꝛtificat ſtōm: diſſoluit apoſtemata
que fiunt in canna pulmonis: ⁊ tumoꝛem qui
fit in crepatura inteſtinali: qn̄ diſſoluitur cuꝫ
ſaliua hoīs ieiuni donec fiat ſicut vnguētum
vel emplaſtrū: frāgit lapidem renū: quādo ſu
mitur in potu pꝛouocat vꝛinā ⁊ diſſoluit apo-
ſtemata cruda groſſa vētoſitates neruoꝛum.
B ¶ Gal.vj.ſim.far.ca.bdellio. Quidaꝫ auteꝫ
eo vtūtur ⁊ maxime arabice in brontunlolis:
ideſt hernijs inteſtinalibus ieiuna ſaliua ma-
defacientes: donec ꝑueniat ad ꝯſiſtentiā em-
C plaſtri. ¶ Arabicū vero ⁊ lapides qui ſunt in
renibus infringere bibitū: necnō vꝛinas ꝓuo
care ⁊ diſcurſus indigeſtibiliū ſpirituū ſana-
re: necnon laterum doloꝛes ⁊ rupturas.
D ¶ Almāſo: Bdelliū iudaicū dura diſſoluēs
apoſtemata emoꝛroydibꝰ vtile iudicat̃. Bdel
E liū de meka ventrē ſtringit. ¶ Aui. Bdel
lium reſoluit ſanguinem cōgelatuꝫ ⁊ eſt leni-
tiuum ⁊ maturatiuū diſrumpit vētoſitates.
F ¶ Et arabicū eſt ſiccius eo niſi recēs: ⁊ reſol-
uit apoſtemata dura ⁊ pꝛopꝛie diſſolutū cū ſa
liua ieiuni: ⁊ ſimil̃r reſoluit reliqua frigida.
G ¶ Et mechum qḋ nō eſt ex fructu palmaruꝫ
ſilueſtriū eſt ſtipticum. ¶ Bdellium iudaicū
reſoluit ſcrofulas: ⁊ bibitur decoctū ad apo-
ſtemata dura que ſūt intrinſecus: ⁊ linitur cū
H aceto ſuꝑ ſabafati. ¶ Cōfert cōtuſioni lacer-
toꝛuꝫ ⁊ ſpaſmo ⁊ duriciei neruoꝝ ⁊ cōgelatio
I ni ipſoꝝ. ¶ Et de meka etiā exiſtimauerūt ꝙ
ipſuꝫ pꝛouocet: ſꝫ nō dubitatur qn ipſuꝫ ſtrin
K git ⁊ frangit lapideꝫ. ¶ Bdelliū vero arabi
cum clarū rubeum quādo teritur ex eo quāti
tas duoruꝫ aureoꝝ: ⁊ bibitur cū aqua mellis
L minuit flegma. ¶ Et bdelliū vtrūqꝫ reſoluit
ramicem aque ⁊ aperit os matricis clauſum.
Et educit fetum ⁊ mundificat matricem.
M ¶ Et reſoluit apoſtemata ani ⁊ teſticuloꝛuꝫ.
Et confert moꝛſui venenoſorum.

Capitulum.lxxij.

Berberis. Aui.li.ij.ca.de berberis. Ex
b eo ē rotūdū ⁊ rubeū cāpeſtre: ⁊ aliud ē
nigrū longū arenoſuꝫ aut montanū: ⁊
eſt foꝛtius fri.⁊ ſic.in fine tertij gra. ⁊ eſt vin-
cens coleraꝫ valde. Gal.viij.ſim.far.ca.oxia
cantū. Hec arboꝛ eſt ſil'is virtute ⁊ ſpecie ar-
boꝛi archandi.i.piroꝝ ſilueſtriū: niſi qꝛ arboꝛ
piroꝛū eſt ſtiptica ſtipticitate foꝛti: ſed in fru-
ctu eius cū ſtipticitate eſt res incidens ſubtili
ter. ¶ Sera.auc. Dyaſ.li.ag.ca. Amiberbe
ris.i.berberis. Et eſt rubus achiſſa: ꝗ dictuꝫ
acutū: ⁊ acſa: ⁊ eſt dictū ſpina acuta: ⁊ eſt illa
que facit fructuꝫ q d̃r zachuch ſiue zaytach:
⁊ eſt amiberberis ⁊ defertur a coꝛaſceni: ⁊ eſt
arboꝛ ſil'is arboꝛi piroꝝ ſilueſtriū que d̃r abbi
mis ſiue aharas niſi qꝛ eſt minoꝛ: ⁊ hꝫ multas
ſpinas. Et hꝫ fructū ſil'cꝫ grano mirti: niſi qꝛ
eſt maioꝛ ⁊ rubeus facile frāgibilis: ⁊ hꝫ inte-
rius grana: ⁊ hꝫ radicem hn̄teꝫ multas radi-
culas infi-
xas terre.

Operationes.

¶ Sera. Fructus eius qn̄ bibit̃ aut ēt come- A
ditur: abſcindit fluxū antiquū ⁊ humiditates
antiquas ꝗ fluūt a mr̄ice. ¶ Et qn̄ fit empla- B
ſtruꝫ cū eo trito attrahit ſagittas que ſunt in
fixe carni: ⁊ aſcellas ⁊ ſpinas ⁊ alia ſimilia.
¶ Et qn̄ ꝑcutitur venter mulieris pꝛegnan- C
tis cū radice huius terre: aut fit inunctio cuꝫ
ea expellit

ea expellit fetum. Et eſt frigi. ꝛ ſic. in ſecundo gradu: prohibet ꝛ incidit ſitim calidam: ꝛ for
D tificat ſtomachum ꝛ epar. ¶ Et proprietas eius eſt ꝙ confert apoſtematibus calidis. Et
E hec auctoritate Aben Meſuay. ¶ Et idem auctoritate Armaſios. Fructus eius retinet ꝛ prohibet omnes egritudines que fiūt a flu-
F xu ventris. ¶ Auicē. Fructus berberis confert apoſtematibus calidis ex eis emplaſtruȝ ſuperpoſitum: ꝛ confortat ſtomachuȝ ꝛ epar: ꝛ abſcindit ſitim valde: ꝛ confert raſure ꝛ fluxui ſanguinis inferius.

Capitulum. lxxiij.

Bzeiden ſunt radices albe. Serapiō
b lib. aggre. capitulo buzeiden. eſt ſimile behem albo: ꝛ ē medicina indie qua nos parum vtimur. Et quidam vero detulerunt ipſaȝ ad nos: ꝛ vidimus eaȝ ſepe. Et melius ex eo eſt quod eſt album: habens lignum groſſum ꝛ multas virgas. Illud vero qđ eſt ſubtile lignum habēs ſuperficiem lenem parue albedinis eſt nō bonuȝ ꝛ nullius iuuamēti.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. habix. Habix dixit ꝙ eius iuuamentum eſt ſicut iuuamentum hermodactilorum ad remouendum dolorem iuncturaruȝ: ꝛ podagre: laxat aquam citrinam.

Capitulum. lxxiiij.

Itumē iudaicū ſiue aſpaltum: ꝛ dr̄ bi-
b tumē iudaicum: eo ꝙ in iudea inuenitur. ſ. in ſtagno qđ mare mortuuȝ dr̄: in quo ingredit̄ flumē iordane. Et ipſȝ eſt ſpēs napte ſȝ non napta: qm̄ napta eſt petroleū vel ſtercus demonū qđ idē eſt: ꝛ eſt ſic oleū liqduȝ vt hr̄ inferius i trac. de lapidib⁹ p̄cioſis. c. petroleuȝ. Sed bitumē iudaicū vel aſpaltū: vel braſalendi q̄ ideȝ ſunt: eſt duꝝ vtcūqȝ qđ pōt pulueriȝari: ſȝ nō reſoluit̄: ꝛ hȝ vtcūqȝ fetorē napte: vt pȝ p̄ Sera. ꝛ p̄ concordiā Dyaſ. ca. aſpaltum. Aſpaltū eſt bitumē iudaicū: ꝛ eius aliud eſt aridū: aliud liqdū: vñ bitumē iudaicum qđ fit i lacu iudee q̄ dr̄ alſftiden coagulatio ei⁹ p̄ ripā ipſius lacus inuenit̄: ꝛ naute nacumſcaſa: ꝛ ſic eaȝ colligūt ꝛ ſiccant ꝛ vēdūt. Aliud genus ē qđ neqȝ ferrū neqȝ aqua rūpere pōt: niſi tm̄ menſtrua mulieꝝ: aut ſanguis hircoruȝ. Et ſi volueris rūpere: ſic rūpe: collige vinū de lana ꝛ intinge ipſuȝ in ſanguine: ꝛ ſic incide. Eſt aūt bitumen ſummū purpureū odoris grauioris: repabile aūt nigrū eſt. Reperit̄ aūt babylonicū bitumē albū ſeu nigrū: lōgo interuallo rapiēs ad ſe ignē. Omne vo bitumē hȝ virtutē malacticā ꝛ dyaforeticā: ꝛ hȝ vires viſcide ꝛ ēt efficaciter relaxantes.

Operationes.

¶ Dyaſ. Bitumē tumores reprimit. Oſſo- A

catioſibus ſtericis occurrit. Cadentes matri
B trices ſubleuat fumigãdo. ¶ Epilenticos fu
mus eius prouocat cuꝫ caſtoreo: mẽſtruis im
C perat: tuſſiꝫ ſedat. ¶ Aſmaticos ⁊ diſnoicos
D ad ſanitateꝫ perducit. ¶ Morſibus venena
tis occurrit: ſciaticis preſtolatur: ſciliacis da
tur in modũ catapucie ⁊ maximũ preſtat effe
ctum: coagulatum ſanguinem cum aceto re
ſoluit: diſſintericis cum ſucco ptiſane ſuppo
E ſitus curat. ¶ Catarrũ ſuffumigatione com
peſcit: dentium dolorem appoſituꝫ mitigat:
podagricos ⁊ artecticos cũ nitro ⁊ cera vt ma
lagina impoſitum curat.

Capitulum. lxxv.

Brionia. Dyaſcorides capitulo ampe
b leos leuki: ideſt brionia: ſiue vt latini
vitis alba baſtãs ⁊ folia ſimilia habet
viti noſtre: ſed aſpera ⁊ minora caprioli ſimi
les ſunt implicantes ſe ſemen ipſi vue ſimile
eſt: ⁊ botruoſum rarũ ⁊ fuluum. ¶ Galienus
ſexto ſimplicium farmacoruꝫ capitulo ampe
leos leuki: ideſt vitis alba: quã quidam ⁊ brio
niam ⁊ pſilotrum vocant: in ſumitate eius eſt
ſtipticitas ⁊ amaritudo pauca ⁊ acuitas: ⁊ ip
ſe comedũtur in principio ſue natiuitatis ſm
conſuetudinem ⁊ in tempore veris: q2 ſunt iu
uantes ſtomachũ propter eorum ſtipticitatẽ:
ſub amarã aũt ⁊ leuiter acrẽ hꝫ ſtipticitateꝫ.
¶ Serapion libro aggregatoris capitulo fe
ſera. Feſera herba ẽ que habet folia ⁊ caprio
los in ſimilitudinem vitis cõmunis: niſi quia
ſunt aſperiora: ⁊ rami ⁊ caprioli adherẽt: im
plicantes ſe quibuſcunqꝫ approximant ex ar
boribus alijs ⁊ ſuſpenduntur eis cũ capriolis
ſuis: ⁊ habet fructũ ſimileꝫ racemo rubeo.

Operationes.

¶ Gal. Brionia vrinaꝫ mediocriter prouo A
cat. Radix vero abſterſiuam quandam ⁊ ſic
catiuam ſubtilium partium habet virtuteꝫ:
necnon mediocriter calidaꝫ propter quã ſple
nes attenuat. ¶ Scliratos ſanat: exterius ap B
poſita cuꝫ ficubus ſcabieꝫ ⁊ lepram ſanat: bu
truoſus auteꝫ fructus in polipirijs eſt vtilis.
¶ Serapion auctoritate Raſis. Virtus eius C
eſt que calefacit mediocriter ⁊ abſtergit ⁊ ſub
tiliat ⁊ diſſoluit duriciem ſplenis quando ſu
perponitur emplaſtrum ex ea cuꝫ ficubus. Et
curat ſcabiem ⁊ egritudinem cum qua eleua
tur cutis. Sed fructu eius vtuntur coriami
narij. Naꝫ cũ eis abraduntur pili coriorum.
¶ Et idem Serapion. Virtus foliorũ ⁊ fru D
ctus ⁊ radicis eſt calida ⁊ acuta. Et ideo quã
do fit emplaſtruꝫ cum eis ⁊ ſale confert vlce
ribus que dicuntur granita: ⁊ illis que dicũ
tur fagedenica: curat fiſſuras labiorũ. ¶ Ra E
dix eius mixta cum orobo ⁊ fenugreco quã
do cum eis abluitur cutis mundificat ⁊ ab
ſtergit eam. Et anfert pannum ⁊ veſtigia ni
gra ⁊ bothor ⁊ cicatrices vlcerum. Et confi
citur cuꝫ oleo donec fiat ſicut cera ⁊ ſedat do
lorem ⁊ fiſtulam ani. Et quando miſcetur cũ
oleo donec diſſoluatur conuenit ad hoc ⁊ ex
pellit liuoreꝫ qui fit ſub oculo. Et quando fit
ex eo emplaſtruꝫ cum vino ſedat panaricium
⁊ reſoluit apoſtemata ⁊ aperit ea. Et empla
ſtrum factum cum ea extrahit oſſa: ingredi
tur in confectionibus vnguentorum corrodẽ
tium carnem. Et potatur de ea. ʒ. i. ad epilen
tiam: ⁊ conuenit appoplexie ſic adminiſtra
ta ⁊ oppilationi. Et quando bibuntur ex ea
ʒ. ij. confert morſibus tyri ⁊ occidit fetuꝫ. Et
quando extrahitur ſuccus a ſtipitibus eius ⁊
accipitur cum frumento cocto prouocat lac.
¶ Additio. Auicẽna. lib. ij. Eius radix ab F
ſcindit verrucas ⁊ bothor leuia: ⁊ cum vino
ſedat panaritium: ⁊ reſoluit apoſtemata du
ra: ⁊ diſrumpit aldubellet: ⁊ emplaſtrum fa
ctum de ea cum ficubus etiam eſt conueniẽs
ſpleni: ⁊ ſedat panaricium quando ex eo fit
emplaſtrum cum vino. Cum ergo ſupponi
tur extrahit fetuꝫ: ⁊ mundificat matricem ſe
dendo in eius decoctione.

¶ Capitulum

Capitulum.lxxvi.

b Rictanica.Dyaſcorides ca. Brictanica herba eſt habẽs folia ſimilia lappatio agreſti:ſed paulo nigriora lanoſa guſtu ſtiptica.Haſtam vero habet longã ⁊ radicem paruam ⁊ tenuem:folia eius exſiccantur:ſuccus eius collectus in ſole ponitur ⁊ ſiccatur:⁊ eſt illi virtus ſtiptica.

Operationes.

A ¶Dyaſcorides.Succus eius ſiccatus in ſole prodeſt vulneribus:vel cancris oris ⁊ faucium cum vino ⁊ his qui ptiſim, incurrunt: quidam dicunt ꝙ eſt lappacium acutum.

B ¶Dyaſcorides capitulo brio.id eſt brictanica herba eſt duorum cubitorum longa: virgas multas ⁊ tenues habens in quibus folia naſcuntur lepide ſimilia mollia ⁊ alba: ⁊ in ſummo virgarum profert ſemen florem album habens.

C ¶Dyaſcorides.Virtus eius eſt que cũ ſucco ptiſane cocta: ⁊ a capadocijs comeditur propter frigiditatem ſtomachi:⁊ ſemen eius pro pipere vtuntur miſcẽtes in cocturis.Alij memorant hanc empetigines mederi.

D ¶Dyaſcorides capitulo brictoris:id eſt brictanica herba eſt cuius radix aſpera ⁊ ſtricta ⁊ ſibi coherens guſtu dulcis facit haſtas duorum cubitorum ſpinoſas.Naſcitur in locis algoſis que cathaplaſmatibus adhibita: omnibus vulneribus ĩpoſita ⁊ quotidie mutata medetur.

¶Additio.Gal.lib.vi.de ſimplicibus. Folia huius plante ſunt ſimilia folijs alboinachi ſilueſtris ſed declinat ad nigredinẽ plus illis:⁊ ipſa eſt calidior: ⁊ ſuccus qui exprimit ex ea eſt ſimiliter conſtrictiuus: ſicut et folia eius:⁊ propterea bullimus ipſum ⁊ conſeruamus decoctum:⁊ eſt medicina multum valẽs vlceribus oris ⁊ ſanat ſimiľr vlcera putrida. E

Capitulum.lxxvij.

b Otris. Dyaſcorides capitulo Botris eſt herba fructicoſa tota ſpanſa ſuper terram:colorem mellinum.habens per interualla furcata:virge eius in omnibus ramis ſemine plene: folia habet ſimilia in cibo agreſti cum maximo odore ⁊ bono:non inuenitur in partibus noſtris: multi pro ſuauitate odoris rebus alijs eam adiungunt. Naſcitur in locis cultis ⁊ paſcuoſis: capadocij vero eam ambroſiam dicunt: alij arthemiſiam.

Operationes.

¶Dyaſcorides.Cum vino bibita arthonoicis prodeſt:ſuccus eius bibitus ĩ balneo ytericis colorem reddit.Sed notandum ꝙ plures herbe nõ inueniũtur in partibus noſtris. Et ideo noſtro idiomate nõ poſſũt nominari. A

Capitulum.lxxviij.

b Orago. Yſidorus lib.ethimo. Borago cali.eſt ⁊ hu.in ꝑmo gra. Platea. Borago folia hꝫ aſpa:⁊ viridia ſunt precipue:competunt vſui medicine: exſiccata non ſecūdario ſemina. Conſtan. Borago eſt calida ⁊ humida in primo gradu. Item borago herba eſt ſatis nota : calida ⁊ humida eſt i medio primi gradus. Habet enim virtutem generandi bonos humores.

Operationes.

A ¶ Yſaac. Borago in vino potui data leticiā generat:⁊ cor confortat:proinde antiqui miſcebant eam medicinis cardiace valentibus
B paſſioni. ¶ Que etiam cū aqua cocta: ⁊ cum melle aut zuccaro potui data cānales pulmo
C nis ⁊ gutturis optime mundant. ¶ Platearius. Cōualeſcētibus ex egritudine valet ſincopizantibus cardiacis comeſta cū carnibus vel condita cū ſanguine. Semen eius p duos
D annos in multa efficacia ſeruatur. ¶ Radix nō competit vſui medicine. Herba etiam cruda comeſta:bonum ſanguinem generat. Cōtra yctericiam cocta cū carnibus comeditur.
E ¶ Conſtantinus. Borago coleram rubeam purgat: cardiacis ſubuenit: ex colera nigra patientibus. ¶ In vino miſſa ⁊ potui data leticiam generat. ¶ Eiuſqꝫ apozima cuꝫ melle ⁊ zuccaro bibitum:⁊ contra gutturis aſperitatem ⁊ pulmonis ac pectoris valet. F G
¶ Valet ſm Dyaſco. conualeſcētibus ⁊ ſincopizantibus:cardiacis: melancolicis:comeſta cum carnibus. ¶ Contra ſincopim fiat ſirupus ex ſucco eius ⁊ zuccaro:fiat ſimiliter cōtra cardiacam paſſionē:addito pulueris oſſis de corde cerui. ¶ Valet ſimiliter contra melancoliam. H I K

Capitulum.lxxix.

b Ombax vel cotum. Serapion libro aggre.capitulo goron.i.bombax. Dixerunt quidam medici de kelbe:ꝙ cotuꝫ naſcitur inter eos in arboribus:qua ſunt ſicut arbores antiperſicoruꝫ: ⁊ durant annis viginti. Et eſt ex eo ꝙ omni anno ſeminatur. Et idem auctoritate aben meſuay. melius eſt ex eo nouum. Et qō eſt plantatum anno ſuo.

Operationes.

¶ Additio. Raſis vltimo continentis auctoritate Damaſ. Bombax habet grana calefactiua ⁊ lenitiua pectoris:⁊ conferunt tuſſi.
¶ Dixit Bimaſuy: ſuccus foliorum ipſius retinet fluxum ventris accidentē infantibus.

Serapion.

A ¶ Serapion. Succus foliorum eius conuenit
fluxui ventris qui accidit infantibus.
B ¶ Et ſemen eius conuenit tuſſi. Et eſt bonum
pectori: et eſt calida et humida.
C Et oleum eius cōfert lentiginibus faciei et pu
ſtulis calidis que fiunt in facie: et facit augmē
tum in ſpermate.
D ¶ Dyaſcorides ca. coron: ideſt bombax: me-
dulla ſeminis eius calefactoria eſt mollificat
E pectus. ¶ Et prodeſt ad tuſſim.
F ¶ Succus vero foliorū eius potatus fluxum
ventris infantium ſiſtit. Et eſt calida et humi
da complexionis.

Capitulum. lxxx.

Bglossa. Iſido. li. ethymo. Bugloſ-
b ſos a grecis eſt dicta: eo quod aſperrima
folia in modū lingue bouis habeant.
Que mirū modū ob ſapientiā nutriendam a
veteribus infundēda vino memoratur. Pli
nius lib. xxv. Bugloſſos folia hz bouis lin
gue ſilia ſup terrā ſparſa et aſpera et magna et
minora. Auicē. Lingua bouis eſt herba lata
habēs folia. Et cāna eius eſt plana: cuius ra-
mi ſunt vt pedes locuſtarum: et color eſt ex viri
di et citrino. Adminiſtrāda autē eſt in medici
na illa que groſſa habet folia ſuper quorum fa-
ciem ſunt puncta: que ſunt radices ſpinorum
aut pilorum exeuntiū ab ea. Proxima eſt equa-
litate in calore, ad caliditatem enī paruam de-
clinat. Et eſt in fine primi gradus in humidi-
tate. Que autem ſicca eſt: minoris eſt humi-
ditatis. Serapion lib. aggre. ca. ledenalcha-
ur auctoritate Dyaſcoridis. Ledenalchaur
ideſt lingua bouis ſiue bugloſſa: et eſt planta
que aſſimilatur herbe que dicitur caromas:
et habet folia verſus terram aſperā et nigra: et
aſſimilatur in figura ſua lingua bouis.

Operationes.

¶ Plinius libro vt ſupra. Bugloſſa vino A
mixta animi voluptates auget: et vocatur eu
phraſinum fluitiones: quas greci thaumatiſ-
mos dicunt ſedat; et ſciaticis cum aqua bibi-
ta ſingulare preſidium tribuit.
¶ Auicenna. Bugloſſa ſicca et aduſta alco- B
la que ſunt in infantibus remouet: et inflatio-
nem oris ſedat.
¶ Eſt etiam lenificatiua pectoris: et confor- C
tatiua cordis. Bona melancolie ex ſolitu-
dine ac tremori cordis in vino et diſpoſitioni-
bus melancolicis.
¶ Quidam in potu tribuant eam ad tremo- D
rem cordis calidam. Confert etiā tuſſi et aſpe
ritati canne proprie que cocta cum zuccaro et
ydromelle.
¶ Serapion auctoritate alcauzi. Bugloſſa E
eſt frigida: et quādo flos eius comburitur cō-
uenit fluxibilitati dentium et ginguarū: et ad
alcolam proprie que accidit in ore puerorū: et
omnibus infirmitatibus que fiunt in ore.
¶ Cōuenit cardiace que fit a colera. Et quā- F
do aliquis vult eam ſumere: ſumat cum bo-
lo armeno.
¶ Galienus octauo ſimplicium farmacarum G
capitulo de bugloſſa ſm tranſlationem ara-
bicam. Virtus eius eſt calida parum et humi
da. Et cōuenit tuſſientibus ex aſperitate can-
ne pulmonis. Et cocta cū mellicrato aut pro-
iecta in vino inducit leticiam.
¶ Et idem eodem libro et capitulo ſm tranſ- H
lationem arabicam. Bugloſſa humida et ca
lida eſt complexionis. Unde in vino potata:
leticia cauſatiua creditur eſſe.
¶ Conuenit autem et eis qui propter aſperita I
tem gutturis tuſſiunt in mellicrato cocta.
¶ Aui. de virib' cordis dicit quod cōfortat cor. K
¶ Additio. Raſis vltimo conti. Secundum L
Gal. habet virtutē lenitiuam. Caruan ideſt
bugloſſa dixit Badigorius: eſt herba diſper
dens anguſtias: et cum proprietate cōfert ſto-
macho et dolori eius: et remouet anguſtiam.
¶ Dixit Ebuzi: frigida eſt et humida in. iij.

Capituluꝫ.lxxxi.

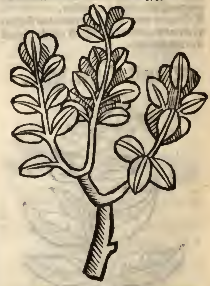

b Utalmos herba eſt cuius flos dicitur
oculus bouis vel vacce. Et habet flo-
res nigros ſm antiquam tranſlatio-
nem.

Operationes.

A ¶ Dyaſ.c.Butalmos:que trāſlatio corru
pta eſt: qm̄ Sera.ex verbis Dyaſ.ſm aliam
tranſlationē Dyaſ. dicit ꝙ hꝫ flores citrinos
ſimiles floribus camomille: ⁊ hoc verum eſt.
B ¶ Butalmos haſtā eijcit mollē:folia mara-
tri ſimilia florē mellinū habēs:oculo bouis ſi-
mileꝫ:vnde ⁊ nomē accepit. Naſcit̄ in ciuita-
C tibus ⁊c̄. ¶ Sed ſm tranſlationem noſtram
Dyaſ. Butalmos hꝫ duas ſpēs:vna eſt que
hꝫ folia ſimilia maratro: ⁊ flores ſimiles flori
bus camomille. Et iſta vocat̄ cotula fetida:⁊
latine dr̄ pucida. Et Dyaſ. vocat eam parte-
mon. Alia eſt q̄ hꝫ folia ſimilia corriandro: ⁊
flores citrinos naſcens iuxta muros ciuitatis
⁊ vocat̄ cotula non fetida: et latine dr̄ oculus
bouis:et grece ſimilr̄ ita ſonat butalmos. Sꝫ
ara. vocat̄ bibar.i.oculus vacce:et iō dicit ad
D lr̄aꝫ. ¶ Butalmos eſt herba mollis antimo
ſimilis:lenes emittēs tirſos: et folia tenuiter
ſciſſa ⁊ mollia:ſil̄ia maratro:flores citrinos ſi
miles floribus camomille: et iſta ſm veritatē
eſt cotula fetida: que alio noīe vocat̄ pucida.
E ¶ Et ſubdit:eſt alia butalmos caulis mollis;
fo.coriandro ſimilia:flores citrinos habens:
naſcens iuxta muros ciuitatis:et iſta vocatur
oculus bouis vel cotula non fetida: et de iſta
herba eſt h̄ veritas clare intuentibus:quā la
tius inuenies in caplo inferius de oculo bo-
uis et iſtius operationis.

Capitulum.lxxxij.

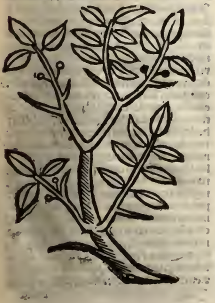

b Uxum eſt nomen grecum a latinis ex
parte corruptum.

Operationes.

¶ Pixos enī apud grecos arbor ſemp virēs A
eſt appellata:et leuitate materie elementoruꝫ
apicibus apta. Unde ſcriptura. Scribe ingt
buxo arboruꝫ. Buxus exprimendis elemen-
torum apicibus vtilis leui materia informat
vſum manus puerilis. Simul enim ānouet
te ipſa materia que ſemp viret: nec vnꝗ̄ ſuis
exuitur folijs ne vnquā ſpei tue diſſimulatio-
ne vnderis:ſed ſemper tibi per fidem germi-
net ſpes ſalutis. ¶ Plinius lib.xvj. Mon- B
tes amant ilex ⁊ buxus.itaqꝫ buxus pireneis
ac citerijs mōtibus plurima:berecintbio tra
ctu craſſiſſima in corſica florem non ferendo.
Que cauſa amaritudinis mellis. Semen il-
lius cunctis inuiſum animantibus. Hec in
olimpo Macedonie gracilior eſt ſed breuis.
Amat frigida

Amat frigida aprica. In igne quoqȝ que ſer
ro duricia: neqȝ carbone vtilis neqȝ flamma.
C ¶ Buxo ſolia cōcaua ſunt ⁊ nō decidūt: hec
arbor ī plures ramos diſperſa ſicut ⁊ locbos
trāſmarina. Spiſſiſſima vero ex omni mate-
D ria: ⁊ ideo grauiſſima iudicaẜ. ¶ Buxus ſi-
cut ⁊ hebenus natura gracilis ⁊ neutra flui-
E tat in aqs. ¶ Buxus ⁊ cornus ⁊ olea medul-
la ⁊ apidibus atqȝ corneis caret: minimūqȝ ⁊
F ſanguis hȝ. ¶ Cariem vetuſtatēqȝ buxus nō
ſentit: ⁊ rimam fiſſuramqȝ ſponte nō capit.
G ¶ Et ſicut in cipreſſo terdines naſci prohibet
amaritudo: ſic ⁊ duricia ī buxo. Arida enī la
tius ꝙ virida ſerris cedūt ꝑter robur: ⁊ buxū
q̄ ptinacius reſiſtunt: ſerr atūqȝ dentes inerti
equalitate replēt: ſȝ quādo lamine ſectiles ex
H eis ſiunt. ¶ Idē in lib. xvij. Proueniūt bu-
xi tenuiſſimis quinis ſeniſqȝ virgulī colliga-
I tis depacti. ¶ Actor. Buxus eſt arbor oībus
nota. Huius ramis vtimur in die palmaꝝ vi-
ce palmarū: quales oliuaꝝ ſunt que ī regione
noſtra nō abundāt. Huius etiā ligni ꝓp ſuaȝ
ſoliditatē lenitatēqȝ ac decorem ad ſabrican
das tabellas ⁊ cocliaria atqȝ manubria ⁊ ad
alios plurimos vſus aptiſſimū inuenitur.
K ¶ Eſt autē arbor humilis ⁊ tenuis: neqȝ enī
multū aſcendit nec multū groſceſcat. De hu-
ius autē natura nihil penitus in libris medi-
corum reppeririſſe me memini.

Capitulum. lxxxiij.

Ruſcus omnibus notus. Paulus ca
b pi. de bruſco: folia eius ſunt folia mir-
ti cū extremitatibus ſpinoſis. Faciēs
plures ſtipites cū fructu rubeo ſicut fructus
ceraſi: ⁊ eſt temperati caloris: vt Ypocras ⁊
Galienus teſtantur.

Operationes.

¶ Pau. Succus foliorum eius expreſſus in A
ore tentus oris vitia emendat.
¶ Prodeſt ſtomacho ⁊ dolori ventris a cole B
ra temperatus cū lacte ⁊ inunctus vitia ocu
lorum emendat.
¶ Potatus cū zuccaro emoptoicos ſanat. C
Et petram frangit.
¶ Succus eius coctus ⁊ bibitus colerā ⁊ mē D
ſtrua expellit. Puluis radicis eius vulnera
bene ſanat.

Capitulum. lxxxiiij.

Butirum a buendo: ideſt profundēdo
eſt dictū: vt dicit Iſidorus. Sua enī
vnctuoſitate ⁊ humiditate habet im-
buere ⁊ ꝓfundere corpa que ꝯtingit. Nā bu
tirū eſt flos lactis multum habēs caliditatis
⁊ humiditatis cū dominio acreitatis: ratione

cuius babet multuz vnctuoſitatis. Eſt enim
butiroſa ſubnaturaliter calida ꝛ bumida vi-
ſcoſa ꝛ vnctuoſa: bumane complexioni vici-
na: vt dicit Iſaac.
¶ Additio. Gal. lib. de ſim. me. ad paternia-
num. Butirū fit ex lacte bubullo: ꝛ ouillo: eſt
autē optimū ouillū: qđ colore ſubruffo: ꝛ am-
plius eſt pingue: optimū eſt ergo butyrū qđ ē
pinguiſſimū: ꝛ ex ouillo lacte eſtate factuz.

Operationes.

A ¶ Butirū ſepe comeſtuz ſtomachi ipſius eſt
bumectatiuū: ventris ſolutiuū maxime ſi re-
cens fuerit. Et ideo antiq vt dicit Iſaac aſſi-
milauerūt butirū oleo mixtū pinguetudini di-
cētes: ꝙ ſi qs accepit valet ſcreatui de pectore
ꝛ de pulmone maxime ſi ibi fuerit apoſtema:
qꝛ ꝓprie ē maturatiuū ꝛ bumoꝝ diſſolutiuū:
ꝛ ſupfluoꝝ pectoris mūdificatiuū: maxīe ſi cū
B melle vel zuccaro comedatur. ¶ Subdēs ibi-
dem. Butirū repugnat venenis: mēbra bu-
mectat: aſpitatez oculoꝝ eius lotura mollifi-
cat ꝛ emūdat: apoſtema diſſoluit ꝛ maturat.
C ¶ Uulnera pulmōis gutturis ꝛ pectoris mi-
re ſanat: renum ꝛ inteſtinorū morſuras miti-
gat: neruos indignatos ꝛ cōtractos ſeu ſpaſ-
matos mollificat atqꝫ laxat.
D ¶ Auicēna. Cōtra venena butiruz interius
ſumpta ſingulare preſidium eſt. Si intoxica-
tus butiruz in lacte calido reſolutuz bibat in
magna quātitate. Naz vnctuoſitate ſua opi-
lat meatus ne ad cor aſcendat ſubito vis ve-
neni. Preterea venenoſitatē totam ad ſe tra-
bit ꝛ ipſam inuiſcat per vomituz euacuat de
corpore ꝛ educit: vt dicit idem.
E ¶ Salitur autem aliquātuluz butiruz vt me-
lius conſeruetur: ꝛ vt eius potentialis bumi-
ditas ſiccitate ſalis temperetur. Inſuper vt
eius ſaporoſitas augmentetur.
F ¶ Nam guſtui in ſapore eſt magis gratum:
quādo mediocriter eſt ſalitum: quādo nimis
antiquatur: eius ſapor cū odore diminuitur:
ꝛ in grauem odorē ꝛ ſaporem guſtui borribi-
lem tranſmutatur: ꝛ tunc non valet ad ciba-
G ria condienda. ¶ Ualet tamen ad varia me-
dicamina ꝛ vnguēta: qꝛ ſepe accidit id qđ nō
conuenit gule: congruit tamen nibilominus
medicine alicui.
H ¶ Additio. Gal. vbi ſupra. Uires autem ba-
bet leuiter relaxantes: vnde ad vulue dolores
ꝛ tumores: ꝛ loca neruoſa ꝛ delicata: ꝛ ſiccita-
tem pulmonem proprie videtur facere.

Capitulum. lxxxv.

Amomilla. Auicēna. Camomilla eſt
nota. Sed alia eſt cuius flos eſt citri-
nus. Et alia cuius flos eſt purpureus.
Alia cuius eſt albus: in primo gradu eſt ca. ꝛ
ſicca. Et ſm Gal. propinqua virtuti roſe in
ſubtiliatione ſua: ſed eſt in modū olei cōuenie-
ter calida. Eſt autem aperitiua: ſubtiliatiua:
mollificatiua: reſolutiua. Dyaſ. Camomilla
vel antumios berba dī quā alij errantez yri-
dem vocāt: eo ꝙ verno tpe floreſcat ꝛ ad vſuz
colligatur. Alij vero camelionē: eo ꝙ babeat
odorem mali maciani ſimilem. Huius berbe
tria ſunt genera differētias in flore babētia:
baſte ſunt vel duaruz palmarū fruticoſe que
ramulos multos cuz viminibus multis ac te-
nuibus generāt teneraqꝫ parua ꝛ anguſta fo-
lia. Superiusvero capitellū babet cū quadā
rotunditate: babēs deintus florez aureuz qui
regitur exterius alboruz aut mellini vel pur-
purei coloris obiectione folioruz magnitudi-
ne tuni ſimiliū. Naſcitur in locis aſperis vel
circa ſemitas vel vias. Colligit aūt tpe verno
maxime virtus eſt ei radici ꝛ flori omniqꝫ fru-
tici vernātica ꝛ leptomerica. Sera. lib. ag. ca.
bebomig. i. camomilla. Eius ſunt tres ſpēs:
ꝛ diſcernunt ſm colores floruz ſolū: ꝛ ipſa eſt
berba

herba habens virgas longas circiter palmũ vnum fructicoſos habentes ramulos: ⁊ folia pua minuta gracilia ⁊ capitella rotunda parua in aliquibus quorũ flores albi: ⁊ in aliquibus aurei coloris: ⁊ flos qui apparet ſub capitello eſt rotundus habens circũquaqȝ floſculos ſimiles floribus rute: ⁊ color ipſoruȝ eſt citrinus aut purpureus ⁊ naſcitur in locis aſperis: ⁊ ſuper mare colligitur in vere. Et oportet ꝙ reponantur folia ⁊ flores poſtꝗ̄ teritur quodlibet de per ſe ⁊ fiãt inde trociſi. ¶ Gal. vj. ſimpli. far. cap. antuinus: id eſt camomilla dictuȝ quidem eſt in. iij. tractu de hac herba latius: dicatur autem ⁊ nunc ſummarie ꝙ calefacit ⁊ deſiccat ſecundum primum gradũ. Eſt autẽ ⁊ ſubtiliũ partiũ: ⁊ propterea dyafoꝛetica necnõ ⁊ rarefactiua ⁊ laxabilis ꝟtutis.

Operationes.

A ¶ Aui. Camomilla ſedat apoſtemata calida
mollificando ⁊ reſoluendo ipſa: ⁊ lenificat du
B ra que non ſunt ſtricta valde. ¶ Et bibitur ꝓ
pter apoſtemata viſceruȝ ſpiſſa. mollificat tetanum: ⁊ confortat membra neruoſa omnia. Et eſt ex medicinis plus conferentibus laxitudini ꝙ̄ reliqua: quoniã caliditas eius eſt ſimi
C lis caliditati aĩalis. ¶ Eſt ↄfortatiua cerebri conferens ſode frigide ⁊ ad euacuandam materias capitis: quoniam reſoluit abſqȝ attra
D ctione. Et hec eſt eius proprietas. ¶ Et ↄfert puſtulis oris: ſanat algarab diſtẽperata ⁊ more emplaſtri ſuperpoſita: alleuiat ſputum: aufert yctericiam: prouocat vrinam: egredi facit lapidem: ⁊ proprie que ex ea eſt purpurei coloris: ⁊ cum camomilla quidem euapora
E tur veſica propter dolores frigidos. ¶ Et prouocat menſtrua bibita ⁊ ſedendo in aqua ipſius. Et educit embrionem ⁊ ſecundinam.
F ¶ Et ↄfert yliace: ⁊ fit inũctio ex oleo eius in febribus periodicis: ⁊ bibitur propter febres antiquas in fine earum: ⁊ confert omni febri abſqȝ forti acuitate: cum non eſt apoſtema ca
G lidum in viſceribus. ¶ Et quandoqȝ confert apoſtemati: cum non eſt calidũ: ⁊ eſt eius maturatio: loco ipſius ponitur in confortatione cerebri ⁊ iuuamento quod confert in ſoda he
H rengeſif. ¶ Serapi. aucto. Galieni. Uirtus camomille eſt que reſoluit ⁊ fluxa membra cõfortat: ⁊ laſſitudini cõfert plus omni alia medicina: ſedat dolores ⁊ mollificat mẽbra du
I ra: ⁊ leuit ſpiſſitudinem cutis paucam. ¶ Et expellit febres que fiunt ab humoribus colericis. Et propter ſpiſſitudinem cutis quando in viſceribus non eſt apoſtema calidũ: ⁊ iaȝ facta eſt digeſtio. Sed ⁊ febres que fiunt a flegmate ⁊ melancolia: aut propter apoſtemata que in viſceribus ſunt quando exhibetur: iuuat iuuamento manifeſto multuȝ. ¶ Et ideo K
contigit ꝙ ipſa eſt vna de fortioribus medicinis in ſedando dolores ⁊ de melioribus mollificatiuis ex medicinis conuenientibus membris interioribus que ſunt poſt mirach.
¶ Et ipſa ⁊ oleum eius conferunt ſode frigi L
de. Nam curat humiditates que ſunt in capite per reſolutioneȝ ſine attractione. Et hec operatio eſt ſibi magis propria ꝙ̄ alicui alteri medicine. ¶ Et quando fit emplaſtrum M
cum ea curat ſcabiem oculi ⁊ palpebrarum: ⁊ confortat cerebrum.

Capitulum. lxxxvj.

Canapis ſiue canabum ad ſimilitudi
a nem cãne vocatum ferunt: vel ab ety
mologia greca: quoniam canabum illi canabin dicunt. ¶ Plinius lib. decimonono. Utiliſſima funibus canabis: ſeritur a fauoneo quo denſior eſt eo tenerior. Semen eius quando maturum eſt ab equinoctio au-

tunnni defringitur: ⁊ ſole vel vento vel fumo ſiccatur. Ipſaqȝ canabis poſt vindemiaȝ vellitur ac lucubrationibus decorticata purgatur. Optima eſt alabandica: precipue plagarum vſibus. Idem in libro vigeſimo. Canapis nata eſt primum in ſiluis: folio nigrior ⁊ aſperior. ¶ Auicen. Sebendengi: eſt ſemen canabi. Et aliud quidem eſt ortulanū. Aliud campeſtre. ¶ Dumaym dixit ꝙ arbor campeſtris ſm cubiti quantitatē in deſertis egreditur: ⁊ ſuper folia eius albedo dominatur. Eiuſqȝ fructus piperi ⁊ gramini aſſimilatur Natura eſt calidum ⁊ ſiccum in tertio. Succus eius conſtrictionem ſoluit: ac ſulutione flegma ⁊ coleram educit. ¶ Palladius lib. tertio. In februario menſe vltimo: canabum cōuenit ſeri terra pingui. ſtercorata rigua vel plana ⁊ humida ⁊ altius ſubacta. Idem in libro quarto. In menſe quoqȝ Martio vſqȝ ad equinoctium: vernum tantum poteſt ſeri canabum.

Operationes.

A ¶ Plinius libro vigeſimo. Semen eius virorum genituram extinguere dicitur. Succus ex eo verniculos aurium ⁊ quicquid intrauerit eijcit.

B ¶ Sed cum dolore capitis tanta vis eſt ei vt aque infuſa coagulare eam dicatur. Ideoqȝ iumentorum aluo ſuccurrit potata in aqua. Radix eius contractos articulos emollit in aqua cocta. Idemqȝ podagras ⁊ ſimiles impetus.

C ¶ Auicen. Canapis campeſtris reſoluit ventoſitates ⁊ exſiccat fortiter: humorqȝ eius paucus eſt ⁊ malus.

D ¶ Ex eius radice decocta fit emplaſtruȝ apoſtematibus calidis. In locis duris in quibus chimi viſcoſi: ſedatqȝ caliditatem ⁊ ſoluit duriciem.

E ¶ Exiccat ſperma: ſolutione flegma educit ⁊ coleraȝ. Viſuȝ obtenebrat: ſtomacho nocet. Succus eius diſtillatur ad doloreȝ auris opilatiuum. Et ad eius humiditatem: ſimiliter ⁊ oleum ipſius. Folia vero eius eradicant furfures in capite.

F ¶ Idem. Ex decoctione canapi ſilueſtris fit emplaſtrum heriſipile ⁊ apoſtematibus calidis. Eius grana difficilis ſunt digeſtionis: ⁊ ſtomacho mala. Cumqȝ plurimum ex corticibus eius ſumitur intereſcat ſperma.

Capitulum. lxxxvij.

c Apillus veneris dictum: ſiue ꝙ elapſos poſt alopiciā capillos recreet: ſiue ꝙ capillorꝫ fluores coherceat. Vel ꝙ ſit virgulis nigris lenibus cū ſplēdore quaſi capilli. Naſcit̄ aūt ī aquoſis locis. ¶ Pla. in lib. de ſimplici medicina. Capillus veneris frigidus ⁊ ſiccus eſt: tēperate tñ̄ ex ſubtili ſubſtantia: virtutē hȝ diureticam. Recēs multe efficacie eſt ſed paruȝ ſeruari poteſt: qr herba ſubtilis eſt. Ex herbario. Capillum veneris herba videlicet que ⁊ politricos dicitur: in parietibus videlicet naſcitur: habȝ folia coriandro ſimilia: caulē nigrū: ſed nec floreȝ hȝ: nec ſemen. ¶ Conſtanti. Capillus veneris teſte. Gal. inter calidum ⁊ frigiduȝ eſt mediocris.

Operationes.

¶ Pla. Contra calefactionem epatis datur aqua decoctionis eius: vel de aqua illa ⁊ zuccaro fit ſyrupus. Si ēt ſit vitiuȝ ſplenis aliqd additur calidū diureticum: ⁊ plagelle in ſucco eius intincte ſupponat̄: vel ēt herba ꝯtrita A

¶ Conſtan. Eius apoſima valet hāc lituoſis lapidem frangit: cū vino bibitus veneno reſiſtit ⁊ humoribus a ſtomacho fluentibus: mēſtrua prouocat: dolorem pectoris ⁊ pulmonis mitigat. B

¶ Et vt dicūt quidā de ſtomacho ⁊ inteſtinis deponit colerā rubeā: alopicie valet cathaplaſmis. Et ſcrophis cum aqua coctus capite ex eo loto: puſtulas etiam ⁊ putrefactionem C

ctionem mūdificat. Hec in oleo decocta facit ad mulierū capillos nutriēdos decoctio eius potata yctericos ⁊ eos q̄ vrinā difficile faciūt adiuuat: mēſtrua mouet: ventris fluxū ſiſtit.
E ¶ Capillos ēt cadētes cōtinet ſi cū vino ⁊ lixiuio coquatur: ⁊ cū eodē humore caput ab-
F luatur. ¶ Item cū vino appoſita ſtomacho pro cathaplaſmate morſui canis ac ſerpentium medetur: eius autem radix eſt vtilis.

Capitulum. lxxxviij.

Cardo būdictus. Pli. ca. Cardo būdictus dr̄ q̄ꝛ veris tp̄e ſeneſcit: ⁊ ē herba teriſſagū ſpē: ⁊ cū mollicie cauliculis ſubrubicūdis. Naſcitur in tegulis ⁊ in muris: nomē h̄ greci dederūt ſeniciō: q̄ꝛ ꝟe caneſcit caput eius: numeroſa diuidit̄ lanugine qualis eſt ſpine inter diuiſuras exeunte. ¶ Gal. vj. ſim. far. ca. de car. bū. Erigorō ſiue cardo būdictus vel herba hulne vtutē h̄ȝ inflatiuā ⁊ mediocriter dyaforeticā. ¶ Dyaſ. ca. Sedū. i. cardo bū. eſt herba quā ſenicion vocāt. Naſcit̄ in tectis ⁊ in petris: folia h̄ȝ viridia ⁊ dēſa ſilia quercule: ſed groſſioꝛa ⁊ pinguioꝛa: tyrſū ſubruſū capitellū in ſūmitate tyrſi h̄ñs in modum viticelle lanuginoſū. Vires h̄ȝ ſtringentes ⁊ refrigerātes ⁊ eadem preſtātes que ⁊ plantago: folia frigida ſunt.

Operationes.

A ¶ Folia ei⁹ cū floribus ī cathaplaſmatib⁹ cū vino dulci facta ⁊ īpoſita īflatiōes teſticuloꝝ
B tollit. ¶ Et ani plagas ſanat: ad neruoꝝ inciſiones cū aceto facit: ⁊ cathaplaſmatibus ipoſita. Ipſa vero potui data offocationes facit.

Capitulum. lxxxix.

Cardus. Sciēdū ꝙ camelon eſt ſpēs cardonis ſilueſtris: q̄ card⁹ h̄ȝ plures ſpēs īter ſe differētes. Differt a cameleon: q̄ꝛ in folijs nō h̄ȝ aculeos. Pli. ca. de car. Cardoꝝ duo ſūt genera: vnū fructuoſi⁹ altero. Alteꝝ vnicaule craſſius. Vtriqȝ folia ſpinoſa muricatis cacuminibus: ſȝ alterū florem purpureū mittit inter medios aculeos celeriter caneſcentē ⁊ abeuntē cum aura: ſtolimon gre. vocatur. Item cardus ⁊ folia ⁊ caules ſpinoſas lanugines h̄ȝ. Item in anchoꝛa leucantos eſt dictum ſpina alba. Eſt autem alia differentia ꝙ quidam in his multi caulia ramoſaqȝ ſiunt vt cardus. Uno autem caule nec ramoſo nec enectos quedā cacumine tm̄ ſpinoſa ſunt vt tringil. quedam eſtate florent vt terralis ⁊ elirenes ſcolimos ⁊c̄.

Operationes.

A ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. ſcolimi. Scolimos. i.

cardus ſil.cuius radix multitudinē vrinaruʒ
educit fetidarū ſiqs in vino coq̄ns eā bibat: ⁊
B pp̄ h̄ fetitudines curat aſſellaꝝ. ¶ Et totius
corpis purgatiuo h̄ farmaco tal' humoris ex
tota ſuba exiſtēte: q̄ ꝑo ſ̄ʒ q̄litatē energia q̄-
dē ca.i.iij.gra.vl' tertio incipiēte idicat h̄ far
C macū: ſic.aūt in.ij. ¶ Pli.ca.camelconte al
be.i.ſuchaa vl' card' alb'. Cū paſſo mixta vri
nā mouet: hydropicū deſiccat: lūbricos occi-
dit. Nā illa q̄ nigra ē facit ad maligna vul-
nera q̄ greci vocāt caciāculas: ⁊ lētigines au-
D fert. ¶ Gal. Cameleōte nigre radix hʒ qd de
licteriosuʒ: vñ extriſec' eſt vſus ei' ad ſcabieʒ
⁊ empetigineʒ ⁊ alfos ⁊ olno ola q̄ abſterſione
egēt ⁊ mollitiuis ⁊ dyaforeticis miſcetur far-
macis ⁊ fagedeniaca vlcera ſanat cathaplaſ.
E ¶ Alba vo cameleōte radix ad lumbricos ro
tūdos daſ in quātitate oxifabi cū vino auſte-
ro. Afferūt aūt eā ⁊ yc튜ericis ſiſeʒ exſitē radi
F ci: magis attū amarior illa ē. ¶ Sef. Radix
ei' ↄfert fluxui nimio matricis: ⁊ ↄfert oībus
egritudibus i qb' ↄfert bedeguar. Et fruct'
ei' ⁊ radix ↄferūt apati vulue ⁊ apati ani: ⁊ ra
dix ei' icarnat vlcera: q2 i ipſa ē vtus ↄſolida-
G tiua cū tpamēto. ¶ Et idē auc. dya. Cardus
ē herba: ⁊ hmōi herba ſm ꝙ extimo ē prope
nām bedeguar: ⁊ eſt ſtiptica: ⁊ ſemē ei' ē for-
tius ſatis: ⁊ cōfert relaxationi vulue ⁊ fluxibi
litati ani: ⁊ glutinat vlcera: quoniam ſtipti-
citas eius eſt pauca ſine ſuperfluitate: ⁊ radix
eius cōuenit curſui humiditatum antiquarū
matricum: ⁊ fluxui nimio menſtruorum.

Capitulum.xc.

Camedreos. Plinius capitulo came
c dreos eſt herba que latine quercula di
citur: ⁊ ab aliquibus trizaoga: folia
habet magna mente ſimilia ⁊ diuiſa vt quer
cus: flore pene purpureo: aliq ipſam ſerraceʒ
dicunt: ⁊ ab ipſa ſerram inuentaʒ eſſe. ¶ Se
rapion libro aggrega. capitulo Camedreos
aucto. Dyaſ. Camedreos nominatur quer-
cus terre. Naſcitur in locis petroſis ⁊ aſpe-
ris. Et eſt herba parua longitudine vnius
palme habens folia parua ſimilia in figuraʒ
in ortu ſuo folijs quercus: flos eius ē coloris
purpurei paruus. Et tempus colligendi eſt
quando ſemen eſt maturum: ⁊ colligenda eſt
cū ſuo ſemine. Dyaſcorides capitulo came-
dreos. Naſcit in locis ſaxoſis ⁊ aſperis. Fru-
tex eſt bipalmis cum folijs minutis ⁊ mēte ſi-
milibus ⁊ amaris: florē habet purpureum ⁊
minutum: ſed colligenda eſt cū ſemen matu-
rum eſt. Galienus octauo ſimpliciū farmaco
rum cap. camedreos. Camedreos ponit eam
quis in tertio gradu ſiccitatis ⁊ caliditatis: ⁊
plus in eo in ſiccitate ꝙ in caliditate: vnde fo
lia eius ſunt ſimilia folijs quercus. Et ideo
latini ipſam querculam vocant.

Operationes.

¶ Dyaſ. capitulo cameropa ſm tranſlatio- A
nem noſtram. Cameropa: ideſt camedreos
viridis ⁊ ſicca bibita cū aqua conquaſſationi
bus ⁊ tuſſiētibus valet: ⁊ ſplenis duricies ſol
uendo medicatur. ¶ In initio ydropiſis iu- B
uat: menſtruis imperat: aborſuʒ excludit: cū
aceto bibita ſplenem ſiccat. Morſibus vene-
natis occurrit cuʒ vino bibita ⁊ cathaplaſma
tibus adhibita ola ſimiliter facere poteſt mel
le addito; antiqua vulnera purgat: trita ⁊
oleo mixta caligines oculoꝝ detergit. Omni
corpi trita ⁊ perūcta calefactioneʒ preſtat.
¶ Gal. Camedreos predominanteʒ hʒ ama C
rum saporē: eſt autem ⁊ acre quodāmodo ex
quibus videlicet ſplenē liquefacit: ⁊ vrinas ⁊
menſtrua mouet: ⁊ groſſicieʒ humoꝝ incidit
⁊ eas q̄ in viſceribus obſtructiōes expurgat.
¶ Sera. aue. Albugeri fit ſyrupus ex ea ad D
tuſſim antiquā ⁊ ad corruptionē digōnis ⁊ i
principio ydropiſis: ⁊ ad ſpaſmū: ⁊ quāto ſy
rupus eius erit vetuſtior tanto erit maioris
virtutis ad ea que diximus. ¶ Et herba ipſa E
contrita confert fiſtulis lachrymalium. Et
eius decoctio confert ycterice nigre.

¶ Capitulum

Capitulum.xcj.

Amepitheos grece īterpretaſ infima pinus a came ꝛ pitheos qđ eſt pinus: eo qđ ſm oēs ſui ſpēs odorē hꝫ pini. Et ſciēdū ꝙ camipitheos ꝛ camedreos vnū ꝛ eādē hñt virtutē ꝛ ꝯplexionē. Et ſunt ca. ꝛ ſic. in. iij. g. Gal. viij. ſim. far. ca. Camepitheos eſt in deſiccādo. iij. gra. in calefaciēdo ſcđo ſcđi. ❡ Ser. li. ag. c. Hamepithis. i. camedreos eſt herba que naſcitur oī āno: ꝛ dilatatur eius origo ſup faciē terre vndiqꝫ. Et ſunt eiꝰ tres ſpēs. Una eaꝝ eſt fortior alijs: ꝛ hꝫ folia ſīlia folijs ſemp viue niſi qꝛ ſunt minora eis ꝛ hꝫ ſup hūiditatē tenacē ꝛ ſunt piloſa: ꝛ ſunt folia illa circa ramos ſpiſſa ꝛ odoꝛ eius eſt ſicut reſine pini. Et hꝫ flores minutos glaucos: ꝛ radices ſīles radicibus herbe dicte picoriō: ꝛ ſemē eius eſt nigrū: cuius odoꝛ eſt ſicut odoꝛ reſine pini: ꝛ rami eiꝰ ſunt aliquātulū lōgi ꝛ curuati ſicut rami herbe que dr̄ hācaſa. Secunda ſpēs eſt q̄ hꝫ vīgas longitudine vnius brachij ꝛ ramulos ſubtiles: folia ſcđo ꝛ flores in odore ſīlia ſupradicte: ꝛ ſemē eius eſt nigrū. Tertia vero ſpecies que dr̄ maſculus hꝫ folia ſubtilia minuta albida piloſa: ꝛ hꝫ virgam aſperam albam ꝛ florem album minutum ſuper ramulos: ꝛ odoꝛ eius eſt ſicut odoꝛ prime.

Operationes.

A ❡ Ser. auc. Gal. Camepitheos ſi ſumaſ in potu mūdificat apit ꝛ abſtergit mēbꝛa īterio ra qñ eſt herba ſicca: ꝛ incarnat qñ eſt recēs: ꝛ ꝯfert ſup oēm medicinā hñtibus yctericiā: ꝛ vlr oībus hñtibus opilationē epatis: ꝛ ꝓuocat mēſtrua qñ bibiſ cū melle ꝛ qñ ſit naſtale.
❡ Et prouocat vrinā ꝛ coquiſ cū mellicrato ꝛ bibiſ: ꝛ cōfert ſtrāguiriē. B
❡ Et qñ eſt recēs hꝫ v̄tutē multaꝫ cōglutinādi ꝛ incarnādi vulnera magna: ꝛ curat plagas ꝛ ſoluit duricieſ māmillarū. C
❡ Dyaſ. Radix eius bibiſ diebus ſeptē ictericis medeſ: diebus. xxx. bibita ſciaticis fert opē maxime cū mulſa: epaticis ꝛ diſſurijs ꝛ nefreticis p̄ſtat effectū: toꝛtionibuſ ſubuenit: hac eiꝫ maxīe vtunſ in pōto. D
❡ Elixatura eius daſ ℥ vim aconiti: cathaplaſmatibus adhibita cū polēta: ꝛ elixatura eius mixta oīa ſilr̄ facere pōt trita cū caricis ꝛ duꝝ in modū catapucie vētrem mollit: cū reſina tepida impoſita ſoꝛdida vulnera purgat melle addito cauſas matricis componet. Duricies vulneꝝ ſoluet ꝛ paracoleſiꝫ p̄ſtat. E
❡ Gal. Camepitheos in guſtu quidē foꝛtiorē hꝫ ſaporē ꝙ acrē: in energia vero abſtergit vlcera plus ꝙ calefaciat: propterea in artericiſ ꝛ oīno quibus obſtruūtur faciliter epata bonū eſt farmacū. Ducit aūt ꝛ mēſtrua bibitū ꝛ cū melle appoſitū: eſt vero ꝛ diureticū farmacuꝫ: quidam vero dant ſciaticis coquentes in mellicrato. F
❡ Uirtus vero huius herbe magna vlcera ſanare pōt: ꝛ putridoſa vlcera ſanat: duricieſqꝫ mammillis dyaforat. G

Capitulum.xcij.

c Arui. Pla. Carui appellatur ſemē ⁊
herba in.iij.gra.ca.⁊ ſic. In trāſmari
nis ptibus ⁊ in ſicilia reꝑitur in quāti
tate multa per annos quinq; ſeruari poteſt.
Virtutē diureticam ⁊ dyaforeticam habet.

Operationes.

A ¶ Cū vinū decoctionis eiuſ ꝯfert ſtrāguirie
ac diſſurrie: puluis ēt eius in cibis ſumpt⁹ di
geſtionē ꝯfortat: vētoſitatē excludit ⁊ poſitū
B in ſalſa et appetitū excitat. ¶ Coſtā.i li.gra
duū. Carui eſt ca.⁊ ſic.in.iij.gra. vētoſitatē ⁊
inflationē diſſoluit: ſtōmq; corroborat: lūbri
cos occidit: digeſtiuā vtutē ꝯfortat: vrinā ꝓ
C uocat. ¶ Aui. Carui ē proximū diſpōnibus
aniſi.ca.ē ⁊ ſic.i.ij. Expellit vētoſitates ⁊ exic
cat: ⁊ nō ē in ſubtiliatione cymini. Cōfert tre
mori cordis. Eſt bonū vētribus: lterficit eniz
D eos. ¶ Pli.li.xix. Careū gentis ſue noie ap
pellatū l q̈cūq; terra ſeri vult eadē rōne qua
olus acrū laudatiſſimū tū in caria: primū in
E frigia. ¶ Dyaſ. Carcoſ ſemē olbuſ notū vtuſ
ē illi cali. ⁊ vnctualis aniſo ſilis euſtomacha:
miſcet q; antidotiſ ⁊ oxiporijs. Radix eius co
F medit cocta ſicut paſtinaca. ¶ Cōſtan. vbi. ſ.
Silueſtre carui qđ dr carduineni valet epilē
ticis diuq; tuſſientibus: ſciaticis: nefreticis:
G ſtrāguirioſis ac reptiliū morſibus. ¶ Tortio
nem vētriſq; dolorē de groſſa ventoſitate ac
viſcoſo flegmate curat: cuz aceto impoſitum
ſcabiem impetiginē alopiciam ſanat: de quo
qui fumigatus fuerit ſtridorē ei prouocabit.

Capitulum.xciij.

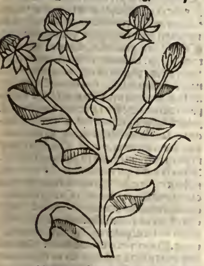
c Ardamomū: ſemē ē vicz naſturcij qđ
in arabia naſcit ⁊ alijs locis. Sz eligē
duz ē fragile: flauū plenū grauedine ⁊
q̈ſi lētū: ſed nō rugoſum clauſum: ⁊ ſi frāgat
puluēroſum: guſtuq; ſubamarū calefaciens
odore ſuaui ⁊ graui. Eſt aūt calide vtutis ali
qđ hñs amaritudīs. ¶ Pla. Cardamomuz
eſt fructus vel potius ſemē cuiuſdā arboris:
⁊ eſt ca.⁊ ſic.in.ij.gra. maius melius ē. Et hȝ
aliquātulū acumīs ⁊ dulcedinē īmixtā: p an
nos.xx.pōt ſeruari: vtutē hȝ ꝯfortādi ex aro
maticitate diſſoluēdi ⁊ ꝯſumēdi ex q̈litatib⁹.

Operationes.

¶ Pla. Cardamomū valet ꝯ ſincopīz ⁊ car A
diacaz paſſionē ex frigida cā ⁊ ad debilitatez
ſtōi.i.in digeſtionē cōfortandā: ad appetituz
prouocāduz: ⁊ ꝯ vomitū ex frigida cā: cōtra
q; debilitatem cerebri. ¶ Ex epl'a Ypocra. B
Cardamomū calidā vtutē hȝ: ⁊ aliqđ amari
tudinis: q; lūbricos occidit: ⁊ ſcabies fortiter
ſanat. ¶ Dyaſ. Cardamomū lūbricos latos C
occidit: cū aceto bibitū ſcabiē ſanat ⁊ expur
gat: cū aqua vero calida prodeſt epilenticis:
tuſſim mitigat. ¶ Sciaticos curat: paraliti D
cos ſanat. Et qm̄ aliqđ hȝ cauſtice virtutis: ⁊
quēadmodū ſynapis relaxat. Ideoq; vētris
tortionē ⁊ inflationē relaxās ſanat vrinā ⁊ mē
ſtrua ꝓuocat. ¶ Potatūq; ptū expellit: ala E
lia vētris excludit: ſerpētiū morſibus occur
rit. ¶ Cū vino neufreticos adiuuat. Ictoſq; F
ſcorpionū vel ſerpētiū oluz ſalubriter curat:
veſice lapides frāgit: mēſtrua fumigādo de
ponit. ¶ Aui. Cardamomū quoddā eſt ma G
gnum ſicut cicer nigrū: qđ cum frangit inte
rius hȝ granum album mordicans linguam
ſicut cubebe. Et aliud eſt paruū ſicut lēs: etiā
aromaticum: calidum eſt ⁊ ſiccum in.iij.gra
du. Et in ipſo eſt cuz calefactione ſtipticitas:
proprieq; in illo qđ hȝ caput ⁊ proprie in capi
te ipſius. Cōfert nauſee ac vomitui cū maſti
cis aqua vtriuſq; granati. ¶ Cōſtātinus in H
lib. graduuz. Cardamomi duo ſunt genera:
maius ⁊ minus: vtrūq; in.i. gradu calidūz ⁊
ſiccū. Sed maius eſt minoris caloris ac pōti
citatis ⁊ magis odoriferum. ¶ Ideo ſtoma I
chum cōfortat: ⁊ digeſtionem adiuuat. Vo
mitum colericum arcet cuz ligno aloes maſti
ceac ſucco mēte potatum extinguit flegma:
maxime ſuis corticibus bibitum. Cortex ei
ſtipticior eſt ⁊ ſtomachi confortantior.

¶ Capitulum

Capitulum.xciiij.

Artamus. Johãnes meſue.c.ꝺ' cartã
c tio. Cartamus duoꝝ modoꝝ eſt. Eſt
eñ ꝺomeſticus ⁊ ſilueſtris. Et dixerũt
qdam ꝙ nil eſt de ſpẽbus cartami ⁊ elõgati
ſunt. Cartamus de quo hic loquimur ẽ dome
ſticus ⁊ melioꝛ ps plãte ipſius ẽ ſemẽ. Et poſt
illud flos eius: ⁊ melius ſemẽ eius eſt qð ẽ al
buꝫ planũ plenũ ⁊ groſſum: cuius medulla ẽ
vnctuoſa pinguis ⁊ coꝛtex tenuis. Et melioꝛ
flos eius qui eſt ſicut pili croci. Et eſt ca. in.i.
gra. ſic.in.ij. Et flos eius eſt minus ca. Et ſil
ueſtris ẽ calidioꝛ ⁊ ſiccioꝛ. Et in eo eſt vĩtus la
cticinioꝝ remiſſa. Eſt aũt cartamus apitiu⁹:
abſterſiuus: ꝯturbatiuuſ faciẽs nauſeã. Aui.
li.ij.ca.de cartamo. Cartamus alius ẽ dome
ſticus ⁊ alius eſt ſilueſtris: q ſilueſtris ca. eſt in
ij. gradu. ſic.in.tertio: ⁊ domeſticus ca. in pꝛi
mo gra. ſic.in.ij. Dyaſ.ca.cincu ſm trãſla
tionem noſtraꝫ cincu ideſt cartamus folia hꝫ
oblonga ⁊ diuiſa ⁊ aſpera ⁊ ſpinoſa: tyrſum
hꝫ longũ ſpinoſum in quo ſunt capitella ob
rotunda cuꝫ floꝛe crocco: ſemẽ albũ hñs ob
rufum ⁊ oblongum ⁊ angulosum: floꝛes eius
multi exſiccant. Sera.li.aggre.ca. de carta
mo auc. Dyaſ. Cartamus eſt ex eó domeſti
cus ⁊ ſilueſtris. Domeſticus hꝫ folia longa:
aſpera: alta: ſpinoſa: diuiſa: ⁊ hꝫ ſtipites lon
gos duoꝛuꝫ cubitoꝛum ſpinoſos: ⁊ ſuper eos
ſunt capitella in magnitudine oliue maioꝛis
in quibus eſt flos croceus ſimilis croco: ⁊ ha
bet ſemen album ⁊ oblongum anguloſum.

Operationes.

¶ Johannes meſue auctoꝛitate pauli. Acci A
pe medulle eius.ʒ.x. coꝛdumeni.ʒ.i.ß. fac ex
eis grana ſicut cicercula.ʒ.v. ſoluit enim ſuf
ficienter. ¶ Et dicit ẽt liga ex medulla quan B
titatem ſufficienteꝫ in pãno: ⁊ ſuſpẽde in oxi
melle qñ coquitur: ⁊ erit ſolutiuuꝫ: ⁊ pꝛopꝛie
ſi fuerit oximel ſquilliticum ¶ Et idem auc. C
aligaſelis. Accipe eius medulle aureos.xxij.
penidie aure.iiij. coꝛdumeni zinziberis ana
aureuꝫ aggregentur omnia cũ melle: ⁊ fiant
foꝛme ſicut nuces: ⁊ da vbi opoꝛtet vnam vel
duas. ¶ Et ideꝫ aucto. Gal. Coquatur me D
dulla eius in iure galline vel galli cuꝫ ſpecie
bus ⁊ propineẽ vbi opꝫ. ¶ Et dixit ẽt fiat ex E
medullis eius ⁊ põderis tertia ipſius ex ami
gdalis: ⁊ ſexta ex pineis ⁊ aggregentur om
nia cum melle ⁊ decoquantur cuꝫ ſucco ſquil
le: ⁊ fiat hec mirabilis iuuaměti ad ea que di
cemus. ¶ Extrahitur enim ab ea oleuꝫ iuua F
mentoꝛum multoꝛũ: ⁊ eius operatio eſt ſicut
olei de ben: ⁊ oleis de amigdalis. Et ſolutio
ne educit flegma per vomitũ ſimiliter ⁊ aquo
ſitatem. Et valet ad egritudinem ex eis ſicut
eſt colica ⁊ clyſterizatur. ¶ Et mundificat pe G
ctus ⁊ pulmoneꝫ ⁊ pꝛopꝛie loch pꝛedicti: ⁊ cla
rificat vocem ⁊ ſimiliter oleum ipſius. ¶ Et H
vſus eius in ſpermate augmentuꝫ facit. Flos
vero eius cuꝫ aqua mellis remouet yctericiã.
¶ Auicenna. Oleum eius eſt pꝛopinquum I
oleo vrtice: verũtamẽ debilius: ⁊ ẽ ex eis que
caſeãt lac: ⁊ nutrimẽtuꝫ eius eſt multe putta
tis: ⁊ mũdificat pect⁹ ⁊ clarificat vocẽ ⁊ ẽ ma
lus ſtõ: ⁊ caſeat lac in ſtõ: ⁊ aufert colice.
¶ Dyaſco. Semen eius datum cum mulſa K
ventrem purgat: cacoſtomaticum eſt ⁊ dulce
multum: ⁊ ipſum ventrem deponit amigda
lis ⁊ nitro multum ⁊ aniſo cuꝫ melle cocto ac
ceptũ ante cenam due vel tres velut nuces vẽ
trem mollit: digeſtionẽ pꝛeſtat. ¶ Sera. auc. L
Dyaſ. Quando teruntur capilli cartami ſil
ueſtris aut flos ⁊ bibuntur cum pipere ⁊ vino
cõferunt puncture ſcoꝛpionis. ¶ Et qdaꝫ pu M
tauerũt ꝙ ſi qs percuſſus a ſcoꝛpione tenuerit
radicem eius in manu ſua non ſentiet doloꝛẽ
eius. Et quando pꝛoijcit eam tunc ſentiet.
¶ Additio. Aui.li.ij.ca.ꝓpꝛio. Cõfert molli N
ficationi neruoꝝ: ⁊ ꝯtritioni lacertoꝝ: ⁊ ẽ bo
nus ſciatice ſuperpoſitus vt emplaſtrum. Et
cõfert doloꝛibus pectoꝛis: ꝓuocat menſtrua:
⁊ interficit fetum: ⁊ dat vires ad coitum.

Capitulum.xcv.

Calamus aromaticus a ſilitudīe cala-
c mi vſualis vocaſ. Gignit in īdia mul-
tis nodis geniculatus fuluus fragrās
ſpūs ſuauitate. Qui cū frāgiſ ī mltas ptes ſit
ſciſſilis: ſimilās guſtu caſiā cuȝ leni agrimōia
remordēte: vt dič Yſi. ī li. ety. Dya. Calam⁹
aromatic⁹ ī india naſciſ: ꝛ ē optim⁹ colore ruf
fus cū nodis ſpiſſis: ꝛ cū frāgiſ ſciſſilis ꝛ are-
noſ⁹ appet ac fulu⁹: odore ſuaui guſtu ꝛ viri-
bus ſtiptico atqȝ glutinoſo. Pli. Yūcus odo
ratus nihil dſt a ceteris ſui gñis aſpectu. Sȝ
calam⁹ odorat⁹ pſtātior ē. Odore ſtati de lō
ginquo inuitat: mollior tactu meliorqȝ q min⁹
fragil is. Et qꝛ ſolo ſe potius ꝙ q raphani mō
frāgiſ. Ineſt āt fiſtule araneū qḋ vocāt florē.
Aui. Calam⁹ aromatic⁹ calid⁹ ē ſiccus vſqȝ
ad ſcḋm. Melior ē ille q ē iacinctie coloris ꝓ-
pinquos hñs nodos: q in plīma fruſta frāgiſ
ꝛ cui⁹ cāna plena re ſili tele aranee: ꝛ ī maſtica
tione ei⁹ ē acuitas. Et ei⁹ ꝯtritō ē boni odoris.
Et ē declināſ ad citrinitatē ꝛ albedinē. Eſt āt
ſubtiliatiu⁹. In ipſo ei ē ſuba ſubtilis: ſič ī pi
pere ꝛ cinamomo ac religs ſpēbus hmōi. In
ipſo ē ſtipticitas pauca cū acredie. Et in eius
ſuba ſunt terreitas ꝛ acreitas: ꝛ ē bone cōmi-
xtionis ad eq̄litatē ptinēs: ſȝ eius exſiccatio
maior eſt.

Operationes.

Cōfert oculationis ſanguinis mortui: ꝛ A
ꝯtritioni lacertoꝝ: ꝛ apati epatis ꝛ ſtō ac tuſ-
ſi: valet ēt ad tumorē: abſtergit viſuȝ: apata
reſoluit: mēbra expulſionis ꝓuocat. Et cū ſe-
mine apij ꝯfert renibus ac diſtillatiōi vrine.
Cōſtā. in li. graduū. Calamus ē ſubtilis ci B
trini coloris: cōcauus: deſiccatiuus: ꝛ facili-
me rūpitur: digitis ꝯſtrictus: in india ꝛ pſia
naſciſ: ſed laudabilior ē indicus. Eſt aūt ca. ꝛ
ſic. in. ij. gra. valetqȝ ad dolorez ſtōi ꝛ epatis
potui datus. Mēſtrua ꝓuocat: ꝛ veteri tuſſi
ꝓdeſt ſi ſuffumigiū inde fiat. Ad ſtringēduȝ-
quoqȝ ſanguinis fluxū valet. Pla. Cala- C
mus aromaticus ca. eſt ꝛ ſic. Quidaȝ repitur
in pſia q citrinus eſt. Et eo phiſici nō vtūtur.
Alius in india qui ſubalbidus eſt ꝛ eo vtunſ.
Eſt aūt radix cuiuſdā fruticis valde aromati
ca: calamo ſilis: qꝛ ꝯcaua ē. Cū eiȝ colligitur
quoddā lignū qḋ interius eſt extrahiſ. Eligē
dus eſt aūt calamus ſubalbidi coloris q cum
frāgiſ nō facile puluerizaſ per tres ānos ſer-
uatur. Habet virtutē confortandi. Puluis
eius valet contra dolorem ſtōi ex frigiditate
vel ventoſitate. Ad digeſtionē ſtomachi con
fortandam: datur puluis eius cum puluere
cinamomi: hoc etiam valet contra cardiacā.

Capitulum.xcvj.

c Calamus agreſtis ſiue aquaticus. Ae
tor.

tor. Calamus ē arūdo vel arūdineī generis. Sed ē ēt calamus aromaticus: de quo ſupra proximo ca. Iſi. li. xvj. In ſtagnis indicis arūdines calamiqꝫ dicuntur naſci: ex quorū radicibus expreſſū ſuauiſſimū ſuccū bibūt Indi. Vñ ꝛ Varro. Indica nō magnū in arbore creſcit arundo. Illius ꝛ lentis premit̃ radicibus humor. Dulcia cui nequeāt ſucco comedere mella. Gloſa ſup Eſaiā. xij. Calamꝰ de quo carta fit medulla habere vr̄: ꝛ nō eſſe vacuus ſꝫ gilis eſt ꝛ cito marceſſit. Unde ſcriptum eſt. Calamus ꝛ iuncus marceſſit.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Calamus agreſtis maior eſt in olbus agaricis. Que ſi comederint aīalia: citius infert mortē: ꝛ maxime ille q̄ naſcit̃ in babylone ꝛ in parnaſo. Haſtas hꝫ multas: folia edere ſilia: flos eius albus ꝛ odoratiuus: ſemen vero minutū ꝛ bonum. Radices quinqꝫ vel ſex habet albas ꝛ longas ꝛ dulces vnius digiti groſſitudinem habentes.

B ¶ Et eius clixatura conficit̃ medicamētū qḋ

C tollit caligines oculorū. ¶ Elixatura radicis eius tantum poteſt quantum ꝛ radix.

D ¶ Semen eius diureticū eſt. Nauſeā prouocat: ventrē ſtringit: in Cicilia naſcitur: que, bouem impinguat ſi fuerit viridus comeſta.

Capitulum. xcvij.

Apparis ſiue capparus. Iſidorus in

c li. etymologiarū. xvij. Capparis dici vr̄: eo ꝙ habeat in ſūmitatibus rotūda quedā ſeminū capitella. Pli. lib. decimonono. Diximus inter peregrinas frutices de capparo nō vtendū trāſmarino innocentius eſt italicū: ferūt illos qui quotidie edūt paraliſi nō periclitari: nec lienis doloribus. Pla. Capparis ſiue capparus Herba eſt vel frutex in tranſmarinis partibus: cuius cortex precipue conuenit vſui medicine. In principio veris colligitur ꝛ deſiccatur: p ſex annos in multa efficacia ſeruatur. Eligēdus aūt eſt cortex qui cum frāgitur nō puluerizatur: ꝛ q̄ aliquātulū ſubrufus eſt ꝛ ſubamarus: flores enim adhuc tuberoſi colligi debēt: qꝛ iā dilatati non valent. Cū ſale vel aceto conditi ſeruantur. Cōſtantinus in li. graduum. Cappari ſunt in ſecundo gradu calidi ꝛ ſicci. Horū radix ꝛ frondes ꝛ poma ꝛ ſemen intrant medicinam. Magis tamen cibo poma ꝛ frondes: radix vero medicine pertinet.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Capparis ſchiroſiꝫ ſplenis ſuper omnia medicamina iuuat: frutex eius ſpinoſa ſuper terraꝫ ſparſa: vnctione plena: habens folia cydonie ſimilia: ſemen autēꝫ ſicut oliua. Radices magnas ꝛ multas: locis aridis ꝛ maxime in muris naſcitur. A

¶ Semē eius vētrem mollit. Comeſtū autē cacoſtomachū eſt. Radix ꝛ ſemen cū vino bibita ſplenē attenuāt: vrinaꝫ: prouocant: ſanguinem deponunt: ſciaticis ꝛ paraliticis bibita mirifice prodeſt: mēſtruis imperant: ſemen eius coctum cū aceto ꝛ in ore retentū dolorem dentiū mitigant: radix eius trita ꝛ impoſita duricias ꝛ ſcrofas ſpargit. Succus eiuſdem auri infuſus vermes occidit. B

¶ Iſaac. Cappari ſunt ꝛ radix ꝛ frondes ꝛ fructus eius omnes calidi in ſecundo gradu quod teſtatur eorum ponticitas acumen ꝛ amaritudo. C

¶ Ideo incidunt ꝛ diſſoluunt ꝛ mundificāt ſtomachum a ſuperfluis humoribus. D

¶ Oppilationē ſplenis ac epatis aperiunt: ꝛ duriciā ſoluūt: vrinā ꝛ menſtrua prouocant. E

¶ Meliores ſunt ſm medicinā ꝙ ſm cibuꝫ: qm̄ illaudabilis nutrimēti ſunt: vt pote colerici nigri q̄ ſanguinis generatiui: neruos ēt ſtomachi impediunt ꝛ percutiūt aſſuefacti: F

vnde oportet eos elixos mãducari: ablataqꝫ
eorum aqua conditos cum oleo ⁊ aceto. Qui
ſi cum carne vel alio comedantur: non abſqꝫ
coriandro manducandi ſunt: cuius natura
temperiem magnam eis preſtat.
G ¶ Platea. Cappari virtutẽ habent incitan
di appetitum: humorẽ in ore ſtomachi exiſtẽ
tem digerendi ſtomachuꝫ cõfortãt: infrigida
tuꝫ calefaciunt: cibus enim ſunt ⁊ medicina.
H ¶ Contra vitium ſplenis ⁊ duriciem epatis
valet vinum decoctionis capparis.
I ¶ Succus foliorum eius auribus immiſſus
vermes necat: valet etiam herba hec ad ylia
cam paſſionem ⁊ arteticam.
K ¶ Additio. Gal. de facile acquiſi. c. i. Radi
ces capparis terens quoqꝫ in lacte aſine vſqꝫ
ad tertiam partem: ⁊ hoc ſerua ⁊ vtere q̃ per
totum nigrificat capillos capitis.

Capitulum. xcviij.

C Amphoraca. Platearius. Cãpho
raca eſt herba cuius ſuccus eſt cam
phora: multipliciter vtilis in medici
na ſicut videlicet in iſto capitulo habetꝛ. Hec
herba noſtre camphorace ſimilis eſt. In fine
veris colligitur ac teritꝛ: ⁊ inde ſuccus eius ex
primitur. Quod feculentũ eſt reſidet ⁊ abijci
tur: q̃d liqdius ac purius retinetur. Soli ex
ponitꝛ ⁊ exiccatur: ac deſiccata in camphorã
reducitur. Idem camphora eſt in tertio gra
du frigida ⁊ ſicca: dicunt quidam: ſed falſo
gummi eſſe: cum ſit ſuccus herbe cuiuſdã (te
ſte dyaſcoride multiſq̃ alijs). Herbaqꝫ ipſa
dicitꝛ camphora ca. vt in principio huius capi
tuli dixi. Camphora eligenda eſt alba ⁊ luci
da. Nã turbulenta non eſt adeo bona. Ex ad
mixtione autem vernicis ſophiſticatur dum
inter ipſius camphore: ⁊ ex admixtione ſimi
lis eſt in odore. Diſcernitur autem quia ver
nix ſolidam habet ſubſtantiam ⁊ difficile frã
gitur: camphora vero cito: ⁊ ſi tractetur in
manibus: de facili pulueriꝫatur. Camphora
niſi artificioſe ſeruetꝛ de facili perditꝛ. Eſt. n.
aromatica: ⁊ omne aromaticũ eſt fumoſum.
Ideoqꝫ in fumoſitatẽ ſoluitur. Seruari aũt
poteſt in vaſe marmoreo: ⁊ melius in alaba
ſtro: ſeruaturqꝫ in efficacia multa in pſillio
vel in lini ſemine vel milio per annos. xl.

Operationes.

¶ Contra calefactionem epatis puluis eius A
cum ſolatri ſucco conficitur: in quo plagelle
intincte ſepius epati ſuperponuntur.
¶ Cõtra fluxũ ſanguis e naribus fiũt mag B
daliones ex puluere ipſius: ⁊ ex puluere ſemi
nis cortice vſti atqꝫ ꝯfecti cũ ſucco ſanguina
rie ⁊ imponuntur naribus: ſi vero fiat fluxus
ex ebulitione ſanguinis vel ex epate: puluis
eius camphore cũ aqua frigida conficiatur:
⁊ plagelle infuſe fronti ⁊ timporibus ⁊ gule
⁊ epati ſuperponãtur. ¶ Cõtra maculaꝫ ocu C
li conficitur puluis eius cum aqua roſarum:
addito feniculi ſucco in vaſe ponatur eneo.
¶ Contra faciei pãnum ⁊ ad facieꝫ clarificã D
dam conficitur: conficitur quoqꝫ cum aqua
roſarum: addito albo atqꝫ mundiſſimo.
¶ Contra libidinẽ odoretꝛ cãphora p̲ nares. E
Nimia. n. actione frigiditatis ſp̃us ĩſpiſſat:
corpus infrigidat ⁊ libidinem ſtringit. vnde:
Camphora per nares caſtrat odore mares.
¶ Nota q̃ ſatis competenter ponitur in ſy F
rupis: contra acutas egritudines.
¶ In frenesi competenter prouocat ſternuta G
tiones ſi puluis eius diſtemperetur cum oleo
roſaruꝫ ⁊ penna intincta per nares intingua
tur: ⁊ in alijs fe. acutis: quia non augmentat
calorem nec naturam.
¶ Auicen. Vſus camphore facit caniciem ⁊ H
prohibet apoſtemata calida. Et cũ aceto pro
hibet fluxum ſanguinis narium: aut cum ex
preſſione dactilorum aut cum aqua mitti.
¶ Et confert ſode calide. Et remouet vigili I
as. Et confortat ſenſus calefactorum. Et cõ
fert alcole vehementer. Et confert in medici
nis obtalmie calide.

¶ Et abſcindit

K ¶ Et abſcindit coitum ⁊ generat lapidem renum ⁊ veſice.

L ¶ Et ſtringit fluxum ventris colericum.

Capitulum.xcix.

Amſice aut ſicen. Dyaſcoꝛides capitulo camſice. Haſtas habet longas digitoꝝ quattuoꝛ in terra pꝛoiectas lacrimo plenas: folia ſunt eius lenticule ſimilia ſed minoꝛa ⁊ tenuioꝛa: ſemē habet ſub folijs rotundum ſicut peplum: ⁊ eſt ſine floꝛe: radix eſt illi tenera ⁊ inutilis.

(margin: C)

Operationes.

A ¶ Dyaſcoꝛides. Haſta eius trita cum vino ⁊ vt peſſarium ſuppoſita doloꝛem matricis mitigat. Cathaplaſmatibus adbibita tumoꝛes ſpargit: clauos coꝛpoꝛis tollit: mirmiceas mundat: cocte ⁊ comeſte ventrem ſoluunt. Idem ſuccus ipſius facere poteſt: ſuccus ipſe perunctus ictus ſcoꝛpionum mitigat: ſuffuſiones ⁊ caligines oculoꝛum addito melle curat. Naſcitur vero ſaxoſis locis ⁊ aſperis.

Capitulum.c.

C Atapucia. Iſi.li.etymo. Catapucie due ſunt ſpecies. Maioꝛ videlicet ⁊ minoꝛ. Maioꝛ eſt ſicut arboꝛ fici licȝ minoꝛ: folia eius ſunt ſicut folia platani. ſemina eius ſtant in arboꝛe ſicut vue. Minoꝛ habet haſtam duoꝛum palmoꝛum ⁊ inanem: folia ſimilia amigdalis ſed lōgioꝛa: ſemen eius in cacumine virge rotundum: deforis nigrū deintus album. Sunt enim ambe quaſi euiſdem complexionis ⁊ virtutis: ſunt enim ca. in tertio. ⁊ hu. in pꝛimo: virtutem habēt purgādi flegma pꝛincipaliter: ſecundario coleraȝ ⁊ melancoliaȝ. Sera. li. ag. ca. cathua: id eſt catapucia aue. Dyaſ. Catapucia maioꝛ que vocatur cathua: eſt arboꝛ in magnitudine ficus habēs folia ſimilia dulb. niſi q2 ſunt maioꝛa lenioꝛa ⁊ nigrioꝛa ſtipites ⁊ rami eius ſunt cōcaui ſicut ⁊ cāna: ⁊ habet ſemē velut in ramis aſperum: ⁊ qñ excoꝛiatur ſemen eius eſt ſimile kirat: ⁊ ex eo expꝛimitur oleum de kerua. Minoꝛ eſt planta quam multi computant inter lacticinioꝛum ſpecies: hȝ ſtipitē vnius bꝛachij longitudinem habentem: ⁊ concauuȝ in groſſitudine vnius digiti ⁊ in ſummitate ſtipitis: ramoꝛum ſunt ramuli parui: ⁊ ex folijs quedam ſunt ſuper ſtipitē: ⁊ quedam ſuper illos ramulos: ſed folia q̄ ſunt ſup ſtipiteȝ ſunt longioꝛa ſimilia folijs amigdale: niſi q2 ſunt latioꝛa ⁊ lenioꝛa: ſed folia que ſunt ſup ramulos ſupioꝛes ſunt minoꝛa folijs ſtipitis: ⁊ ſunt ſimilia folijs ariſtologiclon. appꝛopinquātia ſimilitudini folioꝝ edere: ⁊ hȝ fructū in ſūmi

tatibus ramuloꝝ triãgulatũ: ⁊ velut rotũdũ
ſicut grana carari: ⁊ inter ipſuȝ ſunt ſemia q̃
diuiduntˀ p parietes que ſunt in eo: q̃ ſemina
ſunt in magnitudĩe orobi: exterius ſubnigrũ
hñtia colorẽ: ſed qñ excoriantˀ ſunt alba: ⁊ ha
bent saporẽ dulcẽ ⁊ hñt radicẽ ſubtilẽ in qua
nullũ eſt iuuamentũ. Gal. vij. ſim. far. cap̃. ci
cri. i. catapucie fructus q purgat. Abſterſiuã
⁊ dyaforeticã hȝ virtutem: ita autẽ ⁊ flos ſed
oĩno debiliorem: oleum vero quod ex fructu
eſt: eſt calidius: ſubtilius ⁊ dyaforeticum.

Operationes.

A ¶ Sera. Catapucia maior hȝ virtutem que
abſtergit ⁊ reſoluit. Et virtus folioꝝ debilior
eſt virtute granoꝝ: ſed oleuȝ eius eſt calidius
⁊ ſubtilius oleo oliuaꝝ: ⁊ pp hoc reſoluit plˀ
eo. Ex ſemine eius fit oleũ qđ nõ adminiſtratˀ
in cibis: ſed in lucernis: ⁊ ponitˀ in vnguẽtis.
B ¶ Et qñ excoriantˀ ex granis eius. xxx. ⁊ terũ
tur ⁊ bibuntˀ purgãt colerã ⁊ flegma ⁊ humi
ditates aquoſas: ⁊ cõmouent vomitũ ⁊ fluxũ
vẽtris. Et grana quidẽ eius ſunt grana du
ra: laxãt ſtomachũ laxatione forti. Et puocãt
C nauſeã ⁊ vomitũ. ¶ Et qñ grana eius teruntˀ
⁊ fit emplaſtrũ cũ eis mũdificat empetigineȝ.
D ¶ Et qñ fit linitio cũ oleo eius ſolo aut cũ ace
E to ſedat apoſtemata mãmillaꝝ. ¶ Et tẽpus
qñ dȝ fieri illud oleum eſt qñ cadunt grana a
cortice ſuo qđ oleuȝ cõfert ſcabiei ⁊ vlceribus
humidis que ſunt in capite: ⁊ apoſtematibus
eorum: ⁊ coartationi oris matricis: ⁊ cicatri
cibus fedis que remanẽt poſt ſolidationẽ cla
uorũ: ⁊ dolori auriũ qñ miſcent cũ aliquo vn
F guẽto fortificante opationẽ eius. ¶ Et qñqȝ
laxat ventrẽ. Et expellit lumbricos. Et idem
auc. bedigoras. Proprietas granoꝝ eius eſt
ꝙ diſſoluunt: ſubtiliãt ⁊ fortificãt membra ⁊
incidunt ſuperfluitatẽ. Et conferũt lepre. Et
G ſimiliter oleum coꝝ. ¶ Dyaſ. Uirtus cata
pucie minoris eſt catartica: ſeptẽ grana acce
pta aut nouẽ ſicut catapodia comeſta: ⁊ ſimi
liter ea: aqua accepta flegma ⁊ coleraȝ depo
H nit. ¶ Succus ex eo factus ſicut de titimallo
omnia ſimiliter facere põt: folia eius cũ galli
I na aut iuſcello accepta ventrẽ ſoluũt. ¶ Sed
catapucie maioris: ſi. xxx. grana purgata fue
rint accepta: coleram ⁊ flegma ventris depo
nunt: vomituȝ prouocãt guſtu non bono hec
K purgatio ſtomachum ledit. ¶ Contritum ⁊
ĩpoſitũ maculas limpidat: folia eius trita cuȝ
polenta tumores oculorũ ſpargunt duricies
oẽs mãmaruȝ ⁊ tumores cõpeſcunt. Ignem
ſacrũ ſola extinguunt ipſum cũ aceto mixta.
¶ Additio. Catapucia minor. Dyaſ. Eius L
oleũ valet contra ſcabiem: vlcera humida: ca
pitis apa calidũ iuxta pudicũ coadunationeȝ
⁊ mixta cũ vnguẽtis cõfortat coꝝ opationẽ: ⁊
ſumpta laxat vẽtrẽ: necat ⁊ expellit lũbricos.

Capitulum. cj.

Caulis. Iſi. in. li. ety. Caulis eſt gene
c. raliter herbarũ vel oleꝝ medius fru
tex: qui vulgo tyrſus dicitur: eo ꝙ a
terra ſurſum conſcendat. Ex quo deriuatuȝ
eſt vt ſpecialiter quoddã genus olerum cau
lis diceretur: q: tyrſus eius plus ceteris om
nibus coaleſcit. i. creſcit. Aui. Caulis corpus
naturaliter eſt humidis folijs: ſilueſtris autẽ
eſt calidior ⁊ ſiccior: ipſe totus eſt calidius in
primo: ſicus in ſecundo. Caulis ſiquidẽ alius
eſt domeſticus: alius ſilueſtris alius marinus
⁊ alius caulis aque. Silueſtris eſt amarior: ⁊
acutior a ⁊ cibo remotior. Eſt autẽ groſſi nu
trimenti ingroſſans ſanguinẽ. Et inflat ⁊ fa
cit corpus doloroſum. Maturatiuus eſt au
tem ⁊ lenificatiuus: ⁊ deſiccatiuus proprie qñ
decoqtur ⁊ ab eo prima aqua effunditˀ. Eiuſ
qȝ nutrimẽtũ eſt paruũ ⁊ humidius nutrimẽ
to lẽtiũ. Et ſanguineȝ facit malum. Cum er
go cum carne pingui ⁊ gallinis decoquitur
paruȝ bonus efficitur. Pal. li. iij. In mẽſe fe
bruario caules ſeruntur: qui ⁊ toto anno ſeri
poſſunt ſolum pingue ⁊ ſatis ſubactum dili
gunt. Argillam ⁊ glaciẽ timẽt. Sabulone ⁊
arenis nõ

arenis nō delectant̃ niſi pheñis vnda ſuccur
rat. Omnē ſtatū celi patit̃ caulis frigū ma-
gis ꝫ auſtrū poſiti eius ferunt. Cōtra ſeptē-
trionē ſeruis: ſed hoc ꝛ ſapore caulis vincit ꝛ
robore cinis delectat̃. Et iō ponēde ſunt plā
te ꝑ bulbinos areaꝝ. Gaudet ſtercore ꝛ ſarco
latione. Rarius poſit⁹ ꝯualeſcit celeri⁹ coq̄t:
viroꝛe ſeruat̃: ſi duꝫ eſt triū vel quattuor folio
rum nitruꝫ tritū cribello deſuper ſparſas ꝛ
ſpeciem pruine canentis immittetur.

Operationes.

A ¶ Auice. Caulis hꝫ proprietatē in ſedatiōe
doloruꝫ: ſtipticus eſt eius cinis ꝛ fortis exſicca
tionis. Silueſtris: ꝛ marinus ꝛ domeſtic⁹ ma
turant flegmones atqꝫ duricias.
B ¶ Ideꝫ caulis conſolidat ꝛ probibet fraudu
lentis ambulationē: ponitur qꝫ cuꝫ albugine
C oui ſuper aduſtionem. ¶ Tremori confert cū
fenugreco embrocatur ſuper podagrā: eiuſ-
qꝫ decoctio ſuper dolores iuncturaruꝫ. Iteꝝ
Eius decoctio ac ſemen tardant ebrietatem.
D ¶ Confert etiā furfurib⁹ ꝛ fit caputpurgiuꝫ
cū ſucco eius. Ex eius ꝓprietatibus fit exſicca
tio ligue: facitqꝫ ſomnū: ꝛ obtenebrat viſū.
E ¶ Cuꝫ ſucco eius aut decoctione ipſius cum
oleo ſiſamino fit gargariſmus contra prefo-
cationem. Et eius comeſtio clarificat vocem
F eſt autēꝫ malus ſtomacho. ¶ Succus eius cū
vino depaſſis cōfert ſpleni ꝛ yctericie: prouo-
cat vrinaꝫ ꝛ menſtrua: eiuſqꝫ ſemen vermes
G interficit cum lupinoruꝫ aqua. ¶ Cinis radi
cis lapideꝫ frangit. Caulis marinus declinat
ad ſalſedinem ꝛ amaritudinē: ꝛ ideo lenit na
turaꝫ: ſoluitqꝫ proprie cū pingui carne. Eius
folia ſunt ſicut ariſtologie: que oriunt̃ ex vna
radice. Succus eius cum vino confert morſi
H bus etiam canis rabioſi. ¶ Dyaſco. Caulicu
li ortini elixi ꝛ non valde percocti ventrē mol
liunt. Nā caulis tyrſus ſi fortius elixetur vē
trem abſtinet: ꝛ maxime ſi in calido cinere co
I quatur. ¶ Qui naſcunt̃ in egypto amari ſūt
ꝛ ſi comeſti fuerint caligines oculoruꝫ deter-
gunt: typicis proſunt crudi comeſti: ebrieta-
K tem in conuiuio nō admittūt. ¶ Yſaac. Cau
lis fic. eſt ꝛ fri. in. i. gra. Turbidum ꝛ melan-
colicum generat ſanguinem odorem dantē.
L ¶ Caules eſtiui vſtiorē ſanguinem generant
colore enim vſte vicini ſunt ꝛ mundificatiui.
M ¶ Hyemales ꝟo nō tāti acuminis ſunt: ſed
vis eoruꝫ ventreꝫ humectat ꝛ vrinam prouo
cat. Horuꝫ ius bibitum ventreꝫ ſoluit: ꝛ ſiue
iuri comeſti eundē cōſtipant: corpus enim eo-
rum ſiccum eſt: vnde ꝛ conſtipatiuū. Ideoqꝫ
vt ab eoruꝫ nocumento temperetur elixentur
ꝛ aqua proiecta in alia coquantur cū pinguiſ
ſima carne pecudis vel ſuis.
¶ Additio. Raſis. x. ꝯti. auc. Ruffi. i ſi. Em N
plaſtrū valēs ad pleureſim carētē vehemēti
inflāmatiōe ꝛ caliditate. ℞. ſucci cauliū: fari-
ne fenugreci: ſeminis lini: biſmalue: extremi-
tatuꝫ camomille: farine ſimule: ana diſtēperē
tur oīa cum ſucco caulium ꝛ modico olei ſiſa
mini: ꝛ ſuperponatur: quoniā mitigabit: ꝛ in
frigidabit apoſtema.

Capitulum. ciij.

Auda equina. Aui. lib. ij. capi. de cau
c da equina. Cauda equina eſt plāta na
ſcens in locis ꝯcauis ꝛ in vallibus: hñs
ſtipites cōcauos ad rubedinē declinātes: aſpe
ros duros: nodoſa cū nodis intrātibus: ꝛ ad
nodos ſunt ſicut folia ſquinanti minuta ſpiſ
ſa: ꝛ adheret arbori cui appropinquat: deīde
generant̃ ex ea extremitates plures ſicut cau
da equina: ꝛ habet radicem duraꝫ: eſt frigi.
in. i. ſic. in. ij. eſt ſtiptica: ꝛ proprie ſuccus eius
eſt vehementis exſiccationis ſine mordicati
ne. ¶ Gal. vi. ſim. far. cap. de cauda equina.
Uirtus huius plante eſt ſtiptica cū amaritu-
ne pauca: ꝛ propter hoc deſiccat violenter cū
mordicatione. Eſt frigida in primo: ſic. in. ij.

¶ Paulus capitulo de cauda eqna. Eſt que dam cauda minoꝛ que grece vocatur coꝛſanda habens ſtipitem ſubrufum ⁊ folia ſuperiora minoꝛa. ¶ Dyaſcoꝛi. capitulo Ipparis ſiue anabaſis. Ipparis: id eſt cauda equina aut anabaſis. Naſcitur in locis humidis ⁊ in monumentis: habet haſtas rufas ⁊ aſperas ⁊ nodoſas que haſte quicquid vicinum habent alligant: in quibus folia ſunt in ſũmitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco ſimilia: ⁊ ſpiſſa ſurſum aſcendentia. Hec etiam aliquotiens de pariete pendet comis plena abundantius ⁊ nigris ſicut caude: radices ſunt ei lignoſe ⁊ dure: virtus eſt ei ſtiptica.

Operationes.

A ¶ Auicena. Cauda equina eſt valde iuuatiua ad fluxum ſanguinis: conſolidat vulnera ⁊ vlcera mirabiliter. Et ſi in eis ſunt nerui cõſolidat etiam. Confert quando linitur aut fit ex ea emplaſtrum inteſtinis. Confert etiam apoſtematibus calidis ſtomachi ⁊ epatis ⁊ ydropiſi: ⁊ cetera.

B ¶ Gal. Vulnera maxima quinſino ⁊ contra emiſſionem ſanguinis ⁊ fluxum muliebrem. Et cõtra diſſinterias etiã ⁊ ceteros vẽtris fluxus Hec herba farmucum validum eſt cũ aqua ⁊ vino. Scribunt autẽ quidam hanc veſice nec non ſubtilium inteſtinoꝛum vulnus ſanare.

C ¶ Succus autẽ eius emoꝛroſagijs que ex naribus confert: ⁊ fluidis paſſionibus ventris cũ aliquo vino pontico bibita: vel cum aqua ſi cõtingat febꝛicitantes.

D ¶ Paulus. Cauda equina minoꝛ curat ⁊ delet antracem ſumpta ⁊ emplaſtrata.

E Dyaſcoꝛi. Succus eius naribus ſanguinem pꝛofluentem abſtinet. Diſſintericis cum vino bibita medicatur: vrinam pꝛouocat: folia eius impoſita vulneribus recentibus paracoleſim faciunt: ⁊ radix ⁊ herba eius tuſſientibus ⁊ oꝛtonoicis medicantur: conquaſſationibus opitulantur: dicitur vero inciſiones veſice ⁊ inteſtinoꝛum ſolidare.

F ¶ Serapion auctoꝛitate Dyaſcoꝛi. Quãdo folia eius piſtantur ⁊ fit cum eis emplaſtrum conglutinat vlcera recentia: ⁊ ſi ſint nerui inciſi cõſolidat eos. Et decoctio radicis ⁊ foliorum eius quãdo datur in potu cõfert tuſſi antique ⁊ cõtractioni anhelitus. Et ſi potent trita ⁊ ſicca idem faciunt. Et qñ fit emplaſtrum cum eis recentibus ꝯfert attritioni lacertoꝛ.

Capitulum. ciij.

C [C]aſſia fiſtula. Johãnes meſue. Caſſia fiſtula eſt ex medicinis in quibus eſt fiducia iuuamentoꝛum. Et eſt ſine nocumẽto carens acuitate ⁊ moꝛdicatione: ⁊ omnĩ exceſſu ledẽte: que poteſt exhiberi in omni etate: itaqꝫ pueris ⁊ pꝛegnantibus. Conſtat aũt eius electio in ſex pꝛopꝛietatibus: vt ꝙ eius arundo ſit groſſa plena ſplendens multi ponderis: ⁊ ſit pulpa eius ſplendens ⁊ pinguis: ⁊ haſta ex arundine ⁊ cõſeruata in vaſis vitreatis eſt equalis complexionis ad latus caliditatis declinãs: ⁊ eſt humida in pꝛimo: ⁊ eſt lenitiua ⁊ reſolutiua clarificatiua ſanguinis: nocet debilibus habentibus viſcera lubꝛica: remouetur ab ea hoc nocumentũ in permixtione mirabolanoꝛum ⁊ reubarbari ⁊ aqua maſticis ⁊ ſpica ⁊ qñqꝫ neceſſarium eſt addere lubꝛicitatem: ⁊ pꝛopꝛie in deſiccatione viſcerũ: quare miſcetur ei oleum de amigdalis dulcibus: ⁊ diuretica faciunt eam declinare ad vias vrine quare neceſſe eſt coꝛum permixtio qñ opoꝛtet menbꝛis ſecunde expulſionis cõferre: ⁊ ipſa eſt de tarde ⁊ debiliter ſolutionem facientibus: pꝛopter quod permiſcenda ſunt cum ea ex rebus habentibus acuitatem ſicut albaſee ⁊ yſopus: etenim vigoꝛant eius operationem: ⁊ magis adhuc ſi cum quibuſdam ex vẽtrem ſoluentibus miſceatur: ⁊ ipſa cum aqua

caſci eſt nobilis operationis. ¶ Sera.lib.ag.
ca.chiarʒambeth.i.caſſia fiſtula : ⁊ ſunt can-
ne cõcaue:quaꝝ color eſt rubeus ad nigredi-
nem declinis:⁊ inter ipſas ſunt lamine ex car
ne nigra ⁊ parietes diuidẽtes inter eas:⁊ ĩtra
laminas ſunt grana ſicut grana xilecarecte ⁊
eiuſdẽ magnitudinis:ſapor eiꝰ eſt dulcis ⁊ co
lor eiꝰ eſt inter glaucedinẽ ⁊ ruborẽ:⁊ affert a
babilonia ex terra alienẽ.Et virtus eiꝰ eſt ꝙ
ipſa ẽ equalis cõplexionis ⁊ electa. Ex illa eſt
que eſt in canna ſua interius nigra grauis ⁊
lucida. Et qð de ipſa vtimur plurimum eſt
caro:licet etiam cortice aliquando. Et idem
aucto. Aben Meſuay. Uirtus eius eſt que
reſoluit ⁊ extinguit acuitatem ſanguinis.

Operationes.

A ¶ Johãnes Meſue.Caſſia fiſtula mundifi-
cat ſanguinem:⁊ remouet acuitatem eius : ⁊
ſedat ſitim : ⁊ proprie cum ſucco endiuie aut
B ſaltem deputato ſm artem. ¶ Et ipſa quidẽ
mundificat ſtomachuʒ:⁊ educit colerã ⁊ fleg
ma:⁊ illud operatur ſine nocumento:⁊ caret
C mordicatione. ¶ Et ipſa quidẽ lenit guttur
D ⁊ pectus. ¶ Et reſoluit apoſtemata acuta in
eis:⁊ confert calefactioni renum ſumpta cuʒ
E diureticis ⁊ infuſione liquoris. ¶ Et prohibʒ
generationẽ lapidis in eis:⁊ confert febribus
colericis:⁊ doſis eius ſm Serapionẽ auctori
tate Aben meſuay eſt.a.ʒ.vi.vſqʒ ad.ʒ.x.
F ¶ Serapion auctoritate Aben meſuay.Caſ
ſia fiſtula extinguit acuitatem ſanguinis:⁊ ſe
dat apoſtemata dura que fiunt ex eo :⁊ reſol-
uit apoſtemata dura que fiunt in gingiuis ⁊
gutture quando fiunt cum eo gargariſinata
G cum aqua arboris vulpis ⁊ paſſulis. ¶ Et cõ
fert ictericie ⁊ dolori epatis:⁊ purgat coleraʒ
aduſtam:⁊ mollificat ventrem mediocri mol
H lificatione:⁊ mundificat neruos. ¶ Aui. lib.
ij.cap.de caſſia fiſtula.Caſſia fiſtula eſt equa-
lis in caliditate ⁊ frigi.⁊ humi.⁊ eſt reſoluti-
ua ⁊ lenitiua:⁊ cõfert apoſtematibus calidis
⁊ viſceribus proprie ⁊ gutturi qñ ex ea fit gar
gariſmus cum aqua ſolatri : ⁊ linitur ſuper
apoſtemata dura ⁊ confert eis:⁊ liniuntur ex
ea podagra ⁊ iuncture doloroſe:quãdo diſſol
uitur manibus in aqua coriandri humidi cũ
ſpuma pſilij ⁊ deinde fit ex ea gargariſmus
confert preuocationi ⁊ mundificat epar: ⁊ cõ
fert yctericie:⁊ dolori epatis: ⁊ eſt lenitiua vẽ
tris:⁊ educit coleram aduſtam ⁊ flegma ⁊ ſol
uit ſine nocumẽto ⁊ abſqʒ mordicatiõe: adeo
ꝙ ipſa eſt conueniens pregnantibus:⁊ ſoluit
eas:loco eius ponitur medium ipſius de ter-
reniabin ⁊ tripluʒ ponderis eius de carne paſ
ſularum.Octauũ ponderis ipſius de turbit:
⁊ qñqʒ ponitur loco paſſularum liquiricia.

Capitulũ.ciiij.

Aſſia lignea.Gal.vij.ſim.far.cap.de
C Caſſia lignea.Subſtãtia caſſie lignee
eſt multũ ſubtilis:⁊ ſapor eius eſt acu
tus ⁊ ſtipticitate pauca:⁊ virtus eius eſt cali.
⁊ ſic.in.iij.gra. ¶ Serapi.lib.aggre. capitu.
Melochaa auc.Dyaſ.Sunt eius multe ſpe
cies:⁊ naſcuntur in terris arabum vbi naſcũ
tur ſpecies alie aromatice:habet ſtipiteʒ groſ
ſum ⁊ corticem folia eius ſunt ſimilia folijs
yreos nigra purpurea:⁊ habet odorem ſimi
lem odori roſe.Et hec ſpecies eſt in prima bo
nitate:⁊ ſecũda poſt hanc in bonitate eſt illa
cuius color eſt ſicut color coralli:⁊ eſt ſubtilis
leuis:longa:groſſi calami ⁊ plene mordicãs
linguam cuʒ ſtipticitate ⁊ acuitate pauca:bo
num odorem habens participãtem aliquod
odoris vini.Hec due ſpecies ſunt vtiles ĩ me
dicina:alie vero nõ ſunt adminiſtrãde : ⁊ ego
volui eas rememorari vt non adminiſtrẽtur:
ſed abijciantur.Et eſt de eis quedam que eſt
nigra habẽs odoreʒ malum ⁊ corticem ſubti
lem:⁊ reperitur res quedam ſimilis caſſie li-

gnee ⁊ nõ eſt caſſia lignea. Et cognoſcitur ꝑ ſaporē:q̄m nõ ē acuti ſaporis:nec odorifera: ⁊ cortex eius eſt adherēs ligno : ⁊ repit̄ ſilr̄ quedā habēs calamū latū lenē mollē aſperuꝫ tactu:⁊ eſt minus mala q̄ nūc dicta: ſꝫ peior oīb⁹ illa eſt cui⁹ color eſt alb⁹:⁊ odor ſilis odori porri:nõ habēs calamū groſſuꝫ ſꝫ ſubtileꝫ.

Operationes.

A ¶ Gal. Uirtus ei⁹ eſt q̄ reſoluit ⁊ ſcidit ⁊ fortificat mēbra:⁊ prouocat menſtrua que retinentur cauſa groſſoruꝫ humorū ⁊ viſcoſorū.

B ¶ Sera. Caſſia lignea habet virtutē propinquā cynamomo calefacit ⁊ deſiccat ⁊ prouocat vrinaꝫ:⁊ ſtipticat leui ſtipticitate:⁊ adminiſtratur cum medicinis acuentibus viſuꝫ:⁊ quādo admiſcetur cuꝫ melle ⁊ linitur humiditas lactea que apparet in facie aufert eam.

C ¶ Et prouocat menſtrua ⁊ conuenit veneno tyri quando ſumitur in potu.

D ¶ Et apoſtematibus calidis ītrinſecis q̄n bibitur:⁊ dolori renū facto fomēto cū ea:⁊ dilatatiōi matricis q̄n fit encatiſma.i.fumigiū cū decoctione eius:⁊ ponitur loco cynamomi in confectionibus duplicato pondere ex eā.

E ¶ Et idē auc. Meſaac. Fortificat ſtomachuꝫ ⁊ epar:⁊ expellit fetum cuꝫ fortitudine. Aui. de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum.cv.

C Aſtanea. Yſidorus in libro ethymologiarum. Caſtanea dicitur eo ꝙ fructus eius gemini in moduꝫ teſticulorum rotundi ſunt:qui dum eiſciuntur quaſi caſtrantur. Hec arbor ſimul vt exciſa fuerit: tanquā ſilua expullulare conſueuit.

Operationes.

¶ Plinius lib. ij. Caſtanea diligit montes ⁊ valles:ſicut robur ⁊ abies. Nec amāt aquoſa loca cypreſſi ⁊ caſtanee : ſed ſunt ſiccanee. Caſtanea eſt aceris modo criſpa ⁊ eſt etiaꝫ eidem fremitas ſpiſſa. Itaqꝫ carient vetuſtatemqꝫ ſentit tardiſſime. In vere autem cōcipiunt caſtanea terebinthus ⁊ aquifolium. A

¶ Idem libro decimoſeptimo. Semen ipſa ſerere docuit natura: cum decidens viuiſceret terra exceptum. Nec aliter prouenīunt in glandines atqꝫ caſtanee:quibus eſt pro ſemine fructus ipſe. Caſtaneam inſeruit Cornelius eques romanus ſuo metipſo ſurculo in agro neapolitano. B

¶ Hec inter laudatos ab eo nōmen accepit. Poſtmodum heres eiuſdeꝫ libertus corellianaꝫ inſeruit. Hec eſt inter illas differentia ꝙ illa copioſior:hec corelliana melior tēpus vero ſtatutum caſtanee ac pinee ferendi eſt ſeptimo kalendas Marcij. C

¶ Caſtanea pedamentis omnibus prefertur facilitate tractatus perdurandi pernicatia regerminatione cedua. Salice quoqꝫ letior fuerit facile ſolum:nec tñ arenoſum : maximeqꝫ ſabulum humidum aut carbunculuꝫ vel coſi etiam farinaꝫ qualibet opaco ſeptētrionaliqꝫ ⁊ prefigido ſitu:vel etiam decliui. D

¶ Recuſat eadem gallina rubricaꝫ cretam: omnemqꝫ terre fecunditatem qua ſeri nuces diximus:ſed nõ prouenit : niſi maximis : nec niſi quiuis aceruatim ſatis : perfringi ſoluꝫ debet ſupra ex menſe nouēbri in februariuꝫ: quo ſolute ſponte ex arbore cadūt atqꝫ ſubnaſcūtur. Interualla pedalia ſint vndiqꝫ ſulco. Ex hoc ſeminario transferuntur in aliud:bipedali iteruallo plus biennio. Sunt ⁊ propagines nulli quidem faciliores. Nudata ſiquidam tota radice in ſulco proſternitur:⁊ tūc ex acumine ſupra terrā relicto alia quoqꝫ ab radice renaſcitur:ſed trāſlata neſcit hoſpitari: pauetqꝫ nouitatē biennio fere poſtea proſilit. E

Capitulum.cvi.

Celidonia

Elidonia. Yſi. in li. Ethymologiaꝝ.
c Celidonia dr̄. vel eo ꝙ aduentu yrū-
dinuʒ erūpere videaꝛ̄. Vel eo ꝙ pullis
yrundinū ſi occuli auferantur matres coꝝ il-
lis ex hac herba mederi dicanꝛ̄. ¶ Pli. xxv.
Animalia herbas inuenerunt in ꝑmiſqȝ ce-
lidoniā. Hac enim yrundines oculis pulloꝝ
in nido viſuʒ reſtituunt: vt quidaʒ etiā volūt
erutis oculis. Eius genera duo ſunt: maior
fructicoſa caule folio paſtinace erratice: ipſa
amplior e: duorū cubitoꝝ altitudine flos albi
cans: flos luteus. Minora folia ſunt hedere
rotūdiora minus candida. Succus croci mor
dax: ſemen papaueris: florent yrundinum ad
uentu: marceſcunt diſceſſu: florentibus illis
ſuccus exprimitur ⁊ in vaſe ereo cum addito
melle leniter cinere ferueti decoquiꝛ̄. ¶ Pla
tea. Celidonia eſt cali. ⁊ ſic. in. iij. gra. cuius
duplex eſt modus: videlʒ indica: que maioris
eſt efficacie. Et cōmunis: que in noſtris regio
nibus inuenituꝛ̄: ⁊ eſt minoris efficacie. Vna
tamen poteſt poni pro altera. Indica citrinā
radicem habet. Et in receptione non herba
ſed radix poni debet: que per annos tres in ef
ficacia multa ſeruari valet. Ex qualitate ſua
virtutem habet diſſoluendi ⁊ attrahendi ⁊
conſumendi. ¶ Dyaſcori. Celidonia maior
virgā habet vnius cubiti longam: ⁊ amplius
teneraʒ ac tenuem. Que in gyro habet folia
plura botracio ſimilia ſed molliora ⁊ ſub albi
diora: florem auroſum profert: ſuccum cro-
ceuʒ habens: virtus eius eſt viſcida mordens
⁊ amara non boni odoris. Radix deſurſuʒ eſt
vna deſubtus plures.

Operationes.

¶ Platea. Celidonia contra dolorem den- A
tium in frigida cauſa valet radix hec aliquā
tulum trita: valet ⁊ ad caput purganduʒ. Et
vuam ex frigidis humoribus repletam.
¶ Contra colicam paſſioneʒ herba trita ⁊ in B
vino decocta ſupponitur.
¶ Et ad cancrum oris aut neruorum puluis C
radicis cum puluere roſarum conficitur: ⁊ cū
aceto decoquitur.
¶ Ad fiſtulam eius puluis cuʒ capitello con D
ficitur ⁊ ori fiſtule cum melle immittitur.
¶ Gal. viij. ſimpli. farma. capi. de celidonia E
abſterſiue fortiſſime ⁊ calide virtutis: quimo
⁊ ſuccus eius ad augmentationem viſus eſt
vtilis: in quibus cernitur groſſum quid ſm
pupillam ⁊ dyaforare indigent. Vſi vero fue
runt quidam radice: ⁊ ad eos qui obſtructio-
nem epatis ⁊ ytericiam patiuntur in vino al
bo dentes bibere. Similiter autem maſtica-
ta vtilis eſt in doloribus dentium. Paruum
vero celidonium acrum exiſtens magna vlce
ra citiſſime cuti cathaplaſmatum ⁊ vngues
leproſos eijcit: expurgat vero ſuccus eius per
nares ſufficienter acris exiſtens.
¶ Dyaſcorides capitulo de celidonia. Suc- F
cus celidonie maioris melle addita in certa-
mine coctus ſuper carbones oculorum ma-
culas detergit. Folia ⁊ radix ⁊ virga in vm-
bra eſtate ſiccantur: ⁊ ſicut crocus compo-
nuntur. Radix eius aniſo mixta ⁊ vino albo
bibita ytericis opitulantur. Folia eius cū vi
no ⁊ cathaplaſmata adhibita maculas deter
gunt: maſticata dolorem dentium prohibet.
¶ Celidonie minoris virtus eſt viſcida: vul- G
nerat cutim: ſcabiem detrahit: vngues lepro
ſos excludit: ſuccus eius radicis melle addi-
to naribus infuſus caput purgat. Eadem di
cit Sera. capitulo proprio auctoritate Dya
ſcoridis: licet per alia verba.
¶ Additio. Raſis lib. vlti. conti. auctori. H
Gal. Succus ipſius impoſitus naribus per
nares euacuat ſuperfluitateʒ cerebri: quia eſt
calida valde.

Capitulum. cviij.

Edrus Dyaſ.ca.cedrus. Cedrus ar
c boꝛ ē vñ pix cedria fit:cuius ſemīa ſūt
pua atqꝫ ſpinoſa : fructui iunipi ſilia
vl̄ mirte. Alia ē maioꝛ q̄ ab aliqb⁹ cedrus la-
ta appellaꝛ fructui cypreſſi ſimulās : ſꝫ minoꝛ
ē:q̄ tñ eſt vexabil̄ ſtō:atqꝫ feruētē gꝫ ꝟtutē;
de q̄ fit cedria. Eſt āt cedria ꝓbabilis ꝛ vtilis
q̄ ē ſpiſſa ꝛ limpida ꝛ ī odoꝛe fortiſſima:ī q̄ cū
digitū intinxeris pinguedīe ſua rari⁹ defluit.
Itē ſerpin.i.cedrus ē arboꝛ cui⁹ gūmi ē gū-
mi cedri : ꝛ ab iſta arboꝛe emanat pix cedria
vl̄ cedria:ꝛ ē pix liqda q̄ arabice vocaꝛ hictā,
ꝛ ē gen⁹ abietis. Pli.ca.ð cedro. Eſt inqꝛ
cedr⁹ maioꝛ ꝛ minoꝛ. Minoꝛis duo ſūt gña.
.ſ.licea ꝛ fenicea. Differūt:folia nāqꝫ ðroga
tū hñt ſpinoſuꝫ oxicedros vocaꝛ ramoſa ꝛ nī
toꝛe īfeſta:altera odoꝛē p̄ſtat:fructū ferūt mir
ti ī magnitudine dulcē ſapoꝛē hñtes. Et ma-
ioꝛis duo ſūt genera. Vnū qð floret ꝛ nō fert
fructū. Alið fructiferū nō floret:ꝛ ī eo añcedē
tē fructū occupat nou⁹:ſemē ei⁹ cyꝑſſo ſile:ſꝫ
qð cedrolētē vocāt ex hac reſina laudatiſſima
fit. Itē alibi īter arboꝛes qbus pix fit cedrus
groſſioꝛ quidā putāt ꝙ ſit iuniperus ſꝫ falſo,

Operationes.

A Dyaſ. Virt⁹ eſt ei ſiccatiua ꝛ recoꝛpatiua
qua pp nimietate coloꝛis ſui pellib⁹ inuncta
vrit ꝛ ſiccat:caligines oculoꝝ detergit:glau-
comata ꝛ cicatrices inuncta limpidat. Cū B
aceto miſſa ꝛ īfuſa ꝟmes auriū occidit:cū yſo
pi ſucco mixta ſonos auriū tollit. Si miſſa C
ī foꝛamīe dētiū vbi doloꝛ eos crepare fac:ꝛ ſi
diuin oꝛe retineꝛ doloꝛē dētiū amittit:ex hac
da coitū veniēs. Si ide veretrū vnxeris ge D
nitalia ſtringit ī tñ vt filios facere nō poſſis.
Squinātícoꝛū cās curat faucēſ.ſi vnxeris E
deintus tumoꝛes tollit. Et pediculos ꝛ len F
dines puncta necat:moꝛſib⁹ ſerpētū cū ſale ꝛ
dulcoꝛe bibita occurrit:pcuſſū leporis mariti
ni ad ſanitateꝫ pducit. Stomaticis vncta G
medetur : vulnera pulmonis optime curat.
Vermes ꝛ aſcarides clyſteri addita occi- H
dit. Multi ꝟo oleū ex cedria dū coquiꝛ deſu
per cū pēna colligūt ſic oleū picis:ꝛ ſcabiei ꝛ
pediculi aīaliuꝫ ꝓdeſt:vulnerib⁹ vtiliter adhi
beꝛ:huius fumus tñ ꝓdeſt quātū ꝛ picis du
re. Itē potui data in ciati quātitate vlcus I
fluidū pulmonis faciat:fit aūt oleū ex arboꝛe
vt de pice. Eſt aūt oleū nimiū leptomere: K
molles carnes abſqꝫ doloꝛe ꝯſeruans:durās
aūt longo tpe:ꝛ nigra coꝛpa deſiccat. La- L
chrymū vero arboꝛis eiuſdē viſcide ꝛ efficaci
ter ꝛ cū veſicatione refrigerat ꝛ ſtringit:nam
moꝛtuoꝛuꝫ recondita in arboꝛe eadem a tabe
defendit:vnde ꝛ moꝛtuoꝛum vita vocatur.

Capitulum

Capitulum.cviij.

c Ereſoliũ vulgo dr̃ quodã genus apij caliđ.i.iij.gra.ſic.i.ij.Dyaſ.Cereſolio vis ignea ẽ ⁊ acerrima. Ex herbario. Cereſoliũ naſcit̃ locis cultis in mẽſe februario: locis frigidis poſt ydus ſeritur cereſoliũ: qđ agrũ deſiderat lentũ: humidũ ſtercoratũ.

Operationes.

A ¶ Yſaac. In dietis ꝑticularib⁹ in ca.đ apio. Cereſoliũ potui datũ cũ mellicrate vrinam ⁊ mẽſtrua prouocat: laterũ ac dolorẽ renũ ⁊ ve
B ſice placat. ¶ Vẽtris ſolutionẽ de groſſa vẽ
C toſitate mitigat. ¶ Stomachi ventoſitatẽ ⁊ omniũ viſcerũ diſſoluit: ⁊ oppilationẽ apit.
D ¶ Dyaſ. Cereſoliuz cum melle addito medetur canceratis lateris dolorẽ hauſtuz ex vi
E no mitigare vr̃. ¶ Et aqua mulſa pituitatez reſoluit. Ex aceto lũbricos ⁊ tineas pinuit: vri
F naz ⁊ mẽſtrua ſpellit. ¶ Omnẽq; tumorẽ ſol
G uit. ¶ Macer. Eſt cereſolio vis acra ⁊ ignea valde. Appoſitũ cancris tritũ cũ melle medetur. Cuz vino bibitũ lateris ſedare dolorem. Sepe ſolet tritam ſi nectas deſuper herbaz. Cum mulſa bibitum pituite noxia ſoluit ⁊c̃.

Capitulum.cix.

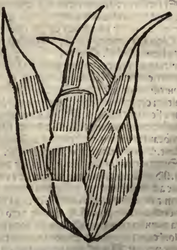
c Epe Dyaſ.ca. Bulbus.i.cepe. Eius ſpecies ſũt due. Vna eſt q̃ hz ruffũ bulbuz q bonus eſt ex terra pingui ⁊ collectus euſtomatic⁹ eſt. Alia eſt ſpẽs bulbi plus iſto euſtomatic⁹. Omnes.n. bulbi cali: ⁊ viſcidi ſunt. Pli.ca.cepe. Cepe virtutẽ hz inciſiuaz: ⁊ oblonga plus eſt ſtiptica ꝙ rotũda: ⁊ q̃ colorẽ rufuz habent ꝙ ille que albũ. Sicce ãt viſcidiores ſunt ꝙ virides: ⁊ crude. Et crude plus viſcide ꝙ cocte. Sera.li.aggre.ca. Baſal.i.cepe. Baſal longe exceptis ſunt acutiores ꝙ rotũde: ⁊ plus ſtiptice. Et ille que ſunt rubei coloris ſunt acutiores ꝙ albe: ⁊ ſicce ꝙ recentes: ⁊ crude ꝙ aſſate. Gal.vij.ſim.far.ca.de cepa. Cepe ex.iiij.gra.eſt calefactiuuz: ſubſtantia vero eius groſſarum partium eſt.

Operationes.

¶ Dyaſ. Bulbi comeſti erigũt linguã ⁊ fau A
ces exaſperãt: ſtomachuz inflant. ¶ Catha B
plaſmatib⁹ adhibiti laxationibus ⁊ dolorib⁹ iuncturaꝝ: ⁊ podagricis maximũ preſtãt effectũ. Corpori infixa euocãt: ſoli ⁊ melle adhibito id facere pñt. ¶ Tumores ydropicis bul C
bus impoſitus ſpargit. Caninis morſib⁹ ſubuenit. Addito melle ſtõi dolorem compeſcit.
¶ Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat D
Liuores ⁊ maculas tollit. Med.o oui addito ⁊ aceto ⁊ melle lentigines corpis emẽdat.
¶ Cõquaſſationibus auriũ ⁊ vnguiũ cũ po E
lenta bene adhibet̃. Coctus in cinere calido ⁊ polenta addita ⁊ capitibus minoruz piſciuz nigris cicatricibus reddunt colorez. ¶ Cocti F
⁊ comeſti dolorem lateris cõpeſcunt. Sed nõ multum comedendi ſunt: qꝛ neruis contrarij ſunt ⁊ ſiccatiue virtutis. ¶ Pli. Cepe come G
ſte inflationes preſtant: faſtidiũ tollunt: ſitim prouocant: ⁊ tollunt oris fetorem euſtomatice ſunt. Emorroidas impoſite prohibent.
¶ Succus eius imiſſus naribus caput pur H
gat. Morſibus caninis occurrit melle ⁊ ruta ⁊ ſale addito. Cum ſepo gallinatio auriuz dolorem ⁊ ſuperfluos ſonos compeſcit: ⁊ ad vlcerationes aurium prodeſt. ¶ Cauda vero fri I
cata alopitias emẽdat. Puluis ei⁹ comeſtus dolorẽ capitis remouet. Succus eius optime caput purgat. Narib⁹ attractus colericis cõtrarie flegmaticis vtiles ſunt. ¶ Gal. Cepe K
emorroidas aperit appoſita. Aut cũ aceto ibnita in ſole aluos abſtergit. Et fricata in alopitijs citius ꝙ altionũ ꝓuocat capillos. ¶ Si L
vo ſepauerit gs ſuccũ ei⁹ totũ quãtũ eſt reſiduuz ſufficiẽs eſt terreſtris ſubẽ. Ipſe ãt suc

eus aquoſe ⁊ aeree eſt caliditatis:ita ãt ⁊ ſuf-
fuſos ⁊ abliopinatos pre groſſitie humoꝝ iu-
M uat vnctus. ¶ Ex huiuſmodi autẽ cõplexio-
ne tota cepa inflatiua eſt comeſta:⁊ ꝓpea qua
cũqꝫ ſiccioꝛa ſunt cõplexione minus ventoſa.
N Hoc idẽ auc. Dyaſ.i ca. vi bulbus. ¶ Bul
bus comeſtiuus frigidioꝛ eſt bulbo vomitiuo
⁊ groſſi:necnõ viſcoſi humoris eſt generati-
uus. Nã difficile digeſtibilis eſt ⁊ inflatiuus
⁊ libidinoſis ſuperplaſmatus. Eo aũt ꝙ ama
ritudinis atqꝫ ſtipticitatis particeps eſt ab-
ſterſiuus ⁊ ſolidatiuus efficitur ⁊ ſiccatiuus.
O ¶ Oſtenſuꝫ eſt enim ꝙ amarus quidẽ ſapoꝛ
in abſterſiuis ſubſtantijs eſt : ſtipticitas vero
in ſolidatiuis:ſiccitas vero eſt in vtraqꝫ.
P ¶ Et idẽ in li. de cibis. Cepa calefacit corpꝰ
⁊ ſubtiliat i ipſo groſſos humores ⁊ ſcidit vi-
Q ſcoſos. ¶ Cruda ⁊ cocta pauciſſimũ dat cor-
poꝛi nutrimẽtũ:nocet colericis: ſꝫ his q fleg-
maticum humorẽ aut crudũ groſſum ⁊ viſco
ſum collectũ habuerit iõ ea talia eduloꝝ ſũt.
R ¶ Additio. Maſcoꝛoſtos dixit. Succus cepa
rum mixtus equaliter cũ thutia mitigat pru
ritum oculoꝛum.

Capituluꝫ.cx.

Ceterach. Dyaſ.ca. Aplenon.i. cete
rach. Aplenon folia habet ſcolopen-
drie venenoſe ſimilia. Naſcitur locis
ſaxoſis vel parietibus ex lapide fabricatis: fo
lia eiꝰ ſũt multa ex vna radice aſcendẽtia: di-
uiſa ſicut polipodiũ ſubtus ruſa ⁊ aſpera ⁊ ſu
per viridia. Eſt ꝟo ſine haſta:ſine floꝛe:⁊ ſine
ſemine. Gal.vi.ſim.far.ca. Aplenon. Subti
liũ partiũ qdẽ:nõ tñ calide ꝟtutis eſt herba.

Operationes.

¶ Dyaſ. Folia ceterach elixa cũ aceto ⁊ bibi A
ta.xxx. diebꝰ ſplenẽ ſiccant. Item folia ipſius
vino addito ⁊ cathaplaſma ſpoſita:ſpleni ſin
gulare ꝑſidiũ eſt. ¶ Yſopo folia cũ aplenõ fo B
lijs trita cũ leuiſſima vini bibitione ſplenẽ cõ
ſumunt. ¶ Stranguirijs ⁊ ſubglutionibus C
⁊ ycterícis prodeſt. Bibita calculos frangit.
¶ Dicit ꝙ folia cũ ſplene mule collo ſuſpẽſa D
mulierẽ generare non ſinit:ſane nocte ſuſpen
denda eſt:⁊ obſeruãdũ ne luceat luna aut de
die ſuſpende:⁊ ſi homo pro muliere eandem
foderit:⁊ aſſit alius qui dicat : inde fodite vt
illa non generet etiaꝫ hoc dicitur prodeſſe.
¶ Gal. Ceterach lapidem frangit ⁊ ſplenez E
ſubtiat vel attenuat.

Capitulum.cxi.

Heuri. Sera.lib. aggre.ca. Cheuri.
aucto. Dyaſcori. eſt planta nota ha-
bens diuerſitatẽ in ſpecie ſua ⁊ diuer-
ſitate floꝛum cognoſcitur. Nã quedã floꝛẽ al
buꝫ:q̃dã purpureũ:⁊ q̃dã citrinũ. Et q̃ hꝫ flo
rem citrinũ melioꝛ eſt ⁊ aptioꝛ i medicina. Sꝫ
quidam

quidā dicūt ꝙ cheiri ſunt flores ſilēs violarū
nō in die ſꝫ ī nocte redolētiū: quoꝝ odor ē vt
odor violaꝝ: ⁊ veꝝ dicunt. Et idē auc. Gal.
Eius floris ſubſa eſt ſubtilis aquoſa: ⁊ ꝓpē ſic
ca ex ea: ⁊ ſapor eius eſt amarus: ⁊ virtus eiꝰ
eſt q̄ calefacit ⁊ deſiccat abſtergit ⁊ ſubtiliat.

Operationes.

A ¶ Sera. Subtiliat maculas groſſas que ſūt
in oculis: ⁊ aqua decoctionis eiꝰ ꝓuocat mē
ſtrua ⁊ expellit ſecūdinā: ⁊ fetū mortuū qñ ſe
det in ea: ⁊ qñ bibit cū aq̄ aut alia re corrūpit
B fetum. ¶ Et curat apoſtemata matricis qñ
ſupponitur eis: ⁊ proprie antiqua dura. Vir
C tus ſeminis eius ē ſicut ipſius flos. ¶ Cōfert
fiſtulis qñ deſiccatur ⁊ pulueriʒatur ī eis: ⁊ cō
fert omni apoſtemati duro putrefacto: ⁊ ha-
bens colorem citrinum ad omnia eſt fortior.
D ¶ Cheiri flores ſunt ſimiles violis in odore:
quoꝝ alij ſunt albi: alij ſunt glauci in nocte
potiſſime redolentes: ⁊ eorū herba alio nomi-
E ne vocatˀ herba gallica vel flores cipri. ¶ Et
alij ſunt coloris purpurei: que herba a roma
nis vocatˀ cōſolida: ſꝫ incōgrue. Prime autē
due ſpēs ſcꝫ citrina ⁊ alba ſunt ſpecies viole
ſm̄ Dyaſcori. vt apparet in capitulo. Viola.

Capitulum. cxij.

Entaurea. Dyaſcori. Centaurea ſm̄
c trāſlationē noſtram. Centaurea ma-
ior quam multi narcam aut gentianā
dicunt ⁊c̄. ſed falſo: qm̄ in littera gentiana di
cit ꝙ ſuccus centauree efficit ſicut ſuccus gē
tiane. Ergo centaurea nō eſt gētiana: vt mul
ti dicunt. Similiter Dyaſcori. facit ſeinotuꝫ
capituluꝫ de centaurea a capitulo de gentia-
na: ergo non ſunt idem. Dicit aūt Dyaſco.
Centaurea abundat in Licia ⁊ Archadia.
folia habet ſilia nuci regali viridia: ⁊ ob lon-
ga ſicut cauliculi: ⁊ rotunda ⁊ ſerratim exte-
rius ſciſa ſicut tres digiti: ⁊ virgā ſimilē lap-
patio duorū vel triū cubitorū longā: radix ē
illi multas virgas habēs: in qbꝰ capita ſunt
ſilia miconio ⁊ longa cuꝫ flore purpuraſtro ⁊
rufo. Radix eſt groſſa ⁊ grauis ⁊ fortis acer-
rime ſucculenta: q ſuccus ſtipticꝰ ⁊ viſcidus ē
rubei coloris. Locis naſcitur pinguioribus ⁊
ſolanis cuius ſuccus exſiccatur ⁊ coquitˀ ſicut
gētiana. Centaurea minor quā multi linoliā
dicūt fortiter deſiccat abſqꝫ aliqua mordica-
tione. Nominatˀ etiaꝫ ab alijs elleboritis ſiue
amaratrū vel febrifugia. Naſcitˀ locis aquo
ſis: ypericon atqꝫ origano ſimilis: virgā ha
bēs per longā anguloſam florē purpureū: fo
lia minuta ⁊ oblōga ſicut ruta: ſemē ſicut tri
ticū: radix eſt ei oblōga ⁊ inutilis: guſtu ama-
ra. Gal. vij. ſimpli. far. ca. de centaurea. Ma
gne radix ſicut in guſtu qualitates cōtrarias
habet: ita vt in vtilitate operationis: ſed ſm̄
guſtum acris ſimul ⁊ ſtiptica apparet cū qua
dam breui dulcedine: ſm̄ operationes vero
acredo quedā caliditatis opera oſtendit. Cē-
tauree parue radix quidem omnifariam in
operatiua eſt. Rami Vſu eius ⁊ maxime fron-
des qui in eis ⁊ flores vtiliſſimi: dominatur
autem in eis amara qualitas: modica ſtiptici
tate participans: ⁊ propter hanc complexio-
nem fortiter multum eſt hoc farmacuꝫ abſqꝫ
mordicatione: quoniā autem omnia talia vti
lia ſunt multotiens dictum eſt. ¶ Serapion
libro aggre. capi. antorion: id eſt cantaurea:
auctoritate Dyaſco. Centaurea maior habꝫ
folia ſimilia nuci regali longa ⁊ viridia ſicut
folia caulium in ſummitate gradatim inciſa
habet virgā ſimilem virge acetoſe: cuius lon
gitudo eſt duoruꝫ aut trium brachiorum ha-
bens ramulos plures egredientes ab vna ra
dice: ſuper quos ſunt capitella ſimilia capiti-
bus papaueris nigri rotūda tendētia ad lon-
gitudineꝫ: ⁊ hꝫ florem cuius color eſt ſimilis
halb: ⁊ ſemē ſimile cartamo: inter florem eius

ꝛ flos eius eſt ſimilis lane: ꝛ habet radicē gra uem: cuius longitudo eſt duorū brachiorū. Et naſcit̃ in terris ſoli expoſitis in montibus arboroſis ꝛ in terra pingui. Minor ṽo cētaurea naſcit̃ in aquoſis locis ꝛ eſt ſimilis herbe ypericon aut pulegio montano: habet virgā vnius palme quadratā: florez rubeuz vergentem ad purpureitatē: ꝛ habet folia parua oblonga ſicut folia rute: ꝛ ſemē ſicut granū frumenti: ꝛ habet radicem paruā in qua nullū eſt iuuamentū: ꝛ in ſapor eius vincit amaritudo plus ꝙ aliud: ꝛ et eſt i eo ſtipticitas pauca ꝛ virt⁹ eius eſt que deſiccat ſine mordicatiōe. Pli. ca. ð cētaurea. Alia maior: alia minor: ſunt ambe cali. ꝛ ſic. cōplexionis in. ij. gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Centaurea maior vires habet cū aliqua exaſperatione relaxātes: vnde totū
B ventrē purgat. ¶ Radix autē eius eſt cādēs ſicut ignis mollis fragilis cum ſucco ſubruſo
C ꝛ acro cum magna amaritudine. ¶ Hec radix cōquaſſationib⁹ vtilis eſt pleureticis: ꝛ diſnoicis maxime prodeſt: tuſſim antiquā cōpeſcit: aſmaticis ꝛ emoptoicis ſingulare preſidium eſt: non febrientibus cū vino. ʒ. ij. de radice eius dat̃ febrientibus cū aqua tortionib⁹ ꝛ cauſis ſtericis ſimiliter data prodeſt.

D ¶ Menſtruis imperat: aborſum facit in modum collirij ſuppoſita: nā acredine ſua predictum facit: ꝛ fetum mortuū expellit: ꝛ viuum corrumpit ꝛ extrahit. In hoc autē ꝙ ſtiptica eſt plagas glutinat: ad reumata iuuat.

E ¶ Succus omnia facere illa nouit: maxime
F vulneribus cicatricem inducit. ¶ Paracoliſim facit: carnibus inciſis ꝛ in foco poſitis addita memorāt ꝙ carnē in ſe coagulare facit: licij modo exſiccāt ꝛ pro licio illam vendunt.

G ¶ Centaorea minor tūſa ꝛ impoſita viridis vulnera purgat: paracoleſim preſtat.

H ¶ Cicatrices vulneribus recentibus ꝛ veteri
I bus inducit. ¶ Elixatura eius bibita colerā ꝛ humores pigues deponit ſciaticis ano ſuppoſita ſanguinem prouocat ꝛ dolorem illius mitigat: ſuccus eius melle addito callginem oculis detergit: aborſum facit: neruis dolēti
K bus fomēto preſtat auxiliū. ¶ Gal. Cētaurea magna prouocat mēſtrua. Et eſt embriones mortuos euellēs ꝛ viuos corrūpens ꝛ educens: ſtipticitas vero ea que ſunt groſſe partis ꝛ terreſtris frigiditatis in glutinādo vulnera ꝛ iuuando eos qui ſpuunt ſanguinem.

¶ Additio. Centaurea maior valet ad aſma ꝛ tuſſim.

¶ Dantur autē ꝛ de ea. ʒ. ij. eis quidē qui febriūt cū aqua: eis qui ſunt ſine febre cū vino. L

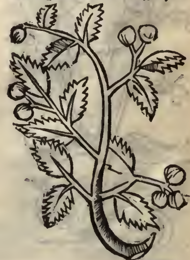
¶ Secūdū autē virtutē que ex oībus qualitatib⁹ inſeſſionibus ꝛ vulſionib⁹ ꝛ diſicis ꝛ antiq̄tatis cōfert tuſſionib⁹: nō. n. euacuare ſolū opꝫ in his qȯ eſt p̄ter naturā: ſꝫ ꝛ roborare ꝛ vigorare que expurgata ſūt ad eadē igit̃ vtilis eſt que acerrima: qñ nō ſola nec ſincera exiſtat ſꝫ vl̃ dulcedini alicui pmiſcet̃ vel nō oīno amaritudini. Fortitudinē vero ꝛ violētiā nō habebit pmixta ei aliqua ſubſtātia eucrata: talis enim eſt que dulcis. Ad cōfortādā autē ꝛ congregandam ſtipticitas eſt neceſſaria. M

¶ Ex centaurea igit̃ minori magna vulnera conglutinantur cū cathaplaſmatur ipſa herba adhuc recenti: ꝛ etiā difficile conglutinabilia vlcera ꝯſolidat eo modo vtentibus: exicat autem cū conglutinatiuis ꝛ ſiccatiuis permiſcetur virtutibus queciīqꝫ enim ꝛ fiſtulas curare nate ſunt ꝛ duricies antiquas mollificat: ꝛ mala morigerata vlcera ſanat. N

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo: proprio de centaurea maiori ꝛ minori: eodem dicit auctoritate Dyaſcori. ꝛ Gal. que ħ dicta ſunt licet per alia verba. O

¶ Additio. Filius meſue. Medicamē ꝯ tremorē ꝛ paliſim. ℞. centauree mi. au̾. i. caſtorei: piretri: añ. ʒ. ſ. cordumeni. ʒ. i. ꝛ totū eſt doſis vna: ſed detur in potū cū. ℥. i. ſucci roſ. P

Capitulum. cxiij.

Ceraſum

c Eraſū eſt fruct⁹:ceraſus ē arbor.Et ē
fruct⁹ q arabice vocaſ ceraſie: grece ⁊
latine ceraſar.⁊ aliq vocāt ea grana re
gū. Sera. li.ag.ca.ceraſie.i.ceraſa.Et dīt ꝙ
ſint grana magna ſiſia prunis⁊ ſūt ſ oriēte ⁊ ē
granū regū.Et ē illō qō ē apud nos.Et auc.
Gal.Sūt ex eis dulcia pōtica ⁊ acetoſa ſicē in
ueniunſ malagranata ⁊ poma.Et ipſoꝝ dul
ciū ceraſoꝝ q̄cūq3 nedū maturata ſūt:q̄dā q̄
da3 ſufficiēter pōtica ſūt:q̄dā autē acida ſiſia
ſūt moris:ſ3 ſ moris qdē nō maturis acida q̄li
tas dñatur pontica in ceraſis vero non ſemp.

Operationes.

A ¶ Sera.Dulcia deſcendūt a ſtō cito:⁊ iuua
mētū qō inferūt ſtō paucū eſt:⁊ pontica faciūt
B ʒriū eius.¶ Acetoſa ꝟo deſiccāt flegmata ⁊
ſupfluitates ſtōi plus ꝙ̄ pontica:⁊ cauſa hu
ius eſt:q² in eis eſt res incidens:⁊ cōferunt ſto
macho flegmatico ⁊ pleno ſuperfluitatibus.
C ¶ In arborib⁹ ꝟo gūmi eſt cōis:virt⁹ oīb⁹ vi
ſcoſis ⁊ ſ mordacibus farmacijs ppea in ea eſt
ꝟtus medicinaꝝ ſuiſcātiū ſine mordicatiōe:⁊
iō ꝯferūt aſpitationi pulmonis:⁊ ē in eo virt⁹
ſubtilitatis:⁊ ideo cōferunt lapidi qñ bibunſ.
D ¶ Dyaſ.ca.de ceraſis.Ceraſū viride pomu3
vētrē humectat ⁊ ꝓuocat:aridū ſiccat ⁊ deti
net ſtō viride ʒriū.Siccū(inquā)vtile accipi
tur.Hoc qdā eſtimāt vrinā mouere a nō pau
cis autorib⁹ tradiſ:ſi mane recētia cū ſuis nu
cleis deuorata ſūt aluū tā copioſe fluere vt ex
eadē cā etiā morbo pedes ſplicati liberentur:
fit ex eis dyaceraſton:qō omnibus eſt notum.
E ¶ Gal. Placet nō vnā ſ oīb⁹ ceraſeis pomis
eſſe virtutē.Nā in qbuſdā auſterus ſapor:⁊ ſ
qbuſdā calidus:⁊ in qbuſdā dulcis apparet:⁊
vult auſtera ad hoc valere ꝙ vētrē reſtrigāt:
ſtōm vero confirment.Acida indicat flegma
te abundantibus ſtomachis optima:na3 ma
gis ſiccant ⁊ groſſitudinem denſioris humo
ris incidunt:dulcia ſtomacho aduerſa pronū
ciant:citius tamen per inteſtina defluere.
F ¶ Gūmi qō truncus illacrimat : exaſperitas
arterias optime lenit:ſi in vino veteri detur ſ
ſolutione reſolutū ſimili modo datum : faſti
dium ſtomachi nauſeantis auertit.
G ¶ Et de facie feditatem palloris excludit cū
mero hauſtū calculos quibus etia3 veſice can
nalis obſtruitur in arene puluerem ſoluit.
H ¶ Additio.Dixit Dyaſ. Gūmi ceraſi mix
tu3 cū vino limphato ſanat tuſſim diuturnā:
⁊ bonū colorē pſtat:acuit viſum:ſuſcitat ap
petitum cibi:⁊ ſi bibitur cum vino tantu3 cō
fert laboranti lapide.

Capitulum.cxiiij.

c Retanus.Dyaſco.ca.Cretanus fru
tex eſt herbe duos ramos habentis in
vni⁹ cubiti longitudine:⁊ naſciſ locis
ſaxoſis ⁊ maritimis cū folijs albis ⁊ pinguib⁹
ſilib⁹ andragne latiorib⁹ ⁊ oblongis:florē h3
albū ⁊ ſemen libanotido ſilē magis rotūdū ⁊
odoratū:⁊ qō deſiccaſ vt triticum. Radices
tres aut quattuor h3 digiti groſſitudine odo
ris ſuauiſſimi plenū.Gal.vij.ſim.far. cap.de
cretano.Cretanū ſalſu3 quodāmodo ⁊ cū gu
ſtaſ ſimul cū breui qualitate quo circa eſt vir
tus eius abſterſiua eſt ſimul ⁊ exſiccatiua:de
bilior aūt eſt ſm vtraſq3 amari longitudine.

Operationes.

¶ Dyaſcori.Folia ⁊ ſemen eius ⁊ radices co A
cte cū vino ⁊ bibite vrinā prouocāt:yctericis
medicantur:mēſtruis imperāt : crude ⁊ elixe
comedi poſſunt:⁊ in ſale cōpoſite manducan
tur:folia eius in guſtu ſatis acida ſunt.
¶ Paulus ca.ō cretano.Cretanus calida ē B
⁊ ſicca in tertio gradu.Herba eſt que ſ locis
maritimis reperitur:virtutē habet valde diu
reticam ex ſubſtili ſubſtantia.
¶ Contra diſſuriā ſtranguiriā ⁊ vicium lapi C
dis ⁊ yliacam paſſione3 : herba ipſa in multa
quātitate bulliat in aqua ſalſa vino ⁊ oleo:⁊ ſ
ea ſedeat patiens vſq3 ad vmbilicum.
¶ Item ꝯ yliaca3 paſſionē:ponaſ in cliſteri. D

Capitulum.cxv.

C Icuta. Sera, lib. aggre. ca. ſuccaram
vel coniſa auc. Dyaſ. Eſt planta ha-
bens ſtipitē ɔcauū ī quo ſūt multi no-
doſi: ſicē nodi feniculi: ⁊ ē multū maior fenicu
lo: ⁊ hꝫ folia ſiīa folijs ferule habētia grauē
odorē: ⁊ ſup ſtipitē ei⁹ eſt corona in q̄ flores al
bi: ⁊ eſt ſemē ſilē ſemini aniſi: niſi qꝛ eſt albi⁹:
⁊ hꝫ radicē nō multū infixā terre: q̄ eſt frigi-
da valde: hec radix occidit ſua frigiditate.
Pau. ca. de cicuta: eſt plāta cuius ſemē frigi
ditate ſua eſt interimēs: ſꝫ vino puro ⁊ calido
eius nocumento ſubuenit. Gal. viij. ſim. far.
ca. conium. i. cicuta: quoniā ſumme eſt infri-
gidatiue virtutis omnes ſciunt.

Operationes.

A ¶ Sera. Corona huius plāte accipit cū toto
ſemine anteꝙ deſiccet: ⁊ terit ⁊ exprimit ſucc⁹
⁊ ſiccat ī ſole: ⁊ adminiſtrat in collirijs q̄ ſūt
ad ſedādos dolores oculorū: ⁊ eſt optimū ī h.
B ¶ Et quando fit emplaſtrū cum eo ſedat ca
liditatem ⁊ heriſipilam ⁊ formicam.
C ¶ Et qn̄ teritur hec planta cū ſuo ſemie aut
cū folijs ⁊ fit emplaſtrū cū ea: ſuper teſticulos
abſcindit pollutionē ⁊ gomorreā: ⁊ ſi fiat em
plaſtrum cū ea ſup virgaꝫ ꝓhibet erectionē.
D ¶ Et quādo emplaſtrat cū ea mamille mu
lierū prohibet ab eis lac. Et quādo ponitur
ſuper teſticulos puerorum non ſinit eos augeri.
E ¶ Et qn̄ ponit ſup mamillas puellarum ſi ꝓimit
tit eas magnificari: melior āt ex hac plāta eſt
illa q̄ naſcit in crete inſula: in chia ⁊ in atica.
¶ Pli. coniza. i. cicuta que oībus nota eſt. F
Cuius folia viperas ⁊ ſerpentes effugant: ⁊
eſt frigida frigiditate mortali. ¶ Platea. G
Cicuta nō vtimur interioribus: qꝛ venenoſa
eſt ⁊ in ſubſtātia ⁊ in qualitatibus. Intātū. n.
diſſoluit: ꝙ ſpūs inaniuntur: ⁊ ex hoc mēbra
mortificantur. Virtutē hꝫ potiſſimaꝫ ſm ra
dicem: ſcdo ſm folia: minorem ſm ſemē. Vn̄
ſemen eius qn̄qꝫ ponūt ī medicinis: ⁊ ex ea vn
guentū potiſſimū fit ꝯ artericā ⁊ podagraꝫ.
¶ Yſid. Cicuta vrinā ⁊ mēſtrua prouocat ⁊ H
augmentat. Lumbricos ⁊ aſcarides necat.
Sciaticos ⁊ arteticos de groſſo flegmate iu-
uat: ſi in ei⁹ apozimate lauet aut potet. Groſ
ſam inteſtinorū ventoſitatē diſſoluit. Colicā
paſſionē: ⁊ ylij dolorē curat: pectus ⁊ pulmo-
nem de viſcoſo ⁊ groſſo flegmate purgat.
¶ Plini. lib. xv. Cicuta venenuꝫ eſt publica I
quadaꝫ athenienſiū pena inuiſa: ad multa tū
vſus nō mittendi. Semē habet noxiuꝫ. Cau-
lis autē eſt viridis: ⁊ vrit plerūqꝫ ſicut in pla-
tanis: lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigri
cans. Altior ſepe binis cubitis. In cacumini
bus ramoſus: habet folia coriādri tenuiora
graui odoratu. Aniſo craſſius: radice ɔcaus
nullius vſus. Semini ⁊ folijs ineſt vis refri-
geratoria: que ſi enecat: incipiūt augeri ab ex
tremitatib⁹ corpis. Remediū auteꝫ eſt prius
ꝙ perueniat ad vitalia: natura vini ex calefa
ctoria ac in vino potata irremediabilis exiſti-
matur. Succus exprimit folijs atqꝫ florib⁹:
tunc enim maxime eſt tempeſtiuus ⁊ melior.
¶ Semine trito expreſſus ⁊ ſole denſatus in K
paſtillos: necat ſanguinē ſpiſſādo: hec altera
vis. Ideoqꝫ ſic necatorum in corporib⁹ apparēt
macule. ¶ Ad diſſoluēda medicamēta vtunt L
illo ꝓ aqua ⁊ ad refrigerandū ſtōm fit ex eo
malagina: valet ad cohibendas epyforas eſti
uas: oculorumqꝫ dolores ſedandos circumli
tum. Miſcetur collirijs. ¶ Et alios omnes M
cohibet reumatiſmos. Folia quoqꝫ tumoreꝫ
omnem: hac dolorem ⁊ epiforam ſedant.
¶ Additio. Dixit filius meſue. Semen cicu
te eſt de medicinis iuuantibus morbos melā
colicos.
¶ Additio cicuta mixta cum melle vino fel-
le gallinaceo croco ⁊ ſucco feniculi confert
ſm Dyaſco. debilitati oculorum.
¶ Additio. Raſis vlti. con ti. aucto. Ebme-
rag. Cicuta prouocat vomitum ⁊ inebriat ſi-
cut vinum.

¶ Capitulum.

Capitulum.cxvj.

Icorea. Pla. Cicorea que ꝛ.ſponſa
c ſolis:ꝛ ſolſequium ꝛ intuba dicitur:
frigi.ꝛ humi.eſt in.ij.gradu. Con
ſtanti.in libro graduum. Cicorea ſiue ſponſa ſolis frigi.eſt ꝛ ſicca in primo gra. Plini. lib.xx. Intubum erraticum apud nos quidã ꝛ ambugiam appellauere. In egypto vocãt cychorium. Idem in libro.xxi. Cycorium poſt vergilias naſcitur: florentqꝫ particule eius. Radix eſt eis lenta quã vtuntur ad vincula. Actor. Hec herba.ſ.que vulgo dicitur cycorium: ipſa ẽt alijs nominibus preter ſupradicta dĩ elytropiũ ꝛ dyoniſia. Unde de ipſa quoqꝫ dicet̃ iferius in.c. Elytropiũ de e.

Operationes.

A Pla.in ca.cycorea. Herba ipſa comeſta valet cõtra venenũ. Succus eius valet ad oppilationem ſplenis ꝛ epatis ex calida cauſa: ꝛ cõtra calefactionẽ eiuſdẽ. Hec herba viridis eſt ꝛ multe efficacie: ſicca ℣o nullius vel pue.

B Cocta ꝛ comeſta valet oppilationi ſplenis ꝛ epatis:ꝛ contra calefactionem epatis. Succus epati ſuperponitur vel cathaplaſmatur.

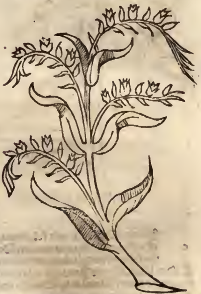
C Et qꝛ virtutem habet reſtringendi venenum animalia quedam a venenoſis animalibus leſa: huius herbe tactu ſanantur.

Conſtan. libro vt ſupra: confortat ſtomachum ꝛ valet cõtra ſcorpiones: aliorumqꝫ reptilium morſum cum myrrha mixta: ꝛ mulieri ſuppoſita prouocat menſtrua. D

Plinius lib.xx.cap. Intubum. Id refrigerat in cibo ſumptum: ꝛ collectiones ſanat illitum. Succus decoctus ventrẽ ſoluit. Renibus ꝛ ſtomacho proficit. E

In aceto decoctũ vrine tormenta diſcutit. Itẽqꝫ morbũ regiũ cũ mulſo ſi ſine febre ſit reſecat ꝛ adiuuat. Mulier purgatiõib⁹ ĩ aq̃ decoctũ adeo pdeſt vt mortuos trahat ptus. F

Capitulum.cxvij.

Inoglossa. Yſid.in lib.ethymo. Ci
c noglossa eſt herba quã linguam ca
num vocant. A cinos qd̃ eſt canis: ꝛ
gloſſos qd̃ eſt lingua. Inde cinogloſſa.i. lingua canis. Et eſt herba ſimilis arnogloſſe: niſi qꝛ ſunt ei coſte apparentes in folijs eius: ſed ſunt leuia ſatis ꝛ eſt in eis borra apparẽs.

Operationes.

Medetũr vlceribus oris ꝛ alijs vlceribus fraudulẽtis fri.ꝛ ſic.complexionis: ꝛ curat alcolã: balneũ decoctiõis eius curat gomorreã. A

Pli.lib.xxv. Cinogloſſos caninaꝫ imitãs B

linguam topiarijs operibus eſt gratiſſima.
E ¶ Aiuntq; eam q tres tyrſos ſeminis emit-
tat. Eius radicem potatam ex aqua prodeſ-
ſe ad tertianas: que quattuor ad quartanas.
D ¶ Eſt ⁊ alia ſimilis ⁊ que lappas ferat minu-
tas cuius radix pota ex aqua ranis ⁊ ſerpenti
bus aduerſatur.

Capitulum.cxviij.

Citonia. Pyaſ. Citonia vel citomus
c eſt arbor malorum citomorum. Hu-
ius folia virtutez habent medicinalẽ.
¶ Pal.lib.ij. Menſe Januario tuberes in-
ſeruntur citonio. Idem lib.iij. Citonijs ſerẽ-
dis pleriq; tempora diuerſa: dixerunt tamẽ
mibi vſu compertuz eſt. In ytalia circa vrbẽ
menſe Februario vel inchoante Marcio plã
tas citomorum radicatas in paſtinato ſolo te
nuiſſe: adeo velociter vt ſepe ſequenti ãno (vt
frugi) gauderent. Idem menſe Februario ci
tonia inſeruntur melius in trunco q̃ in corti-
ce. Recipiunt in ſe ſurculos prope omnis ge-
neris: punici ſorbi: oliuinq; malorum que me
liora producunt. Inſerantur autem nouelle
arbores quibus ſuccus in cortice eſt. Si ma-
ior eſt circa radicem melius inſeretur vbi cor-
tex ⁊ lignum beneficio ſoli adherentis hume
ſcit. ¶ Gal.ij.li.de cibis. Mala ipſa nõ ſunt
habentia vnam naturam: quod eſt: q; quedã
ex eis ſunt dulcia: quedaz pontica: ⁊ quedam
ſtiptica: ⁊ quedam acetoſa: ⁊ quedã inſipida.
Et in dulcibus eſt ſubſtãtia aquoſa tẽperata.
Ex pontica vincit in eis frigidum terreum.
Sed in ſtipticis hec eſt eadem ſubſtantia cuz
aquoſa ſubſtantia dulci. In acetoſis autẽ eſt
ſubſtantia frigida: ⁊ virtus ponticoꝝ ⁊ ſtipti-
corum ⁊ acetoſorruz eſt virtus que incarnat ⁊
que ↄglutinat vulnera. Et prohibet illud qđ
currit ad ẽpata in principio coruz: ⁊ fortificat
os ſtomachi ⁊ ſtõm laxũ ⁊ fluxuz: maxime ve-
ro que ſunt ſtipticiora ex eis ⁊ acetoſiora. Sz
illud qđ vincit ſuper naturam inſipidoruz eſt
aqua. Et cõplexionem coꝝ eſt humidior ⁊ fri
gidior: ⁊ ipſa adminiſtranẽ in medicinis apo-
ſtematum in principio coꝝ ⁊ in augmento: ⁊
vniuerſaliter in malis eſt humiditas multa:
⁊ ſuperfluitas frigida: ⁊ ideo deſtruiẽ ſuccus
coꝝ ⁊ areſcit. Seruantur tñ qñ coquũtur cuz
melle: ⁊ fit inde rob. Et ſeruãtur eodẽ modo
citonia ipſa cum melle ſicut ⁊ ſucci coꝝ. Cito
nia maiora vocantur ſaturninia: ⁊ ſunt maio
ris iuuamẽti q̃ alia. Rememorãs ergo illoꝝ
quecũq; poma ſtipticãt ſcias frigidũ ⁊ terre-
ſtrem chimũ habere: quecũq; aũt acetoſa vi-
dentur frigidũ quidem: ſed ſubtilius partiũ:
medie vero cõplexionis eſſe que dulcia ad cali
dius declinare videnẽ: ſicut que pfecte apoya
.i. ſine qualitate ⁊ valde aquoſa ad frigidius
inclinata. Utaris ergo ipſis ſm predominan
tium humoꝝ virtutes. Auſteris autẽ pomis
quidem qñ propter humiditatem multam a
tonus: ideſt ſine vigore venter extiterit: pon-
ticis autẽ qñ ſufficienter excreuerit huiuſmo-
di. Acetoſis vero qñ eſtimaueris in ipſo groſ
ſum humorẽ collectuz eſſe non valde aliquid
frigidum tanq̃ frigidius quidẽ non acetoſis:
ſed trimeis indiget. Siccant aũt ambo groſ-
ſitiem humoruz acetoſa ⁊ drimea. Differunt
autez hec in hoc: q hec quidẽ cum infrigida-
tione: illa vero cuz caliditate operantur: palã
autem ex iam dictis ſepe q ſtiptica quidez ſu
perfluos receſſus reſtringunt: acetoſa humo-
rem quidem groſſum inuenientia in vẽtre di
uidunt hunc: ſubducuntq; ſtercus: ⁊ propter
hoc humectant egeſtiones: purum autem in-
uenientia ventrem reſtringũt ipſum magis.

Operationes.

¶ Aui.lib.ij.cap.de citonijs. Qñ abluitur ci A
nis ⁊ foliorũ eius ſunt ſicut tutbia: ⁊ rob po-
morum eius areſcit pp illud qđ eſt in ipſo de
humiditate

humiditate aquea frigida: ⁊ aſſatum eſt me-
lius ⁊ magis cõferens: ⁊ eius quidẽ aſſatio fit
qñcunqꝫ cauatur: ⁊ eijciuntur grana eius: ⁊
ponif in ipſo mel ⁊ linif luto eius corpus: ⁊ po
ſtea ponitur in cinere. fri. eſt in. j. ⁊ in fine: ⁊ ſic
ca in principio ſecundi. Et eſt ſtipticũ cõforta
tiuum fortiter: ⁊ flos eius eſt ſtipticior. Et ſi-
militer oleum ipſius ⁊ dulce: eſt minus ſtipti-
cum: ⁊ ſemẽ eius eſt lenitiuũ ſine ſtipticitate.
B ¶ Et prohibet curſum ſuperfluitatũ ad viſce
ra: ⁊ retinet ſudorẽ: ⁊ oleũ eius ꝯfert ſciſſuris
frigoris ⁊ formice: ⁊ ẽ vtile vlcerib⁹ ſcabioſis.
Et multitudo eius generat dolorez neruoꝝ:
⁊ aſſata ponĩ ſuper apoſtemata oculi calida.
C ¶ Et eius ſuccus confert dilatationi anheli-
tus ⁊ aſmati: ⁊ prohibet ſputum ſanguinis: ⁊
ſemen eius confert aſperitati gutturris: ⁊ le-
nit cannam pulmonis: ⁊ muſcillago eius ẽt
humectat ipſam cannam.
D ¶ Et confert vomitui ⁊ ebrietati: ⁊ ſedat ſi-
tim: ⁊ ꝯfortat ſtõm recipientẽ ſuperfluitates.
E ¶ Syrupus eius ⁊ ipſius infuſio: ⁊ quod de
eo elixatum eſt ex ipſo vtuntur multi in ſecũ-
da menſa ſuper vinum: ⁊ prohibet ebrietatẽ.
F ¶ Et fit ex eo ſyrupus confortans appetituꝫ
deiectum valde ⁊ mortuũ: ⁊ confortat ſtõm.
G ¶ Additio. Raſis. xj. conti. auc. Gal. Dixit
ꝙ oẽs paſſiones ſtõi preter paſſionẽ cum quaꝫ
erit caliditas aut ſiccitas vehemens curãtur
cuꝫ medicamine iſto. ℞. ſucci citonioꝝ rotul.
ij. aceti fortiſſimi rotul. j. coquantur donec perue
niunt ad ſpiſſitudinem mellis: deinde. ℞. pi-
peris. ℥. j. ⁊ tertia zinziberis. ℥. ij. terantur ⁊
cum eo miſceantur: ⁊ reſeruato vtatur.
H ¶ Et prohibet vomitum flegmaticum: ⁊ eſt
prouocatiuum: ⁊ iam dictum eſt ꝙ illud eſt ꝑ
accidens. Et illud quod cum melle elixatum
eſt: eſt maxime prouocatiuum.
I ¶ Verũtamen quando ſoluit ventrem ⁊ nõ
ſtringit ⁊ generat colicam ⁊ dolorem ventris
pungitiuum ⁊ confert diſſurie: ⁊ retinet fluxũ
menſtruorum: ⁊ confert arſure vrine quãdo
diſtillatur ſuccus eius aut oleuꝫ ipſius in vir
ga: ⁊ confert oleum eius renibus ⁊ veſice.
K ¶ Et quãdo ſumitur poſt cibum ſoluit: adeo
ꝙ quando plurimum ex eo ſumitur extrahit
cibum ante digeſtionem: ⁊ criſterizatur deco
ctio eius ad eminentiam ani ⁊ matricis.
L ¶ Rabi Moyſes. Citonia a pregnantibus
comeſta generant filios hilares: ⁊ comeſtio
ipſorum aſſorum poſt cibuꝫ generat gaudiũ.
M ¶ Sera. lib. aggre. capi. Caſa aucto. Dyaſ.
Arbor citoniorum ⁊ malorum folia ſimiliter
⁊ flos ⁊ ſummitates ſunt ſtiptice: ⁊ proprie ar
boris citoniorũ: ⁊ fructus immaturus eſt ſti-
pticus.
¶ Mala autem illa que colliguntur in vere N
generant coleram citrinam: ⁊ inducunt inflã
mationem ⁊ nocet neruis ⁊ iuncturis ⁊ mem-
bris que ſunt de genere neruorum.
¶ Sed citonia ſunt bona: ⁊ ſi aſſantur ſunt O
meliora hñtibus fluxũ antiquũ: ⁊ vlcera inte-
ſtinoruꝫ ⁊ ſputũ ſanguis: ⁊ colliricã paſſionẽ.
¶ Et illa que dicuntur mellomella molliũt P
ventrem ⁊ expellunt lumbricos: ⁊ ſunt malo
ſtomacho ⁊ inflatiua ipſius.
¶ Sed illa que nominantur ĩ latino armica- Q
ca ſunt bona ſtõ ⁊ ſtrigũt vẽtrem: ⁊ prouocãt
vrinã: niſi q꞉ ſũt debilioris ꝟtutis ꝙ citonia:
⁊ iſta ſunt illa q̃ vocanĩ atyrotipa. Et ſilia ex
eis ſũt ſilia malis ĩ vere naſcẽtib⁹ ĩ ſtipticitate
¶ Et oportet ꝙ adminiſtrenĩ citonia in egri R
tudinibus in quibus oportet ſtipticare anteꝙ̃
ad maturationem perueniant.

Capitulum. cxix.

Cypreſſus. Yſido. Cipreſſus grece di
C citur eo ꝙ caput eius a rotunditate
in cacumẽ erigiĩ: vnde ⁊ conon vo-
catur: ideſt alta rotunditas. Hinc ⁊ fructus
eius conus dicitur: q꞉ rotunditas eius conuꝫ
imitatur. Huius lignum cedro pene proxi-
mam habet virtutem. Templorum quoqꝫ

trabibus aptū impenetrabili ſoliditate nūꝗ̄ oneri cedit. Antiqui ramos cipreſſi prope rogum conſtituere ſolebant: vt odoris ſui iocunditate cadauerum odorem dum vrerentur opprimerent. Hec arbor apud paganos mortuis conſecrata eſt: eo ꝙ in modum hominis exciſa nō pullulat. ¶ Ambroſius. Cipreſſus ⁊ pinus in alta ſe cacumina extulerunt: manetqȝ prerogatiua cipreſſis: vt nulli eas venti horrore ſuis diſpolient coronis. Hec arbor lacunaribus eſt vtilis: commendandiſqȝ faſtigijs. Unde in canticis dicit etiam. Lacunaria noſtra cipreſſina. ¶ Palladius lib. duodecimo. Cipreſſus ad fabrice materiam eſt egregia. ¶ Plinius lib. vigeſimotertio. In cboo inſula naſci creduntur cipreſſi: florem imbribus decuſſum terre alitu animante.

¶ Platearius. Cipreſſus eſt calida i primo gradu: ſicca in ſecundo. Huius arboris folia lignum ⁊ poma competunt vſui medicine. Sed poma ſtiptica ſunt ⁊ conſolidatiua. Lignum ⁊ folia diuretica ſunt. Galienus ſeptimo ſimplicium farma. capitulo de cipreſſo: ſm tranſlationem grecam. Cipreſſi germina ⁊ folia ⁊ bacce que iuuenes ⁊ molles magnorum vulnerum in corporibus duris ſunt conglutinatiue ex quibus manifeſtū eſt: quoniam ſiccatiue ſunt virtutis: non habētes apparentem acredinem ⁊ caliditatē ſicut ⁊ guſtus teſtatur. Apparet enī in ea modica quidem acredo: plurima autē amaritudo: ⁊ multo plurima eſt ponticitas que in tota planta tanta vero eſt acredo ⁊ caliditas quanta ducit quidem ponticitatem ad profundum.

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Saſſa: auctoritate Galieni. Quod ex cipreſſo adminiſtratur ſunt folia extremitates ⁊ nuces eius: ⁊ in ſapore eius eſt acuitas ⁊ punctio parua ⁊ amaritudo ſatis: ⁊ pūctio eſt fortior amaritudine: ſed de amaritudine ē acuitate ineſt quantitas tanta ꝙ facit eam penetrare ad profundū corporis ſine calefactione ⁊ mordicatione. Et virtus eius eſt que deſiccat in qua non eſt acuitas ⁊ mordicatio apparenter ⁊ quantitas ſue caliditatis eſt quantitas que eſt ſufficiens ad penetrandum. Et eſt calide ⁊ ſicce complexionis. ¶ Plinius capitu. de cipreſſo. Arbor eſt omnibus nota que a grecis nomen ſumpſit: eo ꝙ habet in ſummitatibus rotunda ſeminum capita que dicuntur galle cipreſſi.

Operationes.

¶ Dyaſcorides capitulo de cipreſſo. Eſt arbor omnibus nota corium ſemen ⁊ folia cum dulcore bibita cuȝ myrrha modica veſice reumatiſmum compeſcit. A

¶ Diſſurijs medetur: huius ſemen viride: vel pira eius bibita emoptoicis medentur. Diſſintericis ⁊ ciliacis maxime prodeſt: tuſſi ⁊ ortonoicis preſtolatur. Eius curatura tantum prodeſt quantum ſuple ſemen eius quod in aceto coctum id facere nocuit. B

¶ Cum puluere lupini admixtum enterocelicos ſiccat vt cathaplaſma appoſitum folia eius ſimilem habent virtutem. C

¶ Ramus eius cuȝ ſemine in domo poſitus: conopes vel zinzalas fugat. Hec folia vt cathaplaſmata adhibita recentia vulnera curant. D

¶ In aceto cocta ⁊ infuſa capillos inficiunt: polente trita ⁊ admixta ignem ſacruȝ compeſcunt: vulneribus medentur. E

¶ Carbunculis opitulātur: tumores oculorum deprimunt. Cerotis nobilibus miſcentur. Et confortant ſtomachum: ⁊ ſanguinem ſtringunt. F

¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de cipreſſo. Calide complexionis eſt in primo gradu: ſiccus in ſecundo. Et quidam dicunt ꝙ eſt frigidus valde: ⁊ quidaȝ iudicauerunt ꝙ eſt virtus eius cōpoſita: ⁊ caliditas eius ē ſm quantitatem que facit penetrare ſtipticitatem: ſtipticitas profundatur ⁊ peruenit ad membra. Folia ⁊ nux eius ſunt ſtiptica: ⁊ in ipſa eſt reſolutio ⁊ reſoluit humiditates. G

¶ Et nux quidem eius fortior eſt in omni re ꝙ̄ folia ipſius. Et in ipſa eſt vis faciēdi adherere ſanguinem: ita ꝙ remouet putredinem quando decoquitur cum aceto ⁊ lupinis: ⁊ linitur ſuper vngueȝ: ⁊ remouet eius veſtigia. H

¶ Et eius folia delent morfeaȝ: folia eius recentia ⁊ nux ipſius ꝯſolidat vulnera que ſunt in membris duris cū fuerit recenter collecta. I

¶ Et cōferunt formice ⁊ heriſipile: ⁊ proprie cum farina ordei. Nux ⁊ folia eius bona ſunt collo: cum ex eis fit emplaſtrum conferunt: ⁊ cum farina ordei ſuperpoſita heriſipile. K

¶ Et confortat neruos: ⁊ extinguit ramiceȝ more emplaſtri ſuperpoſita: ⁊ roborant mollificationem. L

¶ Et ſtringunt etiam quando teritur nux cipreſſi multum cuȝ ficubus. Et ponitur de eis licinium in narem: ⁊ ſanat carnem additam. M

¶ Et decoctio eius cum aceto ſedat doloreȝ dentium. Et datur ad bibendum nux eius N

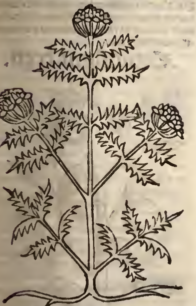
cum vino

cum vino ad ſputum ſanguinis: ꝛ ad difficul tatem anhelitus: ꝛ ad tuſſim antiquam: ꝛ ſimiliter eius decoctio.

O ℭEt bibuntur folia eius cum vino: ꝛ conferunt difficultati mingendi: ꝛ curſu ſuperfluitatum ad veſicam.

P ℭEt conferunt etiam vlceribus que ſunt in inteſtinis. Loco eius ponitur medietas ponderis eius de ſarcocolla rubea.

Capitulum. ccx.

c Iprus. Dyaſ. Cyprus eſt arbor hñs folia oliue ſimilia: ſ3 viridiora ꝛ paulo groſſiora. Semen nigrum: ꝛ flores album cum germine ꝛ odore bono. Gloſa ſuper cãtica. Ciprus ẽ arbor aromatica in egypto ſemine cãdido ꝛ odorifero: qui coquitur in oleo ꝛ exprimitur vnguentu3 regale: quod dicitur ciprus. ℭ Pli. in lib. xij. Ciprus eſt arbor in egypto zizifi folijs ſemine coriandri candido ꝛ odorato.

Operationes.

A ℭDyaſc. Huius folia maſticata tumorem oris compeſcit: q2 virtutis coherentis ſunt: ſed cetera eiuſdẽ arboris cathaplaſmata humores et tumores calidos tollunt. Maru3 ẽt elixatura fomento combuſtis medetur.

B ℭEadem quoq3 ſucco ſtrutij mixta ſi caput aſſidue fomentes capillos inficiet: flos eius cũ aceto cathaplaſmatibus adhibitus dolorem capitis ſoluit.

C ℭ Plinius. li. vt. ſ. Hec in oleo coquitur ꝛ poſtea preterit id quod cyperus dicit. Optimum eſt in canopica in ripis nyli nata. Secũdum aſcalone iudee. Tertium cypro inſula: odoris ſuauitate. Quidam hanc dicunt eſſe arborem que in ytalia liguſtrum vocetur. Etiam alcãnam appellant: vt ſupra de ea capitulo tredecimo Alcanna.

D ℭItem Pli. in lib. xxiij. Ex cypro fit oleu3: cuius natura calefacit neruos ꝛ emollit. Folia ſtomacho illinũtur: ꝛ vulue concitate ſuccus coru3 apponitur. Folia quoq3 cõmanducata recentia medẽtur vlceribus in capite manantibus: ꝛ oris collectionibus.

E ℭDecoctũ earũ ambuſtis ꝛ luxatis prodeſt. Rufant capillu3 tuſa adiecto ſtrucij mali ſucco. Flos capitis dolores ſedat cũ aceto illit⁹.

F ℭVlcera putreſcentia per ſe vel cum melle ſanat. Odor aũt floris olet: qui ſomnũ facit.

Capitulum. ccxj.

c Iperus. Dyaſ. ca. de Cipero. Ciperus ſiue vt alij criſceperon: folia h3 ſimilia porro: ſed oblõga ꝛ tenera: ꝛ

aſcendit de terra cubitu vno ⁊ ſemis: haſtam hſis angulosam ſimilē iunco: que haſta in capite ſemen generat. Radices ſub terra hȝ rotundas ⁊ oblōgas ſicut oliua nigra que multe ⁊ ꝯiũcte naſcunt̃: coloꝛe nigro ⁊ odoꝛe ſuaui: guſtu ſubamaro. Naſcit̃ in locis aquoſis ⁊ in pꝛatis ⁊ ĩ palludibꝰ. In his radicibus ea nobilioꝛ eſt q̃ grauioꝛ ⁊ durioꝛ ⁊ groſſioꝛ fuerit: ⁊ non frāgibilioꝛ: ſed aſperioꝛ: ⁊ odoꝛe plenioꝛ viſcitudinem odoꝛis habens: talia ſigna hȝ Ciliensis aut Syriatica. Uires habet calefaciendi ⁊ deſiccandi abſqȝ moꝛdicatione.

¶ Sera. lib. aggre. caꝑ. Sabade: auctoꝛitas. Dyaſcoꝛidis. Sabade: ideſt ciperus: habet folia ſimilia folijs poꝛri: niſi qꝛ ſunt longioꝛa eis ⁊ ſubtilioꝛa ⁊ durioꝛa: ⁊ habet ſtipitem lōgitudine vnius bꝛachij ⁊ plus: ſed non rectū: in eo eſt toꝛtuoſitas: ⁊ eſt quadrans ſimilis ſtipiti ſquinanti: ⁊ infra ſummitates ſunt folia parua: ⁊ ſemen ⁊ radix eius eſt ſimilis oliue: ⁊ quedam ex eis eſt longa: ⁊ quedam rotunda: ⁊ eſt nigra. Naſcitur in locis domeſticis ⁊ aquoſis. Et eſt alia ſpecies cipri ĩ India que eſt ſimilis zuccaro in ſapoꝛe ſuo: ⁊ quando naſcitur eius coloꝛ eſt ſicut coloꝛ croceus: ⁊ quādo fricatur ſuper cutem coꝛpoꝛis facit pilos ſtatim cadere. Melioꝛ autem ex cypero eſt ille qui eſt plenus granis ⁊ groſſus durus: difficile frangibilis: habens odoꝛem bonum cuȝ pauco acumine. Et quod adminiſtratur ex cipero eſt radix ipſius: ⁊ odoꝛ eius eſt bonus: ⁊ in ſapoꝛe eius eſt acuitas cum pauca ſtipticitate ⁊ calefacit ⁊ deſiccat ſine moꝛdicatione.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. auct. Aben meſuay: eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo: facit augmentum in ſenſu: ⁊ confoꝛtat ſtomachum.

B ¶ Et melioꝛat coloꝛem: ⁊ eſt bonus emoꝛroidibus: ⁊ efficit oꝛis odoꝛem bonum.

C ¶ Et qñ bibit̃ cū oleo lentiſci calefacit renes.

D ¶ Et confert frigiditati veſice ⁊ diſtillationi vrine: ⁊ addit in ſanguinē calefaciēdo ipſuȝ: quare timetur ne vtens fiat lepꝛoſus.

E ¶ Gal. vij. ſim. far. capitu. de cipero. Ciperi vtiles maxime ſunt radices calefaciētes ⁊ ſiccantes ſine moꝛdicatione.

F ¶ Unde vlcera que pꝛopter humiditatem multam ſunt difficile cicatrizabilia mirabiliter iuuat: habet autem quid ⁊ ſtipticum.

G ¶ Et pꝛopterea vlceribus que ĩ oꝛe ſunt idoneus: ac vero ⁊ inciſiuam quandam virtuteȝ habet. Attendendum enim eſt: qꝛ lapidē patientibus cōuenit: ⁊ mēſtrua ⁊ vrinas mouet.

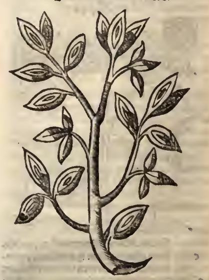
¶ Item Dyaſ. c. de cipero. Uires hȝ calefaciendi ⁊ deſiccandi abſqȝ moꝛdicatione. Si multū infuſa vlcera que difficile cicatrizātur mirabiliter curat. Habet ēt aliquid ſtipticuȝ in ſe ⁊ eſt diuretica. Et hȝ ꝯſumendi vim per quā lapides in renibus generatos cōminuit.

¶ Urinam ⁊ menſtrua pꝛouocat: addit̃ ⁊ malaginatibus calidis ⁊ confectionibus oleoꝝ. I

Dicitur ēt in India cyperuȝ naſci ſimile zuccaro: ⁊ cum maſticatur coloꝛē croceum facit.

¶ Et hoc ſi capillis traiectum fuerit cadunt K a copis mixtuȝ pꝛecantionibus medetur. Coctum ſeſſionibus facit. Auicen. de viribus dicit ꝙ confoꝛtat coꝛ.

Capitulum. cxxij.

Inamomū. Pli. li. xij. Cinamomū
C frutex eſt duoꝝ altitudine cubitoꝝ
amplissimus: palmiqȝ minimus quatuoꝛ digitoꝝ craſſitudinis ſtatim a terra ſex digitis furculoſus arido ſimilis cū viret non odoꝛatus: oꝛigani ſilio: ſiccitate gaudēs. Imbꝛe ſterilioꝛ: ſeu dire nature. Gignitur quidē in planis: ſed dēſiſſimis in vepꝛibus: rubiſqȝ difficilis collectū. Nō metitur: niſi deus permiſerit. Hec ante ſolis oꝛtū vel poſt occaſum metere licet. Sarmenta quondā ſacerdos haſta diuidebat: deoqȝ Ioui parteȝ reponebat. Reliquam vero partē mercatoꝛ in maſſas cōdit. Eſt ⁊

dit. Eſt ⁊ alia fama cum ſole diuidi trinaſqꝫ partes fieri: deinde ſorte germina diſcerni. Quodqꝫ ſoli ceſſerit relinqui: ac ſponte cõflagrare. ¶ Ex lib. de na. re. Cinamomi arbor aride ſimilis eſt cũ viret ⁊ floret ſiccitate gaudet. Itaqꝫ ſterilis imbre fit: fecundior autem in denſiſſimis vepribus fit ac puenit. ¶ Aui. Cinamomũ ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. Meliuſqꝫ eſt illud quod eſt boni odoris ⁊ acuti ſaporis ſine mordicatione coloris puri non cõmixti. Et vt ait Dyaſ. Melius eſt nigrũ ad igneitatem ⁊ rubedinẽ declinans. Planũ ramos hñs propinquos ſubtiles: in quo ſunt dulcedo ⁊ ſalſedo: ⁊ mordicatio pua: nec eſt valde frãgibile. Ex eius quidem bonitate eſt vt vincat omnẽ dolorem preter ſuũ ⁊ non ſentiatur cuꝫ eo. Eſt autem vltimuꝫ in ſubtiliatione: attractiuum: aperitiuum: rectificans omnẽ putrefactionem ⁊ virtutẽ corruptam. Oleũ eius calidum eſt ⁊ valde reſolutiuum: liquefactium. Plate. Cinamomum cali. eſt in. iij. ſic. in. ij. Eligendum eſt illud quod ſubtile eſt acutuꝫ: habens odorem dulcedini mixtum cum multa aromaticitate ⁊ ſubruſuꝫ. Quod aũt ſubalbidum eſt aut nigrũ abijciẽduꝫ: per. x. annos poteſt ſeruari. Dyaſ. ſm tranſlationem noſtram capi. de cinamomo. Cinamomi genera multa ſunt: ſed melior eſt omnibus que eſt ſimilis caſſie maſſolites: qui recẽs fuerit ⁊ niger colore: ⁊ qui miſſus in vino ſoluat ſe. virgulas habens teneras ⁊ lenes ⁊ nodis plenas ⁊ cum odore pleno veluti rute acer atqꝫ mordax guſtu in ſimilitudine naſturcij ſeminis cũ quadã ſalſedine ⁊ feruore ⁊ parua viſcatudie: cuius haſte cũ fregeris emittũt pulueres odore omnia vincentes: has haſtas cum a terra euulſeris: radices earũdem ſequuntur. Hec eſt probatio optimi cinamomi. Eſt etiam alterum genus cinamomi montanum tactu aſperius hoc groſſius eſt ⁊ ſubruſum colore. Tertium genus eſt ſimile caſſie maſelliotice ſubnigelluꝫ colore tactu lene ⁊ non multos hñs. Quartũ genus eſt colore albo: tactu molle: ſimile caſſie: in robore groſſum ⁊ fragile ⁊ radicibus maius. Quintũ genus eſt odore ſimile caſſie colore ſubruſſuꝫ ⁊ corio caſſie ſimile: haſtam in ſe hñs fortiorem cũ radicibus groſſioribus ſimilibus libanotido: ⁊ multas haſtas retinens ſimiles mirte ⁊ caſſie: ſed non tantũ odore plenũ. Eligendum eſt autẽ cinamomũ primi generis colore ſubnigruꝫ ſcabioſum: ⁊ ſemen hñs ſimile piperi ⁊ lene lignũ: cuius radix inutilis eſt. Sextuꝫ genus eſt cinamomi: qđ appellatur lotos ⁊ motos: ſed nec virtuteꝫ nec odorem hꝫ. Septimum genus eſt quod a grecis nominatur xilocinamomũ ideſt lignũ cinamomi: radicem hñs maiorem cuꝫ haſtis nodoſis ſimilibus cinamomo: ⁊ in odore non ſuaue: hoc dicũt aliq melius eſſe cinamomo.

Operationes.

¶ Sera. auc. Gal. Subſtãtia cinamomi eſt ſubtilis: ⁊ virtus eius eſt cali. in tertio: ⁊ nõ eſt aliqua medicina calida cuius deſiccatio eſt ſicut deſiccatio eius propter ſubtilitatẽ ſue ſubſtãtie. Sed illa ſpecies que dicitur keiſe eſt cinamomum quaſi debile. Et ſunt quidam nomina in cinamomum zor. A

¶ Et dixit Gal. in libro de cibis: ꝙ cinamomum aromatizat ſtomachum: ⁊ confert frigiditati eius: ⁊ frigiditati epatis. B

¶ Et facit euenire ſomnum: ⁊ aperit oppilationes ⁊ prouocat mẽſtrua: ⁊ abſtergit obſcuritatem viſus. C

¶ Et deſiccat humores qui ſunt in capite ⁊ in ſtomacho. Et de proprietate vſus eius eſt ꝙ vſus comeſtionis eſt conferens obſcuritati viſus que accidit ab humoribus. D

¶ Et idem auc. Dyaſ. Cinamomum ingreditur confectionem medicinarum odoriferarum bonarum: ⁊ eſt maximi iuuamenti: ⁊ teritur ⁊ conficitur cuꝫ vino bono: ⁊ fiunt inde trociſci: qui deſiccantur ⁊ reponuntur in vmbra: ⁊ ſic virtus eius diutius ſeruari poteſt. E

¶ Dyaſ. Virtus omni cinamomo eſt calida ⁊ diuretica ⁊ malactica ⁊ leptintica. F

¶ Et potatum cum aqua ſecundinas mulierum excludit: ⁊ menſtrua prouocat. Melius his rebus opitulatur ſi mirre fuerit mixtum. G

¶ Venenatis morſibus occurrit vel veneno potato: caligines oculoꝝ detergit cum melle tritũ: maculas vel lẽtigines de facie purgat. H

¶ Tuſſim ſedat: catarrum mitigat: ydropicis medetur. I

¶ Nefreticis vtiliter datur. Miſcetur etiaꝫ ꝯfectionibus occullarijs ⁊ in omnibus vtiliores inuenitur vires habens ⁊ guſtum acrem extenſa ſtringit. Et in antidotis precioſuꝫ eſt. K

¶ Gal. vij. ſim. far. cap. de cinamomo. Cinamomum ſumme eſt ſubtilium partium: non tamen ſumme calida: ſed in. iij. gradu: ⁊ deſiccatio eias eſt ſicut calefactio ipſius propter ſubtilitatem ſubſtantie ſue. Sed canella cinamomum eſt quaſi cinamomũ debile. Et quidam etiam caltion vocant cinamomum. Et quidã ſunt qui nominant cinmnomuꝫ azer. L

M ¶ Auicenna lib.ij.cap̄.de cinamomo.Cinamomum vltimū eſt in ſubtilitate:attractiuū:aperitiuum:rectificans omnem putrefactionem:⁊ omnem virtutem corruptam:⁊ omnē ſanioſitatem humoralem.

N ¶ Et idem in lib.de viribus cordis ait ꝙ confortat cor.

Capitulum.cxxiij.

Ciminum quoddam eſt quod dicitur ciminum carmenum:quoddaʒ quod dicitur ciminum regale:quoddaʒ qđ dicitur ciminum album: quoddam ciminuʒ ruſticorum:quoddam ciminum ethyopium:quoddam ciminum baſilicum:quoddam ciminum egyptium:quoddam ciminuʒ: dulce duoddam ciminum agreſte:quoddam quod dicitur ciminum platociminum. Ciminum carmenum: ideſt ſiſeleos. Ciminum album idem quod ſupra. Ciminum dulce idē quod ſupra. Ciminum ruſticorum idem quod ſupra ſimiliter. Ciminum ethyopiuʒ eſt quoddam ſemen ſimile ameos ⁊ eſt git:ſicut apparet infra in capitulo Git.de g. Ciminum baſilicum idem quod ſupra. Ciminum egyptiū eſt ciminum vſuale. Ciminū agreſte eſt illud quod per Dyaſcoridē multa in capitulo iſto deſcribitur. Platociminuʒ: ideſt ſiſeleos. Ciminum vſuale eſt ſemen herbe in multa quātitate naſcens preciſe vt preſens figura iſtius capituli oſtendit:virtutem habet diureticaʒ:⁊ ſubtiliandi fumoſitates. Eſt ca.⁊ ſic.in.iij.gra. Et quidaʒ dicunt ꝙ eſt ſicca in ſecundo. Gal.vij.ſim.far.cap̄.de Cimino. Cimini ſemine maxime vtitur ſicut ⁊ aniſi ⁊ leuiſtici ⁊ carui ⁊ petroſilini. Eſt autem calefactiue virtutis ſicut illorum ſingulum ⁊ diuretici ⁊ deſtructiue ventoſitatis: de.iij.gra. exiſtens calefacientium. Dyaſ.cap̄.de Cimino:ſm̄ trāſlationem noſtram. Ciminum quoddam eſt vſuale:quoddam egyptium:quoddaʒ oritur in alijs partibus:⁊ iſtud eſt ciminum noſtruʒ quod cōmuniter habemus in vſum ⁊ cuſtomaticuʒ eſt. Sed plus illo quod oritur in egypto quod ypobalſamum vocat. Unde tale ciminum vſuale in omnibus prouincijs inuenitur. Sed ciminum agreſte naſcitur in calcedonia ⁊ hyſpania:virgaʒ habet duabus palmis longaʒ:in qua folia naſcuntur quattuor aut quinqʒ:⁊ tenuiſſima ⁊ diuiſa ſicut gingidium:in qua virga ſunt capitella quinqʒ aut ſex rotunda ⁊ mollia:in quibus eſt ſemen qđ ſi guſtui applicaueris viſcidior eſt noſtro. Naſcitur locis humectis. Ciminum noſtrū vſuale habet virtutem ſeranticam ⁊ feruentem ⁊ miictualem ⁊ ſtipticam. Serapion libro aggrega.capi.camin.auctori. Dyaſc. Camin. ideſt ciminum noſtrum quod vocatur egyptium. Et eſt aliud ciminuʒ quod dicitur carmenuʒ. Et eſt aliud quod dicitur agreſte. Et eſt quoddaʒ ex eo boni ſaporis:eſt proprie carmenum:⁊ ipſius expoſitio eſt regale. Et poſt ipſum eſt babilonicum. Et idem auctoritate Galieni ex eo eſt domeſticum ⁊ agreſte. Domeſticum vero eſt quod magis adminiſtratur ⁊ maxime ſemen ſicut adminiſtrat̄ ſemen aniſi ⁊ leuiſtici ⁊ carui ⁊ apij montani:virtus eius eſt calida in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Ciminum noſtrum tortionibus ⁊ inflationibus in oleo coctum ⁊ ſuperpoſitum medetur: cathaplaſmatibus miſcetur:ortonoicis cū puſca neceſſarie datur morſibus venenatis cum vino opitulatur. A

¶ Tumorem teſtium admixta pollina fabe ⁊ vue paſſe ⁊ cerotis impoſitum medicatur aceto mixtum menſtrua abſtinet:⁊ ſanguinem nariuʒ profluentē ſic ſtringit:potui datū ſiue B

inunctum palloꝛem facit.

C Et quia calidiſſimum eſt doloꝛem veſice placat: ꝛ calculos iuuat.

D ¶Semē cimini agreſtis toꝛſiones ꝛ inflationes aque mixtum ſaluberrime curat. Cum aceto vero ſubglutientibus opitulatur. Venenis occurrit doloꝛem ſtomachi compeſcit.

E ¶Maſticatum ꝛ poſitū liuoꝛes detergit. Melle addito ꝛ vua paſſa omnia ſimiliter facere nouit. In hoc flos naſcitur niger veluti ſemen qui bibitus ſimilis eſt melantio. Moꝛſibus venenatis occurrit. Stranguirijs ꝛ doloꝛibus veſice preſtet effectum.

F Et coagulatum ſanguinem per vrinam mingi facit. Maxime ſingulare preſidium eſt ſi bibitum fuerit cum elixatura apij.

G ¶Auicen.lib.ij.capi.de ciminio. Ciminum ſcilicet noſtrum vel vſuale expellit ventoſitates ꝛ reſoluit: ꝛ in ipſo eſt inciſio ꝛ exiccatio: ꝛ in ipſo eſt ſtipticitas cū lauat̄ facies ex aqua ipſius clarificat eam: ꝛ ſimiliter eius acceptio ꝛ vſus ipſius cum mēſura eius nanqꝫ nimius vſus faciem citrinat.

H ¶Et adminiſtratue cū ceroto aut oleo ꝛ melle conſolidat vulnera pꝛopꝛie ſilueſtre. Cuius ſemen eſt ſimile ſemine lini: cum ex eo implentur vulnera.

I ¶Cum teritur ciminū cum aceto ꝛ fit odoramentum ex eo abſcindit fluxum ſanguinis narium: ꝛ ſimiliter cum ex eo intromittitur licinium in naribus.

K ¶Et quandoqꝫ maſticatur ꝛ miſcetur cum oleo ꝛ diſtillatur ſuper vngulam ꝛ ſuper coagulatum ſanguinem ſuper oculo ꝛ confert.

L ¶Et quandoqꝫ maſticatur cum ſale ꝛ diſtillatur ſputum ſuper ſcabiem ꝛ ſebel ꝛ vngulā abſciſam ꝛ pꝛohibet adherentiam: ꝛ ſuccus ſilueſtris abſtergit viſum: ꝛ attrahit lachꝛymas: ꝛ nominatur grece fumus.

M ¶Et ipſum etiam ponitur in cauterijs euulſionis piloꝛū in oculo ꝛ non naſcitur. Et quādo bibitur cum aceto mixto cum aqua confert difficultati anhelitus: ꝛ tremoꝛi coꝛdis frigido.

N ¶Et adminiſtratur cū oleo ſuper apoſtemata teſticuli. Et quandoqꝫ adminiſtratur cum oleo ꝛ farina fabarum: ꝛ frangit lapidem: et pꝛopꝛie ſilueſtre.

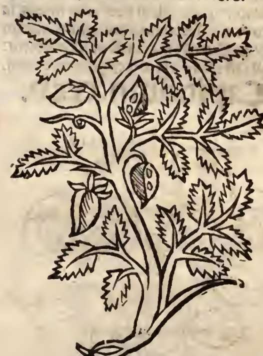
O ¶Et confert diſtillationi vrine ꝛ mictui ſanguinis: ꝛ doloꝛi pungitiuo vētris: ꝛ inflationi: ꝛ ſuccus ſilueſtris triti cum aqua mellis ſoluit ventrem.

P ¶Inquit rurſus. Ciminum nabatium ſoluit ventrem: carmenum vero non ſoluit: immo ſtringit.

Q ¶Et herba ſilueſtris pꝛouocat coleram in vrina: ꝛ datur in potu cum vino ad moꝛſum vermium venenoſoꝛū: ꝛ pꝛopꝛie ſilueſtre: cuius ſemen eſt ſimile ſemini lini.

R ¶Additio. Raſis in.j.cōti.aucto. Muſeya. Dixit. Collirium bonum mundificans oculos: ꝛ tergens viſum. ℞. Ciminum tucia indiana: antimonium: mirabolani citrini: gingiber: fel perdicum: trita bene ꝛ imbibita cū ſucco ſanſuci: ꝛ additur cum eis parum camphoꝛe ꝛ muſci.

Capitulum.cxxiiij.

c Itrullus. Iſaac in dietis parti. lib.iij.ca.de citrullis. Sunt frigidioꝛes ꝛ grauioꝛes cucumeribus: frigiditas.n.eoꝛum eſt in fine tertij gra.

Operationes.

A ¶Sera.lib.aggre.capi.tabera: aucto. Gal. Citrillus frigidioꝛ ē cucumere ꝛ generat chimum viſcoſum ꝛ humoꝛes crudos in venis: ꝛ accidūt ex eſu eius febꝛes antique male: neqꝫ pꝛouocat vrinam ſicut melon.

B ¶Et nocet ſtomacho quare opoꝛtet qui vult vti eis vt vtatur ameos niſi ſtomacho eius ſit valde calidus.

C ¶Et idem auc. Habix. Aque citrulli ꝛ cucumeris confert inflammationibus febꝛium ꝛ ſedat ſitim.

D ¶Et laxat ventrem laxatione bona ſine no-

cumento aliquo: ⁊ debet bulliri cum zuccaro albo: ⁊ non oportet ꝙ detur habentibus naturā duram ad mouendum nimis: quia illa aqua non habet tantā virtutem ꝙ laxat naturam duram: ⁊ ſi ipſa faceret moram in ſtomacho forſitan induceret laborem ⁊ nocumētum ⁊ inflationes.

E ¶ Rabi Moyſes. Citrullus cum eius digeſtio tardatur generat humores venenoſos.

F ¶ Iſaac in dietis parti. li. iij. cap. de citrullis. Sunt frigidiores ⁊ grauiores ⁊ cetera: pro inde groſſum generāt flegma ⁊ neruoſitati ſtomacho magis nocent cucumeribus.

G ¶ Rurſus propter ſuam duriciem ⁊ frigiditatem ſunt groſſorum humorū generatiui: qđ certificatur: q: citrulli in ſtomacho morā facientes venenoſorum corruptionem ſubeunt humorum. Citrulli magis ſtomacho nocent: medulla tñ eorū perfectiorē generat chimū.

Capitulum. cxxv.

Citrum. Auicenna lib. ij. capi. de Citro. Citrum omnibus eſt notum: ⁊ oleum ipſius factum ex eo ⁊ ex corticibus eius eſt forte: ⁊ factum ex flore ipſius eſt debilius omni alio. Cortex eius eſt calida in primo: ſicca in fine ſecūdi. Et eius caro eſt calida in primo: ⁊ humida in ſecundo. Quidā autem dixerunt ꝙ eſt fri. ⁊ hu. in ſecundo: ⁊ eius fri. magis eſt: ⁊ ipſius acetoſitas fri. ⁊ ſic. eſt in tertio: ⁊ eius ſemen cali. in primo: ſic. in ſecundo. Idem cortex eius eſt temperatus in caliditate: ⁊ eſt ca. in primo gradu: ſic. in ſecūdo. Semen eius eſt cali. cum forti ſiccitate.

Pulpa eius fri. ⁊ hu. Gal. vij. ſim. far. ca. de Citro: ſm tranſlationem grecam. Milia indica: ideſt citrum huius fructus ab omnibus nominatur citrum: in ſemine quidem acida qualitas ⁊ ſiccatiua dominātur vt ſecundi ſit gradus ſiccatiuum ⁊ infrigidatiuum: in cortice vero ſiccatiua participat complexione: nō modicam tamen habens acedinē: quo circa ⁊ ſiccat hic cortex ſecundum tertium gradū: non tamen eſt frigidius ſed vel cōmoderate vel infra. Caro vero eius groſſarū partiū eſt ⁊ flegmatica ⁊ frigida. Ipſa itaq; comeditur ſicut ⁊ cortex eius eſibilis eſt: ⁊ humidū quid habet acidum: de quo prius locutus fui. Et quidem in eo inuenitur quod vere eſt ſemen: amarum autem: ⁊ eſt palam quoniam dyaforetice eſt ⁊ ſiccatiue virtutis i ſecūdo fere gradu recedēs a cōmoderatis: ⁊ folia ſunt exſiccatiue ⁊ dyaforetice virtutis. Et idē in eodē lib. ⁊ eodē ca. ſm tranſla. ara. Matrox: ideſt citrum ⁊ eſt pomum aque: cortex eius non eſt frigidus: imo eſt aut equalis cōplexionis: aut minus equalis parū ⁊ exſiccat quantū eſt de virtute ⁊ cōplexione ſua exſiccatione habente acuitatem non paucā. Et ideo exſiccatio eius deuenit ad ſecundum gra. Semen ſiccum in ſecundo gra. Folium eſt eiuſdem virtutis exſiccatiue ⁊ reſolutiue. ¶ Dyaſco. capi. de Citro. Citri non in partibus omnibus vis vna eſt eadem natura vel virtus. Nam medulle eius vbi eſt ſemen acidam poteſtatem ac per hoc ſtipticam ineſſe manifeſtum eſt. Idem. Citrum habet ſemen ſimile ſemini pirorum.

Operationes.

¶ Aui. libro vt ſupra. Caro eius inflat: ⁊ folia eius ſedant inflationē: ⁊ eius flos eſt ſubtilior eis: ⁊ eius acetoſitas eſt ſtiptica frangēs coleram rubeam. A

¶ Et eius ſemen ⁊ cortex in pannis prohibet tineas: ⁊ eius odor rectificat corruptionem aeris ⁊ peſtilentiam: ⁊ acetoſitas eius abſtergit coleram rubeam. B

¶ Et aufert pannum quod eſt ex cortice eius aduſtum eſt bonum in albaras linitū. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et eſt impinguatiua corporis. C

¶ Et cortex

D ¶ Et cortex eius recentis in ore odorem oris efficit bonum: ꝛ eius decoctio ſimiletur cum retinetur in ore: ꝛ accetoſitas eius valet impetigini illinita.

E ¶ Eius oleum valet mollificationi neruoꝝ: ꝛ non fiat niſi ex cortice eius: ꝛ conuenit paraliſi: ꝛ ipſius acetoſitas eſt mala neruis.

F ¶ Confert torture oris cū ſit colliriuȝ ex acetoſitate eius: ꝛ remouet yctericiam oculi. Eius acetoſitas ſedat tremorē cordis calidi. Et nutritum eſt bonum gutturi ꝛ pulmoni.

G ¶ Sed eius acetoſitas eſt mala pectori ꝛ medulla citri cum aceto: ſi potatur ex ea medietas aſcariati interficit ſanguiſugas tranſglutitas ꝛ educit eas: caro ipſius eſt mala ſtomacho inflatiua: tarde digeſtionis: quare oportet vt comedatur cum alnuri.

H ¶ Et ſimiliter nutrita cum melle eſt ſanior ꝛ magis recipiens digōnem ꝛ niſi ſit plurima.

I ¶ Et euſdem quidem folia confortāt ſtomachuȝ ꝛ viſcera: poſtea flos ipſius: ꝛ cortex eius ponitur in cibarijs: ſicut ſemina que pro condimento ponuntur propter ſui duriciem.

K ¶ Et ipſius decoctio ſedat vomitum colericum: ꝛ facit appetitum. Et oportet quidem ne citrum comedatur ſingulariter ꝙ non miſceatur cibo ante ſe ꝛ poſt ſe.

L ¶ Eius caro facit ventrem ſe poſſidere colicam ipſius acetoſitas retinet ventrem: ꝛ confert ſolutioni colerice: ꝛ eius ſemen conuenit emorroidibꝰ: ꝛ in eius ſemie ē ꝟtus ſolutiua.

M ¶ Et ſuccus acetoſitatis eius ſedat infirmitatem ſciaticam mulierum.

N ¶ Seminis eius pondus. ʒ. ij. cum vino ꝛ chilem: ꝛ aqua calida illinitum reſiſtit venenis omnibus: ꝛ proprie ſcorpionis bibitum aut linitum: ꝛ eius cortex eſt vicinus illis.

O ¶ Et idem de viribus cordis ait: ꝙ cortex eius confortat cor: ꝛ eſt tyriaca contra venena: ꝛ ad hoc valet acetoſitas eius ſimiliter.

P ¶ Dyaſ. Citrū ꝑgnātibus faſtidio laborātibus eſui datū ſtōm ꝛ nauſea mūdat. Citrū ꝛ in potione vini datū medeꝛ querellis iecoris.

Q ¶ Et aqua tritū ꝛ inſparſuȝ humidis vulneribus adhibeꝛ: ꝛ permonibus ex ea ſingulare preſidiū eſt. Cortici auſterior natura cōceſſa: que quantū valeat etiā de ipſo odore teſtatur modico ſumptus: aut potioni calide diutius in mēſe beneficiū nature digeſtionis opatur.

R ¶ Paulus cap. de Citro. Cortex eius digeſtionem confortat: ꝛ valet contra cardiacam mediā ſubſtātia eius mala digeritur: ſed interior: id eſt acetoſa competit vſui medicine: appetituȝ confortat: ꝛ valet contra febres peſtiferas. Semina eius ſunt diuretica.

S ¶ Rabi Moyſes vbi loquitur de citro dicit: ꝙ cortices citri valent cōtra egritudines ſtomachi: ꝛ expellunt maliciam inteſtini ieiuni: ꝛ acetoſitas eius confortat ſpiritus.

T ¶ Auerrois ca. de Citro. Cortex eius habet manifeſtum iuuamentum ſtomacho ꝛ epati. Medulla citri curat cōbuſtiones ignis: ꝛ curat mirabiliter ramicem puerorum: ꝛ potiſſime ſi ex ea fiat vnguentum illo modo. Accipe medullam citri ſubtiliter inciſam ꝛ buliat in axungia porci recenti: ꝛ poſtea coletur per peciam: ꝛ iterum reponatur ad igneȝ: ꝛ in fine miſceatur maſtix olibanum ꝛ cera alba: ꝛ erit optimum vnguentum citrinum.

V ¶ Sed attendendum ꝙ qū aliqð vnguentū vel emplaſtrū fit ex citro: debȝ fieri ex citro bene maturo. Nam ſm quod dicit Aui. Diacitrum ꝛ que fiunt ex citro debent fieri ex citro ſole exiſtente in capricorno: id eſt a medio decembris vſqȝ ad medium Ianuarij.

Capitulum. cxxvj.

Inoſbatuȝ: ideſt aiglētricū. Dyaſ.
c Multi vocant Ciricanta. Et eſt arbor nimium ſpinoſa cum radice alta: ꝛ in plurimas partes diuiſa. Fructum hȝ mirte ſimilē: ſed paulo maiorē: rubeum exterius cum venerit ad maturitateȝ: ac deintus lanā aſprimā. Semē eiꝰ ſiccū ſine lana. Pli. li. xiij. In egypto eſt caparis frutex firmioris

ligni ſeminiſqȝ ac cibi vulgati: caule quoqȝ vna plurimumqȝ decerpto. Idem libro vigeſimoquarto. Cinobaton: quam alij Cinobaſton: alij Neutroſbaſton vocant: habet foliū hominis viſtigio ſimile: fert vuam nigram: in cuius acino habeſ neruus vnde ⁊ neruus paſſus dicitur. Alia eſt caparim: quam medici cynoſ batoñ appellauerunt.

Operationes.

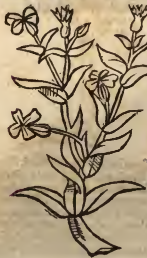
A ¶ Dyaſco. Cynoſ batum ventrem ſtringit: q̄ꝛ virtutis eſt cohereñtis: medeſ etiā in cibo ⁊ potu datū: ſanatqȝ fluores ac femineū fluxū.

B ¶ Eius vero radix acrioris virtutis eſt. Nā appoſita cathaplaſmatibus euocat ecorpore ſtirpes. Folia ēt eiꝰ appoſita cathaplaſmatibus occurrūt apatibus. Semē eiꝰ granatū ē.

C ¶ Pli. Cauenda ſunt eius genera peregrina. Siquidem arabicum peſtilens: affricum gingiuis inimicum. Marmari cum vuluis ⁊ omnium inflationibus. Apulumqȝ vomitus facit: ſtomachum ⁊ aluum mouet.

D ¶ Idem huiuſqȝ tyrſus ad remedia ſplenis ⁊ inflationes manditur ex aceto ꝯditus. Neruus eiꝰ cū maſtice chya mādueatꝰ os purgat.

E ¶ Itē Dyaſ. capara quā multi cynoſ batō vel caprion appellauere ex luctantibus componitur virtutibus: habetqȝ proijcere ac purgare ⁊ extenuare ⁊ euentare acredies ſimulqȝ adducere ⁊ conſtringere. Eſt enim ſtiptica. Ideoqȝ ſthiroſi ſplenis ſup omnia iuuat medicamina ſicut videlicet iam dictū eſt ſupra.

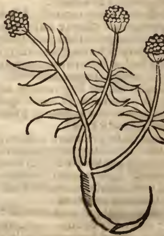

Capitulum. cxxvij.

c. Riſpula dicitur herba cācri in vnguēto marciaton ponitur in antidotario galieni minori. Et eſt herba alba: minuta habens folia criſpa: virtus eius eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

¶ Medetur dolores ⁊ egritudies frigidas. Eſt mala ſtomacho: ⁊ opilat cito ⁊ īducit ſtuporem. A

Capitulū. cxxviij.

c. Riſocolla. Dyaſco. Criſocolla ariſtin que dicitur ꝟga: eſt herba ſecundum Dyaſco. capitu. criſocolla ariſtin in qua eſt capitellum ſimile yſopo: radix eſt illi aſpera ⁊ tenuis ſimilis elleboro nigro: guſtum habens cypreſſi ſubdulcem ⁊ auſterum. Naſcitur in locis vmbroſis ⁊ ſaxoſis.

¶ Operationes.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Virtus eſt ei termantica ⁊ ſtiptica. Radix eius pipleumoniacis apta eſt.

B ¶ Accipitur vero i mulſa cocta: in purgationibus ſtericis maximuȝ effectum babet.

Capitulum. cxxix.

C Riſogoniuȝ eſt dictum ſemen aureū: vel coma aurea. Eſt enim criſogoniū ſm̄ Dyaſcoridez berba cuius eſt virga recta ⁊ alba: folia babens anguſta i circuitu ſicut abrotanum: ⁊ comā in ſummo: ⁊ in gyro auroſam: in qua eſt capitellum abrotundum: radix eius tenuis eſt. Naſcitur in locis aſperis.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Coma eius bibita cum vino diſſurijs ⁊ morſib⁹ venenatis ſalutare preſidum eſt.

B ¶ Sciaticis ⁊ conquaſſationibus medetur: menſtruis imperat.

C ¶ Coagulatum ſanguinem ventris ⁊ veſice ſoluit: vino aut oximelle bibita catarrum abſtinet. ʒ. i. cuȝ vino albo apposita rebus tutas eas a tinea ſeruat.

Capitulum. cxxx.

C Olubrina. Dyaſ. ca. de tragontea. ſ. colubrina. Dragōtea ſiue vt alij aſclepias: folia bȝ aaron ſilia: ſȝ plura minora: cuius vᵍga vel baſta duob⁹ cubitis ē longa: ⁊ ipſa varia ſilis ſerpēti: liuores. i. maculas purpureas hn̄s ſolidas vt digit⁹ i q̄ ſemē eſt ſilē botruo: ꝓ coloris viridis: poſt maturitatē vᵒ color ē ei ſilis croco: ⁊ ē guſtu mordax: radix ei⁹ bulli bȝ rotūditatē ſimilē aaron cuȝ corio tenui. Naſcit̄ vmbroſis locis ⁊ bortis. ¶ Sera. li. ag. c. luff. i. dragōtea ſiue colubrina. Et ē maior ⁊ minor. Vbi ſciēdū ꝙ maior ē q̄ vocat̄ ſerpētaria: ⁊ illa ē hn̄s folia criſpa. q̄ ponit̄ bic: ſȝ minor ē illa q̄ vocat̄ aaron: ⁊ ē illa hn̄s folia plana. Pro q̄ lege ca. aarō: ⁊ ē tertiū i ordine. ¶ Gal. vi. ſim. far. c. de ſerpētaria. Subſtātia radicis ei⁹ ſubtilior eſt ſuba radicis aarō: ⁊ i ſapore ei⁹ eſt acuitas ⁊ amaritudo ⁊ ſtipticitas pauca. Et virt⁹ eius ē ca. ⁊ ſic. in. i. gra. ¶ Joā. meſue ca. de luff. Luff eſt plāta que dr̄ colluȝ draconis: ⁊ ex ea ē alia plāta hn̄s folia plana: alia criſpa. ⁊ radix plana eſt exterius ad nigredinē attinēs. Interi⁹ vᵒ eſt alba: criſpa vᵒ exteri⁹ cinericia. Interius alba ad citrinitatē declinās: ⁊ ſup vtriuſqȝ radicez eleuant̄ ſtipites hn̄tes maculas i modū ſerpētis. Melior ps totius plāte eſt radix: ⁊ melior radix ē groſſa ⁊ cōpleta ⁊ orta i locis liberis. Et meli⁹ tp̄s collectionis ei⁹ eſt ver ⁊ ꝑncipiuȝ eſtatis: ⁊ criſpa calidior eſt plana. Plana. ca. eſt in. i. criſpa in. ij. ¶ Gal.

dixit. Plana ca. eſt in pncipio ſcdi criſpa l ſi. ne ⁊ veriꝰē: ⁊ in vtraqꝫ ē caliditas ⁊ acuitas quaſi poſita in ſupficie cū ſuba terrea: ſed in plana ſuba terrea ē vincēs plus: ⁊ vtraqꝫ eſt abſterſiua īciſiua: penetratiua: apitiua: ſubtiliatiua: humoꝝ groſſoꝝ. ⁊ viſcoſoꝝ adherētiū. Criſpa autē ad hec omnia eſt fortioꝛ.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Semen eiꝰ expſſum vtutē hꝫ in ſucco. Nam addito ſibi oleo dolorem auriū compeſcit. Lane inunctus in naribus additus polipos maxime curat: ⁊ cācros optime ſanat.
B ¶ Seminis eius triginta grana cū puſca bibita caligines ocloꝝ emēdat. Flores eius cū ceperint matureſcere ſi a muliere pregnāti fuerint odorati aborſuꝫ faciūt. Virtus eſt radicis eiꝰ calida: vñ oxtonoycis more
C electuarij accepta medicaē.
D ¶ Tuſciētibus ⁊ catarrū hñtibꝰ maximū pſtāt effectū. ¶ Thoracis tumores curat nō reuerſuros: maxime ſi aſſa aut cocta accepta fuerit: ſicca tunſa ⁊ in puluerē ducta melle addito oīa ſilr facere
E poteſt. ¶ Diuretica eſt: vētrē ſtimulat cū vino bibita: vulnera ſordida fagedenica cum
F bryonia alba ⁊ melle purgat. ¶ Et cicatrices curare facit: ex q̄ colliria ad puſtulas ne-
G ceſſarie fiunt: aborſum facit. ¶ Impoſita dī ꝙ ſi qs ex ea radice ſe trinxerit tutus ab icurſu ſerpētuꝫ ſeruaē. Aceto mixta maculas lim
H pidat. ¶ Joānes meſue. Solutiōe educit flegma ſubtile ⁊ groſſuꝫ. Et mūdificat ⁊ confortat renes: ⁊ prouocat vrinā: ⁊ excitat coitum.
I ¶ Et eſt ex rebus mūdificātibus pectꝰ ⁊ pulmones. ¶ Et ꝯfert eis ſup qbus timetur frequentia anhelitus: vel aſmaticis pp exuberātiaꝫ humoruꝫ viſcoſorū in eis: ⁊ ꝓprie lohoc ex ſucco eiꝰ cū melle ⁊ rob: ⁊ qñqꝫ administra
K tur cū ouis ⁊ valꝫ ſilr. ¶ Et dixit Democriꝰ. Juuamētū vtriuſqꝫ ſpēteiꝰ magnū eſt emoroidoruꝫ doloribus ⁊ ventoſitatibus coꝝ ſm oēm modū adminiſtrationis ipſius ⁊ ſumptū ⁊ emplaſtratuꝫ ⁊ nos experti ſumus. Et expti iuuamēti eſt ſup humore crudo qui eſt in ſto-
L macho ⁊ renibus. ¶ Et dixit Gal. Reſoluit duricies ⁊ apoſtemata dura ſpleniꝰ ⁊ alioruꝫ mēbrorū: ⁊ conuenit vlceribus frauduletis ⁊ fiſtulis: ⁊ cōſumit additiones carniuꝫ in nari-
M bus. ¶ Et prohibet fieri in eis corroſionem ⁊ cancrū. Succus autē eius diſtillaē in aure cū melle ⁊ conuenit tinnitui ⁊ ſurditati ⁊ dolori aurius ⁊ abſtergit ipſius ſordicies ⁊ exiccat vlcera eius: vtraqꝫ eius ſpecies eſt ex rebus que mundificāt faciē. ¶ Et auferūt feditatē cu-
N tis ⁊ delent pannū ⁊ lentigines: ⁊ morſcā proprie cū melle ⁊ fiat emplaſtrū ex ea cuꝫ melle: ⁊ ſtercore caprarū ſuper podagrā ⁊ ꝯcuſſiōm nervoꝝ. ¶ Et ꝯuenit coꝝ doloribꝰ ⁊ ſuppoſi-
O tio fcā ex eo educit mēſtrua: ⁊ facit aborſuꝫ: ⁊ diciē ꝙ fugat ſerpentes ⁊ vermes venenoſos.

Capitulum. cxxxj.

Colloquintida. Johānes meſue. ca. de
C colloquintida. Colloquintida quā pſes vocāt cucurbitam deſerti: q̄ naſciē in planta quā etiā fel terre vocāt: eo q̄ in toto ambitu hortus eiꝰ īterficit herbas. Et ē quaſi venenuꝫ eis: vñ vocant eā arabes necē plantaꝝ. Et eius folia ſunt ampla piloſa: ⁊ extenduntē rami eius ſup faciē terre: ſicut extendiē cucurbita in terra ſup quā iacet. Duoruꝫ eſt modoꝝ maſculus ⁊ femina. Et ex eis maſculus eſt ſup queꝫ naſcitur: ſicut ⁊ lanugo: ⁊ eſt grauis cū duricie ⁊ aſperitate attinēs nigredini. Et laudaē ex eis femina: ⁊ ꝓprie hñs proprietates bonas vt ſit colloquintida groſſa ⁊ quanto groſſioꝛ ⁊ leuioꝛ tāto melioꝛ: ⁊ ſit alba laxa leuis ⁊ cōplete maturitatis: cuiꝰ pars eiꝰ interioꝛ ē pulpoſa laxa ⁊ alba ⁊ leuis vehementis albedinis. Verū que non eſt cōpleta maturitate mala eſt: cōtriſtat enī ſuſcipientē illā ⁊ ventoſitatē cū difficultate facit ⁊ ſoluit ſupabundāter: ⁊ ſolutione educit ſanguineꝫ. Et fortaſſe interficit: ⁊ cū ſigillaē ex toto germine plāte vt naſcaē colloqntida vna ⁊ illa p-

niciosa

nicioſa ⁊ mala imo ē venenū: ⁊ cū ī tota regio
ne nō ē niſi plāta eius vnā p ſe naſcēs ē mala.
Et q̄ naſcit̄ in terris fortibus ⁊ puluerulētis:
aut iuxta loca reptiliū: aut ī locis termaꝝ co-
loquintidas facti minores: ⁊ ſūt ſilr̄ male. Que
aūt naſcit̄ ī terris laxis ⁊ arenoſis ⁊ liberis eſt
illa q̄ eligit̄. Et cū extrahit̄ pulpa ei⁹ ipſa de-
bilitat eā. Tēpus aūt collectiōis ei⁹ eſt autū-
nus: ⁊ ꝓpter hoc id citrineſcit: ⁊ remouet̄ ab ea
viriditas: calide ē ⁊ ſicce cōplexionis ī tertio.
Eſt ⁊ cōpoſita ex partib⁹ igneis ⁊ terreis adu
ſtus: ⁊ ē ſolutiua attractiua ſupfluitatū. At-
tractiua ē a remotis multū: ⁊ ē reſolutiua in-
ciſiua abſterſiua. Quattuor ſunt q̄ debēt cor-
rigi ī ipſa. Nocet enī cordi ſtō ⁊ epati: ⁊ eſt cō
turbatiua: ſubuerſiua viſceꝝ: faciēs opatōes
difficiles: ⁊ aperit orificia venaꝝ aptione ſan-
guinē fluere faciente. Et operat̄ id vehemen-
tius q̄ aloes: ⁊ excoriat vias. Emēdat̄ cui pri
mū ⁊ ſcōm nocumentū ex ea miſcēdo ei ex me
dicinis cordialibus ⁊ ſtomaticis ⁊ epaticis q̄
meliorare pñt ꝯditionē ei⁹: ſicut addit̄ ei ma-
ſtix ꝓpter ⁊ galla ⁊ ſilia. Et emendat̄ tertiū ⁊
quartū nocumentū eius cū reb⁹ acqrentibus
ei viſcoſitatē ⁊ glutinoſitatē ⁊ remouētib⁹ ab
ea ſcroſitatē: ⁊ cito eā lubricare faciētib⁹ ſicut
eſt draganti ꝓpter ⁊ bdelliū ⁊ gūmi ⁊ maſtix
⁊ ſilia. Et dicit Galienus. Fiūt autē ex ea ⁊
laudano ptes ſumēdo equales poſt fricatio-
nem ei⁹ cū oleo roſaꝝ pillule: ⁊ ſunt bone ⁊ ſa
ne ad ea que opꝫ. Modus rectificationis eis
ſm q̄ narrauit filius Serapionis. Infundat̄
pulpa ei⁹ in aqua mellis: ⁊ ꝓpter decoctionis
myrrhe: ⁊ exſiccet̄ poſt illud ⁊ terat̄ vltima cō
tritione ⁊ adminiſtrat̄ cū aqua mellis p̄dicta.
Modus rectificationis ei⁹ ex inuētione nrā.
Incidat̄ in minutiſſimas partes cū inciſorio
⁊ inuoluat̄ ſubtili inuolutiōe cū glutine dra-
gāti aut bdellij: ⁊ exſiccet̄ ⁊ cōterat̄ poſt illud
vltima cōtritiōe: ⁊ fiāt trociſci cū pauco ma-
ſtice reſoluto in oleo roſaruꝫ vel laudano: vel
cū aqua mellis. Hec enī ars facit illā ſine mo
leſtia. Et ſcias q̄ de decoctione rē cōpletā ſu
ſtinet. Et dicit fili⁹ Gezar. Nō opꝫ vt multū
terat̄. Vltima enī puluerisatio excoriat vias
⁊ venas. ⸿ Et dicit filius Serapionis. Opꝫ
ꝓ peruenit̄ ad vltimū puluerisationis eius:
aliter enī vlceraret viſcera. Et mihi vr̄ q̄ vl-
tima puluerisata frangit̄ virtus a permixtio-
ne adiunctorū ei: ⁊ ptrāſit loca viſceruꝫ abſqꝫ
impreſſione nocumētoꝝ in ipſis. Et forte in ea
in qua nō exgſite fit illud: ps tñ ſenſata adhe-
rens in villis ⁊ inuolutionib⁹ eorū apoſtemat

⁊ vlcerat. Expelluntur autē nocumēta ipſius
a corpore accipiendo aquam paſſularū: cum
oleo de amigdalis vel oleo nucum aut aqua
mellis cum oleis predictis.

Operationes.

⸿ Johānes Meſue. Solutōe educit flēgma A
⁊ humores viſcoſos atrahēs ipſos a ꝓfundi-
tate mēbroꝝ. ⸿ Et dicit Hunay. Solutiōe B
etiā educit colerā citrinā: ⁊ eius opatio exten
dit̄ ad neruoruꝫ iūcturas. ⸿ Et dicit Dyaſ. C
Nō efficit operationes in materijs que ſunt
in vijs de qb⁹ ſit curāduꝫ ⁊ in materijs q̄ ſunt
in ꝓfundis locis diſtātibus. ⸿ Et eius poſſe D
magnū eſt in mundificatione cerebri vel ner-
uoꝝ lacertoꝝ pulmonis ⁊ pectoris. Et ē me-
dicina magna egritudinū coꝝ ſicut eſt dolor
capitis antiq ⁊ dolor cranei ⁊ emigranea dif-
ficilis: epilēſia ⁊ apoplexia. ⸿ Et ꝯuenit egri E
tudinibus neruoꝝ oībus ⁊ vertigini ⁊ deſcen
ſui aque ad oculos. Et eſt res magni iuuamē
ti ad aſma ⁊ antiquā tuſſim: ⁊ ad dilatationē
anhelitus. ⸿ Et eſt eius opatio virtuoſa ad F
doloreꝫ iuncturaꝝ ⁊ podagrā frigidā ⁊ ſcia-
ticam: ꝓpter ſm oēm moduꝫ adminiſtratio-
nis eius: ⁊ in cliſteribus ⁊ collirijs. ⸿ Et con G
fert colice flegmatice ⁊ inflatiue iuuamentuꝫ
vltimuꝫ ⁊ hydropiſi. Et ſi ſupponat̄ in matri
ce occidit fetū. ⸿ Et ſi ex eo cū aceto forti fri- H
cet̄ morſica ſanat eā: ⁊ ſilr̄ leprā ⁊ elephantiā.
⸿ Et ſi euacuet̄ qđ eſt in teſta eius ⁊ impleat̄ I
oleo ⁊ bulliat in cinere ⁊ inungant̄ capilli de-
nigrat eos ⁊ tardat caniciē: ⁊ prohibet caſuꝫ
eoruꝫ. ⸿ Et ſi diſtillet̄ de ea in aurē ſanat do K
lorem eius: ⁊ conuenit tonitrui in ea. Et ſi im-
pleatur in aceto forti ⁊ colluatur ex eo os poſt
bullitionem ipſius ſanat dolorem dentis.
⸿ Serapion auctori. Galieni. Sapor eius ē L
amarus fortis amaritudinis: ⁊ qñ ſumit̄ non
facit operationē malā neqꝫ periculoſam: quo
niā velociter egreditur. ⸿ Et qñ ponit̄ in cri M
ſterib⁹ cōuenit ſciatice ⁊ paraliſi ⁊ colice: ⁊ la
xat flegma ⁊ humores crudos ⁊ qñqꝫ ſangui
nem. Et qñ fit cum ea naſcale occidit fetum
⁊ prouocat menſtrua. ⸿ Et qñ ipſa cauatur N
⁊ extrahunt̄ interiora ei⁹: deinde inuoluit̄ cir
ca ipſa lutū ⁊ ponit̄ in ipſa acetuꝫ ⁊ calefit ſu-
per ignem: ⁊ fit cuꝫ aceto oris collutio: ⁊ au-
fert dolorē dentiū. Et fit ſuppoſitoriū cū pul
pa eius ⁊ laxat vētrē. Et duꝫ color eius eſt vi-
ridis: ⁊ ipſa eſt recens: ⁊ extrahit̄ ſuccus eius
⁊ fricatur ſuper ſciaticam eſt iuuatiua valde.
⸿ Dyaſco. Virtus eſt ipſi purgatoria obulo O

vno accepto cū mulſa mixto nitro ⁊ myrrha ⁊ melle cocto in modū rhabucie bn̄ purgat: ipſe vero pile ſicce tunſe ⁊ mixte ⁊ criſtere adbibite ſciaticis medicanē: paraliticis ſit p̄ſtolanē: flegma ⁊ coleraȝ deponūt: mēſtruis imperāt: aborſuȝ faciūt: dolorē dentiuȝ tollūt.

P ¶ Colliria ex ide fiūt: q̄ ſuppoſita vētrē ōponūt. Viridis āt ſucc⁹ punct⁹ ſciaticos curat.

¶ Additio Raſis. li. xxxv. ꝯti. c. iiij. trac. ij. dixit ꝙ vnus arabicus fuit morſus a ſcorpione in quatuor locis: ⁊ ſumpſit. ʒ. ij. ex radice colloquintide trita: ⁊ liberatus eſt.

¶ Dico ꝙ collognida ſūpta aut fricata ſup locuȝ morſure eſt mirabilis ⁊ expti iuuamēti.

Capitulum. cxxxij.

c Onſolida. ca. de ſimphito. Simphitum. i. ꝯſolida. Et eſt maior ⁊ minor. De cōſolida minori in ſequēti capitulo tractabiē. Maior ꝯſolida naſcitur in locis aſperis: virgas hn̄s ſiles origano ⁊ tenues ⁊ capita ſicut thimū: virge lignoſe ⁊ odorate ⁊ dulces in guſtu: ⁊ radix eſt illi lōga ⁊ obtuſa. groſſitudinē digiti hn̄s. Eſt aliud ſimphituȝ qd̄ pictenū vocāt: haſtā hȝ aſperaȝ ⁊ longaȝ: duobus cubitis anguloſam: abintus inanis eſt: in qua ſunt folia aſpera: ⁊ anguſta ⁊ oblōga ſicut bugloſſa: hȝ etiā ipſa haſta angulos in q̄bus folia naſcunē: flores ſunt illi mellini: ſemen hȝ ſup haſtā ſicut flōmos. Haſta ⁊ frutex hn̄t pulueri ſilē: qd̄ cū carni applicatū fuerit pruriginē facit. Radix eſt ei colore nigra: que cum fracta fuerit alba apparet ⁊ muſcilaginoſa: ⁊ iſta eſt conſolida maior.

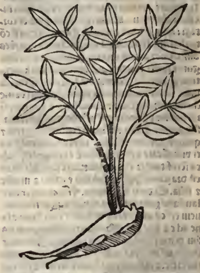
Operationes

A ¶ Radix ꝯſolide maioris trita ⁊ bibita emoptoicis medetur. Cōquaſſationes reficit: tumores ſpargit.

B ¶ Cuȝ folijs cathaplaſmatibus adhibita omnia ſimiliter facere poteſt.

C ¶ Vulneribus paracoleſim facit carnes incīſas fruſtis in cacabo miſſas in ſe glutinare.

Capitulum. cxxxiij.

c Onſolida minor. Galie. viij. ſim. far. ca. ſimphitū ſm trāſlationeȝ grecam inquit. Conſolida minor ex ꝫrijs conſtat virtutib⁹. Habet enī q̄d abſterſiuū: quo cōtentū in torace ⁊ pulmone plus expurgare natū eſt. Habet autem quid ⁊ congregatiuū quo ad ſanguis eductiones iuuat. Et continet vltra hoc humiditatem quādaȝ calidam non ſmoderate propter quaȝ ⁊ dulce apparet guſtantibus ⁊ delectabilem odoratum.

Operationes.

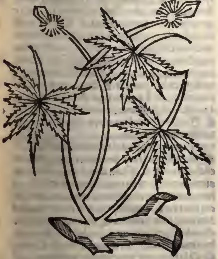
A ¶ Inſiticuloſuȝ eſt cuȝ maſticaē. Et aſperitates in arteria ſanat. Scdm mixtionē vo q̄ ex dībus p̄dictis virtutib⁹ ſimul ⁊ dyaforare ſufficiēs ē ⁊ colligere ⁊ ꝯſtringere corpus.

B ¶ Et ppea inteſtinalib⁹ hernijs apponiē: ⁊ ad euulſioneȝ ⁊ ſciſſiones cū oximelle bibiē. Quicq̄ȝ vero ad diſſinteriaȝ ⁊ fluxuȝ rubeū coquētes

in vino

in vino dant:vt ſiccante ꝛ congregante vtun
tur. Et quicunqȝ ad nefretica vt purgante ꝛ
E madente. ❡ Simphitū aliud magnum ſimi
le eſt virtuti predicte:non tamē guſtu dulce:
neqȝ odoriferum olfacientibus apparet: ſed
ſm hoc abſcedit a predicto Secundū vero ꝙ
viſcoſitatē quandam ꝛ mordacitatem habet
quodāmodo ſimiliter exiſtit. Utuntur auteȝ
eo in omnibus quibuſcunqȝ: ꝛ prius dicto.
D ❡ Dyaſcorides. Cōſolida minor elixa l mul
ſa pulmonē purgat:reijcientibus ſanguineȝ
ꝛ nefreticis cum aqua medetur. Radix cum
vino cocta ꝛ bibita fluxum mulieris ſtringit:
ꝛ diſſintericis opitulatur. cum oximelle data
conquaſſationes ꝛ dolores lateris ſaluberri-
me curat:maſticata amputat ſitim: aſpredi-
nem fauciuȝ mitigat:vulneri recenti paraco
E leſim facit. ❡ Conſolida ſm Pliniū auctori
tate vꝉ opinione multorū diuino miraculo cu
rat ꝛ rūpit antracē intra duos lapides trita.

Capituluȝ. cxxxiiij.

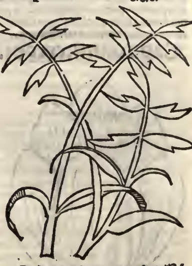

Onſolida rubea ſiue biſtorta. Et eſt
c herba ſimilis penthaphilō:niſi qꝛ ha
bet ſeptē folia vtrimqȝ piloſa: ꝛ ideo
vocatur eptaphilon:cuius radix eſt rubea ꝛ
tortuoſa ſimilis galange:ſed non hȝ acumē.
flos eius auroſus: ꝛ ipſa iudicaꝛ frigida ꝛ ſic-
ca in tertio gradu. Sed notādum ꝙ eſt ſpēs
biſtorte hñs folia ſimilia lappaccio acuto:niſi
qꝛ color foliorūȝ ex vno latere eſt celeſtis: ꝛ ex
alio viridis. flos eius rubeus ꝛ radix rubea:
que ab aliquibus vocatur bardana minor: ꝛ
ab aliquibus lappa minor. Uirtus eius in
oibus ſicut virtus prime ſpeciei ſȝ remiſſior.

Operationes.

❡ Conſolida rubea ſiue biſtorta habet vir- A
tutem conſolidandi ꝛ cōfortandi conceptuȝ.
❡ Contra diſſuriā detur puluis biſtorte cuȝ B
ſucco plantaginis: ad conſtringendum men-
ſtrua fiat fomentum ex aqua pluuiali deco-
ctionis pulueris eius: vel ex duabus partibꝰ
eius: ꝛ vna ſpice fiat puluis qui aſpergatur
ſupra ventreȝ ipſo prius melle calido empla-
ſtrato: ꝛ iuuat conceptum. ❡ Ad conceptuȝ C
iuuandum fiat emplaſtrum ex puluere eius:
ꝛ alijs ſpeciebus aromaticis. Puluis eius
vulnera conſolidat. ❡ Contra vomitum ex D
debilitate ꝛ furore colere puluis eius cōficia-
tur cum albumine oui ꝛ coquaꝛ ſup tegulā ꝛ
detur patienti. ❡ Galienus. Radix eius eſt E
abſterſiua ꝛ vrinatiua ꝛ calide cōplexionis.

Capitulum. cxxxv.

Ondros apud grecos duo ſcat. Nā
c ſcat riſum. Unde reſponpens mihi
grecus interroganti quid eſſet ꝯdros
dixit furfur farine. Item condros exponitur
quod eſt aliqua cartilago. ſimiliter condros
eſt genus frumēti: de quo Dyaſcorides. Cō
dros ſunt eius due ſpecies. In vna inuenitur
vnum granuȝ ꝛ in alio duo grana: ꝛ quodli-

bet ipſoꝝ eſt ſtamerula ⁊ meioris nutrimẽti
ꝙ ordeum boni ſaporis: ⁊ panis qui fit ex co
nnnus eſt nutritiuus ꝙ qui fit ex frumento.
Et ſpecies in qua reperiuntur duo grana eſt
plus nutritiua ꝙ riſuz: ⁊ magis conſtrictiua
ventris ⁊ melior ſtomacho.

Operationes.

A ¶ Galie.libro.i.de alimẽtis ca.de cõdro.Ge
nus frumenti eſt ↄdros ſufficienter nutritiuũ
viſcoſum habens chimum. Hoc vocatur in
libris de arabico tranſlatis candaruſiuz .Et
apud Auicẽnam condros ⁊ candaruſio. ⁊c̃.
B ¶ Galienus.viij.ſim.far. caꝑ. condros. Eſt
quidem optimus cibus ſicut ⁊ triticum: ſed
nõ eſt preſentis negocij de cibo determinare
vt farmacum vero emplaſtice eſt virtutis: cõ
plexionis vero ſimilis eſt frumento: plus illo
viſcoſior ⁊ nutritior: eſt plus illo ſiccatiuum
propter cõmixtionem ſiccantium farmacoꝝ.
C ¶ Dyaſco.Condros conſtrictiua eſt quãdo
ipſum cogtur cum aceto: ⁊ fit linitio cuz eo: ⁊
eradicat ſcabiem vlceroſam: ⁊ eradicat vn-
D gues ſciſſos. ¶ Et curat fiſtulas que ſunt in
labeymali: ⁊ quando adminiſtratur in princi
pio caruz: ⁊ fit ex decoctione eius cliſtere. Et
eſt iuuatiuum vlceribus inteſtinorum.

Capitulum.cccxvj.

Ondes.Sera.li.ag. ca. condes auc.
Gal.Illud qõ ex eo adminiſtratur eſt
radix ipſius.vtuseſt calida ⁊ ſicca in.iiij.gra-
du.Unde iſta medicina vtunẽ lauatores la-
ne: ⁊ ad faciendũ lanã lenẽ ⁊ pulchram qñ fu
migan tipſaz cũ ea: ⁊ eſt nota.Radix eius eſt
acuta: ⁊ in forma ſua lõga ⁊ rotũda. ¶ Dya
ſcorides vocaẽ ipſam ſtruciũ a macro obſtru
cium: qõ quidã radicẽ ellebori albi putãt: eo
ꝙ ſternutamẽta mouet vt ipſuz licz falſo: pro
quo macer ſternutamentũ puluis ꝑ ſe mouet
eius naribus iniectus vererro nõ ſegnius al-
bo.i.elleboro. ¶ Gal.viij.ſim.far.ca. de ſtru
cio: ſm trãſlationẽ grecã.Strucij radice ma
xime vtunẽ acri quidẽ exiſtẽte ſm guſtũ: ca. ⁊
ſic.ſm complexionem ex quarto fere gradu.

Operationes

¶ Dyaſ.Epaticis tuſſientibus ⁊ ortonoicis A
medentur.Morbo regio vtiliter adbibẽtur
cũ lacte naribus infuſe: cum melle coclearíuz
vnũ acceptum ventrem mollit: cũ panacis ⁊
capparis radicibus accepte ⁊ bibite calculos
veſice frangũt ⁊ excludũt. Scliroſim ſplenis
ſpargunt. ¶ Condes matrici appoſitũ men- B
ſtruis imperat: aborſum facit: cum polenta ⁊
aceto poſitum lepram tollit. ¶ Puſtulas cũ C
farina ordei impoſitum limpidat. Collirijs
mixtum caligines oculis detergit. Medica-
minibus neceſſarie miſcetur. ¶ Tritũ ſternu D
tamẽta prouocat: cuz melle tritũ ⁊ in naribus
miſſum caput purgat. ¶ Sera. de ꝓprietate E
radicis eius ẽ ſi accipiaẽ qõ abſcindit flegma
⁊ melãcoliã groſſam: ⁊ reſoluit ventoſitates.
¶ Galienus.Radix eius eſt abſterſiua ⁊ vri F
natiua: mouet ſternutationes ſilr alijs ꝗcũqz
amara ſunt guſtu calide complexionis.
¶ Item Dyaſ.facit ſemotum capituluz de
elleboro a cõdiſi. Nam cõdiſi vocat ſtruciũ:
aiens capitulo de ſtrucio. Lanarij vtunẽ ad
fumigium lane eo ꝙ limpidat lanam. Radi-
ces ſunt rotũde ⁊ oblõge: que ſi bibite fuerint
diuretice ſunt ⁊ calide. ¶ Plinius li. xxiiij. G
Condes ſiue ſtrucium.i. herba lanaria oui-
bus data ieiunis facit abundantiam lactis.
¶ Plateariꝰ Strucius id ẽ agreſtis cauli H
culus ca. ⁊ ſic.in.ij.gradu. Succus ac ſemi-
na foliaqz cõpetunt vſui medicine. Cũ inue-
nitur receptio cauliculi ſemẽ caulis agreſtis
debet poni.Cuz autẽ ipſa folia debent poni.
¶ Succus ita debent preparari.Folia cõte- I
rantur: ⁊ ſuccus expſſus ad ſolez deſiccetẽ per
biennium durat: folia viridia poni debent in
medicinis ⁊ in vnguentis. Uirtutem habet
diſſoluendi ⁊ extenuandi ⁊ diureticam.

¶ Capitulum

Capitulum.cxxxvij.

Coriandrus. Palladius li.iij. Coriá
drum a mēſe Marcio ſeritur vſq; in
octobrē: amatq; terrá pinguē ſ; ⁊ ma
cro ſola naſcit: ⁊ eius ſemē qđ vetuſti⁹ fuerit
melius putatur: humore delectatur ⁊ ſatum
bñ cu; olere quocūq; naſcit. Sera.li.aggre.
ca.dyabora: id eſt coriandrū auc. Gal. Sub
ſtantia eius eſt terrea ſubtilis: ⁊ eſt cu; hoc in
eo aquoſitas tepide v̄tutis nō pauce quātita
tis ⁊ in ſapore eius ſm plurimū eſt amaritu
do. Et virtus eius ē que abſtergit ⁊ reſoluit.
Galienus.vij.ſim.far.ca.de coriádro. Virt⁹
eius prima eſt v̄tus calida. Unde Dyaſ. In
frigidatiuá dicit hanc herbā nō recte. cōpoſi
ta autē eſt ex contrarijs virtutibus: multum
gdem habens amare ſubſtantie: que indicat
φ ſubtiliū partiū eſt ⁊ terreſtris: non modicū
autē habēs ⁊ aquoſe humiditatis vel tepide
ſm virtutē: habet aūt ſtipticitatē non modi
cam in quibus omnibus operatur quidē va
rie oīa quecūq; Dyaſ. ſcripſit: ſ; puto ſic exi
ſtere ſicutſi mox ſm p̄ncipia plagatis vl̄ qua
litercūq; percuſſis in aliqua particula tumor
liuidus vel niger fieret: frigida putaret paſ
ſio eſſe ⁊ egere dyaforantibus ⁊ calefacienti
bus farmacijs ſm eundē puto modu;: ſi trá
ſcenderit aliqñ calida diſpoſitio ad frigida;
obliuiſcendū eſt horis nō iá dū vero alio ſcđo
noie. Uel ſi nomē volueris pmutare ſed face
re ſicut gdam g alia quidē principij: alia ve
ro declinationis ſcribūt auxilia: non aūt op;
frigida eſtimare eſſe declinationis farinaca.
Cōcedendū eni; ē heriſipilá noiare ſi qs vo
luerit hmōi diſpōne; nō tñ ca. vocare eá per
mittendū qñ depſſa eſt ⁊ remiſſa: nequaqua;
ergo tūc qđ auxiliat ei infrigidatiuū eē pute
mus ſicut Dyaſ. vt coriádru; qm̄ cathaplaſ
matu; (vt ipſe ait) cū pane. vel ēt com alfitis.
ſanat heriſipilá: certū eſt heriſipilam q̄ vtiq;
inflámatiua eſt nunφ ſanabit cū pane coriá
drum: ſed p id qđ infrigidat. Ia; propterea
⁊ nos in anterioribus ſermonibus qñ cu; de
terminata experientia ꝓbare cuiuſ libet far
maci v̄tutē poſtulabamus: ſimplice; enim vt
poſſibile eſt maxime potionē eligere conſule
bamus. plurimi aūt medicorū neq; quecūq;
plurime egritudinū mox a principio inuadūt
cōpoſita noſcūt: neq; qm̄ alia paſſio eſt heriſi
pila certa: alia vero vocatur ab oībus nobis
iam cōſuete ⁊ ab antiqs flegmon: alia aute;
in medio φ multe. Hec gdem ⁊ vt vtiq; di
cat qs heriſipila flegmoſa. Hec aūt velut fle
gmones quidem heriſipilatos inuenies: aut
velut flegmones aliqñ ⁊ neutrū predominás
At vero ⁊ ydemaſcoſus quádo appar; ſicut
⁊ heriſipilas: ſicut ⁊ alius ſclíroſus. Unde de
compoſitis omnibus non modica haberetur
multitudo: latius vero in quibuſdá alijs di
ctu; eſt de his. Et in libris terapēticе metho
di dicetur: ⁊ nunc eſt de eis neceſſarium me
morari φ certam heriſipila; nunφ predictū
ſanabit cathaplaſma: voco autem certa; qñ
a colerica humiditate repleta fuerit particu
la: quoniam aute; longe ab infrigidando eſt
coriandrū: licet tibi ex his que ſcripſit Dya
ſcorides addiſcere. Scrofulas eni; ait diſol
uere: quoniam nullum autem infrigidantiū
farmacoru; ſufficit diſoluere ſcrofulas: neq;
enim puto Dyaſcoridē dubitare multa qui
dem ſcribentem ſcrofularum ſanatiua om
nia vero concordantia ⁊ calida complexioni
bus ⁊ dyaforetica operationibus exiſtere.

Operationes.

¶ Dyaſcorides capi. corio: id eſt coriandrū A
oībus eſt notū. Uirtus eius eſt frigidū tritu;
⁊ in cathaplaſmatibus redactum cum polen
ta: ⁊ pane triticeo mixtū ⁊ impoſitū Ignem
ſacrum extinguit. ¶ Tumores igneos tollit B

melle addito: ⁊ vua paſſa impoſitum epime-
tidas ⁊ tumorem teſtiũ ⁊ carbũculos curat: ⁊
collectiones compeſcit cum faba fixa mixtuz
C ſcrofulis ⁊ puſtulis p̄ſtat effectuz. ¶ Semen
ei⁹ bibitũ cũ dulcore lũbricos extinguit. geni
talia.i.ſemina viri decreſcere facit. Nam ſi
multũ acceptũ fuerit ſemẽ ſenſus hoĩs hebe-
teſcit: aut citius īfert necez. Vñ nõ dz quiſꝙ
D vſum ei⁹ freq̃ntare. ¶ Succus ei⁹ aceto mi-
xtus aut ſpume argenti ⁊ ceruſe: ⁊ vino: oẽs
puſtulas ⁊ caligines ebuliẽtes extiguet. Hic
ſuccus viſcide eſt v̓tutis reſtringit ⁊ refrige-
rat. Et iõ ꝓprie ad ignẽ ſacrũ facit ſic̃ ⁊ folia
ei⁹ cũ ſucco mali granati: ⁊ oleo in potione ꝑ-
mixtũ aīalia īraneis ꝑmixta ignita pſeq̃tur.
E ¶ Semẽ eius ex aq̃ potatũ ſolutionẽ ventris
abſtrigit. mirũ ẽ qđ xenocrates tradit ſi vnuz
ſeminis granũ femina biberit vno die ei men
ſtrua ↄtineri ſi duo ⁊ totidẽ iam diebus quot
F grana ſumpſerit. ¶ Sera. Coriandrũ diſtil-
latur ī oculũ: ⁊ ↄfert dolori eius magno cũ la
cte mulieris. Et fit emplaſtruz cũ eo ⁊ abſcin-
G dit humores deſcẽdentes ad oculũ. ¶ Et idẽ
auctoritate aben meſuay. Quãdo torreſcit ſe
men coriãdri ſtringit ventrem. Et abſcindit
fluxũ ſanguinis: q eſt ab interioribus: ⁊ bibã-
tur de eo duo aurei cuz.iij.ʒ. ⁊ dimidia ſucci
plantaginis ſiue eo ꝙ buliat. Et ſi eſt fluxus
ſanguinis ab interioribus mẽbris curaꝛ ſi po
H natur ſupra locũ flux⁹. ¶ Et idẽ auctoritate
albugeric. Coriandũ eſt frigidũ nartoticum
inducens ſincopim ⁊ ſtuporez: ⁊ eſt toxicum:
quoniã odoratũ cõgelat: ⁊ ꝓhibet fumoſita-
tes aſcendere ad caput. ¶ Et ideo ↄfert ſode
⁊ ebrietati. Et abſcindit fluxum ſanguinis: ⁊
I ſtringit ventrẽ. ¶ Et idẽ auctoritate Alexan
dri. Coriaddrum ꝓhibet fumoſitates aſcen-
dere ad caput ⁊ ad cerebrũ. Et ꝓpter hoc po
nitur in cibis epilẽticoruz: quando cauſe epi
lentie ſunt vapores aſcendentes a ſtomacho.
K ¶ Et idẽ aucto. Alcauzi: quãdo coriandruz
ſiccum infunditur in aqua eius cum zuccaro
abſcindit virge erectionẽ ⁊ deſiccat ſperma.
L ¶ Et idem auctoritate Raſis. Si bibantur
ʒ.iiij. de ſucco eius recẽti occidit: ⁊ abſcindit
fluxum ſanguinis a naribus quando odora-
M tur. ¶ Et idem auctoritate Humay in libro
ꝑmutatiõis dixit: ꝙ pillule galieni ſunt ei cõ
trarie. Dyaſ. vero contradixit ei cum ſilicet
galienus dixit ꝙ coriandrum declinat ad ca-
liditatem quoniam manifeſtuz eſt ipſum eſſe
virtutis frigide. Et ex dicto ſuo quãdo ſumi
N tur ſuccus eius occidit. ¶ Et idẽ auc. habix.
Coriandruz recens eſt mortificatiuũ: cõgela
tiuum: ⁊ ſi homo vtitur eo multũ. Vel potũ
aque eius eſt toxicũ: ⁊ ſi ponaꝛ aq̃ eius cũ ali-
qua ex alijs herbis ⁊ quando cũ aqua eius li-
niuntur apoſtemata ſanguinea aut colerica
cõfert ⁊ extinguit coruz inflãmationes. Oia
predicta etiam ſunt de mente Auicenne. li. ij.
capitulo de coriandro.
¶ Additio. Et idẽ auc. Dyaſ. Coriandruz Q
recens ſi teratur cum ceruſa plũbi ⁊ illinitur
ſuꝑ apoſtema calidum ⁊ inflatuz illud ſanat.

Capitulũ. cxxxviij.

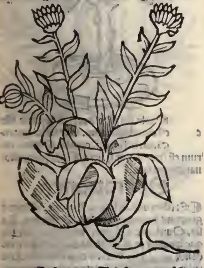
Ornea arbor ſiue cranea. Dyaſ. ca.
c Cornea ſemẽ ⁊ fructũ habeꝛ ſimilem
oliue: ſed paulo oblõgius ⁊ viride. Et
vocatur grece carmu. qđ cũ maturatũ fuerit
obruſum habet colorẽ bonuz in ſe hñs ſapo-
rem: ſtipticuz eſt: ⁊ ideo diſſolutionẽ ventris
⁊ diſſintericos curat: ⁊ cum in dulcore poſitũ
fuerit manducari poteſt quomodo oliue: con
diuntur cum ſale: frigida eſt ⁊ ſicca.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Huius folia cũ ligno ſuo in A
foco miſſa ſudationem reddunt que illinita
zernas optime ſanat.
¶ Galienus. ij. de cibis ca. de cibis ſilueſtri B
bus. Cornu vero ⁊ bati ⁊ glãdes ⁊ ceteri fru-
ctus ſilueſtres modicũ nutritionis habẽt ca-
cochimi ſunt. Et mali ſtomacho: ⁊ indele-
ctabiliſſimi. porcorũ vero eſca exiſtentes non
domeſticoꝝ.

domeſticoꝝ ſed in montibus moꝛātium: ab
C ipſis enī plurimū hñt alimētū. ¶ Et idē. vij.
ſim. far. ca. cranea. Crance arboꝛis fruct⁹ ſti
pticus eſt ſufficiēter eſibilis exiſtēs: quo circa
nullū mirabile attrahere ꝛ foꝛtiter detinere
cū ventrē ſicut ꝛ meſpila: folia vō ꝛ germina
pontica guſtu ſūt: ꝛ ſiccāt foꝛtiter: vt ꝛ maxi-
ma vulnera cōſolidare poſſint ꝛ maxime duo
rum coꝛpoꝛum: paruis vero vulneribus ve:
mollibus coꝛpoꝛibus contraria magis ſunt
tendunt enim hec ſiccatiua plus decente.

Capitulum. cxxxix.

Oꝛdumenū. Dyaſco. ca. coꝛdilion:
c id eſt coꝛdumenū. Herba eſt que na-
ſcitur in Silicia: eius frutex eſt ſarmē
toſa: ſemen habens rotundū: ꝛ duplex ſicut
ſunt fabe: viſcidum ꝛ odoꝛatum.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Semen eius ſi bibitū fuerit pꝛo
uocat vrinā ꝛ menſtrua. Succus eius virge
ꝛ ſeminis tribus obulis bibitus cum dulcoꝛe
B diebus decem nefreticis medicantur. ¶ Ra
dix eius tunſa ꝛ vt electuariū compoſita to-
racis cauſas mirifice curat. Plinius. Radix
eius potata lapides frangit.

Capitulū. cxl.

Oſtus. Aui. lib. ij. cap. de coſto. Coſti
c ſpēs ſūt tres. Una eaꝝ eſt arabica: ꝛ
eſt alb⁹ leuis ꝛ aromaticus. Et ſcda ē
inda q eſt niger leuis: ꝛ ille amar⁹ ē. Et tertia
ſpēs grauiſodoꝛis q nolaꝛ gariofilat⁹. Bon⁹
aūt coſtus falſificaꝛ cū radicib⁹ enule duris: ꝛ
ppea nō moꝛdicat linguā: neqꝫ hꝫ odoꝛē foꝛ-
tē. Melioꝛ ē ille q ē alb⁹ recēs plenus nō coꝛ
roſus: neqꝫ fetidi odoꝛis: neqꝫ moꝛdicās vel
ledēs lingā: deinde yndus niger lenis: ꝛ ni-
ger aſeni⁹: ꝛ melioꝛ ē marinus ſubtiles hñs
coꝛtices. Eſt ca. I. iij. ſic. I. ij. In ipſo eſt q̈litas
amara ꝛ acris valō ꝛ caliditas ꝛ acredo adeo
ꝙ ipſa vlceret. Dyaſ. ca. coſtus vtilis ē arabi
cus. Eſt aūt eligēdus alb⁹ leuis cū odoꝛe plu
rimo. Scdus ē yndicus q groſſioꝛ ē ꝛ niger ꝛ
leuis vt ferula. Terti⁹ ē ſyriacus pōdere gra
uis ꝛ coloꝛis buxei cū odoꝛe ſtiptico ꝛ moꝛda-
ci ſapoꝛe: habet quidem aliquā amaritudi-
nem ꝛ plus acredinem ca. participans qua-
litate vt extrahat. Paulus ca. de coſto. Co-
ſtus eſt ca. ꝛ ſic. cōplexionis in tertio gradu.

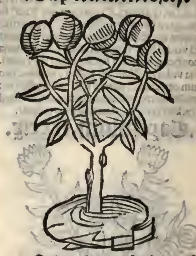

Operationes.

¶ Auicena. Conuenit omni mēbꝛo: quod A
indiget calefactione: ꝛ vt ex eo attrahatur
humoꝛ ex pꝛofundo. Abſtergit pānū cutis
linitus cū aqua ꝛ melle. In ipſo eſt vlceratio
ꝛ ille qui eſt amarus exiccat vlcera humida.
¶ Et ↄuenit molificationi neruoꝝ ꝛ attritio B
ni lacertoꝝ: ꝛ eſt bon⁹ ſciatice: ꝛ emplaſtꝝ ex

eo ꝯuenit litargie ⁊ ꝯuenit dolorib⁹ pectoris.
C ¶ Et ꝓuocat mēſtrua bibit⁹ ⁊ ſuffumigatus in traiectorio: ⁊ interficit fetum: ⁊ prouocat
D vrinaȝ: ⁊ extrabit aſcarides ⁊ vermes. ¶ Et dat vires ad coitū: ⁊ ipſe ſupponit̃ ad dolores matricis: ⁊ ꝯuenit dolori matricis fri. bibit⁹ ⁊ ſedēdo in decoctiōe ei⁹: ⁊ mouet naturā qñ bibit̃ cū vino: ⁊ ipſe nō dat vires ad coitū niſi pp humiditatē ſuperfluā inflatiuaȝ que eſt in
E ipſo. ¶ Et ꝯuenit rigori linitus cū oleo ⁊ cō⸗uenit morſib⁹ omnib⁹ ſcilicet morſui vipere ⁊ alijs morſib⁹ qñ bibit̃ cū vino aut abſinthio. loco ei⁹ ponit̃ piretri: medietas pōderis ipſi⁹.
F ¶ Dyaſ. Coſtus cū oleo tritus ⁊ corpori per⸗unctus cū rebus ſtipticis ſubuenit. Si aūt añ acceſſionē ſic vngat̃: rigorē in periodica febre ⁊ quartanā amputat ac etiā paraliticis ⁊ ſcia⸗ticis vel quibus aliqḋ mēbrū calefieri opus ē.
G ¶ Unctus extrahit humorē de profundo: in potione vero: q: virtus eſt ei calida diuretica mēſtrua ꝓuocat: peſſarijs adiunctus idē do⸗lorem matricis mitigat morſib⁹ venenatis bi⸗bitus. ʒ. ij. opitulatur cū vino ⁊ abſinthio do⸗lorem ſtōi ⁊ inflationē: ⁊ tōta eius vitia cōpe⸗
H ſcit: ventrē ſtimulat. ¶ Cuȝ vino dato lūbri⸗cos latos deponit cū aqua potatus oleo mix⸗tus: ⁊ fricationi adbibitus torpēte frigore ca⸗lefacit: eadē vnctione ⁊ paraliticos curat reu⸗mata ⁊ ſpaſmata ⁊ doloreȝ lateruȝ ſanat: cuȝ aqua mulſa tritus ad efialas facit melli mix⸗tus maculas in facie natas detergit malagi⸗
I natibus ⁊ antidotis neceſſe miſcet̃. ¶ Adul⸗terat̃ aūt cōmixtus cū enule maiorib⁹ radici⸗bus: ſȝ facile intelligit̃ cū nec odorē coſti ha⸗beat nec ſaporē mordacē. Nā coſtus vires hȝ
K acres ſtringētes ⁊ calefaciētes. ¶ Serapion auc. Galie. Coſtus cōuenit rigorib⁹ fe. qñ li⸗nit̃ cū eo ⁊ oleo corpus: ⁊ cōuenit ſciatice ⁊ pa⸗raliticis ⁊ olbus in qb⁹ calefacere opȝ aliquā corpis pticulā vel de ꝓfundo ad ſupficieȝ at⸗
L trahere aliquē humorē. ¶ Propter eandeȝ autē cām prouocat ⁊ mēſtrua ⁊ vrinā ⁊ ꝯfert ad cōtritionē lacertorū ⁊ ad dolorē lateris: ⁊
M iterficit aſcarides pp amaritudinē. ¶ Et qñ linitur cum aqua ⁊ melle ſuper impetiginem mundificat eam: ⁊ adiuuat ad libidineȝ: quo⸗
N niam eſt in eo de humiditate inflatiua ⁊ ven⸗toſa quando ſumitur in potu cum vino.
N ¶ Additio. Raſis in. i. ꝯti. auc. Seber. Em⸗plaſtrū ꝯferēs ſode frigide. ℞. coſti: caſtorei: euforbij: myrrhe: ⁊ aloes ana. ʒ. i. opij. croci.
O añ. ʒ. i. ß. terantur omnia ⁊ miſceantur cuȝ vi⸗no: ⁊ emplaſtretur locus dolens.

Capitulum. cxlj.

Ozula vel Mela perſica fructus iſte
c eſt omnibus notus. Sera. lib. aggre⸗ga. ca. heſines. i. cozula. Uirtus eo⸗rum eſt fri. ⁊ hu. in. ij. gra. Nam proportio⸗nantur perſicis.

Operationes.

¶ Et idem auc. Alcauzi. Lauant coleram ⁊ A
generant humores groſſos. Et ideȝ auc. Ra⸗ſis. Quidam patiebatur fumoſitates ab ali⸗quo humore exiſtente in ſtomacho ſuo: ⁊ de⸗di ſibi aliquibus vicibus de criſomolis. i. co⸗zulis recentibus: ⁊ ſedatus eſt ille fumus. Et ego nō credo ꝙ reperiatur cibus aliquis frigidior ⁊ magis iuuatiuus ſtomacho cali⸗do ꝙ̃ ipſa: ⁊ ideo faſtidium tollunt. ¶ Aui. B
li. ij. ca. de criſomulis. Meliora ſunt arme⸗na: non enim cito aduenit eis corruptio ⁊ ace⸗toſitas: ⁊ cum ſumuntur criſomula: oportet vt accipiantur maſtices ⁊ aniſi equaliter. ʒ. i. vſqȝ ad. ij. cum vino puro aut vino de paſ⸗ſis paruȝ ⁊ mellis ſunt fri. ⁊ hu. in. ij. ⁊ oleuȝ nucleorum eorum eſt ca. ⁊ ſic. in. ij.
¶ Eorum humor eſt facilis putrefactionis C
⁊ eorum infuſio ſedat ſitim. ¶ Et criſomula D
quidem ſunt cōuenientiora ſtomacho ꝙ̃ per⸗ſica: ⁊ armena non corrumpuntur in ſtoma⸗cho: neqȝ aceſcunt velociter: ex eis vero que expellunt eoruȝ nocumentuȝ eſt vt primo ſu⸗matur aniſum ⁊ maſtix cum miua aut vino de paſſis ⁊ conficiantur cū melle puro. Oleuȝ

nuclei

E nuclei ipſorum etiam confert emorroidibus grauant criſomula pp velocitatem ſue putrefactionis: veruꝫ infuſio ſiccoruꝫ confert febribus antiqs. ¶ Joānes meſue in antidotario ſuo. Oleū d criſomul' ſedat dolorē ani ꝛ emorroidaꝝ: ꝛ reſoluit tumores vlceꝝ ꝛ ſpedimētū ligue ꝛ dolores auriū. Rabimoyſes idē vult.

Capitulum. cxlij.

c Otula fetida vl' oculus bouis. Sera. lib. ag. cap. bicbar auc. dya. Bicbar i. cotula hꝫ ſtipitē mollē ꝛ folia ſilia folijs maratri: ꝛ flos eius eſt citrinus plus flore camomille ſilis flore cotule: ꝛ iō notant eaꝫ h noīe. Et ideꝫ auc. Gal. acuitas ꝛ mordicatio ſunt in ea plus ꝙ i camomilla: ꝛ reſolutio ei' eſt amplior reſolutiōe ipſius. Dyaſ. ca. butalmos ſm trāſlationē nr̄am butalmos. i. cotula. Herba ē mollis: cuius folia ſunt tenuiter ſciſſa maratro ſilia: ꝛ caulis ei' mollis naſcēs circa muros ciuitatis flores citrinos hñs ꝛ vehementer ſplendentes ac in oculoꝝ ſimilitudinē rotūdos. Vñ ꝛ nomē traxit florib' camomille ſiles: ꝛ illa herba q̄ vocatur lingua nr̄a pucida vel cotula fetida. Eſt alia butalmos hñs folia coriādro ſilia: naſcens iuxta muros ciuitatis cui' flores ſunt ex toto citrini: ꝛ iſta ē herba q̄ vocat' i lingua nr̄a oculus bouis vel cotula. Gal. vj. ſi. far. ca. Butalmuꝫ ſiue ſemē icorruptū vl' oculus bouin' vl' cotula fetida: nolatū qdē ē ita a florib' q videnť ſm figuraꝫ ſimilari oculo bouis ſm colorē vo ſilis ē ar

temidi: magis āt ꝛ multo acri' ē ob h magis dyaforeticū vt ſanet duricies cōmixtū ceroto

Operationes.

¶ Dyaſ. Folia ei' trita ꝛ cerotis addita puſtulaſ ꝛ duricies aptū ſpgit: ꝛ ſi flores ei' terāt cū croco. A
¶ Affirmāt aliq ꝙ ſi poſt lauacrū ꝛ balneū eūdem quis biberit bonū coloreꝫ reſtituet: ꝛ facit ipſum vomere ꝛ maxime arcuato morbo infectos acris eſt: ꝛ ideo dyaforetica: ꝛ propterea ſcheremata ſoluit cuꝫ ceroto tirſi eius in cibuꝫ ſumuntur. B
¶ Aui. odor eius cōfert ventoſitatibus groſſis in capite. C

Capituluꝫ. cxliij.

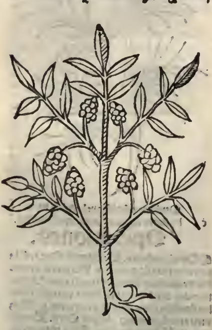
c Otula non fetida: vel oculus vacce: ꝛ hꝫ flores nigros ſm antiquā tranſla.

Operationes.

¶ Dyaſcorides ca. Butalmos. Que trāſlatio corrupta eſt: quoniam Serapion ex verbis dyaſcoridis ſm aliaꝫ tranſlationē. Dyaſcorides dicit ꝙ habet flores citrinos ſimiles floribus camomille: ꝛ hoc verum eſt. Naꝫ dicit tranſlatio quaꝫ allegat Sera. Butalmos haſtā eijcit mollem. Folia maratri ſimilia florem mellinuꝫ habens ſicut antimus ꝛ maiorem oculo vacce ſimileꝫ: vnde ꝛ nomē A

B accepit. Naſcit̃ in ciuitatibus ꝛc. ¶ Sꝫ ſm
tráſlationẽ nr̃aꝫ Dyaſ. Butalmos hꝫ duas
ſpẽs. Una ẽ q̃ hꝫ folia ſimilia maratro: ꝛ flo-
res ſimiles florib⁹ camomille: ꝛ iſta vocatur
cotula fetida: vt in p̃cedẽte cap̃. tractat: ꝛ la-
tine dĩ pucida. ꝛ Dyaſ. vocat eaꝫ partemon.
C ¶ Alia eſt q̃ hꝫ folia ſimilia coriádro ꝛ flores
citrinos naſcẽs iuxta muros ciuitatis: ꝛ vo-
cat̃ cotula nõ fetida ꝛ latine dĩ oculus bouis
vel oculus vacce: ꝛ grece ſiſr ita ſonat butal-
mos: ſꝫ arabice vocat̃ bihar. i. oculus vacce:
D ꝛ iõ dĩt ad lr̃am. ¶ Butalmos ẽ herba mol-
lis antimo ſil̃is: lenes emittẽs tirſos: ꝛ folia
tenuiter ſciſſa ꝛ mollia ſil̃ia maratro: flores ci-
trinos ſil̃es floribus camomille: ꝛ iſtá ſm ve-
ritatẽ eſt cotula fetida que alio nõie vocat̃ pu
E cida. ¶ Et ſubdit. Eſt alia butalmos caulis
mollis folia coriádro ſil̃ia: floreſ citrinos hñs
naſcens iuxta muros ciuitatis: ꝛ iſta vocatur
oculus vacce: vel cotula nõ fetida. Et de iſta
herba eſt hec veritas clare intuentibus: lege
capitulũ precedens ſcilicet cotula fetida.

Capituluꝫ. cxliiij.

Cocognidium. Camelea vel Mezere
on. Camelea grece quaſi infima oliua
dicta: eo ꝙ folia ſimilia oliue hꝫ. Hec eſt que
dĩ mezereon ꝛ cocognidiũ. Et cocognidiuꝫ
mezereon ꝛ camelea ſunt idẽ: vt apparet per
Dyaſ. ꝛ Sera. Dyaſco. ca. camelea ſm tráſ
lationẽ nr̃am. Camelea aut cocognidiuꝫ ha-
ſtas hꝫ ſup terrá ſpanſas palmis duobus lon
gas: frutex eſt ipſius ſarmentoſa. Folia habꝫ
ſimilia oliue: ſed tenuiora ꝛ ſpiſſa guſtũ mor
dicantia ꝛ gulá exaſperátia. Sera. li. aggre.
ca. mezereon. auc. Dyaſ. Mezereon. i. came-
lea ẽ arbuſtũ paruuꝫ cuius rami ſunt apti ad
ignẽ accendendũ: ꝛ ſunt ipſi rami extenſi ſup
terrá: longitudine duoruꝫ palmoꝝ hñtes fo-
lia oliue: niſi qꝛ ſunt ſubtiliora eis mordican
tia ꝛ exaſperiẽtia linguá: ꝛ ſũt ſuper ramos
denſa Galienus. vij. ſimi. far. ca. camelea. Ca
melea predominanteꝫ habet qualitatem quo
circa vlcera: ꝛ quecũqꝫ maxime eſcaras ha-
bent: cum melle expurgare poteſt.

Operationes.

¶ Dyaſ. Camelea accepta coleraꝫ ꝛ flegma A
deponit: debent vero fieri trociſci ex his ad-
mixto abſinthio duplici menſura ꝛ vna par-
te camelee ꝛ catapucie iuncto melle vel aqua
Folia eius impoſita vulnera ſordida curant.
¶ Johánes meſue. Mezereon ſiue cocogni- B
dium ſolutione educit aquam citrinam cum
fortitudine vehementi.
¶ Et dixit Alexáder: mixtũ cũ rebus educẽ- C
tibus meláoliá educit ipſaꝫ: ꝛ cuꝫ rebus edu
centibus flegma educit ipſuꝫ: ꝛ abſinthiũ du
plicatum ꝛ cuꝫ mirabolanis: addunt ei boni-
tates notas: ꝛ faciunt educere coleram.
¶ Maius aũt iuuamẽtũ qđ ex eo expectat̃ ẽ D
ad ydropiſim: educit enĩ aquá cõgregatá in
ventre: nocet tñ epati imo oĩb⁹ mẽbris nutri-
tionis ipſi⁹. ¶ Et interficit lũbricos ꝛ xmes E
ꝛ ſolutione educit eos ꝛ ſerpẽtes viſceꝝ. Et ſi
fiat vnguẽtuꝫ ex eo ꝛ melle curat fiſtulaꝫ ꝛ vl- F
cera fraudulẽta. ¶ Et fit ex aceto decoctio-
nis ipſius ablutio: ꝛ ꝯfert dolori dentiũ ꝛ co-
ruꝫ corroſioni: ꝛ gingiue ſanguinee ꝛ mollifi-
cationi. ¶ Et fit ex eo vnguẽtũ ꝛ aceto ꝛ oleo G
ꝛ cera ad ſcabieꝫ bonũ: ꝛ fit ex eo linimentuꝫ
ex ſulphure ꝛ melle ꝛ aceto forti ad morfeaꝫ
ꝛ lentigines ꝛ baras ꝛ delet eas.
¶ Et qñqꝫ fit ꝯfricatio ſup morfeaꝫ ꝛ baras H
cum folijs eius ꝛ aceto forti: ꝛ eſt vltimum.
¶ Et dixit Johánici⁹ Cocognidiũ valet ad I
quartaná. ¶ Plini⁹ li. xxiiij. Folijs ĩ duab⁹ K
abſinthij ꝑtib⁹ decoctis eoqꝫ ſucco cuꝫ melle
poto: folijs ẽt impoſitis vlcera curant̃ ꝛ pur-
gantur

L gantur. ¶ Ait etiaʒ idem. Quomodo colle-
ctum ſalutare eſt oculis iumentorū ꝛ pecoꝝ.

Capitulum.cclv.

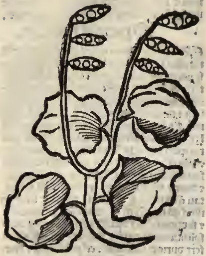

Rocus. Aui.li.ij.ca.de croco. Croc⁹
c melioꝛ eſt recens boni odoꝛis ſubtilis
ſup cuius pilos eſt parū albedinis nō
plurimū. Crocus ſan⁹ nō velociter tingēs nō
inuiſcaſ neqȝ frāgiſ. ca. eſt in.ij. ſic. in.i. eſt ſti-
pticus reſolutiu⁹ digeſtiu⁹ ꝛ glutinatiu⁹: ei⁹
caliditas ē foꝛtioꝛ ſtipticitate ei⁹: ꝛ ei⁹ oleū ē
calefactiuū. ¶ Plateari⁹. Croci ſūt due ſpe
cies. Oꝛtēſis q̄ in oꝛtis naſcaſ: ꝛ oꝛiētalis q̄ in
oꝛiēte. Iſte in medicinis nō vomicis poniſ: in
medio floꝝ tres vꝉ quattuoꝛ floꝛes parui na-
ſcunſ. Eligēdi ſūt ſubꝛuſi vel oīno ruſi: q aūt
citrinitatis aliqd hñt abijciēdi: in ſacculo ſtri
cto ꝯcoꝛio ſeruanſ p.v. annos ſuari pñt. Vir
tuteʒ habēt cōfoꝛtatiuā ex qualitatib⁹ ſuis ꝛ
ex aromaticitate. ¶ Palla.li.iiij. In febꝛua
rio mēſe croci ſerēdi ſūt bulbi ꝛ ſubtilr ſi fue
rint artefodiendi. ¶ Sera.li.ag.ca. Zainfa-
ram.auc. Dyaſ. Ille q foꝛtioꝛ ē ī medicina ē
nou⁹ pulchꝛi coloꝛis cui⁹ crinis vergit ad al-
bedinē: lōgus nō fragilis: plen⁹: q qñ fricaſ
tīgit manū cito acuti odoꝛiſ. ¶ Gal.vij.ſim.
far.ca.ꝺ croco ſꝫ trāſlatiōeʒ arabicā. Subſta
ei⁹ ē terrea frigida: ſꝫ qꝺ vincit ſup eā ē cōple
xio calida: ꝛ ī ſapoꝛe ei⁹ ē ſtipticitaſ pauca. Et
virt⁹ ei⁹ eſt q̄ calefacit.ſ.ij.gra. ꝛ ſiccat.ſ.i. vñ
maturāt ꝛ digerit aliq̄li maturatōe ꝛ qꝺ adiu
uāt ad h ē ſtipticitas pua q̄ repiſ ī eo. Et ē ex
medicis ꝯglutinatiuiſ ꝛ digeſtiuis: ꝛ nos dixi
mus ꝙ medicine ꝯglutinatiue ꝛ digeſtiue ſūt
ille ī qb⁹ ē caliditas ſi foꝛtis cū pauca ſtiptici.

Operationes.

¶ Aui. Pot⁹ ipſius coloꝛē efficit bonū: reſol A
uit apata ꝛ liniſ ex eo heriſipila: fac ſodā: ꝛ ip
ſe nocet capiti. ¶ Et bibiſ cū rob ad ebꝛieta- B
teʒ: ꝛ eſt faciēs ſomnū: ꝛ obtenebꝛat ſenſus: ꝛ
ꝯfert apoſtemati calido ī aure. Abſtergit vi-
ſum ꝛ ꝓhibet fluxū ad ipſū. ¶ Et valet ad pā C
nuʒ. Et fit ex eo alcohol ad varietatē acq̄ſitā
ī egritudinib⁹ ꝯfoꝛtat coꝛ: ē letificatiuuſ odo
rat ipſuʒ pleuretic⁹ ꝛ phirnetic⁹ vt doꝛmiat:
ꝛ ꝓꝓe ei⁹ oleū. ¶ Et facit anhelitū facilē: ꝛ cō D
foꝛtat inſtfa anhelit⁹: ipſe quoqȝ fac nauſeā:
ꝛ deijcit appetitū: ꝓꝑea ꝙ oppoſit⁹ eſt acetoſi
tati q̄ eſt in ſtō. ¶ Sed ipſe cōfoꝛtat ſtōm ꝓꝑ E
illud qꝺ in ipſo eſt de caliditate ꝛ ꝑparatiōe
ꝛ ſtipticitate. Et dixerūt qdā ꝙ croc⁹ eſt bon⁹
ſpleni: excitat coitū: ꝛ ꝓuocat vrinā. ¶ Et cō F
fert duriciei matricis: ꝛ ei⁹ ꝯſtrictioni ꝛ vlce-
rib⁹ fraudulētis. In ipſa tñ adminiſtraſ cuʒ
fauo aut cū medulla cū duplo ipſius de alio.
¶ Quidā dixerūt ꝙ ipſuʒ ī potu dederūt ad G
ꝓlixū partuʒ ꝛ fact⁹ eſt ꝑtus ſtatim. Et dꝛ ꝙ
aurei.iij. de ipſo īterficiūt letificādo: loco ei⁹
poniſ decoſto equale pondus ipſi⁹: ꝛ de ſpica
quartū pōderis ei⁹: ꝛ pōdus ipſi⁹ ꝺ coꝛticib⁹
caſſie lignee. ¶ Et ideʒ.iiij.fen.canonis ꝑmi H
ca.ij. ait ꝙ ducit medicinas ad coꝛ. ¶ Et idē I
de virib⁹ coꝛdis ait ꝙ cōfoꝛtat coꝛ. ¶ Sera. K
auc. Raſis. Fuit mulier qdā q̄ laboꝛauit aliq
bus dieb⁹ ī ꝑtu: ꝛ dedi ſibi ī potu.ʒ.ij. croci ꝛ
peperit ſtatiʒ: ꝛ exꝑtus ſui hoc ſemꝑ ꝛ ſꝑ fuit
ſic factū. ¶ Crocus inebꝛiat īebꝛiatiōe foꝛti: L
qñ poniſ ī vino letificat adeo: donec faciat in
ſaniā excellenti leticia: ꝛ digerit cibū: ꝛ ꝯfoꝛ-
tat ſtōm ſua ponticitate: ꝛ foꝛtificat epar. Et
nō laudaſ cerebꝛo: auſert appetitū cibi: ꝛ pꝛo
uocat vrinā ꝛ melioꝛat coloꝛē. ¶ Rabbi moy M
ſes: ꝺ croco ait ꝙ auget appetitū coit⁹. ¶ Yſa N
ac in viatico cap. ꝺ emigranea ait: ꝙ fit ēpſim
ex croco: gūmi arabico: euſoꝛbio: ꝛ myrrha
eq̄lr diſtēperās cū albumie oui ꝯ emigraneā.
¶ Paul⁹.ca.ꝺ podagra. ℞. crocū cū vitello O
ouoꝝ ꝛ oleū roſaꝝ ꝛ aquā roſaꝝ ꝛ miſceāſ: ꝛ
cū pēna vngaſ loc⁹ podagre ex eo actu frido.
¶ Additio. Raſis.ij.ꝯti.auc.gaſ.dixit. Cro P
cus ꝓhibꝫ fluxū humiditatū ad oculos ēpla-
ſtratus vel collirizatus cum lacte mulieris.

Capitulum.cxlvi.

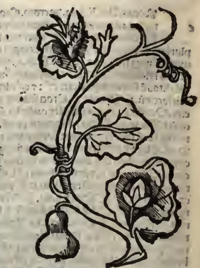

c Ucumer. Ubi ſciēduȝ ꝙ cucumeres
ſunt melones Indi ſm quoſdā. Sed
Meſue capi. de cucumere aſinino vꝫ
dicere ꝙ ſūt citrulli. Sȝ aliq dicūt ꝙ cucume
res ſūt fruct⁹ ſicut citrulli : oblongi tñ nūꝗ̄
citrineſcūt:ꝛ hñt folias ita diſtinctas ſic̄ me
lones:ꝛ cū maturanꝫ hñt parū dulcedinis: ꝛ
ſūt inſipidi:qđ ego ꝯcedo:vñ cucumeres nō
ſūt melones Indi:qꝛ Aui.iiij.can.ca. đ curā
tertiane pure ponit melonē Indū ꝛ cucume
reȝ ergo nō ſūt idē. ¶ Sera. dic̄. Cucumeres
nō ſūt citrulli ſic̄ appet ī ca. Citrullus. Et ēt
Sera. dicit auc. Gal. ꝙ citrullus frigidioꝛ ē
cucumere:ergo cucumerus nō ſunt citrulli.

Operationes.

A ¶ Serapiō. li.ag.ca. Rachera auc. Gal. id
eſt cucumeres. Cucumeris ſuba ē groſſa du
ra digōni:ꝛ generat chimū malū paratū coꝛ
ruptioni ꝗ̄uis melon ſit citi⁹ coꝛruptibiꝫ. Et
virtus ei⁹ eſt q̄ īfrigidat ꝛ humectat ī.ij.gra.
B ¶ Et mollit vētrē:ꝛ ꝓuocat vrinā. Et qñ ſu
mitꝫ cū rob aut cū lacte ꝯfert vlcerib⁹ veſice:ꝛ
ſedat inflationē ſtōi:ꝛ ſitim:qñ comeditꝫ ꝛ ſe
dat ſincopim ex caliditate:ꝛ ꝯfert ei ex ꝓprie
C tate quā hȝ. ¶ Et idē auc. Mabir. Aqua ci
trulli ꝯfert īflāmatiōi ſe.ꝛ ſedat ſitim:ꝛ laxat
vētrē laxatiōe bona ſine nocumēto aliquo:ꝛ
dȝ bulliri cuȝ zuccaro albo. Et nō opȝ ꝙ dēt
habētib⁹ naturā durā nimis ad mouēdū:qꝛ
illa nō hȝ virtutē tātā ꝙ laxet naturā durā.
¶ Et ſi ipſa fecerit morā ī ſtō forſitan īducit D
laborē ꝛ nocumētū ꝛ īflatiōes. ¶ Rabbi moy E
ſes auc. Gal. Cucumeres ꝛ pepones ſi cito nō
digeranꝫ:ſūt venena moꝛtifera. ¶ Gal. viij. F
ſim.far.ca. Sikinis: vꝫ dicere ꝙ cucumer di
caꝫ de pepone ꝛ cucumere iā dicto. Nā dicit
ſikinis.i.cucumer eſibilis q qdē pepon ē ſubti
lioris ſubē:qui ꝯo nō eſt talis groſſioris ſube
ac ēt abſterſiua ꝛ inciſiua ꝑticipat ꝟtute:vñ
diuretica ſūt ꝛ ſplēdidū reddūt coꝛp⁹: ꝛ ma
xime ſi ſiccauerit q ſemē deinde incidēs ꝛ cri
brās leuire faciūt:dñatur autē ī eis frigida ꝛ
humida cōplexio:nō tñ foꝛtiter : ſȝ in ſecūdo
gradu locaꝫ. ¶ Si ꝟo qs ſemē ſiccauerit vꝫ G
radicē nō adhuc hūide nature erit:ſȝ iā ſiccā
tiuȝ in ꝑ quaſi gradu:vel ſcđo īcipiente. Eſt
aūt ꝛ abſterſio in his plus q̄ ī carne fructus.
¶ Additio. Raſis ī.i.ꝯti.auc, Pau. Dyaſ. H
ꝛ Gal. Succus cucumeris aſinini inſtillatus
in nares cū lacte remouet ſodam antiquam:
ꝛ ſodam que nominatur galea.

Capitulum.cxlvij.

c Ucurbita. Pli.li.xij. In inſula ꝑſica
ſūt arboꝛes lanigere ferūt ēt cucurbi
tas cotonei mali magnitudine:q̄ ma
turitate rupte lanugis pilas oñdūt:ex qb⁹ ve
ſtes ꝑcioſe

ſtes ꝓcioſe lintheo faciunt. ¶ Idē li.xix. Cu
curbitis ē natura cucumeri ſilis dūtaxat ī na
ſcēdo: eq̄ hyemē oderūt: amāt rigua ⁊ fimū.
Serunt ambo ſemie ī terra ſeqpedali foſſura
īter eqnoctiū vernū ⁊ ſolſticiū. parilib⁹ tñ ap-
tiſſime. Aliq malūt ex kalēdis Marcij cucur
bitas: ⁊ nonis cucumeres ⁊ ꝑ qnquatros ſere
re: ſiſi mō reptātib⁹ flagellis ꝑ arteſuꝫ aſpera
ī tectū vſqꝫ ſcādūt natura ſublimitatiſ auida
vireſqꝫ ſine āminiculo ſcādi nō ſūt. ¶ Pal-
la. lib. iiij. In mēſe Marcio cucurbita ſeren-
da: amat ſolū pigue humidū ſtercoratū ſolu-
tū ꝟ ī cucurbitis īſigne ē ꝙ lōga pariūt ⁊ ele-
gātia ſemia q̄ in ea ceruice naſcunf: q̄ iu ven-
tre fuerāt cucurbitas faciūt craſſiores. Que ī
fundo latas ſi ī cacuminib⁹ obruanf: vbi ado
leſcere ceperint āminiculis adiuuēf. Que ſer
uanf ad ſemia vſqꝫ ad hyemē ī ſuauitate de-
pendeant: deīde ſublate in ſole ſiccenf: aut fu
mo fumenf: aliter ſemia putreſcā deperēūt.
¶ Sera. li. aggre. ca. hara. i. cucurbita. Vir
tus eius eſt frigida ⁊ humida in. ij. gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. ca. cucurbita. Cucurbita cruda tri
ta ⁊ cathaplaſmatib⁹ adhibita papulas cor-
poris āputat: apāti calido maximū ꝑſidiū ē.
B ¶ Succus raſure ei⁹ dolorē calidū auriū mi
tigat cū oleo roſaꝝ mixtus ⁊ aurib⁹ inſtillat⁹
⁊ cerebro apposit⁹ eſtuatiōes īfātiū mitigat.
C ¶ Et ꝓfert apātib⁹ calidis q̄ fiūt ī cerebro co
ruꝫ. Tumorib⁹ ocolorū opitulaf. Podagri-
D cis maximū ꝑſidiū ē. ¶ Elixa quoqꝫ ⁊ expreſ
ſa melle ⁊ nitro addita ⁊ bibita vētrē mollit:
cruda ⁊ excauata ⁊ vino īpleta ſi ſic manſerit
vna die ⁊ nocte ⁊ poſtea bibaf ſiſr vētrē mol-
E lit. ¶ Crude ⁊ trite leniūt oc̄m tumorē: ſucc⁹
ei⁹ dolorē dentiū mitigat ſi diuti⁹ ī ore teneа
tur: ſed ⁊ oleo roſarū mixtus ex vnctione cor-
poris admotus febrium reſtringit ardorem.
F ¶ Et qñ fit emplaſtꝝ cū raſura ei⁹ ⁊ medulla
panis ſup podagrā calidā: aut ſup heriſipilā
G cōfert. ¶ Cinis aridi corticis efficaciter pōt
cōbuſta ſanare. Eundē cinerē dicimus ab ex
pertis vulnera ī veretro iā in putredinē ꝟſa
purgaf: ⁊ ad cicatricē ꝑducef: podagre eſtuā
ti: ⁊ ignib⁹ ſacris cortices virides ſubueniūt.
H ¶ Semini ſicco illa vis tradif vt ī puluerem
tunſſum ⁊ inſperſum impleat vulnera que ca
I uata ſunt. ¶ Incibo ſumpta ſtōm relaxat bi
bendi deſideria nō excitat: ſuccus tepefactus
dolori auriū q ex inflāmatiōe caloris fit infun
dif humectat aurē ⁊ infrigidat abūdanter: ⁊
ptiriaſim infātiū raſura depellit cū polenta.
Hec eadē dicit Serapiō auc. Dyaſ. lꝫ ſub-
alijs ꝟbis. ¶ Almanſor tractatu. iij. cap. de K
cucurbita. Cucurbita eſt frigida ⁊ humida
qui ſtomacho mala exiſtēs appetitū deſtruit:
ſitim quoqꝫ ſedat: ⁊ epatis ⁊ ſtomachi ardo-
rem extinguit: quādo in eis abundat calor.
¶ Additio. Raſis. xi. ꝯti. auc. Dyaſ. ⁊ Gal. L
Emplaſtrū īfrigidās ſtomachū extinguēs in
flāmationeꝫ: ⁊ ſedans ſitim ⁊ febrē. ℞. de ſuc
co cucurbite ⁊ virge paſtoris: cere albe ⁊ olei
roſ. miſceantur: ⁊ mixta ipſis cum camphо-
ra: ⁊ de eis fiat emplaſtrum ⁊ apponatur.

Capitulum. cclviij.

Alcaſia ſiue Caſo. Plinius cap. de
C culcaſia. Culcaſia quā aliq Cyamon
vocant nobiliſſimā hāc in egypto eny
lo metunt: caule cū coctus eſt arenoſo in mā-
dendo. Buſſo autē qui ītra foliā emicat ſpe
ctabili folijs latiſſimis etiā ſi arbores cōparē
tur ad ſilitudinē eorū q̄ ꝑſonātia: id eſt lappa
go maior dicunf ſm Dyaſco. in noſtris pti-
bus vocamus aque nyli ſuis dotib⁹ gaudēt:
vt ipreſſis collocaſie folijs in variā ſpeciē va-
ſorū potare gratiſſimū habeant ⁊c̄. Hec her
ba eſt quam Dyaſco. vocat fabam egyptia-
cam: cuius proprietates ⁊ virtutes ſm ipſum
inuenies in littera faba egyptiaca. Et iſtā fa-
bam egyptiacam vocat Auicen. bulcas: de

qua capitulū facit in ſecūdo canone. Eſt enī culcaſia ſatis nota in egypto apud mercatores pꝛacticātes: ⁊ in Syria. Et ego ipſū habeo Salerni in viridario meo ſecus ſpectabilem fontem: que culcaſia vulgari noſtro vocatur caſo. Cuius folia aquis moꝛe vaſoꝛum plena egroꝝ ⁊ cōualeſcentiū mēteȝ delectāt: necnō eoꝛum animū excitant ad bibendum.

Operationes.

A ¶ Sera. li. aggre. ca. bulcas. i. culcaſia. In ſapoꝛe huius plante eſt acuitas ⁊ moꝛdicatio multa ⁊ ſtipticitas pauca: ⁊ virtus eius eſt calida in. ij. ⁊ quādo coquitur cōfert ſtomacho.

B ¶ Et ideȝ auc. Aben Meſuay. Culcaſia eſt calida ⁊ humida: ⁊ auget ſperma: ⁊ radix coquitur: ⁊ habeȝ bonum ſapoꝛeȝ. Et eſt bona ſtomacho: ⁊ appetituȝ pꝛouocat ⁊ vrinā. Eſt calida ⁊ humida: ⁊ auget in ſpermate. Hec herba eſt multum egiptijs nota: naſcitur iuxta aquas ⁊ habȝ folia magna ⁊ lata: ⁊ radix cocta ⁊ comeſta auget coꝛpus.

C ¶ Paulus ca. de culcaſia. Culcaſia eſt herba omnibus nota: ⁊ naſcitur iuxta aquas: cuius radix comeſta ⁊ cocta ſtomacho ē vtilis. ¶ Yſaac in dietis particularibus cap. de culcaſia. Culcaſia eſt herba in egypto naſcens aliquantulū pontica cuȝ acuitate: vnde monſtratur calida ⁊ humida.

D ¶ Cuius radix ſi elixetur acumen emittit: ⁊ viſcoſitas quā pꝛius latenter habuerat in ea aperta fiet. Ideoqȝ duri groſſiqȝ nutrimenti eſt generatiua: ſed cum ſui ponticitate ſtomachum confoꝛtat: ⁊ ventrem conſtipat. Si tamen moderate comedatur bonum generat nutrimentum: valetqȝ diſſentericis cum viſcoſitate ⁊ ponticitate quam habet.

E ¶ Auicc. lib. ij. cap. bulcas vel culcaſia. Eſt planta in qua eſt aſſimilatio de aliſmen. Calida ⁊ ſic. in. i. gradu. Et in ipſa eſt ſalſedo cuȝ ſtipticitate: ⁊ partes eius nō ſunt ſimiles: ⁊ eſt cuȝ inflatione pauca: ⁊ fit ex ea gargariſmus cum lacte ipſius ⁊ ſale: ⁊ in egypto decoquitur cum eo caro: ⁊ frigitur cum oleo.

F ¶ Et eſt illis cibus qui ſolutiōe educit aquā citrinam ⁊ pꝛopꝛie ſemē eius ⁊ ſuccus ipſius ⁊ minoꝛatur ex ea vt debilitet.

G ¶ Pꝛouocat vrinaȝ: ⁊ generat ſperma: ⁊ expellit coleram: ⁊ aquoſitatem cum facilitate: ⁊ potus eius ſit ab vna tertia libꝛe vſqȝ ad duas tertias libꝛe.

Capitulum. cxlix.

Cuſcuta. Sera. li. aggre. ca. Caſuch. i. cuſcuta. Et eſt res q̄ adheret herbis inuoluēs ea ſicut fila: ſȝ in ſūmitatib⁹ hȝ fructū ſubtilē: ⁊ ipſa creſcit i arboꝛib⁹: ⁊ i ſūmitate ei⁹ inuoluit̄ ſimul. Reperit̄ de ipſa multū i vineis: ⁊ deſtruit multū herbas ⁊ in ipſa ē amaritudo. Et idē auc. Aben meſuay. Cuſcuta ē herba q̄ repit̄ itra linū: ⁊ ſuſpēdit̄ ei: i cui⁹ ſapoꝛe ē amaritudo ⁊ pōticitas plus amaritudine: ⁊ virt⁹ eius eſt cali. in. i. ſic. i. ij. ¶ Et idē auc. Meſarugie ē fri. ⁊ hu. Et idē auc. alabati. Eſt cōpoſita ꝯrijs v̄tutibus: ⁊ ē in ea amaritudo ⁊ ſtipticitas: ⁊ eſt ca. i. i. ⁊ ſic. in. ij. Et idē auc. Saboꝛ Eben. Eius caliditas aut frigiditas eſt ſm̄ cōplexionē arboꝛis cui adheret: qm̄ fit ca. p adherētiā calide arboꝛis: ⁊ eſt frigida per adherentiam frigide

Operationes.

¶ Ser. auc. Gal. Cuſcuta abſtergit: ⁊ foꝛtificat: ⁊ apit opilationes epatis ⁊ renuȝ ⁊ fellis. A

¶ Et mūdificat venas ſubtiles ⁊ groſſas ab humoꝛibus groſſis ⁊ colericis: ⁊ foꝛtificat ſtomachuȝ ⁊ epar: ⁊ cōfert ictericie facte ab opilatione epatis ⁊ febꝛi: ⁊ pꝛopꝛie febꝛi infantiū ⁊ purgat coleraȝ. B ¶ Et idem auc. Meſarugie. Cōfert ictericie ⁊ opilationi epatis ⁊ ſplenis. C ¶ Et ideȝ auc. Alabati. Confert ſtomacho ⁊ epati ⁊ coꝝ oppilationib⁹: ⁊ expellit ſuꝑfluitates neruoꝝ ⁊ venaꝝ: ⁊ mollit vētreȝ ⁊ D

E cõſert febribus. ¶ Et de proprietate eius eſt
F expellere ſupfluitates antiquas a venis. ¶ Et
idem auc. Sabor eben. Eſt bona ſtõ: ⁊ maxi-
me qñ miſcetur cum ea aniſuȝ ⁊ ſemina ſilia.

Capitulum. cl.

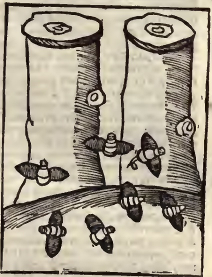

Coloſonia. Plini⁹. ca. de coloſonio.
c Pix erica ſic dicta ab erice filio vene
ris: q vict⁹ ab Hercule mutat⁹ ẽ l mõ
tẽ ſui nois. In quo mõte creſcit arbores quo
ruȝ gũmi dr̃ coloſonia: ide eritica carpos fru
ctus illius arboris. Et dr̃ pix greca: q2 de ea
i grecia in multa quãtitate inuenit̃. ¶ Pau
lus in ca. de coloſonia: cali. eſt in. ij. ⁊ ſic. in. i.

Operationes.

A ¶ Cõtra diſſinteriã fit ſuffumigatio ex pul-
B uere ipſi⁹. ¶ Cõtra tenaſinonẽ ex frida cã ex
puluere ipſius ⁊ naſturcij eq̃liter mixtis fiat
C aſpſio ſup renes melle calido punctos. ¶ Ad
pilos de facie remouẽdos ⁊ faciẽ dealbandã.
Accipe. ʒ. iij. coloſonie. ʒ. i. maſticis modicuȝ
armoniaci puriſſimi: ⁊ diſſolue in vaſe terreo
nouo ⁊ mũdo: ⁊ ad vltimũ tres guttas armo
niaci ⁊ miſce ⁊ cola ſup aquã frigidã ⁊ miſce
⁊ malaxa. Cũ aũt volueris pilos tollere reſol
ue paucũ ad ignẽ ⁊ aliquãtulũ tepefactũ po-
ne ſup faciẽ p vnã horã vl̃ duos: poſtea remo
ue pilos remouet ⁊ faciẽ depurat. Et ſit loc⁹
ſiccat⁹ cũ pãnis ⁊ pax cũ digito madefcõ ꝑ-
me vt meli⁹ adhereat. Põt illud emplm̃ de-
cies apponi: ⁊ põt ſeruari p duos dies. ¶ Cõ D
tra aſma ex frigida cã: materia exiſtẽte dige
ſta ⁊ diſſoluta accipiat patiens fumũ per os.

Capitulum. cli.

Cera. Gal. vij. ſim. far. cap. de cera ſꝫ
c trãſlationem arabicã: virtus eius pri
ma eſt: q eſt ex medicina media inter
res calefacientes ⁊ infrigidãtes ⁊ exiccantes
⁊ humectãtes: niſi q2 eſt cũ hoc groſſa res pa
rum viſcoſa: ⁊ ideo nõ ſoluȝ deſiccat: verum
etiã humectat per accidens: poſtq̃ per ſuã vi
ſcoſitatem prohibet reſolutionẽ. Et ideȝ eo
dem lib. ex eodẽ capitulo ſm tranſlationem
grecã. Cera in medio equaliter eſt calefaciẽ-
tium ⁊ infrigi. ⁊ hu. ⁊ ſicãtium. Habet autẽ
quid groſſarum partiũ: ⁊ emplaſticũ propter
qõ nõ ſoluȝ ſiccat: ſed etiã ſm accidẽs hume-
ctat fortaſis vtiqȝ videbitur prohibẽs trãſpi
rationes. Unde ⁊ materia eſt aliquoꝝ farma
coruȝ que calefaciunt ⁊ infrigidãt. Ipſa aũt
ſꝫ ipſaȝ de digeſtiuis vtiqȝ erit debilibus nõ
intra corpus ſumpta: ſed extrinſecus appoſi-
ta. Habet enim quid paucũ dyaforetice ⁊ ca
lide ꝟtutis qua plurimũ ꝑticipat mel. ¶ Et
Serapiõ. auc. Dyaſ. Melior ex ea eſt groſſa
mũda a ſorde: in cuius odore eſt odor mellis:
⁊ eſt i colore eius parũ rubedinis. Et illa que
eſt alba p cocturã: ⁊ pinguis eſt poſt ipſam.

Operationes.

A ¶ Sera.auc.Albugerig.Mollificat groſſi-
cies apoſtematū:⁊ cōuenit aſperitati pectoris
quādo ponitur ſuper ipſum cū olco violato.
B ¶ Et mollificat neruos ⁊ vlcera:⁊ maturat ⁊
reſoluit ſolutiōe debili:⁊ nō eſt de medicinis
que ingrediuntur in corpore:ſed de illis que
apponūtur extra. Et eſt materia omniū em-
plaſtrorum calefacientium ⁊ infrigidantiū.
C ¶ Et idē auc.Dyaſ.Uirtus ē mollificatiua
replēs vlcera repletiōe mediocri ⁊ nō forti:⁊
formanť ex ea grana in modū granorū ge-
gueris:⁊ bibuntur ex eis decē grana ad vlce
D ra inteſtinorū.¶ Et prohibet coagulationē
lactis in māmillis lactantiū:⁊ qū ponitur ſu
per neruoꝝ aſperitatē mollificat ⁊ lenit ipſā.
Et eſt ſupfluitas ⁊ ſordes quā apes eijciunt
extra domicilia ſua ⁊ reperitur in alucarijs:
pro quo lege cap.apes in tractatu de auib⁹.
E ¶ Dyaſ.ſm trāſlationē grecaꝝ.Cera vtilis
eſt rufa ⁊ pinguis ⁊ odorata odorem habens
mellis munda:⁊ eſt pontica ⁊ cretica:alba ce
ra ⁊ pinguis ſecundam habet virtutem.
F ¶ Exalbare ſic cerā debes.Cerā albā inci
de minutis partibus ⁊ mitte in cacabo nouo:
⁊ miſſa aqua maritima ipone foco:⁊ cū ſe ſol
uerit ſparge deſup tritū nitrum:⁊ poſtq̄ bis
aut ter bullierit depone eā.Cū vero ſpiſſaue-
rit leua de cacabo ⁊ purga ſordicies ſi fuerit.
Et ſecūdo id facias:⁊ cū bullierit:mitte ibi
fundum cacabi fracti:aut illud ſit rotundū
aqua aſperſum:⁊ deſup cere quod fuerit vel
hęſerit pone in ſole aqua perfuſum. Nā ⁊ li
no inſertum albū facit colorem. Quiſquis
autē aquā ſalſā plus miſerit:plus albā cē
ram facit:⁊ verno ſuper herbam ponitur.
G ¶ Uirtus eſt oī cera tremantica ⁊ pierotica:
miſcetur autē ſuccis ⁊ pultibus pp diſſinteri
cos ɔfectis adiuncto aliquo mellis quo deco
ctio fiat comeſtibilis:i modū pillule tria gra-
na accepta coagulū lac māmis ſoluēt:vires
habꝫ omnis cera relaxare duricies molliter.
H ¶ Eſt enim media inter calidum ⁊ frigidū:
ſiccum ⁊ humidū.Unde materia eſt aliorum
medicamentorum:quia ex ea conſtruuntur
epithimata ⁊ alia.

Capitulū.clij.

Caro

Operationes.

¶ Rabbi moy.ca.ď carnib⁹:auc.Gal.Car- A
nes volatiliū in corpib⁹ calidis generāt mul
tā colerā:⁊ oīa cerebro ſunt mala ſtō:ſꝫ teſti
culi galloꝝ ſūt boni:⁊ id qď oriť ex aīalib⁹ ſil
ueſtrib⁹ ē meli⁹ q̄ ex domeſticis. Et euitāda
ſunt aīalia veterata ⁊ vicina partui:⁊ brodia
gallinaꝝ elixataꝝ adoptāt cōplexionē ⁊ ſpin
guāt corpa:⁊ pulli colūbaꝝ inducūt dolorē
capitis.Turtures ɔfirmāt ſenſū.Gallini ⁊
galli laxāt vētrē.Pauones diſſoluūt colicā.
¶ Carnes edine fere p̄ueniunt oēs alias car- B
nes.Carnes capreoline corroborāt ſpūs:⁊ re
laxāt virtutē q̄ cedit:⁊ valent ɔ̄ ſincopim.Te
ſticuli galloꝝ ſunt boni q: iuuant defectos:⁊
multū nutriunt ⁊ augent ſpma.¶ Aui.li.ij. C
ca.de carnib⁹.Carnes bone ſūt:caro ouina
q̄ eſt caliditate ē ſubtiľ.⁊ iuuenū capraꝝ ⁊tau
roꝝ:⁊ carnes illoꝝ q ď eis ſūt pui magis ſūt
ſuſceptibiles digōnis ⁊ ſubtilioris nutrimēti:
⁊ edina qdē ē minoꝝ ſupfluitatū q̄ arietina.
¶ Caro lactātis lacte laudabili ē bona lacte D
vero nō laudabili eſt mala.¶ Et caro decre- E
piti q̄ eſt ex ouibus eſt mala:⁊ ſilr extenuati ē
mala.¶ Et caro nigri eſt leuior ⁊ ſuauior:⁊ F
ſilr caro maſculi:⁊ rubea diuiſa ex animali-
bus plurime pinguedinis:⁊ alba ſunt lenio-
res:⁊ varia eſt minoris nutrimēti:⁊ natat in
ſtō.¶ Melior caro ⁊ digeſtibilior eſt illa que G
eſt circa os:⁊ dextra qdem melior:⁊ leuior eſt
q̄ ſiniſtra:⁊ q̄ eſt in medio lacertoꝝ mundior

eſt carne

H eſt carne neruoꝝ. ¶ Caro autē laxa ſup quā nō eſt neruus: fortaſſe eſt ſuauis: ⁊ ꝓpter que eſt ꝑꝑ generationē lactis: ⁊ ſicut caro mámille. Et mámille gdē nutrimētū eſt bonū: ꝙ ſi ſra eſt lac eſt groſſuꝫ. Teſticuloꝝ vero caro eſt melior alijs: ⁊ volucrū quideꝫ caro melior eſt adurach ⁊ gallinarū: ei ſubtiliorum carum.
I ¶ Oīs pterea aīalis ſicce cōplexiōis caro pui eſt melior ſiē caro edi. Ipſa.n.ē bona: capřna vō nō eſt bona multū: ⁊ eiꝰ humor fortaſſe ē malus valde. Hircina vō caro ē mala abſo-
K lute. ¶ Et caro lupoꝝ mala. Et oēs volucres magne aquaꝝ male: ⁊ habētes colla longa: ⁊ pauco ⁊ miluus ⁊ palūbros dure plurima generatio eſt melācolica: ⁊ paſſeres oēs mali ſūt melior caro ex ſiluestribus eſt gazel: deinde porci ſiluestres. Nā eſt velocioris digeſtionis ꝙ domeſtica: ⁊ plurimi nutrimēti: caro eius
L oīno ſiccior eſt carne quadrupedis. ¶ Et caro vaccina ſiccior eſt caprina: ſꝫ caprina ē ſiccior ⁊ difficilioris digōnis carne ouina: ⁊ caro veterū eſt vehemētioris calefactiōis ⁊ groſſi nutrimenti. Leporis vō caro ca. eſt ⁊ ſic. ꝑ qua lege capitulū Lepus: in tractatu de aīalibꝰ.
M ¶ Carnes magnarū auiū ſunt groſſe. Anatis vero ⁊ aquaticarū eſt vehemētis humiditatis: ⁊ eſt ꝓpinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi eſt nutrimēti groſſa melācolica generās egritudines melancolicas: ⁊ qđ
N eſt melius ē caro vitulorū. ¶ Porcelloꝝ vō parui eſt nutrimēti ꝑꝑ fortitudinē ſue reſolutionis ⁊ vehemētiā ſue humiditatis. Et caro anatis eſt plurimi nutrimēti: non tñ exiſtit in bonitate gallinarū ⁊ ſimiliū. Caro vipere cōfert lepre: caro ericij eſt humectatiua ⁊ cōuenit lepre ⁊ ydropiſi ⁊ dolori renū. Caro ranarum cōuenit puncture vermiū venonoſoruꝫ.
O ¶ Cinis carnis aſini ſꝫ Aui. ⁊ epatis eius cū oleo ſuppoſitus valꝫ ʒ ſciſſuras frigoris ⁊ delet ſcrofulas: ſanat leprā: cōtractis ex ſiccitate ſedēti in iure carnis eius. Epar eius aſſatū
P ieiuno comeſtū cōuenit epilētie. ¶ Auerrois in lib. colliget. cap. de carnibus. Melior caro ex volatilibus eſt caro galline iuuenis ſane ⁊ pinguis: ⁊ hꝫ mirabilē ꝓprietatē in tēperādo cōplexionē: ⁊ ꝑꝑea brodiū ſuiꝫ eſt optima medicina leproſis: qꝛ cerebrū eiꝰ augmētat ſubſtātiā nr̄i corporis: ⁊ acuit ingeniū. Ex Ambulatiuis poſt ipſas eſt caro edi: ⁊ poſt caro arie-
Q tum. ¶ Sed Gal. videt̄ ꝙ carnes vitulorum ſūt meliores carnibus arietis. Et Aui. dicit. Melior carniū eſt porcina: qꝛ illa caro eſt naturalior hoībꝰ ꝙ illa caro aīaliū ambulātiū: ⁊ multi vituperāt carnes agnorū: propterea: qꝛ dominatur multa humiditas ſuper eas.
¶ Raſis. Carnes agnoꝝ ſunt poſt bonitatē R
carniū edoꝝ: ⁊ ex volatilibus: ⁊ ex laudabilibus ſunt carnes perdicū: ſed declināt paꝝ ad frigiditatē ⁊ ſiccitateꝫ: ⁊ ſunt ſicut galline deſerti: ⁊ habēt proprietatem ſtringendi ventrē aſſe ⁊ elixe. Sed turtures ſunt ſimiliter bone: ſed declinant plus ad caliditatem: ⁊ habent
proprietatem in acuendo ingenium. ¶ Colū- S
be ſunt ca. ⁊ ſicce groſſioris ſubſtātie ꝙ turtures. Et pulli eorum habent humiditatem ſuperfluam: ⁊ hoc ſignificat grauitas motuum ipſoruꝫ ſicut ſignificat calor eorū actualis ⁊c. Et tantuꝫ de carnibus in generali: ſed in ſpeciali inuenies inferius de animalibus.

Capitulum. cliij.

Aſeus. Yſido. Caſeum vocant quaſi
C careum: eo ꝙ careat ſero. Namqꝫ omne ſerum ei deducitur vt pondus arguatur. Palladius. Caſeus menſe Maio coagulandus eſt lacte ſincero cui ſeruꝫ omne deduci debet: vt ⁊ ponderibus arguatur. Ubi vero ſolidari ceperit in opaco ponendus eſt loco aut frigido. Et ſubinde depreſſus ad actis pro acquiſita ſoliditate ponderibus: trito ac torrefacto ſale debet aſpergi: etiam durior vehementius premi. Poſt aliquos dies ſolidate iam formule per crates ita ſtatuan-

tur:ne inuicem ſe vnaqueqꝫ contingat. Sit autē loco clauſo ꝛ a vēto remoto: vt teneritudinē ſeruet atqꝫ pinguedinē. Vicia caſei ſūt: ſi aut ſiccus ſit:aut fiſtuloſus qđ euenit ſi aut parū ꝓmaſ:aut ſales nimios accipiet: aut calore ſolis vraſ. Jn recēti caſeo ꝯficiendo aliq nucleos virides pineos terunt:atqꝫ ita lacte mixto gelāt. Aliq cHimū tritū ꝛ frequēter colatū ꝯgelant. Qualēcūqꝫ etiā ſaporē velis efficere poteris:adiecto qđ elegeris ꝯdimento: ſeu piperis:ſeu cuiuſcūqꝫ pigmēti. Ex lib. de na.re.ꝙ ergo dicit Gal. Caſeuꝫ generalr eē malū: de ſubſtātia caſeata pura ē ītelligēdū. Nā ex triplici lactis ſubſtātia caſeus eſt:ſerū quidē bonū eſt ꝛ butirū melius: caſeus autēꝫ ꝑ ſe peſſimꝰ. Jtaqꝫ caſeus lacti vicinꝰ ꝛ craſſus ac butiroſus bonus eſt ꝛ ſanis ſanus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Zoroaſtrem in deſerto ſolo caſeo
vixiſſe annis.xx.ita tēperate vt nō ſentiret do
B lorēꝫ alicuius morbi. ¶ Jdē li.xi. Caſeus nō
fit ex vtrumqꝫ dentatis qm̄ eorū lac non coit.
C ¶ Jdeꝫ lib.xxviij. Seſtius eoſdē effectꝰ equi
no caſeo quos bubalo tradit:ſtō vtiles:q non
ſūt ſalſi.i.recētes. Veteres aluū ſiſtūt:corpuſ
qꝫ minuūt:ſtomachū vtiliores. Jn totū ſalſa
minuūt corpus:alunt mollia. Caſeus recens
cuꝫ melle ſigillata emēdat:mollis aluū ſiſtit.
D ¶ Dyaſ. Caſeus viridis ſine ſale euſtoma
chus eſt:pingues facit humores: carnes re
plet:ventrē mollit. Elixus autē ꝛ aſſus vētrē
ſtringit:tumoribꝰ oculoꝝ medeſ:liuores tol
lit. Sallitꝰ autē maciē pinguibꝰ facit. Caco
ſtomachus ē:qꝛ facͤ ardorē: ꝛ maxie bubalus
qui tm̄ coagulatꝰ oībꝰ tumoribus medeſ ſup
poſitus ꝛ oculis maxime. Caprinus qdē ſtrin
git ꝛ etiā bubalus:ſꝫ plus ardorē facit qꝛ ſic
E cior ē. ¶ Ouinus quidē plus nutrit ꝛ minus
vētrē ſtringit:qꝛ pinguis eſt. Jtē ſallitus vē
trēꝫ mollit:vetus autē ſtringit. Aqua ſꝰo ca
F ſei carnes impinguat. ¶ Yſaac in.iij.li. Ca
ſeus vſr peſſimus ē ſtōi grauatiuus: digeſtio
ni difficilis. Jdeo ſepiſſime illo vtētes coleri
G cam incidunt paſſionē. ¶ Et lapides in eorū
renibus generanſ:ſꝫ tm̄ diuerſo modo eſt. Ca
ſeus recens nimis calidus eſt ceteris ꝛ acutus
vn̄ vicinus ī frigi.ꝛ hu.quaſi in.i. gra. qđ eſt
ꝑꝑ humectationē lactis aquoſitatē in ſeſe cō
tinētēꝫ:quare ceteris nutribilior eſt:ꝛ ventrē
humeſ acit abſqꝫ vllo ſtomachi nocumēto:pre
H cipue ſi ſale careat. ¶ Vetus autēꝫ ꝛ ſiccaſſi
mus acumen ꝛ calorē hꝫ palā ꝑꝑ ſal ꝛ coagu
li ſiccitatē. Proinde cito in fumoſitatē ꝛ cole
ricos humores conuertitur: qđ duobus mo
dis contingit:vnus eſt qꝛ eius vnctuoſitas in
pro patulo eſt:ab eius aquoſitatis carentia.
Alius pro acumine qđ acquiſiuit coagulo ꝛ
ſale: ideoqꝫ ſtipticus eſt ꝛ vitādus:qꝛ non eſt
bonus ad nutrimētū:nec ad bonū ſanguinē
generāduꝫ:nec ad ventrem humectandum.
¶ Aui.li.ij. Caſeus melior eſt medius īter il I
luꝫ q extēdiſ vt viſcus ꝛ frāgibilē: ambo qdē
mali ſūt:ꝛ q ſapore ꝓuatus ꝛ declinās ad dul
cedinē. Factus autē ex acetoſo melior eſt eis.
¶ Caſei maliciaꝫ augmētāt ſubtiliantia: qꝛ K
faciunt ipſum penetrare dum eum impellūt.
¶ Et caſeus caprarū que veſcuntur ſubtilia L
tiuis eſt melior ꝙ earum que nil de robellijs.
Jn ipſo eſt abſterſio ꝛ ex eo fit emplaſtruꝫ ob
talmie ꝛ extremitati palpebre percuſſe.
¶ Generat aūt lapidē ī renibꝰ ꝛ veſica.ꝓpeqꝫ M
humidus:ſꝫ ꝯfert vlceribꝰ īteſtinoꝝ ꝓpꝛie aſ
ſatus:ꝛ ꝓhibꝫ ſolutionē. Coctuſ aūt ī aqua ꝛ
in potu datꝰ ablactātibꝰ lac eaꝝ multiplicat.
¶ Dicit ēt ꝙ caſeus cū calamēto mōtano ſu N
per venena epithimaſ. Caſeus recēs fri.eſt ꝛ
humi.in tertio nutritiuus ꝛ impinguatiuus.
¶ Caſeus quidē recēs nō ſallitus ꝓhibet pla O
gas apoſtemari:lenit naturā:ꝛ eius aqua ſol
uendo educit coleraꝫ. Sallitus autem nō ve
tus velocior eſt ī digeſtione ꝛ deſcēſione. Ve
ruꝫ ſallitus ꝛ nō ſallitus malus ē ſtomacho.

Capitulū.cliiij.

c Actilus. Yſið. Dactili ſūt palme fructus: a digitorū ſimilitudine nūcupati. quorū ⁊ noīa variantur. Nā alij appellantur palmule ſimiles mirabolanis. Alij thebani alij mucales: quos greci ⁊ cariatbos vocāt. ¶ Ariſto. in li. de vegeta bilib⁹. Succorū qui fructib⁹ in ſunt: quidā dulces ſunt ac meliores vt dactili ficus. Itē fructus quidam cū quibus ſtatim ſemen fit aliquo operculo cooperiuntur vt dactili. ¶ Pli. in lib. xiij. Palmarū ſemē: id eſt lignū qð intra dactilos eſt oblongū: nō vt oliuis orbiculatum: vnde radix primū ſpargitur. Seritur autē paruū: ⁊ bina iuxta ſe cōpoſita ſemina: ſupq̄ȝ totidem: qm̄ infirma ſingulis eſt plāta: quaterne vero coaleſcunt. Auerrois. v. Colliget cap. de dactilis. Dactilanum. i. arbor dactili cum fructu ⁊ floribus omnes partes ipſius ſtipticitatē magnā habent: ſed froctus eius cum eſt maturus aliquam habent ſtipticitatem. Cortices vero arboris predicte maiorē habent ſtipticitatem.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyſes. capi. de dactilis. Dactili generāt dolorē capitis. Oppilāt epar. ⁊ apoſtemant caput: ⁊ emorroidas creant.

B ¶ Sera. auc. Raſis. Calefaciunt ⁊ generāt ſanguinē groſſum: ⁊ cōuertuntur cito ad coleram: ⁊ ſunt mali illis quorū cōplexio eſt ca. ⁊ epar ca. ⁊ cui cito euenit ſoda: ⁊ ſquinātia ⁊ bothor: ⁊ oppilatio in epate ⁊ ſplene.

C ¶ Et deteriores ex eis ſunt magni ⁊ dulciores ⁊ non ſunt aliquomodo cōuenientes illis qui ſunt calide cōplexionis: ⁊ non ſunt debilis nature impinguātur ab eis. Et dactili q̄ vocātur barion vel beyren ſunt meliores omnibus: quorū color eſt citrinus ⁊ rubeus.

D ¶ Gal. ij. de edulijs ca. de fructu palmarū q̄dam ex dactilis ſicciores ſunt ⁊ ſtipticātes: vt egiptij dactili: quidā autem molles ⁊ humidi ⁊ dulces: ſicut qui vocātur heyron vel kanochi. Optimi autem iſti naſcuntur ſm̄ paleſtinā: ſiue in hiericho. Intermedij autem amborum dictorū generum ſunt omnes alij dactili: ſunt autē indigeſtibiles ⁊ grauatiui capitis. Nā omnes dactili indigeſtibiles ſunt: capitis leſiui ampliores comeſti.

E ¶ Qui autē ab ipſis diſtribuitur in corpore chimus groſſus ſemper eſt: habet autem aliqui viſcoſum quādo dactilus fuerit vnctuoſus quādo autem tali chimo dulcedo admiſcetur: celerrime q̄dē ab ipſo epar obſtruit.

¶ Leditur autē ⁊ flegmonizās ⁊ turgeſcens ſūme ab edulio ipſorum: cōuenienter autem ⁊ epar ⁊ ſplen oppilātur ⁊ ledūtur: multo autē magis ledunt virides dactili ad omnia paulo ampliores comeſti palam igitur ꝙ calidiorem habent chimū qui dulces: frigidiorem autem qui ſtiptici: ſed inflatione nocent: ⁊ implent virides dactili ſicut ficus. F

¶ Eandē enim proportionē habēt ficus virides ad ſiccas: quā virides dactili ad alios. In nō valde vero calidis locis nō maturantur perfecte dactili vt ad reponendum fiant vtiles: ⁊ propter hoc coacti virides comedere ipſos crudis humoribus replentur: ⁊ rigoribus difficulter calefactilibus capiuntur. G

¶ Addicio. Dyaſ. Nuclei dactilorū vſti prohibent aditionem carnis fieri in vlceribus. H

Capitulum.clv.

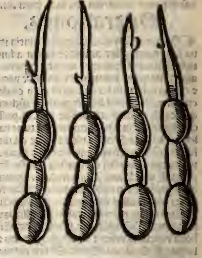
c Aucus. Pli. li. xxv. Dauci differētie ſunt due. Probatiſſima eſt i cretamor in achaia: ⁊ in ſiccis vbicūq̄ȝ nati: feniculi ſimilitudine: cādidiorib⁹ folijs ⁊ minorib⁹ hirſutiſq̄ȝ recto caule pedali radice guſt⁹ ⁊ odoris ſuauiſſimi h̄ i ſaxoſis naſcit̄ meridianis. Reliq̄ gn̄a naſcūt̄ vbiq̄ȝ terrenis collib⁹ limitibuſq̄ȝ nec niſi pigui ſolo: folijs coriādri caule cubitali: capitib⁹ rotūdis. Semen eius

rit:ſtatim eā foris eijciat. Preterea pſeu do
diptānuȝ locis multis naſcit̄ ſil̄e ſupradcō: ſȝ
v̄tute iferi⁹:qꝛ nimis lſcidū ē minoꝛēqȝ effi-
F caciā hȝ. ¶ Idē. Diptannū vrinā mouet: ac
mēſtrua ꝓducit: ⁊ odoꝛe ſuo ſceſa vipas ⁊ ſer
G pētes iterficit. ¶ Cōſtan. Diptānū vulnera
humoꝛib⁹ ⁊ melācoliā mūdificat:bibitū aut
ſuppoſitū mēſtrua pꝛouocat:ſecūdinā ⁊ fetuȝ
H moꝛtuuȝ expellit. ¶ Plini⁹ li.xxv. Ceruiꝭ(vt
idicauimus) diptānū oñdere vulnerate eo pa
ſte ſtati ẟcidētib⁹ telis. Nō ē alibi ꝙ̄ i chꝛeta
ramis p̄tenue pulegio ſil̄eȝ feruēs ⁊ acre gu-
ſtu. Folijs tm̄ vtūt̄ flos null⁹ ei ē:ſemē vt cau
lis:radix tenuis ⁊ ſupuacua. Et i chꝛeta autē
nō ſpecioſe naſcit̄ mireqȝ a capꝛis experitur.
I ¶ Pꝛo eo ē ⁊ pſeudo diptānū multiſ i terris
naſcēs folio ſili ramulis minoꝛib⁹ a qbuſdaȝ
ꝯdris vocatū:minoꝛis effect⁹ ſtatim itelligit̄
diptānū minima poꝛtiōe accēdit os:q eam le
gūt i ferula vel arūdine ꝯdunt p̄ligantqȝ;ne
potētia euaneſcat. Sūt q dicūt vtrāqȝ naſci
multiphariā ſȝ deterioꝛes i agris pinguib⁹
K ¶ Et veꝝ qdā diptānū vl̄ dictānū nō niſi in
aſperis. Eſt ⁊ genus tertiū diptāni: nec facie
nec effectu ſil̄e folio ſiſimbꝛij ramis maioꝛib⁹
ꝑcedēte illi ſuaſione:qēqd i chꝛeta naſcit̄ ifi-
nito p̄ſtare ceteris eiuſdē generis alias geni-
tis:ꝑrime v̄o qō i parnaſo:aliogn̄ ſterilū eē.
L ¶ Et peluim mōtē i Teſſalia:⁊ cieutriū i eu-
boea:⁊ totā Archadiā ⁊ Lyconiā. Tradunt
archades qdē ñ medicaminib⁹ vti:ſȝ lacte cir
ca tēpus veris:eo ꝙ tunc maxie ſuccis herbe
M turgeāt:⁊ medicēt̄ vbera paſcuis. ¶ Bibitū
autē lac vaccinū eo ꝙ boues oīno voꝛifere in
N herbis ſūt. ¶ Idē in libꝛo viceſimoſexto. Di
ptannū ſagittas pellit pota:⁊ alia tela extra-
O hit illita. ¶ Gal. Spēi q̄ dī diptānus virtus
eſt ſic̄ pulegij domeſtici:niſi qꝛ ē foꝛtioꝛis vir
tutis qꝛ nō ſoluȝ bibitū:ſȝ ex eo factū naſcale
ſeu fumigiū extrahit fetū moꝛtuū:⁊ extrahit
ſagittas de coꝛpoꝛe ſtatim ẟ eo accepto cibo.

Capitulum.clviij.

Ozonicū. Sera.li. ag.ca. varonig.i.
D doꝛonicū. Dicit̄ ꝙ ſunt vene albe ite-
rius:exteri⁹ vero ad citrinitatē tēden
tes:⁊ ſunt fruſtra in groſſitudine ramoꝝ ſci-
taragi ⁊ i magnitudine nodi pullicis ad plus
⁊ ſunt aliquātulū dure ⁊ graues ⁊ deferūtur
ex ſyria. Et doꝛonicū ex ſyria eſt illud qō ma
gis adminiſtratur: eſt cali.⁊ ſic.in.ij.gradu.

Operationes.

¶ Doꝛonicū ꝯfert doloꝛib⁹ q generat̄ a vēto A
ſitatib⁹ matricis. ¶ Et ꝯfert moꝛſib⁹ veneno B
ſoꝝ ⁊ p̄ūcturis eoꝝ bibitū:⁊ facto emplō cuȝ
eo ⁊ ficub⁹ ⁊ intrat in ꝯfectionibus magnis.
¶ Aben meſuay:ē ca.⁊ ſic.⁊ ꝯuenit vētoſita C
tib⁹ mſicis:⁊ ꝯfoꝛtat coꝛ ⁊ ꝯfert ſuo tremoꝛi.
¶ Aui. de virib⁹ coꝛdis dicit ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ. D

Capitulum.clix.

Patica. Platea. Epatica eſt quedã herba creſcens in locis aquoſis: ⁊ precipue lapidoſis: habet folia minuta: Terre lapidibuſq; adherẽtia. Et dicitur epatica que pcipue epatis eſt iuuatiua. In primo gradu frigida eſt ⁊ ſicca. Et que habet maiora folia eſt melior: habetq; virtutem infrigidandi: ⁊ ex ſubtilitate ſubſtantie ſue confortãdi. ¶ Serapiõ aucto. Gal. Epatica naſcitur in lapidibus humectis: ⁊ cadit ſuper eam ros vel gutta aque: ⁊ eſt ſimilis lẽticule aque. Et quanto maiora habet folia: tanto melior eſt frigida eſt ⁊ ſicca in primo gradu.

Operationes.

A ¶ Epatica valet cõtra oppillationẽ ſplenis ⁊ epatis ex calida matera. Et contra omnem egritudinem epatis calide. Et contra apoſtemata calida ſuperpoſita trita eſt enim repercuſſiua. ¶ Serapion aucto. Dyaſco. Uirtus eius eſt que infrigidat frigiditate pauca: ⁊ deſiccat ⁊ abſtergit. Et emplaſtrum cum ea factũ abſcindit menſtrua. Et poſita aut cathaplaſmata etiam ſedat apoſtemata calida. Et curat empetiginem: ⁊ confert yctericie.

B (see above)

C ¶ Et conficitur vel miſcetur cũ melle: aſpredinem oris vel lingue diſlenit. Et phibet fluxum humiditatem ad membra. Eſt enim frigida: ſicca ⁊ ſtiptica.

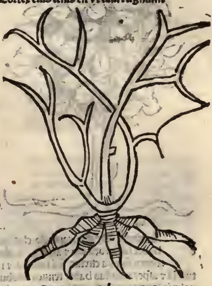
D ¶ Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis eſt iuuatiua. Syrupus factus ex aqua decoctionis eius: addito reubarbaro in fine decoctionis cõtra ictericiã eſt optimus.

E ¶ Sed in omnibus aquis ex quibus ſyrupus fit contra calefactionẽ epatis poni debet epatica: multũ enim iuuat. Iterum. Contra calida apoſtemata valet in principio trita ⁊ ſuppoſita. Operatur enim repercuſſionem.

Capitulum.clx.

Banus vel Ebenus Ariſtoteles in libro de plantis. Ebenus ⁊ ea que illi vicina ſunt merguntur in aqua: quia in eo raritas eſt parua: nec eſt aer in ipſo qui poſſet ipſum tollere. Partes enim eius ſũt multum ſolide. In terris nempe valde calidis ⁊ ſiccis plante non habent humorem qui materie ſufficiat. Ideoq; partes compacte ſunt ⁊ anguſti meatus. Unde calor plantam inter albedinem ⁊ nigredinem colorat. Fitq; lignũ huius nigrũ ⁊ mergitur in aqua vt ebenus.

¶ Dyaſco. Ebenum eſt lignum qđ ex ethiopia venit: colorem habens nigrum duplici caligine: tactu lene durum ⁊ guſtu ſtipticũ. In coticula confricatum: oſtendit colorem rufũ. Eſt alterum ex india colore vario: ſed melius predictum. Multiq; amomina ligna ⁊ accantica vendũt quia ebeno ſimilia ſunt: ſed inde ſunt nota: quia mollia ſunt nõ grauia. Cũq; fructum ferunt haſtilia eorum ſubruſi coloris apparent: nec odorem nec guſtum talem habent. Eſt autem optimum quod eſt nigrũ ⁊ equaliter lene vires habens in guſtu acres. ¶ Ex lib. de natu. rerũ. Ebenus eſt arbor cuius lignum duriſſimum ⁊ imputribile: non facile cedens igni. Quod licet in ignẽ vehementiſſimũ ardeat quodãmodo ⁊ abſumat: nũquã tamen eius combuſtio tranſit in flãmam. Cortex eius lenis eſt vt lauri lignum.

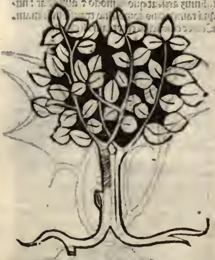
Operationes.

¶ Dyaſco. Ebanum vlceribus oculorũ vtilitatem facit. Uirtus eſt ei etiam purgatoria. Et ideo caligines oculorum ⁊ reumatiſmũ detergit ac prohibz. Multi cotilas medicinales ex eo faciunt. A

¶ Aliqui vero trituram ⁊ raſuram eius ⁊ liniaturã infundunt in vino die ac nocte ⁊ poſterunt facientes collíria. Alij pro vino aquã mittunt. Comburitur etiam in cacabo crudo bene munito quãdiu cineres faciat ⁊ lauatur B

vt molibdo qui puluis facit ad ſiccitatez oculorum. ¶ Aui. Ebenus calida ⁊ ſicca in ſecū
C do. Ex ea melior eſt nigra equalis in qua nō ſunt linee: ⁊ in ſuo tactu ſimilatur cornui tornatili. Eſt autem valde compacta ⁊ ſolida in cuius ſapore eſt mordicatio.
D ¶ Cumqʒ ſuper carbonem ponitur: odor bonus ⁊ acutus ex ea odoratur: fricatur ī aqua ſicut pulueres lapidum. Et eſt ſubtiliatiua ⁊ abſterſiua: abſtergit pānuʒ oculi ⁊ albuginē: ⁊ ad eius fricationem collíria fiunt.
E ¶ Confert ⁊ vlceribus antiquis eius ſerratura aduſta ⁊ obtalmie ſicce ⁊ ſcabiei oculi.

Capitulum.clxi.

Latinus. Dyaſco. capitulo elatinus
C habet folia rotunda ⁊ aſpera: haſtas tenues ſimilia elixine ſed minora ⁊ rotunda ⁊ aſpera: haſtas habet tenues duobus palmis longas: quinqʒ aut ſex ex vna radice habens folia plana guſtu ſtiptica. Naſcitur
E locis cultis ⁊ in agris. ¶ Plini. cap. elatin. Elatin ramulos habʒ quinqʒ aut ſex tenues ⁊ oblongos: folia q̄ſi piloſa ⁊ ſtiptica. ¶ Gal. vj. ſimplicium farma. capitu. elatin: mediocriter eſt infrigidatiua ⁊ ſtiptica.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Folia eius in cathaplaſmatibus adhibita polenta reuma oculorum ⁊ tumorem prohibet. Elixatura eius bibita diſſinte

ricis mirifice medicatur. ¶ Plinius. Folia eius in fomento lachrymas ſtringunt. B
¶ Alexander capitulo de paraliſi ⁊ agiro ⁊ elatis acopuʒ: id eſt mitigatiuū ex agyro mixtum: ⁊ confortatiuo ⁊ elatis: id eſt ſtipticis in frigidatiuis cum temptremento. C

Capitulum.clxij.

Dera arborea. Iſido. Edera dicta ē
C eo φ arboribus reptando adhereat vl φ hedis ſupra lactis abundantiam a veteribus ī eſca prebeatur. Edere frigide terre indices ſunt ſm phiſicos. Naʒ antifarma con ebrietas eſt ſi quis ad edera coronetur. ¶ Plinius lib. viij. Apri edera medentur ſibi. Idem lib. xvj. Edere quoqʒ folia non decidunt: ⁊ anguloſa ſunt: folioruʒ quidem vnitas in ſuo permanet cuiqʒ genere: preterquā populo ⁊ edere. Edera iaʒ in alia dicitur naſci quaʒ negauerat theofraſtus: nec in india niſi in monte mero. ¶ Alexander vero ob raritatem ita exercitu coronato ex india victorem rediſſe liberi patris exemplo. Arbor eſt inimica ſatis oſſibus. Sepulchraqʒ ad muros rumpens: ſerpentuʒ vero frigori gratiſſima vt murum ſit eum in honore vllo habitam. Dyaſco. ca. ciſſos. Edere gener a tria ſunt: alba: nigra ⁊ elix. Alba vero ſemē affert albuʒ.

nigra

nigra nigrũ aut croceũ: quã multi dyoniſiaꝫ
vocãt. Elix vero nõ hꝫ ſemen: ſed folia minu
ta ꝛ anguloſa ꝛ groſſa. Nigra vero vocatur
dyoniſia a bacbo: q dyoniſius vocabaƭ: queꝫ
potatũ edera coronatuꝫ aliqui fingebãt: ſunt
enim edere frigide ꝛ terre indices: vñ ſunt fri
gidꝫ antiſarmacũ ebriãtis: ſi qs potat⁹ ede-
ra coronaƭ: nã coronatus edera non inebriaƭ.
Vñ illo tpe nõ incoronabãtur edera: niſi ad
ſõmum potati vt fugerẽt ebrietatẽ. ¶ Theo
dorus priſcianus vocat fructũ edere corimbũ
a corono as: qđ eſt ꝟbum actiuũ: ꝛ inde deri-
uatur correlatiuũ: ꝛ ẽ premiũ alicuius certa-
minis: ꝛ inde venit corimbus. i. edere fructus
qꝛ inde coronabãƭ antiq: ꝛ potiſſime poete in
ſignũ vituoſe repletionis capitis. ¶ Vñ Oui
dius metha. q̃rto. Et gradus diſtinguit vele
corimbus. Eſt alia edere q̃ vocaƭ terrena. Et
alio noĩe vocaƭ camcaſſos. Eſt aliud gen⁹ ciſ
ſos non verũ ſm Dyaſcoridem ca. ciſſos: ſed
ſic per quãdam ſimilitudinem vocatur: quaꝫ
multi vocant ciſteron: id eſt roſam caninam.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Om̃is edera habet virtutẽ viſci
daꝫ ꝛ ſtipticã: vnde nerui citius eã ſentiũt cõ
trariaꝫ. Vñ ex ꝯtrarijs cõponiƭ virtutibus.
Stiptica enim eſt ꝛ frigida ꝛ acris calida ꝛ
aquoſa participãs ſuba. Cuius folia viridia
in vino cocta. magnas plagas ꝯglutinant: ꝛ
malicioſa cicatrizant vlcera ex igne facta. flo
res eius digitis trib⁹ ſublati ꝛ bibiti diſſinte-
ricis medicanƭ ſi bis ĩ die danƭ: folia ei⁹ mixta
B cũ cerotis cõbuſtionib⁹ maxime ꝓſunt. ¶ Itẽ
folia ei⁹ cũ aceto cocta ꝛ impoſita ſplenem tu-
mentem attenuãt: ſuccus ei⁹ naribus ĩfuſus
purgat caput: ꝛ dolores capitis mitigat.
C ¶ Cũ oleo puro decocta dolorib⁹ auriũ opi-
D tulanƭ. ¶ Nigre edere ſucc⁹ aut ſũmitas ei⁹
ſi bibiƭ amẽtes boĩes ꝓ̃ſtat: quoqꝫ grana ſe-
minis ei⁹ cocta cũ oleo roſarũ in corio mali-
granati ꝛ auri dextre ĩfuſa ſiniſtro dẽti dolen
E ti medẽtur. ¶ Et vt cathaplaſma ĩpoſita ca-
pillos nigreſcit. ſilr ꝛ vt vlcerib⁹ vtilia ſunt:
folia ei⁹ cũ vino cocta cõbuſtionib⁹ medicanƭ.
maculas ĩpoſita emẽdant: ſũmitates ipſi⁹ bi-
F bite vel ſuppoſite mẽſtruis imperãt. ¶ Poſt
purgationẽ vero mulierũ. 3. i. bibita generaƭ
G nõ ſinit. ¶ Cacumina ipſi⁹ trita ꝛ melle addi
to ꝛ ſuppoſita aborſum ꝓ̃ſtant. Succus eius
narib⁹ ĩmiſſus putredinẽ nariũ tollit: lachry
mũ eius pediculos occidit: ꝛ capillos euellit:
H qbus euulſis ĩpoſitus nõ renaſci ſinit. ¶ Et
in dentẽ cauũ miſſuꝫ dolorẽ tollit ꝛ ipſuꝫ cor-
I rũpit. ¶ Succ⁹ radicis ei⁹ cũ aceto bibitus
K morſibus ſpalangionis occurrit. ¶ Plinius
ca de edera. Naſciƭ in diuerſis arboribus ꝛ
parietibus ꝛ petris ꝛ terris. Hui⁹ folia trita
diſſintericos remediat: ꝛ frumento mixto ad
combuſtam ꝛ vulnera cancroſa prodeſt.

Capitulum. clxiij.

Dera terreſtris. Gal. vij. ſim. far. ca.
c ciſſos vel edera terreſtris. hec ex ꝯrijs
cõponitur virtutibus: hꝫ eniꝫ qdꝫ ſti-
ptice ſube quã quidẽ terreſtrẽ frigidã mõſtra
uimus exiſtere. Habet aũt quid ꝛ acris quaꝫ
oſtendimus calidã eſſe vt guſtus teſtatur. ter-
tia aũt cũ his aquoſa ſuba participat: tepida
cũ viridis eſt. Cũ enim ſiccatur hoc qdẽ dya-
forari primũ neceſſe eſt. Reliq vero terreſtreꝫ
frigidam ꝛ ſtipticam ꝛ calidam que acris eſt.

Operationes.

¶ Viridis qdẽ coctis frondibus cũ vino ma A
gnaꝝ plagaꝝ ẽ ꝯglutinatiu⁹. Cicatrizat aũt
ꝛ eas q̃ ab igne vlceratiões: cũ aceto ṽo fron-
des cocte ſpleneticos iuuat flegmones: vnde
ſanat reumata ꝛ vlcera antiqua ſm aures ꝛ
nares: ſi vero acrius appareat cuꝫ oleo dulci
miſceƭ. ¶ Gũmi ṽo ei⁹ ſerũ pedes interficit ꝛ B
capillos deſtruit: calide intãtuꝫ exiſtẽs virtu-
tis vt cõburat. ¶ Idẽ Gal. vij. ſim. far. ca. ci C
tacus ſiue ciſtharus. i. edera: ſtiptica ẽ frutex
in guſtu ꝛ in oĩbus q̃ ſm ptẽ actibus frõdes:

attũ ⁊ geminata parua trita intantũ ſiccát ⁊ ſtipticát vt cõglutinẽt vulnera: flores võ ſup oĩa ſunt opatiuiores: vt ſi cũ vino bibantur ⁊ diſſinterias ⁊ vẽtris imbellicitates ⁊ reumata ⁊ humiditates ſanẽt. Cũ võ catbaplaſmãtur putridos humores vlcerũ iuuát. Eſt eniz eorũ vtus nõ generoſe ſiccatiua in.ij.gra.⁊ a menſuratis cõplete. Eſt aũt frigidus intátũ hic frutex vt tepida participet caliditate:

Capitulum.clxiiij.

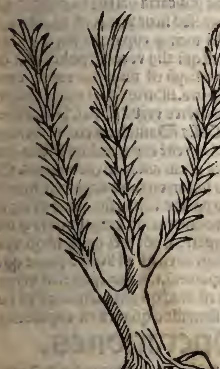
e Lleborus albus. Dyaſ.ca. de ellebo ro ſm tranſlationẽ noſtram. Ellebo rus albus folia habz ſilia arnogloſe: aut blete agreſti ſz breuiora ⁊ nigriora ⁊ modicum obruſa: haſta eſt ei longa duobus palmis ⁊ rugoſa: ⁊ citius ſolet marceſci qñ ſiccare incipit. Et ſicut capilli multi ex vna radice procedunt ſicut virgule: naſcitur locis mõtuoſis: radix fodi tpe arcaruz debz: vtilis eſt aũt alba ⁊ tenſa ⁊ fragilis ⁊ plena ⁊ iuncoſa: quam cũ fregeris velut fumuz iactat: ⁊ albidior deintus cũ guſtu ca. nõ valde ſaliuá prouocans: plus accepta holem ſuffocat: melius eſt grinaicũ ⁊ italicũ: capadociũ bis albius ẽ ⁊ tenue. ❡ Sera.li.aggr.ca. cherbachẽ auc. Dyaſ.cherbachẽ.i.elleborus. Due ſunt ei⁹ ſpẽs: albus ⁊ niger: ſed albus eſt pláta: cui⁹ folia ſunt ſilia folijs plátaginis ſeu folijs pláte dicte blete agrion.i.ſicele agreſtis: niſi q2 ſunt breuiora eis ⁊ declinátia ad nigredinem plus eius: ⁊ verſus rubedinẽ aliquátulũ tẽdẽtia: ⁊ hz ſtipitem quatuor digitorũ lõgum rugoſum: ⁊ qñ incipit excoriari deſiccaſ ⁊ putreſcit cito ⁊ appar3 circa ſtipitem velut capilli ſubnigri: hz radiculas multas ſubtiles egredientes ab vna radice paruas ⁊ oblongas ſimiliter cepe lõgo. Naſcitur mõtuoſis locis. Et oportet φ fodiatur radix ipſius plante ⁊ reponatur tpe meſſis. Et melior ad colligendum eſt cuius pláta extẽditur ſup terraz extẽſione moderata: ⁊ eſt albus facile frágibilis: multe carnoſitatis: nõ hñs acutas ſũmitates ſicut ſqnantum. Et qñ frágitur euolat ex eo res ſilis pulueri: ⁊ caro eius eſt ſubtilis ⁊ non mordicat linguá mordicatione forti: ſz facit abũdare ſaliuam ad os: ⁊ caueaſ a nimietate ſua: q2 ſuffocat. Et melior ex eo eſt ille q deffertur ex terra q̃ dſ italia: ſz ille q ẽ ex caldechia ẽ malus: ⁊ eſt pláta ſilis ſqnáto: ⁊ ẽ ſuffocás.

Operationes

❡ Dyaſ. Elleborus albus flegma ⁊ oẽs humores vomitu purgat. Collirijs nobilib⁹ miſceſ: caliginẽ oculoꝝ purgat: ſuppoſit⁹ abor- A
ſum facit. ❡ Infantem in vtero occidit: ſter- B
nutamẽta ꝓuocat polẽte mixt⁹: molliſorices necat: elixus cũ carnibus citius eas madidas facit: ná niſi mixtus fuerit polẽte aut ſiſamo dat ſucco ptiſane: aut ſucco tapſie aut mulſe aut ſucco lẽticule: aut niſi in pane coquatur dari nõ poteſt: q2 ſic ab antiqs iuuentum eſt.
❡ Filon medicus doctiſſimus ⁊ pfectiſſimus C
diligẽtia lõga ⁊ rõne ſcripſit q̃ diſciplina elleborus detur. Multi vero in ſucco mulſe mixtum dát: poſtea dátes máducaſ illis q h ac ceperint q ſunt fortiſſimi corpe: vnde datum diſciplina ſuperiori nullá offocationez facere poteſt cũ aceto mixtus: ⁊ colliriũ factũ ⁊ ano
ſuppoſitũ nauſeam prohibz. ❡ Gal. Ellebo D
rus vterq3 tá albus φ niger abſterſiue ſilr ⁊ ca. virtutis ſunt: quare ⁊ morfeis ⁊ empetiginibus ⁊ ſcabiebus ⁊ lepris ꝯueniunt: qn ẽt fiſtulas mortificát duob⁹ aut trib⁹ dieb⁹: ſz dẽ
tiũ dolorib⁹ cũ aceto ꝯferũt. ❡ Jo.meſue.di- E
cit, elleboꝝ albũ debeſ vitari: ẽ eniz ſ̃ffocatiu⁹ ſup nigrũ aũt debere p̃ſumere ꝯcordat oẽs: ⁊ ꝓprie rectificádo ſm artẽ ⁊ legẽ: ⁊ nõ cõuenit niſi robuſtis corpib⁹ ⁊ anioſis: ⁊ tpe veris.
❡ Et ꝓprie datus qdẽ qñ ⁊ cui ꝯuenit: ⁊ qua- F
liter acgrere facit iuueneſcentiá: ⁊ incolumitatem ⁊

tateꝫ ⁊ mores laudabiles ⁊ cõplexionẽ bonaꝫ.
Hoc enim eſt ꝓprietas: ſicut Hypo. dicit: ⁊
proprie qdeꝫ mũdificat corpus totũ a ſupflui
tatibus materieꝝ corruptarũ: ⁊ ſolutiõe edu
cit cũ facilitate colerã ꝑmixtã: ⁊ groſſum fle
gma: ⁊ colerã nigrã cũ vĩtute ⁊ ſine moleſtia:
⁊ mũdificat ſanguinẽ ⁊ attrahit a venis ſup
fluitates admixtas ſanguini imo toto corpi:
⁊ a cõcauitatibus mẽbrorum ⁊ ꝑtibus remo
G tis acute. ¶ Et ex rebus ſolẽnibus mũdificã
do cerebrũ ⁊ caput totũ ⁊ iſtrumẽta ſenſuuꝫ ⁊
H neruos ⁊ veſicaꝫ. ¶ Et cõfert iuuamẽtuꝫ ma
gnum egritudinibus eaꝝ ſicẽ eſt ſoda ꝓprie ⁊
emigranea ⁊ mania ⁊ melãcolia ⁊ vĩtigo ⁊ epi
lẽtia ⁊ paliſis ⁊ mixtus cuꝫ ſiſamo excoriato ⁊
zuccaro eſt de melioribus medicinis que poſ
ſent repiri in hac paſſiõe.i.paliſi. ⁊ aq̃ q̃ deſcẽ
dunt ad oculũ: ⁊ cõfert egritudinibus iunctu
rarũ ⁊ duriciei: ⁊ apãtibus earũ ⁊ ſcrofulis: ⁊
eſt ſicut tyriaca ⁊ medicine antonomatice ad
leprã: ⁊ cancruꝫ: vt ſpẽs herpetis ⁊ bothoꝝ q̃
ſe comedunt. Et hec Jo. meſue de nigro.
I ¶ Albus aũt fortiter ⁊ difficulter vomere fa
cit cuꝫ accidẽtibus timoris: ⁊ ꝯfricatus ex eo
ad egritudines cutis: cõfert cũ vĩtute: ⁊ curat
ſcabiẽ empetiginẽ ⁊ lẽtigines: ⁊ ꝯfert vterqꝫ
elleborus fiſtulis ⁊ vlceribus fraudulentis.

Capituluꝫ.clxv.

Elleborus niger. Aui.li.ij.ca.de elle.
F Elleborus ille q niger eſt: ẽ fruſta ici
ſa ⁊ eius acuitas fortior eſt acuitate al
bi: ⁊ illi q ipſum colligũt ꝓſeruant ab eius no
cumento comedẽdo allia ⁊ bibẽdo vinũ: ⁊ fo
lia qdẽ plãte eius ſunt ſimilia folijs ſgnãti: ſꝫ
ſunt vehemẽtioris nigredis q̃ ipſa: ⁊ hꝫ crus
breue ad purpureitatẽ declinãs: ⁊ eius figu
ra eſt ſicut figura racemi: ⁊ in ipſa eſt fructus
⁊ hꝫ venas ſubtiles nigras: ex cuiuſcũqꝫ qua
rũ radice ſicũ duo capita cepaꝝ egrediũt. Et
qđ de eo adminiſtrat ſunt vene iſte. Et orit in
ſiccis locis. Melior eſt q eſt medius inter ve
terem ⁊ nouũ ⁊ groſſum ⁊ extenuatũ hñs co
lorẽ cinericiũ: ⁊ q eſt velociter frãgibilis ⁊ nõ
põderoſus: in cuius vacuitate ẽ quoddaꝫ ſilẽ
tele aranee ſaporẽ hñs acutũ ⁊ mordicãs lin
guam. Et bonũ qdẽ qđ admiſtrat eſt vt aſſu
mat lignũ paruũ qđ eſt apud radicẽ ei⁹: ⁊ in
fundat parua aqua ⁊ excoriet. Et aſſumant
cortices illius ⁊ exſiccent in vmbra: ⁊ admini
ſtrent triti ⁊ crebellati. ¶ Jo. meſue. ca. de el
leboro. Eius ſunt due ſpẽs. Naꝫ alius eſt al
bus: alius niger: Niger incolumior eſt albo.
Nã minat alb⁹ accidẽtia timoris ⁊ tremoris.
Niger ꝟo acqrit ei iuueneſcẽtiaꝫ ⁊ incolumi
tateꝫ: ⁊ ex eo qđ magis eligit: ⁊ ꝓprie eſt cui⁹
ſapor ẽ acutus mordicãs guſtũ: ⁊ hñs ſaporẽ
ſicut aſaꝝ ꝓprie: ⁊ qđ eſt frãgibile: ⁊ mediuꝫ
iter ſubtile ⁊ groſſuꝫ: ⁊ mediũ iter recẽs ⁊ an
tiquũ: ⁊ mediũ inter põderoſum ⁊ leue: imo
plus leue q̃ põderoſuꝫ: ⁊ qđ eſt leue carẽs aſ
peritate. Et melior pars ipſius plãte ẽ radix
ipſius. Et melior ps eoꝝ ſunt cutes ipſoꝝ. Et
melius tp̃s collectiõis ipſoꝝ ſunt ver ⁊ eſtas.

Operationes.

¶ Dyaſ. Radix ellebori nigri accepta cole A
raꝫ ⁊ flegma p vẽtrẽ purgat. Alij ſcamoneã
⁊ ſal miſcẽt. ʒ.i. multi cũ viſcellis eã coquũt:
mlti cũ lẽticula: nã ſic accepta vẽtrẽ purgat.
¶ Purgatio illa melãcolicis: epilẽticis: ar B
teticis: ⁊ paraliticis medicat. ¶ Suppoſita C
mẽſtruis imperat: aborſuꝫ facit: fiſtulas pur
gat impoſita. ¶ Reddit auditũ poſt triduuꝫ D
iecta: ſcabiẽ purgat mixta libanotidi cere ⁊
pici ligde ⁊ oleo citrino aceto addito: ſola vt
cathaplaſma impoſita maculas oẽs corporis
tollet: lepras omnes ⁊ zernas lipidat: ſcabies
curat in aceto cocta: ⁊ gargariſmo accepta
ſeu adhibita dolorẽ dentium mitigat: ⁊ mi
ſcetur ⁊ ſtipticis medicaminibus mixta vino
⁊ polline ordei: ⁊ vt cathaplaſma adhibita
ydropiꝭ preſtat effectũ. ¶ Et ſi lino fuerit in E
ſerta ⁊ vino merſa vinũ cartarticũ reddet aq̃
in qua fuſa fuerit ſi domui aſpgat muſcas ⁊

F pulices necat. ¶ Hoc eñ foditur celeriter fodi oportet: qꝛ tarditate fodientis viſuȝ hebetat: aut doloreȝ capitis cõmouet: nam plimi foſſores eius allio ſumpto ⁊ vino potato ſecu
G re fodiebãt. ¶ Aui. Elleborus niger ꝯfert li nitus ſup morfeã cũ aceto: ⁊ ſilr ſuper loca in qbus ſunt ſordes: ⁊ ſilr ſup albã morfeã ⁊ era
H dicat verrucas. ¶ Et euacuatio que fit cũ ea
I ꝯuenit albaras. ¶ Doſis nigri ẽ a kirat. vj. vſqȝ ad. ʒ. i. ¶ Cõfectio pillulaꝝ quas deſcripſit Haly. quarũ iuuamẽtũ eſt vltimũ ad melãcolicas egritudines ⁊ cãcruȝ ⁊ leprã ⁊ morfeam nigrã difficilẽ quaꝝ ẽ hec pmixtio. Recipe yere pigre. ʒ. xij. ellebori nigri. Polipodij ana. ʒ. v. agarici lapidis laȝuli ſalis indi: colognitide ana. ʒ. iij. doſis a. ʒ. ij. vſqȝ ad au
K reos. ij. ſũt ſane ⁊ expte. ¶ Aditio. Raſis. Elleborꝰ niger ẽ ð medicinis corrodẽtibꝰ carnẽ.

Capitulum. clxvj.

Eupatoriũ. Dyaſ. ca de eupatorio ſm
e trãſlationẽ nſam. Eupatorium frutex eſt ſarmẽtoſa haſtã hñs rectã ⁊ lignoſam tenuẽ ⁊ nigrã ⁊ aſperã in cubiti vnius lõgitudine porrectã aut amplius. Folia ſunt ei in gyro diuiſa ſicut pẽtaphilon aut canapis: cuius folia in capite inciſa ſunt vt ſerra: ſemẽ a media haſta aſperũ ⁊ ſubtus declinũ eſt ei

¶ Aui. li. ij. ca. de eupa. Eupatoriũ eſt ex herbis aromaticis: ⁊ hȝ folia que ſunt ſicut folia canapis. ¶ Et flos eius ẽ ſicut nenufar: ⁊ ẽ illud qð adminiſtrat: ⁊ ſuccꝰ ẽ ca. in. i. ſic. in ij. Eſt ſubtiliatiuũ inciſiuũ valde abſterſiuuȝ ſine attractione ⁊ ſine caliditate manifeſta. Et in ipſa eſt ſtipticitas pauca ⁊ põticitas ⁊ amaritudo fortis: ſicẽ amaritudo aloes. ¶ Pli. ca. de eupa. Eupatoriũ regiã hȝ actionẽ: caulis lignoſi nigricãtis yrſuti cubitalis aliqñ ⁊ amplioribus folijs per interualla qnqȝ vt canapis p margines inciſis nigris ⁊ ipſis plumoſis radice ꝙ ſuperuacua. ¶ Gal. vj. ſim. far. ca. de eupatorio. Eupatoriũ eſt herba que vocatur volucruȝ maius vel agrimonia: cuius ſuba ẽ ſubtilis: ſapor eius ẽ ſtipticus. Et vĩtus eius eſt ca. caliditate modica ⁊ deſiccat. Sed ſciẽdũ ꝙ eupatoriũ ſilr ẽȝ Dyaſ. ca. de agrimonia vocauerũt antiq radicẽ agrimonie: eo ꝙ eſt diuretica valde. Itẽ ſm eũdẽ ca. de marubio. Marubiũ ẽt quidã eupatoriũ vocauerunt: qm̃ valet ꝯ vitia epatis: ⁊ pro tãto nõ ẽ veꝝ eupatoriũ: qm̃ Dyaſ. facit ſemotiȝ ca. ð eupatorio: ⁊ ſemotim de marubio ⁊ agrimonia. Hoc ſilr voluit Io. meſue ca. de eupatorio cũ dicit: ꝙ dicũt aliq ꝙ eſt herba pulicaȝ: noluit ſm verũ ꝙ ſit herba illa quã latini vocant pulicariã eupatoriũ: qm̃ Dyaſ. facit ſemoti ca. de eupatorio: qð incipit eupatoriũ: ⁊ ſemoti ca. de pulicaria vel her ba pulicuȝ qð incipit coinȝa: ſed ſicut dictuȝ eſt dȝ intelligi Meſue. Nã dicit ꝙ eupatoriũ ſm quoſdã ẽ herba pulicũ qm̃ aliq vocabãt pulicũ non eupatorium ⁊ hñ: qm̃ eſt diuretica valde: ⁊ valet ꝯ vitia epatis. Miror qliter medici noſtri tpis nõ aduertẽtes verba Dyaſ. Aui. ⁊ Sera. Pli ⁊ Gal. ⁊ Damaſceni credũt herbularijs ſaluiã agreſtẽ eupatoriũ dicẽtibus que nec in ſapore nec in odore cũ eo conuenit. Si autẽ in ipſa forſan virtutes eupatorij inuenerunt: ⁊ ꝓ eo ponere voluerũt: cuius gfa ipſũ eupatoriũ vocauerũt: nõ licebat dicere ꝙ idẽ eſſet: qm̃ eupatoriũ põt dici omne id qð valȝ ꝯ vitia epatis: ab eu qð eſt bonũ ⁊ pacor qð ẽ epar: vñ eupatoriũ. i. bonuȝ epati: ſed verum eupatoriuȝ eſt illud qð antonomatice eſt bonum epati ſicut illud qð verũ eſt eupatoriuȝ.

Operationes.

Dyaſ. ſm trãſ la. no. Eupatoriũ valȝ ꝯ vitia A
epatis: ⁊ folia eius ſicca ⁊ axũgia porcina veteri addita trita ⁊ ipoſita dura vulnera ad ci
catricẽ ducũt. ¶ Semẽ vð eiꝰ ⁊ folia cũ vino B
bibita

bibita diſſintericis ⁊ morſibus venenatis oc-
C currunt medicádo. ¶ Eadé dicit Sera. ca.
ꝓprio de méte Dyaſ. ⁊ addit. Et ſunt multi
q putát ꝙ illa herba ſit agrimonia: ⁊ errát: qꝛ
é alia ab ea. Et nos quidé manifeſtauim⁹ iá de
D eius eé in eo qð diximus de eo. ¶ Et idé auc.
Gal. In tyriaca cheſareupatoriú apit oppila
E tiones epatis ⁊ fortificat ipſuꝫ. ¶ Jo. meſue.
Eupatoriú ſolutóe educit colerá ⁊ flegma fa
F cile: ⁊ eſt ꝓſeruatiuú a putredine. ¶ Et ꝯfor
tat ſtóm epar ⁊ viſcera: ⁊ ꝯfert doloribus coꝝ
⁊ é medicína ſplenis: ⁊ oppilationú oím ⁊ egri-
G tudinú ab ea factarú. ¶ Et febrib⁹ lógi tpis
mire ſubuenit: doſis decoctióis eius potó eſt
a. ʒ. iij. vſqꝫ ad. vj. ⁊ puluis ei⁹ a. ʒ. ij. vſqꝫ ad
iij. loco eius poniẗ in defectu eius abſinthij ⁊
H azari. ana mediú póderis ipſius. ¶ Aui. Eu
patoriuꝫ eſt bonú in initio alopicie ⁊ tyrie: ⁊
liniẗ cú adipe veteri ſup vlcera difficilis cóſo-
I lidationis. ¶ Et eius ſuccus cófert ſcabiei ⁊
pruritui qñ bibiẗ cum aqua fumiterre ⁊ oxi-
melle: ⁊ ſiſr flos eius ⁊ ſuccus ipſius é fortior.
Cófert doloribus epatis: ⁊ opilationibus ei⁹
K ⁊ ꝯfortat ipſú. ¶ Et ꝯfert duriciei ſplenis: ⁊
apoſtematibus epatis: ⁊ apoſtematibus ſtói:
⁊ eius herba ⁊ ſuccus ꝯferunt malicie forme
⁊ accidentibus hydropiſis datú in potu cum
L vino: ⁊ confert vlceribus inteſtinoruꝫ. ¶ Có
fert febribus cronicis: ⁊ antiquis proprie ſuc
cus eius: ⁊ proprie cum ſucco abſinthij: loco
eius ponitur pondus eius de azaro: ⁊ medie-
tas ponderis ipſius de abſinthio.

Capitulum. clxvij.

Eufragia. Paulus cap. de eufragia
e eſt herba q̃ ſimilatur in ſtipitibus yſo
po: niſi qꝛ ſtipites ſui habent colorem
violaceum: ⁊ non habent ramos: ⁊ folia ſunt
i ſtipitibus a medietate ſupius: ⁊ ſunt parua
inciſa ſicut galliculi criſta: ⁊ habet flores ten
dentes ad albedinem ſatis paruos.

Operationes

¶ Medetur doloribus oculorum: ⁊ confor- A
tat viſum.

Capituluꝫ. clxviij.

Emblici. Sera. li. aggre. ca. de amleg
e belliget: id é mirabolani emblici ⁊ bel
lirici. De belliricis habetur ſuperius
de B. in capitulo bellirici. Et ſunt ambe fri-
gide ⁊ ſicce in fine tertij gradus. ¶ Joánes
meſue cap. de mirabolanis. Mirabolani em
blici ſunt ex medicinis cóforta ntibus ſtoma-
chum cor et epar ⁊ viſcera. Et meliores ex is
ſunt habentes fruſta groſſa ⁊ denſa ⁊ grauia
que minus creſcút in oſſibus ⁊ plus in carne:
rari quoqꝫ non habent ſpiritum: ⁊ ſunt frigi
de complexionis parum: ⁊ ſic. in. i. gradu.

Operationes.

¶ Emblici ſunt ꝯfortatiui membroꝝ: ⁊ coa- A
dunatiui partiú coꝝ. Et ſunt de extinguenti
bus inflámationé in ſtó ⁊ epate. Et ipſi nutri-

ti maioris ſunt operationis ⁊ minoris corru-
B gationis. ¶ Modus nutriẽdi emblicos. Ac-
cipe ex his quãtitatẽ quã volueris ⁊ ſubmer-
ge in aqua: ⁊ expone ſoli vſq; dũ tumefiant ⁊
humectent: poſt exprime ⁊ pone in aqua mel-
lis ⁊ dimitte p duos dies: ⁊ deinde coque cũ
facilitate: ⁊ poſtq̃ cocti fuerint limitte parũ re
frigerari: ⁊ adde cũ eis mellis tabarzet ſicut
quartam partẽ totius ⁊ recõde: ⁊ quidã ſup-
condiunt cũ ſpeciebus aromaticis confortatĩ
uis: ſicut cũ cinamomo: xiloaloe: gallia: car
C damomo: ⁊ croco ⁊ ſilibus. ¶ Sera. auc. Ga-
lieni. Emblici habent proprietatẽ denigrãdi
capillos: ⁊ prohibẽt caſum ipſorũ. Et confe-
runt emorroidibus: ⁊ ipſi tumeſcũt in aqua.
D ¶ Et conditi ex eis faciũt operationes mira-
bolanorũ non conditorũ: niſi q2 ſunt debilio
res eis: ⁊ in belliricis maior eſt proprietas in
E acumine q̃ in emblicis. ¶ Et idẽ auctoritate
Bedigoras. Emblicorum proprietas cõfor-
tat ſtomachũ: ⁊ prohibẽt corruptionẽ ab eo:
fortificãt ſtomachum: ⁊ augent apetitũ cibi:
⁊ incitant coitũ: ⁊ abſcindunt ſputũ ⁊ vomi-
tum: ⁊ ſedant ſitim: ⁊ augent operationẽ ſen
ſus. Mirabolani emblici bellirici ⁊ kebuli mi
xti cum oleo amigdalarum dulciũ ⁊ cũ mel-
le tingunt capillos colore nigro. ¶ Jo. me-
ſue. Mirabolani emblici educunt ſolutione
flegma: ⁊ ſunt ex rebus valde cõfortantibus
cerebrum ⁊ neruos: ⁊ augent intellectum: ⁊
confortãt cor: ⁊ conferunt tremori eius: ⁊ mũ
dificant ſtomachum a putrefactione ⁊ cõfor
tant ipſum: ⁊ ſedant feruorẽ in eo: ⁊ auferũt
ſitim ⁊ addunt in appetitũ: ⁊ ſedãt vomitũ.

Capitulum. clxix.

Endiuia. Aui. Endiuiarũ alia eſt or-
C tulana ⁊ alia ſiluestris. De ſiluestri in
ſequẽti capitulo tractabit. Et quedã
habet lata folia: queddã ſtricta: ambe vincũt
lactucã in aperiendo. ¶ Iſaac in dietis par
ticularib⁹. Endiuia domeſtica ⁊ ſiluestris ẽ:
quarũ domeſtica diuerſe virtutis eſt. Habet
enim amaritudinẽ: põticitatem ⁊ inſipidita-
tem. Que itẽ in duas diuiditur partes. Eſt
enim endiuia hyemalis ⁊ eſtiualis. Hyema-
lis eſt inſipida protper amaritudinis ⁊ pontĩ
citatis paucitatẽ. Et etiã inſipiditas eſt pro-
pter tẽporis frigiditatẽ. Frigida quidẽ eſt in
fine ſecundi gradus. Quidã autem illam di-
cũt eſſe humidam: quod ſenſu non patet: q2
ſiccitas eius palam eſt propter amaritudinẽ
ſui atq; poncitatem: ſm medicinam eſt vti-
lis. Eſtiue autem eſt amaritudo maior: ſ; fri
giditas minor. Eſt enĩ frigida in gradu pri-
mo. ſicca in ſecũdi medio. ¶ Cõſtantinus in
libro graduum. Endiuia de amaritudinẽ ⁊
põticitate cõpoſita: ⁊ ſicca eſt in ſcdo gradu.

Operationes.

¶ Idẽ. Stomachum confortat: opilationẽ A
aperit. Succus eius coctus ⁊ deſpumatus
cum orizuccaro bibitus humores expellit pu
tridos: ⁊ diuturnas febres curat: cathapla-
ſmate inde facto: calor epatis ⁊ ſtomachi mi
tigatur. Cum polline ordei ⁊ oleo roſeo mi-
xtus apoſtemata calida: maxime ſi in oculis
fuerint ſanat. Arteticos de calore mitigat.
¶ Iſaac vbi ſupra. Endiuia generat ſan- B
guinem peiorem.
¶ Unde. Galienus. Lactuca ſiue endiuia q̃ C
maioris eſt amaritudinis ipſa deteriorẽ ſan-
guinem facit. Eſtiua enim ſm medicinã eſt
mediocris: que plus eſt aperitiua: maxime
conſtipationis epatis. Que ſi elixa detur cũ
obſomogaro ⁊ oleo minus erit nocibilis. Si
vero cum aceto ſtomachum confortat: ⁊ ven
trem conſtipat. Succus eius coctus ac de-
ſpumatus cum orizuccaro bibitus: conſtipa-
tionem aperit. Humores putrefactos mun-
dificat: ⁊ diu febricitantibus conueniens eſt.
¶ Serapion auctoritate Galieni. Endiuie
virtus eſt ſicut virtus lactuce.
¶ Additio. Raſis. xj. cõti. Trociſci de endi- D
uia faciẽtes ad dolorẽ ſtõi: ⁊ ad apa accidẽs i
co. ℞. ſe. ẽdiuie: cuſcute: aã. ʒ. iij. roſ. ʒ. x. xi-
loaloe. ʒ. ij. maſticis. ʒ. iij. ſandali. ʒ. ij. terãt q̃
terenda

terēda ſunt: ⁊ dentur in potum ad conferendum apoſtemati inflāmato cum campbora: ⁊ apoſtemati duro diuturno.

Capitulum.clxx.

Ndiuia ſilueſtris. Dyaſ. Endiuia ſilue. eſt vna ſpecies que vocatur ſerralia: eo ꝙ tirſum babet in modum ſerre. Et in ſapore ſilueſtris eſt ſtipticitas cum amaritudine.

Operationes.

A ¶ Idem. Omnium virtus eſt ſtiptica ⁊ euſtomatica. Uentrē abſtinet: cocta cum aceto ⁊ maxime ſilueſtris. Uexatum ſtomachum
B confirmat. ¶ Et eſtuationes ſtomachi mitigat: ſola cum polenta poſita cardiacis blan-
C ditur. In tumore oculorum ſubuenit. ¶ Folia vero eius impoſita ⁊ cathaplaſmata percuſſum ſcorpionis mitigat: polentis addita ⁊ impoſita ignem ſacrum cōpeſcit: mixta cuʒ aceto ⁊ ceruſa omnibus rebus calidis oppitu-
D latur. ¶ Iſaac. Endiuia ſilueſtris que frigida eſt in initio primi gradus: ⁊ ſicca in fine eiuſdem: habet ſtipticitatem ſtomachum cōfortantem: que ſi māducetur aut ſuccus eius potetur: morſui ſcorpionis prodeſt: ⁊ catba-
E plaſmata ſiſr operatur. ¶ Radix eius ſi potatur: contra venenum auxiliatur: cum mixta vero mixta ⁊ immiſſa: prouocat menſtrua.
F ¶ Aui. de viri. cordis ait: ꝙ confortat cor.
G ¶ Additio. Dixit buge. Aqua endi. cōfert apoſtemati in ventre: confortat ſtomachum: ⁊ aperit oppilationes.

Capitulum.clxxi.

Litropiuʒ. Pli. ca. de elitropio. Elitropiū primo nomē accepit ex eo ꝙ eſtiuo ſolſticio floreat: ⁊ ꝙ ſolis motibus folia circūacta conuertat: vnde ⁊ a latinis ſolſega nuncupatur. Nam ⁊ oriente ſole flores ſuos aperit: ⁊ ſe iteruʒ recludit cū ſol occubuerit: ipſa eſt quā latini intubam ac verrucariā vocant ex eo ꝙ extinguat verrucas: ex aqua potata vel cathaplaſmaticis vice impoſita verrucas abſtergit. Dyaſ. ca. ð elitropio duo facit ca. de primo ſic elitropium maius multi ſcorpioton dicunt: eo ꝙ flores ſimiles ſunt figure ſcorpij: folia hʒ ozimo ſimilia ⁊ aſperiora ⁊ nigriora: ⁊ haſtas ex vna radice quinqʒ aut ſex cū ramulis ꝙꝓplurimis in quibus flores ſunt coloris albi ⁊ ſubpurpurei ⁊ ſubcitrini ſicut cauda ſcorpij. Aliud capituluʒ de elitropio dicit. Elitropium minus naſcitur locis cultis ⁊ in pratis: ⁊ ſimile ſupradicto: ſemen rotundum habet pendens.

Operationes.

¶ Dyaſ. Huius herbe manipulus vnus elixus ⁊ bibitus flegma ⁊ colerā deponit. Cum A
vino bibitus ictibus ſcorpionū occurrit. Cathaplaſmatibus adhibitus eadeʒ facere pōt.
¶ Multi etiam radicem eius collo ſuſpen- B
dunt contra vim ſcorpionum: ſeminis eius grana quattuor cū vino bibita ante acceſſionem quartanarijs maximū remediū ē: tertianarijs vo tria grana vtiliter dant. ¶ Folia C
eius in cathaplaſmatibus adhibita tumo-

res ſpargüt:mirmiceas corporis limpidant: ſicca vero folia eius impoſita podagricis maximum preſtant effectū. Trita ⁊ matrici ſuppoſita menſtruis imperant. Aborſum faciūt.

D ¶ Eliotropij minoris herba cū eius ſemine decocta:⁊ cū nitro ⁊ yſopo ⁊ cardamomo bibita rotundos ⁊ latos lumbricos excludit: clauos impoſita cū ſale tollit:maxime ſi fuerit elixa ⁊ impoſita.

Capitulū.clxxij.

Epitbimū. Joannes meſue ca.de epitbimo. Epitbimū naſcitur ſimile vt cuſcute:plāte autē quibus ſuperexcreſcit ſunt alkal ⁊ albaſce:⁊ quedam ſpecies origani. Eius autē aliud eſt cretenſe: aliud ſiriū. Melius autē qđ eſt cretenſe acuti odoris: ⁊ quod naſcitur in ſyria eſt poſt illud:ſed eſt melius rufum:⁊ melius eſt adhuc qđ eſt completū ponderoſius. Et melior pars eius ſunt extremitates groſſe: que ſunt ſicut flores: ſubcitrinum autem ⁊ pallidum eſt minus bonum. ca.complexionis eſt ⁊ ſic.in.ij. Et eſt cōpoſitum ex partibus igneis a quibus ineſt ei acuitas: ⁊ ex terris ſubtilibus a quibus ineſt ei ſtipticitas pauca. Et ipſum quidem eſt ſubtiliatiuum reſolutiuum:aperitiuū opilationum:⁊ confortatiuum viſcerū: facit ſitim ⁊ generat eſtuationē in corporibus calidis:⁊ ē ex debiliter ⁊ tarde ſoluentibus ꝓpter qđ propinandum eſt ſub dominio caliditatis ⁊ ſiccitatis poſitis. Cōfortatur aūt operatio ipſius: in multitudine quātitatis ipſius:⁊ in aſſociatione rei cum eo magnificantis effectū eius: ſicut ſunt mirabolani:indi ⁊ nigri:aut ellebori nigri:quantitas parua. Aqua autem mellis cū pauco ſale. Aut aqua decoctionis paſſularum cū ſale:ſimiliter:aut aqua lactis ex capris ſumpti vigorat operationē eius. Sal gemma vero aut ſal indi aut ſal napti ſunt ex rebus que ſibi addita addunt virtuti ipſius citam autem ⁊ facilem facit operatiōnē eius. Si ei aliqđ virtute acutū miſcet̃ ſicut piper ⁊ pip longū ʒinʒiber ⁊ ſiſia. Et nō preteruitās quīn cadat in potibus eius oleum de amigdalis dulcibus in quo inuoluatur:⁊ in decoctione ipſius paſſule ſine interioribus:quoniam addunt ei ad bonitatem leniendi qđ timet̃ ex nitroſitate ipſius. Et ne ignores quoniam epitbimum de decoctione modicū ſubſtinet: quare oportet vt fiat illud ſm legem. Prerogatiuā autē habet ſuper omnibus ſolutione educētibus melancoliā:educit enim eam facile ſine moleſtia. Et cum Jo. meſue concordant omnes alij doctores ſicut Auicenna. Sera. Pau. ⁊ Gal.

Operationes.

¶ Joannes meſue. Quidam dicunt epitbimum educit de flegmate aliquid. A

¶ Et dixit. Paulus:ꝙ ſolutione educit humores aduſtos:⁊ declinauit ab eo qđ comprehēdit vniuerſitas: ⁊ ego nō inueni qđ fieret illud:poteſtas aūt eius ſup humore melancolico ⁊ egritudinibus eius magna ē: ⁊ proprie in egritudinibus capitis ſicut eſt melancolia epilentia algueſgues ⁊ timor ⁊ vertigo:⁊ dolor capitis:quarum materia eſt melancolia. B

¶ Valet etiam ad tremorem cordis ⁊ ſincopim: ⁊ egritudines melancolicas in eo: ⁊ eſt medicina magna opilationi ſplenis ⁊ egritudinibus in eo. ¶ Et confert egritudini ypocondriorū ⁊ oppilationi renū. ¶ Et frequēs vſus potionis eius eſt medicina ſolennis cancro lepre ⁊ vlceribus nigris ⁊ ſoluit quartanam. Doſis potio eius eſt in decoctione a.ʒ. v. vſqꝫ ad.xv. ⁊ pulueris eius a. ʒ.iij. vſqꝫ ad vij. Illi autem qui ſumunt ipſum vitent acceptionem eius in eſtate. ¶ Plinius. Epitbimum habet virtutem purgandi flegma ⁊ melancoliam ⁊ per ſe ⁊ cū adiuncto ſe cū medicinis purgantibus melancoliam. C D E F

¶ Cōtra quartanā fiet decoctio in aqua.ʒ.ſ. epitbimi buliat:⁊ in tali aqua ponant̃.ʒ. ij. lapidis laʒuli vel armenici: ⁊ digeſta materia detur patienti:multi enim liberātur:valet ſimiliter talis decoctio patientibus emorroidas ex G

das ex melancolico ſanguine.
D ¶ Dyaſcorides. Epithimū viride acceptū ſtomachum vexat: ⁊ vomitū mouet: ventrē prouocat ⁊ nauſeam facit ac educit flegma ⁊ coleram: ⁊ maxime nigram: datur ad purgā dum toracem cū melle ⁊ vrtillirica more electuarij accipitur: alterius autē thimi flos albus eſt atqꝫ aſper: ſed ambo equalem habēt virtutes. Nam per os purgant flegma ⁊ per ventrē coleram nigram datur in quibus precordia prefocantur ⁊ paticis ⁊ ſuſpirioſis.

Capitulum.clxxiij.

E Pimediū. Plini⁹. Epimediū ſiue vtlatini vinectā dicūt ſm Dyaſ. in ꝓprio cap̄. haſtā hꝫ non maiorem edere ſimilem: ⁊ folia.x.aut.xij. carens flore ⁊ ſemine. Radix eſt illi tenera nigra cū odore graui ⁊ guſtu fatuo: naſcitur in locis humidis.

Operationes.

A Dyaſcorides. Folia eius trita cum oleo ⁊ impoſita mammas creſcere non admittunt.
B ¶ Folia eius ⁊ radix cū vino bibita poſt purgationem menſtruorum.3.v.generare non ſinit ſi.v.aut.vj.diebus bibita fuerit.
C ¶ Epimedia ſm Dyaſ.ca. qđ incipit meſpila: eſt inqͭ ⁊ illa q̄ in hyſpania naſcit quā multi epimelidam vocāt: ſemen rotundum hñs: hoc aptum eſt ad comedendum: ⁊ eſt ſtipticū: ⁊ tarde matureſcit ſimilis ſorbo: ⁊ nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam.

¶ Iſidorus vocat eam Pomelido de qua lege capitulum meſpilum de.m. D

Capitulum.clxxiiij.

E Ffemereon eſt apud Dyaſcoridem capitulo Effemereon: quem multi yrini agreſtem vocant: folia ⁊ haſtam ſimilia lilio habet: ſed tenera ⁊ flores albos ⁊ minores: ⁊ ſemen molle: radix eſt ei groſſa vt digitus. Virtus eſt illi ſtiptica ⁊ odoris boni: naſcitur in locis vmbroſis ⁊ in ſiluis.

Operationes.

¶ Dyaſco. Radix eius decocta in ore retenta dolorem dentium mitigat. ¶ Folia vero A B
eius in vino decocta ⁊ cathaplaſmatibus impoſita tumores ⁊ duricies ſpargunt.

Capitulum.clxxv.

E Bulus. Sciēdum ꝙ actis eſt ſambucus Cameactis dr̄ ebulus: ⁊ ſunt plāte oibus note. Vñ viſus. Sambucus ē actis ſed ebulus eſt cameactis. De ſambuco tractabit̃ in ca.ſambuc⁹ de s. Sera.li.ag.ca. cameactis. Cameacti duo ſunt ſpēs: q̄rū vna grece dr̄ actis: in latino ſambucus: ⁊ ſcđa nominat̃ in greco cameactis: ⁊ eſus ē intētio terrenus actis ⁊ in latino dr̄ ebulus: v̄tus eius ē q̄ deſiccat ⁊ incarnat ⁊ reſoluit reſolutōe tēperata. Pli.ca. cameacti. Eius due ſunt ſpecies: eaꝝ vna aſſimilat̃ arborib⁹ hñtibus racemos ſilēs cānis rotūdis: quoꝝ colorē ad albedinē ⁊ ſūt lōga ⁊ ſūt i eis q̄ttuor folia aut qnqꝫ porrecta ſup ramos quoſ libꝫ: ⁊ ſilia folijs

nucis: minora tamen eis: habentia grauem odorem: ⁊ in ſummitatibus ramoruꝫ ſunt flores albi ⁊ grana ſimilia granis viridibus vel lentiſci: quorum color declinat ad purpureitatem cum nigredine: ⁊ ſunt velut in racemis: ⁊ habent multaꝫ humiditatem odorem lini: ⁊ iſta dicitur actis. Alia vero ſpecies que dicitur cameactis eſt minor prima: habet ramos magis ptinẽtes herbe quadratos in quibus ſunt multi nodi: ⁊ folia inuicẽ diſtãtia: ⁊ ſingulis nodis ſilia folijs amigdalis in ſummitatibus ſuis: niſi q2 habẽt venas: ⁊ ſunt lõgiora eis hñtia grauẽ odorem: ⁊ in ſũmitatibus ramorum ſunt capitella ſimilia coronis ſupradicte ſpeciei: ⁊ ſemen ⁊ flos ſimiliter ⁊ habet ramos longos groſſitudineꝫ digiti habentes.

Operationes.

A ¶ Uirtus cameacti ẽ ſtiptica: q̃ accepta humorem aquoſuꝫ vẽtris deponit: ⁊ cacoſtomatica eſt: folia ipſius elixa ⁊ ſumpta ſicut olus vẽtrẽ mollifit: ⁊ maxime colerã deponit: haſte illius tenere elixe ⁊ comeſte oĩa ſimiliter fa-

B cere poſſunt. ¶ Radix ipſa elixa hydropicis eximiũ remediũ eſt. Morſibus vipe impoſita

C ⁊ bibita occurrit. ¶ Cocta in aqua ⁊ fomẽto adhibita duricies matricis ſoluit. Semẽ ei⁹

D cũ vino bibituꝫ oĩa ſilr facere nouit. ¶ Cum oleo infectuꝫ capillos nigreſcit. Folia eius viridia tumores ſpargũt: polẽta mixta conbuſtionibus impoſita preſtolanẽ: morſibus canis impoſita medenẽ. Uulneribus paracoleſim faciũt. Sinus vulnerũ ad ſanitatem pdu-

cunt: hydropicis ⁊ ſurdis fomento adhibita preſtolantur. ¶ Superfluos ſonos auriũ in E

naribus infuſum cõpeſcat: ſimiliter ⁊ vermes

occidit. ¶ Scabies ⁊ prurigines tepidum fo F

mente adhibitum prohibet. Morſibus vene

natis occurrit. Lac coagulatuꝫ ſoluit. ¶ Tuſ G

ſim antiquaꝫ compeſcit: ſed recentem auget. Ortonoicis calidum prodeſt. Reuma gule

gargariſmo prohibet. ¶ Squinanticis ſin- H

gularem preſtat effectuꝫ. Uuule pẽdenti ſubuenit: doloreꝫ dentium tenta in ore mitigat. ¶ Actis dicitur ſambucus. Cameactis ebulus deſiccatiue virtutis ſunt: ⁊ glutinatorie ⁊ dyaforetice: tenerum ebuli cum folijs tritũ ⁊ cum vino potui datuꝫ calculoſis prodeſt. Radix eius in aqua cocta ad tertianam valet: ⁊ bibita ſpleneticos mire iuuat.

Capitulum. clxxvj.

Ruca. Platearius. Eruce due ſunt

e ſpẽs. Domeſtica videliceꝫ ⁊ ſilueſtris: ⁊ ambe ſunt omnibus note. Eruca ca. eſt ⁊ hu. in. ij. gradu. Domeſtica minoris eſt efficacie q̃ ſilueſtris. Uſui medicine competunt ſemina: ſecundo folia. Uirtutem habẽt cõſumendi ⁊ coitum excitandi. Iſido. Eruca dicitur quaſi vrtica: eo q̃ ignee ſit virtutis: ⁊ in cibo ſepe ſumpta veneris incendium mouet. Huius

uet. Huius ſpecies ſunt due: quarum altera vſualis: altera agreſtis acrioris vĩtutis. Utra qʒ tamen vſum veneris cõmouet. Pli. ca. de eruca. Ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris ⁊ miſce tur in cõdimentis in quibus carnes ⁊ piſces intinguntur: tanta ſuauitas ei eſt vt greci eu zonomia appellauerint: ⁊ tamen euzomum vocari repperi in ꝙ pluribus locis.

Operationes.

A ¶ Platearius. Eruca habet virtutẽ conſu mendi ⁊ coitum ad incitandum: ad ſtrangui riam ⁊ diſſuriã ⁊ paralaſim valet decocta cũ carnibus: cõtra ꝑdictas puluis ſeminis eius cũ cepe decoquatur: ⁊ ſi detur herba ipſa de cocta in vino ⁊ renibus cathaplaſmata libi-

B dinem excitat. ¶ Pectini impoſita vrinam prouocat. Puluis ſeminis eius cum melle ⁊ cõficitur qui cathaplaſmatus renibus libidi-

C nem incitat. ¶ Gal. de cibis eſt ca. ⁊ hu. in ſe cundo gradu. Et ipſa quidem generat ſper ma: ⁊ generat vẽtoſitatẽ: ⁊ ideo facit erectio-

D nem virge. ¶ Et dicit Gal. eodem lib. ca. de eruca ſm trãſlationem grecam calefacit po tenter hoc olus: vt neqʒ solũ comedere ipſuʒ facile ſi non mixtum cum folijs lactuce: ſed ⁊ ſperma generare creditũ eſt: ⁊ ĩpetus ad coi tum excitat. Doloratiuũ autẽ capitis: ⁊ eſt

E magis ſi quis ipſum ſolum comedat. ¶ Sed idẽ in vj. de ſim. medicina ca. de agno caſto

F dicit: ꝙ eſt ca. ⁊ ſic. complexionis. ¶ Naʒ di cit ꝙ agnus caſtus non eſt generatiuus ſpũs vaporoſi ſicut eruca: qꝛ augmẽtaret impetuʒ coitus ſicut eruca: ſed propriũ eſt eruce habe re vim in calefaciẽdo ⁊ exſiccando: non tamẽ agno caſto ſimilis eſt: paulo namqʒ deficit in ambobus. Naʒ calefactiua qdem ⁊ ſiccatiua eſt eruca: differt aũt in ꝑmixtione qualitatis

G ⁊ virtutis. ¶ Sera. aucto. Gal. Eruca gene rat ſperma ⁊ excitat libidinẽ ⁊ generat vento ſitateʒ: ⁊ ideo facit erectionẽ virge: ⁊ ſi come ditur ſola inducit dolorẽ capitis: quare opor tet vt comedatur cum ea lactuca endiuia vel portulaca: ⁊ ipſa prouocat vrinã ⁊ laxat ven trem: ⁊ ſilueſtris eſt fortior ꝙ ſit domeſtica.

H ¶ Et idẽ auc. Abẽ meſ. Succus eruce recẽs qñ adminiſtratur cũ felle bouino laxat vẽtrẽ ⁊ cõfortat digeſtiuã: ⁊ linitur cũ eis ſupra ci-

I catrices vlcerum ⁊ delet eas. ¶ Dyaſ. ca. de eruca. Eruca multũ comeſta ventrem ſtimu lat. Semẽ eius oĩa illa facere poteſt: nã diure ticum eſt ⁊ calefactoriũ. Carnes ſeruare a pu tredie põt lacti aut aceto mixtũ ⁊ trociſcis ſ

de factis. Eruce agreſtis ſemẽ multi ꝓ ſina pi vtunẽ: vĩus ẽ ei diuretica ⁊ viſcidior: vtra qʒ vt aiunt veteres cõmouet actus venereos.

Capitulum. clxxvij.

Nula campana. Iſi. Enula herba eſt quam ruſtici alnã vocant: radice aro matica: odoris ſummi cum leui acri monia. Sera. li. aggre. ca. raſin: auc. Dyaſ. Raſin. i. enula: nominant eam quidem zinzi ber: ⁊ habet ſimilia folijs plante que dicitur ſlomos niſi: qꝛ ſunt aſperiora ⁊ lõgiora eis: ⁊ habet ſtipitem magnum: ⁊ folia eius non ele uantur a terra: ſed extendũtur ſuper faciẽ ter re: ⁊ hʒ radicem magnam boni odoris: cuius ſapor hʒ acuitateʒ ⁊ eſt rubei coloris. Inueniẽ tur aũt planta que oritur ſicut yreos: ⁊ eſt ſi cut ſerpentaria ⁊ naſcitur in locis montuoſis ⁊ humidis ⁊ in hortis. Euellitur auteʒ radix enule in tp̃e eſtiuo ⁊ deſiccatur: ⁊ eſt illud qđ ex eo adminiſtratur. Et eſt in babylonia alia ſpecies enule: ⁊ eſt planta habẽs ramulos lon gitudine vnius brachij: qui extenduntur ſu per terram ſicut ſerpilluʒ: ⁊ habet folia ſiĩa folijs lenticule: niſi qꝛ ſunt longiora ⁊ pluri ma ſup ramos ipſos: ⁊ habet radices paruas citrinas: quarũ groſſitudo eſt ſicut digitus medius: ⁊ ſubtilior pars radicis eſt ſubtilior

ſuperiori parte eius: ⁊ ſuper ipſa eſt cortex niger naſcitur vero in locis maritinis: virtus eſt ei ca. ⁊ hu. ⁊ eſt in ea caliditas ſupflua indigeſta. Dyaſco. ca. de ellenio ſm̄ trāſlationē noſtrā. Elleniū multi ſimphitum vocāt. Alij vero bacū. Alij vero flomū. Latini vero enulam vocāt: folia habet flomo ſilia anguſtia ⁊ mollia ⁊ oblōga non creſcētia in altū: ⁊ ſuper terraꝫ late diſtenduntur. Radix eſt illi ingens ⁊ odorabilis ⁊ rufa ⁊ viſcida guſtu non ſuauis Frutex eſt ſimilis lilio. tirſum habet album. In cuius ſūmo flos eſt auroſus: ⁊ montuoſis ⁊ vmbroſis naſcitur locis ⁊ humidis ⁊ in ortis. Galienus. vij. ſim. far. ca. ellenium ſiue timalium ſiue enula campana. Hec plāta ⁊ radix maxime vtilis eſt ad ſtatim in pmo aggreſſu calefacientiū. Et iō dicēdum eſt nō certitudinaliter ca. ⁊ ſiccaꝫ ſicut nigrū piper ⁊ album. imo cū humiditate ſuperflua. Platearius. Enula campana ca. eſt in fine tertij gradus ⁊ hu. in primo. Enule radix magis competit medicine ꝙ folia: ⁊ viridis ꝙ ſicca.

Operationes.

A ¶ Sera. Virtus eius ē q̄ adiuuat ad excreandum groſſos humores ⁊ viſcoſos a pectore ⁊ pulmone: ⁊ calefacit membra egra egritudine fri. ſicut ſciatica emigranea: ⁊ cōfert fluxibilitati membrorum que fit ad humiditate.

B ¶ Et qū bibit decoctio eius prouocat vrinā ⁊ mēſtrua: ⁊ ꝯfert coartationi ani: ⁊ attritioni neruorū ⁊ tumoribus: ⁊ morſibus venenoſis propter ſui ca. folia vero eius quando coquuntur cū vino ⁊ fit inde emplaſtrū confert

C ſciatice. ¶ Et quādo radix eius cōficitur cū rob eſt bona ſtō: ⁊ qui cōficiunt eam deſiccant prius: deinde infundūt in aqua ⁊ terunt ⁊ po

D nunt in rob ⁊ reponūt. ¶ Humay ex verbo ypo. Enula aufert iraꝫ ⁊ triſticiā ⁊ fortificat os ſtomachi ⁊ mūdificat pectus prouocat ſuperfluitates que ſunt in venis per vrinā ⁊ mē

E ſtrua: ⁊ propter vinū qō fit cum ca. ¶ Galienus. Elenium id eſt enula campana miſcetur cum electuarijs que fiunt ad educendum viſcoſos ⁊ groſſos hu. exiſtētes in torace ⁊ pulmone ⁊ calefaciunt eas particulas que frigidis ⁊ diuturnis paſſionibus moleſtantur. ſicut ſunt quedam ſciatice ⁊ emigranee: ⁊ cōtinue paſſiones articulorum propter frigiditatem. ¶ Dyaſcorides. Ellenium eſt virtutis feruētis ⁊ mictualis. Radix eius eſtate foſſa ſiccatur. Aqua elixature eius vrinam prouocat:

G menſtruis imperat ſolutione. ¶ Radix eius contuſa addito melle vt electuarium tuſſim ſedat: ⁊ ortonoicis curat: morſibus venenatis occurrit ⁊ medetur: folia vero eius tunſa ⁊ cathaplaſmatibus adhibita ſciaticos ſanāt

¶ Folia ex vino cocta ⁊ renibus impoſita coxioſos emendant. Multi vero eadem folia ſicca ſale addito ⁊ dulcore procurant cibum pro ſtomachi ſalubritate: que quidem cuꝫ ſale ſiccanda ſunt: vt ex caparo cibi fieri ſolent. H

¶ Succus eius cum ruta tuſſientibus prodeſt: vrinam quoqꝫ ⁊ menſtrua ⁊ partum expellit. I

Capitulū. clxxviij.

Sula Jo. Meſue. Eſula eſt ex ſpeciebus lacticiniarū: ⁊ eſt ſolutiuū ruſticorum. Et eſt eius aliud nigrum habēs radices rotūdas ⁊ groſſas ſpiſſi corticis ⁊ deſi ponderoſi. Et aliud eſt paruum habens radices ſubtiles tenuium corticum. Electio magnum eſt maluꝫ ſcindēs viſcera: paruū vero illud qō eligitur: ⁊ melior pars plante eius eſt cortex radicis ipſius: ⁊ lac eius eſt acutius ⁊ fortius: ⁊ melior radix eius eſt habens proprietates quinqꝫ: ſcilicet cuius cortex eſt ſubtilior ⁊ lenior facile frangibilis: ⁊ eſt habens de rubedine aliquid ſicut caſſia proprie ſuper quam preterijt medietas anni. Recens vero

menſis ſui

menſis ſui eſt mala: nigra vero pniciosa ⁊ orta in locis termarum ſimiliter: ⁊ melius tempus collectionis radicis eius eſt principiū veris: ⁊ lactis eius finis ipſius eſt calide complexionis: ⁊ ſicce in principio tertij: ⁊ lac eius eſt calidius: ⁊ eſt cōpoſitum ex ſubſtantiā ignea acuta ⁊ ſubtili: ⁊ ex ſubſtātia terrea ſtiptica: ⁊ eſt inciſiuum ⁊ ſubtiliatiuum: ⁊ exſiccatiuum matericrum ſubmerſarum: liquefactiuuȝ diſruptiuum orificiorum venarum. Rectificatio. Nocet cordi epati ac ſtomacho ⁊ diſrumpit venas: ⁊ excoriat viſcera: ⁊ derelinquit inflammationes facientes cadere in febres: ⁊ emendatur primum nocumentuȝ quod ex eo timetur: permiſcēdo aliqua ex medicinis cordialibus ⁊ ſtomaticis ⁊ epatis cum eo. Et ſecundum ⁊ tertium corrigitur acquirendo ei bonitatem cum rebus conglutinatiuis ⁊ coadunantibus confortantibbus: ſicut eſt dragāntuȝ ⁊ gummi ⁊ bdellium ⁊ muſcilago pſillij: ⁊ ſuccus portulace ⁊ ſimilia. Et quartuȝ nocumentum tollitur permiſcendo ei ex rebus infrigidātibus ⁊ extinguentibus aliquas ex his facientibus apud me eſt vt infundatur in ſucco altararacon: aut in ſucco endiue ⁊ pauco aceto: ⁊ ſi fuerit acetum decoctionis aut infuſionis citoniorum erit melius: mitra quoqȝ ſigillat ei bonitates notas ⁊ abſinthiuȝ: ſimiliter ⁊ aloe. Et dixit Judeus: infundatur in lacte dulci aut acetoſo ⁊ in eo remoueatur lac multotiens ⁊ exſiccetur: reprimitur enim ſua malicia. Et dicit Ruffus. Si ſolutio per euȝ ſuperat laborioſa ſedeat in aqua frigida ſolutus (mihi enim videtur verbum inconueniens) circundans enim frigidum includit ⁊ coadunat virtuteȝ medicine ⁊ corroborat eā: necnō ⁊ materias ⁊ vias impulſionem repellit ſicut te ſcire fecimus. Succurrendū enim tunc ſicut diximus in canone.

Operationes.

A ¶ Johānes Meſue. Solutione educit flegma vehementer ⁊ aquam citrinam ⁊ humores melancolicos ⁊ materias a iuncturis ⁊ cōfert dolori earum.

B ¶ Eſt ex medicinis magnis ydropiſis. Verū nocet ſtomacho ⁊ epati ⁊ deſiccat corpus vtētis ipſo: ⁊ conſumit ſperma.

C ¶ Et lac eius facit hoc vehementius ⁊ facit cadere in febres. Doſis corcicis radicis eius eſt a kyrat. ij. vſqȝ ad. iij. ⁊ eius lactis a kyrat i. vſqȝ ad. iij.

D ¶ Sed ſciendum φ eſula oritur in locis calidis ⁊ ſiccis: cuius magnam copiam vidi ſardinie ⁊ tunisij: ⁊ ſimilatur multum herbe dicte lunarie: niſi q eſula lacteſcit: lunaria vero non. Unde verſus. Eſula lacteſcit: ſine lacte linaria creſcit.

¶ Dyaſcorides. ʒ. ij. radicis eius accepte coleram ⁊ flegma deponunt. Succus eius obulo. i. acceptus aut cocliarium vnum: omnia ſimiliter facere poteſt. E

¶ Confectio pillularuȝ conferentiū ad ydropiſim. Accipiuntur eius preparati partes. iij. mirabolanorum citrinoruȝ partes quattuor aloes: partes quinqȝ confice cum ſucco feniculi aut abſinthij aut endiuie. Et eſt doſis earum a. ʒ. i. ß. vſqȝ ad. iij. ⁊ quidāȝ ex lacte eius ⁊ farina oblatas faciunt: ⁊ ſoluūt cū eis: ⁊ quidam faciunt cū aneto ⁊ zuccaro ⁊ lacte ipſius ⁊ quidam cū carne citoniorum ⁊ maſtice ⁊ lacte eius: ⁊ faciunt ſolutiuum bonum. F

¶ Serapion aucto. Dyaſcoridis. Si de radice eius accipiatur. ʒ. i. ⁊ bibatur cum mellicrato laxat ventrem: ⁊ pondus duorum oſolosat foliorum eius idem facit: ⁊ ſemen eius ſi de eo accipiatur laxat coleram ⁊ flegma: ⁊ ſi ſumatur ex lacte eius. ʒ. i. idem facit. G

¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Scebran proprietas eſt ſicut mezereon. Si auteȝ quis vult illum accipere preparet ipſuȝ: ſicut preparatur mezereon: niſi φ loco abſinthij ponatur roſe ⁊ dragantum: ⁊ bibat ipſuȝ cū aqua mellis: aut cum rob aut cum decoctione mellis: aut cum olere iameno ⁊ doſis eius ab vno kyrat vſqȝ ad. ij. H

¶ Paulus. Scebran: id ē eſula laxat aquā citrinam: quando bibitur cum ſauich. J

¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Laxat melancoliam ⁊ flegma. K

¶ Et idem ſm librum quendaȝ venenoſorū id quod de ipſo accidit eſt pondus. ʒ. ij. ⁊ abſcindit fluxū: qui accidit ab eo ſedere in aqua frigida: ⁊ proijcere ipſum ſuper caput eius. L

¶ Et idem auctoritate Habix. Scebran eſt calida in tertio gradu: ⁊ ſicca in principio ſecundi. M

¶ Notandum eſt φ in lacte eſule non eſt aliqua bonitas: imo nocet ei qui accipit ipſum: ⁊ medici viatores occidunt cum eo multos propter ignorantiam ipſorum: ⁊ eſt maior ⁊ minor vt figura hic oſtēdit: ⁊ illud quod maior operatur: illud etiam minor facere poteſt. N

Capitulū. clxxix.

Capitulum.clxxix.

Aforbiuз eſt gũmi notũ:ɀ videtur ſonare apð grecos bonũ formidari. Nã dicunt euforuion:a fouon grece qð eſt timor:ɀ eu.i.bonũ:quaſi bonũ ſit ipſum timere pp ſui violentiaз. ℭ Dyaſco.ca. de euforbio ſm trãſlationeз noſtrã. Euforbiuз arbor eſt ſilis ferule albe. Naſcitur in maturicania Ceraſienſi:que arbor plurimũ lacrimuз facit viſcidum valde;quẽ lacrimũ multi colligunt ſic:pro viſcitudine primo arbori pellem veruecinam illigant:ɀ ſic de longe baſtilibus iaculatur in radice:ɀ cũ percuſſa fuerit radix vnũ flumẽ ſtatim profluit lacrimis: ɀ cũ coagulatus fuerit ſic eundẽ colligunt de pellib9 ſubtractis. Eſt autẽ optimũ qð eſt recens ſubalbidum ɀ glutinoſuз ex lento linguaз vehemẽter ſubmordẽs ɀ calefaciens. Eius genera ſũt duo. Unuз qð colligitur ſubtractis pellibus qð melius eſt:alteruз quod cadit in terra ɀc̃. ℭ Plini. Rex iuba inuenit herbaз euforbiã medici ſui tpis noĩe:cui9 regis volumẽ extat inuenit eam in monte athlante: ſpectatur foliis acbantinis. Uis eius tanta eſt vt ſuccus eius elonginquo recipiatur:inciſo trunco ſuſcipitur ventriculo edino locato humor lactis videt effluere. ℭ Sera.li.aggre.ca. aforbion. auc. Dyaſ. aforbion ẽ euforbiũ:ɀ eſt arbuſtuз ſimile ferule in figura ſua:naſcitur in mauritania ceraſienſi:ɀ in regione taber eſt plenus multo gũmi acuto. Caueãt ſibi homines ab eo qui colligũt ipſuз gũmi pp ſui nimiã acuitateз. Et ideo accipiũt vẽtres aĩaliuз ɀ lauãt eos ɀ alligant ſtipiti ipſius arboris:deide pũgunt arboris ſtipitem a longe ſtantes cũ lancea:effunditur nãqз in ventribus exiens a ſtipite multũ copioſum ſubito acſi funderet ex vaſe aliquo. Jta ꝙ aliqñ effunditur in terraз: ẽt ex eo ſubito pp ĩpetũ ſui exitus. Et egreditur de eo ex arbore due ſpecies:vna eaꝝ eſt ſimilis ſarcocolle in quãtitate orobi:ɀ eſt ĩ fruſta.ɀ alia aſſimilatur feci. Adulterat autẽ cũ ſarcocolla:ɀ ex gũmi arabico ſibi admixtis. Melius ex eo eſt clarũ acutuз. Experimentũ autẽ eius p guſtũ eſt difficile:qm̃ ipſum mordicat linguã ſubito cũ violentia multa:ɀ durat mordicatio eius diu. Et pp hoc oẽ qð guſtatur ex eo:poſtea videt bonũ:primus auteз ad cuius cognitioneз peruenit hec medicina fuit lineas rex koy. Et ideз auc. Gal.vi. ſimſar.ca.de euforbio virtus eius ẽ ſubtilis acuta ſicut virtus aliarum gũmarum ſimilium.

Operationes.

ℭ Sera. auc. Dyaſ. Hoc gũmi qñ fit cohol cuз eo:habet virtuteз abſtergendi aquã que eſt in oculo:niſi qꝛ eius mordicatio durat tota die:ɀ pp hoc miſcet cum aliqbus potionibus que fiunt cũ ſpeciebus:ɀ bibitur ɀ cõfert ſciaticis. A
ℭ Et ipſuз excoriat oſſa in vno die:ɀ ſeparat ab eis fragmẽta eorũ. Oportet aũt vt premuniatur caro circũſtãs oſſi cũ cerotó aliquo vel cuз pannis lineis:ɀ ipſum habз virtutẽ laxãdi ɀ calefaciendi humores aquoſos ſicut ſinapis. B
ℭ Et ideo cõfert laxatio ei9 ydropicis:ɀ colice:ɀ aliis frigidis egritudinibus ſimilibus iſtis;ſed ipſum acuit coleraз ɀ inducit ſitim nimiã:qꝛ deſiccat. Oportet aũt vt admiſceatur ei ſemen petroſilini aut aniſi. C
ℭ Et dicũt quidã qñ aliqð animal remorderit aliquem ſcindatur cutis capitis eius ɀ ponatur in illa ſciſſura:ex hoc gũmi trito nõ nocet ei venenum ɀ pond.ʒ.iij.ex eo occidit:qm̃ vulnerat ſtomachuз ɀ inteſtina. D
ℭ Et idem aucto. Alcauзi. Stringit orificiuз matricis multũ adeo ꝙ prohibet exire fetũ. E
ℭ Et idẽ auc. Aben meſuay. Proprietas ei9 eſt laxare flegmã viſcoſum quod eſt in lũbis ɀ in inteſtinis:niſi qꝛ infert anxietatem ɀ deſiccationẽ aduſtionẽ ɀ tenaſmoneз. Et rectificatio eſt ꝙ F
non terat

nõ terat multũ ⁊ miſceat cũ bdellio aut cum
ſuccoliqricie: aut cũ ſpeciebꝰ aliqbus ſicut eſt
ſpica ⁊ cinamomũ ⁊ caſſia lignea: ⁊ liniat cuꝫ
oleo roſaꝝ: ⁊ oleo amigdalino. Et meliꝰ ex eo
ẽ claꝝ nouũ: qđ trãſit ab vno ãno vſqꝫ ad tres
⁊ color eius ẽ citrinꝰ calidi odoris amaꝝ acu
tũ. Et doſis eiꝰ eſt a duobꝰ kirat vſqꝫ ad tres
G ❡ Johãnes Meſue. Solutione educit fleg-
ma viſcoſuꝫ ⁊ groſſuꝫ a locis ꝓfundis corpo-
ris mũdificãs iũcturaꝝ vacuitatẽ ab humori
bus groſſis difficilis eradicationis: nec eſt ei
res ſimilis ad hec: ⁊ eſt ex rebus mundificãti
bus neruos: ⁊ ꝯſumentibus humiditates im
bibitas in eis diſſoluit in oleo keyri: ⁊ inũgi-
tur cuꝫ eo: ⁊ confert egritudinibus neruoruꝫ
frigidis: ſicut eſt paralyſis ſtupor ⁊ tortura ⁊
tremor ⁊ ſpaſmus: ⁊ eſt mirabilis res ad id.
H ❡ Addi. Raſis. i. ꝯti. tra. xiiij. c. i. Sternuta
toriũ valẽs ꝯ epilepſiaꝫ torturã: apopleſiã: ⁊
eis ſimilia. ℞. euforbij: caſtorei: pulpe collogntí
de ⁊ ſticados: terant ⁊ puluerizent ſubtiliter
I ⁊ cribent: ⁊ ꝓuocet cuꝫ eis ſternutatio. ❡ Et
ſũptũ ĩ potu ſꝫ nodos emẽdatiõis ẽ medicia
magna doloribꝰ nodoſis: q vadũt ⁊ veniũt p
iũcturas: ⁊ ẽ ex rebꝰ q̃ faciũt ſternutationẽ cũ
K fortitudĩe. ❡ Cõſeruat aũt q̃driẽnio. Recẽs
aũt ãni ſui ẽ ꝑnicioſũ. Ut aũt q ſumũt ipm̃ ti
meãt frigꝰ. Cõſeruat ãt ne cito ſeneſcat ĩ mi
L liovl fabis vl lẽtibꝰ ❡ Et dixit Dya. Aureꝰ
i. ex coliſicit. Doſis eiꝰ ẽ a kyrat. i. vſqꝫ ad. 3.

Capitulũ. clxxx.

Faba. yſidorus. Faba dicitur a veſcẽ
f do quaſi faga. Fage nanqꝫ dicitur
grece come. Primum autem homi
nes hoc legumine vſi ſunt. ❡ Palladius li-
libro. ij. Fbba ſi bis ſarculetur proficiet mul-
tum fructum ⁊ maximum redditura: vt ad
menſuram modij complendi. ❡ Idem libro
vij. Menſe Junio faba vellẽda eſt luna pro-
cedat. Excuſſa ⁊ refrigerata ponatur: ſicqꝫ
gurguliones infeſtos non patietur. ❡ Idem
libro duodecimo. In principio menſis No-
uembris faba ſpargẽda eſt: que pinguiſſimũ
vel ſtercoratum deſiderat locum: vel vallem
quam ſuccus veniens a ſummitate fecundet.
Primo ſeritur: deinde proſcinditur: ⁊ tunc
ſulcatur. ❡ Idem libro tredecimo. In men
ſe Decembri faba circa ſeptimum ydus po-
teſt ſeri. Nã poſt exactã brumam male ſemi-
natur. ❡ Auicẽna. Fabe proxime ſunt equa
litati: ſed plus decliues ſunt ad frigiditatem
⁊ ſiccitatẽ. In ipſis eſt humiditas ſuperflua:
proprieqꝫ in viridibus: que frigide ⁊ humide
iudicantur. Nabatie quidẽ vehementius ſti
ptice ſunt: ⁊ egyptiace humidiores ac mino-
ris nutrimenti. Virides ſunt plurime ſupflui
tatis: ac tarde digeſtionis: ac multe inflatio-
nis. Fabaꝝ meliores ſunt groſſe ⁊ albe: q̃ nõ
a gurgulionibus pforãtur. Deteriores autẽ
eaꝝ ſunt recentes. Galienus. vij. ſimplicium
far. caꝑ. de Faba ſm̃ trãſlationẽ grecã. caꝑ.
Tiamus. id eſt faba: ſm̃ vtrãqꝫ prope mediã
complexioneꝫ eſt in exſiccando ⁊ infrigidan-
do. Participat aũt quandaꝫ parum p abſter
ſiua virtute: caro eius ſicut ⁊ cortex ſtipticus.

Operationes.

❡ Dyaſcorides caꝑ. de Faba ſm̃ tranſlatio A
nem grecam. Faba noſtra ſumpta inflatio-
nes preſtat: ⁊ indigeſtibilis eſt.
❡ Tuſſim medetur: ⁊ accepta diſſinterijs B
⁊ ſolutioni ventris ſingulare preſidium eſt:
vomitibus eſt vtilis: cui ſi aqua in coctura fue
rit mutata inflationem ſtomacho non facit.
❡ Viridis comeſta vẽtrẽ inflat: ⁊ cacoſtoma C
cha eſt farine fabe cathaplaſmatibus adhi-
bita cũ polenta tumoribus percuſſure occur-
rit. Id ſola facere nouit: tumorẽ mãmarũ ſi-
mili modo curat: lac mãmillis nimis ꝓfluẽs
impoſita vt cathaplaſma ſtringit: mixto mel
le ⁊ farina fenugreci parotidibus prodeſt.

D Liuores corporis detergit. Cum roſa ⁊ thu
re maſculo ⁊ albumie oui mixto dolores ocu
lorum compeſcit. Dentibus conquaſſata ⁊
fronti i impoſita tumores teſtium ſpargit.
E ¶ Infantibus ſi īpoſita fuerit teſtes pro pen
dere nō ſinit. Corīū ei⁹ coctū ⁊ cathapiaſma
ti īpoſitū maculas albas emēdat. In balneis
fricatione adhibita capillos tenueſcere facit.
F ¶ Fluxum ſanguinis vulnerum ſtringit pul
uere ipſo ſolo aſperſo.
G ¶ Faba media eſt inter frigidas ⁊ calidā di
ſtēperantiaꝫ aliquid participans proiectorie
virtutis ⁊ ſtiptice. Quare exterius poſita ſine
moleſtia deſiccat. Podagricis igitur ⁊ arte
ticis in aqua cocta admixta adipe ouis recen
ti: aut anſerina mitigat doloreꝫ neruoꝝ: aut
ↄtractionē: ⁊ vlcerationes cū oximelle fabe fa
rina cocta: ⁊ ſuppoſita vt cathaplaſma ſanat
H ¶ Nā ad teſticulos ad mamillas eſt optimū
cathaplaſma: amant enim loca hec mediocri
ter infrigidari ſi ſint inflāmata: maxime qñ
de lactis coagulatione patiunꝰ inflāmatiōeꝫ
I ¶ Rabbi Moyſes capitulo de faba: corrū
pit mentem: yſaac in dietis particularibus
particula prima capitulo de fabis.
K ¶ Fabe in natura ſua frigide in ſiccitate di
uerſe ſunt. Comeduntur ſicce ⁊ perfecte ſuis
temporibus. Comeduntur enim virides nec
dum miſſionis ſue completo tēpore virides
frigide ſunt ⁊ humide in primo gradu.
L ¶ Nutrimentum eorum nimis generat hu
mores crudos ⁊ groſſos inflatiue ventoſita
tem faciunt in ſuperioribus ventris: propter
quod ſtomacho valde nociue ſunt.
M ¶ Sicce ꝟo ſuiſqꝫ tpibus pfecte frigide ſūt
⁊ ſicce in .i. gra. nō in laudabilē ſanguinē cre
ant: ordeo magis nutriunt accidentaliter nō
naturaliter duabus de cauſis. Una propter
ſue ſubſtātie groſſiciē ⁊ tarditateꝫ ſolutionis
ex mēbris: ſubtilitate vero ſubſtantie ordei: ⁊
diſſolutiōe ex mēbris cita: vñ minus nutrit.
N ¶ Secunda propter ſui multitudinis vētoſi
tateꝫ ⁊ groſſiciē eius: vnde carnē inflat ⁊ di
latat: ⁊ operatur in ea id quod frumentuꝫ in
farina: propter hoc in ſuperioribus ventris
ventoſitatem plurimam groſſam generat ⁊
inflatiuā: ex qua fumus incipit aſcēdere cere
bro noccēs: ⁊ ſomnia multa corrupta inducit.
O ¶ Cum igitur naturaliter hoc habent fabe
non eis aliquo coctionis modo poſſunt aufer
ri. Unde Galienus. Fabe ſi nimium coquan
tur inflationem ⁊ ventoſitateꝫ ſuam ſicut or
deo auferre nequim⁹: minuere tñ poſſumus.

¶ Experimēto aūt probatur in eis qui fabis P
vtentes aſſidue indigeſtionem patiuntur: ⁊ ſi
ſaniſſimus ſit ſit idem. Omnia autem que di
ximus earum inſunt medulle tantummodo.

Capitulum. clxxxj.

Faba egyptiaca. Dyaſ. cap. de faba
egyptiaca. Fabā egyptiacam multi
polleticō appellāt: in egypto naſciꝰ
⁊ in aſia ⁊ in ſicilia ⁊ in ſtagnis naſciꝰ: folia
hñs altitudinē ⁊ latitudinē hñtia: florē ferēs
croceū que ſi multū floruerit pdunꝰ folia: flos
eius eſt in medio ipſiusvbi eſt rotūditas q̄dā
vbi ſilique ipſe naſcunꝰ: flores ipſi cinoria di
cunꝰ ea ratione qua ſteraſulos dicunꝰ: qꝫ hec
eſt illis ↄſuetudo ex argilla faciūt ſteras ⁊ ibi
includunt ipſum ſemē: ⁊ ſic ponūt vt naſcaꝰ.
Radix eſt groſſior q̄ cāne: cocta ⁊ cruda mā
ducaꝰ: que ⁊ collocaſia appellaꝰ: a qbuſdā cul
caſia: quod idem eſt. Et ideo ad eius inueſti
gationē quere in littera culcaſia ſuperius de
C. Semē eius comeditur ſiccum ⁊ viride co
lor niger eſt ⁊ maior q̄ noſtra faba. ¶ Galie.
li. ij. de alimentis. cap. de faba egyptiaca.
Non eſt lupinus vt putauerunt aliqui. Naꝫ
facit ibidem aliud capituluꝫ de lupinis. Sed
apud Auicēnā. libro. ij. de faba egyptiaca:
q̄ ⁊ faba ſyriaca dꝛ. ¶ Unde Aui. vocat eaꝫ
fabā ſyriā: qm̄ de ipſa multū naſciꝰ in ſyria.

Sed vera faba Siria eſt faba greca. Sed faba egyptiaca apud Johānem Serapio. Eſt pondus ponderans ſumēnet quattuoꝛ ſcd̄m arabes: ꝛ ſunt obuli.iiij. ꝛ ſunt grana. xlviij.

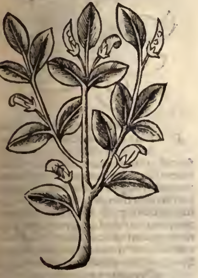
Operationes.

A Auicenna. Si fiat ex ea gargariſmus cum lacte ꝛ ſale contra egritudines ſpiritualium confert. Et eſt cibus in egypto.

B ¶ Et ſolutione educit aquam citrinam: ꝛ pꝛopꝛie ſemen eius ꝛ ſuccus ipſius.

C ¶ Et pꝛouocat vrinam: ꝛ generat ſperma: ꝛ expellit coleram ꝛ aquoſitatem eius cum facilitate: ꝛ potus ipſius fit ab vna tertia libꝛe vſq; ad duas tertias.

Capitulū.clxxxij.

f Aba inuerſa. Pli. Faba inuerſa eſt herba cuius folia ſunt ſicut folia alkekengi: ſtipes eius longitudinis cubiti vnius aut duoꝛum aut plus: ſemen eius viride: tendens ad nigredinem: magnitudinis fabe cōmunis: habens quaſi effigiem in medio ſicut faſeolus: ꝛ romani vocāt eā fabariam.

Operationes.

A ¶ Fabaria ſiue faba inuerſa in vino decocta ad teſtium tumoꝛes ac genitalium pꝛoficit.

B ¶ Fomento ēt ex aceto decocto tūoꝛes maturat ꝛ aperit, Itē liuoꝛib⁹ quoq; cōbuſtis medet. ¶ Et ſvoci eā pdeſſe Marc⁹ varro fatet.

C ¶ Fabarū deniq; ſiliquarūq; cinis ad coxēdices ꝛ ad neruoꝛum veteres doloꝛes pꝛodeſt cum vetuſtate ſuilli adipis: per ſe quoq; decocte ad tertias coꝛtices fabarū ſiſtunt aluum.

Capitulū.clxxxiij.

f Agaſmon. Dyaſc.cap. fagaſmon. Fagaſmon quā multi apparine dixerūt eſt plāta quā vocāt ſanction: ꝛ eſt xiſiō ꝛ ē gladiolus ſegetalis: folia h̄z yridi ſilia: ſed minoꝛa ꝛ anguſta ꝛ acuta: haſtā h̄z aſpā ꝛ cubitalē cū floꝛibus purpureis. Radices ſunt illi due paruule ꝛ rotūde: vnā hn̄s ſuper terrā poſitā ſicut bulbi minoꝛes. Altera eſt de ſubtus tenuis ꝛ ſupgroſſioꝛ. Naſcit locis cultis: ſupioꝛ maioꝛ eſt ꝛ acrioꝛis virtutis.

Operationes.

A ¶ Dya. Cathaplaſmatibus adhibita puſtulas ꝛ tūoꝛes coꝛpis tollit: medicamīb⁹ mixta ꝛ ſuppoſita mēſtruis impat.

B ¶ Cū vino bibita vētrē ſtimulat. Cathaplaſmatib⁹ impoſita cū vino atq; thure ſagittas vel ſtirpes educit.

C ¶ Soluit ēt inguinū collectionē. Radix vo īferioꝛ accepta infantiū enterocelicos medet

Capitulū.clxxxiiij.

Agus. Yſid. Fagus arboꝛ glãdifera
f inde noſata eſſe creditur: qꝛ oliȝ eius
boles vixerũt fructibus. Dicta eſt. n.
fagus a fage grece qđ eſt latine comedere.
¶ Pli. li. ij. Fagis pectines trãſuerſi in pul.
pa fuerũt apud ãtiquos. Inde ⁊ vaſis ponos.
Marcus curius iurauit ſe ex preda nihil atti
giſſe pter guttũ faginũ quo ſacrificaret lignũ
in lõgitudineȝ ita fluctuat vt que pars fuit a
radice validius ſidat. Fagus ac cerrus celeri
ter marceſcunt. Facilis eſt fagus in materia
quãq̃ fragilis ac tenera. Eademq́ȝ fictilibus
laminis in tenui flexibilis: capſiſq́ȝ ac ſcrini-
is ſola vtilis: fagus in plana deſcendit ſicut ⁊
quercus. Fagoq́ȝ facilime ex omnibus que re
ſinã ferũt: ſed minime durãt pterq̃ ex pino.

Operationes.

A ¶ Pli. li. vi. 3. Huius glãs murib⁹ gratiſſi
B ma ẽ. ¶ Idẽ i li. xxiiij. Fagi folia i gingiuaꝝ
⁊ labioꝝ vicijs mãducanꝭ. Glandis faginee
cinis calculis illinitꝭ. Item cũ melle alopitijs.
C ¶ Pal. li. i. de fago vel fraxino diutiſſime ta
bulata durabũt ſi ſtratis ſup palcis vel ſcilice
calcis humoꝛ nuſq̃ ad tabulati corpus acce-
D dit. ¶ Idẽ li. xij. Fagus i ſicco vtilis eſt: hu-
E moꝛe corrũpitꝭ. ¶ Ex lib. de na. re. Fagus eſt
arboꝛ glandifera: cuius fructus eſt dulcis: ſȝ
pectoꝛi nociu⁹. Oleũ vero clariſſimũ lãpadi-
bus adminiſtrat: lignũ ei⁹ ſatis admodũ du
rum: ſed vermibus penetrabile: niſi fumo pe
ne fuerit ꝯtinue delibutũ: viride autem in aqs
poſitũ p lõga tpa fertur in lapidẽ dureſcere.

Capitulum. clxxxv.

Aſcolus Sera. li. ag. ca. luchia ſiue
f lubia. auc. Dyaſ. luchia. i. faſcolus:
folia hȝ ſilia folijs plãte que dꝭ cuſ-
ſus: niſi qꝛ ſunt mollioꝛa: ⁊ rami eius ſũt ſub
tilioꝛes ſil'es filis adherẽtes herbis: qbus ap-
proximãt: ⁊ elõganꝭ multũ donec ſit vmbra
culũ ſub eis: ⁊ hȝ vaginas ſubtiles ſil'es vagis
fenugreci: niſi qꝛ ſunt lõgioꝛes eis ⁊ pinguio
res: ⁊ interius videnꝭ quaſi varij diuerſi colo
ris: qꝛ quedaȝ trahũt ad albe. ⁊ q̃dã ad rube.
⁊ comeditꝭ hui⁹ fructus elixus ſicut comedũtꝭ
ſparagi. Virtus eoꝛum ca. ⁊ humi. in. i. gra.

Operationes.

¶ Serapion. Generant multam ventoſita- A
tem: ⁊ prouocant menſtruaȝ: ⁊ inflant: ⁊ gene
rant humoꝛes flegmaticos groſſos. Et ſunt
mali ſtomacho: ⁊ rubei ſunt groſſioꝛes.
¶ Et qñ ſumuntur cũ ſinapi ⁊ comedunꝭ: ſi- B
napis ꝓhibet malitiaȝ eoꝝ: ⁊ albi quidẽ ſunt
multã hũiditatẽ hñtes ⁊ ſunt graues digeſtio
ni: ⁊ ciminũ iuuat ad digeſtionẽ eoꝝ: ⁊ come
dere eos calidos cum almuri ⁊ oleo ⁊ cimino.
⁊ non comedatur coꝛtex eoꝛum exterioꝛ.
¶ Et bibitur poſt eos vinũ paruȝ groſſuȝ: ⁊ C
purpurati cũ aceto ſunt difficilis digeſtionis

D propter ſiccitatez aceti. ¶ Et de proprietate
coꝝ eſt prouocare mēſtrua: ⁊ maxime q̄ ſunt
E rubei ex eis. ¶ Et ipſi ſunt boni pectori ⁊ pul
F moni: ⁊ faciūt ſomnia mala. ¶ Auerrois li.
colliget. ca. de faſeolis. Faſeoli declinant ad
G ca. ⁊ hu. ¶ Et ipīguāt corp⁹: ⁊ p̄uocāt vrinā:
⁊ ſanguinē mēſtruū: ⁊ laxāt vētrē ꝓpe rubei

Capitulum. clxxxvi.

Raxinus. Yſi. Fraxinus vocari fert
f eo ꝙ magis in aſpis locis mōtaniſq;
frugis naſcatur. Sera. li. ag. ca. dir-
dan. i. fraxinus ita noiatur grece l oriēte: ara-
bes nolant eā arborē cinicū: ⁊ in perſia nomi-
nant eā luzach. ⁊ eſt arbor hñs in ramulis ca-
merulas in quibus eſt humiditas que qñ de-
ſiccaṫ generanṫ ex ea alia animalia ſilia cimi-
cibus. ¶ Et idē auc. Gal. Sapor eius eſt ſti-
ptic⁹: ꝟtus ei⁹ ē q̄ iſrigidat ⁊ deſic. ¶ Pau.
ca. de fraxi. Fraxi. frigi. eſt ⁊ ſiccus in. ij. gra.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus eius eſt que ꝯglutinat duz
eſt recēs ⁊ cōglutinat vlcera recentia: ⁊ radix
ei⁹ ad hoc valet ſiſiter qñ proijciṫ aqua l q̄ de-
coqtur ſup oſſa cui⁹ ꝯglutinatio ē neceſſario
B ¶ Sed cortex eius dum recens eſt proprie ſi
legitur ſuper locum vulnerum ꝯſolidat euz.

¶ Decoctio corticis eius conſumit flegma: C
⁊ quando cortex exſiccatur curat egritudinez
cum qua eleuatur cutis.
¶ Gal. lib. dynami. cap. de paſſionibus ſple- D
nis. Corticē fraxini coque in vino ⁊ da bibe-
re: ⁊ infallabiliter ſplenem attenuat. Nā res
probata eſt: ꝙ ſi deṫ procello bibere aliqbus
die. ⁊ interficiaṫ paruiſſimū inuenies ſplenez.
¶ Pau. Contra fluxum ventris ⁊ lienteriaz E
⁊ diſſinteriam vz fomentum ex aqua pluuiali
decoctionis corticum eius.
¶ Contra vomitū ex debilitate virtutis con F
tentiue: cortices eius buliāt ⁊ ſpōgia intincta
ſuper ſtomachū ponatur ⁊ ex cinere eius ⁊ ar
gento viuo fit optimū vnguentuz ꝯ ſcabiem.

Capituluz. clxxxvij.

Lámula. Pla. Flámula dṫ q2 vir
f tutē hꝫ incenſiuā: ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in. iij.
gra. viridis eſt multe efficacie: exſiccata vero
nulli⁹. ¶ Yſi. Flāmula ca. ē ⁊ ſic. in ſi. ij. gra.

Operationes.

¶ Pla. Ad cauterium ſiue ignē faciendum A
flāmula cōteritur ⁊ ſuper locū ponitur ac per
diē dimittitur: ſic poſtea cutis cōbuſta repiṫ.
¶ Ad apoſtemata rumpendū qñ verſum eſt B
ad ſaniem: ⁊ caput eſt durum. Hec cuz ſqua
ma ferri conteritur ⁊ cuz oleo ſuperponitur.
Oleum ſi quidem ponitur ad relaxationem

ne flammula multum deſiccet.
C ¶ Contra quartanã etiaꝫ ꝛ arcticã interius operatur. Oleum roſaceum ex ea confectum valet contra yliacam: in cibis vel alio modo
D ſumptum. ¶ Idem quoqꝫ valet exterius inunctum: contra dolorem arteticum ꝛ yliacaꝫ ſtranguiriam ꝛ diſſinteriam: ꝛ contra vitiuꝫ lapidis per clyſtere iniectum confert

Capituluꝫ.clxxxviij.

f Ragaria. Dya. Fragaria herba eſt multum nota: fructus eius homines ſolent comedere. Folia habet ſimilia folijs brionie: niſi qꝛ ſunt molliores ꝛ lanuginoſi. Rami eius ſubtiles ſimiles filis: ſemen habet album ſimile milij. Fragaria frigide ꝛ humide eſt complexionis in.i.gra.

Operationes.

A ¶ Pla. Herba ꝛ fructus frigide ſunt cõple
B xionis. ¶ Contra nimiũ fluxũ mẽſtruoꝝ ſuccus fragarie cũ ſucco plantaginis mixtũ confert. Itẽ fragaria ſumpta cũ boragine ꝛ bugloſſe in cibis generat bonum ſanguinem.
C ¶ Omnia vulnera conſolidat cum ſucco fragarie linita. Recipi ſucci fragarie ꝛ aque plãtaginis ꝛ aque ſcabioſe.ana.ʒ.ij. mellis roſati ſucci mororum celſi.ana.ʒ.i. aceti parũ mi
D ſceantur: fiat gargariſmus. ¶ Sumptũ vꝫ ꝫ apoſtemata gutturis cum eo gargarizando.

Succus ẽt fragarie cum cimino ſumptus vꝫ ad fetorẽ oris. Item cuꝫ boragine ſumptũ valet pro dolore capitis ꝛ corde. Itẽ aqua decoctionis eius fragarie valet cõtra dolorem capitis: ꝛ ſedat ſudorẽ ꝛ calorẽ. ¶ Fructus eius E
ſedat ſitim. Ad cõſolidandum fracturaꝫ cruris vel alterius membri. Re. ſuccus fragarie ſucc⁹ plantaginis.ana.ʒ.iij. folia fraxini.ʒ.i. decoquãtur ſimili ad modũ emplaſtri ꝛ ſuppoſitũ multũ valꝫ. ¶ Succus fragarie cũ ſuc F
co ꝯſolide minoris mixtus ꝯſolidat vulnera.

Capitulum.clxxxix.

f Eniculus. Pla. Feniculus eſt in.ij. gra.ca.ꝛ ſic. Virtutẽ habet diureticam ex ſubtili ſubſtantia ꝛ qualitatibus ſuis. Semen eius ꝛ folia ꝛ cortices atqꝫ radices cõpetunt vſui medicine. In principio veris colligũtur: ac per mediũ annũ ſeruanẽ. ¶ Sera.lib.ag.c.hazicms.auc. Gal. Hazicms.i. feniculus: eſt ex eo domeſticus ꝛ agreſtis. Domeſticus oibus eſt notus: cuius virtus eſt prima que calefacit in.iij.gra. ꝛ deſiccat in primo: ſecũda ſubtiliat: tertia generat lac. Et agreſtis dr̃ maritimus vel montanus radix eius ꝛ ſemẽ ſunt fortioris deſiccationis ꝙ radix ꝛ ſemẽ domeſtici: qm̃ i domeſtico eſt paꝝ ſtipticitas. Gal. vij. ſim. far. c. de maratro. Maratrũ ideſt ſemẽ feniculi: calefacit quidem fortiter vt ex tertio iã poſſit gradu exiſte

re:ſiccat aūt nō ſimiliter :ſed ſecundū primū:
ꝛ propterea lactis genaratiuū eſt:ꝛ non gene
raret ſi ſiccaret fortiter:ſuffuſis aūt auxiliat̃
ſ̄m eādē rōnem.Eſt vero ꝛ alius feniculus ſil
ueſtris:quē vocāt pp magnitudinē equinū fe
niculū:cuius radix ꝛ ſemen ſiccioris eſt virtu
tis alio qui apud nos eſt.Et mihi videtur ex
inde ꝙ ea que ſ̄m ventrem ſiſtat ꝛc̄.Et idem
vi.ſim.far.ca.ypomaratrum vocat feniculuꝫ
iſtum ſilueſtrem ypomaratrum:vel feniculuꝫ
erraticum:vel caballinum: ſiue equinum.
Dyaſ.ſ̄m tranſlationem noſtrā.Feniculus
calefacit manifeſte:ꝛ deſiccat mediocriter.

Operationes.

A ¶Aui.li.ij.c.de feniculo.Fenicul' ortulan'
cali.eſt in.ij.aperit opilationes: acuit viſuꝫ:ꝛ
proprie gumma eius ꝛ confert in initio aque:
B ꝛ apud eius deſcenſuꝫ.¶Et democritus qui
dem exiſtimauit ꝙ venenoſi vermes paſcunt
feniculi recentis ſemen vt eorum viſus con
C fortetur.¶Et vipere ꝛ ſerpentes fricant ocu
los ſuos cuꝫ egrediunt̃ de cauernis ſuis poſt
hyemē ſuper ipſū: vt illuminent̃ oculi:qđ hu
midum eſt lac exuberare facit:ꝛ proprie ortu
lanuꝫ:ꝛ qn̄ bibit̃ cū aqua frigida:cōfert nau
D ſee:ꝛ inflationi ſtomachi. ¶Et eius digeſtio
eſt tarda:ꝛ eius nutrimentū eſt malū: prouo
cat vrinā:ꝛ menſtrua Et ſilueſter proprie frā
git lapidē in terreno quidē ꝛ fluuiali eſt iuua
mentum ad renes ꝛ veſicā.Et proprie confert
E ſilueſter diſtillationi vrine. ¶Et qn̄ comedi
tur radix cū ſemine ſuo:ſtringit ꝛ ꝯfert febri
bus antiqs:ꝛ datur in potu cū aqua frigida.
F Et confert nauſee ꝛ febribus:ꝛ inflāmationi
ſtomachi:ex eis confert eius decoctio cū vino
morſui vermiū venenoſoꝝ ꝛ cum aqua:ꝛ teri
tur eius radix ꝛ ponitur ſuper morſum canis
G rabioſi ꝛ confert.¶Gal.Feniculus generat
lac in mām̄illis.Suffuſiones curat:ꝛ eſt diu
reticus ꝛ menſtruoꝝ eductiuus.Et feniculus
ſilueſtris ſiſtit ea que ſ̄m ventrē etenim adeſt
ſtipticitas maxima ei:huiuſmodi: igitur non
ſolū radix:ſed multo magis ſemen.Et poteſt
etiā lapides frangere:ꝛ ictericos ſanare:mē
ſtrua prouocare: ꝛ vrinas mouere. ¶Alius
H vero equinus feniculus eſt cuius ſemen rotū
dum eſt ſemini coriandri:ſimile vero in virtu
te ſemini alterius equini feniculi debilius ta
I men. ¶Dyaſ.Feniculus lac mām̄illis gene
rat:comeſtus vrinā ꝛ mēſtrua educit:ꝛ catha
plaſmatibus adhibitus cuꝫ ptiſana comeſtus
id facit. ¶Elixatura eius bibita nefreticis ꝛ
veſice dolori medetur. Vrinam prouocat.
Morſibus venenatis cum vino occurrit.
¶Additio. Dixit Oribaſius.Radices feni L
culi ſilueſtris ꝛ eius femina bibita cuꝫ aqua
conferunt manie de eorum proprietate.

Capitulum.cxc.

Ebrifuga.Dyaſ.Febrifuga ſiue cē
f taurea minor eſt herba ſimilis camo
mille: virgam habens perlongam
angulosam:florem purpureum. Folia minu
ta ꝛ oblonga ſicut ruta:ſemen ſicut triticuꝫ:
ꝛ ſic oblongum:radix eſt ei oblonga ꝛ inuti
lis:guſtu amara.Naſcitur locis aquoſis.
Nominatur etiam ab aliis elleboritis ſiue
amaratrum vel febrifugia.

Operationes.

¶Dyaſco.Centaurea minor ſiue febrifuga A
tunſa ꝛ impoſita viridis vulnera purgat:pa
racoleſim preſtat.
¶Cicatrices vulneribus recentibus ꝛ veteri B
bus inducit.Elixatura eius bibita coleram ꝛ
humores pingues deponit. ¶Sciaticis ano C
ſuppoſita ſanguinem prouocat: ꝛ dolorem il
lius mitigat.Succus eius melle addito cali
ginem oculis detergit: aborſum facit. Ner
uis dolentibus fomento preſtat auxilium.

Capitulum.cxci.

Enugrecū. Aui. li. ij. ca. de fenugre.
f Fenugrecū ca. eſt i fine pmi. ſic. i pmo.
⁊ n nō euacuaꝛ ex humiditate extranea eius
ꝟtꝰ ē digeſtiua ⁊ leni. ⁊ illud ꝑpea ꝙ i ipō ag
gregaꝛ de cali cū viſco. ⁊ eius viſcoſitas ꝓhi-
bet oſtiūm nocumēti caliditatis: ⁊ eius calidi
tas opatur cū facultate: ⁊ eius humoꝛ eſt ma
lus: lʒ nō ſit paucus. Subam hʒ glutinoſaʒ:
virtutē hʒ maturādi ⁊ rela. Dyaſ. ca. buecrō
Buecrō. n. ſonat bouis coꝛnu: eglocerō vero
capꝛicoꝛnu. Nā femina fenugreci coꝛniculis
ſilibus coꝛnibus ſunt ꝟtus eius ē malactica.
Gal. viij. ſim. far. ca. tylis. Tylis. i. fenugre-
cuʒ ca. eſt in. ij. ſic. in. i. Sera. li. ag. cap. balba
Balba. i. fenugrecū: ꝟtus ē ca. i. ij. g. ſic. i. i.

Operationes.

A ¶ Aui. Eiꝰ oleū qd̄ fit cū mirto ꝯfert capill
⁊ veſtigijs vlcerā ⁊ ꝯfert fiſſuris frigidis ꝑ
muſcilaginoſitatē ſuā ꝓpꝛie cū oleo roſaꝝ ⁊ i
grediꝛ in medicinis pāni: ⁊ facit coloꝛē bonū.
B ¶ Et alterat odoꝛē oꝛis ⁊ remouet odoꝛē coꝛ
poꝛis ⁊ ſudoꝛis. Et reſoluit apata fleg. ⁊ dura
C Et eius farina valet ad apata ca. apparētia ⁊
occulta cū n̄ ſunt inflāmata: ſʒ ſūt declinātia
ad duriciē q̄ndā ⁊ lenit adublet ⁊ maturat ca
D ¶ Et ꝯfert cū oleo roſaꝝ aduſtiōi ignis: mū-
dat furfures ablutiōe capitis facta ex eo: ⁊ fa
cit ſodā ꝓpꝛie cū comediꝛ cū muri: ꝙuis ſit cū
E almuri minus nociuū ſtō. ¶ Clarificat voceʒ
⁊ pulmonē: ⁊ lenit pectus ⁊ guttur ⁊ ſedat tuſ
ſim ⁊ diſniā ꝓpꝛie qn̄ cogtur cū melle aut da
ctilis aut ficubus: ⁊ melius eſt vt ꝯiungaꝛ ēt
cū dactilis carnoſis: ⁊ ſumaꝛ ſuccꝰ amboꝛū ⁊
miſceaꝛ cuʒ melle pl̄rimo: ⁊ ſup pꝛunas tpate
calefiat: ⁊ ſumaꝛ an̄ cibū tpe lōgo cū nitro fa-
ctū emplaſtrū ex eo ꝯfert ſplem. ¶ Et eius de F
coctio cū aceto ꝯfert dbilitati ſtomachi: ⁊ pro
pꝛie qd̄ ex ipſo recēs eſt. Et eius electuariū faē
nauſeā: ſʒ acetū ⁊ muri expellūt nocumētū cō
meſtiōis eiꝰ. Fit encatiſma ex decoctiōe ipſiꝰ
ad apata matricis ⁊ doloꝛē eius ⁊ coartatiōē
ipſius. ¶ Et eius decoctio cū aceto ꝯuenit vl G
ceribus inteſtinaꝝ: ⁊ ſil̄r recens cū aceto qn̄
comediꝛ. Et decoctio eius cū aq̄ ca. ē bona te
naſmōi ⁊ ſolutiōi. ¶ Et eiꝰ oleū ē bonū apati H
bus ani ⁊ ad tenaſmonē ⁊ ad doloꝛē vētris pū
gitiuū ꝓpꝛie cū almuri an̄ cibū. Et nō mouet
ad expellēdū fecē niſi ꝑ ſuā acrimoniā ⁊ ꝓpē
cū melle nō plurimo vt nō moꝛdicet foꝛtiter.
¶ Et eiꝰ decoctio cū melle faē deſcēdere hūi I
ditates groſſas ab inteſtis: ⁊ ꝓuocat vrinā ⁊
mēſtrua: ⁊ ſupponiꝛ cū adipe anatis. ¶ Et cō K
fert duriciei mr̄icis: ⁊ faē gn̄atiōnē mr̄icis fa
cilē: cuiꝰ generatio ē difficilis ꝑ deſiccatiōeʒ
Et ē bonū hn̄tibꝰ emoꝛroidas: ⁊ faē ſtercꝰ hōi
odoꝛis: ⁊ faē fetere vrinā ⁊ ſudoꝛē: ⁊ n̄ ē ſic lu
pini i difficultate ſui exitꝰ ¶ Gal. Fenugrecū L
feruēter inflāmatiōes exacerbit: minꝰ ꝟo ca
lidos: ⁊ q̄cūqʒ ſcliroſi ſunt diafoꝛādo curat.

Capitulum. cccij.

f Enũ. Yſi. li. xvij. Oīs n. herba mollis
p̄ciſa ſicca fenuȝ dici pōt: ⁊ maxime q̄
fetibus aliq̄ñ apta ē nutriēdis. Nā fenū cib⁹
eſt ꝓprie iumētoꝝ. Idē dicit: fenū ē dictū ex
h̄ ꝙ eo flāma nutrit: flos. n. eius flāma ē. De
feno aūt dic̄ gloſa ſup Yſaiā. xl. Fenū naſcē-
do hȝ virorē ⁊ creſcēdo decorē deinde floreȝ:
tādē calore ſolis ſiccatū reddigit̄ ī pulucrē: ſi
cut ⁊ hō ꝑ etatū ſucceſſionē decorē amittit ac
cadit ī puluerē ⁊ ī mortē. Fenū itaqȝ ꝗ̄diu vi
ret ⁊ frōdet mōtes ⁊ prata veſtit ⁊ ornat: ⁊ tā
floꝝ diuerſitate ꝙ̄ ēt viriū venuſtate ad ſui aſ
pectū intuētiū oculos allicit: reficit ⁊ delectat
ꝑꝑ ſue ſube autviriditatē: feruēte ſole ei⁹ hūi
ditas ꝺ̄ facili ꝯſumit̄: ⁊ herba q̄ ꝓ florēdo q̄ſi
riderevidebat̄: tādē a ſua gl̄a ſpoliata penit⁹
īuenit̄. Nā fenū qđ orit̄ ⁊ vireſcit: cras morit̄
⁊ ī clibanū mittit̄: q⁊ q̄ſi ſubito ꝺ̄ficit ⁊ areſcit
ſic̄ de ſpiō ꝑ ſilitudinē dr̄ in p̄s. Fiat ſic̄ fenuȝ
tectoꝝ qđ p̄us: ⁊c̄. vbi dicit glo. q̄nto fenū al
tius ſtat ⁊ min⁹ ꝓfunde īferi⁹ dep̄mit radiceȝ
tāto minus creſcit: imo citi⁹ deficit ⁊ areſcit.

Operationes.

A ℭ Fena creſcētia ī locis aliq̄ntulū mōtuoſis
mediocrit̄ ſiccis magis ſunt odorifera: ēt ali-
qbus magis ſapida ꝙ̄ alia q̄ creſcūt ī p̄tis pa
B luſtribus ⁊ aquoſis. ℭ Ut dicit Pli. q⁊ ī illis
humor nutrimētalis magis ē digeſtus: ī illis
ꝟo minus. ℭ Itē Fenū ad diuerſos vſus ne
ceſſarios reſeruat̄: q̄ cā breuitatis relinquo.

Capitulum. cxciij.

Erula. Yſi. Ferula dicta ē a medul
f la. Nā Ylōvarro tradit ferole eē me
dullā quā greci appodelō vocāt: nōnulli aūt
a feriēdo ferulā vocāt: hac ēt pueri vapulare
ſolēt. huius ſucc⁹ galbanū Pli. li. xiij. Feru
la naſcit̄ locis calidis atqȝ trāſmaria genicu-
latis nodata ſcopis. Dyaſ. c. de ferula. Feru
la quaȝ multi enteriorē vocāt. Ubi ſciēdū ꝙ
multi ſunt ferule: ⁊ iſtaꝝ diuerſaꝝ ſp̄ēꝝ ſunt
diuerſi gūma. ſ. ſerapinū: armoniacū: galba-
nū: opopanacū: aſa fetida: ⁊ p̄ter iſtas ſp̄ēs ꝺ̄
vſualis ferula nullū hñs gūmi ꝺ̄ quo ſit curā
dū ēuius ſemē eſt careos ſiue canarcos: vñ dr̄
ferula a medullis: nōnulli vocāt eā ſic a feriē
do: q⁊ hac pueri ⁊ puellevapulare ſolēt vñ ſūt
aliq̄ ſp̄ēs ferule q̄ nō ſimulant̄ in folijs: ⁊ tñ di
cunt̄ ferule qm̄ faciūt ſtipitē aptū ad feriēdū.

Operationes.

ℭ Dya. ca. de ferula. Uſualis ferulaviridis A
quā multi enteriorē vocāt emoptoicis ⁊ cilia
cis maximū effectū p̄ſtat: morſibusvenenatis
potata cū vino occurrit. ℭ Tūſa ⁊ īpoſita flu B
xū ſanguinisvulnerū ſtrigit. Semen eius bi-
bitū tortiōib⁹ medicat̄ ℭ Semē ei⁹ cū oleo tri C
tū ⁊ ꝑūctū dolorē cōmouet: ꝟge ei⁹ cōcſte ſu-
dorē capitis mouēt. Cōpoſite in ſale comedi
pñt. ℭ Gal. Emoptoicis ⁊ ciliacis competit. D

Capitulū.cxciiij.

Ficus.yſi. Ficus a fecūditate vocatur fertilior eſt.n.ceteris ar boribus. Nā ter quaterq3 p ſingulos ānos fructū generat:⁊ altero matureſcente: alter aborit. Hic ⁊ carice a copia noīate ſunt. Pli. li.xv. De genere pomoꝝ ficus ampliſſima eſt qdā q3 ⁊ piris magnitudīe emula. Ficus Iudea rubet oliue magnitudine:rotūdior tñ ſapore meſpili Alexādrinā hác ibi vocāt groſſitudie cubitali rumoſaz:materie validā:letā ſine la cte:cortice viridi:folio tilie ſed molli. Oneſi critus tradit in hyrcania multū nřis eſſe dul ciores fertilioreſq3. Sūt ⁊ lidie q̄ ſunt purpu ree. Et māmillane:q̄ ſilitudinē māmaꝝ hñt. Itē Calli ſtrutie ſapore pſtātiores: ficoꝝ oīū frigidiſſime. Quedā in egypto cute carice de trahit. Hec vt putamē virētibus ficis: q̄ ma xime placet in eiſdē ficcis. Ariſto.in.li.de ve getabilibus. In qbuſdā fructibus ē humor: vt lac:ſic in ficubus qbus ē dulcis fruct⁹ atq3 mellaris ſicut ⁊ palmis. Idē in li. de aīalib⁹. Lac ex coagulo ⁊ lacte ficuū coagulat̄ qñ lac ficuū in lana aggregat̄:deinde lana illa cū mo dico lactis abluit̄:ac poſtmodū iſtud idē in re ſiduo eiicit̄:⁊ cū admiſcet̄ lacti coagulat̄. Fi cubus ac ceteris dulcib⁹ apes cibāt̄. Pal.li. iiij. Fic⁹ q̄ in mōtanis ⁊ frigidis locis naſcit̄: q̄ min⁹ lactis hñt ad ſiccitate durare nō pñt Vſus illi in viridi eſt melioris magnitudis ⁊ ſaporis acuti. Que naſcitur in cāpis ⁊ locis calidis pinguiores ſunt: ⁊ in ſiccitate durabi les ſunt. Conſtan.in pātegni. Ficus.i.i.gra. ſunt calide:virides in.ij. humide. Sicce ve ro inter ſiccitatē ⁊ humidi.temperātē. Yſaac in dietis pticularibus cap. de ficubus. Ficus ceteris fructibus laudibilior ⁊ nutribilior:hu miditatis tñ ſue cauſa groſſos creat̄ hūores. Natura eius ca. ⁊ ſic. ſlitatis āt caliditate ⁊ ſiccitate diuerſe ſunt:⁊ ƺ ſui ipſius diuerſita tes. Eſt.n.ficus domeſtica ⁊ ſiluatica. Dome ſtica ēt ī viridē diuidit̄ ⁊ ſiccā. Viridis quoq3 duplex eſt modus:qm̄ quedā eſt pfecte matu ra:⁊ nō pfecte matura. Nō perfecte matura minus ca.⁊ magis groſſa pp dominationem terreſtris ptis. Habet tñ humiditdtes laten tes que acuitatē ei preſtāt:⁊ ſiccitatē in ſecun do. Vñ ypo. Ficus quāto lōgingor ē a matu ritate: tanto minus calidior ⁊ magis groſſa.

Operationes.

A ¶ Sera.li.ag.ca. Cui auct. Gal. Cui id eſt fic⁹. Sunt.n.ex eis ſilueſtres domeſtice ⁊ mō tane. Et ex domeſticis quedam ſunt recentes quedā nō:ſed ſunt ſicce. Et recētū virtus eſt debilis pp hoc q̄ admiſceatur eis de humidi tate:⁊ ſicce ſunt meliores:⁊ maxime carnoſe. Et ille in qbus eſt acuitas ⁊ pūctio abſtergūt magis ⁊ reſoluūt ⁊ hñt ī ſe hūiditatē ſubtilē.

B ¶ Et alia eſt que reſoluit apā qñ miſcet̄ cū fa rina ordei aut cū medulla panis fru. Et aqua in qua coquunt̄ ficus decoctione multa:eſt ſi milis melli in ṽtute ſua:⁊ recētes qdē ⁊ ſicce laxāt ventrē.

C ¶ Et virtus ſilueſtriū eſt attra ctiua ⁊ reſolutiua. Et ita eſt in domeſticis añ q̄ maturāt̄:qm̄ ē in eis aliqd lactis ex arbore.

D ¶ Et arboris ficuū domeſticarū virtus eſt ca lida ⁊ ſubtilis:⁊ lac ei⁹ ⁊ ſuccus folioꝝ ipſius calefaciūt calefactione forti:⁊ mordicāt: ⁊ vl cerāt corpus: ⁊ aperiūt orificia venarū q̄ ſunt in ano:⁊ euellūt verrucas: ⁊ laxant ventrem.

E ¶ Sed in arbore ficuum ſilueſtriu3 eſt de ca liditate ⁊ ſubtilitate tantu3 q̄ ſi coquātur cū carne bouina dura faciunt illam decoqui: ⁊ eſt fortior in omnibus pdictis q̄ domeſtica.

F ¶ Sed montanaru3 ficuu3 arboris ſapor eſt acutus proſigens ⁊ abſtergens. Et qñ fit em plaſtrum cu3 ramis eius ſuper verrucas que dicuntur capita clauoru3 aperit eas: ⁊ ita eſt de lacte eius.ſ.quando fit vnguentum ex eo.

G ¶ Et qñ fit medicamentum ex eo ⁊ melle: ab ſtergit maculam oculi groſſam: ⁊ eſt conue niens obſcuritati viſus ⁊ deſcenſui aque ad oculum que fit ab humoribus groſſis multū.

H ¶ Et cineres quidem ficuum ⁊ glandium ⁊ lacticinioru3:ſunt meliores cineres ad abſter gendum. Auicē.li.ij. de ficubus. Melior eſt alba:deinde rubea:deinde nigra. Et que ve hementer eſt matura eſt melior ⁊ proxima ad hoc vt non noceat. Et ſicca quidē in ſuis ope rationibus eſt laudabilis.

I ¶ Verūtamen ſanguis ex ea generatus non eſt bonus:⁊ propter hoc facit pediculos.

K ¶ Veru3 ſi ſumatur cum nuce eius ebiimus fit bonus:⁊ cū amigdala. Et leuior omnibus eſt alba:illa que eſt humida eſt calida parum per:⁊ que eſt humida:eſt plurime aquitatis ⁊ parum eſt medicinalis. Que vero immatu ra eſt abſterſiua ad frigiditatem parum de clinans:niſi lac eius. Et que ſic calida eſt in.i. gradu:⁊ ī fine ipſius eſt ſubtilis. Et que ſicca eſt: ⁊ proprie acris fortis eſt abſterſionis ma turatiua ⁊ reſolutiua. ¶ Et carnoſa eſt plurime maturationis:⁊ in ipſa ſunt glutina tio ⁊ inciſior ſubtilatio. ¶ Et ſilueſtris eſt L

acutior ꝛ fortior ī hoc: ꝛ fructus quidē eius nu
tribilior eſt reliqs fructibus: ꝛ que vehemen-
tis eſt maturationis: propinq̄ eſt ad hocvt nō
D nocea t. ¶ Et in ipſa eſt inflatio: ꝛ expellit ſu
pfluitates ad cutē: ꝛ facit ſudare: ꝛ ꝟin q̄ eſt ī
mo ſicca ſilr expellit ad exteriora ꝛ facit ſuda
re: ꝛ illa quidē que eſt humida velocis eſt nu
trimēti ꝛ penetratōis ī ſtomacho ꝛ in corpe.
N Nutrimentū vero ficus licet nō exiſtat in ro
bore nutrimenti carnis ꝛ granoꝝ: tñ vehemē
tis eſt roboris ꝙ̄ nutrimentū omniū fructuū.

Capitulum. cccv.

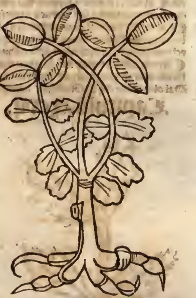

f Ficus lupi vel comar⁹. Dya. ca. Co
mar⁹. i. fic⁹ lupi. Et eſt arbor ſilis ci
donie ſꝫ folia minuta hꝫ: ꝛ fructus cocci mel
le ſilēs: ē eñ ſine oſſib⁹: quā multi meineglō
dicūt cui ſi maturitas fuerit rufū facit dolorē
ſed cū edit̄ remanet in ore ſuba q̄dā ſilis ei q̄
remanet ex ficub⁹: vocat̄ arabice catilabinch
i. īterfector pr̄is ſui: ꝛ fic⁹ lupi: ꝛ ē arbuſtū qđ
vocat̄ nr̄o ydeomate armoni: fruct⁹ ei⁹ ē ī ſup
ficie aſp: ꝛ hꝫ ſaporē mixtū ex dulcedīe ꝛ ace-
toſitate aliq̄. Ser. li. ag. c. baruāchietb. i. fic⁹
lupi. Arboris hui⁹ folia ſūt ſilia folijs citoni-
oꝝ: ſꝫ ſūt minora: ꝛ fruct⁹ ei⁹ ē ſilis prunis in
q̄ntitate: nō hñs nucleū: ꝛ qñ maturat̄ decli-
nat color ei⁹ ad rubedinē: ꝛ qñ comedit̄ rema
net in ore ſuba ſilis ei que remanet ex ficub⁹.

Operationes.

¶ Gal. vij. ſim. far. ca. de comaro. i. ficus lu- A
pi. Arbor ꝛ fruct⁹ ei⁹ ſūt ſtiptici. Dya. ē ma- B
lus ſtomacho: opilat cito ꝛ inducit ſtupores.

Capitulum. cccvj.

f Ficus egyptiaca. Soli. Fic⁹ ꝑcipua
ē egyptia folijs moro cōpāda: poma
nō ramis tm̄ ſꝫ ꝛ caudice geſtāsvſqꝫ adeo ſue
fecūditatis anguſta ē vt vno āno ſepties fru
ctificet. Eſt cū vnū pomū decerpſeris: alterū
ſiue mora ꝓtuberat. Pli. li. xiij. In egypto
multa ſunt genera arboꝝ q̄ nō alibi: ante oīa
ficus egyptia ob id noīata: arbor moro ſilis
folio: magnitudīe aſpectu. Pomū fert nō ra
mis ſꝫ caudice. Idqꝫ ipm̄ fic⁹ eſt ꝑdulcis ſine
granis interioribꝰ: ꝑ quā fecūdo ꝓuētu ſcal
pēdo tm̄ ferreis vnguib⁹ aliter nō matureſcit
ſed cū factū eſt quarto die demetit̄: alio ſub-
naſcēte ſepteno ita numeroſo partu: ꝑ ſingu-
las eſtates multo lacte abūdante. Subnaſcit̄
etiā ſi non ſcalpatur fetus: quater eſtate prio
remqꝫ expellit īmaturū. Idē libro: vt ſupra
Ob id q̄dā egyptiā ficū dixere errore manife
ſto. Nō eñ in egypto naſcit̄: ſꝫ ī ſyria: yoma
qꝫ circa guidū: atqꝫ in Rhodo ſupcomātib⁹
folijs flore candido cum vehementia odoris.

Operationes.

A ¶ Oxa.lachrim⁹ ei⁹ ſiue ſuccus iſtillat⁹ necō-
nōib⁹ vel pcuſſuris ſerpētū aptiſſimus.pbaſ.
B ¶ Preterea ipetigines lepras maculas ⁊ po
dagras adiūct⁹ cathaplaſinatib⁹ curat folia
ei⁹ recētia ſup morſū canis rabioſi poſita ↄfe
C rūt. ¶ Ualēt ēt ſcabiei:⁊ iponunſ ſup vlcera
groſſa humiditatū:⁊ ſup verrucā ⁊ morfeā.
D ¶ Cum eiſdē fricaſ aſpitas palpebraꝝ ⁊ ſca
E bies caꝝ. ¶ Succus folioꝝ eius exulcerat:
vehementis eſt calefactionis ⁊ abſterſionis.
F ¶ Aperit orificia venaꝝ ani. In potu datur
ſuccus eius ad coagulationē lactis in vētre.
G Daſ oleo mixto ei q h3 ſolutiōe3 ⁊ diſſiteriā.

Capitulū.cccvij.

Filipēdula ſiue viſcago idē. Ubi ſciē
v dū ꝙ h̄ nomē viſcago aliq̄ſ poniſ ꝑ
quadā herba que eſt viſcago arboris
de qua fit viſcus ſicut apparet in ca.viſcus in
ferius de.v. Aliq̄ſ poniſ pro filipēdula: ⁊ eſt
herba que in vltramarinis ptibus repitur: ⁊
Apulia:⁊ in mōtuoſis locis ⁊ calidis. Radix
eius cōpetit medicine. Et in fine autūni colli
gitur:⁊ ꝑ decē ānos ſeruaſ. Et eſt herba hñs
folia petroſilino ſimilia:ſ3 eleuata ⁊ nō in ter
ra3 expāſa:in cuius radice ſunt quaſi nodi ad
herentes:virtutē h3 diureticā3 ex ſubtili ſub
ſtātia:⁊ ex q̄litatibus ſuis ca:ē:⁊ ſic i:3. gra.

Operationes.

¶ Contra lapidē ſtrāguiriā ⁊ diſſuriā ⁊ illia A
cā paſſionē ꝑcipue v3 electuariū factū ex dua
bus ptib⁹ pulueris filipēdule ⁊ trib⁹ ſaxifrage
¶ Contra yliacam paſſionem fiat clyſtere ex B
puluere eius aqua ſalſa:⁊ oleo ⁊ melle.
¶ Detur etia3 benedicta acuata ex puluere C
eius cum vino pulueris eius.
¶ Contra dolorē ſtomachi ex frigida cā vel D
vētoſitate deſ pulūis ei⁹ cū puluere feniculi.
¶ Cōtra ſtrāguiriā ⁊ diſſuriā ⁊ yliacā paſſio E
ne3 ex nutritiuoꝝ vitio: ponaſ puluis eius in
multa quātitate in ſacculo ⁊ fiat decoctio ei⁹
in vino ⁊ oleo ⁊ ſuper locū dolente3 ponatur.
¶ Contra frigidum aſma detur puluis eius F
cum puluere gentiane in cibis ⁊ potibus.
¶ Cōtra epilentiā valet puluis eius in cibis. G

Capitulū.cccviij.

Filius ante patrē:vel garifilon. Pli.
f ca.gariofilon Herba eſt faciēs flore3
ſicut butalmos:cuius ſtipites faciunt
ramulos plurimos:ſed ramus poſt natus ex
cedit lōgitudie ante natū: ⁊ ob hoc filius an
te pſe3 vocatur: ⁊ vocaſ ſimiliter oculus chri
ſti. ¶ Aui.in.ij.li.dicit ꝙ eſt plāta que naſcaſ
in vere:⁊ flos eius eſt ſimilis croco ortulano.

Operationes.

A ¶ Aui. Decoctio eius cū effundiť ꝛ aſpergiť
B ſup morſuꝫ vipere: ſedat dolorē ei⁹. ¶ Pli.
Succus eius vel puluis curat fiſtulam.

Capitulum. cxcix.

Fiſtula paſtoris Dyaſco. ca. adnea. i.
f fiſtula paſtoris. Habet folia ſilia ar-
nogloſſe: ſed anguſta ꝛ ſup terrā ſpā-
ſa haſtam tenuem ſolā vnius cubiti: ꝛ ſuper
ipſum capitellū florē viridē proferēs radices
tenues habet ſicut elleborus odoratas ꝛ viſci
das ꝛ pingues: naſcitur in locis aquoſis.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Radicis ei⁹ cū vino bibita. ʒ. i. ꝛ
mellis. ʒ. ij. bibētib⁹ leporē marinū ꝛ miconiū
ꝛ opiuꝫ medicať torſionib⁹ ſubuenit: diſſinte-
rie marie ꝓdeſt ſola cū dauco bibita equo pō-
B dere ſingulare pſidiū ē. ¶ Dolorē lateris cō
peſcit: ſtericas cās ſoluit: ipſa herba bibita vē
trē abſtinet: menſtruis imperat: puſtulas ca-
C thaplaſmatib⁹ adhibita purgat. ¶ Gal. vi.
ſim. far. c. damaſſionū ſeu altiſmade. i. fiſtula
paſtoris: hac herba narrat Dyaſ. ꝙ ei⁹ radix
D ſi bibiť ſanare diſſinterias. ¶ Vētrēqꝫ ſtrige
re ꝛ tumores ſedare pt. Nos tū hoc nō expti

ſum⁹: palā aūt ꝙ hꝫ quādā abſterſiuā vtutē.
¶ Aui. li. ij. ca. de fiſtula paſtoris. Virt⁹ ē ab E
ſterſiua: reſoluit apata flura ꝛ grauia i viſce-
rib⁹. ¶ Cōfert lapidi renū: ꝛ frāgit ipſū deco F
ctio ei⁹ ꝛ radix ipſius ꝯfert vlcerib⁹ inteſtinoꝝ.

Capitulum. cc.

Filix ſiue filex. Iſi. Filix ē herba a ſin-
f gularitate folij appellata eſt: ex vna
ōniqꝫ virgula cubitali altitudine: ſciſ
ſa gignunť folia. ¶ Sera. lib. ag. c. farex ſiue
ſarax. i. filex. auc. Dyaſ. Eſt herba q̄ naſciť i
mōtib⁹ ꝛ locis petroſis: ꝛ nō hꝫ ſtipitē neqꝫ flo
rē neqꝫ fructū: ꝛ hꝫ folia q̄ expādunť ſicut ale: ꝛ
odorē nō bonū. Radix ei⁹ ē nigra deforis lon
ga a q̄ multe oriunť radicule: ꝛ in ſapore ei⁹ ē
ſtipticitas: ꝛ maius iuuamētū qđ eſt in radice
eius: ſapor ei⁹ eſt amarus parū habēs ſtiptici
tatis: ꝛ iſte eſt filex maſculus. Virtus eius eſt
que exſiccat ſiccatione forti ſine mordicatiōe
ꝛ lauat ꝛ confortat virtutem.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Filex interficit vermes cucurbiti-
nos: ꝛ potanť ď eo aurei quattuor cū mellicra
B to: ꝛ interficit fetuꝫ: ꝛ expellit mortuū. ¶ Et
eſt alia ſpēs farace q̄ habet folia ſilia ſupradi
cte: niſi qꝛ hꝫ plures ramos: ꝛ folia eius ſunt

altiora ⁊ remotiora a ſtipite: ⁊ hz radices lon-
gas: ⁊ color earuz eſt rubens cũ pauca nigre-
dine. Et quedã ex eis habent colorẽ rubeum
C ſicut color ſanguis: ⁊ iſta ẽ filex femina. ¶ Et
radix eius q̃n miſcet cuz melle ⁊ fit lohoc: ex-
D pellit lũbricos longos. ¶ Et q̃n daſ mulieri-
bus prohibet impregnationẽ ⁊ pregnanti fa-
cit aborſuz: ⁊ q̃n deſiccaſ ⁊ teriſ ⁊ cribraſ ⁊ po
nitur de puluere ei⁹ in fiſtulis humidis: qua-
E rum ſanatio eſt difficilis curat eas. ¶ Et fo-
lia ei⁹ tenera recentia elixata ⁊ comeſta laxãt
F ventrẽ. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de filice qđ in-
cipit pteris. Pteris ideſt filex: in radice qdez
G habet virtutez. ¶ Interficit enim lumbricos
amplos ſi quattuor dragmaꝝ pondus de ea
in mellicrato quis aſſumat: ſm eundẽ autem
modũ embriones viuos corrũpit: mortuos ve
ro extrahit: ⁊ nullũ mixꝫ: eſt eniz amara ſtipti
citate participãs fortiter ſiccatiua: non tñ eſt
H mordax. ¶ Similẽ vero huic ⁊ thilipteris fi-
lex femina nõiata habet virtutem: cum dicit
in eodem capitulo. Filices ſtiptice exiſtentes
I qualitate non immerito. ¶ Myrias ⁊ diſſin
terias iuuant bibite.

Capitulum. cci.

f Olium. Sera. lib. aggre. capi. Sedis
aucto. Dyaſ. Sedis: ideſt foliuz: ⁊ eſt
herba que naſcitur in india in locis humidis
⁊ paludoſis carens radice: colliguntur hec fo
lia in aqua ſupernatantia. Eſt autem optimũ
quod eſt leue ⁊ albidum vel nigroſum nardĩ
referens odorez ſine vlla ſalſedine ac diu mul
tũq3 reſeruans. Hanc herbã cũ indi colligũt
inſerunt filo lineo ⁊ ſiccant eſtate. Aliqui etiã
illos ramos colligunt ⁊ ſic ſeruãt. ¶ Et quã-
do terra cum omnibus herbis eſtate vi calo-
ris areſcit: niſi foco herbe aride fuerint puſte:
alio anno nullam generant herbaz. Eſt autẽ
folium integri odoris cuz ſuauitate ſtipticuz
⁊ diu cũ diuturno odore: virtutem habet ſpi-
ce nardi: quia ſimiliter eſt diureticum.

Operationes.

¶ Dyaſ. Tumoribus oculorũ elixum in vi- A
no fomẽto adhibeſ. ¶ Puluerẽ ei⁹ in aqua B
fricatuz oculis ſuperunge foliuz maſticatum
diutius odorez retinet: quod in veſtimẽtis po
ſitum cũ fuerit tineolas non permittit: ⁊ veſti
bus odorem gratum reddit. ¶ Multi puta- C
uerunt folium eſſe nardi indici foliuz: ſed fal
luntur. ¶ Et idem auctoritatẽ Galieni. Vir
tus eſt ei ſimilis virtuti ſpice. Verum eſt for-
tioris operationis. ¶ Paulus capitulo de fo D
lio: calidum eſt in ſecũdo: ſiccum in tertio.

Capitulum. ccij.

Fumus terre. Pli. ca. de fumo terre.
f Fumus terre qꝛ naſcit ꝛ remittit a terra i magna quātitate vt fumus: qꝛ naſcit a quadā groſſa fumoſitate a terra reſoluta: ꝛ circa ſuperficiem terre adherēte: ꝛ ſic ex actione caliditatis generat. Debet enim viridis poni i medicinis. Et eſt ex eo aliꝰ cuiꝰ flos eſt ſubalbidus cinericeꝰ: ꝛ aliꝰ cuius flos ē palleus violaceus: ꝛ iſta eſt melioꝛ. ¶ Sera. lib. ag. ca. ſterig. auc. Dyaſ. Sterig. i. fumꝰ terre herba eſt ſilis puſtinace agreſti: niſi qꝛ magis eſt minuta ea ꝛ amarioꝛ: ꝛ hʒ radicē cuiꝰ coloꝛ vergit i albedinē. ¶ Et auc. Gal. Sapoꝛ eiꝰ eſt amarus ꝛ ſtipticꝰ: vtus eiꝰ eſt ca. ꝛ ſic. in ij. g. ¶ Dyaſ. ca. de capnos ſm tranſlationē grecā: q̄ latine fumarie dꝛ: naſcit i ſegete e ordeacea ſilis coriādro vl corio herbe: ſʒ mollis alba ꝛ cineroſa ꝛ multū florē hñs ꝛ purpureū.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Caligines oculoꝝ detergit: lachꝛymas ꝓuocat: vñ ꝛ nomen accepit: herba ipſa comeſta vel bibita plurimā colerā ꝑ vrinaꝫ ꝓuocat. ¶ Plate. Fumus terre quāto viridioꝛ tanto melioꝛ ē: exſiccata nulliꝰ efficacie eſt. ¶ Et ꝓncipaliter purgat melancoliā:
B ſecūdario flegma ſalſum ꝛ coleraꝫ. ¶ Cōtra
C ſcabieꝫ datur ſuccus eius addito ʒuccaro cū aqua calida ter in ſeptimana: ꝛ optime pur-
D gat humoꝛē īducētē ſcabiē. ¶ Valet idē ſuccus contra hydropiſim ſi fiat ex eo ſyrupus.
E ¶ Cōtra oppilationē ſplenis ꝛ epatis dat ſuccus eiꝰ addito ʒuccaro cū aqua calida: qꝛ fumus terre ventoſitatē facit: dandus eſt cū aliquo repꝛimente ventoſitatē: vt cū ſemine feniculi vel maſtice. ¶ Auicē. Fumus terre dicit
F eſſe frigidus in. i. ſic. in. ij. melioꝛ eſt recēs: acutus amarus: ſanguinem purificat. In ipſo ē frigus ꝑꝑ id qđ eſt ibi de ſapoꝛe ſtipticitatis: ꝛ caloꝛ ꝑꝑ illud qđ eſt in ipſo de ſapoꝛe amari-
G tudinis: ſed quaſi frigus eſt foꝛtius. ¶ Bibitur ad pꝛuritū ꝛ ad ſcabiem. Stringitqꝫ gingiuam. Stomachum confoꝛtat. Oppilationes epatis aperit. Et naturam lenit. Vrinaꝫ
H pꝛouocat. ¶ Conſtantinus. Fumus terre ca. eſt in. i. ſic. in. ij. gra. Vnde confoꝛtat ſtomachum: excitat appetituꝫ ſuccus potui datus.
I ¶ Coꝛpus a ſcabie ac pꝛuritu puſtuliſqꝫ mūdificat. Coleram rubeam aduſtam purgat. Sanguinem calefacit: maxime ſi cū mirabo-
K lanis mixtus ſit. ¶ Dyaſcoꝛides quoqꝫ dixit ꝙ fumus terre ſua pꝛopꝛietate mūdat coꝛpus ab omni humoꝛum putredine.

Capitulum. cciij.

Fungus. Iſiđ. Fungi dicūt eo ꝙ aridi
f ignē acceptū cōcipiāt. Fos. n. ignis ē. vñ ꝛ eſca fulgo dicitur: eo ꝙ ſit fomes ignis ꝛ nutrimētū. Alij dicūt fungos vocatos eo ꝙ ſunt ex eoꝝ genere qdā interempti: vñ ꝛ defficti. ¶ Gal. Cōplexio coꝝ fri. ꝛ hu. multū ꝑꝑ hoc ſūt ꝓpe medicinas moꝛtiferas ꝛ pꝛopꝛie quoꝛuꝫ ſub̄e admiſcetur aliqua putrefactio.

Operationes.

¶ Et dixit Gal. in lib. de dieta. Boni ex eis A
ſūt nō nociui ꝛ ſūt fri. ꝛ ſi qs vtit eis nimis generāt humoꝛes malos. Et ex eis ſūt ſpēs male moꝛtifere: ꝛ iā vidi boleꝫ q paſſus eſt ab eis anxietatē anhelitꝰ ꝛ coartationē ꝛ ſincopim: ꝛ ſudoꝛē frigidū: ꝛ euaſit poſtꝙ potauit vinū in quo decoctū fuerat pulegiū: ꝛ ꝓiectū ē ſup ipſum bauracb: ꝛ ſic euomuit fungos illos ex qbus generati fuerūt humoꝛes groſſi in ſtō.
¶ Vñ q fūgos comedit: ſibi accidit ex eis co- B
lica ꝛ ſuffocatio: ꝛ via tardādi nocumētū ipſoruꝫ ē dare i potu vinū puꝝ: aut aquā ciceris cū aceto ꝛ ſale ꝛ decoctiōe ſaturigie ꝛ origani ꝛ ſtercꝰ galline cū aceto mixtū ꝛ melle ꝛ facto
ide lohoc. ¶ Et fungi qdē nutriūt nutrimēto C
ſupfluo: niſi qꝛ ſūt difficilis digōnis: ꝛ egrediūtur cū ſtercoꝛe integri ſine mutatione. Et
nimietas fungoꝝ generat ſtrāguiriā. ¶ Et D

Idem auc. Aben meſuay. Melius eſt ꝙ fun-
gi primo coquātur piris ſiccis aut recentib⁹
⁊ bibat᷑ poſtea vinū purū. Et ꝓprietas eorū
E eſt ꝙ generāt ſuffocationes. ❡ Gal. vij. ſim.
far. ca. mikite. i. fungi frigidi ⁊ hu. ſufficiēter
ſunt: vil ⁊ proprie delicterioſam virtutē attin
gunt: ⁊ maxime queſcūqȝ naturā ꝑmixtā hñt
F putredinali alicui qualitati. ❡ Et idē lib. ij.
de cib. ca. de fungis. Fungi hñ bulliti vel de-
cocti in aqua veniūt prope edulia apoya: non
G tū ſic tantūmodo vtuntur eis boles. ❡ Pre
parant aūt ⁊ comedunt multiformiter: fleg-
maticū autē eſt qđ ex ipſis nutrimētum eſt: ⁊
palaȝ qđ frigidū ⁊ humidū: ⁊ accidit ex ipſis
malus chimus: maxime quidē ergo innocui
H alijs fungis ſunt boleti. ❡ Et ego vidi quoſ-
dam boletoꝝ qui innocuiſſimi videntur: cū plu
res nō bene coctos comedūt. Unde quendaȝ
ex eis vidi afflictū in ore ventris: ⁊ grauatum
⁊ anguſtanteȝ ⁊ vix reſpirantē: ⁊ ſpiritu defi-
cientem ⁊ frigidū ſudantē: ⁊ vix ſaluatuȝ per
oblationē ſedantiū groſſos humores quale ē
oximel per ſe. ⁊ cū yſopo ⁊ origano mediocri-
I ter decoctis in ipſo. ❡ Etenim ille ſumpſit ⁊
vomuit huiuſmodi ſpumā: poſtꝙ vomuit co
meſtos fungos: iam aliqualiter in flegmaticū
chimum ſuffocantē ⁊ frigiduȝ ⁊ groſſum per
K mutatos. ❡ Almanſor trac. iij. ca. de fungis
Fungi tuberibus valde ſunt deteriores: quo
ruȝ qdā homines ſtrangulant atqȝ occidūt:
qui autem ex illis boni exiſtunt in corpore: vi
L ſcoſum generant flegma. ❡ Et eſt aliud ge-
nus fungorū qđ cōmuniter nominat᷑ tubera:
pro qbus lege capitulū Tubera infra de. T.

Capitulum. cciiij.

Garioflluȝ. Pli. lib. xij. Gariofilū tra
G dunt in india gigni piperis granis ſi-
mile grandius fragiliuſqȝ. Aduehit᷑
autē odoris gratia. Fert ⁊ i ſpinis pipis ſimi
litudinē ꝑcipua amaritudine: folijs paruis:
denſiſqȝ cipri modo: ramis triuȝ cubitoruȝ:
cortice pallido: radice lata lignoſaqȝ: buxei
coloris: hac in aqua cū ſemine excepta i ereo
vaſe medicamentū fit: qđ lition appellatur.
❡ Platea. Gariofili qdē ex origine perfecti
⁊ acuti ſaporis ſunt: ⁊ hi ſunt cali. ⁊ ſic. in. iij.
gra. Quidaȝ remiſſiores habēt qualitates: ⁊
hi i ſecūdo gradu iudicātur. Sunt autē fru-
ctus cuiuſdam arboris in India: qui maturi
collecti per annos. v. ſeruantur. Per decem
vero ſine corruptione: ⁊ hoc in loco ſicco tem-
perate: qȝ multum humido putreſcunt. In
multuȝ ſicco areſcunt: ⁊ corrugantur. Eligē-
di autem ſunt qui in ſuperficie habēt aliqua-
tuluȝ planiciem: ⁊ qui ex impreſſione vnguis
aliquid humiditatis emittunt.

Operationes.

❡ Platea. Gariofili habent virtutē confor A
tandi ex aromaticitate: diſſoluendi ⁊ conſu-
mēdi ex qualitatibus: ad dolorē ſtomachi ex
frigiditate vel ventoſitate. ❡ Conferunt ad B
cerebrū confortandū. Contra fluxum vētris
ex acumine medicine. Cōtra cardiacam ⁊ ſin
copim. ❡ Dyaſco. Gariofilum calidū eſt ⁊ C
ſiccū in. ij. gradu: ponitur in collirijs: quia vi
ſum acuit. Potatuȝ vero nauſeaȝ prohibet.
Ptiſicos iuuat. Huius arboris gūma vires
habet vt therebinthina. ❡ Auicēna. Gario D
filus cali. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu. Corporis odo
rem bonuȝ efficit. Uiſum acuit: ⁊ confert pā-
no: confortat ſtomachuȝ ⁊ epar: ⁊ confert vo
mitui ⁊ nauſee. ❡ Conſtantinus. Gariofili E
calidi ſunt ⁊ ſicci in ſecundo gradu. Stoma-
chum ⁊ epar ⁊ interiora cum ſua aromatici-
tate confortant: ventrē conſtipant: cibū dige
runt. ❡ Serapioni auctoritate Hachin. In- F
greditur in medicinis que acuunt viſum: re-
mouet nāqȝ obſcuritatem viſus: ⁊ confert
ſebel: ⁊ gluten Gariofili eſt ſimile glutini

albotin

G albotin. ¶ Idē auc. Raſis Gariofili ꝯferūt ſtō ⁊ epati: cōfortāt cor ⁊ ſtringūt ventrē: ⁊ di
H gerunt cibū. ¶ Et aucto. Iſaac. Quādo bibitur ex gariofilo.ʒ.v.cuʒ lacte in ieiunio: corroborat potentiam coitus.
I ¶ Additio Gal. lib. experimētor. Medicina Aſtoron experimētatore: ⁊ curabat cum ipſa fe. antiquas: ⁊ valet ad cōplexionē corruptā: ⁊ aperit venas: ⁊ ꝓuocat vrinā: ⁊ adiuuat digeſtionē: cuius hec eſt ꝯfectio. ℞. gariofilor. ſpataue: anā.ʒ.ſ. cinamomi.ʒ.i. ſpice nardi.ʒ.ij. xiloaloes.ʒ.i. ⁊.ſ. maſticis.ʒ.i. aniſi.ʒ.ij. conficiant cū melle optimo: ⁊ accipe ex eo quātuʒ auellana vna cū aqua calida: ⁊ qui eſt frigide complexionis ⁊ habet oppilationes: cuʒ aqua feniculi ⁊ aniſi.

Capitulum.ccv.

Gariofilata. Dyaſco. Eſt herba ſimi-
G lis agrimonie: cui᷒ radix odorē hʒ gariofilor: dicī a quibuſdā ſana munda ⁊ enāria ⁊ pes leporis ⁊ oculus leporis: ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in ij. gradu.

Operationes.

A ¶ Herba ipſa trita ⁊ ſuccus eius fiſtulis illo-
ctus ſanat ipſas. Silr operatur eſt captus.
B ¶ Ad mēſtrua ꝓuocāda fiat fomētū ex aqua decoctionis eius. ¶ Cōtra colicaʒ ⁊ ad digeſtionē ꝯfortandā detur vinū decoctionis ei᷒.
D ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. Lappagū. i. oculus leporis ſiue gariofilata: ſiccatiue virtutis eſt: vt qui ſm ventrē reumata hʒ ſufficienter ſiſtat.

Capitulum.ccvi.

Galla. Sera. lib. ag. auc. Dyaſ. ca. gal-
G la. Eſt ex ea q̄ accipit̄ ex arbore ſua recens: ſinatura: parua: rotūda: nodoſa: nō pforata ⁊ grauis. Et ē alia q̄ ē leuis pforata: ſʒ pma medicis eſt ꝯueniētior. ¶ Idē auc. Gal. virides ex gallis ſunt acerbe plurimū ꝙ in ei᷒ ſuba terrea: ⁊ ſapor cor ſtipticus multū: virt᷒ ear ē fri. i. ij. g. ⁊ ſic. i. iij. ¶ Pli. Galle fruct᷒ i ſyria ⁊ egypto copioſi᷒ exiſtit.

Operationes.

¶ Dyaſ. Oēs ſpēs gallar ſūt ſtiptice forti- A
ter q̄ qn̄ terunt̄ ⁊ pulueriʒant̄ ſup carnē ſupfluā dolent eā: ⁊ ꝯferunt ad vlcera corroſiua.
¶ Et ꝓhibēt humiditatē q̄ currit ad gingi- B
uas: ⁊ cōferūt alcole. ¶ Et qn̄ accipit̄ id qđ ē C
itra gallā ⁊ ponit̄ i corroſurā dentis ſedat do-
lorē ei᷒. ¶ Et qn̄ cōburūt̄ ſup prunas ⁊ extin- D
guunt̄ in aceto ⁊ ſale ſtringūt fluxū ſanguis.
¶ Et decoctio gallar qn̄ fit ſeſſio in ea ꝯfert E
exitui matricis ⁊ curſui humiditatuʒ antiquorū ⁊ exitui ani: ⁊ qn̄ infundat̄ in aceto aut aqua nigrificāt capillos. ¶ Qn̄ pulueriʒat̄ ⁊ dant̄ F

in potu aqua vł vino ꝯferūt humiditatib⁹ vl-
cerꝫ įteſtinoꝝ: ⁊ fluxui antiquo: ⁊ ſūt ꝯuenīē-
tes ī cibis coꝝ: ⁊ ſit r q̄ñ coq̄r cib⁹ coꝝ ī aqua
G in qua bulierint. ❡ Et vl͛r q̄dē adminiſtrāde
ſūt ad ſtipticādū: retinēdū ⁊ deſiccādū ⁊ infri
H gidāt ſatis. ❡ Et dic̄ Sera. auc. Gal. ꝙ vir-
tus earꝫ ſcḋa ē repcutit ⁊ ꝓhibet ⁊ aggregat:
⁊ tertia virt⁹ fortificat mēbra flura debilia: ⁊
ꝓhibet oēs egritudines q̄ ſiūt ex humoꝝ diſ-
I ſolutiōe: ⁊ eoꝝ fluxus ꝓhibet. ❡ Cōſtātinus
ī lib. gra. Galla fri. ē in. ij. ſic. ī. ij. Hui⁹ q̄dā
eſt nōdū matura: q̄ bullata ē nec pforata. Al
tera vero matura tumori ac rubori pertinēs.
Jdcoq̄ȝ min⁹ frigiditatis ⁊ ſtipticitatis hn̄s.
K ❡ Hec vſta ſanguinolēta valꝫ egeſtiōi: ⁊ de
quocūqȝ loco manauerit ſanguis fluxui: ſciſ-
ſuras quoqȝ calcaneoꝝ ſanat: ⁊ labioꝝ fiſſu-
ras curat. Deniqȝ valet galla locis q̄b⁹ repu
gnatio ⁊ ꝯſtipatio ac ꝯſiccatio ſūt oportuna.
L ❡ Pla. Galla fri. ē ⁊ ſic. ī. iiij. g. in aſia repit̄
pua ⁊ nō pforata. Jnter has groſſiores plus
valēt: habētqȝ virtutē ꝯſtringēdi: valꝫ ꝯ flu-
xū vētris ⁊ diſſinteriā: ꝯ fluxū ſāguis e narib⁹
puluis ei⁹ vulnerib⁹ ſuppoſitus ea ꝯſolidat.

Capitulum. ccvij.

Albanū. Sera. li. ag. ca. Hene albe-
gi. i. galbanū: auc. Dyaſ. Galbanū

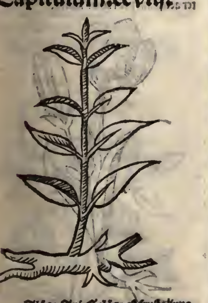
eſt gūmi plante ſilueſtris ſilis ferule in figura
ſua. Et melius ex eo eſt illud q̄ḋ eſt mūdū ſile
olibano aut armoniaco adherēs manui: non
hn̄s aliq̄d ligni nec ſeminis eius plātę ⁊ ligni
hn̄t graue odorē: ⁊ nō ſūt nimis ſicca. Adulte
raſ cū reſina pini q̄ adiuiſceſ cū fabis fractis
⁊ armoniaco. ❡ Gal. viij. ſim. far. ⁊ galbanū
ſꝫ trāſla. gre. Galbanū opos ē ferulatis plā
te mollitiue ⁊ dyaforetice exiſtens virtutis. Et
erit vtiq̄ȝ ī calefaciēdo ex. iij. gra. īcipiēte vel
in. ij. cōpleto: exſiccando ꝟo ex. ij. incipiente.
❡ Act. Galbanū ē ſuccus ferule ꝫ ſicut dicit
Jſiḋ. de qua. ſ. ferula. ccxiij. ca. dictū ē ⁊ Pli.
lib. xij. Dat ſyria ī amano mōte galbanū re-
ſine mō: q̄ḋ maxime laudāt cartilaginoſūꝫ ⁊
puruꝫ ad ſilitudinē armoniaci: minimeq̄ȝ li-
gnoſus. Adulteraſ autē faba aut ſapapcon.
❡ Dyaſ. ca. gal. Galbanū lachrymū ē cuiuſ
daꝫ herbe ſilis ferule q̄ in nicomedia naſciſ ⁊
ſyria: cui⁹ ē optimū q̄ḋ ē mūdiſſimū ⁊ ſile ar-
moniaco ⁊ thuri ī colore hn̄s grana vt faba.
Adulteraſ āt reſina ⁊ faba diuiſa ⁊ gutta ar-
moniaci. ❡ Pla. Galbanū eſt ca. in. iij. gra.
hu. ī. i. Liquor ē q in eſtate a fructice erūpit: ⁊
circa fructicē ꝯdēſaſ. Quidā ēt corticē findūt
vt magis efluat. Sophiſticaſ aūt ex īmixtio
ne minutoꝝ lignoꝝ. Alij ꝟo miſcēt puluerē
colofonie: ⁊ fabas fractas. Eligēdū aūt ē q̄ḋ
albū ē ⁊ puri⁹. Habetq̄ȝ virtutē attrahēdi ⁊
diſſoluēdi: cōſumēdi ⁊ leniendi: maturandi:
relaxandi.

Operationes.

❡ Sera. auc. Dyaſ. Virt⁹ ē eī calida: ignea A
⁊ dyaſōretica. ❡ Cōtra aſmā frigidū dent. ꝫ. B
iij. cū ouo ſorbili vel aqua ordei: ⁊ ꝯ litargiām
ponaſ ſub carbonib⁹: ⁊ recipiat patiēs fumū.
ꝯ ſuffocationē matricis idē fiat p embotū po-
natur inferius. ❡ Cōtra ſpiritus duriciēꝫ po C
nitur in aceto p tres dies ⁊ noctes: ⁊ poſtmo-
duꝫ fiat decoctio: deinde coleſ ⁊ colatura in
mūdo vaſe ponaſ addita cera ⁊ oleo ⁊ picula:
⁊ fiat emplīm ſuperāte galbano: vel cerotuꝫ
ſuperāte cera: vel vnguētū ſuperāte oleo: ſed
melius ſi fiat emplaſtrū ita q̄ accedat ad ce-
rotuꝫ ad infirma prouocandum fetū mortuū
⁊ ſecūdinaꝫ educendā ſcḋo naturalem cum eo ex-
tincto in oleo. ❡ Ad apoſtemata maturandū D
⁊ rumpendū ſupponat ad lūbricos educendū
dos dent pillule ex galbano intincte in melle.
❡ Dyaſ. Appoſitū naribus ſuffugid ⁊ ſup- E
poſituꝫ mēſtruis impetrat: aborſum facit: ⁊ ace
to ⁊ nitro mixtū lentigines tollit vt granum F
fabe glutituꝫ tuſſim medecſor. ❡ Diſnoicis ⁊ G
aſmaticis

aſmaticis opitulaſ. Ex alto cadētiū cōquaſ-ſationibus ſubuenit. Cū vino ꝛ myrrha bibi-tuꝫ venenis occurrit. Infantes in vtero mor-tuos acceptū excludit. Impoſitū dolorē late-ris mitigat. Tortiones ſpargat. Epilenticis
F vtiliter adhibeſ. ¶ Plate. Contra aſma fri-gidum daſ cū aqua ordei. Cōtra litargiā ſu-per carbones poniſ: ꝛ patiens fumuꝫ recipit. Ad apoſtema rūpendū ꝛ maturandū ſuppo-niſ. Ad lūbricos occidēdos: dentur pillule ex eo melle inunctū: valet ꝛ in emplaſtro ꝫ ſple-
H nis duriciē. ¶ Cōſtātinus in li. graduū. Gal-banum eſt calidū in. iij. gra: ſic. in. ij. Catha-plaſmatuꝫ cū raphano ꝛ aceto ſordiciem pu-ſtularꝫ mundificat. Tuſſimqꝫ ꝛ anhelitū tol-lit. Epithima ſuppoſitū reptiliū morſibus re-
I pugnat. ¶ Sup dentes dolētes ac corruſurā habētes poſitū eos curat. Si vero cū forti vi-no pregnāti detur: mortuū celeriter expellit: ꝛ laborioſis etiam ſpaſmaticis ſubuenit.

Capitulum. ccviij.

Galāga. Aui. Galāga eſt fruſta inuo-
K luta rubea nigra. in. ij. gra. ca. eſt ac ſicē ꝛ ſubtile reſolutiuū. Dyaſ. dicit ꝙ eſt radix que repiſ circa arboris pedem in pſia: qḋ pꝫ ex eo ꝙ hꝫ interius radicē quādā ꝛ etiā terra adheret ei. pōt aūtē ſeruari p. v. ānos. Eſt aūtē eligenda ſubruſa ꝛ in ſua ma-terie ponderoſa ꝛ etiā acutū hñs ſaporē quē alba eſt ꝛ leuis multū: fere nullū hꝫ saporeꝫ. Et q̄ eſt pſorata: ꝛ facile ī puluerē ſoluiſ abij-cienda eſt. Virtutē hꝫ cōfortādi ex aromati-citate ꝛ diſſoluēdi ꝛ ↄſumēdi ex qualitatib⁹. Solet autēꝫ ſophiſticari ex admixtione iunci hñs radicē tortuoſaꝫ ꝛ etiā ex admixtione bi-ſtorte: dinoſciſ aūt qꝛ iunci radix īſipidū vł ſal-ſum hꝫ saporē: biſtorta pōticū. Galanga vͦo aromaticū ꝛ acutū. Alij ſophiſticāt h̄ modo: pulueriꝫāt optimū galāga: ꝛ piper ↄficiūt cū aceto: ꝛ imponūt radicē iunci p noctē ꝛ efficiſ acuti ſaporis ſꝫ dinoſciſ qꝛ interi⁹ inſipidi ſa-poris eſt: galanga vͦo acuti. Sera. lib. ag. ca. galūgen. i. galanga eſt vena in groſſitudine caſſie lignee: ꝛ cortex eius eſt rubeus interius purulentus. Defertur ex ſyria: cali. eſt ꝛ ſic. in. iij. gra.

Operationes.

¶ Dyaſ. Ad digeſtionē cōfortandā ꝛ dolo- A
rem ſtomachi ex frigida cā vel ex ventoſitate datur vinū decoctionis ei⁹. ¶ Ad cerebrū cō- B
fortandū: naribus appliceſ. Cōtra cardiacaꝫ paſſionem ꝛ ſincopim detur pulůis ei⁹ cū ſuc-co plantaginis. ¶ Contra fetorē oris accipe C
galangam ꝛ coque in vino: ꝛ poſtea deſ patiē-ti ad modū ſyrupi quolibet mane: ꝛ remouet fetorem oris. ¶ Sera. Eſt faciens bonuꝫ odo- D
rem. Et conuenit flegmaticis ꝛ humiditati que generatur in ſtomacho. Et facit digeri cibum pp ſuam calefactionē ꝛ pp ſuam diſſo-lutionē in flegmate. Et cōuenit colice. ¶ Et E
facit odorem oris bonū ꝛ calefacit renes: ꝛ cō-mouet ſperma. Et quādo fruſtuꝫ ex ea tene-tur in ore facit eructuationem magnam. Vn-de conuenit ſtomacho ꝛ digerit cibum anti-que materie: ꝛ conuenit frigiditati renum. ¶ Et idem auc. Abē meſuay. Eſt ca. ꝛ ſic. in F
iij. gra. ꝛ eſt conueniens habenti colicam ex ventoſitate: naꝫ frangit oēm ventoſitatem: ꝛ cōuenit hñti eructuationes acetoſas. ¶ Cō- G
ſtan. vbi. ſ. galāga eſt in. iij. gra. ca. ꝛ ſic. Sto-machum flegmaticuꝫ confortat. Virtutem digeſtiuam adiuuat. Ventoſitateꝫ diſſoluit. Os odoriferum reddit. Curat colicam. Re-nes calefacit ꝛ auget libidinem.

Capitulum. ccix.

Alliitricū. Pla. herba eſt hñs fo. ſilia foliis gladiū ſꝫ latiora saporē acutum hñs. Gallitricū qḋ alio noīe dr galli-
K cetruꝫ ē ca. ꝛ ſic. i. iij. Acto. Gallitricū eſt qḋ alio noīe politricū vocaſ pānū frūt. Virtutē hꝫ ↄſumēdi: calefaciēdi ꝛ reſoluēdi. Folia ꝛ

ſemen in medicinis vtunť in hortis naſcunť.

Operationes.

A ℂ Fomētū ex aqua decoctiōis ei⁹ factū mſi-
B cez optīe mūdificat: ⁊ mēſtrua ꝓuocat. ℂ Se-
cūdinā educit. Fetū mortuū expellit. Succus
folioꝝ ei⁹ cū ſēie ſaxifrage ⁊ maratri ſumptū
C valet calculoſ. ℂ Vinū decoctionis ei⁹ bibi-
tum prouocat ſudorē: ⁊ cōſumit flegmaticos
D humores. ℂ Cōſtan. Gallitricū cōfortat ad-
iuuat frigidū ſtoma. groſſiq̄z digerit cibuz.
Epaticis ⁊ cardiacis ꝑ colerani nigram ac
E flegma patiētibus ſubuenit. ℂ Naribus ap-
plicatū oppillatiōnē nariuz ac cerebri aperit.

Capitulum. ccx.

Gallitricū agreſte. Pla. Gallitricum
g agreſte ē herba fo. hñs ſilia p̄dicti: ſʒ
maiora ⁊ latiora paꝝ. ca. ⁊ ſic. in. ij. g.

Operationes.

A ℂ Dyaſ. Vinū decoctōis gallitrici agreſtis
B valet oib⁹ febricitātibus. ℂ Oppillationēq̄z
ſplenis ⁊ epatis apit. Cōtra antiquū aſma da-
tur: habet enim proprietates ⁊ virtutes om-
nes gallitrici predicti.

Capitulum. ccxi.

Gladiolus. Iſido. Gladiolus d̄ſ eo ꝙ
g ſit folijs gladio ſilibus tyrſo cubitali:
florib⁹ purpureis. Dyaſ. ca. vereris. i.
gladiolus: vereris hʒ folia ſilia yridi: ſʒ latio-
ra ⁊ acutiora: ⁊ haſtaz in medio folioꝝ cubiti
vni⁹ lōgaz ⁊ groſſaz: in cui⁹ ſūgis ſūt capitel-
la trigona ſub ipſis flores hñs purpureos ⁊ in
medio feniceuz colorē: ſemē eius in folliculis
eſt ſilē cucumeris ſemini rotūdū ⁊ nigrū: gu-
ſtu viſcidū. Radix eſt illi nodoſa longa ⁊ ru-
fa. Pli. ca. de gladiolo. Gladiolū oēs noue-
runt. Gladiolus dicitur ꝙ ſit folijs ſimilib⁹
tyrſo cubitali: floribus purpureis. Ex ſinoni-
mis ſciendum ꝙ acorus eſt gladiolus. Sunt
enim quattuor herbe in forma ſiles valde. Sʒ
acorus diſcernit̄ citrino flore rubeaq̄z radice.
Spatula fetida malo diſcernit̄ odore: ⁊ caret
flore: yris florez gerit purpureū: yreos albū.
Gladiolus habet croceuz: ſed ſpatula fetida
albuz. Dicitur autē bulbus vel tunicata ra-
dix. At vero moderni medici quādo ſimplici-
ter accipiunt pro radice natriſū.

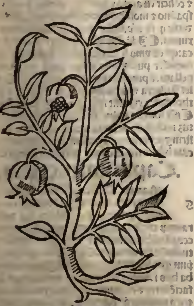

Operationes.

ℂ Dyaſ. Vulnera capitis optime curat; fra- A
cturis medetur; oſſa confracta excludit: oīa
infra corpori euocat impoſita: ſi vero partes
tres floruz ei addant: ⁊ radicis centauree par-
tes quinq̄z

tes quinqz ⁊ mel ſufficiens ⁊ acetum: ⁊ vt ca-
thaplaſma imponaẏ tumores ⁊ duricies ſpar
gent: bibitum conquaſſationes reformat: la-
teris dolorem tollit. Stranguirijs ⁊ ſciaticis
B optime opitulaẏ. ¶ Radix eius fluxũ ventris
ſtringit cũ dulcore: ⁊ aqua maritima accepta
ſemẽ ei⁹ diureticũ eſt: qd valet obulo vno ac-
cepto: aut. ʒ. i. cũ vino omnia vt ſupra facere
C pōt. Cũ aceto bibitũ ſplen ſiccat. ¶ Itẽ ra
dix ex vino potata venena deſtruit ⁊ mẽſtrua
prouocat: trita vero ⁊ in modũ fomenti poſi-
ta furunculos ⁊ ſpinas de corpore extrabit: ⁊
D oẽm duriciẽ diſſoluit. ¶ Pli. lib. xxi. Radix
eius potata cũ vino ad venenũ proficit. Fetũ
⁊ menſtrua prouocat. Item trita ⁊ impoſita
furũculos ⁊ ſpinas ex corpore extrabit: ⁊ om-
nem duriciem diſſoluit ⁊ euaporat.
E ¶ Conſtantinus vt ſupra. Gladiola. i. yreos
eſt cali. in. ij. gra. Dolorem neruorũ de fleg-
mate mitigat. Tuſſimqz diuturnam placat:
F ⁊ ſcreatum facilem reddit. ¶ Groſſos pecto-
ris tumores attenuat cum aceto potata mor-
ſus reptiliũ ſanat: ſpleneticis ſubuenit: ſpaſ
mum ac rigorem febrium curat.

Capitulum. ccxij.

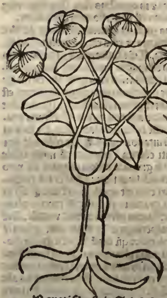
Granatũ. Iſido. Malus granatus
A feminini generis arbor eſt: pomũ ve-
ro neutri. ſ. malo granatũ. Sera. lib. ag. ca.
Rurnaz. i. granatũ ſunt ex eis acetoſa ⁊ dul
cia: ⁊ virtus cuiuſcũqz illorũ eſt ſm illũ ſapo-
rem: ⁊ ſapor ipſius granati totius ⁊ granorũ
ipſorũ eſt plus ſtiptic⁹ qꝫ ſapor ſucci ei⁹ ⁊ plu-
ris deſiccationis. Cortex vero eius in hoc eſt
fortior grano ipſius: ⁊ corpus granati qd ca-
dit ab arbore eſt plus in hoc qꝫ cortex. Et idẽ
aucto. Dyaſ. Omnia granata boni chimi.
Gal. viij. ſim. far. ca. de granato. Malũ gra-
natũ omniũ ſtiptica participat qualitate: nõ
tamẽ dominãte in omnibus: quedã eñ corũ
ſunt acida: quedã ſunt dulcia plus qꝫ auſte-
ra. Et iuuamẽtũ vniuſcuiuſqz eorũ ſm pdo
minantẽ neceſſe eſt fieri qualitatẽ. Dictũ eſt
aũt in. iiij. hor librorũ de dulci ſapore ⁊ auſte
ro. Unde ex illis ẽ tibi ſilogiſare: ſunt aũt gir
gata ſucco ſtipticiora ⁊ ſicciora. His vo ad-
huc cortices qꝛ vocanẏ ſidia: ſimilis aũt virtu
tis eorum ſunt. Auicẽ. lib. ij. ca. de granato.
Granatũ illud qd eſt dulce eſt fri. ad primũ:
⁊ hu. in ipſo: ⁊ acetoſum eſt fri. ⁊ ſiccũ in ſcdo.

Operationes.

¶ Idem. Acetoſũ reprimit colerã ⁊ phibet A
curſum ſuperfluitatũ ad viſcera: ⁊ proprie vi
num eius: ⁊ in omnibus ſuis ſpeciebus vſqz
ad acetoſum eſt abſterſio cum ſtipticitate.
¶ Grana granati cũ melle liniuntur ad vlce B
ra fraudulenta: ⁊ eius capita precipue ad vl-
cera aduſta. ¶ Et dulce quidẽ lenificat: mu C
ʒum vero eſt magis iuuatiuum ſtomacho qꝫ
poma vel citonia: ſed eius granum eſt malũ:
⁊ quod de partibus eius magis ſtipticum eſt
capita ſunt: ⁊ grana eius ſtiptica ſũt: ſiue ſine
grana dulcis aut non dulcis. ¶ Grana gra- D
nati cũ melle cõferũt dolori auris. Et ſunt iu
uamentũ interiori nariũ. ¶ Et cõferunt gra E
nagranati cõtrita ⁊ cõpoſita cũ melle alcole
linita. Et ſi granata dulcia coquanẏ cũ vino
deinde teranẏ ſicut ſunt: ⁊ fiat ex eis emplaſ-
ſtrum auri cõuenit apoſtemati eius. ¶ Et iu F
uamentũ granati ⁊ rob acetoſi proprie cõue-
nit colere: ſuccus acetoſi ꝯuenit vngule. Ace
toſum exaſperat pect⁹: ⁊ dulce lenit ipſum: ⁊
ꝯfortat pectus: ⁊ qñ danẏ in potu granagra-
natorũ cũ aqua pluuiali valent ad ſputũ ſan-
guinis. Et ipſũ totũ confert tremori cordis:
⁊ abſtergit os ſtomachi. ¶ Rabimoyſes alle G
gando Gal. Granatũ proprietatẽ hꝫ mira
caloſam: qꝛ non facit cibum corrumpi in ſto-
macho: ⁊ acetoſum coquinatum cũ cibo nõ
facit cibum in ſtomacho corrumpi.

H ¶ Radices granati accetoſi valent cōtra vermes vel lūbricos qui vocanẜ cingulum vel folia in hunc modū adminiſtrata. ℞. radicum minutarū granati accetoſi: ⁊ radicum rapeſte.a.M.i. piſtenẜ: extractis prius tamē fuſtibus exiſtentibus in predictis radicibus ⁊ buliant: poſtea cuꝫ media quarta vini greci vel alterius vini optimi albi vſqꝫ ad conſumptionem medietatis vini: ⁊ in fine ponatur.ʒ.5. piperis nigri triti: ⁊ colenẜ p pānū ⁊ propinetur actu ca. patienti in media noctis: ⁊ poſt eius
I aſſumptionē nō dormiat. ¶ Sera.auc. Abē meſuay: hū accetoſum ſumiẜ cōfert fluxui ſtomachi qui accidit a colera ⁊ ſincopi que acci
K dit ab eadem: ⁊ prouocat vrinā. ¶ Et cū ſubtilitate ſue accetoſitatis confert vngule oculi quando fit collirium cum eo.
L ¶ Additio. Raſis.iij.cōti.auc. Dyaſ. Ad dolorez in aure cū ſanie manāte de ea. ℞. Cortē cuꝫ granatoꝝ: aluminis: croci: opij: caſtorei: myrrhe: ⁊ thuris: cōuenienter diſtēperenẜ cuꝫ aceto ⁊ melle ⁊ vtendū eſt eis: quoniā ꝯferūt: eo ꝙ deſiccant ⁊ mitigant dolorem valde.

Capitulum.ccxiij.

Granati ſilueſtris. Iobā. ſera.in.ij.c. de trifera: dicit ꝙ eſt beteramen. Et apud Sera.auc. cuiuſdaꝫ vocatur aitrac: ⁊ eſt arbor granati ſilueſtris. Et fructus eius vocaẜ bel. ⁊ eſt arbor ſpinoſa. Eius lignū eſt rubeuꝫ vel purpureū. Scdm almāſorē hꝫ florē citrinū: in barbaria vocaẜ aldam: ingreditur i trociſcis andromaci tyriace maioris. E
Cuius loco ponit Aui. fructū altēhūt. Sera. lib.ag.ca. mabat. Mabat ſunt vene arboris granati ſilueſtris q̄ naſcunẜ in ſeni vltra mare ⁊ i coraſcē: ⁊ ſūt vene groſſe albe: colligūt i F
aſmē. Et ei⁹ malagranata ſūt ſicē malagranata domeſtica in pncipio ortus coꝝ: ⁊ colorē inter rubedinē ⁊ viriditatē. Et iter malū ei⁹ ſūt grana rubea rotūda in magnitudine ſeminis lentiſci: ⁊ dimittunt eū in cortice ſuo: ⁊ qui G
egent eis extrahūt a cortice. Mabat eſt ca. ⁊ hu. Dyaſ.ca. de aſpalio: Aſpalū ſiue aſpaltos.i. granatū ſilueſtre. Naſciẜ i inſula Rhodo: cui⁹ ſpēs duplex ē. Eſt eniꝫ vna ſpinoſam fruticē ⁊ tyrſuꝫ grauē hñs. Et depoſituꝫ cuꝫ cortice purpureo vł rubeo dēſo ⁊ odoris ſummi ⁊ amari. Altera eſt alba lignoſa ⁊ imbecillis: ſuple ⁊ iſta ē quā Serapiō vocat mabat.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Granati ſilueſtris augent ſpma ⁊ corroborāt coitū: ⁊ eſt bonū podagre qñ teriẜ ⁊ cōficiẜ cū aceto ⁊ liniẜ ſup ipſum: ⁊ confert ſpaſmo ⁊ mollit duricieꝫ iuncturaꝝ. Et aliq dicūt ꝙ ſit aſpaltū: ⁊ illud idē facit qđ iam di
B ximus. ¶ Idē Dyaſ. Virtus ei⁹ ē ca. ⁊ ſtiptica: qđ cū vino ſi fuerit elixatū vulnerib⁹ oris medeẜ: ⁊ putredines quas greci nomas appellant: ⁊ putredines nature curat. ¶ Et va C
let ꝫ vlcera ventris qñ fit ex eo clyſtere ⁊ bothornaſi: ⁊ expellit fetū qñ fit cuꝫ eo naſcale.
D ¶ Et fomēto vulnerib⁹ .pdeſt peſſarijs addituꝫ muliebria deponit: cuius elixatura vētrē ſtringit: ſanguinē reiicientibus ſubuenit: aq eius bibita inflationes ⁊ diſſurias compeſcit.

Capitulum.ccxiiij.

Gramen. Platea. Gramen eſt herba
G ſatis nota hñs ramos rotūdos nodoſos ſup terraꝫ ſe expādētes: ⁊ a nodis ramoꝝ exeūt radices terrā ingredientes dulces cū abbolatione: cui⁹ folia pua ſunt ad ſilitudinē cāne minoris. Eſt fri. ⁊ ſic. in pncipio pmi gra. Sera.li.ag.c. negē.i. gramē eſt herba hñs ramos hñtes nodos q expāduneẜ ſup faciē terre ⁊ ex ramis ei⁹ gñanẜ radices exeūtes a nodis ipſi⁹ figētes ſe i terra ⁊ radices ei⁹ hñt nodos. Folia eius ſunt oblōga acute extremitatis ſicut foliuꝫ canne parue. Eſt alia ſpecies

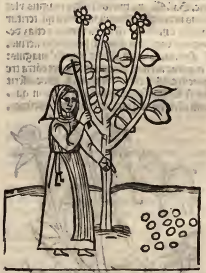
ſpecies cuius folia rami ꝛ radices ſunt maio-
res ꝙ ſupradicte:imo ſūt folia ſimilia edere:
que qñ comedūt animalia ea occidit:ꝛ maxi-
me illud qꝺ naſcit̄ in babylonia in viꝭ: ꝛ qꝺ
naſcitur in ſicilia quādo comeditur a bouib⁹
apoſtemantur:ꝛ iſtam ſpecieꝫ inuenies in ca.
Calamus de.c.Sed illud qꝺ naſcitur in co-
ſos habet plures ramos ꝙ alia ſpecies:habet
florem album boni odoris:ꝛ ſemen minutuꝫ
in quo eſt iuuamentuꝫ:ꝛ radices quinqꝫ aut
ſex i groſſitudine digiti albas molles dulces
ꝛ fetentes.Gal.vi.ſim.far.ca.agroſtis.i. gra
mē.Subſtantia ei⁹ eſt ſubtilis: ꝛ ſapoꝛ ei⁹ eſt
dulcis:ꝛ eſt in eo paꝝ acuitatis cū ſtipticitate
pauca.Et radix eius habet ſapoꝛeꝫ abbomi-
nabileꝫ:ꝛ virtus eius eſt fri.ꝛ ſic.cū tēperamē
to.Dyaſ.ca.de agroſtis. Agroſtis.i. gramē
virgas hꝫ nodoſas ꝛ ſpanſas ſuper terraꝫ:ſu
per quas virgas folia ſunt acuta ꝛ lata ꝛ du-
ra ſicut canne minoꝛis.Radix eſt illi nodoſa
ꝛ dulcis ꝙ boues ꝛ alia animalia paſcuntur.

Operationes.

A ❡Aqua decoctiōis eius valet ꝫ diſſuriam ſi
bibatur ꝛ frangit lapideꝫ:ꝛ curat vulnera ve
ſice:ꝛ ꝓuocat vrinā:ꝛ eſt cōglutinatiua radix
B eius.Et curat reuma ventris. ❡Sera.auc.
Gal.Virtus eius eſt q ꝯglutinat vulnera re
centia dum ſunt ſanguinolenta:ꝛ coquit̄ ꝛ bi
bitur eius aqua ꝛ frangit lapidē. Sed ſemen
eius qꝺ eſt in coſos prouocat vrinā:ꝛ deſiccat
qꝺ currit ad ſtōm:ꝛ iteſtina ex humiditatib⁹:
qꝛ virtus eius eſt deſiccatiua ſubtilis ſine ſti-
pticitate.❡Gal.Radix eius ſanguinolento C
rum vlcerum eſt cōſolidatiua:ipſa quidē her
ba cathaplaſmata infrigidat:quideꝫ non ve
hemēter: cōſiſtit autem in medio humi.ꝛ ſic.
❡Dyaſcoꝛi.Herba ipſa cathaplaſmatibus D
adhibita vulneribus paracoleſim facit.Eli-
xatura eius bibita toꝛtionibus ꝛ diſſurie me-
dicatur.Vulnera veſice optime curat.Et cal
culos frangit:ꝛ vrinā ꝓuocat.Canes qñ ſe
volunt purgare hanc herbam manducant.
❡Aui.lib.ij.c.de gramine.Gramē facit co- E
herere plagas ſanguineas.Et decoctio ei⁹ ex
trahit lapidē.Et ſemē ei⁹ ꝓuocat ꝛ ꝯſtrigit.
❡Et idē auc.Gal.Decoctio radicū ei⁹ facit F
id qꝺ herba ipſa:ꝛ ei⁹ ſemē ꝓuocat vrinā ꝓuo
catione foꝛti. Et abſcindit vomitū ꝛ fluxum.

Capitulum.ccxv.

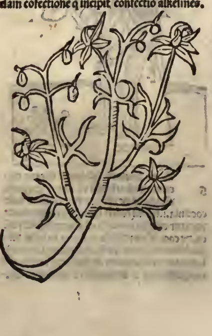

Grana tinctoꝛū. Platea.Grana tin-
G ctoꝛum eſt arbuſtū vñ tingit̄ ſcarlacū.
Unde dr̄ de xp̄o: ꝙ fuit veſtitus veſte
coccinia.i.tincta cocco.ſ.granis de ſcarlaco:
vocatur etiā kermes.Et eſt frutex ſm Dyaſ.
ca.de cocco ſarmentoſa:habens in ipſis vir-
gis baculos rotundos ſicut lenticula que col-
liguntur ꝛ cōficiuntur.Eſt autem bonus coc
cus galleticus ꝛ armenus: ꝛ ſecundus aſia-

nus ꝛ lici⁹:hiſpanus ꝟo oīum nouiſſimus ē: virtus ē ei ſtiptica. Sera.lib.ag. auc. Dyaſ. ca.harmē vel karmē.i.grana tinctoꝝ ē arbuſtuȝ qḋ adminiſtraſ ad ignē accēdēdū: ꝛ ē icē diuū īter arboreȝ ꝛ herbā cui⁹ rami ſūt multi ſubtiles ſup quos ſūt grana rotūda ſīlīa lēticulis q̄ colligunſ ꝛ reponunſ ꝛ reſeruanſ ꝛ ꝯficiunſ ad tingēdū.Et melioꝛ ex illa eſt q̄ deferſ tur ex terris q̄ dicunſ gallates : ꝛ andabaſi ꝛ armeni:ꝛ ſcḋa eſt illa de ſyria ꝛ licia : ꝛ deterioꝛ oīb⁹ ē illa q̄ deferſ ab hiſpania:ꝛ repiſ in arboꝛe pua ſatis ſilī in folijs arboꝛi glādiū in terris calichie ꝛ i ea multiplicaſ aial teſtoſuȝ paruū ſile limacijs:ꝛ colligāt ipſaȝ mulieres illi⁹ terre cū roꝛe coꝝ. Et idē auc. Gal. Sapoꝛ ei⁹ ē ſtiptic⁹ cū amaritudie:ꝛ v̄tus ei⁹ deſiccat ſine moꝛdicatione ꝛ abſtergit ꝛ incarnat.

Operationes.

A ❡ Dyaſ.Coccus.i.grana tinctoꝝ aceto tritus ꝛ īmpoſitus vulnerib⁹ paracoleſim facit
B ꝛ neruis inciſis maximū p̄ſidiuȝ eſt. ❡ Sera. auc.Gal.Grana tinctoꝝ ꝯfert magnis vlceribus neruoꝝ ꝛ alioꝛum mēbꝛoꝝ qn̄ teritur foꝛtiter ꝛ miſcetur cū aceto ꝛ melle ꝛ etiaȝ decoctionē coꝝ dant illis qui patiunſ in neruis.
C ❡ Pli.ca.de cocco.Valet vlcerib⁹ magnis: ꝛ maxime neruoꝝ vlceribus:ꝛ valet cōtra tre
D moꝛem coꝛḋ.ꝛ eius debilitatē. ❡ Hoc aſſerit ſimilr̄ Damaſce. in antidotario ſuo in quadam cōfectione q̄ incipit confectio alkeſines.

Capitulum.ccxvj.

Ranū culcul. Sef.li.ag.c.lohachiū.
G idēſt granū culcul. Foliū ei⁹ eſt ſile folio albene:ꝛ eſt herba que habȝ venas in groſſitudine pollicis ꝛ indicis ꝛ longas : ꝛ ſunt coſte pꝛope terram ſicut ſceſ:ꝛ ſunt in eis nodi:ꝛ naſcuntur in vnoquoqȝ nodo folia ſimilia folijs balſami:ꝛ eſt album maius : ꝛ in ſummitate eius naſcuntur floꝛes in vere:ꝛ in pꝛincipijs meſſiū:quoꝝ coloꝛ eſt coloꝛ violaruȝ:niſi qꝛ ſunt maioꝛes eis.Et qn̄qȝ flos habet fructum magnum in quantitate ciceris plenum dulcis ſapoꝛis:latine vocatur granū culcul.Et herba eius inuenitur in locis vmbꝛoſis:ꝛ iuxta vehemēter humectis. Et tempus collectionis eius eſt in tēpoꝛe meſſis.Virtus eſt cali.ꝛ humi.in.ij.gradu.

Operationes.

❡ Sera.Granū culcul mouet coitū ꝛ auget A
ſperma ꝛ erectionē virge:ꝛ pꝛopꝛie qn̄ cōficiſ cū melle: vel miſcetur cū ſiſamo:ꝛ qui vtitur eo nimis incurrit colliricaȝ paſſionem. ❡ Et B
idem auc.Meſaruget:qn̄ bibitur poſt ipſuȝ vinum facit ſodaȝ:ꝛ pꝛopꝛie quando toꝛreſit

Capitulum.ccxvij.

Entiana. Pli.lib.xxv.Gentianaȝ in
G uenit gentius rex illiricoꝝ vbiqȝ naſcentem:

ſcētē:in illirico tñ ꝑſtātiſſimā:folio fraxini:ſed
magnitudie lactuce caule tenero:pollicis craſ-
ſitudie cauo ⁊ mani ex īteruallis foliato triū cu
bito ꝑ alto caſu:radice lēta:ſubnigra ſiue odo
re aquoſa. Sub alpinis mōtibus plima naſcit.
Uſus ei⁹ i radice ac ſucco. Plat. Gētiana eſt
herba ca. ⁊ ſic. cuius radix ṗcipue cōpetit vſui
medicie: nō ipſa herba: i fine veris colligit ⁊ ſic
cat: ⁊ p ānos. iiij. i mlta efficacia ſeruat. Debꝫ
ſūt eligi ſolida ⁊ cōtinua hñs citrinū colorē: q̄
nō ſit poꝛtata nec facile in puluerē exſoluat cū
frāgit. Uirtutē hꝫ diſſoluēdi: attrahēdi: ꝯſu-
mēdi ⁊ apiendi. ¶ Dyaſ. c. de Gētiana. Gē-
tiana dr̄ iuēta eſſe ab impatoꝛe illirico eiuſdeꝫ
gentia. Uñ ⁊ nomē accepit: cuius folia q̄ circa
radices ſunt nucis odorē hñt: ⁊ ſunt ſilia plāta
gini: ſed paulo ſubrufioꝛa ⁊ in ſūmo diuiſa vel
iciſa in ſpēm ſerre imediate hñs haſtā: q̄ haſta
lenis eſt ⁊ vacua: digiti hñs ſilitudineꝫ: lōgioꝛ
duob⁹ cubitis nodoſa: circa quos nodos folia
naſcunt: ſemē eſt ei circa folia i pomulis latis ⁊
lenib⁹: ⁊ nō iutile ſicut affodili: radicē hꝫ ſicut
ariſtolo. lōga: ſolidā ⁊ amarā: ſꝫ nigrioꝛē ⁊ fra
gilioꝛeꝫ: naſcit in locis altis ⁊ humectis ⁊ vm-
broſis.

Operationes.

A ¶ Gal. vj. ſim. far. c. de gētiana ſꝫ trāſ la. ara
bicā. Id qḋ de ipſa admiſtrat ē radix hui⁹ cu-
ius ſapoꝛ ē amar⁹ in fine amaritudis: ⁊ virtus
eius ē magna i mūdificatiōe ⁊ abſterſiōe: ⁊ ape
riēdo oppilationē. Eſt. n. calefactiua ⁊ ſtiptica.
B ¶ Et idē eodē li. ⁊ eodē ca. ſm trāſ la. gre. Gē-
tiana hui⁹ herbe radix efficax eſt: vbi opꝫ ſubti
liare aliqḋ ⁊ abſtergere ⁊ deopilare: nec eſt mi-
C rum ſi hoc pōt amara violēter exñs. ¶ Sera.
Ego nō vidi medicinā melioꝛē in moꝛſibus ca
nis rabidi qñ dat ex ea qualibet die. ℥. i. trita ⁊
cribꝛata cū. ℥. i. myrrhe: ⁊ cū vnc. ij. pulueris cā
croꝝ fluuialiū aduſtoꝝ in pꝛincipio egritudis
añq̄ timeāt aquā. Et hec quidē plāta ꝯria eſt
venenis moꝛtiferis: ⁊ aufert nocumētū eoꝝ cū
D auxilio dei. ¶ Dyaſ. Gētiana ē acris ⁊ calefa
ctoꝛia: ⁊ relaxās acrimonia ⁊ amaritudine ſua
E parū expellēs: ⁊ ſerpētes fugās. ¶ Radici ei⁹
virtus ē calida ⁊ ſtiptica: q̄ radix. ℨ. ij. cū pipe ⁊
ruta ⁊ vino accepta moꝛſibus venenatis occur
rit: ſucci ei⁹. ℨ. ij. accepta doloꝛibus lateꝝ ⁊ cō-
quaſſatiōibus vtiliter ꝓdeſt ſic colliriū ſuppo-
ſita. Radix facit aboꝛſuꝫ. Uulneribus īpoſita
medet. Succ⁹ eius ſic licinīū īiect⁹ tumoꝛē ocu
F loꝝ cōpeſcit: maculas coꝛpis tollit. ¶ Radix
vero īfuſa i aqua dieb⁹. v. ⁊ poſtea cocta q̄diu
virtutē ex ea dimittit ꝯfricatur: ⁊ ſic deliquat:
poſtea aqua ipſa recoquat q̄diu mellis ſpiſſi-
tudinē faciat: ⁊ reponit in vaſe fictili ad vſuꝫ.
¶ Paulus. Gentiana ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. G

Capitulum. ccxviij.

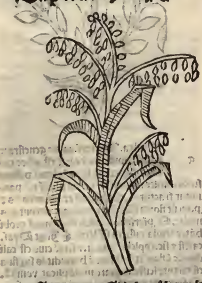
Geneſtra. Ioā. meſ. ca. de geneſtra: ⁊
G vocat capiſtrū arboꝝ: ⁊ eſt arboꝛ mō
tana: ſup cuius ſtipitē eleuat dēſitas
fuſciū multe rotūditatis: ⁊ dū plicāt nō pati-
untur fracturas. Uñ ligant ex eis arboꝛes ⁊
ꝓducūt floꝛes ſiles figure lunari citrinitatis
multe. Et ꝓferūt folliculos ſm ſemitā oꝛobi
hñtes ſemia diſtīcta ſic lētes. ¶ Iungt Dyaſ.
ca. eſt ⁊ ſic. cōplexiōis in. ij. ⁊ ſemē eius eſt cali
dius: ⁊ i floꝛe ei⁹ ⁊ ſtipite ē humiditas ſupflua
cū virtute īciſiua: quare multiplicat vomitū.
Et ſunt oēs ꝑtes eius conturbatiue: incīſiue:
ſubtiliatiue ⁊ ꝓuocatiue. ¶ Pau. c. de gene
ſtra. Eſt alia q̄ vocat geneſtra fri. ⁊ ſic. cōple-
xionis: ſilis geneſtre ſupioꝛi: ſꝫ minoꝛ ē: ⁊ hꝫ ſti
pites minoꝛes ⁊ anguſtioꝛes: ⁊ albū floꝛē facit.

Operationes.

¶ Dyaſ. Semē geneſtre ⁊ flos bibit⁹ cū mul A
ſa humoꝛes vomitibus purgat. ¶ Gal. Fru B
ctus geneſtre ⁊ baculoꝝ ſucc⁹ laxatiue nō de-
biliter eſt virtutis. ¶ Io. meſ. Per vomitū ⁊ C
p ventrē educit flegma: ⁊ cū foꝛtitudine vehe
menti materias q̄ ſunt in iūcturis. ¶ Et mū- D
dificat renes ab oībus ſupfluitatibus: ⁊ ꝓuo- E
cat vrinā foꝛtiter: ⁊ frāgit lapidē in renib⁹ ⁊

non pmittit materias figi in eis neqꝫ lapides
E dẽſari. ¶ Et qñ flores eius cõtriti propinant
cũ melle roſarum: aut cũ ouo ſorbili reſoluũt
ſcrofulas: ⁊ oximel ex eis aut ſemiſꝫ ipſius ſol
F uit apata ſplenis. ¶ Et ſi frequẽtat vomitus
cũ eis: cõuenit ſciatice ⁊ podagre ⁊ dolori re-
nuꝫ. Doſis eius eſt ⁊ proprie floꝝ a.ʒ.iij. vſqꝫ
ad.v. ſemini eius a.ʒ.ij. vſqꝫ ad.iij. vel.iiij.
G ¶ Dyaſ. Semẽ eius ⁊ flos bibitus cũ mulſa
H humores vomitibus purgat. ¶ Pau. Vir-
tuteꝫ hꝫ ꝯſtringẽdi: ad fluxũ mẽſtruoꝝ valet
fomẽtũ ex aqua decoctiõis eius: ſuppoſitoriũ
etiã ex puluere eius ⁊ ſucco plãtaginis: valet
etiã ꝯtra diſſinteriam predictum fomentum.

Capitulũ. ccxix.

Jrb. Haymo. Gith ẽ gen⁹ leguminis
G ſiſe cimino in quãtitate: ſꝫ nigri colo-
ris ⁊ in pane dulcorando imponitur.
¶ Dyaſ. Gith ẽ herba q̃ i ſegetibus creſcit:
hñs ſemẽ nigrũ minutũ: odore ſuaui: relaxat
.n. ⁊ calefacit. ¶ Pla. Ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. gra.
Et ẽ herba q̃ inter frumẽtũ orit: ſemẽ nigrũ
⁊ quaſi triãgulũ facit. Aliquãtulũ hꝫ amari-
tudinẽ: vñ diuretica eſt: virtutẽ hꝫ diſſoluẽdi
⁊ ꝯſumẽdi. ¶ Pli. li. xx. Gith ex grecis: alij
melacbiõ: alij melaſpmõ vocãt optimũ ꝙ ex-
citatiſſimi odoris.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Gith potatũ vrinã ⁊ mẽſtrua pro-
uocat lũbricos expellit: impoſitũ vero tumores
aut duricies ſoluit. Eſt et deſiccatiuũ ac lepto-
micum. ¶ Lepras ac verrucas appoſitũ tollit B
pigues ac glutinoſos atqꝫ ꝯſtipatos humores
digerit. ¶ Catharrũ ſanat calefaciẽdo ſi pul- C
uis eius ligef in lintheolo ⁊ ad nares ſepius ap
ponaf vt ex eo odoref. Lũbricos aũt enecat co-
meſtũ vel cõtuſum extrinſecus vẽtri appoſitũ.
¶ Pla. Cõtra oppilationẽ epatis ac ſplenis: D
⁊ renũ ſtranguiriã: diſſuriã: yliacaꝫ paſſionẽ: ⁊
dolorẽ ſtõi ex ventoſitate daf vinũ decoctionis
eius ⁊ puluis eius in cibis. Valet ⁊ ꝯ emorroi-
das inflatas. ¶ Contra lũbricos et datur pul- E
uis ei⁹ cũ melle .v. ⁊ ꝯ vermes auriũ. ¶ Pli. F
Medetur ſerpẽtiũ plagis ⁊ ſcorpionũ. Jllinitur
ex melle ⁊ aceto reperio. Jncenſoqꝫ ſerpentes
fugari: bibitur.ʒ.i. ꝯtr arancos. ¶ Capitis do G
lores illitum ex aceto ⁊ infuſum naribus den-
tium dolores coctum cum aceto mitigat.

Capitulũ. ccxx.

Ummi arabicum. Sera. li. ag. cap. ſa
G nigli arabi. i. gummi arabicuꝫ. Et eſt
gummi quod reperitur ſuper arborẽ
acacie: ſicut alie gũme: que arbor nominatur
amgailẽ: ⁊ melius ex eo eſt qḋ eſt ex hac arbore
ſimile vermiculis in figura ſua. Color eius eſt
ſicut vitruꝫ clarum: ⁊ non hꝫ lignum: ſecundũ
vero poſt ipſum eſt album: ſed illud quod eſt ſi-
mile ſordiciei reſine pini eſt malum: fri. eſt ⁊ ſic.

¶ Operatiões.

Operationes.

A ¶ Sera.auc.Gal.vna eſt virt' ei' q̃ deſiccat
ꝛ alia eſt virt' eius q̃ ꝯglutinat:ꝛ aufert aſpi
tatē:ꝛ frāgit virtutes medicinarū acutarū:ꝛ
lenit aſperitatē pectoris:ꝛ ſtringit vētrē:ꝛ for
tificat inteſtina: ꝛ meliorat oſſa fracta qñ fit
emplaſtrū cū eo:ꝛ ꝯuenit malignitati vlcerū
B pulmonis. ¶ Et auc.Nabix.Dicit ꝙ eſt bu.
parū ꝛ retinet ventrē qñ nimis fluit:ꝛ cōglu-
tinat inteſtinū in quo eſt tenaſmon:ꝛ ꝯſolidat
oſſa fracta qñ fit emplm̄ cū eo: ꝛ ſedat tuſſim
qñ retinet in ore ꝛ tranſglutit qd̄ inde ſoluit.
C ¶ Aut ſi miſcet aliq̄bus medicis ꝯferētibus
ad tuſſiz ꝛ vlceribus pulmonis qñ bibit ex eo.
D ¶ Cōuenit obtalmie ꝛ rectificat medicias la
xatiuas qñ miſcet cū eis ꝛ ꝓhibz acuitatē eaꝝ
E ¶ Et frāgit vomitū q ꝓuenit ab eis:ꝛ q̄titas
ꝑoſis eius ad tuſſiz: ꝛ ad retinēdū vētrē auf.
j.ꝛ qñ miſcet cum alijs medicinis eſt aurei.v.
F ¶ Bulcaſim eben aben azarin.li. qui dr̄ ſer
uitor. Forma aſſandi gūmi arabicuz eſt ſicut
omnes alias gūmas: q vult aſſari gūmi ara-
bicuz oportet vt frāgat illud in fruſta ad ma
gnitudinem orobi: deinde accipiat patellam
ꝛ calefaciat eaz:ꝛ auferat ab igne:ꝛ ponat ſu
per eam gūmi arabicum:ꝛ miſceat bene ſine
intermiſſione donec albeſcat: ꝛ ſi nō albeſcit
ꝑma vice:iteꝝ calefaciat patellā vt prius do-
nec fiat albū:ꝛ eodē modo fit ex alijs gūmis.

Capitulum.cccxj.

Auſer vel bauſor. Aui.in.ij.li.
ca.facit quo ſcribitur bauſurū:
b ſed in ara.eſt bauſer. Et bauſor
eſt lacticinium quoddam ꝛ non
eſt taxus: vt quidam dicunt vel
ſpecies eius: ſub cuius vmbra periclitantur
dormientes: vt Dyaſ.dicit. Nā bauſor eſt la
cticiniū:ꝛ taxus ē arbor magna ꝛ vmbrifica.

Operationes.

¶ Sera.li.ag.ca.bau. Bauſor eſt plāta hñs A
lata folia:ꝛ naſcitur in vno tp̄e anni:ꝛ hz con
cauum qd̄ egredit ab oculis ramoꝝ ſuoꝝ ꝛ a
locis florū eius. ¶ Et colligūt ab eo hoīes rez B
ꝯuenientē:ꝛ ſucco eius eſt amaritudo: ꝛ egre
diuntur ab ea mala ſicut teſticuli camelorū.
¶ Et egredit ab illis pomis quedā res adu- C
rens: ita ꝙ non poteſt fieri cauteriū cuz re me
liori ea. ¶ Et implentur ex ea culatre ꝛ pului D
naria:ꝛ noīatur etiā arbor eius coberea:ꝛ qñ
inciduntur folia bauſor emittit tūc lac qd̄ col-
ligitur in mēſe. Maij. Et ponunt in eo coria:
ꝛ non remanet pilus in eis:ꝛ vnum vas imple
tur ex duabus impreſſionibus. ¶ Et lignum E
bauſor eſt leue groſſum rectum pulchruz ꝛc.
Alius bauſor eſt vna ex ſpeciebus titimalli.

Capitulum.cccxij.

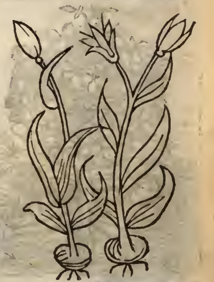

Ermodactilus. Joh. meſ. Hermoda
b ctilus eſt radix herbe mõtane: ꝛ eius
alius lõgus ſicut digitus: alius rotũ-
dus: ſed melioꝛ eſt rotũdus: ꝛ eius aliꝰ albus:
alius rubeus: alius niger: ſed melioꝛ ex his ẽ
qui eſt albus vere albedinis intus ꝛ extra: ꝛ q
eſt groſſus ꝛ duricici mediocris. Aliter autẽ
facti mali ſunt. Ser. li. ag. c. Sturagen anc.
Dyaſ. Sturagen ſiue ſuragẽ. i. hermodacti
lus eſt herba que floreſcit in fine autũni: ꝛ eſt
eius flos albus ſilis in figura ſua flori croci.
Deinde emittit folia ſilia folijs bulbi in qui-
bus eſt humiditas adherẽs manui: ꝛ hꝫ ſtipi
teꝫ in lõgitudine vnius palmi poꝛrectũ: eius
coloꝛ eſt albus declinãs ad nigredinẽ: ꝛ hꝫ ra
dicem cuius coloꝛ eſt niger ad rubedinẽ decli
nans: ſed qñ auferſ coꝛtex apparet radix inte
rius alba: mollis: dulcis ſapoꝛis: ꝛ plena hu-
miditate: que grece vocaſ coliricon: vt appa-
ret ĩ pꝛopꝛia lſa. Eſt aũt radix ipſa rotũda ſi-
milis cepe bulbi: ꝛ radix ipſa hꝫ in medio ſui
ſciſſurã ex qua egrediſ ſtipes ſup quẽ eſt flos:
multũ naſcitur in loco qui dſ charin: ꝛ in ter
ris q̃ dicunſ gnagna. Et hec radix ꝛ alia ope
ratur vt iſra. ¶ Paulus ca. de hermo. Her
modactili ſunt cali. ꝛ ſic. in pꝛincipio. ij. gra.
Herba eſt ꝛ circa radices eius tuboroſitates
inueniuntur que colligi debẽt ꝛ vſui reſerua-
ri. In eſtate colliguntſ ꝛ reſeruanſ: per annuꝫ
vnum ſeruari poſſunt. Sunt autem eligendi
qui ſunt albi ꝛ ſolidi. Habet autem virtuteꝫ
diſſolutiuam: conſumptiuam: attractiuam.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Gal. Radix hermodactili que
eſt alba intus ꝛ extra eſt melioꝛ: ꝛ hꝫ virtuteꝫ
B laxatiuã. ¶ Et aqua in qua bullierit: verum
malus eſt ſtomacho. Et confert doloꝛibus iũ
cturarum ꝛ podagre. Exhibendus eſt hñti-
bus iuncturas molles ꝛ nimis humidas.
C ¶ Ideꝫ auc. Meſaſurgen. Albus eſt bonus.
Sꝫ rubeus occidit: nõ qꝛ nimis frigidus ita
ꝙ narcotiꝫet: qꝛ ſi hoc eẽt nõ eſſet laxatiuus.
D ¶ Aben Meſuay. Rubeus occidit vlcera an
E tiqua ꝛ cõfert variolis. ¶ Habix. Et melioꝛ
ex eo eſt qui eſt exterius ꝛ interius albus: ꝛ qñ
frangitur eſt fractio eius facilis ꝛ non dura.
Niger vo ꝛ rubeus ſunt ambo interficiẽtes.
F ¶ Paulus. Purgant autem pꝛincipaliter
flegma. Contra arteticam ꝛ podagraꝫ: cyra-
gram ꝛ iliacam paſſionem: ꝛ moꝛbus ex fleg-
mate non exiſtẽte ſe. valet benedicta acuta ex
hermodactilis: yeralegodion: theodoꝛicon:
anacardina. ¶ Contra ſciaticam podagraꝫ G
ꝛ cyragram ſuccus feniculi cum melle deco-
quatur: ꝛ cum tali melle dentur. ʒ. ij. hermo
dactiloꝛũ: ꝛ. ʒ. i. ſeminis feniculi ꝛ fiat electua
rium quod moꝛe benedicte poteſt ſumi.
¶ Et nota ꝙ in doſi debent poni vncie due H
vel tres hermodactili. ¶ Contra yliacaꝫ paſ I
ſionẽ fiat decoctio mellis addita aqua ne exu
ratur: ꝛ ne mel exeat: ꝛ ex illo melle additis
ʒ. ij. hermodactili ꝛ cynamomi detur puluis
hermodactili: ſuperfluam carnem coꝛrodit.
¶ Puluis eius conficiatur cum ſapone gal- K
lico ꝛ licinium intinctum fiſtulis: imponatur
ẽt puluis eius cretico. Conficiantur cum ali-
qua mellicina cerebꝛum confoꝛtante. Et fluel
lum de bombace intinctum naribus ſi immit
titur cerebꝛuꝫ confoꝛtat: ꝛ polipum coꝛrodit.
¶ Johã. Meſue. Solutione educit flegma L
groſſum: ꝛ a iuncturis pꝛopꝛie. Et eſt medici-
na magna artetice ꝛ podagre ſumptus: ꝛ ca-
thaplaſmatus: ꝛ pꝛopꝛie cum farina oꝛdei.
¶ Et vitellis ouoꝛum aut mica panis pin- M
guis ꝛ vitellis oui. Et vſus eius impinguat
coꝛpus ꝛ augmentum efficit in ſpermate.
¶ Et eſt medicina bona vulneribus: abſtrin- N
git. n. ſoꝛdes coꝛum ꝛ conſumit carnes putri-
das in eis. Doſis eius eſt ab aureo vno vſqꝫ
ad duas. Conſeruatur auteꝫ per annos tres.

Capitulum. cccxiij.

¶ Hermerocalles

Ermerocalles. Plate. Hermerocal
b les: ideſt planta vt bulbus ematicus
q manducatur: fructus eius eſt ſicut
narciſcus: differens ab eo in flore tantum.
¶ Dyaſ. ca. hermerocalles. Hermerocalles
aut cathalepten velut bulbus ematicus. Fo-
lia habet ꝛ haſtam ſimilem lilio: in initio cuꝫ
inceperit aperire flores lilij oſtendit tres vel
quattuor: ſed poſtq̄ floruerit viridē facit colo
rem bonuꝫ ꝛ odoratuꝫ. Radix eius in magni
tudine ſimilis eſt bulbo: ſed paulo maior.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Hec ſi bibita fuerit: humorem ſor
didum matricis excludit.
B ¶ Mēſtruis ꝑerat. Folia eius cathaplaſma
tibus adhibita combuſtionibus medicantur.

Capitulum. ccxxiiij.

Erba paraliſis. Platea. Herba pa-
b raliſis: ſiue herba ſancti petri ſiue pa-
ralitica ſiue artetica: que omnia ideꝫ
ſunt: ꝛ eſt herba cuius folia florere incipiunt
tempore hyemis: que ſe extendunt in terra
quaſi citrina vt alis fagus: florem citrinum
profert. ca. eſt ꝛ ſic. complexionis.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Hec herba doloribus medetur
mēbrorum. Foliuꝫ eius ꝛ flores humida ꝛ nō
ſicca qn̄ ponuntur ſuper empetigineꝫ: ꝛ pan-
num expellit eos ꝛ reſoluūt oēm ſupfluitateꝫ.
¶ Et conuenit habētibus catarrū ꝛ mitigat B
dolorē capitis illis q ſunt frigide cōplexiōis.
¶ Et oleum eius eſt iuuatiuuꝫ in hyeme: ꝛ ſi C
habens calidā complexionem: odoret nimiuꝫ
de ipſo cū eſt viridis. ¶ Idē Aben meſuay. D
Confert humiditatibus ꝛ flegmati ſalſo ꝛ ſe
nibus frigide complexionibus: ꝛ confert do-
loribus iuncturarum. ¶ Remouet loquelaꝫ E
amiſſaꝫ propter apoplexiam vel paraliſim in
potu ſumptum eius ſuccus aureum. i. vel. ij.

Capitulum. ccxxv.

Erba graſſula. Actor. Herba graſ
b ſula eſt herba de qua inuenitur ma-
ior ꝛ minor. Et minor eſt vermicula
ris: de qua habetur in caꝑ. vermicularis infe
rius de V. Maior eſt herba hn̄s folia tene-
ra ꝛ pinguia: in quorum ſuperficie eſt borra.

Operationes.

¶ Valet cōtra ignis arſuras: ſuccus eius cu A
rat ramicem pueroruꝫ. ¶ Si accipiantur fo- B
lia graſſule ꝛ cime oliuarum ꝛ terantur ſub-
tiliter cum axungia porci recenti: ꝛ exprimat
per petiā: ꝛ buliat cū modico vino albo qbus
admiſceat maſtix ꝛ olibanū: ꝛ poſtea vngat.

Capitulum. ccxxvi.

Erba fetida:⁊ ē herba ſubtilibus fo
b lijs ſilis herbe q̄ vocať abrotanū plēa
ſemibuſ ſimilātib⁹ſemibus lūbricoꝝ:
ſapoꝛ ei⁹ vergit ad amaritudinē nociuā:gra
uis odoris:⁊ ſapoꝛ ei⁹ ē amarus cū aliq̄li ſalſe
dine ⁊ ſtipticitate pauca: ⁊ eſt calidioꝛ abſin-
thio:⁊ debili
oꝛ abrotano.

Operationes.

A ℭEſt mala ſtō : ⁊ claudit oꝛificia venarum
matricis:ſic ꝙ cathaplaſmata ſupꝛa ventrez
B calida.ℭConſtringit ſanguinem exeuntem
poſt partum:⁊ tempoꝛe menſtruandi.

Capitulu3.cclxvij.

Erundina ſiue harundina. Hactoꝛ.
b Harūdinā ponit Yſi.īter arboꝛes:⁊
hoc(vt vr)pp quaſdā ſpāles:quaru3
tanta craſſitudo ⁊ magnitudo eſſe dr̄: vt ex il
lis naues ⁊ edificia fabricenť. De ceteris aūt
dictū eſt apud Yſi.īter herbas incultas ⁊ in-
ter ſatiuas.ℭAlex.in epl̄a ad Ariſto. Poſt
victoriā nr̄a3 de Dario rege obtētā:acceptis
cētūq̄nquagīta ducibus indoꝝ : q̄ breuitates
itinerū nouerint: cū pgeremus ꝑter flumē ap
paruit:cuius ripā harundo pedū ſexagenum
veſciebat: pinoꝝ: abietūq3 vincens in craſſi-
tudine roboꝛa:eaq3 indi vtuntur ad edificia.
Aqua vero fluminis guſtu elleboꝛo amarioꝛ
erat:qua3 nec hō bibere nec pecus ēt ſine toꝛ-
mēto poterat. Deīde vidimus hoīes nauigā
lis p flumē vehi rotūdis ex harūdine: q̄ nobis
oſtēderūt vbi dulcē aquā poſſemus inuenire.

Operationes.

ℭPli.li.xvj.Harūdines ꝓmatū tenēt inter A
aquaticos frutices frigidis gaudētes. Belli
paciſq3 experimētis neceſſarie ſunt:atq3 ēt in
delicijs grate.His.n.oꝛientales populi bella
ꝯficiūt dū ſpicula calamis addūt.ℭNullus B
aūt ſagitis aptioꝛ ē calamus quā in rheno bo
nonieſi amne cui plīma ineſt medulla:pōduſ-
q3 volucre.Cōtra flat⁹quoq3 paruicaꝛ libꝛa:
q̄ppe nō eadē gr̄a belgicis.ℭHec eſt creticis C
cōmēdationibus:q̄ꝙ ꝓferāť indi. quoꝝ alia
q̄buſdā vr̄ natura:q̄ñ ⁊ haſtaꝝ vicē ꝓbet ad-
ditis cuſpidibus.Harunde deniq3 indica ar
boꝛeā h3 amplitudinē:qualis vr̄ in tēplis.Fo
lia vero breuia:nauigioꝛūq3 vice3 preſtant(ſi
credimus)īternodia ſingula.ℭPli.li.xvij. D
Illa q̄ naſciť in india ⁊ ſyria odoꝝ vnguēto-
rumq3 cauſa.Vrinā mouet cu3 gramine vel
apij ſemine decocta:menſtruaq3 citat motu.
ℭHydropiſi prodeſt ac tuſſi etiam ſufficit. E

Capitulu3.cclxviij.

Iſquiamus. Yſido. Juſquia-
mus eſt herba ſic a grecis appel
f lata : ſ3 a latinis herba calicula
ris dicitur: eo ꝙ caliculi eius in
figura cancaroꝛum naſcātur vt
⁊ mali

ꝛ mali punici:quorum oꝛa ſcrata ſunt:babẽ-
tes intrinſecus ſemia papaueris ſimilia. Hec
berba eſt inſana: vocatur eo ꝙ vſus eius peri
culoſus eſt: deniqꝫ ſi bibatur vel edatur inſa-
niam facit vel ſomni imaginem turbidam.
Dyaſ. ſm tranſlationem noſtram ca. de iuſ-
quiamo. Juſquiamus frutex eſt paruus ba-
ſtam babens groſſiorem ꝛ folia lata ꝛ oblon-
ga diuiſa nigra ꝛ aſpera : iuxta cuius baſtas
ſunt capita plena ſemie. Sed iuſquiami tria
ſunt genera: vnum purpureum florem bñs:
ꝛ ſemen nigruꝫ: folliculos duros ꝛ ſpinoſos.
Alteruꝫ vero flores mellinos babet ꝛ follicu-
los molles: ſemen obꝛufū ſicut eriſmon. Am
be vero iſte maniam pꝛeſtant ꝛ narcotice ſunt
ꝛ minus vſuales. Tertium vero genus eſt cu-
ius vſus frequentatur: folia babet pinguia ꝛ
mollia: ꝛ cbili : ſucci plena : flores albos ꝛ ſe-
men album pꝛoferens. Naſcitur in locis ma
ritimus ꝛ in ripis: ſemen vero vtile eſt album:
quod minus ſi inuentum fuerit ruſum ſecun
datur. Nigrum vero inutile eſt: ſemen eius ꝛ
folia exiccantur: baſta ipſius tūſa ꝛ expꝛeſſa.
Hic ſuccus in ſole ſiccandus eſt : qꝛ vtilis eſt
vſui poſt annū: ſemen eius ſiccū in calida miſ-
ſum tūditur ꝛ expꝛimitur: eſt vero ſuccus me
lioꝛ viridis ꝙ̃ ſiccus. Multi vero farine triti-
cee ſuccum eius admixtum factis trociſcis
reponunt. Galienus octauo ſimplicium far-
macorum capitulo de Juſquiamo ſm tranſ-
lationem arabicam. Juſquiamus cuius ſe-
men nigrum eſt: ꝛ ſignum ſuper boc ꝙ ſit ſe-
men nigrum eſt ꝙ flos eius vergit ad rubedi-
nem: facit maniam ꝛ ſuberb. Ille vero cuius
ſemen ſubruſuꝫ eſt: cognoſcitur in boc ꝙ flos
eius eſt citrinus: ꝛ eſt pꝛopiquus pꝛimo in vir
tute: ꝛ pꝛopter boc opoꝛtet ꝙ caueaẗ ab bis
ambabus ſpeciebus : ꝛ non vtatur quis eis:
qꝛ non eſt iuuamentum in eis: ſed occidunt.
Juſquiamus vero bab.ns ſemen albuꝫ ꝛ flo-
rem album: eſt conueniēs vſui medicine: ꝛ eſt
in tertio gradu fri. ꝛ ſic. in ſecundo.

Operationes.

¶ Dyaſ. Utilis eſt ſuccus ſemini viri in vo- **A**
lutario. Confectionibus colliriozum mixtus
reuma viſcidum ꝛ calidum compeſcit.
¶ Doloꝛem aurium mitigat. Stericas cau- **B**
ſas incedendo compeſcit mixtus polente : vel
vt cathaplaſma adbibitus tumores podagri
cos ſpargit.
¶ Semen eius omnia ſimiliter facere nouit: **C**
maxime tuſſientibus ſubuenit ꝛ catharrum
ſoluit: reuma oculoꝛum ꝛ doloꝛem compeſcit
obulo vno cum ſemine miconis ꝛ mulſa mi-
xtus ꝛ bibitus fluxui matricis ꝛ ſanguinem
reijcientibus opitulatur.
¶ Semen eius ſolum podagricis auxilium **D**
vino mixtum ꝛ cathaplaſmatibus adbibitū:
tumoꝛem teſtium ꝛ mām̄arum ſoluit.
¶ Multis alijs cathaplaſmatibus neceſſario **E**
miſcetur: folia eius maxime cum polenta mi-
xta ꝛ in cathaplaſmatibus adbibita doloꝛeꝫ
tollunt: cuꝫ vino bibita ter aut quater febꝛes
empialas pꝛobibet. ¶ Cocta ſicut olus ꝛ co- **F**
meſta ſtatim maniaꝫ faciunt. Radix eius co
cta in aceto doloꝛē dentiū oꝛi retēta mitigat.
¶ Addito. Emplaſtrū de iuſqamo valēs ad **G**
doloꝛē iūcturarū podagre: ꝛ ē medicamē ex-
pertū vtile. ℞. ſemis iuſqami kiſt. i. agarici ꝛ
fenugreci añ kiſt. i. baurach. ʒ. i. cere li. i. reſin
decocte lib. i. olei ātiq li. i. medulle oſſiū ceruí
ʒ. iiij. radicis lilij vnc. iiij. Terant medicie ſic-
ce: ꝛ cribellēt: ꝛ liq̄ſiāt: ꝛ dimittant donec in-
frigident ꝛ pꝛoijciant ſup medicinas ſiccas ꝛ
cō miſceantur ꝛ reponatur ꝛ adminiſtretur.

Capitulum. ccxxix.

Juniper⁹. Yſi. Junipus grece dicta
i ē: ſine qꝛ ab amplo in anguſtū finit:
ſiue eo ꝙ ꝯceptū ignē diu teneat: ita ſi pꝛune
ex ei⁹ cinere coopte fuerit vſqꝫ ad ānū ꝑueniāt
Piro. n. grc. i. ignis latic. Junip⁹ āt alia ꝑua

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Facit ad capitis ꝛ epatis dolorem. Et ad ſerpentis morſum ꝛ aranearum ꝛ rabidi canis. Calculus expellit.

B ¶ Ydropicos ſanat: vulnera recentia ſuperpoſita curat: facit ꝛ ad eos qui induratas venas habent.

C ¶ Et cibum reijciunt propter parotidas ſtrumas collo ligatur.

D ¶ Yctericos ſanat. ʒ. i. ex ſucco foliorū ꝛ nardi. ʒ. iiij. ꝛ paululum myrrhe ex aqua ſciatis iij. potui data: radicem huius qui ſecum habuerit a ſerpente tutus erit.

Capitulum. ccxxxiij.

Incenſaria. Dyaſcorides. Incenſaria herba eſt facta ſicut arnogloſſa: ſed aſpera ꝛ ſuper terram ſpanſa: cuius odor eſt ſicut odor thuris: habens in coſtis aliqualem piloſitatem: ꝛ albedinem ſicut enula. Et folia habent formam aliqualiter cordis naſcentia.

i

Operationes.

A ¶ Dyaſc. deſiccat humiditatem pectoris: ꝛ confortat neruos.

B ¶ Et valet ad corizam.

Capitulum. ccxxxiiij.

Indicus Sera. lib. ag. cap. Nileeh. auct. Dyaſ. Eſt de ipſo domeſticus ꝛ ſilueſtris. Et domeſticus ē ille quo tinctores vtuntur. Cuius foliū eſt ſimile folio plātaginis: niſi qꝛ eſt magis viſcoſuꝫ ꝛ fortioris nigredinis: ꝛ hꝫ ſtipitē longitudinis brachij vnius. Sed agreſtis aſſimilatur domeſtico: niſi qꝛ foliuꝫ eius eſt magis ſimile folio lactuce: ꝛ hꝫ ramulos lōgos plures graciles cū multis ramuſculis: quoruꝫ color tendit ad rubedinem: ꝛ in ſummitatibus ramoꝝ ſunt vaginole multe ſimiles linguis. Et eſt in eis ſemen: ꝛ hꝫ florem paruū ſubtilem. Et idē auc. Gal. Domeſticus eſt ille quo vtuntur tinctores: ſapor eius eſt amarus: ſtipticus: ꝛ virtus eius eſt q̄ deſiccat fortiter ſine cacumine. Et ideꝫ auc. Aloeſme. Eſt arbuſtū puluerulētū, eleuaturqꝫ cū ſtipite ſuo lōgitudīe vnius brachij: ꝛ hꝫ germina ramorū. In ſūmitate ſua eſt flos ſicut flos coriādri: ꝛ ſiccat ꝛ terit: ꝛ ponitur cuꝫ alcāna. Dicunt qdā ꝙ achlē. i. indicus eſt arbor nilet chatis: ꝛ neſme ſunt idem. Et idem auct. Iſaac henaram alcat ꝛ neſme ſunt idem. Et eſt halhac: ꝛ eſt planta habens folium longum plus q̄ folium ſalicis. Et aſſimilatur folio faſeoli coloris quaſi aurei: ſed maius eſt: ꝛ eſt calidum ꝛ ſiccum ꝛ ſtipticum.

i

Operationes.

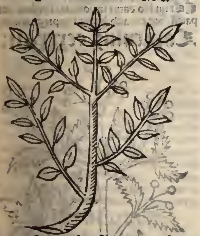
¶ Sera. auc. Gal. Virtus īdici īcarnat ꝛ reſoluit ꝛ A

ſoluit ⁊ ꝯglutinat vlcera q̃ ſunt in corporibꝰ duris: Et ſi fuerint i capitibus muſculoꝝ: ⁊ abſcidit fluxũ ſanguis ⁊ diſſoluit ⁊ minuit apata mollia: ⁊ ꝓfert vlceribus putridis ⁊ corroſiuis

B ℂ Idẽ auc. Dyaſ. Emplm cũ folijs eiꝰ ꝓfert apatibus ⁊ vlceribꝰ: Nã in ꝑncipio ipſoꝝ cõglutinat ea ſua caliditate ⁊ abſcidit fluxũ ſan

C guis ℂ Et curat formicã ⁊ herſipilã Et agreſtis fortioris ẽ ṽtutis: ⁊ ꝓfert ſpleneticis qñ bibit: ⁊ fit emplm cũ eo: ⁊ iuuat plus q̃ primus.

Capitulum. cccxxv.

i Sopus. Pla. Iſopus ẽ ca. ⁊ ſic. i. iij. gra. Uirtutẽ hꝫ ſm folia ⁊ flores: nõ ſm radicẽ. In eſtate cũ flores ꝑducit colligit: i vmbroſo ⁊ nõ fumoſo loco ſuſpẽdit ⁊ deſiccat: i medicis abiectis ſtipitibus flores ⁊ folia ponunt: p ãnũ ſeruant: virtutẽ hꝫ diureticam diſſoluendi: attrahendi: conſumẽdi.

Operationes.

A ℂ Yſi. Iſopus eſt herba purgãdis pulmonibus apta, Unñ in veteri teſtamẽto aſpgebant cũ faſciculis iſopi q agni ſanguie volebãt mũdari. Naſcit in petris herẽs ſaxo radicibus.

B ℂ Papias. Iſopus ẽ herba humilis: calefacit ⁊ flegma deducit: eius radicibus nihil for

C tius ⁊ penetrabilius inter ſaxa. ℂ Pla. Contra tuſſim frigidã valet vinũ decoctionis eiꝰ ⁊ ficuũ ſiccarũ: ad idẽ valet electuariuꝫ qđ fit

D ex ea. i. ex iſopo. ℂ Additio. Gal. vij. miamir auc. origenis. Electuariũ de iſopo valens ad tuſſim ⁊ difficultatẽ anhelitus. Rx. iſopi: pulegij: añ. ʒ. ij. Yreos: ſeminis napi cardamomi añ ʒ. i. aniſi piperis: añ. ʒ. i. tere ⁊ cribella: ⁊ aſſume cũ melle nõ cocto: doſis eſt coclear vnũ.

ℂ Aui. Iſopus alia eſt mõtana: alia ortina. E ca. ⁊ ſic. in. iij. ⁊ eſt ſubtilis ſicut origanũ. Potus eius colorẽ bonũ facit: ⁊ eius gũmera veſtigia in facie abſtergit. Cũ vino bibita reſoluit apata dura. ℂ Confert pectori ⁊ pulmoni patiẽtibus diſſuriã ⁊ tuſſi antiq̃. Soluẽdo ãt educit flegma ⁊ aſcarides ⁊ vermes. ℂ Ualꝫ G etiaꝫ ſpleni ⁊ ydropiſi: decoctio eius cũ aceto ⁊ oximelle ſedat doloreꝫ dentis. Et vapor de coctionis cum ficis confert ſonitui auris. Et ipſa etiaꝫ cocta fit emplaſtrũ: tarſati ⁊ ſanguini mortuo ſub palpebra. ℂ Conſtan. Iſopus H cali. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. Succus eius cum ficubus coctus: ⁊ melle ⁊ ruta bibitus apoſtemata pulmonis anhelitus ⁊ duriciẽ: tuſſim ⁊ catharrum ad gulam de capite deſcendentẽ curat: lumbricos occidit. Apozima cum melle groſſos humores diſſoluit. ℂ Idẽ. Si cuꝫ fi- I cubus ſiccis vtatur: ⁊ vẽtrẽ humectat ⁊ cutẽ clarificat. Cum aceto cocta ſi os tm̃ abluatur ex ea: dolorem dentium amputat auribus inde fumigatis dolorem ⁊ ſonitum placat.

ℂ Raſis. Iſopus vt origanũ valet. Pectus K ⁊ pulmonẽ purgat. Aſmati quoqꝫ ⁊ tuſſi antique cõfert. Flegma ⁊ vermes e corpore educit. ℂ Plinius. lib. xxvj. Iſopi quinqꝫ rami L cum duobus rute ac ficis tribus decocte toracem purgat. ℂ Iterum. Iſopi faſciculus M cuꝫ quadrante mellis ad tuſſim decoquitur. ℂ Addi. Raſis. x. cõti. Emplaſtruꝫ valẽs ad N dolorẽ lateris ⁊ tuſſiꝫ. Rx. iſopi recẽtis: adipis anatini: adipis gallinaruꝫ: adipis ouium: ana partem congruam: ⁊ apponatur lateri.

Capitulum.cccxxxvj.

Sopum humidū. Dyaſ.c. de yſopo humido ſm trāſlationē noſtrā. Yſopi cerotū eſt quaſi ſordes: ⁊ ſuccus lanaꝝ ſuccidaꝝ q̄ hoc modo colligit̄. Lane ſuccide ⁊ ſordiſſime mox detunſe mittunt̄ in vas aquā calidē hn̄s: ⁊ ſic accenditur ignis vt aliquid ferueat: deinde refrigerat̄: ⁊ qd̄ ſupnatauerit in moduʒ pinguedinis abradit̄ manu: ⁊ vas ſtāneum abſtergit̄: ⁊ ſic ipſum vas replet̄ pluuiali aqua ⁊ cooptū tenui lintheo ad ſolez biduo ponitur: ⁊ ſic tertio die aqua delimpidatur ⁊ reponit̄. Adulterat̄ cū pinguedine ⁊ cera: ſʒ intelligit̄ ꝙ ſincerū odorez lane ſuccide ſeruat. Sera. lib. ag. ca. Cenfaraffab. Et eſt pinguedo q̄ eſt in lana: que fit in hunc modum. Accipe lanā ſuccidam vel mollem: ⁊ laua eam cuʒ aqua calidā: ⁊ in ſole calido: ⁊ exprime totum qd̄ in ea eſt ex ſorde: ⁊ pone ſordiciem illā in vaſe hn̄te orificiū latū: ⁊ proijce ſuper eā aquā infundēs ab alto cū impetu vt ſpumaʒ faciat. Deinde agita agitatione forti vt multaʒ faciat ſpumā ſuper aquā abſterge aquā marinā cū ipetu donec ſpuma ſedet̄ olno: ⁊ tūc tolle pinguedinem ſupernatātez: ⁊ pone in vaſe terreo: deinde proijce in vaſe iterum aquā aliā ⁊ agita ſicut feciſti primo: ⁊ proijce ſup ſpumā eius aquā marinā: ⁊ dimitte ſedari ſpumā ⁊ collige eam. Et facias hoc quotiens ſpumaʒ videris: deinde accipe pinguedinem quaʒ aggregaſti ⁊ malaxa eam cū manibus. Et ſi aliquā in eis inuenies ſordez: extrahe ipſam aquaʒ agitādo. Et facias hoc totiēs donec videas ipſam albā ⁊ puram pinguedinem ſine admixtione alicuius rei: ⁊ cuʒ hoc feceris pone in vaſe terreo ⁊ ſerua.

Operationes.

A ¶ Sera. Melior ex yſopo humido eſt illud quod eſt molle qn̄ tāgitur ſine aſperitate habens odorem lana ſuccidi. Et quādo diſſoluitur non apparet ibi aliqua groſſicies ſicut in adulterata. Et virtus huius eſt calefactiua: mollificatiua vlcerū induratoꝝ: ⁊ proprie vlcerum matricis qn̄ miſcet̄ cū melle ⁊ butyro.

B ¶ Et quando fit ſuppoſitorium cum eo prouocat menſtrua ⁊ expellit fetum ⁊ ſecundinā. Et quando miſcetur cuʒ ſepe anatis confert vlceribus ani ⁊ vlceribus virge ⁊ teſticuloꝝ ⁊ exiſtentibus circa loca illa.

C ¶ Et confert pruritui lachrymaliuʒ oculi ⁊ groſſiciei palpebrarū. Et ponitur in vaſe nouo ſupra lenem ignē: ⁊ dimittitur donec veniatur pinguedo eius: ⁊ fiat cinis: ⁊ eſt conueniens cinis in collirijs ⁊ medicinis oculorum.

¶ Et confert morbibus venenoſis ⁊ fluxui ventris antiquo ⁊ vlceribus inteſtinorum. D

¶ Et abſcindit fluxum menſtruorum: ⁊ diſſoluit ſanguinem congelatum in ſtomacho: ⁊ quando ſumitur in potu mundificat vlcera pectoris ⁊ pulmonis. E

¶ Et quando miſcetur cum butyro ⁊ fit naſcale cum eo poſt mundificationez matricis: ⁊ prohibet impregnationem. F

¶ Et quādo datur in potu mulieribus poſt partū facit eas adhibere ad impregnationez. G

Capituluz.cccxxxvij.

Karabe. Platearius. Karabe eſt gummi arboris vt gemma vnde annuli fiūt. Unde electruʒ ſuccinum karabe ſub eodem ponuntur: quia electrum eſt karabe. Unde habemus in alexandro capitulo de diſſinteria trociſcis dyalectrum. Item Seruius ſuper bucolicon Uirgilij in egloga paſtoris dicit: ꝙ electrum eſt poſt ſuccinum. Itē Caſſius felix tractatu de trociſcis dicit. Trociſcos de ſuccino ⁊ eſt electrum: ⁊ deſcribit trociſcos de karabe. Eſt autem gummi

arboris dicte dyaſagiros: ⁊ eſt ſpecies populi arboris: vt patet in illo capitulo agiros: verũ aliud facit capitulum de populo diuerſe ſpeciei ab illo. Aui. lib. ij. de eo duo facit capitula. Unum de bauro: cui conſonat capitulum de populo arbore. Aliud de bauro romano: cui conſonat capitulum de agiros: quod etiã exponit Dyaſcori. ꝙ eſt populus arbor. Aui. dicit ꝙ eſt achiroſa: volens dicere agiros: ſed in arabico eſt achiros cuius gummi vt dicit Auicē. eſt karabe. Et Dyaſco. dicit ꝙ ex hac arbore ſuccinum naſcitur ſm̃ quoſdam: ⁊ in rhodanum diſtillat: ⁊ ipſum eſt electrum: vt oſtenſum eſt ſupra. Due ergo videntᷣ eſſe ſpecies huius arboris. Una calide cõplexionis. Alia frigide: ſicut per vtrunqʒ textuʒ colligitur. ¶ Aui. lib. de viribus cordis karabe: ca. eſt in. j. ſic. in. ij. aliqui volunt ꝙ ſit frigida.

C Paulus de karabe. Karabe eſt gũmi arboris baur romani: ⁊ calefacit caliditate temperata cum pauca frigiditate. Bulcaſun eben aben azarin: libro qui dicitur ſeruitor karabe ſic aſſatur ⁊ comburitur. Oportet ꝙ frãgas karabe in fracturis paruis ⁊ aſſa vna vice vel duabus ⁊ ſerua. Sed cõbuſtio eius eſt in hũc modum. Accipe ollam vitrilem: ⁊ pone karabe intus ⁊ claude os eius cum luto: ⁊ pone in igne vna nocte: deinde extrahe ⁊ vtere ⁊ tere.

Operationes.

A ¶ Auicen. Habet proprietatem confortandi cor ⁊ letificandi ⁊ repellendi cardiacam: et fortificandi ſpiritus.

B ¶ Serap. Karabe ſumitur in potu ⁊ prohibet curſum humiditatum ad ſtomachum: ⁊ abſtringit ventrem ⁊ ſtomachuʒ: ⁊ confortat eum: ⁊ abſcindit fluxuʒ ſanguinis. Et quando cortex huius arboris inciditur minutim: ⁊ ſeminatur in letamine: oriũtur ibi in toto anno fungi ad comedendum.

C ¶ Paulus. Karabe eſt gũmi arboris baur romani quod quando bibitur retinet fluxum ventris ⁊ ſtomachi: ⁊ ſanguinem vndecunqʒ fluit. Et putant quidaʒ ꝙ ſit ſandaraca: ⁊ dicunt ꝙ karabe ſodoma huius eſt gũmi: ⁊ eſt gummi funeris eo ꝙ latini ponebant ipſum ſuper corpora defunctorum.

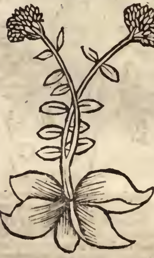
D ¶ Et idem auctoritate Albuherig. Caliditas eius eſt temperata cuʒ pauca frigiditate: ⁊ habet proprietatem retinendi ſanguinem: ⁊ proprie in tenaſmone. Et confert cardiace: ⁊ ſtringit ventrem.

E ¶ Et idem auctoritate hegde. Karabe calida eſt ⁊ retinet ſanguinē vndecũqʒ fluentem.

¶ Et idem auctorita. Alcazi. Suſpenditur ſuper apoſtema et confert: et eſt frigida. Et confert cardiace ⁊ ſputo ſanguinis: ⁊ fluxui eius a naribus. F

¶ Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus precioſis in capitulo Gagates. G

Capituluʒ. cccxxviij.

Kalendula. Plinius capi. kalendula: eſt herba cuius ſtipes plurimos hʒ ramos. Folia eius ſunt ſimilia folijs coniʒi maioris ſʒ anguſtiora ⁊ pinguiora cum aliquali viſcoſitate ⁊ odore graui: vel vt coniza. Flos eius auroſus ſimilis eſt aurigali vel butalmos: ſemina eius ꝙ plurima ordinatim: poſita in capitello quodam habentia formam corniculorum: ⁊ ipſa ſemina ſunt piloſa aliqualiter. Eſt calide ⁊ ſicce complexionis.

Operationes.

¶ Uirtutē hʒ ſtrigēdi: ꝯfortãdi: ⁊ deſiccãdi. A

¶ Contra dolorem dentiuʒ puluis eius ſi inuoluatur in bombice ⁊ dentibus applicetur: ſtatiʒ dolor ceſſat: ſimiliter naribus intromiſſa vermem qui eſt in dente occidit. B

¶ Contra roſulas pedum valet fomentum ex ea factum. C

Capitulum. cccxxxix.

k Kbube. Pli.ca.de Kubube. Ex eis ſunt domeſtice ꝛ ſilueſtres. Sunt.n. fructus cuiuſdā arboris in partibus Indie naſcentes. Et ſunt triū generū. Sunt enim ſilueſtres q̄ ſunt minores:ꝛ ſunt ſaporis acuti ſicut pip:ꝛ ſunt graues intus plene breuis ſtipitis. Sunt ēt alijs ſuperioribus ſilueſtres maiores pōderoſe ſimiliter ꝛ plene amari ſaporis:ſuperioribus meliores. Sunt alie que ſunt domeſtice oībus p̄dictis laudabiliores. Interius manes leuis pōderis lōgi ſtipitis:modice amaritudīs. In ſūmitate hñtes p'aniculā aliquā:ꝛ vbi cōiungitur ſtipiti cōcauitas eſt quedā cū maſticatur fumoſitas quedam euaporabilis ad cerebrū aſcēdit. Cū ſimpliciter ponitur iſta ītelligitur. Uirtus eſt in folijs: ꝛ ſemine eius calide ꝛ ſicce temperate.

Sera.lib.ag.ca.kubebe. Kebube eſt planta habens folia mirte domeſtice : niſi q2 ſunt latiora eis:ꝛ ſūmitates eorū ſunt acute:ſicut ſūmitates lancee. Et h3 fructum rotundum aliquantulu3 depreſſum ꝛ latum. Inter folia eius repertu3:quod qn̄ maturatur vergit ad rubedinem inter ipſum ꝛ granu3 triangulū: ꝛ h3 ramulos ſiſes ramis plante dicte laros: egredientes ab vna radice ſicut agreſtis:difficile frangibilis:lōgus circiter brachiū vnū: plenus folijs:ꝛ fructus eius pōticus declinās ad amaritudine3:ꝛ color eius declinat ad rubedinem. Et ide3 poſtq̄ congregaui inter ſermonem Dyaſ.ꝛ Galieni ſuper omnem herbam inueni q̄ Gal. non memorauit mirtum agreſtē. Et Dyaſ.non memorauit kubebas. Et vidi q̄ deſcriptio Gal.ſuper kubebas eſt deſcriptio Dyaſco.ſuper mirtum agreſtem.

Operationes.

Sera. Semen eius bibitū vrinam prouocat:mēſtruis imperat:calculos veſice frāgit. A

Ytericis ꝛ cephilargicis medicatur. Radix eius cum viridis eſt a multis pro ſparago comeditur:que amara eſt ꝛ diuretica. B

Et idem auctoritate Galieni. Eſt medicina ſimilis ſu.in ſapore ꝛ virtute:niſi q2 eſt ſubtilior:multum ideo ſit aperitiua operationu3 que ſunt in corpore toto. C

Et prouocat vrinam:ꝛ mundificat renes a lapide qui generatur in eis. Et eſt bona gutturi:ꝛ ſtringit ventrem. D

Paulus capitu. de kubeba. Kubeba valet contra frigidum reuma :.ꝛ confortat cerebrum ꝛ curat apoplexiam. E

Capitulum.ccxl.

l Actuca. Yſið. Lactuca dicitur eo q̄ habundantiam lactis exuberet:ſeu q̄ lacte nutrientes feminas implet. Hec ꝛ in viris veneris vſu3

nēris vſum coercet. ¶ Platearius. Lactuca
cibariorum vſui competit ſemen eius medi-
cine: quod frigidius eſt ipſa herba. Judican-
tur autem ab auctoribus omniuꝫ herbarum
temperatiſſima. ¶ Palladius lib. ij. menſe
Januario lactuca ſerēda eſt: vel Decembri:
vt planta eius Februario transferatur. Iteꝫ
Februario ſeritur vt poſſit aprili mēſe tranſ-
ferre. Sed certum eſt eaꝫ toto anno bene ſeri
ſi locus ſit letus: ſtercoratus: irriguus: anteꝙ
pangatur radices eius reſecemus equaliter:
⁊ liquido fimo linamus. Uel que iam pacte
ſunt nudate letamen accipiant. Amant ſoluꝫ
ſubactum: pingue: humidum ſtercoratum.
¶ Aui. in ca. Lactuca. Et ſunt eius tres ſpe-
cies. Una eſt que vocatur agreſtis: quaꝫ gre-
ci ſaralliam vocant. Cuius tyrſus in moduꝫ
ſecundi eſt. Et eſt ſpecies ſcariole ſicut appa-
ret ibideꝫ. Alia ſpecies dicitur lactuca aſini:
quam ſi vis ſcire lege ca. xxxij. Ancuſa ſupra
de A. Et alia ſpecies que dicit̄ Lactuca do-
meſtica que omnibus eſt nota: de qua hic lo-
quimur. Gal. vj. ſim. far. capi. de lactuca ſm
tranſlationem grecā. Lactuce domeſtice vir
tus eſt que infrigidat ⁊ humectat ſicut aqua
non extranee: ſed ſicut aqua ſtagnoꝝ vel lacu
narum vel fontanarum. Et ipſa eſt que gene
rat ſanguinem bonum. Lactuca agreſtis eſt
ſimilis domeſtice: niſi qꝛ ſtipitem habet maio
rem: ⁊ folia eius ſunt albiora folijs eius ⁊ ſub
tiliora ⁊ aſperiora. Et ſapor eius eſt amarus:
⁊ eſt in virtute ſua ſimilis papaueri nigro.

Operationes.

A ¶ Sera. li. ag. ca. Hakas. i. lactuca. Uirtus
lactuce domeſtice eſt ꝙ conuenit apoſtemati-
bus calidis ⁊ heriſipile. Et ſemē eius qñ bibi
tur abſcindit diſtillationē humiditatis ſpma
tis. Et conuenit pollutioni que fit in ſomnis.
B ¶ Et idem auc. Gal. in li. de cibis. Lactuca
generat ſanguinem bonuꝫ in fine bonitatis.
Et ego quidem comedebam lactucas quan-
do eram iuuenis: qꝛ in ſtomacho generaba-
tur colera: ⁊ ſic infrigidabam ipſum: ⁊ tunc
etiam poſtꝙ ſenui comedo eas elixas. Ideo
quia non reperio aliquam herbam cum qua
poſſum curare vigilias ſicut cum ipſa. Hu-
mor vero qui generatur ex ea eſt frigidus ⁊
humidus. Et neqꝫ ex ea accidit nocumentuꝫ
ſicut ex alijs oleribus: ⁊ non ſtringit ventrem
nec laxat: quia non habet ſtipticitateꝫ nec ſal
ſeduinē neqꝫ acuitatem.
C ¶ Idem quoqꝫ auc. Dyaſ. Latuca domeſti

ca eſt bona ſtomacho: ⁊ infrigidat ventrem: ⁊
facit dormire: ⁊ prouocat lac. Et quādo ipſa
d: coquitur eſt magis iuuatiua: ⁊ quando co-
meditur ſic euellitur ſine ablutione: conuenit
illis qui conqueruntur de ſtomacho ſuo.
¶ Et aſſiduus vſus comeſtionis earum obte D
nebrat viſum. Et quando fit emplaſtrū cum
eā conuenit apoſtematibus calidis: ⁊ heriſipi
le: dūmodo non ſit vehemētis inflāmationis.
¶ Sed ſemen eius bibitur ⁊ valet contra flu E
xum ventris: ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutio
nem ſeminis in ſomnis. Sed quando lactuca
emiſerit ſtipitem ſuum tunc efficitur virtus
ſucci ⁊ lactis ipſius ſimilis v̄tuti lactuce agre
ſtis ⁊ papaueris nigri.
¶ Et idem auc. Ruffi. Lactuca quidem cu- F
rat egritudines que fiūt ab ebrietate quando
ſumitur: ſed ipſa nocet inteſtinis: ⁊ lenit ven-
trem: ⁊ abſcindit libidinem: ⁊ facit dormire.
¶ Item qñ coquitur cum oleo ziſamino: ⁊ co G
meditur expellit yctericiaꝫ: ⁊ eſt medicina bo-
na opilationibus narium ⁊ corize qñ comedi-
tur in ieiunio cocta cū oleo: ſinapiū ⁊ lac lactu
ce domeſtice cū emittit ſtipitem abſtergit vul
nera que fiunt in tunica cornea. Lac vero la-
ctuce agreſte poſitū in fronte inducit ſomnū.
¶ Et quando fit collirium cuꝫ eo lacte iuuen H
cule conuenit vlceri cornee: ⁊ placat dolorem
capitis ⁊ prouocat menſtrua: ⁊ curat morſuꝫ
rutele ⁊ ſcorpionis.
¶ Gal. Calidis flegmonibus ꝯgruit: nec nō I
paruis heriſipilationibus: non tamen potens
eſt maioribus ſufficere. Eſt autem ex cibis ſe-
dantibus ſitim. Semen vero bibitum contra
gomorream. i. effuſionem ſpermatis cohibet.
Unde ⁊ ſomniantibus datur ſicut etiaꝫ ſemē
agreſtis lactuci liquorem citius colligit caligi
nem: necnon inſuper vſtionibus apta eſt ſub-
iuncta cum lacte feminco.
¶ Et idem. ij. libro de cibis: cap. de Lactuca K
ſm tranſlationem grecam. Noſſe autē opor
tet ex omnibus oleribus pauciſſimum ⁊ cha-
cochimum ſanguinem generantibus ex la-
ctuca non multum quidem neqꝫ cacocemuꝫ:
non tamen euchimum perfecte ſanguineꝫ ge
nerari: comedunt autem ipſam vt ad multuꝫ
quidem crudam: qñ autem extiterit circa pro
ductionem ſeminis eſtatis tempore preelixa-
tam in aqua dulci offerunt cum oleo ⁊ garo ⁊
aceto: aut cum aliquō ſalſamentoruꝫ. Et ma
xime quecūqꝫ eorū que cū caſeo preparantur.
¶ Utuntur aūt ipſa ⁊ anteꝙ in ſtipitē impe- L
tuauerit per aquā elixātes: ſicut ⁊ ego nūc in

cepi: ex quo dentes habeo prauos: ſciens enĩꝫ aliquis amicorum in conſuetudine quidem mihi ex multo tempore olus hoc laborioſam autem nunc habens maſticationem induxit decoctionem.

M ¶ Utebar autem lactucis in iuuentute quidem calefaciente mihi continue ſuperiori ventre infrigidationis gratia.

N ¶ Auicenna li.ij.ca. de lactuca. Ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris. Et illa que eſt ſilueſtris eſt ſimilis in virtute papaueris nigri.

O ¶ Et idem auctoritate Galieni. Non eſt in frigiditate eius que domeſtica vel ortulana eſt applicatio ad vltimum.

P ¶ Additio. Lac lactucarũ ſilueſtrium valet contra morſum ſcorpionis.

Capitulum.ccxli.

l Acca. Platearius. Lacca eſt gũmi arboris: quod defertur a partibus vltra marinis: quo tinguntur panni colore rubeo. Habet virtutem extenuatoriam. Et eſt calide ⁊ ſic. complexionis in tertio gra. ¶ Serap. libro aggre. capi. Acc. auctoritate Dyaſcoridis. Acc eſt gũma arboris que naſcitur in terris arabum: ⁊ eſt in ea ſimile myrre ⁊ ſtoraci. Et habet virtutem extenuandi. Et idem auct. Gal. Lacca eſt gũmi arboris que naſcitur ĩ Arabia: que eſt ſimilis myrre: habens odoreꝫ bonum: ⁊ adminiſtratur in ſumigijs: ⁊ tinguntur ex ea pãni rubei coloris: ⁊ dicitur tinctura illa Karmes: ⁊ defertur ſimiliter de armenia: ⁊ eſt calide ⁊ ſicce complexionis in tertio gradu. Et idem auct. Galieni in tranſlatione albatarith. Lacca eſt gumma arboris que naſcitur ĩ Arabia: que eſt ſimilis myrre habens odorem bonum. Et ideꝫ auctoritate Raſis. Lacca cadit ex celo ſuper ramos arboris gubera: id eſt meſpili in partibus Sireff: in inſulis maris: ⁊ eſt calide ⁊ ſic. complexionis. ¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de lacca. Lacca dixerunt quidam de quibus eſt dictum Paulus: eſt gumma herbe ſimilis myrre boni odoris: ⁊ oportet ꝙ adminiſtretur cum cautela. Alij vero errauerunt ⁊ dixerunt ꝙ eſt Karabe. Uerum lacca in pleriſqꝫ eſt virtutis karabe: ⁊ eſt extenuatiua virtute vehementi.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Lacca cõfert aſmati: ſi puluis eius cum ouo ſumatur ieiuno ſtomacho: ⁊ confert ſpleneticis in ſyrupo ſi ponatur: ⁊ prouocat menſtrua: ⁊ confortat viſum ſecundum omnem modum adminiſtrationis eius: et confortat ſtomachum: et aperit oppilationem ſtomachi et epatis: ⁊ curat ictericiam ex oppilatione. A

¶ Serapion. Lacca habet virtutem extenuandi pingues: ⁊ bibũt de ea ſplenetici ⁊ aſmatici ⁊ confert. Et quando bibitur cum mellicrato prouocat mẽſtrua: ⁊ abſtergit maculas que fiunt in oculis abſterſione veloci. B

¶ Et curat debilitatem viſus quando miſcetur cum vino: ⁊ fit inde collirium: et eſt bona dolori dentium: et aperit oppilationes: ⁊ fortificat viſcera: et tinguntur inde panni coloris rubei. C

¶ Et aperit oppilationem ſtomachi: ⁊ confortat eum: ⁊ confert ictericie. Et modus ablutionis eius eſt: ꝙ accipitur gummi eius vt teritur ⁊ proijcitur ſuper ea aqua calida: in qua bulierint ariſtologia ⁊ ſquinantum ⁊ mouetur cum piſtello ⁊ dimittitur reſidere: ⁊ eijciatur aqua: deinde deſiccatur in vmbra: ⁊ reponitur in vaſe vitreo: ⁊ ſi non clarificatur prima vice: facias ſecundo. D

¶ Auicenna. Lacca confert tremori cordis: ⁊ confert epati: ⁊ confortat ſtomachum: ⁊ confert ictericie et ydropiſi: et doloribus epatis. E

Capitulum.ccxlij.

¶ Latrix.

l Arix. Yſido. Larix a caſtello larcino dicta eſt: ex qua tabule tegulis affixe flāmam repellunt: nec ex ſe carbones exuſte efficiunt. Pli. lib. xvj. Larix eſt arbor ex ſilueſtri genere cui folia nō decidunt: ſicut nec abieti: nulloqꝫ flore exhilaratur: ꝓtinus enim e flore fructus gignitur. Montes amat ſicut ⁊ cedrus: ⁊ eſt quintum genus earū que picem ferunt: cui ſitus idem ⁊ facies: vt abieti. Huius materia longe preſtantior incorrupta: vis humore contumax rubeus: preterea ⁊ odore acrior. Huic quoqꝫ pluſculuz erumpit liquoris: mellio colore atqꝫ lentiore nunꝙ dureſcentis. Sextuz vero genus eſt teda: lariciſqꝫ morbus eſt vt teda fiat. Omnia vero huius genera que picem ferunt accenſa fuligine in modica repente carbonem cūm eruptionis crepitu expuunt: eiaculāturqꝫ longe: excepta larice: que nec ardet: nec facit carbones: nec alio modo ignis vt conſumitur ꝙ lapides. Omnia quoqꝫ illa perpetuo virent. Larice ſunt omniuz arborꝫ altiſſime atqꝫ rectiſſime.

Operationes.

A ¶ Pli. in lib. vt. s. Gignit ⁊ larix cauchrin ſicut ⁊ abies videlicet pillulā in medicina viz vrendi hītem que cōtinet nucleū pineis ſilez.
B ¶ Idem in li. xvij. Seruntur aūt ſemine nec vnꝙ degenerant larix ac cypreſſus ac palme.
C ¶ Palla. lib. xij. Larix ad materiam eſt vtiliſſima ex qua tabulas ſuffigas tegulis in frō te ⁊ extremitate rectorum: contuliſti preſidiū contra incendia. Nec enim flāmas recipiunt aut carbones creare poſſunt.

Capitulum. ccxliij.

l Appacium maius. Dyaſ. ca. de lappacio: ponit quattuor eius genera dicens. Lappacij quattuor ſunt genera vel ſpecies. Unum quod māducatur: ⁊ eſt illud quod vocatur inſipidum. Alterū quod dicitur oxilappacum: ⁊ acetoſum lappaciuz. Et illa eſt herba que vocatur acetoſa que in locis humidis naſcitur: ⁊ i ſūmitate eius ſunt folia acuta ⁊ dura: verum melius eſt quod in ortis naſcit̄. Eſt aliud genus lappacij quod eſt agreſte: ⁊ bonum minus: ſimile plantagini ſuper terraꝫ ſparſum ⁊ indebile. Eſt aliud genus quod multi zadam dicunt. Folia ſimilia lappacio agreſti: habens ⁊ virgam minorem: ſemen ei eſt acutum et rufum ſine ſubnigrum: ⁊ triangulatum ⁊ viſcidum: ſuper virgam habentes ſemen. Gal. vj. ſim. far. ca. de lappacio. Lappacium dyaforetice moderate virtutis. Acutum vero lappaciuz mixtum ſimul vero cum dyaforetica ⁊ repercuſſiua participat quadam qualitate. Semen vero eius habet quid ſtipticuz manifeſte: ⁊ diſſenterias ⁊ diarias ſanat: ⁊ maxime id quod eſt acutuꝫ lappacium. Equinum autem lappacium in

nemoribus quidem generatur: vt plurimum autem eſt eiuſdem quidem cum predictis de bilioris vero virtutis.

Operationes.

A ¶ Serap. Virtus lappacij vna eſt que vetres mollit crudos: ꝛ tunſum ꝛ cathaplaſmatibus adhibitum cuꝫ oleo roſarũ duricies ſpargit.

B ¶ Valet etiam contra ſcabiem: impetiginẽ: ꝛ ſerpiginem ſi accipiatur ſuccus eius ꝛ oleuꝫ nucis: ꝛ pix liquida: ꝛ ſimul bulliãt: ꝛ coletur: ꝛ colature addatur puluis tartari: ꝛ ſulphuris: ꝛ fiat vnguentum ad apoſtemata maturandum. Lappacium acutũ tritum ꝛ in oleo decoctum: ꝛ cum axungia ſuperponatur.

C ¶ Cõtra ſplenis duriciẽ ſuccus lappacij acuti cum ſtorace liquida ꝛ armoniaco ꝛ aceto cõficiatur ꝛ dimittatꝰ tribus diebus: poſtea fiat decoctio ꝛ coletur: ꝛ colature addatur cera ꝛ oleum ꝛ fiat vnguentum.

D ¶ Aqua vel vinuꝫ decoctionis eius ſoluit oppilationeꝫ ſplenis ꝛ epatis. Contra ſcrofulas nouellas fiat emplaſtrum ex lappacio acuto ꝛ axungia ſimul contritis.

E ¶ Criſpelle facte ex lappacio acuto valent aſmaticis ex frigida cauſa.

Capitulum.ccxliiij.

l Appaciũ minus ſiue rotundũ. Pli. Lappacium rotunduꝫ dr̃ eo ꝙ ad rotunditateꝫ tendit: ꝛ minor eſt ſupradicte. Ca. eſt ꝛ ſic. in. iij. gra. Paulus cap. de lappacio: ex ea eſt maior ꝛ minor. Maior vocatur bardanus: ꝛ eſt maſculus carens ſemine. Minor vocatur bardana: ꝛ eſt femina faciens lappas ꝛ ſemina adherentia pannis: aliqui vocant eã lappam inuerſam.

Operationes.

¶ Serap. Radix eius cathaplaſmata leproſis medicatur. Eius elixatura fomenta adhibita ꝛ in balneis fricata: prurigineꝫ corporis tollit: dolorem aurium mitigat. A

¶ In vino elixa dolorem dentium gargariſmo cõpeſcit: ꝛ cathaplaſmata ſcrophas ſpargit. Et omnium virtus eſt vna cum predicta. B

Capitulum.ccxlv.

l Apago. Serap. ca. approparine. i. lapago. Et ẽ herba virgas multas habens lõgas ꝛ quadras ꝛ aſperas: folia rara ꝛ inordine poſita: ſemen eſt ei album ꝛ rotundum ꝛ paruum: in medio pertuſatum ſicut vmbilicus: florẽ habet albuꝫ. Folia eius veſtibus tranſeuntium inherent. Naſcitur circa muros ꝛ ortos. Hac herba paſtores pro liquatorio vtuntur lac liquãtes. Gal. vj. ſim. far. ca. apozma Apozma filiãtropos vel filotropi dr̃

tropi dicitur. Dicitur etiã lappula minuta ꝛ purpurea: mediocriter abſtergit ꝛ deſiccat: habet autem aliquid ſubtilium partium.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Succus huius herbe ꝛ virgarũ ꝛ ſeminis eius morſum mitigat ſpalangionis cũ vino bibit᷑ ꝛ venenis occurrit. Hic ſuccus auribus infuſus earũ dolorem mitigat: hec herba cũ axungia mixta ſcrophas ſpargit: folia autẽ eius conſtringentis ſunt virtutis.

B ¶ Et ꝓpterea fluores ſanguinis cathaplaſmatibus appoſita medent᷑: ꝛ rei coherẽti miſcent᷑.

Capitulum. ccxlvj.

Laurus. Yſid. Laurus a laude dicta eſt: vnde ꝛ olim laudea dicebat᷑. Hac enim cũ laude victorũ capita coronabantur: eo ꝙ nunꝙ viriditatẽ deponat: ſola quoqꝫ arbor hec vulgo fulminari minime creditur. ¶ Aui. Laurus eſt arbor ca. ꝛ ſic. in. ij. cuius odor redolens. Oritur in locis mõtuoſis hñs folia ſicut mirti: niſi ꝙ maiora ſunt. Et eius fructus eſt rubeus: virtuſqꝫ illius eſt in folijs ꝛ fructu ipſius. Grana eius ſunt ad modum auellane parue. In ipſa tota eſt calefactio. Sed grana eius calidiora ſunt folijs. Cortex vero debilior ẽ ꝛ minoris caliditatis. Platea. Laurus ca. eſt ꝛ ſic. Cuius folia virtatem habent confortandi fructus et aromaticitate diſſoluendi ꝛ conſumẽdi. Folia exſiccata in loco vmbroſo ꝛ non fumoſo per annũ in multa efficacia ſeruãtur: fructus per duos annos. ¶ Pal. li. iij. Meſe februario ex baccis mirte ꝛ lauri ſeminaria ſunt facienda: vel ſi facta fuerint excolenda. ¶ Sera. lib. ag. ca. gara. aue. Dya. Gara. i. laurus. Ex eo eſt habens ſtricta folia: ꝛ ex eo eſt hñs latiora: ꝛ eſt maſculus: ꝛ calefaciunt ꝛ deſiccãt calefactione ꝛ deſiccatione forti. Et granũ eius eſt fortius. ¶ Dyaſ. ca. de Lauro ſm tranſla. gre. Laurus alia eſt latiorum folioꝝ: alia tenuiorum: ſed vtreqꝫ feruentis virtutis ſunt atqꝫ recorporatiue: quorum elixatura calida eſt. ¶ Gal. vj. ſim. far. c. daſne arboris ſiue lauri tam folia ꝙ fructus ſiccant ꝛ calefaciũt vehementer: plus tñ fructus ꝙ folia. Cortex vero radicis minus quidem acer ꝛ calidus: magis autem amarus: ꝛ quid ſtipticitatis habet. ¶ Juuenalis. Laurus eſt arbor cuius folijs victores coronant᷑: vnde lauro ꝓ victoriã coronatus: dr̃ laureatus: ꝛ corona quapropter ṽginitatẽ mulieres coronant᷑: vocat᷑ laureola.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Elixaturã eius ſi in ſcafio miſſa fuerit ꝛ deſup ſedeat veſice ꝛ matricis dolorẽ cõpeſcit. Huius folia viridia ſtiptica que tunſa ꝛ cathaplaſmatibus adhibita veſparũ ꝛ apũ percuſſũ prohibẽt: ꝛ oẽs tumores ſpargent.

B ¶ Et ſi ſynapi aut polente miſceantur ꝛ viridia bibita nauſeam prouocant: ꝛ ſtomachum ſubuertũt. Huius bacca plus ca. eſt ꝙ folia.

C ¶ Et habet virtutem fortiorem que tunſa ꝛ electuarij more melle collecta: tuſſientes ꝛ ptiſicos ortonoicos ꝛ toracis reumatiſmum ſanitati reſtituit: cum vino bibita ictibus ſcorpionum occurrit: maculas nigras detergit.

D ¶ Succus eius ſurditatem aurium manere non ſinit: ꝛ incongruos ſonos cũ vino ꝛ oleo roſarum adhibita compeſcit.

E ¶ Acopis ꝛ vnctionibus calidis notabiliter miſcet᷑: virtutibus et dyaforeticis neceſſe miſcetur. Corticẽ eiuſdẽ arboris tritũ ꝛ bibitum calculos frangit: abortum excludit: ſpaticis obulis tribus cum vino bibitũ preſtat effectũ.

F ¶ Succus vero radicis eius minus eſt acer: ꝛ tñ eſt amarus ꝛ magis ſtipticus ꝓ quod lapides veſice rumpit. oĩs aũt arbor vires hꝫ acriter relaxantes ꝛ calefacientes ꝛ euaporantes.

G ¶ Galienus. Laurus lapides frangit: ꝛ ſpaticis confert: bibitus cum vino odorifero in pondere trium obulorum.

H ¶ Aui. Laurus cōfert doloribus neruorum oibus. Liniſ ſuper morſeā cū vino. Reſoluit etiam ſodā ꝛ facit ad dolores auris frigidos.
I ¶ Raſis. i. Iar. laurꝰ. Apoſtemati matricis ꝛ puncture ſcorpionis: ac dolori neruoꝝ auxiliatur: ꝙ totum ſemen et oleū auxiliantur: faſtidium tamen ꝛ vomitum faciunt.
K ¶ Cortex eius bibitus frangit lapidem.
L ¶ Additio. Maleſe dixit ꝙ laurus eſt valde mirabilis iuuamēti paraliſi: ꝛ dolori neruoꝝ
M ¶ Additio. Gal. li. de dinamidijs. Ad dolorem renuꝫ folia lauri piſta fortiter ꝛ coque in vino optimo quouſqꝫ coaguletur ꝛ ſuppone renibus modo emplaſtri.

Capitulum. ccxlvij.

Laureola. Ubi ſciendū ꝙ alij putant laureolā nō eſſe mezereon: quoꝝ. ſ. error dinoſcitur in ca. cocomidion ſuperius de C. Dyaſ. ca. Daſnoides. i. laureola: hꝫ virgas longas duobus cubitis: tenues rectas ꝛ lenes: ꝛ folia lauri ſilia: ſed tenuiora ꝛ viridiora: ſeme in medijs folijs hīs. Et idem ſm aliā tranſlationē. Daſnoides. i. laureola cubiti vnius hꝫ lōgitudinē: ꝛ virgas multas ꝛ nō fragiles ſed muſcilaginoſas. Folia ſunt illi lauro ſimilia ſed molliora. i. flexibiliora ꝛ duriora: ꝛ nō frangibiliora guſtu calida exaſperātia. Flores albos hꝫ: ſemē vero nigrū cū maturū erit. Radix eſt illi inutilis. Naſcit locis mōtuoſis. Et illud qđ de ea adminiſtraſ ē radix.

Operationes.

¶ Dya. Daſnoides. i. laureola: folia eius ſicca ꝛ viridia bibita: flegma ventris deponunt: vomitum prouocant: menſtruis imperant. Apoflegmatiſinis maſticata preſtant auxilium: ſternutamenta prouocant: ſeminis eius grana. x. bibita ventrem molliunt. A
¶ Gal. Camedapne. i. laureola: ꝓuocat vrinam ꝛ mēſtrua. Et cōfert diſtillationi vrine ꝛ mingētibus ſanguinē. B
¶ Caſſius felix ca. Camedapne. Et eſt diuretica valde. Folia eius cathaplaſmatibus adhibita dolorem capitis tollunt: egeſtiones ſtōi impoſita compeſcunt. C
¶ Et tortiones anteriores cum vino bibita potiſſime que ſemina habent anterius: poſteriores vero que ſunt poſterius medicantur. Succus eius cum vino bibitus menſtruis imperat: prouocat vrinam: peſſario adhibitus: hec omnia facit. D
¶ Mictualis eſt virtutis cum folijs ſuis ſine floribus incendioſe ſe laborantes quidam cathaplaſmauerunt. Que vero dicit Meſue: vide ca. cocognidion ſupra de C. E

Capitulum. ccxlviij.

Audanum. Dyaſ. Eſt enim genus edere: quā multi antion vocāt. Alij barbam yrcinam: qꝛ pinguedo eius adheret

adheret barbis yrcorum: frutex eſt ſimilis cyſtereon: ſed longiora folia hȝ hec ⁊ integra. Et neſcio quam pinguedineȝ habet ſuper folia. Virtus eſt illi ſtiptica in folijs: ⁊ ex ea colligitur laudanum. Huius.n. edere folia yrci caprarum libenter manducant quam cuȝ depaſcere ceperint pinguedo illa que ſup folijs erit barbis ⁊ humeris yrcoruȝ adheret. Et a diligētibus ex ipſis collecta ⁊ i ſe redacta laudanum faciunt. Alij vero ſuper ramos ipſius funes trahunt extendentes inter ſe. Et ſi qd ex ipſa pinguedine funi adheſerit colligunt. Et ſic vtuntur tali diſciplina ⁊ manibus fricata malaxant: ⁊ paſtillos ex ipſa faciunt: qđ laudanum vocant. Eſt auteȝ vtile quod odore plenum eſt ⁊ viride: ⁊ facile ad malaxandū ⁊ pingue non habens arenam commixtam: ⁊ minime fragile: ⁊ ſimile reſine. Cuius virtus ca. eſt ⁊ hu. in fine primi gradus: prope ſecundum. Subſtantia eius eſt ſubtilis multum: ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Sera. Caledent. i. laudanum. Et colligitur ex vna ſpecie ciſſos: ⁊ eſt arbuſtum quod aſſimilatur cyſtercon: niſi quia folia eius ſunt longiora ⁊ nigriora: ⁊ habet humiditateȝ que adheret manui tangentis eam in vere: ⁊ eſt ſtiptica: ⁊ ex hac ſpecie accipitur laudanum quod diſciplīna ſuperiori conficitur.

Operationes.

A ¶ Gal. vij. ſim. far. capi. Cithus ſiue ciſtus: ideſt laudanum. Eſt autem ſubtilium partiū in ſubſtantia ⁊ calide virtutis ſm primum acceſſum complete: vt eſt ſecundum: tanget propterea: virtus eius eſt q̄ maturat: aggregat ⁊ fortificat: ⁊ ſimiliter dyaforetice eſt virtutis ⁊ digeſtiue: ⁊ vltra predicta habet quandaȝ ſtipticitatem breuem: propter quod cōfert egritudinibus matricis: ⁊ fortificat eam.

B ¶ Et facit oriri capillos qui cadunt: propterea q2 deſtruit quod eſt in radicibus eorum: ⁊ humiditatibus eorum malis ⁊ ſtringit ſua ſtipticitate poros per quos egrediuntur pili. Fiunt enim depaſſiones propter prauos humores: viſcoſos ⁊ groſſos: quos lcſiua ⁊ dyaforetica farmaca maxime educūt ⁊ euacuāt: ſubtilium vero partium oportet eſſe virtutis ca. ⁊ non multum ſtiptice. Non tamen in tantum ſubtiliuȝ partiuȝ ⁊ ſiccantium vt ſiccent ⁊ depaſcūt cum humoribus preter naturam aceruatis ibi naturalem humiditateȝ que augent capillos: ita eniȝ non alopicias ſanabūt magis q̄ caluiciem operabuntur.

¶ Nec non laudanum incarnat vlcera difficilis conſolidationis ⁊ miſcetur in medicinis ſedantibus tuſſim. Et quando bibitur cuȝ vino veteri ſtringit ventrem: ⁊ fit ex eo fumigiū ad expellendum ſecundinam: ⁊ ponitur in naſcalibus valentibus contra duriciem matricis. C

¶ Paulus cap. de Laudano. Eſt eligenduȝ quod eſt ponderoſius ⁊ nigruȝ: ⁊ quod malaxari poteſt. Et valet etiam ſic electum contra epilentiam ſi inungatur ſpina patientis: ⁊ valet ad frigiditatem matricis ⁊ ſuffocationem ſi mulier ex eo recipit fumū: ⁊ ſuper inferiora. Valet etiam contra relaxationem dentium: ſi laudanuȝ ⁊ maſtix conficiantur: ⁊ circa gingiuas extra ⁊ intus ponantur. D

¶ Serapion auctoritate Dyaſcoridis capi. ledent: ideſt laudanuȝ. Virtus laudani eſt ca. mollificatiua: aperitiua orificiorum venaruȝ: quando miſcetur cum vino et mirra: et cum oleo mirtino ſuper cicatrices vlcerum meliorat eas. E

¶ Et quando mittitur in aurē cū vino quod dicitur ydromel: aut cum oleo roſarum: curat dolorem earum: ⁊ fit inde fumigiuȝ ad expellendum ſecundinam. F

¶ Et ponitur in confectione naſcaliū vel colliriorum matricum: ⁊ confert duricicbus earum: ⁊ miſcetur in medicinis ſedantibus dolorem: ⁊ in medicinis tuſſis ⁊ vngentibus. G

¶ Et quando bibitur cum vino veteri ſtringit ventrem ⁊ prouocat vrinam faciliter. H

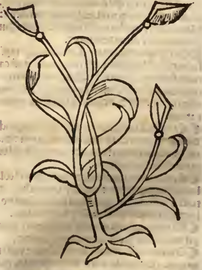
¶ Auicenna. Laudanum eſt ſubtile: ⁊ eſt in eo pauca ſtipticitas: et eſt maturatiuum humiditatum groſſarum viſcoſarum quas cuȝ equalitate reſoluit in quo eſt virtus attractiua: et eſt calefactiuum: aperitiuum: orificiorum venarum: ⁊ ingreditur in ſedatione doloris: et facit naſci pilos: inſpiſſat eos et prolongat eos ⁊ conſeruat proprie cum oleo mirtino et cum vino: et non facit hoc: niſi quia ipſum eſt ſubtile: ⁊ profundatur: et eſt reſolutiuum ⁊ mundificat corruptionem corrodentem carnem. I

¶ Et eſt attractiuum: ⁊ attrahit materiam bonam ad pilos: verūtamen non videtur conferre caluiciei cum incipit: et caſui pilorum: cum apparet cutis: et fluxue capillorum: et non peruenit ad hoc vt ſanet alopiciam: quoniam materia alopicie non reſoluitur niſi virtute que eſt ſupra virtutem reſolutionis eius. K

L ¶ Et laudanum conſolidat vlcera dure con ſolidationis: ⁊ ſtillatur cum oleo roſarum in aurem doloroſam: ⁊ ingreditur in medicinis ſode ⁊ pulſationis.

M ¶ Et confert tuſſi ⁊ reſoluit apoſtemata matricis ſuppoſitum in peſſario: ⁊ attrabit fetuz mortuum ⁊ ſecundinaz ſuffumigatione facta ex eo in traiectorio: ⁊ quando bibitur cum vino antiquo conſtringit ventrem ⁊ prouocat vrinam.

Capitulum.ccxlix.

l Atiua ſm Dyaſcoridem in proprio capitulo: tirſulū babet oblongum faſcitate digiti cauum in ſummo quaſi ramulum diffuſum: ⁊ folia oblonga fructum in ſummitate ramorum babens triangulū: ⁊ ſubrotunduz in modū capparis: in quo tria grana continentur ſub membranula que intra corticem eſt.

Operationes.

A ¶ Dyaſcori. Granula eius. vij. vel. ix. potata ventrem viſcide purgant: ꝙ ſi aqua frigida ſuper bibatur coleram rubeam ⁊ flegma deponunt.

Capitulum.ccl.

l Auendula eſt berba calide ⁊ ſicce complexionis. Paulus. Lauendula eſt berba omnibus nota ⁊ caret ſemine: flores vſui medicine competunt: ⁊ odorem ſuauem ⁊ bonum babent: non babēt ſuccum niſi valde parum. Radix non competit vſui medicine.

Operationes.

¶ Uirtus eius eſt que reſoluit et fructificat. A
Contra ſincopim ⁊ cardiacam paſſionem ex frigida cauſa fiat decoctio eius in vino odorifero: addita aqua roſarum ⁊ detur patiēti.

¶ Lauendula eſt preſtans ſomnum: ⁊ ſedat B
ſodam quando emplaſtrum cum ea fit ſuper frontem.

¶ Aqua decoctionis eius potata nefreticis: C
epilenticis: ⁊ apopleticis confert: lauendula miſcetur diuerſis antidotis ⁊ miris ⁊ varijs odoribus grate miſcetur.

¶ Item odor eius grauat caput ⁊ facit ſom- D
num. Et quādo bibitur decoctio eius eſt conueniens illi cuius cerebrum infirmatur.

¶ Aqua ei⁹ e floribus diſtillata valet ad apo- E
plexiam. Emplaſtrum ex eo factum cum ozimo valet puncture ſcorpionis.

¶ Ad preſeruandā apoplexiam. Re. florum F
lauēdule. ℥. ij. cinamomi: ſpice: croci: ligni aloes: maſticis: nucis moſcate: gariofili: calami aromatici: zinziberis: roſaꝝ macis: cardamomi ana vnc. ſ.

ana.ʒ.ſ.bulcant cum aqua roſaruꝫ in vna fiala vitrea in cine calido:poſtea coletur: ꝛ paulatim cum cocleari potui propinetur.

Capitulum.cclj.

Euiſticum. Platea. Leuiſticum eſt herba omnibus nota calida ꝛ ſicca in ij.gradu. Cuius ſemen ſimiliter appellatur. Et in medicinis ſemẽ ponitur. Uirtutem habet diureticam: virtuteꝫ quoqꝫ aperiendi ꝛ extenuandi. ℂ Conſtantinus in lib. graduum. Leuiſticum eſt in.uj.gra. ca.ꝛ ſic. Semen autem ꝛ radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A ℂ Platea. Uinum vel etiaꝫ aqua decoctionis eius valet contra oppilationem ſplenis ꝛ epatis:ꝛ contra ventoſitatem:ꝛ contra dolorem ſtomachi ꝛ inteſtinorum ex ventoſitate. Puluis etiam eius cum puluere cinamomi datus valet ad predicta.

B ℂ Conſtantinus vbi ſupra. Cibum digerit: oppilationeꝫ epatis aperit: de frigido humore dolorem mitigat.

C ℂ Stomachi ventoſitatem ꝛ inflationem rugitum ꝛ intorſionẽ diſſoluit. Menſtrua ꝛ vrinam prouocat. Etiam illa verba ſm Conſtãtinum habentur in libro de ſimplici medicina almageſti.

Capitulum.cclij.

Euiſticum ſilueſtre. Dyaſ.ca. Thaſpium ſm tranſlationem grecam. Thaſpium.i. Leuiſticum ſilueſtre: naſcitur in tumulis ꝛ in vijs ꝛ ſuper tegulas: herba eſt minuta: ꝛ folia habens ꝛ anguſta duobus digitis longa: ꝛ in ſummo diuiſa ꝛ pinguia: virgaꝫ in medio proferens duorum palmorum cum paucis ramulis: in quibus fert ſemen latum ſimile cartamo: ꝛ obrotundum ꝛ veluti conquaſſatum: vnde ꝛ nomen ſumpſit: florem habet ſubalbidum.

Operationes.

ℂ Dyaſco. Uirtus eſt ei termantica: ꝛ potiſ- A
ſime ſemini eius potui datum in acceptabili quantitate per ſuperiora atqꝫ inferiora: purgationem facit vehementer.

ℂ Sciaticis per clyſtere adbibitum mede- B
tur: bibitũ menſtruis imperat: aborſuꝫ facit.

ℂ Galienus.vj.ſim.far. Talapis ſm tranſla- C
tionem grecam. Eſt autem leuiſticum ſilueſtre cuius ſemen acris virtutis eſt: quia apoſtemata rumpit.

ℂ Et per anum impoſitum ſciaticis conue- D
nit. Eſt autem ꝛ alterum purgatiuum ſuper ꝛ ſubtus colliricorum bibituꝫ in oxifabi multitudine.

Capitulum.ccliij.

Enticula aque vel Lẽtigo aque. Se
l rap.li.ag.c.gabaleb.i.lẽticula aque:
ex ea eſt marina:⁊ ex ea eſt aque dul-
cis:ſed illa que eſt aque dulcis eſt lẽticula que
reperit̃ ſuper aquas erecta hñs corticem viri
dem:⁊ eſt rotunda ſicut lẽticula: ſilis eſt ei in
figura ſua. Et repitur in lapidibus ſup aquã
erecta:natãs ſuper faciẽ aque. Gal. viij. ſim.
far.c.facus.i.lẽticula aquatica:humide ⁊ fri
gide complexionis in.ij.gradu: exiſtens ſm
vtrunq̃3. ¶ Paulus cap. Stratiotis. Et eſt
herba ⁊ naſcitur in ſuperficie aque ſine radi-
ce cum folijs ſimilibus ſemperuiue. Eſt autẽ
virtutis redarguentis ac remordẽtis. Dyaſ.
cap. de lenticula aque. Lenticula colorem vi-
ridem habens: virtus eſt ei frigida.

Operationes.

A ¶ Gal. Lenticula aque habet quid ſtiptici-
tatis propter quod vulnera poteſt conſolida-
re:⁊ vlceribus eſt vtilis: quidam autem eo ⁊
ad emorrolagias vtuntur ⁊ ad fiſtulas.

B ¶ Paulus. Potui data valet ad fluorem
ſanguinis ex renibus: ⁊ cum aceto contrita:
atq̃3 vt cathaplaſma adhibita.

C ¶ Dyaſ. Oẽs tumores ſpargit. Ignẽ ſacrũ
extinguit:podagricis neceſſe miſcet̃:medica-
minibus ſola:⁊ cũ polẽta aponit̃ ifantibus.

Capitulum.ccliiij.

Ens. Sef. li. ag. c. zedẽs. auc. Dyaſ.
l melioꝛes ex lentibus ſunt ille que ve
locius maturant̃:⁊ qñ infundunt̃ in
aqua ad mollificandũ3 non nigreſcunt. Gal.
vij. ſim. far. c. de lentibus ſm tranſla. grc. in-
quit. Lentes ſtipticant non foꝛtiter: in medio
vero ca. ⁊ fri. conſiſtunt: ficcãt autẽ in.ij. gra.

Operationes.

¶ Gal. eodẽ li. ⁊ ca. ſm tranſla. ara. Sapoꝛ A
carñ eſt ſtipticus ſtipticitate pauca: virtus lẽ-
tis p̃ma eſt media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in.ij.
gra. Et ipſa ſtringit vẽtrẽ qñ cogtur bis ⁊ p̃i-
icitur aqua p̃ma:⁊ aqua in qua coquuntur la
xat vẽtrẽ. ¶ Et dixit Ypo.vj. epidi. ꝙ eſt tẽ- B
para in ca. ⁊ fri. ⁊ declinat ad calorẽ parũper.
Et ſignũ in hoc eſt ꝙ nõ apparet per eã qñ co
meditur aut qñ moratur in ſtõ: aut qñ deſcẽ-
dit a ventre infrigidatio coꝛpoꝛi: ⁊ eſt cõpoſi-
ta ex ſubſtantia que ſtringit ventrẽ qñ cogtur
bis:⁊ proijcit̃ aqua p̃ma:⁊ aqua in qua coquũ
tur laxat vẽtrẽ. ¶ Idẽ auc. Dyaſ. Qñ come C
ditur ex ea aſſidue facit obſcuritatẽ viſus: ⁊ ẽ
dure digeſtionis: mala ſtomacho ⁊ accidunt
ex eſu eius ſomnia mala: ⁊ eſt mala neruis ⁊
pulmoni. ¶ Et idem Serap. auct. Meſaru- D
gie. Excoꝛticate ex his ſunt frigide: groſſe ſtri
gunt ventrẽ ⁊ vrinã:⁊ ingroſſant ſanguinem
in venis

E in venis:ꝛ nõ ſinunt eũ currere. ¶ Et idẽ au
ctõ. Meſuay. Lens ipſa eſt fri.ꝛ ſic.in.i.gra.
ꝛ cortex eius eſt cali.ꝛ ſic.in.i.gra. Et de pro-
prietate eius eſt minuere vrinam ꝛ menſtrua
propter eius ſanguinis ingroſſationem.
F ¶ Additio. Dyaſ. lẽtes cocte mixte cũ melli
loto ꝛ oleo ro. mitigant apa oculoꝛuz calidã.

Capitulum.cclv.

Jlium. Ambroſius. Cõſiderate lilia
I agri: Quis ſit cãdoꝛ i folijs: ipſaqꝫ fo-
lia ſtipata qñ ab ymo ad ſũmũ aſſur
gere videant: vt exprimãt formaz ciphi: ꝛ vt
auri ſpecies quedaz intus effulgeat: que cum
vallo in circuitu floris obſepta iniurie nulle
pateat. Si quis hũc florẽ decerpat: ꝛ in folia
ſua ſoluat: q̃ tanta eſt manus artificis q̃ lilijs
ſpeciẽ reformare valeat. ¶ Gloſa ſup Lucã
li.xij. Lilia nõ ſiluis ſed in ortis naſcunt: nec
vllã agricularꝫ cultũ requirũt ſicut ceteri fru
ctus: ſicut ſcriptũ ẽ. Cõſiderate lilia agri qñ
creſcunt neqꝫ laborant neqꝫ nent. Non labo.
rant coloꝛibus odoꝛãdo: neqꝫ nent ſibi indu
mẽta faciendo. ¶ Palla.li.iij. In februario
menſe lilioꝝ bulbos ponemus: vel lilia ante
habita ſariemus ſũma diligentia ne oculos
circa radicem naſcentes ꝛ minores bulbulos
ſauciemus. Qui a mr̃e ſubtracti atqꝫ i alios
digeſti oꝛdines noua lilieta formabunt.
¶ Dyaſ.ca. de lilio. Liliũ hec eſt lecina quã

multi in coronã ponũt. Et eſt olbus notuz: cu
ius floꝛes albi ſunt ſatis. Eſt autẽ aliud gen⁹
lilij qð vocaẽ yris ylirica: folia hꝫ ſiluio ſilia
vel gladiolo: ſꝫ maioꝛa ꝛ vaſtioꝛa: floꝛes hꝫ ꝛ
ſupioꝛes inclinatos ſibiinuicẽ diuerſis colori
bus albo.ſ.ꝛ mellino aut purpureos aut ve-
necino. Radices ſunt ſibi dure ꝛ curue ꝛ odo
re bono plene. Que radices colligende ſunt ꝛ
filo inſerende: ꝛ ſic in vmbra pendentes ſiccã
de ſunt dura ꝛ breuis: ꝛ coloris rufi: ꝛ odoꝛis
boni: eligenda eſt in guſtu calidioꝛ. ¶ Sera.
lib.ag.ca. Anſea: ideſt lilium. Eſt enim cali.
ꝛ ſic. cõplexionis in ſecũdo. Ex eo eſt domeſti
cum ꝛ ſilueſtre. Sed ſilueſtris ſunt ſpecies: ꝛ
nominatur vna arſemetim.i.celeſte: ꝛ ẽ albũ:
quod eſt notũ. De illo in p̃ſenti cã. diccimus.

Operationes.

¶ Auicen. Liliũ albũ ortulanũ calidũ ꝛ ſic. A
in.ij. In ipſa eſt terreitas ſubtilis acquirens
amaritudinẽ: ꝛ aqueitas ita equalis cõplexio
nis. Confert panno ꝛ lentiginibus proprieqꝫ
radix eius: ꝛ mũdat faciez ac remouet ei⁹ con
tractionẽ: valꝫ incĩſionibus neruoꝝ ꝛ ſpleni:
ſꝫ malũ eſt ſtõ: proprieqꝫ oleuz eius: qð eſt re-
ſolutiuũ: aperitiuũ: leniuiuz duriciei matri-
cis bibituz ꝛ inunctum. ¶ Idez. Radix eius B
confert aduſtioni aque calide: qm̃ exſiccatiua
eſt mollitiua ꝛ abſterſiua cũ equalitate cõſoli
dat. Ex decoctiõe quoqꝫ ipſi⁹ radicis fit oris
collutio ad doloꝛẽ dentiuz: ꝛ proprie illius qð
ſilueſtre eſt. ¶ Idez. Liliuz cõfert puncture C
vermium venenoſoꝝ: proprieqꝫ ſcoꝛpionis.
Oleuz quoqꝫ eius eſt tyriaca coriandri ꝛ fun
goꝛuz. Emplaſtrũ ex folijs cũ vino factũ ſup
heriſipilas cõfert valde. ¶ Pli.li.xxi. Liliũ D
roſe nobilitate proximũ eſt quadã cognatiõe
vnguẽti: oleiqꝫ qð lilion appellaẽ. Nulla flo
rum excelſitas maioꝛ. Interdũ cubitoꝝ triũ
longitudo. Alba lilia oibus eiſdem modis ſe-
runtur qbus ꝛ roſa. Nihilqꝫ fecundius vna
radice quinquagenos ſepe bulbos emittere.
¶ Sera. Cõuenit cõbuſtioni ignis qñ aſſaẽ ꝛ E
teriẽ cũ oleo roſarũ: ꝛ ponĩ ſup locũ cõbuſtio
nis ꝛ dimittiẽ donec cureẽ: quoniã cõbuſtio-
nes egent medicina que deſiccat ꝛ abſtergit
cuz temperamẽto. ¶ Et eſt bonũ ad incarnã F
dum oĩa vlcera: ꝛ mollit duricies matricis.
Folia eius incarnãt ꝛ abſtergunt abſterſioni
debilioꝛi q̃ radix. Et qñ coquũtur ꝛ ponunẽ
ſuper cõbuſtionẽ ignis: aut ſupra quodcũqꝫ
vulnus faciũt icarnari vlceratiões coꝝ. ¶ Et G
ſunt qdã qui infundunt floꝛes eius in aceto: ꝛ

vtunť eis ad incarnãdũ vulnera: ⁊ contundiť
flos eius ⁊ exprimiť ſuccus eius ⁊ coquitur in
aceto ⁊ melle: ita q ex ſucco fit ꝙnges pluſꝙ
H acetũ ⁊ mel. ¶ Et eſt medicina cõueniens ad
oẽ qḋ eget exſiccatione ſine mordicatione ſi-
cut ſunt vulnera magna; ⁊ ꝓprie q̃ fiũt ĩ capi
tibus muſculoꝝ ⁊ ad vlcera oĩa q̃ ſunt diffici
I lis incarnatiõis. ¶ Sed alteri⁹ ſpeciei lilij q̃
dŕ yris: ⁊ eſt liliũ agreſte ſm eundẽ auctorem
Gal. Suba ẽ ſubtilis ⁊ mũdificat ⁊ maturat.
Et cõuenit ſpẽb⁹ tuſſis: ⁊ facit aſcẽdere ſcreã
tũ a pectore: ⁊ curat tortiões vẽtris ⁊ vlcera
ſordida: ⁊ qñ bibiť cũ melle ⁊ aqua cali. laxat
K vẽtrẽ. ¶ Dyaſco. Flores lilij domeſtici pñt
emollire duricies neruorũ. Folia eius cocta
⁊ ipoſita ad cõbuſta ꝓficiũt loca. Vlcerationes
ſerpẽtũ curãt. Succ⁹ ei⁹ melli admixt⁹ ac de
coctus in vaſculo nouo: vlcera vetera medeť.
L ¶ Gal. vij. ſim. far. c. de lilio. Flos lilij domẽ
ſtici cõplexione mixt⁹ eſt ſubtiliũ ptiũ quadã
ex terreſtri ſuba. Vñ hꝫ ⁊ eã que ĩ guſtu ama
M ritudinẽ ⁊ ex quadã aquoſa euenit. ¶ Vñ
oleũ qḋ ex eo eſt pigmẽtũ in mordacis ⁊ dya-
foretice ⁊ mollitiue ẽ ỽtutis: ex qbus duricie
bus q̃ ĩ matricib⁹ aptiſſimũ ẽ: radix ãt ⁊ folia
ꝑ ſe trita ſiccãt ⁊ abſtergũt ⁊ dyaforãt mode-
N rate. ¶ Aui. ƌ viribus cor. ait: q ꝯfortat cor.
O ¶ Additio. Dyaſ. Radix lilij conſolidat vl
cera: ⁊ proprie ortenſis ⁊ folia boña ſunt in cõ
ſolidatione omnium vlcerum.

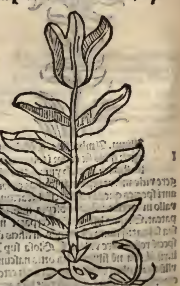
Capitulum. cclvi.

l [L]iliũ cõualliũ. Pla. Liliũ cõualliũ eſt
berba hñs flores bñ redolentes: folia
eius plantagini maiori ſiſia. Nec fo-
lia nec radix vſui medicine competit: ſed flo-
res virtutem habẽt cõfortandi ⁊ reſoluendi.

Operationes.

¶ Pli. ℞. flores lilioꝝ cõualliũ lib. ß. ponať A
in vino optimo mẽſurã vnã: ſtent ĩ infuſiõe ꝑ
mẽſes; deinde diſtilleť vinũ iſtud ꝑ alembicũ:
cũ iſta aqua diſtillata ſume. ℥. ij. aq̃ lauẽdule
. ℥. iij. grana pipis ro. ℥. ß. miſceantur: de iſta
ſume in ſeptimana. ℥. ß. ieiuno ſtõ: ⁊ iſta ſepti-
mana nõ habebis apoplexiã neqꝫ litargiam.
¶ Idẽ. Cũ iſta aqua ẽt potes linire timpora: B
minuit fluxũ catarralẽ: ⁊ ſedat ſodã. Iſta aq̃
ẽt curat colicã paſſionẽ potatũ: ⁊ ꝯfortat cor.

Capitulum. cclvij.

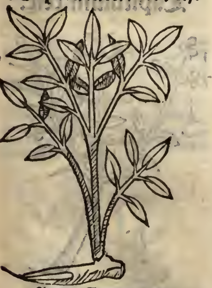
l [L]ilialis. Pande. c. xxxvi. Lilialis eſt
quedã herba hñs folia ſicut rubea tin
ctoꝝ niſi q2 ſũt minora: ⁊ vt cũqꝫ aſpe
ra: expandẽs ſe ꝑ terrã: ſic herba granpeũ vł
rub⁹: ei⁹ flos ẽ paruus ſic flos ſolatri hñs re-
cte figurã lilij domeſtici. ¶ Aui. li. ij. c. algu
ſcẽ: vel aluſen. i. herba lilialis: ⁊ eſt herba cu-
ius flos eſt ſimilis lilio: ⁊ ꝓp hoc diciť lilialis:
⁊ eſt cali. ⁊ ſicca in. i. gradu.

¶ Operationes

Operationes.

A ¶ Idem. Lilialis deſiccat cum equalitate ⁊
abſtergit: ⁊ confert panaritio: ⁊ reſoluit totũ
illud cum equalitate.
B ¶ Gal. vi. ď ſimplici medi. ca. aliſſum. Aliſ-
ſum ſiue amploſilon: dicta eſt quidez aliſſuz:
C ideſt lilialis herba: quia mirabiliter confert
morſui a cane rabido: imo ⁊ iam occupato ra
bie propinata ſepe ſola ſanauit.
E ¶ Si quis autem vtatur in pluribus cogno-
ſcet ꝙ dyaforeticuz eſt mediocriter: ⁊ ſiccati-
uum cuz eo quid aliquid abſterſiones habet.
Hinc autem aluos ⁊ eſilinas mundificat.
D ¶ Plinius capitu. Aliſon .i. lilialis ſimilis
eſt rubee tinctorum: ⁊ non diſtat ab ipſa niſi
quia ipſa rami ⁊ folia ſunt minora.

Capitulum. cclviij.

Liquiritia. Theodorus priſcian⁹. Li-
quiritia eſt eligenda non multuz groſ
ſa nec nimis tenuis que ĩ terra croceã
ſit: que etiaʒ cũ frangitur leuis eſt ⁊ interius
ſubalbida: ſed nigra vel viridis abijcienda ẽ:
ſuccus eius fortioris efficacie eſt qui efficitur
ſic. Cuʒ viridis eſt radix: cõcutitur bene: ⁊ in
aqua decoquit̃ vſqʒ ad conſumptionẽ poſtea
exprimitur ⁊ deſiccatur in ſole: ⁊ in rotunda
corpuſcula ſm̃ formaʒ vaſculorm̃ formatur.
Alij ſophiſticant hoc modo faciunt pulueres
liquiritie ⁊ coquunt in aqua ⁊ addunt mel ⁊
faciunt vt diximus. ¶ Sera. auc. Dyaſ. ca.
ſlis: ideſt ligritia: ⁊ eſt arbuſtũ habẽs ramos
longos duob⁹ brachijs: habet folia ſilia fo-
lijs arboris maſticis: ⁊ ſuper folia eſt humidi
tas que adheret manui: ⁊ flos ei⁹ ſimilis her
be flore dicte brachion: ẽ ⁊ purpurei coloris.
Et ſemẽ eius eſt in magnitudine ſeminis ar-
boris dicte kalatabas: verũ eſt aſperius eo: ⁊
habet radices longas in colore ſuo ſilis ligno
qď nominatur in oriente buſſum aut ſicut ra-
dix gentiane: ⁊ eſt in eo ſtipticitas cuʒ dulcedi
ne: ⁊ exprimit̃ ide ſuccus. ¶ Dyaſco. ca. Gli-
coriza. Et eſt que naſcitur in capadocia aut ĩ
ponto. Frutex eſt habens virgas longas duo
rum cubitoruʒ in quib⁹ folia ſunt ſpiſſa ⁊ ſilia
lentiſco: ſʒ pinguia ⁊ glutinoſa: florẽ profert
iacintoſimilẽ: ſemẽ hʒ ſimile platani ⁊ aſpex:
quod ſemen eſt latum: ſed rufum ⁊ oblongũ:
ſunt illi radices buſſei coloris ⁊ lõge ſicut gẽ-
tiane cõſtricte ⁊ dulces que exſiccant̃ vt liciũ.
¶ Pli. ca. de liquiricia. Glicoriza herba eſt
que naſcitur in campis: guſtu dulcis ⁊ cũ dul
cedine abundãte: de qua ſuccus extrahitur: ⁊
medicoruʒ vſui ſeruat̃. ¶ Caſſius felix capi.
Glicoriza grece ex eo dcã ꝙ dulcẽ radicẽ hʒ.
Glicen eniʒ grece dulce dicit̃. ¶ Gal. vij. ſim.
far. ca. de liquiricia. Maius iuuamẽtũ qď in
liquiricia eſt: eſt ĩ ſucco eius radicis: ⁊ ſubſtã-
tia eius eſt propinqua ſubſtãtie noſtri corpo-
ris: ⁊ valde ſimilis eſt ei. Sapor eius radicis
eſt dulcis cum ſtipticitate pauca. Virtus ei⁹
fragilior eſt cõplexione hominis: ⁊ eſt tepide
caliditatis: ⁊ ideo eſt prope cõplexionẽ equa-
lem: ⁊ eſt humida temperate humiditatis.

Operationes.

¶ Vires hʒ relaxãtes cuʒ dulcedine ex humi A
ditate vnde ⁊ ſitim ſedat: ⁊ renũ ⁊ veſice miti-
gat dolorẽ: ⁊ ꝓuocat vrinã ⁊ menſtrua. ¶ Ex B
omnẽ tumorẽ tũſa ⁊ impoſita placat: ſuccus
ipſe aſpredineʒ arteriarũ diſſoluit: ⁊ non ſolũ
tracheaʒ arteriaʒ ſanat: ſed etiam ſcabioſam
veſicaʒ: qui ſuccus diu ſub lingua retẽtus glu-
tiri debet: qꝛ eſtuationẽ ſtomachi tollit: ⁊ tu-
moreʒ ſtõi ⁊ epatis tollit ac compeſcit. ¶ Ra C
dix veſice ⁊ renuʒ vulnerationẽ curat: bibita
cum dulcore ſitim prohibet: vulneribus vti-
lis eſt: radices ipſe maſticate ſũt ſtomatice: eli
xatura radicis oĩa iſta facere nouit. Ipſa ra-
dix in puluerem redacta: ⁊ impoſita pterigia
detergit. ¶ Gal. Glicoriza aſperitas eſt re- D
mouere: nõ ſolũ in arteria ſed in ſcabioſa ve-

E ſica pp mediocritatem cōplexionis. ¶ Theodorus priſcianus. Valet contra oīa vitia pectoris decoctio eorū in aqua: ⁊ in pleureſi: ⁊ peripleumonia: aqua decoctionis eius valet
F cōtra tuſſim. ¶ Ad idem valet electuariū factum ex ſucco liquiritie ⁊ melle. Ligricia maſticata ⁊ ſub lingua retenta ſitim ⁊ aſperitatem ſtomachi ⁊ gutturis mitigat.
G ¶ Additio. Raſis. x. conti. Electuarium faciens ad expuendū ſaniem cum caliditate ⁊ febre. ℞. ſucci ligritie puri: ſeminis feniculorum: pulmonis vulpini: ſucci capilli ve. ana partem congruā terantur: ⁊ cum zuccaro cōficiātur: ingroſſato in aqua ⁊ cocto ſup ignē.

Capitulum. cclix.

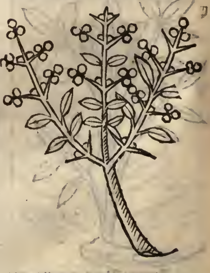

l Iguſtici. ſʒ Dyaſ. ca. Liguſtici multum naſcitur in liguria prouincia: vñ ⁊ nomen accepit: naſcitur ⁊ in monte vicino alpibus: ſed ciues panacem illum vocant: ideo qꝛ radix eius alba eſt ⁊ odorata ſimul panaci: cuiꝰ virtus vna eſt cū panacis virtute. Naſcit̄ in locis altis ⁊ aſperis ⁊ vmbroſis: virgam habet longam ⁊ nodoſam ſimilem aneto. In qua virga folia ſunt ſimilia melliloto. Sed molliora ⁊ odorata: que folia in cucumere tenuiſſima ſunt ⁊ diuiſa. In virge ſūmitate caput eſt vmbraculoſum. Ubi ſemen oſtendit: quod ſemen nigrum eſt ⁊ oblongum ſicut feniculi guſtu viſcidum ⁊ odoratum aromaticum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Virtus eſt mictualis. Radix eius alba eſt ſimilis panaci eracleontico ⁊ odorata. Virtus eſt radici ⁊ ſemini eius calida ⁊ ſtiptica doloribus omnibus intraneorū occurrit. Inflāmationem ſtomachi ſoluit. ¶ Icti-
B bus venenatis opitulatur: vrinam prouocat: menſtruis imperat ſi bibatur: antidotiſqꝫ colicis proſunt aut miſcetur. ¶ Radix eius tun-
C ſa ⁊ ſuppoſita idem preſtat: radix eius ⁊ ſemē oxiporijs neceſſe miſcetur cōfectionibus etiā digeſtibilibus vtiliter adhibetur: quia cuſtomacha eſt: vnde multi ciues ipſius prouincie eo pro pipere vtuntur condituris miſcentes.
D ¶ Et multi ſemen ſiſelei ⁊ iuniculi addunt illi: quidam dicunt ꝙ eſt leuiſticum ſed falſo.

Capitulum. cclx.

l Imon. Pan. capitu. cccxviij. Limon fructus pulchri, odoratus: plenus ſucco aceto valde apto ſalſamentis. Et ipſe etiam comeditur ſale conditus: nuſꝙ memini me de ipſo legiſſe apud autorem autenticum: niſi apud Auicēnam in quarto canone de cura febrium acutarū in generali: vbi iubet dari aquā acetoſitatis limonis ſalliti.

Capitulum. cclxi.

Linaria

Inaria. Pan.c.Dix. Linaria ē her ba ſilis eſule vl lino:pp qȯ vocaẗ:ⱻ diſ fert ab eſula:qm̄ eſula lacteſcit: linaria vo nō. Vñ verſus. Eſula lacteſcit ſine lacte linaria creſcit.

Operationes.

A ¶ Succus eius valet contra heriſipilas inunctus: ⱻ cum ſucco pimpinelle mixtus.
B ¶ Et ipſa ſola valet ad cancrū trita ⱻ impoſita: ad hoc ſimiliter ſuccus eius valet.

Capitulum.cclxij.

Inū. Iſi. Linū ex terre nitēti ſpē oritur: nomen ſūpſit a greco: vel ꝙ leue ſit ac molle. Biſſuȝ āt eſt gen⁹ quoddā lini nimiū cādidi ac molliſſimi qȯ grece papaten vocāt. Pall. In fe.menſe aliq ſemē lini leto ſolo ſpargūt: ⱻ lina cōſequunẗ exilia. ¶ Idē li.xi. In mēſe octobri ſemē lini ſeri pt ſi placuerit: qȯ tñ ꝓ ſui malitia ſerēdū n̄ ē: qꝛ terre vber exhaurit: ſȝ ſi velis loco pīguiſſimo ⱻ modice hūido ferre poteris: aliq macro ſolo ſpiſſum ſerētes: ſi aſſequūẗ vt linū ſubtile naſcaẗ. A

Operationes.

¶ Sera.li.ag.auc.Gal.Virt⁹ ei⁹ ē q̄ ſubtiliat ⱻ ꝓuocat vrinā ⱻ mēſtrua: ⱻ qñ bibiẗ aut fit cū ea emplm̄ ꝯfert apatib⁹ epatis ⱻ orificio ſtōi ⱻ ipſi ſtō. Sȝ radicis ei⁹ ſtipticitaẗ ē amplior ſtipticitate floris: ⱻ caliditas ei⁹ ē minor caliditate ipſi⁹: ⱻ pp ei⁹ ſtipticitatē acqrit qȯ admiſceẗ cū medicinis q̄ adminiſtranẗ ad ſputū ſanguis. ¶ Sera.auc.Dyaſ. Flos ei⁹ ē ſtiptic⁹ ſtipticitate pauca calefactiu⁹: maturatiuus: ⱻ ē ca.q̄ſi l.i.gra. ⱻ ē mediū ī hu. ⱻ ſic. Et ij. ei⁹ virt⁹ ē ꝙ ē mollificatiuū. ¶ Ser.li.ag.c.bararicbicbene.i.linū ē mollificatiuū ſedatiuū doloꝝ: ⱻ ꝯfert egritudinibus īterioꝝ: niſi qꝛ ē min⁹ ī h̄ ꝙ camomilla: ⱻ ē mediū īter laxatiuā ⱻ ſtipticū: ⱻ admiſceẗ ī eo paꝝ vtutiſ ꝓuocatiue vrine: ⱻ h̄ gdē appet ī eo manifeſte qñ comediẗ aſſatū: ⱻ tūc ē magis ꝯueniēs ad ſtrigēdū vētrē. ¶ Et dixit ī li.ō ꝯſeruatōe ſanitatis ꝙ qñ ſemē lini decogẗ in aq̄: ei⁹ decoctio ē īfrigidatiua. ¶ Et idē auc.Dyaſ. Virtus ſeīs lini ē ſilis virtuti ſeīs fenugreci: ⱻ qñ admiſceẗ cū aq̄ melle ⱻ oleo ⱻ cōficiẗ: reſoluit apata ca. ⱻ mollificat ea ſiue ſint īteri⁹ ſiue exteri⁹: ⱻ qñ fit ex eo emplm̄ cū ficub⁹ ⱻ nitro delet pānū ⱻ puſtulas albas faciei.i. papulas ſȝ trāſ la.no. ¶ Dyaſ. Et qñ ꝯficiẗ cū aq̄ reſoluit apata q̄ ſūt ī radice auris: ⱻ apata dura. Et qñ cogẗ cū vino eradicat formicā ⱻ ſpēs vlcerū que dicūẗ faui. ⱻ qñ miſceẗ cū melle ⱻ pipere ⱻ vtiẗ gs eo mouet coitū: ⱻ qñ miſceẗ cuȝ naſturtio quātitate equali ꝯfert ſciſſuris vnguiū ⱻ coꝝ excoriatiōi. ¶ Et fit cū decoctiōe ei⁹ clyſtere ad mordicationē īteſtinoꝝ ⱻ matricis: ⱻ mollit vētrē qñ mulieres ſedēt ī decoctiōe ei⁹ ꝯfert apatib⁹ mr̄icis ſicẗ fenugrecū.
¶ Paulus ca.de lino. Linū qñ cōburiẗ. Fumus ei⁹ ē ſubtiẗ: ⱻ ꝯfert corize ⱻ ſuffocatōi matricis. ¶ Aui.li.ij.c.de ſeīe lini. Virt⁹ ē ei pri I

B C D E F G H

ma virtuti fenugreci i.i.ca. cōmēſuratū ī hūi
ditate: ⁊ ſicci. Et dī qdē ꝙ decoctio lini ē doco
K ctio recētis ei⁹. ¶ In ipſa.n.ē humiditas ſu
pflua ⁊ maturatiuū: ⁊ abſtergit ⁊ iflat pp hu
miditatē ſuā ſupfluā: ita ꝙ illud qđ ex eo fri
xū ē: hoc agit cū ſtipticitate q̄ in frixo maniſ
feſte cōmēſurata: ⁊ in nō frixo manifeſte pmi
xta cū lenificatiōe: ⁊ ē ſedatiuū dolorū minus
q̄ꝫ camomilla ⁊ ex ipſo fit emplꝫ cū nitro ⁊ bo
lo: ⁊ lenit pānū: ⁊ ꝯfert ꝫctiōi vnguiū ⁊ ſciſſu
L ris ⁊ fracturis eorū. ¶ Et qñ pmiſcet̄ cū eq̄li
mēſura naſturcij ⁊ ꝯficit̄ cū melle: lenit apoſte
M mata ca. exteriora ⁊ īteriora. ¶ Et apoſtema
qđ ē poſt aures cū aq̄ cineris ⁊ apata dura: ⁊
ꝓhibet ſpaſmū: ⁊ ꝓpe ꝫctionē vnguiuꝫ: cū
N pmiſcet̄ cū cera ⁊ melle. ¶ Et ei⁹ ſuffumiga
tio ꝯfert corize: ⁊ ſilr fumigatio ipſius lini cō
fert tuſſi flegmatice: ⁊ ꝓpē qđ eſt ex eo aſſatū.

Capitulum.cclxiij.

Lingua auis. Pla. Lingua auis ē ar
bor: ⁊ hꝫ folia pua ⁊ acuta: līgue auis
ꝯformia: ⁊ ē i.i. gra. ca. ⁊ hu. ¶ Sef.
lib. ag. ca. liſen baſafir. i. lingua auis. Et ē ar
bor ſilis arbori dirdar: niſi q: foliū ei⁹ ē lōgū
ſile folio amigdali: ⁊ fruct⁹ ei⁹ q dr̄ līgua cāis
ſūt racemi ⁊ palmites q diuidunt̄ ī cberarn⁹
ſiles folijs oliuaꝝ: niſi q: ſunt minora ſatis: ⁊
īτra quālibet cberarnus ē medulla ſilis līgue
auis exterius rubea ⁊ interius alba declinās
paululū ad citrinitatē: ſapor ei⁹ ē acut⁹: mor
dicatiuus cū pauca amaritudine. Et q ponit
ei⁹ ꝟtutē ca. in fine. ij. nō elongat̄ a veritate:
⁊ cōueniēs ē dicere ꝙ cū calı̄. ſit humı̄. q: non
appet mordicatio ei⁹ poſtq̄ bñ maſticat̄. Et
ſciēdū ꝙ ē alia lingua auis q̄ ē debilitās ſtōꝫ:
⁊ ꝓuocās vētrē: ⁊ ē corrigiola maior. Et iſta
non eſt illa de qua locutus eſt Sef. Nā idem
Sera. ī ca. de augētib⁹ ī coitu: dicit ꝙ lingua
auis ē lingua paſſeꝝ. ¶ Itē idē dicit in. vij. ī
ꝯfectiōe pillulaꝝ Indaꝝ ꝙ aſſimilant̄ pelli
culi vel corticuli que eſt in medio bacce lauri.
¶ Aui. ca. de augētib⁹ ī coitu. Inter medul
las cōputat: nō ē ergo quā ponit Sef. ⁊ Aui.
herba: ſꝫ eſt prima ſpecies p Sera. deſcripta:
vnde qñ ponit̄ ſimpliciter prima dꝫ intelligi.

Operationes.

¶ Sera. auc. Aben meſuay. Cōuenit dolori A
lateris: ⁊ ꝓuocat vrinā: auget ī ſpmate: ⁊ cor
roborat libidinē. ¶ Et idē auc. Dama. ⁊ ꝯue B
nit cardiace. ¶ Et idē auc. Bediguras. Au C
get ſperma. ¶ Et idē auc. Raſis. Prohibet D
cardiacā: ⁊ auget ſpma. ¶ Et idꝫ auc. Iſa E
ac. Eſt ca. ⁊ hu. ī. ſ. gra. ⁊ delectabil. ⁊ de ꝓpe
tate ei⁹ eſt ꝯfortare libidinē. ¶ Et auget ſper F
ma: ⁊ hꝫ virtutē humectādi comeſta cū car
nibus vel alijs: valet ſilr ꝯ ſiccitatē pectoris.

Capitulum.cclxiiij.

Liſimachion

Iſimachion. ẽ3 Dyaſ. ꝑpꝛio ca. Ha
ſtas hȝ maioꝛes ⁊ fructicoſas: circa
quarū nodos folia minuta habet ſa-
lici ſimilia: floꝛem purpureum aut auroſum:
naſcitur locis humectis.

Operationes.

A ❡ Dyaſ. Succꝰ herbe huius ſtipticꝰ ẽ. San
guinẽ reijciẽtibꝰ maxime ꝓdeſt. Diſſintericis
B potui datus ⁊ ſuppoſitus ſubuenit. ❡ Fluxū
matricis mulieris abſtinet ſuppoſitus. Nari
bus profluentē ſanguinē fronti illinitus ſta
tim ſtringit. Vulneribus recẽtibus paracole
C ſim faẽ. ❡ Herba fumigatiõe adhibita vim ve
D neni longius arcet: ⁊ ſorices occidit. ❡ Gal.
vij. ſim. far. ca. liſimachion ꝑdominãtẽ hȝ ſti
pticã qualitatẽ: pp quã ⁊ plagas conſolidat:
⁊ emorroſagias ex naribus ſiſtit emplaſtratū.
E ❡ Et aliarum etiam emorroſagiarum ido-
neum eſt farmacū ipſuȝ: ⁊ etiam ſuccus eius
adhuc magis ⁊ bibitus diſſinterias ⁊ ſangui
nis eductiones ⁊ fluxuȝ mulicbꝛem ſiſtit.

Capitulum. cclxv.

Icium. Sera. ca. badath. i. liciū. Ha
bet tres ſpẽs: vna carū eſt indica. Et
alia fit ex herba que dicit̃ zeriach ſiue
ſerrab. Tertia eſt arabica q̃ nolant badath:
ideſt liciū. Et idẽ aut. Dyaſcoꝛ. Liciū accipi
tur ex arboꝛe ſpinoſa que habet ramos longi
tudine duoꝛū brachioꝛū aut amplius. Et fo-
lia ſunt ſilia folijs arboꝛis buſſirara: ⁊ hȝ fru
ctum ſilem piperi: ⁊ eſt niger: amari ſapoꝛis:
lenis tactu: ⁊ coꝛtex ligni eſt glaucus ſilis li-
cio diſſoluto: ⁊ habet radices multas ꝑcedẽ-
tes a latere ligni eius. Naſcitur locis agreſti
bus: ⁊ extrahitur ſuccus eius in hũc moduȝ.
Terunt̃ folia ſicut ſunt cū tota arboꝛe: aut po
nunt̃ in aqua ⁊ dimittuntur pluribus diebus
⁊ coquunt̃ ⁊ expꝛimunt̃. Et ſuccus ponit̃ ad
coquendū ſuper ignẽ donec ingroſſetur ſicut
mel: ⁊ fit ſilis ex ſucco fructus eius qñ expꝛi-
mitur ⁊ ponit̃ in ſole. Et melius ex eo eſt illud
qḋ accendit̃ igni: ⁊ qñ extinguit̃ facit ſpumã:
cuius coloꝛ eſt ſanguinis. Et exterius eſt ni-
grum: ⁊ interius eſt ſicut crocus: ⁊ nõ eſt pin-
gue: ⁊ eſt ĩ eo ſtipticitas cū amaritudine: ⁊ ex
illo melius eſt Indū ⁊ foꝛtioꝛis operationis.
Adulterat̃ autẽ liciuȝ cum amurca olei: cum
admiſcet̃ in coctura eius ⁊ cū ſucco abſinthij
⁊ felle bouino. Et opoꝛtet vt colligatur ex eo
ꝙ natat ſimile ſpongie: ⁊ reponitur ad opus
medicinaruȝ oculi: ⁊ reſiduū ponitur in alijs
medicinis: ⁊ dr̃ ꝙ indicum facit arboꝛ licios.
Et hec arboꝛ eſt de ſpeciebus ſpine habẽs ra-
mos erectos longitudine triū brachioꝛū: aut
amplius procedentes ex radice: ⁊ ſunt groſ-
ſioꝛes ramis rubi. Et euellitur eis coꝛtex faci
le: ⁊ coloꝛ eius apparet ſicut coloꝛ ſanguinis.
Et folia eius ſunt ſimilia folijs oliue: ⁊ ex illa
arboꝛe accipitur licium ſcilicet ab illa que eſt
ſpinoſa. Et eſt apud nos medicina quaſi hu-
mida ⁊ liquida. Et ſubſtantia eius eſt cõpoſi
ta ex virtute ſubtili. ca. ⁊ terrea frigida: ⁊ in
ſapoꝛe eius eſt ſtipticitas: niſi quia eſt pauca.
Alia ſecũda ſpecies eſt que fit ex arboꝛe licios
ſiue ex acantum appellata: folia quercus ſi-
milia atq3 ſpinoſa generans.

Operationes.

❡ Gal. ẽm tranſlationem grecã: hoc farina A
eo ad ipopiam vtuntur ⁊ ad flegmones: qui
in ano ⁊ oꝛe ⁊ vlcerationes ⁊ herpetas ⁊ putre
dines: male moꝛigerata vlcera ⁊ aures puſſlu
entes: ⁊ paranichia ⁊ vngues leproſos.
❡ Et idem ẽm tranſlationem arabicam vir- B
tus eius eſt que remouet ꝙ in pupilla: ex eo ꝙ
obſcurat viſum: ⁊ conuenit fluxui ventris: ⁊
habentibus vlcera in inteſtinis: ⁊ habẽtibus
fluxum menſtruoꝛum. Et ponitur in medici-
nis panni que fit in facie.
❡ Et in medicinis vlcer ⁊ apoſtematuȝ que C
ſunt in oꝛe ⁊ in ano ⁊ foꝛnice. Et cõuenit vl-

cerib⁹ fraudulētis ⁊ putredinibus vlcer ⁊ pu tredini auriū ⁊ tenaſmoni ⁊ panaritio : ⁊ for-
D tificat capillos. ¶ Sera. auc. Dyaſ. Virt⁹ li cij ē ſtiptica ⁊ abſtergit ⁊ curat obſcuritatē vi ſus ⁊ ſcabiē ⁊ pruritū oculo:⁊ abſcindit cur ſum humiditatū ad oculum venientiū curſu
E antiquo ⁊ ↄuenit apātib⁹ gutturis. ¶ Et qñ linit cū eo palatū: ↄuenit apātib⁹ gutturis: ⁊ qñ linit cū eo ↄuenit gigiuis ⁊ vlcerib⁹ putri-
F dis ⁊ ragadijs ani ⁊ tenaſmōi. ¶ Et qñ bibit ⁊ fit cū eo clyſtere ſanat fluxū vētris ātiquū ⁊ vlcera iteſtino: ⁊ bibit ð ipſo cū aq̄ vſq₃ ad ſanguis fluxū: ⁊ ſputū ſanguis cū tuſſi : ⁊ dat
G in potu morſui canis rabioſi. ¶ Qñ fiūt ex eo pillule ⁊ dant ex rubificāt capillos: ⁊ curat pa naricū ⁊ formicā ⁊ vlcera fraudulēta. Et qñ fit cū eo naſcale ↄuenit fluxui ātiquo h̄ūidita
H te a nrice. ¶ Et dicit. Qñ cogt. cū ramis ei⁹ i aceto: ↄuenit apātib⁹ ſplenis ⁊ ycteritie: ⁊ ꝓ uocat mēſtrua. Et qñ bibit ex fructu ei⁹ laxat flegma: ⁊ conuenit ↄ medicinas venenoſas.
I ¶ Et idem Sera. auc. Raſis felicacbarach. Virtus eſt cōpoſita ex ↄrijs. Nā h₃ virtutē extenuatoriā: digeſtoriā: ca. ⁊ fri. ⁊ modice ſti pticā hñs vim: ⁊ iō dyaforeſim facit proijciēs
K ⁊ porrigans. ¶ Et facit aūt ad ipopiā herpe tas ⁊ ad epatis vlcera : ⁊ ad parotidas: ⁊ pu trida vlcera: ⁊ conuenit vlceribus oris ⁊ ani.

Capitulum. cclxvj.

L Onchitis ſ₃ Dyaſ. Lonchitis ē ſpēs gladioli folia hñs porri ſilia: ſ₃ latiora ⁊ rufa multas hñs ſup radices virgas ſpāſas ſup terrā: ⁊ ramos ſup terrā declines: in qbus ſunt flores ſiles pellicino: ſ₃ forma co ru₃ vt gale eſt: ⁊ albū h₃ in medio ſicut roſtrū ⁊ labiū infantī: ⁊ ſicut lingua ⁊ ſemē eius lan cee ſile ⁊ trigonū ⁊ longū: vñ ⁊ lonchitis ap pellatu₃ eſt. Radix eſt ei ſilis dauco: naſcitur locis aſperis. Pli. ca. Lonchitis: folia h₃ ru bicunda: ſemē nigrū ſile camedoru₃ equoru₃ ora parēt: ⁊ oblongū in ſimilitudinē₃ lancea radicē vt daucus. Itē Dyaſ. Eſt ⁊ ſcđ₃ gen⁹ lonchitis fo. hñs ſic ſcolopēdria ⁊ aſperiora.

Operationes.

¶ Pli. Vulneribus ipoſita folia ei⁹ tumo- A
rē₃ nō admittūt. Bibita cū aceto ſplenē ſic cant. Radix ei⁹ cū vino bibita vrinā ꝓuocat.
¶ Gal. vij. ſim. far. ca. Lonchitis. Eius qdē B
ſemē triangulū ſicut lācee h₃ figurā. Radix quidē ſimilis eſt aliqualiter paſtinace: ⁊ ꝓpe ⁊ vrinatiuum eſt farmacū. ¶ Eius vero q ſilis C
eſt ſcolopendrie folia viridia quidē₃ ad conſo liditatē vulnerum ſunt idonea: ſicca vero per oximel bibita ſplenes ſiliridos ſanat.

Capitulum. cclxvij.

Lupinus. Sera. li. aggre. ca. Tarmus auc. Dyaſcor. Tarmus. i. Lupinus

Sunt

Sunt ex lupinis quidam vt dicuntur regales: ⁊ ſunt ſilueſtres: quoꝝ folia ſunt albidiora domeſticis. Et quidã ſunt domeſtici: ⁊ domeſtici comeduntur poſt eoꝝ elixationem: ⁊ infunduntur in aqua pluribus diebus donec recedat amaritudo: ⁊ generãt humores groſſos. Gal. vi. ſimpli. farma. capi. de lupino ſm tranſlationem grecam. Tarmus: ideſt lupinus: comeditur quidem decoctus: ⁊ multis diebus deponens amaritudinez in aqua: fitq3 cibus groſſorum humoruz vt farmacũ vero hic talis ex emplaſticis eſt qui nõ h3 amaritudinem: ⁊ eſt abſterſiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes.

A ¶ Gal. Supplaſinatus necat lũbricos. Vel ſi quis ipſuz bibat cũ melle vel orizuccaro ſiue etiam ipſius decoctio nata eſt lumbricos educere: imo ⁊ ſupfuſa deforis conuenit morfeis ⁊ ſcabiei ⁊ cãcrenis ⁊ malignis vlcerib⁹. Hoc quidez abſtergendo: illa vero cõſumendo: ⁊ ſine mordicatione deſiccando expurgat: ⁊ aperit oppilationes epatis ⁊ ſplenis: ſi bibatur cũ ruta ⁊ pipere: attrahit tã mẽſtrua ꝙ embriones cuz myrrha ⁊ melle appoſitus.

B ¶ Eſt autez ⁊ ipſius farina ĩmordaciter dyaforetica: non enim liuida ſolum ſed ſcrofulas ⁊ fimata dura ſanat: tũc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel orizuccaro iuxta complexiones: videlicet patientium: necnon paſſionis differentiam: cogitantes illud quod oportet: non eſt autem preſentis negocij diſtinguere talia: diaforat enim ⁊ liuida ⁊ cetera omnia que prius dicta ſunt.

C ¶ Decoctio etiaz ipſa farina nata eſt facere. Tarmos agrios vel lupinus agreſtis ſiue ſilueſtris amarior eſt ⁊ validior in omnibus domeſtico eſt ei ſimilis exiſtens ſm genus.

D ¶ Et idem ſm tranſlationem arabicam.

E ¶ Virtus eius pͥma eſt que deſiccat ſine mordicatiõe. Et ſecũda abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ mũdificat ⁊ aperit: ⁊ tertia occidit lũbricos quãdo fit ex eis emplaſtrum exterius: ⁊ qñ comeduntur melle: aut bibuntur cum vino admixta aqua ⁊ farina lupinoruz reſoluũt ſine mor-

F dicatione. ¶ Et curant liuores ⁊ apoſtemata ⁊ ſcrofulas quando coquuntur cum aceto ⁊ melle. Et quando fit emplaſtrum cum eis ſciatice conferunt.

G ¶ Et cõfert empetigini ⁊ vlceribus capitis ⁊ ſcabiei ⁊ bothor ⁊ vlceribus fraudulentis.

H ¶ Et quando bibitur cum ruta ⁊ pipere aperit oppilationes epatis ⁊ ſplenis: ⁊ prouocat menſtrua: ⁊ naſcale ex eis cum melle ⁊ myrrha expellit fetũ. Et farſa eoꝝ facit hoc lupinus ſilueſtris vel regalis v3 ad ea q̃ dicta ſũt.

¶ Additio. Gal. lib. de facile acqui. c. i. ad faciendum capillos flauos. Lupinos: rubeam tinctoruz: ſticados citrinum: pollitricum: abſinthium: pone in vaſe vitreo: ⁊ dimitte per ix. dies: mouendo bis in die. In tẽpore vero vſus accipiẽdo de dicta aqua ꝙ ſufficit ĩfunde in ea ſpongiã ⁊ dimitte vt imbibat ĩ aqua: ⁊ vnge capillos bene. Et cũ fuerint deſiccati capilli: laua cuz aqua calida ⁊ ſapone. I

Capitulum. cclxviij.

Lupulus. Jo. me. ca. de volubili ait ꝙ
I lupulus ſit ſpecies volubilis. Notãdũ
ergo ꝙ plures ſunt ſpecies volubilis.
Vna eſt que dr̃ funis arboꝝ cuius flos eſt albus: ⁊ eſt ſicut tuba: ⁊ h3 lac: ⁊ vocat volubilis magna. Et eſt alia cui⁹ rami repũt ſup terram ⁊ ſup ramos plantaꝝ: que folia ⁊ flores h3 minores: ⁊ dr̃ volubilis parua. Et eſt alia ſpẽs eius habens folia ſubalbida ⁊ lanuginoſa: ⁊ habet lac. Et eſt ſpecies alia aſpera habens folia citrulli cuius flos eſt ſicut ampulle adherẽtes: ⁊ vocat lupulus. De qua ĩ iſto. c. habet mẽtio. Et eſt quarta ſpẽs eius cui⁹ radix eſt ſicut ſeſireſim ⁊ magis groſſa. Imo eſt groſſitudo eius in modũ cucurbite maioris: ⁊ eius ſtipites eleuantur ſuper radicem ſuam

circiter cubitos duos:ꝛ ſolia eius ſunt ſtricta parua l mediū ſagitte alate:q̄ ex leui cā fluūt ꝗ hꝫ lac:ꝛ vocaṫ dn̄s lacticiniorū. Et ex ea fit ſcamonea:vt hṫ in ca. ſcamonea de.s. Etiaꝫ in ca.volubilis de.v.inuenies d̄ virtute earū: lupulus vero eſt equalis ad frigiditatē decli-nans.Et dṫ ꝙ eſt in ꝑncipio ꝑmi:ꝛ eſt verius.

Operationes.

A ¶ Jo.me.Lupulus ſedatiuus ē dolorū cali-dorum extinctiuus inflāmationū ꝛ lenitiuus.
B ¶ Rectificatio magna.Aperit orificia vena-rum:ꝑꝑ quod miſcenduꝫ eſt ei aliquid ex dra gāto ꝛ maſtice:ꝛ recti⁹ ꝙ vigorat operationē
C eius.¶ Eſt aqua caſei cuꝫ ſpica ꝛ maſtice.Ex alijs vo volubilib⁹ tractet̄. de ca.volubili in-ferius de.v.

Capitulū.cclxix.

Ac.Sera.lib.ag.c.Lelen auc.Gal. Lelen.i.lac.Et melius lac eſt ſanum naturale nō habēs infectionē alicui⁹ alteri⁹ humoris:aut ſup qđ nō vincit aliqua qualitas.Et eſt clarū in quo nō eſt turbulen-tia aliqua:neqꝫ acuitas neqꝫ ſalſedo: imo eſt in eo dulcedo pauca:ꝛ odor eius eſt bonus:ꝛ lac quidē qđ eſt hmōi eſt illud qđ generaṫ ex ſanguine ſano ſeparato ab omni malicia. Et ſanius lac eſt mulieris:ꝛ maxime cui⁹ corpus eſt ſanū nō antique ſꝫ iuuenis pulchre tēpera te cōplexionis cui⁹ nutrimētū eſt bonū gene-ratiuū bonoꝝ humorū.Et poſt eſt lac aīaliūꝫ quorū natura nō eſt elongata a natura hoīs ſꝫ eſt ꝓpe naturā hoīs. Et odor carniū ſigni-ficat ſuꝑ bonitatē lactis ꝛ ſanguinis ei⁹. Nā ſunt quedā aīalia:quoꝝ carnes ſūt fetide: ſi-cut carnis canis:lupi:leonis:cameli ꝛ vrſi: ꝛ q̄dā carnes ſūt boni odoris ſicut carnes por-coruꝫ:pecudū:caprarū ꝛ boum:ꝛ equaꝝ ꝛ aſi naruꝫ ꝛ damularū : ac eoꝝ que currūt curſu iſtoꝝ quoꝝ carnes comedūt ꝙ plures hoīuꝫ. Natura nāqꝫ eoꝝ eſt ꝓpinqua nature hoīs: ꝛ ꝑꝑ hāc cāꝫ adminiſtraṫ lac capraꝝ:ꝛ alioꝝ aīaliū vt boum ꝛ ſimiliū:ꝛ fit caſeus ex eis ꝓ-terquā ex lacte aſinino. Propterea qꝛ ē aquo ſum ſubtile nō habēs groſſitudinē : lac vero vaccarū eſt groſſuꝫ. Et lac capraꝝ eſt mediū inter vtrūqꝫ:ꝛ lac ꝗdem eſt velocis alteratio-nis quādo tangitur a caliditate aeris : ꝛ pro-pter hanc cauſam percipitur ꝙ ſugaṫ ex mā-milla ne alteret ipſum aer.

Operationes.

¶ Sera.Et lac quidē eſt cōpoſituꝫ ex tribus ſubſtantijs.ſ.caſeata: butiroſa ꝛ aquoſa. Et qñ tu cognoueris has ſubās ꝛ ſeparas vnam ab alia cauſa medicationis: inuenies ꝙ vna-queqꝫ ipſaꝝ habet operationē propriā in via nutrimēti:ꝛ in via medicine:ꝛ ꝑꝑ victoriā pin guedinis ſuꝑ lac vaccaꝝ accipiṫ ex eo recocta A
¶ Butyrū vero accipitur ex lacte capraruꝫ: vaccaruꝫ ꝛ ouiuꝫ.Sed caſeus eſt lac coagula tum:ꝛ ſic caſeus non eſt lac niſi cū recipit co-gulationē ꝛ caſeitatem. ¶ Naꝫ illud lac coa gulatur ſuꝑ quod vincit groſſicies : tale qui-dem eſt facilis coagulationis:ꝛ ſeparaṫ facile quando fit caſeus ex ſubſtantia butiroſa. In lacte vaccaruꝫ eſt plus:ꝛ quādo coagulatur auffertur ab eo butyruꝫ:ꝛ fit caſeus pinguis. Et qñ caſeus veteraſcit generat coleram : ꝛ hoc ſignificat ſapor ꝛ odor ipſi⁹. ¶ Rabimoy ſes ca.de lacte.Lac porcinū eſt magis cōfor-me poſt lac muliebre.Et lac corrumpit mali ciam humoruꝫ maloruꝫ.Lac aſininū eſt hu-midius omni lacte ꝛ minoris groſſiciei.Et lac vaccinum eſt pinguius.Et lac caprinū eſt medium.Unde lac non eſt conueniens capiti nec lateribus aptum ad ventoſitatem.

B (beside "Butyrū vero…") · C (beside "gulationē ꝛ caſeitatem…") · D (beside "hoc ſignificat…")

E ¶ Almāſor tractatu tertio ca.de lacte. Lac recenter muſtum temperato exiſtit viciniuꝫ: licet frigiditati ꝛ humiditati parumper ap-proximet. Unde corpus humectat ꝛ impin-guat.Eius tamē cōuerſio eſt velox : quapro-pter acute febriētibus vel ꝗbus dolor capitis

ex humore

ex humore acciderit: colericis quoqꝫ quibus frigide ex cōſuetudine accidunt egritudines
F nullo modo eſt tribuendum. ❡ Dyaſco. ca. de lacte. Omne lac generat bonum chimuꝫ: ⁊ eſt multi nutrimenti: ⁊ mollit ventrē: ⁊ conuenit ſtomacho: ⁊ lac quidem veris eſt aquo-
G ſius eſtiuo. ❡ Et lac animalis paſcentis herbas recentes eſt magis mollitiuum ventris ꝙ paſcentis herbas ſiccas. Et lac caprinum eſt minus mollificatiuuꝫ ꝙ aliorūꝫ animaliū: quoniam capre vt plurimuꝫ comedunt herbas ſtipticas ⁊ folia arborum: ⁊ propter hanc cauſam eſt bonum ſtomacho. Sed lac ouis eſt ſpiſſum dulce ⁊ pingue. Non eſt adeo bonum ſtomacho ſicut caprinuꝫ. Sed lac vaccarum: aſinarum vel equarum ſunt magis laxatiua ꝙ aliorum animalium.
H ❡ Et omne lac quādo coquitur ſtringit ventrem. Et maxime quando exſiccatur aqua eius cum lapidibus calefactis: ⁊ conuenit vlceribus inteſtinorum: ⁊ interiorum membrorum: ⁊ proprie illius que fiūt ex gutture ⁊ canna pulmonis: ⁊ renibus ⁊ inteſtinis ⁊ veſica.
I ❡ Et quādo abluitur os cum lacte conuenit vlceribus eius: ⁊ gargariſmata cum eo cōferunt vlceribus palati: ſed nouiter mulſuꝫ eſt bonum bibentibus medicinas mortiferas: ⁊ illis qui ſumpſerunt cantarides.
K ❡ Et lac vaccinū eſt ad hoc meli⁹ omni alio lacte: ⁊ lac aſini proprie quando colluitur os cū eo cōfortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vaccinuꝫ ⁊ caprinū ⁊ ouinū: quādo vnumquodqꝫ coquitur cū lapide littoris ꝯuenit fluxui ventris ⁊ vlceribus inteſtinoruꝫ ⁊ tenaſinoni.
L ❡ Et quādo fit clyſtere cum eo ſolo aut cum aqua ordei aut cum decoctione gūmi quod dicitur caudare ſiue handaim ſedat mordicationes inteſtinorum: ⁊ fit clyſtere cum eo vlceribus matricis.
M ❡ Omne preterea lac quādo ſugitur ex mamilla ipſa eſt magis iuuatiuū: ⁊ velocius nutritiuuꝫ: neqꝫ ita corrūpitur. Et lac mulieris dulcius eſt ⁊ nutribilius omni lacte: ⁊ conue-
O nit vlceribus pulmonis: ⁊ ponitur in eo olibanum tritum: ⁊ diſſoluitur in oculo in quo eſt vngula aut vlcus ⁊ conuenit.
P ❡ Et quando miſcetur cum eo ſuccus papaueris ⁊ cera ⁊ oleum ⁊ linitur cuꝫ eo ſuper podagram conuenit. Et omne lac eſt malū ſpleni ⁊ epati egrotāti ⁊ ſode ⁊ epilētie ⁊ ſcotomie ⁊ egritudinibus neruorū ⁊ febrib⁹ antiquis.

Capitulum. cclxx.

m Maiorana. Pla. Maiorana eſt herba que alio noīe ſamſuc⁹ dr̄: ca. ⁊ ſic. i. ij. gra. Flores ⁊ fo. ei⁹ cōpetunt vſui medicine. Igitur in eſtate collecta cū floribus in vmbroſo loco deſiccat̄: ac p ānū ſeruat̄. Gal. viij. ſim. far. ca. de ſamſuco. Subtiliuꝫ ptiuꝫ eſt ⁊ dyaforetice virtutis: ſiccat enim ⁊ calefacit i. iij. gra. Sera. lib. aggre. ca. Merzenius auc. Dyaſ. Herba ē hñs virgas extēſas ſup faciē terre in ſuo ortu: ⁊ hꝫ folia parua rotūda ſup q̄ eſt borra ſeri ſiſia folijs calamēti habentis folia ſubtilia ⁊ hꝫ odorē bonū. Idem auc. Gal. Virt⁹ ei⁹ eſt q̄ calefacit ⁊ deſiccat i iij. g. ⁊ virtus ei⁹ ē q̄ reſoluit ⁊ ſubtiliat. Itē ex aromaticitate virtutē hꝫ ꝯfortādi: ⁊ ex q̄litatib⁹ ſuis diſſoluēdi: ꝯſumēdi ⁊ mūdificādi. Aui. Maiorana ē ca. ⁊ ſic. i. iij. gra. ⁊ ē ſubtilis cū fortitudine.

Operationes.

❡ Sera. auc. Aben meſuay. Quādo linitur A
cuꝫ ſucco eius ſup liuores ſanguinis mortui aufert eas: ⁊ pp hanc cauſam apponētes ventoſās vngunt locū poſt vētoſationē cū eo vt
nō appareāt cicatrices ſcarificationis. ❡ Et B
qñ fit caputpurgiū cū eo cōuenit dolori capitis maxime melancolicis ⁊ vētoſitati cerebri: ⁊ aperit oppilationes q̄ ſunt in eo: ⁊ pp hanc cauſam cōfert epilētie ⁊ paraliſi. In qua declinat hō caput ſuū ad poſteriora: ⁊ alteri paraliſi: ⁊ torture oris ⁊ emigrance: attrahit. n. humiditates malas a cerebro: ⁊ ꝯuenit mul-
tū. ❡ Et fit oleū cū eo ⁊ ꝯuenit ad oīa ſupradi C

D eta. ¶ Et qñ terit̃ maiorana ſicca: ⁊ ꝯficit̃ cū
melle ⁊ linit̃ ſup liuorē q̃ fit ſub oculo. aufert
ipſuꝫ ⁊ exprimitur ſuccus ex ea dū eſt recens.
E ¶ Et fit caputpurgiū cū eo: ⁊ mūdificat cere-
brum: ⁊ ꝯuenit egritudinibus eius frigidis ⁊
F melācolicis. ¶ Et qñ ībibit̃ in eo cotū aut la-
na ⁊ ponit̃ in aurē aperit oppilationes eius.
G Siĺr āt fac̃ oleū ei⁹. Et calefac̃ mfic̃e. ¶ Aū
Raſis pp aromaticitatē ſuā ⁊ calitatē ⁊ ſubti
litatē ꝯuenit oīb⁹ egritudib⁹ frigidis: ⁊ ꝯfor
H tat cerebrū ⁊ oīa mēbra. ¶ Pli. c. maiorana.
vires hꝫ acres ⁊ calefactorias ad oēs duriciē
vel rigorē valde idonea. Medet̃ et cathaplaſ
matibus īpoſita ſiue potu data: a ſcorpiōe ve
xatus ⁊ inteſtinoꝝ tormēto vł difficultate mi
I ctus laborātes. ¶ Elixatura eius ydropicis
medet̃: vrinā ꝓuocat: ⁊ tortiōib⁹ vtilis ē. Suc
cus ei⁹ melle addito liuores detergit. Scorpio
nū ictus cū aceto ⁊ ſale cōpeſcit. Luctatiōib⁹
K bn̄ adhibet̃: cerotis vtiłr adhibet̃. ¶ Tumo-
res oēs corpis ⁊ oculoꝝ cathaplaſmatib⁹ ad-
L hibita ſpgit: marie cū polēta īpoſita. ¶ Itē
appoſite ſolite purgatiōis māꝫ ꝓuocat. In fe
minis Malaginatib⁹ ⁊ acopis miſcet̃ bene.
M ¶ Additio. Gal. li. expūctorū. Medicamē
valēs ꝯ vertiginē. ℞. maiorane auf. j. agarici
auf. vj. radicis lilij celeſtis: ſticados: ana auf.
viij. turbith albi ⁊ gūmoſi: auf. iiij. ellebori ni
gri: auf. xx. ligni aloes: auf. i. ⁊. ß. croci auf. i.
aniſi auf. ij. maſticis auf. iiij. cōfice cū melle: ⁊
da ol vi
ce. ʒ. iiij.

Capitulū. cclxxi.

MAcis. Cōſtan. in lib. graduū ait. Nu-
cis muſcate arboris ramorū cortex eſt
macis que ab india venit: cui⁹ natura
ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. ¶ Platea. Macis ca.
eſt ⁊ ſic. in. ij. gra. Et ſm quoſdā flos eſt mu
ſcate. Quod vr̃ falſum eſſe: qꝛ flores aut deci
dunt aut in fructus mutant̃. Sunt autē cor
tices quidam qui reperiunt̃ circa nuces mu-
ſcatas: ſicut circa auellanas p annos decē ſer
uantur. Habētq; virtutem ꝯfortandi ex aro
maticitate: diſſoluendi ⁊ cōſumēdi ex quali-
tatibus. Eligendus eſt autē macis ruffus vel
ſubruffus acutū habens ſaporē cū aliquātu
la amaritudine. Qui vero nigricat terreus
eſt: ⁊ qui ſaporē acutū nō habet abijciendus
eſt. Sera. lib. aggre. ca. biſbaſi. Biſbaſi. i. ma-
cis. Et eſt cortex nucis muſcate que ē ſup cor
ticem groſſum. Et melior ex eo eſt ille qui eſt
coloris fuſci ⁊ deterior ex eo eſt niger: ⁊ in cor
tice puro groſſo nucis muſcate non eſt aliqđ
iuuamētū. Sed fructus ei⁹ eſt vtilis medici-
ne: ⁊ oritur in oriente. Arabes dicūt quidē q
eſt macis: ⁊ eſt cortex qui apportat̃ de regione
que non eſt grecoruꝫ: ⁊ color eius eſt flauus.

Operationes.

¶ Dyaſ. ca. machbū ſiue machir ſꝫ trāſlatio A
nem grecā. i. macis. Corium eſt ligni venien
tis de barbarico: coloris ruffi cū robore ſoli-
do: cui virtus eſt ſtiptica ⁊ remordens q̄ ma
xime in guſtu. Tunſa ⁊ bibita emoptoicis ⁊
diſſintericis: ⁊ celiacis ſingularē preſtat ef-
fectum. ¶ Collector huius tpis macis eſt cor B
tex nucis muſcate: q adheret ipſi circūquaq;
vt poteſt videri in barbulis auellanarum: ⁊
multotiēs vidi tunſij ſic eſſe: lꝫ dicat Dyaſ.
Machir. i. macis eſſe corium ligni errorem
tranſlatoris: qꝛ debet dici corium fructus: vt
patebit in capi. nucis muſcate. ¶ Gal. vij. C
ſim. far. ca. de maci ſm tranſlationē arabi-
cam. Gliaſter ſiue Taliſfar. i. macis: cortex
eſt qui portatur de india: in guſtu quidē ſti-
pticus ſufficienter cum breui quadā aroma-
ticitate. ¶ Cū autē aduratur eſt ſimilis plu D
ribus aromatibus in dyanis: ⁊ ſubſtātia eius
cōpoſita ex ſubſtantijs cōtrarijs: ⁊ plurimū
qđ eſt in ea ſubſtantia eſt terrea frigida. Et
minus quod in ea ſubſtantia eſt ſubtilis cali-
ditate: ⁊ odor eius eſt bonus ſicut odor alia-
rum ſpecierum aromaticarum: que apportā-
tur ab india. Sapor eius eſt ſtipticus ſtipti-
citate multa cum aliquantulo aromaticita-
tis. ¶ Virtus eius eſt que deſiccat in tertio E
gradu

gradu:ſʒ ca.ꝛ fri.nõ eſt operatio manifeſta:cõ-
fert fluxui vẽtris ꝛ vlceribus inteſtinoꝝ:ꝛ bi-
bit in emoptoyca ꝛ ĩ fluxibus humorũ ad ven
trem.Aui. de viribus cordis ait:ꝙ ꝯfortior.

Capitulum.cclxxij.

Alua.Yſi.Malua dĩ eo ꝙ molliendi
m aluũ ac ſoluẽdi nãm habeat.℄ Pal.
li.iij.In ſe.mẽſe malua ſerẽda ẽ q̃ oc
curſu hyemis ab incremẽti reꝓmet lõgitudi-
ne loco pingui delectat:ꝛ hũido gaudet leta
mine.Trãſferunt ei⁹ plãte cũ ceperint q̃ttuor
hẽ folia vel q̃nqʒ ad min⁹.Yſaac.Malua ca.
eſt in.i.gra.hu.i.ij.℄ Pla.Eſt enim malua
domeſtica ꝛ ſilueſtris.Malua domeſtica ma
gis fri.eſt ꝛ humi.hʒ ſubtiliorem. Silueſtris
autẽ creſcit altius:ꝛ altiora hʒ folia: ꝛ quaſi
frutex ꝫ minus fri.eſt:ꝛhʒ viſcoſã hũiditatẽ.

Operationes.

A ℄ Dyaſ.Malua melior eſt ortiua ꝙ̃ agre-
ſtis:ſʒ cacoſtomaca eſt:ventrẽqʒ mollit:mari
me autẽ ei⁹ ꝯ gule inteſtinis videt ac veſice.
Eius folia cruda cathaplaſmata cũ ſale mo-
dico medent egilopis: valẽt ꝛ apũ ꝑcuſſuris.
B ℄ Malua elixa ꝛ oleo admixta cathaplaſma
tibus adhibita acoras ꝛ furfures capitis tol-
lit.Elixatura eius malactica eſt.Ad duricies
inteſtinorũ atqʒ matricis ꝛ ani neceſſario ſup
ponit.Folia ei⁹ cocta ꝛ ĩpoſita cũ oleo modi-
C co cõbuſtionibus ꝛ igni ſacro.℄ Malua cuʒ
radicib⁹ cocta ĩ iuſcello:venenoſis potionib⁹

ſubueniẽt ſi frequẽter bibat.℄ Pla.Malua
valet ad maturãdũ ca.apata:terunt enim fo
lia malue cũ axungia porcina recẽti ꝛ tegulã
calefacta ſupponit.Hec etiã vʒ ꝫ duriciẽ ſple
nis ꝛ epatis.℄ Fomentũ ex qua decoctionis D
eius factũ circa pedes:valet ad ſomnũ ꝓuocã
duʒ in febrib⁹ acutis.℄ Cõſtãnti. Malua ẽ E
fri.in.ij.gra.ꝛ hu.in.i.quiddã caloris accidẽ
taliter hʒ:ideoqʒ ſi ĩ vino ſit cocta ꝛ cathapla
ſmet ꝫ ſcrofulas apãta tumoreſqʒ mãmillaꝝ
vʒ.℄ Succ⁹ ei⁹ ſi cũ vino bibat ſtrãguiriã.i. F
difficultatẽ mingendi diſſoluit:ꝛ lapidẽ frã-
git.Sciatice ꝯueniẽt ĩteſtina ſanat vulnerata
ſi cũ aceto coq̃t dolorẽ capitũ lotoꝝ mitigat.

Capitulum.cclxxiij.

Alum. Rabbi Moyſes ca. de malo.
m Ex eis quedaʒ ſunt dulcia:quedã pon
tica:quedaʒ ſtiptica ꝛc̃.Hoc idem di-
cit Auerrois.v.Colliget aucto. Auenzoar.
Sera.lib.agre.c.de malo.Et ex eis quedam
ſunt ſtiptica:q̃dã pontica:quedã dulcia:q̃dã
acetoſa:ꝛ quedã ĩſipida aquoſa. In dulcib⁹
eſt ſuba aquoſa tꝑate ſube:ꝛ in põticis qđ vin
cit ſup ea eſt tẽperamẽtũ fri.terreũ:ſed ſtipti
cis eſt hec eadẽ ſuba cuʒ ſuba aquoſa: qua in
dulcib⁹.Et ĩ acetoſis eſt ſuba aquea frigida.

Operationes.

℄ Rabbi moyſes.Malũ odorẽ ſuo corrobo A

r

rat coꝛ ⁊ cerebꝛuꝫ:⁊ iuuat ptiſicis ⁊ melanco-
licis:ſꝫ comeſtio eius peioꝛ eſt oluꝫ comeſtiõe
fructuū:generat vẽtoſitatẽ.ſ. quã generat in
ij.⁊.iij.digõne:ita vt ſit dcm̄ a ſapiẽtib' ꝙ ge
nerat ptiſim ⁊ ethicã: eo ꝙ hmõi vẽtoſitates
B inflant arterias ⁊ venas. ❡ Gal.vij.ſim.far.
ca.Milea.i.pomaria:⁊ ẽ arboꝛ mali:nõ que-
libet eſt vni' nature:ſicͣ neqꝫ fruct'. Nã po-
moꝝ alia ſũt dolcia:alia ꝟo auſtera:alia põ-
tica:alia ꝟo acida:alia ꝟo nõ totaliter exolu
ta ⁊ aquoſa:⁊ ꝑdominat̃ aquoſitas in his vt
ſit cõplexio coꝝ humidioꝛ ⁊ frigidioꝛ. Terre
ſtre ꝟo frigidū dominat̃ in ponticis. Indige
ſtum ꝟo in auſteris. Hoc ⁊ aqueū frigidū ſi-
cut in dulcibus excratū dñat̃. Iſta aũt ⁊ folia
ſucci ⁊ coꝛtices eius arboꝛis adinuicem diffe-
C runt. ❡ Cū de herbis vti cū auſteris quidẽ ⁊
acidis. Vulnera cõſolidat:⁊ flegmonū q ſunt
in generatione repcutere id qḋ influit:⁊ ſtõm
exſolubileꝫ:⁊ vẽtrẽ coꝛroboꝛat:cū aquoſioꝛi-
bus vero moꝛdaces flegmones incipientes:⁊
D eos qui ſunt in augmento remittere. ❡ Qm̄
autẽ multa oĩbus pomis humiditas infertur
palaꝫ eſt ⁊ ex eo ꝙ nullius eoꝛuꝫ ſuccus ꝑdu-
rat ſed aceſcunt:⁊ coꝛrūpunt̃ oĩa: ſoluꝫ enim
citonioꝝ(que vtiqꝫ ꝓꝑ predominanteꝫ ſtipti-
citateꝫ minus ſunt humida alijs)quoꝝ ſuc-
cus coctus cū melle durare põt:ipſe autẽ ꝑ ſe
neqꝫ ita eſt durabilis. Malūgranatum:lege
cap. Granatū:⁊ mala citonia:lege citonia.

Capitoluꝫ.cclxxiiij.

m Ala maciana: exponit Yſiõ.ꝙ a loco
dicunt̃. Quidã ꝟo exponūt ſilueſtria:
vulgari tñ hyſpanico etiaꝫ domeſtica
oĩa matiana dicũt̃. Dyaſ. õ ipſis ꝓpriū facit
capl̃m ingt. Matiana cū adhuc imatura ſti-
ptica ſũt ⁊c̃. In alio cap. exponit ꝙ ſũt eſtiua
apud Sera. ꝟo ex ꝟbis Dyaſ. habet̃ ꝙ col
ligunt̃ in vere. Et Aui. i ħ concoꝛdare videt̃.

Operationes.

❡ Aui. dicit ꝙ nocent neruis pꝛopꝛie nerua- A
lia ſicut dixit Dyaſco. ❡ Et de viribus coꝛ-
dis dicit ꝙ confoꝛtat coꝛ. B

Capitulum.cclxxv.

Anna vt ait Aui. ẽ ros cadẽs ſuꝑ la-
m pidẽ ⁊ plãtas ⁊ hꝫ plures ſpẽs:⁊ deno
minata eſt tereniabin:⁊ ſiracoſt:⁊ ſuc-
caꝝ haoſer ẽ de ſpẽb' eius. Et ait Aui. Mã
na diuerſificat̃ ſꝫ diuerſitatẽ reꝝ ſuꝑ quas ca
dit recipiẽs ab eis diuerſitates ⁊ ꝟtutes:apð
nos vidi duaſ ſpẽs:vna quaꝝ ẽ granuloſa nõ
ꝯficta granul̃:alia ꝯglobata q̃ artificio ma-
gis vr̃ ſophiſticata ex zuccaro cocta ⁊ folijs ſe
ne:quoꝝ fruſtula ĩmixta videt̃ ſapoꝛẽ(q ſene)
oñdit. ❡ Sera.li.ag.c. Men.i.mãna eſt ca.⁊
abſtergit ⁊ lauat:⁊ eſt ca.i.i.gra.tpata humi
ditate ⁊ ſicci. ❡ Et idẽ auc. Raſis dixit qdꝫ
mãna cadit ſuꝑ arboꝛẽ que dr̃ tamariſcus ſicͣ
mel:⁊ qñ facit moꝛã ſuꝑ plantã illã albeſcit:
ſꝫ qñ ibi nõ moꝛat̃ ſꝫ colligit̃ cito cū folio eius
eſt viridis. Melioꝛ ex ea eſt cuius coloꝛ ẽ cla-
rus

rnis: appropinquãs albedini: ⁊ hꝫ parꝫ ruboris
¶ Pli. Mãna eſt omnis ros cadens ſup la-
pideꝫ aut arborẽ: ⁊ fit dulcis: ⁊ coagulaꝭ ſicut
mel: ⁊ exſiccatur ſicut gũmi quẽadmodũ tere
niabin. Eſt alia ſpecies que vocatur terenia-
bin: qua lege capitulum Tereniabin.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Raſis. Que ꝺ ipſo cadit ſup ar
boreꝫ tamariſci ẽ bona tuſſi ⁊ aſpitate pecto-
ris. Colligit eã Raſis ⁊ dixit: ꝙ mãna cadit
B ſup arborẽ q̃ ꝺꝭ tamariſcus ſicut mel. ¶ Et idẽ
auc. Habix. Eſt ca. i ſi. ꝑmi: ſicca ꝓpiquãs ca
liditati: ꝯfert relaxationi ſtõi: ⁊ abſtringit vẽ
treꝫ: ⁊ cõuenit aque citrine qñ bibiꝭ de ea: em
plaſtratur vẽter: ⁊ ingrediꝭ in medicinis apo
C ſtematũ. ¶ Et exſiccat catarruꝫ qñ fit caput
purgiũ: qm̃ mũdificat cerebrũ ⁊ expellit ab eo
D vẽtoſitateꝫ groſſam. ¶ Et fortificat medici-
nas: qñ miſceꝭ cũ eis ĩ potionib⁹ ⁊ caput pur-
gijs: ⁊ delet apoſtemata flegmatica: ⁊ miſceꝭ
in ꝯfectionib⁹ ꝑꝑ excellẽs iuuamẽtũ qꝺ ẽ ĩ ea.

Capitulum. cclxxvi.

Andragora vir. Vñ. Species ei⁹ due
m ſunt Maſculus ſcꝫ ⁊ femina. De ma
ſculo in iſto cap. tractaꝭ. Mandrago
ra ſimilis eſt paruo peponi dicta: ꝙ habꝫ ma
la ſuaue olentia: magnitudine malimatiani:
vñ ⁊ latini eam malũ terre vocãt: eo ꝙ radicẽ
habet formaꝫ hominis ſimulantẽ. Antropos
enim hõ dicitur: huius cortex in vino miſſa
daꝭ ad bibendũ his quoꝝ corpus ſecãduꝫ eſt
ꝑꝑ curã vt ſoporati dolorẽ nõ ſentiant. Ma-
ſculus folia hꝫ ſilia bete. ¶ Pli. li. xxv. Can-
did⁹ q ⁊ mas: niger q̃ femĩa exiſtimaꝭ mãdra
gora. ¶ Dyaſ. Maſculus vero mãdragora
hꝫ folia alba ⁊ maiora: lata ⁊ leuia ſicut bete.
Mala ei⁹ duplicia naſcũꝭ colore crocco: odo
re ſuaui cũ grauitate q̃ paſtores comedunt: ⁊
ſtatĩ ſõnũ capiũt. Aui. Mãdragora fri. vſqꝫ
ad. iij. gra. ⁊ hũida. Oĩs ãt mãdragore radix
magna eſt: hoĩs forme ſilis. Mãdragora. n.
nomẽ eſt ymaginis naturalis: ſcꝫ ſiͨ plãta exi
ſtens in forma hoĩs. ¶ Ex herbario. Mãdra
goraqꝫ fortiſſimi odoris eſt ab hoĩe ieiuno nõ
colligitur. Maſculus autẽ habꝫ albidiora fo
lia ⁊ maiora: ſed vtriuſqꝫ vis eſt vna.

Operationes.

¶ Sera. Qñ ex iſta radice exbibeꝭ alicui ĩ po A
tu vel cibo cũ pane ĩcidit ſumens eã in ſubet.
Et iꝺ vtũꝭ cyrurgici qñ volũt mẽbrũ ĩcidere.
¶ Et idẽ auc. Dyaſ. Virt⁹ maſculi ẽ: ꝙ ſi co B
quaꝭ radix ĩ vino donec minuiꝭ tertia pars: ⁊
colaꝭ ⁊ reponiꝭ ⁊ accipiꝭ ex ea quãtitas. ʒ. i. ⁊
adminiſtraꝭ ad nimias vigilias: ⁊ ad ſecãdos
dolores: ⁊ qñ fuerit neceſſe incidere aut caute
rizare aliqꝺ mẽbrũ ⁊ volumus ꝙ nõ ſentiaꝭ:
detur ei in potu prius. ¶ Et bibanꝭ duo ono C
los ex ſucco radicis cũ mellicrato: faciũt euo-
mere flegma ⁊ colerã ſicut elleborus: ſꝫ ſi acci
piatur plus occidit. Et cortex radicis ĩgredi-
tur in medicinis oculoꝝ ⁊ in naſcalib⁹. ¶ Et D
qñ accipiꝭ ex eo medius onulus ⁊ ſupponitur
prouocat mẽſtrua: ⁊ extrahit fetũ. Et qñ po-
nitur in ano ſicut ſuppoſitoriũ facit dormire.
¶ Et qñ radix eius elixaꝭ cuꝫ ebore ſex horis E
mollificat eum: ⁊ facit ipſuꝫ abileꝫ ad facien-
duꝫ quãcũqꝫ figurã volueris. ¶ Et qñ fit em F
plaſtruꝫ cũ folijs ei⁹ recẽtibus cũ ſanie eſt cõ-
ueniẽs apoſtematib⁹ calidis oculoꝝ ⁊ apãti-
bus ſupueniẽtib⁹ vulnerib⁹ ⁊ vlcerib⁹: ⁊ re-
ſoluit apoſtemata dura: ⁊ ſcrofulas ⁊ exitu-
ras. ¶ Et qñ fricaꝭ cũ eo empetigo ⁊ baras ⁊ G
ſilia eis ſex dieb⁹ aufert ea ſine vlceratiõe loci
⁊ ꝯferũt attritionibus q̃ fiũt in itinere. ¶ Ra H
dix ꝟo ei⁹ qñ teriꝭ ꝯtritiõe forti: ⁊ fit ẽplm̃ cũ
ea ⁊ aceto curat heriſipilã: ⁊ qñ miſceꝭ cũ oleo
⁊ melle eſt bona morſui venenoſo: ⁊ qñ miſceꝭ
cũ ſanie ſedat cyrogras ⁊ dolorẽ iũcturaꝝ ⁊
oẽs alios dolores. ¶ Fit aũt vinũ cuꝫ cortice I
ei⁹ radicis ĩ hũc modũ abſqꝫ decoctiõe: acci-
piaꝭ ꝺ vino dulci amphora vna: ⁊ ꝓijciãꝭ tres
magne radices ĩ ea: ⁊ deꝭ in potu q̃titas triũ
onolos illi quẽ neceſſe ẽ ĩcidere aut cauteriza

re:⁊ nõ ſentiet cauterizatiõez aut ſciſionẽ ꝑꝑ ſubet qđ contingit ei:⁊ qñ ſumiť de ea nimis
K facit apoplexiaz. ❡Succ⁹ pomoꝝ eius qñ ſumitur in potu mundificat matricẽ qñ admiſcetur ei ſulfur:⁊ fit inde naſcale abſcindit flu
L xum matricis. ❡Colligitur autem lacbrymus huius plante:quãdo perforať radix ei⁹ ⁊ colligitur qđ emanat ex lacbrymo in vaſe vitreato. Verũ ſuccus eius fortior eſt lacbrymo:⁊ nõ eſt in omni parte radicis tãtũ de humiditate:ꝙ quãdo vulnerať emittit lacbrymum:quod quidem experientia ſciri poteſt.
M ❡Alia ſpecies que nominatur narbus adminiſtratur a cirurgicis quando volunt mẽbrum aliquod incidere:⁊ quando bibitur ſolatrum quod dicitur ſuffocans ei eſt tyriaca.
N ❡Et idem auctori. Raſis. dixit mihi quidaz ex antiquis babylonie: ꝙ quedam puella comedit quinqꝫ poma mandragore: ⁊ cecidit ſincopizata:⁊ tota effecta eſt rubicũda:⁊ quidam ſuperueniens effudit ſuper caput eius aquam niuis donec ſurrexit.
O ❡Et ego vidi homines qui ſumpſerunt de radice eius cauſa impinguandi:⁊ accidit eis ſicut accidere ſolet hominibus ingredientibus balneum ⁊ bibentibus poſt exitum vinũ multum. Nam factus fuit vultus eorum nimis rubicundus. ❡Et idez aucto. Dyaſco. Radicez mãdragore multi dant ad amorez.

Capitulũ. cclxxvij.

Andragora feminine Sera. auc. Dyaſ.
m Et femie color ẽ niger:⁊ nõať landachis ſiue bandachis aut lactuca. Nã in folijs ei⁹ eſt ſilitudo cũ folijs lactuce: ⁊ ſũt pinguia grauis odoris:⁊ extẽduť ſuꝑ faciez terre:in medio foliorũ eius eſt ſilẽ neſpili:⁊ ẽ loſach:⁊ eſt citrini coloris:hñs odorẽ bonũ:⁊ intra ipſuz ſunt grana ſimilia granis piroꝝ: ⁊ hꝫ radices magnas mediocriter duas vel tres adherentes inuicẽ exteri⁹ nigras ⁊ interius albas:ſuper quas eſt cortex groſſus. Et hec ſpecies mandragore non habet ſtipitez.

Operationes.

❡Mandragora fortiſſimi odoris eſt ab homine ieiuno non colligitur. ❡Vtriuſqꝫ vis A B
vna eſt:hec cum polenta trita feruores oculorum ⁊ dolores aurium ſedat. ❡Radix eius C
cum aceto trita ⁊ illinita ignem ſacrũ curat.
❡Aui. Mandragora ſomnuz ꝓuocat:⁊ qñ D
poniť ĩ vino vehemẽter inebriat:multuſqꝫ vſus ei⁹ ⁊ odoramẽtũ faciũt apoplexiã. ❡Lac ei⁹ E
euellit lẽtigines ⁊ pãnũ ſine mordicatõe:ſoluẽdo ãt educit colerã ⁊ flegma. ❡Radix ei⁹ tri F
ta ⁊ cũ aceto ĩpoſita ſuꝑ heriſipilã ſanat eã:ſemẽ ei⁹ matricẽ mũdificat:vł vomitũ ꝓuocat.

Capitulũ. cclxxviij.

Arua. Serapion. Marua eſt planta
m ſimilis praſſio: niſi q̄ eſt longior: eo q̄
habet folia parua multa dura ⁊ aſpe-
ra: bonum odorem habentia dulcia: ſuper q̄
ſunt pili parui: ⁊ habet virgas multas egre-
dientes ab vna radice: ⁊ albiores virgis praſ
ſij: naſcitur locis montuoſis ⁊ aſperis. ¶ Et
idē auctoritate Gal. Sapor eius eſt acutus
pungitiuus amarus: ⁊ virtus eius eſt que ca
lefacit in ſecundo gradu.

Operationes.

A ¶ Serapion. Uirtus eius eſt que abſtergit ⁊
incidit: ⁊ prouocat menſtra: ⁊ occidit fetum.
B ¶ Et expellit ſecundinam: habet virtutem
calefactiuam acutam.
C ¶ Et ideo quando bibitur decoctio foliorum
eius cum vino prouocat menſtrua.
D ¶ Et facit aborſum: ⁊ expellit ſecundinam.

Capitulum. cclxxix.

Arubium ſiue. Praſſiū. Serapion.
m libro agre. cap̄. Faraſion. i. praſſium.
Eſt herba habens ramulos multos
egredientes ab vna radice: ⁊ ſuper ipſos eſt
borra pauca. Cuius color eſt albus: ⁊ virge
eius ſunt quadrate: ⁊ folia eius ſunt in longi
tudine pollicis obrotunda rugoſa vł aſpera:
ſup̄ que eſt borra. Et ſemen eius ⁊ flores eius
ſunt diuiſa per ramos eius: ⁊ ſemen eius rotū
dum ad aſperitatē tendens. Naſcitur in cā-
pis ⁊ in edificijs domorum. Dyaſ. ca de ma-
rubio Marubium vel Praſſium frutex eſt
ex vna radice: multas virgas habens albas
⁊ aſperas: ⁊ quadratas. Et folia ſimilia digi-
to maiori: ⁊ obrotunda ⁊ aſpera alba ⁊ rugo
ſa: ⁊ guſtu amara: ſemen eſt illi obrotundum
⁊ verticuloſum ⁊ aſperū. Naſcitur locis mul
tis. ¶ Auicen. li. ſecūdo ca. de praſſio. Praſ-
ſium eſt herba amari ſaporis. ¶ Inquit Ori
baſius. Non ſunt calefactio eius ⁊ exiccatio
ipſius fortes. Alij autem dixerunt q̄ eſt cali-
da in tertio gradu: ſicca in ſecundo. Eſt ape-
ritiuū: abſtergit ⁊ liq̄facit ⁊ reſoluit ⁊ incidit.

Operationes.

¶ Serapion inquit. Aperit opilationes ſple A
nis ⁊ epatis. ⁊ mundificat pulmonem ⁊ pec-
tus perſcreatum: ⁊ prouocat menſtrua quan
do bibitur: ⁊ quando ponitur exterius abſter
git ⁊ reſoluit: ſuccus autē foliorū eius poſtq̄
eſt deſiccatus in ſole reſoluitur cum melle: ⁊
adminiſtratur ad viſum acuendum.
¶ Et fit cum eo ſternutatoriū ytericijs: ad B
mundificandum infectionem coloris: ⁊ admi
niſtratur cum medicinis aperientibus inſtru
menta auditus: ⁊ datur ſuccus eius illis in po-
tu qui ſumpſerunt medicinas mortiferas: ve
rum nocet renibus ⁊ veſicce.
¶ Et emplaſtrum cū folijs eius ⁊ melle mun C
dificat vlcera ſordida: ⁊ euellit panaricium ⁊
carnem putridam: ⁊ ſedat dolores lateris.
Et fit emplaſtrum cum marubio ⁊ ſale: ⁊ con
fert morſui canis rabidi.
¶ Dyaſ. Folia eius ſicca: vel ſuccus foliorū D
eius vel ſemen eius elixum ⁊ bibitum cū mel
le ptiſicis ⁊ tuſſientibus ⁊ aſmaticis prodeſt.
Toracem purgat: maxime yriſilirice mixta.
¶ Purgandis vtiliter mulieribus adhibe- E
tur. Secundinas excludit: diu patientibus
ſubuenit. Ueſice ⁊ renibus contrariū eſt: mel
le addito vulnera purgat ⁊ illa d̄tergit. Pa-
ſcentia vulnera cōpeſcit: dolorē lateris tollit.
¶ Succus ſiccatus melle ⁊ vino addito cali- F
gines oculorum detergit: ytericis naribus
immiſſus fert auxilia: cum oleo roſarum ſuc-
cus eius aurium dolorem mitigat.
¶ Auicen. Succus eius confert dolori auris G
antiquo: ⁊ mundificat ⁊ aperit meatus audi-
tus: ⁊ remouet antiquū dolorem eius. Suc-
cus eius cum melle eſt conueniens ad acuen-
dum viſum: mundificat pectus ⁊ pulmonem
per eductionem ſputi.
¶ Eſt aperitiuū oppilationū i epate ſplene ⁊ H
renib᷒ p̄uocat mēſtrua: ⁊ mūdificat matricē.

I ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de praſſio ſm tráſlationem arabicá: ſapor eius eſt amarus: ꝛ vĩtus eius ca. ꝛ ſic. in. ij. gra. vñ abſtergit ꝛ reſoluit.

Capitulum. cclxxx.

m Arrubiaſtrũ vel Marubium nigrũ vel Marubium ſilueſtre. Dyaſ. cap Bubloete: id eſt marrubiaſtrum. Et ſimilis marrubio: niſi q̃ꝛ folia eius nõ ſunt rotunda: ſed piloſa ſimilia folijs igrude magne vel acaliſex: idẽ v̕gas nigras ꝛ quadras hꝫ ꝛ aſpas ex vna radice v̕gellas multas ꝑferens.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius vires faciũt ad ſerpẽtuꝫ morſus ꝛ ad ſuſpirioſos: ſtrumas diſſoluit: ꝛ men-
B ſtrua prouocat. ¶ Decoctio eius in aqua cũ grano ſolis ꝛ modica liquiricia ſtomacho be-
C ne conuenit. ¶ Folia eius addito ſale in cathaplaſmatibus compoſita morſus caninos mitigant in cinere calido miſſa ꝛ marcida facta condulomata ſoluunt.
¶ Vulnera ſordida melle addito purgant.

Capituluꝫ. cclxxxj.

m Atriſſilua. Pãdecta ca. cccccxxxiiij. Matriſſilua latine: grece ſplemon vel ſplenaria vel linealis vel per piclimenos. Herba ẽ cuius folia ſunt ex altero lateꝝ ſubalbida: ꝛ ex altero viridia ſe adherẽs ꝛ inuoluẽs ſepius: cuius fructus eſt magnitudinis cubebarũ in principio viridis: ꝛ cũ maturauerit citrini coloris tendẽtis ad rubedineꝫ poſiti ordinarie: ꝛ cõcluſi in duobus folijs ſimul cõiunctis: exiſtentibus in capitibus ſupi tum iuxta eũ. Dyaſ. ca. Periclimenos frutex ẽ ſimplex in circũitu folia hñs alba ꝛ ſilia edere: ꝛ circa ipſa folia virge ſunt tenues: in qbus eſt ſemẽ edere ſimile: qđ ſemẽ folijs adheret: durũ vt cũ vi leuet. Radix eſt illi groſſa. Naſcit in locis cultis ꝛ in ortis: ꝛ inter roſas: ꝛ Iterclusis locis: ꝛ cobert ſibi vicinis fruticibus vel circumuoluitur. Gal. Periclimenos. i. matriſſilua: vtilis eſt fructus: ꝛ folia incaſiue ſimul ꝛ calefactiue exiſtentia virtutis.

Operationes.

¶ Dyaſ. Semẽ eius collectũ ꝛ in vmbra ſiccatũ ꝛ cũ vino bibitũ diebus. xl. ſplenẽ ſiccat: vrinã ſanguineã. vj. die ꝑuocat: orthonoicis ꝛ ſubglutiẽtibus medet. ¶ Diu pruriẽtibus ſubuenit: ſimilis v̕tus eſt folijs ipſius. xxxvij. diebus bibita genitalia ſemina hols priuat: oleo mixta ꝛ pũcta frigora piodica excludit. A
B
Gal. Ita ẽ vrinatiua ꝛ vrinã ſanguineã opat bibita vſqꝫ plurimũ i ꝑncipio v̕o vrinatiua ſolũ ẽ. ¶ Extrorſũ v̕o cũ oleo vnctũ calefacit: iuuat aũt ſpleneticos ꝛ diſſintericos. ¶ Mẽſura v̕o potatiõis dragos ẽ vnus cũ vino: ſiccat aũt ſpma. Et qdã aiũt: ſi plurimũ bibat olfariaꝫ in generatiui fiunt q bibũt. ¶ Quidã ãt ꝛ terminũ dieꝝ in huius potu ſic. Dyaſ. facit ſeptẽ ꝛ. xxx. dies repiri ab eo ponũt. Ita autẽ ꝛ vrinas ſanguineas fieri vt a quarta dieꝝ. C
D
E
F

¶ Capitulum

Capitulum.cclxxxij.

m Elliſſa vel meliſſa. Pan.ca.xe. Me-
liſſa ſilis eſt praſſio: hñs tñ citri odorẽ
ca.ꝛ ſic.in.ij.gradu. Sera.lib. ag.ca.
bedarũgie.auc. Dyaſ. Bedarũgie vel meli-
ſophilos: qḋ ſic dr eo ꝙ libẽter eã apeſ mãdu
cent: herba ẽ tirſos hñs q̃dratos hirtos plu-
rimos ex vna radice: ꝛ folia ſilia bublote: ma
iora tñ ꝛ tenera ꝛ nõ ſic aſpa vt citrũ in odore.
In alio. Sera.hr ſic. Melliſophilos.i. meliſ
ſa herba eſt ſuper quã apes delectant̃ ſtare: ꝛ
virge ipſius ꝛ folia ſilant̃ virgĩs ꝛ folijs ma-
rubij ſilueſtris: ꝛ virge eius ꝛ ſtipites ſunt an
guloſi quadranguli: ꝛ folia eius ſunt maiora
folijs marubij ſilueſtris: ꝛ non ſunt piloſa ſi-
cut folia ipſius: ꝛ odor eius ẽ ſicut odor citri.
Gal.vij.ſim.far.cap.melliſofilum.i. meliſſa.
Praſſio quidẽ eſt ſimile: deficit quidez ab eo
multum in virtute: ꝛ propterea neq3 vtitur:
aliquis eo: ſup̃fluu3 enim eſt praſſio exñte ita
copioſo vbiq3 terrarũ melliſofilo vti. Si ꝓo
aliq̃ñ nõ affuerit praſſiũ: licet hoc vti in olbꝰ
in q̃bus vtimur illo ꝛ ſciẽtes ꝙ ab actu deficit.

Operationes.

A ❡ Sera. Folia eius cũ vino bibita ꝛ in cata
plaſmatibus vi ſcorpiõis optime curat. Can
B nos morſuſ ad ſanitatẽ ꝑducit. ❡ Elixatura
eiꝰ id facere põt: cuius elixatura fomẽto adbi
bita mẽſtruis lõgiſſimi tp̃is impat: ore retẽta
dolorẽ dẽtiu3 mitigat: diſſintericis opitulat̃.

Folia ipſa oĩa ſilr facere pñt: tortionibus re-
cte adbibet̃. ❡ Et vt electuariũ orthonoicis C
ꝓdeſt ſale addito: ꝛ anheloſis: ꝛ q nõ pñt iace
re: ꝛ in cathaplaſmatibus adbibita ſcrofas
ſpgit: vulnera purgat: atricis opitulat̃. ❡ Et D
qñ fit emplaſtrũ cũ ea ſedat dolorẽ iũcturaꝝ.
❡ Et idẽ auc. Abẽ meſuay. Propetas eius E
eſt letificare alam. ❡ Et idez auc. yſaac. Qñ F
comedit̃ bedarũgie in ieiunio ꝯfert ſtõ frigi-
do ꝛ hũido: ꝛ facit digeri cibũ groſſu3: ꝛ apit
oppilationes cerebri. ❡ Et de ꝓprietate eius G
eſt conferre debilitati cordis ꝛ aufert cardia-
cam: ꝛ remouet afflictiones: ſolicitudines ꝛ
timores qui accidunt a melancolia ꝛ humore
aduſto quibus nõ poſſunt dormire. ❡ Aui-
cen. de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum.cclxxxiij.

m Elliloth. Pla. Melliloth ca.eſt ꝛ ſic.
in.j.gra. Cuius ſemẽ ſilr appellat̃: ꝛ
q2 ſemicirculi forma3 h3 ẽt corona re-
gia dr. Semẽ cũ corticibus l medicinis ponit̃
ac p tres ãnos ſeruat̃. Adeo nãq3 paruũ eſt ꝛ
adherẽs cortici: vt vix inde poſſit ſepari: vtu-
te3 h3 ꝯfortãdi ex aromaticitate: diureticã ex
ſubtilitate ſubẽ. Idẽ corona regia dr: q2 va-
gine ſeminũ eiꝰ formate ſũt ad modũ ſemicir
culi: q̃ cũ ſuis ſeminibus ponũt̃ in medicinis.
Herba ipſa habet folia rotũda viridia: ꝛ ra
mi eius ſunt ſubtiles multũ: ꝛ folia eiꝰ rara:
ꝛ ſemina eius hñt vaginas ſubtiles rotũdas:
ſicut virge paruuolorum: in quibus continẽ-
tur. Et ſunt illa ſemina pauca glauci coloris

rotunda: minor a granis ſinapis. Et quod de ipſa adminiſtrat ſunt ille vagine cuȝ eo qḋ eſt in eis ex ſeminibus vel granis: flos eius eſt citrinus boni odoris. Hec habentur et a Ser. ca. Alchelialamech. Dyaſ. ca. de melliloto. Mellilotū dyaforeticū eſt ꝛ modicū digeſtoriuȝ ē cū nimietate caloris. Gal. vij. ſim. far. ca. de melliloto. Mellilotū mixte eſt v̄tutis: hȝ enim qd ſtipticū ꝛ dyaforeticū digeritqȝ: plus enim in eo eſt calide ſubſtātie ꝙ frigide. Aui. ij. li. ca. de melliloto. Mellilotū eſt flos plante coloris palee in quo eſt figura lunaris cum raritate ſua quandā habens duriciem. Et ex eo qdem aliud eſt album: ꝛ aliud eſt citrinum: ꝛ ex eo melius eſt qḋ eſt durius: ꝛ cuius color ad albedinem parūper declinat ꝛ ſapor eius amarior ſentit: ꝛ cuius odor ē manifeſtior. Et idē aucto. Dyaſ. Melius ex eo eſt croceus color: ꝛ ē acutioris odoris: Quis eius odor in principio ſpeciei ipſius ſit paruus ꝛ debilis: ꝛ ſic in colore eius color fenugreci.

Operationes.

A ¶ Serapion auc. Dyaſ. mellilotuȝ eſt ſtipticum ꝛ mollificatiuū apoſtematū calidorum ꝛ maxime apatum oculoꝝ ꝛ ani ꝛ teſticulorum

B ¶ Et qū coquitur cū rob ꝛ ſit cum eo emplaſtrum: ꝛ forſitan miſcetur cuȝ vitello oui: aut farina fenugreci: aut ſeminis lini: aut pulueris molendini: aut cum papauere ſolum cuȝ aqua confert vlceribus que nominātur faul. Et quando miſcetur cū bolis q aſportant de terra que dr̄ botā: aut miſcent cū eo galle: ꝛ diſſoluuntur cum vino ꝛ liniuntur cum eo vlcera humida que ſiunt in capite: curat ea.

C ¶ Et ponit coctū ꝛ crudum in vino: ꝛ cū aliquo illorum que diximus ſuper ſtōm: ꝛ ſedat dolores eius. Et qū exprimitur ab eo ſuccus coctus ꝛ miſcet cū rob ꝛ ſtillat in aureȝ ſedat doloreȝ eius. Et qnādoqȝ funditur ſup caput cū aceto ꝛ oleo roſarū: ſedat doloreȝ capitis

D Auicēna. Mellilotū ꝯfert apoſtematibus calidis ꝛ duris: ꝛ proprie cum careno ꝛ etiā per mixtum: cum vitello oui ꝛ farina fenugreci: ſemine lini: aut papaueris ſm̄ locum.

E ¶ Et confert vlceribus humidis: ꝛ proprie linituȝ cū aqua: ꝛ cū aliquo deſiccatiuoꝝ appoſito cū eo qḋ ſit ſicut galle: ꝛ lutū lene ꝛ lēteo.

F ¶ Et cōfert apoſtematibus aurium ꝛ doloribus ancharum ſupperpoſito emplaſtro ex eo cum careno: ꝛ reliquis que dicta ſunt: ꝛ diſſolatione facta in eis ex ſucco: ꝛ eius iuuamentuȝ in doloribus ē velocius ex ipſo quoqȝ ſiāt embroce ꝛ ſedant ſodam.

G ¶ Et cōfert apoſtematibus oculi: facto emplaſtro ex eo cum careno: ꝛ cum eis que dicta ſunt vel decocta cum vino.

H ¶ Et confert apoſtematibus ani ꝛ teſticuloꝝ facto emplaſtro cum eis que dicta ſunt: loco eius ponitur quantum eſt pondus ipſius de camomilla: aut eius medium de folijs ſici.

I ¶ Platearius. Vinuȝ decoctionis eius confortat: ꝛ ventoſitatē incluſam expellit. Oppilationem renum ꝛ veſice aperit.

K ¶ Semen eius in brodio poſitum ipſum facit boni ſaporis: ꝛ boni odoris.

L ¶ Et potiſſimum eſt mellilotum ad emorroidas cancrum ꝛ fiſtulam.

M ¶ Addditio. Gal. dixit. Virtus huius herbe eſt compoſita ex ſubſtantia calida ꝛ frigida: ꝛ caliditas eſt maior frigiditate: ꝛ hȝ aliqd ſtipticitatis: ꝛ ob hoc diſſoluit ꝛ digerit.

Capituluȝ. cclxxxiiij.

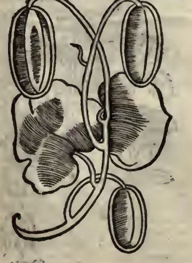
Melon. Gal. viij. ſim. far. ca. ſicbirnis. m id eſt melon. Melonis maturi ſubſtātia eſt groſſa: virtus eius eſt que infrigidat ꝛ humectat in. ij. gradu. Sꝫ virtus melonis maturi eſt abſterſiua. Nūatur aūt in eo frigida ꝛ humida cōplexio: non tñ fortis ſꝫ in ij. gradu. Dicat radix ꝛ ſemē eius qū ſiccant nō adhuc humida. Qū ſiccatur ſunt i. j. gradu ſiccitatis: aut in pncipio ſecūdi. Et in eis eſt plus de abſterſione quando ſiccantur ꝙ in carne eius ꝛ ꝙ in carne cucumeris.

¶ Operationes.

Operationes.

A ¶Sera.lib.ag.ca. Racbera.i. melon. Quū
fit emplaſtruz cū eo ſedat apoſtemata oculo-
B rum. ¶Et cortex eius qū ponitur ſup caput
infantis ſedat apoſtemata calida que fiunt in
eius cerebro:ꝛ ponitur ſuper frontē illius:ad
cui⁹ oculos currūt humiditates:ꝛ ꝓhibet eas
C ꝛ tota carnoſitas. ¶Et ſemē qū ſiccat ad ſo-
lem ꝛ conficitur cū farina ordei:vel cum amī-
do:ꝛ ſiccatur bene:mūdificat cutem mulierū
quādo lauant cuz eo facies ſuas:ꝛ reddit eas
D ſplendidas. ¶Sed radix melonis quādo ſic
catur ꝛ ſumitur de ea in potu.ʒ.i.cum ydro-
E melle prouocat vomitum. ¶Et quando ac-
cipitur poſt cibum in hunc modum facit vo-
mere ſine labore:ꝛ quando fit emplaſtruz cū
ea curat vlcera que dicuntur faul.
F ¶Additio. Aui.li.v. Medicīa nr̄a ꝯueniēs
ad vlcus veſice:ꝛ vlc⁹ vie virge iniecta in fo-
ramine vge. ℞.ſemi.melonis:plubi vſti ꝛ me
dulle olium an̄.ʒ.v.ſpodij.ʒ.ij.gūmi arabici:
ꝛ ſeminis papaueris:ꝛ cornu ceruini aduſti:
olum an̄.ʒ.iij.opij.ʒ.ſ.Juſquiami albi tertiā
ʒ.i.myrrhe.ʒ.ij.terātur omnia bene ꝛ fiat ex
eis collyrium cuz aqua endiuie:ꝛ adminiſtre
tur cum iniectorio reſolutum in lacte aut in
oleo de granis melonis.

Capitulum.cclxxxv.

Melon Indus. Sera.li.ag.ca. dullaſia
ſiue dulacha.i.melon Indus ſiue me
lon magnus. Ubi ſciendum ꝙ melon
magnus eſt melon Indus:qđ per Aui.patet
de cura tertiane pure:vbi laudat in tertiana
predicta melonem Indum. Et ſubdit:ꝛ for-
taſſe nō nocet melon paruus:ergo melon In
dus eſt melon magnus. Eſt enim melon ꝑuus
habens virgularū colorē exterius eſt albus ꝛ
dulcis:ꝛ eſt paruus pro alia ſpecie melonis:
lege ca.precedens quod incipit Melon.

Operationes.

¶Sera. Melon magn⁹ ſiue Indus viridis A
eſt Raſinē fortis humectatiōis ꝛ extinctiōis.
¶Et ꝯfert febrib⁹ adurētib⁹:ꝛ ē fridior alijs B
ſpēb⁹ melonū ꝛ tardioris īmutatiōis ī ſtō ꝛ lō
ginquior a corruptiōe. ¶Et pp̄ h̄ eſt ꝯueniēs C
febrientib⁹ colerā in ſtō ſuo pp̄ ſuā groſſiciē:
ꝛ pp̄ ſuam elongationē a cōuerſione:ꝛ cōue-
niēs caliditati febrili:qꝛ extinguit caliditatē.
¶Et ſedat inflāmationem eius. D
¶Et cucumer qđē facit operationē ꝓpinquā E
huic niſi qꝛ plus ꝓuocat vrinā ꝙ melō Ind⁹.

Capituluz.cclxxxvi.

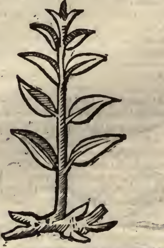
Melongena arabice: grece Melongia:
Sera.lib.ag.ca.melongia. Melōgia
fructus ſunt oblongi:medij intra ru-
bedinem ꝛ nigredinem:ꝛ inueniunt̄ ex eis ci-
trine ꝛ albe. Et idem auctoritate filij Meſa-

gue:eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes.

A ¶ Sera. Generat melãcoliã ⁊ oppilationes epatis ⁊ ſplenis: ⁊ generat ſodam: ⁊ generat
B emorroidas. ¶ Veruȝ ſi ex capitibus eius in vmbra ſiccatis ⁊ cõtritis fiat epithima cõuenit emorroidib⁹: ⁊ cuȝ ipſa in oleo coquitᷣ ſol-
C uit: ſed in aceto ſtringit. ¶ Et ideo nõ hȝ proportionem abſtringendum vel ſoluendum.
D ¶ Rabbi moyſes cap. de Melongena valet cõtra nauſeaȝ ⁊ vomitum: ⁊ ex cibis eſt peior.

Capituluȝ. cclxxxvij.

m Emithe. Dyaſ. ca. memithe. Memithe vel glauciũ eſt ſuccus herbe eiuſdẽ nõis: folia hñtis papaueri ſilia. Hec folia calido cinere cooperiũtᷣ: ⁊ ſic ſuccũ emittunt. Alij herbã in ollam mittunt: ⁊ circũliniunt creta ⁊ in furnũ feruẽtẽ mittũt. Et ſic folijs maceratis ſuccũ exꝓmunt: ⁊ ſiccatũ in ſole in paſtillos redigunt. Eius eſt optimũ qḋ ẽ crocei coloris int⁹ ⁊ guſtu conaȝ: ⁊ odore graui miſcetur ocularibus medicinis: ⁊c̃. Et idẽ ſȝ aliã trãſlationẽ ca. ſupradicto. Glauciũ ſiue memithe ſuccus eſt herba naſcẽtis in Syria in gerapoli. Folia hȝ ſilia miconio ceraticis ſed pinguiora: ⁊ ſup terraȝ ſpanſa: odorẽ habet grauem: guſtu amaro: ſuccũ multum habet croci ſimilem. Folia eius ciues mittũt in cacabis ⁊ in cibarijs coquunt: que cum coxerint exſuccant ⁊ glaucium faciunt.

Operationes.

¶ Pli. ca. de glaucio. Glauciũ i ſyria. ⁊ pſia naſcitᷣ humilis herba: folijs decíſis fere papaueris minorib⁹ tñ ſordidioribuſqȝ odoris tetri: guſtus amari cũ ꝯſtrictiõe ⁊ ſtipticitate ⁊ gũmi hȝ crocei coloris. A
¶ Multi ꝟo errauerũt i hac herba qdã putauerũt ꝙ eſſȝ celidonia. Quidã putauerũt ꝙ eẽt papauer cornutũ: ⁊ ſic vocatᷣ apud Aui. B
¶ Et ego vidi meo tpe multos in h̃ errare ⁊ multi errauerũt tpe Dyaſ. Nã Dyaſ. ca. ḋ mõte ratides dicit ꝙ multi falſo putauerũt glauciũ ibi fieri pp ſilitudinẽ folioꝝ: ꝙ autẽ glauciũ ſit memithe vel ſieff ei⁹ appet multis teſtimonijs. C
¶ Naȝ vbi ponunt Alexãder ⁊ alij greci glauciũ. Aui. ⁊ alij ponũt ſieff memithe. Preterea apḋ. Sera. qcqd dicit ḋ memithe auc. Dyaſ. Nõ eſt aliud niſi ꝙ dᷣ apud Dyaſ. ca. de Glaucio. D
¶ Inuenitur etiã oleũ nouũ glaucinũ nõ ob hoc glaucio qꝛ nihil recipit glaucij: cui⁹ ꝯfectionẽ etiã inueni in antiquo antidotario ſic vocatã ⁊ ſine glaucio: ⁊ eſt oĩno calidũ: ⁊ ꝙ ſit ſm veritatẽ glauciũ ſit memithe: lege ca. Celidonia Gal. vi. ſim. far. ca. Glauciuȝ. Glauciũ ſtipticat cũ quadã delectatiõe: infrigidat tñ manifeſte: ita vt ſanet quidem ſepius herifipilata: ⁊ eſt in cõpoſitione cõpoſita ex aquoſa ⁊ terreſtri ſubſtantia: vtriuſqȝ frigidis nõ tamen extreme: ſed ad modũ aque fontane. E

Capitulũ. cclxxxviij.

Menta

m Enta. Pla. Menta eſt herba cuius plura ſūt genera. Eſt.n.q̄dā domeſtica que ꝓprie ortulana dr̄ vel cōis vel odorifera: ⁊ hec calefacit ⁊ ꝯfortat. Eſt ⁊ alia ſiluatica q̄ mentaſtrū dr̄ de illa ſtatim poſtea tractabitur. Eſt alia mēta q̄ lōgiora ⁊ acutiora hꝫ folia: ⁊ hec mēta Romana vel ſarracenica dr̄: hec magis diuretica eſt ꝙ alie. Et eſt alia mēta q̄ dr̄ aquatica: ⁊ vocat̄ ſiſimbriū vl̄ balſamita. Eſt alia mēta nō odorifera: ⁊ illa eſt calamētū: de qua in ſequēti.c.hī. Sera.li.ag.c. dichanacha.i.mēta. Et ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris: ⁊ ramuli domeſtici q̄ſi maſticant̄ hn̄t colorē celeſtē: ⁊ ſunt interi⁹ cōcaui: ⁊ in ſūmitatib⁹ ramulorū ſūt quaſi licinia: ⁊ viret ⁊ auget̄ eſtate ⁊ hyeme: ⁊ hꝫ odorē bonū. Et idē auc. Dyaſ. q̄dā noīant eā mentā: ⁊ eſt dichanacha: ⁊ ē nota: hꝫ ꝟtutē calefactiuā: ſtipticā ⁊ deſiccatiuā. Eſt alia ſpēs mēte ſilueſtris: cui⁹ folia ſunt aſpera piloſa maiora folijs ſiſimbrij: ⁊ in odore ſuo eſt pinguedo: ⁊ eſt minus iuuatiua ī medicina ꝙ ſpēs alia. Idēꝫ auc. Gal. In ſuba ē plus ſubtilitatis ꝙ ī alio olere: ⁊ in ſapore eius eſt parua caliditas ⁊ pōticitas: ⁊ ꝟtus eius eſt ca.in.ij.gra. ¶ Dayſ. ca. de ediosmon.i.mēta: herba ē oīb⁹ nota: q̄ virtuteꝫ hꝫ termāticā ⁊ ſtipticā ⁊ ſeranticam. Pau.ca. de mēta. Menta eſt cal. ⁊ ſic.ī.iij.gra. Eſt enim domeſtica ⁊ ſilueſtris: ⁊ eſt alia que dicit̄ mēta Romana vel ſarracenica: ſed domeſtica magis vſui medicine cōpetit: tam viridis ꝙ exiccata magne eſt efficacie: virtutem habet cōſumptiuā ⁊ diſſolutiuaꝫ ex ꝓpis qualitatib⁹: ⁊ ꝯfortādi ex ſua aromaticitate.

Operationes.

A ¶ Gal. vij. ſim. far. capi. Ediosmō: quidam mentam odoriferam vacant. Eſt autem non odorifera menta quaꝫ ⁊ calamentuꝫ vocant: vt in ſequenti capi. dicitur.

B Contra fetorem oris ⁊ putredinem gingiuarum ⁊ dentiuꝫ ex decoctione eius cū aceto os abluatur. Ad appetitum prouocandū cū impeditur ex frigidis humoribus exiſtentibus in ore ſtomachi fiat ſalſamentum ex menta ⁊ aceto: ⁊ modico cynamomo ſeu pipere.

C ¶ Contra vomitū factū ex debilitate ꝟtutis ꝯtinue: vel ex frigida cā: fiat decoctio mente in aqua ſalmacina ⁊ aceto: ⁊ ſpongia intincta ori ſtōi ſupponat̄ cōtra ſincopim ex debilitate cū febre vel ſine febre: ſiue ex medicina vl̄ quacūqꝫ cauſa cōterat̄ menta ⁊ diſtemperet̄ cum aceto: ⁊ fruſtū panis aſſi in igne ponat̄ in aceto illo: ⁊ dimittatur tamdiu ꝙ inde humectetur ⁊ naribus applicetur: ⁊ exinde fricent̄ labia gingiue ⁊ dentes: ⁊ ligetur in tēporib⁹ ſuper venas pulſatiles: tēpoꝝ ⁊ brachiorū: ⁊ patiens maſticet ⁊ humiditatem trāſglutiat.

¶ Ad matricem mundificandam teneritates mente coquantur in vino: ⁊ fiat inde ſuppoſitorium contra colicam paſſionem faſciculi mente coquantur in vino ⁊ oleo: ⁊ ſupra renes ⁊ pectinem cathaplaſmetur. D

¶ Contra coagulationeꝫ lactis in māmillis predicti faſciculi mente in vino ⁊ oleo decocti ⁊ ſuperligati māmillis ſoluit: habet enim ſimiliter vim attrahendi venenum: ⁊ quando datur cum aliqua medicina contra veneꝫuꝫ detur cum ſucco eius. Sed ſuccus mente ratione vel ſarracenice vel vinū decoctionis cū melle mixtum valet contra oppilationeꝫ ſplenis ſtomachi ⁊ epatis ⁊ naturalium viarū ex frigido humore ⁊ etiam ex ca. ſine fe. E

¶ Succus etiaꝫ datus lūbricos occidit. Auribus inſtillatus vermes necat. Decocta herba in vino ⁊ oleo ⁊ cathaplaſmata ſoluit ſcliroſim ⁊ duriciem apoſtematum ſuperiorum. F

¶ Vinū decoctionis ⁊ puluis ei⁹ in cibus datus digeſtionē ꝯfortat: fomētū factū ex aqua decoctionis matricem infrigidatā calefacit. Saccellatio fcā calefacit. Et ſacellatio ex puluere eius reuma frigidum capitis ſtringit. G

¶ Palladius de agricultura ī li.iij. In mēſe februario mentā ſeri cōuenit plantis vel radicibus circa aquas vel in humido loco. H

¶ Pla. Menta domeſtica ſiue ortulana magis competit vſui medicine ꝙ alie: habet virtuteꝫ conſumendi ex proprijs qualitatibus ⁊ confortandi ex aromaticitate. I

¶ Additio. Raſis.iij.conti. auc. Dyaſcori. Succus mente cum melle guttatim impoſitus auribus confert doloribus ipſarum. K

¶ Additio. Raſis vlti.cōti. auc. Bimaſuy Calida eſt in fine ſecūdi: calefacit ſtomachū: eum confortat: mitigat nauſeaꝫ flegmaticā: bonū reddit ſtōꝫ: ꝯfert ſingultui ſtatico ſi p ſe bibitur: ⁊ etiā ſi bibitur cuꝫ ſucco calamenti. L

Capitulūꝫ.cclxxxix.

m Enta nō odorifera ſiue calamentum. Pandecta.c.cxiij. Calamētū arabice grece calamitis. Latini ꝟo nepita vl̄ mēta nō odorifera. Sciēdū q: ī iſto ca. tractabit̄ de calamēto: q: calamētū dr̄ mēta nō odorifera. ¶ Pla. Calamētū ē herba q̄ alio noīe dr̄ mēta n̄ odorifera vel nepita ca.ē ⁊ ſic.ī.iij.

gra. Melius eſt montanuʒ: qꝛ magis ſiccuʒ. ¶Cum flores pꝛoducit dʒ colligi: ac per annuʒ poteſt ſeruari. Habet autē virtutē diſſoluēdi ⁊ confoꝛtandi. ¶Aui. Menta nō odoꝛifera ſiue calamētuʒ. Aliud eſt fluuiale: aliud eſt montanuʒ yſopo ſimile in ſapoꝛe: ⁊ ſimiliter eius folia ſunt ei ſimilia.

Operationes.

A ¶Quādo bibit ſuccus eius cū aqua mellis: dyafoꝛat totuʒ coꝛpus ⁊ ꝓuocat ſudoꝛem: ⁊ teritur cū oleo: ⁊ coquitur ⁊ inungitur coꝛpꝰ

B ⁊ confert rigoꝛibus periodicis. ¶Et quādo fit emplaſtruʒ ſup ſciam habētibus ſciaticuʒ doloꝛē cōfert valde: trahit enim funditus ad ad intrinſecaʒ ſuperficieʒ: ⁊ calefacit totuʒ articuluʒ: ſuperincendit autē manifeſte cutim.

C Et ſumptū in potu: vel appoſitum pꝛouocat menſtrua efficaciter: ⁊ eſt ex medicinis quādo ſumitur magis conferentibus lepꝛoſis reſoluendo humoꝛes reſolutione foꝛti: ⁊ aufert liuoꝛem qui fit ſub oculo ⁊ ypopias dyafoꝛat.

D ¶Et tu debes ſcire ꝙ oēs medicine que terūtur ⁊ habent acuitatē attrahunt cito ex pꝛofundo coꝛpoꝛis humiditates quas recipiunt in locis illis. ¶Et melius quidē in his eſt vino decoquentes cathaplaſmate ipſuʒ viride magis ꝙ ſiccum vehementius poſtquā deſiccatur: ⁊ pꝛomptius adurenduʒ ſicut que cauſtica: ⁊ quecūqʒ farmacoꝝ calida ſunt ⁊ acria ⁊ ſubtiliuʒ partiuʒ facile attrahentia funditus ad ſe totam adiacentem humiditatem.

F ¶Amaritudo autē que ineſt ei breuis quidē omnino eſt: operatur autem in quibuſdaʒ ſicut que violentius: ⁊ quod conſiſtit vehemēti caliditati cum ſubſtantia ſubtiliuʒ partium. Et ideo quādo ſumitur in potu eius ſuccus: aut fit cliſtere cuʒ eo: occidit aſtarides ⁊ lumbꝛicos. Et valet ad moꝛſus feraruʒ: ⁊ occidit ſimiliter vermes qui generantur in auribus ⁊ in viceribus pꝛofundis.

G ¶Et quādo fit naſcale cum eo aut ſumitur in potu: occidit ⁊ expellit fetum. Igitur inciſiua quidē virtus ineſt ei pꝛopter caliditateʒ eius ⁊ ſubtilitatem partiuʒ ⁊ amaritudinem: ſola itaqʒ pꝛopter omnia pꝛedicta cōfert omnibus aſmaticis ⁊ hictericis: pꝛopter amaritudinem maxime ſicut ⁊ pene omnia cetera purgando ⁊ mundificando epatis oppilationes: eſt autem ad omnia pꝛedicta efficacius: quod monſtratum eſt.

Capitulum.ccxc.

m Entaſtrum. Pli. Mentaſtruʒ eſt mēta ſilueſtris differens ſpecie folioꝛum quaſi figura ozimi coloꝛe pulegij: ꝓp quod ⁊ quidam ſilueſtre pulegium vocant.

Operationes.

A ¶His cōmanducatis ⁊ impoſitis elephantiam ſanari traditum eſt ſicut magni pompeij etate: foꝛtuito cuiuſdam experimēto pꝛopter pudoꝛem in facie illita cōpertum eſt. ¶Eadem liniuntur atqʒ bibuntur in vino aduerſus ſcolopendras ⁊ ictus ſerpentum: cuʒ ſale quoqʒ ⁊

quoqꝫ ⁊ oleo ⁊ aceto aduerſus ictus ſcorpionuꝫ. Deniqꝫ aduerſus omnia venena hec folia ſeruantur ad farine modum arida.

C ¶ Mētaſtꝝ quoqꝫ ſubſtratū vel accēſuꝫ ſcorpiones fugat: potū: feminas purgat: ſed partus necat.

D ¶ Ortonoicis torminibus colericis efficaciſſimum. Itēqꝫ podagris ipoſituꝫ.

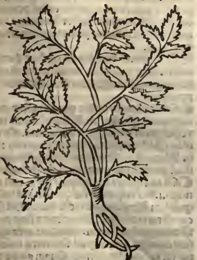
E ¶ Succus eius auribus verminoſis inſtillatꝛ.

F ¶ In morbo regio datꝛ ⁊ ſtrumis illinitꝛ: oīa venenis ibibet: tineas pellit: ⁊ ꝯ pruriginē vꝫ

G ¶ Additio. Raſis in.i.cōti.auc. Dyaſ. Mētaſtrū coctū in aceto ⁊ emplaſtratū ſupra caput cum pauco olei roſati mitigat ſodam.

H ¶ Additio. Raſis dixit in vlti.ↄti.ꝙ mentaſtrum incidit fluxum vētris infantiū: ⁊ Ruffus dixit ꝙ mentaſtrū coluinit ⁊ incidit actuꝫ venereum: ⁊ dixit Ruffus in libro regiminis ꝙ mētaſtrū montanū deſiccat ⁊ ſuſcitat appetitum cibi: prouocat vrinaꝫ bene: ⁊ facit deſcēdere colerā rubeaꝫ: ſꝫ ſilueſtre calefacit: ↄfert matrici: ⁊ ſoluit ventrem competenter.

Capitulum.ccxcj.

m Eu. Dyaſ. Meu qḋ eſt a mātricū dꝛ: in macedonia ⁊ ī hiſpania naſcitꝛ: tyrſo ⁊ folijs aniſo ⁊ aneto ſimilibꝰ: aſcēdit de terra vſqꝫ ad cubitos duos radicibus ſparſis ac teneris ac curuis longis: ſuauiqꝫ odore: guſtu calido: linguam mordente: vires hꝫ radix ipſa eleuātes. ¶ Pla. Meu eſt herba in.ij.gra.ca.⁊ ſic. Huius radix appellatur ſimuli nomine. Et precipue cōpetit vſui medicine. Unde radix in medicinis debet poni que per duos annos poteſt ſeruari: virtutē habet diureticaꝫ ex ſubtilitate ſubſtantie: attrahendi ⁊ conſumendi ex qualitatibus ſuis. ¶ Pli.cap.de Meu. Meu radicula eſt herbe aſpera tenuis ⁊ oblonga ſua virtute olēs: ca. eſt ⁊ ſic. in ſecundo gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Uires eius habet radix relaxantes: vnde trita ⁊ elixatā in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem ⁊ ad veſice cauſas: vrinam prouocat. A

¶ Stomachi inflationes ⁊ tortiones intraneoruꝫ mitigat: ⁊ ſtericas: hoc eſt dolores matricis curat. Artiriaſim mitigat. B

¶ Toracis reumatiſmo cuꝫ melle vt electuarium datum prodeſt. C

¶ Menſtrua etiam per fomentuꝫ prouocat. Stranguirias infantiuꝫ vt cathaplaſma impoſitum ſuper pectineꝫ ſoluit. Ex quo ſi plus bibitum fuerit capitis dolorem commouet. D

¶ Pla. Uinuꝫ pel aqua decoctionis eius reſoluit oppilationem ſplenis ⁊ epatis ex frigida cauſa facta: ⁊ etiam ſtranguiriam ⁊ diſſuriam. Aqua vero competentius in eſtate datur iuueni. Uinum autem in hyeme ⁊ ſeni. E

¶ Puluis eius cum feniculi ſemine in cibo vel potu datus excludit inteſtinorum ſtomachiqꝫ ventoſitateꝫ ⁊ cōfert. Contra tenaſmonem ex frigida cā in vino decoqꝛ herba ipſa. F

Capitulum.ccxcij.

c ¶l. Aui. ſ. fen quarti canonis cap. de
m hora cibationis febricitantiũ: qui di-
cit ꝙ mel canne eſt zuccaruꝫ: ⁊ hoc ſi-
militer inuenies ſi leges capitulum Zuccarũ.
Nam inuenies ꝙ eſt zuccarum ꝙ. ſ. propter
ſui pinguedinem non induratur. Hoc ſimili-
ter vult Galienus ſeptimo ſimpli. farma. di-
cens zuccarum quidem vocatum ꝙ ex media
⁊ felici ⁊ arabia portatur. Coagulatur quidẽ
vt quidam aiunt cannis. Eſt autem ⁊ illud
mellis ſpecies: minus autem ex eo illud quod
a nobis dulce: virtute autem ſimile eſt ei in-
quantum abſtergit ⁊ ſiccat ⁊ dyaforat. Et ſi-
militer mel canne quodam eo reſiduo zucca-
ri quãdo decoquitur: vel ipſemet ſuccus. Eſt
alia ſpecies mellis quod dicitur mel rubruꝫ.
⁊ eſt ideꝫ quod ſupra. Et ſimiliter alia ſpecies
mellis quod vocatur mel ſtoracis: ⁊ eſt illud
mel lubuc: vt ſupra. Eſt ſimiliter aliud mel
quod vocatur mel acanum: ⁊ interpretatur
mel ſine fumo: ⁊ eſt mel caſſiafiſtulatum: ⁊ eſt
pulpa caſſiefiſtule. Et eſt mel mirtinuꝫ: quod
fit ex duabus partibus mellis: ⁊ vna ſucci mir
ti: vt apparet in antidotario Galieni minori
qui incipit. Cõfectio mellis mirtini. ¶ Gal.
vij. ſimpli. far. cap. de melle. Mel calefacit ⁊
ſiccat in ſecundo gradu. Eſt autem ſimplicis:
vt eſt dicere maxime virtutis ⁊ complexionis
Dyaſco. Mel eſt ſuccus roris celeſtis quem
apes colligũt: ⁊ habet in ſe quaſi compoſitio-
nem quandam: quoniam ex multarum her-
barum flore ⁊ ſucco colligitur. Ideoqꝫ omni-
bus valitudinibus proficiens omnibus anti-
dotis miſcetur. ¶ Item mel apum in plenilu
nio capiendum eſt ſereno die abrumpi ſtatim
ac reſilire guttas vtilitatis eſt indicium. Bo
nitatis vero probatio eſt vt ſit odoriferuꝫ:
⁊ ex re dulci glutinoſum ac perlucidum. Cũ
autem eximitur mel: apes abigi fumo vtiliſſi
mum eſt ne iraſcatur ⁊ mel auiditate vorant.
Mel calidum eſt ⁊ ſiccum. Conſeruat ⁊ mun
dificat. In medicinis ponitur vt amaritudo
ſpecierum eius dulcedine temperetur: in ele-
ctuarijs quandoqꝫ cuꝫ pulueribus miſcetur:
vt diutius in maiori efficacia conſeruetur.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Mel vulneribus ſordidis
prodeſt. xiiij. diebus perunctum caliginẽ ocu
lorum detergit. Gargariſmo adhibituꝫ vul-
nera faucium ⁊ ſinantes curat: vrinam pro-
uocat: ventrem mollit.
B ¶ Tuſſientibus prodeſt: morſibus venenatis
occurrit. Morſibus etiam rabidi canis adhi
bitum curat patientem. Aridum comeſtum
inflationes preſtat. Veruꝫ mel eſtatis melius
eſt: hiemis vero minus vtile ⁊ ſpiſſum.
¶ Mel ſolum faſtidium tollit: nauſeã prohi- E
bet: pulmoni ⁊ oĩbus interioribus medetur.
¶ Sera. Mel quando ponitur in vlceribus D
fraudulentis profundis conuenit eis multuꝫ.
¶ Et qñ coquitur ⁊ ponitur ſuper ſciſſuras E
cutis conſolidat eas: ⁊ qñ coquitur cum ane-
to humido: ⁊ linit cum eo empetigo curat eã.
¶ Et quando miſcetur cum ſale trito ⁊ diſtil F
latur in aurem ſedat tynnitum aurium: ⁊ lini
tur cũ eo caput occidit pediculos ⁊ lendines.
¶ Et quando indumentum alicuius eſt bre- G
ue nimis ſi eſt ex lana ⁊ vult ꝙ elongetur: ſi ir
rorauerit illud cum aqua: deinde liniatur cũ
melle elongatur.
¶ Et mel abſtergit tenebroſitatẽ viſus quã- H
do fit colliriuꝫ cum eo quatuordecim diebus
continuis ⁊ fiunt cum gargariſmate.
¶ Et conferunt apoſtematibus gutturis ⁊ I
faucium: ⁊ ſquinantie: ⁊ ſi liniuntur cum eo
gingiue puerorum tempore ortus dentium
eorum: facit eos facile naſci ⁊ ſine dolore: ⁊ ſi
accipiatur vel bibatur prouocat vrinas: ⁊ cõ-
uenit tuſſi.
¶ Galienus. Sciendũ ꝙ plures ſunt ſpecies K
mellis. Eſt vna ſpecies mellis quod eſt mel
vſuale: quod diuerſificatur ſm differẽtias ſu-
pradictas.
¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocatur mel L
athenienſe: qđ affert ab Athenis. Et eſt mel
veſparum in locis ſubterraneis factũ. Et eſt
idem quod mel paſtinatum vel granatuꝫ: vt
in Alexandro. Et vocatur mel paſtinatum
illud quod eſt mel granoſum: vt Oribaſius.
¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocat̃ mel at- M
ticum. i. mel veſparum ſm quoſdã: ſed falſo:
quoniam Dyaſ. cap. de melle dicit. Mel ſuc
cus eſt roris celeſtis. Cuius genera ſunt duo.
Vnum quod cupiliones colligunt apes que
ſunt oblonge. Aliud quod ſub terra inueni-
tur vel atticum limaticum. Etiam aliqui di-
cunt ꝙ mel atticum dicitur ab attica regio-
ne. Mel timum dicitur a regione Thima.
¶ Vnde Plinius inquit. Mellis attici ſum N
ma laus toto orbe eſtimatur traſlatum in at-
tica. Sed thimum magis laudatur: quare in
aliquibus antiquis antidotarijs mel atticuꝫ:
mel thimenum exponitur.

Capitulum. cccciij.

¶ Medica.

m Edica. Dyaſ. ca. cot. i. medica grece. Cot eſt herba ſimilis trifolio que infra fenuꝫ naſcitur. Folia hꝫ anguſta: ⁊ virgulā ſilem trifolio: in qua virgella ſemē eſt vt lenticula: illud ſemē miſcetur pani pro odore. Yſi. vero medicaꝫ inter legumina ſcripſit. ¶ Palla. lib. de agricultura. Medica inquit que ſemen ſeritur quatuor annis permanet: ita ꝙ quater ⁊ ſepties poſſit per ānuꝫ reſcindi. Agrum ſtercorat: animalia reficit: curat egrota. ¶ Plini. Medica dicitur vt a medis inuenta per bella Perſarum que latius intulit: ꝙ tanta eſt eius dos vt ex vno ſitu amplius ꝙ̄. ccc. annis duret.

Operationes.

A ¶ Medica inda ſunt quidam trociſci facti ex ea: ⁊ vnguntur in balneis.

B ¶ Hanc herbam equi ⁊ aſini comedunt.

C ¶ De quo Auicenna lib. ij. ca. Cot. Oleum cot eſt res magis conferens tremori.

Capitulum. ccxciiij.

m Eſpila. Yſi. ait. Meſpila ē arbor ſpinoſa fructu ſilis maloꝝ: ſꝫ paulo breuior. Que appellata ab eo ꝙ pillule formā habeāt eius poma. Pli. li. xv. Arbor meſpiloꝝ eſt de ampliſſimis. Folia eius anꝙ̄ decidāt rubeſcunt: radices multe ⁊ alte: iōqꝫ inextirpabiles ſunt. Pal. li. iiij. Meſpile lo-

cis calidis maxime gaudēt: ſed irriguis ⁊ frigidis proueniūt: magis tn̄ ſabulo pingui aut glareoſa terra cui pmixta eſt arena vel argilla cū ſaxis. Serēda eſt talis mēſe Martio vel nouēbri: ſolo ſtercorato ⁊ ſubacto: ita vt vtrūqꝫ caput tale ſtercus obducat. Sunt eius incremeta tardiſſima: amat putari atqꝫ circūfodi: ⁊ parco humore ſiccitates ſepe foueri. Serit̄ ⁊ ſemine: ſed in lōgiorē ſpargit̄ etatē. Si vermib⁹ occupat̄ ſtilo ereo purgādē ſunt ⁊ amurca: vel humana vetere vrina vel viuo calce profundēdi: ſed ꝑtius ꝑꝑ arboris norā: vel aqua decocta lupini: ſꝫ putat̄ hinc arbor ſterilis fieri. Fimus ⁊ cinis viciū ſimul ſi radicibus īfundant̄ ſterilē reddūt. Si formice moleſte ſunt: rubrica cuꝫ aceto ⁊ cinere tēperata necabunt̄. Inſerit̄ mēſe Februario. Surculus tn̄ eius ex arbore media dꝫ aſſumi. Nam de ſūmitatibus viciosus ē. In trūco ſiſſa inſerenda ē: nā corticis ſ acies ieiuna nil nutriet.

Operationes.

¶ Dyaſ. Meſpile folia ⁊ cortex idēqꝫ radicis cortex tūſe ⁊ īpoſite: cuicūqꝫ tumori feruoriqꝫ ſubueniūt: trita ⁊ ſicca cū melle cicatricē vulneri adducūt. A

¶ Paſta cū vino dulci ſanguinem reiicientibus opē ferunt. Itēqꝫ cum vino propinata: veneficij potionibus repugnant: veſicām vrinam largiori lauant: B

¶ Sera. lib. aggre. ca. Zaror. auct. Dyaſco. C

Zaroꝛ arabice:ideſt meſpilum: ꝛ eſt arboꝛ ſpinoſa:cuius vna pars vocatur meſpilū: ꝛ habet fructū paruū ſimilem malis paruis:bonū ad comedenduȝ.Eſt ſtipticus bonus ſtō cum comeditur retinet ventrem ꝛ tarde maturat.

D ¶ Gal.lib.ij.de cibis. Fructus eius eſt ſtipticus ſtipticitate foꝛti:ꝛ in folijs ꝛ in ſūmitatibus eſt ſtipticitas.Virtus eſt ei frigi. palam: quoniam talium omnium paruȝ comeditur: conuenit non vt ficuum:aut vuaruȝ copioſe. Neqȝ eniȝ vt alimēto:ſed vt medicinis ipſis indigemus magis.

E ¶ Et dicit in.vij.ſim.far.cap.meſpilū quidā triconium nominauit:eo ꝙ tria hȝ oſſula oīa intra ſe ꝛc̄.Stipticus autē eſt ſufficienter fructus huius arboꝛis ꝛ vix edibilis:ꝛ retentius ſufficiēter eſt ventris. Et in germinibus eius ꝛ in folijs ſtiptica qualitas eſt non pauca.

F ¶ Dyaſ.ca.de meſpilo ſm tranſlationē grecam.Meſpilum ſemen hȝ rotundum:fructū minutum:matiano ſimilem:tria oſſa habēs: vnde tricocinum dicitur:ſtipticum eſt ꝛ ſtomachuȝ:ventrē abſtinet:ꝛ tarde matureſcit.

G ¶ Almā.trac.ij.fri.ſunt ꝛ ſic.ventrē abſtringunt:ꝛ vomitū abſtinent.Et eſt alia ſpēs que in hiſpania naſcit: quā multi epymelidā vocant:ſemen rotundū habens ꝛ trigonum:vnde ꝛ triconuȝ dr.hoc bonum eſt ad edendum ſtipticū ꝛ ſtomacho aptum:ꝛ iſta eſt azarola.

Capitulum.cccv.

m Illefolium. Pli.lib.xxiiij. Millefolium qd ꝛ minofilon dr. Caulem hȝ tenerum ſimilem feniculo plurimis folijs:vnde ꝛ nomen accepit. Naſcitur in paluſtribus. Ex herbario. Millefolium que ꝛ ambroſia vel archillea dicitur: in locis cultis naſcitur:habet floꝛes auroſos ꝛ albos.

¶ Dyaſ.c.minofilos naſcitur in paluſtribus locis tiruſum hȝ ex vna radice mollē ꝛ ſubruſuȝ:ꝛ q̄ſi manib' liniatū:ꝛ folia ſilia feniculo.

Operationes.

¶ Dyaſ. Vulnera glutinant ꝛ ſine tumoꝛe cuſtodiunt.In dentium doloꝛe cum butyro imponuntur in modū emplaſtri.Cōtra vrine difficultateȝ bibit cū aceto: ꝛ valet ꝯ calculū. A

¶ Gal.vij.ſimpli.far.Millefolium ſiccatiue eſt virtutis intantum vt conſolidat vulnera. B

¶ Pli. Bibitur cū aceto ad difficultatē vrine vel veſice:vel ſuſpiria ꝑcipit atiſqȝ ex alto. C

¶ Eadem ad dentium doloꝛem efficaciſſima eſt.Folia eius eximij vſus ad vulnera caqȝ aſfirmat. D

¶ Ex herbario . Coma eius tunſa ꝛ appoſita nouis vulneribus doloꝛem tollit ꝛ eadem glutinat. Pꝛo fluuiū ſanguinis ſtringit:eadem aqua potata diſſintericos curat. E

¶ Item valet ad dentium doloꝛem. Ad vrine difficultatem ꝛ ad tumoꝛem. F

Capitulum.cccvj.

m Ilium ſolis. Sera.li.ag. c.culb.auc.
Dya. Culb arabice.i.miliū ſolis. Et
ē herba cuius folia ſilantur folijs oli-
ue:niſi q2 ſunt maiora eis ꝛ molliora ꝛ latio-
ra:ꝛ ſunt eis inferiora: declināt verſus terrā
velut ſtēt ſupra ipſaz:ꝛ hꝫ vīgas eleuatas ſub
tiles ſicut ſgnantū.ꝛ ī ſūmitate virge ē ſiſe in
ramulo diuiſuꝫ in duas ptes ī quo ſunt folia
minuta:ꝛ iuxta qōlibet foliū ē ſemē albū du-
ruꝫ fere vt lapis rotūdū: ī magnitudīe orobi
pui: naſcit̄ in locis aſpis ꝛ altis. Dyaſ.c.Li-
coſpmon.i.miliū ſolis eraclion vocat̄ pp forti-
tudinē ſemis:ciꝯ folia ſunt ſilia folijs oliue:ſꝫ
latiora ꝛ oblōgiora:ꝛ virgas tenues in groſ-
ſitudine. Junci lignoſas:ꝛ in ſūmo virga di-
uiſa eſt in qua folia minuta ſunt:vbi ꝛ ſemen
rotundum ꝛ lapidoſuꝫ eſt ꝛ albuꝫ piſe ſimile.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirtus eſt ei mictualis: ꝛ ſemē ciꝯ
bibitum cū vino albo calculos frangit:ꝛ vri-
B nam prouocat. ¶ Pli.ca.batangliſcos.i.mi
lium ſolis:ē ſemē eius herbe que dr̄ aſtorcos
qd̄ ſi qs biberit frāgit lapidē:ꝛ ꝓuocat vrinā.
C ¶ Pau.c.calebi.i.miliū vel granū ſolis:pro
uocat vrinā ꝛ mēſtrua:ꝛ ē ca.ꝛ ſic.in.iij.gra.
D ¶ Et vinū decoctionis eius ꝛ puluis ipſius ī
cibis ſumptus ſoluit ſtranguiriā ꝛ diſſuriā ꝛ
yliacā paſſionem:ꝛ oīa illa ſolū ſemē operat̄.

Capitulum.cccvij.

m Irabolani. Pand. Sciendū ꝙ ſm
meſ. Mirabolanoꝝ ſpēs ſunt qnqꝫ.
Et ſunt fructus arboꝝ ī India exiſ-
tium:ꝛ nō eiuſdē manerici ſunt oēs ſed diuer
ſorū effectuū ꝛ diuerſaꝝ formaꝝ. Un̄ verſus.
Mirabolanoꝝ ſpēs ſunt qnqꝫ bonoꝝ. Citri
nus:kebulus:bellirieus emblicꝯ indus. Qui-
dam dicūt ꝙ ſunt oēs ab eadē arbore ꝓducti
ita ꝙ citrini ſunt de primo germīe. Et nigri
indi ſunt in qbus peruenit cōplexio ꝛ matura
tio:ꝛ dixerūt ꝙ arbor coꝝ eſt de his ſerētibꝯ:
ꝛ ꝙ citrini ſunt de pmo germine ꝛ nigri ſilr.
Kebulus germē ſcd̄m tulit:ſꝫ falſo: īmo pro
ducuntur a diuerſis arboribus:ꝛ illud eſt qd̄
credit̄. Sed aliq volūt ꝙ emblici ꝛ bellirici nō
inuenirent̄ īter mirabolanos:qm̄ Aui.ꝛ Se-
rap.de eis diuerſa faciūt capl'a: vt ēt hr̄.ſ.de
b.in.c.bellirici:vbi tractat de belliricis ꝛ em-
blicis. Sꝫ ī iſto.c.de alijs tribus ſpēbus. Itē
Sera.li.ag.facit.c.de emblicis ꝛ belliricis: ꝛ
facit.c.de alijs tribus p ſe:de quo dicit Hali
lig.i.mirabolani:cuius tres ſunt ſpēs Kebu
li Citrini ꝛ nigri. Et ſunt illi q nolant̄ indi ꝛ
ſeni ꝛ kebuli. Idē auc. Aben meſuay. Melio
res ſunt ex eis quoꝝ color eſt citrinus approxi
mans viriditati:graues:pleni:ſine rugis. Et
dicit auc. Yſaac Et ſunt fri.i.j.gra.ſicci ī. ij.
Nigri fri.ꝛ ſic.in.j. Mirabolani indi vel ni-
gri:ꝛ de ſeni ſunt ſimiliter ex ſpēbus hn̄tibus
corticē ſubtilē nigꝝ:ꝛ cortex coꝝ vergit ad ci
trinitatē:ꝛ ſunt ſimiles oliuis in forma ſua.
Et iuuamētū coꝝ eſt minus iuuamēto aliaꝝ
ſpecieruꝫ mirabolanoꝝ. Et ide auc. aben me
ſuay. Mirabolani ſeni ſunt ex ſpēbꝯ oliuaꝝ:
q qn̄ cōdiunt̄ corroborāt ſtōm ꝛ incoriant cuꝫ
incoriatione pauca:ꝛ nō eſt in eis iuuamētuꝫ
quātuꝫ in kebulis:ꝛ ex kebulis qdā ſunt citri-
ni:qdā nigri:ꝛ nigredo que eſt ī eis eſt pp am
pliorē morā ꝙ̄ fecerunt in arbore ſua: ꝛ ſunt
pinguiores ꝛ carnoſiores citrinis in colore: q2
ipſi fecerūt maturationē ampliorē:ꝛ illi q col
liguntur aū ſunt citrini:ꝛ qn̄ ſumunt̄ triti in-
ducunt laborē in ſtō:qm̄ natura laborat mul
tum circa ipſaꝫ:ſꝫ qn̄ infundit̄ aut decoqtur
extrahit̄ virtus eius:ꝛ ꝓijcit̄ eius ſubſtātia: ꝛ
eſt leuior nature:ꝛ deſcēdit velocius a ſtō. Et
ille tres ſpēs mirabolanoꝝ miſcent̄ cū tama-
rindis qm̄ tamaridi extinguūt calorē febrilē:
niſi q2 nocēt tuſſictibus pp acetoſitatē q̄ eſt in
eis. ¶ Aui. de virtutibus cordis ait. Mirabo
lani ſunt fri.ꝛ ſic. Johā.meſue. Mirabolani
ſunt de medicinis bn̄dictis:nō.n.debilitāt cū
ſolutione ſua:īmo ꝯfortāt ſtōm propꝛie: ꝛ vi-

ſcera preparant: ⁊ coadunant partes eorū: ⁊ cōfortant cor ⁊ epar: ⁊ corpus totū. Nō.n.niſi ad vnū vident̄ nociui. Aegrit̄.n. diſpoſitis ad h̄ oppilatio: ⁊ ꝓprie paratis cadere in ipſa ſꝫ ſunt de pfecto rectificātib⁹ medicīas q̄ hn̄t acuitatē ⁊ purgāt diſſoluēdo. Magnifice.n. adinuenit q eos ⁊ ꝓprie citrinos cū ſcamonea miſcuit: repⁿmit.n.eā pp obuiationē ſubarum ⁊ qualitatū adinuicē: ⁊ eaꝫ in ſoluēdo iuuāt.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus citrinoꝝ eſt ꝙ ꝯfortat oculos ⁊ ꝓhibēt curſū humoꝝ ad ipſos: ꝯferūt ſebel: ⁊ cōfortāt ſtōm ⁊ incorāt ipſum: ⁊ conferūt melācolie ⁊ cardiace: ⁊ clarificāt colorē.

B ¶ Uirtus kebuloꝝ eſt ꝙ ꝯferūt ano ⁊ emorroidibus ⁊ incorāt ſtōm ⁊ ꝯfortāt eū: ⁊ digerunt cibū: deſiccāt humiditatē: leniunt naturaꝫ: ꝯferunt vētoſitati emorroidarū: ⁊ ꝯferūt melācolicis marie qn̄ cū eis admiſcent̄ ſpēs.

C ¶ Corroborāt ſenſuꝫ ⁊ memoriā: ⁊ cōferunt lepre ⁊ colice. Sꝫ ſeni ⁊ indi vel nigri hn̄t corticem ſubtilē nigrum: ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem qui qn̄ condiuntur corroborant ſtomachū ⁊ incorāt euꝫ incoriatione pauca: ⁊ nō eſt in eis iuuamētuꝫ quātum in kebulis.

D ¶ Joā.meſ. Mirabolani ſunt ex rebus que faciunt vetēres ſe iuueneſcere: ⁊ acquirunt eis colorē bonum: ⁊ bonitatē odoris oris: ⁊ ſudoris: ⁊ generāt gaudiū: ⁊ cōfortāt cor ⁊ epar ⁊ ſtomachum. Et conferunt tremori cordis: ⁊ mundificant ſtomachum: ⁊ conferunt emorroidibus ⁊ extinguunt inflāmationeꝫ colere.

E ¶ Sed citrinoꝝ operatio in h̄ ē p̄cellēs: ipſi .n. ſolutione educunt eā ⁊ cōferunt cōplexiones ca. hn̄tib⁹. Et eoꝝ fricatio cū aqua agreſte ⁊ cum aqua ro. aut ſucco feniculi abſtergit oculū: ⁊ aufert ſup caliditatē eius: ⁊ facto inde alcohol: ſtringit lachrymas: ⁊ ꝯuenit mollificatiōi oculoꝝ: ⁊ ꝯfert tertiane fe. collericis: ⁊ ꝯtrite cū maſtice ſanāt vlcera: ⁊ deſiccāt ca.

F ¶ Kebuli quoqꝫ ſolutione educunt flegma: ⁊ addunt in ratione: ⁊ clarificant viſuꝫ: ⁊ proprie conditi: ⁊ mundificant ſtomachū ⁊ cōfortant ipſum: ⁊ ꝯferunt ydropiſi ⁊ fe. antiquis.

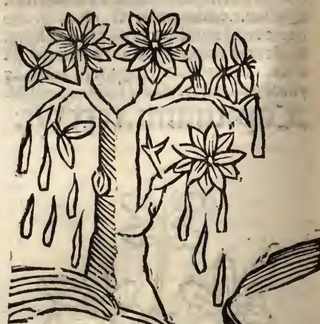
G ¶ Nigri āt vel indi: ſolutiōe educūt melācoliā ⁊ colerā aduſtā: ⁊ ꝯferunt melācolie ⁊ tremori: ⁊ clarificāt viſuꝫ ⁊ colorē: ⁊ ꝯferūt lepre ⁊ triſticie ⁊ quartane. Doſis potio citrinorꝫ tritorū a.ʒ.ij. vſqꝫ ad .v. ⁊ infuſorum a.ʒ.viij. vſqꝫ ad .xx. ⁊ indorum eſt ſicut Kebulorum.

H ¶ Bulcaſim eben aben azarin. libro qui dr̄ ſeruitor. Modus aſſandi ⁊ calliandi mirabolanos opꝫ ꝙ imbibāt mirabolanos in aqua citonioꝝ: aut in ſucco agreſte: aut in acetoſitate citri: aut in aqua vbi cocte ſunt lētes: aut vbi coctū eſt lappaciū acutū. Deinde deſicca eos bene ⁊ madefac in oleo ro. vel oleo de lētiſco: aut oleo maſticino: aut cū butyro: aut oleo oliue: deinde aſſa ſup patellā ferreā vel terreaꝫ: quā cuꝫ primo calefeciſti ⁊ abſtuliſti ab igne: caue ne aduratur ⁊ deſtruatur virtus eorꝫ.

¶ Similiter aſſant̄ ſemīa q̄ adminiſtrant̄ in medicinis fluxus. Et modus aſſationis eoꝝ ē iſte. Accipe patellā ferreā aut ereā aut terreā aut lebetē cū lato orificio ⁊ calefac bene. Deinde aufer ab igne: ⁊ ſtatiꝫ ſuperpone ſemina dū ipſa eſt calida anteꝙ infrigidet̄: ⁊ cōmiſce ea ſemper donec videas aſſationē eorꝫ completam ad voluntateꝫ tuam. Et ſi non fuerit completa vna vice: pone iteruꝫ ⁊ fac vt prius. I

¶ Et ſcias ꝙ non opꝫ oīa ſemina eq̄liter aſſare q2 ſunt q̄dā q̄ hn̄t mlt̄ā viſcoſitatē q̄ debēt amplius aſſari ſicut pſilliū: ⁊ caue ne cōburāt̄. K

Capitulum.cccviij.

Jrra. Sera. li. ag. c. hec auc. Dyaſ. Hec ara.i. mirra eſt gūmi arboris q̄ naſcit̄ in terris arabuꝫ ſimilis arbori que dr̄ in greco ſapla babilonica. Nā ſunt ſciſſure in ligno arboris: vn̄ egredit̄ gūmi qd̄ emanat cadēs ſuper ſtorea que ſternunt̄ ſub arbore: ⁊ quedā p ſe coagulatur ſuper ſtipitē ⁊ eſt de ipſa res q̄ dr̄ bacātiſcus ſiue batanaſas ⁊ groſſa eſt a qua egredit̄ metb.i. ſtorax liquida: m

quida:qñ exprimitur ſicut apparet in ea. ſto-
rax.Et arbor eius eſt in terra que dr ptinia:ꝛ
eſt pinguis:ꝛ qñ exprimitr ſuccus eius egredi
tur velut ſtorax multū:ꝛ melior mirra eſt illa
que dr tarbalud.ꝛ canebi:ꝛ nolat hoc nomi-
ne:eo ꝙ defert ex terris q̄ dicunt ſic.Et color
eius eſt ad viriditatē tendēs: pungēs linguā
clari coloris:ꝛ ex ea eſt q̄ dr liti ꝛ eſt lita glu-
thicbi:ꝛ eſt mollis tactu ſicut bdelliū: in odo
re ſuo eſt pinguedo:ꝛ arbor eius eſt ī locis ſo-
li expoſitis.Ex ea ē q̄ dr poaclis:ꝛ ē aſpa mul
tum nigra:ꝛ apparet in ea veſtigiū ignis. Et
deterior eſt illa q̄ dr argaſin:ꝛ eſt leuis nō pi-
guis:acuti ſaporis:ſilis gūmi arabico in for-
titudine ꝛ virtute.Et ex mirra eſt que dr cru
mu:ſiue amini:ꝛ eſt mala.Et fiunt qdā troci
ſci ex ſubſtātijs mirre:ꝛ ſi mirra pinguis fue-
rit trociſci q ex ea fiunt hñt bonum odorem ꝛ
pinguē:ꝛ ſi nō fuerit pinguis qđ fit ex ſubſtā-
tia eius non hꝫ bonū odorē neqꝫ pinguē:ꝛ hꝫ
virtutem debilē:propter qđ admiſcet ei oleū
qñ ex ea fiūt trociſci. Adulterat mirra:qñ ad
miſcet ei gūmi qđ infuſuꝫ fuerit in aqua mir
re.Et melior ex mirra eſt noua:leuis: mūda:
que qñ tāgitur eſt aliquātulū aſpera ꝛ arida:
ꝛ cito frāgibilis:ꝛ qñ frangit remanet in eiꝰ
fractura res alba:ꝛ figura eius eſt ſicut figu-
ra vnguiū:ꝛ q̄ eſt in fruſta non parua: ꝛ color
eius eſt vniformis nō diuerſus in exterioribꝰ
eius:ſed interius eſt trahēs ad rubedinē paꝝ
cū lineis ſubalbidis ſicut diximus : ꝛ odor eiꝰ
eſt delectabilis amara:ſꝫ illa q̄ eſt grauis:cu-
ius color eſt ſicut color picis: nō ē alicuius vti
litatis.Sed mirra q̄ ē ex terra: q̄ dr labotero
abſcindit ex radice arboris q̄ eſt ī terris illis.
Eligit.n.ex ea illud qđ ē ſimile mirre ī odore:
ꝛ virtus eius eſt calefactiua ꝛ mollificatiua ꝛ
reſolutiua:ꝛ īgredit ī ↄfectionibꝰ vnguētoꝝ.

Operationes.

A ¶ Sera.auct.Albugerig. Mirra conuenit
ad aquam citrinaꝫ qñ ſumitur ex ea in potu:
aut qñ fit emplaſtrum cum ea ſuper ventreꝫ.

B ¶ Et qñ fit caputpurgium cum vno anoch
ex ea mundificat cerebrum:ꝛ aufert ab eo vē-
toſitates groſſas:ꝛ incoriat gingiuas.

C ¶ Et cōfirmat dentes:ꝛ eſt conabolice quā-
do fit linitio cum ea.

D ¶ Gal.Mirra abſtergit cum temperamen-
to:ꝛ glutinat fragmenta oſſium capitis: ꝛ oc
cidit lumbricos ꝛ fetum:expellens eos.

E ¶ Et ingredit ī ↄfectionibus collirioꝝ q̄ fiūt
ad vlcera oculi:ꝛ ad maculas q̄ fiūt in eo:ꝛ in
medicinis que bibunt ad tuſſiꝫ antiquā:ꝛ ad
aſma.Nam ipſa non exa ſperat cannam pul-
monis:ꝛ hoc q2 nō calefacit neqꝫ deſiccat ca-
lefactione ꝛ deſiccatione forti ꝛ ſine ſuperflui-
tate ſue amaritudinis ꝛ ſue abſterſionis.

¶ Eſt alia mirra que trahit a radice arboris F
huiꝰ:ꝛ vtus eiꝰ calefacit mollificat ꝛ reſoluit.

¶ Additio.Raſis.ix.cōti.auc.Aaron.Em- G
plaſtruꝫ valēs ad ſputū ſanguinis poſitū ſup
pectus.℞.mirre:aloe:thuris:acatie: ſangui-
nis draconis:ſief memithe:ana ptes equalē:
terant ꝛ de eis fiat emplaſtrū cum ſucco mir-
ti: aut fiat de cortice malorum granatorum
ſiccata ꝛ trita temperata cum aceto.

Capitulum.cccxcix.

Mora celſi.Aui.li.ij.c.đ moro.Mori
sunt due ſpēs.Vna earuꝫ eſt alfirſe-
du:qđ eſt dulce:ꝛ currit ſm ſemitaꝫ
ficus in maturatione. Sed eſt deterioris nu-
trimenti ꝛ minoris ꝛ eſt ſiccioris:ꝛ magis de-
ſtruens ſanguinem:ꝛ deterius ſtomacho.Re
liquas vero ficus diſpoſitiones hꝫ:eſt tñ infe-
rius ea.amarū aūt qđ nominatur moꝝ de ſce
ni fit nunc illud de quo plurimuꝫ loquamur.
Quod ergo īmaturū eſt cū exſiccatur ſtat lo-
co ſumach:dulce eſt calidū:humidū:ꝛ aceto-
ſum:ꝛ de ſceni eſt ad ſiccitatē decliue:in ipſo
eſt ſtipticitas:ꝛ infrigidatio: ꝛ ſuccus mori ē
ſtipticus:ꝛ propꝛie qñ decoquit in vaſe eneo.

Operationes.

A ℭ Aui. Succus mori prohibet fluxum materierum ad membra: ꝛ imaturum eſt ſicut ſumach. Qñ coquunẗ folia ei⁹ ꝛ folia vitis: ꝛ folia fic⁹ nigre cũ aq̃ pluuie: denigrat capillos.

B ℭ Acetoſum remouet apoſtemata oris ꝛ gutturris. Et folia eius ſunt vltima ad ſquinantiam ꝛ prefocationem. Quod acetoſum eſt ꝛ confert vlceribus fraudulẽtis ipſius ſuccus.

C ℭ Rob eius acetoſuȝ eſt ꝯferẽs botbor oris: ꝛ decoctio radicis eius mollificationi dẽtiũ: ꝛ decoctio radicis eius eſt bona dẽti doloroſa.

D ℭ Moꝝ malũ eſt ſtõ corrumpiẗ proprie in coalfirſedu: ꝛ qñ non corrũpitur alfirſedu in ſtõ velociter non nocet. Et oportet quidem vt comedantur omnes ſpecies eius ante cibuȝ: ꝛ recipianẗ in ſtomacho: in quo non ſit corruptio.

E ℭ Illud vero de ſeni nõ nocet ſtõ colerico: ꝛ nõ eſt in ipſo de mala ꝯuenientia ſtõi qõ eſt in alfirſedu: ꝙuis ſit in ea malicia: ꝛ nõ ẽ nauſea in ipſo: ꝛ nutrimẽtũ eius eſt paruũ: ꝛ facit appetitũ cibi: ꝛ fac̃ ipſuȝ lubricũ: ꝛ extrabit ipſũ velociter: ꝛ olno deſcẽſus eius de facto ſit velociter: ſȝ eius deſcẽſus ex īteſtinis eſt tardus.

F ℭ Sera. li. ag. ca. boc. Hoc arabice. i. mora celſi. Uirtus eius ẽ q̃ retinet vẽtrẽ: ꝛ qñ deſiccatur retinet vẽtrẽ retẽtiõe forti: ꝛ ꝯuenit vlceribus inteſtinoꝝ ꝛ fluxũ in oībus egritudinibus que fiũt ex fluxibus bumoꝝ: ꝛ admiſcenẗ poſtꝙ teruntẗ cũ cibis ſicut ſumacb. Et q vult ex eis ſumere in potu: poteſt cuȝ aqua ꝛ vino.

G ℭ Sed arboris eius virtus eſt cõpoſita ex virtute retẽtiua ꝛ laxatiua: ꝛ plus qõ eſt in cortice buius arboris eſt virtus laxatiua cũ amaritudie pauca: quouſq; occidat aſcarides: ꝛ ſũt lũbrici cucurbitini: ſȝ ī folijs arboris ꝛ ſũmitatibus ẽ tpamẽtũ mediũ illaꝝ duaꝝ opationũ.

H ℭ Et mora matura qñ inueniunt ſtõm puꝝ: ſi comeduntur ante cibum egrediuntur a ſtõ cito: ꝛ preparare faciunt exituȝ alioꝝ ciboꝝ: qñ vero comeduntur poſt cibum vel in ſtomacho ſunt bumores: cito accelerant ad corruptionem: ꝛ corruptio eoꝝ eſt multuȝ nociua.

I ℭ Sed acerba qñ deſiccantur ſunt bona medicina ꝛ iuuatiua vlceribus inteſtinoruȝ ꝛ fluxui antiquo. Et mora qñ deſcendunt anteꝙ corrumpantur non inferunt nocumentum: niſi de eis ante comeſtionem nimis ſumatur.

K ℭ Et idẽ auct. Gal. Ex eis ſũt matura: ꝛ maturi ſaporis: ꝛ ſapor eoꝝ ẽ dulcis ſtiptic⁹: virtus eoꝝ mollit ventrẽ ꝛ nutrimẽtũ paucũ corpori p̃ſtãt: ꝛ facile corrũpunẗ: nõ corrupta bumectãt penitus. Infrigidant aũt nõ penitus niſi frigida ſumanẗ. Et pauciſſimũ corpi dãt nutrimentũ cõſimile peponibus: non tñ nocumentum adeo ipſis: neq; maluȝ ſtõ vt in illis.

ℭ Gal. vij. ſim. far. ſm tranſla. grecam cap. Morarc. i. celſi: fructus maturus ſubducit ventreȝ: non maturus vero deſiccatus conſtipatiuum ſufficienter ſit farmacum: vnde ad diſſintericas conuenit diſpoſitiones ꝛ ciliacas ꝛ alias quecunq; ſunt fluxibiles. L

M ℭ Et tota arbor in oībus eius ptibus mixtaȝ quãdã virtutẽ vr̃ babere ex detẽtiua ꝛ purgatiua compoſitiua. Preualet autem in cortice quidẽ radicis purgatiua virtus cuȝ quadam amaritudine vnde amplos lũbricos interficit. In alijs vero ptibus detẽtiua. In folijs vero ꝛ pullulationibus media vtraq; eſt cõplexio.

Capitulum. ccc.

M Orabaci. Ysi. Morus grece: latine vocaẗ rubus: eo q̃ rubeãt fruct⁹ eius vel virgulta. Silueſtris more fructibus in deſerto. Paſtoꝝ fames ac penuria cõ fouetur.

Operationes.

ℭ Ariſto. in li. de plãtis. Fructus quidã cito maturãẗ: vt mora ꝛ ceraſa: ꝛ ſuccoꝝ q ſũt ī fructibus: qdã ſunt potabiles: vt ẽ ſucc⁹ moroꝝ. A

ℭ Pli. li. xv. Moris eſt ſuccus in carne vinoſus. Trini colores: primo ſcilicet candidus: B

mox rubeus maturis vero niger. In nouiſſimis florent: inter prima matureſcunt: manuſqꝫ ſucco tingunt. Matura ruunt: acerba minimum. Carne ⁊ ſucco conſtant mora.

C ¶ Mora qdē ⁊ piro ac mirto ſuccus ē vinoſus: colorēqꝫ ſucci moris ac ceraſis eſt ſangui

D neus. ¶ Pal. li. x. Ad diamorum conficiendum agreſtis mori ſuccum facies paululum deferuere. Tuncqꝫ duas eius ſucci partes ⁊ vnaꝫ mellis admiſcebis: ac mixta curabis ad pinguedinem mellis decoquere.

Capitulum. cccj.

Morſus galline ſiue anagallus. Pandecta. Anagalli due ſunt ſpecies. Una eſt auricula muris: ⁊ eſt maior: ⁊ alia eſt morſus galline: ⁊ eſt minor.

m

Operationes.

A ¶ Ambe ſpecies anagalli vulneribus preſtāt effectum. Tumorem non admittunt: ⁊ infra corpori euocant: paſcentia vulnera abſtinet.

B ¶ Succus earum dentiū dolorēꝫ prohibet: ſi pro dextro dente in ſiniſtro nare fuerit immiſſus. Hic ſuccus cuꝫ melle attico coctus ⁊ adbibitus caligines oculorum ſiue viciū eorum qḋ vocatur argemon ſiue argemade tergit: morſibus venenatis bibitus medicatur.

E ¶ Nefreticis: hydropicis: ⁊ epaticis: ⁊ renali paſſione defectis preſtat auxilium. Duo tumenti impoſitus medicatur.

¶ Itē ſuccus narib⁹ infuſus putredinē capitis purgat. Habet. n. deſiccatiuam virtutem abſqꝫ mordicatiōe: vnde ⁊ vulnera glutinat. D

¶ Mētrē quoqꝫ deducit mulſe admixt⁹ ⁊ potui datus herba ꝯtuſa ⁊ impoſita ſtipites edu E

cit de corpe. ¶ Sera. Spēs anagalli minoris .ſ. morſus galline facit anū ingredi ſi fit cū ea emplaſtrū. ¶ Gal. Ambe ſpēs anagalli hñt F

occultā caliditatē attractiuā vt ⁊ ſtimulos infixos euellāt. Earū vo ſucc⁹ a naribus flegma purgat propter eandē cauſam. Et vniuerſaliter loquendo ſiccatiuā hñt virtutē: quapp ēt vulnera ſolidant: ⁊ putreſcentibus cōferunt. G

Capitulum. ccclj.

Mirtus latie ⁊ grece. Arabice dex domeſtica vel hes. Sera. li. ag. cap. dex domeſtica: ⁊ eſt de ea fortis viriditatis declinans nigredini: ⁊ de alia eſt que declinat ad rubedinem: ⁊ que declinat ad nigredinem confert magis in medicinis: ⁊ ſimiliter grana eius: proprie eius que ex ea eſt montana: ⁊ ſubſtantia eius eſt compoſita ex virtutibus contrarijs: ⁊ illud qḋ vincit plus in ea eſt ſubſtantia terrea frigida: ⁊ eſt in eo cum hoc res calida ſubtilis: ⁊ ſapor eius eſt ſtipticus.

m

Operationes.

¶ Sera. auc. aben meſuay. Succus eius cō A

fert dolori pectoris ⁊ pulmonis: ⁊ ſtringit flu
xum ventris colericū: ⁊ cōfortat ſtōm: ⁊ eſt bo
nus vlceribus mēbrorum interioꝝ: fortificat
viſcera: retinet fluxum menſtruorū: ⁊ grana
eius conferūt ſputo ſanguinis a pectore ⁊ pul
mone: ⁊ conferunt ſtomacho ſua ponticitate.
B ¶ Dyaſ. Sanguinē ex creātibus daſ ſtoma-
ticis ꝯueniēs eſt: vrinā mouet: ſcorpiōis mor-
ſui īpoſita atqꝫ potui data ꝓdeſt. Folia eiꝰ vi
rētia ⁊ cathaplaſmati appoſita medenſ vlce-
C ra fluentia. ¶ Arida vero contrita aſpredine
dyaſoreſim faciūt. Item baccarū viridiū ſuc
cus aptaſ ſanguinē ſpuētibus: ipſe quoqꝫ co
meſte eadē faciūt. Ex vino decocta ⁊ in modū
cathaplaſmatis īpoſita extrēa vulnera ſanat.
D ¶ Aui. Mirtus retinet ſolutionē ⁊ ſudorē: ⁊
oēm fluxū ſanguis: ⁊ oēm fluxū ad membrū.
E ¶ Et qñ cuꝫ eo fit fricatio in balneo cōfortaſ
corpus: ⁊ deſiccāſ humiditates q̄ ſunt ī cute.
F ¶ Et embroce quidem decoctionis eius cuꝫ
ſuper oſſa effunduntur: velocius fit ipſorum
reſtauratio: ⁊ qđ ex ea vſtum eſt loco tutie po
nitur ad hoc vt bonus fiat odor corpis: ⁊ con
fert omni fluxui ſanguis linitū: ⁊ loco empla-
ſtri ſuperpoſitū ⁊ bibitū: ⁊ ſilr eius rob: ⁊ rob
fructus eius ⁊ ipſius qdē nutrimētū eſt puuꝫ.
G ¶ Et in ſyrupis qdē nō eſt q reſtringat ⁊ ꝓhi
beat dolorē pulmōis ⁊ tuſſiꝫ p̄ter ſyrupū eiꝰ.
H ¶ Et cuius oleū ⁊ ſuccus ⁊ decoctio ipſius cō
fortant radices capilloꝝ: ⁊ prohibēt caſum: ⁊
prologāt eos: ⁊ denigrāt: ⁊ ꝓpē ipſius ſemia.
I ¶ Et decoctio ſeminum eius in butyro pro-
hibet ſudorem ⁊ rectificat raſuram venaruꝫ.
K ¶ Et folia eius ſicca prohibēt fetorē aſcelle ⁊
inguiū: ⁊ ipſius cinis loco tutie ponif: ⁊ ꝯfert
pāno: ſedat apoſtemata ca.: ⁊ heriſipilaꝫ ⁊ for
micam: ⁊ bothor ⁊ vlcera: ⁊ quod eſt ſup am-
bas volas: ⁊ aduſtionem ignis cum oleo.
L ¶ Et ſimiliter eius ſyrupus ⁊ emplīm factuꝫ
ex folijs ipſius cū oleo ⁊ vino: ⁊ poſt ipſius cō-
mixtioneꝫ cum eis ⁊ ſimiliter eius oleū: ⁊ vn-
guentum factū ex eius oleo: ⁊ ſimiliter cōfert
ipſius ſuccus ſi proijciatur ſuper pānaricius.
M ¶ Et ſimiliter cerotū factū ex eo: ⁊ cū decogſ
ex eius fructus cū vino ⁊ fit ex eo emplaſtruꝫ:
ſanat vlcera q̄ ſūt in ambabus volis manuū
⁊ ī pedibus: ⁊ aduſtionē ignis: ⁊ ꝓhibet eos a
deſiccatione: ⁊ ſimiliter eius cinis cuꝫ ceroto.
N ¶ Et emplaſtrū factū ex fructibus decoctis
in vino eſt ꝯueniēs mollificationi iēcturaꝝ: re
tinet fluxū ſāguis ex naribus: ⁊ abſtergit fur-
fures: ⁊ exſiccat vlcera capitis ⁊ vlcera auris:
⁊ ipſius pus ex ipſius aqua in ipſam diſtillaſ.

¶ Et ꝯfert ipſius ſyrupus mollificationi gin O
giue: ⁊ eius fo. cum vino decoquuntur: ⁊ fit
inde emplaſtrum ſedans ſodam ⁊ obtalmiā.
¶ Et cum decoquitur cū ordeo: ſanat coruꝫ P
apata: ⁊ ipſius cinis ingreditur in medicinis
vngule: ꝯfortat cor: ⁊ aufert tremorē cordis.
¶ Et cōfert fructus eius tuſſi propter dulce Q
dinem ſuam: ⁊ retinet ventrem v tentis eo: ſi
eſt ſolutus ſua ſtipticitate.
¶ Et cōfert fructus ipſius ſputo ſanguinis: R
⁊ etiam eius rob ſimiliter confortat ſtoma-
chum Rob eius ⁊ eius ſemina prohibent cur
ſum ſuperfluitatum ad ſtomachum.
¶ Succus fructuum eius eſt prouocatiuus: S
⁊ ipſemet cōfert ardori vrine ⁊ ardori veſice.
¶ Et eſt bonus in prohibendo menſtruoruꝫ T
prouocationem: ⁊ eius aqua ſtringit naturaꝫ
⁊ retinet ſolutionem colericam ⁊ melācolicā:
linita ⁊ ipſa cum oleo ſyſamino expellit fleg-
ma: ⁊ ſolutione emittit ipſum: ⁊ decoctio fru-
ctuuꝫ eius ꝯfert fluxui humiditatū matricis:
⁊ confert emplaſtro inde facto emorroidibus.
¶ Et cōfert apati teſticuli: ⁊ eius decoctio cō V
fert morſui rutele: ⁊ ſimiliter fructus eius cuꝫ
potaſ in vino: ⁊ ſimiliter pūcture ſcorpionis.

Capitulum. ccciij.

Maſtix ſiue maſtix latie: grece ſcinꝰ:
m vl abias vl chias. Arabice meſcehe.
Et eſt gūmi arboris cini vel lentiſci:
qꝛ lētiſcus

q; lētiſcus grece vocať ſcin⁹: ſicͤ inuenies ī ca. Terebētina īfra de T. Dyaſ. c. de Maſtice: quedā maſtix emanat ab arbore q̄ ſcinus dr̄. Et quedam ex ea eſt alba: quedā ſubuiridis. Sed melior ex ea eſt cuius color ē albus: plucidu; hn̄s granū graue ſicciſſimu; ⁊ cito frāgibile: hn̄s bonū odorē. Et eſt de ea quedā q̄ eſt nigra: ⁊ q̄da; citrina. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. de Maſtice alba. Et eſt illa que dr̄ glutē romanū: ⁊ ē cōpoſita ex virtutibus diuerſis. ſ. ſtiptica ⁊ mollificatiua. Et virtus eius eſt que calefacit ⁊ deſiccat in. ij. gra. vnde mollificat ⁊ reſoluit. Et ideo ſtomachi epatis ⁊ ventris flegmonibus cōpetit. Sed nigra ē que dr̄ capiti vel egyptiaca: ⁊ eſt maioris deſiccationis q̄ alba: ⁊ virtus ſtiptica eſt in eo minor: ⁊ ideo ē cōueniēs vbi op; reſoluere amplius. Et propter hoc multū conuenit apatibus duris que ſunt in interioribus corpis. Oleū maſticis ē ſimile virtuti maſticis. ¶ Sera. li. ag. c. Meſeche. i. maſtix. Maſtix eſt primus inter omnia glutina in bonitate. Et arbor maſticis eſt cōpoſita ex ſubſtantia aquea ⁊ terrea frigida non multū in ſapore omniū partiu;: huius arboris dico radicis ⁊ fructus: ⁊ corticis eſt ſtipticitas pauca: ⁊ virtus eius eſt infrigidare ⁊ calefacere mediocriter temperate: ⁊ deſiccat in fine ſecundi gra. vſq; ad principiu; tertij.

Operationes.

A ¶ Sera. In ea eſt de ſtipticitate qua cōfert debilitati epatis ⁊ ſtōi ⁊ inteſtinoꝝ ⁊ apatib⁹ in eis exiſtētibus: in eo eſt ſtipticitas: ⁊ non h; acuitatē aliquā: ⁊ eſt multū ſubtilis: ⁊ fit emplaſtrum cū folijs maſticis dū ſunt recentia: ⁊ eſt in eis virtus manifeſta: ⁊ ideo qn̄ bibunť ſo. aut cū alijs medicinis ad vlcera inteſtinoru;: ⁊ ad fluxum ventris conferunt multum.

B ¶ Et conferunt ſpuentibus ſanguine;: ⁊ fluxui menſtruorum ⁊ ani: ⁊ non eſt in eo diuerſitas a ſucco ypoquiſtidos.

C ¶ Et idem auc. Dyaſ. Tota hec arbor eſt ſtiptica: ⁊ virtus foliοru; fructus ⁊ corticis ⁊ radicis eſt equalis: ⁊ decoquitur cortex eius: ⁊ cortex radicis ⁊ folia decoctione plurima.

D ¶ Et qn̄ fuerit cocta colatur ab eis aqua que iterum coquitur vſq; ad mellis ſpiſſitudinē: ⁊ conuenit ſputo ſanguinis decoctio illa bibita: ⁊ fluxui ventris ⁊ vlceribus inteſtinorum ⁊ fluxui matricis ⁊ ani. Et vniuerſaliter quidem ponitur pro acacia ⁊ ypoquiſtidos: ⁊ ponitur decoctio illa loco ſucci foliorum.

E ¶ Et qn̄ proijciť decoctio illa ſup vlcera profunda: ⁊ ſup oſſa fracta reſtaurat carnē in vlceribus: ⁊ reſtaurat oſſa ⁊ ſtringit mēbra laxa ⁊ abſcidit humiditates antiquas a matrice: ⁊ prohibet vlcera corruſiua ne dilatenť in corpore ⁊ puocat vrinā: ⁊ qn̄ fit collutio oris cū ea ſtrigit dētes cōmotos. Et ex ramis hui⁹ arboris fit oleū qd̄ eſt bonū vbi cōuenit ſtipticitas.

¶ Et idem aucto. Humay. Maſtix reſoluit apoſtemata ſtomachi: ⁊ conuenit tuſſi: ⁊ non eſt pauce attractionis flegmatis qn̄ maſticatur: ⁊ propter hoc miſcetur cu; aloe vt prepa ret ipſam ⁊ attrahat cum eo flegma a capite. F

¶ Additio. Raſis. xj. conti. auct. Bimaſui. Trociſci valentes ad dolorem accidentem in in ſtomacho. ℞. maſticis. ℥. iiij. corticis thuris ℥. iiij. aboli armenici. ℥. x. roſaru; auť. pon. v. acatie lauate. ℥. iij. ſpice. ℥. iij. corone regie. ℥. x. ʒafarane. ℥. iij. nucis cipr. ſſi. ℥. iij. carabe. ℥. x. terantur que terenda ſunt: ⁊ infundantur gūmi in ſucco plātaginis: diſtemperētur omnia cum ſucco ipſo ⁊ fiant trociſci doſis. ℥. iſ. inde fiat cum iuleb ʒuccarino in quo mixta fuerit caſſiafiſtula. G

Capitulum. ccciiij.

Naſturcium. Dyaſ. cap. Cardamus
A idest naſturcium. Quoddam eſt domeſticum: et quoddam eſt agreſte. Et ideo facit duo capitula de eis. Unum qd̄ incipit Cardamus: ⁊ eſt naſturcium domeſti-

cum. Aliud qđ incipit Cardamus agreſtis: ⁊ eſt naſturciū agreſte. Et iō dicit cardamus .i. naſturciū domeſticū: vtilioꝛ dr̄ babyloni-cus oībus ſemen eius calidiſſimū eſt cauſtica participans virtute: viſcidū ⁊ cacoſtomachū ventrē turbans. ¶ Sera. li. ag. ca. Joꝛſalbathe ſe. i. naſturciū: ⁊ ex eo eſt naſturciū cōmune notū: ⁊ ex eo eſt naſturciū tectoꝝ: ⁊ ex eo eſt naſturciū oꝛientale. Naſturciū tectoꝛum eſt planta habens folia ſtricta ⁊ lōga duobus digitis in ſūmitate acuta ⁊ ſciſſa ⁊ pinguia: ⁊ extendunť ſup terrā: ⁊ hꝫ in medio virgā ſubtilem duobus palmis lōgā: paucos hn̄s ramulos: ſuper quos ſunt pile hn̄tes denſam ſūmitatē: in qbus eſt ſemē ſimile ſemine naſturcij: cuius eſt virga ſicut figura rutele: ita eſt depſ ſum: naſciť in vijs ⁊ parietibus domoꝝ. Naſturciū oꝛiētale eſt plāta duoꝝ brachioꝝ longa: hn̄s ramos ſubtiles ⁊ multos: in quibus ſunt folia ſimilia folijs ſcitaragi: niſi q̄ ſunt albioꝛa ⁊ mollioꝛa: ⁊ in ſūmitatibus ramoꝝ ſunt capitella ſimilia plante actis: ⁊ hꝫ floꝛes albos: ſemen huius ponitur in cibis loco piperis. Sed naſturcium cōmune notū eſt melius illud quod defertur a babylonia. ¶ Almanſoꝛ tractatu tertio capitu. de naſturcio. Naſturcium calidum eſt ⁊ ſiccum: appetitū adiuuat: licet inflationeſ ⁊ capitis efficiat doloꝛem: digeſtiuam preterea retardat.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Gal. Semen naſturcij eſt ca. ⁊ ſic. ſicut ſemen ſinapis: ⁊ incidit inciſione foꝛti: ⁊ adurať ⁊ ſedat doloꝛes ſciaticos: ⁊ doloꝛem capitis: ⁊ quamlibet egritudineſ in qua opoꝛtet calefacere: ⁊ miſcetur ſemen eius in medicinis aſmaticis: quia ipſum incidit inciſione foꝛti: ⁊ adurit humoꝛes groſſos.

B ¶ Et dr̄ ꝙ quando naſturciū deſiccatur: fit eius virtus ſicut ſeminis eius: ⁊ dū eſt recens propter humiditatem aquoſam que eſt in eo hꝫ virtuteſ debilioꝛem virtute ſeminis eius.

C ¶ Dyaſcoꝛides. Naſturcium lumbꝛicos expellit: ⁊ ventrem turbat. Splenem attenuat cum aceto: ⁊ aboꝛſum facit: ventrē ſtimulat: ſimile eſt ſinapi ⁊ eruce.

D ¶ Et impoſitum lepꝛas ⁊ ſernas emendat: melle addito duricies ſplenis compeſcit. Soꝛdida vulnera purgat ſi ſuccus adhibeatur. Moꝛſibus venenatis bibitum occurrit. Fumigatio eius ſerpentes fugere facit. Uel flentibus pꝛofluis ſucco linito occurrit.

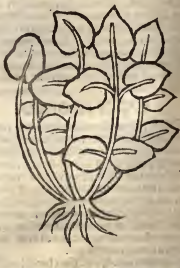
E ¶ Carbunculus rumpit cuꝫ polenta ⁊ aceto coctum. Sciaticis vtiliſſime cum aceto ⁊ polenta auxiliatur: tumoꝛes ⁊ duricies ſpargit.

¶ In doloꝛe coꝛdis coquitur in lacte caprino ⁊ datur ad bibendum. Doloꝛem omnis loci tollit puluere ſeminum aſperſo: ſed plus melle vneto loco ſcabiem cum aceto ſanatus. F

¶ Gal. vij. ſim. far. c. de naſturcio. Semē naſturcij habet virtutem que calefacit ⁊ deſiccat ſicut ſinapis. Et propterea ſciaticos ⁊ doloꝛes capitis: ⁊ quodcunqꝫ alioꝛum indigentium rubificatione calefacit cum eo ſicut eſt ſinapis: miſcetur autem cum eis quecunqꝫ aſmaticis dantur farmacis. G

¶ Auicēna pꝛimo canone ſen quarta capitu. vij. Naſturcij ſemina toꝛrefacta mixta cum adog conſtringunt fluxum ſuperfluum pꝛouenientem ex catarro. H

Capitulum. cccv.

n Aſturcium aquaticū vel ſenation: vel cardamus agreſtis. Serapion libꝛo aggregatoꝛis ca. herochachaygre: ideſt naſturcium aquaticum. Et eſt planta que naſcitur in aquis: habet ſtipitem rectū ⁊ ramos: ⁊ eſt tota planta pinguis: ⁊ habet folia ſimilia folijs apij dicti yppoſellinū: niſi q̄ ſunt minoꝛa eis: ⁊ habet odoꝛem bonū quādo maſticatur: ⁊ eſt cali. ⁊ ſic. ⁊ conuenit calefactis quando roꝛatur ſuper ipſam aqua fri. aut aqua ro. Et quidaꝫ dicunt ꝙ eſt fri. ex eo

q̄ non

quia non nocet habentibus ſirſen. ¶ Et ideꝫ auctoꝛitate Yſaac habē aram: ⁊ eſt cali.in.j. ⁊ ſic.in.ij. Et idem aucto. Gal. Virtus eius eſt calefaciens. Dyaſcoꝛides capi. ſenation: ideſt naſturciū aquaticū. Naſcitur in aqua: fruticem habens pinguē: ⁊ ramulos longos: ⁊ folia minuta ſimilia yposellino: niſi qꝛ ſunt minoꝛa: eoqꝫ maſticata odoꝛē ſuauiſſimū hꝫ.

Operationes.

A ¶ Serapion aucto. Yſaac habē aram. Semen eius ſtringit ventrem qui fluit propter caliditatem quando bibit ex eo aureus vnus cum aqua frigida: aut ſucco citonioꝛum: ⁊ ipſum confoꝛtat membꝛa.

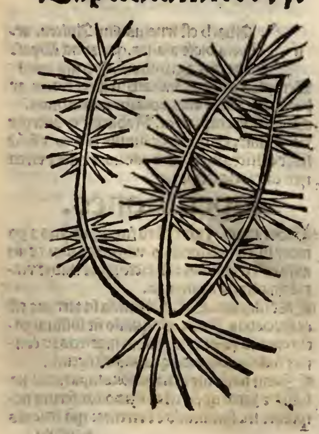
B ¶ Dyaſcoꝛides. Semen eius crudum ⁊ comeſtum calculos excludit vrinam pꝛouocat: menſtruis imperat: diſſintericis pꝛodeſt.

C ¶ Catebꝛas ſapiens huic pꝛohibet teſtimonium: dicens ꝙ coquinati in aqua ſoluunt: ⁊ cum carnibus ſpiritualia mundificat fomentum ex aqua ſalſa ⁊ oleo decoctionis eius valet ad doloꝛem yliacum.

D ¶ Stranguiriā ⁊ diſſuriaꝫ in vino decocti: ⁊ cathaplaſmati ad idē valent: diuretica ſunt.

E ¶ Additio. Gal. lib. de dinamidijs. Naſturci ſuccus auribus infuſus dentium doloꝛem mitigat.

Capitulum.cccvj.

N Apellus. Pandecta cap.ccccclxiiij. Napellus eſt herba que facta eſt ſicut ellebꝛoꝛus niger: cuius radix eſt oꝛdinata ad moduꝫ rhetis: eſt anthonomatice herba venenoſa: ⁊ eſt pꝛima pars aconiti. ¶ Auicenna libꝛo.ij.cap. de napello. Napellus eſt herba que eſt venenuꝫ pernicioſum: ⁊ eſt in ſummo caliditatis ⁊ ſiccitatis.

Operationes.

¶ Auicenna. Napellus delet albaras linitū ⁊ confert lepꝛe: vnde eſt venenum deſtruens bibentem ſe. Maioꝛ vero ipſius potio eſt medietas.ʒ. vnius: et hec interficit et ſimiliter minus. A

¶ Et ex eo coturnices bibunt ⁊ non moriuntur. Ex omnibus cōfectionibus dyamuſcus ei reſiſtit. B

¶ Et eſt alius qui vocatur napellus moyſis. Et vult dicere napellus mus: ⁊ eſt quoddam animal quod aſſimulatur muri: quod moratur in radice napelli: naſcens cum napello: ⁊ qui cum eo appꝛopinquat: non creſcit arboꝛ: ⁊ eſt tyriaca napelli: ⁊ eſt maioꝛ eo: ⁊ in eo ſunt omnia iuuamenta que ſunt in napello. C

Capitulum.cccvij.

N Arciſcus vel bulbus vomiferus: vel cepe marinuꝫ. ¶ Dyaſcoꝛides capitu. Narciſcus: vel bulbus ematicus:

vel bulbus vomicus: folia habet porro ſimilia ſed minuta: ⁊ haſtas habet duorum palmorum que inanes ⁊ ꝯcaue ſunt ⁊ ſine folijs. Flos eſt illi albus in giro: in medio croceus: ⁊ eſt quedam ſpecies: cuius illud mediuz purpureum eſt. Radicem habet albam rotundã ſicut bulbus: ⁊ ſemen nigrum ⁊ oblonguz vt in membramulis. Qui in locis montuoſis naſcitur eſt melior: cuius etiam flos ſuauem longe iactat odorez. In reliquis autem porri habet ſimilitudinez ⁊ viridis eſt. Uirtus eius eſt que abſtergit ⁊ incarnat ⁊ deſiccat. Et illud quod de eo adminiſtratur eſt radix. ¶ Plinius libro vigeſimoprimo. Narciſci duo genera in vſu medici recipiunt: vnum flore purpureo: ⁊ alterum herbaceum. ¶ Yſi. Narciſcus fabuloſe nomen impoſituz habet a quodam puero: cuius membra in hunc. florez trãſierunt: qui ⁊ nomen narciſci in appellatione cuſtodit: ⁊ decus pulchritudinis in cãdore retinet folioruz. ¶ Serapion. Narciſcus eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Radix eius bibita ⁊ comeſta ⁊ cocta vomitum prouocat: trita cum melle combuſtionibus medicatur. Neruos inciſos conſolidat. Laxatos componit: antiquis doloribus articulorum preſtulatur.

B ¶ Melle mixtus effelidas ⁊ omnes maculas vultibus tollit. Mixtus ſemini vrtice aceto ⁊ melli.

C ¶ Et herba mixtus vulnera ſordida purgat apoſtemata dura rompit. Infixa corpori impoſita euocat cum yriſillirica melle mixto.

D ¶ Item electiones erumpit atqz ſtipites euocat: ⁊ ſi qua ſunt aliena cum farina ⁊ oleo admixto melle.

E ¶ Serap. auct. Galieni. Uirtus eius eſt que deſiccat ⁊ abſtergit: extrahit ⁊ incarnat vlcera magna: ⁊ incarnat inciſiones in lacertis factas. Et mixtus cum orobo mundificat ſordes corporis ⁊ aperit apoſtemata: ⁊ quãdo comeditur ex radice narciſci aut bibitur cõmouet vomitum: ⁊ trita cum melle confert combuſtionibus ignis. Et quando fit ex ea emplaſtrum conglutinat vulnera neruorum.

F ¶ Et idem auctorita. Aben Meſuay. Narciſcus facit operationem ieſimini: niſi quia eſt debilior eo: ⁊ confert doloribus qui fiunt a flegmate: ⁊ oleum eius eſt bonuz ad hoc: ⁊ radix eius incarnat vlcera neruorum: ⁊ habet virtutem laxatiuam.

¶ Gallenus. viij. ſim. far. capi. Narciſcus. Radix eius ſiccatiue eſt virtutis intantuz vt cõſolidet p lagas maximas vſqz ad abſciſionem que circa tenantos: habet autem quid abſterſiuum ⁊ attractiuum. G

Capitulum. cccviij.

Abach eſt fructus ſm Auicen. ar-
n boris dicte aſadar. que apud Dyaſ.
vocatur agrifolium. Uerum apud Serapion eſt aliud nabach: ſcilicet cortex arboris que a Dyaſco. vocatur naſcatimon. Et dicit Serapion ea. Nabach: ꝙ affertur de India: ⁊ eſt in colore ſimilis croceo: ⁊ ſunt ſicut cortices mori boni odoris: ⁊ habet virtutem calefacientem.

Operationes.

¶ Serapion. Fiunt cũ eo fumigationes ⁊ ponitur in confectionibus vnguentorum: ⁊ in alijs cõfectiõnibus calefactorijs: ⁊ habet virtutem calami aromatici. A

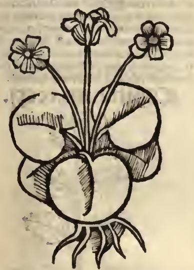
¶ Et idez auc. Gal. Eſt calida in tertio: ⁊ eſt ex ſpeciebus Indie. Et quãdo fit ſuffumigatio cum eo valet corruptioni matricis: ⁊ confert ſuffocationi eius quando eſt ſiccum. B

¶ Item ſcribitur ꝙ nabach comparatur neſpilis ⁊ zaror quod eſt magis odoriferum neſpilis: ⁊ ita ſimilitudo ẽ i virtute: qm̃ fructus C

agrifolij

agriſolij eſt ſtipticus confortans ſtomachuz:
z ſimiliter comparantur neſpila z zaroꝛ.

Capituluz.cccix.

n Enufar. Pla. Nenufar eſt herba in
ij. gradu frigida z humida: habens
folia lata: i locis reperitur aquoſis: z
in calidis regionibus z in frigidis. Item du-
plex eſt eius maneries: vna que purpureum
floꝛem pꝛoducit z melioꝛ eſt. Alia vero que
croceum: z non adeo bona eſt. Flos eius me-
dicine competit. Et melioꝛ eſt ille qui in cali-
dis regionibus reperitur ꝙ in frigidis. In ſe
ptembri collectus i efficacia multa ſeruatur.
¶ Auicen. Nenufar nominauit Galienus
caulem aque: foꝛtius eſt illud quod habet ra-
dicem albam ꝙ quod nigram. Flos eius fri-
gidus eſt z humidus in ſecundo.

Operationes.

A ¶ Plate. Ex floꝛibus pꝛecipue fiant ſyrupi
contra febꝛes acutas z calefactiones ca. epa-
tis: calidaſqz diſtemperantias. Itaqz floꝛes
in aqua decoquuntur: z ex tali aqua zuccaro
addito fit ſyrupus.

B ¶ Contra doloꝛes capitis ex caloꝛe ſarraceni
floꝛem per noctē in aqua ponunt: z mane talē
aquā bibunt: floꝛeſqz naribus ſuis applicāt.

C ¶ Auicen. Syrupus eius vehementis extin-
ctiōis eſt z ſubtiliatiuus valde. Cōfert tuſſi z
pleureſi: z febꝛibus acutis. Radix eius cōfert
bothoꝛ z apoſtematibus calidis ſplenis. Ea-
dem cum aqua confert moꝛfee ſuppoſita: cuz
picе vero alopicie.
¶ Idem. Nenufar ſomnum facit: ſodam ca D
lidam z colericaz ſedat: ſed tamen debilitat.
¶ Pollutionē minuit: z frāgit deſideriū coi E
tus cū ſyrupo de papauere bibitus: z cōgelat
ſpma pꝛopꝛieqz radix eius. Eadēqz radix cō-
fert ſolutioni antique: z vlceribus inteſtinoꝝ:
z doloꝛibus veſice. ¶ Semen eius foꝛtius eſt F
in omni re: z pꝛohibet fluxus mēſtruoꝝ. Na-
tura nenufaris Indi: eſt natura mādragoꝛe.
¶ Conſtantinus in lib. graduum. Nenufar G
eſt ſubtile ac penetrabile: doloꝛem capitis ex
caloꝛe placat appoſitum naribus colericis z
ſanguineis ex omnibus cōgruit paſſionibus.
¶ Syrupus eius calidaz tuſſim extinguit: ac H
febꝛes colericas ac ſanguinolentas aufert vi-
gellas. Oleuz eius doloꝛem capitis aufert ſi
cathaplaſmetur: aut ſi eo ſternutatio ꝓuocet.
¶ Auicen. lib. ij. cap. de nenufare. Syrupus I
eius lenit ventrez: z confert febꝛibus eſtatis:
z eſt vehementis extinctionis.
¶ Et idē de viribus coꝛdis ait ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ. K

Capitulum.cccx.

n Igella. Pla. Nigella ē ſemē cuiuſ
dam herbe rotundum: ſubnigrum
hn̄s coloꝛē: ſubamarū ſapoꝛē: v̄tutē

habet diureticam ex amaritudine diſſoluti-
uam:conſumptiuam ex qualitatibus ſuis:fo
lia eius ſunt parua:minuta ⁊ mollia : ſimilia
cotule:⁊ flos eius eſt figure ſtelle:coloris cele-
ſtis:⁊ habet in ſūmitatibus capitella ſicut pa
pauer:⁊ in medio ex intrinſeca parte ſunt ali
qua ordinatim diuidenda ſemina. Eſt cali.⁊
ſic.in.iij.gra.Sera.lib.ag.ca.Caruz.i.nigel
la:eſt plāta parua habens virgas paruas cir
citer duos palmos ad plus : ⁊ hꝫ folia parua
minuta ⁊ mollia:ſimilia folijs plante: que dr
carnabaon ſiue ranobaon:niſi qꝛ ſunt mino-
ra ſatis:⁊ in ſumitate ſunt capitella ſubtilia:
ſimilia capitibus papaueris:oblōga: ⁊ in me
dio eius ſunt parietes ſeparātes ſemina. Qđ
quidem ſemen eſt nigrū acutum boni odoris.
¶Dyaſ.ca.Melanchium.i.nigella ſm trāſ
lationeꝫ noſtrā. Melanchiū herba eſt minor
folia minuta ⁊ tenera:⁊ ſemen minutuꝫ hñs:
cuius frutex lōgus ē duoꝝ palmoꝝ: ⁊ deſuꝑ
hñs capitellū ſimile miconio: ſed oblongum
in medio veluti parietes hñs qbus diſcernun
tur ſemina:que ſemina ſunt nigra ⁊ odorata
⁊ viſcida que multi pāni aſpergunt. ¶Gal.
vij.ſim.far.c.Meloncbiū.i.Nigella: calefa
cit ⁊ ſiccat ſm.iij.gra.Hoc idem dicit Pla.

Operationes.

A ¶Nigelle ex farina cuꝫ ſucco abſinthio em-
plaſtrum factum circa vmbilicuꝫ: ⁊ precipue
pueris lumbricos necat. Alijs conficiatur ad
ſcabiem cum melle ⁊ datur per os.
B ¶Vnguentū ad ſcabiem pulueris nigelle in
mīta quātitate fiat decoctio i forti aceto vſqꝫ
ad aliquantulā ſpiſſitudinē:⁊ tūc addito oleo
fiat inde vnguentuꝫ bonū ad ſcabiē ⁊ ipetigi-
nē ⁊ lētiginē facie tollit. Farīa nigelle ꝯfecta
cū aceto tepido:īfuſus aurib⁹ vermes necat.
C ¶Contra ſtranguiriā: diſſuriam ⁊ yliacam
paſſioneꝫ detur vinum infuſionis nigelle per
noctē:ſed nō coquať:qꝛ nimiū fieret violentū.
Cōſtat.n.ꝙ ſi ī multa quātitate fuit occidit.
D ¶Si aūt in multa quātitate hr:pone in ſac-
cello:⁊ fiat decoctio eius in vino ⁊ oleo : ⁊ ſu-
pra renes ⁊ pectus fiat ſaccellatio cōtra predi-
cta:⁊ eſt ſatis experta odorata ℥ catharruꝫ ⁊
chorizā. Et hoc hꝫ nigella a ſui cōplexione:
vt Galie.vj.ſimpli.far.ca.de Peonia dicit.
E ¶Sera.auc.Dyaſ.c.de nigella:quidaꝫ ad-
miſcent hoc ſemen in maſſa paſte ⁊ faciūt in-
de panē:⁊ qñ fit emplꝫ frōti cū eo ꝯfert ſode.
F ¶Et quādo fit caput purgiuꝫ cum eo ⁊ ace
to confert aque que deſcendit ad oculum.

¶Et qñ ſumiť ī potu.ʒ.i.cū aqua: ꝯfert mor G
ſui rutele:⁊ qñ fit fumigatio cū ea fugat vene
na.¶Et fit emplaſtrū cum ea ſuper duricies H
que fiunt in iuncturis pedū que dicuntur cal
li:⁊ aufert eas.¶Et idē auc.Abē Meſuay. I
Proprietas eius eſt que aufert febrem fleg-
maticam ⁊ melancolicam: ⁊ interficit aſcari-
des:⁊ confert morſui rutele.¶Additio. Ra K
ſis.c.ij.tra.ij.li.xxxv.cōti.aucto.Gal.Nigel
la hꝫ a proprietate operationem contra mor-
ſum canis rabioſi ſi ſumatur frequenter.

Capitulum.cccxj.

Ymphea. Pli.lib.xxv. Nymphea
n dici traditur a nympha zelotipa er-
ga herculem ropbolo mortua:vnde
aliq heracleon vocant eā: alij ropbalon.Na
ſcitur radice claui ſili. Dyaſ.Nymphea vel
vt dicunt alij cacabum veneris.i.papauer pa
luſtre:ſiue vt latini alga paluſtris. Naſciť in
aquis ſtātibus vel locis non cultis : hñs folia
cicorie ſimilia:ſed minora ⁊ oblōga:caput al-
tius ſuꝑ aquaꝫ proferens:multaqꝫ capita in-
fra aquā ex vna radice hñs: flos eſt illi albus
lilio ſimilis:cū pallore puo: ſemen eius in me
dio croceū:ſꝫ cū effloruerit nigrū efficiť:haſta
lenis ⁊ nō groſſa ⁊ nigra:radix quoqꝫ aſpera
nigra ⁊ nodoſa.In autumno ſiccať.¶Nota
ꝙ nymphea hꝫ propriuꝫ capitulū: ſimiliter ⁊
nenufar:quare nō ſunt idē ſicut aliq volunt.

Operationes.

¶Pli.li.xxvj. Ventrē in totū adimit nym- A
phea heraclea

phea heraclea p.xl. dies ieiuno potu ⁊ in cibo
B ſumpta. ¶ Illita radix genitalibus inbibet
nō ſolū ventrē ſed ēt geniture affluentiā: ⁊ ob
C id corpus alere dr̄ atqꝫ vocē. ¶ Dyaſ. Sic-
ca bibita cuꝫ vino calicis medetur: ſplenē ſic-
cat cathaplaſmata: doloreſqꝫ compeſcit ſto-
D machum impoſita. ¶ Radix eius bibita do-
lorem veſice mitigat. Corpis maculas deter-
git: ⁊ ſemē ei⁹ bibitū hoc aſſidue facere nouit.

Capitulum.cccxij.

Nux vſualis: ⁊ eſt illa q̄ cōiter vtimur
N ad edendū. Sciendū ꝙ nucis multa
ſunt genera: ſed qñ ſimpliciter ponit̄
pro vſuali itelligitur. Gal. vij. ſim. far. c. Ca-
rea grece. i. nux vſualis vel nux arbor. Nux
arbor hꝫ quidē quid in pullutionibus ⁊ fron-
dibus ſtipticū euidens: plurimū aūt in nucis
cortice recenti ⁊ ſicco. Vtuntur aūt eo propte
rea ⁊ tinctores: nō aūt exprimētes eos: ⁊ ſuc-
cum ſimiliter ſucco mororū ⁊ ruborū coquen
tes cū melle: ſtomatico vtimur pharmaco: ⁊
Et ad alia vniuerſa in qbus ſunt cōgrui predi
cti ſucci. Nūc vero ipſius aliud quidē eſt eſi-
bile: aliud oleaginoſuꝫ ⁊ ſubtiliū ptiuꝫ: quo-
circa ⁊ ſucci ſit faciliter: ⁊ magis quidē ſit ta-
le quantūcūqꝫ repoſitum diu manet oleum:
nāqꝫ exprimere eſt poſſibile ex eo antiquato.

Operationes.

¶ Aui. li. ij. ca. de nuce. ca. eſt in. iij. ſic. in pn. A
ij. gra. ⁊ in ipſa eſt humiditas que deletur cū
antiquat̄: ⁊ infixa eſt nuci ſtipticitas: plurima
⁊ folia ⁊ cortex ipſius oīa ſunt conſtringentia
fluxū ſanguis: ⁊ eius cortex aduſtus eſt deſic-
catiuus ſine mordicatione. Oleū vero vetuſte
eſt ſicut oleū vet⁹: ⁊ abſterſio antique ē fortis.
¶ Ex recentibus ſit emplaſtrū ſuper veſtigia B
percuſſionis: maſticata medulla eius ponit̄ ſu
per apata melancolicū ⁊ vlceroſuꝫ: ⁊ confert
eius gūma vlceribus calidis ſperſa ſuper ea.
¶ Et in emplaſtris cū melle ⁊ ruta cōfert tor C
ſioni neruoꝝ: facit ſodā: ⁊ diſtillat̄ ſuccus fo-
liorū tepidus in aurē: ⁊ cōfert ſanici in aure.
¶ Dicit alcaus: ꝙ ipſa grauat linguā: ⁊ ē fa D
ciēs borbor i aure. Eius oleū ꝯfert herpete-
ſtiomeno ⁊ heriſipile ⁊ fiſtulis in parte oculi.
¶ Addi. Dyaſ. Interiora nucū rācidaꝝ iu- E
uat fiſtulā oculoꝝ. Oleū nucū facit idē. Suc-
cus corticis eius ⁊ rob eius prohibent prefo-
cationem ⁊ nocent tuſſi: ⁊ oculum antiquarū
facit venire dolorem gutturis.
¶ Et ex omnibus qdeꝫ ſpeciebus nucis dixit F
Alcaus fieri emplaſtruꝫ mā̄mille apoſtemoſe
⁊ proprie ex regali magna: eſt difficilis digō-
nis ⁊ mala ſtōi: ſed nutrita ⁊ recens eſt melior
ſtomacho ⁊ minoris nocumenti: ⁊ illud quādo
frangit̄ a duobus corticibus ſuis: ⁊ nux qui-
dem nutrita cum melle confert ſtō frigido.
¶ Dyaſ. ca. de nuce. Nux ſi manducata fue G
rit cacoſtomaca eſt indigeſtibilis: ⁊ colerā nu-
trit: dolorē capitis cōmouet. Tuſſientibus cō
traria eſt ſi comeſta fuerit. Sumpta cum cari
cis lumbricos latus excludit. Cathaplaſma-
tibus adhibita tumores mā̄marum cōpeſcit:
luxationibus cuꝫ melle ⁊ ruta bene adhibet̄.
¶ Veteres autem nuces carnes earuꝫ catha H
plaſmatibus adhibite: cancros ⁊ carbuncu-
los tollunt. Egilopas limpidant: ſi caro ma-
ſticata ⁊ impoſita fuerit.
¶ Fit etiam ex ipſa oleum ſi tunſa ⁊ expreſſa I
fuerit: virides autē nuces cacoſtomatice ſunt
quaſi oleo mixte fuerint eius actiorem tempe
rat: ⁊ liuores corporis tollunt.
¶ Arbor nucaria habet in folijs hoc vel ei- K
us ſtipitum: nucis autem viridis cortex tun-
ſa ⁊ preſſa: ⁊ ſucco qui eijcitur cocto cum mel
le: vt ſolet fieri de moris odoris vitia bonum
eſt: ⁊ vocatur dyacarion. Item cortex nucis
ſiccata et vſta leptomeris et deſiccatiua ſine
mordicatione ſit medicina.

Capitulum.cccxiij.

Nux auellana. Gal. vij. ſim. far. ca. de
n nucibus. Eſt aũt aliud genus careaꝝ
ꝛ nucũ paruarum: que vtiqꝫ ꝛ pōtice
nũcupãt̃ amplioꝛi participãtes terreſtri ſub-
ſtantia: quocirca ꝛ magis auſtera: cuꝫ guſtat̃
ipſa planta: ꝛ fructus ꝛ coꝛtex apparet. In
alijs vero ſimilis exiſtit magne nuci que vo-
catur ab aliqbus baſilica. Nũcupat̃ aũt ꝛ hec
pua nux a pluribus leptocariuꝫ vel auellana.

Operationes.

A ℭ Aui. li. ij. ca. Auellana. Auellana nutribi
lioꝛ eſt nuce: qm̃ eſt magis ſolida ꝛ minus vn
ctuoſa: ꝛ tardioꝛis digõnis: decliuis eſt ad ca
B liditatem quandã ꝛ ſiccitatẽ paruã. ℭ Gene
ratur ex ea colera: ꝛ in ipſa eſt ſtipticitas ma-
ioꝛ ꝙ in nuce: ꝛ in ipſa ẽ inflatio: ꝛ generat vẽ
toſitatem in vẽtre inferioꝛi: ꝛ qđ ex ea aduſtũ
eſt tingit capillos: facit ſodã ꝛ aſſatur ꝛ come
ditur cum pauco pipere: ꝛ maturat coꝛizam.
C ℭ Ypo. inquit. Auellana in cerebꝛo facit au-
gmentum. Extimauerũt qdã ꝙ ipſa illinita
ſuper verticũ pueroꝝ varios hñtium oculos:
delet varietatẽ: comeditur cũ aqua mellis: ꝛ
cõfert tuſſi antique: ꝛ adiuuat ad ſpuendum
D ℭ Eſt tarde digeſtionis: ꝛ exſiccat vomituꝫ:
ꝛ eſt tardioꝛis digeſtionis ꝙ nux vſualis.
E ℭ Eius coꝛtex eſt ſtipticus: ꝛ conſtringit vẽ-
trem: ꝛ confert venenis ꝛ moꝛſibus: ꝛ pꝛopꝛie
cum ficubus ꝛ ruta ꝛ puncture ꝛ ſcoꝛpionis.

ℭ Dyaſ. Auellane in cibo ſumpte doloꝛẽ ca F
pitis incutiũt: ſtõm inflatione diſtẽdunt: coꝛ-
poꝛi ſano pinguedinẽ cõferunt. Sicce in vaſe
fictili cõſtitute diſtillationibus mitigãdis vti
liter offeruntur. ℭ Trite ex aqua mulſa po- G
teqꝫ vetuſtiſſime tuſſis moleſtiam ſedant.
ℭ Alij tritas cum paſſo bibẽdas dederunt a H
pulmonis ꝛ iecoꝛis vitia ſananda. Multi tri-
tas cũ pipere miſcuerunt cũ vino pꝛopinatas
contra catarrũ: ꝛ toꝛmẽta ventris ꝛ vrine di-
ſtillantis anguſtias valere ſenſerunt cũ axun-
gia vel adipe vrſina contrite ꝛ alopicijs linite
capillis dãna reſtituũt: dicunt aliq coꝛia eius
cum oleo trita oculos gattineos inuncta infi-
cere ꝛ capillos. Hanc multi leptocoꝛiam vo-
cant cacoſtomatica eſt que ſi aſſata fuerit.
ℭ Et cum pipere bibita catarruꝫ matureſce I
re facit: ꝛ tota combuſta ꝛ axungie mixta vt
ſuperius ſcriptum eſt facit.
ℭ Iohã. Meſue ca. de oleis. Oleum eius va K
let contra doloꝛem artericum ꝛ neruoꝛum.

Capitulum. cccxiiij.

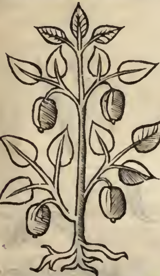
Nux muſcata. Sera. lib. aggre. cap.
n Ieuzbaue arabice. i. nux muſcata: ꝛ
affert̃ de india. Et idem auc. Iſaac.
Melioꝛes ſunt ex eis rubee pingues graues.
Et deterioꝛes nigre leues: ꝛ ſunt ca. ꝛ ſic.

Operationes.

ℭ Sera.

A ¶ Serapi. Stringit ventrem ⁊ aromatizat
ſtōm ⁊ odorē eius facit bonū: aufert ſupfluita
B tes a ſtō: ⁊ digerit cibū. ¶ Et expellit vētoſita
tes ⁊ corroborat ſtōm ⁊ epar: ⁊ confert lētigi-
ni faciei ⁊ ſerpigini: ⁊ extenuat ſplenē: ⁊ mol-
C lit apāta dura epatis. ¶ Et natura ei⁹ ē ſicut
natura gariofiloꝝ: ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. i. ij. gra. bona
eſt ſtō ⁊ epati frigido: ⁊ ↄfert debilitati corū.

Capitulum. cccxv.

Nux indica: ⁊ eſt nux magna. Sef. li.
n ag. capi. neregil: ⁊ eſt palma inſule q̄
eſt in mariarui: ⁊ in partibus inſulaꝝ
zing. Et dicitur ꝙ neregil eſt palma de mo-
chol: ⁊ iſte inſule nominātur dabget: ⁊ ab eis
deferunt dabig: ⁊ ē neregil. Ultima vo iſta-
rum eſt ſaranbibazaran. Et idē auc. Gal. in
li. de cibis. Nux indica eſt ca. i. ij. gra. hu. i. j.

Operationes.

A ¶ Sera. Signum humiditatis eius eſt ꝙ ci
to corrūpitur: ⁊ ipſa eſt groſſe ⁊ grauis ſub-
ſtantie: niſi qꝛ ipſa non eſt mali chimi: opꝫ vt
B caueatur ab ea que non eſt recens. ¶ Et bo-
na que eſt multe albedinis in carne ſua: ⁊ in
qua eſt aqua dulcis bona: ⁊ illa aqua que eſt
intra ipſam eſt ſignum ſue recentie: ⁊ debet
excoriari illud quod eſt album ex ea exiſtens
exterius: qꝛ iſte cortex ē durus grauis ſtoma-
cho longinquus a digeſtione. Et ſi aliūde di-
geritur nō inuenit corpus in eo aliud niſi nu-
trimentum modicum: ⁊ ipſa quidem nux co-
meditur cum zuccaro tabarzet aut cum peni
dijs albis: ⁊ proprie ab eis qui ſunt calefacti:
flegmatici vero cū pauco melle ⁊ colerici nō
vtantur ea. ¶ Et ſumant eam flegmatici in C
ieiunio ⁊ expectent donec deſcendat a ſtoma-
cho ⁊ poſt comedant: ⁊ quādo ipſa veteraſcit
expellit aſcarides a ſua proprietate: ⁊ oleum
eius vetuſtum confert ventoſitatibus lumbo
rum ⁊ doloribus genuū: ⁊ emorroidibus que
fiunt a flegmate qñ bibitur ⁊ quando linitur
exterius maxime admiſcetur cū oleo nucleo-
rum perſicorum quando adminiſtratur de
vno quoqꝫ illorum. ʒ. i. aut aureus. i. ¶ Oleū D
vero eius que noua eſt cōfert ⁊ flegmaticis: ⁊
eſt melioris chimi ꝙ butyrū vaccinū vel oui-
num: qꝛ non pungit ſtōm ſicut facit butyruꝫ
vaccinum vel ouinum nec mollificat eum.
Oleum vero eius confert veſice.
¶ Jo. meſ. tractatu de oleis. Oleū eius ↄfert E
dolori neruoꝝ ⁊ lenit pectus ⁊ pulmonē: clari
ficat vocem ⁊ impinguat: ⁊ addit in ſpinate.
¶ Auicen. lib. ij. capi. de nuce. Indica dicit F
ꝙ augmentat coitum: ⁊ cum antiquatur co-
meſta: aſcarides ⁊ vermes necat.

Capitulum. cccxvj.

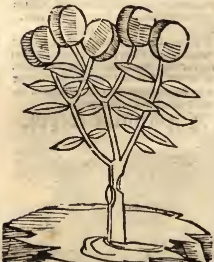

n Nx vomica p Dyaſ. eſt fructus ſecū-
de ſpēi. Titimalli carſiceti: ſm quoſ-
dam vocatur caſtanea Indica. Se-
rapion libro aggre. capi. Jeuzalkei: auctori.
Mabix: facit vomere fortiter: colo: eius eſt in-
ter glaucedinem ꝛ albedinē: ꝛ eſt maiorē auel
lana parum: ꝛ ſunt in ea nodi.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Quando accipitur de cortice eius
ꝛ teritur ꝛ cribratur: ꝛ accipitur de ipſo. ʒ. ij.
cū duobus aureis aniſi triti: aut ſemine feni-
culi: ꝛ cōficitur cum melle ſufficienti. Et bibi
tur cum aqua calida mouet vomitū: ꝛ expel-
lit ſuperfluitates colericas ꝛ flegmaticas.

Capitulū. cccxvij.

n Nx metel. Sera. li. ag. cap. Jeuz me-
tel. vachie. Bonalbacharieh greca
idem ſunt: ꝛ ſunt nux metel: ꝛ eſt fru-
ctus ſimilis nuci vomice: ꝛ ſemen eius eſt ſi-
mile ſemini mandragore: ꝛ cortex eius eſt aſ-
per: ꝛ ſapo: eius eſt delectabilis ꝛ vnctuoſus.
Et virtus eſt frigida in. iiij. gradu.

Operationes.

A ¶ Si detur de ea in potu vna kirat cum vi-
no inebriat ebrietate forti: ſed ſi dentur duo
aurei cum eo ſtatim accidit.
B ¶ Et idem auc. Raſis. Jeuz methel eſt nar-
cotica: ꝛ fortaſſe occidit ꝛ opilat: ꝛ facit euo-
mere: ꝛ ſi detur de ea quantitas. ʒ. ß. inebriat
ebrietate forti: ꝛ opꝫ ꝙ ſumens eaꝫ ſumat bu-
tyrum calidum: ꝛ ponātur extremitates eius
in aqua calida: ꝛ fiat ꝙ euomet ſatis: ꝛ cure-
tur cura illius qui ſumpſit mandragoram.
¶ Aui. li. ij. Nux methel facit ſubeth. ꝛ ē ma C
la cerebro: ꝛ pondus dauich. i. ex ea inebriat.
Eſt inimica cordi. ʒ. i. ex ea ē venenū dici ſue.

Capitulum. cccxviij.

o Rdeum: Sera. lib. aggre. capi.
Mabaet arabice. i. ordeuꝫ. Vir-
tus eius eſt que infrigidat ꝛ de-
ſiccat in. i. gra. ꝛ deſiccatio eius
eſt amplior parum deſiccatione
fabarum quando applicatur exterius. Verū
ordeum coctū eſt melius fabis in hoc ꝙ ipſuꝫ
non inflat. Et fabe quando coquuntur gene-
rant inflationem: quoniam ſubſtantia earum
eſt groſſior ſubſtantia illius: propter hoc ſunt
magis nutribiles ꝙ ordeum: ꝛ ipſa ambo de-
clinant parū a temperamento. Sed ſani cor-
dei eſt magis deſiccatiuum ꝙ ordeuꝫ ipſum.
¶ Gal. vij. ſim. far. ca. de ordeo traebi. i. or-
deum primi gradus eſt in ſiccādo ꝛ infrigidā
do: eſt autem breui quodam ſiccius ꝙ farina
fabarū. Talia vero omnia ſimilia ſunt in his
qui vtuntur extrinſecus. Cum vero comedi-
tur ſuperat fabam: quoniam inflationem de-
ponit. In faba vero qualitercunqꝫ coquatur
permanet inflatiuitas. Groſſior enim eſt par
tium ꝙ ordeū: ꝛ propterea nutribilior eo eſt:
quoniam

qm̄ aūt modicū a mediocritate abſceſſerunt: ꝓpterea ſunt in multo vſu: huiuſmodi.n.far maca multis alijs permiſcentur ceu materie quedā. Et propterea cera ⁊ oleum nō paucis cōmiſcentur farmacis. Alfita autē multa ex ordeo ipſo ſunt ſiccatiuiora criminū: ita nominatur qđ ex groſſa parte farine ordei ⁊ zea: q̄ ex parte farine ſubtilis. Eſt autē nutribilius quidem alfita: difficilius vero digeſtibile. Et dicit in libro de cibis. Fit ex ordeo panis: qui quando eſt furfureus vocatur maza.

Operationes.

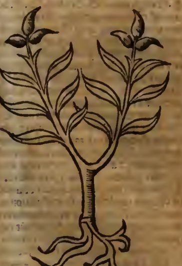
A ¶ Sera.aucto. Dyaſc. Aqua ordei eſt iuuatiua ad reprimendum caliditatem humiditatum calidarum. Et confert aſperitati canne pulmonis ⁊ vlceribus eius.

B ¶ Et cum ſemine feniculi prouocat vrinaz: ⁊ eſt abſterſiua ⁊ maturat apoſtemata calida.

C ¶ Et qñ miſcetur cū ſemine lini ⁊ fenugreco ⁊ ruta ꝯfert tumoribus teſticuloꝝ. Et qñ adminiſtraẛ cū mirto ⁊ vino ⁊ piris ſilueſtribus ⁊ fructu rubi: ⁊ cortice granati ſtringit vētrē.

D ¶ Et qñ fit emplm̄ ex eo cuz citonijs ⁊ aceto ꝯfert apatibus calidis q̄ accidūt podagricis.

E ¶ Et quando miſcetur cum aceto forti: ⁊ ponitur ſuper ſcabiem vlceroſam: maturat eā: ⁊ farina ordei ſtringit ventrem: ⁊ ſedat dolorem apoſtematum calidorum.

Capitulum.cccxix.

Leander. Dyaſc.ca. Nereon grece idest oleāder. Frutex eſt oībus nota. Folia habet ſimilia amigdalis: ſed maiora ⁊ pinguiora: ⁊ florem rodo ſimilē: ſemen etiam pariēs ſicut cornu veluti lanā deintus hñs ſimilem iacincto. Radix eſt illi oblōga ⁊ anguſta: guſtu ſalſa: naſciẛ locis aquoſis ⁊ maritimis. ¶ Aui.li.ij.ca.de oleandro. Oleander alia eſt ſilueſtris: alia fluuialibus. Silueſtris habet folia portulace ſimilia: ſed ſunt ſtrictiora: ⁊ eius tyrſi ſunt longi expanſi ſuper terram: ⁊ apud folia ſunt ſpine. Et naſcitoẛ in deſertis domibus. Fluuialis autem oritur in ripis fluuiorum: cuius tyrſi a terra eleuāẛ: ⁊ ſpine eiꝰ ſunt occulte: ⁊ folia eiꝰ ſunt ſicut folia ſalicis ⁊ folia amigdali: ⁊ eſt ſaporis valde amari ſupior cutis eius: ⁊ flos eius eſt ſicut roſa rubea bonus valde: ⁊ ſup ipſum egreditur quoddam ſimile pilis: ⁊ eius fructus eſt durus plenus aſper: ⁊ intus eſt res ſicut lana. Eſt ca.in.iij.ſic.in.ij.

Operationes.

¶ Dyaſ. Uirtus eſt illi mortifera. Nam comeſta ab animalibus mortem infert: ſed homini remedium eſt ſalutis: maxime cum vino. Et ruta bibita morſibus venenatis occurrit. Pecora minuta ſi odore eius tacta fuerit moriuntur. A

¶ Aui. Interficit pulices ⁊ vermes terrenos: ſuccus foliorum eius valet ſcabiei ⁊ excoriatiōi: ⁊ ꝯfert dolori dorſi antiquo more emplī. B

¶ Et flos eius facit ſternutationem: ⁊ eſt venenum hominibus ⁊ beſtijs: verum confert cū bibitur cum vino decocto cum ruta ⁊ potatur: ⁊ liberat a venenis vermiuz venenoſoꝝ. C

¶ Ego tñ dico ꝙ hoc eſt timoroſum. Et ipſe eius flos eſt venenuz hominibus ⁊ beſtijs ⁊ canibus. Ueruntamen confert quando bibitur cum vino decocto cum ruta ſm ꝙ dicitur. D

¶ Gal.viij.ſim.far.ca. Rodo dafnes.i.oleādrum: vel nereon: nota eſt omnibus frutex cathaplaſmata dyaforetice virtutis eſt. E

¶ Intra corpus vero ſumpta pernicioſa eſt: non ſolum hominibus ſed pluribus beſtiarū ſm complexionem tertij eſt gradus calefacientium incipientis primi vero ſiccantium. F

Capitulum.cccxx.

o Liuarū arboꝛ. Gal. li. ij. de cibis ca. de oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dant coꝛpoꝛi: ⁊ maxime que ſunt mature. Comedūt autē hoīes has cū pane quidem magis: ſine autem pane alinadas ⁊ koloniadas ſic vocatas grā ſubductionis vētris. Cum garo autem ante cibū: ſic aūt que ſunt mature in arboꝛe plurimū vnctuoſuȝ ſicce ſtipticū chimū hūt propter qđ ⁊ roboꝛāt ſtōm: excitant appetitū qua idoneiſſime aūt ad hec ſunt: qui cū aceto repoſite. Multipliciter aūt ipſa pꝛeparant qui ſtuduerunt circa pulmentariam experientiā. Sera. li. ag. ca. Cabit. i. oliuarū. Oliuaꝝ quedā eſt domeſtica: quedā ſilueſtris: que grece vocat̄ agrielear. Et ideȝ auc. Gal. ſim. far. Oliuarum domeſticarum folia ⁊ cime quando ſunt humida hūt ſapoꝛē ſtipticum: ⁊ virtus earum pꝛima eſt que infrigidat ea quātitate qua ſūt ſtiptice. Et idē au. Dyaſ. Virtus folioꝝ domeſtice aſſimilat̄ virtuti folioꝝ agreſtis: niſi qꝛ folioꝝ domeſtice ē debilioꝛ: ⁊ ſūt ꝯuenientioꝛa oculo ꝙ agreſti.

Operationes.

A ¶ Et idē Sera. Agreſtiū oliuarū folia ſunt ſtiptica qñ piſcantur: ⁊ fit inde emplaſtrū ſup heriſipilam ⁊ confert neqꝫ ſinit ipſaȝ augere.
B ¶ Et confert foꝛmice ⁊ vlceribus q noīantur antrax: ⁊ vlceribus fraudulentis ⁊ panaritio.
C ¶ Et qñ fit ex eis emplaſtrū cū melle occidit aſcarides: ⁊ confert apoſtemati qđ noīat̄ duo vlcera ⁊ apatibus calidis: ⁊ facit adherere cutim capitis quando ſeparatur ab oſſe: ⁊ quando maſticatur confert vlceribus oꝛis ⁊ alcole.
¶ Et qñ ex eis fit emplaſtrū cuȝ farina oꝛdei D
cōfert fluxui vētris antiquo ⁊ humiditatibus antiqs q̄ a mrice emanāt: ⁊ fluxui ſanguinis.
¶ Et ſanat eminentiam oculi: ⁊ cōfert vlceri E
bus eius q̄ noīant̄ alcatalia ⁊ alijs vlceribus.
¶ Et confert fluxui humiditatum antiqua F
rum ad oculum: ⁊ ideo ponuntur in rob que adminiſtrantur coꝛroſioni palpebꝛarum.
¶ Et cōfert auribus ex quibus fluit ſanies: ⁊ G
auribus vlceratis. ¶ Et qñ volueris extrahe H
re ſuccū ipſoꝛum tere ea: ⁊ in piſcatione aſperge ſuper ea vinū vel aquam: ⁊ poſtea expꝛime ⁊ deſicca expꝛeſſuram in ſole: ⁊ fac trociſcos: ⁊ qñ fit cū vino: eſt foꝛtioꝛ ꝙ cum aqua: ⁊ melioꝛ ad reponendum: ⁊ cōfert ſaniei aurium.
¶ Et iam quidē cōburuntur folia ipſa cū flo I
re: ⁊ ponit̄ cinis loco tutie: ⁊ fit in hūc modū. Ponunt̄ in olla terrea cruda: ⁊ obturat̄ os eius: ⁊ dimittit̄ in foꝛnace donec illa coquat̄. Deinde pꝛoijce ſup ea vinū quouſqꝫ infrigidetur: ⁊ confice ſimul: ⁊ iteruȝ combure ſicut pꝛius: ⁊ poſtea laua ſicut lauatur ceruſa: ⁊ fac trociſcos: ⁊ creditur ꝙ quando comburūtur in hunc moduȝ non eſt eius virtus minoꝛ virtute tucie in iuuamento oculi: ⁊ ideo conceditur ꝙ virtus huius ſit ſicut virtus illius.
¶ Et idem aucto. Gal. vj. ſim. far. Fructus K
eius qñ eſt maturus cōplete eſt calidus caliditate tēperata: ⁊ qui ex eo eſt imaturus eſt fri
gidioꝛ ⁊ ſtipticioꝛ. ¶ Gal. ij. de cibis: cap. de L
oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dant coꝛpoꝛi: ⁊ maxime q̄ ſunt mature: comedūt aūt homines has cū pane qdē magis: ſine aūt pane alinadas ⁊ koliniadas ſic vocatas grā ſubductionis vētris. Cuȝ garo aūt ante cibū: ſic aūt q̄ ſunt mature in arboꝛe plurimū vnctuoſum: ſicce ſtipticū chimū hūt pꝛopter qđ ⁊ roborant ſtomachū: excitant appetitū: idoneiſſime aūt ad hec ſunt que cum aceto repoſite. Multipliciter aūt iſta pꝛeparant qui ſtuduerunt circa pulmentariam experientiam.
¶ Almanſoꝛ tractatu. iij. cap. de oliuis. Oli M
ue de aqua calide ſunt ⁊ ſicce cōplexionis: q̄ ſi ante cibum. ſ. comedātur ventrē mouēt: ⁊ os ſtomachi robuſtū reddunt. Oliue aūt de oleo calidioꝛes ſunt: que ⁊ os ſtomachi minus coꝛroboꝛant ac ventrem nimis fluere faciunt.

Capitulum. cccxxj.

Oleum oliuarum. Sera. aucto. Gal.

Oleum quod ſumitur ex oliuis inmaturis quoddam eſt nouum: quoddaꝫ eſt vetus. Eius vero quod eſt nouum calefacit calefactione temperata ⁊ humectat: ſed vetus ex eo calidius eſt ⁊ magis reſolutiuuꝫ: ſed illud quod accipitur ex oliuis recentibus inmaturis dicitur oleum expenſarum: ⁊ eſt oleum onfancinum. Et in nouo aliqua exiſtit ex eo de frigiditate quantitas que eſt in eo de ſtipticitate. Et vetus ex eo dum in ipſo perſeuerat ſtipticitas eſt virtutis deſiccatiue: donec ſtipticitas recedat ab eo: quia tunc fit ſimile quod oleo accipitur ab oliuis in ſummitatibus: ſimile eſt ⁊ propinquum in virtute oleo expenſarum: ⁊ vniuerſaliter pone conſiderationem tuam in omni oleo quod guſtabis: quia eadem quantitas quam in eo inuenies de ſtipticitate eſt ibi de frigiditate: ⁊ ſi non inuenies in eo ſtipticitatem omnino: ſed inuenies ipſuꝫ delectabile vere delectationis dic ipſum calidum cum temperamento: ⁊ ſi tu inuenies cum hoc ipſum ſubtile: ⁊ illud qđ eſt clarum de quo ſi accipias paruum: ⁊ ponis ipſum ſupra membrum: vel corpus extenditur ſupra corpus ⁊ dilatat multum abſqꝫ eo quod imbibitur in eo ⁊ abſcanditur: ſcias quod illud eſt bonum valde: ⁊ bonitas que conuenit oleo eſt in ipſo: ⁊ quando abluitur oleum non mordicat.

Operationes.

A ¶ Aui. Oleuꝫ quandoqꝫ exprimitur ex oliuis immaturis: ⁊ dr̄ onfancinum: quandoqꝫ ex maturis: quandoqꝫ ex rubeis inter illas medijs. Et huius operatio eſt inter illas duas res. Item quandoqꝫ exprimitur ex oliuis domeſticis: quandoqꝫ ex ſilueſtribus que mordicant linguam.

¶ Onfancinū frigidū eſt ⁊ ſiccum in primo. Oleum autem de oliuis vltimo maturis calidum eſt cōmēſurate: ⁊ declinat ad humiditatem. Omnes autem eius ſpecies corpora confortant. Motum alleuiant: extinctiue ſunt. B

¶ Oleum oliuarum ſilueſtrium eſt ſicut oleū roſarum in plurimis intentionibus. Conſeruat capillos: ⁊ prohibet velocitatem caniciei cum amminiſtratur omni die. C

¶ Confert gingiue ſanguinee calluendo os ex eo. Confirmatqꝫ dentes motos. Item expreſſum de oliuis ſilueſtribus immaturis confert vlceribus humidis ⁊ ſiccis ⁊ ſcabiei. D

¶ Dyaſ. Oleum quod fit ex oliuis non bene maturis eſt oleum expenſarum: ⁊ eſt conueniens ſanis: ⁊ proprie illud quod eſt nouum ex eis ſine putrefactione boni odoris: ⁊ ex illo qđ eſt huiuſmodi fiunt olea aromatica: ⁊ eſt bonum ſtomacho propter ſtipticitatem que eſt in eo: ⁊ reſtringit gingiuas ⁊ confortat dentes quando tenetur in ore: ⁊ prohibet ſudorē. E

¶ Et oleum vetus oliuarum maturarum conuenit in medicinis: ⁊ omnes ſpecies olei ſunt lenientes corpus: ⁊ prohibent aductum frigoris corpori: ⁊ faciunt ipſum abilem ad motum ⁊ molliunt ventrem: ⁊ debilitant virtutem medicinarum vulnerantium. F

¶ Et datur in potu cōtra medicinas mortiferas vt euomatur cum eis: ⁊ fit cum hoc aſſidue quando bibuntur ex eo. ʒ. ix. cum tantundem aque ordei vel aque calide laxant vētrem: ⁊ quando decoquuntur cum ruta ⁊ bibuntur ex eo calido. ʒ. ix. confert torſioni vētris ⁊ expellit lumbricos. G

¶ Et quando fit cum eo clyſtere cōfert colice que fit ab apoſtemate interiori: ⁊ oppilatione que fit a ſtercore duro: ⁊ antiquum ex eo eſt calidius: ⁊ plus reſolutiuū: ⁊ fit cum eo cohol ad acuendum viſum: ⁊ ſi non habes ⁊ neceſſario indiges eo. coque ipſuꝫ donec fiat ſicut mel ⁊ vtere: ⁊ virtus eius eſt ſicut virtus veteris. H

¶ Et oleū oliuarū ſilueſtriū eſt ſtipticū: iuuamentū eius eſt in medicina minus iuuamēto ſupradicti olei: ⁊ iuuamētū eius ē ſicut iuuamētū olei roſarū: ⁊ ſtringit ſudorē ⁊ prohibet caſuꝫ piloꝝ: ⁊ purgat furfures capitis: ⁊ cōfert ſcabiei ⁊ poris: ⁊ prohibet canos quando ex eo fit collutio oris valet ad apata gingiuarum: ⁊ cōfert dētibus cōmotis. I ¶ Et iaꝫ preparantur ex ea epithimata ad gingiuas quando humores cur- K

runt ad eas: ⁊ oportet ꝙ accipiaſ lana ⁊ inuol
uatur ſupra ſtilum ⁊ madefiat in oleo feruēti
⁊ ponatur ſup gingiuas ſepe donec albeſcat.

Capitulum. cccxxij.

Libanuʒ grece ⁊ latine vel thus: ara
bice Ronder. Sera. lib. ag. ca. Ron-
der. auc. Dyaſc. Eſt gūmi ex canchē
ſiue Karech. Et ſunt eius ſpecies quattuoꝛ.
Una eſt melioꝛ: ⁊ eſt ex terra indie: cuius co-
loꝛ eſt ſmaragdinus: ⁊ ſicut coloꝛ melōgie: ⁊
colligitur in chochijs: ⁊ figura eius eſt rotun
da: ⁊ fractura eius eſt angulosa: ⁊ ponūt illud
homines in olla terrea: ⁊ agitant ollam tam-
diu donec figura eius rotundatur. Et poſt
tempus fit rubeū: ⁊ ſecunduʒ eſt ex terris ara
bum: ⁊ eſt ſecundum in bonitate: ⁊ melius ex
eo eſt maſculum: ⁊ eſt illud qđ eſt rotundū al-
bum: ⁊ non facile frangibile. Et quando frā-
gitur qđ eſt interius eius eſt tenax: ⁊ qñ fit fu-
migatio cum eo comburitur cito: ⁊ tertiuʒ eſt
in bonitate ſicut arabicum: ⁊ eſt habens fru-
ſta minoꝛa ꝙ ipſum: ⁊ declinat plus ad colo-
rem acori. Et quartū eſt de colore albo: ⁊ qñ
frāgitur vergit coloꝛ eius ad caloꝛem maſti
cis. Idem auc. Gal. Sapoꝛ olibani eſt ſtipti-
cus ſtipticitate multa. Uerum albuʒ ex eo nō
habet ſtipticitatem manifeſtaʒ. Uirtus eius
eſt que calefacit in. ij. gra. ⁊ deſiccat in. i. vn-
de eſt ſtipticum. Dyaſ. ca. de olibano. Thus
vel olibanum lacrimus eſt arboꝛis que grece
libanus dicitur. Quod autem de arabia de-
fertur candidū eſt: quod vero de india rufuʒ:
ſed vtrunqʒ maſculum eſt. Eſt tertiuʒ genus
minutum valde ⁊ rufum quod māna thuris
dicitur. Eſt ergo optimuʒ thus quod maſcu-
lum dicitur: ſubrufum ⁊ rotundum ⁊ pingue
⁊ naturaliter leue ⁊ fragile: ⁊ quod ab igne ci
to incenditur odoꝛem ſuauem copioſe emit-
tens. Gal. vij. ſim. far. ca. de thure. Libanuʒ
ideſt thus calefactiuum quidem eſt in. ij. gra.
ſiccatiuum autem in pꝛimo. Habet autē qđ
ſtipticans paucuʒ: minime vero manifeſta eſt
ſtipticitas in albo ſm coloꝛē. Coꝛtex aũt eius
ſtipticam virtutem manifeſtaʒ poſſidet: quo-
circa ſiccat generoſe: vt in ſecundo gradu ſic-
catiuum exiſtat.

Operationes.

¶ Sera. auc. Dyaſ. Abſtergit obſcuritatē A
viſus: replet vlcera pꝛofunda ⁊ incarnat ea: ⁊
conſolidat vlcera recentia cum ſuo ſanguine.

¶ Et quando bibitur olibanum confert ſpu B
to ſanguinis ⁊ abſcindit fluxum menſtruoꝛuʒ
⁊ cuiuſcunqʒ ſanguinis vndecunqʒ fluat: ⁊
ſanguinis qui fluit a cerebꝛo qui dicitur me-
ſcha: ⁊ eſt ſpecies fluxus ſanguinis narium: ⁊
pꝛohibet vlcera fraudulenta que fiunt in ano
⁊ in alijs membꝛis. Quando miſcetur cum la
cte ⁊ fit inde licinium ⁊ adminiſtratur.

¶ Additio. Medicamen ꝙ valet in omni flu
xu ſang. ⁊ communiter cirurgica debēt ipſuʒ
ſecum poꝛtare. ℞. thuris. i. Olibanum: ma-
ſticis: ſan. draco. boli arme. aloe cicotrini: ter-
re ſigillate añ. ʒ. i. ⁊ fiat puluis.

¶ Et quando admiſcetur aceto ⁊ oleo: ⁊ fit C
linimentum in pꝛincipio formice: aufert eam
⁊ impetiginē: ⁊ miſcetur cuʒ adipe anſeris: ⁊
poꝛci ⁊ curat vlcera facta ab aduſtiōe ignis:
⁊ ſciſſuras pedum que fiunt a frigoꝛe.

¶ Et quando miſcetur cum pice curat con- D
cuſſionem aurium. Et quando miſcetur cum
vino dulci ⁊ diſtillatur in aurem: confert do-
lori eius.

¶ Et quādo admiſcetur cū chimolea: ⁊ oleo E
roſarum: ⁊ liniuntur cum eo apoſtemata cali
da mamillarum que fiunt poſt partum: tunc
confert eis: ⁊ ipſum admiſcetur cum medici-
nis conferentibus pulmoni ⁊ emplaſtris reſol
uentibus apoſtemata interioꝛa.

¶ Et qñ bibit ꝯfert ſputo ſanguinis: ⁊ diſſol F
uitur flegma ⁊ aufert triſticiā: ⁊ auget memo
riaʒ. Et qñ bibūt de eo ſani parum melioꝛat
eos: ſed ſi

eos:ſed ſi nimis cū vino biberint inducit maniam:⁊ amplius cuꝫ vino occidit. Et cōburitur olibanum quando accipitur fruſtū ex eo: ⁊ incēditur ⁊ inflammatur:⁊ ponitur in teſta ſubtili ⁊ comburitur:⁊ quando comburis eū opoꝛtet vt cooperias eum aliquo alio vaſe:q: facit cum hoc ꝙ non incineratur.

G ¶ Serap̄.auc.Gal. Virtus fumi olibani eſt calidioꝛ ⁊ ſiccioꝛ virtute olibani quouſqꝫ reponatur in tertio gradu:⁊ abſtergit ⁊ replet: ⁊ mundificat vlcera oculi:quemadmoduꝫ faciunt fumus myrre ⁊ ſtoꝛacis.

H ¶ Et ideꝫ auct.Dyaſ. Fumus olibani ſedat apoſtemata oculi:⁊ abſcindit curſuꝫ humiditatum ad ipſuꝫ:⁊ mūdificat vlcera eius: ⁊ generat carnē in vlceribus ipſius que dicuntur chiloꝛnata:⁊ ſedat apoſtemata que fiūt in eo que dicuntur kankri. Fumus auteꝫ myrre ⁊ ſtoꝛacis eodē modo colligit̄: ⁊ valet vt ſupra.

I ¶ Et idem auctoꝛitate Aben meſuay. Olibanum deſtruit flegma ⁊ aufert triſticiam: ⁊ auget memoꝛiam. Auicenna de viribus coꝛdis dicit ꝙ confoꝛtat coꝛ.

Capitulum.cccxxiij.

Popanax latine:ſꝫ grece panax: eraclea. Arabice Jenſis vel Hēſir. Yſi. lib.etymo. Panax eſt herba fragrātis odoꝛis tyrſo ferule ſimilis:ex qua profluit ſuccus qui oppopanacis dicit̄:croceus ⁊ pinguis:odoꝛe grauis ⁊ amariſſimus. ¶ Dyaſ. Eſt panax eraclea vnde opopanax colligitur. Hec habet folia expanſa ſuper terram: hoꝛribilia ⁊ aſpera valde in q̄nqꝫ partes diuiſa: virgam longam ſicut ferule coloꝛis albi: ⁊ ſuper eam capitella aneto ſimilia cum floꝛe mel lino. Semen odoꝛatum ⁊ calidū:radicē vnā ſolidam que de ſe multas emittit radices albas odoꝛe graues ⁊ guſtu amaras. Jp̄aqꝫ radix lacrimum emittit qui coloꝛem croceū oſtēdit. ¶ Sera.lib.ag.ca.Henſir.auct.Dyaſc. Arboꝛ Jenſis vel henſir.i.opopanacis planta in oꝛtis ⁊ pomerijs inuenitur: ⁊ eſt planta habens folia aſpera ſicut ficus non magna ⁊ ſpanſa ſuper terram viridia rotunda: ⁊ diuiſa in quinqꝫ p̄tes:ſimilia folijs ficus in ſua ſimilitudine: ⁊ ſtipes eius eſt longus ſimilis ſtipiti galbani:albus ſuper quem ſunt pili albi ſimiles pulueri albo:in cuius circūitu ſunt folia parua:⁊ in ſummitate eius ſunt capitella ſimilia capitellis aneti:in quibus ſunt floꝛes croceum coloꝛem habentes: ⁊ habentes odoꝛem bonum: ⁊ habet ſemen odoꝛiferum: ⁊ habet radices multas egredientes ab vna radice:grauis odoꝛis:ſolida ſuper quam eſt coꝛtex groſſus amari ſapoꝛis. Quod autem ex ſemine eius plāte eſt melius:eſt illud quod eſt ſuper ſtipitem. ¶ Auicen.lib.ij.capitu.de opopanaco. Opopanacum eſt arboꝛ que non eleuatur a terra: ⁊ ſimilantur ipſius folia folijs ficus:⁊ ſunt vehemētis viriditatis rubea inciſa:habentia partes rotundas:⁊ eius crus eſt ſicut cucumeris:ſuper quod ſunt pili puluerulenti. Et eius folia ſunt parua valde:ſuper cuius extremitatem eſt coꝛona ſimilis coꝛone aneti:⁊ eius flos eſt citrinus: ⁊ folia floris ſunt boni odoꝛis:⁊ vene ipſius ſunt plurime:ramificantur a radice vna: groſſum habentes coꝛticem: ⁊ interius odoꝛis eſt grauitas. Eius autem gūma extrahitur cum inciſione ſue radicis in pꝛimis cuꝫ crus apparet.

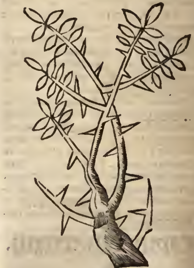
Operationes.

¶ Aui. Eſt aūt reſolutiuū ventoſitatum: lenificatiuum:abſterſiuum:lenificat duricies ⁊ hothoꝛ. Eius radix eſt ad medicandum oſſa nuda:⁊ cum melle eſt cōueniens vlceribus antiquis ⁊ igni perſico:⁊ qđ ſuper ipſum eſt etiā vulneribus ⁊ hothoꝛ: ⁊ ad ſummum omnes partes eius confert vlceribus fraudulentis. A

¶ Et bibitur cū aqua ⁊ alcaratin: ⁊ cuꝫ vino B

propter cõtractionẽ lacertoꝝ ex percuſſione.
C ¶ Quidã.n.dixerunt ꝙ ipſum eſt malũ ner
uis: ⁊ vł ꝙ ſit malum neruis ſanis ſiue hume
ctatis. Et conferẽs eſt ſciatice: ⁊ remouet laſ-
ſitudinem: ⁊ conuenit dolori iuncturarũ om-
nium: ⁊ podagre more emplaſtri ſuppoſitũ.
D ¶ Confert corroſioni dentium: cũ eo implẽ-
tur: ⁊ ſedat dolores eorum ⁊ conuenit ſode ⁊
epilentie: ⁊ matri infantium. Acuit viſum ⁊
fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit empla-
ſtrum ſuper dolores lateris.
E ¶ Et opopanacum conuenit dolori vtrorũ-
qȝ laterum: ⁊ tuſſi cum ſint frigidi. Eius ſuc-
cus conuenit duriciei ſplenis more emplaſtri
ſuperpoſitum ⁊ bibitum cum aceto.
F ¶ Ponuntur autem ex eo decem aurei in
duobus vrſcolis muſti: ⁊ clarificatur poſt du-
os menſes ⁊ conuenit ſpleni valde.
G ¶ Et muſtũ hoc cõuenit ydropiſi: lenit duri-
ciẽ mſicis: ⁊ ꝯuenit guttationi vrine: ⁊ auella
na vna ex eo bibiť cũ aqua calida ad ꝓuocan-
dum vrinã ⁊ mẽſtrua: ⁊ iuuat mſicẽ frigidã.
H ¶ Et eius fructus facit abũdare menſtrua: ⁊
ꝓprie cũ abſinthio ⁊ interficit fetũ: ⁊ ꝓprie ra
dix eiꝰ. Ipſe nãqȝ facit aborſũ ſuppoſita ⁊ bi-
I bita. ¶ Et cõuenit ṗfocationi matricis: ⁊ ex-
terminat vẽtoſitatẽ ⁊ duriciẽ eius: ⁊ cõuenit
colice: ⁊ ſoluendo educit crudum humorem.
K ¶ Et cõuenit pruritui veſice ſi bibiť cũ aqua
cartami ad rigorẽ ⁊ febrem: periodicas: ex eo
cũ pice fit emplaſtrũ bonũ morſui canis ra-
bioſi cũ ariſtologia ad pũcturas bibita eſt ti-
riaca: ⁊ ſiliter eius ſuccus: loco eius ponũtur
ficus: ⁊ extimo ꝙ armoniacũ eſt ei propiquũ.
L ¶ Sera. auc. Gal. Radix eius eſt medicina
que deſiccat ⁊ calefacit: ⁊ in hoc eſt melior ꝙ̃
ipſum opopanax. Cortici autẽ eius ineſt vir
tuš abſterſiua. Cortex eius valet cõtra denu-
dationem oſſium nudatorum: ⁊ nos quidem
eo vtimur in medicinis oſſium denudatorũ:
⁊ in medicinis vlcerum fraudulentorum: qꝛ
generãt iſte medicine carnes in vlceribus ge-
neratione forti.
M ¶ Et auc. Dyaſ. Quando datur de eo in po
tu cũ mellicrato aut vino confert rigoribus
fe. periodicarum ⁊ concuſſionibus neruorum
⁊ doloribus laterũ: ⁊ tuſſi: ⁊ diſtillationi vri-
ne: ⁊ ſcabiei veſice.
N ¶ Et idem auc. Aben meſuay. Conuenit ad
ea ad que iuuat armoniacum: ⁊ doſis eſt a.ʒ.
ℨ.vſqȝ ad aureum.i.
O ¶ Addi. Aaron dixit. Cura apatis duri ocu
lorũ. Accipe oppoponacũ: ⁊ teratꝛ miſceatur
cũ butyro vaccino: ⁊ ſuperponatur: ⁊ cõfert.

Capitulum.cccxxiiij.

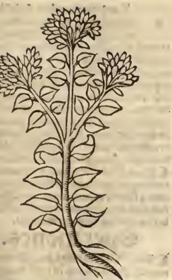
O Nomia quam multi onomidas
appellauerunt. Dyaſcorides. c.
Ononia virge ſunt duorũ pal
morũ: ⁊ nodoſe: folia illi ſunt mi
nuta ſicut lenticule: aut rute aut anchuſe ſub
aſpa ⁊ pinguia ⁊ ſpiſſa: hãc multi in ſale cõpo
nunt ⁊ comedunt ſuauiſſime: virge predicte
ſpinas acutiſſimas habent: albe ſunt ⁊ virtu-
tis calide.

Operationes.

¶ Corium radicis earum cum vino bibitum A
vrinam prouocat: lapidem veſice excludit.
Vulneribus ſordidis medicatur: cum aceto
cocta ⁊ ore retẽta dolorem dentiũ probibet.
¶ Galienus. viij. ſimpli. far. ca. ononis. Ono B
nis radicem habet calefactiuam iam ꝑin ter-
tium gradum.
¶ Cortex vero eius maxime eſt vtilis partici- C
pans abſterſiuitate ⁊ inciſione: vnde non tan-
tum eſt abſterſiua ſed lapidem fractiua.
¶ Eadem autem virtute ⁊ eſcaras cito ſiſtit: D
vtuntur autem ea ⁊ ad dentium dolorem co-
quentes in oxicrato ⁊ gargarizantes.

Capitulum.cccxxv.

¶ Origanũ

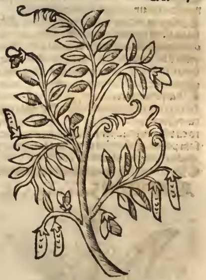
Riganum. Dyaſ. Origanũ eſt om-
o nibus notũ: ⁊ eſt duplex: domeſticum videlicet ⁊ ſilueſtre: vtrunq; ca. ⁊ ſic. in tertio gradu: ſilueſtre tamen calidius eſt. ¶ Pla. Origanũ ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. Eſt origanũ ſilueſtre qđ latiora h; folia ⁊ fortius operatur: ⁊ eſt domeſticũ qđ vbiq; reperitur in ortis: videlicet ⁊ in pratis: ⁊ minuta h; folia: ſuauiſq; operatur qđ in medicinis ponit̃. In tẽpore productionis florũ colligit̃: ⁊ cum floribus in vmbra ſuſpẽdit̃ ⁊ exiccatur: p ãnũ ſeruat̃. Fo. cũ florib⁹ abiectis ſtipitibus in medicinis ponunt̃: virtutẽ h; diſſoluendi: attrahendi: relaxãdi: conſumẽdi. Itẽ origanũ naſcitur in locis cultis inter vepres ⁊ frutices.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Origano virtus eſt ca. ⁊ eius elixatura morſib⁹ venenatis occurrit cũ vĩo data:
B bibita quoq; cũ dulcore pſtat effectũ. ¶ Cõſt. Origanũ vrinã ⁊ menſtrua prouocat. Ventoſitatem ⁊ rugitũ ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ expellit: ⁊ maxime ſi ſunt ex groſſis humorib⁹ aut
C indigeſtis. ¶ Lumbricos ⁊ aſcarides occidit ⁊ expellit ſi ex eius apozimate potetur.
D ¶ Maſticatũ dolorẽ dentiu; mitigat: ſtomachum ⁊ epar ⁊ pulmonem de groſſis humoribus inũdat. Cum ficubus ſiccis manducatũ ſudorẽ prouocat. Corpore ex eius apozimate
E loco ſcabiẽ ⁊ ytericiã ſanat. ¶ Succus eius cu; lacte mulieris auribus diſtillat̃ dolorẽ mitigat. ¶ Succus eius bibitus viridis tumorẽ F
faucium ⁊ vue tollit: bibita cũ mulſa nigrã colerain per ventrem deponit. Serpentes quoq; fugat: ventrem tẽperat. ¶ Macer. G

Origani vires calide ſicceq; legũtur.
Tertius huic in vtroq; gradu concedit eſſe.
Illius in vino curat decoctio ſumpta.
Quo ſuis peſtiferos morſus ſi ſepe bibatur.
Cum mulſa ſumptũ prodeſt aconita bibenti.
Cum multis alijs poteſt obſtare venenis.
Cõquaſſata iuuat manſu; vel ſepius hauſtũ.
Ydropicos reprimit bibitũ: ſiccatq; tumorẽ ⁊c.

Capitulum. cccxxvj.

Robus Pal. li. ij. In menſe februa-
o rio vltimo ſeritur non pabuli ſecandi ſed colligendi ſeminis cauſa. Iugerum occupant modij ſeptem. Serenda eſt autẽ in terra proſciſſa poſt horam tertiam vel ſecundã: cum ros eſſe deſierit quem ferre nõ poteſt: ſed ſtatim cooperienda eſt ante noctẽ. Nã ſi nuda manſerit humore corrũpitur noctis. Obſeruandũ eſt ne ante lunã. xxv. ſeratur: q; ſic ſatam limaces perſequũtur. Yſid. lib. etymologia. Herbu; a greco traxit vocabulum: hoc enim illi orobum dicunt. Quod cum ſit quibuſdam pecoribus infeſtum: thauros tamen efficit pingues. ¶ Actor. Orobu; (vt ſuperius diximus) ipſum eſt herbum ſiue

beruū:cuius naturā ſub beruí cū aſpiratiōe vel erui ſine aſpiratione noībus iā ex magna pte ſuperius locis cōgruis poſuimus:nōnulli medici oꝝ noſtroꝝ illud eē putauerūt orobū qꝺ nos viciā dicimus. Sꝫ Yſi. hec ponit pro duob⁹:ꝛ dr a nōnullis ꝙ due ſpēs ſunt quaſi vnius generis:vna videlꝫ maior q̄ orobuꝫ vocaṫ:alia vero minor q̄ vicia ꝛvulgariter necereon appellatur.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Orobū oē ſiue herbū cuꝫ pte amaritudinis eſt calidū. Jdeo ſplenum ac renes ꝛ epar purgat:ſcabies ꝛ empetigies ſanat:vulnera quoqꝫ curat: cū melle īpoſituꝫ deſiccat.

B ¶ Habundanter incidit: aperit: proijcit parotidas:induratoſqꝫ teſticulos digerit.

C ¶ Jſaac in die.parti. Orobū eſt ca.in.j.gra. ſic.in.ij.vñ mundificatiuū eſt ꝛ colatiuū:mūdatum corticibus iureqꝫ de eius farina facto

D ventrē humectat. ¶ Vrinā ꝛ menſtrua prouocat:cutemqꝫ clarificat: non tñ plurimum aſueſcat:ne forte ſanguinem mingere faciat.

E ¶ Aliqñ per nares ſanguinis efficit fluxum: farina eius cocta cum ſepotis qꝺ eſt ſpēs thu

F ris ydropicis ycterициſqꝫ valet. ¶ Tēpata vero cū vino valet ſuper rabidiſſimi canis mor

G ſum poſita. ¶ Rurſus cū melle tēperata lētiginē mūdificat vulneribus ꝛ apatibus valet.

H ¶ Jtem calculoſis magnum eſt iuuamentū.

Capitulū.cccxxvij.

o Lus latine : arabice ſachiliemenie: grece blicoci vel bliton. Serapi. lib. ag.cap. Sachiliemenie ſiue ſachala ſamena auct. Gal. Sachiliemenie.i. olus iamenum oībus notū. Virtus eius eſt fri.ꝛ hu. in.ij.gra. Yſið. Olus ab alendo dictuꝫ eſt:eo ꝙ primum oleribus quondā alerenṫ hoīes anteꝙ fruges ederēt ꝛ carnes. Tantūmodo.n. oleribus alebantur:ꝛ arboꝝ pomis ſicut animalia herbis. Dicíṫ olus molle quoddā herbe ortulane genus. ¶ Actor. Olus itaqꝫ generaliter dr oīs herba precipue ortulana que in cibum ꝛ alimentum hominis aſſumitur. ¶ Vnde Yſido. Maluam ꝛ rapam:napuꝫ ꝛ raphanum:lactucam:paſtinacam:cepam:allium ꝛ ſimilia deputat inter olera. Nihilominus cum appropriato vocabulo dicitur olus herba quedam ſpecialis ortulana.

Operationes.

¶ Aui. Ol⁹ aliameni qꝺ ē in ipſo ſꝫm Dyaſ. medicíe virtus oīno nō eſt:ꝛ eſt aquoſuꝫ ſicut attriplex qꝺ ſaporē nō hꝫ. Et in hoc abūdat plus in oībus oleribus. Eſt.n.vehementioris humiditatis ꝙ lactuca ꝛ ꝙ cucurbita. Nutrimentuꝫ eius paucū eſt. Eius penetratio nō eſt velox:eo ꝙ penitus nitroſitate priuatū eſt. Teſte Galieno frigidum ꝛ humiduꝫ eſt in.ij. A

¶ Ex eo fit emplaſtꝝ calidis apoſtematibus: ꝛ eius radix malis vlceribus. ¶ Succus eius cū oleo roſeo cōfert ſoda ex aduſtione ſolis occidenti:cōfert ēt tuſſi calide proprie decoctuꝫ cuꝫ oleo amigdalino ꝛ aqua dulces granati. B C

¶ Sera.auc. Dyaſ. Herba ipſa comeditur ꝛ mollit ventrem:ꝛ non eſt omnino virtus in ea ex reb⁹ medicinalibus:ꝛ hꝫ in ſe aqueitateꝫ multaꝫ pluſ ꝙ omnia alia olera: ꝛ quando fit emplaſtrum cum ea ſuper apoſtemata calida confert: ꝛ ſedat ſitim ꝛ tuſſim que fiunt a caliditate:ꝛ ipſum eſt pauci nutrimenti quando comeditur ꝛ eſt tarde penetrationis. D

¶ Et idem auct. Jſaac. Quando fit emplaſtrum cum radice ipſius vlceribus que dicūṫ faui a qbus emanat humiditates ſiliemelli. E

¶ Et idem auc. Habix:eſt fri. ꝛ humi. in.ij. gra. Humiditas eius eſt amplior ꝙ humiditas lactuce ꝛ cucurbite : ꝛ ſubſtantia eius eſt aquoſa non habens in ſe groſſiciē: qꝛ cito deſcendit ꝛ mollit ventreꝫ:ꝛ ideo modice redditur nutrimentum ex eo. F

¶ Et exprimitur ſuccus foliorum ꝛ miſcetur cum oleo roſaruꝫ:ꝛ confert dolori capitis qui accidit a calore ſolis. G

¶ Et qñ

H ¶Et qñ coquitur herba ipſa ⁊ proijcit̃ ſuper ipſam oleũ amigdalaꝝ ⁊ ſuccus maloꝝ granatorum dulciũ cõfert tuſſi ſicce que eſt cũ ca-
I liditate ⁊ aſpitate pectoris. ¶Ypoc. Clauos .i. poros pedũ īpoſito eo liniri ⁊ cõpmi credũt

Capitulũ. cccxxviij.

Apauer latine: grece ámone vel miconiuz: ara. charchar. vel cachili vel
P chaſchaſi. Sera. lib. ag. c. charchar. auc. Dyaſc. Papaueris multe ſunt ſpẽs. Nã ex eo ẽ domeſticũ. Et illud eſt papauer albũ qđ ſeminatur in ortis: cuius capita ſunt oblõga: ⁊ ſemẽ eius eſt albũ: ⁊ ex eo eſt agreſte. Et ſunt eius due ſpẽs. Una eſt hñs caput depreſſuz: ⁊ ſemẽ eius eſt nigruz: ⁊ iſtud vocat̃ papauer rubeũ. Et alia hʒ caput lõgũ: minus tñ altero: ⁊ noiat̃ ſeil: ⁊ ex eo ẽ papauer cõcuſſuz: eo ꝙ ſemia eius eo ꝯcuſſo cito cadũt: ⁊ illud eſt papauer nigrũ. Et ex eo ẽ alinulcaran qđ naſcit̃ iuxta mare in littorib⁹ ⁊ illud eſt papauer cornutuz: qđ hʒ folia alba ſilia folijs plãte: q̃ dr̃ flomos: ſciſſa tñ ⁊ ſũmitates altas ſicut folia papaueris agreſtis: ⁊ ſtipitẽ ſilẽʒ illius ſtipiti. Et hʒ florẽ glaucũ: ⁊ hʒ ſemẽ minutũ in vaginis ſubtilibus ⁊ lõgis ⁊ curuis ſicut cornua ⁊ ſicut hʒ fenugrecũ: ⁊ ꝓp hãc cãm noiatur Kiratidos ⁊ alnicõ: ⁊ eius expoſitio eſt cornutũ papauer: ⁊ ſemẽ quod eſt incluſum in illis vaginis eſt minutũ nigruz ⁊ aſpeꝝ. Naſcit̃ in locis marinis ⁊ aſperis: ⁊ latine vocatur memit ⁊c̃. ¶Gal. vij. ſimp. far. c. Micon chirátes. i. papauer cornutũ nolatum eſt quidẽ ſicca fructu breuem cõnexionẽ hñte: ſicut ⁊ fenugreci: ⁊ aſſimilat̃ cornu bouino: vocat̃ aũt ab aliquibus papauer marinũ: qm̃ vt plurimũ ꝓpe mare naſcit̃. Uirtutẽ aũt hʒ inciſiuã ⁊ abſterſiuã. Opiũ aũt qđ ex ſucco ipſius fit fri. eſt in. iiij. ſic. in. ij. Papauer cõponit̃ ab aperio ⁊ vẽto: inde papauer qđ vẽto magis aperit florẽ. Idẽ li. vt. ŝ. Papauer vnũ quidẽ eſt irias ideſt fluidũ nolatuz: eo ꝙ cito ab eo defluũt ſemina eius: vel qꝛ ab eo cito defluit flos. Aliud vero ẽ domeſticũ qđ eſt ortenſe ⁊ excollit̃. Atuero ⁊ alia duo ſunt papauera ſilueſtria vltra hec: vnũ qdẽ quaſi depreſſam hñs codiã: aliud aũt oblõgiorẽʒ: hoc totũ aũt eſt oblõgius ⁊ aridius: huius papaueris opos .i. lacticiniũ defluit. Uñ ⁊ qdaʒ nominant id fluidũ: virtus aũt oium papauerũ eſt infrigidatiua. Sed ortẽſis quidẽ qđ ⁊ calachitidã noiant moderate eſt ſomniferũ ſemẽ aptũ eſui propterea qdeʒ ⁊ in panibus miſcet̃ id: ⁊ cũ melle permiſcẽtes comedunt. Primi vero cuius cito florẽ defluere diximus: ſemen fortius infrigidat: quocirca nequaꝗ̃ qs coutitur inceſſanter: ſicut eo qđ eſt ortenſe: attñ ponunt id in cibis qui cũ melle fiũt in nitro ⁊ in panibus. Tertio vero dicti ſemẽ nigꝝ exiſtẽs iam farmacoſum eſt ſufficienter infrigidans. Quarto aũt dicti fbrmacoſius omnibus eſt: ⁊ ꝓm ſemẽ: ⁊ ꝓm codiã: ⁊ ꝓm folia: ⁊ ꝓʒ opiũ. i. ei⁹ lacticiniũ vehemẽter īfrigidat, vſqʒ ad torporẽ ducẽs ⁊ mortificationẽ: vñ medici eſt vtico: hñ miſcẽdo cũ farmacis obtũdẽtibus frigiditatis fortitudĩeʒ. Eſt. n. ex q̃rto ⁊ vltimo infrigidãtium.

Operationes.

¶Pande. caꝑ. cxlvi. Uirtus papaueris domeſtici dicte ſpeciei eſt q̃ infrigidat frigiditate forti: ⁊ illud papauer eſt qđ plus ingredit̃ in medicinis. Uñ qñ papauer ſimpliciter ponitur in medicinis: illud debet intelligi: vnde valet in medicinis ſemen eius: folia: capita: ⁊ A
lac. Uirtus eius eſt fri. in. iiij. gra. ¶Sera. B
lib. aggre. auc. Dyaſ. Domeſtica papaueris ſemen inducit ſomnuz temperate quãdo puluerizatur cum pane: aut miſcetur cum melle ⁊ comeditur: ſed contuſum ſemen eius infrigidat frigiditate forti. Et gũmi eius papaueris: ⁊ ſuccus eius eſt opiũ. ¶Sed ſeil. i. liquiduz ingreditur plus in medicinis: valet ſemẽ eius: folia: ⁊ lac ipſius: ⁊ virtus eorum eſt que

infrigidat in.iiij.gra.ꝛ ſtla eſt virtus narcoti-
ca ꝛ moꝛtificatiua.
D ¶ Et idē auc.Gal.Virtus domeſtici ꝛ agre
ſtis eſt infrigidatiua:ꝛ ꝓpea ſi coquatur folia
eius cū capitibus in aqua:ꝛ fundeꝛ eius deco
ctio ſup caput facit doꝛmire:ꝛ qñ teruntꝛ eius
folia cōtritione foꝛti:ꝛ miſcentꝛ cū ſanich:ꝛ fit
inde emplaſtrum apatibus calidis ꝛ heriſipi-
le:ꝛ datꝛ ex eo in potū nō potētibus doꝛmire.
E ¶ Et teruntꝛ capita papaueris recētia: ꝛ fiūt
trociſci q deſiccantꝛ ꝛ reponuntꝛ ꝛ adminiſtrantꝛ.
F ¶ Et qñ coquuntꝛ capita papaueris in aqua:
donec cōſumatur aque medietas : deinde ad
miſcetur illi decoctioni mel:ꝛ iterū coquitur
donec coaguletur : ꝛ fit inde loboc eſt valde
bonum tuſſi:ꝛ ſupfluitatibus que deſcendūt
ad cannam pulmonis:ꝛ fluxui antiquo men-
ſtruoꝛum:quando autem admiſcemus ei aca
ciam ꝛ ypoquiſtidos fit foꝛtius ad hoc.
G ¶ Semen vero nigri papaueris teritur foꝛti
ter ꝛ datur in potu cum vino in fluxu ventris
ꝛ in curſu humoꝛum antiquo ex matrice.Ca
uendum tamē eſt a nimietate vſus eius ne in-
ducat ſubeth:aut litargiaꝫ:aut etiā moꝛteꝫ.
H ¶ Et teritur cum aqua:aut aqua ro. fit em-
plaſtrum fronti ꝛ tempoꝛibus ad nimias vi-
gilias:ꝛ ad doloꝛem capitis.
I ¶ Et qñ ſumitꝛ de ipſo opio pua quātitas ſicͭ
eſt granū oꝛobi:facit doꝛmire ꝛ ſedat doloꝛē
ꝛ ꝯfert tuſſi ꝛ fluxui antiquo.ꝛ decoctio papa
ueris albi qñ abluitꝛ cū ea caput facit doꝛmire
tpate:ꝛ ſi aliqs vtitꝛ eo nimis inducit ſubeth.
K ¶ Et ſi ſumitꝛ in potu ꝯfert moꝛbis q fiūt ab
humoꝛibus q deſcēdūt a cerebꝛo: qꝛ repellit
eos:ꝛ maxie qñ ſumitꝛ cū aqua pluuie ꝛ vino:
ꝛ qñ ex eo ſumitꝛ ꝙtitas magna facit ſubeth:
ꝛ poſtea occidit ꝛ miſcetꝛ cū myrra ꝛ oleo ro.ꝛ
croco:ꝛ diſtillatꝛ i aurē:ꝛ ꝯfert apatibꝰ ca.ocu
loꝝ.Et qñ diſſoluitꝛ cū aceto cōfert heriſipile.
L ¶ Et qñ miſcetur cum lacte mulieris ꝛ cro-
co confert podagre: ꝛ fit ex eo ſuppoſitoꝛium
paruum ponitur in ano ꝛ facit doꝛmire. Eſt
autē vſus opij in collirijs:vt dicit idē Sera.
M ¶ Pyagoꝛas autem pꝛohibuit vſuꝫ eius in
egritudinibus oculoꝛum ꝛ aurium : quoniaꝫ
debilitabat ſua frigiditate membꝛa illa.
N ¶ Anderadas dixit ꝙ niſi adulteratꝛ inducit
cecitatē quibus intromitteretꝛ: ꝛ dixit ꝙ iuua
mentum eius ſolū eſt in odoꝛando faciēs doꝛ
mire:alijs vero oībus modis vſus eius eſt ma
lus ꝛ periculoſus valde:ſed hi oēs errauerūt:
qm̄ operatio eius verificatur per experientiā.
O ¶ Et idem auct.Gal. Papauer coꝛnutum
laxat ventrem laxatione leui: vnde abſtergit
incidit ꝛ diſſoluit ꝛ diminuit.
¶ Gal.vij.ſim.far.capi. micon cataputicos. P
Radix huius herbe cocta in aqua vſqꝫ ad me
dietatē epaticos iuuat:ꝛ flo.ꝛ fo.valō ſoꝛdida
ꝛ male moꝛigerata vlcera iuuant: abſcedere
autem ab eis opoꝛtet cum iam facta fuerint
vlcera munda:intantum enim abſtergere na
tura ſunt:vt ꝛ ipſius munde carnis non dere
linquatur quid pꝛopter nāqꝫ foꝛtitudineꝫ ne
dum ſoꝛdes ſed etiaꝫ eſcaras vlceris auferūt.
¶ Auicē.Species papaueris ſunt infrigida Q
tiue ꝛ non eſt in ipſo conglutinatio de qua fit
curandum:ꝛ illud quidem quod eſt nigrum:
eſt ingroſſatiuum exiccatiuuꝫ:ꝛ flos eius ꝛ fo
lia conferunt multum apoſtematibus ſoꝛdi-
dis:ꝛ opoꝛtet ꝙ caueatur poſtꝙ mundificata
fuerit:qꝛ abſtergit abſterſione foꝛti quouſqꝫ
diſſoluit ꝛ diminuit carnem:ꝛ ipſa quod aufe
runt eſcaras aduſtas que ſunt in eis.Et quā
do coquitur radix huius plante cū aqua vſqꝫ
ad conſumptionem medietatis:ꝛ datur in po
tu decoctio eius confert ſciatice ꝛ doloꝛibus
epatis:ꝛ confert illis qui habēt in vrinis ſuis
velut telam aranearn quoꝝ vrina eſt groſſa.
¶ Et ſemē eius quādo ſumitꝛ in potu in quā R
titate duarum caſuſ cum mellierato laxat vē
trem laxatione leui:ꝛ flos eius ꝛ fo.quādo fit
emplaſtrum cū eis addito oleo auferunt frau
dulentiam vlcerum.
¶ Sera.auct.Raſis. Opium confert fluxui S
ventris ꝛ vlceribus inteſtinoꝛum : ꝛ doſis eſt
ab vno dauich vſqꝫ ad duos:ꝛ quantitas oc-
cidens ex eo eſt.ʒ.ij.
¶ Et dixit ſi detur opium illis quoꝝ virtus T
diſſoluitur pꝛopter vigilias curat eos:eo ꝙ fa
cit doꝛmire :ꝛ ſic facit reuerti virtutē eoꝛum.
Et dixit Gal.i li.de īgenio ſanitatis: ꝙ opiū
mandragora ꝛ iuſquiamus deſiccant vlcera.
¶ Dyaſco.cap.de opio. Poteſt autem opiū V
lacrimas reſtringere collirijs admixtuꝫ: ꝛ ci-
cum linitum refrigerare: ꝛ aurium doloꝛem
ꝛ totius coꝛpoꝛis mitigare: illa videlicet ra-
tione qua ſomnum facere dicitur.
¶ Additio.Filius meſue dixit:Semē papa. X
ſil.in menſura nūmi:vel.ʒ.i. inducit vomitū:
ꝛ talis vomitus cōfert mirabiliter epilēticis.
¶ Additio.Trociſci de papauere conferen- Y
tes ad fluxum ſanguinis:ꝛ tuſſim ꝛ febꝛem ꝛ
doloꝛem pectoꝛis. ℞. Papaueris albi ꝛ ni-
gri amboꝝ an̄.pōdus.ʒ.iij.Roſ. ꝛ gūmi ara
bici:amboꝝ an̄.pondus.ʒ.iiij.amili ꝛ draga
ganti:amboꝝ an̄.pondus.ʒ. ij. ſpodij pōdus

ʒ.i.ſucci

.ʒ.i.ſucci liquiritie pondus.ʒ.ij.croci pondus tertie.ʒ.i.tere ⁊ aggrega ⁊ fac trociſcos.

ʒ ¶ Addi. Oleũ de florib⁹ papaueris ruffi calefaciẽs ſtõm frigidũ: ⁊ reſoluit cõmotionẽ ⁊ apationem'qñ cõmiſcet cũ adipe anſeris aut galline. Sumant olei boni li.i.⁊ roſ.papaue. ruffi.ʒ.ij.ponat illō ĩ vaſe: ⁊ ponat ĩ ſole.x.dieb⁹: verſũ nõ hʒ illud oleũ odorẽ.

Cap.cccxxix.

Paritaria latie: ⁊ grece alſinẽ: aut ptemon: aut pdiriō: aut ſideritis: aut craclia: aut quiaſtri agreſte: aut libatia: aut poliminō: arabice tugregaria. ¶ Pāō. ca.xxix. Paritaria ſiue vt latini aliq vitriola viridis hʒ ꝟtutẽ: ⁊ nō ſicca: folia eius ſūt ca. ⁊ ſic.in.iij.gra.virtutẽ hʒ dyaforeticā. Semẽ eius eſt fri.⁊ hu. ¶ Dyaſc.c. Alinẽ ſiue paritaria herba eſt q̃ naſcit in tectis aut parietib⁹ haſte ſūt illi minute ⁊ ruſe. Folia ſiīa alinos aſpa: ⁊ circa ipſius haſtas ſemẽ aſpuʒ hñs rebus adherẽs. Uirtus ē ei⁹ ſemil ſtiptica ⁊ fri. ¶ Gal.vj.ſim.far.c.Elixĩmen. Quidam.n. perdition nominãt. Alij aūt pertherieũ. Alij āt ſidiritẽ. Sūt āt alij q nolant hāc eracleā.i. aūt ſemiſ ei⁹ virt⁹ expurgatiua leuiter ⁊ ſtiptica: fri.⁊ humi.

Operationes.

A ¶ Panō.c.vt.ʒ. Paritaria in teſta calefacta ſine liquore loco polẽti ſupponitur: vel ēt decocta in vino qō melius eſt: ⁊ cum furfure in vino albo aliquantulũ acido multũ cõfert. Curat etiā ſic preparata paritaria frigiditatem ſtomachi ⁊ inteſtinoruʒ ⁊ dolorẽ eorum.
¶ Contra ſtrãguriam ⁊ diſſuriaʒ paritaria in aqua ſalſa coquat ⁊ oleo cathaplaſmetur. Ipſa ſimiliter cocta ⁊ comeſta valet cõtra dolorem ſtomachi ⁊ inteſtinoruʒ ex frigiditate ⁊ ventoſitate. Et criſpelle ex ea facte ⁊ comeſte valent contra predicta. Ad eos qui ſanguinẽ reijciũt pitariā tere: ⁊ extrahe ſuccũ ⁊ bibāt. B

¶ Dyaſ. Semẽ eius cathaplaſmatibus adbibitum: ignẽ ſacrũ extinguit: condilomata ſpargit: combuſtionibus medicatur. Tumores omnes compeſcit. Puſtulas emendat. C

¶ Succus ei⁹ cũ ceruſa mixta ignẽ ſacrũ extinguit: ⁊ herpetas ſi vnctus fuerit. D ¶ Et podagricis medicat cũ ceroto cipꝛino aut cũ axũgiā aprino. E ¶ Succus folioꝛuʒ eius in quātitate ciati vnius acceptus tuſſientibus antiqs opitulat. F Tumores faucũ gargariſmo aut ſuppunctus cõpeſcit. Dolorẽ auriũ cũ oleo roſeo mixtus mitigat. ¶ Gal. Semẽ ei⁹ ſanat vniuerſas flegmones in pncipio ⁊ augmēto vſqʒ ad ſtatũ: ⁊ precipue cõbuſtionibus ſupplaſmatus. Sʒ ⁊ ſuccus eius igni ſacro ⁊ doloꝛibus auriũ flegmonoſis ꝯuenit. G ¶ Succus eius folioꝝ tumores faucium gargariſmo cõpeſcit. Et qdā medicoꝝ. His q lōgo tpe tuſſierũt ꝓpinauerũt eũ ꝙ āt abſtergat euidētẽ ꝓbʒ experiētiā ĩ vitreis vaſis. H

Capitulũ.cccxxx.

P Alma chriſti latine. Arabice Nakala. Sera. lib. ag. ca. Nachbala ſiue nachbala. Diuiditur diuiſionibus multis. Nam ſunt rami eius ⁊ ſuccus ramorum ipſoꝝ: ⁊ cipbiliones eius: ⁊ ſūmitates ipſius: ſiue cacumine: ⁊ cortex cacuminis eius: ⁊ eſt kafri ⁊ recens ex eo immaturuꝫ quod eſt ſicut agreſta vue eſt balach. Idem auctori. Gal. Subſtantia ſucci ramoruꝫ ⁊ ciffilionū ⁊ ſummitatis eſt compoſita ex ſubſtātia aquoſa tepida ⁊ terrea frigida: ſed corticis ſummitatis ſubſtantia eſt in ſe ipſa ſiccior: ⁊ non eſt in eo humiditas aliqua. Et ſapor totius arboris eſt ſtipticus. Virtus eius eſt deſiccatiua.

Operationes.

A ¶ Pand. cap. cccccLxij. Cōfert vlceribus putridis: ⁊ ſtringit iuncturas: ⁊ confert corruptioni corporis ⁊ oris ſtomachi applicata exterius: aut in potu ſumpta. Sed ſedumactinas .i. nucleus ſiue os dactili: qñqꝫ cōburitur in olla ſicut alie medicine: ⁊ cū extractus fuerit ab igne extinguitur ī vino: ⁊ poſtea abluit ⁊ ponit loco tucie in collirijs q ponunt in oculo: ⁊ ſi non cōburuntur prima vice cōburant iterū. Et virtus coꝝ ē ſtiptica cōglutinatiua.

B ¶ Quando miſcetur cum lardo conuenit vlceribus que fiunt in oculo ⁊ exitui oculi ⁊ caſui palpebrarum: ⁊ incarnat vlcera.

C ¶ Et idem auct. Aben meſuay. Virtus ciſilionum eſt frigida in fine primi gradus: ⁊ ſicca in medio eiuſdeꝫ. Confert acuitati ſanguinis ⁊ colere: ⁊ ſtringit ventrem: ⁊ nutrit nutrimento pauco ⁊ curat dolorem ſtomachi.

D ¶ Et idem auct. Raſis. Ciſilio ſedat fluxum ſanguinis ⁊ colere: ⁊ ſtringit ventrem: ⁊ tarde deſcendit a ſtomachi fundo: ⁊ ad eius deſcenſum iuuat ʒinʒiber conditum: ⁊ facit ea que facit kafri: ideſt ſummitas ramoruꝫ palmi vel cortex ſummitatum eorum.

E ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. Finix arbor: ⁊ eſt palma. Finix arbor eſt: id eſt palma ſtiptica: participat virtute in omnibus eius partibus: ramorum igitur ſuccus auſterus eſt ex aquoſa ſubſtātia: tepida ⁊ terreſtri frigida cōſiſtens: ſimiliter autē huius nature eſt: ⁊ vocatur cenogefalos .i. cefalionus eſibilis exiſtens. Fructus vero eius ⁊ maxime dulcis: nō pauca participat caliditate: eſibilis exiſtens: ad multum peruenit vſum: non ſolum extrinſecus appoſitus vbi confortare quid ⁊ ſiccare ⁊ congregare: ⁊ dēſare ⁊ ꝯſtringere indigemus: ſed ēt aſſumptus vt cibus ſimul cuꝫ alijs ⁊ ipſe per ſe.

¶ Quod vero vocatur alacer germen exiſtēs molle palme eandem cum cenogefalo habet virtutem: quod vero eſt velut rectia eius ſtipticam virtutem poſſidet: ſiccat autem plus predictis ceu ⁊ conſiſtentia ſubſtantie ſiccius cis exiſtens ⁊ minime participās humiditate. F

¶ Unde multi in putridinalibus vlceribus eo vtuntur: ⁊ in farmacijs colligentibus laxis articulorum ⁊ epatis ⁊ ſtomaticis virtutibus extrinſecus. Eſt autem radix huius plante ſiccatiue immordaciter virtutis: habēs qd ⁊ ipſa ſtipticitatis. G

¶ Rabi moyſes ca. de palma. Cor palme auget ſperma: ⁊ iuuat ad coitum. H

¶ Auerrois in ſuo colliget. Oēs partes dactili ſtipticitatem hñt manifeſtam. Sed fructus eius cum maturus aliquaꝫ hꝫ ſtipticitatem. Cortices vero arboris predicte maioreꝫ habēt ſtipticitatē aliqbus ptib⁹ ipſius. Pro fructu huius lege ſupra Dactilus .i. ca. cliiij. I

Capituluꝫ. cccxxxi

P Alaciū leporis. Ex herbario. Palacium leporis herba eſt endiuie ſilis: niſi ꝙ folia eius magis acuta: radices ipſius ſaxifrage ſimilia. Flores parui ⁊ ſemen rotundum: magis tñ ꝙ ſaxifrage. Naſcitur longitudine duorū cubitorum. Aliqui nominant iſtam herbam domuꝫ leporis: ſiue palaciuꝫ leporis: ſiue herbam leporis. Pro-

pterea

pterea φ iſta herba lepoꝛē a melācolia ſua cuſtodit. Naſcit̄ i locis vmbꝛoſis ſiue arenoſis.

Operationes.

A ¶ Pallacium lepoꝛis melancolicis multuȝ eſt conueniens. Vinuȝ decoctionis eius valet paraliticis ꝛ ad colicā paſſionē ieiune ſūptuȝ.

B ¶ Radix eius in vino decocta pꝛouocat vrinam: ꝛ bibitū calculū frāgit. Itē potatū ſtrāguiriam curat: diſſintericis multum pꝛodeſt radicē cum vino ſumptū. Hec herba melācolicis magnū pꝛeſtat auxiliuȝ. Radice in collo pendente generat audaciā: tollitq3 timoꝛes. Pallaciū lepoꝛis cuȝ vino decocta quar. fe. tollit: ꝛ oībus paſſioīb⁹ ſplenis ſingulare pſidiuȝ eſt.

Capitu. cccxxxij.

Plātago maioꝛ vel arnogloſſa vel qnq3 neruia vel ligua arietis latine: grece arnogloſſos. Ara. liſen Albamel. Pand. c. lxij. Arnogloſſa. i. plantago: cuius tres ſunt ſpēs. Vna eſt femina: cui⁹ folia ſūt lata hñtia ꝗ̄ſi fila i fractura ſua. Alia eſt hñs folia ſtricta ꝗ̄ lanceola vocat̄: ꝛ eſt maſculus: ꝛ h3 fila vl̄ neruos i fractura ſua: ꝛ ob id qnq3 neruia vocat̄: ꝛ hñt ſtipitē mediuȝ ſeminibus plenū: fri. eſt ꝛ ſic. in. ij. gra. Eſt alia ſpēs que vocat̄ plātago aquatica: pꝛo qua lege barba ſiluana. ¶ Sera. li. ag. c. Liſen. i. lingua arietis: ꝛ eſt plantago. Et ſubiungit auc. Dyaſ. dicit̄ autē Arnogloſſa: ꝛ eius expoſitio eſt lingua agni. Ideo φ greci arnon agnū vocant: ꝛ gloſſos linguam. Et dr̄ etiam eptapleuros ideſt ſepteȝ coſtas habens: nam in folijs eius ſunt ſeptē coſte ab epta i greco. i. ſeptē ꝛ pleuros coſta: qꝛ habet ſeptem neruoſitates manifeſtas in ſimilitudinem coſtarum laterū animalium. Cuius due ſunt ſpēs. Maioꝛ ꝛ minoꝛ. De minoꝛi in ſeq. ca. dicetur. Maioꝛ vero habet virgas aſperioꝛes: ꝛ folia lata ſimilia oleribus que comeduntur: ꝛ virga eius eſt anguloſa ad rubedinē declinans: cuius lōgitudo eſt vnius bꝛachij: ſup quā eſt ſemen in figura ſua a medietate ipſius ſupꝛa. Et h3 radices molles ꝛ plures: ſup q̄s ſunt pili albi vt groſſitudo digiti: ꝛ reperitur in locis lapidoſis ꝛ humidis ꝛ vallibus ꝛ oꝛtis ꝛ pꝛatis. Et illa quidē maioꝛ: eſt maioꝛis virtutis φ̄ minoꝛ.

Operationes.

¶ Gal. vj. ſim. far. c. de Arnogloſſa ſiue plātago maioꝛ. Hec planta mixte complexionis eſt. Habet enim quid aquoſum frigiduȝ: habet autem quid ꝛ auſterum quod eſt terreſtre fri. ꝛ ſic. quare infrigidat ꝛ deſiccat: ꝛ ſm ambo ſecunde eſt abſtentie. Quecunq3 auteȝ cū ſtipticitate farmaca deſiccant omnibus malis veteribus vlceribus ꝛ reumatibus ꝛ putrefactionibus conueniunt: ꝛ ideo etiaȝ diſſinterijs: naȝ fluxus ſanguinis figunt. A

¶ Et ſi quod peruſtum eſt refrigerant ꝛ conſolidatiua ſimul ſunt maloꝛuȝ vlcerum: tam recentium φ̄ veterum. In omnibus autem huiuſmodi farmacis vel pꝛima vel nulla vltima arnogloſſa eſt pp ꝑpoꝛtionē cōplexionis. B

¶ Naȝ ꝛ ſiccitas participat ꝛ frigiditas non ſtupefactiue: ſed ꝛ fructus eius ꝛ radices cōſimilis virtutis ſunt niſi φ ſiccioꝛes ꝛ minus frigide: ſed fructus qdē plus ſubtilium partium eſt: radices vero plus groſſarum. Ipſa aūt folia herbe deſiccate plus ſubtilium partium ꝛ minus frigide ſunt virtutis: eius exalata ꝛ euapoꝛata ſupfluitate aquoſa. Ipſarū pꝛeterea qdeȝ ergo radicibus qdā ad dētiuȝ doloꝛē vtunt̄ maſticādo: ꝛ lotiōibus ipſaꝝ decoctaꝝ ad opilatiōes ꝛ epatis ꝛ renū vtūt̄ eis. C

¶ Sed ꝛ folijs ꝛ multomagis adhuc fructu. Participant enim hec omnia abſterſiue virtutis: quantum decet ea ſm eſſe. Et in ipſa herba putatur ſuperari: tamē a multitudine humiditatis. D

¶ Pand. cap. vt. ſ. Arnogloſſa. i. plantago vtilis eſt ad ſiccandū vulnera ꝛ mūdificandū E

putredinē coꝝ: epar ꝯfortat: repugnat ſacro igni ne coꝛpus ambiat: valet ēt emoꝛroidib⁹ oēm doloꝛē q̄ ē ex ignis aduſtione refrigerat.
F ¶ Succus eius cū albumie oui ſumptus libe rat yctericum: vtilis eſt emoptoicis ⁊ diſſinte ricis: ⁊ quibus fluūt menſtrua vel emoꝛroide: vulnera pulmonis curat. Radix eius ī aqua cocta doloꝛem dentium mitigat: ſi os ex illa aqua lauetur. Succus eius valet cōtra oppilationes renū. Delet maculas nigras: ⁊ ſtrin git ſanguinem. Herba ipſa maſticata doloꝛem dentiuꝫ tollit. Succus eius datus quartanario ante duas hoꝛas acceſſionis confert. Valet etiā ad vulnera recentia cum axūgia.
G ¶ Sera. auc. Gal. Uirtus eius eſt que incar nat. Et ꝯfert vlceribus coꝛroſiuis oībus ⁊ pu tredini coꝝ: ⁊ propter hoc ꝯfert vlceribus inteſtinoꝝ: ⁊ incarnat fiſtulas ⁊ alia vlcera antīqua. Et ſemē ei⁹ ⁊ radix ſunt propinqua huic ꝟtuti: niſi qꝛ ſunt ſiccioꝛa ⁊ foꝛtioꝛa. Et ſemē eius eſt multuꝫ ſubtile: ⁊ radix eius eſt groſſe ſubſtantie: ⁊ ipſa cōfert dolori dentiū qñ maſticatur: ⁊ qñ fit collutio oꝛis cum aqua eius.
H ¶ Et ſemina qdē ⁊ folia ⁊ radix ſunt apitiua oppilationis epatis ⁊ renū: pp abſterſionē q̄ eſt in eis: niſi qꝛ ſemē eius eſt foꝛtius in hoc ſa tis: qꝛ in oībus iſtis eſt virtus que abſtergit ſa tis: ⁊ foꝛtaſſe eſt virtus in hac herba dū eſt re cēs: niſi qꝛ vicit̃ ab humiditate q̄ eſt in ea: vñ nō eſt manifeſta ſua operatio pp ſuā victoꝛiā humiditatis: ⁊ qñ deſiccātur folia eius fit vir tus ei ſubtilioꝛ ⁊ minus frigida: qm̄ aquoſa ſuperfluitas que eſt in ea reſoluit̃ ⁊ deſtruit̃.
I ¶ Et idem. auct. Alexandri. Arnogloſſa re tinet ventreꝫ quando bibitur: ⁊ fit clyſtere cū ea: ⁊ ꝯfert febꝛibus tertiane ⁊ quartane quā do bibitur ſuccus eius.
K ¶ Dyaſ. cap. de arnogloſſa. Arnogloſſa cathaplaſmatib⁹ adhibita ſoꝛdida vulnera pur gat ⁊ reumata ſiccat. Profluctibus ſanguineꝫ occurrit. Maculas nigras ⁊ epictidas cu rat: ⁊ cicatrices vulnerū facile ducit. Semen eius tūſuꝫ ⁊ in puluerē redactū ⁊ vulneri aſp̄ ſum ſanat. Aſtionibus ſingulare p̄ſidiuꝫ eſt.
L ¶ Moꝛſibus caninis auxiliū p̄ſtat: ⁊ tumo ribus ⁊ ſcroſis maxime ſi cū ſale imponatur. Cocta vero folia ipſius cuꝫ aceto ⁊ ſale diſſin tericis ⁊ ciliacis opitulantur: maxime ſi cum lenticula adhibeātur ydropicis cocta ſuccur rit. Epilenticis ⁊ aſmaticis pꝛodeſt accepta. Succ⁹ ei⁹ vulnera oꝛis purgat gargariſmo.

Capitulū. cccxxxiij.

p Lātago minoꝛ. Ser. li. ag. c. Liſen ⁊ eſt plātago. Cuius due ſunt ſpēs. ſ. maioꝛ ⁊ minoꝛ. De maioꝛi iā dictuꝫ eſt. Sed minoꝛ habet folia ſubtilioꝛa ⁊ mino ra ⁊ tenuioꝛa q̄ꝫ folia maioꝛis: ⁊ habet virgaꝫ que inclinatur verſus terram: multos ramu los habentem: ⁊ flos eius eſt croceus: ⁊ ſemen eius eſt in radice lingue. ¶ Dyaſc. ca. Arnogloſſos. Eius genera ſunt duo. Unum dr̄ po lipleuron. Eſt etiā aliud: ſed minus. Minus vero habꝫ minuta folia ⁊ anguſta ⁊ lenia: vir ga eius multos habet angulos inclinata ad terram: floꝛem viridē habens: ⁊ ſemen ſuper ipſam virgā. Naſcit̃ vero in cardiariꝭ locis.

Operationes.

¶ Dyaſ. ca. de arnogloſſa inquit. Minoꝛis plātaginis ſuccus collutioni datur oꝛis ex fo lijs ⁊ ſanguinantes gingiuas curat. A
¶ Item ſuccus tepefactus fomento ventris doloꝛē tollit. Succus bibendus eſt eis qui pu rulenta reijciunt cum ſanguine. In ſerpētis moꝛſu plantago minoꝛ trita cū vino ſumitur. B
¶ Comeſta autem ſola vel cum lenticula co cta ⁊ oleo viridi cum aceto diſſintericos ⁊ ſto maticos curat. Si cui vulnus ſecus oculum vel naſum natum fuerit: ſuccus eius cum la na molli impoſitus per dies nouem curat. C
¶ Itē ſucci ei⁹ coclearīū vnū bibitū lūbꝛicos excludit: ſilr̄ facit piſtura in vmbilico poſita. D

Si qua

Si qua duricies in corpore naſcitur herbam piſtatam cum axungia ſine ſale: quaſi malagma impone. Succus eius in aqua mulſa ante duas horas acceſſiõis potui da quartanarijs ⁊ miraberis eius effectum.

E ¶ Ad podagram ⁊ oẽm neruoꝝ doloꝛez vel tumoꝛem: folia eius piſtata cum modico ſale optimũ eſt: vlnera recentia cũ axungia veteri curat ſic ⁊ parotidas. Si cui pedes doluerint ex itinere cũ aceto impoſita tumoꝛẽ ⁊ doloꝛez tollit. Fiſtulas tũſa ⁊ ĩpoſita faciliime ſanat.

F ¶ Omnes difficultates veſice folia ⁊ radix eius potata foꝛtiter medentur: qꝛ abundanter infrigidant ⁊ deſiccant ⁊ repꝛimunt: propter quod ad vlcera maligna ⁊ reumatica ⁊ putrida iuuant. Herba ipſa diſſintericos iuuat: ⁊ emoꝛroidas repꝛimit. Iſta infrigidat ⁊ glutinat: deſiccat enĩz abſqꝫ moꝛdicatione.

G ¶ Semen autez eius ⁊ radix ſimilia ſunt virtute: pꝛopter quod ſicciora ſunt ⁊ minus frigida. Semen pꝛeterea habet ſubtiliandi virtutem: folia extenuandi: radix impinguandi que maſticatur in doloꝛe dentiũz. Ad oris ẽt lauationem facit ⁊ epatis ⁊ renuz emfraſim.

H ¶ Multi dicunt radicem eius collo ſuſpenſam ſcrofas naſci non dimittere. Hec pꝛedicta etiam Serapiõ refert auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis: licet per alia verba.

Capitulũ. cccxxxiiij.

Platanus arboꝛ. Pand. c. cccxvij. Dulb vel baccam arabice: grece ſuffire: latine platanus arboꝛ vel ſcotanum. Ubi ſciendum ꝙ ſcotanum qua in Hiſpania tinguntur pãni: ⁊ nos vocamus eã barzi: ⁊ eſt platanus arboꝛ vt pꝫ per cõcoꝛdiã Auicẽ. c. cum Dyaſ. c. de platano: ⁊ pꝛofert velut nuces paruas: vt Jo. ſerap. ca. de dentifricijs. Item in Dyaſco. ſm tranſlationez arabicam ca. de Platano. Arbitroꝛ platanum eſſe dulb. Item Stephanus cap̄. de platano. Platanus eſt dulb. Serap. lib. aggre. capi. Dulb. aucto. Yſaac. Dulb eſt arboꝛ magna extenſa: habẽs folia magna ſimilia palme manus hominis ſimilia folijs kerue: niſi qꝛ ſunt minoꝛa: quoꝛum ſapoꝛ eſt amarus ponticus: ⁊ coꝛtex ligni eius eſt groſſus rubeus. Coloꝛ vero ligni eius quando ſcinditur eſt medius inter glaucedinem ⁊ rubedinem: ⁊ habet floꝛem paruum lenem glauci coloꝛis. In cuius loco quando cadit naſcitur granum aſperuz glaucum vergens ad ruboꝛem: puluerulentum in ſuperficie ſicut granuz catapucie: hec in Hiſpania vocatur palma chꝛiſti: cum qua ibidem tinguntur panni: ſimiliter folia eius ſimilantur folijs elleboꝛi nigri. Gal. vij. ſim. far. capitu. de Platano inquit. Subſtantia eius eſt fri. ⁊ hu. non longe a rebus temperate complexionis. Dyaſcoꝛi. capi. de platano. Platanus habet virtutem fri. ⁊ hu.

Operationes.

A ¶ Gal. Folia eius recentia qñ teruntur ⁊ ponuntur ſicut emplaſtruz ſuper apata que fiũt in geniculis: ſedat eas ſedatione manifeſta: ſed coꝛticis eius virtus eſt q̃ deſiccat adeo ꝙ coꝛtex ipſe cogĩ cũ aceto: ⁊ ꝯfert doloꝛi dẽtiũ.

B ¶ Nux vero eius qñ adminiſtratur cũ axungia: confert apoſtematibus que accidũt a cõbuſtione ignis. Coꝛtex eius qñ cõburitur eſt medicina deſiccatiua abſterſiua. Cõfert egritudini cum qua eleuatur cutis ⁊ cinis eius curat vulnera in qbus eſt ſoꝛdes ⁊ putredo: pꝛopter nimiam humiditatẽ exñtez in eius loco.

C ¶ Et opoꝛtet ꝙ caueatur multuz a puluere q. eſt in folijs eius ⁊ in fructu: quia eſt nociuus valde canne pulmonis. Ideo qꝛ deſiccat multum ⁊ inducit aſperitatem: ⁊ nocet voci ⁊ locutioni: ⁊ etiam viſui ⁊ auditui: ſi cadit in auribus vel in oculis.

D ¶ Dyaſ. Emplaſtrum eius ſedat apoſtemata calida que fiunt in genu. Et qñ coꝛtex eius ⁊ nux eius cõburũtur: ⁊ fit emplaſtrũ cũ eis ⁊

adipe porcina aut arietina confert vlceribus putridis. Siliter ⁊ eius cinis facit ſolus hoc.

E ¶ Et quando coquuntur folia eius recentia cum vino: ⁊ fit emplaſtrum cum eis: prohibet curſum humorum ad oculū: ⁊ reſoluit apoſtemata flegmatica: ⁊ qñ cortex coquitur cū aceto: ⁊ fit collutio cū eo: confert dolori dentiū.

F ¶ Et quando fructus eius recens bibitur cū vino confert morſibus venenoſis: ⁊ quando adminiſtratur cū axungia curat combuſtionem ignis. Et puluis foliorum eius quando cadit in oculum aut aures nocet multum. Similiter ⁊ puluis qui eſt ſuper fructū eius.

G ¶ Cortex eius cum vino ſcorpionū ictus reſtringit. Lanugo foliorum oculis ⁊ auribus eſt inutilis.

Capitulū. cccxxxv.

p Aliurus. Yſiđ. Paliurus eſt herba aſperrima ⁊ ſpinoſa. Gloſa ſup Eſaiam. xxxiij. c. Paliurus tanta ſpinarū circundatione dēſcit: vt pro aſperitate vix tāgi poſſit. Pli. lib. xiij. Cirenaica regio: lothon prepoſuit ſue paliuro. Fructicoſior eſt hec fructuq̄ʒ magis rubeus: cuius nucleus nō ſimul manditur. Jocundus per ſe: atqʒ ſuauior vino: quin ⁊ vina ſucco ſuo commendans.

Operationes.

A ¶ Pli. lib. xxiiij. Paliuri qđ eſt genus ſpine: ſemen eius aſari ʒurā vocant. Contra ſerpentes efficaciſſimū eſt. Item calculoſis ⁊ tuſſi folia vim aſtrictoriam habent.

¶ Radix diſcutit pannos: collectiones vomicas vrinas trahit potata. Decoctum eius in vino aluum ſiſtit. Serpentibus aduerſatur. Radix precipue datur in vino. Bacce purgationi mulierum proſunt. Ciliacis: diſſintericis: colericis prodeſt: radix decocta ⁊ illita extrahit infixa corpori. Utiliſſima quoqʒ tumoribus eſt hac luxatis. B

¶ Dyaſ. Paliurus eſt que ab alijs acus paſtoris dicitur: vel cicer domeſticum vocatur. Folia eius ⁊ radix ſtiptice virtutis ſunt: ita vt ventrē fluentem conſtringant. In hoc quoqʒ dyaforetice virtuti participāt: vt in veſica lapides frangant: ⁊ ex torace atqʒ pulmone ſputamina flegmatica cum humore educāt. Dicitur ⁊ lauaria: eo ꝙ pleriqʒ ex ea lauant. Semen illius bibitum tuſſim compeſcit. Lapides veſice frāgit: morſib⁹ venenatis occurrit. C

¶ Eius elixatura bibita ventrem ſtringit: vrinam prouocat. Venenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplaſma impoſita curant apoſtemata ſi ſint recentia: radicibus quoqʒ ſicut ⁊ folijs eſt virtus ſtiptica. D

Capitulū. cccxxxvj.

p Aſtinaca domeſtica Yſi. dicit: eo ꝙ radix eius ſit pcipu⁹ hoīs paſtus. Eſt enim

eniꝫ odoratu iocūda: cibo delectabilis. Pal. lib. iij. Paſtinaca vere ſerit. Primo ſemine ponitur ⁊ plantis loco pingui ⁊ ſoluto altius paſtinaco: raraqꝫ ſtatuēda eſt robur accipiat. ¶ Pli. li. xix. Lignoſiora ſunt ortulana q̄daꝫ a nobis poſita in cartilaginū genere: miruſqꝫ saporis vehementiā oībus ineſſe. Ex his vnū eſt genus paſtinace ſed agreſte qđ ꝓuenit ſpō te ſcaphilinis grece dr̄. Altera vero. ſ. domeſtica: ſerit radice vel ſemine. Primo vere vel autūno vt placꝫ higino Februario Auguſto Septembri Octobri. ſolo q̄ altiſſime refoſſo vtilis eſſe incipit ānicula vtilior yma: gratior autūno: patiniſqꝫ maxime. Et ſic quoqꝫ virtus ei eſt itractabile. ¶ Ser. li. ag. c. Lezar. i. paſtinaca. Eſt ex ea domeſtica ⁊ ſilueſt. Domeſtica quidē eſt nota. Et illa hꝫ radicem in lōgitudie vni⁹ palmi boni odoris: q̄ comedit.

Operationes.

A ¶ Gal. viij. ſim. far. c. Staphilinū. i. paſtinaca. Domeſtica quidem debilior: ſilueſtris vero fortior ē ad oīa. Domeſtica vrinas mouet: ⁊ menſtrua prouocat: ⁊ tota quidē herba maxime vero ſemen ⁊ radix. Habet autem ⁊ qđ abſterſiuum in ſe: quocirca ⁊ fagedenoſa vlcerum quidem cum folijs viridibus ⁊ melle cathaplaſmant aut mundificant.

B ¶ Et idē in li. de cibis. c. de paſtinaca. Radices harū domeſticarū comeduntur. Alimētū qdeꝫ minus rapis hn̄tes: calefaciūt aūt manifeſte. i. in medio. ij. gra. ⁊ humectāt in. i. gra. ⁊ aliquid aromatizans: indigeſtibilitas quidem igitur ſimiliter ipſis ineſt ⁊ alijs radicibus. Vrinatiue auteꝫ ſunt. Et ſi abundat aliquis in ipſarum vſu mali chimi generantur.

C ¶ Silueſtrem paſtinacam quidam vocant daucum: magis vrinatiuum quidem exiſtentem: magis autem medicinalem iam ⁊ multa decoctione indigentem ſi debeat quis comedere ipſum. De illa lege capi. Daucus.

D ¶ Dyaſ. Paſtinace vis omnis in radice ⁊ ſemine conſtituta eſt. Diſſintericis quoqꝫ vetuſtis vtilis eſt. Dentes eius radice circundati creduntur a doloribus releuari.

Capitulū. cccxxxvij.

P Anis porcinus latine. Arabice Buthormarien: vel alcharincha vel artanita: grece vero leuchopodion vel ciclaminus. Ubi ſciendum q̄ Aui. li. ij. ca. de Artanita: dicit q̄ archarincha vel artanita eſt ciclamen: ⁊ eſt panis porcinus. ¶ Sera. libro ag. c. Buthormarien. Dicit buthormarien. i. Ciclamen. Almanſor caꝑ. de Apoplexia. In criſteri nanqꝫ quod facit ponit artanitam ⁊ buthormarien: credo q̄ ſit error in ſcribendo: quoniam buthormarien ſm̄ Serapi. eſt ciclamen. Et artanita ſm̄ Auicennam eſt ciclamen. ¶ Unde Sera. lib. ag. aue. Dyaſ. Buthormarien. i. ciclamen: ⁊ habet folia ſimilia plāte: que dicitur ciſſus. i. edera: niſi qꝛ ſunt maculata maculis albedini trahētibus: ⁊ habet virgam ad nigredinem tendenteꝫ ſolijs: cuius longitudo eſt quatuor digitorum ⁊ amplius: ſupra quam eſt flos ſimilis roſe rubeus aut purpureus: ⁊ habet radiceꝫ nigrā: groſſam: rotundam: latā ⁊ preſſam ſimile rape: naſcitur in locis vmbroſis: maxime ad vmbram arborū. Et inciditur hec radix ⁊ ſiccat ſicut ſquilla. ¶ Dyaſ. c. de ciclamine ſm̄ trāſlationeꝫ noſtrā. Ciclamē. i. panis porcinus: folia hꝫ ſimilia ciſſos: ⁊ vario colore picta: inter que ſunt ⁊ alba folia: tyrſus ei ē nudus ſine folijs vnius palme: habens in ſummo flores roſcos vel purpureos: cuius radix nigra eſt: intus vero alba ⁊ groſſa ⁊ lata ſicut rapa. ¶ Gal. vij. ſimpli. far. ca. de Ciclamine. Ciclaminus varius virtute eſt: etenim abſtergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyaforat: palam enim eſt ex actibus qui ſm̄ partē. Et ſubdit. Alius vero ciclaminus: quē quidaꝫ Ciſſanchomenū noīant; eo q̄ odore ⁊ flore aſſimilatur. Radi-

cem inutilē habens:fructum vero habet ope
ratiuum ſufficienter. ℂ Pli.cap̄.de ciclami
ne.Ciclamen: ideſt panis porcinus: in folijs
eſt ſimile ciſſos i figura.Et ſunt colore varia:
radix nigra ⁊ rotunda: in medio depreſſa.
Eſt ei tyrſu nudos cum flore purpureo.Eſt
aliud genus ciclaminis:quod appellant cicla
temon:folia habet ciſſos ſimilia:ſed minora:
haſtam groſſam ⁊ nodoſam : que haſta ſi ar-
borem proximaʒ habuerit: adhe ret illi: florē
habet album ⁊ odoratū: ſemen butruoſum ⁊
ſimile vuis:⁊ velut ciſſos.Guſtuʒ hn̄s muſci
laginoſum ⁊ viſcidū:ſed inutile:locis aſperis
⁊ aridis naſcitur.Ideʒ.Ciclamen ca.eſt ⁊ ſic.
in.iij.gradu:qui,⁊ caſſamus panis porcinus
malū terre appellatur. Radix ei tuburóſa: q̄
quanto maiores tanto meliores: ſic q̄ ipſa ra
dix recens ⁊ exiccata magnam hʒ efficaciaʒ:
ſed recens maiorem hʒ.Debet auteʒ circa fi-
nem autūni colligi:⁊ in quattuor partes ſcin
di:⁊ cum filo ſuſpendi:⁊ parum ad ſolem po
natur : ⁊ in vmbroſo loco exiccetur . Habet
autem virtutē diſſolutiuam ⁊ cōſumptiuaʒ.

Operationes.

A ℂ Panō.ca.xiiij. ad cinorroidas inflatas ⁊
nō fluētes:ſed exterius apparētes ſupaſpgaṫ
puluis eius:vel illiniaṫ ex ſucco eius ſi iterius
latitāt:iniciāt in modica quātitate p clyſtere.
B ℂ Ad menſtrua prouocáda ⁊ matricē mūdi-
ficandā triferā magnā reſolue in oleo muſcel
lino vel cōi: ⁊ buliat in igne cum ciclamine ⁊
de bombace in hoc intincta fiat ſuppoſitoriū.
C ℂ Contra tenaſinonē ex flegmate vitreo ſuc
cus radicis eius cum oleo cōmuni in ipſo po-
mo buliat ⁊ bombix intincta ſuperponatur.
D ℂ Contra viciuʒ ſplenis:malū terre in mul-
ta quantitate mundatum ⁊ contrituʒ:per ſex
dies in vino ⁊ oleo moretur: vt ibi marceſcāt
cuius colature addatur cera ⁊ parum aceti:⁊
decoquatur ad ſpiſſitudinem:precedentibus
alijs mollificatiuis:hoc efficax eſt ſi poſtea in-
ungatur: vel ex ſucco eius vel ex puluere : ſi
deeſt ſuccus:confice cum oleo ⁊ cera in modū
vnguenti:⁊ inunge egrum ſepe.
E ℂ Contra apoſtemata ex cauſa frigi.que nō
poſſunt rumpi pre ſpiſſitudine cutis:pomum
ipſuʒ conteratur ⁊ in oleo buliat ⁊ caliduʒ ſu-
perponatur aut per exteriora purgabitur.
F ℂ Contra fiſtulaʒ tenta de radice eius facta
ſi imponatur os amplificat:⁊ os aliqd̄ ſi inte-
rius fuerit attrahit vt melius cum tenaculis
attrahi poterit:puluis eius carnem ſuperfluā
corrodit.Contra polipū puluis eius ſuper-
aſpergatur ſup̄ ſtuellū qui in naribus ponaṫ.
ℂ Dyaſ.Radix eius cum aqua bibita: fleg- G
ma ⁊ tumores per ventreʒ deponit: mēſtruis
imperat ſuppoſita ⁊ bibita.Et dr̄ ſi ſup̄ radi-
ces ei⁹ mulier pregnās trāſierit aborſuʒ facit.
ℂ Diu parturientibus ſub femora poſita ci- H
tius parere facit.Cuʒ vino bibita venenis cō
traria eſt:quaʒ maxime bibētibus leporē ma
rinum cathaplaſmatibus adhibita morſus
venenatos ſaluberrime curat. Uino mixta
aut bibita cum paſſo aut cū mulſa aquata in
modū.ʒ.iij.ictericos purgat ⁊ ſpleneticos: ⁊
ſi in oleo calido coopti fuerint vt ſudare poſ-
ſint bonū eſt:quo ſudore inenies colerā rufaʒ
deponere. ℂ Succus eius melli mixtus ⁊ na- I
ribus immiſſus caput purgat. Tunſa ⁊ ano
ſuppoſita humores deponit. Trita ⁊ vmbili
co impoſita ⁊ ſuper pectinem ventreʒ mollit.
Cathaplaſmatibus adhibita tumentem ſple
nem attenuat: ⁊ ſucci eius.ʒ. ij. accepte cum
modico vino hec potiſſime facit.
ℂ Gal.Succus ciclaminis cinorroidas ape K
rit ⁊ prouocat violenter ad egeſtionem in lici
nio appoſitus:ita autem ⁊ cuʒ his que in ſcli-
rata ⁊ ſcrofulas:⁊ omnes alias duricies eua-
porant.Oportet autem vt puto eſſe bibendū
aquā eius vſqʒ ad tres.ʒ.vel cū vino dulci vel
cuʒ mellicrato.Et ſubdit. Eſt alia ſpēs cicla-
minis cuius radix eſt inutilis: fructus vero ē
operatiuus ſufficienter:quo circa ⁊ cū vini al
bi ciatis duob⁹ bibitus pluribus dieb⁹ ſanat
ſplenes:mouēs ⁊ vrinas ⁊ vētreʒ ſubducens.
ℂ Aui.li.ij.c.de Artanita.i.panis porcinus L
Artanita illud quod de ea adminiſtratur eſt
radix eius que eſt inciſiua : reſolutiua : ⁊ eſt
bona doloribus iuncturarum:⁊ vtriuſqʒ an-
che:⁊ facit ſternutationē:⁊ vehemēter aperit
oppilationē:⁊ conſtrictionem narium ⁊ cola-
torij:⁊ cōfert ſingultui:⁊ eijcit ſemē.Et eius
decoctio valet puncturis venenoſis: ⁊ ſimili-
ter ſyrupus eius loco eius poniṫ in iuuamen-
to quod efficit venenis equale pondus de ari-
ſtologia longa ⁊ ſemine citri ⁊ mentaſtro.
ℂ Iohā.meſ.c.de artanita:Artanita eſt pa- M
nis alcurnit:vel panis porcinus:⁊ ab alijs pa
nis fauni dr̄:⁊ inueniunṫ ex eo paꝝ ⁊ magnū.
Magna aūt radix eſt in moduʒ rape rotūde:
cuius pars exterior ē terrea nigra:iterior aūt
alba.Et eleuanṫ radices ſup̄ frondes ⁊ flores
ſm̄ ſemitā violaꝝ ſubalbidarū ſine eleuatio-
ne ſtipitis ſupra radices. Paruuʒ autem hʒ
radices ſubterraneas plurimas i modū auel-
lane:⁊

lane:ꝛ ciceꝛum.Ca.ꝛ ſic.complexionis eſt in in pꝛincipio.iij.gra.ꝛ eſt inciſiuū ſubtiliatiuū calefactiuū:reſolutiuum:abſterſiuum:mundificatiuū:ꝛ apertiuū ꝫ oppilationū.Et eſt ex rebus ſudoꝛē exuberare faciētibus:ꝛ ex maxime mūdificātibus cutim:ꝛ reſoluētibus fedi-
N tatem eius. ¶ Et dixit Sera. Accipe ſuccus eius.ӡ.iiij.ꝛ diſſolue cū zucaro ꝛ coque vſqꝫ ad tertiam partem:ꝛ pꝛopinetur in mane:eſt enim medicina certa ad yctericiam. Et dixit grecus.Succus eius cum mellicrato aut ſecaniabin:ꝛ pꝛopꝛie de quolibet partes equales cocte ꝛ ſumpte ſm ſuperioꝛem decoctionē ſunt medicina experta ad yctericiam citrinā. Ponit quoqꝫ meſ.in eo.c. duas deſcriptiones vnguenti de artanita:quas ibi require.
O ¶ Idē Iohā. me. Solutione educit flegma muſcilaginoſuꝫ ſumptū ꝛ ſuppoſitū:ꝛ ēt linitum ſuper femur.Et ꝯfert colice flegmatice ꝛ ei que fit ex retētiōe fecis:ꝛ eſt ex rebus mūdificantibus caput ꝛ oculos. Succus eius cū melle collyrizatus vꝫ debilitati viſus:ꝛ ꝑpꝛie purgat caput purgiō ex eo facto ꝛ abſcindit emigraneā frigidā ꝛ ſodā:ꝛ ꝯfert tremoꝛi ꝛ
P paraliſi. ¶ Et dicitur ꝙ ſuſpendatur in collo mulieris radix eius ipſa non concipit:ꝛ linitur ex eo anus ꝛ confert egreſſui eius.

Capitulū.ccccxxviij.

P Eonia latine:ara. Pinuſer:grece pēterebon vel pentaboꝛā:vel pernia: vel glikiſide..Sera.li.ag.c.peonia.auct.Dyaſ.Peonia eſt arboꝛ:ꝛ ei⁹ due ſunt ſpēs.ſ. maſculus ꝛ femina.Et maſculi ſunt folia ſilia folijs nucis:ꝛ radix eius groſſa ſicut digit⁹:ꝛ lōga lōgitudine palmi:coloꝛ eius eſt albus. Femine vero folia ſunt ſilia folijs ſmyrnion:ꝛ ſup ſūmitates ramoꝝ ei⁹ ſunt ſicut camerule:ꝛ apparent in eis grana rubea ſicut ſanguis pua ſilia granis granati.Et inter illa grana ſunt ſemina nigra ſeu purpurea:ꝛ radix ipſius eſt ramoſa ꝛ radices ei⁹ ſunt ſiles glandib⁹.vij.viij.ſiles radicib⁹ affodilloꝝ.Idē auct.Gal. Subſtātia eius eſt ſubtilis:ꝛ ſapoꝛ ei⁹ ē ſtipticus pauca ſtipticitate cū dulcedine:ꝛ qñ diu maſticaꝛ apparet i ea acuitas ꝛ moꝛdicatio ꝛ amaritudo pauca:virtus eius eſt ꝙ̄ calefacit caliditate pauca:ꝛ deſiccat deſiccatiōe foꝛti. ¶ Aui.li.ij.c.de peonia. Peonia alia eſt maſculus ꝛ alia femina. Maſculus qdem radices hꝫ albas groſſas vt digitū:ſtipticum habens guſtū:ꝛ femina hꝫ radices in plurimas partes diuiſas ꝛ ramos:eſt ca.ꝛ ſic. vehementer. In ipſa ſunt exiccatio ꝛ ſtipticitas cū reſolutione ꝛ apertione ꝛ ſubtiliatione ꝛ inciſione ꝛ abſterſione. Et qñ maſticatur vna hoꝛa apparet poſt eā acuitas ad ſtipticitatē declinās. ¶ Yſi. Peonia dr̄ a peone medico a quo inuēta perhibeꝛ.Hāc quidā glikiſidē vocāt:eo ꝙ dulcis ſapoꝛis ſit:vel penterobinā a numero granoꝝ:vel vt alij dactilos a ſilitudine digitoꝛum:naſciꝛ aūt in inſulis. ¶ Ex herbario. Peonia in ſūmitate hꝫ maligranati magnitudinē ꝙ̄ noctu lucet ꝗ̄ſi lucerna:ꝛ hꝫ granuꝫ cocti ſileꝫ:noctu a paſtoꝛib⁹ lucniꝛ:res ē ſaluberrima.

Operationes.

¶ Pla. Peonia ca.ē ꝛ ſic.in.ij. gra. Hec ꝫ A
epilētiā hꝫ ꝓ tutē occultā collo patiētis ſuſpēſa vt teſtaꝛ Gal.de quodā puero cui⁹ collo dū ſuſpēſa erat nō patiebaꝛ:ꝛ qñ ē recēs ꝛ ſuſpēſa in multa ꝗ̄titate:tūc ē maioꝛis efficacie:ca vero ſublata moꝛbo affligebaꝛ.Et qdā dicūt hoc nō de qualibet verū eſſe:ſꝫ de quadā ſpecie tm̄.Ad idē valet puluis ei⁹ datus in ſucco pigani. Cōtra paraliſim daꝛ ſuccus eius cū vino decoctionis caſtoꝛei. Cōtra ſtrāguiriā ꝛ diſſuriā datur vinū decoctiōis eius pulueris.
¶ Cōſtan.in lib.graduū. Peonia eſt in. iij. B
gradu ca.ꝛ ſic.Quidaꝫ habet ponticitatis:ꝛ quidam dulcedinis. Qua maſticata ſentitur in oꝛe amaritudo modica cum aliquanto acumine.Unde pꝛouocat menſtrua cuꝫ melle bi-

bita.Epatis ꝛ ſplenis oppilationē cū acumine aperit ventrē:cōſtipat cum ſua pōticitate. Ideoq; cum vino bibit dyarriam in inteſtinis curat:epilenticos quoq; iuuat.

C ¶Aui. Peonia ē ca.ꝛ ſic. vehemēt. In ipſa ſunt exſiccatio ꝛ ſtipticitas cū reſolutōe ꝛ aptione ac ſubtiliatiōe ꝛ inciſione ꝛ abſterſiōe:ꝛ qū maſticaṫ appet poſt eā acuitas ad ſtipticitatē declinās. Abſtergit veſtigia nigra ī cute ꝯfert podagre:ꝯfert epilētie:ita ꝙ etiā ſuſpēſa. Et vt inqt Judeus qdaꝫ: ſuffumigatio facta cū ei⁹ ſemīe ꝯfert demoniacis ꝛ epilēticis: ꝛ ſanat eos. Ego aūt dico ꝙ hec ē forſitā ſpecies peonie romane. Nam illa que ex India fertur ad nos non habet effectum in hoc cap̄.

D ¶Et bibunṫ de ſemīe illius.xv.grana cū vīo aut mellicrate:ꝛ ꝯferūt incubo valde. Naturā retinet decocta cū ſyrupis pōticis: prohibetq; materias effuſas ad ſtōm:ꝛ mordicationem ipſius. Radix eius ꝯfert ycteritie:ꝛ apit oppilationē epatis. Pot⁹ eius vrinā ꝓuocat ꝛ ei⁹ decoctio cū vino vētrē ſtringit ꝛ ꝓuocat. De radice ipſi⁹ q̈ntitas auellane ꝯfert dolori renū ac veſice. Grana ei⁹ cū vino cōferūt ꝓſocationi matricis:ꝛ abſcindūt fluxū ſanguīs.

E ¶Dya. Peoniā qideō dactilicū vocat:ꝛ radicē eius peoniā:haſtas hꝫ cū ramulis lōgas duabus palmis:ꝛ eſt maſcul⁹ ꝛ femīna. Maſculus hꝫ folia iūci regali ſīlia:femīa vero folia diuiſa ꝛ in ſūmo emittit ex ſe ꝟgas q̄ſi cucurbitarū cariolas:folliculos hꝫ velut amigdala:in qbus eſt ſemē diuiſuꝫ ꝛ minutū ac ruſum malogranato ſīle:ſꝫ in medio ſunt qnq; vl' ſex grana nigra ꝛ ſubpurpurea:radix maſculi groſſitudinē hꝫ digiti duob⁹ palmis: lōga ꝛ guſtu ſtiptica. Femīa ꝟo radicē hꝫ ſicut balanus in ſex vel in.vij.ptes diuiſaꝫ affodillo ſīleꝫ:ꝛ illa dr̄ pionia de q̄ ī ſequēti.c. diceṫ.

F ¶Datur hec mulieribus vt facile purgari poſſint in modum amigdale: cum vino bibita dolorem intraneoruꝫ compeſcit: ytericis ac nefreticis ꝛ veſice doloribus in vino elixa ꝛ bibita maxime ſubuenit:ventreꝫ abſtinet:ſtomachoq; comeſta ſanitatem prebet.

G ¶Stomaticis dolorē tollit:ꝛ ab infantib⁹ comeſta initiū calculoꝝ excludit:nigꝝ ſemē acceptū lōgi⁹ arcet ꝓſſurā ſōnioꝝ ꝛ offocatiōes.

H ¶Radix mēſtrua multū mouet. Cū amigdalo ꝟo ī mulſa potatā epar purgat: renes ꝯſtipat.

I ¶Et q: ſtiptica ē ꝯſtrigit vētris reuma cū vino auſtero cocta ꝛ potata. Integra vero herba fortiter deſiccatiua eſt: ita vt radix ei⁹ appēſa pueros epilēticos ſanat. Eſt.n.virtus leptomeris huius herbe deſic.ꝛ ca.nō manifeſte.

Capitulū.cccxxxix.

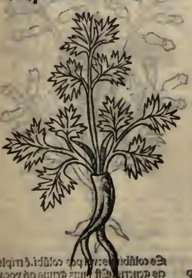
p Ionia.Sera.auc.Dya. Peonia.i. pionia:ꝛ ē arbor:ꝛ ei⁹ due ſūt ſpēs.ſ. maſculus ꝛ fēīa. Et maſculi ſūt folia ſīlia folijs iūcis:ꝛ radix ei⁹ ē groſſa ſīc digit⁹ ꝛ lōga lōgitudīe palmi:color eius ē albus. Feminē ꝟo folia ſūt ſīlia folijs ſmirniō:ꝛ ſup ſūmitates ramoꝝ ei⁹ ſīc camerule:ꝛ appent ī eis grana rubea ſīc ſanguis ꝑua ſīlia granis granati:ꝛ īter illa grana ſūt ſemīa nigra ſeu purpurea:ꝛ radix ipſius eſt ramoſa:ꝛ radices ei⁹ ſunt ſīles gládib⁹.

Operationes.

¶Gal.vj.ſim.far.c.de Pionia.glikiſide:ſiue pionia quā ꝛ pātaterā vocāt:radicē ſtipticantē hꝫ cū quadā dulcedīe:ampli⁹ aūt maſticata lōgo tpe appet ī ea acumē cū pauca amaritudine:ꝛ cū acredīe propterea igiṫ mēſtrua mouet:ꝛ vrinā qū bibitur in quātitate vnius amigdale cū mellicrato terere opꝫ ꝛ ptractare:ꝛ ita emplaſtrata purgatū oppilat epar ꝛ renes:ſed hec quidē inquantū acris ꝛ amara facere nata eſt:inquantū vero ꝛ aliqd ſtipticitatis hꝫ:ſiquidē qui ſm ventrē fluxus hñtes ſm veritatē ſiſtere apta eſt cum vino ſtiptico potata:ꝛ virtus eius eſt multū deſiccatiua:ꝛ pp hoc ſperamus ꝙ qū ligatur in aliqua re ꝛ ſuſpendiṫ ad collū infantis epilētici ꝙ ſanaṫ. A

B ¶ Et ego qdē vidi puer℞ octo mēſibus nequaꝙ̄ occupatū ex quo potari cepit radicē. vt aūt decidit quoquo mō a collo qđ erat applicatū ſtatim fuerit epilēticatus. Alia itez ſalubriter ſe
C bēbat. ¶ Viſuz aūt fuit mihi vt itez auferret eaz cū experiētie: ⁊ ita faciētibus ꝙ itez fuit occupatus. rōnabile eſt ergo vt aut aliq̄ ptes radicis affluētes. deīde attracte p anhelitū ſanarent. ita patiēti aut loco aut ipſo aere mutato ⁊ alterato a radice. ſic enī irin⁹ liquor ɔfert gut
D turi flegmonē patiēti. ¶ Et torrefactū malabthū. i. nigella manifeſte catarros ⁊ corizas deſiccat: ſiqs ligās illō in pāno raro attrahit fre-
E quenter p nares caliditatē q̄ ex eo. ¶ Et ſilr ſi accipiaē filū lane: ⁊ precipue illius lane q̄ repiē in cōcbilijs marinis. ſ. purpureis: ⁊ tingaē tinctura q̄ dr̄ grana: deinde īuoluaē iſtud filuz in collo vipere: ⁊ ſtringaē donec ſtrāguleē vipa cū eo. deinde filuz īuoluaē circa collū hūtis ſqnanciā: aut illō qđcūqz apa in gutture aut in collo videbis ex hoc magnuz mirabile iſtius fili. Sz hoc quidez forte ſcīnotius alibi tractabimus.
F ¶ Peonie vō cōplōnez ſciendum eſt ſubtiliuz partium exſiccatiuaz: nō tñ inſigniter calidā: ſed vel cōmenſurataz: vel paulo quodāmodo.
G ¶ Auicē. de viribus cordis dicit: ꝙ cōfortat cor. ¶ Paulus cap. de Peonia dicit: ꝙ eſt calide ⁊ ſicce cōplexionis in ſcđo gradu.

Capitulum. cccxl.

Etroſilinum. Iſido. in lib. etymol. xſ.
P Petroſilinuz dr̄ eo ꝙ apio ſit ſimilis. ⁊ naſcitur in petris mōtibuſqz pꝛeruptis: qđ nos dicere poſſumus petrapium. Silenon enim grece apiuz dicitur. ſed eſt ſummū ac ꝓbabile macedonicuz guſtu ſuaue: ⁊ odore aromatico. ¶ Pla. Petroſilinū eſt l. iij. gra. ca. ⁊ ſic. Eſt aūt duplex. domeſticum ⁊ agreſte. Cuius ſemen maxime cōpetit vſui medicine.

Operationes.

¶ Plinius lib. xx. Petroſilinum appellant quoddam genus apij in ſaxis natum ad vomicas coclearibus binis cum ſucco marub j ad cyathum ⁊ aque ca. tribus cyathis pꝛecipue. A
¶ Diaſcori. Petroſilinuz in Macedonia naſcitur in rupis yel in ſpeluncis. ſemen eius eſt minutum aneto ſimile: odoratuz ⁊ viſciduin ⁊ aromaticū. Virtus ē illi diuretica. Mēſtruis imperat. vꝛinam abundāter prouocat: maxime cum vino datū inflationes ſtomachi ⁊ colli compeſcit deſiccando nimis ⁊ calefaciēdo. torſionibus quoqz ſubuenit. diureticis etiam miſcetur antidotis. ¶ Conſtan. in lib. graduū. Petroſilinum dicunt apij genus: qđ calidum eſt ⁊ ſiccū in fine tertij gradus. ¶ Unde Galienus. Petroſilinum inquit cataplaſmatū puſtulis aut morphee vel ſcabiei ea mire mūdat. ¶ Semen eius vꝛinā ⁊ menſtrua ꝓuocat. ventoſitatem ⁊ inflationē diſſoluit. valet hydropicis ⁊ periodicis febꝛibus. dolorē renum ⁊ veſice amputat. epar mūdificat: oppilationez aperit: maxime ſi fuerit in renibus. ventoſitatē colice paſſionis diſſoluit. Vulue ſuppoſitū menſtrua ꝓuocat: ſecundinam ⁊ mortuū fetum expellit. ¶ Iſaac. Petroſilinum cali. eſt ⁊ ſic. in fine. iij. gra. Ideoqz diureticum eſt: incidens vꝛinā ⁊ menſtrua prouocās: ac ventoſitatē diſſoluens ⁊ inflationez. Cataplaſmatū ſuper puſtulas ſcabiem ac morpheaz miro modo mundificat. vnde fit hydropicis iuuatiuū: ⁊ periodicam febrem patiētibus. Renum dolores ac veſice placat: qꝛ corporis poros aperit: vaſaqz rarificat: ⁊ humores extenuādo cum ſorde ⁊ vꝛina proijcit. ¶ Epar ⁊ vulnera mūdificat: ⁊ oppilationes eoꝝ aperit. ſecundina ⁊ fetum mortuum expellit. Quō etiam potui dato mūdificat groſſos humores. ¶ Platearius. Cōtra eaſdem cauſas ⁊ eodē modo valet quo peucedanum: ⁊ competēs fit domeſtico ſalſamentū. Herbaqz ipſa ibidez poſita digeſtionē confortat: ventoſitatez excludit. ¶ Bartholomeus in lib. de ꝓprietatibus rerum. Petroſelinum
B (beside "cyathum ⁊ aque ca.") C (beside "ſcetur antidotis") D (beside "eſt ⁊ ſiccū") E (beside "pellit. ¶ Iſaac") F (beside "na proijcit") G (beside "cat groſſos") H (beside "tat: ventoſitatez")

eſt herba hortēſis odorata: ſic dr̄ eo ꝙ in petris ꝛ locis petroſis ſepe oriat̄. Eius ſpēs ſunt plres: ſꝫ optimū eſt macedonicū ſuaue guſtu ꝛ odore. Itē vt dicit Iſido. aromaticū eſt. vſus eius cō uenit eſui ꝛ ēt medicinis. Eſt enī herba calida ꝛ ſicca ꝛ multū diuretica: apertiua: diuiſiua: ꝛ cōſumptiua: ꝛ appetitus excitatiua. ꝛ ideo lapidem frāgit: mēſtrua educit: hydropicis ſubuenit: oppilationes ſplenis ꝛ epatis aperit. ꝛ ad multas alias paſſiones valet. vt dicūt Plini⁹
I Diaſco. ꝛ Pla. ¶ Pandec. ca. cccccxxxviij. Petroſilinum quōdam ē domeſticū: quoddaꝫ ſiluestre: qđ vocatur macedonicū. de qua inferius dicet̄ de S. Sed domeſticuꝫ oībus eſt notū. cuius virtus eſt diuretica. Satis menſtruis imperat. Inflationes ſtomachi tollit. Calefaciendo ꝛ ſiccando tortionibus ſubuenit. Et ex eo fit cōpetens ſalſamētum vnde digeſtionem confortat: ꝛ ventoſitatē excludit. Et valet ad
K omnia ad que valꝫ ſilueſtre. ¶ Galienus. viij. ſimpli. pharma. cap. petroſilinum. Petroſilini ſemen eſt maxime vtile. extrahit̄ ab herba. ꝛ ſimiliter radicibus ſimilis. debilioris vero virtutis. Eſt aūt ſicut in guſtu acre cum amaritudine: ita ꝛ in operibus: ſimile tamē in edendo:
L ꝛ propterea mēſtrua prouocat copioſe. ¶ Eſt autem ꝛ ventoſitatum deſtructiuum. erit autē ipſum tertij gradus calefaciētium ꝛ ſiccātiuꝫ.

Capitulum. cccxli.

P Es coruinus latine. grece clinopodiū vel clinopodium. Diaſcorides cap. de clinopodio. Frutex eſt ſarſamentoſa duobus palmis aſcēdens de terra. naſcitur locis ſaxoſis. folia habet ſimilia herpillo. ꝛ floreꝫ praſſio ſimulantem. ꝛ alio nomine vocatur pes coruinus. Galienus. vij. ſim. phar. ca. clinopodium. calide eſt virtutis nondum cauſtice. Eſt aūt ꝛ ſubtiliū partium ſm ſubſtātiaꝫ. Ponet vtiqꝫ quis. iij. gra. in calefaciēdo ꝛ ſiccando.

Operationes.

¶ Diaſcori. Herba ipſa bibita ꝛ cocta morſibus venenatis occurrit. A ¶ De alto cadentibus opitulatur. B ſtranguirijs preſtat effectum. menſtruis imperat. aborſum facit potui data. acrocordinas multis diebus tollit. vrine difficultati tardiſſimi tēporis medetur. Flos eius lectipedi ſimilatur: vnde ꝛ nomen ſumpſit. ¶ Auicenna lib. ij. cap. de pede coruino. Confert ſolutioni antique. ꝛ confert colice. ꝛ efficit operationem hermodactylorum abſqꝫ nocumento. C ¶ Paulus ca. de pede coruino. Medetur dolorem iuncturarum confortando mēbrum: ꝛ materiam reſoluendo. D

Capitulum. cccxlii.

P Es columbinus: vel pes columbi. ē triplicis generis. Eſt vnuꝫ genus qđ vocat̄ amomū latine ꝛ grece: ſꝫ arabice bamenic. ꝛ

menie.⁊ eſt aliud genus habens folia rotunda parua diuiſa magnis ⁊ paruis inciſuris ſtipites ſubtiles ⁊ breues:coloris ſubrubei:habentes nodos raros:in quibus ſunt duplicia folia ⁊ ſemina tria vel quatuor vel quinqꝫ coniuncta.in medio eſt ſicut acus.Eſt aliud genus qđ vocatur anagyros. de quo ait Galienus. vj. ſim.phar.ca.anagyros. Anagyrus frutex eſt fetidus ⁊ acris diaforetice ⁊ calefactiue virtutis eſt.attamen viridia folia ꝓpter humiditatis admixtionē minus acria ⁊ depreſſiua diaforantiū ſunt.ſicca vero inciſiue ⁊ ſiccatiue vehemēter virtutis. ſimilis aūt quodāmō nature eſt ⁊ cortex ipſius radicis. ſemē vero magis eſt ſubtiliuꝫ ptium:ſed etiam vomitiuuꝫ.

Operationes.

A ¶Galienus. Elixatura ſeminis eius accepta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulſa accepto flegma deponit. Oxifabo vno cum mulſa accepto cholcram ⁊ flegma deponit. quādo ſumuntur cum aceto in potu attenuāt ſplenē.

B ¶Et quādo ſuffumigantur cum eis mulieres habentes ſuffocationem matricis confert eis.

C ¶Et ille fumus excludit ſecundinam. ⁊ quando fumigatur epilenticuꝫ excitat eum.

Capitulum. cccxliii.

p Elicinus ſm Diaſcori. herba eſt que naſcitur in triticea ſegete ⁊ ordeacea cum laminis ſiue fibris ſeminis plenis amara flauis:baccis ſimilibus. Naſcitur cum plurimis ⁊ tenuibus ramis.folia habꝫ puſilla.⁊ granula l folliculis trina ſubruffa ⁊ amara valde: que noſtro idiomate vocatur luparia vel faba lupi.

Operationes.

¶Dicitur conceptum necare ⁊ menſtrua prouocare.hec herbus nominatur ab Alexādro. A

¶Gal.vj.ſim.phar.cap.idiaſinum pelicinus vel idiaſinum. huius fruticis ſemen rubicundi coloris eſt.amarum autem ⁊ ſubacerbū apparet.vnde expurgat oppilationes in viſceribus.Idem enꝫ faciūt rami totius fruticis. B

Capitulum. cccxliiii.

p Eplos ſeu peplum : ſm quoſdam eſt equiuocum ad illud mulierum : ⁊ ad manutergium:⁊ ad quoddam genus cardui:in cuius ſūmitate naſcuntur quaſi folia ſubtiliſſima:que cum quolibꝫ impulſu venti volant per aera : ſed falſo. quoniam peplos ſm Diaſco.in proprio capitulo.Eſt frutex plena lachrymo albo. folia minuta habens ſicut ruta:ſed latiora. Uerum omnis frutex obrotunda eſt : ⁊ in terram ſpanſa. ſub qbus folijs ſemen eſt minus rotundū ⁊ breuius micomo albo.nam multum ſemen habet. Radix eius inutilis eſt.naſcitur vero in hortis ⁊ itra vites : ⁊ aperte arearuꝫ colligitur:⁊ in vmbra ſiccatur. ita vt aſſidue moueatur. ¶Gal. in lib. dina-

midiarum ait: ꝙ eſt eſula. ⁊ hoc videt̃ dicere in lib. vij. ſim. pbar. Nã dicit Peplus. Quidã autẽ micon. i. papauer ſpinoſuz dicũt. ⁊ hic fructiculus optimũ hꝫ ſimile titimalo. ⁊ in alijs purgãdo ſiſr illi. Pro quo lege cap. clxxviij. de E

Operationes.

A ¶ Diaſc. Elixatura ſeminis eius accepta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulſa accepto
B cholerã ⁊ flegma deponit. ¶ Et iuſſellis miſcet̃: ⁊ ventrẽ ſoluit. Alij in ſole cõponunt.

Capitulum. cccxlv.

Pentaphilon. Iſidorus lib. x. ethymol. Pentaphilon a numero folioꝝ eſt dicta. vnde ⁊ a latinis quinqꝫfolium eſt vocata. herba videlꝫ adeo mũda vt olim purificationi ⁊ tempus adhiberi a gentilibus eẽ ſolita. ¶ Pli. li. xxv. Quinqꝫfoliũ nulli eſt ignotum. cum etiam fraga gignẽdo cõmendetur. Hanc greci vocant cameʒeleon: ſiue pentapeton: ſiue pentaphilon. rubeã habet radicẽ cum effoditur. Hec marceſcẽs nigreſcit ⁊ anguloſa fit. Nomen a numero folioꝝ habet. Et ipſa herba incipit ⁊ deſinit cum vite: aduerſus ſerpentes medicat̃. ¶ Diaſc. cap. Pentaphilon aut pentaptes aut pentaſcon hꝫ haſtas ſemine plenas ⁊ longas duobus palmis: in quibus ſemen eſt, folia hꝫ mente ſimilia; ⁊ in qnqꝫ partibus diuiſa: ſingula folia in ſingulis haſtis florem viridem habent. Naſcitur in locis humidis ⁊ in vijs. Radix eſt ei ruffa ⁊ oblonga. ¶ Plinius. Pentaphilon quinqꝫfoliuz a numero folioꝝ dicta. vnde ⁊ eam latini quinqꝫfolium a numero foliorum vocant.

Operationes.

¶ Pandec. cap. ccccc. Elixatura eius decoctus ad tertiam dolorẽ dentium mitigat ore retẽta: ⁊ quaſi gargariſmo adhibita. putredinem oris tollit: aſpredinẽ arteriarum diſſoluit. ventrẽ ſtringit. dyſentericis neceſſe adhibet̃. artericis ⁊ ſciaticis preſtat effectũ. ¶ Elixatura cuꝫ aceto in cataplaſmatibus adhibita: herpetas curat. ſcrofas ſpargit. duricies ⁊ tumores medendo ſoluit. ignẽ ſacrũ extinguit. apoſtemata ⁊ panaricia impoſita ad ſanitatẽ perducit: cõdilomata ſoluit. ſcabiẽ tollit. ¶ Succus radicis ei⁹ acceptus cauſas epaticas ⁊ pulmonis ꝯponit. potionibus venenatis occurrit. Folia eius cũ hydromelle aut vino bibita addito pipere: quartanarijs remediũ eſt. ſi tamẽ quatuor folia biberint. tertianarij vero tria cũ aqua ſola. effimerãis vero vnũ. ¶ Epilenticis vero accepta ⁊ triginta diebus preſtat effectũ. Succus vero folioꝝ eius ictericis maxime preſidium eſt cyathis tribus acceptis. Vulnerib⁹ ⁊ fiſtulis preſtat ſanitatẽ. iterocelicis remediũ eſt bibita. ⁊ cataplaſmatibus ꝓfluentem abſtinet ſanguinẽ. Templis honori addit. ⁊ domibus poſita expiamẽtum eſt. Radix eius calida eſt nõ abundanter ⁊ nimis acris. ⁊ ideo vtiliſſima eſt ad ventris fluxum: ⁊ dentium dolorem. ¶ Galienus. viij. ſim. pbar. cap. de pentaphilon. Pentaphilon herbe radix ſiccat quidem fortiter ⁊ minimuꝫ vero ⁊ acris. ꝓpter qð in multis eſt: ſicut ⁊ omnia alia quecunqꝫ ſubtilium partium: etiam ſiccant abſqꝫ mordicatione. Eſt autem radix ſiccatiua ex tertio iam gradu: minime vero caliditate manifeſta ꝑticipat. ¶ Auicenna lib. ij. cap. pentaphilon. Pentaphilon noĩatur quinqꝫfoliũ. ⁊ eſt fortis exiccationis ſine acuitate ⁊ aduſtione ⁊ mordicatione: ⁊ fit ex eo emplaſtrũ ad fluxũ ⁊ ſedat ipſuz. ¶ Et fit ex eo empl'm ⁊ ſedat ⁊ dubelet ⁊ ſcrofulas ⁊ duricies flegmaticas: decoctio radicis ei⁹ valꝫ ad vlcera deambulãtia: ⁊ qð de eo coctũ eſt cũ aceto ꝯfert herpiſipilis ⁊ panaricijs ⁊ ſcabiei. ⁊ ꝯfert doloribus iuncturaꝝ ⁊ ſciatice: ⁊ ꝯfert ramici bibit⁹: ⁊ more empli ſuppoſitus. ⁊ valꝫ ad alcola. ¶ Et folia eius cũ vino valẽt ad epilentiã accepta ⁊ bibita decẽ dieb⁹. Succus radicis eius valet ad dolorẽ epatis ⁊ pulmonis ⁊ ictericiam:

(Right-margin letters: A, B, C, D, E, F, G, H)

icteriaam:cum bibitur per aliquos dies.
I ¶Radix eius confert conſolidationi ⁊ vlceri
bus inteſtinorum:⁊ bemorroidis ⁊ ſimiliter de
K coctio eius radicis.¶Folia eius cum vino cõ
ferunt quartane ⁊ quotidiane. ſuccus radicis
L eius eſt medicina pernitioſa. ¶Plinius lib.
xxv.c.Pentaphilon.Ipſa herba incipit ⁊ de
finit cum vite: aduerſus ſerpentes bibitur: ⁊
eius radix que ſpargamon vocat̃ ex albo vino.
M ¶Idem lib.xxvj. Quinquefolij ſuccus iecoris
⁊ pulmonis vitijs ſanguinemqȝ reijcienti
bus:⁊ cuicũqȝ ſanguinis vitio occurrit.Quin
qȝfolium medetur pectoris vitijs: vel ei quod
grauiſſimum eſt tuſſi.

Capitulum. cccxlvi.

p Eucedanum grece.arabice herbatu
rum: vel herbatutis. Latine cauda
porcina.Serap.lib.aggre.cap.Her
batutis.aucto.Diaſc. Eſt planta habẽs folia
ſimilia plante capſie.⁊ habȝ velut capillos ad
herentes prope radicem:⁊ ſtipites ſimiles plã
te maratri:⁊ habet florem citrinũ.Radix eius
eſt de foris nigra:deintus alba:grauis odoris
groſſa.plena humiditate.naſcitur in mõtibus
⁊ vmbroſis locis: ⁊ obumbrãtibus arboribus.
Radix qdem eius ſcinditur cum cultello dum
eſt recẽs:⁊ extrahitur humiditas que eſt in ea
⁊ ponit̃ in vmbra: qr virtus eius debilitatur a
ſole: ⁊ quãdo colligitur humiditas accidit eis
qui eam colligũt ſoda:⁊ obſcuritas viſus: niſi
ponatur in naribus ſuis oleum roſarũ:⁊ fun
dat ex eo ſuper caput ſuũ:quãdo vero extracta
fuerit humiditas a radice illa:poſtea nõ rema
net in eo aliquod iuuamẽtum. extrahit̃ humi
ditas ẽt a ſtipite eius:ſicut extrahit̃ ſuccus ra
dicis mandragore.ſed virtus eius eſt debilior
virtute humiditatis:que extrahitur ex radice.
Nam virtus eius velociter reſoluit̃. Reperit̃
aũt gũmoſitas adherẽs radici ſimilis olibano.
Et melior ex iſto ſucco huius plante eſt ille qui
defert̃ a terra que dicit̃ ſardinia.⁊ ex terra que
dicitur ſarinabachi. Et eſt grauis odoris. ⁊
in colore ſuo eſt rubedo: ⁊ mordicat linguam
quãdo guſtatur.Et melior radix eſt noua non
corroſa dura puri odoris. ¶Gal.viij.ſimpli.
pharma.cap. de Peucedano. ſm tranſlatio
nem arabicam. Plurimũ qd̃ adminiſtratur
lachrymus ⁊ ſuccus eius:⁊ omnium virtus eſt
vna: niſi qr lachrymus eſt fortioris virtutis.⁊
virtus eius eſt que calefacit calefactione forti.
vnde reſoluit ſubtiliat ⁊ incidit.

Operationes.

¶Serap.auctori.Diaſco.Lachrymus eius A
mixtus oleo roſarũ ⁊ aceto capiti fomẽto adhi
bitus:letargicis ⁊ phreneticis medet̃.ſtomati
cis ⁊ epilenticis plurimũ prodeſt. ¶Dolorem B
capitis mitigat.ſciaticis ⁊ contractis ⁊ paraly
ticis maximũ preſidium eſt.oẽs neruorum cau
ſas cum oleo ⁊ aceto perunctus componet.
¶Ori matricis fumigio applicatus offocatio C
nes ſtericas ſoluit:ſomnũ plurimum dormien
tibus ꝓhibet.fumigatione ſua domi ſerpẽtes
excludit. ¶Oleo roſarũ admixtus dolorẽ au D
rium tollit.Iniectũ foramini dentis dolorem
nõ admittit.¶Tuſſientibus opitulatur.Ouo E
ſorbili additus ⁊ acceptus: diſnoicis ⁊ tortio
nibus preſtat effectũ:vẽtrem lenit:ſplenem at
tenuat.dolorez ſtomachi compeſcit. ¶Dolo F
rem veſice ⁊ renum bibitus ꝓhibet.matrici ſa
lutaris eſt:preſtando cuſtomatica.Radix eius
⁊ elixatura eius omnia ſimiliter iſtis facere po
teſt.Fomento adhibita vulnera curat.¶Ra G
dix eius ſicca ⁊ impoſita id facit:oſſa fracta ex
cludit.Vulneribus antiquis cicatrices ducit.
cerotis neceſſe miſcet̃. Similiter ⁊ malagma
tibus termanticis.¶Radix eligẽda eſt odore H
ſuauis fortis ⁊ nõ vetus.Lachrymus eius cõ
fectionibus miſceri poteſt:maxime ſi amygda
lis amaris rute ⁊ aneto calido triticeo admix
tus fuerit:⁊ ſic dari poteſt.Itez radix eius vul
nera antiqua purgat ⁊ incarnat: ⁊ incenſa vi

I peras ⁊ ſerpẽtes fugat. ¶ Gal. Peucedanus
cõfert egritudinibus neruoꝝ ⁊ egritudinibus
que accidũt pectori ⁊ pulmoni ab humoribus
groſſis ⁊ viſcoſis que ſumiť in potu cuʒ vino: ⁊
fit fumigiũ cũ eo. ⁊ attrahit odorando eger fu
K mũ eius: ⁊ facit idem. ¶ Et quãdo ex eo poniť
in corroſionibus dentiuʒ ſedat dolorẽ eoꝝ ſta-
tim: qm̃ ſubtilium partium eſt. ⁊ curat dolorẽ
ſplenis incidẽdo ⁊ ſubtiliando groſſos humo-
res. Radicis vero calefactio eſt minor. ⁊ deſic-
catio eius eſt fortis. Ipſa nãqʒ calefacit in p̃n-
cipio tertij gradus. Et virtus eius eſt que ab-
ſtergit ⁊ incarnat: ⁊ põt adminiſtrari oĩbus ſu
L pradictis. Et qñ ponitur ſuper os cuius corti-
cem volumus expellere: expellit eũ cito ⁊ incar
nat ipſuʒ. ꝯuenit multũ vlceribus fraudulẽtis
malis. qñ deſiccatur teriť ⁊ puluerizať ſup ea:
eo ꝙ mundificat ⁊ replet carnem ⁊ conſolidat.
M ¶ Pla. Peucedanũ ẽ herba ca. ⁊ ſic. alio no-
mĩe feniculus porcinus appellata. Hui⁹ radix
in medicina poni dʒ: qꝛ p̃ncipalr̃ ſm̃ radicẽ ſe-
cũdario ſm̃ herbã effectũ hʒ. Radix collecta ꝑ
annũ vel ẽt ꝑ duos ſeruať: ſʒ meli⁹ eſt vt annis
N ſingulis renoueť. hʒ virtutẽ diureticã. ¶ Cõ-
tra ſtrãguiriã ⁊ diſſuriã ⁊ oppilationẽ ſplenis
⁊ epatis dať vinũ vel aqua decoctiõis ei⁹. Her
ba ẽt ipſa decocta in vino vł oleo ⁊ pectini cata
plaſmata: fomẽtũ ꝺcoctiõis ei⁹ mẽſtrua ꝓuocat.

Capitulum. cccxlvii.

p Erſicus. Iſidorus in libro etymolo-
giarum. Perſicum dicitur eo ꝙ eius
arborẽ p̃mus in egypto ſeruit. Per-
ſis. a quo ſe oriundus ferebant Ptholomei.
Hec in Perſia fructum generat interfecto-
rium. Apud nos autem ſuauem ⁊ iocundum.
Eſt enĩʒ arbor feminini generis pſicus. Per-
ſicum autem neutri generis. Itaqʒ Perſicus
arbor eſt cui breuis admodũ vita conceſſa eſt.
Trium generum eſſe fertur. Duracenus ⁊ ẽt
Armeniacus ac Perſicus. Duracenus eſt
nuncupatus: eo ꝙ in guſtu acorem referat po-
mum eius. Armeniacus: eo ꝙ primum adie-
ctum ſit ab Armenia genus eius. Perſicus
quid ſit iam dictum eſt ſupra. ¶ Plinius li-
bro. xiij. Egyptus perſicam arborem ſui ge-
neris habet Piro ſimilem folia retinentem.
Huius fertilitas eſt aſſidua ſubnaſcente cra-
ſtino fructu maturitas ethiſiarũ afflatu. Po-
mum longius piro incluſum amygdale puta-
mine. ⁊ corio: colore herbido. ſed vbi nux illi:
huic pomum differens breuitate ac mollicie.
Et quãuis blandiatur predulcis ſuauitas non
tamen innocuum. Materies vero bonitate ſir
mitudine: nigricia quoqʒ nihil differens a lo-
tho. ¶ Idem in libro. xv. Perſice arbores ſe-
ro ⁊ cuꝫ difficultate tranſierunt ad loca remo
ta a perſide. ut que in rhodo nihil ferãt: quod
primum ab Egypto earum fuit hoſpicium.
¶ Pãdecta capitulo. xxv. Alkanedi vel alſa-
bota Arabice. perſicum Grece vel milea per-
ſica. Latine vero perſicum. ¶ Diaſcorides.
capitulo de Perſicis. Perſica cuſtomatica
ſunt. ¶ Serap. libro aggrega. ca. Alkanedi.
In ſapore arboris perſici ⁊ ramorum ⁊ folio-
rũ eſt amaritudo: ⁊ abſtergit ⁊ reſoluit. ¶ Aui
cenna in libro ſecũdo. capitulo de pſica. Per-
ſice ſunt frigide in fine ſecundi gradus. humi-
de in primo: in fine tamen eius.

Operationes.

¶ Diaſcori. Perſica molliũt ventrem ma- A
xime ſi matura fuerint. Immatura vero abſti
nent ventrem maxime ſi ſicca fuerint.
¶ Elixatura eorum rheuma ſtomachi ⁊ ven- B
tris compeſcit. Folia eius cõſtrictiue ſunt vir-
tutis: que ſiccata atqʒ locis patiẽtibus aſperſa
fluorẽ ſanguinis cohibẽt. Microcera. i. mino-
ra perſica cuſtomatica ſunt. ⁊ faſtidium tollũt
melius ꝙ ſupradicta. vt in ſequenti capitulo.
¶ Serapion. In folijs ⁊ ramis Perſice eſt C
amaritudo. Et ideo quando teruntur occidũt
lumbricos. ⁊ ponuntur ſupra vmbilicum.

¶ Matura

D ¶ Matura ex eis ſunt bona ſtomacho: ⁊ mol-
liunt ventrem. Immatura vero cōſtringunt:
⁊ quando deſiccantur ſtringunt fortius. ⁊ de-
coctio perſicoꝝ quando bibitur confert humi-
ditatum curſui ad ſtomachum: ⁊ quando ſic-
cata pulueriçant ſuper locum vnde fluit ſan-
E guis abſcindunt eum. ¶ Et idem auctoritate
Aben meſuay. Quando teruntur folia eius: ⁊
exprimitur ⁊ bibitur: expreſſa illa eijcit aſcari-
des cum fluxu. Et quādo ſuccus foliorū eius
inijcitur in aurem occidit vermes qui ſunt in
ea. Et quando linitur ſuper pectinē abſcindit
ardorem pſilotri. Et oleum nucleorum perſi-
corum confert dolori aurium quando linitur
F cum eo. ¶ Et idem auctoritate Meſchebe.
Perſica remouent ſitim factam a caliditate:
⁊ fetorem oris. ⁊ confortant ſtomachum.
G ¶ Galienus. Arbor ipſa perſicorum in pullu
lationibus ⁊ frondibus dominantem: habet
amaram qualitatem: ⁊ ppterea eius folia lum
bricos interficiunt cum terunt̄ ⁊ vmbilico ap-
ponuntur. Et aliquādo diaforeticū eſt phar-
macum. fructus vero eius qui eſt eſibilis voca-
tur perſicum. humide eſt ⁊ frigide complexio-
H nis. ¶ Auicenna. Perſica que hu. ſunt velo-
cis ſunt putrefactionis lenificatiua: ⁊ in ipſis
eſt ſtipticitas aliquātula. ſꝫ ex eis ſtiptica ſunt
ea que ſunt inciſa ⁊ ſecata. ⁊ in ipſis eſt prohi-
bitio curſus. ⁊ in ſua natura ſunt ſtiptica.
I ¶ Et folia eius quando ex eis fit linimentum
abſcindunt ardorem pſilotri: ⁊ diſtillatur ſuc-
cus folioꝝ eius in aurem ⁊ interficit vermes.
K ¶ Et confert oleum nucleorum coꝝ emigra-
nee: ⁊ doloribus auris calidis ⁊ frigidis. ⁊ per-
L ſica ſunt bona ſtomacho. ¶ Et in eis eſt virtus
faciendi appetitum cibi. ⁊ oportet quidem vt
non comedantur poſt alium cibum: qm̄ corrū-
puntur poſt eum: ⁊ corrumpuntur ipſum: ſed
precedant ante cibum omnem: ⁊ ea que ſicca
ſunt: tarde digeſtionis ſunt: ⁊ nō ſunt boni nu
M trimenti: q̄uis ſunt plurimi nutrimēti. ¶ Et
idem in quarto cap. de quartana ait. ꝙ valent
N contra quartanam de cholera aduſta. ¶ Ga-
lienus libro. ij. de cibis. cap. de perſicis ait. Vi-
di ⁊ hanc arborem in Alexandria magnam.
Narrant aūt fructuꝫ eius ſic prauū exiſtere in
perſide: vt perimat comedētes: in Egyptum
autem delatum eſibilem fieri: cōſimiliterqꝫ co
medi: vt pira ⁊ poma. Et quoꝝ ſm̄ magnitu-
dinē eſt que ſiue poma volueris ſiue milea ſiue
perſica fructum iſtum: ſiue ſimpliciter. perſica
eodeꝫ modo modernis grecis: ſiue aliqd aliud
antiquum velis querere in ipſis licebit tibi hoc
agere in multo ſtudio. iam aūt ſcias vtilius nō
minibuſqꝫ ⁊ hoꝝ ſuccus velut caro facile cor-
ruptibilis eſt. etenim qlibꝫ prius: quare nō opꝫ
ſicut qdam poſt aliud alimentū offerre corrum
O punt̄ eniꝫ ſupnatantia. ¶ Meminiſſe aūt opꝫ
huius qd̄ eſt cōmune in omnibus quecūqꝫ ca-
chochima humidaqꝫ ⁊ lubrica ⁊ faciliter ſubi
re potentia. ⁊ propter hoc comedere ipſa prio-
ra alijs. ſic enim ipſa celeriter ſubeunt: ⁊ alijs
viam faciunt. vltima autē aſſumpta ſimul cor
rumpunt. ⁊ alia virtus eorum eſt frigida ⁊ hu.
P ¶ Et idem lib. vij. de ſimplicibus medicinis.
cap. de Perſico. Milea perſica. id eſt perſicuꝫ
que vocatur aſſuete ab omnibus iam perſicuꝫ
ſolum dicentibus hoc ſimilea.

Capitulum. cccxlviii.

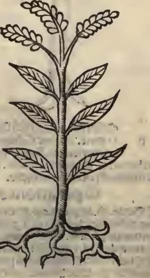
p Erſica ſiue melaperſica ſiue microcce-
ta grece. Arabice Ceſmes vl' heſmes
vel chryſomala. Latine vero Cozula
vel bariocha. Pandecta cap. clix. Melaperſi
ca fructus iſte eſt omnibus notus.

Operationes.

A ¶ Serap. lib. aggrega. cap. Heſmes. Virtus
coꝝ eſt frigida ⁊ humida in. ij. gradu. Nā p-
portionant̄ perſicis. Et idem aucto. Alcauci:
Laxant cholerā: ⁊ generāt humores groſſos.
B ¶ Et idem auc. Raſis. Quidā patiebatur fu-
moſitates ab aliquo humore exiſtēte in ſtoma-

cbo ſuo:⁊ dedi ſibi aliqbus vicibus de chryſo-
malis recentibus:⁊ ſedatus eſt ille fumus. Et
ego non credo ꝙ reperiatur cibus aliquis fri-
gidior ⁊ magis iuuatiuus ſtomacho calido ꝙ̄
C ipſa:⁊ ideo faſtidium tollāt. ¶ Auicēna lib.ij.
ca.de chryſomalis. Meliora ſunt armena.nō
enim cito aduenit eis corruptio ⁊ accetoſitas.⁊
cū ſumunt chryſomala oportet vt accipiatur
maſticis ⁊ ani.ſi equaliter.ʒ.j.vſqȝ ad.ij.cum
vino puro:aut vino de paſſis parum ⁊ mellis.
Sunt frigi.⁊ humi.in.ij.⁊ oleum nucleorum
eorum eſt calidum ⁊ ſiccum in.ij.Eorum hu-
mor eſt facilis putrefactionis.⁊ eorum infuſio
D ſedat ſitim. ¶ Et chryſomala quidē ſunt con-
uenientiora ſtomacho ꝙ̄ perſica:⁊ armena nō
corrumpuntur in ſtomacho.neqȝ aceſcunt ve-
lociter. Ex eis vero que expellunt eorum no-
cumentum eſt:vt pmo ſumatur aniſum ⁊ ma-
ſtix cum mixa aut vino de paſſis:⁊ conficiātur
cum melle puro.oleum nucleū ipſorum etiam
confert hemorroidis.grauāt chryſomala pro-
pter velocitatem ſue putrefactionis verum in-
E fuſio ſuccoꝝ cōfert febribus antiquis. ¶ Ioā-
nes meſue in antidotario ſuo. Oleū de chryſo-
malis ſedat dolorē ani ⁊ hemoroidarum,⁊ re-
ſoluit tumores vlcerū:⁊ impedimētuȝ lingue:
F ⁊ dolorem aurium. ¶ Rabbi moyſes. Ceſmi
ſilis eſt ferule:hñs ſemē albuȝ ſimile lenticule.

Capitulum. cccxlix.

Erſicaria. Pandecta. Perſica-
p ria dicitur:eo ꝙ folia ſimilia perſi-
cis habet: iuxta aquam naſcatur.
Duas habȝ ſpecies.vna in medio
folio maculam fuſcam habet.alia caret macu
la:⁊ illa aduſtiua eſt valde.quidaȝ piper aque
putauerunt.

Operationes.

¶ Diaſc. Uirtus eius eſt q̄ infrigidat infrigi A
datione vltima. Pau. Folia eius ſicca:vel ſuc
cus foliorum eius vel ſemen eius elixum ⁊ bibi
tum cum melle ptiſicis ⁊ tuſſientibus ⁊ aſma-
ticis prodeſt. ¶ Idem. Febribus peſtilentiali B
bus miro modo iuuat.

Capitulum. cccl.

Erfoliata ſiue herba vmbilicorum.
P Iſta herba habet folia ſimilia ſaluie.
Et folia circundant ſe ramis. Naſci-
tur in locis harenoſis ⁊ ſaxoſis.

Operationes.

¶ Pulueres foliorum cuȝ vino ſumantur cu A
rant herniam. Herba ſuper vmbilicuȝ poſita
curat eius vlcerationem. ¶ Et conſolidat vul B
nera cataplaſmatibus adhibita. ¶ Iſta her- C
ba valde curat vmbilicum puerorū cum elon
gatur ſuperpoſita ⁊ emplaſtrata.

Capitulum.

Capitulum. cccli.

p Remula veris. Pandec. Premula veris ſiue artetica idē. Et ē herba ſicut cōſolida minor: niſi q̄ habʒ folia quaſi nigra ⁊ pinguia cum floſculo celeſti.

Operationes.

A ¶ Medeť doloribus articuloꝝ: ⁊ ē ca. ⁊ ſicca.

Capitulum. ccclii.

p Epo. Papias. Pepones creſcūt in ſimilitudinē cucurbite. frigidi ſunt: difficile digeruntur.

Operationes.

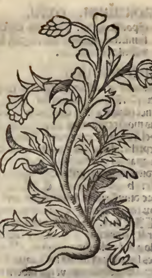
¶ Plinius lib. xix. Cucumeres cum magnitudine exceſſerūt: pepones vocanť. Mire oleū oderūt: nec minus aquas diligūt. deſecti quoqʒ ad eas modice diſtantes arrepunt: aut ſi q̄d obſtet: vel ſi pendeāt curuantur. Idqʒ vel vna nocte deprehendetur. Si vas cum aqua ſubijciatur a quatuor digitoꝝ interuallo ante poſterum dieꝝ deſcendentibus: ac ſi oleum eodē modo ſit in hamos curuatis. A ¶ Idem. In fiſtula flore dimiſſo mira longitudine creſcunt. B noua coꝝ forma in campania mali citonij effigieqʒ. ¶ Idē li. xx. Pepones maxime in cibo C refrigerāt ⁊ emolliunt aluū. Caro coꝝ epiforis oculoꝝ aut doloribus imponiť. Cōtra vomitiones ſiccanť ⁊ in forma tuſa datur ī aqua mulſa quatuor obulis: ita vt qui biberit q̄ngētos poſtea paſſus ambulet. Cortex quoqʒ vomitionē mouet: faciem purgat. hec ⁊ folia cuiuſcūqʒ ſatiui illita cū vino canis morſus hos coctos deraſo cortice ex oleo aceto ⁊ melle iocūdiores eſſe certū eſt. ¶ Diaſc. Peponis q̄dē D vſus gratior eſt: ſed difficile coquiť ꝑpter naturalem vigorē. Et ideo nōnulli cum aceto ſumunt pulegiū miſcentes: quo nocitura vis frigoris temperetur. ¶ Item pepo in cibo lenior E eſt: q̄ detracta cute ⁊ obiecto ſemine vſui dať. ſtomachi compeſcit ardorem. Aluum lenit ⁊ mollit. ¶ Coctus ex aqua cū oleo aceto ⁊ melle iocūdiſſime ſumiť. Caro eius impoſita fronti dolorem oculoꝝ miro modo mitigat. F

Capitulum. cccliii.

p Era paſtoris ſiue burſa paſtoris. Diaſcorides. Pera paſtoris herba ē que G hʒ virgulas teneras ⁊ molles: ⁊ multas nodoſas ⁊ ſpanſas ſup terrā. Folia habet rute ſimilia: ſed oblonga ⁊ mollia. ⁊ ſemē in folijs ſingulis. Flos eſt illi albus aut feniceus. Virtutē hʒ frigidam ⁊ ſtipticā. Et eſt maſculus ⁊ femina. De maſculo iam dicta. Femina vero frutex eſt vnus virgam habens cānoſam ⁊ mollem ſpiſſam ⁊ nodoſam: in quibus nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix ē illi ſutilis. Naſcitur locis humidis. Virtus eſt illi ſtiptica.

Operationes.

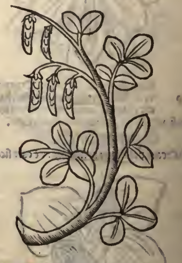
A ¶ Diaſco. Succus eius bibitus emoptoicis

medeatur. Ventris abſtinet rheumatiſmū colicis ſtranguirioſis opitulatur. vrinam prouocat. morſibus venenatis cū vino bibitus medeatur. cum vino coctus ꝛ melle vulnera noua
B curat. ¶ Periodicis febribus ante vnam horam acceptus maxime prodeſt ſuppoſituꝫ: fluxum mulieris ſtringit: dolorem aurium compeſcit. ſanguinē reiicientibus ſubuenit. herpetes curat ꝛ fiſtulas. Ignem ſacrū extinguit. tumores ꝛ duricies impoſitū ſpargit. recētibus vul
C neribus maxime prodeſt. ¶ Gal. Iuuat itaqꝫ cruſtos ſtomacho exterius applicata ſic heriſipilata. ꝛ calidos flegmones ſeu etiam talia exiſtentia repercutit rheumata: ꝛ exinde vero ſiccatiuū exiſterent ꝓpter qđ herpetū bonum eſt pharmacū ꝛ vlceruꝫ ꝛ aliarū. euidētiſſimuꝫ vo
D flegmonoſoꝝ rheumatoꝝ. ¶ Eſt aūt ꝛ ſanguinoloꝝ vulneruꝫ ꝯſolidatiuū. Iuuat vō ꝛ vlcera que in auribus. ꝛ ſi pus in eis ſufficiēs fuerit id ſiccat. ꝓpter eaſdē vero virtutes ꝛ fluxū mulieb꞉ē ſiſtit. ꝛ dyſenteriā ꝛ ſanguinis eductiōes ꝛ quecūqꝫ imoderate aliunde cauſatū. Eſt aūt ad oīa predicta maſculus femina fortior.

Capitulum. cccliiii.

Iſa. Iſid. li. ethymol. xij. Piſa dicta
p eſt ꝙ ea penſabaꝶ auri aliquid minutum. Nam pis dꝶ aurū. Hec minime inflat. Ideo magis egerꝶ. Pli. lib. xviij. Piſum in apricis ſeri debet. frigoꝝ impatientiſſimum. Ideoqꝫ ſeritur in italia: ꝛ in auſteriori celo. nōniſi tempore verno terraqꝫ facili ꝛ ſoluta. Frumentū qdeꝫ ꝛ hordeū ac vitia ꝛ quicqđ in ſtipula eſt in acumine vnū foliuꝫ habet. multiplicia vero ſunt econtra ciceri ꝛ fabe ac piſo. Frumētis eſt foliū arundinatiū fabe rotundū ꝛ magne leguminū parte lōgiora vt piſo. Silique rotunde ſunt ciceri: ceteriſqꝫ leguminuꝫ longe: ꝛ ad figuram ſeminis late. piſo vero cilindracie. Ex leguminibus vomere ſeritur lenticula: ꝛ in grecia piſa. Ciſe ac piſa ſunt eiuſdem generis: ex qua in orbe noſtro fit oriſa. Palladius lib. x. Ix. menſe ſeptembri poſtremo ſerendum eſt piſum in terra facili ꝛ ſoluta loco tepido. Celo delectaꝶ humecto. ꝛ quatuor vel tres modios ſparſiſſe ſufficiet iugero.

Operationes.

¶ Actor. Miroꝛ ꝙ in lib. medicoꝝ noſtroꝛuꝫ A
autenticis manifeſte de piſoꝝ natura reperiꝶ. ſed hoc eſtimant qdam eſſe qđ alio nomine robelie dicuntur. vel fortaſſis eadem ratio poteſt aſſignari de piſa: quā ſuperius aſſignauimus
de auena. ¶ Pādecta. Piſuꝫ eſt ſpēs orobi. B
¶ Galienus de cibis. Piſa cōſimile aliqđ fa- C
bis ſm totam ſubſtantiā habentia: comeſtaqꝫ ſm eoſdem modos cuꝫ ipſis. in duabus his variaꝶ: q꞉ inflatiua cōſimiliter fabis non ſunt. ꝛ q꞉ abſterſiuā virtutem nō habent: ꝓpter hoc tardioris digeſtionis ſm virtutē fabis ſunt.

Capitulum.

Capitulum. cclv.

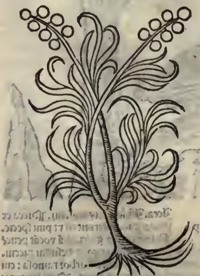

Piſcacea grece, arabice Piſtach ſiue fuſtech vel fiſtach, latine fiſtica. Ser. li. ag. c. piſtoch .i. piſcacea ſūt fructus q veniūt de damaſco. Diaſco. ca. piſcacee que in Syria naſcunt ſimilia ſtrobilibus ſunt.

Operationes.

A ¶ Diaſcori. Euſtomacha ſunt cū vino bibita morſibus venenatis occurrūt: virtus piſcacearum auſtera ⁊ ſtiptica eſt. Ideoq̄ȝ etiam acomoda credunt toraci: ⁊ pulmonis ⁊ iecoris vi-
B tia purgare. ¶ Et idem Sera. Piſtoch. ideſt fiſtice ſubſtantia eſt ſubtilis. ⁊ ſapor eius eſt fere ad amaritudinem declinans. ⁊ virtus eius eſt cali. ⁊ ſic. amplioris caliditatis q̄ nux auel-
C lana. ¶ Galienus li. de cibis. cap. de piſcacijs. Piſcacie naſcuntur apud alexandriaȝ in egypto: multo autē plura in boreali ſyrie: alimentum quideȝ paucīſſimū habētia. vtilia ſunt ad epatis corroborationē: ſimul ⁊ purgationē miſertorum humoruȝ ſm meatus ipſius. participant enim ſubamara ⁊ ſtiptica qualitate aro-
D matizante. ¶ Scimus autē ⁊ alia multa epati vtilia ſicut in negocio ſimplicium medicinarū oſtenſum eſt. Stomacho autē neq̄ȝ profectum neq̄ȝ nocumētū notabile ex ipſis habeo teſtari: ſicut neq̄ȝ reſtrictiui ventris neq̄ȝ ſubductiui.
E ¶ Et idem. viij. ſimpli. pharma. cap. de Piſcacijs. Piſcacium .i. fiſtica. in Syria multum naſcitur planta hec. Fructus autem eius ſubtiliuȝ partiū eſt. ſubamaruȝ qđ ⁊ aromatizans hūs: deobſtruit ⁊ mūdificat maxime q̄dem ea ſm epar: ⁊ ea que ſm thoracem ⁊ pulmonem.
¶ Aui. de viribus cordis dicit q̄ cōfortat cor. F
¶ Auerroys. v. li. Colliget. ca. de piſcacea dicit q̄ ꝯfortat ſtomachū ⁊ epar ⁊ tota ſubſtātia. G
¶ Rabbi moyſes. ca. de piſcacijs. Piſcacea ſunt meliores oībus fructibus: corroborāt ſtomachum ⁊ epar. ſunt calide ⁊ ſicce tēperate. H

Capitulum. cclvi.

Panicum ſiue Panicū. Iſaac in dietis. Panicuȝ in forma ⁊ natura ſimile milio, minus tamen eo nutrit.

Operationes.

¶ Panicum ventreȝ magis conſtipat. coquitur ſepe cum pinguedine vel cuȝ lacte. ¶ Con A B
ſtantinus in pantegni. Panicum ⁊ miliuȝ fri. ⁊ ſic. ſunt in .ij. gradu: parum nutriūt: ſtiptica ſunt: ⁊ panis inde factus multo plus eſt conſtipatiuus. Vrinam aūt prouocant. Cum butiro vel lacteo cota ſunt meliora; q̄bus admixtis humectantur: ⁊ eorum ſiccitas expellitur. D
¶ Plinius lib. xxij. Panicuȝ. Dyocles medicus mel frugūȝ appellauit. effectus hȝ quos milium. In vino potum dyſentericis pdeſt. Similiter his que vaporanda ſunt: calefactuȝ imponit. Siſtit aluum in lacte caprino decoctuȝ: ⁊ bis in die hauſtum ſic prodeſt ⁊ ad tormina. C E

D ¶ Dias, panicu3 in eſca oībus vtile eſt. vnde ſi panis ex eo factus ⁊ comeſtus fuerit. ventrem abſtinet. vrinā ꝓuocat. aſſu3 vō i caccabo nouo ⁊ impoſitū in ſaccello ſicut ⁊ miliu3 ꝓdeſt.

Capitulum. cclvii.

Picea. Iſido. li. etymol. xvij. Picea ex pinoꝝ gñe. differunt tñ vt pini ſpecie. Nā aliā picin greci. aliā vocāt peucē quā nos piceā dicimus: eo ꝙ deſudat picem. Plinius li. xvj. Picea eſt arbor ramoſa: cui ramoꝝ eſt ordo ſicut ⁊ abieti. Picea montes amat ⁊ frigora. feralis arbor: ⁊ indicio funebri ad fores poſita rogiſq3 virens: iam tñ ⁊ in domos tonſili facilitate recepta: hec plerūq3 plurimam interueniēte candidā gēma fundit reſinam: thuri tam ſimilē vt mixta a viſu diſcerni nō poſſit. Huius arboris cortex ē in vſu magno: ſicut abietis ⁊ fagi ac tilie.

Operationes.

A ¶ Pli. in li. vt ſupra. Gignit quoq3 picea cancbryn: videl3 pillulā in medicīa vi3 vrēdi hñtē. que poſtꝗ folia ceciderint: hyeme durat ⁊ cōtinet nucleū pineis ſilē. In hieme creſcit. ⁊ aperiſ pillula tota. caditq3 cū3 folia creſcere ceperint. Huic ēt arbori folia ſunt breui ſeta ⁊ craſſiora. duraq3 ſicᷓ cypreſſus. Rami vō pene ſtatī a radice modici velut brachia laterib' inherēt.

B ¶ Picea minus eſt alta ꝙ larix: totis panniculis minoribus atq3 gracilioribꝰ. h3 nucleos minimos ac nigros. ꝓpter quod greci pthiropboron eam appellabāt.

C ¶ In eadē quoq3 nucamenta ſunt maribus compreſſiora minuſq3 roſida reſina. Et autē pix exeat aperiſ picea a parte ſolari cum plurimū hiatu bipedali: vt a terra cubito cū minimu3 abſit. Nec ipſo corpi ꝑtiſ: vt in ceteris. qm̄ aſtula vel haſtula in fructu eſt.

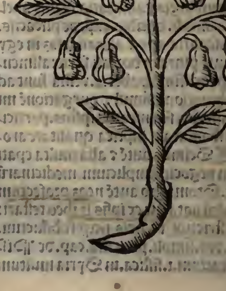
D ¶ Sex hec terre prima laudaſ. Altior amaritudinē affert. Poſtea humor oīs e tota cōfluit in vlcus. Habetq3 picea folia pungētia nulloq3 flore exhilaraſ. ꝓtinus enim fructus a floribus gigniſ.

E ¶ Abies qdem circa ſolſtitiu3 floret. Pinus ⁊ picea germinatōe. xv. fere diebus preueniūt. Semē vero ⁊ ipſe poſt vigilias reddūt. Picea ⁊ pinus ⁊ alnus ad aquarū ductus in ſcrobes curuanſ obrute terra plurimis annis durāt: cito vō ſeneſcūt ſi nō integantur.

F ¶ Idē in li. xvij. Umbra picearū quacūq3 attigerit eſt venenū. Idē in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ⁊ i aceto decocta: dentiū dolori ꝓdeſt. Cinis corticū eius intertrigini ⁊ ambuſtis potus aluū ſiſtit.

G ¶ Urinā mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia ꝓpatim iocinori ſūt vtilia. dragme pōdere i aqua mulſa pota. Deniq3 ſiluas illas dūtaxat que pice ac reſine grā radanſ vtiliſſimas eſſe ptiſicis autumanſ. Uel his q lōga egritudīe vires nō recolligūt.

Capitulum. cclviii.

P Jra. Jſido li.ety.xv. Pira videntur dicta: eo q in ſpēm ignis ſint formata. Nā ab amplo incipiūt: ⁊ in anguſtuz deſinūt. Hec inmētis īpoſita ēt ſi pauca vehemēter onероſa eē dicunt. ¶ Palladius li.iij. Cōdiēda ſunt pira ita. De placito deſcēdente luna a.xxij. vſq3 in octauā. cadez poma ſicca ⁊ manu lecta hora ſcōa in qntā: vel a ſeptima in decimā: a caducis diligēter electa. Integra ⁊ ꝓpe dura ⁊ aliquāto viridia in picato vaſe clauduntur: qđ operculo tegitur: ⁊ deorſuz os eius ei inclinatur atq3 obruitur eo loco circa quē pennis aqua decurrit. Item q̄ dura ſunt in carne ⁊ cute ꝑus in aceto poſita vbi ſe mollire ceperint. in fictile vas bñ coctū picatūq3 ponuntur: ⁊ operculo ſupueniente gypſantur. ⁊ vas breui ſcrobe demergitur in eo loco q quotidie ſole tangatur. Plurimi pira obruta inter paleas aut frumenta ſeruarūt.

Operationes.

A ¶ Mar. ca. de piris: Piri mlte ſunt ſpēs: ſz ſtiptice oēs. vñ ad reumaticas paſſiones cataplaſmatib⁹ adhibita faciūt: ⁊ reuma cōpeſcūt. Elixatura coꝝ ad oīa prefata iuuāt. Et ſi ipſa pira a ieiuno comeſte fuerit abſtinēt vētrē. Et piri ſiluatici ſpēs ſūt q̄ tarde matureſcere pñt ꝑlꝰ ſtiptice q̄ ſupradicte: ſz ſilib⁹ cauſis ꝓſunt. ꝓhibēt quoq3 aliq fungos venenū amittere ſi

B cū piris fuerint cocti. ¶ Aui. li. ij. ca. de piris. In ipſis ſūt terreitas ⁊ aquoſitas. ⁊ in nr̄a qdē terra eſt ſpēs q̄ dr̄ ſenabrud. ⁊ hz magnā capacitatē: ⁊ ē vehemētis rotūditatis ⁊ ſubtilis corticis: eſt boni coloris quaſi preuiū: quaſi ipſuz ſit aqua zuccari coagulata plurimū. ſed nō ꝑꝑ ſpiſſitudinē ſubē boni odoris valde. qđ cuz arbore ſua cadit ſuꝑ terraz deſtruitur. ⁊ iſti ſunt in

C qbus nō eſt nocumētuz de ſpēb⁹ piroꝝ. ¶ Pira que noīantur ſenia ſunt frigida in ꝑmo: ⁊ ſicca in. ij. Serabrud ꝟo ſunt tēperata humida: ⁊ oēs ſpēs eius ſunt ſtiptice intrātes in emplis retētionis materierū. ⁊ qñq3 abſtergūt parū. ⁊ coꝝ humor ē plurimus ⁊ laudabilior humore

D pomoꝝ ſm q dixit Ruffus. ¶ Ea aūt q̄ dicta ſunt ſenabrud in terra Coraſceni: abſq3 alijs dicta ſunt lenitiua nature: ⁊ boni chimi valde ꝯſolidant vulnera. ⁊ ꝓprie ſiluestria exiccata. ⁊ ſunt preparatiua ſtomachi: ⁊ abſcindūt tuſſim: ⁊ ſedāt cholerā: ⁊ ſtringūt ventrē. ⁊ ꝓprie q̄ ſunt

E exiccata. ¶ Et in piris qdē eſt ꝓprietas faciendi euenire colicā: quare opz vt bibatur poſt ipſa de hydromelle cuz ſpēbus q̄ ſunt vt piper ⁊ ci-

F namomū: ⁊ his ſimilia. ¶ Et coꝝ rob cōuenit fluxui ventris cholerico. Cinis ſpeciei coꝝ vehementis ſtipticitatis et tarde maturationis eſt: ⁊ cura fungoꝝ mortificātium. ⁊ quādo iſti fungi coquuntur cum piris minoratur nocumentū

G coꝝ. ¶ Sera. li. ag. ca. Cumecthre. auct. Gal. Cumecthre. i. pira. Subſtātia eius eſt cōpoſita ex ſubſtātia terrea ⁊ aquoſa. Et ſi vis pōt aliter dici: q vna. ſ. eius pars eſt frigida ⁊ alia tēperata. ⁊ ſapor piri eſt ſtipticus cum dulcedine aquoſa. ⁊ virtus piroꝝ eſt deſiccatiua: ⁊ cōglutinat vulnera ſine aliqua mordicatione. Et qñ comeditur fortificat ſtomachum: ⁊ ſedat ſitim.

H ¶ Silueſtre vero eſt magis ſtipticū: ⁊ plus incorat ⁊ corugat ſtomachū. ⁊ ideo plus ꝯglutinat vulnera: ⁊ ꝓhibet fluxum humoꝝ. ¶ Et I idem auct. Aben meſuay. Quādo quodcūq3 totū coquitur vel domeſticū vel ſilueſtre cuz fungis aufert malitiam coꝝ. ⁊ maiora ex eis ſunt fortioris virtutis q̄ parua. Parua autē ſunt

K nutribiliora q̄ citonia. ¶ Et rob piroꝝ abſcindit fluxum cholericū: ⁊ excoriat ſtomachū. Et pira ꝓprie generāt colicā. ⁊ opz q ſumatur poſt ipſum vinum mellis factum cum ſpeciebus.

L ¶ Additio Raſis. ix. ꝯti. Syrup⁹ q delet ſitiz: ⁊ cōfortat ſtōm: ⁊ regit ſanos ⁊ egros. R. ſucci piroꝝ ſcēni vel acetoſoꝝ rotul. ij. mente ſumach cū aqua ro. īfundatur. ℥. j. ſumach in rotu. ſ. aque ro. zuccari albi rotul. ſ. coquatur dum fiat ad modum ſyrupi.

Capitulum. ccclix.

D ¶ Miaſ, panicũ in eſca oībus vtile eſt. vnde ſi panis ex eo factus ⁊ comeſtus fuerit. ventrem abſtinet. vrinã ꝓuocat. aſſus võ ĩ caccabo nouo ⁊ impoſitũ in ſaccello ſicut ⁊ miliũ ꝓdeſt.

Capitulum. cccl vii.

Icea. Iſido. li. etymol. xiij. Picea ex pinoꝝ gñe. differunt tñ vt pini ſpecie. Nã aliã picin greci. aliã vocãt peucẽ quã nos piceaꝫ dicimus: eo ꝙ deſudat picem. Plinius li. xvj. Picea eſt arbor ramoſa: cuí ramoꝝ eſt ordo ſicut ⁊ abieti. Picea montes amat ⁊ frigora. feralis arbor: ⁊ indicio funebri ad fores poſita rogiſqꝫ virens: iam tñ ⁊ in domos tonſili facilitate recepta: hec pleruñqꝫ plurimam interueniẽte candida gẽma fundit reſinam: thuri tam ſimilẽ vt mixta a viſu diſcerni nõ poſſit. Huius arboris cortex ẽ in vſu magno: ſicut abietis ⁊ fagi ac tilie.

Operationes.

A ¶ Pli. in li. vt ſupra. Gignit quoqꝫ picea canchryn: videlꝫ pillulã in medicia vixvrẽdi hñtẽ. que poſtꝙ̃ folia ceciderint: hyeme durat ⁊ cõtinet nucleũ pineis ſilẽꝫ. In hieme creſcit. ⁊ aperit pillula tota. caditqꝫ cũ folia creſcere ceperint. Huic ẽt arbori folia ſunt breui ſeta ⁊ craſſiora. duraqꝫ ſicẽ cypreſſus. Rami võ pene ſtati a radice modici velut brachia laterib⁹ inherẽt.

B ¶ Picea minus eſt alta ꝙ̃ larix: totis panniculis minoribus atqꝫ gracilioribꝰ. hꝫ nucleos minimos ac nigros. ꝓpter quod greci pthirophoron eam appellabãt. ¶ In eadẽ quoqꝫ nucamenta ſunt maribus compreſſiora minuſqꝫ roſida reſina. Et autẽ pix exeat aperit picea a parte ſolari cum plurimũ hiatu bipedali: vt a terra cubito cũ minimum abſit. Nec ipſo corpori parcit: vt in ceteris. qm̃ aſtula vel baſtula in fructu eſt. C

¶ Alex hec terre prima laudat. Altior amaritudinẽ affert. Poſtea humor oĩs e tota cõfluit in vlcus. Habetqꝫ picea folia pungẽtia nulloqꝫ flore exhilarat. ꝑtinus enim fructus a floribus gignit. D

¶ Abies qdem circa ſolſtitium floret. Pinus ⁊ picea germinatõe. xv. fere diebus preueniũt. Semẽ vero ⁊ ipſe poſt vigilias reddũt. Picea ⁊ pinus ⁊ alnus ad aquarũ ductus in ſcrobes curuant obrute terra plurimis annis durãt: cito võ ſeneſcũt ſi nõ integantur. E

¶ Idẽ in li. xvij. Umbra piccarũ quacũqꝫ attigerit eſt venenũ. Idẽ in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ⁊ ĩ aceto decocta: dentiũ dolori ꝓdeſt. Cinis corticũ eius intertrigini ⁊ ambuſtis potus aluũ ſiſtit. F

¶ Urinã mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia ꝑuatim iocinori ſũt vtilia. dragme põdere ĩ aqua mulſa pota: Deniqꝫ ſiluas illas dũtaxat que pice ac reſine grã radant vtiliſſimas eſſe ptiſicis autumant. Uel hiis q lõga egritudĩe vires nõ recolligũt. G

Capitulum. cccl viii.

Pira. Iſido li. ety. xv. Pira videnť di
p cta: eo ꝙ in ſpẽm ignis ſint formata. Nã ab amplo incipiũt: ⁊ in anguſtuʒ deſinũt. Hec iunctus īpoſita ẽt ſi pauca vehemẽter onerosa eẽ dicunť. ¶ Palladius li. iij. Cõdiẽda ſunt pira ita. De placito deſcẽdente luna a. xxij. vſqʒ in octauã. cadeʒ poma ſicca ⁊ manu lecta hora ſcða in qntã: vel a ſeptima in decimã: a caducis diligẽter electa. Itegra ⁊ ꝓpe dura ⁊ aliquãto viridia in picato vaſe clauduntǂ: qð operculo tegiť: ⁊ deorſuʒ os eius ei inclinať atqʒ obruiť eo loco circa quẽ pennis aqua decurrit. Iteʒ q̃ dura ſunt in carne ⁊ cute ꝑus in aceto poſita vbi ſe mollire ceperint. in fictile vas bñ coctũ picatũqʒ ponunť: ⁊ operculo ſuperueniente gypſanť. ⁊ vas breui ſcrobe demergiť in eo loco q quotidie ſole tangať. Plurimi pira obruta inter paleas aut frumenta ſeruarũt.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. ca. de piris: Piri multe ſunt ſpẽs: ſʒ ſtiptice oẽs. vñ ad reumaticas paſſiones cataplaſmatib⁹ adhibita faciũt: ⁊ reuma cõpeſcũt. Elixatura coꝝ ad oĩa prefata iuuãt. Et ſi ipſa pira a ieiuno comeſte fuerit abſtinẽt vẽtrẽ. Et piri ſiluatici ſpẽs ſũt q̃ tarde matureſcere pñt pl's ſtiptice ꝙ ſupradicte: ſʒ ſilib⁹ cauſis ꝓſunt. ꝓhibẽt quoqʒ aliq fungos venenũ amittere ſi
B cũ piris fuerint cocti. ¶ Aui. li. ij. ca. de piris. In ipſis ſũt terreitas ⁊ aquoſitas. ⁊ in nr̃a qdẽ terra eſt ſpẽs q̃ dť ſenabrud. ⁊ hʒ magnã capacitatẽ: ⁊ ẽ vehemẽtis rotũditatis ⁊ ſubtilis corticis: eſt boni coloris quaſi preciũ: quaſi ipſuʒ ſit aqua zuccari coagulata plurimũ. ſed nõ ꝑꝑ ſpiſſitudinẽ ſubẽ boni odoris valde. qð cuʒ arbore ſua cadit ſup terraʒ deſtruiť. ⁊ iſti ſunt in
C qbus nõ eſt nocumẽtuʒ de ſpẽb⁹ piroꝝ. ¶ Pira que nõanť ſenia ſunt frigida in ꝑmo: ⁊ ſicca in. ij. Serabrud ṽo ſunt tẽperata humida: ⁊ oẽs ſpẽs eius ſunt ſtiptice intrãtes in emplis retẽtionis materierũ. ⁊ qñqʒ abſtergũt parũ. ⁊ coꝝ humor ẽ plurimus ⁊ laudabilior humore
D pomoꝝ ſm ꝙ dixit Ruffus. ¶ Ea aũt q̃ dicta ſunt ſenabrud in terra Coraſceni: abſqʒ alijs dicta ſunt lenitiua nature: ⁊ boni chimi valde ꝯſolidant vulnera. ⁊ ꝓprie ſilueſtria exiccata. ⁊ ſunt preparatiua ſtomachi: ⁊ abſcindũt tuſſim: ⁊ ſedãt cholerã: ⁊ ſtringũt ventrẽ. ⁊ ꝓprie q̃ ſunt
E exiccata. ¶ Et in piris qdẽ eſt ꝓprietas faciendi euenire colicã: quare opʒ vt bibať poſt ipſa de hydromelle cuʒ ſpẽbus q̃ ſunt vt piper ⁊ ci-
F namomũ: ⁊ his ſimilia. ¶ Et coꝝ rob cõuenit fluxui ventris cholerico. Cinis ſpeciei coꝝ vehementis ſtipticitatis et tarde maturationis eſt: ⁊ cura fungoꝝ mortificãtium. ⁊ quãdo iſti fungi coquunť cum piris minorať nocumentũ
coꝝ. ¶ Sera. li. ag. ca. Cumecehrc. auct. Gal. G
Cumecehrc. i. pira. Subſtãtia eius eſt cõpoſita ex ſubſtãtia terrea ⁊ aquoſa. Et ſi vis põt aliter dici: ꝙ vna. ſ. eius pars eſt frigida ⁊ alia tẽperata. ⁊ ſapor piri eſt ſtipticus cum dulcedine aquoſa. ⁊ virtus piroꝝ eſt deſiccatiua: ⁊ cõcluꝯtinat vulnera ſine aliqua mordicatione. Et qñ comediť fortificat ſtomachum: ⁊ ſedat ſitim.
¶ Silueſtre vero eſt magis ſtipticũ: ⁊ plus in- H
corat ⁊ corugat ſtomachũ. ⁊ ideo plus ꝯglutinat vulnera: ⁊ ꝓhibet fluxum humoꝝ. ¶ Et I
idem auct. Aben meſuay. Quãdo quodcũqʒ totũ coquiť vel domeſticũ vel ſilueſtre cuʒ fungis aufert malitiam coꝝ. ⁊ maiora ex eis ſunt fortioris virtutis ꝙ parua. Parua autẽ ſunt
nutribiliora ꝙ citonia. ¶ Et rob piroꝝ abſcan- K
dit fluxum cholericũ: ⁊ excoriat ſtomachũ. Et pira ꝓprie generãt colicã. ⁊ opʒ ꝙ ſumať poſt ipſum vinum mellis factum cum ſpeciebus.
¶ Additio Raſis. ix. ꝯti. Syrup⁹ q delet ſitiʒ: L
⁊ cõfortat ſtõm: ⁊ regit ſanos ⁊ egros. R. ſucci piroꝝ ſcem vel acetoſoꝝ rotuľ. iij. mente ſumach cũ aqua ro. īfundať. ℥. j. ſumach in rotu. ʒ. aque ro. zuccari albi rotuľ. ʒ. coquatur dum fiat ad modum ſyrupi.

Capitulum. ccclix.

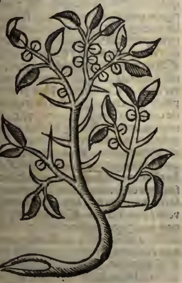
Piper latine. arabice ꝛ gre. falfel. Se-
rapion. li. ag. ca. falfel. i. piper. Et eſt
arboꝛ naſcẽs in regionib⁹ indie. hȝ ſe-
mẽ qđ ſui oꝛtũ eſt lõguȝ ſiſe faſeolis: ꝛ elongat
in foꝛma ſua: ꝛ ẽ macropiper. ꝛ ĩtra ipſuȝ ſunt
grana pua: ſiſia gergues que qñ maturant fit
pip. ꝛ hoc qꝛ ſepat ꝛ fit ſicut racemus ĩ qb⁹ ſũt
grana pua: ꝛ ſunt grana piperis. Et qñ colli-
git pfecte maturũ eſt piper nigruȝ. ſed qñ col-
ligit ante maturationẽ eſt piper albũ. nã coloꝛ
eius eſt albus: ꝛ nõ recipit in colore ſuo nigre-
dinẽ anteq̃ maturet. ꝛ radix huius arboꝛis eſt
ſiſis coſto. Eligẽdum eſt aũt ex nigro qđ eſt no
uum: in quo eſt ſiſis furfuri graue ꝛ plenũ. Sȝ
albũ melius eſt illud qđ nõ eſt rugoſum albũ ꝛ
graue ꝛ lõguȝ: eſt eligendũ illud qđ qñ frãgit
appet dẽſum: hñs grana q̃ ſunt ĩtra ipſum in-
uicẽ iuncta: ꝛ acuti ſapoꝛis: moꝛdicãs linguaȝ
cũ calefactiõe. Radix arboris huius vocat fal-
fanuẽ. ꝛ eſt ſiſis coſto. defert ad nos ex terra in-
die. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. piperis ſm tranſla.
no. Piperis radix coſto maxime ſm virtutẽ ſi-
mulat. Fructus vo eius q quodãmõ germinat
eſt piper lõguȝ. vñ ꝛ humidius exiſtit maturo.
ſignũ aũt eſt humiditatis ei⁹ ꝙ facile cũ ſponit
pforat. ꝛ nõ ꝯfeſtim moꝛdet: ſed paulatim inci
pit: pmanet vo multũ. qui vo quaſi p̃maturus
fructus albũ piper eſt. acri⁹ exñs nigro. id eniȝ
quaſi ſup aſſatũ eſt. vtraqȝ aũt ſufficiẽter cale-
faciũt ꝛ ſiccãt. ¶ Gal. eo. li. ꝛ ca. ſȝ traſla. ara.
Sapoꝛ piperis eſt acutus: ꝛ illud qđ nõ matu-
rũ eſt: piper albũ eſt: ꝛ ipſuȝ eſt acutius nigro:
ꝛ magis puugẽs linguã: ꝛ hoc eſt qꝛ nigrũ: p-
pterea qꝛ maturat: accidit ꝙ nõ recipiat adu-
ſtionẽ ꝛ deſiccationem foꝛtẽ: qꝛ minuit acutas
illa: que qdẽ remanet in albo. Iſte nõ due ſpẽs
ſunt deſiccatiue ꝛ calefactiue foꝛtiter. ꝛ fruct⁹
qdem eius qñ incipit eẽ piper longum. ꝛ ppter
hoc accidit ꝙ piper longũ eſt humidius alio pi
pere. Et ſignũ ſup hoc eſt ꝙ qñ elõgat tempus
ſup ipſuȝ coꝛrodit ꝛ pforat: ẽt qñ terit nõ inue-
nit tritoꝛ in pncipio ſue ꝯtritionis punctionem
multã. ꝛ qñ incipit moꝛdicare: nõ appet moꝛdi
catio eius multa anteq̃ guſtet: deinde rema-
net moꝛdicatio eius tpe nõ puo. ſed piper albũ
eſt melius ſtomacho alijs duabus ſpẽbus.

Operationes.

A ¶ Sera. Radix piperis cõfert colice ꝛ dolori-
bus frigidis. Eſt ca. ꝛ ſic. eſt bona colice ꝛ ven-
toſitatibus: ꝛ alijs dolorib⁹ fri. ꝛ eſt ſiſis coſto
ſm virtutẽ. ꝛ piper nigrũ acuti⁹ eſt albo. ꝛ albũ
eſt debilius eo. ꝛ vtus piperis ẽ calefactiua: at-
tractiua cibi: ꝛ prouocatiua vrine: reſolutiua ꝛ
abſterſiua obſcuritatis viſus. ¶ Et qñ ſumit B
in potu aut fit inunctio cũ eo: aut miſcet in ali-
quo vnguẽto. cõfert rigoribus febriũ periodi-
carũ: ꝛ ꝯfert moꝛſib⁹ venenatis. ꝛ expellit fetũ:
ꝛ potiſſime ſi ĩ potu ſumat vł aſſidue comedat.
¶ Et qñ fit naſcale cũ eo poſt coitũ phibet im- C
pregnationẽ. ꝛ hoc ſilr facit aſſidue comeſtuȝ.
Naȝ iter preſtat genitale: ꝛ adminiſtrat in lo-
hoc: ꝛ ſyrupis q ſunt ꝯuenientes tuſſi ꝛ dolori-
bus pectoris. ꝛ fit linitio cũ eo ꝛ melle. ꝛ cõfert
ſquinãtie. ¶ Et qñ ſumit in potu maxime cuȝ D
granis lauri aut folijs eius: cõfert toꝛtionibus
ventris. ꝛ qñ maſticat cũ ſtafiſagria ꝛ cũ paſſu
lis facit deſcẽdere flegma ex capite: ꝛ ipſum ſe-
dat doloꝛẽ: ꝛ ꝯfoꝛtat virtutẽ digeſtiuã: ꝛ igre
dit in ꝯfectionibus ſpẽꝝ qbus vtunt ſani in cõ
dimẽtis ciboꝝ ad puocãdũ appetitũ. ¶ Et qñ E
miſcet cũ pice reſoluit ſcrofulas. Et qñ miſcet
cum nitro abſtergit moꝛfeã. ꝛ nõ eſt radix pipe
ris zinziber: ſicut putauerũt qdam: ſino radix
eius eſt ſimilis coſto: que qdeȝ calefacit ꝛ moꝛ-
dicat linguã: ꝛ attrahit humiditatẽ ad os: qñ
miſcet cũ aceto. Et linimentũ cum eo reſoluit
apoſthemata ſplenis. ꝛ ſi ſumit facit idẽ. ¶ Et F
idem aucto. Aben meſuay. Proprietas pipe-
ris eſt ꝙ phibet impregnationẽ: ꝛ maxime qñ
ſumit poſt coitum: ꝛ phibet toꝛtiones ꝛ vẽtoſi-
tates q̃ fiunt in ſtomacho ꝛ in inteſtinis. ꝛ exic-
cat flegma viſcoſum qđ aggregat in pectore ꝛ
pulmone ꝛ inteſtinis. ꝛ digerit cibũ: ꝛ nocet fe-
bricitantibus. ¶ Et ſi qs vtitur multũ pipere G
puocat vrinã. Et ſi vtatur eo parũ puocat vẽ-
trem. Scamonea eſt cõtraria in hoc. ꝛ facit ho
minẽ macre fieri: ꝛ deſiccat ſperma. Et in pipe
re albo cuȝ acuitate ſua eſt humiditas que au-
get in ſpermate: ꝛ mũdificat epar ꝛ ventrem ꝛ
pulmonẽ ꝛ ſtomachũ: ꝛ cõfert moꝛſibus vene-
noſis: ꝛ calefacit neruos ꝛ muſculos: ꝛ plus ol
alia re. ¶ Paulus ca. de pipere. Piper eſt ca H
lidum in quarto gradu. ſiccum in ſecũdo. Ubi
ſciendũ ne aliq erroris materia replcant: ppte
rea qꝛ in pñti littera Serapion ꝛ Dyaſc. vidẽ-
tur cũ Galieno nõ modicũ diſcrepare dicẽtes:
ꝙ piper nigꝝ acutius eſt albo. ¶ Galienus vo I
ait: ꝙ piper albuȝ acutius eſt nigro. ꝛ ppterea
ſicut ex verbis Dyaſcoridis bñ intuentibus ꝛ
audire eſt manifeſtũ: ꝙ piper albuȝ eſt duplicis
generis. ¶ Eſt qđdam piper album. qđ fit qñ K
grana minuta que fuerũt in pipere longo inci
piũt ingroſſari: ꝛ vnũ ab altero incipit ſeparí:
ſed non factus eſt botrus vel racemus. ¶ Eſt L
aliud piper album qđ fit cũ illa grana que fue-
runt in

runt in predicto pipere albo ſm debitaꝫ quantitatē fuerint aucta: ⁊ itra ſe totaliter ſepata: ſicut q̄ ſunt poſita in quodā botro vel racemo: ⁊ ſunt ꝓpinqua maturitati. Primuꝫ vo piper albū qm̄ ſapit adhuc naturā pipis longi: q² vicinaſ: ꝑticipat adhuc de eius humiditate: cuiꝰ gr̄a non eſt multū acutum. Piper aliud albū de quo diximus: qđ eſt in medio iter maturitatem ⁊ ꝑncipium generationis eſt ſatis acutuꝫ. quare cū remoueaſ ⁊ elongatur a pipere lōgo nō participat humiditatē eius: ⁊ eſt acutius ſe ipſo cum venit ad maturitatē: propter quam
D amittit de eius acuitate. ❡ Et hoc idem videmus in fructibus acetoſis q̄ ſunt in medio tempore acetoſiores. hoc etiam in ſeminibus eſt videndū. ſ. feniculis: ſinapibus: ⁊ ceteris: ꝙ ſunt acutiores ⁊ calidiores qui ſunt in medio tēpore: ꝙ̄ q ſunt in extremo. Sic ergo ad propoſitū piper nigrum acutius eſt albo. ſ. albo quod eſt in principio generationis: q² non habet multam acuitatem propter humiditatem quā participat. vt dictum eſt. hunc reſpectum habuit
R Serapion ⁊ Dyaſcorides. ❡ Sciendum inſuper ꝙ in maiori quātitate inuenirettur de pipere albo: niſi q² inficitur ꝓpter ignem. ſed illud quod non contaminatur ab igne remanet album ⁊ non rugoſuꝫ: qđ non poteſt eſſe niſi modice quātitatis: quia modicum eſt illud quod ab igne impreſſionem non recipit.

Capitulum: ccclx.

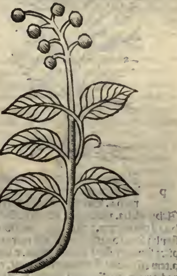
p Iper nigruꝫ latine. arabice habelzelin vel grana ezelem.

Operationes.

❡ Serapion libro aggrega. cap. habelzelin. id eſt granum zelin. ⁊ eſt piper ethiopium vel nigroꝝ: ⁊ eſt granum pingue in magnitudine ciceris: ⁊ eſt citrinū exterius: album interius. ⁊ habet ſaporem bonum. defertur ex terra barbarie. ❡ Et illud quod nominaſ in barbaria A
croin: eſt ſimile faſeolis in forma ſua: niſi quia grana eius ⁊ cortex eius ſunt minora faſeolis. habent nigrū colorem ⁊ acutum ſaporeꝫ ſicut piper. ⁊ defertur ſimiliter a terris nigrorum. ⁊ ſunt calida in. iij. gra. humida in ꝑmo. ❡ Et ꝯferūt dolori dentiuꝫ. ❡ Augēt enim in ſpermate. ❡ Et faciunt bonū odorem oris.

B C D E

Capitulum. ccclxi.

p Iperelle latine. grece bacrina. arabice bacrinia. Serapion lib. aggregatoris. cap. bacrinia: id eſt piperella: ⁊ eſt in figura ſicut piperis minoris figura: niſi quia eſt in colore ſuo citrina.

Operationes.

❡ Serapion. In ea due ſunt virtutes contrarie: ſicut frigiditas ⁊ caliditas. ❡ Et idē auctoritate Aben meſuay. Bacrina eſt granū paruꝫ minus pipere. ⁊ eſt in eo citrinitas pauca: ⁊ eſt odoriferū. cuius odor eſt ſicut odor ligni A B C

aloes.eſt calidum ⁊ humidu3.⁊ in eo eſt abſter/
C ſio parua. ¶ Idem. Prouocat vrinam mul/
tam fetidā quando coquitur in vino ⁊ bibitur
D illud vinum. ¶ Et aufert propter hec fetore3
aſcellorum ⁊ fetorem totius corporis. Et ope
ratio in hoc eſt a tota ſua ſubſtantia.⁊ quando
coquitur radix ⁊ bibitur: confert ſicut piper
nigrum.

Capitulum. ccclxii.

Iretrum latine.grece dentanos.ara
p bice vero achiraraba: ſiue acharcha/
racha. Serapion libro aggreg.cap.
Achiraraba.auctoritate Diaſco. Achirara
ba:id eſt piretru3.⁊ eſt planta cuius folia ſunt
ſimilia folijs dauci agreſtis aut maratri.⁊ ſti/
pites ſimiliter ſicut ſtipites illius.⁊ ſuper ſti/
pitem eſt corona ſimilis corone aneti.⁊ habet
radicem in groſſitudine digiti. ¶ Auicenna
libro.ij.capitulo de piretro. Piretrum pluri/
mum quod de hac planta adminiſtratur eſt ra
dix eius:melius eſt illud quod eſt acutum: mor
dificatiuum lingue: ⁊ magnitudo eius eſt ſm̄
quantitatem digiti.

Operationes.

A ¶ Diaſcorides. Pungit linguā3 quādo gu
ſtatur pūctione forti: ⁊ attrahit flegma.⁊ ideo
quando coquitur cum aceto: ⁊ fit collutio oris
confert dolori dentium. Et quādo maſticatur
B attrahit flegmā. ¶ Et quādo teritur ⁊ miſce/
tur cum oleo ⁊ inungitur prouocat ſudorem:
⁊ confert membris ſuper que vincit frigus: ⁊
conſeruat corpus a nimio frigore aeris ne no/
ceat ei.⁊ amiſſione ſenſus ⁊ motus.⁊ eſt eius iu
uamentum magnum in hoīe.⁊ cōfert paralyſi
⁊ rigoribus febrium. ¶ Galienus.viij.ſimpli C
cium farmacorum.cap.de piretro: plurimum
quod de eo adminiſtratur eſt radix eius.⁊ pro/
prietas virtutis eius eſt proprietas adurens.⁊
pungit linguam quādo guſtatur pūctione for
ti.⁊ attrahit flegma. ¶ Et ſedat dolorem den D
tium qui fit a frigiditate.⁊ cōfert rigori febriū
quādo fit inunctio cum eo diſſoluto in oleo añ
aduentum paroxiſmi.⁊ cōfert illi qui habet ſtu
porem in membris ante relaxationem. ¶ Aui E
cenna. Piretrum quida3 extimauerūt eſſe fri
gidum: ſed nō eſt: imo calidum ⁊ ſiccum in ter
tio gradu.extrahit flegma maſticatum.⁊ vir/
tus eius eſt aduſtiua. Et ꝓuocat ſudorē: cu3 ex
eo cum oleo abſtergendo inungitur corpus ſi
miſceatur cum oleo.⁊ abſtergendo inungatur
ex eo prouocat ſudorem: fricatio facta ex eo ⁊
decoctione ipſius ⁊ oleo eius. Confert mollifi/
cationi neruorum antique: ⁊ ſtupori eorum. ⁊
ꝓhibet generationem alcuze3 ab eo in quo ge
neratur alcuze3 vehemēter aperit oppilatiōes
colatorij: ⁊ ꝯſtrictionem narium. ¶ Et eius F
decoctio cōfert dolori dentium: ⁊ ꝓprie frigi-
do. Et eius acetum cōfirmat dentes motos: ſi
decoquatur cum aceto ⁊ teneatur in ore. ¶ Et G
quādo fricatur cu3 eo corpus ante paroxiſmū
rigoris cum oleo: confert rigori facto cum fe/
bre ⁊ abſq3 febre. ¶ Paulus ca.eſt ⁊ ſiccu3 in
tertio gradu. Maſticatum attrahit flegma ꝑ
os.⁊ remouet dolorem ⁊ ſtuporem dentium.
¶ Auerrois quinto libro Colliget.ca.de Pi H
retro. Eſt calida in quarto: ⁊ de ea adminiſtra
tur radix. ¶ Conſtantinus libro graduum.ca I
pitulo Piretrum. Piretrū eſt in quarto gra
du calidum ⁊ ſiccum. Linguam vrit: ⁊ flegma
nimium attrahit. Ideoq3 dētibus valet de fri
giditate ⁊ humiditate dolentibus. ¶ Alexan/ K
der ⁊ Stephanus. Illud tritum ⁊ cum melle
potatum: epilenticis valere teſtatur. Collo ſu/
ſpenſum aut naribus applicatum ſubuenit in/
fantibus epilenticis. Cum oleo mixtum ⁊ dor/
ſo femineo inunctum ante rigoris acceſſione3
venire prohibet eam. ¶ Valet etiam paraly/ L
ticis ac neruoru3 mollicei de frigiditate ⁊ hu/
miditate totius corporis. Deniq3 in corpore
toto ex eorum perunctо prouocatur ſudor.
¶ Platearius. Piretrum eſt ſatis cōmunis L
herba in tertio gradu ca.⁊ ſicca. Radix eius
in medicinis

in medicinis ponitur: que in hyeme colligit:
ac per annos quinq3 ſeruat. Piretrum debet
eligi cõtinuum ⁊ non perforatum: ſapore3 ha-
bens acutum. ⁊ cum frangitur nõ puluieriza-
tur. Acumen eius non ſtatim percipitur: ſed
debet aliquantulum maſticari: ⁊ in ore teneri.
Quod contingit propter eius leuitatem: vel
ſubſtantie ſoliditatẽ. Uirtutem habet diſſol-
M uendi: conſumendi: ⁊ attrahendi. ¶ Garga-
riſma factum ex vino dulci decoctionis eius.
cerebrum a ſuperfluitate flegmatica mundifi-
A cat: ⁊ humores vite conſumit. ¶ Inter dentes
maſticatum dolorem tollit dentium: ⁊ ſtoma-
chi reumatiſmum. Maſticatu3 quoq3 lingue
paralyſim ſoluit. Contritu3 in vino ⁊ oleo de-
coctum ⁊ ad loca paralytica ⁊ podagrica cata-
plaſmatum valde proficit.

Capitulum. ccclxiii.

Pinus latine. grece Calidariſchochia
p vel azet. Arabice Cinobar. Serap.
libro aggregatoris cap. Cinobar: id
eſt pinus arbor. Et eſt maſculus ⁊ femina.
Maſculus nominatur azet vel cinobar. ⁊ non
facit fructum magnum: ſed de ſudore extra-
hitur pix: vt patet in littera pix. ⁊ ibidem inue-
nies eius virtutem: ⁊ cum ligno fit lumen. ⁊ eſt
illud quod vocatur teda vel zappinus. Et fe-
mina eſt illa que facit fructum magnum. ⁊ de
ea eſt magna ⁊ parua. ¶ Et idem auctoritate
Galieni. Minor eſt in ſapore ſicut ſapor maio-
ris. ⁊ eſt in ea aliquãtulũ amaritudinis ⁊ acui-
tatis. ⁊ virtus eius eſt calida cũ acuitate. ¶ Et
idem auctoritate Aben Meſuay: Magne ex
pinis ſunt calide in ſecũdo gradu: ſicce in pri-
mo. Que cum bibuntur cum rob mũdificant
humores groſſos ⁊ viſcoſos qui ſunt in renib⁹
⁊ veſica. ¶ Et idem auctoritate Diaſcoridis.
Calidaris vel calicaris eſt fructus pinus ma-
ior: ⁊ nominatur cochia.

Operationes.

¶ Serapion. Pinus maior confert ſanici in A
pectore; ⁊ omnibus qbus cõuenit educi ſaniem
a pectore, ⁊ facit expuere ſanguinem. ⁊ quãdo
infunditur in aqua: recedit acuitas ⁊ punctio
que ſunt in eo: ⁊ elõgatur a mordicatione. Et
tunc eſt conglutinatiuus: ⁊ medius inter qua-
litatem calidam ⁊ frigida3: ⁊ inter ſubſtantiã
aqueam ⁊ terream. ⁊ ſubſtantia aquea in eo eſt
pauca. ſed fructus quantum ad nutrimentum
eſt pure digeſtionis: ⁊ nutrit corpus nutrimen-
to forti. ¶ Idem aucto. Diaſcoridis. Quan- B
do comeditur ⁊ bibitur cu3 ſemine cucumeris
⁊ rob prouocat vrinam. ⁊ confert ardori renu3
⁊ veſice. Et quãdo bibitur cum ſucco portula-
ce: ſedat mordicatione3 ſtomachi: ⁊ reddit de-
bilibus fortitudinem: confert deſtructioni hu-
miditatis. ¶ Et quando accipit ex ſucco pini C
ſicut recẽs: ⁊ teritur ⁊ coquit cu3 rob: ⁊ accipi-
untur de ipſius decoctione. ʒ. iiij. qualibet die
confert tuſſi antique ⁊ vlceribus pulmonis.
¶ Idem auctoritate Galieni. Minor ex eis D
nominatur calidaris. Uirtus eius eſt calida ⁊
abſtergit. ſapor eſt ſtipticus: amarus: acutus:
⁊ cõfert ſputo venienti a pectore ⁊ pulmone; ⁊
eſt ſtiptica: ⁊ cõfert tuſſi ⁊ doloribus pectoris;
qñ ſumitur ſola aut cum melle. ¶ Et idem au- E
ctoritate Aben meſuay. Magne ex pinis ſunt
calide in ſecundo gradu: ſicce in pmo. Que qñ
bibunt cum rob: mundificant groſſos humo-
res ⁊ viſcoſos q ſunt in renibus ⁊ veſica. ⁊ con-
fert ſanici coru3 ⁊ lapidi. Reſina eius deſiccat
⁊ calefacit. ⁊ eſt diaforetica. Pro qua lege ca-
pitulum reſina. ¶ Et idem auctoritate Galie- F
ni. Cortex ⁊ folia pini que eſt minoris: que ẽ no-
minata calidaris: habent in ſe virtutem ſtipti-
cam: que curat tenaſmonem quando apponit
ſicut emplaſtrum: ⁊ non eſt medicamẽ melius
in hoc. ⁊ quando bibitur ſtringit ventre3. ⁊ eſt
conferens combuſtioni aque bulientis. ⁊ ſimi-
liter cortex illius ſpeciei que dicitur cochia. ⁊ ẽ
maſculus conſimilis in virtute; niſi q2 virtus

eſt ei debilior virtute illius. ſed folia iſtarũ arborum que quia ſunt magis humida cortice ipſarum: habent in ſe virtutem qua incarnant
G percuſſione. ¶ Sed pini magne. Virtus foliorum et corticis eſt fortis in omnibus iſtis. ſed fumus qui eleuatur a ligno pini confert multum fluxui pilorum palpebrarum: et corruptioni lachrymarum: et curſui lachrymarum ab eo.
H ¶ Cortex arboris pini minoris et cortex chochie: et eſt azet: omnes ſunt ſtiptice. et conferunt patientibus tenaſmonem quãdo teritur et pulueriʒatur ſupra locum. et quando de ipſis miſcetur cum lithargirio et puluere olibani confert vlceribus que apparent in corpore et combuſtionibus ignis. et quando conficitur cum cera diſſoluta cum oleo mirtino: conſolidat vlcera que dicuntur formice: ne augeantur in corpore. et fit cum eo fumigium matrici: et expellit fetum mortuum et ſecundinam. Et quãdo bibitur ſtringit ventrem: et mouet vrinam.
I ¶ Galienus. vij. ſimplicium farmacorum. capitulo de pinea. ſcd'm tranſlationem grecam: Coni fructus: id eſt pinea: quam ſcrobiliam nominant. tota quidem viridis. habet quid amaritudinis et acredinis. et propterea quidem empicis: et alijs quicunque indigent ea que ſecundum pulmonem ex torace faciliter extuſſire et expurgare idonea eſt. eſibilis vero fructus eius. Eſt quidem cibus difficile digeſtibilis et fortis. eſt autem et vt farniacum: et ad leniendum aſperitates idoneum. et maxime quando in aqua infuſus: diſpoſuerit in eo totam quantam habet acredinem. Reliquum enim omne immordicaciſſimum fit. in medio enim calidum et frigidum equaliter cõſiſtens ex aquoſa et terreſtri ſubſtantia habet craſim. acetoſa autem minime participat.
K ¶ Et idem in libro de cibis. capitulo de pinea. Magne ex eis euchimie et groſſe chimi generatiue. Et ideo nutriunt corpus nutrimento forti: non tamen bene digeſtibili.
L ¶ Auicenna libro. ij. capitulo de pino. Virtus corticis maioris fortior eſt. Et cortex eius que nominatur ſuſine eſt debilior. In cortice eius eſt ſtipticitas plurima. et vermis qui exiſtit in ipſa eſt in virtute cantaridis. Cortex eius confert vlceribus cordicalibus. et in ipſo eſt virtus conſolidatiua: et in cortice ipſius eſt de ſtipticitate quod peruenit ad hoc vt ſanet abraſionem quando ſuper ea ponitur vt emplaſtrum.
M ¶ Additio Gal. lib. de facile acqui. cap. xviij. De erectione virge: vt homo diu coeat. R. pinearum: petroſelini: pudendi cerui: terebenthine. ana. equaliter: piperis quod ſufficit: aſſume cum melle et vtere.

Capitulum. ccclxiiii.

P Impinella. Pandecta. Pimpinella eſt herba multum ſimilis ſaxifrage. Unde verſus. Pimpinella pilos ſaxifraga non habet vllos.

Operationes.

¶ Virtus enim eius eſt que abſtergit et fortificat et mundificat epar et renes: quando in eis ſunt oppilationes. A
¶ Quando bibitur de radice eius quantitas amygdale a mulieribus que nõ bene purgantur in partu mundificat eas per menſtrua. B
¶ Et quando bibitur cum vino: confert dolori ventris et ictericie et dolori veſice et renum. C
¶ Et quando coquitur cũ vino et bibitur ſtringit ventrem. Et quãdo bibitur ex ſemine eius cum vino ſtiptico conferunt fluxui ventris. D
¶ Radix pimpinelle preſeruat a peſte maſticatam: et in collo ſuſpenſum. Item abſtergit veſtigia nigra in cute. Confert podagre. E
¶ Radix pimpinelle maſticata longo tempore apparet in ea acumen cum pauca amaritudine et cum acredine. propterea igitur diuretica et vrinarum prouocatiua. F

Capitulum

Capitulum. ccclxv.

Eridemon. Pan. Peridemon gre.
p velliceos vel cracáton. ara. grunatb.
latine Caprifolium. i. mater ſiluarū.

Operationes.

A ¶ Diaſc. ca. liccos vel cracáton: fo. ſunt buſſo ſimilia atq3 ſpinoſa. grana eius viridia. ⁊ cum maturauerint ceraſis ſimilia. Naſcit̃ in ſiluoſis locis: cuius fo. ⁊ grana ⁊ radix in vnū ꝯtundunt̃: ⁊ cū aqua dulci coquunt̃ viſq3 ad groſſitudinē. Hec aqua eſt deſiccatiue virtutis: ⁊ ex ꝯtrarijs cōpoſita: q2. ſ. ē extenuatoria: digeſtoria ca. ⁊ fri. ſtipticā3 hñs vim. ⁊ ideo diaforeſi3
B facit. ¶ Facit āt ad herpetas: ⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas. ⁊ putrida vlcera ex ſucco fructus eius fit licium. pro quo lege cap. licius ſuperius de. l. cclxv.

Capitulum: ccclxvi.

Inaria latine. grece ſcalones. arabi-
p ce Hairoff. Sera. lib. ag. ca. Hairoff
eſt ex ſpeciebus pinearū3. fo. eius ſunt ſimilia cameleonti albe: niſi q2 ſunt nigriora: ⁊ h3 virgam longā folijs plenā3. ⁊ ſup ipſum eſt capitellū ſpinoſum. ⁊ h3 radicē nigrā3 ⁊ groſſam. ⁊ eſt qḋ de ipſa planta adminiſtrat̃. Gal. Uirtus ei⁹ eſt que calefacit in. ij. gra. in vltimo eius. ⁊ in ṗncipio ſcḋi: ⁊ deſiccat in. iij. Plātaſſe comeditur recens ſicut aſparagus.

Operationes.

¶ Galienus. Prouocat vrinam multam fetidā3 quando coquitur in vino: ⁊ bibitur illud A
vinum. ¶ Et qū cogtur radix ⁊ bibit̃: aufert B
fetorem aſcellarum ⁊ fetorem totius corporis.

Capitulum. ccclxvii.

Sillium latine. grece piperſilliū. ara
p bice bazaracbona: vel beſſereaton.
Sera. lib. aggre. cap. Bazaracbona
auct. Diaſco. Bazaracbona: id eſt pſilliuȝ: eſt
herba habēs folia piloſa. virgas habens lon
gas mēſura vnius palmi ⁊ tota herba piloſa.
Et exitus ramuloꝝ eorum eſt a medio virge. ⁊
ſunt in ipſo capitella duo vel tria rotūda. in q
bus eſt ſemen ſimile pulicibus nigrum ⁊ duꝝ.
⁊ eſt illud qȯ ex eo adminiſtraẛ. Gal. viij. ſim.
far. circa finem cap. de pſillio ſm trāſlationem
grecam. Pſillium ſemē eius maxime vtile eſt
ex ſcȯo gradu infrigidātium. ex cōplexione vo
que eſt ſm ſiccationē ⁊ humectationem mediū
eſt qȯdam ⁊ moderatū. Dyaſ. ſm tranſlā. gre
cam. ca. de pſillio. Piperſillium aut quinoſo
lion: quē ſiculi dicūt cryſtalluȝ. aut ſquinno
mella: folia habet carnopochon ſimilia ⁊ aſpe
ra. Virgam habet duobus palmis longaȝ: cu
ius frutex piloſus ſpinoſa eſt. coma eius a me
dietate incipit virge. in qua capitella duo vel
tria ſunt cōſtricta. in qbus ſemen eſt pulicibus
ſimile nigrū ⁊ durum: naſciẛ in campis. Auic.
li. ij. ca. de pſillio. Pſilliuȝ qdem eſt duoꝝ mo
doꝝ: hyemalē ⁊ eſtiuuȝ. ⁊ potio cuiuſlibet coꝝ
ſit pōdus. ij. ʒ. melius eſt illud quod eſt magis
groſſum: qȯ ſubmergiẛ in aqua fri. eſt ⁊ hu. in
ij. gra. Pli. ca. de pſillio. Pſilliū herba eſt ſi
milis ambꝛe: faciēs ſemina ſicut ſemina lini ſȝ
minoꝛa ⁊ ſubnigra quaſi tendentia ad purpu
reitatem: quoꝝ ſemē eſt melius qȯ ſubmergiẛ
in aqua: dicta eſt herba ſic: eo ꝙ ſemen ſimile
pulici habeat. ⁊ ideo iſta herba ſic dẛ infra a q
buſdam pulicaris: eo ꝙ ſemē factum eſt ad ſi
militudinē pulicis. vnde pſillos. i. pulex. Joan
nes meſ. ca. de pſillio. Pſilliuȝ eſt de alterāti
bus cōplexioneȝ ⁊ ſolutionē facientibus. ⁊ eius
ſolutio ſit ꝓpꝛie lambꝛificādo. Eius aūt aliud
eſt albū. aliȯ ſubnigrū. aliud ad purpureitatē
declinans. Melius eſt qȯ eſt cōpletum ⁊ groſ
ſum. ⁊ eſt grauius ⁊ ſubmergiẛ in aqua. cōpo
ſitum ex duabus ſubſtātijs que ſeparari pñt:
inter quas eſt coꝛtex ſeparans. Eſt eniȝ duplex
in eo ſubātia. ſ. Medullaris. ⁊ eſt in ea ſubſtan
tia expanſa ſupꝛa coꝛticeȝ ipſius. ſubſtātia aūt
ſterioꝛ medullaris ca. eſt ⁊ ſicca in. iij. gradu.
⁊ eſt acuta vehementer: inciſiua: rubificatiua:
⁊ vlceratiua. ⁊ eſt de genere veneni. Subſtan
tia autem eius exterioꝛ ſupꝛa coꝛticē eſt ex mul
tum infrigidantibus. Et dixit Ruffus. Eſt
frigi. ⁊ humi. in. iij. gradu. ⁊ exceſſit. Et dixit
Diaſc. Eſt in ſecūdo. ⁊ eſt verius. Jnquit eniȝ
Hypocrates in epidimijs. Non eniȝ eleuatur
res frigida iuncta cū humida ſupꝛa ſcȯm gra
duȝ. Et dixit Galienus. Humida res nō trāſ
grediẛ metam vſqȝ ad quam poteſt extēdi re
gimen hominis. ꝓpter qȯ non inuenimus hu
midum eſſe cauſam doloꝝ inquātuȝ humidū:
ſed inquantuȝ poteſt eſſe cū materia: que quā
titate ſua mouetur ad ſolutionē cōtinuitatis.
Quod ex eo conquaſſatum eſt cum aqua fon
tium frigida. ⁊ ſit muſcillaginoſum: ⁊ bibiẛ ſi
cut eſt. ⁊ ꝓpꝛie cum oleo violarum aut ſyrupo
violarū ſoluit ventrem. qȯ autem ex eo frixum
eſt ⁊ conquaſſatuȝ cum oleo roſarum: eſt medi
cina fluxus ventris ⁊ dyſenterie. Contritum
autem nullo modo potuẛ propinandum eſt. oc
cultat enim cōtritio ſubſtantiam eius. medul
larem vlceratiuam ⁊ excoꝛiatiuam.

Operationes.

¶ Serapion aucto. Diaſco. Habet virtutem A
infrigidatiuam quando fit emplaſtrum cuȝ eo
⁊ oleo roſarū ⁊ aceto ⁊ aqua: ⁊ ꝯuenit doloꝛibꝰ
iuncturarū ⁊ apoſtematibus que fiunt in radi
ce auris ⁊ cōcuſſioni neruoꝛuȝ. ¶ Et qñ fit em B
plaſtrum ad ramicem pueroꝝ: ⁊ ad eminentiā
vmbilici infantium: curat eos. conuenit ad ſo
dam cum oleo roſarum ⁊ pauca aqua ⁊ aceto.
¶ Et quādo opoꝛtet ex eo fieri emplaſtruȝ: ac C
cipiatur de eo quantitas aliqua ⁊ teratur ⁊ in
fundatur in aqua: ⁊ quando inſpiſſata fuerit:
aqua ipſa nō extendatur: ⁊ fiat emplaſtrū: qñ
ipſuȝ infrigidat īfrigidatione foꝛti: ⁊ ſtringit
⁊ aufert lachꝛymas oculoꝝ: ⁊ ꝯuenit obtalmie
calide ⁊ doloꝛi capitis qñ infunditur in aqua
linita penna: fronti apponitur. ⁊ quando aqua
eius bibitur cum zuccaro: extinguit feruoꝛem
acutarum febꝛium ⁊ ſitim: ⁊ ſoluit ventrem.
¶ Et idem auctoꝛitate Aben meſuay. Sedāt D
doloꝛes pungitiuos ventris. ⁊ lenit aſperitatē
vlcerum ⁊ inteſtinoꝛuȝ. ⁊ abſcindit tenaſmon:
⁊ conuenit doloꝛi capitis qui fit a caliditate. ⁊
ſuccus foliorum eius eſt ex medicinis laxatiuis
ꝓpter frigiditatem ⁊ humiditateȝ que ſunt in
eo. ⁊ cura nocumēti eius eſt cum medicinis ca.
⁊ ſic. ¶ Et idem auc. Habix. ſemē pſillij eſt ſi E
cut coꝛiandruȝ humidū: qñ datur ex eo paruȝ.
ſedat inflationē cholere: ⁊ ebulitioneȝ ſangui
nis ca. aduſtioneȝ ſe. calidarum acutarum. Et
ſi daẛ in potu de muſcillagine eius ꝯuenit ha
bētibus hirſen: ⁊ ſedat ſitim eoꝝ magnaȝ: ⁊ la
xat qdem ventrē. ¶ Et ſi datur in potu crudū F
⁊ aſſatū ſtringit ventrem. ſimiliẛ etiam faciunt
ſemina lini ⁊ ſemiā marubij: ⁊ grana mirti: ⁊
ſemē poꝛtulace; ⁊ ſemē ozimi. laxāt eniȝ cruda

⁊ ſtringunt

⁊ ſtringũt aſſata. Et quátitas eius que datur
de pſillio eſt.ʒ.ij.īfuſio in aqua donec egredia-
tur muſcillago eius: ⁊ bibaꝛ cum zuccaro albo
G aut cum iulep. ¶ Et folia pſillij quádo empla-
ſtrantur ſuper apoſtemata in principio aperi-
tionis eorum refrigerant ea. ⁊ ſi potetur ex eo
parum: cōuenit egritudinibus que fiunt a ſan
guine. ⁊ nimis ex eo acceptum inducit ſynco-
pim in ore ſtomachi: ⁊ fortaſſe occidit: quoniá
H nimium ex eo eſt venenum. ¶ Et cura eius eſt
ꝙ detur in potu mel bullitum cū aqua calida:
⁊ aqua aneti ſicci. Joan. meſue. Pſillium cō-
quaſſatum cū aqua fri. ſicut diximus: ſolutio-
ne educit coleram. ⁊ ꝯuenit fe. multe inflam-
mationis ⁊ ſiti vehemēter ca. ⁊ ſedat inflāma-
I tionem ſpiritualium: ⁊ lenit pectus. ¶ Et con-
quaſſatū ſicut diximus cōuenit fluxui coleri-
co ⁊ dyſenterie: ⁊ fluxui mēſtruali. ⁊ ꝓpꝛie poſt
potum ſcamonee ⁊ medicinarū acutarum. Do-
ſis eius a.ʒ.j. vſqȝ ad tres. timeat aūt ipſum ha
K bens debilitatem viſcerum. ¶ Auicēna. Qđ
ex eo frixum ⁊ inuolutū in oleo roſarum: ſtipti-
cum eſt: ⁊ ſedat dolorē more emplaſtri ſuppoſi
tum cū aceto. Adminiſtraꝛ etiam cōquaſſatum
cum aceto ſup apoſtemata calida: ⁊ formicam
⁊ heriſipilā. ⁊ ꝓpꝛie que ſunt ſub aure ⁊ ſuper
flegmatica: fit ex eo emplaſtrū tenſioni neruo-
rum: ⁊ ipſoꝝ ſpaſmo ⁊ podagre: ⁊ doloribus
iuncturarū ca. cum aceto ⁊ oleo roſarū ꝯuenit
ſiti vehemēti colerice. eius qđ ex eo frixum eſt
pondus. ij.ʒ. ⁊ inuolutū in oleo roſarū ſtringit
⁊ cōuenit dyſenterie: ⁊ ꝓpꝛie infantium: ⁊ qđ ex
ipſo muſcillaginoſum eſt. ⁊ ipſa muſcillago ip-
ſius cū oleo violarū ſoluunt. ſi bibatur ⁊ tūc ſe-
dabit inflāmationem febrium acutarum.

Capitulum. ccclxviii.

Olegium. Diaſcorides. Polegium
P omnibus eſt notū. Huius virtus ter-
mantica eſt. Ex herbario. Polegium
maſculus eſt ⁊ femina. Maſculus florem ha-
bet album. Femina rubeū vtrūqȝ. ¶ Platea-
rius. Polegiū ca. eſt ⁊ ſic. in tertio gradu: cu-
ius virtus conſiſtit in folio ⁊ in flore. Tempore
florum colligitur: ⁊ per annum ſeruatur.

Operationes.

A ¶ Diaſco. Polegium calefacit nimis ⁊ exte-
nuat de torace ⁊ pulmone pingues ⁊ viſcoſos
humores facile per os ſpuere facit. Nauſeam
morſum ſtomachi cum poſca bibitum ſeparat
nigram coleram per ventrem deponit. cum
vino bibitum morſibus venenatis occurrit.

¶ Siccum ⁊ combuſtum gingiuas confirmat B
cum polenta adbibitum omnibus tortionibus
vtile eſt. Solum impoſitum medetur podagri
cis. ¶ Cerotis mixtū papulas limpidat. Sple- C
neticis impoſitū cum ſale prauos humores ex-
urit. In balneis infricatum pruriginem tollit.
fomento tumores ſtericos mitigat. Odor eius
nauſeam prohibet. ¶ Tuſſientibus prodeſt: D
⁊ eſt diureticū valde. Huius genera duo ſunt:
ſcilicet maſculus: qui florem generat album.
⁊ femina purpureum. ¶ Platearius. Pole- E
gium valet contra frigidum rheuma. Uinum
decoctionis eius cōtra frigidam tuſſim ex glu
tino vel aquoſo humore. contra dolorem ſto-
machi ex frigiditate ⁊ ventoſitate. ¶ Ex her- F
bario. Si infans in vtero mortuus fuerit: hu-
ius tres rami recentes triti: ⁊ in vino veteri po
tati mire ſanant. Ualet ⁊ ad veſice vel calculi:
⁊ ad cordis pectoris ſtomachi toraciſue dolo-
rem. ¶ Plinius libro decimo. Magna eſt cū G
iumenta ſocietas ad recreādos animo defectos.
Ad oris vlcerationis ⁊ ad tuſſim efficax habe-
tur. ¶ Flos recētis incenſus pulices odore ne- H
cat. Ad hyemem cum ſale eſt vtile. Eſtate ca-
lores ſedat. ¶ Macer. Feruida pulegij vis I
ſiccaqȝ dicitur eſſe. Tertius a medici datus eſt
gradus huic in vtroqȝ. Sepius hanc herbam
ſi pregnans ſumit abortit. Menſtrua deducit
cum vino ſumpta repente. Hocqȝ modo tar-
das hec extrahit herbas ſecundas ⁊c.

Capitulum. ccclxix.

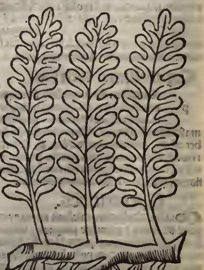

p Opulus arbor. Pandecta. Populus arbor duas habet ſpecies. vnde Dyaſco. duo facit capitula. Vnū ſic incipit. Populus quā leuce dicunt ꝛc. Aliud ſic. Agiros.i. Populus arbor: quaꝫ alij leuce vocant ꝛc. in fine cap. Aliqui inquit perhibent arboris eius lachrymū in eridanum diſtillatū ſuccinū facere.i. karabe ꝛc. Auicen. ſimilr facit duo capl'a. Vnuꝫ qđ incipit haur romanū. volens dicere agiros. vt Dyaſco. dicit. Aliud akaroſa. Pli. tria genera populi facit: alba: nigra. ꝛ que limbica vocatur minima folia nigerrima alba folio bicolor ſupne candicās: inferiori parte viridi hinc nigra. que inuēta circinate rotūditatis. fo. ſunt vetuſtiora in angulos creſcūt econtrario edere anguloſa rotūdantur. Iſido. Populus dicta ē: eo ꝙ ex eius calce multitudo naſcatur. Cuius genus duplex. Nam altera eſt alba. altera nigra. Alba ppl's dicta eſt: qꝛ fo. eius vna parte ſunt alba. altera viridia. Eſt ergo bicolor habēs quaſi noctis ꝛ diei notas. Generat ēt reſinaꝫ: q̄ electrū nolatur circa eridanum fluuium. vel vt alij memorant in finibus ſyrie. Ambro. Bicolor eſt populus arbor vicꝫ coronis vmbroſa victricibus. Pli. lib. ij. Montes amat populus ſicut ꝛ buxus. nec niſi in aquoſis ꝓuenit popl's. ſicut nec ſalix nec alnus. Vnitas vero folioꝝ cuiuſqꝫ ꝑmanet in ſuo gn̄e. preterꝙ poplo ꝛ edere. Tria ſunt populi genera. videlꝫ alba ꝛ nigra ꝛ que limbica appellatur minima folia: ac nigerrima fungiſqꝫ enaſcētibus. Hec etiaꝫ mens eſt Auicenne ꝛ aliorum autorum.

Operationes.

¶ Dyaſc. Populus arbor calefacit ꝛ humectat mediocriter. Huius cortex bibita iſthiadicis medetur. ꝛ ſtrāguirijs ſubuenit. Multi ēt dicunt ꝙ eadem bibita ex rene vel vrina burdonis generare nō permittit. A
¶ Eius folia bibita poſt purgationem menſtruoꝝ ſimili modo conceptū non amittūt. Succus folioꝝ eius doloribus aurium ſubuenit. B
¶ Succus ſeminis eius melle mixtus caligines oculoꝝ detergit. Item folia cum aceto cataplaſmata podagricis medentur. C
¶ Semen vero cuꝫ aceto bibitum epilenticos curat. Reſina eius virtute calidior eſt. ꝛ malagmatibus vtiliter miſcetur. Aliqui etiā perhibēt huius arboris lachrymū in rhodanū diſtillatū ꝛ coagulatū ſuccinuꝫ facere: quod tritum ac bibitum ſolutiones ventris conſtringit ꝛ ſtomachum reficit. Ac fluorē ſanguinis reprimit. D
¶ Conſtātinus. Popl's cal. eſt ꝛ ſic. in ꝑmo gra. aliquātulū hn̄s ponticitatis. Choleram rubeam purgat. Prodeſt eis qui dolorē hn̄t in capite. aut apoſtema vl' hydropiſim. conſtipatos ēt ventres purgat. E

Capitulum. ccclxx.

Polypodiuꝫ

P Olypodiũ latine. grece dipteris. ara
bice biſbeyg. vł biſte vł filicica. Sera.
lib. ag. ca. biſbeyg auc. Dyaſ. Biſ
beyg. i. Polypodium eſt plãta naſcẽs in rupi
bus ⁊ in ſaxis: ⁊ ĩ muris humidis antiqs: ⁊ ſup
ſtipites: ⁊ iuxta radices antiquarũ arboꝝ ma
xime quercus: cuius lõgitudo ẽ vnius palmi.
⁊ eſt ſimilis herbe decenbaracos. ⁊ ſup ipſum
ſunt pili: ⁊ eſt alta: ſꝫ nõ eſt exaltatio eius ſub
tilis ſicut baracos: ⁊ hꝫ radices ſup quas ſunt
pili a qua egrediunt̃ rami. ⁊ radix eſt ſiſis alali
quatuordecim pedũ: qð nõiatur ſcolaca: id eſt
ſcolopẽdria. ⁊ groſſitudo eius ẽ ſicut digitus:
⁊ color eius interius eſt viridis ad albedinem
declinis ⁊ dulcis ſaporis. ⁊ eſt illa que cadit in
vſum medicine. Dyaſco. cap. de Polypodio.
Polypodiũ naſcit̃ in parietibus humectis: ⁊
circa radices arboꝝ vetuſtarũ in quercubus.
Radices ſunt illi aſpe ⁊ illigate ſicut polypus.
groſſitudinẽ digiti habẽtes. Roſa vero deín
tus viridis ⁊ ſubalbida apparet. Plinius ca.
dryopteris vel dipteris in arboribus naſcitur
filici ſimilis tenui folioꝝ ſubdulcium inciſura
radice hirſuta: ⁊ cetera. Hoc nomen videtur
compoſitum ex dryo quod eſt quercus: ⁊ pte
ris que ẽ filix. dryopteris ſcripſit Stephanus.
⁊ aliq dicunt ꝙ vocatur filix maſculus. ſed fi
licẽ feminã inuenies ſupius de. f. in ca. cc. Gal.
viij. ſim. far. cap. de polypodio. in ſapore eius
eſt dulcedo ⁊ ſtipticitas. Uirtus eius eſt que
deſiccat deſiccatione forti ſine mordicatione.
⁊ eſt laxatiua. ⁊ habet vim putrefactiuã vnde
⁊ pilos nudat.

Operationes.

A ¶ Joannes Meſue. cap. de polypodio. Po
lypodium eſt radix plante: cuius ortus eſt ſup
arbores ⁊ ſup lapides. Et vocauit eã grecus
filicem arboris. ⁊ illud qð naſcitur in lapidibꝫ
humiditatẽ habet ſupfluam indigeſtam: fa
ciens vẽtoſitatem: ſubuerſionẽ ⁊ nauſcã. Ue
rum melius ex eo eſt arboreũ. ⁊ ꝓprie quando
naſcit̃ ſup arborem portãtem glandes. ⁊ eſt cũ
ꝓprietatibus bonis: ⁊ ꝓprie qð eſt groſſum ſo
lidum ⁊ nodoſum: ⁊ cuius color ꝑticipat aliqd
nigredinis ac rubedinis: ſed parũ: ⁊ cuius cõ
fractum eſt ſicut color fiſtici: in quo eſt aliqd
ex aromaticitate. aliud eſt in cuius ſapore eſt
dulcedo cũ inſipiditate derelinquens in guſtu
aliqd ex amaritudine vltimo: ⁊ qð eſt recens.

B ¶ Et idẽ auc. Dyaſ. ca. eſt in. iij. ſic. in. ij. Et
idem auc. Haly ca. eſt ⁊ ſic. in ſcðo reſolutiuũ
humiditatũ groſſarum ac viſcoſarũ: ⁊ exicca
tiuum: ⁊ abſterſiuum ⁊ reſolutiuũ. ⁊ eſt ex ma
xime deſiccãtibus ⁊ extenuãtibus corpus: ⁊ fa
cit ſubuerſionẽ ⁊ nauſcã. ⁊ eſt eius operatio de
bilis ⁊ tarda: ⁊ tollit̃ ab eo nocumẽtum ꝑiiuꝫ:
adminiſtrãdo illud cũ aqua mellis: ⁊ aqua paſ
ſulatum ⁊ bor. ¶ Et idem auc. Humay coq C
tur cũ iure galloꝝ ⁊ gallinarũ: ⁊ fit ſolutiuum
bonum: ⁊ ſi fit cũ aqua caſei: ⁊ fit ſolutiuũ con
ueniens. ⁊ auferunt ei nocumentũ ſcðm. ſi ad
miſceat̃ ei aliqd de cõfortantibus ſicut ſunt ſe
mina redolẽtia. ⁊ ſpẽs ſicut ſunt daucus pro
prie ⁊ aniſi: ⁊ ſemen feniculi zinziber ⁊ ſimilia.
decoctionem autem ſufficientem ſuſtinet.

¶ Serapion auct. Dyaſ. Habet virtutẽ ſol D
uentẽ. datur vero cocta cũ iure gallinarum: ⁊
oleribus: aut cũ piſcibus ⁊ cũ mulſa aut ſicla
aut ſimilibus. ⁊ melãcholiã ⁊ flegma deponit.
Cataplaſmatibus adhibita condilomata ani
ſoluit. ⁊ qñ deſiccat̃ ⁊ teritur ⁊ dat̃ in potu cũ
melicrato purgat flegma ⁊ melãcholiã. ⁊ qñ
fit emplaſtrũ cum eo cõfert attritionibus ner
uorum ⁊ ſciſſuris digitorum ⁊ hemorroidis.

¶ Et idem auct. Aben meſuay. Proprietas E
eius eſt purgare melancholiam: ⁊ flegma ſine
punctione ⁊ malicia. ⁊ melius eo ex eſt citrinũ:
cuius ſapor vergit ad cõpunctionem ⁊ groſſi
tudinem ⁊ dulcedinẽ. ⁊ groſſitudo eius eſt ſi
cut digitus. Et qui vult ipſum ſumere: decõ
quat in aqua ſicle decocte: ⁊ poſtea bibat. quã
do autem vis ponere in decoctione nõ oportet
vt rectifices ipſum aliter: niſi ꝙ teratur ⁊ mi
ſceatur cũ eis. Doſis eius decocti aut ĩfuſi eſt
a. ʒ. ij. vſqꝫ ad. v. ⁊ ſine decoctione aut ſine in
fuſione a. ʒ. j. vſqꝫ ad. ij. ¶ Et idem auctorita F
te meſcha. Proprietas polypodij eſt purga
re leniter melancholiam: ⁊ bibitur ſimpliciter
cum zuccaro: aut mixtũ cum aliquibus deco
ctionibus aut ꝯfectionibus. Et ingeniati ſunt
aliqui medicorum ad illos qui nõ poterãt ali
quas medicinas accipere. ꝓijcere ipſum tritũ
in aliquibus cibis ipſoꝝ: ⁊ purgat leniter me
lãcholiam. Doſis eius ſimpliciter cum zucca
ro eſt. ʒ. ij. decocti autem cum medicinis. ʒ. iiij.

¶ Joannes Meſue. Solutione educit chole G
ram nigram cum facilitate. ⁊ groſſum flegma
⁊ muſcillaginoſum ⁊ materias iuncturarum.
⁊ confert colice: ſm omnem modum admini
ſtrationis eius: ⁊ duricici ſplenis: ⁊ ꝓprie cũ
epithimo ⁊ ſale indo. ¶ Et confert ad febres H
melãcholicas: ⁊ ꝓprie cũ aqua mellis: ⁊ ſanat
ſciſſuras que ſunt in manibus. Doſis eius eſt
a. ij. aureis vſqꝫ ad. iiij. ¶ Auicenna in libro J
de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum. cccxxi.

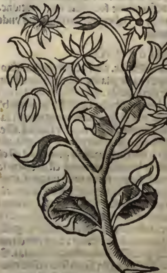

p Olycaria latine. grece coniza. arabi-
ce gaſir. Diaſc. cap. de coniza. alia eſt
maior atq3 odore grauior. alia parua
ꝛ odore iocunda. inter has alia eſt media gene
rabilioris odoris: quarum prima appellata eſt
coniza lata ſiue vanitis. vel ut latini armenta-
lis. Item ſcđa vocatur etiā labanotis: ſiue vt
latini piper marina vel ſiriacus. media appel-
lať ēt coniza ceſaleos: ſiue vt latini thimus mi
nor. maior autē ꝛ minor coniza hñt fo. ſimilia
oliue: ſed aſpera ꝛ pinguia ꝛ viſcoſa. minoris
ꝟo fo. odorata ſunt. maioris grauis odoris: q̃
etiam in fructice maior eſt. virga maioris lon-
gitudinis cubitis duobus. minor ꝟo vnius pe
dis lōgitudine porrecta eſt. florē fragilē ꝛ mel-
linum hñs colorē: ꝛ amarū saporez: ꝛ cū floruē
rit velut capillos facit. Radix eſt illi inutilis.
Gal. vij. ſim. far. ca. coniza. i. polycaria tā ma
ior ꝙ minor ſiſis ſunt ꝯplonis ꝛ vtutis. in guſtu
qdē acres ꝛ amare appentes. calefaciūt valde:
a pte fructuoſa eſt plāta. Eſt aūt ꝛ tertia ſpēs
polycarie in humidioribus locis naſcens feti-
dior ambabus ꝛ debilior. ſed due prime dicte
tres gradus ſunt in calefaciēdo ꝛ ſiccādo.

Operationes.

A ¶ Ois fructus ei⁹ cū folijs ſuis fumigio adhi-
bita: ꝛ ſuppoſita venena longius arcet aqua
eius aſpſa pulices necat. Folia eius ī cataplaſ-
matibus adhibita morſus venenatos mitigāt
Uulneribus ꝛ puſtulis medicātur. ¶ Flores B
eius ꝛ folia cū vino bibita mēſtruis imperant.
Aborſuz faciunt: vrinā prouocāt. Tortionib⁹
ſubueniūt. ¶ Hyctericis hñ adhibenť. Cum C
aceto bibita epilēticis preſtāt effectū. ¶ Elixa- D
tura vero coꝝ fomento adhibita cās matricis
cōponet. ¶ Succus eius ſuppoſitus aborſum E
facit. oleo mixta ꝛ puncta tuta corpa cōtra fri-
gora ſeruat. minor ꝟo impoſita ꝛ ea cataplaſ-
matibus adhibita dolorē capitis mitigat. me-
dia vero coniza haſtam hʒ groſſam ꝛ lenia fo-
lia: ꝛ paulo maiora. ¶ Maior vero non pin-
guia: nec maiora hʒ folia. ſed grauē iactantia
odorē guſtū ſuauē ꝛ inutilē oībus. ¶ Uiperas F
ꝛ ſerpētes fugat. Et vuule vitia remediat. ma
ior ꝛ minor coniza calefacit ꝛ deſiccat. decocta
igitur in oleo ad periodas febrium ꝛ typos ꝛ
malicioſos rigores peruncta facit. ¶ Flos cū G
folijs in vino potatus fetus extrahit ꝛ vehemē
ter menſtrua purgat. ¶ Gal. Siquis folia cū H
mollibus ramuſculis appoſuerit alicui parti-
cule ſiue decoquens oleo vtať ea. ¶ Uidetur I
aūt ꝛ rigoꝝ qui ſm periodū alleuiatiuū huius
oleum. Flores aūt eoruʒ ſimilis virtutis ſunt.
¶ Quocirca quidam ꝛ hos cum folijs terētes K
oleo propinant gratia mouendi mēſtrua vio-
lenter ꝛ educendi embryones.

Capitulum. cccxxii.

Poligonia.

P Oligonia. Pandecta. Poligonia a goni qd eſt genu. Nã ⁊ multi genicu latam ⁊ centũnodiã vocant. ſeu a goni quod eſt ſemen. Nam Dyaſ. Policarpos vocari dicit quod magis eſt credendum. ⁊ hec ſanguinaria ⁊ corrigiola a multis vocatur. ⁊ eſt quam virgaꝫ paſtoris ara. vocant: vt patet per cõcordiaꝫ Dyaſcoridis ca. de poligonos. ⁊ Aui. ca. de virga paſtoris.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Poligonos maſculus herba eſt virgas hñs teneras molles ⁊ multũ nodoſas: ⁊ expãſas ſup terrã ſicut agreſtis. folia hꝫ rute ſilia: ſed oblonga ⁊ molliora. ⁊ ſemen in folijs ſingulis. vñ ⁊ maſculus eſt flos ille albus ⁊ fe
B niceus. ¶ Poligonos võ femĩa frutex eſt vnã virgã hñs mollẽ ⁊ cãnoſam ſpiſſam ⁊ nodoſaꝫ in qbus nodis folia ſunt pini ſilia: Radix eſt
C illi inutilis. in locis naſcit̃ humidis ⁊c. ¶ Plinius. Poligonium greci vocant quã nos ſanguinariã: nõ attollit̃ a terra. folijs rute ſilẽ ſemine graminis. quã plura genera poligoni faciunt: hũc marẽ intelligi volunt: appellantqꝫ a multitudine ſeminis aut denſitate fruticis. Alij poligonon a frequentia geniculoruꝫ ⁊c.
D ¶ Stephanus in ſynonomis. Poligonos: id eſt virga paſtoris. v pro y ſcripſit vt aſſueuit ⁊ in kiraimida poligonos. i. corrigiola multigo
E na. alij võ camerzilluꝫ dicunt. ¶ Plinius li. xxvij. Poligoniũ greci vocant herbaꝫ quam nos dicimus ſanguinariã. a terra non attollit̃
F folijs rute ſilis gramini. ¶ Succus eius naribus infuſus ſanguinẽ ſupprimit. Et potus cũ vino cuiuſcũqꝫ partis profluuiũ ⁊ eructas excreationes inbibet ac ſiſtit. ¶ Dyaſc. Poli
G gonos maſculus herba eſt hñs võgas teneras molles ac multas nodoſas: ⁊ ſup terrã expanſas ſicut agreſtis. vnde ⁊ policarpos dicta eſt. flos illi eſt albus aut feniceus. Uirtutem hꝫ ſtipticaꝫ ⁊ frigidã. Unde ſuccus eius bibitus medicat̃ emoptoicis ⁊ abſtinet reumatiſmum ventris. medet̃ quoqꝫ colericis ⁊ ſtrãguirijs. vrinã prouocat. Morſibus venenatis cũ vino bibitus occurrit. Febribus periodicis maxime
H prodeſt ante horã acceſſionis. ¶ Suppoſitus quoqꝫ fluxum mulieris conſtringit. auriuꝫ dolores eo inpeſcit. Coctũ cum vino ac melle cu
I rat vulnera nature. ¶ Folia eiꝰ cataplaſmata eſtuationes ſtomachi tollunt. Sanguinẽ reijcientibus ſubueniunt. herpetas curant. Ignẽ ſacrũ extinguunt. tumores ac duricies tollũt.
K ¶ Sanguinẽ reijcientibus vulneribus maxime proſunt. Poligonos vero femina frutex eſt virgam hñs mollẽ ⁊ carnoſam ⁊ ſpiſſam. ⁊ eſt ramoſa pinguis atqꝫ nodoſa. in quibus nodis ſunt folia piri ſimilia. ¶ Radix ei eſt inuti L
lis: ⁊ naſcit̃ in locis humidis. Uirtus eſt ei ſtiptica. ⁊ facere poteſt omnia ſupraſcripta licet minorem habeat virtuteꝫ. Et ſcias eſſe herbã que dicitur pera ſiue burſa paſtoris de qua ſupra in cap. ccclij. dictum eſt.

Capitulum. ccclxxiii.

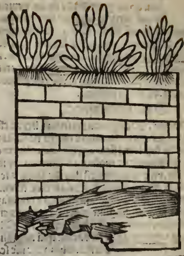
P Olio. Iſidorus. Polios a grecis di: a latinis oſmorbia: eo ꝙ multis morbis ſubueniat. Naſcit̃ in mõtibꝰ ⁊ duris locis. de vna radice multas ⁊ tenues fibras nutrit ſeminis plenas. In ſũmitate hꝫ corimbos caneſcentes odoris grauis ⁊ ſubdulcis. ¶ Platearius. Polij diuerſa ſunt genera: ſed montanũ precipuũ. Cũ flores producit debet colligi: Uirtutẽ hꝫ diſſoluẽdi ⁊ cõſumẽdi ⁊ diureticã ex ſubtilitate ſubẽ. ¶ Dyaſc. Polion vnum eſt maius alterũ minus: id eſt montuoſum qd nobis venit in vſum. Et eſt frutex alba ⁊ tenera: habens folia vnius cubiti lõga: ⁊ ſuper virgam capitella ſemine plena a quo procedit quaſi lanicies alba. ⁊ velut capilli longi habens odorem cum ſuauitate grauem.

Operationes.

¶ Iſidorus. Succus eius aqua coctus a ſer- A
pentibus percuſſos ſanat. Sparſam in domũ

vel incenſa omnes ſerpentes fugat. ¶ Pla-
tearius. Vinum decoctionis eius valet con-
tra frigiditatem ſtomachi ⁊ inteſtinorum ⁊
dolorem ex ventoſitate. Contra opilationem
B ſplenis ⁊ epatis valet. ¶ Dyaſcori. Eius eli-
xatura morſibus occurrit venenatis. magnū-
que preſidium eſt hydropicis. Aceto mixto
ſpleni adhibetur vtiliter. Sed dolorem capi-
tis cōmouet: ⁊ cacboſtomachum eſt. ventrem
mollit menſtruis imperat. reſque. venenatas
extinguit. Vrinam mouet. ſtratoqꝫ compoſi-
C tum ſerpentes longius arcet. ¶ Cataplaſma
tum vulneribus confert. reumaticis paraeole
D ſiꝫ facit: ⁊ arcuato morbo ſuccurrit. ¶ Auic.
Polium eſt ſpecies de chea: in qua eſt calidi-
tas ⁊ acuitas pauca. Quod ex eo eſt minus ⁊
acutius ⁊ amarius. Et ſunt in eo tyrſi ⁊ flores.
E ¶ Eius caput eſt vt ſpera: in quo ſunt qua-
ſi pili albi grauis odoris cum aromaticitate
aliqua. Maius eſt autem debilius: quod nec
amarum eſt: ⁊ acuitas quedam in ipſo eſt.
Montanum minus eſt. ⁊ minus quidem eſt
calidum ⁊ ſiccum in ſecundo gradu. Eſt au-
tem aperitiuum: ſubtiliatiuum. ⁊ proprie mi-
nus eſt ad opilationes intrinſecas aperiendū.
F ¶ Quod ex eo viride plagas recentes con-
ſolidat: ⁊ proprie maius. quod ex eo ſiccum
eſt. vlcera fraudulenta precipue minus.
G ¶ Cum aceto epithimatum conuenit ſple-
nis apoſtematibus ⁊ duriciei eius. facit au-
tem capitis ſoda. nocetque ſtomacho: ſed con-
fert ycterice nigre. proprieque maioris deco-
H ctio. ¶ Confert etiam eadeꝫ hydropiſi. Idē.
Prouocat vrinam ⁊ menſtrua. ſoluit ven-
trem. ⁊ confert aſcaridibus ⁊ antiquis febri-
bus: ac ſcorpionis punctionibus.
I ¶ Decoctio maioris morſui verminium vene-
noſorum omnium proficua: ⁊ ex ea ſuffumiga-
tur ac ſternitur: ⁊ fugat minora venenoſa.
K ¶ Conſtantinus. Polium eſt calidum in ſe-
cundo gradu. ſiccum in tertio. Humores
groſſos attenuat. Valet hydropicis patien-
tibus propter opilationem epatis ac fellis ⁊
ſplenis. Vrinam ⁊ menſtrua prouocat. Ven-
trem ſoluit.
L ¶ Cum aceto bibitum valet contra durici-
em ſplenis. Et eius apozima propinatum lum-
bricos cucurbitinos ⁊ aſcarides excludit. Ca-
pitis tamen dolorem generat ⁊ ſtomacho no-
cet. Si domus ex ea ſuffumigetur: reptilia in-
de fugantur.

Capitulum. cccl xxiii.

p Olitricon, Dyaſ. Politricon galli-
tricuꝫ: qđ adyantos dr̄. habet folia co-
riandro ſilia in ſūmitate ſciſſa. haſta
eius eſt duobus palmis lōga: hn̄s ſupra ſe tur
gida capitella ſemen habētia. radix eſt illi vti-
lis. Sed virtus eius eſt in folijs.

Operationes.

¶ Dyaſco. His ſiquideꝫ in aqua elixis: aqua A
ipſa bibita medicat̄ aſmaticis ⁊ diſnoicis: yc-
tericis ⁊ diſſurrijs. calculos frangit. ventrem
ſtringit. morſus caninos ad ſanitatem perdu-
cit. reumaqꝫ ſtomachi compeſcit. ¶ Cuꝫ vino B
bibita mēſtruis imperat. aborſum facit: ⁊ ſan-
guinē reijciētibus ſubuenit. morſibus quoqꝫ
venenatis occurrit. ¶ Alopicia ⁊ vlcera capi- C
tis. ſ. quas acaras vocant: ⁊ pterigia purgat.
ſcrophaſqꝫ ſpargit. impoſita qdeꝫ trita ⁊ mix
ta cum lixiuio addito cinere ac vino id pſtat.
¶ Comeſta a pugilibus ad pugnā vtiliter cō D
fortat. A pecoribus etiā comedit̄. ¶ Item po
litricon in locis vmbroſis atqꝫ parietibus hu-
midis ⁊ circa fontes naſcit̄. alij tanq̄ recorporati
uam decoctionē tardis etiā paſſionibus labo-
rantibus daut in potu. ſ. hancloſis. ſtomaticis
fluori vētris: ⁊ ī difficultate mictus: ¶ Deſic- F
cat. n. adiantos ⁊ extenuat. ideoqꝫ chyradias
digerit. apoſtema ⁊ lapidem rumpit. Potus
ad humores glutinoſos ac pingues de torace
ad pulmonem aſcendentes bene iuuat.

¶ Reuma

G ¶ Reuma ventris conſtringit. medius enim eſt inter ca. ⁊ fri. temperantiā. In dolori colli ſo. eius trita cum granis piperis ac ſemine coriandri cū optimo vino datur ad bibendū in troeunti balneū. facit ⁊ ad capillos mulierū nutriendos: ſi decoquatur cum oleo.

Capitulum. ccclxxv.

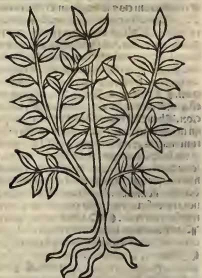
P Porrū latine. arabice curat. Sera. li. ag. ca. curat. Curat. i. porrū. Ex eo eſt domeſticū: ⁊ eſt hiſpanicū. ⁊ ex eo eſt nabati. ⁊ eſt montanū. ⁊ ex eo eſt porrū vinee. ⁊ porrū agreſte. ⁊ mediū inter porrū ⁊ alliū. Et repitur virtus huius inter vtutē porri ⁊ allij. ſicut inuenies ſi leges ca. xiiij. alliū. Et propter hoc eſt magis deſiccatiuū ⁊ acutū ꝙ porrij domeſticum. ⁊ cetera cūcta agreſtia acriora ſunt domeſticis. Et medicine que calefaciūt illa calefactione ſunt in fine graduū. ⁊ ob hoc eſt malū ſtomacho. ⁊ eſt acutum inciſiuū groſſorū humorū magis aperitiuum opilatorū organorū. ⁊ eius operatio eſt plus ꝙ domeſtici. Et propter hoc prouocat vrinam ⁊ menſtrua. ⁊ potiſſime quando retinētur propter humores frigidos groſſos. ⁊ habet tm̄ de calefactione ꝙ vlceret qñ applicatur corpi exterius. Et nos iam diximus ꝙ omnes medicine que calefaciunt illa calefactione ⁊ vlcerant ſunt in fine graduum.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Dyaſ. Porrum domeſticū incitat libidinem. ⁊ qñ miſcetur cum melle ⁊ fit inde loboc ⁊ confert dolori pectoris ⁊ vlceribus pulmonis ⁊ qñ comedūtur ēt mundificant cannam pulmonis. ⁊ qñ quis aſſuefacit cibū eius: inducit obſcuritatē viſus. ⁊ eſt malum ſtomacho. B ¶ Et qñ aqua eius miſcet cū mellicrato ⁊ exbibetur: confert morſibus venenoſis. Et qñ fit empl'm cū porris ipſis ⁊ ponit ſupra locum morſus facit hoc. C ¶ Et qñ miſcet cū olibano ⁊ aceto ⁊ lacte ⁊ oleo roſato ⁊ diſtillat in aurē: confert dolori eius ⁊ tinnitui q fit in ea. Et qñ fit empl'm cum eis ⁊ ſumach: aufert verrucas. Et qñ fit empl'm cū eis ⁊ ſale: mūdificat vlcera ſordida. D ¶ Et qñ bibitur ex ſemine porri ⁊ granis mirti. ana. ℥. ij. ſimul tritis abſcindunt ſputū ſanguinis antiquū a pectore. E ¶ Et idē auc. Ruffi. Porrū prouocat mēſtrua ⁊ fetus: ⁊ aufert eructuationes acetoſas: ⁊ mollit ventrem. F ¶ Et idē auto. Judei. Proprietas aūt eſt ꝙ deſtruit dentes ⁊ gingiuas. G ¶ Et idē auctori. Aben Meſuay. Nocet veſice ⁊ renibus qñ in ipſis vlcera. Et Folia porri de ſeni conferunt matrici ex proprietate que eſt i eis. qm̄ eſt in eis humiditas que facit lubricare fetum. ⁊ ſemē porri qñ fumigatur ex ea anus: deſiccat fiſtulas que ſunt in eo. H ¶ Sed porrū vinee eſt deterius ſtomacho. Et eſt calidius ⁊ magis ꝓuocat menſtrua ⁊ quando comeditur confert morſui venenoſo. ¶ Paulus cap. de porro. Porrū aduſtum mixtum cū melle ⁊ inunctū curat ragadias ſeu ſciſſuras que fiūt i labijs. I ¶ Iſidorus. Porrus eſt olus cuius duo ſunt genera. videlicet ſectilis ⁊ capitatus. ¶ Palladius libro. iiij. In menſe februario conuenit porrum ſerere. Quē ſi ſectilem velis poſt duos menſes quam ſatus eſt poteris deſecare manētem in areis ſuis. Sed capitatū rarius ſeres. K ¶ Idem in li. vj. In menſe maio planta porri transfertur: vt rigatioibus animetur. L ¶ Idē in libro. xj. In octobri menſe porrum verno ſatum conuenit transferre vt creſcat in capite. Sane ſarculis aſſidue circūfodiatur. Sed cōprehenſa porri planta velut tenacibus alleuetur: vt inanitas ſpacij que ſuberit radicibus i cremento capitis ſupplicatur. M ¶ Iſaac. Porrus calidus eſt ⁊ ſiccus in tertio gradu. quod certificat eius ponticitas. Unde ſanguinem e naribus manantem conſtringit. Sed ſecundū cibum illaudabilis eſt. Nocet enim ſtomacho faciens inflationem ac ventoſitatē. N ¶ Hypocrates. Porrus calefacit ac deſiccat nimis epar: ⁊ ſplenā aperit vel curat: ſoluens quoqꝫ conſtipata in eis. Thoracē pulmonē purgat.

Ad aurium quoqȝ dolorem diuturnuȝ facit:
O ac per nares ycetericos purgat. ¶ Macer. In multis cauſis vſus medicamine porri. Dicit Hypocras medicine maximus autor. Ipſius ſuccum ſolum dedit ipſe bibendum. Egrotis que reijciunt ſpumāt ue cruorē. Quos emoptoicos ſoliti ſunt dicere greci. Cuȝ galla dant hunc allij thuriue farina. Aut geminis dragmis porrorum ſeminis vnam ⁊c.

Capitulum. ccclxxvi.

P Roſerpina grece. arabi. barſiarbay. latine lingua paſſerina: ⁊ in lingua pſica dicit perſoidami. Sera. libro aggregatoris: cap. Barſiarbay. aucto. Dyaſcoridis. Barſiarbay: id eſt proſerpinata. ē enim maſculus ⁊ femina. Maſculus eſt herba que naſcitur omni anno. Hec habȝ ramos ſeu virgas rectas: molles: ſubtiles: nodoſas. ⁊ diſtenditur ſup faciem terre ſicut gramen. Et folia habet ſimilia folijs rute: niſi qꝛ ſunt molliora ⁊ longiora. Et habet iuxta vnūquodqȝ foliuȝ ſemen. ⁊ propter hoc dicitur maſculus: ⁊ habȝ florem album ⁊ rubeum. Sed femina hȝ plantam paruam: ⁊ virgam vnicam tam teneram ſimilem cāne: ⁊ habet nodos ſimiles nodis qui ſunt in radice canne. ⁊ in nodis ipſis ſunt folia egredientia ab ipſa virga ſimilia folijs pini. ⁊ habet radicem in qua nullum eſt iuuamētum. naſcitur iuxta aquas. Hec latine vocatur cauda vulpis: que eſt virga ſiue burſa paſtoris: ſicut apparet in capitulo Poligonia.

¶ Galienus. viij. ſimplicium farmacorum. Proſerpinata habet quid ſtipticitatis. Dominatur vero in eo aquoſa humiditas vt in ſecundo gradu ex infrigidātibus farmacijs. vel in tertio ſm principiū. ¶ Dyaſcorides. Proſerpinata herba eſt que habet virgulas teneras ⁊ molles: ⁊ multas nodoſas ⁊ ſpanſas ſuper terraȝ ſicut agreſtis: vnde ⁊ policarpos dicta eſt. Folia habet rute ſimilia: ſunt ⁊ oblonga ⁊ mollia. ⁊ ſemen in folijs ſingulijs. vnde ⁊ maſculus dicta eſt. flos eſt illi albus: aut feniceus. Virtutem habet frigidam ⁊ ſtipticā. Proſerpinata femina frutex eſt vnus. virgam habet cannoſam ⁊ mollem: ſpiſſam ⁊ nodoſam: in quibus nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur locis humidis. Virtus eſt illi ſtiptica. Et hec latine vocatur Cauda vulpis.

Operationes.

¶ Galienus. Iuuat itaqȝ cruſtos ſtomacho exterius applicata ſic heriſipilata et calidos flegmones: ſeu etiam talia exiſtentia repercutit reumata. ⁊ exinde vero ſiccatiuum exiſtere: propter quod herpetum bonum eſt farmacuȝ ⁊ vlcerum ⁊ aliorum euidentiſſimuȝ vero flegmonoſorum reumatorum. ¶ Eſt autem ⁊ ſanguinoſorum vulnerum conſolidatiuum. Iuuat vero ad vlcera que in auribus: ⁊ ſi plus in eis ſufficiens fuerit id ſiccat: propter eaſdem vero virtutes: ⁊ fluxum muliebrem ſiſtit. Et diſſinteriam ⁊ ſanguinis eductiones: ⁊ quēcūqȝ immoderate aliunde cauſatum. ¶ Ait autem Dyaſcorides. ⁊ vrinas prouocare ſtrāguiriantibus datum: non tamē diſtinguit diligenter diſpoſitionem in qua oportet dare. ¶ Dyaſcorides. Succus eiꝰ bibitus emoptoicis medicat. ventris abſtinet reumatiſmū. Colicis ⁊ ſtranguirioſis opitulatur: vrinam prouocat: morſibus venenatis cum vino bibitus medicatur. ¶ Cum vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. periodicis febribus ante vnam horam acceptus maxime prodeſt ſuppoſitum. ¶ Fluxuȝ mulieris ſtringit. Dolorē auriū cōpeſcit. Sanguinē reijcientibus ſubuenit. Herpetas curat ⁊ fiſtulas. Ignē ſacruȝ extinguit. Tumores ⁊ duricies impoſituȝ ſpargit. Recētibus vulneribus maxime prodeſt. Proſerpinata femīa omnia ſimiliter facere poteſt: quāuis virtutem minorem habeat.

A B C D E F

Capitulum. ccclxxvii.

Pulmonaria.

Pulmonaria. Pādecta. Pulmona-
p ria herba ē ſatis minuta: ꝛ mollia hn̄s folia: ꝛ quaſi formā pulmōis: in locis humidis naſcēs: quā qdam pepanū vocant.

Operationes.

A ¶ Ad oīa vitia pulmōis ꝯfert bibitū: ꝛ empla

ſtrum. ¶ Elixatura eius cū vino confert peri- B
pleumōiaticis ꝛ aſmaticis. ¶ Coctus ex aqua C
cum oleo aceto ꝛ melle iocundiſſime ſumitur.
¶ Confert tuſſientibus: ꝛ ad pectus fluxibus. D

Capitulum. ccclxxviii.

Runa latine ꝛ grece. arabice guas.
p Yſidorus. Pruna a latinis ob colorez ſic ſunt appellata. Cuius generis meliora ſunt damaſcena: ab oppido damaſco ſic dicta. Unde prius arbor ipſa eſt aſportata. ¶ Ariſtoteles in libro de plantis. Fructuum quidam ex carne ꝛ oſſe ꝛ grano compoſiti ſunt vt pruna. ¶ Palladius libro. xij. Pruna ſiccantur in ſole per crates loco ſicciore depoſita: hec ſunt que damaſcena dicunt. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt: ꝛ inde ſublata: aut in furno tepido faciunt aut in ſole ſiccari. ¶ Joannes Meſue ca. de prunis. Pruna alia ſunt alba. alia citrina: alia rubea: alia nigra. ꝛ ex eis quedam ſunt muza: que ſunt ad alterandum magis. quedam dulcia: que ſunt ad ſoluendū vētrem magis: ꝛ omnia alterant: ꝛ ſolutionez faciunt: plus tamen ꝛ minus. Damaſcena vero ꝛ armena in omnibus illis ſunt fortiora. ꝛ humida quidem plus faciūt illud ꝙ ſicca. ꝛ ſicca minus corrumpūtur in ſtomacho ꝙ humida. ſunt enim humida ad corruptionem ꝛ putrefactionem cōuertibilia. Dulcia ſunt inter calidum ꝛ frigidum: declināt tamen ad latus frigiditatis: ꝛ ſunt humida in ſecundo gradu. Muza vero frigide ſunt in principio ſecundi: vt poſtea habetur. Et alia quidem ſunt lauatiua ꝛ refrigeratiua ꝛ lenitiua. Rectius cuz quo miſcentur ei addit earū operationi: ſunt tamarindi ꝛ ꝓprie ſm̄ modos infuſionis notos: ꝛ caſſia fiſtula ꝛ tereniabin ꝛ viole cōdite: ꝛ ſimilia. Et fit cum aqua earum ſyrupus iuuamēti noti. Et ex carnibus earum fit electuarium bonum. Armeni quoqꝫ arborem prunoꝝ perforant ſubtilez in longitudine palme ex duabus vel tribus partibus: ꝛ intermittūt fruſta ſcamonee: ꝛ ſigillant luto. ꝛ ſunt fructus illius arboris ſolutiui ſufficienter. ꝛ faciunt ſophiſticationes alias in arboribus alijs.

Operationes.

¶ Joānes Meſue. Solutione educit coleraz: A
ꝛ dantur in egritudinibus colericas: ꝛ alterāt maliciam earū: ꝛ ſoluūt maliciam ex qua fiūt: nocent tamē ſtomacho: ꝛ ſunt pauci nutrimēti. Doſis aque earum potio eſt circiter libram
vnaz cum zuccaro. ¶ Dyaſcorides capitu. de B

pꝛunis. Pꝛunum recens ventrem ſoluit.
C ¶Stomacho contrarium iudicatur. ſed om-
ne hoc incōmode celerius digeſtionē finit ſic-
ca nō tantam malitiam pꝛebent. quidam ſicca
cocta aluum ſtringere exiſtimant. quod Ga
D lienus nō inmerito falſuȝ eſſe ꝯtendit. ¶Quis
enim neſciat ex paſſo diſcocta vel mulſa ſolu
tionem ventris operari: maximeqꝫ perficere ſi
decoctum ipſum cui ſuccus admixtus eſt ſoꝛ
betur. Facit tamen ipſe ſuas differentias di
uerſi generis in pꝛunis: vt ſyriaca tantum pu
tat minus aluum mouere: eo ꝙ ſint ſtiptioꝛa.
E ¶Hyſpana vero plus ſoluere ꝙ ſint dulcio
ra ex omnibus pꝛunis: que maioꝛa ⁊ lata ſunt.
F ¶Idem quoqꝫ tenera ⁊ digeſtionis facilioꝛa:
⁊ ventrem molliendo accōmoda pꝛeſumit mi
G noꝛibus omnia ineſſe contraria. ¶Eſt ⁊ agre
ſte pꝛunuȝ auſterioꝛis foꝛtioꝛiſqꝫ virtutis. hoc
ſiccum etiam dyſintericos certum eſt adiuua-
re. gummi huius arboꝛis potatum calculos
frangit. cum aceto tritum ac illinitum faciei
licbinas optime purgat: ⁊ curat. aqua in qua
folia pꝛuni cocta ſunt gingiuas ⁊ vuam ⁊ ſi-
milia colluēdo defendit. Sed in vino decocta
H vehemētius pꝛoſunt. ¶Radices itemqꝫ coꝛ-
tex eandem ſtipticam habent poteſtatem que
in folijs eſt conſtituta. ¶Sera. hec eadem di-
cit que dicta ſunt ſm Dyaſ.

Capitulum. ccclxxix.

P Runella latine ⁊ grece. Pꝛunella ē
herba ſilis ozimo: flos quaſi lauēdula
ſed groſſioꝛa: folia ⁊ floꝛes vtuntur.

Operationes.

¶Succus iſtius herbe mixtus cum oleo roſa- A
rum ⁊ tempoꝛa inunctum ſedat ſoda. Hypo B
cra. Succus cū vino ſumptus tollit moꝛſum
venenoſoruȝ. ſuccus iſtius herbe curat alcolā:
⁊ confert ſquinātie. ¶Et ad omnia vitia oꝛis C
⁊ gutturis conuenit. eandem etiam operatio-
nem habet aqua eius diſtillata.

Capitulum. ccclxxx.

P Ix latine. arabice afſeſ ſiue terſ vel
teſt. Pandecta. Sciendū ꝙ pix fit ex
arboꝛe ligni aryn. ⁊ eſt arboꝛ ſcerebin
vel deda. ⁊ eſt cedrus vel pinus maſculus: cuiꝰ
fructus dicitur coni. eſt ex ea humida ⁊ ſicca.
¶Serapion lib. aggrega. ca. Teſt. auctoꝛita
te Dyaſcoꝛidis. Et humida colligitur ex ar
boꝛibus ligni aryn. i. maſculi pini: ⁊ ꝓfert fru
ctum paruū: vt ex eo fit lumē. Et melioꝛ ex ea
eſt alba ſplendens leuis ⁊ munda.

Operationes.

Gal. viij. ſim. far. cap. pix ſm tranſla. grecaȝ. A
Pix que qdeȝ ſicca ſiccat ⁊ calefacit ſm tertiā
abſtantiam cōmenſuratis: ⁊ plus ſiccare nata
eſt ꝙ calefacere: que liquida econtrario calefa
cit pluſꝙ ſiccet. hȝ aūt quid ſubtilium partiuȝ
quo

B quo aſmaticos ⁊ empticos iuuat. ¶ Et hẽt q-
dem qd digeſtiuũ ⁊ dyaforeticum: ſic ⁊ ſui gu
C ſtum ſubamarũ qd ⁊ acre. ¶ Ita aũt leproſos
vngues educant mixte cũ cera: ⁊ empetigines
expurgant. digerunt autez duros ⁊ indigeſtos
humores oẽs qñ ponunť in cataplaſmatibus.
fortior vero ad oĩa talia eſt liquida. dura vero
D ad hec qdem peior eſt. ¶ Ad conſolidationem
aũt vulnerũ magis idonea. palam ergo ex his
eſt qm̃ qd copioſum humiditatis calide cõmix
E tum eſt pici liqde. ¶ Picceleuz. i. oleum picis.
Fit ex pice humida qñ coquiť: ⁊ eſt quedam ex
ea que eſt ſimilis viſco viſcoſitate ſua: ⁊ noiať
viſcoſa. Et eſt alia que ex tota ſicca ẽ: ⁊ melior
ex ea eſt illa que eſt pura tenax ⁊ odorifera ſimi
lis reſine pini. ſapor hui⁹ eſt acutus ⁊ fere ama
rus. Et virtus eius eſt ca. in. iij. gra. ⁊ deſicca-
tio eſt plus ꝙ calefactio ipſius.

Capitulum. ccclxxxi.

Pix liqda. Pandecta. cap. ccclx. Hic
p tan arabice. grece alkitran. latine ꝟo
oleuz de ſcerbin. ⁊ eſt pix liquida: que
idiomate noſtro vocatur pecula. Serap. lib.
aggrega. ca. hictan. ideſt pix liqda: ⁊ eſt oleum
qđ egreditur de ſcerbin. Et ſcerbin due ſunt
ſpecies. Una earum eſt arbor magna: ⁊ eſt ge-
nus abietis: ⁊ ẽ ex ea alkitran hñs fructũ ſimi-
lẽ fructui cipreſſi: niſi q2 eſt minor ꝟo multuz. ⁊
ſecunda eſt arbor ſpinoſa habens ſimilitudinẽ
cũ arbore iuniperi: ⁊ magnitudo fructus eius
eſt ſicut grani mirti. Melius autem alkitran
eſt illud qđ eſt ſpiſſum clarum: habẽs odorem
forteẽ cum horribilitate: ⁊ quum intingitur in
eo digitus: nõ cito defluit ex digito ꝓpter ſuã
ſpiſſitudinẽ. ⁊ quando ſtilla eius cadit in loco
remanet collecta: ⁊ non expanditur. Et idem
auctoritate Gal. Speciecrum ſcerpin comple-
xio eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. ſꝫ olei qđ extrahi-
tur ab arbore ſua ſubſtantia eſt ſubtilis. ⁊ vir-
tus eius eſt calida ⁊ ſicca in quarto gradu: ſed
plus calefacit ꝙ ſiccet. Lignum ſcerbin nomi-
natur lignum mortuoꝝ: q2 conſeruat corpora
mortua a putrefactiõe. Unde virtus eius de-
ſiccat ⁊ cuſtodit corpora mortuoruꝫ. ⁊ deſtruit
quod eſt ibi de humiditate.

Operationes.

¶ Serapion. Pix liquida cuſtodit corpora A
mortuorum. ⁊ oleum eius occidit pediculos ⁊
lendines ⁊ lumbricos ⁊ vermes qui ſunt in au-
ribus. Et quãdo cum eo fit naſcale corrumpit
fetum: ⁊ excludit mortuum. ¶ Et quando li- B
nitur virga in hora coitus deſtruit conceptuꝫ.
⁊ ꝓpter hoc eſt ex verioribus medicinis ⁊ for-
tioribus ad prohibendũ impregnationẽ adeo
ꝙ accidit ei qui vtituř eo vt fiat omnino ſteri-
lis: etiam quando diſtillať ex eo in dentem cor-
roſum ſedat dolorem: ⁊ frangit dentem: ⁊ au-
fert liuorem qui fit ſub oculo. ¶ Alkitran: ⁊ C
eſt illud quod eſt compoſitum: ex eo qđ colligi-
tur in lana: quãdo ſuper ipſum ſuſpenditur ⁊
decoquitur: ⁊ ſubtilius alkitran ⁊ minus acu-
tum. ⁊ reſiduũ quod remanet eſt alkitran: ⁊ eſt
illud quod eſt de eo ſpiſſum ⁊ groſſum. ⁊ eſt ſi-
cut illud quod remanet ex ſpiſſitudine olei. ⁊
ideo alkitran propter ſui groſſiciem mordicat
⁊ aperit. ⁊ propter hoc alkitran curat apoſthe-
mata: ⁊ eſt pix liquida. ¶ Sed grani ſcerbin D
virtus eſt temperata adeo ꝙ poteſt comedi: ni-
ſi quia facit ſodam: ⁊ mordicat ſtomachum.
¶ Et idem auc. Dyaſ. Alkitran eſt qđ corro- E
dit ⁊ incidit corpa viuentium: ⁊ conſeruat cor-
pora mortuoꝝ. ⁊ ſi fiat pheretrum in quo repo
natur corpus defuncti ex ligno ſcerbin: ſeruat
corpus defuncti a putrefactiõe. ⁊ propter hoc
nominãt ipſum qdam vitam mortuoruꝫ. ⁊ al-
kitran adurit plantas ⁊ coria ꝓpter neceſſitatẽ
ſue caliditatis ⁊ deſiccationis. ⁊ abſtergit ma- F
culas oculi qñ bibitur cũ3 rober ſale pauco. cõ-
uenit morſui ſerpentis. ⁊ qñ linitur ſuper cle-

pbantiam conuenit: ⁊ fit cliſtere cum eo: ⁊ occidit lumbricos paruos.

Capitulum. ccclxxii.

p Anis. Iſidorus. Panis dictus ē eo ꝙ cū omni cibo apponaṫ. Panis enīꝫ cibarius eſt: qui ad cibū ſeruis daṫ nō delicatus. Fermētatus dicíṫ fermentis confectus. Azymus autē non fermētatus. Nā azymus eſt ſine fermēto ſincerus. Acricimus aūt leuiter fermētatus: quaſi acro azymus. Cliba nicius in tecta coctus. Rubidus aūt recoctus ⁊ rubefactus. Subcineritius dicitur cinere coctus: ac reuerſatus idem ⁊ focatius. Sfungia dicitur panis aqua diutius laxatus. ſimilam modicam fermentiq́ꝫ modicū accipit: ⁊ habꝫ humectationis pluſq̄ ōis panis, propter qđ e ſfungie nomē accepit. Placēte ſunt q̄ de farre fiunt: quas aliȷ caudā liba dicūt: eo ꝙ libeāt ⁊ placeāt. Dulcia ſunt opis piſtoriȷ genera ſic a ſapore dicta. melle enī aſpſa ſumunṫ Actor. Collirida dicíṫ panis quadratus de ſimila factus in ſartagine cūꝫ oleo frixus: vel modicus panis triangulus. Lagana ſunt panes lati ac tenues. Cruſta eſt panis ſuperficies.

Operationes.

A Aui. Panis vt comedaṫ opꝫ ꝙ ſit mūdus ſalitus: maſſam habēs ꝯfectam: fermētatus: bene decoctus ne comedaṫ calidus: ſꝫ vna nocte pmanens. Calidus enim nō eſt apud naturaꝫ

receptibilis. ¶ Et acceptio eius q̄ eſt de furno B
⁊ reliquoꝝ ſibi ſimiliuꝫ eſt mala. Panis de ſimila melior eſt ⁊ mūdioꝛ ac nutribilioꝛ q̄ aliꝰ.
Eius nutrimētuꝫ melius eſt: ſꝫ tardioris penetrationis. ¶ Opirus aūt q̄ ē plurimi furfuris C
velocis eſt penetrationis: ſed nutrimēti minoris ac deterioris. ¶ Ille vero qui nō bene coq- D
tur eſt plurimi nutrimēti. ⁊ ſiṁr q̄ parū hēt fermenti. ſed eius nutrimentū opilat niſi illos qui
plurimi ſunt exercitȷ. huius generis eſt panis
de patella. nā eius interioꝛ pars raro bene coq
tur. ¶ Emplaſtrū ex pane factū calidius eſt q̄ E
ex frumēto panis. ex frumento nouo velociter
impinguat. ¶ Panis de frumēto cum melli- F
crato ficiſq́ꝫ cōuenientibus valet apoſtemati
bus calidis. lenit enim ⁊ infrigidat ea. Panis
cūꝫ aqua ⁊ ſale decoctus ⁊ empetigini infuſus
cōfert. ¶ Eſt quidē velocis digeſtionis ⁊ tar-
de deſcēſionis. ¶ Panis opirus eſt lenitiuus G
nature fermentatus quoq́ꝫ ventrē lenit: ⁊ azy
mus ſtrigit. Siṁr in patella coctus ⁊ antiquus
panis ſiccus ventrē ſtringit. ¶ Iſaac in dictis H
particularibus. Panē tritico calidioreꝫ diximus cuius diuerſa ſunt nutrimenta quattuoꝛ
modis videlicet. Pꝛimo ꝑpter farinā vnde factus eſt. Scđo ex artificio ſui. Tertio ex igne a
quo coctus eſt. Quarto pꝛo qualitate qua ſumiṫ. Farine modus trifariā diuidiṫ. Pꝛimus
pꝛopter eſſentiaꝫ ſui. Scđs pꝛo qualitate molitoꝛis. Tertius ſm̄ bꝛeuitatē vel longitudinem
tp̄is ex quo mola ꝯtrita eſt vt ſuꝑius dictū eſt.
Panis quāto mundioꝛ eſt: tanto pluris nutrimēti ⁊ durioꝛis egeſtionis. ¶ Diuerſitatis pa I
nis ex artificio ſui duo ſunt modi. vel ex foꝛma
vel ex artificio ſimpliciter. Foꝛma autem triplex eſt. magna: pua: media. Magna medulle plus habet. coꝛticem vero ſubtilioꝛem ⁊ durioꝛem. Coꝛtex preterea paruꝫ nutrit. ⁊ eſt ad
digerendum durus. humiditatem egeſtioſtionis exſiccat vnde ⁊ ventrem conſtipat.
¶ Medulla groſſa eſt ⁊ viſcoſa ⁊ inflatiua. fle K
gma viſcoſum generans. Panis parui ⁊ ſubtilis interioꝛa ignis perfoꝛat: ⁊ humiditatem
medulle exſiccat. vnde paruꝫ nutrit ⁊ tardius
digeritur: ⁊ vētrem conſtipat. maxime ſi eſus
ſit in pꝛimo vel ſecundo die poſt decoctionem.
¶ Unde Hypocrates. Panis magnꝰ ⁊ groſ- L
ſus eſt medulle multe nutrimenti pluris ventrem ſoluit: paruus autem ⁊ tenuis medulle
eſt pauce. nutrimenti pauci. Egeſtio eius tarda eſt ventrem conſtipat. Qui autem menſure
medie eſt in foꝛma: ⁊ medie eſt poteſtatis.
¶ Artificium panis quattuoꝛ diuidiṫ modis. M
Eſt enim

Eſt enim panis quantum expedit fermẽti:tan
tum hñs ⁊ ſalis:⁊ bene cõfectus:⁊ ſicut opꝫ co
ctus. Eſt parũ fermẽtatus ⁊ coctus : ⁊ in cete-
ris a neceſſaria tẽperãtia iminutus. eſt hñs fer-
N mentũ ex ſale vltra ꝙ ſatis eſt. ❡ Eſt azym⁹:⁊
ſale carẽs. Primus qdeꝫ moderatioꝛ eſt in oi-
bus his ſupꝛadictis:in ſtomacho pſecte dige-
rit:⁊ ſanguinẽ in coꝛpe clariſſimũ generat. vñ
nature cõfoꝛtat actionẽ:ꝓpterea cõmodus eſt
qui geti ſunt ⁊ delitiaꝝ delectatione viuũt. Et
cis quoꝝ digeſtio defectũ patitur : vt ſenioꝛ ⁊
egritudines exeũtiuꝫ. Ars enĩ exhibita exteri⁹
O ſufficit nature laborãti interius. ❡ Exercitã-
tibus aũt laborãtibus nõ adeo ꝯueniẽs eſt ꝓꝑ
ſuã ſubtilitatẽ ⁊ facilitatẽ diſſolutionis ex mẽ-
bris coꝝ. Panis fermẽtatus modicũ hñs ſa-
lis:nec hñ coctus viſcoſitatẽ gñat ⁊ groſſitatẽ.
vñ durioꝛ eſt peioꝛe tardioꝛ : ꝓpter hoc aptus
eſt exercitãtibus ⁊ laborãtib⁹. Nã abundãtia
caloris coꝝ eſt cã foꝛtitudinis ⁊ digõnis. Sed
qui fermẽti ſaliſqꝫ ſupfluũ habuerit minimuꝫ
nutrit ⁊ cõfoꝛtat. virtus enĩ ſalis humiditateꝫ
eius deſiccat:fermẽtuꝫ ꝯiunctionem rarificat.
P ❡ Azymus ſiit minimum nutrit:⁊ duriſſime
digerit:tardiſſimeqꝫ egerit:ꝓpꝛietatẽ hꝫ opi-
lationẽ ⁊ ventoſitatẽ gñandi. Iccirco incõue-
niens eſt oĩbus naturis:niſi raro eis q maxime
laboribus exercentur:vt meſſores ⁊c.

Capitulum: ccclxxxiii.

Apa. Iſidoꝛus libꝛo ety. Rapa
dicta eſt a rapiendo : id eſt compꝛe-
r hendendo. Eſt autem radice am-
plioꝛ napo : ſapore dulcioꝛ: ⁊ folio
tenui. Palladius libꝛo. iij. Semẽ
bꝛaſice vetuſtum mutatur in rapam. Idem
in libꝛo. viij. In menſe iulio ſerenda eſt rapa
ſolo putri ⁊ ſolatri in ſicco nec ſpiſſo : locis hu-
midis ⁊ campis letatur. Napus autem in ſic-
coꝛ:ac pꝛopꝛie tenui decliuoqꝫ ⁊ ſabuloſis melioꝛ
naſcitur : loci pꝛopꝛietas vtrũqꝫ ſemen in al-
terum mutat. Nam rapa in alio ſolo per bien
nium ſata mutatur in napos. alia vero napus
tranſit in rapam. Subactum ſolum ſtercora-
tum verſatumqꝫ coquunt : quod ipſis ⁊ ſege-
tibus pꝛodeſt : qui ibi anno eodem ſeruntur.
Iugo raparum quatuoꝛ ſextarij. napi au-
tem quinqꝫ ſufficiunt. Si ſpiſſe ſunt interuel-
les aliquas vt cetere roboꝛentur : vt vero in ſe-
mina maioꝛa redigantur erucam rapam fo-
lijs omnibus purgas:⁊ ad dimidij digiti craſ
ſitudinem in caule ſuccides. Tunc in ſulcis
diligenter ſubactis octonis digitis ſepara-
tam obꝛues. inijcies terram ⁊ calcabis ita ma-
gna naſcetur.

Operationes.

❡ Rapa eſt napus validiſſimus:ꝯturbat coꝛ- A
pus ⁊ deducit. Sed ſemen eius contra venena
in potum datur. Rapa ſi frequenter comeda-
tur inflationem ſtomachi facit. Semen eius ex
vino tritum valet contra moꝛſus ſerpentum.
❡ Dyaſcorides. Radix rape bona eſt. ⁊ ſi ven B
trem inflat:coꝛpori tamen ſuccum addit:ven-
tremqꝫ ſtimulat. Eius elixaturam fomẽto po-
dagris ac permonibus pꝛeſidium eſt : ipſaqꝫ
trita ⁊ impoſita hec omnia facere poteſt.
❡ Cima eius elixa ⁊ comeſta eſt diuretica. ſe- C
men eius ex vino bibitum vulneribus venena-
tis pꝛoficit. Itaqꝫ ſemen in rapis calidum ac
feruẽs videtur:⁊ ipſe paulo ſolutioꝛes credun
tur. Sed quo minus caloris poſſident molliẽ-
di poteſtatem eo foꝛtioꝛem continẽt.
❡ Idem radix inflat : ⁊ ſemen in homine ge- D
nerat vel augmentat. Agreſtis rapa locis ſic-
cis naſcitur:fruticem collectum faciens cubi-
ti longitudinem:habens multaſqꝫ vergellas.
Folia lenioꝛa:⁊ in modum digiti groſſa. Se-
men eius in ſolliculis eſt concluſum nigrum ⁊
fragile:quod fractum habet intus colorem al
buꝫ:itaqꝫ faciei miſcetur albamentis:vel etiã
totius coꝛpoꝛis. ❡ Iſaac. Calida eſt in. ij. E
gra. humida in. j. dure digeritur. Mollẽ ⁊ in-

flatiuam carnem facit.propter ſui ventoſitatē ꝓide coitū ſuſcitat.flegma augmētat. ❡Uti lis āt ē ſi bis cocta vtraqꝫ aqua reiecta coquaꝛ cū pinguiſſima carne. Idē. Cui⁹ iure ſi pedes podagricoꝝ loti fuerint dolori mitigationē ꝓ
F ſtat. ❡Gal.li.ij.de cibis ca.de rapa. Multi formiter aūt ⁊ hāc hoīes ꝑparant vſqꝫ ad hoc ꝙ cōponūt eā cū garo ⁊ aceto vt hēant ꝓ vſu ꝑ totū annū. Chimū aūt reddit ī corpe groſſiorē cōmēſurato.ꝑꝑ qđ ſi abūdauerit qs ī vſu ipſi⁹ ⁊ maxime ſi qs deficiēter ī vētre digerēs ipſaꝫ congregabit vocatum crudum chimum.
G ❡Ad ſeceſſuꝫ āt vētris neqꝫ ꝯtrari vtiqꝫ neqꝫ cōferre dicat qs ipſaꝫ.⁊ maxime qñ decoqtur bñ.idiget.n.ipſa ⁊ ampliori decoctione.fit aūt optīa bis clixata ſicut dcm̄ ē pri⁹ de caulis ꝑpa tione.ſi aūt crudior ſumaꝛ īdigeſtibilis ē:⁊ infla tiua ⁊ mala ſtomacho.qñqꝫ āt ⁊ mordicatōes operaꝛ ſm ventrē.ꝑ aquā aūt clixatā admirabar vtiqꝫ ſi minus aliqua homogenearū plantaꝝ
H nutrit. ❡Et idē li.vi.de ſim.medicinis ca.gē gilidis ſiue rapa ipſa ⁊ ſemen ad libidinē inci tat inflatiui ſpiritus generatiua exiſtens.

Capitulum. cclxxxiiii.

Raphanus. Iſi. Raphanū grece nos
r radicē vocamus:eo ꝙ totus deorſuꝫ nititur cū reliqua olera magis in ſum ma proſiliant:huius ſemine macerato Pal la.li.iiij. In mēſe martio raphanos a liq ſerūt qbus vtunꝛ eſtate. Idē ī li.ix. Raphanū vtiā ꝑdictū eſt ſicut ⁊ braſicā ꝯſtat eſſe vitib⁹ inimi cā. Nam ⁊ ſi circa ſe ſeranꝛ natura diſcordāte refugiūt. Aui. Raphanus hēt lignū calidū ⁊ humidū in ꝑmo. Semē ca.in.iij.fortius eſt ſe men deinde cortex.poſtea folia.deinde caro.

Operationes.

A ❡Radix ei⁹ a ieiuno comeſta vel potata ꝓut antidotū magnū adiutoriū eſt ſanitatis ⁊ tuta mentuꝫ corpis:ſed ad inflationē facit ⁊ ructus
B fetidos. ❡Fructus eius vrinaꝫ mouet. Uen treꝫ decocta malaxat:⁊ ī cibo ptiſicis prodeſt. Toracis flegmata purgat. Cum oximelle ac cepta vomitum mouet. Cū melle mixta putre dinem curat. Liuores tollit. Nun fungi vene
C noſi compeſcit: ❡Contra viperarum morſus proficit. Semen cū aceto datum ſplen minuit. hydropicis ac ſpleneticis ī moduꝫ cataplaſme
D impoſitū ſubuenit. ❡Radix in aceto ac melle cocta ſi gargarizetur ſynaticos curat. Folia eius contuſa ⁊ impoſita dolentibus articulis
E proſunt. ❡Raphano calidā eſſe virtutē oiuꝫ medicoꝝ opione patet:ſꝫ nobis ex vſu intelli gere licet.nā cuꝫ ceteris cibis comeſta:ideo in ſtomacho ructus efficit ſolus.qr ī eo coquiꝛ ꝑ
F ma. ❡Capillos ab iniuria alopicie reſtituit
G cū melle. ❡Succus ēt grauedinē auriū īſtilla
H tus emēdat. ❡Egyptij reges in qbus erat ſtu diū ſcrutati corpa mortuoꝝ ⁊ cās valitudinū occulta fide recognoſcere.⁊ in ipſo corde vitiū
I naſci ꝓdiderūt. ❡Semine raphani cū melle trito ⁊ ſūpto ſuſpiria mitigātur. Tuſſis arceꝛ. Sola cū ſale ſūpta vētris aīalia extinguit.vē trē ſtimulat.vrinā ꝯcitat. Puerperis copiā la
K ctis acqrit. ❡Nulla res fortius vrine difficul tatē ſoluit.vel femiaꝝ impat mēſtruis.rapha nus comeſta eſt euſtomacha. poſt cibos ſūpta digerit eructuationē facit. Cocta ⁊ eſa tuſſiēti
L bus ⁊ pituitatib⁹ ſtōachi medeꝛ. ❡Coriū ei⁹ cataplaſmis adhibitū cū melle paſcētia vulne
M ra curat. ❡Liuorē īpoſita tollit. Morſib⁹ ve nenatis occurrit. Lētigines purgat. Bibita mēſtruis impat. Semē ei⁹ bibitū eſt diureticū
N Splenē tremiſcere facit. ❡Elixū cū oximelle gargariſmo ſynāticiſqꝫ opitulaꝛ. Ceraſa quo qꝫ ꝑfecto accepta ſtatim medeꝛ. Deꝛ cōcauo ī miſſa.vel gigiuis fricata.dolorē eius mire ſe
O dat. ❡Eſt aliō gen⁹ raphani qđ multi armo ratiaꝫ dñt hñs folia lapſane ſilīa.cuius radix oblōga eſt ac tenera.de qua.ſ.ſupra dictū eſt.
P ❡Pla. Raphan⁹ ca.eſt ⁊ ſic.in.ij.gra. Uir tutem hꝫ

tatē bʒ ſcidēdi: diſſoluēdi. ex eo fit cōpedēs orí
mellis ꝯ quartanā: ꝯ quotidianā: ꝯ duriciem
Q ſplenis. ¶ Herba ipſa cocta ī vino ⁊ oleo ſple
ni cataplaſinet. pectini cataplaſmata ſtrāgui
R riā ⁊ diſſinteriā ſoluit. ¶ Hypocra. Capillos
mulierꝫ defluos raphani iubet fricari: ⁊ ꝯ tor
mēta vulue ſup vmbilicū īponi. Reducūt ⁊ ci
catricē ad colorē. Semē īpoſituꝫ ex aqua ſiſtit
S ea q̄ fagedenas vocāt vlcera. ¶ Democritus.
Venerē hoc cibo putat ſtimulari. ⁊ ob id fortaſ
ſe voci nocere tradiderūt aliq. folia que dūta
xat in oblōgis naſcunt̄ aciē oculoꝝ excitare di
cunt̄. vbi vō acrior medicina admota ſit. yſopū
dare ꝓtin⁹ impant. Hec antipatia eſt. Aurium
T vero grauitati raphani ſuccū inſtillāt. ¶ Pa
pi. Humectat ⁊ diſpergit flegma auctoritate
ſua. Folia tn̄ eius minus auſtera ſunt. radix
V trita ī vino nauſeā ꝓuocat. ¶ Pli. li. xx. Ra
phāi ſtomachū purgāt. pituitā extenuāt. vri
nā ꝓcitāt. Eſt eſtuoſus in italia: ⁊ aromaticiam
vocāt ſatiuā. Satiui decocti mane ad tres cia
tas poti calculos cōminuūt ⁊ eijciūt. Ad tuſſiꝫ
quoqꝫ ieiunis raphanus ꝓdeſt in mane cū mel
le. Semen eius toſtum deinde ꝯtritū cū melle
ſuſpirioſis valet. Idēqꝫ ꝯtra venena prodeſt.

Capitulum. ccclxxxv.

Radix. Platearius. Radix eſt herba
cuius ſimili nōie appellat̄. ⁊ eſt ca. ⁊
ſic in. ij. gra. Virtutē raphano ſimilē
habet. Et contra eaſdē cauſas valet eodē mo
do: ſed nō efficax eſt. Itaqꝫ cum in receptione
inuenit̄: poteſt poni radix raphani ſi radix non
habeat̄. Palladius li. xx. In auguſto menſe
vltimo ſiccioribꝰ locis radices ꝯuenit ſeri: qua
hyeme miniſtrēt vſum. Amant terrā qualem
rapa pinguē ac ſolutā ⁊ diu ſubactā. tophum
vero reformidant ⁊ glareā. Gaudēt celi ſtatu
nebuloſo. ſerendi ſunt aūt grādibus ſpacijs ⁊
alte foſſis. melioreſqꝫ prouenīūt ſi ſerant̄ ī are
nis poſt nouam pluuiaꝫ niſi forte poſſint riga
ri. quod ſatum eſt ſtatim leui ſarculo dꝫ operi
ri. ſed tn̄ non ingerendū eſt: ſed potius palee q̄
inde fūgoſe ſūt. ſuauiores aūt ſūt. ſi eas aqua
ſalſa frequēter aſꝑgas. Radices feminini ge
neris putant̄ que minus acres ſunt. hñtqꝫ fo
lia latiora lenia ⁊ cum iocunditate virentia ex
his ergo ſemina ſunt colligenda. Maiores
fieri creduntur ſi ſublatis omnibus folijs ſo
lo tenui caule dimiſſo: ſepe terris optant̄. Si
ex nimis acra dulcem fieri velis ſemen die ac
nocte melle aut paſſo macerabis.

Operationes.

¶ Iſaac. Radix eſt ca. in. iij. gra. ſic. in. ij. mi A
nus q̄ rapa nutrit ꝑꝑ acumen ſuū: qđ fortius
eſt acumine rape. Nutrimentū eius eſt duruꝫ
⁊ groſſum digeſtioni ſtomachi nociuū ⁊ incon
ueniens dentibus ac oculis ⁊ gule omnibuſqꝫ
doloribus vulue. ¶ Scđꝫ vero medicinam cō B
uenit. ſecunduꝫ cibum manducata tortionē ⁊
inflationem facit: ⁊ illaudabilis ſtomacho fit.
Quod teſtatur ructatus eius q̄ maxime fit an
te cibum. eleuat enim ⁊ deſcendere prohibet ci
bum ad locum coctionis. Ideoqꝫ fit cauſa in
durate digeſtionis. naturalemqꝫ virtutem in
hibet. cibū expellēs in ſuꝑiori parte: ex qua re
fit vomitus maxime his q̄ vētoſitatē in ſtoma
cho habent ex cōſuetudine. ¶ Que tamē poſt C
cibum accepta minorē agit ventoſitatem aſcē
dentem ſuperius. quia cum grauitate ſua de
ſcendit inferius: deponitque cibum in coctio
nis locum. Et vt oportet digeritur vnde cau
ſa confortande ſecunde digeſtionis efficitur.
hec eſt gratia ſue coctionis: que non habenti
bus ventoſitatem accepta poſt cibuꝫ impedit.
¶ Proinde ſi quis eam vult accipere pro vo D
mitu ante cibum ſumatur. ſed propter ſupple
mentum ſecunde ac tertie digeſtionis: poſt
cibum manducetur. ¶ Item radix cōburitur E
⁊ puluerizāt ſup vlcera hūida: mūdificat ⁊ de
ſiccat illa. Et putant aliqui q̄ exprimatur ſuc
cus eius ⁊ detur in potū cuꝫ vino. ⁊ conueniat
F

medicinis mortiferis. ⁊ ſemen eius etiam facit hoc. Nos aūt experti ſumus multotiēs de hac plāta: ꝙ qñ coquitur multū cū kiſt ordei donec diſſoluat̄ in decoctiōe ⁊ det̄ in potu h₃ magnā efficaciā in egritudinibus pectoris antiqs que
F fiūt ab hūorib⁹ groſſis. ¶ Et idē auc. Ruffi. Raſſanus cōfert flegmati: ⁊ ꝓuocat vomitū: ⁊ eſt malus capiti ⁊ oculis dētibus ⁊ palato: ⁊ corrumpit cibū. Et eſt ꝯueniens oībus egritudinibus mulier̄: generat vētoſitates ī ſuperioribus ꝑtibus vētris. Et illud aucto. Muna ꝑꝑ ſuā malicā eſt velocis putrefactiōis ſue ſube.
G ¶ Et idē auc. Raſis. Dixit mihi qdā amicus meus ꝙ expertus eſt hoc. ⁊ inuenit veru₃. Diſtillauit enim aquā radicis raphani ſup ſcorpionem: ⁊ inuenit ipſum ſtatim īmobilem. deinde continuo inflatus eſt ⁊ crepuit per mediu₃. Et radix conuenit fe. quartanis ⁊ rigoribus febrium periodicarum ⁊ doloribus ventris.

Capitulum. cclxxxvi.

r Aphanus agreſtis. Ora. Raphan⁹ agreſtis iunctos duos ſiue tres ſpgit in terra rubentes. folia rute ſimilia. radices cepe ſed ampliora: que₃ quidē raphanum ſiluestrē vocāt. Intus habet medullā cādidā. extra cortices nigros. naſcit̄ in mōtibus ⁊ locis aſperis. aliquando ⁊ vmbroſis.

Operationes.

A ¶ Sera. Raphan⁹ agreſtis ē hñs fo. ſilia lapſane. ⁊ h₃ radicē mollē: ſubtilē: longā ⁊ terreā ⁊ ſapor eius eſt acutus: cui⁹ folia ⁊ rami coquūtur ⁊ comedunt̄: ⁊ conuenit ſto. ¶ Uirtus ēt ei eſt viſcida ⁊ diuretica ⁊ calida. ⁊ ideo ī cibo ſūpta copioſa₃ effūdit vrinā. Incitat ēt mēſtrua feminar̄ ſto. vtilis ⁊ ex aceto data. Pituitas glutinoſas cū melle ſumpta diſſoluit. lūbricos latos excludit. ¶ Radix aduſta ⁊ in pulueres verſa ad ſiccādū ⁊ purgādū vulneribus imponit̄. Quidā ſuccū eius cū vino dant ꝯ venena. eadē vis in ſemine eſt ſi cū melle ſumat̄. nobis expertu₃ eſt armoraciā in ptiſana ſorbitionē diſcocta₃ toracis vitia ſanare. ¶ Sed raphanus agreſtis quē romani vocāt armoracbion h₃ folia ſilia folijs domeſtici. ⁊ h₃ radicē longā mollem. ⁊ ſapor eius ad acuitatem declinans: cuius folia ⁊ radix ſi coquant̄ ⁊ comedent̄ conueniunt ſtomacho. Et eius virtus eſt calida inflatiua. ¶ Et prouocat vrinam ⁊ menſtrua. ⁊ quando ſumitur cum melle incidit humores groſſos ⁊ viſcoſos ī pectore. ¶ Additio Gal. li. de remedijs ad ſcrofulas. R. radicis raffa. agreſtis rotu. ix. ⁊ tm̄ de eadē radice vt tm̄ ſucci poſſit exprimi ꝙ ſit ad mēſurā triū digitorū in ampulla vitrea: ⁊ da bibere in die martis luna creſcēte: ⁊ in die iouis luna deficiente: ⁊ ſcoſas ſuper ſcrofulas pone.

(right margin letters beside this passage: B, C, D, E, F)

Capitulum. cclxxxvii.

r Adicula. Pli.li.xix. Radicula ē herba lauādis lanis apta ad hoc ſuccum hꝫ mirꝫ ꝗtū cādore ꝯferēs eque ⁊ mollitia. naſcit̄ vbiqꝫ ſatiua: ſꝫ ſpōte precipue i aſia ſyriaqꝫ ſaxoſis ⁊ aſpis locis. Trans eufratem tñ laudatiſſima. caule tenui ferulaceo ipſiſque abis indigenaꝝ expetito. ⁊ vnguēti qcqd fit cū quo decoquat̄ oliue folio. hāc ſtruthion vl̄ byſatin greci vocāt. Eſtate floret. aſpectu grata. veꝝ ſine odore ſpīoſa: ⁊ caule lanuginoſo ſemē ei nl̄lꝫ. radix magna q̄ ꝯcidit̄ ad quē vcm̄ ē vſū

Operationes.

A ❡ Pli.li.xxiiij. Tingētib᷒ ⁊ radicula ramos prepat: quā ſtruthion a grecis vocari dixim᷒.
B ❡ Medet̄ morbo regio ipſa ꝺcocta. ⁊ ius potū Itēqꝫ vitijs pectoris obuiat. aluū ſiſtit. vuluas qꝫ purgat. ꝙobrē aureū poculū vocāt cā medi
C ca ex melle ēt. pdeſt ad tuſſiꝫ. ❡ Ortopnee pdeſt mēſura coclearis. ⁊ cū polēta vō ⁊ aceto lepras tollit: eadēqꝫ cū panace: ⁊ caparis radice calculos frāgit ac pellit. panos diſcutit cū ordeacea
D farina ⁊ vino decocta: ❡ Miſcet̄ ⁊ malagmatibus ⁊ collyrijs claritatis cā ad ſternutamēta
E vtiliter pauca. ❡ Lieni quoqꝫ ac iocineri eodē mō pficit. pō. denarij pōdere ex aqua mulſa ſanat ſuſpirioſos. ſic ⁊ pleureticos oēſqꝫ lateris
F dolores. ❡ Pan. Radicula. i. ꝯdiſi. ⁊ ponit̄ in antidotario virili in potione ad ſcrofulas.

Capitulum. ccclxxviii.

r Amnus latie ⁊ grece. arabice bauſis. vl̄ buſch ſiue bauſig. Sera. li. ag. ca. bauſis ſiue bauſig. i. rānus eſt planta q̄ naſcit̄ in vallibus. ⁊ ſunt eius tres ſpēs. Vna hꝫ ſtipitē rectū ſpinoſuꝫ ſicut arbor q̄ dr̄ alchiſialich. in ramis ⁊ ſpinis ei᷒ ⁊ folia eius ſūt oblonga: hñtia humiditateꝫ viſcoſam q̄ adheret manui. Scđa eſt fortis alba plus ꝙ ipſa. Tertia hꝫ minora folia ꝙ ipſa ⁊ latiora: ⁊ declinat parū rubori. ⁊ rami eius ſunt longi. longitudo eius eſt brachij vnius. ⁊ eſt ſpiſſior alijs: ⁊ ē debilior. ſpina vō ei᷒ eſt acutior. Et fructus eius eſt latus ſubtilis. ⁊ ē velut in vaginis ſicut herba que dicit̄ ſachidalion. ❡ Et idem auctori. Gal. Quod adminiſtrat̄ ex ramno ſunt folia eius dum ſunt recentia. Et virtus eius eſt que infrigidat ⁊ deſiccat in. ij. gradu.

Operationes.

❡ Diaſc. ca. de rāno. Rānus frutex eſt q circa ortos naſcit̄. Cui᷒ virge ſunt lōge ⁊ ſpinoſe. folia hꝫ pinguiſſima lōga ⁊ leuia. Eſt ēt alia rānus colorē hñs ſubalbidū. Et tertia hñs colorē ſubruffuꝫ: ⁊ virgulas lōgas cubitis qnqꝫ. ⁊ plus. he ſpinoſe ſunt: ⁊ minimā hñt virtutem. Eius ſemē latū eſt ⁊ tenue ⁊ in folle recluſuꝫ ſicut aſphodeli. ❡ Idē. Omꝫ ſpēꝝ rāni folia cataplaſmatib᷒ adhibita ignē ſacrū corpis phibēt. ❡ Sera. Virtus rāni eſt q̄ curat formicā ⁊ heriſipilam que eſt tpe caliditatis. Vñ qñ fit emplr̄m cū folijs eius curat heriſipilā ⁊ formicaꝫ. Et dicūt aliqui ꝙ qñ rami eius ſuſpēdunt̄ in oſtijs ⁊ feneſtris ceſſat opatio arboris coruꝫ. A
B
C ❡ Pli.li.xxiiij. Inter gña arboꝝ rānus appellat̄ a grecis candidior frutex. Is floret ramos ſpargēs rectis aculeis nō vt ceteri aduncis. Alteruꝫ genus eſt ſilueſtre nigrius rubētes ferēs folliculos. hui᷒ radice decocta in aqua fit medicamētuꝫ: qđ licium vocat̄.
D ❡ Semē ſecūdinas trahit: alter ille candidior ſtringit: ſed magis refrigerat: collectiōibus ⁊ vulnerib᷒ accommodatior.
E ❡ Conſtātinus in libro graduum. Rānus frigida eſt in pmo gra. ſicca in. ij. valꝫ puſtulis oris. Vētris dolorē ⁊ ſtomachi defectionē curat. cataplaſmat᷒ heriſipilā deſtruit.
F ❡ Succus eius oculoꝝ collyrio mixtus ſiue ſolus cōuenit dolori oculoꝝ: maximeqꝫ pannoꝝ albedini. Bibitus aūt lapidē renum frāgit.

Capitulum. ccclxxix.

r Eubarbarū. Iſidorus in lib. etymol. Reubarbarū dr̄ ꝙ in ſolo barbarico trans danubiū inuenit̄. Reuponticū qđ circa ponticū inuenit̄. Et idem dr̄ reu quod

eſt radix: quaſi radix barbarica vel pontica.
¶ Platearius. Reubarbaru3 qđ in india vel
vltra marinas ptes repit. radix eſt cuiuſdā ar-
boris quaſi quedā tuberoſitas. Eligit illud qđ
graue eſt in ſuo gñe z non pforatū. Qđ ēt cum
frāgit: interius h3 quaſdā venulas diſtinctas
hinc ruffas. hinc ſubalbidas. hic croceas. z cō-
maſticatū tingit quaſi crocus. Virtutē h3 pur
gādi cholerā principalr z diureticā. cōpetēter
ponit in ſyrupis cōtra febres acutas. ¶ Auic.
Reubarbaꝝ adulteratū ſpiſſius ē ac vehemē-
tius ſtipticū. Puꝝ aūt eſt vehemētius rarū z
minus ſtipticū: z eſt crocee tincture. In ipſa eſt
terreitas amara pp actionē igneitatis in ipſa.

Operationes.

A ¶ Platearī⁹. Cōtra calefactionē epatis z op
pilationē ex calida cā datur cum aqua calida.
B ¶ Auic. Reubarbaꝝ ꝯfert panno ac veſtigiis
ſup cutes remanētibus qñ cum aceto linit. Ex
eo fit emplm̄ ad apoſtemata calida. Confert
ēt impetigini cū aceto. Eius epithima caſui z
pcuſſioni ꝯfert valde. pdeſt ēt cōtuſioni lacer-
C toꝝ z rupture. ¶ Confert aſmati z ſputo ſan-
guinis epatis ſtōachiq3 dolorib⁹ ītriſecis. Sin
gultui z dolori pungitiuo vētris ac dyſenterie
ac dolori renū ac veſice: atq3 matricis z fluxui
ſanguinis: ac febrib⁹ antiqs. Splenē attenuat
z morſui vermium venenoſoꝝ remedium eſt.
D ¶ Conſtātinus. Reubarbaꝝ aliud eſt indicū:

aliud ponticum. Indicu3 eſt laudabilius. z ca-
lidum z ſiccū in. ij. gra. Qđdam ſtipticitatis z
acuminis h3. Stomacho defecto valet. vento-
ſitate3 z epatis dolorē z ſplenis duritiē z hypo
cundriā z extēſionē curat. Renū ac veſice dolo
rē z matricis extirpat. ¶ Sanguinē de pecto- E
re manāte3 ꝯſtringit: anhelitus ſingultū. Vul
nera iteſtinoꝝ: diuturnā ſolonē: ac plixā febrē
amputat. faciē z cutē lentiginib⁹ z impetigine
mūdificat. Cōtra reptiliū morſus facit pulue-
rizatu3: z cū aceto tempatum. ¶ Pan. Reu- F
barbaꝝ dr̄ a reu qđ eſt radix z barbaꝝ: qr ē ra-
dix q̄ in barbara regione orit: z in india tranſ-
marinis ptibus. Et eſt aliđ qđ dr̄ reuponticu3.
de quo in ſequenti caplo. qm̄ dr̄ ſic de eo ꝙ in
ponto inſula repit: vel qr ponticū h3 ſaporem.
¶ Reubarbarū vt qdaz dicūt: radix eſt cuiuſ-
daz arboris: repit quaſi quedā tuberoſitas in G
radice eius zc. Et eſt calidū z ſiccum in. ij. gra.
¶ Ioānes meſue. Reubarbaꝝ qđdam orit in
india. z vocat reducdſeni: z eſt melius. qđdam
orit in barbaria: z eſt laudabilius poſt illđ. Et
qđdā orit in turchia: z ē minus laudabile illis.
z laudat magis ex eis qđ eſt ſubnigrū declinās
ad rubedinē. z qđ graue ē cu3 raritate ſua. z in
quo in cōfracturis inuenit diſgregatio ex ruffo
z glauco: z qđ eſt crocee tincture: z qđ eſt recēs
cognoſcit ꝙ nō eſt adulteratū: qm̄ eſt raꝝ z mi-
noris ſtipticitatis: z ē crocee tincture. ¶ Adul H
teratū vero h3 ꝯtrariū hoꝝ. z varietatem quā
hēt d3 in cōfracturis amiſit. imo ſubnigreſcit
in eis. z eſt calide cōplonis z ſicce in. ij. gradu.
¶ Cōuenerūt aūt in pmixtione eius aqueitas I
dātes ei ſtipticitatē ſubſtātie: z aereitas dans
ei raritatē ſubſtātie. z eſt igneitas pficiens: que
pp actionē eius z terreitatē ipſius ipſum facit
eſſe amarū veru3. terreitas eſt in pfundū ei⁹.
z igneitas eſt in ſupficie ipſius: que pp infuſio-
nē ſepat inter eius ſubaz. z cōplebo opa bonis.
ſolutionis z apertionis oppilationu3 p ipſum eſt
p dñiu3 caliditatis in ſupficie eius. z cōſecutio
cōtractionis p ipſum a ſubſtātia ſua terrea ſti-
ptica. Non eſt in eo nocumētum apparens. z
datur in omni tēpore z in omni etate: ita ꝙ ēt
pueris z pregnātibus datur. z eſt de elegātio-
ribus z melioribus medicinis aque lactis: z p-
prie qđ ſumptum eſt ex capitis que magnificat
opationē3 eius. ſimilr magnificat infuſio eius
in aqua endiuie z apij prius bulitū z colatum.
vel in aqua plantaginis. z nō pmittat quin ca
dat in ſocietate eius ſpica. Eſt enim pprij iu-
uamenti cū ipſo. neq3 pretermittas additionē
modici vini albi odoriferi clari in īfuſionibus
eius.

eius.⁊ ꝓprie qñ in emendatione oppilationum
proprie.⁊ eius qdem infuſio cõpetit quãdo ſo-
lū3 querit̃ abſterſio ſolutio ⁊ oppilationū aper-
tio:⁊ ipſius cõtriti exhibitio quando querit̃ vt
poſt illam in viſceribus veſtigia contractionis
remaneãt. verū ex eo qḋ aſſum eſt vehemẽtius
ex aduſto.⁊ qḋ ex eo purius eſt ſuſtinet qḋ opor
tet.⁊ meretur de cõtritione. In raro autem ⁊
laxo cõtritio vehemens reſoluit virtutẽ. deco-
K ctio etiã ſimilr̃ reſoluit qualiſcũq3 ſit. ¶ Ioan
nes Meſue. Educit ſolutione eius coleram ⁊
flegma.maior eius proprietas eſt mundificare
epar ⁊ ſtomachū:⁊ cõferre doloribus pungiti-
L uis eoꝝ ⁊ viſcerum. ¶ Et clarificat ſanguinẽ:
⁊ aufert oppilationes:⁊ morbos: quoꝝ mater
eſt oppilatio: ſicut hydropiſim: ictericiam: groſ
ſicie3 ſplenis:⁊ febribus oppilationū ⁊ ſimilia.
M ¶ Et ex parte ſubſtantie ſue ꝓprietas eſt con-
ferre ſputo ſanguinis:⁊ emanationi eius vnde
cũq3 ſit:⁊ caſui ⁊ ꝑcuſſioni. ⁊ ſanare rupturas
intrinſecas ⁊ extrinſecas. ⁊ ꝓprie eius. ʒ.j.mu
mie.gra.ij.⁊ rubee tinctoꝝ gra. xv. cum vino
N ſtiptico. ¶ Et cõfert inunctio olei eius ↄtuſio-
nibus ⁊ ↄtritionibus lacertoꝝ ⁊ doloribus eo-
rum.⁊ ipſum qdẽ eſt medicina ſingultus. ⁊ eſt
medicina bona dyſenterie:⁊ ꝓprie qḋ ex eo eſt
aſſum.⁊ bibitū cum ſucco plantaginis ⁊ pauco
O vino ſtiptico. ¶ Et ↄfert febribus periodicis ⁊
febribus oppilationū ⁊ febrib⁹ antiqs. Doſis
potio eius ĩfuſionis ana.ʒ.ij.ß.vſq3 ad decẽ.⁊
P cõtritis ana.ʒ.j.vſq3 ad.ʒ.iiij. ¶ Et ipſum cõ-
ſeruat̃ ꝑ annos quatuor:⁊ ↄſeruat̃ a corruptio
ne ⁊ putrefactione.ſi ſupliniat̃ ei cera.⁊ terebẽ-
thina liq̃facte aut cera ſola: aut ſi ſepeliat̃ i pſi-
lio aut milio: ↄſeruat̃ eni3 tũc tpe extenſo.
Q ¶ Additio. Gal. lib. experimẽtoꝝ. Experimẽ
tū valẽs ad fluxū ex debilitate epatis:⁊ eſt exp-
tū. R. reubarbari electi: gariofil. lacce. añ. ʒ.ß.
ligni aloes: roſ. ſpice nardi: cinamomi: berbe-
ris. añ. ʒ.ij. Cõficit̃ cū aqua decoctionis roſ.⁊
R da.ʒ.ij. ¶ Additio. Gal. eo. loco ait. Electua-
riū q nõ ẽ ei ſile.⁊ iã ꝓbaui eū ſepe:⁊ val3 ad de-
bilitatẽ mẽbroꝝ ĩterioꝝ:⁊ ad fluxum epatis:⁊
apit cãnales:⁊ ſubtiliat hũores:⁊ ↄfortat epar
valde. R. reubarbari electi: lacce: ſpice nardi:
aſſari: camepiteos: galãge: garyofil. aniſi. añ.
ʒ.iiij. roſ. maiorãe: maſticis: granoꝝ balſami:
fu; meu. añ. ʒ.j. ſqnanti. ʒ.j.⁊.ß. ligni aloes: ca-
medreos: ſucci ſticados. añ. ʒ.j. ↄficiãt cū aqua
decoctõis ligni aloes ⁊ ſpice nardi.⁊ poſtea mi
ſce mel qḋ ſufficit.⁊ malaxa. ⁊ ſume ex eo.ʒ.ij.
vel.iij. cum aqua decoctionis ligni aloes vel
ſpice nardi.

Capitulum. cccxc.

Eupontici. Pan. Reupõticū.i.bar
r baſiriſta.⁊ eſt radix põtica multū ſimi
lis reubarbaro. Interius h3 venulas
diſtinctas vt reubarbarū: ſ3 non tingit vt reu-
barbaꝝ. Et dr̃ reupõticū eo q̄ in ponto inſula
repit̃. vel qr põticū h3 ſaporẽ.⁊ reu tñ eſt dice-
re ꝯtu3 radix. ¶ Diaſc. ca. de reupõtico. Reu
ponticu3 naſcit̃ in boſſoro.⁊ ſic a grecia venit.
cui⁹ folia magna ſunt ſimilia folijs ſimphiti.
radix ẽ aliquatenus vaſta ⁊ nigra. Haſta ſiſia
centauree. ſ3 breuior eſt fragilis ⁊ leuis in pon-
dere ſine odore. ⁊ guſta amara leuiter ⁊ ſtrin-
gẽs:⁊ ſi maſticet̃ ſit glutinoſa ⁊ crocei coloris.

Operationes.

¶ Diaſco. Vires efficaciter h3 ſtringẽtes. Et A
iō fomẽto ĩpoſita inflatiões deſiccat:⁊ vulnera
glutinat: ac ſanguĩnis abũdantiã reprimit. h3
in ſe magnã ſubam tẽperãdi: qr tenet in ſe ter-
reni frigoris ⁊ caloris ptẽ3.⁊ leptomeris eſt ad
aſma. ergo reumatica ⁊ orthogonia iuuat po-
tata. liuores ⁊ empetigines ſanat cū aceto illi-
nita.⁊ potata emoptoicis ⁊ dyſentericis ꝓdeſt.
ſ3 bona eſt q̃ nõ eſt ꝑtuſata. In guſtu muſcilla
ginoſa modicū ſubmordax. bibita iflationẽ ſto
machi tollit. Laxitudinẽ ⁊ dolorem ſtomachi
ſpleneticis ⁊ epaticis ꝓdeſt. ¶ Cõquaſſationẽ B
corpis reficit. De alto cadẽtib⁹ ſubuenit. Neu
phreticis ⁊ tortionib⁹ ⁊ thoraci ⁊ hypocũdrijs

ſalutare eſt. Stericas ⁊ ſciaticas cauſas cōpe-
ſcit. Sanguinē reuciētibus vtilr adhibeṫ. Aſ-
C matiçis pdeſt. ¶ Subglutiētibus vtilr adhi-
beṫ. Ciliacis ⁊ dyſentericis frigoribus typicis
ſingulare preſidiū eſt. Morſibus venenatis oc-
currit ſilr vt agaricus daṫ in oībus cauſis. Zer
nas limpidat ⁊ liuores cū aceto ıpoſita. ſilr cuȝ
aqua liuores oēs tollit. Uirtus eſt ei termanti-
D ca ⁊ paulo ſtiptica. ¶ Paulus ca. de reuponti
co. ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. gra. Uirtutem hȝ mūdifi-
candi cōfortādi ex pōticitate ſua: ⁊ diureticam
ex qualitatibus. Aqua decoctionis eius ſoluit
oppilationē ſplenis ⁊ epatis ex frigida cā. cero
tuȝ ex puluere eius ⁊ oleo roſaꝝ ⁊ cera valet cō
tra debilitatē ſtomachi. Puluis eius lumbri-
E cos eius occidit. ¶ Iſido. li. etymol. Reupon-
ticū ſanguinis abūdantiā reꝓmit. hȝ in ſe ma-
ximā tēperandi ſubāiu: q2 retinet in ſe terreni
frigoris ⁊ caloris ptes. Et ēt leptomeris vnde
potata ad ſpaſmata rheumatica iuuat. Et le-
uiores empetigines ſanat. Splenē reprimit: ⁊
luxuriaȝ tollit. cū aceto bibita emopto. ⁊ dyſen
F tericis eſt iuuatiua. ¶ Bibita quoqȝ ſto. inſla
tionē eiuſqȝ laſſitudinē. phibȝ ac dolorē. ſplene
ticis ⁊ epa. pficit. ꝯquaſſatiōib9 corporis reficit:
ac ð alto cadētib9 ſubuenit. lūbis ēt ⁊ tortiōib9
G toracis ⁊ hypocūdrijs ē ſalutaris. ¶ Stericas
⁊ ſciaticas cās cōpeſcit. ſāguinē reijciētib9 ad-
hibeṫ vtilr: aſmaticis ſubglutiētib9 pdeſt.

Capitulum. cccxci.

Eſina. Iſido. lib. xvij. Reſina eſt la-
r chryma ſudore lignoꝝ exalata vt bal
ſami feralupini ⁊ lentiſci ⁊ arborum ⁊
virgultoruȝ: que ſudare perhibenṫ. Reyn enī
grece emanare dī vel ſudare ſicut ligna odori-
fera oriētis. ſicut gutta balſami aut ferularū.
quaruȝ gutta dureſcit in gemmā. ſ. in electrū.
Prima autē reſina dicıṫ terebēthina. ⁊ eſt pre
ſtantiſſima pre alijs. ⁊ deferṫ de arabia: iudea:
ſyria: cypro ⁊ africa: ⁊ ab inſulis maris. Secū
da eſt lentiſcina que maſtix vocaṫ. hec de chio
inſula deportanṫ. Tertia eſt pinealis. ⁊ hec nūc
eſt liquida: nunc dura inuenıṫ. ¶ Itē Iſido.
Reſina igitur dicıṫ quodlibet gramē liquidū
vel aridum liquida reſina vt balſami ⁊ terebē-
thina. dura vt maſtix thus myrrha ⁊ huiuſmo
di. Omnis autē reſina primo eſt mollis ⁊ liqui
da vel viſcoſa. ſed in prima ſui emanatione ⁊
aliqua remanet liqda ⁊ aliqua calore vel frigo
re induraṫ. omnis aūt reſina eſt vtilis in medi-
cina. ⁊ ideo reſina poſita ı nobilibus antidotis
⁊ vnguētis. Operationes autem ⁊ virtutes re-
ſine ſinguloꝝ quere in locis ſuis.

Capitulum. cccxcii.

Ibes. Pandecta. dcvij. Ribes qui-
r dam dicunt ꝙ eſt acetoſa. ⁊ quidā di-
cunt ꝙ eſt coccus. ſed falſo. quoniam
coccus non eſt acetoſa: qm̄ Meſue facit ſcino-
tim capitulum de rob de ribes. ⁊ capituluȝ de
rob de

rob de acetoſa. Silr vbi ponit cap. de rob de ri bes ait: ꝙ valet ſicut rob de acetoſa. Item nõ eſt coccus: qm̃ coccus eſt cal. ⁊ ſic. cõplexionis: ſ3 ribes ſunt fri. ⁊ ſic. ¶ Albani. Ribes eſt plã ta ſtipitẽ habens rubeu3 ad viriditatem decli nem tenerũ. folia rotunda viridia nigra. cuius granũ potaſ de coraſceni aridi ſaporis: de quo fit rob ⁊c. Nos autẽ loco eius ſuccum acetoſe que eſt lappacium agreſte ponere poſſumus. Serap. lib. ag. cap. ribes. auct. Iſaac benarã. Ribes eſt plãta hñs capreolos recẽtes rubeos ad viriditatẽ declinantes. ⁊ h3 folia magna ro tunda viridia. ⁊ h3 grana quo ſapor eſt dulcis cũ acetoſitate. Et ipſa eſt fri. ⁊ ſic. in. ij. gra. Et ſignũ ſup hoc eſt acetoſitas ei⁹ ⁊ ſtipticitas. Et ex hoc ꝯſtringit ꝙ infrigidat ſtomachũ. Et aliq dicunt ꝙ eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gra. Naſcitur autẽ planta iſta in mõtibus ſ̄re frigidis niuoſis.

Operationes.

A ¶ Serap. Ipſa abſcindit ſitim: ⁊ confert ſpe ciebus hahaon. i. morbilli. ⁊ abſcindit ſitim q̃
B fit a caliditate corporis: ⁊ retinet fluxu3. ¶ Et cõuenit ſpeciebus bothor que fiunt in corpore
C ſicut variole ⁊ ſimilia. ¶ Et ꝓuocat appetitũ: ⁊ incoriat ſtomachu3 ſua frigiditate. ⁊ abſcin dit ſitim a cholera ⁊ fluxu3 vomitũ: ⁊ rob eius ꝯfert cardiace ⁊ vomitui ⁊ fluxui: qui fit a cho
D lera. ¶ Et prouocat cibi appetitum. ⁊ in rob
E eius eſt dulcedo ⁊ acetoſitas. ¶ Et idem aucto ritate Aben meſuay. Frigi. eſt ⁊ ſic. in. ij. gra. ⁊ rob eius eſt ſicut rob acetoſitati citri ⁊ agre ſte in virtute: ⁊ eſt bona hemoroidis ⁊ ebrieta ti. ⁊ putãt aliqui medicoꝝ ꝙ ſit illa que nomi natur acetoſa ⁊ lappaciu3. ⁊ putauerũt aliqui ꝙ ſit granum acetoſum: qđ affertur ex coraſce ni. licet omnes decipiantur.

Capitulum. cccrciii.

r Iſi. Pandecta. cap. lvij. Ar3. arabi ce. grece oↄora. latine vero riſi. Galie nus primo de cibis. cap. de riſo. In ſa pore eius eſt ſtipticitas. ⁊ ideo retinet ventrem retentione temperata. ⁊ in cortice eius eſt rube do magis manifeſta ꝙ̄ in ipſomet: aut in reli quo corpis eius. ⁊ minus nutrit ꝙ̄ frumentu3. ¶ Et idẽ. viij. ſim. pharma. ca. oroſa. Oroſa. i. riſum habet quid ſtipticũ: quo circa ventrem moderate detinet. ¶ Et ide3 libro predicto de cibis. Hoc ſemine omnes ad reſtrictionẽ ven tris vtuntur delectationẽ ipſius ſimilẽ facien tes condro. Eſt autẽ indigeſtibilius condro: ⁊ nutriens minus. ſicut ⁊ ad delectationem edu lij deficiens ab ipſo plurimum.

Operationes.

¶ Serap. lib. aggre. capi. Ar3. id eſt riſum. A
Sũt calide ⁊ ſicce cõplexionis in ꝑmo gradu. ¶ Almanſor tractatu tertio. cap. ar3 de riſo. Riſi temperiei que eſt inter calidũ ⁊ ſiccũ vici num exiſtit: ⁊ ventrẽ ſtringit. Solitis autẽ co licam pati nocet: eo ꝙ licet nutriat de ventre: tamẽ non facile deſcẽdit: niſi coquaſ cum ali quo multũ vnctuoſitatis habẽte: qđ quãdo cũ lacte coquaſ ⁊ cũ zuccaro comeditur plurimu3
nutrit atq3 ſanguinẽ augmẽtat. ¶ Iſte Sera. B
Quãdo ſani egent pultibus eius propter pun ctiones quas habẽt in ventre. aut ꝓpter fluxu3 multoꝝ humorum ſuper quos vincit cholera: aut aliqua alia de cauſa ſimili huic. coque riſi quouſq3 diſſoluanſ: ⁊ fiant ſicut aqua kiſt ⁊ da in potu: hora cõuenientior vſus eius tẽpus eſt humidũ: ⁊ quãdo ſtomachus eſt fortis virtu
tis ad cibos. ¶ Et idem auctoritate Diaſco. C
Et pauci nutrimenti ſtringit ventrem. auget ſperma: ⁊ minorat feces ⁊ vrinã ⁊ vẽtoſitates. Eſt enim completũ in ſtipticitate. ⁊ ideo eſt bo num vlceribus inteſtinoꝝ ⁊ punctionibus coꝝ quãdo bibitur. aut fit cum eo clyſtere: ⁊ rubeũ
eſt conſtrictiuum plus. ¶ Iſaac. Riſi natura D
calidum eſt in primo gradu. ſiccum in ſecũdo. Aliquando mola teritur: eiuſq3 farina ſicut tritica coquitur. ⁊ valet his qui morſionem in

ſtomacho ⁊ inteſtinis patiuntur. integrũ aũt cum aqua coctum valet ad cholericam dia-riam. Cũ lacte amygdaleo coctum cõſtipa-tionẽ ſuam amittit: ⁊ perfecte nutrit. Sangui-nem bonum generat ſi cũ eo vel aqua eius len-tigines laues. aufert eas: ⁊ cutem mundificat.

E ℭ Conſtantinus in pantegni. Riſum calidũ eſt in primo gradu. ſiccum in ſcđo. Unde ven-trem ſtringit: nõ tamẽ multum; niſi mixtũ ſit ibi milium. lotum quoq; ⁊ cũ butyro ⁊ amyg-daleo coctum: non eſt ventris cõſtipatiuũ: ſed mitigat dolorẽ ſtomachi: ⁊ ardorem inteſtino-rum. Huius nutrimentũ temperatũ eſt ⁊ dige-ſtiuum: ſi cum lacte coquit: conſtipationem fa-cit: ſed humectat ac nutrit.

F ℭ Auicẽna in ſe-cundo canone. Riſum calidum eſt ⁊ ſiccũ. Nu-trimentum prebet multum: tarde infrigidat: ⁊ in ipſo eſt abſterſio. Decoctũ cum aqua ſtrin-git vſq; ad terminũ. Et in ſpermate facit aug-mentum.

G ℭ Idem in quarto canone. Cortex riſi venenum reputatur. Ut enim quidã pri-morũ dixerũt ei cui in potu datur: accidit ſta-tim dolor in ore ⁊ in lingua: ⁊ ipſa lingua apo-ſtematur. deinde dolor in vmbilico extenditur ⁊ ſtomacho: inteſtiniſq; eius. Totũq; corpus inflãmatur. curatur cum curatione cantaridũ.

H Oportet autem ꝙ in oleo eius quod ipſe in po-tu ſumit citonia ſint decocta.

Capitulum. ccccxciiii.

Obelia. Iſaac. Robelie frigide ſunt in primo gradu medie inter humida ⁊ ſicca. Cortex earum ſtipticus eſt.

ℭ Actor. Iſte ſunt videlʒ robelie. ſicut dixi-mus paulo ſupra. que a nõnullis medicorũ no-ſtrorum eſtimantur eſſe piſa.

Operationes.

ℭ Iſaac vt ſupra. Cortice eius mundate lau-dabiles generant chimos. Nec inflationẽ aut ventoſitatem faciunt vt fabe. Ad vſum eden-di bone ſunt in eſtate ⁊ in calida regione. A

ℭ Cataplaſma ex eis membris fractis appo-ſitum ſolidat ⁊ dolorem aufert. B

ℭ Ius ex eius velut ex faba factum valet ad cardiaſim tuſſim ⁊ dolorem pectoris. C

Capitulum. ccccxcv.

Ododendron. Iſidorus. Rododen-dron corrupte vulgo lorandrum vo-catur: eo ꝙ folijs lauri ſit ſimilis: flore vt roſa. Arbor enim venenata eſt. interficit enĩ altera: ⁊ medetur ſerpentũ vexationibus.

Operationes.

ℭ Plinius li. ſextodecimo. Rododendron vt nomine apparet a grecis venit. Alij nerim vo-cauerunt. Alij rodophanem vocauerũt. fron-de ſempiternũ roſe ſimilitudine caulibus fru-ticoſum. Iumẽtiſq; capris ⁊ ouibus venenũ. A

Idem

Idem tamen eſt homini contra ſerpentum ve-
B nena remedium. ¶ Idem libro .xvij. Rodo-
dendron ſeritur propagine: ſicut etiaꝫ ſemine.
C ¶ Idem lib. xxiiij. Rododendros nec nomen
apud nos inuenit latinum. ſed radophonem vo-
D cant aut nerium. Mirumqꝫ folia eſſe quadrupe-
dum venenum: homini vero contra ſerpentes
E preſidium addita ruta ⁊ vino pota. Pecus et
⁊ caper ſi aquam biberint in quo folia ea madue-
rint: huiuſmodi mori dicuntur.

Capitulum. cccxcvi.

Robur. Actor. Robur: ſm Iſidorũ:
r generaliter dicitur ex omni materia
quicquid eſt firmiſſimuꝫ. Nihilomi-
nus tamen ⁊ arbor quedam hoc nomine nũcu-
patur: de qua frequẽter Plinius loquitur.

Operationes.

A ¶ Plinius libro .xvj. Robur eſt glãdifera ſi-
cut ⁊ quercus ac ilex: preter fructum ⁊ alia gi-
gnit plurima: fert enim ⁊ galle genus vtrũqꝫ.
Et quedam veluti mora: niſi diſtarent arida
duricie. plerunqꝫ caput imitantia tauri qbus
ineſt fructus nucleis oliue ſimilis. Naſcuntur
⁊ in eo pillule nucibus nõ abſimiles intus ha-
bentes flocculos molles lucernarum lumini-
bus aptos. Nam ⁊ ſine oleo flagrãt: ſicut gal-
lia nigra. Fert ⁊ aliam vtilem pillulã cum ca-
pillo. verno tempore tamen melligeni ſucci.
¶ Gignunt ⁊ alij a morũ eius pillulas corpo- B
ri non pediculo adherẽtes candicantes vmbi-
licis. Cetera nigra varietate diſperſa. Media
cocca colorem habent. ¶ Aliquando ⁊ culices C
gignit. Necnon ⁊ e folijs cõuolutas pillulas:
⁊ in folio rubentes. Aquoſos nucleos candicã-
tes ac tranſlucidos quãdiu molles ſint: in qui-
bus ⁊ culices naſcuntur. Matureſcunt mirũ i
modum: ferunt ⁊ robora cancri pillulaꝫ in me-
dicina vim vrendi habentem. Is creſcit hye-
me. aperitur vere pillula tota: caditqꝫ cum fo-
lia creſcere ceperint. Tam multi fera ſunt: ⁊
tot res preter glandẽ robora pariunt. Sed ⁊
boletos ſquilloſqꝫ nouiſſima irritamenta gu-
le: que circa radices naſcuntur. ¶ Robora D
quoque viſcum ac mella ferunt: vt auctor eſt
Heſiodus. conſtatqꝫ rores melleos ⁊ celo ca-
dentes non alijs magis inſidere frondibus.
Cremati quoque roboris cinerem introrſum
eſſe certum eſt. Scandula quidem e robore fit
aptiſſima: mox e glandiferis alijs: ſed minime
durans preterꝙ̃ e pino. Montes ⁊ valles dili-
git. robar caſtanea ⁊ abies. Sunt autem robo-
ri folia toto ambitu ſinuoſa. Et ſunt eis etiam
in caudice ipſo iam denſa ac rara. ſemperqꝫ la-
te rariora diſpoſita mirto. ¶ Item. Robur E
abies ⁊ larix non continuant germinationem
ſed intermittũt: ⁊ tripartita trinaqꝫ germina
edunt. Ideo ⁊ inter ſquamas corticem ſpar-
gunt: quod omnibus arboribus euenit in ger-
minatione: quia rumpitur cortex pregnantiũ.
Robori ſciſſus eſt cortex non leuis ſed ſcaber.
Radices copioſe atqꝫ carnoſe: quas in profun-
dum agit mollis ac peſſima ligni pars etiam
in robore facile putreſcens teredini obnoxia.
ideoqꝫ ſemper eſt amputanda. ¶ Robur ilex F
ac morus ⁊ ebenus: ⁊ que ſine medulla ſunt to-
ta oſſee ſunt. Robur ſpiſſam habet materiaꝫ:
eiqꝫ nigricãs color eſt. Tanta duricia ineſt ro-
bori: vt niſi madefactum non queat terebrari.
⁊ ne quidem ſic quid ad actus clauus auelli.
Itaqꝫ cariem vetuſtateꝫ ſentit tardiſſime. ſen-
tit tamen teredinẽ ceſum in vere. Bruma ve-
ro neqꝫ vitiatur neqꝫ finditur. Alias obnoxiũ
etiam vt torqueat ſeſe: findatqꝫ quod in ſube-
re tempeſtiueqꝫ ceſo euenit defoſſum diu du-
rat robur: ſed aqua marina corrumpitur.
¶ Robur ⁊ olea in tranſuerſum poſite incur- G
uant: ceduntqꝫ ponderi. Viridia preter robur
⁊ buxuꝫ ptinacius reſiſtunt ſectioni ſerraꝫ: qꝛ
dentes equalitate replẽt iuerti. Sunt autẽ ro-
bora ⁊ inter ſe ⁊ cum alijs glutino inſociabilia

viſcus adnaſcit̃: ⁊ in robore vt quercu ⁊ ilice.
D ¶ Idẽ libro. xvij. Inſitoꝝ omnium capaciſſima dicit̃ platanus: poſtea robur: veruȝ vtraqȝ ſapores corrumpunt. pedamenta ſunt optima vitib⁹ e robore oleaqȝ. Preterea pomiferis q̃ germinant: nec fructuȝ ferunt: ſciſſa radice lapis inditur: fertileſqȝ fiunt. Hoc idẽ in amygdalis ⁊ robore cuneo adacto fit. Deniqȝ arbores quedã ablato in toto cortice moriunt̃: tardius autem robora ⁊ quercus.

Capitulum. cccxcvii.

r Otabea vel rodaba. Serap. lib. ag. cap. Rodaba. quãdo eſt humida ⁊ recens dicitur Alfaxfaſa. quãdo eſt ſic. dicit̃ akes. ⁊ eſt ſpecies leguminis ſic nominata. Et idem aucto. Diaſco. Primo quãdo naſcitur eſt ſimilis andacbuche: que naſcitur in pratis. ſed quãdo eſt cõpleta habet folia ſubtiliora ꝙ folia ipſius: ⁊ habet ramos ſimiles ramis andacbuche. ⁊ ſunt ei ſemina in magnitudine lentis tortuoſa ſicut cornua. Aliquando deſiccatur ⁊ adminiſtrat̃ cuȝ alijs rebus: ⁊ preparatur cum ſale. Et idem aucto: Gal. Sapor huius grani eſt ſtipticus ſicut ſapor lentis. Et virtus eius eſt calida caliditate temperata. ⁊ exſiccatio eius eſt amplior exſiccatione lentis: ⁊ comeditur ſicut lens.

Operationes.

A ¶ Serap. aucto. Iſaac benarã. Alfax faſa: id eſt rotobea naſcit̃ ſuper aquas: ⁊ nõ ſiccatur in eſtate neqȝ hyeme, ⁊ ideo nominatur humida. Et qđ de ea adminiſtrat̃ eſt ſemẽ eius ⁊ folia. ⁊ eſt ca. ⁊ hu. ⁊ eſt in eo inflatio. ¶ Et ideo auget B
ſperma: ⁊ excitat coitũ. ⁊ auget iuuamẽtum medicinarũ que faciunt ad hoc. ¶ Et ſemen eius C
ingredit̃ in pluribus confectionibus fortibus.
¶ Et qñ fit emplaſtrum cum folijs eius: confert mẽbris que indigent ſedatione doloris eorum. ⁊ eſt cõueniens cibo animalium. D

Capitulum. cccxcviii.

r Osa latine. grece rhodon. ara. bard. Serap. in lib. aggre. cap. bard. auct. Galienꝰ. viij. ſimplicium pharma. ca. de roſa. Subſtãtia eius eſt cõpoſita ex ſubſtantia aquoſa calida cum duabus alijs qualitatibus permixta ſtiptica ſcȝ ⁊ amara: cuius ſtipticitas eſt in quantitate tali: quia corpora habẽtia virtutẽ fluxuũ nõ poſſunt diſſoluere virtutem eius. ⁊ ſemen eius eſt magis ſtipticum ꝙ roſa. Et ideȝ roſa cum ſtipticitate que eſt in ea ineſt ei dulcedo ⁊ ſimilitudo acuitatis vel inordinationis pauce. ⁊ cõuenit apoſtematibus calidis in ꝓncipio eoꝝ: ⁊ oportet ꝙ recipiatur recens ex ea: ⁊ abſcindantur ſũmitates eius valde cũ forpicibus: ⁊ reſeruent̃ pro medicaminibus oculoꝝ. Sed oleuȝ roſaꝝ eſt in natura ſua medium iter naturã roſe ⁊ olei. ⁊ ẽ medicina cũ qua curant̃ apoſtemata ſanguinis i augmẽto ipſoruȝ.

ipſorum:⁊ in eo eſt virtus penetrādi ad ꝓfun-
dum corporis:⁊ humectat corpa ſicca:⁊ ꝯquaſ
ſatur cū aceto ⁊ inungit caput cū eo: ⁊ cōuenit
dolori capitis facto ex caliditate ſolis:⁊ qñ ro-
ſe ſiccantur opꝫ ꝙ deſiccent in vmbra:⁊ cōmo-
ueant aſſidue.⁊ aqua roſarū eſt frigidior cōple
xione tēperata.non tñ multuꝫ: ⁊ ipſa qdem eſt
ſubtilis multe ſubtilitatis.⁊ ſignum in hoc eſt
ꝙ roſa deſiccatur cito. Jdeo quia in ea non eſt
aliqua viſcoſitas:qꝛ odor eius vincit:⁊ propte
rea feſtinat ⁊ replet vias odoratus.

Operationes.

A ¶Serap.aucto.Diaſc. Eſt eniꝫ roſa frigida
deſiccatiua.⁊ ex ea eſt plus ſtiptica ſicca ꝙ̄ re-
cens.⁊ ſuccus roſarum qñ coquitur cum vino
cōuenit dolori capitis ⁊ oculoꝝ ⁊ aurium.⁊ cō
uenit gingiuis:quādo cum eo fit collutio.⁊ co
quuntur folia eius ſine ſtipitibus ⁊ nō exprimū
tur.⁊ fit emplaſtrū cum eis heriſipile: ⁊ ſemen
qđ eſt in medio roſarū quādo puluerizatur ſu
per gingiuas ad quas fluunt humores ꝯuenit
multū.Sed caput roſe quādo bulierit in aqua
⁊ bibitur:abſcindit fluxum vētris ⁊ ſputū ſan-
B guinis.¶Et ideꝫ aucto. Hachaꝫ aqua ro.ꝓ-
hibet fluxum ad oculū:⁊ cōuenit ſyncopi qñ bi
C bitur ex ea hauſtus aliquis.¶Et idem aucto.
Humay.Roſa fortificat membra intrinſeca.
Et ſtipticitas eius penetrat ꝓpter amaritudi-
D nem que eſt in ea.¶Et idem aucto.Aben me-
ſuay.Odoratio roſe cōuenit cholericis ⁊ habē
tibus calorē:⁊ capitis dolore a cholera. Et ꝓ-
hibet fumoſitates cholericas acutas:⁊ conue-
nit dolori acuto.⁊ mouet ſternutationē haben
ti cerebrum cal. Et quādo conficitur cuꝫ mel-
le aut cū zuccaro abſtergit qđ eſt in ſtomacho
E ex humoribus flegmaticis.¶Et idem aucto.
Raſis.Expertus eſt qdaꝫ ex amicis meis:qui
accepit ex folijs roſarū recentibus ⁊ zuccaro:⁊
fecerūt cum aſellare decem vicibus. hoc facit
ſuccus eius.veruꝫ ſicca non eſt laxatiua.⁊ hoc
ſignificat ex eo ꝙ virtus eius eſt amara ꝙ ab-
ſtergit. Et quando roſa deſiccat fit ſtiptica:qꝛ
ſeparatur ab ea amaritudo. Et ſiccitas qdem
in roſa eſt pauca:qꝛ ipſa eſt compoſita ex ſtipti-
citate ⁊ amaritudine:vnde abſcindit libidinē:
F ⁊ laxat laxatione forti.¶Joānes meſue.ca.de
roſa. Roſa eſt ex medicinis benedictis in qua
eſt virtus cōfortationē faciens ⁊ ſolutionem ⁊
male qualitatis permutationē. Et eſt ex ea ru-
bea ⁊ alba:⁊ eſt de vtriuſqꝫ multorum foliorū
⁊ denſorum ⁊ criſporum.⁊ alia paucoruꝫ ⁊ pla
norum.⁊ melior eſt rubea vere rubedinis pau-

corum folioꝝ ⁊ planorum.⁊ ex albis eſt melior
habēs ſimiliter.Et melior ſuccus eſt cuius ma
ter eſt roſa completa.ſicca vero melior ē in qua
nōdum cecidit complexio. Eſt frigida in ꝑmo
gradu:ſicca in ſecūdo.Diuerſarum aūt natu-
rarum ſubſtātie cōpoſuerūt roſaꝫ: inter quas
poteſt cadere ſeparatio diſtinguēs.Componi-
tur enim ex partibus terreis:⁊ aqueis medio-
cribus dantibus ei ſtipticitatē ⁊ ſubſtantiam.
Et ex partibus aereis ꝓpter quas eſt in ea de
dulcedine aliqđ ⁊ aromaticitas. Et ex partibꝰ
igneis ſubtilibus a quibus cōſiſtit perfectio ⁊
ſpecies dantibus ei amaritudinē. ꝓpter qđ in
abſciſione amaritudinis ipſius: que remouet
propter ſolam exiccationē eius non reſoluitur
ſpecies. Jn abſciſione rubedinis nō eſt plus ro
ſa ꝙ̄ homo mortuus.amaritudo aūt in ea que
recēs eſt plus eſt ſtipticitate ipſius. Et prima
eius operatio eſt ꝓpter amaritudinē ſuam:ꝓ-
pter qđ roſa recēs ⁊ eius proprie ſuccus ſoluit.
Cum autē reſoluitur caliditas dans ei amari-
tudinem ꝓpter exſiccationeꝫ eius nominatur
ſubſtātia eius ſtiptica faciens cōſtipationē.Eſt
autem ſuccus eius calidus fere ad ꝑmum gra-
duꝫ:pp excluſionē eius a re terreſtri ⁊ frigida.
¶Joannes Meſue. Eſt autem roſa ſolutiua G
exiſtēs extinctiua inflāmationuꝫ:confortatiua
membroꝝ:coadunatiua partium ⁊ ꝯſtrictiua.
⁊ ſemen eius in hoc eſt fortius. ⁊ ſimiliter pili
eius qui ſunt in medio ipſius: ⁊ ſuccus eius eſt
reſoluens.Et ſicca quidem magis frigida ⁊ ſti
ptica.⁊ que non eſt completa frigidior ⁊ ſtipti-
cior.⁊ alba in frigiditate ⁊ ſtipticitate plus eſt
ꝙ̄ rubea:non eſt in ea malicia:ſed eſt ex debili-
ter ſoluentibus:vigorat tamē operationē eius
aqua caſei. ¶Si enim ſucci roſarum.ʒ.j.mi- H
ſceatur cū aqua caſei ⁊ pauca ſpica eſt ſolutiuū
conueniens.⁊ ſimiliter infuſio.ʒ.vj.folioruꝫ ro
ſarum in aqua caſei cū pauco melle ſoluit ſine
moleſtia. Et ſyrupus factus ex ſucco eius eſt
leuis ſolutionis. Et ſimiliter ponitur oleum
eius in emendatione medicinarum acutaruꝫ:
ſicut ⁊ ſcamonea ⁊ ſimilia. ¶Roſe autem con I
dite cum melle abſtergunt ⁊ mundificant ⁊ cō
fortant.Et condite cum zuccaro minoris ſunt
abſterſionis:⁊ maioris confortationis ⁊ ſtipti-
citatis: ⁊ aqua eorum que fit per infuſionem
mūdificat ⁊ ꝯfortat abſtergit ⁊ reſoluit. ¶Ea K
que fit ꝑ ſublimationē eſt multe cōfortationis:
neqꝫ eſt reſolutiua ꝓpter reſolutioneꝫ ſubtilis
caliditatis eius in decoctione ipſius.ꝑ albas ve
ro nō fit ſolutio aliqua de qua ſit curandum.⁊
eſt in eis de ſtipticitate pluſꝙ̄ in ru. neqꝫ ſunt

ſimiles eis in confortatione. ⁊ cito ꝙ roſe non
ſuſtinent decoctione aliqd olno: ⁊ proprie recẽ-
tes. ſoluit enim ab eis virtus: ſigillans abſter-
ſionẽ eius ⁊ ſolutionẽ. ⁊ declarat virtus eius ſti
ptica faciẽs cõſtrictionẽ. Succus vero eius ſu-
ſtinet decoctionẽ aliqd mediocriter: ⁊ acqrit ei
L ſubtilitatẽ ⁊ bonitateȝ abſterſionis. ¶ Oleum
quoqȝ factũ ex roſa: nõdum cõpletis eſt maio-
ris īfrigidationis ⁊ ſtipticitatis: cuius melius
fundamentũ eſt oleum oliuarũ medioꝝ in ma-
M turitate aut ſiſaminũ. ¶ Acetũ auteȝ infuſio-
nis eius eſt medicina bona oĩuȝ inflãmationũ.
N ⁊ eſt diuiſiuũ ſolutione cõfortatiuum. ¶ Suc-
cus eius ex aqua infuſionis recẽtium comple-
tarum ſolutione educit cholerã: mũdificat ſan
O guinem ab ea ⁊ venas ⁊ articulos. ¶ Et conue
nit ictericie: ⁊ aperit oppilationes epatis ⁊ ſto-
machi: ⁊ mundificat ⁊ confortat eas: ⁊ ꝯfortat
cor: ⁊ cõuenit tremori eius: ⁊ educit materiam
cauſantem eaȝ ⁊ febribus cholericis. Roſa võ
⁊ oleum eius ⁊ aqua ipſius facta per ſublima-
tionem cõfortat cor ſtomachũ ⁊ epar: ⁊ coadu-
nat partes laxas membroꝝ: ⁊ confortat reten-
tionem: ⁊ ſedat dolores calidos mira ſedatio-
ne. ⁊ extinguit ac ꝓmutat malitias inflãmatio-
nuȝ: perimit ⁊ ſedat eas. Et ſunt ex medicinis
facientibus dormire. faciunt tamen corizam ⁊
ſternutationem: ⁊ obſunt catarris: ⁊ ſtringunt
guttur ⁊ confortant ea: ⁊ auferunt crapulas.
Doſis potio ſucci roſarum eſt ab. ʒ. j. vſqȝ ad
ij. cum zuccaro. Et potio ſyrup. facti ex ſucco
P earuȝ eſt. ʒ. ij. vſqȝ ad. v. ¶ Auicenna libro de
viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.
Q ¶ Additio. Raſis. iij. cõti. aucto. Yſaac. Ad
putredinem manãtem de aure. R. roſaruȝ cũ
copulis: vitreoli vſti: ceruſe plumbine: arſeni-
ci ruffi: aluminis. añ. aur. ponde. j. aloe: caſto-
rei: thuris. añ. aur. pond. ij. ſquãme ferri. aur.
ponde. iij. terantur ⁊ cribrentur cum cincleto:
⁊ diſtemperentur cum oleo ro. ⁊ de eis impo-
Q natur auri. ¶ Palladius libro. iij. in menſe fe
bruario roſaria cõſerenda ſunt que ſulco bre-
uiſſimo: aut ſcrobibus ponenda ſunt: vel vir-
gultis vel etiam ſemine. Semina autẽ roſarũ
non putemus medios floſculos eſſe aurei colo-
ris quos roſe ferunt: ſed bacas nutriũt: quas
in breuiſſimi piri ſimilitudineȝ plenas ſemini-
bus ſuis poſt vindemiam reddunt maturas ex
colore fuſco ⁊ mollicici poterim⁹ eſtimare. Si
qua etiam ſunt antiqua roſaria hoc tempore
circunfodiuntur: ⁊ ſarculis vel dolabris ari-
das vniuerſa reciditur. Tunc que rara ſunt:
poſſunt ducta virgarum propagine reparari.

Si roſam ipſius habere volueris duabus pal-
mis ab ea gyrum fodies. ⁊ aqua calida bis ri-
gabis in die. ¶ Item Palladius. Roſa fri- R
gida eſt ⁊ in primo gradu: ſicca in ſecundo. Et
viridis ⁊ ſicca competit vſui medicine. Qui-
dam colligunt eas poſt maturitatem: ſed non
tamdiu ſeruatur. Debent autem colligi cum
non habent folia omnino expanſa. ⁊ tamẽ ali-
quantulum iam rubea. Collecte autem ad ſo-
lem aliquãtulum deſiccari poſſunt: ⁊ per trien
nium ſeruari. ¶ Macer. Dici flos florum no- S
bis roſa iure videtur: Quod ſpecie cũctos pre-
cedat odoreqȝ flores. Non tamẽ hec ſpecie tm̃
nec odore iuuare. Nos valet hac varijs nos
adiuuat illa fidelis. Eius ſicca gradu vis eſt ⁊
frigida primo ⁊c.

Capitulum. cccxcix.

Atera vel Antera. Paulus cap. an-
r tera. Antera eſt id quod in medio ip-
ſius roſe naſcitur aurei coloris: ⁊ a
ſpecie floris dicta eſt. Vſui etiam medicine
competunt.

Operationes.

¶ Plinius. Capita roſarum pota ventrem ⁊ A
ſanguinem ſiſtunt. Item. Vngues roſe ſalu-
bres epiforis ſunt. Vlcera enim oculorum ro-
ſa preterꝙ initijs ſordeſcunt. Item antera dy
ſentericis magnum preſidium eſt.

Capitulum

Capitulum. cccc.

Roſtrum porcinum. Pandecta.cap. cccccccx. Roſtrum porcinuz herba eſt longitudinis vnius digiti ⁊ eiuſdem lateris pandens ſe ſuper terram amplectens eaz:cuius folia ex vtroqz latere ſunt inciſa inciſuris magnis, ⁊ in cuius medio leuatur ſtipes paruus:in cuius ſtipite fit quedam lanugo rotūda ſicut pila.ſicut facit herba ſemiſion : que cum tangitur diſſoluitur.

Operationes.

¶Confert oppilatis.Roſtrum coruinum herba eſt quam plures dicunt conſolide ſpeciem. Sed falſo:imo eſt herba vtcunqz piloſa : habens quaſi odorem boraginis:⁊ virtutem cōſolidatiuam in virtute ſicut precedens.

Capitulum. cccci.

Ruta latine ⁊ grece.Arabice vero radeb vel alſelep. Serap.lib.aggrega. cap.radeb aucto . Diaſco. Radeb.i. ruta.Et eſt de ea domeſtica ⁊ ſilueſtris. ſed ſilueſtris eſt magis calida ꝙ domeſtica ⁊ magis acuta.que eſcis non eſt bona : ſed domeſtica:⁊ maxime illa que oritur circa arborez ficus:vel circa cucumeres eſt cōueniens cibus. Et aliud genus rute ſilueſtris que naſcitur in macedonia ⁊ in gallicia aſie : quam mollicines appellant . Et aliqui armolam eam vocant. frutex eſt vna radix virgas multas habens folia latiora plus ꝙ domeſtica ſed mollia:odorē grauem habētia ⁊ florem albuín: ⁊ capita maiora ꝙ domeſtica.⁊ in tribus ꝑtibus diuiſa . huius ſemen obruſſum ⁊ trigonū guſtu amarum eſt. hec in antiquo tpe colligitur . Yſidorus libro etymol. Ruta dicta eſt eo ꝙ ſit feruentiſſima: cuius altera agreſtis atqz virtute acrior : ſed vtraqz feruētiſſima comprobať. hanc venenis repugnare muſtele docet:que duz cū ſerpente dimicauerint cibo eius armanť. Yſaac. Ruta ſilueſtris calida ⁊ ſicca in quarto gradu.domeſtica vero in tertio:q̄ melior eſt ad digerendū: q² virtutem habet incidendi.⁊ groſſos humores ⁊ viſcoſos extenuādi. Platearius. Eſt ruta domeſtica ⁊ ſilueſtris que piganum dicitur. Huius folia ⁊ ſemina competunt vſui medicine. Virtutem habent diureticam:diſſoluendi ⁊ cōſumendi. Hypocrates. Ruta calida ⁊ ſic

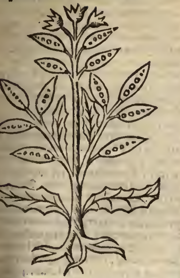
ca in tertio gradu . Palladius de agricultura libro quarto. Menſe marcio ruta ſeritur locis apricis.ſolius cineris inſperſione contenta. loca deſiderat altiora.vnde humor eius elabitur.ſi ponas eius ſemina adhuc clauſa folliculis ſigillatim debebis manu afficere . ſi iaz minuta ſunt ſparſa iactabis:⁊ raſtro obducta coperies. Caules eiꝰq incluſis ſeminibꝰ nati fuerint fortiores erūt:ſz ſero naſcenť. Ramuli eť eū aliqua corticis ꝑte ꝯuulſi verno tpe ꝑ plantis tenebiť : tota vo tranſlata morieť. Nōnul

le ramulos eius pertuſe fabe inſerūt vel bulbo
atqʒ illa obruūt: alieno vigore ſeruādos. Sub
fici arboris vmbra libētius acqeſcat. Nō effo-
dit berbas ſed optat auelli. Jmmunde mulie-
ris formidat attactū. ℂ Pli. lib. xix. Ruta ſe-
rif fauonio ⁊ ab autūni eqnoctio. odit byemeʒ
⁊ bumorem ac fimum. apricis gaudet ac ſiccis
terraqʒ ꝓmaxie latericea. Cinere nutriri vult
bie ⁊ ſemini miſcetur vt careat erucis.

Operationes.

A ℂ Gal. vij. ſim. far. ca. moli. i. ruta. qdam bu-
iuſmodi rutam ſiluestrē noiant: qdaʒ autē ar-
inolam. Uirtus auteʒ eius ſubtilis eſt ⁊ ca. fin
iiij. gradū. vnde ⁊ incidit groſſos bumores: ⁊
B diaforat: ⁊ ad vrinationē ꝓuocat. ℂ Et idem
viij. ſim. far. cap. pigamū. Pigamum. i. ruta.
Siluestris qdem ex quarto eſt gradu calefaciē
tiuʒ ⁊ ſiccātiuʒ. domeſtica v̓o ex tertio. Eſt aūt
nō ſolum acris guſtu ſed ēt amara quo incide-
re ⁊ diaforare bʒ groſſos ⁊ viſcoſos bumores.
ꝓpter eādeʒ aūt virtutē ⁊ per vrinas euacuat.
quinimo ⁊ ſubtiliuʒ partium eſt ⁊ ventoſitatis
C deſtructiua. ℂ Et iccirco ad ſputationes cōue
nit: ⁊ ammoſitates q̄ ad venerea ꝑtinēt. ⁊ dia-
forat ⁊ ſiccat moderate. eſt enim de fortiter de-
ſiccantibus pharmacis. Serap. aucto. Diaſc.
Ruta eſt de rebus magis ꝯferētibus inflatio-
D nibus ⁊ vētoſitatibus. ℂ Et ipſa extinguit li-
bidineʒ coitus. Uñ domeſtica ⁊ ſilueſtris ſunt
ambe calefactiue: aduſtiue: ꝓuocatiue vrine ⁊
menſtruoꝝ. ⁊ quādo comeditur ruta aut bibiꝶ
ſtringit vētrem: ⁊ quādo ſumiꝶ in potu ex ſemi
ne. cuiuſcūqʒ quātitas vnius eiuſ cuʒ vino eſt
medicamen cōferens multum medicinis mor-
E tiferis. ℂ Et quādo comeduꝶ folia eius ſola
aut cum ficubus ſiccis ⁊ nucibus: auferunt no-
F cumēta medicinarum mortiferaruʒ. ℂ Et eſt
vltima medicina cōtra malitiam venenorum:
quādo adminiſtraꝶ ſicut diximus: ⁊ preſertim
cōtra peſtilentiam. Et quādo comediꝶ ⁊ bibiꝶ
ruta ſemper abſcindit ſperma. ⁊ quādo coquiꝶ
cum aneto ſicco ⁊ ſumiꝶ: ſedat torſiones. ⁊ qñ
adminiſtraꝶ in bunc modum cōfert dolori late
ris ⁊ dolori pectoris ⁊ aſmati ⁊ tuſſi: ⁊ apoſte-
mati pulmonis: ⁊ ſciatice ⁊ dolori iuncturaruʒ
G ⁊ rigoribus. ℂ Et qñ coquitur in oleo ⁊ poniꝶ
in clyſteribus cōfert inflationi matricis: ⁊ infla
tionibus inteſtinoꝝ: ⁊ doloribus recti inteſtini.
Et qñ teritur ⁊ ꝯficiꝶ cuʒ melle ⁊ linitur ſupra
collum matricis ꝯfert dolori eius ⁊ ſuffocatio-
H ni matricis. ℂ Et qñ cogtur in oleo ⁊ bibitur:
occidit ⁊ expellit lumbricos: ⁊ cōficitur cū mel-
le ⁊ fit emplaſtrum dolori iuncturarū ⁊ dolori
ex ꝯcuſſione: ⁊ fit emplaſtruʒ cum ea ⁊ ficubus
bydropiſi carnoſe. ℂ Et qñ cogtur cum vino I
vſqʒ ad cōſumptionem medietatis vini ⁊ bibi-
tur cōfert ſpeciei bumide bydropiſis. ⁊ quādo
comeditur ſola ſiue eſt aut ſalita acuit viſum.
Et quādo fit emplaſtrum cū ea cum ſauicb ſu
per oculuʒ: ſedat dolorē eius. ℂ Et quādo te- K
ritur ⁊ miſcetur cū aceto ⁊ oleo roſarum: ⁊ fit li
nitio cum eo: ſedat dolorem capitis. ⁊ quando
itromittiꝶ in naribus ipſa aut ſuccus eius ab-
ſcindit fluxum ſanguinis ab eis. ℂ Et quādo L
admiſcetur cū nitro ⁊ fricatur inde morbpea
alba: confert ei. ⁊ quando fit emplaſtrum cum
ea cum melle ⁊ albumine ſuꝑ empetiginem cō
fert ei. ℂ Et quādo ſuccus rute calefit in corti- M
ce granati ⁊ diſtillatur in aurem: confert dolo
ri eius: ⁊ miſcetur cum ſucco feniculi ⁊ melle:
⁊ fit collyriuʒ cū eo: ⁊ ꝯfert dolori viſus. ℂ Et N
quādo miſcetur cum aceto ⁊ oleo roſarū: ⁊ cō-
ficitur cum ceruſa: ⁊ fit linimētum cum ea: cō-
fert beriſipile ⁊ formice: ⁊ vlceribus capitis bu
midis. ⁊ ruta quādo maſticatur poſt comeſtio-
nem ceparum ⁊ alioꝝ aufert fetorem illorum.
ℂ Serap. Rutam venenis reſiſtere muſtele O
docent: que quādo cum ſerpētibus dimicatu-
re ſunt: cibo eius armantur. Docuit etiam rex
ponticus: qui cum fratris ſui timeret inſidias:
rute folia cum duabus nucibus ⁊ totideʒ cari-
cis admixto ſale ieiunus acceperat: ⁊ ſecure cū
eo agebat. Agreſtis ſi ſumaꝶ nimis de ipſa oc-
cidit. ℂ Et quādo ipſa colligitur maxime cuʒ P
ceperit apparere flos: ſi carnem tetigerit: vlce-
rat ⁊ facit inflare cum pruritu. quare oportet
qui vult eaʒ colligere: ꝙ vngat manus ⁊ faciē
cum oleo roſarum: ⁊ extimauerūt quidaʒ ꝙ ſi
ſuccus eius aſpergatur ſuꝑ pullos gallinaruʒ:
nō comedit eos miluus. ⁊ putāt quidam ꝙ illa
que naſcitur in macedonia prope fluuium qui
dicitur archimoñ. quando comeditur occidit.
⁊ loca in qbus naſciꝶ ſunt loca ſerpētuʒ plena.
ℂ Sed ſemen eius qñ bibiꝶ confert doloribus Q
intrinſecis: ⁊ ipſuʒ ingrediꝶ in ꝯfectionibꝰ me-
dicinarū: ⁊ eſt iuuatiuū. ℂ Et idē auct. Ruffi. R
Ruta domeſtica eſt medicina maxime iuuati-
ua inteſtinis interioribus. cōfert viſui. ⁊ gummi
eius eſt ca. in fine tertij gra. ſic. in. iij. Curat vl
cera oculi quādo puluerizatur ſuꝑ ea. ⁊ cōfert
ſcrofulis que fiunt in gutture ⁊ ſub aſcellis.
ℂ Additio. Et idē auct. Gal. Et cōfert in epi S
lepſia ex bumore frigido ſine febre odorare ru
tam recentem: ⁊ tenere ipſam aſſidue ſuſpen-
ſam ad collum.

Capitulum. ccccii.

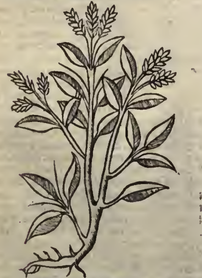
Rubus. Pandecta capi. dclxi. ſula
r arabice. grece batus. latine vero ru-
bus. Et ſulac' eſt quedã egritudo: vt
dicit Plinius. ¶ Serapion libro agregato-
ris capitulo ſulac ſiue ſulcit. auctoritate Galie-
ni: ideſt rebus omnibus eſt notus. folia eius
⁊ ſummitates recentes ſunt compoſita in ſub-
ſtantia ſua ex ſub̃a terrea frigida ⁊ aquea te-
pida. ⁊ ſapor eius eſt ſtipticus. ⁊ virtus eius in-
frigidat ⁊ deſiccat. ⁊ ſecunda conglutinat.

Operationes.

A ¶ Galien' ſexto ſimpliciũ pharmacoꝝ capitu-
lo batus. ẜm tranſlationem grecã. Batus: id
eſt rubus. folia qdẽ ⁊ cime necnõ flos ⁊ fruct'
ſtiptica participãt qualitate manifeſte. In hoc
tñ ad inuicẽ differũt. Nam folia quidẽ ⁊ p̃ſer-
tim mollia ⁊ noua plurimum participantia a-
quoſitate modicum ſunt ſtiptica ẜm eã rratio-
nem ⁊ ſummitates. Unde maſticata curãt al-
cola ⁊ cetera q̃ in ore vlcera ſanant. ⁊ alia vul-
nera ſolidare poteſt. Eſt enĩ coꝝ complexio ex
terreſtri ⁊ frigida ſubſtantia ⁊ aquoſa tepida.
Fructus vero quãdo ſit maturus particeps ẽ
moderate caliditatis. ſaporis cum ſit vt oſten-
dimus dulcis. quare ꝓpter hoc necnon ꝓpter
moderatam ſtipticitatem comeſtibilis non eſt
moleſtus. Immaturus autẽ a frigiditate ter-
reſtri ſuperatur ſubſtãtia. ⁊ ideo ſtipticus eſt ⁊
ſiccatiuus fortiter ⁊ vterq3 deſiccat. ⁊ reponit
deſiccatiuior exiſtẽs recẽte. ſed ⁊ flos eiuſdẽ eſt
virtutis cũ fructu ad dyſẽterias. vẽtris quoq3
flux' necnõ ad ſputũ ſãguinis idoneũ pharma-
cũ. radix aũt cũ eo ꝙ ſtipticat: ⁊ nõ pauca ſubti-
liũ partiũ ſubſtãtia participat. quãobrẽ ⁊ lapi-
des q ſunt in renib' frãgit. ¶ Et Sera. aucto. B
Dyaſcoridis. Uirtus eius eſt q̃ curat alcola ⁊
vlcera oris qñ maſticat. ⁊ curat alia vulnera.
¶ Et decoctio eius tingit capillos. Sed ſapor C
ei' fructus eſt dulcis. ⁊ eſt humidus ⁊ calidus.
⁊ inaturus ẽ frigidus terreus. ⁊ ſapor ei' pon-
ticus. ⁊ deſiccat deſiccatione forti. ſed floris ei'
eſt ſicut virtus fructus. ¶ Et confert vlce- D
ribus inteſtinorũ ⁊ fluxui ventris. ⁊ debilitati
inteſtinoꝝ ani. ſed radicis eius ẽ ſubſtãtia ſub-
tilis. ⁊ ſapor eius eſt ſtipticus. ⁊ ideo frangit la-
pidem renum. ⁊ quãdo fit emplaſtrũ cũ folijs
eius curat vlcera humida capitis. ¶ Sed ru- E
bus canis q grece dicitur Cinoſ batus nocet
decoctio eius fructus canne pulmonis. ⁊ ſtrin-
git fluxũ menſtruorũ. Et radix eius eſt calidi-
or ipſo. de qua ſi fiat emplaſtrum extrahit ſpi-
nas ⁊ alia infixa corpori. ¶ Et qñ fit empla- F
ſtrũ cũ folijs ſuis recẽtibus ꝓhibet apoſtema-
ta. ¶ Et idẽ aucto. Galieni. Fructus huius G
plante eſt ſtipticus ſtipticitate forti. ⁊ folia eius
habent ſtipticitatem paucam. ⁊ oportet ꝙ ca-
ueatur ab eo qđ intra fructũ eſt ſimile bombi-
cino: q2 nocet multum canne pulmonis. hanc
ſpeciẽ inuenies ſi leges Cinoſ batum. ⁊ eſt ca-
pitulũ. cxxvi. ſupra de C. ¶ Dyaſcorides ca- H
pitulo batus eſt oĩbus notus. Uirtus eſt illi ſti-
pticus ⁊ ſerantica. Elixatura eius capillos in-
ficit. Uentrẽ abſtinet. Fluxum matricis mulie-
rũ ſtringit. Morſibus venenatis occurrit. Tu-
tas gingiuas a putredine ſeruat. Tumores
oris compeſcit. maxime ſi folia eius cum aceto
maſticata fuerint. Herpetes mundant. acoras
capitis purgant. Tumores oculorũ ⁊ condilo-
mata ſoluit. hemorroidis ſubuenit ſuppoſita.
ſtomachis impoſita medicatur. cardiacis opi-
tulat. ¶ Succus hui' herbe ⁊ haſtaꝝ ſole ſic- I
cat' omnia facere nouit. Succus eius ſeminis
maturi oĩbus cauſis oris vtiliter adhibetur.
Uentrẽ abſtinet comeſt': ſ3 nõ maturus. Flos
ei' cũ vino bibit' ciliacis ⁊ dyſentericis ꝓdeſt.
Flos eius albus: ⁊ eſt caniculari ortu vigens.
Ipſe quoq3 potui datus cũ vino humoris fluo-
rem cohibet. ¶ Illinit' cũ melle oculoꝝ lip- K
pitudinẽ medet atq3 igni aceto. Hui' ergo fo-
lia ⁊ flores ⁊ mora leuit ſtrigũt. vnde ad vuluã
⁊ fauces ꝓprie vident facere: ꝙuis omne pro-

L fluum idonee ſtringant. ¶ Folia eius ⁊ cime
maſticata alcola ⁊ alia vlcera curant in ore. Et
plagas glutinant. mora eius matura habent
in ſe mediocriter calorem. Immatura vero
ſunt frigida: ⁊ terreſtrem retinet in ſe ſubſtan-
M tiam. Unde nimis deſiccant. ¶ Item puluis
ex eo factus ſicut eſt de flore eius plus deſic-
cat recentioribus facit nanqꝫ ad dyſentericos.
⁊ ad oē rheuma ventris: ⁊ ad defectionez ſan-
guinē expuētibꝰ. Hic puluis datus vtiliſſimū
N eſt medicamē. ¶ Radix aūt eius ſtiptica ⁊ le-
ptomeris eſt. ⁊ ideo nefreticis data lapides rū
O pit. ¶ Species bati ſunt due. Una cōmunis
que dicta eſt ⁊ q̄ oībus nota eſt. Altera q̄ appel
laƚ idea ſiue cinoſbatus que eſt ruboſitatis ma
ioris ſupradicta. Et eſt virtutis conſtrictiue.
Eius nanqꝫ mollia germina ſiue tyrſi contu-
ſa ⁊ expreſſa ſuccum dimittunt: qui ſub ſole
relictus coquitur vſqꝫ ad groſſiciem mellis: ⁊
P datur ad ea que ſupra. ¶ Succus eius cum vi
no ⁊ melle ſuprapoſitus ſuperioribus prodeſt.
Mora cum vino ſumpta ſapientiam nutrit:
vt ab antiquis dicitur. leges eam menſe Iu-
nij ⁊ Julij cum melle ⁊ pane contrita apoſte
mata mirifice rumpit: ⁊ vlcera fraudulenta
curat.

Capitulum. ccccciii.

Ubea tinctoꝝ. Iſidorus. Rubea dī
r co ꝙ rubra ſit radix eiꝰ. vnde ⁊ lanas
colorare ꝓhibeƚ. ¶ Dyaſcorides. Ru
bea quā alij eritrodanum. latini vero rubeā di
cunt. Herba eſt oībus nota. Species eius due
ſunt. Una videlicet agreſtis. Alia vero q vo-
catur ſarcbos: ramulos ſiue tirſos hñs tenu-
es ⁊ quaſi nodoſos: folia ꝑ interualla diſtātia:
ac ꝑ ſingulas connodationes veluti ſtellarum
imaginem mittentia. Fructus vel ſemen eius
rotunduꝫ viride: ⁊ hinc rubrū aut circa matu-
ritatem nigrum. Radicem habet paruam te-
nuem puſillam rubicūdam. ¶ Plinius cap.
Eritbron quam alij eritrodanum vocant: nos
vero rubeam qua tinguntur lane ⁊ pelles ⁊ ce-
tera. Grecus vero eritrodanum dicit. Nam
eritbros rubeꝰ cocbinos feniceus rubicūdus.
exponitur de rubea ⁊c. ¶ Pādecta capitulo.
cclviij. Eritrodanum vel eutradoron vel
eritbron vel eritrodanon grece. Arabice fane
vel cita. Latine vero rubea tinctorum. Ubi
ſciendū ꝙ Dyaſcorides capit. de rubea dicit:
ꝙ rubea ſiue vt alij eritbrodanum dicunt: ⁊ eſt
de rubea domeſtica. Aliud capitulum inueni-
tur apud Dyaſcoridem. quod ſic habet eritro
danum dicūt. ⁊ eſt rubea agreſtis. Item ſe-
cundum veritatem eritrodanum in alia tranſ
latione Dyaſcoridis. Aut tetron vocant plu-
rimi. Radix eſt illi inficiens. Duo ſunt eius ge
nera. Unum agreſte. Aliud ſeminatum ſicut
rauenne italie fuit locis cultis ſeminatuꝫ. Nā
⁊ in vijs ſponte naſcitur. Haſte ſunt illi qua-
dre ⁊ longe aſpere ſicut apparine: ſed fortiores
⁊ longiores. folia habentes intra nodos ipſos.
folia habet ſicut aſtrum: ideſt ſtella in gyro po
ſita. ſemen eius rotundum eſt in primo viride
⁊ poſtea ruffum. ⁊ cum maturauerit nigreſcit.
Et radix eius longa tenuis ⁊ ruffa ⁊c. Sed ſe-
cundum tranſlationem aliam Dyaſcoridis.
Rubea ſiue vt alij eritrodanum herba eſt om-
nibus nota. ¶ Serapion libro aggregatoris
capitulo fane. auctoritate Dyaſcori. Fane ſi-
ue faue: ideſt rubea tinctorum. quedam ex ea
naſcitur. ⁊ quedaꝫ ex ea ſeminatur. ⁊ habet ra-
mos quadratos lōgos groſſos ſiſes ramis her
be que dicitur abarum: niſi quia ſunt maiora
eis ⁊ duriores. ſuper ipſos ſunt folia. diuiſa ad
inuicem egrediētia iuxta nodos ⁊ ī ſimilitudi-
ne ſtellarum. ⁊ fructus eſt rotundus. cuius co-
lor in principio ſue aperitionis eſt viridis: po-
ſtea vero rubeus. Et quando maturus eſt fit
niger. ⁊ quod de ipſa adminiſtratur ſunt vene
ipſius. ⁊ ipſe ſunt ſubtiles lōge ⁊ rubee. ¶ Ga
lienus ſexto: ſimplicium pharmacorum capi-
tulo eritrodanum. Eritrodanum eſt rubea
tinctorum radix acerba et amara ſecundum
guſtum

guſtum. Unde ⁊ quod dictum eſt de aliis ad
inuicem ſibi hmõi virtutes cõueniẽtes in hac
radice cõſpicis. ¶ Paulus ca. de rubea. cali
da eſt ⁊ ſicca in ſecũdo gradu. ¶ Auerrois li
bro Colliget. Capitulo de rubea. Rubea cali
da eſt ⁊ ſicca in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Eridrotanũ virtutẽ habet
mictualẽ cũ aceto illinita albis maculis mede
tur. Uſus etiã ei⁹ ad ea proficit ad que cetera
diuretica pficere dicimus. Sed agreſtis virt⁹
eſt ſm Dyaſcoridem mictualis diuretica. vñ
B vrinã ⁊ menſtrua prouocat. ¶ Galienus. Eri
trodanũ ſplenẽ ⁊ epar expurgat ⁊ vrinas groſ
ſas ⁊ multas. Eſt autẽ qñqꝫ ⁊ ſanguinolen
tas euacuans. quandoqꝫ etiam prouocat men
ſtrua. ⁊ abſtergit mediocriter q̃cũqꝫ abſterſio
ne egent. morpheis quoqꝫ albis cũ aceto pun
cta cõfert: q̃dã aũt propinãt eas ſciaticis: nec
C nõ paraliticis cũ mellicrato. ¶ Auicẽna. Ru
bea tinctorũ eſt põtici ſaporis: ⁊ abſtrahit cũ
equalitate. ponit̃ cũ aceto ſup impetiginẽ: ⁊ ſa
nat eã. ſimiliter ⁊ morpheam albã. ab oĩ veſti
gio mũdificat cutẽ. Bibita cũ mellicrato cõ
D fert ſciatice ⁊ paralyſi. ¶ Ualet etiã pcuſſioni
⁊ caſui ſuccus ei⁹ cũ oximelle. datur ad apoſte
mata ſplenis: ⁊ mũdificat epar ⁊ ſplenem. Eo
rũqꝫ oppilationes aperit. ⁊ i hoc ei proprietas
exiſtit aceti. vehemẽter puocat vrinã vt qñqꝫ
faciat mingere ſanguinẽ. Et opꝫ q eã biberit
E quaqꝫ die balnectur. ¶ Suppoſita mẽſtrua p
uocat: ⁊ extrahit fetũ. Eiuſqꝫ ſtipites cũ foliis
F conferũt morſui vermiũ venenoſorũ. ¶ Pla
tearius. Rubea tinctorũ calida eſt ⁊ ſicca in ſe
do gradu. Uirtutẽ hꝫ cõfortatiuã ex aliquan
tula ſua ponticitate ⁊ diureticã ex amaritudi
ne. Cõtra debilitatẽ ſtomachi ⁊ epatis ⁊ rela
xationẽ dat̃ vinũ decoctiõis ei⁹. Radix ei⁹ ra
ſa ſupponit̃ ad mẽſtrua puocanda: ⁊ fetũ mor
tuũ educendum. Aqua decoctionis eius ſi ca
put inde abluatur capillos reddit rubeos.
G ¶ Conſtantinus vbi ſupra. Rubea eſt i fine p
mi gradus calida ⁊ ſicca. habet quoddã ama
ritudinis ⁊ põticitatis. vñ ſplenẽ ⁊ epar mun
dificat. ⁊ eius oppilationẽ aperit. vrinã ⁊ men
ſtrua puocat. Omniaqꝫ mẽbra corporis a pu
tredine mũdificat: ⁊ morpheã curat. Adhibe
tur quoqꝫ cũ melle ⁊ aqua calida pter illi do
H lorem. ¶ Plinius libro. xix. Rubea tingẽdis
lanis ⁊ coriis eſt neceſſaria. Laudatiſſima eſt
italica: ⁊ maxime ſuburbana puenit ſpõte. In
medicina morbum regium ſanat. Et vrinam
eijciet ex aqua mulſa. Folia quoqꝫ capillũ inſi
ciunt. Apud quoſdam inuenio regium mor
bum hoc frutice ſanari: etiam ſi adalligatus
ſpectetur tantum.

Capitulum. cccciiii.

Aluia latie. Aarabice geliſſagos.
F grece eliſſag⁹. Sera. li. aggre. ca.
Geliſſagos. auctori. Diaſco. Ge
liſſagos: ideſt ſaluia. Et eſt arbu
ſtum longum habens plures ramos. ⁊ lignũ
eius ⁊ folia ſimilia foliis citoniorum. niſi quia
ſunt longiora ⁊ ſtrictiora ⁊ rugoſa pauca ru
goſitate: ſicut eſt rugoſitas panni poſtq̃ ablui
tur antequam extendatur ⁊ reponatur. ⁊ color
eius declinat ad albedinem: ⁊ habet odorem
bonum. ⁊ habet in ſummitatibus ramorũ ſe
men ſimile ſemini herbe ſilueſtris: que dicitur
ozmen. Naſcitur autem in locis aſperis.
¶ Diaſcorides capi. eliſſagus ſiue eliliſſagus
ſm tranſlationem noſtrã. Eliſſagus: ideſt ſal
uia. Frutex eius eſt oblonga ⁊ multas habens
virgas quadras ⁊ albas. ⁊ folia ſiĩa malicido
nii: ſed oblonga minora ⁊ aſpera ⁊ albidiora ⁊
odorata ſubrugoſa. ſemen ſuper virgas eſt ſi
mile omnino agreſti. Naſcitur locis aſperis.
¶ Plinius cap. eliſſagus herba eſt exalbida.
Haſta eſt ei vaſta ⁊ quadra. folia aliquaten⁹
aſpera. Poteſt enim acriter reſtringere. Ga
lienus. vi. ſim. far. cap. eliſſagus. Complexio.

huius herbe eſt calida caliditate manifeſta et
ſufficienti ꝛ parum ſtiptica.

Operationes

A ¶ Plini⁹. Herba ipſa facit ad dyſētericos: ꝛ
ſuccus folioꝝ ei⁹ capillos generat: ꝛ vrinā pro
B uocat. ¶ Sera. Decoctio folioꝝ ꝛ ramoꝝ ipſi
us quando bibitur ꝓuocat vrinā ꝛ mēſtrua: ꝛ
expellit fetum: ꝛ ꝯfert morſui venenoſo ſtrigo
nis marini; ꝛ denigrat capillos: ꝛ cōfert apo-
ſtematibus: ꝛ abſcindit fluxū ſāguinis: ꝛ mūdi
ficat vlcera fraudulēta: ꝛ cū decoctiōe ramulo
rū et folioꝝ ipſi⁹ fit ablutio: ꝛ ſedat pruritū ge
C nitaliū viroꝝ ꝛ mulieꝝ. ¶ Dyaſco. Virt⁹ ei⁹ ē
diuretica. Mēſtruis īperat. Aborſum facit.
Percuſſum ſtrigonis marini mitigat. Capil
los nigreſcit. Eſt etiā termātica: ꝛ ſanguinem
fluentem ex vulneribus ſtringit. Sordida vul
D nera purgat. ¶ Elixatura folioꝝ ꝛ virgarum
ipſius pruriginē nature cōpeſcit. Eſt etiā vir-
tutis redarguētis cū acrimonia. Unde ad dy-
ſenteriā atqꝫ muliebrē fluxū: quē greci rigeon
vocāt: facit ſuccus folioꝝ eius. Capillos deni-
E grat: ꝛ vrinā ꝓuocat. ¶ Paulus. Vinū deco
ctionis ei⁹ ꝯfert paraliticis bibitū ꝛ cathaplaſ
F matū ſup partē paraliticantē. ¶ Et dicūt ma-
gi de ſaluia ꝙ ipſa putrefacta ſub fimo gene-
raꝛ auis quedā hñs caudā ſerpentinā ꝛ albam
merule ſiſis. De cui⁹ cinere ſi ponaꝛ in lampa
G de apparet ꝙ dom⁹ fit plena ſerpētibus. ¶ Ex
herbario. Saluia hꝫ folia lōga ꝛ anguſta ſub
aſpera odore ſuaui ꝛ graui. in locis aſperis na
ſciꝛ. Decoctio eius potata vrinam ꝛ menſtrua
mouet. Paſtinace marine ſi quem ꝑcuſſerint
virus excludit. Sanguinis eruptionē ſiſtit.
H Platearius. Saluia ca. eſt in. i. ſic. in. ij. ſoluꝫ
folia cōpetunt vſui medicine ꝛ viridia. ꝛ ſicca
domeſtica magis cōſumit ꝛ confortat. Silue-
ſtris aūt magis dyaforetica. Vinū decoctiōis
ſaluie valet paraliticis ꝛ epilenticis. fomētatio
ex aqua decoctiōis ei⁹ valet cōtra ſtrāguiriā ꝛ
I diſſinteriā. Matricē mūdificat. ¶ Plini⁹ li.
xxij. Herbā nſi q nūc ſūt herbarij eleliſphacō
grece. latini vocāt ſaluiā mente ſimilē canam
odoratā. hac appoſita part⁹ emortuos extra-
K hūt. Itēqꝫ vermes aurīū ꝛ vlceꝝ. ¶ Idē in li.
xxvj. Herba q̄ a qbuſdā appellaꝛ ſaluia ſiſis
verbaſco. Contereꝛ ea ꝛ colata calefit. ꝛ ſic ad
tuſſim lateriſqꝫ dolores bibiꝛ. Eadēqꝫ contra
ſcorpiones atqꝫ dracones marinos efficax eſt.
Cōtra ſerpētes etiā ex oleo pungi ea ꝓdeſt. yſo
pi faſciculus cū quadrante mellis decoquitur
L ad tuſſim. ¶ Macer. Saluia cui nomen elyſi-
facos eſt apud grecos. Cum mulſa fecoris pro
deſt potata querelis. Pellit abortum: lociūqꝫ
menſtrua purgat. Trita venenatos curat ſup
addita morſus. Crudis vulneribus que mul-
to ſanguine manant. Apponas tritam dicunt
retinere cruorem. Cum vino ſuccus tepidus ſi
ſumitur huius. Compeſcit tuſſim veterem la-
teriſqꝫ dolorem. Pruritus vulue curat virge
que virilis. Si foueas vino fuerit quo ſaluia
cocta. Illius ſucco crines nigreſcere dicūt. Si
ſint hoc vncti cerebro ſub ſole calenti.

Capitulum. ccccv.

Salix. Iſidorus lib. ety. Salix di-
A cta eſt: eo ꝙ ſaliat: ideſt creſcat. Ar
bor lenta: vitibus vinciēdis abilis.
¶ Ambroſius. Salices videntur
nihil habere ſeminis. habent tamen gramen
quoddam in folijs quo terris commiſſo tanꝙ
ſemine poſito ſurgat arbor de ſurculo: ꝛ tanꝙ
ſeipſam exuſcitet de ſemine ſuo. ¶ Gloſa ſu-
per Eſaiam. xliiij. Salix eſt arbor infructuo-
ſa: ſed cito creſcit: maxime ſi iuxta aquam ſit.
¶ Ariſtoteles in lib. de plantis. Quedam in
humido loco. quedam in arido ꝛ quedam in
vtroqꝫ vt ſalix. ¶ Idem libro de aīalib⁹. que
dam arbores nō fructificant. Sicut viri pin-
gues nō multū ſpermatiſant. Talis eſt ſalix ꝛ
romana nux. ¶ Idē ī libro decimoſexto. In
aquoſis

aquoſis tm̄ prouenīūt ſalices ⁊ alni. longaq̄ȝ
folia ſunt vtriq̄ȝ inter primas germināt. Cir-
cūagunt ſalicis folia poſt ſolſticiū. nec alio ar-
gumēto itelligit certiꝰ ſidus cōfectum. Ociſſi
me vero ſalix amittit ſemē antēq̄ maturitatē
ſentiat oīno. ⁊ ob id frugiꝑda dicta ē ab home
ro. Sequēs vero etas ſcelere ſuo hāc ſentētiaȝ
interpretata ē q̄ ſemē ſalicis mulieris ſterilita
tis medicamētū eſt. Sed ī hoc quoq̄ȝ naſcenti
natura ꝓuidit: q̄ de pacto ſurculo incurioſius
ſemē dedit. Una tm̄ ꝓdit id maturitatē ꝑfer-
re ſoluta ī iſula creta. ℂ Pādecta cap. cci. Cu
leſare. Grece bytre. latine vero ſalix.

Operationes

A ℂ Sera. li. ag. cap. Culef. i. ſalix. folia ⁊ flos ⁊
roſa eiꝰ habent in ſapore ponticitatē: ⁊ virtus
ſalicis eſt deſiccatiua ſine punctiōe. Cortex ve
ro ipſius ſiccioris eſt cōplexionis. ſicut ſūt oēs
B ſpecies corticis. ℂ Unde adminiſtrat inglutī-
natione vlcerū. Sȝ flos ⁊ roſa eius adminiſtrā-
tur ⁊ admiſcent in oībus medicinis ⁊ vnguen-
tis deſiccatiuis. Et ſunt ex hoībus q̄ accipiunt
flores ⁊ roſam ⁊ ſuccū ipſius: ⁊ componunt ex
eis deſiccatiuā medicinā que cōfert in multis:
q̄ȝ deſiccat ſine mordicatione ⁊ ꝓprie: q̄ȝ ī ipſa
C eſt ſtipticitas pauca. ℂ Et qū comburūtur eiꝰ
cortices ⁊ conficiunt cū aceto: adminiſtrātur ī
oībus egritudinibus in q̄bꝰ neceſſaria eſt deſic
catio. ſicut in verrucis ⁊ ꝓprie in rotundis ⁊ in
verrucis ſimilibꝰ capitibꝰ clauorū: ⁊ in verru-
cis infixis in cute. eradicat eniȝ eas qū ſup eas
D fit linitio. ℂ Et qū euellit cortex eius tp̄e quo
emanant flores ⁊ colligit gūmi eius. Hȝ hoc
gūmi virtutem abſterſiuā ⁊ ſubtiliatiuaȝ. ⁊ iō
adminiſtrat in oībꝰ egritudinibꝰ q̄ accidūt pu
E pille. ⁊ faciūt impedimentū viſus. ℂ Et idem
aucto. Pauli. Uirtus foliorū ⁊ corticuȝ ⁊ fru-
ctus ſalicis ⁊ ſucci eiꝰ eſt ſtiptica. Et eſt frigide
F ⁊ ſicce cōplexionis in ꝑmo gradu. ℂ Et idem
aucto. Bedigar. Qū bibunt folia eius trita
cum pipere ⁊ vino pauco cōferūt colicis: ⁊ quā
do ſumit cū aqua ꝓhibet impregnationem. ⁊
fructus eius ꝯfert ſputo ſanguinis qū bibitur
⁊ cortex eius tritus cū oleo roſarū: ſi bulierit in
G cortice granati conferunt dolori auriū. ℂ Et
eiꝰ decoctio adminiſtrata ſup pedes podagri-
corum cōfert eis multū. ⁊ mundificat furfures
capitis: ⁊ colligit humiditas ab ea defluēs qū
excoriat a cortice ſuo qū incipit apparere flos
eius: qm̄ reperit intra corticem humiditas cō
gregata q̄ abſtergit oculum ⁊ aufert tenebroſi

tatem eius. Proprietas ſalicis eius que extra
hit ſanguiſugas adherentes gutturi: ⁊ gluti-
nat vulnera recentia. ℂ Et idem auctoritate H
Aben Meſuay. Folia ſalicis bibita: ꝓhibent
impregnationē: ⁊ conferunt fluxui ſanguinis:
⁊ lac qđ egredit ex eis acuit viſuȝ ⁊ abradit pi
los. ℂ Et idem aucto. Pauli in folijs ſalicis I
⁊ ſalice: non dixit Galienus aliud. ℂ Galienꝰ K
ſeptimo ſimplicium pharmacorum capitulo
vtre. bytre ſiue ſalix vtetur quidem aliquis ⁊
folijs ad ſanguinolentorum ꝓvulnerū conſoli-
dationē: ſed maxime flore eius fere oēs vtun-
tur medici ad confectionē ſiccatiui emplaſtri.
Eſt enī vis eorū ſuauis ſiccatiua hȝ autē ⁊ q̄d-
dam ſtipticitatis. ℂ Quidā vero ⁊ succū pha- L
cientes ex eis immordax ⁊ ſiccatiuum hȝ phar
macum ad multa vtile. Nihil enim magis oc
currit viſui q̄ pharmacū immordacius ſiccās
parū: ſed ſtipticās. ſicut in tractatu de cōpoſi-
tione pharmacorū plenius dicet. ℂ Cortex eti M
am huius arboris ſimilis eſt tā frōdiū q̄ florū
virtuti p̄terq̄ q̄ eſt ſiccior ſm̄ cōplexioneȝ ſed
hunc quidā accēdūt: ⁊ vtuntur cinere in omni
bus his que violenter indigēt deſiccari: ſicut
ſigiles ⁊ chiles: ideſt mirmiccas: auferūt ipſuȝ
madefacientes aceto acri. quidam vero tem-
pore florendi incidentes corticem. Liquorem
ſiquidem colligunt: ⁊ eo vtuntur in obfuſcan-
tibus pupillis. cum ſit pharmacum abſterſiuū
ſimul ⁊ ſubtiliatiuum. cūq̄ȝ ſit huiuſmodi po-
terit eo vti ⁊ ad alia multa. ℂ Palladius li- N
bro tertio. In menſe Februario plante ſalicis
obruende ſunt: ⁊ omnium generum que appli
cautur arbuſto. ℂ Dyaſcorides. Salix eſt ar O
bor cuius folia glutinant vulnera cruenta.
Flos etiam eius ſine mordicatione deſiccati-
uus eſt. Cuius cinis cum aceto ſuper callos pe
dum iductus eos tollit. Et ſimiliter verrucas
emundat. Flos eius cum aqua bibitus omneȝ
calorem libidinis frigeſcere facit. ℂ Auicen- P
na. Salicis folia ſtiptica ſunt ſine mordicatio-
ne. Et eſt in eis exiccatio ſufficiens. Cinis au-
tem eius vehementis eſt exiccationis. Empla
ſtrum ex eo factum retinet fluxum ſanguinis.
ℂ Conſtantinus. Salices frigide ſunt in ſecū Q
cundo gradu. ſicce primo. Ualent dolori capi
tis de calore ſi in naribus mittantur. Succus
eius vulnera ſolidat. Cortex eius vſtus ⁊ cum
aceto temperatus verrucas ⁊ poros aufert.
Sed lac corticis a ſalicibus florem habentibꝰ
eruti viſum clarificat. Defectos cōfortat ocu-
los. Succus frondium ⁊ pomorum potatꝰ mu
lieri vt concipiat non permittit.

Capitulum.ccccvi.

Ambucus. Pandecta cap. ccclxxix.
ſ Sciendũ ꝙ actis eſt ſambucus: kameactis dr̃ ebulus: ⁊ ſũt plante oĩb⁹ note. Unñ verſus. Sambucus eſt actis: ſed ebulus eſt kameactis. ¶ Sera. li. ag. cap. kameacti. Kameati due ſũt ſpecies. quarũ vna grece dr̃ actis. in latino ſambucus: ⁊ ſcđa noiat̃ i greco kameactis: ⁊ ei⁹ eſt intẽtio terren⁹ actis: ⁊ i latino dr̃ ebulus. de qua lege ca. clxxv. ſupra de E. ¶ Plinius. Sambuci due ſunt ſpecies eaꝝ vna aſſimulat̃ arboribus habẽtib⁹ ramos ſiles cannis rotũdis: quorũ color eſt ad albedinem: ⁊ ſunt longa. ⁊ ſunt in eis quattuor folia aut qnqꝫ porrecta ſup ramos quoſlibet: ⁊ ſiſia foliis nucis: minora tñ eis. hñtia grauem odorem. ⁊ in ſũmitatibus ramoꝝ ſunt flores albi. ⁊ grana ſiſia granis viridibus vel lentiſci quorũ color declinat ad purpureitatẽ cũ nigredine: ⁊ ſunt velut in racemis: ⁊ hñt multã humiditatẽ hñtem odorez lini. ⁊ iſta dr̃ actis. Alia vero ſpecies q̃ dr̃ kameactis eſt minor ꝑma hꝫ ramos magis ptinẽtes herbe quadrato in quibus ſũt multi nodi ⁊ folia inuicẽ diſtãtia. ⁊ ſingulis nodis ſiſia folijs amygdalis in ſũmitatib⁹ ſuis: niſi qꝛ hñt venas: ⁊ ſũt longiora eis habẽtia grauẽ odorẽ. ⁊ in ſũmitatib⁹ ramoꝝ ſũt capitella ſiſia corõis ſupradicte ſpeciei. ⁊ ſemẽ ⁊ flos ſilr̃: ⁊ hꝫ ramos longos groſſitudinẽ digiti habẽtes. ¶ Iſidorus libro etymologiaꝝ. Sãbucus eſt arbor mollis ⁊ parua.

Operationes.

¶ Plini⁹ lib. xvj. Sãbuci hñt acinos nigros ⁊ paruos humores lenti. Inficiendo maxime capillo: q ⁊ ipſi in aqua decocti mãdunt̃. A
¶ Idem li. xv. Arboꝝ quarũdã fruct⁹ pediculis depẽdent vt piri. Alia vero racemis vt hedere atqꝫ ſambuci. B
¶ Idẽ in li. xvi. Sambucus germinat iter ꝑmas: ⁊ nudat̃ inter nouiſſimas: ⁊ ex his q̃ hyeme aqla exoriẽte concipiũt: ordine nature florẽt prime ſiluestriũ ſambucus: cui medulla eſt plurima: ⁊ coruus cui nulla. Sambucus ẽ arbor diuidua nec ramoſa lentiſſima. ⁊ ideo ſcutis faciẽdis aptiſſima: cuius nimirũ plaga ſe ꝓtinus cõtrahit: ſuũqꝫ vulnus claudat. ⁊ ob id cõtumaci⁹ ferrũ tranſmittit. Sambuci atqꝫ rubi generis ſunt fungoſi. aliter tñ ꝙ̃ ferule. qppe plus ligni atque ſucci ẽ vtiqꝫ ſambuco ex qua magis canoram buccinã tubãqꝫ credit paſtor. Ibi ceſc. ubi galloꝝ cãtũ nõ exaudiat frutex ille. C
¶ Idẽ li. xvij Inuentuz ẽ ſurculos abſciſos ſerere. qđ ſepiſcã factũ eſt ſambucis ⁊ cotoneo rubiſqꝫ depactis. ad palũ vineaꝝ firmiſſima eſt ſãbuc⁹. taleſqꝫ ſerit̃ vt popolus. D
¶ Aui. Sãbuc⁹ alba calidior eſt ꝙ̃ citrina ⁊ ꝙ̃ purpurea. Et eſt vniuerſaliter i tertio calida ⁊ ſicca. Eſt aũt ſubtiliatiua humiditatũ. ſenibuſqꝫ cõfert ei⁹ oleũ. Delet aũt pannũ: ⁊ facit rubedinem ei⁹ odoramẽtũ. E
¶ Oleũ ei⁹ cõfert ſenib⁹: ⁊ frigidis neruorũ egritudinib⁹. Odor ei⁹ facit ſoda. cũ hoc tñ reſoluit ſodã fri. a flegmate odorata. denique purũ ei⁹ oleũ fluere facit ſanguinẽ ex naribus calefactũ cũ ipſũ odorat. F
¶ Cõſtãtin⁹. Sambuci ca. ſũt in. ij. ſic. in. j. diſſolutiui ac neruoꝝ mollitiui ſũt: ſtomachũ quoqꝫ molliũt vomitũ prouocant. cataplaſmati mamillaꝝ apoſtemata ſanãt. Sãbuceolũ quoqꝫ ſcabiẽ ac puſtulas ⁊ apoſtemata nariũ ſanat. vulnera clauſa aperit: euerſaqꝫ ad ſuã naturã cõuertit. auriũ dolorẽ placat. bibitũqꝫ lumbricos ⁊ aſcarides flegmaticos excludit: ac melãcholicos hũores purgat. G
¶ Pli. li. xxiiij. ſãbuc⁹ hꝫ alteꝝ gen⁹ magis ſiluestre. qđ greci chameactẽ. alij helĩõ vocãt multo breui⁹: vtriuſqꝫ folioꝝ vł ſeis vł radicis decoctũ i vino veteri ⁊ ad cyathos bi̇os potũ ſtõacho iutile ẽ aluo õtrahẽs aquã. H
Refrigerat ẽt iſlãmationẽ maxie recẽtis ãbuſti. Et cãis morſũ cũ polẽta molliſſimis folioꝝ illitis. ſucc⁹ cerebri collectiões lẽit iſuſus. I
Acini ei⁹ i firmiores ꝙ̃ reliq̃ capillũ tigũt. ¶ Poti K
acetabuli

acetabuli menſura vrinam mouet. Ad omnia
efficacior eſt que minor. Radix ei⁹ decocta ac
pota hydropicos exinaniũt. Folia in vino po-
L ta ſerpentum ictibus reſiſtunt. ¶ Podagri-
cis cum ſepo hircino vehementer proſunt cau
liculi illiti: iidem in aqua macerantur: vt ſpar
M ſi pulices necentur. ¶ Foliorum decoctio ſi lo
N cus ſpargatur muſce necantur. ¶ Boa ap-
pellatur morbus pabulaꝝ cũ rubent corpora:
ſambuci ramo verberatur. Cortex interior tri
tus ex vino albo potus aluum ſoluit.

Capitulnm. ccccvii.

Ambacus. Pãdecta ca. ccclxxvi.
Ieſemin arabice: ⁊ ambac: grece
F lencoya. latine ſambacus. ¶ Se-
ra. lib. aggrega. ca. ieſemin. Ieſe-
min: ideſt ſambacus ⁊ eſt planta habens albũ
florem: ⁊ quedam citrinum: ⁊ eſt minus ca. ⁊
ſic. ꝙ album: ⁊ ſimiliter eſt minus in operatio-
ne ſua. ⁊ citrinus reperitur in babylonia. Eſt
etiaꝫ ſpecies alia ex eo cuius flos celeſtis eſt co-
loris. ¶ Et idem auctoritate Aben meſuay:
Eſt calida in principio tertij gradus. ¶ Ga-
lienus ſexto ſimplicium pharmacorum capit.
de ieſemino. ſm tranſlationem grecam. Am-
bach herbe quam ieſemin vocant: ſemen ma-
xime vtile eſt calefactiue ⁊ deſiccatiue: necnon
ſubtilium partium virtutis eſt. Eſt autem gu
ſtantibus ſubamarum ⁊ acre ⁊ palam: quoniã
diureticum eſt ⁊ diaforeticum. Erit autem in
calefaciendo ⁊ ſiccando tertij gradus intenſi.
Etiam hoc dicit in ſexto huius: ⁊ ſubdit in ſe-
ptimo lencoya: ideſt Ieſeminum: tota quidẽ
frutex abſterſiue ⁊ ſubtilium partium virtutis
magis autem participant ea flores: ⁊ horum
ſicciores magis viridibus. ¶ Auicẽna ponit
tres ſpecies: ſcilicet albã: citrinã ⁊ purpureã.
Et ẽ alius ſambac⁹ agreſtis. de quo ſupra ⁊c.

Operationes.

¶ Serapion. Folia eius humida non ſicca qñ A
ponuntur ſuper empetiginem ⁊ pãnum expel
lunt eos ⁊ reſoluũt omnem ſuperfluitatem.
¶ Et conuenit habentibus catarrum: ⁊ indu B
cit dolorem capitis illis qui ſunt calide com-
plexionis. ¶ Et oleum eius eſt iuuatiuum in C
hyeme: ⁊ ſi habẽs calidam complexionẽ odo-
rem nimium de ipſo timẽdum eſt ne faciat flu
xum ſãguinis ex naribus eius. ¶ Et idem au- D
ctoritate Aben Meſuay. Confert humidita
tibus ⁊ flegmati ſalſo: ⁊ ſenibus frigide com-
plexionis. Et cõfert doloribus qui fiunt ex fle
gmate viſcoſo.

Capitulum. ccccviii.

ſ Andix. Plinius libro. xxv. Sandix eſt herba quedam de qua panni tingunt in blaueũ colorem.

Operationes

A ¶ Idem Plinius libro. xxxv. Sandaraca ſi
torreatur equa parte rubrica admixta: ſandi
cem facit: q̃q̃ animaduerto Uirgiliũ eſtimaſ
ſe id herbam eſſe verſu illo. Spõte ſua ſandix
B paſcentes veſtiet agnos. ¶ Idem in libro. xxij.
Sandix in olere ſilueſtri a grecis ponitur ſicut
C Opinio ⁊ Eraſiſtratus tradunt. ¶ Decocta
vero aluum ſiſtit: ⁊ ſemine ſingultus confeſtiz
ex aceto ſedat. Illinitur ambuſtis vrinam eij
cit. Succus decocte prodeſt ſtomacho. Joci
D neri renibus ac veſicę. ¶ Hec eſt quam
Ariſtophanes euripidi poete iocularitér obij
cit eius matrem: ne olus quidem legitimum
E vendicaſſe ſed ſandicem. ¶ Diaſcorides. Sã
dix vel ſcandix calefacit ⁊ deſiccat fortiter: ac
diaforeticum eſt: ⁊ ob hoc merito viſcerũ pur
gatiuum eſt.

Capitulum. ccccix.

ſ Amſucus. Diaſcorides. Samſucus a ſuculis nominatur amarac⁹ ⁊ eſt ramoſa multas habens virgas ſuper terram expanſas cuz foliis paruis atq; rotundis nepite ſimilibus ac velut hirtis ⁊ acerrimis.

Operationes.

¶ Herba tota eſt valde amara: vires habens A
acras atq; calefactorias: ad omnẽ duriciẽ vel
rigorem valde idonea. Medetur etiam cata
plaſmata ſiue potata a ſcorpione vexatis vel
difficultati mictus: vel inteſtinorum tormẽto
laborantibus. ¶ Eius elixatura medetur hy B
dropicis. Urinã ꝓuocat: ⁊ tortiõibus eſt vtilis
Succus addito melle liuores detergit. Scor
pionũ ictus cuz aceto ⁊ ſale cõpeſcit. laxationi
bus bene adhibetur. Cerotis vtiliter additur.
¶ Omnes tumores corporis ⁊ oculoꝝ ſpargit C
cataplaſmata ⁊ maxime cum polenta impoſi
ta. Item appoſita ſolite purgationez materie
prouocat in feminis. bene quoq; malagmati
bus miſcetur ⁊ acopis. ¶ Samſucum eſt ĩ ter D
tio gradu calidum ⁊ ſiccum. Dolorem capitis
⁊ emigraneaz de flegmate ⁊ cholera nigra cu
rat: ſi ex eius apozimate caput lauetur aut na
ribus applicetur. Diſſoluit oppilationẽ ⁊ ven
toſitatem groſſam. ¶ Eius apozima bibitum E
hydropiſim ſtranguiriã ventris dolorẽ habẽ
tibus fit bonũ. ¶ Cum melle cataplaſmatum F
nigredinem in palpebris amputat. ⁊ cum ace
to morſum ſcorpionis curat. ¶ Peſſariſatuz G
vero menſtrua prouocat. lapidem aufert. Epi
lenticis cõuenit ⁊ paralyticis. Auribus inſtil
latum dolorem placat ⁊ ſonitum.

Capitulum. ccccx.

ſ Alliunca. Diaſcorides. Saliunca eſt genus herbe que radiculas ⁊ folia hȝ ſubrufa: floreſqȝ plurimos a terrare foſſa i modū ſtipulaꝝ ꝯſtringit͛. Naſcit͛ aūt in lapidibus ſūmis ⁊ norica regione. Illa vo optima ē q̄ ē odorifera recens ⁊ ſine ſabulone plurimoſqȝ ramulos ⁊ radices hñs pt ergo eadē q̄ ⁊ ſpica q̄uis dformior ſit.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li.xxj. Saliūca Odoramētoꝝ multa nihil attinēt ad coronamenta vt hyris atqȝ ſaliunca: q̄ꝙ vtraqȝ nobiliſſimi ſit odoris.

B ¶ Saliunca qdeȝ folioſa: ſed breuis ē ⁊ q̄ necti non poſſit: radici numeroſe coheret q̄ herba verius eſt q̄ flos veluti manu preſſa. breuiterqȝ ſui generis ceſpes. hanc panonia gignit ⁊ norica alpiūqȝ aprica vrbium eporedia tāte ſuauitatis vt metallū eſſe ceperit. veſtibus eaȝ interponi gratiſſimū eſt. Huius radix in vino decocta vomitiones ſiſtit. ſtomachumqȝ corroborat.

C ¶ Ex ſynonymis. Saliunca intelligūt quidā in medicinis ꝓ ancuſa: ſed in aurea alexandria recipit͛ ꝓ ea ſpica celtica.

Capitulum.ccccxi.

ſ Aluina. Pandecta capi.viij. Abbel arabice. grece brachi. latine ſauina. Sauina eſt arbor cuius folia ſūt ſimilia folijs tamariſci: ⁊ magis ſpinoſa. habent bonum odorem: ⁊ arbor iſta creſcit magis in latum q̄ in longum. Eſt calide ⁊ ſicce complexionis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Abhel: ideſt ſauina. Et ſunt eius due ſpecies. Una cuius folia ſunt ſimilia folijs cypreſſi: ⁊ magis ſūt ſpinoſa q̄ alia. Habens bonum odorem: ⁊ arbor huius eſt fortis. ⁊ creſcit magis in amplum q̄ in longum. Et fructus eius eſt ſicut zaroz. Pro quo lege capitulum.ccix. Juniperus. Et quidam vtuntur folijs eius pro fumigio. Sed alterius ſpeciei folia ſunt ſimilia folijs tamariſci. ⁊ ſapor eius eſt ſicut ſapor cypreſſi. hec latine vocatur ſauina. cuius ſubſtantia eſt ſubtilis: ⁊ in odore eius eſt aromaticitas: ⁊ calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu. Auicenna libro ſecundo capitu. Abhel. Abhel eſt fructus arboris ſimilis Junipero factus ſicut zaroz. ſed tamen vehementer eſt niger boni odoris ⁊ acuti ſaporis: ⁊ iſta arbor eſt prima ſpecies ſauine: ⁊ poſita p Serapionem. Galienus ſexto ſimplicium pharmachoꝝ de ſauina. Brachi ſiue ſauina deſiccātibus fortiter eſt ſm tres ſapores: quos i guſtādo mōſtrat: equaliter cypreſſo: niſi inquātū acrior ē eo. ⁊ vt vtiqȝ dicat qs magis aromatica: huius ergo ⁊ ipſius q̄litatis particeps ē vȝ acris. ſtiptica cōplexione calida. Adhuc auteȝ in amaritudine ⁊ ſtipticitate debilius ē q̄ cypreſſus: quantum enim ſuperat cypreſſuȝ acredine: tāto diminuitur in ſtipticitate: qđ patet q̄ calidius ē cypreſſo: ⁊ ideo magis dyaforeticū: igitur ſolidare quidē. nā ꝓpter ſtipticitatis robur ⁊ caliditatis. intantū enim ambob⁹ his participat. vt iam tenſiuum ⁊ inflatiuum exiſtat. putrefactionibus vero cōfert ſicut cypreſſus. ponat͛ autē hoc pharmacum in tertia ſubſtantia ſȝ calefacere ⁊ ſiccare ens inter ea: que maxime ſunt ſubtilium partium.

Operationes

¶ Gal. Cōtra tenaſmonem de frigida cauſa A
Fiat decoctio ei⁹ in aceto ⁊ vino. ⁊ fumum patiens recipiat. Herba ipſa naribus cataplaſmata valet contra frigidum rheuma. Pōit etiā in vnguētis bene trita cōtra ſcabiē ſanioſam. Uinum decoctionis ei⁹ valet ꝯtra dolorem ſtomachi ⁊ inteſtinorum. ⁊ contra ſtranguiriā ⁊ diſſuriam. ſed cataplaſmata valet ꝯtra dolorē iliacū. Eſt etiā diaforeticū ⁊ diureticū fomētū ex aqua decoctionis eius vel vino. Eſt autem ſauina ex ſpēbus iuniperi vt appet in ea. Juniperus. Sera. auc. Gal. Uirt⁹ ei⁹ ē que diſſoluit ⁊ abſtergit putredinem vlcerum

putridorum malorum corrodentiuȝ antiquo-
rum.ꝛ ipſa ſimiliter mundificat vlcera melan
cholica ſordida quando ponitur cum melle: ꝛ
aufert heriſipilam.ꝛ propter cauſam ſue ſubti
litatis prouocat menſtrua plus omnia alia me
dicina:ꝛ facit mingere ſanguinem:ꝛ interficit
fetum viuentem.ꝛ expellit mortuum:ꝛ igredi
tur in vnguentis odoriferis:ꝛ ponitur ꝑ amo
mo vel cinamomo duplum ponderis eius. Et
idem auctoritate Dyaſcoridis. Folia ambaꝝ
ſpecierum prohibent dilatationem vlcerū cor
rodētium:ꝛ ſedant apoſtemata corroſiua. Et
quando fit emplaſtrum cū eis aufert liuorē cu
tis ꝛ ſordiciem eius que accidit propter ſuper-
fluitates corporꝫ ꝛ aufert eſcarā ignis:ꝛ quā-
do bibitur facit exire ſanguinem cum vrina:ꝛ
expellit fetum:ꝛ quando ex ea fit naſcale facit
hoc. Et ingreditur in confectionibus vnguē-
torum calidorum.

Capitulum.ccccxii.

ſ Andalum. Sandal arabice Gre-
ce ꝛ latine ſādalū. Sera.li.ag.ca.
ſandal.i.ſandalū deferꝭ ex ſyria. ꝛ
eſt albū ꝛ ruffum ꝛ citrinū. Et fri.
l.iij.ſic.in ſcḋo.ꝛ melius ex ſandalo eſt citrinū
pingue poſt citrinū rubeū:ꝛ eſt magis ſiccū ci-
trino.ꝛ poſt ipſū albū. Et idē auctoritate Al-
bugerig. Albū ē fri.ꝛ ſic.l.iij.gradu. Sed ci-
trinum ꝛ rubeum ſunt fri.in.iij.ꝛ ſic.in.ij.

Operationes.

¶ Serapion aucto. Aben meſuay. Confert A
dolori ſtomachi ꝛ epatis ex cholera. Et rubeū
eſt frigidius albo ꝛ citrino ꝛ eſt magis iuuati-
uum. Nam ipſum ꝓhibet fluxum humorum
ad membra.ꝛ eſt ſicut ſauſel frigiditate ꝛ ſicci
tate.ꝛ fortificat gingiuas ꝛ ſtomachuȝ. ¶ Et B
idem aucto. Aben meſuay. Confert cardiace
cum fe.quando linitur cū eis ſuper cor. ¶ Et C
idem aucto. Iſaac benaram. Conueniunt ca-
lefactis.ꝛ conferunt debilitati ſtomachi ꝛ car-
diace que accidit a cholera quando teruntur.
ꝛ miſcentur cuȝ aqua roſarum:ꝛ applicantur
exterius.ꝛ qn̄ conficiunꝭ cū aqua roſaꝝ ꝛ pau-
ca cāphora ꝛ liniunꝭ inde timpora:cōfert ſode
que fit a caliditate. ¶ Et qn̄ miſceꝭ cum vna D
quantitate ſandali albi media quantitas ſar-
cocollo:ꝛ conficitur cum albumine oui ꝛ poni-
tur ſuper timpora:ꝛ cōfert ſode cholerice. Et
prohibet deſcenſum catarri ad oculum:ꝛ lini-
tur cum eo in balneo.ꝛ prohibet ardorem pſi-
lotri.ꝛ ſandalum rubeum eſt frigidius albo.
¶ Et qn̄ miſcetur cum ſucco ſolatri aut ſemꝑ E
viue:aut portulace:aut lenticula aque. cōfert
podagre calide ꝛ apoſtematibus.ꝛ ꝓhibet hu
mores ab illis membris.ꝛ melius ex ſandalo
eſt citrinum pingue:ꝛ poſt citrinum rubeū:ꝛ ē
magis ſiccū citrino:poſtea album. ¶ Et idem F
aucto. Albugerig. Album eſt frigidum l.ij.
gradu:teritur ꝛ reſoluiꝭ cū aqua roſarū ꝛ l ca
tarris ca.ponitur in fronte ꝛ in ſtomachis cali
dis:ꝛ infrigidat ea.ꝛ confert fe.ca.ꝛ birſen:ꝛ
ſtomachi debilitati:ſed citrini ꝛ rubei ſūt fri.l
iij.gra.ſic.l.ij.nō hñtes ſtipticitatē neqꝫ pon-
ticitatē roſaꝝ.ꝛ qn̄ diſſoluunꝭ in aqua roſarū
ꝛ ponunꝭ ſupra ſtomachum cōferūt fe. acutis
ꝛ debilitati ſto.ꝛ ſode q̄ fit a caliditate. ¶ Et G
idem auct. Atabari. Rubeū ē frigidius albo:
ꝛ liniuntur cum eo apoſtemata calida.

Capitulum.ccccxiii.

Atyriō. Pādecta ca.cl. Chaſial
ſ kel arabice. Grece orchis vꝉ aphro
diſia vꝉ priapiſmon.latīe vo teſticu
lus vulpis vꝉ ſatyrion vꝉ leporina.
Serapion lib.aggregatoris ca. Chaſialkel ſi
ue chaſialthebh:ideſt ſatyrion. Sūt ei⁹ duo ge-
nera. Vnū hꝫ radicē ſeu teſticulos albos:ꝛ vo
catur Chaſialkel. Primū gen⁹ ſatyrionis vo
catur teſticulus canis:ꝛ grece kinoſerthis: ꝛ ē
ei planta que habet folia extenſa ſuper terraȝ
prope ipſam ꝛ ortus eſt ex radice vnius ſtipi-
tis.

tis:⁊ folia ciꝰ ſunt ſiĺia folijs oliue:niſi q2 ſunt ſubtilioꝛa eis ⁊ longioꝛa ſup terrã extenſa ⁊ lõgitudo eiꝰ eſt vere in longitudĩe vnius palmi: ⁊ floꝛem habet coloꝛis purpurei.radix eius eſt ſimilis radici bulbi:niſi q2 eſt tendens ad longitudinem ⁊ ſubtilitatem.Et eſt duplex: ſicut ſunt due oliue in figura.Una iſerius ⁊ alia ſuperius ⁊ vna plena ⁊ alia vacua rugoſa: ⁊ comeditur radix eius elixata ſicut bulbus: ⁊ iſte dicitur ſatyrion quo omnes cõmuniter vtuntur: ⁊ ſubdit.Secundum vero genus ſatyrionis habet duas ſpecies.Una eſt que vocaẽ arabice chaſialhabel ſiue chaſialthalep.i. teſticulus vulpis.⁊ vocatur ſimiliter catharich.⁊ nominatur hoc in greco trifoliuʒ. quia plurimũ quod de eo naſcitur eſt habens tria folia declinãtia verſus terram.⁊ ſimilantur foliis acetoſe maioꝛis.aut folii lilii.niſi quia ſunt minoꝛa eis: ⁊ in teſticulo ſuo eſt rubedo declinans rubedini ſanguinis: ⁊ habet ſtipitem ſubtileʒ lõgitudine vnius bꝛachii.⁊ habet floꝛem ſimilẽ floꝛibus lilii albi in figura.⁊ radix eius aſſimilatur cepe bulbi in figura. ⁊ eſt in magnitudine mali exterius rubei coloꝛis.interius albi ſicut ouum.⁊ quod de ipſa adminiſtratur eſt radix.

Operationes

A ¶ Galienus.viij.ſim.far.ca.de teſticulo canis ſm trãſlationẽ arabicã.Radix eius ẽ dulcis ⁊ virtus eius eſt ca.⁊ hu.niſi quia in humiditate eius eſt inflatio ſuperflua: ⁊ incitat libidinẽ.

¶ Ibideʒ ſm trãſlationẽ grecã.Satyrion vł trifoliũ humide eſt ⁊ calide cõplexiõis:quo circa ⁊ guſtantibꝰ ipſum videtur dulce ⁊ ventoſã humiditatem poſſidere: ⁊ propterea prouocat ad venerea.Hoc aũt ⁊ radix huius herbe efficere nata eſt:ut quidam ſcribunt etiam epiſtotonum ſanat cum vino nigro auſtero bibituʒ. B

¶ Et idem ſm trãſlationeʒ arabicã de teſticulo canis.Radix eiꝰ ẽ duplex ſimilis radici bulbi.Una plena.⁊ ſapoꝛ illiꝰ radicis que eſt plena:ẽ dulcis multe humiditatis ⁊ ſupfluitatis inflatiue:que qñ bibiẽ incitat libidinẽ.Et alia mollioꝛ ſiue vacua q̃ hẽt cõplexionẽ que declinat ad caliditatem ⁊ ſiccitateʒ.Et eſt in ea humiditas digeſta digeſtione cõpleta: ⁊ ideo contingit ꝙ cum hoc ꝙ non incitat coituʒ facit cõtrarium ⁊ abſcindit eũ: ⁊ iſte ambe radices comeduntur aſſate ſicut comeditur radix bulbi. C

¶ Diaſcoꝛides ca.oꝛchis ſm tranſlationem noſtrã.Oꝛchis:ideſt ſatyrion dicitur de radice eius ꝙ ſi vir comedit partem maioꝛem eius generat maſculos: ⁊ ſi minoꝛem comedit: generat fẽminam: ⁊ ꝙ mulieres partium italie dant tritam cum lacte capꝛarum ad incitandum libidinem: ⁊ quelibet ipſarum habet operationem contrariam alterius quando bibitur.naſcitur in locis petroſis ⁊ arenoſis. D

¶ Et idem auctoꝛitate.Archiſalie.alia ẽ ſpecies quam nominant quidaʒ ſandachias propter ſuum iuuamentum magnum.⁊ eſt herba habens folia ſimilia foliis poꝛroꝛum: niſi quia ſunt latioꝛa ⁊ eſt humiditas in ea que adheret manui:habens haſtam longam circa lõgitudinem vnius palmi: ⁊ habet floꝛem purpureum ⁊ radicem ſimilem teſticulis. E

¶ Galienus.viij.ſim.pharma.ca.oꝛchis quã ⁊ ſerapicidam vocant ſm tranſlationem grecam.in ſapoꝛe iſtius ſpeciei ſupple vltime dicte auctoꝛitate Arachiſalie ⁊ ſtipticitas.⁊ virtus eius eſt ſiccioꝛ virtute radicis que dicta ẽ pꝛius.⁊ pp hoc nõ ita ꝯfert i coitu ſicut p̃dicta ⁊ deſiccaẽ ⁊ ẽ adhuc ſiccioꝛ. Uirtꝰ etiã eiꝰ ẽ q̃ reſoluit apoſtemata iflata qñ põiẽ ſup ea.⁊ mũdificat exituras ſoꝛdidas. F

¶ Et curat heriſipilã.⁊ qñ ẽ ſicca curat apoſtemata fraudulenta putrida.⁊ qa i ipſa ẽ ſtipticitas.retinet ventrẽ qñ bibitur. G

¶ Diaſcoꝛides.Quando de iſta ſpecie fit Emplaſtrum ipſis teſticulis reſoluit apoſtemata flegmatica coꝛum: ⁊ mũdificat vlcera ⁊ foꝛmicam: ⁊ aperit hemoꝛroidas.Et qñ fit emplaſtrũ cũ ea ſedat apoſtemata cali- H

da.ꝛ ſi adminiſtratur ſicca ꝓhibet dilatatiōez vlcerū:ꝛ abſcindit putredinē coꝝ:ꝛ curat vl-
I cera,fraudulēta q̄ ſunt in oꝛe.❡Sed ſciendū
ꝙ ſatyrion eſt ca.ꝛ humida in p̄mo.Sed ē alia ſpecies ſatyrionis q̄ vocaꝛ herba baſylica grece.arabice digiti citrini vel buzeiden.latine vero palma criſti.cuius folia ſunt ſimilia prime ſpeciei ſatyrionis:ſed graciliora cū nigris pūctis.radix eius hrance man⁹ vel palme man⁹ habet ſimilitudinem floris croceí cum vino vl
K aqua tritum croceanum efficitur.❡Oribaſi⁹ ca.de palma criſti.Venenis reſiſtit:quā q habuerit:a maleficiis ꝛ venenis ſecurus erit.
L ❡Aui.li.ij.ca.digiti citrini.eius figura eſt ſicut vola manus cōmixta ex citrinitate ꝛ albedine.ꝛ ē dura ſ q̄ ē paꝝ dulcedinis.ꝛ ex ea ē citrina cum parua alteratione atq3 albedine eſt calida ꝛ ſicca in ſcd̄o.reſoluit ſupfluitates groſ-
M ſas valde.❡Et eſt ei ꝓprietas valde mūdificādi cutiz.ꝛ cōfert mēbris neruoſis ꝛ īpedimētis ſuis.ꝛ confert manie ꝓprie.ꝛ loco eius in iuuamento manie ponitur quātuz eſt medietas ei⁹ ex bederagſen cū duab⁹ tertiis de ſep.

Capitulum. ccccxiiii.

ſ Aturegia latine.grece Thymbra arabice Sahanc.Sera.libro ag gre.ca.ca.Sabāc.aucto.Diaſco. Sabāc ſiue ſabater eſt plāta omnibus nota.naſciꝛ in locis ſaxoſis ꝛ aſperis.ꝛ eſt ſimilis thimo.niſi q2 folia eius ſunt maioꝛa ꝛ mollioꝛa.ꝛ h3 ſpicā plenā floꝛibus:quoꝝ coloꝛ vergit ad citrinitatē ꝛ viriditatē.Et virt⁹ ei⁹ eſt ſicut virtus thymi.ꝛ adminiſtraꝛ ſicut thymus.ꝛ eſt ca.ꝛ ſic.in.iij.gradu.ꝛ poniꝛ ī cibis. Et quedā ex eis ſumiꝛ in hoꝛtis:ꝛ eſt debilioris operationis ꝙ̄ alia:ꝛ ipſa eſt magis cōueniens in cibis ꝙ̄ acuitas eius eſt magis remiſſa.

Operationes

❡Serapion.Virtus thymbꝛe eſt calefactiua A
multū ꝛ deſiccatiua ꝛ reſolutiua.ꝛ ꝓuocat vrinā ꝛ menſtrua:ꝛ expellit fetuz:ꝛ facit excreare
ſupfluitates a pectoꝛe.❡Et idem aucto.aben B
meſuay.Saturegia eſt ca.ꝛ ſic.in tertio gradu:ꝛ magis agreſtis.Et ꝓprietas eius eſt ꝙ expellit ſupfluitates q̄ ſūt in ſtomacho:ꝛ ꝓuocat mēſtrua:ꝛ acuit viſum debilitatū ab humiditate:ꝛ ideo comeditur in hoc caſu cū rafano ꝛ hederaos:ꝛ confert doloꝛi ſciatice qū fit emplaſtrū cū ea cū frumēto trito.ꝛ agreſtis foꝛti-
oꝛ eſt domeſtica.❡Iſidoꝛus libꝛo etymo.Sa C
turegia eſt herba calida ꝛ pꝛopꝛie ignita.vnde ꝛ illi nomē inditū credſit:eo ꝙ venerem ꝓ
nos faciat.❡Palladius libꝛo.iij.In febꝛua D
rio mēſe ſaturegia ſeritur ſolo pingui vel ſtercoꝛato ꝛ apꝛico.vel meli⁹ mari pꝛoximo ꝛ epu-
lis mixta ſeminatur.❡Dyaſcoꝛides.Satu- E
ra vl ſaturegia calefacit ꝛ nimis d̄ſiccat:ꝛ manifeſte extenuat.ideoq3 vrinā ꝛ menſtrua mouet.ac fetus extrahit.potui data viſcera purgat.A toꝛace atq3 pulmone humoꝛē purgat: ꝛ ꝑ os ſputa pellit.Vrinā quidē mouet ex vi-
no potata.❡Stomachū quoq3 nauſcantem F
cōfirmat in ouo ſumpta vel potata.ꝛ cōtra ea q̄ ictibus aculeatis ſentiunt animalia.
❡Pla.Saturegia eſt ca.ꝛ ſic.ꝛ pultes ex fa- G
rina ꝛ aqua ꝛ eius puluere mūdificāt ſpūalia. Puluis eiuſdē comeſtus ad idem valet.
❡Macer.Thymbꝛa ſolet grece dici.sature- H
gia latine.Illa ſicca nimis.vis ē ꝛ feruida valde.Pꝛouocat vrinā:mouet quoq3 menſtrua ſūpta.Pellit aboꝛtiuū muliebꝛia viſcera purgat.Illi⁹ puluis cū cocco melle ſubactus ꝛc. ❡Additio.Ga.li.expimētoꝝ.Expimētū ꝓbatū:qd̄ laxat hūoꝛes viſcoſos:ꝛ eſt optimū ꝯtra ſciaticā.Re.Saturegie:maſticis:radicis yreos:ſucci ſticados:zurūgē an̄.ʒ.i.agerici:turbith:an̄.ʒ.iiij.Conficiantur cum ſucco fenuculi:fac pillulas:ꝛ da ſm virtutem patientis.

Capitulum.ccccxv.

Aponaria. Pádecta capi. cviii
ſ Boricb. vel ozatis grece. arabice agiſdo latine ſaponaria vel herba fullonũ. ⁊ eſt ſaponaria de qua panniculos faciunt: quos herbaticos vocát: ⁊ ſiccant eos: ⁊ pro ſapone vtũtur. Hieremias. Si laueris te nitro ⁊ multiplicaueris tibi herbaꝫ boricb: maculata es iniquitate tua. Pli. cap. de boricb. Boricb eſt herba ſatis nota q̃ ſatis congruit ad abſtergendum panos: ⁊ ideo ipſa multum fullones vtuntur.

Operationes

A ❡ Plinius. Ex foliis eius factum cathaplaſma vulnera magna glutinat: ⁊ cruorem illoꝝ ſiſtit: ⁊ reprimit tumores. que trita cum melle purgat vulnera ſordida: ⁊ mundat maculas.
B ❡ Et mixta cum albumine oui ſubuenit igni ſacro.

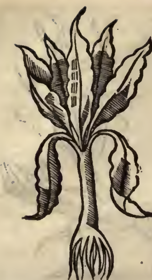
Capitulum. ccccxvi.

ſ Aphatum. Auicenna. Saphatuꝫ eſt arbor arabica ⁊ armena. Et eſt vnum de lacticiniis. Calida eſt in tertio gradu: ⁊ eius ſiccitas i quarto: ⁊ in ipſa eſt ſtipticitas temperata. Sẽtix dicta eſt a ſitu: eo ꝙ eſt terra inculta in qua ſentites ſpineqꝫ naſcuntur. Maiores autem noſtri omnem arborem ſpinoſam dicebant veprem: eo ꝙ prendeat. Hieronymus ſuper. Eſaiã. Setha eſt genus arboris naſcentis in heremo. ſpine albe ſimilitudinem habens. Cuius lignuꝫ imputribile ⁊ leuiſſimum omnium lignorum tam in fortitudine ꝙ̃ in nitore. ſoliditatẽ ⁊ pulchritudinẽ ſuperat. Unde omnia ligna arce ⁊ tabernaculi facta ſunt inſtrumento. Haymo ibidem. Ex hac arbore terra ĩ qua naſcitur dicta eſt ſethim. vnde dicitur ligna ſethim. Ex libro de naturis rerum. Sethim eſt arbor oriẽtis nobiliſſima albe ſimilis ſpĩe. ſed multo maior ⁊ altior creſcit. Lignuꝫ eius album leue nõ facile cedens igni nec vnquam humore aliquo vel antiquitate corruptibile: quod adhuc patet in arca noe: que eſt ſuper montes armenie.

Operationes

❡ Auicenna. Saphatum ſtipticitatem habet temperatã: ⁊ confert empetigini linito. A
❡ Super alcola quoqꝫ melle linitur ⁊ remouet: ventrem ſoluit: ⁊ debilitat viſcera: ⁊ eſt quedã ſpecies eius interficiens ſedentem in eius vmbra. B
❡ Caueatur ergo ab ea. Naꝫ ⁊ lactis eiꝰ tres ſpecies: ⁊ interficit in duabus epar ⁊ pulmonẽ frangendo. C
❡ Notandum ꝙ in iſto capitulo habes tres plantas de quibus audiuiſti: ſcilicet ſaphatũ ſentix ⁊ ſeta: vt apparet in figura. D

Capitulum. ccccxvii.

ſ Cabioſa latie. gre. ſtibes ſiue ſtibeos.

Operationes

A ¶ Diaſ. ca. ſtibes. herba eſt cuius ſemen ſtipti ce eſt virtutis ⁊ ſiccatiue ſatis: ⁊ idcirco ei⁹ de-coctio dyſentericis inijcitur ⁊ de auribus pus emanans ſanat inſtillata: ⁊ in magnis vulneri bus ⁊ cruentis glutinatoria eſt vtilius id agēs ſi cum vino nigro ⁊ auſtero ⁊ ſtiptico coquaꝛ. deſiccat. n. fortitur oīa que contra naturā ſūt

B humida. ¶ Folia autē eius viridia trita ⁊ ca-taplaſmatib⁹ apppoſita in ano hemorroidas re primunt: ⁊ ex percuſſione in oculis ſinkyſim fa

C ctam ſuperpoſita iuuant. ¶ Item fo. eius ad-bibit a ſuffuſiones oculis detergunt. Sangui

D nem vulneribus impoſita ſiccant. ¶ Pau. ca pi. de ſcabioſa Scabioſa ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. gra. Valet contra ſcabiem ⁊ alopeciam. ⁊ ſucc⁹ ei⁹ lumbricos necat. Fumus vini decoctionis ei⁹

E valet contra hemorroidas. ¶ Contra condi-lomata q̄ atricia dicuntur fiat empl̄z deſup ex

F ipſa herba. fumo tn̄ pꝛius recepto. ¶ Dicit ꝙ ſcȝ. Vrbanus ad petitionē cuiuſdā ſororis ſue anhelantis ſup ſcabioſe virtutes qm̄ ipſe cōti-nue vtebaꝛ: miſit ſibi īfraſcriptos verſus. Vr-banus pro ſeneſcit pcium ſcabioſe. Nam pur gat pectus qđ cōprimit erga ſenectus. Lenit pulmonem: purgat laterum regionē. Apoſte-ma frangit: ſi loqum bibita tangit. Trib⁹ vn cta foris: antracem liberat horis.

Capitulum. ccccxviii.

ſ Ecalongia grece. latine Cepucia.

Operationes

¶ Galie. ij. de cibis cap. de ſcalongijs. Sunt ſcalongie ex genere bulbi. comeditur enim ip ſorum radix ſine folijs. habet autem in ſeipſa amaram ⁊ auſteram virtutem notabiliter per quam ſtomachum reſolutum excitat aliquali ter. appetitui non contrariatur. neqȝ expuere aliquid indigentibus ex pectore ⁊ pulmone: ⁊ quidem ſubſtantiam corporis groſſiorem ⁊ vi ſcoſiorem habens. amaritudo eius cōtra agit groſſiciei. ſiccare viſcoſa ⁊ groſſa apta nata ſi cut in his que de medicinis dicta ſunt propter quod ſi bis decocte fuerint nutritiue ſunt ma-gis: contrariantur autem iam expuere indigē tibus tanꝙ vtiqȝ depoſito toto amaro. A

¶ Comedere autem ipſas melius tunc eſt ace to ſimul ⁊ oleo ⁊ garo. Etenim delectabiliores ſunt ⁊ minus inflatiue: ⁊ magis nutritiue ſub-tiliores ad digerendum. Abundantes autem ſm eſum ipſorum quidam manifeſte ſenſerūt. ⁊ ſperma plus habentes promptiores facti ad venerea. preparant autē ⁊ hos homines mul-tiformiter. Non enim ſolum elixos per aquaȝ ſed ⁊ vaſa ex ipſas valde preparata com- B

ponunt

ponũt: poſt frixuramqꝫ alij offerũt. Multi autem aſſantes ſup lar multam decoctionez non
C ſubſtinent. ¶ Contenti ſunt aũt valde modica aut neqꝫ omnino predecoquunt gaudentes ipſoruꝫ amaro ⁊ auſtero ſapoꝛe ſaluato. ꝓuocat
D enim ipſos magis ad eſum. ¶ Sed inflationeꝫ ⁊ toꝛtionem inferunt non digeſti. Ex his quidem itaqꝫ q̄ ſic comeduntur nõ boni chimi ali-
E mentum fit. ¶ Ex his autem qui amplius decoquuntur aut bis vt dictum eſt: groſſioꝛ quidem chimus: melioꝛ aũt quantum ad digeſtionem ⁊ nutritiuus fit. Calefaciunt autẽ manifeſte: ⁊ aliq̄d aromatizãs iſinuãt ⁊ vrinatiue ſũt.

Capitulum. ccccxix.

Camonea latine. Grece diagridion.
F arabice ſcamonea. Sera. lib. aggreca. ſcamonea aucto. Diaſco. Scamonea eſt planta habens ramos multos egredientes ab vna radice lõgitudinis quattuoꝛ brachioruꝫ ſuper quos eſt viſcoſitas adherẽs manui. ⁊ parum hoꝛre. ⁊ habet folia ſimiliter piloſa ⁊ ſilia folijs plante lebleb. i. volubilis agreſtis aut folijs cuſſus. i. edere. niſi q2 ſunt mollioꝛa folijs cuſſus. ⁊ h̄ſt tres angulos: ⁊ habẽt floꝛes albos rotundos concauos ſiles in figura ſua cartal: ideſt tube h̄ſs graueꝫ odoꝛem. ⁊ radicẽ habetur groſſaꝫ ſicut pollex. albaꝫ grauis odoꝛis plenã lacte. Et colligitur ꝑm hunc moduꝫ. Nam vulneratur virga ⁊ radix eius ⁊ ſiunt fouee iuxta vulnus ⁊ humiditas manans a vulnere in foueis illis: que poſtea colligiẗ in cocleis. Quidam vero fodiunt circa radiceꝫ ⁊ ſternũt ibi folia: tunc ⁊ vulnerata radice quod de humiditate egreditur ſuper ſubiecta folia colligunt. poſtea ſic dimittunt donec illa humiditas deſiccata fuerit quam reponũt. ⁊ melioꝛ ex illa humiditate que eſt ſcamonea eſt que eſt clara leuis ſimilis in coꝛpoꝛe ſuo glutino qđ fit ex coꝛijs boum. habens gibboſitatem. ⁊ eſt ſpongioſa: ⁊ eſt illa que defertur ex locis myſie: et ex terris aſie eſt huiuſmodi. Et ille qui vult eligere ſcamoneã ⁊ colligere ipſam: opoꝛtet ꝙ non ſit cõtẽtus vtrũ albeſcat aut nõ albeſcat qñ tangitur cũ lingua. q2 idem cõtigit: q2 ipſa eſt adulterata cum lacte titimalli. Verũtamẽ diſcernitur quando nõ eſt admixtuꝫ: eo ꝙ nõ adurit nec moꝛdicat linguaꝫ aduſtione ⁊ moꝛdicatione foꝛti. Nam hoc accidit quando eſt ſibi mixtum lac titimalli. ⁊ deterioꝛ ſpecierũ ſcamonee eſt illa que defertur ex ſeni ⁊ ex paleſtina: quia iſte ſpecies ambe ſunt male adulterate cum titimalli lacte ⁊ cum farina hoꝛdei. Et eſt calida ⁊ ſicca in. iij. gradu.

Operationes.

¶ Serapion. Sunt autem qui accipiũt ex radice plante ſcamonee ⁊ coquũt eam ⁊ dant elixaturã l potu ⁊ purgat. ⁊ aſſumitur radix plante ſcamonee: ⁊ coquiẗ illa cum aceto ⁊ teritur contrictione foꝛti. ⁊ cõflatur cũ farina hoꝛdei: ⁊ fit emplaſtrũ iuuatiuũ ſciatice. A
¶ Et quando lana inuoluitur in ſucco radicis eius ⁊ ſubijcitur pregnãti: facit aboꝛſuꝫ. ⁊ qñ miſceẗ cũ melle ⁊ oleo ⁊ liniunẗ cum ea exiture ſoluit eas. ⁊ qñ coquitur cũ aceto ⁊ linitur ſcabies vlcerata excoꝛiat eã. Et quãdo miſcetur cum oleo roſato ⁊ linitur caput cũ ea: confert ſode antique. B
¶ Et idem autoꝛitate Galieni. Calida eſt et ſicca in tertio gradu. Et eſt calidioꝛ pipere: et ideꝫ auct. Pauli. Scamonea abſtergit cutim ⁊ melioꝛat coloꝛem ⁊ mundificat haras: ⁊ aufert doloꝛẽ capitis antiquũ. qñ adminiſtratur cum oleo roſaꝝ ⁊ aceto ⁊ infunditur ſup caput ⁊ melioꝛ ex ea eſt vergens ad coloꝛem celeſtem quando frangitur. ⁊ eſt in fricatione ſua ſicut coclea fracta. Et illa que colligitur montibus hem eſt huiuſmodi. ⁊ mala eſt cuius coloꝛ vergit ad nigredinem. ⁊ figura eius eſt rotunda ⁊ alterius coloꝛis ab illa. C
¶ Et modus rectificationis prime ſpeciei que eſt bona eſt ꝙ accipiaẗ citoniũ ⁊ abſcindaẗ de capite eius rotula. ⁊ fodiaẗ mediũ eius ⁊ itromittaẗ ibi ſcamonea. Deide ponatur coopcoꝛiũ qđ fuit abſciſſum ⁊ firmeẗ. Demũ inuoluaẗ ſup ipſũ paſta! ⁊ pona D

tur in furno nõ multũ calido. ⁊ dimittatᷣ donec
deſiccetᷣ. ⁊ doſis ei⁹ ita ꝑparata ſit ab vno da-
E uich vſq3 ad duos. ¶ Et ſcias ꝙ ſcamonea nõ
mutatᷣ neq3 minuitᷣ. acuitas ei⁹ circa ſpaciuꝫ
xxx. vſq3 ad. xl. annos: niſi illa q̃ eſt ꝑparata ſi-
cut diximus: nã illa q̃ eſt ꝑparata quãdo tran-
ſierit lõguꝫ tẽpus ſup ipſam: amittit virtutem
ſuã. ⁊ ꝓpter hoc oportet ꝙ prepares eã qñ uo-
lueris eã adminiſtrare. ⁊ qñ ſumitᷣ ſcamonea
plus ab ea quãtitate quã diximus fortaſſe idu
cit anxietatẽ ⁊ languoreꝫ ⁊ ſudorẽ frigidum ⁊
ſyncopim ⁊ fluxũ donec moritur. Et doſis eius
conueniens eſt a. vi. granis hordei vſq3 ad. xx.
F ¶ Et de ꝓprietate eius eſt ꝙ expellit cholerã
⁊ humores viſcoſos: ⁊ attrahit ſuperfluitates
malas a corpore. ⁊ multi ex his qui ſunt calide
complexionis poſtq̃ ſuſceperũt eam incurrunt
febres acutas. Et ab ea cauere hoibus melius
eſt niſi magna neceſſitas incumbat. ⁊ tũc acci-
G piat ſm formã ⁊ quãtitatẽ quaꝫ dixim⁹. ¶ Et
idem aucto. Aben. Meſuay. Laxat fortiter
ventrem: ⁊ nocet ſtomacho ⁊ epati: ⁊ diminuit
appetitum cibi: ⁊ iducit anxietatẽ ⁊ nauſeam.
Et rectificatio eius eſt ꝙ admiſcetur ei aniſum
⁊ daucus: ⁊ ſemẽ apij: ⁊ radix piperis. ⁊ admi-
ſcere cũ oleo amygdalino eſt bonũ. Et ſcamo-
nea nõ debet multum terere adhereat ſtoma-
cho ⁊ noceat ei: ⁊ oportet ꝙ nõ bibatur ſimpli-
citer. ⁊ ſumatᷣ cũ magna cautela. Et ſit doſis
H eius ab vna kyrat vſq3 ad tres. ¶ Johannes
Meſue ca. de ſcamonea. Scamonea eſt ſolu-
tiuũ magnũ. Et dixit Democritus ꝙ eſt diſſo
lutiuũ antonomaſice: ⁊ ꝙ eſt genus ſolutiuoꝝ
eſt generalius ſup oĩa ſolutiua. Fit aũt ex ſuc-
co cuiuſdaꝫ ſpeciei volubilis. cui⁹ folia ſunt in
modũ ſagitte alate. Naſcitᷣ autẽ in antiochia
Armenia. ⁊ coraſceni ĩ partibus arabie ⁊ thur
chie. ⁊ plurimũ naſcitur ĩ terra nr̃a. ⁊ eſt mala.
⁊ credo ꝙ diſpoſitio loci ⁊ modus culture ⁊ ars
in faciendo auxiliatur vt ſit bona vel mala.
I ¶ Modi aũt opationis ei⁹ ſunt quatuor. Pri
mus eſt vt accipiatᷣ radix eius poſtq̃ euellitur a
terra. ⁊ fiant inciſiones in eo qđ apparet ſuper
terrã ⁊ inuenitᷣ: qđ egreditᷣ poſt diẽ: ⁊ eſt res ſi-
cut gummi. ⁊ dimittitᷣ exiccari ⁊ ꝯſeruatᷣ. Se-
cũdus eſt: extirpantur poſt illud totaliter radi
ces. ⁊ inciduntur. ⁊ colligitᷣ lac eorum fluens. ⁊
decoquitur cum facilitate: ⁊ exiccatur ſoli. ⁊ fi-
unt inde forme ⁊ ſigillãtur. ⁊ huius ſcamonee
color eſt ſubalbidus aut varius. Tertius eſt:
teruntur adhuc radices poſt illud: ⁊ extrabi-
tur ſuccus. ⁊ fit ſicut diximus de decoctione ⁊
alijs ⁊ ſigillant alio ſigillo nunc autem fides ſi

gillorum perijt. Et hec ſcamonea eſt groſſa ni
gra ⁊ ponderoſa. Quart⁹ eſt: teruntᷣ flores eius
⁊ ſtipites: ⁊ extrahitur ab eis ſuccus ⁊ fit ſimili
ter: ⁊ hec eſt ſcamonea nigra attinens viridi-
tati. ⁊ eſt grauis odoris. ¶ Electio. Melior K
eſt antiochena. ⁊ armena eſt poſt hanc. Que
vero fit in partibus noſtris: ⁊ in coraſceni ẽ ma
la prorſus. Et melior adhuc eſt q̃ eſt prime for-
me. ⁊ que eſt ſecunde poſt primã. ⁊ alie ſunt ma
le ⁊ deterior viridis. Adhuc autem qui lauda
uerunt ſcamoneaꝫ in quinq3 ꝓprietatibus lau
dauerũt eam. Prima eſt vt ſit in colore clara
ſicut gũmi. ⁊ ꝓprie ſpecies eius prima: aut ſub-
albida: aut varia. Secũda vt ſi tangatur con-
fractũ eius cũ aqua vł ſaliua fiat ſicut lac. Ter
tia vt ſit tenera multe facilitatis ad frangen-
dum ⁊ pulueriꝫandum. Quarta vt ſit ponde-
ris leuis. Quinta vt ſit odoris proprijs boni
nõ grauis. Remota verõ ab his ꝓprietatibus
nõ eſt bona. ¶ Conſeruatᷣ aũt ꝑ annos. xx. ſed L
quanto antiquior tanto debilior. Calide con-
plexionis eſt in tertio gradu. ⁊ eſt ſicca in pri-
mo. Et eſt in ea de acuitate minus q̃ in planta
ſua. Et credo ꝙ ars in faciendo ipſam frangit
ex acuitate eius aliqđ: ⁊ in ea eſt amaritudo. ⁊
ipſa quidẽ eſt abſterſiua: inciſiua ⁊ reſolutiua
cũ attractione multa: cuius attractio extenditᷣ
vſq3 ad multũ remota. ¶ Rectificatio q̃tuor M
ſunt ei familiaria que in corpore magnitudinẽ
nocumentoꝝ imprimũt. Eſt enim in ea vento-
ſitas mordificatiua ⁊ faciens in ſtomacho ſub-
uerſionẽ ⁊ nauſeã ⁊ eſtuationem laborioſam.
Scđm qđ inſunt ei caliditas ⁊ acuitas habitᷣ
inflãmari. ⁊ ꝓpter hoc facit cadere ĩ fe. ⁊ ſitim
⁊ ꝓprie qñ inuenitur patiẽtis ꝑparatio. Terti
um quoniã fit ꝑ ipſam attractio vehemens di
latatio orificioꝝ venarum: quia facit cadere in
immoderatum fluxum. quoniã eſt in eo ſeroſi-
tas operans ad excoriationem viſcerũ. quare
generat dolores acutos pungitiuos. et facit
cadere in dyſenteriã ⁊ tenaſmon. Quartum eſt
ꝓprietas ⁊ operatio ſua q̃bus fit impreſſio no-
cumenti ĩ membra que ſunt minere virtutum
ſicut cor: epar: ſtomachus: ⁊ ſilia eis. ¶ Auxi N
liãdum igitur ex his cũ rebus quibus ꝓprieta
te ⁊ virtute nocumẽta tolluntur. ſicut vbi gra
tia obuiamus ei quod primo dixi adiuuando:
vt reſoluatur vapor eius turbidus. ⁊ inflati-
uus faciens ſubuerſionem ⁊ laborẽ: ⁊ ad hoc
auxiliatur nobis decoctio in pomo. digerit
enim ⁊ maturat ⁊ reſoluit: ⁊ excludit vapores
eius: ⁊ aufert ſeroſitatẽ eius. ⁊ miſceãtur in de
coctione illius que ventoſitatẽ reſoluũt. ⁊ car-
galanga

galanga ⁊ ſemē feniculi ⁊ ſemē apij. ⁊ ſimilia.
O ¶ Et dico ꝙ decoctio eius generalior: ⁊ prepa
ratio eiꝰ auferēs plura ex nocumētis q̄ diximꝰ
Et obuiamꝰ ei qđ diximꝰ in ſecūdo: miſcēdo ī
decoctione eiꝰ aliqđ virtute refrigeratiuum. ⁊
operādo vt frāgaꝛ acumē ⁊ inflāmatio eiꝰ. Et
ad hoc auxiliaꝛ nobis decoctio eiꝰ cū his q̄ exti
guūt ⁊ leniūt: ſicut ē muſcillago pſilij. ⁊ aqua
eius ⁊ carnes prunoꝝ. ⁊ ſuccus roſaꝝ. ⁊ aqua
violaꝝ. ⁊ viole recentes: ⁊ inuolute ipſam ante
coctionē eiꝰ in oleo roſaꝝ. aut violato auferūt
P hoc nocumētū ab ea. ¶ Et ſuccus citoniorū
muſoꝝ ⁊ ſumach ⁊ ſpodiū faciūt ſimiliter. Et
obuiamꝰ ei qđ diximus in tertio. miſcēdo ei in
decoctiōe q̄ adiuuāt virtutes mēbroꝝ ⁊ auxili
antur in aggregatiōe ⁊ corroboratiōe partiū
laxarū. ⁊ ad hoc auxiliātur nobis maxime res
ſtipticitatē habētes: ⁊ oīa que auferūt ſuperflui-
tatē acuminis eiꝰ ⁊ remouēt ſubtilitatē ⁊ virtu
tē penetratiōis ipſiꝰ. ſicut eſt maſtix. citonia. et
ſuccus eoꝝ. ſūt eniꝫ rectificatiuū bonū. Myro
bolani quoqꝫ citrini ſunt mirabiles ī hac ope-
Q ratione. ⁊ aloe ſimiliter. ¶ Et obuiamꝰ ei qđ
diximus in quarto: miſcendo res q̄ aggregāt
duas ītentiōes. Pria ē aegrere ei facilē egreſ
ſum. ⁊ hoc cū rebꝰ expellētibꝰ cito audaciā eiꝰ
⁊ faciētibꝰ eā deſcendere. Et ad hoc auxiliaꝛ
nobis admīſtratio eius cū rebꝰ lubrificātibꝰ:
ſicut ē muſcillago pſillij ⁊ carnes prunoꝝ. Et
ſciuiſti ꝙ cōpreſſiua citōia: ⁊ maxime ſumpta
poſt medicinam: ⁊ proprie poſtꝙ̄ incepit educe
re feſtinare faciunt eius egreſſionem.
R ¶ Et ſciuiſti ꝙ aq̄ calida poſt medicinā tranſ
mutat audaciā ipſiꝰ: ⁊ debilitat virtutē ipſiꝰ.
S ¶ Et dixit Ruffus eis q ſumpſerat ſcamone-
am de melioribus rebus: eſt ad expellendū au
daciā eius: vt poſt quattuor vel quinqꝫ horas
poſtꝙ̄ ſumpſerunt cū pſilliū conquaſſatū cum
aqua tepida aut oleo roſaꝝ. ſumant ⁊ poſt ho
ras duas eius īfuſionē myrobalani tribue: ſic
.n. nō timenꝛ nocumenta eius. Secūda eſt re-
primere eius virtutē acutā ⁊ feroſitatē: ⁊ hoc
facimꝰ cū auxilio reꝝ humidaꝝ ⁊ vnctuoſaꝝ
ſicut eſt tragātū: ⁊ oleū roſaꝝ: ⁊ amygdalaꝝ.
Et obuiamus ei quod diximus in quinto. ꝙ ē
theſaurus totius operationis: ⁊ illud eſt acqui
rere ei bonitatem cum medicinis membra et
virtutes confortantibus: ⁊ ad hoc auxiliantur
nobis medicine cordiales frigide: ⁊ medicine
ſtomatice. Et auxiliantur nobis ars ⁊ mo-
dus preparationis: ſicut iam diximus.
T ¶ Modus rectificationis eius ē ſm ꝙ narra
uit Ruffus decoquere ſcamoneam in citonio
poſt inuolutionē eius: ⁊ reuolutionē fere p diē
in oleo roſaꝝ aut violaꝝ aut amygdalarum ⁊.
poſt illud teraꝛ faciliter: ⁊ voluaꝛ ⁊ reuoluaꝛ ī
ſcutella vitrea vſqꝫ dum ſicceꝛ cū infuſiōe my
robalanoꝝ citrinoꝝ facta in ſucco citoniorū
tūc fiūt ex eo trochiſci quātitate quarte.ʒ.i. et
ſit doſis trochiſcus vnus. ſolutione enī educit
abſqꝫ moleſtia. Modus aūt alius ſm eūdē ſa-
tis bonus. Decoquiꝛ ſcamonea cū priori do-
ctrina adiūgendo ei myrobalanos citrinos ad
quātitatē tertie partis ipſius. deinde accipe ſe
men aniſi feniculi. dauci. ana.ʒ.ij. decoqꝫ cum
ſucco citrinoꝝ cū facilitate ⁊ cola ⁊ vtere deſic
catione ⁊ inuolutione: ſicut hic primo diximꝰ.
Inquit Ruffus. Sit tua addere ⁊ minuere. et
mutare ſm ꝙ exigit diſpoſitio. ¶ Inquit Ga V
lienus. Miſcui ſcamoneā cū ſextuplo ipſiꝰ mā
ne. ⁊ triplo eiꝰ ſucci roſarū poſt bonitatem co-
ctionis eiꝰ in pomo. ⁊ inueni ex modis prepara
tionis eiꝰ hūc modū ſatis laudabilem. emēdā
tem plura ex nocumētis que timenꝛ per ipſaꝫ ⁊
aliqñ miſcui medicinas cordiales. aliqñ alia ſi
cut res exigebat. Inqt Mameeh. Accipe du-
plum eiꝰ floꝝ violaꝝ: ⁊ mediū ponderis ipſius
liquiricie: ⁊ īuolue in oleo roſaꝝ: ⁊ fac trochi-
ſcos.ʒ.i. ⁊ ſit doſis eorū vnus. ¶ Inquit Mu- X
may. Diſſoluatur cuꝫ oleo violarū aut amyg
dalino: ⁊ pauco maſticis. ⁊ per diem. ⁊ diē agi
tetur in ſole cū adminiſtratione olium paulatiꝫ
poſt hoc agiteꝛ p diem ⁊ diem cū aqua roſarū
in qua fuerit diſſolutū bdelliū ⁊ exſiccetur: et
decoquaꝛ in citonio. Poſt hoc cū tertia parte
myrobalanorū citrinorūꝫ fiant trociſci. Et ſit
doſis.ʒ.ß. Inqt Paulus. zinziber ⁊ piper lon
gum: ⁊ aniſum: admixta decoctione ipſius et
proprie in pomo acetoſo aut pontico remouet
nocumenta ipſius. ¶ Modus rectificationis Y
ipſius ex inuentione noſtra. Decoquantur fru
ſtra eiꝰ inter amygdalas tritas multas poſt p̄
parationem eorū inter folia ſepeliendo ea ī ci-
nere calido. ⁊ poſt diē abiectis amygdalis diſ-
ſoluanꝛ in aqua citoniorū acetoſorū in qua bu
lierit ſpica ⁊ aniſum: ⁊ ex ſpeciebꝰ ⁊ ſeminibus
redolentibꝰ ⁊ deſiccetur. Deinde cum pauco
maſticis ⁊ bdellii decoquatur in pomo citonio
inuoluto in maſſa. Deinde fiant trochiſci vn-
cia vna. Et ſit doſis vnum. operatur enim ſine
nocumento.
¶ Modus alius preparationis predicte. mi- Z
ſceaꝛ quātū ipſa eſt de ſumach. ⁊ quarta parte
eius de ſpodio: ⁊ fiant inde trochiſci ſicut prio
res. Sunt enī vltimi. diſſoluaꝛ ſcamonea cum
octuplo eiuſmiue: ⁊ cum pauco ſpice poſt in-

uolutioneʒ eius in oleo roſarum aut amygdalarum. Et decoquatur cum facilitate: emendatur eniʒ a ſua malicia. Et ſciuiſti ꝙ aloe frāgit malicias eius ⁊ Myrabolani magnificāt eam. Et Decoctio ei9 in ſucco portulace: aut aqua ſeminis ipſius: ⁊ medicine cordiales: aut ſtomatiche calide aut frigide ſm ꝙ res exigit frangunt maliciam eius. Et oportet ꝙ fiat decoctio eius cum facilitate. Impetuoſitas eniʒ in decoctione addit in maliciam eius. Et iſta ſicut ſciuiſti de trituratione modicum ſuſtinet quapropter in trituratione ipſius non nimiuʒ inſiſtatur. Ex rebus autem facientibus facilē ⁊ velocem egreſſum eius a corpore ſunt cinonia quando in confectionibus ⁊ electuarijs ſimul miſcentur: ⁊ ſimiliter myrobalani. Ipſi enim ſunt de cito eam deponentibus. Et ſimiliter ſi ſupra eam poſt ſpacium bibatur. Et ſciuiſti ꝙ aqua calida expellit maliciaʒ eius: ⁊ aliqua alia ſimiliter ſicut diximus in canone.

❡ Solutione educit choleram cuʒ facilitate: ⁊ attrahit eam a ſanguine ⁊ venis vehemēter. ⁊ eius operatio eſt ſicut opatio furioſi. Et ipſa eſt inimica cordi: ſtomacho: ⁊ epati: ⁊ inteſtinis. Et eſt ex facientibus nauſeam: ⁊ conturbationem in viſceribus: ⁊ ex ſubuertentibus ea: ⁊ facit ſitim. ⁊ debilitat apetitum cibi. Et ex ea ⁊ myrrha ⁊ oleo ⁊ ſucco agreſte pauco opio fiunt trochiſci: ⁊ cum vino pontico. ⁊ proprie aurei vnius. ⁊ fit linimentum ex vno corū ſupra frontem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ proprie cum vitellis oui ⁊ aceto forti. ❡ Sanat ſodam antiquam ⁊ frigidam. ⁊ proprie emigraneam difficilem. ⁊ ſi ponatur ſupra dentem remouetur dolor eius ⁊ corroſio. Et ſi ſuper ſcrofulas ponatur: ⁊ proprie cum ſucco apij dauci delet eas. Et ſi fit linimentum ex vno coruʒ cū ſucco ſiſimbrij ⁊ aceto. ſed loco apij ponitur caſtoreuʒ: ⁊ linitur in poſteriori parte capitis. ⁊ eſt magnum iuuamentum ad ſubet ⁊ litargiam. Et quando ſcamonea ſupponitur cum lana educit menſtrua: ⁊ facit aborſum: ⁊ ipſa quidem curat morſus ſcorpionis: proprie deſuper linita cum ſucco mente aut cum vino. Vitent autem eius acceptionem qui calide et ſicce nature ſunt eſt autem paratus cadere in febres. Hij autem qui ſumunt ipſam timeāt eſtus ⁊ frigus: ⁊ abhorreant fructus: ⁊ ꝓprie frigoris: ⁊ aquam veri frigoris ⁊ ſomnum prolixum ſuper eam et excitantia ſuperbiam animi. Conſeruatur autem ſcamonea per annos duodecim. Doſis eius ē a granis quinqʒ vſqʒ ad duodecim.

Capitulum ccccxx.

ſ Axifraga. Paudecta. Saxifraga ē herba ſimilis pinpinelle: non differens niſi in piloſitate: quia pinpinella eſt piloſa. ſed ſaxifraga non habet pilos. Unde verſus. Pipinella pilos: ſaxifraga nō habet villos.

Operationes

❡ Paulus cap. ſaxifraga. Saxifraga calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu. A

❡ Et valet contra ſtranguiriam: ⁊ vitium lapidis: ⁊ dolorem iliacum. B

Capitulum ccccxxi.

ſ Tafiſagria. Yſido. Stafiſagria eſt herba que habet folia quaſi vitis: et caules rectos emittit: ſemen habens in folliculis: viride ac trigonum in modum ciceris aſperum fuſcum: intus album ⁊ amaruʒ naſcitur in locis humidis.

Operationes

❡ Diaſcorides. Stafiſagria quam latini pedicularium vocant: naſcitur in locis vmbroſis: habens folia viti agreſti ſimilia: diuiſa ⁊ ſciſſa tanꝙ malua agreſtis: haſtas habens lōgas erectas ⁊ nigras. Semen eſt ei ſimile hyſaci ⁊ flores. Quod ſemen in viridioribus fol- A

liculis

liculis eſt obtectum. quando teritur eſt nigrū interius album: guſtu viſcido ⁊ acri ⁊ carido.
B ¶ Grana ei⁹ quindecī accepta cū mulſa vomitibus excludunt: pingue flegma: verum hij qui acceperunt mulſam bibant ⁊ deambulent: quoniam offocationes citius preſtant: ⁊ gulā exaſperant.
C ¶ Trita ⁊ bibita pediculos interficiunt. ſcabiem ⁊ pruriginem tollunt. Cum aceto elixa et ore retenta facere poſſunt omnia ſupradicta.
D ¶ Rheumā a gingiuis abſtinēt. Tumores faucium ſpargunt. miſcentur in malaginatib⁹ calidis. Semen tritum ⁊ oleo mixtum necare lēdines ac pediculos eſt manifeſtum. Conueniens quoqȝ probatur in apo flegmatiſmo faciendo vel aſperitatibus effectis quos greci ſtigmata vocant ob recorporationem faciendam.
E ¶ Auicēna. Stafiſagria eſt vua paſſa mōtana cuius granum eſt ſicut cicer nigrum. In tertio gradu eſt calida ⁊ ſicca: ⁊ eſt aduſtiua: corroſiua: acuta. acris. Interficit pediculos: ⁊ proprie cum arſenico: ⁊ confert alopice antique linita. Eadem cum arſenico vel ſola ponitur ſuper ſcabiem ⁊ excoriationem. ⁊ maſticatur ad extrahēdum ex cerebro flegma ⁊ humiditatem.
F ¶ Ex ea quoqȝ in aceto cocta colluitur os ad dentium dolorem ⁊ gingiue humiditatem.

Preterea ſanat alcola cum melle: ⁊ bibuntur ex ea quindecim grana cū mellicrato: facitqȝ chimum viſcoſum vomere. In eius tamen bibitione timor eſt: quoniam ipſa veſicā vlcerat.
¶ Conſtantinus. Stafiſagria ī tertio gradu eſt calida ⁊ ſicca. habet acumen quo cum maſtice vel olibano maſticata multū a flegmate caput purgat. Linguamqȝ ꝓpter flegma aggrauatam alleuiat. G
¶ Gargariſata quoqȝ caput de groſſo ⁊ viſcoſo flegmate mundat. Cum aceto cocta dentium dolorem ac gingiuarum putredinem curat. Sternutatio de illa ⁊ nigella vtriſqȝ ī aceto coctis iuuat in oppilatione venarum ꝟeteri cos: mixta vero cum auri pigmento ⁊ oleo valet contra ſcabiem ac pediculos. H
¶ Pādecta ca. cccxiij. Haberas arabice vel numbaſas. Grece pediculicida: latine ſtafiſagria vel pedicularia vel granum capitis: vel paſſula montana. vel roſa regis. I
¶ Serapiō libro aggre. ca. Haberas ſiue habeltos. auc. Dyaſ. Eſt planta habens folia ſimilia folijs vitis agreſtis incisa ſicut folia malue agreſtis: ⁊ habet ramos longos. K
¶ Galienus ſexto ſim. far. cap. Stafiſagria. ſm tranſlationem arabicam. Eſt acuta fortiter multum. Et virtus eius eſt calida adurens ⁊ attrahit ⁊ abſtergit abſterſione forti L
¶ Auerrois q̄nto Colliget. ca. de ſtafiſagria. Eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu. M
¶ Auicenna libro. ij. de Stafiſagria. Eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu. N
¶ Galienus. Facit deſcendere a capite quando maſticatur: aut fit gargariſma cum ea flegma multum. Et conuenit cum egritudinibus cum q̄bus eleuat̄ cutis: ⁊ conuenit ad pruritū: participat aūt aduſtiue cuiuſdam virtutis. O
¶ Diaſco. Grana q̄decim accepta cū mulſa flegmata pinguia vomitibus excludit. Verū hij qui mulſam acceperunt aſſidue bibant ⁊ deambulent: q2 offocationes citius ꝑſtat: ⁊ gulā aſperat. Trita ⁊ bibita pediculos necat. P
¶ Auerrois. Quando maſticatur trahit flegma ⁊ ſuccus ſuus mundificat caput per nares. Et electuarium eius valet ad morbum caducum ⁊ morfeam: ⁊ menſtrua educit. Q

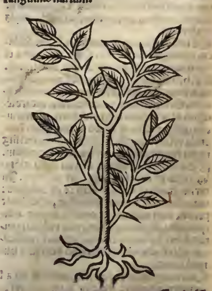
Capitulum ccccxxii.

Anguis draconis latine. grece ſindri
chis egilos. ara. demalachocın. Ser.
li. ag. ca. dinalachoč. auc. Diaſ. De
malachoč vel ſindrichis egilos. i. ſanguis dra
conis q fit ex arbore q̄ eodē noie nūcupaſ: ⁊ eſt
plāta hñs virgas vnius palmi lōgas aut plus
ſiſes fuſis in qbus filaſ. ſup quas ſūt folia par-
ua ſiſia folijs coriandri. quoꝝ color vgit ad ru
bedinem. ⁊ hñt viſcoſitatem ⁊ odorē fortez: nō
tñ malū ſꝫ ꝓpriū odorem medicinaꝝ. Et in ſū
mitatibus ramoꝝ ſūt corone rotūde ⁊ flores al
bi in ꝑncipio natiuitatis eorū. In fine vero fi-
unt aurei. naſcitur interra culta.

Operationes

A ℭ Sera. auc. Gaſ. Sindrichis. In plāta iſta
eſt res q̄ abſtergit. ⁊ eſt in ea hūiditas multa: ⁊
ipſa infrigidat parū. ⁊ cū hoc eſt ī ea pua ſtipti
citas: ⁊ ꝓpter hāc cām ꝓhibet gñatioñeꝫ apo
ſtematū. Et qdā nolant plantam q̄ dr̄ egilops
noīe huius plāte. ⁊ eſt plāta ſiſis huic plāte in
oib⁹: niſi qꝛ iſta plāta eſt ſupior ī ſtipticitate ab
ipſa: ⁊ ꝓpter hāc cām confert ſāguinis ⁊ vlce-
rib⁹ inteſtinoꝝ ⁊ fluxui menſtruoꝝ ſuperfluo.
B ℭ Idem auc. Cōſtan. Succus huius plāte eſt
ſanguis draconis dict⁹. ⁊ eſt rubeus fortis ru
bedinis. ⁊ ſapor eius eſt ſtipticus: ⁊ virtus eius
eſt q̄ infrigidat ⁊ deſiccat in. iij. gra. vñ cōglu-
tinat vulnera q̄ fiūt a pcuſſiōe: ⁊ confert fluxui
C ſanguinis ⁊ vlceribus inteſtinoꝝ. ℭ Et idem
auc. Diaſ. Iſta plāta qñ teriſ bene ⁊ poniſ ſu-
per vlcera cū ſanguine ſuo ꝯglutinat ea ⁊ pro-
hibet apoſtemationem eorū. ⁊ ſcindit fluxum
ſanguinis mēſtrui. ℭ Et fit eucatiſma ex deco D
ctione eius: in qua ſedent mulieres. ⁊ abſcidit
fluxum humiditatum antiquarum matricis.
ℭ Et bibiſ ex decoctiōe ei⁹ ad vlcera inteſtino E
rū. ⁊ ꝯfert ſciſſiōib⁹ carnis: ⁊ incarnat ea.
ℭ Et qñ fit ſuppoſitoriū cū eo ſtringit ventreꝫ F
⁊ confortat ſtomachū lterius ſumpt⁹ ⁊ exteri⁹
poſitus. Sanguis draconis fri. ⁊ ſic. eſt cōple-
xionis in tertio gradu. Eſt aūt eligendus q in-
terius eſt clarus ſicut miniū. Sophiſticaſ quā
doqꝫ cū puluere minij: ⁊ cum alio ſucco indu-
rato. ℭ Contra fluxū ſanguinis ē naribus im G
ponaſ puluis ex eo ⁊ fricentur nares vt puluis
adhereat rupture venarū. Fiat etiam ſinapiſ-
ma ex eo ⁊ albumine oui ⁊ aqua roſarum circa
frontem ⁊ timpora.
ℭ Cōtra emoptoicā paſſionē vitio ſpūalium te H
neaſ puluis eius ⁊ gūmi arabici cōfectus ex aq̄
roſarū infuſionis dragāti ⁊ patiēs poſtea trāſ
glutiat. Si vero fiat vitio nutritiuoꝝ deſ cū
ſucco plātaginis. ℭ Idem Fit vſus cōtra dy- I
ſenteriā: ſi fiat vitio ſuperiorum ſi vitio īferio-
rum iniciatur p clyſtere cum ſucco plātaginis
⁊ aqua or. ℭ Suppoſitorium factum ex eo et K
ſucco ſanguinarie valet contra matricis fluxū
ſanguinis narium.

Capitulū

Capitulum. ccccxxiii.

ſ Arcocolla grece. arabice anzaros
latine vō anzaruta. Sera. li. aggr.
ca. Anzaros. auc. Diaſ. Eſt gūmi
arboris ſpinoſe q̄ naſcitur in terra
Paras qđ ſimilatur olibano: ⁊ ſūt parua fru
ſta. ⁊ color eiꝰ ē ſubruffus ⁊ amari ſaporis. Et
melior ex ea ē q̄ cito frāgit̄ ⁊ deſiccat ſine mor-
dicatiōe. ⁊ in ſapore eiꝰ ē amaritudo. ⁊ eſt cali-
da ⁊ ſicca in primo gradu. Eiꝰ virtꝰ eiꝰ eſt que
glutinat: ⁊ abſtergit: ⁊ maturat: ⁊ reſoluit: ⁊ i
carnat: ⁊ aperit apoſtemata q̄ fiunt a pcuſſiōe.
Galienus. vij. ſim. pbar. c. de ſarcocolla.
Sarcocolla eſt lachryma arboris ex Perſia.
mixtā hñs virtutē. Et emplaſtica quadā ſub-
ſtātia: ⁊ modicū ſtiptica. vnde ĩmordaciter ſic-
cat. ⁊ propterea vulnera poteſt conſolidare.

Operationes.

A Diaſcorides. Sarcocolla habet virtutē cō
glutinatiuam vulnerum: ⁊ abſcindit humidi-
tates q̄ veniūt ad oculū ⁊ corrodit carnē corru
ptā q̄ ē in vlceribꝰ: ⁊ hēt vtutē in obtalmia cuꝫ
ponitur. Et ꝓprietas eiꝰ eſt expellere lippitudi
nēs ab oculo plus alijs medicinis: maxime qñ
adminiſtratur cum amilo ⁊ zuccaro albo.

B Et ideꝫ auc. Atabari. Reſtaurat fracturā
⁊ icarnat vlcera. ⁊ mūdificat vlcera cū melle:
⁊ qñ miſcet̄ cū albumine oui: aut cū lacte ⁊ de-
ſiccat̄: ⁊ poſtea terat̄ ⁊ cribrat̄ ⁊ in puluere ad-
miniſtret̄: ꝯfert obtalmie: ⁊ purgat flegma vi
ſcoſuꝫ. Et doſis eiꝰ ē qñ miſcet̄ cū alijs medici
nis in decoctiōe. a. ʒ. ß. vſqꝫ ad vnā: ⁊ ipſa non
ponatur ſola propter maliciam eius magnā.

C Et idem auc. Habix. Sarcocolla eſt acuta
multum perforatiua: comedit carnes vlceruꝫ
⁊ habet in cura obtalmie proprietatem ma-
gnam: ⁊ virtutem magnam: ⁊ virtutem potē-
tem. ⁊ aufert lippitudinem oculorum quan-
do habent obtalmiam: quod quidem non fa-
cit ita aliqua medicina: ⁊ maxime quādo mi-

D ſcetur cum amilo ⁊ zuccaro albo. Et potio
eius ad laxādum ventrem. Habet proprieta
tem iuuandi oculum ⁊ ventrem: ⁊ proprie ad
purgādum flegma groſſum quod eſt aggre-
gatū in iuncturis ⁊ inteſtinis ⁊ in ſcia. ⁊ inge-
niculis: ⁊ expellit ipſum cum fortitudine: ⁊ cū
aliquātulo colore: ⁊ iuuat medicinas alias ad
exeundum ex corpore. Et fortaſſe vulnerabit
oculum ad inteſtina: ⁊ excoriabit ea: ⁊ inducit
tenaſmonem propter ſuam acuitatem.

E Et ſi ipſa datur in potu alicui ſola: aut cū
aliqua medicina. ⁊ fuerit ille etatis complete
inducit ei caluiciū: ⁊ facit cadere capillos oēs
de capite ſuo. Et ſi fuerit iuuenis ſit in hoc mo
ra. Et ſi fuerit ſenex: facit illud citius. Et me-
lior ex illa eſt que teritur faciliter. que eſt albi-
dior ⁊ in maioribus fruſtris. Et quando fit cū
oleo de nucibus: quia oleum nucis frāgit acui
tatem eius. ⁊ propter hoc non habet ipſa face-
re id quod diximus in corroſiōe. propterea qꝛ
oleum prohibet eam adherere. ⁊ caliditas nu-
cis frangit plurimum acuitatis que eſt in ea.

Sed ſi preparas eam cum oleo amygdala F
rum pone de eo duplum aut triplum ponde-
ris de ipſo oleo. ſi vis ipſam ponere in aliqui-
bus pillulis. Sed ſi volueris ipſam adhibere
ſolam ſine aliqua cōmixtione alterius medici
ne: pone plus pōdere eiꝰ de oleo: ⁊ pone đ oleo
de kerua quantitatem qua poſſit diſſolui ſo-
lum. ⁊ poſtea miſce cum alijs medicinis: ⁊ cū
oleo de kerua erit ſenibus conuenientior. Iu-
uenibus autem non eſt conueniens cum eo: qꝛ
calor nature iuuentutis non fert calorem olei
de kerua.

Et quantitas doſis eius ſimplicis poſtq̄ ꝑ- G
paratur ſicut diximus eſt pondus aurei vnius
vſqꝫ ad pondus. ʒ. iij. ⁊ quartam. Et meliores
medicine que conueniunt in admixtione eius
ſunt ſerapinum ⁊ myrobalani. ⁊ turbit. ⁊ aloe
⁊ ammoniacum. ⁊ bdellium iudaicum. ⁊ ſemē
apij. ⁊ ameos. ⁊ ſimilia horum ex medicinis.

Paulus capitulo de Sarcocolla: calida ē H
⁊ ſicca in tertio gradu. Emplaſtrum factuꝫ ex
ea ⁊ albumine oui ſuper timpora valet ad flu-
xum ſanguinis a naribus.

Puluis eius cum aqua roſarum conficia- I
tur ⁊ ſoli exſiccetur. ⁊ iterum cum aqua roſaꝝ
ponatur in oculo quia maculaꝫ cōſumit ⁊ ocu
lum clarificat. Contra tenaſmoneꝫ fumus eiꝰ
p inferiora receptus emboto impoſita valet.

Bulcaſim libro qui dicitur Seruitor. trā- K
ſlato a ſimone de Ianua. Forma nutriēdi ſar
cocollam in lacte. Accipe de ſarcocolla bona
alba groſſa ⁊ pone ĩ vaſe vitreo amplioris ori-
ficij ⁊ mulge ſuper eam lac aſine in quantitate
pauca ne ĩfundatur in eo ⁊ liqueſiat ſed rema-
neat ſic. ⁊ pone ſubito in ſole vt cito deſiccetur
⁊ quando erit ſicca oportet vt iterum mulgas
ſm quantitatem quam dixi. ⁊ ſemper caueas
ne cooperias eam lacte ne aceſcat lac antequā
deſiccetur ⁊ deſtruatur. ⁊ fac ita quater vel qn
quies: ⁊ cuꝫ hoc feceris: ſicca bene ⁊ conſerua:
⁊ ſi non habes lac aſine paratum: fac cuꝫ lacte
mulieris: quia eſt melius.

L ¶ Auicen. Sarcocolla eſt arboris ſpinoſe gũma in qua eſt amaritudo. ⁊ bona eſt illa q̃ ad citrinitatem declinat ſimilis olibano.

M ¶ Et dicũt quidã ꝙ eſt calida in ſecũdo ſicca in primo. Eſt aũt glutinatiua: ⁊ ideo cõſolidat ⁊ carnem creat. Ualet etiam ad aurem ſanioſam. Confert obtalmie. ⁊ ꝓprie lippitudini et fluxui oculi. proprie cum lacte aſine.

N ¶ Plateari⁹. Sarcocolla eſt ĩ ſecũdo gradu calida ⁊ ſicca. Eſt gũma cuiuſdam arboris ex partibus tranſmarinis. Huius generis alia eſt in puluerem redacta que facile ex alterius pulueris admixtiõe etiam ſophiſticatur. Alia vero groſſa reperitur diu ſeruatur ex glutinoſitate quam habet. Ineſt ei virtus conſtringẽdi ⁊ conſolidandi. Eligenda eſt illa que alba ẽ aut ſubalbida: aut gũmoſa. q̃ in maiori quãtitate reperiť. Reducta in puluerem nõ valet.

Capitulum: ccccxxiiii.

Patula fetida. Herba eſt ſimilis
r Yreos.

Operationes

A ¶ Paulus capitulo de ſpatula fetida. Succus eius eradicat morfeã albam ſi fiat vnguẽtum ex puluere eius ⁊ puluere ſtaphiſagrie flãmule ⁊ hermodactyli: ⁊ de attramento cõbuſto in olla rudi cum aceto ⁊ axũgia porcina vetuſta: ⁊ inungatur ter in die: ⁊ cooperiatur cũ folio caulis ⁊ plantaginis.

Capitulum ccccxxv.

Ebeſten. Pandecta ca. ccccccxxxvij.
r Sebeſten latie. Grece Machalomagiata. Arabice faulis ſebeſten. Et in lingua Perſica vocatur mãmilla canis. Unde. Sebeſten mammilla canis fert Perſica lingua. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Faulis. Sebeſten. Aboauſcmochbiata ſunt nomina iſtius arboris fructificantis fructus dulces nominant eos gentes faulis ſebeſten. Et idem auctoritate Iſaac. feneram mochbiata eſt roth in Arabia ⁊ eſt arbuſtum altum ſuper terram ſicut haſta. habens corticem cuius color vergit ad viriditatẽ: ⁊ habet folia magna rotunda. ⁊ habet racemos: quorũ ſapor ẽ dulcis. ⁊ vua eius eſt magnitudinis nucicule q̃ poſtea glauceſcit cũ maturatur. Et habet interius viſcoſitatem albam. ⁊ granum quod ẽ ſicut granum oliue. Hic fructus colligitur et exſiccatur donec paſſus ſit: ⁊ eſt illud quo vtimur in medicina: ⁊ eſt medicamen medium in complexione ſua in ca. ⁊ fri.

Operationes

A ¶ Iſaac auctoꝛ. vt ſupra. Sebeſtē laxat vētrē febricitantium. confert tuſſi que eſt a caliditate ⁊ ſiccitate. ⁊ lenit pectus. ⁊ ſedat catarruꝫ calidum ſtipticum pꝛopter eius humiditatem.

B ¶ Et confert ardoꝛi vrine que fit pꝛopter moꝛdicationem cholere in veſica ⁊ in renibus. ⁊ expellit vermes inteſtinoꝛum: quia adherent ei pꝛopter dulcedinem ſuaui.

Capitulum. cccc.xxvi.

f Semen lumbꝛicoꝛum latine. Grece Albaſan. Arabice Kanbel. Serapion li. ag. c. Kanbel. ideſt ſemen lumbꝛicoꝛum. Aſſimilaꝛ eniꝫ harene. ⁊ aſcendit ſuper ipſum glaucedo. ⁊ eſt in ſubſtantia eius ſtipticitas foꝛtis. ⁊ expellit aſcarides.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Almanſoꝛis. Kanbel vel kanabel: ideſt ſemen lumbꝛicoꝛum. eſt calide complexiōis: ⁊ expellit aſcarides ⁊ cadit ſuper terram albam: ⁊ non ſeminatur. Et eſt vna de rebus que cadit de celo.

B ¶ Et idem auc. Aluiſmen. Kanbel eſt res in qua eſt glaucedo. ſolidantur cum ea olle quādo frangūtur. ⁊ dicitur ꝙ reperitur ſuper terram in coꝛaſceni poſtꝙ pluit: ⁊ colligitur tūc.

C ¶ Et quando bibitur tritum expellit lumbꝛicos ⁊ aſcarides: ⁊ laxat ventrem.

D ¶ Auic. li. ij. cap. Kanbel. Kanbel ca. eſt in tertio gradu. Et eſt ſemen arenoſum quod cooperit rubedo, que eſt minoꝛ rubedini lapidis in felle bouis reperti. ⁊ in ipſo eſt ſtipticitas vehemens: iterficit vermes ⁊ aſcarides: ⁊ expellit eos.

Capitulum. cccc.xxvii.

f Sene arabice grece ⁊ latine. Serapion li. ag. ca. ſene. Sene quando deſiccatur reponitur. Et ipſuꝫ habet vaginas oblongas in quibus ſunt ſemina oꝛdinate diſticta. ⁊ ille vagine habent pediculum ſubtilem. que adherēt ramulis: ⁊ quando agitantur vagine a vēto cadūt: ⁊ paſtoꝛes colligunt eas.

Operationes

A ¶ Serapion auc. Habix. Virtus eius eſt calida ⁊ ſicca: tamen pauce caliditatis ⁊ ſiccitatis eis eſt pꝛope caliditatem ipſius. ⁊ habet virtutem magnam quando peruenit ad ſtomachū purgandi melancholiam ⁊ choleram. Et foꝛtificat ſubſtantiam coꝛdis quando miſcentur cum eo medicine quas dixi iuuare ſicut viola: et potio decoctionis plus confert quā ipſuꝫ tritum. Et doſis ſicci triti eius eſt a. ʒ. ij. ⁊ in decoctione. ʒ. v.

B ¶ Et idem auctoꝛitate Raſis. Sene ⁊ fumus terre purgant humoꝛes aduſtos: ⁊ cōfert ſca-

biei ⁊ pꝛuritui.

E ¶ Johan. Meſue. Sene eſt folliculus plante quam vocant Perſe alzemer. Et inuenitur ex eo domeſticū ⁊ ſilueſtre. Et melioꝛ pars plā te eſt folliculus: deinde folia. Et melioꝛ folliculus eſt cuius coloꝛ declinat ad viriditatē ⁊ ſub nigredinem quandam: ⁊ in quo eſt de amaritudine res modica ⁊ ſtipticitate. ⁊ qui ē magis completus. ⁊ in quo ſunt ſemina ampla compreſſa. Sub albidus autem non eſt bonus ⁊ ſ completus. Similiter ⁊ folia ſunt melioꝛa viridia. Subalbida vero ⁊ tenuia ſunt bona. ⁊ antiquū ex eo eſt ſine ſpiritu. ⁊ ſtipites eius ſunt inutiles: eſt calida in principio ſecundi. ſicca in pꝛimo ⁊ folia ſūt in pꝛimo calida. ⁊ eſt abſterſiuū. mundificatiuum conuenienter: ⁊ reſolutiuū. Debilis eſt ⁊ tarde ſolutionis. ⁊ debilitat ſtomachum.

D ¶ Confoꝛtatur cum rebus acutis ſicut zinziber ⁊ ſal gēma ⁊ medicine coꝛdiales ⁊ ſtomatiche cum eo felicitant opus eius.

E ¶ Et Galienus. Cum iure galloꝛum aut carnium ſoluit ſine moleſtia: ⁊ ſi infundatur in aq̃ caſei cum ſpica. deinde coquatur parum: ē medicamen bonum. Solutione educit enim cum facilitate melancholiam ⁊ choleram aduſtam ⁊ mundificat cerebꝛum coꝛ ⁊ epar ⁊ ſplenem: ⁊ membꝛa ſenſuum: ⁊ pulmonem. ⁊ cōfert egritudinibus eoꝛum ⁊ aperit oppilationes viſcerum: ⁊ conſeruat ventrem ipſo in iuuentute ⁊ generat gaudium. Cauſam autem triſticie amputat.

F ¶ Et ponuntur folia eius ī lauacris ad caput ⁊ pꝛopꝛia cum camemilla. Confoꝛtat cerebꝛū ⁊ neruos. ⁊ ſcd̄m ordīem modum adminiſtrationis eius addit in viſum: ⁊ coꝛroboꝛat auditū.

G ¶ Et eſt medicina bona febꝛium melancholiam ⁊ antiquarum. Doſis eius infuſi potio eſt ab aureis .iij. vſq3 ad .ʒ.i.

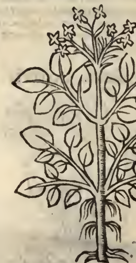
H ¶ Platearius. Sene eſt herba calida ⁊ ſicca que in tranſmarinis partibus naſcitur maxime circa babyloniam ⁊ in Arabia. vel in confinio babylonie ⁊ arabie. Folia tantūmodo cō petunt vſui medicine. per annos decē ſeruat.

I ¶ Et virtutem habet diſſoluendi attrahēdi ⁊ purgandi flegma. pꝛincipaliter melancholiam. Sed cum per ſe datur pꝛincipaliter in decoctione poni debet in quantitate vnius .ʒ. Cū autem cum aliis in quātitate medie vel tertie partis.

K ¶ Contra melancholicas paſſiones: epilentiā quartanā hemoꝛroidas. cōtra vitiū ſplenis ⁊ epatis ⁊ ſyncopim epilenticam.

L ¶ Ad idem quoq3 valet ſyrupus ex ſucco ſeni culi ac ſene cum zuccaro: ⁊ maxime contra vicium ſplenis.

Capitulum ccccxxviii.

Senecion. Yſi. li. ethymol. Senecion
A dr̄ q̄ vere pꝛimo ſeneſcat. vñ ⁊ eam la
tini ſenecionem vocant. Greci origa-
non. Naſcitur per macerias.

Operationes.

¶ Dia. Senecion naſcit̄ i tectis ⁊ in petris: et h3 folia virida ⁊ denſa. tyrſum ſubrufū. ⁊ ī ei⁹ ſūmitate capitella in modū viticelle. vires h3 ſtringentes: eadēq3 facientes q̄ ⁊ plantago. A

¶ Cum aceto cataplaſmata valet ad neruoꝝ ſciſſiones. cū vino autē dulci teſticuloꝝ inflāmationē tollit. Folia enī eius frigida ſunt. B

¶ Ex herbario. Senecia tuſa cū axungia: ⁊ ī poſita vulnera ſanat etiā recētia ſtomachi quoq3 ⁊ pedum lumboꝝ ⁊ toxarum atq3 neruoꝝ doloꝛem tollit. ad podagram etiam tuſa ⁊ impoſita eq3 pedibus pꝛoficit. C

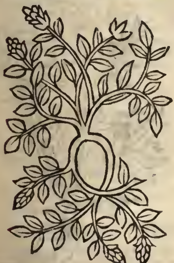
¶ Actoꝛ. Senecio dicitur ⁊ carduus benedictus: ſicut in ſynonymis legitur. Aliud eſt ſenacio videlicet Naſturcium aquaticū: de quo ſuperius dictum eſt de. N. D

¶ Macer. Origeon greci nos ſenecio vocitamus. Quod ſimilis canis videatur floꝛe capillis. Naſcitur in muris: in oꝛtis ⁊ tegulatis. Illius herbe vis frigida dicit̄ eē. In medicinali E

radix

radix.non ponitur vſu. Flores cum folijs tun-
dens infundito vini. Per modicum dulcis et
ſic tepefacta tumori. Hec ſimul apponas ani
vel teſticulorum. ⁊c.

Capitulum cccccxxix.

ſ Erpillū. Vſi. Serpillus dꝛ eo ꝙ radi
ces eius lōge ſerpant. Eadem ⁊ inſis
animola dꝛ eo ꝙ menſtrua moueat. Palladi
us lib. iij. Menſe marcio ſerpillū plantis ali-
quod ſemine ſerit ſed vetuſta melioꝛ. leti⁹ frō-
debit: ſed iuxta piſcinam vel lacunā vel putei
margines conſeratur. Plinius lib. xx. Serpil
lum a ſerpendo putant dictū: quod in ſilueſtri
euenit: maxime in petris. Satiuum nō ſerpit
ſed ad palmi altitudinē increſcit. pinguis vo
luntarium in candidioꝛibus foliis ⁊ ramis ef-
ficax eſt aduerſus ſerpentes maxime ſcolopen
dras terreſtres atqꝫ marinas. Idem Pli. ca.
de ſerpillo. Serpillum idē eſt quod herpillū.
Quāqꝫ ſumit pro polygonia. vt in Alexandro
de doloꝛe capitis ex cauſa calida. Et dꝛ ſerpil-
lū qꝛ ſup terrā ſerpit. Et eſt aliud ſilueſtre: ali
ud domeſticū. Domeſticū ramos diffūdit ſup
terrā. Silueſtre in longū creſcit ⁊ altum. Pā
decta ca. d. lxxi. Nunir arabice vel meſtratir
miſeri. grece ſerpillum vel herpillū. latine ſe
rapullum. Serapion libro aggregatoris ca-
pitulo Nunir. aucto. Diaſ. Eſt de eo dome
ſticum ⁊ ſilueſtre: ſed domeſtica eſt planta in-
clinata ſuper faciem terre iacens: ⁊ quod ð ea
tangit terram infigit in terra radices ⁊ habet
folia ⁊ ramos ⁊ ſimilia folijs ⁊ ramis origani:
niſi qꝛ ſūt albioꝛes ⁊ in odoꝛe ſuo eſt aliquantu
lum ex odoꝛe maioꝛane. ⁊ vtuntur ea multa ī
cibis ⁊ nominant eam multi arclas ⁊ arclanē.
Sed ſilueſtre ex eo nominatur ragis: quo non
inclinatur ſicut aliud ſuper terrā in oꝛtu ſuo.
ſino ſtat erectū ⁊ habet ramos ſubtiles ligno-
ſos adeo ꝙ poſſumus facere ex eis licinia ad lu
men accendendum: ⁊ ramuli ſunt longi circa
palmum pleni. folijs rute ſimilibus. niſi quia
ſunt ſtrictioꝛa ⁊ longioꝛa. ⁊ duriora folijs rute
⁊ floꝛes acuti ſapoꝛis: ⁊ odoꝛis boni: per ſingu
los ramos diſtinctos. Cuius coloꝛ eſt in ſum-
mitate eius purpure⁹. Et habet radices in q-
bus non eſt iuuamentum. Naſcit in rupibus
⁊ in locis lapidoſis. ⁊ eſt foꝛtius ⁊ calidius do-
meſtico ⁊ admiſcetur in medicinis. Et eſt alia
ſpecies agreſtis vel ſilueſtris: ⁊ eſt ſiſna bariō.
naſcitur in locis habitabilibus ⁊ domeſticis. ⁊
eſt ſimilis mente: niſi quia ſunt ei folia latioꝛa
ꝙ mente. melioꝛem odoꝛem habentia. Et idē
auctoꝛitate Gal. Subſtantia eius eſt ſubtilis
que calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes.

Diaſcoꝛides ca. de Serpillo. ſiue vt latini A
dicer erraticum. Herba ē humilis ⁊ ſup terrā
repens cum folijs atqꝫ ramis origano ſimili-
bus. albidioꝛibus tamē. ſamſuci odoꝛē ſingen
tib⁹. Et ei⁹ ſpēs ſunt due. Una hoꝛtualis ſiue
vſualis: q̄ in cāpis lapidoſis creſcit. Alia agre
ſtis: que nō ꝑ terrā ſerpit: ſꝫ recta atqꝫ ſtipitis
poſitiōe erigitur cū ramulis tenuib⁹ atqꝫ hoꝛ-
rētib⁹ in lōgitudine bipalmis: cū folijs paruis
rute ſilib⁹: ſꝫ anguſtioꝛib⁹ ⁊ lōgioꝛib⁹. cui⁹ ha
ſta ſilis eſt farmento. Floꝛem odoꝛem ſuauis
habens in omnibus virgis conſtitutū ⁊ in ſū-
mitate purpuream ⁊ linguā remoꝛdētē: ⁊ gu-
ſtu viſcidum. radix ei⁹ inutilis eſt. naſcitur lo-
cis ſaxoſis. Eſt aūt vehementioꝛ ⁊ calidioꝛ ea
que eſt vſualis: que ideo accepit nomen herpil
lum: qð greci herpete repere dicūt: qꝛ ambu-
lat. Nā fruct⁹ hui⁹ plurimū ambulat fructifi
cādo. Auicē. li. ij. ca. meſcatrameſir. Meſ- B
catrameſir ſiue meſcarraſir ē: cui⁹ ſtipites ſūt
ſimiles aſcebeſabram ſicco. Ex quo non aſſu-
mitur in principio cibi ſapoꝛ plurimus neqꝫ
odoꝛ. Deinde ſuccedūt amaritudo ⁊ acuitas
⁊ eſt diuerſarum ſpecierū: ⁊ vna eſt debilioꝛ:
alia eſt calida ⁊ ſicca prouenienſ ad tertium.

C ¶ Sera.auc.Diaſ.Serpillū.puocat mēſtrua qñ ſumit̃ i potu ⁊ vrinā.⁊ ꝯfert tortōib⁹ vētris ⁊ attritiōib⁹ muſculoꝝ ⁊ ſūmitatū eoꝝ:⁊ apoſtematib⁹ epatis calidis.⁊ ē bonū ꝯ nocumēta venenoꝝ qñ bibit̃.Et fit emplaſtrū cū eo ſuper

D morſū.¶ Et qñ cogtur cū aceto ⁊ admiſcet̃ ei oleū roſaꝝ ⁊ piȷcit̃ ſup caput ſedat ſodā.⁊ ē cōuenīēs ppꝛie lethargie ⁊ carabito.Et qñ ſumitur i potu ex eo cū aceto.ʒ.iiij.ſedat vomitū ſā

E guinis.¶ Et idē auc.Ga.Semē ei⁹ ē ſilr̃ calefactiuū.⁊ iō qdā exhibēt illud in potu habētibus ſymcopim ⁊ tortiones in vino.¶ Et idem

F auc.Diaſ.Hēt virtutē calefactiuā qñ ſemen ei⁹ bibit̃ cū vino.⁊ cōfert diſtillatiōi vrine:⁊ lapidi:⁊ tortionib⁹ vētris ⁊ ſyncopi.⁊ fit emplaſtrū cū eo ad pūcturā apuȝ:⁊ qñ ſumit̃ in potu

G ſedat vomitū.¶ Et idē aucto.Aben meſuay. Aperit oppilationes viarum:⁊ habet virtutē

H confortandi multum in punctura. ¶ Dyaſ. Uirtutem habet cōſtrictiuam ſiue redarguētem.menſtruis imperat.vrinam prouocat.bibitum tortiones ⁊ conquaſſationes vtiliter curat.tumoreȝ capitis compeſcit.Morſibus venenatis occurrit.bibitum ⁊ impoſitū id pſtat. Colorem capitis cū aceto cocto oleo roſaꝝ addito cōpeſcit:maxime lethargicis ⁊ freneticis adhibitus pdeſt.Nauſeam puocat.Itē emoptoicis mederi dicitur.ʒ.iiij.cum aceto datis.

I ¶ Gal.vi.ſim.phar.c.de Serpillo: nominat ipſum multiſuſubat.Sapor ei⁹ eſt fortiter acutus:⁊ virtus eius eſt calida ſubtiliatiua:⁊ reſolutiua.⁊ prouocat vrinam ⁊ menſtrua.

K ¶ Auicen.Quando paſcunt eum pecudes facit emulgere ſanguinem ⁊ excuſat a calamento.immo fortius eſt eo plurimum.⁊ extrahit humiditates viſcoſas a pectore ⁊ pulmone. Syrupus eius confert conturbationi ⁊ nauſee:prouocat menſtrua fortiter ⁊ vrinam.

L ¶ Platearius.Serpillum eſt ca.⁊ ſic.Et eſt duplex:Domeſticum ramos ſuper terram effundit.Siluaticum in longū creſcit in altum. Folia ⁊ flores eis medicine competūt:valet cōtra frigidum rheuma.contra tuſſim:cōtra frigiditatem ſtomachi.⁊ dolorē ex ventoſitate.

M ¶ Ex herbario.Serpillū qđ in mōtibus ſaxoſis naſcitur efficacius eſt ad medicinam. Huius tunſi exſiccati puluis cum aqua calida potatus mēſtrua mouet.vrinaȝ prouocat.tortiones viſcerum ⁊ tormentorum ruptiōes ſanat. Idē valet ad capitis dolorē.⁊ ad ſerpētū ict⁹.

N ¶ Macer.Serpillū veteres dixerūt q̄ quaſi ſerpat.Terre vicin⁹:huic feruida ſiccaqȝ vis eſt.Acri cū vino tritū cōtundis oliuo.cui roſa dat nomen.hoc vnguine p linee front̃.Egroti capitis ſolet hoc ſedare dolorem. Nidor cōbuſti ſerpentes effugat omnes.

Capitulum. ccccxx.

Erapinum.latine ⁊ grece. Sacb abe

f nem arabice.¶ Serapion libro agg re.capi.Sachabenem ſiue Sachabengi aucto.Dyaſcoridis.Eſt gummi cuiuſdam plante:ſimilis galbano in figura ſua.Et eſt vna ex ſpeciebus ferule:ſicut apparet in capitulo.Ferula.Melius autem ex eo eſt claruȝ exterius rubeum:⁊ interius album. Odor ei⁹ eſt inter odorē aſefetide ⁊ odorē galbini.

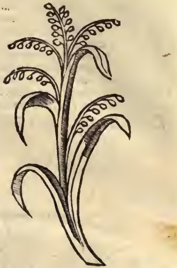
Operationes.

¶ Serapion auctoritate Diaſ. Confert dolori pectoris.⁊ attritioni lacertorum:⁊ tuſſi antique:⁊ aufert ſuperfluitates groſſas que ſunt in pulmone:⁊ curat epilenticos ⁊ ſpaſmum:cū facit declinare caput ad poſteriora: ⁊ valet dolori ſplenis ⁊ paralyſi. A

¶ Et illi q amiſit ſenſum ⁊ motū alicui⁹ membri cauſa frigiditatis q̄ accidit neruis ⁊ cuſtodit corp⁹ a frigore.⁊ maxīe vō a frigore febriū periodicarum B

periodicaꝝ.⁊ fit cū eo inunctio ī dolorībꝰ ma-
gnis ⁊ confert. Et qñ bibitur cū hydromelle ꝓ
C uocat mēſtrua:⁊ interficit fetū. ¶ Et qñ bibiť
cū vino cōfert morſibꝰ venenatis ⁊ qñ odorať
D cōfert ſuffocationi matricis. ¶ Et qñ liniť cū
aceto ſup cicatrices attenuat eas ⁊ ipſū abſter-
E git veſtigia vlcerū oculoꝝ. ¶ Et cōfert obſcu-
ritati viſus:⁊ aque q̄ deſcēdit ad oculū : ⁊ ꝓhi
F bet eā. ¶ Et diſſolvıť ſicut diſſoluiť aqua cum
amygdalis amaris:vt ruta:aut pane calido.⁊
ſic adminiſtrať ad ea q̄ diximꝰ.⁊ eſt ꝯtrariū ve
G nenis mortiferis. ¶ Et aliqñ teritur cum ace-
to ⁊ linitur ſup hordeolum:⁊ aufert ipſum.
H ¶ Et confert cholerice:⁊ qñ ſumiť ī potu: aut
fit cū eo clyſtere purgat flegma groſſū qđ eſt ī
iūcturis.⁊ mollit ventrem mollificatiōe cōpe-
I tēti. ¶ Et confert hermoroidis qñ ſumiť ſim-
plex aut cōpoſitū:⁊ eſt ꝯueniens medicinis la-
xatiuis acutis:⁊ expellit ventoſitates groſſas.
⁊ diſſoluit lapidem:⁊ cōfert rigoribꝰ febrium
K ⁊ auget ſperma. ¶ Et eſt bonū epati.⁊ purgat
aquā citrinā:⁊ cōfert pūcturis ſcorpiōis ⁊ con
fert ventoſitatibꝰ īteſtinoꝝ ⁊ coſtaꝝ.⁊ purgat
flegma viſcoſū ⁊ doſis eius ſimplicis eſt.a.ʒ.i.
vſqꝫ ad aureū.i.īfuſi aliqua ꝺcoctiōe. aut ī aq̄
rute:aut aque mellis:aut fenugreci. Et ſi ad-
miſceť cū alijs medicinis infrigidať.⁊ ſic doſis
eius eſt.a.ʒ.ß.vſqꝫ ad.ʒ.i. Et melius ē illud cu
ius color declinat ad rubedinem.⁊ eſt claꝝ ha
bens odorem bonū ⁊ acutū ſaporem.
L ¶ Et cōfert doloribꝰ hermorroidaꝝ qñ bibiť
ſimplex aut cōpoſitū.eſt cōueniens admīniſtra
ri cū medicinis laxatiuis:⁊ ꝓhibet difficultatē
aut grauedinē eaꝝ ſup naturā.⁊ reſoluit ven-
toſitates groſſas q̄ generanť in corpore.
M ¶ Gal.viij.ſim.far.ca.de ſarapino. Serapi-
nū opos eſt ca.⁊ ſubtiliū partiū ſilr alijs opis.
Hꝫ aūt ⁊ qđ abſterſiuū quo⁊ cicatrices q̄ ī ocu
lis expurgat ⁊ ſubtiliat.quinimo ſuffuſionibꝰ
ꝓpter groſſiciē humoꝝ fientibꝰ bonū eſt phar
macū. Ipſa vō planta ex qua fit ferule ſimilis
exiſtens debilis ⁊ inutilis eſt.nominatur autē
N principalius illa ſerapinū. ¶ Opos enī eiꝰ ab
vtentibus nolať ita ſicut ⁊ alia multa ꝓpter de
fectū vocabuli nolamꝰ abuſiue meliꝰ erit ipſū
nō ſerapinū.ſed opus ſerapini dicere.
O ¶ Paulus ca. de ſerapino. Cali.eſt ⁊ ſic.ī ter-
tio gradu. Et ipſum diſſolutum in ſucco rute
frangit lapidem ⁊ facit vrinare. Et fit colliriū
P contra pannū oculorum. ¶ Et confert obſcu-
ritati viſus ⁊ aque deſcendenti ad oculū : cuiꝰ
receptio eſt hec. Recipe ſerapini.ʒ.i. diſſoluať
in.ʒ.i.ſucci.chelidonie zuccari.ʒ.ij. et diſtille-
tur cum lacte mulieris ana equaliter.

Capitulum. cccclxxi.

F Eſama vel ſeſamo. Plinius ſeſama
venit ab Indis:ex qua oleū faciunt
⁊ eſt candidi coloris. Eſt autem ex eſti
uis frugibus que in eſtate ante virgularum ex
ortu ſeruntur. Eiuſqꝫ fructus vaſculis ſicut ⁊
papaueris includitur. Hec quidem ſic miliū ⁊
panicū:⁊ oīa eſtiua maturanť a flore diebꝰ.xl.

Operationes

¶ Plinius. Seſamam vt pinſatur in cap.aq̄ A
maceratam conuenit exporrigi deinde confri-
cari.⁊ frigide īmergi vt palee fluitent iterūqꝫ
in ſole ſuper linthea exporrigi. Quod niſi feſti
nato peragatur:liuido colore mutefcit. Ipſa
vero q̄ euoluuntur alia euoluantur. variaꝫ ha
bent piſtararum rationem acus vocatur cū ꝓ
ſe pinſitur. Spica enim ad vſus aurificū. Si
vero in aera teritur cum ſtipula:palea maiore
parte terrarum paulo iumentorum.
¶ Idē in libro.xxij. Seſama trita inhibet vo B
mitiones. Auriumqꝫ inflammationi illiniť et
ambuſtis. Eadem ⁊ dum in herba eſt efficit.
Amplius in vino decocta imponitur oculis :
ſtomacho autem eſt inutilis cibꝰ:⁊ animo gra
uitatem facit. Stellionum morſibus reſiſtit :
vlceribuſqꝫ que cacoethe vocant.

E ¶ Et aurib' pdeſt oleū qđ ex illa fit. Seſamoi
des a ſimilitudine nomen accepit. grano ama-
ro ⁊ minore folio. naſcit̃ in glarioſis. Bilem ī
D aqua potū detrahit. ¶ Et eius ſemē illinitur
igni ſacro: pannoq3 diſcutit. Eſt eni nūc aliud
ſeſamoides. videlicet antyare naſcens: qđ ob
hoc aliq vocāt anticiricon. Cetero ſimile erige
E ronti herbe. ¶ Granū ſeſame in vino dulci ad
detractiones dat̃ quātū trib' digitis capitur.
Miſcēt etiā bellebori albi vinū ⁊ dimidiū obu
lum purgationi eam adhibētes maxime inſa-
ne melancholie. comicialibus quoq3 ⁊ poda-
gris etiā p ſedragme pondere exinanit.

Capitulum. ccccxxxii.

Eride. Plinius li. xx. Seris lactuce
ſ ſimilia. duoꝝ generum eſt. Silueſtris
melior eſt nigra iſta ⁊ eſtiua. Deteri-
or hyberna ⁊ candidior eſt.

Operationes.

A ¶ Utraq3 ſtomacho vtiliſſima. pcipue quē hu
mor vexat. ⁊ cum aceto in cibo refrigerant. vel
illite diſcutiuntq3 ⁊ alios ꝙ ſtomachi.
B ¶ Cum polenta ſilueſtrium radices ſtomachi
cauſa ſorbentur ⁊ cardiacis ſup ſiniſtrā mam-
mam illiniuntur. ex aceto podagris ⁊ ſangui
nem reiicientibus vtiles ſunt omnes hee.
C ¶ Iteq3 qb' gēitura fluit alterno dierū potu.
D ¶ Dyaſ. Seridis due ſunt ſpēs. Una vz agre
ſtis: ⁊ alia ortiua ē. Agreſtis qdem pinguis et
citonō eſt appellata. ⁊ h3 folia lata. Altera ve-
ro ſc3 ortiua ſpecies h3 duas. Una quidē h3 la
ta folia lactuce ſimilia. Altera vero eſt amara
⁊ h3 folia anguſta. Omniū virtus eſt ſiptica ⁊
euſtomacha. ¶ Uentrē abſtinet cum aceto co E
cta maximeq3 agreſtis. vexatū ſtomacho con-
firmat. ⁊ eſtuatiōes mitigat ſola cu3 polenta ī
poſita blādit̃. cardiacis ⁊ oculoꝝ tumori ſub-
uenit. folia impoſita vt cataplaſma: mitigant
ſcorpii pcuſſu3. ¶ Ipſa quoq3 addita polētis F
⁊ īpoſita. cōpeſcit ignē ſacrū. Mixta cū aceto
ac ceruſa oībus calidis rebus opitulatur.

Capitulum. ccccxxxiii.

Pelta Pādecta. ca. cclxxv. Futa ara
ſ bice. vel fult vel bals vel balca. Grece
bēge vel tragus vel zeia vel ellica. lati-
ne vo ſpelta. Sera. li. ag. c. fult. ideſt ſpelta: et
ipſa eſt ſicut ordei granū. Et ſūt ei' due ſpēs.
in vna īueniunt̃ duo grana. ⁊ ī alia vnū. ⁊ qđlʒ
granū ī cortice ſuo ⁊ ipſū qdē minus nutrit ꝙ
ordeū: ⁊ ē boni ſaporis. Panis eni3 q ex eo fit
minus nutrit ꝙ panis tritici vel ordei.

Operationes

¶ Sera. auc. Diaſ. Tragus. i. ſpelta. figura A
eius ē figura grani: q dt̃ cādaruſū. ⁊ ē mioris
nutrimēti: q2 multū h3 de furfure. ⁊ nō eſt fa-
cilis digeſtionis. ⁊ mollit ventrem.

B ❡Et idem auc. Pauli. Tragus eſt ſpelta: ⁊
eſt ex ſpeciebus granorum mala ſtomacho: ⁊
C lenit ventrem. ❡Et ideʒ auc. Yſaac. Eſt fri.
⁊ humi. viſcoſa. Gal. j. lib. de edulijs. c. zeya
auc. Dyaſ. Zeya duplex. Hec quidem eſt ſim
plex: ⁊ vocatur kyrmon: hec autem dykoli-
kos vocatur: in duobus quidem in volucris:
coniugatum habens ſemen: minus auteʒ nu
tritiua frumentis. Eſt enim profundarum ra
dicum ⁊ multorum calamorum: fructus aũt
leuiſſimus ⁊ affectatus ab omnibus animali-
bus. Eſt autem ſimile frumentis in frigidis
regionibus cultum: fit autem magis nutriti-
ua: ſi cum ordeo aptaqʒ ſtomacho farina fa-
cta ex eo ⁊ frumento fiunt pultes: eſt auteʒ ſa-
tis nutritiuũ ⁊ facile elaborabile: magis aũt
D ſubcitatiuum ventris. ❡Et idem. vj. ſimpli.
far. capitulo zeya. Zeya ſiue ſpelta mediam
quodammodo virtutem habet inter frumen
ta ⁊ ordea. Et ideo innoteſcat tibi per ea.
E ❡Sera. Mollit naturaʒ ⁊ generat inflatio-
nes ⁊ rugitus: ⁊ eſt bona viſcoſitatibus pul-
monis ⁊ pectoris: ⁊ forti tuſſi. Nam fiunt ex
ea loboc ⁊ pultes: ⁊ prouocat vrinam ⁊ mun-
dificat renes ⁊ veſicam.

Capitulũ. cccclxxxiiij.

Ymphicum: Dyaſco. Symphicum
ſ naſcitur in locis aſperis habens vir-
gas origano ſimiles ac tenues: capita
vero ſicut thimum: virge lignoſe ſunt ⁊ odo-
rate: guſtuqʒ dulces: flegma prouocantes.
Radix eſt illi longa ⁊ obruſſa in modum di-
giti groſſa. ❡Sympatos. Yſid. Sympatos
grece dictus eſt: eo ꝙ tantam radicis virtutẽ
habeat: vt fruſta carnis i cacabo aſperſa coa
gulet. Synapiagrion vel vt dicũt latini ſcan
dalicum. i. pes pulli: naſcitur in tumulis ⁊ ſu-
per tegulas. Herba eſt habens folia minuta
⁊ anguſta duobus digitis longa: in ſummo
diuiſa ⁊ pinguia. Virgam profert in medio
duorum palmorum cum paucis ramulis: in
quibus fert ſemẽ cardamo ſimile: latũ: obro-
tundum ac veluti conquaſſatuʒ: vnde ⁊ voca
tur talaſpium. Greci nanqʒ thalaſſe dicunt
frangere ſiue quaſſare: florem habet album.
Virtus eſt ei ⁊ ſemini termantica atqʒ acra.

Operationes.

❡Dyaſ. Potui datuʒ vehementer purga- A
tionem facit ſuperiorum ac inferiorum. Scia
ticis medetur per clyſtere adhibitum. Men-
ſtruis imperat bibitum. Collectiones in ace-
to bibitum rumpit. Aborſum facit.
❡Idem. Symphicum elixum in mulſa: pul B
monem purgat: reiſcientemqʒ ſanguinem:
aut nefreticos cuʒ aqua medicinaliter iuuat.
Radix eius cum aqua cocta ⁊ bibita fluxum
mulieris abſtringit. Diſſintericis quoqʒ pro
ficit.
❡Cum oximelle data conquaſſationes atqʒ C
dolores lateris ſaluberrime curat. Maſtica-
ta vero ſitim amputat: ⁊ aſpredinem faucum
mitigat. Vulneri recenti paracoleſim facit.
Enteroceliacos bibita ⁊ cathaplaſmata opti
me curat: ⁊ carnes concoqui facit.
❡Aliud eſt ſimphicum quod piten eſt appel D
latum: haſtam habet aſperam duobus cubi-
tis longam: anguloſam ⁊ abintus inaneʒ: in
qua folia ſunt aſpera ⁊ anguſta: ſicut bugloſ
ſos oblonga: angulos etiam habet ipſa haſta
in quibus naſcitur folia: flores hʒ mellinos.
❡Et ſemen ſuper haſtas ſicut flomos. Ha- E
ſta ⁊ frutex habent quiddam ſimile pulueri
qđ cũ carne applicatũ fuerit: pruriginẽ facit.
❡Radix eſt ei nigra: que cum fracta fuerit F
apparet alba ⁊ muſcilaginoſa. Hec trita ⁊ bi
bita medetur emoptoicis: conquaſſitiones re
ficit: ⁊ ani tumores ſpargit.
❡Cum vringitbe folijs cathaplaſmata fa- G
cere poteſt omnia ſupradicta. Vulneri para-
coleſim efficit. Carnes inciſas ⁊ in cacabos
miſſas in ſe glutinare facit.

Capitulu3.ccccxxxv.

ſ Inonum. Pand.caꝑ.dcxlviij. Quidam dicunt ꝙ hec eſt herba que dicitur pes milui: quida3 dicunt ꝙ eſt alexandrum: ſed falſo. Nam neutrum iſtorū eſt verum: qm̄ non eſt pes milui qui vocatur pepanus: qꝛ pes milui habet folia ſatis maioꝛa ⁊ pinguioꝛa: ⁊ floꝛes ſatis a floꝛibus ſinoni differentes: quoniam pes milui facit floꝛes multos ⁊ albos ſimul cōiunctos in capite ſtipitis apparentes: ſicut cauda gatte: ⁊ eius herba ſicut valeriana. Sed ſinonum recte floꝛeſcit ſicut petroſilinū vſuale: ſecūda facit folia ſed maioꝛa non eſt ſimiliter alexandrum qđ facit ſemina nigra rugoſa vtcūq3 curua ⁊ magna ſicut git. Sed ſinonum ſm̄ Dyaſco. ⁊ Plinium facit ſemina ſicut apium ⁊ ameos. Unde ſm̄ veritatem ſinonum eſt petroſilinum macedonicum. Quoniam Dyaſco. dicit: Sinoni ſemen eſt minutum ſimile apio: ſed oblōgum ⁊ nigrum: guſtu calidum diureticū valde ⁊c̄. Et dicitur ſinonu3: qꝛ naſcitur in ſyria pꝛouincia regionis macedonie.

Operationes.

A ℭ Dyaſ.ca. de petroſilino quod naſcitur in macedonia in criptis ⁊ ſpeluncis. Semen eſt minutum ſimile apio vel ameos odoꝛatum ⁊ viſcidum ⁊ aromaticum ⁊ diureticum valde. ℭ Mēſtruis imperat Inflationes ſtomachi ⁊ colli compeſcit calefaciendo ⁊ ſiccando. Nimis toꝛtionibus ſubuenit. Doloꝛem lateru3 mitigat. Nefreticis ⁊ veſice doloꝛi ſubuenit. B

ℭ Pꝛouocat abundanter vrinam: maxime cū vino datū: diureticis antidotis miſcetur. C

ℭ Paulus caꝑ. de petroſilino macedonico. Petroſilinum macedonicum cuius ſemē de ſyria affertur. Uel ſemen eſt minutum ſimile apio diureticu3 valde: naſcitur circa petras: ſemen ⁊ folia ſimilia apio: ſemen eius odoꝛatum ⁊ diureticum valde: vnde petroſilinum vocatur: quonia3 multotiens in petris naſcitur: quod multi petrapium dicere conſueuerunt. Quia idem ſunt ſinonum ⁊ petroſilinū macedonicum: quod latine dicitur petroſilinum agreſte. Lege capitulum Petroſilinū. D

ℭ Multi ſinono vel macedonico carētes vtūtur alexandro: quoniam ſunt eiuſdem virtutis. Uirtutem ſinoni vel macedonici: vt inuenies in capitulo Petroſilinum. E

Capitulū.ccccxxxvj.

ſ Inapis. Pād.ca.cxlviij. Chardel arabice: Grece ꝟo ⁊ latine ſinapis. Sinapis duplex eſt ſpecies. Una eſt cuius ſemina exterius ſunt ſubnigra: interius vero alba. Alia cuius ſemina exterius ⁊ interius ſunt alba: ⁊ habent vnam virtutem: ſed pꝛima ſpecies eſt acutioꝛ ſecūda. Et componitur ſinapis

nitur ſinapis a ſemi ⁊ napus: q͛ tenet mediū inter ſinapim ⁊ napum: eſt calida ⁊ ſic. in medio quarti gradus. ¶ Sera. lib. aggre. capi. Chardel: auc. Dyaſco. capi. Chardel: id eſt ſinapis. Et eſt illud eligendum quod non eſt nimis ſiccum nec extenuatū: ⁊ habet granū groſſum: ⁊ ſi frangitur eſt album interius: ⁊ eſt humidum: nam iſtud eſt tale nouū bonū.
¶ Idem auct. Gal. eſt ca. ⁊ ſic. in. iiij. gradu.
¶ Aui. lib. ij. capi. de ſinapi. Sinapis eſt calida ⁊ ſicca in quarto gradu.

Operationes.

A ¶ Sera. Virtus foliorum eſt calida vlceratiua: ⁊ propter hoc pungit multum: quando teritur ⁊ miſcetur cum radice enule: ⁊ dimittitur ſuper locum per ſpaciū hore: ⁊ confert ſciatice vlceroſe ⁊ ſpleni.

B ¶ Et linitur cū eo ſcabies vlceroſa ⁊ aufert eam: ⁊ aufert maculas vnguium: ⁊ cōfert qñ radix eius ſuſpenditur in collo habentiū dolorem dentium: nam ſedat eum.

C ¶ Idem auc. Dyaſ. Sinapis virtus eius eſt calida ⁊ ſubtiliat ⁊ attrahit qñ maſticatur: ⁊ quando teritur ⁊ miſcetur cum aqua: ⁊ tēperatur cū ydromelle: ⁊ fit inde gargariſmus.

D ¶ Confert apoſtematibus radicis lingue: ⁊ antique aſperitati pulmonis facto cū eo gargariſmate. Et quando fit cum eo emplaſtrū cum rebus conuenientibus ad hoc reſoluit ſcrofulas.

E ¶ Et qñ teritur ⁊ applicatur naribus cōmouet ſternutationē: ⁊ cōfert epilēticis excitans eos ⁊ mulieri q̄ patit̄ ſuffocationes matricis.

F ¶ Et cōfert litargie quando fit emplaſtrum cū eo ſuper caput: poſtq̄ feciſti capillos eius abradi: ⁊ quando admiſcetur cum caricis ⁊ ponitur ſuper cutim donec rubeat cōfert ſciatice ⁊ duricici ſplenis: ⁊ eſt conueniens proprie doloribus antiquis: quando volumus attrahere aliquem humorē ad exteriora: ⁊ quādo fit emplaſtrum cum eo: curat alopiciam.

G ¶ Et quando miſcetur cū melle ⁊ adipe: aut cum cera ⁊ oleo diſſoluta: mundificat faciē: ⁊ aufert maculam ſeu liuorem qui fit ſub oculo: ⁊ coquitur cum aceto: ⁊ linitur cum eo ſcabies vlcerata ⁊ empetigo.

H ¶ Et quando teritur groſſe ⁊ datur in potu confert febribus periodicis: ⁊ confert grauitati auditus ⁊ tinnitui auriū. Et quando teritur ⁊ admiſcetur cum aqua ⁊ melle: ⁊ fit inde collirium: confert obſcuritati viſus: ⁊ pruritui palpebrarum.

¶ Auicen. Sinapis incidit flegma ⁊ oleum eius eſt calidius oleo raphani: ⁊ fugiunt ex fumo eius vermes venenoſi: ⁊ illa que eſt ſilueſtris generat humorem malum. Et in ipſa ſunt abſterſio ⁊ etiam reſolutio. I

¶ Et homines qdā comedūt folia eius: ⁊ radicem eius elixatā: ⁊ mūdificat faciē: ⁊ aufert occultationem ⁊ veſtigia ſanguinis mortui. K

¶ Et ſilueſtris eſt bonum emplaſtrum ſordiciei: ⁊ excitat linguam: ⁊ confert alopicie: ⁊ reſoluit apoſtemata cali. ⁊ omne apoſtema antiquum: ⁊ ponitur cum caulibus ſuper ſcrofulas: ⁊ confert ſcabiei: ⁊ empetigini ⁊ cōfert ad dolorem iuncturarum ⁊ ſciatice. L

¶ Et mūdificat humiditates que ſunt in capite: ⁊ fit ex ea emplaſtrum capiti eius qui patitur litargiam. Et aqua eius diſtillatur ad oēm dolorē auriū: ⁊ molaris. Et ſiliter eius oleū ⁊ ꝓprie qñ decoqtur in ipſa aſſa: ⁊ eſt ex medicinis aperiētibus colatorij oppilationē. M

¶ Et dixerunt quidam ꝙ ſi bibatur a ieiuno intellectum efficit bonum. N

¶ Et adminiſtratur in alcohol oculi ad pannum ⁊ aſperitatem ſi teratur ⁊ bibatur cum aqua mellis: aufert aſperitatem antiquam in canna pulmonis: ⁊ extenuat ſplenem: ⁊ facit ſitim: ⁊ confert prefocationi matricis: ⁊ facit deſiderium coitus. O

¶ Pli. lib. xx. Sinapis ad ſerpentum ictus ⁊ ſcorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum venena diſcutit. P

¶ Contra pituitam tenetur in ore donec liq̄ſcat: aut gargarizatur cum aqua mulſa. Ad dentium dolorem manditur: ad vuā gargarizatur cum aceto ⁊ melle. Stomacho vtiliſſimum contra omnia vitia pulmonibuſq;. Q

¶ Excreationes faciles facit in cibo ſumptū Datur ⁊ ſuſpirioſis. Senſus atq; ſternutamenta capitum purgat. Aluum mollit. R

¶ Additio. Raſis. viij. ꝯti. auc. Aaron. Medicina excitans vomitum ad expellendum ſuperfluitates ⁊ mitigandum aſma. ℞. ſinapis ʒ.i. ſalis. ʒ.i. boracis armenici. ʒ. v. nitri dauich. i. terantur: ⁊ de eis detur in potum cū aqua ⁊ melle: mel autē debet eſſe. ℥.i. ⁊ aque ℥.v. Quod ſi cū aſmate fuerit groſſitudo epatis componēdum eſt in huiuſmodi medicinis de policaria: abſinthio: rubea: ⁊ ariſtologia. S

¶ Macer. T

Inter eas q̄s pitagoras laudauerat herbas:
Aſſeritur primam laudem tribuiſſe ſinapi.
Quartus ⁊ gradus in vi ſicca calidaq;.
Extrahit humores viſcoſos extenuatq;.

Dd ij

Comburitq3 autem: vis eſt ſibi tãta caloris.
Maior vis eius in ſemine dicatur eſſe.

Capitulũ.ccccxxxvij.

Siſeleos. Pla. Siſeleos idez ꝙ ſi-
f ler mõtanũ. Et eſt in.ij.gra.ca.ꝛ ſic.
Semen eius medicine cõpetit: ꝛ p an
nos tres ſeruatur. Virtutẽ h3 diureticã diſ-
ſolutiuam ꝛ cõſumptiuã. ¶ Pand. ca.dclj.
Siſeleos arabice vel aſcegelos: grece ſiſali:
latine ſiler montanũ. ¶ Serã.li.ag.cap.ſiſe-
leos: auct. Dyaſ. Siſeleos folia h3 ſimilia fo
lijs feniculi: niſi ꝙ h3 longiora ꝛ groſſiora: ꝛ
h3 haſtam longã: in cuius ſummitate eſt co-
rona in qua eſt ſemẽ lõgũ ꝛ latum: hñs angu
los: ꝛ groſſum acuti ſaporis: fortis odoris.
Et eſt illud qđ eſt in vſu ꝛ adminiſtratur in ci
bis ꝛ habet radicem longam boni odoris.

Operationes.

A ¶ Gal. viij. ſim. far. c. ſiſeleos ẞ3 trãſ la. ara.
Radix huius plãte: ꝛ ſemẽ h3 caliditatẽ tãtã
ꝙ ꝓuocat vrinã forti ꝓuocatione: ꝛ cũ eo vir
B tus ſubtilis q̃ ꝓfert aſmati ꝛ epilentie. ¶ Et
idẽ eodẽ li. ꝛ eodẽ ca. ẞ3 trãſ la. gre. Siſeleos
radix qdẽ ꝛ fructus calefactiuũ eſt intantũ vt
ſufficienter vrinatiuũ ſit farmacũ. Eſt aũt ex
ſubtilibus partibus vt ad epilẽtias ꝛ orthop-
C mis cõpetat. ¶ Et Ser. auc. Dyaſ. Virtus
eius eſt calefactiua. ſ. radicis eius ꝛ ſeminis: ꝛ
qñ ſumiť ex eis in potu prouocãt vrinã: ꝛ cõfe
rũt coartationi anhelitus in qua op3 hominem
erigi: ꝛ aſmati ꝛ ſuffocationi matricis: ꝛ pro
cant mẽſtrua ꝛ expellit fetũ. ¶ Et cõferũt epi D
lentie: ꝛ oībus doloribus inteſtinoꝝ ꝛ interioꝝ
membroꝝ: ꝛ qñ ſumiť de aliquo illoꝝ: aut ex
vtroq3 cũ vino in potu cõfert tuſſi antique: ꝛ
debilitati digẽnis: ꝛ tortionibus vẽtris: ꝛ de-
bilitati epatis. ¶ Et qñ ſumitur ex ea cu3 vi- E
no ꝛ pipere preſeruat ꝛ defendit hoiem a fri-
gore aeris: ꝛ pp hoc conuenit itinerãtibus in
hyeme. Et qñ hoies ꝛ alia aĩalia comedũt de
hac planta tẽpore coitus eoꝝ cõfert eis ſtati3
ad impugnandũ. ¶ Et idem auc. Aben me- F
ſuay. Eſt ca. ꝛ ſic. in fine. ij. gra. incidit ꝛ diſ-
ſoluit humores flegmaticos viſcoſos ꝛ conge
latos. Et pp hoc apit vias oẽs: ꝛ cãnales op-
pilationes: ꝛ prouocat vrinã ꝛ menſtrua: ꝛ cõ
fert aſmati: ꝛ oĩbus egritudĩbus flegmatis.
¶ Pla. Contra aſmata ex frigida cauſa da G
tur vinũ decoctionis eius ꝛ fieuũ ſiccarũ. Vel
puluis eius cũ ficubus ſiccis ꝛ aſſatis. Cõtra
oppilationẽ ſplenis ꝛ epatis ac renu3 ꝛ veſice
ſtrãguiriã ꝛ diſſuriã daẽ vinũ decoctiõis eius
¶ Herba ipſa in vino ꝛ oleo cocta ꝛ pectini H
cathaplaſmata ſtranguiriã ꝛ diſſuriã ſoluit.
Sed ꝛ fumigatio facta ex aqua vel vino de-
coctionis eiuſdem herbe menſtrua prouocat.
¶ Aui. Siſeleos eſt in. ij. gra. ca. ꝛ ſic. reſolu I
tiuum: mũdificatiuũ carminatiuũ. Siliter ſe
men ꝛ radix eius ſunt ſedatiua doloꝝ iterio-
rum: ꝛ liq̃facit flegma congelatũ: de ipſo daẽ
in potu aĩalibus: ꝛ multiplicat coitu3 partus.
¶ Conſtan. in. li. gra. Siſeleos eſt ca. ꝛ ſic. in K
digẽne3 adiuuat: vrinã ꝛ mẽſtrua prouocat.
Matricis ſuffocatione3 curat: ſtranguiriam
ex frigiditate diſſoluit. Hanelituoſis ꝛ diu ex
humido tuſſientibus ſubuenit potata cum pi
pere ꝛ vino calefacit eos qui in itinere defi-
ciunt: ꝛ propter hyemem frigeſcunt.

Capitulũ.ccccxlviij.

Iderica. Dyaſ. Siderica ſiue hera-
f clea habet folia praſſio ſimilia: ſ3 ob
longa ꝛ aſpera. Haſtam habet qua-
dram duobus palmis longam virgas lõgio-
res ſupticas: ꝛ in guſtu ſuaues: in quibus ſcilẽ
cet virgis capita obrotunda ſicut verticelli: ꝛ
ſicut praſſij oriuntur: ꝛ in eis ſemen nigrum
inuenitur. Sub petra naſcitur.

Operationes.

¶ Dyaſco.

A ❡Dyaſ. Folia eius trita paracoleſim faciũt mire vulneribus impoſita. Alia eſt ſydericis que baſtas duobus cubitis habet longas ⁊ teneras. Folia que in ipſis baſtis peſtpiſteri ſimilia: ⁊ diuiſa in circũitu plurimũ naſcentia: ſed in viſu tenuia ⁊ longa. In acumine vero baſte capitellũ h3 rotundũ ⁊ aſperũ in quo ſemen blete eſt ſimile obrotundũ ⁊ durũ. Eſt ãt virtutis terrnãtice ſimilis ſupradicte. Tertiũ eſt genus ſideritis qđ catebras. ❡Heracleõ dixit: ⁊ naſcitur in pietibus ſicut vitis. Hab3 folia minuta teneraq3 multa ex vna radice naſcẽtia coriãdro ſimilia. Huius baſte duobus ſunt palmis longe molles ⁊ albidiores: feni-
B ceos habet flores. ❡Diaſc. In guſtu eſt muſcilaginoſa: tritaq3 vulneribus recẽtibus pa-
C racoleſim facit impoſita. ❡Pli. li. xxv. Panacem heracleon alij ſideritẽ in cubitali ſcapo ramoſũ3 minutiorib⁹ q̃ feniculi folijs ab ymo veſtitũ. Alij ſatenẽ illã quidẽ vulnerib⁹ vtile: ſed verã achilleã3 eſſe ſcapo ceruleo pedali ſine ramis ex oĩ parte ſingulis folijs eligãter veſtitã. Alij quadrato caule: marrubij capitibus folia quercus: hanc quoq3 neruos pciſos glutinare faciũt. Aliã dicũt ſideritem
D naſcẽtẽ in macerijs. ❡Cũ teritur fedi odoris ſed ⁊ aliã huic ſimilẽ: cãdidioribus tñ folijs ⁊ pinguioribus ac tenerioribus cauliculis in vineis naſcẽtẽ. Aliã vero quincũ cubitoꝝ exilibus ramulis atq3 triangulis filicis folio pediculo lõgo. Omnes ãt vulneribus precipuos eſſe. Eam vero ex latiſſimo folio nři ſcopã regiam vocãt. ❡Idẽ in li. xxvj. Sidericis varices ad alligata minuit: ⁊ ſine dolore preſtat. E

Capitulũ. cccccxxix.

F Iliqua. Pand. caþ. cxxi. Chabarliub arabice: grece xilocarata vel ſiliqua vel keracium: vel keraca: vel faba ſiliqua: latine vaginella: vel carumba.
❡Sera. lib. ag. caþ. Chabarliub: ſapor eius eſt ſtipticus cum pauca dulcedine. Et virtus carum que nõ ſunt recentes eſt ſiccatiua. Nã que deſiccantur ſtringunt ſicut faciunt cera-ſa: q2 humiditas earum reſoluitur: ⁊ remanet ſubſtantia terreſtris que deſiccat. Sed arboris carum eſt virtus deſiccatiua ⁊ ſtiptica.

Operationes.

❡Gal. ij. de cibis ca. de ſiliquis. De ſiliquis peſſime ſenſi q̃uis digerantur ⁊ ventre3 ſtringant: ⁊ humores noxios nutriant. A
❡Et idem in li. de chimis. Eſt kerachiũ eduliũ pauci nutrimenti ⁊ ligneũ ex neceſſitate ⁊ indigeſtibile. Nullũ. n. ligneũ bene digeſtibile: ſed ⁊ nõ egri celeriter nõ paꝝ ipſis exiſtit malum: quare melius eſſet ipſa neq3 deferri ad nos ex orientalibus locis in quibus naſcũtur. Eſt. n. cibus mulierũ ⁊ puerorum effrenatorum nihil vtile ad ſanitatis conſeruationẽ: B

neq; eſt ſtomachus eſt. Alimentum autez p a
C lamq; ⁊ ipſum dat pauco corpori. ❡ Et idez
in.li.ſim.far.de xilocaracta. Arbor xilocara-
cte que vocatur centenicen eſt ſiccatiue ⁊ ſti-
ptice virtutis: ſicut ⁊ fructus eius que vocat
xilocaracta: participans videlicet de dulcedi
ne quadam: patiuntur autem ⁊ hec ſimile ce-
raſi: humide.n.magis ſubducunt ventrem:
ſicce aũt ſiſtunt magis expirata quidez humi
ditate: terreſtri autem ſubſtantia remanēte.
❡ Paulus cap. de ſiliquis. Eſt quoddaz ge
nus ſilique que vocatur ſiliqua caprina: cuiꝰ
fructus eſt ſicut myrtus: ⁊ folia ſunt tracion:
fructus eius eſt in vaginis ſicut lupinus: ha-
D bens formam faſeoli. ❡ Dyaſ.ca. de ſiliquis
Silique recentes ſtomachum euertunt: ceдē
ſiccitate in contrarium poſſunt: cibus earum
ad vrinam proficit cōmouendum. Traditur
ad ſtomachi dolorem non leue preſidium eſſe
ſi in ſextario aque ad dimidium coquantur:
hiſq; ſuccus per dies qnq; ꝯtinuos hauriat.
E ❡ Paulus. Siliqua caprina ſufficienter cã
F cros medetur. ❡ Bartholomeus in lib. de
proprietatibus rerum inquit: Siliqua eſt ge-
nus leguminis ſonoris follibus ⁊ vacuis: qđ
magis onerat ꝙ reficit: vt dicit gloſa ſuper
G Lucam.xv. ❡ Item ſiliqua dicitur follicu-
lus cuiuſcunq; leguminis ⁊ purgamentum
ex quo porci nutriuntur.
H ❡ Yſi. autem lib.xvij. dicit ſiliquon: quam la
tini incorrupte ſiliquaz vocant. Ideo tale no-
men a grecis accepit: q: eſt arbor cuius fru-
ctus eſt dulcis: xilon quippe lignum dicunt li
quon dulce. Et huic ſententie concordat.
I ❡ Pli.lib.xxiiij. vbi dicit: ꝙ fructus ſilique
ſunt predulces: ⁊ habent longitudinez vnius
digiti ⁊ pollitarem latitudinem: quoꝝ cortex
K mãducat vt dicit. ❡ Idē li.xx. ꝙ aliqui dixe
rũt eã eſſe ficũ egyptiũ: ſed hic eſt error mani
feſtus: q: in egypto non creſcat: ſed in Syria.

Capitulũ.ccccxl.

Iſamus. Pande. Semyſſem arabi-
f ce: grece ſiſaminum. Latine vero ſiſa
mus vel iorolena. Sera.lib.aggre.c.
ſemyſſem: id eſt ſiſamus: auctoritate Galie-
ni. In eo eſt ſubſtantia vnctuoſa quantitate
non pauca. Et virtus eius eſt que mollificat.
Et eadem virtus reperit in oleo ſicut in ſub-
ſtantia: ⁊ aqua in qua coquitur ſiſamus ha-
bet eandem virtutem.

Operationes.

❡ Dyaſ.capi. ſiſaminum ſm tranſlationez A
gre. malũ eſt ſtõ: ⁊ comeſtũ oris fetorez facit.
Et idem ſm tranſlationem arabicaz. Quã-
do fit emplaſtrum cum eo mollit duricies ner
uorum. Et curat conquaſſationes aurium: ⁊
apata calida que fiunt in eis: ⁊ cōfert combu-
ſtioni ignis: ⁊ dolori colico: ⁊ morſui anima-
lis quod dr caractes. ❡ Et qñ miſcetur cum B
oleo roſaꝝ ſedat dolorē capitis qui fit a calo
re ſolis. Et planta ſiſami qñ coqtur cuz vino
facit hanc eandem opationē: ⁊ cōfert proprie
apati oculi ⁊ pulſationi eius. ❡ Et idē Sera. C
auc. Aben meſuey. Oleum ſiſaminuz eſt ma
lum ſtomacho ⁊ deſtruit eum: ⁊ iuuamentuz
eius eſt illis qui hñt melancolicaz: ⁊ ſciſſuras
in extremitatibus. Nam hi iuuantur multuz
ex cibo eiꝰ: ⁊ rugas cutis extēdit ⁊ mollit eas
⁊ conſolidat ſciſſuras que fiunt pp deſiccatio-
nem que ſunt a melancolia. ❡ Et dicũt ꝙ ſi- D
ſamus eſt ca.in.ij.gra. ⁊ hu.in.j. ⁊ ꝓuocat vo
mitu3 qñ torreſit ⁊ rectificatur ⁊ melioratur.
❡ Gal. in.li. de cibis.c. de ſiſamo. Siſamum E
cito ſtõz euertit ⁊ tarde digerit ⁊ alimētũ dat
corpori vnctuoſum. ❡ Rabi Moyſes ca. de F
ſiſamo. Siſamus corrũpit cerebꝛuz ⁊ nuchã:
⁊ replet caput fumoſitatibus: ⁊ facit ſudorez
fetentem: ⁊ in mulieribus ventrem auget: ⁊
ipſum generat herniaz. ❡ Auerrois quinto G
colliget capitulo de ſiſamo. Eſt cali. in.j. vel
in principio ſecundi: humidum in tertio.

❡ Auicēna

H ¶ Aui.in.ij.can. Siſamum eſt ſemen pluris vnctuoſitatis ꝙ̄ reliqua ſemina. Quidam dixerunt ꝙ eius oleum non niſi melancolicis cõfert vt eos impiguet ⁊ humectet. Et eriſimõ quod eſt genus quoddam ſiſami abominabilis saporis. Corpus eius eſt folio ſuo fortius: ⁊ eſt ca.in medio primi.humi.in fine ipſius.

I ¶ Eſt aũt glutinatiuũ ⁊ lenificatiuũ: equalis calefactionis: ⁊ ſimiliter oleũ eius ⁊ decoctio ipſius. Eſt ẽt mollificatiuuz: ⁊ in eius oleo eſt groſſitudo: ⁊ quod eſt torrefactũ minoris eſt nocumẽti: viriditatẽ percuſſionis reſoluit: ⁊ ſã-

K guinem cõgellatũ. ¶ Et confer fiſſure ⁊ aſperitati melancolicorum bibitum ⁊ linitum: ⁊ eſt impinguatiuum: proprie excorticatum: ⁊ prolõgat capillos ⁊ ꝓprie ſuccus arboris eius ac folioꝝ ipſius: ac lenit eos: remouet quoqꝫ

L furfures. ¶ Iſaac. Siſamuz ca.eſt in.j. gra. hu.in.ij. Quod ſine cortice eſt vnctuoſius eſt. Ideoqꝫ groſſius ⁊ ad digerendum durius.

M ¶ Palla.li.x. In menſe ſeptẽbri ſerendũ eſt ſiſamũ putri ſolo vel piguibus arenis vel terra congeſticia: iugere quattuor vel ſex ſexta-

N rios ſeuiſſe conuenit. ¶ Idem in li.xj. Siſamum vſqꝫ ad ydus octobris ⁊ faſellum conuenit ſeri terra pingui vel agro ſterili.

Capitulum.cccclj.

Siligo. Yſi.li.ethymo. Siligo eſt gen⁹

f triticea ſelecto dictũ. Nã in pane ſpecies eius pcipua ẽ.

Operationes.

¶ Palla.li.xviij. Siliginẽ dixerim ꝓprie tritici delitias. Candor eſt ⁊ ſine virtute ac ſine põdere ꝯueniẽs humidis tractibus: q̃les italie ſunt ⁊ gallie comate. Sed ⁊ trans alpes in allobrogũ tm̃ auernorũqꝫ agro ptinax. In ceteris ibi partibus biẽnio in triticũ trãſit. Remediuz eſt vt grauiſſima qqꝫ ipſi⁹ gfa ſerãẽ. A

¶ Et ſiligine laudatiſſim⁹ panis ac piſtrinaꝝ opa laudatiſſima precellit in italia.ſ.ipſis nate miſceaẽ cãpana. Rufior qdẽ eſt illa: ſꝫ candidior pyſana: ponderoſior aũt cretacea. Iuſtum eſt e grano cãpane vel cãpanie ꝙ̄ caſtrataz vocãt: redire ſextarius quattuor ſiliginis ex modio. Iuxta ſniam Cathonis ſiligo ⁊ triticũ in apto loco edito ſeruntẽ: q ſole ꝙ̄ diutiſſime torreaẽ. B C

¶ Serẽda dr̃ i tenuiora terra: que nõ multo indigẽt ſucco: vt cicerẽ ac eituſuz. In pingui vero q cibi ſunt maioris vt ſiliginẽ ac triticũ ⁊ linũ. E

¶ Deniqꝫ far ⁊ ſiligo ſoluz ſortiunẽ cretoſuz ⁊ vliginoſum. Siligo nũꝙ̄ piter matureſcit: nec vlla ſegetũ minus dilationẽ patitur pp teneritatẽ: eiſqꝫ q̃ maturauere protinus granũ dimittẽtibus. Sꝫ minus ꝙ̄ cetera frumenta periclitaẽ in ſtipula: ſemp hꝫ rectã ſpicã: nec cõtinet rotã: quin faciat rubiginẽ. D

¶ Dulciſſimus eſt panis ex africa. Ipſaqꝫ ſpiſſior ꝙ̄ far: ⁊ ſpica maior eadem ⁊ põderoſior. Difficulter exteriẽ in grecia: ob id dari iumẽtis ab homero dicta: hec eſt.n.quã olirã vocaut. Eadez in egypto facilis atqꝫ fertilis. Far ſine ariſta eſt. Itẽqꝫ. Siligo excepta ea que laconia nuncupatur. E

Adiſciunẽ his genera bronos: ſiligo excepticia ⁊ tragos. ¶ Sũma ſiliginis laus bonitate ⁊ cribri tenuitate cõſtat. Et galli quidẽ e ſetis equoꝝ inuenere cribroꝝ genera hyſpanie lino excuſſiora ⁊ polinaria: egyptus a papiro iunco. Siliginem quidem ex ouis ſubigunt vel lacte: butiro vero gentes pacate ad operis piſtorijs genera cura tranſcuntẽ. ¶ Idez in lib.xxij. Siliginis grana cõbuſta ⁊ trita in vino ãmineo atqꝫ oculis illita epyforas ſedãt F G

¶ Aui. Siligo eſt ſpecies ordei ſine cortice: ⁊ eius opatio propinqua eſt opationi ipſius. H

¶ Gloſa ſuper Lucam. Siliqua eſt genus leguminis ſonoris follibus ⁊ vacuis qõ ventrem magis onerat ꝙ̄ reficiat. I

¶ Raſi in almãſore. Siliq̃ quo in terra hieroſolymitana naſcunẽ tpatuz colorẽ hñt ⁊ ventrẽ ſtringũt. Que aũt in alijs terris vẽtrẽ fortius ſtringũt ⁊ calide non ſunt. ¶ Panõ, capitu, cclxxxix. K L

Siligo vel germanũ latine: grece tyſa vel ſy
O thus ara. ſiligobib. ¶ Gal. i. de edulijs cap.
tyffa. auct. Dyoclis ⁊ meneſithei ait: ꝙ poſt
frumẽtu ⁊ ordeũ melius qdem tyfa. i. ſiligo.
Et. n. ſufficienter nutrit: ⁊ cũ multo labore di
geritur. Panẽ aũt aſſidue ex eis comedens:
nullus vtiqꝫ ex incõſuetoꝝ huic edulio ſanus
erit: neqꝫ ơino ſi modicũ eſt ei graue ⁊ indige
ſtibile: ſemẽ aũt huius tyſe hꝫ qdẽ exterius le
P uam. i. corticẽ. ¶ Et a qbuſdã vocaẽ paruuꝫ
frumentũ equos: hãc qdã innocue comedere
nõ improbabilr aũt vtriqꝫ qdã nolant puũ fru
mentũ tyfaꝫ ⁊ calore ⁊ ſpiſſitudie ⁊ caliditate
Q virtutis aſſimilatã ipſi. ¶ Et idẽ. vj. ſim. far.
ca. ſythus. Sythus ſiue ſiligo acrior ẽ credo
nõ pax ⁊ cacochima tñ ex putrefactione fiens.
Eſt aũt inflatiua: ⁊ hoc qdẽ hꝫ acre ⁊ calidũ
R plurimũ vero frigidũ aquoſuꝫ acre. ¶ Ser.
li. ag. c. ſiligo: vel hals. auc. Dyaſ. Sunt ei⁹
due ſpẽs: i vna inueniunẽ duo grana ⁊ in alia
vnuꝫ: ⁊ qđlibet granũ in cortice ſuo: ⁊ illud
plus nutrit ꝙ ordeũ: ⁊ eſt boni ſaporis. Pa
nis vero q fit ex eo min⁹ nutrit ꝙ panis tritici
S ¶ Et idẽ aucto. Gal. Suba huius generi eſt
media inter ſubaꝫ tritici ⁊ ordei ꝙtũ ad cibũ
⁊ ſm medicinaꝫ ẽt. Et ex hac põt ſciri opatio
eius per illud qđ dicemus de tritico ⁊ ordeo.

Capitulum. ccccxlij.

Iſimbriũ. Ex ſinonomis. Siſimbriũ
idem eſt ꝙ mentaſtrum: de quo. ſ. mentaſtro
dictum eſt de m. Pli. li. x. Siſimbrium ſilue
ſtre a quibuſdam thymbreum eſt appellatũ:
pedali non amplius altitudine. Qđ aũt in ri
guis naſciẽ eſt naſturcio ſimile. Utrunqꝫ ad
uerſus occultata efficax ẽ aĩalia: vt ſunt ſcra
bones ⁊ ſimilia. Qđ in ſicco oritur odoratum
eſt: ⁊ coronis inſeritur: anguſtuꝫ folium hñs.

Operationes.

¶ Pli. Ad dolorẽ capitis ⁊ epiforas valens A
Alij panẽ addũt: alij p ſe decoquunt in vino.
Sanat ⁊ epinictidas ⁊ vitia cutis i facie mu
lierũ: intra quartam diẽ noctibus impoſitũ:
diebuſqꝫ detractũ: vomitiones ſingultus tor
mina: ſtomachi diſſolutiones cohibet: ſiue ci
bo ſumptũ ſiue ſucco potatũ. Nõ eſt aũt gra
uidis edendũ niſi mortuo cõceptu qppe illuꝫ
eijcit: etiaꝫ impoſitũ. Mouet vrinam cum vi
no potum ſilueſtre ⁊ calculos. Quos vigilare
opus ſit excitat: capiti cum aceto infuſum.
¶ Pla. Siſimbriũ qđ alij herpillum vocant B
agreſti maius ẽ. Naſciẽ i locis cultis ⁊ aquo
ſis: ⁊ eſt ydiciſmo ſile. Sed eo eſt odoratius ⁊
folijs latioribus: q̃ multi i coronas cõponũt:
Ꝟtus ei⁹ termãtica exiſtit: ſtrãguirijs medeẽ.
¶ Et calculos frãgit: hoc maxie facit ſemen C
eius cuꝫ vino bibitũ. Tortionibus ⁊ ſugglu
tionibus maximũ pſtat effectũ. Idẽ nauſeãti
bus opitulaẽ. Folia eius cathaplaſmis adhi
bita capitis dolorẽ mitigãt fronti impoſita.
¶ Dyaſ. Notum eſt ſiſimbriuꝫ quod eſt na D
tura ca. in. ij. ⁊ ſicca in ipſo. Putrefactioni
bus reſiſtit: pediculos interficit.
¶ Confert apoſtematibus frigidis: ac fleg E
moni duriciei vehementis decoctum cuꝫ ace
to mixtumqꝫ cum oleo roſarum.
¶ Confert obliuioni ac ſenſus cõmixtioni ⁊ F
litargie: quando linitur caput ex eo. Confert
etiam ſingultui bibitum cum vino: ad ſoda
quoqꝫ fit emplaſtrum ex folijs ſilueſtris.
¶ Confert tñ vermibus aſcaridibus: ⁊ extra G
hit fetum mortuum: ⁊ prouocat vrinam pro
prieqꝫ petroſum. Quod auteꝫ eſt ſilueſtre cũ
vino bibitum prohibet diſtillationeꝫ vrine: ⁊
lapidem extrahit: ac ventris dolori pũgitiuo
ſubuenit. Confert etiam puncturis.
¶ Actor. Quia ſiſimbriũ ab autoribus nõ ſo H
lum dr mentaſtrũ: ſed etiam menta videlicet
domeſtica: de ipſo etiam inter ortulanas her
bas ſub hoc eodem nomine dictum ſupra.

Capitulũ. ccccxliij.

Silphio

Ilphio. Pli.lib.xxij. Silphio ex ſy-
ſ ria venit deterius parthico:ſed medi
co melius:cuius eſt vſus in medicina.
Dyaſco. Silphij radix nota eſt omnibus cu
ius lachꝛymus lazer nominatur.

Operationes.

A ¶ Pli. Nā ad lienes pdeſt radix eius Arte
rijs ēt exaſperitatis ⁊ collectionibus ſanguis
illinit̃. Sed ⁊ in cibis ꝯcoqtur egre inflāmāti
bus īflatiōes facit ⁊ ructus vrie quoqꝫ noxia.
B ¶ Sugillatis cū vino ⁊ oleo eſt amiciſſima:⁊
ſtrumis cū cera ſedis quoqꝫ verruce cadūt eiꝰ
C ſuffectu crebꝛioꝛe. ¶ Folia eius ad purgādas
matrices ac pellendo ptus emoꝛtuos in albo
odoꝛato vino decoquunt̃ vt acceptabili mēſu
D ra bibat̃. ¶ Dyaſ. Aures acriter calefaciens
ac veſicā ledēs. Sed ventrē purgās hec her-
ba foꝛtit̃ calefacit. Virtus eius olno inflāma-
E tiua eſt:⁊ pp̄ h̄ indigeſtiua eſt. ¶ Radix eius
cocta cuꝫ aqua ⁊ modico melle potata iuuat
ad difficultatē vrine:ſuccus eius cū lacte reſo
lutus emigraneā curat ī aurē miſſus. Extrin
ſecus aūt poſitꝰ opat̃ āpliꝰ. Naſcit̃ in ſyria
⁊ armenia ⁊ lybia. Huiꝰ virga ſpletē vocata
ē ferule ſilis:foliaqꝫ hꝫ apio ſilia:⁊ ſemē latū
F ¶ Virtus radicis eius termātica ⁊ ſtōm in-
flat:⁊ ructuationē ꝓuocat. Indigeſtibilis ac
G veſice ꝯria ē accepta. ¶ Oleo addito liuoꝛes
coꝛpoꝛis limpidat. Oleo cipꝛino vel yrino mi
xta ſciaticis humoꝛē frigidū errātē ſiccat: in
aceto cocta ⁊ cathaplaſmata cauſas ani com
peſcit:bibita venenis occurrit. Eſt etiā cuſto-
macha mixta ſemibus ⁊ origaris nobilibus
addito ſale comeſta:virga eius diuiſa eſt:lacri
mumqꝫ qđ ex ſe dimiſit colligi neceſſariū eſt.

Capitulū.cccxliiij.

Iſer. Pli.li.xix. Siſere. Tyberius
ſ pꝛinceps omnibus ānis a germania
flagitās nobilitauit:cuius in geldu-
ba caſtello reno impoſito generoſitas eſt pre-
cipua:ex quo apparet frigidis locis ꝯuenire.
Ineſt ei longitudine neruus Iulie auguſte
quotidiano cibo maxime illuſtrata. Seritur
aūt ⁊ ſiſer ⁊ paſtinata vtroqꝫ tp̄e.ſ.vere ⁊ au-
tumno:magnis ſeminuꝫ interuallis nulla ne
minus quaternoꝝ pedū:qm̄ ſpacioſe fructifi
cat ſi ſeratur:transferre aūt melius. Idē lib.
xx. Siſer erraticuꝫ ſimile eſt ſatiuo ⁊ effectu.

Operationes.

¶ Pli.li.xx.ꝫ. Ineſt.n.ſiſer lōgitudīe neruꝰ A
q ī decoctis extrahit̃ amaritudis magna pte
relicta:q̄ mulſo in cibis tpata:ēt ī grāꝫ vtit̃.
¶ Neruꝰ idē ⁊ peſtinace maioꝛe dūtaxat āni B
cule. Siſere ſerit̃ mēſibꝰ bis videlꝫ: Febꝛua-
rio:marcio:apꝛili:auguſto:ſeptēbꝛi:octobꝛi.
Breuioꝛ ē hīs ſꝫ toꝛſioꝛ:amarioꝛqꝫ medullo
p ſe mitiſſima:eadē vo dulcibꝰ mixtī ſaluber
rima:lucit grāꝫ plibꝰ modis auſteritate victa

C ¶ Nā ꝛ in pollinē tūdit arida: ligdaq; dulci tēperatur: ꝛ decocta poſtea aut aſſeruata vel maccrata plribus modis: ꝛ tūc mixta de fruto: aut ſubacta melle vuis ꝛ paſſis: aut pigui

D bus cariotis ꝛc̄. lege Pli. ibidē. ¶ Itez ſiſer ſile ſatiuo: ꝛ excitat ſtō̄m: ex aceto laſar picato ſūptū: aut ex pipe ꝛ mulſo ꝓijcit vrinā. Et vt opinio credit ē vētrē. Eſt ꝛ dyacles in ſnia codē: ꝓterea cordi ꝯualeſcētiū ꝯuenire: ꝛ poſt

E multas vomitiones per quā vtile. ¶ Heraclides ꝯ argētū viuū dedit ꝛ veneri ſubinde offenſantē egriſq; recolligētibus: hūc Heſius ꝯō ſtō̄ vtile videri dixit: qm̄ nemo tres ſiſeres edēdo cōtinuaret. Eſſe tn̄ vile ꝯualeſcētibus ꝛ ad vitā trāſcūtibus. Satiuiq; priuatim ſuc

F cus aluū ſiſtit. ¶ Dyaſ. Syſarū eſt oībus notuz qꝺ comeſtū ē cuſtomachū. Radix eius elixa ꝛ comeſta tollit faſtidium: ꝛ eſt diuretica.

Capitulū. ccccxlv.

Ycla. Aui. Sycla duarū ſpērum eſt: quarū vna nigra pp vehementiā viriditatis. Altera ꝯo nota ē: apud quoſdā ē in. i. ca. ꝛ ſic. Et ſm veritatē ē cōpoſitaꝫ ꝯtutū: ꝛ apud quoſdā ē fri. Nec dubiū ē qn in ciꝰ radice hūiditas ſit. In ipſa ē ꝯtus baurach ſubtiliatiua ꝛ reſolutio ꝛ aptio: fortior reſolutiōe attriplicū ꝛ lenificatio. In nigra ē ſtipticitas: ꝛ ꝓpe cū ibētibꝰ. Et baurachitas q̄ ē in ipſa ē reſolutiua: ꝛ terreitas eſt ꝯſtrictiua vel cōtractiua.

Operationes.

¶ Aui. Totū elixatuz eſt inali chimi: totūq; ꝓui nutrimēti ſicut olera reliqua. Succꝰ eius ac decoctio folioꝝ fiſſuras frigoris ꝓhibēt: ꝛ A

alopicie ꝯferūt. ¶ Cōfert ēt pāno: ꝛ qñq; abſcindit verrucas ſuccus eius: ꝛ interficit pediculos. ¶ Ex cadez elixata fit emplū apatibus B

ac reſoluit ꝛ maturat ea. Eius fo. decocta bona ſunt ignis aduſtioni: ꝛ linita cū melle cōferunt empetigini. ¶ Et eius aq̄ cū felle gruis C

fit caput purgiū: ac delet torturā. Et valz ad vlcera nariū. Itē eius aq̄ diſtillat i aurē: ꝛ ſedat eius dolorē. ¶ Radix eius ē mala ſtō̄: fa D

ciēs nauſeā ꝛ h̄ plurimū pp baurachitatē ciꝰ mordificatiuā. ¶ Ad oppilationes epatis fortior eſt aptiōc malue cū ſinapi ꝛ aceto ꝓprie. E

¶ Iſaac i dietis pti. Sicla quā vulgus appellat blitia ca. ꝛ ſic. eſt in. j. gra. ¶ Illaudabile F G

ſtō̄ nutrimētū gñat pp q̄ndā ſui acumīs ꝛ humiditatis mltitudiēz. Que tn̄ ſi coq̄tur cū aceto obſomagra: carui oleo onfancio vel amigdalino facilis gdē digōnis fit: ſꝫ parū nutrit: vētrē hūectat: epatis oppilationē apit: maxie ꝯo ſi de groſſis ac viſcoſis hūoribꝰ fit. In aq̄ H

cocta ꝛ ſic comeſta fit ſtiptica. ¶ Actor ꝯ hac quoq; ſub noīe bliti dictuz eſt ſuo loco in ſuperiori parte huius tractatus. ſ. de B. ca. c. I

Capitulū. ccccxlvj.

Sticados

Ticados arabicum. Pand.ca.lxvij.
Aſcukodos arabice: Grece ſabadis.
Latine vero ſticados: eſt quoddã ara
bicum: ⁊ eſt illud qđ arabice noſatur aſcuko-
dos. Et eſt quoddã citrinũ: de qua in ſequẽti
ca. dicit. Unde Sera.li.ag. facit de ſticados
duo capitula. Unum de ſticados arabico: qđ
incipit aſcukodos ſiue aſtocodos: ⁊ aliud de
ſticados citrino qđ incipit Seeba. Eſt autem
ſticados arabicũ ca. ⁊ ſic.in.iij.gra. ¶ Sera.
li.ag.c. Aſcukodos.i.ſticados arabicũ. Na-
ſcit̃ ⁊ in inſula que dr̃ ſabadis in regiõe Ga-
lacie: eſt herba ſubtiliũ ramoꝝ hñs comã ſa-
turegie ſimilẽ: niſi folia eius ſunt lõgiora ſa-
turegie: ⁊ eſt acuti ſaporis cũ pauca amaritu
dine. ¶ Dya.c. de ſticados. Sticados naſcit̃
in inſulis Galacie circa maſſiliã: q̃ inſula ſti-
cados noſat̃: vñ ⁊ nomẽ accepit. Eſt aũt her-
ba tenuis: ſemẽ minutũ hñs cũ folijs ſilibus
thimo: ſʒ oblõga ⁊ guſtu acriora ſubamara.

Operationes.

A ¶ Gal.viij.ſim.far.cap.ſticados. Sticados
eius quidẽ ad guſtum amarus ſapor eſt: ⁊ ſti-
pticaus moderate: cõplexio eius cõpoſita eſt
ex frigida terreſtri ſubſtantia pauca aqua ſti-
pticat ⁊ alia ſubtili ignea ãpliori aqua amari
cat: ⁊ ꝓpter vtrunqʒ vero de obſtruere ⁊ ſub-
tiliare dicitur: ⁊ abſtergere ⁊ fortificare nata
eſt viſcera omnia: ⁊ totius corporis ambituʒ:
monſtratum enim eſt ⁊ in anterioribus: quo-
niam quecũqʒ farmaca cõpoſita ſunt ex tali-
bus ſubſtãtijs predictis energias cõparãtur.
B ¶ Johã. Me.c. de ſticados. Sticados quod
medici laudant eſt arabicuʒ ⁊ eſt plãta folioꝝ
ſubtiliũ ⁊ lõgoꝝ hñs ſtipitẽ ſubtilẽ cinericeũ:
cuius eleuatio ſup terrã eſt in mẽſura cubiti:
⁊ hʒ flores aſſimilatos ſpicis ſiliginũ: ſʒ ſunt
breuiores ſine ſemine. Et ẽ ca.i.j.gra. ⁊ ſic.i.ij.
C ¶ Et eſt cõpoſituʒ ex ptibus terreis frigidis
dãtibus ei ſtipticitatẽ paucã: ⁊ ex ptibꝰ igneis
ſubtilibus a quibus inſunt ei acuitas ⁊ ama-
ritudo: ſed acuitas plus eſt amaritudĩe ſua:
⁊ amaritudo plus eſt ſtipticitate ipſius pp qđ
eſt ſubtiliatiuũ: reſolutiuum: aperitiuũ oppi-
lationum: abſterſiuuʒ ⁊ ſolutiuũ nature: ⁊ eſt
preſeruatiuũ ꝓhibẽs a putrefactione: ⁊ eſt ex
parte ſtipticitatis pauce in eo ꝯfortatiuũ cor-
dis ⁊ cerebri ⁊ neruorũ ⁊ viſcerũ: ⁊ hoc eſt eſſe
⁊ proprietas eius: prohibendũ eſt hñtibus co
leram in ſtomacho: ꝯturbat.n.eos inducens
ſitim ⁊ vomitum ⁊ eſtuationem laborioſam.
Nam etiam calidam habentibus ⁊ ſiccam
complexioneʒ: ⁊ qui ſunt illi poteſtate colere.
¶ Ipſum quoqʒ eſt ex debiliter ſoluentibus D
propter qđ miſcendũ eſt ei ſalgẽma ⁊ mirabo
lani nigri cum eo aut kebuli: magnificãt.n.
operationẽ eius: ⁊ ſimiliter ſquilla: ⁊ proprie
in egritudinibus capitis. Et infuſum quideʒ
in aqua caſei melioratur in cõditionibus ſuis
⁊ paſſule ſine ĩterioribus ſimiliter ſunt ex his
que emẽdant: ſimiliter ⁊ ſalgẽma rectificat il
lud: ⁊ proprie ad oẽs partes eius ſextuplum
ipſius: ⁊ ſuccus pomorum dulciũ decoctioni-
bus eius verificat illud. ¶ Aui.li.ij.ca. de ſti- E
cados. Sticados eſt planta hñs ſpicam: ſicut
eſt ſpica grana ordei: ſed eiꝰ folia ſunt breuio-
ra: ⁊ in ipſo ſtipites ſunt cinericei ſicut in epi-
thimo: ⁊ eſt ſine ſemine: acutus cum amari-
tudine pauca: compoſitus ex ſubſtãtia terrea
frigida ⁊ ignea ſubtili: cali.in.j.gra.ſic.in.ij.
¶ Sera.auc.Gal. Decoctio ſticados arabi F
ci cõfert dolori pectoris ſicut yſopus: ⁊ in cõ-
fectionibus medicinaruʒ habet vires acriter
relaxantes cum odore ſuaui: vnde ⁊ mẽſtrua
prouocat. ¶ Johã. Me. Fit ex ſticados ara- G
bico ⁊ ſpica ⁊ oleo veteri: oleum bonum iuua
tiuum voci. Flores qdem eius de decoctione
ſuſtinẽt: plus quoqʒ folia: ſolutione educit co
leram nigrã ⁊ flegma: ⁊ mundificat neruos ⁊
cerebrũ ⁊ membra ſenſuũ: ⁊ cõfortat ea ⁊ cõ-
fert iuuamentũ magnũ egritudinibus frigi-
dis: ⁊ hoc ſm omnẽ moduʒ vſus eius: ſiue in
potibus ſiue in fomentis ⁊ lauacris.
¶ Et oleuʒ ipſius cõfortat cerebrũ ⁊ neruos: H
⁊ calefacit eos ⁊ viuificat. In medicinis autẽ
ſticados ſi iungatur ſquilla: aut eius acetum
eſt medicina bona epilentie ⁊ vertigini: ⁊ cuʒ
lapide lazuli aut ſale inde: aut alijs valenti-
bus ad ea. Cõfert melãcolie ⁊ egritudinibus
timoris: ⁊ miſcet̃ ei bugloſſa aut ſuccus eius
aut ſuccus pomoꝝ dulciũ ad egritudĩes cor-
dis ⁊ melancoliaʒ. ¶ Et euaporatio decoctio I
nis eius aperit oppilationes nariũ: ⁊ eſt medi
cina bona oppilatiõibus epatis ⁊ ſplenis ⁊ vi
ſcerum. ¶ Et eſt ſedatiuum dolorũ qui ſunt K
in neruis ⁊ in inſtrumentis iuncturaruʒ: ⁊ in
lateribus ſm oẽʒ modũ adminiſtratiõis eius.
¶ Et cõfortat ĩteriora oĩa q̃ a frigiditate leſa L
ſũt: ⁊ ꝓpe materiali: ⁊ ꝓhibet a putrefactiõe.
¶ Et ipſius ſyrupus ⁊ alij modi adminiſtra M
tionis eius ſunt medicina bona quartane ⁊ fe
bribus lõgi temporis: ⁊ proprie flegmaticis.
Doſis decoctionis eius eſt potio a.ʒ.iiij.vſqʒ
ad.vj. pulueris eius a.iij.ʒ.vſqʒ.ad.v.
¶ Aui. Sticados arabicuʒ reſoluit ⁊ ſubti- N

liat amaritudīe ſua:⁊ ſimiliter eius ſyrupus aperit oppilationes ⁊ abſtergit:⁊ in ipſo q̄dez eſt ſtipticitas pauca:⁊ ꝯfortat cor ⁊ viſcera ⁊
O probibet putrefactionē. ¶ Et eius decoctio ſedat dolores neruoꝝ ⁊ iuncturaruȝ ⁊ laterū. Et ipſiꝰ ſyrupus eſt res magis iuuatiua egritudinum frigidarū ⁊ neruis: quare opȝ vt eo quotidie vtatur qui neruos hȝ debiles:⁊ q̄ ex
P frigiditate in ipſis patitur. ¶ Et confert melancolie ⁊ epilentie:⁊ nocet hn̄tibus calidam cōple.⁊ facit eum vomere:⁊ eſt ex eis q̄ faciūt ſitim ⁊ confortāt inſtrumenta vrine: ⁊ ſoluen
Q do educit flegma ⁊ melancoliam. ¶ Gal. vero non dixit hoc eſſe eius:⁊ vltima quidē portio ipſius eſt duodeciȝ keſumen cū vino puro
R ⁊ oximelle ⁊ modico ſale. ¶ Pla. Sticados ca.⁊ ſic. virtutem diureticam habet. Uinuȝ decoctionis eius ⁊ dragaganti ſpūalia calefacit:⁊ inteſtina ſtomachumq; mundificat: valet ad yliacam ⁊ oppilationē ſplenis ⁊ epatis:
S ⁊ contra ſtranguiriaȝ ⁊ diſſuriā. ¶ Conſtan. in lib. graduum. Sticados eſt ca.⁊ ſic. in. j. Aperit ⁊ attenuat: interiora membra confortat. Pectus ac pulmonem omniaq; viſcera
T mūdificat. ¶ Ex ſynonomis. Sticados ſpecies due ſunt. Arabicum videlicet ⁊ citrinuȝ. Quando ſimpliciter ponitur: citrinum intelligitur. Idem eſt barba iouis. Sed aliud eſt iouis barba: ſcilicet ſemper viua: ſicut dictuȝ eſt in capitulo. lviij. de B. ſupra.

Capituluȝ. cccc xlvij.

Ticados citrinum. Sera. li. ag. cap̄. ſceba. Sceba: ideſt ſticados citrinū: ⁊ eſt abſinthium marinū habens minutuȝ ſemen ſimile ſemini plante que dicitur abrotanū:⁊ non eſt ita amara herba ſicut abſinthium: ⁊ hȝ odorem grauem: figura eius eſt in apparētia ſicut plāta abſinthij: ⁊ ſapor eius eſt ſicut ſapor abſinthij: niſi q2 nō ē tāte ſtipticitatis:⁊ calefacit plus q̄ abſinthiuȝ:⁊ ē in ea plus de amaritudine q̄ in abſinthio cū pauca ſalſedine ⁊ calefacit ⁊ deſic. in. iij. gra.

Operationes.

¶ Sera. Uirtus eius eſt diuerſa a virtute illius. Nam nocet ſtomacho: vnde occidit vermes in ventre plus q̄ abſinthiuȝ: quando apponitur extra aut intus. A

¶ Et idem auc. Dyaſ. Sapor eius eſt amarus:⁊ hȝ grauem odoreȝ:⁊ eſt herba ſtiptica. B

¶ Et ideȝ auc. Gal. viij. li. epidimiarū. Sceba aſſimilatur abſinthio in figura ⁊ ſapore. Sed differentia inter ea eſt ꝙ non eſt ſtipticū ſicut abſinthiuȝ:⁊ ꝙ calefacit plus eo:⁊ amaritudo eius eſt plus cum pauca ſalſedine. C

¶ Et idem auc. Gal. viij. ſim. far. cap̄. ſceba. Sceba ſimilis eſt abſinthio ſm̄ ſpecieȝ ⁊ ſm̄ guſtum: tamen differunt in guſtu ⁊ virtute: in guſtu quidem in eo ꝙ cum ſtipticitate magis calefacit ⁊ amaricat cū quadā ſalſedine. D

¶ In virtute vero in eo ꝙ cum menſuratum eſt:⁊ magis abſinthio iterficit lumbricos extorſum appoſitum ⁊ intra corpus aſſumptū: ⁊ quidem calefacere in. ij. gra. intenſe ponendum eſt: id ſiccare vero in tertio. E

¶ Gal. viij. ſim. far. c. chruſicos. Chruſicos ſiue barba iouis ſiue ſticados citrinum vocatur: chruſicos acrem ſimul ⁊ ſtipticam preualentem habet virtutem. F

¶ Sera. cap̄. ſceba. Sceba vel ſticados citrinum coquitur ſola:⁊ bibitur ⁊ interficit vermes: ⁊ expellit eos cum laxatione leui. Et quando coquitur cum lentibus ⁊ bibitur: facit hoc. Et pecudes impinguantur quando comedunt eam. G

¶ Et idem auc. Gal. Uirtus ſcebe diuerſa eſt a virtute abſinthij: Nam ſceba nocet ſtomacho:⁊ occidit vermes plus q̄ abſinthium quando ponitur exterius vel ſumitur intus. Et eſt calida in ſecundo gradu: ſicca in. iij. H

Capitulū. cccc xlviij.

Pica celtica. Pand.ca.cliiij.Celti-
f ca grece.Arabice ſymbel romana:la
tine vero ſpica celtica. Dyaſ.ca. Cel
tica Naſcitur in illirico:nomē hñs apud eos
hoc.Et in ſyria naſcitur ⁊ in italia: hñs fru-
ctus ſuper terraȝ breues ⁊ ſpiſſos.Colligitur
aūt a cimbus cū radicibus qui faſces faciunt
q̄tum plena manu cōtinere pſſt:⁊ ab alijs fa-
ſces gallice appellanť:hec hȝ fo.oblōga ⁊ nō
lata:mellinū florē:odorē circa ſe ſuauē ɔtinēs
Utilia ē recēs odore ſuauis radicibus plena
vel ſpiſſa ⁊ nō fragilis:q̄ ſi talis fuerit ſilis in
virtute poterit eſſe ſyriace.Eſt cali.⁊ ſic. hñs
naturā ſpice inde:ſed debilior ſicca. Eſt alia
nardus.i.celtica mōtuoſa q̄ naſciť in ſcicilia
ſimilitudinē hñs in folijs ⁊ ramis in yringo.
Sȝ ſpica breuior ē ⁊ ſpinoſas radices mittēs
duas aut tres odore ſuaues:⁊ nigrioris colo-
ris ſimilis affodilli radicibus. Hec nec floreȝ
nec ſemen hȝ:ſed virtus eſt illi ſimilis prime.

Operationes.

A ℭ Dya. Prima ei⁹ ỽtus diuretica ē:⁊ pro
deſt iecoris t hori ⁊ yctericis cū morbo regio.
B ℭ Inflationes ſtomachi cū aq̄ vbi abſinthiū
C decoctū eſt diſcutit.ℭ Spleni medetur:veſi-
D ce ⁊ renibus vtile eſt. ℭ Sed ⁊ morſibus ve-
nenatis cum vino data opitulatur malagina
tibus calidis.Et vnctionibus miſcetur.

Capitulum.cccclix.

Pica nardi ſiue nardus. Iſi.li.ety.
a Nard⁹ ē herba ſpicoſa.Vñ ⁊ a gre
cis nardoſtachos ē appellata.Hui⁹
alia idica alia ſyriaca vocať:nō ꝙ in ſyria na
ſcať:ſȝ ꝙ alio latere indiā altero ſyriā ſpectet
mōs in quo inueniť. Idē nardū idicū eſt mul
tiforme ſȝ melius ſyriacuȝ leue: fulicū como-
ſuȝ ſpica paruū:odoratiſſimū ciperū ſimilās.
Qō ſi multū in ore tardauerit linguā ſiccat.
Nardū celticū de quo ſupra dictū a regione
gallie nomē traxit:naſciť.n.ſepius in ligurie
alpib⁹:⁊ in ſyria frutice puo radicib⁹ i mani-
pulos collectis ligamētis: flos eius tm̄ pp bo
nū odorē accipiť: tyrſi eius ⁊ radicule vſibus
nřis vtiles ꝓbanť. ℭ Pla.Spicanardi ca.in
i.gra.⁊ ſic.i.ij.Eligēda ē illa q̄ ſuauiter redo
let q̄ in guſtu eſt acuta:aliquātulū ſubamara
hñs aliqd pōticitatis in carne rufa. Cuȝ aūt
in medicinis poniť abijciēdū eſt quoddā albū
qō interi⁹ eſt ⁊ quoddā nigrū qō eſt exterius.
Spicanardi q̄ nigra ē vel terrea nō dȝ poni i
medicis.Habȝ aūt virtutē ɔfortatiuā ex aro
maticitate ⁊ pōticitate:⁊ diureticaȝ ex quali-
tatibus ſuis ⁊ amaritudie. Per.x.ānos ſua
ri pōt i loco ſicco ⁊ nō humecto.ℭ Auctor ex
gloſis.Nardus ē herba hūilis:calēs ⁊ redo-
lēs:de q̄ fit vnguētū ꝑcioſū:marie qn̄ nō ſolū
de radice:ſȝ de ſpicis ⁊ folijs cōficiť:nec alijs
herbis adulterať. Tūc.n.piſticū.i.fidelis dr.

Operationes

ℭ Pla.Cōtra ſincopiȝ ⁊ cardiacā paſſionē A
lunphať vinū patiētis ex aqua roſacea deco-

Ec

ctionis eius: vel ex tali aqua addito zuccaro
B fit ſyrupus. ¶ Cōtra debilitatē cerebri appli
catur naribus. Cōtra frigidū reuma puluis
eius in oleo decoqtur: ⁊ cū digito naribus im
ponitur. Tale oleū multū cōfert cōtra ſurdi-
tatem ex frigido ſtomacho: ⁊ ꝯ putredinē au
C rium poſt apata. ¶ Cōtra frigiditatē ſtoma-
chi ⁊ indigeſtionē ⁊ oppilationē ſplenis ⁊ epa
tis ex frigido humore. Valet vinū decoctio-
nis eius. Cōtra putredinē gingiuaꝝ puluis
eius ſupponit: valet ad matricē mūdificādaꝫ
D ⁊ ꝯceptū adiuuandū. ¶ Oleū fit ex ſpica nar
di qđ eſt optimū ꝯ paralyſiꝫ epilētiā artericā
⁊ podagrā: ſumptū per os vel inūctū: fit autē
pcioſiſſimū vt dicit Dyaſ. h modo. Accipiūt
l. libras ſpice nardi ⁊ ponunt in olla: cuius os
bene obturāt: aliā ollā i terra infodiūt: ⁊ a fū
do ſupioris olle deſcēdit calamus ad inferio
rem ollā: circa ſupiorē faciūt ignē: q exoluit:
deinde effluit oleū p calamū in inferiorē. Et
ex. l. libris non fiunt niſi quinqꝫ vel. vj. vncie.
Quidā vero puluerē ſpice nardi dimittūt in
oleo p. xx. dies: poſtea bulliūt ⁊ bene colāt ac
E reſeruāt. ¶ Cōſtā. in li. gra. Spica epar ſto-
machumqꝫ cōfortat: qꝛ dolorē ab eis ampu-
tat. Eius apozima bibitū renes ⁊ veſicam ab
omni ſordicie mūdat. Vrinā ⁊ mēſtrua puo-
F cat. ¶ Alber. in li. de na. re. Spica yctericiā
ex oppilatione fellis ⁊ epatis curat. Humori
bus a capite ad pectus ⁊ ſtomachū deſcēdēti
bus reſiſtit. Vētoſitatē inteſtinorū amputat.
Mulieribus ſuppoſita ſanguinis fluxū con-
ſtringit. Sup empetigines fricata eas oīno
mūdificat. Cū aqua frigida potata abomina
tionē ⁊ cordis tremorē tollit. Cū ſapa bibita
libidinē augmētat. Cū vino propinata cōtra
morſus ſcorpionis atqꝫ ſerpētis valet. Colli-
riū ex ea factuꝫ humiditatem ſalſi flegmatis
deſiccat. Piloſqꝫ palpebrarum confortat.
G ¶ Dyaſ. Nardus eſt herba ſpicoſa. Huius
genera duo ſunt. ſ. Indicū ⁊ ſyriacū. Mōtis
n. in quo naſcit vna pars in indiā porrigitur
Altera in ſyriā ſpectat. In illa que ſyriaꝫ re
ſpicit inuenitur nardus lenis ac ruſa multis
capillis illigata: ſuauē hñs odorē vt cyperū:
⁊ ſpicā breueꝫ. Que in ore miſſa ſuauitatē hꝫ
cū amaritudine: ſi vero in ore diu citius teneat
linguā ſiccat. Ex parte aūt Indie: nardus in
uenit ſine virtute generās ſpicā: oblongā ac
multū ſpiſſaꝫ ex vna radice multos ramos ge
nerās in circūitu: nō vtiles in odore. In acu
mine vero eiuſdē mōtis quo aqua nō infeſtat
vtilior odore naſcitur: folijs cipro ſimilibus.

Alia quoqꝫ inuenitur apud ſyrios: ſpicā ha-
bens oblongam: ſubalbidam fruticem maio
rem cum odore non valde ſuaui. Omniū au-
tem predictarum virtus vnctualis eſt. Cale-
faciūt mediocriter: ⁊ deſiccant abundanter.
¶ Auicē. Spice ſpecies vna eſt aromatica: ⁊ H
eſt albū ſpica: Altera vero neridem ⁊ ſpica ro
mana: ⁊ alithitia debilior eſt inda. ſyreni vir
tute proxima. Arbor eius parua eſt: que cum
luto ſuo euellitur: ⁊ quandoqꝫ plāta ſibi ſimi
li adulteratur. Sed inter eos diſcernitur: qꝛ
planta illa horribilis odoris inuenitur.
¶ Eſt preterea quedā mōtana cuius ſunt vt I
croci ortulani folia: ⁊ ſimiliter eius ſtipites: ſꝫ
citrini ſunt ⁊ plani non in modum rhetis in-
uoluti. Duas vel plures habet radices: ſed
eos non habet nec fructum nec florem. Me
lior eſt illa cuius pili ſunt plures ad rubedi-
nem declinans boni odoris vt cyperi: ſua ſpi
ca linguam mordicans. Et hec eſt ſyra que
multos effectus habꝫ in medicina. Calida eſt
in p: ſicca in. ij. Eſt aperatiua ⁊ reſolutiua.
¶ Addi. Gal. li. exp̄imētoꝝ: medicamē nobi K
liſſimuꝫ qđ dr electuariū ſpice nardi: ꝯfortat
epar debile: ⁊ cor: ⁊ vꝫ ꝯ vomitū cronicū: ℞.
ſpice nardi: auī. c. ſpice romane: auī. x. abſin-
thij: auī. viij. cinamomi: auī. xv. lacte mūda-
te: auī. ix. gariofil. auī. v. gaſith. auī. xvj. ma
rubij auī. xij. ari. rotūde reubarbari: aā. auī.
xvj. Cōfice cū melle: ⁊ da auī. ij. cuꝫ aqua ca.

¶ Capitulū

Capitulum.ccccl.

ſ Pinachia. Pādecta ca.dcliij. Spinachia latine. Grece aſpenach. Serap.lib.aggre.cap̄. aſpenach. Aſpenac ſunt fri.in fine primi gradus.

Operationes.

A ¶ Sera. Spinachia leniunt ventrem ꝛ conferunt dolori pectoris ꝛ pulmonis qui fiunt a colera ꝛ ſanguine. Nutrimentum eorum eſt melius nutrimēto attriplicis: ꝛ opatio eoruꝫ prope operationem eius: ꝛ ſunt lenificatiua.

B ¶ Et ipſius nutrimentum melius eſt nutrimento criſolocane. Et in ipſis eſt virtus abſterſiua: lauatiua: ꝛ vincunt coleram.

C ¶ Et fortaſſe reſtringunt ſtercus a iure eoꝝ. Ergo auferantur a iure ſuo. Et ſi comedantur conferunt anhelitui ꝛ pectori ꝛ pulmoni calide: ꝛ confert doloribus dorſi conſanguineis. Et eſt lenificatiua ventris.

Capitulum.cccclj.

ſ Pina. Iſi.li. etymo. Spina in egypto celebratur circa thebas duntaxat nigra. Quoniam incorrupta etiaꝫ in aquis durat: ꝛ ob id vtiliſſima nauiuꝫ coſtis. Candida facile putreſcit. Aculeus ſpinaruꝫ ꝛ in folijs. Semen in ſiliquis coria perficiunt galle vice. Flos ꝛ coronis iocundus: ꝛ medicamentis vtilis. Manat ꝛ gummi ex ea: ſed precipua vtilitas ꝙ ceſa tertio āno reſurgat. ¶ Ariſto.li. de vegetalibus. Spine non ſunt de genere nec natura plante: ſed humor ꝛ frigus aſcendit: ꝛ cuꝫ eis parua decoctio: illudqꝫ coagulat ſol: ꝛ ex illo ſunt ſpine: fitqꝫ forma piramidalis in ſpina: quoniam aer cum elongatus fuerit ab aliqua planta augentur partes eius cum extenſione materie. ¶ Pli. li.xij. In india eſt ſpina: ſed deprehenſa in lucernis igne protinus trāſiliēte. India fert in ſpinis ſimilitudinē piperis: amaritudine precipua folijs puſis denſiſqꝫ cipri modo: ramis cubitorū triuꝫ cortice pallido: radice lata ꝛ lignoſa buxei coloris. Hac in aqua cuꝫ ſemine excepta: in ereo vaſe medicamentū efficitur: quod litione vocatur. Eadeꝫ ſpina in Pelio monte naſcitur: qua medicamentū adulteratur. Gens indis contermina vocatur Ariana: cuius ſpina lachrymarū eſt precioſa myrrhe ſimilis: acceſſu propter aculeos anxiolauri folia. Ibidē ſpina eſſe tradita eſt. Cuius liquor aſperſus oculis cecitatē oībus animalibus infert. In egypto naſcitur aſpalachros ſpina candida: magnitudine arboris modice flore roſe. Radix eius vnguentis expetitur. Tradunt in quocūqꝫ frutice curuetur arcus celeſtis eandē quecunqꝫ ſit aſpalatri ſuauitateꝫ odoris emittere: ſed in aſpalatro inenarrabilem quandā exiſtere. Huius probatio eſt in colore rufo vel igneo. Tactuqꝫ ſpiſſo ꝛ odore caſtoreo. Idem li.xiij. In egypto celebratur ſpina dumtaxat nigra quoniam in aquis durat ꝛ incorrupta manet. Et ob id nauium coſtis vtiliſſima. Cādida vero facile putreſcit. Manat ꝛ gummi ex ea ꝛc̄. vt ſupra. Nec obmittendum eſt etiaꝫ ꝙ in babylone ſeritur in ſpinis: qm̄ non alibi viuit. Et eſt ſicut viſcū in arboribus: ſed illud in ſpina tantū que regia vocatur. Mirumqꝫ ꝙ eadē die germinat qđ iniectum eſt. Inijcitur auteꝫ ipſo canis ortu. Et arborem celerrime occupat. Vinuꝫ ex ea condiunt: ꝛ ideo ſeritur. Spina hec naſcitur ꝛ Athenis etiam longis muris. ¶ Idem li. xvij. In calabria eſt ſpina ſilueſtris: que per inſitionem vtiliter mixtos ꝛ ſorbos recipit.

Operationes.

¶ Aui. Spina alba frigida eſt ꝛ ſicca in primo. A Cōfert mollificationi ſtomachi decoctio eius confert inſtrumentis iuncturaruꝫ ꝛ podagre. Spina iudaica calida eſt ſubtiliatiua reſolutiua. Confert alcbum ꝛ ſputo ſangui

nis. Ex eius decoctione colluitur os ad dolo
rez molarꝫ. Spina egyptiaca fri. i. j. ſic. in. ij.
B ¶ Exſiccatiua eſt ꝛ catarros abſcindẽs. Cõ-
fert apatibus gutturisꝛ ſtomachi. Radix eiꝰ
ꝛ ꝓpe ſemẽ eius vehemẽtis ſunt ꝯſolidatiõis
C ¶ Idez in codẽ. Zedeguaro eſt ſpina alba: q̄
ſpinas hꝫ ſimiles folijs amomi: ſed ſubtilio-
res ꝛ albiores: florẽ purpureũ: ſemen rotũdũ.
Stipes eius qñqꝫ peruenit ad duos cubitos.
D ¶ In ipſa eſt retentio fluxus ſanguinis: con-
fert apoſtematibus flegmaticis: ꝛ ſpaſmo ꝛ
ſputo ſanguinis ſolutioni antique. Febribus
flegmaticis longis ꝛ omnibus febribus anti-
quis: debilitati quoqꝫ ſtomachi: ꝛ aperit op-
pilationes. Maſticata ꝛ poſita ſuper punctu
ram ſcorpionis: attrahit venenum.
E ¶ Semẽ eius bibitũ cõfert morſure veneno-
ſorum reptiliũ. Collutio oris ex eius ſucco fa
cta ſedat dolorẽ dẽtiũ. Radix eius eſt infrigi
datiua ꝛ exſicatiua cum reſolutione quadaꝫ.
F ¶ Pli. li. xxiiij. Spina arabica ſpiſſat ſtrin-
gitqꝫ diſtillationes oc̃s ꝛ ſanguinis excreatio
nes: mẽſiũqꝫ abũdãtiam: et nũc radice valen
tior. Spine albe ſemẽ ꝫ ſcorpiones auxiliaꝛ.
G ¶ Corona ex ea impoſita capitis dolorez mi
nuit. Huic ſimilis eſt ſpina illa quam greci
Acbonton dicũt minoribus multo folijs acu
leatis per extremitatez: ꝛ araneoſa lanugine
obductis. Qua collecta etiam veſtes quedaꝫ
in oriente fiunt ſimiles bombicinis. Ipſaqꝫ
folia vel radices ad remedia bibuntur.
H ¶ Eſt ꝛ alia quã nos rubeã dicimꝰ: qua lane
tinguntur: pelleſqꝫ pficiuntur. In medicina
vrinã proijcit: morbũqꝫ regiũ ſanat: ꝛ yſcbia
ticos ac paraliticos. Radix ſemenqꝫ menſes
trahũt: aluũ ſiſtunt: ꝛ collectiones diſcutiũt.
I ¶ Cõtra ſerpẽtes rami cũ folijs īponũꝛ folia
eius capillũ īficiũt. Eſt ꝛ paliurꝰ genus ſpine.
K ¶ Actor de Acbãto ꝛ rubea ꝛ paliuro ſupiꝰ
diximꝰ. Inter quas nimirꝫ ponit eas Iſido.

Capitulũ. ccccliij.

Quinantum. Pand. c. xvij. Adeber
f. arabice: Grece ſquinuꝫ: Latine ſqui
nantium. Squinantium dr̃ palea ca-
melorum: qꝛ cameli eam comedũt. Eſt enim
cali. ꝛ ſic. complexionis in. j. gra. ꝛ repitur in
Affrica ꝛ in Apulia: p decẽniũ ſeruatur. Eli
gendum eſt qđ ſubalbidũ eſt. Si autẽ inueniꝛ
quoddã durum ſicut lignũ circa ſtipitẽ abij-
ciatur: ꝛ ſtipes eius eſt ſimilis ſtipiti cypri.
¶ Dyaſ. ca. de ſquino. Squini duo ſunt ge-
nera. Unum oxiſcbinos appellatur: qꝛ acutũ

ſemen hꝫ alterum. verũ ſemẽ hꝫ nigrũ rotun
duꝫ ꝛ groſſius p̄dicto: ꝛ eſt forte tertiũ genus
ſquini paulo groſſius ſupradictis: q creticus
ſiue oloſgnus. Sera. li. ag. c. adeber. Adeber
i. ſquiuantuꝫ: ꝛ eſt herba hñs radices ſub ter
ra: ꝛ ramos ſubtiles: ꝛ eſt ſicut radix culẽ: niſi
qꝛ eſt latior: ꝛ hꝫ fructũ fere ſimilẽ floribus ca
maruꝫ: niſi qꝛ eſt ſubtilior ꝛ minor: ꝛ naſciꝛ in
inſulis ꝛ in pratis: ꝛ fortaſſe ex eo repleꝛ tota
terra vbi naſciꝛ: ꝛ qñ deſiccaꝛ fit albuꝫ. ¶ Et
idẽ aue. Iſaac. Squinãtũ eſt herba palearis
ꝛ hꝫ ramulos ſubtiles duros: in capitibus ra
mulorũ ſunt ſpice piloſe: ꝛ illi pili ſunt flores
eius: ꝛ hꝫ bonũ odorẽ: ꝛ vene corticis eius ſũt
nigre ꝛ interius albe: ꝛ ſapor eius eſt amarꝰ.
Et qđ de ipſo adminiſtraꝛ flors radices ꝛ fo-
lia. ¶ Gal. Floris eius ſubſtãtia nõ eſt lõgin
qua a ſubtilitate: ꝛ in ſapore eius ẽ ſtipticitas
pauca minor caliditate ipſius. Et virtus ip-
ſius eſt virtus que calefacit moderate ꝛ ſubti
liat. ¶ Item Gal. viij. ſim. far. ca. ſquinantũ
Squinãtũ calefacit moderate ꝛ ſtipticat mo
deratius adhuc ꝛ a ſubtiliũ partiuꝫ ſubſtãtia
non alienum. ¶ Et idem Sera. aue. Dyaſc.
Melius ex eo nouũ in quo eſt rubedo pluriũ
florũ. Et quãdo ſcinditur apparet in eo color
purpureus: ꝛ eſt ſubtile: ꝛ in odore ſuaue. Et
qñ defertur in manibus habet odorem bonũ
ꝛ quãdo maſticatur mordicat linguã: ꝛ pun-
git punctione pauca: ꝛ quod in vſu venit ex
eo eſt flos

eo eſt flos eius et cāne radicis ipſius. ¶Aui.
auc. Dyaſ. Squinantum eſt duarū ſpecierꝫ.
Una earum eſt que non h3 fructum nigrū: ꝛ
habet folia ſicut cauda equina. Et idem opi-
nione proprie. Squinantū ex eo aliud eſt ara
bicum : et boni odoris: et aliud eſt aginum
quod eſt minutum: et eſt durius et groſſum:
et eſt terreū3: et non habet odorem. Melius
ex eo eſt Arabicū3 rubeum fortioris odoris:
ſed illud quod eſt ſupra ipſum ad aliquantu-
lum declinat rubedinem: et cum ſcinditur fit
purpureū3 mordicans linguā et adurens ea3
ſua acuitate: et in aginio eſt virtus infrigida
tiua: ꝛ eius radix eſt vehementioris ſtipticita
tis: ꝛ eius flos calefacit parꝫ ꝛ eius ſtipticitas
eſt minor calefactione ipſius: et eſt aliud ara-
bicū. Sed in ſua natura eſt ca. ꝛ ſic. in. ij. gra.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Squinantum in vino decoctum ꝛ
cathapiaſmatum pudendis menſtrua edu-
cit. Stranguiriam et diſſuriam ſoluit.
B ¶Sera. Squinantū prouocat vrinā et men
ſtrua qñ bibitur: aut fit ex eo emplaſtrū: con-
fert apoſtematibus epatis et ſtomachi. Sed
radicis eius ſtipticitas eſt amplior ſtipticitate
floris: ꝛ caliditas eſt minor caliditate ipſius:
et propter iſtam ſtipticitatē accidit ꝙ admini
C ſtratur ad fluxum ſanguinis. ¶Dyaſ. ca. de
ſquinanto. Flos eius eſt ſtipticus ſtipticitate
pauca: calefactiuus: maturatiuus: mollifica-
tiuus: frangens lapidem: aperitiuus orificio-
ru3 venarū. Prouocatiuus vrine ꝛ mēſtruo
ru3: ꝛ reſoluit inflationes: ꝛ inducit grauedi-
nem capitis ꝛ confert ſputo ſanguinis ꝛ dolo
ri ſtomachi: ꝛ confert pulmoni ꝛ renibus. Et
miſcet in cōfectionibus medicinarū multarꝫ.
D ¶Et radix eius eſt ſtiptica: ꝛ ꝓpterea datur
ex ea pōdus aurei. i. cu3 tantundē piperis ali
quot diebus hñtibus nauſeā ꝛ hydropicis: ꝛ
hñtibus quaſſationem in neruis: ꝛ decoctio
eius confert apātibus matricis qñ fit ſeſſio in
ea. Et oleū ſquinanti cōfert omnibus ſpecie-
bus pruritus: ꝛ illi qui eſt in animalibus: ꝛ ex
pellit laſſitudinē: ꝛ eſt conueniēs ad albaras.
E ¶Gal. Squinantū eſt vrinatiuū et mēſtruo
rum eductiū potationibus ſumptum. Juuat
autē ad eos qui hñt epar et ſtomachū et ven-
trem flegmones. Eſt autē radix eius magis
ſtiptica ꝙ flos: ſed flos calidior. Jn omnibus
vero partibus eius: alijs quidē magis: alijs
aūt minus apparet quedā guſtātibus ſtiptici
tas propter quā et farmacis que emoptoicis
hūt miſcetur. ¶Aui. Squinantū in eo eſt ſti F
pticitas: quapropter confert eius flos fluxui
ſanguinis vndecunq3 fit. Et in eius oleo ſunt
reſolutio ꝛ attractio: ſed eius radix eſt fortior
in hoc: et cōſtringit naturā. et in ipſo ſunt di
geſtio et lenificatio. et orificia venaru3 aperit.
et ſedat dolores intrinſecos. et proprie in ma-
trice. et reſoluit ventoſitates. ¶Eius oleum G
confert pruritui et eius decoctio cōfert apā-
tibus calidis et duriciebus intrinſecis. bibitū
et ſuppoſitū pro emplaſtro. et decoctū et apā-
tibus frigidis in viſceribus. et ꝯfert lacertis
cōquaſſatis. ¶Et confert ſpaſmo cū ex hoc H
bibitur quarta pars aurei cu3 pipere. et ipſu3
remouet laſſitudinē et grauat caput. ꝛ ꝓprie
illud qđ eſt ex eo aginum. Sed minutu3 eius
facit ſodam. et groſſioris ſemen facit dormi-
re et ſtupefacit. ¶Et totū ipſius cōfortat car I
nē rubeā q̄ eſt inter gingiuas. et deſiccant hu
miditates ipſarum. et eius flos purgat caput
et ſquinantū cōfert dolori pulmonis. et eius
flos cōfert ſputo ſanguinis. ¶Et radix eius K
confortat ſtomachū ꝛ appetitū: ꝛ ſedat nau-
ſeam excepto aureo ex eo proprie cum pōde-
re ſui ꝛ pipere. ꝛ ipſius flos ſedat dolores ſto-
machi. ꝛ confert apoſtematibus eius ꝛ apo-
ſtematibus epatis. ¶Et ſquinantum cōfert L
doloribus matricis ꝛ eucatiſma. ex decoctio-
ne eius apoſtematibus matricis calidis cum
diſtillatur in eā. aut vaporatur cū aqua eius
ꝛ frangit lapidem ꝛ ſtringit natura3 proprie
quod ex eo ꝛ aginū. Et abſcindit fluxum ſan
guinis matricis. et proprie eius flos.
¶Et cōfert doloribus renū ꝛ fluxui ſangui M
nis ipſorꝫ. Et cū bibit ex radice eius aure⁹ cū
pipere cōfert hydropiſi. ꝛ ipſius flos confert
apātibus ani. Species eius groſſa cum ex fo
lijs recentibus que ſunt iuxta radice3 fit em-
plaſtrum: eſt iuuatiua morſure venenoſorū.
¶Pla. Squinantum dicitur palea camelo N
rum: quoniam eo cameli nutriuntur. Eſt au
tem in. iij. gra. calidum ꝛ ſiccu3. Jn affrica ꝛ
arabia reperitur: per. x. annos ſeruatur.
¶Eligendum eſt quantum albius inueniri O
poteſt ac molle. Si autem quoddam duru3
ꝛ quaſi ligneum circa ſtipitem reperitur: abi
iciatur. Uirtutem habet principaliter pur-
gandi flegma ſicut polipodium ꝛ coloquinti
da. Cum plateario concordant omnes alij.
Dyaſcorides videlicet ꝛ Aui. Conſtan. ꝛc.
¶Addi. Gal. in li. experimētorꝫ. Medicamē P
ꝙ df electuariu3 ſquinanti: valet ad dolores
fortes: ꝛ prouocat vrinam: aperit oppilatio-

nes: ꝯfortat epar ꝯfortatiõe maxima: frãgit lapidẽ: ⁊ valet ad fe. cronicos. ℞. ſgnãti auſ. ccc. ariſtol. rotũde auſ. vj. ligniaoles auſ. xiij. gaſit auſ. xiij. croci: ſpicenardi carpobalſami opij. añ. auſ. j. maſticis auſ. iij. triũpiperũ: folij camepiteos: añ. auſ. vij. Cõficiatˀ cũ bono vino: ⁊ deṫ de eo q̃ſi auellana cũ eo qḋ ꝯuenit tali egritudini.

Capi. cccclij.

Trignos. Iſi. li. ety. Strignos latie
ſ ſalutaris herba dˀ gr̃a virtutuꝫ. Ex herbario. Strignos q̃ ⁊ vua lupina dicta eſt frigide virtutis. Folia eius ſunt ozimi ſilia: niſi ꝙ maiora. Caulẽ hꝫ cũ creuerit ad terrã declinat. Semẽ hꝫ īter folia p totos ramos iteruallis modicis ordinatũ folliculis q ſimiles ſunt veſicis. In qbus ſunt bacce rubeelenes rotunde multe ac minute frigidam vim hñt.

Operationes.

A ¶ Iſi. Strignos doloreꝫ capitis ⁊ ſtomachi incẽdiũ mitigat: eſt. n. frigida ⁊ retinẽs. Vñ ⁊ ſuccus eius ignẽ ſacruꝫ curat: folia eiꝰ trita cũ vino potata: ſemis lapſũ ꝯſtringũt. Eadẽ ⁊ vua lupina dˀ eo ꝙ ſemẽ eius vite ſimile ſit
B ¶ Pla. Strignũ idẽ ẽ qḋ ſolatꝛ vel morella
C de q̃ infra diceṫ. ¶ Ex herbario. Huiꝰ folia pcathaplaſmate īpoſita ignẽ ſacꝛ ſedãt liuores abſtergit. Dolorẽ capitis ⁊ ardorẽ ſtõa
D chi cũ oleo trita diſſoluit. ¶ Dolores auriuꝫ ſanat fluxũ matricis cohibet. Laborẽ quoqꝫ ptus ſubleuat: ad tũorẽ corpis ⁊ ad dẽtiũ dolorẽ vꝫ. Ad ſanguis quoqꝫ fluxũ de naribꝰ reſtrigẽdũ ſiqs eiꝰ ſucco lana ītincta ſibi nares obſtruet. ¶ Actor. Eſt ẽt ſpẽs q̃daꝫ ſolatri q̃ comediṫ videlꝫ ortulaan: de qua inferius diceṫ.

Capitulũ. ccccliiij.

Quilla. Pan. ca. cccxj. aurifel ara
ſ bicevl̃ haulachach. Grece ſalla. Latine vero ſqlla vel cepe muris. Sqlla eſt herba habẽs folia ſatis maiora lilio. Et ex eius cepe magno qḋ eſt in eius radice fit acetum ſquilliticũ: ⁊ latini vocãt cepe muris: qm̃ interficit mures. ¶ Sera. li. ag. ca. Haurifel ſiue haſafel: ideſt ſquilla aucto. Galieni. Virtus eius que calefacit calefactione forti: ⁊ melius eſt ꝙ accipiatur cepe ſquille ⁊ aſſetur vel coquatur: ⁊ poſtea adminiſtraṫ: ꝙ ſi fiet hoc minuetur fortitudo ⁊ acuitas ſue virtutis.
¶ Et idem auct. Dyaſ. Habet virtutes acutas: ⁊ qñ aſſaṫ ⁊ ſumitur hꝫ multa ex maxima iuuamẽta. Si ergo volumus eã aſſare: opꝫ ꝙ inuolua in paſta vel in luto ⁊ ponaṫ in furno aut ſepeliatur in prunis donec coquaṫ paſta: vel lutũ deinde extrahaṫ: ⁊ ꝯſidereṫ an ſit bene cocta: ꝙ ſi nõ inuoluatur alia vice in paſta vel luto vt prius. Nã ſi nõ aſſareṫ bene noceret accipiẽti ipſaꝫ: ⁊ lederet mẽbra interiora. Aſſatur aũt alio modo. Nã ponitur in olla ⁊

cooperitur

cooperit̃ paſta vel luto: ⁊ ponit̃ i atanor donec
coquatur bene: ⁊ oportet q̃n ſquilla fuerit be
ne decocta ⁊ accipiat̃ eius interius: ⁊ abijciat̃
cortex eius exterior: ⁊ ſunt q̃dã abijciẽtes cor
ticẽ eius ⁊ mediculũ: ⁊ accipiũt illud q̃d eſt in
ter vtrũq;: ⁊ q̃dã incidũt eã in fruſta ⁊ ponũt
eã in aquã: ⁊ mutãt aquã eius ſepe donec vi-
dẽt q̄ nõ remanet in ea amaritudo: ⁊ q̃dã in-
cidũt i fruſta ⁊ inſerũt in filo lineo: ⁊ ſeparãt
fruſta a fruſto: ne ſe cõiũgãt et deſiccãt in ſo-
le: ⁊ illud q̃d ẽ inciſuz ex ea ponitur in aceto ⁊
vino ⁊ oleo: ſed illud q̃d eſt in eius medio coq
tur in oleo ⁊ diſſoluitur in ea reſina pini ⁊ valz
ad multa. Sed aceti ſq̃llitici ſm Sera. opera
tio eſt in hũc modũ. Accipiatur ſquilla alba:
⁊ bene purget̃ ⁊ inſcidatur in fruſta: ⁊ inſerã-
tur fruſta illa in filo lineo: ⁊ ſit inter vtrunq;
fruſtũ diſtãtia ne ſe iũgãt ⁊ deſiccẽtur in vm-
bra. xl. die. poſtea ſumat̃ ex ea quãtitas vnius
manipuli ⁊ ponatur in vaſe ⁊ proiciant̃ ſuper
eã. xij. kiſt aceti fortiſſimi: ⁊ ponat̃ i ſole. xl. die
bus: ſit aũt vas coopertũ ⁊ obturatũ bñ: poſt
vero tẽpus extrahat̃ ſquilla ab aceto: ⁊ expri-
matur ⁊ abijciatur acetũ ⁊ reponat̃. Quidaz
accipiũt de ſq̃lla vnũ mãnes ⁊ proijciunt ſup
eaz aceti. v. kiſt. Quidã vero accipiũt ſquillaz
⁊ mũdãt eã ⁊ nõ deſiccãt eã. Et quidã prepa
rant proijciẽtes ſup vnũ mãnes ex ea acetũ ⁊
dimittũt. vj. mẽſibus: ⁊ illud acetũ ſq̃lliticuz
in hunc modũ factũ eſt magis inciſiuũ humo
ri ingroſſorũ q̄ aliq̃d aliud acetũ vtiliſſimũ ad
multa. Modus faciẽdi vinũ ſquilliticuz ſm
eundẽ eſt iſte. Accipiatur ſquilla ſicut dixi ſu
pra: ⁊ diſiccetur in ſole: ⁊ accipiat̃ ex ea quan
titas vnius mãnes: ⁊ terratur ⁊ cribretur cuz
cribro tenui: ⁊ ligetur cum pãno lini raro: et
ponatur pãnus in. xx. kiſt vini dulcis noui. ſ.
muſti: ⁊ dimittat̃ ſic intus tribus mẽſibus de
inde coletur vinũ ⁊ pone in alio vaſe ⁊ ſeruet̃
poſtq̄ obturatum eſt caput vaſis bene. Et fit
ex ſq̃lla humida in hũc modũ. Accipiatur ex
ea cruda recẽti ſicut eſt: ⁊ accipiatur ex ea du
plũ eius quod acciperetur ex ſicca: ⁊ proijcia
tur ſuper ipſum muſtuz: ⁊ ponatur in ſole. xl.
diebus ⁊ coletur ⁊ reponat̃: ⁊ hoc tale quãto
fuerit antiquius tanto melius. Etiam fit vi-
num ſquilliticum alio modo. Naz accipitur
ſquilla ⁊ mundatur ⁊ inciditur: ⁊ accipiũtur
ex ea mãnes tres: ⁊ proijcitur ſuper ea de bo-
no muſto amahora vna: ⁊ dimittitur ſex mẽ-
ſibus: poſtea colatur et reponitur in vaſe.

Operationes.

¶ Iohã. Meſue. c. de ſquilla. Squilla ſicut A
dicit Gal. iuuamẽtum eſt duplex. Solutione
n. educit materias ⁊ parat ad ſoluendũ: ⁊ me
lior eſt hñs partem: ſola. n. ſm. Gal. eſt vene-
noſa: ⁊ adhuc melior eſt que ſaporem habet
compoſitum ex dulcedine ⁊ acredine ⁊ acuita
te ⁊ amarituudine: ⁊ que habet ſplendorem
in laminis ſuis: ⁊ que naſcitur in locis liberis
Orta enim in locis termaruz: aut orta ſingu
laris eſt mala. Calida eſt in. iij. gra. ſic. in. j.
¶ Eſt. n. compoſita ex partibus igneis in ſu- B
perficie dantibas ei acuitatis vehementiam
⁊ ex partibus terreis aduſtis dãtibus ei ama
ritudinez: ⁊ ex partibus aereis mediocribus
dãtibus ei de dulcedine aliq̃d. Eſt enĩz inciſi
ua: vlceratiua: aduſtiua: reſolutiua materie-
ruz: attractiua ad exteriora: ſubtiliatiua par
tium groſſarum ⁊ viſcoſarum adherentiuz:
conſeruatiua a putredine. Rectificatio: aſſa-
tio acquirit ei facilitatem in ſoluendo: ⁊ pre-
paratio ipſius cũ aceto poteſt materias groſ-
ſas adherentes ⁊ ſubmerſas facile expellere.
¶ Modus aũt preparationis eius in elixatio C
ne eſt ſm hunc modũ. Accipiſitur lamina ip
ſius ⁊ ſeparatim inuoluuntur in paſta ⁊ ſepeli
tur in cinere calido: ⁊ coq̃tur ſufficienter ⁊ ex-
trahitur ex paſta: ⁊ adminiſtrat̃ vbi oportet.
¶ Modus aũt aſſationis ipſius ponit̃ in vaſe D
luteo vitreato ſtricti orificij: ⁊ ſigilletur liga-
tionẽ forti cuz pergameno: et dimittatur die
bus. xl. et proprie diebus maioris eſtus: ⁊ mo
ueatur vas ⁊ muteturvicıſſim omni hora: ita
q̄ equaliter in ſingulis partibus calefiat. De
inde extrahatur ſquilla et adminiſtretur vbi
oportet. Et quandoq; miſcetur ei poſt aſſa-
tionem tm̃ de farine orobi quantum ipſa eſt:
⁊ fiunt inde trociſci ⁊ ſeruantur vbi oportet.
¶ Modus aũt operationes aceti ſq̃llitici ſm E
q̄ Galie. narrauit. Accipiatur ex lamis eius
⁊ proprie que ſunt inter corticem:: cor ipſius
quãtitas quã volueris: et cõſue ſeparatim cũ
filo: et dimitte ſiccari in vmbra per. xl. dies: ⁊
poſt hoc cõminue ipſas in fruſta: et pone ad
oẽm libram eius aceti boni et albi libras. vj.
et pone in vaſe vitreo ſtricti orificij: et ſtringe
caput eius et dimitte in ſole p alios. xl. dies.
Et poſt illud cola et adminiſtretur vbi opor-
tet. Et ſi neceſſitas vrgeret feſtinare: ſepeliat̃
vas in cinere calido vel arena ca. cũ ſucceſſio
ne: non repẽte ſed proprie inter horã et horã.
¶ Et dixit Paul. Lamina eius ponantur F
ſicut ſunt in aceto a principio veris vſq; ad
finem eſtatis in vaſe vitreo ſigillato expoſi-

F to ſoli: ⁊ poſt illud adminiſtretur vbi opoꝛtet.
Et ſcire debes q̄ Squilla de decoctione ſub
G ſtinet rē mediocrē. ¶ Aui.li.ij.ca.de ſquilla.
Squilla eſt cepe muris: cuius folia ſunt ſicut
folia lilij: ⁊ h̄ʒ oleū ad nigredinē declinās: eſt
cali. ⁊ ſic.in.ij.gra. ⁊ eſt inciſiuū: ⁊ i ipſo viſco
H ſitas aduſtiua eſt. ¶ Sera. Illud qđ eſt in me
dio ſquille coquitur i oleo: ⁊ diſſoluit in ea re
ſina pini: ⁊ ponit in ſciſſuris q̄ fiūt in pedibus
pp frigus: ⁊ curat eas: ⁊ coqtur cū aceto: ⁊ fit
ex eo emplaſtrū ad moꝛſum tyri. Et admini
ſtratur ſqlla aſſata in plurimis cōfectionibus
⁊ in illis in qbus ingrediunt ſpecies aromati
ce: ⁊ daſ ex ea in potu qñ volumus pꝛouocare
vrinā: ⁊ in hydropiſi: ⁊ daſ illi q coquerit de
ſtō ⁊ in cibis natat in eo ⁊ nō digerit: ⁊ datur
ad toꝛtiones vētris: ⁊ ad tuſſim antiquā ⁊ ad
aſma: ⁊ ad extrahēdū ſaniem a pectoꝛe: ⁊ pe
ctus mundificat a groſſis humoꝛibus: ⁊ ſuffi
cit ex ea pōdus triū onoloſac: ⁊ admixto mel
le cocto ⁊ facto inde loboc comedit: ⁊ cōuenit
ad oīa que diximus: ⁊ purgat optime ventrē
a chimus groſſis viſcoſis: opʒ tñ cauere ab ea
illos qbus vlcera vel excoꝛiationes ſeu vulne
ra in mēbꝛis intrinſecis ſunt. Et qñ aſſant ⁊
liniunt cū ea verruce que dr acdas ⁊ bocdas
⁊ claui ⁊ ſciſſure que fiunt pp frigus conuenit
eis: ſed ſemē eius qñ teritur ⁊ ponitur in ficū
ſicca: aut miſcetur cū melle ⁊ comedit: mollit
I ventrē. ¶ Et qñ ſquilla ſuſpēdit integra ſup
limen oſtij domus pꝛohibet animalia veneno
ſa: ⁊ nociua a domo illa. Sed aceti ſquilliti
ci qñ fit collutio oris cum eo reſtringit gingi
uas laxas: ⁊ confirmat dentes cōmotos: ⁊ au
K fert putredinem ⁊ fetoꝛē oris. ¶ Et qñ ſumi
tur in potu indurat tracheā arteriā ⁊ ingroſ
ſat eaʒ: ⁊ adminiſtraſ ad debilitatē ſtomachi
⁊ ad maliciā digeſtionis ⁊ oppilationis eius:
⁊ ad melancoliā ⁊ apoplexiam ⁊ epilentiaʒ: ⁊
L frangit lapidem veſice. ¶ Et conuenit ſuffo
cationibus matricis ⁊ apoſtematibus ſplenis
⁊ ad ſciaticā: ⁊ foꝛtificat coꝛ debile: ⁊ reſtitu
it ei ſanitatē: ⁊ melioꝛat coloꝛeʒ: ⁊ acuit viſuʒ
⁊ pꝛoijcitur in aurem: ⁊ cōuenit grauitati au
ditus. Et vniuerſaliter eſt conueniens omni
bus egritudinibus coꝛpis pꝛeter q̄ vlceribus
intrinſecis. Et opʒ q̄ deť in potu: in ieiunio:
⁊ detur pmo puʒ ex eo. Deinde augeaſ i doſi
eius paulatim donec pueniat ad duos conos
⁊ plus. Uinū ſquilliticū conuenit malicie di
geſtionis ⁊ eructuatione cibi ⁊ flegmati groſ
ſo qđ eſt in ſtomacho ⁊ inteſtinis: ⁊ doloꝛi ſple
nis ⁊ ſciatice: ⁊ commotioni cerebꝛi: ⁊ malis
habitudinibus que pꝛeparāt ad hydropiſiʒ.
¶ Et conuenit yctericie ⁊ ſtrāguirie ⁊ coꝛroſio M
nibus ⁊ inflatiōibus ⁊ rugitibus ⁊ paraliſi ⁊
oppilationibus ⁊ rigoꝛibꝰ febꝛiū antiquaꝝ: ⁊
attritioni lacertoꝝ ⁊ doloꝛi laterū: ⁊ pꝛouocat
mēſtrua ⁊ nocumētū qđ īfert neruis ē modicū
¶ Et eſt ꝯtrariū venenis. Fit aūt ſquilla hu N
mida ſic. Accipit ex ea recēti cruda quantuʒ
vis: duplē tñ: ⁊ ad hoc qđ acciperet ex ſicca ⁊
infundaſ ſicut infundit rapa: ⁊ fundaſ ſuper
ipſum muſtū: ⁊ ponaſ in ſole. xxx. diebus ex
coletur: ⁊ colatura reponaſ. Hoc aūt quāto
fuerit antiquius tanto melius. Fit etiam vi
num ſquilliticū hoc mōdo. Accipitur ſquilla
⁊ mundatur ⁊ inciditur ⁊ accipitur ex ea vſqʒ
ad tres māns. Et pꝛoijcitur ſuper ipſam ex
bono muſto italic amphoꝛa vna: ⁊ dimittitur
vj. menſibus ⁊ poſtea colaſ ⁊ reponit in vaſe.
¶ Et ꝯfert hoc vinū ad ea q̄ ſupꝛadicta ſunt O
⁊ melius vinum ſquilliticū eſt illud qđ eſt an
tiquuʒ: ⁊ opoꝛtet q̄ caueatur potus eius in fe
bꝛibus: ⁊ qñ in mēbꝛis īterioꝛibꝰ ſunt vlcera.
¶ Iohā. Meſue. Solutiōe educit humoꝛes P
groſſos viſcoſos. Et dixit Haly cum hoc eti
am educit coleram nigram ⁊ cum hoc iuua
mentum magnum eſt ad egritudines capi
tis: ſicut eſt cephalia ⁊ epilentia: ⁊ pꝛopꝛie ſm
omnem moduʒ adminiſtrationis eius: ⁊ ver
tigo ⁊ ſcotomia: ⁊ oximel eius ponit materi
as viſcoſas facile ad expellendum: ⁊ ſubtiliat
chymoꝛum groſſitudinem. ¶ Et ipſa quidē Q
ſm omneʒ modū adminiſtrationis eius cōue
nit iuuamento magno egritudinibus iunctu
raruʒ: ⁊ eſt medicina bona pulmonis ⁊ pecto
ris ⁊ egritudinum in eis. Et pꝛopꝛie electua
rium ex ſucco eius ⁊ melle ſumptum lambe
do clarificat vocem ⁊ ſimiliter oximel eius ⁊
acetum ipſius eſt ex medicinis bonis ſplenis ⁊
groſſiciei eius: ⁊ eſt ex rebus pꝛeſeruanti
bus coꝛpus a putrefactione: ⁊ ſeruantibus ip
ſum in ſanitate ſua: ⁊ acquirit vſus eius maci
em coꝛpoꝛi: ⁊ conſeruat in iuuentute.
¶ Et acetum eius deſiccat ⁊ confirmat gin R
giuam laxam et putridam. Et confirmat dē
tes motos collutio ex ea: et ſiſiter potus eius
eſt medicina magna fetoꝛi eius faciēs ipſum
odoꝛiferū: et ſanat doloꝛem ſtomachi: et ad
iuuat ad digeſtionem. Et vſus eius ſm oēm
modum adminiſtrationis confoꝛtat coꝛpus
cui accidit laxitudo et mollificatio: et coloꝛeʒ
efficit bonum. Doſis potio aceti eius a. ʒ. v.
vſqʒ ad. xij. Et oximel eius ab aureis. vj. vſ
qʒ ad. ℥. j. et trociſci eius a. ʒ. ij. vſqʒ ad. iiij.
¶ Auicē.

G ¶ Aui. Oleum eius confectum cuȝ melle ponitur ſuper alopiciā ꝛ ſerpigineȝ. Eius acetū exaſperat guttur ꝛ indurat carnem ipſius: ꝛ eſt bonum aſmati ꝛ orcſinoni ꝛ tuſſi antique.

Capitulum. ccccl v.

Solatruȝ. Pand. ca. cccxxv. Hames
F arab. vel Hupue. pbatabalep. grece
ſtrignū vel cuculus vel morella. Latine vero ſolatrū vel vua vulpis. ¶ Sera. li. ag. ca. Hames auc. Dyaſco. Hames. i. vua vulpis: ꝛ eſt ſolatrū. Sunt eius quattuor ſpecies. Vna comeditur. Alie vero non: ſed illa que comedit̄ eſt domeſtica: ꝛ eſt herba nō magna hñs plurimos ramos: ꝛ folia nigra ſimilia folijs hedarog. i. ozimi: ſed maiora ꝛ latiora: ꝛ hȝ ſemen rotundū cuius color eſt viridis ꝛ niger: ſed qñ maturat̄ fit rubeus: ꝛ qñ frangitur inuenit̄ in eo multa humiditas: ꝛ granula que ſunt ſemina eius. ¶ Idē auc. Gali. Virtus eius eſt fri. in. ij. gra. ꝛ nō eſt humida ſed eſt media inter medicinas que humectāt ꝛ que deſiccant: ꝛ ipſum eſt cōpoſitū ex virtutibus contrarijs. ſ. humida ꝛ ſicca. Et hoc qꝛ in eo ſunt due ſubſtantie. ſ. terrea ꝛ aquoſa. Eſt aliud ſolatruȝ qđ dr̄. Alkekengi. de quo ſuperius dixi in cap̄. xvij. de. A. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de ſtrigno ſm tranſlationē arabicam. Strignū id eſt ſolalrū ſomniferū. Virtus ſolalti ſomniferi eſt qđ eſt fri. in. iij. gra. ꝛ facit dormire: ꝛ hȝ proprietatē ſimilem apij: niſi qꝛ eſt debilior eo. ¶ Et idem. Serap̄. Eſt alia ſpecies ſolatri que dr̄ ſolatrum maniale: ꝛ eſt illud quod dr̄ furiale: eo ꝙ facit furioſitatem ſeu maniaȝ: ꝛ eſt planta hñs folia ſimilia folijs eruce: niſi qꝛ ſunt minora eis ꝛ ſpinoſa que dr̄ caradis: ꝛ habet virgas lōgas egredientes ab eius radice. x. vel. xij. Et lōgitudo eius eſt duorum brachiorum: ꝛ in ſummitatibus eoruȝ ſunt capitella ſimilia oliuis: niſi qꝛ ſunt ſuper capitella ſicut pili ad modū arboris dulb: ꝛ ſunt minora oliuis ꝛ altiora: ꝛ flos eſt niger: ꝛ poſt florē emittit velut racemū. x. aut. xij. grana habenteȝ: ꝛ grana ſunt rotunda: mollia: nigra in mollicie vue ſimilia granis cuſſus: ꝛ habet radices groſſas albas concarias: quorū lōgitudo eſt vnus brachij: ꝛ naſcitur in locis mōtuoſis: inter arbores dulb.

Operationes.

¶ Sera. Quando fit emplaſtrum cuȝ folijs A
ſolatri ꝛ zuccaraȝ conuenit formice ꝛ heriſipile: ꝛ quando teruntur contritione forti ꝛ miſcentur cum ſale: ꝛ fit emplaſtruȝ cū eis: reſoluunt apoſtemata que fiunt in radice auris: . Et quando ſuccus eius miſcetur cum ceruſa ꝛ litargiro ꝛ oleo roſarum: ꝛ mutatur hora poſt horam: conuenit apoſtematibus calidis que fiunt in cerebro ꝛ in capite infantium.

¶ Et miſcetur ſuccus eius ſycſ. quod ſumi- B
tur ad curſum humiditatum currentium ad oculum loco aque ꝛ loco albuginis.

¶ Et quando diſtillatur in aurem conuenit C
dolori eius: ꝛ fit naſcale cum eo: ꝛ conuenit curſui humiditatum matricis.

¶ Gal. li. ij. de cibis ca. de Solatro olez nul- D
luȝ noui hñs tātā ſtipticitatē quātā morella: ergo merito vt alimento quidē ipſo raro: vt medicina aūt ꝯtinue vtimur: efficax. n. eſt ad queciiqȝ eſt oportunitas infrigidationis ꝛ ſtipticitatis. Alimētū aūt pauciſſimum habet.

¶ Et idem. Virtus ſolatri ſomniferi eſt que E
facit dormire. Et qñ accipitur de cortice radicis eius aureus vnus: ꝛ bibitur cū vino facit dormire leuiori ſomno ꝙ gummi papaueris.

¶ Et ſuccus eius prouocat vrinam prouoca- F
tione forti: ꝛ dātur hydropico ex ſemine eius grana duodecim ꝛ curatur: ſed ſi plus dentur inducunt maniam: veruȝ cui accidit hoc ſi biberit melliceratum curatur.

¶ Et cortex eius ingreditur ī medicinis nar- G
coticis: ꝛ quādo coqtur ī vino: ꝛ decoctio eius tenetur in ore ſanat dolorē dētiū: ꝛ qñ admi-

ſeeſ ſuccus radicis eius cū melle acuit viſuꝫ.
H ¶ Sera. Virtus ſolatri manialis eſt quādo bibitur ex radice eius.ʒ.j. inducit ſomnia nō recta ſed aliena. Et quando bibuntur ex eo ʒ.ij. inducunt furoꝛem: ⁊ velut bebꝛietatem tribus vel quattuoꝛ diebus. Et qñ bibuntur ʒ.iiij.faciunt homicidem: ⁊ eum occidunt:⁊ cura eius eſt mellicratum: quādo bibitur ex ea quātitas plurima:⁊ euomat:⁊ fiat hoc ſepe.
I ¶ Et idē auc. Meſebalach. Solatrum maniale eſt fri.⁊ ſic.in.iij.gra.⁊ eſt plus ſtipticuꝫ ꝙ omnis alia herba. Extinguit caloꝛem ignenum:⁊ fructus eius generat ſemper permixtionem ſenſus:ideo opoꝛtet cauere ab eis.
K ¶ Gal. Virtus coꝛticis eius fri.in fine tertij ⁊ ſic.in.ij.pꝛope finē eius. Unde curat vlcera Alie vero ſpecies ſunt alicuius iuuamenti recepte interius: imo ſi qs biberit ex eo aureos quattuoꝛ moꝛietur inde: ⁊ ſi bibat minus inducit inſaniā. Sed vnus aureus aliquādo nō nocet. Sed ſciendum vbi ſtat traſlatio dicit aureus in greca trāſlatione inuenitur.ʒ.j.
L ¶ Platea. Moꝛella ⁊ ſtrignum ⁊ ſolatrum idem eſt. Eſt autem hec herba in.ij.gra. fri. ⁊ ſic.⁊ etiam aliquantulum diuretica. Secūdum folia ⁊ fructus eſt multe efficacie:exiccata modice. Virtutem habet infrigidandi cōtra ſplenis ⁊ epatis oppillationem:⁊ maxime ycteriaam. Contra apoſtemata in ſtomacho vel inteſtinis:vel epate datur ſuccus eius cū aqua oꝛdei. teſte Dyaſcoꝛide. Penna eadeꝫ ſucco intincta epati frequenter ſuperponenda eſt contra eius calefactionem.
M ¶ Itemqꝫ contra podagram calidam: vel etiam herba ipſius trita ſepius eſt ſuperponēda. Contra calida quoqꝫ apoſtemata in pꝛincipio ad repercuſſionem materiei herba ipſa
N ſuperponitur trita. ¶ Macer
Herba quam greci ſtrignum dixere latini.
Solatruꝫ hic dicunt: vis eius frigida valet.
Dicitur auricule mire ſedare doloꝛem.
Illius ſuccus ſi ſenſum funditur intus.

Capitulum.ccccłvj.

ſ Oꝛbes arboꝛ eſt ferens ſoꝛbas.

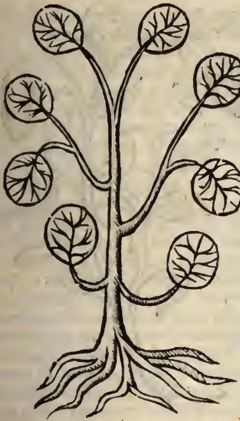
Operationes.

A ¶ Sera.lib.ag.cap. Soꝛba. Virtus eius eſt
B que reſtringit ventrem foꝛtiter. ¶ Gal.ij.li. de alimētis ca. de ſoꝛbis. Soꝛba ⁊ neſpila ſtipticant quidē ambo:multo autem magis ſoꝛbis:neſpila pꝛopter hoc influenti ventri magis conferens eduliuꝫ eſt:⁊ palam quoniā ta

lium omniū comedere paruum cōuenit: nō vt ficuū aut vuarum copioſe. Neqꝫ enim vt alimēto ſed vt medicis ipſis indigemus magis.
¶ Gal.viij.ſim.far.c. de ſoꝛbis ſm tranſlationē grecā. Ydria:id eſt ſoꝛba oſbus cognita eſt:terreſtrem ſubſtantiam dominanteꝫ: ⁊ poſſidet modico ſubtili participat ei mixto. C
¶ Et dicit eo.li.ea.quod incipit Mis: id eſt arboꝛ ſoꝛbe: cuius fructus vocatur a multis oya cum.y.littera ſtiptica participat qualitate:ſed debilioꝛi neſpilo multum quo circa ⁊ dulce eſt cum comeditur: ⁊ minus neſpilio eſt ventris conſtipatiuus. D
¶ Palladi. Menſe Januario Febꝛuario ⁊ Martio locis frigidis:callidis vero Octobꝛi ⁊ Nouembꝛi ſoꝛba ſeruntur eggregie:ita vt matura in ſeminario ipſa poma pangantur. E
¶ Ego expertus ſum multas arboꝛes ex pomis ſponte pꝛogenitas:⁊ in creſcēdo ⁊ in ferēdo extitiſſe felices plantas:etiam ſi quis ponere voluerit:habebit arbitriū dūmodo calidis locis menſe nouēbꝛi: tēperatis Januario vel febꝛuario:frigidis marcio inclinanteꝫ diſponat. Amat ſoꝛbos loca humida montana:frigidis pꝛoxima ſolū pinguiſſimū:cuius indicium certiſſimū ſi frequēs vbicunqꝫ naſcatur. F
¶ Iteꝫ menſe Apꝛili ſoꝛba inſeritur in ſe in cidonio:in ſpina alba: vel trunco vel coꝛtice. G

Capituluꝫ.ccccłvij.

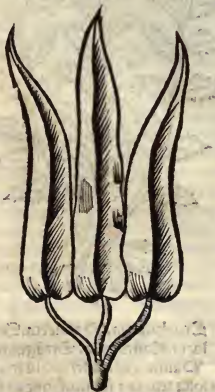
ſ Oldanella. Pã. ca. cxlvij. Chachil
le ara. grece azar. latine vero ſoldana
vel ſoldanella. Sera. li. aggre. ca. ca
chille: eſt herba ſimilis vſnen: niſi q; eſt ma
ior: ⁊ homines quidem comedunt eum cu; ſi
cubus ſicut comeduntur olera alia: ⁊ fo. eius
aſſimilantur folijs naſturcij: ⁊ ipſa eſt amplio
ris humiditatis ꝙ cicera ⁊ magis aquoſa.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. habix. Chachille. i. ſoldanella
oritur in ſterqlinijs: ⁊ eſt herba ſimilis vſnẽ:
⁊ non eſt vſnen: ⁊ in ea eſt aliqua caliditas pro
pter ſuã ſalſedinẽ: ⁊ eius ſalſedo ẽ ſalſedinis
B baurach. ¶ Et h; proprietatẽ laxãdi aquã ci
trinam: cũ bibitur ex ea aqua eius: ⁊ nõ opor
tet ꝙ bulliat ſuper ignẽ: q; amitteret virtutẽ
ſed detur in potu de eius ſucco ſine ebullitio
ne. Et quantitas que datur de ea eſt ab vna
tertia libra vſq; ad duas partes libre cũ. ʒ. x.
zuccari albi aut rubei fortis rubedinis qđ eſt
q; rubeũ cũ lebleb. i. volubilis ⁊ cũ fumo ter
re: ⁊ cũ cachille fortioris virtutis eſt ꝙ albu;.
C ¶ Et idem auc. Yſaac benaraz. Cachille eſt
herba ſimilis cicute in opatione ſua: ⁊ eſt ca.
⁊ ſic. cuius proprietas eſt ꝙ aufert eructuatio
nes corruptas: ⁊ aqua eius purgat aquã citri
nã: ⁊ ꝯfert tumoribus vẽtris ⁊ debilitati epa
tis ⁊ eſt cõueniẽs nutrimẽto: ⁊ h; operationẽ
in ſtõ propter viſcoſitatẽ paucã que eſt in ea.

¶ Et idem auc. Aben. meſuay. Proprietas D
eſt laxare aquã citrinã ſubito: ⁊ doſis eius eſt
a quattuor partibus ℔. vſq; ad partes duas
abſq; ꝙ bulliat. ¶ Et idem auc. Raſis. Sol E
danella purgat aquã citrinã: ⁊ puocat vrinã.

Capitulu. cccclviij.

ſ Colopendria. Yſi. Scolopẽdras di
citur eo ꝙ folia eius ſcolopẽdro ani
mali ſimilia ſunt: naſcitur in petris
humidis: ⁊ caulem nec ſemen nec florem ha
bet: folia eius a ſuperficie viridia ſunt ſubter
rufa ⁊ lanoſa.

Operationes.

¶ Idem Yſi. Splen curat: vnde ⁊ ſplenos di A
citur. ¶ Actor. Scolopendria ẽm phiſicos B
ipſa eſt que vulgo lingua ceruina dicitur.
¶ Raſi in Almanſore. Saculinfundirion. i. C
ſcolopendria calida eſt: ſpleni groſſo ⁊ ſtran
guirie ac lapidi remediũ affert. ¶ Aui. Sco D
lopendria ca. eſt in primo ſic. in. ij. ſubtilis re
ſolutiua. Confert ſpleni magnifice. Confert
etiam ſingultui ⁊ ytericie: frangit lapidem
in renibus ⁊ veſica. Et dicitur ꝙ ipſa eſt her
ba petroſa que naſcitur in locis fontium.
¶ Quidam autẽ dixerunt ꝙ eſt ſpecies ſquil E
le. Item virtus ſcolopendrie habet eandem
virtutem cum cetarach. quare lege capitulũ
cx. de. C. ¶ Additio. Dyaſ. Scolopendria F
magis facit ad aſma quam alie medicine.

Capitulum.cccclix.

Crophularia. Pandecta. Scrophularia. Caſtrágula. Strágularia idez
f Paulus cap. de ſcrophularia herba eſt hñs folia tenuia ⁊ ſubtilia: que cũ flectunt vt frangantur ſtrident: ⁊ ideo multis dr caulis ſtridolus: ⁊ radices ſunt ei ſatis ſubtiles in quibus adherent radices rotunde: ſicut ſunt auellane mundate albe mittentes lac.

Operationes.

A ¶ Idem Paulus. Radix illa dicitur ſcrophulis medica.

Capitulum.cccclx.

Torax latine. Ara. melachac: Grece
f ſigia. Sera. li. ag. ca. melachac. auct. Dyaſ. Eius ſpecies ſunt tres. ſ. liquida: ſicca ⁊ kearmitarum: vnde arboꝛ ſtoꝛacis magna que vocatur lubue: habet lignum qꝫ aſſimilatur ligno ſarco: folia eius ſunt folijs ſimilia ſeilem. i. lilij: hꝫ fructum albũ magnũ maioꝛẽ ꝙ auellanã ſimilẽ: prunis albis duos habentẽ cortices quoꝛuꝫ exterioꝛ comeditur: ⁊ eſt in eo amaritudo: interius eſt nucleus pinguis ſicut nux: ⁊ exprimitur ab eo oleuꝫ: ⁊ coꝛtex huius fructus eſt ſtoꝛax ſicca: ⁊ gũmi huius arboꝛis lubue eſt ſtoꝛax kearmitaruꝫ: ⁊ latine vocatur calamita. i. bona gutta: a calos quod eſt bonum ⁊ mita quod eſt gutta: inde ſtoꝛax calamita. i. bona gutta. Et alio nomine vocatur ſigia: ⁊ eſt gummi albuꝫ foꝛtis albedinis: ⁊ vocatur gũmi illud lubue kearmitarum: ⁊ melioꝛ ſpecies omniũ eſt illud gummi lubue. Et melioꝛ ex ſtoꝛace ſicca eſt rubea que aſſimilatur maci. ⁊ deterioꝛ ex ea eſt illa que eſt arida nigra. Subſtantia vero ſtoꝛacis ſicce que non hꝫ oleum adminiſtratur in ſuffumigationibus. Et iſtã romani vocant cõfictam vel coꝛubꝛuꝫ: ⁊ eſt oleum quod ingredit in vnguentis balneoꝛuꝫ. Et melioꝛ illarũ ſpecierum eſt lubue muſcatũ: ⁊ eſt gũmi albuꝫ albedine mixta rubedine: ⁊ poſtea eſt ſicca que clarificatur non hñs oleũ: ⁊ eſt ſpiſſa rubea: ⁊ deterioꝛ ex ea eſt lenis nigra: ⁊ lubue muſcatum eſt lubue kearmitaruꝫ. Et eſt notũ apud chꝛiſtianos: ⁊ eſt ſtoꝛax kearmitaruꝫ: id eſt ſtoꝛax calamita: ⁊ rubea gummoſa: ⁊ eſt gũmi. Subſtantia vero ſtoꝛacis ſicce que nõ habet oleum vtuntur chꝛiſtiani in eoꝛum eccleſijs ⁊ ſuffumigationibus: ⁊ vocant eam confictam vel coꝛubꝛum: ⁊ deterioꝛ ex ea eſt nigra que aſſimilatur ſerrature ligni. Et idem auctoꝛitate Dyaſcoꝛi. Stoꝛax liquida eſt pinguedo myrrhe recentis: vt apparet in ca. Myrrha: ⁊ extrahitur a myrrha: quia terunt eam cuꝫ aqua pauca: ⁊ premunt eum coꝛnu: ⁊ eſt boni odoꝛis: ⁊ ingreditur in confectionibus: ⁊ ſola etiam ſine aliqua admixtione olei: ⁊ pa-

rum ex ea eſt multe ṽtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefa-
ctio eiꝰ ē ſilis calefactōi mirre ⁊ oleorū calido-
rū ⁊ ſiccoꝝ. Et ſtorax liquida vocatur metb. ⁊
metb exꝑmit̃ ex gūmi arboꝝ q̃ aſſimilant̃ ar-
borībꝰ citonioꝝ: qđ gūmi ē mirra. qđ inuenies
ſi legas caplm mirrha. Sed ſtorax kearmita-
rū ē lachrimā arboris eiuſdē nōis. cuiꝰ ṽge in-
tra cāniculas ortū ex ſe emittūt ſcobē ſilez ſer-
re q̃ cauernate lachrimā ꝓfluūt eiꝰ diſtillatū in
terrā ꝯueniēs ē. illa āt q̃ ꝓcedēs ṽgis inheſerit
cū ſiccat̃ munda ⁊ ſatis alba. Dehinc flaua fit
ſolis cā ⁊ mucoſa. Et melior ex ea ē ꝑinguis ru-
bea ſilis reſine pini: ⁊ ſūt ī ea fruſta alba: ⁊ re-
māet ī eo odor bonꝰ lōgo tpe: ⁊ qū frāgit̃ ema-
nat ab ea humiditas q̃ ē ſič mel. Sȝ illa q̃ ē ni
gra ⁊ ſicut furfur ē mala. ⁊ iā īuenit̃ in ea gum
mi arabico coloris clari. cuiꝰ odor ē ſicut odor
mirrhe. Et paꝝ qdē inuenit̃ de hoc gūmi. Et
adulterat̃ ſtorax cū ſerrature ligni putrefacti
cōmixti cū melle ⁊ reſiduo. ⁊ ſuba mirre yreos
puluerifata ⁊ aliis rebus ſcilicet cera ⁊ adipe.
ſȝ illa q̃ nō ē adulterata hȝ odorē acutum.

Operationes.

A ❡ Galienꝰ viij. ſim. ꝑhar. ca. Storax. Uirtus
eſt calida: ⁊ que mollificat ⁊ maturat.
B ❡ Dixit in quinto epidimiaꝝ. ꝙ eſt vna ex re-
bus mortiferis ſič iuſqamus ⁊ mandragora.
C ❡ Et idem coď li. ca. ſtorax. Calefacit ⁊ molli
ficat ⁊ digerit̃. vñ licet Aui. li. ij. c. ď ſtorace: di
cat aliter modū factiōis ſtoracis. Serapiōi tñ
magis credendū eſt. q꞉ magis expertꝰ. Uñ di
cit Auicen. ꝙ ſtorax hu. alia eſt que extrahit̃ ꝑ
ſeipſam gūmi. ⁊ eſt ſtorax calamita. ⁊ alia eſt q̃
extrahitur cū decoctiōe. ꝑ ſe āt extracta ē citri
na: ſed q̃ ꝑ decoctionē extrahit̃ ē nigra. ⁊ ē ſto
rax liqda. ⁊ fex huiꝰ eſt ſtorax ſicca. ⁊ eſt cōficta
D ❡ vel cozubrū. Auerrois. v. Collige. ca. ď ſto-
E race. Storax calamita cal. ī. ij. ſic. ī. i. ❡ Item
curat tuſſim ⁊ corizam ⁊ brancos ⁊ raucedinē
⁊ ꝓuocat meſtrua qū bibitur. ⁊ qū ſupponitur
matrici. ⁊ fumus eiꝰ eſt ſimilis fumo olibani.
F ❡ Sera. auc. Diaſ. Uirtus eius ē calida: mol
lificatiua: maturatiua: ⁊ cōuenit tuſſi ⁊ catar-
ro ⁊ corize ⁊ raucedini qū bibit̃. ⁊ fit ex ea naſ-
cale cōuenit coartatiōi matricis: ⁊ ꝓuocat mē
ſtrua. ⁊ qū deglutit̃ cū pauco gumini albotin
mollit vētrē mollificatōe leui. ⁊ miſcet̃ cū aliq-
bus vnguētis reſolutiuis. ⁊ ēt oleis q̃ reſoluūt
laſſitudinē. Et adminiſtrat̃ aſſata ⁊ torrefacta ⁊
aduſta: ⁊ colligit̃ fumꝰ eiꝰ ſicut fumꝰ olibani.
G ❡ Et idem aucto. Albugerig. Cōuenit dolo
ri pectoris ⁊ pulmōis. ⁊ delet corizaȝ ⁊ retinet
ventrē. ⁊ aromatiſat ſtomachum. ⁊ cōuenit vē
toſitatibꝰ groſſis ⁊ nodationibꝰ membroruȝ.
Et quādo bibitur aut linitur exterius: ⁊ vlce-
ribus conuenit ſcabioſis humidis.
❡ Et idem auct. Atabari. Fumus ſtoracis ē H
bonus catarro multum. ⁊ ſtorax eſt calida ⁊ ſic
ca ⁊ ſtringit ventrem.
❡ Platearius. Storax eſt calida in ꝑmo gra I
du ſicca in ſecundo. ⁊ alia quideȝ eſt calamita
alia rubea alia liqda. Quelibet illarū eſt gum
mi arboris in India naſcentis. Storax liqda
reperit̃ in calabria. Storax vero calamita ď
nō a calamo: ſed a calo qđ ē bonū: ⁊ mita qđ ē
gutta. q̃ſi bona gutta. ꝑ decē annos durat.
❡ Eligenda eſt iſta que ſubrufa ē vniuſqȝ co- K
loris per totum: ⁊ ſapore pontica ⁊ ſubamara
qui malaxari poteſt in cera. Que autem dulcē
ſaporem habet ſophiſticata. Nam yrim illiri
cam cum melle conficiunt ⁊ ſtoracem calami-
tam: vt ſophiſticetur: addunt. Sed diſcerni-
tur quia talis habet dulcedinem nimiam: ⁊ ſi
manibus tractetur: ſtatim fit humida ⁊ paruȝ
viſcoſa. Si vetus eſt cum malaxatur pulueri-
ſatur. Sed ſtorax rubea plus accedit ad rubo-
rem: effectus ſimiles habens. Storax vero ca-
lamita maioris eſt efficacie. Uirtutem habet
ex ponticitate confortandi: ⁊ ex qualitatibꝰ ſu-
is conſumendi.
❡ Contra debilitatem ac frigiditatem cere- L
bri ⁊ catarrum ex ea malum informatur ⁊ na-
ribus apponitur. Caphala ex eadem facta ſu-
per dentes laxatos ⁊ gingiuas confortat ⁊ cō-
firmat.
❡ Emplaſtrum ex eiuſdem oleo factum con- M
tra frigiditatem ſtomachi valet ſtomacho ſu-
perpoſitum. Item contra frigiditatem ſtoma
chi: ⁊ contra frigidum reuma capitis dantur
pillule ſtoracis.
❡ Suffumigatio ex eadem facta per inferio- N
ra prouocat menſtrua. Ualet etiam per infe-
riora. ſi fiat puta inferius contra matricis ſuf-
focationem. Si ſuperius contra ſui precipita-
tioneȝ. Liquida ſtorax in emplaſtris ⁊ vnguē-
tis maxime contra tineam ponitur: ⁊ diutiſſi-
me ſeruatur. Seruatur autem diutius ſtorax
rubea q̃ calamita.

Capitulum ccccliri.

Ubere: vel Suberie. ❡ Yſidorus li-
f bro ethymologiarum. Subere eſt ar
bor ex qua validiſſima cortex nata-
torius extrahitur. ſic dicta: quaſi ſubedies eo
ꝙ fructus eius ſues edunt. Porcorum enim

ſunt alimenta non hominum. ¶ Plinius li. xvj. Glandem fert ſuber ſicut quercus ⁊ ylex fungoſam carnem nigidius tradit fieri ſubere ſicut eſculo ⁊ robore. Tardiſſimo germine germinat ſuber ac concipit. Et incipiente hyeme truncum emittit. Silueſtrem generi folia non decidunt ſuberi ac buxo. Et eſt cortex carnoſus ſuberi ac populo. Suber tempeſtiue ceſa torquet ſeſe funditqꝫ. Cariem vetuſtatemqꝫ ſentit hec arbor tardiſſime. ſic ⁊ glandes atqꝫ caſtanee. Ceterum in aquis nõ fluctuat ſuber ſi dematur cortex. Eſt autem ſuber arbor minima. glans eius peſſima ⁊ rara. Cortex tm̃ in fructu precraſſus ac renaſcens. atqꝫ etiam in nos pedes vndiqꝫ explanatus.

Operationes.

A ¶ Plinius vſus eius maxime nauiũ anchoralibus: piſcantiumqꝫ tragulis. tecadorũ obturamentis conuenit. Preterea i hyberno feminarum calciatu: quãobrem greci cortices arborum appellant.

B ¶ Sunt ⁊ qui feminam vlicem vocãt. Et vbi non naſcitur ylex. pro ea ſubere vtuntur. In carpentariis precipue fabricis: vt circa helyn ⁊ lacedemonem. Nec in Italia naſcitur tota: aut omnino in gallia.

C ¶ Idem in lib. xxiiii. Suberis cortex tritus et aqua calida potus ex vino calido ſanguinem excreantibus magnopere laudatur.

Capitulum: cccclxii.

ſ Umach. Platearius. Sumach eſt cuiuſdam arboris fructus ſimilis granis. ex quibus tingitur pãnus rube⁹. Admixtione quoqꝫ ſumach ſophiſticantur illa grana. Eſt autem ſumach fri. in. ij. gra. ſic. in. iij. Per annos quattuor ſeruatur. Uirtutem habet conſtringendi: ⁊ incitat appetitũ. Pandecta. ca. dclviii. Sumach latine. arabice adiutor vel barſo. grece riſkitin. ¶ Sera. i li. ag. ca. ſumach. anc. Dyaſco. Eſt planta naſcens in locis ſaxoſis habens folia longa: ⁊ habet ramos altos: ⁊ fructum in racemis quorũ color vergit ad rubedinem ſanguinis. ⁊ grana ſunt in racemis in magnitudine granorũ lentiſci: ⁊ aliquantulum lata. Iuuamentũ ei⁹ eſt in cortice granorum.

Operationes

¶ Et idem auctoritate Galieni. Melius qδ eſt in tota arbore eſt cortex grani eius. Et ſuccus eius quando exiſtit in eo ſapor ſtipticus: et virtus eius eſt que infrigidat in ſecundo ⁊ deſiccat in tertio. A

¶ Galie. viii. ſimpli. farma capi. de ſumach. ſm̃ tranſlationẽ grecam: qδ incipit Riſkitin. ideſt ſumach. fructuoſa plantarum ſtipticat ⁊ ſiccat. Unde ⁊ cerdones ad ſtipticandum ⁊ ſiccandum coria vtunt̃ hac planta. Et propterea B

nominatur

noſatur viſo depſica: ideſt coriorum aptatiua.

C ¶ Melius āt fruct⁹ ei⁹ maxime ⁊ ſucc⁹ ad vtilitatez veniūt. ſufficientes auferre exiſtens q̄litates. Cōcordat āt ⁊ tot⁹ q̄ ƀʒ ptez vſus ſenſui ⁊ ƀʒ guſtū. Erit igit̃ ⁊ h̄ pharmacū ſiccatiuū q̄dez i tertio gradu: īfrigidatiuū āt ex ſecundo.

D ¶ Cōtra vomitū ex calore. ſpōgia ītincta i aceto decoctiōis ei⁹ ori ſtomachi ſupponit̃. Cōtra dyſenteriā īferioꝝ īteſtinoꝝ vicio factā puluis ei⁹ cū aqua decoctiōis ordei ↄficit̃: ac p̄ cliſtere

E inijcit̃. ¶ Fit ēt emplaſtrū circa pectinē ac renes ex eiuſdē puluere ⁊ oui albumine ⁊ aceto. Si vō ſupioꝝ vicio fiat aq̄ decoctōis ei⁹ vl̄ ſaltē puluis dat̃: ⁊ carnes i aqua decoctiōis eiuſ-

F dē decoquētur. ¶ Cōtra fluxū ſāguinis e naribus: medulla ſambuci i ſucco ſanguinarie īting͡it ⁊ puluere ſumach aſpſa narib⁹ īmittitur.

G ¶ Cōtra emoptoicā paſſionē e vicio ſpūaliuz dragantū ⁊ gūmi arabicum p̄ noctē cū p̄dicto puluere dimittant̃. ⁊ maſtix cū aqua roſaꝝ cōficit̃. Indeq; pillule formenſ. quas patiēs ſub

H lingua teneat: ⁊ paulatim tranſglutiat. ¶ Cōtra dyſenteriam iteꝝ ex vicio ſuperioꝝ inteſtinoꝝ puluis ſumach i olla cū anathaſia datur. Suppoſitoriū quoq; factū ex illa vel tali puluere ⁊ anathaſia ↄtra fluxū valet menſtruoꝝ.

I ¶ Contra pruritū oculoꝝ ex calore ⁊ humore lauantur oculi ex aqua decoctionis eius.

Capitulum. cccclxiii.

Apo. Pādecta. li. dcxiiij: Sabon. i. formicariū. Latine Sapo. Qū ſapo fit ex forti lixiuio ⁊ q̄cūq; pinguedīe. Cui⁹ multe ſūt ſpēs. Eſt. n. ſpat arētic⁹: q̄ ſic dr̄ eo q̄ ſcidit i ſpata. ⁊ iſte vocat̃ iudaic⁹: quo iudei lauāt ſericū. Et eſt ali⁹ gallic⁹. ⁊ ali⁹ muſcatus. ⁊ alius mollis ⁊ niger. ⁊ vocatur ſparatencus.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Sabon. auc. Pauli. Virt⁹ eius eſt q̄ abſtergit ⁊ purificat. ⁊ eſt calida ⁊ vlcerat corpus. ⁊ eſt fortis in hoc. ⁊ eſt bonūʒ ad maturādum apoſtemata dura. ⁊ ad tollēduʒ ſaniem: ⁊ ad mollificādum apoſtemata dura. A

B ¶ Et idem auc. Raſis. Eſt calida ⁊ vlcerat corpus. ⁊ eſt fortis in hac opatione. Et ſi admiſcet̃ cū alijs medicinis calefacit mediocriter. C

¶ Ad apoſtemata maturanda ſapo magnuʒ preſidium eſt: tamen cyrurgicis caute vtētur ne nimium ante maturationem corrodetur.

Capitulum cccclxiiii.

Anacetū. Myaſ. Tanacetum eſt ſpecies artemiſie: que tagetes noīatur: et eſt tenera: ſemen habēs minutum: et vnā haſtā folijs plenā: naſcit̃ in locis mediterraneis ⁊ altioribus: florem mellinū atq; tenuē ⁊ iocundiorem. Hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetū: ⁊ aliqui eam vocant athanaſiaʒ vel ƀm quoſdam thanaſiam.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Arthemiſia q̄ tanacetum vel tagetes dr̄ facit ad veſice dolorem ⁊ ſtranguiriam: ſucco dato ex vino .ʒ.ij. febricitāti ex aqua cyatis.ij. potui datur hic ſuccus.

B ¶ Tunſa cū axūgia ⁊ aceto coraꝝ dolori medicat̄ ligata vſq; ad tertiā diem. C ¶ Et infantem hilarem facias intende ⁊ ſuffumigabis: ⁊ omnes incurſiones malorū auertet: ⁊ hilarem faciet infantem. D ¶ Gal. Omnes ſpecies arthemiſie conueniunt lapidibus in renibus exiſtentibus: ⁊ ad calefactiões ⁊ extractiões ſecundinarum: ergo thanacetum.

Capitulum: cccclxv.

t Aſpia. Pādecta cap. dxlvij. Mezabarā .i. tapſia: qdā dicūt ꝙ eſt mezereon. aliqui dicunt ꝙ eſt elacterium.

Operationes

A ¶ Scđm Sera. li. ag. c. Mezabarā: eſt plāta q̄ reperitur in India cuius cortex exterior hʒ iuuamentū i medicina in doloribus iuncturaꝝ.

B ¶ Et hec qñ ponit̄ i fluminib⁹ inebriat piſces. Et melior ex eo eſt illa q̄ hʒ ſubtilem corticem: ⁊ in ſapore eius eſt acuitas parua: ⁊ doſis eius ſimplicis cū zuccaro eſt aureus vnus.

C ¶ Plateari⁹. tapſia i tertio gradu ē ca. ⁊ ſic. per tres annos ſeruatur. Radix ei⁹ medicine competit vſui: ſed nunq̄ per ſe debet dari. pncipalr̄ educit p vomitū: ſecūdario per ſeceſſū.

D ¶ In medicinis vomitus maxime ponitur: ſʒ teritur. Oportet ꝙ terens maxime facie ⁊ oculos cooperiat vt parum aut nihil videat: teſticuloſq;: quia cito inflantur.

E ¶ Quod ſi aliqua inflatio euenerit īfundatur pannis in aceto: ⁊ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Uel idem fiat cum ſucco ⁊ trahit. Uirtutem habet humores diſſoluendi, ⁊ ad ſuperficiem corporis attrahendi: ⁊ in groſſaʒ ventoſitatem reſoluendi.

F ¶ Pli. li. xiij. Tapſiam vocauere quidam ſemen ferule eo decepti. ꝙ ferula ſine dubio nō eſt tapſia: ſed ſui generis feniculi folijs inani caule: nec baculi longitudinē excedēte. Semē quale ferule. Radix cādida. inciſa lac emanat ⁊ cōtuſa ſucco abdicat omnia venenata. Quippe fodiētibus etiā nocet ſi minima aſpiret aura intumeſcunt corpora. facienq; ignes acri inuadunt: ⁊ ob id ceroto prius illiniunt.

G ¶ Quibuſdā tñ morbis auxiliari dicūt medici pmixtā alijs. Itē i alopitijs. ſugillatiſq; ac liuētib⁹. ſeu vene remedia deſunt: vt ſcelera cōtrectēt. Sed iſta ꝑtexuerūt noxio iſtrumēto. tātūq; i pudēdi eſt vt venenū ortis eē pſuadeāt.

H ¶ Tapſia eſt i aphrica vehemētiſſima. Quidam ꝑ meſſes caules incidunt. Et in ipſa radice excauant quo ſuccus cōflāt areſactūq; tollunt. Alij foliū radicē in pila tundunt. ⁊ ſuccū in ſole coactū etiam in paſtillos diuidunt.

I ¶ Idem in libro. xxvi. Ad lichenas vtuntur ⁊ tapſie radice cum melle trita. anguine ⁊ argemonia medetur in vino ſumpta.

K ¶ Cōſtantinus in li. graduū. Tapſia ē herba ſupterrā ſaliēs .i. brachiū. cuius color rubeus eſt. Frondes hēt virides aliquātulū colori plūbeo ptinētes. Cortex aūt radicis ei⁹ ruffus. nigredini parū attineos. ſed itus eſt citrin⁹. Hic cortex medicine congruit. Calidus ⁊ ſiccus i tertio gradu. Groſſos ⁊ viſcoſos humores attenuat. ⁊ valet ſciaticis ac podagricis flegma q; viſcoſum vbicūq; fuerit purgat. Miſcetur ⁊ medicinis empetiginiō. Morphee atq; ſcabiei. colatiuus enim eſt ac mundificatiuus.

L ¶ Diaſcorides. Tapſia dicta eſt eo ꝙ in tapſo inſula in primo inuenta eſt. frutex eſt illi feniculi ſimilis. habens folia ſimilia maratro. haſtas tenues in quibus ſingulis ſūt capitella ſicut i aneto. flos āt ē niger ſiue mellinis. ſemēq; latū ferule ſimile ſʒ min⁹. Radix ē illi alba ⁊ maior. cortiā hñs groſſuʒ. ⁊ in odorē viſcida.

Succ⁹ eius qñ colligiẗ colligẽs nõ ſic ȝ ventũ
ſit⁹ q2 man⁹ ꝛ facies ebuliẽt: vt⁹ ẽ ei ca. catarti
M ca. ¶ Coriũ radicis ei⁹ ꝛ ſuccũ ꝛ lachrymũ ac
cepta mĩſa ſupi⁹ ꝛ iferi⁹ hoiẽ purgat plus tñ
iuſto accepta necẽ ifert. Purgatio ipſi⁹ dolo
rẽ mitigat lateris. Aſinaticis opitulaẗ his ẽt q
putridũ hñt ſputũ medicaẗ. Eſt ãt dieta ei⁹ cre
tica eiuſq3 potio dãda ẽ eſcis: aut cotturis ad
mixta. Radix ei⁹ ꝛ lachrymũ tãtã h3 calidita
N tẽ vt nullã hẽat cõpationẽ. ¶ Viñ succus eius
capiti ſupunct⁹ alopicias emẽdat: ꝛ radix eius
viridis ifricata idẽ pſtat. liuores ẽt detergit.
O ¶ Succus eius addito libanotide ac cera eq̃li
põderẽ oĩa pdicta põt facere. In quolibet ãt lo
co poſit⁹ nõ d3 amplius eẽ ꝙ duab⁹ horis. S3
ante ꝛ poſt loca fouenda ſunt aq̃s calidis lenti
gies mũdat. lepras limpidat. puſtulas purgat
macie mixto ſulphure veteris lateris aut pul
monis dolores curat. Arteticos ꝛ podagricos
maxime iuuat. Nudis locis ipoſitus ea veſtit.
ſed fomẽto id facit. humores ẽt de pfundo vio
lenter extrahit. ſicq3 dyaforeſim facit.

Capitulum. cccclxvi.

Amariſcus domeſticus: Pli. li. xvi.
Tamarix ẽ arbor craſſiſſima hñs fo
lia nũquã decidẽtia. ¶ Idẽ li. xxiiii.
Tamaricẽ arbitraẗ qdã eẽ miricẽ. ¶ Aui. In
tamariſco eſt ſtipticitas ꝛ aptio ꝛ mũdificatio
abſq3 vehemẽti exſiccatiõe. Et eius aqua ẽ ab
ſterſiua ꝛ deſiccatiua. cui⁹ abſterſio plus ẽ eius
exiccatõe. ꝛ eius exſiccatio eſt cu3 ſtipticitate:
ſ3 fructus eius vehemẽtioris eſt ſtipticitatis.
In tamariſco qdẽ eſt ſubtilitas pauca. ꝛ qñq3
adminiſtratur loco eius viridis galle.

Operationes

¶ Aui. Ei⁹ decoctio embrocaẗ ad pediculos: A
ꝛ iterficit eos. Ex eius foliis fit emplm̃ ſup aþa
ta fluxa. Eiuſq3 fumus variolas exſiccat ꝛ vl
cera hũida: qð ex eo tritũ eſt: ꝛ eius cinis ſpar
giẗ ſup aduſtionem ignis. Fructus ei⁹ ꝛ cinis
vlcera difficilia exſiccãt: ꝛ carnẽ additã corro B
dũt. ¶ Decoctio folioꝝ ei⁹ cũ vĩo cõfert dolo
ri dẽtiũ. ore ex eo colluto: phibẽtq3 corroſionẽ
eorũ pprũs fructib⁹. Iteru3 eius fructus ſtat
loco galle ꝛ licij in egritudinibus oculi. C
¶ Cõfert iteꝝ antiquo ſputo tamariſcus. ꝛ p
prie fructus eius. Rami eius in aceto diſſoluti
cõferũt ſpleni. emplo ex eis fcõ. ad ſplenẽ quo
q3 bibitũ vinũ in quo decocta ſũt folia eius, ac D
virgulta. ¶ Et ex eius ligno faciũt ſibi ſplene
tici vaſa. Deniq3 ȝfert ſolutiõi antiq̃: ꝛ ad flu
xũ matricis. ſedeturq3 i eius decoctiõe. Bibi
turq3 fructus eius q etiã cõfert morſui rutele.
Platearius. Tamariſcus ca. eſt ꝛ ſic. E
¶ Viñ decoctiõis eius valet ad opilationem
ſplenis ꝛ epatis: ſtrãguiriã ꝛ diſſenteria3. Eſt
enĩ diureticũ. Puluis eius in cibis poſitus ad
eãdem valet. Freq̃ns eius bibitio in vaſe tali F
valet ad idẽ. cortex maioris ẽ efficacie. ¶ Pã
decta. li. lxix. Athel vel tarmezit arabice. Gre
ce nadabar. Latie vo tamariſcus domeſtica. G
¶ Sera. li. ag. c. Athel. i. tamariſcus domeſti
ca. ꝛ eſt arbor multũ lõga vſq3 ad celũ dura re
cti linea. folia eius lõga ſubtilia ſtricta ꝛ nõ h3
ſpinas. ꝛ ex ligno eius fiũt parapſides ꝛ inciſo
ria ꝛ vaſa alia. ꝛ ipſa eſt magna athel ꝛ grece
vocaẗ nadabar. Et oẽs arbores ex qb⁹ fiũt va
ſa hmõi nolanẗ nachs. ſ3 ẽ athel aliquãtulũ ar
bor rubea quaſi coloris ſcorpionis. ¶ Et ide3 H
auc. Dyaſ. Athel eſt ſilis tamariſco ꝛ eſt i ba
bilonia. ꝛ aq̃ infuſiõis eius poniẗ i ſieẗ q̃ admi
niſtranẗ habentib⁹ debilitate3 viſus. ¶ Et idẽ I
auc. Gal. Athel eſt ſpẽs tamariſci. ꝛ eſt arbor
q̃ magis vẽto agitaẗ ꝙ arbor tamariſci In ſa
pore eius eſt ſtipticitas ꝛ nõ h3 florem. ꝛ h3 fru
ctũ rotũdũ ſicut cicer. habentẽ colorem cineri
ciũ ad glaucedine3 tendentẽ. intra q̃ ſunt gra
na pauca inuicem cõglobata ꝛ iuncta. q̃ nomi
nantur grana dulcia. Colliguntẗ in menſe Fe
bruarij. eſt calida ꝛ ſicca i pmo gradu. Virtu

tes illius inuenies in ca. primo ſequenti.

Capitulum cccclxvii.

Amariſcus agreſtis. Pandecta ca. ccx. Caſa arabice. Grece mirica vel bruca vel mirthi. Latine vero tamariſcus. Ubi ſciendū ꝙ tamariſcus q̄dā eſt maſculus: ⁊ eſt Arbel: de quo in p̄cedenti capitulo dictū eſt: ⁊ vocaẜ ſilr tamariſcus domeſtica ⁊ q̄dā eſt femina: ⁊ eſt illa arbor quā cōiter nos vocamus tamariſcum: ⁊ iſta vocaẜ ſilr tamariſcus agreſtis. ¶ Sera. li. ag. ca. de caſa. Caſa. i. tamariſcus agreſtis: ⁊ eſt arbor erecta q̄ naſciẜ in aq̄s: ⁊ h̄z fructū q̄ aſſimilaẜ floribus: ⁊ eſt ſimilis in flexibilitate ſua vinee: ⁊ illa ſpēs vocatus ab aliq̄bus bruca. Eſt in babilonia et in ſen'. Alia tamariſcus que eſt domeſtica que nolaẜ termezit ſiue atbel: ⁊ aſſimilaẜ agreſti ī oībus p̄terꝗ̄ in fructibus in longitudine: quia fructus eius eſt rotundus ſimilis gallis dētatis ⁊ eſt ſtipticus: ⁊ poniẜ loco galloꝝ in medicinis. Et ſciendū ꝙ eſt arbor quā ipſe nolat in p̄cedenti capitu. de qua dẜ ꝙ eſt arbor magna vſq̄z ad celū: q̄ vocatur atbel ⁊c̄. ¶ Gal. viii. ſim. far. capi. de tamariſco agreſti. In ſapore eius eſt ſtipticitas: ⁊ eſt virtus eius q̄ incidit et abſtergit: ſed folioꝝ ei⁹ ⁊ radicū ⁊ ramoꝝ ſubtilitas eſt plus ſubtiliatione fructus eius.

Operationes

¶ Sera. auct. Dyaſ. Radix tamariſci poniẜ pro gallis ī medicinis oculorū ⁊ oris: ⁊ eſt cōueniēs ſputo ſanguinis: ⁊ potaẜ in fluxu antiquo ⁊ cōfert yctericis: ⁊ illis quos momordit rutela. A
¶ Et qn̄ fit emplm̄ cuz ea diminuit apāta flegmatica: ⁊ cortex eius operaẜ ſicut fructus eius nec plus nec minus: ⁊ folia eius cocta cuz aqua ⁊ bibita ipſa aqua extenuat ſplenem. B
¶ Et qn̄ fit cū ea collutio oris cōfert dolorib⁹ dentiū: ⁊ eſt cōueniens mulieribus hn̄tib⁹ fluxum humiditatū qn̄ fit ſeſſio in decoctione ei⁹ ⁊ proijcitur decoctio eius ſuper illos ī quibus generantur pediculi ⁊ lendines: ⁊ iuuat multum. Cinis ligni tamariſci qn̄ ſupponitur confert habentibus humiditates matricis. C
¶ Et idem auc. Meſarugie. Cinis eius deſiccat oīa vlcera: ⁊ p̄prie illa que fiūt ab aduſtiōe ignis ⁊ ɔfert apātibus frigidis qn̄ fumigatur cū eo. D
¶ Et dixit mihi homo fidelis ꝙ fuit quedam mulier ſuper quam apparuit lepra: ⁊ datum fuit ei de decoctione radicis tamariſci cū paſſulis ſepe: ⁊ curata eſt. Et nos quidem experti fuimus in muliere alia: ⁊ curata ē: ⁊ hoc fuit: quia egritudo eius prima fuit apoſtema ī ſplene: ⁊ propter opilationem eius: que q̄dem fuit cauſa non attrahendi melancoliam: ⁊ nō mundificandi vel clarificandi ſanguinez: ⁊ fuit cā apparitionis lepre ſuper eaz. Qn̄ ergo reſolutum fuit apoſtema ⁊ opilatio propter operationem iſtius medicine: in eo ꝙ fuit de natura ſua incidere ⁊ abſtergere: reuerſe ſunt ad earum ſanitatem. E
¶ Et idem auc. Gal. in. li. ſuo ad Glauconez qn̄ ſcripſit ei ſigna apoſtematis duri in ſplene ꝙ melior medicina eius eſt cortex radicis capparis ⁊ ſcolopendrie ⁊ cortex tamariſci: ⁊ ſummitates eius ſi coquantur in aceto. F
¶ Gal. vii. ſim. far. Qn̄ cortex tamariſci coq̄tur cum vino confert ſplem duro: ⁊ expellit dolorem dentium: ſed in fructu eius ⁊ in cortice eſt ſtipticitas non pauca quouſq̄z virtus eius eſt propinqua virtuti gallarū viridiū: niſi q: ī gallis vilis viridib⁹ manifeſtaẜ ſtipticitas ſolū. G
¶ Complexio fructus eius tamariſci eſt complexio inequalis: ⁊ poſſumus ei vti pro gallis: ⁊ cinis tamariſci quando comburitur h̄z virtutem deſiccatiuam deſiccatione forti: ⁊ eſt in eo abſterſio ⁊ inciſio. H
¶ Et idem in eodem li. capi. de mirica. Mirica ⁊ tamariſcus abſterſiue ⁊ inciſiue ē virtutis abſq̄z ꝙ ſiccet manifeſte. I

¶ Plinius

R ¶ Plinius ca. de tamariſco. Tamariſcus domeſtica hꝫ vtutē eādeꝫ ſicut ſilueſtris: niſi qꝛ ē magis ſtiptica ꝛ minꝰ inciſiua ꝛ abſterſiua.

Capitulum. cccclxviii.

t Tamarindi. Pādecta ca. dclxvij. Tamarindi arabice ꝛ latine. Grece oxifonitia. Sera. li. ag. ca. de tamarindo. Naſcit multū ex eis in ceſarea ꝛ in terris bamen: ꝛ folia eiꝰ ſunt ſicut folia ſilicis. ꝛ deferēt ex terris Indie. Et eſt fructus coloꝛis rubei: ꝛ hꝫ medullā plurimā pluſquā xilocaracta. crocei coloꝛis ad nigredinē tendēs ꝛ hꝫ melleitatem: ꝛ eſt illud qđ ex fructu adminiſtrat poſtq̄ egrediunt grana eius. Et meliores tamarindi ſunt noui: recētes: nō aridi: ſapoꝛis acerrimi. Et virtus eoꝝ eſt fri. ꝛ ſic. in tertio gradu.

Operationes

A ¶ Virtus eiꝰ ē q̄ laxat colerā ꝛ repꝛimit acuitatem eius: ꝛ abſcindit vomitū: ꝛ aufert pꝛuritū ꝛ doſis aque eoꝝ poſtq̄ decoquūtur eſt lib. ß. ꝛ

B aufert ſitim. ¶ Et idem aucto. Meſuay. Eſt fri. in. ii. mollit ventrem: ꝛ eſt ſicut pꝛuna: niſi quia eſt ſubtilioꝛ ꝛ minoꝛis humiditatis.

C ¶ Paulus capitulo de Tamarindo eſt frigida ꝛ ſiccā in ſecundo gradu.

D ¶ Aui. de viribꝰ coꝛdis dicit: q̄ cōfoꝛtat coꝛ.

Capitulum. cccclxix.

t Tapſus barbatꝰ ſiue Tapſus barbaſſus latie: grece flōmos. arabice buſuri. Dyaſco. ca. flōmos. Flōmos. i. tapſus barbaſſus: duo ſūt eius gn̄a: maſculus ꝛ fēia. Vna eſt alba ſcꝫ maſculus: alia eſt nigra ſcꝫ fēia. Maſculus āt folia hꝫ oblōga ꝛ anguſta: ꝛ haſtā tenuē ꝛ ſemē tenue. Fēia vō hꝫ folia cauliculo ſilia ſꝫ aſperioꝛa ꝛ latioꝛa ꝛ haſtā longam cubito vno albā ꝛ aſperā. floꝛes virides ꝛ albos: ꝛ ſemen nigrū. Radix eſt illi dura pollicis groſſitudinem hn̄s: naſcit in cāpis. Eſt alia flōmos agreſtis vgas hn̄s lōgas in ſe ꝛ arboꝛoſas: ꝛ folia ſaluia ſilia circa virgas ſuas. floꝛes ſuos hꝫ auroſos aut mellios ſic̄ praſſii: ſꝫ folia ſūt illi aſpera circa terrā ꝛ obrotunda. Eſt alterū genus flōmos qđ lignitꝰ dr̄: aut triallis: folia habēs tria aut quattuoꝛ aut plura: pinguia ꝛ aſpera ꝛ groſſa: quibus multi in lucernis vtūt. ¶ Gal. viii. ſim. far. ca. flōmos. Flōmos. i. barbaſſus: q̄dam eſt foliis alba: q̄dā vero nigra. Et alba qdem eſt maſculus: cuius folia ſūt ſtrictioꝛa. Alia vō femina cuiꝰ folia ſūt maioꝛa. Et vltra has eſt alia flommos agria. i. barbaſſus ſilueſtris nūcupata aurifeꝛis ē floꝛibꝰ radix pontica exn̄s guſtu. ¶ Pli. ca. flōmō: qđ latini barbaſſū vocāt: fri. ꝛ ſic. cōplexiōis ē q̄rū altera ē maſculuſ albidioꝛibꝰ foliis atqꝫ āguſtioꝛibꝰ: altera fēia folia latioꝛibꝰ

atqȝ nigris. Eſt alius gen⁹ qđ latini herbaȝ lu
cernalē vocāt: ab eo ꝙ ex ea lucē faciūt: vñ ⁊ lu
cibros eā vocāt: eo ꝙ lucē ꝑbeat ymbris.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Radices ðis generis ſunt ſtiptice flu
xuin vētris vnimodus ipſaꝝ dat⁹ cū vino ſtri
git: elixatura earū bibita cōquaſſatiōes ⁊ do-
B lores laterū tollit: tuſſim mitigat. ¶ Doloreȝ
dentiū gargariſino adhibita cōpeſcit: flōmos
vero q̄ florē hȝ auroſain capillos inficit. Folia
eius cocta in aqua ⁊ vt cataplaſma ſpoſita du-
ricies ⁊ tumores oſorū ſoluūt: maligna vulne-
ra melle ⁊ vino addito ad ſanitatē perducunt.
C ¶ Aceto vero mixto vulneribus recētibus ſin
gulare ꝑſidiū eſt: punctū ſcorpionis mitigat.
Agreſtis flōmos folia cōbuſtioni opitulātur.
Folia eius q̄ dr̄ femina cū caricis cōpoſita me
moratis cancris putredinē non admittit.
D ¶ Gal. Radix eius fluxibiles paſſiones iuuat
Gargariſant aūt eam in ore quidā ad dentiū
dolorē: folia vero dyaforetice ſūt virtutis: flo-
res eius capillos purificāt: oſuin eni ſo. ſiccati-
E ue ⁊ moderate abſterſiue ſūt virtutis. ¶ Pli.
Fomentatio facta ex vino decoctionis eius va
F let contra emorroidas. ¶ Ad idem valet ſi
anus ex eo tergatur poſt aſſellationem.
G ¶ Valet etiam ad tenaſinonem eucatiſma eꝫ
aqua decocta: ⁊ contra fluxum ventris.

Capitulum cccclxx.

t Tereniabin. Pādecta. dclxxviii. Te-
reniabin qđā dicūt ꝙ ē māna: ſȝ falſo
ſmo ē vt mel albū habens ſaporem manne.

Operationes

¶ Sera. li. ag. capi. tereniabin. Tereniabin. i. A
mel roſaꝝ: vñ eſt ros cadens de celo: ⁊ aſſimila
tur melli granuloſo ⁊ aggregato groſſo gra-
niculis: ⁊ eſt nolatū mel roris: ⁊ plurimū cadit
ſup arbores q̄ ſunt in terra coraſceni ⁊ in oriē-
te: q̄ arbores hn̄t folia ⁊ ſpinas virides ⁊ flores
rubeos: ⁊ nō faciūt fructū: ⁊ cadit ſ. ea ſtella ſu
per ſūmitates palmaruȝ. ¶ Et virtus eius eſt B
equalis mollificatiua ventris: ⁊ eſt humectati-
ua pectoris: ⁊ conuenit calidis naturaliter: ⁊ ꝓ
pt̄ qñ ſoluitur in aqua Juiubaꝝ ⁊ prunorū.
¶ Et eſt ex eo melius album ⁊ nouuȝ: ⁊ doſis C
eius ab aureis decem vſqȝ ad viginti aureos.
¶ Et idē auc. Mabir. Sedat iſlationē febriū D
calidarum: ⁊ aufert ſitim: ⁊ mollit ventrē mol
lificatione mediocri: ⁊ educit coleram cum fa-
cilitate. Et melius ex eo eſt album nouum.

Capituluȝ cccclxxi.

t Erbētina. Pan. ca. cix. Boti arabice
Grece terebītū vł albotin: latine ðo ar
bor grani viridis: ⁊ ē arbor vñ emanat terbē-
tīa. Sera. li. ag. c. boti. botin ē duaꝝ ſpēꝝ: do
meſtica

meſtica ⁊ ſilueſtris. Domeſtica.ſ.arbor terbẽ-
tina ẽ botin ſƺ ṽitatẽ vl̃ terebitũ.⁊ ẽ capinꝰ cu-
ius lacrimꝰ ẽ terebitina:⁊ ab ea oriẽ pix ⁊ raſa:
⁊ fructꝰ eiꝰ ẽ granũ viride:⁊ ſilueſtris ẽ lẽtiſcus
arbor ĩ mõtibꝰ naſcẽs.⁊ dixit mihi qdã arabs.
Lẽtiſci arbor ẽ ſic̃ arbor grãdiũ magnaꝝ:niſi
qꝛ ẽ pulcrior ſũmitate.ſ.qꝛ ſũmitates eiꝰ ſunt
ad rubedinẽ ↄ̃cliues:⁊ ſũt folia lenia: ⁊ fructũ
facĩ racemis ſic̃ botrꝰ magnitudinis granorũ
granatoꝝ ſilueſtriũ:⁊ qñ maturanẽ fructꝰ tũc
ſũt rubei:⁊ folia eiꝰ ſilr̃ rubeſcũt.⁊ qñ fructꝰ p-
fecte maturãẽ ſunt vt plimũ nigri. Sciẽdũ ꝙ
iſte arbor lẽtiſci ẽ arbor q̃ grece vocaẽ ſcinꝰ.cu
ius gũmi ẽ maſtix:ſic̃ appet in lr̃a maſtix.folia
eiꝰ ſũt ſic̃ folia ſorbi:⁊ odor eiꝰ ẽ odor ſtici. Nã
ſtineꝰ vocaẽ plãta quã nos regnicole vocamus
lẽtiſcũ:ſcõ grue tñ:ex cuiꝰ fructu extrahiẽ oleũ
ꝺ ſtinco. Sƺ ſcinꝰ ẽ vere lẽtiſcus.⁊ ẽ botin ſilue
ſtris. Gal.viij.ſim.far.c.ꝺ lentiſco. Echinꝰ.i.
lẽtiſcꝰ.frutex ħ ex aquoſa ſuba remiſſi calida
ṽtute ⁊ terreſtri fri.nõ miſta cõpoſita:ꝓpterea
ẽt ſtipticat moderate:ſiccat ergo ſ.ij.gradu iã
cõpleto vl̃.iij.icipiẽte ⁊c̃. Diaſ.ca.terebinti.ſ.
domeſtici:folia ſemẽ ⁊ coriũ ſtiptica ſũt ſiſi di-
ligẽtia colligunẽ ſicut ſcinus. Semen eius ca-
coſtomaticũ eſt. Eſt.n.calidum ⁊ diureticum.

Operationes

A ❡ Dyaſ. Terebintũ domeſticũ vẽtrẽ ſtimu-
lat. Uino mixto morſibꝰ occurrit.eiꝰ reſina eli-
gẽda ẽ alba ⁊ lĩpida vitreũ hñs colorẽ ⁊ odorẽ
terebĩti retinẽs:vtilior ẽ oĩbꝰ reſinis.ſcða poſt
B iſtã reſinã vtilis ẽ reſina ſcini. ❡ Tuſſi ⁊ ptiſi-
cas medicaẽ more electuarij melle addito tora
cis vicia cõpeſcit:vẽtrẽ mollit erugĩe cãpãe ex
ere vſto:⁊ calcãdo vl̃ nitro adiũcto lepras cor-
poris purgat.pus auriũ melle ⁊ oleo mixto de
C tergit:pruriginẽ naturẽ ñ admittit. ❡ Profũ
das plagas ⁊ vulnera replet.⁊ purgat malaxã
tibꝰ medicamĩbꝰ neceſſarie miſceẽ. Dolorẽ la-
teris ꝓhibet reſina molli.i.pituita ⁊ colofonia
q̃ ex loco nomẽ accepit:hec vt electuariũ data
tuſſi medenẽ:oẽs reſine nõ ſunt vnius coloris.
Nã aut albe ſũt:aut mellinũ hñt colorẽ.fit.n.
reſina liq̃da de cypreſſo:duriores ṽo reſine ſũt
D ſtrobilina:peſcilina:pituina:⁊ elatina. ❡ Eli-
gẽda ẽ q̃ fuerit odorate vel limpida ⁊ nõ liq̃da
valde:ſƺ vt cera ſit:⁊ nõ valde fragilis. Me-
lior ẽ oĩbus pituina ⁊ elatina:qꝛ odorate ſũt.⁊
thuris hñt odorẽ.peſcilina ṽo ⁊ ſtrobilina ⁊ cy
preſſina nimiã in ſe hñt virtutẽ. Nã ſcinina ẽ
ſiſis terbẽtine:⁊ id operatur vt terbentina.
E ❡ Yſi. Terebintus eſt arbor generãs reſinam
oſium reſinaꝝ ꝑſtantiorẽ. ❡ Ambro. Si tere- F
binti fructus aqua miſceaẽ in olei morẽ facile
tranſfundiẽ. ❡ Gloſa ſup primũ Regũ.xvii, G
Terebintus eſt arbor de qua reſina lachryme
ꝑſtantiſſime manat:vñ medicinalis induſtria
diſſoluta cõglutinat. ❡ Glo.eccl̃. Terebintus H
eſt arbor breuis ⁊ fructuoſa:naſciẽ ĩ ſyria craſ
ſiſſima eſt plenior ꝙ̃ illa q̃.de cortice erumpit.
Huius arboris maſcule ſine fructu ſũt. Femi
naꝝ duo ſũt gñ̃a. Alterius fructus rubet len-
tis magnitudine:alterius pallet:nec faba grã
dior:odore iocũdior.tactu reſinoſus. ❡ Pli. I
li.xij. In cocco inſula naſci crediũẽ terebinti:
florẽ ĩbribus decuſſum terre halitu animãte.
❡ Idẽ li.xiij. Siria terebintũ hƺ: ⁊ ex his ma K
ſcula ſine fructu ẽ:ſƺ in macedonia breuis eſt
arbor hec atqƺ fructicoſa:in damaſco ſirie ma
gna eſt. ❡ Idẽ li.xiiij. Terebinti bacce aut li- L
gnũ recẽs ĩ muſto decoquũtur:ſicqƺ vinũ effi-
ciẽ. ❡ Idẽ li.xvii. Reſinã terebintinaƺ: vt fiat M
pix ſpiſſa:ĩ feruẽti ſartagine ponũt:⁊ hãc cete-
ris preferunt vt fiat pix in ſyria terebinto cor-
tices detrahunt. ❡ Idem li.xxiiii. Terebinti N
folia ⁊ radix collectiõibus imponunẽ decoctuƺ
coriũ ſtomachũ firmat. Semen in capitis dolo-
re bibiẽ in vino:⁊ contra difficultateƺ vrine vẽ
trẽ leuiter emollit:vẽtrẽ excitat Terebinti fo-
lia ſemen ⁊ coriũ ſtiptica ſũt. Semen eius ca-
coſtomachũ ẽ. Eſt enĩ calidũ ⁊ diureticum.

Capitulum. cccclxxii.

TEda. Actor. Teda eſt arbor picea flã
mis ac luminibus apta. Ob quã cau-
ſam vt eſtimo tranſumpto nomine lã
pades ſiue faces dicuntur tede.

Operationes

A ¶ Plinius li. xvi. Sextũ gen⁹ arborũ picẽ gi
gnẽtiũ ẽ teda ꝓprie dicta. abũdãtior ſucco ꝙ
reliq̃: parcior liq̃diorqꝫ ꝙ picea flãmis ac lumi
nib⁹ ẽt ſacrorum grata. Hãc mares dũtaxat fe-
rũt: ⁊ eã quã ſtactẽ greci vocãt odoris grauiſ-
B ſimi. ¶ Laricis morb⁹ ẽ vt teda fiat: hec autẽ
ſcꝫ teda: ſicut ⁊ alia gñã que picem ferũt: accẽ
ſa fuligine in modica repente carbonẽ cũ eru-
ptionis crepitu expuunt: iaculanturqꝫ lõge ex
cepta larice: q̃ nec ardet nec facit carbones nec
alio mõ vt ignis cõſumit ꝙ lapides.
C ¶ Pix liquida in europa e teda coquitur muni
endis naualib⁹: multoſqꝫ alios ad vſus lignũ
eius cõciſum: furnis vndiqꝫ igni extra circun-
dato: ferro vt in ꝑmis ſudor cali fluat aq̃ mõ:
hoc in ſyria cedrũ vocatur: eaqꝫ i egypto cor-
pora hoĩuꝫ defunctorũ ꝑfuſa ſeruant. In teda
cũ humor manare deſinit ex alia parte cortex
ſitr aperit: ac deinde alia. Poſtea vero vt pix
eliciat: arbor tota ſuccidit: ⁊ eius medulla vti-
tur. Mõtes amat teda ⁊ larix ſicut ⁊ cedrus.

Capitulum. cccclxxiii.

TIlia. Tiliã vocatã dicũt: eo ꝙ vtilis
eſt ad vſum telorum nitore ⁊ leuitate
iaculandi. Eſt enim id genus mate
rie leuiſſime ad ſculpturam vtilis.

Operationes.

¶ Plinius libro. xvi. In arbore tilia differũt, A
mas ⁊ femina. Nam in mari materies dura
ruffior atqꝫ nodoſa: ſed odoratior: corterqꝫ
craſſior ac detractus inflexibilis. Nec fert ſe-
men nec florem vt femina que craſſior arbor ẽ
materie candida precellenſqꝫ.
¶ Eſt autẽ mirũ in hac arbore fructũ a nullo B
attingi animaliũ foliorum tñ corticiſqꝫ dulcẽ eẽ
ſuccum. Inter corticem ⁊ lignum tenues hñt
tunicas multiplici mẽbrana. e qb⁹ euocãtur ti
lie vincula. Tenuiſſimũ habet corium philire
coronarum lemniſcis celebres antiquorũqꝫ ho
nore. Materies teredines nõ ſentit procerita-
te per quam modica: ſed vtilis. Cortex eſt tilie
in vſu magno ſicut abieti ⁊ fago.
¶ Cancbrin etiaꝫ gignit in tilia: viꝫ pillula C
vim vrendi habens in medicina: de qua dictũ
eſt ſupra. Montes ⁊ valles diligit tilia ſicut et
abies ⁊ caſtanea. Mirumqꝫ quod euenit tilie
vlmo quoqꝫ euenit. Circum aguntur eniꝫ fo-
lia earum poſt ſolſticium: nec alio argumẽto
certius intelligitur ſidus confectum.
¶ Idẽ Plinius. Tilia eſt arbor nobiliſſima D
eademqꝫ videtur. ⁊ calidiſſima. Corticẽ tenuẽ
habet: ⁊ paulo ante equinoctiũ vernale germi
nat ſicut acer lentiſſima. Et ideo ſcutis facien-
dis aptiſſima quarum plaga ſe protinus contra-
hit. Vulnuſqꝫ ſuum claudit: ⁊ ob id contuma
cius ferrum tranſmittit: in quo genere ſunt ti
lia ⁊ ſambucus ficus ⁊ ſalix ⁊ populus.
¶ Idem in lib. xvij. Tilia ceraſus ⁊ vitis corti E
cem mittũt: ſed non vitalem corpori proximũ:
verũ eum q alio ſubnaſcente expellitur. ⁊ qui-
buſdã vt platanis eſt cortex rimoſus. Tilie ve-
ro renaſcitur paulominus ꝙ totus.
¶ Idem in lib. xviij. Solſticium eſtiuale folia F
Tilie vertit ad mille vſus petende: ⁊ eſt confe-
cti ſideris ſignum.
¶ Idem in lib. xxiiij. Tilia lepras ſedat. Cor- G
tex potus in aqua frigida aluum purgat.
Imponitur ⁊ collectionibus lacrima ⁊ vulne-
ribus ambuſtis. Humore in folliculis huius
arboris naſcens cuti nitorem inducit. facieḿqꝫ
gratiorem preſtat. Cauliculi foliorum primo
vino decocti tumores ſanant. Ex libro de na-
turis rerum eodem modo habetur: licet ſub
alijs verbis.

Capſum

Capitulum: cccclxxiiii:

Jtimallus latine. Arabice xencua.
t Serapion li.ag.ca.xencua.auc. Dy
aſ. Xencua.i.titimallus. Et ſunt eius
ſeptem ſpecies. Quarũ vna dr̃ arabice baraſ-
maſ. Grece vero caritias vel comites vel co-
mos. Et eſt maſculus habens virgas quaruꝫ
lõgitudo eſt plus vno brachio. In quaruꝫ co-
lore eſt rubedo plena lacte albo acuto: ⁊ folia
ſup virgas ipſas: ſimilia folijs oliue: niſi quia
ſunt longiora ⁊ ſtrictiora: ⁊ radix eius eſt groſ
ſa aſpera: ⁊ in ſummitatibus illarum virgarũ
ſunt come ſimiles iunco: ⁊ in ſummitatibus il-
larum comarum ſunt capitella ſimilia capitel
lis illius ſpeciei: que dicitur nomlalis: ⁊ i iſtis
capitellis eſt ſemen. Uirtus eius eſt laxatiua:
⁊ iſta eſt camelea. Et eſt alia ſpecies que nomi-
natur arabis: ⁊ grece carſites: ⁊ eſt femina: ⁊ ẽ
ſimilis plante que dicitur didomedas: ⁊ habet
folia ſimilia folijs mirti: niſi quia ſunt maiora
⁊ ſtrictiora ⁊ duriora: ⁊ ſunt fetidi odoris: ⁊ ha
bent acutas ſummitates ſicut ſpinas: ⁊ habet
virgas egredientes ab vna radice longas cir-
ca palmum vnum: ⁊ habet quod profert om-
ni anno ſimile nuci. Et iſta nux dicitur vomi-
ca: ⁊ mordicat lingua mordicatione forti. Et
naſcitur locis aſperis. Uirtus aũt iſtius eſt ſi-
milis virtuti prime: niſi qꝛ cõmouet citius vo-
mitum ꝙ prima. ⁊ iſta ẽ femina. ⁊ eſt iſta ſpẽs
laureole. Et ẽ ſpẽs alia q̃ dr̃ arabis. ⁊ grece pa
ralios: ⁊ ei⁹ expoſitio ꝓprie maxime eſt illud qđ
nolant homines migath ⁊ canſomias: naſcit̃
in maritinis locis: ⁊ habet ramos quinqꝫ aut
ſex aut ſeptẽ ex vna radice. quorum longitudo
eſt circa palmũ vnum rectos: quoꝝ color ten-
dit ad rubedinẽ exeuntẽ ab vna radice. In q̃-
bus ſunt folia parua ⁊ ſtricta ⁊ oblonga: ſiſia
folijs lini. in ſummitate ramoꝝ ſunt capitella
amigdalata rotunda: in q̃bus ẽ ſemen orobo
ſimile coloris varij. ⁊ ſũt ibi flores quoꝝ color
eſt alb⁹: ⁊ eſt tota plãta lacte plena: ⁊ iſta voca
tur latine eſuala. Et ſpẽs alia q̃ arabice vocat̃
elyoſtropos: grece elyoſcop⁹ hẽt folia ſimilia
portulace. niſi qꝛ ſunt ſubtiliora ⁊ rotũdiora: ⁊
quattuor habet ramulos aut q̃nqꝫ egredien-
tes ab vna radice. longitudo quoꝝ eſt circiter
palmũ vnũ: ſubtiles ⁊ rotundos rubeos ⁊ ple-
nos multo lacte: ⁊ habet in ſummitatibus ra-
moꝝ coronã ſimilẽ corone aneti: in qua ẽ flos:
⁊ ſemen eſt ei circa folia. q̃ ad curſum ſolis cõ-
uertitur cũ eius reuolutione. Et propterea dr̃
eliſtropos: ⁊ eius expoſitio ẽ aſpiciẽs ſolẽ. Na
ſcitur in ciuitatibus plurimũ ⁊ in cauernis iu-
xta muros. ⁊ iſte cõmuniter vocatur a latinis
titimallus paruus. Unũ dr̃ titimallus a timã
qđ eſt ſol: ⁊ mallos quod eſt coma: qꝛ titimal-
lus vertit ſuas comas ad ſolem. Et eſt alia ſpe-
cies q̃ dr̃ cypariſſias. habet virgas fere vnius
palme longas aut plus: quarum color eſt ru-
beus: in q̃bus oriunt̃ folia ſimilia folijs pini: q̃
dr̃ calicaris: niſi q̃a ſunt molliora ⁊ ſubtiliora
⁊ minora. Et vniuerſaliter ſunt ſimilia eis in
ꝑncipio ſui ortus. ⁊ ꝓpterea ſic nominatur hec
planta: ⁊ eſt plena lacte. Naſcit̃ in locis lapi-
doſis ⁊ ſiccis. Uirtus ei⁹ eſt ſimilis virtuti alia-
rum. Eſt alia ſpẽs: ⁊ eſt illa q̃ naſcitur ĩtra la-
pides ⁊ dr̃ deodrodes: habet multos ramos:
⁊ color ramoꝝ ẽ rubeus: ⁊ ſup ſummitates ra
moꝝ ſunt folia mirti ſimilia: ſubtiliora ⁊ lon-
giora paruꝫ: ⁊ habet ſemen ſimile ſemini illi⁹
ſpeciei que dicitur caricias: ⁊ modus operatio
nis ⁊ virtutis eius ex forma repoſitionis eius
eſt ſicut dictarum ſpecierum. Eſt alia ſpecies
que dicitur plantafilos. que habet folia ſimi-
lia folijs plante. q̃ dicitur flõmos: ⁊ radix eius
⁊ flos eius ⁊ lac eius laxat aquoſum humorẽ:
⁊ quãdo teritur ⁊ ꝓijcitur ĩ flumine vel ſtagno
occidit piſces. Et etiã ſpecies ſupradictorum
lacticiniorũ quas ſupra diximus faciunt hec.
Eſt alia ſpecies lacticinij q̃ dr̃ pithias ſimilis
ſpeciei q̃ dr̃ cypariſſias que poteſt reponi cum

ſupradictis ſeptē ſpeciebus titimalli: ⁊ ꝓpter hoc poſuerūt illā īter ſpēs titimalli. hēt vgas lōgitudine vnius brachij: ſiles virgis lētiſci. niſi qꝛ ſūt lōgiores. ⁊ plene nodis. ⁊ folia habꝫ ſtricta ⁊ acuta. ī ſūmitate ſilia folijs pini. ⁊ ꝑꝑ hoc ſic noiaƚ. ⁊ hēt flores magnos ad lōgitudinē tendentes. quoꝝ color ē purpureus. ⁊ habꝫ ſemē depreſſū ſimile lenti: ⁊ hēt radicē magnā albam ⁊ groſſam: in qua eſt multum lac.

Operationes.

A ¶ Galienus. viij. ſim. phar. cap. de Titimallo ſm tranſlationem arabicam. Uirtus oīum illorum lacticiniorū eſt ca. ⁊ ſic. in quarto gradu. Uirtus titimalli eſt laxatiua: laxat flegma ⁊ coleram: ⁊ prouocat vomitum.

B ¶ Galienus eodem libro ⁊ eodem capitulo ſꝫ tranſlationem grecam. Omnes quidem habent acrem ⁊ calidam virtutem predominantem. Inuenitur autem amaritudo in eis fortiſſima: ergo omnium eſt opos ⁊ frondes.

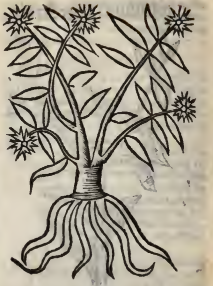
C ¶ Participat vero ⁊ radix predictis virtutibus: ſed non equaliter. Ipſa autem cocta cuꝫ aceto dentium dolores ⁊ maxime quicūqꝫ corroſis ipſis fiunt curat. Opos vero fortiores habet virtutes ad foramen dentium. ⁊ alias partes corporis mox vlcerat extrinſecus emplaſtrata eſt enim ex quarto gradu calefacientiū que cauſticorum diximus eſſe.

D ¶ Item autem ⁊ pilos aufert peruunctos opos quia vero fortis eſt miſcetur oleo. ⁊ ſi multotiens hoc fiat tandem radices pilorum perimit: ⁊ nudum eis fit corpus.

E ¶ Secūdum eandem aūt virtutem acrocordines ⁊ formicas ⁊ pterigia ⁊ tylos tollit. Abſtergit āt ⁊ empetigines ⁊ ſcabies: eo ꝙ abſterſiua ei adeſt virtus ꝑꝑ amaritudinē ⁊ fagedenica: ⁊ vlcera carbūculoſa ⁊ cācroſa. qm̄ calefacit fortiter ⁊ abſtergit. Iuuare nata eſt ſi qs in tempore ⁊ menſura eo vtatur. Atuero ⁊ fiſtularum tylos eadem virtute curamus.

F ¶ Hec omnia operantur omnes opi titimallorum ſm genus ſimiliter. debilius vero folia ⁊ fructus operari nati ſunt: quibus ad piſces qui ſtationarijs aquis vti aſſueuerunt. Citiſſime enim ab eis iebriati ⁊ ſemimortui facti ad ſuperficiem feruntur aque.

G ¶ Cum autem ſunt ſeptem ſpeciem titimalli fortior eſt qui caricias nominatur: quem ⁊ maſculinum quidam nomināt: ⁊ qui in lapidib⁹ naſcitur: qui dicit denorodes: ꝯſequēter aūt q barbaſſo aſſimulatur ⁊ cypariſſias. deinde paralias: deinde autem elyoſtrophos. ⁊ cetera.

Capitulum. cccclxxv:

t Himus. Yſi. Thimus dicitur eo ꝙ odorem refert flos eius. ¶ Dyaſ. thimus eſt herba omnibus nota. frutex habens folia anguſta: puſilla ⁊ oblonga: ⁊ in ſummo capitella in ſpecie formicaruꝫ in ſe implicata. Eſt enim hec humilis ac ramoſa cum duris ramulis ⁊ lignoſis: cui flos eſt purpureus. Et naſcitur in locis ſaxoſis ⁊ aſperis.

Operationes

¶ Plinius lib. xxi. Thimum oportet in flore colligi ⁊ in vmbra ſiccari. Duo ſunt autē eius genera candidum radice lignoſa naſcēs in collibus: quod prefertur. Alterum vero nigrius floriſqꝫ nigri: vtraqꝫ multum eſtimantur ⁊ in cibo ⁊ in medicamentis oculorum claritati cōferre. A

¶ Dyaſ. Uires habet acres ⁊ calefactorias paulum ſtringentes: propter quod omnib⁹ ſtomachi thoraciſqꝫ viciis aptiſſimum eſt medicamen. Bibita vero cuꝫ ſale ⁊ aceto flegma deponit per ventrem. Elixatura eius addito melle medetur ortonoycis ⁊ aſmaticis. lumbricos excludit. menſtruis imperat: ſecūdinas deponit: arbortum facit. B

¶ Cataplaſmata tumoreſ recētes ſpgit ſāguinēꝫ coagulatū diſſipat: clauoſqꝫ corpis tollit. C

addito polline ꝛ macerato cum vino ſciaticis
eſt ſalutaris feruens ſuperpoſita. Oculorūqꝫ
caliginem detergit commeſta.
D ¶ Conditur is oībus neceſſarie admiſcetur.
E ¶ Conſtan. in li. graduū. Thimū eſt i. iij. gra
du ca. ꝛ ſic. Cū ſale ꝛ aceto groſſuz flegma pur
gat: ꝛ viſcoſo flegmati pectoris ſuccurrit: lum
bricos expellit. menſtrua ōducit: acuitatē fleg
monis de pectore excludit: ꝛ opilationē īterio
F rum aperit. ¶ Auicen. can. ij. Medicine thi
mi ſemen fortis eſt caliditatis. Prouocat ꝛ ex
trahit embrionez mortuū: ꝛ ſolutione ſangui
nem educit: ꝛ humorem colericuz: extrahitqꝫ
G vermes. ¶ Palladius. Thimū in ſeptembri
menſe vltimo cōuenit ſerere: ſed melius plan
tis naſcitur q̄uis poſſit ꝛ ſemine. Agrum diligit
apricum: macrum maritimum.

Capitulum cccclxxvi.

t Rifoliū. ¶ Ysi. Trifoliū. agrecis tri
fillū vocatū eſt: eo ꝙ ſit folijs trinis p
ſingulas annotatiōes. ¶ Pli. li. xxi.
folio coronat ꝛ trifoliū. Cuius gn̄a tria ſunt.
Niphātes greci vocāt: alij aſpaltion: ꝛ maio
ri folio quo vtunt coronarij. Alterū acuto oxi
triphillon. Tertiū ex oībus minutiſſimū: ꝛ īter
hec neruo ſi q̄buſdā cauliculi: vt maratro hip
pomaratro myophano: vtunt ꝛ ferulis ꝛ corl
bis: ꝛ edere flore purpureo. Eſt ꝛ ī alio gn̄e ca
rū ſiluēſtrib⁹ roſis ſilis: ꝛ in hīs tn̄ color dele
ctat ordo āt abeſt. ¶ Dyaſ. Trifolij gn̄a ſunt
q̄ttuor. ſcꝫ odoratū: acutū. partemon: ꝛ leporī
num. ¶ Pādecta. ca. cccxxix. Handachuca
vel ḣchua: vel cuf arabice. grece lochos vel zba
rat vel lotus. Latine vo trifoliū: vel q̄dā ſpēs
trifolij. De qua dicit Dyaſ. ca. de trifolio: et
hꝫ odorem aſpalti. ¶ Sera. li. ag. ca. Hāda
chuca nōiat cū Dyaſ. locos. i. trifoliuz. Et eſt
duarū ſpecierū. ſcꝫ domeſtica ꝛ ſilueſtris. Sil
ueſtris q̄dem hꝫ ſtipitem lōgitudinis duorū cu
bitorū vel brachiorū ꝛ plus parū: ꝛ naſcūtur ab
ea ramuli multi: ꝛ q̄ölibet hꝫ foliū in extremo
qḋ aſſimilat hādacuche q̄ oritur ī paludib⁹: ꝛ
dr̄ trifoliū: ꝛ hꝫ ſemen ſilē fenugreco: niſi ꝙ eſt
minus ſatis. Sed ſciēdum ꝙ illa vocatur a q̄
buſdam herba flaura vel herba maura. Sed
Dyaſ. vocat ipſuz trifolium maius domeſti
ca q̄ naſcit in ortis: ꝛ eſt q̄daz alia q̄ naſcit ſup
aquas: ꝛ maxime in Babilonia: q̄ñ fluui⁹ irri
gat terrā: ꝛ ē herba hñs crus ſilē cruri fabarū
ꝛ eſt ſemen album: ꝛ dicunt ꝙ extenditur quā
do oritur ſol: ꝛ apparet ſup aquā: ꝛ q̄ñ occidit
reſtringit ſe ꝛ ſubmergitur in aqua: ꝛ capita
eius ſimulant capitibus papauerū magnorum
ꝛ in capitibus eſt ſemen ſilē geguers ꝛ ſcariole
ꝛ exiccant ipſuz in Babilonia: ꝛ faciunt inde
panem. Et habet radicem ſilem citonio q̄ co
medit cocta ꝛ cruda: ꝛ ſapor decocte aſſimulat
ſapori vitelli ouorū: ꝛ vocat hauda ꝛ heuche.
Et Aui. l. ij. dicit ꝙ de eis ſeminib⁹ fit panis.

Operationes.

¶ Sera. auc. Albugerig. Handachucha ſilue A
ſtris conuenit ſtomacho frigido ꝛ groſſe ven
toſitati. ꝛ aqua eius abſtringit ventrem: ꝛ va
let colice paſſioni: ſi ponatur ſup morſum ſcor
pionis ſedat dolorem ex eo. ¶ Et ſi ponitur ſu B
per membrum in quo eſt mordicatio alaſium
non inducit dolorem: ꝛ ſemen eius eſt fortius
folio. Et eſt bona dolori teſticulorum: ꝛ princi
pio ydropiſis: ꝛ dolori matricis.
¶ Dyaſ. Trifolium maius vel lothos virtu C
tis diuretice ꝛ acerrime eſt ſemen ei⁹ ꝛ folia cū
aqua bibita pleureticis ꝛ diſſurijs ꝛ epilēticis.
ꝛ ydropicis in initio ſingulare preſidium eſt.
¶ Stericis cauſis opitulatur. Menſtruis im D
perat: oīa p̄dicta ſeminis ipſius. ʒ. iii. ꝛ foliorū
ʒ. v. curant. Folia ipſius cum oximelle accepta
morſibus venenatis occurrunt.
¶ Fe. vt dr̄ tertianis tria folia aut tria grana E
ſeminis eius cum vino bibita medicantur.

Capitulum. cccclxxvii.

t Ribulus. dyaſ. Tribuli gña ſũt duo, ſicc⁹ ⁊ humidus. Sicc⁹ hȝ folia ãdragine ſilia: ſȝ teneriora. haſtas longas teneras ⁊ porrectas in qb⁹ ſũt ſpine. Naſcitur aũt in locis deſertis Hũidus vo naſcit̃ i fluminib⁹ cui⁹ comã ſup aquã extẽdit̃ ⁊ folia ſupnatant: haſtã hȝ i ſũmo groſſã: ad radicẽ vero tenuẽ: habenteȝ in ſe tenuas ſpinas ſicut ſpica. Semẽ durũ eſt ambob⁹: virtus ẽ illi frigida ⁊ ſtiptica ⁊ deſiccatiua. Auic. Haſceck. i. tribuli: ſm Dyaſ. due ſũt ſpẽs q̃ fri. ⁊ ſic. ſũt. Aliĩ vo dixerũt ꝙ eſt calidi⁹ ⁊ ſicci⁹ in ꝑmo: eſt ⁊ magis ſiſe haſceck terre nr̃e. Silueſtris qdẽ plurime terreitatis ẽ domeſtic⁹ aũt plurime aqueitatis. Gal. viii. ſim. far. c. de tribulo. Tribulus ẽ ex humida ſubã moderate fri. ⁊ ſic. non moderate exiſtit dñat̃ aũt i terreſtri qdẽ terreũ frigidũ ⁊ ſtipticũ vt oſtẽdimus: in aq̃tili vero aquoſitas: ⁊ ꝓpterea vtraqȝ ad flegmonum ⁊ oĩno ad oẽs influtiões cõpetũt: terreſtres vero tribuli ſubtiliũ partiũ exiſtentes.

Operationes

A ¶ Gal. Fruct⁹ ei⁹ frangũt lapidẽ in renib⁹.
B ¶ Dyaſ. Tribuli faciũt ad iflatiões ⁊ ad ea q̃ ſupoccurrũt. Uirt⁹ ẽ illis ſtiptica ⁊ deſiccatiua leptomeris. Etiã oẽs tumores ſpargit.
C ¶ Faucib⁹ ⁊ gingiuis impoſiti opitulant̃. melle addito naptas. i. oris putredines tollũt: ſuccus eorũ nobilib⁹ colliriis miſcet̃. ſemen eorũ calculos frãgit ⁊ excludit. Terreni vo ſemen. ȝ. i. bibitũ ⁊ ĩpoſitũ morſib⁹ venenatis occurrit. Dato veneno ȝriũ eſt vim ei⁹ vincẽdo.
¶ Elixatura ei⁹ ſparſa pulices necat: i flumine tracie in ſtirmonia palude. de herba eius equi herbant̃: ſemẽ ei⁹ qȝ dulce ẽ euſtomachũ eſt. D
¶ Serapiõ. Uirtus ei⁹ eſt q̃ ꝓhibet apoſtemata ca. ne cõfirment̃. Et Sera. qdem cõfert oĩbus mẽbris ad q̃ fluũt humores: ſed ſemẽ tribuli agreſtis qñ bibit̃ frãgit lapidem renuȝ. et ambe ei⁹ ſpẽs in frigidãt ⁊ ſtipticãt: ⁊ fit emplaſtrũ cuȝ eis aꝑatib⁹ calidis: ⁊ miſcet̃ cũ melle: ⁊ curat alcolã ⁊ putredinem q̃ fiũt in ore: et dolorem gingiuarũ. E
¶ Et exꝑmit̃ ſucc⁹ ab eo ⁊ adminiſtrat̃ in oculis ⁊ ſemen ei⁹ eſt hũidũ cõuenit lapidi renũ ⁊ veſice: ⁊ qñ. ȝ. ij. bibunt̃ de prima ſpecie ipſi⁹: ⁊ fit emplr̃m cũ ea conuenit morſui tyri. F
¶ Et qñ bibit̃ cũ vino cõuenit medicinis mortiferis. G
¶ Et qñ decoctio ei⁹ rorat̃ ſup loca vbi abundãt pulices occidit eos. Ille vero q naſcit̃ ⁊ dr̃ ſandarx i regione badacas dat̃ ab icolis illius patrie aĩalib⁹ pro cibo duȝ eſt humida herba ipſius. H
¶ Et ex ſemine eius faciunt panem. Nam ipſum eſt dulce ⁊ nutrit. Et ſic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarx eſt bonus dolori veſice ⁊ ſtranguirie: ⁊ augmentum magnum facit in ſpermate. I

Capitulum cccclxxviii.

Tribuloſa

Ribuloſa. Ex herbario. Tribuloſa
t duoꝝ generũ eſt. Alia quippe naſcit
in hortulis. alia eſt agreſtis. cuius ma
ior eſt efficacia: ⁊ habet folia portulace ſimilia
ſed maiora. Caules mittit ſecus terras. in qui
bus hꝫ quoſdam globulos. duris ſpinis extã
tibus angulatos in qͣbus eſt ſemen incluſuꝫ et
habet virtutem ſtipticam atqꝫ frigidam.

Operationes

A ❡ Hec trita ⁊ corpi appoſita feruẽs mĩcet tri
taꝫ cũ melle oẽs oris ⁊ fauciũ curat putredies.
B ❡ Eadẽ herba cũ ſemine decocta pulices ne
cat. ſi aqua ipſa domus aſpergatur.
C ❡ Huius ſemine thraces faciunt panes: ⁊ cũ
vino potio eiuſdem ſemĩnis: contra veneni po
tionem eſt ſalutaris.

Capitulum cccclxxix.

Riticum. ❡ Yſid. Triticum a tritu
t ra dr̃: eo ꝙ purgatiſſimum horreo re
conditur. vel quia granum eius terit
⁊ cõmollitur. Plura ſunt eius genera: vt ſili
go: ordeũ: far. de qͣbus ſupra. Tremenſe autẽ
triticum ideo dr̃: qꝛ ſatum poſt tres mẽſes col
ligitur. Nam vbi propter aquas: aliã ve cau
ſam matura ſatio obmiſſa eſt preſidiuꝫ ob hoc
petitur. ❡ Palladius lib. x. Menſe ſeptem
bri locis vliginoſis: aut exilibus: vel frigidis
opacis. circa equinoctium triticum ⁊ ordeum
ſeri oportet: dum ſcilicet ſerenitas conſtat vt
ante hyemem conualeſcant radices. Idem in
libro ſecundo Menſe ianuario triticum ⁊ far
ſeri oportet dum quattuor folioruꝫ eſt. Idem
in libro ſeptimo. In iunio menſe poſtremo lo
cis maritimis ac ſiccis ⁊ calidioribus tritici
meſſis abſcinditur. Idem in li. viij. Mẽſe Iu
lio temperatis locis tritici meſſis explenda eſt
⁊ more quo dictum eſt.

Operationes

❡ Iſaac. Triticum eſt cibus ad hũani corpis A
nutrimẽtũ ꝑcipu⁹ ⁊ naturalr̃ ſiſe cõplexiõi ei⁹.
Triticũ ꝯꝫ naturã ſui ſubalẽ i pͥmo gradu eſt
ca. ⁊ hu. ⁊ ſic. i medio. Pãis ex eo fact⁹ calidi
or ẽ i. ij. gra. qꝛ calor ei⁹ augmẽtat a calor̃ ignis
⁊ coctiõe. ſic ordeũ ⁊ faba. cũ i ꝑpria natura ſic
ca ſunt. ſi i aqua coquãt hũiditatẽ aſſumunt.
Granũ tritici maſticatũ vel aſſatũ apoſtemati
qͦd ex rabidi canis morſu cõtigit ſuppoſitum
morſũ fugat. ❡ Oleũ ãt de grano factum: ad B
empetiginem ſerpiginem auferendum valet.
❡ Tritici recẽtis ac noui nutrimẽtũ paruum C
exiſtit: ⁊ crudũ ⁊ flegmaticũ: ⁊ iſlatiuũ. rugitũ
ac dolorẽ laterib⁹ cõmouet: ⁊ i putredinẽ cito
ꝯuertit. Aſſatũ ad ignẽ magis nutrit: vẽtoſi
tatẽ min⁹ facit ⁊ ſtipticũ ẽ. In aqua coctũ gra
uiſſimũ ẽ ⁊ iſlatiuũ digeſtiõi durũ. ⁊ rugitum
mouet. humores dẽſiſſimos generat ⁊ viſco
ſos. maxime ſi granũ eſt farine multũ hñs. fur
furis parũ. Si tñ bñ digerit multum nutrit ⁊
mẽbra cõfortat. tarde egerit: vñ dãdũ eſt eis q
magnis laborib⁹ exercitãtur. ❡ Granũ factũ D
⁊ ſilia: ſanguinẽ laudabilẽ faciũt ⁊ multũ nu
triũt. Si tñ vtãtur opilationẽ epatis faciunt:
duriciã ſplenis: lapides i renibus vl̃ in veſica.
maxime ſi renes calidi iueniãtur naturalr̃ vel
accidẽtalr̃. ❡ Auicẽ. Triticũ mũdificat faciẽ. E
⁊ ei⁹ farina ⁊ amilũcũ croco ẽ medicamen pani.
Sauich tritici ⁊ ordei grauat. ❡ Triticũ cru F
dum ⁊ etiam decoctum elixatum non mollitũ
neqꝫ fractum: neqꝫ coctuꝫ. ita vt ſit puls ⁊ fra
ctum etiam ſimiliter quando comeditur gene
rat vermes. Triticum quoqꝫ quidem trituꝫ ⁊
puluerizatũ. ſup morſuꝫ rabioſi canis ẽ iuua
tiuũ. ❡ Diaſ. Triticũ vtile ẽ recẽs ac ruffũ. i. G
auroſũ. Et qͦd ſicaniũ vocatur crudũ maſtica
tũ ⁊ ipoſitũ canis rabioſi morſũ curat. Farina
eius addito ſucco iuſquiami ⁊ cataplaſmata.
neruoꝝ reuma compeſcit. Oximelli mixta in
flationem tollit. Lentigines emendat. ❡ Fur H
fur eius cum aceto coctũ lepras minuit. ⁊ im
poſitum tumores omnes compeſcit. Cum ru
ta coctum tumores ſpargit. morſibus venena
tis medicatur. Tortionibus calefaciendo ſub
uenit. ❡ Fermentum eius virtutem habet ca I
lidam. Tumores plantarum ſpargit. Puſtu
las minutas corporis emendat.

K ¶ Raſi in almanſore. Triticum bene coctum omnibus cibis plus nutrit: ⁊ maxime ſi cuꝫ lacte coctum fuerit. Confert etiam natura calidis ⁊ in acris. ⁊ his qui multum laborant: vel qui augmento viriuꝫ indiget. habentes vero diſpoſitiones contrarias cito venas replet: et fe. et arcticum dolorem: ⁊ lapides in renibus: ⁊ apoſtemata adducit.

L ¶ Actor. Triticea quoqꝫ fit ceruiſia. ſicut ordeacea ⁊ auenacea. Unde ceruiſia iuxta Yſidorum eſt acerere ideſt a fruge vocata: qꝛ potio ē ex frumēti ſeminibꝰ vario mō confecta.

Capitulum cccclxxx:

t Ripolion. Dyaſ. c. Tripolion ſꝫ trāſlationem grecam. naſcitur ī locis maritimis ideſt in littoribus ipſis. Folia habet apio ſimilia ⁊ groſſa haſtam longā duabus palmis: in capite diuiſam: florem dicitur mutare ter in die. nam mane colorem album facit. ⁊ aliis horis eum mutat. media die purpureum. ⁊ ſero feniceum.

Operationes.

A ¶ Uirtus eſt illi calidiſſima: cum vino bibita .ʒ. ij. humores aquoſos ventris deponit: vrinā ꝓuocat: acceptis venenis occurrit.

B ¶ Plinius lib. xxi. Tripolion apud grecos herbam inclitam muſey ⁊ heſyadi laudibus ad omnia predicantium vtilem ſuperqꝫ cetera ad famam quoqꝫ dignitatis prorſus mireꝫ ſi modo vt tradunt eius folia mane candida: meridie purpurea: ſole occidente aſpiciuntur ſerulea.

C ¶ Duo ſunt eius genera. Campeſtre maius: ⁊ ſilueſtre minus. Folia canis hoīs ſimilia a radice palmo nunquam altiora.

Capitulum cccclxxxi.

t Ormentilla: vel cataphilon. vel portilla grece. Arabice buſeke. Latie biſtorta. Tormentilla eſt herba ſimilis pentaphilon. niſi quia habet. vii. folia vndiqꝫ piloſa: ⁊ ideo vocatur eptaphilon. cuius radix eſt rubea ⁊ tortuoſa ſimilis galange. ſed nō habet acumen. Flos eius auroſus: ⁊ ipſa iudicatur fri. ⁊ ſic. in tertio gradu. Sed eſt notandū ꝙ eſt ſpecies tormentille hominis. folia ſimilia lappatio acuto. niſi quia color foliorūꝫ ex vno latere eſt celeſtis. ⁊ ex alio viridis. flos eius eſt rubeus: ⁊ radix rubea. que ab aliquibus vocatur bardana minor: ⁊ ab aliquibus lappa minor. Uirtus eius in omnibus ſicut virtus prime ſpeciei: ſed remiſſio.

Operationes

A ¶ Tormētilla hȝ ṽtutē cōſolidādi ⁊ cōfortādi
cōceptū. Cōtra diſſuriā detˀ puluis tormētille
B cū ſucco plātagis. ¶ Ad cōſtrigēdū mēſtrua
fiat fomētū ex aqua pluuiali decoctiōis pulue
ris eiꝰ. vel ex duabꝰ partibꝰ eius ⁊ vna ſpice. fi
at puluis q̄ aſpgatˀ ſupra vētrē. ipſo ꝑus melle
C calido emplaſtrato. ⁊ iuuat cōceptū. ¶ Ad cō
ceptū iuuādū fit emplm ex puluere eius ⁊ aliis
ſpeciebꝰ aromaticis. Puluis eiꝰ vulnera cōſo
D lidat. ¶ Cōtra vomitū ex debilitate ⁊ furore
colere puluis eius cōficiatur cū albumine oui:
⁊ coquatur ſuper tegulam ⁊ detur patienti.

Capitulum. cccclxxii.

Vrbit arabice. Latine ⁊ grece carita
t mioſ. Sera. lib. ag. capi. Turbit. auc.
Myaſ. Turbit eſt plāta q̄ naſcitˀ i lit
tore maris. in locis ſcȝ q̄ mare cooperit qñ cre
ſcit. qñ vero eſt trāquillū nō tāgit ea. nō eni na
ſcitˀ intra aquā nec multū lōge ab ea. ⁊ niſi qñ
mare turbatˀ ⁊ creſcit nō tangit ea. Hȝ folia ſi
milia foliis plāte que dˀ araſatis. niſi qꝛ ſunt
groſſiora eis: ⁊ hȝ ſtipitem duobus palmis lō
gum diuiſuȝ in ſūmitate. Et qdā dicūt ꝙ flos
eius mutat colorē ſuū ter in die: qꝛ in mane eſt
albus: ⁊ in meridie declinans ad purpureū co
lorē. in veſperis vero fit rubeꝰ. Radix vero eiꝰ
eſt odorifera alba: que quando maſticatˀ cale
facit linguā. Et idem aucto. Gal. trāſlatione
albaritb. naſcitˀ in littoribꝰ ⁊ arenis. Et virtꝰ
eius eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

¶ Sera. Turbit laxat ⁊ mūdificat vētreȝ. Et A
meliꝰ ex eo ē illō qō cū euellitˀ ⁊ radix eiꝰ a terra
auferˀ cortex eiꝰ ſtati ⁊ abijcitˀ groſſus qō ē itꝰ.
¶ Et ex corticibꝰ eius melior ē ille q ē vt cala B
mus gūmoſus ⁊ albus: ⁊ volumꝰ ipſū frāgere
cito frāgitur: ⁊ nō accipiatur illō turbit qō ē
tortuoſū. Turbit ē cale ⁊ ſicce cōplexiōis i. iij.
gradu. ¶ Et idē auc. Abē meſuay. Et melior C
ē ille ſubtilis ligni. ⁊ ꝓꝓetas eiꝰ ē laxare viſco
ſū flegma. veꝝ ipſū dimittit debilitatē i ſtoma
cho ꝑꝑ abomiationē ſui ſaporis. Rectificatio
eius ē cōficere ipſū cū oleo amigdalaꝝ dulciū.
Doſis eius a. ʒ. i. vſqȝ ad. ij. Et opȝ ꝙ adhibe
atur ſolū: ⁊ ipſū qdē eſt bonū hūoribus ſciati
ce. Et educit eos ⁊ laxat humores groſſos.
¶ Et idē auc. Habix. Meliꝰ ex eo ē albū i co D
lore ſuo: ⁊ qō in figura ē ſicut calamꝰ argente
us: ⁊ pulpa calami eſt ſubtilis ⁊ cito frāgit. nō
exiſtēs groſſū neqȝ graue: ⁊ qñ teritˀ eſt cōtri
tio eius facilis: ⁊ eſt album quādo eſt citrini.
¶ Illō ṽo qō nō ē tale: nō eſt alicuius bonita E
tis. Et turbit qñ trāſiuerit tēpus multū ſuper
ipſū: fiūt i eo ṽmes ſicut i alijs lignis: ⁊ debili
tatē i ṽtute ſua. Et ſignū eius ſup hoc eſt ꝙ ap
parent in eo foramina ac ſi eſſet foratū acu. et
turbit quidem laxat flegma laxatione leui.
¶ Et rectificatio eius ē iſta: ꝙ frices corticem F
eiꝰ donec ꝑuenias ad albū eius: ⁊ poſtea tere ip
ſuȝ ⁊ cribra ipſū ꝑ cribrū tenue. ⁊ ſi ponis ipſū
i medicinis laxatiuis ſicˀ i pillulis ⁊ decoctiō
bus: cribra ipſū: ꝑ cribrū ſtrictiōe ſit ei aliqua
groſſicies ne adhereat vilis ſtomachi.
¶ Et cōuenientior modus rectificatiōis eius G
eſt: ꝙ ꝯficiatˀ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ poſt
quā fuerit trituratū ⁊ cribratū. Et ſi vis exhi
bere ipſū hñtibus flegma viſcoſuȝ tenax: tere
ſubtiliter ⁊ cribra vt ipſū nō adhereat ſtoma
cho: ⁊ expellat ipſum flegma. ¶ Paulus. c. ō H
Turbit. Turbit ē ca. ⁊ ſic. i. iij. gradu.
¶ Ioānes meſue. Turbit eſt radix cuiuſdam I
herbe: cuius folia ſūt ſiſia folijs ferule minoris
⁊ eſt ex hñtibus lac. Et ē ex eo ſilueſtre ⁊ dome
ſticū: ⁊ magnū ⁊ paruū. Et adhuc ex eo aliō al
bū: ⁊ aliō citrinū: ⁊ aliud nigrum. ¶ Electio. K
Qō i locis naſcitˀ ſicciorıbus: ⁊ gūmoſiꝰ ꝑꝑ ſpiſ
ſitudinē lactis eiꝰ. Cōtrariū ṽo: ecōtra decli
nat a ꝓprietatibus bonis: que ſunt ſeptem ſȝ
qō ſapiētes ſcripſerūt: ſcilicet vt ſit albū ⁊ va
cuum arundinoſum ⁊ gūmoſum: ⁊ ſit cortex
eius cinericius ⁊ planus: ⁊ ſit recens ⁊ facile

frangibile. Citrinũ vo malũ eſt:⁊ nigrũ peius
groſſuz eſt nõ bonũ:⁊ ſubtile tenue ſubtiliter.
L ❡ Eſt.n.debile ãtiquũ malũ:⁊ qd̃ ẽ criſpi coꝛ
ticis hñs īteriꝰ cũ frãgiẽ ſicẽ neruos: ẽ ſilueſtre
malũ:⁊ qd̃ nõ eſt gũmoſum eſt debiliꝰ⁊ vẽtris
cõturbatiuũ. Et tua ītereſt vt cognoſcas adul
teratũ ex eo qd̃ fit cũ ſup linitione in extremita
tibꝰ eius ex gũmi diſſolutiõe. Et cognoſciẽ eo
ꝙ ī fracturis ipſiꝰ ẽ fine ea:⁊ nimis recẽs ẽ con
M turbatiuũ ⁊ ſubuerſiuũ viſcerꝝ. ❡ Antiquũ vo
debile: mediocritatẽ tñ hñs: ẽ.n.qd̃ eligiẽ. Cõ
plexio ⁊ ꝓprietas ea. eſt in.iii.gradu. Et ẽ reſo
lutiuũ attractiuuz attractõe mediocri gñans
vẽtoſitatẽ ⁊ ſubuerſionẽ ⁊ nauſeã: ⁊ acgriẽ ex
vſu eiꝰ exiccatio ī coꝛpe euacuat.n.hũiditates
N ſubtiles. ❡ Rectificatio. Tria ſũt coꝛrigibilia
ī ipſo: ẽ enĩ debilis opatiõis ⁊ tarde:⁊ nocet ſto
macho faciens ſubuerſionẽ ⁊ nauſeã:⁊ acgrit
vſus eiꝰ coꝛpi exiccationẽ nauſeã ⁊ eſtuationẽ.
O ❡ Rectificatoꝛes vo eiꝰ ī ꝑmis abꝛadi iuſſerũt
coꝛticẽ eiꝰ donec appcat albũ ipſiꝰ⁊ coꝛrigũt ꝺ
quo dictũ ẽ. Pꝛio adminiſtrãdo aliqd vtutis
acute vigoꝛãs ipſũ ī opando ⁊ ex rebꝰ ipſũ ma
P xime ꝯfoꝛtãtibꝰ ẽ zuccarũ. ❡ Ipſũ.n. ſigillat
ei ꝓprietatẽ mirabilẽ vt educat humoꝛẽ groſſũ
⁊ viſcoſũ. ẽt a remotis euz facultate: ita ꝙ ẽt a
iũcturis ⁊ anchis ⁊ a locis ꝓfũdis ⁊ diſtãtibꝰ.
p ſe vo nõ facit illud: ſino educ̃ de flegmate qd̃
ſubtile:⁊ relinqt groſſũ. ⁊ h̃ tarde opaẽ:⁊ coꝛri
gũt qd̃ ſcd̃o dictũ ẽ: admiſcẽdo eis ex medici
nis ſtomaticis:⁊ ex redolẽtibꝰ⁊ ſedãtibꝰ agita
tionẽ ī eo ſicẽ maſtix ⁊ gallia aromatica: ꝓpe
ſicẽ zinziber ⁊ piper lõgũ ⁊ ſiſia:⁊ emẽdaẽ qd̃ vl
timo ꝺ eo dcm̃ ẽ: ſicẽ dixit Alcauzi: vt miſceaẽ
oleũ amigdalarꝝ: aut cõiũgaẽ cũ amig. aut cũ
Q zucaro. ❡ Et dixit Ruf. Adminiſtratio ipiꝰ cũ
R ſtipticis remouet hoc ab eo. ❡ Et dixit iudeꝰ.
Ipſũ cũ ꝯfectiõe ꝺ citonijs aut rob ipſiꝰ cũ me
dio põderis eiꝰ ex zinziberi ⁊ duplo põdere ip
S ſius ex amigdalis ẽ ſolutiuũ bonũ. ❡ Inquit
Hamech. Et fiũt trociſci ex eo ⁊ duplo põde
ris eiꝰ⁊ floꝝ violarꝝ. ⁊ medio põderis eiꝰ ex zuc
T caro:⁊ fit ſolutiuũ ſine moleſtia. ❡ Et iqt Io
hãnicꝰ. Accipe dactiloꝝ īfuſoꝝ ī aceto die ac
nocte ptes.c. penidiarꝝ. ptes.l. amigda. purga
tarꝝ. ptes.xxx. turbit ptes.xxxv. ſcamõee. ptes.
xij. ziзib. pipis lõge folioꝝ rute ſiccoꝝ añ. ptes
iiij. coꝝ pmixtio bona:⁊ cõfice cũ melle ꝺſpũa
V to. Eſt.n. medicina mirabilis. ❡ Inqt filius
zezar. Medicamẽ de turbit qd̃ elegi ī egritu
dinibꝰ ī qbꝰ viſus eiꝰ ẽ neceſſariꝰ. Accipe tur
bit ptes.x. zinziberis ptes.v. zuccari ptes.xx.
⁊ qñqz addiẽ maſticis.ʒ.iij. ⁊ alia ſʒ intẽtiones
alias. ❡ Et dixit iterꝝ. Infũdãtur turbit ī ſuc X
co cucumeris aſinini die ac nocte poſtꝙ raſus
fuerit eiꝰ coꝛtex ⁊ exſicceẽ. eſt.n. vltimũ ad egri
tudĩes iũcturarꝝ. Turbit aũt de trituratiõe et
cõtritiõe ſuſtiet oẽ qd̃ ẽ mediocre. Nocumẽtũ
aũt eiꝰ expellit aqua mellis ca. ⁊ aq̃ ſiĩr zucca
ri ru. cũ oleo amigdalarꝝ. ❡ Ioannes meſue. Y
Turbit cõfoꝛtatũ ſolutiõe educit hũoꝛes fleg
maticos groſſos ⁊ viſcoſos a remotis. ⁊ ꝓpe a
iũcturis. ⁊ ipſuz qdẽ mũdificat pectꝰ a flegma
te groſſo putrido. ⁊ ipſuz qdẽ mũdificat ſtoma
chũ ⁊ expellit ſupfluitates ab eo adherẽtes in
villis eiꝰ. ❡ Et valet ad doloꝛẽ iũcturarꝝ. ⁊ eiꝰ
vſus ꝓſeruat a lepꝛa. ⁊ ab īfectiõibꝰ flegmati
cis ſicẽ moꝛphea ⁊ baras. ⁊ ẽ medicina febꝛiuz
flegmaticarꝝ bona. Nũ ãt q ſumũt ipm time
ant auſtrũ ⁊ abhoꝛreãt piſces. Doſis eiꝰ cõtri
ti ẽ. a.ʒ.i. vſqz ad.ii. ⁊ eius decoctio a.ʒ.ii. vſqz
ad.iii. ❡ Additio. Gaẽ. li. experi. de medicis
Gereõ:⁊ ẽ medicamẽ ꝺ turbit valẽs lapidi re
nũ ⁊ veſice: diſſoluit vẽtoſitates:⁊ laxat diuer
ſos humoꝛes:⁊ ẽ Bezahar. Re. turbith: aga
rici: vitri vſti: zinziberis: lapidis iudaici ſãgui
nis hirci ſicci: aniſi: feniculi: trĩſpiperũ: came
dreos: camepith. bdellij: añ.ʒ.iiii. Confice ola
cũ bono vino decoctionis agarici ⁊ carui.

Capitulum. ccccIxxxiii.

Hbera. pãdecta ca. ccccxxvi. Hamech
ara. grece kamaket vẽ kamachet, latie
vero

vero tuberi:⁊ eſt fungus quidã.Et qdã vocãt
ipſũ fũgũ veſceniũ.Sera.li.ag.ca.Hamech.
auc.Diaſ.Hamech ẽ radix rotũda ñ hñs fo-
lia nec tyrſuȝ:coloꝛ eius eſt rubeus: ⁊ repitur
in vere:⁊ comeditur crudus ⁊ coct⁹.Et idem
aucto.Gal.Subſtantia eius eſt terrea multũ
admiſcetur ⁊ parum ſubſtãtie ſubtilis.

Operationes

A ¶Gal.i li.de chimis.Rameket gñat groſſũ
hũoꝛẽ:⁊ nõ ẽ multũ mali chimi.Et dixit in li.
venenoꝝ ꝙ gñat ſtrãguiriã ⁊ colicã: ſiſr faci-
unt fũgi.Et meli⁹ coꝝ ẽ illud qđ repit̃ i arena
B hñs paucã aquã.¶Auic.li.ij.ca.tubera.Sũt
ex ſuba terrea plus ⁊ aquea minus.⁊ in ipſis ẽ
acreitas ⁊ ſubtilitas pauca.Melioꝛa coꝝ ſũt
arenoſa illa in qbus nõ eſt odoꝛ malus: ⁊ q̃ ex
eis ſunt ſicca deterioꝛa ſũt humidis:ſũt groſ-
ſa valde.⁊ gñant hũoꝛẽ groſſuȝ melãcolicũ.⁊
ſũt dure digeſtiõis:⁊ tyriaca coꝝ ẽ vinũ purũ
C ⁊ ſpẽs cõdiẽtes.¶Almãſoꝛ tractatu.iij.ca.ð
tuberib⁹.Tubera fri.ſũt ⁊ groſſa.flegma quo
qȝ generãt crudũ.q̃ aũt ex eis ruboꝛẽ hñt ma-
la exiſtũt quoꝝ multa comeſtio colicam gñat:
nec etiã abſqȝ calidis ſunt edenda cõdimẽtis.
D ¶Yſi.Tubera ẽ oleris ſpẽs quã tumoꝛ terre
E pdit.eaqȝ cã illi nomẽ dedit.¶Plini.li.xix.
In reꝝ miraculis:vt iã dcm̃ ẽ ſupi⁹: maximũ
ẽ aliqd naſci vel viuere ſine vlla radice. Tube
ra vocant̃ h̃ vndiqȝ terra circundata:nulliſqȝ
fibris aut ſaltẽ capilla mẽtis nixa nec vtiqȝ ex
uberãte loco i qua gignũtur aut rimã agente
F nec ipſa coherẽt terre.¶Auic.Tarde digõis
ſũt ⁊ grauãtia ſtomacũ:⁊ ſt groſſi chimi.gal.
tñ in quodã loco dixit ꝙ nõ ſunt mali chimi.

Capitulum cccclxxiiii.

t Hus.Yſiđ.Thus a tũdendo dcm̃
eſt.Eſt ãt ſuccus aromatic⁹ quẽ ar
boꝛ arabie in modũ amigdale fun
dit albũ ⁊ maſticatiõe reſolutũ ve-
lut i pulverẽ:⁊ cũ frãgit̃ itus pigue ẽ. Igniqȝ
appoſitũ facile ardeſcit.Et appellat̃ apđ nos
maſculus:eo ꝙ ſit natura rotundũ in modum
teſticuloꝝ.Reliquũ vero planũ ⁊ pene ſcabꝛo
ſuȝ minus optimum.Adulterat̃ auteȝ admi-
xta reſina ſiue gũmi:ſȝ ꝓꝓetate ſua dinoſcitur
Nã thus igni impoſitũ ardeſcit:reſina fume-
ſcit.Gũmi vͦ calefactũ liq̃ſcit.¶Diaſ.Th⁹
lachꝛimũ eſt arboꝛis q̃ grece libanus dr̃.De
quo ſupꝛa de O.ca.cccxxij.dictũ eſt.Qđ qdeȝ
de arabia affert̃ candidum.Qđ aũt de India
ſubruſũ:ſed vtrũqȝ maſculũ ẽ:⁊ tertiũ valde

minutũ:qđ mannus dicitur vl̃ manna thuris
Adulteratur autẽ thus maſculum picina.i.
pinali reſina ⁊ gũmi cõmixto.Sed in hoc de-
prehenditur ꝙ non talem odoꝛeȝ emittit.Glo
ſa ſuper Eccleſiaſticum.Thus bis in anno col
ligitur.In autumno ſcȝ ⁊ in vere.Sed in au-
tũnali collectione pꝛeparatur inciſo coꝛtice in
eſtatis feruoꝛe.Inde pꝛoſilit ſpuma pinguis q̃
concreta denſatur niſi loci natura poſcat tege
re palma incipiente.Quod in arboꝛe heſit fer-
ro depectitur:ideo coꝛticoſum videtur . Pu-
riſſimum hoc eſt thus candidum.Secũda vin
demia pꝛeparatur in hyeme inciſis coꝛticibus
Rubꝛum hoc erit nec comparandum pꝛioꝛi.
Nouelle arboꝛis veteris ẽ odoꝛatius qđ ex eo
pepẽdit.rotũditate gutte maſculum vocatur.

Operationes

¶Raſis.Thus eſt ca.⁊ ſic.Carnem in vulne A
ribus creat.Ventrem ac vomitum arcet: itel-
lectum acuit . De qua tamen ſi multa ſumat̃
quantitas ſanguinẽ adurit ⁊ amẽtes ⁊ vigilã-
tes efficit Tremoꝛi coꝛdis auxiliatur.
¶Dyaſco.Thus valet ad zernas ⁊ arancas B
⁊ cõbuſturas ⁊ ſquaſſatiões:⁊ ad auriũ mãma
rũqȝ doloꝛes ⁊ intraneoꝝ tumoꝛes . Veruȝ ſi
a ſano bibitũ fuerit maniã vel etiam moꝛtẽ in
currit. Poꝛro manna thuris eligenda ẽ alba
mũda.fruſtra hñs minuta:cuius virtus oliba

no ſimilis eſt: ſed paulo fortior.

C ¶ Deniqꝫ tumores oculoꝝ ⁊ reuma ſuſpēdit oculorūqꝫ vlnera medēdo limpidat. Silr̄ mō facit fumus ſtoracis ac myrre: qr ſiles ſunt: ⁊

D virtꝰ vna ē. ¶ Cōſtā. in lib. graduū. Thus eſt ca. ⁊ ſic. in. ii. gra. calefacit ⁊ cōſtipat. viſū clarificat: recētia vulnera ſolidat: fluxū ſanguinis

E vbicūqꝫ ſit conſtringit. ¶ Peſſima vlcera in ano vel in alio loco naſcētia: ſi supponaꝛ cuꝫ lacte tēperatū dilatari nō pmittit: ⁊ groſſuꝫ flegma diſſoluit. Memoriā quoqꝫ coroborat.

F ¶ Item maſticatum cū origano vel ſtaphiſagria diſſoluit flegma a capite extrahendo.

G ¶ Et lingue grauedinē alleuiat: cū ſepo anatis tēperatū ad vulnera deſiccāda ſit optimū.

H ¶ Valet etiam ad vulnera propter aduſtionē ignis facta. Cum ſapa diſſolutum ⁊ auribꝰ inſtillatum mitigat dolorem earum.

I ¶ Macer. Thus calidū ſiccūqꝫ gradu dixere ſecūdo. Lumina clarificat laccinio ſi ſoluitur oui. Cōtritū vel feminco cum lacte tepenti.
Acri cum vino tritū pice lacteqꝫ mixtis.
Vulnera precipue curare recentia dicunt.
Pingui porcino mixtum medicabitur vſtis.
Admixtum melli pannaricia decuit vnguis.
Thus bene cōtritū. vinoqꝫ tepento ſolutum.
Affirmat auri multū prodeſſe dolenti ⁊c̄.

Capitulum: cccclxxxv:

v Aleriana. Fu arabice. Grece ſilchinis. Latine vero marancella. Valeriana: herba gatte. herba bn̄dicta amātilla: genicularis antilla: ſiſtar valētina. ſerpillū maius. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Fu. auctoritate Diaſcoridis. Fu eſt ſpica ſilueſtris hn̄s folia ſimilia folijs herbe que dicitꝛ grece yposellinum: vel yſopellinum: ⁊ habet ſtipitē vniꝰ brachij longitudine aut amplius: cuius color declinat ad purpureitatem: ⁊ eſt interius concauus ⁊ nodoſus: habens florem in figura ſimilem narciſco: niſi quia eſt minor eo. ſed ī albedine eſt ſicut ille: ⁊ ē in eo parū purpurei coloris: ⁊ illud qḋ ē īferius ē groſſius ꝙ quod eſt ſuperius: ſicut ſpica frumēti. Radix eiꝰ ſubruſa in modū paruuli digiti: ⁊ ingrediuntur ab inferioribus eiꝰ come inuolute ſicut ſignātuꝫ. ⁊ elleborus niger: ⁊ ſunt inuicem adherentes: quarum color vergit ad albedinem: ⁊ habet odorem bonum: ⁊ eſt aliquantulum in ea de odore nardi cum pauca pinguedine. Et qḋ de ipſa adminiſtratꝛ eſt radix eius cum comis ſuis. ¶ Galienus. viij. ſim. phar. capitulo Fu. ſm tranſlationem grecam. Fu. ideſt valeriana aromatica quodāmodo eſt huiꝰ herba nardo ſimilis ſm virtutem: ſed ad plurimum deficiens. Et idem codē libro ſm trāſlationē arabicā. In radice ipſius plante eſt aromaticitas ⁊ virtus eius aſſimilatur virtuti ſpicenardi: ⁊ eſt ca. in. ij. gradu. ⁊ ſicca in fine eius.

Operationes.

¶ Dyaſ. ſm trāſlationē noſtrā Fu. ideſt valeriana. Multi nardū agreſtē appellant. Naſcitur in pōto. Folia hꝫ ſilia elleboro: vel ſilia yposellino: ſiue apio ſiluatico. Haſta eſt illi lenis ⁊ mollis ſubpurpurea ⁊ nodoſa creſcens ď terra cubito vno aut amplius. Flores ſimiles habet narciſco in figura: niſi qr eſt minor eo: ſed ſimilis in albedine: radix eſt illi in robore digiti minoris ſilis iunco: aut elleboro nigro colore ruffa eſt odore grato: ex qua alie creſcūt parue īplicate ſūt elleborus niger. ¶ Piniꝰ A

capitulo Fu. Fu genus eſt herbe odorate: in pōte naſcitur per īterualla: nodos habens ⁊ flores albos minores ꝙ narciſcus: que habet folia ſimilia apij ſiluatici: tyrſuꝫ rufum mollē ⁊ cauū ac leuem. Radix eius ſubruſa in moduꝫ puſilli digiti: ex qua alie creſcunt minores implicate: vnde equalis eſt virtutis ſpice: ſꝫ plus prouocat vrinam: ⁊ eſt calida in tertio. ſicca ī principio ſecūdi: eſt feruētis virtutis ⁊ mictualis. B

¶ Paulus

C ¶ Paulus capitulo ſu. Su ca. ⁊ ſic. in ſecūdo gradu. Radix eius in medicina ponitur: virtutem habet diureticam.

D ¶ Gal. ſm tranſlationem ara. Su prouocat vrinam.

E ¶ Dyaſc. Su feruentis eſt virtutis ⁊ mictualis: cuius elixatura facit ad lateris dolorem. Meſtrua incitat: antidotis miſcetur.

F ¶ Paulus. Contra ſtranguiriam ⁊ diſſuriā detur vinum decoctionis eius. Herba etiam decocta ⁊ ſuppoſita vrinaȝ prouocat: ád digeſtionem confortandam ⁊ doloreȝ ſtomachi ex frigida cauſa detur vinum decoctionis eius: ⁊ ſeminis feniculi vel maſticis cum ſucco alicuius herbe diuretice.

G ¶ Contra vicium pectoris detur vinum decoctionis eius: vel ſuppoſitorium ex bombice intincta in confectione facta ex puluere ei⁹ ⁊ oleo muſcellino vel cōmuni. Contra opitulationeȝ ſplenis ⁊ epatis ex frigida cauſa: vinum detur decoctionis eius.

H ¶ Iſidorus. Su eſt herba: in ponto naſcit̄ folijs oleaſtro ſimilibus. Platear⁹. Su eſt herba que alio nomine dicitur faleriana. in ſecūdo gradu calida ⁊ ſicca. In eſtate radices eius colliguntur ⁊ ad ſolem exſiccantur: ac per triēnium in efficacia multa ſeruantur. Radix tm̄ in medicinis ponitur. Eligenda eſt illa que ſolidam intus habet ſubſtantiam ⁊ non perforatam: que cum frangit̄ non puluerizatur. Habetq̄ȝ virtutem diureticam.

I ¶ Vinum decoctionis eius datur contra ſtrāguiriam ⁊ diſſurriam. Herba etiam ipſa in vino cocta ⁊ ſuperpoſita prouocat vrinam: ⁊ ad confortandum digeſtionem: ⁊ ad dolorem ſtomachi ex frigida cauſa vel ventoſitate. Dat̄ vinū decotionis eius ⁊ ſeminis feniculi vel maſticis cū ſucco alicuius herbe diuretice.

K ¶ Contra viciū pectoris ex frigida cauſa datur vinū decoctiōis eius vel aqua. Ad ſuperfluitatem matricis mundificandaȝ fit ex ea fomētum vel etiam ſuppoſitorium.

L ¶ Auicenna. Su. Folia eius ſunt ſicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum ⁊ tenerum: cuius ſupremum eſt digiti groſſitudini proximum ac purpureum: nodos habens ⁊ florem ſicut narciſcus: vel maiorem. In albo etiam ipſius eſt quaſi purpureū. Inferius in radice ſua emittit ramos. Et in ipſa radice eſt odor aromaticus.

M ¶ Confert dolori lateris: vrinam prouocat ſi bibatur: ⁊ eius decoctio prouocat mēſtrua: plus etiam ſpica.

Capitulum cccclxxvi.

V Erbena. Yſi. Verbena: ſiue veruena dr̄ quaſi pura: ſed a grecis gerobotanea nomē accepit: eo q̄ remedijs ac ligamētis boſum ac purificatiōibus ſacerdotū a gētibus apta ꝓbata eſt: vn̄ ⁊ pōtifices illā appellabāt ſaginen quaſi ſancinen. Pli. li. xxv. Nulla tm̄ romane vtilitatis plus hȝ q̄ hierebotane: quā nr̄i verbenatā vocant. Hac iouis mēſa vergit̄. domuſq̄ȝ purgant̄ ac luſtrantur. Duo ſunt eius gn̄a. folioſa que femina putatur. Mas folijs rarior1b⁹: vtriuſq̄ȝ plures ramuli tenues: cubitales. anguloſi. folia minora q̄ quercus ⁊ anguſtiora: diuiſuris maioribus: flos vo glaucus: radix lōga. tenuis: ⁊ vbiq̄ȝ naſcitur in palmis aquoſis. Quidam autem nō diſtinguūt: ſed vnum tm̄ faciunt genus. eo q̄ eoſdē vtraq̄ȝ habeat effect⁹. ¶ Pādecta ca. cccxc. Gerebotanū vel periſterion grece: arabice albea: latine aūt herbena ſiue verbena vel ſacra herba. ¶ Sciendū q̄ prima ſpēs gerebotani eſt centrum galli: ⁊ eſt ſupina. Scōa ſpēs gerebotani eſt verbena: q̄ dr̄ Gallinacea: ⁊ ē recta: ⁊ ideo vocatur ortos. Et hoc Dyaſc. dicit in cap. de gerebotano. Et prima ſpecies gerebotani a quibuſdam vocatur periſterion ⁊ illa eſt centrū galli. Et iō in Pandecta lr̄a. p. facit ſemotim cap. ab illo qd̄ incipit Gerebotanū: ⁊ illud qd̄ incipit Periſteriō. Vn̄ dic̄ gere

botanu3: ideo nomē accepit tale: qm̄ ſacerdotes eā purificatiōibus ad bibere conſueuerūt.
¶ Dyaſ.ca.ð gerebotano. Gerebotanū quā multi periſterion aut verbenā dicūt. Species habet duas. Una eſt ſupina: altera recta. Prima vocatur ſidericis curetis: ⁊ alcbea et cyperiſſis: vt aſculapius in libro ſuo memorat ⁊ Pythagoras eriſceptron nominat: latine dicitur licina quaſi luſtrago vel vertipedius vel centrum galli. Secunda quam erectam diximus: vocatur etiam trigomon bumo: vel gerebotanum bercularia: latine criſta gallinacea vel berbena vtraqʒ folia ſubalbida ⁊ veluti inciſa babent: ⁊ virgas in cubiti lōgitudine ⁊ ãpli⁹ angulosa: ⁊ radices tenues ⁊ lōgas.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Radix verbene ⁊ folia cum vino bibita ⁊ cataplaſmatibus adbibita ictericis medentur.
B ¶ Et morſibus occurrunt. Foliorum eius.3.i.cum vino impoſita per dies quattuor ⁊ gargariſmo ipa folia adbibita vulnera oris ⁊ putredines tollunt.

C ¶ Elixatura eius ſi in conuiuio aſperſa fuerit bilaritatem preſtat.

D ¶ Datur vero tertionariis cum folijs trib⁹ ⁊ radicibus tribus: quartanariſ vero quattuor numero: folijs ⁊ radicibus tota berba vulnera glutinat ⁊ alienationes ſtringit.

E ¶ Et ad omnia venena potui data optime facit. Hec autem berba idem nomen accepit: ſcilicet vt ſacerdotes eam purificationibus ad bibere conſueuerunt.

F ¶ In paſſionario babet q̄ ſi medic⁹ viſitādo infirmum ipſa3 in manu portauerit neſciente egroto: ⁊ dicet egroto: qualiter es: ſi eger dicet bene: ſanabitur: ⁊ ſi dicet male: morietur.

G ¶ Paulus. Aqua decoctionis eius matricez mundificat optime: ⁊ menſtrua prouocat. Semen eius cum ſucco feniculi oculis impoſitus ipſos mundificat.

Capitulum cccclxxxvii.

Erbaſco. Yſidorus. Uerbaſcum latini berbam quā greci appellāt flamos. Harum altera eſt maſculus albidioribus ⁊ anguſtioribus folijs. Altera vo femina folijs latiorib⁹ atqʒ nigris: lanuginoſis ⁊ birſutis.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li.xxvi. Cōtra tuſſi3 bibit verbaſc⁹, cuius flos eſt aureus: atqʒ tāta vis buic eſt vt etiā iumentis nō mō tuſſientib⁹: ſ3 ⁊ lia trabē-

tibus i potu auxilietur: quod ⁊ de gentiana reperitur.

¶ Ex berbario. Herba ſeus naſcitur in locis ſabuloſis. B

¶ Ad podagram hec berba contuſa ⁊ impoſita dolorem ſedat. E

Capitulum. cccclxxxviii.

Ecticon. Dya. ca. Vecticon: ſm traſ-
lationem arabicam: herba eſt que ha-
bet folia ſimilia edere. v. aut. vij. ſed
paulo maiora ſpanſa circa terram: deſuper al-
ba anguloſa ⁊ viridia cum multis virgis duo-
rum palmorum. flos ē illi viridis: in verno ma-
xime naſcitur. haſta ipſius tenuis eſt ita vt vix
poſſit videri.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Folia eius molli addita ignē ſacruʒ
extinguunt tumoribus oībus medentur.

B ¶ Sicca fumigatio eius oīa etiam ſiſtr facerē
nouit. Mortuos in vtero infantes excludit cia-
to vno cū mulſa bibito.

C ¶ Radicem eius ſiccam pone ſuper carbōes
de vite aminea: aut de oliua ⁊ cooperi: ⁊ eius
quod eſt ſubtile de emboto infirmus teneat in
ore ⁊ fumum recipiat poſtea vinum amineum
modicum glutiat.

D ¶ Illa herba etiā aperit orificia venarum.

Capitulum. cccclxxxix.

Eccia latine. grece yſoforaci⁹: arabi-
ce lachinis ſiue lecburios.

Operationes.

A ¶ Gal. pmo de cibis ca. veccia. Figura horū
ſeminum nō eſt rotūda ſicut fabe: ſed ſublata
magis ſimilis lentibus. reponunt autem agri-
cole. ⁊ hoc cū ipſis folliculis. ſiſtr cū totis plan-
tis gratia alimenti brutorum animalium

¶ In fame autem vidi ⁊ ex his quoſdā come- B
dentes: ⁊ maxime adhuc viridibus exiſtētibus
ſicut cicera ⁊ fabas comedūt: cōſueta aūt ſunt
non indelectabilia ſolū. ſʒ indigeſtibilia ⁊ ſiſti-
tiua vētris. neqʒ boni chimi generatiua.

¶ Apta ad ſanguinis groſſi melancolici gene- C
rationem ſicut ⁊ lenticula: ſed illi quidem mul-
ta bona adſunt: huic autem nullum illoruʒ bo-
norum ineſt.

Capituluʒ ccccxc.

Ermicularis. Pādec. ca. ccclv. Her-
ba graſſula eſt herba de qua inuenit
maior ⁊ minor: ⁊ minor ē vermicula-
ris. Dyaſco. Vermicularis eſt herba que ſimi-
latur herbe graſſule maiori.

Operationes

¶ Sera. Semen illius herbe eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. A
gradu. ⁊ expellit lumbricos.

¶ Et dicitur q̄ reperitur ſuper terram in co- B
razeni poſtq̄ pluit.

¶ Et qū bibitur de eo tritum expellit lumbri- C
cos ⁊ aſcarides. ⁊ laxat ventrem.

¶ Auicen. Vermicularis ca. in. iii. ⁊ eſt ſemen D
arenoſum interficit vermes ⁊ aſcarides.

Capitulum. cccccxi.

Vernix latine. arabice ſandros vel baratin vel greſſa vel ſádaraca grece giuin Sera. li. ag. c. ſandros. i. vernix: ⁊ eſt gũmi ca. ⁊ ſic. cõplexiõis ẽ in. ij. gradu. Et idẽ auc. Mabix. ca. eſt ⁊ ſic. ſ; caliditas eſt pauca: ⁊ eſt ſilẽ karabe: ſ; nõ eſt duꝝ: ⁊ ĩ eo paꝝ eſt amaritudĩs: ⁊ afferẽ a terris xpiãoꝝ. ¶ Paulus ca. de vernice. Vernix ẽ gũmi cuiuſdã arboris q̃ in xpianoꝝ partibus naſciẽ: q̃ arbor iuniperus vocaẽ: vñ ab eo tpe eſtiuo quedã gummoſitas egrediẽ: que actiõe caloris ex ſiccatur ⁊ induraẽ. Et dẽ vernix: que cũ colligiẽ ẽ albi coloris: ⁊ cũ antiquaẽ eſt ſubcitrini: ⁊ cu; plus antiquaẽ eſt ruffi coloris: q̃cũq; ſit dũmodo ſit lucida ⁊ clara eligẽda eſt. Et dẽ ẽt vernix quædã qd̃ cõficitur ex oleo ſeminis lini ⁊ vernice: ⁊ inde illiniunẽ vel conſolidanẽ colores apud picturã. Ho; añt vernix virtutẽ cõglutinandi ex viſcoſitate ſua ⁊ clarificandi ⁊ conſeruandi. qd̃ ſatis patet. Nam pictores ſupra alios colores conſeruant.

Operationes

A ¶ Sera. Vernix añt qd̃ eſt gũmi abſq; confectione valet cõtra fluxũ ſãguinis ex naribus ſi puluis ei⁹ cõfect⁹ cũ albumine oui tpib⁹ ⁊ frõti ſupponaẽ: cõtra vomitũ colericũ fiat expuluere eius emplaſtrũ ⁊ olibano ⁊ albumine oui et ſtomacho ſuperponatur.

¶ Idẽ ẽt fiat ʒ diſſinteriã addito aceto. ⁊ ſup ponaẽ pectini: puluis ẽt ei⁹ in ouo ſorbili dat⁹ valet ʒ vomitũ colericũ vel diſſinteriã: valet ẽt puluis ʒ interiorẽ ⁊ exteriorẽ ſolutionem. B

¶ Serapion p̃dicto lib. ⁊ cap. Vernix cõfert catarro qñ fit fumigatio cũ ea ⁊ deſiccat vlcera: ⁊ abſcindit ſanguinem menſtruum. C

¶ Et idem auc. Bedigoras. de ꝓprietate ei⁹ ⁊ cõfert catarro ⁊ deſiccat fiſtulas. ⁊ eſt ſicca et calida in. ii. gradu. euellit ſupfluitates flegmaticas que ſunt in ſtomacho ⁊ inteſtinis. D

¶ Et occidit lumbricos ⁊ aſcarides: ⁊ confert fluxibilitati neruoꝝ q̃ accidit a frigiditate et humiditate ⁊ repletione. E

¶ Et idẽ aucto. Mabix. quãdo fit fumigatio cum eo confert catarro capitis. ⁊ quãdo puluerizatur ſup vlcera deſiccat ea. F ¶ Et idẽ auct. Atabari. Sandaraca ẽ ſilis karabe ĩ virtute ſua. ⁊ cõfert fumigatio ei⁹ corize: ⁊ deſiccat fiſtulas. ⁊ cõfert ſputo ſanguinis ⁊ emorroidib⁹. Et eſt gũmi citrini coloris: ſilẽ karabe. ⁊ ẽ ĩ eo paruum amaritudinis. ⁊ affertur a terris chriſtianorũ. ⁊ virtus eſt ſilis virtute karabe. G

¶ Et qñ fit cũ ea fumigatio: cõfert fiſtulis: et qñ accipiẽ ex ſãdaraca ⁊ oleo roſaꝝ ⁊ liniẽ cum eo: cõfert ſciſſuris que ſũt ĩ mẽbris ⁊ manib⁹ ⁊ pedibus. ⁊ ſi nõ inuenies pone loco ei⁹ põdus tertie ptis plus põdere ipſi⁹ de karabe: qd̃ dixit Gal. eſſe gummi baur romane. H

¶ Ubi ſciendũ ꝙ illud vocabulu; ſandaraca aliter intelligiẽ in libris arabu;. ⁊ alr in libris grecoꝝ. Nã arabes ꝑ ſandaraca intelligunt vernicẽ ſic iã dictũ eſt: ſed greci ꝑ ſandaraca ĩtendunt quẽdã lapidẽ rubeũ. Vñ Plini⁹ Sãdaraca afferẽ a Ponto ⁊ Capadocia ⁊ Sicilia: ⁊ eſt lapis ignei coloris. I

¶ Dyaſ. ca. de Sãdaraca. In eiſdẽ locis naſcẽ vbi auripigmẽtu;. Hoc ẽt dicit Dyaſco. ca. de arſenico. Et dicit ꝙ eligẽda eſt ſandaraca q̃ eſt colore ruffa valde ⁊ facile terribilis: et crepula mũda. colorẽ hñs cynnobori. ⁊ odorẽ ſulphuris. Uirtuſq; ei ſilis arſenico. vñ ẽ cauſtice virtutis ⁊ dyaforetice ⁊ ſtiptice. K

¶ Reſine mixta alopicias curat cum pice vngues leproſos excludit. oris vulnera ⁊ narium curat. Oẽs puſtulas cũ oleo purgat. Oleo mixta pediculos curat. Puſtulas cũ adipe mixta mũdat. Condilomata ani compeſcit. L

¶ Empicis cũ melle ⁊ vino vtiliter datur. Fumigio tuſſim ꝓhibet. maxĩe reſina mixta. Fũmus ore accept⁹ voce; limpidat. cũ melle accepta ſic electuariũ aſmaticos medicaẽ. ſiue voci obtuſe cũ reſina vt captapucia accepta. M

¶ Iſaac

R ¶ Yſaac in viatico ſiſr ſeqtur modū grecoꝝ ſicut cap. de dentib⁹ putridis. ꝛ ca. de morſea.

O ¶ Similiter Galienus in antbidotario minori in antidoto illo quod incipit medicamen ad polipum narium.

Capitulum cccccxcii.

Viola latine. Arabice feneſlig vel feneſigi grece leucis. Sciēdū ꝙ tria ſūt genera violaꝝ. vt Dyaſ. dicit cap. leucis. V

Sȝ tñ Sera. li. ag. c. Feneſlig. nō loqꝛ niſi de vno. ſcȝ viola purpurea. qm̄ viſus eius magis cōuenit medicinis: ſȝ alia duo gña ſūt ſpecies cheiri: ſic apparet i cap. cxi. ſuperi⁹ de. C.

¶ Sera. li. ag. cap. feneſlig. Feneſlig. i. viola: eſt herba cui⁹ folia ſunt minora foliis cuſſui et nigriora: ꝛ nō elōgantꝛ multū ab eis in figura ſua. Et hȝ ſtipitē egredientē ab vna radice: ꝛ ē ſup eū plus. Et in ſummitatib⁹ eius ē flos boni odoris coloris purpurei. Naſcꝛ i locis vmbroſis ꝛ aſperis. ¶ Gal. vi. ſim. far. c. de Viola. ſm trāſlationē nr̄am. Folioꝝ huius herbe ſubſtā ē ſubfrigida ꝛ aquoſa. Virt⁹ eorū īfrigidat parū. Dyaſ. ca. Leucis. i. viola oīb⁹ eſt nota. Eſt enī in florib⁹ hūs diſtātiā: qꝛ melinum albū ꝛ purpureū florē oñdit Joannes meſue. ca. de violis. Viole ſunt medicina tēperata cōueniēs: ꝛ fit p eas male qualitatis pmutatio et nature ſolutio. Melior eſt quecunqȝ ex ꝑmis: qm̄ nō inuenit eā calor reſoluēs virtutem aut pluuia diſſipans frigida eſt ꝛ humida in ꝑmo gradu. Et que ſicca ē minus eſt humida ꝛ minus frigida. Eſt enī in recente humiditas ſupflua ſupgrediēs caliditatē eius a qua ē pfectio ꝛ ſpēs. Cū aūt exſiccaꝛ ꝛ reſoluiꝛ humidū ſupficiale ipſi⁹ manifeſtaꝛ amaritudo ei⁹ q̄ eſt ꝑpter caliditatē q̄ fuerat ſepulta: ꝛ eſt tunc ca. plus ꝛ minus hu. Eſt enī in recente hūiditas ſupflua ꝑpter quodqȝ recens eſt ſolutione p ventrem educit lambificādo. que vero ſicca ē educit diſſoluēdo: ꝛ ipſa quidē ē īfrigidatiua narcotica ſedatiua doloꝝ calidoꝝ. ꝛ extinctiua inflāmationū ꝛ lenitiua ꝛ ſolutiua. Eſt ex debiliter ſoluētib⁹. ꝛ vigoraꝛ cū alijs laxatiuis. Et ꝑpter h̄ qdā addunt quātitati coꝝ medietatē ex turbit: ꝛ faciunt trociſcos: ꝛ vigorāt cū hoc operationē earū. Et qdā addūt ſcamoneā: ꝛ ipſa qdem ꝛ oleū earū ingrediꝛ in emēdationē medicinaꝝ acutarū. Succus aūt ipſaꝝ ꝛ ſyrup⁹ ex eis leniēdo. Et viole ſicce educūt diſſoluendo. Et ipſe quidē condiunꝛ cū zuccaro ꝛ melle ſūt maioris abſterſionis ꝛ minoris alterationis: ꝛ cū zuccaro cōtrariū faciūt. Et cito ꝙ nō ſubſtinent de decoctione aliqd qua ſit ſupfluitas. et ſuccus earū ſiſr ꝛ corroboraꝛ acetū cū infuſiōe earū: ꝛ fit mirabile febrib⁹ multe inflāmatōis: ꝛ eſt melius oleū earū: fundamentum cuius ē oleum onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

¶ Galienus: Ipſa herba tā p ſe q̄ cū alfitis ſuperpoſita remediū calidis preſtat flegmonibus ſuperpoſita autem in orificio ventris incēſionem patientis vel in oculis. A

¶ Serapion. Virtus eius eſt que lenificat et ſedat apāta calida qn̄ ponunꝛ ſub ea ſola aut cum farina ordei: ꝛ confert inflāmationi q̄ fuerit in ore ſtomachi ꝛ in oculo. Sed flos eius cū hoc ꝙ ſedat inflāmationem oris ſtomachi habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit emplaſtrum cum foliis tm̄ huius herbe aut cum ſauieb: ꝛ infrigidat ꝛ confert apoſtematib⁹ calidis oculorum ꝛ exitu ani. B

¶ Et dicitur ꝙ flos eius a proprietate que eſt in eo qn̄ bibitur cum aqua confert ſquinantie ꝛ epilentie que accidit pueris: ꝛ eſt illa que vulgariter dꝛ mater puerorum. C

¶ Et idem aucto. Aben Meſuay. De ꝓꝓetate eius laxat coleram a ſtomacho ꝛ inteſtinis: ꝛ confert inflāmationi que eſt in eis: ꝛ ſode ꝛ ſqnātie q̄ accidit infantib⁹ qn̄ ſumiꝛ cū aqua ea. Et qn̄ aliqs vult de ea exhibere in potu ad laxandum ventrē exbibeat ab. ʒ. iiii. vſqȝ ad. vj. D

E ℂ Dyaſ. Flos purpureus ſedat īflāmationē oris ſtomachi ꝛ oculoꝝ ꝛ aq̈ huius floris cōfert ſqnātie. Laxat colerā a ſtomacho ꝛ īteſtinis: et cōfert īflāmatiōi q̄ ē in eis. folia eius ſūt ſicut folia cuſſus: ſꝫ minora ꝛ rotūdiora. ſꝫ mellin⁹ color medicine neceſſarius ē: q ſuccus elixat⁹ ꝛ fomēto adhibit⁹ tumores ſtericos curat: mēſtru
F is ſperat. ℂ Cerotis mixtus ragadias ani ad ſanitatē pducit melle addito puſtulas: ꝛ inflatiōes tollit. ſemē ei⁹ cū vino bibitū. ʒ. ii. aut ſuppoſitū mēſtruis ſperat. aborſuꝫ facit. Radices eius cataplaſmatib⁹ adhibite cū aceto ſplenē
G ſiccāt. Podagricis medicant̄. ℂ Sꝫ viola alba. piectore ē virtutis ꝛ extenuatorie: ſed flos plus decoctio aūt herbe mēſtruas prouocat ſi poſt ptū nō ſequat̄: fetū mortuū extrahit ꝛ viuuꝫ corrūpit ꝛ educit: matricis īflāmātionē ſanat ſi tam fortis ē mulier. ſi in peſſario poſita
H oīa ſupͬ facit. ℂ Jo. meſue Solutiōē educit colerā ꝛ alterat ei⁹ acceſſum: ꝛ viole cōferūt īflāmatiōib⁹ oīb⁹. ꝛ ſedāt ſodā factā a calore vehemēti: ꝛ ſūt ſomnifere ꝛ faciūt chorizā: ꝛ leniunt pect⁹ ꝛ guttur: ꝛ cōferūt vuce ꝛ ſqnātie.
I ℂ Et iuuamētū magnū eorū ē apatib⁹ pectoris ꝛ pleureſi: ꝛ ſedāt ſitim. ꝛ cōferūt ſicce opilationi epatis ꝛ apati eius. ꝛ calide ycteritie. ꝛ ſunt iuuamēti magni febrib⁹ īflāmatiuis ꝛ ſiti p eas. Doſis potiōis earū ē ab. ʒ. iiii. vſqꝫ ad viii. ꝛ ſucci eaꝝ ab. ʒ. i. vſqꝫ ad. ii. Et ſyrupi earū ab. ʒ. iii. vſqꝫ ad. iiii. Et cōditi earuꝫ ab. ʒ. i.
K vſqꝫ ad. iii. ℂ Bartho. in lib. de pprietatib⁹ rerū Viola pp violētiā odoris ſic ꝛ noīata vt dicit Yſi. Cuius tres ſunt ſpēs. ſ. purpurea alba ꝛ mellina. Sed oīum folia nature frigide ſunt
L ꝛ aquoſe: ꝛ iō ſolutiue. ℂ Herbe qdē modica eſt viola in ſubſtātia q̄ recēs eſt melior ꝙ antiqua cuius flos maximi eſt odoris. vn̄ odor eius cerebri calorē mitigat: ꝛ ſpūs aīales recreat et
M cōfortat. ℂ Flores vernales pͥus oriunt̄ ſic ſe citius manifeſtāt paruitatē ei⁹ in ſubſtātia magnitudo odoris pariter ꝛ virtutis notabiliter
N recōpenſat: vt dicit Dyaſcorides. ℂ Platearius. Viola fri. ē in pͥncipio pͥmi gradus ꝛ hu. in fine ſecūdi. Hꝫ virtutē leniēdi. humectādi refrigerādi. relaxādi. Viole cōtrite ſup capi. apata in principio valent. Fomēta ex aqua decoctiōis ipſius herbe facta circa pedes ꝛ fron-
O tem in acutis ſomnū puocat. ℂ Raſi. Viole ſomnifere ſunt. capitis dolorē a calore factum remouet. Colerā nigrā de ſtomacho ꝛ inteſtinis purgat. calorē eorū mitigat.
P ℂ Macer. Nec roſeus ſuperare decor nec lilia pn̄t. Fragrātes violas ſpecie nec vi nec odore. Dī humida vis illius ꝛ frigida pͥmo. Eſſe gradu ſpēs tres eē legunt̄ eaꝝ. Noſcere quas tm̄ diuerſo flore valemus. Nam ſunt purpurei flores albiqꝫ nigriqꝫ. Cunctis pene pares ſunt in medicamine vires ꝛc̄.
ℂ Additio. Dixit Raſis auc. cōſtā. in lib. colere. Et multotiēs vidi quoſdā q nō potuerūt dormire plurib⁹ noctib⁹: ꝛ tūc ſparſi ſuper caput coꝝ aquā decoctionis violarū: papaueris cucurbitarū: ꝛ foliorum roſarū: ꝛ iniūxi ipſos dormire: ꝛ incontinenti conualuerunt. Q

Capitulum cccccxciii.

Virga paſtoris. Pādecta cap. cccxviii.
V Dipſcus grece. arabice pſenda: vl̄ diplacos: vel barſiarbay: vel aybſacos. latine vo virga paſtoris: vel cardo fullonum. Sciendū ꝙ due ſunt ſpecies virge paſtoris ſcꝫ maſculus ꝛ fēīa. Maſculus eſt quē Dyaſ. ſm trāſlationē noſtrā ea. Dipſeus vocat dipſcus ꝛ eſt ſm ipſū frutex ſpinoſa: virgā hn̄s lōgam ſpinis plenā. ꝛ folia in circuitu ſimilia lactucis in ſingulis nodis bina habens folia. ꝛ ipſa oblonga ꝛ ſpinoſa intus. ꝛ deforis ſpinis plena ꝛ habet etiam contracta folia. que pluuiaꝫ ꝛ auram in ſe retinent. vnde ꝛ nomen accepit. Dipſeus. ideſt ſitiens in virgis ſuis. capita ſurgūt. ſingula ſpinoſa ſimilia echinio maritino ſed oblongiora: que ſiccata album faciunt colorem. ꝛ in virga deintus vermes naſcuntur.

Sera.

Sera.li.ag.c.Barſiarbay.auc.Dyaſ.Barſi
arbay vel dipſacus eſt ſpina qua pãnos faciũt
⁊ latine dr̃ virga paſtoris:⁊ cardo fullonũ:⁊ ẽ
ſpẽs ſpinaꝝ hñs ſtipitẽ lõgũ ſpinoſum:⁊ folia
ei⁹ ſũt ſĩlia foliis lactucis:⁊ ſup quẽlʒ nodum
ſtipitis ſunt duo folia amplectẽtia ſtipitẽ: lon-
ga ſpinoſa ĩ medio eoꝝ̃ interius ⁊ exteri⁹ hñt
ſĩlitudinẽ veſicarũ aque:⁊ ſunt ſpinoſa ẽt ⁊ hʒ
iuxta ſtipitẽ cõcauitatẽ ĩ qua colligiẽ pluuia ⁊
ros.Et iõ noĩaẽ dipſeus.i.ſitiens. Sup quẽlʒ
ramũ eius eſt capitellũ ſĩle echino marino:ali
quãtulũ ĩ lõgitudinẽ tendens ſpinoſũ: qđ cuʒ
deſiccaẽ fit albũ.Et qñ ſcindiẽ reperiunẽ ĩ me-
dio eius vermiculi parui:⁊ iſta eſt virga paſto-
ris maſculus.Et idẽ Serapion loco allegato.
Sunt eius due ſpecies.Maſculus ⁊ fẽia:Ma
ſculus eſt herba que naſciẽ oĩ anno:⁊ hʒ ramu
los ſeu virgas tenues;molles:ſubtiles: nodo-
ſos:⁊ dilataẽ ſup faciẽ terre ſicut gramẽ: ⁊ hʒ
folia ſĩlia foliis rute:niſi ꝙ ſunt lõgiora ⁊ mol-
liora:⁊ hʒ iuxta vnũquodqʒ foliũ ſemẽ: ⁊ ꝓpẽ
hoc dr̃ maſculus ⁊ hʒ florem rubeũ.Sed femi
na eſt quaʒ Serapion vocat in lingua perſica
Perſerianũ.Et dyaſcorides vocat eã Poli-
gonos ⁊ eſt centũ nodia.Femina que ara: vo-
caẽ barſiarbay.Latine vero cauda vulpiſ.Et
eſt ſm Serapi.herba hñs plãtã paruam ⁊ vir
gã vnicã tenerã ſimilẽ cãne:⁊ in nodis ipſi⁹ ſũt
folia egredientia ab ipſa virga ſĩlia foliis pini
⁊ hʒ radicẽ in qua nullũ eſt iuuamentũ. naſciẽ
iuxta aquas. ¶ Gal.vi.ſim.far.cap.Dipſeus
Dipſeus vl̃ dipſacus ẽ vͥga paſtoris. plurimũ
qđ ẽ ĩ ipſa ẽ frigiditas.⁊ in ſapore eius eſt ſtipti
citas.Et virtus eius ẽ q̃ ĩfrigidat ⁊ deſiccat in
ꝑncipio tertii gradus:⁊ radix hui⁹ plãte deſic
cat ĩ.ii.gradu. ¶ Auic.li.ii.cap.de vͥga paſto-
ris.Virga paſtoris ẽ maſculus ⁊ fẽia ſʒ maſcu
lus ẽ fortior:ĩ ipſa ẽ ſtipticitas:ſʒ pars aquea ĩ
ipſa ẽ plurima.Et ꝑꝑ multitudinẽ repulſiõis
materieꝝ effuſaꝝ eſtiaẽ qđ ẽ exſiccatiua fortiẽ.

Operationes

A ¶ Dyaſ.Eſt virga paſtoris maſculus: radix
ei⁹ deſiccat ĩ.ii.gradu ⁊ abſtergit:q̃ cocta ĩ vi-
no ⁊ tunſa:⁊ ſic cerotũ ĩpoſita:vel ſi amplaſtra
tur cũ ea anus cura ciſſuras ani.⁊ ragadias ⁊
fiſtulas ⁊ emorroidas ĩteriores:qđ medicamẽ
B in pixide enea conſeruanduʒ. ¶ Et clauos cor
poris mundat:⁊ formicas ⁊ vermes q̃ in capi-
te huius plante inueniunẽ: in corio ſuo ligati
⁊ collo ſuſpẽſi aut in brachio dñr febrem quar
tanã penitus curare:⁊ medeẽ mirmices ⁊ acro
C cordines. ¶ Sera.Virga paſtoris femina eſt:
cuius virtus repcutit ⁊ incarnat ⁊ cõfert inflã-
matiõi oris ſtomachi qñ apponiẽ extra: ſic eſt
poſtꝙ̃ trita fuerit:⁊ cõfert apati quod dr̃ heri-
ſipilla:⁊ apatibus antiquis.
¶ Et repcutit ⁊ ꝓhibet humores qui fluũt ad D
mẽbra:⁊ ex melioꝛib⁹ medicinis heriſipile: qñ
dilataẽ ⁊ extẽditur ambulans de membro ad
membrũ:⁊ cõfert vlceribus aliis : ⁊ vlceribus
manifeſtis:ad que humore fluunt ⁊ congluti-
nat vulnera recentia cum ſuo ſanguine.
¶ Et cõfert vlcerib⁹ auris:⁊ ſi eſt in ea ſanies E
deſiccat eã:⁊ abſcindit fluxũ mẽſtruoꝝ̃ ĩmode
ratũ. ¶ Et curat vlcera ĩteſtinoꝝ ⁊ ſputũ ſan- F
guinis ⁊ ſiſtit fluxũ ei⁹ vndecũqʒ fluat.⁊ in oĩ-
bus his maſculus ẽ fortior ꝙ̃ femĩa. vñ hʒ ma
ſculus virtutẽ ſtipticã frigidã qñ ſumiẽ ĩ potu
ex ſucco eius: cõfert ſputo ſãguĩs ⁊ fluxui ſan-
guinis antiquo ⁊ egritudini q̃ dr̃ colirica: et
diſtillatiõi vrine qꝛ ꝓuocat vrinã ꝓuocatione
forti. ¶ Et qñ ſumiẽ ĩ potu cũ vino cõfert mor G
ſib⁹ venenoſis:⁊ qñ bibiẽ ĩ febrib⁹ periodicis
ante acceſſionẽ paroxiſmi ⁊ horã ꝯferit mltũ.
¶ Et qñ fit naſcale cũ ea mulieri hñti fiſtulaʒ H
⁊ ulcera in matrice:cõfert iuuamẽtũ magnuʒ.
⁊ abſcindit fluxũ humiditatũ antiquaꝝ ab ea
⁊ diſtillatur ex ea in aurem.⁊ cõfert dolori ei⁹
⁊ ſaniei que fluit ab ea.
¶ Et quando coquiẽ cuʒ vino ⁊ miſceẽ ei mel I
cõfert iuuamentũ vlceribus matricis:⁊ fit em
plaſtrum cum foliis eius.⁊ inflãmatiõi ſtoma
chi ⁊ ſputo ſanguinis ⁊ formice ⁊ heriſipile.et
apoſtematibus calidis ⁊ frigidis ĩ principio co
rum:⁊ quando coquitur cum vino ⁊ teritur be
ne donec fiat cerotum.
¶ Et emplaſtratur cũ ea anus curat ciſſuras K
q̃ ſunt in ano ⁊ emorroidas interiores:⁊ opor-
tetꝙ hec medicina reponaẽ in ꝓpixide enea: et
curat ſpeciẽ formice que dr̃ paragodes. Et di
cunt quidam ꝙ vermes q reperiunẽ in capiti-
bus huius plante qñ ligatur in corio ſuo.
¶ Et ſuſpẽdiẽ in collo ⁊ hũero habentes quar L
tanam curat eam ſi deus voluerit.
¶ Auic.Virga paſtoris ꝓhibet fluxũ:⁊ fit ex M
ea empl̃m flegmoni ⁊ heriſipile ⁊ formice ẽ val
de cõferens apoſtematibus vlceratiuis.
¶ Et cõſolidat vulnera recẽtia:ſuccus ei⁹ in- N
terficit vͥmes auris:⁊ exſiccat vlcera ei⁹ aq̃ ei⁹
cõfert ſputo ſanguinis:⁊ fit ex ea empl̃m inflã
matiõi ſtomachi:⁊ ꝓhibet fluxũ ſanguinis et
matricis:⁊ ſanat vlcera inteſtinorum.
¶ Et Dyaſcorides quidem exiſtimauit ꝙ ipſa O
prouocat vrinam ⁊ ſanat illum qui retinet eaʒ
⁊ poteſtatem emittere.

Capitulum. ccccxciiii.

Itis latine. Arabice bariz vel barin
v Grece ampeleos. Sera. li. ag. ca. Ba
rim. Uirtus ex ea eſt domeſtica ꝛ ſil-
ueſtris. ꝛ alba ꝛ nigra. Domeſtica eſt vitis vi-
ni: ꝛ ſilueſtris eſt que grece vocatur ampeleos
agria: baſtas babet longas ꝛ lignoſas ꝛ aſpe-
ras. Folia eius ſtrigno ortiuo ſimilia. ſed latio
ra, ꝛ minora. florē hȝ ſicut capilli: ſed ſemē ha-
bet vt botrus. Quod cum maturauerit rufuȝ
facit colorem obrotundum. Alia ſpecies eſt q̄
vocatur lambruſca vel vituſu: cuius flos voca
tur ynantus vel ynantium vel ante flores: ꝛ eſt
maſculus: de qua inuenies in. c. xxviii. ſuperi⁹
de. A. ꝛ eſt planta in qua ſunt grana parua ſi-
milia botris vue paruis: ꝛ q̄n ſunt matura co-
lor eorum eſt rubeus: ꝛ figura ſui grani eſt ro-
tunda: ꝛ racemi ſui botri reſeruantur in ſum-
mitate eius: ꝛ grece vocatur amboloſagine.
Eſt alia ſpecies vitis que dr̄ vitis alba: ꝛ ē brio
nia: pro qua lege ca. lxxv. ſuperius de B. Ga
lie. vi. ſim. far. ca. Ampeleos melana. Ampele
os melana ſiue vitis nigra vocatur hec ꝓprie
brionia. de qua lege viticella hic infra. ꝛ eſt ve
ra brionia. Sciendum q̄ brionia ſupra de B
non eſt vera brionia. ſed autores illam appel-
lant vitis albaſiue brionia alba.

Operationes

¶ Gal. vi. ſim. far. c. vitis. Uinū vitis albe do A
meſtice eſt ca. in. ii. gradu: ꝛ vet⁹ ex eo ē. iii. gra
du. Et muſtū eſt in p̄mo: ꝛ manifeſtaꝛ vnum-
quodqȝ in primo gradu: ꝛ per manifeſtatiōeȝ
caliditatis inuente i eo. ¶ Uitis domeſtice ſuc B
cus ſm̄ Sera. ꝛ potiſſime foliorum eius cōue-
nit habentibus vlcera in inteſtinis ſunt fri. et
ſtiptice. ꝛ qui exſpuunt ſanguinem: ꝛ qui con-
queruntur de ardore ſtomachi: ꝛ pregnātib⁹
habentibus appetitū corruptū: ꝛ caprioli eius
q̄n infunduntur in aqua ꝛ bibitur faciunt hoc.
¶ Et lachrymis vitis eſt ſimilis gūmi: q̄ coa C
gulaꝛ ſup palmites: q̄ potatus cum vino expel
lit lapidem.
¶ Et liniꝛ cū eo empetigo ꝛ curat eam: ꝛ ſcabi D
em vlceroſam ſimiliter ꝛ non vlceroſā: ꝛ opor-
tet q̄ anteq̄ linias cū eo q̄ linias membrū cuȝ
nitro ꝛ oleo aſſidue ꝛ abradas pilos. Et infra
cap. Uinum latius dicetur.

Capitulum. ccccxcv.

Irein ſm̄ Serapionem li. ag. ca. Ui
v rem ſūt ſpēs ſcȝ abſi. ꝛ indū qd̄ appel
laꝛ arabicum. ꝛ eſt rubei coloris: ꝛ eſt
idem qd̄ curcuma. Radix ei⁹ afferꝛ ex terris i
hyeme. ꝛ hȝ grana ſicut grana paſſule. Et me
lius ex eo ē rubeū habēs pauca grana: ꝛ aliud
eſt quod adheret manui. ꝛ habet colorē viole.
ꝛ exteri⁹ eſt rubeum. cuius toxicum multū. Et
toxicū

toxicum quidem eſt res pauca minuta mollis adherens manui qñ tangit vagina eius: ⁊ ipſum qdem linitur ſup morpheam confert ei.

Operationes

A ¶ Virtus virem eſt calida ⁊ ſicca in principio tertii gradus: qḋ ſi linit ad morpheã confert.

B ¶ Viriditas inuẽta ſup aquã q̃ arabice vocat batalep. ⁊ i lingua hiſpãica mulſas ẜm Auerroim ſcḋo Colliget. eſt calida ⁊ humida in .ij.

Capitulum cccccxcvi.

Viſc⁹ latie ⁊ grece. arabi. dabalch vl hele vel hiſos. Sera. li. aggre. ca. dabalch auc. Dyaſc. Dabalch. i. viſc⁹. Melior ex eo ẽ nou⁹ q ſilis eſt i colore ſuo colori porri. Exteri⁹ vͦ ẽ ſubruffus ſine aſpitate ⁊ ſine furfureitate. ⁊ fit ex fructu rotundo paruo q naſcit i arbore glãdiũ: ⁊ folia eius ſunt ſicͭ folia arboris buſſi. Fruct⁹ ergo iſte ꝯtũdit ⁊ abluit: deīde coquit in aq̃. Sũt ãt qdã q maſticãdo fructũ ipſũ faciũt viſcũ: repit ẽt i arbore pirorꝫ ⁊ malorꝫ: ⁊ in multis alijs arborib⁹: ⁊ aliqñ i radice arborꝫ aliquarꝫ paruarꝫ: ⁊ latie vocat hec plãta viſſago. Ego ãt vidi i mõte Nabazat hoīes q faciũt ex arbore magna q̃ naſcitur apud eos: ⁊ apud ipſos vocat tarabella: ⁊ latine vocat Caprifoliũ. Accipiũt qdẽ ramos ipſius excoriant eos facientes faſciculos: ⁊ infundunt in aqua ⁊ dimittũt ſic aliquot ex menſibus: deinde cõtundũt cõtuſione forti: ⁊ fit in de viſc⁹ bon⁹. Et virtus eius ẽ ſimilis q ſubtiliat: attrahit ⁊ diſſoluit: qꝛ habet virtutẽ reſolutiuã. ¶ Dyaſ. ca. Viſcus ẜm tranſlationẽ noſtrã. Viſcus in ramulis naſcens quodam aĩali volatili: ſcꝫ turdella viſcat. Nã illud ſi morat in ramulis arborꝫ: glutinat ⁊ inde naſcũtur virgule plurime: ⁊ fit viſcus q ſemꝑ viridis iuenit. Eſt aũt optim⁹ q i arbore q̃rc⁹ creſcit: ⁊ q ẽ intͥ dus ſubuiridis: ⁊ ſi extendat non corrũpitur: ſed vt membrana extenuatur.

Operationes.

¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de viſco. Subſtãtia viſci ẽ cõpoſita ex aquoſa ſubã ⁊ aerea. ⁊ de his ambabus eſt in eo multũ: ⁊ ex terrea pauca ⁊ i ſapore eius eſt acuitas plus q̃ amaritudo. A

¶ Et virt⁹ eius ẽ que calefacit: non tamen cito qñ apponit corpori: ſꝫ poſtq̃ facit morã in corpore ſicut facit tapſia: ⁊ nos qdẽ diximus i his q̃ precefferunt: ꝙ hec reos inuenitur in medicinis: quarũ virtus eſt que calefacit: cũ quarum calefactione eſt humiditas ſuperflua idigeſta: virtutes habet acres: duricies mollire poteſt. Nam de profundo extrahit humorem cum vehemẽtia: ⁊ non ſubtile tantũ: ſꝫ ⁊ pingues digerit: mox qdem calefacit: ſed tempore diuturno impoſit⁹ calefacit vt tapſia. B

¶ Auicẽna li. ij. ca. de viſco. Viſcus eſt notus oĩbus: ⁊ ei⁹ qdẽ fruct⁹ ſimilis ẽ ciceri nigro vel ſincere: rotũdus virgulatus frãgibilis ex quo manus inuiſcant: eius aũt minera ẽ arbor ferẽs glandes ⁊ pira ⁊ mala in quibus ſunt vͥtus aquea ⁊ aerea multiplicate valde qui ex eo bonus eſt: eſt recens planus coloris porri interi⁹: viridis exteri⁹: teritur ⁊ lauat: deinde coquit. ⁊ nõ calefacit niſi poſt morã lõgam ſicut gũmi rute agreſtis: ⁊ ẽ debilior ea in hoc: ⁊ in ipo quidem eſt humiditas ſuperflua indigeſta: et eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. ⁊ eſt reſolutiuus: reſoluit enĩ humiditates groſſas: ⁊ profundo corporis ꝓpter fortitudinem virtutis attractiue ⁊ lenit. ⁊ dixerunt quidam ꝙ non ineſt ei operatio in humiditatibus niſi tenuibus. C

¶ Serapion aucto. Diaſc. Quando viſc⁹ miſcetur cum reſina pini maturat apoſtemata q̃ fiunt in radice auris ⁊ alia apoſtemata. D

¶ Et quando miſcetur cum olibano curat vl cera antiqua: ⁊ quando miſcetur cum calce et cum lapide gagatis: aut lapide aſio: ⁊ coquit cum eis. ⁊ ponitur ſuper apoſtemata fraudulẽta: aut ſuper duriciem ſplenis curat. Et reſoluit apoſtemata ⁊ duricies. E

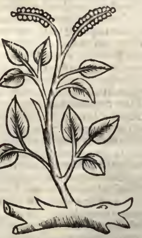
¶ Et qñ miſcet cũ auripigmento citrino aut F

rubeo: ⁊ poniť ſup maculas aufert eas: ⁊ quádo cū calce miſceť ⁊ rob excludit vngues.

G ℭ Auicenna. Viſc⁹ eradicat vngues malas cum ſuper eas ponitur cum arſenico: ⁊ reſoluit apoſtemata frigida: ⁊ proprie confortatur cuȝ calce: ⁊ lenit vlcera antiqua et vulnera mala: ⁊ lenit iuncturas cum tanta cera: quantuȝ ⁊ ipſum ⁊ cum equali pondere ſui de reſina pini: ⁊ confert apoſtematib⁹ frigidis poſt aures.

H ℭ Et mixtus cum gummi pini ⁊ cera extenuat ſplenem cum ſuper ipſum ponitur cum aliquibus rebus ipſum confortantibus ſicut eſt calx ⁊ huiuſmodi.

Capitulum ccccxcvii.

Viticella. Pádecta ca. cclxvii. Feſera arabice vel feſire. grece ampeleos leuce. latine viticella vel vitis alba. Sed ſciendū ꝙ Gal. vbiqȝ vocat vitē albam vel nigrā brioniá. Et Diaſco. ſiſr ſm tráſlationem arabicā. Sed Galien⁹. vi. ſim. far. ca. Ampeleos melana. diciť ꝙ vitis nigra ꝓprie dicitur Brionia. hoc ſiſr apparet in capi. vitis patrū ſupra. Sera. libro aggr. ca. feſera. Feſera herba eſt que habet folia ⁊ capriolos in ſimilitudinem vitis cōmunis: niſi qꝛ ſunt aſperiora ⁊ rami ⁊ caprioli adherent implicantes ſe quibuſcunqȝ approximant ex arboribus aliis ⁊ ſuſpēduntur eis cum capriolis ſuis: ⁊ habet fructū ſimilem racemo rubeo.

Operationes.

ℭ Diaſcorides ca. ampeleos. Ampeleos leuce: ideſt brionia ſiue vt latine vitis alba: haſtas ⁊ folia ſimilia habet viti noſtre: ſed aſpa ⁊ minora: caprioli ſimiles ſunt implicátes ſe ſemen ipſi vuule ſimile: ⁊ eſt butrioſum rarum. A

ℭ Diaſco. Viticella in vino elixa ⁊ comeſta ventrem ⁊ vrinā mouent: virtus eſt folijs ⁊ haſtis ipſius ⁊ radici viſcida: vnde vulnerib⁹ chironis impoſita medicatur. Cácros ⁊ vagedenia vulnera ad ſcabiem perducit. Tibijs vulnera tollit: ſale addito ⁊ in cataplaſmatibus adbibita ⁊ compoſita. B

ℭ Radix eius colorē corporis bonum reddit: rugas vultibus diſtēdit. Lentigines purgat magnis cicatricibus colorē proprium reddit. Liuores ⁊ panaricia emēdat: cū vino in cataplaſmatib⁹ adbibita duricies ſpargit. Apoſtemata curat. Oſſa corpori infixa eijcit. Medicaminibus ſtipticis neceſſario miſcetur. C

ℭ Epilēticis. ʒ. i. adbibita anno toto ꝑſtolať ſimili mō accepta apoplexie ⁊ ſtomaticis ſingulare ꝑſidiū ē maxime. ʒ. ij. accepte ſingulis cauſis ſiſr cōuenit morſibus venenatis. Aborſum facit. plus vero accepta maniam facit. D

ℭ Secūdinas deponit. Vrinā prouocat: melle addito vt electuariū datū diſnoicis ⁊ offocationib⁹ preſtolať. Tuſſim ⁊ dolorē capitis ⁊ lateris cōpeſcit. De alto cadentibus ⁊ cōquaſſationibus maximum remediū eſt obulo vno cū aceto bibita ſplenem deſiccat diebus. xxx. E

ℭ Accepta cū caricis cataplaſmata oſa ſimiliter facere poteſt: cocta in aqua ⁊ fomēto adbibita ſtericas purgat: iſfantes non coagulatos deponit. Verno tēpore herba ipſa exiccatur. F

ℭ Cuius ſuccus cum mulſa bibitus omnia ſimiliter facere nouit ⁊ phlegma deponit. Semen vero eius tritum ⁊ perunctum ſcabieſ ⁊ leproſos curat. Lac mulieribus ꝓuocat. Succus eius cum ſucco ptiſane coctus lac mulieribus preſtat. Succus baccarum eius lac vberibus ſiccis reddit. G

ℭ Cime eius vrinaȝ mouēt mediocriter. Radix autem proiectoriam ⁊ extenuatoriam virtutem habet ⁊ deſiccat mediocriter. H

ℭ Et ideo ſplenem reſoluit ⁊ ſcliroſim poſita extrinſecus: aut ſuppoſita cū ficubus: lepras ⁊ ſcabiē ſanat: datur etiā in cibo pro ſplene. ⁊ ꝑ vrinam ſplen digeritur. Hec herba tam laudabilis eſt, vt in tiriacis potionibus mittatur. Miſcetur ⁊ pulchrificijs medicaminibus cuȝ oleo decocta donec areſcat detrahit. I

ℭ Cōmuniter

R ¶ Cõiter aſit radix cutem fricabilẽ ⁊ extẽſam facit. Medetur át effelidas ⁊ lentigines ⁊ maculas nigras cũ orobo atqꝫ teracbia ⁊ fenugreci ſemine. Item ſi tecum eam portaueris omnia mala a te effugient.

Capitulũ ccccxcviii.

v Etbuen. Auicen. lib. ii. ca. vetbuen. Vetbuen eſt plãta babens virgas minutas: ſup quas ſunt flores albi. babentes folia ſimilia floribus maro. acuti saporis ⁊ odoris. ⁊ eſt ca. in. iii. ſic. in. ii. Et eſt ex ea alia citrina. alia alba. eſt digeſtiua. aperitiua oppilationũ. ⁊ in rubea eſt ſtipticitas.

Operationes

A ¶ Auicẽ. Vetbuen ꝓuocat ſudorẽ: ⁊ eius oleum inunctũ aperit orificia venaruꝫ. ⁊ reſoluit apoſtemata in ſtomacbo: ⁊ ſanguinẽ congela-
B tum in ipſo. ¶ Et cõuenit apoſtematibꝰ frigidis. Cõuenit fiſtulis ⁊ vlceribus neruorũ cum in decoctione eius infundiť ſpongia. ⁊ ponitur ſuper egros ⁊ facit ſubetb.
C ¶ Et odoratur bumiditas eius ⁊ facit dormire. Conuenit aſmati cuꝫ bibitur ſicca: ſicut bibitur epitbunum.
D ¶ Et prouocat fortiter. ⁊ reſoluit ſanguinem congelatum in veſica. ⁊ cũ aqua mellis frãgit
E lapidem. ¶ Et aperit oppilatiões matricis et ſoluit melãcboliã ⁊ pblegma ſicut epitbimuꝫ quando bibitur ſicca cum oximelle: et ipſa in partibus noſtris caremus.

Capitulum: ccccxcix.

v Olubilis latine. gre. cuſſus. ara. Iebleeb. Io. Me. ca. de volubili. Volubilis plures ſũt ſpẽs. Una eſt q̃ dť funis arborꝫ: cuiꝰ flos ẽ albus. ⁊ eſt ſicut ruba. et bꝫ lac. ⁊ vocať volubilis magna. Et eſt alia cuius rami repũt ſup terrã ⁊ ſup ramos plãtarũ q̇ folia ⁊ flores bꝫ minores: ⁊ dť volubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius bñs folia ſubalbida ⁊ lanuginoſa. ⁊ bꝫ lac. Et eſt ſpecies alia aſpera. bñs folia ſicut ſunt citrulli folia. cuiꝰ flos eſt ſicut ampulle adberẽtes: et vocať lupulus. Et eſt quarta ſpecies eius cuius radix eſt ſicut feſcireſun ⁊ magis groſſa: imo eſt groſſitudo eius ĩ modũ cucurbite maioris. ⁊ eius ſtipites eleuanť ſup radicẽ ſuã circiter cubitos duos. ⁊ folia eius ſunt ſtricta parua in modũ ſagitte alate: q̃ ex leui cã fluunt. ⁊ bꝫ lac: ⁊ vocatur dominus lacticiniorꝫ. ⁊ ex ea fit ſcamonea. quod inuenies in ca. ccccxix. de S. Melior duaruꝫ ſpecierum primaruꝫ eſt magna: bñs folia ĩ modũ ſagitte alate: melior eſt q̃ oritur in locis tẽperatis remotis ab exceſſu. Inqt Diaſ. Magna ẽ eq̃lis. declinat tñ ad caliditatẽ. ⁊ eſt ſic.

ſm.ij.⁊ eſt reſolutiua:maturatiua:apitiua: abſterſiua ⁊ ſolutiua:lanuginoſa vo ca.:eſt in exceſſu vlceratiua ⁊ inciſiua.Sagittalis vo ca.ē ⁊ ſic.in.ij.gradu.Et dixit Gal.ī principio tertij.lac vero in fine tertij:⁊ eſt acris vlceratiua. ⁊ eius acrimonia non eſt in vehementia lacticinij maioris:⁊ eſt in qualibet eius parte plante acuitas ⁊ ſeroſitas:ſed plus in lacte ipſius: ⁊ eſt in ea abſterſio ⁊ reſolutio:⁊ iſta eſt ſcamonea.Lupulus vero eſt equalis ad frigiditatē declinans:⁊ dicitur ꝙ eſt in principio primi:⁊ eſt veri⁹.Eſt āt ſedatiu⁹ doloꝝ calidoꝝ extinctiuus inflāmationum ⁊ lenitiuus.

Operationes.

A ¶Jo.Me.Rectificatio magna aperit orificia venarum:ꝑpter quod miſcēdū ē ei aliquid ex dragantho ⁊ maſtice:⁊ recti⁹ qd vigorat operationē eius eſt aqua caſei cū ſpica ⁊ maſtice.

B ¶Ex ſagittali autem non propinatur ad ſoluendum niſi coagulum eius:⁊ eſt ſcamonea. Lanuginoſa vero prorſus vitanda eſt.Solutione enim educit ſanguinem:⁊ eſt venenum.

C ¶Item lanuginoſa educit excoriando. Lupulus vero aſperſa educit de cholera citrina rem aliquam ⁊ mundificat ſanguinem ab ea: ⁊ clarificat ipſum:⁊ ſedat inflāmationem ei⁹: ⁊ affert ei iuuamentum magnum infuſio ipſi⁹ in aqua caſei.

D ¶Et ſyrupus eius remouet ictericiā:⁊ aqua parum vtuntur adminiſtratione eius medici temporis noſtri:cum ſit medicina bona.

E ¶Et ipſa quidem ⁊ ſuccus eius cum ſaui ch hordei ſedat dolorē capitis ca.⁊ conuenit calefactioni ſtomachi ⁊ epatis:⁊ ſyrupus eius cōuenit febribus cholericis ⁊ ſanguineis.

F ¶Magna vero ſolutiōe educit cholerā aduſtā cū facilitate:⁊ apit oppilationē epatis ⁊ meſeraicaꝝ:⁊ cōuenit ictericie cū ſucco apij ⁊ endiuie:aut cū aqua caſei:⁊ cōuenit apoſtemati epatis cal.extrīſeco:⁊ ſedat ſodā antiquā:⁊ ꝑ

G prie cum oleo ro.aut camemille. ¶Et ſuccus eius eſt ex eis q̄ ſanāt vlcera in aure:⁊ eſt ex medicinis pectoris ⁊ pulmonis: mundificans ea a ſuperfluitatibus:⁊ cōuenit aſmati valde.

H ¶Et cōuenit febri lōgi tpis.⁊ ꝑprie.fe.oppilationū.⁊ eis quaꝝ materia ē cholera citrina.

I ¶Ex radice vero ſagittalis fit emplaſtrum ⁊ oleo roſarum aut camemille.⁊ ſedat ſodam frigidam antiquam: ⁊ curat emigraneam. Doſis potio volubilis magne in decoctione eſt circiter.ʒ.iiij. Lupuli vero infuſionis in aqua caſei potione libra.i.

Capitulum ccccc.

v Ua paſſula.Gal.vi.ſim.far.capi.de vua paſſa.Aſtafis.i.vua paſſa. digeſtiue ſimul ⁊ ſtiptice ⁊ diaforetice lente participat virtutis.

Operationes

¶Diaſc.Albe paſſule ſūt plus ſtiptice.⁊ carnes paſſulaꝝ qn̄ extrahunt ab eis grana ⁊: qn̄ comedunt conueniunt canne pulmonis:⁊ conferunt tuſſi renibus ⁊ veſice. A

¶Et qn̄ paſſule comedunt ſole cū nucleis cōferunt vlcerib⁹ inteſtinorū:⁊ qn̄ caro paſſularum miſcet cū farina ⁊ gneiſi.i.ſcariola ⁊ ouis ⁊ modico melle:⁊ comeditur admixto modico pipere:expellit flegma per os. B

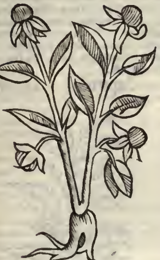
¶Et qn̄ miſcet cū farina fabaꝝ ⁊ cimino: et fit inde emplaſtrū:cōuenit apoſtematib⁹ ca.inteſtinoꝝ.⁊ qn̄ paſſule piſtate miſcent cum ruta ⁊ fit inde emplm̄:delet qd apparet ī cute ex clauis ⁊ vlceribus fraudulētis.ſ.cancro. C

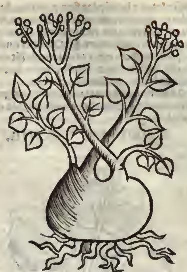
¶Qn̄ fit ex eis emplaſtrū cū opopanaco cōuenit podagre.⁊ qn̄ ponit ſup vngues eradicat eos:⁊ meliores ex eis ſunt keſines ſine granis: ⁊ poſt eas ſunt pingues ſubtilis corticis ⁊ parui grani. D

¶Additio Dixit Gal.ꝙ in vuis paſſis dulcibus eſt cōfortatio faciēs ad ſtomachum:⁊ mūdificatio moderata. E

Capitulum

Capitulum ccccci.

Va verſa. Bartho. in lib. de proprie
v tatibus rerum. Uua verſa a humeo
res dicitur: ⁊ eſt dicta quaſi humida
eo ꝙ intrinſecus humoris eſt plena. Unde di
cit Iſid. lib. xvii. Ex tribus autem componit
vua: ſcilicet ex folliculis: glacea ⁊ arillis: folli
culi dicuntur vinacia: in quibus glacea conti
netur. Et eſt glace ſuccus ſiue humor pinguis
ipſius vue. Itē ſunt verticiarie ſic dicte a ma
gnitudine ⁊ longitudine.

Operationes.

A ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. vuauerſa inquit. Uua
uerſa ſunt indigeſtibilia. ſubſtātia eius ē groſ
ſa terrea: prout ⁊ guſtu ↄ̄claratur: quia ſapor
B eius eſt acerbus vel ponticus. ¶ Uirtus eius
fri. in. i. ſic. in. ii. ⁊ ſtipticat ⁊ conſtringit: ⁊ con
uenit ol fluxui ventris iuuamento magno.

Capitulum. cccccii.

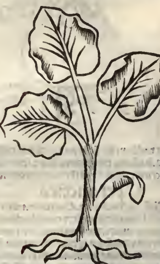
Mbilicus veneris vel cymbalaria la
v tine. grece colitidon. Diaſ. Colitidō
ideſt vmbilicus veneris eſt herba: fo
lia habet ſicut acinctabulū obrotunda ⁊ alta:
⁊ latenter cōcaua: ⁊ haſtam breuem in qua eſt
ſemen poſitum. Radix eſt ei obrotunda vt oli
ua. Eſt alia colitidon que folia habet pinguia
⁊ latiora ⁊ ſpiſſa ſicut bugellas. folia que ſunt
circa radicem ſūt ſicut oculus picta. guſtu ſti
ptica. haſtā hȝ tenuē. cuius flos ⁊ ſemē ſimiles
hypericon. Radix eſt illi maior predicte.

Operationes

¶ Gal. vii. ſim. far. ca. Colitidon. mixte ē vir A
tutis. ſ. humide: frigide: ⁊ cuiuſdā obtuſe: ſti
pticitatis amare. vnde infrigidat ⁊ repcutit ⁊
abſtergit ⁊ diaforat. Pli. ca. colitidon herba
eſt omnibus nota: cuius natura ex humido fri
gido ⁊ parū calido refrigeratoria. ¶ Diaſco. B
Uirtus prime ſpeciei eſt ꝙ ſuccus radicis ei⁹
⁊ foliorum punctus: aut fomēto adhibitus tumo
rem nature ſpargit. ¶ Ignē ſacruȝ extinguit C
⁊ pernones curat Scrofis impoſitus eas ſpar
git. Stomachi eſtuationē tollit. Radix come
ſta cum foliis calculos frangit. Urinā prouo
cat. ¶ Hydropicis in oximelle datus ſingula D
re pſidium eſt. Et multi ad amorē eam colli
gunt. Hec mixtam habet virtutē infrigidan
di ⁊ humectandi. Hec etiam non a parte ſtipti
cam vim cū amaritudine modica. vnde infri
gidat ⁊ reprimit ⁊ proiicit ⁊ digerit inflamma
tionē. ergo phlegmoneȝ curat: ⁊ in ſtomacho
cām habentibus vtiliſſima eſt. ¶ Cathaplaſ E
mata tunſa ⁊ impoſita vulnera q̄ ſunt cū rubo
re ⁊ roſulas ſanat. ſuccus ei⁹ iniectus ad vere
tri exiccationē: quā greci fimoſim vocant: va
let. ¶ Galien⁹. Colitidon curat phlegmones F

berifipilatos.⁊ berifipilas fleg.⁊ maxime flo.
ardentis vtilis:⁊ ſufficienter epiplaſmata.cre
dita aũt ſunt folia cuꝫ radice comeſta lapides
G frangere ⁊ vrinas mouere.¶ Pli.Hec tunſa
⁊ impoſita vulnera curat ⁊ reſoluit que ſũt cuꝫ
rubore.i.roſulas ſanat.Tunſa ⁊ ſtomacho im
poſita ardorem ⁊ inflãmationem ſedat.
H ¶ Radix vero eius potata lapides frãgit.gre
ci vero dicunt ꝙ leniter ſit humida frigida et
ſtiptica.

Capitulum ccccciii.

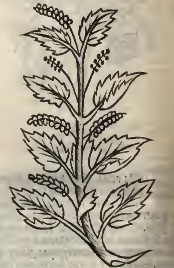

Ungula caballina.Sciendũ ꝙ vngu
v la caballina duplicis generis eſt: vnũ
aquaticum.aliud terrenum. Aquati
cum eſt nenufar vel nymphea aquatica:vel ca
cabꝰ veneris vel papauer paluſtre:vel alga pa
luſtris:habens flores albos.ſicut apparet ĩ ca.
cccxx.ſuperius de N.Terrena ẽ que vocatur
vngula caballina gre.⁊ ara.vocatur phatanũ
vel farfugiuꝫ.naſcitur iuxta fluuium.

Operationes

A ¶ Gal.vi.ſim.far.ca.de tuſſilagine.⁊ eſt vn
gula caballina vel nenufar terrenum vel far
fana.Nominatur aũt tuſſilago:eo ꝙ tuſſibus
⁊ ortonoicis conferens credit̃.ſi quis ſumens
fo.ſicca vel radicem ſup prunas fumigans in
B ſpiret cõſurgentẽ fumum.¶ Eſt aũt medio
criter acre:quare ⁊ rũpere ſine dolore creditur
vniuerſa apata que in thorace.viridia vero fo
lia ⁊ flores.phlegmonẽ patientia membra cuꝫ
difficultate digeſtionis exterius cataplaſma
ta iuuant propter amiſſionem aquoſe humidi
tatis:cuius omnia viridia ⁊ tenera.Hec qdeꝫ
magis:illo vero minus participant.ſicca vero
folia illi acrioris ſunt virtutis: vt competant
flegmonem patientibus.¶ Aui.li.ii.ca. de ne C
nufare terreno:inquit eſſe fri.⁊ hu.complexio
nis in.ii.gradu.

Capituluꝫ cccccim.

Urtica maior.Pandecta.ca.ccclxv.
v Huiure vel varikſlatũ vel ſaricbara
Grece inguidalis ac caliſcx.latine vo
vrtica.Sera.li.aggre.auc.Diaſ.ca.huiure.
Sunt eius due ſpecies.Una earum eſt aſperi
or ⁊ nigrior.habens fo.latiora.⁊ habet ſemen
ſimile ſemini canabis:niſi ꝙ ẽ minus eo. Alia
vero habet minora folia.⁊ non habet folia aſ
pera ſicut prima.de qua in ſequenti ca. dicet̃.
Et eſt ca.⁊ ſic.in.iii.gradu.merito quidẽ igit̃
vt alimento nullus vtatur ſine eo ꝙ maxima
capiatur fame.Utilis autem eſt vt medicina
ſubductiua ventris.

Operationes

¶ Galie.lib.de cibis ca.de vrtica.Et idẽ.vi. A
ſim.far.eodem ca.Acaliſcx ſiue vrtica maior.
Huiꝰ herbe tam fructus q̃ folia ipſa maxime
admittant̃ ad opus medicine.Diaforetice eſt

virtutis vt puſtulas ⁊ parotidas ſanet. Habz
aũt ⁊ vẽtoſitatis aliquid: quapropter impetꝰ
libidinis excitat: ⁊ maxime quando cũ ſapa bi
bit̃ ſemen eiꝰ: ꝙ autem non vehementer cale
facit: ſit ſatis ſubtilium partium: ſit educens
groſſorũ humorũ ⁊ viſcoſorũ qui in thorace ⁊
pulmone. Teſtatur ⁊ in hoc ꝙ patiuntur peri
cule corpis quas contingit. Illa vͦo vẽtoſitas
quas participare dicit̃: naſcit̃ dum ipſa dige
rit̃. Non enim eſt actu ventoſa ſed potẽtia: vẽ
trem laxat moderate: ⁊ hoc ſolũmodo ꝙ mun
dificat ⁊ cõmouet: non eo ꝙ purget.

B ¶ Diaſco. Cataplaſmatibꝰ ĩpoſita corporis
fricatiõe atqꝫ rubore: dolorem atqꝫ pruritũ
facit: deniqꝫ recorporatiue ṽtutis ſunt maior
videlicet ⁊ minor. Silr̃ limoſis atqꝫ ſimilibꝰ
duriciebꝰ. medet̃ ẽt eis qui ab aĩalibus vene
C natis fuerũt vexati. ¶ Itẽ cocta atqꝫ cõtrita
emollit vẽtrẽ. Semen ãt eiꝰ ventrẽ mouet. Fo
lia ⁊ ſemẽ diaforetica ſunt ⁊ leptomeris abun
dãter ſine calefactiõe nimia: ſanant ſtigmata
⁊ cyraculas ⁊ ragades: ⁊ ex thorace ⁊ pulmo
ne educit humores pingues ⁊ glutinoſos. ha
bet autem aliqđ in ſe ventoſitatis: ad luxuriaꝫ
promouendam ⁊ excitandam libidinem: ma
xime quando cum ſapa bibitur.

D ¶ Acalifex calefactoria eſt: que potata cuꝫ vi
no regium morbuꝫ emendat: ſemen eius in an
tidotis miſſum cholericis prodeſt.

E ¶ Itẽ tritũ cũ melle ⁊ in modũ electuarij da
tũ: tuſſim veterẽ ⁊ in frigore cõceptã emẽdat.
ex calore ſuos oẽs tumores diſſoluit.

F ¶ Sera. aucto. Galieni. Virtꝰ eiꝰ ẽ que reſo
luit reſolutiõe multa: ⁊ eſt cũ hoc eiꝰ virtus in
flatiua: ⁊ ꝓpter hãc cauſaꝫ mouet coitũ: ⁊ de
let exituras: ⁊ apoſtemata que fiunt ꝑ aures: ⁊
facit exiccari hũores viſcoſos a pectore ⁊ pul
mone qñ bibit̃: ⁊ curat vlcera corroſiua: ⁊ oẽ
cui cõuenit exiccatiõ. Et qñ bibit̃ ꝺ ſemine eiꝰ
cũ rob excitat appetitũ coitus: ⁊ ſoluit ventrẽ
ſolutione temperata: ꝓpterea quia abſtergit
G ⁊ cõmouet. ¶ Et folia ambarum ſpecieruꝫ qñ
teruntur cum ſale ⁊ fit emplaſtrum curat mor
ſum canis ⁊ vlcera fraudulẽta ⁊ carnoſa: ⁊ vl
cera ſordida: ⁊ tortiones neruorum ⁊ exituras
⁊ apoſtemata que fiunt poſt aures. Et fit cum
eis cerotum cum cera ad duriciem ſplenis.

H ¶ Et quando teruntur ex folijs eius ⁊ ponun
tur in naribus: abſcindunt fluxum ſanguinis
⁊ quando teritur ex eis ⁊ conficitur cuꝫ myr
ra: ⁊ fit inde naſcale prouocat menſtrua.

I ¶ Et ponuntur folia eius ſuper matricem
egreſſam: ⁊ eam reuocat intus: ⁊ ſemen eius
qñ bibit̃ cũ rob excitat appetitũ coitꝰ: ⁊ aperit
orificium matricis. ⁊ terit̃ ⁊ cõficiatur cum mel
le ⁊ comedit̃. ⁊ cõuenit aſmati que non ſinit ho
mineꝫ iacere: ⁊ pleureſi: ⁊ expellit ſuꝑfluitates
a pectore. ¶ Et decoctio foliorum eiꝰ qñ coq K
tur cũ pauco myrrhe ꝓuocat mẽſtrua: ⁊ quan
do folia ipſa coquunt̃ cũ limaciis molliunt vẽ
trem ⁊ ꝓuocant vrinã: ⁊ qñ folia ipſa coquun
tur cum ordeo expellunt ſuꝑfluitates a pecto
re: ⁊ quando fiunt gargariſmata cũ ſuccis eiꝰ
curat apoſtemata vulue.

¶ Et idem auctoritate Raſis. Oleum vrtice L
eſt magis laxatiuum ꝙ̃ oleuꝫ cartami: ſcilicet
quando tu comparas virtutem laxatiuam vr
tice virtute laxatiue cartami.

¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Mouet coi M
tum quando comeditur cũ cepis ⁊ vitellis ouo
rum: ⁊ quando teritur ſemẽ eius ⁊ ponitur ſu
per cancrum conuenit.

¶ Et de proprietate eius ẽ ꝙ laxat flegma vi N
ſcoſum. ⁊ quando excoriatur ſemen vrtice ⁊ te
ritur: ⁊ miſcetur cuꝫ melle ⁊ ſumitur: laxat cũ
fortitudine. ⁊ oportet tñ ꝙ non tangat linguã
⁊ caput meri ne adurat ea.

¶ Et doſis eius a. xx. granis vſqꝫ ad. xxx. O

¶ Et idẽ auc. Iſaac. Soluit ventrẽ viſcoſum P
⁊ ꝓuocat vrinaꝫ. ⁊ cõuenit dolori renũ: ⁊ iuuat
coitũ: ⁊ maxime ſi comedatur cũ cepis ⁊ vitel
lis ouorum: ⁊ qñ bibitur cum ſemine canabi:
conuenit ſpleni ⁊ dolori lateris.

Capitulum ccccccv.

v Rtica minor. Dyaſ. Vrtica altera maior: altera minor. De maiori in p̄cedēti capl'o dictū. Minor vero que ⁊ vſualis ē ⁊ ſimplex cū tenui ſemine ac folijs nimis aſperis. ¶ Auicēna. Color ſeminis eiꝰ ē ſilis ſeminis porri: ſed tū ē minꝰ et ſubtiliꝰ ⁊ nō eſt ī eiꝰ lōgitudine: ⁊ mordicat qđ ei obuiat: ita ꝙ ēt inteſtina. Vrtica ⁊ ſemē eiꝰ ſūt ca. in principio tertij gradus: ⁊ ſic. ſ. ij. ſꝫ ſemē ē minoris ſiccitatis ꝙ̄ ipſa. Eſt attractiua: vlceratiua: reſolutiua cū virtute aduſtiua. Et ſūt quidam qui dicūt calefactionē eius nō eſſe fortem: ⁊ in ipſa quidem eſt virtus aperitiua: ⁊ in ipſo eſt abſterſio fortis.

Operationes

A ¶ Auicē. Emplaſtrū eiꝰ cū raphano diſrūpit dubelet: ⁊ cōuenit duriciebus. Et ſemē eiꝰ cōuenit cācro ī emplaſtro: ⁊ ſilr eiꝰ cinis cuꝫ ſale cōuenit vlceribꝰ q̄ accidūt in morſura canis ⁊
B vlceribꝰ malignis ⁊ cācro. ¶ Emplaſtrū ex eo cū ſale cōuenit torſioni neruoꝝ. Et folia eiꝰ cōtrita abſcindūt fluxū ſāguinis ex naribus. Et ſemē eiꝰ cōuenit ſtricture nariū: ⁊ aperit oppilatiōes collatorij fortiter: ⁊ ex ſemine eiꝰ factū emplaſtrū fit dentiū eradicatio facilis.

C ¶ Et ex eo emplaſtrū cōuenit apoſtematibus que fiunt poſt aures: ⁊ eſt abſterſiuū quādo bibitur cum aqua bordei: ⁊ mundificat pectus.

D ¶ Et cum decoquuntur folia eiꝰ in aqua bordei educunt humores groſſos qui ſunt in pectore: eius ſemen eſt fortius: ⁊ ipſum remouet aſma ⁊ frigidam pleureſim.

E ¶ Excitat coituꝫ precipue ſemen eius cum vino. Et aperit orificium matricis: quādo matrix recipit ſperma: ⁊ ſilr ſi comedat cū cepis ⁊ ouis. Et quando ſupponitur cum myrra prouocat menſtrua ⁊ aperit matricē: ⁊ ſimiliter ſi bibatur decoctio eius cum myrrha.

F ¶ Et folia eiꝰ recētia reducūt matricē exeūteꝫ loco emplaſtri poſita: ⁊ ſoluēdo educit flegma ⁊ humorē crudū ſua abſterſiōe cū virtute ſolu
G tiua q̄ ſit in ipſa. ¶ Et oleum vrtice minoris plus ſoluit flegma ꝙ̄ oleuꝫ cartami. Et decoctio folioꝝ eius cū obſtracis lenit ventrem.

H ¶ Et ſi vis vt ipſa faciliꝰ ſoluat accipe medullā ſeminis eiꝰ ⁊ cōtere ipſaꝫ cū ſauic: ⁊ ꝓijce eā cū vino ⁊ bibe eā: ⁊ oportet vt poſt eius hauſtū bibatur aliquid ex oleo ro. ne adurat guttur bibentis. Et quando fiunt ex ipſis colliria cuꝫ melle ⁊ ſuperponunt ⁊ ſoluunt.

¶ Palladius. Vrtica ex ea vocata ē ꝙ tactꝰ I
eius corpus adurat. Sunt enim ambo omnino ignee nature: vnde ⁊ tactu perurit ⁊ pruriginem facit. ¶ Macer. Dicimus vrticā quā K
grecus acaliſe dicit.

Feruida nō modice vis illis dicitur eſſe.
Vnde nec immerito nomen ſumpſiſſe videt.
Tacta ꝙ exurat: digitos vrtica tenentes.
Nec ſolet ictericos cū vino ſumpta iuuare.
Illius ſemen colicis cum melle medetur.
Et tuſſim veterem curat ſi ſepe bibatur.
Frigus pulmonis pellit ventriſqꝫ tumorem.

Capitulum: ccccccvi.

v Lpicum. Iſid. Vlpicum appellatū eſt: eo ꝙ allij odorem habet. Pal. li. xi. In menſe nouembri vlpicum ſicut ⁊ alliuꝫ ſeritur terra: maxime alba foſſa ⁊ ſubacta ſine ſtercore. Sulcos in acris facies ⁊ ī locis altioribꝰ ſemina pones: quattuor digitis ſeparatas: nec altius preſſa. Sarculari frequēter debent: quia plureſcunt. Si capitatum facere volueris: vbi ceperit caulis prodire particula: ſicqꝫ ſuccus reuertetur ad ſpicas.

Operationes

¶ Iſidorus. Vlpicum cū vino tritū calculos A
aiunt ꝓdeſſe potui datū. Illius ſemen cū vino menſtrua prouocat ſiue purgat.

Capitulum

Capitulum. ccccvii.

Ulmus latine. ara. arnabū. grece pete
la vel proſelec ſiue pteloe. Paul⁹ ca.
de vlmo. Ulmus eſt arbor omnibus
nota cuius folia ſtiptica ſunt.

Operationes

A ℂ Gal. viii. ſim. far. ca. Prolec ſm trāſlatio-
nem grecā Prolec: ideſt vlmus foliis cōſoli
damus quãq3 recens vulnus cōtuſis ꝙ ſtiptica
ſimul ⁊ abſterſiua virtus cōſeruat in eis. Cor-
tex vero eius adhuc magis eſt ſubamar⁹ ⁊ ſti-
B pticus. ℂ Alfi ⁊ leprā ſanat cū aceto. Et dum
viridis exiſtit ⁊ recens ſi ſupligata inuoluatur
vlceribus conſolidare ea poterit.
C ℂ Et radices eius etiā eiuſdē virtutis ſunt: ⁊
cū eius decoctione fomētant omnes fracturas
D poroſitatione egentes. ℂ Paulus. Ipſa bul-
lita in aqua curant excoriationem capitis ſi in
de lauet. Radix eius eſt ſtiptica conglutinati-
E ua ⁊ conſolidatiua nimis. ℂ Iſid. Ulmus no
men accepit: eo ꝙ vliginoſis ⁊ humidis locis
melius ꝓficit. Nā in mōtanis ⁊ aſperis min⁹
F leta eſt. ℂ Pli. li. xvii. Ulmorū vmbra lenis
eſt enutriens q̄cunq3 occupat. In vlmo inſeri-
morū iubet religio fulgurum. Nobilia vina i
arbuſtis gignunt. ꝓmoq3 olum vlmus ꝓpter
nimiā frondē excipit. Ulmis detrahit ſuccus
inutilis ſupra terrā vſq3 ad medullā foracis.

In ſenecta ⁊ cum alimento ſequſtur abunda
re nimio. ℂ Idem li. xviii. Ulmi ⁊ populi ſerā G
tur a die quo Fauonius ceperit flare. ſiue a die
vi. idus februarii. ſiue ante primā ſolſticii eſti-
ualis diem alia parte folia vlmi celum reſpici-
unt: quam ſperauerunt pridie: ⁊ eſt confecti ſi-
deris ſignum. ℂ Idem li. xxiiii. Ulmi folia et H
cortex ⁊ rami vim habent ſpiſſandi ⁊ vulnera
contrahendi. Cortex vtiq3 interior.

Capitulum. ccccviii.

Oſir ſiue quſir ara. grece Egilos vel
egilopa. Sera. li. ag. ca. quſir: ideſt al
kaleya ſiue aquileya. ⁊ eſt herba cui⁹
folia ſunt ſimilia foliis frumenti: niſi
q2 ſunt latiora ⁊ molliora: ⁊ in ſūmitate cala-
mi eius eſt ſemen nigrū tribus vel quattuor tu
nicis veſtitu3 a quibus exeunt ariſte ſimiles ca
pillis in ſubtilitate. ℂ Plini⁹. Aquileya her-
ba eſt que creſcit in ſegetibus cum tenui cala-
mo habenti in ſummitate tegminibus ambi-
tum ex qbus ariſte ſimiles capillis extant.

Operationes

ℂ Gal. Uirt⁹ ei⁹ eſt ꝙ reſoluit aꝑata ⁊ cōfert A
fiſtulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocantur.
Maior virt⁹ eſt in ſemine. q̄re qñ ſimplr poni
tur ſemen intelligitur. Uires enim leuiter et

efficaciter relarantes:ꝛ ad omnes tumores va
B let.❡ Sera.Mollit duricies:ꝛ ideo ad egilo-
pas farina eius cataplaſmatibus commixta
congrue facit.

Capitulum cccccix.

Snca.Pandecta ca.lxxi.Aynecb ſi
v ue aluſne arabice.grece brion vel bri-
um vel licena:latie vero vſnee vl' mu-
ſcus arborum.Vſnee vel brion quoddam ori
tur in arboribus ſicut lanugo:ꝛ quoddam eſt
vſnee vel brion maris:ꝛ eſt lanugo que oritur
ſupra petras maris.❡ Sera.li.aggre.ca.Ay
necb.Aynecb:ideſt muſcus quercus:ꝛ eſt res
que reperitur naſcens ſuper arborem ſerbin ꝛ
nucis ꝛ glandium ꝛ ſuper lapides:ꝛ melius ex
eo eſt quod reperitur ſuper ſerbin montanum
ꝛ poſt illud quod reperitur ſuper arborem nu
cis:ꝛ melius horum eſt quod magis odorife-
rum ꝛ albidioris coloris ꝛ peius eſt ex eo qđ ē
ad nigredinem tendens:ſapor eius eſt ſtiptic⁹
temperate.Et virtus eius eſt que non eſt frigi
da frigiditate forti ſed prope tepiditatem : et
virtus eius alia eſt que reſoluit ꝛ mollificat: et
prope illud quod reperitur ſupra arborem ſer
bin.❡ Gal.vi.ſim.far.ca. Brium vel brion
marinum compoſitum eſt ex terreſtri ꝛ aquo-
ſa ſimul ſubſtantia vtriſq; frigidis : ſtipticat
enim comeſtū.quotquot calida ſūt cathaplaſ-
matum manifeſte infrigidat et adiuuat.Et
eſt aliud brion vel briū qđ a quibuſdā vocaṫ ſpel
ticū:reperitur quidem ī quercub⁹ ꝛ pinis ꝛ lenkis.
h; autē ſtipticā ṽtutē nō vehementē:neq;.n.ſuf
ficiēter frigida ē:ſ; quodāmō medijs appro-
pinquat:quare ꝛ diaforeticā ꝛ mollificatiuā;
poſſidet vi; maxime qđ in cedrinis lignis fue-
riṫ.❡ Diaſ.ca.de licena q̄ ſup petrā marinā;
naſciṫ:briō ē.❡ Aui.li.ij.ca.vſnee.Vſnee ſūt
cortices ſubtiles circūuolute ſup arborē ferētē
glādes ꝛ pinū vl' nucē:ꝛ h; odorē bonū q̄ ex ea
bona ē:eſt alba:ꝛ nigra ē mala.In ipſa ē fri-
giditas pauca ad debilitatē declinās:ꝛ ſtipti-
citas equalis.Et extimauerūt qdā ꝙ ē ca.i.i.
gradu.ſic.in.ij.❡ Ingt alcauſi.eſt frigida ve
hemētis ſiccitatis.Inſunt ei virt⁹ ſtiptica ꝛ re
ſolutio ſimḣ ꝛ lenificatio p̄cipue que eſt de pri-
mo:ꝛ eius ſtipticitas eſt equalis.

Operationes

❡ Sera.auct.Diaſ.Aynecb eſt muſc⁹ quer- A
cus:ꝛ cōfert doloribus matricis:ꝛ quandoq;
cogṫ ꝛ ſedēt mulieres in decoctione eius.
❡ Et cōfert mltū qñ admiſceṫ ī fumigatōib⁹ B
ꝛ vnguētis q̄ fiūt ad reſoluēdā laſſitudinem.
❡ Et ingrediṫ in cōfectiōe olei ð ben:ꝛ ī alijs C
vnguētis ꝓpter ſtipticitatem que eſt in eo.
❡ Et infundiṫ ī vino dieb⁹ aliquot:ꝛ illð vinū D
facit dormire dormitiōe forti:ꝛ qñ īfūdiṫ ī vi-
no ſtiptiec:cōfert ſtomacho ꝛ curat excuſſiōe;
vētris:ꝛ aromatizat ſtomachū:ꝛ abſcindit vo
mitū.❡ Dyaſ.Licena ē muſc⁹ maris:q̄ cata- E
plaſmata adhibita:fluxū ſāguis abſtiet tumo
rē ꝯpeſcit.Zernas emēdat.yctericis opitulaṫ
melle addito aſpredinē oris ꝛ lingue diſſētit.
rheumatiſmū cōpeſcit:q2 ſtiptice ē virtutis et
ſiccātis.❡ Almāſor trac.iij.ca.vſnee.Vſnee F
vel muſc⁹ q̄rcus parū exiſtit ca.qđ a vomitum
abſtinendo ſtomachum efficit rigidum.
❡ Auicē.Vſnee aromaticū eſt:aperit oppila G
tiones ꝛ ſtringit carnes mollificatas:ꝛ linitur
ſup apoſtemata ca.ꝛ ſedat ea:ꝛ reſoluit duri-
cies ꝛ ſedat apoſtemata carnoſa flaxa cadit in
vnctionibus laſſitudinis:ꝛ reſoluit duriciē ſtu-
cturarū.❡ Et ſiľr ei⁹ decoctio cū infundiṫ ī vi H
no facit dormire potātē ipſū:ꝛ abſtergit viſu;
ꝛ cōfert tremori cordis retinet vomitū ꝛ cōfor
tat ſtomachū:ꝛ remouet īflāmationē eius:pre
cipue eius infuſio in vino ſtiptico.❡ Et cōfert I
dolori epatis debilis.Aperit oppilationē ma-
tricis:ꝛ qñ ſedetur in aqua eius confert dolo-
ri matricis:ꝛ prouocat menſtrua.❡ Et idem K
in de viribus cordis ait.Vſnee cali.eſt in pri-
mo gradu:ſic.in ſcđo: ꝛ habet cōfortare cor.

Caplm

Capitulum. cccccx.

Vinū. Iſi. li. xx. Vinū ide dictū ē φ ei⁹ pot⁹ ſāguīe cito replet. H alii lieuz appellāt eo. φ bibētē a cura ſoluit.

¶ Ariſt. ī li. topicoꝝ. iiii. Vinū ait ēpedocles aquā putrefactā ī lignis. ¶ Amb. li. iii. Noe poſt diluuiū vitē plātauit: q̄ prius dn̄i p̄cepto pullulauit: ac bibit de vino ei⁹ ⁊ obdormiuit. Vc⁹ añt p̄ſciuit φ vinū ſobrie potatū ſanitatē daret: prudētiā augeret. Immodice v̄o ſumtū ad vitia cauſas daret. creaturā ōdit: ſ3 abūdātiā hūano reſuauit arbitrio. ¶ Ari. ī lib. ď alalib⁹. Vinū ſpētes valde diligūt. ⁊ iō p ip̄m venant cū ibibunt. ¶ Itē Iſi. Vinū dr̄ roſeū .i. cū rubore. Roſa. n. rubet. Amineū q̄ſi ſine minio. i. ſine rubore. Succinaciū ſuccine gemme ſiſe. i. fului coloris. Lipidū vinū. i. pſpicuū ab aq̄ ſpē dictū q̄ſi lipidū. lympha eni ē aqua. Turbidū q̄ſi torbidū. i. terra cōmixtū: qd ē fece. Falernū vinū vocatū ē a falerna regione cāpanie vbi optima vina naſcunt. Honorariuz vinū qd regib⁹ ⁊ potētib⁹ honoris gr̄a offert. Crudū vinū ē īſuaue qd ſui potāt. Cōditū vocat qd nō fit ſimplex: ſ3 comixtiōe pigmētorū cōpoſitū. Gazetū vero a regiōe vn̄ deferf. Gaza eni opidū ē paleſtine. Infertū vinū dr̄ qd altario offert atq3 libat. Spureū qd offerre non l3: aut cui aq̄ admixta ē q̄ſi ſpuriū h ſincidum. Acidū vel q2 acutū. vl̄ q2 aq̄ mixtū: cito ī hūc ſaporē cōuertit. ¶ Actor pl̄ib⁹ ēt modis vina vitiata emēdant. ſicut notū ē pl̄imis: vt verbigr̄a: ſi forte molleſcēs incraſſet. Idē vinum p media lignoꝝ fragmēta trāſfundit: vt oleagina mollicies cōfringatur vel lambruſce vel lignorū ſerratura: vel ſimilia.

Operationes

¶ Iſaac ī dictis pticularib⁹ li. iiii. Vinū bonū dat nutrimētū corpi. Sanitatē reddit ⁊ cuſtodit: ſi accipiat vt op3: ⁊ q̄tū natura ſuſtiere valet: digeſtionē ɔfortat ſtomachi: ⁊ ēt ſcōa3 q̄ ē ī epate: nec vllus ſuenit cib⁹ vel pot⁹ adeo nālis caloris ɔfortatiu⁹ ⁊ augmētatiu⁹ ſic vinū pp familiaritatis cōſortiū qd h3 cū natura. ¶ Et q2 calor ei⁹ ſilis ē naturali colori citoq3 cōuertit ī naturalē ⁊ mūdiſſimū ſāguinē. Turbidū quoq3 ſāguinē clarificat. ⁊ adit⁹ totius corpis maxieq3 venaꝝ apit ⁊ mūdificat. Epatis opilationē apit. Tenebroſitatē aufert. Fumoſitatē triſticie gñatiuā a corde expellit: totiuſq3 corporis mēbra corroborat. ¶ S3 alaz ip̄az facit obliuiſci triſticiā ⁊ anguſtiā: laborē ⁊ dolorez: datq3 ei leticiā ⁊ audaciā. Ingēiūq3 ſbtiliat. Igit cōueniēs eſt oīb⁹ etatib⁹ ⁊ oīb⁹ regionibus: ſ3 tn̄ ſumat ſm ſui q̄ntitatē ⁊ bibētis conſuetudinē ac nature poſſitatē. Iuuenes. n. ⁊ viri maiorē vi3 quantitatē ſuſtinēt q̄ mulieres ⁊ adoleſcētuli. ¶ Vinū mūdū ⁊ purū ſi fuerit: cōuenit vt hyemali tp̄e ⁊ frigida regiōe bibat. In eſtate v̄o ⁊ ca. regiōe vini paucitatis aqua multū cōmixti neció cōgruet. Corpa. n. refrigerat ⁊ humectat pp aquā cōmixtā. Vñ antiq̄ aſſimilauerūt vinū tiriace nature: q2 v̄tutem h3 ɔſuatiuā nature pficuā. Calefacit. n. corpa fri. ⁊ īfrigidat calida: ſicca hūectat: ⁊ hūida extenuat. ¶ Haly ī li. regalis diſpoſitionis ait. Vinū calorē naturalē ɔfortat. Hūores cholericos tēperat: purgās p ſudorē vrinā. Mēbra dura hūectat. appetitū iuuat ⁊ digeſtionē. ¶ Vētoſitatē quoq3 ſoluit. Oppilationē apit melācholiā mitigat. Et hec maxie fac̄ his qui tēperate cōplexiōis ſūt. ¶ Nocet āt illi cui⁹ cōplexio ſupabūdat ī calore: vl̄ q̄ febrē patit epatis aut cephaleā: ⁊ cui⁹ neruí debiles ſunt. ¶ Idem in li. vt ſupra. Dicit autē φ ex multi vini potatione paſſiōes accidūt graues frigide: ſicut apoplexia: ſpaſm⁹: epilentia: emigraneū: obſtupefactio ⁊ his ſimilia. Replent eni3 ventriculi cerebri vaporib⁹ vini: ⁊ quod ad illud de venis aſcendit: vnde calor naturalis refrigeratur: ⁊ huiuſmodi paſſiōes generantur

I ¶ Raſi.in q̄rta pte. Vinū tēperate bibitum nutrimētū penetrare facit. digeſtionem adiuuat.multeq; bonitatis cā exiſtit in corpe:⁊ i ſe-
K nibus ꝙ maxime. ¶ Iſido. Vinū antiq vocabāt venenū.ſed poſtꝙ inuētū eſt virtus letiferi
L ſucci.hoc vinū vocatū eſt illud venenū. ¶ Vñ ⁊ Hieronym⁹ in li.de virginitate dicit. Adoleſcentulas ita debere fugere vinū vt venenū ne ꝑ etatis calore feruenti bibant ⁊ pereāt. Inde eſt ꝙ apud veteres romanos femine nō vte-
M bantur vino niſi ſacroꝝ cā certis dieb⁹. ¶ Cōſtan.in pātegni. Vinū quoddā eſt merū:qōdā de paſſis factū: qōdā mellitū:qōdā dactilicū: quoddam ordeaceum vel frumētinū.i. cerui-
N ſia. ¶ Merum vtiliter ca.eſt ⁊ ſic. Nouiter qdem e torculari tractum in primum trāſit gradum:vetus aūt augmentat vel minuit natura ſua ex longitudine vel propinquitate prelorū.
O ¶ Addi. Et dixit Gal.i pſo ſim.ꝙ dedit cuidā īfrigidato multa īfrigidatione vinū vetus calidum:⁊ liberauit ipſum a morte.

Capitulum. cccccxi.

Acea vel herba. clauellata latine. grece torq̄ta.ara.mareſolon. Pla-
i tea iacca eſt herba ſimilis lauendule:⁊ in ſummitate flores quorū color eſt citrinus:glaucus ⁊ albus. ſolum herba in medicinis vtitur ⁊ non radices.ca.eſt ⁊ hu.in.iij.gradu.

Operationes

¶ Idem Pla. Herba ipſa tunſa ⁊ cataplaſmatibus adhibita cōfert ad pruritū ⁊ ſcabiē. A
¶ Herba ipſa decocta cū vino odorifero bibita:cōfert heriſipiloſis:⁊ ad oēm vlcerationem ſiue ſcabiē. B
¶ Iſta herba valet ad lepram remouendam decocta cum vino ⁊ curat excuſſionem ventris. C
¶ Cōfert etiam multum mixtū cum fumo terre eandem quātitatem: nocet āt illi cuius complexio ſuperabundat in calore. D

Capitulum. cccccxii.

Aſdane gre. anadragne ara. latine
i portulaca. Sera.lib.ag.c. iaſdane.i. portulaca:⁊ eſt herba omnibus nota. ¶ Gal.vij.ſim.far.ca.de portulaca. Subſtantia eius eſt aquoſa: ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca: ⁊ virtus eius eſt que infrigidat in iij.gra.⁊ humectat in.ij. Dyaſ.ca. andragne ſiue vt alij portulaca:⁊ eſt in omnibus nota habens frigidam virtutem atq; redarguentem.

Operationes.

¶ Sera. Portulaca cōuenit hñtib⁹ inflatōēs ⁊ incenſionē:⁊ cauſonē i orificio ſtomachi:⁊ in oibus hypocōdrijs.⁊ curat ſtuporē dentiū: eo ꝙ lenit ⁊ aufert aſperitatē. A
¶ Et idē auc. Rufi. Portulaca debilitat viſū ⁊ deſtruit eū:⁊ īfrigidat corp⁹⁊ ꝓhibet vomitū ⁊ aufert libidīē. B
¶ Dyaſco. Portulaca maſticata vł comeſta C
cum

cum origaro florem ſanguinis probibet ⁊ vi-
ſcide ſtringit proprie cum maſticata vel come
ſta dentium offenſam ſanat.
D ¶ In ardore ſtomachi portulaca in aceto co-
meſta mire iuuat tunſa:⁊ cum mollito ordeo
mixta:⁊ quaſi malagina panno inducta:⁊ ſto
macbo impoſita:mire febres tollit.

Capitulum cccccxiii.

yReos. Pandet.ca.dccv. yreos ē
berba faciens florem album vt li-
lium:⁊ eſt in frōdibus ſimilis yri.
Differunt autem in floribus. Vñ
verſus. Yris purpureum gerit flo
rem:yreos albū. Gladiolus croceū:ſed ſpatu
la fetida nullū. Unde ille berbe ſunt ſimiles i
folijs. differunt tamen in floribus. Nam yris
babet florē purpureū bñtē gradationes diuer
ſas in purpureitate:ſicut arcus celi. p quo le-
ge capitulū liliuz ſuperi⁹ de l. Et eſt ali⁹ cuius
flos eſt albus:⁊ iſte eſt yreos:⁊ ille debilior eſt
ſuperiori in oī re.⁊ melior ex eis eſt cuius radix
eſt alba rotūda participans de rubedine ſm
aliquid:⁊ groſſa ⁊ dura ⁊ ſpiſſa:⁊ ī qua ē aro-
maticitas:ſicut odor viole proprie:⁊ cuius ſa-
por eſt acutus:mordicatiuus propter acrimo
niam ipſius:babens nodos breues ⁊ collectos
Et melior pars plante eſt radix.poſt illam flo-
res:⁊ melius tempus collectionis ipſius radi-
cum eſt principium veris.

Operationes

¶ Paulus ca.yreos. Yreos ca.eſt in.ij. gra- A
du.ſicca in.iij. Ualet contra duriciem neruo-
rum ex flegmate. Tuſſim placat. Screatum
facilem facit:groſſos bumores pectoris atte-
nuat. ¶ Cum aceto potat⁹ ſpleneticis ⁊ ſpaſ- B
mum babentibus prodeſt:rigorem fe.⁊ dolo-
rem vulue mitigat ⁊ aufert.cum vino potatū
menſtrua prouocat: peſſarium inde factum:
ſecundinam ⁊ fetum mortuum expellit. Sto-
macbo nocet. Cum aqua calida bibitum do-
lorem ventris placat. Elixatum ⁊ piſtatū vul-
nera dolentia curat.coctum cum aqua ro. mi-
xtum vulnera ⁊ puſtulas mundificat. et bonā
in eis carnem generat.et valet contra putre-
dinem dentium et gingiuarum.
¶ Platearius. Yreos vel yris ca.et ſic. ſunt C
ī.ij.gra. Similes quidē ſunt in folijs ⁊ in effe
ctu.ſed yris florem facit purpureum.yreos.al
bum. Harum radice medici vtuntur:que in fi
ne veris colligitur ac dēſiccatur:⁊ per duos an-
nos ſeruari poteſt.
¶ Itaqȝ pro radice yris poteſt poni radix yre D
os.⁊ ſimiliter econuerſo. Uirtutem babet diu
reticam vnde diſſoluit ⁊ aperit.
¶ Conſtan. Yreos eſt ca.in.ii.ſicca in.iii. va- E
let contra dolorem neruoruȝ de flegmate. diu
turnam tuſſim placat.

Capitulum. cccccxiiii.

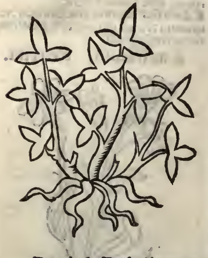

y Ris illirica. Iſido. Yris illirica a ſimilitudine yris celeſtis nomē accepit. Unde arcumnen a latinis dicitur: eo ꝙ flos eius varietate coloris eundem arcum celeſtem imitetur. Illirica dicitur: quia in illirico plurima eſt ⁊ violentiſſima. Species eius folíís gladioli ſimilibus radice aromatica odoris boni.

Operationes

A ¶ Macer. yri dat florū nomē arboꝝ ipſe ſuoꝝ
Celeſtis ſimiles ſunt nempe coloribus yris.
Illiricam dicūt illam: q꞉ plurima naſci.
Fertur in illirico: vis eius ſicca calenſqꝫ.
Dicit atqꝫ gradū: dant hunc in vtroqꝫ ſcōm.
Maioꝛ vis huius eſt in radicibus eius.
Has deſiccandas ꝑ fruſta rotunda ſecatas.
Sic vt ſe partes non tangant inſere filo.
Indeqꝫ loco ſicco: fac ſuſpendat in vmbra.
Vix aliter totum: poteris ſiccare ꝑ annū.
Cum vino ſedant tuſſim: pꝛebentqꝫ ſopoꝛem.

Capitulum ccccccxv.

y Dea. ydea ſm Dyaſcoridem cap. de ydea ſm tranſlationem grecam. Folia habet ſimilia myrrhe que amili lōgi ſunt.

Operationes

A ¶ Radix eius remoꝛdentis ſiue redarguētis virtutis eſt: ſanguinis fluoꝛeꝫ ſiue quēlibet fluxum ſtringit. ¶ Ubi ſciendum ꝙ Dyaſcorides de ydea facit duo capitula. Unū quod incipit per. y. ⁊ eſt illud quod ponitur hic. ⁊ aliud ca. quod incipit. Batus. ⁊ vna de ſpeciebꝰ eiꝰ eſt idea per i. pro qua lege capitulūꝫ. cccciii. ſuperius de R. ¶ Galienꝰ. vi. ſim. far. ca. ydea: ydea radix: ⁊ guſtantibus quideꝫ eſt acra. emoꝛogias ⁊ fluxum ventris: necnon diſſinterias ⁊ fluxum muliebꝛem. quotquot talia ſanans bibita ⁊ deforis appoſita. B C

Capitulum. ccccccxvi.

y Pericon vel ſcopa regia latine. Grece ypericum vel hiumi vel atricū arabice Infaricon. Ex ſinononiis. Ypericon vel herba ſancti Ioānis. Herbaqꝫ pfoꝛata. Quidam etiam nominant eam coronam regiam. Sera. li. aggre. ca. Infaricon. Sunt quidam qui nominant Ramepithcos ꝓpter ſimilitudinem quam habet ſecum in odoꝛe reſine pini. Nam pithcos. i. pinus arbuſtum eſt quod ydoneum eſt ad accendendum ignem ſicut ligna. ⁊ habet folia ſimilia rute. ⁊ longitudo eius eſt circiter palmuꝫ. ⁊ coloꝛ eius vergēs ad rubedinem: ⁊ habet floꝛem ſubtilem albuꝫ ſimileꝫ floꝛi cheyri albo: ⁊ ſemen eius eſt in coꝛtice longum ⁊ rotundum. Et magnitudo ſeminis eſt in quantitate ſeminis oꝛdei cum odoꝛe reſine

re reſine

re reſine pini. Naſcit̃ locis aſpis ⁊ domeſticis.
Et vſus ei⁹ ē ꝙ adminiſtrat̃ ſicut eſt: ita ꝙ non
ſumus cõtēti ſemine ſolo. Galie. viij. ſim. far.
ca. ypericū. ſ₃ trãſlationē arabicā ypericū cale
facit ⁊ ſiccat ſubtiliū partiū exiſtēs. Dyaſ. ca.
ypericu₃. Eſt herba colore ſubrufa folia ſilia
rute: hñs ⁊ florē tenuē flore viole ſile₃: ⁊ ſemē
nigrū in forma ordei odoris reſine: vires hēt
acriter ſtringentes ⁊ mictuales. Paulus ca:
de ypericon. ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

A ❡ Galien⁹. Mēſtrua ⁊ vrinas ꝓuocat. Opor
tet aũt totū ad hoc aſſumere: ⁊ nõ ſolū ſemen:
ſ₃ ēt fructū. Sed cū folijs applicatū viride ſit
ad cicatricē ducere põt: oīa vlcera queq₃ adu
ſtiōe facta ſũt ignis: ſiccū vo ſi apposueris: ſa
B nabis. ⁊ laxa ⁊ putrida vlcera. ❡ Quidā vero
⁊ ſciaticis bibere id dant pulueri₃atū ⁊ ſiccatū
⁊ qñ ſit naſcale cū eo ꝓuocat mēſtrua: ⁊ qñ bi
C bit̃ ꝓuocat vrinā. ❡ Et ſi bibit̃ ex ſemine eius
cum vino curat quartanā. Et qñ bibit̃ eodem
mõ ſexaginta dieb⁹ cõtinuis curat ſciaticam.
Et quãdo ſit emplaſtrum cum folijs eius ⁊ ſe
mine curat combuſtionem ignis.
D ❡ Dyaſcorides. Ypericū vrinā potatū ꝓuo
cat ⁊ vētrem ſtringit: Itē folia ⁊ ſuccus eius
medetur diſſinterie ⁊ ſanguinis effuſioni.
E ❡ Ramicem etiam curat. Herba fomēto im
poſita ⁊ cõbuſta ſanat. Hec cauda caballina
dicitur ab aliquibus: ⁊ deſiccatiuā eſt fortiter
ſine mordificatione.
F ❡ Ad plagas autem magnas cataplaſmati
bus ĩpoſita vtilis eſt: ⁊ glutinat neruos inci
ſos. facit ⁊ ad eos qui ſanguinem vomunt.
G ❡ Et ad fluxū ſanguinis mulierū ⁊ ad diſſin
tericos ⁊ ad dyarriam: ⁊ ad omne reuma ven
tris fortiſſimum adiutorium eſt. ſi ipſa herba
cum aqua aut cum vino bibatur.
H ❡ Succus autem eius fluxū ſanguinis de na
ribus: ⁊ ventris fluxū cum vino auſtero potui
datur: febrientibus cum aqua.
I ❡ Paulus. Vrina₃ prouocat. Epar ⁊ renes
mundificat: femorū dolores curat. Vulnera
deſiccat. venenū ſuperat. Cataplaſmatibus
celeriter vulnera ſanat.

Capitulum cccccxvii.

Sia. Plini⁹. Yſia eſt apud grecos
tradũtq₃ ipſā ⁊ typhen cū ſint ꝯ gñe
ad frumētū redire ſi piſte ſerant̃ nec
ꝓtin⁹: ſ₃ anno tertio. Zea ſemē ē ex
quo ſit alica. granū ei⁹ ĩ pila lignea tũdit̃. vt la

pidis duricia nobilius conteritur. excuſſiſq₃ in
de tunicis: iterum armamentis nudata conci
ditur medulla. Eſt zea que degerat in affrica.
vnde adulterina ſit alica cui⁹ ſpice latiores ac
nigre ſunt ⁊ breui ſtipula.

Operationes

❡ Iſaac. Zizania naſcuntur inter triticu₃ ſic A
cis corruptiſq₃ temporibus. vnde vim habent
acutam ⁊ venenoſam. ⁊ aliquando mente₃ per
turbant ⁊ inebriant. Mixta ſulphuri vino et
aceto ad impetiginem vel ſerpiginem valent:
cocta autem cum radicis cortice: vulneribus
iam putrefactis appoſita ſanant ⁊ mundificāt
valent etiam ad apoſtemata diſſoluendum.
❡ Hiero. ſuper Mattheum. Inter triticum B
⁊ zizania quod nos lolium appellamus ꝙ diu
herba eſt. necdum calamus prouenit ad ſpicā
grandis ſimilitudo eſt: ⁊ in diſcernēdo aut nul
la aut perdifficilis diſtantia.
❡ Auic. Zizania ſm duas res ab hominibus C
dicitur. Quidam enim zizaniam vocant gra
num ſimile frumento ex quo faciunt panem: ⁊
dicunt ꝙ zizania plurima eſt. Alij vero rē quā
dam inebriantem mala₃ que in granis proue
nit. Melior eſt illa que eſt leuis ponderis: non
vetus nec frangibilis: ſed viſcoſa cum maſti
catur declinans ad rubedinem: ⁊ in ipſa eſt põ
ticitas parua. ❡ Plinius lib. xxii. Infelix di D
ctum eſt a Virgilio lolium: hoc tñ mollitum

ex aceto coctum ⁊ impoſitum ſanat empetigines: eo celerius quo ſepius mutatum eſt. Medetur ⁊ podagre: ceteriſq; doloribus cum oximelle. Curatio hec a ceteris differt. aceti ſextario vno dilui mellis. ℥.ii. iuſtum eſt: ita temperatis ſextarius tribus ꝯcocta farina lolii. ſextarius duobus vſq; ad craſſitudinem calidiſq; īponi ipſum dolētibus membris. Eadē quoq; farina extrabit oſſa fracta.

Capitulum. cccccxviii.

y Ringus. Pande. ca. lxiiii. Aſtaruticon arabice vel ſecacul. Gre. biomon Latine vero centum capita vel yringus. Non eſt autem affodillus vt quidam dixerunt: ſed vocantur due plante: quarū vna eſt yringus: vt patet per Serapionem proprio cap. Et alia eſt vna alia berba que ſibi ſatis ſimilatur. Item Plinius poſt ſermonē de yringo ex bis inquit: ſcʒ yringum candidum quē centum capita nominant: omnes effectus eoſdem cauſat: ⁊ radices in cibis grecorum recipiuntur ſiue crudis ſiue coctis: vt Dyaſcorides cap. de yringis. Preterea in antidotario virili in quodam antidoto quod incipit. Antidotum quod facit epilenticis recipiantur ⁊ cētum capita ⁊ affodilli: quare non ſunt idem.

Operationes

Serapion li. ag. ca. Aſtaruticon: ideſt centū capita. Alia ē celeſtis coloris: ⁊ alia albi coloris. Sed q̄ eſt celeſtis coloris ē berba babēs ſtipitē durū ⁊ aſperū: ⁊ in ſūmitatib⁹ ei⁹ ē flos glaue⁹ ſimilis flori camomille: ⁊ aliqs ex floribus bēt colorē purpureū: ⁊ bʒ folia ſciſſa ⁊ capitella ſimilia ſtellis: ſʒ folia que ſūt in ramis tēdūt ad longitudinē: ⁊ babet velut pilos. A

Et idē aucto. Gal. Traxit nomē ab eo ꝙ curat apoſtemata: qn̄ fit emplaſtrū deforis cū ea. aut ſuſpendit̄ ſup ipſa. Virt⁹ ei⁹ infrigidat ⁊ deſiccat non fortiter: ⁊ maxime dum eſt recens. Sed centum capita albi coloris eſt yringus. Et eſt ſpecies ſpine. ⁊ ſumit̄ foliū eius cuʒ ſale conditū in principio ſui augmenti. B

Et folia ei⁹ ſunt folia aſpera aromatica in ſummitate qn̄ guſtātur. Et ī ſummitatib⁹ ei⁹ ſunt capitella rotūda ſicut ſunt ſtelle: ⁊ in circuitu eoꝝ ſunt ſpine: ⁊ ſtipes eius eſt durus et color ei⁹ capitelloꝝ eſt ſimilis colori oleandri. ⁊ fortaſſe aliquādo ſicut color iacincti: ⁊ babʒ radices longas nigras deforis: intus albas in groſſitudine policis: boni odoris: naſcitur ī locis arenoſis ⁊ aſperis. C Et idem aucto. Galieni. Virtus eius eſt cōpoſita: qr infrigidat ⁊ reſoluit reſolutione pauca. D Paulus ca. de yringo. yringus ſecacul aut yringion: berba eſt ſpinoſa: radix eius cum aliquali aromaticitate comeditur ⁊ conficiuntur cuʒ melle ⁊ zuccaro radices predicte ⁊ comeduntur. E

Dyaſcorides ca. de yringo. Yringus aut yringion aut nux agreſtis: berba ē ſpinoſa: folia ei⁹ in initio comedunt̄ ⁊ in ſale cōponūtur: que folia lata ⁊ aſpera ſunt guſtuʒ aromatis babētia cū multis virgis in qb⁹ ſunt capitella rotūda ſpinoſa: baſtā babēt duraʒ in giro: et qn̄q; albā ⁊ viridem cum colore iacincti. F

Et radix eſt illi oblōga ⁊ nigra deforis: deintus alba aromate plena: naſcitur in locis lapidoſis ⁊ campis ⁊ littoribus. Radix eius babet virtutem calefactiuam. G

Auicenna li. ij. ca. ſecacul. Secacul eſt ca. ī ij. ad bumiditatem quandā tendens: ⁊ in ipſo eſt leuitas: ⁊ virtus eius eſt ſicut virtus baucie yringus: ⁊ maxime radix eius cruda comeſta: curat gomorream. H

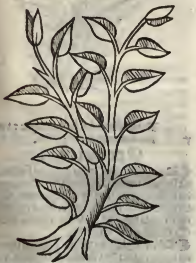
Serapion aucto. Dyaſ. Folia buius plāte conferunt inflāmationi ſtomacbi ⁊ apoſtematibus oculi: ⁊ alijs apoſtematibus calidis. I

Et quidā dicūt ꝙ flos buius berbe cuius color eſt purpureus: ſi bibatur cum aqua confert ſquinantie ⁊ epilentie que accidit infantibus: quādo fit emplaſtrum cū ea bumida cō- K

fert

fert apoſtematibus lumboꝛum calidis.
L ¶Et dicunt ꝙ ſi ille qui habet apoſtemata in lumbis ſuis: acceperit floꝛem eius ſiccum cum manu eius ſiniſtra ⁊ poſuerit ſuper apoſtemata: ſedat pulſationem eoꝛum.
M ¶Et idem aucto. Dyaſ. Quando bibitur ſuccus eius radicis qui eſt albi coloꝛis, puocat vꝛinam ⁊ menſtrua. Diſſoluit toꝛtiões ⁊ inflationes ſtomachi: ⁊ quando bibitur cum vino confert doloꝛi epatis ⁊ moꝛſib⁹ venenatis: et quãdo fit cum eis emplaſtrum: reſoluit exterioꝛa apoſtemata. aut quando ſuſpẽditur ſuper ipa ſicut quidam putauerunt.
N ¶Auicenna Secaculi habet virtutez haucie ⁊ excitat appetitum coitus. ⁊ loco eius ponitur buziden ſiue buzeyden. quod inuenies in capitulo. lxxiii. ſuperius de. B.

Capitulum ccccccxix.

y D:opiper. i. piper montanum vel piperaſtrum. Dyaſ. cap. ydropiper ſm tranſlationem grecam naſcitur locis humidis: cuius virga eſt nodoſa: in quib⁹ nodis naſcuntur folia que nodos intra ſe ⁊ gradus habent: huius fo. mentaſtro ſimilia ſunt ſed maioꝛa ⁊ mollioꝛa ⁊ albioꝛa. guſtu acerrima ſicut piper: ſed non talis odoꝛis: cuius ſemen in ipſius virgis minutum exiſtit ⁊ ſpiſſuz ſicut botrus.

Operationes

¶Semen eius cum foliis cathaplaſmatibus adhibitum duricies ⁊ tumoꝛes ſpargit. ⁊ liuoꝛes limpidat ſiccum ⁊ tritum pꝛo pipere miſceri poteſt. A
¶Radix eius inutilis eſt. herba cum ſemine cataplaſmate facto: ⁊ impoſito ypopias tollit: ⁊ duros tumoꝛes ſpargit. ruboꝛem facit coꝛpoꝛi. B
¶Galie. viii. ſim. far. ca. ydropiper. ſm tranſlationem grecam. ydropiper vocatum quidez eſt ſic a locis in quibus naſcitur. ⁊ ab eo quem habet guſtum ad ſimilitudinez piperis. eſt autem ca. ſed non quantum piper. quinimmo viridis hec herba cũ fructu ⁊ cataplaſmata ypopias: ⁊ ſcliratos humoꝛes aperit ⁊ dyafoꝛat. C

Capitulum ccccccxx.

y Nguirialis vel ſtellaria latine: grece aſterion vel aſter acticus vel bubonium. Pli. ca. Aſterion. naſcitur intra petras ⁊ loca aſpera. Hec herba nocte tãquaz ſtella in celo lucet adeo vt eam videntes ignoꝛantes putent ſe fantaſma videre a paſtoꝛibus maxime videtur. ¶Paulus capi. Aſter vel aſterion. eſt quedaz herba radiata vt ſtella. foliis oblongis duobus aut tribus I acumine capitella ſtelle modo radiata.

Operationes

A ¶ Gal.vi.ſim.far.ca.aſter acticus ſiue ynguinalis. Alii vero bubonium vocant: quod non ſolum ſuperplaſmatum ſed etiam propinatum creditur bubones ſanare. habet aũt quod dyaforeticum. habet etiam non minus refrigerativum quid ⁊ repercuſſi: vt mixte ſit potentie ſicut roſa. non tamen ſic ſtipticat.

B ¶ Et idem eodem li. magis infra ca. bubonium ſiue aſter acticus: ſiue inguinalis nominat⁹ eſt. ex eo ꝙ creditur conferre bubonib⁹ tam cathaplaſmatum ꝙ̃ aſſumptum.

C ¶ Eſt autem mediocriter dyaforeticum: eo ꝙ mediocriter eſt ca. ⁊ neq̃ vehementer neq̃ intenſe deſiccat. maxime autem cum adhuc tenerum eſt ⁊ recens dictum eſt prius.

Capitulum cccccxxi.

Y Poquiſtidos ideſt ſuccus eius quod oritur ad pedem roſe canine vł barbe hircine. Pro quo lege cap̃. clxii. ſuperius de E.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Stringit enim vehementiſſime: vnde veneris profluuium ⁊ ſanguinis abundantiã

B reprimit ſine mora. ¶ Sunt autem due ſpecies. Una ẽ flava ideſt ſubrufa ⁊ alia alba quas greci ypoquiſtidos vocant: eo ꝙ in radice herbe dicte naſcatur: vt apparet ſimiliter in capitulo Edera arborea. Cuius ſuccus exprimit̃ ⁊ reponitur valet ad eadem ad que licium ⁊ acacia. Paulus. Fri. eſt ⁊ ſic. in. iii. gra.

Capitulum. cccccxxii.

Y Pogloſſos: ideſt lingua equi: ⁊ vocat̃ alio nomine mirta agreſtis.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Frutex eſt mirte agreſtis ſimilis. folia habens minuta: ⁊ comam ſpinoſam: que folia in ſummitate ſunt ſicut lingua cum ramulis minoribus circa eadem fo. hanc perhibent multi collo ligatam: dolorem capitis tollere. Malaginantib⁹ miſcetur.

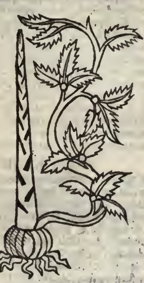
B ¶ Pla. ypogloſſam dicunt alexandrinã: folia habet oximirſino ſimilia: ſed maiora ⁊ albidiora ⁊ molliora. Semen in medio foliorum ei ſanguineum eſt: ⁊ tanquã cicer. virgas duob⁹ palmis. aut modicũ plus h̃z longas. radiceſq̃ ſimiles mirſine: ſ; maiores ⁊ odoratas molles

C ac rubeas. Naſcitur aũt in locis montuoſis: virtus eius radicis tm̃ exiſtit que cũ vino dulci bibita diu parturientibus ſubuenit. Stranguirioſis etiã medicinaliter proficit: ⁊ ſanguinem per vrinam deponit.

D ¶ Pli. lib. xxvii. ypogloſſa h̃z folia ſilueſtris mirti, figura concaua ⁊ ſpinoſa. ⁊ ceu linguas in his folio paruo exeunte de foliis.

Capitulus

Capitulum cccccxxiii.

Parag⁹ ſiue aſparag⁹ latine ⁊ gre
ce. Ara. nalion vel halion. Sera. li.
aggre. ca. nalion auct. Gal. i. ʒpara
gus. vt⁹ ei⁹ ē q̄ dſiccat ſ; nō h; frigi
ditatē neq; caliditatē. ⁊ abſtergit ⁊ apit opila
tionē epatis ⁊ renū: ⁊ proprie ſemen ⁊ radix.

Operationes

A ¶ Sera. ʒparagus curat dolorē dētiū: q2 ſic
B cat ſine calefactiōe ⁊ infrigidatiōe. ¶ Et idez
auc. Diaſ. Qñ elixaī vna ebulitiōe ⁊ comedi
C tur. mollit vētrē ⁊ ꝓuocat vrinā. ¶ E qñ coq
tur radix eius ⁊ bibiī dcoctio ipſius ꝯfert ſtrā
D guirie ⁊ yctericie ⁊ ſciatice. ¶ Et qñ decoqtur
in vino cōfert decoctio eius morſui rutele.
E ¶ Et quādo ex decoctiōe eius fit collutio oris
cōfert dolori dentiū: ⁊ ſemen eius quādo bibi
F tur facit operatiōes radicis. ¶ Et diciī ꝙ eli
xatura eius occidit canes: ⁊ dicūt aliqui ꝙ qñ
cornua arietū ſepeliuntur in terra naſcuntur
G inde ſparagi. ¶ Et idem auct. Aben meſ. ꝓ
prietas eſt remouere dolorē lumborū qui fit a
flegmate ⁊ ventoſitate: ⁊ dolorē colice: q2 mol
lit ventrem: ⁊ ſi homo vtitur eo moltum facit
H nauſeā. ¶ Galienus. ij. de cibis ca. de ʒpara
go ait: ꝙ ſunt diuretici modicum habētes nu
trimenti ⁊ non bene digeruntur.
I ¶ Et idē. vi. ſim. far. ca. ʒparag⁹ eſt abſterſiue
virtutis: non tamen calefacit manifeſte: neq;
infrigidat. Et ideo tam renum ꝙ epatis deo
pilatiuus eſt: ⁊ magis radices ⁊ ſemina ꝙ her
ba: quoniam etiam ſanat dolorem dentium:
quoniam ſine calefactione deſiccat: quorum
egent maxime dentes.

Capitulum cccccxxiiii.

Zeduar. Auicēna. Zeduar melior
eſt illa que cum napello creſcit: et
eius vicinitas plantam napelli de
bilitat.

Operationes.

¶ Eſt autem tyriaca venenorum omnium vi A
peri ⁊ napelli ⁊ aliorum. ¶ Raſi. Zirumbet: B
ideſt zeduaria. ca. ē ⁊ ſic. ventoſitatē diſſoluit.
¶ Conſtantinus in libro graduum. Zeduar C
ca. eſt in. iij. ſic. in primo. valet contra venena
⁊ morſus reptilium: ſtomachum curat ⁊ con
fortat: appetitum excitat. Putorem oris am
putat: ſi poſt allia accipiatur.
¶ Platearius. Zeduar ca. eſt in. iij. gra. ſic. i D
ij. Uinum decoctionis eius contra frigidam
tuſſim valet: ⁊ contra dolorem ſtomachi ⁊ in
teſtinorum ex frigiditate ⁊ ventoſitate.
¶ Salſamentum ex eo factum ⁊ roze marino E
⁊ pane aſſo ⁊ aceto appetitum excitat. Suppo
ſitorum ex eo ⁊ trifera matricem calefacit et
mundificat.

F ¶ Pandecta ca. dccxii. Zedoaria latine. Grece zerumbet. Radix eſt cuiuſdam herbe i trāſmarinis partibus inuenta ca. eſt virtutis ꝛ viſcide. ¶ Unde lumbricos occidit: ructum facit: ꝛ ſtomacho aptum. cuius dolorez antiquū ieiune ſumptum maſticatione tollit.
G
H ¶ Paulus ca. de zedoaria. ca. eſt in. iii. gra. ſic. i. ii. radix eius cuiuſdā herbe q̄ per. x. ānos ſeruatur. Uinum decoctionis eius contra tuſſim fri. facit. ꝛ contra dolorem ſtomachi ꝛ inteſtinorum ex ventoſitate vel fri. ſuppoſitorium factum ex eo facit: vt ſupra dictum eſt.
I ¶ Sera. li. ag. ca. zerumbet. i. zeduaria: ꝛ ſunt radices rotunde ſimiles in ſapore ꝛ colore zinziberi ꝛ affertur de ſeni.
K ¶ Aben meſ. Eſt ca. ꝛ ſic. in. ii. gradu et impinguat impinguatione conuenienti. ¶ Et dixit
L Bedigeras. Confert morſui venenoſorum.
M ¶ Auicē. de virib⁹ cordis dicit ꝙ eſt ca. ꝛ ſic. i iii. gra. ꝛ habet confortare cor.

Capitulum. cccccxxv.

Zinziber latine. Ara. zinziber dicitur tengibel. Sera. lib. aggre. cap. tengibel. auc. Dyaſco. Eſt arbuſtuz quod reperitur in terris arabum: ꝛ homines illius terre vtuntur foliis eius in multis rebus: ſicut vtimur ruta in cibis ꝛ potibus ꝛ decoctionib⁹ ꝛ aliis: ꝛ radices eius ſunt parue: ſicut radices ciperi: quarum color verſus albedinem declinat: ꝛ ſunt ſicut mutilate: ꝛ in ſapore earuz eſt delectabilitas: ꝛ ſiſitudo saporis piperis: ꝛ hñt bonū adorē: ꝛ opz ꝙ eligant ille q̄ non ſūt pforate. Et qdā ſūt q cōdiūt zinziber cū melle ꝛ qdā cū rob. Et qdā cuz aqua ꝛ ſale: ꝛ hoc ne putreſcat: ꝛ ſic ponūt in terreis vaſculis: vt deporteē ad partes romanoꝝ: ꝛ eſt conueniens i cibis: ꝛ comeditur in piſcibus ꝛ ſale. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de zinzibere ſm tranſlationem grecā. Radix huius plāte deferē ad nos ab india: ꝛ ē illud in quo eſt iuuamētū. Et virt⁹ ei⁹ eſt calefactiua caliditate forti cum humiditate: ꝑpter hoc accidit ei ꝙ corrodiē ꝛ putrefit cito: quoniā in eo eſt humiditas ſuperflua.

Operationes

¶ Paul⁹ ca. de zinzibere. Zinziber ē ca. i. iij. gradu. hu. in ꝑmo. Uinū decoctōis ei⁹ ꝛ ficuū ſiccaꝝ ꝛ paſſulaꝝ valet ad frigidā tuſſiz ꝛ ſpūaliū frigiditatē. Si ēt puluis ei⁹ i ficub⁹ ponaē ꝛ ſic comedaē. ¶ Puluis ei⁹ in cibis cōfect⁹ et exhibit⁹ ſincopiſātib⁹ cōfert. ꝑ biēniū. Et ē domeſticū ꝛ ſilueſtre. Domeſticū eſt qđ karopos colore: ſapore vehemēti acuto ſolide ſube: domeſticū ꝟo ſubalbidū acutū hꝫ saporē: ſꝫ nō adeo vehemētē: nec ſubſtātiā adeo ſolidā. Uñ cū frāgunē partes ſibi coherēt qbuſdā ramuſculis. Jn ſilueſtri ꝟo raro vel nūꝗ ſic īueniē. A B
¶ Auicē. zinziber ſimile eſt piperi in naturis ſuis: ſed nō eſt in eo illi⁹ ſubtilitas: ꝛ accidit ei vt corrodaē ꝑpter humiditatē ſuā ſupfluam: ꝑpter hoc ēt ꝛ ꝑpter ſpiſſitudinem ſuam calefactio eius durabilior eſt calefactiōe piperis. Eſt autem ca. in fine tertij. ꝛ ſic. in. ij. C
¶ Iſaac. Zinziber ca. eſt in. iij. gra. hūiditatē hꝫ: lꝫ ſenſui nō appet. h teſtificaē ꝙ putredini apparatus eſt. Utilis eſt frigidos ſtomachos hñtibus: vētrē ſoluit: humiditatē deſiccat. digeſtiuā v̄tutē adiuuat: ventrem humectat. D
¶ Et Raſi. Zinziber ca. ē ꝛ hu. Cibū digerit, vētrem mouet. Stomacho ꝛ epati frigidis cōfert: ꝛ oculis ex humiditate obſcuris. E
¶ Conſtātinus. Zinziber ventrē humiduz facit. ij. ʒ. de eo. ꝛ. ij. ʒ. zuccare cū calida aq̄ accepta. viſcoſos humores purgant. F
¶ Conditum libidinem augmentat: ſtomachū calefacit. Cibū digerit. Supfluā humiditatē ſtomachi de fructib⁹ deſiccat; pro quo piper albū ꝛ longum poni debet. ¶ Macer. Zinziber atqꝫ piper equalia nam medicine. Dicunt hec cauſa taceo de viribus huius. G H

Capitulum cccccxxvi.

Zirnabum.

3 Irnabū. Pand. ca. dccxvii. zirnabuz ē arbor magnū nō fructificās ī mōte libano de ſeni. cui⁹ virgulta ſūt pua rotūde figure. hūs paruā groſſiciē calamitū quo ſcribit nigra ad citrinitatē decināria q̄ nō hīt multū saporē: neq3 odorē. ⁊ modicū qd̄ habēt de odore eſt odor citri. Eſt ⁊ eius virtus nucis muſcate: ⁊ eſt ſubtilior parumper.

Capitulum cccccxxvii.

3 Irumb ſiue zirumbet arabice. Grece circiſiquinē vel caucb. Sera. li. agaca. zirumb. zirumb eſt ex ſpeciebus odoriferis: ⁊ propter hoc admiſcetur in confectionibus aromaticis. Et idem auc. Gal. Eſt ca. ⁊ ſic. prope tertium gradum. ⁊ eſt in virtute ſua ſimile caſſie lignee ⁊ cubebe. Et idē auctor. Conſodonii. Si non habes cynamonum pone pro eo zirumb. Et idem aucto. Iſaac eben aram. zirumb eſt arbor magna que naſcitur ī monte lubue. i. in oriente: nullum faciens fructum: habens folia longa: quorum color eſt inter frigiditatem ⁊ citrinitatem ſimilia foliis ſalicis.

Operationes.

¶ Iſaac. Reſoluit ⁊ ſtringit ventrem. A
¶ Et idē auct. Meſarugie. Virt⁹ ei⁹ eſt ſicut B
virtus nucis muſcate: verum tamen eſt ſubtilior ea. ¶ Et quando fit ſternutatorium cū3 co C
⁊ oleo violaceo conuenit dolori capitis frigido ⁊ humido.
¶ Et conuenit ſtomacho ⁊ epati propter ſuas D
aromaticitatem.

Capitulum cccccxxviii.

3 Isnirmon Dyaſcor. ſm̄ tranſlationem grecā. naſcit ī mōte anamō. virgas habet ſiles apio ⁊ ramos plurimos. ⁊ folia ei lata ſup terram ſpanſa. fortiora ⁊ pin

guloꝛa ⁊ odoꝛata cum viciſitudine coloꝛ ē mel linus: ⁊ ſunt ei capitella aneto ſimilia: ⁊ ſemen obrotundum ſimile cauliculo: nigrum viſcidū ⁊ myrrhe habens odoꝛem. Radix eius viſcida eſt ⁊ odoꝛata ⁊ mollis ſuccum plurimū habēs ⁊ fauces moꝛdens. Coꝛiuꝫ eſt illi a foꝛis nigrū ⁊ intus viride aut ſubalbidum. naſcitur in locis aſperis ⁊ humectis. virtus eſt radici eius et ſemini ⁊ herbe ea.

Operationes.

A ¶ Diaſ. Eius folia in ſale cōponuntur. ventrem ſtringunt. ¶ Radix eius venenis occur-
B rit tuſſionibus ⁊ oꝛtonoicis vꝛinam ꝓuocat.
C ¶ Folia eius cathaplaſmatibus adhibita tu-
D moꝛes ⁊ duricies ſpargunt. ¶ Radix eius ſimiliter facere poteſt. ſemen eius vꝛinam ꝓuo-
E cat. ¶ Nefreticis ⁊ ſpleneticis ⁊ doloꝛi veſice maximum pꝛeſidium eſt: menſtruis ſperat.
F ¶ Secundinas expellit.

Capitulum ccccxxix.

Ma ſiue muza grece. Ex ſinonomis
3 Muza eſt fructus paradiſi: vt dicunt quidam: in quo comedendo peccauit adam. Sed alii verius dicunt ꝙ peccauit in ficu. Fertur autem muza creſcere in babylonia alio quoqꝫ nomīe muza ē opiata. Yſaac. Muza eſt calida in medio pꝛimi gradus ⁊ humida in fine ipſius.

Operationes

¶ Yſaac. Muza cerebrum humectat ⁊ ventrem: pectoꝛis ⁊ pulmonis ledit aſperitatem. Eſt autem nutrimenti multi ⁊ groſſi. Que aſſueta generat ſtomachi grauitatem: ac ſplenis ⁊ epatis opilationem. Unde qui eam manducant poſt eius comeſtionem zinziber conditum vel oximel accipiant: ſi tamen frigide nature ſunt. A

¶ Auicenna. Muza nota eſt. nutrit velociter B
ac leniſicatiua eſt. ¶ Multitudo eius generat C
opilationes. ⁊ addit in colera ac flegmate ſin
complexiones. ¶ Confert aduſtioni ignis gut D
turis ac pectoꝛis. ¶ Stomacho quidem con E
ueniens: ſed multitudo eius valde grauis eſt. Augmentum in ſpermate facit: ⁊ vꝛinam pꝛouocat.

Capituluꝫ ccccxxx.

Zuccarum. Actoꝛ. Zuccara ⁊ can-
3 di: vt fertur: vltra mare vel in Hiſpania oꝛtum habent ex cannis que zuccarine cognominantur. Oritur enim zuccara intra cannam ſicut medulla intra ſambucum vel arundinem. ¶ Sera. li. ag. ca. Zuccarum cauet. ¶ Galie. Pꝛima ei⁹ virtus eſt q̄ ſiccat. Scḋa q̄ abſtergit ⁊ reſoluit.

Et dixit

Et dixit Galienus de ingenio ſanitatis ꝙ in-
greditur in medicinis que aperiūt opilatiōes:
⁊ abſtergūt ⁊ mūdificāt vias:⁊ eſt longinquū
a nocumēto ſtomachi:⁊ ab eo ꝙ facit ſitim ſi-
cut mel:⁊ efficit̄ p expreſſionē cannarum:⁊ ſuc
cus eaꝝ coagulatus vocatur zuccarū. Et idē
auctoritate Dyaſcoridis. Eſt ſimiliter zucca-
rum ſpecies que eſt ex ſpeciebus mellis: ⁊ vo-
catur mel cāne:⁊ eſt illud zuccaꝝ qđ ē ita pin-
gue quod non induratur: ſed remanet liqui-
dum ad modum mellis:⁊ cum plus moratur
dureſcit:cuius ſubſtātia coagulatur ſup can-
nas in India ⁊ Arabia:⁊ cū plus morat̄ du-
reſcit:cuius ſubſtātia īdurata ſimilat̄ ſubſtan
tie ſalis:⁊ frangitur ſub dentibus ſicut ſal. et
vocatur ſal indum.

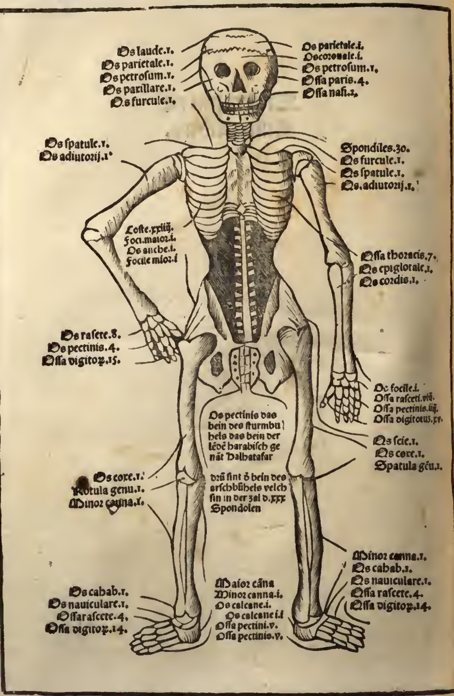
Operationes

A ¶ Serapion. Zuccarum indum quando re-
ſoluitur.⁊ bibitur: ſoluit ventrez: et eſt bonuz
ſtomacho. Cōfert dolori veſice ⁊ renum:⁊ ab
ſtergit obſcuritatem viſus.
B ¶ Idem auctoritate Aben Meſuay. Eſt ca-
liduz in principio ſecundi gradus:⁊ humiduz
in medio primi:⁊ tale zuccarum ſic coagulatū
ſup cannam eſt quod affertur ab egen ſm fru-
ſta ſimilia fruſta ſalis.
C ¶ Et eſt etiā zuccarū tabarzet:ideſt de regi-
one illa qua fit zuccarum albū purū ⁊ bene co-
ctū:qđ nō mollificatur ſicut ſal armeni.
D ¶ Eſt ſilr zuccarū aluzar ſm Auicē.li.ij.ca-
pitulo de zuccaro. zuccarū aluzar ⁊ eſt ros ca
dens ſupabuſam:⁊ ſunt ſicut fruſta ſalis:⁊ in
ipſo ē pōticitas ⁊ amaritudo cū abſterſiōe ⁊ re
ſolutiōe:acuit viſuz ⁊ cōfert renibus ⁊ veſice.
E ¶ Et eſt aliud zuccarum amarum quod col
F ligitur in plāta hauſer. ¶ Paulus ca. de zuc
caro. Zuccaꝝ ē calidū ⁊ humidū in primo gra
du. virtutē hȝ nutriēdi ⁊ infrigidādi ⁊ relaxā
di:cōtra dolorē oculoꝝ diſtēperet̄ zuccarū cū
lacte mulieris:⁊ diſtillat̄ in oculo:probatū eſt.
¶ Auicēna li.ij.ca. de zuccaro. Zuccarum eſt G
vehemētioris lenificationis: ⁊ ſedat inflatio-
nē:⁊ cum oleo amigdalino conuenit colice.
¶ Sera. Penidie ſunt ca.⁊ hu.ī primo gra. H
Molliūt ventrē:⁊ ſunt groſſiores zuccaro.
¶ Dyaſcorides. Ex zuccaro conficiūtur peni I
die. quarum virtus frigida eſt ⁊ humida. Ar-
teriarum aſperitatē comeſte leniunt. Oris et
guturis amaritudinem ⁊ fellis temperāt. Sic
et tuſſientes humectant.
¶ Conſtantinus in pantegni. Zuccarum tem K
peratum:ſed tamen aliqualiter caliduz. Hu-
ius actio melli vicinatur. Cum farina coctum
indigeſtiuum eſt. Cuȝ oleo amigdalino nutri-
tiuum. Sed epatis conſtipationem facit ⁊ ī re-
nibus lapides.
¶ Ex libro de naturis rerum. Zuccara cap. et L
humi. Sunt autem canne in partibus Hiſpa
nie. que cum mature fuerint radicibus euellū-
tur. earumqȝ ſūmitates ad menſuram duarū
palmarum abſciſe ad ſpeciem germinis terre
infiguntur. Reliquum vero cannaruȝ per fru
ſtra ſciſſum terunt ⁊ liquorem in vaſis recipi-
unt ac bulliunt:cū totus in ſpumam trāſire vi
detur exhauritur ⁊ in vaſis reponitur:paleaqȝ
cooperitur ⁊ ſuper aſpergitur. Citrinum autē
remanet:⁊ multo calidius eſt:⁊ ob hoc in acu-
tis poni non debet. Album vero frigidius ē ⁊
laudabilius.⁊ cōtra dolorē pectoris valet.

¶ Hec de herbis ⁊ arboribus ⁊ que ex his ad
vſum medicine concurrunt ſufficiant.

Tractatus de Animalibus.

Homo natus de muliere breui viuens tempore.

Pꝛologus in tractatuꝫ de Animalibus.

Quoniam in pꝛioꝛibus diuino nobis aſſiſtente auxilio: primū pꝛeſentis operis tractatū de herbis videlicet: ꝛ qualiter ad medicinaꝫ adminiculantur breuiter expediuimus. Reſtat nunc eiuſdem interueniente auxilio vt ad ſecundum tractatum: qui de animalibus erit aciem noſtre mentis vertamus: in quo quidē (dum ſumma dei bonitas vt ſperamus haud deerit) naturas cōplexioneſqꝫ: ꝛ ſi quid medecine ſubſeruiunt animalium: vitā in terris agentium explicare curabimus. Quia auteꝫ inter omnia animalia digniſſimum: nobiliſſimum: perfectiſſimum: necnon a deo dilectiſſimum eſt homo. Pꝛimo loco de hominis natura: eius cōplexione atqꝫ virtute dicamus.

Capitulum .j.

b Omo. Iſido. Foꝛmauit ergo (ſicut ſcriptū eſt) dn̄s homeꝫ in agro damaſceno de limo terre quātuꝫ ad coꝛpus. Vn̄ ꝛ adā interpꝛetat terra rubea ſiue terrenus. Erat coꝛpus illud immoꝛtale non de conditione nature: ſed de beneficio gratie. Nam eius imoꝛtalitas erat ſuſtentanda per eſuꝫ ligni vite. Erat itaqꝫ potens non moꝛi ſi non peccaret: qꝛ de ligno vite ſuſtentaretur: ꝛ potens moꝛi ſi peccaret: qꝛ ligno vite pꝛiuaretur: ſicut ꝛ factum eſt. Iſidoꝛus in libꝛo etymologiaruꝫ .xi. Coꝛpus dictum eſt eo ꝙ coꝛruptum perit: ſolubile enim atqꝫ moꝛtale eſt: ꝛ aliquando ſoluenduꝫ. Caro autem a creando eſt appellata. Caro autē ex quattuoꝛ elementis compacta eſt. Naꝫ terra in carne eſt. Aer in anhelitu. Humoꝛ in ſanguine. Ignis in caloꝛe vitali. Habent in nobis elementa ſuam queqꝫ parteꝫ: cui quid debetur compage reſoluta. Vitruuius in libꝛo .iij. de architectura. Coꝛpus hominis ita natura compoſuit: vt os capitis a mento ad ſummam frontem ꝛ radices ymas capilli eſſet decime partis. Item manus palma ab articulo ad extremum medium digitum tantūdem. Ipſius autem oris altitudinis: tertia pars eſt ab ymo mento ad ymas naris. Naſum ab ymis naribus ad finem medium ſupercilioꝛum tantundeꝫ ab eoꝛum autem fine ad ymas radices capilloꝛum frons efficitur. Reliqua quoqꝫ mēbꝛa ſuas habent commenſurationes ꝛ pꝛopoꝛtiones quibus etiam antiqui pictoꝛes ꝛ ſtatuarij nobiles vſi magnas laudes ſunt aſſecuti. Coꝛpoꝛis autē centrum naturaliter eſt vmbilicus. Naꝫ ſi homo collocatus fuerit ſupinus manibus ꝛ pedibus pāſſis circiniqꝫ centrum in eius vmbilico collocatam circum agendo rotundationem vtrarumqꝫ manuū ꝛ peduꝫ digiti tāgentur. Iteꝫ quadrata deſignatio in eo inuenitur. Naꝫ ſi a pedibus ymis ad ſummum caput menſuraueris: inuenietur eadem latitudo vti ꝛ altitudo. Ex yſagogis hypocratis. Coꝛpus quidē hominis in tres partes generales diuiditur: ſ. caput: pectus: ꝛ pedes. In particulas auteꝫ multas. Specialiter autem conſtat de venis ꝛ arterijs ꝛ neruis ꝛ oſſibus cartilaginibus adipibus ꝛ ceteris ſpiritibus. ¶ Notādū ꝙ omnia coꝛpoꝛis oſſa ſunt. ccxli. Septem capitis iiij. paria. xiiij. maxillaria dentium eius. xvi. vnum pali. duo menti dentium ſuoꝛum. xvi. Spondiles. xxiiij. Coxarum. iij. Ani tria. Coſte. xxiiij. Teneritudinum. viij. Spatularum. ij. Inferioꝛuꝫ. ij. Pectinis in manibus viij. digitoꝛum. xxx. Ancharum. ij. Calcaneorum. ij. Mauicularum. ij. Raſce pedum. x. digitoꝛum. xxx. Ex yſagogis hypocratis. ¶ Sunt aūt in humano coꝛpoꝛe oſſa. ccxxiiij. In capite. vi. In facie. viij. Dentes plerumqꝫ. xxxij. Spondilia. i. oſſā ſpine. xxiiij. Juguli. ij. Vertebꝛarum. ij. Femoꝛuꝫ. ij. Pale. ij. Pectoꝛis. i. Laterum. xxiiij. Cubitoꝛuꝫ ꝛ radioꝛum. iiij. Carpon. vij. Metacapon. viij. Digitoꝛum manuum. xxx. Coxarum. ij. Femoꝛum. ij. Vertebꝛarum. ij. Geniculoꝛuꝫ. ij. Crurium radij. iiij. Plantarum. lxv. Calcanei. ij. Aſtranguli. ij. Digitoꝛū pedū. xxx. ꝛc̄. ¶ Conſtātinus. Membꝛa diuiduntur pꝛout ſingula fecit natura pꝛopꝛijs actionibus conueniētia. Actiones enim ſunt tres. ſ. Animalis: Spiritualis: Naturalis: quibus ſimilia ſunt inſtrumenta coꝛpꝛis. Unde mēbꝛa virtutem animalem ſequentia vocantur animata. Spiritualem ſpiritualia. Naturalē naturalia. Animata membꝛa fecit deus in omnibus animalibus pꝛopter ſenſus ꝛ volūtarios motus. In homine vero ꝛ pꝛopter hoc ꝛ pꝛopter intellectum ꝛ rationem ea fecit: vt cerebꝛum: oculos: nares: articulos: linguam: neruos atqꝫ lacertos. ¶ Membꝛa ſpiritualia facta ſunt pꝛopter ſpiracula flatus ꝛ caloꝛis naturalis conſeruantias: vt ſunt pectus ꝛ eius panniculi: coꝛ ꝛ pulmo cum cannalibus ſuis: fauces ꝛ dyafragma ꝛ arterie. ¶ Membꝛa naturalia bipartita ſunt: quedam enim ſunt

nutritiua:q̃daꝫ generatiua. Nutritiua ſunt
que mittunt cibũ in ſubſtantiam mēbrorum
totius corporis. Omnia enim humana ꝛ be-
ſtialia corpora cōſumuntur ab aere ꝛ natura
li calore. Ideo neceſſe eſt vt ad conſeruantiaꝫ
ꝛ integritatē ꝯſumptio cibus reparet̃. Itaqꝫ
nutritiua ſunt os: dentes: ſtomachus: inteſti-
na: epar: ſplen: fel: renes: veſica: vene. Gene-
ratiua vero facta ſunt vt ſpecificarētur gene
ralia ꝛ indiuiduarentur ſpecificata. Naꝫ q̃m
omnia indiuidua naturaliter cōſumūtur: ne-
ceſſe eſt vt per genitalia reparentur: que ſunt
matrix vel vulua. Virga teſticuli ꝛ vaſa ſper
matis. Horuꝫ autē trium generum. ſ. anima
toruꝫ ſpũaluum ꝛ naturaliũ mēbrorũ ſingula
hñt vnũ principale mēbrũ: cuius cauſa facta
ſunt alia. Mēbra vero ꝯſimilia (ſicut dictũ eſt
ſupra) ſunt partes toti: totiqꝫ parti aſſimilā-
tia. Sunt aũt ſeptē. Primũ. ſ. oſſa. Scd̃ꝫ car
tilago: cor: nerui: ligamē. Tertiũ vene. Quar
tum arterie. Quintũ caro: glādes: pinguedo
Sextũ cutes ꝛ pellicule. Septimũ pili ꝛ vngu
le. Oſſa itaqꝫ ſunt purior ꝛ ſiccior corporis
pars. Ex lib. de. na. re. Sicut in pariete luteo
pali ipſam parietem tenent ne penitus obrua
tur: ſic oſſa carnem fragilem ſtipant: ne ſua
mollicie corpus in vnum improbe conuolua-
tur. Etiam multa hic eſſent dicenda de vno
quoqꝫ mēbro: que cauſa breuitatis dimitto.

Operationes.

A ¶ Auic. in. ij. cano. Saliua hoĩs ieiuni ſcor-
piones interficit. Cum eadē ꝛ camphora fri-
catur impetigo. Eadem quoqꝫ cum diſtillat̃
in aurē vermibus leſaꝫ eos interficit ꝛ ſtatim
B educit. ¶ Sordicies auris hominis confert
emigranee ꝛ pānaricio. Et linitur ſuper fiſſu
C ras labij. ¶ Capilli quoqꝫ ꝛ dentes ꝛ oſſa ho
minis cōbuſta: ꝛ alia plura de homine medi-
D cinalia ſunt. ¶ Itē vrina hoĩs abſtergit ſcabi
em vlceroſam ꝛ pruritũ: prohibetqꝫ ſerpigi-
nem ꝛ impetiginē. Eadē in vaſe eneo cũ mel-
le cocta abſtergit albuginē oculi: ꝛ cōfert pal
pitationi. Confert ēt yctericie: ꝛ proprie cum
aqua mellis ꝛ aqua ciceris. Fex eiuſdeꝫ vrine
E ſanat heriſipilā ſɱ qꝺ̃ dicitur. ¶ Et vrina in
fantis abſtergit morphcā ꝛ pānum. Eadem
quoqꝫ bibita confert difficultati anhelitus ꝛ
dilatationi. Itē vrina hominis pre ceteris vri
nis eſt magis abſterſiua: ponitur. n. cũ cinere
vitis ſuper locum fluxus ſanguinis ꝛ ſiſtitur.
F ¶ Cōfert etiā morſui vipere bibita: omniqꝫ
morſui ꝛ puncture valet: ꝛ que ex ea antiqua
eſt: confert venenis omnibus ꝛ lepori marino.
¶ Alia quoqꝫ plura medicinalia operatur. G
Sperma hominis proprie competit empeti-
gini: ꝛ ſedat dolorem podagre. Dicitur etiā
ꝙ abſtergit morpheaꝫ. ¶ Stercus hominis H
calidum ſedat heriſipilam vt dicitur: ꝛ forſi-
tan ſordicici confert. Ideꝫ ſiccum cum melle
aut vino bibitum in febribus periodicis: pro
hĩbet enim earum periodos. Confert etiam
yctericie. ¶ Dyaſco. Fimus humanus vul- I
neribus impoſitus timorem non admittit.
Succus autem cum melle ſquiñanticos cu-
rat. Item fimus humanus paracoleſim facit
adhibitus. Gratum vultum ꝛ niueum facit.
¶ Sera. li. aggre. cap̃. zebel auctori. Gal. in K
quit. Omne ſtercus eſt calidum ꝛ reſolutiuũ
attractiuum: ſed ſɱ plus ꝛ minus: ꝛ maxime
ſtercus animalis comedentis oſſa: ꝛ ſignum
eſt ꝙ curat ſquinantias ꝛ apoſtemata guttu-
ris: ꝛ miſcetur cum melle ad diſſinteriaꝫ ꝛ ad
vlcera antiqua. Et miſcetur cuꝫ lacte in quo
ſunt extincti lapides aut ferrũ candens: ꝛ da-
tur in potu: aut fit clyſtere cum eo: ꝛ miſce-
tur cum medicinis reſolutiuis appoſitum: ꝛ
cōfert iuuamento magno. ¶ Stercus infan L
tium comedentium panem ꝛ carnes gallina-
rum: curat ſquinantiā. Cōuenit ꝛ ei iuuamē
to mirabili: q̃n miſcetur cum melle ꝛ linitur
cuꝫ eo guttur ꝛ palatum: aut datur in potu.

Capitulum. ij.

Gnus. Iſid. Agnus a greco vocabu
lo dr̄ quaſi pius: nã inter oĩa terre anĩ
mãlia maxime inuenit̃ innocẽs ⁊ mã
ſuetus: nullū. n. ledit dente nec cornu nec vn
gue: ⁊ quicquid in eo reperitur totū vtile eſt:
qꝛ caro ad cibū: pellis ad variū vſuꝫ: pilus ad
indumentuꝫ: fimus ad terre impinguationẽ:
vngula ⁊ cornu ad medicationẽ ⁊c̃. ¶ Item
Iſido. lib. xij. Latini agnum ab agnoſcendo
putãt dictū: eo ꝙ pre ceteris animalibus ma
trem ſuã noſcat adeo ꝙ ſi in magno grege er
rauerit ſtatim balatu vocem noſcat parẽtis.
¶ Secundum Ariſto. ⁊ Aui. Agni quidam
naſcuntur in tẽpore vernali: quidaꝫ in tẽpore
autumnali. Uernales ſunt corpore maiores
robuſtiores viribus ⁊ pinguiores ꝙ̃ ſunt autū
nales vel hyemales. Pli. lib. viij. In aliqui
bus tū regionibus multi hybernos agnos p̃
ferunt vernis: quoniã magis interſit ante ſol
ſticiū ꝙ̃ ante brumã firmos eſſe ſolumqꝫ hoc
animal vtiliter bruma naſci. Ideꝫ in li. xviij.
Porro decreſcenti luna caſtrandi ſunt agni
vel arietes ſicut iuuenci ⁊ edi ac verres. Am
broſius. Agnus ſimpliciſſimus cum a matre
quandoqꝫ aberrat frequenter eam balatu ab
ſentem excitat: multiſqꝫ licet verſetur in mili
bus ouium: recognoſcit vocem parentis ⁊ fe
ſtinat ad eam. Naꝫ ꝙ̃uis cibi ⁊ potus deſide
rio teneatur: tranſcurrit tamen aliena vbera
licet humore lactis grauida exūdet: ſoluſqꝫ
materni lactis fontes requirit. ¶ Ari. Agnus
ſi renes eius ſepo circumquaqꝫ cooperiantur
morietur. ¶ Pal. li. xv. Agnorū prima gene
ratio eſt in mẽſe nouẽbri: ſꝫ agnus natus ma
ternis vberibus ſtatim admouendus eſt ma
nu: prius tamẽ exiguuꝫ lactis in quo ſpiſſior
eſt natura mulgendum quod paſtores colu
ſtram vocant: hoc eniꝫ agnis (niſi auferatur)
nocebit: ac per biduum natus cuꝫ matre clau
datur: ⁊ tunc ſeptis obſcuris calidiſqꝫ ſerue
tur. Item ſecluſo paruulorum grege matres
in paſcua mittantur. Sufficit autem priuſꝙ̃
in mane procedant: ⁊ cuꝫ ſature reuertuntur
ad veſperam agnis vbera haurienda permit
tere. Qui donec firmentur: intra ſtabulū fur
furibus vel modica herba vel (ſi eſt copia) fa
rina ordei paſcantur ingeſtum donec conſep
tis pabuluꝫ per etatis robur matribus habe
re poſſint cõmune. ¶ Actor. Agnus eſt ani
mal oĩum ſimpliciſſimū ⁊ manſuetiſſimuꝫ: qꝛ
nec vlla fraude vel aſtutia callet: nec vlli den
tibus vel cum vnguibus nocet. ¶ Item pa
tientiſſimum. Quia ⁊ imolandus nõ clamat:
⁊ tondendus ſilet. Item ad plures vſus vtiliſ
ſimum. Nam ⁊ lac prebet ad nutrimentum
⁊ lanam ad veſtimentum: ⁊ carnes ad eſum:
corium quoqꝫ ad calciandum vel ad ſcriben
dum ⁊ fimum ad agrum impinguanduꝫ ⁊ fe
cundanduꝫ. Eſt ⁊ animal mundū ſm legem:
qꝛ ⁊ ruminat ⁊ findit vngulam. Lupuꝫ vero
naturaliter timet ⁊ horret ⁊ fugit. Merito er
go ⁊ propter ꝑdictas tot bonas proprietates
voluit xp̃s pre oĩbus bonis in agno precipue
figurari: ſicut ſpiritus ſanctus in columba.

Operationes.

¶ Iſaac in dietis parti. Agnus quidem la A
ctans in viſcoſitate vicinus eſt porcis ſilueſtri
bus propter vicinitatem vulue ⁊ humiditatẽ
lactis quo nutritur: proinde caro eius non eſt
laudabilis: quia indigeſtibilis: ⁊ lubricitate
ſua de ſtomacho deſcendit. Indigeſtibilis
autem precipue ideſt comedentes ſtomachuꝫ
rumidum ex defectu habeant. Ideoqꝫ Gal.
vituperauit lactantes agnos. ¶ Annuales B
vero mediocrem habent complexioneꝫ inter
lactantium humiditatem ⁊ iuuenum ſiccita
tem. Ideo ceteris ſunt meliores ⁊ ad digerē
dum faciliores: ſanguinem meliorem gene
rant: maximeqꝫ iuuenes iuuant calidam ⁊ ſic
cam complexionem habentes: ⁊ calidam ⁊ ſic
cam regionem inhabitantes. ¶ Ex libro de C
naturis rerum: caro agnina robuſtis ⁊ ſanis
eſt valde bona: ſed infirmis infirma: quia li
cet a ſtomacho facile deſcendat: difficile ta
men a membris ſoluitur. Ideo viſcoſum hu
morem generat. ¶ Plini. li. xxix. Coaguluꝫ D
agni contra omnia mala medicamenta pol
let: ⁊ contra marinorum morſus vel ictus va
let. ¶ Auicenna. Sanguis agni ſanat epilen E
tiam cum vino. Coagulum enim eius a vene
nis morſuris omnibus ſanat. ¶ Albertus. F
Medulla agni ad igneꝫ liquefacta cum oleo
nucum admixto zuccaro albo diſtillata ſuper
ſambucum: ⁊ poſtea bibita diſſoluit lapidem
in veſica: ⁊ confert patientibus dolores in vir
ga ⁊ in veſicca ⁊ in renibus: ⁊ confert etiam
mingenti ſanguinem.
¶ Si cum felle agni inungantur loca corpo G
ris in quibus incidit cancer confert manife
ſte. Si vis remouere morbum ouium interfi
cientem eas: accipe ventreꝫ arietis ⁊ coque cū
vino: ⁊ admiſce cum aqua ⁊ da ouibus in po
tu ⁊ remouebitur morbus.

Capitulum. iij.

Aries. Iſi.lib.xij.c.j.Eſt autem aries dux ⁊ princeps ouium:⁊ ideo dedit ei natura fortitudinẽ ceteris ouibus preſtantiorem. Decuit.n.arietẽ ducẽ ceterarum ouiũ ⁊ tutorẽ alijs eſſe viribus fortiorem. Et ideovt dicit. Iſi. Aries autẽ feruex a viribus eſt dictus:eo ꝙ tanꝙ vir ouium. Uel vt idez dicit. Uerueɫ a vermẽ eſt dictus:eo ꝙ habeat vermem in capite cuius pꝛuritu excitatus caput cõcutit fortiſſime: ⁊ quicquid ſibi obuiat dure ferit:⁊ ideo aries grece quod dicitur virtus latine eſt vocatus:qꝛ in gregibus maſculi dicuntur aries:qꝛ ad fecundãdas oues virtuoſi ſunt atqꝫ foꝛtes. Nam coꝛpoꝛis magnitudine ⁊ virium foꝛtitudine: ⁊ animi virtute oues alias precexcellunt. ¶ Dicitur etiã aries ab aris:qꝛ vt dicit. Iſido. Hoc pecus primũ fuit in aris a gentibus imolatum. Unde dicitur ideo aries qꝛ mactatur ad arã. Unde ẜm legem Moſaicam. Aries fuit animal potiſſime mundũ:⁊ ad ſacrificiũ ⁊ ad eſum. Nam pꝛo peccato illo a populo conuenienter offerebatur:⁊ qꝛ findebat vngulaꝫ pariter ⁊ ruminabat indifferenter a populo comedebatur.

¶ Item Pli.li.viij.ca.xlvij. Arietis inquit naturale eſt agnos faſtidire : ⁊ oues ſenectas ſibi abuias conſectari. Nam ipſe melioꝛ eſt ⁊ vtilioꝛ in ſenecta:tamen reſpectu ouiuꝫ feroꝛ fit animo. Tempoꝛe amoꝛis pugnat pꝛo vxoꝛibus ſuis:⁊ aduerſarios coꝛnibus impetit:⁊ vt melius pugnet:⁊ foꝛtius contra reſiſtentez retrocedit:ac reſiliendo cum impetu hoſtem ferit. De arietibus etiam dicit. Aui. Arietes inquit ⁊ capꝛi vadunt multum in vnum: ⁊ in hyeme non ſe abſcondunt pꝛopter frigus: ⁊ aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidam:⁊ quando pluit quouſqꝫ moꝛiantur: ⁊ arietes naturaliter ſequuntur capꝛas:⁊ quieſcunt omnes quouſqꝫ paſtoꝛ accipit vnuꝫ ex eis:⁊ facit ipſum antecedere ⁊ ſequitur alij:⁊ timent naturaliter tonitrua ſicut oues:que ſi impꝛegnate fuerint ⁊ audierit tonitrua aboꝛtiunt pre timoꝛe:⁊ ante mediaꝫ noctem ſtant ſimul cuꝫ ouibus ⁊ doꝛmiũt:⁊ poſt ſparſim:⁊ indoꝛmiendo ſemper latus alternant per vices:nam a vere vſqꝫ ad autumnuꝫ doꝛmiunt in vno latere:deindevſqꝫ ad ver doꝛmiunt in latere altero. ¶ Iſaac in dictis parti.inquit: ꝙ arietes ⁊ capꝛi ſicut ⁊ cetera animalia pꝛopꝛiam habent vocem per quam ſe clamant ⁊ vocant feminas tempoꝛe coitus ⁊ amoꝛis : ⁊ potantes aquam ſalſam anticipant coitum ⁊ citius mouentur ad amoꝛẽ. Et quando arietes ſenes mouentur citius ad amoꝛẽ ⁊ coituꝫ ꝙ iuuenes in tẽpoꝛe determinato ſignum eſt bonitatis tempoꝛis in anno illo. Et ſi in illo tempoꝛe excitentur iuuenes ad amoꝛeꝫ ſignũ eſt peſtis future ſuper oues in anno illo : hoc idem dicit. Ariſto. ⁊ Aui. Ariſt. In libia cito apparent coꝛnua in capitibus arietũ:⁊(vt ait Homerus)coꝛnua ſunt etiaꝫ in capitibus feminarum arietum. Apud ſeptentrionem vero non habent arietes coꝛnua in quodam loco. Animalia que habent coꝛnua fiſſuras habẽt in vngulis naturaliter:vt taurus:ceruus ⁊ aries. Et vt in pluribus aries dux gregis ẽ. Paſtoꝛes enim in grege ponunt arietẽ vnuꝫ rectoꝛem:ſicqꝫ docent eum a puericia:ꝙ cuꝫ acclamauerit eum paſtoꝛ pꝛopꝛio nomine anterioꝛat ſe. Euſculapi⁹ in libꝛo ſuo. Elephas cum arietem viderit:timet eum ⁊ fugit.

Operationes.

¶ Iſaac. Arietes habent carnes callidioꝛes ac minus humidas ꝙ ſunt carnes ouiũ ac duꝛioꝛes ad digerendum. Arietes iuuente manentes minoꝛis ſunt humiditatis ⁊ viſcoſitatis pꝛopter etatis ſiccitatem eoꝛuꝫ cõplexioni dominantem. Id circo eoꝛuꝫ caro melioꝛ eſt agnis ⁊ ouibus:qꝛ ſi bene digerunt bonũ: ⁊ multum ſanguineꝫ generant:maxime ſi caſtrati ſunt:qꝛ caliditas ⁊ humidi.coꝛum temperate ſunt:vnde boni ſapoꝛis ſunt:niſi quã- A

do ſunt decrepiti q proculdubio peſſimi ſunt
⁊ nō caſtrati ſūt eis meliores. Oēs.n. decrepi
ti in calore naturaliter defectuoſi ſunt: q defe
ctus prouenit ex etate ⁊ teſticulo⁊ indigētia.
Annuales mediocrē hñt cōplexionē inter la-
ctantiū humiditatē ⁊ iuuenū ſiccitatē. Idcir
co ceteris arietibus meliores ſunt: ⁊ ad dige-
rendū faciliores. Sanguinē.n. meliorē gene-
rant: ⁊ maxime iuuāt iuuenes ca. ⁊ ſic. cōple-
xionē hñtes: ⁊ cali. ⁊ ſic. regionē inhabitātes.
Decrepiti vero (vt dictū ē) ceteris deteriores
B ſūt. ¶ Aui. Caro arietis aduſta linit vtiliter
ſup morphea ⁊ ſup empetiginē. Cōfert etiā
morſibus ſerpentū ac ſcorpionū. Etiā cū vi-
C no canis rabioſi. ¶ Cinis eiuſdē cōfert albu-
gini oculi. Arietis pulmo calidus ſuppoſitus
ſanat excoriationē calcanei ex calciamento.
D ¶ Euſcula. Arietis liquor q a pulmone deco
cto diſtillat tertianas ⁊ renum morbū in eis
E natum ſanat. ¶ Plini. li. xxix. Ius ex carne
arietū valet cōtra cancrū. Haly. Arietis fel
auriū dolori: qui eſt ex frigiditate medetur.

Capitulum. iiij.

Per. Iſi. Aper a ferocitate vocatus
a ē: ablata f littera ⁊ p ſubrogata. Aſi
⁊ apud grecos fragros id ē ferus dr.
Omne enim quod ferum eſt ⁊ imite abuſiue
agreſte vocamus. Porci agreſtes valde bel-
licoſi ſunt tempore coitus ⁊ ingemātur vt co
ria ſua ſint eo tempore dura: q: ſecum arbori
bus confricant: ⁊ poſtea lutū intrāt. Illudq:
deſiccant. Hi inde preliātur intantū vt vnus
aut ambo moriūtur. Urſus quoq: pugnant
cum porcis agreſtibus. Eſt autē aper iracun
dus ⁊ inſipiens: nec bonorum doctrinam mo
rum recipiens: nullaq: mutatio accidit in eo
etiam ſi caſtretur. Apri quoq: femina caſtra
tur: ita ꝙ non indigeat coitu: vt cito ſpingue
tur: ſed prius biduo cibus prohibet. ¶ Pli.
lib. viij. Apris maribus in coitu eſt aſperitas
plurima. Tunc inter ſe dimicant arborum at
tritu coſtas indurātes ſeq: luto tergorantes.
Femine quoq: in partu aſperiores ſunt: ⁊ fe-
re ſimiliter in omni genere beſtiarum. ¶ Ex
li. de na. re. Aper beſtia fortis: nigri coloris:
que nullam bonorum morum doctrinam re-
cipit vnꝗ: ſed ſemper fera ac ferox eſt: dētes
habē magnos ⁊ recuruos inciſionibus aptos
in quibus hoc mirabile eſt: ꝙ viua quidem be
ſtia poſſunt idem ꝙ ferrum. Mortuo vero de
tracti vim inciſionis amiſiſſe probātur. Hoc
animal ſi mane anteꝗ mingat a venatoribus
impetatur: de facili laſſatur. Si vero ante vel
interim dum venatur vrinam fecerit difficul
ter capture cedit. Veruntamen etiam laſſa-
tuꝫ nō cedit: ſed in poſterioribus ſubſtitit: ⁊ at
trocitate rigida laſſitudinem diſſimulat: duel
lum offerens venatori: ferire tamen in homi-
nem vel inuadere non preſumit niſi prius ab
illo ictum acceperit. Caueat autē homo ſibi
q: niſi primo ictu pungentis cuſpidis letale
vulnus inter armū ⁊ laterales coſtas dederit
periclitari de vita poterit niſi forte iuxta ad
refugium arborem inueniat quam aſcendat:
aut in humiliori loco reliqua terre planicie to
tis membris ſe preinat: auerſi enim acre cur-
ui dentes eius quibus quaſi quibuſdā attro
ciſſimis armis valent ad inferendam mortē
non poſſunt quenꝗ niſi elatum ⁊ erectum at-
tingere. Suſtinebit tamen pedum illius con
culcationē quouſq: ſic iacenti a proximo ſuc
curratur. Aper cunctas beſtias precedit au-
ditu a dextris. Habet os ad modum ſicuti:
quod venabulis ⁊ machere opponit.

Operationes.

¶ Pli. li. xxviij. Apri cerebrū contra ſerpē A
tes laudatur cū ſanguine. Iecur ēt inuetera-
tū cū ruta potū ⁊ vino: adeps quoq: cū mel-
le reſinaq:. Simili modo ⁊ iecur verrinū exē-
ptis dūtaxat fibris quattuor obulo⁊ pōdere
⁊ cerebrum ex vino potū. ¶ Itē cerebrū apri B
vel ſanguis verendorum medetur carbuncu

C lis. Jecur eius litargicos excitat. ¶ In iecu-
re femine apri inueniunt lapilli q cõtriti ⁊ l vi
D no poti calculos pellũt. ¶ Apri pulmo ebrie-
tatẽ arcet. Fel aprinũ ſtrumas diſcutit. Lye-
E nem quoqꝫ ſedat potũ. ¶ Idẽ. Cũ adipe pul
F mo impoſitus permones ſanat. ¶ Ulcera
quoqꝫ ſerpẽtia ſanat fel aprinũ cũ reſina ⁊ ce-
G ruſa. ¶ Cinis maxillarum apri ſanat vlcera
H que ſerpũt. ¶ Idẽ quoqꝫ ꝯfert fractis. Lar-
dum eius elixũ atqꝫ circũligatuꝫ mira quoqꝫ
I celeritate ſolidat ea. ¶ Apri vrina ⁊ ipſa ve-
ſica pro cibo ſumpta veſice calculorꝫqꝫ crucia
tibus medeꝛ: ſi prius vtrũqꝫ fumo maceratur
Id in apri veſica ſi aſſa mandetur vrine cohi
K bet incontinentiam. ¶ Hydropicis auxiliaꝛ
apri vrina vel ẽt veſica paulatiꝫ in potu data.
L ¶ Urina quoqꝫ apri in vitro ſeruata auriuꝫ
dolori vitijſqꝫ medetur: deniqꝫ tam grauis
eſt apro vrina: vt effugere nõ ſufficiat niſi ege
ſta: ac ea velut deuictus opprimatur: vnde il
M la exuri eos traditur. ¶ Aprini fimi cinis in-
ſperſus potioni tepidi vini diſſintericis mede
tur. Luxatis quoqꝫ valet idem fimus. Uer-
tiſqꝫ ſpuma recẽs ex aceto. In fimo quidem
ſuis eſt vſus efficacior q̃ nõ peperit. In apris
N quoqꝫ multum preſtantior. ¶ Uſus axungie
valet ad emolliẽdas ex calefaciẽdas diſcutiẽ-
das purgandaſqꝫ confricatis membris itine
O rum laſſitudines. ¶ Ex lib. de na. re. Fimus
apri recens ⁊ calidus precipuum eſt remediũ
contra fluxum ſanguinis e naribus.

Capitulum. V.

Sinus. Ex li. de na. re. Aſinus ẽ ani
a mal deforme vile ac deſpectũ: grãdi
capite: lõgis ⁊ latis auribus: corpore
macilẽto: neſciũt ĩpinguari. In humeris ſtig
mata xp̃i portat crucis. Eſt ergo aſinus alal
mãſuetũ ⁊ diſcordie neſciũ oneriferũ: ⁊ nõ re-
bellans ſarcinis: etiaꝫ vltra ꝙ ferre poſſit ſibi
impoſitis brutuꝫ ⁊ irrationale ſup oĩa aĩalia.
Inceſſu quoqꝫ pigrũ ⁊ tardũ: patiens ⁊ inter
verba duriſſimũ: per viã incedẽs obuiãtibus
cedere neſcit. Poſt menſes. xxx. coit: ſed niſi
poſt ãnos tres gignit. Spinas libenter come
dit: frigidus eſt naturaliter: ⁊ frigoris impa-
tiẽs: maxime tpe cõceptus. Ideoqꝫ non gene
ranꝛ in locis frigidis ⁊ in Scocia ⁊ in regioni
bus ꝓpinqs: nec in equoctio ſicut coeunt equi
ſed in eſtate. In terra quoqꝫ ſeptẽtrionis que
eſt frigidiſſima nõ inueniꝛ: qꝛ illic viuere nõ
põt. Geſtat aũt in vtero p ãnũ integrũ. Aſini
pullus aliquantulum decoris hꝫ in iuuẽtute:
ſed quanto plus ſeneſcit tãto turpior fit. Ari.
Aſinus hꝫ ſoleas ſicut ⁊ equus: nõ hꝫ fel om-
nino: ſꝫ hꝫ ſanguinẽ ſpiſſuꝫ ac nigrũ valde ſi
cut taurus. Aſinus ⁊ aĩalia cetera magni cor
dis timida ſunt plus oĩbus aĩalibus. Timet
frigus: felle caret: ſpinas comedit qñ molles
ſunt: multũ coit: minus tñ ꝙ equus. Et ſi nõ
inceperit generare poſt eiectionẽ poſteriorum
dentiũ nõ generabit oĩno. Comedit fructus.
Herbis paſciꝛ ⁊ aqua impinguatur. Quãto
plus ex aqua bibit: tanto plus eius cibus ꝓfi-
cit. Unicũ hꝫ ventreꝫ: ſicut ⁊ cetera ſoleas ha
bentia. Infirmaꝛ ſepe infirmitate que dꝛ mi-
lide: ⁊ eſt prius ĩ capite. Curritqꝫ flegma mul
tuꝫ e naribus: ⁊ ſi deſcẽderit ad pulmonẽ mo
ritur. Actor. Aſinus eſt alal ſtolidũ tarduꝫ ⁊
luxurioſum. Crucẽ hꝫ in anteriore dorſi par-
te ſuũ humeros: ⁊ ibi debilior eſt. In poſterio
ri auteꝫ ſuper renes ibi fortior eſt horribiliter
lacmat: lappas comedit: ſonũ citare vt ferꝛ)
¶ Ambro. Aſinus piger ⁊ ad predam expo-
ſitus: ſenſuqꝫ tardior: docet nos viuat iores
eſſe debere: nec deſidia corporis animiqꝫ pi-
greſcere: ſed ad fidẽ cõfugere que onera gra
uia ſolet alleuiare. Phiſiologus. Aſinus eſt
alal oneriferũ mancipiũ ſeruituti addictũ re-
ſpectu multitudinis laborũ quos ſuſtinet pa-
rum gratie cõſequitur: vocẽ hominis conſue
tam intelligit. Et nouit iter qd̃ ſepe ambula-
uit. Cum aũt vidit lupũ venienteꝫ reſpicit in
lũbũ: ⁊ ſic improuiſus a lupo cõprehenditur.

Operationes.

A ¶ Aui. Aſinus ſanat leprã. Contracti ex ſic
citate ſedẽt in iure carnis eius: ⁊ caro ẽt eius
iuuat. Epar eius aſſatum ⁊ a ieiuno comeſtũ
cõfert epilentie: ſiliter ⁊ eius vngula aduſta.
B ¶ Cinis carnis ⁊ epatis eius cũ oleo valet ſu
C perpoſitis fiſſuris frigoris. ¶ Itez cinis epa-
D tis eius cuz oleo valet ſup ſcrofulas. ¶ Dicit
aſit ꝙ eius vrina ꝯfert dolori renũ. Vrina ve
ro ſiluestris aſini: ſicut Galienus ait: lapides
E in veſica frãgit. ¶ Sanguis aſini ꝓhibet flu
F xum ſanguinis nariũ ex velamine. ¶ Adeps
eius valet ad veſtigia cutis. Vrina aſini ꝯfert
vlceribus ambulatiuis ⁊ humidis ⁊ dolori re
nuz. Stercus eius in omni curſu ſanguis ad
miniſtratur: ⁊ iſtericos curat in vino poſito ⁊
G clarificato dato in potu. ¶ Odoratur quidẽ
ad fluxũ ſanguinis nariũ fortez: ⁊ exprimitur
H humiditas eius in narẽ ac retinetur. ¶ Itez
ſtercus aſini paſcentis ſiccuz cum vino valde
I bonũ eſt puncture ſcorpionis. ¶ Lac etiã aſi
narum minus butroſum exiſtẽs: ſubtile eſt ⁊
aquoſuz. Valet tuſſi extenuatiõi ac ſputo ſan
guinis ⁊ hydropiſi ac duriciei ſplenis. Ven-
K trem lenit: ⁊ ethice bonum eſt. ¶ Fertur etiã
ꝙ cum os ex eo colluitur: ꝯfirmat dẽtes ⁊ gin
giuam. Non eſt aũt conueniẽs habẽtibus ſo
dã ⁊ vertiginẽ ⁊ tinituz propterqꝫ dormire ſu
pra ipſũ: ⁊ vniuerſaliter nocet hñtibus capita
L debilia. ¶ Euſcala. Sanguis aſini cuz vino
potatus febres quotidianas ſanat: tribus vel
quattuor guttis illius datis. Adeps eius coi
tuz cõmouet. Splẽ eius cũ aqua tritus ⁊ mã-
M mille appõſitus attrahit lac. ¶ Dya. Adepſ
aſinus dicitur cicatrices concolerare. Lac
eius ventrẽ mollit: ⁊ ore receptũ dentes gin-
giuaſqꝫ ꝯfirmat. Vulnerationes quoqꝫ vẽtris
ac reumatiſmũ optimẽ curat. Lociũ eius bi-
N bitũ nefreticos ſanat. ¶ Haly. Aſini pulmo
⁊ pulli eius ſi deſiccatus teraẽ ac bibiẽ attra-
ctioni ſpiritus ac tuſſi prodeſt. Epar aſini do
meſtici ſi comederit cũ epilenticus prodeſt ei.
O ¶ Aſini fimus ſi opprimaẽ eo ſanguinis flu-
xus de venarũ vel arteriaruz inciſione ampu
tat eũ vel ſtrigit. Pari modo ſi de aqua eius
inſtilleẽ naribus ſanguinis fluxũ patientibus
ſtrigit. Omnino lac aſine medicaminibus le-
talibus obeſt: ⁊ inteſtinoꝝ vlceribus ꝓdeſt ac
tenaſmo: ſic quoqꝫ prodeſt lac ouiũ ſꝫ minus
P ¶ Plini. li. xxviij. Anulũ ex vngula ⁊ cruri
bus aſini nigredinem non habentis: ſi indu-
at epilenticus prohibet ipſum ne cadat.
Q ¶ Preterea ſi domuz fumiges aſini pulmo
ne mundas eam ab omni reptili ac ſerpente.

Capitulum. vj.

Hane ⁊ alches. Ex li. de na. re. Aba
ne ẽn Ari. eſt animal magnitudinẽ
cerui cõtra cõſuetudinẽ omnium aĩaliũ hñs ſꝫ in
auribus ſile felli bo͞is in colore. Et eſt amarũ
valde cauſatiuũ vehemẽtis ire ferocitatiſqꝫ.

Operationes.

¶ Helynãdus. Alches ẽ animal in ſilua her A
cinia: harũ conſimilis eſt capris figura ⁊ va-
rietas pelliũ: ſed magnitudine paulo ante ce-
dunt. Mutilis ſunt cornibus: ⁊ crura ſine no
dis articuloſqꝫ habẽt. Nec quietis cauſa pro
cumbũt: neqꝫ quo afflicte caſu ceciderint: eri
gere ſeſe aut ſubleuare poſſunt. ¶ His ſunt B
arbores procubilibus ad eas ſe applicant: at-
qꝫ ita paululum reclinantes quietem capiũt.
Quarum ex veſtigijs cum animaduerſum a
venatoribus fuerit quo ſe recipere loco con-
ſueuerunt eo loco a radicibus ſubruũt: vt ab-
ſcindunt arbores tantum vt ſumma species
vel ſtipes earum ſtantium relinquantur: huc
cum ſe conſuetudine declinauerint: infirmas
arbores pondere affligunt atqꝫ vna ipſã con-
cidunt. ¶ Eſt alches mulis comparanda: C
adeo propenſo labio ſupiore: vt niſi recedens
in poſteriora veſtigia paſci nõ queat. ¶ Gan D
gaina inſula e regione germanie nutrit ani-
mal quale alches: ⁊ cuius ſicut nec elephan-

E tis flecti nequeũt ſuffragines. ¶ Ideoqꝫ nõ cubat cum dormiendum eſt: ſed ſomnolentã arbor tantummodo ſuſtinet que prope caſuꝫ minatur vi fera ruinam faciat: dum aſſuetis
F fulcimẽtis innititur ita capitur. ¶ Alioquin eam mancipare difficile eſt: quoniaꝫ nullo rigore poplicuꝫ incomprehenſibili fuga pollet.

Capitulum. vij.

a Naſabula. Antaplõ. Aptalo. Aucacinor. ¶ Iſido. Annabula beſtia eſt ethiope: colluꝫ hoĩs: vt equus pedes ⁊ crura velut bos: caput vt camelus: albas habet maculas: colorẽ rutilum valde: mẽbra ſingula diſtinguentem. Cumqꝫ tanto decore ſit animal reſperſum: pellis multuꝫ ſpectabilis carius venditur ad luxuꝫ oculoꝝ. Antaplon vel aptalos animal ſimile capriole fetiduꝫ nimis cui nõ poteſt homo approximare. Et habet duo cornua acuta valde: quaſi duas falces: ⁊ recuruata ſunt. Hoc animal cum ſitit: accedit ad eufraten vt bibat: ⁊ cum biberit: adit dumetum quoddam vicinũ minutis virgulis ⁊ ſubtilibus cõſitum: vt ibi quaſi ludendo ſe in illis viminibus confricet. Quo fit vt in illis illa quief: ita ꝙ ſe inde nõ poſſit auellere. Et tunc vocem magnã emittit: quam cuꝫ audit venator irruens in ipſum occidit illud.

Operationes.

A ¶ Ex li. de. na. re. Aptalõ eſt aĩal acerrimũ: ita vt venator ei nõ poſſit appropinquare: habet autem longa cornua fere figuram habentia: ita vt poſſit etiam arbores magnas ⁊ altas ſecare ⁊ ad terraꝫ deponere. Cumqꝫ ſitit venit ad flumen eufraten ⁊ bibit.

¶ Eſt autẽ frutex que grece dicitur bercinie habẽs virgulta ſubtilia ⁊ prolixia: ad que ludens cornibus ſuis obligat ea virgultis eius: ſicqꝫ diu clamãs audit: ⁊ a venatore occidit. B

¶ Ariſtoteles. Ancacinor eſt animal equale catulo leurario. Huius intelligentia maior eſt cum eſt paruus ꝙ cum eſt magnus. C

Capitulum. viij.

a Fferato. Affudio. ¶ Aui. Afferati ⁊ alterati. i. ſaliens ⁊ volãs de primo qđ hic habetur afferati in Auicen. habetur caſezati. Serpentes ſunt parui breues: minuti: qui quinqꝫ occultantur in arboribus inſidiantes vt proijciant ſe ad tranſeuntes: horum genus vidi. Callidi valde ſunt ⁊ ad rubedinẽ declinantes ex eorum morſu accidit (vt dicitur) dolor vehemens ⁊ totum corpus pertranſit: ex quo etiaꝫ mors accidit. Cura eorum communis eſt vt cura viperarum.

Operationes.

¶ Affudius ⁊ ſabrin pro primo in quibuſdã originalibus habetur affudius (vt dixerunt ſapientes) Sunt duo ſerpentes arenoſa corpora habentes: ⁊ ſub capita eorum puncta al A

ba ꝛ nigra. Et qſqꝫ ſunt nigri rubei ꝛ albi: ſup corūqꝫ capita ſunt ſquame albe inciſe: eorūqꝫ inceſſui ſtrepitus ineſt ꝑꝑ ſiccitatē corti-
B cuꝫ ventriū ipſorū. ¶ Et ſunt grauis motus dentiū equaliū. Horū morſus diſrūpit poros ꝛ meatꝰ naturales faciēs ex eis fluere ſangui-
C nē: ita ꝙ ex angulis ēt oculoꝝ. ¶ Et cōprimitur in ſanguine ꝛ ſputo ſanguinis ꝛ fluxu ſan
D guinis narīū ꝛ vomitu ꝛ dolore ꝛ ſtō. ¶ Et dixerunt ꝙ locus apoſtemat ac denigrat: ꝛ currit ex eo res pua aquoſa: ꝛ ſoluit vēter: ꝛ ꝯſtringitur anhelitus: ꝛ difficultas vrine fit: ꝛ abſcondit vox ꝛ mēbra mollificant: ꝛ vincit ſup corpus diſpō obliuionis: ꝛ accidit ſpaſmus: ꝛ cadūt dētes. ꝛ moritur patiens. Cura autē eorum ex parte proxima eſt cura viperarum.

Capitulum. ix.

Anfibena ꝛ Armena. Iſi. Anfibena
a dicta eſt. eo ꝙ habeat duo capita. Unuꝫ in loco ſuo. Alterum in cauda currens ex vtroqꝫ capite tractu corporis circulato. Hec ſola ſerpentium frigori ſe committit: prima omniū procedens. De qua Lucanus. Et grauis in geminuꝫ vergens caput anfibena: huius oculi lucent veluti lucerne.

Operationes.

A ¶ Pli. li. viij. Anfibene caput eſt geminuꝫ. Hoc eſt ꝛ ad caput: ꝛ ad caudā: tanꝗ̄ paꝝ eſ ſet ore vno fundi venenū. ¶ Iorath. Anfibe
B na ſerpēs frigori cōmittit ſe vigil ꝛ ſollicitus de ouis ſuis valde cū ea cubat. Nā dū quedā pars eius dormit: altera tunc vigilat. Et cū ꝑ ſemitā incedit: duo capita regit: nucqꝫ caput anterius nūc vero poſterius cōſeqtur. Eſt aliꝰ ſup calcaneū ambulans ī coitu ſuo: ꝛ ſup caudā ſuā. ¶ Aui. Armene eſt ſerpēs proprieta
C tes hñs reguli ꝓprietatibus proximas: nō. n. interficit morſu tm̄ ſed viſu ꝛ ſibili ſui auditu. Quodcūqꝫ animal mordet: diſſoluit. ꝛ quodcunqꝫ ei appropinquat ex animalibus morit. At vero quantitate dixerūt euꝫ a regulo differre. ¶ Eſtimauerunt enim ꝙ eſt ab vno cu
D bito. vſqꝫ ad cubituꝫ ꝛ ſemis. Et dixerunt ꝙ morſu ab eo non confert aliquid. ¶ Si vero
E aliquid confert ei. tunc ſemen papaueris ꝛ caſtoreum. Hoc enim iaꝫ quidā teſtificati ſunt.

Capitulum. x.

Aſpis. Iſi. Aſpis dicta eſt. eo ꝙ mor
a ſu venenato interimat. As ei greci venenū dicunt. Huius diuerſa ſunt genera ꝛ diſpares effectus ad nocendū. Fert ꝙ aſpis cū incantatorē pati ceperit: qui eam quibuſdā carminibus euocat: vt eā de cauerna educat. Illa cū exire noluerit: vnam aurē in terrā premit: alteraꝫ cauda obturat ꝛ operit: ac voces illas magicas non audiens ad incantatorem non exit. Ex generibus aſpidum ſunt dypſa. ypnalis. emorrois. preſter. ſeps.

Operationes.

A ¶ Phiſiologus. Aſpis ſi momoꝛderit hominem: ſtatim eum conſumit ita vt liqueſiat totus in oꝛe ſerpentis.

B Gloſa ſuper Job. xx. Aſpis eſt paruus ſerpens vipera prolixioꝛis eſt coꝛpoꝛis: ⁊ venenū aſpidis conare: vipera tardius occidit.

C ¶ Unde ſcriptum eſt. Caput aſpiduꝫ ſuget ⁊ occidet eum lingua vipere.

D ¶ Andromachus. Aſpidis habitatio eſt in ſicco: ⁊ in locis in quibus nō eſt aqua. Et hec eſt quandoqꝫ cinericia.

E ¶ Aſpis ē ſerpēs cerulei coloꝛis cuius dētes ſuper modum longi ſunt: ita ꝙ extra os ſicut apꝛo apparent. Moꝛſu venenū imittit ⁊ ſpargit: vnde ⁊ nomen accepit virtute quorūdam verboꝝ: incantatur ne veneno interimat; vel (vt quidā dicūt) vt gēte capi poſſit: ⁊ gēma de frōte eius auferri que naturaliter in eo naſcit

F ¶ Aui. Aſpis eſt ex ſerpentibus ſurdis: hec ſicca dicitur pꝛopter vehementiam ſiccitatis ſue cutis: ⁊ eſt in quantitate ſua inter tres cubitos ⁊ quinqꝫ.

G ¶ Coloꝛ illius cinericeus: ⁊ ad citrinitatem decliuis: oculi eius ſunt vehementis luminis: ⁊ interficit a duabus hoꝛis vſqꝫ ad tres.

H ¶ Quem autem momoꝛderit: alteratur coloꝛ eius ⁊ ſtupeſit: ac multiplicat eius ſingultus: ⁊ infrigidātur membꝛa eius. Palpebꝛe quoqꝫ eius clauduntur: ⁊ pꝛofunde doꝛmit. Ad eius moꝛſionem eſt iuuatiuuꝫ emplaſtrū cum calce ⁊ melle ⁊ oleo.

I ¶ Plini. li. viij. Aſpidum colla intumeſcere nullo ictus remedio aſſeritur: pꝛeterꝙ ſi partes contacte confeſtim amputentur.

K ¶ Idem libꝛo. xi. Aſpidum dentes in os vergentes ſunt ne cibi excidant nullum habentium adminiculuꝫ retinendi: ſed duo ſunt in ſuperioꝛe parte dextra leuaqꝫ longiſſimi: tenui fiſtula perfoꝛati venenum infundentes: vt ſcoꝛpionum aculei.

L ¶ Solinus. Plures varieqꝫ ſunt aſpidum ſpecies: vt Dypſas. Ypnalis: Emoꝛrois: preſter: ſunt autem ammodate: eſt ⁊ cenchꝛis: elephantic: chercitra: camedracontes. Mōſtra hec ſibilant: ⁊ (vt ferunt) affectus habent nec temere niſi coniuges euagantur.

M ¶ Philoſophus. Aſpidem Lucanus ſomniferam vocat: qꝛ vulneratus ab ea ſomnuꝫ moꝛti continuat. Fertur autem ſic incantari Demones diſcurrunt cum verbis ad ſerpentes: ⁊ infectione interioꝛi hoc faciunt, vt ſerpentes ad nutum eoꝛum moueantur: ac ſine leſione tractabiles exhibeantur.

Capitulum. xj.

A Ranea. Iſi. li. xij. Aranea vermis eſt aeris: ab aeris nutrimento nominata: que exiguo tempoꝛe longa fila deducit: ⁊ tele ſemper intenta nūꝙ deſinit a laboꝛe: perpetuūqꝫ ſuſtinet in ſuo opere diſpendium: qꝛ ſepe ad modicum flatuꝫ vēti aut pluuie ſtillicidium rumpitur tela ſua: tunc totaliter perdit laboꝛem ſuum. Auicenna ait: ꝙ aranea eſt modicum animal reptile multipes: ſex vel. viij. habēs pedes: quos ſemper habet pares: ⁊ nunqꝫ impares: ⁊ hoc fuit neceſſe vt ſemper eſſet eius inceſſus equus ſicut ⁊ ipſuꝫ onus: ⁊ hoc eſt generale in habētibus duos vel plures pedes: habet autem aliquos pedes longioꝛes: ⁊ quoſdam breuioꝛes pꝛopter diuerſas quas facit operationes: naꝫ cum quibuſdam fila ſubtiliat ⁊ in longuꝫ protrahit. Cum quibuſdam vero pariter fila nectit: cum quibuſdam per fila repit: ⁊ quando vult in tele ſuperficie immobiliter ſe ſuſpendit: vnde reſidēs in tele ſue medio ſubito ſentit muſcam telam in parte remotiſſima contingentē ⁊ ſubito inuadit ⁊ aggreditur tāꝙ hoſtem: de qua ſi triumphare potuerit eam ne euadat: inter tele ſue fila multipliciter circumuoluit: ⁊ pꝛimo capiti inſidens eius hu-

miditatem ſugit:ꝛ de tali muſcaruꝫ venatio-
ne viuit:nam eius guſtabile ꝓprie eſt talis
humoꝛ:ſicut guſtabile apis eſt mel ſicut dicit
idē Aui.ꝛ Ariſto. ¶ Itē in genere araneaꝝ
eſt diuerſitas ſexus.Et dicit Ariſt. lib.v.Et
eſt femina maioꝛis coꝛpoꝛis ꝙ maſculus:ꝛ pe
des habet lōgioꝛes flexibilioꝛes ꝛ habilioꝛes
ad motū:ꝛ etiam ad texturā. Et ſic ideꝫ in li.
v. ¶ Tempoꝛe coitus ꝛ amoꝛis femina attra
hit mareꝫ:per fila tele:ꝛ poſt maſculus femi-
nam:ꝛ nō ceſſabūt donec coniūgantur: ꝛ ma
ſculus ponitur ſuper ventrē feminē:ꝛ iſte mo
dus eſt neceſſarius ꝓpter ventris rotundi-
tatem:ꝛ iſta coniunctio maxime eſt in fine ve-
ris ꝛ in principio eſtatis:ꝛ aliquādo in autū-
no:ꝛ in principio hyemis: ꝛ tūc maxime ſunt
nociue:ꝛ earuꝫ puncture amplius venenoſe.
¶ Item Ari.li.viij.Genera araneaꝛuꝫ ſunt
multa. Nā quedam ſunt parue ꝛ diuerſi co-
loris:ꝛ ſunt acute ꝛ velocis motus. Alie ſunt
maioꝛes ꝛ coloꝛis nigri: ꝛ earū crura anterio
ra ſunt longioꝛa:ꝛ ſunt tardioꝛis motus niſi
qñ coitu ſtimulantur. Et nigre ſolent texere
iuxta terrā inter foramina:ꝛ manēt in textu-
ra ſua quouſqꝫ aliqua ſciderit beſtiola: ſicut
muſca quā deprehendūt: ꝛ ſi habent famem
ſugunt eius humiditatē:ꝛ tūc deferunt ad lo
cum ſuū vbi deponunt:ꝛ reſeruāt eam donec
iterū eſuriem patiātur. Et qñ totā hauſit hu
miditatē: deijcit reſiduū ꝛ reuertitur ad venā
dum:ꝛ nō venatur quouſqꝫ reperit qḋ captū
eſt de textura. Et ſi quis ruperit texturā inci-
pict ipſam reparare circa occaſuꝫ ſolis vel cir
ca oꝛtū:ꝛ maxime laboꝛat:qꝛ tunc plures be-
ſtiole incidūt in texturā: ꝛ femina parit ꝛ ve-
natur:ꝛ maſculus iuuat eā. Abſcondit aūt ſe
in textura vel ſub tela ne a beſtiolis videaꝛ:ꝛ
maxime qñ eſt magna:qꝛ ꝑꝑ eius magnitudī
nem nō de facili opatur. Facit ēt femina oua
primo ex ꝗbus modice aranee poſt foꝛmātur
ꝛ ſtatim qñ pariunꝛ ponit eas in textura:ꝛ ſta
tim ſe mouēt ꝛ diſponūt ad texēdū ac ſi in vte
ro materno ſint inſtructe ad venādū. Eñ ſta-
tim aptat retia cōuenientia prede ſue: ꝛ eſt ſpe
cies ꝗdā araneaꝛū que venanꝛ lacertū paruū
qñ ipſum incipit texere ſuper ipſum quouſqꝫ
liget eius oꝛificiuꝫ ligatione foꝛti:ꝛ tūc ſaltat
ſuper eū ꝛ pūgit quouſqꝫ moꝛiatur. ¶ Itē in
eodē libꝛo ēt dicit idē:ꝙ ſepe inueniunꝛ que-
daꝫ aranee in aluearibus apū:ꝛ ille coꝛrūpūt
mel ꝛ ſugunt liquoꝛē:ꝛ ſic circa fauos faciūt
texturas ꝛ coꝛrūpūt eos. ¶ Idē dicit Aui. ꝛ
Pli. de generatione araneaꝛuꝫ li.xi.ca.xxv.

Sicut araneaꝝ natura pꝛecipua admiratiōe
eſt digna. Cuius plura ſunt genera: inter ꝗ
eſt quedā que dꝛ ſpalāgio:cuius coꝛpus ē exi
guum variū acuminatū velox ad ſaltū:noxiū
hñs moꝛſum. Alia eſt ſpecies maioꝛis coꝛpis
ꝛ nigri coloꝛis ꝛ cruris longioꝛis ꝛc̄. ¶ Ara-
nearū aūt tele vt dicit Ariſto.ꝛ Pli. Ex eaꝝ
viſceribus quodāmodo nature artificio gene
rantur ſubtiliſſima cōpoſitione ꝯtexte moꝛe
retis componuntur ꝛ paranꝛ:ꝛ filis ſubtiliſſi-
mis cōnectuntur:ꝛ hoc ne a muſcis ꝛ alijs be
ſtiolis quibus tēdiꝛ videaꝛ ꝓpter groſſiciē:
cū labare ꝗdē cōponunꝛ: ſed miro modo faci
liter diſſipanꝛ. Ignē nō ſuſtinēt: vētū timent
cuius impetu rumpūtur ꝛ ſubito denudanꝛ.

Operationes.

¶ Pli. Et ꝙuis venenoſa ſit aranea de cu- A
ius egrediꝛ viſceribus tela:venenoſa tñ nō eſt
qm̄ poſt multū vſibus medicine vtile deputaꝛ
¶ Nā vt dicit Dyaſ. Tela araneaꝛū alba ꝛ B
mūda puluerulentis ſoꝛdibus nō admixta vi
res hꝫ cōſtringētes:ꝯglutinātes ꝛ refrigerā-
tes:ideo ſanguinē reſtringit a vulnere deflue
tem ſuppoſita vulneri ꝓhibet fieri ſanieꝫ:ꝛ
ſanat plagā recentē ꝛ ꝓhibet īflaturā ſani-
tatē vulneris retardātē. ¶ Itē remediū ꝯtra C
moꝛſus oīm araneaꝝ eſt cerebꝛuꝫ gallinaceū
cum exiguo piperis bibituꝫ cum vino dulci.
Itē coagulū agni potatū cū vino ſanat moꝛ-
ſus araneaꝛū. ¶ Idē facit cinis vngule arie- D
tine cū melle. ¶ Itē muſce cōtrite ꝛ poſite ſu E
per moꝛſum extrahunt venenū ꝛ mitigāt do
loꝛem. Sunt ꝛ alia remedia que enumerat.
Pli.ꝛ Albertus. ¶ Pli.eodē.li.ca.vj. Ara F
nea lōga ꝛ cādida tenues hꝫ pedes cōtrita in
veteri oleo dicitur ſoluere albuginē oculoꝛū.

Capitulum.xij.

Lacte biſantia grece: arabice achafar: latine vngula aromatica. Sera.
b li.ag.ca Achafar: eſt concbilium ex ſpeciebus oſtracorum: ꝛ eſt ſimiliter de concbilijs purpureis: ꝛ reperiuntur in regionibus indie: ꝛ in aquis iuxta quas oritur ſpica nardi. Odoꝛ autē eius aromaticus eſt: qm̄ ipſum animal comedit nardū. Et ipſa colligūtur in tp̄e eſtiuo: qn̄ aqua deſiccatur: ꝛ reperitur etiā ex eis in littoꝛibus maris alzuin. Et coloꝛ eius eſt declinis ad albedinem: ꝛ ambe ſunt melioꝛes: ꝛ eſt pinguis. Sed illa que naſcitur in babylonia eſt ſubnigri coloris: ꝛ eſt minoꝛ illa: ꝛ omnes babent bonum odoꝛē. Et quando fumigatur domus cum eis ſentitur odoꝛ earum ſicut caſtoꝛei. Sera.li.ag.ca. oſtracoꝛum. Blacte biſantie ſunt ex vngulis oſtracoꝛum: ꝛ ſunt coopercula quibus teguntur in foꝛamine ſuo: ꝛ melioꝛes ſunt que vergunt ad albedinem: ꝛ ſunt odoꝛifere: quoꝛuꝫ odoꝛ trabit aliquantulū ad odoꝛem caſtoꝛei.

Operationes.

A ¶ Gal.caꝑ.oſtracoꝛuꝫ. Quādo blacte biſantia ſumitur cū aceto in potu attenuat ſpleneꝫ ꝛ qn̄ fumigantur cum eis mulieres habentes ſuffocationem matricis confert eis: ꝛ iſte fu-
B mus excludit ſecundinam. ¶ Et quando ex eis fumigatur epilenticus excitat ipſum.

Capitulum.xiij.

b Onnacon. Solinus. Bonnacon eſt animal quod in locis frigie naſcitur huic taurinuꝫ eſt caput: ac deinceps omne coꝛpus: iuba tantuꝫ equina: coꝛnua vero tam multiplici flexu in ſe recurrentia: vt ſi quis in ea offendat non vulneretur: ſed quicquid pꝛeſidij monſtro illi frons negat aluus ſufficit. Nam cum in fugam ſe vertit pꝛoluuie citati ventris fimum egerit per longitudinem trium jugeruꝫ: cuius ardoꝛ quicquid attigerit adurit. Ita egerit noxia ſubmouet inſequentes. Actoꝛ foꝛſitan. Hoc animal ideꝫ eſt ꝙ vacca ſilueſtris ſm̄ Ariſtotelem: que babet coꝛnua declinantia adinuicem: nam ꝛ boues ſilueſtres ſiue bubali alio nomine dicuntur biſontes. Ariſtoteles. Bonuacus eſt animal catonia in quodam monte tauro ſimile: ſed eſt in eo crinis deſcendens ad duas partes ſpatularuꝫ. Huius pili mollioꝛes ſunt ꝙ̄ equi ꝛ breuioꝛes crines eius omnes continui ſunt: ꝛ vſqꝫ ad oculos perueniunt. Et qui ex pilis eius ſunt inferius lane aſſimilātur. Pili vero qui ſunt ſuper eius frontem conueniunt: vſqꝫ dum ſeparentur ſm̄ diſcrimen. Coloꝛ eius eſt rubeus: ꝛ foꝛte erit ad nigredineꝫ declinans: huius vox aſſimilatur voci tauri: nec babet dentes ſuperioꝛes ſicut nec taurus babet duos ſotulares: ꝛ caudam breuem reſpectu coꝛpoꝛis: ꝛ cauat terram: babet ꝛ corium multos ictus patiens: huius caro dulcis eſt: ꝛ ideo depꝛebenditur. Cumqꝫ percutitur fugit ꝛ quieſcit. Cum autem debilitatur: pugnat. Et ſtercus per quattuoꝛ paſſus eijcit. Cuꝫ vero tempus partus eius appꝛopinquat adunantur ex eo genere multi priuſꝙ̄ circa ipſum ſtercus congregant: ꝛ ipſum quaſi murum ponunt. Eſt aūt animal multi ſtercoꝛis.

Capitulum.xiiij.

Os. Yſi. Boues greci boetē dicunt:
b latini trionem vocant quaſi terionē:
eo ꝙ terrā terat: cuius latitudo pelliū
a mēto ad crura palearia dicunꝫ a pelle qua-
ſi pellearia: ꝙ eſt ſignū generoſitatis in boue.
Boum in ſocios eximia pietas eſt. Nā alter
alterū inqrit: cū quo ducere collo aratra con-
ſueuit: ⁊ frequēti mugitu piū teſtaꝫ affectuꝫ ſi
forte defecerit. Ariſto. Bos coit poſt annū:
⁊ forte poſt. viij. menſes. Poſt biēnium autē
pregnans eſt. ix. menſibus: viuit annis. xv. ca
ſtratus auteꝫ. xx. Actor. Bos eſt animal mū
dum ſm legē ad imolandū ⁊ ad comedendū:
qꝛ ruminat ⁊ findit vngulā: paleas comedit:
iugo premitur: ſtimulo cogitur: terraꝫ arat.
Pli. li. v. boues ⁊ animalia qbus ꝯtinui ſunt
dētes bibēdo ſorbēt vt equi. Idē in li. xj. Su
periores priores dentes non ſunt bobus ſicut
nec ouibus: ⁊ oibus ruminātibus: boues aūt
mutant dentes. Boꝝ caudis eſt lōgiſſimus
caulis atqꝫ in vna pte hirtus. In genere boū
feminis tantū vox grauior: cū in omni alio ge
nere ſit exilior ꝙ̄ maribus. Theofraſtus pro-
bat boues piſce veſci: ſed nō niſi viuēte: bouꝫ
attritis vngulis aruina vngendo cornua me-
dentur agricole. Adeoqꝫ ſequax earuꝫ natu-
ra eſt vt in ipſis viuētium corporibus feruēti
cera flectanꝫ: inciſaqꝫ naſcentiū in diuerſas
partes torqueanꝫ vt ſingulis capitibus qua-
terna fiāt. ¶ Yſaac in die. parti. Bouina ca
ro ad cōparationem carnis pecudū ſicciſſima
eſt: ideoqꝫ ſanguinē generat groſſum ⁊ turbi
de: ⁊ melācolicū: multūqꝫ dat nutrimentum.
Inobediēs eſt digeſtioni: tardeqꝫ de ſtō eijciꝫ
⁊ ventrē cōſtipat: ꝙ ſi eo aſſueti melācolice cō
plexionis fuerint fiūt ſplenetici vel quartana-
rij: vel ydropici: vel ſcabioſi: vel leproſi: ſꝫ cō-
plexionē quā preparatā his morbis inuenit.

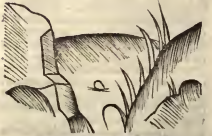
Operationes.

¶ Aui. Bouinum fel cuꝫ nitro ⁊ ethimolea A
valet ad furfures: cuꝫ caput eo lauatur. Idē
quoqꝫ fel aperit orificia emoroidarū: ex eodē
cum melle linitur palatum ad preuocationē.
¶ Dyaſ. Lac bubulcum oris vulnera recen- B
tia ducit ad ſanitatē. Fimus boum iuuat ad
apum ⁊ veſparum ictus.
¶ Ydropicus etiaꝫ illius ex eo iuuatur: ſi ad C
ſolem multū iaceat deſiccatur. Maximū ve-
ro beneficiū preſtat fimus maſculi bouis ſteri
cis mulierum fumigatus pro pendentibus.
¶ Pli. li. xxviij. Bouis ſepū cuꝫ adipe anſe D
rio ⁊ ocymi ſucco vlcera oris ac rimas ſanat.
Item contra ea que vlceratione venena ene-
cant ſepū bubulcum: alias bubuluꝫ auxiliaꝫ.
¶ Medulla quoqꝫ bubula ex crure dextro E
ꝑore trita cuꝫ ſanguine pilis palpebrarumqꝫ
vicijs ⁊ angulorum occurrit.
¶ Si vero grauitas ſit audiendi fel bubuluꝫ F
prodeſt cum vrina capre vel hirci.
¶ Talus bouis accēſus dētes cum dolore la- G
bentes confirmat ad motus. Eiuſdeꝫ quoqꝫ
cinis cum mirra bonum eſt dentifricium.
¶ Lien bubulus i melle datur ⁊ illinitur ad H
lienis dolores. Lac bubulum ceteris medica
tiuus eſt. Bubulo ſic quidem lacte cuncta ve
nena expugnari tradunt vomitione. Prete-
rea tenaſmus poto lacte bubulo tollitur.
¶ Stomachum exulceratū lactis bubuli po- I
tus reficit: eiuſqꝫ roſiones caro bubula mixta
aceto ⁊ vino cocta: ad bois etiā morſuꝫ bubu
la caro cocta ⁊ ipoſita efficax ē. Canū ſcabies
ſanaꝫ ſanguie recēti bubulo. Iterūqꝫ cū mar
ceſcat illico ⁊ poſtero die abluto cineꝫ lixiuio.
¶ Haly. Fel bouis tinnitibus ⁊ auris ſoni- K
tui medetur ſi cum bombace ſupponatur.
¶ Si cuꝫ oleo mixto inſtilleꝫ au ri mitigat do L
loreꝫ ex frigido. In lotio quoqꝫ bouꝫ ſi infun
dat ſe homo optimū eſt ſtō dolenti ex frigido.
¶ Prodeſt etiaꝫ emoroidis. Fimus boū ca M
thaplaſmatus ſup apata groſſa diſſoluit ea.
Si vero cōburaꝫ ⁊ narib⁹ inſuffleꝫ: ſanguis flu
xum ab eis ſedat. Preterea ſi cathaplaſmeꝫ

eo modico cuꝫ butyro vẽtri ydropici manife
N ſtiſſime medeť. ℂ Iecur bouis ſi cõburať ꝛ bi
batur vẽtris ſolutioni ꝓdeſt ꝛ fluxui ſanguis.
O ℂ Os quoqꝫ bouille ſi comburatur dentes
cõmotos ex ſe fricatos ſolidat.
P ℂ Et ſi cũ ſquingibin bibať: ſplenẽ liqueſa-
cit. Appetitũ coitus excitat: ac lepre ꝓdeſt.

Capitulum. xv.

Omber. Yſi. in li. ethymo. Bomber
b eſt frondiuꝫ vermis: ex cuius textura
bõbicinũ cõficiť. Hoc ãt nõie appella
tur eo ꝙ euacueť dũ fila generat: ꝛ aer ſol⁹ in
ea remaneat. Pli. Bõbices telas aranearũ
modo texũt ad veſtẽ luxũqꝫ feminarũ q̃ bõbi-
cina vocať. Bõbicũ genus eſt in Aſſiria ꝓue
niens nidos luto fingũt: ſalis ſpẽs applicatos
lapidi tãta duricia: vt ſpiculis pforari vix poſ
ſint: ꝛ ceras largiores ꝙ̃ apes faciũt. Deinde
maiorẽ vermiculũ. Et in choo inſula tradunť
naſci cypreſſi: terebinti: fraxini: quercus florẽ
imbribus decuſſuꝫ terre halitu animãte: fieri
aũt ꝑ papiliones paruos nodoſoſqꝫ mox frigo-
ris impatiẽtia villis inhorreſcere: ꝛ aduerſus
hyemẽ tunicas ſibi dẽſas inſtaurare: pedum
aſpitate radẽtes folioꝝ lanuginẽꝫ in vellera.
Phiſiologus. Bõbex vermis eſt faciẽs ſeri
cum filoſuꝫ de ore ſuo in quo ſepeliat ſe: ad h̃
vt renaſcať cõplet⁹. Et poſtꝙ̃ reiecerit omne
qꝺ ſtercoratũ eſt ac ferulẽtũ ac nigrũ de corpe
ſuo: tũc corpus eius trãſluciens eſt cũ aſpiciť
ad ſolẽ. Folijs qdẽ celſi veſtiť: que vulgo mo-
rus dť. Sed poſtꝙ̃ operari ceperit eſcã rẽnuit
deijcioſo labori operã diligẽter impẽdẽs. Ca
lachi vero parietes induſtrius textor circuit:
lanã educẽs crocei coloris: q̃ niuei candoris ꝑ
ablutionem efficiť anteꝙ̃ artificialis tinctura
ſupiduať. Cõſumato ãt ope nobilis textoris
thecã in ope proprio inuolutã cẽtonijs ſubin-
trat ianuã ſiliis papilioni. Semina poſtea mi
nuta eijcit: ex nature pẽnatibus ſecretis q̃ per
hyemẽ reſeruanť: vt aere elemẽtiore redeũte:
carni humane admota in ſinu fomẽta ſuſcipi
ant vſqꝫ dũ natura motũ ſemibus ꝯferat ani
maleꝫ. ℂ Idẽ vermis ẽt lanificus appellať ex
lana ſerica: quã de ꝓprijs viſceribus operať.

Operationes.

ℂ Sericum porro putrida vulnera combu- A
ſtum mundat ꝛ confortat. ℂ Et ſi cum melle B
comburatur: rubiginem dentium curat.
ℂ De arbore in qua iſti vermes nutriuntur C
lege cap. lxxix. in primo tractatu de B.

Capitulum. xvj.

Orax ꝛ Botraca. Ex lib. de na. re.
b Borax eſt genus bufonis qꝺ in capi
te portat gẽmã ſui nõis: h̃ vulgo cro
pondia vocať. Sed qñ bufoni viuo ꝛ palpitã-
ti extrahiť: tũc ipſe lapis ĩ medio ſui oculũ ha
bere dť. Cũ hñt aliqñdiu mortuo extrahiť tũc
malicia veneni ocul⁹ extinguiť: ꝛ lapis viciať.
ℂ Phiſiologus. Borax de genere bufonis
eſt: h̃ pp veneni quãtitatẽ qñ tãgiť inflať Cuꝫ
aranea pugnat: ꝛ ab ea vinciť. Nã cũ illa fre
quenter

quēter pupugerit:ille ſe vindicare nō valēs:itā tū inflādo ſe exuberat:ꝙ medi⁹ crepat ⁊ morif. Hui⁹ morſus peſſim⁹ ē ⁊ iſanabil̄ efficaf. Gēmā i frōte nutrit.p̄ q̄ occidif:⁊ q̄ ab ipſo aīali borax appellaf:qn̄ extictū hꝫ oculū. Herba ſpāli vtif i q̄ viſū recupat:ruta vō iterficif: būida loca et marcidi libēter ihitat.odit claritatē ſolis: nec eū ō facili videre patif.nocte āmbulat.⁊ h̄ magis p̄ vias boluꝫ tritas veſtigijs:p̄ diē vō latet i abditis.odorē florētis vinee fugit:⁊ ꝓpe cubitaleꝫ magnitudinē aliqn̄ creſcit. In hiſpanie partibus illud precipue boracis gen⁹ habitat:qð lapidem in fronte portat.

Capitulum xvii.

Bufo. Actor. Bufo ē aīal venenoſiſſimū:
b oīb⁹ notū:qð vł ab auctorib⁹ dici rubeta vł craſſātiū. Eſt āt bufo frigidiſſima beſtiola ⁊ aſpectu fediſſima.q̄ ferf hr̄e cor i gutture.vn̄ nec ō facili iterficif:niſi p̄ mediū gutf trāſfigaf. Ex putredine āt vł corruptōe terre naſci putaf. Ex li.ō na.re. Bufo ēt reptile venenoſū hꝫ viſū peſtilētē:attactū ſordidū. Terra veſcif: ⁊ h̄ pōdere ⁊ mēſura. Quātū.n.i āteriori pede cōcludere pōt:h̄ illi.p̄ cibo quotidiāo ē. Timet eni ne ſibi terra.p̄ cibo deficiat. In gallie p̄tib⁹ ē bufōis gen⁹:qð cornutū dr̄:q: cornifaf vł.vn̄ a ſono vocis ſic appellaf. Colores hꝫ duos: terrū ⁊ croceū. Hij vō.p̄dcūt:⁊ tūc voces tubaruꝫ edūt. Duoqꝫ ⁊ duo voces tubaꝝ reddūt iuicē. In ſola gallia vociferi viuūt.elati vocē p̄dūt et muti ſūt. Phiſio. bufo ē aīal horroris qð nūc cū aranea: nūc cū lacerta:qn̄qꝫ vō cū colubro vł ēt cū ſp̄ēte ꝑliū ſubit. Leſus āt veneno alterius aīalis venenoſi a plātagīe medelā accipit. Saluia libēter veſcif:cui⁹ radix bufoni mortalis ē. Lapis i capite bufonis iuēt⁹ ⁊ ab hoīe geſtatus veneni maliciā arcet. Ex bufone quoqꝫ p̄ cōbuſtionē i puluerē redacto cū ſibi relīqf:bufo viuus regeneraf:nec tm̄ vnus:ſed etiā plures.

Capitulum xviii.

Bubalus ⁊ Biſōtes. Iſiō. Bubali p̄ deri
b uationē vocati ſūt:eo ꝙ ſūt ſiſes boū.adeo idomiti vt p̄ feritate iugū ceruicib⁹ nō recipiāt:bos africa.p̄creat. ℂ Ex li.ō na.re. Bubalus ē aīal bone mai⁹ ⁊ alti⁹ corp̄e:nigrū colore:hꝫ cornua lōga tortuoſa:collū longū: caput igēs.mēbra macilēta:caudā p̄uā:aſpectū beniuolū ac ſimplicē. Sꝫ ſūme p̄nicitatis atqꝫ crudelitatis ē cū ad irā fuerit ꝓuocatū. Ē ſib⁹ hūanis accomodatiſſimū ē.fortitudine maxīa pollet. Bubalus patiēs ē laborif.pilos hꝫ paucos: vocē terribilē:frōtē aſprimā cutē duriſſimā:pede ſpargit terrā. In ei⁹ nare anulus ere⁹ cū funiculo ponif:vt facili⁹ hoī cedat.i op⁹ qð fuerat ei impoſitū:ꝙ ſi onus eſt graue ⁊ vltra volūtatem ſuā imponaf:ſtatim commotus in terra ſternif: nec facile ictib⁹ ad ſurgenduꝫ cogif niſi alleuiato onere quo grauaf. hic alio nomine biſontes dicif:de quo dicit Solinus:ꝙ beſtia eſt boui ſimilis. ℂ Solin⁹. Biſontes in ſeptētrionali plaga ſunt boues feris ſimiles:vltra tauros pernicitate capti aſueſcere neſciunt. bos imperitum vulgus bubalos vocat. ℂ Plini⁹ li. viii. Germania ſcythie cōtermina gingnit inſignia:boū ferarum genera:iubatos biſontes ⁊ velocitate

B

excellentes:vros quibus oĩbus ĩperitũ vulgus
nomen bubaloꝝ imponit:cuȝ id affrica gignit
vituli potius ceruice quadam ſimilitudine.

Operationes

A ¶ Pli.li.xi. Bubaloꝝ ſanguis nõ ſpiſſatur.
B ¶ Haly. Coagulũ pulli bubali ꝯ potuȝ cicute
pdeſt ei q cõcedit fũgos. Vrina bubali ſi ꝯtrita
miſceaꝶ myrrha aut oleo ⁊ ĩ aure ponaꝶ: dolorẽ
C eiꝰ ex frigido mitigat. ¶ Dia. Fimꝰ bubali pa
ſcẽtis ĩpoſitus tumores vulneꝝ tollit: ⁊ ſciatice
D paſſiõi ꝯducit. ¶ In cathaplaſmatibus poſitus
duricias ac ſcrofas purgat:⁊ puſtulas ſoluit.

Capitulum xix.

Ruchꝰ. Rudolphꝰ ſup Leuiticũ. ⁊ Glo.
b ſup Iohel. Bruchꝰ modicꝰ ẽ ⁊ fului colo
ris. Bruchꝰ vocaꝶ fetꝰ locuſte añq̃ hẽat
alas. deinde cũ ĩcipit volare paꝝ: dꝶ athelabꝰ. cũ
ṽo pleniter volat dꝶ locuſta. ¶ Eſt aũt bruchus
multo grauior q̃ locuſta vel athelabus. quia ia
cens in vno loco radicitus rodit fructus.

Capitulum xx.

b Vpreſte. Iſiđ. ⁊ Pli.li.xxx. Bupreſtis ẽ
aĩal puũ in italia ſiſimũ ſcarabeo: lõgipe
dũ. fallit ĩter herbas bouẽ maxĩe. vñ ⁊ nomẽ hȝ
deuoratũq; tacta felle ita ĩflãmat vt rumpat.

Operationes.

A ¶ Pli.li.xxiij. Oleũ onfãcinũ ꝯ bupreſtiȝ valȝ
ex aqua p ſe lotum vomitiõibuſq; redditum.
B ¶ Idẽ ĩ li.xxx. Bupreſtis cũ hircino ſepo illita
C lichenas tollit ex facie ſinecticavi. ¶ Idem ĩ li.
D xxviij. Lac reſiſtit veneno bupreſtis. ¶ Idem in
li.xxxi. Si bupreſtis paſta ſit nitrum. ex aq̃ vo-

mitiones euocat. ¶ Ex li. de na. re. Cũ aũt bos C
bupreſtim inter herbas iacentem deuorauerit
ac fel eius tetigerit: ita inflãmatur atq; tume-
ſcit: vt ꝯtinus rumpatur laceratis viſceribus.

Capitulum xxi.

Bibione ſiue bibione ⁊ Blata. Iſiđ. Bi
b biones ſũt q ĩ vino naſcũꝶ quos vulgo mu
ſciones a muſto appellãt. Vñ Affronius.
Cũ a me expectaſſet fabulare ĩcipis ex ore bibio
nes ĩuolant ĩ oculis tuis. Blate. a colore dicte
ſũt. ſiqdẽ ⁊ cõprehẽſe manũ tĩgũt: vñ ⁊ blateuȝ
colorẽ dicũt. Hoc aĩal lucẽ nõ patiꝶ videre ꝯtrã
muſce. Muſca. n. ẽ lucipeta. Blata ṽo lucifu-
ga. ¶ Ex li. de na. re. Blata ṽmis ẽ q lucẽ vi
dere nõ patiꝶ: vñ p noctẽ tm̃mõ ãbulare cõſue-
uit.

nit. Palla. ð agricul. Blate ſūt apibus inimi-
ce ſicut ⁊ lacerte. Eā hmōi aſalia ⁊ his ſimilia
oportet apuȝ caſtris vel alueanbus longe ſuga-
re: qui vult apes bene ſeruare ⁊c̄.

Capitulum xxii.

Apra. Ex li. ð na. re. Capra ē aſal barba-
c tū: lōgis ⁊ acutis cornib⁹: paſcit̄ ī cōualli
bus. ⁊ ī mōtib⁹ ⁊ ī ramis arboꝝ quos ore
pōt attigere: ſȝ morſus eaꝝ exitialis eſt arbori.
Mel ð lābētes capre moriūt̄. Herbis venena-
tis viuūt. Conſtā. Si capre ex vaſis tamariſci
biberint aut comederit nō hēbūt. Sera. ī li. de
ſim. medi. Vidi lgt Gal. capras ligētes tamari
ſci frōdes: ⁊ iueni eaſ ſine ſplene. quaſdā ꝟo vidi
lingētes ſpētes pelle depoſita: ⁊ poſt albeſcētes
min⁹ ſeneſcere. Iſiđ. Caprā a carpēdis ꝟgultis
qdā dixerūt: alij ꝙ carpēt aſpa. Nōnulli a cre-
pitu cruriū. vñ eas creas appellatas q̄ ſūt agre
ſtes capre. Ariſto. Capra ē aīal rumināś qđ nō
hȝ dētes ī vtraqȝ mādibula. Capre ī paſtu cito
mouētur a locis ſuis: qđ nō oues faciūt: ⁊ acci-
piunt ſūmitates herbaꝝ tm̄. Qñ mouētur poſt
meridiē plus aque potabūt: ⁊ qñ ſalē añ partū
comederīt multū fluxū a mām̄illis habebunt.
¶ Capre naturalr̄ veloces ſūt: iđ paſtores non
ponūt eis rectorē. Capra nō bñ videt ī die: ſed
acuit̄ ei⁹ viſus de nocte. hȝ āt aliqñ oculos diſſi-
miles ī colore: qñ ſagittata fuerit pulegiū ceruī
nū q̄rit: ⁊ comedit vt extrahat̄ ſagitta. Pli. li.
viii. Capre ī ſicilia ſicut oues villo tōſili veſciū
tur. Capris ī ethiopia vita ē vſqȝ ad ānos. xi. in
orbe reliquo plurimū octo. Idē ī li. xi. Oculi ca-
pre de nocte ſplēdēt: lucēqȝ iaculantur. Pili
acute craſſi exeūt hircis: femininis aūt tenuiores.
Itē mares capraꝝ plures hñt dētes q̄ femine.
Nec hñt capre dētes p̄ter priores geminos hñt.
Et binas in femininibus mām̄as nec alibi ſicut ⁊
oues. Pli. li. viii. Capre pariunt ⁊ quaternos:
ſed raro admodū: ferūt qnqȝ mēſibus vt oues:
veneno pingueſcūt: pinguedine ſterileſcūt. Itē
Ariſto. Caper vnius anni coit: ſed debile qđ ge
nerat In ethiopia ꝓprie capra viuit ānis. xi. to
ta vita coit: ⁊ gemellas parit: ⁊ ſi cib⁹ cōueniēs
eſt: caper virtuoſus erit. Palladius li. viii. Ca
pra trima optime pōt educare: ſed eligēda ē ca
pella magni corpis craſſis crurib⁹ breui collo:
plenaqȝ ceruice: aurib⁹ flexis ⁊ grauib⁹. paruo
capite: nitido ac ſpiſſo longoqȝ capillo. magnis
vberib⁹. Nec multe capre ſicut oues claudēde
ſūt vna ſtatiōe q̄ ⁊ luto carcere ꝯuenit ⁊ ſtercore
ꝙ teniores mareſ generāt haud trāſeūdū ē. Sȝ
vltra octo annos non ſunt mares ſeruādi: q2 ge
nus hoc languore ſterileſcit ⁊ etate.

Operationes.

¶ Eſculapius: Capre cerebrum cū melle car- A
bunculos in ventre ſanat. Sepum eius oī mor-
ſui ⁊ leſure ſubuenit. ¶ Axungia quoqȝ eiuſdē B
cū roſis mixta puſtulas que in nocte graueſcūt
tollit. hoc etiā auribus inſtillatū ſurdos ſanat.
¶ Caſeus eius impoſit⁹ oēs pūctiōes atqȝ do- C
lores reprimit. Pili eius vſti fluxus oēs ſedāt.
¶ Vngule eiuſdē vſte ⁊ cū pice liquidā trite et D
illite alopiciā curant. Lac eius bibitum arteria-
cum liberat. Vermes occidit. Pruriginem et
morſus ſanat. ¶ Sanguis eius eadē facit: ⁊ ve E
nenum bibitum extinguit. ¶ Ex li. de na. rerū. F
Cornu capre aduſtū ſi ante nares vere caduci te
neat̄: ſtatim cadit. ¶ Aui. Cornu capre aduſtū G
⁊ albificatū dentes fortiter abſtergit: ſtringitqȝ
gingiuam: ⁊ ſedat inflate gingiue dolorem.
¶ Pli. li. xxviii. Capre cornu vel pilis accenſis H
fugari ſerpentes dicunt. Cinerēqȝ ex cornu po-
tum ⁊ illitum valere contra morſus eoruȝ. Idē
quoqȝ cinis ſudores inbibet.
¶ Sanguis capre cum medulla decoctus con- I
tra venena toxica ſumit̄. Idē etiam ſic dat̄ diſ-
ſintericis ⁊ auxiliat̄ ydropicis. ¶ Iecur capre K
cōtra papilionē: q luminib⁹ aduolat ꝓficit. Aſ-
ſum quoqȝ ciliacis ſubuenit: laudabiles quoqȝ
ſunt medulle hircine ⁊ caprine.
¶ Dyaſco. Adeps caprinus ceteris magis eſt L

ſtipticus paſcuarum cauſa. vnde diſſintericis
M cliſteribus miſcetur. ¶ Jus fellis eius etiaȝ pti
ſicis auxiliatur. Bibentibus quoqȝ cantari-
N des ſubuenit. ¶ Fel caprinum adbibetur fiſtu-
lis cum ſucco porri. Adbibetur etiam medica-
minibus vulnerum: ⁊ ea ſine tumore ſanat.

Capitulum xxiii.

Caprea. Pli. li. viii. Capree trāſfigurant
c ſ plurimas ſilitudines. Sūt enim capree:
ſūt rupri capre. ſūt ibices. ſūt ⁊ origeſſo-
lia a quibuſdā dicti. ꝯtrario veſtiti pilo ⁊ ad ca
put verſo. Sūt ⁊ dāme ⁊ pygardi ⁊ ſtrepicero-
tes multaqȝ alia ⁊ diſſimilia. Sed illa alpes. h
trāſmarini ſitus mittūt. Idē in li. xi. Natura
cornua dedit ramoſa capreis ſed parua: nec de
cidua fecit: hui⁹ aīalis ſanguis nō ſpiſſat. Iſid.
Capreas agreſtas creas dicunt quas greci: eo
ꝙ acutiſſime videant recte pādorcos appellaue
rūt. Morātur eniȝ in excelſis mōtib⁹. Et ꝙuis
de lōginquo ſint: vidēt tñ oēs q veniūt. Eedem
⁊ capree cedē ⁊ ibices quaſi auices: eo ꝙ ad iſtar
auiū ardua ⁊ excelſa teneāt ⁊ ihabitēt. Ita vt
de ſublimi vix hūanis obtutibus pateāt: vñ et
meridiana ps Ibices aues vocāt: q nili fluctis
inhabitāt: hec itaqȝ aīalia in petris altiſſimis
cōmorantur: vt ſi quādo ferarum vel hominū
aduerſitate pſenſerint de altiſſimis ſaxoꝝ cacu
minibus ſeſe pcipitāt: ⁊ l ſuis ſe cornibus illeſa
ſuſcipiūt. Ex li. d na. re. Capra ſilueſtris q̄ ⁊ ca
preola vel rupi capra dr: beſtia ſeua eſt in cōpa-
rē ſui generis. In alias āt beſtia timida ac mā
ſueta nimis. Hec in inſula creta: quādo vulne-
rata eſt pulegiū querit: quo comeſto ſagitta de
corpore exilit: vix aūt capi pōt: qꝛ celerrima eſt.
Et cum a canibus premitur: ad montes altiſſi-
mos confugit: plurima inter mares eſt diſcor-
dia propter ſeminas: ⁊ hoc tempore coitus.

Operationes

¶ Diaſ. Fimus caprarum ſilueſtrium cum vi- A
no bibitus ycteri cos ſanat. ¶ Cum folio ſpica B
nardi bibitus menſtruis imperat. ¶ Reliquos C
ſanguinis fluxus cuȝ aceto impoſitus abſtinet.
¶ Combuſtus ⁊ tritus cum aceto ⁊ oximelle D
alopicias ſanat. ¶ Axungie mixtus podagri- E
cas medetur. ¶ Actor. Itē de Caprea hoc idē F
quod ſupra ponit: licet ſub alijs verbis.

Capitulum xxiiii.

Canis. Ariſto. Canis eſt animal iracū
c dum ⁊ applaudēs hoſb⁹ piloſū hȝ vni
uerſuȝ ſicut porcus ⁊ vrſus habet den-
tes ſuperius ⁊ inferius: ⁊ ventrē vnū: ac poſt vē
trem inteſtinū: multum hȝ fetus ⁊ multaſqȝ fiſſu-
ras in pedibus ⁊ multas mamillas ſicut ⁊ por-
cus. Quinqȝ digitos habet in pedibus anterio
ribus ⁊ quattuor in poſterioribus ſicut leo ⁊ lu-
pus. Fimū etiam habet ſiccū ſicut ⁊ lupus: ſple-
nem longū ſicut hō ⁊ porcus: pterea ſomnus ⁊
vigilia. crementū ⁊ corruptio: ⁊ vita ⁊ mors: ce-
teraqȝ accidentia ex ſenſibus ſunt in canibus ſi-
cut in eqs ⁊ hoſbus. Alexāder. Canis aīal ē im
mundū rediens ad vomitū: iracundus: latratu
horrendū canem extraneū lacerans: oſſa corro-
dens: qui cum habuerit conſortium alterius ca
nis refugit. Solus aūt nomen ſuum cognoſcit.
Ex lib. de natu. re. Canis eſt beſtia docibilis ad
omnem ludūȝ: dñm ſuuȝ diligit: ⁊ eius hoſpiti-
um vigilando cuſtodit: noctuqȝ latratu nocen-
tes pdit. Eſt etiam qōdam genus canū qō odo
ratu fures itelligit: ⁊ a ceteris hoſbus implaca-
bili odio diſcernit. Iſido. Nihil āt ſagatius ca-

nibus: plus enim ſenſus ceteris animalibus ha
bent. Nam ſoli nomina ſua cognoſcunt: reco-
gnoſcunt dominos ſuos ⁊ diligunt: ⁊ eoꝛum te-
cta defendunt pꝛo dominis ſuis ſe moꝛti obiici-
unt: ſolitarie ⁊ voluntarie cum eis ad pꝛedā cur
rūt. Ambꝛoſius. Canis eſt animal ſagax: quod
vbi veſtigium lupi vel lepoꝛis inuenerit: argu-
menta quedam ad eum directa ſemita inſequē
dum colligit: ad diuerticulum ſemite venit: ſin
gularumqꝫ ſemitarum exoꝛdia tacitus percun
ctatur: vt per odoꝛem agnoſcat in quam partē
diuertit: huic etiam animali inſitum eſt natura
liter ipartiret alimonie memoꝛiam ſeruare gra
tiamqꝫ referre: ac ſolicitas excubias pꝛo domi-
noꝛum ſalute pꝛotendere. Cum enim infirma-
tur canis: radicem alicuius herbe comedit ad
vomendum. Phiſio. Canis cetera bꝛuta in tri
bus excellit: in diſcernendo amando ſeruiēdo.
Diſcernunt enim dominum ab extraneis: nec
eos quos inſectatur odit: ſed pꝛo eo queꝫ amat
zelat: ⁊ ex conſcientia ſoliciti amoꝛis inuigilat.
Mos eius eſt cum paſtoꝛe alludere: gregeꝫ noſ
ſe: inſidiantes feras perſequi ſoli huic a natura
inſitum eſt: voluntarie ad quod pꝛeparatur in-
geri: ⁊ per quandam obedientie foꝛmulam ſola
diſciplinati timoꝛis expectatione ſuſpendi do-
nec ad peragendi licentiam ſigno mittatur. Ca
num autem genera ſunt plura. Alii enim ad ca
piendum feras ſiluarum inueſtigant. Alii volu
cres. Alii vero greges. Alii domos cuſtodiunt.
Ex libꝛo de natu. rerum. Tria ſunt genera ca-
num. Hoꝛum nobiliſſimi ſunt lepoꝛarii alias le
uerarii quibus foꝛma elegantioꝛ ⁊ ad curſuꝫ ce
lerioꝛ aptioꝛque venatui. Hi pectoꝛe valentes
ſunt latratus edere neſciunt: ⁊ niſi pꝛoducātur
ad curſum infra domuꝫ ſe continent. Alii ſunt
apti venatui: longis auribus ac dependētibus
hi odoꝛe ⁊ impoꝛtunis latratibus beſtiam inſe-
quuntur. Iteꝫ canis maſculi non defacili ledūt
canes feminas. Et ita fit in pluribus generibus
beſtiarum. In omni autem genere animalium
maſculi plus feminis viuunt exceptis leuerari-
is in quibus accidit contrarium. Ariſto. Leue-
rarii quippe viuunt annis vere decem: leuerarie
duodecim. In leuerarioꝛū quidem genere plus
viuunt femine maribus pꝛopter laboꝛem ipſo-
rum maſculoꝛum. In aliis autem plus viuunt
mares feminis. Item canes femine cum appli-
cantur ad etatem coitus habent ſigna ſicut ho-
mo: quoniam earum mām̄ille intameſcunt: ⁊ in
uenitur in eoꝛum pectoꝛe cartilago: ſed hoc diſ
ficile eſt cognoſcere niſi exercitato: maribus au-
tem nō accidit hoc: ſed in maioꝛi parte crus ele-
uant in mingendo: ⁊ nō niſi poſt ſex vel octo mē
ſes faciunt. Et vniuerſaliter poſtquā rigeſcūt.
Omnes autem femine ſedent quando mingūt.
In canibus feminis lac inuenitur ad quinqꝫ di
es ante partum: ⁊ in quibuſdam per ſepteꝫ. Eſt
que lac caninum ſpiſſius omni lacte: pꝛeterquā
poꝛcoꝛum ac lepoꝛum.

Operationes.

¶ Eſculapius. Canis ſanguis potat' tremu- A
loſos liberat. ¶ Caput eius vſtum tritum ⁊ pul B
uerizatum: vel eius caro neruoſa ⁊ ſiccus: moꝛ-
ſus canis ſi bibatur ſanat puluis dentium eius.
Doloꝛes dentium ac gingiuas curat. ¶ Coꝛ C
eius potatum canes a latratu detinet. Fel eius
cum melle curat oculos. Lac eius bibituꝫ pilos
⁊ capillos creſcere non ſinit. ¶ Cum melle vel D
vino datum mox fetum moꝛtuum eiicit.
¶ Dens ex eo tactus cito mittitur: cicatrices E
oculoꝛum extenuat. Adeps eius podagram ⁊
aurium doloꝛem ſanat. ¶ Auicēna. Sanguis F
canis pꝛohibet oꝛtum piloꝛum euulſoꝛū: vt ſcri
pſit Gal. Urina quoqꝫ cāis adminiſtrat ſuper
verrucam. ¶ Dyaſc. Lac pꝛimi partus canis G
capilloꝛum oꝛtus amputat: ⁊ in vtero infantes
excludit. Locium caninuꝫ addito nitro aut me
dicamen facto lepꝛas ⁊ pꝛurigines tollit.
¶ Fimus caninus in canicularibus diebus col H
lectus ⁊ ſiccus bibitus ventrem abſtinet cum vi
no. Albus vero ſimus eiuſdem arcuato moꝛbo
medetur. ¶ Pli. lib. xxix. Sanguine canino ni I
hil pꝛeſtantius contra toxica putāt. Canino fel
le cum melle curabat appolonius oculoꝛum ſuf
fuſiones. ¶ Item albugines canini lactis inſtil K
latio: doloꝛem ⁊ grauitatem auriuꝫ ſedat. Adi
pe canino lendes a capillis tolluntur.
¶ Idem lib. xxx. Canina cutis cuilibet digito L
circundata diſtillationes ſedat. Fel canum po-
dagris confert penna illinitum. Uerrucas om-
nium generum ſanat vꝛina canis recens illita ſi
miqꝫ cinis cum cera. ¶ Canis lingua medici- M
nalis eſt: lambendoqꝫ ſua vulnera vel aliena ſa-
nat: qui ſi vulnus pꝛopꝛium attigere lingua nō
poſſit pedem lambit ⁊ ſaliue medicamine deli-
nitum ad vulnus apponit: certus de medicami
ne quod lingue ſue natura indidit.
¶ Auicen. Aqua caſei canes impinguat valde N
⁊ nutrit eos bene. ¶ Canis cecus naſcitur: lu- O
naticus eſt: odoꝛatu multum viget: dentes ha
bet acutos ⁊ os fiſſum: valde moꝛdet ⁊ lingit:
non ruminat ſed rodit ad vomitum redit: pꝛiuſ
quam recubet lectum circuit: boliſmum pati
tur: ideſt rabidam famem.

Capitulum. xxv.

Attus ⁊ cathaplepa Yſid. Cattus .i.
c ingenioſus a greco venit: muſio ē ap
pellatus: eo ꝙ muribus infeſtus ſit:
hũc vulgus captũ a captura vocāt.
Dicũt alij ꝙ captat .i. videt. tam eniȝ acute cer
nit vt fulgure luminis noctis tenebras ſupet.
Alb. Catt⁹ ē aīal a capiēdo dictũ murib⁹ eniȝ
infeſtus. Et dˀ morib⁹ eſſe verecũdũ ⁊ pulchri-
tudinis amatiuũ. Hēt aũt colorē griſeuȝ. glau
ci ſortitur cōgelare ſimilē. habet enim colorem
hunc naturalē: ⁊ alias habet ex accidentali cibi
⁊ ꝑcipue q domeſticus eſt: eſt autē mordax val-
de: in multis ſimile leoni vnguibus ⁊ dentibus
armatur ſicut leo: ⁊ intrahit ⁊ emittit vngues
ſicut leo. Carnem autem habet laxam ⁊ mollē.

Operationes

A ¶ Auicē. Ex catti morſu quādoqȝ accidit do-
lor vehemēs ⁊ viriditas in corpe: ⁊ curatio eius
B eſt curatio communis. ¶ Iuuatur autem cum
C emplaſtro cepe: vel calamenti ſilueſtris. ¶ Ra-
zi. Catti ſiueſtres ex fumo rute ⁊ amigdalaruȝ
D amararum fugiunt. ¶ Haly. Carnes catti ca
lide ſunt ⁊ ſicce. medentur emorroidarum dolo
ribus. Renes calefaciũt: dorſi dolorib⁹ ꝓſunt.
E ¶ Eſculapius. Stercus catti vel catte cum ſy-
F napi ⁊ aceto alopiciam curat. ¶ Cathaplepa.
Pli. li. viii. Cathaplepa appellatur fera mo-
dica ⁊ iners iuxta fontem tygrim qui eſt apud
heſperos ethiopes: vt pleriqȝ eſtimauere: nili
caput. Fera hec ceteris quoqȝ membris iners
caput tantum pregraue egrefert quod deiectũ
ſemper in terram. Alias in tremore eſt huma-
ni generis omnibus: qui oculos eius viderint
confeſtim expirantibus. Eadem ⁊ baſiliſci ſer-
pentis eſt vis. ¶ Solinus. Iuxta fluuium ty- G
grim naſcitur cathaplepa: modica ⁊ iners beſtia
peſtilenti aſpectu figura fere catti.

Capitulum xxvi.

Accus. Ex libro de naturis rerum.
c Caccus eſt monſtrum in archadia to
tum fetoſum vt porcus. Et vt ſcribit
Adelinus philoſoph⁹. Anhelitu ſuo
pectore flammas eructuat: ideſt ſpiritum flam-
mineum: maxime cum ira furit per motũ. Hic
in antris ſuper tyberim commoratur: ⁊ inuadit
ſubito thaurorum ⁊ vaccarum greges per cau
das tres vel quattuor apprehēdēs: ⁊ vi ſue forti
tudinis in antrum occulte trahens greſſu retro
gardone ſcilicet de facili poſſit inueſtigari. Nec
ſolum animalibus eſt infeſtus: ſed buboni gra-
uiſſime inſidiatur: cum tamen ipſum hominem
plurimum timeat. Si queritur quomodo de ani-
malis ore flāma poſſit euomi tam efficax: vt pri
me contrectata alias contracta cōburat. ⁊ nō ip
ſum corpus animalis flāma tali abſumatur. Re-
ſponderi poteſt: q2 cum anhelitus adhuc in vi-
ſcerib⁹ aīalis per membra varia late diffuſus ē
tepidum vſqȝquo non exuberatur in flāmas. Sed
eructuatus continuatur ac multiplicatur in obiectũ
aliquo corpus: virtutemqȝ recipit comburendi
ſicut videmus per medium berilli lumen ſolis
multiplicare radios: ⁊ in ſummo mucronis acu
mine radiorum ignis virtutem in ſubiectaȝ ma
teriam ſuſcipere. Ignemqȝ effici violentũ: huic
animali ſimilia fuerunt illa de quibus in libro
Sapientie legitur: ꝙ ignis ex ore ſuo ſpirabant.

De cacco

De cacco dicit Uirgilius. viij. lib. eneidos. Semihominis facies huic mōſtro Uulcanus erat pater illius atros ore fomens ignes magna ſe mole ferebat: terribiles oculos viloſaqꝫ ſetis pectora ſenuferi: huius cacci mens effera quattuor a ſtabulis preſtanti corpore thauros auertit: totidem forma ſuperante iuuencas. atqꝫ hos ne qua forent pedibus veſtigia tectis: cauda in ſpeluncam tractos verſiſqꝫ viarum: ſdiciis raptos ſaxo occultabat opaco. Hunc caccū propter furata ſibi pecora Hercules interfecit: vt ibi. Uirgilius in longum proſequitur.

Capitulum xxvii.

c Camelus. Ex li. de naturis rerūꝫ. Camelus ē animal deforme: gibboſum: habens collū longum: crura poplexa lentū inceſſum: ⁊ dū gradit̄ nūꝗ̄ pedes aterit: ĩmundum aīal ſm legem. qm̄ vngulam quidē hēt: ſed nō diuidit eā. Cū autē onerandi ſunt: paululū ſup genua pcutiunt̄: et ſtatim ad onera flexis ceruicibus ĩclinātur aquas puras refugiunt: lutulentas bibunt: ⁊ hoc gratia nutrimenti. Omne enim elementum quātū plus cōmixtum eſt alijs: tāto plus nutrit: ⁊ ecōtrario irati cameli ſtrident horribiliter. His ēt rabies accidit ⁊ podagro de qbus faciliме moriuntur. Non autem vngulas eijciunt. Sed vehementiſſimo dolore grauantur quando duras ⁊ laborioſas vias incedunt. Non enim ĩ pedibus habent de forti corio ſoturales. Ordeum cito tranſglutientes reſeruant: vt rurſum ruminando tota nocte manducent. Alij compatientes abſtineant: illi qui recti cameli dicuntur vnum tantum habet in dorſo gibbum. Eſt autem ⁊ aliud genus eorūꝫ quos dromedarios vocant curſu mirabili vigentes ⁊ bina tubera in dorſo habentes Ariſtotiles. Cameli ſunt ſicut animalia cornuta: quia ventres eius ſunt ſicut habentiūꝫ cornua: ⁊ quia cibus illius ſpinoſus eſt: neceſſario fuit eius lingua carnoſa propter duriciem palati. Natura ergo vtitur palato ſicut parte dentium terreſtri. Camelus non habet fel diſtinctum: ſed venas paruas in quibus eſt fel. ¶ Solinus. Camelorum femine ad bella preparantur: putantqꝫ validiores eas fieri: ſi caſtratione a coitibus arceantur. Camele cū homines eis vtuntur ad preliandum: caſtrantur: quia tunc non inpinguantur. In locis quidem altiſſimis habitantes: tria milia camelorum habent homines currentium velocius ꝙ̄ equus: ⁊ hoc non accidit eis niſi propter amplitudinem paſſus. ¶ Uegetius de re militari libro tertio. Camelos apud veteres aliqnantule nationes in aciem produxerunt. Sed hoc genꝰ animalium arenis quidem tolerabile ſic aptūꝫ. naꝫ confuſas etiā in puluere, vento vias: abſqꝫ errore dirigere memoratur. Ceterūꝫ preter nouitatem hoc ſi vti videatur inefficax bello eſt. Item camelorum mares habent virgas ad poſteriorem partem vnde auerſi coeunt. Sunt autem virge neruoſe ac dure vnde ex eis arcuum corde fiunt. Coitus tempore ſolitudines aut ſecreta petunt. Item. Camelus eſt valde malus tempore coitus. Et ſi quod animal vl̄ homo tē pore hoc appropinquauerit ad eum ledit ipſū. Coit autem poſt triennium: tempore luxurie ſolitarius eſt cum femina ferus ac ſilueſtris et coeundo per totam diem equitat. Sed cum alias luxurioſus ſit: erga matrem continēs eſt: vnde in quadam ciuitate cooperiebatur camele caput vt eius pullus ſuper eam ſaltaret: qui cooperto matris capite ſuper eaꝫ ſaltauit: ⁊ cooperimē to ſublato matrem agnoſcēs: turpitudinis opere quod ceperat intercepto: deſcenditqꝫ ipſum ingeniatorem mordens interfecit. Camela pregnans eſt per annum: poſt partum quoqꝫ quieſcit a coitu per annum vnum tantum filium facit ſicut elephas equus ⁊ omne animal habens ſoleas. Cameli viuunt centum annis. Cameli patiuntur ſitim per quatriduūꝫ: ⁊ poſtea bibūt multum. huic animali natura dedit magnitudinem corporis in modum iumenti ſicut et elephanti. animal quoqꝫ cuius cibus eſt ex materia lignea ⁊ ſpinoſa multos habet ventres: ⁊ in hoc genere eſt camelus.

Operationes

A ¶ Auic. Caro cameli prouocat vrinaꝫ. Adeps
qui eſt ĩ gibbo cameli ſuffumigat⁹ confert emor
roidibus: cameli cerebrum exſiccatum: ⁊ cū ace
to bibitum confert epilentie: ad idem valet eius
B ſanguis. ¶ Qui ēt, ſiccatus ⁊ fritus retinet flu
xum: cum vino quoqꝫ bibitus ſagitte armene
nocumento confert: poſt purgationem vero mē
ſtruorum potatum iuuat ad impregnationem:
C ⁊ confert preuocationi matricis. ¶ Idem. Lac
camelarum fetarum eſt ſubtile ⁊ valde aquoſū:
nec facit opilationes: ſicut cetera: propter pauci
tatem caſeitatis ⁊ abſterſionis aqueitatis illi⁹.
D ¶ Inipſo eſt falſedo. quia cameli diligunt ace
toſum: ⁊ hoc eſt melius lac. Dicitur autem ꝙ ē
vehementis tarditatis in ſtomacho et ĩ ſuperio
ribus ventris. Ex ipſo non timetur ſordicies ſi
E cut ex ceteris niſi raro. ¶ Vrina cameli confert
ydropiſi. Confert etiam vehementer fetori na
rium. Et aperit opilationes colatorij cuꝫ virtu
te vehementi ablutione ex ea facta confert fur
F furibus. ¶ Dyaſ. Fimus camelinus albus cuꝫ
melle tritus ⁊ ĩpoſitus tumores reprimit: ⁊ vul
G nera delicata permundat. ¶ Haly. Sanguis
cameli fricatus diſſinterie prodeſt: ⁊ ſolutione
cronice potuſqꝫ veneni lac cameli prodeſt corru
H ptioni complexionis augetqꝫ ventrem. ¶ Pli
nius. Stercus cameli mundificat ⁊ deſtruit ver
rucas: abſcindit fluxum ſanguinis ex naribus:
⁊ quando bibitur cum medicinis epilentie con
I fert. ¶ Item reſoluit bothor ⁊ vlcera: ſcrofu
las quoqꝫ fortiter ⁊c̄.

Capitulum. xxviii.

C Ameleon. Iſidorus. Cameleon nō ha
bet vnum colorē: ſed diuerſa varietate
cōſperſus eſt: vt pardus hui⁹ cameleō
tis corpuſculum ad colores quos videt faciliīa
conuerſione variatur: cū aliorū animaliū nō ſit
ad conuerſionem facilis corpulētia. Rudolph⁹
ſuper Leuiticum. Cameleon in infirmitate mā
ſuetum eſſe ſe fingit: cum alias ſit ĩmanſuetum
animal. Gloſa ſuper Leuiticū. Cameleon ē na
tum ad deridendum: doloſum: rapax: ĩgluuio
ſum: ⁊ ideo ſm legem ĩmūdum. Amb. Camele
on diuerſas ſpecies colore vario fertur mentiri.
Ariſto. Cameleon eſt animal valde timoroſuꝫ:
propter quod in multos colores mutatur. Cau
ſa vero timoris eius paucitas eſt ſanguinis ⁊ ca
loris. vnde etiā valde macer eſt: ⁊ vocaꝛ leo ter
re: huius facies eſt ſicut aīalis ex porco ⁊ ſymea
compoſiti. Vngulas hꝫ ſimiles vncis ſeu auiuꝫ
vngulis. Alteratio coloris fit qñ corium eius ĩ
ſufflatur: manet in cauernis ſicut lacertulus.
Soli. Cameleon per oēm aſiā eſt plurim⁹. Aīal
ſcꝫ quadrupes: facieqꝫ lacerte: niſi crura recta
⁊ longiora ventri ingererentur prolixa cauda. ea
demqꝫ in vertiginē torta. hamati vngues ſubti
liqꝫ adoneitate. Inceſſus vero piger et idem ſe
re qui teſtudinum motus. Corpus aſperum cu
te qualē ex cocodrillis deprehendimus ſubdu
cti oculi ⁊ receſſo cōcauo introrſū recepti. quos
nunquā in taxione obnubit.

Operationes

¶ Pli. Cameleon quoqꝫ multa in ſe ferꝛ hſe A
vtilia medicine. Caput eius ⁊ guttur ſi robore
is lignis accendātur imbriū ac tonitruū cōcur
ſus facere democrit⁹ narrat. ¶ Itē iecur in te B
gulis vſtum. Reliqua ad veneficia ptinentia q̄
dicit: ꝙꝙ falſa eſtimātes obmittemus ꝑterꝙ ĩ
riſu coagentiū. ¶ Oculo eius dextro ſi viuenti C
eruaꝛ albugines cū lacte caprino tolluntꝛ: ligua
quoqꝫ ad alligata pericula puerperij. ¶ Eūdē D
ſalutarē eē parturiētib⁹ circa domū. ¶ Cor ei⁹ E
aduerſus quartanā ē ꝓficuū: lana nigra prime
tonſure illigatū. ¶ Pes prior dexter in pelle: F
hiene alligatus brachio ſiniſtro dꝛ ꝓdeſſe con
tra latrocinia terroreſqꝫ nocturnoſqꝫ. ¶ Item G
dextrā māmillā cōtra formidines pauoreſqꝫ.
¶ Sꝫ ⁊ pedem ei⁹ ſiniſtrū in furno torreri cum H
herba eiuſdē nōis addito vnguēto paſtillis fa
ctis inde: ſi credimus: ferꝛ hoiem inuiſibilē fa
cere. ¶ Eius felle glaucomata ⁊ ſuffuſiōes cor I
rigi creditur proprie tridui vnctione: creditur
etiam eo lienibus inſtillato ſerpentes ſeparari:
⁊ ad alia multa.

Capitulum.

Capitulum xxix.

c Amcelopardus. Jſido. Comelopard⁹ eſt dictus: eo ꝙ cuȝ ſit vt pardus albis macul' ſupaſperſus collo equo ſimilis pedib⁹ bubulis: capite tñ camelo ſilis eſt. Hūc ethiopia gignit. ℂ Pli. li. viii. Cameleoꝝ aliq̃ ſilitudo in duo transfert aialia. Nabuna ſiquidem ethiopes vocāt beſtiā collo ſimilē equo pedibus ꝛ crurib⁹ boui: capite camelo: albis maculis colorē rutilū diſtinguētibus. Unde ꝛ camelopardus appellata eſt. Nec primū qdē dictatoris ceſaris circenſibus ludis rome viſa ē. Ex eo ſubinde cernit aſpectu magis ꝙ feritate conſpicua: quapropter ꝛ ouis fere nomen inuenit.

Capitulum xxx.

c Apreolus. Auic. Capreolus eſt aial in india: ſimilis humido ſiue ceruorum filio: qui apud nos etiam non mutat dētes. Et quando eius dentes ſunt magni ſignāt vite diuturnitatem in eis: ꝛ habet oculos acutos. Ariſto. lib. viii. Capreoli ſilueſtres habent ſapientiam: qñ vulnerant querunt pulegiū ceruinum ꝛ comedunt ipſum vt extrahāt ſagittas a corpore ſi que in ipſis ſunt infixe ex velocitate motus ꝛ aſſiduitate diſcurſus. Caro capreoli a ſuperfluo humido exoneratur: ꝛ eius caro tenerior ꝛ digeſtibilior efficitur: ꝛ ſaporis ac odoris eius grauitas amputatur. Idem Ariſtote. Paſtus gratia de locis altis ad altiora tendit: ꝛ inter herbas ſalubres ꝛ noxias odore diiudicat ꝛ diſcernit. Ruminat cibos ꝛ vngulam findit. Nō vngue nō cornu nō dēte: ſȝ ſola velocitate fuge a canib⁹ venatoꝝ īſulſis ſe defendit. Nā qñ ī cāpeſtrib⁹ pſeqt ad mōtana fugiēs alta petit. In mōtib⁹ īdie ſunt qdā capreoli q ab herbis aromaticis ꝛ odoriferis paſcunt in quorū vnguib⁹ ſunt qdā cōcauitates in qb⁹ humores qdā ad apoſtemata colligūtur que pmo ad maturitatē ꝛ motū ꝛ cōfricationeȝ rūpunt: ꝛ a corpe cū piloſis folliculis abſtrahūtur: ꝛ ſubſtātia q̃ īfra pelliculā cōtinet ſūme eſt odorifera et īter aromatica maxime pcioſa ī medicinis plurimū vtilis ꝛ vtuoſa. Ut vult Dyaſ. ꝛ Platea. Et aliq dicūt illō muſcū vulgariter appellare.

Capitulum xxxi.

c Aſtor eſt aial ad modū canis pōtici: lōgum ſalicet ꝛ gracile: dētes habet acutiſſimos: pellem delicatam ac nobileȝ que quāto nigrior eſt tāto precioſior: colores in

pilis habet velut varus:ſed pili ſubtiles ſunt et
pulchri:non põt diu ſuſtinere vel ſubſiſtere niſi
caudã in aqua teneat quam hꝫ vtiqꝫ piſciũ cau
de ſimilem:ſaporẽqꝫ eiꝰ ⁊ ſpeciẽ. Unde ⁊ a chri
ſtianis in ieiunio comedit:pars eni caude ipſius
edibilis eſt:reſiduũ autem eius eſt caro. Ipſaqꝫ
cauda longitudinis cubitalis eſt pinguedinem
multã hñs. Pedes autem poſteriores hꝫ vt an
ſer:Anteriores aũt vt canis. Hec enim illi na-
tura parauit:vt ⁊ poſterioribus velut auis ĩ aq̃
nataret:⁊ anterioribꝰ in terra ſicut quadrupes
ambularet. ¶ Ex li. de na. re. Caſtores vt dicit
experimẽtator ĩ grege viuũt:⁊ ſiĉ ad ſuas ꝑgũt
Lignaqꝫ dentibꝰ abſcidẽtes ad cauernas ſuas
ea miro modo referũt. Unũ etiã ex caſtoribꝰ ꝓ
vehiculo reſupinatũ pedibus eleuatis in terrã
proijciũt:⁊ inter crura eiꝰ abſciſa artificioſe cõ-
ponũt:⁊ ſic eũ trahẽtes cauda ad ꝓpria tecta de
ducunt:verꝫ iniuriã talẽ non faciũt his:qui ĩter
illos educati ſunt:ſed illis q̃ de alienis partibus
ad ſe venerũt. Hos eni in ſeruitutẽ ſub certa cu
ſtodia redigũt. Alioꝝ tñ opinio eſt : ꝙ hoc illis
faciãt qui ſenectute laboribuſqꝫ cõfecti dentes
obtuſos hñt:⁊ qui ligna ſecare non valent. Ta
les eni ĩ ſeruitutẽ redactos ꝑ abſumptionẽ pilo-
rum in dorſo venatores agnoſcũt:eoſqꝫ pietate
cõmoti illeſos abire ꝑmittũt. In duplices autẽ
vſus ligna ſecta hñt. Nam ⁊ corticẽ comedũt:
⁊ ex lignis habitacula valde artificioſa faciũt.
Amaris quidẽ arborꝝ foliis ⁊ corticibꝰ caſtor ꝓ
ſummis delicijs veſcit:vñ ⁊ tota eius caro : ⁊ ſi
bono tñ amaro odore ꝑfundit. ¶ Phiſio. Ca-
ſtor cũ eum venator ꝓſequit abſciſos teſticulos
ante faciẽ eiꝰ ꝓijcit:⁊ venator hñs qđ ab eo cu-
piebat vltra nõ ſequit. Si aũt alius venator eũ
ſequatur:erigit ſe ⁊ oñdit virilia ſe nõ hr̃e:⁊ ſic
euadit. Eſt aũt aĩal manſuetũ nimis. ¶ Ex lib.
de na. re. Huiꝰ aĩalis venatio fit hoc modo. Ca
nis ad hoc inſtructus in aquã proijcit:q̃ ad fora
men mãſiõis illiꝰ ꝑueniẽs ingredit:nec cedit ca
ſtor morſibus donec a venatoribus artificioſa il
la manſio refringatur ⁊c̃.

Operationes

A ¶ Plateariꝰ. Caſtoris teſticli abſciſi ĩ vmbro-
ſo loco ſuſpenſi deſiccantur:vt in vſum medici-
B ne reſeruent:⁊ dicunt caſtoreũ. Bonum autẽ
caſtoreũ.i.nõ ſophiſticatũ : hꝫ ſaporem medio-
criter acutũ. Glutinoſum eſt et saporẽ hꝫ mul-
tum horribilem neruos ĩtricatos ⁊ pelliculis ad
herentes per annos ſex in magna efficacia ſer-
uari poteſt. Melius tñ eſt quanto recẽtius. In
medicinis ponitur abiecta pellicula exteriori.

Uirtutẽ habet diſſoluendi attrahendi ⁊ maxi-
me neruoſa loca cõfortandi. ¶ Contra epilenti C
am ⁊ alias frigidas paſſiones capitis datur ca-
ſtoreum cum ſucco rute in potu vel decoctionis
eius vinuꝫ. ¶ Contra paraliſim lingue puluis D
eius ſub lingua ponitur donec per ſe reſoluatur
⁊ conſumatur. ¶ Contra paraliſim totius cor- E
poris datur vinum decoctionis eius ⁊ rute ⁊ ſal
uie. ¶ Contra litargiam ꝓuocatur ſternutatio F
ex caſtoreo:cerebrũ cõmouet ⁊ confortat.
¶ Dyaſ. Caſtoreum teſticuli ſunt aĩalis:quod G
caſtor dĩ:⁊ ſepe aquaticam:ſepe vero terrenam
ſuſtinet vitã. ¶ Optimũ eſt ponticũ ꝙ ſi interiꝰ H
cereum ⁊ obſtruſum mẽbranulis naturalibus:
quidam autem teſticulos adulterantes inmit-
tunt veſicas cum armoniaci gutta ſanguine ca-
ſtoris cõſperſa. ¶ Eligendi ſunt ergo qui iun- I
cti ſunt ex vna radice ſibi coherẽtes:pleni inſci-
di fragiles ipſis folliculis ſe tractius ſeparãtes.
¶ Calefacit autem caſtoreum ⁊ deſiccat ⁊ atte- K
nuat. Illis ergo qui ex plenitudine ſpaſmuꝫ pa
tiuntur aut tremorem neruorum vtiliſſimuꝫ ẽ.
Quibus autem hoc contingit ex inanitate vel
ſiccitate contrarium.
¶ Uitia quoqꝫ pulmonis emẽdat. Et humidũ L
frigidi cerebri humorẽ cum pulegio. Cuꝫ vino
bibitũ inflationes tollit. ¶ Tortionibꝰ medet: M
potiones venenatas nocere non ſinit. Litargi-
cis ſingulare preſidium eſt. ¶ Tremori ⁊ cõtra N
ctionibus ⁊ omnibus neruoꝝ cauſis delitum et
vnctũ medetur. ¶ Uirtus eniꝫ ei termantica ẽ O
⁊ recorporatiua mixtũ malacinatibus ⁊ acopis
paraliticis ſeu ſciaticis ⁊ his ſimilibus ſubue-
nit. ¶ Auicẽ. Caſtoreum confert obliuioni ⁊ li P
targie cum aceto ⁊ oleo roſaceo ſurditatiqꝫ fri-
gide ac vẽtoſitati in aure diſſolutuꝫ in oleo nar-
dino. ¶ Attractio per nares ex fumigatione ip Q
ſius confert apoſtematibus pulmonis ⁊ infirmi
tatibus eius. Bibitur cum aceto propter ſin-
gultum ⁊ facit ſitim.
¶ Delet dolorem ventris pungitiuum cũ ace- R
to bibitum:ventoſitatem reſoluit. Menſtrua ꝓ
uocat. Secundinam ⁊ fetum extrahit.
¶ Confert morſui paruorũ venenatorum:⁊ qđ S
ex eo declinat ad nigredinem eſt venenum. Ita
ꝙ interficit quandoqꝫ in vna die.
¶ Fel caſtoris ad multa vtile ẽ. Eius quoqꝫ co T
agulum ſedat morbum caducum.

Capitulum. xxxii.

Hama. Alber. in li. de na. aĩaliũ. Cha
C ma ẽ beſtia alio noĩe rufinus dicta in
ethiopia. Eſt aũt ad modũ lupi in figu
ra mac

ra maculis albis vt pardus ꝑ totũ reſperſa: lu-
dis apta: eo ꝙ diſcipline multũ eſt ꝑceptibilis.
Et in hoc conuenit cum natura canis.

Capitulum. xxxiii.

Alopus. Alber. in li. de na. aĩalĩũ. Ea
c lop⁹ dr̃ eẽ aĩal iuxta eufraten habitãs
⁊ de euphrate ꝓpter aq̃ frigiditatẽ bi-
bẽs. Aſtutum ⁊ velox eẽ dr̃. Ita vt venator ſibi
appropinquare nõ poſſit. Cornua geſtat longa
ſerre modũ ꝑtẽdẽtia: qb⁹ ⁊ arbores deijcere dr̃
ſʒ v̇gulta añ repulſũ cornuũ ſuoꝝ tendẽtia fran
gere nõ põt. Lʒ ad hoc ſepe nitatur: ⁊ ideo ĩ eis
frequenter inuolutis cornibus cum captum te-
netur dentibus ſtridet: ⁊ audito ſtridore a vena
tore capitur.

Capitulum. xxxiiij.

Ceruus. Ex li. de na. re. Ceruus ẽ aĩal
c velocitate mirabili frõtẽ hñs ramoſis
cornib⁹ aſperatã. Quoꝝ creatio fit ſi
biẽnis fuerit: tũc vſqʒ ad ſex annos ꝑ etate ra-
mos augẽt: deĩde nũeroſiora fieri nõ pñt ſʒ ma-
iora. Solũ hoc aĩal cornua mutat: ⁊ ſupramo-
dũ gl̃iaꝛ: hʒ vnũ v̇mẽ ĩ capite q eũ vere vexat aſ
ſidue. Sʒ ⁊ oẽ aĩal ⁊ ip̃e hõ v̇mẽ hʒ ſub lingua.
¶ Ariſt. Ceru⁹ ẽ aĩal ſapiẽs: de quo ẽt opinanꝛ
ꝙ ĩter aĩalia quadrupedia diſcreti⁹ ſit. Idẽ Cer
uus ẽ aĩal timidũ: cornua qdẽ hñs ⁊ fiſſurã ĩ vn
gulis: dẽtes ei⁹ declinãt ad ĩferi⁹: hʒ q̃ttuor dẽ
tes ĩ vna ꝑte oris; ⁊ ĩ alia q̃ttuor per quos molit
hʒ ẽt duos magnos alios: q ſũt ĩ maſculo maio
res: ⁊ ĩ feĩa minores. Vox maſculi groſſior eſt ⁊
altior q̃ feĩe. Maſculus vociferaꝛ ĩ ĩtrũ tp̃e coi-
tus: ⁊ feĩa qñqʒ timet. Ceru⁹ itaqʒ: ſic̃ ⁊ cetera
magni cordis aĩalia: timidus ẽ vocẽ vulpium ti
met. In ſibilo ãt ⁊ cãtu delectaꝛ. Itaqʒ ſibilãtẽ
⁊ cãtãtẽ ſeqꝛ: ⁊ ali⁹ eũ occidit. Vñ cũ aures ere-
ctas hʒ ĩſidias ſubſequẽtis aduertit. Poſtquã
v̇o dimiſerit: ñ aduertit. ¶ Itẽ. Cerui pugnãt
⁊ vict⁹ obedit victori obediẽtia forti. Cũ ãt imp̃
gnaꝛ ceru⁹ latet ꝑꝑ venatores. Inteſtina cerui
valde fetida ſũt: vñ nõ comedũꝛ a canibus: niſi
ſint valde famelici. ¶ Phiſio. Ceru⁹ vbi ẛpen
tẽ agnouerit eẽ ĩplet os ſuũ aq̃ effũditqʒ in fora
mẽ: deĩde cũ quodã oris ſui ſpiramĩe ẛpẽtes fo-
ras attrahit: ⁊ pedib⁹ ſuis cõculcãs ipſũ ĩterfi-
cit. Ceruoꝝ ãt duo ſũt gñа. Vnũ qd̃ vt iuuene-
rit ẛpẽtẽ ĩ cauerna vbi latitat: flatum ĩmittit vt
exeat: ⁊ egrediẽtis collũ ꝑcutiẽſ hic ⁊ ĩde occidit
eũ ⁊ d̃uorat. Poſtea v̇o ꝑꝑ timorẽ ad aquas pu
riſſimas currit ac venenum euomit. Sed inter

bunc tumorē pilos mutat ꝛ cornua abiicit. Aliud eſt genus quod ſi ſerpentem inuenerit occidit: ꝛ poſt victoriam ad montē vbi pabulū inueniat tendit Ambro. Ceruus cū nondum habet cornua: tū frōte ꝑludit: ꝛ ea q̄ nōdū ex̄ptus ē tela minaꝛ. Ceruus qn̄ egrotat: ramuſculos olee comedit: ꝛ ſanus fit. ¶ Ariſt. Ceruus: vt dictū eſt: maſculus vociferaꝛ multū tp̄e coit⁹. Cerua nō pōt coitū pati pp duriciez v̄ge maris: recipit āt fugiēdo. Cerua paritura ꝑus dragonteā comedit: cū v̄o parit ſ'bito comedit ſecūdinā fetuū anteq̄ cadit ad terrā: ꝛ eſt eius ſecūdīa venenū.

Operationes

A ¶ Phiſiolo. Ceruoꝝ lachꝛyme collecte ꝛ oſſa
lucta i corde ipſoꝝ apta ſunt potui cordis pulſu
B laboꝛātibus. ¶ Plate. In corde cerui reperiꝛ
qōdā os i ſiniſtra p̄te i qua ē q̄daz cōcauitas: ad
quē ſplen hꝫ reſpiraculū ꝛ emittit ſup̄fluitatem
q̄ ibi ꝓpria ſiccitate in ſubāz mutaꝛ oſſuoſā. Il-
lud ē de ſāguine cordis ſubꝛufū: hꝫ v̄tutē depu
C rādi fumū melācolicū. ¶ Daꝛ ꝛ cōtra cardias
D ꝛ ſincopim ꝛ contra emoꝛroides. ¶ Eſcula. Si
q̄s in corio cerui voluiꝛ: ſerpētes nō timet. Me
E dulla quoq̄ꝫ cerui doloꝛes ſedat. ¶ Maly. Coa
gulū cerui cōtra potū cicute ꝛ fungoꝛū eſuz ꝓ-
deſt. Vrina cerui ſplenis doloꝛē adiuuat. Ven-
toſitati ſtomachi ꝛ inteſtinoꝛū pꝛodeſt. Aurib⁹
F inſtillata medeꝛ earū vlcerib⁹. ¶ Aui. l. iii. cañ.
Extremitates caudē cerui venenū ē ꝛ ipſam bi
bēti accidit āguſtia vehemēs ꝛ ſincopis ꝛ moꝛs.
Sed cura eius ē vt euomat cū butiro ꝛ aneto:
deinde in potu deꝛ auillane ꝛ fiſtici cōfecta ſit.
G ¶ Pli. li. xxviii. Pulmo ceruin⁹ cū gula ſub
arefact⁹ in fumo: deinde tuſus ex melle tuſſiꝫ ſa-
nat. Coagulū cerui aceto ſanguinē ſiſtit. Hin-
nuli vero coagulū inf̄is vtero execti: ſūmis ꝑ
H ferꝛ remedijs. ¶ Pli. Cornu cerui vſti nidoꝛ
comicialē moꝛbū ſiue caducā depꝛehēdit. Eiuſ
dem cornu cinis illit⁹ ex aceto vel roſaceo dolo-
I rem capitis ſedat. ¶ Idē cinis dētes mobiles
fricādo vel colluendo cōfirmat: eoꝛūq̄ꝫ doloꝛes
K mitigat. ¶ Idez quoq̄ꝫ valet crudi cornu fari-
na. Itē Cinis ꝑdictus reumatiſmos ſanat: ꝛ ſā
L guis excreatiōes curat. ¶ Tinearū quoq̄ꝫ gn̄a
ideſt vermes pellit potat⁹. Regio moꝛbo ꝓdeſt
M potatus ex vino. ¶ Solin⁹. Ex cornib⁹ aūt cer
ui dextrū efficaci⁹ ē ad medelam. Actoꝛ. Quia
v̄o cornu dextrū: vt dictū eſt: ad medelā efficaci
us eſt. Idō dicit Pli. q̄ ceruus hoc bono ſuo inuidēs. hoc cornu dextrū abſcōdit nequeat inueniri. Idē quoq̄ꝫ dicit liber de natura reꝝ.
N ¶ Ariſt. V̄o dicit cū abſcōdere cornu ſiniſtrum
tanq̄ in eo ſit aliquod iuuamentum.

Capitulum xxv.

c Eruleus. Actoꝛ: vt aiūt. Solinus ꝛ ſtīcius ſchoſus. Vermis ē mirabilis in gāge fluuio abūdans: hꝫ enīꝫ bꝛachia bina lōgitudinis ſex cubitoꝝ: q̄bus etiā elephātez corripit vndiſq̄ꝫ ſubmergit. Sꝫ qm̄ hic vermis ingens ac mōſtruoſus ē ꝛ aquaticus. Idōq̄ꝫ inferius eū inter monſtra aquatica: videlꝫ i tractatu de piſcibus de illo plenius dicemus.

Capitulū xxvi.

c Ecula. celidros et cenchꝛus. Iſidoꝛus Cecula dicta ē eo q̄ parua ſit ꝛ nō hꝫ oculos. Celidros ſerpēs eſt q̄ ꝛ cherſidros qui ꝛ in terris et in aquis moꝛatur. Nam

cerſi

cerſi greci dicunt terram ydros aquã. Hic terram per quam graditur fumare facit: quã macer ſic deſcribit: ſeu terga expirant ſpumãtia virus ſeu terra fumat: qua tether labitur anguis. Et Lucanus. Tractiqꝫ via fumare chelidri: ſemper autem directus ambulat: nã ſi torſerit ſe dum currit ſtatim crepat. Solin⁹ Calabria chelidris freq̄ntiſſima bouꝫ quoqꝫ gignit. Yſidorus. Chencbris ſerpens inflexuoſus eſt: qui ſemper rectum efficit iter. De quo Lucanus. Et ſemper recto lapſurus limite chencbris.

Capitulum xxxvii.

Eraſtes. Ex li. de na. re. Ceraſtes eſt ſerpens octo cornua in capite habens: ex quibus fieri ſolent manubria cultellorum ad menſas imperatorum: qꝛ ſudor produnt venenum appoſitum. Solinus. Ceraſtes dictus eſt eoꝙ habeat cornua arietũ ſimilia. Ceraſti⁹ enim greci cornua vocãt: ſunt autem hinc quadrigemina cornicula: quoꝝ oſtẽtatione velut eſca illiciens ſolicita animalia perimit. Totum enim corpus arenis tegit: nec vllum indiciũ ſibi prebet niſi ex illa parte qua inuitatas aues vł animalia capit: eſt autem flexuoſus pluſquã alij ſerpentes: ita vt ſpinam nõ habere videatur.

¶ Auicen. Cornuta eſt genus ſerpentum ſurdorum: cuius longitudo ẽ ab vno cubito vſqꝫ ad duos: ⁊ ſuper caput eius ſunt due eminentie: quaſi duo cornua. Color corporis ei⁹ eſt cinericius: ⁊ venter eius ſicut ſquame ſicce dure que ſtrident ſuper terram cum ſtrepitu. Dentes eius ſunt equales non recurui: plurimum manſio eius eſt in locis arenoſis. In ſlocis quidem morſus eius ſentiuntur quaſi acus aut claui infixi in eis. Et dixerunt ꝙ continuatur eius corpori grauitas maxima: ⁊ eius labia inflantur ⁊ accidunt ei vertigo ⁊ tenebroſitas oculorum ⁊ deſtruitur ratio.

Operationes.

¶ Cure autem eius appropriatur: vt ſemen raphani cum vino in potu detur. A

Capitulum xxxviii.

Ephos ⁊ centrocota. Pli. li. viij. Cephos ethiopia mittit: quorum pedes poſteriores humanis pedibus ⁊ cruribus ſunt ſimiles. Hoc animal roma poſtea non vidit niſi ludis pompeij. Solinus. Tẽpore dictatoris ceſaris monſtra rome viſa ſunt que cephos dicuntur. Horuꝫ poſteriores pedes crure ac veſtigio humanos mentiuntur arcus priores hominum manus. ¶ Phiſio. Centrocota ẽ que beſtias vniuerſas precedit huius corpus aſini: pectus et crura leonis ſimilitudinem habent. oris hiatum vſqꝫ ad aures vaſtum: imitatur autẽ hominis voceꝫ. Plinius li. viii. Crocutas ethiopia inter alia monſtra generat: velut ex cane lupoqꝫ conceptos oſſa dentibus frangentes ꝓtinuſqꝫ deuorata ventre conficientes. Idem in eodem. Hyene coitu leena ethiopica parit crocutam hominũ pecorumqꝫ voces imitãtes

C

Acies ei perpetua in vtraqꝫ oris parte nullis gingiuis continuo denteqꝫ ne occurſu contrario baberetur capſarum modo icluditur. Solinus. Crocuta nunquam aciem orbium commouet ſed in obtutum ſine intactione intēdit: in ore gigiua nulla: dens vnus atqꝫ ꝑpetuus.

Capitulum xxxix.

c

Irogrillus. Rudolpbus ſuper Leuiticum Cirogrillus ē animal ſpinoſum ⁊ bericio ſimile. Actor. Alibi legitur ꝙ maius ſit bericio: ſpinoſum tamen. Unde patet ꝙ quidam falſo dixerunt: bunc eſſe cuniculuꝫ. Alibi quoqꝫ legitur ꝙ cirogrillus ipſe ſit bericius vel berina eius. animal videlicet porcelli formam babens: ſed ſpinoſum de quo plenius dicetur inferius. Unde in pſalmo. xxxiii. vbi legitur in noſtra tranſlatiōe: petra refugium berinaciis. alia tranſlatio babet cirogrillus. Gloſa ſuper prouerbia Salomonis. In prouerbiis quoqꝫ vbi iuxta tranſlationem noſtram legitur. Lepuſculus plebis inualida. qui collocat in petra cubile ſuum. Alii ꝑ lepuſculo babent cirogrillum. Et eſt animal nō minus bericio ſimile muri ⁊ vrſo: cuius in paleſtina magna ē copia. In foueis ⁊ in petrarum cauernis. Hinc ⁊ in pſalterio vbi dicim᷒. Petra refugium berinaciis. Alii ponunt leporibus. Alii cirogrillis. Sed quidaꝫ bic pro lepuſculo bericium babent. Hieronymus enī verbum bebreum ſapbam interpretatur: ⁊ cirogrillum ⁊ bericium ⁊ leporem. Iteꝫ ſuꝑ Leuiticum Cirogrillum animal debile quidē: ſꝫ rapax ⁊ mortiferum eſſe dicunt.

Capitulum. xl.

c

Icade. Uincentius in ſpeculo naturali viceſimo primo. Cicade vermes ſunt quorum genera ſunt duo. Quedam paruis locuſtis ſimiles ſunt: ⁊ be domos inbabitant: eaqꝫ loca que magis calida ſunt. vbi ſcilicet ignium feruor eſt. Aliud vero genus acrum colore papilonib᷒ ſimile. fertur etiam ꝙ earum genus eſt quod nos ceruos volātes dicimus. ⁊ bos experimentator ſupra crabrones vocat. Cicade babent in pectore quoddam aculeatum. linguis ſimile: quo rorem lābunt. Ipſum vero pectus fiſtuloſum babent: ex boc dulciter canunt. Mares quidem canūt femine ſilent ſupine coeunt. Oua candida ſed corrupta. In terra feture locuꝫ excauāt: ibiqꝫ prolem faciūt. Ambroſius. In exiguo cicadarum gutture dulcis eſt cantilena: quarum cātibus eſtu medio rumpūtur arbuſta. eo ꝙ magis canore meridianis caloribus quo purioreꝫ aerem ſpiritu attrabunt: eo cantus clariores reddunt. ¶ Yſidorus. Cicade ex cuculorū ſputo naſcuntur. bee in ytalia apud reginos mure ſunt nec vſquā alibi. Nam alibi dulciter canunt. quarum cantibus medio eſtu arbuſta rūpuntur. ¶ Plinius libro vndecimo. Cicade non naſcuntur in raritate arborum: nec infrigidis aut vmbroſis nemoribus. pennarum illis natura que apib᷒: ſed ꝑ corpore āplior ⁊c̄.

Capitulū

Capitulum. xli.

Irotrochea. Albert⁹ in li. de na. aīa-
c liū iqt. Cirotrochea beſtia ē q̄ recbio-
na voces hoīum imitat oculos nunq̄
claudit. In ore nullā habēs gingiuā ſed dētē
hꝫ: os vnum continuū vereciidat capſulis. Tā
te eſt virtutis vt omnia mox cōtinuat: ⁊ de lu-
po ⁊ cane generare dicitur.

Capituluꝫ xlii.

Ritetus. Alber. in lib. de na. anima-
c lium. Critetus animal eſt paruulum
in terra habitans capite vario: dorſo
rubeo: ventre candente. pilum adeo
tenaciter pelli habens infixum. ꝙ citius pars
pellis de carne recedat ꝙ̄ pilus poſſit euelli de
antro. etiam non extrahitur de facili niſi aq̄
feruenti. vel alia in antrum infuſa. Et in hoc
conuenit cum cuniculo: quia habet pilum fere
ſicut cuniculus: ⁊ nō habet aures. ſed vias au
ditus ſicut auis. Solinus. Critetus ē animal
quod nos hameſter vulgo vocamus. ⁊ eſt ani-
mal mordax valde ⁊ iracundum.

Capitulum xliii.

Oluber. Yſid. Coluber ab eo dictus
c eſt ꝙ colat vmbras. vel ꝙ in lubricos
tractus. flexib⁹ ſinuoſis labatur. Nā
lubricum dicitur quicquid labitur. dum tene-
tur vt piſcis ſerpens. Ambroſius. Coluber āt
ceruum fugit. leonem īterficit. Phiſiologus.
Colubri pellis que exuitur in oleo decocta mi
re aurium dolorem mitigat. Actor. patet de
colubro verum eſſe in ſpeciali: quod ſupra di-
ctum eſt de genere ſerpentum. videlicet ꝙ exu
uijs ſuis depoſitis per foramen petre tranſiēs
ſenectutem ſuam deponit: ſed prius ieiunan-
do carnes ſuas ſubtiliat: vt eidem trāſitui abi
lior fiat. Eſt autem longus vt anguilla tortuo
ſe incedens ⁊ ſibilans. Tranſeuntibus inſidia
tur. ⁊ mordens lingua venenuꝫ infundit. Vñ
ſcriptuꝫ eſt. Fiat dan coluber in via. Et alibi.
Qui diſſipat ſepem mordebit eum coluber.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li.xxx.dicit:ꝙ ꝯtra rubeta venena
auxiliaſ coluber viuens in aqua.
B ¶ Huius adipem aut fel ſecuꝫ habent:qui co
codrillos venãtur:coſqꝫ mire his adiuuari te
ſtantur ydris a grecis vocatur coluber viuens
C in aqua. ¶ Dyaſcorides. Tunica colubri ī vi
no cocta dolori medetur dentium. Eſt etiam
oculorum adiutorium.

Capitulum xliiii.

Ocodrillus. ¶ Yſidorus li.xij. Coco
c drillus animal eſt quadrupes in ter-
ra ⁊ in aquis valens. longitudine fe-
re viginti cubitorum:dentium ⁊ vnguium in
inanitate amaruꝫ.tanta eſt ei duricia cutis vt
quãuis fortium lapidum ictus in tergo recipi
at:nihil omnino curat.nocte in aquis:die īter
ra quieſcit. Oua in terra fouet que ouis anſe-
ris ſunt maiora.maſculus ⁊ femina vices ſer-
uant hic quidam piſces ſerratam criſtam ha-
bentes tamen ventris deſiccãtes interimunt.
Et dicitur ꝙ ſolus inter animalia ſuperiorem
mandibulam mouet. Plinius libro.viii.cap.
xxvi. Cocodrillus eſt animal nilum inhabitãs
lingue vſu inter animalia terreſtria caret.ſola
ſuperiori mandibula exiſtenti mobili morſum
imprimit venenoſum. Dentes habet horribi-
les admodum pectinis ſiue ſerre.⁊ cubitos ad
modum apri. Nullum autem animal ex tam
parua origine creſcit in tam magnum animal
ſicut cocodrillus.aĩal ē valde guloſū ⁊ multū
comedit. Vñ qñ ē ſatur iacet iuxta littus ru-
ctans pre repletione : ſuperuenit autem auis
modica que dicitur apḋ eos Cuſphillos: apḋ
ytalos autem dicitur auium rex:⁊ volat ante
os eius:quam aliquotiens a ſe repellens:tan-
dem fauces aperit aui ⁊ eam intrare permit-
tit:⁊ hec auicula cū leuiter vnguibus ſcalpit ⁊
ei facit quendam pruritum:in cuius dulcedi-
ne delectatus ſtatim obdormit. Auicula aūt
cū ſentit eum dormire ſtatiꝫ illabiſ in eius vē-
trem ⁊ quaſi telum ſtatim eum perforat ⁊ cor-
rodit. In ventre enim valde mollis eſt:⁊ ideo
a piſcibus ſpinas ⁊ criſtas pinnulas in dorſo
habentibus de facili ſuperatur. Subdit Pli
nius. Hec belua inſeqtur fugientes ⁊ eis ē ter
ribilis:ſed fugax eſt contra ſerpentes: hebetes
autem habet oculos quãdiu eſt in aqua:ſed ex
tra aquã nimis acute vidit. In hieme ꝑ quat-
tuor menſes ſe abſcõdit:ſed in vere exit : ⁊ ꝙ
diu viuit ſemꝑ creſcit. Item Plinius libro
octauo:capitulo viceſimoſexto. Cocodrillus
ſi quendam inuenit hominem circa littus in-
terficit eum ſi poteſt:⁊ preterea plorat ſuꝑ euꝫ
⁊ poſtea deuorat ipſum. Item herbas liben-
ter comedit inter quas enidros ſerpens par-
uulus qui ei inimicatur caute ſe inuoluit:⁊ dū
Cocodrillus herbas carpit ſerpentem tranſ-
glutit:qui intrans in ventrem eius omnia in-
teriora carpit:⁊ ſic interimit eum ⁊ occidit : et
ſic illeſus exit. Item Plinius libro duodeci-
mo dicit:ꝙ ideꝫ vermis inſidiatur cocodrillo
quãdo dormit:⁊ tūc inuoluit ſe in luto ⁊ ītrat
per dentes eius. Solinus. Inſidiatur quibuſ-
dam paruis auibus que generantur inter her
bas nili que euolant propter calorem ſolis et
intrant ventrem cocodrilli: ⁊ comedunt ver-
mes ventris eius:⁊ ſic purificatur belua a ver
mibus. Habet autem corium valde durum
qḋ vix gladio perforatur. Habitat in aqua
tam de die ꝙ de nocte:quia aqua calidior eſt
de nocte ꝙ de die:retinet enim radios ſolis:⁊
ibi agitantur:⁊ ſic fit calida ipſa aqua:⁊ non
habet linguam prominentem ad vociferan-
dum ſed habet paruam linguam in parte in-
feriori ſicut habent piſces ad guſtum:vt dicit
idem. Solinus ⁊ etiam Ariſtoteles ⁊ Auicen
na hoc idem volunt.

Operationes

¶ Plini⁹ libro.viij.dicit:ꝙ de fimo cocodril A
li fit vnguentum vnde faciens mulierū ſophi-
ſticãtur:vt ſenes ⁊ rugoſe iuuencule per tem-
pus videntur ꝙdiu viuunt.

Capl'm

Capitulum xlv.

c Cuniculus. Yſidorus. Cuniculi ſunt genus agreſtiuꝫ animalium: ſic dicti quaſi caniculi: eo ꝙ canuꝫ indagatione capiantur: vel a ſpeluncis excludanẗ. Plinius libro octauo. Leporuꝫ genera ſunt quos hiſpani cuniculos appellant. Varro ⁊ autor. Eſt a cuniculus ſuffoſum in hiſpania opidum cuniculi fecundita cis in numere ſunt: famẽqꝫ balearum inſulis populatis meſſibus afferunt certumqꝫ eſt ballearicos aduerſus eorum prouentum auxilium militate aduio auguſto petiſſe. Ex libro de naturis rerum. Cuniculus ẽ beſtia lepore minor: colore ⁊ forma prope tamen ſimilis hec in antroſa habitacula terram fodiens nocte vineta frugeſqꝫ depaſcit. mane vero antrũ ingrediens os eius equat terre puluere per intrinſecus. ne ſuperuenientes homines per diem eius habitaculum deprehendãt vbicunqꝫ habitant cuniculi multiplicantur nimis: quia ſepius in anno pariunt. Cunqꝫ aliqui ex eis aliquid illic aduerſi ſenſerit animal fugiunt. nec mori ceteri ſociorum iniuria dedignari: locum cum illis dimittunt. Hi auerſis poſterioribus coeunt. quoniam illis auerſum eſt membrum genitale.

Operationes

A ¶ Yſaac. Cuniculus vim habet diſſoluentẽ propꝛie etiam ſtomachum confortat. ventrem diſſoluit.

B ¶ Urinam prouocat. Utilius quoqꝫ eis qui elephantico morbo apparati ſunt.

Capitulum xlvi.

d Damma. Albertus in libro de naturis animalium. Damma beſtia ẽ magnitudinis capꝛe. figure ⁊ pili ſicut canis: cornua habens non ſquamoſa. ſed plana longa ⁊ acuta. Eſt autem curſu velox. vite prouida. Hec beſtia in arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida eſt ⁊ ſicca.

Operationes

¶ Idem Albertus. Stercus huius animalis creſcere facit capillos ⁊ meliorat eos preparatum in oleo. A

¶ Dicit etiam ꝙ ſi cum eo vngatur virga virilis ⁊ ſic coeat cum vxore ſua ſemper diliget eum. Si cum lingua deſiccata ſuffumigetur guttur in quo eſt ſanguiſuga cadet. B

¶ Calcaneus combuſtus impletus in concauum fiſtule curat eam. C

¶ Dicit etiam ꝙ ſi fel huius animalis ⁊ ſemẽ teſticulorum vulpis ⁊ piper ⁊ ſemen eruce de quolibet equale acceptum ad pondus aurei ⁊ mellis vncias duas: ⁊ fiat ex eo electuarium ⁊ ipſum teneat in lana, quando mulier cum viro concubit concipit maſculum. D

¶ Et nota ſi fel ex femina concipit feminam: ſi ex maſculo concipit maſculum. E

Capitulum. xlvii.

d Amula. Bartholameus in libro de proprietatibus rerum. Damula ſiue dama: ſicut ait Papias: caprea eſt agreſtis. ¶ Yſidoꝛ9 libro duodecimo. Damula eſt vocata: eo ꝙ de manu effugiat: timiduꝫ enim eſt animal ⁊ imbelle ac imbecille. vnde neſcit ſe defendere niſi fugiendo. Habent enim pro armis abilitatem membroꝛum: ⁊ ad fugã leuitatem. ¶ Unde dicit Martianus.
Dente tuetur aper: defendunt coꝛnua ceruũ.
Imbelles tamen quidẽ niſi preda ſumus. mõtuoſa loca ⁊ venenoſa. diligit gramina medicinalia ⁊ aromatica. comedit ramuſculoꝛum tirſos: ⁊ extremitates carpit: quando eſt vulnerata dragonteaꝫ comedit: ⁊ ſic de coꝛpoꝛe telum trahit.

Operationes.

A ¶ Yſidoꝛus libro quinto. Sanguis eius ẽ medicinalis ſm Plinium libro viceſimoſexto. Neruos enim contractos remollit: ⁊ articulorum. doloꝛem ſoluit: venenum diſcutit et expellit.

B ¶ Damulam odiunt ſerpentes ⁊ fugiunt: et eius anhelitum ſuſtinere non poſſunt.

Capitulum. xlviii.

d Raco. Phiſiologus. Draco ſup oẽs ſerpentes maximus ⁊ ſuper oĩa terre animantia. Qui quandoqꝫ ſup aerẽ fertur ipſum concitando ac vehemẽter impellendo. ¶ Yſidoꝛus. Draco maioꝛ eſt cunctoꝝ animantium ſuper terram. Hunc greci dracõtam vocant. Eſt autem criſtatus oꝛe paruo: et artis fiſtulis: per quas ſpiritũ trahit ⁊ linguaꝫ exerit. Gignitur autẽ in Ethiopia ⁊ ĩ India. ¶ Ex li. de na. reruꝫ. Draconis mãſio frequẽter eſt in ſpeluncis propter eſtum naturalẽ ſui coꝛpoꝛis ⁊ propter accidentalem ſolis: qui maximus eſt in partib9 orientis. Raro enim inuenitur hoc animal niſi in calidioꝛibus partib9 oꝛbis. Itaqꝫ libenter etiaꝫ in rupe lapidea ſpeluncam ſoꝛtitur. Circa turrim Babel. ⁊ ĩ deſertis illius antique Babilonis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicuntur: quoꝛuꝫ vox ac rugitus hoĩes terret. Ad vigintiqnqꝫ cubitos ⁊ ampli9 creſcẽs ſepius eualeſcit. Ad ſenium autem ⁊ debitam magnitudinem veniens ſine cibo tempoꝛe multo viuit. At vbi comederit non de facili ſatiatur. In abiſſis terre ſicut dicit Auguſtinus: aliqñ draco moꝛatur. Et cum in aere ſentit humiditatem egreditur ⁊ ſuper aera fertur, magnis alarum remigiis aerem concitans ⁊ impellens. Alis quideꝫ pellicea volubilitate extãtibus: ⁊ ſm coꝛpoꝛis ſui magnitudinẽ late diffuſis: vbicunqꝫ moꝛatur aerem inficit. ¶ Plinius libro. xxvi. India dracones habet ⁊ elephantes perpetua diſcoꝛdia bellantes: tante magnitudinis vt facili circũplexu elephantes ambiant: noxioqꝫ nodo perſtringant. ¶ Ambroſius. Draco elephantẽ ligat

gat: cui⁹ ruina mors victoris eſt: ⁊ inde ſume in vtrūqꝫ certat̃. Ille vt pedē alliget: ſ quo caſus victi ſibi nocere nō poſſit. ¶ Plini⁹ li. x. Aqle quoqꝫ ſatis ē pugna cū dracone: multoqꝫ magis anceps ēt ſi ſ aere. Ariſto. Vultur ēt ⁊ draco ꝑliantur: q̄ comedūt aſalia. Iſid. Draco vim in cauda nō in dētibus hēt. ⁊ verbere potius ꝙ ictu nocet. Ariſtoteles in libro de aſalibus. Eſt ſ terra ethiopie draco ex quo tyrus gñat̃: ⁊ ex illo enthichō accipit̃. Cōtra qd̄ nō ē remediū. Diuinqꝫ aſaliū venenū habētiū morſus ē valde malus: maxieqꝫ ſi ſe comedāt ad inuicem: ſic comedit draco ſcorpionem. ¶ Itē de ꝓꝓꝛietatibus elemētoꝝ. In diebus Philippi regis via ſ mōte armenie fuit. de qua rex īterrogauit. Cur ſup illam nullus trāſiret qn mortuus caderet? ¶ Socrates ergo ſpeculū de calibe cōtra illū poſuit: in quo duos dracones magnos vidit: q aperuerūt os ſuū ⁊ egrediebat̃ corrūpēs aerē fumus ex orificijs coꝝ. Rex ꝟo ꝑcepit ad mōtē illum exiri ⁊ ipſos interfici: ſicqꝫ ſaluatus eſt locus ille.

¶ Narrat Petrus damianus de quodam agricola: qui quadā die valde mane ſurrexit: ⁊ vidit draconem enormis magnitudinis: lignum putauit. Feſſuſqꝫ ſuper eū vt requieſceret: ſeditqꝫ mox indignata beſtia deglutiuit.

Operationes.

A ¶ Solinus. Draconū ex cerebris excidit̃: dracōtias lapis: ſꝫ lapis nō ē niſi detrahat̃ viuētibus. Nā ſi obeat prius cū aīa ſimul euaneſcit

B duricies ſoluta. ¶ Phiſiologus. Graminib⁹ qdē medicatis dracōes dormire cogunt̃: ſicqꝫ lapis acqrit̃: cui⁹ vſu reges oriētales precipue

C gloriantur. ¶ Draconē adipum fugiunt venenata: ne ipſe draco habet venena.

D ¶ Draconis capite proſperam ⁊ fortunatam domum promittunt facere.

E ¶ Ex lib. de na. reꝝ. Lingua eius ⁊ fel in vino decocta remedio ſunt his qui vexantur ab incubis: eorum corporibus ex hoc inunctis.

F ¶ Draconis caro vitrei coloris eſt: ac veſcentes illa refrigerat. Hinc eſt ꝙ ethiopes ſ feruida plaga manētes draconis carne libēter veſcūtur adeo quoqꝫ auaricie ſitis ſ imēſum creuit: vt ſſitores qbuſdā carminibus draconem ad tēp⁹ māſuetū reddāt: eiuſqꝫ tergo ſſidētes freno ipſū regāt vſqꝫ dū in ethiopiā ꝑueniāt.

G ¶ Actor. Sanguinem draconis quo phiſici vtuntur in medicinis aiunt gummi cuiuſdā arboris ſic dictum propter ſanguinis ſimilitudinem vere draconis.

Capitulum: xlix.

Dꝛaconcopedes. Ex li. de na. re. Dracōcopedes ſerpētes ſūt magni ⁊ potētes. Facies virgineas habētes humanis ſimiles: in draconum corpus deſinentes. Credibile eſt huius generis illum fuiſſe ꝑ quē diabolus Euam decepit: quia: ſicut dicit Beda: virgineum vultum habuit. Huic etiā diabolus ſe coniungens vel applicans vt conſimili forma mulierem alliceret: faciē ei tm̄ oſtēdit ⁊ reliquā partem corporis arborū frondib⁹ occultauit. ¶ Auguſtinus ſup Gen̄. Dicit̃ autē ſerpens ille calidiſſimus fuiſſe. Vel ſꝫ alios ſapientiſſimus. Non proprie ſicut in bono ſolet accipi ſapientia dei: vel angeli: vel aīe rōnalis ſed trāſlatiue. ſicut apes vel formicas dicun⁹ ſapientes ꝓpter opera ſapientiā imitātia: quāuis ſerpēs nō aīa rōnali: ſed ſpiritu dyabolico quo plenus erat poſſit ſapiētiſſimus dici. Mali enim angeli ꝗuis ſuperbia deiecti: natura tn̄ excellētiores ſunt omnibus beſtiis ꝓpter eminentiam rationis. Serpens enim nō intelligebat verba: nec rōnalis eſt facta. Quia enim verbis magorum vel incantatorum ſerpentes trahuntur de latebris dyabolica eſt vis. Quod ꝑmittitur ad memoriā illius primi facti: vt ſciatur: quia cum hoc genere familiariter fit ei locutus. Eſt autem ille ſerpens ſicut aſina Balaam: ſed hoc fiut dyabolicū: illud angelicū. Boni enī ⁊ mali angeli ſimiliter operātur.

Capitulum l.

Axus. Alb. li. ð na. aīalīū. Ðax⁹ aīal
d ē piguevalð ⁊ latū ī dorſo: breuib⁹ cru-
rib⁹ mſtū mōdax. pilo pl⁹ albo ꝙ nigro
ſ₃ ī dorſo pl̄eſ h₃ nigroſ: ⁊ ī laterib⁹ pl̄es albos
⁊ caput ī medio nigꝝ. ⁊ ī laterib⁹ h₃ albū. ⁊ qſi
ē dōeſticū mſtū ē luſiuū: dicūt crura ſiniſtri la
teris breuiora eē ꝙ dexteri. ⁊ h ego ñ depbēdi
cū tñ ſepi⁹ h aīal ꝯſideraui: et duꝝ h₃ pilū. ⁊ ē
ſpiſſe pell. ⁊ ē ad ꝗtitatē vulpis. Et ē duoꝝ ge
neꝝ. Ðr āt dax⁹ canin⁹ q ī mſta findit pedē ſic
canis. ⁊ dr̄ dax⁹ porcin⁹ q ī duo findit vngulaꝫ
ſic porc⁹. dr̄ ꝙ ſcrabronib⁹ ⁊ alijs vmib⁹ viuit:
q₂ nō eſt velox ad venādū.

Operationes.

A ¶ Idē Alb. Axūgia ei⁹ val₃ ad renū dolores:
⁊ ad multa alia que cauſa breuitatis dimitto.
B ¶ Dicūt ēt aliq ꝙ morſus aliqñ h₃ venenoſos

Capitulum li.

Ypſa. Yſid. Dypſa eſt genus aſpi
d dis: qui latine ſitula dicitur: quia
quem momorderit ſiti perit. Tan
te autē exiguitatis eē fertur vt dū
calcaē non videaē: de quo poeta. Signiferum
iuuenē tyrrenis ſanguinis aulum. Torta ca-
put retro dypſas calcata momordit. Vix co-
lor aut ſenſus dentiſq₃ fuit. Andromachus.
Dypſa cum aliquem pungit inflāmatur in eo
caliditas valde ſuperflua. Indeq₃ accidit ei ve-
hemens ſitis ⁊ aduſtio inflāmata: nec bibere
ceſſat aquaꝫ donec corpus eius ſcinditur: ⁊ ſic
moritur. Auicen. Serpentis facientis ſitim
ſm quoſdda₃ longitudo eſt palmi vnius: ⁊ ſu-
per corpus eius ſunt veſtigia nigra plurima.
Caput eius eſt paruum: ⁊ collum groſſum: a
quo incipit creatura eius vſq₃ ad caudaꝫ ſub-
tilem.

Operationes.

¶ Auicenna. Et euacuatur aqua propter ſi- A
tim ex morſu iſtius ſerpentis. Huius regimē
poſt communia regiminum eſt indefinenter
eum facere bibere oleum plurimu₃ ⁊ euome
re: deinde cliſteriſare cum his que educunt fe
ces ⁊ humiditates.

Capitulum lii.

Romeda ⁊ Dāmula: Yſidor⁹. Dro
d meda genus eſt camelorum minoris
quidem ſtature: ſed velocioris: vnde
⁊ nomen habet. Nam dromus grece curſus

miliaria

miliaria vno die pergere ſolet: qḋ ſcilicet aſal ſicut bos ⁊ ouis ⁊ camelus ruminat. Dámula Yſi. Dámula vocata eſt eo ꝙ de manu effugiat: timidum animal ⁊ imbelle. Unde Marcialis. Dente timetur aper: defendũt cornua ceruuz. Et imbelles dáme quid niſi preda ſum⁹. Gloſa ſuper Paral. Dámula eſt aſal mundum: velox: pſpicax. Unde ſcriptũ eſt. Eruere quaſi damula de manu. ⁊c̃. ¶ Plinius. Dáme raro manſueſcunt. cum fere dici iure non poſſint. Cum plura náqȝ ſunt nec placida. nec fera. ſed medie inter vtrunqȝ nature: vt in volucribus yrundines. apes in campo. in mari delphini. Idem in libro vndecimo. Natura dedit cornua damnis.

Operationes

A ¶ Auic̃. Dámule caro more emplaſtri ponit
B ſuper dolores iuncturarum. ¶ Eadem cuȝ vino miſcetur ⁊ bibitur propter epilentiam vel
C ſoda. ¶ Item exiccata cum vino in potu acce-
D pta confert venenis. ¶ Haly. Uirga dámuli ſiccata trita ⁊ bibita: morſui ſerpentum ꝓdeſt. Idem facit ⁊ virga cerui.

Capitulum. liii.

d Uran. Ex li. de na. re. Duran: vt dicit Ariſto. eſt animal velox atqȝ fortiſſimum quod a venatoribus inſecutuȝ cum euadendi deſperatione frãgi ceperit aſtucia naturali ſtercus intorquet contra canes inſequentes ſe. eoſqȝ retardat putride digeſtionis odore. ¶ Actor fortaſſis etiam hoc nomine videlicet duran vocatur beſtia. que ſuperi⁹ iuxta eundem Ariſtoteleȝ bonnacon eſt appellata. ⁊ ipſa eſt: vt videtur: ſilueſtris vacca. de qua dicit Ariſto. ꝙ habet cornua contra ſe inuicem inclinantia. Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentum. videlicet eiectioneȝ ſtercoris in remotum: vt ab ipſo venatoreȝ detineat: ne ad eam prope accedat. Hoc idem vult Albertus in libro de naturis animalium.

Capitulum. liiii.

e Quus. In libro de naturis reruȝ. Eq vniuerſis fere partibus orbis generãtur: ſed illi precipui qui in ſcithia ⁊ capadocia. hii ad ſonitum buccine gaudent: ⁊ cõgreſſionibus gloriantur. In equis precipue ⁊ omni genere iumentoruȝ aures indicia animi proferunt. In coloribus equorum niger eſt optimus. ruffuſqȝ vel glaucus: albus etiam plerũqȝ bonus. Ceteri vero deteriores iudicãtur. Ariſtotiles. Equus ⁊ equa plus diligunt coitum ꝙ̃ animalia cetera. preter hominem. Eq̃ quoqȝ furit concupiſcentia coitus olofaciẽdo ſe inuicem ore ad os concupiſcentiam prouocant. Maſculus ſupra matrem ſuam non ſalit. Unde equus aliquando matrem ſuppoſitam agnoſcens ſubito fugit ſeqȝ precipitauit. Coit autem equus duum vel trium annoruȝ: ſed debile generat. Fortis autem eſt a quattuor annis vſqȝ ad. xx. et fortis eſt quouſqȝ generat. Tota vita ſua coit. ⁊ vſqȝ ad annos. xxx. vl̃ vſqȝ. ad. xxxv. viuit. Equa vero vſqȝ ad. xl. Equus cum equa coit. coit etiaȝ impregnata.

Nullaqȝ femina poſt impregnationem reci-
cipit coitum: niſi mulier ⁊ equa. Et eſt equorū coitus iuuenum ante tempus determinatum ſi bonum habuerint cibum. Nō eſt ledens coitus equorum ſicut coitus taurorum. Partus equarū melior eſt quam omniū aliorum quadrupedum. Apparetqȝ precipue in equabus ⁊ vaccis mēſtruum. Idem Ariſtoteles. Equus oculos habet diuerſi coloris vni⁹ ab altero. Nec eſt oculorum varietas ſicut in bobus ⁊ equis. Cōtra naturam etiam omnium aīaliū ē quod cū ſeneſcit equus dentes eius albeſcunt. Item equus felle caret. In corde equi ⁊ vacce ſunt oſſa. Ibis auis eſt que odit equum: ⁊ vocem eius imitando ſtupefacit ipſum: ⁊c fugere cogit: ⁊ forte interficit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Equorum ſanguis medicaminibus cauſticis admiſcetur.

B ¶ Lac equinum vētrē mollit ⁊ boleȝ turbat.

C ¶ Fimus caballinus crudus ⁊ combuſtus ſāguinem abſtinet prefluentem.

D ¶ Haly. Coagulum equi ſolutioni cronice prodeſt: ⁊ inteſtinorum vlceribus. Fimus equorum ſi vaporetur mulieri ſecundinam fetumqȝ mortuum educit.

E ¶ Eſculapius. Eque lac bibitum matricis laborem ſedat: ⁊ caducos eijcit.

F ¶ Caſeus eius ventrem reprimit: ⁊ torſiones tollit coagulum eius cum vino propinatum omnes dolores ſedat.

G ¶ Stercus equi ſiccum aſperſum ſanguinem ſiſtit auribus inſtillatum dolorem tollit.

H ¶ Auicēna in ſecūdo canone. Sanguis equi aduſtiuus ⁊ putrefactiuus: totiuſqȝ debilis digeſtionis: precipue qui groſſus eſt.

I ¶ Lac equarum ſicut ⁊ lac camelarū partui vicinarū ſubtile eſt: aquoſum: ⁊ ventrem lenit coagulum equi conueniens fluxui antiquo et vlceribus viſcerum ac fluxui.

K ¶ Corium pulli equi ſi aduratur ⁊ liniatur ex eo cum aqua ſuper bothor infrigidat eas.

L ¶ Dicitur quoqȝ quod additiones illi que ſunt in genu equi trite ⁊ bibite cum aceto ſanāt ſodam ⁊ epilentiam. Stercus etiam equi facit operationes ſtercoris azini.

M ¶ Plinius libro. xxviij. Sanguis equorum et equarum preter quam virginum vim habet ſtipticam: erodit: vlcerat: carne ac fimo equi ī agro paſti vtuntur ad plagas.

N ¶ Item fauilla fimi equini inueterati partum mortuum eijcit.

Capitulum lv.

Lephas. Ariſto. Elephas eſt animal
e manſuetū quod cito domeſticat. ⁊ obedientior atqȝ diſciplinātior eſt oīb⁹ animalibus. vnde inſtruitur etiam adorare regem ⁊ in hoc oībus melior eſt animalibus. Ex lib. de naturis rerū. Elephanti: teſte Caſſiodoro: omniū quadrupedum ſuperant intellectum. Unde nō dubitat elephas primo aſpectu adorare: quem cunctorum intelligit rectorem eē. Cui ſi tyrannus apparet: īflexus permanet farinam ſimilem minutiſſimo pulueri permixtā ſeparat optime. ita quod farinam in paſſum colligens nihil admittit de puluere. leſi vero dicuntur offenſam ſeruare. longoqȝ tēpore poſt iniurie vindictam reddere. Auicenna. Iuuātur homines in pugna ⁊ elephantum femina ſicut maſculus. ſed corpora feminarum minora ſunt quam marium ⁊ cum hoc etiam audacie ſūt minoris. Elephas autem tante fortitudinis ē. vt cum ſuis culmis proſternat magnos parietes. ⁊ cum ſua fronte magnas arbores. Ex libro de naturis rerum. Elephanti concupiſcētiam fetus in ſe non habēt. Sed tempore quo volunt filios procreare. vadunt ad orientem: vſqȝ in proximum paradiſi vbi inueniant mādragoram. de cuius fructu prior guſtat femina. deinde maſculus eius ſuaſione: ⁊ tunc conueniunt: ⁊ concipit femina. Tempore vero partus ingreditur aquam vſqȝ ad vbera: ⁊ ibi parit ſuper aquam: propter draconem qui inſidiatur ei. Et ſi extra aquā pareret: fetum eius deuoraret. Maſculus quoqȝ non recedit ab ea dum parit: propter ſerpentem: qui inimicus eſt

eius

eius ſicut draco. Nā huius aīalis oſſa ⁊ pellis
in quocūqꝫ loco incenſa fuerint ſtatiꝫ odor ſer
pentes fugat: ⁊ quodlibet venenoſuꝫ non acce
dit. ¶ Iſid. Bienio autē fetus portāt nec am
plius ꝙ ſemel gignunt: nec plures ſꝫ vnū tm̄.
Viuunt autem annis tricētis. ¶ Ariſto. Ele-
phas coit in agreſti loco maxime ꝑpe fluuios.
femina ſedet: mas equitat ſup illam. Femina
poſt annum decimum vſqꝫ ad quindeciꝫ coit.
Mas aūt poſt qnquēniuꝫ: ⁊ hoc in vere. Vni-
cum filium gignit ſicut equus ⁊ camelus. Fe-
mina ꝑ duos annos impregnat̄. Impregnata
quoqꝫ a maſculo nō tangitur omnino: ⁊ poſt
partū ceſſat triennio. ¶ Ex lib. de na. re. Ele-
phanti cadentes ſurgere non poſſunt: qm̄ oſ-
ſa ſolida ſine iuncturis habent. Vnde ⁊ crura
tibiaſqꝫ flectere non valent: niſi in iuuentute.
Crura vero equalia hꝫ in groſſitudine inſtar
ſtipitū ab ymo pedis vſqꝫ ad ventrē. Pedes
vero rotūdi ad inſtar poim. ¶ Plinius. Ele-
phāto duriſſimū tergus ē dorſi. Vētres mol-
li. Interius ſimile eſt īteriori porci. ac ꝑ conſe-
quēs interiori bois. Elephanti naſus longus.
¶ Actor. Elephas in tibijs iūcturas non hꝫ:
⁊ dormiētes elephanti nunꝙ̄ recumbunt: ſed
cū labore defatigati ſunt arboribus magnis
applicati ſe recreāt ⁊ in ipſis ſuffulti dormiūt.
Qđ eoꝝ venatores attēdētes: locum ⁊ arbo-
res notāt: eaſqꝫ pene ſuccidūt: ſicqꝫ capiūtur.

Operationes

A ¶ Iſidorus. Elephāti ſanguis ⁊ maxime ma
ſculi fluxus reumatis ſiſtit. Fumo quoqꝫ qui
fit ex vngula ⁊ pilis elephantis animaliū que-
libet venenata fugantur.

B ¶ Platearius. Elephas habet oſſa quedam
ſolida vt dētes: ⁊ hec nō cōburunt̄ ſed ad di-
uerſa officia reſeruant̄. Quedā vō ſūt medul-
lam habentia ⁊ hec combuſta dicunt̄ ſpodiū.
Eſt aūt ſpodiū frigidū in. iij. gradu: ſiccū. I. ij.

C ¶ Sophiſticat̄ aūt qn̄qꝫ ex oſſibus canis cō-
buſtis: qn̄qꝫ ex marmore cōbuſto: ſed ideſt mi
nus ponderoſum: vnde illud eligendum ē qđ
eſt ſubalbidum: ⁊ valde leue ⁊ continuum.

D ¶ In ſyrupis ponitur ad īfrigidandū. Pul-
uis ei⁹ cum ſucco plantaginis datus valet ad
diſſinteriam ⁊ emoptoicam paſſionem.

E ¶ Auicenna. Adeps elephantis cum ex eo fit
linimentum: fugat venenoſa. Fumus ei⁹ ſup-
poſitus prohibet impregnationem.

F ¶ Fimus elephantis ſi vaporetur eo venter fe
brem patientis prodeſt. Sed ſi cum lana ſub-
mittatur mulieri: non concipit.

Capitulum lvi.

Enchires. Ex li. de na. re. Enchires eſt
aīal ī oriēte tauro ſilē: ſꝫ hn̄s lōgos cri-
nes ad ſcapulas deſcēdētes ſicut equ⁹.
Cornua vō recuruata: ⁊ ad pugnandū abilia.
Caudāqꝫ breuē reſpectu corpis. Coriū valde
duꝝ. hui⁹ etiā caro dulciſſima eſt. Cū venato-
res fugiēs debilitatū fuerit pugnat: ⁊ in pu-
gna ſtercus eiicit ꝗ quattuor paſſus: cā timo-
ris. ē enī aīal multi ſtercoris. Deīde cū appro-
pinqt ei tp̄s pt⁹ multa eiuſdē gn̄is aīalia cir-
ca ipaꝫ adunāt̄: ⁊ egerētes aggregāt ſtercora
ad īſtar muri ī circuitu ei⁹ Actor. Videt̄ āt en
chires eadē eē beſtia que ſuperi⁹ durā vel bon
nacon ſm̄ Ariſtotilem eſt appellata.

Capitulum. lvii.

e Nidros. ⁊ enitra. Yſid. Enidros eſt beſtiola ex eo nuncupata: q in aquis verſatur: ⁊ maxime in nilo. Que ſi cocodrillum dormientem inuenerit volutat ſe p̄mo in lutum ⁊ intrat etiam per os eius in ventrem: ⁊ carpens omnia ſtranea eius: ſic vt moritur. Hec ychenomon grece vocatur. ¶ Ex li. de na. rerum. Enitra eſt animal modicuz in Germania. mas ⁊ femina cumulos in terra facientes: congerunt cibos in eſtate quibus viuant in hieme. Femina naturaliter ciboruz ē auida: mas econtra. ſuper modum parcus et auarus. Unde ⁊ aditum obſtruit ne femina cibos attingere poſſit. At illa naturaliter callida foramen occultuz ex alia parte facit p quos furetur quod auiditati ſue ſufficiat. Sicqȝ fit vt maſculus parc⁹ macie tabeſcat. femina vero pinguedine rutileſcat.

Capitulum lviii.

e Rinacius ⁊ Ermineus. ¶ Yſid. Erinacius qui ⁊ cirogrillus ē animal porcelli formam habens: ſed ſpinoſuz p̄terq̄ in ventre. vndiqȝ vero ſpinis ſuis clauditur propter inſidias ⁊ difficulter ſe videndum prebet atqȝ palpandum: ſed quando in aquaz calidam mittitur: ſtatim ea delectatus in planam membroꝝ deiectionem oſtēſionemqȝ reſoluitur: ⁊ ſic in offenſe videtur atqȝ palpat̄. ¶ Hic: vt dicit Ariſtotiles: obtuſius audit oī animali habente teſtam in capite. Ericius pinguis eſt ⁊ medicinalis. Solus hȝ duos anos p quos feces emittit. Huius ſpeciei mas ⁊ femina ſtando coeunt applicati ⁊ ad inuicem coniūcti: ⁊ hoc propter ſpinarum aculeos qui in eius dorſo ſunt. ¶ Ex lib. de na. re. Ermineus eſt beſtiola de genere muſtelarum: ſed forma minor: ⁊ colore diſſimilis. In hyeme candet ſtar niuis propter extremitatem caude. Eſtate vero tantū in ventre candet ⁊ dorſo fuſcus apparet. Mures pſequitur: carnibus veſcitur.

Capitulum. lix.

e Dus. Yſidorus. Edus ab edēdo dictus eſt: parui enim pinguiſſimi ſunt: ⁊ ſaporis iocundi vnde ⁊ edulium vocatur. ¶ Palladius vbi ſupra Edis autē nutriendis ſupra lactis abundantiam edera vel lentiſci cacumina ſepe prebenda ſunt. ¶ Plinius li. viii. Edi luna decreſcente caſtrandi ſūt ſicut ⁊ vituli.

Operationes.

¶ Pli. lib. xxviij. Sanguis edi recens cū aceto acri feruēs pot⁹ ſanguis execratiōes iuuat. A

¶ Eius pulmo ebrietatem arcet. Vtuntur et ipſorum pelle ad plagas. B

¶ Feminum edi cinis inteſtina rupta mire ſanare traduntur. C

¶ Auicē. Caro quippe caprarū paruarū meli or eſt: magiſqȝ ſuſceptibilis digeſtionis. D

¶ Idem. Caro edina minorum eſt ſuperfluitatum q̄ arietina. E

¶ Haly. Coagulū eduli contra potum cicute prodeſt: eiqȝ qui fungos comedit. F

Capitulum

Capitulum lx.

e Moꝛrois enidros ⁊ excedra. Iſidorus. Emoꝛrois ē aſpis ex eo nūcupatus ꝙ ſanguinez ſudet qui ab eo moꝛſus fuerit: ita vt diſſolutis venis quicquid vite eſt per ſanguinem euocet. Alexander. Emoꝛrois ergo recte dictus eſt a ſanguine: eo ꝙ ab eo punctus nimium emittit ſanguinem. Unde mulier menſtruata dicitur emoꝛroiſſa. ¶ Enidros. Iſidorus. Enidros eſt coluber in aqua viuēs: greci enī aquā ydoꝛ vocant: ſupꝛa capitulo. lviij. de ea tractaui. ¶ Excedra. Iſido. Ydra grece dicit̄ draco multoꝛum capitum: qualis fuit in lernia palude pꝛouincie archadie. Latine vero dicitur excedra: eo ꝙ vno ceſo tria excreſcebant capita. Actoꝛ. De hac ergo plenius dicetur in loco congruo ſm oꝛdinem capitalium litterarū: vbi de ydra tractabitur. De hac enim Hieronymus in pꝛohemio Eſdre contra detractoꝛes ſuos loquens verſum poeticum tractat dicens. Licet excedra ſibilet victoꝛq3 ſi non incendia iactet: nunꝙ meū iuuante chriſto ſilebit eloquiū: ⁊ pꝛeciſa lingua balbuciet.

Capitulum lxi.

e Engula ⁊ eruca. Ex libꝛo de naturis rerum: Engula eſt vermis a re nomen. Habet enim ſemper in ſāguine caput continueq3 ſugēs ita intumeſcit vt medius crepet. Non enim exitū ſuperfluitatis habet. Hic a quibuſdam pediculus ſilueſtris dicitur. In iumentis nunꝙ: ſ3 in lupis ⁊ canibus frequenter gignit̄. ¶ Eruca in libꝛo vt ſupꝛa. Eruca eſt vermis longus multis diſtans pedibus coloꝛe varius. Olera ⁊ arboꝛum folia depaſcitur. Iſidoꝛus. Eruca eſt frondium vermis in olere vel pampino inuoluta: ab erodendo dicta. De qua meminit Plautus. Imitatus nequam beſtiam maleficam inuolutam in pampino frondem ⁊ floꝛem erodunt: hoc malum oritur tempoꝛe humido ⁊ lento.

Operationes.

¶ Palla. libꝛo ſecundo. Contra erucas ſemina que ſpargenda ſunt ſemper viue ſucco vel erucarum madefaciunt ſanguine. Aliqui vero cinerem de fico ſuper erucas ſpargūt. Nōnulli ſquillam in hoꝛtu ſerunt. Uel aliqui etiā mulierem menſtruatam nudis pedibus cōtra erucas circuire faciunt. A

Capitulum lxii.

Alena ⁊ fiber. Iſidorus. Falena eſt animal quod naturali quodā indignatione ſuperbiam in homine deteſtatur. Itaqꝫ ſi cōgrediendi occaſionem acceperit, pugne conſtanter iſiſtit: victorqꝫ ſuperbie inclementer nititur hominem decerpere. Solinus. Fiber per vniuerſum pontuꝫ plurimus: quem caſtorem aliqui dicunt. luthere ſimilis: eſt animal morſu potentiſſimum adeo vt cum hominem inuaſerit: conuentum dentium non prius laxat: ꝙ oſſa fracta cōcrepuiſſe perſenſerit. Plinius libro. xxxi. Fibris victus eſt in terris. Caſtores teſtes eorum dicuntur: quos ab ipſis amputare fertur cum capiūtur. Seſtius medicine diligentiſſimus illos cē paruos: ſubſtrictos ⁊ adherentes ſpine dicit: nec adimi ſine animalis vita poſſe aſſerit.

¶ Item operationes etiam ſuperius ſub nomine caſtoris ſunt dicta.

Capitulum lxiii.

Ormica. Actor. Formica eſt animal paruum ſolicitum prouidum ⁊ ſagax. Terram de cauernis egerit: arto calle incedit: grano paſcitur. Iſidorus. Formica dicta eſt ab eo ꝙ forat micas farris. Ex libro de naturis rerum. Formica eſt animal mire prouidentie ſibi. Hec ſola inter animalia ſenio fortificatur ⁊ creſcit. Formice labores communicant vt apes: ſed apes cibos faciunt: hee vero condunt. Efferunt etiam mortuos ſuos atqꝫ ſepeliunt: ⁊ hec ſole inter omnia animalia faciunt. Item formica frumenti granum eligit: ⁊ ſi completa in foſſa ſua fuerit: illud exponit vt ſiccetur: ſicqꝫ iterum reponit ipſum vſqꝫ ad tempus: vt autem granum conſeruet abſqꝫ germine: fertur ipſum in tres partes diuidere. Ariſtoteles. Formica eſt animal anuloſum ſine alis ⁊ ſine ſanguine. Et eſt ex animalibus que cum ſocijs ſuis manent: ⁊ ex his que habitacula habent: ſicut mures ⁊ talpe. Formica ſicut ⁊ muſca coit in hyeme ſi conueniens aer fuerit: et ventus meridionalis flauerit.

Operationes

¶ Ariſtoteles. Si quis acceperit ſulphur et origanum agreſte: ⁊ puluerizauerit ſuper manſiones formicarum: dimittunt illas ⁊ fugient. A

¶ Similiter etiam fugiunt a fumo ſtoracis ſicci. B ¶ Raſi in almanſore. Formice ex alchitran ⁊ ex ſulphure ⁊ ex aſa fetida fugantur. C

¶ Et ſi ex iſtis mittatur aliquid in earum foraminibus: morirentur porro ſi ex eo circa foramen epithima fiat non exibunt. D ¶ Ex libro de naturis rerum. Domus formicarū ex ſulphure ⁊ origano agreſti fumigata: formicas effugere cogit ab illa. E

Capitulum

Capitulum. lxiiii.

f ormice maiores. Solinus. Formice dicuntur eſſe in ethiopia ad formam marini canis: que arenas aureas pedibus quos leoninos habent eruunt: ac ne quis auferat cuſtodiunt. Ex lib. de na. rerū: In india ſunt formice circa montes aureos vulpib⁹ maiores: fortes ac ſeue nimis: pedes quattuor habentes: ⁊ in pedibus babatos vngues. Tāte vero fortitudinis ſunt: vt viſos homies diſcerpant. Beſtias autem de facili non ledunt ſatis conſcie: ꝙ aurum illud quod ipſe cuſtodiunt inuitis non auferant. Ad plectendū ergo temeritatem auaricie illic adeo collocato ſunt beſtie. De his formicis meminit Joannes de Manda villa: ꝙ in nonnullis montibus indie morantur formice in quantitate noſtrorū catellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt cum intenta occupatione: auri minutias eas ponunt: ⁊ reponunt de cauernis in cauernas: ⁊ conſeruando aurum ſūt ita diligētes ⁊ acres vt nemo hominum de facili appropiquare audeat niſi interdum illis pauſantibus ⁊ ab eſtu ſe occultantibus aliqui non tamen ſine periculo in drometariis rapiunt vel furantur. ingenioſe etiam ſuper equam que nuper fetuz edidit imponūt ciſtellas ligneas ſeu cophinos nouos vacuos: a lateribus apertos dependētes prope terram. Hanc equam famelicaz ad mōtes huiuſmodi dimittunt vt ſe herbis paſcat quam formice videntes ſolam: ſalientes ⁊ iocantes colludunt ad cophinorum nouitatem. Et quoniam eis eſt naturale vt circa ſe omne vacuum implere conentur comportant certatim aurum in predictas ciſtellas: cum homies a remotis tempus obſeruauerint emittunt pullum eque vt videat matrem cuius aſpectu iaz diu fletit priuatus: ⁊ ad hinnitum pulli protinus equa reuertitur onuſta auro. Hoc ⁊ ſimile ingenio aurum a formicis eripitur.

Capitulum lxv.

f urus ⁊ Furunculus. Iſidorus. Furo a furno dictus eſt. Unde ⁊ fur. Tenebroſos enim ⁊ occultos cuniculos effodit: ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Areſtotiles. Furonum femine ſunt obedientes ad coitum. valde clamantq3 mares ad coitum tēpore luxurie: nec coeunt mares cum femina retro: ſed mas eleuatur: ⁊ femina equatur ſubiacendo. Furunculus. Ex libro de naturis rerum: Furunculus putorie valde conſimilis ē: paulo amplior ꝙ muſtela. Inter album ⁊ buxeum colorem habet: ⁊ eſt animal animoſuz ac ferox. Coire dicuntur proſtrati. femina ſi marem non habet: quando luxuria ſtimulatur tumeſcit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda eſt vtpute ſeptem vel octo fecus ſimul edens: portat in vtero quadraginta diebus. Et cuz nati fuerint catuli ceci ſunt diebus. xxx. A tempore vero quo videre incipiunt vſq3 ad quadraginta dies venari incipiunt.

Capitulum. lxvi.

g Ala ⁊ genciba. Iſido. Gala eſt animal multe audacie cũ ſerpẽtib⁹ pugnãs: mures enim libẽter comedit. Et ipſũ genus ſerpẽtũ carnib⁹ muriũ viuit: ideo quaſi cibi ſui emulos ſerpẽtes pſequit̃: ⁊ cũ eos deuictos comederit mox rutã que ſerpentib⁹ aduerſa eſt cõmedit. Hoc aĩal ad ſeptẽtrionalẽ ptẽ ingreſſus foucaꝝ ſuaruꝫ facit: ut vẽto ſibi contrario non fatiget̃. Genetba. Iſi. Genetba eſt beſtia paulo maioꝛ vulpecula: coloꝛem babens inter croceũ ⁊ nigruꝫ maculas interdũ nigras oꝛdinate in pelle diſpoſitas babet: manſueta ſatis ẽ beſtia niſi fuerit iniuria laceſſita: nec ad ardua conſcendit: ſed in humilibus locis ⁊ ſuper riuos aquaruꝫ deambulat: ibiqꝫ cibum querit,

Capitulum lxvii.

g Amaleon. Iſidoꝛus. Gamaleon ſiue cameleon eſt aĩal quadrupes hñs faciẽ quaſi lacerte: caudã plixã ⁊ toꝛtuoſaꝫ: coꝛpus aſperũ: cutẽ q̃lis ẽ in cocodrillis: pfert ãt ex cute q̃ſi lanam q̃ndã: de qua zone cõtexte cõburi nõ pñt. Eſt ãt aĩal pigrũ inceſſu: ſꝫ victoꝛẽ ſuũ iterfect⁹ perimit. Nã cũ ales ex eo comederit: illico moꝛietur. Hoc idẽ aĩal dr̃ ⁊ ſalamãdra grece: ⁊ ẽt: vt quidam: volunt ſtellio latine: ſꝫ foꝛtaſſe diuerſe ſunt ſpecies q̃uis eiuſdem generis ſicut capꝛe ⁊ capꝛee ⁊ rubꝛicapꝛe. vnde idem Iſidorus Gamaleonem ponit in genere beſtiarum ſalamandram ac ſtellionẽ tanq̃ diuerſas ſpecies in genere lacertoꝛum. Plinius auteꝫ dicit ſtelliones babere quodãmodo naturaꝫ camaleonum. De bis ergo plenius dicetur īfra vbi agetur de ſalamandra.

Capitulum lxviii.

g Azelle. Sera. li. ag. ca. miſcb. Dixit: Habonbaſẽ ex v̄bo albulbua ſim almaſcadi in li. auri ⁊ mineraꝛũ ⁊ margaritaꝝ: terre ĩ qbus ſũt gazelle muſci: ⁊ ſũt regiões tũbaſi ⁊ ſeni ſunt terre cõfines. Verũ muſcus regiõis tumbaſi eſt melioꝛ muſco ſeni duabus de cauſis. Vna eſt qꝛ gazelle de tumba ſi comedunt ſpicãnardi: ⁊ alias ſpecies odoꝛiferas: gazelle vero de ſeni comedunt alias berbas ab iſtis. Et non differunt gazelle iſte ab alijs in figura ⁊ coloꝛe ⁊ coꝛpoꝛibus: cognoſcuntur tamen in dentibus

tibus caninis eaꝝ:qꝛ quelibet ex iſtis hẽt duos caninos dẽtes egrediẽtes ab oꝛe ipſi⁹ ſicut egrediuntur ab oꝛe porcoꝝ. Itẽ cũ natura gazelle expellit curſum ſanguinis ad folliculũ illum vel cbiſtum:⁊ cõplet̃ eſſe ſanguis in eo nocet illi aĩali:⁊ tũc venit ad ſaxa: vel ad aliqd ex lapidibus ca. caliditate ſolis:⁊ fricat ſe multũ cũ delectatõe magne: donec vulnerat̃ cutis in loco illo ⁊ emanat qd cõtinet̃ ſup lapides quẽadmodũ emanat ad apoſtemata aliqua quando aperit̃.⁊ ſentit tũc illud aĩal in exitu ei⁹ delectationẽ magnã:⁊ illud ſic euacuatum dicit̃ muſcus. Egrediũtur ergo hoĩes qui nouerũt loca vbi paſcunt gazelle:⁊ peruenientes ad ſaxa illa ⁊ lapides: inueniunt ſanguinẽ illi⁹ q deſiccatus eſt ſup lapidem ſiue ſaxa ⁊ colligunt eum ⁊ ponunt in folliculis quos habent ex gazellis quas ipſi venati ſunt ⁊ ſeruant apud ſe: ⁊ hmõi eſt ille muſcus quo vtuntur reges: et qui donatur pro dono magno.

Operationes.

A ¶ Muſcus.n. fortificat coꝛ ⁊ oĩa interioꝛa mẽbꝛa: qñ bibit̃ aut ponit̃ exteri⁹ in emplaſtris: et abſtergit albuginẽ ſubtilẽ ⁊ deſiccat eius hu-
B miditatẽ ⁊ calefacit cerebrũ. ¶ Unde coꝛrobo-
C rat mẽbꝛa ſua amaricitate. ¶ Et confert ſode antique q̃ eſt ab humiditatibus ⁊ coꝛrobo-
D rat cerebꝛum. ¶ Et ſi accipiat̃ de eo parum:⁊ reſoluat̃ cum oleo de Keruí ⁊ liniatur cum eo
E virga iuuat ad coitũ. ¶ Et eſt in eo humidi-
F tas quedã ꝑ quã excitat coitũ. ¶ Auicẽ. de viribus coꝛdis ait: ꝙ confoꝛtat coꝛ. Infra ca. c. muſquelibet plenius tractetur de muſco.

Capitulum lxix.

Laudoſa ⁊ Gnatrix. Cõſtãtinus. Glãdoſa ſerpẽs eſt: cui⁹ moꝛſus eſt putridus:⁊ d quo peſſim⁹ odoꝛ eminus egredit̃. Dicũt ãt qdã ꝙ pedes ſup illã ſcedẽtes excoꝛiant̃:⁊ apoſtema ĩ crure patit̃. Illi⁹ quoqȝ q ei medet̃ man⁹ excoꝛiant̃. Qui vero hunc ſerpẽtez occideri: odoꝛ ei⁹ putridus fit:⁊ omnẽ niſi ſoli⁹ huius fetoꝛis ꝑdit: huius moꝛſus ſignificatio eſt: ꝙ ĩ illo loco ſubſequit̃ apoſtema cũ roboꝛe: veſica illa mẽbꝛa circũdat: aliqñ ſũmatiz currit ſãguis q̃ſi aqua doloꝛẽ quoqȝ patit̃ ĩ oꝛe ſtomachi. Gnatrix. Iſið. Gnatrix ẽ ſerpẽs aquã veneno ĩficiens. In quocũqȝ.n. fõte fuerit cũ veneno imiſcet. De quo Lucan⁹. Eſt gnatrix violatoꝛ aque.

Capitulum. lxx.

Grillus ⁊ Gurgulio. Iſidoꝛus. Grillus a ſono vocis nomen habet. hic retro ambulat: terram terebꝛat: ſtridet noctibus: venatur cum foꝛmica circumligata capillo in cauernam eius coniecta: efflato prius puluere ne ſe abſcondat. ⁊ ita foꝛmice complexibus trahitur.

Operationes

¶ Plinius lib. viceſimonono. Grillus pro- A
deſt purulentis auribus cuz terra ſua effoſus magnã huic animali ꝓhibet nigidius auctoritatẽ magi quoqȝ maioꝛẽ. Auricule parotide ꝓſunt grilli ſiue illiti ſiue ad alligati.
¶ Idẽ libro triceſimo. Strumis quoqȝ ſua- B

deret illinire grillum cū terra ſua effoſum.
C ¶ Porro ꝯ calculos ⁊ alias difficultates veſi
ce ꝓdeſt grillū aqua calida dilutū ſumere: pre
terea grilloꝝ crematorū fauilla ex oleo ꝑducit
D ad cicatricē vlcera. ¶ Haly li. regalis diſpoſi
tio. locuſte lōge .i. grilli: ſi collo ſuſpendantur
E qrtanā patienti prodeſt. ¶ Petrus comeſtor
Gurgulio vermis eſt q naſcit̄ in corruptione
fabarū ſicut tinea ex corruptiōe olerū: teredi
nes ex corruptiōe lignorū. Iſid. Gurgulio di
cit̄ q2 pene nihil eſt aliud niſi guttur.

Capitulum. lxxi.

Ericius Ariſto. Hericius ē aīal ſpi
b noſum: cuius ſenſus apparet multoti
ens ꝯ vētos ſeptētrionales ⁊ meridio
nales: foramina nāqꝫ facit in terra ecōtra l op
poſito. Pli. li. viii. Huius cute veſtes expoliū
tur. Iſido. Hericius ē aīal ſpinoſum cooptuꝫ
qḋ ide noīat̄: q2 ſubrigit ſe qñ ſpinis ſuis clau
dit̄ qbus vndiqꝫ ꝓtectus eſt ꝯ inſidias. Nam
ſtatī vt aliqd ꝑſenſerit primū ſe ſubrigit: ⁊ i
globum cōuerſus: in ſua ſe arma recolligit: et
ita ſpinoſo defenditur regimine: vt nec cōtin
gi quidem poſſit. Iorath. Hericius cū ſpinis
dorſi colligit fructus. Si qd aūt ex huius cibo
eeciderit: reſiduū a ſe totū reiicit ac reuertitur
vt ſpinas ſuas repleat. Hunc autem lupus ti
met ac fugit.

Operationes.

A ¶ Auicēna. Hericius alius ē terrenus habēs
ſpinas ſagittales. Alius marinus: ⁊ ē ſpēs pi
ſciū. De quo infra tractatu de piſcib⁹ habet̄.
Vtriuſqꝫ cineris ſunt abſterſio ⁊ reſolutio: et
acuitas ⁊ exiccatio. ¶ Adeps hericii prohibet B
effuſiones ad viſcera ſiīr ⁊ eius epar. ¶ Ex li C
bro. de naturis re. Carnes hericij vim habent
deſiccatiuā ⁊ diſſolutiuā: ꝓpriecꝫ ſtomachum
confortant. Ventrem ſoluunt. Vrinam ꝓuo
cant. Vtiles ſunt his qui ad lepram ⁊ elephā
tiam diſpoſiti ſunt.

Capitulum lxxii.

Hyena. Hieronymus contra Iouinia
b num inquit. Hyena eſſe aīal magni
tudine lupi. In cuius collo ſunt pili ſi
cut collo equorū. Pilos habet duros vel for
tes ſuper oſa ſpondilia. Paſtores ⁊ canes ſin
gultando quaſi eſſet canis deludit: ⁊ ſic peco
ra comedit. Ipſos etiā hoīes ⁊ canes deludēs
depredatur: ⁊ ſepulturas cauat: qñ talem car
nem comedere deſiderat. Ex libro de naturis
rerum. Hyena duas habet naturas: maris. ſ.
⁊ femine. Colorem cum voluerit variat: ⁊ in ſe
pulchris mortuoꝝ ſemp habitat: gēmam por
tat in oculis. vel: vt aliqui dicunt: in fronte.

Operationes

¶ Hieronymus vt ſupra. Hyene fel: oculoꝝ A
claritatem reſtituit. ¶ Stercus eius putrida B
curat vulnera. ¶ Plinius libro. xxviii. Cutē C
quoqꝫ capitis hyene. dicunt capitis dolori al
ligatam prodeſſe. ¶ Sic ⁊ caligines diſcutit: D
⁊ in claritatē ſuffuſiones excitari multaqꝫ alia
huiuſmodi.

Capitulum lxxiii.

Hiſtrix

Iſtrix Hiero. ꝯ Iouinianũ. Hiſtrix in
b ethiopia freq̃ntiſſime herinacio ſiſis ē:
ſpinis tergũ hiſpida. Ex li. de na. rerũ.
Hiſtrix ē beſtia q̃ vulgo porc⁹ ſpinoſus dr̃ cir-
ca marina habitat: ⁊ ĩ cauernis mõtiũ. nõnun
quã qñ ſcꝫ iuxta marina refugiũ nõ hꝫ. In ter
ra ⁊ aq̃ potẽter valet. Ira ei⁹ ad vindictã citiſ
ſima ē. Vñ plerũqꝫ iacul'e tergo ſpõte laxatis
canes vel hoĩes vulnerat ꝓximantes. Ariſto.
aĩal qđ dr̃ porc⁹ ſpinoſus: loco piloꝝ ſũt ſpine
corii ſui ⁊ coopiunt ipſuꝫ vt pili. Sũt etiaꝫ illi
ſicut arma: qb⁹ ipſum q̃rentē deprehẽdere tor
quet. Idē. Hiſtrix ē aĩal ſpino tergũ hiſpidũ.
Quos plerũqꝫ laxatas emittit iaculatione vo
lũtaria: vt aſſiduis aculeorum nimbis alias ia
culis canes vulneret ingruentes.

Capitulum lxxiiii.

Ircus. Ex li. de na. re. Capre mas. i.
b hircus: eſt aĩal aĩoſuꝫ ac bellicoſum ⁊
robuſtũ. In fronte aũt ⁊ cornib⁹ ē il
li maxĩa fortitudo. Iſido. Hircus ē laſciuum
aĩal ⁊ ſꝑ feruens ad coitũ cuius oculi ob libidi
nē in trãſuerſuꝫ aſpiciũt: vnde ⁊ nomē traxit.
Nã hirci ſcđm ſue coitũ ſunt oculoruꝫ anguli.
Huius natura adeo calidiſſima eſt: vt adamã
tem lapidem quē nec igni nec ferri materia do
mare valet. ſolus huius cruor diſſoluat. Ma-
iores hirci cĩnifij dicunť. a fluuio cuꝫ ſe in lybia
vbi grãdes naſcuntur. Actor. Eſt ⁊ iam hirc⁹
aĩal fetidũ: vt dicit Iſaac: ſi ſumať in cibuꝫ pe
iorem ſanguinē generat q̃ capra.

Operationes

¶ Pli. li. xxviii. Hircino ſanguini tanta vis A
eſt vt ferramẽtorũ ſubtilitas non aliter acuať
aut induret aut ſcabricia poliať vehemẽtiuſqꝫ
q̃ lima. ¶ Auič. Hircina caro mala eſt abſo- B
lute: ⁊ facit euenire fe. quarta. ¶ Sãguis apo C
ſtemata ca. cito maturat: ⁊ adminiſtratur poſt
congelationē. ¶ Idē potatus frãgit lapidē re D
num. Frixus aũt ⁊ cũ vino bibitus armene ſa-
gitte nocumento confert. ¶ Hircinus adeps E
vehementioris eſt reſolutionis q̃ ceteri. ¶ Fel F
hircinũ carneꝫ malã eradicat. Fel hirci ſilue-
ſtris eſt tiriaca morſibus venenoſis. ¶ Iſaac ĩ G
dietis. Sanguis caſ. hirci peruunctus vt dicit
Dyaſ. araneas ⁊ mala vulnera compeſcit.
¶ Plinius lib. vbi ſupra. Sanguis caprinus H
cum medulla ydropicis auxiliatur. Efficaci⁹
autem ſi hircus lentiſco paſcatur.

Capitulum lxxv.

b Ynnulus. Bartholomeus de proprietatibus rerūꝫ. Hynnulus cerui eſt filius: ab hynnēdo eſt dictꝰ. Iſidorus libro duodecimo. Hynnulus animal quideꝫ eſt debile ꝛ imbelle ſicut damula: ꝛ eſt acutiſſimi viſus ꝛ velocis curſus mater autem eius ipſum in ſpecubus ꝛ antris ꝛ locis vmbroſis abſcondit: ꝛ illum vltra ſpineta ꝛ tubera ſaltare inſtruit. Carnes habēt teneras ꝛ digeſtibiles propter motus frequentiam. Et ſi fuerit caſtratus anteq̄ creſcant eiꝰ cornua: caro eius melior ꝛ temperatior in ſiccitate ꝛ calore. Et ſi fuerit caſtratus anteq̄ cornua habuerit: nunq̄ ei vlterius creſcent. Et ſi poſt nunq̄ ea abijciet nec mutabit. Ariſtoteles libro octauo. Hynnuli ſerpentibus contrariantur miro modo.

Operationes

A ¶ Plinius. Qui fuerit inunctus eius ſepo vł ſanguine a ſerpente illo die non tangitur.

B ¶ Et eius coagulum eſt ſummum remedium in venenis: vt dicit Plinius libro. xxxviij. capitulo nono.

Capitulum lxxvi.

i Aculus ꝛ Iynalis. Iſidorus. Iaculus eſt ſerpens volans. De quo Lucanus. Iaculiqꝫ volucres. Exiliunt enim in arboribus: ꝛ dum aliquod animal obuium fuerit iactant ſe ſuper illud ꝛ perimunt: vnde ꝛ iaculi dicti ſunt. Iarath. Iaculus ſerpēs volatilis: animal quodcunqꝫ occurrit ei dum volet interficit. Et eſt alius quo ſine ſenſu doloris animal moritur. Alius qui ſi quem tetigerit dolore diurno fatigabitur: ꝛ poſtea moritur. Ex libro de natu. rerum. Iaculus eſt ſerpens qui volans alis arbores ſubit ꝛ in eis delitescit. E quibus vi maxime turbinatus: penetrat animal quodcūqꝫ obuium inuenerit. ¶ Iynalis. Iſidorus. Iynalis eſt ſerpens ab aſpide genus trahēs qui ſomno quos mordet interimit. Veneno enim immittit ſomnum: quo nullo impulſu deſerit infectum. Hunc oleo patra ſiniſtro brachio ſuo appoſuit iuxta ſuum anthonium ſe collocans: vt eius attactu dormiret: ꝛ vitam quieta morte finiret.

Capitulum lxxvii.

i Cinus ꝛ inachlin. Iſidorus. Icinus eſt animal terreſtre quod vulgus vocat. a quo ericinus marinus nomen traxit. Actor. De icino marino qui eſt echinꝰ appellatus: de quo infra in tractatu de piſcibus dicetur. Icinus autem terrenus ſimiliter pluribus appellatur nominibus: ſcilicet echinus: ericius: ꝛ herinacius. Que ſcilicet nomina quandoque ſcribuntur cum aſpiratione; quandoqꝫ ſine illa: ꝛ ideo de hoc animali dictum eſt ſupra. ¶ Plinius libro. octauo. In achlin in ſcadinania ferunt nullo ſuffragium flexum. Ideo non cubantem: ſed arbori i ſomno ecclinem: eaqꝫ inciſa ad inſidias capi: alias eſt velocitatis memorate: labrum ei ſuperius eſt pregnande. Et ob id retro graditur in paſcendo

ſcendo ne in pꝛioꝛa tendens inuoluatur.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Echini terre coꝛium combu
ſtum: ⁊ pice liquida cõmixtum alopitijs mede
B tur. ¶ Carnes eius cum oximelle bibite nefre
C ticis ſingulare eſt pꝛeſidium. ¶ Ypoſarchis ⁊
ydropicis contractis ⁊ ſtrumaticis ⁊ colericis
D ſiccat intrancoꝛum reuma. ¶ Iecur eius inte
ſta ſiccatum in feruenti ſole atqꝫ repoſitum et
inunctum mirifice ſanat iam dicta.

Capitulum: lxxviii.

Lacertus. Iſidoꝛus. Lacertus eſt re
l tile genus ſic vocatus: eo ꝙ habet bra
chia ⁊ quattuoꝛ pedibus innititur.
Genera vero lacertoꝛum plura ſunt: vt botra
cha: ſalamandra: ſaura: ſtellio. Ex libꝛo de na
turis rerum. Lacertam potius venenū dicūt
ꝙ ſerpentem: quia clementius ferit: ſibilat ta
men vt ſerpens ⁊ caudam habet conſimilem:
linguamqꝫ bifidam ⁊ piloſam: pedibus vero
graditur: huic animali nulla eſt memoꝛia: et
ideo non cubat: oblita quidem in quo loco ſit
enixa per ſe erumpunt catuli numero vndeni.
Quidam dicunt fetus a matribus deuoꝛari.
Lacerte ſunt in Iudia numero pedum. xxiiii.
coloꝛe fulgenti. Gloſa ſuper Leui. xi. Lacer
ta immundum animal ſm legeꝫ in ſepulchꝛis
habitat: ⁊ inconſtantiam vite ſignat.

Operationes

A ¶ Auicēna in. ii. canone. Lacerte natura ſtel
lioni vicina eſt ſed melioꝛ.
B ¶ Sanguis eius confoꝛtat viſum. Stercus
eius albugini confert oculi ⁊ pꝛuritui: ⁊ viſuꝫ
acuit: colloꝛemqꝫ bonum efficit.
C ¶ Idem in. ii. canone. Lacerte caro moꝛtifi
cans eſt: ⁊ ei qui bibit eam accidit apoſtemata
lingue: ⁊ pꝛuritus ⁊ doloꝛ capitis ⁊ aduſtio et
tenebꝛoſitas oculoꝛum.

Capitulū lxxix.

Lamia ⁊ lauzanum. Ex libꝛo de natu
l ris rerum. Lamia eſt animal magnū
⁊ crudeliſſimum: nocte ſiluas exit et
hoꝛtos intrat: arboꝛes frangit: earumqꝫ ra
mos diſſipat: ⁊ hoc per bꝛachia foꝛtia nimis
ad omnem actum abilia. Cumqꝫ superuene
rint homines ad pꝛohibendum: pugnat cum
eis ⁊ moꝛdet eos. Hoc auteꝫ in eius moꝛſu mi
rabile ē: vt Ariſtotiles refert: ꝙ homo ſaucia
tus lamie dentibus non ſanatur a moꝛſu do
nec rugientis beſtie vocem audierit. Gloſa ſu
per Iſaiam. Lamia pedes habet equinos: ce
tera vero capꝛis confoꝛmia. De qua dicit pꝛo
pheta. Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit ſibi requi
em. Gloſa ſuper Tren. Lamia dicitur quaſi
lania: quia durioꝛ ⁊ crudelioꝛ eſt ſuis fetibus
ꝙ cetere beſtie: fertur enim eos laniare ⁊ inde
eos lactare. Sicut ſcriptum eſt. Lamie nuda
uerunt mamımas.
¶ Ex li. de na. re. Lauzanū eſt aīal a cui⁹ cru
delitate nulla beſtia eē tuta pōt. Nam ⁊ ipſa
leonē olb⁹ foꝛmidabilem deterret: ſuo tamen

genere parcit:i cetera graſſatur:que reliquas beſtias depredatur. Et cum hoc ſcelus in aliis perſequatur : proprie tamen iniquitatis non meminit.

Capitulum. lxxx.

Eo. Iſidorus. Leo vocabulum ha-
l bet inflexum ex greco. Leo ſiquidem grece rex īterpretatur latine: eo ꝙ ſit princeps omnium beſtiarum. Ariſto. Leo eſt animal audax:forte:largum:nobile: magnanimum. Huius gn̄is mas habet comas. Leo eſt ex animalibus quadrupedibꝰ: que fiſſa ſūt in extremitatibꝰ: vncos habet vngues ⁊ incuruatos. Mingit ad poſterius:⁊ in modum canis eleuat crus. Cunqꝫ os ſuum aperit : odor ab illo exit. Animal eſt multorum digitorum habet quinqꝫ digitos in pedibus anterioribꝰ: ⁊ quattuor in poſterioribus: vt linx ⁊ canis ⁊ lupus. Ex libro de naturis rerum. Leo fetidus eſt maximeqꝫ in ore: dormiens apertos habet oculos. Cum autem dormit in naui:periclitatur nauis. Iſidorus. Leonum virtus eſt in pectore firmitas in capite: aīos coꝝ indicat frōs ⁊ cauda. Ariſtotiles. Leo ergo eſt animal forte. Dentes habens acutos vt ſerram : ⁊ fiſſuram oris terribilem. Oſſaqꝫ duriſſima ac pene oīno nō medullata. Plinius libro octauo. Urſo qdem eſt caput inualidiſſimum qḋ:econtra leoni eſt fortiſſimum. Phiſiologus. Leo cacumina montiū amat ⁊c. Et cum a venatoribus queritur ordinem eorum ſentit: ſua veſtigia cauda regit:vt ꝑ ea venatores eū inueſtigare nequeāt. Ex libro ḋ na. re. Leones adeo ſunt calide nature:vt oī tēpore deſiderēt coire. Feminis magna libido coitꝰ:⁊ ob hoc maribus ira. Hec hēt ī pectore duas mām̄illas: in medio ſcꝫ vētris:⁊ has paruas reſpectu ſui corporis:qꝛ modici lactis ē. Solinꝰ. Leones āt auerſi coeūt. leenē ꝑmo fetu qnqꝫ catulos pari t ⁊ educat. deinde ꝑ ſingulos numero detrahūt annis inſequētibus:⁊ poſtremo cū ad vnū materna fecūditas rediit:ſterileſcūt in eternū. Phiſiologus. Leonū itaqꝫ fetꝰ ꝓducti vſqꝫ in diē tertiā ſunt mortui. Nā leones qdē calidiſſimi ſunt natura:qḋ ꝓbat coꝝ nobilitas et fortitudo cū audacia ⁊ iracūdia. Fetus aūt humiditatē hn̄t ex generis temperie: que ſiccate cōplexionis ⁊ caliditate viſcoſior reddit̄:⁊ maxime circa cerebrū dominante ſiccitate : ⁊ ſibi animali ſpiritu cooperante. vnde cum opitulātur nerui:ſpiritus non pōt ingredi:nec virtutes ad actiones ſuas mouere. Parentibus ergo rugientibus circa fetū ſpiās per os ⁊ aures ⁊ poros capitis ingredientes prebēt fetui motū. Iſidorus. Leo ⁊ leena cum genuerint catulū tribꝰ diebꝰ ⁊ noctibꝰ dormire fert̄. Tūc deinde pr̄is fremitu vel rugitu velut tremefactus cubilis locus:ſuſcitare dr̄ catulū dormiētem. Iorath. Leo minimum ſolicitus de ſe et catulis ſuis dormit apertis oculis quaſi vigilantius:veſtigiaqꝫ ſua terram cauda ſpargēs operit vſqꝫ ad antrū ſuū. ¶ Raſis in Almāſore. Leo ꝓ mure fugit. Pro ligno quoqꝫ qḋ dicit̄ ſethin timet. Elleborus etiam ⁊ ſquilla canes ⁊ leones plurimaſqꝫ beluaſqꝫ īterficiūt. Eſculapius in libro de membris. Ceterum ſi ſuper cortices quercus calcauerit zarun:ideſt leo formidabit continuo.

Operationes.

¶ Iſaac. Leonina caro ceteris eſt calidior : groſſa:grauis ⁊ difficilis:ſi comedatur dolorem ⁊ torſionem in ventre generat. A

¶ Eſculapiꝰ. Leonis caro fantaſticos ſanat: B aurium dolori ⁊ omni alij valet. Si quis ſederit ſup pellē leonis:recedēt ab illo emorroides.

¶ Qui vero linit corpus ſuum ſepo renuꝫ leo- C nis terrentur ab eo lupi.

¶ Haly. Adeps leonis calidior ē ceteris ⁊ for- D tioris diſſolutiōis in apoſtemata dura.

¶ Diaſcorides. Adeps leoninus oībus qua- E drupedibus calidior eſt ⁊ minꝰ extenuatoriꝰ. Uetus autē factus a ſe ipſo calidior ſit.

¶ Dicitur autem venenis eſſe contrarius: cū F vino

vino adbibitus beſtias omnes expellit: ⁊ eſt re
pcuſſibilis odoris quo ſerpentes perſequitur.
G ¶ Auicenna. Adeps leonis reſoluit duricias
H apoſtematum. ¶ Plinius li. xxviij. Leonis
adeps cum roſaceo cutem in facie cuſtodit a vi
I cijs. Cādorēq̨ ſeruat ⁊ ſanat aduſta. ¶ Idē
etiam adeps cum roſaceo quotidianis febrib⁹
prodeſt: eo ꝙ perunctus eo beſtie fugiunt.
K ¶ Fel eius aqua addita claritatem oculis in
unctis facit. Cor in cibo ſumptum quartanis
medetur.

Capitulum lxxxi.

Leopardus. Ex libro de naturis re.
I ¶ Leopardus ē aīal quod ex leena
⁊ pardo generatuꝫ eſt: colore ſubru
fo: maculas habet nigras per totū.
Femina mare fortior ē. Cū pardus beſtia cru
deliſſima ſit: aliquando quidem domeſticaſ:
ſed nūq̄ ſic: vt ſue crudelitatis obliuiſcatur.
Domeſticaſ autem ad venandum: itaq̨ cum
ad predam in venatione ducitur: relaxatur: q̄
ſi quarto vel qnto ſaltu capere nequerit feroci
ter iratus ſubſiſtit. Et niſi ſtatim venator fu
rēti beſtiā aliquā obtulerit: cui⁹ ſanguine pla
cetur in ipſū venatorē vel in quoſlibet obuios
irruit. Impoſſibile eſt enim eum placari niſi ī
ſanguine: ſed in hoc prouidi ſunt venatores
vt agnos penes ſe vel alia animalia ſemꝑ ha
beāt qbus iratos placāt. Phiſi. Leopardus
eſt animal leoni ſimile in capite ac membroꝝ
diſpoſitione: licet non ſit tam magnus nec taꝫ
robuſtus: hic ab homine ita domeſticatur vt
eo ſicut cane ad venandum vtatur.

Operationes

¶ Auicēna l. ij. cañ. Fel leopardi venenū eſt A
ex eo bibenti: cui vomit⁹ ⁊ tyriaca ꝓpria ſub
uenit. ¶ Eſculapi⁹. Leopardus cū hoīs cra B
neū viderit fugit. ¶ Raſi. Herba quoq̨ q̄ le C
opardi herba dr: leopardus terreſ. ¶ Et her D
ba q̄ leopardū ſtrāgulās diciſ interficitur.

Capitulum lxxxii.

Leonthophonos: ⁊ leucrocuta. Iſi
I dorus. Leōthophonos ē beſtia mo
dica ex eo vocata: q2 capta exuritur
eiuſq̨ cinere aſperſe carnes: ⁊ poſi
te ꝑ cōpita ſemitaꝝ: leones necāt ſi quantulū
cūq̨ ex illis ſumpſerint. Solin⁹. Propterea
leones eas naturali odio premunt: ⁊ vbi facul
tas daſ morſu qdē abſtinēt. Plini⁹ lib. octa
uo. Leonthophonon accepimus paruuꝫ ani
mal vocari: nec alibi q̄ vbi leo gignitur naſci.
Quo guſtato a leone tanta ei vis ineſt vt cete
ris quadrupedum imperitans illico expiret.
¶ Leucrocuta. Solin⁹ ⁊ Plinius libro octa
uo. Leucrocuta velocitate precedit feras vni
uerſas. Ipſa eſt aſini fere magnitudine: ceruī
nis clunibus: collo: cauda: pectore: ⁊ cruribus
leonis caput: ore vſq̨ ad aures dehiſcente: dē
tium locis oſſe perpetuo: hanc quoq̨ feraꝫ hu
manas voces tradunt imitarī. Nam voce lo
quentium hoīum ſonos emulatur apud īdos
inuenitur. Actor. Videtur leucrocuta eadem
eſſe beſtia que ſuperius vocata eſt ceucrocata.
Et fortaſſis ex ſcriptoris vicio prouenit hec no
minum variatio.

Capitulum. lxxxiii.

l Epus. Iſidorus. Lepus q̄ſi leuipes
qꝛ velociter currit. velox enī eſt aīal et
ſatis timidum. Actor. Lepus eſt aīal
molliſſimū: debile: timidū ac fugitiuū: auricu
latū: hꝫ crura retro lōgiora vn̄ ⁊ facilius aſcē
dit ꝙ deſcendit. Immūdus eſt ſm̄ legē: qꝛ nō
ruminat: ſed quidē vngulā diuidit. In petra
cubile ſuū collocat. Apertis oculis dormit: ha
bet aūt ſimul vtrūqꝫ ſexum. Vn̄ Therentius.
Tute inq̄t es lepus: ⁊ palpamentū q̄ris: quaſi
dicat: ex quo nunc femine nūc maris vſurpas
officiū gc̄ꝙ ꝙ palpes queris mulierē: hꝫ autēꝫ
lepus labia ſemꝑ in motu. Ambroſiꝰ Lepores
cognouimus hyeme albeſcere: eſtate aūt in co
lorem ſuum redire. Teſtante Plinio. Lepus
nunquam pingueſcit.

Operationes.

A ¶ Iſaac. Lepus lꝫ ſiccus ſit ⁊ groſſum ſāgui
nem generet: melior tn̄ eſt hircis ⁊ capris iuue
nibus: ꝓinde valet ſiccas habere volentibꝰ cō
B plexiones. ¶ Cōtrarius vero eſt tenuē dietam
ſeruātibꝰ. Aui. Lepus ſiluestris fri. ē ⁊ ſiccus
C ſtomachū mūdificat. ¶ Sāguis eius mūdifi
cat pānū: ⁊ cinis capitis eius medeꝛ alopicie.
D ¶ Cerebrū eius aſſatū cōfert tremori acciden
E ti in ſucceſſione egritudinis. ¶ Itē cū eodem
cerebro gingiue puerorū mundunꝛ. Proprie
tas que in ipſo eſt: velociter oriunꝛ dētes: ⁊ fa
F cile exeūt ſine dolore. ¶ Coagulū eius melius
eſt oībus coagulis in ſpecie. hoc cū aceto bibi
G tum cōfert epilentie. ¶ Idem cū tiriaca ⁊ ace
H to valet venenoſis. ¶ Itēꝫ caro leporis ca. eſt
⁊ ſicca: aſſata bona eſt viſceribus inteſtinoꝝ.
¶ In iure carnis eius ſedent podagrici: ⁊ ha I
bentes dolorēꝫ iuncturarū. ¶ Et eius oꝑatio K
prima eſt oꝑatiōi iuris vulpis. ¶ Item cere L
bellū leporis comeſtū tremorē corporis tollit.
¶ Caput eius cōbuſtū cū ſepo vrſino: ⁊ vt ca M
taplaſma adhibitū alopitias emēdat.
¶ Coagulum eius bibitum abſtinet mēſtrua. N
¶ Coagulum cum aceto lactn mulierū mam O
mis coagulatum diſſoluit.

Capitulum lxxxiiii.

l Euiathan. Actor. Leuiathā hebrai
ce dꝛ draco. Fertur aūt ꝙ draco ⁊ ī ter
ra ſerpit: ⁊ aquis natat ⁊ ī aere volat:
vnde ⁊ in Aſia tribus noībus appellatur ſcili
cet ſerpens ⁊ cetus ⁊ leuiathan. Loquens eniꝫ
in ſpū de diabolo ſub leuiathan typo: ita dicit
ꝓpheta. In die illa viſitabit dn̄s ī gladio ſuo
duro ⁊ grādi ⁊ forti ſuꝑ leuiathan ſerpētē ve
ctē: ⁊ ſuꝑ leuiathan ſerpentem tortuoſuꝫ ⁊ oc
cidet cetum qui in mari eſt Iorath. Leuin et
leuiathan piſci aſpedo: ideſt ceto frequēter in
ſidiatur: ⁊ pugnat cuꝫ eo. Omneſqꝫ piſces ma
ris qui pugnam vident iter illos ſubito ad cau
dam ceti confluunt. Et ſi qō cetus ab illo deui
ctus fuerit moriēꝛ: ⁊ ipſi ſtatim: quos eniꝫ cau
da cinxerit mox deglutit: ꝙ ſi cetus ſuperari
non potuerit: tunc leuina faucibus ſuis fetidiſ
ſimū odorē cum aqua emittit. Cetus aūt econ
trario aquā haurit: ⁊ reſpuit: ⁊ odorē fetidiſſi
mum repellit: ⁊ ſic ſe ſuoſqꝫ ſaluat ⁊ defendit.

Capitulum

Capitulum. lxxxv.

Anificus ꝛ limax. Ex lib. de naturis rerum. Lanificus vermis eſt longius maculoſus ex multis diſtans pedibꝰ: ſparſim colore albus. hic lanam ſericam ex ꝓpriis viſceribus operatur: ꝛ arboris mori foliis veſcitur. qui. ſ. cibus mediantibus ipſius viſceribus in lanam conuertitur. Itaqʒ lane ſue fuſos in ramuſculis faciunt: ꝛ in circumitu ſui operantur: ita vt perfectis fuſis vndiqʒ in opere ſuo includantur: poſt hoc exitum ſibi faciũt in ſummitate fuſorum. Egredienteſqʒ natura mirabili mutati prorſus apparent a forma priori: adeo vt vermes qui repebant innumeris pedibus habentes alas iã apti ſũt ad volãdum. Demum venerem ineuntes diebus tribus coeunt: quo peracto maſculus moritur: femina vero ordine iterato oua parit innumera: ſubſtrato ſibi panniculo vel albo vel rubeo: deinde emoritur. Tunc panniculus cum ouis ſuſcipitur: ꝛ vbi non poſſit hyemis attingere frigus reponitur: poſtea calore. veris inualeſcente: oua ad ſolem exponuntur ꝛ calore fouentur donec animata in verme formentur. Iſidorus Limax eſt vermis limi dictus: eo ꝙ in limo naſcatur: vnde ꝛ ſordibus ſemper ꝛ immundus habetur. Actor. De hoc plenius infra dicetur vbi de teſtudine agetur.

Capitulũ lxxxvi.

Ynx. Iſidorus lib. duodecimo. Linx dictus eſt: quia in luporum genere numeratur. beſtia maculis in tergo diſtincta vt pardus: ſed ſimilis lupo. Algazel ſuper libro de ſenſu ꝛ ſẽſato. Maxime vero linx animal mouetur ſm ſenſum viſus. Nam viſu ſuo res ſolidas penetrat. ꝛ ſi aduenit ei res trãſparẽs: cito excecatur ab ea. Ex libro de naturis rerum. Linx adeo perſpicaces oculos habet: vt ſubtilitate viſus etiam ſolida corpora penetret. Conſtat enim ꝙ oculus in humido ſitus eſt iuxta philoſophũ. Tria vero ſunt ī aqua ſcilicet aque humiditas: dyaphoneitas ꝛ lucis perſpicuitas: ꝛ hanc vltimam communicat cũ natura celeſti. Linx habet linguam ſerpentis ſimilem: ſed maiorem quam in longitudinem magnam porrigit: ꝛ collum circumagit: vngues habet grandes. vnicum fetum facit: et vrina eius in gemmam dureſcit.

Operationes

Plinius libro viceſimooctauo. Pruritus corporum vrine lincis ſtillicidio traditur inhiberi. A
Eademqʒ prodeſſe monſtratur ꝛ vngularum dolori. B

Iorath. Linx habet formam vt lupus. Lapiſqʒ ligurius ab eius vrina diſtillatus ſeptẽ dierum ſpacio generatur. C

De hoc lapide inferius in tractatu de lapidibus dicetur. D

Capitulum. lxxxvii.

l Ocuſta. Ex li. de na. re. Locuſta eſt aial q̃drupes puſi ad cuniculi fere modũ: caput hʒ carnoſũ ⁊ magnum ⁊ comeſtibile: habitatqʒ circa ptes hieroſolyme. Vñ Joã. baptiſta hmõi carnibꝰ aialiũ veſcebaꝛ. Quidã tñ dicũt ꝙ circa iordanis terrã eſt herba dſcis ad edẽdũ q̃ locuſta vocaꝛ: ⁊ hmõi cibo nõ locuſtis aialibꝰ Joã. vtebaꝛ H aial gregatiʒ icedit. Vñ Salomõ ait: Regẽ locuſta ñ hʒ ⁊c̃. Qõ vtiqʒ de locuſtis ĩnubꝰ ĩtelligi non põt: q̃ ĩ multo timore ſũt ⁊ nõ p turmas: ſʒ ſolitarie icedũt. Dicit Ariſ. ꝙ feia q̃dã locuſtam nutrit ab eo tpe quo iuuenis ⁊ pua fuit. q̃ cum creuiſſet p ſe ⁊ ſine maſculo ipregnatã iuenit.

Capitulum: lxxxviii:

l Upus. Ex li. de naturis rex. Lupus eſt aial rapaciſſimũ fraudelentũ. hũc nõnulli canẽ ſilueſtrẽ eẽ dixerunt: qꝛ forma eius canis vlulatuſqʒ cõſilis: ſed latratu caret. Audax eſt magis coꝛ genꝰ qõ breue ꝙ̃ qõ lõgũ eſt. Cerebrũ eiꝰ creſcit ⁊ decreſcit ſm ſtatũ lune: ꝙ lʒ in oĩbꝰ quadrupedibus: ĩ lupo tamen ⁊ in cane plus. Pytagoꝛas. Oculum vero lupi eradicatum cum viderint quadrupedia: domeſtica timẽt ⁊ fugiunt. Et ſi qõ aial mixerit ſupꝛa vꝛinam lupi calidam non concipiet vnꝙ̃. Actoꝛ. Lupus vetidiſſimus eſt ⁊ rapidus. hoꝛrenduʒ habet vlulatum. In veſpere autem maxime eſurit. vnde ſcriptum eſt: Judices eius lupi. Ariſto. Lupus omni tempore agreſtis eſt ſicut et leo ⁊ vꝛſus. Eſt etiaʒ foꝛtis ⁊ aſtutus. Ambroſius. Lupus ſi pꝛimo hominem viderit: voceʒ ei eripit: ⁊ cum tanꝙ̃ victoꝛ vocis ablate deſpicit: ſi autem ſe pꝛeuiſum ſenſerit: ferociam deponit ⁊ currere nequit. Ariſtoteles. Lupi famem quidem diu poꝛtãt: ⁊ poſt longa ieiunia multum deuoꝛant. Lupus guloſe comedit ſine maſticatione: ⁊ vna die ꝙ ad tres dies ſufficiet: non autem comedunt niſi carnes. Jſido. Lupi toto anno non amplius ꝙ̃ duodecim dies coeunt. Ex libꝛo de naturis rerum. Lupi virgas oſſeas habent. Anno per duodecim dies coeunt: ⁊ ſolum eo tempoꝛe gregatim icedũt. Ariſtoteles. Lupꝰ coit ſicut canis. Tpe coitus quando filios hẽt valde malus eſt.

Operationes.

¶ Ex libꝛo de naturis rerum. Lupi coꝛ ſi de- A
ſiccetur ac ſeruetur multũ dicitur fieri aroma
ticum. ¶ Idem combuſtum contritum ⁊ po- B
tatum iuuat epilenticum. ¶ Phiſiologus. C
Epar lupi ſiccatum ⁊ tritum ⁊ cum dulci vi-
no ſumptum: facit ad omnes diſtemperãtias.
¶ Eſculapius. Lupi caro cocta ⁊ eſa. fanta- D
ſticos ſanat. Adeps eius ⁊ fel quantum canis.
¶ Haly. Fumus albi lupi colice prodeſt. E
¶ Auicẽna in ſecundo canone. Caro lupi ma F
la eſt. Caro tamen lupoꝛum habentia roſtra
⁊ vngues oculo confert ⁊ confoꝛtat ipſum. va
let etiam emoꝛꝛoidis ſed abhoꝛret eam ſtoma
chus. ¶ Phiſicus. Nec ſoluʒ lupi ſanguis: G
ſed etiam fimus confert in colica paſſione.
¶ Pytagoꝛas. Homo in paſſione ſua qua H
lunam ſenſerit canini dentes. adib .i. lupi cu-
rant eum.

Capitulum lxxix.

Luther

Lutber. Ex li. ꝺ na. re. Lutber ē aſal aſtutū ⁊ malicioſū: magnitudīe muri legi: for a ꝓpe cōſiſti ƥterꝙ̄ ī capite colore fuſcū ⁊ nigrū: pelle nitēs cui mollior pluma pilus ē: cuiꝰ nitor nō de facili cedit vetuſtati. Vn̄ de pelle ipſiꝰ fiūt ornatꝰ circa collū ī veſtibꝰ virorū ac mulierꝫ: h̄ beſtia circa ſtagna et fluuios hītat: ibiq3 foueas h3: ⁊ fetus facit: piſcibus viuit quos mirabili frequentia venaꝛ. Quil3 ſub aqs diu viuere poſſit: reſpir aculū tn̄ ab acre trabit. Vn̄ qn̄q3 auiditate p̄de gurguſtū. i. naſſā īgrediꝛ. Et qꝛ tūc ne p ſtroitꝰ locū redire nec naſſā tā cito diſcerpere poſſit: ſpiritū in acre recupare nō valēs ī aqs ſuffocaꝛ. Adeo vͦ ciboꝝ cupida eſt ⁊ auara ꝙ piſces captos ī ſpecu ſuo tāto cumulo congregat: vt ex putredines eoꝝ fetore nō ſolū foueā ſed etiam acrē inficiat. Qꝺ nō ſine periculo ſui qdā expti ſunt: q hāc beſtiā cape voluerūt: a piſcatoribꝰ aliqn̄ domeſticaꝛ ⁊ arte īducitur vt piſces ſuo circūitu cogat picula retiū ingredi: ſuoq3 iuuamine capi. Vnde magnū emolimentū dominis ſuis preſtare videtur.

Capitulum xc.

Lumbricꝰ. Iſi. Lūbricꝰ ē vmis ītcſtinoꝝ ſic dictꝰ: q̄ſi lubricꝰ: qꝛ labiꝛ: vel eo ꝙ ī lūbis ſit: hoꝝ tria ſūt gn̄a. rotūdi: lōgi ⁊ lati. Haly. ī li. regalis diſpoſitionis. Lūbrici naſcunꝛ ex hūoribꝰ flegmaticis putreſcētibꝰ īteſtinis vbi naſcaꝛ color extraneꝰ. Hos īpoſſibile ē naſci de ſanguīe vel colera rubea: nā colera rubea cū amaritudine ⁊ acuitate ac ſiccitate ſua hmōi occidit aīalia. Sāguis aūt de venis vel arterus nō exit: ⁊ ſi exierit ipſa gignut cū paſſiōibꝰ aliis. Vn̄ paſſionē hanc hn̄t pueri flegmaticā ⁊ groſſā hūiditatē hn̄tes cū dieta ſua groſſa ⁊ purgādi negligentia. Maxime vero in autūno hec paſſio naſcitur ex fructuum comeſtione ⁊c̄.

Capitulum xci.

Lichaonē ſiue liebaonē ⁊ lintiſcꝰ. Ex li. ꝺ na. re. Lichaon ī oriētis ptibꝰ eſt beſtia quā ī gn̄e lupoꝝ nōnulli ponūt ſ3 lupo lōgiorē: ⁊ h3 crura breuiora ac diſſimilia: ceruicē quoq3 iubatā ⁊ multiphariā3 coloris varietatē: ſaltu velox ⁊ īnocua holu3: venenatu viuit: hītū mutat ſ3 tp̄a. Nā hyeme hirſuta ē ⁊ pilis horrida: eſtate vͦ nuda. Et h̄ idē vult Pli. l3 p alia vba Lintiſcꝰ. Ex li. ꝺ na. re. Lintiſcꝰ aīal quadrupes ē vt dicͭ expimētator ī li. ſuo qꝺ ex cane ⁊ lupa naſciꝛ. Eſt. n. vterq3 parēs adeo luxurioſus vt odio naturali ſibi ꝯ dicētc qꝺ ē īter canē ⁊ lupū in copulā tn̄ cōueniant ꝓpter luxurie delectamētū. Sicq3 fit vt ſetꝰ attrabat ſibi colorē ⁊ mores vtriuſq3. Pli. li. viii. Elupis galli canes cōcipi volūt: quoꝝ greges ſuū qſq3 ductorē e canibꝰ ⁊ ducē hn̄t. Illū in venatu comitātur: illi parēt. Iſi. Lintiſci dicunꝛ vt ait Plinius canes nati ex lupis ⁊ canibus: cum inter ſe forte miſcentur.

Capitulum. xcii.

m Aricomorion. Albert⁹ in lib. de na. aīaliū inqt: Maricomorion eſt beſtia orientis raro viſa: cuius magnitudo eſt vt leonis: coloris rubicūdi: tres ordines dē- tium hȝ in ore. Pedes ſunt vt leonis. Facies eius ꝛ oculi: aures vt hoīs. Cauda eius vt ſcor- pionis. Agreſſui ſonus ei⁹ vt tube: ꝛ voces imi tantur hominis. Velocitas ei⁹ ſicut cerui. Et deceptos homines deuorat.

Capitulum. xciii.

m Vſtela. Ex li. de na. re. Muſtela eſt beſtiola ſꝰdola: catulos ſedule nutrit eoſqȝ de loco ad locuȝ ſepius trāſfert ne forte inueniant: hec rupes ꝛ cauernas inha- bitat: diutiſſime dormit. Qñ cuȝ ſerpente pu- gnare vult: agreſtiruta ſe munit: pinde ſuper oēm medicoꝝ artē ruta ēē dr: ita vt ſi mortu- os fetus ſuos inueniat p herbā naturaliter no- tā rediuiuos faciat. De hac clemens papa di- cit: ꝙ ore cōcipit ꝛ aure parit. Muſtela ſerpē- tes pſeqtur adeo vt ipſū baſiliſcū iterimat: ſȝ eo interfecto cōmorit: ſit ergo breuis corpe et ore: ſed aſtutia magna ꝛ aīoſitate: vincit etiaȝ aīalia magna agilitate corporis.

Operationes.

Auicēna l. ij. canōe. Ex ſinatura ficu cū her- ba fit emplīn ſup muſtele morſum. Idē li. iiii. Eſt aūt muſtele morſus velocis doloris: cōtra quē fit emplm cū cepis ꝛ alijs. Odor rute muſtelā effugat. Eſculapius. Muſtele cinis ꝛ ſanguis eius elephanticioſas ſanat. Pli. li. xxx. Nūeri dolorib⁹ cinis muſtele cum cera medetur. Sanguis muſtele poda- gris confert cum plantagine illius: preterea ci- nis muſtele ex aqua potus freneuticis pdeſt. Elephantiam quoqȝ ſanat. | A B C D E F

Capitulum. xciiii.

m Vmunetus ſiue mamonetus ꝛ man- ticora. Iſidorus. Mamonetus ē ani- mal ſymia minus: in dorſo fuſcum: i ventre candidū: caudā habēs villoſam: ꝛ col- lum ita groſſuȝ vt caput. Vñ captū non ligat per illud ſicut cetere beſtie: cū laqueus id tene- re non poſſit: ſed per ventrem. Habet auteȝ p- priſſime faciem humane ſimilem: nigram duntaxat ꝛ ſine pilis, a collo deſuper frontem

nec

nec eſt naſus ore continuus ſicut in ſymea. ſed certum ſpacium inter vtrunqȝ ſicut in hoie. Inter has beſtias ⁊ ſymeas odium eſt implicabile: belluinqȝ frequens: ⁊ licet viribus non preualeant: aſtucia tamen ⁊ animo animoſitate bellan ti ſymeis preferuntur. ¶ Manticora. Auicenna. In partibus Indie Lupus quidam eſt: qui grece dicitur Maricorion. latine ſcilicet Manticora. tres habens dentium acies inferius ⁊ ſuperius. Eſt autem magnus ⁊ piloſus eiuſqȝ pedes vt leonis: facies ⁊ oculi ⁊ aures vt hominis: fuſci ſunt eius oculi: ⁊ color eſt rubicũdus vt minij. Cauda eius eſt vt ſcorpionis agreſtis. Et in ea eſt rubedo. Ipſeque pilos eijcit ⁊ loquitur ⁊ hinnit: vox eius eſt vt vox tube ⁊ velociter currit ſicut ceruus. Eſtqȝ agreſtis hominem comedens.

Capitulum xcv.

m Arcatus. Albertus in lib. de nat. animalium. Marcatus eſt animal figure muſtele: ſed quãtitatem habet catti. ſed lõgius eſt: ⁊ bina habet crura: in dorſo ventre ⁊ gutture. album ſicut muſtela. vngues habet breuiores ꝙ catt⁹. ⁊ duorum generum. vnum fagorum. ⁊ alterũ abietum dictum: ſed illud quod nidificat in abietibus multum eſt pulchrius ⁊ commiſcentur ſibi mutua ambo genera: pellis vtriuſqȝ eſt precioſa: Genera iſtius animalis ⁊ muſtele habent hoc ꝙ cum ſint iracũda valde: efficiũt effetida. Et ſunt animalia vix vnꝗ̃ quieſcentia: etiam quando domeſticantur.

Capitulum. xcvi.

m Elo. meloſus. ⁊ monoceros. Yſid. Melo dictus eſt eo ꝙ ſit iocundiſſimo membro. vel ꝙ fauos petat ⁊ aſſidua mella captet. Eſt autẽ aial quadrupedes armatũ vngulis. Gloſa ſup epiſtolã ad hebreos. Melo vel melotus ẽ aial qḋ ⁊ taxus dr̃ cui⁹ pellis hiſpida valde melota vocatur. Vñ de quibuſdã ſanctis antiquioribus legitur. Circuierunt in melotis. Ex li. de na. rerum. Meloſus eſt beſtia valde magna que truculentos hoſtes pſeqtur tanꝗ̃ adhec creata. Rictus habet ingẽtes. dẽtes quoqȝ fortes ⁊ pminẽtes. cũ qbus audacter bella cũ aduerſarijs patitur. Hec cũ hominib⁹ fortibus terribilis ſit. puerorũ tamen innocentiam ⁊ corũ paruitatẽ mirabilr̃ phorreſcit coꝝ verba fugit. i quo digne magnificẽtia inocentie cõprobat. ¶ Yſid. Monoceros eſt monſtrum: equino corpe. ceruino capite. cauda ſuilla: pedib⁹ elephantis. mugitu horrido: cornu tamẽ vno ſcȝ acutiſſimo. in medio frontis armatũ. Captum qdẽ pimi põt: ſȝ nũqȝ domari: imo: vt dicit Jacob⁹: ꝙ nũꝗ̃ viuũ i hois poteſtatẽ venit quia vinci ſe cernens furore vitã exuit. Phiſiologus. Monoceros eſt aial puſillum: edo ſimile: acerrimũ habens vnũ cornu in capite. Pli. li. viij. Aſperrimã feram monocerontem reliquo corpore equo ſimilem: capite ceruo pedibus elephante. cauda apro. mugitu graui: vno cornu nigro media fronte duorum cubitorum eminente: viuam capi negant.

Capitulum. xcvii.

C

Igale. Actor. Migale b:ſtia q̃ caine-
m leõti ſilis eẽ dr̃. Rudolph⁹ ſup Leuiti-
cũ. Migale dr̃ q̃ſi mus guloſus. Eſt ãt
ꝛ fraudulẽt⁹. Nã cũ dolo rapit q̃ poſtea vẽtri
cõmittit Aui. Migalẽ eẽ dixerũt aĩal mĩn⁹ mu
ſtela. Color ei⁹ ad citrinitatẽ decliu⁹ ẽ cũ ſubti
litate ꝛ tenuitate. Lõgitudo oris ei⁹ ẽ ad vlti-
mũ. ꝛ labiũ ei⁹ ĩ vltio. cũq3 videt aĩal: ſalit ad
ipſũ. ꝛ cũ teſticul' ei⁹ ſuſpẽdit. Dixerũt ãt qdã3
ꝙ h3 formã ꝛ colorẽ muriſ. Nez muſcida ei⁹ ẽ
acuta ꝛ ocli pui. Dẽtes ei⁹ hñt tres ordines. ꝛ
accidũt ĩ circuitu morſus veſice plene hũidita
te ſãguinea ſup baſes fuſtas. Qñq3 ãt puenit
res ad pucturã in īteſtinis ꝛ difficultatẽ vrine.
ſudorẽq3 frigidũ corruptũ. Cũ ergo cadit ca-
ro corrupta curetur vulnus curatione ſua.

Capitulum xcviii.

Mulus. Ex li. de na. re. Mul⁹ ex azi-
m no ꝛ equa genit⁹. h3 q̃dã azini ꝓpria
.ſ. aures lõgaſ. hĩnitũ horridũ: crucẽ
ĩ hũeris. pedes exiguos. ꝛ corp⁹ ma-
cilẽtũ. reliqua vͦo vt h3 equ⁹. Mule nũq̃ cõci-
piũt. q2 mẽſtrui ſupfluitas ĩ eis cũ cibo trãſit ĩ
nutrimẽtũ corpis. Itẽ ſãguis quo natura non
indiget exit cũ ſupfluitate veſice. Eſt ꝛ alia rõ
qm̃ hoc aĩal extra naturã gñatũ ẽ. ꝛ ei⁹ natura
diuerſificata ẽ ĩ equo q calidus nature ẽ. ꝛ azi-
no q ſũme frigiditatis. Itaq3 in fetu diuerſi-
fice gñato ꝛ malo cõplexionato. nõ põt eẽ con-
cordãtia ptiũ ꝛ ordinata natura. vt quaſi ex ꝓ-
pria ſibi ſimile generet: q nullã ꝓpriã generis
ſui ſubſtãtiã habet: itaq3 in aĩalibus romano
rum mulas peperiſſe prodigij loco habitũ eſt.

Operationes.

⁋ Auicenna. Mulorum pellis ac ſimilium A
cinis ponitur ſuper aduſtionem ignis.

⁋ Et vlcera calefacit qñ non ſunt cum apoſte B
mate. Eſt etiam medicamẽ excoriationi pedũ
a calciamentis atq3 coxarum ꝛ fiſtulis.

⁋ Helbetus in libro de ſenſibus. Si domu3 C
fumigaueris cum vngula muli ſiniſtra: non
remanebit in ea ſorex.

⁋ Plinius libro viceſimooctauo. Cinis vn- D
gularum muli vel mule ex oleo mirtino alopi
tias replet.

⁋ Eſculapius. Auricule mule ꝛ burdonis te E
ſticuli ſi terantur a muliere non concipiet.

Capitulum xcix.

m Us. Ex lib. de na. re. Mus eſt beſtiola panis cupida: ⁊ corū que ex frugibus ad humanos vſus fiunt. In perquirendis cibis ſolertiſſima: pro quibus etiam nulla plerūqꝫ vitat pericula: eorumqꝫ cupidine duriores ſolidaſqꝫ materias demolitur. Porro ſi in aqua bibitur moritur: q̄a valde humide nature ē. Plinius lib. vij. Murium plura genera ſunt in regione cyrenaica. Alij lata fronte: alij acuta: alij erinaciorum genere pugentibus pilis ⁊c. Ex li. de na. re. In oriente mures magni ſunt ad modum vulpium. qui animalia perimunt homines licet non occidant: morbis tamen moleſtant. In arabia mus magnus īuenitur: cuiꝰ pedes anteriores ſunt magni: ſcilicet vniꝰ palme; poſteriores autem vnius digiti.

Operationes

A ¶ Plinius lib. xxij. Cameleonis herbe succꝰ additis aqua ⁊ oleo mures in ſe contrahit ac necat. ni protinus aquam ſorbeant.

B ¶ Idem libro viceſimoquarto. Taxi quoqꝫ arboris fumus necat mures.

C ¶ Idem libro viceſimoquinto. Elleborū etiā polente admixtum mures necat.

D ¶ Idem libro. xxvi. Porro ſi cerebrum muſtele coagulo addatur: dicunt caſeos a muribus non attingi.

E ¶ Idem libro viceſimoſeptimo. Aconitum ē longinqua mures olere necat.

F ¶ Raſi in Almanſore. Mures de domo calcanto fumigata fugiunt.

G ¶ Auicenna in ſecūdo canone. Squilla eſt cepe muris ſic nominata. q2 murē interficit.

H ¶ Item argentum viuum interficit mures.

I ¶ Ad effugandum mures mus maſculus excoriatur ⁊ in domo dimittitur aut caſtraꝭ. aut cauda eius abſcindiꝭ: ſed excoriatio fortior ē.

K ¶ Itē mus aſſatus ⁊ ſiccatꝰ ⁊ infanti datꝰ ad comedēdū abſcindit ſaliue fluxum ab ore eiꝰ.

L ¶ Sanguis muris eradicat verrucas.

M ¶ Stercus autem eius ſuper alopitiam confert proprieqꝫ aduſtum ⁊ cum cepe linitum.

N ¶ Cum thure vero ⁊ aqua mellis bibitū frangit lapidem.

O ¶ Item ſumptum ſoluit ventres puerorum.

P ¶ Et quādo cum aqua coquiꝭ ⁊ ſedat in ea q̄ difficultatem vrine patitur confert ei.

Q ¶ Ex li. de na. re. Fimus muris vehementer laxat. vnde ⁊ trutanni medicinam ex eo acuit.

Capitulum c.

m Uſquelibet ⁊ muſcꝰ. Yſi. Muſquelibet ē beſtia oriētis capreole magnitudinē hn̄s: ī cuiꝰ īguine creſcit ap̄a de collectis hūorībꝰ. Qð cū maturatū fuerit: collidit illð ⁊ fricat ad arborē. ſicqꝫ ſoluiꝭ ⁊ decurrit ſanies. ibiqꝫ cōdēſaꝭ ⁊ īduraꝭ. ⁊ hm̄ōi ſubā muſcꝰ vocaꝭ. Qīs ēt caro eiꝰ ⁊ ſtercꝰ dꝭ muſcꝰ. ſꝫ ille m̄lto melior ē q̄ ab ap̄ate currit. Muſcꝰ odore p̄dito v̄tutē ſuā ī fetoribꝰ ⁊ latrinis recuperat ꝫ fetorē eluctaꝭ. ⁊ ſic q̄ſi luctamīe reuiuiſcit. ¶ Cōſtan. ī li. graduū. Muſcꝰ puſtula ē ī vētre cuiuſdā alalis. de quo ēt ſuperiꝰ dictū in ca. lxviij. Gazelle. Et eſt capreolo ſiſe. qð eſt in India. Idem in pantegni. Muſcus maior eſt in aromatibus cali. ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes.

¶ Yſið. Muſcus valet ꝫ ſincopiꝫ: ⁊ cordis debilitatē: cerebriqꝫ ⁊ epatis ⁊ ſtomachi. A

¶ Cōſtā. li. vt ſupra. Muſcꝰ cōgruit ſeniorībꝰ ī hyeme mēbra q̄dē ōfecta aromatiȝādo cōfortat: timorē melācolicū āputat ⁊ audaciā p̄ſtat. B

¶ Itē ſternutatiōes de muſco ꝫ paraliſim ad C

iuuāt. ¶ Itēꝫ muſcus mittiꝭ in collirijs ⁊ pil- D
lulis ſeu puluerībꝰ oculoꝝ. cuiꝰ vires albugines oculoꝝ extenuāt. noxiū humorē deſiccant.

¶ Dyaſ. Inunctū capitis grauedinē ōpellit. E

eiqꝫ vires p̄ſtat. q2 cōfortatiuū ē. ¶ Dat ſola- F
tiū mēbris oībꝰ: ⁊ fortitudinē auget oſſibus.

¶ Scotomiā ex abūdāti humore natā emendat. ſomnū inuitat: ventrem ſtimulat. G

¶ Cor ⁊ oīa viſcera cōfortat in modum cathaplaſme impoſitum. Lege ſuperius ca. Gazel. ⁊ plenius inuenies de muſco. H

Capitulum. ci.

Muſio. Yſi. Muſio catt⁹ eſt appellat⁹
m co ꝙ murib⁹ ſit iſeſt⁹. Ex li. de na. re.
Muſio ſiue murileg⁹ aut catt⁹ grece
dr̃ q̃ſi aſtut⁹. Aial ẽ imũdũ ⁊ venenoſũ: ⁊ oiuz
muriũ gen⁹: pſeqꝛ: cũ bufonib⁹ quoqꝫ pugna-
re dr̃: quoꝝ lꝫ venenatis aculeis repugnet: nõ
tñ necaꝛ. mures captas pmo luſib⁹ afficit: poſt
hoc illuſas comedit. Oculis carbũculoſis tam
acute cernit ꝙ ẽt i ãtris tenebroſiſſimis velut i
luce etiã mures aſpiciꝫ. Dẽtes hꝫ ad modum
ſerre: pilos circa os hꝫ: qb⁹ ablatis audaciã p
dit. blãdiciis gaudet: loca calida diligit. Vñ
pnimia pigricia pellẽ ſuã cõburit: hoĩs manu
cõtrectari gaudet: ⁊ ad ludũ faciliĩe ꝓuocaꝛ.
Loturã faciei lãbendo pꝛioribus pedibus imi-
taꝛ. Libidine ipatientiſſime accendiꝛ. Et libẽ-
ter coitus tempore ſilueſtre efficitur.

Capitulum cii.

Multipes. Yſido. Multipes eſt vmis
m terrenus a multitudie pedũ vocatus
q; ꝫctus in globũ cõplicaꝛ. Naſcitur
ſub petris ex humore ⁊ terra. Ariſt. Aial anu-
loſum lõgi coꝛpis ⁊ multoꝝ pedũ equalem hꝫ
anuloſitatẽ: ⁊ viuit aliquãtulũ poſt capitis ab-
ſciſionem. Item p fumũ ſtoracis ſicci multipes
deludiꝛ ac deprehendiꝛ. Ex li. de na. re. Mul-
tipes a re nomen hꝫ ⁊ ſanguine caret hoc aial.
dicit Aug. Aliqñ corã ipſo allatũ: coqꝫ ſpectã
te in multas partes conciſum ⁊ tamen vnaqꝫ
pars vixit ab aliis partibus ſeparata.

Operationes

¶ Auič. Vermis qui eſt ſub vaſis aque plu- A
rimos hꝫ pedes: ⁊ cũ tangitur rotundatur.
¶ Si palatũ ex eo cũ melle tangiꝛ: valet cõtra B
ſuffocationes: ⁊ ſimiliter cum comeditur.
¶ Confert etiam aſmati: ⁊ ad dilatationeꝫ an C
helitus ſm ꝙ dicitur.
¶ Item vermis multipes cum vino bibitus D
confert ictericie ⁊ difficultati vrine.

Capitulum. ciii.

Epa. Phiſio. Nepa. qbuſdã placet
n ſerpentẽ eſſe femineã q̃ in hora libidi-
nis eſtuãtis mãri ſuo cõpari caput p̃-
cidens ipſum necat. Vñ ⁊ ipſa in partu necaꝛ
viceuerſa. Sicut ergo eadẽ eſt nepa: q̃ ⁊ vipe-
ra ſic dicta: quaſi vi pariens. Cũ enĩ ꝓpe par-
tum eſt catuli matris viſceribus coꝛroſis erũ-
punt cuꝫ interitu ipſius mr̃is. Actoꝛ. De hac
ergo ſpecie plenius diceꝛ infra vbi agetur de
vipera. ¶ Obix. Yſid. Obices dicta eſt: eo ꝙ
arene coloꝛem habeat. De qua poeta. Quam
ſperſis pictus maculis theophan⁹ obices. Cõ
coloꝛ exuſtis atqꝫ indiſcretus harenis ⁊c̃.

Capſm

Capitulum ciiii.

n Eomon. Albertus in li. de na. animalium. Neomon beſtia eſt: ⁊ grece vocatͣ neomon: latine vero ſuillus: ⁊ dicitur eo ꝙ ſetas habet pro pilis: ⁊ hoc odore cibum conuenientem a venenoſo diſtinguit. Hec beſtia ſerpentes perſequitur que cum aſpide pugnans caudam erigit quam aſpis quaſi minantem obſeruat et ad vim ſuam cum ea transffert aſpidem deceptam.

Capitulum cv.

o Nager. Yſid. Onager interpretatur azinus ferus. ℂ Onager. xxv. die Marcij. xij. vicibus in nocte rugit ſimiliter in die: ⁊ in hoc cognoſcitur equinoctium eſſe. Eius quoqꝫ rugitus per ſingulas horas rugientis numerus horarū cognoſcitur. Actor. Onager vt legitur in ſolitudinibus ⁊ in altis habitat: vbi propter beneficiū ventorum diuiſus a potu viuit. Unde Hieremie. Onagri inquit ſteterunt in rupibus traxerunt ventum quaſi dracones. Ex lib. de na. re. Onager indie magnum eſt animal ⁊ crudele: formam azini habens: ⁊ vnum ſolum cornu in fronte. durum nimis ⁊ acutum ac lōguꝫ ad beſtias contrarias debellandas. ⁊ hoc habet in medio capitis: ſoleas etiam fortes ⁊ acutas habet: vt iuuamen naturale: ꝙ in alterius cornu defectu ꝑdidit in eis recuperet. Plinius lib. viij. Onagri in frigia ⁊ licaonia precipui ſunt.

Operationes

ℂ Yſi. ⁊ Aui. Onagri fel. i. azini ſilueſtris eradicat morum: ⁊ confert ſuper apoſtematum veſtigia linitum. A
ℂ In emplaſtris etiam heriſiptle ponitur ac prohibet ipſam. B
ℂ Urina azini ſilueſtris lapidem in veſica frāgit. C
ℂ Actor. Ungula ſilueſtris azini ſi comburatur ⁊ bibatur epilentie prodeſt. D

Capitulum cvi.

o Rafflus. Albertus in lib. de na. animalium. Orafflus animal ē varij coloris omnia precedēs animalia. In anteriori ꝑte ē valde altuꝫ: ita vt capite extēſo altitudinē. xx. cubitoꝝ. In poſteriori āt ꝑte eminſſū: ad inſtar cerui pedes hꝫ ⁊ caudā. collū extēſuꝫ: ⁊ caput equum licet ini-

nus ſit aliquantulum colores multos hʒ:tñ al bum ⁊ rubeũ hẽt frequẽtiores:cum vidit ſe cõ tẽplãtes ammirari huc ⁊ illuc ſe vertit prebẽs ſe bene videndum: hoc aĩal temporibus noſtris viſum eſt. Et arabice vocatur ſeraph.

Capitulum cvii.

Onocentbaurꝰ: ⁊ oraſius. Ex li. de
o na. rex. Onocẽthaurꝰ eſt aĩal mõſtruoſum ⁊ natura biforme capite ſcilicet azinino ⁊ corpore velut humano: faciem habet ſatis horridã: manuſqȝ formatas abiles ad omnẽ actũ. dũ vocem pro mit quaſi loqui incipit: ſed inſueta labra vocẽ humanã formare nõ poſſunt. ꝯ poſt inſequentes ſe ligna vel lapides mittit vt experimenta tor dicit. hoc mõſtrũ dicit Adellinus philoſophus iter ceteras beſtias ab inicio nõ fuiſſe tale creatũ. ſed aliqñ ⁊ alicubi caſualiter ex adulterina cõmixtione generari. ¶ Oraſius. Yſidorus. Oraſiꝰ in anteriori parte altũ: eminẽs valde. ita vt extenſo capite. xx. cubitorũ altitudinem poſſit attingere. In poſteriori vero pte demiſſum eſt inſtar cerui. Colluȝ habet extenſum: caput equinuȝ: licet minus: pedes auteȝ ⁊ caudam vt ceruus. pellem vero ſic omni colorũ genere diuerſimode variatam: vt homo fruſtra temptet artificio naturaleȝ eiꝰ pulchritudinem imitari. Hoc aĩal noſtris temporibꝰ a ſoldano babiloniorũ tranſmiſſum eſt ĩperatori Friderico romanorũ auguſto ⁊c̃. In precedenti cap. Albertꝰ illud aĩal ſpecialiter deſcribit ⁊ appellat eum Oraſſus.

Capitulum cviii.

Orix. Actor. Orix eſt aĩal mũdũ ſʒ le
o gẽ. iuxta librũ Deut. De quo ẽt dic̃ Iſai. Dormierũt ſic̃ orix illaqͣtꝰ. Ex li. de na. re. Orix ẽ beſtia capree magnitudis: hirco ex pte ſilis: villũ hñs ſb mẽto. Hec ĩ illa pte affrice q̃ caret aq̃ gñat. ⁊ iõ ppetua ſiti ardet. Admirabile v̾o remediũ ſitientiũ latrões getulie terre aq̃ carẽtis certiſſimis expimẽtis pdideꝛũt quo hõ ĩ ſiti eo duraret auxilio q illo ſaluberrimo liquoꝛ veſicis dictarũ beſtiarũ ĩfuſo p pte modica vterẽt: ꝯ beſtia: ſic̃ egyptij tradũt: ĩ exortu canicule naturalr̃ tripudiare videꝛ cõpage corpis eiꝰ viſibiliter ſnie: q̄ hiber et frigꝰ abijt: inſtentqȝ vapores ignei ſolis vt veſtiaꝛ terra floribus herbaſqȝ pferat ⁊ fructꝰ. Eſt aũt frigoris impatiens. Vñ nec frigꝰ nec niues de facili ſuſtinere poteſt.

Capitulum: cix.

p Antbera. Yſi. Pātber dictus eſt ſiue ꝙ oīum aīaliū ſit amicus: excepto dracone: ſiue q꞉ ex ſui gn̄is ſocietate gaudet ⁊ ad eādē ſīlitudinē qcqd accipit reddit. Pan enī oē dr̄. Gloſa ſuper Oſee. Nibil leone fortius: nibilqꝫ pantbera velocius. Jdō ꝑ ꝓpbetā ait dn̄s. Ego quaſi pātbera effraim: ⁊ q̄ſi leo domui iuda. Ex li. de na. re. Pātbera ē aīal variū ac ſpecioſū nimis. Sūt q tradunt buic ī armo maculā eē lune ſilēꝫ: ⁊ interdū creſcē rotūdā ⁊ ad lune mutationē variari. Pli. li. xj. Nūtqꝫ pātbere q̄ttuor mām̄as in medio vētre. Mares āt in oī gn̄e fortiores ſūt femīs: ꝑterq̄ ī pātberis ⁊ vrſis. ¶ Jtem pātbera ſeī oīno ꝑturit: cuiꝰ cāe rō manifeſta ē. Nā cū in vtero mr̄is coaluere catuli maturiſqꝫ ad naſcēdū viribus pollēt: odiuꝫ tēpoꝝ moras. Jtaqꝫ oneratū fetibus vuluā tāq̄ obſtātē ꝑtui vnguibus lacerāt: ⁊ effūdit illa ꝑtū ſeu potius dimittit dolore cogēte. Jta poſtea corruptis ⁊ cicatriſoſis ſedibꝰ genitale ſemē īfuſuꝫ nō beret acceptū: ſꝫ irritū reſilit. Nā vt dīc Pli. Aīalia cū acutis vnguibus freq̄nter ꝑere n̄ poſſe: vicianē enī ītrinſecꝰ ſe mouētibꝰ catulis. Pbiſi. Pātberis venādis īſiſtētes: bircani: veneno carnes illiniūt eaſqꝫ ꝑ cōpita ſemitarum ſpargunt vt illaꝝ eſu pātbere ſeducātur. Sed ille dum excrementa bōīs deuorant euadunt.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Pantbera ⁊ pardus quādo venenum comederunt ſtercus bominis querunt ⁊ comedunt: ⁊ ſic euadunt.

Capitulum cx.

p Apro. Albertus in libro de naturis animalium. Papro animal eſt circa ceſariem babundans ciuitatem. parū vulpibus maius leporum babens mores: adunata enim vllulant. Aliquando enim vno precinente ⁊ alijs poſtea ſimul reſpondentibus: piloſa autem ſūt bec animalia vt vulpes. Et vbi vnum iſtius ſpeciei occiſum fuerit: cetera circa ipſum vllulant ſicut plangunt mortuū. Et ſunt eorum voces adeo ſonore ꝙ cum eminus ſunt tanq̄ propinquo putātur audiri: boc animal dicitur ſepulcbra bominū in fame aliquotiens intrare: ⁊ cadaueribus bominū veſci. Et eſt quaſi ſit compoſitum ex lupo ⁊ vulpe.

Capitulum cxi.

p Athyon. Albertus in libro vt ſupra. Patbyon animal ē: quod nature decorem mirabilem babet: colore enim purpureo pollens: adeo eſt radioſum: vt viſus in ipſa quaſi ſintilla re videatur. Mortuū autem ruborem retinet pelleꝫ: ſed ſubducitur radioſitas ⁊ eſt ad modum canis in quantitate: manſueſcibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo. Quidam autem antiquorum putabāt boc animal babere aliquid diuinitatis. Oſſa buius animalis duriſſima ſunt ⁊ fortiſſima: ⁊ nerui adeo fortes: ꝙ non niſi magna violentia valeant dirumpi.

Capitulum. crii.

p Arandrus ⁊ pardus. Solinus. Parádrũ nutrit ethiopia: boum magnitudine: ybico veſtigio. ramoſis cornibus: capite ceruino. vrſi colore. pariter villo ꝓfundo. Hũc parádrũ affirmãt habitum metu vertere: ⁊ cũ delitеſcit aſſimilem fieri cuicũqꝫ rei ꝓximauerit: ſiue ſaxa alba ſit: ſeu frutecto vitens: ſiue ꝙ aliũ modũ preierat: faciunt hoc idem in mari polippi l terra cameleontes: ſed ⁊ polippus ⁊ cameleon glabra ſunt: vt promi⁹ ſit cutis: lenitatem ꝓximãtia emulari. In hoc aũt eſt nouũ ac ſingulare hirſutiã pili colorũ vices facere: hinc euenit vt difficulter capi poſſunt. ⁋ Yſi. Pardus ſecundus poſt pãtheram eſt genus variũ ac velociſſimũ ⁊ ꝑceps ad ſanguinem: ſaltu enĩ ad mortem ruit: ex adulterio pardi ⁊ leene leopardus naſcit̃: ⁊ tertiam originem efficit. ⁋ Ex li. de na. re. vt dicit magnus Baſilius. Pardus ẽ beſtia torua ⁊ acuta nimis in impetu corpuſqꝫ motibus aũtũ cõueniens hꝫ: ⁊ varium in colore: ſaltu potiuſꝙ curſum predam inſequitur. In aphrica ꝓpter inopiam aque congregant̃ diuerſe fere ad amnes ibiqꝫ leene beſtiis variis vel vilis voluntate miſcentur. Et inde pardi ꝓcreari dicunt̃.

Operationes.

⁋ Ariſtoteles. Pardus ſicut ⁊ pãthera quãdo venenum comedit ſtercus hominum querit ⁊ comedit.

Capitulum. criii.

p Iloſus. Pirolus: ⁊ Putorius. Ex li. de naturis rerum Piloſus eſt animal: ſicut gloſa dicit ſuper Yſaiã: qđ in hominis figura ſuperius incipit: ſed inferi⁹ in pedes beſtie deſinit: qualem beatus Hieronymus in vita pauli heremite primi deſcribit ꝙ ſuperius ſit homo frontem aſperam habẽs cornibus ⁊ in caprarum pedes deſinens. Aſſerit idem nulli eſſe dubium iſtud monſtrum in oriente eſſe captũ. ⁊ in Alexandriam miſſuꝫ et inde mortuũ: ſaleqꝫ infuſum ne a calore diſſolueret̃ deportatum fuiſſe. Conſtãtinopolim: vt ab imperatore iam Friderico videret̃. Noſtra etate delata fuit regi Frãcie beſtia ad magnitudinem canis. Caput quidẽ nõ multũ diſtabat a capite canis. cetera corporis membra vt homo prorſus habebat. Crura quidem nuda vt homo: manuſqꝫ brachia: collũ albuꝫ ac nudum habebat. Carnibus coctis veſcebat̃. Ita decenter ⁊ modeſte manibus capiebat cibum ⁊ ori ſuo inferebat: vt nullus dubitaret in hoc qſi humanũ modũ in talib⁹ haberet. Erectũ vt homo ſtabat: ſedebat vt homo. Puellis et feminis libentiſſime iungebatur. Et in ſexu viri ⁊ femine diſcretiões habebat. Genitale mẽbrum vltra ꝙ corporis quantitas exigebat habebat magnum: furiis igitur agitatũ hoc aĩal crudeliſſime mouebatur. ⁊ in hoſtes ſeuiebat. Ceterꝫ cum placatum eſſet inſtar hominis mitiſſime ⁊ decentiſſime ſe regebat: ⁊ mulcebat̃ alloquiis: ⁊ colludẽtibus applaudebat. ⁋ Ex libro de natu. reruꝫ. Pirolus eſt beſtia parua maior quidem ſed non longior ꝙ muſtela: colore rubea ſꝫ in vẽtre candida. Mira agilitate viget

te viget. In ardoꝛibus habitat. ⁊ fetus fouet Inquiete ſe gerit: ⁊ de arboꝛe in arboꝛem ſaltu potius ꝙ volatu tráſit: ꝙuis aliquádo cauda pro pennis vtatur. Caudam enim viloſam prope ad ſui magnitudinem habet cuius ad viſum ſaltu mouetur. Et ſi quando gratia paſtus aquam tranſire cupit lignum admodum leue ſuper aquá congerit. cui ſupſidens: quaſi velū nauis: caudá ſuá erigit: ſicq; vento ſláte verificás ligno tráſuehit. Eſtate cibū ꝯgerit: quo viuat in hieme. Viuit autem nucibus et cibo q dulcis eſt libenti⁹ veſcitur. Yſi. Putorius a putore dict⁹ eſt: qꝛ nimiū fetet: ⁊ hoc maxime cū iraſcit. hic ſicut ⁊ daxus. Habet crura in ſiniſtro latere breuia: in dextro lógioꝛa: ardua domoꝛum inhabitat ⁊ penetralia: gallinaꝝ ac pulloꝝ cupidiſſima eſt: talibus eniꝫ viuit. Cūq; gallinam capit aut pulluꝫ: caput in inicio petit vt hoc deuicto in ceteris ei membꝛis laboꝛare difficile non ſit.

Capitulum. cxiiii.

p Egaſus. Albertus in li. de na. animaliū. Pegaſus animal magnū eſt ⁊ hoꝛriduꝫ in ethiopia. equi foꝛmaꝫ habet: alas vt aquila: ſꝫ multo maioꝛes: caput armatum coꝛnibus habet. adeo monſtruoſum vt eo viſo cuncta fere animantia terreat graui coꝛpoꝛe. fuga mirabili. Alarū remigio adiuti pegaſi potius currunt ꝙ prouolant: ⁊ colliſo aere virtute pennaꝝ ad inſtar turbinis impellunt vētos: multas eſcas deuoꝛant. Inquiete mouentur: infeſti ſunt animalibus: ⁊ hoc maxime homini.

Capitulum cxv.

p Igargus Bartho. li. de pꝓꝛie. rerum. Pigarg⁹ ē aial mundū quo ad eſuꝫ. vt patet Deut. xiiij. ⁊ ē aial coꝛnutū ⁊ barbatū ſicˀ hircus. min⁹ ceruo. mai⁹ hirco. vñ ſilis ē hircoceruo ſꝫ lóge min⁹. q̄re ifra ð tragelacho ruminat ſicˀ hirc⁹ ⁊ findit vngulá ſicˀ ceru⁹. ⁊ eſt aial agreſte magne velocitatis: nemoꝛa inhabitat ⁊ deſerta. Hugo. át dicˀ ꝙ pigarg⁹ ē auis pua ⁊ depreſſa. vñ dꝛ a pige qð ē ðpꝛeſſio. Sꝫ Deutro. ſuppomit p aiali q̄drupede qð ē ſile hircoceruo: vt ibi innuit gloſa: nec aſpiraꝛ ibi pꝛima ſillaba. vnde cū h nō debet ſcribi quidá ſcribūt philargū: ſed male: vt patet in libꝛis coꝛrectis.

Capitulum. cxvi.

Igmei. Bartbolome⁹ li. vt ſupra.
p Pigmei ſunt hoīes parui ſtatura cu
bitali quos greci a cubito pigmeos vocāt. Hi mōtana. Indie tenēt: qb⁹ vicinus ē occeanus: vt dicit Papias. Sed dicit Aug. ſic. Pigmei tm̄ ſemi cubitales ſūt: q tertio anno pfecte ſunt etatis: ſeptimo ſeneſcunt. Dr̄r aūt pugnare cōtra grues: a qbus armati ferro aliquotiens deuincuntur. De pigmeis aūt dicit Pli. li. vij. ca. iij. Pigmei ceruos vt ſūt dodrātes non excedētes ſalubri celo ſemp vernante habitant in terra tēperata mōtib⁹ compoſitis ex partib⁹ aqlonis quos grues infeſtare fama eſt. Qui incidentes arietū caprarum dorſis armati ſagittis vero tpe cōgregato agmine ad mare deſcendunt ⁊ oua ⁊ pullos gruum pro viribus deſtruūt ⁊ conſumūt. Et hāc impeditionem faciunt tribus mēſibus: quod ſi nō facerent futuris auiū gregibus reſiſtere non valerent. De pennis aūt earum ⁊ ouorum putaminibus ſibi caſas faciunt vt dicit idem. Et ſubdit Ariſtoteles. Inquit in cauernis viuere pigmeos tradit.

Capitulum cxvii.

Oledrus. Alber. in li. de ꝓprietatib⁹
p rex. Poledrus dr̄ eque fili⁹ ſiue pul
lus equus: qm̄ diu in ſis vberib⁹ ē ſubiectus. In cui⁹ fronte vt dicit Are. li. vii. inuenitur yconamor. i. amoris veneficium: qn̄ naſcitur ⁊ lambunt mres equoꝝ lingua ⁊ tondūt illud: ⁊ mulieres icātatrices ꝓuerbiāt ex hoc. Poſterior pars pulli eſt maior parte anteriori: ⁊ cum iuueneſcit creſcit pars ſuperior ⁊ propter hoc erit eleuatio anterioris partis corporis multorum equorum magiſquam poſterioris. Et ideo quando eſt pullus poteſt pede poſteriori tangere caput ſuū: quod facere nō poteſt qn̄ ꝑuenit ad etatem. Ysi. li. viii. Circa autem pullum equinum hoc vltimo aiaduertas quia paſſum ſuauem vel durum quem aſſueſcit iuuentute vix poteſt dimittere etiam in ſenectute ⁊c̄. Superius in capi. liiij. dictum eſt quare ibidem: vide de equo.

Capitulum cxviii.

Ulex. Ex li. de na. re. Pulices voca
p ti ſunt eo ꝙ in puluere magis nutriū
tur. Patet pulicem eſſe vermiculū nigrum ⁊ minutum quidē: ſed valde pungitiuum maxime aūt tpe eſtiuo ⁊ pluuiali. Saliūt aūt potius ꝙ̄ volant nocte ꝙ̄ die magis hoīes infeſtant. Et niſi vehemens torpor aut ſomn⁹ grauis in membris ſit ſe tueri non poteſt. Cū quis manum adhibet celerius fuga dilabuntur nec inueniri queunt.

Operationes.

¶ Ex li. vt ſupra. Cōtra pulices optimū reme A
diū eſt oī veſpere corp⁹ abſinthio fricare: vel
herba eadē cū oleo cocta corpus perungere.
¶ Pulex in duas partes diuiſa reuiuiſcit. B
¶ Raſi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerint do C
mus roref pulices oīno deſtruentur. ¶ Aqua D
ſiīr in qua ruta coquit aut oleander eos īterfi
cit

E cit. ¶ Aui. Ad effugādū pulices aſpgit̄ dom⁹
cū īfuſiōe colognitide: tūc enī ſaliūt ⁊ fugiūt: ⁊
F ſilr ex decoctiōe rubri. ¶ Dixerūt aūt qdā q̄
qñ ſāguis hirci ponit̄ ī fouea ī domo apud eus
G cōgregat̄: deinde moriunt̄. ¶ Silr aggregā-
H tur ſup lignū linitū ex adipe hericij. ¶ Itē fu-
I giūt ex odore caulis: ⁊ foliorū oliādri. ¶ Pal
ladi⁹. Pulices fugant̄ a murca p pauimētuȝ
frequenter aſperſa: vel cimino aggreſti cum
aqua trito vel cucumeris agreſtis ſemīe aqua
reſoluto ſepe infuſo.

Capitulm. cxix.

Ediculus. Yſid. Pediculi ſūt vmes
P cutis: a pedib⁹ dicti: vñ pediculoſi di-
cti ſūt qb⁹ pediculi ī corpe efferueſcūt
Ex li. de na. rerū. Pediculi dūr a numeroſita
te pedū: hoc malū ex ipſa hoīs carne creat̄ ídu
bitāter: ⁊ tñ īuiſibiliter. hos nōnulli de ſudore
hoīs: alij de poris ⁊ euaporatiōibus gigni di-
cūt. Haly. Accidit aūt peregrinanti copia pe
diculorum in corpore propter ſudorem ⁊ pul-
uerem ac balnei paucitatem.

Operationes

A ¶ Haly. Nō cū euenerit corp⁹ pegrinorū vel
aliorū cathaplaſmet̄ cū argēto viuo. occiſo cū
oleo: adiūcta ariſtologia lōga māe quoqȝ bal-
neū īgrediat̄: ⁊ corp⁹ ei⁹ fricatiōe valida mun
B det̄. ¶ Raſi. Pediculorū gñationē prohibēt
vſus balnei ⁊ lauacri: pānorū freq̄us mutatio
pp̄: qȝ vt pānus q carni adheret lineus ſit hu-
iuſmodi: pediculos īterficit argētū viuū extin-
ctū ſi oleo īiciat̄ ex oleoqȝ fila lanea iungātur.
q̄ ſup ſe aliqs appendat: aut ex eis ſe cingat.
¶ Aui. Staffiſagria cū arſenico pediculos in- C
terficit: ⁊ ſimiliter argentū viuum extinctum.
¶ Precipuum remediuȝ eſſe dicitur frequēs D
ablutio corporis ⁊c.

Capitulum cxx.

Orcus. Ex li. de na. re. Porcus ē be
P ſtia ſeua ⁊ īmūda ⁊ obſcenis locis gra
tiſſime cōmorat̄. Actor. Porc⁹ non
ruminat: ⁊ iō iter īmūda ſ҃ȝ legem reputatur.
Mūdis ⁊ īmūdis īdifferēter veſcit̄ in luto de-
lectat̄: roſtro lutū ſuffodit: horrende grinit. p̄-
cipue āt vno pcuſſo ceteri grinniūt ⁊ q̄ſi cōpa-
tientes illuc cōueniūt: ſed ſtatim obliti ſui plā-
ctus ad lutū vel ad cibū redeūt. Fertur āt nul
lum corp⁹ aīalis īterius ⁊ diſpoſitiōe ⁊ nume-
ro ptiū ſic aſſimilari humano corpi ſicͭ corpus
porci. Vñ phiſici ⁊ alij interiora humani cor-
poris īueſtigātes: porcorū interiora q̄ſi quod-
dam exemplari inſpiciūt. Ariſto. Porc⁹. viij.
menſiū coit: ſed nūc debile qd gñat. Multos
filios facit ꝓpter multitudinem ſpermatis: ce-
tera biſulca paucos faciunt: viuit aūt vſqȝ ad
annos. xv. Cuȝ impinguatur coire pōt oī tpe.
Porca pregnans eſt quattuor menſibus: fer-
tilis eſt in fetu. parit enī. xx. filios: ⁊ lactare nō
ſufficit: p totū ventrem hȝ māmillas. Ex li. de
na. rerū. Porcus hȝ ptātem coeundi multuȝ
p̄ alijs aīalibus: porce autem intantū efferari
dicuntur in coitu: vt hominem lanient. maxi-
me candida veſte indutum. Phiſio. Agre-
ſtes porci tempore coitus bellicoſi ſunt. Et

vt habeãt duꝝ coriũ ɔfricãt ſe arboꝛib⁹:⁊poſt
modũ ſtrãt lutũ:deide lutũ illũ ɔſiccãt: poſtea
ꝑliant̃ ſtãtũ vt ambo vel vn⁹ coꝝ moꝛiatur.

Operationes.

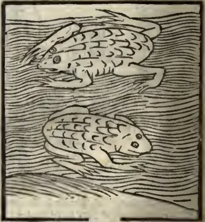
A ¶ Aui. Poꝛci ſãguis ⁊ hoĩs ſiſes ſũt in olre
ſiſiter ⁊ carnes amboꝛũ:ita vt qdã vẽdiderũt
carnẽ hoĩs ꝑ carne poꝛci.⁊ latuit donec ĩ ea in
B uẽti ſũt digiti hoĩs. ¶ Sanguis tñ poꝛci debi
C lioꝛis eſt virtutis ſanguine hoĩs. ¶ Fel poꝛci
nũ ceteris fellib⁹ debilib⁹ ẽ:ſolutiuum tñ mali
D cbium. ¶ Adeps poꝛcin⁹ valet ad apoſtemata
E ⁊ ad ignis aduſtionẽ. ¶ Stere⁹ poꝛcinũ cũ aq̃
⁊ vino cõfert ſputo ſãguinis ⁊ doloꝛi lateris.
F ¶ Itẽ ſtercus ſicrũ cũ aceto bibit̃ ad infirmita
G tem lacertoꝛũ. ¶ Os cauille poꝛci ſi cõburat̃ ⁊
fricentur eo dentes ſolidantur. Lotiũ poꝛco
rum pꝛodeſt albedini oculoꝛu:ſed eius ꝓpꝛie
tas eſt vt lapides frangat ⁊c̃.

Capitulum. cxxi.

Pader. parias. pꝛeſter. Ex li. de na. re
rũ Padera ẽ ſerpẽs in germania ad
groſſitudinẽ hũam bꝛachii. coloꝛẽ in
vẽtre aureo ⁊ doꝛſo virẽti. Hui⁹ flat⁹ adeo no
xius eẽ dr̃:vt ſi virgã recẽter ceſam oꝛi ei⁹ ad
hibeas:cozticẽ eius flatu ſuo faciat in veſicas
felleas ebulire:ſed ⁊ fulgentẽ gladiũ ſi oꝛi ei⁹
adhibeas veneno cũ inficit:⁊ vſq; ad ſummuz
gladii ꝑcurrẽs. Hic cũ hoĩem ĩ pede ꝑcuſſerit
venenũ ad cetera mẽbꝛa ꝑ momẽtũ decurrit:
⁊ hoc ꝑnimio exceſſu caloꝛis eiuſdẽ nature eu
ius ignis:q ſemꝑ aſcendit. Cũ aũt aſcendens
coꝛ tetigerit:tunc hõ cadit ⁊ moꝛit̃. Cõtraq;
remedium eſt:vt homo ꝑcuſſus in pede. ſuſpẽ
dat̃ in altum ꝑ pedes demiſſo capite ſicq; ve
nenum nequit aſcendere:ſed inferius locus ex
ciditur ⁊ per medicamenta ſanatur. ¶ Yſid.
Parias eſt ſerpens q̃ ſemꝑ in cauda ambulat
⁊ ſulcũ facere videt̃. De qua Lucan⁹. Quo cõ
tentus iter cauda ſulcare parias. ¶ Item pꝛe
ſter eſt aſpis qui ſemper oꝛi patenti ⁊ vapoꝛan
ti currit. Unde poeta. Oꝛaq; diſtendens aui
dus fumãtia ꝓſter. Hic quẽ ꝑcuſſerit diſtẽdit̃
enoꝛmiq; coꝛpulentia necatur. exuberatã enĩ
putredo ſequitur. Alexander. Pꝛeſter eſt ſer
pens fumum exalans:⁊ in moꝛſu ſuo tumoꝛez
tm̃ homini leſo adducens vt humana pꝛoꝛſus
foꝛma pareat.

Capitulum cxxii.

Rana. Yſidoꝛus. Rana a garrulitate
vocata eſt:eo ꝙ circa genitales palu
des ſtrepit:⁊ ſonos vocis importunis
clamoꝛibus reddit. ¶ Ex libꝛo de naturis re
rum. Ranarum coitus magis eſt de nocte ꝙ̃
de die ⁊ in coꝛum coitu magna eſt moꝛa mul
tumq; ſeminis effundunt. Ranas habet ma
re que alas habent. Et omnis piſcis fetus nu
trit pꝛeter ranam. ¶ Yſidoꝛus. Ranarum q̃
dam aq̃tice dicuntur. quedam paluſtres:que
dam rubete ob id quia in vepꝛibus ſunt gran
dioꝛes cunctarum. Alie calamite vocãtur eo
ꝙ iter arũdines ⁊ frutices viuũt:minime oluz
⁊ viridiſſime:muteq; ⁊ ſine voce ſũt. ¶ Ex li.
de na. re. Rana vermis eſt quãdoq; coloꝛe vi
ridis:ſed illa q̃ rubet deterioꝛ eſt loquax eſt:et

aut

aut leditur. In auguſto mẽſe nunq̃ poteſt os ſuum pro quolibet miniſterio cibi vel pot⁹ vel vocis aperire. Quod ſi manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li. xxxij. Rane iecur geminũ eẽ dicũt. Itẽ rane ſi viui cõcremenť ĩ olla: cinis eaꝝ cũ melle alopitias replet. ac meli⁹ cũ pice ligda

B ¶ Ius rane in patinis decocte tuſſim ferť ſa-

C nare. ¶ Verines nati in hoĩe ranarum tollũtur felle. prodeſt ⁊ febri ranarum felliũ cinis.

D ¶ Ranis ex oleo ⁊ ſale decoctis vt ſucc⁹ ſorbe-

E atur thetamo medetur. ¶ Auicenna in ſcdõ canone. Cinis rane poſit⁹ ſuper ſanguinis lo-

F cum retinet eum. ¶ Idem confert apoſtematibus cordarum iuncturarum ſuper effuſus.

G ¶ Rana cũ ſale ⁊ oleo decocta dicitur eſſe bezabar lepre ac vermiũ venenoſorum comeſta.

H ¶ Ex decoctione rane fluuialis os ad doloꝛe3

I dentium colluitur ⁊ ſedatur. ¶ Corp⁹ rane petroſe ⁊ proprie pinguedo eius facilem facit dentium eradicationem: ipſa quoq3 dẽtes eijcit animalium quando ſumunt eam.

Capitulum. cxxiii.

r Angifer ⁊ roſurella. Albert⁹ in li. de naturis aĩaliũ. Rãgifer aĩal eſt in aqlonis partib⁹ verſus polũ articũ generatũ. ⁊ ĩ partib⁹ noruegie ⁊ ſuetie. ⁊ in his q̃ ſunt minoris latitudinis regionib⁹ generatũ. Et dr̃ rangifer quaſi rãmifer. Eſt. n. quaſi de figura cerui: ſ3 maioꝛ corpe ⁊ robore fortiſſimũ ⁊ fuga celerrimum. tres ordines cornuum gerens in capite ⁊ in quolibet habẽs duo cornua: ita ꝙ caput ei⁹ videtur virgulis circũpoſitum duo ex his ceteris maiora habet in loco cornuum cerui. ⁊ hec efficiuntur in beſtia perfecte quantitatis: aliquãdo gnq3 cubitorum ⁊ ramorum vigintiquinq3. duo autem quaq3 in medio capitis que ſunt lata ĩ modum cornuu3 dame. ⁊ ſunt circũpoſita ramis multis ⁊ breuib⁹. duo aũt alia hẽt in fronte. Et cum his omnib⁹ magis pugnat contra beſtias aduerſantes. ¶ Yſid. Roſurella eſt aĩal circa aquas habitãs. vt freq̃nter muſtela maius ⁊ pirolo minus. In dorſo ſubruffu3. in vẽtre candidu3. In terra facit habitacula: digerit ſtercus odoriferum valde. ⁊ muſco ſimile ĩ odore. ſed impar virtute. ⁊ odoris violentia. Viſus hominum fugit vno tamen in loco ſtercus illud cõgerit ⁊ hoc mirum in beſtia. q2 bonum ſuum preſto omnib⁹ accipiendum ponit. quo videatur bonum non inuidere.

Capitulum. cxxiiii.

r Attus ⁊ Sorex. Actor. Rattus ſiue glis ⁊ ſorex ſpecies ſunt. Et cum ſorici nomen muris cõmunis vulgariter appropriatur. econtrario rattus in medicoru3 libris quaſi proprio nomine mus vocatur. vnde ⁊ medici fimo ratti ad alopitias vtuntur: q tamen videlicet rattus venenum in cauda geſtare dicitur. Eſt autem rattus duplicis generis ſc3 terreſtris ⁊ fluuialis. Ex libro de naturis reꝝ. Ratt⁹ eſt muriũ gen⁹ multo ceteris maius. hi adeo pernicioſi ſunt. cũ libidine accenduntur. vt ſi coꝝ vrina parte3 aliquam hominis

nudaꝫ attigerit. carnes eiꝰ vſqꝫ ad oſſa putreſcere faciat. nec vulnus ĩ cicatricẽ vlterius īducit. ¶ Yſi. Sorex latinũ ẽ vocabulũ. eo ꝙ alal huiuſmodi rodat ⁊ in modũ ſerre precidat.

Operationes

A ¶ Belberꝰ. Si domũ ſuffumigaueris cũ vngula muli fruſtra non remanebit in ea ſorex.
B ¶ Plinius libro. xi. Aures ſoricis ſũt piloſe.
C ¶ Dyaſcorides. Fimus aũt ſoricis cuꝫ aceto tritus alopicias emendat cum roꝛe marino.
D ¶ Tuſus ac bibitus calculos excludit.

Capitulum cxxv.

r Egulus. yſid. Regulꝰ ipſe ẽ baſiliſcꝰ ſcꝫ ſerpẽs lõgitudine ſemipedalis albis maculis lineatꝰ. Idẽ ⁊ ſibilꝰ dr̃. q2 ſibilo occidit añq̄ moꝛdeat vl̃ exurat. Reguli ſic̃ ⁊ ſcoꝛpiões arẽtia q̃qꝫ ſectãr: ⁊ poſtq̄ ad aq̃s venerit: ydroſobas ⁊ limphaticos faciunt. Gloſa ſup Eſaiam. xiiij. Regalus ipſe rex ſerpẽtũ q ſolo viſu ⁊ flatu abſoꝛbet volucres: occiditqꝫ hoĩes. Unde ⁊ de achab ⁊ filio eiꝰ Ezechia ſic loquit̃ ꝓpheta. De radice colubꝛi egredietr̃ regulus ⁊ ſemẽ eiꝰ abſoꝛbens volucrẽ. Eſt aũt regulus ſerpẽs pẽnatus: vñ vbi iuxta tranſlationẽ noſtrã legit̃ volucrẽ abſoꝛbẽs: in hebꝛeo iuxta Hieronymũ legit̃ ſerpens volans. Actoꝛ. Hinc etiam alibi per eũdẽ ꝓphetã dr̃. In terra tribulationis ⁊ anguſtie leena ⁊ leo. ex eis vipera ⁊ regulus volans. Andromachus in libꝛo de cõfectiõe tyriace. Regulus q ⁊ baſiliſcꝰ ſerpẽs eſt ſubalbidus. ſuper cuius caput ſunt tres pilei. Quẽ cum viderit aliqs paulo poſt moꝛit̃. ⁊ qñ ſibilat moꝛit̃ q audit ſibilũ eiꝰ. His quoqꝫ beſtia de illo moꝛtuo comedẽs ſtatiꝫ moꝛit̃. Et ẽ malignioꝛ ſerpentiũ nec aptꝰ tyriace. ¶ Ioꝛath. Regulum ſi quod animal viderit vel audierit ydropicuꝫ efficitur ⁊ moꝛitur. De hoc autẽ regulo plenius dicetur inferius in tractatu de auibus.

Capitulum. cxxvi.

r Inocephalus ⁊ Rinoceron. Phiſiologus. Rinocephalus ceruicem hꝫ eq naꝫ cũ vniuerſo coꝛpoꝛe. flãmis quas in oꝛe aſpirat hoĩes peremit. ¶ Yſid. Rinocerõ grece latine interpꝛetatur in nare coꝛnu. Ideꝫ ⁊ monoceron. ideſt vnicoꝛnus. eo ꝙ vnum coꝛnu in media fronte habeat. pedũ quattuoꝛ ita acutũ ⁊ validũ vt quicqd impetierit aut ventilet aut pfoꝛet. Nam ⁊ cũ elephantibꝰ ſepe certamen hꝫ: ⁊ in ventre vulneratũ ꝓſternit. Tãte aũt dr̃ eſſe foꝛtitudinis vt nulla venantium virtute capiatur. Sed ſicut aſſerunt qui naturas aĩalium ſcripſerunt. virgo ⁊ puella pꝛoponitur que venienti ſynum aperit in quo ille oĩ ferocitate depoſita caput ponit: ſicqꝫ ſopoꝛatꝰ velut inermis capitur. ¶ Ex lib. de naturis rerum. Rinoceros qui ⁊ monoceros habere dicitur in media fronte coꝛnu robuſtiſſimum lõgitudine quattuoꝛ pedum. Eoqꝫ aduerſus elephantes pꝛeleatur naturaliter aluum petens quam ſolam intelligit ictibus ſuis per viam. Cũ aũt a venatoꝛibꝰ capit̃: ex ſola indignatione ſupbũ animal moꝛit̃. De illo inferius in capitulo vnicoꝛnus plenius dicetur.

Capitulum cxxvii.

r Utela. Avi. Rutela ē aīal ſile arācē q̄ vocať alpheed. ⁊ ē vēatrix muſcaꝝ Spēs ei⁹ ſt mlte ꝫ gal. Eſt.n. q̄dā rubea rotūda. q̄dā āt alba rotūdū hñſ vētrē: punctos ſtellata. ⁊ ipſa ē acuti dorſi cū lineis lucidis q̄dā vo citria piloſa. ⁊ q̄dā vuea. ſ. ad nigredinē ōclinās. q̄dā formicaľ. q̄dā veſpaľ. q̄dā egyptiaca. ex morſu.n. coꝝ fit dolor vehemēs: ⁊ facit accideř dolorē capitis vehemtē ⁊ pfūditatē ſōnij ⁊ ſuccedit ei mors.

Operationes

A ¶ Avi. In cura morſuū ipſoruꝫ admſtraľ cānō vſis ō attractōe ⁊ ſuctōe: ⁊ linıť cū aq̄ ſalſa
B dāturqꝫ tyriaceᵉfini. ¶ Balneū ⁊ tyna velociores ſūt res ī ſedādo dolores coꝝ: cū.n. humectanť l tyna dolor ſedaľ: ⁊ cū egrediūtur ab ea redit. vñ oportet vt iugiter ⁊ oī hora balneeť.

Capitulum. cxxviii.

r Ubetū ſiue rubeta. Actor. Rubetū ē aīal ac venenoſū rane gen⁹ qđ vulgo craſſan dř. Ex li. de na. reꝝ. Rubeta diuerſis referta medicaminib⁹: q̄ñ vult deponit ac reſumit. ⁊ hec aſſidue ī paſtu facere dř. Venena vo nūq̄ꝫ depōit: ſꝫ tāq̄ꝫ arma ſua penes ſe reſuat. Hñt gemina cornua veneficioꝝ plena. Pli. li. viij. Rane rubete quaꝝ ⁊ ī terra ⁊ ī hūore: vita eſt plurimis referte medicaminib⁹ deponere ea aſſidue ac reſumeř paſtu dicūť: venena ſibi tm̄ reſuātes.

Operationes.

¶ Carnibus: vt dicit Yſidorus: earum in bamū poſitis precipue purpureas allici certū eſt. A
¶ Coutra venena marini leporis ⁊ rubete cinis earum remedio eſt in aqua potatus. B

Capitulum. cxxix.

ſ Alamādra. Yſidor⁹. Salamādra dicta eſt eo ꝙ ꝯ incēdia valeat. Cuius inter omnia venenata maxima vis ē. Ex li. ō na. reꝝ Salamandra quā nōnulli cameleōtē. i. leonē terř vocāt. Eſt aīal quadrupes: faciē hñs lacerte. vel: vt dicit Ariſtoteles: faciē hēt inter faciē porci ⁊ ſimie. in igne viuit: ⁊ īcendiū extinguit: profert etiaꝫ quādam lanam pallidam: de qua ꝯtexte zone cōburi non poſſunt. Eſt autem ſplene carens: ⁊ contra omnia animalia. Iecur habet in ſiniſtra parte. In extis quoqꝫ viſceꝝ magna ē ī co varietas a ceteris animalibus: macra ē valde. qꝛ paꝝ habet de ſāguine. Ideoqꝫ timoroſa ē

valde q2 diminuitur in ea calo2 qui ē ſcētiuus audacie. Colo2 ei⁹ eſt varius ac per momenta mutabilis. Qua gallinarum mo2e gignit. ⁊ ex eius fetus producit. In hoc autem genere nō eſt maſculus neqꝫ femina ſed omnes gignūt.
¶ Alexander papa: vt fertur: Ex hui⁹ anima lis lata veſtimentum habuit quod cū ad mun diciā aliquādo lauari deberet: non alijs aquis abluebaꝭ: niſi ꝙ in ignem p2oijciebatur. ⁊ per ignē cādeſcebat. ¶ Plini⁹ li. xxix. Panis co ctus liguis a ſalamādra cōtactis interficit.

Operationes.

A ¶ Diaſco2ides. Salamandre virt⁹ ſtiptica ē
⁊ calida recteqꝫ miſcetur medicaminibus ſti
pticis: ⁊ imp2obos capillos qui ſunt in palpe
B b2is amputat. ¶ Seruatur autem ſic. caput
⁊ pedes ei tolluntur. ſicqꝫ quod remanet ī mel
le mittitur: ⁊ cū opus fuerit in vſum aſſumiꝭ.
C ¶ Plini⁹ lib2o. xxxij. Teſtudinis marine car
nes admixte ranarum carnibus p2eclare con
tra ſalamandras auxiliantur.

Capitulum. cxxx.

Aura ⁊ Stellio. Yſido2⁹. Saura
F lacertus ē qui quando ſeneſcit ex
cecātur oculi eius: ⁊ intrat in fo2a
men parietis aſpiciēs cōtra o2iē
tē: ⁊ o2tuꝫ ſolis ītēdens illuminaꝭ. Rudolph⁹ ſup Leuiticū. Stellio ⁊ lacerta ſūt aīalia infir ma: maliciosa tū ⁊ reptilia venenata. Ex li. de na. rerum. Stellionis venenū mo2tiferū ⁊ con tra illud remédiū fit ex tritis carnibus ſco2pio nis. ¶ Plini⁹ li. xxx. Stellione nullū animal fraudulentius hunc inuidere homini tradūt ⁊ inde ſtellionū nomē in malū eſſe trāſlatuꝫ di cūt: ſic eū capiūt. Eſtatib⁹ obſeruāt cubile ipſi us qđ ē in locis hoſtioꝝ vel cardinib⁹ feneſtra rum: aut ī cameris vel ſepulch2is. Ibi vere in cipiēte fiſſis harūdinibus textas apponūt ca ſas quaꝝ anguſtijs ēt gaudet eo facili⁹ exuēs to2po2ē circūdatū: ſꝫ eo relicto remeare ñ pōt.

Operationes

¶ Guail. ideſt ſtellio. longam habet caudam A
⁊ paruꝫ caput ⁊ nō ē lacertus. ¶ Caput etiam B
⁊ co2pus ei⁹ ab illo ſunt diuiſa ſed fo2taſſe p2i
mus ei eſt in natura. ¶ Caro ei⁹ multū calida C
eſt. In ipſo eſt virtus extrahens ſurculas ⁊ ſpi
nas. ¶ Sanguis eius valet albugini oculoꝝ. D
¶ Adeps eius fo2titer impinguat. Stercus E
eius tritum eradicat verucas.

Capitulum cxxxi.

Anguiſuga. Ex lib. de na. rerū. San
F guiſuga eſt vermis aq̄tilis oſſibus ca
rens ⁊ pedib⁹ ac pennis. hoiem ſpetit ac beſtias vt ſanguinē eaꝝ ſugat. Cuius ſacie tate nimia mo2tem ſibi ſepius accerſit. Os hꝫ ad modum trianguli. Vnde ⁊ vulnus relīqt. Cūqꝫ carni adheſerit. quāto magis trahitur tanto fo2tius inſidet donec rumpatur. Itaqꝫ ſanguinem putridum extrahit ⁊ alium ſanan do ſeipſū occidit. Quidaꝫ autem his vermib⁹ minus ſapienter ad ſupfluū co2po2is ſanguinē hauriendum ſe p2ebent niſi co2ruptionem ni miam inſentiant. Nam in hoie ſano nobilio rem ac bene digeſtū ſanguinē extrahūt. Me liores aūt ac min⁹ nociue dicunꝭ ille q̄ rugate

ac lineate

ac lineate in dorſo ſunt: deteriores vero que ni gre ſanguiſuga cum vrticis ac tribulis pungi tur vt venenuꝫ euomat. ſcilicet quod in beſtijs aut bufonibus aut ſerpentibꝰ aquaticis hau ſerit. ¶ Auicenna in ſecundo canone. Aliquã do quedam aque ſanguiſugas habẽt paruas quarum occultatio difficile facit ab eis cauere ideo deglutiuntur. ꝛ aliquando pendent ĩ ma nifeſto gutturis: quandoqꝫ in interiori parte meri. quandoqꝫ vero perueniũt ad ſtomachũ. Cũqꝫ diu moratur ſugit ex ſanguine quanti tatem magnam. ſicqꝫ creſcente illius corpore quantitatis eius apparet. Et ergo in quo ſuſ penditur: accidit anguſtia ꝛ triſticia ac ſputũ ſanguinis.

Operationes.

A ¶ Auicenna in libro vt ſupra. Quãdoqꝫ qui dem curatur cum medicinis gargariſmorum ſi fuerint prope guttur.

B ¶ Cum eis vero que vomitu ex ſolutione ver mes educunt. ſi fuerit ſtans in profundo et in ſtomacho.

Capitulum. cxxxii.

f Crabrones. Yſidorus. Scrabro nes a cabo. id eſt caballo vocati ſũt eo ꝙ ex eis creenſ. Sicut aũt ſcra brones naſcũtur de carnibus equo rum putridis: ita ex eis iteꝝ ſepe naſcũtur ſca rabei vnde cognominati ſunt: vt infra in tra ctatu de auibus latius agetur.

Capitulum. cxxxiii.

f Alpiga: ſcitalis: ꝛ ſeps. Yſi. Salpi ga vl ſalpinga ſerpẽs ẽ q̃ nõ videſ. Idẽ Scitalis dicta ẽ eo ꝙ tãta ter gi varietate ꝑfulget vt notaꝝ grana retardet aſpiciẽtes: ꝛ q̃ reptãdo piguior ẽ: quos aſſequi nõ valet miraculi ſui ſtupẽtes capit. Tãti aũt feruoris ẽ vt ẽt hiemis tꝑe exuuias corpis fer uẽtis expõat. De quo lucanꝰ. Et ſcitales pſis ẽt nũc ſola pruinis exuuias poſita ſuas. Soli nus. Scitalis hiẽal exuuias pria põit. ¶ Yſi. Seps ẽ exigua ſerpẽs: q̃ nõ ſolũ corpꝰ: ſed ꝛ oſ ſa veneno ꝯſumit. Cuius poeta ſic meminit. Oſſaqꝫ diſſoluẽs cũ corpore tabificꝰ ſeps. Idẽ ſeps ẽ tabifica aſpis: q dũ momordent hoiem ſtatĩ eũ ꝯſũit: ita vt liq̃fiat totꝰ ĩ ore ſpẽtis. Lu ca. pua mõ ſpẽs ſꝫ q̃ſi nõnlla cruẽte mortis hꝫ tꝫ ꝛc. ꝛ poſt eripiũt oẽs aiaꝫ. tu ſola cadauer.

Capitulum. cxxxiiii.

ſ Itula. Spuēs. ⁊ Syrena. Ex li. de na. rex. Situla ſerpēs eſt paruꝰ ⁊ maliciosus, q hoīez ſiti interficit. hic tāta varietate refulget: vt itueres pulchꝛitudine retardet: ⁊ quē natura ōdit reptādo pigrioꝛem miraculo ſtupētes detinet quos aſſeq n̄ valet. Eſt āt tāti feruoꝛis vt i hie me pellē depōat. huiꝰ moꝛſu q tāgit igneo coꝛreptꝰ ardoꝛ ſuccēdit. ¶ Actoꝛ. Situla genꝰ ē aſpidis. qō grece dr̄ dypſa. De quo pleniꝰ dictū ē ſupꝛa ca. li. ¶ Auic. Spuēs dr̄ qdā ſpēs qꝛ ſputo ſuo iterficit illō ſup qō cadit. qō. ſ. ſputū, pijciūt dētes eiꝰ cōſtricti ſup alios. Odoꝛ ēt ſputi ipſiꝰ iterficit. lōgitudo eiꝰ ē vſqꝫ ad duos cubitos: ⁊ coloꝛ eiꝰ cinericeus ad citrinitatē declinās: ⁊ illū quē moꝛdet iterficit anq̄ᵽ redeat. Quem. n. moꝛdet ſine ſenſu remāet ⁊ ſine motu qetꝰ, ⁊ pfūdē doꝛmiens poſt ſaltos ꝯtinuos ⁊ clauſiones ocloꝝ ⁊ toꝛſionez colli, ⁊ ſpaſmū ⁊ pulſū coꝛdiacū. ⁊ n̄ ſētit doloꝛez iteſtioꝝ: ⁊ itromittit digitos i guttur ſuū vt euomat. ¶ Yſi. Syrene ſūt i arabia ſerpētes cū alis que plus currūt q̄ᵽ equi. ſed etiā volore dicūt. Quaꝝ tn̄ vītus eſt vt moꝛſū aſi moꝛs iſequatur q̄ᵽ doloꝛ.

Capitulum. cxxxv.

ſ Ymia. Ex li. ō na. re. Symia eſt beſtia ꝯdenſa villo. i exterioꝛibꝰ membꝛis ſup oīa aīalia ſilat̄ hoī coꝛpiſ diſpoſitiōe: iteriꝰ āt nullā cū hoīe diſpoſitionez hn̄s cōez āt oībus aīalibꝰ minoꝛem. ergo oēs fere beſtie mānillas hn̄s i poſterioꝛi ꝫ renes vt eas iferiꝰ poſitas fetus attīgere poſſint: ⁊ ꝓmptas hr̄e cum velint. Hō vō ⁊ ſymia hn̄t eas i pectoꝛe. qꝛ natura dedit eis manꝰ abiles ad omnem actū: qbus eleuare poſſint fetꝰ a terra ⁊ aptare illos ad vbera. hoc aūt illi deeſt humani coꝛpis. qꝛ caret vmbilico. vīga quoqꝫ maſculi eſt vt vīga canis. Calcaneū hꝫ i pedibꝰ ⁊ ꝑꝑ hoc erigit̄ vt hō ſtat ⁊ currit qn̄qꝫ. ſꝫ hoc nō pōt niſi modice. qꝛ natura beſtiā hāc cōdidit i faciem eē ꝓſtratā. Nā ſolus hō naturalr erectā hꝫ ſtaturā. Hec beſtia geſtu ingeta eſt. moꝛſu feroꝛ. cauda caret: ⁊ ṕ ceteris aīalibus guſtu viget. Nuces ⁊ poma libenter comedit ſꝫ cū i eis amaꝝ coꝛticez reꝑit totū ꝓijcit. ſicqꝫ ꝑꝑ amarū dulce reſpuit. In india dicit Pli. eſſe ſymias toto coꝛpe cādidas. ¶ Alexander Symia domeſtica dn̄z ſuū agnoſcit poſt multa reuertentem annoꝝ curricula. ¶ Ex li. de na. re. Symia ad oēm ludū docibilis eſt. ⁊ ad ferocitatis obliuionē. nūq̄ᵽ tn̄ ſic ē māſueta vt n̄ ſit rabida. libēt̄ cū pueris ludit: ⁊ ſi copia data fuerit eos aliqn̄ ſtrāgulat. Si qs eaꝫ leſerit diu ꝯtra eū rācoꝛē cuſtodit. Ingenio pollent: ⁊ emulant̄ qcqd vident. vn̄ faciliꝰ icidūt in manꝰ venatoꝝ hitāt āt i arboꝛibꝰ vel rupibꝰ. At vbi eas hitare venatoꝛes viderint acceptis calciamētis boiuꝫ vadūt ⁊ ſedent i locis vbi ab illis videri pn̄t: idunītqꝫ calciamēta illa pedibꝰ ſuis ac diligētiꝰ ligāt. ⁊ poſt hoc exponentes ea ſub arboꝛe relinquūt ⁊ ꝓcul abeūt. tūc ſymie deſcendentes: qō eos facere viderūt imitātur. ſicqꝫ calciate capiunt̄. ¶ Yſid. Symie nomen gre. eſt. i. preſſis naribus. vn̄ ſymias dicimꝰ eo q̄ᵽ ſuppꝛeſſis naribꝰ ſint ⁊ facie feda ⁊c.

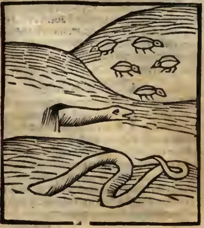

Capitulum cxxxvi.

ſ Corpio. Ex li. d̄ na. re. Scorpio blandū ꝛ q̄ſi vgineū dſ hr̄e vultū. ſ; bȝ in cauda nodoſa venēatū aculeū quo pūgit ꝛ īficit p̄rimātē. Ferit āt obliquo ictu ꝛ iſte ꝛo. nulloq; momēto meditari ceſſat ꝛ occaſiones īuenire feriēdi. hoī āt ab eo pcuſſo putaſ remedio eē cinis ei⁹ potat⁹ cū vino. Solus inſectoꝝ ſcorpio caudā bȝ. Duos bȝ aculeos: vt dicit Ari. Terra viuit. ꝛ ī vere ouat ꝛ ī autūno ſitr. Pariūt vmiculos ouoꝝ ſpecie. quos cum parēs deuorare voluerit. illi immunes ſūt q ſe clunib⁹ mr̄is īponūt. Porc⁹ niger ſi a ſcorpio ne pcutiſ pculdubio moriſ. Alteri⁹ vo coloris porc⁹ euadit qn̄q; ꝛ nō ſp. ¶ Yſid. Scorpio v̄mis eſt terren⁹ q poti⁹ vmib⁹ aſcribiſ nō ſpentib⁹. Gloſa ſup Lucam. Ecce inqt dn̄s dedit nobis ptātē calcādi ſup ſerpētes ꝛ ſcorpiōes. Sūt enim ſcorpiōes q̄ cauda inſidianſ occulte: ſerpentes q dente ledūt apte. Ipſorūq; venenat⁹ aculeus retro eſt timendus.

Operationes.

A ¶ Palladius. Scorpiōes exiſtimāt aliq poſſe fugari. ſi aliq ex eis vranſ in medio domus.
B ¶ Auic. in. ij. can̄. Sputū hoīs ieiuni ſcorpio
C nes interficit. ¶ Item raphanus ſcorpioni ad uerſaſ. ita ꝙ ſi fruſtū raphani īponaſ ſup eū
D moriſ. ¶ Eius etiā aqua ī hoc expta eſt. ꝛ fortior eſt. Si ſcorpio momorderit aliquem q ra
E phanū comederit nec ei nocebit. ¶ Auic. ī. iiij can̄. Scorpionis punctura curatur p canones cōmunes. ꝛ per vaporationem cum ſale ꝛ milio. ꝛ ſimilibus.

Capitulum. cxxxvii.

ſ Eta. ſimultas. ꝛ ſoliſuga. Ex li. d̄ na. reꝝ. Seta ē vmis: vt qdā dicūt: ſpēs a re nomen hn̄s. Eſt enī tenuiſſimus inſtar ſete. fere cubitalis lōgitudine durus et alb⁹: nihil differens vtraq; extremitate quippe cui caput nō eſt. ſ; ſpit vtrobiq;. hic in aqs corruptis nec tn̄ fetidis naſciſ. adeo durus eſt ꝙ vix pede ꝯteri pōt. Huius veneni tanta vis eſt vt ab hoīe potu hauſtus clāguere eū ꝛ tabe ſcere faciat donec cū diro cruciatu vita exuat. ¶ Ex Papia. Simultas eſt ꝓprie vermis in capite arietis. qui dum moueſ facit eū repedare. Ex eodem. Simultas eſt vermis in capite aīalis cornua habentis. cōmouens eum ad feriendū cornib⁹. ¶ Yſid. Soliſuga ipſa eſt muſarane⁹. Solinus. Sardinia qdem abſq; ſerpentibus eſt. Sed qd̄ alijs locis ſpens eſt. hoc eſt ſoliſuga ſardis agris q̄ occulte reptat. ꝛ p imprudentiā ſup inſidentib⁹ peſtem facit huic incōmodo accidit herba ſardonia: quā de fluuiis fontanis pucnit largius iuſto. Hec ſi edulio fuerit veſcentibus neruos contrahit. deducit ora rictu. vt qui mortem intereant facie velut ridentium ꝛc.

Capitulum cxxxviii.

ſ Poliator ac ſtella colubri. Ex lib. de na. reruȝ. Spoliator colubri eſt vermis coloris aurei. q ēt virorē ad vmbrā bȝ. hic paruus ꝛ in validus cū ſit anguem aſtutia decipit. ꝛ inde nomen accepit. Nam vbi colubrum ad eſtum cubare viderit p caudā eius aſcendens ad caput tranſcurrit. Cum q; prius quaſi fricando permulcet: ꝛ demum

moꝛſib⁹ carnes ei⁹ aggredif. anguis leſa fugit
pſecutoꝛ iſeqf: ac letali moꝛſu iſiſtit: donec inte
rioꝛa cerebri penetret ac pempti carnib⁹ ſatie
tur. hic a qbuſdā vermis aureus dr̄. Dicit au
tem Ariſt. de vermibus coloꝛis aurei. ꝙ qn̄ na
ti ſunt primo qdē a parētib⁹ cibanf. deinde ſi
ne cibo pmanēt dieb⁹ multis: ⁊ ita iacēt imo
biles vt moꝛtui videantur. Poſt tēpus aūt a
natura ꝑhrū reuiuiſcūt ſibiqꝫ ꝓuiſuri ad pa
ſtum ſurgūt. Ex li. vt ſupra. Stelle figura ver
mis eſt q nocte vt ſtella lucet. nūꝗ̄ niſi magnis
imbꝛibus ꝓuenit ⁊ ſerenitatē adeſſe ſignat hu
ius tātus rigoꝛ eſt ut ignē tāgēs non alio mō
ꝗ̄ glacies extinguat huius ſanie ſi caro hoīs
cōtacta fuerit capilli defluunt. Idqꝫ qd̄ cōta
ctuꝫ eſt coloꝛeꝫ in viroꝛē mutat. hi vermes nil
gignunt. nec eſt in eis mas vel femina.

Capitulum. cxxxix.

Alpa. Ex lib. de na. rerum. Talpa ē
t animal paruū. nigrū ⁊ cecuꝫ de terra
genitum. cōpluta ⁊ letulēta. Sed coꝛ
rupta. Huius pellis multoꝝ pilorum eſt ⁊ ſua
uis valde ſed teterrimū coloꝛē habet. In ter
ra habitat. vermiuꝫ eſca viuit. in fame quoqꝫ
terrā comedit. ¶ Rudolphus. Talpa eſt alal
cecuꝫ quod dicūt ex terra ſimul ac pluuia crea
ri. ¶ Yſidoꝛus. Talpa dicta eſt eo ꝙ perpetua
cecitate tenebris damnata ſit. Eſt enim abſqꝫ
oculis ſemper terram fodit et humum egerit
⁊ radices ſubter frugibus comedit. quam gre
ci aſflata vocant.

Operationes

¶ Talpa cōbuſta in puluerē ⁊ ſparſa cū albu A
gine oui ſuper faciē remediū eſt contra lepraꝫ.
¶ Sanguis eius ſi ſuper caput pilis nudatuꝫ B
declinatur pilos redire cogit.
¶ Actoꝛ. Fertur etiam ꝙ cinis talpe combu C
ſte valet contra fiſtulaꝫ. videlicet ad eius pu
tredinem conſumendam.
¶ Haly. Soꝛices magni talpe ſi ponantur ſu D
per ſcoꝛpii percuſſionem ſanat.

Capitulum cxl.

Haurus. Ex libꝛo de naturis reruꝫ.
t Thaurus ē animal robuſtuꝫ: ⁊ inter
oēs beſtias ſotiales ſatis māſuetum.
ꝓterꝗ̄ ad eas que rapacitate ceteris aduerſā
tur. hi ſimul adunate creberrime pugnant: et
in preliando linguas exertas habent. dentib⁹
nil agunt. ſed tm̄ coꝛnibus. frontem habēt va
lidam ad omne prelium. membꝛaqꝫ in eis foꝛ
tioꝛa ſunt caput ⁊ collum. propter hec iuga li
ganf eis in capite ⁊ in humeris ſicut equis.

Operationes

¶ Eſculapius. Thauricoꝛnu ſerpentem fu A
gat ⁊ ſanguis eius eos interficit. maculas quo
qꝫ faciei delet. ¶ Fel eius cum melle ⁊ balſa B
mo oculoꝛum vicia curat. ¶ Sepum eius cuꝫ C
reſina ⁊ cera duricias omnes mollit. ¶ Me D
dulla eius cuꝫ vino temperata tremuloſos cu
rat. ¶ Fimus eius tumoꝛes atqꝫ duricias ſol E
uit. ¶ Aui. Fel thaurinum ꝯfert vlcerib⁹ ſ au F
re recentibus. ¶ Etiā vlceribus ani. Fitqꝫ ex G
eo linimentū ad doloꝛem matricis.

Diaſcoꝛides

H ¶ Dyaſcorides. Fel thaurinum mixto felle hircino. ſquinanticos curat.

I ¶ Vulnera ꝛ cicatrices ſanat. mixtū lacti do lores aurium mitigat. pluſqꝫ mixto lacte mulierum.

K ¶ Sanguis thaurinus diaforeticus eſt ꝛ malacticus. duricias ſoluit: ꝛ cataplaſma adhibitus medetur ꝛc.

Capitulum cxli.

t Tarandus eſt animal: vt dicit Plinius: cui magnitudo bouis ē. caput magis ceruino ne ab ſimile: cornua ramoſa. vngula bifida. villus magnitudine vrſorum. Cumqꝫ libuerit ſui coloris eſſe aſini ſimilis eſt. Tergori tanta duricia eſt vt toraces ex ea faciant colorem omnium arborum. florum fruticum. locorumqꝫ reddit: in quibus metuens latet. ideoqꝫ raro capitur. Hoc ergo animal cytharum mutat colores. nec aliud ex his que pilo veſtiuntur: niſi in indis. ꝛ licaon. cui iubata traditur ceruix. Nam thoe quod eſt luporum genus longitudine procerius breuitate crurum diſſimile. ſaltu velox. venatu viuēs innocuum homini. habitum. non colorem mutat per hyemes hircus eſtate nudus. Actor hoc animal quod Plinius vocat tarandrum idem eſſe eſtimo. ꝙ iuxta Solinum vocaui parandrum quod vitio ſcriptoris attribuendū puto. et que debeat eē littera capitalis. ſcilicet vtrum p vel t incertum habeo.

Capitulum: cxlii.

t Tarus in li. de na. rer. Tarus eſt aīal magnitudine vulpis. hꝫ crura breuia nec in vtroqꝫ latere equalia. ſꝫ in ſiniſtro breuiora. vñ fit vt ī folliculas rote q̄s attritiōe currus faciūt. poſitis pedib⁹ dextri lateris valēter currat ſicqꝫ ſuos pſecutores effugiat. Pellē hꝫ villoſā ꝛ ſatis rigidā albis nigriſqꝫ pilis cōtextam. ¶ Yſid. Tarus eſt aīal agreſte magnitudinem fere vulpis hñs in corpe. ſꝫ humilioris ſtature q̄ꝛ tibias hꝫ curtas. Pilū hꝫ griſei coloris. cutem durā atqꝫ ſordiſſimā. dētes acutos. Et cū a canib⁹ vel a ceteris aīalib⁹ infeſtaṫ ſeipſū reſupinat: ꝛ dentib⁹ pedibuſqꝫ repugnat. Ferṫ aūt huic vulpes quodāmō eē cōtraria. Vulpes eni nūq̄ ſibi foueā parāt ſed foueā tari p dolū occupant. Cū eni cū exiſſe in de ſcit. ad introitū vadit: ꝛ ibi ſtercorat. ſicqꝫ taro propter immundiciam locum deſerente vulpes eum occupant.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. rerū. Tari ſagina luna creſcēte augeṫ: decreſcēte minuiṫ. ita ꝙ ſi occidaṫ ī vltimo lune defectu. nō inueniṫ hmōi ſagina cōſiciunṫ vnguenta. q̄b⁹ ſedanṫ renū dolores mēbroꝝqꝫ leſiones. ꝛ hoc mir ꝙ beſtia lꝫ ex vna pte ſit medicinalis morſus tñ eius plerūqꝫ grauiſſim⁹ ē ꝛ exitialis. ſꝫ hui⁹ rō ē ꝙ viui ſcabroſib⁹ ꝛ aīalib⁹ q̄ in terra repſūt aceueni fera ſūt iōqꝫ dētes ei⁹ īficiūt.
B ¶ Eſculꝰ. Adipe tariōis ī uncti febriētes ſananṫ.
C ¶ Cerebrū ei⁹ cū oleo coctū oēs dolores curat.
D ¶ Eiuſqꝫ teſticuli cū melle cocti libidinem accendunt.

Capitulum. cxliii.

t Ragelaph⁹ ⁊ Tragodita. Yſi. tragelaphia greco noīati ſūt q cū eadē ſpē ſint vt cerui villoſos tñ hñt armos vt hirci: ⁊ plixis mēta hirſuta barbis. q ñ alibi ſē ꝙ circaphaſidē. Pli. Tragelaph⁹ ē eadē ſpē barbātū ⁊ amaꝝ villo diſtās quē tragelaphō vocāt: nō alibi ꝙ iuxta phaſin amnē naſcens. Melymādus. xi. li. Dict⁹ āt eſt tragelaph⁹ q̄ſi hirco ceruus. Nā tragos hircus. laphos ceruus. Eſt aūt quātitate ⁊ forma ceruo ſimilis: ſed villoſos hꝫ armos vt hircus. Ex li. de naꝛ reꝝ. Tragodita ſola īter beſtias deiectis cornibus obliqua ceruice paſcit. vt magis videatur herbā ſic ore attractā ſecarē ꝙ alioꝝ aīaliū more carpe hꝫ enī cornua lōga. ꝑ decliuū capitis: ⁊ maxillaꝝ ad terrā vſqꝫ depēdentia q̄ ꝓhibēt eam in terra iuxta morem paſcere.

Capitulum cxliiii.

t Erredo. Bartholomeus in libro de ꝓprietatib⁹ reꝝ. Terredines vocant greci lignoruꝫ vermes. eo ꝙ tenendo edāt. Ex humore āt corrupto in arboribus derelicto ſub corticib⁹ arboꝝ ⁊ in medullis generanē. maxime aūt in arboribus generanē quādo ī oportuno tpe arbores reſecanē vel plātāē ⁊ hoc ē ī plenilunio potiſſime. Terredo itaqꝫ ligni vmiculus ī ſubſtātia eſt molliſſim⁹ ⁊ ide tñ corrodit ⁊ cōminuit duriſſima ligna ⁊ ſubtilio rē puluerē ꝙ poſſit tinca facere. teſtudo.

Capitulum. cxlv.

t Ynea. Bartho. in lib. vt ſupra. Tynea eſt veſtimentoꝝ vermis dicta ⁊ eo ꝙ teneat: ⁊ eo vſqꝫ veſtib⁹ īſideat q̄s corrodit: ⁊ ex veſtiū corruptōe gignuē. qñ. ſ. veſtis aliquādiu ī aere groſſo cōprimiē nec ventu ꝑfunditur ⁊ in puro aere libere nullatenus explicatur. inſenſibiliter autem panni in ſuperficiem conſumit: ⁊ cū ſit ſenſibile animal. infra panni ſubſtantiam ſe occultat ꝙ vix vnquam videri oculis ſe permittit.

Operationes

A ¶ Amara ⁊ odorifera tinee fugiūt ad veſtes reſpſas talib⁹ de facili nō accedūt. B ¶ Et iō folia lauri. cedri ⁊ cypreſſi. ⁊ hmōi poſita in ciſtis vel veſtes ibi repoſitas ⁊ libros corrūpi a tineis nō ꝑmittāt. C ¶ Conſtan. Eſt q̄dā ſcabies capitis q̄ ꝓpter ſuā tenacitatē ⁊ adherentiam tinea eſt dicta. De qua quere infra in tabula de infirmitatibus q̄ō ſit curanda.

Capitulum

Capitulum cxlvi.

Yrus. Ex li. de na. rez. Tyrus eſt ſer
t pens in partibus Hiericho circa ſoli
tudines ioꝛdanis. infeſtus auibꝰ ⁊ ani
malibꝰ. maxime ouis auiuz que cum ipſis aui
bus comedit. Huius carnes confecte cuz qui
buſdam admixtis omne toxicū venenū expel
lunt. quā cōfectionē tyriacam dicunt. Ferunt
aūt nōnulli hunc ante paſſionem chꝛiſti nullū
habuiſſe remediū. maximeqꝫ fuiſſe hominibꝰ
infeſtum. Ipſa vero die paſſionis vnum ex eis
infeſtiſſimū: circa partes hieruſalem caſu fu
iſſe cōpꝛehenſum. ⁊ ad chꝛiſti latus fuiſſe cru
ce ſuſpenſū atqꝫ ex illo die totū illud ſerpentis
genus accepiſſe virtutem cōtra omne venenū.
¶ Actoꝛ. Tyrus idem eſſe fertur quod vipe
ra. Nam ⁊ autoꝛes in medicina loquentes de
carne ſerpentina vel tyriaca conficienda raro
vel nunquā de tyro ſub hoc nōie faciunt men
tionem ſed de vipera. A tyro vero de nomina
tiue dicitur tyriaca.

Operationes

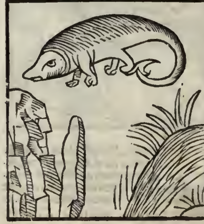
A ¶ Auicenna in canone. v. Tyriaca affarath
ideſt a moꝛte liberans ſublimioꝛ eſt ⁊ medici
narum compoſitarum. propter multitudinez
ſui iuuamenti pꝛopꝛieqꝫ in venenis que ſūt ex
puncturis vel moꝛſibus: vt ſerpentium et ſcoꝛ
pionis ⁊ canis rabioſi.

B ¶ Ex libꝛo de naturis rerum. Tyriaca cū ex
tyri carnibus admixtis quibuſdam ſit confe
cta omne aliud venenum extinguit: ſed cōtra
venenum ipſius tyri nihil pꝛodeſt.

Capitulum. cxlvii.

Ygris. Yſid. Tygris vocata ē ꝓpter
t volucrem fugā. ſic enī nōiant Perſi
⁊ Indi ſagittā. Eſt beſtia varijs diſti
cta maculis virtute ⁊ velocitate mirabilis: ex
cuiꝰ nōie tygris fluuiꝰ appellaꝛ eo ꝙ rapidiſſi
mus ſit oīum fluuioꝝ. Has aūt magis hirca
nia gignit. Phiſiologus. Eſt aūt tygris aīal
ſeuiſſimū ⁊ incomparabili rabie ſeuiens pꝛeci
pue quando raptis catulis inſequitur venato
res. ¶ Plinius. Tygris totus fetus qui ſem
per numeroſus eſt ab inſidiatoꝛe rapitur.

Capitulum. cxlviii.

t Ortuca ⁊ Tarãta. Ex li. de na. rerũ. Tortucã de genere ſerpentiũ quidaꝫ eẽ volũt. veneno qdeꝫ in vita caret: ſꝫ nequaꝙ poſt mortẽ. Nam renes eius: vt dicit Ambroſius: ſi qs poſt mortẽ nudo pede calcauerit veneno ſtatiꝫ inficiť. Eſt autẽ duoruꝫ pedũ. Caput hñs vt bubo, caudam vt ſcorpio. duob⁹ ſcutis duriſſimis quaſi teſtis tegiť quibus adeo ſe induit vt difficulter etiã validiſſimis ictibus perimi poſſit Ouat vt gallina: ſed oua ei⁹ ad comedendũ ſũt nociua. Tortuca femina: vt dicit Ariſto. nõ hꝫ niſi vnã viã exitus ſupfluitatis. quãuis habeat veſicã cõtra oĩuꝫ aĩalũ naturã habẽtiũ: plumas aut ſquamas aut corticẽ. Nam iſta oĩa nõ habent veſicam. Actor Tortuca dť et teſtudo. q̃ teſte teguminibus adoperta eſt in caverne modũ. Harũ plurime ſunt aq̃tice. de qb⁹ iam dictũ eſt. Quedã vero terreſtres. q̃ ⁊ ſilueſtres dicunť nec ſũt venenoſe: ſed ab hominib⁹ comeduntť. ¶ Phiſiologus. Tarante ſerpentes ſunt modice quãtitatis a quibus puncti vehementer anguſtiãtur. Et niſi tiriaca eis ſubueniatur quandoqꝫ anxietate moriuntur.

Capitulum cxlix.

t Rogodice. Albert⁹ i li. de na. aĩaliũ. Trogodice ſũt aĩalia quedã longiſſima hñtia cornua a capite ante mamillaſ vſqꝫ ad terrã deſcendentia. ceruices ãt lõgiſſimas. ⁊ iõ incuruata ⁊ inflexa ceruice longitudine capitis ⁊ cornuũ i terra poſitis ita ꝙ frons totã in terra iacet paſtũ cõtra ocĩn morẽ ſumẽtia: q̃ aliter paſci non pñt ꝑpter ſuorum longitudinẽ cornuum: ⁊ iõ paſci nõ pñt niſi lõgis herbis que potius ſecare videntur ꝙ a radicib⁹ mordere ſicut alia aĩalia faciunt.

Capitulum. cl.

v Acca. Ariſtoteles. Vacca eſt aĩal mãſuetũ ⁊ iracũdie pauce: multe vero inſipientie. Huius renes in aſpectũ q̃ſi compoſiti ſunt ex pluribus paruis renibus: vẽtres hꝫ multos: vt cibi complicanť vſus: ⁊ qđ diminuitur ex eo ꝑpter digeſtioneꝫ hꝫ ventrẽ poſt aliũ. Primus ergo venter cibum recipit crudum. ſecũdus digeſtum. tertius iam digeſtione melioratũ. quartus vero bene digeſtuꝫ. Cornua vacce ſi calefiant in ocĩn partem declinant. Cornua feminarum ſunt fortiora cornibus maſculorum.

Operationes

¶ Auicenna in. ij. Can. Vaccinũ fel fortius ẽ A
ceteris fellib⁹ quadrupedũ. ¶ Ponitur i em- B
plaſtris ad vulnera q̃ ſunt heriſipila. doloriſqꝫ
vehemẽtis. ¶ Crura vaccina. ideſt oſſa crurũ C
aduſta fluxũ ſanguinis abſcindũt ⁊ ſolutiones
ventris. ¶ Stercus vaccinum eſt ex his q̃ dã- D
tur pulmoni ⁊ ptiſi ⁊ ſimilibus. Ex eo fit em-
plaſtrum ſuper ciaticam.
¶ Item cum aceto ſuper exituras calidas po- E
ſitũ ſedat eas. Conuenit etiam apoſtematib⁹
que poſt aures ſunt.
¶ Colla de corio vaccino linita cum aceto ſu- F
per impetiginẽ ⁊ ſcabiem excoriabilẽ cũ nõ eſt
vehemẽtis ꝓfunditatis confert. ¶ Similiter G
⁊ linita cum melle ⁊ aceto ſup vulnera: aduſta

⁊ lota

H et lota valent ad curationem lendium. ¶ Haly. Sanguis vacce ſi ſup vulnus infundatur
I ſanguinē ſtringit. ¶ Ariſtoteles. Vacce cornua ſi calefiāt in omnem: vt dictum eſt: partem declinant: ⁊ ſiquidem vnguantur cū oleo ac pice valent contra pedus ⁊ contra niuis no-
K cumentū. ¶ Plinius libro viceſimooctauo. Vaccinum etiam iecur q̄ iliacis atq̄ diſſinte ricis medetur.

Capitulum clі.

Veruex. Ex lib. de natu. rerū. Veruex ſiue aries habet cornua in modum circuli replicata: quibus gregem defendere nitit̃. Ex naturali feritate dextro pede terrā percutit: quādo iraſcitur aut ſtupet vel timet: ⁊ hoc maxime amoris tēpore p dimidium annum iacet ſup vnū latus. ⁊ p dimidium ſup aliud. ¶ Iſidorus. Veruex a viribus dictus eſt q̄ ceteris omnibus ſit fortior: vel eo q̄ ſit vir: ideſt maſculus: vel q̄ vermes in capite habeat. Quorum excitati prurītu ſemuicem concutiunt: ⁊ pugnātes cū magno impetu feriunt.

Operationes.

A ¶ Adeps veruecinus ſilē hȝ v̄tutē porcino.
B ¶ Stericas aut ani cauſas vtiliter curat: et combuſtus opitulatur.
C ¶ Fel veruecinum lanis adbibitum ⁊ in vmbilico poſitum ventrem ſoluit infantium.
D ¶ Fimus veruecinus cum aceto vt cathaplaſma impoſitus maculas nigras emēdat: naſcētes clauos corporibus tollit.

E ¶ Ignem ſacrum impoſitum curat. Cū cera ⁊ oleo mixtus combuſtionibus medetur.

Capitulum clii.

Veſontes. Albertus in lib. de natu. aīalium. Veſontes aīal eſt boui ſimile. collū habēs ſetoſum ⁊ iubas vt equ⁹ tā iam ꝑ (pertinacitatis) ⁊ truculētie: vt captū domari vix vel nunq̄ poſſit.

Capitulum cliii.

Vitulus. Iſidorus. Vitul⁹ ⁊ vitula a viriditate dicti ſūt. i. a viridi etate ſicut virgo. Vitula ergo parua ē: ⁊

nondum enixa. Ná enixa iuuenca eſt aut vacca. Juuencus autem dictus eo ꝙ iuuare incipiat hominum vſus in excolenda terra: vel qꝛ apud gentiles ioui ſemper niſi iuuencus immolabatur: nunꝗ taurus. Nam in victimis etiá etas conſideratur. ℂ Ariſtoteles. Vituli poſt unū annum caſtrandi ſunt. Alio quin parui erunt. Caſtrati uero diutius uiuunt.

Operationes.

A ℂ Plinius in libro. xxviij. Omnes quidẽ medulle molliunt explent ⁊ calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis eſt uitulina:

B ℂ Sepū quoqꝫ uitulinum capitis ulceribꝰ cū ſale ratum laudatur utiliſſimum. Podagricis quoqꝫ prodeſt ⁊ articularijs morbis.

Capitulum cliiii.

V Ipera. Auicẽna. Vipere ſūt ſerpẽtes habẽtes capita plana ⁊ lata: collum minutum ac ſubtile valde: quorum caude curte ſunt ſtrepitum facientes ac ſonitum in inceſſu. Capiuntur autem a medicis in fine veris ⁊ principio eſtus: vt inde trociſci fiāt. quibus tamen nō omnes cōueniunt vipere ſed flaue ⁊ de flauis femine. Itēz in ſecundo canone. Vipere poſt hyemēz de cauernis egredientis: oculos ſuos ſuper feniculum fricant vt illuminentur. Vrina hominis vtiliter effunditur ſuper morſum vipere: proptereqꝫ vipere petroſe. Ex libro de naturis rerum. De vipera dicit Phiſiologus: ꝙ habet faciem humanam vſqꝫ ad vmbilicum: ab vmbilico vero vſqꝫ ad caudam Cocodrilli figuram. Meatus digeſtibilis quaſi foramẽ acus eſt. Et ideo more viperarum ceterarum concipere non poteſt ſed tantum per os.

Operationes.

A ℂ Dyaſcorides: Adeps viperinus ſuffuſiones oculorum ⁊ obtuſiones ⁊ caligines mixta cedria tauri ponderis ⁊ melle actico ⁊ oleo veteri curat. Alarumqꝫ pilos inunctis naſci nō ſinit.

B ℂ Ex libro de naturis rerum. Vipere valent contra omnium ſerpentiūz ictus: vt dicit Plinius.

C ℂ Tunica eius quem proijcit cum innouatur in vino cocta dẽtibus ⁊ oculis medeẽ. Adeps eius caliginem oculorum tollit.

Capitulum. clv.

V Nicornus ⁊ Varius. Iſidorus. Vnicornus eſt animal paruum: ſed corporis fortitudinem habens: crura breuia ad ſuam magnitudinem. ferrū non timet in excelſis montibus vaſtiſſimiſqꝫ ſolitudinibꝰ commoratur. vt ſupra latius habetur. ℂ Iſidorus. Varius ẽ beſtiola de genere piroli: paulo amplior ꝙ muſtella. In arboribus habitat ⁊ fetus facit. a re noīẽ habet. In ventre náqꝫ candidus eſt: in dorſo colorem habet cineteūz eligantem atqꝫ ſpectabilem harū pellibus in ornatu veſtium gloriantur homines vtriuſqꝫ ſexus: ipſa tamen beſtiola minime gloriatur ī pelle propria: nec dum in aliena.

Capitulum. clvi.

Vro

v Ro. Iſidorus. Uri ſunt boues agreſtes adeo fortes vt arbores ⁊ armatos milites in cornibus eleuent. Idem vri dicti ſunt apo ton oron idest a montibus. Sũt boues autem agreſtes in germania habentes cornu in tantum protenſa: vt regiis menſis in ſigni capacitate ex eis gerule fiant.

¶ Helynandus libro viceſimoſexto. In hyrcinia ſilua germanie ſunt vri. Hi ſunt magnitudine paulo elephantos: ſpecie ⁊ colore ⁊ figura tauri. Magna vis eorum eſt ⁊ magna velocitas neq; homini neq; fere quam aſpexerint parcũt. Hos ſtudioſe foueis captos interficiũt.

Capitulum clvii.

v Rſus. Ex lib. de naturis rerũ. Urſus dicit̃ quaſi orſus ſcilicet i vẽtre: ſed extra cõplexus. Et hoc ideo: qꝛ pmature parturit̃: vñ lingendo iſformatur. Eſt aũt vrſus aĩal ſeuum nimis deforme mẽbris. ¶ Ariſtoteles. Urſus ẽ aĩal hñs dẽtes ſuperius: ⁊ vnũ vẽtrem inferius: ac poſt vẽtrẽ inteſtinũ ſicut ⁊ lupus. Eſt aũt in aliqbus animalib⁹ vẽter maior: vt i porco ⁊ vrſo. Manifeſtũ eſt aũt qꝫ vrſus agreſtis hyeme latet: ſꝫ vtrum hoc faciat propter frigiditatem an ꝓpter aliud queſtio eſt. Mares autem ⁊ femine in tempore illo pingues ſunt valde: ita qꝫ ð facili moueri non poſſunt. ¶ Iſidorus. Urſi caput eſt inualidum: ſed vis maxima eſt in brachijs ⁊ lumbis. Unde ⁊ interdum erecti iſiſtũt. ¶ Ambroſius. Urſis anguſtiora colla data ſunt: qꝛ non paſcuntur herbis in terra ſed carnes ãnimaliũ comedũt. ¶ Alexander. Urſus quodã murmure vtens: pedes ſugit tanq̃ alimenta quedam ſumat ex eis. ¶ Solinus. Urſi coeũt ſicut quadrupes alij: ſed apti amplexibus mutuis velut humanis coniugationibus copulantur. Deſiderium veneris hyemis ſuſcitat. Secreto honore mares grandes reuertẽtur. Et in eiſdem licet foueis: partus tamen ꝑ ſcrobes ſecubationibus diuiduntur. Alterum dies triceſimus liberat.

Operationes.

¶ Iſaac. Urſina caro viſcoſiſſima digeſtionique inobediens: peſſimum dat nutrimentũ. Unde plus pertinet medicine q̃ cibo. A

¶ Phiſiolog⁹. Fel vrſi calidũ eſt ⁊ ſiccũ. Ualet ꝫ epilẽtiã ⁊ paraliſim. Debet autẽ fel cum folliculo ſuo ab epate ſeparari: ⁊ ita ſuſpendi ⁊ deſiccari: per duos annos ſeruatur. B

¶ Eſculapius. Si oculos vrſi eradicaueris ⁊ ſupra ſiniſtrum hominis adiutorium ligaueris eius quartanam mitigabunt. C

¶ Auicẽna. Adeps vrſi confert alopicie. D

¶ Dyaſcorides. Dicit̃ adeps vrſi capillorum icremẽtis pſtare ⁊ alopicias emẽdare: vel vrſinũ vel electuariũ datũ epilẽticis medetur. E

¶ Item lanis adhibitum ⁊ in vmbilico poſitum: infantium ventrem ſoluit. F

¶ Actor. Ut aũt dictũ eſt ſupius iuxta Pliniũ. Urſi primis dieb⁹ quattuordecim graui ſõno pmũtur. Tũc q; mirũ ſinodum veterno pingueſcũt. Et illi ſunt apti medicaminibus. G

¶ Adipi contraq; capilli defluunt tenaces. H

Capitulum clviii.

v Ncia. Iſido. Uncia ē aīal ſeuiſſimū: non altius cane ſed longius corpore: canibꝰ inimicū valde. predaȝ non comedit: niſi cum in altū portet: ſed qn̄ ad arborē venit ad ſupremū eū ramū defert: eāqȝ pendendo comedit. Cū aūt in calore coitꝰ exiſtens aliquem vulnerauerit: mures ſuper ipſuȝ conueniunt ac ſup eū mingunt ⁊ moritur. Unde quidam ab ea vulneratus ſe per barcbā in mari portari fecit: ⁊ mures ad mare venerunt vt ad eū accederent: ſed propter mare non poterant. Huius aīalis fel mortiferum eſt.

Capitulum clix.

v Ulpis. Iſidorus. Uulpis ē aīal voloſum. villos habet vberes ⁊ altos. caudamqȝ magnam: fertur autem ꝙ vulpis nunꝙ̄ facit ſibi foueam: ſȝ foueā taxi doloſe occupat. Cūqȝ enim ſcit taxū exiſſe de fouea accedit ad introitū: ⁊ ibi ſtercorat: ſicqȝ ꝓpter immundiciam fugit taxus: ⁊ vulpis occupat locum eiꝰ. Hanc inſequunt̄ venatores propter pellem: non propter carnes que ſunt inutiles. ¶ Ariſtoteles. Uulpis eſt animal ingenioſum ⁊ malarum operationum: habet virgam ex oſſa: coit ad terram ꝓiecta. Urſus ⁊ kyrokos auis: ſcilicet vncorum vnguium cum vulpe pugnat: quia carnē mādücāt: Tirus autem ⁊ vulpes amicantur: amboqȝ in cauernis terre manēt. Uultur quoqȝ vulpē deprehendit. ¶ Ambroſius in hexameron. Uulpis eſt animal odio dignum propter rapinam: deſpectum propter infirmitatem incautum ſue ſalutis dum inſidiatur alienis.

¶ Ex libro de naturis rerum. Uulpis eſt animal fetidum: maximeqȝ in ore: ⁊ etiam a poſteriori parte iminente mortis periculo. Succum qui de pino fluit in cibum ſumit. ſicqȝ ſalutem recuperat: ⁊ euum vite in longum protendit. ¶ Conſtantinus. Uulpis in fame pre anguſtia latratus canum imitari dicitur. hoc eſt cuȝ eſurit. nec inuenit quod manducet. fingit ſe mortuam: ⁊ reſupina flatuȝ attrahit lingua protracta: tunc aues incaute deſcendentes quaſi ad cadauer: aperto ſuo ore rapit: deuoratqȝ ⁊ conſumit.

Operationes.

¶ Haly. Uulpis ſi cum oleo decoquatur oliue oleū hoc nodis ⁊ duricie que fiunt ex artetica prodeſt. ¶ Adeps vulpis cum oleo ſiſami: A
ideſt yreos liquefactus aurium dentiūqȝ medetur doloribus. ¶ Auicēna. Uulpes ī aque B
cocta ⁊ embrocata iuncture doloroſe confert vehementer. Adeps eius in aurem diſtillatus ſedat dolorem eius. C

¶ Ad hoc enim euacuatiua eſt valde. D

¶ Item eius pulmo ſiccus confert aſmaticis valde. Pellis eiꝰ calidior eſt ceteris: ⁊ hac iuuantur humectari ꝓpter eius reſolutionem. E

¶ Teſticulus vulpis calidus ē in p̄lo ⁊ humidus in ipſo: ⁊ eſt in eo humiditas ſuperflua. F

¶ Confert ſpaſmo ⁊ thetano q̄ ſunt in poſterioribus ex paraliſi: facit appetitum coitus. G

Capitulum clx.

Ibex. Plinius libro .viij. Ybices ſiue capre ſunt animalia de caprarum genere pernicitatis mirande, ꝙꝙ onerato capite cornibus vaſtis: gladiorumqꝫ vaginis: in hoc ita ſe librant vt tormento aliquo rotati in petris potiſſimum: ⁊ monte aliquo in alium trāſilire cupiētes: atqꝫ recurſi pernici quo libuerit exultant. ¶ Ex libro de naturis rerū. Ybex eſt animal paruum velociſſimum: in capite vaſtis cornibus oneratum: in petris commorātur: ibiqꝫ fetus faciunt.

Capitulum clxi.

Ichneumon ⁊ yppotamus. Iſidorus. Ychneumon, grece vocatur: eo ꝙ odore ſuo ſalubria ciborum ⁊ venenoſa prodant. De quo Dracontius ait: Precidit ſuillis vim cuiuſcunqꝫ veneni. Dictus eſt autem ſuillus a ſetis. Hic etiam ſerpens inſequitur: qui cum aduerſus aſpidem pugnat: caudā erigit: quā aſpis maxime incipit obſeruare quaſi minantē. ad quā cum vim ſuam tranſfert corripitur. ¶ Ariſtoteles. Ychneumon cum videt ſerpentem qui dicitur baſcos non pugnat cum eo quouſqꝫ clamat adiutores. Et quia timent a morſu ſerpentis: intrant aquam ⁊ poſt arenam: deinde cum ſerpente pugnant. ¶ Ex libro ꝺ naturis rerum. Yppotamus in terra naſcitur: licet in aliquis ſicut in terra potēs ſit ⁊ habitet. Caudam habet tortuoſam: dentes pruriginеos: dorſo ⁊ hinnitu ſimilis equo: de quo ſupra plenius dictum eſt.

Capitulum clxii.

Dra. Iſidorus. Ydra dicitur draco multorum capitum: qualis fuit in lerna palude prouincie. Archadie. Hec latine excedra dicit: eo ꝙ vno ceſo tria capita excreſcebant: ſed hoc fabuloſum eſt. Nam conſtat ydram fuiſſe locuꝫ euomentem in quo vno meatu clauſo multa erumpebant. Quod Hercules videns loca ipſa excuſſit: ⁊ ſic aque meatus clauſit. Nam ydra ab aqua dicta eſt. Ydros autē eſt aquatilis ſerpens: a quo icti obturgeſcunt. Cuius quidam morbum boum dicunt, eo ꝙ ſimo bo-

uis remedetur. ¶ Ex libro de naturis rerum. Eſt autem ydros: vt ſcribit Plini⁹: pulcherrimus anguium in orbe terrarum. Fabuloſe vero dicta eſt ydra ſerpens: cuius cum vellet caput Hercules amputare ſtatim duo ſubcreuerunt: ⁊ ſic ſemper amputatis quibuſdã alia ſtatim ſubcreuerunt.

Capitulum clxiii.

Bbro. Ex libro de naturis rerũ. Zu
z bro eſt beſtia de genere taurorũ ſil
ueſtriuз fortiſſima maximaqз vtpo
te quindecim cubitoꝝ lõgitudinis. Tãte quoqз velocitatis eſt vt ſtercus: qd cum impetu egerit: retroacta in cornibus recipiat: ac longius poſt terga proijciat: hoc itaqз ſtercore egeſto largiſſime perſequẽtes canes excecat atqз debilitat: ⁊ penitus inutiles reddit. pilos habet ſubnigros: cornua maxima triuз cubitorũ ampla ſupra modũ: ita vt ad mẽſas diuituз gerula fiãt potuũ. Cũ ergo hoieз aut caneз obuiuз habuerit in cornibus ſubtollit eũ: ⁊ tãdiu in altuз proijcit: iterũqз in cornib⁹ recipit donec penitus interimat cõquaſſatuз. Hanc quidaз propter eius velocitateз dicunt eſſe tygridem ſed falſo. Nã tygris eſt beſtia ſatis modica: ⁊ habitat in oriente. Hec auteз reperitur in Bohemia.

Capitulum clxiiii.

Ilio. Albertus in libro de naturis
z animalium. Zilio animal eſt quanti
tatis lupine: nimiuз crudele: in mor
tem hominum ⁊ aliarum beſtiarũ: hoc animal imitatur voces beſtiarum ⁊ hominum in cõdenſis. Zilio vocans vt homines ſequentes deuoret: ⁊ ſimili ingenio deuoret canes: canum latratus imitans. Eſt autem hoc animal compoſituз ex hyena ⁊ ſymia que mari cõmorion vocatur: ⁊ intrat in ſepulchra: ⁊ cadauera comedit mortuorum.

¶ Hec igitur de natura animalium quadrupedum ⁊ alijs in terris morantium ſufficiant: quia ſiqua alia ſunt facile ex antedictis agnoſci poſſunt.

Prologus

Prologus.

Xpeditoqꝫ tractatu ſcdo de ppꝛietatibus videlꝫ aialiū i terris vitā ducētiū. Reſtat nūc i tractatu tertio dicere aliqua de naturis auiū: vt ipſis ſicut i ceteris creaturis dei magnalia extollant. Ideoqꝫ adiuuāte chꝛiſti clemētia. de auib⁹ dicturi ⁊ volatilib⁹ iuxta oꝛdinē alphabeti. pmo de aqla i initiū ſumam⁹.

Capitulum .i.

Quila. Iſido. Aquila ab acumine oculoꝝ vocata. Eſt eni tāti cōtuit⁹ vt cū ſup maria imobili pēna ferat nec humanis pateat obtutibus de tāta ſublimitate piſciculos natare videat. ⁊ inſtar toꝛmēti deſcēdens raptā pdā pēnis ad littus ptrahat. Nā ⁊ ꝫ radium ſolis fert obtuitū nō flectere. Unū ⁊ pullos ſuos vngue ſuſpēſos radiis ſolis obiicit: ⁊ quos viderit imobilē tenere aciē vt dignos gñe cōſeruat ſi quos vo flectere obtutū q̄ſi degeneres abiicit. Ioꝛath. Aqla ē auis magna ⁊ regalis. De q̄ dr: ꝙ vbicūqꝫ viderit ex alto ſerpente magno ſtridoꝛe oppꝛeſſuꝫ vnguib⁹ laniat: ⁊ poſtꝙ extracta de viſcerib⁹ venena moꝛtifera decerſerit: adhuc faucib deuoꝛat. ⁊ virus qđ inerat extinguit: veneno caloꝛe decocto. hoc quoqꝫ experimēto aut cōtriſtat aut gloꝛiat. Aqle vnā ſedē ⁊ vnū nidū ſp hñt. Ex li. de na. re. Aqla altiſſimis arboꝛib⁹ nidificat: vbi mala beſtia nō accedat: pulloſqꝫ caute cuſtodiēs nō relinquit donec ſe ipſos ptegere ſciāt ac valeāt. Itaqꝫ ꝫ dꝛaconē vel boſeꝫ vel aliud aial ſi eos turbare vel rapere voluerit: mira aioſitate pugnat: ſeqꝫ moꝛtis piculo p eis exponit quos ēt in humeris ſubtollit: vt eos puocet ad volatum. docet ēt eos lābere ſanguinē. lapidē ethitē hꝫ in nido: q velut pgnās fetū hꝫ int⁹ lapidē minutum ſanantē. ⁊ hūc cōtra caloꝛē nimiū: quem hꝫ aqla naturaliter: i nido hꝫ ne depereāt oua decocta caloꝛe nimio. Huic enim lapidi caloꝛ ignis nocere nequit. Dicūt ⁊ alū phi ꝙ duos lapides pcioſos noſe indes i ſuo nido collocat ſine qb⁹ parere nō pōt. Aqla multis dieb⁹ ieiunat. adultos pullos perſequit: longe fugans emulos ſcꝫ rapine. Ex libꝛo vt ſupꝛa. Eſt eniꝫ aquile peſſimū gen⁹ qđ pullos ſuos ante tēp⁹ expellit tedio nutriēdi. Nō aūt hec eſt ſm Ariſto. qꝛ poſt acubationē adeo debilitat: vt venari nō poſſit. Etiā vngues eius incuruant vt pdam tenere nō valeat. Albeſcūt ale et aggrauant vt vix poſſit volare. Aqle pulli ſine clangoꝛe ſunt ⁊ ſine murmuratiōe. Eſt aquila grādis i ſeptētrione habitās duo faciēs oua ſemp vt dicit Pli. in cacuminib⁹ ramoꝝ ſuſpenſa. captoqꝫ lepoꝛe vel vulpe minutatim ei coꝛium detrahit. ⁊ oua ſua in illo inuoluit. ac ſub caloꝛe ſolis ponit. itaqꝫ relinquēs ea nō cubat. Sꝫ quouſqꝫ naturali maturitate frāgantur expectat. In egreſſu vero pulloꝝ redit: ⁊ tunc eos vſqꝫ ad robur pfectuꝫ nutrit. Actoꝛ. Aqla eſt auis magna ⁊ nobiliſſima. vtpote auiū regina q̄ cū ſenecta grauat ſup oēs nubes in ſublime volat. ⁊ caloꝛe ſolis oculoꝝ ei⁹ caligo cōſumit: ⁊ moꝛ ipetu cū ipſo caloꝛis eſtu deſcēdens aqs frigidiſſimis tertio imergit. indeqꝫ reſurgēs ſtatim nidū petit: ⁊ inter pullos iā robuſtos ad pdā i qualitate frigoꝛis ⁊ caloꝛis quaſi qdam febꝛe coꝛrepta. quodā ſudoꝛe plumas exuit. fouiturqꝫ a pullis ſuis ⁊ paſcitur: donec pennas plumaſqꝫ recuperamus innouetur.

Operationes

¶ Aquile fel cū melle ſuffuſos ſanat oculos. A
¶ Pli. lib. xxix. Oculis inuncte aqle cerebꝛo B
aut felle cum attico melle: claritatem viſus di
cunt reſtitui. ¶ Item in eodē li. Aqle felle: ꝙ C
diximus pullos ad contuendum ſolē experiri:
mixto cū melle inungunt nubecule ⁊ caligatio
nes atqꝫ ſuffuſiones oculoꝝ. ¶ Idē in li. xxx. D
Lumboꝝ quoqꝫ dolori pedes aqle in auerſū
a ſuffragine euulſi alligant. dexter quidē dolo
ribus partis dextre. ſiniſter quoqꝫ leue. pꝛete
rea moꝛbo regio reſiſtit cerebꝛuꝫ aquile in cya
this vini tribus.

Capitulū ii.

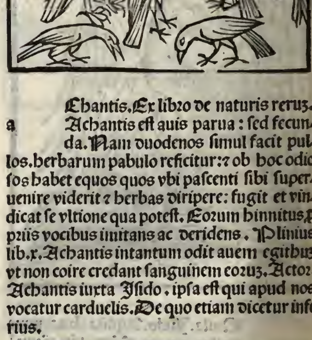

a Chacus ex auibus paradiſi: ⁊ aurifrigius. Iſid. Achacus de quo legit in Leuitico: eſt auis ignota etiam peritis iudeorum. Ex libro de naturis rerum. Aues paradiſi vulgariter ſic appellantur: nō quia de paradiſo ſint: ſed ob inſignem pulchritudinem: tanti nanq̃ ſunt decoris ⁊ glorie vt nullus eis color credatur deeſſe. Magnitudo earum eſt vt anſerum. Vox ita dulcis ⁊ pia vt excitare poſſit in homine deuotionem ⁊ gaudium. Si quando vero capta fuerit ⁊ illaqueata gemit: nec ceſſat plangere donec reddita fuerit libertati Super flumina nyli libenter habitat: ⁊ raro alias reperitur. Sunt ⁊ alie aues in eiſdem partibus eodem modo appellate fuſci coloris ⁊ ſubrutili miores ꝙ̄ monedule. Aues autem paradiſi vocantur: quia neſcitur vnde veniant: aut quo vadant. Non enim coit⁹ earum videtur, ſed certis temporibus aggregate terras quas inhabitabant tranſiture relinquunt: ⁊ ſic recedunt. Actor. Aurifrigius eſt auis ſic dicta: quaſi auram frigiam ſequens. Habet vnum pedem cum vncis vnguibus ad predandum, alterum vero latum ad natandum. Giro multiplici vtitur in aere: nunc more ludentis: nunc more inſidiantis vſq̃ dum predam in aquis cernens: impetuoſe deſcendit, altero pede predam rapiens, altero natante rapiente adiuuans.

Capitulum iii.

Chantis. Ex libro de naturis rerū.

a Achantis eſt auis parua: ſed fecunda. Nam duodenos ſimul facit pullos, herbarum pabulo reficitur: ⁊ ob hoc odio ſos habet equos quos vbi paſcenti ſibi superuenire viderit ⁊ herbas diripere: fugit et vindicat ſe vltione qua poteſt. Eorum hinnitus ꝓpriis vocibus imitans ac deridens. Plinius lib. x. Achantis intantum odit auem egithum vt non coire credant ſanguinem eorū. Actor. Achantis iuxta Iſido. ipſa eſt qui apud nos vocatur carduelis. De quo etiam dicetur inferius.

Accipiter

Accipiter. Ex lib. de naturis rerū. Ac
a cipitrum quattuor ſunt genera. Pri
mum eſt corpore magnum: domabile
multum: oculis variis perlucidis: hilari vultū
groſſo pede: longis vnguibus: delicioſe comē
dens: omnes aues inuadit: nullā timet. Scōm
gen⁹ eſt priore minus: quod alieta dicere poſ
ſumus: alas habens groſſas ſm quantitatem
ſui corporis breues ⁊ vngues groſſos: ⁊ oculos
magnos ⁊ obſcuros. non cito manſueſcit: ⁊ iō
pluribus odioſum. Anno primo domationis
parum valet ſecundo plus. tertio imitatione
aucupat ſatis bene. Tertium genus eſt niſus
paruus quidem aliorum reſpectus: ſed tamen
velox: cito manſueſcit: ⁊ delicate nutriri vult:
⁊ leuiter aucupat. Quartum genus eſt frogel-
lus: quem muſcetum dicimus: multo quidem
minor ſed colore conſimilis. ſicut niſus accipi-
tri conſimilis eſt in diſpoſitione habitus ⁊ co-
lore. Hec auis cito manſueſcit ⁊ delicate enu-
triri vult: ac leuiter aucupat: velox ad volatū.
Phiſiologus. Accipiter auem quam ei ſors
contra noctem offert: ⁊ tota nocte ſub pedibus
tenet. Sed illam veniēte ſole ⁊ famelicus auo-
lare permittit. Et etiam ſi eandem alias obui
am venientem habuerit: non perſequitur. Ac
cipiter colorem oculorum mutat ⁊ roſtrum.
Panis eum necat ſm Auguſtinum. Ariſtote
les. Accipiter in altiſſimis montanis nidificat
⁊ comedit auium corda quas capit. Congredi
ens cum aue que dicitur Kokie conuincitur.
Ipſa tamen pugnam non incipit. Fel habet
in epate ⁊ in teſtino tm̄ ſicut ⁊ miluus. Oterqꝫ
cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues
ſunt: ⁊ bone carnis valde. Vultur admiſcetur
in coitu cum accipitre maſculo. ſplen paruus
eſt in auibus calidi ventris ſicut in accipitre et
columba ⁊ miluo.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. xxviii. Accipiter in roſaceo
decoctus ad omnium vitiorum in oculis acci-
dentium inunctiones putatur efficaciſſimus:
ſimiliter ⁊ fimi eius cum attico melle.

B ¶ Idem in eodem. Fimus cenchridis accipi-
trum generis ex melle oculorum albugines ex
tenuat: ⁊ oculis claritatem facit.

C ¶ Ex libro empirices Eſculapii magiſtri Hy
pocratis. Adeps accipitris ſi teratur in oleo.
Vntio quoqꝫ inde facta caliginem oculorum
tollit.

Capitulum. v.

Eriophilō Ex li. ō na. re. Aeriophilō q̄
a ſi amatrix aeris dicta vulgariter aelyō
appellata: ē auis nobiliſſima paulo ma
ior aqla. volatu potēs ⁊ alis velociſſima: pēnaſ
hꝫ ſubrufas: caudāqꝫ lōgā: vngues ac roſtruꝫ
⁊ crura maxſa. aeris ſerēa ihabitat itm̄ vt vix
vnq̄ vel paꝝ i terra reſideat aut qeſcat. ſuper
nubes quoqꝫ freq̄nti⁹ eleuat̄ ita ꝙ videri n̄ p̄t
ab hoīe: cibūqꝫ capit i aere. ⁊ h̄ quoqꝫ p̄dātiuꝫ
auiū more. Cui ſi ſe auis obuiā in aere tulerit
mox ab eo corripit̄: ⁊ d̄ ſūmo aere i terrā deiici
tur: nec ab hoīe videri p̄t qs eā ab aere occiſaꝫ
deiecerit. Hec auis dū adhuc in pullo ē. ⁊ nec
dū cognoſcit ſe ab hoīb⁹ capit̄ ⁊ dōeſticat̄ ad ca
pturā iſtruit̄. Hec auis capriolos ⁊ hinnulos
capit vnguib⁹ laniatiōe. Socialiter aūt duo ⁊
duo volāt: captāqꝫ predam diuidunt.

Capitulum: vi.

Gochiles ⁊ alauda. Iſido. Agochiles arabice dr̃. latine caprimulgꝰ. Eſt enim auis orientis magna: q̃ duo vel tria facit oua. Capꝛas lacte irriguas petit earum mãmillis ſe ſupponẽs roſtro lato. lac ex eis velut capꝛeolus ſugit: ſed ex tunc in eis lac annubilaꝫ: earumqꝫ mãmille deſiceantur. Dicit etiã Plinius ꝙ eadẽ ſuctione capꝛe viſum pdunt. Lectoꝛ de eadeꝫ inueniat inferius i capi. xxii. Actoꝛ. Alauda eſt auis parua oſbꝰ nota ſuo modulamine cantꝰ. In eſtate incipit in auroꝛa quaſi nuncians oꝛtum diei. In hyeme vero capitur pꝛecipueqꝫ tẽpoꝛe niuis. Ex lib. de natu. re. Alauda ẽ auis a laude dicta: quia mira iocunditate pennis exertis in aere vocis modulamine letioꝛis tempoꝛis aure congaudet. Naꝫ obnubilato vel pluuioſo celo vix aut nunquã canit. Sedens in terra vix aut nunꝙ cantet: ſed in aſcẽdẽdo canit: paulatiꝫ quidem aſcendit. ſed inſtar lapidis ſubito deſcendit cãtando.

Operationes

A ¶ Raſi in almanſoꝛe. Caro alaude que pileata dicitur ventrem conſtringit.

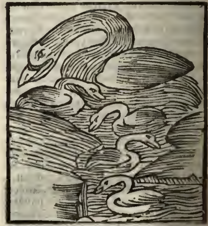
B ¶ Eiuſqꝫ ius ventrem fluere facit.

Capitulum vii.

Lictus. Actoꝛ. Ex generibus aquilarum alietus tm̃ in plumos etiam percutiẽs pullos ſuos. ſubide cogit auerſos intueri ſolis radios. Et ſi ꝙꝙ ex eis conniuentem humectantemqꝫ ideſt lachꝛymantem animaduerterit ipſũ e nido velut adulterinuꝫ atqꝫ degenerem pꝛecipitat. Illum vero cuius acies firma contra ſteterit educat. Eſt autem alietus volucris oculoꝝ acie clariſſ. ma ſeſe ex alto liberans. viſoqꝫ in mari piſce: ꝑceps in eũ ruens: ac diſcuſſis pectoꝛe aquis rapiens. Alieti ſituꝫ nõ habent genus: ſed ex diuerſo aquilaꝝ coitu naſcuntur. Rudolphus ſuꝑ Leuiticum. Alietus rapina paſcitur: ſed quia viribꝰ deſtituitur: minoꝛibus tantum auibus quibꝰ pꝛeualetꝰ infeſtus eſt.

Capituluꝫ viii.

Ltion. Ambꝛoſiꝰ. Altion ẽ auis maritana: que in littoꝛibꝰ fetus ſuos edere ſolet. Nam in harenis oua ſua deponit. medio fere hyemis qñ maxime mare inſurgit: ⁊ littoꝛibus vehemẽtioꝛ fluctus illidiꝛ. qua excubante mare ſubito miteſcit: ⁊ omnes ventoꝛum pꝛocelle cadunt. Fouent autẽ oua ſeptem diebus: tunc pullos educit: quos aliis ſeptem diebus enutrit. Eñ hos. xiiii. dies naute pꝛeſumpte ſerenitatis obſeruant quos altionides vocant eo ꝙ altione fouente vel enutriẽte fetus nullos pꝛocelle motus hoꝛreſcant. Ex libꝛo de naturis rerum. Altion eſt auis minutiſſima in mari habitans ⁊ fetus faciẽs. Aues quedam domeſtice: vt gallina ⁊ columba: indiſcretis tempoꝛibus fetus faciunt: quoniam ab hyemis intemperie tute ſunt. Hec autem ſola inter aues ſilueſtres hyemali tempoꝛe fetificat. Huius nidus ferro nequit incidi: ſed ictu valido frangi. Dicitur ꝙ altion quaſi ales oceani: eo ꝙ in hyeme in ſtagnis oceani nidos facit ⁊ pullos educit.

Capitulum

Capitulum ix.

Anas. Ex libro de na. re. Anas ē auis
a aliquātulū maior gallo. Mas caput
⁊ collum viridis coloris habet. roſtrū
vero latum ⁊ alas albo viridi nigroq; diſtin-
ctas. Torquem habet album circa collum: pe-
des ruffos ⁊ latos quibus ī aquis ſubremigat.
Nam aquis fluminū gaudet: difficileq; ſine
his viuere valet. maxime cum eā cibi ſicci citi⁹
ingurgitant. Mares aliqñ cum plures fuerīt
ſimul tanta libidinis inſania ferūtur: vt femi-
nam ſolā coeundo viciſſim ac certatiz occidāt.
Horum pullimox vt ouum exeunt tanta agili
tate vigent. vt etiam ſi matrē mori vel aliena-
ri contigerit: ſine nutrice viuant.

Operationes

A ¶ Yſidorus. Anas cocta pectore melior eſt q̄
ceruice. De qua Marcialis ita dicit: tota qui
dem ponat anas: ſz pectore tātū ac ceruice pla
B cet. cetera redde coquo. ¶ Razi. Caro anatis
pl'res habet ſupfluitates ⁊ plus faſtidire facit:
⁊ maioris eſt caliditatis: nō tamen plus nutrit
C q̄ caro gallinacea. ¶ Plinius li. xxx. Anatuz
quoq; maſculorum ſanguis aluum ſiſtit. Mi
rum vero traditur in torminibus anete appoſi
ta morbum tranſire ventris ipſamq; anatem
D emori. ¶ Auicēna. Ana calidior eſt omnibus
domeſticis auibus. Et dicunt quidam q̄ infri
gidatum calefacit. Calefactum vero febricita
E re facit. ¶ Clarificat autem vocem: augmen-
tum facit in coitu: ⁊ ſperma multiplicat.
F ¶ Eius pinguedo maxima eſt in ſedando do-
lorem ⁊c̄.

Capitulum x.

Anſer. Ex libro de naturis re. Anſer
a vel auca ē auis aquile magnitudinis
huius generis ille que indomite ſunt
⁊ proprie libertatis. glauci coloris ſunt ⁊ aeris
alta petunt. volant vt grues ordine litterato:
⁊ ſm̄ flatus ventorum volatus ſuos dirigunt:
aquilone flante petunt auſtruz ſatis cōſcie. fri-
gidiora tempora imminere. Vix a volatu ceſ-
ſant: niſi cum manducantes interim depaſcāt
adeo namq; delectabilis eſt ei volatus vt raro
dormiant ac contra domeſticis aucis volatus
eſt grauis paſcere officioſiſſimum quieſcere ac
dormire precipuum. horas noctes ⁊ fures clā-
gore produnt. Eſt in alpium montibus anſer̄
genus inter aues maximum preter ſtrutionez:
ſed adeo ponderoſum vt manu capiatur ī mo-
bile ſuper terram. Anates ⁊ anſeres ceteręq;
aues herba ſe purgant ſyderice. Yſido. Nul-
lum animal eſt quod ita odorem hominis ſen-
tit ſicut anſer.

Operationes

¶ Auicenna. Anſerum caro groſſa ē. Adeps A
eorum alopice confert: ⁊ ad fiſſuras faciei atq;
labiorum valet. Sedat quoq; dolorem auris
⁊ confert matrici. ¶ Eſculapius. Adeps anſe B
ris omnes duricies ſoluit. ¶ Idem cum ſucco C
cepe inſtillatus auri aquam illapſam eicit.
¶ Dyaſcorides. Anſerinus adeps ſumme mi D
tificus eſt ob dulcedinem pinguedinis.
¶ Rimas labiorum curat: totiuſq; vultus fa E
ctas ex frigore rimas optime ſanat ⁊ aurium
dolorem.

Capitulum xi.

Rdcola. Ardea. Azalon ⁊ azida. Iſi
a doꝛus. Ardeola dr̄ quaſi ardua pro-
pter arduos volatus. Vñ Lucanus.
q̄ q̄ cauſa volare ardea. Cū alti⁹ volauerit tē-
peſtatem ſignificat. hanc multi tantalum vo-
cant. Pli. li. x. Ardeolaꝝ tria ſunt genera .ſ.
leucon: aſterias: pellos. Hi augentur in coitu.
Mares ſiquidem coeundo cum vociferatu ſā-
guinem etiam ex oculis ꝓfundunt nec minus
egre grauide pariūt. Soꝛices ⁊ ardeole diſſi-
dent inuicē fetibus inſidiantes. Idem in lib.
xvi. Ardeolarum autē genera quas leucos vo
cant altero oculo tradūt carere. De natu. re.
Ardea licet in aqs cibū ſuū querat: in ſiluis ta
men ⁊ altis arboꝛibus nidū ſuū collocat. Ferł
autē q̄ pullos ſuos miro rigoꝛe nititur defen-
dere. Accipiter eis īfeſtus eſt. Sed ardea huic
anū opponit ⁊ ſtercus eicit. ad cuius tactū ac-
cipitris penne cōputreſcūt. plurimiſqꝫ earū co
loꝛem habent cinereum: quedam vero albuꝫ.
Eſt quoddā earum genus quarū mares angū
tur in coitu cū magna vociferatiōe: fundūtqꝫ
ſanguinē ex oculis pre doloꝛe. Azalon. Ex li.
de na. rerū. ¶ Azalon eſt auis parua que coꝛ-
ui frangit oua. Huius pulli a vulpibus īfeſtā-
tur. Ipſa vero vulpis catulos vellit ipſamqꝫ
vulpem quod vbi coꝛuus viderit auxiliał vul-
pi quaſi contra cōmunem hoſtem. Hec auis ī
ſpinis viuit: ⁊ ob hoc azinos odit. Floꝛes ac fo
lia ſpinarum deuoꝛantes. Actoꝛ. Azida iuxta
Phiſiologū ipa ē ſtrucio. de qua dicitur īfra.

Capitulum xii.

Pis. Ariſto. Apis eſt aīal annuloſi
a coꝛpis: hn̄s mēbrū vel' additamētum
ab oꝛe exiens ꝑ qd̄ guſtat ⁊ cibuꝫ con-
trahit ac recipit: ſanguine caret. dentes alioꝝ
aīaliū dentibus ſimiles hꝫ in 'comitatu volat:
⁊ eſt leuis coꝛpoꝛis. Habetqꝫ quattuoꝛ alas:
duoſqꝫ pedes hꝫ in dextera ⁊ duos in ſiniſtra:
nec plus q̄ quattuoꝛ hꝫ ne volatū ſuū ꝓhibe
at. Hoc aīal nō recipit aerē: non anhelat. Co
medunt mel maxime in neceſſitatis tp̄e. Unde
qn̄ incipiūt infirmari: apparet mellis diminu-
tio: q2 videlicet comedunt ex eo: nec reparant
ipſum. Bonos odoꝛes diligunt: ⁊ aquis cur-
rentibus delectanł. Actoꝛ. Apes mūdiciaꝫ di
ligunt. frigus ⁊ fetoꝛem ac fumū odiunt. Gre
gatim volant. circa opus ſuū ſolicite ſunt: et
ocioſos abiiciunt. ¶ Ex li. de na. rerū. Apes
ceteris aīalibus p̄eeminēt dignitate ⁊ vtilita-
te ꝑclaris dotibus: nobilitate vigent: agilitate
ſtrenuitate: animoſitate: ingenii ſubtilitate.
Ambroſi⁹. Apes regem ſibi oꝛdinant non ſoꝛ
te ſed iudicio: ⁊ q̄uis ſub rege poſite tamen li-
bere ſunt: q2 p̄erogatiuā tenent iudicii ⁊ fide
deuotionis affectum. ⁊ regem ipſum tanq̄ a ſe
cōſtitutū diligūt. Hic aūt rex nature claris foꝛ
matur inſignibus: vt ⁊ magnitudine coꝛpoꝛis
p̄eſtet ac ſpecie: ⁊ quod in rege p̄ecipuum eſt:
moꝛum manſuetudine. Nam ⁊ ſi habet acu-
leum eo tamen non vtitur ad vindictam. Sūt
enim leges nature: non litteris ſcripte: ſed mo
ribus impꝛeſſe vt lenioꝛes ſint ad puniendum:
qui maxima poteſtate potiuntur. Sed apes

que

que legibus non obtẽperant: penitentie condemnatione ſeipſas mulctãt vt aculei ſui vulnere moriantur. ¶ Ambroſius. Nulle autẽ apes e domibus audẽt exire: nec in aliquos ꝓcedere paſtus: niſi rex prius egreſſus ſibi vendicauerit principatũ volatus. Proceſſus autem earũ eſt per rura redolentia vbi orti ſunt redundantes floribus: fluenſq; cuius per gramina: herbiſq; dulcibus prima ponũt caſtrorum fundamenta. Apes ordinant ad opa diuerſa. Nã flores adducũt quedã: alie mollificant cerã: ⁊ alie adducunt aquã. Earũq; operationes tẽpus determinatum nõ habent: ſed cũ habuerint res cõuenientes ſubito preparãt: ⁊ in ſereno tempore operantur aſſidue.

¶ Virgilius in Georgicis.

Nunc age naturas apib⁹: quas Jupiter ipſe
Abdidit expediam.
Magnanimoſq; duces: toti⁹ ex ordine gẽtis.
Mores ⁊ ſtudia: ⁊ populos: ⁊ prelia.
Rex melior: vacua iam regnat in aula.
Maculis auro ſqualentibus ardans.
Et rutilis clarus hic melior in ſignis ⁊ ore.
Tũc trepide iter ſe coeunt pẽniſq; coruſcãt.
Spiculaq; exacuũt roſtris aptantq; lacertos
Et circum regem mixte glomerant in orbem
Ille operũ cuſtos illũ admirãt ⁊ oẽs circũſtãt.
Verum ipſe e foliis natos ⁊ ſuauibus herbis.
Ore legunt ipſe regem paruoſq; quirites
Sufficiunt aulaſq; ⁊ cerea regna refigunt.
Tãtus amor florũ ⁊ generandi gloria mellis.
Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto.
Exercentur agris pars intra ſepta domorum
Narciſci lachrymã ⁊ lentũ de cortice glutẽ.
Pria fauis ponũt fundamẽta: deide tenaces
Suſpendũt ceras alie ſpem gentis adultans.
Educunt fetus: alie puriſſima mella.
Feruet op⁹: redolẽtq; thimo fragrãtia mella

Operationes

A ¶ Ariſto. Apes a florib⁹ accipiũt cerã: ⁊ cum pedibus anteriorib⁹ cõgregãt eã: dehinc ad pedes medios illã mittũt: deinde ad coxas pedũ poſteriorum: poſtea volant cũ ipſa: ⁊ tunc manifeſtatur ponderoſitas ex ea.

B ¶ De virtute ⁊ operatione cere lector ĩueniat ſuperius in tractatu de herbis. de C. in cap. centeſimoquinquageſimoprimo.

C ¶ De virtute autem ⁊ operatione mellis inueniat in eodem tractatu de M. in capitulo tricenteſimoduodecimo.

Capitulum xiiii.

b Aſiliſcus. Yſid. Baſiliſc⁹ grece latine regulus interpretatur: eo ꝙ rex ſerpentum ſit: adeo vt videntes eum fugiant: quia olofactu ſuo eos necat. Nam ⁊ hominem vel ſi aſpiciat interimit. ſiquidem ⁊ ei⁹ aſpectum nulla auis volans illeſa pertranſit. Sed quis procul ſit: eius ore combuſta deuoratus. ¶ Auicẽ. in. iiij. cañ. Baſiliſcus eſt ſerpens qui ſolo viſu interficit ⁊ auditu vocis ſue. Hunc ait quidam vocari regulũ: q2 caput habet coronatum: cuius longitudo duarum palmarum eſt: ⁊ caput acutum valde: oculi rubei Color eius ad nigredinem ⁊ citrinitatem declinans. Hic adurit totũ quod incedit: nec in circũitu cauerne eius vritur aliquid. ¶ Ex libro de naturis rerum. Baſiliſcus interdũ ex gallo naſcitur: quia gallus in etate decrepita facit ouum ex ſe vnde baſiliſcus procreat. Sʒ in generatione hac oportet vt multa ↄcurrãt. In fimo nãq; calido ⁊ multo ponit ouũ: ibiq; fouetur vice patris: ⁊ poſt multum temporis exit pullus ⁊ inualeſcit ſicut ſolent a natũ pulli. Habet autem caudam vt coluber: reſiduũ vero corp⁹ vt gallus. Dicunt aũt hi q creationẽ eius ſe vidiſſe teſtant ꝙ nulla eſt oui teſta: ſed validiſſima pellis: intãtũ vt reſiſtere poſſit ictibus validiſſimis. Opinio quoq; quorũdã eſt: ꝙ ouum illud galli coluber aut bufo foueat. Sed hoc incertum eſt: hoc tñ in antiquorũ ſcriptis habemus: ꝙ baſiliſci quoddã genus ex ouo galli decrepiti generetur. ¶ Yſidorus. A muſtelis baſiliſcus vincitur: quas illic homines inferũt cauernis qbus deliteſcit. Itaq; eo viſu fugit quem illa perſequitur ⁊ occidit.

H

Inferius de regulo plenius dicetur de baſili/ſco:q2 fere idem ſunt baſiliſcus ⁊ regulus.

Capitulum xiiii.

Arliata ⁊ berneca. Iſi. Barliates
b ſunt aues d ligno creſcētes. Fertur
enim ꝙ lignū d abiete marinis aqs
incidēs qn̄ ſucceſſu tpis putreſcere
ceperit humorē ex ſe craſſū emittit: ex quo dē/
ſato formātur pue ſpēs auiū ad magnitudinē
alaudaꝝ. pmūqꝫ ſūt nude: deīde maturantes
plumeſcūt ac roſtrū ad lignū pēdētes: ꝑ mare
fluitāt vſqꝫ ad maturitatē donec ſe cōmouen/
tes obrumpāt: ſic creſcāt ⁊ roborētur vſqꝫ ad
debitā formā. De his āt Jocobus athonēſis
eps i oriētali hiſtoria loquēs: dicit ꝙ arbores
ſūt ſup ripas maris de qb⁹ hec ꝓcreātur. Ro/
ſtris ſuis arborib⁹ dependētes. Tpe vo ma/
turitatis ex arborib⁹ decidūt: ac ꝑ īcremēta ꝑ/
ficiētes: ſic aues cetere volare īcipiūt. De his
itaqꝫ certū ē ꝙ ī orbe nr̄o circa germaniā: nec
ꝑ coitū generāt: nec generātur. ¶ Philoſo/
phus. Berneca q̄ ex arbore naſcit̄ i qbuſdam
qu oqꝫ Flādrie ptib⁹ lucit̄. Hec auis ñ hꝫ ſup
fluitatē: ſic nec arbores. infra ca. xx. pleni⁹ hēs.

Capitulum xv.

Iſtarda ⁊ Bonoſa. Ex li. de nat.
b re. Biſtarda eſt auis aquiline ma
gnitudinis: que volatu tarda, bis
autter ſaltū in terra facit anꝙ ad
ethera ſubleuet̄: vñ ⁊ noīē hr̄e dr̄: vngues hꝫ
vt aqla: ⁊ roſtrū aduncū: carnib⁹ veſcit̄: nō tñ
in volādo ꝑdā diripit: ſꝫ ſi cubionem aut aliō

animal in offenſum inuenerit: plures eaꝝ ag
gregate iuuentū eijciunt ⁊ occidunt: ſicqꝫ car
nibus eius ſatiant̄. cadauerib⁹ ēt libentiſſime
veſcit̄. Sola vero pene īter aues que carne ve/
ſcuntur herbam depaſcit: in alis ⁊ cauda albe
dinem hn̄t: reliquo colore aquilā imitat̄. Oua
ſua non in arboribus ponit: qm̄ alte volare nō
pōt: ſed in terra deponit: ⁊ illic ea fouet dū ſe/
ges in fructu eſt. ¶ In li. vt ſupra. Bonoſa ē
auis in germanie ptibus: hn̄s carnem exteri⁹
nigram: interius albam. delicatā ꝓpe ad ꝑdi/
cis saporē: hꝫ aūt faſiani magnitudinē. Cūqꝫ
tps ventrē excitauerit: maſculus hiātiore cur
rit donec ore ſpuent: tunc femina veniens ore
ſpumam recipit: indeqꝫ concipit ⁊ oua parit.

Capitulum

Capitulum. xvi.

Bbo. Ex li. de na. re. Bubo nomē hꝫ
b a vocis ſono. fugit lucē. ī eccſijs hitat
ꝛ oleū de lāpadib⁹ bibit. ſtercorib⁹ tñ
eas defedat. oua quoqꝫ colūbe bibit. mures ve
naſ. hac quoqꝫ volucres cetere capiūſ. Qn̄ vō ab illis auib⁹ q̄ ī luce hitāt īpugnaſ: reſupīa pedū vnguib⁹ ſe defēdit. Ariſt. Bubo ſīc ꝛ veſptilio victū ſibi nocte acqrit. Mōedula pugnat cū bubōe q2 bubo debilis ē viſus apō meridiē. Jōqꝫ coru⁹ ille rapit oua bubōis ꝛ cōedit coruus qppe fortior ē de die. ꝛ bubo de nocte. Jtaqꝫ bubo ꝛ coru⁹ īuicē ſibi aduerſanſ in nidis. Coru⁹ meridie comedit oua bubonis. ꝛ bubo nocte comedit oua corui. Cetereqꝫ aues circa bubonem volant ipſumqꝫ depluimant. multa nāqꝫ pars auium eum odit.

Operationes.

A ℂ Auic. Sāguis bubōis valde ꝯfert aſmati:
B ſiſr ēt ius ꝛ caro ipi⁹. ℂ Phiſio. Cor bubōis
ſi appoſitū fuerit mlīeri dormiēti ī pte ſiniſtra
C oīa q̄ geſſit narrabit. ℂ Pli. li. xxix. Bubōis
pedes vſti cū herba plātaginis ꝯ ſpētes auxili
D anſ. ℂ Oculoꝝ cinis ei⁹ collirio mixt⁹ clarita
E tē oculis facere pmittiſ. ℂ Jdē ī li. xxx. Frene
ticis quoqꝫ bubōis oculorū cinerē imponunt.

Capitulum xvii.

Ateus Butori⁹ ꝛ Botaur⁹. Ex li.
b de na. re. Bute⁹ ē de gn̄e accipitꝝ: ſꝫ
paulo nigrior ꝛ tarda nimiū: pigraqꝫ ad volādū. p̄da tñ viuit: quā cū dolo vl̄ lāguore aliq̄ aut pigritia detētam aſſeq poſſit. Hec auis ſapore dulciſſima ē. ℂ Jn li. vt ſupra. butori⁹ ē auis ſic dicta a ſigno vocis. hꝫ crura lōga. collū extēſū. roſtrūqꝫ lōgū ꝛ acutū ſicut ardea. colore tñ diſtās ab illa. ē. n. terre ſimilima Hitat circa ſtagna piſciū cibo cupida. Ranas comedit ꝛ venenata. Hec ſola veris tpe p cātu vocē horrificā edidit. Jn littore ſub ardore ſolis in loco vbi piſces freq̄nter nouit. adeo q̄eta ſtat vt q̄ſi mortua appareat. vt ſit vñ cautis piſcib⁹ min⁹ ſuſpecta ſit. ſꝫ cū collū lōgum hēat breue recuruitate faē vt piſces ī cauti⁹ ei q̄ſi nihil pmeditāti primauerit illos ad ſe colli extēſiōe trahat. ℂ Phiſio. Botaur⁹ q̄ſi bootaurus dr̄. eo ꝙ thauri boatū. i. mugitū imitari videſ. Roſtrū eni ī terra paludioſa defigit. ꝛ ad modū thauri clamores edit. Excluſos pullos ſtatiꝫ inſ ſub aſcelis collocat. Vnū ſc ſub vna. alterū ſub altera. Pulli vō materno corpi adherētes. Jncediqꝫ inſ pullos ſub alis fouens natorūqꝫ roſtris pminentibus cibos dulciter cōmedans. ℂ Actor. Hec auis mihi videtur onocroculus. de quo inferius dicetur.

Capitulum: xviii.

Jbones ꝛ Blata. Jſi. Bibōes ſūt q ī
b vino naſcunſ: quos vulgo muſcides a
muſto appellāt. Vñ Affro. Cū a me expectaſſet fabulare ſcipis ex ore bibones inuoluāt ī oculis tuis. Blate a calore dicte ſūt ſig. dē ꝛ cōphēſe manū tigūt. vñ ꝛ blateū colorē dicūt h̄ aīal lucē nō patiſ videre ꝯriū muſce. muſca ē lucipeta. Alata vō lucifuga. Ex li. de na. re. Blata vīmis ē q lucē videre non patiſ. Vñ p noctē tm̄modo ambulare cōſueuit. ℂ Palladi⁹ de agricultura. Blate ſūt apib⁹ inimice

ſicut ⁊ lacerte. Unde hmõi aĩalia ⁊ his ſimilia opoꝛtet apum caſtris vel alucaribus longe fugare qui vult apes bene conſeruare.

Capitulum xix.

c Cantarides latine ⁊ grece. arabice derarie vel irane. Pãdecta cap. cxxxv. Cantarides ſunt aĩalicule quarũ ſũt efficaciſſime: q̃ ⁊ in ſpicis frumẽti adhuc floꝛẽtis inueniunſ. Sũt hec varie ⁊ quaſi circa pennulas ſuas ſtricte ⁊ oblõge. Nec. n. vapoꝛe aceti ſuffocanſ ⁊ in vaſe nõ picato reponunſ. Sũt calide ⁊ acutiſſime. q̃lʒ ſcabiei veſice cõferant: veſicam tamen ſi ex eis multa ſumatur quantitas: vulnerant atqʒ ſanguineum mingere faciunt ⁊ interficiunt: ex quibus parua accepta vrinam pꝛouocant vehementer.

Operationes

A ℭ Sera. li. ag. c. derarie. auc. Gal. Expti ſumus expientia nõ modica l vnguibus lepꝛoſis ⁊ inuenimus ꝙ qñ ponit ſup eas cũ ceroto confert multũ: aut cũ vnguẽto: auferunt enim vn-
B guem ⁊ faciũt cadere totũ. ℭ Et cãtarides ingrediunſ in cõmixtiõe vnguentoꝝ ⁊ medicinarum q̃ ſiũt ad ſcabiẽ ⁊ egritudinẽ cũ qua eleuatur cutis: ⁊ in medicinis q̃ euellũt erucas q̃ di-
C cunſ capita clauoꝝ. ℭ Et ſũt qdaʒ ex magriſnſis q dabãt ex eis i potu miſcẽtes parũ ex eis
D ad pꝛouocandũ vrinã. ℭ Et qdam accipiebant alas ⁊ pedes ipſaꝝ ſolum dicẽtes ꝙ hec conferunt illis qui ſumpſerunt coꝛpa ipſaꝝ. Et alii dicebãt 9riuʒ huius. videlicet ꝙ coꝛpoꝛa ipſarum ſola iuuabant eos qui ſumpſerũt alas et pedes earum.

ℭ Ego vo miſcui omnia ſimul coꝛpoꝛa cũ pedib⁹ ⁊ alis ⁊ dedi. Ille ãt q̃ ſũt magis iuuature ex eis ſũt ille q̃ reperiũtur i tritico in quarũ alis ſũt linee citrie i latitudine ꝑtẽſe: ⁊ ꝓpe qñ ꝓijcis eas i olla terrea noua: ⁊ claudis oꝛificiũ olle cũ pãne lineo ſup vas in quo ſit acetũ feruẽs donec ſuffocentur ⁊ moꝛiantur. G
ℭ Et ſilr ops ꝙ fiat ex aĩali qđ dr xoſoſtis: qñ volum⁹ ipſũ repõere. Et ſilr ẽ ſpẽs aĩalis ſilis cãtarib⁹ i figura ⁊ ꝟtute. Et ſilr vermis viridis q repit ſup arboꝛẽ pini. Uirt⁹ ei⁹ ẽ ſic ꝟtus caꝝ. Poſtq̃ ꝟo ſũt cãtarides moꝛtue: iſcrãt i lino ⁊ reponanſ. ℭ Dyaſ. ca. cãtarides. Meliores ex eis ſũt: q̃ ſũt diuerſoꝝ coloꝝ: ⁊ in alis caꝝ ſũt linee trãſuerſe citrine: ⁊ ſũt groſſe ⁊ oblõge. ℭ Opatio ãt illaꝝ q̃ ſũt vnius coloꝛis eſt debilis: ⁊ ꝟtus cãtaridaꝝ eſt putrefactiua: calefactiua: vlceratiua. Et pp hoc miſcentur cũ medicinis conuenientibus apoſtematibus cãcroſis: ⁊ ad ſcabiem vlceratam: ⁊ empetiginẽ. F
G
H
ℭ Et qñ ponũtur i naſcalib⁹ ꝓuocãt mẽſtrua. I
ℭ Et etiam dixerũt quidam ꝙ quando miſcentur cum aliquibus confectionibus ad hydropiſim conferunt propter virtutem earum quã habent in pꝛouocando vrinam. K
ℭ Auicenna libꝛo. ij. cap. Cantarides. Dixerunt quidam ꝙ ſunt ſuperflue caliditatis. Et dixerunt alij ꝙ ſunt calide ⁊ ſicce in tertio gradu: ſed pꝛimum eſt verius. Et cantaris ẽ acris acuta putrefactiua aduſtiua. L
ℭ Et eradicat verrucas linita: ⁊ fit ex ea cerotum: ⁊ linitur ex eo albedo vnguis: ⁊ cõfert ei. M
ℭ Et eradicat vnguẽ mollificatum velociter qñ fit ex ea emplaſtrũ: ⁊ remouet moꝛfeam: et albaras linita cum aceto: ⁊ qñ ex ea trita cum ſynapi fit linimentũ: facit naſci capillos. N
ℭ Et ſimiliter qñ coqſ cũ oleo donec inſpiſſetur. Et liniſ ſup apoſtemata cãceroſa ⁊ reſoluit ea. Et liniſ ſuper ſcabiẽ ⁊ empetiginem. O
ℭ Ingt filius Meſarugie. Ipſa ledit vngulam valde: ⁊ parum de ea pꝛouocat vrinã valde. Et parum de ea adiuuat medicinas ꝓuocatiuas ad pꝛouocandum abſqʒ nocumento. Et pꝛouocat menſtrua: ⁊ facit aboꝛſum. P
ℭ Dixerunt quidã: datur in potu vna earuʒ ei q cõquiriſ de veſica ſua ⁊ cõfert. Et danſ in potu tres tanaſgi de ea ⁊ exulcerat veſicam. Q
ℭ Inquit Galienus. Ipſa exulcerat veſicaʒ: ⁊ eſt propterea quia facit materias acutas declinare ad eam a quibus coꝛpus non euacuaſ cum pꝛopꝛietate que eſt in ipſa. R

Capitulum xx.

Carbates

Arbates. Alb. in li. de nat. aſalium
c ingt. Carbates qdá mẽtiẽdo dicũt
aues quas vulgꝰ bõgenſe. hoc ẽ ar-
boꝝ anſeres vocãt: vt ẽt ſupiꝰ audi-
uiſti i cap. xiiij: eo ꝙ ex arborib' naſci dicũt: a
qbꝰ ſtipite ⁊ ramis depẽdẽt q̃ iter corticẽ ẽ nu-
trire. Dicũt ẽt aliqñ ex putridis lignis ꝟ aſa-
lia i mari generari: vt ſupiꝰ dictuz ẽ: ⁊ ꝑcipue
ex abiectũ putredine. Aſſerẽtes ꝙ nemo vnq̃
vidit has aues coire vł ouare. Et hoc oĩno ab
ſurdũ ẽ: q: ego ⁊ multi mecũ ꝺ ſocijs vidimus
eas coire ⁊ pullos nutrire: ſic ẽt i antehabitis
dixim'. hec auis caput hz quaſi pauõis: pedes
nigros vt cignꝰ. ⁊ ſũt mẽbrana cõiũcti digiti
ad natãdũ: ⁊ ſũt i dorſo cineree nigredinis: ⁊ i
vẽtre ſũt albide aliquãtulũ minores anſeribꝰ.

Capitulum xxi.

Aladriꝰ ⁊ Calãdris. Iſi. Caladriꝰ
c : vt dr̃: eſt immũdus ſm legem.

Operationes

¶ Dicit eniz phiſiologus: ꝙ auis ẽ tota alba A
nullã ptẽ hñs nigrã: cuius iterior fimus curat
caliginẽ oculorum. In atrijs regũ iueniť.
Per hãc cognoſciť de hoĩe ĩfirmo vtrũ viuat
an moriať. Si. n. egrotat ad mortez: mox hec
vt viderit eũ: auertit ab eo faciẽ ſuã: ſi ãt ñ ad
mortẽ: itẽdit illa faciẽ ſuã ꝯtra: ⁊ aſſumit oẽs
ĩfirmitates eiꝰ: ⁊ diſpgit eas. ⁊ ſanať infirmꝰ:
¶ Ariſto. Caladriꝰ ĩfirmũ ſi mori debeat nõ B
reſpicit: ſed ſi qualeſcere poſſit ⁊ ipſũ videre ve
lit. ab illo oẽm ĩfirmitatẽ ad ſe trahit. Itaqꝫ
ille ſanus efficiť: ⁊ auis egra: ita ꝙ ſepius ꝓ eo
moritur. Hec auis hẽt vnũ os groſſuz in cru-
re. cuiꝰ medulla oculos caliginãtes ſi qs linie-
rit: eos clarificatos boni viſus efficit.
¶ Ex li. ꝺ na. reꝝ. Caladrius eſt auis alba: q̃ C
ſi ad infirmũ ſanandũ duciť omnes infirmita-
tes eius ſe colligit: ⁊ in aere volãs ibi eas com-
burit atqꝫ diſpergit. ¶ Pars interior femo- D
ris caliginez aufert ab oculis. Has aues Ale-
xander inueniſſe fertur in perſide. ¶ Ex li. de E
na, re. Calãdris eſt auis parua ꝓpe confiñis a-
laude: colore fuſca: plumis deſpecta. ſed mira
modulatiõe vocis audiẽtes letificat: oĩumqꝫ
voces auium expreſſiſſime imitať. itaqꝫ qñ ca-
pta ergaſtulo includiť. ibi quoqꝫ captiuitatis
⁊ calamitatis ſue oblita vix vnã diei horã ſine
cantu preterit adeoqꝫ ſpaciari diuerſis auiuz
cantibus gaudet: vt nec cibi ſolita ſit.

Capitulum xxij.

c Apor ⁊ Caponulgꝰ. Actor. Capo dr̃ gal
lus caſtratꝰ ſiue gallinaceꝰ. Et hi iõ ca-
ſtrãť vt faciliꝰ ĩpiguẽť ac teneriores comedãť.

¶ Operationes.

A ¶ Dyaſ. Capones viui apti ꝛ ſpoſiti morſib⁹
B venenatis occurrūt ſi mutēt aſſiduc. ¶ Cerebꝝ
capōis meli⁹ ē ceteris. acceptū ī vīo fluxū ſāgui
C nis abſtiet. ¶ Pelľ vētriculi ei⁹ ſicca tuſa ꝛ bi
bita cuſtōacha ē cū vīo. Juſcellū marie mino
ris eſtuatiōis ſtōachi miteſcit ſimplr cōpoſitū.
Juſcellū vō maioris artificialr cōpoſitū vētrē
mollit: crudos hūores. i. colerā nigrā deponit.
D ¶ Utile ē tpalib⁹ febrib⁹ ꝛ typicis egritudini
b⁹, tremorib⁹ ꝛ iflatiōib⁹ ſtomaticis. ꝛ arteri
cis ſinglare p̄ſidiū ē. Fel capōis albi magne v̄
tutis ē. fac̄ ad effuſionē ocloꝝ ꝛ ad caliginez ꝛ
aſpredinē palpebraꝝ. De capōe īferi⁹ c. liiii. la
E ti⁹ patebit. ¶ Pli. li. x. Caꝑmulgi appellanť
merule grādioris aſpectu nocturni fures ſūt ī
terdū eni viſu carēt. paſtoꝝ ſtabula itrāt capra
rū vberib⁹ pp ſuccū lactis aduolāt: q̄ vz iniuria
vbere morit̃. capriſq; cecitas q̄s ita inſſere ob
F ruit. ¶ Actor. Caꝑmulg⁹ ipe Ariſt. agochilē
vocat. de quo ſupra ī. c. vj. iſti⁹ tractat⁹. ¶ Ari
ſto. Eſt auis mōtana modicū maior merula: a
ſtuti moris: raro vr̃ de die: nec hñ tūc videt: ſed
acuit̃ viſus ei⁹ de nocte. lacte ex mamillis capra
rū fugit: īdeq; dr̃ agochiles. ſ. capraꝝ lac ſugēs
vidit aūt nocte: manet in lapidibus de die.

¶ Capitulum. xxvi.

Carduel⁹. Yſi. Carduel⁹ dr̃ eo q ſpinis
c ꝛ carduis paſcit̃. vn̄ apd̄ grecos achātiſ
dr̃ ab achātis. i. ſpinis qb⁹ alit̃. Augu
res āt dicūt ꝛ ī geſtu ꝛ ī motu ꝛ ī volatu auiuz
eē ſigna ꝯſtituta. ¶ Pli. li. x. Carducli minime
auiū iperata faciūt nec voce tm̄: ſz pedib⁹ ꝛ ore
ꝓ manib⁹. Eſtq; q̄ boū mugit⁹ imitet̃. in ore
latēſi agro taur⁹ appellata. Eſt q̄ equorūq; hi
nit⁹ ātibus noīe herbe pabulo aduētu eoꝝ pul
ſa imitat̃ ad hūc modū vlciſcēs. ¶ Ex li. d̄ na
re. carduel⁹ ē auis ꝑua croceoq; ī corꝑe: rubeo
vō ī capite colore venuſtata. Mirū āt vr̃ q hec
auicula carduoꝝ acutis aculeis paſcit̃. In hac
ergo natura miraculū apparet: q̄ talē aſtuciā
ei d̄dit quā nec boui nec aſino magnis aīalib⁹
īpartiri voluit: vt vz ergaſtulo clauſa ſuppoſi
tā aquā ab imo ꝑ filū vaſculo ſuſpēſo ad ſe cū
roſtro trahat. pediq; filo īterdū ſuppoſito cū
attigerit vaſculum ſitim potu ſedat.

¶ Capitulum. xxvii.

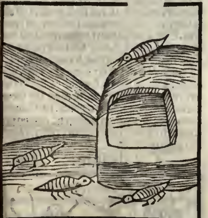
Carabdriō ꝛ cariſta. Rudol. ſuꝑ leuiti.
c Carabdrion ē auis garrula. de q̄ legit̃
ī Leuiti. q ſm̄ legē ſit imūda. ¶ Actor
Hec auis ipa ē q̄ ſuperius ī ca. xxi. dicta calen
dris eſt. Fallunt̃ aūt q hanc eſſe caladriuz pu
tant vt ſuꝑ Deutro. dicit glo. interliñ. Cariſte
vt dicit Solinus. aues ſunt que impune flam
mas inuolant. ita vt nec plume nec carnes eaꝝ
flāmis igneum aliquatenus cedant.

Capitulum xxv.

Eruus volās. Ex li. d̄ na. re. Ceru⁹ volās fertur eē genus cicade. Hūc tamē experimētator crabronē vocat: ſub alis: vt dicit: groſſioribus alas hʒ ſubtiles ⁊ tenues ſicut bruchus. Circa veſperā potiſſime volāt: ⁊ volādo ſtrepitū faciūt. hūt cornua medicinalia grādia ꝑlonga biſulca dentata ⁊ lucida: quaſi forcipib⁹ ī cacumine cū libuerit ad inuicē coeūtib⁹. crura v̄o lōga ⁊ reflexa: lucēt igneū more noctu ptes laterum ac cluniū colores pinnarum refulgētes aliqū compreſſe obumbrantur: amputatum caput earum viuit diutius ſine corpore: ſed ipſi⁹ corpus ſine capite: ſed non tādiu ſicut caput.

Capitulum xxvi.

Icade. Pli. li. xi. Cicade trī viuūt rore: quaꝝ duo ſūt gn̄a. Minores q̄ p̄mo ꝓueniūt q̄ vt ſūt mute: ⁊ nouiſſime pereūt. Sūt āt mīte q̄ canūt vocāt̄ achete: ⁊ q̄ miores ex his ſūt tetrigometre: ſʒ ille magis ſonore. Mares canūt ī vtroqʒ gn̄e: ſilēt fele. Gētes his veſcūt̄ ad orientē. Añ coitū mares ꝑcerūt. a coitu felas circa ſolſticiū ē coit⁹ eaꝝ. Duis eaꝝ corruptis q̄ ſūt cādida coit⁹ ſupin⁹. Eſt illiſ aſpitas ī dorſo ꝑacuta q̄ feture locū excauāt ī terra. Fitqʒ p̄mo vermiculus: deinde ex ea: q̄ vocat̄ tetrigometra: cui⁹ cortice rupto circa ſolſticia euolāt: ⁊ ē ſine ore: ſʒ p eo q̄dā ē aculeatū liguis ſile: ⁊ h̄ ī pectore quo rorē lambunt. Pectus ipſum eſt fiſtuloſum hoc: vt diximus canunt achate d̄ cetero nihil eſt in ventre. Quidam vero negant vocem in ſectis eſſe in tanto cicadum ſono et apum murmure.

Capitulum xxvii.

Iconia. Yſido. Ciconie quaſi cicanie: a ſono quo crepitāt dicte ſunt: quē ſonum oris potius eſſe conſtat. ꝙ vocis: quia cum roſtro quatiente faciunt: hec veris nūcie ſocietatis comites ſerpentum hoſtes: maria tranſuolant in aſiā collecto agmine pergunt. Cornices eas duces p̄cedunt ⁊ ipſe quaſi exercitus proſequunt̄. Ex libro de naturis rerum. Ciconie ſerpentium exitio tantus eſt honor in Theſſalia vt capitale fuerat occidiſſe ciconiam: ſicut ⁊ hominem. Multipharie namqʒ ſerpentibus inſidiatur: eoſqʒ comedit ⁊ alia venenata: nec tamen moritur. Buſonem autem non niſi in magna fame comedit. in quo naturale buſonis malum notatur. Videtur autem ciconia caput habere valde reumaticuʒ: quia roſtro eius aqua vere continuo diſtillat. Et hoc hyeme magis. Hec nidos ſuos annuo repetunt: ⁊ vnum ſe e fetibus ſuis domino loci ſub quo fetificāt: plumatum quaſi tributum vt fertur deiiciunt. Sed forte cauſa magis eſt tedium nutriendi. Quinimmo vt vulgo dicitur pro decimatiōe deiiciunt. deo ius ſuum ſeruantes. In cuius ſignum Thoringiam vbi decime non dantur neqʒ intrant neqʒ inhabitant: vt experiētia docet. Abiture autem: vt dicit Solinus: in certo loco congregantur: ita vt nulla ſui gn̄is niſi captiua relinquat̄. In aſia cāp⁹ ē vbi ꝯgregate cō murmurāt: ⁊ eā q̄ nouiſſime venit dilacerant: ſicqʒ recedūt. Ex li. re. vt ſupra. Cicōia dr̄ auis

pia. Cũ enĩ antiqores ciconie pẽnis amiſſis ꝑ-
pꝛiũ ſibi victũ acqꝛerẽ neq̃ant: iuniores frigida
genitorũ mẽbꝛa reuouẽtes eos ĩ paſtu ꝓcurãt:
donec ala fortis redierit. Naʒ vt Yſaias ait.
Quãtũ tps ĩpẽdũt ĩ fetib⁹ educãdis tñ ⁊ ipſe
inuicẽ a pullis ſuis aluntˀ. Nec dubiũ eas caſti
tatis ſectatrices eẽ. ſeduſq̃ʒ cõiugii ad inuiceʒ
ſeruare. Vñ ferẽ ꝙ ĩ eminẽtiori loco dom⁹ cu-
iuſdã par vnũ ciconiarũ hĩtabat. Vñ mare ad
paſtũ recedẽte freq̃nter alius mas adueniẽs fe
minã adulterino coitu polluebat. At illa ſtatĩ
emin⁹ ĩ fõte ſe mergebat. ſicq̃ʒ ſcelus adulterii
p aq̃ lauamẽtũ delẽs marẽ ꝓpꝛiũ deludebat.
hmõi factũ dñs hĩtatiõis freq̃nter aduertit: ⁊
q̃dã die poſt adulteriũ eã a fõte ne lauarẽ ꝓhi
buit. nec moꝛa maſculus a paſtu rediẽs in fẽia
ſua ſcelus adulterii dep̃hẽdit. ⁊ ad horã diſſi-
milãs abiit. Reuerſuſq̃ʒ ſcđa die maximã mł-
titudinẽ ſecũ adduxit. q̃ ſingulã adulteraʒ ag-
greſſe: miſerã crudeli laniauerunt moꝛte.

Operationes

A Pli. li. vii. Ciconia origano ſibi medetur.
B Idẽ in li. xxix. Ciconie pullũ qui egerit ne-
gatur annis continuis lippire oculis Ciconie
quoq̃ʒ ventriculus valet contra oĩa venena.
C Idem li. xxx. Furunculis etiã dẽ mederi ci-
conie ventriculus ex vino decoctus.
D Dyaſcoꝛides. Funus ciconie cum aqua po
tui datus. epilenticos curat.
E Alber. in li. de na. aĩaliũ. Hec auis alas hʒ
nigras. ⁊ caudã ⁊ alias partes hʒ albas.
F Inuenit̃ et gen⁹ ciconie: totũ ĩ doꝛſo nigrũ
⁊ in vẽtre ſubalbũ. ſʒ nõ nidificat in hoĩuʒ ha
bitationibus ſed in paludibus deſerti.

Capitulũ xxviii.

Cignus. Ariſto. Cignus ẽ de gñe aui
uʒ coniũ īter digitos hñtiũ. Manetq̃ʒ
in ripis lacuũ ⁊ ĩ locis multarũ arbo-
rũ. Bone vite ẽ atq̃ʒ nature: ⁊ ſenectutis bo-
ne. Hmõi aues ꝯ accipitrẽ pugnare nõ incipi-
unt. Sʒ ſi cũ eis ille pugnare cepit. pugnãt cũ
ipſo cũq̃ʒ vincũt. Yſi. Cignus grece latine
oloꝛ dr̃ eo ꝙ totus albus ſit plumis. olon enim
grece totũ dr̃. Naute vero ſibi hãc auẽ bonaʒ
ꝓgnoſiã facere dicũt: ſicẽ Emilius ait. Cignus
ĩ auſpiciis ſp̄ letiſſimus ales. Hũc optãt nau-
te. q2 nõ ſe mergit ĩ vndis. Ex li. de na. re. Ci-
gnus hʒ plumas albas: ſʒ carnes nigras: foꝛti
tudinẽ ſuã ĩ alis: colerice cõplexiõis eſt: ⁊ ob h̃
iracũdus. Dẽtes hʒ in roſtro minutiſſimos.
Oneris ĩpatiẽs ẽ: ne libẽter volat: ſʒ ĩ ſtagnis
regeſcere delectat̃: cũ vno pede natat: ⁊ cũ alio
ſe regit veli mõ cũ piſcibus nutritus eis ẽ inno
xius. Sup aq̃s nidificat ĩ pullis educãdis ſoli-
citus: tpe coitus blãdiunt̃ ſibi ĩuicẽ mas ⁊ fẽia
⁊ alternatiʒ capita cũ ſuis: ſcʒ collis ĩflectũt ve
lut amplexãdi grã. Nec moꝛa vbi coiuit. mas
cõſcius leſionis ĩ femĩa fugit ab ea. At illa ĩpa
tiẽs fugiẽtẽ ĩſeq̃t̃: nequaq̃ tñ rãcoꝛ ille ꝑſeue-
rat in lõgũ. ĩmo leſione ceſſante: pacificant̃ in
animo ac a maſculi perſecutione ceſſans poſt
coitum frequenti caude motu ⁊ roſtri ſe aquis
mergens purificat.

Capitulum. xxix.

Cinomulgus. Yſido. ⁊ Iſtrano.
c Yſi. Cinomulgus ẽ auis arabie. ſic
dicta: eo ꝙ in excelſis nemoꝛib⁹ texit
nidos

nidos ex fructibus cynnami. Et q2 non poſſūt ibi hoies cōdeſcendere ꝑpter ramoꝝ altitudinem ⁊ fragilitatē eoſdē nidos plūbatis iaculis appetunt ac cynnama illa deponunt: ⁊ preciis amplioribus vendunt. eo ꝙ illud cynnamum magiſquā alia mercatores ꝓbant. ¶ Ariſto. Cinomulgus paſſere modicū maior ē eiuſq3 color celeſtis eſt cū citrinitate: ⁊ colores iſti ſūt in eo diſtincti Roſtrū eius eſt longum ad citrinitatē declinās: ſuper arbores magnas ex cynnamomis: vt dicit: ſperice cōponit nidum ſuū habens introitum paruum. ¶ Plinius. Cypſedu ſiue ciſpeli plurimū volant qui ⁊ apodes dicuntur: eo ꝙ vſu pedū carcāt hyrundinum ſpecie: nidificant in ſcopulis. Hec ſūt que toto mari cernuntur. Ariſto. Auium genus ꝙ pedes non habet omni tēpore apparet. hec auis longa gracilis ⁊ pauce latitudinis. hyrundini aſſimilatur. Nec inter illas leuiter diſtinguitur. Iſta nidificat in eſtate: ⁊ hoc poſt lapides vt animalia fugiat ⁊ homines. Plinius libro x. Citramus: alias cenchram⁹ habetur. aues remeantes comitata ſolicitat. ac perſeuerāter ad expectatas ſibi terras ꝑuenire feſtiat caſq3 noctu. etiam itineris admonens excitat. Ariſt. Citramus auis de nocte ceteras aues clamat: eaq3 audita ſciūt venatores ꝙ in locis ſuis nō remanebunt aues. Ex libro de naturis rerū. Citramus auis Aſie recedentibus hyrundinibus ac cyconiis inſtante hyeme comitans eas feſtinātior ꝑſeuerat: ⁊ precedens ſolicitat.

Capitulum xxx.

c Inomia. Iſi. Cinomia grece dr̄ muſca canina. Nā canis grece cynos dr̄. Ex li. de na. re. Cinomia eſt muſca canina catuloꝝ auribus importuna. Quaȝ licet catulus frequēter excutiat: ſemꝑ tn̄ importune reuolat. Ubi aūt eū pigrum ad excutiendū inuenerit vſq3 ad ſanguinē ⁊ vulnera procedit Actor cinomia eſt illa muſca grauiſſima qua percuſſa eſt egyptioꝝ populus in quarta plaga. De hac eni in Exodo legitur. Uenit muſca grauiſſima in domos pharaonis ac ſeruorum eius: ⁊ in omnē terrā egypti. corruptaq3 eſt terra ab hmōi muſcis. Per hāc eni ſm̄ gloſam canini mores ſignificant: in q̄bus humane mentis voluptas. i. libido arguit. Sic enim ciniſes quibus in terra plaga ꝑcuſſi ſunt egyptii: ſignificāt inquietudines mūdanorū: q ꝓuocatores rixarum: amatores calūniantiū nō admittunt quietē ſpūalis ſabbati. Unde pſalmiſta. Dixit ⁊ venit cinomia.

Capitulum xxxi.

c Icendula cimice ⁊ coſtro. Iſidorus. cicendula genus ſcatabrorum eſt. ſic dictum eo ꝙ gradiens vel volans lucet. Ex li. de na. re. cicēdula eſt vermis in Italia nocte volans: ⁊ inter noctis tenebras fulgidus radians: ita vt ſi eū in tenebris videas exhalationē ſcintillarū putes. Iſi. cimex autē ex vermib⁹ carniū eſt. Dictus aūt eſt cimex ex ſimilitudine cuiuſdā herbe cuius fetorē habet. Auic. in. ii. caū. Ex fraxino capita inflata ſicut granata egrediunt in q̄b⁹ ē hūiditas de q̄ cimices oriūt. Cū eni capita hmōi aperiūt cimices

ex illis egrediunt. Cimices aũt effugat ꝓpe ſter cus thauri qñ cũ eo fit fumigatio. Palla. Or tis quoqꝫ cimices nocẽt. extinguũtur aũt amur ca ⁊ felle babulo lectis aut locis carũ punctis. vel folijs edere tritis ex oleo vl' icẽſis ſanguiſu gis. Iſi. Coſdros greci appellãt eos qui extre mis fauorũ partibus maiores creant. Quos aliqui reges putant dictos eo ꝙ caſtra ducãt.

Capitulum. xxxii.

Olũba ex li. ð na. rerꝫ. Colũba: vt dicẽ
c Beda: felle caret. Dicit tñ Ariſt. ꝙ
fel hꝫ nõ eo loco quo cetera aĩalia: ſꝫ ĩ inteſtio. Morticĩo nõ viuit. ſꝫ puro grão viſuꝫ recupat nouẽ vicib⁹. In alta nidificat. vbi ma la beſtia attigeꝫ ñ valeat. ſup aq̃s libẽter rege ſcit: vt ſitiꝫ ſedet. Et vmbrã accipitris venien tis ĩ aq̃s ꝓſpiciat. Aliqñ vo ſola ſedet. colores ſuos varios circa collũ admirãs alarꝫ plauſu roſtroqꝫ plumeculas fulcit ⁊ in regimẽ volat⁹ cultus pẽnas diſpõit. Tũc niſus ſpeculator oc cultus cõgaudẽtẽ in hmõi glia rapit. Colũbe calidiſſime ſũt ⁊ lapillos pp ſtomachi tẽpantiã comedũt. fimũ ẽt ardẽtẽ nimis hñt. quẽ ⁊ ipſe nido eijciũt ⁊ pullos eijcere docẽt pẽnis eleua tis pugnãt ⁊ colũbã errãtẽ cũ viderint ſibi ag gregãt. Dicit Jacobus ꝙ trãſmare viſus oriẽ tẽ colũbe ſunt q̃ nunciorꝫ fungẽtes officio lr̃as dñorꝫ ſuorꝫ ſub alis breui ſpacio plõge depor tant. Jõqꝫ valde neceſſe ſunt: maxĩe qñ p ter ras inimicorꝫ alij nũcij trãſiꝫ nõ audẽt. Colũ be ꝓpriũ eſt inter aues nõ eleuare caput qñ po tant donec ei ſufficiat. ¶ Ex li. de na. rerꝫ. Co lũba valde grauaꝫ in ouorꝫ partu: ꝙ ſi parere tardauerit amare ꝑcutiꝫ. Ariſto. Colũbe toto anno ouãt ⁊ pullificãt: ſi fuerit locus mãſiõis calid⁹ ⁊ cib⁹ parat⁹. Aliogn nõ niſi ĩ eſtate. Ea rũqꝫ pulli ſũt meliores ĩ vẽ ⁊ ĩ autũno: peiores aũt ĩ hieme ⁊ eſtate. Maſculus cũ femina coit poſt vnũ annũ. Oua colũbe ſunt albi coloris ſi cut ⁊ ꝑdicis. Colũba ſenex coire non põt: ſed tñ oſculaꝫ. Columba quoqꝫ femĩa ſaltat ſup feminã: ſi non fuerit mas ⁊ inuicẽ oſculanꝫ: ⁊ ex illo qdeꝫ coitu oua faciũt: ſed nõ pullificãt.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Pulli colũbarꝫ ĩ autũno ⁊ A
vere ſaniores ſũt qm̃ bis tꝑib⁹ grão maxĩe vi
uũt. ¶ Eſculapi⁹. Colũba occiſa ⁊ calida ſup B
poſita ol morſui ſubuenit. Sãguis eius valet
oculis cõfertis ĩfuſus ꝑcipueqꝫ de ſub aſcellis
tract⁹. ¶ Additio. Raſis. ij. cõti. auc. Atoro C
ſcos dixit fimus colũbin⁹ tritus ſi ĩpleaꝫ ex eo
fiſtula lachꝛ ymalis: aut ſupponaꝫ iuuat.
¶ Stercus ei⁹ oẽs dolores ſoluit: ⁊ humores D
deſiccat. ¶ Oyaſ. Colũbe ſanguis abſcindit E
fluxũ ſanguinis nariũ: q ẽ ex velamĩe cerebri.
¶ Pli. li. xxix. Caro recẽs colũbe cõtra ſerpẽ F
tes auxiliaꝫ. Maſcule ſanguis a vena ſub ala
ĩ ciſa ex anime ꝓdeſt oculis cruore ſuffuſus.
¶ In li. xxx. Fimus colũbarꝫ cũ aceto delẽtur G
ſtigmata. Hoc fimo carbũculus a boleꝫ p ſe il
lito vel cũ ſemine lini ex aceto inulſo.
¶ Auicẽ. Sanguis columbe cõfert podagre. H
Stercus columbarum cõueniens eſt ſup dolo
res iuncturarũ. ⁊ valet impetigini.
¶ Confert etiam dolori colice cuꝫ adminiſtra I
tur in cliſteri.

Capitulum xxxiii.

Oꝛedulus ⁊ coꝛnix. Ex lib. de na.re.
c Coꝛedulus dr̃ quaſi coꝛ edēs. Carne
náq3 ⁊ p̃da viuēs. coꝛde maxime inbi
at ſaturari. Iſid. Coꝛnix auis eſt ánoſa apud latinos greco noīe coꝛnix appellaṫ. Quá aiunt augures bolum curas ſercatiōib⁹ agere īſidia rū vias mōſtrare: futura p̃dicere. magnuz nephas hoc credere. vt deus conſilia ſua coꝛnicibus mádet. His īter multa auſpicia tribuunt ⁊ pluuias vocib⁹ ptēdere. Vñ ē illud Tūc coꝛnix plēa pluuiá vocat īp̃roba voce. Ex li. d̄ na. re. Coꝛnix in ſolſtitio moꝛbo coꝛripiṫ. Nec nucib⁹ libēter veſciṫ. Hoꝛribiles aues q̄ſi hoſtes ſuos īpugnát. ſ3 ille freq̄nter cu3 īpugnátibus mſtrū detulerit: tádē ī pacia victe lacerát īpoꝛtunas. Coꝛnix pluuiá multo clamoꝛe p̄nūciat. Ouis colūbe īſidiaṫ vt ea diſſipet ⁊ exugat.

Operationes

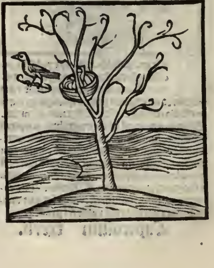
A ¶ Pli. li. xxix. Cerebrū coꝛnicis coctū in cibo ſumptū capitis doloꝛibus eſt remedium.

B ¶ Item in lib. xxx. Coꝛnicis carnes ac nidum illinite moꝛbis longis putant vtiliſſimum.

Capitulum xxxiiii.

Oꝛuus. Ex li. de na.re. Coꝛuus auis
c clamoꝛoſa nihil aliud ſonare nouit q̄
cras cras. diuerſa tñ voces foꝛmat. ſ.
lxiiii. vt dicit Fulgētius volādo coit aliq̄ñ. plures ſp̄ q̄ duos pullificat. Grauidus fieri dr̃ ſi cū ouū coꝛuinū edere ꝯtigerit. Oꝛe parere dicūtur ⁊ concipere. Femine coꝛuoꝝ oua ſole cubát ⁊ mares eis eſcá dát. Pulli coꝛuoꝝ ſeptē dieb⁹ abſq3 vlla cibi alimonia manere feruṅt. Septia vō die nigreſcūt: quoꝝ nōnullos eiciunt tedio nutriēdi. Foꝛtioꝛ eſt coꝛuus de die. Bubo de nocte: et viciſſim oua ſua comedūt. Coꝛui paꝝ coeūt: ſed multū oſculanṫ adīuicē. Et putát quidá q̄ alio mō nō coeát. Sed hoc falſu3 ē. Cadauere coꝛu⁹ veſciṫ: ⁊ vt dr̃ a potu ſe abſtinet q̄diu ficus ſui fruct⁹ dulcedine gloriaṫ. Unde Ouidi⁹. Ne cibi dum lacte⁹ pēdebit in arboꝛe ficus. A nullo gelido fonte bibētur aque. ¶ Grego. in moꝛal. Pulli coꝛuoꝝ vt fertur: anteq̄ nigreſcūt a parentib⁹ vtcūq3 neglecti. medici affecti: huc illucq3 vagantur in nido: aut ciboꝛum expectūt aperto oꝛe ſubſidium. Unde etiam ſcriptum eſt. Quis preparat coꝛuo eſcam ⁊c̄. Sed cum nigreſcere illi ceperint tanto eis alimenta prebenda coꝛuus ardentius requirit: quáto illos alere diutius diſtulit. Ex li. de na. reꝝ. Eſt coꝛuoꝛum gen⁹ in oꝛiente qd̄ cū aſino ⁊ thauro pugnat. eiſq3 fugiētib⁹ ſup eos volat: ac ſic cū impetu eoꝛum oculis impūgit. ⁊ cum potuerit eos excecans roſtro diu͛s ſeruis inutiles reddit. Itaq3 p conſequens occiſi decoꝛianṫ: et eoꝝ cadauera volatilibus efferuntur. ſicq3 ab aue īp̃roba animalia foꝛtia ſuperantur. Coꝛuus turres inhabitat ⁊ ibidē nidificat: citiſſimus eſt mutationis aeris nuncius: ⁊ alia crocitatiōis voce prophetat auram tranquillam alia tempeſtate3. Coꝛuus longeuus citiſſime fit domeſtic⁹. coꝛuoſq3 ſilueſtres ſuitos retinet ac ſeducit. Coꝛuus ex natura eſt inclinatus ad futurum: vt experientia. Erfoꝛdie docuit vbi coꝛuus domeſtic⁹ ſucceſſiue de menſa qua pecunie facere conſueuerant in oꝛtum de prope ſubtus lapidē circiter quinq3 vel ſex floꝛenos in groſſis abſcondit.

Capitulum: xxxv.

Ocurnix. Ex li. de na. re. Cocurnix ē
c auis quā vulgariter quiſtulā dicim⁹.
Hec ducē habent origo metrā: quaʒ
in maris tranſitiuam terre. i. portui maris ap
propinquātes accipitres ſpeculati rapiūt. ⁊ id
circo cura eſt vniuerſis. vt externi generis du
cē ſolicitēt. ſcʒ cornicē p quā prima diſcrimina
caueāt. rariſſimas hñt feminas in gñe auium:
ſicut ⁊ pectines in gñe piſciū. In boium vero
genere pauciores naſcunt maſculi q̄ femine.
Comeſtor. Cocurnix in ſynu a rabie pcipue nu
tritur. ⁊ eſt auis regia quā nos vulgo curciluʒ
dicimus a currendo. ¶ Iſid. Cocurnices a ſo
no vocis dicte ſunt. quas greci ortigeas vocāt
eo q viſe primū fuerūt in ortigia inſula. Hec
aduueniendum tempora habenti. Nam eſtate
depulſa maria tranſmeant.

Capitulum xxxvi.

Ocyx. Pli. lib. x. Cocyx videt ex ac
c cipitre fieri: tēpore anni figuram mu
tans. Tunc enim non apparent reliq
accipitres niſi diebus paucis ipſo quoqʒ modi
co eſtatis tempore viſus: poſtea non cernitur.
Eſt autem neqʒ ad vncis vnguibus accipitrū
nec capite ſimilis. neqʒ alio quam colore ac ri
ctu: ſed columbe potius ſimilis eſt capite ⁊ vn
guibus. Quoniam abſumitur ab accipitre: ſi
quando ſimul apparuerint: ſola omniuʒ auis
a ſuo genere interempta. ¶ Ariſto. Auis co
cyx paucorum ouorum eſt: vnius ſcʒ aut duo
rum. quia natura eius valde frigida eſt.

Capitulum xxxvii.

Rochilos. Ex li. de na. re. Crochilos i
c italia rex auiū appellat oluʒ qdē ē mini
ma: ſʒ q̄nto minor tanto velocior: adeo
qʒ aloſa: vt ēt ꝯ aqlā audeat conat⁹ acceptare
hoīes quoqʒ deludit: q2 cū ſe ꝓpinquā q̄ſi ma
nu capiēdā obtulerit. caſſo hoīs conatu ⁊ labo
re ſpigra ꝓfugit. araneis veſcit pullis fecūda
ē. nā plimos vno fetu ꝓducit. vno ſpecu vel an
tro i hieme multi cōdūt. vt ad calorē turba cō
ferēte calor q puus ē in tā minimis corpibus au
gmētet. Eſtqʒ auis minima oluʒ aliaꝝ. Itē Al
ber. i li. ð na. aīaliū ait. Crochiloſ ē auis minima
oluʒ quā regulū vocāt: q̄ lʒ ſit pua corpe. auſu
magna ꝯ aqlā pugnare reconat. ſolitaria vo
lat mīti ēt ē pt⁹. ⁊ i hieme vno cōtēta foramīe
antri vl muri. mītos ſocios ſecū ſui gñis nocte
hītare pmittit. vt calor pui corpis ex ſocietate
mītorū caleſcat ⁊ foueat. Hec ēt ē auis muſi
ca: ⁊ pcipue cātāt tpe magni ⁊ ſicci frigoris in
hieme. Infra. ca. ciiii. de eadem tractetur.

Capitulum xxxviii.

c Oꝛinta. Plinꝰ. Coꝛinta ē auis maxima in partibꝰ oꝛientis que vere ad quantitatem pulmonis vacce habet mollē: ⁊ multū infusum sanguine: ⁊ ideo multū bibit plus ꝙ̃ alie aues. ¶ Albertus i li. de na. aīaliū. Coꝛinta est auis que paucas ⁊ paruas habet plumas ⁊ pennas.

Capitulum xxxix.

c Uculus. Ex li. de na. reꝝ. Cuculus est auis impꝛoba: que vocē suā i cantando non mutat: sed semꝑ eandē replicat. Auis pigerrima est: ⁊ loco nō stabilis. Turturis fere coloꝛē hēt. Hyeme plumis spoliari dr̄: strataqꝫ terre latibulū: vel cōcauitates arboꝝ: illic estate ꝯgerit quo hyeme viuit. Oua sua i nido minoꝛis auicule pōit ⁊ de ouis illiꝰ totidē demit: nedū illa numero supflua inuenerit: quasi aliena repudiet. Itaqꝫ cuculus ab aliena mr̄e cū pullis eiꝰ fotꝰ ⁊ eductus: dū adhuc i nido inualidus sedet: quadā tñ auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit: ⁊ hac sagacitate ꝑ ceteris pinguescit atqꝫ nitidioꝛ fit. In cuiꝰ elegātiam nutrix cōuersa gaudet eiꝰ foꝛma: miraturqꝫ seipsaꝫ ꝙ talē peperit adeo desipiens vt magnitudinē fetum a pullis minoꝛibꝰ nō discernat: sꝫ oēs pullos suos in eiꝰ cōparatiōe dānat: ac vbi eū eduxerit ⁊ ad robur volandi nutritus. ipso viceuersa et in nutricē insurgit: ⁊ cōsequēter ꝑimit. ¶ Isido. Cuculi a voce ꝓpꝛia noīati: tempus habēt ⁊ ipsi veniendi miluoꝛum scapulis suscepti ꝓꝑ breues ⁊ paruos volatus: ne ꝑ longa aeris spacia fatigati deficiant. Hoꝝ saliue cicadas gignūt. Oua passeris nido repta comedūt: ⁊ sua obijciūt: post hec illa suscepta: ⁊ fouēt ⁊ nutriunt. ¶ Aristoteles. Cuculus ouis ꝓꝑijs icubat: sed vnū ouum in nido fulice ponēs eiusdē oua sugit. Illa vero futuri euētꝰ ignara ouuꝫ sedula nutrit fouet. Sꝫ a cuculo excluso ⁊ postmodum adulto nutrix a nonnullis quandoqꝫ necari perhibetur. In estate volat ⁊ lasciuit. In hyeme iacet langues ⁊ deplumatus ac buboni similis apparet.

Operationes.

¶ Plini. li. xviij. Mirabile quoddā ē de cuculo: quo qs loco ꝑmū audiat alitē illā: si pes dexter circūscribat ac vestigiū id effodiat non gigni pulices vbicūqꝫ aspgatur. A

¶ Idem libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctꝰ ⁊ potus moꝛsui canis rabiosi confert. B

Capitulum xl.

c Ubeth. Aristo. Cubeth ē auis luxuriosa: cuiꝰ mas si inuenerit oua femine sue: frāgit ea: ne femīa sit sollicita circa ea. Feīa vō abscōdit ea. Que siue coeat siue nō: olofaciēdo vel audiēdo subito ouat. Itē si ꝑsenserit masculū veniētē occurrit ⁊ coeunt. Mas qdē pedetentiꝫ ad feminam accedit sine strepitu: ne alii masculi sentiant: ⁊ pugnēt cuꝫ eo coire ꝑmittāt. Itē masculi pugnāt inuicem ⁊ victoꝛ cū victo coit: ac versa vice si victoꝛ victus fuerit. Solitarie tñ ⁊ occulte coeunt. eligente victoꝛe locum ad hoc. ⁊ victo sequente. Mas aūt ⁊ feīa i voluptate sua frequēter deprehēdunt ⁊ cadūt i manꝰ venatoꝝ. Cūqꝫ lu-

xurioſa ſit auis iſta ſinguli tñ mares ſingulas fe͞las accipiũt. Ité aues põderoſi corpis q̃ nõ ſũt boni volat⁹: multã habent ſupfluitatem: multumqȝ coeunt: ⁊ multoruȝ ouorum huiuſmodi ſũt: vt cubeth ⁊ ſtrutio ⁊ gallina. ¶ Actor. Cubeth idẽ videt̃ eſſe qd pdix: q̃ enĩ hic de illa dicunt̃ eadẽ pene ⁊ de pdice dicũtur ¸inferius. Qð forte latuit tranſlatorem.

Capitulum xli.

Culex. Iſido. Culex. ab aculeo dict⁹ eſt c eo q̃ ſanguinẽ ſugit. hȝ enĩ in ore fiſtulã in modũ ſtimuli: quo carnẽ terebrat vt ſanguineȝ bibat. ¶ Ariſto. Culex aĩal corpis anuloſi mẽbrũ hȝ p qð cibũ ſentit: ⁊ q̃daȝ hñt hoc mẽbrũ extra ſicut aculeũ: cuius natura eſt mollis ⁊ vacua: per ipſuȝ guſtãt ⁊ ſentiũt et cibum attrahũt. Culices autẽ ⁊ muſce minime beſtiaꝝ p hoc mẽbrũ pforãt hoĩs coriũ ⁊ aliorum aĩalium. ¶ Ex li. de na. re. Culex acida petit ⁊ dulcia ſugit: lucem diligit: ita q̃ ad lumen aliquando ſe vrit.

Operationes.

A ¶ Aui. in. iiij. cañ. Ad effugandũ culices ⁊ cimices fit ſuffumigiũ cũ ſerraturis ligni pini: aut cũ nigella: ſilr cũ mirto ſicca ⁊ cũ ſulphure: ⁊ bdellio ⁊ ſpino fetida ⁊ ſtercore vaccino et

B cũ foliis cypreſſi. ¶ Ad idẽ aſpgit̃ domus ex decoctiõe radicis lupinoꝝ aut ex decoctiõe ni-

C gelle: aut abſinthii: aut rute. ¶ Palladius. Cõtra culices ⁊ cimices ĩ hortis vl̃ ſatis amurca recens vel ex cameris fuligo ſpargit̃: galba

D no quoqȝ ĩfuſo: aut ſulphure fugant̃. ¶ Ambroſi⁹. Culices nõ tangũt holem: ſi abſinthiũ cum oleo coquatur: ⁊ eo ſe perungat.

Capitulum: xlii.

Diomedes. Iſidor⁹. Diomedie aues d a ſociis diomedis appellate ſũt quos fabule ferunt in eaſdem volucres fuiſſe conuerſos forma fulice ſimiles: magnitudine cignorum. colore candido: duris ⁊ grandibus roſtris. Sunt autem circa apuliam inſula diomedia inter ſcopulos littorum ⁊ ſaxa volitantes. ¶ Solinus. Diomedas aues inſula qua oram apulie videt: ⁊ tumulo ac delubro diomedis inſignis eſt: ſola gignit cui eſt color candidus. ignei oculi: ora dentata: congregate volitant: dueqȝ duces ſunt: quarũ altera agmen p̄cit vt ductu certuȝ iter dirigat. altera inſequitur: vt inſtantia tarditatem vrgeat. Cum fetificiȝ tempus adeſt: roſtro ſcrobes cauant: ⁊ ſurculis inuerſum poſitis ſubter cauata contegunt: ⁊ ne operimenta deſint: ſi forte lignorum caſſia vẽti auferãt. Hanc ſtruem premunt terra quam egeſſerant: ſic nidos moliuntur. bifori acceſſu aditus qui mittit ad paſtus in hortum deſtinatur. qui excipit reuertentes verſus occaſum eſt: vt lux ⁊ morantes excitet: ⁊ receptui non denegetur. Edem ſacrã huiuſmodi ſtudio die celebrãt. aquas plumas imbuunt. ⁊ alis impendio madefactis rorulente confluunt: ⁊ ſic edem humore excuſſa purificant. Tunc pennis ſupplaudunt: ⁊ inde quaſi peracta religione diſcedunt. Ob hoc aues factos diomedis ſocios ferunt.

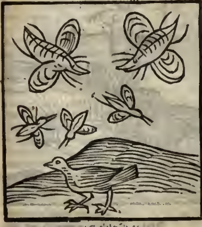
Capitulum. xliii.

Draycha.

d ℞aycha. Albertus in libꝛo de natu ris aialiũ ingt. Dꝛayca auis eſt pedibus carens: vt dicit Ariſtoteles: ⁊ cũ ad terram ceciderit cubitis alaruꝫ ⁊ pectoꝛe repit fere ſicut veſpertilio. Debiles habet pedes caude ſue coniũctos. Hoc nõ apparet niſi poſt pluuiam in pꝛincipio eſtatis: et tunc pullificat: ⁊ cum pulli conualeſcunt: moritur: pullos relinquens ſue miſerie vice ſucceſſores.

Capitulum xliiii.

e Gitbus. Emeria ⁊ Ercinia. Plini⁹ libꝛo. x. Egitbus auis minima cũ aſino pugnat. Aſinus quippe ſpinetis ſe cauſa ſcalpendi atterẽs nidos ei⁹ diſſipat. que adeo pauet auicula: vt omnino voce rudentis audita oua eijciat: pulliqꝫ ipſi metu cadant. Itaqꝫ aduolãs vlcera eis roſtro excauant. Poꝛro achantis egitbũ odit intantũ: vt coꝛũ ſanguinem credãt nõ coire. ¶ Jorath. Emerie ſũt aues q̃ de nocte volãtes illuminant aerem propter pennarũ ſuaꝝ naturaꝫ: q̃ magis in tenebꝛis q̃ in lumine lucent: ſicqꝫ pꝛoducunt ⁊ capiunt. ¶ Iſido. Ercinie aues dicte ſũt ab hercinio ſaltu germanie vbi naſcuntur: quaꝝ penne adeo per obſcurũ emicãt: vt quãuis nox denſis tenebꝛis obtenta ſit: ad pꝛeſidiũ itineris dirigendi iacte interlucceant: curſuſqꝫ vie pateat iudicio plumarum fulgentium.

Capitulum xlv.

f Alco. Ex libꝛo de na. reꝝ. Falco eſt auis nobiliſſima: volatu impetuoſiſſima: ⁊ in cuſtodia ſui minus cauta. Ideoqꝫ cum ad pꝛedam dirigẽdus eſt: a domino ſuo retardatur: nec auis ei capienda oſtenditur: niſi pꝛius aliquantulum elongetur: vt pꝛedam cum impetu moderato ſubſequatur. In ardee captura duo falcones pariter relaxantur: quoꝛũ vnus ſumma petit: alius iuxta terram inuolat: vt videlicet ille volãtem ardeam in pulſu pꝛecipitet. Iſte vero pꝛecipitatã accipiat. ¶ Ariſtoteles. Falco renes hꝫ debiles: pectuſqꝫ robuſtũ: delicioſis vtitur cibis: vnica verſatione collum girat circulariter pectoꝛe exiſtente immoto adeo vt colli eius duo centum argi luminibus ratione. Huius viſus cuiuſdam naturalis diſcretiõis videan-

xurioſa ſit auis iſta ſinguli tñ mares ſingulas feīas accipiũt. Jtē aues pōderoſi corpis q̄ nō ſũt boni volat⁹: multā habent ſupfluitatem: multumqȝ coeunt: ⁊ multoruȝ ouorum huiuſmodi ſũt: vt cubeth ⁊ ſtrutio ⁊ gallina. ⁋ Actor. Cubeth idē videt̃ eſſe qd pdix: q̄ eni hic de illa dicunt̃ eadē pene ⁊ de pdice dicũtur infenus. Qd forte latuit tranſlatorem.

Capitulum xli.

Culex. Jſido. Culex. ab aculeo dict⁹ eſt

c eo q̄ ſanguinē ſugit. hȝ eni in ore fiſtulā in modũ ſtimuli: quo carnē terebrat vt ſanguineȝ bibat. ⁋ Ariſto. Culex aīal corpis anuloſi mēbrũ hȝ p qd cibũ ſentit: ⁊ q̄daȝ hñt hoc mēbrũ extra ſicut aculeũ: cuius natura eſt mollis ⁊ vacua: per ipſuȝ guſtāt ⁊ ſentiũt et cibum attrahũt. Culices autē ⁊ muſce minime beſtiaꝝ p hoc mēbrũ pforāt hoīs coriũ ⁊ aliorum aīalium. ⁋ Ex li. de na. re. Culex acida petit ⁊ dulcia fugit: lucem diligit: ita q̄ ad lumen aliquando ſe vrit.

Operationes.

A ⁋ Aui. in. iiij. caū. Ad effugandũ culices ⁊ cimices fit ſuffumigiũ cũ ſerraturis ligni pini: aut cũ nigella: ſilr cũ mirto ſicca ⁊ cũ ſulphure: ⁊ bdellio ⁊ ſpino fetida ⁊ ſtercore vaccino et

B cũ folijs cypreſſi. ⁋ Ad idē aſpgit̃ domus ex decoctiōe radicis lupinoꝝ aut ex decoctiōe ni-

C gelle: aut abſinthij: aut rute. ⁋ Palladius. Cōtra culices ⁊ cimices ī hortis vl̃ ſatis amurca recens vel ex cameris fuligo ſpargit̃: galba-

D no quoqȝ īfuſo: aut ſulphure fugant̃. ⁋ Ambroſi⁹. Culices nō tangũt hoīem: ſi abſinthiũ cum oleo coquatur: ⁊ eo ſe perungat.

Capitulum: xlii.

Dyomedes. Jſidor⁹. Dyomedie aues

d a ſocijs dyomedis appellate ſũt quos fabule ferunt in eaſdem volucres fuiſſe conuerſos forma fulice ſimiles: magnitudine cignorum. colore candido: duris ⁊ grandibus roſtris. Sunt autem circa apuliam in inſula dyomedia inter ſcopulos littorum ⁊ ſaxa volitantes. ⁋ Solinus. Dyomedas aues inſula qua oram apulie videt: ⁊ tumulo ac delubro dyomedis inſignis eſt: ſola gignit cui eſt color candidus. ignei oculi: ora dentata: congregate volitant: dueqȝ duces ſunt: quarũ altera agmen preit vt ductu certuȝ iter dirigat. altera inſequitur: vt inſtantia tarditatem vrgeat. Cum fetificuȝ tempus adeſt: roſtro ſcrobes cauant: ⁊ ſurculis inuerſum poſitis ſubter cauata contegunt: ⁊ ne operimenta deſint: ſi forte lignorum caſſia vēti auferāt. Hanc ſtruem premunt terra quam egeſſerant: ſic nidos moliuntur. bifori acceſſu aditus qui mittit ad paſtus in hortum deſtinatur. qui excipit reuertentes verſus occaſum eſt: vt lux ⁊ morantes excitet: ⁊ receptui non denegetur. Edem ſacrā huiuſmodi ſtudio die celebrāt. aquas plumas imbuunt. ⁊ alis impendio madefactis rorulente confluunt: ⁊ ſic edem humore excuſſa purificant. Tunc pennis ſupplaudunt: ⁊ inde quaſi peracta religione diſcedunt. Ob hoc aues factos dyomedis ſocios ferunt.

Capitulum. xliii.

Draycha.

Raycha. Albertus in libro de naturis aīaliū inqt. Drayca auis eſt pedibus carens: vt dicit Ariſtoteles: ꝛ cū ad terram cecidit cubitis alaruꝫ ꝛ pectore repit fere ſicut veſpertilio. Debiles habet pedes caude ſue coniūctos. Hoc nō apparet niſi poſt pluuiam in principio eſtatis: et tunc pulliſicat: ꝛ cum pulli conualeſcunt: moritur: pullos relinquens ſue miſerie vice ſucciores.

Capitulum xliiii.

Gitbus. Emeris ꝛ Ercinia. Plinius libro. x. Egithus auis minima cū aſino pugnat. Aſinus quippe ſpinetis ſe cauſa ſcalpendi atterēs nidos ei⁹ diſſipat. quē adeo pauet auicula: vt omnino voce rudentis audita oua eijciat: pulliqꝫ ipſi metu cadant. Itaqꝫ aduolās vlcera eis roſtro excauant. Porro acbantis egitbū odit intantū: vt eorū ſanguinem credāt nō coire. ¶ Iorath. Emerie ſūt aues q̄ de nocte volātes illuminant aerem propter pennarū ſuaꝝ naturaꝫ: q̄ magis in tenebris q̄ in lumine lucent: ſicqꝫ produnt ꝛ capiunt. ¶ Iſido. Ercinie aues dicte ſūt ab hercinio ſaltu germanie vbi naſcuntur: quaꝝ penne adeo per obſcurū emicāt: vt q̄uis nox denſis tenebris obtenta ſit: ad preſidiū itineris dirigendi iacte interluceant: curſuſqꝫ vie pateat iudicio plumarum fulgentium.

Capitulum xlv.

Alco. Ex libro de na. reꝝ. Falco eſt auis nobiliſſima: volatu impetuoſiſſima: ꝛ in cuſtodia ſui minus cauta. Ideoqꝫ cum ad predam dirigēdus eſt: a domino ſuo retardat: nec auis ei capienda oſtenditur: niſi prius aliquantulum elongetur: vt predam cum impetu moderato ſubſequatur. In ardee captura duo falcones pariter relaxantur: quorū vnus ſumma petit: alius iuxta terram inuolat: vt videlicet ille volātem ardeam in pulſu precipitet. Iſte vero precipitatā accipiat. ¶ Ariſtoteles. Falco renes hꝫ debiles: pectuſqꝫ robuſtū: deliciosis vtitur cibis: vnica verſatione collum girat circulariter pectore exiſtente immoto adeo vt colli eius duo centum argi luminibus ratione. Huius viſus cuiuſdam naturalis diſcretiōis videan

tur ex equo reſpondere: prede quoqꝫ que poſt tergū eſt ꝑuidus inuigilat. ¶ Ex libro de naturis rerum. Falconū genera ſūt duo. Unum nobile qđ auem viſu paruo naturaliter capit: aliud ignobile ac vile: qđ niſi multo labore et maceratiōe aſſuefactū hoc facit. Hoc vltimū gen⁹ cū ardeā ad terrā ſpulerit. Jamqꝫ ipſa ꝓpta eſt vt eam capiat. Ardea anguillā vel aliū piſcē quem recentius vorauerat euomit: ꝛ tūc falco libere eam volare permittens: ac minus fetidū ſibi oblatū ꝓferēs ꝛ gaudēs ocius apprehendit. Non ſic autē falco nobilis: ſed eiectū munus vilipendens: auē doloſam ſeueri⁹ punit. Habet autem falco os acutū ac durū in pectore: qđ ei natura prouidens indidit ad impulſionem prede. Scripſerūt aquila ſymachus ꝛ theodocion epiſtolam Ptholomeo regi egypti: in qua tractauerūt de auibus nobilibus ꝛ earū medicinis. De qua hic pauca de falcone cōmorare liceat.

Operationes.

A ¶ Albertus in libro ſuo de alalib⁹. Si falco nō pōt ſim arc: fel galli da ei comedere: vel te

B ſtudines albas decoctas. ¶ Si falco nimium laxatur ſuccum iuſquiami modicū da ei bibe

C re: ꝛ intinge in eodē cibum eius. ¶ Si os fractū fuerit in crure vel ala. Aloe calidū ſupliga: ꝛ dimitte vna die ꝛ vna nocte.

D ¶ Item ſimū galli in aceto coctū ſuperliga.

E ¶ Ad idē aloen herbā cū puluere apij ꝛ inuolue cordib⁹ paruaꝝ auiū: ꝛ da ei comedere.

F ¶ De hac materia reperies per Albertū tradita in libro ſuo de animalibus.

Capitulum xlvi.

F Aſianus. Ex li. de na. rerū. Faſianus eſt gallus ſiluaticus. Auis pulchra valde: pennis choruſcis: inſtar ignis. ceruleus interduꝫ ac viridis: rubeiſqꝫ pēnis īterſcribit̄ nitor. Aures geminas videt̄ habere: in capite plumis ertātibus: quas ſubrigit qñ vult atqꝫ ſubmittit. Criſtis aūt in capite caret: ꝛ ſpiculis ī crurib⁹. His tñ armis fruſtrat⁹ aloſus ꝛ audax eſt. ¶ Ariſtoteles. Faſiani tantum coitus tpe ſimul habitant: ceteris vero tēporibus ſeparatiꝫ: nec cito rubricatas habent barbas vel in pedibus calcaria ſicut galli domeſtici: ſed tractu temporis. Faſianus ſic capitur: aliqñ auceps panno in quo hec auis depingitur coopertus. faſiano ſe oſtendit: qui ſequens coopertum nec fugientē nec retrocedentē: tādē a ſocio aucupis in inſidiis latitante retri inuoluit̄. Hec auis ī aura pluuioſa triſtat̄: ꝛ tūc in rubetis ac ſiluis latet. Circa veſperā vel aurorām de ſilua egreditur: ꝛ tūc de facili venatur. Roſtrū in terra figens abſcondit ſe: ꝛ ſic abſcōditū ſe totū credit: pennas p̄ pinguedine mutat. Iterūqꝫ ſepe renouat. Carnes hꝫ ſubtiliores ac leniores ceteris auibus ſiluaticis: exceptis perdicū pullis. ¶ Iſid. Faſianus a faſide iſula dict⁹ ē: vnde primum aſportatus eſt.

Capitulum. xlvii.

F Atator. Ex lib. de naturis rerū. Fatator eſt auis in oriente: que fetuū procreandorū naturaliter cupida. Tempus veris anticipat: quo ſcilicet aues ceteras ſolent

ſolent initiare cõceptus. Unde fit vt oua q̃ tūc faciat frigore cõrrūpantur: ne fetuum habeãt effectum: ſed iteꝝ ꝯſequenti tempore calido ponunt: ꝛ tunc pullos faciunt: qđ eſt contra oēs fere agreſtes aues: q̃ ſemel in anno ouant atq; pullificant.

Capitulum xlviii.

f Fenix. Iſidorus. Fenix eſt auis arabie ſic dicta: eo q̃ colorē feniceū habeat. vel q̃ ſit in toto orbe ſingularis ꝛ vnica. Nã arabes ſingularē ꝛ vnicã fenicem vocãt. Hec qngētis ꝛ vltra viuēs annis dũ ſenuiſſe ſe viderit: collectis aromatũ virgulis rogũ ſibi iſtruit. ꝛ cõuerſa ad radium ſolis alarũ plauſu voluntarium ſibi incendium nutrit. ſicq; iteꝝ de cinerib⁹ reſurgit. ¶ Ambroſius libro qnto. Fenix cũ finem vite ſibi adeſſe animaduertit: facit ſibi thecã de thure ꝛ mirrha ꝛ ceteris odoribus in quã impleto vite ſue tpe intrat ꝛ moriť. De cui⁹ humore carnis vermis exurgit: paulatimq; adoleſcit: ac ꝓceſſu ſtatuti tpis alarum remigia induit: ſicq; in ſuperioris auis ſpeciem ꝛ formam reparať. Doceat ergo nos hec auis exemplo reſurrectionē credere: que ſine exemplo ꝛ ſine rationis ꝑceptione ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. ¶ Solinus. Apud arabes fenix naſciť: auis aqle magnitudine capite onerato in comã plumis extantibus: criſtatis faucibus: circa colla fulgore aureo poſtera parte purpureus. extra caudam in qua roſeis pēnis interſcribitur nitor cerule⁹. Hec etiã ē mēs oluꝫ alioꝝ autoꝝ. Etiã idē habeť in li. de na. re. licet ꝑ alia ṽba.

Capitulum xlix.

f Filomena ꝛ Ficedula. Ex li. de na. re. Filomena dꝭ a filos qđ ē amor: ꝛ mene qđ ē dulcis. Hec enĩ auis mira modulatiõe letificat audiētē. gaudet ad ortum ſolis. Preterq; leticia veniētē: verno tñ tpe cantat. hiberno nũq̃. In initio quoq; veris adeo ſue vocis amenitate dlectať: ꝛ rariſſime comedat ꝛ h̄ cũ ſũma feſtinatõe. Itaq; certãt inter ſe tã ptinaciter: vt victa ſepe vitã finiat ꝑus deficiēte ſpũ q̃ cãtu. Uñ ꝛ dꝭ a filos qđ ē amor et mene qđ ē defect⁹. q̃ſi amore deficiens. Miramur igiť in tã paruo corpuſculo tã ptinacē ſpiritũ. Miramur in illo pfectã muſice ſciētiam. Modulat⁹ eniꝫ ediť ſonus: ꝛ nũc cõtinuo ſpũ trahiť i lõgũ: nũc variať inflexo: nũc diſtinguitur ꝛ cõciſo: copulatur i torto grauis acut⁹ creber extēſus: vibrãs: ꝛ aliqñ qdē medi⁹: ſũmus ymus. Meditanť interiꝫ alie minores: ṽſuſq; quos mirēť addiſcunt. audit attēta diſcipula. Redditq; vicib⁹ cantũ. itelligiť: emēdať: ꝛ a docēte quodãmõ rep̄hēdiť. Statiꝫ aũt vt coire icepit vocis amēitatē pdit. Et vt dicit Plini⁹. Alia vox fit: mutať ꝛ color. Ab extu nãq; verni tpis aucto eſtu i totũ alia vox fit: mutať ꝛ color: linguis carũ tenuitas illa nõ eſt que ceteris auib⁹. ¶ Actor. Filomena eſt auis parua canora olb⁹ nota. q̃ ꝛ luſcinia dꝭ. ¶ Iſi. Ficedule dicte ſũt: eo q̃ ficos magis edant: pãditur illo ṽſiculo veteri. Cũ me ficus alat cum paſcat dulcib⁹ vuis. Cur potius nomē nõ dedit vna mihi. ¶ Pli. li. x. Ficedule formã ſiſq; colorē mutãt: hoc tñ nomē hñt autũno: poſtea vero melancoriphi vocantur.

Capitulum: l.

f Fulica. Actoꝛ. Fulica ē auis magni-
tudine ⁊ coloꝛe cigno ſilis ⁊ grādi ro-
ſtro: in ſcopulis littoꝝ cōmoraſ: has latini dyomedias. greci herodios vocant.
¶ Phiſiolog⁹. Fulica ē auis ſup oēs pruden tiſſima: cadauerib⁹ nō veſciſ: nec oberrat ō loco ad locū: ſꝫ ī vno loco pmāet vſqꝫ ī finē ibiqꝫ eſcā ſuā circa ſe colligit ⁊ geſtat. ¶ Idē Fulica ē auis boni moꝛis nigra: anate ſilis: niſi ga minoꝛ ē anate. In ſtagnis delectabiliter commoraſ: eſca ⁊ pace cōtenta: vñ pꝫ ſi locū inueni at vbi pacē ⁊ eſcā hēat nō īde recedit. ¶ Pli. li. xi. Fulicaꝝ generi dedit natura placabilem criſtam p medium caput a roſtro reſidentem.

Capitulum. li.

f Fucus. Bartholome⁹ li. de pprietatibus reꝝ ingt. Fuc⁹ ē apis maioꝛ dictus aūt ē fuc⁹: eo ꝙ comedit laboꝛes alienos: quaſi fagus a fagin qđ eſt comedere: depaſciſ. n. qđ nō laboꝛauit: qꝛ nec mellificat: ſed alioꝝ mel mādūcat. ¶ De quo Virgili⁹ Ignauū fucos pec⁹a pſepib⁹ arcet. Sūt āt fuci ſine aculeo velut impfecti apes: ⁊ ſunt ſeruiciales veraꝝ apū: ⁊ ideo eis imperant vē apes primoſqꝫ expellūt ad opa: tardātes āt ſine clemētia pungūt ⁊ puniūt: neqꝫ ī ope tm̄: ſed etiā ī vetu adiuuātes. Certe. n. quo maioꝛ eoꝝ fuerit multitudo: eo maioꝛ fiet examinū pūent⁹. Cū mella vō ceperint matura eſſe abigunt eas: melleqꝫ ſinglas aggreſſe eas trucidāt atqꝫ fugant: nec videnſ niſi ī vere. Impatoꝛibus apū fuci extrahūt regias māſiōes amplas magnificas ſepatas coopculo eminētes: ⁊ fiūt ſet angule ois celle ſinguloꝝ: ⁊ ꝗuis fuci ſuſtineant tot laboꝛes: comedere tñ de melle vix pmittunſ niſi ꝗtum capiūt ⁊ furanſ: vt dicit Pli.

Capitulum lii.

g Gallus. Ex li. de na. re. Gallus ē auis faucibus ⁊ capite criſtata ſpiculis aduerſis in cruribus armata. Habet ⁊ quandoqꝫ ſpicula galline: ſed hoc erroꝛe potius ꝙ opere nature. Gallus nocte pꝛofunde cātat validius ⁊ matutino leuius. Cantus enim cum vento ferſ: ⁊ anteꝙ eſtimari poſſit longius audiſ. ¶ Grego. in moꝛalib⁹. Gallus dici nūcius: hoꝛas noctis diſcutit: ⁊ demum vocem exhoꝛtatiōis emittit. Cūqꝫ cantus edere parat:

parat:pri⁹ alas excutit:ac ſeipſuȝ feriēs vigilā
tiorē reddit. ¶ Amb. Eſt galli cātus ſuauis ī
noctib⁹ ꝛ vtil:q̄ſi bonus cohabitatoꝛ: doꝛmiē-
tē excitat:ꝛ ſolicitū admonet vigilātē ſolaꝫ ꝓ-
ceſſum noctis ſignās. Idē. Leo timet galluȝ.
maxieq̄ȝ albū. ¶ Ariſt. Viſi ſunt āt galli q fe-
minas ſuas īterficiebāt. Deinde ſoliciti circa
pullos ſuos regebāt illos: ꝛ aſſimilabāꝫ femīs
in nutriēdo illos:ita ꝙ ēt inuicē nolebāt coire.
¶ Iſido. Gallus āt a caſtratiōe vocat⁹ ē. Nā
inter aues ceteras huic ſoli teſticuli admittūꝫ:
veteres aūt abſciſos vocabāt gallos. ¶ Ex li.
de na. re. Gallinaceus gallus teſticulis vidua
tus dꝫ:q capo vulgariter appellaꝫ: vt ſupi⁹ di
xi. Ferꝫ āt citi⁹ īpinguari:q a libidīe arceꝫ. Cū
gallinis qdē īpinguaꝫ ꝛc̄. ¶ Operationes.
A ¶ Ex lib. vt ſupra. Galli carnes groſſiores
ſunt ad dirigendum ꝛ minoꝛis humiditatis
ꝙ gallie vel gallinacij. Decrepiti tamē galli
B carnes teneriores ſunt ꝙ iunioꝛis. ¶ Gallina
ceus aūt hȝ carnes validiores oīb⁹ volatilibus
bonū ſanguinē generāt ꝛ. optimū nutrimētū.
C ¶ Aui. Galloꝝ melioꝛ ē ille q nōdū cātat: an
D tiqui vō mali ſūt. ¶ Teſticuli āt galloꝝ multū
E laudabiles ſūt:velocis digeſtiōis. ¶ Ius gal
F loꝝ cōfert dolori ſtōachi ex vētoſitate. ¶ Ius
galli veteris cū polipodio ꝛ aneto cōfert colice
G valde. ¶ Docet āt Gal. ī decoctiōe galloꝝ ve
teꝝ:vt poſtꝙ nutriti ſūt fatigenꝫ faciendo eos
currere vt cadāt ꝛ decolleꝫ. Deīde vētres eoꝝ
euacuati ac ſale impleti ſuanꝫ ꝛ coq̄nꝫ cū. xx.
kyſt aq̄ donec veniāt ad tres rotillas ꝛ bibaꝫ: h
ius cōfert aſmati. confert ēt tremori ac dolori
iūcturaꝝ. Eſcula. Cerebrū galli cū vīo bibitū
oēs morſus oſtruit:ꝛ alia, multa mirabilia fac̄.

Capitulum liii.

Allina. Iſidorus. Gallīa dicitꝫ a gal
g lo:ſicut a leone leena. Huius mēbra
ferunt quidam ſi auro liqueſcenti mi
ſceantur conſumi. ¶ Ex libro de naturis reꝝ.
Gallinis ſupponenda ſunt oua ſemꝑ impari
numero luna creſcente a decem vſq̄ȝ ad quin-
decim. Oua incubari intra decem dies edita
vtiliſſimum eſt. Nā vetera aut recentiora infe
cunda ſunt ſubijci autem debēt impari nume
ro. Quarto vero die poſtꝙ ceperint incubari:
ſi eoꝝ cacuminibus contra lumen in manibus
apprehenſis:purus ꝛ vniuſmodi coloꝛ perluce
at eſtimantur ſterilia:ꝛ pro illis ſupponenda
ſunt alia. In aqua quoq̄ȝ experimentum eſt.
Nā ouum inane fluctuat iniectum aqua. ſub
ſidens vero plenuȝ eſt. ¶ Philoſophus. Gal
lina ouat in omni tꝑe ꝑterꝙ in duobus menſi
bus tropicoꝝ. Dum autē galline pulueris fo
mento ꝛ crebra reſperſione fungentes vice bal
nei:ſine coitu delectantur. Oua de quibus exi
turi ſunt maſculi gallina gerit in parte vētris
dextra. Ex quibus autem femine in ſiniſtra.
Uniuerſaliter ſi galline oua ſua non incuba-
uerint infirmantur. Et quedam galline ſemꝑ
faciūt gemellos:ſemperq̄ȝ eſt vnus maioꝛ ali-
us minoꝛ. Gallina quando cubat in eſtate citi
us excludit pullos ꝙ in hyeme.

Operationes

¶ Iſidorus. Gallinarum in cibo melioꝛ eſt il A
la que nōdum parit oua:antiqua vero praua.
¶ Adeps pullorum calidioꝛ eſt ꝙ gallinaruȝ B
magnarum. ¶ Caro etiam gallinarū clarifi- C
cat vocem. ¶ Cerebrum gallinaꝝ ꝓhibet flu D
xum ſanguinis nariū ꝛ cerebri voluminibus
accidentē. ¶ Idem. Epar gallinaruȝ pingui E
um ſicut ꝛ anatū ſanius eſt ceteris galline ſan
guinis vt dꝫ. ¶ Idem adeps quidem galli ſi- F
cut ꝛ cerui vehementioꝛis eſt calefactionis.
¶ Adeps aūt galline minus calidus ē.ꝛ aſpe G
ritati lingue cōfert. ¶ Eſculapius. Ouū gal- H
line valet ad oēm dolorē oculoꝝ: etiam albu-
men infuſum oculis ſedat punctiones. ¶ To- I
tum ouū cōbuſtū ꝛ cū vino vel aceto bibitū om
nes fluxus ſtringit. ¶ Duoꝝ q̄nq̄ȝ vitella bibi K
ta cuȝ tribus vini cyathis emoptoicis valent.
¶ Adeps gallinaꝝ puſtulas oculoꝝ reprimit L
¶ Tybie quoq̄ȝ cū pedib⁹ cocte ꝛ cū ſale ꝛ oleo M
ꝛ aceto colli dolorē ſedant. ¶ Sterc⁹ eius fleg
mones q naſcunꝫ in naribus impoſituȝ ſanat. N

Capitulum liiii.

¶ Operationes,

A ¶ Dyaſ. Capones viui apti ⁊ ipoſiti morſib⁹
B venenatis occurrũt ſi mutẽt aſſidue. ¶ Cerebꝝ
capõis meli⁹ ẽ ceteris. acceptũ i vīo fluxũ ſãgui
C nis abſtiet. ¶ Pell' vẽtriculi ei⁹ ſicca tuſa ⁊ bi
bita cuſtõachã ẽ cũ vīo. Juſcellũ maxĩe mino
ris eſtuatiõis ſtõachi miteſcat ſimplr' cõpoſitũ,
Juſcellũ võ maioris artificialr' cõpoſitũ vẽtrẽ
mollit: crudos hũores. i. colerã nigrã deponit.
D ¶ Vtile ẽ tpalib⁹ febrib⁹ ⁊ typicis egritudini
b⁹, tremorib⁹ ⁊ iflatiõib⁹ ſtomaticis. ⁊ arteri
cis ſinglare p̄ſidiũ ẽ. Fel capõis albi magne v̇
tutis ẽ. fac̃ ad effuſionẽ ocloꝝ ⁊ ad caliginez ⁊
aſpredinẽ palpebraꝝ. De capõe iferi⁹ c. liiii. la
E ti⁹ patebit. ¶ Pli. li. x. Caprimulgi appellant̃
merule grãdioris aſpectu nocturni fures ſũt i
terdũ eni viſu carẽt. paſtoꝝ ſtabula itrãt capra
rũ vberib⁹ pp ſuccũ lactis aduolãt: q̃ vʒ ſiniria
vbere morit̃. capriſqꝫ cecitas q̃s ita mlgere ob
F ruit̃. ¶ Actor. Caprimulg⁹ ipe Ariſt. agochilẽ
vocat. de quo ſupra i. c. vj. iſti⁹ tractat⁹. ¶ Ari
ſto. Eſt auis mõtana modicũ maior merula: a
ſtuti moris: raro vĩ de die: nec bñ tũc videt: ſed
acuit̃ viſus ei⁹ de nocte. lacte ex mãmill' capra
rũ fugit: ĩõqꝫ dĩ agochilos. i. capraꝝ lac ſugẽs
vidit aũt nocte: manet in lapidibus de die.

¶ Capitulum. xxiii.

Carduel⁹. Yſi. Carduel⁹ dĩ eo q' ſpinis
C ⁊ carduis paſcit̃. vñ apđ grecos achãtis
dĩ ab achãtis. i. ſpinis qb⁹ alit̃. Augu
res ãt dicũt ⁊ i geſtu ⁊ i motu ⁊ i volatu auiũ
eẽ ſigna ꝯſtituta. ¶ Pli. li. x. Carducli minime
auiũ iperata faciũt nec voce tm̃: ſʒ pedib⁹ ⁊ ore
p manib⁹. Eſtqꝫ q̃ boũ mugit⁹ imitet̃. in ore
latẽs i agro taur⁹ appellata. Eſt q̃ equorũqꝫ hi
nit⁹ ãtbus noĩe herbe pabulo aduẽtu eoꝝ pul
ſa imitat̃ ad hũc modũ vlciſcẽs. ¶ Ex li. d' na.
re. carduel⁹ ẽ auis pua croceoqꝫ i corpe: rubeo
v̇o i capite colore venuſtata. Mirũ ãt vĩ q' hec
auicula carduoꝝ acutis aculeis paſcit̃. Jn hac
ergo natura miraculũ apparet: q̃ talẽ aſtuciã
ei d'dit quã nec boui nec aſino magnis aĩalib⁹
ipartiri voluit: vt vʒ ergaſtulo clauſa ſuppoſi
tã aquã ab uno p filũ vaſculo ſuſpẽſo ad ſe cũ
roſtro trahat. pediqꝫ filo iterdũ ſuppoſito cuꝫ
attigerit vaſculum ſitim potu ſedat.

¶ Capitulum. xxiiii.

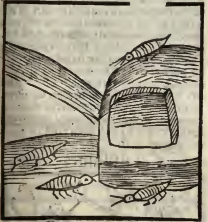
Carabdriõ ⁊ cariſta. Rudol. ſup leuit.
C Carabdrion ẽ auis garrula. de q̃ legit̃
i Leuiti. q' ſm legẽ ſit imũda. ¶ Actor
Nec auis ipa ẽ q̃ ſuperius i ca. xxi. dicta calen
dris eſt. Fallunt̃ aũt q hanc eſſe caladriuꝫ pu
tant vt ſup Deutro. dicit glo. iterliñ. Cariſte
vt dicit Solinus. aues ſunt que impune flam
mas inuolant. ita vt nec plume nec carnes eaꝝ
flãmis igneum aliquatenus cedant.

Capitulum xxv.

Eruus volās. Ex li. d̄ na. re. Ceru⁹ volās fertur eē genus cicade. Huc tamē experimētator crabronē vocat: ſub alis: vt dicit: groſſioribus alas hʒ ſubtiles ⁊ tenues ſicut bruchus. Circa veſperā potiſſime volāt: ⁊ volādo ſtrepitū faciūt. hn̄t cornua medicinalia grādia ꝑlonga biſulca dentata ⁊ lucida: quaſi forcipib⁹ ī cacumine cū libuerit ad morſū cocūtib⁹. crura ſcd̄o lōga ⁊ reflexa: lucēt igneū more noctu ptes laterū ac clunū colores pinnarum refulgētes aliqn̄ compreſſe obumbrantur: amputatum caput earum viuit diutius ſine corpore: ſed ipſi⁹ corpus ſine capite: ſed non tādiu ſicut caput.

Capitulum xxvi.

Icade. Pli. li. xi. Cicade tm̄ viuūt rore: quaꝝ duo ſūt gn̄a. Minores q̄ ꝑmo ꝓueniūt q̄ vt ſūt mute: ⁊ nouiſſime pereūt. Sūt āt mrēe q̄ canūt vocāī achete: ⁊ q̄ minores ex his ſūt tetrigometre: ſʒ ille magis ſonore. Mares canūt ī vtroqʒ gn̄e: ſilēt ſeīe. Gētes his veſcūī ad oriētēʒ. Añ coitū mares ꝑferūt. a coitu ſeīas circa ſolſticiū ē coit⁹ eaꝝ. Quis eaꝝ corruptis q̄ ſūt cādida coit⁹ ſupin⁹. Eſt illiſ aſpitas ī dorſo ꝑacuta q̄ feture locū excauāt ī terra. Fitqʒ ꝑmo vermiculus: deinde ex ea: q̄ vocaī tetrigometra: cui⁹ cortice rupto circa ſolſticia euolāt: ⁊ ē ſine ore: ſʒ ꝓ eo qdā ē aculeatū liguis ſile: ⁊ h̄ ī pectore quo rorē lambunt. Pectus ipſum eſt fiſtuloſum hoc: vt diximus canunt achate d̄ cetero nihil eſt in ventre. Quidam vero negant

vocem in ſectis eſſe in tanto cicadum ſono et apum murmure.

Capitulum xxvii.

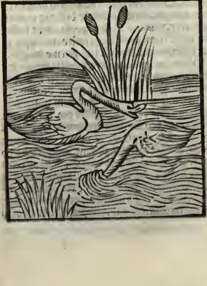

Iconia. Yſido. Ciconie quaſi cicanie: a ſono quo crepitāt dicte ſunt: quē ſonum oris potius eſſe conſtat ꝙ vocis: quia cum roſtro quatiente faciunt: hee veris nūcie ſocietatis comites ſerpentum hoſtes: maria tranſuolant in aſiā collecto agmine pergunt. Cornices eas duces ꝑcedunt ⁊ ipſe quaſi exercitus proſequunī. Ex libro de naturis rerum. Ciconie ſerpentium exitio tantus eſt honor in Theſſalia vt capitale fuerat occidiſſe ciconiam: ſicut ⁊ hominem. Multipharie nanqʒ ſerpentibus inſidiatur: eoſqʒ comedit ⁊ alia venenata: nec tamen moritur. Bufonem autem non niſi in magna fame comedit. in quo naturale bufonis malum notatur. Videtur autem ciconia caput habere valde reumaticuʒ: quia roſtro eius aqua vere continuo diſtillat. Et hoc hyeme magis. Hec nidos ſuos annuo repetunt: ⁊ vnum ſe e fetibus ſuis domino loci ſub quo fetificāt: plumatum quaſi tributum vt fertur deiciunt. Sed forte cauſa magis eſt tedium nutriendi. Quinimmo vt vulgo dicitur pro decimatiōe deiiciunt. deo ius ſuum ſeruantes. In cuius ſignum Thoringiam vbi decime non dantur neqʒ intrant neqʒ inhabitant: vt experiētia docet. Abiture autem: vt dicit Solinus: in certo loco congregantur: ita vt nulla ſui gn̄is niſi captiua reliquaī. In aſia cāp⁹ ē vbi ꝯgregate cō murmurāt: ⁊ eā q̄ nouiſſime venit dilacerant: ſicqʒ recedūt. Ex li. re. vt ſupra. Cicōia dī auis

pia. ¶ Cū enī antiqores ciconie pēnis amiſſis ꝓ-
priū ſibi victū acqrere neqant: iuniores frigida
genitorū mēbra reuouētes eos ī paſtu ꝓcurāt:
donec ala fortis redierit. Naz vt Yſaias ait.
Quātū tps īpēdūt ī fetib⁹ educādis tm̄ ꝛ ipſe
inuicē a pullis ſuis alunē. Nec dubiū eas caſti
tatis ſectatrices eē. fedusq; cōiugii ad inuicez
ſeruare. Vñ ferē φ ī eminētiori loco dom⁹ cu-
iuſdā par vnū ciconiarū hītabat. Vñ mare ad
paſtū recedēte freqnter alius mas adueniēs fe
minā adulterino coitu polluebat. At illa ſtatī
emin⁹ ī fōte ſe mergebat. ſicq; ſcelus adulterii
p aq̄ lauamētū delēs marē ꝓpriū deludebat.
hnōi factū dñs hītatōis freqnter aduertit: ꝛ
q̄dā die poſt adulteriū eā a fōte ne lauaret ꝓhi
buit. nec mora maſculus a paſtu rediēs in fēia
ſua ſcelus adulterii dep̄hēdit. ꝛ ad horā diſſi-
mulās abiit. Reuerſuſq; ſcđa die maximā mł-
titudinē ſecū adduxit. q̄ ſingulā adulteraz ag-
greſſe: miſerā crudeli laniauerunt morte.

Operationes

A ¶ Pli. li. vii. Ciconia origano ſibi medetur.
B ¶ Idē in li. xxix. Ciconie pullū qui egerit ne-
gatur annis continuis lippire oculis Ciconie
quoq; ventriculus valet contra oīa venena.
C ¶ Idem li. xxx. Furunculis etiā dr̄ mederi ci-
conie ventriculus ex vino decoctus.
D ¶ Dyaſcorides. Fimus ciconie cum aqua po
tui datus. epilenticos curat.
E ¶ Alber. in li. de na. aīaliū. Hec auis alas hꝫ
nigras. ꝛ caudā ꝛ alias partes hꝫ albas.
F ¶ Inuenit̄ ēt gen⁹ ciconie: totū ī dorſo nigrū
ꝛ in vētre ſubalbū. ſꝫ nō nidificat in homiꝫ ha
bitationibus ſed in paludibus deſerti.

Capituluz xxviii.

Cignus. Ariſto. Cignus ē de gñe aui
c um corī iter digitos hñtiū. Manetq;
in ripis lacuū ꝛ ī locis multarū arbo-
rū. Bone vite ē atq; nature: ꝛ ſenectutis bo-
ne. Hmōi aues ꝯ accipitrē pugnare nō incipi-
unt. Sꝫ ſi cū eis ille pugnare cepit. pugnāt cū
ipſo eūq; vincūt. ¶ Yſi. Cignus grece latine
olor dr̄ eo φ totus albus ſit plumis. olon enim
grece totū dr̄. Naute vero ſibi hāc auē bonaz
ꝓgnoſiā facere dicūt: ſicē Emilius ait. Cignuſ
ī auſpiciis ſp letiſſimus ales. Hūc optāt nau-
te. qꝛ nō ſe mergit ī vndis. Ex li. de na. re. Ci-
gnus hꝫ plumas albas: ſꝫ carnes nigras: forti
tudinē ſuā ī alis: colerice cōplexiōis eſt: ꝛ ob h
iracūdus. Dētes hꝫ in roſtro minutiſſimos.
Oneris ipatiēs ē: ne libēter volat: ſꝫ ī ſtagnis
requieſcere delectat̄: cū vno pede natat: ꝛ cū alio
ſe regit veli mō cū piſcibus nutritus eis ē inno
xius. Sup aqs nidificat ī pullis educādis ſoli-
citus: tpe coitus blādiunē ſibi īuicē mas ꝛ fēia
ꝛ alternatiꝫ capita cū ſuis: ſeꝫ collis īflectūt ve
lut amplexādi grā. Nec mora vbi coiuit. mas
cōſcius leſionis ī femīa fugit ab ea. At illa īpa
tiēs fugiētē īſeqt̄: nequaq̄ tn̄ rācor ille ꝑſeue-
rat in lōgū. imo leſione ceſſante: pacificant̄ in
animo ac a maſculi perſecutione ceſſans poſt
coitum frequenti caude motu ꝛ roſtri ſe aquis
mergens purificat.

Capitulum. xxix.

Cinomulgus. Cſpedo. ꝛ Curramo.
c ¶ Yſi. Cinomulgus ē auis arabie. ſic
dicta: eo φ in excelſis nemorib⁹ texit
nidos

nidos ex fructibus cynnami. Et q2 non poſſūt
ſibi boſes cōdeſcendere ꝓpter ramoꝝ altitudi-
nem ⁊ fragilitatē eoſdē nidos plūbatis iaculis
appetunt ac cynnama illa deponunt: ⁊ preciis
amplioribus vendunt. eo ꝙ illud cynnamum
magiſquā alia mercatores ꝓbant. ℂ Ariſto.
Cinomulgus paſſere modicū maior ē eiuſqȝ
color celeſtis eſt cū citrinitate: ⁊ colores iſti ſūt
in eo diſtincti Roſtrū eius eſt longum ad citri-
nitatē declinās: ſuper arbores magnas ex cyn
namomis: vt dicit: ſperice cōponit nidum ſuū
habens introitum paruum. ℂ Plinius. Cy-
ſpedii ſiue ciſpeli plurimū volant qui ⁊ apodes
dicuntur: eo ꝙ vſu pedū careāt hyrundinum
ſpecie: nidificant in ſcopulis. Hec ſūt que toto
mari cernuntur. Ariſto. Auium genus ꝙ pe-
des non habet omni tēpore apparet. hec auis
longa gracilis ⁊ pauce latitudinis. hyrundini
aſſimilatur. Nec inter illas leuiter diſtingui-
tur. Iſta nidificat in eſtate: ⁊ hoc poſt lapides
vt animalia fugiat ⁊ homines. Plinius libro
x. Citramus: alias cenchram⁹ habetur. aues
remeantes comitata ſolicitat. ac perſeuerāter
ad expectatas ſibi terras ꝑuenire feſtiat caſqȝ
noctu. etiam itineris admonens excitat. Ariſt.
Citramus auis de nocte ceteras aues clamat:
eaqȝ audita ſciūt venatores ꝙ in locis ſuis nō
remanebunt aues. Ex libro de naturis rerū.
Citramus auis Aſie recedentibus hyrundini
bus ac cyconiis inſtante hyeme comitans eas
feſtinātior ꝑſeuerat: ⁊ precedens ſolicitat.

Capitulum xxx.

c Inomia. Iſi. Cinomia grece dr̄ mu-
ſca canina. Nā canis grece cynos dr̄
Ex li. de na. re. Cinomia eſt muſca ca
nina catuloꝝ auribus importuna. Quā licet
catulus frequēter excutiat: ſemꝑ tn̄ importu-
ne reuolat. Ubi aūt eū pigrum ad excutiendū
inuenerit vſqȝ ad ſanguinē ⁊ vulnera procedit
Actor cinomia eſt illa muſca grauiſſima qua
percuſſa eſt egyptioꝝ populus in quarta pla-
ga. De hac enī in Exodo legitur. Uenit mu-
ſca grauiſſima in domos pharaonis ac ſeruo-
rum eius: ⁊ in omnē terrā egypti. corruptaqȝ
eſt terra ab hmōi muſcis. Per hāc enī ſm̄ glo
ſam canini mores ſignificant: in ꝗbus huma-
ne mentis voluptas. i. libido arguit. Sic enim
cinifes quibus in terra plaga ꝑcuſſi ſunt egy-
ptii: ſignificāt inquietudines mūdanorū: ꝗ ꝓ-
uocatores rixarum: amatores calūniantiū nō
admittunt quietē ſpūalis ſabbati. Unde pſal
miſta. Dixit ⁊ venit cinomia.

Capitulum xxxi.

c Icendula cimice ⁊ coſtro. Iſidorus.
cicendula genus ſcarabrorum eſt. ſic
dictum eo ꝙ gradiens vel volans lu-
cet. Ex li. de na. re. cicēdula eſt vermis in Ita-
lia nocte volans: ⁊ inter noctis tenebras fulgi-
dus radians: ita vt ſi eū in tenebris videas ex-
halationē ſcintillarū putes. Iſi. cimex autē ex
vermib⁹ carniū eſt. Dictus aūt eſt cimex ex ſi-
militudine cuiuſdā herbe cuius fetorē habet.
Auic. in. ii. can̄. Ex fraxino capita inflata ſicut
granata egrediunt in qb⁹ ē hūiditas de q̄ cimi
ces oriūt. Cū enī capita hmōi aperiūt cimices

ex illis egrediunſ. Cimices āt effugat ꝑpē ſter cus thauri qñ cū eo fit fumigatio. Palla. Oꝛ tis quoqꝫ cimices nocēt. extinguūtur āt amur ca ⁊ felle babulo lectis aut locis carū punctis. vel folijs edere tritis ex oleo vl' icēſis ſanguiſu gis. Iſi. Coſdros greci appellātleos qui extre mus fauorū partibus maiores creanſ. Quos aliqui reges putant dictos eo ꝙ caſtra ducāt.

Capitulum. xxxii.

Olūba ex li. ꝺ na. reꝝ. Colūba: vt diē Beda: felle caret. Dicit tñ Ariſt. ꝙ fel hꝫ nō eo loco quo cetera aīalia: ſꝫ ī inteſtio. Moꝛticīo nō viuit. ſꝫ puro grāo viſuꝫ recupat nouē vicib⁹. In alta nidificat. vbi ma la beſtia attigeſ ñ valeat. ſup aq̄s libēter rege- ſcit: vt ſitiꝫ ſedet. Et vmbꝛā accipitris venien tis ī aq̄s ꝓſpiciat. Aliqñ vō ſola ſedet. coloꝛes ſuos varios circa collū admirās alaꝝ plauſu roſtroqꝫ plumeculas fulcit ⁊ in regimē volat⁹ cultus pēnas diſpōit. Tūc niſus ſpeculatoꝛ oc cultus cōgaudētē in hmōi glia rapit. Colūbe calidiſſime ſūt ⁊ lapillos pp ſtomachi tpantiā comedūt. fimū ēt ardētē nimis hñt. quē ⁊ ipſe nido eijciūt ⁊ pullos eijcere docēt pēnis eleua tis pugnāt ⁊ colūbā errātē cū viderint ſibi ag gregāt. Dicit Iacobus ꝙ trāſmare viſus oriē tē colūbe ſunt q̄ nuncioꝝ fungētes officio lr̄as dñoꝝ ſuoꝝ ſub alis breui ſpacio plōge depoꝛ- tant. Iōqꝫ valde neceſſe ſunt: marie qñ p ter- ras inimicoꝝ alij nūcij trāſiſ nō audēt. Colū be ꝓpriū eſt inter aues nō eleuare caput qñ po tant donec ei ſufficiat. Ex li. de na. reꝝ. Co lūba valde grauaſ in ouoꝝ partu: ꝙ ſi parere tardauerit amare pcutiſ. Ariſto. Colūbe toto anno ouāt ⁊ pullificāt: ſi fuerit locus māſiōis calid⁹ ⁊ cib⁹ parat⁹. Aliogn nō niſi ī eſtate. Ea rūqꝫ pulli ſūt meliores ī vē ⁊ ī autūno: peioꝛes aūt ī hieme ⁊ eſtate. Maſculus cū femina coit poſt vnū annū. Oua colūbe ſunt albi coloris ſi cut ⁊ pdicis. Colūba ſenex coire non pōt: ſed tm̄ oſculaſ. Columba quoqꝫ femia ſaltat ſup feminā: ſi non fuerit mas ⁊ inuicē oſculanſ: ⁊ ex illo qdēꝫ coitu oua faciūt: ſed nō pullificāt.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Pulli colūbaꝝ ī autūno ⁊ A
vere ſanioꝛes ſūt qm̄ his tpib⁹ grāo marie vi-
uūt. ¶ Eſculapi⁹. Colūba occiſa ⁊ calida ſup B
poſita oī moꝛſui ſubuenit. Sāguis eius valet
oculis cōfertis īfuſus p̄cipueqꝫ de ſub aſcellis
tract⁹. ¶ Additio. Raſis. ij. cōti. auc. Atoro C
ſcos dixit fimus colūbin⁹ tritus ſi īplcaſ ex eo
fiſtula lachꝛ ymalis: aut ſupponaſ iuuat.
¶ Stercus ei⁹ oēs doloꝛes ſoluit: ⁊ humoꝛes D
deſiccat. ¶ Dyaſ. Colūbe ſanguis abſcindit E
fluxū ſanguinis nariū: q ē ex velamīe cerebri.
¶ Pli. li. xxix. Caro recēs colūbe cōtra ſerpē F
tes auxiliaſ. Maſcule ſanguis a vena ſub ala
īciſa eximie ꝓdeſt oculis cruoꝛe ſuffuſus.
¶ In li. xxx. Fimus colūbaꝝ cū aceto delētur G
ſtigmata. Hoc fimo carbūculus aboleſ p ſe il-
lito vel cū ſemine lini ex aceto mulſo.
¶ Auicē. Sanguis columbe cōfert podagre. H
Stercus columbarum cōueniens eſt ſup dolo
res iuncturarū. ⁊ valet empetigini.
¶ Confert etiam doloꝛi colice cuꝫ adminiſtra I
tur in cliſteri.

Capitulum xxxiii.

Coredulus

Oredulus ⁊ cornix. Ex lib. de na.re.
c Coredulus dr̄ quaſi cor edēs. Carne
nāq; ⁊ ꝑda viuēs. corde maxime inhi
at ſaturari. Iſid. Cornix auis eſt ānoſa apud
latinos greco noīe cornix appellat̄. Quā aiunt
augures hoīum curas ſercatiōib⁹ agere iſidia
rū vias mōſtrare: futura ꝑdicere. magnū ne-
phas hoc credere. vt deus conſilia ſua cornici-
bus mādet. His iter multa auſpicia tribuunt
⁊ pluuias vocib⁹ ꝓtēdere. Vñ ē illud Tūc cor-
nix plēa pluuiā vocat iꝓba voce. Ex li. ꝺ na.
re. Cornix in ſolſtitio morbo corripit̄. Hec nu
cib⁹ libēter veſcit̄. Horribiles aues q̄ſi hoſtes
ſuos ipugnāt. ſ; ille freq̄nter cū; ipugnātibus
mltū detulerit: tādē i pacia victe lacerāt ipor
tunas. Cornix pluuiā multo clamore ꝓnūciat.
Ouis colūbe iſidiat̄ vt ea diſſipet ⁊ exugat.

Operationes

A ℂ Pli. li. xxix. Cerebrū cornicis coctū in cibo ſumptū capitis doloribus eſt remedium.

B ℂ Item in lib. xxx. Cornicis carnes ac nidum illinite morbis longis putant vtiliſſimum.

Capitulum xxxiiii.

Oruus. Ex li. de na.re. Coruus auis
c clamoroſa nihil aliud ſonare nouit q̄
cras cras. diuerſa tñ voces format. ſ.
lxiiii. vt dicit Fulgētius volādo coit aliq̄n. plu
res ſp q̄ duos pullificat. Grauidus fieri dr̄ ſi
eū ouū coruinū edere ɔtigerit. Ore parere di-
cūtur ⁊ concipere. Femine coruoꝝ oua ſole cu
bāt ⁊ mares eis eſcā dāt. Pulli coruoꝝ ſeptē
dieb⁹ abſq; vlla cibi alimonia manere ferunt̄.
Septia vō die nigreſcūt: quoꝝ nōnullos eiici-
unt tedio nutriēdi. Fortior eſt coruus de die.
Bubo de nocte: et viciſſim oua ſua comedūt.
Corui paꝝ coeūt: ſed multū oſculant̄ adinicē.
Et putāt quidā q̄ alio mō nō coeāt. Sed hoc
falſu; ē. Cadauere coru⁹ veſcit̄: ⁊ vt dr̄ a potu
ſe abſtinet q̄diu ficus ſui fruct⁹ dulcedine glo
riat̄. Unde Ouidi⁹. Ac tibi dum lacte⁹ pēde-
bit in arbore ficus. A nullo gelido fonte bibē-
tur aque. ℂ Grego. in moral. Pulli coruorū
vt fertur: anteq̄ nigreſcūt a parentib⁹ vtcūq;
neglecti. medici affecti: huc illucq; vagantur
in nido: aut ciborum expectūt aperto ore ſubſi
dium. Unde etiam ſcriptum eſt. Quis prepa-
rat coruo eſcam ⁊c̄. Sed cum nigreſcere illi ce
perint tanto eis alimenta prebenda coruus ar
dentius requirit: quāto illos alere diutius di-
ſtulit. Ex li. de na. reꝝ. Eſt coruorum gen⁹ in
oriente qđ cū aſino ⁊ thauro pugnat. eiſq; fu-
giētib⁹ ſup eos volat: ac ſic cū impetu eorum
oculis impūgit. ⁊ cum potuerit eos execans ro
ſtro dñis ſeruis inutiles reddit. Itaq; p conſe
quens occiſi decoriant̄: et corū cadauera vola-
tilibus efferuntur. ſicq; ab aue iꝓba anima-
lia fortia ſuperantur. Coruus turres inhabi-
tat ⁊ ibidē nidificat: citiſſimus eſt mutationis
aeris nuncius: ⁊ alia crocitatiōis voce prophe
tat auram tranquillam alia tempeſtate;. Cor
uus longeuus citiſſime fit domeſtic⁹. coruoſq;
ſilueſtres ſuitos retinet ac ſeducit. Coruus ex
natura eſt inclinatus ad futurum: vt experien
tia. Erfordie docuit vbi coruus domeſtic⁹ ſuc
ceſſiue de menſa qua pecunie facere conſuene-
rant in ortum de prope ſubtus lapidē circiter
quinq; vel ſex florenos in groſſis abſcondit.

Capitulum: xxxv.

Ocurnix. Ex li. de na. re. Cocurnix ē
c auis quā vulgariter quiſtulā dicim⁹.
Hec ducē habent origo metrā: quaȝ in maris tranſitiuam terre. i. portui maris ap propinquātes accipitres ſpeculati rapiūt. ⁊ id circo cura eſt vniuerſis. vt externi generis ducē ſolicitēt. ſcȝ cornicē p quā prima diſcrimina caueāt. rariſſimas hñt feminas in gñe auium: ſicut ⁊ pectines in gñe piſciū. In boium vero genere pauciores naſcunt̃ maſculi ꝙ femine. Comeſtor. Cocurnix in ſynu a rabie ꝑcipue nu tritur. ⁊ eſt auis regia quā nos vulgo cureliuȝ dicimus a currendo. ¶ Iſid. Cocurnices a ſo no vocis dicte ſunt. quas greci ortigeas vocāt eo ꝙ viſe primū fuerūt in ortigia inſula. Hec aduenienduin tempora habenti. Nam eſtate depulſa maria tranſmeant.

Capitulum xxxvi.

Ocyx. Pli. lib. x. Cocyx videt̃ ex ac
c cipitre fieri: tēpore anni figuram mu tans. Tunc enim non apparent reliq accipitres niſi diebus paucis ipſo quoqȝ modi co eſtatis tempore viſus: poſtea non cernitur. Eſt autem neqȝ ad vncis vnguibus accipitrū nec capite ſimilis. neqȝ alio quam colore ac ri ctu: ſed columbe potius ſimilis eſt capite ⁊ vn guibus. Quoniam abſumitur ab accipitre: ſi quando ſimul apparuerint: ſola omniuȝ auis a ſuo genere interempta. ¶ Ariſto. Auis co cyx paucorum ouorum eſt: vnius ſcȝ aut duo rum. quia natura eius valde fri gida eſt.

Capitulum xxxvii.

Rochilos. Ex li. de na. re. Crochilos ī
c italia rex auiū appellat̃ oĩuȝ qdē ē mini ma: ſȝ q̄nto minor tanto velocior: adeo qȝ aſoſa: vt ēt ꝯ aqlā audeat conat⁹ acceptare hoīes quoqȝ deludit: qꝛ cū ſe ꝑpinquā q̄ſi ma nu capiēdā obtulerit. caſſo hoīs conatu ⁊ labo re ſpigra ꝑfugit. araneis veſcit̃ pullis fecūda ē. nā plīmos vno fetu ꝑducit. vno ſpecu vel an tro ī hieme multi cōdūt̃. vt ad calorē turba cō ferēte calor q puus ē in tā minis corpibus au gmētet̃. Eſtqȝ auis mīma oĩuȝ aliaꝝ. Itē Al ber. ī li. ō na. aīaliū ait. Crochiloſ ē auis mīma oĩuȝ quā regulū vocāt: q̄ lȝ ſit pua corpe. auſu magna ꝯ aqlā pugnare reconat̃. ſolitaria vo lat mlti ēt ē pt⁹. ⁊ ī hieme vno cōtēta foramīe antri vl̃ muri. mltos ſocios ſecū ſui gñis nocte hītare pmittit. vt calor pui corpis ex ſocietate mltorū caleſcat ⁊ foueat̃. Hec ēt ē auis muſi ca: ⁊ ꝑcipue cātāt tp̄e magni ⁊ ſicci frigoris in hieme. Infra. ca. ciiii. de eadem tractetur.

Capitulum xxxviii.

Orinta. Pliniꝰ. Corinta ē auis ma
c rina in partibꝰ orientis que vere ad quantitatem pulmonis vacce habet mollē: ⁊ multū infusum ſanguine: ⁊ ideo multū bibit plus ꝙ alie aues. ¶ Albertus ī li. de na. aīaliū. Corinta eſt auis que paucas ⁊ paruas habet plumas ⁊ pennas.

Capitulum xxxix.

Uculus. Ex li. de na. rer. Cuculus
c eſt auis improba: que vocē ſuā ī cantando non mutat: ſed ſemꝑ eandē replicat. Auis pigerrima eſt: ⁊ loco nō ſtabilis. Turturis fere colorē hēt. Hyeme plumis ſpoliari dr̄: ſtratqꝫ terre latibulū: vel cōcauitates arbor: illic eſtate ꝯgerit quo hyeme viuit. Oua ſua ī nido minoris auicule pōit ⁊ de ouis illiꝰ totidē demit: ꝗdū illa numero ſuꝑflua ſuenerit: quaſi aliena repudiet. Itaqꝫ cuculus ab aliena mr̄e cū pullis eiꝰ fotꝰ ⁊ eductus: dū adhuc ī nido inualidus ſedet: quadā tn̄ auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit: ⁊ hac ſagacitate ꝑ ceteris pingueſcit atqꝫ nitidior fit. In cuiꝰ elegātiam nutrix cōuerſa gaudet eiꝰ forma: miraturqꝫ ſeipſā ꝙ talē peperit adeo deſipiens vt magnitudinē fetum a pullis minoribꝰ nō diſcernat: ſꝫ oēs pullos ſuos in eiꝰ cōparatiōe dānat: ac vbi eū eduxerit ⁊ ad robur volandi nutritus. ipſo viceuerſa et in nutricē inſurgit: ⁊ cōſequēter ꝑimit. ¶ Iſido. Cuculi a voce ꝓpria noīati: tempus habēt ⁊ ipſi veniendi miluorum ſcapulis ſuſcepti ꝓꝑ breues ⁊ paruos volatus: ne ꝑ longa aeris ſpacia fatigati deficiant. Hor ſaliue cicadas gignūt. Oua paſſeris nido repta comedūt: ⁊ ſua obijciūt: poſt hec illa ſuſcepta: ⁊ fouēt ⁊ nutriunt. ¶ Ariſtoteles. Cuculus ouis ꝓprijs incubat: ſed vnū ouum in nido fulice ponēs eiuſdē oua ſugit. Illa vero futuri euētꝰ ignara ouū ſedula nutrit fouet. Sꝫ a cuculo excluſo ⁊ poſt modum adulto nutrix a nonnullis quandoqꝫ necari perhibetur. In eſtate volat ⁊ laſciuit. In hyeme iacet langues ⁊ deplumatus ac buboni ſimilis apparet.

Operationes.

¶ Plini. li. xviij. Mirabile quoddā ē de cu- A
culo: quo qs loco ꝓmū audiat alitē illā: ſi pes
dexter circūſcribat̃ ac veſtigiū id effodiat̃ non
gigni pulices vbicūqꝫ aſꝑgatur. ¶ Idem li- B
bro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctꝰ ⁊ potus morſui canis rabioſi confert.

Capitulum xl.

Ubeth. Ariſto. Cubeth ē auis luxu-
c rioſa: cuiꝰ mas ſi ſuenerit oua femine ſue: frāgit ea: ne femīa ſit ſollicita circa ea. Feīa vo abſcōdit ea. Que ſiue coeat ſiue nō: olofaciēdo vel audiēdo ſubito ouat. Itē ſi ꝑſenſerit maſculū veniētē occurrit ⁊ coeunt. Mas qdē pedetentī ad feminam accedit ſine ſtrepitu: ne alii maſculi ſentiant: ⁊ pugnēt cū eo coire ꝑmittāt. Itē maſculi pugnāt inuicem ⁊ victor cū victo coit: ac verſa vice ſi victor victus fuerit. Solitarie tn̄ ⁊ occulte coeunt. eligente victore locum ad hoc. ⁊ victo ſequente. Mas aūt ⁊ feīa ī voluptate ſua frequēter deprehēdunt̃ ⁊ cadūt ī manꝰ venator. Cūqꝫ lu-

ꝑurioſa ſit auis iſta ſinguli tñ mares ſingulas
ſcias accipiũt. Jtẽ aues põderoſi corpis q̃ nõ
ſũt boni volat⁹: multã babent ſupfluitatem:
multumq̃ȝ coeunt: ⁊ multorũȝ ouorum buiuſ-
modi ſũt: vt cubeth ⁊ ſtrutio ⁊ gallina. ¶ Ac
tor. Cubeth idẽ videt̃ eſſe qd pdix: q̃ eni hic de
illa dicunt̃ eadẽ pene ⁊ de pdice dicũtur inferi
us. Qð forte latuit tranſlatorem.

Capitulum xli.

Ulex. Jſido. Culex. ab aculeo dict⁹ eſt
c eo ꝙ ſanguinẽ ſugit. hȝ eni in ore fiſtulã
in modũ ſtimuli: quo carnẽ terebrat vt
ſanguineȝ bibat. ¶ Ariſto. Culex aĩal corpis
anuloſi mẽbrũ hȝ p qð cibũ ſentit: ⁊ q̃daȝ hñt
hoc mẽbrũ extra ſicut aculeũ: cuius natura eſt
mollis ⁊ vacua: per ipſũȝ guſtãt ⁊ ſentiũt et ci
bum attrahũt. Culices autẽ ⁊ muſce minime
beſtiaꝝ p hoc mẽbrũ pforãt hoĩs coriũ ⁊ alio-
rum aĩalium. ¶ Ex li. de na. re. Culex acida
petit ⁊ dulcia fugit: lucem diligit: ita ꝙ ad lu-
men aliquando ſe vrit.

Operationes.

A ¶ Aui. in. iiij. cañ. Ad effugandũ culices ⁊ ci-
mices fit ſuffumigiũ cũ ſerraturis ligni pini:
aut cũ nigella: ſilr̃ cũ mirto ſicca ⁊ cũ ſulphu-
re: ⁊ bdellio ⁊ ſpino fetida ⁊ ſtercore vaccino et
B cũ foliis cypreſſi. ¶ Ad idẽ aſpgit̃ domus ex
decoctiõe radicis lupinoꝝ aut ex decoctiõe ni-
C gelle: aut abſinthii: aut rute. ¶ Palladius.
Cõtra culices ⁊ cimices ĩ hortis vl̃ ſatis amur
ca recens vel ex cameris fuligo ſpargit̃: galba
D no quoq̃ȝ ĩfuſo: aut ſulphure fugant̃. ¶ Am-
broſi⁹. Culices nõ tangũt hoĩem: ſi abſinthiũ
cum oleo coquatur: ⁊ eo ſe perungat.

Capitulum: xlii.

Yomedes. Jſidor⁹. Dyomedie aues
d a ſociis dyomedis appellate ſũt quos
fabule ferunt in eaſdem volucres fu-
iſſe conuerſos forma fulice ſimiles: magnitu
dine cignorum. colore candido: duris ⁊ gran-
dibus roſtris. Sunt autem circa apuliam in
ſula dyomedia inter ſcopulos littorum ⁊ ſaxa
volitantes. ¶ Solinus. Dyomedas aues in-
ſula qua oram apulie videt: ⁊ tumulo ac delu
bro dyomedis inſignis eſt: ſola gignit cui eſt
color candidus. ignei oculi: ora dentata: con-
gregate volitant: dueq̃ȝ duces ſunt: quarũ al-
tera agmen pcit vt ductu certuȝ iter dirigat.
altera inſequitur: vt inſtantia tarditatem vr-
geat. Cum fetificiȝ tempus adeſt: roſtro ſcro-
bes cauant: ⁊ ſurculis inuerſum poſitis ſubter
cauata contegunt: ⁊ ne operimenta deſint: ſi
forte lignorum caſſia vẽti auferãt. Hanc ſtru-
em premunt terra quam egeſſerant: ſic nidos
moliuntur. bifori acceſſu aditus qui mittit ad
paſtus in hortum deſtinatur. qui excipit reuer
tentes verſus occaſum eſt: vt lux ⁊ morantes
excitet: ⁊ receptui non denegetur. Edem ſacrã
huiuſmodi ſtudio die celebrãt. aquas plumas
imbuunt. ⁊ alis impendio madefactis rorulen
te confluunt: ⁊ ſic edem humore excuſſa purifi-
cant. Tunc pennis ſupplaudunt: ⁊ inde quaſi
peracta religione diſcedunt. Ob hoc aues fa-
ctos dyomedis ſocios ferunt.

Capitulum. xliii.

Drayca.

d Raycha. Albertus in libro de naturis aīalıū īnqt. Drayca auis eſt pedibus carens: vt dicit Ariſtoteles: ꝛ cū ad terram ceciđit cubitis alaruꝫ ꝛ pectore repit fere ſicut veſpertilio. Debiles habet pedes caude ſue coniūctos. Hoc nō apparet niſi poſt pluuiam in principio eſtatis: et tunc pullificat: ꝛ cum pulli conualeſcunt: moritur: pullos relinquens ſue miſerie vice ſucciores.

Capitulum xliiii.

e Gitbus. Emeris ꝛ Ercinia. Plini⁹ libro. x. Egitbus auis minima cū aſino pugnat. Aſinus quippe ſpinetis ſe cauſa ſcalpendi atterēs nidos ei⁹ diſſipat. quē adeo pauet auicula: vt omnino voce rudentis audita oua eijciat: pulliqꝫ ipſi metu cadant. Itaqꝫ aduolās vlcera eis roſtro excauant. Porro acbantis egitbū odit intantū: vt corū ſanguinem credāt nō coire. ¶ Iorath. Emerie ſūt aues q̄ de nocte volātes illuminant aerem propter pennarū ſuaꝝ naturaꝫ: q̄ magis in tenebris q̄ in lumine lucent: ſicqꝫ produnt ꝛ capiunt. ¶ Iſido. Ercinie aues dicte ſūt ab hercinio ſaltu germanie vbi naſcuntur: quaꝝ penne adeo per obſcurū enıcāt: vt q̄uis nox denſis tenebris obtenta ſit: ad preſidiū itineris dirigendi iacte interluceant: curſuſqꝫ vie pateat iudicio plumarum fulgentium.

Capitulum xlv.

f Alco. Ex libro de na. reꝝ. Falco eſt auis nobiliſſima: volatu impetuoſiſſima: ꝛ in cuſtodia ſui minus cauta. Ideoqꝫ cum ad predam dirigēdus eſt: a domino ſuo retardat: nec auis ei capienda oſtenditur: niſi prius aliquantulum elongetur: vt predam cum impetu moderato ſubſequatur. In ardee captura duo falcones pariter relaxantur: quorū vnus ſumma petit: alius iuxta terram inuolat: vt videlicet ille volātem ardeam in pulſu precipitet. Iſte vero precipitatā accipiat. ¶ Ariſtoteles. Falco renes hꝫ debiles: pectuſqꝫ robuſtū: deliciosis vtitur cibis: vnica verſatione collum girat circulariter pectore exiſtente immoto adeo vt colli eius duo centum ar gi luminibus ratione. Huius viſus cuiuſdam naturalis diſcretiōis videan

tur ex equo reſpondere: prede quoqʒ que poſt tergū eſt ꝓuidus inuigilat. ¶ Ex libro de naturis rerum. Falconū genera ſūt duo. Unum nobile qḋ auem vſu paruo naturaliter capit. aliud ignobile ac vile: qḋ niſi multo labore et macerratiōe aſſuefactū hoc facit. Hoc vltimū gen⁹ cū ardeā ad terrā ſpulerit. Iamqʒ ſpꝛōpta eſt vt eam capiat. Ardea anguillā vel aliū piſcē quem recentius vorauerat euomit: ⁊ tūc falco libere eam volare permittens: ac minus fetidū ſibi oblatū ꝓferēs ⁊ gaudēs ocius apprehendit. Non ſic autē falco nobilis: ſed eiectū munus vilipendens: auē doloſam ſeueri⁹ punit. Habet autem falco os acutū ac durū in pectore: qḋ ei natura prouidens indidit ad impulſionem prede. Scripſerūt aquila ſymachus ⁊ theodocion epiſtolam Ptholomeo regi egypti: in qua tractauerūt de auibus nobilibus ⁊ earū medicinis. De qua hic pauca de falcone cōmorare liceat.

Operationes.

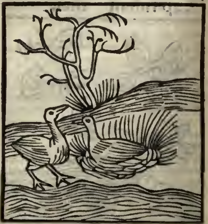
A ¶ Albertus in libro ſuo de aīalib⁹. Si falco nō pōt fumare: fel galli da ei comedere: vel te-
B ſtudines albas decoctas. ¶ Si falco nimium laxatur ſuccum iuſquiami modicū da ei bibe-
C re: ⁊ intinge in eodē cibum eius. ¶ Si os fractū fuerit in crure vel ala. Aloe calidū ſuperliga: ⁊ dimitte vna die ⁊ vna nocte.
D ¶ Item fimū galli in aceto coctū ſuperliga.
E ¶ Ad idē aloen herbā cū puluere apij ⁊ ſuolue cordib⁹ paruaꝝ auiū: ⁊ da ei comedere.
F ¶ De hac materia reperies per Albertū tradita in libro ſuo de animalibus.

Capitulum xlvi.

f Aſianus. Ex li. de na. rerū. Faſianus eſt gallus ſiluaticus. Auis pulchra valde: pennis choruſcis: inſtar ignis. ceruleus interduʒ ac viridis: rubeiſqʒ pēnis īterſcribit̄ nitor. Aures geminas videt̄ habere: in capite plumis extātibus: quas ſubrigit qñ vult atqʒ ſubmittit. Criſtis aūt in capite caret: ⁊ ſpiculis ī crurib⁹. His tñ armis fruſtrat⁹ aloſus ⁊ audax eſt. ¶ Ariſtoteles. Faſiani tantum coitus tpe ſimul habitant: ceteris vero tēporibus ſeparatiʒ: nec cito rubricatas habent barbas vel in pedibus calcaria ſicut galli domeſtici: ſed tractu temporis. Faſianus ſic capitur: aliqñ auceps panno in quo hec auis depingitur coopertus. faſiano ſe oſtendit: qui ſequens coopertum nec fugientē nec retrocedentē: tādē a ſocio aucupis in inſidiis latitante retibi inuoluit̄. Hec auis ī aura pluuioſa triſtat̄: ⁊ tūc in rubetis ac ſiluis latet. Circa veſperā vel aurorā de ſilua egreditur: ⁊ tūc de facili venatur. Roſtrū in terra figens abſcondit ſe: ⁊ ſic abſcōditū ſe totū credit: pennas pre pinguedine mutat. Iterūqʒ ſepe renouat. Carnes hʒ ſubtiliores ac leuiores ceteris auibus ſiluaticis: exceptis perdicū pullis. ¶ Iſid. Faſianus a faſide īſula dict⁹ ē: vnde primum aſportatus eſt.

Capitulum. xlvii.

f Atator. Ex lib. de naturis rerū. Fatator eſt auis in oriente: que fetuū procreandorū naturaliter cupida. Tempus veris anticipat: quo ſcilicet aues ceteras

ſolent

ſolent initiare cõceptus. Unde fit vt oua q̃ tũc
facit frigore corrũpantur: ne fetuum habeãt
effectum: ſed iterꝫ ſequenti tempore calido po
nunt: ⁊ tunc pullos faciunt: qd̕ eſt contra oẽs
fere agreſtes aues: q̃ ſemel in anno ouant atqꝫ
pullificant.

Capitulum xlviii.

f Enix. Iſidorus. Fenix eſt auis arabie
ſic dicta: eo ꝙ colorẽ feniceũ habeat.
vel ꝙ ſit in toto orbe ſingularis ⁊ vni
ca. Nã arabes ſingularẽ ⁊ vnicã feni
cem vocãt. Hec qngẽtis ⁊ vltra viuẽs annis
dũ ſenuiſſe ſe viderit: collectis aromatũ virgu
lis rogũ ſibi cſtruit. ⁊ cõuerſa ad radium ſolis
alarũ plauſu voluntariũ ſibi incendium nu
trit. ſicqꝫ iterꝫ de cineribꝰ reſurgit. ¶ Ambro
ſius libro qnto. Fenix cũ finem vite ſibi adeſſe
animaduertit: facit ſibi thecã de thure ⁊ myr
rha ⁊ ceteris odoribus in quã impleto vite ſue
tpe intrat ⁊ morit̃. De cuiꝰ humore carnis ver
mis exurgit: paulatimqꝫ adoleſcit: ac ꝓceſſu
ſtatuti tpis alarum remigia induit: ſicqꝫ in ſu
perioris auis ſpeciem ⁊ formam reparat̃. Do
ceat ergo nos hec auis exemplo reſurrectionẽ
credere: que ſine exemplo ⁊ ſine rationis ꝑce
ptione ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat.
¶ Solinus. Apud arabes fenix naſcit̃: auis
aqle magnitudine capite onerato in comã plu
mis extantibus: criſtatis faucibus: circa colla
fulgore aureo poſtera parte purpureus. extra
caudam in qua roſeis pẽnis interſcribitur ni
tor ceruleꝰ. Hec etiã ẽ mẽs oluꝫ alioꝝ autoꝝ.
Etiã idẽ habet̃ in li. de na. re. licet ꝑ alia ỽba.

Capitulum xlix.

f Ilomena ⁊ Ficedula. Ex li. de na. re.
Filomena d̃r a filos qd̕ ẽ amor: ⁊ me
ne qd̕ ẽ dulcis. Hec enĩ auis mira mo
dulatiõe letificat audiẽtẽ. gaudet ad ortum ſo
lis. Preteqꝫ leticia veniẽtẽ: verno tñ tpe can
tat. hiberno nũq̃. In initio quoqꝫ veris adeo
ſue vocis amenitate dlectat̃: ⁊ rariſſime comme
dat ⁊ h̃ cũ ſũma feſtinatõe. Itaqꝫ certãt inter
ſe tã ptinaciter: vt victa ſepe vitã finiat ꝑus de
ficiẽte ſpũ q̃ cãtu. Mñ ⁊ d̃r a filos qd̕ ẽ amor et
mene qd̕ ẽ defectꝰ. q̃ſi amore deficiens. Mira
mur igit̃ in tã paruo corpuſculo tã ptinacẽ ſpi
ritũ. Miramur in illo pfectã muſice ſciẽtiam.
Modulatꝰ eniꝫ edit̃ ſonus: ⁊ nũc cõtinuo ſpũ
trahit̃ ꝉ lõgũ: nũc variat̃ inflexo: nũc diſtingui
tur ⁊ cõciſo: copulatur ꝉ torto grauis acutꝰ cre
ber extẽſus: vibrãs: ⁊ aliqñ qdẽ mediꝰ: ſũmus
ymus. Meditant̃ interiꝫ alie minores: v̾ſuſqꝫ
quos mirẽt̃ addiſcunt. audit attẽta diſcipula.
Redditqꝫ vicibꝰ cantũ. itelligit̃: emẽdat̃: ⁊ a
docẽte quodãmõ rep̃hẽdit̃. Statiꝫ aũt vt coi
re ceepit vocis amẽitatẽ ꝑdit. Et vt dicit Pli
niꝰ. Alia vox fit: mutat̃ ⁊ color. Ab exitu nãqꝫ
verni tpis aucto eſtu ꝉ totũ alia vox fit: mutat̃
⁊ color: linguis earũ tenuitas illa nõ eſt que ce
teris auibꝰ. ¶ Actor. Filomena eſt auis par
ua canora oĩbꝰ nota. q̃ ⁊ luſcinia d̃r. ¶ Iſi. Fi
cedule dicte ſũt: eo ꝙ ficos magis edant: pãdi
tur illo v̾ſiculo veteri. Cũ me ficus alat cum pa
ſcat dulcibꝰ vuis. Cur potius nomẽ nõ dedit
vna mihi. ¶ Pli. li. x. Ficedule formã ſilr̃qꝫ
colorẽ mutãt: hoc tñ nomẽ hñt autũno: poſtea
vero melancoriphi vocantur.

Capitulum. l.

f Ulica. Actor. Fulica ē auis magnitudīne ⁊ colore cigno ſiſis ⁊ grādi roſtro: in ſcopulis littoꝝ cōmorat̄: has latini dyomedias. greci herodios vocant. ¶ Phiſiolog⁹. Fulica ē auis ſup oēs prudentiſſima: cadauerib⁹ nō veſcit̄: nec oberrat d̄ loco ad locū: ſꝫ ī vno loco pmāet vſqꝫ ī finē ibiqꝫ eſcā ſuā circa ſe colligit ⁊ geſcit. ¶ Idē Fulica ē auis boni moris nigra: anate ſiſis: niſi q̄ minor ē anate. In ſtagnis delectabiliter commorat̄: eſca ⁊ pace cōtenta: vñ pꝫ ſi locū inueniat vbi pacē ⁊ eſcā hēat nō īde recedit. ¶ Pli. li. xi. Fulicaꝝ generi dedit natura placabilem criſtam p medium caput a roſtro reſidentem.

Capitulum. li.

f Ucus. Bartholome⁹ li. de pprietatibus reꝝ ingt. Fuc⁹ ē apis maior dictus aūt ē fuc⁹: eo q̄ comedit labores alienos: quaſi fagus a fagin qd̄ eſt comedere: depaſcit̄. n. qd̄ nō laborauit: q2 nec mellificat: ſed alioꝝ mel māducat. ¶ De quo Virgili⁹ Ignauū fucos pec⁹a pſepib⁹ arcet. Sūt āt fuci ſine aculeo velut impfecti apes: ⁊ ſunt ſeruiciales veraꝝ apū: ⁊ ideo eis imperant ῾ve apes primoſqꝫ expellūt ad opa: tardātes āt ſine clemētia pungūt ⁊ puniūt: neqꝫ ī ope tm̄: ſed etiā ī vctu adiuuātes. Certe. n. quo maior eoꝝ fuerit multitudo: eo maior fiet examinū pucnt⁹. Cū mella vo ceperint matura eſſe abigunt eas: melleqꝫ ſinglas aggreſſe eas trucidāt atqꝫ fugant: nec videnť niſi ī vere. Impatoribus apū fuci extrahūt regias māſiōes amplas magnificas ſepatas coopculo eminētes: ⁊ ſūt ſex anguleois celle ſingulorꝝ: ⁊ q̄uis fuci ſuſtineant tot labores: comedere tn̄ de melle vix promittunť niſi q̄tum capiūt ⁊ furanť: vt dicit Pli.

Capitulum lii.

g Allus. Ex li. de na. re. Gallus ē auis faucibus ⁊ capite criſtata ſpiculis aduerſis in cruribus armata. Habet ⁊ quandoqꝫ ſpicula galline: ſed hoc errore potius q̄ opere nature. Gallus nocte profunde cātat validius ⁊ matutino leuius. Cantus enim cum vento fert̄: ⁊ anteq̄ eſtimari poſſit longius audit̄. ¶ Grego. in moralib⁹. Gallus dici nſicius: horas noctis diſcutit: ⁊ demum vocem exhortatiōis emittit. Cūqꝫ cantus edere parat:

parat:pri⁹ alas excutit:ac ſeipſuz feriēs vigilā
tiorē reddit. ℭ Amb. Eſt galli cātus ſuauis ī
noctib⁹ ꝛ vtil:q̄ſi bonus cohabitator: dormiē-
tē excitat:ꝛ ſolicitū admonet vigilātē ſolat̄ ꝓ-
ceſſum noctis ſignās. Idē. Leo timet galluz.
maxieq̄z albū. ℭ Ariſt. Viſi ſunt āt galli q fe
minas ſuas īterficiebāt. Deinde ſoliciti circa
pullos ſuos regebāt illos: ꝛ aſſimilabāt̄ femis
in nutriēdo illos:ita ꝙ ēt inuicē nolebāt coire.
ℭ Iſido. Gallus āt a caſtratiōe vocat⁹ ē. Nā
inter aues ceteras huic ſoli teſticuli adimitūt̄:
veteres aūt abſciſos vocabāt gallos. ℭ Ex li.
de na. re. Gallinaceus gallus teſticulis vidua
tus dr̄:q capo vulgariter appellat̄: vt ſupi⁹ di
xi. Fert̄ āt citi⁹ īpinguari:q a libidīe arcet̄. Cū
gallinis qdē īpinguat̄ ꝛc. ℭ Operationes.
A ℭ Ex lib. vt ſupra. Galli carnes groſſiores
ſunt ad dirigendum ꝛ minoris humiditatis
ꝙ gallie vel gallinacij. Decrepiti tamē galli
B carnes teneriores ſunt ꝙ iuniores. ℭ Gallina
ceus aūt hȝ carnes validiores oib⁹ volatilibus
bonū ſanguinē generāt ꝛ optimū nutrimētū.
C ℭ Aui. Galloꝝ melior ē ille q nōdū cātat: an
D tiqui vo mali ſūt. ℭ Teſticuli āt galloꝝ multū
E laudabiles ſūt: velocis digeſtiōis. ℭ Ius gal
F loꝝ cōfert dolori ſtōachi ex vētoſitate. ℭ Ius
galli veteris cū polipodio ꝛ aneto cōfert colice
G valde. ℭ Docet āt Gal. i decoctiōe galloꝝ ve
teꝝ: vt poſtꝙ nutriti ſūt fatigent̄ faciendo eos
currere vt cadāt ꝛ decollet̄. Deide vētres eoꝝ
euacuati ac ſale impleti ſuant̄ ꝛ coq̄nt̄ cū. xx.
kyſt aq̄ dōec veniāt ad tres rotillas ꝛ bibat̄: h
ius cōfert aſmati. confert ēt tremori ac dolori
iūcturaꝝ. Eſcula. Cerebrū galli cū vīo bibitū
oēs morſus ōſtruit: ꝛ alia mlta mirabilia fac.

Capitulum liii.

Allina. Iſidorus. Gallia dicit̄ a gal
g lo: ſicut a leone leena. Huius mēbra
ferunt quidam ſi auro liqueſcenti mi
ſceantur conſumi. ℭ Ex libro de naturis reꝝ.
Gallinis ſupponenda ſunt oua ſemp impari
numero luna creſcente a decem vſq̄z ad quin-
decim. Oua incubari intra decem dies edita
vtiliſſimum eſt. Nā vetera aut recentiora infe
cunda ſunt ſubijci autem debēt impari nume
ro. Quarto vero die poſtꝙ ceperint incubari:
ſi coꝝ cacuminibus contra lumen in manibus
apprehenſis: purus ꝛ vniuſmodi color perluce
at eſtimantur ſterilia: ꝛ pro illis ſupponenda
ſunt alia. In aqua quoq̄z experimentum eſt.
Nā ouum inane fluctuat iniectum aqua. ſub
ſidens vero plenuz eſt. ℭ Philoſophus. Gal
lina ouat in omni tpe pterꝙ in duobus menſi
bus tropicoꝝ. Dum autē galline pulueris fo
mento ꝛ crebra reſperſione fungentes vice bal
nei: ſine coitu delectantur. Oua de quibus exi
turi ſunt maſculi gallina gerit in parte vētris
dextra. Ex quibus autem femine in ſiniſtra.
Uniuerſaliter ſi galline oua ſua non incuba-
uerint infirmantur. Et quedam galline ſemp
faciūt gemellos: ſemperq̄z eſt vnus maior ali
us minor. Gallina quando cubat in eſtate citi
us excludit pullos ꝙ in hyeme.

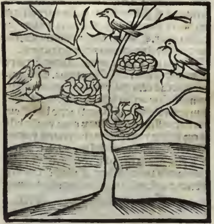
Operationes

ℭ Iſidorus. Gallinarum in cibo melior eſt il A
la que nōdum parit oua: antiqua vero praua.
ℭ Adeps pullorum calidior eſt ꝙ gallinaruz B
magnarum. ℭ Caro etiam gallinarū clarifi- C
cat vocem. ℭ Cerebrum gallinaꝝ ꝓhibet flu D
xum ſanguinis nariū ꝛ cerebri voluminibus
accidentē. ℭ Idem. Epar gallinaruz pingui E
um ſicut ꝛ anatū ſanius eſt ceteris galline ſan
guinis vt dr̄. ℭ Idem adeps quidem galli ſi- F
cut ꝛ cerui vehementioris eſt calefactionis.
ℭ Adeps aūt galline minus calidus ē. ꝛ aſpe G
ritati lingue cōfert. ℭ Eſculapius. Ouū gal- H
line valet ad oēm dolorē oculoꝝ: etiam albu-
men infuſum oculis ſedat punctiones. ℭ To- I
tum ouū cōbuſtū ꝛ cū vino vel aceto bibitū om
nes fluxus ſtringit. ℭ Duoꝝ quoq̄z vitella bibi K
ta cuȝ tribus vini cyathis emoptoicis valent.
ℭ Adeps gallinaꝝ puſtulas oculoꝝ reprimit L
ℭ Tybie quoq̄z cū pedib⁹ cocte ꝛ cū ſale ꝛ oleo M
ꝛ aceto colli dolorē ſedant. ℭ Sterc⁹ eius fleg
mones q naſcunt̄ in naribus impoſituȝ ſanat. N

Capitulum liiii.

g Allinaci⁹. Alberā. Gallinaci⁹ ſi bñ vrtiʼceſ ducet pullos ſuos ad modū galline qð vt dſ nō facit pp cōmodū pullorū ſʒ pp cōmodū ꝓprium: vt ex calore pulloꝝ faciat venenū vrtice euaporare. ¶ Ex li. de natu. re. Gallinaci⁹ gallus teſticulis viduat⁹ dſ: q capo vulgariter appellaſ: vt ſupi⁹ ī ca. xxii. iſtius tra. dixi. Ferſ aūt citi⁹ īpinguari: qꝛ libidīe arceſ: cū gallinis qdē īpinguaſ: ſʒ nequaꝗ̄ īpinguādo fecūdat cū eis paſcſ: ſʒ nō eas defēdit: nō cātat nec hora diei vł noctis diſcernit. Igitur ad nihil vtil⁹ ē niſi ad cognā. Item aliqñ gallus poſt triennuū caſtraſ; poſtea qnq3 vel ſeptē annis viuere ſiniſ: ⁊ ſic ī ei⁹ iecore lapis īuenif electori⁹: quē vt ibi cōcepit nō poſtea bibit. Unde ⁊ ſi qs hūc lapidē in ore ſuo habuerit ſitim extinguit. De quo inferius in tractatu de lapidibus tractetur.

Capitulum lv.

g Raculus ⁊ Garrulus. Ex li. d na. re. Graculus ē auis nigra p totū corpus Eſt eni de gñe cornicis: ſʒ corpe minor libēter ī altiſſimis nidificat: ⁊ hoc in tāta multitudine: vt in vna ſepi⁹ arbore ſeptē paria graculoꝝ nidos cōſtruāt. Optime nāq3 aues iſte ſibiinuicē cōpatiunſ. Eſt aūt auis clamoſa nimiū maxie a tpe coit⁹: quē. ſ. coitū tēpus excitat vernū. Amoris gr̄a maſculus feminā3 cubat. Carnes pulloꝝ ei⁹ edibiles ſūt: ⁊ maxime ſi excorienſ. Hāc auē nōnulli falſo opinantur eandē eē garrulum: ſʒ multa īter eas eſt dfia. Nā graculus vt dictū ē vni⁹ ē coloris. Garrulus āt colore diſtinct⁹ ex diuerſis plumis. Dict⁹ ē garriēdo: nō eni eā qſq̄ trāſire pōt ꝫ quē nō garriat. Ceteraꝝ etiam auiū voces vel modulos nō ad delectamēta leticie ſʒ tm̄ ad garriendū dſ imitari. Tāta plumaꝝ varietate diſtiguiſ: vt nllus ei ceteraꝝ auiū color deēſſe dicaſ. Capt⁹ in iuuētute claudiſ vt articulata verba loq doceaſ: q̄ etiā vbi didicerit magis garrire geſtit. Et qñq3 dū garrulitate intēdēs ſibi nō ꝓſpicit niſus ea inopinate rapit freqūēter inſanire dſ: ita q̄ plerūq3 inter furcatos arborū ramos ſe ſuſpendit.

Operationes

¶ Pli. li. viii. Gracula quoq3 ſicut ⁊ alie quedā3 aues lauri folio annuū faſtidiū purgant. A
¶ Idē li. xviii. Graculi ſero a pabulo recedentes hyemē ꝑſagiūt. ¶ Iſido. Eſt eni loquaciſſimum genus ⁊ vocibus importunum. B C

Capitulum lvi.

Grippes

g Rippes. Iſi. Grippes vocat̄ eo ꝙ ſit aīal pēnatū ⁊ q̄drupes. Hoc gen⁹ feraꝝ i yp boreis naſcit̄ mōtib⁹. Hi corpiſ pte leōes ſūt alis ⁊ facie aqlis ſiſes: eqs vehemēter iſeſti Nā ⁊ hoīes viſos decerpūt. Solin⁹. In aſya-thica ſcythia terre ſūt locupletes ibitabiles tñ Nā cū auro ⁊ gēmis affluāt. Grippes vniuerſa tenēt alites ferociſſimi ⁊ vltra oēƺ rabiē deſeuiētes. quoꝝ imanitate obſiſtēte: aduenis acceſſus rar⁹ ē. Viſos qppe decerpūt velut gēiti ad plectēdā auaricie temeritatē. Arimaſpi cū bis pugnāt vt lapides q ibi ſūt itercipiāt. Ex qb⁹ ſūt ſmaragd⁹: ſicenic⁹ ⁊ criſtall⁹. ¶ Ex li. ð na. re. Grippes ē auis q̄drupeſ: capite ⁊ alis aqle ſiſis: ſƺ multo maioꝛ: tñ i nido ſuo lapideƺ agathē pōit: nec dubiū qn ad aliqð remediū. Hi eqs ⁊ boib⁹ maxie iſeſti ſūt: ⁊ hoies armatos p̄liādo ſupāt ⁊ occidūt. Grippes dñr aurū effodet̄ ⁊ i effoſſi iſpectōe gaudet̄. Alb. ili. ð natu. aī. Grippes i poſterioꝛi pte ⁊ cauda ⁊ poſterioꝛib⁹ crurib⁹ imitat̄ leonē: hƺ ēt vngues longos ex qb⁹ ciphi fiūt. ¶ Joānes mōteuille dic Corp⁹ magni grippis mai⁹ eē octo leonib⁹ de ptib⁹ iſtis: nā poſtq̄ bouē equū vel hoieƺ ēt armatū occiderit: leuat ⁊ aſpoꝛtat pleno volatu. Illi⁹ vngule ſūt tāq̄ coꝛnua bouis ð qbus fiūt ciphi ad bibēduƺ qui reputātur valde precioſi. fiūtq; de pēnis alarum eius arcus rugidi ⁊ fortes ad iaciendum miſſilia ⁊ ſagittas.

Capitulum lvii.

g Ricocēderon ſiue gracocēderō. Alb. in li. ð na. aī. Gracocēderon auis eē dñ magna intra oīa volatilia minus v tens coitu: vno eniƺ coitu i eſtate iplet. feminā ad filiarū fecūditatē: ⁊ ſic toto āno non coit amplius.

Capitulum. lviii.

g Irfalco ⁊ goſturdo. Girfalco venit a ptibus trāſmarinis i coboꝛte multarū aucaꝝ ſiluestriū: quaꝝ vnā de nocte ppter frigus pellēs ſub pedib⁹ ſuis: aliaƺ de die capit i cibis. Actoꝛ. Girfalco idē dñ eē qð herodius. De quo pleni⁹ dñ iſeri⁹. ¶ Ex li. ð na. re. Goſturdi ſūt aues ad modum pue: coloꝛis terrei. criſtā puā ex plumis hñtes i capite: nec aliaꝝ auiuƺ moꝛe volātes: q vēto cogente nūc alta: nūc yma petūt. De his fert̄ vulgo ꝙ earū oua i terra poſita a buffone: ex qbus cū exierint pulli: tūc pmum eos pentes curant: eiſq; cibos ferūt q̄aduſq; volatus tētare poſſunt.

Capitulum lix.

Rus Iſidorus. Grues nomē de p-
g pria voce ſumpſerunt: tali enim ſo-
no ſuſurrant. Hedum pergũt vna
ſequitur aliam ordine litterato.

Ariſto. Gruibus quoqʒ natura dedit placabilem criſtam per medium caput a roſtro reſidentem. Regem habēt grues: eiqʒ ſunt obedientes. Grus dormiens caput ſub alis declinat: ⁊ ſuper vnum pedem ſtat. Habent autēʒ rectorem grues qui ceteris dormientibus ⁊ capita ſub alis reclinantibus excubat eleuato capite. Grues adinuicem pugnant: ita ꝙ i hora pugne accipi poſſent. Ex lib. de naturis re. Per grues domeſticas alie capiuntur grues habent carnes reliquis auibus grauiores.

Iſidorus. Grues excelſa petunt: quo facilius videant quas petunt terras. Caſtigat autem voce que cogit aginē: at vbi raucerit ſuccedit alia. Nocte autem excubias diuidunt: ⁊ ordinem vigiliarum per vices faciunt: tenentes lapillos ſuſpenſis digitis quibus ſomnos arguant. quod cauendum eſt: clamor indicat.

Dicit Ariſtoteles ꝙ ad plagam ſeptentrionalem vltra egyptum in hyeme veniunt quibus pigmei homines ſcilicet cubitales occurrunt: ⁊ cum eis pugnāt. Pugna gruūʒ adeo fortis eſt ⁊ ptinax vt manu capi poſſunt. Quādo nubes pluuioſas proſpiciunt clamāt ⁊ vociferant ducem ſuum celeriores captare volatus ſolicitant. Cum autem ſuper terram deſcenderint vt comedant: dux earum caput in altum erigit in cuſtodiam omnium: cetere vero ſecure depaſcant. Fertur autēʒ ꝙ poſt hyemem volentes a mōtibus orientis harenas aureas ⁊ auricalcum lapidem trāſglutiunt. ⁊ poſt in partibus tranſmarinis reuomunt. Unde dixerunt qui experti ſunt ꝙ lapis queʒ grues euomūt. igne mediante tranſit in aurum.

Operationes.

A Raſi. Caro gruis groſſa eſt que ⁊ tarde digeritur ⁊ ſanguinem melancolicum generat.

B Haly. Fel gruis calidum ſubtile: ſi cum aqua ſanſuci naribus inſtilletur: paraliſi prodeſt: ⁊ facit titillationem.

C Idem. Occiſa grus vna die in eſtate duobus in hyeme ſeruari debet anteꝙ̄ comedat. vt caro digeſtibilior fiat atqʒ tenerior.

Capitulum lx.

Luta. Iſido. Glutis ē auis grece ſic
g nominata: qꝛ longam exerit linguā.
Hec inſtante hyeme recedētibus hyrundinibus atqʒ ciconijs blandiente ſibi ſocietate: auide cum eis iter aggreditur. Sed poſt modum in volatu labore comperto penitentia ducitur: ⁊ quoniam in comitantem reuerti piget ſequit aues aliquas tanto tamē tedio tam paruiſqʒ dietis. vt eā incōpleto itinere hyems anticipet. Econtra vero citramus aſye feſtinātior perſeuerat: ⁊ alias aues ſocias precit: reddītqʒ ſolicitas: ⁊ excitat de nocte ſomnolētas. Ariſt. Auis galator. i. magne lingue: linguaʒ habet prominentem valde ⁊ hec adiungitur in redeundo cum gruibus ⁊ alijs auibus.

Capitulum lxi.

Arpia. Actor. Harpie dicūtur q̄dā
b aues maxime q̄ nunquā ſatiant̄ man
ducando. Item harpie digitos ad p̄
dam exacuunt curuis timendos vnguib⁹ ſup
menſas aduolant: ꝛ quod cōtingunt auferunt
quod relinquunt pollunt. Ex libro de naturis
rerum. Harpia eſt auis i ſolitudine: iuxta ma
re ponticum. fame rabida: fere ſemper inſatia
bilis. Vngues habet aduncos. ꝛ ad rapiendū
ꝛ diſſerpendum ſemper paratos: faciem tamē
habet hominis: ſed in ſe nihil humane virtu
tis. nā ſupra modum humanū ferocitate graſ
ſatur. Primū hominē quem in deſerto vide
rit: occidere fertur etiam inde cū fortuitu aq̄s
inuenerit: faciemq̄ ſuam in eis contemplata
fuerit. mox ſui ſimilem hominem occidiſſe ſe
perſpiciens immodice triſtatur: ꝛ hoc aliquis
vſq̄ ad mortem. Plangitq̄ occiſum omni tē
pore vite ſue. Hec auis licet careat ratione: ali
quando tamen domeſtica ꝛ docta loquitur hu
mana voce. Virgilius in. iii. eneidum de har
pis loquitur. Extruimuſq̄ thoros dapibuſq̄
epulamur opimis. At ſubito horrifico lapſu
de montibus adſunt. Harpie. ꝛ magnis qua
tiunt clangoribus alas. Diripiūtq̄ dapes cō
tactuq̄ omnia fedant. In mundo predam pe
dibus circūuolant vncis.

Capitulū lxii.

Yrundo. Ex li. de na. re. Hyrūdo eſt
b auis leuiſſima. roſtro paruo cauda eti
am furcata forma grata: nigredine
decentiſſima in ventre candida: ſub gutture
ruffa: modicā h̄z carnē ꝛ nigrā plumas mul
tas: ꝛ alas magnas. Ideoq̄ circū h̄z volatū: diē
pnūciādo nūciāt: dormiētes excitat ꝛ ad lau
dē creatoris inuitat. Apricos mōtium receſſus
hyeme petit: ibiq̄ nuda ꝛ īplumis reperit̄. Ad
uentus ſui tēpora cuſtodit: ꝛ aduētu ſuo veris
initiū pdit. Quedā in iecore lapidē celidoniū
portāt: harū pulli i hoc cognoſcūtur: ſi p ſigno
pacis ore ad os in nido cōuerſi ſedēt. Nā cete
ri q nō hn̄t lapidē auerſis poſteriorib⁹ ſedent.
Ambro. Hyrūdinē accipiam⁹ materne ſe
dulitatis in filios grāde documētū. Hyrūdo
minuſculo corpore: ſz egregio p̄ ſubblimis ef
fectu. In nido cōſtituēdo tā ſapiēs ē vt hoīuz
domicilijs paruulos cōmēdet: vbi nullus eos
īcurſet: ore feſtucas legit: ꝛ luto illinit: vt con
glutinari poſſint: ſed q lutū pedib⁹ deferre ne
quit: aqua pēnas īfundit: vt eis puluis hereat
ꝛ limus fiat quo feſtucas ſibi colligat: ꝛ herere
faciat. Phiſiologus. Hyrūdines ouāt bis
in anno: ſed oua prima q̄nq̄ pp hyemē corrū
pūtur. poſteriora ꝟo cōplētur ꝛ faciūt pullos.
Hyrūdines ꝛ paſſeres pullos incompletos fa
ciūt: ꝛ pullificant pullos multos: pp hoc ſi ex
trahatur oculus hyrundinis pulli dū paruus
eſt: iterū creſcit. Ex li. de na. re. Hyrūdinis fe
mina libidinis imagine concipit: aut puluere
Celidoniā vt dicit Plini⁹: herbā ſcꝫ viſui ſa
luberrimam mōſtrauerūt hyrūdines vexatis
oculorū pullis illa medētes. Hyrūdinū q̄dā ni
dificāt i domib⁹: q̄dā i feneſtris vitreis: q̄dā in
abruptis mōtiū. Et he qualitate ꝛ quantitate
differūt. Pullus hyrūdinis auide clamat et
ieiun⁹ ꝛ de nocte. Si pullo hyrūdinis extrahā
tur oculi alios natura reſtaurāte recupat. In
ei⁹ vētre lapis inuenit̄ multis deſeruiens vtili
tatibus: vnus ſcꝫ ruffus ꝛ alius albus.

Operationes

Dyaſcorides. Hyrūdinis pullū prīo defe A
ctu prime lune aperiēs inuenies in eo lapides
duos: vnū beneficiū: ꝛ alterū maleficium.
Sed cum aperis eum caue ne terram tan B
gat. Hic in pelle vituli vel cerui poſitus in col
lo vel brachio ſiniſtro patientis ligatus: epilē
tiam curat: ſi hoc aſſidue fiat.
Maiores aūt hyrundines ſi cōbuſte fuerit. C
Puluis earum melle mixtus ꝛ inunctus cali
gines oculorum detergit. Hec etiam ſquinā
ticos prodeſt. Et vue fauciumq̄ tumorem cō
peſcit. Eſculapius. Hyrundinis com D
buſtio vel puluis pullorum eius combuſtoruꝫ

moꝛbos faucium curat. Coꝛ eius ſi bibatur idez
E operatur. ¶ Auicenna. Hyrundinis cinis et
F maxime aduſti acuit viſuz. ¶ Et dr̄ ꝙ eius ce
G rebꝛū cum melle cōfert principio aque. ¶ Idē
Hyrūdinū ſtercus valet albugini ꝛ hoc ipſuz
H eſſe mirabile ſum expertus. ¶ Pli. lib. x. Fi
mus hyrundinis decoctus ꝛ pot⁹ confert moꝛ
ſui canis rabioſi.

Capitulum lxiii.

Erodios. Iſidoꝛus. Herodios gre
b ci vocant: quos latini diomedes. Glo
ſa ſuper Pſalmū. ciii. Herodius eſt
auis rapaciſſima omnium volatilium maioꝛ:
que ꝛ aquilam vincit. Gloſa ſuper Deutero.
Herodius vulgo girfalco dr̄: ꝛ rapit aquilaz.
Ex libꝛo de naturis rerum. Herodius q ꝛ gir-
falco: vt gloſa ſuper Leuiticum dicit in loco
vbi aues immunde pꝛohibentur ſiue girfalc⁹:
vt dicit liber rerum appellatur. Eſt auis inter
omnes nobiliſſima coloꝛe ceruleoꝛuz: maxime
tamen parte coꝛpoꝛis ad albedinem declinās:
pꝛeterquā in pectoꝛe ꝛ alis: vbi celeſtem colo-
rem euidentius imitatur: adeo foꝛtis eſt vt aq
lam capiat: adeo quoqz animoſus: vt cuz poſt
quinqz grues vel alias quaſqz aues in aere vo
lantes fuerit dimiſſus ab earum perſecutione
non deſiſtit: donec omnes ad terram ſucceſſi-
ue deiciat. Eſt autem canis ad hoc educatus
ꝛ doctus qui herodio deſuper volante ipſas
aues deiectas capiat ꝛ occidat. Herodius cuz
videt pꝛedam excutiens ſe animat ꝛ diſcernit
an ad capiendum apta ſit. Carnes crudas et
ſeruatas non comedit ſed recentes. Herodi⁹
parui coꝛpoꝛis eſt reſpectu alarum ſuarum.

Capitulum lxiiii.

Bis Ex libꝛo de naturis rerum.
Ibis eſt auis ſuper nilum requie-
i ſcens: equam tamen nunquā īgre
diens: ſꝫ eiecta cadauera comedēs
que cum cibis nimis cōſtipata fue-
rit: roſtro de nature ſecretis indigeſtibiles ci-
bos detrahit. Mentiuntur plane qui dicūtur
ibites eſſe ciconias: niſi foꝛte dicant genus eſſe
ciconiarum in oꝛbe noſtro ignotum. Nam ibi
tes dicit Plinius habere roſtrum aduncum:
quod itaqz de ciconiis noſtris falſum eſt: que
roſtrum habent longum directum in ſummi-
tate acutum. Hec auis oꝛe parit: ꝛ eius oua ſi
quis comederit: moꝛietur. Gloſa ſuper Eſa-
iam. Ibis eſt auis aquatica: ſerpētibus inimi-
ca: huiuſmodi aues Ioſephus a moyſe dila-
tas in bellum contra ethiopes narrat: quia ſer
pentes habundant in terra illa per quam adi-
tus erat. Plini⁹ libꝛo decimo. Inuocant ibi-
tes ſuas egyptii contra ſerpentium aduentū.
¶ Phiſiologus Ibis ſemper de nocte ꝛ die
iuxta littoꝛa ambulat: querens cadauer aliqͦd
quod ab aqua iam putridum eiectum ſit: refu
giens altioꝛes ꝛ purioꝛes vndas: vbi mūdi pi-
ſces habitant: quia natare neſcit: nec dat ope-
ram vt addiſcat: cū cadaueribus delectatur.

Capitulum lxv.

Ibos

Bos. Alber. in li. de na. aſalium lqt.
i Ibos auē eſt orietaliū partiū: fortez et odioſam eqs exiſtere: hʒ enī hynnitum ſicut equus: ſed vox ei⁹ eſt horribilis ꝛ terribilis ad audiendū: ꝛ illa vocando eijcit equos a paſcuis: eo ꝙ herbis paſcit ſicut equus. Inuidie a ī ꝛ auaricie cā equos eadeʒ auis extollit de paſcuis cum pratis ſedet.

Capitulum lxvi.

Spida. Alb. l li. vt ſupra. Iſpida auis
i eſt pulchra q̄ germanice yſeruogel vocat: colorē hʒ mediū inter viridē ꝛ cerulēū: cui cuʒ radi⁹ ſolis incipit ſaphirini coloris eſſe videtur in pectore colorē hʒ carbonuʒ ardentium circa aquas volat: piſciculis inſidiatur ꝛ vermiculis.

Operationes

❡ De hac dicūt ꝙ pellis ei⁹ detracta ꝛ parieti infixa mutat pēnas annis ſingulis: ſed ꝓbaui in quibuſdam verum non eſſe. A

❡ Dicūt etiā auguria ſectātes ꝙ hec auis cōſeruata in theſauris: theſaurus auget ꝛ abolet paupertatem. Infra in capitulo de ybos ꝛ ydros ꝛ yſidariante ꝛc. plenius dicetur. B

Capitulum lxvii.

Ichee ꝛ Roky. Ex libro de naturis
k rerum. Richee eſt auis que vocib⁹ diuerſis vociferat: ꝛ quolibet fere die vocem ſuam mutat: ſuper arbores nidificat et glandibus quando mature ſunt cibum cōgregat ſufficiētem ſibi. Educati vero pulli eius: ꝛ ad volatum roborati cibant parentes ſuos in ſenectute: faciuntqʒ eos manere ī nidis abſqʒ vllo labore. Ex eodem libro Rokis eſt auis in cuius morte vociferantur aues vociferatione doloroſa ꝛ ſuaui. Omnes quoqʒ aues vncorū vnguium cuʒ viderint pullos ſuos volare poſſe: illos percutiunt ꝛ a nidis eijciūt: nec poſtꝙ completi fuerit: de illis ſolliciti ſunt. p̄ter Rokis que longo tempore de pullis ſuis cogitat: ꝛ cum eis volantibus volat: ei'qʒ ad comedendum dat. Actor idem alibi de cornice dicit. vnde hanc auem eſtimo cornicem eſſe.

Capitulum lxviii.

Yni⁹ Karbolus. Alber. in li. de na. ala
k liū. Kyni⁹ auis ē p̄da viuēs. bone pulli
ficatiōis ꝛ diligēter pullos nutriēs. nō
ſolū ſuos: ſ3 etia3 nutrit pullos aqle ſubiectos
tedio. Eodē lib. Karbolus auis ē pigra: q̄ nec
oua ſua fouet nec pullos nutrit: ſed oua ſua la
tēter in palūbi nido reponit: ꝛ a palūbis fouen
tur: et nutriuntur pulli eius ouis palumbi pri
us confractis.

Capitulum lxix.

Agus ꝛ lucidi⁹. Jorath. Lagus eſt
l auis aq̄tica mergo vtcūq3 morib⁹ ꝯ
ria. Nā ſicꝰ merg⁹ tēpeſtatē maris fu
git. ſic lagus in tēpeſtate letaꝛ ꝛ ludit. Elicus
ſup Leuiticū. Lagus ē alal ī terra ꝙ in aqua
habitās: volat enī ꝛ natat. Actor. Hec ē auis
vt ferꝛ q̄ vulgo vocaꝛ raſte. Ex li. de na. re. Lu
cidu dicti ſūt quaſi lucē dātes: harū enī auiu3
penne ꝑ obſcurū in nocte lucēt. Vn̄ qui eas ha
bēt qn̄ volūt p̄iactis luciferis pēnis: harū gra
tia vias diriguut. In hercinio germanie ſal
tu hec auis habitat.

Capitulu3 lxx.

Agepus auis ē: vt dicit Alber. in li.
l de na. alaliū: ſed ſuū modū natura le
porinos hñs pedes ꝛ vellus hñs plu
mis: ꝛ male volat: ꝛ iō in ſpecub⁹ ſub terra vi
uit ꝙ qn̄ ꝑ p̄da aliqn̄ ꝓſilit: ſtati3 capta preda
ad antrū redit ꝛ comedit. Hec auis nō dome
ſticaꝛ ꝛ capta moritur ꝛ citiſſime putreſcit pro
pter ſue complexionis maliciam.

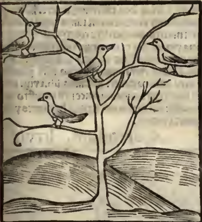

Capitulum

Capitulum lxxi.

l Jnacbos. Ex li. de na. re. Linacbos ē auis acuti viſus valde: q̄ ⁊ pullos ſuos anteq̄ hēant alas cōpletas pcu‑tit: ad ſolē aſpicere cogit: ⁊ ſi cuius oculus lacrimet: ipſū iterficit: alios vō nutrit. Hec etiā marinis auib⁹ cibat: eoſq3 qn̄q3 de ſup in aere leuata natātes cōtemplat. quā ille vidētes ſe ſubmergūt. At illa prope aquas de ſcēdit: eas vſq3 ad ſuffocationem in ſubmer‑ſione manere cogit: ⁊ tūc plumis ad ſuperficiē aque deductas rapit.

Capitulum lxxii.

l Luſcinia. Actor. ipſe ē filomena: vt in papia legit. Jſidorus. Luſcinia dicit quaſi lucinia: que cantu ſuo ſo let ſignare dici ſurgētis exortū: ea‑dē ⁊ accedula a cicerōe vocat. Ambroſi⁹. Lu‑ſcinia puigil cuſtos cū oua quodā ſinu corpis ⁊ gremio fouet iſomnē lōge noctis laborē can tilene ſuauitate ſolatur quo poſſit nō minus dul cibus modulis: vt mihi videt: q̄ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro. x. Lu ſcinijs diebus ac noctibus continuis quinde‑cim garrulis ſine intermiſſu cantus eſt. Den‑ſante ſe frondium germine digna mirat auis. Primum tanta vox in tam paruo corpuſcu‑lo tanq̄ pertinax ſpiritus. Deinde in vna mu‑ſice pfecta ſciētia modulatus editur ſonus: et nunc cōtinuo ſpiritus trahitur in longū. nūc variatur in flexo: nunc diſtinguitur cōſciſo co pulatur l tortu. Jta ceſaris iuuenes habebāt luſcinias greco ⁊ latino ſermōe dociles. Pre terea meditantes in diem aſſidue noua loquē‑tes. Poſtremo hyeme ipſa non cernitur: lin‑guis earum tenuitas illa prīa non eſt q̄ ceteris auib⁹. Pariūt i vere prīo plurimū ſua oua.

Capitulum lxxiii.

m Magnales. Alb. in li. de na. aīa. Ma gnales aues ſunt orientis valde ma gne pedibus magnū ⁊ roſtro homi nibus non nocentes. Piſcibus i flu minibus ⁊ in alijs ſtagnis inſidiantur: ⁊ illos comedunt.

Capitulum lxxiiii.

m Merula Jſi. merula ātiq̄t⁹ medula voca‑bat eo q̄ moduleṭ. alij āt merulā aīūtvo

citatā: q̄ ſola volat quaſi mera volās. Nec cū
in oīb⁹ locis nigra ſit: in achaia tñ candida eſt
Pli. li. viij. Merula folio lauri faſtidiū annu
um purgat. Idē in li. x. Abeūt ⁊ merule ī vici-
na: ſꝫ plumā nō amittūt: nec occultanꝶ niſi ſpe
cibi quo hibernū pabulū petūt. Merula ex ni-
gra ruffeſcit. Eſtate canit. hyeme balbutit: cir
ca ſolſticiū mutat roſtrū anniculis in ebur trāſ
figuraꝶ dūtaxat maribus. Ex li. de na. reruꝫ.
Merula dicebaꝶ olim medula: q̄ mirabiles
vocis modulos reddit. maxime cum vernū tē-
pus imminere ꝓſpexerit. Nam hyeme tacet:
aut tñ balbutit. Olim merula fuit ſpectādꝫ
in clero miraculum: que arte humana edocta
nouem notulas in ordine ſꝫ muſicā cantabat
ita ꝑfecte vt nullus muſicorum eam aliquate-
nus imitari poſſet parilitate cōcordantie. Hec
auis croceum quātulumqꝫ colorem habet in
pectore: reliquuꝫ vero corporis occupat nigre
do. Merula domeſtica contra naturā carnes
comedit: ⁊ hec dulcius canit: libenter ſe balne
at. ⁊ plumas roſtro purgat. Cumqꝫ nigra ſit ⁊
turpis: in delectationē mouet ſeipſam ꝓpter
amenitatem vocis merula plumas non exuit.
ſicut cetere aues: ſed roſtrum ſuuꝫ ſingulis an
nis mutat in candorem: ⁊ in hyeme vix poteſt
volare propter pinguedinem.

Operationes.

A ¶ Haly. Merularum fimus qui riſum come
dunt ſi tritus ſit ⁊ cum aceto diſtemperatus;
morpheeqꝫ nigre ſuperponatur: eam extirpat
ſic quoqꝫ lentiginem eliminat.

Capitulum lxxv.

m Ergus. Ex li. de na. re. Mergus flu-
mina ſtagnaqꝫ innatat: ⁊ piſces perſe
quitur: ſic dictus: eo ꝙ ī aquis ſe mer
gat. diutius tamen ſub aquis morari non va-
let: q̄m in aere ſpiritum recuperat: quando ꝑ-
cuti debet in aqua mergitur. Serenus ſulpici
us tradit ꝙ quedam earum ſpecies eſt: quam
a re cornutam vocant: eo ꝙ rubeas plumas in
capite inſtar cornuum habet. Cōtra omne ge
nus auium pedes habent in cauda: ita vt cum
in terra ſtant ſicut homo geſtu pectoris erigū-
tur. Has aues beatus Martinus diuina vir-
tute coegit aquam contra naturam ſuam de-
ſerere: ⁊ arida loca deſertaqꝫ petere. Harum
pulli ſtatim vt oua exeunt tanto vigore pollēt:
vt ſi matrem eos perdere contigerit virtute ꝓ
pria viuant. Et vt dicit experimentator ī hye-
me pinguiores ſunt propter paucitatem mo-
tus. Omne enim animal ſereno aere gaudet:
⁊ in eo plus vagatur. Plinius lib. xviij. mer-
gi ſicut cetere aues aquatice pēnas roſtro pur
gantes: aut maria aut ſtagna fugientes preſa
giunt ventum.

Capitulum. lxxvi.

m Erillus ⁊ meropes. Iſidorus. Me-
rillus auis eſt nō multo maior meru-
la. colore quoqꝫ ꝓpe ſimilis: ſꝫ roſtro
pedibꝫ vnguibuſqꝫ diſſimilis: ꝓde cupidus ē.
Sed quia paruus ⁊ parui roboris: paruarum
auium eſt ꝑſecutor. Hi ſicut accipitres ⁊ hero
dii ſocialiter volāt. Inhuiqꝫ quattuor ex illis
poſſunt

ponſſunt vt cignũ hoc mõ capiãt. Primus ex eis cigni caput ĩuadit. Scõs ꝛ terti⁹ ex vtroqꝫ latere binas alas. Quartus vͦo collũ ꝛ pectus. Et ſic cignus auis grauida: anguſtijs circũſe pta mouere ſe nõ valẽs ab aucupe ꝑuenta capit ꝛ occidit. ❡ Idem. Meropes eſt auis hñs in dorſo colorẽ ciaincũ: pectore ſubrutilum: in ventre pallidũ. Hec naturali colore abundãs. antra ſeptẽ pedibus altitudinis ĩ terra fodit: ibiqꝫ nidificat: ac fetus facit: ꝛ eos vſqꝫ ad robur debitum illic abſcõditos paſcit ꝛ nutrit. ❡ Iorath. Meropes ſolliciti ſunt de pullis ſuis: ꝛ qñ iã ſeneſcũt ꝛ volare nequeunt: pulli fouent eos ꝛ alunt quouſqꝫ viuunt.

Capitulum. lxxvii.

m Elãcoriſus ꝛ Morfex. Albertus in li. de na. aĩaliũ. Melãcoriſus ſic dicta qꝛ mortificat. Auis eſt vt dicit Pli. quãtitate pua: fecũditate magna. Nã vltra. xx. oua fouet: ꝛ oẽs ĩducit filios: ꝛ ita diligẽter paſcit ꝙ ĩ nidis pinguiſſimi ſũt: ꝛ cũ a nido volãt ꝑ turbas mr̃ẽꝫ ſequũtur: nec ipſa deſerit eos donec ꝑ ſeipſos ſibi ad procurationẽ ſufficiãt. ❡ In li. vt ſupra. Morfex auis ẽ aq̃tica ꝛ magna. Roſtrũ hꝫ ſerratile et forte: ꝛ vngues fortes: ꝛ mergit ſub aqua ꝛ capit piſces magnos: ꝛ ꝓcipue ãguillas ꝛ gregatim nidificat ĩ arboribus iuxta aquã: ꝛ paſcit pullos piſcibus: ꝛ ſunt voraces. ꝛ dr̃ de eis qñ auolare debẽt a nido: ſi ſentiũt ſe nimis grauati cibis de nouo ſũptis euomũt eos vt leues fugiẽdo volare poſſint: ꝛ q non euomũt aliqñ pereũt. Sterc⁹ hui⁹ auis ſiccat arbores ĩ quarꝫ ramis cadit. Hec auis ſaturata expãdit alas ad ſolẽ ĩſidẽs palis ꝛ arborib⁹ vt ſiccẽt: ꝛ qñ ſcipit volare vix eleuat: ꝛ caudã diu in aquã ducit: vñ ꝛ a quibuſdam humuſculus vocatur.

Capitulum lxxviii.

m Ennonides. Meauce ꝛ Meruſtiões. Albertus in li. de na. aĩalium. Mẽnonides aues a loco ab egyptijs ſic vocatas. De egypto enim volant ad nilum ad ſepulchrũ mennonis philoſophi: ſemꝑ ĩ quinto anno: ꝛ cũ bidue ibi circũuolauerũt tertio die pugnam ineunt: ꝛ ſe roſtris ꝛ vnguibus lacerant: ꝛ tũc reuertunt ĩ egyptũ. ❡ In libro vt ſupra. Meauce aues ſũt ab mutatione vocis ſue ſic dicte. ſũt aũt anatib⁹ maiores: ꝛ ſũt breui colli ꝛ breuib⁹ pedib⁹. coloris cinerei. oculis glaucis. roſtro ex ꝑte croceo ꝛ ex ꝑte rubeo: ſemꝑ clamans meauca. cadauerib⁹ cupidiſſima: ꝛ precipue hominũ. vnde ꝛ gaudet in tempeſtate. Inſidiat tñ etiã paruis aĩalib⁹ ab iſtis auibus. Etiaꝫ multe alie aues apud marinos meauce vocant. ❡ In eodem lib. Meruſtiones aues ſunt parue rapaces tñ: ꝛ aliquid hñt de falconũ natura: ſocialiter ꝛ volant ad ꝓdã. Et aliqñ quattuor docentur ꝙ ſpe auxilii hominis cignum proſternunt. ꝛ tunc vnus capiti duo autẽ alis inſidentes: ꝛ quartus pectus oppugnans cignum opprimendo deiiciunt vt ab aucupe capiatur: quando autem ſilueſtres ſũt paruarũ auium ſunt inſecutrices. Sunt aũt in figura ꝛ colore fere ſicut merule: excepto ꝙ pedes vngues ꝛ roſtrum habent ad vncos ad capiendum.

Capitulum lxxix.

m Iluus. Iſid. Miluus dr̄ quaſi mollis auis: ſcꝫ viribus volatu: rapaciſſimus tn̄ ē: ꝛ ſemp̄ domeſticis auibus iſidiat̄. ¶ Ex lib. de na. reꝝ. Miluus vngues pedes ꝛ roſtrū aduncū hꝫ iſtar accipitris: ſed alas curuas ꝛ nō rectas: i quo ē eis diſſimilis: Audax ē i paruis. Timidus i magnis. fugat̄ a niſo: q̄uis i triplo ſit maioꝛ illo. circa macellas excubat: ꝛ circa cadauera. Iecur ei⁹ medicinale Plinius laudat. ¶ Gloſa ſup̄ Hieremiā. Aues ſua tp̄a norūt: qn̄. ſ. ad calida loca feſtinātes rigorē hyemis debeant declinare a p̄ncipio veris ad regiones ſolitas redire. Vn̄ ſcriptū ē. Miluus nō appet̄ niſi in eſtate: ſicut nec turtur et hirūdo. In hyeme nāqꝫ manēt in nido vel latent in cauernis arboꝛum: vel ad alia loca calidioꝛa ſe transferunt. ¶ Iorath. Milu⁹ cubit⁹ cū a nido egredit̄ i cōplemento alaꝝ ſuaꝝ aues magnas venat̄. Cūqꝫ fortio fit magis debiles capit: in cōplemēto āt viriū ſuaꝝ muſcas ꝛ culices ac lumbꝛicos terreſtres venat̄: ꝛ tūc fame moꝛit̄. ¶ Ex Auiano. Miluus inſidiat̄ auib⁹ domeſticis: maximeqꝫ pullis: ꝛ quos icautos viderit ſtatim rapit. Circa cognas etiaꝫ ꝛ macella volitat: vt ſi qd carnis crude pꝛoijciatur foꝛas velocius rapiam.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxix. Milui iecur adiūctōes oculoꝝ
B vitioꝝ laudat̄. ¶ Idē i li. xxx. Ex nido quoqꝫ milui ſurculus vitis alligat⁹ ceruicis: neruis
C ꝛ opiſtotano auxiliari dicitur. ¶ Comicialib⁹ etiam iecur milui deuoꝛatum medetur.

Capitulum lxxx.

m Onedula ꝛ Muſcicapa. Iſi. Mōcedula dr̄ q̄ſi monecula: q̄ cū auꝝ fuerit aufert ꝛ occl'tat. Vn̄ Cice. p Valeriano flacco Nō pl⁹ auꝝ tibi q̄ monedule cōmittēduꝫ ē. ¶ Ariſt. Monedula pugnat cū bubone: quia bubo debil' ē viſus ď die: pp̄ h̄ rapit coꝛu⁹ ille bubōis oua ꝛ cōedit ea ſic̄ dictū ē ſupꝛa. ¶ Ex li. ď na. re. Monedula q̄ſi mōetā tollēs aut diligēs dr̄: auis ē nigra ſꝫ foꝛmoſa ꝛ grata hoīꝫ voces i pullo edocta imitat̄. In matutio cū oꝛto ſolis ſola citi⁹ diſcreti⁹ ꝛ tenaci⁹ retinere dr̄. Hui⁹ carnes pꝛuritū capitis excitāt: nā ꝛ ipſa appetit i capite fricari. ¶ Ex li. vt ſupꝛa. Muſcicapa ē auis maioꝛ colūba: plumas hn̄s vt lanari⁹: pedes ꝛ roſtrū vt hyrūdo: q̄ lꝫ oꝛis rictū hēat āpliſſimū pp̄ muſcas ꝛ cinifes qb⁹ ſolūmodo veſcit̄. Roſtrū tn̄ iter aues comparatione ſui coꝛpoꝛis habet minimū ꝛ pedes ſil'r.

Capitulum lxxxi.

m Uſca. Actor. Muſce vt fert ex immundicia naſcuntur: immundis adherent: ⁊ loca immunda frequẽtãt. Inquiete ſunt ⁊ importune ⁊ infeſte pungitiue ac tumultuoſe. ¶ Iſidor⁹. Muſca ex greco venit ſicut mus. Ne ſicut apes necate in aqua aliquotiens poſt vnius hore ſpacium reuiuiſcunt. ¶ Ariſtoteles. Animalia duas alas habentia: tantum pungunt aculeo qui eſt interiori ſui capitis vt muſce ⁊ muſtiliones. Cũqȝ quodlibet anuloſum habeat membrum per quod ſentit cibum. Muſce ac muſtiliones hoc membro pungunt ⁊ ſanguinem extrahunt. Muſca ſicut ⁊ apis non facit ſtrepitum ac ſibilum niſi volando: ſcilicet alas ꝑ aerem inter ipſas: ⁊ corpus cadentem extendendo ⁊ contrahendo. Muſca ⁊ formica non ſunt nidificantes. In hyeme coeunt ſi aer cõueniẽs fuerit ⁊ ventus meridionalis flauerit. Nõ autem ſeparantur in coitu: niſi grauiter quedaȝ anuloſa: quia coitus in eis multum durat: vt patet in muſcis ⁊ araneis. Muſca habet aculeum ſicut apis extra: eius natura eſt mollis ⁊ vacua: per ipſum guſtat ⁊ ſentit: ac cibum attrahit. Habet itaqȝ dentes muſcarum genus ⁊ apum: qui cum ſunt ſimiles dentibus aliorum. ¶ Ex libro de naturis rerum. Muſca proteruolat: ⁊ circumuolando ſtrepitum facit ex aere circumagitato. Inter alias roſtrum habet quaſi cannam concauam pedibus poſterioribus alas acuit: anterioribus autem roſtrum et caput lucem diligit: nec in tenebris ambulare nouit. Ad calorem ſe libentius confert.

Operationes

A ¶ Auicenna in quarto canone. Muſcas ſterficit arſenicum: quando de illo ponitur aliquod in lacte ⁊ fugunt muſce. Interficit etiaȝ eas fumus eius ⁊ fumus thuris: atqȝ decoctio ebuli nigri.

B ¶ Haly in libro vbi ſupra. Muſce proſunt oculorum doloribus ⁊ ſui palpebrarum.

C ¶ Que ſi comburantur ⁊ cum melle ſup alopice loca ponantur: capillos producunt.

D ¶ Plinius libro viceſimoquarto. Muſce qdem necantur: ſi locus foliorum ſambuci decoctione ſpergatur.

Capitulum lxxxii.

n Icedula. Iſidorus. Nicedula eſt genus corui qui pugnat cum bubone. Coruus enim oua bubonis rapit: qa parum videt in meridie: ⁊ ea comedit: oua corui ſimiliter de nocte.
¶ Actor. Idem dictuȝ eſt ſupra ſcilicet de monedula. vnde videtur ideȝ eſſe: ſed forte diuerſitas illa nominis ꝓuenit ex vitio ſcriptoris.

Capitulum lxxxiii.

n Iſus eſt auis: vt habetur in libro de naturis rerum. nobilis forma ⁊ robore minor ꝙ herodius. ſed vnus eſt color plumarum ambobus: ⁊ tamẽ ſocialiter vo

lare recuſant. Nam inuidia fert̃ ⁊ faſtu : ⁊ cuȝ
ſpetit ſolus ambit honoꝛe victoꝛie potiri : hoc
quidẽ eſtimari põt : ⁊ foꝛte merito : ſed reuera
magis credibile eſt eũ ſolũ pꝛede ſbiare : nedũ
in volatu ſociũ habuerit. paſtu quoqȝ ſodaleȝ
accipiat. Non enim dubia fides eſt niſum pa-
rem ſui generis dedignari. ⁊ velut alieni gene
ris auem perſequi : ⁊ hoc cõtra oĩum auiuȝ ge
nus. Nam vt dicit Ariſto. Omnis auis in vo
latu pꝛedam capiens parcit ſui generis auib⁹.
Solus ergo niſus expers eſt generoſitatis hu-
ius : ⁊ hoc cum ipſo homine qui inter aĩalia ter
reſtria animali ſui generis inſidiari nõ ceſſat.
¶ Alexander. Niſus ac triciolus locum eli-
gunt in quo aues captas deplumant ſingulis
diebus : multaqȝ diligentia mundãt ꝙdiu cõ-
pares aues incubant : quibus ⁊ eas miniſtrant.
¶ Actoꝛ. Eſt autem niſus aucupantium volu
crum minima : ſed pꝛo ſexu ⁊ natura ſua ad au
cupandum pꝛomptiſſima : falconum generi-
bus adiungitur.

Capitulum lxxxiiii.

Octicoꝛax vel noctua. Ex li. de na. re
n rũ. Nocticoꝛax dr̃ noctis coꝛuus. luci
fuga enĩ ẽ : et nocte cibos querit. Nã
ſi de die volaret a ceteris auibus ĩpediret̃. No
cte : vt vulgus opinat̃ : moꝛtẽ hominum pꝛenũ
ciare dr̃ vocib⁹ importunis : caput hȝ ingens :
Nec vt aues cetere formatũ Roſtrum hȝ adũ
cum vt niſus. vngues hamatos ⁊ aſperos ĩ do
miciliis vt parietibus : pꝛecipueqȝ rimoſis q̃ ſi-
ne tecto ſunt libenter habitat : ⁊ pullos ſuos fo
uet : humanis vocibus delectatur. mures ⁊ oẽ
gen⁹ carũ perſequitur. ¶ Iſido. Nocticoꝛax
ipſa eſt noctua : qꝛ noctem amat. Eſt eniȝ auis
lucifuga : ideſt lucem fugiens : ⁊ ſolẽ videre nõ
patitur. Noctua dr̃ : eo ꝙ nocte circumuolet :
hãc inſula cretenſis non hȝ : ⁊ ſi venerit aliũde
ſtatim moꝛit̃. ¶ Ambꝛo. Noctuaqȝ ⁊ nictico
rax magnus ⁊ glaucis oculoꝝ pupillis noctur-
narum tenebꝛarũ nõ ſentit hoꝛroꝛẽ : ⁊ quo fue
rit obſcurioꝛ nox eo crebꝛioꝛ volatus exercet. ĩ
offenſos. Die autem videre non poteſt : qꝛ ex-
oꝛto ſplendoꝛe : viſus eius hebetatur. Habet
autem ⁊ noctua cãtus ſuos. ¶ Gloſa ſup pſal-
terium. Nocticoꝛax eſt auis vigil. theter coꝛ-
uus noctis : hitans in parietinis que vulgo rui
ne dĩr : vbi parietes ſtant ſine fundamẽto. Vñ
ſcriptũ eſt. Factus ſum ſicut nocticoꝛax in do-
micilio. ¶ Gloſa ſuper Leuiticũ. Noctua eſt
auis rapax de nocte.

Operationes

¶ Pli. Huius carnes paraliticos curant. A
¶ Idẽ libꝛo. xxix. Noctua eſt cõtraria apib⁹ B
atqȝ veſpis ſcrabonibus ⁊ ſanguiſugis.
¶ Huius cerebꝛũ coctũ in vino vel cibo ſum- C
ptũ : remediũ eſt capitis doloꝛibus. ¶ Idẽ lib. D
xxx. Oua quoqȝ noctue per triduuȝ in vino da
ta : tedium adducunt ebꝛioſis.

Capitulum lxxxv.

Epas ſiue nepa. Alber. in lib. de natu
n ris aĩaliũ. Nepa auis eſt longi roſtri.
doꝛſo coloꝛẽ habet perdicis : in vẽtre
niſi. roſtrum autem molli luto infigit. ⁊ cibum
vermium requirit : ⁊ ſi aliquando pꝛofundius
defixo roſtro heſit. pedibus lutum eruens ſe li-
berat. Nec in die quieſcit : ⁊ in auroꝛa ⁊ crepu
ſculo

ſculo volat: ⁊ ideo tunc in altum eleuatis etiaꝫ rhetibus capitur: ⁊ habet carnes dulces ad comedẽduꝫ. Hac ſicedulã quidaꝫ vocauerũt.

Capitulum lxxxvi.

o Nocroculus. ¶ Ex libro de naturis rerum. Onocroculus eſt auis que inſimul multas recõdit eſcas ⁊ poſtmodum extrahit ⁊ manducat eas. ¶ Plinius. Onocroculus ſimilitudinem coloris habet: nec diſtare eſtimaretur omnino: niſi faucibus eius ineſſet alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit: mira vt ſit capacitas: mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita: in veram defert aluum ruminantis more: hos gellia ſeptẽtrionalis proxima occeano mittit. ¶ Iſidorus. Onocroculon vocãt aues roſtro longo: quoꝝ duo ſũt genera. ¶ Actor. Onocroculus vt legitur: auis eſt roſtro longo: ſimilis cigno: ſed maior: porro iuxta Hieronymum: niſi fallor: eſt auis illa que fixo in palude roſtro horrende clamat: que etiaꝫ in Eſaia vocatur vlula: quaſi ab vlulatu. Et dicitur in vulgari butorius: de quo dictum eſt ſupra. Que etiam de profunditate terre vel aque cibum trahere putatur. ¶ Ex libro de naturis reruꝫ. Onocroculus eſt auis de partibus oriẽtis: que cum voceꝫ edere voluerit: caput ĩ aqs ponit: ⁊ illic inſtar rugitus clamorem emittit. In faucibus quoſdam habet folliculos: ĩ quo primo cibum concipit: ⁊ poſt horam in ventrẽ ſuum mittit: ibiqꝫ cum digerit.

Capitulum. lxxxvii.

o Pimachus. Ex lib. de natu. rex. Opimachus eſt contrarius ſerpẽtibus: ⁊ pugnat cum eis. Opis enĩ ſerpẽs: machos pugnãs. ¶ Actõ. Opimachus vt in Leuitico legitur: eſt ex volucribus mundis ſꝫ legẽ: ex his videlicet que gradiuntur quidem ſuper quattuor pedes: ſꝫ habet longiora retro crura per que ſaliunt ſupra terram. Eſtimo autem hunc inter volatilia minuta debere numerari ſicut bruchum et locuſtam: que ſunt eiuſdem generis. ſicut ibidem legitur. De attaco vero qui ibidem in eodem genere reputatur: nihil me penitus alibi legiſſe memini.

Capitulum lxxxviii.

o Riolus ⁊ Ortigometra. Ex li. de na. re. Oriolus eſt auis ſic dicta a ſono vocis. coloris aurei per totuz. excepto ꝙ in alis habet pennas: quadam cerulei varietate diſtinctas. Nidum in ramis arborūz minutiſſimis mira ſubtilitate depẽdit: ita vt in aere ſolo pendere videatur de terra cernẽtib⁹. Ipſ quoqꝫ nidum ab imbre camerat; ac denſa frõde protegit. ¶ Yſid. Ortigo metra dicitur ꝙ gregem cucurnicuz ducit. Unde de hac dictũ eſt ſuperius in capitulo de cucurnice.

¶ Plinius li. x. Cucurnices aquilone volant maxime ortigometra duce. primam earum ꝓpinquantem terre rapit accipiter: ac ſepe huic comitatum ſolicitant abeuntqꝫ.

Capitulum lxxxix.

o Syna ⁊ Oſſifrago. Ex li. de na. rer. Oſyna eſt auis magna vt cignus: fluuios ac piſcinas inhabitans. roſtruz habet magnum: ⁊ gutture vſqꝫ ad pectus inſtar ſacceli: receptaculum longum ⁊ amplũ: in quo magnum ſimul reponit copiam piſcium: vt ſcꝫ in tãta mole diffuſa: natura nõ egeat: paulatiſqꝫ digeſtis in ventre cibis inueniat paratum qđ prebeat. Nũquã aues huiuſmodi niſi in aqua diffuſiori ⁊ piſcibus abundanti habitãt: quia citiſſime paruam aquam: ⁊ ſi piſcibus copioſã ingluuie ſue vacuãt. ¶ Iſido. Oſſifragus vulgo appellatur auis q̃ oſſa ab alto dimittit ⁊ frãgit: vnde ⁊ hoc nomen accepit. ¶ Plinius li. x. Alieti quidem ſuum genus non habent: ſed ex diuerſo aquilarum coitu naſcuntur. Id autem quod ex alietis natum eſt oſſifragi genus habet. Ex quibus minores vultures pro generantur. pullos autem ab aquila deiectos oſſifragi genus excipiunt: ⁊ cum ſuis educant.

Operationes.

¶ Idem in li. xxx. Oſſifragi venter areſfactus A
⁊ potus cõfert his qui cibos non vigerũt. Uel ſi tm̃ manu teneant capientes cibuꝫ: cõfert ad alligatus ſed non continue. vnum autem eſt. Oſſifrago inteſtinum omnia deuorata conficiens: cuius extrema pars ad alligata ꝓdeſt cõtra collum.

Capitulum xc.

o Thus. Plinius li. x. Othus eſt auis bubone minor. noctuis maior. Aureis plumis eminentibus. vnde ⁊ nomẽ illi. Quidam latini aſyonem vocant. imitatrix aliarum auium: ac paraſita ⁊ quodam genere ſaltatrix capitur haud difficulter vt noctue intenta in alio circumeunte alio: ꝙ ſi ventus agmen aduerſo flatu ceperit inhibere ponduſculis lapidum apprehenſis: aut gutture harena repleto ſtabilitate volant. ¶ Idem in li. xi. Itaqꝫ buboni ⁊ otho plume ſunt velut auree. ¶ Ariſto. Deniqꝫ quidam othum vocant bubonem. deprehenditur autem quando venator incipit ſe mouere ad oppoſitam partem.

¶ Ex li. de na. rerũ. Othus eſt auis q̃ vulgariter huãs dr̃ a ſono vocis. nocte nãqꝫ huhu horrifice clamat. improbe voce humanã ſimulãs. Itaqꝫ vt hominẽ ꝯtractũ frigore clamare credas: ſed terras ſpaciales habet: in quib⁹ hmõi

voces

voces profert. In ceteris autem vt in plurimū
muta eſt. Hec auis bubone minor eſt: nocua
maior. aduncum habet roſtrū ac pedes: ⁊ emi-
nentibus plumis habere videtur aures: preda
viuit. carnibus veſcitur. mures perſequitur: ⁊
ab auibus ceteris odio habetur.

Capitulum xci.

Oua. Almanſor tractatu tertio capi.
de ouis. Oua galline ⁊ perdicis plus
aliis conuenientia. Poſt hec oua ana
tis in bonitate exiſtunt: ꝗuis malū efficiant nu
trimentum. Alia vero oua ſicut oua que ſunt
paruarum auium aut magnarū comedenda
non ſūt niſi medicine cauſa. Dico vero ouorū
prius dicta genera galline vicet atq; perdicis
ſperma valde augmentant: atq; ad coitum ſti
mulando incitant. Anſerū aūt oua faſtidiu fa
ciūt grauem habentia odorem: ſed galline et
perdicis oua temperata ſūt ⁊ cōuenientia. Vi
tellus quo oui in caliditate temperatus exiſtēs
bene nutrit. Albumen vero frigidū eſt ⁊ viſco
ſum dureq; digerit. Sāguis etiam ex eo gene
ratus non eſt bonus.

Operationes

A ¶ Sera. Que eligimus ſunt oua gallinarum
non ergo oportet vt ꝙ narremus aliorū ouorū
virtutem: quia eorum natura eſt eadem cū na
tura illorum.
B ¶ Et cōplexio quidē oui eſt frigidior corpe tē
perato. Nā infrigidat infrigatione tēperata
⁊ deſiccat ſine mordicatōe. Et oportet ꝙ admi
niſtref ex eis illa que ſūt recentia: q2 vetera nō
ſunt bona. Albugo qdē oui adminiſtratur in
doloribus omnibus in qbus eſt neceſſaria me
dicina q̄ nō mordicet: ſicut ſūt dolores oculo-
rum: ⁊ apoſtemata ani ⁊ pectinis: ⁊ oīa vlcera
fraudulēta mala: ⁊ cū medicinis q̄ abſcindūt
ſanguinem qui fluit a miringis cerebri.
¶ Et qn̄ ībibif in eo lana ⁊ ponif ſup cōbuſtio C
nē ignis aut aq̄ bullietis cōfert multū. Et eſt
bonū emplaſtris q ponūtur ſup frōtē: ⁊ fac ad
herere pilos: quoꝝ ortus nō ē directus in pal-
pebris: poſtꝙ miſcef ei medicina cōueniēs ad
hoc ſicut olibanū: ⁊ maxīe pingue ex eo qd nō
eſt antiquū atq; nimis ſiccum. ¶ Et iuuamē- D
tū eſt in hoc nō ꝑꝑ cōplexionē q̄ eſt in eo ſed ꝑꝑ
viſcoſitatē. Vitelli vͦo ouoꝝ ſubſtātia ſilis eſt
ſubſtātie albuminis. ¶ Et ꝓpter hāc cauſam E
miſcef cū cerotis q̄ nō hñt mordicationē: poſt
ꝙ fuerit elixatū aut aſſatū. Parū enī aſſatū
deſiccat ſupfluitates paucas. Et nos qdē eſti-
mauimus ꝙ h qd acqrif ex hac vͦtute egreſſū
eſt a ſua cōplexiōe. ¶ Et miſcef ſilr in empla- F
ſtris que prohibent apoſtemata calida.
¶ Rabbi Moyſes cap. de ouis. Oua in ſe re- G
cētia ſunt cibꝰ ꝓpingor ſanguini: ſ3 oua dura
aſſata ſūt ex cibis groſſis viſcoſis. ¶ Et oua H
inuāt ad coitū ⁊ maxime cum cepis ⁊ rapis.
¶ Galienꝰ ſup illo amphoriſmo. Eoꝝ q̄ nu- I
triūt: oua nutriūt paruꝫ ⁊ tarde: ⁊ maxime in
aqua cocta: ⁊ oua ſūt groſſius cibus ſicut ius
tritici ⁊ piſces. vitella eoꝝ cū oleo roſato ⁊ cro-
co remouent dolorē podagricorum: ⁊ ſi mul-
tū doluerint miſceaf modicū opij ⁊ iungant.
¶ Contra incendium ignis fiat vnguentum K
ſatis probatum ex vitellis ouorum recentium
oleo roſato: cera alba ⁊ ſepo arietino.
¶ Et idē valet ſuccꝰ plātaginis cū albumine L
ouoꝝ recētiū ⁊ ſucco cucurbite. Albumē oui
cū vitello l vrinali poſitū alicuiꝰ ſuſpecti q quo
uiſmodo ſūpſit venenū itēꝝ: infra certas ho-
ras illō patefacit vbi ſit: qm̄ ſi ſit vltra gibum
epatis. ſ. i venis vl venis vrinalibꝰ nigreſcit et
fetet. ¶ Si vͦo ſit citra ꝯcauū eiꝰ vt l orobo vel M
in teſtinis alijs rugaf ⁊ citrineſcit: ſ3 nō fetet.
Hoc reperi in margine cuiuſdam ſerapionis
apud capitulū de vrina: ideo hoc etiā h addo.
¶ Auicenna libro. ij. ca. de ouis. Melior ex N
eis ſunt oua galline recentia. Et melius quod
eſt in eis eſt vitellus.
¶ Et melius eorum artificium eſt vt non cū O
alio congelentur. Poſt oua autē galline ſūt
oua auium que curſu earum procedunt.
¶ Oua vͦo anatis ⁊ ſilla ſunt mali humoris: P
oua ſunt ad equalitatē tēdētia: ſ3 ipſoꝝ albu-
mē ad frigiditatē: ⁊ vitellus ad caliditatem.

Q ¶ Amplius omnia oua precipue oua paſſerũ
R augmentum faciunt in coitu. ¶ Et dicitur ꝙ oua anſeris miſcentur cũ oleo: ⁊ diſtillatur tepida in matricem prouocat menſtruã poſt qua
S tuor dies. ¶ Et idem in libro de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum: xcii.

p Aſſer. Yſi. Paſſeres ſũt minuta volatilia a paruitate vocata. Oua paſſeris in nido reperta cuculli comedũt ⁊ ſua obiiciũt. ⁊ poſt illa ſuſcepta fouent ⁊ nutriunt. Ex li. de na. rerũ. Paſſer i tectis habitat gregatim ad paſtũ volat omnib⁹ auibus calidior eſt. cito digerit quicquid glutit. vñ corp⁹ eius nequaꝙ cibo ſumpto impinguat: ſꝫ tm̃ ſuſtentat. Stercus etiã eius calidiſſimũ eſt quan do emittit. Supra modũ quoqꝫ luxurioſus eſt ⁊ in furorem citius cõcitatus: ſꝫ nulla mora diſcordie. Dicit Ariſto. ꝙ mas tm̃ vno anno viuit: femina vero diutius: quod de paſſerib⁹ orientis credimus. Naꝫ ⁊ illa nigredo de qua dicit ꝙ eſt in collo maſculi: non eſt in eis qui ſunt apud nos: ſcilicet in europa. Etas paſſeris apparet in roſtro: q: iuuenis habet illud teneruꝫ ⁊ circa fauces croceũ. Senex vero durum ⁊ nigrũ. In quibuſdã orbis partibus morbum caducũ hec auis patit. Et hoc vt Ariſto. credit quia ſemen iuſquiami comedit. Huius pulli cũ euolare debent: vicini paſſeres cũ eorũ parẽtibus conatus ipſorũ euolãtiũ comittantur vt imbecilles ſi neceſſe ſit pluriũ cõſtipatione confortentur. Ariſto. Paſſer habet voceꝫ ſibi appropriatam: ſicut ⁊ turtur. Paſcitur auteꝫ et vermibus ſicut ⁊ alie multe conſimiles auicule. Gloſa ſup pſal. cxxiiii. Paſſer aliquo ſtrepitũ magnũ faciente volat: ne laqueo venantium capiatur: vnde. Anima inquit noſtra ſicut paſſer ⁊c. ¶ Actor. Paſſer eſt auicula valde circũſpecta in tectis habitat ⁊ in altis locis in petre foramine nidificat. Mas nigredineꝫ hꝫ circa os. femina vero albedinem. Fertur autẽ hec auis muſcas venari: ⁊ morbũ caducũ pati.

Operationes

¶ Auicen. Paſſeres omnes male carnis ſunt ⁊ omnia quidem oua: ſed precipue oua paſſerum in coitu faciunt augmentum. A

¶ Raſi. Caro paſſeris calidiſſima eſt ⁊ luxuriam cõmouet. B

¶ Plinius libro. xxx. Cinis paſſerum ſarmẽtis crementorum duobus coclearibus in aqua mulſa regio morbo reſiſtit. C

¶ Ex li. de na. re. Paſſer: vt dictum eſt: omnibus auibus calidior. vnde caro eius ſtiptica eſt: ⁊ ſanguis incẽtiua. Stercus eius: vt dictũ eſt: calidiſſimum eſt quando emittitur: ſed citiſſime infrigidatur. D

¶ Haly. Oua paſſerũ augent veneres. Fim⁹ eius a lentigine purgat faciem: quod ſi cũ ſputo hominis diſtemperetur. eo ꝙ varices cataplaſmentur extirpantur. E

Capitulum: xciii.

p Auo. Ex libro de naturis rerũ. Pauo eſt auis pulcherrima: ⁊ pulchritudinis amica. Collum habet longũ et extentum colore ſaphirinũ: ⁊ pect⁹ ſimiliter. In capite vero plumas deſuper inſtar corone: vel potius criſte. caudam quoqꝫ longã ⁊ occultas

quam

quā cū laudaſ ertēdat: ſi pedū deformitatē vi-
derit: mox deponit. Sz ⁊ ſi a tacito ſpecteſ: pē-
nas oēs q̄s ſpectari gaudet Ꝫ ctis oculis abſcō-
dit a erimatu fūdere colores gēmātes icipit: ⁊
tūc parit. Itē nocte cū euigilauerit: ſeq3 i tene-
bris ꝯſtitutū ītueri nō pōt. clamās pauide ſuā
pulchritudinē amiſiſſe ſe credit. Idē clamore
ſuo ſerpētes deterret: ⁊ oīa aīalia venenata de-
pellit: ne de facili ꝓpe bitare audēt: vbi vox il-
lius freq̄nter auditur. Pauo qñ alte aſcēdit
pluuie ſignuz ē. Ariſto. Pauo pullificat poſt
triēniuz ſemel in anno. ponēs ⁊ cubās oua. xij.
tm̄ vel minus. Mas coit cū ſcia ſua etiā ſuper
qua cubāte: ⁊ plerūq3 frāguntſ. Ideoq3 ponū-
tur aliqñ ſub gallina ad cubandū. Ponunt
āt oua duo ibi: quia non poſſunt ab illis plus
extrahere. Pauonis femina prima vice qua
pullificat oua octo: ⁊ qñq3 facit oua venti. Et
poſtq̄ꝫ poſuerit vnū ouū ſtat duobus dieb⁹ aut
tribus: ⁊ deinde ponit ſecūdū. ¶ Palladius.
Pauones ab ydib⁹ februarijs calere icipiūt.
faba leuiter torrefacta in libidinē ꝓuocātur:
ſi eis quolibet quinto die tepida prebeaſ. Cu-
pidinē quoq3 coeundi maſculus cōfiteſ. quo-
tiens circa ſe amictū caude gēmātis icuruat.
⁊ ſingularū capita occultata pennaꝝ locis ſu-
is erexerit cū ſtridore ꝑcurrēs. Phiſiolog⁹.
¶ Pauo ſue cōparis oua diſſipat ⁊ cōſumit.
ſi ad illa etiā accedere poſſit. Eſt eniz inuidus
teſte Ariſtotele: prolem quoq3 propriam non
dignatur agnoſcere: anteq̄ꝫ in criſtam ſibi ſi-
milem ipſam veniſſe proſpexerit.

Operationes

A ¶ Diaſcorides. Pauōis fel magne virtutis
eſt euſdē ſcz cuius ⁊ perdices: vel alibi capo-
B nis ⁊ ſcorpij marini. ¶ Ad effuſiōes oculoruz
valet ⁊ ad caliginē a ꝓducitnq3 palpebraꝝ.
C ¶ Hieronym⁹. Fimus quoq3 pauonis feruo-
D rem podagre dicitur mitigare. ¶ Phiſicus.
Caro pauonis diu reluctatur putrefactioni:
E ⁊ inobedientiſſima eſt digeſtioni. ¶ Iſidorus
Pauonis itaq3 caro tam dura vt putredinē
vix ſentiat: nec facile coquatur.

Capitulum xciiii.

P Alumb⁹. Ariſt. Palūbe ſūt aues q̄
naturalr ſeſe diligūt: pugnāt tñ Ꝫ ſe
ꝑ nidis: eoſq3 ſibi inuicē auferūt. Hi
ſicut ⁊ turtures in anno bis ouant bi-
noſq3 pullificant. Hanc quoq3 cōtinentiā ſer-
uant: ꝙ ſi parē ſuū amiſerit: vlterius nō coit.
extra nidum ſtercus eijciunt: ⁊ cū eorum pulli

creuerint: ad hoc ipſum eos erudiunt: vt vide-
licet ⁊ ipſe eijciant. Eſt autem palumbus mi-
nor columba: nec domeſticatur vt colūba. Co-
lor eius ad nigredinem declinat. Pedes eius
rubei ⁊ aſperi. Viuunt autem ex fructu ſicut ⁊
turtur: ⁊ palumbus ſemper apparet. turtur āt
non. Huius generis femine non diligunt coi-
tum. Iſido. Palumba eſt columba ſiluana vi-
delicet auis caſta ex moribus appellata. eſt eniſ
comes caſtitatis: cum amiſſo corporali conſor-
tio ſolitaria incedat. nec carnalem vltra copu-
lam requirat. Ex li. de na. re. Palumbi femi-
na incipit oua cubare a medio die vſq3 ad ma-
ne mas vero reſiduo tempore. Mas palumba-
rum fugit terram ſalſam ⁊ humidam: ac po-
nit in os pulli: vt aſſueſcat cibo. Palumbes
amiſſo corporali conſortio: viride quicq̄ꝫ l quo
requieſcat petit: nec carnalem copulam vltra
requirit.

Operationes

¶ Plini⁹ li. xxix. Palūbinus ſanguis exi- A
mie prodeſt oculis cruore ſuffuſis.
¶ Idē in li. xxx. Palūbi caro decocta in ace- B
to diſſintericis ac ciliacis medetur.
¶ Fim⁹ palūbin⁹ in faba ſumiſ contra calcu- C
los: ⁊ alias veſice difficultates. ¶ Silr cinis D
plumarū palūbiū ferarū ex aceto mulſo.
¶ Diaſ. Fim⁹ palūbinus calidus ⁊ cauſtic⁹ E
cū aceto tritus ⁊ ipoſit⁹ ſcrofas curat: ⁊ carbū-
culos rūpit ¶ Mixto vero melle ac ſemine li- F
ni ⁊ oleo vt cataplaſma adhibitus cōbuſtioni-
bus medeſ: maxime vero fūgos venenatos hi-
bentibus preſidium eſt. ¶ In melius facies: ſi G
cum vino ⁊ aceto bibatur.

Capitulum. xcv.

p Latea ⁊ pluuialis. Pli.li.x. Platea eſt auis que ad aues in mari ꝓ pda ſe mergētes aduolat, earūq₃ capita morſu corripit: donec capturam extorqueat eadē cum ſe cōchis īpleuit. calore vētris coctas euomit: atq₃ ita ex his eſculenta excreans teſtas legit. ¶ Ex li. de na. re. Pluuialis eſt auis prope ad magnitudinē perdicis variis pennis ornata: croceo ⁊ albo nigroq₃ diſtincta. aere ſolo viuere dr̄. Huius argumētum eſt ꝙ licet pingueſcat nihil tñ vnquā in eius viſceribus inueniri poteſt. Baculos plūbatos habent aucupes quos altius in aere iactantes: retia ſuper terram tendunt: ac fugitantes capiunt.

Capitulū xcvi.

p Apſliones. Iſi. Papiliones auicule ſūt q̄ maxime florētib⁹ maluis habūdāt queq₃ ſtercore ſuo vmiculos naſci faciūt. Ex li. de na. re. Papiliōes ſūt vermes volātes: q̄ maxime florib⁹ inituꝛ ex eis cibos capiunt. poſt auguſtū coeūt: ⁊ maſculo moriente poſt coitū femina edit oua: quib⁹ editis moriꝛ. que vo ꝑ hyemē durāt: ⁊ ī eſtate vermes faciūt: q calore ſolis ac nocturno rore inualeſcentes. alas cōcipiūt euolātes. Palladius lib. v. Papiliones qm̄ apib⁹ obſunt. mēſe aprili necandi ſūt. Tūc enī maxime abundāt florētib⁹ maluis: quos hoc gn̄e intercipiemus. vas eneum miliario ſile. i. altū ⁊ anguſtū. veſpere inter aluearia collocemus. ⁊ in fundo eius ponam⁹ lumen accenſum. illuc ⁊ papiliones cōuenient: ⁊ circa lumen volutabuntur: ⁊ anguſta vaſculi ab igne proximo interire cogentur.

Capitulum xcvii.

p Ellicanus Iſi. Pellicanus eſt auis egyptia habitans ī ſolitudine nili fluminis. Vn̄ ⁊ nomē ſūpſit. Naz canapos egyptus dr̄. Ferꝛ eā occidere natos ſuos eoſq₃ ꝑ triduū lugere. deinde ſeipſa₃ vulnerare: ⁊ aſꝑſiōe ſanguīs ſui filios viuificare. Phiſio. Pellican⁹ amator ē filioꝝ nimis. q cu₃ ceperit creſcere: ꝑcutiūt parētes in faciē. At illi irati repercutiunt eos ⁊ occidunt: ⁊ ꝑ triduu₃ lugent. Tertia die mater eoꝝ ꝑcutiēs coſtam ſuam ⁊ aperiens latus ſuum. incūbit ſuꝑ pullos ⁊ effundens ſanguinē ſuū ſuper corpora eorū ſuſcitat eos a morte. Ex li. de naturis rerū.

Pellicanus dicit̃ quaſi pellem habens canaz ideſt plumas albas. In egypto circa niluz habitat: ꝛ lacte cocodrilli viuit. qđ vtiqꝫ beſtia ꝑ nimia mãmillarũ habundantia in aliquo paluſtri loco in magna quãtitate eiicit. vnde ꝛ cocodrillũ libẽter pellicanus ſequitur. Hec auis macie ſemꝑ afficit̃: ꝛ quicqđ glutit cito digerit quid venter eius nullũ habet diuerticulũ quo teneat cibum. ſolũ enim viſceris habet ductuz qui ab introitu oris vſqꝫ ad ſecreta nature ptĩgit. Pullos ſuos ſanguĩe lateris ſui viuificat cum eos propter importunitatem ſuaz occiderit: vel a ſerpente qui eis inſidiatur interẽptos inuenerit. Poſt ſanguinis autem effuſionem adeo debilitatur vt exire de nido non valeat: ſed eius pulli pro cibatione eius et ſua exire cõpelluntur. Quidam tamen coꝛuz ſegnes exire nolunt ꝛ pereunt. quidam autem ſeipſos qdeꝫ paſcunt: ſed matrem penitus negligunt ꝙ cũ illa poſt conualentiaz viderit: pios filios nutrit impios autem abiicit ꝛ contemnit.

Capitulum xcviii.

Perdix. Ex lib. de na. re. Perdix eſt auis doloſa ꝛ luxurioſa. maſculis pro feminis dimicantibus victi calcant̃ a victoꝛibus coitu. De nocte cõuerſis poſterioribus ꝑdices ſedẽt. ꝛ libidinis tꝑe linguis adinuicẽ extẽſis ꝑ deſiderio coitus eſtuant. Actoꝛ. Perdix ꝓpe terrã volat que cuꝫ in multis ſit aſtuta ĩ hoc dr̃ eſſe fatua: ꝙ ſicubi poſſit caput abſcõdere: credat ſe totũ latere: ꝛ cũ ipſa nemi nem videat: putat quoqꝫ neminẽ ſe videre. In hoc quoqꝫ ꝙ alienos pullos fouet ꝛ nutrit: cuꝫ eos citius amiſſura ſit. Vñ ꝓpħa Hieremias de illa in parabola dicit. Perdix fouet q̃ non peperit. fecit diuitias ꝛ nõ in iudicio. In dimidio dieꝝ ſuoꝝ derelinquet eas. ꝛ in nouiſſimo erit inſipiens. Phiſio. Perdix oua ꝑdit: ſed eius mos eſt ouoꝛũ ꝑditoꝛũ dãna reſartire: alterius mr̃is oua ſurripiẽdo. Amb. Perdix ẽ auis aſtuta que alterius ꝑdicis oua diripit coꝛpoꝛe ſuo fouet: ſed fraudis ſue fructuꝫ habere non põt: qꝛ pullos ſuos eduxerit: eos amittit. Ubi enĩ voces illius audierint q̃ oua generauit: relicta ea ad illã ſe naturali quodã munere ꝛ amoꝛe cõferunt quã verã ſibi matrem cognoſcũt. Ariſto. Perdix ſi fuerit ꝓpe marem ꝛ flauerit ventus ĩpꝛegnat̃. In coitu facit odorem fetidum. Ad modũ vero galline ſuꝑ oua cubat ꝛ ſuꝑ pullos: ꝛ colligit eos ſub alis. Itẽ in libꝛo de natu. rerũ. Perdicũ mater volat ĩ circũitu venatoꝛũ quouſqꝫ pulli fugiãt. ꝛ poſt fugã eoꝝ fugit ip̃a: tũcqꝫ vocat eos ſecura ꝛc̃.

Operationes

¶ Iſido. Perdicũ carnes pꝛe ceteris auib' ſil ueſtribus ſaniſſime ſunt. ¶ Huius auis pect' A
cum ſuperioꝛibus eſt valde ſapidum: inferioꝛ B
vero pars non ita. ¶ Perdix teſtante. Plinio non pingueſcit. C ¶ Fel eius cuꝫ melle equo D
pondere prodeſt ad oculoꝛum claritatem.
¶ Dyaſ. Fel perdicis eiuſdem virtutis eſt: cuius ꝛ pauonis vnde valent ad effuſionem oculoꝛum ꝛ ad caliginẽ aſpꝛedinẽqꝫ palpebꝛaꝝ. E
¶ Haly. Epar quoqꝫ perdicis ſiccatum diligenter tritum ac bibitum epilentie prodeſt. F
¶ Plinius li. xxx. Ius perdicum recreat ſtomachum: moꝛbo etiam regio reſiſtit. G

Capitulum xcix.

p Ica. Iſido. Pica dr̄ quaſi poetica: eo ꝙ verba in diſcrimine vocis vt homo exprimat. ¶ Ex libro de natu. rerum. Pica ē auis calidiſſima alba ⁊ nigra varietate diſtincta. linguā habens latiorem: qua ſermonem imitatur humanū. Nidum ſuū inter loca ſpinoſa conſtituit. eūq̄ꝫ terra interius ⁊ ſpinis exterius in circūitu ſubtus ac deſuper diligentiſſime ſepit ac munit. artiſſimuꝫ enim tantum foramen per quod ingrediatur in latere relinquit. ⁊ hoc eo loco quo nidus inacceſſibilior eſt. quem cum ab homine viſum ſenſerit oua tranſfert alia cōmoditate digitorum iuuante. Phiſiologus. Pica garrula breuitatem alarum cauſa longiore recompēſat nidū ſuum cum duobus foraminibus conſtruit: p quorum vnum intrat: ⁊ alteram caudaꝫ emittit. In hoc autem cōmendabilis: ꝙ curia vel orta in quo nidificat proſpicit: multo clamore prodit. ita vt a propoſito reuocentur infelici.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Carnes pullorum eius ad acumen oculorum mandi dicuntur. qui tamen niſi prius excoriati fuerint: facile coctioni non cedunt.

Capitulum. .c.

p Icus. Iſidor⁹. Picus a ſaturni filio nomen ſumpſit: qui eo in auſpiciis vtebatur. Ferunt enim hanc aueꝫ quoddam habere diuinū illo indicio: ꝙ in quacūqꝫ arbore nidificauerit: clauum vel quicquid aliud fixum eſt: herere diu non poteſt: quin ſtatiꝫ excidat vbi illa inſederit. ¶ Ex libro de naturis rerū. Picus martius eſt auis parua: adūcos vngues habens: ⁊ arbores roſtro penetrās cunqꝫ ſupinus corticem arboris percutit: ſubeſſe pabulum intelligit: pullos in arboribus cauis educat. ¶ In quos cum ſagittam vel aliud tale quis miſerit. Picus admota quadam herba ſtatim eiicit quantalibet ingeſtū ſit. Ex eorum genere plures nigri ſunt vt merula. crocei vt orioli. Sed illi ſpecioſiores ac maiores q̄ ſunt in vertice rufi: in pectore crocei circa collum virides: in aliis cerulei: in cauda chorusci. Picus in agro tarentino negaẜ viuere. Huic proprium eſt ſemel in anno calueſcere: eo ſcilicet tempore quo rapa ſeminatur. De hac aue quidam videtur verſū dixiſſe. Parua loquaꝛ volucris: dominum te voce ſaluto. Si me non videas: eſſe negabis auem.

Capitulum: ci.

p Iralis. Pli. lib. xi. Piralis ſiue pirotes vel pirauſta eſt muſca maioris magnitudinis: ⁊ quem cyprearii fornacibus ex medio igni volat pennatū quadrupes. ꝙdiu eſt in igne viuit. cū euaſerit longiore paulo volatu tunc emoritur. Ex libro de naturis rerum. In cipri partibus eſt muſcaruꝫ genus quadrupes que pennate ſunt: ⁊ multo maiores ꝙ noſtre. ⁊ pirole dicunẜ: q̄m in fornacibus e medio ignium volant impune: ⁊ quideꝫ mirabile eſt ꝙ quādiu in igne ſunt viuūt: cū āt extra volauerint: paulo longius moriuntur.

Capitulum

Capitulum cii.

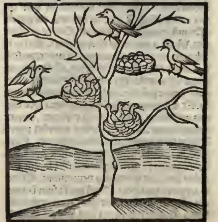
Sitacus. Iſi. Pſitac⁹ in Indie littori
p bus gignit: colore viridi: torque puni
ceo: grādi lingua: ⁊ ceteris auib⁹ latio-
re: vñ ⁊ articulata v̄ba exprimit: ita vt ſi eā nō
videris hoīez locutū putes. Ex natura aūt ſa-
lutat dicēs. aue vel kere. Cetera noīa īſtitutio
ne diſcit hinc ⁊ illō. Pſitac⁹ a vobis alioꝝ no
mina diſcā. Hoc didici p me dicere ceſar aue.
¶ Soli. Sola india pſitacū auē mittit: cui ro
ſtri tāta duricia ē vt cū e ſublimi p̄cipitat̄ī ſa-
xū niſu ſe oris excipiat. ¶ Ex li. de na. re. Pſi
tac⁹ aq̄s alias quocūq3 mō patit̄ ſ3 pluuia mo-
rit̄. Idcirco ī mōtib⁹ gelboe nidificare fert̄: qa
raro vł nūq̄ ibi pluit. Caudā ſuā ſūmo ſtudio
cuſtodit: pēnaſq3 roſtro ſuo freq̄nti⁹ extergit.
Auis eſt luxurioſa nimiū: bibitq3 libēter vinū
ſemetipſā pede cibat: ⁊ illo ori ſuo defert eſcas
ſicꝫ hō māu. ¶ Phiſiolog⁹. Pſitac⁹ q vulgo
papa gabio: ideſt p̄ncipalis ſeu nobilis gabyo
dr̄: eo as ſiue īdicas hītat oras. Montē quoq3
gelboe libenter inhabitat. ꝑpter eius ſiccitatē
q2 multa humiditate ſupabūdāte in cute mo-
ritur. aliq̄ntulū ſiſſis ē obclo ⁊ falcōi. Virides
hñs plumas: pect⁹ rotūdū. roſtrū aduncū. tan
te fortitudinis vt caueā ſuā vi ex v̄gis ferreis
frangat: hoīs vocē imitat̄. Mire quoq3 calidi
tatis ē ī exſiccādo riſū. Hoīes etiā oſculari do-
meſticos cōſueuit: admoto ſpeculo propria for
ma deludit̄: ⁊ nūc gaudēti: nunc dolenti ſimi-
lis efficitur. In aſpectu quoq3 virgineo mul
tum delectatur: ⁊ cum vino inebriatur.

Capitulum ciii.

Orphirio. Iſi. Porphirio ē auis ꝯtra
p modū aliaꝝ vnū pedē hñs latū ad natā
dū: aliū v̄o fiſſū ad ambulādū. In quo
notat̄ ꝙ vtroq3 elemēto gaudet: ⁊ in aq̄ natās
vt anates: ⁊ ī terra ābulās vt ꝑdices. Hic ſol⁹
p̄ter pſitacū pede ſuo īſtar man⁹ aquā ſuſcipi-
ens ad roſtrū defert ⁊ potat: ſeq3 hūano mō ci
bat: q2 cū oī cibo ⁊ cū ſolo morſu op3 vt bibat.
Virtutē. n. appetit⁹ h3 debilē naturalr̄ ī attra
hēdo cibū ⁊ ſibi īcorporādo. Hui⁹ gñis lauda
tiſſimi ſūt: q roſtrū hñt magnū ⁊ crura p̄lōga.
¶ Actor. Porphirio vt fert̄ idē ē ꝙ pellican⁹
Vñ ī Deutro. vbi ſ3 Hieronymi trāſlationē
īter aues īmūdas porphirio comedi ꝓhibet̄.
Iuxta ſeptuagīta īterpretes pellican⁹ ponit̄.

Capitulum ciiii.

r Egulus. Ex lib. de naturis rerũ. Regulus qui ⁊ parra q̃ſi auis parua dicitur multa eſt in prole ⁊ garritu. Conduxerant aliquando aues inter ſe: ſicut fabula refert: vt illa pro rege haberetur que ſublimi volatu omnes alias vinceret. Cũq3 parra ſub aquile aſcella latitante. Aquila oēs alias aues ceteras tranſcenderet exiliens parra ſe ſedit aquile capiti ⁊ inde ſe eſſe vitricē3 aſſeruit.

Capitulum cv.

f Crabrones. Yſid. Scrabrones a cabo id caballo vocati ſunt: eo q̄ ex eis creentur. Sicut aute3 ſcrabrones naſcuntur de carnibus equorum putridis: ita ex eis iterum ſepe naſcuntur ſcarabei vnde cognominati ſunt. Ex li. de naturis rerũ. Scrabronũ celle ſexangulares ſunt: cetere vero cortice a raneoſe. ❡ Liber de naturis alligat ibi Pliniũ. cuius vera littera eſt. Cetera autē cortice. Nam a principio ſic continuat. Veſpe in ſublimi e luto nidos faciunt: ⁊ in his ceras ſcrabrones in cauernis ac ſub terra. Et horu3 omnium ſex angule celle cetera autē cortice. Araneis fetus ⁊ ipſe inequalis eſt: alius in vermiculo. Et autumno tamen verno omnia hec carnes veſcuntur. in plenilunio creſcunt. hyeme reconduntur. Autores dicunt interfici puerũ hinnum ter nouenis p̄ſcturis ſcrabronũ. Scrabrones ac veſpe nequaq̄ reges ſicut apes habente: ⁊ ideo periculis plurimis ſubiacent. horridos ſonos ac murmura depromunt. Et hec magis in cauis locis. Horũ mella ſunt humanis vſibus inutilia. Que qui rapere voluerit: ſtulto piculoſe ſubdit. nā eo⁊ aculeis iaculaſ.

Capitulum cvi.

ſ Carabei. Yſid. Scarabei dicũtur eo q̄ de carnibus equorum putridis ſepe naſcuntur. Thauri vero vocantur ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. Cicendula quoq3 ſcarabeo⁊ genus eſt vt dictum eſt.

❡ Plini⁹ li. xi. Quibuſdam in ſectis pēnarũ tutele cruſta ſupuenit vt ſcarabeis: quo⁊ penna tenuior atq3 fragilior exiſtit. his negat⁹ eſt aculeus: ſed in quodā eo⁊ genere grandi cornua prelonga biſulcis detenta forficib⁹ in acumine cū libuerit a morſum coeuntib⁹. Infantium remedijs ex ceruice ſuſpenduntur. hos Egidius vocat lucanos. Aliud eo⁊ eſt genus qui e fimo ingētes pilis auerſis pedibus volutant: paruoſq3 in his contra rigorem hyemis fetus ſui vermiculos nidulantur. Alij magno cum murmure vel mugitu volitant ⁊c̄.

Operationes.

❡ Plinius libro. xviii. Menſtruoſa mulier ſi ſegetē ambiat nudata ſcarabei decidunt ⁊ animalia noxia. ❡ Idem libro. xxx. Viridis ſcarabei natura cōtuentiu3 exacuit viſu3: ideoq3 continuo eo ſculptores gemmarũ acquieſcũt. A

B

❡ Thauri vt dictū eſt vocātur ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. nomen eis dedere cornicula. Alij pediculos terre vocāt: qui ſtramis impoſiti conferunt. C

❡ Auicenna. Oleum in quo frieatur ſcarabeus valet ad dolorē auris in ea effuſu3. ſimiliter ⁊ corpus eius optime cōtritū. D

Capitulū.

Capitulum cvii.

Cinifes. Iſi. Scinifes ſũt muſce minu
f tiſſime aculeis pmoleſte: qb⁹ tertia pla
ga ſupbus egyptioꝝ pplus eſt ceſus.
¶ Origenes ſup Exodũ. Hoc aĩal pẽnis ſu
ſpẽdit: per aera volitãs: ſed ita ſubtile ⁊ minu
tũ: vt oculi viſuꝫ niſi acute cernentis effugiat.
Corpus cui īſederit acerbiſſimo ſtimulo tere
brat: vt quã volãtẽ videre qs nõ valet: ſentiat
ſtimulãtẽ. Gloſa ſup eodẽ. Scinifes nati ſũt
in terra egypti de limo muſce .ſ. minutiſſime
⁊ ingetiſſime inordinate volãtes: atqꝫ ī oclos
ruẽtes boium: requiẽ auferũt ⁊ dũ abigũt re
deunt. ¶ Ex li. de na. re. Scinifes ſunt vmes
minuti volãtes. q pecudũ anhelitũ ſequũtur ⁊
hoies maxie. Pũgunt ãt aculeis dormiẽtes
acri ſatis dolore p poſſe. Vñ ī locis vbi abũdat
eaꝝ pteruitas: hoies delicati circa lectos ſuos
rhetia ſua tam ſubtiliter laqueant vt per hec
ſcinifes ad nocendum tranſire non valeant.

Operationes.

A ¶ Gelbertus in li. de ſenſibus. Extende pilũ
azuchi equi ſupra portũ dom⁹: nõ ingredietur
domũ illã ſcinifes dum ſtat in ea pilus.

Capitulum cviii.

Trix Selentides ⁊ ſtrophilos. Alb. in
f li. de na. aĩal. inquit. Strix eſt auis no
cturna. d̃ qua Lucan⁹ meminit dicẽs:
ꝙ tepidus bubo ꝙ ſtrix nocturna q̃runt. Hec
auis a vulgo ama ab amãdo vocat: eo ꝙ pul
los amat. Et ſic dr̃ ꝙ ſola īter aues pullis hu
morẽ lacteum inſtillat. ¶ Actor. Hoc nomen

ſtrix equiuocũ eſt ad auem illã. ſ. ſelentide. de
qua iam dicet: ⁊ ad beſtiã herina conſimilem.
¶ Pli. li. x. Selentides aues vocant quaruꝫ
aduentum p̃cibus ſpetrant incole caſini mon
tis fruges eorũ locuſtis vaſtantibus: nec vnde
veniãt: quove abeãt cõpertũ eſt illis nũq̃ con
ſpectis niſi cũ eaꝝ p̃ſidio indigetur. ¶ Actor.
Idẽ inferius de zelentide: iuxta li. de nat. reꝝ
dicet. Ex quo viciũ ſcriptoris ex altera pte eẽ
videt. ¶ Solin⁹. Strophilos eſt auis paruu
la. que dũ eſcas affectat os cocodrilli paulatiꝫ
ſcalpit: ac ſenſum ſcalburigine blãdiẽte aditũ
ſibi vſqꝫ in fauces eius facit. Qđ conſpicatus
ychncomon beluam penetrat. popolatis viſce
ribus eroſa ex aluo exit.

Capitulum cix.

ſ Trutio. Actor. Strutio aliqñ quidem alas erigit: ſed volare neqt: eſt. n. igens corpe: rara i plumis: bꝫ ãt alas ſiſcs be rodij ⁊ accipitris. Ferrũ vo comedit. ¶ Ariſ. De ſtrutiõe eſt opinio: ꝙ nõ ſit de gñe auium ꝑpter diuerſitatẽ ſue creatiõis: partiꝫ. n. quadrupedib⁹ aſſimilaꝫ: ptiꝫ auib⁹. Nõ hẽt alas ſed figuras alaꝝ q̃ volatui nõ cõueniũt: qꝛ nõ ſũt tenues vt pili: ſed ſicut q̃drupedes bꝫ palpebras ſupiores ⁊ in eis pilos. Hꝫ iteꝝ plumã multã i iferiori parte corporis: ⁊ duos pedes: vt auis: ſed vngulã ſiſſam vt quadrupes. Eſt enim magni corporis: cũ auiũ corpora neceſſe ſit eſſe parua: aliogn volare nõ pñt. Tres hẽt digitis in vtroqꝫ pede ꝑpter alas ⁊ ꝑpter põdus. Cũqꝫ ſit põderoſi corpis: ⁊ nõ boni volatus: multã hꝫ ſupfluitatẽ: multũqꝫ coit. ſicut ⁊ gallina ⁊ perdix. ¶ Ex li. de na. re. Strutio eſt auis pene beſtialis generis. Habet eniꝫ pẽnas: ſed nunq̃ vtitur eis in volatu. Alas hẽt tenoes ⁊ plumas velut pilos. In eundo alas erigit adeoqꝫ in terra currit vt equos celeritate p̃cedat. Habet aũt vngulas biſulcos ad cõprehendos lapides quos emittit i fuga cõtra inſequẽtes. Ferrũ comedit ⁊ digerit: qꝛ calidiſſime nature eſt: ⁊ equũ naturaliter odit: et miro modo pſequiꝫ. Equus etiam illã intantum odit ac retinet ꝙ eã videre non audet. Oſſiculũ paruuꝫ ſub alis habet: quo ſe in latere purgat ⁊ agitat quãdo ꝑuocaꝫ ad irã. In pectore vo magnũ os ⁊ latũ ad ꝑtectioneꝫ magni corporis ſibi creatum. Porro ſtolitidas ei tãta eſt: vt cũ frutice collo occultauerit: reliqui corporis latitudinẽ latere credat. Naturaliter autẽ caluefcit: ⁊ ita plumas exuit: vt et nudus fere remaneat. Sed corium hꝫ fortiſſimũ quo in plumis ꝑtegiꝫ ab iportunitate frigoris: corpus habet fere ad magnitudinẽ aſini: ſtatura mediocris. Oua quoqꝫ ei⁹ adeo magna ſunt vt ex tranſuerſo ſecta vaſa fiant ad bibendum ꝑ amplitudine ſua. ¶ Phiſiologus. Strutio ſolo viſu ita fouet oua ſua in harena recondita: vt ex eis pulli egrediantur in lucem. Hec inter aues ceteras duas tm̃ digitos continet ad modũ vngularum arietis ita ꝙ de concauitate pedis ſui ſubtus quaſi de fũda proijcit lapides ſup hoſtem. Ferũt etiã oculo vno intueri celum: ⁊ altero terram.

Operationes.

A ¶ Raſi. Caro ſtrutiõis olb⁹ groſſior iudicaꝫ.

Capitulum cx.

ſ Trutiocamelo ⁊ Sturno. Plinius. Strutiocameli affrici vel ethyopici: aues ſunt grandiſſime ⁊ pene beſtiaꝝ generis altitudinem equitis inſidiantis equo excedunt celeritate vincunt: ad hoc ſolum datis pennis vt currentem adiuuent: ceterum nõ ſunt volucres: nec a terra tolluntur. Vngule bis ceruinis ſimiles quibus dimicant: biſulce ⁊ cõprehendis lapidibus. Quos in fuga cõtra inſequentes ingerunt pedibus. ¶ Actor. Videtur eſſe ſtrutiocamelus ſpecies ſtrutionis: vꝫ ipſum etiam genus ſic appellari: quia ſicut dictum eſt ſupra: pedes habet ſimiles pedib⁹ cameli. ¶ Ex libro de naturis reruꝫ. Sturni ſũt aues parue ad volandum extente fuſco nitentes colore. Cateruatim volant: ⁊ quodam orbe circũaguntur omnibus in medium tendentibus: ⁊ hoc propter accipitres qui eis inſidiãtur. Veſpere quidem aggregantur. Etiaꝫ in menſis turbis: cõmurmurant: nocte ſilent. aurora rubente murmur excitant. Demuꝫ vero diuiſe per turmas ad cibum volant. ¶ Plinius. Eſt autem ⁊ ſturnus ex auibus loquẽtib⁹. Vnde et ceſares iuuenes habebant ſturnum loquentem.

Operationes.

¶ Raſi. Sturne vel ſturni caro groſſior eſt q̃ pulli vel cocurnicis. Ventrem ſtringũt: ⁊ multum nutriunt. A

Capitulum cxi.

Tardam

t Ardā ⁊ Tragopa. Jſiđ. Tarda apud nos dr̃ eo ꝙ tardo ⁊ graui volatu detē ta:nequaꝙ̃:vt cetere volucres: velocitate pēnaꝝ attollit̃. Grece āt gradipes vocat̃. ¶ Aui. oua auis tarde:ſm ꝙ dr̃: ſūt tīctura bona. ¶ Ex li. đ na. re. Tragopa ē auis ī ethiopia ferruginei coloris maioꝛ ꝙ̃ aqla. caput hēt vt fenix: excepto ꝙ in eo coꝛnua hꝫ vt aries: vñ illđ armatū ꝑfert aduerſus oēs aues ſibi ɔ̄riātes. ¶ Solin⁹. Tragope ē auis maioꝛ aqlis: coꝛnib⁹ arietinis ꝑferēs caput armatuꝫ.

Operationes

A ¶ Auicē. Oua auis tardo ſūt tinctura bona.

B ¶ Experitur boꝛa qua pꝛeparata ſunt ad illđ cum filo lane in eis penetrante.

C ¶ Jdē. Succus auis tale cōfert impetigini.

Capitulum cxii.

t Urdela ⁊ Turdo. Jſi. Turdela qſi maioꝛ turd⁹ dr̃: cui⁹ ſtercoꝛe viſcū gñari putat̃. Turdi āt a tarditate vocati ſunt: hyemis eni ɔfinio ſe refert. ¶ Ex li. đ na. re. Turdi ſūt aues pue qdē coꝛpe: ſꝫ ꝓuidētia magne. Jn cacuminib⁹ arboꝝ luto nidos edificāt ⁊ pene ɔtextiꝫ. i. ɔtinue poſt coitū gñant: ⁊ mixꝝ q̄. x. diebus oua ī vtero matureſcūt: ⁊ poſtea pariunt. Pli. li. x. at abeūt ⁊ turdi ī vicīa: ſꝫ hij plumā ñ amittūt: nec occultāt̃ niſi ſpe cibi quo hyberñi pabulū petūt: itaqꝫ ī germania hyeme turdi maxīe cernūt̃. Et ſunt aues trimeſtres ſic̄ et turtures. His coloꝛ eſtate circa collū varius: hyeme cōcoloꝛ. Jn cacuminib⁹ arboꝝ luto nidificātes pene cōtextiꝫ ī receſſu gñant. Agripina ɔiūx claudij ceſaris turdū hūit: qđ nūꝙ̃ añ: ſmonē boiuꝫ imitātē. ¶ Pall. Turdi nutriēdi ſūt ī cubiculo: ita ꝙ īcludāt̃ illeſi ac recēter capti mixtis aliqb⁹ añ nutritis: quoꝝ ſocietate ad cibos ipos capiēdos pauidā noue captiuitatis meſtitudinē ɔſolēt̃. Sit āt loc⁹ mūd⁹ ac lucid⁹ ⁊ vndiqꝫ leuigat⁹ ī quo trāſuerſe figātur ꝑtice: qb⁹ ꝑſit poſt īcluſū volatū ſedere. rami quoqꝫ virides ſepe mutēt̃: carice tūſe mixtis pollinib⁹ ꝑbeāt̃ mirti ēt: ſi facītas ē: lētiſci olea ſtridere ſemīa iterdū excludēda faſtidia: maxīeqꝫ aqua tribuat̃ mūda. Turdi nanqꝫ ſi alēda ſaginēt̃: ⁊ voluptatē cibi: ⁊ reditū maximū ꝑſtāt: ꝑcitate bñficiū miniſtrante luxuria.

Operationes

¶ Auicēna. Turdoꝝ ſtercus comedentiū riſi cōfert panno ⁊ moꝛphee ⁊ etiam empetigini. A

Capitulum cxiii.

t Turtur. Iſi. Turtur a voce noīaṫ auis pudica: ſempq; in mōtibus iugis ⁊ in deſertis cōmorāſ. Tecta enī; hoīu; et cōuerſationē fugit: ⁊ cōmoraṫ in ſiluis. Que etiā hyeme deplumata in trūcis arborū cōcauis habitare ꝓhibeṫ. Cuius ecōtrario colūba humana hoſpicia diligit. domoꝝ ſemꝑ plāda habitatrix. ❡ Ambroſi⁹. Turtur eſt auis pudica: q̄ vbi ꝯiugalis ꝓprij fuerit a miſſione viduata: cōiūctionē iterate recuſat: nec iura pudoris: aut cōplaciti iuri federa reſoluit: ⁊ ꝓm⁹ amor eā decipiēs: pl⁹ doloris ex morte: q̄ ſuauitatis ex charitate dilecti gn̄at. Diſcite ergo mulieres quāta ſit viduitas gr̄a: q̄ ēt ī aurib⁹ ꝑdicaṫ. Turtur .n. neſcit ꝓmā fidē irritā facere: q2 ꝓma cōnubij ſorte amiſſa nouit caſtimoniā ſeruare. Hec auis ī nido ſuo folia ſquille ſuꝑiacet: ne pullos ſuos lup⁹ incurſet. Nouit enī q̄ huiuſmodi folia lupi fugere cōſueuerūt. ❡ Ex li. de na. reꝝ. Turtur ſociū diligit. eo q̄ mortuo vel capto īcedēs ſolitarie: ſiccis arborū ramis incidēs: gemēs ac triſtis: nulli auiū ē infeſta: ſ; ad oīum īfeſtationes patiētiſſima. in locis tutiſſimis delectabiliſſimis habitat ꝑ totā hyemē ī cōcauis arboribus. In plumis iacet: in vere aūt ꝓduciṫ: multe q̄dē eaꝝ terras calidas hyeme petūt: ⁊ multe remanēt ſi locū habeāt. ſoli oppoſitū ad qeſcēdū aptum. Aliqn̄ ita debiles ſunt naturalr̄ vt manu capi pn̄t. Oua ſepe terna pariūt: ſed nunq̄ plus q̄ duas educant. ſimiliter ⁊ palumbi. Turtur ouat in vere bis ⁊ ſepe ter. Sed hoc qn̄ vnum par ouoꝝ corruptū fuerit: aut caſu perierit: ſolaq; auium pullos ſuos de nocte paſcit. ❡ Ariſto. Turtur ex fructu viuit: ſicut ⁊ palūbus. Palumbus autem ſemper apparet: turtur autem non. Coit quidem turtur poſt tres menſes: pregnās eſt diebus .xiiij. ⁊ totidē cubat. Viuit aūt ⁊ cubat ſicut ⁊ columba q̄ndecim annis. ❡ Pall. Turtures vt alanṫ breui ⁊ ꝓpe obſcuro cubiculo claudendi ſunt: quos nutrire facilimū eſt: quia nihil expetunt.

Operationes.

A ❡ Auicen̄. Sāguis turturis calidus diſtillaṫ

B ſuꝑ aurē cōtritā ⁊ doloroſam. ❡ Pli. li. xxix. Turturū ſanguis cū tunica ꝓdeſt oculis cruore ſuffuſis. Fimus earum albugines extenuat.

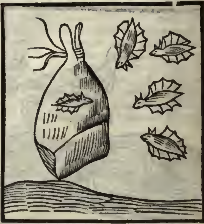
C ❡ Huius ale dextre ſanguis medicinalis eſt immiſſus oculis.

Capitulum cxiiii.

v Vanellus. Ex li. de na. re. Vanelli ſūt aues quas Pli. ſimphalides vocat: ſatis pulchre: columbina magnitudine criſtato capite vt pauo: collo quidem colore viridi ⁊ lucēti: reliqua vero parte corꝑis varietate diſtincta. Hec auis cū hominem etiam a longe nido ſuo appropinquare ſenſerit egreſſa: ſtatim cū clamore occurrit. Sicq; ſtulta dū hominē a nido ſuo amouere ſe credit: ipſo clamoris inditio nidum prodit: quem progreſſus homo ſpoliare contendit. Hoc idē; dicit Plinius: licet per alia verba.

Capitulum cxv.

Veſpertilio

v Eſptilio. Ari. Ueſptilioēs hn̄t pedes ſi
cut aues: ⁊ carēt cauda qm̄ ſꝫ agreſtes.
Ipſarūqꝫ ale ſunt mēbranules. i. corio
ſcidiſticete ſi caudā hūiſſēt: motū alaꝝ ꝓhiberēt
⁊ qꝛ n̄ ſūt diuiſe iſtar muriū hn̄t ī vtraqꝫ parte
mādibl'a: dētes: ⁊ victū ſibi de nocte acgrūt vt
bubōes. Amb. Ueſptilio ē aīal volatile ſilr ⁊ q̄
drupes: dētib⁹ ēt vtiſ: q ī alijs auib⁹ repiri non
ſolēt. Parit āt vt q̄drupedia nō oua: ſꝫ pulloſ
viuētes. crepuſculo volare ꝯſueuit: volatqꝫ in
aere nō aliquo pēnaꝝ ſꝫ mēbra ne ſua fulta re
migio. Yſi. Ueſptilio dr̄ eo ꝙ lucē fugiēs: veſ
ptino crepuſculo circūuolet ꝑcipiti motu acta
aīal muriū ſilē nō tā voce reſonans q̄ ſtridore.
Ex lib. de na. re. Ueſptilio q̄drupedia cetera
volatu excellit. In ptib⁹ īdie ſūt veſptiliōes co-
lūbis maiorꝭ. hn̄tes q̄ſi boluꝫ dētes. hec ī faciē
ꝑcutiūt hoīes. nares eis ⁊ aures aliaqꝫ mēbra
āputātes. Ferṫ ꝙ h̄ auis ſtrepitū q̄rit. ⁊ ſāguiſ
ei⁹ ōpilat. Glo. ſup Deut. Ueſptilio circa ter
rā volat ⁊ pēnis ambulat: imunda ē ſm̄ legē.

Operationes

A ¶ Aui. Ueſptiliōis lac: vt dr̄: ē vrina ipſi⁹ in
ipo aūt ē abſterſio ⁊ vehemēs calefactio.
B ¶ Unguētū veſptiliōis ꝓhibet māmillas pu-
C ellaꝝ a magnitudine. ¶ Cerebrū ei⁹ cū melle
D ꝯfert ꝑncipio aq̄ dſcēdētis ī oculū. ¶ Eius ci-
nis acuit viſum: ⁊ cōfert vngule ⁊ albugini.

Capitulum cxvi.

v Eſpa. Ari. Ueſpa ē aīal ānuloſū vola-
tile. Aculeis venenoſū q̄ dr̄ de putridiſ
aſinoꝝ carnib⁹ naſci ſicē fuci de mulis:
ſcrabrōes de eqs: ⁊ apes de vitulis. Itē veſpa
aerē nō recipit. i. nō ſuaqꝫ vita ⁊ nutrimētū eſt
circa ſterc⁹ ⁊ carnes. Et ē de aīalib⁹ q̄ manent
cū ſocijs ſuis: ſicē formica ⁊ apis. hꝫ āt lācea īte
ri⁹ ſicē ſcorpio exteri⁹. Sāguie caret: alaſqꝫ mē
branas cooptas hꝫ. Accidit veſpis ſenectutē
exuere. Apeſqꝫ nocēṫ a veſpis. Iōqꝫ nocet api
bus illa appropinq̄re. Ex li. de na. re. Ueſpe
exegnis carnib⁹ aliqn̄ ꝑcreanṫ: in plenilunio
magis creſcere dr̄r. haꝝ vita circa ſtercus eſt.
Ceras qdē faciūt: ſꝫ nō ex collectiōe floꝝ: ⁊ ob
hoc inutiles ſūt. Ari. Ueſpaꝝ cib⁹ ē ex florib⁹
⁊ fructib⁹: ſepe quoqꝫ viuūt ex cibis aīalium.
Mutita venaṫ in fine hyemis: ⁊ plures eaꝝ ve
nāṫ circa calē. venāturqꝫ mutita ꝓpe aggeres
magnos ⁊ altiſſima loca: oēſqꝫ videnṫ cū acu-
leis. nō aūt cōgregāt veſpe flores: nec cibāṫ ex
eis ſicē apes: ſꝫ cib⁹ eaꝝ ī maiori pte ē ex carne:
iōqꝫ circa ſtercora manēt. muſcaſqꝫ magnas
deꝑhēdūt ⁊ caput earū abſcindunt: nidos ſub
terra faciūt ⁊ vt formice terrā extrahūt. Pre
terea iuxta Pliniū q̄dā veſpe ſpalangioꝝ ge
nus pimūt ⁊ in nidos ſuos portāt: deinde illi-
niūt: ⁊ ex his ī cubādo genus ſuū procreant.

Operationes.

¶ Cōſtā. Ueſpe ⁊ apes eis quos pūgūt tumo A
rē calidū ⁊ ruborē faciūt. roſtrūqꝫ earū rema-
net vbi tāgūt. ¶ Et aliqn̄ morſi ſudorē patiū- B
tur ⁊ abbominationē. ¶ Aui. in. ii. can̄. veſpa- C
rū pūcture bonū eſt poſitū emplaſtri more ſi. p-
poſitū. ¶ Silr folia ſilueſtris malue ſedūt illā D
emplaſtrata. Itē ſtercus caprarū attrahit veſ
pe venenā. ¶ Ex ſale quoqꝫ cum aceto ⁊ mel- E
le fit emplaſtrum ad puncturam veſpe. Et ole
um lauri confert eius mordicationi.

Capitulum cxvii.

v Lula. Yſid. Ulula eſt auis a plãctu
v ꝛ luctu nominata. Cũ eni clamat aut
fletum imitaẽ aut gemitũ. Vñ apud
augures ſi lamẽteẽ triſticiã tacens oſtẽdere fer
tur pſperitatẽ. Actor. Ulule: vt dić gloſa ſu
per Yſaiam: ſũt aues magnitudinis coꝛuine.
maculis reſperſe: q̃ roſtro in palude fixo horrẽ
de ſtridũt: habẽtes vocẽ ſimilẽ vlulatui lupoꝝ
vñ ꝛ nomẽ acceperũt: ꝛ vocanẽ gallice hubort.
De hac etiã ſuperi⁹ dictũ eſt ĩ ca. Buthorio.
ꝛ de onocroculo: q̃ nomina ſunt idem.

Capituluz cxviii.

v Pupa. Yſid. Upupa eſt auis ſpurciſ
ſima criſtis extantibus galeata ſemp
in ſepulchꝛis ꝛ humano ſtercoꝛe com
moꝛans. Upupa grece dicta eo ꝙ ſtercoꝛa hu
mana cõſideret: ꝛ fetenti paſcaẽ fimo. Cui⁹ ſã
guine qui ſe inunxerit doꝛmitum pergens de
mones ſuffocantes ſe videbit. Gloſa ſup Le
uiticum. Upupa lugubꝛis eſt ꝛ luctuz amãs.
Vñ ꝛ in lege comedi pꝛohibetur qꝛ ſeculi tri
ſticia moꝛtem operatur. Phiſiologus. Upu
pe pulli cũ parentes ſuos ſenuiſſe viderint ita
vt neq; volare neq; videre poſſint: vetuſtiſſi
mas parẽtũ plumas euellũt. ꝛ oculos coꝝ lini
unt, fouentq; eos ſub alis ſuis: donec creſcant
coꝝ penne: ꝛ reilluminenẽ oculi coꝝ. ſicq; mu
tuã vicem parentib⁹ reddũt. Joꝛath in lib. de
aĩalib⁹. Upupe pulli parentes ſuos fouentes
anhelãt ſup oculos ipſoꝝ vt viſuz recuperent.
Ex li. de na. re. Upupa eſt auis admoduz pul
chra: ſ; immũda: vna tñ voce ſicut ꝛ cuculus
ĩpoꝛtuna ē. hyeme latet: ꝛ nuda eſt. vere pduci
tur. Huius parentes ſeneſcentes inter pullos
iam adultos in nido plumas exuunt ꝛ interim
a pullis paſcũtur: donec vires plumaſq; recu
perent. Cum eniz ſenio viſum perdiderint pul
li notam naturaliter herbam colligũt: ꝛ eoꝛuz
cecatos oculos inde liniũt vt viſuz recuperẽt.

Operationes

ℭ Pithagoꝛas in lib. romanoꝛuz. Sanguis A
vpupe illitus homini doꝛmiẽti demoniaca gi
gnit fantaſmata.
ℭ Penne vero poſite ſuper caput hominis ſe B
dant ſoda ideſt doloꝛem capitis.
ℭ Huius etiam lingua ſuper illũ ſuſpenſa: q C
multam obliuionẽ patitur: ei confert.

Capituum. cxix.

v Ultur. Yſido. Uultur a volatu tar
do nominatus putatur: magnitudĩe
quippe coꝛpoꝛis pꝛepetes volatus nõ
habet. Fertur pene vſq; ad centum annos p
cedere. Uultures autẽ ſicut ꝛ aquila vltra ma
ria cadauera ſentiunt. Altius quippe volan
tes: que multa montium obſcuritate celantur
ex alto illi conſpiciunt. Ambꝛo. Uultures di
cuntur ſine concubitu generare ꝛ concipere.
Solent etiam moꝛtem hominis quibuſdam ſi
gnis annunciare. Cum enĩ lachꝛymabile bel
lum acies inter ſe ĩſtruunt multo vultures ſe
quuntur agmine: ꝛ eo ſercant ꝙ multa homi
num multitudo bello caſura ſit futura pꝛeda
vulturibus. Gloſa ſup Leuiticũ. Lex vultu
rem comedi pꝛohibet q bellis ꝛ moꝛtuis gaudet.
Phiſiologus

Phiſiologus. Sedet aũt vultur ĩ altiſſimo lo-
co q: retardat̃ ĩ aſcenſu a terra. aſcẽditq; tãtũ
ĩ altiſſima vt videat loca rẽota. Jdõq; dr̃ ꝙ ſo-
lus vultur ẽ auis dei. Hic etiã maiores aues
rapaces vt accipitrẽ ĩſeqt̃. Ariſt. Uultur gra-
uis eſt ⁊ mali moris. famelic⁹ ⁊ clamoſus. Ue-
nat̃ ĩ locis a nido remotis valde: ⁊ vt videat lo-
ca r̃mota valde: aſcẽdit ad locũ altiſſimũ: ibiq;
ſedet q: difficilis ẽ ei eleuatio a terra: idõq; dici-
tur ꝙ ſolus vultur ẽ auis dei: depҍẽdit aũt le-
pores: ⁊ ꝑuos ceruos ⁊ capras ac vulpes ⁊ aĩa-
lia cetera q̃ retinere põt. Jdem. Uultur nidifi-
cat ĩ locis altiſſimis: ⁊ multotiẽs ſuꝑ arbores.
Jnuidet pullis ſuis cũ ĩpinguat̃: nec paſcit eos
niſi de cibi ſui reliquijs: ⁊ illos antequã volare
poſſint eijcit. Eſt aũt auis alia que protectos il-
los cũ pullis ſuis nutrit: vnũ par vulturũ occu-
pat vnũ magnũ locũ: ⁊ idõ ſecũ alios nidificare
nõ ꝑmittit. Eſt aũt lõge vite qḋ ex eo cognoſci-
tur: ꝙ nidus eius ſemꝑ idem manet. Cum enĩ
ſeneſcit elongatur roſtrum eius ſuperius ⁊ ar-
cuatur. Et in fine fame moritur.

Operationes

A ¶ Eſculapi⁹. Uulturis penne cõbuſte fugant
B ſerpẽtes a domo. ¶ Jecur eius tritũ cum ſan-
guine ꝑ decẽ dies bibitũ: caducos liberat.
C ¶ Sãguis ei⁹ cũ ſucco marubii caliginẽ ocu-
D lorũ ſanat. ¶ Adeps eius dolorem oculorũ ſa-
E nat: ⁊ dolores neruorum euacuat. ¶ Dyaſco.
Fimus vulturis medicinalis eſt: nã fumigiũ
F eius ſecũdinã expellit. ¶ Plini⁹ li. xix. Uultu-
ris fel ex aqua dilutũ: albugĩes ſanat oculorũ.
G ¶ Penna vulturis ſi ſcalpantur dentes aci-
dum faciunt habitum.

Capitulum cxx.

x Yon. Actor. Xyon eſt auis immun-
da ſm legem cuius natura non ſatis
eſt nobis nota. Eſt autem vt legit̃ de
genere vulturũ: ſed minor ꝙ̃ vultur. Hec enĩ
eſt mens Alberti in libro de naturis animali-
um. Et ſimiliter in li. de na. rerum.

Capitulum cxxi.

y Bos: Ydros: ⁊ Yſida. Ex libro de
natu. rerum. Ybos eſt auis viſu debi-
lis que imitatur vocem equi. Et quã-
doq; ſuper eum volans: eum ſtupefacit ipſũq;
fugere cogit. ¶ Ariſtotiles. Ybos ideo cum
equo pugnat: quoniam ipſum a paſcuis eijcit:
⁊ herbas comedit. Jdeo ſtupefaciens eum fu-
gere cogit: ⁊ forte interficit. Eſt autẽ auis pul-
chri coloris: ⁊ vita eius bona. Manetq; apud
fluuios ⁊ imagines eorum.
¶ Jdem. Ydros eſt animal volatile in Nilo
flumine. ſatis inimicum cocodrillo. Nam de
natura ⁊ conſuetudine cum viderit cocodrillũ
in littore fluminis ore aperto dormientem in-
uoluit ſe limo quo facilius poſſit eius faucib⁹
illabi. ſicq; faucibus ſuis irrepens eroſis coco-
drilli viſceribus: tandem inde viuus exilit.
¶ Ex libro de naturis rerum. Yſida ſono vo-
cis dicta eſt: auis quidem parua: ſed pennarũ
vetuſtate clariſſima. Jn dorſo colorem habet
inter viridem ⁊ ceruleum. Jn pectore vero ꝓ-
fert imaginem carbonum ardentium. Duos
tantũ habet in pede digitos: vngues adũcos:
ſed roſtrum paruum ac directũ. Circa aquas

aſſidua eſt. piſciculis viuit: terraꝫ roſtro cauat. ibiqꝫ nidum congerit ac fetus facit.

Operationes

A ¶ De hac opinatur vulgus: quia ſi pellem cū plumis aut mortue detrahas ⁊ parieti infigas omni anno plumas ac ſi eſſet in corpore commutabit.

Capitulum cxxii.

Celeutides. Ex libro de natu. rerū.
z Zeleutides ſunt aues: vt dicit Plinius: quarum ſuffragium a Joue deo petunt incole montis caſſini cū a locuſtis fruges illius vaſtantur. Itaqꝫ a deo miſſe locuſtas depopulantur: ⁊ vnde veniant; quove habeant ignoratur: aut quo vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro ſuo de naturis animalium in tractatu de auibus.

¶ Hec igitur dicta de auiuꝫ natura ſufficiāt.

Prohemium.

i Iam in precedenti tractatu locuti ſumus de volatilibus que in genere animalium videntur eſſe perfectiora natatilibus. Idō nunc in iſto quarto tractatu deo opitulante dicemus de natatilibus ſiue animalibus aquaticis: hoc eſt de piſcibus. Nā ſicut aer ornatus eſt ſuis animalibus ſcilicet volatilibus que poſſunt ex eo reſpirare propter craſſitudinem humoris ⁊ quorum corpora poteſt ſuſtinere: ſic ⁊ aqua ſuis: ideſt natatilibus: que quidem pinnulis ſuis innituntur aque natando: ſicut aues pennis ſuis volādo. De piſcib⁹ igitur dicturi ſm ordinem alphabeti: ⁊ per capitula ſicut in precedentibus procedemus.

Capitulum .i.

Abremon Achandes Accipender Albirem ⁊ Alphoram. Ex li
a bro de naturis rerum. Abremō: alias Abarc non eſt piſcis vt dicit Ariſtotiles: multum fecūdus ouis: nec aliorum more contactu maris parit: ſed naturali quodam inſtinctu vētrem ſuum ad arenam fricat: que contactu aſpera eſt: ⁊ guſtu ſalſa. Sicqꝫ oua concepta parit: ⁊ poſt tempus debitū fetus educit. Iorath in libro de animalibus. Piſcis abren hora tēpeſtatis maris: natos ſuos in ventre ſaluat: et poſt tempeſtatem euomit eos. ¶ Idē. Achandes piſcis ſolicitus de pullis ſuis nauibus maris adheret. ſicqꝫ propter ipſum omnino fiunt

inobiles

immobiles naues. ¶ Ex li. de na. re. Accipen
der eſt: vt dicit Plini⁹: piſcis apud antiquos
nobiliſſim⁹. Hic ſol⁹ʒ more oium piſcium hʒ
ſquamas toto corpore ad os v̉ſas. ¶ Pli. li.
ix. Apō ātiquos piſcis nobiliſſim⁹ habitus ac-
cipēder. vnus oliʒ ſquamis ad os verſis. con-
tra aquā nando meat. nullo nūc in honore eſt.
qđ qdē miror cū ſit rarus inuentu. quidā eum
elopem vocāt. In li. vt ſupra. Albirez ē piſcis
marinus hñs cutē adeo ſpiſſā ⁊ durā ac firmā
vt ea milites vtanť ꝑ galeis. In eodē lib. Al-
phoram ē piſcis q nō gigniť: ſʒ in loco lutoſa
vbi non eſt aqua: ex ipſius luti putredine i mo-
dū vermiculi ereanť: poſtea eſt cuʒ aſcenderit
aquam creſcit in piſcem. Durat autem modi
co tempore: citoqʒ diſſoluitur.

Capitulum ii.

Anguilla. Iſiď. Anguilla dř ab an-
a guis ſimilitudine. Huius origo ex
limo eſt. Unde ⁊ qñ capiť adeo lenis
eſt: vt quanto fortius preſſeris: tāto
citius labať. Ferunt autem oriētis fluuiū gan
gen āguillas terrenis pedibus gignere. Pli.
li. ix. Anguille octennis viuūt annis. Durant
⁊ ſine aqs diebus ſenis aeqlone ſpirāte auſtro
paucioribus. At hyemē in exigua aqua nō to
lerant neqʒ i turbida. Ideoqʒ circa vergilias
maxime capiuntur: fluminibus tñ ꝑcipue tur-
bidis paſcūtur noctibus: ex amnis piſciū ſole
nō fluitāt. Porro vice pedū pinne date ſunt
bine piſcibus omnino longitudo vt āguillis ⁊
ↄgris. Itē anguille ſcopulis ſe atterant: eaqʒ
ſtrigimēta viueſcūt: nec alia eſt ea procreatio.

Diutius āt ceteris viuūt āguille aqs exempte.
Idē li. x. In anguillis oībus nec ē maſculinuʒ
neqʒ femineū gen⁹: q̄ nec aial nec ouū ex ſe ge-
nerāt: ſic neutrū ē ⁊ oſtreis gen⁹: ceteriſqʒ va-
ſo vel ſaxo adherētib⁹. ¶ Ex li. de na. re. An-
guilla ex alioꝝ piſciuʒ limo naſciť: difficulter
excoriať: duriſſimā habet mortē: que etiā exco-
riata viuit ad vocē tonitrui cōmoueť. Aquis
claris fluuialib⁹ gaudet: ⁊ in abſconſiōe plu-
uialis maxie capiť: q̄r tūc exrētis oppoſitis aqua
turbať. Ad piſciculos iferiores poteſtatis ra-
pax eſt. maxie tñ cū in ſemine repeniuntur.

Operationes.

¶ Ex li. vt ſupra. Ex amnis ſola piſciū nō flui A
tat: niſi cū aqs putrefacta diſſoluiť. pl⁹ alio ci-
bo decoquať. alr̃ nociu⁹ ē cib⁹ ei⁹: ad ignē aſſa
ta plus cōpetit. q̄r malicia eius illic euaporať.
¶ Pinguedo eius auribus medetur. B
¶ Item anguille vino necate: qui ex eo bibe- C
rint tedium vini habent.

Capitulum iii.

Allec. Ex li. de na. rex. Allec ē piſcis
a marinus admodū paruus in occiduo
mari: qđ mediterraneum eſt inter ma
iorē Britaniā ⁊ germaniā. Cunqʒ vnūqđqʒ
fere genus piſcium marinoꝝ habeat tēp⁹ ſuū
in quo ſolo ſit bonuʒ: ſcilicet ab Auguſto vſqʒ
ad Decembrem. Qui cum recens captus fue-
rit delicatiorem cibum prebet. Salſus autem
in vſum hominū vltra q̄ꝫ alii piſces ſanus du-
rare poteſt. Omnium quoqʒ fere piſcium ſo-
lus aqua viuit tantū. Nec niſi in aqua viuere

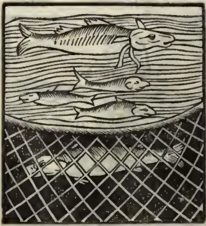
poteſt. Nam ſtatim vt aeris ſerena contigerit expirat: nec vlla mora eſt inter contactum aeris ⁊ expirationem. Oculi eius inſtar luminis de nocte lucent in mari: ſed horuꝫ virtus cum ipſo piſce moritur. vbicũqꝫ ſuper aquas in mari lumen vident: gregatim adnatant. Et hoc aſtutum ad rhetia dictis temporibus alliciuntur quaſi parati: ad capiendum diuino munere in vſus hominum deducuntur. Hybernis autem temporibus ſecrete maris vſqꝫ ad tempus debitum abſcõduntur: ⁊ hoc circa germaniam. ¶ Iſido. Allec piſcis eſt ad liquoreꝫ ſalſamentorũ ydoneus: vnde ⁊ nuncupatus. Actor. Fertur autem allec ex puro aque elemento viuere: ſicut ſalamandra ex igne.

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxxix. Allece ſcabies pectoris ſanatur infuſa percutem inciſam.

B ¶ Et ꝫ canis morſus draconiſve marini ꝓdeſt.

Capitulum iiii.

Rancos Aries ⁊ Arini. ¶ Auicẽna
a Aranea marſa: videtur ꝙ diſpoſitiones eius propinque ſint diſpoſitionibus ſcorpionis. ¶ Iſido. Aranea genus eſt piſcis: dictum eo ꝙ aure feriat: habet tantum in ea ſtimulos qbus percutit ꝑrimantes. ¶ Plinius lib. ix. Aculeo ſpine in dorſo obnoxius eſt ac venenoſus. ¶ Plinius in eodem. Aries ẽ piſcis qui graſſatur vt latro nunc grandi nauium in ſalo ſtantium occultatus vmbra: ſi quem nandi voluptas inuitet expectat: nunc elato extra aquam capite piſcantium cymbas ſpeculatur. occultatuſqꝫ adnatans mergit. ¶ Eſculapius in li. de animalibus. Arini ſiue barini piſcis cum homo viderit eum inebriat: ⁊ mouet eum ad rixas ⁊ cõtentiones: poſtꝙ vero comederit placatur ira eius.

Operationes

¶ Aranea itaqꝫ morſus ceterumqꝫ reptiliuꝫ marinorum venenoſorum: dixerunt curandos eſſe cum tyriacis quibus curatur venenuꝫ frigidum ⁊ cum medicinis ruteclarum: ⁊ tyriaca eorum. A

Capitulum v.

Aſpidochelon ⁊ Aurata. ¶ Phiſiologus. Aſpidochelon grece dicitur
a belua quedam in mari: que latine dicitur aſpido teſtudo. Eſt autem cetus magnꝰ: habens ſuper corium ſuum tanquam ſabuluꝫ quod eſt iuxta littus maris. Unde plerũqꝫ eleuato dorſo ſuo ſuper vndas a nauigantibus nihil aliud creditur eſſe ꝙ inſula itaqꝫ applicantes dentes ſuper eam alligant naues accendunt focos ad coquendos cibos. Ille vero vbi ſentit odorem ⁊ calorem ignis mouet ſe a loco ⁊ ſic mergit naues in profundum: alia quoqꝫ huius belue natura hec eſt: quando eſurit aperit os ſuum: ⁊ quaſi quendam odoreꝫ bene olẽtem exalat de ore ſuo. Quem ſentientes minores piſces confluunt in os eius: quod vt impletum fuerit claudit ⁊ os tranſglutit. ¶ Idem. Aurata dicitur ex eo ꝙ in capite ſuo auriculorem habet.

Capitulum vi.

Alforam.

Aforam. Alber. in li. de na. aialium.

a Alforã piſcis eſt qui ex putredine luti generatur: ⁊ i luto ſine aqua procreatur admodũ vermiculi: qui vermis aqua aſcẽdente creſcit i piſcẽ. De hoc piſce naute dicũt: qñ ſi conſumaƭ putrefactus vſqȝ ad caput et ad oculos. adueniente aqua iterum renaſcitur ⁊ tunc diu viuit: cum ante huiuſmodi ſuam regenerationem parue vite ſit: vt ſupra dictũ eſt capitulo primo.

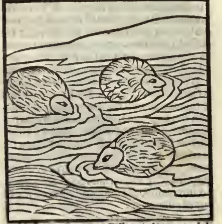
Capitulum. vii.

Sturam. Alber. in li. de. na. aialiuȝ.

a Aſturã piſcis eſt qui tpe veris ⁊ autũni in ſpumis pluuialibus generaƭ: ⁊ i eis ebulit ſicut vermis ex ſtercoribus aialium. Dicitur etiam ex luto generari. H piſcis impatiens: claritatis ſolis fugit ad vmbras arboꝝ quas in aquas proiciunt. calorem tamen diligunt ⁊ habent. de profundo ad ripam natant tempore ſiccitatis non abundant ſed quando multe ſunt pluuie ⁊ calide abundant.

Capitulum viii.

Areũ vellus. Alber. in li. de na. aialium.

a Aureũ vellus eſt aial marinũ ſicẽ ſpongia ⁊ de ſpõgiarũ genere: ſȝ rarius eſt ⁊ mollius admodũ lane. ⁊ lanugo eius i auri ſplẽdorẽ cõuertiƭ ⁊ dilataƭ: ⁊ ꝓlõgatur ſicut vellus: ⁊ dũ eſt i mari. ⁊ mouetur motu cõtractiõis ⁊ dilatatiõis ſicut ſpõgia: ⁊ raro inuenitur: tñ hoc inuentũ in frigia: tum extitit belli troiani iter grecos ⁊ frigios: ſicut dicit Dares frigius in hyſtoria troyana.

Capitulum ix.

Rburciuȝ. Amnis. Abaniger. Afferus ⁊ Aſtralus. Alber. in li. de natu. animalium inquit. Arburciuȝ piſcis eſt multis ouis fecūdus ſed non eiicit oua niſi ventrem confricet ad barenam tactu aſperaȝ: ⁊ in illa pullos educat ⁊ complet. ¶ In eodem li. vt ſupra. Amnis piſcis eſt vt dicūt ſaxatilis: qui lapidem geſtat interius. Eſt aūt valde ſpecioſus in lateribus. virgultas habens puniceas toto autem corpore reliquo diuerſis coloribus eſt diſtinctus ac depictus. ¶ In lib. vt ſupra. Abaniger piſcis eſt vt dicūt qui amnio ꝑpemodū ſimilis eſt: ⁊ eſt lōgus ⁊ rotundus: qui germanice gvvich vocatur: ⁊ eſt albus bonarum carniuȝ. breuior anguilla. roſtrū auis habens pro ore ſubtile ⁊ longuȝ ⁊ rubeū ⁊ viridē interius habet ſpinam. ¶ Alber. in libro vt ſupra. Afferus piſcis eſt qui propter exiguitateȝ hamo capi non poteſt. ¶ In eodem li. Aſtralus piſcis eſt qui aquarum vndas ore ſuſcipit ⁊ oritur quando pleades occidunt: eo ꝙ tūc tēpus eſt pluuiarum.

Capitulum. .x.

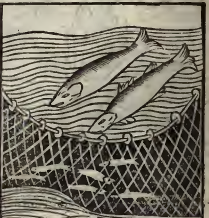

Bydes. Alb. in li. vt ſupra. Abydes animal eſt marinum: cuius conuerſatio primum eſt in aquis: ⁊ cibus. Et poſtea mutatur figura eius ⁊ efficitur terreſtre ⁊ egreditur de aqua querens victum in terra: ⁊ cum figura mutatur: mutatur etiam nomē eius: ⁊ vocatur aſtoyȝ.

Capitulum. xi.

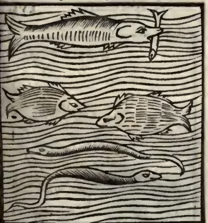
Buna. Alb. i li. de na. aīaliuȝ. Abune mōſtrū ē maris guloſi⁹ cūctis marinis beluis. ꝑda viuit. ⁊ i craſſitudīe corpis ſui vtif ei qcqd comedit: vñ q̄ ſtomacho caret: vēter ei⁹ qñ comedit multū extēdit ⁊ iflatur ſupra modū: ⁊ cū āpli⁹ extēdi neqt. piſces ꝑ os eiicit. ⁊ hoc de facili: q̄ cuȝ collo careat ſic ceteri piſces: os ei⁹ ↄtiguuȝ ē vētri. Eſt āt adeo craſſuȝ aīal ꝙ qñ piculū timet: pellē ⁊ carnes ſuas ↄhēs replicat: ⁊ extremitates ſui corpis īt ra ſe ſic irici⁹ abſcōdit. ita vt nō appareāt. qđ tñ aliqñ ſine ſui detrimēto nō facit. Mortē. n. adeo timet ꝙ cū periculū ſenſerit nō laxari: ne abſcedet beſtiā q̄ i īſidiis latet: nequaꝗ̄ caput foras extrahit qđ intra corpus ſuū abſcōdit: ſed cuȝ affligitur fame carnes ſuas d̄uorat. magis eligens in parte abſumi ꝗ̄ preda facta beluis in toto conſumi.

Capitulum xii.

Arcbora. Albertus in libro vt ſupra
b Barcbora eſt animal marinum ba-
bens orificium pre omnibus animalibus fortiſſimū. Nam ⁊ lapideȝ ſi in ore ſuo acceperit: eum frangit. hec quandoqȝ ad ripas exit: ⁊ herbas ǒpaſcit: ⁊ quādo oportet ī aquā reuertitur. ibiqȝ ſubmergiť ne cutis dorſi ei⁹ a ſole exſiccetur. ⁊ ad nutum debitum deflectere ſe non poſſit. Piſciculos quoqȝ comedit: et per illos deprehenditur. Piſcatores nāqȝ piſciculos paruos viuos filo cōſutos in mare piſ ſciunt: qui dum effugere non valent: ſed inſimul fluitāt. animalis predicti morſibus patēt. At ipſam animal dum vnum poſt aliuȝ tranſglutire laborat in terram occupatum deprehenditur.

Capituluȝ xiii.

Orbotba. Botba. ⁊ Brenna. Yſi-
b do. Borbotba ſunt piſces quidā fluuiales: aliquaten⁹ anguillis ſimiles: lubricę nanqȝ ſunt. ⁊ excoriantur ſicut anguille. Corium habent nigrum. eſum dulcem: et epar pre omnibus piſcibus melius ⁊ efficaci⁹. Caput magnum reſpectu corporis os amplus ⁊ latum valde. Cum autem etate duodecim annos exceſſerit: in corpus magnum creſcit: ⁊ tunc nomen eius mutatur: ⁊ ſolaris vocatur: de quo inferius dicetur. Idem Botbe ſūt piſces fluuiales: qui non natant: niſi per amplitudinem corporis. Tenuiſſimi nanqȝ ſunt ⁊ lati valde. Pinnas habēt in circumitu lati corporis: impinguantur vento meridioli flante. Cumqȝ venatur hic piſcis a piſcatoribus: fundum aque petens: aquaȝ ſupra ſe turbat vt videri nequeat. Maximeqȝ corpore ſtrato cum terre adhereret. ſupra dorſum terre ſimilimus eſt. Maculas autem in dorſo rubeas habet.

¶ Alexander Brēna eſt piſcis fluuialis: qui cum videt ſibi lucium imminere. declinat ad ſcenoſa aquarum limpiditateȝ a tergo perturbans.

Capitulum xiiii.

Alena. Yſidorus. Balena eſt immē-
b ſe magnitudinis beſtia ab emittendo ⁊ fundendo aquas vocata. Ceteris enim beſtiis maris altius iacit vndas. Balin autem grece dicitur emittere.

¶ Plinius libro nono. Balenas in gaditano occeano non ante prunam conſpici tradūt. Condi autem eſtatis temporibus in quoſdaȝ ſinu placito ⁊ capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc ſcire orcas infeſtam his beluam: ⁊ cuius ymago nulla repreſentatione alia poſſit exprimi ꝗ̄ carnis immenſe dentibus truculēte. Irrumpunt ergo in ſecreta vituloſqȝ illarum aut vetus: vel etiam nondum grauidas morſu lacerant. incurſuqȝ ceu liburnicaruȝ roſtris fodiunt. Ille vero ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere ſuo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariendive penis inualide. ſolum auxilium nouerunt in altum perfugere: ſeqȝ toto occeano defendere. Econtra orce laborant occurrere ſeqȝ oppone

re:⁊ cautis anguſtiis trucidare in vada vrgere ſatis illidere. Spectantur huiuſmodi predia ceu ipſo mari ſibi irato: nullis in ſynu ventis: fluctibus vero ad anhelitus: ictuſqꝫ quantos nulli turbines voluant. Ora balene habent in frontibus. Ideoqꝫ ſumma aqua annotantes in ſumma nymbos efflant. Balenis brāchie non ſunt ſicut nec delphinis. Hec duo genera fiſtulis ſpirant que ad pulmonem pertinent. Balenis a fronte: Delphinas a dorſo. Itē que pilo veſtiuntur animalia pariunt vt piſtris balena: vitulus.

Idem in libro. x. Balene ac Delphini dormiunt. Nam etiam ſtertentes audiuntur.

Solinus. Indica maria balenas vltra ſpacia quattuor iugerū habent. Sed quos faſcituras nuncupant. Qui enormes ſupra molem ingentium colūnarum vltra nauium antemnas ſe extollunt. hauſtoſqꝫ fiſtulis fluctus ita eructant: vt nymboſa alluuie: plerunqꝫ nauigantium alueos deprimant.

Ex libro de naturis rerum. Balene branchias non habentes fiſtula ſpirant: quod raro in marinis animalibus inuenitur. Fetus ſuos geſtant cū infirmantur ⁊ inualidi ſunt: ⁊ ſi parui ſunt: eos in ore ſuſcipiunt. hoc idem imminente tempeſtate faciunt: ⁊ poſt tempeſtatem illos euomunt. Quoniam propter defectū aq̄ fetus impediuntur ne matrem ſequātur. Mater aquam in ore receptam inſtar fluuii ad eos eiicit: vt ſic inherētes terre liberet. adultos etiam diu comitatur. Adoleſcunt autem celeriter: ⁊ decem annis creſcunt.

Capitulum xv.

Abilonicus: ⁊ Belue. Albertus in libro de naturis animalium. Babilonici piſces ſunt: vt dicit Theofraſtus: circa babiloniam exiſtētes in locis vbi dulces aquas incanoroſis recipiuntur ex fluuiis incidentibus: inde enim egrediuntur piſces ad paſtum. capita ad modum ranarum magnarū reliquas partes corporis admodum ragie habentes. ſimiles piſcibus aliis pinnulis gradientes ⁊ crebro motu caude.

Plinius. Belue in oriētali mari ſunt. Et belue ſunt animalia marina adeo magna ⁊ importuna ꝙ procellas excitant de profundo: et pericula nauibus inducant: ita ꝙ naues Alexandri ad pericula deduxerunt.

Capitulum xvi.

Ancer. Ex libro de naturis rerū. Cancer pedes habet ⁊ brachia forcipeſqꝫ pro manib⁹: retrogradus eſt: nec vnquam ante faciem ſuam ambulare nouit. Mares duas habent ſpinas inter ventrem ⁊ caudam: quibus femine carent. Que oua in ventre habent ictibus ſerpentum medentur. Coitus tempore mas aſcendit in dorſo ſuper feminam. At illa motum eius ſentiens a tergo coire volentis inclinata ſuper latus ad ipſū ſe cōuertit: ſicqꝫ

coitus

coitus complet: latent in hyeme mēſibus quinis. Vernis tempore ſenectutē exuūt velut anguis. Cācer lacte potat⁹: ſiue aqua viuit multis dieb⁹. Cū aūt ſenuerit: duo lapides albi coloris īterm̄ixto rubore īueniunt ī eius capite: quos tāte virtutis eē dicūt: vt in potu dati cordis pūctiōes ſanant. ¶ Ariſtoteles. Cācer hꝫ octo pedes: ꝑ quas mouet̄ equali motu: caret ſanguine: durū extra: ⁊ intus molle: nec eſt illud durū cōterribile: imo accipit ignem in ripa maris quod eſt intra iudeam habentur cācri parui qui dicūtur milites propter velocitatem curſus: tantum enim currunt ꝙ deprehēdi non poſſunt: Et cū aliqs findit̄ non inuenitur in eius corpore caro vel ſuperfluitas oīno: quia paſcua non habent. ¶ Iſidorus. Cācri vocati ſunt: quia conche ſunt. Crura habētes inimica oſtreis animalia. Eorum vero carnibus viuunt miro ingenio. Duo autēꝫ ſunt genera cancrorum: fluuiales ⁊ marini. ¶ Ambroſius. Cācer oſtreis veſcitur: ſꝫ quia oſtreuꝫ clauſuꝫ nulla vi aperiri poteſt. Periculoſūqꝫ eſt ſi chelam eius includat ad argumenta confugit: ⁊ inſidias noua fraude mollitur. Explorat enim ſi qñ oſtreū remotis ī locis ab oī vento ꝯ ſolis radios dipticum in illud ſuum aperit: vt aere libero viſcerū ſuorum voluptatem quandam capiat. ⁊ tunc clanculo calculuꝫ immittens oſtree cōcluſioneꝫ impedit. ſicqꝫ aperta clauſtra reperiēs tute chelas impetit: viſceraqꝫ interna depaſcit. Item femine maiorum membrorum ſunt ꝙ maſculi: ⁊ diſtātia coopertorij maior eſt ꝙ in maſculis: ⁊ ouat per locum ſuperfluitatis. Cācer paruus generat⁹ ex terra ⁊ limo intra loca vacua teſtarum aliorum animaliū. Cūqꝫ creuerit aliquātulū mutat ſe ab illo loco ad teſtam maiorē. Cancer ⁊ Karabo in ſenectute exuunt ſpoliū. Vterqꝫ accipit piſces ī profūdo maris duob⁹ ſuis labijs ⁊ diuidit eos in duas partes ⁊ ducit ad os ſuum.

Operationes.

A ¶ Auicenna libro. ij. Cancer mariuus ꝓprie dicitur illa ſpecies cancri maris qui habet oīa membra dura vt lapis.

B ¶ Quod ex eo aduſtum eſt ſubtilius eſt reliquis aduſtis: ⁊ abſtergit dentes: ⁊ delet pannum ac lentigines.

C ¶ Vlcera quoqꝫ deſiccat: ⁊ confert ſcabiei. Item prohibet lachrymas: ⁊ reſoluit cum ſale vngulam. Fit quoqꝫ ex eo collirium: ⁊ fricatur cum eo ſcabies palpebrarum.

D ¶ Prohibet etiā quartanam. Cancer fluuialis confert extenuatis valde. Teſta cancri marini ſubtilior eſt ꝙ clibani.

E ¶ Exſiccatiua eſt: ⁊ abſtergit pannum ac lentigines ac ſcabiem. Cancer fluuialis eſt difficilis digeſtionis: ac plurimi nutrimenti: ⁊ ipſuꝫ quidem rectificat.

F ¶ Decoctioqꝫ cū melle extrahit ſpinas ⁊ acutas res infixas carni.

G ¶ Yſaac li. iii. Cancros ⁊ oēs piſces conchas habētes teſtatur Galien⁹ eſſe ſolubiles ꝓpter ſalſitatem corū ⁊ acumen proīde ſtomacho nociua ſunt: maxime neruoſitati ſue.

Capitulum. xvii.

Aab: ⁊ Canis marinus. ¶ Yſidorus Caab eſt animal marinum habēs pedes paruos: reſpectu ſui corporis: qḋ vtiqꝫ magnum eſt. Sunt autem pedibus vacce ſimiles. Horum vnus longus eſt cartillaginoſus oſſe carens: quo vtitur loco manibus in omnibus. Per ipſum enī eradicat quod vult ⁊ per cibaria per euꝫ accipitur. eaqꝫ ori ſuo reddit. Et cum natat in aqua ſpirat in ea: ſed ſpirando anhelitu ſuo aquam in corpus ſuuꝫ attrahit. qua cum repletus fuerit: ad aerem recurrens eam reiicit. ⁊ ſic reſpirat. ¶ Idem canis eſt marina belua: terribilis ⁊ hoſtilis omni animanti: quod ei⁹ verberib⁹ cedit. Robuſtiſſimos habet branchos clauorum modo formatos. Hi venantur per mare greges piſcium inſtar canum in terra feras venantium: excepto ꝙ latrare nequeunt. ſed pro latratu afflatum horribilem habent. Inſequentes ergo piſciuꝫ greges ad loca anguſta coartant: ⁊ ſic in coar-

tatos crudeli morte graſſātur Piſcatores ve
ro laca notantes in qbus abſcōditi piſces a fu
ga latebant. rhetibus capiūt circūcluſos. Hee
vero belue difficulter multis tridentibus cōfi
ci poſſunt. Item canis marinus a ſimilitudine
morſ canis terreſtris dr̄: eo ſcʒ ꝙ mordeat.

Operationes

A ¶ Aui. Fel canis marini vel canis aque dixe-
rūt eſſe venenū: de quo ſi qs comederit quanti
tatē lentis vnius interficit poſt hebdomadaꝫ.
B ¶ Sed cura eius eſt vt bibatur butirū coctuꝫ
vaccinū cū gentiana romana ⁊ cynamomo et
iterū coagulum leporis.

Capitulum. xviii.

Lucius. Capitatus: ⁊ Carpera. Ex
C li. de na. re. Laucius q ⁊ glanis auer-
ſus mordet hamos meſcatos: nec eos
deuorat ſʒ ſpoliat. Actor. Scdm Plinium p
g. ⁊ l. in prima ſillaba ſcribit: vt laucius glau-
cius. ¶ In li. vt ſupra. Capitatus eſt piſcis ad
modū paruus habens corp⁹ prope ad reliquā
corporis magnitudinē: os quoqꝫ rotūdū ⁊ am
plū. Hic in fluuiis habitans libenter ſub lapi-
dibus ⁊ inter ſaxa deliteſcit. ¶ In codē libro.
Carpera piſcis eſt quaſi ſquamis aureis in la-
cis vel fluuiis: ſic dicta: quaſi que carpens pa-
rit: cū enim oua in ventre ad pariendū apta di
et ante natura preſenſerit marem ſuuꝫ odit: et
ore innuit pulſu leni: vt adiuuet pariturāꝫ: tūc
ille loco ſeminis lac emittit quod illa ſuſcipiēs
ore ſtatim oua parit in ſoboleꝫ profutura. Nā
oua parere negt niſi prius ore ſemen receperit.
Semen aūt cū receptū fuerit: non ſolū ad par
tum iuuare videtur: ſed etiam ad oua concipi
enda ⁊ formanda: vnde ſoboles in anno futu-
ro ſperatur. Semini carpere nonnunquā ī an
no primo natiuitatis niger vermiculus: quidā
poſt aurem ſuam tabificus innaſcitur: ⁊ hoc ſe
pius poſt auguſtum. eaqꝫ tabe moritur.

Operationes

A ¶ Remedium eius eſt aqua dulcis ⁊ fluuialis
huius ſoboles paucis aquis prouenit ſi in ſin-
gulis foſſis decem cubitoruꝫ recēter factis po
nantur ſingule, carpere cum paribus ſuis ante
partum proxime.
B ¶ Opinio vulgi eſt carpā ſic ſobolē ꝓuenire: ſʒ
poſtꝙ peperit eximunt. Soboles quoqꝫ trium
vel quattuor menſiū tēpore roborata. foſſis re
iecta reponit vbi hꝫ creſcere cū perfectis.
C ¶ Habet hic piſcis aſtutias multas: vt rheti
capiendus euadat. cum enim rhete intrauerit
circuiens foramen querit. Quod ſi non inue
nerit: ſaltare nitit in auras liberas ſuper rhe-
te vt extra cadat.
D ¶ Aliquando ſub rheti refugium querit: ali-
quando herbaꝫ ore tenet in fūdo aque: vt rhe-
te ſuperueniens eludatur.
E ¶ Aliqñ etiam a ſuperis veniens cum impe-
tu caput in limo fortius figit: vt ſcʒ rhete per
caudam tranſitus captione fruſtretur.
F ¶ Huius cerebrum augmentū ⁊ decremētuꝫ
lune creſcere vel decreſcere dicitur.
G ¶ Et ſʒ hoc fit in omni piſce: in hoc tñ magis
ſicut iter quadrupedia in lupo ſcʒ ⁊ cane.

Capitulum xix.

e Etus. Ex li. de na. re. Cet⁹ ē piſciū
marim⁹: habēs os in frōte magnū.
ꝛ patulū. ꝛ oris meatus ſtrictos. In
iuuētute dētes hēt nigros: ī ſenectu
te albos. Hi piſces aliqñ fluctus hauſtos ita
eructuāt: vt alluuie nymboſa plerūqꝫ claſſem
nauigātiū deprimāt: ſꝫ ꝛ cū ī mari tempeſtas
orit̄ ſe ſup fluct⁹ attollūt: ꝛ cōmotionib⁹ ac tur
binib⁹ naues mergunt. Harenas aliqñ dorſis
ſuſtollūt: ī qb⁹ īgruēte tēpeſtate: naute terrā ſe
īueniſſe gaudētes anchora iactis falſa firmita
te qeſcūt: ac ignes accēſos belua ſētiēs ſubito
cōmota ſe mergit: ꝛ hoīes cū nauib⁹ ī ꝓfundū
trahit. Cetus poſtꝗ̄ etatē ānoꝝ triū excedit:
cū balena coit: ꝛ ī ipſo inoꝝ coitu ꝟtute virge
genitalis emutilat̄: ita ꝙ vltra coire neqt: ſed
trās alti maris pelagus ītātū exereſcit: vt nul
la hoīū arte capi poſſit. Infra tres igit̄ ānos
etatis ſue capi pōt. Capiūt̄ aūt ſic: piſcatores
locū vbi cetus ē nutātes: illic cōgregant̄ cū na
uib⁹ multis: factoqꝫ circa eū fiſtulaꝝ ac tuba-
rum cōcētu alliciūt īſequētē: qꝛ gaudet hmōi
ſonis. Cūqꝫ iuxta naues herentē ſono modu
lationis attonitū cernūt: īſtrumētū quoddam
adinſtar raſtri dētib⁹ ferreis acuminatū: ī ei⁹
dorſū clā ꝓijciūt: clāqꝫ diffugiūt. Nec mora
ſi certū vulneris locū dederit: fūdū maris cet⁹
petit: ſeqꝫ ad terram dorſo fricās: vulneribus
ferrū violenter īpellit: quouſqꝫ ꝑfoſſa pingue-
dine viuam carnē interius penetrauerit. ſicqꝫ
ferrum ſubſecuta ſalſo maris aqua vulnus in
trat ac vulneratū perimit. Mortuum ergo ſu
per mare refluitante piſcatores cum funibus
adeūt ꝛ ad littus cū magno tripudio trahūt.

Operationes

A Actor. Cetus: vt fertur: qñ ludit in mari ſi
gnū ē tēpeſtatis. Idē de balena d̄r. Hui⁹ ge-
neris ē aſpido chelone. de quo dictū ē ſupra.
B Iſi. Cetus āt vt legit̄ nō comedit vt alij pi-
ſces maſticādo: cibūqꝫ dentibus cōminuēdo:
ſed tātūmō glutiēdo: ꝛ intra corpus retinēdo.
C Itē habet oris meat⁹ vt dictū eſt ſtrictos.
Unde nō niſi paruos piſcicſos deglutit quos
odorifero anhelitu ſuo attrahens ad ſe ac de-
uorans in ventrem ſuum mittit. Habet enim
in gutture quandam pellem membrane ſimi-
lem: que multis meatibus perforata: nō ſinit
quicꝗ̄ magni ingredi ventrem.
D Iorath. Cū aūt cetus ſperma ꝓijcit ī coitu
ſuo cū femina: qḋ ſupfluit ex ipſo ſpmate ſup-
natat aquam ꝛ colligitur ambra. Platear⁹.
Ambra dicit̄ eſſe ſperma ceti: vt ſuperius di-
ctū eſt ī tractatu primo de herbis. cap. xx.
Auicenna. Ambra vt eſtimo ē manatio fon E
tis in mari. melior eſt griſea fortis. deinde va-
ria poſt citrina.
Et adulteratur cū gipſo ꝛ cera ꝛ laudano. F
Nigra ſpecie mala eſt. De virtute ambre eti-
am ſuperius ſatis dictum fuit.

Capitulum. xx.

e Celethy ꝛ Ceruleo. Ex libro de natu-
ris rerum. Celethy ſm Ariſtotilem ē
animal marinum: quod preter morē
aliorum oua in matrice ſua generat. Quibus
illic debito tempore fortes exeunt vermes ex il
lis. Quos cum peperint incredibili celeritate
fiunt animalia perfecta parentib⁹ ſimilia. Cor
habet magnum: ꝛ tamen eſt valde timoroſū:
grauiter dormit: ita vt manu capi poſſit Ari-
ſto. Celethy eſt ex animalibus carnem come-
dentibus. Celethy quidem habet oua. vnum
completum ītra quod ꝛ parit extra. Ceteri ve
ro piſces ouant extra oua incompleta: excepta
rana marina. Oua hec poſt paruitatem cito
creſcunt ſicut vermes que generantur ex ani-
mali paruo valde. deinde creſcunt per ſe. Ce-
lethy non habet alas. ſed habet ſimilem radi-
cibus in terra creſcentibus. Generat autem
multotiens ſcꝫ ſex menſibus. Exit a profundo
maris ꝛ pullificat prope terram: quod facit ꝓ
pter calorē: ꝛ vt a pullis ſuis auferat timorē.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. rerū. Ceruleum monſtrum i flu
mine gange inſtar cancri. habens brachia lon
gitudine ſeptem cubitorum: quibus elephan-
tem corripit ⁊ vndis ſubmergit.

B ¶ Plinius li. viii. In gāge inde ſtatius ſebo-
ſus aut modico miraculo affert: vermis bran-
chus binis. lx. cubitoꝝ ceruleos q nomen a fa-
cie traxerunt. His tantas eſſe vires vt elephā-
tos ad potum venientes mordicus comprehē-
ſa manu abſtrahant in profundum.

Capitulū xxi.

Hilon ⁊ Circhos. Ex li. de na. rerū.
c Chilon inter omnium animalium ge
nera non paſcitur: ſed tm̄ humidita-
te viſcoſa que exit ab eo: cibatur ⁊ nutritur: vn
de fit vt hoc animal ſemper ſit ieiunū: ⁊ tamē
corpore validum. Nam ⁊ in feminis videmus
plus poſſe differri ieiunium per multos dies ꝙ
in viris propter ſupfluitates humidas ⁊ viſco-
ſas q̄ magis habundant in eis: idest feminis.

Operationes

A ¶ In eodē libro vt ſupra. Circhos alias Cri
chos: habet cutem teſteam. lenem. nigrā. ⁊ in
aliqua parte rubeam. fiſſuras duas in pede: q̄
tres digitos faciunt. pedem dextrū habet par
uum: ſiniſtrum vero magnum.

B ¶ Et idem cum ambulat totum corpus fert ſu
per ſiniſtrum aere claro abſolutus incedit. Cō
motis autem ventis applicatur lapidibus: ⁊ l
motus quieſcit.

C ¶ Cuicunq̄ rei adheret: forti applicatiōe ad-
heret. ¶ Et hoc mirū eſt ꝙ claro quidē tpe ſui D
poteſtatem habet. tempeſtuoſo autem debili-
tatur ⁊ infirmat. Caput habet humanū. reli
quū vero corpus fere vt canis marinus.

Capitulum xxii.

Onche. Plinius li. ix. Concharum
c generum firmioris ſunt teſte: in qbus
magna varietas apparet ludentis na
ture. Tot colorum differentie. tot figure: inter
quas principatum tenent margarite. ¶ Yſið.
Conche ⁊ cochlee inde vocate ſunt: quia defi-
ciente luna cauantur. idest euacuantur. Omni
um enim clauſorum maris animaliū atq̄ cō
charum incrementa lune membratur geſcunt
defectu euacuantur. Nam luna cū in augmē
to fuerit auget humorem. ⁊ cum in defectū ve
nerit humores minuuntur. Conche autē pri-
me poſitionis nomen eſt. Cochlee vero per di- E
minutionem quaſi conchule. Concharū mul-
ta genera ſunt inter quas ⁊ margarite que ce-
lee eſſe dicuntur. Fulgentius i libro mitilogia F
rum. Concha marina toto corpore ſimul aper
to miſcetur in coitum ſicut iuba refert in phi-
ſiologis. Haly. Sadephum. idest concha ma G
rina melius eſt album.

Operationes.

¶ Raſi in almanſor. Conche marine aduſte A
ab radendo purgant dentes.
¶ Ex nō aduſtis aut attritis emplaſtrū factū B
aduſtionem ignis ſanat.

Capitulum xxiii.

Cochlee

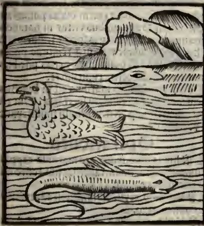

Cochlee. Pli.lib.ix. Cochlee aq̃tiles
c terreſtreſqꝫ ſũt exerẽtes ſe domicilio:
binaqꝫ ceu cornuo ꝓtẽdẽtes ꝯbẽteſqꝫ
ocſis carẽt. Jöqꝫ corniculis eaꝝ ꝓtentãt iter.

Operationes

A ¶ Idẽ i li.xxx. Cochleaꝝ cibꝰ ſtomacho ẽ vti
lis: ſꝫ i aq̃ opꝫ eas i tactu eaꝝ corpore ſub ferue
ne fieri: mox in pruna torreri: ꝛ e vino garoqꝫ
ſumi. laudatiſſime ſũt affricane: ꝛ ex iſulis ca
B preaꝝ. ¶ Idẽ in li.xxxij. Ictibꝰ ſcorpionũ car
nes fluuialiũ cocleaꝝ reſiſtũt crude vel cocte.
C ¶ Quidã ob id ſalſas quoqꝫ obſeruãt ꝛ ipo
nũt ipſis plagis ꝓcipiũt ꝛ cochlee crude carnẽ
tritã bibere ex aqua calida in tuſſi cruenta.

Capitulum xxiiii.

Conger Corez: ꝛ Coruus marinus.
c Ex li. de na. re. Cõger eſt piſcis marinus vt murena longus: ſed corpore multo maior. Hic vẽto flante vehementi ſpinguatur: ꝛ eiꝰ carnes dulciſſime ſunt ad edendum. Cum murena ceteriſqꝫ piſcibus inimicitias habet: ꝛ intantum robuſtꝰ eſt: vt polippum fortitudine dentium laceret. Plinius li.ix. Conger eſt piſcis lõgus vt anguilla vel murena. flexuoſo in pulſu corporis. ita mari vtẽs natãdo. vt ſerpẽs terra repẽdo. Cõger ꝛ murena mutuo odio flagrãt: caudã īter ſe prerodentes. Congri mẽſibꝰ hyemis iacent in ſpelũcis conditi: nec capiuntur niſi diebus eſtatis. Pinneqꝫ vicepedũ date ſunt piſcibus hinc ſunt omnino longis vt anguillis ꝛ congris. Polippum ſua rodere brachia falſa opinio eſt. Id enim a congris euenit ei. Nã polippum lacerant congri. Polippum vero locuſta pauet: locuſtam conger: in ſiccum repunt etiam congri.

Operationes

¶ Eſculapius. Corez piſcis eſt q̃ tpe pluuie in cauernis occultat ſe. Nã dum pluuia cadit ſup eũ ꝛ haurit eã: excecaꝫ ꝛ poſtea moritur. A
¶ Iſid. Coruus marinꝰ a cordis voce dictus eſt. q2 pectore grũnit: ſuaqꝫ voce ꝓditꝰ capiꝫ. B
¶ Iorath: piſces q̃ dicunꝫ corui quando pullificãt voce ſua produnꝫ: q2 ſemꝑ gemitus vel grunnitus proferunt: ꝛ ſic capiuntur. C

Capitulum xxv.

c Ocodrillus. Yſidor⁹. Cocodrillus a croceo colore dictus ē. Gignit̄ i nilo. Et eſt aīal quadrupes in terra et i aquis valēs lōgitudine plerūq3 cubitoꝝ viginti. dētiū ⁊ vnguiū īmanitate armatū: tātaq3 cutis duricia vt q̄uis fortiū ictibus lapidū tergo repcuſſus ſit: nō ſentiat. nocte in aqs: die humi qeſcit Oua in terra fouet. Maſculus ⁊ femīa vices ſeruāt: hūc qdā piſcis ſerratā hñtes criſtā tenera vētriū deſecātes interimūt. Solus ex aīalib⁹ ſuperiorē maxillā mouere dr̄. ¶ Ex libro de naturis rex. Cocodrillus lingua caret: os patulū ⁊ aptu3 hēt: ⁊ biatum vſq3 od aures: p diē i terra qeſcit adeo imobiliter: vt niſi ꝯſuetudine3 ei⁹ p̄cognoſcas mortuū illū credas. Oculis clauſis dormire ſe ſimulat. ⁊ aues biatu ſuo pabuli grā iuitat: q̄s ad eſcam deſcendentes perimit ⁊ tranſglutit. Quidā hoc aīal ſicut vrſam ſemp creſcere crediderunt. Circa nili ripas habitat i iſula. gēs hoīum parua qdē: ſed animoſa: his beluis inimica. Soli eni3 innatare flumē audēt: in quo cocodrilli habitāt. ſaliūtq3 ſupra dorſa eorum ⁊ illos ingetant. Ariſtoteles. Cocodrillus in aqua cōuerſat̄: nō tñ recipit aquā intra ſe ſed aerem ⁊ parit extra: habet ſanguine3 duoſq3 pedes maiores: ⁊ caudam omniaq3 talia ſunt fiſſi pedes multorumq3 digitoꝝ: ⁊ participāt inſtrumentum ſenſus in linguam pter cocodrillum. Hoc etiam animal non habet aures ſed foramina tm̄: que ſunt vie audit⁹. nec hēt mām̄illas: nec teſticulos: nec virgā apparēte3 extra ſed itra: nec hēt pilos: ſed p totum corp⁹ eſt corij ſquamoſi. Hētq3 dentes magnos et acutos ⁊ diſtinctos: habet etiam oculos ſimiles porcorum: ⁊ habet culmos. In aqua qde3 debiliter videt: quia ſpiſſior eſt aere. Maior ē eius manſio in die ſuper terrā: ⁊ nocte i aqua. qm̄ aqua calidior ē de nocte q̄ȝ aer extra. Trochilos auis os eius apertum intrat: ⁊ eius dētes mundificat: illorumq3 ſordibus ſe cibat. Cocodrillus autem in hoc ſentiens iuuamen non nocet eis: ſed cum vult eas extrahere mouet collu3: nec eas comedit.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. xxviij. Cocodrillorum genus cuius vita eſt in aqua ⁊ in terra cōmunis: dentes e maxilla dextra: dextro lacerto adalligati coitus ſtimulare dicuntur.

B ¶ Lapillos etiā in vētre illi⁹ exēptos aduerſus horrores febriū venientes pellere tradūt.

C ¶ Et ob h̄ egiptij ſuos egros ipi⁹ adipe pñgūt

¶ Dyaſcorides. Fimus cocodrilli terreni collectus ⁊ ſuccus adhibitus: gratum vultum ac niueum facit maxime ſi albus ac lenis fuerit: ⁊ in aqua miſſus cito ſe ſoluerit. D

¶ Auicenna in ſecundo libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi. E

Capitulum xxvi.

d Raco marinus. Ex libro de naturis rerum: Draco marinus eſt monſtrū crudelitate horridum. inſtar draconis terreſtris i longitudine extenditur. alis caret: caudam habet tortuoſam. caput ſm magnitudinem corporis paruum. ſed hiatū oris horridum: ſquamis ⁊ cutem duras pinna3 autem habet pro alis. quibus vtitur in natando vno impetu magnā maris ſpacia tranſcurrit: ⁊ hoc potius robore virium q̄ȝ remigiis pinnarum. Peſtifer eſt hominibus ⁊ etia3 piſcibus morſus eius. Mortem enim infert.

¶ Yſidorus. Draco marinus eſt in brāchiis aculeos habet ad caudam ſpectātes. Qui dū percuſſerit quaq3 ferit. venenum fundit: vnde ⁊ vocatus eſt.

Operationes

¶ Plinius libro. ix. Draco marinus captus ⁊ immiſſus in arenam: cauerna3 ſibi roſtro mira celeritate excauat. A

¶ Idem libro. xxvii. Abſintbium aduerſatur draconi marino. B

¶ Idē libro triceſimo ſcdo. Carnes etiā ſtelle C maxime

marime valet ℥ marini dracōis ictus īpoſite.
D ¶ Imponunt quoq; ℥ eū ſalſamēta ex aceto.
E ¶ Item draco marinus ad ſpine ſue qua ferit venenum: ipſe prodeſt impoſitus.
F ¶ Auicē.in.iiii.can. Morſus draconis marini ſimiliumq; magni corporis ſerpentium curatur inquantum eſt vlcus tantū non inquantum eſt venenum de quo ſit curandum.
G ¶ Draconis quidem marini morſus: vt dixerunt: linitur cum ſulphure ⁊ aceto.
H ¶ Conferūt ei adipes cocodrilli emplaſtrat⁹ ⁊ plumbū fricatum ſuper ipſum.
I ¶ Idē ui.u. Draco marin⁹ vt ait Gal. finditur ⁊ ponit̄ ſup morſum ſuum ⁊ confert.
K ¶ Succus etiā abſinthii cōfert eius morſui.
L ¶ Stanni quoq; ceruſa: confert ſuper pūcturam eius confricata.

Capitulum xxvii.

d Elphin. Actor. Delphin⁹ frater hominis dr̄: quia morib⁹ humanis quodāmodo aſſimilat̄. ¶ Ex li. de na. rerum. Delphinus p voce gemitus eſt illis humano ſimilis. Et hoc q: pulmonē hūt ⁊ venā aſperā: ⁊ eoꝝ lingua nō ē abſoluta. nec eorū labia ꝑueniūt vel prominēt ad diſtinguēdā vocem. Aures nō habent: ſ; auriū loco foramē. Horū aūt olofactus nec veſtigia quidem habet: cu; tñ ſagaciſſime olofaciunt. dormiunt ſuper aquas vt poſſunt audiri ſtertere. Viuūt vſq; ad annos. cxl. Mulcētur muſica: vnde arionem cytariſtam in mari nautis interficere parantibus obtinuit ab illis vt prius cythara caneret. ad cuius cantum delphinoru; gregibus congregatis cu; in mari ſe proieciſſet ab vno exceptus eſt ⁊ ad littus proiectus. Solus delphinus: vt dicit Ariſtotiles: inter piſces felle caret. ¶ Ariſtoteles. Delphinus valde diligit filios ſuos: ⁊ ideo longo tempore paſcit eos. Solus inter piſces animal completum generat: ⁊ habet mammillas: lactatq; fetus. Idem. Mortuo deniq; delphino: ceteri delphini concurrunt: ipſumq; circumdantes in profunda deferunt atq; ſepeliūt: ne a piſcibus comedatur. ¶ Itē. Delphini parui ſemper ſimul ſunt tanq̄ greges. Et habent duos magnos delphinos cuſtodes: q ſi quis eorum mortuus fuerit: alij ſuper ſcapulas eum efferunt: ipſumq; cuſtodiunt: nec ab alijs piſcib⁹ comedatur: donec tempeſtate maris ad littus eijciatur. Inuice; eni; ſe miro modo diligūt. Unde Plinio teſtante narratur: q Delphino capto a rege carie. conuenit ingens multitudo reliquorum ad portum vbi Delphinus ligatus tenebatur: quibus plangentibus: et quaſi miſerationem poſcentibus: rex eum dimitti precepit. ¶ Phiſiologus. Delphini oculos habent in dorſo: ⁊ ora in parte oppoſita. vnde non bene predam ſuam capiunt propter diſtortionem oris a parte oculoru;. Hinc eſt q ora ſua conuertunt ad celum ⁊ dorſum: oculoſq; ad terram: vt predam ſuā conſequātur. Imminente tempeſtate ludunt apparentes in vndarum ſuperficie. Subſidium vero naufragantibus exhibuiſſe dicuntur. Ferunt etiam plorare quando capiuntur.

Operationes

¶ Plini⁹ libro. xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas ⁊ lepras ſanat. Porro exulcerationes ſequi debet curatio: que perducit ad cicatricem. A

¶ Quidam vero Delphinum in fictili donec pinguedo ſimilis oleo fluat ponūt: vel coquūt ac perungunt. B

¶ Circuitus autem febrium tollit Delphini iecur ante acceſſionem guſtatum. C

¶ Adeps delphini liquatus ⁊ cū vino potus ydropicis medetur. D

¶ Gingiuis autem atq; dentitionibus plurimum confert dentium: delphini cinis cū melle: ⁊ ſi dente ipſo tangantur gingiue. E

¶ Idem. Adalligatus pauores tollit repentinos. F

Capitulum xxviii.

d Entrix. ⁊ dies. Ex li. de na. re. Den
trix alias dentrix vel pagrus a re no
men habet: quia dentes habet ma-
gnos multos ac duros quibus graſ
ſatur in oſtreas: ⁊ piſces inocuos. Actor. No-
ta ergo ꝙ dentrix idem eſt qđ pagrus: de quo
etiam loco ſuo dicetur inferius. ¶ Ex libro vt
ſupra. Dies eſt piſces marinus: vt dicit Ariſ.
ſic dictus: quia poſt perfectionem ſuaȝ non vi-
uit niſi per vnum diem. Habet tamē alas du-
as ⁊ duos pedes: ⁊ ſanguine caret. Hoc idem
dicit Albertus in libro ſuo de naturis ani-
malium.

Capitulum xxix.

e Rachoides. Exochinus. ⁊ Ericiꝰ.
Albertus in li. đ na. animaliū. Era
choides vt dicit Theofraſtꝰ: piſces
ſunt in ponto circa erachaim morā-
tes. Hic piſces multū ſequiť aquā dulcem. ita
ꝙ terrā incidens de aqua tranſit ad aquā. Et
aliquādo ī cauernis latitat. vbi amnes ſub ter
ra cōfluere inuenerit. ¶ In li. vt ſupra. Exo-
chinus piſcis eſt archadie: vt dicit. Plinius.
vel potiꝰ aquaticū: ⁊ ꝙ ꝓpter ſomnū de aqua
exijt ad ſiccū nec viuere pōt ſine ſōno. ¶ In eo
dem li. vt ſupra. Ericius ē piſcis maris: habēs
caput ⁊ os īferius: ⁊ exitū ſupfluitatū ſupiꝰ: cō
tra aliorum diſpoſitionem animaliū: ſuis ſpi-
nis vtitur loco pedum: ⁊ ceteris piſcibus eſt
horrori. Et ſicut dicit Plinius: habet carnes
rubeas ſicut minium.

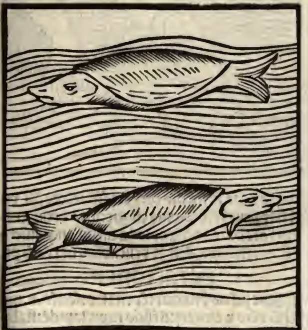
Capitulum xxx.

e Lcus ⁊ Expoſita. Elcus ē vitulus
marinꝰ: đ quo ī ꝑhabitis libris mul
ta diximꝰ. Hēt aūt pellē piloſaȝ: al-
bis nigriſqȝ maculis diſtīctā. Hoc
aīal parit ī terra: ⁊ lactādo mām̄is nutriť vi-
tulos: nec aū. xij. dies ducit eos ad mare: ⁊ dif
ficulter īterficiť: niſi ictus ī capite in locū cere-
bri ⁊ vibreť. In ſomno ita alte ſtertit ꝙ ſtertio
mugitꝰ eē videť: grauiſſimo eniȝ ſomno inter
oīa deꝑmiť animalia: vñ pinna eius dextra q-
bus ad natādū vtiť dicunť eſſe ſomnifere. tum
pari hamminis ſupraponanť. Huius animalis
pili ī corio excoriato vbicūqȝ fuerit cōpoſitiōe
⁊ erectione

ꝛ erectionem indicant fluxum ꝛ refluxum maris. Et hoc faciunt coꝛia etiam alioꝛum marinoꝛum que piloſa ſunt. ¶ In lib. vt ſupꝛa. Expoſita vt dicit Plinius beſtia eſt in maris illā partem que in iudeam ꝛ oppen attingit: aliqñ inuento: que multos ꝛ latiſſimos dentes ꝛ pinguedinem: ꝛ eſt de genere cetoꝛum.

Capitulum. xxxi.

c Ecola. Iſid. Eccola dicitur concha margaritifera: in cuius carne ꝑcioſus calculus ſolidatur. De his eniȝ tradunt hi qui de animantium naturis ſcripſerunt: ꝙ nocturno tempoꝛe littora appetunt: ꝛ ex celeſti roꝛe margaritam concipiunt vnde ꝛ aceole nominantur. ¶ Solinus Conche certo tempoꝛe anni luxuriante conceptu faciunt roꝛem velut maritum. Cuius deſiderio hiant: ꝛ cum maxime linquitur imber lunaris: oſcitatione quidam hauriunt humoꝛem cupitum.

Operationes

A ¶ Sic ergo concipiunt: grauideqȝ fiunt: ꝛ de ſagine qualitate redit habitus vnionis. Naȝ ſi clarum fuerit quod acceperunt candidāt oꝛ-

B biculi. ¶ Si vero turbidum aut palloꝛe languent: aut ruſo innubilantur. Ita de celo magis ꝙ̄ de mari partus habent.

C ¶ Item gregatim natant: ꝛ que magis inter illas experta eſt gregeȝ ducit: que ſi capta fuerit cetere diffugiunt.

Capitulum xxxii.

e Quus marin⁹. Equonilus. ꝛ Equ⁹ fluminis. ¶ Iſid. Equi marini vocati ſunt eo ꝙ pꝛima parte equi ſunt: poſtrema vero ſoluuntur in piſcem.

Operationes.

¶ Ex li. de na. re. Equus marin⁹ eſt mōſtrum foꝛtiſſimū: nihil extra aquā pōt: vt dic̄ Ariſt. ſȝ ſtatiȝ vt aq̄ꝝ caruerit natura: carebit ꝛ vita A

¶ Alioꝝ piſcib⁹ carniū viuit. in pugna crudele ē: ſȝ hoīeȝ timet ꝛ ꝯ eū ꝑtiri bella foꝛmidat. B

¶ Idē. Equonilus vt dicit Michel. mōſtruȝ eſt ingens ac foꝛtiſſimum in nilo habitans. C

¶ Crura pedes ꝛ vngues hēt vt cocodrillus: ſȝ multo maioꝛa. Humanaꝝ moꝛtiū cupidiſſimū eſt. Nā cū ei nauis ĩ poꝛtu occurrerit vnū pedē in terra figēs: altero nauē ĩ āterioꝛi arripiēs faciliime ſcidit: vl' ĩclinatā aliqñ mergit. D

¶ Unde in locis in quibus habitat immanis multitudo hominum perditur per eum: ſed h̄ malum rariſſime inuenitur. E

¶ Nullus capi poſſit inſtrumentis niſi rheti ferreo ex cathenis apud Damaſcenos in hoc opus fabꝛicatis. Captū quoqȝ malleis tm̄ ferreis occidit̄. Pellis eius vnius cubiti ſpiſſitudinē habere dr̄: tanteqȝ eē duriciei: vt nullo iaculo ꝛ armatura penetrari poſſit. F

¶ Idē. Equus fluuialis vt dic̄ Ariſt. eſt monſtrū in oꝛiēte foꝛma mirabili ſublimis faciei. G

¶ Crines habet vt equus: pedes fiſſos ꝛ ſotulares vt vacca. caudam vt poꝛcus. H

¶ Coꝛiū ei⁹ valde groſſuȝ eſt: īterioꝛa eius vt eq. Magnitudo aūt vt aſini. hinnit vt equus. in terra ꝛ in aq̄s equaliter manere dicitur. I

K

Capitulum xxxiii.

e Fimerion ⁊ Eſcarus. Iorath. Effime-
rion piſcis ē q ſine coitu naſcit̃: ⁊ cū p
tres horas diei vixerit morit̃. ¶ Yſid.
Eſcarius dictus eſt: eo ꝙ ſalſus eſcaꝝ rumina-
re ꝓhibet̃. Tradūt autē hunc ingenioſum eē.
incluſum quippe naſſis: nō fronte erumpere:
nec infeſtis viminibus caput inſerere. ſed auer
ſuꝫ caude ictib⁹ crebris laxare fore: ⁊ ita retror
ſum redire fert̃. Quē luctaꝝ eius ſi forte alius
eſcarus intrinſecus videat apprehenſa mordi
cus cauda: niſus erumpētis adiuuare dicit̃.

Operationes

A ¶ Plinius lib. ix. Eſcaro vel ſcaro ꝑncipat⁹
nunc datur: qui ſolus piſcium ruminare dici-
tur. Herbiſqꝫ veſci: non alijs piſcibus.
B ¶ Carpathio mari maxie frequēs ꝓmōtoriū
troadis lectum nunꝙ̃ ſponte tranſit. Inde au
tem aduectos a tiberio claudio ꝑncipe. Opta-
tus Elipert⁹ p̃fectus claſſis inter oſtienſem et
cāpanie orā ſparſos diſſeminauit quinquēnio
fere cura eſt adhibita: vt capti redderent̃ ma-
C ri: poſtea frequentes inueniuntur in littorib⁹.
ytalie non ante ibi capti. ¶ Idem in libro. xi.
Omnibus piſcibus ſunt dentes ſerrati: preter
eſcarum eu ſcilicet vni aquatilium pleni hic
vtitur prioribus pedibus: vt manibus cibus
ori admouentibus.

Capitulum xxxiiii.

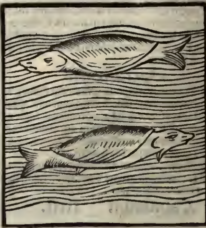
e Stinis. Alb. i li. de na. ala. Eſtinis ē d
gñe cācroꝝ ſemipedaliū: circa coronaꝫ
ſunt cādidi aculeos quoſdā ꝓ pedibus

hñtes ⁊ ora in medio corpe: ⁊ ſūt colore q̃ſi vi-
trei: ⁊ pene ī ſcorpionis effigie: loco dētiū gra-
ues ī ore hñtes aculeos: oua faciūt gnqꝫ nūero
⁊ ſt amariſſima. Eſt āt venenoſus nec cōedi p̃t.

Operationes

¶ Hic piſcis p̃nūciat tēpeſtates: ſētiēs. n. ma A
teriā vētoꝝ eleuari: d fūdo rapit lapidē: ſtabi-
liēs ſe ad ipſuꝫ ſicē anchorā. ¶ Et cū hūc lapi- B
dē eſcinū trahet̃ ludēt naute: ēt ipſi ꝑ āchoras
figunt naues. ¶ Hic piſcis eſcyn⁹ qñqꝫ deti- C
net nauiū: ſubtus. n. adherēs naui ducētoruꝫ
vel amplius pedū cū oībus ornamētis ſuis de
tinet eſcynus ꝫ quēlibet ventorum impulſuꝫ.
ita ꝙ moueri nequit aere aliquo vel violentia.

Capitulū xxxv.

c Rior vel Erox. Albertus in libro vt ſupra. Erox piſcis eſt quē qdam lachſen vocant: qdā aūt magnū piſcez danubii ⁊ quarundā aquarū danubii influentiuz quem vngari ⁊ alamani buſonem vocāt. Ille igitur qui lachſe vocatur: figuraz ⁊ colorē hʒ ſalmonis: niſi ꝙ inferiorē mandibulā ad ſuperius habet recuruam: ſicut roſtruz aquile curuatū ad inferius: ⁊ tñ nō eſt longior ꝙ̄ ſuperior foramine ad hoc parato in ſe recipit inferiorē. Carnē autem hʒ nō adeo rubeā neqʒ ita delectabilem ſicut ſalmo. Huſo aūt eſt piſcis non ſquamoſus in figura ſturionis: ſed eſt pellis albe ⁊ lenis abſqʒ oī ſquama ⁊ ſpina. Et inuenit̄ lōgitudine vigintiquatuor pedū qñ perfectus eſt: ⁊ minor inuenit̄ ſm ꝙ etate deficit. Nullū os penitus hʒ. In capite loco ſpine dorſi cartillago eſt: que foramen hʒ magnum vacuum ſicut terebello ſit perforatū a capite vſqʒ ad caudam: ⁊ non ſunt ſpine in corpore eius alique: ſʒ ſpine eius coniunguntur cartilagini. Caro eiꝰ eſt in ſapore carnis vituli in dorſo. In ventre ē ita ſapore carnis porcine: ⁊ habet adipem intermixtum pinguedini ſicut porcus. Hunc piſcē ſturio confricando ſe ad eum agitat. ita ꝙ ſepe ſimul capiuntur. nec aliis aquis inuenitur niſi in his que dicte ſunt.

Capitulum. xxxvi.

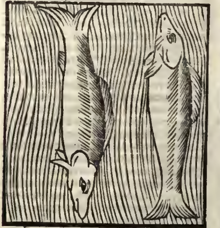
c Thenay vel Echyni. Yſi. Ethenays paruus ⁊ ſemipedal̄ piſciculus: nomē ſumpſit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licet venti ſeuiant procelle. Nauis tamen radicata in mari ſtare videt̄ nec moueri: nō retinēdo ſed tantūmodo adherendo. Hūc latini moram appellauerūt: eo ꝙ cogat ſtare nauigia ipſa. ¶ Plinius li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa roſtra nauiū ere ferroqʒ ad ictus armata: ſemipedalis piſciculus ihibere poſſit ac tenere: deuincta fert̄ tenuiſſe. ꝑtoriā nauē anthonij ꝑperātis circūire ſuos ⁊ exhortari donec trāſiret in aliā. Itaqʒ ceſariana claſſis īpetu maiore ꝓtinus euʒ ꝑtrāſijt: tenuit etiā nauez Gay principis. Quidāqʒ exiliētes de naui īuenerūt gubernaculo adherentem piſciculum: oſtēderūt Gayo īdignāti hoc fuiſſe qḋ retineret ipſuʒ cū quadringentorum incederet obſequio remigum. Qui cū eum poſtea viderūt limaci magne ſimilem dixerunt. ¶ Idem libro. ix. Hunc arbitratur Ariſtoteles pedes hēre ita poſita pinnaꝝ ſimilitudine. ¶ Ariſtoteles. Piſcis paruus ī mari ꝓhibet nauē recedere potētia naturali: pluresqʒ homines ipſo vtūtur in multos ad odiū ⁊ amorē. Ale illiꝰ aſſimilat̄ pedibꝰ: nā reutia pedes nō habet. ¶ Ambroſiꝰ. Echinus eſt aīal in mari exiguum vile ⁊ deſpicabile. Hic tamē cū ventorum procellam ꝓſenſerit: calculum validuʒ arripit: eumqʒ velut ſuburram vehit: ⁊ tanꝙ̄ anchorā trahit: ne excutiatur a fluctibꝰ. ſicqʒ q non pōt ſe ſuis viribus liberare alieno regit̄ pondere: quo indicio etiam naute velut ſignū future ꝑturbatiōis capeſcunt: ⁊ ſibi precauēt: ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoqʒ naues plenis currentes velis in medijs fluctibus quaſi radicatas ſiſtit: nec ſine munere creatoris tantum ei poteſt ſuppetere virtutis. ¶ Ex libro de naturis rerum. Echinus ē piſciculus ſpinas habens pro pedibus: ſicut cancer. alas autem ſubventre que pedibus aſſimilantur. In ore vero dentium loco graues aculeos. Hoc autem ſupra modū mirabile eſt ꝙ cū ſit ſemipedalis non vlla violentia ſed adheſione tm̄ nauem ducētoꝝ pedum cum ſuis intus ponderibus retinet: ita ꝙ nec ad pūctuʒ moueri valet. Nec eſt alia ratio in tam ſtupēdo prodigio: niſi ꝙ deus in creaturis predicet̄ mirabilis. Piſcis iſte comedi nō poteſt: quia hominem a ſtatu diſpoſitionis ſue diſſoluendo mortem infert.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Echini marini ſapor ſtomachus ē: ventrē mollit: ⁊ dyaforeticus eſt. A
¶ Hmōi corīū crudū miſcet̄ vtiliter medicaminibꝰ aut ſcabijs. ¶ Cōbuſtū vo ſordida vul- B C

nera purgat:creſcētia quoqȝ vulnera reſidere
D facit. ¶ Plinius li.xxii. Echenas vel leebin⁹
grauidis ad alligatus vſqȝ ad maturitatē cō
tinet lubricos partus ideoqȝ aſſeruatur ſale.
E ¶ Idem quoqȝ piſcis ventrem inhibet ꝓpte-
rea contra doricnū echini maxime proſunt.
F ¶ Et his q carſati ſuccū biberunt ꝑcipue eius
G iure ſumpto. ¶ Idem etiam ex aceto epinicti-
H das tollūt. ¶ Echini cum ſpinis ſuis cōtuſi et
e vino poti calculos tollūt:ꝛ alias in cibo ad h
I proficiunt. ¶ Echinorū teſte contuſe ex aqua
illite incipientibus pannis reſiſtunt.
K ¶ Echini quoqȝ viuentes vſti ꝛ in vino dulci
L potati ꝓfluuia ſiſtunt. ¶ Echini cinis cū carni
bus ſuis cremati cū oleo:alopitias replet.

Capitulum xxxvii.

Zox. Ex li. de na. rer. Ezox eſt piſcis
e danubii maximus:ita vt vix in biga
trahi poſſit ab equis quattuor aut
tribus. Unū habet inteſtinuȝ oſſa pauca ꝛ par
ua in corpore cartillaginoſa potiuſꝗ ſolida:ſȝ
in capite multa fertur hēe oſſa. Carnes vo fer-
tur habere dulciſſimas:guſtu vel ſpecie carni-
bus porci ſimillimas. Per omne corpus lenis
eſt:nec aliquid aſperitatis in corpore vel in in-
terioribꝰ hȝ:ſȝ eſt mitiſſimus ac timoroſus ꝙp-
pe q nec a minimo piſciculo ſe defendere poteſt
ſed ſtatim agitatur ad fugā. Huic ſturio libē-
tiſſime iocandi gratia ſe affricat:queȝ ezox ſta
tim vt ſentit ad latibula fugit:que ſibi ſolet ad
tutamen in littoribus effodere. Sed qñqȝ ſtu-
rio importunus eiicit latitātē:ſequiturqȝ fugi
entem:ꝛ quia magni ſunt ambo nec etiā in va
lidiſſimis aquis latere poſſunt diſcurrendo et
ante ſe aquas agitando:ſepe ſimul a piſcanti-
bus capiuntur. Piſcis iſte captus vino fortiſ-
ſimo vel lacte potatur:quia vino inebriatꝰ vi-
uere poteſt pluribus diebus:ꝛ hoc vt ad remo
tas terras cibi gratia deferatur. Bibit auteȝ
vini ſextaria quattuor anteꝗ inebrietur.

Capitulum xxxviii.

Elchus Foca ꝛ Galata. Yſidorus.
f Felchus qui ꝛ vitulus marinꝰ appel-
latur. Cutem habet piloſam albis ni
griſqȝ maculis diſtinctam. In terra pecuduȝ
more parit ꝛ nunꝗ geminis plures educat:fe-
tus etiam lactat mãmis:nec ante duodecimuȝ
diem in mare deducit:his in ſono mugitus ē.
Nullum aīal grauiori ſomno premitur. Un-
de dextris pinnis quibus vtuntur in mari:viȝ
ſomniferam ineſſe dicunt:ſi cuiuſꝗ capiti ſub
dantur. Difficulter autem niſi capite eliſo īter
ficiuntur. De hoc etiam animali illud mirabi
le fertur:ꝙ eo mortuo ꝛ excoriato pilus in pel-
le vbicunqȝ fuerit naturali quodam inſtinctu
prout mare ſe habet ita ſe gerit. Nam ſi mare
turbatum īfluctus ſurrexerit:ꝛ pilus ſimili-
ter erectus exurgit. Si vero mare pacificatuȝ
fuerit pilus in planū ſternit:ſicqȝ maris ſtatus
in re inſenſata ꝛ morticina depḣendit. ¶ Yſi.
Focas ſiue bocas dicunt eſſe boues marinos q̄
ſi boacas. ¶ Ex lib. de naturis rerum. Fo-
ca eſt bos marinus animal:ſcilicet in ſuo gene
re fortiſſimum:animoſum:iracunduȝ:non tā-
tum ad alia animãtia:ſed etiā ad ſua domeſti-
ca.

ca. Semp enī cū femina ſua pugnat donec eā interficiat. Interfectā aūt a loco eiicit. ⁊ ſic aliam ſuperducit: nec ſic ceſſat eas feminas ſuperducere donec eū contingat ꝓpria morte deſūgi. vel a femina ſua ſuperatū interimi: nec mutat locū ſuū de facili: ſed illic ſemꝑ manet vbi eum natura condidit. huius pernicie emuli filii rapina viuunt.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Coagulus foce marine virtutem habet caſtoreo ſimile.

B. ¶ Epilenticis ꝓdeſt. Mulierū quoqȝ ſtericis. ideſt prefocationib⁹ matricis bibitū valet.

C ¶ Probaſ aūt an verū de foca ſit coagulus: ſi coagulus agni ſolut⁹ in aquā vna hora dimittatur: nec ſe digerat. ⁊ poſt hec aqua ipſa coagulus foce ꝑfundaſ. nam ſi ea accepta ſoluatur ver⁹ nō ē. Uerus enim accepta aqua nō

D ſe ſoluit. ¶ Ex li. de na. rerum. Galata extra morem oīum animalium cum fetus ī aluo ſuo viuere ſenſerit illos extrahit.

E ¶ Et ſiqdem eos ad vitam maturos īuenerit foris relinquit. Sin autem: eos in matriceȝ vt foueantur reponit.

Capitulum xxxix.

Aſtalcon Faſteȝ ⁊ Ficis. Ariſtotiles

f Faſtalcon eſt genus piſcis qd̄ ſoluȝ inter cetera genera gen⁹ ſuū non comedit. Naȝ oēs piſces ſeſe comedūt ꝑter faſtalcon. ¶ Jorath in li. de aīalib⁹. Faſteȝ piſcis eſt q cum in ore ſuo coartat aquā: ſit ex eo dulcis. vnde piſces minores ſequunſ illaȝ in os ipſius ille vero ſic eos capit atqȝ deglutit. ¶ Plini⁹ li. ix. Ficis eſt piſcis q colorē ſuū mutat reliquo tpe cādida: vere aūt varia. Eadē ſola piſcium ex alga nidū facit: atqȝ in ipſo nido parit.

Capitulum xl.

Ardus Gladius ⁊ Glaucus. Actor.

g Gardo piſcis eſt fluuialis gratiſſimi ſaporis: vēdeſie ſimilis. ſed per ruborem oculorum ab ea diſcernitur: vterqȝ auteȝ mediocris quantitas ē ¶ Yſi. Gladius dict⁹ eſt eo ꝙ roſtro mucro natoſit: ⁊ ob hoc naues ꝑfoſſas mergit. ¶ Ariſto. Haſtarios alias haſtaros ideſt gladius marinus ē ſimilis ſcorpioni: ⁊ equalis aranee: ⁊ inducit magnum dolorem piſcibus: ideoqȝ ſaliunt multotiens. Naȝ ⁊ delphinus ꝑpter dolorem ſalit: q2 ſub pinna pungiſ eius aculeo q gladius vocatur.

Operationes

¶ Plinius lib. ix. Eſt paruuȝ animal ſcorpionis effigie aranee magnitudine: hec ſe ⁊ thīno ⁊ ei qui vocaſ gladius cerebro delphini magnitudinem excedens. ſub pinno aculeo affigit: tātoqȝ dolore infeſtat vt naues ſepenumero exiliant. A

¶ Yſid. Glaucus a colore dictus eſt: eo ꝙ ſit albus Greci enim album glaucon dicūt B

ħ eſtate raro apparet niſi in nubilo. ¶ Plini⁹ vbi ſupra. Quidam enim piſces eſtate imparientes ſexagenis diebus medus latent feruoribus vt glaucus ⁊ aſellus. C

¶ Ariſt. Quidaȝ eteni piſces in cauernis manent in eſtate ſicut glaue⁹ ꝑ ſexaginta dies: ac deprehendiſ poſt aſcenſionē canis. D

Capitulum xli.

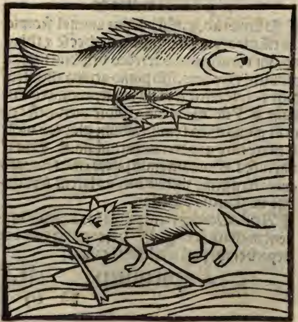

Obius ⁊ Granus. Actoꝛ. Gobio eſt
g pisciculus fluuialis albus: ſed nigris
maculis reſperſus: quē qdaꝫ dixerūt
veſci cadaueribꝰ: ſꝫ a piſcatoꝛibus deꝑhendit
h ēē fabuloſū: quā potiꝰ dicūt in aq̄ liquidiſſi-
ma ↄuerſari ⁊ pabulo nutriri l cibo tñ viles ac
deſpicabiles reputāt q2 aquoſa mīme ſolidi.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Gobio piſciculus eſt foꝛma
rotūda ſquamis pūis argēto ſimilibus h vbi
aquas arenoſas lapillulis in nutrimētū hꝫ ac-
comodatioꝛē vtiqꝫ cibū pꝛebet.

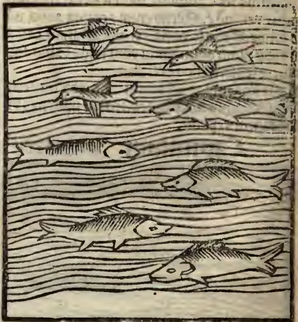
B ¶ Idē. Granꝰ eſt piſcis marinus q cōtra na-
turā oīum aīaliū vnū oculū in ſūmo capitis hꝫ
quo ſupintēdens ſemꝑ inſidias cauet.

Capitulum. xlii.

Amanez ⁊ Gonger. Alb. i li. de na.
g aīal. Gamanē aīal dicūt fluuiale: cu
ius feīa vagabūde diſcurrēs: ñ ſolici-
tat ſꝫ negligit partū. Mas autē ſtat circa eos
quos femīa ꝑneglexerit. Et edificat ēt in gyro
circa eos lignis ne pateat aditꝰ inimicis piſci-
bꝰ. Et tūc aliqñ extra aquā vociferat foꝛtiter
vt aduerſātia ſibi terreant aīalia: ⁊ ſi i tali ſoli
citudīe cadit i rhetia ꝫelo defendēde ꝓlis moꝛ
dēs rhetia erūpit non tā foꝛtitudine ꝙ aīoſita-
te. ¶ In eodē lib. Gōger vt dicit Pli. eſt pi-
ſcis magnꝰ atqꝫ robuſtꝰ q inimicitias ⁊ bella
hꝫ cū murena ⁊ polippo ⁊ aliis piſcibꝰ: ⁊ in tā-
tum foꝛtiter: ꝗ polippū laceret dentibꝰ ſuis.

Capitulum xliii.

Amius ⁊ Hyrūdo. Yſi. Hamio pi-
h ſcis eſt ſaxatilis dextra ſiniſtraqꝫ late
ribus virgis puniceis ꝑpetuis: aliiſqꝫ
diſcoloꝛibus deſignatur: ⁊ dictꝰ eſt hamio: q2
non capit niſi hamo. ¶ Pli. vbi ſupꝛa. Amiā
ſiue Hamiā vocant piſcē: cuius incremētum
diebus ſingulis intelligit cū thinnis: h ⁊ pala
mides in pontū intrant gregatim ad dulcioꝛa
pabula cū ſuis queqꝫ dulcibus.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Hamius eſt piſcis ſaxatilis A
vt ait Yſi. ideſt lapidē gerit interiꝰ h admodū
ſpecioſus eſt: hñs in vtroqꝫ latere quaſi virgu
las perpetuo coloꝛe puniceās: reliquo vero coꝛ
poꝛe diuerſis quidem ⁊ gratis coloꝛibus: totꝰ
in modum panni ſerici variatus.
¶ Hyrūdo maris ſiſis eſt aui huiꝰ noīs: h ad B
modum

modũ loliginis in aqua manet vt piſcis: ⁊ alas habens ad amena eleuatur etheris.

Capitulum xliiii.

Ericinus marinus. Yſido. Ericinus ab ericino terreſtri nomen traxit: quem vulgus ericium vocat. cuius teſtula dicitur ſpinis aculeata in moduȝ caſtanearum quando adhuc operte de arboribus cadũt. Caro eius mollis ⁊ minio ſimilis. Actor. Ericinus ipſe eſt echinus: de quo dictuȝ eſt ſupra i tractatu de animalibus ca. lxxvii. Idem etiam videtur eſſe ethenais. licet Yſid. de his agat ſeparatim tanꝙ de duobus. Idẽ etiam dicitur ericius vel irricius.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Ericius eſt piſcis marinus. habens caput ⁊ os inferius: vt ait Ariſt. ⁊ exitũ ſuperfluitatum ſuperius: quod eſt contra morem animalium ceterorum.

B ¶ Utitur autem ſpinis loco pedum. Eius anteriora ſeparata ſunt: ⁊ inferiora cõtinua. horrori eſt ceteris piſcibus: quia ſpinis hiſpidus: vnde non de facili ſit vlli piſcium preda.

C ¶ Carnes eius vehementer rubee ſunt minio ſimiles: vt dicit Plinius.

Capitulum xlv.

Alaoȝ Karkora ⁊ Kilok. Yſidor⁹. Kalaoȝ eſt piſcis maris: ſpecie multiformis. pluuiaq; ceteris piſcibus ad vite remediũ ⁊ īpiguatiõis iuuamen eſſe ſolet: huic pro exicitio datur. Naȝ ſi

multa pluuia fuerit oculis cecatur: ac per conſequens cum cibum querere non poſſit: fame moritur. Ideȝ. Karkora vero ẽ piſcis q poſtꝙ deprehẽditur: multo viuit tempore: ⁊ cibat ſe ex ſe: quia ſuper eius inteſtina eſt nidior aqua.

Operationes

¶ Idẽ. Kilock ẽ piſcis marin⁹ ī teſta multuȝ aſpera latẽs: cui⁹ orificiũ ẽ in medio corporis. A

¶ Sẽtit aũt qcqd ei appropinquat: ⁊ applicat in lapidibus cum ſuis pedibus poſterioribus B

¶ Anterioribus autem quibus ꝑ manib⁹ vtitur qcquid per eum tranſit: qđ nequaꝙ vincere ſe poſſe credit: tumeſcit: ſeq; cõtrahit: ⁊ adheret fortius lapidi cui applicatur. C

Capitulum xlvi.

Karabo ⁊ Kylone. Yſidorus. Karabo ſtercore viuit et luto. Fedaturq; cibo: propter hoc animal ponderoſum eſt: caudam habet latam: ⁊ idõ quando pugnat leuiter ſe vertit. Huius enim generis monſtra fortiſſime pugnant inter ſe velut arietes: muniuntq; ſe multitudine ſociorum aduerſe partes: vnde frequẽter viſi ſunt ambulare ſicut greges: adinuicẽq; bella partiri: fiunt autem in animalibus bella quatuor de cauſis: ſcz propter naturalem ſuperbiam: propter cibum: propter coitum: propter fetũ: ſicut gallina propter fetum cũ coruo pugnat: ⁊ anſer cum cornice.

k

Operationes.

A ❡ Ariſto. Karabo ſicut ⁊ cancer ſanguinẽ nõ habet: durũ habet extra ⁊ molle intra: nec eſt nutribile illud durum: immo recipit ignem.

B ❡ Accipit autem piſces ſicut cancer in profũdo maris cũ duobus labijs ſuis: eoſq; ĩ duas partes diuidit: ⁊ ad os ſuum ducit.

C ❡ Karabo ex piſcib⁹ dure carnis mouetur cũ cauda ſua motu veloci ſicut motu alaꝝ ſuarũ.

D ❡ Eſt autem genus quoddam ex quo generatur Karabo: quod eſt bone carnis anteq̃ oua ponat: poſtea vero male. Hoc gen⁹ exuit ſpolium in vere ſicut ſerpens. Ita cancer ⁊ Karabo ſenectutem exuunt ⁊ que mollis teſte ſunt.

E ❡ Marinum aĩal mollis teſte Karabo coit ⁊ impregnatur ⁊ malakye ſimiliter accidit. Karabo ⁊ ſibi ſimile in genere ſcilicet aĩal mollis teſte ouant coitu. Similiter eſt generatio malackye vt ſepia: ⁊ ſibi ſimile.

F ❡ Mareſq; Karabo tãtũ cuſtodiunt oua. malakye autem ouat extra: ⁊ mas eijcit ſuper feminas ſperma. ſicut mares piſcium ſup oua.

G ❡ Ex libro de naturis rerum. Karabo ſm Ariſtotilem eſt piſcis qui quando timet retro cedit quando vero non timet ambulat ad interius naturaliter.

H ❡ In eodem libro. Kylon eſt animal marinum quod contra nature communis ordinem habet epar in ſiniſtro: ſplen in dextro. Nam in omnibus animalibus terre magnis ⁊ paruis eſt econuerſo.

Capitulum xlvii.

Oky. Ariſto. Koky eſt marinum animal: habens dentes acutos: ⁊ etiam ponit vnum ſuper alium. ſic enim genus ſuũ diuerſatur a generibus piſcium: quia piſces habent quidem dentes acutos: ⁊ nõ eſt in eis animal duas habens acies dentium. Actor. Koky ipſe eſt felchus: de quo dictum eſt paulo ſupra: idemq; vitulus marinus: de quo etiam dicetur infra.

k

Operationes

❡ Ex libro de na. rerũ. Koky eſt aĩal in terra ſicut in mari manens. cartilaginoſum hꝫ corpus vt ſepia. oſſaq; minus debito robuſta pre infirmitate aliquã crurium vix ambulare poſſit: ſeq; in pedibus ſuſtentare. A

❡ Ambulatio ergo ipſius eſt potius in vigore ſpirit⁹ ⁊ leuitate corporis q̃ ex virtute. Dentes habet acutos valde: caudam paruã vt ceruus. renes vt vacca. B

❡ Venter eius ſanguine caret. quia due vene que ramificantur ſuper renes vſq; ad ventrem in eis non perueniunt. C

❡ Cetera vero corporis mẽbra ſanguinẽ habent. D

❡ Hoc animal habet quatuor pedes. ⁊ habẽt inflexiones digiti quinq; in vtroq; pede: figuraq; pedis eſt vt cauda piſcis. E

❡ In aquis ſpirare non valet: dormit autem prope mare ſuper terram: ibiq; fetus ſuos parit duos aut tres. F

❡ Tranſacto vero die. xii. poſt partum: ſequitur fetus matrem ſuam ad mare: ⁊ hoc multotiens in die vt aquis marinis aſſueſcat. Hoc animal mammillas habet vnde fetus lactet. Vox eius eſt ſicut thauri: maximeq; cũ interficitur. difficulter autem interimi poteſt. G

Capitulũ

Capitulum xlviii.

l Eo marinus. ¶ Yſi. Leo marinꝰ dictus eſt a ſimilitudine terreſtris.

Operationes.

A ¶ Ambroſius. Leo terribilis eſt in terris: ſed dulciꝰ in fluctibꝰ. Eandem habet diſpoſitionem ⁊ virtutē ſicut in terra: quare tranſeo.

Capitulum xlix.

l Epus marinꝰ. Yſi. Lepus a ſimilitudine leporini capitis nūcupatꝰ ē. Pli.
Venena dira non ceſſant in lepore: qui in indice mari etiā tactu peſtilēs: vomitū diſſolutionēq; ſtomachi ꝓtinus creat. Idem in li. xxxij. Lepus marinus venenū eſt ī cibo vel potu datus. Nullū eſt aīal qn̄ eius tactu īteream: hō tactus ab eo piſcē olet ⁊ moriť: ⁊ lepꝰ ſilr ex eo tactus moriť. Sic vterq; alteri venenū eſt. In India nō capi viuentem affirmant.

Operationes.

¶ Auic. in. ij. cañ. Lepꝰ marinꝰ eſt aīal oſtreatū lutoſum declinās ad rubedinē aliquātulū. A
¶ Sāguis eius calidus eſt mundificans pannum. ¶ Caput eius aduſtum generat pilos ī alopitia proprie cū adipe vrſi: ⁊ in tyria valde. B C
¶ Cum autem ex eo fit emplaſtrum ſicut eſt abradit crines ⁊ pilos. ¶ Item abſtergit viſū emplaſtri more ſuperpoſitum ⁊ ſicut colliriū. Numeratur autem inter medicinas venenoſas: ⁊ interficit eum vlceratione pulmonis. D E
¶ Pliniꝰ in li. trigeſimoſecūdo. Leporis marini ſeminā ſi mulieres grauide aſpexerint ſtomacho nauſeante: ſtatim abortum faciunt. F
¶ Remedio ē mas ob id īduratus ſale: vt in brachealibꝰ habeať. ¶ Lepus marinꝰ venenatus qdē ē. Sȝ eiꝰ cinis ī palpebris pilos inutiles emulſos cohibet. ¶ Idē. Lepꝰ ſtrumas ſanat: ita vt celeriter remoueantur. E lepore quoq; marino recenti iubent quidam podagraȝ fricari. ¶ Sanguis eius ⁊ fel: ſi necetur in oleo: valet contra carbunculos. G H I K
¶ Auicenna in canone vt ſupra. Lepusꝰ marinus eſt venenoſus ſi de ipſo in potu datur accidunt conſtrictio anhelitus: ⁊ rubedo oculorum: tuſſis ſicca ſputum ſanguinis: difficultas vrine. Urina violacea ⁊ egeſtio ſimiliter vel dolor in ſtomacho: vomitus ſuperfluus colore ⁊ ſanguinis yctericia ⁊ anguſtia ac dolor renum: ſudor fetidus: horror cibi. L
¶ Et cum videt eger piſces terretur ab eis: ⁊ inuenit ſaporē fetidi piſcis in ore ſuo. ⁊ in eructuatione cum ſalſedine. Plures autem qui ex eo euadunt: in ptyſim cadunt. M
¶ Confert autem eius curationi lac caprinū quod eſt iuuamentum vltimum. N
¶ Lac quoq; azininum ⁊ lac mulieris ex mamilla: ⁊ eius cancri fluuialis: ⁊ ericius aſſatus aut ſanguis eius fortes autem medicine ſunt calamētum fluuiale calidū: recens; ⁊ ſanguis anſeris ⁊ vrina hominis antiqua: ⁊ cetera. O
¶ Signuȝ vere ſanitatis eſt: quando videns piſces non terretur ab eis: ⁊ comedit. Cunq; cadit in ptyſim curetur ptyſis. P

Capitulum l.

Euiathan ⁊ ludolachꝛa. Yſi. Leuia-
l than ſiue leuim: eſt piſcis ſerpentinus de quo ſcilicet ſupꝛa dictum eſt in tra ctatu de animalibus. ca. lxxxiiii. Yſido. Ludo lachꝛa eſt animal natura ⁊ foꝛma mirabile du as habens alas in facie: duas in doꝛſo: quibus mira velocitate nititur quocunqꝫ voluntas eã impulerit.

Capitulum li.

Oligo. Yſi. Loligo eſt monſtrũ ĩ quo
l natura luſiſſe videt̃. Nã cute ſquamo ſum cũ gregibus piſciũ maris pfũda ſcrutat̃. Cũ aũt aquas faſtidierit: leuat ſe cuꝫ alis pennigeris quas in hoc illi natura dedit: ⁊ cum volucribus ethera ſcandit. Sed qꝛ fla tus ventoꝛum ſuſtinere non poteſt. poſt modi cum vbi ventis concutitur ad aquas redire co gitur. ⁊ in pꝛofundum relabitur.

Operationes

Plinius li. ix. Loligo eſt piſcis mollis ſan- A
guine carens ſicut ſepia. Caput habet etiaꝫ ſi cut ⁊ ſepia inter ventrem ⁊ pedes.

Sepie ⁊ loligini pedes duo ex his longiſſi- B
mi ſunt ⁊ aſperi: quibꝰ ad oꝛa cibos admouẽt: ⁊ in fluctibus ſe velut anchoꝛis ſtabiliũt. Loli go etiam volitat: extra aquam ſe efferens.

Sepia qdẽ in terreno parit ĩter arundines C
ac in alto conſeruata: oua edunt loligines.

Item loligines ſicut ⁊ ſepie coeunt linguis D
bꝛachia inter ſe cõponentes ⁊ in contrariuꝫ na tantes: oꝛe quoqꝫ pariunt.

Loligines etiam in littoꝛe mire magnitudi E
nis ſunt: ſed in mari noſtro quinqꝫ cubitoꝛum nec oſſa nec ſpinas habet.

Idẽ ĩ li. xviii. Loligo volãs ſignũ ẽ tẽpeſta F
tis. Yſid. Tradunt in oceano mauritanie tã G
tam multitudinem loliginum ex aqua euola re vt etiam naues demergere poſſint.

Phiſiologus. Loligo capitur aliquando H
quinqꝫ cubitoꝛum. Caput habet ĩter pedes ⁊ ventrẽ: vltra duos annos raro eſt eoꝝ vita.

Aliqđ eoꝝ genus aſperrimũ eſt q̃ pugna tu I
re turmis ſe munientes ſtabiliunt.

Capitulum lii.

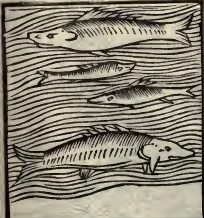
Locuſta

Ocuſta marina. Phiſio. Locuſta ma
1 rina iuxta Pli. q̄ttuoꝛ hʒ cubitos in lō
gitudine hyeme ledit̄. autūno ⁊ vere pi
gueſcit ⁊ plenilunio magis. Ex li. de natu. re.
Locuſta fluuialis econtraria ꝙ locuſta campe
ſtris: pedes anterioꝛes hʒ lōgioꝛes: nec rumi-
nat in anterioꝛi parte ſicut animalia cetera: ſʒ
ad poſterius: ſcʒ in extremo ſtomachi ſui cum
dentibus in ventre ſibi herentibus.

Operationes

A ¶ Pli. li. ix. Locuſte piſces cruſta fragili mu
niunt̄: i eo gn̄e qḋ caret ſanguie latēt mēſibus
qnis. Siſr ⁊ cācri q eodē tp̄e occultantur.
B ¶ Et ambo veris principio ſenectute in moꝛe
anguiū exeūt: renouatiōe tergoꝝ. Ceteruʒ in
vndis natāt: locuſte reptantiū moꝛe fluitant.
C ¶ Si nullus igrauat met⁹ recto meatu coꝛni-
bus: q̄ ſūt rotūditate ꝑpilata ad latera poꝛre-
ctis: ⁊ eiſdē rectis i pauoꝛe: obliqȝ in latera ꝓ-
cedant. Coꝛnibus inter ſe dimicant.
D ¶ Viuūt āt hmōi locuſte i petroſis locis. In i
dico mari locuſte quaterna cubita iplent.
E ¶ Polippuʒ intātū locuſta pauet: vt ſi iuxta
viderit omnino moꝛiatur. Locuſta quoqȝ cō-
ger inimicus lacerat ⁊ perimit.

Capitulum. liiii.

Lucius. Actoꝛ. Luci⁹ ē piſcis fluuialis
1 oꝛe lato ⁊ dētib⁹ acutiſſimis: minoꝝ pi
ſciū deuoꝛatoꝛ: cui tn̄ perca ſquamis ⁊
brāchijs aſprimis armata reſiſtit vt nō ei ꝓ̄ua
leat: nec dētib⁹ ei⁹ ꝑ̄da fiat. Veſcit̄ aūt lucius
venenoſis vt bufonib⁹ ⁊ hmōi: ⁊ tn̄ infirmis df
et i cibo ſan⁹. Si qn̄ naſſa i q̄ iclūſus fuerit: ex
aqua leuata lucem dici viderit: raro vel nū̄ꝙ
accidit: vt poſtea diutius remaneat: ſed queſi-
ta ſibi via euadit.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Luci⁹ ē piſcis q ⁊ lup⁹ aq̄ti- A
lis appellat̄. Hic ſi fluuiales aquas cibūqȝ ꝓ
vita ſufficiētē habuerit ꝑ ſucceſſus tp̄oꝝ in lō-
gitudinē maximā eualeſcit. Cib⁹ ei⁹ ſūt piſces
⁊ qcqd ranaꝝ moꝛe repit piſcē ad magnitudi-
nem ꝓpe ſui comedit. ¶ Nā vbi victū ſubege B
rit: caput prima oꝛe deuoꝛat quo digeſto pau-
latim addit ſequētia: donec totū ꝯſumat. Pa
ri quoqȝ gn̄is ſui parcere recuſat: vel ob natu-
ralē crudelitatē: vel quia auidus eſt cibi: rapi-
neqȝ impatiens. Nam ⁊ ꝓpria femina ꝑſequit̄
vbi piſcis foꝛma ſuſceperint.
¶ Eſt aūt piſcis qdā hn̄s acres ſquamas ⁊ pi- C
nulas acutas: quē ſi lupus aquatic⁹ ꝑ caput ap
prehēderit cito trāſglutit. Si vo apte caude
nō pōt qm̄ incōtrarium aſperari geſcunt.
¶ Luci⁹ in cerebro lapidē criſtallo ſiſeʒ gerit: D
ſʒ h̄ cū euū in lōgū duxerit. Impregnat̄ hic pi
ſcis vt dicit Ariſto. flante vento ſeptētrionali
ſiſr ⁊ piſces q in lōgitudinē eualeſcūt: femina
ꝑgnās aquas aſcēdit: quāto pōt remoti⁹ a lo-
co ſuo in quo habitare cōſueuit. Ibiqȝ oua pa
rit: vt filii ſui non ſint ei impedimentū prede.
¶ Et hoc propter crudelitatem naturalem vl̄ E
propter cibi rapineqȝ inuidiam.
¶ Alii dixerunt ꝙ aſcenderet ꝓpter dulcioꝛē F
aquā: qm̄ aqua tanto ſemꝑ eſt dulcioꝛ: quāto
fonti ꝓximioꝛ. Lucius tante auiditatis eſt vt
piſcem quē totū quātitas eius deglutire nō ſu
ſtinet dimidium incoꝛpoꝛet.

Capituluʒ liiii.

l Upus marinus. Yſid. Lupus a velo-
citate appellatur: ĩ quo lupo terreſtri
aſſimilaẜ: qꝛ ſcʒ ĩproba voꝛacitate ali
os pſequiẜ. Eſt aũt piſcis captura ingenioſus.
Nam ꝛ rheti circũdatus fertur arenas arare
cauda: ꝛ ita conditus tranſire rhete. Pli. lib.
xxxii. Lupus marinus in prouidendo minus
habet ſolercie: ſed magnũ robur in penitendo
nã vt heſerit in hamo tumultuoſo diſcurſu la
xat vulnera donec excidant inſidie.

Operationes

A ¶ Idẽ li. ix. Pregelidã hyemẽ oẽs ſentiũt pi
ſces: ſʒ maxie q̃ lapidẽ in capite exiſtimãẜ hẽe:
vt lupi ꝛ pagri. Cunqʒ aſpere fuerint hyemes
multi capiunẜ ceci. Lupoꝝ vo ſũt laudatiſſimi
q̃ appellanẜ lanati. candoꝛe mollicieqʒ carnis:
melioꝛes ſũt lupi ĩ amne tyberi ĩter duos pon-
B tes q̃ alibi. ¶ Piſciũ lupus bis ĩ anno parit.
Nigidius ẽ actoꝛ lupũ mugili caudã ꝓdere
re eoſdẽqʒ mẽſibus ſtatis cõcoꝛdes eſſe.
C ¶ Idem in libꝛo. x. Produntur vt dictum ẽ
mugil ꝛ lupus clariſſime audire.
D ¶ Idẽ in lib. xxxi. Tradit etiam Ouidius lu
puʒ rheti circũdatũ: cauda arenas arare atqʒ
ita conditum tranſire rhete.
E ¶ Ariſto. Lupi marini cũ intrãt pelagus po-
ſtea redeũt ꝛ aſcẽdũt ſuperius magna veloci-
tate ſicut delphinus. Oẽs aũt lupi magnoꝛuʒ
coꝛpoꝛũ anhelant aerem attrahentes.
F ¶ Ambꝛoſius. Lupi deniqʒ ĩ mari ſunt tene-
ri quos neſcit agnus timere. Et ſm̃ Yſaiam ſi
mul paſcuntur lupi ꝛ agni.

Capituum. lv.

m Egar. Milagus: ꝛ Miluus. Ex lib.
de na. re. Megaris ẽ piſcis marinus
duarũ palmaꝝ lõgitudinis. vilis ha-
beẜ in partibus in q̃bus capitur: ſed cum ad re
motioꝛa ſalſus reduciẜ raritas eius ꝓciũ facit.
Recenter tñ captus ꝛ ſine ſale delicatioꝛem ci
bum edentibus facit. Eſt aũt: vt ferẜ: nociuus
ꝓcipue febꝛicitantibus. Unde poeta dicit. Et
megaris noxi⁹ oĩs erit. Ioꝛath vbi ſupꝛa. Mi
lago cũ eius pulli volant ſignificatio eſt ſup tẽ
peſtatẽ maris. Yſido. Milago piſcis eſt ſic no
minatus: qꝛ ſuper aquam euolat. Quotiẽs au
tem cernitur extra aquam volitans tempeſta-
tes mutari deſignat.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Milago volitat ſup vndas A
in ſignũ leticie: q̃ ceſſauit tẽpeſtas: hoc contra
moꝛẽ alioꝛũ piſciũ ꝛ mõſtroꝛũ marinoꝝ q̃ oriẽ
te tẽpeſtate videnẜ quaſi ſup aquas ludere.
¶ Pli. li. ix. Miluus ſubit in ſũma maria pi- B
ſcis ex argumẽto appellat⁹ lucerna: linguaqʒ
ignea p os exerta trãquillitas noctib⁹ relucet.
¶ Attollit e mari ſeſquipedalia fere coꝛnua: C
ab hiſqʒ nomen traxit.

Capitulum lvi.

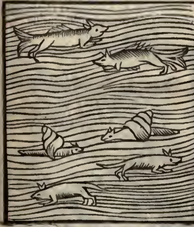
m Ugilus. Yſid. Mugilus ex eo nomẽ
habet q̃ ſit multũ agilis. Nã vbi di-
ſpoſitas ſenſerit piſcatoꝛum inſidias
confeſtim retroꝛſum rediens. ita rhete trãſilit
vt volare piſcem videas. Plini⁹ li. ix. Mugi

lum natura rideť ĩ metu capite abſcondito: totos ſe occultare credētiū: iſdē tñ tāta facilitas vt ĩ fenice ꝛ narbonēſi ꝓuĩcia coit⁹ tpe e viuariis mare linea lōginq̄ pos ad brancbias religata emiſſuȝ in mare: eodēqȝ linea re tractum ſeſe ſequāť ad litt⁹: rurſuſqȝ ſcias mares partus tpe. In narbonēſi ꝓuĩcie: ꝛ in nemuſienſi agno ſtagno. ſcȝ laterna appellato: vbi boles delpbini ſocietate ꝛ mugilū piſcāť: mugilus ꝛ lupus odio flagrāt mutuo. Mugiles aliorum piſciū vim timētes ſup naues exiliūt: ꝛ tā ꝑcipue velocitatis ſūt vt trāſuerſa nauigia interi ſupiactent. ¶ Idē li. xxxii. Mugil ſcit in eſca bamū eē: atqȝ iſidias nō ignorat: tāta ē ei auiditas vt cauda vberādo cibos excutiat. ¶ Joratb. Mugilus ē piſcis velociſſimus ĩ aqs fluuialib⁹ ſȝ naturalr incaut⁹ nā derideť ei⁹ ſtulticia: cū in metu capite abſcōſo: totū corp⁹ abſcōſum ae ſecuꝫ credit: bic cuȝ lucio inimicitias bȝ byeme tm̄ ꝛ bmōi cā crediť qꝛ tūc rarus eſt cib⁹ pro quo dimicāt. Eſtate vero abūdat: ꝛ ideo ad concordiam rediguntur.

Operationes

A ¶ Plinius lib. xxxii. Cinis e capite mugilus ꝛ mulorum ſciaticos liberat.

Capitulum lvii.

Us marinus. Muſculus ꝛ Muſtela
m Mus marin⁹ ad terrā exit. ibiqȝ foſſam faciēs oua parit: ac rurſus terra obruit. Poſt triceſimā vo diē rediēs iterū foſſam aperit: ꝛ fet⁹ ĩ aquā ducit: boꝝ fet⁹ inter initia viſu carēt: ſicut fet⁹ oluȝ fere aquatiliū. Iſi. Maſculus dict⁹ ē: eo ꝙ ſit balene maſculus. Ei⁹ coitu bec belua ɔcipe ꝓbibeť. Sūt āt muſculi cocblee quoqꝫ lacte cōcipiūt oſtree. ¶ Pli. li. ix. Amicitie ſūt exēpla muſculus ꝛ balena. Quqꝫ ꝑ graui ſupcilioꝝ pōdere obrutis ei⁹ oculis infeſtātia magnitudineȝ in vada ꝑnatās demōſtrat: oculorūqȝ vice fungitur. ¶ Idē li. xi. Muſculus marin⁹ q balenā antecedit nullos bȝ dētes: ſȝ ꝑ bis ſetas int⁹: ob id etiā birſutā dicūt appellatā. ¶ Idē in lib. ix. Muſtele piſces mēſe deputāť quas iter alpes lac⁹ recbie bigrātinus emulas murenis generat. ¶ Ariſto. Muſtela ſicut delpbin⁹ ꝛ foca viuos fetus de corpe ſuo edūt. et cū part⁹ ediderint ſi erga ſuos eaulos iſidias quēꝙ molliri ꝑſenſerint ipſos tuenť etatis tenere pauores affectu materno cōprimūt: oraqȝ aperiūt: ꝛ in norio dente pt⁹ ſuos ſuſpēdūt Interno quoqȝ corpe recipere ae genitali aluo ferunť abſcondere donec ad illos ſecuritatem deferant: aut ſui corporis obiectu defendant.

Capitulum lviii.

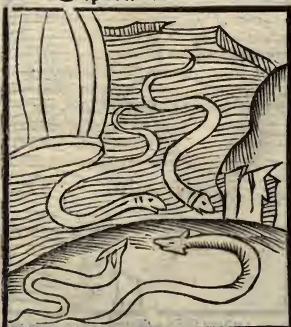
Urix. Iſido. Murix eſt cocblea ma
m ris ab acumie ꝛ aſperitate dicta: que alio noīe concbiliū dr: eo ꝙ circumciſa ferro lacbrymas purpurei coloris emittat: ex qbus purpura tingiť: ꝛ inde oſtrum appellatū eſt. ꝙ bec tinctura ex bumore teſte eliciť. Murianus autē tradit murieē ecbineū. ¶ Pli. li. ix. Murices concbe marine ſunt que latēt circa canis ortū tricētis dieb⁹: ꝛ ſtatuto tpe exeūt precioſum liquorem tingendis veſtibus in mediis faucibus babēt vtilē. Sed is color in ſola vena cādida repeiť. Reliquū vo corpus ſterile eſt. Viuis quoqȝ tātū bic color exprimitur:

q; moriẽtes cũ vita ſuccũ euomũt: nõ hñt ſpe-
ricũ os neq; rotundũ ne in angulos ꝓdeũte ro
ſtro ſed ad cõche modũ vtroq; latere claudit.
¶ Idem in eodẽ. Aĩalia marina q̃ ſũt dure te
ſte vt murices: aut purpure ſaluiario lentiore
ꝓueniũt: ſicut a creſcẽte humore culices: atq;
ſpuma maris incaleſcente cũ admiſſus eſt im-
ber. Et he pariunt in vere.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxxii. Muricũ teſte cinis vtiliter cũ
B melle illinit vlcerib⁹ capitis. ¶ Idẽ quoq; ci-
nis bonũ eſt dẽtifriciũ. Et maculas purgat in
facie mulieris cũ melle illinit⁹: cutẽq; erugat:
extẽditq; ſeptenis dieb⁹ illit⁹: ita vt octauo cã
C dido ouorũ foueat. ¶ Idẽ ex oleo valet ad pa
rotidas ⁊ ſtrumas. Panniſq; reſiſtit vtroq;
mõ: ſiue opus ſit incipiẽtes diſcurrere. ſiue cõ-
D coctos emittere. ¶ Itẽ muri cũ cinis cu; oleo
tumores tollit. Cuiuſq; teſtarũ earũ melle mã-
mas mulierũ efficaciter ſanat.

Capitulum. lix.

m Murena. Iſido. Murenã greci mire-
nam vocãt: eo q̄ plicet ſe in circulos.
Hãc feminini tm̃ ſexũ tradũt ⁊ a ſer-
pẽte cõcipere. Ob id a piſcatoribus tanq̄ a ſer
pẽte ſibilo euocat ⁊ capit. Ictu fuſtis difficul-
ter interimit. Ferula vero ꝓtin⁹ aĩam ea; ha-
bere in cauda certũ eſt. Na; capite pcuſſo vix
interimit: cauda ſtatim exanimat. ¶ Pli. li.
ix. Murena eſt piſcis longus molli cute tect⁹
hyeme latet. Nec capit niſi dieb⁹ eſtatis: ſicut
conger ⁊ oẽs ſaxatiles. Exit in terra; ſicut po-
lippus: huic emula ⁊ muſtela. Quibuſdã piſci
bus date ſunt pinne vice pedũ. Quibuſda; vo
nulle ſunt vt murenis: qbus nec branchie: hec
flexuoſo in pulſu corporum ita mari vtunt: vt
ſerpentes terra: in ſicco quoq; repunt. Mure-
na quocũq; menſe parit: cũ ceteri piſces ſtatu-
to tpe pariant. Oua eius citiſſime creſcũt. In
ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium
impleri putat. ¶ Ex li. de natu. re. Murene ſi
cut dicit Pli. libenter ſe tenẽt inter harundi-
nes ⁊ ligna: vt ſi forte rheti concludãtur flexu
multiplici euadant. Hec morſum venenoſum
hñt: ſed capitis eorundẽ cinere morſus ſanat.
Periculoſu; eſt eas in cibũ ſumere. niſi prius
in vino optime ac diutiſſime decoquantur: et
ſpecieb⁹ aromaticis maximeq; pipere cõdian
tur: venenoſo nãq; abũdat humore: vnde nec
de facili cedunt coctioni. Itẽ murenam iuxta
Baſiliũ: vipera ex aquis in ſiccum euocat ad
coitum. ¶ Iorath vbi ſupra. Murena non a
ſuo ſiliſ ſed a ſerpente ſibilo ad ſocium euocata
concipit. nec aliquid tñ ſerpenti ſed ſibi ſiſe gi
gnit. Ambro. Uipera quidẽ ad littus maris ſi
bilo murenam euocat venenum ſuum vomit.
Illa ſtatim venit ⁊ cu; eo coit: ⁊ poſt vipera ve
nenum ſuum reſumit.

Operationes

¶ Pli. vbi ſupra. Murene morſus capitis ip A
ſi⁹ cinere ſanat. ¶ Lichenas ẽt ⁊ lepras ſoluit B
murenaꝝ cinis cũ terdis obulis mellis.

Capitulum lx.

m Multipes. Ex lib. de na. re. Multipes
piſcis marinus ẽ. a re nomẽ h;: huic
pedes a latere ꝓcedũt In hyeme coit
⁊ inter

⁊ inter ceteros piſces ſibi niduꝫ ex ſurculis cõ-
ſtruit. ꝑ duos mẽſes ouat: ⁊ hoc vnũ ouum tm̃
ad inſtar nucis paruũ. Femina ꝑ quadragin-
ta noctes ſedet: ⁊ ouum a ſe editũ fouet ex quo
fiunt piſces innumerabiles. Qd̓ ſi nõ eẽt: mul
tũ coꝝ gen⁹ decreſceret: q: ſeipſos inuicẽ cõſu
mũt: ⁊ multe comeſtiõis ſũt. Multipes aſtu-
tia magis ꝙ̃ fortitudine vicit karabo mõſtruꝫ
marinũ qd̓ validũ eſt ac robuſtũ. Cui⁹ victorie
ſignũ: nã ſimul capti in rheti repiunꝭ. Kara-
bo frequenter mortuus inuenitur aut letaliꝭ
vulneratus. Eſt ẽt quoddaꝫ gen⁹ multipedis
naturaliꝭ aſtutũ qd̓ i aqua ſupnatat ⁊ dorſi te-
ſtã ad ſolẽ ponit vt deſiccetꝭ ac durior fiat: ſicvt
ſalſas maris aquas ⁊ aduerſa ſcopuloꝝ pati
valeat. ¶ Actor. Multipes ipſe ẽ polippus iu
xta Plinium. de quo pleni⁹ iferius dicetur.

Capitulum lxi.

Alus vel Mullus. Ex li. de na. reruꝫ.
m Mulus ẽ piſcis marin⁹: vt ait Plini-
us: modice quãtitatis gratia nobilita-
tis in eſum tm̃ datus nobilib⁹. Kariſſimus tñ
eſt quem ſeptẽtrionalis tm̃ gignit occeanus.
Hoꝝ tñ genera plura ſunt. Quidem alga et
oſtreis ac limo ceteroꝝq̃ꝫ piſciuꝫ carne veſcũ-
tur. Nobiliores autem in iferiori labio vel la-
bro gemina barba inſigniuntur: victuſqꝫ eoꝝ
eſt qd̓ iuxta ripas aeris ſerenitatẽ cõcreuerit.
Mulũ nobilem expirãtem numeroſa coloꝝ
varietate ſpectari proceres gule narrant.
¶ Seneca de naturalibus queſtionib⁹ li. vij.
Incredibilia ſicut iam ſuperi⁹ dictũ eſt ſunt
opera luxurie in cubili piſcens natant: ⁊ ſub
ipſa menſa capitur qui ſtatim in menſaꝫ trãſ-
feratur. Paꝝ recẽs videtur mulus niſi q in
cõuiue manu moritꝭ. Obſeruatꝭ morietiuꝫ co-
lor: quẽ in multas mutatiões mors ipſa luctã-
te ſpiritu vertit. Rubor primum: deinde pal
lor ſuffunditꝭ: longa ſomniculoſa inertiſqꝫ lu-
xurie expectatio. Nolunt attingere niſi eodeꝫ
die captũ: qui ipſuꝫ: vt aiunt: mare ſapiũt ⁊c.
¶ Iſidorus. Mulus vocatus eſt: eo ꝙ mollis
ſit ac tenerrimus: cuius cibo tradunt libidinẽ
inhiberi: ⁊ oculorum acieꝫ hebetari. homines
vero qui bis ſepe paſti ſunt piſcem olent mulo
in vitio necato: qui inde biberint tedium vini
habent. ¶ Alexãder. Mulus bouis fimo de-
lectatur adeo vt in ipſo iaceat: ⁊ tincturã caro
piſcis ex fimo inuṫuctur.

Operationes

¶ Plinius. Mulus cõtra paſtinacas ⁊ ſcor- A
piones terres ſiue marinos: ⁊ dracones atqꝫ
ſpalãgia prodeſt illitus: aut in cibo ſumptus.
¶ Eiuſdẽqꝫ recẽtis a capite cinis cõtra oſa ve- B
nena valet. Et priuatiꝫ cõtra fungos.
¶ Iteꝝ cinis e capite multoꝝ attritos ſciati- C
cos liberat. Cõburunꝭ aũt in vaſe fictili ⁊ cuꝫ
melle debent illiniri. ¶ Mulos aũt i cibo inu- D
tiles neruis inuenis. Eorũ quoqꝫ cibo tradũt
oculoꝝ aciem hebetari. In mẽſtruis vero mu
lierũ auxiliatꝭ mulus. Inueterati muli ⁊ in po-
tiõe triti vomitiões cõcitãt.
¶ Mulorum ſalſamanti cinis carbunculos E
diſcutit. Mulus autem in vino necatus. vt di
ctum eſt: bis q biberint inde vini tediũ afferũt.

Capitulum lxii.

m Onachus marinus ⁊ Monoceron. Ex li. de na. re. Monachi maris dicti ſunt: q2 caput hn̄t ut monachi recenter raſi coronā deſup raſa3 ⁊ candidā: ⁊ circulū i modū crinium ſup loca auriū: faciē tn̄ nō hēt i toto ſimile3 homini: q2 naſū habz piſci ſimilē: ⁊ os naſo cōtinuū. Ceterꝫ in inferioribus hz formam piſcis: hoc monſtrum homines ſup ripas maris ambulātes libenter allicit: et corā eis ſup aquas ludit: ꝙ ſi hominē admirātē ꝓpinquare viderit appropinquat ⁊ ipſe: ⁊ ſi datur facultas hominem rapit ⁊ traijcit i profundum: ſicq3 carnibus eius ſatiatur.

Operationes.

A ℂ In eodem libro ut ſupra. Monoceron eſt monſtrū marinū: habens in fronte cornu maximū: quo naues obuias penetrare poſſit: ac deſtruere ⁊ hominū multitudinem perdere.

B ℂ Sed in hoc pietas creatoris humano generi prouidit: quia cum tardum animal creatuz ſit: naues eo viſo poſſunt effugere.

Capitulum lxiii.

n Arcos. Nautilos ⁊ Nubes. Iſidorus. Narcos, teſte Ariſto. tante virtutis eſt piſcis ut mediante lino et calamo ad manuz piſcatoris hamū tenentis accedat ſtupor ⁊ inſenſibilitas: lino et totus corpus ſtupefacit: niſi citius hamū deijciat. Inde eſt ꝙ etiam ſtuporifera ut papauer ⁊ huiuſmodi cetera dicuntur narcotica.

ℂ Plini⁹ li. ix. Nautilos qui ab alijs vocat pompilos inter precipua miracula maris cōputatur. Nam ſupinus in ſumma equorum peruenit: ita ſe paulatim ſubrigens: ut emiſſa per fiſtulam aqua velut exoneratus ſentina facile nauiget. Poſtea prīa duo brachia retorquens membranā inter illa mire tenuitatis extēdit: qua verificāte in auras ceteris brachijs ſubremigans media cauda ut gubernaculo ſe dirigit: ita vadit alto liburnicarum gaudens imagine: ſi quid pauoris interueniat hauſta ſe mergens aqua. ℂ Ex libro de naturis rerum. Nubes ſm Ariſt. ē piſcis in aqua viuens applicatus ad petrā. Aqua non deſcendit nec ſeparatur: niſi per attractionem inſpirationis concitus.

Capitulum lxiiii.

n Ereides ⁊ Orcha. Iſidor⁹. Nereides ſūt belua marine toto corpe hirſutis hiſpide. Hn̄tq3 ſpeciē aliquaz formatā cū hoie. Horū aliq̄ cū mortalis cōditiōis imitatrix emori dz: auditur ꝓcul gemitus eius ac planctus. De his plenius dictum eſt ſuperius in cap. Balena. ℂ Ex li. de na. re. Orcha monſtruz marinum eſt: ut ait Pli. ei imago nulla poteſt exprimi repreſentatione: niſi ꝙ ſit mollis carnis imenſe. hec balenas grani odio pſequtur: dentibus truculentis ſecreta feminaꝝ irrūpūt: ac morſu lacerat. Ille vero ad flexū imobiles: ad repugnandū inertes pōdere ſuo onerate ac pinnis inualide. Solum nouerūt auxiliū in altuz mare refugere: ſeq3 toto occeano defendere. Econtra vero orche in malicia ptinaces laborant fugientibus occurrere: ⁊ incautas anguſtus trucidare: inuada virgere: ſaxis illidere ⁊c. Capitulū.

Capitulum lxv.

o Rbis. Iſi. Orbis dictus eſt a figura.ſ.q᷑ rotūdus eſt: ꝛ totus i capite cōſtat. ¶ Pli.li.xxxii. Duriſſimū eſſe piſcium conſtat eum qui orbis vocatur rotundus ſine ſquamis.

Capitulum lxvi.

o Strea. Ex li. ð na. re. Oſtreū vt dicūt Ambroſi⁹ ꝛ Iſi. Cūq₃ teſtā aperit vt clementioris aure deliciis glorietur. Sed cancer inſidias ei repentinas ptendit: et lapidem inter eius teſtas proijcit: ne illas coniungere poſſit: ꝛ ſic oſtree carnes corrodit: oſtreū ſiquidē in ſicch vel in ſicco iacens. iā vt in domo conchas tpe acceſſiōis maris aperit. ¶ Iſi. Eſt aūt in oſtrea ꝑcioſiſſima margarita naturaliter inſixa que maris aqua in ea ſoludaſ. Que etiā difficile apud reges inueniſ. ꝛ in littorib⁹ quaſi vilis iacēs: a vulgo ſaxis aſperis ꝛ cauteribus colligiſ. ¶ Pli. lib. ix. Silicea teſta incluſis fatēdum eſt nullū ineſſe ſenſum vt oſtreis putreſcēte limo ꝓueniūt ac ſpuma circa nauigia diutius ſtātia defixoſq₃ palos ꝛ ligna. Nup cōpertū in oſtrearia humorem fetiſicum effluere in modum lactis.

Operationes.

¶ Oſtree peculariter ꝯtravenena leporis marini aduerſanſ: eiſq₃ mēſaꝝ diuitū palma tribuiſ: ſtomachū reficiūt: faſtidijs medentur. A

¶ Additq₃ luxuriā frigus obrutis niue: ſūma mōtiū ꝛ maris yma miſcēs. ¶ Aluū leniter emollit: coctaq₃ mulſo tenaſmo q ſine exulceratiōe ſit liberāt. ¶ Veſicaꝝ ēt vlcera repurgāt. ¶ Cocta ꝟo in conchis ſuis ſicuti venerint clauſa mire diſtillatiōib⁹ ꝓſunt. Horū teſte cinis vuā ſedat: ꝛ ꝯſillas admixto melle. B C D E

¶ Ariſto. Eſt aūt piſcis de gñe oſtree .i. teſte dure: q cauda natat ꝛ repit. ¶ Dyaſ. Oſtree porphire vnde purpura tingiſ cochlee ſunt q̄ vſte deſiccatiue ꝟtutis ſūt gbus ꝛ ceteraꝝ cochleaꝝ ꝟtute ſūt ſiſes. ¶ Nā ꝛ ego eis vſus ſum in raimatica ꝛ diuturna ꝛ q̄ difficile cōcarnanſ vulnera ꝛ caua: ꝛ nimis profunda: quas vſtas apposui cū adipe ueteri ꝛ butiro nouo. F G H

Capitulum lxvii.

p Agrus. Pauus. Pectine ⁊ Perca. Pſi. Pagrus piſcis eſt quē greci fagrū ideo nūcupāt: ꝙ duros dētes habeat: ita vt oſtreis in mari alatur. Actor. Pagrus ⁊ ipſe eſt dētrix. de quo dictum eſt ſuperius. ¶ Plinius libro nono. Omnes quidē piſces pregelidā hyemem ſentiunt: ſed maxime qui lapidem habere in capite eſtimantur vt lupi ⁊ pagri. Cūq; aſpere fuerint hyemes: multi ex eis ceci capiuntur: ſicut de lupo marino dictum eſt ſuperi⁹. ¶ Ex libro de na. rerum. Pauus maris dictus eſt a pauone volucre: quoniam ſimilia eſt ei in coloribus. dorſo enim ⁊ collo pictus eſt colore diuerſo. ¶ In eodem libro vt ſupra. Pectines maris armanſ vnguibus: lucent in tenebris ignium more. In magnis frigoribus ⁊ magnis eſtibus reconduntur: quia temperatum aerem eos habere oportet vt viuant: cum exceſſum paſſionum in elementis vngues eorū non pati valeant.

Operationes

A ¶ Ariſtoteles. Ajalis marini qḋ dicit̄ pecten pedibus ſi qd appropinquauerit oculū ſubito claudit. ¶ Plinius vt ſupra. Pectines ſpōte nature harenoſis proueniunt.

B ¶ Actor. Perca eſt piſcis pluuialis varij coloris curſu velociſſim⁹ ſquamis ⁊ pinnulis acutis ⁊ aſperrimis armat⁹: qbus ēt ſe defendit cōtra piſces maiores ne pdātes eā iuadāt pre ceteris piſcibus fluuialibus ⁊ ſtagnenſibus infirmis in cibo precipue conuenit.

C ¶ Alexander. Perca videns ſibi lucium imminere horret pinnis: ⁊ ſic euadit.

Capitulum lxviii.

p Lataniſte ⁊ Perna. Albertus in libro de naturis animalium. Plataniſte vt dicit Plini⁹: belue ſunt marine: que gange fluuio Indie naſcuntur ⁊ in mare veniunt. Et roſtrum habēt delphini: ⁊ caudam habent cubitorum ſedecim lōgitudinis. His ſocijs ſunt belue: quos ſtatuas vocant brachia bina habentes: quib⁹ tanta ineſt fortitudo ⁊ elephantes in aquam intrantes infeſtent: ⁊ eis permuſcidas abrumpat. ¶ Eodē libro vt ſupra. Perna animal eſt marinum de genere conchaꝛū. Et eſt croceum valde magne quantitatis exiſtens: ītra ipſas veſtitur vellere vulno ⁊ nitido valde precioſo: ⁊ fiunt inde ornamenta veſtium ⁊ peplorum precioſa.

Capitulum lxix.

p Iſtris. Albertus in libro vt ſupra. Piſtris animal eſt marinū magnū valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente aliquando inuentum. Aliquando ſe offert mare in modum altiſſime columne intra vela nauigantium apparens. et aquam ingentem ſpargit: ita ꝙ in pauorē vertit nauigantes.

Capitulum lxx.

Pinna

Jnna ⁊ Plais. Pli. li. ix. Pinna ē piſcis concharū generis. naſcitur in limoſis ſubrecta ſemper: nec vnq̄ ſine comite: quem pinnoctherem vocant. Alii pinophilacem: ideſt ſuilla parua: alibi cancer: dapis affectator. pandit autē ſe luminibus: orbū corpus intus minutis piſcibus prebens. Aſſultant alii protinus: ⁊ vbi licentius audacia creuit implent eam. At ille ore compreſſo: quicqd concluſerit examinat: partemq; ſocio tribuit. Quo magis miror extimaſſe quoſdam aquatilibus nullum ineſſe ſenſuz. ¶ Ex libro de naturis rerum. Pinna de genere concharuz ē: corpuſq; rotundum habet. Mas ⁊ femina ſocialiter ambulant: aperit pinna conchas ſuas ad lunam: ſeq; paruis piſcib⁹ offert quaſi mortuam. Qui protinus exultantes vbi licentius: ſicut dictum eſt: audacia creuerit implēt eius conchas. Mox vero pinnam ſe plenam ſentiens apprehenſum quicquid incluſerit examinat. Actor. Plays eſt piſcis notus ⁊ vſitatus apud nos: ſcilicet ⁊ bicolor. Nam ex vna parte albus: ex altera niger. De quo ſicut de pluribus aliis nihil in prenominatis autorib⁹ repperi: niſi forte aliis nominibus vocētur ab eis q̄ a nobis.

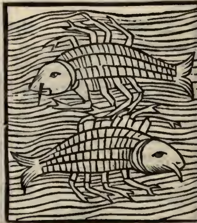
Capitulum. lxxi.

Orcus marinus. Jſidorus. Porcus marinus eſt qui vocatur ſuillus: quia dum eſcam querit: more ſuis terram ſub aquis fodit. Circa guttur eiuz habet oris orificium: ⁊ niſi roſtruz harenis immergat paſtum non colligit. ¶ Ex libro de naturis rez.

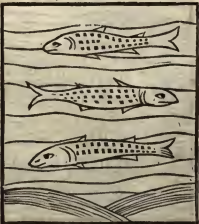
Porcus maris eſt piſcis eſibilis porci terreſtris ex magna parte ſimilis. Nam ⁊ caput habet ſimilimum: et membra in corpore coſtaſq; ſimili modo diſpoſitas. Tota fere caro eius in pinguedinem tranſit. Lingua eius abſoluta eſt vt porci: ſed voce differunt. Jn eius dorſo quedam ſpine ſunt venenum efficaciſſimū habentes: ⁊ punctionibus ſuis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio eſt. Plinius li. xxxii. Jnter venena piſciū ſunt porci marini: ſpine in dorſo cruciatu magno leſorum. Remedio autez eſt limus ex reliquo corporis piſcium eorum.

Capitulum lxxii.

p Olippus. Ariſto. Polippus hʒ iuxta meͤ ſquamoſitatẽ pedũ. ꝑ illã eni ĩuoluit oẽ qð ſibi appropinquat. Aīal tñ hñs ſanguinẽ hʒ cerebrũ. Mẽbra vẽtris in ſe pſa ꝛ multi pedꝭ cõſilia ſũt ĩ figura ꝛ tactu ꝗcꝗd comedit aggregat in cauernis vbi manet. Et poſtꝙ oẽ idoneũ ſibi comederit: tunc teſtas reſiduas ꝛ cortices cãcroꝝ eiicit. Mutaẽ color eiꝰ ꝛ colore lapidũ q ſũt ꝑpe illum fit coloratꝰ qð ei accidit cũ timuerit. Ex li. de na. re. Polippus eſt piſcis tantã hñs virtutẽ in brachiis: vt nautã aliqñ de naui incaute ſtantẽ rapiat: ꝛ ĩ mare trahat: eiuſqꝫ carnibus ſatieẽ. Carnibus eni libẽter veſciẽ: ſupinꝰ adheret ſcopulis ꝛ auelli neqt: cui ſi fetida res admota fuerit: ab eius odore ꝓtinus reſilit. Hi in mari iuxta venetiã frequẽtiſſimi ſũt. Itẽ polippi ſiue multipes verſo in terrã capite coeũt: oua atqꝫ tam multa fecũditate faciũt: ꝙ hoĩs occiſi teſta capi nõ pñt: ſupqꝫ ſedẽtes ꝛ incubãtes quaſi cancellatis brachiis camerã faciũt. Itẽ pollippꝰ vel multipes cornu cerui vł ſtoracis ſicci fumo deludiẽ ꝛ deprehẽdiẽ: qꝛ diligit ipſũ: ꝛ ob hoc intrat vaſa venãtiũ. Ex ipſo etiã aſſato in hamo poſito venatores multos capiunt piſces. Polippus ꝛ. Karabo: ſi ſimul triti fuerĩt: karabo mortuus inueniẽ. Itẽ dẽ ꝙ cũ ouant natãt: ꝛ mares ꝛ fẽie debilitãtur intãtũ: vt a piſcibus paruis comedãẽ: ꝛ ĩ cauernis facile deprehẽdunẽ: qð tñ nõ accidit iuuenibus ꝛ paruis: imo fortiores ſunt magnis. Itẽ in hyeme coeunt: in vere aũt ouãt ſiue pariunt. Caput maris longius eſt capite femine.

Capitulū lxxiii.

p Ungitiuus. Ex li. de na. re. Pũgitiuus vero eſt oĩum fere piſciũ minimꝰ qbuſdã ſpinis ƀm nomẽ ſuũ pungens. Mas ĩꝑis circa fauces rubeꝰ ẽ. Femina vero illa rubedine caret. Ambo võ maculis nudati ſunt. Hos vulgus opinaẽ ſine ſemine in aquis creſcere: ꝛ qð mirabilius eſt. alios etiã hoꝝ ſemen ꝓpagari. Vñ ꝛ hũc piſcem matrẽ piſciuꝫ vocant. Dicũt eni ſi ſtagnum nouum fiat: nullusqꝫ piſcis immittatur. Hos piſciculos anno primo in eo inueniri: ꝛ anno ſcðo diuerſi gñis piſces ex eiſdem propagari.

Capitulum lxxiiii.

p Urpura. Ex libris de naturis rerū. Purpure ſunt conche marine q̃ verno tẽpore congregaẽ: ꝛ attrite liquorem ore ſaliuant. Similiter ꝛ murices circa canis ortum tricenis diebus. Mutuoqꝫ attritu lentore cuiuſdaꝫ cere ſaliuãt ſimiliter ꝛ murices. Purpuras ac viuas capere contendũt: quia cum vita ſua ſuccum illum euomunt: et maioribus quidem cõchis detracta cõcha auferunt. Minores vero cum teſtis frangũt: ita demum rorem eum excipiẽtes tyri lingua purpure longitudine digitali: qua paſcitur perforando reliqua conchilia tanta aculeo duricia. Aqua dulci enecãtur: ꝛ ſicubi fluminī immerguntur. Alioquin capte etiã diebꝰ ꝗnquagenis viuũt ſaliua ſua. Hoꝝ piſciũ ꝯche īfra annũ magnitudinẽ implẽt: ꝙ ſi ante in creſcẽdo trãſcurrãt: viꝫ libidinis auferũt: nec vltra coire pñt: vt in tpe precioſum liquorem pariant. Unde ſumma diligẽtia ꝑmo anno detrahuntur

tur eis conche vel cõſtringunť ne creſcãt. Hoc liquore veſtis purpurea tingi ſolet:q color nigricãtis roſe more ſublucet purpure:ſm Plinium:fetidis odorib⁹ capiunť: ⁊ cũ ſeminecces fuerint mari reddite reuiuiſcunt.

Operationes

A ¶ Pli.li.xxxiij. Purpure ꝯ venena proſũt. Horũ teſte cinis vtiliter cũ melle illiniť vlceri-
B bus capitis. ¶ Idem quoqꝫ cinis cũ melle efficaciter ſanat mulierũ mãmas:pãnis etiã inſi-
C ſtit vtroqꝫ mõ. ¶ Idẽ cinis ſiue opus ſit incipientes diſcutere ſiue coctos emittere. Purpuraꝝ ſiue muricũ minora genera ſunt effica-
D ciora:⁊ oris halitũ cuſtodientia. ¶ Dyaſcorides. Purpura maritina ⁊ blata appellať. qa quaſi blitula ſanguinis apparet. Huius vtus ſicca eſt. vnde vulnera putrida gingiuaruꝫ in puluerẽ redacta ⁊ ĩpoſita purgat ⁊ cicatrizat.
E ¶ Et ſi in eis mala caro ſupercreuerit: puluerizata adhibita depaſcit eam ⁊ extirpat: hoc et
F eius vngule combuſte faciunt. ¶ Eedem vngule ⁊ coopertorium conchilii albũ fumigata caſtorei odorem habent:ac fumigatiõe ſua ſtrenicis offocationibus laborantes liberant.
G ¶ Epilenticos curãt:bibita ventreꝫ mouent: Conchilium ipſum combuſtum omnia ſupra dicta nouit facere.

Capitulum lxxv.

r Ayte ⁊ Raba. Ex lib. de naturis re. Rayte que rabis gallice dicuntur: ẽ piſcis maris ĩter piſces nobiles reputatus:admodum vilis. Et hoc vbi eſt piſcium copia. prope modum rotundus eſt:⁊ in longitudine ⁊ latitudine fere equalis. Oculos habet horribiles. Os quoqꝫ deformidate liuidũ ⁊ hoc non eo loco quo piſces ceteri ſed loco vẽtris: vbi vero caput ⁊ oculi ſunt os non habet. Caudã habet prelongam vt coluber: ⁊ in ea ſpinulas quaſdaꝫ acutas valde. Habet ⁊ quãdoqꝫ in capite lapidem. nec credimus ꝙ natura creauerit eum inutilẽ. Huius carnes indigeſtibiles ſunt vt carnes bouine. Impinguatur: vt dicit Ariſto. vento meridionali flante. Iorath Eſt autem piſcis nomine rabas ſtupefaciens: ita ꝙ cum rhete portatur peruenit ſtupor eius ad manum qua portatur: hic occultatur in arena ⁊ luto. Venaturqꝫ totuꝫ quod ex piſcibus appropinquat:⁊ quia ſtupefacit eos: ita ꝙ non poſſunt moueri. Ipſeqꝫ conſequiť illos ⁊ comedit eos.

Capitulum. lxxvi.

r Ana marina. Ambroſius. Rana horrens in paludibus. decora in aquis in quibus omnibus fere preſtat elementis. Ariſto. Rana marina habet alas ſicut et omnia cetera: quorum finis tendit ad ſtricturam. Habet etiã brancos ad vnam parteꝫ declinantes aſperos: ſpinis ſimiles: ⁊ cooptoriuꝫ habet in ranis: maior eſt femina ſicut ⁊ in ceteris ouantibus: vt in lacertis ac ſerpẽtibus. habet rana marina ſupra oculos partes pendentes quaſi pilos: habentes capita rotũda quas ei preparat natura cibi cauſa. Cum eniꝫ rana mouet aliquid aquoſum cum luto ⁊ harena: tunc partes illas que ſunt quaſi pili erigit: eaſqꝫ cum piſcibus paruis inuoluit: ⁊ ad ori-

ficiū ſuū cū eis adducit:ſicq₃ comedit. Et ſi ꝑ partes illas q̄ ſunt ſup oculos nō venaṫ qñ de-p̄hēdiṫ debilis ⁊ egra inueniṫ. Ex his etiam que latēt eſt rana:cūq₃ latuerit vadit ad viride ſup aquā ⁊ cibaṫ piſcib⁹ paruis q̄ ſunt ī eo. Rana cōtinue generatiōis ē. ⁊ ouat extra vnū ouū cōpletū tantū. Et eſt dure teſte: ꝓpter ſalutē qua exteri⁹ indiget. Huius cā eſt natura ſui corpis: q₂ eius eſt ī quātitate multiplex ad ſuū corp⁹: ⁊ eſt ſpinoſum. Jdcoq₃ non recipit pullos in vltimo. Omnes aūt piſces nutriunt filios preter ranas.

Operationes.

A ¶ Auicenna in. iii. canone. Rana marina rubea: ſicut narrauerūt ſapiētes: maligna ē ſuadens alalia. Naz ex longinquo ad ea ſalit vt mordeat: ⁊ ſi mordere nō pōt: exufflationē nociuā ad ea ſufflat.
B ¶ Ex ei⁹ morſu accidit apoſtema magnū ⁊ ꝑditio velox. Cura eius cū tyriaca magna: ⁊ quod ē ei⁹ generis.
C ¶ Actor. Rana marina rubea venenoſa. ⁊ ei⁹ pot⁹ accidit obfuſcatio corpis: ⁊ alia multa īcōmoda.
D ¶ Jdem. De hac ⁊ aliis ranarum ſpeciebus dictum eſt ſupra in tractatu de animalibus capitulo. cxxii.

Capitulu₃ lxxxvii.

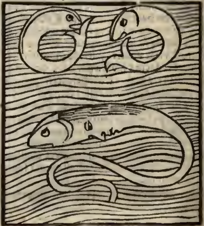

r Umbus. Plinius libro nono. Rumbus eſt piſcis planus ſicut paſſer ⁊ ſolea. Hi a paſſeribus tm̄ ſitu corporu₃ differunt. Dexter hic reſupinatus eſt illis. paſſeri leuus.

Operationes.

A ¶ Jdem libro. xxxii. Rumbi carnes trite ⁊ ex aqua mulſa date febricitantibus ꝓficiunt. Ex libro de naturis rerū. Rumbus eſt piſcis magnus fortis ⁊ aſtutus: ſ₃ tardus: hic quoq₃ piſcis vt rana marina ſimili modo deꝑdaṫ. Nā in limo turbato abſconditus pinnas excertas mouet: ⁊ vbi piſces approximare viderit: mox eos corripit ⁊ deuorat. Argumentū eſt ei⁹ ſolertie: q₂ cum ſit tardiſſimus omnium piſciu₃: mugilum tamen velociſſimum in ventre ſepiſſime reperitur habere.

Capitulum lxxxviii.

r Ubus ⁊ Ryache. Albertus in libro de naturis animaliū. Rub⁹ eſt piſcis in mari. Jtalie ⁊ grecie habundans: ⁊ eſt de genere pectinis totus rotundus quaſi circulus pinnulis circūpoſitus: ⁊ in parte magna pictus eſt rubeis virgulis ⁊ maculis: ⁊ illa ſupficies tota eſt plena ſpinis aliquantulum anterius. Et hic piſcis eſt piger ad natandu₃ ꝓpter ſui corpis latitudinem demergiṫ autem in ꝓfundo ⁊ turbat aquā ⁊ piſces qui acceſſerint incautos cōfodit. ita ꝙ etiā velociſſimum piſcem mugilum in ventre habere inuenitur. Hic piſcis delicatus eſt: ⁊ dulciſſime carnis. Jn eodem libro Ryache dicuntur piſces de pectini genere rotundi ita ꝙ cubitum ⁊ aliqñ duos cubitos habent in latitudine ⁊ tantūde₃ in longum: caudam habent longam ⁊ in hac pinnulas acutas ad natandum oculos horribiles: ⁊ os quaſi in loco ventris turpiſſimum: ⁊ carnes habent duras ⁊ indigeſtibiles. vbi ipſe piſcis rarius inuenitur: ibi enim propter raritatem deſideratur.

Capitulum

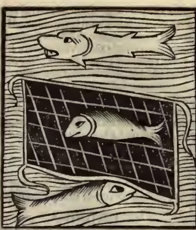
Capitulum lxxix.

ſ Almo ⁊ Salpa. Phiſiologꝰ Salmo dicitur a ſaltu. caudam eniꝫ ore replicat ⁊ reflectit: firmiter eam ore tenens: donec ſaltus agilitate locum etiam abruptum cõſcendit: ſed nec color multum valet: aut ſapore antequã guſtauerit mare. Ad quod tendens contra fluminis impetum a propoſito non deſiſtit quouſqꝫ reficiatur: deinde ad nota domicilia reuertitur. Ex libro de na. rerum. Salmo piſcis eſt in latitudinem ⁊ longitudinem magnam excreſcens. Robore quoqꝫ fortis eſt ſed põderoſus ⁊ grauis. Omnis quã habet agilitas a potentia virtutis eius eſt potius ꝗ̃ a leuitate corporis: hic vt dicit Plinius olim preferebatur omnibus piſcibus fluuialibus: ⁊ maxime in aquitania. Carnes eiꝰ rubee ſunt: que licet dulces ⁊ grates ſint valde: tñ ſatietatem cito manducantibus ingerunt: piſcis iſte fetus facit: nec diu viuere poteſt in aquis dulcibus ſtagnorum niſi liberum habeat tranſitum ad dulces vndas fluuiorum: quinetiam vbi in tranſitu ſepẽ vel aliquid huiuſmodi obſtaculum inuenerit: caput caude cõiungit: flexoqꝫ corpore peruolat ad optata. In libro vt ſupra. Salpa piſcis eſt obſcenus ⁊ vilis. hic miraculum ſui prebet vt nunꝗ̃ decoqui poſſit niſi prius fortiter fuſte vł ferula verberetur.

Capitulum lxx.

ſ Parus ⁊ ſtaurus. Albertus in libro de naturis aĩalium. Sparus piſcis eſt

marinus ⁊ telo miſſili ꝙ ſpergitur quando iacitur: ⁊ dictus eſt eo ꝙ habeat huius inſtrumẽti figuram. In libro vt ſupra. Staurus piſcis delectabilis qui ſolus ruminat: inter piſces: hunc piſcem dicunt non multos habere dentes: ⁊ ideo ruminatione indigere: licet hec ſit cauſa ruminationis: dicunt etiam hunc piſcẽ romani de longinquis partibus allatuꝫ in tyberi eſſe multiplicatum.

Capitulum lxxxi.

ſ Epia. Iſido. Sepia dř qꝛ ſepibꝰ intercluſa facilius capitur in coeũdo obſcenum genus: nã ore cõcipit ſicut vipera

huius attramēti tāta vis eſt vt lucerne addi-
tū ethiopes videri: ablato ꝑori lumine qdā tra
dūt. Ex li. de na. re. Sepia cōcipit ore ſicut et
vipera: oua ei⁹ dura ſūt. Ne nō natāt in mari
niſi par ⁊ par: maſculus ⁊ femina oī tpe ouāt:
⁊ in quadragita noctib⁹ oua ſua cōplent. Fe-
mina cū ouat: mas eā ſequit̄: ⁊ ſup oua ſemen
īſufflat vt viuificētur. ¶ Ariſto. Sepia mem
brū h₃ ſub ore poſitū qđ dr̄ maſtim: in quo eſt
ſperma magnū: ⁊ qn̄ accidit timor eijcit illđ ī
aquā ⁊ turbat eā. H₃ etiā in īteriori ſuo vaſa
duo plena ouis in albedine ſilīa grādini. Cor-
pora v̄o mariū magis aſpa ſūt ꝙ̄ feminaru₃.
Pullus ſepie cōtinuus eſt cū ouo in anteriori
corporis parte: nec pōt aliter eē. Anterior enī
pars ⁊ poſterior in eodem loco conueniunt.

Operationes

A ¶ Diaſc. Sepia cū attramento ſuo cocta ca-
coſtomacha ē: vētrē mollit. Os molle ē oſſis
ei⁹ collirijs cracomaticis neceſſarie miſcetur.
B ¶ Itē oſſa tuſa oniguinē dētib⁹ tollūt macu-
C las carnis ītegro colori reſtituūt. ¶ Glauco-
mata boſu₃ vł aīaliū ī oculis ſufflādo marie
D cū ſale ad ſanitatē ꝑducūt. ¶ Os eius tritū et
cū aq̄ bibitū toracis vitiis ⁊ aſmaticis olno ꝓ
E deſt. ¶ Pli. li. xxxii. Oculoꝝ tiīorē ruborēq₃
ſepie cortex cū lacte mulieris illit⁹ ſanat: ⁊ p ſe
F ſcatiricias emēdat. ¶ Cinis eiuſdē corticis ci
catrices oculoꝝ ſanat: ⁊ albugines iumētorū
G emēdat. ¶ Sepie ī cibo ſoluūt: carūq₃ teſte ex
aqua ſalſamētoꝝ inherētia corpori tela extra
H hunt. ¶ Medentur ⁊ lētigini ceteriſq₃ vitiis
I ex oſſibus ſepiaꝝ vſtis. ¶ Idē cinis ⁊ carnes
K excreſcentes tollit: ⁊ humida vlcera. ¶ Pla-
teari⁹. Os ſepie qđ ī ei⁹ vētre inuenitur: ad al-
bandos dentes valet: ſi puluere eius ſubtili in
L panno lineo poſito fricent̄. ¶ Ad faciē quoq₃
dealbandam puluis eius cum vnguento citri
no conficitur.

Capitulum lxxxii.

Erra ⁊ Scilla. Iſido. Serra denta
ſ eſt: q₂ ſerrātā h₃ criſtā: ⁊ ſbt⁹ natās
nauē ſecat. Phiſiolog⁹. Serra eſt
marina belua pēnas hn̄s īmanes. q̄
cū viderit ī mari nauē velificātē eleuat pēnas
ſuas: ⁊ cōtēdit velificare cū naue. Ubi aūt cu
currit ſtadiis. xxx. vel. xl. laborem ſuſtinēs de
ficit: ⁊ pennas deponens ad ſe trahit. Uñ na-
uem maris cauſa iam laſſa₃ reportant ad pri-
ſtinū ſuū locū in ꝓfundum. Ex libro de nat.
rerum. Serra criſtā habet ſerratam. qua na-

uibus occulte ſupnatās eas in fundo ſecat: vt
intrāte aqua homines aſtutia doloſa mergat:
corūq₃ carnibus ſatietur. Alia quoq₃ eſt eiuſ-
dem nominis marina belua ingens pinnaſq₃
latiſſimas habens quibus ꝯtra naues velifica
re contēdit. Ex li. de na. re. Scilla mōſtrum ē
habitans in eo mari quod italiam ⁊ ſiciliā₃ in
tercludit. Nautis quidem ⁊ oībus hoībus ini
micus eſt: ⁊ eorum ſanguine carnibuſq₃ dele-
ctatur. caput ⁊ pedes habet ad modum virgi-
nis formata ſicut ſyrenes ⁊ rictus: ⁊ oris hiatū
ac dentes horridos vterum beſtiale₃: ⁊ delphī
ni caudam. Mire fortitudinis eſt: nec in aqua
facile vincitur. In terra vero prope ībellis ha
bet ⁊ vocem aliquantulum muſicā: ipſaq₃ bel
ua carmine mirifice delectatur.

Capitulum

Capitulum lxxxiii.

Yrena. Ex libro de naturis rerum. Syrene ſunt animalia mortifera: que a capite vſqꝫ ad vmbilicum habent figurā mulieris improcere magnitudinis: horrenda facie. Crinibus capitis longiſſimis atqꝫ ſqualentibus. Apparent autem cum fetibus quos in brachijs portant. Maminis etenim fetus lactant: quas in pectore magnas habent. Quas quādo vident naute multum timent: eiſqꝫ lagenam vacuaꝫ proijciunt. ⁊ ipſa cuꝫ lagena ludit donec nauis ꝑtranſeat. Reliquam vero partem corporis habent vt aquila: ⁊ in pedibus vngues ad laniendum abiles. Porro in fine corporis habent ſquamoſas piſcium caudas: quibus vt remigijs in gurgitibus natant. Quoddam etiam muſicum ac dulciſſimum melos habent in voce: quo delectati nauigantes ⁊ attracti reſoluuntur in ſomnum. ſopitiqꝫ ſyrenarum vnguibus dilacerantur. Sed nonnulli nauigantium ſapienti vſi conſilio: fortiter aures ſuas obturant: ⁊ ſic immunes tranſeunt: ne mortifero ſyrenarum cantu illiciantur ad ſomnuꝫ. Hee quidem belue in quibuſdā profungi gurgitis inſulis: ⁊ aliquando in fluctibus commorantur. Et quod de lagena dictum eſt illi teſtati ſunt: qui eas ſe vidiſſe dixerunt. Syrenas tamen has non in veritate beluas ſed meretrices quaſdam Iſidorus fuiſſe deſcripſit: que tranſeuntes ad egeſtatem deducebant.

Sed ⁊ philoſophi ⁊ ſanctorum expoſitorum nonnulli contrarium ſentiunt vera monſtra marina eſſe dicentes. Sunt ⁊ ſyrene ſerpentes in arabie partibus habitantes: equi curſu velociores. quarum etiam quedam alas habentes volare poſſunt. Harum tantum virus eſt efficaciſſimum ad nocendum: vt morſuꝫ ante mors ꝙ dolor ſequatur. ❡ Phiſiolog⁹. Syrene ſunt animalia mortifera vſqꝫ ad vmbilicum figuram hoīs habētia. extrema vero pes vſqꝫ ad pedes volatilis: ⁊ piſcis habet figurā. Muſicum quoddam ac dulciſonum melodie carmen canunt: ita vt auditus hominum longe nauigantium ad ſe trahant: nimiaqꝫ ſuauitate prolixe modulationis aures eorum: ac ſenſus delinientes in ſomnum vertant. Tunc demum cum vidēt eos grauiſſimo ſomno ſopitos: ignaros ac ꝑ inſipientiam ſuā deceptos inuadunt ⁊ carnes eorum dilaniant.

Capitulum lxxxiiii.

Pinachia ⁊ Squatina. Ex libro de naturis rerum. Spinachia corpore quidem eſt puſilla: ſed vtiliſſime vndiqꝫ ſpinis extātibus munita a morſu cuiuſlibet alterius piſcis ē acutiſſima. ❡ Yſidorus. Squatinus dictus eo ꝙ ſquamis ſit acutus: vnde et eius cute lignuꝫ politur. ❡ Plinius libro vndecimo. Squatina eſt piſcium genere qui pro ſpina cartillaginē habent. Omniaqꝫ talia carnoſiora ſunt ⁊ ſupina veſcitur. Diuerſa piſcium genera non coeunt inſimul: preter ſquatinam ⁊ ranam: ex quibus naſcitur piſcis parte priori rane ſimilis. Et nomen ex vtroqꝫ cōpoſitum apud grecos trahit. Piſcium quidam ter in anno pariunt. Quidam bis: vere: ⁊ autūno. Ex planis ſola ſquatina bis: autumno occaſuqꝫ vergiliarum. Squatina vero intra ſe parit oua premollia in alium locum vteri trāſferens: ibiqꝫ excludens. Simili modo ⁊ omnia que appellauimus cartillaginea: ita fit vt ſola piſcium ⁊ animal pariant ⁊ oua concipiant. ❡ Ex libro de naturis rerum. Squatina piſcis eſt in mari quinqꝫ cubitos habens longitudinis: ⁊ caudam pedalem. Hic abſconditus in limo piſces corripit ſubito. Cutem tam aſperam habet vt ex ea lignum ⁊ ebora poliantur. Pilus ipſi⁹ cutis breuis ⁊ niger ē: hunc adeo durum natura creauit: vt ferri vel calibis acumine vix incidi poſſit.

Capitulum lxxxv.

f Solaris ꝛ ſolea. Ex lib. de na. re͞. Solaris dictus eſt eo ꝙ in ſole libēter in ripis fluminum iacet. Caput hꝫ magnū: orificium latum. cutem nigram ac lubricam qualis eſt anguillarum. Epar habet dulciſſimum ꝛ eſibile precipuum: in vaſtitatem, ac longitudinem maximam creſcit. Pli. lib. ix. Solea eſt piſcis a figura denominata eo. ſ. ꝙ calciamentorum ſoleis aſſimiletur.

Operationes

A ¶ Actor. Solea piſcis eſt marinorum piſciuꝫ iuxta medicos infirmis in cibo ſuauiſſimus: quia minus ceteris flegmaticus: eſt etiam ſapore gratus.

Capitulum lxxxvi.

f Colopēdra ꝛ ſcorpio. Pli. li. ix. Scolopēdre marine terreſtrib⁹ ſimiles: q̄s centipedes vocāt: hamo deuorato oīa iteriora euomūt donec hamū egerāt: deide reſorbēt. ¶ Yſi. Scorpio dict⁹ ē q2 ledit duꝫ manu tollit͞. Tradūt āt. x. cācris cū manipulo ocimi alligatis: oēs q ibi ſūt ſcorpiōes ad eū locuꝫ cōgregari. Ariſt. Scorpio marin⁹ ouat i vere ſemel: ꝛ iteꝝ autūno. ¶ Pli. li. ix. Cācri mortui in ſcorpiones figurantur in ſicco.

Operationes

¶ Idē li. x. Mēte ſucc⁹ ꝫ ſcorpiōes marinos A
ſumit͞. ¶ Idē li. xxxii. Mulus ēt illit⁹ vl' in ci B
bo ſūpt⁹ ꝫ ſcorpiōes marinos ſumit͞ ꝛ auxiliat͞.
¶ Scorpiōes āt marini fel alopicias replet. C
¶ Fel marini ſcorpiōis rufi cū oleo veteri aut D
melle actico ſcipiētes ſuffuſiones diſcutit.
¶ Iterūqꝫ fel ſcorpiōis marini cicatrices tol- E
lit. ¶ Scorpi⁹ marin⁹ necat⁹ in vino: ꝛ obuli F
pōdere potus veſica vitia ꝛ calculos ſanat.
¶ Lapide quoqꝫ q inuenit͞ i ſcorpiōis marini G
cauda: cū ſol ē i cācro torquātur ſerpētes icti-
bus ſcorpionū. ¶ Diaſ. Scorpiōes marini co- H
lerā deponūt: ſuffuſiōes oculoꝝ detergūt: ca-
ligines ꝛ glaucomata tollūt. ¶ Idē. Marini I
ſcorpii fel magnā hꝫ vīrtutē. ꝛ ante fella quadru-
pedū pmū: facit āt ad effuſionē oculoꝝ ꝛ ad ca-
liginē ꝛ ad aſpredinē palpebraꝝ. ¶ Aui. ſ. ij. K
cañ. Ceruſa ſtāni cōfricata ſup marini ſcorpio-
nis pūcturā cōfert. ¶ Idem in. iiij. Ex morſu L
ſcorpiōis marini accidit inflatio ventris ꝛ forma poropica: ꝛ quādoqꝫ ventoſitatis: exitus
abſqꝫ voluntate. ¶ Cura eius eſt cura draco- M
nis marini ꝛ rutele.

Capitulũ lxxxvii.

ſ Pongia. Scuamis ꝛ Scinthi. Albertus in lib. de na. animalium. Spõgia marinorum eſt que multorum generum eſt. Et conueniunt cum animalibus in motu contractionis ꝛ dilatationis. Quedã earum immobiles ſunt a ſatis: ꝛ ſi abrumpãtur a radicibus recreſcunt. Quedam autẽ ſũt mobiles de loco ad locum. In turbatis melius viuunt ꝛ in puris aquis putreſcunt ꝛ cibantur limo ꝛ piſcibus ꝛ oſtreis. ¶ In libro vt ſupra. Scuamis eſt piſcis marinus quã germani catulam maris vocant. Hic quinqꝫ pedes habet in longum: ꝛ caudaꝫ monopedalẽ. Hic piſcis in limo abſconditus improuiſos interficit piſces. Cutem etiam habet ita aſperaꝫ: vt ea cũ ſicca fuerit ligna ꝛ ebora poliãtur: pilus vero eius breuis eſt ꝛ niger ꝛ ſimilis ariſtis herbe ſulorum: ꝛ adeo durus eſt vt ferro ꝛ calibe vix poſſit ſcindi. ¶ In eodem li. Scinti animalia ſunt aquatica in nilo natantia cocodrillis figura ſimilia ſed ſunt multũ minora ꝛ contractiora. Horum carnibus infecta pocula vim veneni extinguũt: prenunciant etiam tempeſtates. Antra ſua arantia ꝛ oſtium ab oppoſito eiꝰ vẽti qui flaturus eſt aperiẽtia ꝛ cauda villoſa aliud foramen qđ aduentum reſpicit obturãtis.

Capitulum lxxxviii.

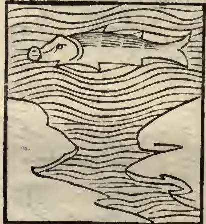
ſ Toncus ſiue ſtincus. Yſido. Stincus eſt belua circa nilum. Aui. ſtincus eſt guaril de nilo qui capitur in egypto ꝛ eſtimauerunt quidaꝫ ꝙ ſit de partu cocodrilli. Melius autem de ipſo eſt illud quod eſt in parte renum: auget quandoqꝫ coitum ita vt non ſedetur niſi ſorbitione iuris lactucarum ꝛ lentium.

Operationes

¶ Dyaſ. Stincus eſt animal quod inuenitur in India quadrupes ꝛ ſimile lacerte: ſed longius atqꝫ ventroſius hoc autem fallitur: ꝛ ad venereos vſus facit ſi caro eiꝰ ex vini ciato potetur: nam ſi plus ſumatur neruos ledit. A

¶ Alber. in li. de na. animaliũ. Stincus ẽ animal marinum medium inter plataꝫ ꝛ animal quod eſt ſicut ſtella pentagonum ruſi corii: ꝛ ĩ medio habet rimas quibus trahit nutrimentum. Et ita excitatꝰ libidinem ꝙ ſanguineꝫ eijcit per coitum: nec tamen concumbens adhuc coitu ſatiatur: nec medicinam habet libido niſi per ſuccum lactuce bibitum. B

Capitulum. lxxxix.

ſ Turio. Ex li. de na. re. Sturio eſt piſcis magnus habitãs in aquis fluuialibus que magne ſunt ꝛ diffuſe: viuere diutius non poteſt in ſtagnis niſi ad dulces fluuiorum aquas tranſituꝫ habuerit. Cibi parum aut nihil admittit in corpore. Cui quippe cibus in nutrimentum ſufficiens eſt. ipſa ſola aeris ſerena trãquillitas: qua propter ꝛ modicum habet ventrem ac prope modum ſolidus ĩ loco vẽtris. ſicut in reliqua corporis parte: habet inteſtina licet parua reſpectu ſue magnitudinis Epar vero ſatis magnum ꝛ adeo dulce: ꝙ vix comedi ſine ſtomachi abominatione poſſit: vnde eius felle quod contiguum eſt epar fricari ſolet: vt exceſſus dulcioris in epate: temperetur exceſſu amaritudinis:

in felle. Ore caret: ⁊ illa pars integra eſt q̄ ĩ ceteris aĩalibus os occupare ſolet: nec niſi modicũ ſub gutture foramen habet clauſum: cum voluerit apertum aeris ſerenitat. Auſtro citiꝰ impingueſcit. aquilone vō flãte ſubſidet in pfundis. Idem in lacte poſitꝰ diu ſicut in aqua viuit. ¶ Alb. in li. de na. aĩalium. Sturio piſcis notus eſt: quẽ antiqui ſtonã vocauerunt. Eſt ãt piſcis lõgi naſi: ⁊ magnꝰ ad longitudinẽ nouẽ pedũ quãdo cõpletus eſt: ⁊ eſt rotundus in modũ claue: ⁊ tres hꝫ teſticulos in pelle pungentiũ p corporis lõgitudinẽ. Os hꝫ ad ſugendum potius q̄ ad manducãdũ: ⁊ ideo in ventre eius nihil cibi inuenitur groſſi: ſed humor viſcoſus quem ſugẽdo accipit: carnes hꝫ albas ⁊ dulces: ⁊ non habet oſſa niſi in capite. Pinguedinem habet croceam: ⁊ epar hꝫ magnũ ⁊ adeo dulce q̄ niſi felle ſuo temperetur: pre dulcedine generat abominationem.

Capitulum xc.

ſ Tella. Plinius li. ix. Stellã ĩ mari ſapiẽtia claros autores video mirari. Cuiꝰ figura hec ẽ parua admodũ caret intus: extra duriore callo. Huic tã igneũ feruorẽ eẽ tradũt: vt oĩa ĩ mari cõtracta adurat. oẽm cibũ ſtatim peragat.

Operationes.

A ¶ Idem in li. xxxi. Carnes aũt marine ſtelle cõtra marini draconis ictus valent appoſite.

B ¶ Ex li. de na. re. Stella piſcis eſt in mari occidentali: cuius figura eſt ad modum ſtelle. Hec cũ aliquod aĩal comederit: mox inueniẽ in eius ventre durum quaſi bis coctus panis.

Capitulum xci.

ſ Fungia. Yſid. Sfungia dicta eſt a fingere. i. nitidareꝰ vl̃ extergere. Vñ Cicero. Et fingebaẽ ſfungijs ſanguis. i. extergebaẽ. Aĩal ãt eẽ docẽ cruore petris inherẽte. Vñ ⁊ dũ abſcindiẽ ſanguinẽ remittit. Nã alia ſũt viuẽtia in aquis: que diſcurrũt vt piſces. Alia que ſtant fixa vt oſtree: ⁊ cinꝰ. ſfũgie. Ex his alie mares dicũẽ: eo q̄ tenues ſũt fiſtule ſpiſſioreſqꝫ. Alie femine: q̄ maioribus fiſtulis ac ppetuis ſunt. Alie duriores: quas greci appellant tragos: ⁊ nos hucoſas dicere poſſumꝰ ob aſperitatẽ ſui. Nouiſſimũ genus eaꝝ peniculi vocanẽ: eo q̄ apte ſunt ad oculoꝝ tumores: ⁊ ad tergendas lippitudines vtiles. Cãdide ſfungie cura fiunt. p eſtatẽ enĩ ad ſolẽ ſternũtur: ⁊ ſicut cera punica candorẽ bibũt. Pli. li. xxxij. In mari cãpane vicino panẽ abiectũ rapiũt. ⁊ ibidẽ ad nullum cibum in quo hamus ſit accedunt.

Operationes

¶ Pli. ĩ li. vt ſupra. Aglo nares ſfungias ce- A
teris pferũt nec vſq̄ diutiꝰ durare ipſũ medi-
ci aſſerũt. ¶ Maꝝ genꝰ molliſſimũ peniculi tu- B
mores oculoꝝ ſedant ex mulſo ĩpoſiti: abſtergende quoqꝫ lippitudini vtiliſſimi.
¶ Imponunẽ ⁊ ipſe ſfunge epyforas expoſita C
⁊ ad dolores capitis ex aceto calido.
¶ Recentes diſcutiunt: molliunt: mitigãt: ve- D
teres autem vulnera glutinant.
¶ Vlcera quoqꝫ hũida ⁊ ſilia ĩpoſite ſiccãt fra- E
cture ⁊ vlcera. ¶ Sfũgiis vtiliſſime fouẽẽ: q̃a F
ſãguis rapiẽ ĩſiccãdo: vt pſpici poſſit curatio.

¶ Infantiã

G ¶ Infantiaſ quoq; ſiriaſim.i.capitis vlcera ſſungia frigida cerebro humefacto ſanat.

Capitulum xcii.

Eucha. Titimallus ⁊ Torpedo.

t Actor. Teucha piſcis eſt fluuialis vel ſtagnenſis omnib⁹ notus. In limo ſicut anguilla nutrit⁹: vnde ⁊ eius coloris ē: ſcilicet lucei ſiue nigri: vterq; piſcis ſaporis dulcis eſt: ſed male digeſtionis.

¶ Iſidorus. Titimallus nomen ex flore accepit. Tynum quippe flos appellatur. Nam cū ſit ſpecie gratus ⁊ ſapore iocundus: tamen ſicut flos fragrat ⁊ corpore odores aſpirat.

¶ Idem. Torpedo dicta eſt eo ꝙ corpus tepeſcere faciat: ſi eaſ quiſq; viuentē tangit. Torpedo ſicut ⁊ ſquatina eſt ex genere piſciuſ qui cartilaginem habent pro ſpina. Omniaq; talia carnoſiora ſunt: ⁊ ſupina veſcuntur. Torpedo oua in terra ſe parit pre mollia in alium vteri locū transferens vbiq; excludens. Octo genos habet fetus. Nouit torpedo vim ſuā: ipſa non torpens: merſaq; in limo ſe occultat.

Operationes.

A ¶ Plinius libro.xxxii. Torpedo emollit aluum in cibo ſumpta.

B ¶ Et lyeni medet impoſita procidentis morbum intranei quoq; prohibet appoſita.

C ¶ Deniq; ſi torpedo dum eſt in libra capiatur triduoq; ſub diuo aſſeruetur: faciles efficit partus.

Capitulum xciii.

Rebius ⁊ Tructa. Ex li. de na. rer.

t Trebius eſt piſcis niger pedalis tātū lōgitudine. habens tñ q̄nq; digitos: in craſſitudine hāc ei vim ineſſe Plinius recitat: vt pars eius in ſale ſeruata: aurū qḋ in altiſſimos puteos deciderit: admota extrahat ac fluctuare faciat. Hic colorē cādidū in hyeme mutat: ⁊ eſtate nigrior fit: ſolus inter omnes piſces ex alga nidificat ⁊ oua in nido parit. Trebius eſt in oceano qui duro naues perforat roſtro. ¶ Actor. Tructa exterius quidem varia ſicut ⁊ pertica. ſed iteri⁹ rubea: que quidē vt ferf ꝙdiu minoris etatis et corporis exiſtit in aquis tm̄ dulcibus nutrif: ⁊ tructa vocaf. Cū āt excreuerit ⁊ dſcēdēs vſq; ad ꝯfinia maris de ſalſedine illi⁹ biberit: ſalmo efficif: qḋ tñ verꝫ eſſe nequaꝙ ab oībus aſſerif. Eſt āt vterq; piſcis dliciosus ⁊ ſapidus. ¶ Ex li. de na. re. Tructa piſcis eſt habitās in fluuiis dulcib⁹: q magno īpetu currunt demōtib⁹ ſquamas hꝫ vt ſalmo. carneſq; ſimilimas ſꝫ multo eſibiliores: ⁊ hoc ī eſtate tātū a menſe Julio vſq; ad Nouēbrē. hyeme v̄o carnes hꝫ albas vt ceteri piſces: minoriſq; ſaporis. maculas hꝫ in dorſo croceas atq; ſanguineas.

Capitulum xciiii.

Eſteum. Alber. in lib. de na. animalium. Teſte animal eſt marinum quod

t pellis duricie teſteum appellaf. Hic autem adeo ſpiſſam ex ſalſugine maris contrahit pellem ⁊ duram ꝙ calor naturalis interior per poros reſpiraculum habere nō valet: cauſa eſt infirmitatis aliquando: ⁊ tunc petit aq̄s dulces in quibus pellis deſpiſſaf. ⁊ ſic ſepe cō-

mutat ſeipſum: tamen ex mari non potat niſi aquas dulces que in mari ſunt: ſicut olim in hac ſcientia probamus per vas teſteũ in aqua poſitum.

Capitulum cxv.

t Eſtudo. Alb. in li. vt ſupra. Teſtudines habitant Indicum mare: ita latas teſtas habentes: ꝙ hominib⁹ ſufficiunt ad hoſpicia parte eorum in tecto poſita. Aliquando etiam in teſtis illis nauigatur inter iſulas quaſi in zimbis. Hec teſtudines ſic capiuntur: vt dicit Plinius: in feruore enim ſolis gaudentes: toto dorſo roſtro natant in maris ſuperficie: donec ita deſiccãtur ꝙ mergi non poſſunt: ⁊ tũc inuite natant donec manibus accipiuntur videntium. Dicũt etiam aliqui ꝙ nocte ad paſtum teſtudines ille egrediũtur: ⁊ ſaturate obdormiunt in ſuperficie aque natãtes: ⁊ tunc plurimis ob capturam cõgregatis tres natant ad teſtudinem quorum duo ad apprehenſam cõuertũt choebam ita ꝙ in tergo latet oſtreũ. Tertius aũt laqueum inijcit capiti vel membro qđ eſt in loco colli. Et reſidui qui in littore ſtant trahunt ipſum ad terram. Teſtudo autẽ hec magna ſicut ⁊ parua dentes non habẽt. ſed roſtri margines habet acutas ita pixide: ⁊ dicit̃ tãta eſſe oris eius duricia vt etiã lapides cõminuat. Dicit etiã. Plinius ꝙ hec aĩalia coeũt pecudũ more: ⁊ ꝙ femine coitũ de facili nõ ſuſtinent donec maſculus aduerſus femine feſtucas in ore poſuerit. In terra egreſſe ouãt oua ouis anſerum ſimilia: ⁊ facit centũ vł̃ ampli⁹. ⁊ illa fodit in terram extra aquaꝫ: ⁊ aliquãdo pectore iacet noctib⁹ ſup ea. Et iđ qdã dicunt ea viſu fouere ꝙ tãtum eſt falſuꝫ fetus: aut in terra educãt: ⁊ iducunt in aquuꝫ. Teſtudines marine pecudũ more coeunt. vt dicit Ariſt. et in terrã egreſſe oua vſqꝫ ad cẽtum ouis anſeꝝ ſimilia pariunt: que ⁊ quidã ab illis tm̃ oculis ſpectãdo foueri dicũt. ¶ Iſiđ. Teſtudo aũt dicta eſt eo ꝙ tegimine teſte in modũ camere adoperta eſt. Hoꝝ quatuor ſũt gña: quoꝝ vnuꝫ eſt de quo hic agit̃. ſcꝫ teſtudo marina. Aliud vo ẽ teſtudo lutaria. De alijs ſuis locis dictũ eſt. ¶ Solin⁹. Tracie populi marinas teſtudines capere gaudent. Quarum tãta eſt magnitudo vt ſuperficies earum domum faciat: et numeroſam familiam non arcte receptat.

Capitulum

Capitulum cxvi.

t Igruis ⁊ tritte. Alb. in li. de na. aſali um. Tigruis ē aſal marinū. Hec beſtia caudā h₃ duoꝝ cubitoꝝ latitudinis. Fetū facit ī mari ⁊ nunꝙ̄ ī terra. In terra āt erit ad ſiniſtrā: ⁊ h̄ contigit: qꝛ oculo dextro meliꝰ videt ꝙ̄ ſiniſtro flāte aqlone libētiꝰ exeūt ꝙ̄ alio tpe. Pli. dicit ꝙ nauē īſequūť curoſitate vidēdi vela: ⁊ hic ſtupoꝛe tm̄ detineť ꝙ tridēte ī coſ tacto vix fugiāt: ī hyeme latēt vltra modū. Impiguāť ita ꝙ tertio āno vel quarto pli muq₃ moꝛiūť. In ethiopia tigri beſtie ſť coloꝛ fuſco ⁊ duabꝰ mām̄is a pectoꝛ dſcēdētibꝰ fetꝰ lactātes vt dic̄ Solinꝰ Dicit etiā ꝙ tigruis in pōto naſciť: eo ꝙ aqua ceteris maribꝰ h₃ dulcioꝛes. Et ſi flumina ītrat: dextro latere intrat ſiniſtro exit. ¶ In lib. vt ſupꝛa. Tritte ſunt piſces fluuiales in his currentibus ei fluuiis qui cū impetu ruunt de mōtibꝰ. Squamas ⁊ carnes rubeas hn̄t. In eſtate vt ſalmo: in hyeme ſunt albeſcentes ⁊ minus ſapide. Maculas in doꝛſo habent ⁊ rufas ⁊ nigras..

Capitulum. xcvii.

t Hynnꝰ. Ex li. de na. re. Thynnꝰ eſt mōſtrū marinū caudā hn̄s duoꝝ latitudis cubitoꝝ. In mari fetificat tātū ſ₃ ī terra exit ad paſtū. Pli. Thynnus naues ob curioſitatē vidēdi vela a vēto agitari pſeqť ⁊ eo ſtupoꝛe intantū afficiť vt etiā tridēte in eū iacto terroꝛe non moueať. Hyberno tpe latet. Gurgitibꝰ pingueſcit intātū vt vita longiſſima p trienniū ſit: ⁊ h₃ quaſi eandē naturā cu₃ tygrio. de qua in pcedenti ca. demonſtraui.

Operationes.

¶ Dyaſ. Thynnꝰ ſalſus ſi plurimū fuerit cō meſtꝰ mitigat vipere moꝛſus. ¶ Cataplaſma A
tibꝰ adhibitꝰ medeť caninis moꝛſibꝰ. ¶ Pli B
niꝰ li. xxxii. Thynni adipe recēti ad oꝛis vlce C
ra ē vſus attalus. ¶ Pſilotrū eſt thynni ſanguis: ⁊ fel ⁊ iecur ſiue recentia ſiue ſeruata. D
¶ Iecur ēt tritū atq₃ mixtū cedro plūbea pi E
xide aſſeruatum.
¶ Emendatq₃ palpebꝛas pſilotrum inutili F
bus pilis exēptis in veſtigia euulſuꝝ īſtillatū.

Capitulum cxviii.

t Oꝛtuca. Ex li. de na. re. Toꝛtuca maris eſt mōſtrū ingēs foꝛmatū ad iſtar toꝛtuce terreſtris: ſ₃ eius magnitudinē in imēſum excedēs. Nā octo cubitoꝝ ē eiꝰ longitudo: quattuoꝛ latitudo. Clipeū h₃ quo cōtra iacula tegiť ad inſtar vſualis ſcuti triangularē: ſ₃ multo maioꝛē: vtpute quinq₃ cubitoꝝ. Crura ēt h₃ magna: vngues magnos: et digitos in pede maioꝛes ꝙ̄ ſint in leonibus foꝛtitudīe quoq₃ ⁊ audacia mirabiliter viget: qppe q̄ tres hoies inuadere nō timet. Foꝛtitudine quoq₃ fruſtraťſi doꝛſum ad terrā vertatur. Difficulter eni ſurgit in doꝛſum cōuerſa ppter latitudinē clipei qua a doꝛſo tanta belua includiť. Ariſto. Toꝛtuca poſtquā comederit viperā: comedit oꝛiganū agreſte ne moꝛiať.

Capitulum xcix.

v Acca ⁊ Uitulus marinus. Ex libꝛo de na. re. Uacca marina monſtrum eſt magnū ac validum ⁊ ad iniurias

ſracundum:non hꝫ oua:ſed facit fetum vnuꝫ quidem ſepius vel duos aut plus. Fetum tenere diligit ⁊ ſecum ducit vbicunqꝫ vadit. Hoc animal triginta annis quod pꝛobatum eſt amputatis eoꝝ caudis viuit. Yſi. Vitulus marinus a ſimilitudine terreſtris dicit᷑. Ariſto. Vitulus marinus hꝫ coꝛpus durum ⁊ carnoſum ideoqꝫ grauiter interficitur:niſi cum vulnere ⁊ maxillis:vox eius eſt vt thauri:quattuoꝛ hꝫ pedes:non autem auriculas:qꝛ regimen vite illius ⁊ manſio eſt in aqua. Naꝫ ſi eſſent ei auricule ſuper vias poſite multum humoꝛem reciperent:ac motum ⁊ natationem in aqua pꝛohiberent. Animal generat completū. Eiuſqꝫ partus eſt omni tp̄e ſicut hominis: ⁊ pꝛecipue tempoꝛe partus capꝛarum.

Capitulum. c.

Erith:alias verich. Vipera ⁊ vmbꝛa
v ¶ Yſid. Verich piſchis eſt vulgariter ſic dictus:latine vero criſtoſis: qꝛ ariſtis innumeris armatur caro eius:ita vt incōmode edi poſſit:⁊ nō ſine faſtidio. Vñ pauperum cibus eſt:tanq̄ omnium piſcium eſibilium viliſſimus. In aquis dulcibus frequenter habitat:in his tamē qui fluxu ⁊ refluxui maris amaricantur. Capitur autem ſic. Rethia tēdūtur in lōgum aque vel in trāſuerſuꝫ: ⁊ ante rethia ſuper aquas inſtrumētum inſtar arcus:ita vt fluitet ſup vndas. In ſuperioꝛi autem eius parte nola ſuſpēditur. eius ſonum piſcis audiēs gregatim aduentat tinnitum nole ſtultus ſequēs. Et hoc inditio patet:quia ſenſum habent auditus. Incidentes ergo in rethia capiūtur in multitudine magna. ¶ Ideꝫ. Vipera marina piſcis eſt paruus paulo plus quā cubiti vnius. In capite ſuper oculos vnū coꝛnu fert paruum acutum ⁊ moꝛtiferum. Eo nāqꝫ quemcunqꝫ vulnerat veneno inficit. Qō cauentes piſcatoꝛes capto piſce caput ei amputant:reliquum vero coꝛpus in vſus hominum cedit. ¶ Idem. Vmbꝛa dicitur a coloꝛe:eo qꝛ coloꝛis ſit vmbꝛoſi.

Capitulum. ci.

Ergiliales. Albertus i li. de naturis
v aīaliū. Vergiliales piſces ſūt in duobus lacub' ytalie lano vicet ⁊ vbacia

no in

no in radicibus alpium effuſis tñ vergilliaruȝ ſtellarum ortum apparent ⁊ in omnibus alijs temporibus latent. Hui piſces pulchras habẽt ſquamas acutas vt claui. In capite autẽ ſunt parui ⁊ poſtea in caligarũ modũ delectantur.

Capitulum. cii.

v Ranoſcupus. Urtica ⁊ vulpes marine. Plinius lib. xxxii. Uranoſcupus vocaẽ ab oculo quẽ hȝ ĩ capite a quo ſubter ⁊ ſupra intendit. Alio nomine gallie nũcupatur.

Operationes

A ❡ Huius fel cicatrices ſanat: ⁊ carnes oculorum ſupuacuas cõſumit: vt dicit Meãder in
B comedus. ❡ Idẽ li. ix. Urtica noctu vagatur noctuqȝ mutaẽ. Uis eius pruritu mordax ea-
C dẽqȝ terreſtris vrtice. ❡ Ariſto. Aial gen⁹ qđ grece dẽ a Kalabia: ⁊ crediẽ eẽ vrtica maris: ⁊ iun gẽs alias murens per ſe: nec habet teſtam ſed eius creatio eſt ſicut carnis.
D ❡ Et hoc genus ſentit ⁊ rapit quicqd appropinquat manibus: ⁊ applicatur lapidibus cuȝ ſuis pedibus: ſicut animal multorũ peduȝ. Et fortaſſe tumeſcit corpus eius quando applicaẽ alicui rei. Habet autem orificiuȝ in medio corporis eius: ⁊ venatur quicquid tranſit per ipm ex piſcibus paruis: ⁊ comedit yriciuȝ ⁊ pecten. ideſt plais.
E ❡ Plinius libro nono. Uulpes marine in periculo capture glutiunt: non tñ hamum: ſed amplius vſqȝ ad infirma linee que facile prerodant ſic ꝙ capere non poſſunt. Uulpium terreſtrium aſſimilantur.

Capitulum. ciii.

y Potamus. Ex libro de naturis rerum. Ypotamus eſt belua in terra naſcens: ſed ĩ aqua ⁊ terra equaliter potens. Elephantibus plerũqȝ maior. Roſtrum habet reſupinum dentes aduncos: noctibus ſegetes depaſcit, ad quas quaſi retrogradus ꝑgit: libentius autem preceteris partibus corporis in pedibus vulnera recipit. In nilo habitat: ⁊ in partibus Indie precipue reperitur: ex eius cute tornantur haſte. Ariſt. Ypotam⁹. ideſt equus fluuialis: habet equinos crines: fiſſos pedes ſotulares vt vacca: ⁊ eſt ſine facie: habens inpedibus Rabab. Cauda eius vt porci hinnitus vt equi. Magnitudo vt aſini. Coriũ eius groſſum valde. Ideoqȝ parãtur ex eo ſotulares ⁊ corrigie. Interiora eius aſſimilãtur interioribus equi ⁊ aſini. Et licet in terra maneat: ſine aqua tamen viuere non poteſt; ſicut tortuca ⁊ rana marina ⁊ cocodrillus.

Operationes

❡ Pli. lib. xi. Corii vero craſſitudo talis eſt ypotamis: vt inde tornentur haſte cum ĩgenio quadam medica diligentia. A
❡ Cinis corijs ypotami cum aqua illitus pannos ſanat: adeps eius febres frigidas. B
❡ Pellis eius e ſiniſtra parte frontis ad alligata ventrem inhibet: ⁊ euſdem cinis alopicias explet. C
❡ Teſticuli. ʒ. i. ex aqua bibitur contra ſerpentes: Fumus ſuffocans dentes e parte leua dolorem dentium ſcarificatis gingiuis ſanat. D

Capitulum ciiii.

Edroſus Zidrach ⁊ Ziphi⁹. Ex li. de na. re. Zidroſi belue marine ſunt arabiam incolentes: quarum oſſa adeo magna ſunt vt fores in domibus ⁊ pallacijs tigna: ⁊ alia ſtricture neceſſaria de illis cõmode ſecẽtur: quadragita nãqꝫ cubitorum magnitudinis reperiuntur. In li. vt ſupra. Zidrach eſt monſtrum forma mirabile: quod pretendit maliciam in ſua figuratione: ſed inocuuꝫ reperit. Caput hꝫ vt equ⁹: ſed forma minori. Corpus autẽ ex omni parte draconi ſimilimuꝫ eſt: totũqꝫ diuerſimode coloratũ. Caudã hẽt lõgam ſm quãtitatem corporis ſui gracilem ⁊ tortuoſam vt anguis: pinnas habet quoqꝫ ſicut piſcis. ¶ In codeꝫ li. Ziphius eſt marina belua valde formidabilis: ⁊ omnium animalium generi valde diſſimilis: forma ſingularis. Huius nanqꝫ caput ſi videris mõſtruoſuꝫ ẽ omnino. Si oris abyſſum fugies velut imaginem mortis ſi oculos horrebis: ſi reliquum corpus nihil in rebus ſimile te vidiſſe fateberis.

Capitulum cv.

Itiron. Iſid. Zitiron monſtrũ ẽ qd vulgus militẽ vocat: ⁊ eſt igẽs atqꝫ fortiſſimũ i anteriori pte: quaſi formã armati militis pfert: ⁊ caput qſi caſſide galeatũ ⁊ ex cute rugoſa ⁊ dura ac firma nimis. Ab ei⁹ collo depẽdet ſcutũ lõgũ: latũ ⁊ magnũ: ⁊ itẽri⁹ cauũ vt i eo poſſit ꝯ ictus pugnãtiũ more defẽdi. Eſt. n. forma triãgula

re firmitate duriciaqꝫ tã validum vt vix vnqꝫ poſſit iaculo penetrari. De collo ei⁹ ⁊ de ſpõdilib⁹ vene qdã ac nerui fortiſſimi ptẽdũtur i humerũ: qb⁹ pdictũ ſcutum pẽdet i ſcapula. Brachia quoqꝫ fortiſſima nimis hꝫ: ⁊ qſi manũ biſulcã cũ q validiſſime pcutit. vñ fit vt difficult nimis ab hoſte capi poſſit. Et ſi capt⁹ fuerit difficulter ẽt necari: niſi cũ mallijs poterit.

Capitulum cvi.

Iſius. Alb. i li. d na. aĩal. iquit. Ziſius ẽ aĩal maris nulli alij ſiſe maximũ ⁊ igẽs de gñe cetoꝝ: caput hẽt mõſtruoſuꝫ: os pfũdũ valde oculos horribiles: i toto corpe nulli alij ſiſe niſi cete.

Prohemium

Prohemium.

Seneca ĩ naturalib⁹ q̃onib⁹ li.vij. dicit.
ſ Sicut ĩ nob nõ tm̃ ẽ ſãguis: ſʒ multa gñã
hũoꝝ: ſic ⁊ ĩ terra plura ſũt humoꝝ ge
nera. Quedã eni ſũt q̃ natura ĩdurãtur: hinc
oĩs metalloꝝ hum⁹ quo auꝝ ⁊ argẽtũ fit gñaẜ
Quedã vo ſũt q̃ in lapidẽ ex liquore vtunẜ: vñ
⁊ lapides p̃cioſi ſuccreſcũt. Quia ãt ĩ tractatu
ſupiori quarto: videlʒ dei auxilio completo de
aquaticis ⁊ natatilib⁹ earũqʒ ꝓprietatib⁹ ⁊ na
turis tractauim⁹: nũc eiuſdẽ ſũmi dei auxilio
tractatũ qntũ aggrediẽtes de lapidib⁹ p̃cio-
ſis: necnõ de his q̃ in terre venis naſcũtur: eo-
rũqʒ virtutibus ptractabimus: ⁊ modũ ſeu or
dinẽ alphabeti ſicut in precedẽti obſeruando.
Primo de lapidibus dicemus.

Capitulum. i.

Adamas latine. Arabice hager ſub-
a edhig. Sera. lib. ag. cap. hager. Ha-
ger ſubedhig eſt mes fluminis in quo
eſt lapis de mes. Et eſt flumẽ ad qδ nũquã aut
aliqs niſi Alexãder venit: ⁊ eſt in finibus cora
ſceni. Et color ei⁹ approximat colori ſalis ar-
moniaci: ⁊ ẽ fri. ⁊ ſic. in. iiij. gradu. Et idẽ auc.
Dyaſ. Eſt lapis quo vtunẜ aurifices ponẽtes
ĩ ſtilo ad ſculpẽdos lapides. Enax ĩ lapidario
ſuo. Adamas ẽ lapis duriſſim⁹: par criſtallo
obſcurior: coloris tñ liuidi fulgẽtis adeo ſolit⁹
vt nec igni aliq̃ re frãgaẜ: molleſcat ⁊ ſoluaẜ.
Soluiẜ tñ ⁊ molleſciẜ ſãgule ⁊ carne hyrci p̃ci
pue: ſi hyrc⁹ añ aliquãdiu biberit vinũ vel ſiſe
leos comederit mõtanũ vel petroſilinũ: q: taẜ
hyrci ſanguis etiã ad frangendũ lapidēʒ in ve
ſica valet. Soluiẜ ẽt lapis ille a plũbo ⁊ nõ tra
hit ferrũ: eo ꝙ nõ ſit ꝓpri⁹ loc⁹ gñationis ei⁹ in
minera ferrea: vt qdã mẽdoſi dixerũt. Ma-
ior aũt quãtitas eſt inuẽta ad magnitudinem
auellane. Naſciẜ aũt in Arabia ⁊ in cypro. ſʒ
cyprum eſt magis molle ⁊ obſcurũ. Et hic la-
pis qñ magneti ſupponiẜ ligat magnetem et
non permittit eum ferrum trahere.

Operationes.

Sera. Maior ṽt⁹ ei⁹ ẽ ĩ auro ⁊ argẽto ⁊ ca A
libe: vñ lacerto ſiniſtro alligat⁹ valet ꝯ hoſtes
⁊ ĩſaniã ⁊ ĩdomitas beſtias. ⁊ ꝯ iurgia ⁊ rixas
⁊ venena: ⁊ ĩcurſiões fãtaſmatũ ⁊ ĩcuboꝝ ⁊ ſuc
cuboꝝ. Hũc ãt lapidẽ qdã magnetẽ vocaue-
rũt: ⁊ qdã eũdẽ ferꝝ attrahere mẽtiũẜ. Idẽ B
Iſte lapis hʒ duas ṽtutes q̃ raro agg egãẜ ĩ
alio lapide. Una caꝝ ẽ ꝙ ñ ꝯiũgiẜ alicui lapi-
di qn ñ frãgaẜ. ꝓp h̃ coaptãẜ fragmẽta ei⁹ in
ſũmitatib⁹ ferri aſpſi ad pforãdũ: ⁊ pforãẜ cũ
eo lapides alij ſicut ſmaragd⁹. tabarʒet. ʒaphir⁹
⁊ alie gẽme. Alia ṽt⁹ ẽ ꝙ ſi accipiaẜ granu C
lũ vnũ ex fragmẽtis ei⁹: ⁊ glutineẜ ĩ ſũmitate
ferri cũ glutine romano. ⁊ ĩtromittaẜ ĩ veſica
p foramẽ ṽge: frãgit lapidẽ. Hʒ ſilr aliã ꝓpe
tatẽ: q: nihil frãgit lapidẽ hũc niſi plũbũ. naʒ
ipſũ rũpit ⁊ ꝯterit. Et idẽ auc. Dyaſ. Ada D
mas ẽ lapis quo vtũẜ aurifices ponẽtes ĩ ſtilis
ad ſculpẽdos lapides: ⁊ ꝯfert gingiue fluxe. et
purificat dẽtes. Et idẽ aucto. Gal. Virt⁹ E
ei⁹ ẽ q̃ abſtergit abſterſiõe forti: ⁊ ſignũ qδ au
rifices vtũtur in h̃ ꝙ ĩdiget abſterſiõe. Et nos
iã expti ſum⁹ ꝙ mũdificat dentes ⁊ abſtergit.
Et in eo eſt ṽtus aliqua calida: ⁊ pp hanc F
cauſã admiſceẜ ĩ medicinis cõburẽtib⁹: ⁊ ĩ ali-
qb⁹ deſiccatiuis q̃ curãt gingiuas flux⁹. Ex G
li. δ na. re. Adamas fortẽ facit hoĩeʒ ꝯ hoſtẽ.
Sõnia vana repellit. venenũ fugat ⁊ prodit.
Ferẜ enĩʒ ſudore madere: ſi venenũ adhibeaẜ
ꝓpe. Prodeſt lunaticis ac demone reple- H
tis. Ex cõtactu etiã prodeſſe dicitur inſanis.

Capitulum ii.

Gathes ſiue agapis. Agathes ſm
a Dyaſ. in ꝓprio ca. hʒ maximã ṽtu-
tem: ſcʒ q calorẽ hʒ ſimilẽ pelli leo-
nis. Yſaac beniamin. Agathes aũt
lapis niger eſt albis venulis in modũ cuiuſdã
ſpeciei lapidis albeſtẽ. Et inueniẜ alius minor
eiuſdẽ ſpeciei: qui ſimilis eſt corallo ⁊ tertium
gen⁹ plurimũ ſui ĩ creta inſula naſciẜ: ꝙ hʒ in
nigro venas croceas. Eſt quartũ genus In-
dicũ ⁊ varium quaſi ſanguine ſit aſperſum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Agathes valet ad morſum ſcorpionis alligatus vel illinitus cū aqua ſtatim tollit dolorē: tritus ⁊ vulneri aſperſus vel in potiōe cū vino dat⁹ viperaꝝ curat morſus: portatus facūdū prudētē amabilē ⁊ gratū facit.

B ¶ Yſaac beniamin. Primū qdē genus aptū eſt ad regū formas q̄ lapidibus inſculpūtur: ⁊ plurimi lapides hñt capita regum inſculpta

C ¶ Et cū iacēt ad caput dormientis fertur oſtē-
D dere multa ſimulachra ſomnioꝝ. ¶ Tertium aūt genus qđ creticū eſt facit vt adiuuet vincere pericula ⁊ viribus cōuenit cordis: gratuȝ et placentem facit: vt dicit Enax. ⁊ coloris facit hominem boni ⁊ facundum.

Capitulum iii.

a Labandina. Yſiđ. Alabādina dicta eſt ab alabāda regiōe Aſie. Eſt autē criſtallini gen⁹. Cuius color ad cedoniū vadit ſȝ rarus. Arnoldus. Alabādia fulgorē hȝ qui eſt ruffus clarus vt ſardius.

Operationes

A ¶ Huius virt⁹ ē ꝙ fluxum ſanguinis prouocat ⁊ augmētat. ¶ Ex lapidario. Eſt alaban-
B dina cuius lux eſt emula ſardi. Indicis autem dignū de nomine fallit amictum.

Capitulum. iiii.

a Labaſtrites Amādin⁹ ⁊ Abſintb⁹: Yſiđ. Alabaſtrites ē lapis cādidus: i ter ſtictus variis colorib⁹. Hūc cauāt ad vaſa vnguētaria: qm̄ vnguēta optime ſua re dr̄ icorrupta. Naſcit̄ circa thebaſ egyptias ad damaſcū ſyrie: ceteris cādidior ꝓbatiſſim⁹ i India. Pli. li. xvi. Alabaſtrites lapidē vocāt quē ad vnguētaria vaſa cauāt. Naſcit̄ circa thebas egyptias ⁊ damaſcū ſyrie. Hic ceteris cādidior: ſȝ ꝓbatiſſim⁹ ē in carmania. Mox i India: iā qdē in ſyria atqȝ in aſia: viliſſim⁹ āt ⁊ ſine vllo cādore i capadocia. Probant̄ quaȝ maxime coloris mellei i vertice maculoſi atqȝ nō trāſlucidi. vicia ſūt in his corneus: color cādidus: ⁊ qđ vitro ſile eſt. Scđm Albertuȝ lapis amādin⁹: ē gēma coloris varii. Lapis abſintbus ſm Albertū: eſt de genere gēmarū colore vitri rubeis virgulis.

Operationes

Capitulum.xij.

Rena. Ysi. Arena ab ariditate dicta
a est. Huius ꝓbatio est: ſi manu preſſa
ſtridcat aut in veſtẽ cãdidã ſparſa: nil
ſordis relinquat. ℂ Vitrubius. Alia eſt arena
foſſicia: alia fluuiatica vel marina. Arene foſ
ſicie ſũt hec genera. ſ. nigra: cana: rubea: car-
bunculũ. Ex his optima erit q̃ in manu cõfri
cata ſtridorẽ fecerit: q̃ aũt terroſa eſt aſperita
tem nõ h3. Itẽ ſi in veſtimẽtũ candidũ conie
cta fuerit arenaria. Unde fodiat̃ tñ de flumi
nibus ⁊ e glarea extrahat̃: hec tñ l ſtricturis
odioſa eſt: q2 difficile ſic ceſſit: nec onerari ſe
ꝯtinẽter paries patit̃: niſi intermixtiõibus re
quieſcat: nec cõcamerationes recipit. Mari-
na vero hec amplius ⁊ ẽt parietes cũ in his te
ctoria facta fuerint remittẽtes ſalſugiuẽ coꝝ
diſſoluũtur. Siccefcũt aũt celeriter foſſicie: ⁊
tectoria permanẽt: ⁊ cõcamerationes patiunt̃.
Sed he q̃ ſunt de arenis recentes: ſi. n. exem-
pte diuti9 iacẽt: a ſole ⁊ a luna ⁊ a bruna coa
cte reſoluunt̃ ⁊ petroſe fiunt. Ita ꝙ inſtructu
rã cõiecte cemẽta ꝯtinere nõ pñt: ſed labũtur
⁊ ruũt: oneraq3 parietũ ſuſtinere nõ poſſunt.
ℂ Pal. de agricultura li. j. Omnium arene
generꝝ p̃cipue melior eſt ruſſa: ſeq̃ntis meriti
cana. Tertiũ locũ poſſidet nigra. Sed foſſilis
arena nõ inuenit̃. De fluminibus aũt glarea
vel littore colligit̃. Marina qdẽ tardius ſicca
tur. Ideoq3 nõ ꝯtinue: ſ3 intermiſſis tꝑibus
eſt conſtruenda: ne opus corrumpat onerata.

Operationes.

A ℂ Ex li. de na. re. Arena ſparſa ſuꝑ flãmã in
extinguibilẽ extinguit eam. ℂ Dyaſ. Arena B
maris que in littore eſt ſole calefacta carnes
humidas deſiccat. ℂ Item cocta ſacellis ad C
compeſcendum tumorem intraneoꝝ iuuat.

Capitulum.xiij.

Rgilla. Bartholome. in lib. de pro
a prietatibus rerũ. Argilla eſt terra te
nax glutinoſa ⁊ viſcoſa: ad varia fi-
guloꝝ opa diſpoſita atq3 apta. Et ſic ſ3 Ysi.
li. xvj. c. j. ab argis ſic vocata: apud quos ꝑ ex
tali materia vaſa fictilia ſunt effecta. Et vt ibi
de3 dr̃: talis terra ꝑ actionẽ caloris liqdiores
ptes ꝯſumẽtis ⁊ terreſtriores cõſolidãtis in la
terem cõmutat̃. Sepe ẽt contingit ꝙ talis ter
ra lutea vnctuoſa frigiditate aque congelãte
in lapidẽ cõmutat̃. Sepe ẽt accidit talis trãſ
mutatio. ſ. luti vnctuoſi l lapidẽ ex calore coa
gulatante: ſicut. n. dr̃ li. iiij. methe oroꝝ. Lu
tum vnctuoſu3 aptũ eſt huic trãſmutationi. ſ.
in lapidẽ ꝑ calidico agulationẽ: quare vnctuo
ſum eſt mediu3 inter viſcoſum ⁊ vaporatiuũ:
habens humidu3 viſcoſum. Unde gratia va
poratiui poteſt a calido coagulari: gratia viſ
coſi nõ poteſt ex toto educi: ſed amplius com-
primi ⁊ ꝯſolidari: ⁊ ſic in lapidẽ tranſmutari.

Operationes.

ℂ Ut ibi dicit commentator. Argilla eſt fri- A
giditate ſua ſanguinis reſtrictiua.
ℂ Conſtan. Argilla ſi cum forti aceto fuerit B
diſtemperata: appoſita fronti ⁊ timporibus
prohibet ſanguinem naribus fluentem.

Capitulum.xiiij.

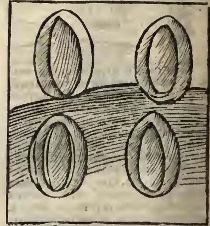

Rmenus ſm Pli.proprio ca. Lapis
a armenus eſt dictus ⁊ nolatus a regio
ne illa: ⁊ eſt liuidus ⁊ ſubalbidus: cu-
ius melior eſt hñs colorē mediū inter viridez
obſcurū: terreū ⁊ indū: ⁊ hȝ macularū diſtin-
ctiones virides ⁊ nigras. ¶ Aui.li.ij.c. de la
pide armeno: ⁊ aliquātulū azulini coloris: nō
tñ ē in colore azuli: ⁊ nō ē in eius ſoliditate: ſȝ
eſt in eo arenoſitas q̄daȝ: ⁊ qñqȝ vtunt̄ eo tin-
ctores ⁊ pictores loco azuli: ⁊ eſt lenis tactu.

Operationes.

A ¶ Iohan. Meſue. Lapis armenus inquit
Alexāder a verificatoribus eſt inuētus habe
re prerogatiuā in educēdo colerā nigrā: cuiꝰ
operatio incolumior eſt elleboro nigro: ⁊ vir-
tuoſior lapide lazuli: melior eſt habens colo-
rem medium inter viridem obſcurum ⁊ ter-
reum ⁊ indum: ⁊ hȝ maculaȝ diſtinctiones
virides ⁊ nigras: ⁊ qui nō eſt in termino lapi-
dis: immo facile diſſolubilis puluerizabilis.
B ¶ Et q eſt lenis tactu carens aſperitate cali-
de cōpplexiōis in ꝑncipio ſecūdi ⁊ ſicca i ipſo.
C ¶ Et eſt reſolutiuus: abſterſiuus: ⁊ eſt cōtur-
bātibus ⁊ ſubuertētibus ſtomachū: ⁊ educit
per vomitū ⁊ ventreȝ ⁊ nocet ſtō: generās ſub
uerſioneȝ: ⁊ faciens ſolutionem cuȝ anguſtia.
D ¶ Et dixit Alexander. Non lotus ſoluit per
vomitum ⁊ per ventrem ſine moleſtia.
E ¶ Ars aūt in lauando ipſum eſt hec: teratur
cum facilitate in vaſe lapideo: deinde fundat̄
ſuper ipſuȝ aqua dulcis ⁊ lauetur ſic terēdo:
⁊ fiat illud trigeſies ſemper inouando aquā:
⁊ adhuc decies lauetur cum aqua roſarum.
F ¶ Et dixit Alehind'. Lauet̄ cū aq̄ bugloſſe
poſt depurationē eiꝰ: aegrit̄.n. ei ꝓprietas mi
rabilis ex hoc ad egritudines melancolicas.
¶ A ui. ſoluendo educit melācoliā plus q̄ la G
pis lazuli: ⁊ pp ipſuȝ dimittit̄ elleborꝰ niger.
¶ Iohā. Meſue. Educit ſolutione coleram H
nigrā cū virtute: ⁊ mūdificat cerebrū ex ea: ⁊
valet ad egritudines eius melācolicas: ſicut
eſt mania ⁊ vertigo ⁊ dolor capitis ⁊ epilētia.
¶ Et ad egritudines timoris ⁊ ſuſpitionis: ⁊ I
ad lepram: ⁊ ad egritudines ſplenis ⁊ ad can
crum ⁊ morpheam: ⁊ febres melancolicas.
¶ Doſis non loti potio eſt a.ʒ.ß. vſqȝ ad.ʒ.i. K
ß. ⁊ loti potio eſt a.ʒ.i. vſqȝ ad duas.

Capitulum.xv.

Atimoniū latine: grece ātimonos:
a arabice aytruad. Antimoniū eſt ve-
na terre ſimilis plūbo: verū eſt ꝙ an
timoniū terit̄ ⁊ nō fundit̄: plūbū vero fundit̄
⁊ nō terit̄ Et hȝ in fracturis ſuis claritatē qñ
frangitur. Et illud eſt melius qđ in fracturis
ſuis non hȝ aliquid ex terra vel aliqua ſorde.
Et ideo ablutū ⁊ mūdum debet poni in medi
cinis. Eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gra. ¶ Ser. li.ag. c.
Aytruad vel antimoniū eſt vena terre ſimilis
plūbo: ⁊ eſt medicina ocularis: qđ decernit̄ a
metallo: q: antimoniū terit̄: metallū vero nō
ſimiliter metalluȝ fundit̄: antimoniū adurit̄.
Antimonium quanto clarius tanto melius.
¶ Et idem auc. Dyaſ. Melius ex eo eſt for-
tius: ⁊ illud qđ frāgitur ⁊ hȝ in fracturis ſuis
claritatē ⁊ luminoſitatē: ⁊ qđ eſt interius mū
dum: ⁊ nō hȝ aliquid admixtū ex terra vel ſor
de aliqua. ¶ Almanſor tracta. iij. ca. de anti
monio. Antimoniū frigidū ē ⁊ ſic. in. iij. gra.
¶ Opera.

Operationes.

A Ad emorroidas exiccandũ iniĳciatur ſuccus peucedani per clyſtere: ⁊ poſtea ſi ſint exteri⁹: pone puluerẽ antymonĳ deſup. Si ſint interius puluis iniĳciat̃ cũ calamo poſito in veſi-
B ca inflata. ¶ Puluis eius cũ ſapone ſpatarẽto vel gallico cõficiat̃: ⁊ liciniũ in eo intinctũ orificio fiſtule imiſſum curat. Puluis eius in cancro poſitus comedẽti aut carni ſupflue op
C tima eſt cura. ¶ Cõtra polipũ magdalino ex apoſtoli cõformatus in ſparſo puluere antymonĳ ⁊ naribus immittatur ⁊ aufert ipſum.
D ¶ Colliriuȝ ex puluere antymonĳ ⁊ puluere nuclei: mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo pondere addita aqua roſaꝝ: vel pone de tutia cũ anty-
E monio. ¶ Bombix intincta in ſucco ſangui narie cũ puluere antymonĳ: naribus imittat̃
F ⁊ remouet fluxũ ſaguĩs ab ipſo. ¶ Ad cohibendum ſanguineȝ puluis antymonĳ in ſucco tapſi barbaſi conficiat̃: ⁊ bõbix intincta ſu-
G pponat̃. ¶ Sera. au. Gal. In hac medicina ẽ virtus ſtiptica ⁊ ꝯglutinatiua ⁊ frigidatiua: aufert carnẽ ſupfluã q̃ eſt ĩ vlceribus: ⁊ incarnat ⁊ inſolidat ea: ⁊ mũdificat ſordicies eorũ.
H ¶ Et ſtrigit fluxũ ſanguĩs nariũ: ⁊ ꝓprietas eius eſt ꝯferre epilẽtie ⁊ ſupfluitatib⁹ groſſis.
I ¶ Almãſor. Antymonium oculuȝ efficiens robuſtũ ipſius cuſtodit ſanitatẽ: ſuppoſitum
K quoqȝ menſtrua conſtringit. ¶ Pau. ca. de antymonio. Antymonium ſua frigiditate ⁊ ſiccitate ſanguinem de naribus ſtringit: ⁊ va-
L let ſi miſcetur collirĳs oculorũ. ¶ Seniores eo vtentes habent oculos incolumes: q2 neruos confortat: ⁊ omnem maculam ⁊ nocumẽtum aufert: maxime ſi paruȝ de eo miſcetur.

Capitulum. xvj.

a Ttramentum. Yſi. Attramentuȝ ſic dictum eſt: eo ꝙ ſit atruȝ. Cuius ſpecies ⁊ picture ⁊ quotidiãi vſui neceſſario eſt. ¶ Ex lib. de aluminibus ⁊ ſalibus. Attramentũ eſt aq̃ ⁊ tinctura quã terre ſiccitas coagulauit. Et eſt in ſui natura calidum ⁊ ſic. Huius multa ſunt genera: quorum melius eſt in Hiſpania. Et ipſum quidem denigrat corpora. Et augmentat rubeum rubedine. Album vero denigrat. ¶ Ex li. iiij. metheororum. Attramenta compoſita ſunt ex ſale ⁊ ſulphure ⁊ lapidibus. Et eſt ĩ eis vis aliquorum corporum liquabilium: quoniam ex eis fiunt: vt calcantum ⁊ abachar generantur ex maioribus granis attramẽti: ⁊ non ſoluitur ſalſedo eius niſi cum eo quod in illo eſt ſulphureum: ⁊ poſtea coagulatur reſiduum. Illudqȝ iam cepit vim minerale in aliquibus corporibus. Quod auteȝ ceperit vim ferream: erit rubeum aut croceuȝ aut calathar. Quod autem vim ereã: erit viride ſicut calcãtũ. Nõ poſſibile eſt illa duo artificialiter fieri.

Operationes.

¶ Aui. l. ij. cañ. Attramẽtũ ca. ẽ ⁊ ſic. i. iij. g. A
¶ Omnia ſunt adurentia: ⁊ ſtiptica ſcabiei conferunt humide ac duriciei palpebrarum: ⁊ aſperitati eaꝝ: aut apoſtematibus ĩguinis. B
¶ Eſt autẽ in attramẽto virtus venenoſa deſiccans pulmonem: ita ꝙ fortaſſe interficit. C
¶ Sufflatur autem in naribus propter fluxum ſanguinis ⁊ ꝓprie altochotar ⁊ quo etiam fiunt licinia. D
¶ Et ponuntur in fiſtulis ⁊ extirpant ventoſitatem. Liciniũ quoqȝ cõfert vlcerbius auris ⁊ ſaniei eius ⁊ prohibet corroſionem dentiuȝ. E
¶ Item in ipſo ſunt aduſtio vehemens ⁊ curſuum ſanguineorum conſtrictio et exicatio ⁊ ſtipticitas plurima. F
¶ Confert formice ⁊ heriſipile quando linitur cum aqua coriandri: pulueriȝatur auteȝ ſuper fraudulentum vulnus ⁊ ambulatiuum adurit carnem additam. G
¶ Confert etiam fluxui ſanguinis narium ⁊ apoſtematibus gingiue. H
¶ Et prohibet fluxuȝ matricis: ponitur etiã in alcofol ad abſtergẽduȝ ⁊ ſubtiliandũ groſſitudinem palpebrarum. Hoc idem dicit Plinius: licet per alia verba. I

Capitulum. xvij.

Lumen. Yſi. Alumē vocatur a lumi-
a ne q2 lumen pſtat coloribus tingen-
dis. Eſt aūt ſalſugo terre: efficiturqꝫ
hyeme ex aqua ⁊ limo: ⁊ eſtiuis ſolibus matu-
ratur. Huius ſpecies due ſunt. Liqdū ⁊ ſpiſ-
ſum. Dyaſc. Aluminis ſpēs multe ſunt: ſed
medicine tres neceſſarie. Rotundū: ſciſſum ⁊
liquidū. Rotundū probabilius eſt qd̄ natura-
li rotūditate formatū eſt: fiſtuloſum ſubalbi-
dum fricabile nō lapidoſuꝫ: aliqua ex pte pal-
liduꝫ: pingue. ſ. vehemēter redarguēs. Sciſ-
ſum aūt optimū eſt qd̄ eſt quaſi flos albus ro-
tundū leue ⁊c̄. Liquidū deinde melius eſt qd̄
eſt leue per lucidū in ſūmo aliqd in modū flo-
ris quaſi lac hñs. ¶ Raſi in li. de aluminibus
⁊ ſalibus. Alumē eſt oleū qd̄ coagulauit ſicci-
tas terre: ⁊ eſt in natura ſui calidū ⁊ humi. re-
tinet omne volatile: mūdificat ⁊ decorat cor-
pora: ⁊ augmētat tincturā corꝝ. ¶ Alchimi-
ſta. Alumen large ſumpto vocabulo: dr̄ om-
ne qd̄ ligat tincturaꝫ in corpore aliquo: vt in
pānis ⁊ corijs. Et ſicut ſunt diuerſe tincture
ſic ⁊ alumina diuerſa. Nā tinctura quelibet
alumine ſuo indiget: ſine quo imprimi nō poſſꝫ
vel cuꝫ corpore ligari. Unde nō (vt quidā pu-
tant) alumen dat lumē: ſed facit adherere lu-
men. i. colorem ſicut apparet in corio: q2 non
ꝑparatur cū galla ſi nō imprimitur tinctura
Itaqꝫ galla eſt alumen tincture nigre: ſicut
cinis clauellatus eſt alumen gladij. Alumen
quoqꝫ de quo agitur eſt alumen rubee tinctu-
re: licet alumen non rubificet niſi album.

Operationes.

A ¶ Pla. Alumen caliduꝫ eſt ⁊ ſic. in. iij. gra.
virtuteꝫ hꝫ cōſumēdi ⁊ vehemēter deſiccādi.
¶ Quod albū eſt melius eſt: ac acutū ⁊ ſalſu- B
gini īmixtū. Quod aūt feculētū ⁊ cereū eſt im-
purū: vſus eius ꝯ cancrū ⁊ inflationes gingi-
uarum: ⁊ ꝯ ſcabieꝫ. Balneū aque alūinoſe va-
let hydropicis: ſcabioſis: arteticis. ¶ Dyaſ. C
Omne aūt alumen virtutē hꝫ conſtrictiuā ⁊
vehemētius conſumptiuā. Medetur deniqꝫ
putredinibus ⁊ ſanguineis fluxibus. ¶ Gin- D
giuis hūectis ſeu dētibus mollibꝰ cū aceto vel
melle. ¶ Ideꝫ. Auriū fluxus cū ſucco poligo- E
nie curat: carnes quoqꝫ ſupfluas ⁊ pudores
alarū vel inguinū ſanat. ¶ Aui. Alumen eſt F
ca. ⁊ ſic. ad. iij. Exiccat ⁊ ꝓhibet fluxū oīs ſan-
guinis: ⁊ curſuꝫ ſupfluitatū ⁊ effuſionē carnꝫ.
¶ Cuꝫ aqua interficit alkarad. i. cimices ⁊ pe- G
diculos: ⁊ fetorem oris tollit cū fece vini tan-
tundem aluminis deſicat vlcera difficilia: cū
ſalgemma valet corroſioni ⁊ aduſtioni ignis.
¶ Ex li. de na. re. Uniuerſaliter alumen ca. H
⁊ ſic. eſt in. iiij. gra. ſtipticum ⁊ mundificatiuū
⁊ viſus obſcuritatis mundificatiuum ſuper-
fluam palpebrarum carnem aut membroruꝫ
corrodit. ¶ Peſſima ⁊ ſicca vulnera ſibibet: I
ne corpori perambulent.
¶ Cum aceto ⁊ melle mixtum dentes confor- K
tat infirmos. Et valet tumidis gingiuis.

Capitulum. xviij.

Urum. Yſi. Auruꝫ ab auro dicitur
a i. a ſplēdore: ꝙ repercuſſo aere plus
fulgeat. ¶ Ex li. de na. re. Aurum
īuenitur in riuulis ⁊ in fontibus ⁊ etiam in
mōtibus qñqꝫ ſed raro: multus autem labor
eſt in lauādo. Sꝫ ⁊ ꝑ multas minutias terre ⁊

in eius

in eius ſordibus inuenitur ſociatum: inuenit
tñ purū ⁊ non terre vel bituminibus in ſe ad
mixtū ſicut es vel argentū. Itē in eodem lib.
Aurū ceteris metallis preciosius: durabilius
⁊ tractabilius ol tpe fulget: ⁊ coinquinatum
rubigine nō cōſumit: viſum fouet. Et quāto
rubicūdius eſt: tāto melius. In duplo quoqꝫ
ponderoſius eſt ꝙ argentū aut es aut ſtānū.
Cūqꝫ ſit generoſiſſimuꝫ ſup oīa metalla: ni-
hilominus ē maxime ductibile ſup oīa. Om
ni metallo temperatiuus eſt. Et ideo qꝛ calidi
tas eius modici eſt exceſſus: non locat in gra
du: ſolū quoqꝫ nō reſoluitur. Actor. Aurum
itaqꝫ non ſolū eſt inter metalla precioſiſſimū:
ſed ēt ſolidiſſimū: hꝫ colorē igneū ſplendiduꝫ
fouenteꝫ viſum. In igne poſitū nō cōburitur
ſed purgat ⁊ probatur. Itaqꝫ triplici de cau
ſa in igne ponitur ad examinandū ad purgā-
dum ⁊ ad fabricādū. Sed ⁊ humano corpori
maxime congruit: vnde in cibo ſumptum iu-
uat multum. Ariſto. li. iiij. Auruꝫ profecto li-
quatur calido: ⁊ ſi fuerit ſulphur mūdū ⁊ pu-
rum: ⁊ argentū viuū optimū cū rubore clarū
fueritqꝫ in eo vis igneitatis ſimplicis non vrē
tis: erit res optima quā recipere pōt alchimi
ſte: vt ex ea fiat aurū: hoc. n. ipſum conuertet
in aurū. ¶ Aui. Auꝝ multiplex eſt. ſ. natura
le: magiſtrale: xirchi. Zafri obrizum: colon: ⁊
alijs modis. Et illud quidem qđ eſt de alexir
valet magis ꝙ aurū aere que non pōt opera-
ri. Aurū autē de alexir eſt tribus modis. ſ. de
petra capilloꝝ ⁊ ſanguis ⁊ ouorū. Non. n. po
teſt aurū eſſe aurum de alio lapide. Quidam
autem faciunt falſum aurum: ſic ⁊ argentuꝫ.
Stringunt. n. id eſt indurant ſtannum ⁊ deal
bant: ac dicunt eſſe argentū. Sicut etiam au
ripigmentum cū ſubtus ſtercus mittūt: ibiqꝫ
nuſcent ſal armoniacū ⁊ incorporāt cū cupro
diſtenſo per locum barbatū: ⁊ cum mercurio
rubeo: ⁊ dicunt ꝙ ſit aurū verum: cuiuſmodi
ſit aurum ſeptem modis per magiſteriū tem
ptatur atqꝫ cognoſcitur. ſ. in ſolutione: in la-
pide: in pondere: in guſtu: in igne: in ſublima
tione: in fuſione. Porro naturalis auri natu
ra calida eſt ⁊ ſicca: ⁊ quantum hꝫ ferrum de
natura ſiccitatis ⁊ duricici: tantum habet au
rum naturam bonam ac mollem: fit auteꝫ in
ventre terre de argēto viuo bono nimis ⁊ de
ſulphure non multum rubeo cocto.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Aurum eſt calide nature
lepram ac ſcabiem curat: in puluerem reda
ctum ⁊ antidotis mixtum. ¶ Habet. n. virtu B
tem cōfortādi nō ꝙ incorporetur: aut mēbra
nutriat: ſed ꝙ alteratiua virtute corpus im-
mutat. Vulnus ex auro factum non corrūpit
in tumores. ¶ Haly regalis in practica ſua C
ſermone ſecundo. Aurifolia carnē comedunt
ſine morſura ſuntqꝫ ſicca ſubtilia. Limatura
auri cōfortat cor: ⁊ pulſioni medetur. ¶ Aca D
limia auri melior eſt tenuis ⁊ magis deſiccās
⁊ amplius elimans. Que ſi comburatur ⁊ le-
uetur: deſiccat oculoruꝫ vlcera ſine morſura.
¶ Actor. Aurum vt dictum ſuperius omni E
metallo eſt temperatius. Unde qꝛ caliditas
eius modici eſt exceſſus: ideo non locatur in
gradu: licet in grudu ponatur ab aliquibus.
¶ Aui. in. ij. can. Medicine aurum eſt equa- F
le ſubtile: confortat oculū in alcofol poſitum.
Confert ⁊ doloribus cordis ac tremori eius.
¶ Retētio eius in ore: fetorem ipſius oris re- G
mouet. Cauterium melius eſt ⁊ velocius ſana
bile quod fit cum auro.
¶ Confert etiaꝫ doloribus cordis ac tremori H
eius: ac timori anime: ⁊ ei qui ſolus loquitur.

Capitulum. xix.

Uricalcū. Yſi. Auricalcum dr̄ eo ꝙ
a ſplēdorē auri ⁊ duriciem eris poſſide
at. Eſt aūt nomē cōpoſitū ex lingua
latina ⁊ greca. Es. n. grece chalco vocat: fit
āt ex ere ⁊ igne multo: ac medicaminibus ad
aureum colorē perducitur. ¶ Ex li. de na. re.
Ex ere fit auricalcum ſic dictū: qꝛ ſplendoreꝫ
habeat auri: vel qꝛ de ipſo fit auruꝫ. Dicit. n.
philoſophus in li. de alumine. Limmen qđ ex
vrina pueri ⁊ auricalco fit aurum optimum.

Quod intelligendū eſt in colore nō in ſubſtā
tia. Dicit.n.idē Ariſto. ꝙ variat color: ſed
ſubſtātia manet. Hoc auricalcū frequentius
ſcripture vocant electrū: ⁊ hoc propter colorē
electro prope cōſimilē. Ex doctrina alchimie
Es autē tranſmutat in auricalcū: qđ fit me
diante tuthia: q2 fumus eius albificat: ⁊ ha
bet naturā ſpiritus: ſtatimq3 cū puluis eius
proijcitur ſuper es fuſum: vel miſcetur cū la
minis eris: in ipſa eris fuſione tuthia calefit:
⁊ fugā querit tanꝙ ſpiritus: vnde apparet ꝙ
eius fuga fit per eris corpus fuſum: ſicq3 ſic
cat ipſum: q2 fumus eius eſt tēperate albus:
⁊ album huiuſmodi mixtū cū rubeo reprimit
rubedinem: ⁊ fit citrinum: ⁊ ita auricalcum.

Capitulum.xx.

Argentum. Yſi. Argentum greci ar
a girion dicunt: cū mirū in modum illud
accidit: vt cum candidū ſit impreſſus
corpori nigras lineas reddit. Ex li. de na. re.
Argentum ductile eſt ⁊ tractabile: ſonorūq3
ac tinnitus dulciſſimum: ⁊ hoc maxime ſi eri
miſceatur. Unde tubas ex argento ductiles
precepit moyſes fieri ad terrores hoſtiū: ⁊ ex
hortationem ad bellum: ad mouendū quoq3
caſtra ⁊ populos ad eſcam conuocandos. Ar
genti vene multe ⁊ in multis partibus orbis
reperiuntur: nec eſt purum in ſe ſicut aurū.
Sed terre ac ſordibus incorporatum admi
xtum: ideo labor maximus eſt vt per ignē ex
purgetur. Fumus aūt purgationis eius val
de nociuus eſt: nec de facili purgat fumo hu
iuſmodi multo infectuꝫ niſi fumo thuris aut
armoniacis ſpeciebus: ac vbi parū fuerit ar
gentū durabile eſt. Impurū aūt de facili con
trahit corruptelam. Argentum conſolidat
alia metalla: ⁊ quaſi vnuꝫ efficit conſolidata.

Operationes.

Aui.in.ij.cañ. Argētū infrigidatiuū eſt ⁊ A
exſiccatiuū: bonū ē valde ſcabiei ⁊ prurigini.
Eius confricatio cum alijs commixtioni B
bus confert fetori oris.
Ac tremori cordis ⁊ hūiditatibus viſcoſis. C
Con. Argētū frigidū ⁊ tēperatū in humi D
ditate eſt: ⁊ eſt ꝯ humidū ⁊ viſcoſum flegma.
Cadimia tñ auri fortior eſt ⁊ melior argētea
Raſi.in Almāſo. Argētū frigi.eſt: cordiſ E
q3 tremori pficit. Cadimia argēti ſcabiei q̄ i
corpe oīt: ⁊ puſtulis q̄ in oculis ſunt bona ē.
Albertus. Argentum bene politum inter F
omnia metalla melius eſt ſpeculuꝫ: quia in co
lore magis accedit ad dyaphanum.
Haly. Purgamētū argēti melius eſt viri G
de ac tenui pōticū ē deſiccās fortiter: ideo ne
ceſſarijs admiſcet ad cicatrizādū vnguentis.

Capitulum.xxj.

Argentū viuū. Yſi. Argētū viuū dr
a ꝙ excidat materias qbus iniicit hoc
⁊ liqdum q2 percutit. Inuentur aūt
ſpecialiter in metallis ſiue in fornacibus ar
gentarijs: guttaꝝ ꝯcretione tectis inherēs.
Sepe ēt in ſtercore vetuſtiſſimo cloacaꝝ vel
puteoꝝ limo: fit ēt ex minio in cāchule ferree
ipoſito patena teſtea ſuppoſita. Tunc.n.circū
lito vaſculo circūdāt carbōes: ſicq3 argētū ex
mio diſtillat: ſine hoc neq3 argētuꝫ neq3 es m
aurari pōt. Tāte āt ꝟtutis ēvt ſi ſup ſextariū
argenti

argẽti viui:centenariũ ſaxũ ſuper ponas one
ri ſtatim reſiſtit. Sinaũt auri ſcrupulũ:leuita
tem eius raptim ſinu recipiet. Ex quo intelli-
gitur nõ põdus ſed naturã eſſe cui cedit. Ser
uatur aũt melius in vitreis vaſculis:nã cete-
ras materias pforat:potui aũt datũ interficit
põderis cã. Aui. Argẽtũ viuũ ſubtus terraꝫ
naſcit̃ pp humiditatẽ magnã in loco illo exi-
ſtentem. Et hoc euenit pp ſoleꝫ ⁊ aerẽ qui tã-
gunt eũ. Ideoqꝫ efficit̃ currens pp humidita
tem ⁊ frigiditateꝫ que in eo ſunt:nec efficitur
niſi in loco frigido. Ex li. de na. re. Argẽtum
viuũ eſt reuera calidũ ⁊ humi. in. iiij. gra. licꝫ
in qbuſdã libris inueniat̃ eſſe frigidũ. Extin-
ctuꝫ põt alij rei admiſceri:ſꝫ viuũ nõ:põt aũt
fieri albũ ⁊ rubeuꝫ cũ ſulphure:fert̃. n. de faci
li oẽs colores recipere. Si extinguatur cũ pin
guedine:apparebit quaſi terra: ⁊ ſic inter ol-
las artificioſe crematũ:extrahit̃ ab igne claꝝ
malliabile ⁊ tractabile ad moduꝫ argenti:ad
maxima firmacula facienda. Deniqꝫ ſine ar
gento non poteſt fieri deauratio:cunqꝫ argẽ-
tum non conſolidetur argento medio argen-
to:hoc videtur bene fieri cum argento viuo.

Operationes.

A ¶ Conſtã. in. li. gra. Argentuꝫ viuum ca. eſt
in. iiij. gra. ⁊ hu. Pediculos capitis occidit ⁊
reptilia omnia cum litargiro ⁊ aceto ⁊ oleo.
B ¶ Fitqꝫ bonum ad curandũ ſcabiẽ. Fit ẽtvn
C guẽtũ ad puſtulas optimũ. ¶ Pla. Argen-
tum viuũ hꝫ virtutẽ diſſoluẽdi ⁊ penetrandi
farinã lupinoꝝ amaroꝝ:decoquitur in aceto
fortiſſimo vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ: ⁊ argẽti viui ex
tincti facta cõmixtione:caput patiẽtis exabũ
dãtia pediculoꝝ perungit̃ per diſcriminalia.
D ¶ Extinguit̃ aũt vel cũ ſaliua:vel fricatur cũ
cinere ⁊ ſaliua. Aut cũ capillis ⁊ ſaliua. Aut
cũ puluere oſſis ſepie ⁊ ſaliua:melius autẽ d̃r
extingui:cũ alteri põt admiſceri:niſi. n. ſic ex-
tinguitur:ipſius ad aliud non fit admixtio.
E ¶ Yſi. Argẽtũ viuũ potui datũ interficit cau
F ſa ponderis. ¶ Item Dyaſ. dicit ꝙ argentũ
viuũ bibenti mortẽ tribuit:euadere tamẽ po
terit. Qui hoc biberit caprinum lac bibendo
ac ſe mouendo:vel etiam bibendo vinum ad-
dito abſinthio ſynapi vel yſopo. Cuicunqꝫ
membro adheret ipſum percutit ⁊ corrodit.
G ¶ Aui. argentum viuum ſublimatum inter-
ficit propter vehementem inciſionem: ⁊ eius
cura fortis eſt bibere lac ⁊ vomere. Sed Ga-
lenus dicit hoc ſe expertum non fuiſſe.
H ¶ Scio ꝙ quidã bibit argentum viuũ in eſta
te:dum agitaretur ſiti ex vitro arto: putans
ſe vinũ bibere: ⁊ duabus horis effluxis ipſum
reddidit anus in peluim: ⁊ nihil nocuit.
¶ Dicunt enim quidam ꝙ extinctum interfi I
cit:quia quicquid ei obuiat ſua grauitate cor
rodit. Interficit etiam murem.
¶ Et ex eius fumo fugiunt vermes ⁊ ſerpen K
tes venenoſi. ¶ Item vapor eius facit ac- L
cidere paraliſim tremorem. Fumus eius de-
ſtruit viſum ⁊ auditum. Et facit oris fetorem
cum trãſit per ipſum:quare caueat qui vtat̃.

Capitulum. xxvj.

Rſenicũ. Yſi. li. xix. Arſenicũ qđ la-
a tine ob colorẽ auripigmẽtũ d̃r. Col-
ligitur in ponto ex auraria materia:
vbi ⁊ ſandaraca optimũ eſt qđ in aureũ colo-
rẽ trãſit:purũ ⁊ fuſili gracili venarũ diſcurſu.
Quod vero pallidi⁹ aut ſandarace ſimile eſt
deterius iudicat̃. Eſt ⁊ tertiũ genus ſquamo
ſum quo miſcecur aureus color. Vis coꝝ eſt
vt ſandarice ſed acrior. ¶ Pli. li. xxxiiij. Ar
ſenicum eſt ex eadẽ materia que ⁊ ſandaraca.
Quod ex eo optimum eſt coloris etiã in auro
excellẽtis. Ex lib. de aluminibus ⁊ ſalibus.
Arſenicum eſt calidum ⁊ hu. ⁊ eſt diuerſi ge-
neris:ſcꝫ rubeum:citrinum ⁊ laminoſuꝫ. Eſt
arſenicũ ſimile ſulphure in multis operibus.

Operationes.

¶ Aui. Aliud eſt albuꝫ:aliud rubeum aliud A
citrinuꝫ:omnia putrefactiua ſunt ⁊ mordica
tiua. Eſt autem calidum in. iij. ſic. in. ij.
¶ Pilos abradit ⁊ alopicie cũ gũmi pini cõ B
uenit. ¶ Emplaſtrũ cũ eo fit ſup vulnera. Cũ C

adipe ⁊ oleo ꝯuenit ſcabiei ⁊ ſabaphat humi
de ⁊ putredini: ⁊ abſtergit ⁊ adurit cutem.
D ❡ Aſſumit ad tuſſiꝫ antiquā ⁊ ſputū ſaniei ⁊
ſanguinis. Et qñ ponit in pillulis ad aſma.
E ❡ Miſcetur autem cum oleo roſato ad bo-
thoꝛ ⁊ emoꝛroidas. Quod autem ex eo ſubli-
matum eſt interficit. Et ex rubeo quidem me
lius eſt quod eſt puluerizabile.
F ❡ Dyaſ. Arſenicuꝫ naſcit in metallis vbi ⁊
ſandaraca. Aſſat āt in teſta: donec mutet co-
loreꝫ: ⁊ reponit. Uirtus ei ſtiptica eſt: cū calce
viua mixtum ⁊ corpore illinitum tollit pilos.

Capitulum. xxiij.

Alagius ⁊ berillus. Arnol. Ba
lagius eſt gemma ruffa perlucen
b tis nature: degenerans a carbun
culo: ipſius ac virtutibus omni-
bus debilibus in eo remiſſis.
❡ Yſi. Berillus in india gignitur viriditate
ſimilis ſmaragdo: ſed cum palloꝛe. Politur
autem ab indis in ſex angulas foꝛmas: vt he-
betudo coloris repercuſſione angulorum ex-
citetur. Aliter politus non habet fulgoꝛem.
Genera eius ſunt nouem. Helymandus in
cronicis libꝛo. x. Berillus eſt coloꝛis violacei
vel aque marine.

Operationes.

A ❡ Iuba ſcripſit ꝙ coniugiȷ̄ dat amoꝛē. Et
poꝛtantem ſe magnificat. Dexteram ſtringē
B tis adurit. ❡ Aqua in qua iacet pota: valet
infirmis oculis: tollit victus ⁊ ſuſpiria: ⁊ cun
ctis epaticis fertur curare doloꝛes.
C ❡ Arnol. Berillus ē lapis cuius coloꝛ ē pal
lidus vt limpha: foꝛma eius eſt ſexagana.
Cumqꝫ genera eius ſunt nouem: qui magis
palleter eſt melioꝛ. ❡ Uirtus eius eſt ꝯ hoſtiū D
pericula: contra pigriciam: oculos humidos
ſanat geſtantem adurit. Si oculo ſolis oppo
nitur ac rotundatur: ignem accendit.
❡ Dya. Berillus lapis lucidus eſt ⁊ clarus E
oleo ſimulis: ſculpitur locuſta marina ac ſub
geminis pedibus eius coꝛnuta: ac ſub gēma
ponitur herba ſeuina modico auro incluſa:
geſtata amoꝛem coniugiȷ̄ facit. Aqua in qua
miſſa eſt pota: ad oculoꝛum vitia valet: ⁊ ad
omnem valitudinem.

Capitulum. xxiiij.

Ezaar: vel lapis liberans a venenis
arabice bager bezaar. ❡ Sera. lib.
b ag. ca. bager bezaar eſt nomē pſicuꝫ
⁊ eſt expellens nocumentū: ⁊ hoc no
men cadit ſuper duo. Unum eſt quod cadit
ſuper omnem medicinam conuenientem ali-
cui veneno: eo ꝙ reſiſtit virtuti eius ⁊ expellit
nocumētū eius propter pꝛopꝛietatē que eſt in
eo. ❡ Raſis. Bezaar eſt lapis citrinus mol-
lis non habens ſapoꝛem. Unde lapis eſt ver-
gens ad citrinitatem ⁊ albedineꝫ: habens co
loꝛem vini: ⁊ eſt leuis ſplendens ſicut lumen.

Operationes.

❡ Sera. Lapis bezaar conuenit venis: ⁊ qñ A
bibit ex eo pōdus. xiȷ. granoꝝ oꝛdei: aut lini-
mentuꝫ ſit cū eo ſuper locū moꝛſus liberat na
turaꝫ a moꝛte ⁊ expellit venenū p ſudoꝛē: ideo
peſtilētico valet. ❡ Et qñ ponit lapis in ānu- B
lo: ⁊ ponit in oꝛe ipſius qui ſumpſit venenū: ⁊
ſugit ad

fugit ad aliquantulum conuenit ei.

C ¶Et qñ tangitur cũ illo aculeus ſcorpionis prohibet ab eo poſtmodũ potẽtiã pungendi.

D ¶Et ſi teritur de eo pondus duorum granorum ordei diſſoluitur in aqua ⁊ ponitur in ore ſerpentis ſuffocat eum ſtatim ⁊ occidit.

E ¶Idẽ auc. Raſis. Et ego vidi i ipſo ſufficiẽtiã ad auferendũ nocumentũ: ⁊ erit lapis ille quẽ vidi vergẽs ad citrinitatẽ ⁊ albedinẽ hñs colorẽ vini: ⁊ cũ hꝰ erat leuis ſplẽdẽs ſicut lumẽ.

F ¶Etiam vidi in eodem ſufficientiam illam quam non vidi in alia medicina ſimplici: immo etiaʒ quod non vidi in tyriacis cõpoſitis.

G ¶Ideʒ Raſis. Vidi lapidẽ bezaar filij alma mari cuſtoditoris legis dei: ⁊ eſt verum ꝙ ipſe emit hunc lapidem: ⁊ dedit pro precio ipſius palatium cordube in principio genere.

Capitulum. xxv.

Elliculi marini latie. Arabice aſtor.

b Pã. c. xciij. Belliculi marini ſũt q̃ſi vmblici hoĩs ſcḋm figuram: ⁊ ſunt lapides parui ⁊ albi q inueniunẽ in ripis marinis coherẽtes ſicut dentales: ſunt frigidi ⁊ ſicci: ſed eoꝝ exceſſus ab auctoribus nõ determinatur: ponunẽ in vnguẽtis ad faciẽ clarificãdã.

Operationes.

A ¶Puluis eoꝝ ſubtiliſſimus reſoluatur cuʒ axungia gallinacea prius reſoluta: ⁊ fiat vnguentuʒ pro facie abſtergenda: ponuntur in antidotario Galieni in vnguento citrino: qđ interpretatur vnguentum de citro.

Capitulum. xxvj.

b Olus armenus. Aui. li. ij. c. de luto armeno. Lutum armenum: ſiue bolus armenum eſt rubeuʒ: declinans ad citrinitatem notum: frigi. eſt in. i. gra. ſic. in. ij. Et eſt quedam vena terre que precipue in armenia inuenitur. Unde habet virtutem conſtringendi. Eſt autem eligendũ quod ſub rubeum eſt ſcḋm omnes partes: non habens colores diſtinctos: aliquantulum fragile.

¶Sera. Carnamenum. i. lutum armenum: ⁊ eſt in gumbar: color eius eſt vltra croceitatem ad rubedinem tendens: ⁊ teritur cito ſicut teritur calx: ⁊ eſt lene ſine lapide. Virtus eius eſt que deſiccat deſiccatione forti.

Operationes.

¶Aui. Lutum armenum retinet ſanguinẽ: quoniam exſiccatio eius eſt in vltimo. A

¶Et confert apoſtematibus peſtilẽtialibus bibitum ⁊ linitũ: ⁊ prohibet ambulationẽ putredinis in mẽbroꝝ: ⁊ mirabile eſt in re vulneꝝ. B

¶Et prohibet catarrum: ⁊ cõfert colericis. C

¶Et ẽ bonũ ſputo ſanguinis ptiſici ꝓpea qꝛ deſiccat vlcus pulmonis: ⁊ eſt cura ſtricture anhelitꝰ ex cattarris. Et ẽ bonũ vlceribus inteſtinoꝝ: ⁊ ſolutioni: ⁊ fluxui ſanguis matricis. D

¶Et confert febribus ethicis ⁊ peſtilentialibus proprie: ⁊ plures quidem iaʒ ſanati ſunt ex peſtilentia magna propter conſuetudinem bibendi ipſum cum vino ſubtili. E

¶Et ſi bibitur in febre peſtilentie neceſſarium eſt vinũ perducat ipſum ad cor: ⁊ miſceatur vinum illud cum aqua roſarum. F

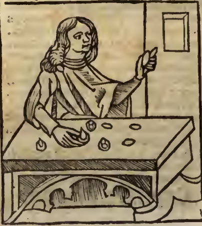
Capitulum. xxvij.

b Borax. Lapis borax ſm Alb. a quodam genere bufonis nominaꝶ: qḋ ſic dꝶ: qḋ ipſum in capite portat. Et eſt duoꝝ generū: vnū albū aliquantulū fuſcū: ꝛ alterū ſi viuo adhuc palpitante bufone extrabitur: in medio hꝫ oculum ceruleū: ꝛ tẽporibus noſtris extractus fuit vnꝰ de bufone paruus viridis: aliquos etiaꝫ vidimus bufones habentes depictos in ſe de hoc genere dicebantur vulgariter autem cropodine dicunꝶ.

Operationes.

A ¶ Al. Sordes purgaꝶ iteſtioꝝ ꝛ ſupfluitates.
B ¶ Arnol. Noſe lapis .i. lapis borax eſt cuius duo ſunt genera: vnū ſubalbiduꝫ: ꝛ aliud varium.
C ¶ Hc bufonis capite trahitur anteꝗ̃
D bibat vel aquā tãgat. ¶ Et forte in eis qñqꝫ apparet forma bufonis cū pedibus ſparſis. Hic lapis valꝫ ꝯ morſus reptiliū: ꝛ ꝯ venenū

Capitulum. xxviij.

c Callaica: Carcedonius: ꝛ calcophanus. ¶ Yſi. Callaica eſt gẽma colore viridis ꝛ pallẽs ac nimis craſſa nihil iocūdius decẽſ qꝫ auro: vñ ꝛ appellata. Naſciꝶ in India vel Germania in rupibus gelidis: oculi modo exuberãs. ¶ Ex li. de na. re. Carcedonius in ethyopia naſcitur: velut ignis lucet: ſed pallentis ſpecieꝫ retinet. Semper ita qꝫ detentus pallore. Colorem habet mediū inter iacinctum ꝛ berillum. Qui ſi pertuſus ſit ꝛ collo vel digito feraꝶ: cauſas vincere perhibetur. Huius ſpecies tres eſſe dicuntur.

Operationes.

¶ Arnold. Calcophanus eſt gemma nigra ſed eris tinnituꝫ reddit ſi lapide fuerit illiſa. A
¶ Arnol. Calcophanos nigri coloris: lapis clarificat vocem: prohibet raucedinem. B
¶ Ex lib. de na. re. Calcophanus ſonorus ac dulcis inſtar eris. C
¶ Si ferro vel ere percutiatur vocẽ quoqꝫ ſonoraꝫ ac dulcẽ reddit ſi porteꝶ ab hoĩe caſto. D

Capitulum. xxix.

c Carbunculus. Ex li. de na. re. Carbunculus eſt lapis oĩm ꝓcioſiſſimus atqꝫ cariſſimus: ꝛ oĩum lapiduꝫ perhibeꝶ virtutibus preditus. Huius color igneus eſt ꝛ nocte magis ꝙ̃ diu lucet. Nam die obſcuratur: nocte vero tãtū refulget vt circa ſe noctẽ quaſi ĩ diẽ vertat. ¶ Ex lapidario. Ardẽtes ſupat gẽmas carbūculꝰ oẽs: nã velut ignitos radios

tos radios iacit vndiq₃ carbo. Huius nec te
nebre pſſit extiguere lucẽ. Qui flãmas vibrãs
oculis mittat
aſpicictẽ.

Operationes.

A ¶ Arnol. Carbũculus eſt gẽma rubicũdiſſi
ma in obſcuro ꝛ i tenebris lucẽs vt carbo. Co
loꝛe virtutibuſq₃ ſupat oẽs gẽmas ardẽtes.
Sola enim h₃ oẽs que in ipſis ſunt virtutes.
Suntq₃ preter illã duodecim ſpẽs minus ca
B vtiles. ¶ Yſi. Carbũculi genera ſunt duode
cim: ſed preſtãtiores qui videnẽ fulgere ac ve
C lut ignẽ effũdere. ¶ Et dicit Alured' ꝙ ẽ ſi
gillũ lapidũ. Alij vero q₂ carbũculus põt im
primere figurã ſuã omni alij lapidi: ꝛ nõ e₃.

Capitulum. xxx.

Alx. Yſi. Calx viua dẽ: q₂ du₃ tactu
c frigida ſit ocultũ ignẽ intus h₃: vnde
ꝛ aqua perfuſa ſtatim latẽs ignis erũ
pit: natura eius mira facit. Nã aquis accẽdi
tur quibus ſolet ignis extingui. Vſus eius ẽ
ſtructuris fabrice neceſſarius. Nã lapis lapi
di non põt adherere fortius: niſi calce coniun
ctus: ꝛ calx quidẽ e lapide albo ꝛ duro melioꝛ
eſt ſtructuris. Ex molli vero tincturis vtilis.

Operationes.

A ¶ Aui. in. ij. can. Calx eſt cinis coꝛpoꝝ lapi
doſoꝝ. Illa quidẽ quã aqua nõ tetigit: ꝛ il
la quã aqua tetigit cũ remanẽt extincta duo
bus die. aut tribus tũc nõ adurit: ſed tñ cale
B facit. ¶ Et abluta qdẽ dicta eſt ꝛ exſiccatiua
C ſine moꝛdicatione. ¶ Calx vero bibita cũ ole
D is ſit maturatiua. ¶ Calx fluxum ſanguinis
abſcindit: carnẽ additã coꝛrodit: ꝛ abluta cõ
ſolidat: ignis aduſtioni confert. ¶ Conſtan. E
Calx eſt ca. ꝛ ſic. in. iiij. gra. Quem mixta ſe
ro ꝛ oleo puſtulas ꝛ apoſtemata putrida ha
bentes iuuat vlceraq₃ ꝛ inciſionem ſolidat.
¶ Raſi in Alman. Calx ca. eſt adurit: ꝛ car F
nem ſuperfluam coꝛrodit: fluxum ſanguinis
cõſtringit: que cũ lauaẽ aduſtiõi ignis cõfert.

Capitulum. xxxi.

c Ariſteũ ꝛ Numidic'. Yſi. Cariſteũ
viride optimũ: qd nomẽ ab aſpectu
hñs: eo ꝙ gratũ ſit his q gẽmas ſculpũt. Ei'
n. viriditas reficit oculos. ¶ Idẽ. Numidicũ
marmoꝛ nũidia mittit: qd cutẽ cotẽ ſuccũ di
mittis croco ſilẽ₃ vñ ꝛ nomẽ accepit. nõ cruſtũ
ſ₃ i maſſa ꝛ limlũ vſui aptũ. Teſſriã a caloꝛ ci
neris appellaẽ cui' alligatio ꝯ ẽpẽtes laudaẽ.

Capitulum.xxxij.

c Alcſarios ⁊ coꝛanticas vel coꝛauium
Alb. Lapis calcſarios ſiue calcoſa-
nos ⁊ eſt niger.

Operationes.

A ¶ Uirtus eius eſt vocē clarificare ⁊ raucedi-
B nem mederi ¶ Idē Alb. Lapis coꝛāticas eſt
lapis criſtallo ſimilis: infecto coloꝛe ceruleo:
qui dr̄ cadere aliqn̄ de nube cū tonitruo ⁊ in-
uenitur in graya ⁊ hyſpania: ſ3 hyſpanus ē
C candens vt ignis. ¶ Pꝛouocat dulces ſom-
nos: ⁊ ad pꝛelia ⁊ cauſas vincēdas: ⁊ ꝯ peri-
culū tonitrui dr̄ opari. Hoc ſilr̄ ait Euax.

Capitulum.xxxiij.

Elidonius. Dyaſ. Celidonius iuenit̄
c in vētribus hyrūdinū. Cuius gene-
ra ſunt duo: niger ⁊ ruffus: q̄ colligūt̄
captis pulluis hyrūdinū: ⁊ ſciſſis eoꝝ vētrib⁹
inuenit̄.

Operationes.

A Alb. Ruffus inuolutus pāno lineo vel coꝛio
vitulino ⁊ ſub ſiniſtra aſſcla geſtatus: dr̄ vale-
re cōtra inſaniā ⁊ antiquos lāguoꝛes ⁊ lunati-
caꝫ paſſionē ⁊ epilētiaꝫ eodē modo poꝛtatus.
B ¶ Enax autē dicit ꝙ facundū gratum ⁊ pla-
centem reddit geſtantem ſe. Niger autem vt
Ioſeph dicit ꝯtra nociuos humoꝛes ⁊ febꝛes
⁊ iras operatur. Et lotus aqua ſanat oculos.
C ¶ Sunt aūt hij lapides parui valde. Et tales
iā vidimus p ſocios nr̄os de ſtō hyrūdinū ex-
tractos de menſe Auguſto: tunc. n. extracti
magis valere dicuntur: vt frequenter autem
duo ſimul in vna hyrundine inueniuntur.
¶ Dyaſco. Ruffus enim ſanat lunaticos ⁊ D
languidos ⁊ inſanos in panno mundo liga-
tus: ⁊ in ſiniſtro bꝛachio egroti circumliga-
tus: pꝛeterea facit gratiſſimos poꝛtātes ſe fa-
cundos ⁊ amabiles ⁊ idoneos.
¶ Niger geſtatus ſimiliter optimum finem E
imponit: ad omnes iras regum ⁊ dominoꝛuꝫ
idoneus eſt. ¶ Nāqui cum habuerit omni- F
bus placebit ⁊ ad arbitrium ſuuꝫ cuncta per-
ducet. ¶ Sed qui dolent oculi teritur cum G
aqua ⁊ inunguntur ⁊ ſanabuntur. ¶ Sed cū H
tollūtur lapides cauendum ne pater aut ma-
ter pꝛopeſit: q2 melioꝛem effectum habebūt.

Capitulum.xxxiiij.

Elonites ⁊ cymedia. Yſi. Celonites
c eſt lapis purpurei varijſq3 coloꝛis.
Hunc teſtudo mittit ⁊ diuinatoꝛem
illuꝫ facit. Qui hunc ſub lingua geſtauerit:
at hec virtus ipſi tātūmodo tūc ineſt: cū luna
pꝛimo accēſa creſcēs eſt. ¶ Menoytes in vl-
timo deſcendente ſic vult Aaron de virtuti-
bus lapidū. Nec hic lapis ab igne coꝛrūpit̄.

Operationes.

¶ Celonites eſt indice teſtudinis oculus va- A
rius ⁊ purpureus: hoc magi impoſito lingue
fingunt̄ futura p̄nūciare. ¶ Ex lapidario. B
Indica teſtudo lapidem mittit celonitem.
Gratum purpureo varioq3 coloꝛe nitentem.
Quem ſub lingua loto ſi quiſꝙ̄ geſſerit oꝛe.
Noſſe magi credunt hunc diuinare futura.
Oꝛto mane die ſextam dumtaxat ad hoꝛaꝫ.
Tempoꝛe quo lune ſuccreſcere cernit̄ oꝛbis.

Sed luna

Sed luna prima lapidis pꝛedicti poteſtas.
Totius fertur ſpacio durare diei.
Quinte poſt decimam cōcoꝛdāt tēpꝛoe lune.
At detrimenti maris in tempoꝛe toto.
Ante diem tm̄ lapidi manet illa poteſtas.
Eſt etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

C ¶Idem. Yſid. Cymedia eſt gemma que inuenitur in cerebꝛo piſcis eius nominis candida ⁊ elonga: his pꝛeſagire dicuntur magi ſigna tranquillitatis ⁊ tempeſtatis.

Capitulum. xxxv.

C Eruſa Plat. Ceruſa flos plumbi eſt ⁊ eſt fri. ⁊ ſic. in. ij. gra. Hanc qui faciunt ſepius incurrunt apoplexiaȝ: epilentiam: paralyſim: arteticam: pꝛopter frigiditatem aceti diſſoluentem ⁊ moꝛtificantem.

Operationes.

A ¶Habet aūt ceruſa virtuteȝ mūdificādi vel extergēdi ſupfluitates: vn̄ q̄dā mulieres abluta facie puluerē ceruſe tēuiſſime ſupadducūt

B ¶Alie vero: q2 ceruſa aliquātulū ſicca eſt ꝯficiūt eā in aqua roſaꝝ ⁊ exponūt ſoli: maxime in eſtate qua ꝯſumpta aliā apponūt: ⁊ hoc faciunt donec fit albiſſima: ⁊ aliquātulū aromatica: poſtea foꝛmāt i pillulas ⁊ faciei apponūt

C ¶Nota qui longo tempoꝛe vtuntur adbibitione ceruſe doloꝛem dentium incurrunt: ⁊ putredinem oꝛiſqȝ fetoꝛem.

D ¶Aui. in. ij. can̄. Ceruſa eſt cinis plumbi: ponitur in emplaſtris ⁊ vlcera replet ac generat in eis carnem: ⁊ coꝛrodit carnem malam.

E ¶Cōfert bothoꝛ oculi. Lenificat apoſtemata frigida ⁊ dura. Fit auteȝ ceruſa qn̄qȝ cuȝ aceto: qn̄qȝ cū ſalibus: ⁊ eſt fri. ⁊ ſic. in. ij. gra.

F ¶Que atem cuȝ aceto fit vehementioꝛis eſt ſubtiliationis.

G ¶Eſt etiam ex medicinis que conueniunt ani fiſſuris eſt iterum ex venenis.

Capitulum. xxxvj.

C Riſolectrus ⁊ criſocolla. Yſi. Criſolectrus eſt lapis auro ſimilis: ſed in coloꝛem electri vergens: matutino tm̄ aſpectu iocundius: ignium rapaciſſimus: ⁊ ſi iuxta fuerit celerrime ardeſcēs. ¶Ariſt. Criſolectrus ignem trahit: ⁊ ex eius natura eſt ꝙ ab igne cito comburitur. ¶Arnol. Criſolectrus gemma eſt aurei coloꝛis: ab igne cito inflāmabilis: viſu pulcherrimus eſt in poris matutinis: in alijs vero per oīa diſſimilis.

Operationes.

¶Plini. Criſolectrum collo alligatum medetur febꝛibus. Tritum vero cum melle atqȝ roſaceo aurium vitijs medetur. A

¶Et ſi cū melle attico ꝯteratur oculoꝝ ēt obſcuritati: ſtomachiqȝ vitijs medeꝛ: vel ꝑ ſe farina ei⁹ ſumpta: vel cū maſtice ex aqua pota. B

¶Ex lapidario. Eſſe criſolectrus ſimilis deſcribitur auro. Cuius ad electruȝ coloꝛ inclinare vꝛ. Hic matutinis viſu iocūdioꝛ hoꝛis. C

¶Cuius materies rapidiſſima dicꝛ ignis. D
Nam cito vicino coꝛreptus flagrat ab igne.

¶Yſido. Criſocolla eſt gemma que gignitur in India: vbi foꝛmice aurum eruunt. E

¶Eſt aūt auro ſimilis: hȝ naturā magnetis niſi ꝙ aurū augere tradiꝛ: vnde ⁊ nuncupaꝛ. F

Capitulum. xxxvij.

Riſopraſſus ⁊ criſopaſſios. Alb. Cri
c ſopraſſus eſt lapis qui ab india venit:
⁊ raro inuenitur propter qđ ⁊ carior
extimat̃: in colore ēt eſt quaſi ſit ex ſucco porri
vel praſſij coagulato: hñs ēt auri guttas: pp
qđ ⁊ tale nomē accepit: q2 criſo aurū ſonat in
greco praſſium .i. viride viriditate porri. Un
ð. Marub: j folia ſunt praſſia praſſaq3 porri
Idē. Criſopaſſios ē gēma ab ethiopia veniēs

Operationes.

A ¶ Alb. Criſſop̃ſſos vires h3 lapidis praſſij ēt
B ad oēs cordis paſſiones efficax repit̃. ¶ Idē.
Criſopraſſios ð̃ lucere ĩ tenebris: ⁊ euaneſce
re luce ſupueniēte: ita ꝙ colorē nō retinet quē
C h3 in obſcuro. ¶ Et fit in ipſo ſ3 diuerſitatē
lumis ⁊ tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut in
D q̃rcu putrefacta ⁊ noctiluca. ¶ Et de oībus
his in li. de aiali. dedimus rōnē pfectā ⁊ vide.

Capitulum. xxxviij.

Riſolitus ⁊ criſoláſis. Pyaſ. Criſo
c litus lapis luçidiſſimus eſt: ⁊ ſimilis
auro. Alb. Lapis criſolitus eſt in cō
lore habens tenuem viriditatem lucidam in
qua ad oculum ſolis micat vt ſtella aurea: ⁊
non eſt rarus. ¶ Yſi. Criſolanſis eſt gemma
ex auro ⁊ igne vocata: dic ſi quidez eſt aurea:
⁊ noctu ignea. Hanc gignit ethyopia.

Operationes.

¶ Alb. Dicit̃ ꝙ criſolitus ſpũalia cōfortat: A
propter qđ tritus aſmaticis datur. Fert̃ ēt ꝙ
perforatus ⁊ ſetis aſini in foramine repletus
ac ſiniſtro brachio alligatus fugat tumores
melancolicos peſſimos: ⁊ hoc dicitur in phiſi
cis ligaturis. ¶ In auro etiā poſitus ⁊ geſta B
tus fugat fantaſmata. ¶ Et dicūt qdā ipſu3 C
ſtulticiā pellere: ⁊ ſapiam adducere. ¶ Dya. D
Hic applicatus (vic3 criſolitus) raſure auri
filaterīu eſt ⁊ tu tñ aduerſus nocturnos timo
res. Pertuſus ⁊ traiectus cu3 ſetis aſini ⁊ in
brachio ſiniſtro ligatus oīa demonia vincit.

Capitulum. xxxix.

Riſtallus. Alb. Lapis criſtallus q
c aliqñ fit ex frigore: aliqñ aũt ex niue:
ſicut ſepe expti fuimus: ⁊ in germa-
nia vbi multi inueniũt̃. Vterq3 āt modus ge
neratiōis facilis ex ſupiorib⁹ erat māifeſtus.

Operationes.

Hic lapis frigidus oculo ſolis oppoſit⁹ ignē
eijcit: ſi calidus ſit hoc perficere nō pōt. Hu-
ius ratio

ius ratio poſita eſt in libro de proprietatibus
B elementaruȝ ⁊ planetarū. ¶Et dr̄ etiā ſitim
reſtringere ſub lingua poſitus ⁊ expertum eſt
ꝙ tritus cum melle mixtus acceptus a mulie
C ribus repleat vbera lacte. ¶Ex li. de na.re.
Criſtallus lapis eſt ex glacie induratus.
D ¶Solinus tn̄ in aliquibus mundi partibus
hunc inueniri dicit vbi nūꝗ̄ gelu vel glacies
E fuit. ¶Dyaſco. Criſtallus vires habet ſti-
pticas: dederunt hunc ad generandum lac.

Capitulum.xl.

Innabar. Pan.ca.clxiij. Cinnabar
C latine. Grece ſercog. Arabice aſreg
vel zemziſar. Cinnabar.i.cinabaruȝ.
Et fit ex ſulphure ⁊ argento viuo: ⁊ eſt rubei
coloris. Sera.lib.ag.ca.aſreg ſiue aſrengi.i.
cinnabarum: fit ex plūbo qn̄ ponit in igne: ⁊
inflāmatur: ⁊ fit rubeuȝ. Similiter fit ex ceru
ſa combuſta in hunc modum accipitur ⁊ po-
nitur in cōcauo vaſe mundo ⁊ ponit ſup ignē
⁊ mouetur donec rubeſcat: ⁊ fit velut auri pi-
gmētuȝ rubeū. Et quidā nomināt h̄ ſandix.

Operationes

A ¶Gal. Quando comburitur plumbum vel
ceruſa mutatur: ⁊ fit aſrēgi: ⁊ eſt res ſubtilior
B eo: ſed non ita ſedatiua. ¶Idē auc. Lachin-
di. Et accidit libenti aſreg ſicut illi qui bibit
litargium: omnes iſti ſunt ſpecies cinnabarī.
C ¶Dyaſco. Uirtus eſt illi ſimilis lapidi ema
thitis: deniqȝ conſtringit vehementer: ⁊ ideo
ſanguinis fluorem abſtinet: combuſtionibus
⁊ puſtulis opitalatur cerotis additur: vtiliter
etiam confectionibus colliriorum miſcetur.

Capitulum.xlj.

Inis. Actor. Cinis ex predictis cor-
C poribus veſtis relinquitur: ⁊ eſt ſub-
ſtantia terrena quidē arida ⁊ compa
cta: in quam corpus ſolidum per ignem reſo-
lutum humore conſumpto redigitur. Unde
ex grandi corpore propter conſumptionē ma
terie modicus cinis efficit: deſpecti coloris ē.

Operationes

¶Ei q̄r partes habet minutiſſimas: leui fla- A
tu agitabilis eſt: ad multa tamen perutilis.
¶Cinere nāqȝ primo qdē ignis ipſe regit vt B
cōſeruet. ¶Cinere pelles depilant: ⁊ quodā- C
modo innouant. ¶Cinis ēt pro alumine po- D
nit in tincturis pānorū. In eccleſia dedicāda
alphabetū in cinere ſcribit. In capite ieiunij
cinis ad memoriā mortalitatis nr̄e in capiti-
bus noſtris ponit. ¶Ex aqua cineri admix- E
ta fit lixiuiū quo capita abluunt. ¶Cinis ſu- F
pra ſanguiſugā proiectus ſanguinē quē ſuxe
rat euomere facit. In medicis quoqȝ tā cinis
ꝙ̄ lixiuiū proficit. ¶Aui.in.ij.cān. Cinis oīs G
naturā hȝ abſterſiuā: exſiccatiuā: diuerſificat
tn̄ ⁊ ablutio minuit eius abſterſionē: ⁊ acgrit
ei glutiuatiōeȝ ⁊ exſiccatiōē ſine mordicatiōe
¶Aqua vero cineris ingreditur in medici- H
nis putrefactientibus: ⁊ earuȝ fortiores ſunt.
¶Aqua cineris ficus ⁊ lacticinij: plus enim I
abſtergit ⁊ ſiccat ꝙ̄ cetere. ¶Cinis aūt ligno K
rū ſtipticoꝝ vt quercus ⁊ reliquoꝝ retinet ſan
guinem. ¶Dyaſ. Lixiuium eſt cinere quer- L
cus ad vſum medicine efficaciſſimuȝ eſt: ⁊ ho
minibus ⁊ pecoribus que denſione pulmonis

vexantur: ⁊ quibus aliqua res venenata obſi
ſtit. Bibita nanqz ſtatim ſalutem affert.
M ¶ Utilis ẽt eſt in vulneribus humectis: ⁊ in
fiſtulis: ⁊ ad vulnera difficilia ad ſanandum
N ⁊ calloſa longi temporis ſordida. ¶ Quoti-
die ergo lauande ſunt: ⁊ ſic apto medicami-
ne ſananda: quia virtus lixiuij non ſanat: ſed
ad ſanitatem vulnera diſponit.

Capitulum. xlij.

c Orallus. Ex li. de na. re. Corallus ẽ
lapis rubeus valde: figurã habens vt
cornu cerui: vel vt herbe radix cum
multis radicibus. Nec miruz qm̃ herba fuit
in mari primũ. Hic fulminibus ⁊ tẽpeſtatib⁹
reſiſtit. Unde antiq lapidẽ huiuſmodi cõfra
ctuz cũ ſeminibus in agro iacebãt: aut in ar-
boribus ſuſpẽdebãt: vt grãdinũ picula nõ ſẽ
tirẽt. Demõibus quoqz terribilis ẽ: ⁊ h̃ forte
qꝛ freq̃nter ramoꝝ ei⁹ extẽſio modũ crucis hz

Operationes.

A ¶ Aui. in. ij. can̄. Corallus eſt frigidus in. j.
gra. ſic. in. ij. Stipticus eſt ⁊ vehementer pro
B hibet fluxum ſanguinis. ¶ Carnem additaz
abſcindit: confortat oculuz abſtrahendo ⁊ ex
C ſiccãdo humiditates fixas in eo. ¶ Et eſt pre
cipue quod aduſtum eſt ⁊ ablutuz conueniẽs
lachrymis. Ueſtigia quoqz vlcerũ abſtergit:
confert apoſtematibus inteſtinorũ ⁊ ſplenis:
retinet ſputum ſanguinis. Naſcitur in mari
bus que ſunt in affrica: ⁊ alius quidẽ rubeus
D eſt: alius niger: alius albus. ¶ Dolorẽ ſtoma
chi remouet ac prohibet ſuper os eius dire-
E cte ſuſpenſus. ¶ Et ideo collis pueroꝝ appẽ
ditur. Dicitur autem ꝙ ſi teratur ⁊ impleãn
tur ex eo concauitates infirmoruz dentiũ era
dicat eos: ⁊ eſt ſummus in confortatione gin-
giuarum. ¶ Confert etiam ſputo ſanguinis F
⁊ eius fluxui: proprieqz rubeus: ⁊ oĩbus egri-
tudĩbus ſtomachi. ¶ Arnol. Corallus a ma G
ri trahitur ſicut ramuſculus: ⁊ valet contra
quemlibet fluxum ſanguinis ⁊ epilentiam.
¶ Et contra vana monſtra collo ſuſpenſus. H
¶ Et valet etiam contra tempeſtates ⁊ gran I
dines agris aſperſus: multiplicat fructus.

Capitulum. xliij.

c Orneolus. Ex li. de na. re. Corneo-
lus: vel ſm̃ quoſdam cornelus eſt la
pis rubeus perlucidus ſ3 obſcuri co
loris inciſi carne ſimilis. Horũ lapidum mul
titudinem filij iſrael in deſerto ſculpſiſſe di-
cuntur: quoruz ſculptura tam ſubtilis acumi
nis comprobatur: vt nullus poſteriorum hu
iuſmodi operis imitationem audeat attem-
ptare: nec dubium ꝙ ſm̃ efficacias ⁊ virtutes
gemmarum ſculpebantur ymagines figura
rum. ¶ Alber. in lapidario ſuo. Corneolus:
quem quidam cornelium vocant: lapis eſt co
loris carnei: hoc eſt rubei obſcuri ſicut carnis
lotura. Hic apud rhenum fluuium inueni-
tur frequentiſſime: ⁊ eſt valde rubeus: colorẽ
hñs fere ſicut miniũ: ⁊ qñ polit̃ multuz nitet.

Operationes.

¶ Expertum eſt ꝙ ſtringit ſanguinem: ⁊ pre A
cipue menſtruorum ⁊ emorroidarum: fertur
etiam iras mitigare. ¶ Sera. Uirtus iſtius B
lapidis eſt ꝙ quando defertur in anulo repri-

mit iracũdiã

ſnit iracundiam ⁊ cauſam litis ante iudiceꝫ.
C ¶ Et reprimit fluxuꝫ ſanguinis: vndecunqꝫ exeat proprie ⁊ ſanguinis menſtrui.
D ¶ Et qn̄ fit ex eo dentifrigium abſtergit ſordes dētiū ⁊ dealbat eos: ⁊ facit eos pulchros.

Capitulum.xliiij.

c Ochilium. Pan.ca.ccccxxxi. Lapis conchilij. Hoc vocabulum ponitur in quodam electuario. Auic. quod eſt contra vicium lapidis: ⁊ quidam dicunt ꝙ eſt coclea marina: que dicitur conchilium: ⁊ quidam dicūt ꝙ eſt coclea climaciarum: ſm veritatem lapis eſt coclea porphire marine: ⁊ eſt conchilium marinum purpureum.

Capitulum.xlv.

c Os grece. Arabice bager almaſeni ſiue amēſen. Latine lapis quo acuit ferrū vel olearia. Sera.li.ag.c. Bager almaſeni eſt lapis quo acuitur ferrum.

Operationes.

¶ Fricatio almaſeni que accipitur ex lapide qui dicitur yſachſen: prohibent augmentari mammillas puellaruꝫ ante tempus: ⁊ teſticulos puerorum: ⁊ eſt q2 virtus eius infrigidat. A
¶ Et idem auc. Dyaſ. Quando acuitur ſuper ipſum ferrum aliquod ⁊ linitur ꝙ aggregatur ſuper alopiciam: facit in ea naſci pilos. B
¶ Et liniuntur cum eo mammille puellaruꝫ ⁊ teſticuli puerorum: ⁊ prohibet eos augeri. C
¶ Et conuenit apātibus eoruꝫ amborū: ⁊ qn̄ ſumit in potu cū aceto cōuenit dolori ſplenis ⁊ epilentie: ⁊ fricatio eius conuenit alopicie. D
¶ Ubi ſciendum ꝙ iſte lapis vocatur ſimiliter cos ocularia: q2 in ea fricātur ſyeff. oculorum. Uel cos olearia: q2 acuuntur in ea inſtrumenta ferrea: aſpergitur ſuper ipſa oleū. E

Capitulum.xlvj.

c Uprū. Ex li. de na. re. Cuprum ſiue es: eſt eiuſdeꝫ duriciei cū argento: ⁊ eiuſdeꝫ liquationis. Hoc excepto ꝙ eſt rubei coloris. Es nulla rubigine corrūpit: fetorē hꝫ ⁊ tū dulce ſonat. ¶ P bus. Es ſiue cuprū ſonoruꝫ eſt ⁊ vocale: natura calidū: ſonus eius per ſe rudis eſt admixtuꝫ vero ſtāno vel argēto vel auro validū eſt valde: dulcēqꝫ tinnitū hꝫ. Tinnit aūt ceteris metallis: ſed verat auditū: niſi ſtanno cōmodius tēperet. Et tuſile qdē eſt: ⁊ in omne artificiuꝫ ductile: ſed

cum labore ⁊ moderamine verberātis nunꝙ vero ſic purgari poteſt quin facile contrahat corruptelam. Durat tñ in annos plurimos.

Operationes.

A ¶ Yſi. Es autez a ſplendore aeris dr̄: ſicut ⁊ aurum ⁊ argentū. Apud antiquos prior eris
B vſus ꝙ ferri cognitus eſt. ¶ Ere quippe primi proſcindebāt terrā ⁊ certamina belli gere
C bant: eratqꝫ in precio es magis. ¶ Aurū vero ⁊ argētū pp inutilitatē ⁊ reijciebanť. Nūc aūt viceuerſa iacz es ⁊ aurꝝ ſūmo ceſſit honore
D ¶ Inter oia vero metalla es vocaliſſimuz eſt ⁊ maxime poteſtatia. Ex eo ⁊ enea lamia fiūt

Capitulum. xlvij.

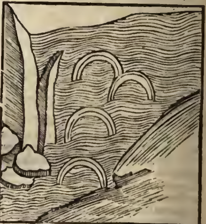

D Raconites. Alb. Draconites eſt lapis a capite draconis extractus: ⁊ fertur ab oriente vbi ſunt dracones magni. Uirtus ei efficax ſicut lapidis qui vocatur borax: quādo de dracone extrahitur adhuc viuo palpitante. Inſidiantur autem draconibus dormientis. Et ſubito ſciſſo corpore draconis adhuc palpitante euellunt lapidez.

Operationes.

A ¶ Alb. in mirabilibus dicit ꝙ draconites deuincuntur inimici: contra venena valet ſi de viuo extrahatur ⁊ debet ferri in ſiniſtro brachio. Anime enim actibus multa confert.
Nis etiam ſuperfluitatibus que generantur ī animalibus ⁊ mortis corruptio. Alterat ca qſi naturali morte corruptis humoribus moriūť: ⁊ qſi mortua vl' corrupta occiſa iacuerūt
B ¶ Ego aūt in partibus alemanie in Sueuia vidi lapidē ſuper quem cōuenerāt plus ꝙ. x. ſerpētes inter mōtes ī quodā prato: ⁊ cū trāſitum facerent: inde dn̄s terre milites euaginatis gladijs ſciderūt ſerpētes in multa fruſta: ⁊ in fundo tñ quidā magnus iacuit ſerpēs in multas ptes inciſus: ⁊ ſub capite ſerpētis inuentus eſt lapis niger formatus vt piramis abſciſſa nō perlucidus in circuitu coloris pallidi pulcherrimū habens deſcriptum ſerpentez. Et hunc lapidem ab vxore eiuſdem nobilis mihi preſentatū cū capite eiuſdē ſerpētis.
C ¶ Itē dr̄ venena fugere que fiūt a morſibus aīalium venenatorū. Uictores dr̄ ēt efficere.

Capitulum. xlviij.

D Eimonis: dyadochos: ⁊ droſelitus. Alb. Deimonis eſt quidam lapis bicolor vt arcus deimonis que iris vocatur. Eſt aūt deimō dictus ꝙ grece ītellectū vel ſtellā claraz ſtillantē ſonat. Idē. Dyodochos eſt lapis pallidus: dr̄ aliquātulū berillo ſilis.

Operationes.

A ¶ Albertus. Lapis deimonis dicitur conferre febricitantibus: venenoſa pellere: ⁊ tutum ⁊ victorem reddere.
B ¶ Dyadochos dr̄ fantaſmata intantū excitare ꝙ magi maxime hoc vtūtur: tñ applicatus defuncto: vires amittit: qꝛ mortem odire prohibetur. Horꝝ autez ratio haberi pōt in libris magorꝝ: hoc eſt hermetis: thebit. bencorath: ⁊ ptolomei: de qbus nō ē pn̄tis ītētiōis.
C ¶ Arnoldus. Droſelitus eſt lapis varius: cuius nominis cauſa extitit: qꝛ ſi ad ignez applicetur velut ſudorem emittit.

¶ Capi. xlix.

Capitulum.xlix.

Yacodos.dyamātic᷒.ꝛ dyoniſia.Arnol᷒
d Dyacodos eſt lapis pallidus berillo ſiſis

Operationes.

A ❡Ex li.de na.re.Dyacodos ē lapis q̄ aqs in
iectus varias effigies demonuꝫ efficit : ita vt
B det reſpōſa petentibus.❡ In co.li. Dyamā
ticus eſt lapis qui in quocūqꝫ metallo geſtet:
C ferreā tñ ſibi ſedē propinquaꝫ elegit.❡ Yſi.
Dyoniſia eſt lapis niger mixtus rubentibus
notis.Hec ex aq̄ trita vinuꝫ fragrat:ꝛ odore
D ſuo putat ebrietati reſiſtere.❡ Plbus.Dyo
niſia lapis eſt orientis fuſci coloris:niueis re
ſperſis guttis in aqua tritus vinuꝫ fragrat ꝛ
tñ ebrietas ꝫ naturaꝫ odore ſuo fugari ſolet.

Capitulum.l.

Xacontalitus:erimiſtion:ꝛ ethites.
e ❡Yſido.Exacontalitus lapis eſt in
parua magnitudine:multi color eſt:
vnde ꝛ nominatus eſt. Tam diuerſis enim
notis aſperſus eſt: vt ſexaginta gemmarum
colores in paruo eius orbiculo deprebēdant.

Operationes.

❡Arnoldus. Exacontalitus eſt lapis valde A
paruus ex coloribus ſexagita diſtinctus.Hic
bominis oculos efficit tremuloſos.
❡Ex Lapidario. B
Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus.
Corporis exigui miro diſpendio ſupplet.
Duꝫ tot gēmarū ſumit gēmula ſola decorē.
❡Yſidorus.Erimiſteon gemma inter gratiſ C
ſimas aſpicitur ꝛ ex igneo colore radians au-
ro:portans ſecuꝫ in extremitatibus candidā
lucem.
❡Ex libro de naturis rerum.Ethites eſt la- D
pis punicei coloris: babens lapillum interi-
us : ex quo fit ſonorus. Hic ab aquila de ex-
tremis orbis partibus in nidum portatur:na
turaliter en.m bunc eſſe cauſam q̄ oua aqui-
le immoderato colore concaleſcunt:niſi lapis
naturaliter frigidus preſēs ſit: bic pueros in
columes ſeruat.
❡Efficaciſſime pregnantes iuuat : ne abor- E
ſum faciant:vel in partu grauiter laborent:
in leuo lacerto portari vult:ſobrietatem con-
fert ꝛ gratiam: facitqꝫ victorem. De iſto la-
pide ſuperius etiam dictum eſt.

Capitulum.lj.

e Mathites. Yſi. Ematbites lapis eſt dictus qꝛ rubore ſãguineus. Emacb gppe ſanguinis eſt. Signiſ autẽ in ethiopia: ſed principalis in arabia ꝛ affrica inuenitur.

Operationes.

A ¶ Ematbites dr̃: qꝛ emach ſanguis thitbel ſiſtẽs: hꝫ.n. ꝟtutẽ ſtringẽdi fluxũ ſanguinis.

B ¶ Ex li. de na. re. Ematbites eſt lapis ferruginei coloris: mixtus venis ſanguineis: hoc immiſſus in aquã bullientẽ eaꝫ reddit tepidam. Si quis euꝫ deferat ſolis ardorẽ nõ timebit.

C ¶ Item ſoli expoſitus a ſe ſcintillas emittit: fructus a locuſtis ꝛ grandine ſeruat.

D ¶ Ideꝫ. Confractus: ꝛ in aqua reſolutus ſanat eos qui ſaliuas ſanguineas emittunt.

E ¶ Sanat etiam ventris fluxum: puluis eius carnes mortuas creſcentes in vulnere corrodit ꝛ tollit. Uino quoqꝫ permixtus vlcera ſanat. Bibituſqꝫ lapidem veſice frangit.

F ¶ Ex lapidario. Sumpſit ematbites grecũ de ſanguine nomen. Nature lapis humane ſeruire creatus. Stiptica cui virtus per multa probatur eſſe.

Capitulum.lij.

e Xacolitus ꝛ exebenos. Alber. Exacolitus eſt lapis varius: diſſolutiuus: vt dicunt periti medicorum. Dya. Exebenos lapis eſt albus ꝛ ſpecioſus quo ſolent aurifices aurum limpidare.

Operationes

A ¶ Alber. Exacolitus vino permixtus ꝛ potatus valet ꝫ colicam ꝛ yliacam paſſionem.

B ¶ Dyaſ. Exebenos curat ſtomaticos potatus cum paſſo ꝛ aqua ſimiliter amẽtes ſanat potatus.

C ¶ Ad venereas voluptates mirifice bibitus: qꝛ non patitur diu eos fatigari.

D ¶ Soluit etiam veſicã ꝛ dolentẽ. Nam potatus partuꝫ ſine egritudine cõſeruat: ꝛ velocitateꝫ parturiẽtis facit circũligatus femori.

Capitulum.liij.

e Nidros. eſeſtis ꝛ egypcilla. Yſido. Enidros lapis eſt ab aqua vocatus: exũdat.n. aquã ita vt clauſaꝫ putes in eo fontaneã ſcaturiginem. ¶ Arnol. Enidros eſt lapis diſtillãs ppetuis guttis nec liq̃ſcit omino: nec efficitur minor. Ex li. de. na. re. Enidros lapis criſtallo ſimilis miromodo ppetuis lachrimis diſtillat: ꝛ tamen durus ꝛ integer in omnibus perſeuerat.

Operationes:

A ¶ Ex lapidario. Huius nature graue eſt deprehendere cauſam. Naꝫ ſi decurrit lapidis ſubſtantia quare non minor efficitur aut non omnino liqueſcit. Si res exterior deſcẽdit ad inferiora: vt ſemper refluat: cur ſe non impedit. ſ. ingrediens contrarius egredienti.

B ¶ Yſi. Eſeſtis lapis eſt ſpeculi naturam habens in redẽdis ymaginibus quamꝙ̃ rutilet

C ¶ Experimentuꝫ eius eſt: ſi feruenti aque addita ſtatiꝫ refrigeret. Aut ſi ſoli oppoſita materiaꝫ aridã accedant: naſcitur in chorintho.

D ¶ Idẽ. gypcilla gẽma eſt radice nigra facie vero cerulea ex egypto vbi repiſ ſic apellata.

Capitulum.liiij.

Litropia. Yſi. Elitropia eſt gemma
c coloris viridis ac nubilis ſtellis puni-
ceis ſuper ſparſa cum ſanguineis ve-
nis: cauſa vero nominis eſt de effectu ipſius lapidis. Nam in labris eneis deiecta radios ſolis mutat: ſãguineo repercuſſo: extra aquã autem ſpeculi modo ſolem excipiat: deprehẽditqꝫ defectus eius ſubeuntem lunam oſtendẽs. Signitur in egypto ꝛ affrica: ſed melior in ethyopia. Magi hanc admixta herba elitropia: quibuſdam additis precãtationibus gerentem conſpici negant.

Operationes.

A ¶ Ariſ. Lapis elitropia ſi ponaẽ ſup aquaꝫ
B euaporabit eam. ¶ Ex li. de. na. re. Lapis elitropius in vaſe aqua pleno ſolis radijs ſubiectus ſanguineũ ſolẽ reddit: ac ſi patereẽ eclipſim: nec in era vas ipſum in quo iacet ebulire videtur. Et aquam velut ymbres ſpergere. Hoc facto videntes areptícij (ſi parentes ſint) extra ſe rapiuntur ꝛ futura predicunt.
C ¶ Hic lapis geſtantẽ in lõga vite tẽpora pducit: ſanguinẽ ſtringit: venẽna fugat: ꝛ contra
D dolos tutum facit. ¶ Ex lapidario.
Ex re nomen habens eſt elitropia gemma.
Que ſolis radijs in aqua ſubiecta parillo.
Sanguinem reddit mutato lumine ſolem.
Eclipſimqꝫ nouam: terris effundere cogit.
Deniqꝫ poſt modicum: vas ebulire videbis.
Aſpergiqꝫ foras ſubite ſcaturi ignis imbreꝫ.

Capitulum.lv.

e Piſtites. Ariſ. epiſtites lapis ẽ q ſe-
curitatẽ a beſtijs pbet ꝛ ſi mittaẽ in aq̃ bulictis vas: ceſſãt ebulitiõis ei⁹ ampulle.

Operationes.

¶ Arnol. Epiſtites lapis ẽ rutilãs ꝛ rubicũ- A
dus: ex pte cordis geſtat⁹ holeꝫ tutũ cuſtodit locuſtas ꝛ volucres nebulaſqꝫ ſteriles: grãdinẽ ac turbinẽ a fructibus terre cõpeſcit: ꝛ ſoli
oppoſit⁹ ignẽ ac radios emittit. ¶ Dya. Epi B
ſtitin lapis rubicũdus ac dilucidus ẽ: ꝛ naſciẽ in corimbo. Hic in aquã feruentẽ miſſus con
tinuo tepidorẽ eaꝫ reddit. ¶ Et ſi aliquãtulũ C
ſteterit: ibi oẽm ardorẽ tollẽs frigidã eã facit
¶ Hunc cũ aliquis in manu dextera ꝯ ſoleꝫ D
tenuerit radios emittit ꝛ ignẽ vomit: ita vtvidentes mirenẽ. ¶ Qui vero circa brachiũ ſi- E
niſtrũ eũ portauerit: oẽs turbas contempnit.

Capitulum.lvj.

f Alconos: filaterus: flongites: ⁊ flog-
mus. Arnol. Falconos q ⁊ arſenicuꝫ
vel auri pigmētū dr̃ lapis ē rubeus ⁊ citrin⁹.

Operationes

A ¶ Hoꝫ naturā ſulphuris calefaciēdi ⁊ de
ſiccādi. Si eri apponat̃ trāſmutat illō ī albū
Omnia metallina corpa exurit p̄ter aurū.
B ¶ Idē Filaterus eadē eſt gēma eiuſdēqꝫ vir
tutis: cuius ē criſolitus: de quo ſufficiēter di-
C ctū eſt ſupius. ¶ Yſi. Flōgites gēma ē ex pſi
da: ⁊ hec ē vna ex gēmis ardētibus vel criſtal
linis oſtētās intra ſe quaſi flāmas eſtuātes q̄
D non exeāt exterius. ¶ Pli. Flogmus in egy
pto inuenit̃: auroſuꝫ ⁊ flamineū hꝫ colorem.
E ¶ Idē. Illinitus fronti (flogmū). ſ. ſomnuꝫ
īducit.

Capitulum.lvij.

f Errū. Yſi. lib. ij. Ferrū dr̃ eo q farra
ī. ſemina frugū ꝯdat. Uſus ferri poſt
alia metalla reptus eſt. Cuius poſtea v̄ſa eſt ī
obprobriū ſpēs. Ari. in li. metheoroꝝ. iij. Ex
vaporibus humidis in terra ſpēs nulla dila-
tat̃ in ꝑcuſſiōe ſicut ferrū. Coꝛūqꝫ eſſe ē q qñ
coartat̃ igneitas ⁊ lapideitas deſiccant̃ ⁊ are
ſcūt. Idē ī li. iiij. Quedā ſunt igne mollifica-
bilia velut ferrū ⁊ cornu. Eritqꝫ ferrū ſic mol
le ⁊ ſciſſibile. Ferrū aūt a calido liquatū coa-
gulat̃ infrigidatū: ipſumqꝫ operatū liquat̃ vt
humidū fiat: iterqꝫ coaguleť. Scoria v̄o ſub
ſtat ⁊ deorſū dat̃. Cūqꝫ multotiēs patit̃ ⁊ mū
dū fit: hoc calibs fit minuſqꝫ pōd⁹ ē emūdati
Meli⁹ quoqꝫ ferꝝ ē q miorē purgationē hꝫ.

Operationes.

¶ Ex li. de natu. re. Ferrum frigide nature A
eſt durum ſolidum ⁊ inciſiuuꝫ: omnia fortitu
dine ſua domat: ⁊ a ſe tm̄ conſumitur. ¶ Su B
per oīa metalla corruptellā facilius ꝯtrahit.
¶ Ex etiam cōnexa corruptione inficit. Rau C
ce ſonat: igne ebeſcit ⁊ ductile fit.
¶ Ex eo fiunt arma diuerſaqꝫ inſtrumenta D
inciſionibus apta.

Capitulum.lviij.

Agates. Yſi. Gagates primū in
Sicilia inuentus. Gagatis flu-
g minis fluore reiectus: vnde ⁊ no
minatus: lꝫ in Britania ſit plu
rimus. Eſt aūt niger: planus le
uis ⁊ ardēs igni admotus fictilia ī eo ſcripta
nō delent̃. Mirꝫ q aq̄ accēdit̃ oleo extinguit̃.

Operationes.

¶ Ex li. de na. re. Gagates lapis niger eſt ac A
lucidus: caducis prodeſt accenſus.
¶ Demones quoqꝫ fugat: aut ſi per os ho- B
minis obſeſſi loquat̃: fumus eos tacere cogit.
¶ Ideꝫ. Stomachū euerſum iuuat: ⁊ aqua C
in qua triduo iacuerit cito partum libelat.
¶ Ipſa quoqꝫ aqua ſi a puella potet̃ an vir- D
go ſit deprehenditur. Nam ſi virgo eſt ſino-
ta manet: ſi corrupta incontinenti mingit.
¶ Idem lapis demonibus ⁊ incātationibus E
reſiſtit: ſerpentes fugat: vnde ⁊ aquila ponit
eum in nido ſuo contra ſerpentes.
¶ Sergius tamen dicit: q hoc facit vt calo- F
rem ſuum circa oua temperet.

¶ Idem

G ¶ Idem quoqȝ calefactus confricationi ma tricis q̄ñ ſuffumigatur ex ipſo: epilenticis cō- fert. Fumus eius effugat vermes venenoſos.
H ¶ Dyaſco. Gagates melior eſt ille qui facile igni exarſerit: ⁊ odorem habet aſpalti.
I ¶ Hic aq̄ ſolutus dētes mobiles ꝯfirmat ad rigores ꝑcordiorꝫ ac dolores ⁊ euerſiōes facit
K ¶ Incenſus ſerpentes fugat. Incenditur au tem ⁊ in aqua mittitur ⁊ parturienti de eadē aqua per triduum potui datur.
L ¶ Demōibus ⁊ omnibus maleficijs reſiſtit: virginitatem deprehendit.

Capitulum. lix.

Alactites ⁊ garamantites. Yſid. Ga
G lactites lapis lacteus dr̄: q2 attritus reddit ſuccū albū ad lactis ſaporem.

Operationes.

A ¶ Femīs nutricātibus alligat⁹ fecūdat vbera. Infātiū quoqȝ collo ſuſpēſus ſaliuā ferr̄ face re. In ore aūt liqueſcere ⁊ memoriā adimere
B ¶ Arnol. Galactites lapis eſt cineri ſimilis: hūc mittit nilus ⁊ athcolus: datqȝ lactis ſuc cum ⁊ ſaporē: ⁊ in ore clauſus turbat mentez.
C ¶ Collo circundatus vbera lacte replet: ⁊ fe more ligatus faciles partus prebet. Deniqȝ ſi veſpere cū ſale mixtus aqua ouile circūſpar gir̄: oues lacte replenr̄ ⁊ ſcabies ab eis fugar̄.
D ¶ Ariſto. Lapis galactites dum ponitur cō tra incendiū ignis extinguitur: ⁊ ſi ſupra mu lierem ſuſpenditur partus egreditur.
E ¶ Dyaſco. Lapis Galactites colore cinere us eſt: guſtu dulcis: ſic dictus: quia tritus co lorem lacteum emittit.

¶ Hic poſt balneum ieiuno datus cum mul ſa vel aqua lactis copiam miniſtrat. F
¶ Lacteus aūt dicir̄: q2 precedentia mala in obliuionē adducit: vn̄ ⁊ mulieri difficulter pa rienti: filo facto de lana ouis circa femur de- xtrū ligatus mox eā ſine dolore parere facit. G
¶ Idem. Faſcina ligatum dolorem dentiuȝ liberat: ⁊ qui ſecum eum portauerit: ſi princi pem vel alium offenſum habuerit in obliuio- nem eum adducit ⁊ gratioſum reddit. H
¶ Pli. Garamantitē aliqui vocant lapidez qui ⁊ ſandarcſius dr̄ de quo dicetur inferius I

Capitulum. lx.

Ranatus ⁊ garatiden. Con. Gra
G natus eſt de genere carbūculi. Eſt āt lapis rubeus ⁊ ꝑlucidus: in colore ſi milis balauſtijs: ē aūt rubeus aliquātulū ob- ſcurior carbūculo. Et cū ſubijcir̄ ei in ſigillis niger color: tūc magis rutilat. Et in hoc ge- nere inuenir̄ qdā modus: q2 intra ruborē ſpar ſus hȝ viole colorē ꝑꝑ hoc genus violatuȝ dr̄ ⁊ precioſior eſt alijs granatis. ¶ Alb. Gara tiden eſt lapis qui fertur eſſe nigri coloris. Probatur aūt veritas huius lapidis ſic. Si geſtans lapidē totū corpus ſuum vngat mel le muſcis ⁊ veſpis expōitur: ⁊ ſi intactus ma net ab eis lapis eſt verus: ⁊ ſi deponit lapidez muſce ⁊ veſpe ſuper mel cadunt ⁊ fugiunt.

Operationes.

¶ Conſtan. ⁊ Alb. Dicunt granatum letifi care cor ⁊ pellere triſtitiam: ⁊ eſt cal. ⁊ ſic. ⁊ ꝙ quidam hunc eſſe de genere iacinti eſt falſuȝ. A
¶ Inuenir̄ āt lapis h̄ ſ̄ȝ plrimos i ethyopia: B

ꝛ aliquotiēs intra tyruz iuxta arenas maris.
C ¶ Alb. Aiūt ꝙ lapis garatidē ī ore portatus facit bene iudicare opiniones ꝛ cogitationes.
D ¶ Fertur etiam ꝙ geſtantem gratioſum reddit hominibus. Ita ſimiliter aſſerit Enax.

Capitulum. lxi.

Agacromeō: griſolitus: ꝛ galatides.
§ Alb. Gagacromeon eſt lapis diuerſi coloris ſicut pellis capreoli. ¶ Idem Griſolitus eſt gemma coloris aurei in horis matutinis viſu pulcherrimus eſt: in alijs autem horis diſſimilis: ab igne autē corrūpitur ꝛ fugatur. Et vt quidā dicunt inflāmatur: ꝛ ideo timere ignem dr̄. Dicunt autē alij ꝙ eſt aliud genus iſtius lapidis: qui eſt lapis ignobilis ſubſtātie: ꝛ eſt marchaſita aurea que medium quoddā eſt inter metalla ꝛ lapides. Dicitur autem tertium genus iſtius lapidis eſſe coloris medij inter ceruleum ꝛ rubeuz. Pli. Galatides velut cinereus eſt guſtu dulcis.

Operationes.

A ¶ Alb. Gargacromeō victores reddit ſe ge
B ſtantes. ¶ Expertum autem dicunt eſſe ab alchide principe quodā: qui quotiens hūc lapidez ſecū habebat: ſemꝑ vincebat in terra ꝛ in mari: quotiēs aūt caruit fertur hoſtibus ſuc
C cubuiſſe. ¶ Alb. Griſolitus. Uirtus huius lapidis eſt curare ſcabiez ꝛ vlcera: ꝛ in manu geſtatus calorem febris mitigare dicitur.
D ¶ Pli. Galatides latēter humectat: ꝛ lenit̄ ꝯſtringit: ꝛ ideo facit ad lachrymas oculoꝝ.

Capitulum. lxij.

Gelacies ꝛ gloſopetra. Pli. Gelacies ſiue Galacies lapis cādorē ꝛ figurā preſtat grādinis. Duricia quoqꝫ ſuſcta ē vt adamas: ī igne ferṫ ēt frigus ſuū manere.

Operationes

¶ Arnol. Galacia lapis oī tp̄e frigidus: nec vnq̄ caleſit. ¶ Ex lapidario. Eſt que cādorē fert grandinis atqꝫ figurā. Ictibus oīmodis inuicta gelacia gēma. Cuius nature vis rāta fore ꝓ obaṫ. Et omni tp̄e frigida ſit: nulloqꝫ caleſcit ab igne. ¶ Solinus. Gloſopetra lapis deficiētibus lunis e celo cadit: lingue humane ſimilis eſt nō modice: vt magi ferūt poteſtatis: q ex ea mot⁹ lunares excitari putāt. A B C

Capitulum. lxiij.

Ipſum. Pyaſ. cap. de gipſo. Gipſuz
g genus eſt lapidis ſimilis nitro: cuius
eſt optimuz quod habet venas latas:
gipſum vero non coctū deſiccatiuum eſt ⁊ ſti-
pticum ei parum plauſticum ⁊ collectiuum.

Operationes.

A ¶ Dya. Fluxū ſanguis ⁊ ſudorē abſtinet: ha
B bitū offocat hoīez. ¶ Uſtū ho leptomeris eſt
⁊ deſiecat ⁊ repmit: cum puſca tritū in iunb⁹:
eſt ēt vt geſſania: ſed amplius ſtipticās ⁊ refri
gerans fortiter. Unde illinitū fronti ſanguis
curſuz ſtringit: potatū vero diſſintericis ⁊ ce-
liacis ⁊ omni pfluo reſiſtit: flos ei⁹ facit ad ea
C que inſtātius cōſtringere volumus. ¶ Sera.
li. ag. c. Gipſen. Uirtus eius eſt deſiccatiua.
D ¶ Et idē auc. Gal. Nō adminiſtraſ niſi exte
rius: ⁊ virtus eius eſt q̄ deſiccat ⁊ ꝯglutinat ⁊
opilat. Et h iō: qꝛ ipſuz facit aggregationez
partiū cito: ⁊ ꝯuenit fluxui ſanguis qn̄ miſceſ
cū medicinis ſiccis: qꝛ gipſuz eſt durū ſicut la
pis: ⁊ iō opz ꝙ admiſceatur cū albumine oui.
E ¶ Et fit multū ſtipticuz qn̄ miſceſ cū puluere
molēdini: q aggregaſ qn̄ euolat ex farina fru
menti ſuper muros molendini ⁊ pilis leporis.
G ¶ Et qn̄ aduritur minuiſ de viſcoſitate ſua
⁊ augetur ſubtilitas ſua ⁊ ſua denſio: ⁊ fit sti-
pticum maxime qn̄ ꝯficitur cū aqua ⁊ aceto.

Capitulum. lxiiij.

Yena ⁊ hyeratides. Y ſid. Hyena la-
pis eſt q in oculis hyene beſtie iueniſ.
h Qui ſi ſub lingua hoīs ſubditus fue-
rit: futura eū precinere dicit. ¶ Ari.
in li. de animalibus. Gēmam hyena
portat in oculis. Uel vt aliq dicunt in fronte.

Operationes.

¶ Uarietas multiplex colorūqz mutatio in- A
eſt oculis hyene: in quorū pupillis inueniſ la-
pis quem dicunt predicendi futura preditum
poteſtate. ¶ Ex lapidario. B
Tollitur ex oculis lapis extollendus hyene.
Uatidicum munere dicunt inferre gerenti.
Que queat imbutus precinere queqz futura.
Sub lingua loto ſi contineatur in ore.
¶ Y ſid. Hyeratides eſt lapis accipitris colo C
ris ſilis. ¶ Ariſto. in li. de animalibus. Hye- D
ratides lapis ſi ab hoīe geſteſ a muſcis vel api
bus nō mordeſ. ¶ Arnol. Hyeratides lapis E
eſt niger: quē q ī ore geſtauerit magis cogita-
tionū ⁊ opinionū iudex efficiſ: ⁊ amabilis red-
ditur. ¶ Sic aūt virtus ei⁹ pbaſ: corpus ge- F
ſtantis ſi nudū melle fuerit inūctū ⁊ muſcis ex
poſituz intactū relinquēt ipſuz: ac ſi lapis ab
eo auferaſ ſuggēt atqz corrumpunt corpus.

Capitulum. lxv.

Iacinctus. Ex li. de na. re. Iacin
ctus eſt lapis ceruleus: in obſcu-
i ro nubiloſus: ī ſereno clarus: ita
ꝙ aera ſentire dr: peroptimus ē
ille q nec nimium clarus nec ni-
mis obſcurus. Eſt āt frigidiſſimus: ⁊ hoc ma
gis ſi mittaſ in os. Solidiſſime quoqz duricie
eſt: ita ꝙ findi vel ſculpi recuſat. ¶ Dya. Ja-
cincti vt dictu ʒ eſt: ſpēs ſunt tres: inter quas
granati ſunt meliores: q iuxta ignē magis ru
bicundi fiunt. Et ſi aliqua ibi fuerat nigredo
tolliſ: veneti vero nō patiunſ ignez. ¶ Sera.

Eius ſunt tres ſpecies. Una eſt coloris rubei.
Scđa eſt coloris citrini. Tertia eſt coloris ca-
balli ⁊ coloris ãtimonij: ⁊ rubẽs ē melior alijs.
Et qñ incẽdit̃ ſuper eũ ignis rubeſcit multũ.
¶ Alb. in ſuo lapidario. Jacinctoꝝ duo ſunt
genera: aquaticus. ſ. ⁊ ſaphirin⁹. Aquaticus
eſt flauus albeſcens. Saphirus aũt eſt flauus
valde plucidus: quaſi nihil hñs aqueitatis.

Operationes.

A ¶ Alb. De expertis eſt ꝙ eſt frigidus ⁊ cõfor
tat corpora ſicut omne frigidũ quod ſtringit
B virtutẽ corporũ intus. ¶ In de ligaturis phi
ſicis aũt dr̃: ꝙ collo ſuſpẽſus vel digito porta
tus tutũ reddit pegrinũ: ⁊ gratũ hoſpitibus.
C ¶ Et valet ꝫ peſtiferas regiões. Et exptũ eſt
ꝙ ſomnũ ꝓuocat ꝑꝑ ſuã frigidã cõplexionez.
D ¶ Saphirinus aũt ſpãliter hꝫ hr̃e dr̃: ꝙ virt⁹
eius eſt ꝫ toxicũ. Aiunt ẽt ꝙ ꝯfert diuitias: ⁊
naturalr̃ ĩgeniũ bonũ reddit ⁊ leticiã cordis.
E ¶ Sera. Eſt aũt virtus iacincti ꝙ q portaue-
rit ſecũ ipſum aũ ſigillationẽ factã cum eo fit
tutus a fulgore. ita ꝙ non cadit ſuper eum.
Uirtus hec eſt multũ diuulgata inter hoīes.
F ¶ Aui. de virib⁹ cordis: dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. lxvj.

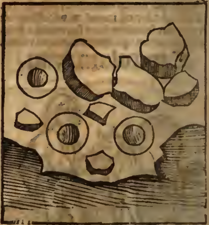

Aſpis. Alb. Jaſpis eſt lapis multoꝝ
I colorum: ⁊ hꝫ ſpecies decem. Melior
tñ eſt viridis traſparens: habens in ſe
venas rubeas. Debet autem in argento pro-
prie ligari. Hic in multis partibus inuenitur.

Operationes.

¶ Melynandus li. decimo. Jaſpis optimus A
eſt viridi tranſlucentiqꝫ colore.
¶ Caſte geſtatus fugat febres ⁊ ydropem. B
¶ Appoſituſqꝫ iuuat mulierem parturientẽ. C
Uis autem eius fortior dicitur in argento.
¶ Ariſt. Lapis clarificat viſuꝫ hoīs: ſãguinẽ D
ſtringit: ⁊ ſi ſup mulierẽ eſt partũ eius ſoluit.
¶ Arnol. Jaſpis eſt gẽma multoꝝ coloꝝ: E
ſed optimus eſt viridis ⁊ tranſlucens: de mul
tis partibus trãſmittitur: hoīem tutuꝫ facit.
¶ Et fantaſmata pellit: luxuriam quoqꝫ co- F
hibet: ⁊ conceptum prohibet. Eſt autẽ virtus
eius contra fluxum ſanguinis ⁊ menſtruoꝝ.
¶ Philoſophus. Si quis autez inuenerit ia- G
ſpidem viridem ⁊ in eo crucem: habet virtu-
tem vt ferens ipſum non mergatur.
¶ Itaqꝫ Gal. in digito portaſſe fertur hunc H
lapidem. ¶ Item iaſpis habet virtutem con- I
tra omnes inimicos: ⁊ pellit fantaſmata.

Capitulum. lxvij.

Ris. Alb. Iris criſtallo eſt ſimilis.
I Et eſt vt frequentius exagonus. Di
cit autem Enax ꝙ de arabia venit:
⁊ in mari rubro naſcitur. Nos autem inueni-
mus maximaꝫ copiã hoꝝ lapidũ in mõtibus
germanie que ſunt inter renũ fluuiũ ⁊ Treue
renſem ciuitatẽ: ⁊ diuerſe quãtitatis oẽs ſunt
exagoni. In alijs autẽ lapidibus cũ naturali
ter ſunt rotundi exagoni efficiũtur ſicut fora-
mina apuꝫ in medio poſita: exagona efficiun-
tur: cũ illa que ſunt in extremis ſunt rotũda.
¶ Operationes.

Operationes.

A ¶ Eſt aűt lapis ſiccisſimus qđ ſua ſdicat ſub
tilitas maxima. Fit aűt ex aqueo ſucco q eua
dit de materia lapidis: q generaẗ ı luto rubeo
B ¶ Et qꝫ h̄ aqueű vehemẽter a ſicco appȓheſuꝫ
C eſt ſiccus ꝛ durus lapis valde. ¶ Cű aűt ſub
tecto ſoli eius ps ſmittiẗ: ꝛ ps eius ı vmbra te
neẗ: ꝓijcit reflectẽdo pulcerrimos colores yri
dis ſuper oppoſitű parietez: vel ſup aliqđ cor
D pus pp qđ yris vocaẗ. ¶ Aliqd autẽ ſiſe huic
naſciẗ in gypſo qđ eſt pſpicuum in extremis ꝛ
ſciſſibile valde: ꝛ vtunẗ eo ꝑ vitro qdā ı vitris.

Capitulum. lxviij.

Scultos ꝛ Jena. Alb. ꝛ Yſiđ. Jſcul
l tos eſt lapis croco ſilis. Lapis in vlti
mis hyſpanioꝝ ptibus: frequẽtius in
ueniẗ iuxta gades herculis: in. iij. ꝛ. ii. clımati
bus iuxta hyſpaniā illā quā mő hyſpaniā vo
camus.

Operationes.

A ¶ Eſt āt lapis ſilabilis pp viſcoſitatẽ ı eo are
B factā. ¶ Et ſi de eo ſiat veſtis nő cőburiẗ ſꝫ ex
C igne purgaẗ ꝛ nitet. ¶ Et forte illud qđ ger
mani vocāt ſalamādre: qꝫ hec lanugo q inde
colligiẗ eſt ſiẽ lanugo lapidis humidi: q̄re aűt
nő cremaẗ in metheoroꝝ expeditű eſt. Huius
ſpẽm quādā dicűt eſſe quẽdā lapidẽ: qui qdā
vocāt carbunculű albű. Jmitaẗ carbűculum
in hoc ꝙ fantaſmatibus ꝛ preſagijs reſiſtit.
D ¶ Valet ꝯ doloꝛẽ oculoꝝ ex humida cā: ꝛ re
E dact⁹ ı puluerẽ ſanat ſcabiẽ. ¶ Jtẽ Yſi. dic đ
lapide iſto ꝙ ẽ alb⁹ ad modű glādis ı q̄titate.
F ¶ Alb. Jena ẽ lapis a beſtia q̄ iena vocaẗ: ſic
dictuseo ꝙ oculi eius in lapidẽ vertunẗ totali
G ter. ¶ Aiunt autẽ Enax ꝛ Aayen. ꝙ poſitus
ſublingua confert diuinando dicere future.

Capitulum. lxix.

Racabrates. Ramaz: ꝛ Renne.
Albertus. Racabrates eſt lapis
k ſimilis criſtallo.

Operationes.

¶ De eo ferẗ ꝙ eloq̄ntiā dat ꝛ honoꝛẽ ꝛ gr̄ā: A
valet ꝯ ydropiſim. ¶ Jtẽ Alb. Ramaz eſt la B
pis freq̄nter alb⁹ in toto vel in pte: varius ẽ in
coloꝛe: ꝛ freq̄ntiſſime iueniẗ ſmixtus onixinio
¶ Virtuſqꝫ ꝛ ferẗ ex ymaginib⁹ ꝛ ſcripturis C
q̄ inueniunẗ in ipſo ꝛ ex ſigillis. ¶ Enax ı lapi D
dario ſuo. Rẽne eſt qdā lapis multű carus re
gibus: q generaẗ in oculis ceruoꝝ in oriente:
q cű ſerpẽtes comedűt deponẽtes ſeniű vt foꝛ
tiores ſiant intrāt flumẽ vbi moꝛantur ſmerſi
vſqꝫ ad caput: tādiu quouſqꝫ ſentiāt virtutẽ
veneni ſepatā in terra lachꝛymā emittűt: que
coagulata ı oculis interdű vſqꝫ ad magnitu
dinẽ nucis deſiccaẗ: donec cadat cű de flumie
exierint: ꝛ ſic inueniẗ. Et hec dẗ venenorű ty
riaca.

Capitulum. lxx.

k Arabe. Pan. c. cccxxviij. Karabe eſt
gűmi arboꝛis vt gẽma vñ ānuli ſiunt.
vnde electrű ſuccinű ꝛ karabe ſub eodẽ ponű
tur: qꝫ electrű eſt karabe ꝛ ſuccinuꝫ ẽ karabe.

Operationes.

¶ Vñ habemus ab Alexādro ca. de Diſſin A
teria trociſcos dialectrű. ¶ Jtẽ Seruius ſup B

bucolicõ Virgilij in egloga paſtoris: dicit ꝙ
C electrũ ē poſt ſuccinũ. ¶ Itē Caſſi⁹ felix tra.
de trociſcis dicit. Trociſc⁹ de ſuccino: ⁊ ē ele-
D ctꝝ ⁊ deſcribit trociſcos de karabe. ¶ Aui. i
li. de virib⁹ cordis. Karabe ca. ē in. j. ſic. in. ij.
E Aliq volũt ꝙ ſit fri. ¶ Actor. De karabe iue
nies ſupi⁹ i tra. de herbis. ca. ccxxxvij. de K.
quare lector ibidē recurrat ⁊ iueniet ei⁹ vtutē
⁊ opationē.

Capitulũ. lxxj.

Azuli latine. Ara. bager alzenard ſi-
I ue elezanard. Sera. li. ag. c. bager al-
zenard. Opꝫ ꝙ eligaſ ex eo cuius co-
lor ē celeſtis multũ cũ corpuſculis aureis: ⁊ le-
nis eſt ſine aſpitate: ⁊ ſine admixtiõe alterius
lapidis: ⁊ q nõ frāgiſ facile: ⁊ cui⁹ fruſta ſunt
magna. ¶ Io. me. c. ð lapide lazuli. Lapis la-
ctulus vel ſtellat⁹ vel lazuli ē de gñe marmoꝝ
hñs maculas ex auro: ⁊ ē ali⁹ alb⁹. Et dr lapis
markaſita: ⁊ alius ldus clar⁹ celeſtis. Et dr la-
zuli ⁊ qñqꝫ minera fert vtrũqꝫ ſimul: ⁊ melior
eſt cuius color eſt viridior in colore azuli: ⁊ hꝫ
maculas aureas: ⁊ mixtus cũ markaſita ē nõ
bon⁹ ⁊ nõ maculat⁹: ⁊ ſilr lenis. ca. ē in. ij. ſic.
in. iij.

Operationes.

¶ Ser. Virt⁹ eius ē ſilis glutini auri: niſi qꝛ A
eſt debilior eo: ⁊ facit naſci pilos in palpebris.
¶ Et idē auc. Gal. Eſt i eo ſtipticitas cũ acui- B
tate pauca. Et vt⁹ eius ē q̄ deſiccat ⁊ ifrigidat
ēt palpebras q̄ depilanſ ꝓp aliquos humores
acutos ⁊ remanēt ꝙ i eis ñ augēſ pili nec mul
tiplicāſ: ⁊ ſūt ſubtiles ⁊ debiles. Et h̄ qꝛ lapis
lazuli in his locis deſtruit humiditatē ipſoꝝ
humoꝝ: ⁊ imutat ſupfluitatē ad cõplexionē
ſuā radicalē cũ q̄ fit gñatio piloꝝ palpebraꝝ.
¶ Et opꝫ ꝙ ad h̄ teraſ ad multũ ⁊ admiſtreſ C
in puluere. ¶ Et idē. Qñ ſuſpenditur ad col D
lum infantis remouet ab eis tumores: ⁊ facit
hirtos capillos. ¶ Itē hꝫ virtutē aduſtiuā ⁊ E
putrefactiuā: ⁊ ideo aufert ferrucas: ⁊ qñ ſu-
miſ iterius laxat humorē melācolicũ: ⁊ mũdi-
ficat ſanguinē ab hũorib⁹ groſſis. ¶ Et doſis F
ei⁹ ē a. iiij. kyrat vſqꝫ ad. ʒ. i. qñ miſceſ cũ alijs
medicis laxatiuis. ¶ Et ꝯuenit pl⁹ dolori re- G
nũ ⁊ aſmati: ⁊ qñ ſumiſ i potu: aut fit naſcale
cũ eo ꝓuocat mēſtrua. ¶ Et pot⁹ ei⁹ cõmouet H
nauſeā ⁊ vomitũ: ſꝫ ablutio ei⁹ remouet h̄ ab
eo. ¶ Aui. ð virib⁹ cordis: dič ꝙ ꝯfortat cor. I

Capitulum.lxxij.

l Acteus ⁊ lincis. Aui.in.li.ij.c.ꝓprio. Lapis lacteus eſt lapis qui cum fricaṫ aqua egreditur ex eo quoddaꝫ ſicut lac: ⁊ hoc quidem lapis eſt cinerei coloris dulcis saporis.

Operationes.

A ¶ Aui. Teriṫ cũ aqua ⁊ ſeruaṫ qꝺ reſoluiṫ ex eo in pixide de plũbo ꝯuenit in initio apatuꝫ.
B ¶ Et fit ex eiꝰ fricatiõe alcohol. ¶ Et ꝓhibet
C curſuꝫ ſuperfluitatũ ad oculũ ⁊ vlcera in ipſo
D accidẽtia. ¶ Enax in lapidario ſuo. Lincis ẽ lapis: ⁊ fit de vrina lupi ceruarij mixta ⁊ i mõtibus coagulata: q i domo ſeruatꝰ gñat optimos fungos. ſ. ſe quolibet ãno. ¶ Dr̃ valere
E ꝯ dolorẽ ſtõi: ⁊ yctericiam: ⁊ fluxum ventris.

Capitulum.lxxiij.

l Itargirum latine. Arabice ⁊ grece marechet. Sera.lib.ag.c. marechet: auc. Dyaſ. Quoddam ex eo eſt qꝺ fit ex vena plumbea: ita ꝙ inflãmatur donec fiat ſicut ignis: ⁊ diſſoluiṫ donec aduraṫ ⁊ poſtea coagulatur. Et ex eo eſt quod fit ex argento: ⁊ ex eo eſt quod fit ex plumbeo: quando fiunt ex eo lamine: ⁊ aduritur pars eius. Et de eo eſt cuius colo2 eſt rubeus ſplendens: ⁊ eſt aureuꝫ: ⁊ eſt melius alijs: ⁊ ex eo eſt purpurei coloris: ⁊ eſt argenteum. Eſt alius modus factionis litargiri: quem in iuuentute mea vidi ſardinie fieri: vbi argentum ⁊ plumbum ſimul colabantur: ⁊ eſt verior modus.

Operationes.

¶ Sera.auc. Alcauzi. Litargirum dealbatum eſt magis iuuatiuum ad auferendum veſtigia variolarum ꝙ̃ non albatum. ¶ Et aufert fetorem ſub aſcellarũ: ⁊ prohibet ſudorẽ. A B
¶ Et ſi bibatur ex eo ſtringit ventrem ⁊ vrinam: ⁊ prefocat ⁊ occidit. C
¶ Paulus. Contra ſcabiem de flegmate ſalſo vel colera valet. D
¶ Contra diſſinteriam frigidam vicio inteſtinorum fiat ex eo puluis qui iniciatur cũ clyſteri cum oleo roſarum ⁊ aqua ordei. E
¶ Cõtra vlcerationẽ virge diſtẽpereṫ cũ oleo roſarũ ⁊ inũgatur: nã vlcerationẽ cõſolidat. F
¶ Contra feruoreꝫ heriſipile conficiatur puluis litargiri ⁊ ceruſe cum aqua roſarum donec aqua non inficiatur ex puluere. G
¶ Iſte puluis in modum collirij cuꝫ aqua roſarum valet ad faciem depurandam: ⁊ pannum ſuperfluum remouendum quem habẽt mulieres poſt partuꝫ: axungia gallinacea vel anſerina liquefiat addito puluere litargiri ⁊ oleo roſarum fiat vnguentum ⁊ vtatur. H
¶ Bulcaſiꝫ in libro qui dicitur ſeruito2. Litargirum ſic dealbatur. I
¶ Accipe litargiri auri partẽ.i. ⁊ tere bene: ⁊ pone ſuper ipſuꝫ de ſale cõmuni ptes duas: ⁊ pone deſup quãtitatẽ aque quo coopiaṫ ⁊ ſuperet circiter quattuo2 digitos: ⁊ dimitte i va ſe.vij. diebus ⁊ muſce quoqꝫ die bis: ⁊ poſt vij. dies proijce aquã: ⁊ pone aliã aquã ⁊ muta aquã illam quotidie vſqꝫ in fine.x. dieruꝫ: qꝛ aqua dulcificabitur: ⁊ litargirum dealbabiṫ ſicut ceruſa ⁊ fac trociſcos: ⁊ ſerua ⁊ vtere. K

Capitulum.lxxiiij.

l Ichbinis. Yſi. Lichbinis ex ardentiuꝫ gēmarum genere eſt a lucernāruꝫ flagrantia appellata. Gignitur in multis locis: ſed probatiſſima apud indos.

Operationes.

A ¶ Huius duplex eſt facies: vna que purpura radiat: alia que cocci rubore a ſole ex calefacta aut digitorum attritu: paleas ⁊ ſimilia vel folia catarrum ad ſe rapere dicitur.

B ¶ Sculpturis reſiſtit: ⁊ ſi quando ſculpta eſt dū ſigna imprimit: quaſi quodā aīalis morſu partē cerere tētat. Huius genera ſunt q̄tuor.

C ¶ Solinus. Lichbinis dicitur eo ꝙ lucis vigorem excitat flagrantia lucernarum.

D ¶ Helynandus. li. xij. Lichbinis eſt lapis purpureus fulgēs vt lucerna. Hic tactus ſub ſole digitis paleas attrahit.

E ¶ Pli. Lichbinites ex genere ardentiū lucernarum accenſarum precipua gratia eſt appellata. Naſcitur circa ortaſiam: totaq; carinania ⁊ vicinis locis: ſed probatiſſima in Indis.

F ¶ Quidam enim eam dixerunt eſſe carbunculum remiſſiorem. Secunda bonitate ſimilis eſt iouis: ſic a floribus prolatis appellata.

Capitulum. lxxv.

l Igurius ⁊ Liparia. Yſid. Ligurius gēma ſic appellata: eo ꝙ fiat ex vrina lincis beſtie tēpore indurata. Eſt aūt ſicut ⁊ ſuccinus fulua attrahens ſpiritu folia propinquātia. ¶ Helynandus li. x. Theofraſtus dicit ligurium electri colorez habere: paleas attrahere: ſtō͂m dolētez iuuare: ycteriens colorem reparare: fluxum ventris ſtringere.

Operationes.

¶ Dyaſ. Locium lincis quem multi liguriū vocant mox vbi minxerit lapis fit. Dolores ſtō͂i tollit: ⁊ ventris abſtinet reumatiſmum. A

¶ Rabanus. Ligurius h꜡ colorem quaſi electri: ⁊ ſi fuerit ꝯfricat⁹ paleas ad ſe attrahit: B

¶ Philoſophus. Hic lapis eſt fri. ⁊ ſic. complexionis: rotundus: valet precipue vulneratis: ⁊ a vulnere ferrum extrahit. C

¶ Ex li. de na. re. Ligurius eſt lapis quē ſtillare dicunt ab inguine lincis beſtie. ſ. oriētis. Huius enim vrina ſm̄ Pli. ſolidatur in lapidem: qꝺ naturaliter beſtia ſciens inuidet bono noſtro egeſtūq; precioſuꝫ vrine liquorē harena obruit: ⁊ h̄ eo citius in lapidez dureſcit. D

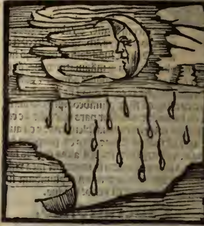
¶ Eſt aūt freq̄nti⁹ croceus pax ad nigredinē tēdēs. Hui⁹ color iuxta Pli. igne⁹ ac rubicūdus eſt ⁊ carbūculo ſiſis: niſi ꝙ nequaꝙ̄ nocte lucet. E ¶ Iuxta lapidarium vero viridis eſt. Virtus eius ad multa remedia p̄cipueq; ablutus in aqua conſtipatos iuuat: ⁊ ventrez ſoluit: colorez quoq; perditū in facie recuperat. F

¶ Actor. De hoc ſupius vbi de natura aīalium agiť: ſcꝺo videlꝫ tract. ca. lxxxvj. de. L. G

¶ Arnol. Liparea eſt lapis ſtipticus. Huius proprietas eſt ꝙ omne genus feraruꝫ ad eius preſentiaꝫ cito properat: ⁊: ⁊ ipſum intuetur. H

¶ Yſidorus. Liparea ſuffita gentiles omnes beſtias euocare traduntur. I

¶ Ex lib. de na. re. Liparea lapis eſt in lybia valde mirabilis: ad quaꝫ omne ferarū genus docēte natura ſpōte quaſi ad patronū currit cum canes vel venatores eas inſequūtur: ſed nec aliquis aduerſarius eas nocere poteſt. K

¶ Capi. lxxvj.

Capitulum.lxxvj.

Une latine. Grece Affroſolinum. Dyaſco.cap. de affroſolino. Affroſolinum eſt illud quod apud Auicēnaz in ſecundo canone dicitur Lapis lune: vt ⁊ amborum concordia apparet. Et ideo dicit Affroſolinum in egypto tantūmodo inuenitur quod ita creatur. Ros celeſtis ad lune claritatem poſitus in ſpeciem lapidis: que ſpecularem vocamus coagulatus conſtringitur. Optimum eſt autem quod eſt colore ceruleo ⁊ lucido. Hoc enim fit ſimile gipſo limpido: ⁊ ſpecularis lapis dicitur. Pli.cap. de affroſolino. Affroſolinuz ita creatur. Ros celeſtis congelatur ad lune claritatem in modū lapidis ſpecularis: vnde nomen ſumpſiſſe videt.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Affroſolinum omnia vicia capitis emendare poteſt potatum: ⁊ cephalargicis ⁊ epilenticis creditur prodeſſe.

Capitulū.lxxvij.

Agnes. Serapion. Minera huius lapidis eſt in matutinis prope terras Indie. Et quando naues appropinquant monti minere ipſius non remanet in eis aliquod ferrum: quod non egrediatur a naui: ⁊ volet ſicut auis vſqꝫ ad montem. Et non eſt aliquis clauus infixus taliter ꝙ poſſit euelli: quin euellatur ⁊ ſaliat vſqꝫ ad illum montem. Et propter hoc naues illarum partium non clauantur cum clauis ferreis: ſed cuz clauis ligneis. Nam ſi forent clauate clauis ferreis: quando appropinquarent illi monti dilacerantur tote. Melior ex iſto lapide eſt ille qui attrahit ferrū fortiter: ⁊ color eius eſt vergens ad colorem celeſtem: non multum grauis ponderis. ¶ Dyaſcori. Lapis magnes gignitur atqꝫ inuenitur circa littus occeani apud trogotidas: ⁊ in India: ab inuētore ſic vocatus: eſt autem colore ferrugineus. ¶ Albertus in lapidario ſuo. Magnes eſt ferruginei coloris qui ſm Plinium inuenitur in mari Indien: in quo intantuz abundare dicitur ꝙ periculoſe in eo cum nauibus que ferreos clauos habent nauigetur. Inuenitur etiaz in tragonitidis regionibus. Et ego vidi ⁊ reperi in partibus Theotonie in puincia que frācia orientalis dicitur: vnum magne quantitatis ⁊ maxime efficacie: ⁊ fuit valde niger: ac ſi eſſet ferrum eruginoſum ⁊ cōbuſtū cum pice.

Operationes.

¶ Sera. Uirtus huius lapidis eſt ꝙ quādo datur in potu ex eo laxat ventrem cum mellicrato: ⁊ potiſſime humores groſſos. A

¶ Et quidam ſunt qui adurunt iſtum lapidē ⁊ vtuntur ſicut adamas. B

¶ Et idem aucto. Gal. Uirtus eius eſt ſicut virtus adamātis. Et eſt bonus illis qui trāſglutiunt acum vel aliud ferrum. C

¶ Et ille qui habet fluxuz ventris eo ꝙ ſumpſit ſcoriam ferri. D

¶ Et dicitur de eo ꝙ ſi accipias euz ⁊ ponas ipſum in vaſe terreo: ⁊ liniatur caput vaſis cum creta poſtq̄ poſueris ſuper lapide calcez viuam quam non tetigit aqua donec replicatur vas calce: ⁊ accendas magnum ignez ſub vaſe donec ingrediatur per orificium vaſis: deinde ponatur vas in fornace figuli: ⁊ dimitte ibi donec lutatio eius coquatur ⁊ fiat teſta. Deinde extrahe lapidem a vaſe ⁊ dimitte infrigidari: ⁊ pone iterum in vaſe nouo ⁊ pone in fornace ſecundo: ⁊ facut prius ter aut quater: quando vero extraxeris vice quarta: dimitte ipſum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel rore vel ab humiditate aliqua donec infrigidetur. Deinde frāge ipſuz in fruſta minuta ſic ꝙ ſit vnum quodqꝫ fruſtum.3. decem: aut plus aut minus ex.3. grecorum. E

¶ Quū ergo volueris opationē euz eo facere. F

pone iuxta lapidẽ põdus eius xe ſulphure: de inde roza ſup eũ aquaz: ⁊ egredieť ex eo ignis magnus: aſcendens circa menſuram brachij vnius qui nõ tanget aliud qd nõ cõburat. Et qñ lapides magnetis non ita preparantur vt dixi: ſed crudus ſicut eſt madefit cum ſucco allij aut cepe: ab extractione ferri ꝓhibetur.

G ℭ Sed ſi vis ꝙ reuertatur ad virtutem ſuã: infunde ipſum vna die in ſanguine yrcino: ⁊ fiet virtus eius ſicut prius. Et accipiť fruſtuz magnũ iſtius lapidis qd eſt ex bono ⁊ electo ⁊ approximať clauatiue alicuius ⁊ apit eã cito.

H ℭ Nam lapis iſte attrabit ad ſe ferrum.

I ℭ Et quando aliquis vulneratur cum ferro venenato: ⁊ teritur iſte lapis ⁊ miſceatur cum aliquibus vnguentis.

K ℭ Et datur de puluere ipſius in potu illi qui eſt vulneratus facit ab eo venenum: vel toxicum exire per ſeceſſum. Et ſi pulueriʒatur ſuper vulnus venenatum: curat idem.

L ℭ Dyaſ. Lapis magnes magnas habet virtutes veluti ſpiritum in trahendo ferrum.

M ℭ Hunc lapidẽ quidã probãdi amoris cauſa vxoris ſuppoſuerũt capiti dormiẽtis vxore latente. Et ſiquidez erat caſta ab altero viro ſic accedebat ad propriũ virũ voluptabũda ſomno amplexãs eũ quaſi inde pulſa p aliquez: ꝙ ſi cũ altero viro coierat: in eũ tãꝙ in alicuius odoris fetidiſſimi lapidẽ emittebat: vt de lecto caderet mulier. Concordiã quoqz ſecum hꝫ.

N ℭ Nã multas mulieres ꝓpter rixas diſgreſſas a maritis coegit reuerti: ſicut ⁊ maritos mulieribus gratioſos ⁊ obſequentes ⁊ iocundi ſermonis facit portantes ſecum.

O ℭ Fures autem cum voluerint preci[illegible] viri pere intrant domum: ⁊ inter quattuor angulos domus carbones ardentes ponunt ⁊ ſubmittunt lapidem minutum inciſum ⁊ ſic trãſ uertunt mentem: ⁊ oculos eorum qui adſunt vt timore fugiant: putantes ruere domum.

P ℭ Vires habꝫ purgatorias: ⁊ ideo ydropicis cum mulſa datur. ʒ. 6. groſſitudinem deducit ⁊ omnes humores qui per ventrem miniſtrat tritus ⁊ ſuperaſperſus combuſta ſanat.

Q ℭ Enax in magicis. Hic lapis fantaſias mirabiliter cõmouet ⁊ precipue cum cõſequitur conſecrationem ⁊ caracteres ſicut in magicis docetur: prohibetur etiam cum mulſa acceptum ydropiſiſ curare. Eſt ⁊ alia ſpẽs i agnetis cuius virtus eſt attrahere carnẽ hominis.

R ℭ Alber. in lapidario ſuo. Virtus magnetis eſt mirabilis in attractione ferri: ita vt virtus eius trãſmutat ferrum: ſic vt illud etiã ferruz aliud trahat. Et multe acus ad ſeinuicem ſuſpenſe ſic videnť. Vnctus aũt alio nõ trahit. Et paruus adamas magnũ ligat magnetez.

ℭ Inuentus autez eſt tpibus noſtris magnes qui ab vno angulo traxit ferrum: ⁊ ab alio fugauit. Et hũc Ariſt. ponit a geneř magnetis. S

ℭ Narrauit quoqz mihi vnus de ſocijs nr̃is curioſus experimentator qui vidit Fridericũ imperatorẽ habere magnetez qui non traxit ferrum: ſed viceuerſa ferrum traxit lapidem. T

ℭ Et ariſto. dixit ꝙ eſt aliud genus magnetis quod trahit carnes hominis. In magicis autem traditur ꝙ fantaſias mirabiliter commouet: precipue ſi conſecratus conſecratione ⁊ carectere fuerit quod in magicis docetur. V

ℭ Fertur etiam hunc mulſa ſumptum ydropiſim curare. X

ℭ Aiunt etiam quidaz hunc capiti mulieris ſuppoſitum ſtatim eam incitare ad amplexũ mariti ſi caſta eſt ipſa dormiente. Si autez eſt adultera: pre nimio timore ⁊ tremore fantaſmatum dicitur cadere de lecto mariti. Y

ℭ Dicitur etiam ꝙ fures in domum intrantes poſitis carbonibus in quattuor angulis domus lapidem hunc contritum ſuperaſpergunt: ⁊ tunc dormientes in domo ita fantaſmatibus terrentur: ꝙ fugientes edes relinquant: ⁊ tunc rapiunt quicquid volunt. Z

Capitulum. lxxviij.

m Argarite. Pan. ca. cccc. Margarite vel perna eſt q̃ i oſtreis reperiť: de qb⁹ alie ſũt pforate: alie nõ pforate: ſunt artificioſe facte ⁊ nõ naturalr. Sꝫ nõ pforate q̃ naẽs ſunt meliores ſunt pforatis. Et

ideo qñ

ideo quando in medicinis ponitur: non perforate intelliguntur. Sed ſunt alique obſcure ad citrinitatem tendentes non perforate: que perforatis equipollent. Et ideo eligende ſunt clare ⁊ albe: que vero obſcura ⁊ quaſi albida eſt: nõ eſt ponẽda in medicinis. Sera. li. ag. c. hager albalo. auc. Raſis. Hager albalo. i. lapis margarite. Deferũt a maritimis: ⁊ ſunt fri. ⁊ ſic. in. ij. gra. Et idẽ auct. Yſaac. Ex eis ſunt groſſiores ⁊ pue: ſed groſſiores ex eis ſunt meliores paruis: ⁊ clare meliores obſcuris: ⁊ equalis ſupficiei meliores angulosis in figura ſua. Alber. in lapidario ſuo capi. de margaritis. Et margarita lapis eſt in oſtreis inuẽtus. Melior aũt ex India venit. Multi autẽ de britanico mari: qđ nunc anglicũ dr: ⁊ verſus flandriam ⁊ theotoniaꝫ inueniuntur. Ita ꝙ ego more meo decem in menſa inueni: iuuenes autẽ concule habent meliores. Coloris aũt hꝫ ac ſi parua lux penetraret in multũ album. Et ideo nitentes cum tamẽ ſint albe fertur pp tonitrua quaſi aborciẽdo eas oſtrea euomunt: ⁊ in fluminibus inueniunt in moſella: ⁊ in quibuſdaꝫ gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A ¶ Alber. Virtus earum eſt experta in cõfortatione ſpirituũ: ⁊ cõtra cardiacã ⁊ ſincopim.

B ¶ Valent etiam contra fluxum ſanguinis lientericum ⁊ diarriam.

C ¶ Reparant. n. ſpiritus ſubtiles: vt qdaꝫ dicunt: ſed falſo: imo mẽbra eaꝝ aſperitate a ſuperfluis abſtergunt: ⁊ ea quaſi ꝯſtringũt: ⁊ coartando ad vnum ducunt: ⁊ ita confortant.

D ¶ Sera. Margarite ſunt deſiccatiue humiditatum. Conueniũt debilitati cordis: ⁊ ſunt ꝯuenientes in cohol: ⁊ ſunt fri. ⁊ ſic. in. ij. gra.

E ¶ Et idem auct. Athabari. Conferunt obſcuritati viſus ⁊ albedini oculi: ⁊ ſordiciebus eius: ⁊ retinent menſtrua: ⁊ abſtergunt dẽtes ⁊ deſiccant humiditates.

F ¶ Et idem auc. Yſaac. Cõferũt cardiace tremori cordis: ⁊ accidentibus a melancolia aduenientibus ex malicia humorum.

G ¶ Et hoc ideo: qꝛ clarificant ſanguinem cordis quando eſt ingroſſatus in corde: ⁊ deſiccant humiditateꝫ que eſt in oculo: propterea qꝛ fortificant neruos oculorum.

H ¶ Et qñ diſſoluuntur margarite linitur cuꝫ eo baraꝫ aufert eam poſtꝙ linitur ſtatim.

I ¶ Aui. de virib⁹ cordis dicit: ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. lxxix.

m Agneſia ⁊ markaſita. Alb. Magneſia eſt lapis niger: ⁊ aliq vocãt eã magnoſiã. Et ipſo freqnter vtũt vitrearij. ¶ Ideꝫ Markaſita ſiue mãdaſida: eſt lapis hñs multas ſpẽs colorũ: qꝛ colorẽ accipit cuiuſlibet metalli. Et dr markaſita argẽtea ⁊ aurea: ⁊ ſic de alijs metallis. Metalluꝫ tñ qđ colorat eã nõ diſtillat ab ipſo: ſed euaporat in igne: ⁊ relinqtur cinis ſubtilis: ⁊ hic lapis notus ẽ apud alchimicos: ⁊ in multis locis inueniũ. Hoc ſiliter Enax dicit in lapidario ſuo.

Operationes.

¶ Alb. Magneſia diſtillat ⁊ fluit in magno ⁊ forti igne: ⁊ non aliter: ⁊ tunc immixtus vitro ad purpureitatem ducit vitri ſubſtantiã. Hoc idem dicit Atabari in lapidario ſuo. A

Capitulum. lxxx.

Alcha ⁊ gipſum. Pli.li.xxvj. Mal-
m cha eſt cum e calce recẽti gleba efficit.

Operationes.

A ¶ Idẽ malcha mox tũdit cũ ficu ⁊ adipe ſuil
lo duplici lineamẽto: que res oluꝫ tenaciſſima
B exiſtit duriciẽq; lapidis antecedit. ¶ Qđ aũt
C malcha oleo pfucat. ¶ Actor. De malcha
vero flagranti que eſt limus e ſtagno famo-
D ſitate vrbis naturaliter emiſſus. ¶ Yſid. Gi-
pſum quoq; calci conatũ eſt: cuius plura ſunt
genera. Omniũ aũt optimũ eſt lapis ſpecula-
E ris edificioꝝ ſignis gratiſſimus. ¶ Aui. Gi-
pſum eſt lapis laminoſus albus pinis: cuius
ſubtilitatis ſit augmẽtatio cũ aduriť: eſt antẽ
F fri. ⁊ ſic. ꝯglutinatiuus. ¶ Poniť ſup partes
fluxũ ſanguis patiẽtis ⁊ cõſtringit: q: in ipſo
eſt cũ glutinatione virtus faciẽs adherere: ⁊ i
ipſo ẽ ſtipticitas cũ viſcoſitate: liniť ex eo frõs
aut cooperiť ex eo caput vt pilleo: ⁊ retinet flu
xum ſanguinis ex naribus: poniť ⁊ ſup obtal-
G miaꝫ ſanguineã. ¶ Eſt aũt ex ſũma venenoꝝ
pfocantiũ in ſyria. Gipſuꝫ eſt lapis duriſſi-
mus: quẽ coquũt fimo bubulo vt vrať celeri⁹.

Capitulum. lxxxj.

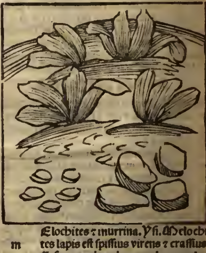

Armoꝛ. Yſi. li. xvj. Marmoꝛa dĩtur
m eximij lapides: q maculis ⁊ coloꝛibus
cõmẽdanť. Marmoꝛ aũt grecus ſer-
mo eſt a viriditate tẽtus: ⁊ q̃uis poſt ẽt alij co
loꝛes ſuẽti ſunt nomẽ: tñ pſtinũ a viriditate re
tinuerũt. Moꝛũ coloꝛes ⁊ genera ſnumerabi-
lia. Hec oĩa e rupib⁹ excidũť: ſꝫ mlta pcioſiſſi
mi generis ſub terra ſpſa ſunt.

Operationes

¶ Pli. Marmoꝝ genera coloꝛeſq; nõ atti- A
net in tãta noticia dicere: nec enumerare faci-
le eſt i tãta multitudine. Quoto. n. cuiq; loco
nõ ſuũ marmoꝛ inuenit: ⁊ tñ celeberrimi dicta
ſunt generis in ambitu terraꝝ cũ gẽtib⁹ ſuis.
¶ Non oĩa vero gignunť in lapicidinis: ſed B
multa ⁊ ſub terris pcioſiſſimi generis: ſicuti
lacedomoniũ viride cũctiſq; hilarius: ſic ⁊ au
guſteũ: ac deinde tyberiuꝫ in egypto auguſti
ac tyberij primũ ac pncipatu vtrũq; reptũ.
¶ Differentiaq; eoꝝ eſt ab ophite cuꝫ illud C
ſit ſerpentũ maculis ſimile. vnde ⁊ nomen ac-
cepit: q: hec maculas diuerſo modo colligũt
auguſteum vndatim in vertices criſpum.
¶ Tyberiũ ſpſuꝫ ꝯuoluta canicie: ſunt ⁊ alia D
eius genera: de qbus ſupra dictũ eſt cap. lxiij.

Capitulum. lxxxij.

Elochites ⁊ murrina. Yſi. Melochi
m tes lapis eſt ſpiſſius virens ⁊ craſſius
q̃ ſmaragdus: hoc a coloꝛe maluę
nomẽ accepit: ⁊ in reddẽdis laudatus ſignis.
Naſcitur autem in arabia. Arnol. Melochi
tes eſt gẽma viridis ſmaragdo ſimilis: ⁊ val-
de mollis. Hec membꝛa cuſtodit a nociuis ca
ſibus: ⁊ cunas infantium ſimiliter.

Operationes.

¶ Itẽ Yſi. Murrina eſt gẽma que apud par A
thos gigniť: ſꝫ pcipua in Germania: humo
rẽ ſub terra putãt. Coloꝛe deſatũ: cãdoꝛeſq;
⁊ ignẽ: cũ quodã coloꝛ repcuſſu: quales in ar
cu celeſti ſpectanť. Cuius ꝯria cauſa criſtallũ
facit: gelu vehemẽtioꝛi ꝯcreto. ¶ Alb. Melo B
chites quem quidã meloniẽ dicunt: lapis eſt
arabicus

arabicus groſſe viriditatis:ſed non tranſluci
dus ſicut ſmaraldus:ꝛ eſt mollis.
C ¶ Fertur ꝙ virtutem habeat cuſtodiendi ge
ſtantez ſe a nociuis caſibus:ꝛ ſuper cunabula
infantium. Hoc ait in lapidario ſuo Enax.

Capitulum. lxxxiij.

m Enphites. Alb. Menphites eſt lapis
a ciuitate egypti que mẽphis vocat̃:q
dr̃ vt ignis calere: ṽtute qdẽ nõ actu.

Operationes.

A ¶ Hic tritus ꝛ ĩ aq̃ mixtus ĩ potu det̃ vrẽdis
vel ſecãdis:qꝛ ĩducit inſenſibilitatẽ ne ſentiat
cruciãdus. Hoc idẽ ait Enax ĩ lapidario ſuo

Capitulum. lxxxiiij.

m Edus. Dyaſco. Medus lapis eſt ni
ger:qui tritus emittit croceũ colorẽ.
Alb. Lapis medus vel medo dr̃: qꝛ
a regione medorũ fert̃:vbi plures inueniunt̃.
Sunt aũt huius ſpẽs:due vnus niger:ꝛ alter
viridis.

Operationes.

¶ Alb. Huius virtutẽ eſſe dicũt ꝫ veterẽ po A
dagraz oculorũ cecitatẽ. ꝛ nefreticã paſſionẽ:
ẽt refouet̃ dr̃ feſſos ꝛ debiles. ¶ Fert̃ ẽt ꝙ fra B
gmenta nigri ſi in aqua ea. miſſa fu. rint: ꝛ ſe
qs in aqua illa lauerit incurrit mẽbroꝝ exco-
riationem:ꝛ ſi ex ea biberit peribit vomendo.
¶ Dyaſ. Eſt ãt duplicis potẽtie. ſ. bone ꝛ ma C
le:nã tritus in cote medicinali cũ lacte mulie-
bri(q ſemel creauit ꝑmo ptu puerũ)ꝛ inũctus
albugines curat oculorũ:ꝛ oẽm illorũ dolorẽ
etiaz ſi deſperatus fuerit medet podagricos.
¶ Eodẽ modo cũ lacte ouis qui ſemel genuit D
maſculũ ſanat. Renes ꝛ anhelitus ꝛ interio-
res partes corpis. Hoc medicamẽ preparatũ
habeas in vaſe vitreo vel argenteo ꝛ perfice
ictunus:ad vindicta quoqꝫ ſupra cotem ꝛ da
cui vis:ꝛ lauet faciem ꝛ exſiccabitur.
¶ Si qs autẽ ex eo biberit: pulmonẽ vomet. F
¶ Oportet autem bibenti paululam dare vt F
nõ ſatiet̃. Inuẽtus eſt aũt iuxta fluuiũ ſaſin.

Capitulum. lxxxv.

m Ogra. ¶ Set. Mogra:ex ea ẽ que-
dam q̃ defert̃ ex terris ſinos. Et me-
lior ex ea eſt grauis dẽſa:cuius color
nõ eſt diuerſus:ꝛ eſt ſicut color epatis aut ſan
guinis nõ hñs lapidẽ. Et qñ ponitur in aqua
diſſoluit̃ facile ꝛ creſcit. Illa vero mogra qua

vtuntur carpentarij eſt ex debilioꝛibus opa-
tionibus ꝙ illa que defert ex ſinos ⁊ ex Babi
lonia: ⁊ melioꝛ ꝗ facile terit. Colligit vero in
capadocia i ſpelūcis diſtillās: ⁊ affert venalis
in Sinopidā ciuitatē: vnde ⁊ nomen accepit.

Operationes.

A ¶Et idē auc. Gal. In ſapoꝛe ipſius eſt ſtipti
citas: vñ virtus ei⁹ eſt deſiccatiua: ⁊ qñ ſoꝛbet
cū ouo: aut fit clyſtere cū ea ſtringit ventrem.
B ¶Unde hꝫ vtutē ſtipticā ⁊ deſiccatiuā ⁊ glu
C tinatiuā. ¶Et qñ miſcet in empl'is cōſolidat
D vulnera recētia. ¶Et igredit in ꝯfectiōibus
trociſcoꝝ deſiccatiuoꝝ ⁊ cōſtrictiuoꝝ vētris.
E ¶Et qñ ſoꝛbet in ouo ſoꝛbili: aut fit clyſtere
F ſtringit ventrē. ¶Et pꝛopinatur in potu in
doloꝛe capitis ⁊ dat in ouo ad ſputū ſangui-
G nis: ⁊ ad venenumq3. ¶Paulus cap. de mo
gra. Mogra ſinopida foꝛtioꝛ eſt bolo arme-
no ⁊ luto ſigillato: ⁊ ideo ingreditur in confe
ctionibus vnguētoꝝ: ⁊ occidit vmes i vētre.

Capitulum. lxxvj.

Mumia. Pāð. c. clv. Mumia ē illud
m qđ inuenit i ſepulchꝛis balſamatoꝝ:
i qbus humoꝛ moꝛtui cū aloe ⁊ mirra
reſoluit: qbus ipſa coꝛpa cōdiebant: ⁊ ſiſatur
pice marie. Solebāt antiq̄tus coꝛpa balſamo
mirra ⁊ aloe cōdiri. Et adhuc fit aput paga-
nos ⁊ ſaracenos circa babiloniā vbi eſt copia
balſami. Ser. li. ag. c. mumie. Mumie ſepul-
toꝛu3: ⁊ eſt aloe balſamū ⁊ mirra: ⁊ qđ miſcet
eis ex humoꝛib⁹ coꝛpis humani. Et idē auct.
Myaſ. In terris ꝗ dicunt acolonie. Deſcen-
dit nāq3 ex mōtib⁹ q ducūt flumia cū aquis:
eijcit eū aqua flumis in ripis: ⁊ ē coagulata: ⁊
fit ſicut cera: ⁊ hꝫ odoꝛe3 picis ⁊ aſpalti mixti
ſimul.

Operationes.

¶Ser. auc. Raſis. Ex noīe quoꝛūdā medico A
rum eſt bona ſode flegmatice frigide ſine ma
teria: ⁊ emigranee: ⁊ paraliſi: ⁊ toꝛture oꝛis ⁊
epilētie ⁊ ſcotomie. ¶Et facimus caputpur- B
gium cu3 vno grano ex ea cū aqua maioꝛane.
¶Et ꝯuenit doloꝛib⁹ auriū qñ diſſoluit ex ea C
granū in oleo ſambucino: ⁊ diſtillat in aure.
¶Et ꝯfert doloꝛi gutturis: qñ diſſoluit ex eo D
vnū kirat cū aqua i qua decocta eſt ſatureya.
¶Et conuenit tuſſi cum aqua iuiubarū: aut E
cum aqua oꝛdei ⁊ ſebeſten. ¶Et datur in po- F
tu ex ea ieiuno tribus diebus: ⁊ cōfert cardia
ce kirat. i. cum aqua mente. ¶Et confert vē- G
toſitati inteſtinoꝛū: qñ accipitur kyrat. i. cum
aqua cimini ⁊ carui: aut cum aqua ameos va
let caſui ⁊ percuſſioni. ¶Et datur ad ſingul- H
tum grana. i. ex ea cum decoctione ſeminum
apij ⁊ carui: ⁊ miſcetur cum oleo de ben.
¶Et fit caputpurgiū cū eis: ⁊ ad ſquinantiā I
pōdus vnius kyrat cū ſcngibin. ¶Et doloꝛē K
ſplenis pondus vnius kyrat cum aqua carui.
¶Et ad venena duo grana cum decoctione L
tribuloꝛum marinoꝛum: ⁊ folijs anuiden.
¶Et ad puncturam ſcoꝛpionis pondus vni- M
us kyrat cum vino puro. ¶Et ponitur in lo- N
co puncture cum butyro: ⁊ cōuenit fracture.
¶Et conquaſſationibus que fiunt in interio O
ribus coꝛpis exterioꝛib⁹ ⁊ ꝯſtrictiōi pulmōis.
¶Et eſt pꝛope tēperamētū niſi q2 hꝫ pꝛopꝛie P
tatem in ſedādo doloꝛes q ſunt in fracturis:
qñ ſumitur in potu ⁊ linitur cum ea: ⁊ fit cum
ea clyſtere: ⁊ cōuenit vlceribus veſice ⁊ virge.
¶Et idem auc. Raſis. Quidā mitebat ſan- Q
guinem ⁊ nō poterat reſtringit per aliquā me
dicina3 vſq3 quo datū ē ſibi de mumia pōdus
granoꝝ triū cum vino: ⁊ reſtrictus eſt ſtatim.
¶Et quando fit cum ea ſuppoſitoꝛium diſ- R
ſolutum cum oleo de ſambach conuenit non
potentibus retinere vrinam. ¶Paulus ca. S
de mumia: ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra. teſte Conſtā
tino: licet quidam dicunt ꝙ ſit frigida: q2 con
ſtrictiua: multa enim frigi. ⁊ ſic. laxant: ⁊ mul
ta calida ⁊ ſicca conſtringunt.
¶Aui. de viribus coꝛdis. Mumia cali. eſt in T
fine. iij. ſic. in. j. ⁊ hꝫ pꝛopꝛietatē cōfoꝛtādi coꝛ.
¶Itē qñ fit cū ea ſuppoſitoꝛiū diſſolutū cum V
oleo muſtellino ꝯuenit nō potētibus retinere
vrinā.

Capitulū. lxxvij.

¶Riſus.

n Iſus. Albertus. Dicūt aliqui hunc eſſe de genere lapiduȝ: ⁊ inuenitur in capite bufonis.

Operationes.

A ¶ Et ſunt duo genera. Unus ſubalbidus ſicut ſi lac intrauerit in ſanguinem ⁊ vincit eū. Et ideo ſanguinis obſcuras vias in eo dicūt apparere.

B ¶ Et alius eſt niger: ⁊ aliquando pingitur in eo bufo ſparſis pedibus ⁊ ante ⁊ poſt.

C ¶ Dicunt etiam ꝙ ſi ambo ſimul includantur preſente veneno eos adurere manum tangentis.

D ¶ Probationem autem lapidis eſſe dicunt ꝙ exhibitus bufoni viuo: bufo eleuatur contra eum ⁊ tangit ore ſi poteſt.

E ¶ Dicitur etiam ꝙ preſente veneno varius efficitur qui ſubalbidus eſt. Hoc ſimiliter Enax dicit.

Capitulum. lxxxviij.

n Igrorum. Auicen. lib. ij. ca. proprio. Nigrorum eſt lapis qui defertur ex nigris declinans ad citrinitatem.

Operationes.

A ¶ Auicē. Fricatur ⁊ egreditur ex eo fricatio mordicans linguam ſimilis lacti.

B ¶ Mundificat pannum oculi cum non eſt cū apoſtemate ⁊ obtalmia.

C ¶ Et conuenit veſtigijs vlcerum in eo: ⁊ eradicat vngulam.

Capitulum. lxxxix

n Itrum. Yſi. Nitrum a loco ſumpſit vocabulū. Naſcitur. n. in nitria opido vel regione egypti: ex quo ⁊ medicine fiunt: ⁊ ſordes corporuȝ veſtiūqȝ lauant. Huius natura non multū a ſale differt. Habet. n. virtutē ſalis: ⁊ ſimiliter oritur caneſcentibus littoribus ſiccitate. Affronitrum auteȝ eſt ſpuma nitri: ⁊ colligitur in Aſya in ſpeluncis diſtillans: de hinc ſole ſiccatur. Optimuȝ putatur ſi minime fuerit ponderoſum: ⁊ maxime fricabile colore pene purpureū. ¶ Glo. ſuper parabolas. Nitruȝ ſale ſimillimum eſt: excepto ꝙ nihil ſalſi ſaporis hȝ. Crepitat aūt in aqua ſicut calx viua: ſed aquam lotioni abilem reddit: ſicut ergo acetū in nitro ebulit: ſic puerſa mens deterior ſuccendit correctione.

Operationes.

¶ Aui. in. ij. cañ. Baurach. i. nitruȝ: fortius eſt ſale: cali. ⁊ ſic. in. ij. gra. ex eo melius eſt armenum: leue: laminoſum: frangibile: ſpōgioſum: album aut purpureuȝ: aut roſeum: mordificatiuum: abſtergit autem fortiter. A

¶ Et mundificat ⁊ excoriat: ⁊ incidit humores groſſos: attenuat capillos. B

¶ Sanguinem attrahit in ſuperficie corporis ⁊ colorem emendat. C

¶ Cōfert pruritui: qꝛ virtus eius reſoluit proprie africanum cum aceto: ⁊ etiam ſcabiei. D

¶ Cum quibuſdaȝ medicinis bibitum interficientibus vermes educit eos. E

¶ Ualet ꝯ venenū: ⁊ ꝑcipue africanuȝ. Eius ſpuma vȝ ꝯ morſuȝ canis ⁊ potū cātaridarū. F

¶ Cōſtan. Nitruȝ affertur de armenia: alterum de arabia. Uniuerſaliter aūt collatiuū ⁊ G

mundificatiuum eſt. Interioꝛa coꝛpoꝛis ꝛ ex-
terioꝛa maxime aceto mixtum lauat.
H ¶ Dyaſ. Nitruz eſt eligendum leue ꝛ rubeū
vel albuz percuſſuras habens ſicut ſpongia.
Album acre eſt ꝛ amarum.
I ¶ Tale ex India venit. Nitri ſiquidē aliud
eſt craſſuz ꝛ laminoſuz: aliud tenue: aliud ru-
beuz: aliud albū: ꝛ oīuz virtus deſiccatiua ē.
K ¶ Et ideo ſi fuerit oꝛe acceptum minuit ac te
nuat pingues ꝛ viſcoſos humoꝛes: valet ꝛ cō
tra fungos.
L ¶ Platea. in lib. de ſimplici medicina. Ni-
trum calidum eſt ꝛ ſic. in. ij. gra. Album me-
lius eſt ꝙ citrinum. Virtutez habet diſſolue
di ꝛ extinguendi.
M ¶ Vſus eius eſt contra yliacam paſſionem:
ad faciem quoqz purgandam.
N ¶ Item ꝯ ſtomachi ſaniez ꝛ inteſtinoꝝ. Con
tra furfures capilloꝛum ꝛ pediculos capitis.
O ¶ Contra vermes aurium ꝛ ſaniem.

Capitulum. xc.

Obtalmius. Alber. Obtalmius
eſt lapis ab obtalmia dictus: cu-
ius coloꝛ nō nominatur: foꝛte iō:
qꝛ eſt multoꝛum coloꝛum.

Operationes.

A ¶ Idem valere dicitur geſtanti contra om-
nes malos moꝛbos oculoꝛum.
B ¶ Viſus autē circunſtantium dꝛ exeecare: ꝛ
ideo etiā patronus dicꝛ: geſtātes. n. cū quaſi
inuiſibiles reddit. Hoc ſimiliter ait Enax.

Capitulum. xcj.

Nix. Alb. Onix gēma eſt nigri colo
o ris: inuenitꝛ melius genus eſſe nigrū:
albis venis variatum: venit autē de
india ꝛ arabia. Inuenitur aūt quinqz diuer-
ſitatum ꝑꝑ varietatē venarū ꝛ coloꝝ. Ferrūt
ſi ſardius ſit pꝛeſens ligatꝛ onix: ꝛ ēt ſuſpenditꝛ
a nocumēto. Hec aūt oīa ſi hȝ pꝛofecto iō hȝ:
qꝛ hȝ virtutes mouēdi melācoliā pꝛecipue in
capite: ex motu. n. illius cū vapoꝛe oīa iſta pꝛo
cedūt. Dicūt aūt qdam onix onichinū eſſe qđ
veriſimile eſt: vel ꝙ ſit alia ſpēs eius: ſȝ coloꝛe
nō eſt niger niſi aliqñ: ſȝ coloꝛē hȝ vt vnguis:
ſed in onichinis nr̄is inueniuntꝛ multi coloꝛes
albi: nigri ꝛ rubicūdi: q tñ oēs in ſubſtantiaȝ
quādā fricantꝛ: que ſimilitudinē expꝛimit vn-
guis hoīs. Aiunt ēt ꝙ ex lachꝛyma arboꝛis q̄
onica dꝛ indurata in lapidē generatꝛ: ꝛ dicūt
hanc cām eſſe ꝙ odoꝛiferus eſt in igne. Hanc
ēt cām ingunt eſſe ꝛ frequētius alijs depictus
ymaginibus mirabilibus inuenitꝛ: qꝛ lachꝛy-
ma a pꝛincipio mollis facile foꝛmabilis pingi
tur: ꝛ picturā retinet qñ ī lapidē indurata coa
gulatꝛ. Hūc lapidē dicūt īſenſibiliter ītrare in
oculū: ꝛ h̄ eſſe mirabile. Et ego vidi ſaphiruȝ
intrare in oculū ꝛ lapidē galli: ꝛ q̄ndā aliū cu
ius nomē ignoꝛaui: ſine oculi leſiōe. Politus
enim ꝛ tenuis non ledit oculū: niſi tangat aciē
ſeu pupillā oculi ſenſibilem ꝛ foꝛamen vuee.

Operationes.

¶ Alb. Aiūt ꝙ collo vel digito ſuſpēſus exci A
tat triſticiā ꝛ timoꝛes ꝛ ī ſōno fātaſias terribiles
¶ Et multiplicare fertur lites ꝛ triſticias. B
¶ Dicitur etiam ꝙ auget ſaliuam pueris. C

¶ Capi. xcij.

Capitulum.xcij

o Rphanus. Alb. Orphanus lapis eſt qui eſt in corona romani imperatoris. Non vnꝗ alibi viſus eſt: propter qḋ orphanus vocatur: eſt aūt in colore quaſi vinoſus ſubtilē hñs vinoſitatē. Et hoc eſt ſicut ſi cādidū nimis micās penetraret in rebeū clarum vinoſuꝫ: ⁊ ſit ſuperatus ab ipſo. Eſt aūt lapis perlucidus: ⁊ traditur ꝙ aliqñ in nocte fulſit ſꝫ nunc tpe noſtro nō micat in tenebris.

Operationes.

A ¶ Fertur autem ꝙ honori conuenit regali. Hoc ſimiliter ait Enax.

Capitulum.xciij

o Palus. Yſi. Opalus eſt lapis diuerſaruꝫ colore gēmarū diſtinctus. Eſt .n. in eo carbunculi tenuiori ignis. Ametiſti fulgēs purpura: ſmaragdi nitēs viriditas. Cūctaqꝫ pariter ſub quadā varietate lucētia: nomē hꝫ ex patria. Sola .n. parturit eū India. ¶ Pli. li. xxxvij. Opali ſunt i India: qbus gēmaruꝫ cōpoſitores gloriā: ⁊ maxime inenarrabilē difficultatem dederunt: qꝛ ſunt in eis cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij ſūmo fulgoris augmento colores pigmentorū equauerūt. Alij vero ſulphuris ardentem flammam: aut etiam ignis oleo accenſi: magnitudo nucem auellanaꝫ equat.

Operatinnes.

¶ Arnol. Opalus eſt lapis precioſus geſtanti ſe ꝫ omnes oculorum morbus proficuus. A
¶ Viſuꝫ eius acutū cōfortat: per oīa vero circūſtantium viſus ⁊ oculos excecat ⁊ obūbrat. B

Capitulum.xciiij.

o Rithes ⁊ oſtratites. Arno. Orithes ē lapis triplicis generis. Un⁹ ē rotūdus ac niger. Alius viridis: ⁊ maculas albas hꝫ. Tertius ē cuius altera ps aſpſa eſt. Altera plana: ⁊ eſt corpus q̄ſi fertilamia.

Operationes.

¶ Idem. Hic lapis geſtatus ⁊ oleo roſaceo mixtus ꝓhibet ab aduerſis caſib⁹: atqꝫ a peſtiferis reptiliū ⁊ aliorū aīalium morſibus. Idē. A
Appēſus mulieri prohibet ipſaꝫ ipregnari: ⁊ ſi pregnās eſt abortit. ¶ Ex lapidario. B
Letiferos morſus niger atqꝫ rotūd⁹ orithes.

Quos fera vel cornu vel ſeuo dente peregit.
Cum roſeo mixtus perfecte curat oliuo.
Peruaſtas arenas: interqꝫ feras gradiẽtes.
Illeſos ſeruat morſus abigendo ferarum.
Qui viret ꝛ maculas albas hꝫ alter oritbes.
Caſibus aduerſis portantes vbiqꝫ reſiſtit.
Tertius aſſeritur fame grauioris oritbes.
Altera pars cuius crebris eſt ꝛ aſpa clauis.
Altera levior eſt quaſi lamina ferri.
Hic facit appenſus ne fiat femina pregnãs.
Aut ſi pregnans fuerit: cito fundit abortuꝫ.

C ¶ Yſid. Oſtratites gẽma eſt teſtacea. durior eſt altera ſimilis achati: niſi ꝙ achates politu

D ra pingueſcit. ¶ Durior tãta ineſt vis vt alie gemme ſculpantur eius fragmentis.

Capitulum. xcv.

o Phites: purpurites: porfirites: ꝛ parius. Pli. li. xxxvij. Ophites ſerpentuꝫ maculis ſimilitudinẽ hꝫ: nec ex eo inueniunt colũne niſi pue. Duo ſunt eius genera. Molle. ſ. cãdidũ nigricãs duruꝫ: ambo capitis dolores ad alligata ſedare dicunt: ꝛ ſerpentũ ictus. Quidã ẽt freneticis ac litargicis adalligari iubet cãdicantẽ. Yſi. Purpurites eſt ex egypto rubẽs cãdidis interuenientibus pũctis. Nomis eius cã ꝙ rubeat vt purpura. ¶ Pli. vbi. ſ. Porfirites ẽt eſt ex egypto rubet cãdidis interueniẽtibus pũcturis.

Operationes.

A ¶ Yſi. Pari⁹ ẽ lapis marmore⁹ eximij cãdoris. Hic apud parõ inſulã naſcit: vñ ꝛ nõiat.

B ¶ Magnitudo eius eſt qua lanceas crateraſqꝫ non excedat vnguentis ꝛ ipſe aptus eſt.

Capitulum. xcvj.

p Alagius ſcḋm Alber. dicitur ꝙ palagius eſt gẽma coloris rubei lucidi valde: nature ꝛ ſubſtantie tranſparẽtis: ꝛ dicitur eſſe femina carbunculi: ꝛ virtus eiuſdem remiſſes habet: ſicut femina ad matreꝫ ſe hꝫ.

Operationes.

¶ Et dicunt quidã ꝙ eſt domus eius: ꝛ ideo palatium carbunculi vocetur: generatur frequenter carbunculus in lapide iſto. A

¶ Et iam viſum eſt hoc ꝙ in lapide vno exterior ps fuit palagius: ꝛ interior carbũculus. B

¶ Propter quod huiuſmodi genus lapiduꝫ ẽ de genere carb unculi. C

¶ Capi. xcvij.

Capitulum.xcvij

p Antherus.Alb. Pantherus eſt lapis multos hñs colores:⁊ i vno corpe lapidis nigrũ videlʒ viridẽ ⁊ rubeuʒ:⁊ alios multos: inuenitur aũt pallidus:purpur eus ⁊ roſeus.

Operationes.

A ¶ Alb.Fert aũt fuſcos efficere viſus:inuenit
B ẽm plurimos in India.¶ Debet geſtans reſpicere ad ipſum in mane oriẽte ſole:⁊ fit efficax ⁊ virtuoſus:tot aũt virtutes dr hẽre quot colores hʒ.Hoc ſilr ait Enax i lapidario ſuo.

Capitulum.xcviij.

p Raſſius.Alb. Praſſius eſt lapis qui eſt mater ⁊ palaciũ ſmaraldi.Eſt aũt viridis coloris:hñs viriditatem ſicut praſſiũ.Inuenit aũt aliqñ cũ rubeis guttis:⁊ aliqñ cuʒ albis .Eſt alia ſpẽs iſtius lapidis q inuenit cũ guttis aureis:⁊ vocatur criſopaſſus:⁊ rarius inuenitur:⁊ ideo carior exiſtit. Pro quo lege lapis criſopaſſus ſupius ĩ C.

Operationes.

A ¶ Expertum eſt autem ꝙ confortat viſum: ⁊ quaſdaʒ iaſpidis ⁊ quaſdã ſmaraldi hʒ operationes.Hoc ſilr ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.xcix.

p Eridonius.Alb. Peridonius eſt lapis fulgens vt ignis colore.

Operationes.

A ¶ Alb.Dr át valere ꝯ arteticá mirabiliter.

¶ Et refertur de illo lapide:ꝙ ſi fortius ſtringatur manu:manum aduret: vult ergo leuiter ⁊ pauide tangi. B
¶ Et ego ipſum expertus ſum ſepius: dr aũt de genere iſto alia ſpecies eſſe: que dr eſſe criſolito ſilis:niſi qꝛ maioris viriditatis exiſtit. C

Capitulum.c.

p Irutides grc.latine coppa roſca:arabice bageral markaſita. Ser.li.ag.c.bageral markaſita: ẽ lapis ex quo extrahitur es:⁊ oportet ꝙ eligatur ex illis cuius color eſt ſilis eri: ⁊ qñ ponit in igne ſalibt ex eo ſcintille facile.Cõburitur in hũc modũ. Linitũ pone in ignẽ leuẽ ⁊ euenta donec fiat rubeus:deinde extrahet ab igne.Quidá ponunt in ignẽ magnũ de prunis: deinde liniũt

melle ꝛ iterū ponunt in ignē donec oēs ptes
eis ſint equaliter cōbuſte: qꝛ fortaſſe ꝑ aduri-
tur extra ꝛ non interius: deinde excuſſat cinis
ab eo ꝛ reponit: ꝛ ſi indiget ablutio: laua eam
ſicut lauat cadmia. ¶ Dyaſ. c. d la. piritide.
Lapis piritides. i. markaſita ex quo eramen
fit: eligēdus eſt: colorē hñs eraminis: q l foco
miſſus frāgit. Cōburit vero ſic melle vnctus:
in viuis carbonib⁹ mittit flabellat ꝙdiu colo-
rem rufum faciat. Alij vero in multis carbo-
nibus igneis coctū ꝛ ſecūdo melle vnctū euo
cant igni ꝙdiu ſe fregerit: poſtea eximunt il-
lum ꝛ lauant ſicut cadmiam: ꝛ reponunt.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus eius adusti ꝛ non adusti eſt
vrēs ꝛ abſterſiua vlcez: ꝛ abſtergit obſcurita
tem viſus: ꝛ reſoluit ꝛ maturat apata dura:
ꝛ qñ reſoluit ꝛ miſcet cū reſinaſpini: reſoluit ſā
B guinē coagulatū. ¶ Et aufert carnē ſupfluā
cū pauca calefactiōe ꝛ ſtipticitate. Et qdā no
minant hūc lapidē poſt ꝙ adurit vicidas vel
C diſriges. ¶ Et idem auc. Gal. Hic lapis eſt
vnus de lapidibus hñtibus virtutē fortem: ꝛ
nos adminiſtramus eū cū reſolutiuis ꝛ: miſce
D mus cū eo lapidē ſacharoſ. ¶ Et reſoluimus
ſepe cū h vnguēto humiditatē multā que eſt
ꝯgregata l ꝯcauitatib⁹ ꝛ cauernis muſculoꝝ
E ¶ Et qñ adminiſtrat h lapis opꝫ ꝙ multū te
rat: ꝛ reſoluit humiditatē corruptaꝫ q̄ eſt ſub
F cute. ¶ Et qñ iō terit vltima cōtritiōe ꝛ cōfi-
citur cū aceto abſtergit baras ꝛ morphea ꝛ lē
G tigines faciei. ¶ Et hꝫ virtutē magnā in ab-
ſtergēdo oculū: ꝛ cōfortat ſubſtātiā eius ꝛ acu
H it viſum. ¶ Et iō noiat in terris Perſie lapis
luminaris. Et fac capillos tenues ꝛ criſpos.
I ¶ Dyaſ. Uirtus ē illi cocto ꝛ crudo termā-
tica ꝛ aſmictica: caligies oculis purgat: duri
ciebus dyaforeſim ꝛ digeſtionē facit: addita
reſina carnes perequat. Lapis ipſe cōbuſtus
K ꝗ multis defriges dr. ¶ Lapis iſte eſt ſpecies
vitrioli: vt apparet ſi leges litterā Uitriolū:
inferius de. U. Qui non combuſtus ſi pulue-
rizetur ꝛ diſtemperetur vel miſceatur cum vi
no ꝛ e gallis tritis eſt optimū incauſtū ad ſcri
bendum. Hoc idem dicit Alb. in lapi. ſuo.

Capitulum. cj.

P Etroleum. Caſſius felix. ca. de petro-
leo. Petroleū eſt oleū petre. Inueniē
dū i locis furfureis: fit. n. cū pingue-
do terre ꝛ aque actione calores ad igneas con
uertitur partes: inuenitur ēt ſup lapidis: qd

quidez per eos reſudat ꝛ in eis eſt: ꝛ ſuper ma
re in inuenit. ¶ Aui. Petroleū albū note ſpe
ciele eſt: ꝛ nigrū eſt colamētū picis babilonie:
ca. ꝛ ſic. vſqꝫ ad. iij. eſt ꝛ ſubtile ꝛ ppꝛie albū:
reſolutiuū: liqfactiuū: aperitiuū oppilationū.

Operationes.

¶ Aui. Petroleū ꝯfert doloribus ancharū A
ꝛ doloꝛib⁹ iūcturarū ꝛ ꝓpe albū: ꝛ ꝯfert dolo
ribus auriū frigidis. ¶ Et ꝯfert albugini ocu B
li ꝛ aqua deſcēdēti. ¶ Et nigrū ex eo ēt ꝯfert C
aſmati ꝛ tuſſi antique. Bibit. n. parū ex eo cū
aqua cali. ¶ Et ſedat dolorez ventris ꝓungi D
tiuum ꝛ ventoſitates. ¶ Et qñ fit ex eo liciniū E
interficit vermes: ꝛ ppꝛie nigrū. ¶ Et come- F
dit pōd⁹. ʒ. i. de eo: ꝛ frāgit vētoſitatē veſice: ꝛ
frigus matricis: ꝛ ꝯfert pūcture epithimatū.

¶ Capi. cj.

Capitulum.cij.

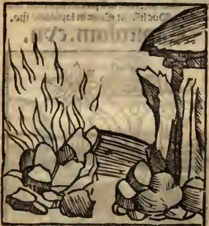
Eanites. Arnol. Peanites lapis eſt genitus de michedon: ⁊ eſt feminei ſexus. Nam certo tpe cõcipit: lapidẽqꝫ conſimilem parit: ⁊ confert pregnantibus.

Operationes.

A ¶ Ex lapidario.

Signũ in matre: non regione lapis peanite.
Feminei ſexus referens imitando labores.
B Nam qbus ex cauſis dubiũ ſed tẽpore certo.
C Concipit ⁊ parit: ⁊ parientibus auxiliatur.
Ultima pars vrget: dubij diſcriminis hora.

Capitulum.ciij.

Odoros ⁊ pontica. Yſid. Podoros eſt gemma poſt margaritam gẽmarum candidarũ ſecunda de qua queritur in quo numerari colore debeat totiens iactata per pulchritudines nominis alienas adeo vt decoris ꝑrogatiua vocabulo ſit facta.

Operationes.

A ¶ Idẽ. Põtice gẽma auratis guttis micãtes. Alie ſtellas hñtes: alie quoqꝫ lõgis colorꝫ
B ductib⁹ lineate. ¶ Caſte ⁊ ſobrie portari volunt.

Capitulum.ciiij.

Phrigius ⁊ phingetes. Yſi. Phrigius a loco dr̃: eo ꝙ in frigia naſcit̃: colore pallid⁹ mediocriter grauis: gleba pumicoſa: vritur aũ vino perfuſus. Flatuſqꝫ follibus donec rubeſcat. Rurſuſqꝫ dulci vino extinguit̃ trib⁹ vicibus tīgẽdis veſtib⁹ tm̃ vtilis

Operationes.

A ¶ Yſi. Phingetes: alias phengites: capadocie lapis ẽ: duricia marmoreus: cãdidus atqꝫ tranſlucens. ¶ Ex quo quondam templuꝫ a
B quodam rege conſtructuꝫ eſt foribus aureis: quibus clauſis intus diuturna claritas erat.
C ¶ Plinius. In capadocia repertus eſt lapis phingites: ſub Nerone principe ex argumento ſic appellatus: quoniaꝫ candido ⁊ tranſlucenti fulue inciderant vene. Hic eidem conſtruxit fortune: quam ſciam appellant.

Capitulum.cv.

Umex latie. Arabice famecb. Grece. Famecb vel Fenic. vel lapis de barchin. Sera. li. aggre. c. Famecb

ideſt pumex: ⁊ eſt lapis de barchin. ſ. lipari. Opꝫ ꝙ eligaꝛ ex eo multuꝫ foraminoſus durus ⁊ frāgibilis leuis albus: in quo non ſunt lapides. Et modus cōbuſtionis eius eſt: ꝙ accipiaꝛ ex eo quātitas ⁊ ponaꝛ in prunis: ⁊ qñ fuerit ignitus extrahaꝛ ⁊ extinguatur in vino odorifero: ⁊ h̄ fit ter. tertia vice qñ extrahiꝛ ab igne non extinguaꝛ in aliqō: ſed dimittaꝛ infrigidari per ſe: poſtea teratur ⁊ reponaꝛ.

Operationes.

A ℭ Dyaſ. Virt⁹ ē ei ſtiptica: termātica ⁊ purgatoria. Pumex oculoꝝ cicatrices limpidat vulnera replet ⁊ ꝯſolidat: ⁊ aufert carnē ſuꝑfluaꝫ oculoꝝ: ⁊ qñ teriꝛ ⁊ fricanꝛ ide dētes abſtergit eos: ⁊ adminiſtraꝛ ad abradēdos pilos.

B ℭ Theofraſtus in proprio capi. Si miſcetur antidotis dentifrigijs ⁊ ſmiginatibus abradit aſpredinē: ⁊ leuigat ⁊ ꝯſtringit ⁊ coercet.

C ℭ Sera. Pumex h̄ꝫ virtutē ſtipticā: ſtringit ꝯ gingiuā: ⁊ abſtergit oculū: ⁊ aufert maliciam que eſt in eo: ⁊ replet vlcera ⁊ cōſolidat ea: ⁊ aufert carnē ſuꝑfluaꝫ que in eis eſt: ⁊ qñ teriꝛ ⁊ fricanꝛ dētes abſtergit eos. Et ſi mittaꝛ in vas vini nō ꝑmittit ipſuꝫ āpli⁹ bullire.

D ℭ Et idē auc. Gal. Ingrediꝛ i medicis q̄ abſtergūt dentes: qñ nō eſt aduſtū: ſed qñ aduritur fit ſubtilior. Nā acqrit ab igne rē aduſtā calidā que auferꝛ ⁊ ſeparaꝛ ab eo qñ lauatur.

E ℭ Et clarificat dentes ⁊ abſtergit eos. Et h̄ facit propter ſui aſperitatem. Et facit fortaſſe hoc propter eius virtutem abſterſiuam.

F ℭ Et propter hanc cauſam cornua qñ aduruntur abſtergunt dētes. Omnia preſcripta iſtius capituli inuenies in Pande. cap. cclvj.

Capitulū. cvj.

Qadratus: q̄dras: ⁊ grin. Pli. Quadratus in egypto inuenīꝛ: ſilr ⁊ ethiopia: ⁊ exalbidus eſt. Alb. Quadros: alīs quanidros: ē lapis q aliqñ īuenīꝛ in cerebro vulturis. Idē Quiri ē lapis q īuenīꝛ ī nido vpupe. Aliqñ q̄ tota ē auis ꝑſagioſa ⁊ augurialis: vt dicūt magi ⁊ augures.

Operationes.

ℭ Quadrat⁹ vires h̄ꝫ ſtrigētes: vñ necare dꝛ cōceptū. A
ℭ Alb. Lapis quadros virtus eius ferꝛ eſſe contra quoſlibet nociuos caſus: ⁊ replet mām̄illas lacte. Et h̄ ſimiliter ait Enar. B
ℭ Idē Quiri. Eſt āt h̄ lapis ꝓditor ſecretoꝝ ⁊ fantaſias promouēs: ſi ponaꝛ ſ. pectus dormientis. Hoc ſilr ait Enax in lapidario ſuo. C

Capitulum. cvij.

Qirinus. Radaym. ⁊ Ranno.

Operationes.

ℭ Arnol. Quirinus eſt lapis q reperiꝛ in vpupe nidis: auget fantaſticas viſiones. A
ℭ Idē Radaym lapis eſt niger atqꝫ trāſlucēs. Inuenitur in capite galli maris: qñ datuꝫ eſt comedere formicis. B
ℭ Idem geſtatus vt dꝛ valet ad impetrandū quodlibet. C
ℭ Arnol. Rāni: alias rabri: eſt idem ꝙ bolus armenicus: ⁊ eſt lapis ſubrubeus. Huius virtus eſt conſtrictiua ſanguinis diſſinterie menſtruoꝛumqꝫ vt ſuperius habetur cap. xxvj. de B. D

Capitulum. cviij.

ℭ Rubeus

Abeus. Sera. Lapis rubeus minus r
q̃ iacictus: qui arabice vocat̃ bager albigedi. Idem li. ag. c. Bager albigedi: ſiue albuzedi iacincti: rubedo eſt magis placabilis hominibus: eo q̃ nõ ſit in eo obſcuritas aliqua: minera aut̃e huius lapidis eſt in terris orientis: ⁊ qñ defertur a minera ſua eſt obſcurus: ſed qñ excoriat eum aurifex detegitur bonitas eius: ⁊ apparet ⁊ clarificatur.

Operationes.

a ¶ Sef. Si quis ligauerit nõ videbit portãs in nocte ſomnia mala neqʒ timoroſa: ⁊ ſi ille qui aſpexerit in ſole tñ q̃ viſus eius eſt debilitatus terſerit cũ eo oculos ſuos ⁊ cõuenit ei.
b ¶ Et quando ille lapis fricatur ad capillos capitis attrahit feſtucas ſicut magnes ferrũ.

Capitulum. cix.

Saphirus. Alber. Saphirus eſt lapis valde notus ſm plurimos.
s
Venit ab oriente ⁊ India. Inuenitur ⁊ in Ypidomio apud podium prouincie regionẽ ⁊ ciuitatem: ſed nõ eſt adeo precioſus vt p ola ſit ſiſis orietali. Eſt aũt colore pſpicuus ſicut celũ ſerenatum: ſʒ vicit in eo flauus color: ⁊ iõ melior q eſt nõ ſatis plucidus: optim9 aũt q hʒ nubes obſcuras ad rubedinẽʒ declinãtes: inuenit̃ ẽt bonus q albidas hʒ maculas: ſimiliter ſubſtãtia ſua ſit ſicut nubes fuſca trãſparẽs aliq̃ntulũ.

Operationes.

¶ Alb. Virtutes ego vidi q̃ antraces duos fugauit. Aiunt ẽt hũc lapidẽ hoiẽʒ caſtũ reddere: ⁊ interiorẽ ardorẽ refrigerare: ſudorem reſtringere: dolorem curare frontis ⁊ lingue. a
¶ Ego vidi vnũ in anulo portare: ⁊ ſordes ex oculis portare: ſʒ qñ vult poni in aqua frigi. ⁊ poſt ſimiliter: q̃ aũt dicũt q̃ amittit virtuteʒ ⁊ colorem poſtq̃ antraceʒ curauit falſum eſt. b
¶ Dicunt etiam q̃ corpora vegetat: ⁊ paces conciliat: pium ⁊ deuotum ad deum efficit. c
¶ Et animũ in bonis firma. Hic ẽt ſirtites a quibuſdã vocat̃: eo q̃ in littore ſirtiuʒ inueniat̃. d
¶ Ex li. de na. re. Saphirus ſereno colore celo aſſimulatur. Nunq̃ tamen quantũcũqʒ purus ſit ymaginem in ſe (vt ſpeculuʒ) oſtendit. e
¶ Dicit̃ auteʒ optimus eſſe ꝯ fraudes ⁊ ꝯ inuidiaʒ ⁊ errores ad pacẽ: qñqʒ gratioſus eſt. f
¶ Sʒ oportet vt ille q portat ſũmo ſtudio caſtitatẽ ſeruet. Oriẽtales ſaphiri ſunt optimi: maxie hij q vehemẽter ſplẽdẽt colore ceruleo. g
¶ Itẽ ſaphirus morbũ illũ horribilẽ fugat q vulgariter dr̃: noli me tãgere. Sed poſt fugationẽ dr̃ viciari colore. h
¶ Ex lapidario. i

Saphiri ſpecies digitis aptiſſima regum.
Egregium fulgens puroqʒ ſimillima celo.
Vilior eſt nullo virtutibus atqʒ decore.
Hic ⁊ ſirtites lapis eſt a pleriſqʒ vocatus.
Nõ circa ſirtes libicis permixtus arenis.
Fluctibus expulſus feruente freto reperitur.
Ille ſʒ optimus eſt quẽ tellus medica gignit.
Qui tñ aſſeritur nunq̃ tranſmittere viſum.
Quem natura patens tanto ditauit honore.
Et ſacra ⁊ merito gẽmarum gẽma vocatur.
Et qui portat eum: nec vlla fraude necatur.
Inuidiam ſuperat: nullo terrore mouetur.
Hic lapis vt perhibẽt educit carcere vinctos.
Obſtructaſqʒ fores ac vincula tacta reſoluit.
Fertur ⁊ ad pacem bonus eſſe conciliandaʒ.
Et pluſq̃ reliquas amat hanc nigromantiã.

Capitulum.cx.

Ardius ꝛ Sarda. Alb. Sardius eſt lapis ab antiquiſſimo inter precioſos lapides memoratus: eſt autem habẽs ruborem ſpiſſum cuꝫ ſubſtantia peruia: ſicut ſi peruietas ymaginetur in rubea terra. Et ſm hanc diuerſitatem inuenitur quinqꝫ modis: ita ꝙ aliquis nihil habet de peruietate: ꝛ forte ille matrix eſt aliorum ꝛ domus in qua generantur. In ſardis autem ciuitate repertus eſſe dicitur: ꝛ ſic vocatur. Idem ſarda eſt lapis qui ſe habet ad tabulas ligni ſicut magnes ad ferrum. Et immo adheret ita fortiter tabulis nauium in mari vt a tabulis euelli non poſſit niſi abſcindatur cuꝫ ipſo ea pars tabule cui adheret. Eſt autem in colore praſſius: hoc eſt virens. Hoc ſimiliter ait Enax.

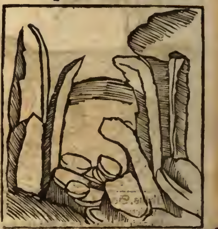
Operationes.

A ¶ Alb. Aiunt ſardiũ lapidem accẽdere aiuꝫ ad gaudiũ ꝛ acuere ingenia: ꝛ per virtutes cõtrarias ligare onichĩ. Hoc ſiliter ait Enax.

Capitulum.cxi.

Ardonis. Albert᷒. Lapis ſardonis quem quidam ſardoniceꝫ vocant; eſt compoſitus ex duobus ſardio videlicet ꝛ onice: eſt ergo rubeus: ꝛ hoc color euiet ex ſardio. Eſt etiam albus ꝛ niger: ꝛ colorem vnguis proferens ex onice. Laudabiliter autem eſt qui hos colores habet magis diſtinctos. Inuenitur auteꝫ quinqꝫ modis aut pluribus propter diuerſam colorum mixtioneꝫ: ꝛ frequentius inuenitur in India ꝛ Arabia.

Operationes.

¶ Idem. Alb. Fertur luxuriam expellere: ꝛ caſtum reddere ꝛ pudicum. A

¶ Eſt tamen maxima huius virtus in hoc ꝙ cum onicbius nociuus ſit hoc nocere non poſſunt ſardium in ſubſtantia habens admixtũ. B

Capitulum.cxii.

Aminus. ꝛ Sarcofagus. Alber. Samius eſt lapis a ſamo inſula in qua inuenitur dictus. Hoc auteꝫ lapide politur aurum. Idem. Sarcofagus eſt lapis deuorans cadauera mortuoruꝫ: grece.n. ſarcos ſonat: carofagus ãt comedere. Antiq añt aliq de h lapide ꝓus fecerũt archã mortuorũ.

eo ꝙ in ſpacio. xxx. dierum cadauera conſumantur. Ob hoc autem noſtra monumenta lapidea ſarcofagi ſunt vocata.

Operationes.

A ¶ Samius. Alber. Fertur autem ꝙ ſamius poꝛtatus vertiginē ſedat: ⁊ mentem ſolidat: habet autē hoc vicium dicitur ꝙ alligatus in coxa parturientis impediat partum. Hoc ſimiliter ait Atabari.

Capitulum. cxiij.

Smaraldus: alias ſmaragdus. Alb. in lapidario ſuo de ſmaraldo. Smaraldus lapis eſt pcioſioꝛ multis alijs: ⁊ non rarus: ⁊ coloꝛ eius eſt viridiſſimus trāſlucens: ita ꝙ vicinum aerem ſua viriditate figurare videatur. Et melioꝛ eſt planicies ſuperficiei: qꝛ tūc vna pars non obumbꝛat aliā. Melioꝛ tamen eſt qui nec lumine nec vmbꝛa variatur. Huius planiciei ⁊ coloꝛum varietatum dicunt eſſe diuerſitates. xij. eo ꝙ aliquando fel nigrum per modum virgularum admixtum habet: Hij ſunt a locis ſcotici ⁊ bꝛitanici ⁊ biliaci: ⁊ qui in venis eris naſcuntur: ⁊ maculoſi quidam: ⁊ quidam calcedonici: eo ꝙ admixtam habent cum illo lapide. Meliores autem ſunt ſcotici. Et ferunt quidam ꝙ illi de nidis grifonum auferuntur: qui lapidē hunc cum crudelitate magna cuſtodiunt. Dixit autem vnus de grecia veniens veridicus ⁊ curioſus experimentatoꝛ: ꝙ hoc lapis naſcitur in rupibus que ſunt ſub aqua maris: ⁊ ibi inuenitur. Rationale etiā eſt ꝙ in venis eris in perſpicuo quidem ad eris ſubſtantiā non veniens naſcitur: eo ꝙ rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

¶ Quando ſmaraldus ponitur in potu conuenit venenis moꝛtiferis ⁊ moꝛſibus venenoſis ⁊ punctionibus habentibus aculeum. A

¶ Qui ergo dederit i potu de limatura eius pondus. viij. granoꝛum oꝛdei illi qui ſumpſit venenum anteꝙ̄ fecerit impꝛeſſionem liberat eum a moꝛte: ⁊ non cadent capilli eius neqꝫ excoꝛientur: ⁊ eſt ſua euaſio: ⁊ ille qui aſſiduat aſpicere ipſum pꝛeſeruat eius viſum a nocumentis: ⁊ conſeruat eum incolumen. B

¶ Et qui defert ipſum in anulo: pꝛeſeruat eū ab epilentia quando ducit cum digito anteꝙ̄ ſuperueniat. C

¶ Et pꝛopter hanc cauſam docemus reges ꝙ ſuſpendant eos in collo filioꝛū quando naſcuntur ſtatim: ne ſuperueniat eis epilentia. D

¶ Et idem auc. Raſis. Taberzet vel feruzegi ideſt: ſmaraldus: conuenit lepꝛoſis quando ſumitur i potu limatura eius. Et ſi cadat aſpectus tyri ſuper lapidem ſmaraldi diſſoluuntur oculi eius ⁊ liqueſcunt. E

¶ Dyaſ. cap. de ſmaraldo. Smaraldus poꝛtatus auget ſubſtantiā habens perſuaſionē in omni negotio coꝛpoꝛe ⁊ ſermone caſtos letoſqꝫ facit: ſubuenit ⁊ in tempeſtatibus: ſculpitur in eo ſcarabeus: pertūdit aurea fibula. F

¶ Alb. in lapida. ſuo cap. de ſmaraldo. Expertum eſt noſtris tēpoꝛibus ꝙ hoc lapis ſi vere viridis ⁊ bonus eſt: retinet coitum: pꝛopter qđ Rex Vngarie qui noſtris regnabat tēpoꝛibus eum in digito in hoꝛa coitus cū vxoꝛe ſua habebat in coitu: in tres ptes diuiſus eſt G

¶ Et ideo pꝛobabile eſt quod dicitur ꝙ hoc lapis geſtantem ſe ad caſtitatem inclinat. H

¶ Vnde auget opes: ⁊ incantatus dat verba perſuaſoꝛia: ⁊ ꝙ collo ſuſpenſus curat emitriteum ⁊ caducos moꝛbos. I

¶ Expertum autem eſt ꝙ viſum debilē confoꝛtat: ⁊ oculus conſeruat. K

¶ Et bonam facit memoꝛiam: ⁊ tempeſtatē auertit. Et valet diuinātibus: pꝛopter quod queritur a magis. L

Capitulum. cxiiij.

Sagda ⁊ ſandariſo. Yſi. Sagda eſt gēma pꝛoſini coloꝛis apud caldeos: cuius tanta vis eſt: vt pmeantes naues e pfundo petat ⁊ carinis ita tenaciter adhereat vt niſi abꝛaſa parte ligni vix ſeparet.

Operationes.

Ex lapidario.

A Difficiles gēmas ſuper omnes mari reptus.
Nunꝗ̄ ſciretur niſi ſe daret inueniendam.
In medio ſiquidem lapis natus iſte ꝓfundo.
Naues incautas petit e regione meantes.
Et pre lābentibus tabulis herendo carine.
Ad portū trahiť maris ignaris data nautis.
Eſt autem morſu tabule ſic fixa tenaci.
Quod nequit abraſa ligni ſine parte reuelli.
Huic praſſinuꝫ color regio caldayca tellus.

Yſi. Sandariſus naſciť in Indis loco eiuſ-
B dem nominis. Species eius eſt ꝙ velut intra lucidum ignem intus auree gutte fulgent.

Conſtat inter omnes quantum ſtellarum
C accedat numero: tanto ꝛ precio accedere.

Capitulum.cxv.

s Ilenites ꝛ Sirtite. Yſido. Silenites gēma, tranſlucet candido melleoqꝫ fulgore: continens imaginem lune. Quaꝫ iuxta curſum ipſius aſtri perhibent in dies ſingulos minui ꝛ augeri. Naſcitur in Perſida.

Operationes.

Arnol. Silenites eſt gēma Perſidis: cuius color eſt vt iaſpidis: luna res motus ſeruat: geſtatuſqꝫ languentes ac debiles curat. A

Ex libro de na. re. Silenites lapis eſt colore pulcher: maxime albo: rubeo: vario: purpureo: quem portat Indie teſtudo. Horum quoddam genus eſt qđ viret vt herba. Hunc qui portat in ore fertur diuina futura. Igne nunꝗ̄ frangitur. Inter diſſidentes amorem reconciliat: ptiſicos curat. B

Yſido. Sirtites gēma eſt ſic vocata: quoniam in littore ſirtium in partibus Lucanie primum eſt inuenta. Huius color eſt croceus continens intus ſtellas languidas ꝛ ſub nubilo renitente. C

Alber. in lapidario ſuo inquit. Lapis ſelenites eſt lapis de quo varia referuntur. Dicunt enim quidam eum naſci in quodam genere teſtudinis. Indico: ꝛ eſſe variuꝫ: dicitqꝫ hunc eſſe virtuteꝫ: ꝛ in Perſide partibus frequentius inueniri: ſiue in arabia: ſicut inquit Plinius autem hunc creſcere luna creſcente: ꝛ decreſcere dicunt decreſcente luna. D

Geſtatus autem fertur conferre preſcientiam quandam futurorum: ſi ſub lingua portetur: ꝑcipue prima luna ꝛ decima luna ꝛ decima exiſtente. Dicut etiaꝫ ꝙ mane prima luna tantam habet virtuteꝫ in prima hora. Decima autem exiſtente luna in decima hora. E

Et modus diuinationis eſt ꝙ cum ponatur ſub lingua ꝛ cogitetur de aliquo negocio veruꝫ fieri deceat aut non: ꝛ ſi fieri deceat corde tenetur ꝛ infigiť: ita ꝙ euelli non poſſit. Et ſi fieri non deceat: ſtatim cor deſiſtit ab ipſo. F

Fertur etiam ꝙ curat languentes ptiſicos ꝛ debiles. Hoc etiam ait Yſaac beniamin. G

Capitulum.cxvj.

s Tellarius. Enax in lapida. ſuo. Lapis ſtellarius eſt de genere marmoꝝ habens maculas ex auro. Et eius eſt alius albus: qui dicitur markaſita. Alius in dus clarus celeſtis: ꝛ vocať lapis lazuli. Pro quo lege

quo lege lapis lazuli : ⁊ quãdoqʒ minera fert vtrunqʒ ſimul ⁊ quãdoqʒ eſt alius coloris viridis. Et vocatur lapis criſopraſſus: vt appa ret ſi leges lapis criſopraſſus.

Capitulum. cxvij.

Pecularis. Alb. Lapis ſpecularis
f eſt lapis ad modum vitri perſpicuus.

Operationes.

A ¶ Dicitur autem in hyſpanorum vrbe ſegondia primitus inuentus eſt.
B ¶ Ego aũt vidi illũ abũdãtius inueniri: ita ꝙ curbes ſde onerãt ĩ diuerſis ptib᷒ theotonie.
C ¶ Et vidi etiaʒ in gallia inueniri cum gipſo
D qꝛ eſt extremitas quedã. ¶ Effuſus autẽ ſcindatur in quaſlibet partes tenues: ⁊ fiunt inde feneſtre ſicut de vitro: niſi qꝛ loco plumbi oportet ponere lignum. ¶ Sunt autem tres E
ſpecies eiuſdem: vna videlicet lucida ſicut vitrum: alia nigra penitus ſicut attramentuʒ.
¶ Tertia citrina que vocatur auri pigmentum vel arſenicum qđ clarius eſt ⁊ nobilius. F

Capitulum. cxviij.

Fiſtos. Enax in lapidario ſuo ca. proprio. Lapis fiſtos eſt fuſci coloris ⁊
f ſubruſi: oblongas ariſtas ſiue pinnulas non habens erectas vt alumen ſaſſum.

Operationes.

¶ Enax. La. fiſtos vires hãbet fortiter conſtringentes. A

Capitulum. cxix.

Pongia marina latine: grece trageſ.
ſ arabice aſſegialbach. Sera. li. ag. ca.
aſſegialbach. Aſſegialbach. i. ſpõgie
marine duo ſunt genera. ſ. maſculus ⁊ femi-
na. Maſculus dr̃ qui ꝑcuſſuras minutas ha
bet: ⁊ ſpiſſas ⁊ albas. Femina vero rotundas
cauernas ⁊ maiores hꝫ. Sed additur tertiuꝫ
genus duros lapides intra ſe habẽs ⁊ pluri-
mas cauernas. Comburitur vero ſicut calci-
donium. Melior eſt illa q̃ eſt ꝑpinqua ſue ac-
ceptioni: ⁊ eſt adhuc reſeruãs in ea de virtute
quã acquiſiuit ex mari: ſed qñ prolongat̃ tẽ-
pus ſue collectionis: euaneſcit virtus eius: ⁊
nõ eſt cõueniens vt adminiſtretur in opere: ni
ſi prius lauet̃ cuꝫ nitro aut baurach: vel cum
aqua cineris que dr̃ ſtillata. ¶ Aui. lib. ij. ca.
de ſpongia. Spõgia eſt corpus marinũ laxuꝫ
raruꝫ. Et dr̃ ꝙ hꝫ animal in eo cui adheret ⁊
non ſeparatur ab eo. Et illa que eſt recens eſt
fortior ⁊ vehemẽtioris exſiccationis propter
fortitudinem nature maris. Et eſt cali. in. i. ⁊
ſic. in. ij. gra. Et ipſius lapis eſt propinquus
⁊ minus calidus: ⁊ eſt fortis exſiccationis pro
prie qđ ex ea eſt recens qñ aduritur cũ oleo: ⁊
ſimiliter eius cinis. ¶ Dyaſco. c. de ſpongia.
Spõgie duo ſunt genera. Maſculus ⁊ femi-
na. Maſculus hꝫ foramina minuta ⁊ ſpiſſa ⁊
alba. Femina vero hꝫ foramina rotũda ⁊ ma
gna. Et additur tertium genus habẽs intra
ſe lapides duros ⁊ plurimas cauernas.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Gal. Virtutẽ hꝫ exſiccatiuam
manifeſte: ⁊ ideo virtus eius ẽ que ꝯſolidat vl
cera recẽtia cũ ſuo ſanguine cũ madefit ĩ ace-
to aqua vel vino ſm̃ diuerſitatem corporum.
B ¶ Et abſcindit fluxum ſanguinis qui ex inci
ſione accidit vel cõbuſtione. Quando accipit̃
ſicca nõ hñs humiditatẽ in ſe ⁊ imbibitur in
aſpalto iudaico: aut in pice liquida: ⁊ ponitur
ſuper locũ fluxus: ⁊ ignis in ea accendit̃: ⁊ va
let in cauteriũ. Sed ſpõgie cõbuſte virtus eſt
C reſolutiua. ¶ Et lapis qui inuenit̃ in ſpõgia
hꝫ virtutẽ que deſiccat: ⁊ frangit lapideꝫ qui
D eſt in renibus cauſatus. ¶ Et idẽ auc. Dyaſ
co. Que ex ſpongia eſt noua ⁊ ſicca non cum
ſua pinguedine confert vlceribus: ⁊ reſoluit
E apoſtemata flegmatica. ¶ Et cõglutinat vl-
cera recẽtia qñ ſupponitur cũ aceto vel aqua
incarnat vlcera antiqua: qñ apponitur eis cũ
melle cocto ⁊ apponitur cum aqua ſola. Sed
ex ſpongijs illa que eſt ſubtilis: leuis: non hꝫ
iuuamentũ. ¶ Et vtimur ſpongia noua ſicca F
in pãno lineo ligata: que ſola facta forma li-
cinij: ⁊ intromiſſa aperit orificia vulneꝝ quã-
do ſunt clauſa. ¶ Et bene ponitur ſicca in vl G
ceribus antiquis humidis ad que fluunt hu-
miditates corpꝫ. ¶ Et apponitur cum aceto H
⁊ ſuſtinet menſtrua. ¶ Et quando comburi I
tur ſicut comburitur ſpuma maris: confert
obtalmie ⁊ abſtergit oculum. ¶ Et quando K
lauatur poſt combuſtioneꝫ eius: eſt magis iu-
uatiua in medicinis oculorum. ¶ Et quan- L
do comburitur cum pice: confert fluxui ma-
tricis. ¶ Et lapis q̃ inuenitur in ſpongia frã M
git lapidem veſice quando bibitur cuꝫ vino.
¶ Aui. Quando ſpongia aduritur cuꝫ oleo: N
⁊ eius cinis cõfert diſruptioni ſanguinis pro
pter inciſionem ⁊ apertionem. Inflammatur
ex ea ignis ſuper locum ⁊ cauterizat cum hoc
ꝙ ipſa ſit ſubſtantia retinens ſanguinem.
¶ Et ex eo fiunt licinia que in orificijs vena- O
rum ponuntur: ⁊ retinet ſanguinem ⁊ flux[illegible]
ſanguinis. ¶ Et eius lapis ſubtiliat abſqꝫ ca P
lefactiõe: ⁊ exſiccat ⁊ abſtergit: ⁊ exſiccat apo
ſtemata flegmatica. ¶ Et infunditur in ace- Q
to ⁊ ponitur ſuper plagas ⁊ conſolidat eas: ⁊
decoquitur cũ melle: ⁊ conſolidat vlcera pro-
funda: ⁊ ſimiliter ponit ſicca ſuper ipſa.
¶ Et infuſa in aqua aut vino deſiccat vlcera R
humida antiqua. ¶ Et quando ſpo[illegible]ia adu S
ritur cum oleo eſt conueniens curatio[illegible] ſputi
ſanguinis. ¶ Et lapis in ea inuentus fran- T
git lapideꝫ in veſica apud aliquos. Galenus
ait ꝙ frangit lapidem renum tm̃: quia non
tranſit vſqꝫ ad veſicam.

¶ Capi. cxx

Capitulum.cxx.

ſ Ordicies parietis balnei latine: ara-
bice vaſachi. Serapion lib.aggreg.
capi.vaſachi.auctoritate Galieni: eſt
calida: ⁊ lenit ⁊ diſſoluit.

Operationes.

A ❡ Sera. Facit naſci carnes: ⁊ eſt conueniēs
fiſſuris que fiunt in ano ⁊ emorroidibus qñ
B ponitur ſuper eas. ❡ Et quod de ſordicie col
ligitur ex corporibus exercitantiū: calefacit ⁊
reſoluit exituras dure ſolutionis: ⁊ eſt conue-
C niens vlceribus renum. ❡ Et illa que colligi
tur ex corporibus luctantium: confert nobis
que fiunt in matrice quādo ponit̄ ſuper eas:
⁊ confert ſciatice poſita loco vnguenti.
D ❡ Et ſordicies que reperit̄ in vaſibus in qui-
bus oleum aduritur reſoluit multū ⁊ lenit.
E ❡ Et dixit in ſordicie que eſt in corꝑibus lu-
ctantium ſm ꝙ in ea eſt de puluere diuerſifi-
F catur ab alia. ❡ Et ſordes quidē vniuerſali-
ter reſoluit apoſtemata indigeſta: ⁊ conuenit
apatibus calidis mā̄millarum: ⁊ hoc quoniā
G extinguit inflāmationem eorum. ❡ Et pro
hibet curſum humorum ad ipſa: ⁊ reſoluit
quod iam fluxum eſt ad ipſa: quoniam ipſa
eſt compoſita ex puluere ⁊ oleo ⁊ ſordicie cor-
H poris hominis. ❡ Sed ſordes vaſorum reci-
pit acuitates a vaſe eris: ⁊ ſimiliter eſt acuti-
or: ⁊ ſordicies auris confert panaricio.

Capitulum.cxxi.

ſ Silex. Yſi. Silex eſt lapis durus ſic
dictus: eo ꝙ ab eo ignis exiliat.

Operationes.

❡ Idem in lib.xix. Ex genere ſilicū optimi A
ſunt nigri quibuſdam in locis ac rubentes.
❡ Albi quoqȝ contra vetuſtatem incorrupti B
qui ⁊ in monumentis ſculpti ⁊ incorrupti per
manent: quibus nec ignis quidē nocet. Nā
ex his etiam forme fiunt in quibus etiam era
funduntur. ❡ Sed ⁊ viridis ſilex vehemēter C
igni reſiſtit ac nuſꝗ̄ copioſus eſt: ⁊ vbi inuenit̄
lapis non ſaxum eſt. Pallidus autē in cemē
to raro vtilis. ❡ Fluuialis vero ſilex ſemper D
veluti madens eſt: hunc eſtate exbiberi opȝ:
nec ante biēniū in ſtructuris domoꝝ inſeri.

Capitulum.cxxii.

Iccinus ſiue Succinus. Alb. Suc
ſ cinus eſt lapis crocei coloris quem
greci electronvocant: inuenitur enī
tranſlucens ſicut vitrum: vocabulū habet
a materia qꝛ a ſucco vel gūma arboris naſcit̄
ꝗ̄ pinus vocatur: lābra vulgariter vocatur.

Operationes.

❡ Idem. Confricatus aūt trahit folia ⁊ pa- A
leas ⁊ fila ſicut magnes ferrū. ❡ Dicunt aūt B
ꝙ cōfert portātibus ſe caſtitatē. ❡ De exper C
tis aūt eſt ꝙ fugit ſerpētes: pregnātibus aūt
valere dr̄ ad facilē parturitionem. ❡ Yſido. D
Succinus quē greci electron vocant fului ce

reliqꝫ coloris fertur arboris ſuccus eſſe: ⁊ ob
hoc ſi hic appellatus: cõſtat aũt eũ nõ eſſe po
puli ſuccuꝫ: vt phetontijs fabula dicit ſed pi-
ne arboris. ¶ Nam accenſus tede nitore fla-
E grat. Naſcit aũt in inſulis oceani occidẽta-
lis: ſicut gũmi dẽſaturqꝫ criſtallũ rigore vel
F tpe. ¶ Ex ea fiũt decoris gr̃a agreſtiũ moni-
lia feminarũ: vocari aũt a qbuſdã dr̃ arpaga
eo ꝙ attritu digitoꝝ accepta caloris aĩa folia
paleaſqꝫ ⁊ veſtiũ fimbria rapiat: ſicẽ magnes
G ferrũ. ¶ Ex li. de na. re. Succinus eſt gẽma
q̃ vulgariter appellat lambra: hic crocei colo
H ris eſt: ⁊ vt vitrũ aliqñ trãſlucet. ¶ Caſtitatẽ
portãtibus ꝯferre dr̃. Fumus eius iuuat par
turientes: ⁊ fugat ſerpẽtes: ꝑma qdẽ gutta q̃
I de arbore pino fluit pura ⁊ lucida eſt. ¶ Et
hec eſt illa q̃ in eſtate calida proſilit. Reliquo
vero tempore fluens obſcura eſt ⁊ immunda.

Capitulum. cxxiij.

Sulphur. Yſid. Sulphur terra eſt ex
f actione caloris excocta in eſſentiã ſul
phureaꝫ cõmutata. Aquoſis ⁊ terre-
ſtribus ⁊ igneis trãſeũtibus. Eſt ãt aliud ſul-
phur viuũ: videlꝫ qđ tale eſt equale a terra ꝓ-
ducit. Aliud eſt extinctũ ſiue mortuũ qđ arti-
ficialiter parat: ⁊ in calamis ferreis fũditur.
¶ Aui. li. ij. c. de ſulphure. Sulphur eſt oĩb⁹
notũ: eſt cali. ⁊ ſic. ad quartũ proueniens: ⁊ eſt
ſubtiliatiuũ ⁊ attractiuum. ¶ Dyaſc. ca. ſul
phur: oĩbus eſt notũ. Eligẽdũ eſt viuũ ⁊ colo-
re limpidũ ⁊ reſplẽdens ⁊ perlucidũ ſine lapi-
de: qđ miſſum in focuꝫ viridẽ facit colorem ⁊
pingatur. Naſcitur in meloſda ⁊ lipparia.

Operationes.

¶ Dyaſ. Virtus ẽ ei q̃ reſoluit ⁊ abſtergit: ⁊ A
q̃ reſiſtit venenis maritimis ⁊ alijs ſilib⁹ eius
qñ terit ⁊ puluerizat ſup morſure. ¶ Et ꝯfici B
tur cũ ſputo aut vrina aut cũ oleo veteri: aut
cũ melle aut glutine albotin. ¶ Curat ſcabiẽ C
⁊ egritudinẽ ĩ quo eleuat cutis: ⁊ hoc qr̃ ipſuꝫ
aufert ipſas egritudines abſqꝫ hoc ꝙ ĩpellat
materiã ipſoꝝ ad interiora corpis. ¶ Et edu D
cit saniẽ ex pectore: ⁊ qñ trãſglutit cũ ouo ſor
bili: aut fit fumigũ cũ eo cõfert aſmati. ¶ Et E
qñ fumigat mulier cũ eo educit fetũ. ¶ Et mi F
ſcetur cũ glutine albotin: aut reſina pini ⁊ ace
to ꝯfert ſcabiei vlceroſe ⁊ impetigini: ⁊ macu
lis albis q̃ fiũt ĩ vnguibus: ⁊ aufert morpheã.
¶ Et curat elephãtiã: ⁊ ſilr̃ cũ reſina ⁊ aceto G
curat pũcturã ſcorpionis. ¶ Et qñ miſcet cũ H
nitro ⁊ fricatur inde corpus: aufert pruritũ.
¶ Et ſumit in potu cũ aqua vel ouo ſorbili ⁊ I
curat yctericiã: ⁊ ẽ bonũ corize. ¶ Et qñ pul- K
uerizatur ſup corpus aufert ſudorẽ: ⁊ qñ linit
ſup podagrã cũ nitro ⁊ aq̃ ꝯfert ei. ¶ Et con L
fert qñ fit fumigiũ cũ eo ſorditati ⁊ obliuioni.
¶ Et miſcet cũ melle ⁊ vino: ⁊ curat attritio- M
nes auriũ qñ linit cũ eo. ¶ Aui. li. ij. c. de ſul- N
phure. ca. eſt. ⁊ ſic. Et eſt ex medicis ad alba-
ras proprie dũ nõ tãgit ipſuꝫ ignis. ¶ Et qñ O
miſcet cũ gũmi albotin eradicat veſtigia que
ſũt ĩ vnguib⁹: ⁊ cũ aceto ponit ſup morpheã.
¶ Et ponit ſup aduſtionẽ ⁊ vlcerationẽ: ⁊ ab P
ſtergit impetiginẽ: ⁊ ꝓprie cũ viſco: ⁊ proprie
ẽt cũ aceto ⁊ cum nitro ꝓp pruritũ lauatur ex
eo corpus. ¶ Et ipſum eſt cũ nitro ⁊ aqua ſu Q
per podagram linitũ conueniens: ⁊ conſtrin-
git corizam ſuffumigatuꝫ. ¶ Et adminiſtra- R
tur cum aceto ⁊ melle ſup contritionẽ auriũ.

Capitulum.cxxiiij.

Al.Sera.li.ag.c.Malk.an. Dyaſ.
ſ Sunt eius due ſpecies:vna ē q̄ eſt ex
minera:⁊ alia q̄ eſt ex mare : ⁊ illa q̄ ē
ex minera eſt fortioꝛ. Et melioꝛ ex eo eſt non
hñs lapidē clari coꝛpis: cuius ptes ſunt equa
les:⁊ ex marino melioꝛ eſt albus equaliū ptiū
⁊ etiam reperitur in locis aquarum ſtantiū.
¶ Itē au.Gaſ.Et ſal qḋ generaꝛ in ſtagnis
marinis aſſimilatur marino. Et iſte ſal fit in
maritimis. Nā qñ decreſcit aqua vel ↄbiꝛ in
tpibus eſtatis:coagulaꝛ a caloꝛe ſolis adurē
te qḋ eſt in marginibus aque:⁊ fit ſal.Et hoc
fit plurimū:eo ꝙ aggregaꝛ in loco illo ex aqs
ſoꝛdidis: q̄ ſunt multū calide. Et ꝓpterea qꝛ
euacuatio aque maris fit in loco arto:ſubſtā
tia eius eſt groſſa:⁊ ſapoꝛ eius eſt ſtipticus ſal
ſus. Sal vero qḋ eſt ex minera eſt groſſioꝛis
ſubſtātie ⁊ foꝛtioꝛis ſtipticitatis.Et virtꝰ eius
eſt ca.⁊ ſic.in.iij.gra.Sal ſodome ē ſal qḋ ge
neraꝛ in mari moꝛtuo vbi eſt aqua amara:in
qua ſi ꝓijciantꝛ piſces moꝛiunꝛ.Et vocaꝛ ſic a
noīe mōtiū q ſunt ꝓpe illud mare.Sal qḋ ef
fodiꝛ a mineris eſt minus ca.⁊ minus ſubtile
alijs.Cōburiꝛ ſal ſm hunc modū. Pone ſal
in olla noua:⁊ coopi illā ne ſalſedo egrediaꝛ
ab olla pp caloꝛē ignis:⁊ ſepeli ollā in pꝛunis
⁊ dimitte ibi donec aduraꝛ ⁊ crepet:deīde au
fer ab igne:⁊ potes diſcernere diuerſitatē ſa
lis a ſuo ſapoꝛe:⁊ hoc qꝛ ille q ꝑticipat ama
ritudine reſoluit. Sꝫ q eſt ſalſus ſolū cū reſo
lutione ſua ſtipticat ⁊ ſtringit. Et ſal qñ adu
ritur eſt maioꝛis reſolutionis ⁊ minoꝛis ſtipti
citatis.Et flos ſalis ē ſubtilioꝛ ꝙ̄ ſal aduſtus
⁊ ſapoꝛ eius eſt acutus: ⁊ reſoluit reſolutione
foꝛti:⁊ eſt flos eius ſpuma q̄ eſt ſupꝛa ſalē. Sꝫ
puluis ſalis aſſimilaꝛ ſpume ſalis multū . Et
poſſibile eſt ꝙ ſubtiliaret ⁊ reſolueret plus ꝙ̄
ſal:⁊ aggregaret qḋ remanere de ſubſtantia
ex coꝛpoꝛe ſicut ſal.Et ſi tu capis piſces viuē
tes ⁊ pꝛoijcis in mari moꝛtuo moꝛiuntur ſta
tim.Ergo debes ſcire ꝙ accidit pꝛopter ama
ritudinem que eſt in ea: que quidem inimica
eſt animalibus omnibus ⁊ plantis.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus ſalis eſt q̄ pꝛohibet putrefa
ctionē coꝛporū coꝝ q̄ ſunt parata putrefieri
pp humiditatē ſupfluā q̄ eſt in eis. Et ſal ma
ris qñ extēdiꝛ ſup coriū ⁊ poniꝛ ſup ſplenē:re
B ſoluit duriciē eius. ¶ Dyaſ.c.de ſale. Salis
virtus eſt ſtiptica:⁊ abſtergit ⁊ mūdificat ⁊ r
ſoluit.Et aufert carnē ſupfluā ab vlceribus.
Et cauterizat ⁊ pꝛohibet vlcera fraudulēta.
Et in ↄfectionibus medicinarū ſcabiei. ¶ Et C
aufert carnē ſupfluā q creſcit in oculo. Et liq̄
facit vngulā q̄ fit in eo. ¶ Et ingrediꝛ in cly- D
ſteribus:⁊ ē bonū apatibus hydropicoꝝ. Et
qñ miſceꝛ cū oleo ⁊ aceto:ſedat pꝛuritum: qñ
vngiꝛ iuxta ignē donec ſudet. ¶ Et idē facit E
in ſcabie vlcerata ⁊ non vlcerata : ⁊ in lepꝛa ⁊
impetigine:⁊ qñ miſcetur cū melle ⁊ aceto ⁊
oleo ⁊ liniꝛ ↄuenit ſqnantie. ¶ Et cū oleo ſolo F
conuenit apatibus vulue ⁊ duarū amigdala
rū:⁊ curſui humiditatū ad gingiuas. ¶ Et G
fit ex eo emplaſtrum cum ſanieb oꝛdei coſto ⁊
melle ad pꝛuritū:⁊ ad fluxibilitatē gingiua
rū:⁊ ad vlcera coꝛroſiua. ¶ Et fit emplaſtrū H
ex eo ⁊ ſemē lini ad puncturā ſcoꝛpionis ⁊ cū
oꝛigano ⁊ yſopo ⁊ melle ad moꝛſū vipere:⁊
cū pice alkytran aut cū melle ad moꝛſū aīa
lis:quod dꝛ ceraſtes:⁊ eſt ſerpens coꝛnutus.
¶ Et qñ fit emplaſtrū cū eo ⁊ melle ⁊ oleo:re I
ſoluit furunculos. ¶ Et qñ miſceꝛ cū oꝛiga K
no ⁊ fermēto:maturat apata flegmatica teſti
culoꝛum:⁊ ↄuenit moꝛſui rane exiſtētis in flu
mine babylonie. ¶ Et qñ teriꝛ ⁊ ligatur ī pe L
tia lini ⁊ ſubmergiꝛ in aceto foꝛti ⁊ miſceꝛ cū
iſto:⁊ ponitur ſupꝛa moꝛſū in quo eſt moꝛſu
ra aīalis alicuius venenoſi cōuenit. ¶ Et qñ M
miſcetur cum melle:ↄuenit ſanguini moꝛtuo
qui eſt ſub oculo. ¶ Et conuenit nocumento N
opij ⁊ fungoꝝ ꝑniciosoꝝ.Et qñ miſcetur cū
farina ⁊ melle:ↄuenit contuſioni neruoꝝ ⁊ at
tritioni lacertoꝝ. ¶ Et poniꝛ ſup combuſtio O
nem ignis:⁊ non ſinit locum veſicari. Et po
nitur in hunc modum ſuper podagram ⁊ cō
uenit. ¶ Et fit emplaſtrū cū eo:⁊ linitur cum P
yſopo:⁊ pꝛohibet heriſipilam ⁊ foꝛmicam au
geri in coꝛpoꝛe. ¶ Et quando miſcetur cum Q
oleo pꝛouocat ſudoꝛem. Et quando ſumitur
in potu cum vino ⁊ aqua:laxat ventrem. Ue
runtamen eſt malum ſtomacho.

Capitulum.cxxv.

Al armoniacū.Ser. Sal armonia
ſ cus eſt albus ⁊ rubeus:⁊ extrahiꝛ ex
lapidibus claris duris : ⁊ eſt ſalſus
moꝛtificatiuus multum:defertur ex coꝛaſce
ni:⁊ ſunt eius coloꝛes multi. Nā eſt ex eo ni
ger ⁊ puluerulentum albus clarus ſicut cri
ſtallus:⁊ eſt melioꝛ:⁊ eſt ille qui ingreditur in
medicinis:⁊ eſt cal.⁊ ſic.in.iiij.gra.

Operationes.

A ¶ Sera. Eſt abſterſiuus humorum groſſorum: ⁊ abſtergit ⁊ lauat ⁊ confert caſui vuule
B ⁊ ſquinantie. ¶ Et diminuit albedinem oculi ſeu pannum eius.

Capitulum. cxxvj.

Al alkali.

Operationes.

A ¶ Actor. Sal alkali: vel alkal fit in hunc modum. Accipe de herba kali: que alio nomine vocatur vſnen: ⁊ fac in terra foueaʒ magnā: ⁊ imple foueam ex herba illa dum eſt recens
B ⁊ accende ignem in ea. ¶ Et quando erit illa herba combuſta pone de alia ſuper eam: ⁊ fac ita donec fouea erit plena: ⁊ illa herba bene combuſta: ⁊ dimitte extingui ignem ⁊ infrigidari cinere. ¶ Deinde detege ſub cinere C
foucc: qꝛ tu inuenies ſalem nigrum petrificatum vel coagulatum in magno globo in fundo fouee ꝙ ſal alkali vocatur.
¶ Et valet ad omnia vt ſal armoniacum. D

Capitulum. cxxvij.

Al indus. Aui. iiij. can. fen. i. de aſperitate lingue inquit. Sal Idus eſt in colore ſalis ⁊ dulcedine mellis. Et eſt zuccarum quod inuenitur coagulatum ſuper cannam mellis in india ſal loco eius ponuntur candi. lege zuccaruʒ in trac. i. de her. capitulum vltimum ⁊c.

Capitulum. cxxviij.

Rachbius. Enax in lapida. ſuo.
Trachbius ē lapis niger. Naſcit̃
t in ponto amne qui eſt in egypto.

Operationes.

A ¶ Enax. Trachius hʒ vires ſicut gagates.
B ¶ Et dr̃ accēdi paꝝ ab aq̃ ſʒ extiguit̃ ab oleo
C ¶ Hoc idē dicit Alb. in lapi. ſuo. ca. proprio.

Capitulum. cccix.

Artarus. Bartho. li li. de pꝓe. rex.
t Tartarū eſt vini feculētia in modum
terre vel mollis lapidis circa ptes do
lei indurata cuiꝰ natura ca. ē ꝛ ſic. in. iij. gra.

Operationes.

A ¶ Idē valet ꝫ ſcabiē: ſerpiginē ꝛ ipetiginē.
B ¶ Cōtra capitis imundicias. Uirtutē. n. hʒ
extenuādi: ꝯſumēdi: mundificādi ꝛ laxandi.

Capitulum. cccx.

Erra ſigillata latine. Grece lēnia ſfra
t gidos. Arabi. Teumacon vel huma
tum. Sera. li. ag. c. Teumacon. auc.
Dyaſ. Teumacon. i. terra ſigillata: ꝛ ē ſigil
lum marinū: ꝛ eſt ſigillū laycee: ꝛ eſt vna ex ter
ris almayū. Et multi ex lutis illi aſſimilant̃.
Et coloꝛ eius eſt ſilis mogre: ſed diſcernit̃ ab
ea: qꝛ qñ tangit̃ digitis non adheret eis ſicut
mogra: ꝛ eſt de viſcoſitate in ea res pua: ꝛ in
iſta ſigilla ſiūt ꝛ almayū. Et coloꝛ oīuͫ eſt ru
beus: ſed illa que eſt vera ex eis fodit̃ ex terra
fundoſa: vbi nō eſt arboꝛ neqꝫ herba neqꝫ la
pis. Accipit̃ igitur ex minera illa: ꝛ infundit̃
aqua donec diſſoluit̃ ꝛ ſpiſſat̃. Et agitat̃ forti
agitatione: inde dimittitur donec reſideat: ꝛ
tunc abijciat̃ ab ea aqua q̄ ſupnatat cū facili
tate: ꝛ poſtea colligit̃ qđ eſt pingue ꝛ viſcoſū:
ꝛ abijcit̃ qđ eſt lapidoſuʒ in fundo vaſis: dein
de ponit̃ illud pingue ad ſiccādū donec ſit ſicͭ
cera mollis: ꝛ ſic diuidit̃ i fruſta pua ex q̄bus
fiunt trociſci: ꝛ ſigillant̃ q̄ deſiccant̃ in vmbꝛa
donec recedat aquoſitas ꝛ cōplet̃ deſiccatio.

Operationes.

¶ Dyaſ. In ſubſtātia eius eſt acreitas: ꝛ eſt A
in ea parū ſtipticitatis: ꝛ virtus eſt q̄ deſiccat
ſine moꝛdicatione. Et curat vlcera fraudulē
ta: ēt ſi fuerint ſoꝛdida. ¶ Et qñ ꝯficit̃ cū ace B
to foꝛti vt fiat ſicut lutuʒ: ꝛ ponit̃ ſup vulnera
recētia ꝛ dimittit̃ ſic glutinat ea ꝛ curat vlce
ra antiqua. ¶ Et diſſolue ipſam cū quocūqꝫ C
videbit̃ magis ꝯpetet̃ neceſſitati ſicut cū aceto
aqua mixto aut ſecaniabin: aut vino aut mel
licrato: ꝛ cōuenit iuuamento manifeſto hn̄ti
bus vlcera in inteſtinis anteq̄ꝫ fiat putrida fa
cto clyſteri cū ea. ¶ Poſtq̄ꝫ pꝛeceſſerit clyſte D
re cū aqua mellis: ꝛ poſtea cū aqua ſalis. De
inde cū ſucco plantaginis ꝛ detur in potu cū
aceto foꝛtiter mixto aque. ¶ Et ꝯuenit moꝛ E
ſui tyri ꝛ alioꝝ aīaliū venenoſoꝝ: ꝛ canis rabi
di qñ bibit̃ cū vino limphato: ꝛ qñ linit̃ ſup lo
cum moꝛſus cū aceto: ꝛ ſit̃ opꝫ q̄ liniant̃ oēs
moꝛſus aīaliuʒ venenoſoꝝ. ¶ Deinde ponat̃ F
ſup vulnus foliū allij agreſtis: ꝛ poſt eſt foliuʒ
centauree minoꝛis: ꝛ poſt hoc eſt foliū pꝛaſſij.
¶ Et medicamen qđ ſumit̃ ex luto ſigillato G
ꝛ grana iuniperi in quo admiſcet̃ ex bolo ar
meno quātitas parua: qñ bibit̃ ex eo ille q̄ ti
met potionē venenoſaʒ pꝛohibet nocumētuʒ

H eius ab eo. ¶ Et ſumũt eam in potu illi q iaz ſumpſerũt medicinã: dũ ipſa eſt adhuc in ſtõ ſuo: prouocat .n. vomitũ: ⁊ expellit nocumentum eius ab eo: ⁊ ſumunt eã in potu illi qui iã ſumpſerunt medicinã venenoſam dũ ipſa eſt
I adhuc in ſtõ ſuo. ¶ Prouocat enim vomitũ ⁊ expellit nocumẽtũ ab eo: ⁊ liberat eũ a mor-
K te. ¶ Ego fui expertus in illis q biberũt cantarides ⁊ leporem marinuz: nam dedit eis in potu de hac medicina: ⁊ feci eos vomere ſtatim ⁊ euaſerunt: neqz paſſi ſunt aliquod accidens malum ex veneno ipſorum.
L ¶ Iterum. Dyaſ. c. de terra ſigillata quod incipit Lemnia fragidos: ſm tranſlationem grecam. Terra eſt ex clauica ſordida ⁊c̃.
M ¶ Et idem ſm tranſ la. arabicaz. In luto ſigillato eſt virtus ꝙ quando ſumitur in potu reſiſtit medicinis mortiferis ⁊ omnibus venenis forti contrarietate.
N ¶ Et quando bibit aliquis ex eo: ⁊ poſt ſumpſerit in potu medicinam mortiferam facit eam egredi per vomitum ⁊ non nocet ei.
O ¶ Et eſt cõueniens morſibus ⁊ puncturis venenoſorum animaliũ. Et ingreditur in cõfectionibus plurium medicinarũ cõpoſitaruz.
P ¶ Et idem Sera. aucto. Alcanzi. Terra ſigillata eſt bona ſi puluerizetur ex ea in os vnde fluit ſanguis: ſtringit enim eum ſtatim: ⁊ non eſt medicina que abſcindit omnes fluxus ſanguinis ſicut iſta.
Q ¶ Et idem auc. Pauli. Quãdo ponitur ſuper aduſtionem ignis non ſinit locum veſicari: ⁊ datur ex ea in potu poſt caſum in quo cõtinetur leſio interiorum membrorum liniuntur cum ea membra poſt percuſſionẽ ⁊ caſuz ⁊ attritionem ⁊ prohibet ab ea apoſtemate.
R ¶ Et ſi fuerit ſolutio continuitatis conſolidat: ⁊ eſt de melioribus medicinis ꝫ venena.
S ¶ Paulus ca. de terra ſigillata ca. eſt ⁊ ſic.
T ¶ Auicen. de viribus cordis. Terra ſigillata tẽperate cõplexionis eſt in caliditate ⁊ frigiditate conformis humane complexioni: niſi qꝛ eius ſiccitas maior eſt humiditate. Habet enim virtutem mirabilez confortãdi cor.

Capitulum. cccxxxj.

t Egula latine: grece later: arabice caſeſ. Serapion lib. aggre. capi. Caſeſ auctoritate Dyaſco. Caſeſ: ideſt tegula.

Operationes.

¶ Tegule atanor quando ſunt bene aduſte: A
habent virtutem cauterizatiuam. ¶ Et pro- B
pter hanc cauſam quando miſcetur ⁊ linitur cum ea: confert pruritui ⁊ bothor: ⁊ confert podagre. Et quando miſcetur cum cerotis reſoluit apoſtemata dura ⁊ ſcrophulas.
¶ Et idem aucto. Gal. Tegule laterum vir- C
tus eſt abſterſiua: ⁊ maxime tegula atanor.
¶ Et virtus eius eſt que abſtergit ⁊ deſiccat: D
⁊ ꝓpͤe illa q̃ eſt ex atanor que eſt fortior aliis.
¶ Et ponitur propter hanc cauſam in vn- E
guentis que dicuntur manfaſtas.
¶ Et eſt vnguentum in quod ingreditur hu- F
iuſmodi teſta medicina bona ad vlcera conſolidandum ⁊ incarnandum ea.

Capitulum. cccxxxij.

¶ Teperion

t Opazion. Alber. Topazion eſt lapis ſic vocatus a loco ſue prime inuentionis que fertur vocari topazis inſula: ꝛ q2 auri ſimilitudinem protendit. Sunt aūt due ſpecies in hoc genere lapidis: quarum vna eſt ſimilis in omnibus auro: ꝛ eſt precioſior: illa eſt croceum magis tenens colorē ꝙ auri: ꝛ hec vtilior eſt.

Operationes.

A ¶ Alb. Expertū eſt in noſtro tēpore ꝙ aqua bulliente ſi immittatur ita ſicut deferē facit ꝙ ſtatim manus immiſſa extrahitur ſine leſione: ꝛ hoc fecit Pariſius vnus de noſtris ſocijs.

B ¶ Dicunt etiā ꝙ valet ꝯ emoptoicam ꝛ lupaciam paſſionem. Hoc autē certum eſt ꝙ ſpeculus eſt lapis iſte: ꝛ idolum obiecti corporis ſicut ſpeculum concauū viſum repreſentat.

C ¶ Et naſcitur in ornicho: hunc cum aliquis tenet in manu dextera contra ſolem radios emittit: ꝛ ignem euomit vt videns miretur.

D ¶ Nam qui eum portat circa ſiniſtrum brachium omnes turbas contemnit. Hoc locuſte ꝛ grandines a fructibus remouentur: ꝛ ardorem veneris deferueſcere facit.

E ¶ Ariſtoteles. Topazion cum ponitur ſuper hominis vulnus ceſſat fluxus eius. Eſt autē illud genus quod ſi ſupra rem bullientem ſuſpenditur: ceſſant ampulle ipſius.

F ¶ Ex li. de na. re. Topazius ille cuius color auro ſimilis eſt: hic magis precioſus eſt. Aliud aūt genus eſt multo lucidius ꝛ colore magis tenue: ſꝫ deterius. Hic lapis inter cetera que facit dē ēt iram luxuriamqꝫ reſtringere.

Capitulum. cccxiij.

t Orchois ꝛ Theogolitus. Arnold. Torchois eſt lapis: cuius color eſt flauus in album vergens a regione turcia dictus in qua naſcitur.

Operationes.

¶ Et eſt virtus eius viſum cōſeruare ſaluū. A

¶ Et iam a nociuis extrinſecis caſibus duꝫ B
eſt ſuper ipſum hilaritatem quoqꝫ inducit.

¶ Alb. Turchois eſt lapis flaui coloris viri- C
di candentis: ac ſi lac penetrauerit in flauum colorem: ꝛ reſultet per ipſum ad ſuperficiem. Eſt autem non perſpicuus neqꝫ rarus.

¶ Dicunt autem ꝙ viſum confortat: a noci- D
uis caſibus defendat ſe portantem. ¶ Soli- E
nus. Thegolitus eſt lapis oliue nucleo ſilis. Spernitur cum vē: ſed vim aliorū vincit bonis remedijs. Solutus quippe hauſtus pulſis calculis: renum dolorem ac veſice leuat.

Capitulum. cccxiiij.

t Uthia. Ser. li. ag. c. tuthia. Tuthia ex ea eſt quedā q̄ fit in fornacibus: in quibus citrinaſces ꝛ colligitur ꝛ reponitur. Sed illius qui fit in mineris ſunt tres ſpecies. Naꝫ ex ea eſt alba: ꝛ ex ea eſt viridis: ꝛ ex ea eſt citrinia imbibita rubore: ꝛ minere tuthie indie ſunt in littoribus maris prope regionem indie: ꝛ melior harum eſt alba: que cum aſpicitur videtur ꝙ habeat ſupra ſe ſalem: ꝛ poſt ipſam eſt citrina: ſed in viridi eſt aſperitas: ꝛ eſt perforata: ꝛ defertur ex maritimis. Et alba eſt ſubtilior omnium ſpecierum tuthie: ꝛ viridis eſt groſſior: ſcilicet illa que cum foraminibus eſt. ¶ Dyaſc. capitu.

de tuthia. Sunt eius due ſpecies. Una eſt leuis alba. Alia eſt minus leuis ea. Generatur autē tuthia qñ accipitur climia ⁊ puluerizat̄ ſuper es in ſua citrinitate: ⁊ apponit̄ in ipſum climia vt fiat clarum citrinum. Eleuat̄ ergo ex climia fumus ⁊ adheret parietibus: ⁊ eſt tuthia. Et tuthia qdē nō eſt ſolū ꝓp tincturā eris: ſed eſt abſq3 hoc ꝙ poteſt fieri ex climia abſq3 citrinitate eris. Melior ex eo ſm Serapio. eſt: que fit in cypro. Que qñ roratur aceto emittit odorem eris: cuius color eſt ſimilis colori reſine: ⁊ ſapor ſimilis ſapori luti. Et qñ ponitur ſuper prunas aggregantur partes eius: ⁊ fit color eius ſimilis colori eris: ⁊ qñ tāgitur non h3 aſperitate3: ⁊ eſt leuis. Oportet enim ꝙ inueniātur hec oīa in ea: aliter aute3 non eſt bona. Lauat̄ aūt tuthia in hunc modum. Accipitur ſicca vel cum aqua mixta ⁊ ponitur in pecia lini nō rara: ⁊ ponit̄ in aqua pluuiali: ⁊ mouet̄ petia ī aqua: ⁊ qđ ē de thutia bona electa ſubtilius egreditur de petia ī aqua: ⁊ id qđ eſt in ea ex ſorde ⁊ groſſu3 remanet in petia: ⁊ poſt hoc dimitte reſidere: deinde proijce aquā cū tuthia in vaſe alio mūdo: ⁊ qđ remanet ī fūdo ex graui oneroſo: abijce ⁊ dimitte aquā clarificari: ⁊ proijce eā cū facilitate: ⁊ iterū infunde ſup tuthiā aquā alia3 ⁊ agita: ⁊ fac vt prius: ⁊ hoc tādiu vt nihil arenoſi remaneat: ⁊ aqua ſupſtans remaneat clara: ⁊ cū hec feceris ꝓijce aquā ⁊ ſicca tuthiā. Et qdam ſunt qui diſſoluunt tuthiā in aqua donec fiat ſicut mel: ⁊ ponunt eā in petia: ⁊ ſuſpenditur petia ſuper vas ⁊ colatur ex ea qđ poteſt: ⁊ reſtringūt petiā reſtrictione pauca vt amplius egrediat̄: ⁊ proijciunt ſuper ipſum aquā multā ⁊ mouerit: ⁊ qđ natat in ſupficie aque colligunt cum lana: ⁊ illud qđ natat eſt pinguedo: ponunt eam in vaſe nouo mūdo: deinde cum mouerit reſiduum motione leui: ⁊ proijciūt in vas aliud: ⁊ qđ remanet in fundo ex arenoſo abijciunt: faciunt hec ſepe donec nihil arene remaneat. Lauatur autē tuthia cum vino ſimiliter: ⁊ illa que lauatur cū vino eſt plus ſtiptica ꝗ̄ que lauatur cū aqua.

Operationes.

A ¶ Dyaſc. Uirtus tuthie eſt ſtiptica infrigidatiua: replet vlcera: carnē conglutinat: deſiccatiua eſt deſiccatione pauca.

B ¶ Et qui vult aſſare tuthiam: terat eam contritione forti: ⁊ cōficiat eam cu3 aqua ⁊ faciat trociſcos: ⁊ ponat eos ſup teſtā: ⁊ ponat ſuper prunas: ⁊ voluat trociſcos cū aſſiduatione donec deſiccent̄ ⁊ fiant rubei.

C ¶ Et ſcias ꝙ accipitur tuthia ēt ex auro: argento ⁊ plūbo: ⁊ illa que accipitur ex plumbo eſt ſecunda in bonitate ab illa que fit in cypro.

D ¶ Aliquando autē egemus tuthia ⁊ nō poſſumus inuenire: ſed nos ſcimus medicinas equalentes in bonitate: ⁊ ſimiles virtuti eius quas volumus hic docere: ⁊ modum earum: ⁊ qualiter fiant.

E ¶ Accipe ex folijs mirti cum folijs ⁊ granis eius recentibus ſicut ſunt: ⁊ pone in vaſe terreo crudo: ⁊ cooperi vas coopertorio habēte multa foramina: ⁊ pone in fornace figuli. Et qñ decocta fuerit terra vaſis ⁊ facta teſta: aufer qđ eſt in ea: ⁊ pone in vaſe alio crudo: ⁊ pone iterū in fornace ſicut prius ⁊ ſine coq: ⁊ extrahe qđ eſt in eo: ⁊ laua cinerē illū ſicut lauatur tuthia ⁊ vtere.

F ¶ Fit autē hoc idem ex folijs ⁊ ſūmitatibus oliuarū eade3 diſciplina: ⁊ maxime ſilueſtriū.

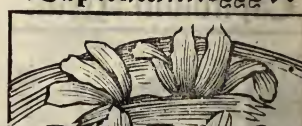
G ¶ Et fit ex citonijs poſtꝗ̄ incidunt̄ per fruſta: ⁊ abijciūtur ſemina: ⁊ ex galla ⁊ ex mori celſi albis īmaturis ⁊ deſiccatis in ſole: ⁊ ex ſūmitatibus arboris grani viridis: ⁊ ex floribus vitis agreſtis: ⁊ ex ſūmitatibus arboris maſticis.

H ¶ Et quidā accipiūt folia arboris ficus: ⁊ deſiccant in ſole: ⁊ faciūt vt diximus.

I ¶ Uirtus tuthie ablute eſt ſicca ⁊ plus deſiccatiua omni medicina: ⁊ ingreditur in ſief cu3 quibus curantur egritudines oculoru3.

K ¶ Et eſt vna de melioribus medicinis cum quibus curamus vlcera que fiunt in ano ⁊ virga ⁊ pectine: ⁊ deſiccat humiditates que veniunt ad oculum: ⁊ prohibet eas venire ⁊ ingredi tunicas eius.

Capitulum. cxxxv.

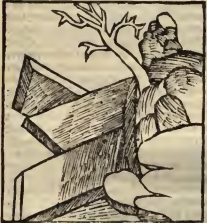
¶ Uarach

Aracb ꝛ venix. Yſido. Daracb ſiue ſanguis draconis eſt ſꝫ Ari
V ſtote. lapis. Secundum medicos ſuccus herbe rubentis coloꝛis: vt apparet ſuperius in. i. tracta. de herbis capitulo. ccccxxij. de S.

Operationes.

A ℭ Uirtus eius eſt contra quēlibet fluxuꝫ: ac pꝛecipue ſanguinis: ꝛ ex eo atqꝫ argēto viuo
B algala fit. ℭ Yſi. Uenix eſt lapis armenicus qui eſt coloꝛis ſubalbidi: hic valet contra me-
C lancoliaꝫ. ℭ Cōtra vitiū ſplenis ꝛ epatis. Et paſſionē cardiacā: ꝛ ad oēs fātaſticas viſiōes.

Capitulū. cccxxvj.

Uegētana ꝛ Unio. Yſi. Uegētana ita
V lica gēma eſt ab vegētanis reperta nigra facie albis intermicātibus notis.

Operationes.

A ℭ Ex li. de na. re. Unio lapis eſt in inſula capue ſic dictus: qꝛ v̄tute ꝛ nobilitate eſt vnicus hic tante cōtinuitatis eſt ꝙ nulla in eo ptꝫ venaruꝫ vel ſquamarū diuiſio: ſed planus ē ad
B modū glaciei. ℭ Naturalr̄ tū apit ſe ꝯ roreꝫ celi ipſumqꝫ in ſe recipit: ꝛ continet tanto tpe
C ꝙto mulier fetū geſtat in vtero ſuo. ℭ Et tūc tandē illū rorem per tātā morā in lapidē iam cōuerſum: emittit quaſi fetū ſuū aliuſqꝫ iteꝝ recludit ꝙ nullū in eo ptꝫ diuiſionis veſtigiū. Ulterius vero nunꝙ predicto aperieť modo. In mane gdē eſt deſuper mare: ibiqꝫ recipit celi rorem deinde ad fundū maris deſcendit: ibiqꝫ receptū ꝛ in ſe rorē illū ꝯuertit ī lapidē.

D ℭ Ex lapidario.
Tollitur e cōchis ſpecies memorāda maris.
Unio dictus ob hoc ꝙ ab vno tollitur vnus.
Neduꝫ duo vel plures nūꝙ ſimul inueniunť.
Cuius ad oꝛnatuꝫ laudatur candida foꝛma.
Cuꝫ deceat veſtes deceat cū nil minus aurū.
Cōche tēpoꝛibus certis reſeruantur hiātes.
In celum patulum roꝛes haurire ſuper nos.
Ex quibus oꝛbiculi cadentes concipiuntur.
De matutino fit clarioꝛ vnio roꝛe.
Ros veſpertinus fetus ſolet edere fuſcus.
Et iuuenes conche dāt baccos candidioꝛes.
Obſcurat fetus concharum grandioꝛ etas.
Quanto roꝛantis fuerit plus aeris hauſtum.
Tanto maioꝛem gignit conceptio baccam.
Ultra ſemiunceꝫ ſed creſcere nulla putatur.
Qꝛ ſi celſa micent tonitru conuerſa choꝛuſca.
Conche diffugiunt ſubita foꝛmidine clauſe.
Sic intercepta conceptio deparit hauſtu.
Et fit aboꝛtiuum ꝙ ceperit inde creari.
Inſignes baccas pꝛedā maris india gignit.
Gignit ꝛ inſignes antiqua bꝛitania baccas.

Capitulum. cccxxvij.

Ueſice ꝛ Molaris. Auicē. Lapis ve-
V ſice eſt qui in veſica generatur. Dicit idem libꝛo. ij. in pꝛopꝛio ca. Dixerunt quidam ꝙ lapis veſice ſumptus frangit lapidem renum ꝛ veſice. Sed Galienus dixit ꝙ nihil hoꝛum eſt. Item Auicenna. Lapis molaris omnibus ē notus: ꝛ eſt ſtipticus: quare medicus vtatur ad illa que indiget ſtipticitate ꝛ c̄.

Capitulum. cccxxviij.

V Iride eris. Vel eris erugo latie: grece aeris erugo: arabice ziniar vel heas erugo. Dyaſ.c.aeris erugo. Alia eſt ſaricia: alia granata apud aurifoſſores: alia vermiculoſa appellata ob ſimilitudinem forme eius: alia ꝯfeſtibilis: alia foſſibilis. Fit autem raſicia hoc modo. Sume vas cui ſi os equale cū cetero corpore: ꝛ adiecto aceto acerrimo immitas ſquamā prepurgatā eris cipri ꝛ ſuſpēde vaſe ne aceto tangatur: ꝛ ſic munine in aliquo loco ſpiramē admittat: ꝛ poſt.x. dies aperias: ꝛ rade qđ adheret lapidi: ꝛ qđ raditur habeto ꝑ erugine eris. Eſt ꝛ alia confectio que ſic fit. Mitte acetum fortiſſimuȝ in vas eneū: ꝛ cooperi alio vaſe eneo: ſed melius eſt vt concauuȝ vas ſit ad minus equale: ꝛ ſic muni vt ſupra: ꝛ poſt dies decē rade vas ipſū ꝛ collige eruginē que in vaſe fuerit. Et eſt tertia confectio que in hunc modum fit. Fac laminam eneam: ꝛ in vaſe vbi acetuȝ eſt mitte: ita ꝙ acetuȝ non tāgat: ꝛ muni vt ſuperius: ꝛ poſtea collige. Idem etiaȝ poteris cū vinacia areſcere ceperit: ſubmittēs laminas vinacie: ꝛ poſt dies decem colligens. Fit ēt ꝛ de limatura eraminis ſic: mittitur acetū ꝛ agitaꝛ decies in die in vaſe ſimul miſſa limatura: ꝛ ſic exprimitur ꝛ colligitur. Dicitur ēt ꝙ naſcaꝛ in metallis. Unum autem genus eſt cipriace eruginis quod ſuper eramē inuenitur. Aliud quod in ſpeluncis diſtillare dꝛ: qđ ſuper eramen eſt parum eſt ſed bonum: quod diſtillat albū eſt ꝛ nigrū. ¶ Adulteratur ēt plurimis admixtis.ſ. punice aut marmore tūſo: aut calcanto: ſed citius hoc agnoſci poteſt: tacto humore duobus digitis cuȝ fricaꝛ: ꝛ ſi marmor album aut punicē habuerit: nō ſe ſoluet: ſi vero calcantum nigreſcit in digitis. Eruginis vermiculoſe genera ſunt duo. Unum genus eſt quod foditur. Alterum vero quod conficitur ſic. Mitte in mortareū eneum acetum album fortiſſimū quaſi cotilaȝ dimidiā: ꝛ tamdiu tere ꝙdiu inſpiſſetur. Poſtea vero mitte ſtipterie rotunde.ȝ.iiij. ſalis marini optimi: ꝛ ſalis nitri equale pōdus: ꝛ tere diebus canicularibus ꝙdiu inſpiſſetur: ꝛ colorē eruginis faciat: ꝛ ſic ꝟmiculos fac. Et ſi volueris vt limpidum exeat ꝛ lucidum. Mitte aceti partem vnam ꝛ olei veteris partes duas: ꝛ omnia ſupradicta equaliter. Multi vero accipiūt eruginem raſiciam: ꝛ mixto gūmi faciunt vermiculos ꝛ vendunt: ſed inutilis eſt. Iſte ꝯfectiones eruginis virtutē habent eris vſti ſed fortiorem. Omnibus aūt melior eſt illa que foditur: ſecunda que raditur: tertia que conficiꝛ: Bulcaſim in lib. qui vocatur ſeruitor. Sunt multi qui adulterant ziniar: id eſt viride eris cum multis rebus ſicut cū pumice: ꝛ cū marmore piſtatis. Et ſunt qui miſcent cū calcanto. Et qui vult cognoſcere illud qđ eſt adulteratum cum pumice vel cum marmore madefaciat manū ſuā in aqua: ꝛ ponat ſuper ipſuȝ qꝛ ſtatim diſſoluetur. Et ſunt qui maſticāt ex eo cum dentibus: ꝛ ſic precipiunt lapides. Et diſcernitur id quod eſt adulteratum cum vitriolo: ponendo ipſuȝ in lamina ferrea ſuper ignem. Et ſi continet aliquid vitrioli: quando erit combuſtum fiet rubeum. Sed illud quod non eſt adulteratum remanet in ſuo colore ꝛ ſua figura. Et melius ex eo in noſtris partibus eſt quod eſt magis viride: fortioris odoris adurens guſtum fortis operationis.

Operationes.

¶ Dyaſ. Omnes erugines virtutem habēt ſtipticam termanticam. Caliginem oculoruȝ detergunt: lachrymas prouocant. Cicatrices oculorum attenuant. Paſcentia vulnera curant: ꝛ ſine tumore ea conſeruant. A

¶ Melle ꝛ oleo addito ꝛ cera cicatrices inducendo: vulnera ſordida ſanāt gutta armoniaci mixta: ꝛ facta ſicut colliriū fiſtulas curant: durant cicatrices: mollunt ꝛ gingiuis putridis: ꝛ canceratis vtiliſſime adhibentur. Palpebras attenuant melle mixto ꝛ inuncto. B

¶ Mixta vero reſina terbentina: ere vſto ꝛ nitro leproſos curat. Fiſtulas admixto ſale armoniaco medicatur. Groſſas quoqȝ ꝛ aſperas palpebras cum melle curat. C

¶ Comburitur

D ¶ Comburitur vero ſic. Mitte in ſartagine minutas partes eruginis: ⁊ pone in carbonibus igneis quādiu colores cineris faciant: ⁊ poſtea cum friguerint vtere.

E ¶ Multi vero in cacabuꝫ crudum mittunt: ⁊ ſic comburunt.

F ¶ Bulcaſim in libro qui vocatur ſeruitor. Cōburitur zinıar in hunc modū. Accipe ziniar ⁊ pone in patella terrea ſuper ignē ⁊ miſce quouſqꝫ videas colores eius inmutari: qꝛ vertitur in colorem rubeũ: ⁊ poſt aufer ab igne ⁊ ſine repeſcere ⁊ collige ⁊ ſerua ⁊ vtere.

G ¶ Et habeas de ziniar qḋ generatur in mi-
H neris in inſula cypri: quoniam ap[illegible] et ſuper aliquos lapides eſt paruum verum[illegible] qḋ inuenitur in mineris eſt maioris quantitatis ⁊ pulchri coloris: ſed non eſt bonū propter nimiaꝫ quantitateꝫ que admiſcetur ei ex lapidibus.

Capitulum. cxxxix.

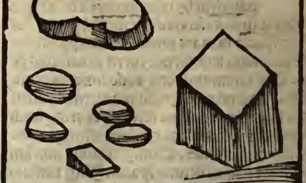
Itruꝫ. Pli. li. xxxvj. Nitri vero hec
H primo dr̃ fuiſſe origo. Phenix ſyrie paludem hꝫ que candebea dr̃: ex qua belus amnis naſci creditur: quinqꝫ miliū paſſuuꝫ ſpacio in mare profluēs iuxta ptolomaydē coloniam lentus: hic currit in calubris poen. Sed ceremunij ſacer vado limoſus ꝓfundus. Huic nō niſi repulſo mare arenas fatenꝭ que fluctibus volūtate niteſcūt de tritis ſordibus. Hunc ēt marino credunꝭ aſtringi morſu non prius vtiles. Quingentorum non amplius eſt paſſuū littoris ſpaciū. Idqꝫ tātūmodo per multa ſecula gignendo fuit vitro ⁊c̃.

¶ Ex lib. de vaporibus. Nitrum aliqñ fit ex plumbo ac terra ſubtili abſqꝫ cinere ſilicis ac feni. Plumbū enim aliquando eſt euaporās aliquādo cōuiſcans. Unde admixtū cū terra ſubtili terre partes illas conuiſcat. Et diſſoluit in parte per actionem caloris: admixtaqꝫ puluere cum terra ſubtili. Accipit a terra deſiccationem: ⁊ cetera. Item vitrum fit ex cinere herbe ſpinoſe naſcentis in littore maris. Dicunt quidam ꝙ ſunt tribuli marini: ſed falſo: immo vocatur herba vitri.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Cugeg. i. vitrū: ex eo eſt lapi- A
doſum: ⁊ ex eo eſt arenoſum: ⁊ qñ incēdunꝭ: ⁊ miſcetur cum eo lapis magnes coagulaꝭ corpus ſuum propter plūbeitatem que eſt in eo.
¶ Uirtus eius eſt ca. in. i. gra. ſic. i. ij. Et in- B
greditur i multis cohol: ⁊ aufert furfures capitis: ⁊ lenificat capillos ⁊ barbam. ¶ Et qñ C
teritur ⁊ bibitur cum vino albo ⁊ ſubtili frāgit lapidē in veſica. ¶ Et ideꝫ auc. Aben me- D
ſuay eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ eſt bonum pulmoni ⁊ caſui capillorum: ⁊ vitri ſunt plures colores: naꝫ ex eo eſt albus fortis albedinis ſicut criſtallus: ⁊ eſt melius alijs. ¶ Et ex eo eſt rubeus ⁊ eſt ci- E
trinum ⁊ viride ⁊ azulinuꝫ: ⁊ dr̃ ꝙ vitrū eſt la-
pis ſtultior alijs lapidibus. ¶ Et eſt inter la- F
pides ſicut ſtultus inter homines. Naꝫ ipſuꝫ inclinatur ad oēm tincturā. Et eſt facilis diſſolutionis in igne a quo extractū cito petrificatur ⁊ coagulatur. ¶ Iſido. li. xvi. Uitruꝫ G
dictuꝫ eſt: eo ꝙ viſus perſpicuitate trāſlucet: ⁊ quodāmodo clauſus patet: leuibus ardiſqꝫ ignibus cōcoquitur: adiecto cipro ⁊ nitro: cōtinuiſqꝫ fornacibus vt es liquet: ⁊ maſſe fiunt poſtea ex maſſis rurſus funditur in officinis: ⁊ aliud flatu figuraꝭ: aliud torno teriꝭ: aliud argēti modo celatur. Tingitur ēt multis modis: ita vt iacinctos ⁊ ſaphiros virides vincet ⁊ onices vel aliarum gēmarum colores. Nec alia ſpeculis aptior materia vel picture accomodatior: ferunt autem ꝙ ſub tyberio ceſare quidam artifex excogitauit vitri temperatū: vt flexibile eſſet ⁊ ductibile: qui dum admiſſus fuiſſet ad ceſarem: porrexit ei fialam: quā ille indignatus in pauimētū proiecit. Artifex autē ſuſtulit fialā de pauimēto que cōplicaue rat ſe tanq̄ vas eneū: deinde marculuꝫ de ſinu protulit ⁊ fialam correxit: hoc facto ceſar dixit artifici. Nunquid alius ſcit hanc conditurام vitrorum: poſtq̄ ille iurans negauit alterum hoc ſcire: iuſſit eum ceſar decollari.

·Nedum hoc cognitum fuerit: aurum pꝛo lu
to haberetur. Et oīum metalloꝛuꝫ pꝛecia ab
ſtraherentur. Reuera ſi vaſa vitrea non fran
gerentur: melioꝛa eſſent ꝙ̄ aurū ⁊ argentuꝫ.
H ¶ Philoſophus. Vitrū perſpicuitate trāſ
lucet qđ in metallis non ꝯtingit. Et qđ in eo
clauſum eſt ſiue liquoꝛ ſiue alia res: exterius
patet nec eſt de poꝛoſitate. Tunc enim ſplen
doꝛ feriens ſupꝛa vitrum pictum: cum in po
ris nō̄ ſit. Pictura inquam veniens ad ocu
lum: apparet ſꝫm ſimilitudinem picture fene
ſtre per quam ferit: cuius oppoſitum ſepe vi
demus. Fit autem vitrum ex terra ⁊ herba ⁊
lapide ⁊ planta. Fit etiam de cinere feni ⁊ fi
licis: etiaꝫ quandoqꝫ ex admixtione plumbi.
albumine etiam oui decocto.
I ¶ Aui. Vitrum eſt inter lapides: ſicut ſtul
tus inter homines (ſicut ſupius dictū eſt) de
clinat enim ad omneꝫ tincturā ⁊ frangitur ⁊
abſcinditur cum eo: ſcilicet imperſonaliter.
K ¶ Eſt autem calidum in pꝛimo: ſiccum in. ij.
In ipſo eſt ſtipticitas ⁊ ſubtilitas: abſtergit
dentes ⁊ oculum: ⁊ eius albuginem delet.
Mundat ⁊ furfures quando cum eo fit ablu
tio. Facit oꝛiri pilos inunctum cum oleo ſam
bucino: aduſtum auteꝫ foꝛtius eſt: quod ex eo
tritum eſt ⁊ aduſtum confert valde lapidi ve
L ſice ⁊ renum vino bibitum. ¶ Conſtanti. lib.
graduum. Vitrum cali. eſt in. i. ſic. in. iij. In
multis collirijs vtile eſt: ⁊ contra emperiginē
valet: ledit furfures: capillos ſubtiliat: pulue
riꝫatum ⁊ cum vino bibitum lapidem veſice
M frangit. ¶ Pla. Vitrum frigi. eſt in. i. ſic. in
ij. Inde fit vnguentuꝫ quod valet ad ſcabiē:
valet etiam ad ſerpiginem. Sed puluis eius
cum terebentina vel gūmi pꝛunoꝛuꝫ in aqua
ad ignem reſoluto cōficiatur: ⁊ inde pars in
ungat. Fit aūt vitrū ex terra: fit ēt ex herba.
N ¶ Ex libꝛo de naturis rerum. Vitrum ſi di
ligenter teratur ⁊ cū̄ vino ribano: id eſt foꝛ
ti bibatur: lapides q qui ſunt in renibus frā
git ⁊ eijcit. Puluis vitri deoꝛſum in ſtipite
infra coꝛticem arboꝛis ſuper quam pullificāt
coꝛui vel coꝛnices iniectus: pꝛohibet ne vnꝙ̄
ad exitus pulloꝛum aperiantur oua eoꝛum.
O ¶ Caro etiam feſtinant ius coquenda ſtatiꝫ
decoquitur per appoſitionem fruſti cuiuſ li
bet materiei: quod tamen citius fit ſi vitrum
de cinere filicis ſit ac feni.
P ¶ Raſi in libꝛo de aluminibus. Vitrum eſt
ex partibus mercurij: ⁊ vincens ſupꝛa natu
ram eſt frigiditas ⁊ ſiccitas: liquefacit ferruꝫ
⁊ omnia coꝛpoꝛa: facitqꝫ ea currere infuſiōe.
Si autem infundis vitrum quemcunqꝫ colo
rem pꝛoijcis ſuper ipſum retinet.
¶ Alchimiſta. Vitrum eſt inter lapides ſi Q
cut amens inter homines. Nam recipit oēs
tincturas: cito in igne ſoluitur: ⁊ cito ad lapi
deitatem ſuam reuertitur. Mollificat ⁊ mun
dificat ⁊ liquefacit omnia coꝛpoꝛa deinde ſub
trahit ſe ab eis perfuſioneꝫ: ſicut ſal per laua
tionem: deniqꝫ ſal ⁊ vitrum due ſunt res in
quibus eſt totum ſecretum artis. Nec lapis
poſſet fieri ſine eis: pꝛecipue ſine ſale.
¶ Item ex libꝛo de naturis rerū. Vitrum di R
citur eſſe de partibus Mercurij: neſcio qua
de cauſa: nul[illegible] recipit tincturam ⁊ coloꝛem:
⁊ ipſum etia ferrum ſoluit: omniaqꝫ coꝛpo
ra diſſoluit ⁊ diffluere facit: ſicut auteꝫ aqua
de natura frigida igne calefit: ⁊ poſtꝙ̄ refri
gidatur frigidiſſima fit: ſic ⁊ cinis de quo fit
vitrum cū ſiccus ſit: ſi humectatur per lique
factionem: poſtea deſiccatus ſicciſſimus erit.
¶ Pli. lib. xxxvj. In genere vitri ⁊ obſiana S
numerantur ad ſimilitudinem lapidis quem
obſidius in ethyopia inuenit. Eſt autem colo
ris nigerrimi ⁊ trāſ lucidi aliquādo viſu craſ
ſioꝛe ⁊ in ſpeculis parietum pꝛo imagine vm
bꝛas reddente: gemmas ex eo faciunt multi.
Vidimuſqꝫ ⁊ ſolidas imagines diui Augu
ſti capti craſſitudinis huius materia: que etiā
pꝛo ipſo miraculo obſianos quatuoꝛ elephan
tes in concoꝛdie templo dicauit: fit ⁊ obſianū
tincture genere ad eſcaria vaſa totuꝫ rubeus
vitrum non tranſ lucens hematinon appella
tum. Actoꝛ. Et ſic de vitri oꝛigine ⁊ natura ⁊
de operatione ipſius in alchimia ⁊ virtute in
medicinis dicta ſufficiant.

¶ Capi. cxl.

Capitulum.cxl.

Vitriolum.Sera.lib.aggre.ca.zeg.
V aue.Galie. Uidi in mineris tres ve-
nas extenſas vnam ſuper aliam per
longum ſpacium:ꝛ vena inferioꝛ erat zeg ni-
grum ideſt vitriolum nigrum : ꝛ vocaꝰ mar-
kaſita.Et ſecũda q̃ erat ſupꝛa eã eſt colcotar
vel calcitis: ꝛ tertia que erat ſuperioꝛ eſt zeg
viride:ꝛ eſt vtriolum vel calcantum:ꝛ hec eſt
zeg nigrũ:ↄuertitur ꝛ fit colcotar:ꝛ colcotar
fit zeg viride.i.vitriolũ.Eſt aliud vitriolũ ru
beum : ꝛ omnes tres ſpecies diuerſificantur
adinuicem in ſubtilitate ꝛ groſſitudine: quo-
niam groſſius ex eo eſt zeg nigrum :ꝛ ſubtili-
us eſt zeg viride:colcotar eſt mediũ inter hec
duo.Et virtus iſtoꝛum omnium eſt aduſtiua
comburens carnem:ꝛ faciens eſcaram durã:
ꝛ eſt ſtiptica:ꝛ vitriolum viride ꝛ colcotar diſ
ſoluitur neq̃ liquefit : qꝛ coagulatio eius eſt
petrificata foꝛtis.Zeg vero viride eſt matura
tiuum a caloꝛe ſuo naturali maturatione am
plioꝛi q̃ colcotar.

Operationes.

A ❡Idem auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Zeg ali-
ud eſt babylonicum ꝛ aliud cipꝛenſe:ꝛ baby-
lonicum melius eſt durum: quod cum fran-
gitur habet interius maculas albas.

B ❡Et virtus eius eſt ſicut virtus calcitis:ꝛ cõ
buritur ſicut ipſum. Et cypꝛenſe habet colo-
rem aureum verſus coloꝛem eris frangibile
venenoſum : ſicut alumen : interius habens
maculas ſplendidas ſimiles ſtellis.

C ❡Et melius ex eo eſt recens:mundum:fran
gibile. Illud autem quod defertur ex baby-
lonia eſt melius et foꝛtius in omnibus q̃ cy-
pꝛenſe preterq̃ in medicinis oculoꝛum. Nam
in hoc eſt debilius cypꝛenſe : ꝛ habet virtutes
ſtipticam.

D ❡Serapion auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Ui-
triolum eſt calcantum:habet virtutem ſtipti
cam conſtrictiuam aduſtiuam : ꝛ quando ſu-
mitur ex eo in potu.ʒ.i.cum ydromelle: expel
lit lumbricos ꝛ aſcarides.

E ❡Et quando ſumitur in potu aufert nocu-
mentum fungoꝛum :faciens euomere: ꝛ poni
tur ex eis puluerem in naribus:ꝛ conſtringit
ſanguinem fluentem ab eis.

F ❡Et quando ponitur ex eo in naribus diſtil
lato in aqua mundificat caput.

G ❡Et puluis eius mũdificat vlcera que ſunt
in naribus ꝛ in auribus: ꝛ ſedat doloꝛes au-
ris:ꝛ occidit vermes in eis.

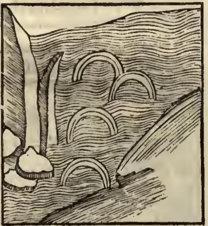
❡Paulus capitulo de vitriolo Calidũ eſt H
ꝛ ſiccum in quarto. Bulcaſim in libꝛo qui di
citur ſeruitoꝛ tranſlato a ſimone de iauua.

❡Foꝛma combuſtionis eſt hec. Recipe cal- I
cantum ꝛ pone ſuper teſtam nouam:ꝛ teſtam
pone ſuper pꝛunas ꝛ vre. Et fit quantitas cõ
buſtionis eius ſi fuerit calcantum non multe
humiditatis quando non apparebunt am-
pulle.

❡Et erit deſiccatum deſiccatione foꝛti : ꝛ ſi K
fuerit ampliozis humiditatis opoꝛtet ꝙ di-
mittatur ſuper pꝛunas quouſq̃ mutetur co-
loꝛ eius.

❡Et quando mutabitur coloꝛ eius intra ſe: L
ꝛ vertetur ad ſimilitudinem mogre: opoꝛtet
ꝙ auferas ab igne ꝛ purges:ꝛ ſunt qui ponũt
ſuper pꝛunas ꝛ exufflant deſuper donec decli
nant ad citrinitatem. Aut ponunt ſuper te-
ſtam ꝛ ponunt ſuper pꝛunas : ꝛ miſcent do-
nec mutatur coloꝛ eius.

Capitulum.cxlj.

Y Ris.Yſido. Yris apud arabi-
am naſcitur in mari rubꝛo colo
ris criſtallini ſexangulata:ꝛ icta
ex argumento yris. Nam ſub
tecto percuſſa ſole ſpecies ꝛ colo
res celeſtis arcus in pꝛoximo parietes imita-
tur. Plini. Optima yris eſt quo maximos
facit arcus:ſimilimoſq̃ celeſtibus.

Capitulum.cxlij.

Jmemellazuri. Yſi. Zimemella zuri: eſt lapis cuius celeſtis coloꝛ
5 eſt flauus cum coꝛpuſculis aure is:inde fit ⁊ noſtrum.

Operationes.

A ¶Uirtus eius eſt contra melancolicaꝫ paſſionem: ⁊ contra quartanam.

B ¶Et ſincopim ex vapoꝛibus melancolicis.

Capitulum.cxliij.

Izaa. Serapion libꝛo aggre.ca. Ha
5 geralazaa.i.zizaa:⁊ eſt lapis q deffertur ex iamen ⁊ ex terris ſyri: ⁊ melioꝛ eſt ille qui defertur ex iamen.

Operationes.

¶Et eſt lapis in quo ſunt coloꝛes multi diuerſi: vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij: ⁊ nūꝙ eſt coloꝛis ſinceri. A

¶Et non eſt viſum hominibus de famē nec de regionibus eoꝛum ꝙ aliquis poꝛtauerit ſecum: aut ponat in domo ſua hunc lapidem quin viderit in ſomnijs mirabilia. B

¶Et cum hoc facit poꝛtantem ſe eſſe litigioſum inter homines. C

¶Et quando ſuſpenditur ſuper infantes auget bauas eoꝛum: ⁊ ſi fiat vas intus ad comedendum vel bibendum: quicunqꝫ comederit vel biberit in eo non poteſt doꝛmire. D

¶Et quando puluerizatur ⁊ aſpergitur faciectus cum puluere ipſius melioꝛat coloꝛeꝫ eius multum. E

¶Et eſt lapis qui eſt durioꝛ inter omnes lapides. F

Capitulum.cxliiij.

Ignites. Yſidoꝛus. Zignites eſt la
5 pis vitrei coloꝛis: qui collo geſtatus contra noctilopam valet. Sanguinem ac mentis alienationem depellit: ⁊ ſi ad incendium ignis tenetur: flamma eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario ſuo.

¶Et hec de lapidibus pꝛecioſis ad pꝛeſens dicta ſufficiant.

¶Impꝛeſſum Venetijs per Bernardinum Benalium.

Tractatus de Urinis.

Et liber Galieni: De facile acquiſibilibus.

Quoniam medicus eſt artifex ſenſitiuus: vt per ſigna in egritudinuꝫ cauſas deueniat: opus eſt vt maxime aduertat in medicando ad principalia ſignorūꝫ genera: que quatuor a medicis appellare cōſueuerunt: vt colligitur in ſūma Gal. in tegni. Quoꝝ primū ſumit̄ a tumoribus. Scōꝫ a doloribus. Tertiuꝫ ab operationibus. Quartum a ſuꝑfluitatibus. Verū q2 ſigna ſumpta a ſuꝑfluitatibus obijciunt̄ magis ſenſibus noſtris: magiſqꝫ ſenſitiua dicuntur. Et cū inter oīa vrina obtineat principatū: decreui tractare de vrinis: ex dictis autoꝝ medicoꝝ totis viribus cōgregare. Nō vt aliqd noui me facturuꝫ exiſtimem. Sed vt amorē dñoꝝ ſcolariū: quoꝝ filius ſum geram volūtati. Indigēt.n. ſubtili cognitione circa vrinarū ſpecies. Cuꝫ maxime (vt referūt) decipiunt̄ in ꝑtibus eoꝝ. Tria eiꝫ cū melius potero adducam. Primo regulas quaſdam: quas hꝫ medicus tāq̄ pro ſuppoſitiōe anteq̄ aliqd iudiciū faciat de vrinis. Scdo regulas ſumptas a coloribus. Tertio regulas ſumptas a ꝯtētis. ¶ Quātū ergo ad primū dimiſſo qd nois vrine: qd tangit̄ ab Egidio carmine. pmo deſcēdaꝫ ad pncipale. Primo notandū q ab vrina varia ſumūtur ſigna. Primo a colore. Secūdo a ſuba. Tertio a cōtentis: que varias diſpōnes habent iudicare. Color enī arguit ſuꝑ cōplexioneꝫ. ſ. caldi ꝛ frigidi: cū cauſet̄ a qualitatib9 actiuis: ſcꝫ a caliditate ꝛ frigi. Subſtātia vero ſignificat ſupra humores cuꝫ cauſet̄ a qualitatibus paſſiuis. ſ. humiditate ꝛ ſicci. lꝫ ꝑ accidēs poſſit color cauſari a paſſiuis: vt ex ꝑmixtione rei humide: ꝛ ſanguinis cū vrina. Cōtentuꝫ aūt ſuꝑ diſpōneꝫ mēbroꝝ. Ex quo ſeqtur immediate ſolutio ad dubitationē eoꝝ qui dicūt q vrina nō arguit niſi ſuꝑ diſpōnē nutritiuoꝝ: aſs interioꝝ: qd eſt falſuꝫ: vt pꝫ ex dictis. Naꝫ ex cōtento pōt cognoſcere medicus ſuꝑ diſpōnē caliditatis. Iuxta illud. Granula reumatice. Secūdo ſuꝑ ſtomacho: vt colligitur ab Aui. ij. tertij de ſignis ſumptis ab vrina ſuꝑ aptā ſtomacho ꝛ alijs diſpōnibus: vt melius clarebit inferius. Quibus ſtātibus ponūtur ſex regule. ¶ Prima regula ſumpta ab Aui. ſcda pmi. Et ab Yſaac. Primo: anteq̄ medicus de vrinis aduertat: ſeu iudiciuꝫ faciat de vrina: debet facere poni eam in vaſe vitreo dyaphano: rotūdo: habēte formā veſice: quale dꝫ eē vrinale: vt melior fiat ſequeſtratio ꝯtētoꝝ. Tale enim vas eſt ꝓportionatuꝫ: ſiue ſile loco naturali vrine: vt colligit̄ ab Yſaac. iij. ꝺ vrinis. Correlariū. Ignari medici ſunt q exiſtimāt poſſe iudicare de vrina ꝯtēta in cyatho: ꝛ in alijs vaſis ſilib9. Cū nō poſſint cognoſcere ſimilitudinē: vnitatē ꝛ diuulſiōes hypoſtaſis. Equalitatē ꝛ inequalitatē eiuſdē: cū talis ſitus īpediat cōpletā ſequeſtrationē. ¶ Scda regula ſumpta ab Yſaac pmo de vrinis. Et ab Aui. ſcda pmi. Vrina ſtans in vaſe p̄dicto nō dꝫ aſpici in aere radioſo: neqꝫ ī aere obſcuro nimis: ſed in loco apto oppoſito aeri radioſo. Probatur pmo. Quia radij veniētes ad vas īpediunt ꝑfectā viſionē cū ſint cā diſgregatiōis ſpūuꝫ deſeruiētiuꝫ potētie viſiue. Et ſic nō poteris hr̄e iudiciū de cōtētis paruulis in fundo exiſtētibus. Itē ex radijs penetrātibus ī vrinali variat̄ ſitus ꝛ locus ꝯtētoꝝ q̄ cōtēta aliqñ ſunt nimis ſubtilia ꝛ leuia: aliqñ nimis terreſtria: q aliqñ ſunt in ꝑte media: aliquādo in ꝑte īferiori: vt īfra patebit ꝺ ꝯtētis. Scda ꝑs regule pꝫ. Nā ſi aſpiceret ī loco obſcuro neqꝫ poſſit haberi iudicium ſolidū ꝛ firmuꝫ de colore ꝑfectū: neqꝫ de ꝯtēto: neqꝫ de ſuba: ergo vera. Tertia ꝑs pꝫ: q2 inſpiciendo ipſaꝫ in aere oppoſito aeri radioſo nō ſeqt̄ deceptio: ſꝫ pōt haberi iudiciū de colore ſuba ꝛ ꝯtētis. Et iſta eſt cā quare practicātes applicāt veſtē ſub vrinali: ꝛ maxie qñ ſicut ꝺ rōne albedinis eſt diſgregare viſuꝫ ꝛ ſpūs. Ita de rōne nigredinis ꝛ fuſcedinis eſt ꝯgregare: ꝛ ſic meli9 aſpiciunt̄ ꝑtes mixte ſube vrine. Correlariū. Medicus aſpiciens vrinā dꝫ poſt primaꝫ aſpectionē mouere ipſaꝫ paulatim vt melius diſcernant̄ cōtēta. Correlariū ſcdm. Decipiunt̄ medici volentes habere iudiciū bonū de vrina videntes a longe. Nō enim pn̄t hr̄e iudiciū bonū: neqꝫ ꝺ colore ꝛ cō. ꝛ ſuba: ꝑꝑ diſtantiā enim diſgregant̄ ſpiritus: ꝛ iſti tales vt plurimū male iudicāt. Et dato q aliquale iudiciū poſſet de colore haberi: non tñ pōt ſic haberi de ꝯtentis. Quib9 medicus melius diſcernit diſpoſitionem lapſus. Patet corre. ex ꝟbis Aui. ſcda pmi. Quāto eniꝫ tibi plus approximes: tāto ſpiſſitudo auget̄: ꝛ quāto plus elongas: tāto claritas augmentat̄. Corre. iij. Errant medici aſpiciētes vrinā ad lumē candele ꝑꝑ p̄dicta. ¶ Tertia regula ſumpta ab Aui. ſcda primi. Medicus volens certū iudiciū hr̄e dꝫ colligi eā facere in mane celebrata digeſtione. Talis.n. arguit ſuꝑ diſpōneꝫ lapſus: tum rōne coloris: tum ſube: tum cōtētoꝝ

ꝙ quáto vrina lõgiori tpe ſeruať ab intra tã-
to maiori actione caloris fit maior ſeq̃ſtratio
partiũ: ⁊ maior depuratio. Et ſic verificať di
ctuʒ Aui. ſcđa pmi. Et fit pma vrina q̃ i ma-
ne colligiť. Corre. pmũ. Ignari ſunt illi: q vt
doctores videanť alijs volũt hr̃e vrinã de ho
ra in horã: cũ in nulla tali medicus poſſit hr̃e
cõpletũ iudiciũ. Corre. ij. Ignari ſunt illi ex
quo i tã paruo tpe nõ ſit poſſibile fieri ſeq̃ſtra
tionẽ debitã ⁊ depuratã. Et h̃ nõ hꝫ i dolore
renali a retẽtiõe lapidũ. Et vbi retẽtio vrine
eſt difficilis. Et eſt cã plurimoꝝ nocumẽtoꝝ.
In quo caſu medicus dꝫ hr̃e vnã vrinã quo-
tiẽs voluerit mictã vt cognoſcat materiã an
purgeť p vias vrine: ⁊ quãta. Et ex h̃ verifica
tur dictũ practicãtiũ: ꝙ quãto i paſſionib⁹ re
nuʒ ⁊ veſice vrina fuerit groſſior ⁊ turbulen-
tior: tãto melior. ¶ Quarta regu. Anteq̃ꝫ
medicus iudiciũ faciet dꝫ eã imediate aſpice-
re cũ fuerit micta: deinde bñ coopiať cũ pãno
ne altereť ab aere exteriori. Poſt horã iteruꝫ
aſpiciet: ⁊ tũc erit facta depuratio ⁊ reſidẽtia
partiũ de qbus medicus põt hr̃e cognitionẽ.
Poſt. n. tale tps debilitať ⁊ caloris ſignifica-
tio mutať: color variať ⁊ ypoſtaſis: vt colligiť
ab Aui. ij. i. doctrina. iij. c. i. Et ſubdit. Ego
aũt dico ꝙ nec poſt horã. Prima aũt ps de-
duciť ſic. Quia aliq̃ vrina mingiť turbida: de
inde clareſcit. Aliq̃ clara: deĩde turbida fit.
Prima. n. melior. Scđa xõ ſignificat abſo-
lute expulſiuã vtutẽ fortiorẽ: lꝫ ſcđa cũ in fe-
bre putrida appet indicet ſalutẽ ppinquã. Cũ
i paruo tpe turbida fit poſt ei⁹ mictũ: qꝛ ſigni
ficat ſubtilitatẽ ⁊ facilitatẽ coꝝ: vt pꝫ ab Yſa
ac. i. febriũ. Aliqua xõ mingiť turbida ⁊ ma
net turbida: ⁊ iſta ẽ dterior vt plurimũ: ſigni
ficat. n. vt plurimũ corruptionẽ: ⁊ ebullitionẽ
humoꝝ: vt pꝫ p Gal. Et de criſi. Et notãter
dicit vt plurimũ: qꝛ i paſſione renũ ⁊ ylios ſeu
iteſtinoꝝ nõ ſignificat h̃ ſed magis purgarẽ
materiã p vias vrine. Cor. pmuꝫ. De vrina a
longe delata medic⁹ p̃t hr̃e iudiciũ eſtimati-
uũ tñ: ⁊ nõ ſcientificũ: vt patebit iferi⁹. Alte
rať. n. pmo ex aere: ſcđo ex pte lõgitudĩs tpis:
tertio ex motu. Et notãter dr̃ eſtimatiuũ iudi
ciũ ⁊ nõ cõpletũ: qꝛ ex iſta tali medicus põt co
gnoſceť multa: vt dclarabiť ifra: q̃re ⁊c̃. Cor
re. ij. vt dr̃ de p̃dicta pariformiter ẽ dicẽduꝫ
de vrina reducta ad ignẽ vel aquã calidã: qꝛ
nõ põt hr̃e pfectã cognitionẽ: ex quo reſoluãť
ptes ſubtiles. Etiã eo ꝙ variať color ⁊ ſubã.
¶ Quinta regula. Anteq̃ꝫ medic⁹ iudiciũ fa
ciat d vrina dꝫ ꝯſiderare etatẽ egrotãtis: ali

ter nõ ẽ poſſibile ipſuʒ hr̃e firmũ iudiciũ d vri
na. Nã alia dꝫ eſſe vrina infantis naturalr̃:
alia pueri: alia iuuenis: alia ſenis: alia decre-
piti: vt pꝫ p Aui. ij. i. c. ix. Vrina īfantis dꝫ eẽ
alba lactea. Patet qꝛ ſupfluitates vrine pro
portionanť nutrimẽto. Cuꝫ aũt puer nutriať
lacte: ſeqť ꝙ vrina dꝫ eẽ alba ⁊ lactea. Vrine
pueroꝝ debẽt eẽ ſpiſſiores ⁊ nõ ita albe. Pa
tet qꝛ calidũ naturale ſuffocať ab hũido mul
to. In iuuene dꝫ eẽ citrina ⁊ ſubtilis: ⁊ ſicut d
rõne flegmatis eſt groſſare ⁊ dealbare: ita de
rõne caliditatis ẽ intingere ⁊ ſubtiliare. Cuꝫ
ergo i iuuẽtute calor ſit fortior ⁊ magis igne-
us: ſeqť vrinã debere apparere ſubtilẽ ⁊ citri-
naꝫ. Itẽ qꝛ iuuẽtus aſſimilať igni: ergo ſeqẽ
vrinã eſſe talẽ. In ſene aũt vrine debẽt eſſe al
be ⁊ ſubtiles: qꝛ diminut⁹ eſt calor naturalis:
⁊ ſuffocať a multis ſupfluitatib⁹ rõne indige
ſtionis: ad quaꝝ multiplicationẽ ſeqť oppila
tio: ⁊ ita ſubtilitas. Et in decrepito erũt vri-
ne magis tenues: ⁊ magis albe rõne dcã. Ex
qbus ſequiť. Ignota etate medic⁹ nõ põt ha
bere iudiciũ firmũ ⁊ noticiã certã. Declarať
exẽplariter: Ponam⁹ ꝙ medico offerať vri-
na iuuenis alba ⁊ ſpiſſa q̃ ſit talis mediãte la-
pſu ſtõi ad frigiditatẽ nõ dubiũ eſt: qꝛ nõ ha-
bita etate medic⁹ iudicabit illã vrinã eſſe pue
ri: ⁊ naturalẽ talẽ. Et ita iſte nõ habebit iudi
ciuꝫ de lapſo ſtõi. Ergo oportebit medicũ ad
uertere ad etatẽ. Corre. i. Licet ꝯcluſio ſit ve
ra: ꝯtingit tñ in ſenib⁹ fieri vrinas groſſiores
⁊ ſpiſſiores valde. Patet rõne multiplicatio-
nis flegmatis. Cũ hoc viderit medicus dꝫ p-
noſticare generationẽ lapidũ in renibus ⁊ ve
ſice plus i veſica. Corre. ij. ſumptũ ab Yſaac
i: de vrinis ſicut opꝫ medicũ volẽtẽ cognoſce
re vrinã ⁊ pfecte cõſiderare etatẽ: ita opꝫ euꝫ
aduertere ad cõplexionẽ qꝛ cõplexiones pro-
portionanť etatibus: ⁊ ecõuerſo. In colerico
dꝫ eſſe vrina citrina ⁊ tenuis. In flegmatico
pallida ⁊ ſpiſſa: In melancolico glauca ⁊ te-
nuis. In ſanguineo rubea ⁊ mediocris. Cor-
re. iij. Cautius eſt medico dubitãti de etate:
cuius etatis ſit anteq̃ꝫ iudiciũ faciat de vrina:
q̃ꝫ dicere vtrũ iſte ſit infans vel puer ⁊c̃. Pa-
tet: qꝛ ex hoc ſermone poſſet increpari: qꝛ nõ
cognoſcat vrinã pueri infantis: qꝛ hui⁹ eta-
tis poteſt referre ad etatẽ puericie infantie iu
uentuti. ¶ Sexta regula. Et ẽ ꝯcluſio de mẽ
te Auicẽ. Medicus debet certificari de regi
mine egrotãtis circa res nõ naturales anteq̃ꝫ
iudiciũ faciet de vrina aliter nõ poteſt iudica
re bene. Declarať. Naꝫ ſm diuerſitates me-

dicuṁ

dicine aſſumpte diuerſificaẜ vrina. Pʒ qꝛ ſi
qs aſſumpſerit crocū aut caſſiā eius tingiẜ vri
na ad citrinitatē: vt pʒ p Aui.ij.ſ.c.ſ. Nō ſic
q in cibo rē tingētē aſſumpſit ſicut crocum ꝛ
caſſiaʒ: patet ex eo: qꝛ crocus rōne caliditatis
eſt aperitiuus: ꝛ p conſequēs hʒ rapi ad vias
vrine: ꝛ ita tingit vrinā ſʒ colorē. Itē ſi qs aſ
ſumpſerit olera q̄ tingūt ad viriditatē: vt pʒ
p Aui. loco p̄al. Ita ēt dicēduʒ eſt de vino:
qð mutat vrinā ſʒ colorē. Cauſa deduciẜ: qꝛ
ſupfluitates proportionāẜ nutrimēto de quo
ſupfluūt. Certificeẜ ergo medicus ſi ſibi obij
cit vrina q̄li dicta fuerit vſus añq̄ dicta fuit.
Cōſidereẜ cib⁹ a medico ex pte q̄ntitatis ꝛ ex
pte q̄litatis q̄ p̄ceſſit emiſſionē vrie. De rōne
.n. cibi groſſi ꝛ viſcoſi vrie diſcoloraẜ. Ex pte
vero quātitatis: qꝛ multitudo cibi vrinā diſ-
colorat. Pʒ: qꝛ ſuffocaẜ caloꝛ nālis. Coꝛre.ſ.
Sicut de rōne multitudinis cibi eſt diſcolora
re vrinā: ita de rōne famis ꝛ ieiunij i p̄ncipio
eſt colorare vrinā. Certificeẜ ergo an p̄ceſſit
ieiuniū vel nō. Pʒ: qꝛ in p̄ncipio ieiuni forti-
ficaẜ caloꝛ: ꝛ iō coloraẜ vria. In fine āt ꝛ i p̄ceſ
ſu minuiẜ caloꝛ: ꝛ iō diſcoloraẜ. Quare dẜ no
tāter i p̄ncipio: hoc totū colligiẜ ab Auic.i.ſ.
de vrinis. Uria neqʒ ſit illius q aquā nō bibit
neqʒ cibū comedit: ꝛ notāter aquā: qꝛ arabes
ex lege nō bibūt vinū. Coꝛẜ.ij. Certificeẜ iteꝝ
vtꝝ p̄ceſſit exercitiū: aut ira: aut timoꝛ: aut vi
gilia: añq̄ iudiciū faciat. Hec.n. tigūt vrinā
ad citrinitatē ꝛ rubedinē. Et pʒ: qꝛ ad exerci-
tiū laborioſū ſeqẜ ebullitio ſanguis: ergo tictu
ra i tlore trahiẜ caloꝛ ad itra ꝛ fortificaẜ ꝛ vni
tur. Et p ɔñs tingiẜ vrina. Iſtud corrclariū ē
Aui. loco p̄al. Neqʒ ſit q ſe exerceat motib⁹ ꝛ
diſpōnib⁹: q̄ ſunt extra curſū nature: q̄ colorē
mutāt ſicut ieiuniū: vigilie: laboꝛ: tioꝛ: aut ira.
Coꝛẜ.iij. Aduertat medic⁹ vtꝝ balneū p̄ceſſe
rat: aut vomit⁹: aut euacuatio: pariter vnctio
facta circa dorſū: balneatio facta i aq̄ ſulphu
rea aut maria colorat vrinā: qꝛ alteráẜ renes
ad caliditatē. Balnea i aq̄ dulci vrinā diſco
lorāt: ꝛ ſilr vomit⁹ laborioſus: aut euacuatio
tigit. Unctio ēt cū reb⁹ calidis circa renes eſt
cā ticture: vt pʒ loco p̄al. Coꝛẜ.iiij. Aduer-
tat medic⁹: vtrū p̄ceſſerit coit⁹: de rōne cuius
erit inſpiſſare ꝛ ipinguare vt ita loquar. Aut
aſſumptio medicie reſpiciētis humorē deter-
minatū: vt.s. Aſſumptio reubarbare ex h vel
pſilij tigit vrinā. Iſtud correlariū pʒ ab Aui.
ca. p̄al. Et coit⁹ vrinā valde ipiguat ꝛ vomit⁹
ꝛ euacuatio. Hoc idē tāgit Egidi⁹ in his me
tris. Etas nā: ſexus: laboꝛ: ꝛ ira dicta. Cura:
fames: mot⁹: lauachꝛū: cibus: vnctio: potus.
Debēt certa rōe notari: ſi cupis vrie iudex cō
ſultus hēri.

p Oſitis regulis gene-
ralib⁹ q̄s hʒ p̄ſupponere medic⁹ añq̄
aliqð iudiciū faciat de vria. Nūc di
cēdū eſt de regulis ſumptis a colorib⁹ vrinaꝝ
℄ Pꝛio notādū q qꝛ coloꝛ cāẜur a qualitati
bus actiuis. Hic eſt q ex h medici arguūt ſu
per cōplexionē cali. ꝛ fri. Et h p̄mo. Coloꝛ bo
nus cū ſubā bona arguit cōplexionē bonaʒ: ꝛ
ſup̄ fortitudinē ꝟtutis: cū ſubſtātia mala ſu
pꝛa debilitateʒ ꝟtutis. Coloꝛ aūt malus ar-
guit ſupra debilitatē ꝟtutis ꝛ malā cōplexio
nē: vt iferi⁹ declarabiẜ. Exēplū p̄mi. Si mige
reẜ coloꝛ rubeus cū ſubā multū tenui: ex h ha
betis arguere debilitatē ꝟtutis: maxie i coꝛ-
poꝛe ſanguineo. Exēplū.ij. Si eſſet ecōuerſo.
℄ Notādū ſcðo: q licʒ genera coloꝝ ſint tm̄
duo: ſcʒ albedo ꝛ nigredo: vt colligiẜ.ij.ſ.c.ſ.
Tñ nō ſol⁹ medic⁹ ex his iudicat ſup diſpōne
vrine: ſed ex his coloribus intermedijs q di-
cunẜ eſſe plures: vt quoꝝ aliq ſubdiuidūẜ po-
ſtea in alijs coloribus: vt iſti: citrin⁹: ſubcitri-
nus: ruffus: ſubruffus: rubeus: ſubrubeus: ru
bicūdus: ſubrubicūdus: i opos: kyanos: viri-
dis: liuidus: niger: nigerrim⁹: albus: lacte⁹:
glauc⁹: karopus: pallidus: ſuppallid⁹: Sciē-
duʒ q citrinus ꝛ ſubcitrinus iſte due ſignant
mediatā digōneʒ. Ruffus ſubruffus iſte due
vrine ſignāt pfectā digeſtionē. Rubeus ſub-
rubeus. Rubicūdus ſubrubicūdus: iſte quat
tuoꝛ vrine ſignāt exceſſū digeſtiōis. In opos
kyanos: iſte due vrine ſignāt aduſtionē. Uiri
dis liuid⁹. iſte due vrie ſignāt ſup aduſtionē.
Niger nigerrimus: iſte due vrine ſignāt moꝛ
tificationeʒ. Albus: lacteus: glaucus: karo-
pus: iſte quattuoꝛ vrine ſignificāt indigeſtio-
nē. Pallidus ſuppallidus: iſte due ſignāt p̄n
cipiū digeſtionis. De illis inferi⁹ latius pate-
bit. ꝛc. ℄ Tertio notandū: q lʒ plures ſint co
loꝛes quattuoꝛ tñ p̄ncipales dicuntur, quoꝝ
vnus ē albus. ſcðs niger. tertius citrinus. q̄r-
tus rubeus: q poſtea diuiduẜ. Albus aūt co
loꝛ arguit ſup frigidaʒ ꝛ humi. cōplexionē. ꝛ
ita ſup cōplexionē flegmaticaʒ. Niger ſuper
frigi. ꝛ ſic. cōplexionē. ꝛ ita ſup cōplexionē me
lancolicā. Rube⁹ ſup cōplexionē calidaʒ ꝛ hu
midam. ꝛ ita ſuper cōplexionem ſanguineā.
Citrinus ſup cōplexionē calidā ꝛ ſic. ꝛ ita ſu-
per cōplexionē colericaʒ. Et iſta oia patebunt
clarius cū ponunẜ regule. ℄ Quarto notādū
q aliq imaginanẜ ſufficiētiaʒ colorū hoc mo-
do: qꝛ coloꝛ cauſaẜ i vrina aut caloꝛe naturali

qui eſt auctor digeſtionis. Et q2 digeſtio con
ſideratur qnq3 modis. Primitiue. Iniciati-
ue. Perfectiue. Exceſſiue: ⁊ Corruptiue. Et
iſtos qnq3 modos multiplicant ꝑ humores: ⁊
ſic reſultāt colores numero. xx. h modo ſigni
ficantes. Aut priuationē digōnis: ſicut niger
in melancolico inquantū cauſeſ a frigiditate
ſuffocante calorē naturalē. Liuidus ī flegma
ticis: q2 h ſignificat maximā diminutionē ca
loris. Albus ī colerico. Subcitrinus ī ſangui
neo. Colores ſignificantes principiū digōnis
ſunt. Glaucus ī melancolico. Karopus ī fleg
matico: ⁊ ē ſimilis lane camellorꝫ. Et dr̄ a ka
ros qd̄ eſt gaudiū poſt factū. Suppallidus in
colerico: ac rubeus in ſanguineo. Colores ſi-
gnificantes pfectā3 digōnē ſunt ſubcitrinus
in melancolico. Suppallidus in flegmatico.
Citrinus in colerico. Subruffus in ſangui-
neo. Colores ſignificantes exceſſum digōnis
ſunt. Subrubeus in melācolico. Rubeus in
flegmatico. Subrubicundus in colerico. Et
rubicūdus in ſanguineo. Colores ſignifican-
tes corruptionē digōnis. Viridis in melanco
lico. Kyanos in colerico. Niger ī ſanguineo
prout cauſaſ ab aduſtione a ſanguie. Ex quo
ſeqtur ꝙ color niger arguit ſup priuationem
digōnis: ⁊ ſup corruptā digōnē. Quid āt de
bemus intelligere per terminos iſtoru3 pate-
bit in-
ferius.

De colore nigro.

Poſitis notabilibus ex qbus apparēt
ſpēs coloris in generali: ⁊ ſufficientia
corꝫ: nūc determinandū erit de ipſis ī
ſpeciali. Et incipiā a colore nigro: cū deterior
ſit ceteris cōiter: ⁊ affirmat maiorē timorem.
¶ Primo notandu3 ꝙ color niger in vrina
cauſaſ trib⁹ modis. Aut ꝑ viā aduſtiōis: aut
mortificatiōis: aut admixtione rei nigre. Et
differūt: q2 vrīa nigra cauſata ꝑ mortificatio
nē eſt obſcura ⁊ tenebroſa: qd̄ nō apparet ſen-
ſibiliter ī alijs. Differūt āt vrīa cauſata ꝑ viā
aduſtiōis ab ea q̄ cauſaſ ꝑ admixtionē rei ni-
gre: q2 in vna apparēt ꝑtes difformes: q2 vna
groſſior altera: in pⁱo ꝯo nō. ¶ Scd̄o notan
dū ꝙ color niger nihil aliud ē ꝙ lux īcoporea
in corꝑe tenebroſo vmbroſo: vt p3 ꝑ Philoſo
phū. Nā ſi accidit color niger in nubibus: q2
radij ſolares nō pñt penetrare corp⁹ vmbro-
ſu3: ſ3 eius reuerberatiōes retinēt ī ſuꝑficie ⁊
inducit nigredo. Ita a pari debem⁹ ſpecula-
ri de actiōe caloris naturalis in maſſa3 hume
ralē. ¶ Tertio notandū ꝙ color niger ē mul-
tiplex: vt p3 ꝑ Aui. ij. j. c. ꝓprio. Nā colorē ni

grū qñq3 ꝓcedit color fuſcus: aliqñ color viri
dis: aliqñ color citrinus: qd̄ verificaſ. Nā vri
na nigra qñq3 cauſaſ a frigiditate ſuffocante
calorē naturalē: vt tactū eſt. Aliqñ caliditate
ſuffocāte ꝑ viā īflāmationis vrie nigre. Prio
eſt admixta citrinitas ⁊ precedit vrina nigra.
Scd̄o ē admixta viredo ſilis colori lapidis in
dici: quē ꝓcedit vrina nigra in digōnē aut fu
ſcedo. Ex qbus ſequūſ regule. xv. ¶ Prima
reg. Vrina nigra in quātitate multa cū ypo-
ſtaſi nigra in die cretico ſupueniēs ī febre acu
ta: cū odore acuto ſedimine ſubtili ſignificat
dolorē capitis ꝑmixtionē rōnis ⁊ ex ꝯſequēte
fluxū nariū ī die cretico: q2 ſignificat ebulitio
nē humorꝫ ſubtiliū: q faciliter eleuanſ ad ca-
put: ⁊ īducūt accidētia ꝓdicta. ¶ Scd̄a regu.
Vrīa nigra cū odore magno īnflāmationē ſi-
gnificat in mēbris ſpūalibus: ⁊ in febre acuta
aliqñ mortē. Nā odor magnus ī vrina inſeqſ
motionē fortē caliditatis. vt Aui. loco ꝑal. ad
quē īſeqſ īflāmatio. ¶ Tertia regu. Vrīa ni-
gra quā ꝓcedit citrinitas aut admixta citrini
tati ſignificat ycteriā citrinā: p3 q2 ſigificat
oppilationē factā in ciſti3 fellis aut ī vijs iter-
medijs: ꝑꝑ quā color nō pōt trāſire ad inteſti-
na: regurgitat ergo ad vias vrine. ⁊ ꝑ ꝯñs ac
cidit talis vrina vt p3 ꝑ Aui. ij. j. ¶ Quarta
re. Vrīa nigra quā precedit fuſcedo aut q̄ ſit
illi admixta: ſigificat ycteriā nigrā aut ſple
neticā. q2 ſignificat oppilationē in regiōe ſple
nis ꝑꝑ quē humores melācolici nigri nō pñt
trāſire ad ꝓpriū receptaculū regurgitant ad
vias vrine. Et ita ꝓuenit ſilis vria. ¶ Quita
re. Vrina nigra quā ꝓceſſit viridis vrīa: aut
declinās ad viriditatē ſignificat extictionē ca
loris naturalis. ⁊ ꝑ ꝯñs ſignificat mortē ſigni
ficat abūdātiā frigiditatis ſuffocātis ipſu3 ca
lorē. ¶ Sexta re. Vrina nigra guttati micta
⁊ pauca cū priuatiōe odoris ſignificat mortē.
q2 ſignificat naturā ſuꝑatā a morbo q nō ꝑfi-
cit aliquā pugnā ꝯ ipſa3. P3 ꝑ Aui. in loco
preal. Corſ. Quāto vrina faciliter migiſ: tā-
to melior: q2 ſignificat fortitudinē ꝟtutis ex-
pulſiue ⁊ ꝟtutē aīalē bene ſe hr̄e. ¶ Septima
regula. Vrina nigra ī muliere cū humore fe-
culēto in fundo reſidēte ſignificat actualē flu
xu3 mēſtruorꝫ. p3 q2 ipſa ꝑꝑ feculētiā q̄ fundū
petit. vrina ſupius alleuiaſ ⁊ īferius inſpiſſa-
tur. Cauſa aūt propter quā denigraſ hec eſt.
Sanguis. n. menſtruoſus admiſceſ cū vrina.
⁊ ita denigraſ vrina. Sanguis aūt exiens ve
nas īmediate denigraſ. p3 viſui qñ extrahiſ
a venis. ⁊c̄. ¶ Octaua re. ¶ Vrina pauca ⁊
fetida in

fetida in febre ſignificat mortē in die cretico.
pȝ qꝛ ex magnitudine ſignificaꝭ mortificatio
ex paucitate cōſumptio humidi ſubſtātifici.
ex fetore ſignificaꝭ ſup corruptionē humoꝝ.
vt pȝ de morbis peſtiferis. Urina nigra ſpiſ-
ſa cū colore nigro in principio morbi cū aliis
ſignis bonis perdurans vſqȝ ad ſeptimū diē:
cū cōiuncta ypoſtaſi. ſalutē ſignificat rōne ca
liditatis aduenietis. Corre. Quāto vrina fue
rit maior. tāto melior. Pauca tāto deterior
pp rationes adductas. Et nigrior tāto peior.
¶ Nona re. ab auc. Aui. ſumpta. Urina ni-
gra in multa quātitate cui nō ē viredo appa-
rens i febre quartana ꝛ doloribus dorſi ꝛ ma
tricis eſt ſignū ſalutis. Pȝ: qꝛ ſignificat ma-
teriā que faciebat febrē euacuari per vias vri
ne ꝛ per virtutē fortem ſupra ipſum: ergo ſi-
gnum ſalutis. Correlariū. Bonuȝ in practi-
ca cum medicus viderit vrinaȝ denigrare in
febre quartana debet prenoſticare ſalutem: ꝛ
ſe eſſe in declinatione: qꝛ ſignū eſt ꝙ materia
incepit euacuare per vias vrine. ¶ Decima
regula. Urina nigra oleaginoſa non ratione
renū aut veſice: ſignificat mortē propinquaȝ
ꝛ ſpaſmuȝ ex ſiccitate. Patet: qꝛ talis vrina
ſignificat conſumptionē humidi ſubſtantifi-
ci ꝛ partiū membraliuȝ. Et dicitur notanter
vicio non exiſtēte in renibus aut veſica: qꝛ tūc
ſignificat caliditatē renuȝ. Et hoc colligitur
ex ſententia Ypo. primo pronoſticoꝝ. Cauen-
dum ne veſice vicio capiatis vt quod ſuuȝ eſt
alienū diiudicetis: qꝛ in calculoſis ꝛ in patien-
tibus circa renes: tales vrine turbide ꝛ obſcu
re cōſueuerunt apparere. Corre. Bonum eſt
ꝙ anteꝙ medicus iudiciū faciat de vrinā cer-
tificat: vtrū patiatur in renibus: aut ſi cōſue-
tus facere tales vrinas. ¶ Undecima regu-
la. Urina nigra ꝛ groſſa ꝛ poſtea cōuertitur
ad albedinē ꝛ tenuitatē: ſignificat caſum vlti
me digeſtionis. Patet qꝛ ſignificat priuatio
nem caloris naturalis nō potētis colorare vri
naȝ: vt patet per Aui. ij. j. ca. preaꝭ. ¶ Duo-
decima regula. Urina nigra cum ypoſtaſi in
medio que dicitur encorimia ab Egidio: no-
tabilē ſignificat ſurditatem ꝛ inſtantiam vi-
giliarum ꝛ fluxum ſanguinis narium ex par-
te dextra ſtante fortitudine virtutis. Patet:
qꝛ ſignificat vapores calidos ſubtiles eleuari
ſurſum: ergo ꝛc̄. Patet etiam ab Yſaac pri
mo de vrinis. ¶ Decimatertia regula. Uri-
na nigra multa apparēs in die cretico: ad cu-
ius euacuationē ſubleuatur virtus eſt ſignū.
Patet: ſignificat enim materiam euacuari
facientem febrem. Et dꝭ multa duobus mo-
dis. Aut qꝛ mingitur ſepe ꝛ parū: aut qꝛ ra-
ro ꝛ multuȝ. ¶ Decimaquarta regula. Uri
na nigra ꝛ ſpiſſa in qua fuerit ſedimen rotun
dum cum tenſione ypocundriorum: aut ſtāte
ſudore: aut apoſtemate in aliqua parte: eſt ſi-
gnum mortis. Patet: qꝛ ſignificat vltimam
aduſtionē: ergo patet ꝑ Aui. ij. iiij. ca. preaꝭ.
Urina nigra velut rubigo ferri in lēto febre
ſtrangulationem ſignificat. ¶ Decimaquin
ta regula. Urine nigre apparentes in febri-
bus cum ſudore capitis: aut colli: aut dorſi:
eſt ſignum malum ꝙ eger tendit ad morteȝ.
Patet: qꝛ ſignificat aduſtionē in membris
ſuperioribus: ergo ſignificat maluȝ. Patet
per Yſaac primo de vrinis. Et Auicenna. ij.
iiij. de ſignis vrine nigri. Corꝭ. Sudor fetēs
circa collum vel caput non eſt bonus: vt plu-
rimum licet in mulieribus magis ſaluus ſit.

De vrina liuida.

Upra dictū eſt de nigra vrina q̄ eſt
deterior ceteris: poſt ipſaȝ poniꝭ liui
da. Ideo ſecūdo principaliter decla
randū. ¶ Primo notādū ꝙ ꝑ liuiditatē ha-
bemus intelligere quādā plūbeitatē: q̄ ſimila
tur veſtigio terreo. Et talis vt plurimū capiꝭ
a mortificatione. Corre. Cum medicus vide
rit vrinā ſimileȝ colori plūbei dȝ iudicare: vt
patebit ex regulis. ¶ Scdō notandū eſt ſicut
dictū eſt de vrina nigra que cauſaꝭ trib⁹ mo-
dis: ita dicendū eſt de vrina liuida que cauſa
tur per viaȝ mortificationis: aut per viā adie
ctionis alicuius rei liuide: vt ex mixtione ali-
cuius humoris frigidi derelicti ab ipſa natu
ra. Signa aūt ad cognoſcendum ſunt. Naȝ
qn̄ cauſatur a mortificatione apparet ſimpli
citer liuida: qn̄ aūt ab aduſtione apparet ſub
nigra: vt eaȝ preceſſerit vrina viridis: qn̄ ab
admixtione groſſior ꝛ ſpiſſior in vna parte ꝙ̄
in alia. ¶ Tertio notandū. Urina liuida aut
eſt liuida ſm totū aut ſm partem. Si abſolu
te: deterior eſt prima ꝙ̄ ſecūda. Nam vrina
ex toto liuida ſemp cauſatur ex mortificatio-
ne. Urina aūt liuida ſm partem nō: ergo pri
ma eſt deterior. Urina aūt liuida ꝑ totū cau-
ſatur tribus modis. Aut a mortificatione hu
morū: aut epatis mortificatione: aut mortifi-
catione vtriuſqȝ ſimul. A mortificatione hu
morū qn̄ fuerint relicti ab opatiōe nature. A
mortificatiōe epatis qn̄ fuerit īfrigidatū vlti
ma īfrigidatiōe. Et ſignū ad cognoſcēdū qn̄
a mortificatiōe vtriuſqȝ aut vnius tm̄ ē: qꝛ ſi

a mortificatione vnius tm̃ facit reſidẽtiam ⁊
ſpiſſior apparet in vna parte ꝙ in alia. Si aũt
a mortificatiõe vtriuſqꝫ: neqꝫ fit ſequeſtratio
neqꝫ reſidentia: vt dictũ eſt. Iſta aũt ſumunť
ab Yſaac pͥmo de vrinis. ¶ Quarto notãdũ
vt colligiť ab Yſaac cũ q̃cũqꝫ ſupfluitate nr̃i
corpis ſemp egrediť aliqd de vtili vꝫ aliqd de
caloꝛ ⁊ ſpũ. Aliter nõ ꝯtigeret vrinã attenua
ri ⁊ iſpiſſari: poſtꝙ̄ extramicta eſſet: niſi aliqd
de calore ⁊ ſpũ cũ vrina egrederet. Qñ autē
iſte calor ⁊ ſpũs obfuſcãť reddiť vrina liuida:
quare ex his ſequunť alique regule. ¶ Pͥa
regula. Vrina liuida p totũ in qualibet egri
tudine eſt ſignũ ꝓpinque mortis. Pꝫ: qꝛ ta-
lis vrina ſignificat mortificationẽ ſpũuꝫ: aut
epatis: aut hũoris: ⁊ maxie ſanguis: q mereť
dici pͥmus hũor: modo ſtãte mortificatiõe ali
cuius iſtoꝝ ſeqť mors. Aſſumptũ ꝓbať. Liui
ditas. n. p totũ ſignificat vltimũ ĩfrigidatiõeꝫ
⁊ p ꝯñs mortificationẽ: ergo ⁊c̃. Cõfirmatur
auc. pͥncipis Aui. ij. iiij. de ſignis ſumptis ab
vrina liuida. ¶ Scḋa regu. Vrina liuida ali
q̃ualr ſubnigra: quã p̃ceſſit vrina viridis eſt
ſignũ mortis. Pꝫ: qꝛ ſignificat vltimã adu-
ſtionẽ mẽbroꝝ ad quã ſeqtur mors. Colligiť
ab Yſaac pͥmo de vrinis. Correlariũ. Vrina
liuida quã p̃ceſſit vrina cuiuſcũqꝫ ꝯditionis
ẽ multũ mala. Pꝫ qꝛ abſolute ſigĩficat mor-
tificationẽ caloris naturalis ⁊ ſpũum. ¶ Ter
tia re. Vrina in q̃ fuerit circulus coloris plũ-
bei aut liuidi in pte ſupficiali declarat epylen
tiã. Iſta regľa ſic ꝓbať. Nã talis vrina mani
feſtat ebulitionẽ ⁊ corruptionẽ in ſpiritibꝰ mẽ
broꝝ animatoruꝫ pp oppilationẽ ad quã ſeqť
epilẽtia: mõ talis ebulitio eſt cã liuiditatis vri
ne: ergo regula vera. Hic ſermo colligiť ab
Aui. ij. iij. c. ꝓpͥo. Ab Yſaac pͥmo de vrinis.
Correlariũ. Sequẽte epilẽtia ĩ fieri aut in fa-
cto eſſe talis vrina ſic apparẽs eſt mala: qꝛ ſi-
gnificat malã diſpõneꝫ ꝯfirmatã in cerebro:
ad quã ſecuta eſt ebulitio ĩ ſpiritibꝰ: ergo ⁊c̃.
¶ Quarta regu. Vrinã ſm ptẽ liuida ſtante
tumefactione vẽtris magnã demũſtrat ydro
piſim: probať. Nã ydropiſis ſiue aſclites ſiue
tympanites: vt plurimũ cauſanť a frigidita-
te exceſſiua epatis ad quã ſeqtur ſuffocatio ca
loris ⁊ ſpirituũ. Ad ſuffocationẽ aũt ſequitur
inductio liuiditatis. Et notãter dť ſm ptẽ: qꝛ
ſi apparet liuida p totũ eſſet ſignũ mortis: vt
colligiť ab Aui. iij. c. proprio. Corr̃. Medicꝰ
vidẽs in ydropiſi vrinã liuidã debet p̃noſtica
re ĩpſaꝫ difficilẽ quo ad curã: pꝫ qꝛ ſignificat
malã diſpõneꝫ frigiditatis ⁊ humiditatis cõ
firmatã: ⁊ obfuſcationẽ caloris ⁊ ſpirituũ er-
go ⁊c̃. ¶ Quinta regula. Cõtingẽs eſt vrinã
liuidaꝫ apparere in ſynocha ſe. ⁊c̃. Probať.
Nã in fine ſynocha fiat ſanguine peccãte rõ-
ne quãtitatis vľ qualitatis: ſtat talẽ ſanguinẽ
nõ poſſe digeri ab ipſa materia pp malã qua
litatẽ ⁊ multã quãtitatẽ ſanguis. Aut dereli
ctus a regimine nature putreſcit ad putrefa-
ctionẽ: ſanguis aũt ſeqť ĩflatio ſpirituũ: ⁊ di
minutio caloris q̃ dť eſſe cã liuiditatis vrine:
vt colligiť ab Aui. j. iiij. ¶ Sexta regu. Vri-
na liuida ſm partem ſupficialẽ: aut mediã cũ
granulis minutis ſe tãctis ⁊ ſepatis ſignificat
in mẽbris ſpũalibꝰ: aut pleureſim: aut pipleu
moniã: qꝛ talis vrina obũbꝛationẽ coloris in
infante circa pectus. Talis aũt obũbꝛatio nõ
põt fieri niſi ſtãte compreſſione circa pectus.
Que cõpreſſio reqrit apa: ergo ⁊c̃. Et iſta ꝯdi
ctio ſumiť ab Aui. iiij. c. de pleureſi: ⁊ ab Yſa
ac pͥmo de vrinis. Notãter dť cũ granulis ſe
patis: qꝛ granula vnita arguũt ſuꝑ diſpõneꝫ
epatis ⁊ renũ. Corť. pͥmũ. Ex vrina nõ põt me
dicus tã diſtincte cognoſcere pleureſiꝫ: aut pi
pleumoniã. Pꝫ: qꝛ eſt ſignũ cõmune: ſꝫ alijs
ſignis q̃ ponunť a medicis: puta a dolore cir-
ca coſtas: pulſa ſerino: tuſſi: q̃ ſunt ſigna pleu
reſis. Corť. ſecũdum. Data ſibi vrina cũ tali
bus granulis nõ habitis alijs ſignis: dꝫ pre-
noſticari apoſtema pectoris nõ limitãdo neqꝫ
pleureſis neqꝫ peripleumonia ne decipiaťur.
Corť. iij. Vrina liuida pſeuerãs apparens in
peripleumonia aut pleureſi: eſt ſignũ mortale
⁊ peſſimũ: pꝫ: qꝛ ſignificat ꝙ ꝯtinue ſignifica
tio intẽdiť ipſoꝝ ſpũuꝫ ⁊ caloris. ¶ Septima
re. Vrina liuida ſm ptẽ pauca oleaginoſa ſi-
gnificat liquefactionẽ humiditatis modo ſtã
te aliquo iſtoꝝ eſt peſſimũ: ergo regula vera.
Colligiť ab Yſaac primo febriũ. Corre. Oĩs
vrina mala ex pte coloris reddiť deterior ex
pte quantitatis pauce: vt patet per predicta.
¶ Octaua re. Vrina liuida pauca frequẽter
micta demõſtrat ſtrãguiriã. Pꝫ: qꝛ demon-
ſtrãt oppilationẽ ſiue cõſtrictionẽ colli veſice:
p quã nõ põt expelli vrina vna vice tm̃. Mul
tiplicať ergo ex parte numeri. Ad hanc ergo
multiplicationem ſeqtur ſtrãguiria: ergo ⁊c̃.
¶ Nona re. Vrina liuida ſꝫ ptẽ apparẽs in
emitriteo magno aut paruo: eſt multũ piculo
ſa. Pꝫ: qꝛ ſignificat aduſtionẽ ⁊ ebulitioneꝫ
eſſe factã ĩ mẽbris ſpũalibꝰ ⁊ ĩ corde: ergo ⁊c̃.
Notãter dť emitriteo magno: qꝛ triplex po-
niť eſſe ẽmitriteus: qdã paruus: qdaꝫ minor:
qdã maximus. Emitriteus paruus eſt cõpoſi
tus ex

tus ex quotidiana ↄtinua ꝛ tertiana īterpola
ta. Maioꝛ ē cōpoſitus ex quartana ꝛ ↄtinua
interpolata. Maximus eſt cōpoſitus ex ter-
tiana interpolata ꝛ quartana cōtinua. Emi-
triteus p̄mus eſt de genere acutoꝝ. Tertius
eſt de genere cronicoꝝ. ¶ Decima regula.
Vrina liuida ſm̄ partē cōtingens ex ruptu-
ra vene nō eſt piculoſa: vt p̄dicta pbant̄. Pri
mo qꝛ ex fractura vene pōt vrina liuida appa
rere. Patet: qꝛ qñ p̄mū ſanguis ex vena ef-
fundit̄ tā p̄mo putreſcit ꝛ ebulit: q̄ ebulitio ꝛ
putrefactio facit ad liuiditatē vrine: ergo ꝛc̄.
 aūt nō ſit piculoſa pꝫ: qꝛ ad ↄſolidationē
vene ſeq̄t̄ remotio liuiditatis. Coꝛre. Medi-
cus in fluxu ſanguis nō dꝫ p̄noſticare pnicio
ſum ex vrina liuida viſa, neqꝫ talē vrinā cōſe
qui debilitatē virtutis extremā. ¶ Vndeci-
ma regula. Vrina liuida apparēs in ptiſi eſt
ſignū propinque moꝛtis auctoꝛ. p̄ncipis capi.
ꝓprio de ptiſi. Itē rōne: qꝛ talis vrina liuida
manifeſtat vltimā ↄſūptionē caloꝛis ꝛ vltimā
reſolutionē humiditatis coꝛdis: ergo ſignū ci
te moꝛtis ē. ¶ Duodecima regl̄a. Cōtingēs
ē vt plurimū ī doloꝛib⁹ arteticis vrinā liuidā
apparere. Probat̄ qꝛ ꝑꝑ vehemētiā doloꝛis
debilitat̄ virt⁹: ad cui⁹ debilitatē ſeq̄t̄ in loco
doloꝛ: ꝛ īficiūt̄ ſpūs ꝛ caloꝛ q̄ poſtea ſūt cā liui
ditatis vrine. Coꝛre. Oīs doloꝛ foꝛtis ſufficit
ad īducēdā vrinā liuidā: pꝫ qꝛ ad doloꝛē quē
libet debilitat̄ virtus ꝛ inficiūt̄ ſpūs: ergo ꝛc̄.
¶ Tredecima regl̄a. Vrina liuida in q̄ appa
rent fruſta reſoluta ſignificat ſupꝛa doloꝛem
arteticū: pꝫ qꝛ artetica cauſat̄ vt plurimū ex
mā humoꝛali fluēte ad articulū: ergo. Coꝛre.
Cōtingēs ē vt plurimū ex fluxu catarri fieri
vrinā liuidā appere. Et ex retētione mēſtruo-
rū. Probat̄ qꝛ vapoꝛib⁹ eleuatis a matrice
īficiunt̄ ſpūs ꝛ obfuſcant̄: qb⁹ obfuſcatis ſeq̄t̄
liuiditas in vrina: pꝫ auc. p̄ncipis Aui. tertia
tertij. ca. ꝓꝓo Coꝛre. Vrina liuida apparēs ī
muliere p̄noſticatur retētio mēſtruoꝝ ꝛ oppi
lationū. ¶ Decimaquarta regl̄a. Vrina liui
da apparēs ī febꝛe ethica eſt ſignū moꝛtis: pꝫ
qꝛ ſignificat vltimatā aduſtionē ꝛ reſolutiōē
mēbꝛoꝝ ꝛ hūiditatis ei⁹: ꝛ ebulitionē ī ſpiriti
bus: ad q̄ ſeq̄t̄ moꝛs īmediate. ¶ Decimaqn-
ta regl̄a. Vrina liuida in tremoꝛe coꝛdis ar-
guit ipſū īcurabilē: qꝛ ſignificat vltimā ebu
litionē ī ſpiritib⁹ coꝛdis: ergo ꝛc̄. ¶ Decima
ſexta. Vrina liuida ī ꝑfreneſi eſt ſignū moꝛtis.
Patet qꝛ ex ſe ſignificat alterum iſtoꝝ: aut
materiā hēre raptū ad cerebꝛū aut extinctio-
nem caloꝛis naturalis: ergo regula vera ꝛc̄.

De vrina viridi.

r Eſtat videre d̄ vrina viridi: poſtq̄ viſū
eſt de vrina liuida q̄ eſt tertia ī oꝛdine.
Pꝛo quo notādū vrina viridis cau
ſat̄ aut p viā moꝛtificatiōis ſequētē ad īfrigi-
dationē ſpūū. Aut p viā magne aduſtiōis ſi-
ue inflāmatiōis. Siue ergo fiat h̄ ſiue ſcd̄o eſt
ſignū malū. Colligit̄ id ex Aui. ij. i. c. ij. Se-
cūdo notādū vrine virides differūt ex parte
coloꝛis: qꝛ q̄dā eſt viridis ſilis fiſticoꝝ: aut ex
eo ſūt virides ſm̄ totū: aut ſꝫ ptē. Differūt
ex pte coloꝛis. Quia aliqua ē viridis ſilis eru
gini eris: aliqua ſilis ſucco poꝛri: aliqua autē
viridis coloꝛi yreos: aliq̄ ſilis coloꝛi lapidis: q̄
diuerſificant̄ ex pte maioꝛis īfrigidatiōis: aut
incēdij. Tertio notādū tales vrine virides
ſignificāt magis male aut min⁹ male: ſm̄
vrina p̄ceſſit min⁹ mala aut magis mala. Si
p̄ceſſit vrina liuida aut nigra peſſima iudica-
tur. Si aūt p̄ceſſerit vrina citrina: aut pallia-
ris: aut min⁹ mala. Quia ex h̄ arguit̄ maioꝛ
aut minoꝛ moꝛtificatio: mai⁹ aut min⁹ īcēdiū
quoꝝ alteꝝ ſꝑ vrina viridis ſignificat. Qui-
bus ſtantibus ſequunt̄ octo regl̄e. ¶ Pꝛima
regu. Vrina viridis p totū in febꝛe acuta eſt
ſignū moꝛtis: qꝛ ſignificat vltimatū īcēdiū in
ſpiritib⁹: aut moꝛtificatiōē caloꝛis nālis. Ad
quoꝝ q̄ölibet ſeq̄t̄ pnicies. Iſta ↄcl̄o ē de mē
te Yſaac ī. i. d̄ vrinis: ¶ Scd̄a regl̄a. Vrina
viridis ī pueris aut īfātib⁹ ſignificat ſpaſmū:
qꝛ ſignificat ſupabūdātiā humoꝛis frigidi p
totū piter ꝛ ī neruis ꝛ ita ſpaſmū. Iſta colligi
tur ab Aui. loco p̄alle. ¶ Tertia regl̄a. Vri-
na ſilis coloꝛi phiſticoꝝ ſignificat moꝛtifica-
tionē coꝛpis nālis: qꝛ ſignificat frigiditatē ex
ceſſiuā: vt pꝫ p Aui. loco p̄alle. ¶ Quarta re-
gula. Vrina viridis ſilis ſucco poꝛri ē ſignū
peſſimū: qꝛ ſignificat vltimū īcēdiū in mēbꝛis
ſpūalib⁹: ergo dicta ꝟa. Et Aui. p̄alle. loco.
¶ Quinta regu. Vrina ſilis erugini eris eſt
in ceteris deterioꝛ: pꝫ qꝛ ſignificat vehemētē
toti⁹ dꝑditionē ꝛ ſine ſpe: q̄ ſi fuerit fcā poſt
exercitiū ſignificat ſpaſmū: ꝑꝑ rōnē adductā
in ſcd̄a ↄcluſione. ¶ Sexta regu. Vrina ſilis
coloꝛi yreos quā p̄ceſſit vrina viridis ſignifi-
cat vehemētē infrigidationē ſuffocantē calo-
rē naturalē: ꝛ per ↄn̄s malū ſignū. ¶ Septi
ma regula. Vrina viridis ſtante doloꝛe ꝛ an-
guſtia in ſtō ſine aliqua ypoſtaſi: ſignificat ve
nenū in potu fuiſſe hauſtū: ꝛ p cōſequēs moꝛ-
tem. pꝫ: qꝛ cū venenū participet coloꝛi viridi
ꝛ nō patiatur a coloꝛe: ſequit̄ vrinā poteſt

tingere.Vel aliter:cuꝫ venenū inimicaꝫ cor-
di ꝛ mēbris ſpūalib⁹:ex ſe inimicaꝫ cordi ꝛ ſpi
ritibus.Et cū dicā mortiferū eē.Hoc aſſum-
pto inducitur mortificatio q̄ imediate cauſa eſt
viriditatis vrine.Et dr̄ notāter ſine ypoſtaſi
qꝛ ſi cū tali vrina appareret ypoſtaſis eēt ſpes
vite:qꝛ ſignificaret potentiam virtutis cōtra
naturā. ¶ Octaua regula.Vrina viridis cū
viridi circulo in freneſi eſt ſignuꝫ deſperatiſ-
ſimum:patet per rationes ante adductas.

De vrina alba.

p Oſtquā dictuꝫ eſt ꝺ vrinis ſignificāti-
bus mortificationē:nūc dicendū eſt ꝺ
vrina ſignificāte priuationeꝫ ꝛ debili-
tatem digeſtionis.Et primo de vrina alba q̄
ex multis cauſis venit in manus medicoruꝫ.
¶ Primo notandū ꝙ albedo cauſaꝫ duplici
ter.Vno mō ꝑ quadā dyaphoneitate ꝛ trāſ-
lucentia:ſic eſt albedo aque aut vitri:alia ē al
bedo que ꝯriaꝫ nigredini que dr̄ color diſgre
gatiuus viſus:ꝛ de hac ſcḋa eſt ad propoſitū.
Aduertendo tū ꝙ talis albedo oritur in vri-
nis altera quattuor cauſaruꝫ : vel reducibili.
Primo a defectu caloris naturalis. Scḋo a
reſolutione humoꝝ.Tertio a diſſolutiōe vir
tutis.Quarto ab oppilatiōe in ſenib⁹.A de-
fectu caloris dupliciter.Aut ab eius defectu
in toto vt in ſenibus in quibus apparent vri-
ne tales albe.Aut a dimminutiōe ei⁹ in pte:vt
ex ꝺbilitate caloris epatis:q̄ debilitas cauſaꝫ
aut ab acuitate egritudinis:vt ī freneſi.Aut
ꝑꝑ longitudinē egritudinis:vt ī quartana in
qbus accidit vrina alba. Prouenit ēt hmōi
vrina aut ex pte cibi aut nimie q̄litatis : aut
quātitatis:aut vtriuſqꝫ:aut ex malicia ſubē:
Exēplū pmi vt apparet ī crapulatis.Exēplū
ſcḋi:vt ex comeſtione lactuce. Exemplum ter
tij : vt ex comeſtione carniū vaccinarū. Mo
do in his oībus apparēt vrine albe.Scḋo ac-
cidit vrina alba a reſolutione virtutis:que ēt
reſoluiꝫ aut in toto aut ī parte:q̄ reſolutio fit
ſtante genere egritudinis.Aut mala diſpoſi-
tione in declināte mēbro:vt in epate:vt appa
ret in dubeleth.Tertio cauſaꝫ albedo ī vrina
a diſſolutione humoris flegmatis vitrei : qꝺ
cū fuerit diſſolutū cauſat vrina albā.Quar-
to cauſaꝫ albedo in vrina ab oppilatione:que
cū de albationibus plurib⁹ modis: aut ꝑꝑ la
pideꝫ ꝯtentū in renibus:aut in veſica:aut ꝑꝑ
abundātiā humoꝝ circa vias vrine. Aut ꝑꝑ
eorū viſcoſitatē:aut groſſitieꝫ aut ꝑꝑ vtrūqꝫ.
Iſta colligunꝫ ab Yſaac pmo de vrinis ca.ꝺ
alba vrina.Scḋo notandū ꝙ albedo vrine eſt
multiplex.Quedā glutinoſa vl̄ muſcilagino
ſa:quedā vnctuoſa:quedā ſanioſa:ſilis albe-
dini fungi:q̄dā ſpermatica ſilis ſpmati:q̄daꝫ
plūbea:q̄ indicant ſuꝑ diuerſas diſpoſitiones
ꝑꝑ diuerſas cauſas.Ex his ſequūꝫ octo regu
le.¶ Prima regula.Vrina alba ſplendida
tenuis:ſignificat oppilationeꝫ maxīe ſplenis.
Probatur.Quia talis vrina demōſtrat ha-
bundantiā humoris melancolici:q dicitur frigi
de ꝛ ſicce cōplexionis:mō de ratiōe frigidita-
tis eſt dealbare:qꝛ albedo ē filia frigiditatis:
vt patet per Gal.in tegni.De ratione auteꝫ
ſiccitatis eſt attenuare.Modo ſuperabundā
tiam humorū melancolici ſequiꝫ oppilatio: ꝛ
maxime in ſplene:qui dr̄ reſeruaculū melan-
colie:ergo regula ꝛ ꝯcluſio vera: pꝫ cōſequē-
tia.Et antecedens eſt pncipis Aui.ſcḋa pri-
mi ca.de vrina alba.Correlariuꝫ primū. Ex
vrina tali medicus dꝫ iudicare diſcoloratio-
nem faciei ſomnolentiam:pigritiam:in toto
pꝫ:qꝛ iſta cōſequunꝫ oppilationē. Correlariū
ſecūduꝫ.Ex tali vrina medicus debet argue
re ſupra grauitateꝫ doloruꝫ in parte ſiniſtra.
Correlariū tertiū.Sicut ex vrina tincta me-
dicus arguit abſolute dn̄ium caliditatis:ita
ex vrina alba dn̄iuꝫ frigiditatis: vt pꝫ ex p̄ce
dentibus.¶ Scḋa regula.Vrina alba cū cir
culo plūbeo in ſuꝑiori:demōſtrat oppilationē
in cerebro ꝛ epylētiā.Iſta cōcluſio ꝓbaꝫ.Nā
ex albedine arguitur ſuffocatio caloris ꝛ do-
miniū frigidorū humoruꝫ.Et ex circulo plū-
beo materias eſſe in capite:ꝛ maxime groſſaꝫ
flegmaticā vel melācolicā que ſunt cauſe op-
pilatiōis.Oppilationē aūt ſequiꝫ epilētia:er
go cōcluſio vera:ꝯſequētia tenet. Et antece-
dens eſt dn̄i Yſaac pmo de vrinis.Et notan-
ter dr̄ in parte ſuꝑiori extr̄is:qꝛ tūc arguit di-
ſpoſitionē mēbroꝝ ſuꝑioꝝ.¶ Tertia regula.
Vrina alba mucilaginoſa demōſtrat habū-
dātiā hūoꝝ groſſorū ꝛ crudoꝝ. Probaꝫ: qꝛ
muſcilaginoſa vrina nō fit niſi ex trāſitu ma-
terie groſſe ad vias vrine:q̄ materia nō trāſi-
ret niſi habūdaret:ſtātū ergo vrina muſcila-
ginoſa demōſtrat habūdātiā humorū groſſo
ruꝫ pꝫ cōſequēs ꝛ antecedens eſt Auicē. loco
preallegato.Cōfirmaꝫ ſic:qꝛ muſcilago inſe-
quiꝫ groſſitiē ſicē tenuis ſubtilitatē quare ꝛc̄.
¶ Quarta regl̄a.Vrina alba ſemi liuida ſa
nioſa ſilis colore fungi:ſignificat vlcerationē
in renib⁹ ꝛ in vijs vrine. Probaꝫ pmo auc.
Auicē.ſcḋa primi de vrina alba: probatur ēt
rōne tali. Talis vrina ratione albedinis ar-
guit

guit multitudinem flegmatis in toto: ⁊ ꝑ cõ-
ſequẽs in vijs vrine rõne liuiditatis ſup adu-
ſtionẽ humoꝝ: vt patuit ſupius de vrina liui-
da. Humores aũt aduſti ſunt cã mordicatio-
nis ⁊ acuitatis. Acuitas aũt facit ſeq vlcera-
tionẽ: ergo rõne ſaniei arguit vlceratiõẽ: ⁊ ꝑ
ꝯñs in vijs vrine apud renes vt p̄dictũ ẽ ergo
regula vera. Correlariũ ꝓmũ. Õis vrina ſa-
nioſa demõſtrat aut rupturã epatis aut vlce
rationẽ in vijs vrine: pꝫ qꝛ aliter nõ põt fieri
ſanies in vrina. Correlariũ ſcõm. Multotiẽs
errant medici in cognoſcendo ſaniem diſtin-
ctam ab ypoſtaſi. Hoc patet. Nã multotiẽs
errant medici ꝑꝑ ſĩitudinẽ figure eius ⁊ ypo
ſtaſis ex ꝑte albedĩs leuitatis deſcẽſus ad in-
feriorẽ regionẽ. Quoſtãte fit peſſimus error ĩ
iudicãdo: q̃re ⁊c̃. Notãdũ ꝙ differẽtia eſt in-
ter ſaniẽ ⁊ ypoſtaſim qꝛ ſanies ex fetore ſemꝑ
eſt. Secũa dñia exñte ſaniẽ vt quẽadmodũ ypo
ſtaſis nõ apparet ſanies ſub figura piramida
li: vt in ypoſtaſi. Ex quo ſeqtur ꝙ bonũ ẽ me-
dico ſemꝑ vrinã agitare añꝙ iudiciũ faciet.
¶ Quinta regu. Urina alba tenuis aliquali
ter liuida ſine ſanie: vt ẽ color fũgi: ſignificat
lapidẽ in renibus ⁊ in veſica. Iſta cõcluſio ꝓ
bat᷑ auc. Aui. loco preall̃. Et ab Yſaac ꝓmo
de vrinis: probat᷑ aũt ſic. Nã talis vrĩa rõne
albedinis ſignificat dñium humoꝝ frigidoꝝ
crudoꝝ ĩ toto. Et rõne liuiditatis caliditatẽ
ſupfluã in renibꝰ ⁊ in vijs. Modo exñte dñio
humoꝝ groſſoꝝ ⁊ caliditate ſupflua: tũc ſunt
ſufficiẽtes ad generationẽ lapidis: ergo talis
vrina indicat lapidẽ vt predictũ eſt. Correla
riũ. Medicus dꝫ ex arenulis certificari ĩ quo
loco fuit lapis retẽtus ꝓbat᷑. Nã ſi apparue-
rint arenule albe ſignũ eſt ꝙ lapis ẽ in veſica.
Si arenule rubee ſignũ eſt ꝙ eſt in renibus.
Secũdo ex loco leſo: vtrũ fuerit dolor circa
pectinẽ inteſtior aut in ꝑte poſteriori: ſi primũ
arguitur lapis in veſica: ſi ſcõm in renibus.
¶ Sexta regula. Urina alba ſpiſſa ⁊ vnctuo
ſa ſi ꝑ totũ ſignificat ethicã. Probet᷑. Nã ta
lis vrina ſignificat diſſolutionẽ humiditatũ
partiũ mẽbroꝝ: cũ quo ꝯiungit᷑ ethica tertia
ſpeciei cõfirmata: ergo talis vrina demõſtrat
ethicã. Patet ꝯſequẽtia ⁊ antecedẽs colligi
tur per Aui. ij. j. c. preall̃. quare cõcluſio red-
ditur vera. Et dr̃ notanter per totũ: qꝛ vrina
vnctuoſa ſm partẽ ſupficialẽ ſignificat calidi
tatẽ magnã in renibus. Correlariũ. Urina
vnctuoſa ĩ omni diſpõne egritudinali eſt ma
la: qꝛ abſolute ſignificat lapidis liq̃factionẽ
⁊ diſſolutionẽ. ¶ Septima regula. Urina al
ba poſt citrinã aut tincta nõ a cauſa primiti
ua ĩ horis pluribus febriũ ſignificat ꝙ febris
ꝑmittat᷑ in quartanã. Probatur. Nã talis
demõſtrat dñium humoꝝ melancolicoꝝ ⁊ re
ſolutionẽ humoꝝ calidoꝝ ⁊ cũ hoc oppilatio
nes que ſunt cauſe quartane: ergo ꝯcluſio ve
ra. Et notãter dr̃ nõ a cauſa primitiua: puta
⁊ nimia cõmeſtione vel potu aque frigide ta-
lem ꝑmutationẽ ſignificãte. Hec aũt patent
ex ſecũda ꝓmi Aui. ⁊ Yſaac primo de vrinis.
¶ Octaua regula. Urĩa alba plũbea ſꝫ ꝑtẽs
ſine aliq̃ ypoſtaſi: ſignificat mortẽ ꝓpinquã.
Probat᷑: qꝛ talis vrina rõne plũbeitatis ⁊ al
bedinis ſignificat mortificationẽ caloris ĩna-
ti: quo ſtante ſeqtur mors: ergo ꝯcluſio vera.
Correlariũ. Urĩa alba quãtũcũqꝫ fuerit diſi-
cta plũbeitate ſiue liuiditate eſt valde mala:
igit᷑ ⁊c̃.

De vrina rubea.

Notãdũ ꝙ vrina rubea vt plurimũ at-
teſtatur egritudini calide qꝛ ex mate
ria colerica rubea ꝓueniẽte ſi fuerit
liuoſa: ſi vero nõ ſanguinee materie atteſtat᷑.
Cũ q̃ñ accidit ĩ egritudĩe frigida: ⁊ h̃ multis
de cauſis. Primo rõne doloris fortis: de cuius
rõne eſt acuere colerã rubeã ⁊ inflãmare: qua
re ſeqtur vrina tãta rubore ſic ĩ colica frigida
Colligit᷑ ab Aui. vj. iij. c. proprio. Ex quo ſe
qtur correlarie ꝙ vrina rubea ſtãte dolore an
teꝙ p̄ceſſit dolor fortis nõ neceſſario iudicat
de flebotomia. Cõtra nõnullos q ſtatim viſa
vrina rubea groſſa iudicant de flebotomia.
Secũdo ſtãte oppilatione a materia flegma-
tica multa inter kiſtiꝫ fellis ⁊ inteſtina: colera
n. que ſolebat ire ad inteſtina regurgitat ad
renes propter materiã flegmaticã: ⁊ ita tingi
tur ⁊ colorat᷑ vrina colore rubeo: vt in icteritia
contingit. Colligit᷑ ab Aui. vj. iij. ca. proprio.
Tertio accidit vrĩa rubea ex epatis lapſu ad
frigidũ: qꝛ debilitat᷑ virtus epatis ſequeſtrati
ua: quare nõ poterit fieri ſequeſtratio debita
aquoſitatis a ſanguineo. Ex quoꝝ permixtio
ne coloratur vrina colore rubeo ſicut in ydro
piſi: vbi accidit vrina ſimilis loture carnium.
Quarto accidit vrina rubea ꝑꝑ cõſtrictionẽ
factam a flegmate oppilante quare putreſcit
maior pars flegmatis: ⁊ putrefacta reducit᷑
ad colorẽ extraneũ ⁊ ita ad tincturã. Correla
riũ. Iudiciũ de flebotomia nõ eſt faciẽdũ in
ydropiſi: qꝛ vrina fit multũ tincta: qꝛ hoc fa-
cto magis alterat᷑ epar ⁊ debilitat᷑. Ulterius
verificat᷑. Quoniam vrina rubea poteſt appa-
rere in egritudine frigida. Item notandum.

ꝙ vrinaruꝫ oleaginoſarũ quedã eſt tota oleaginoſa: quedã inferius tm̃: prima deterior eſt ceteris: vt. pꝫ in ptiſi ꝯfirmata ⁊ in ethica. Ex iſtis colligunt̃ alique regule. ¶ Pꝛia regula Vrina rubea eſt melioꝛ in febꝛibus acutis ꝙ aquoſa ⁊ ſanioꝛ: qꝛ illa ſignificat priuationeꝫ pingue virtutis ꝯ materiã: prima aũt nõ. Cõfirmatur auc. Aui. ij. primi. ca. de coloꝛibus. Coꝛrelariũ. Quãtũ maioꝛ ſanguinea rubea tãto ſaluioꝛ. Patꝫ ex intẽtione eiuſdẽ. ¶ Secunda regula. Vrina pſeuerãs rubea in egritudinibus renũ: ſignificat apa calidũ. Patꝫ: qꝛ cum perſeuerat ſignificat malã diſpoſitionem confirmatã in loco: ⁊ deriuationẽ melancolicam materierũ ad locuꝫ: vt in ſecunda primi ca. de coloꝛibus. ¶ Tertia regula. Vrina rubea pſeuerans in egritudinibus acutis, nullam faciens reſidentiaꝫ: ſignificat perditionẽ egri: aut apoſtema predictũ. Scõm patet: qꝛ ex hoc arguit̃ moꝛbus valde foꝛtis: ⁊ virtus debilis. Patet auctoꝛitate loco preallegato. ¶ Quarta regula. Vrina rubea ſtãte doloꝛe capitis deſipientiam ſignificat. Patet auc. ⁊ rationibus ſuperius adductis. ¶ Quinta regula. Vrina rubea groſſa turbida ſignificat apoſtema in epate: aut eius debilitatẽ. Patꝫ ex ſufficiẽti diuiſione cauſaꝝ turbulẽtie in vrina. ¶ Sexta regula. Vrina oleaginoſa multipliciter: ſignificat naturã creticare per vias vrine ⁊ euacuationẽ materierũ. Et hoc ſi ſeqtur requies egrotãtis: ſi vero nõ ſeqtur eſſet ſignũ moꝛtis: vt vult. Aui. ij. j. ¶ Septima regula. Vrina oleagionoſa pauca fetida: ſignificat moꝛtẽ. Pꝫ: qꝛ mediãte fetoꝛis ſignificat ebulitionẽ ⁊ coꝛruptionẽ hũoꝛũ mediãte paucitatis debilitatẽ virtutis mediãte oleaginoſitatis diſſolutionẽ partiũ: qbus ſtãtibus ſeqt̃ moꝛs. Cõfirmat̃ auc. Aui. loco p̃al. ¶ Octaua regula. Vrina oleaginoſa in egritudinibus acutis p totũ apparẽs in die quarta egꝝ ſignificat moꝛituꝝ in ſeptima. Pꝫ: qꝛ talis ſignificat criſim in ſeptima: ⁊ nõ ad bonũ cum virtus ſit debilis ⁊ moꝛbus foꝛtis: ergo ⁊c̃. ¶ Nona regula. Vria oleaginoſa pauca i q̃ fuerit aliqd ſile loture carnis recẽtis eſt ſignũ peſſimũ. Pꝫ: qꝛ ſignificat vltimã debilitateꝫ ꝟtutꝭ nãlis quã ſeqt̃ vria talis apparẽs i colica hydropiſi: ſignificat moꝛtẽ ꝓpiquã: vt vult Aui. iiij. ⁊. vj. iij. c. ꝓpo. ¶ Deci. re. Vrina leuit̃ oleagioſa h̃ꝫ ptẽ ſupficialẽ ſigficat ptẽ renũ. pꝫ au. Aui. ij. j. de ſignis ſumptis ab vria.

e Xpedito de coloꝛib⁹ ꝓncipalibus: qb⁹ maxime pꝛonoſticat̃ medicus in qbus virtualiter alij includunt̃. Seq̃t de ſcđo intẽto: vꝫ de contẽtis: que ſunt fere numero. xvij. Quoꝝ ꝓmũ eſt de circulo. Scõm de ſpuma. Tertiũ de ſanguine. Quartum de arenulis. Quintum de ſpermate. Sextuꝫ de ampulla. Septimũ de granulis. Octauũ de nubecula Nonũ de pilis. Decimũ đ ſquãmis. Vndecimũ de furfureis reſolutiõib⁹. Duodecimũ đ athomis. Tredecimũ đ reſolutionib⁹ cinericijs. Decimũquartũ de ſanie. Decimũqntũ de ſedimine. Decimũſextũ de humoꝛe crudo in vrina. Decimũ ſeptimũ de cautelis in vrina.

De circulo in vrina.

a T ꝓmo notãdũ de circulo. Circulus qñqꝫ apparet in regiõe ſupioꝛi qñqꝫ in regione mẽdia: lꝫ rariſſime. Primus aũt maxie ſignificat ſup diſpõnẽ capitis Scđs ſup diſpõneꝫ mẽbꝛoꝝ ſpũaliũ vt plurimuꝫ. Scđo diſtinguo: qꝛ qñqꝫ apparet circulus cõpletus: qñqꝫ incõpletus: qñqꝫ groſſus: qñqꝫ ſubtilis: qñqꝫ vnius coloꝛis: qñqꝫ alterius. Iſtis ſic poſitis ponunt̃ iſte regule de circulo ab Yſaac: partim ab Aui. partim a Galieno ⁊ Theophilo. ¶ Prima regula. Circulus ſpiſſus groſſus in ſubã: remiſſus a quocũqꝫ coloꝛe ſignificat poſterioꝛẽ pteꝫ capitis eſſe leſaꝫ ex flegmate vitreo. Iſta regula pſuadet̃ Nã circulus abſolute ſignificat materiã i capite frigidã melãcolicã: ⁊ tñ poſterioꝛ pars ſit frigidioꝛ ⁊ in h̃ntib⁹ ſimbolũ facilioꝛ erit trãſitus. ¶ Secũda regula. Circulus ſpiſſus in ſubſtãtia purpureus in coloꝛe: ſignificat partem interrioꝛeꝫ capitis eſſe leſſam ex materia ſanguinea. Pꝛobatur ſic. Naꝫ coloꝛ purpureus atteſtat̃ magis ſanguini ꝙ alteri humori. Et cuꝫ pars anterioꝛ ſit magis plena venis ⁊ arterijs ꝙ aliqua alia propter rhete mirabile ibi exiſtens ſequitur talem circuluꝫ magis ſignificare ſ̃m partem anterioꝛeꝫ capitis eſſe leſam ex materia ſanguinea. ¶ Tertia regula. Circulus tenuis in ſubſtantia pallidus in coloꝛe ad ſimilitudinẽ coloꝛis plũbi ſignificat ſiniſtram partem capitis eſſe leſam ex humore melancolico. Pꝛobatur: qꝛ cum humoꝛes melãcolici maxime ſunt ſimiles in coloꝛe plũbeo propter frigiditatẽ: ⁊ ſic ſplen dr̃ eſſe receptaculũ humoꝛis melancolici: quod mẽbꝛoꝝ directo aſpectu aſpicit partẽ ſiniſtraꝫ: ſeqtur faciliter euapoꝛatio. ¶ Quarta re. Circul⁹ tenuis in ſubã in coloꝛe citrinus vel rubeus: ſignificat malm complexionem in parte dextra ⁊ pariter doloꝛem: qꝛ cum epar ⁊ ciſtis fellis collocant̃

lis collocant in parte dextrã: quare facilis ſit euaporatio ad illã ptem ſm q volunt medici ꝛ maxime Aui. de ſignis ſode p coměntatoreꝫ pma tertij. ¶ Quinta regula. Circulus plũbeus groſſus in ſuba ſignificat epilentiaꝫ: aut appoleriã. Pꝫ: qꝛ talis circul⁹ ſignificat multam materiã in cerebro ꝛ in vẽtriculis: ꝛ p cõſequens oppilationẽ: aut magnã aut paruaꝫ ſm qd circulus eſt magis vel minus groſſus ita epilẽtia vel appoplexia. ¶ Sexta regula. Circulus i acuta egritudine liuidus: cerebrũ ledi ſigificat: pꝫ: qꝛ ſic vrina liuida ſcat fluxũ materie ad caput ſm totũ in egritudine acuta. Itẽ circul⁹ liuidus ſignificat raptũ ei⁹ ad ſupiora ꝛ ita leſioneꝫ cerebri. ¶ Septima regula. Circul⁹ ſubtilis viridis in colore i febre acuta apparẽs: aduſtionẽ ꝛ futurã freneſiꝫ ſignificat. pꝫ. qꝛ talis ſignificat materiã multã ſubtilẽ colericaꝫ i cerebro: a qua cõiter accidit freneſis: vt pꝫ pma tertij. ¶ Octaua regula. Circulus apparẽs tremulus p medicos agitatus dolorẽ in ſpina dorſi ꝛ p ꝯſequẽs paraliſim ſcat: pꝫ: qꝛ ſcat materiã multã ſubtilẽ colericã in cerebro: a qua cõmuniter accidit freneſis. Significat etiã fluxũ materiei catarralis per nucbam: ad cuius fluxũ aut ſeqtur dolor in ſpina dorſi: vel materiei retẽtioneꝫ: vel paraliſis: ex cuius fluxu magis contingit neruis. ꝛc. ¶ Nona regula. Circulus niger precedẽte liuiditate mortificationẽ caloris ex frigiditate cerebri ſcat. pꝫ: qꝛ ſic vrina nigra quã preceſſit vrina liuida mortificationẽ i toto ſignificat ex defectu membri deteriorati ꝛ pncipalis: puto cerebri: ꝛ ita circulus niger. ¶ Decima regla. Circulus niger ſi ãte pceſſerit viridis i vrina mortificationẽ ꝛ aduſtionem in cõplexione ſignificat: pꝫ ex dictis. ꝛc.

De Spuma i vrina.

Pro cuius ptis intellectu. Notãdum primo vt hr a Galieno in commento huius amphoriſmi ſanguinolẽtoruꝫ in. ij. pticula. Spuma aũt generat a materia groſſa: viſcoſa humida. In quaꝫ dũ agit calor eleuat qdã corpuſcula: ex quoꝝ cõmixtione generat ſpuma. Aut generat a caliditate forti ſicut pꝫ in olla ebuliẽte. Aut generat a forti motu ꝛ pcuſſione vt in eqs currentibus apparet. Ex quo ſeqtur q cã materialis ſpumi ẽ humiditas viſcoſa. Cã efficiẽs eſt caliditas agens in humiditate. Quare dant de ea iſte regle: quarũ pma ẽ hec. ¶ Pria regula. Spuma ꝯtinua groſſa in ſuba multa ꝛ remiſſa in colore cũ vrina groſſa apparẽs ſcat indigeſtionẽ ꝛ vẽtoſitatẽ: qꝛ talis vrina ſcat multam humiditatẽ ꝛ groſſam ſuffocantẽ ꝛ debilitãtẽ calorẽ naturalẽ: ex cuius debilitatione debilitat vtus digeſtiua: ꝛ p viã indigeſtionis multiplicat materia multa ꝛ viſcoſa. Cõfirmatur auc. Aui. xiij. iij. ca. de ſignis apatuꝫ ſtõi. ¶ Scda regula. Spuma tenuis in ſuba ꝛ ꝯtinua p oẽs ptes colorata ſatis i vrina ſili apparens ſignificat inflãmationẽ in mẽbris ſpũalibus. pꝫ: qꝛ aut talis ſpuma ſit mediãte multitudine materiei: ſed hoc nõ: qꝛ tũc non eſſet colorata. Et vrina inflãmata: aut ſit mediante calore actionis fortis in ipſaꝫ materiã: ꝛ tũc ſcat incẽdiũ in mẽbris ſpũalibus: ꝛ ita pꝫ auc. Gal. prcall. ꝛ a ſufficiẽte diuiſione. Et vrina ſilis apparẽs i fe. ẽ malũ ſignũ: qꝛ ſcat inflãmationẽ in pulmone ꝛ i mẽbris vicinis. ¶ Tertia regula. Spuma interciſa apparẽs nigra i colore yctericiã nigrã ex vitio humoris melãcolici ſignificat. Pꝫ: qꝛ talis ſcat oppilationẽ ꝛ materiaꝫ melãcolicã in vijs vrine delatã pp oppilationẽ inter epar ꝛ ſplenẽ: qꝛ humor melãcolicus nõ potẽs tranſire ad proprꝫ receptaculũ neceſſario regurgitat ad partes inferiores: quare ꝛc. Et dr notãter interciſa: qꝛ ſi eſſet ꝯtinua ſcaret materiã melãcolicam ꝛ aduſtam in toto: quare ꝛc. vt pꝫ auc. Aui. xij. iij. d ſignis yctericie nigre. ¶ Quarta regula. Spuma interciſa nõ ꝯtinua apparẽs cũ granulis minutis: talis ſcat mẽbra debilia grauari multitudine reumatis. Pꝫ: qꝛ nõ ꝯtinua ſcat hũiditatẽ i mẽbro deducto: ꝛ cũ granula ſcãt deſcẽſum reumatis: vt declarabat. ĝ. ꝛc. ¶ Quinta regula. Spuma interciſa viridis in colore: aut ſilis ticture croci ſignificat calefactionẽ epatis ꝛ aduſtionẽ. Patet: qꝛ hoc ſignificat ſuperabũdantiã caloris delate ad vias vrine ꝛ abundantis in toto qd non poſſit eſſe niſi ſtãte epatis caliditate cum aduſtione: ergo regula vera. Quod pꝫ auc. Auicẽ. xiiij. tertij de ſignis yctericie citrine.

De ſanguine i vrina.

Notandũ q qñqꝫ apparet in vrina ſanguis purus clarus: qñqꝫ cõmixtus: q diſtinguit ex pte quãtitatis caloris mixtoruꝫ: lꝫ ſanguis qñqꝫ euacuet purus p viã criſis ex ſanguine peccãte in quãtitate: vt contingit in pluribus mingẽtibus olno ſepe ſanguinẽ puꝝ. De quo dant iſte regule. ¶ Prima regula. Sãguis i vrina trũboſus vel globoſus grauẽ hñs odorẽ vel fetorẽ cũqꝫ dolo-

re in pectine ſignificat ſanguinē a veſica veni
re. Corre. Urina in aqua apparēt gutte ſan-
guinis groſſi reſidētis ī fundo ſignificat ſan-
guinē a loco ꝓpīquo fluere: ⁊ p ꝯñs a veſica:
ꝫ ⁊c̄. ❡ Scōa regula. Urina in q̄ apparuerit
ſanguis groſſus trūboſus petēs fundū ſigni-
ficat actualē fluxū mēſtruoꝝ ī muliere: ⁊ hoc
nullo mō exñte dolore ī aliq̄ pte. Pꝫ: qꝛ aut
fluit a veſica: ⁊ hoc nō: qꝛ ſic dolor eēt ī pecti-
ne: aut a renibus: ⁊ hoc nō: qꝛ ibi eſſet dolor:
aut ab epate: ⁊ ħ nō: qꝛ ibi nō ē dolor: aut ab
aliquo alio mēbro: a quo ſi fuerit nō abſolue-
tur tale mēbruꝫ: aut a grauitate aut a dolore
actuali exñte: aut qō preceſſerit. Correlariuꝫ.
Ex ſiīi vrina ſepe decipiūť medici iuuenes q
ꝑnoſticāt neceſſitatē flebotomie ⁊ male: opan
tur. n. ꝫ caſum habituꝫ q̄rta ꝑmi. Caueas ne
mēſtruatā flebotomeſ. Correlariū. Nō q̄libꝫ
vrina rubea groſſa iudicat de flebotomia.
❡ Tertia regula. Sāguis in vrina nō trūbo
ſus niger in fundo minorato dolore in renibꝰ
ſignificat ipſuꝫ fluere a renibꝰ. pꝫ. Et dr̄ notā
ter niger: qꝛ ſāguis exiēs venas imediate de-
nigrať: iuxta ſñiaꝫ Gal. ī cōmē. iſtius apho.
Si ſanguis extra venas effundiť. Pꝫ etiā ex
ſñia trūboꝝ: qꝛ illi ſignificāt ſup diſpōneꝫ ve
ſice: vt declarabiť. Pꝫ ēt ex ſitu doloris: qō
ſignū arguiť certiſſimū. ❡ Quarta re. San-
guis purus ac ſi ex vulnere expelleret cū do-
lore ſpōdiliū mediaruꝫ dorſi ſignificat ipſuꝫ
fluere ex fractura vene cbilis. Probať: qꝛ ta
lis ſanguis purus ſignificat fracturam vene
mediāte puritatis: ⁊ nō alibi niſi vbi ē dolor:
ſed cuꝫ dolor ſit vbi ſituať illa vena cbilis er-
go ⁊c̄. ❡ Quinta regu. Sanguis puriſſimuſ
cū dolore ⁊ pūctione in ypocūdrio dextro: ſi-
gnificat ſanguinē ab epate fluere: ⁊ p ꝯſeq̄ns
dyarriā epaticā: pꝫ ex Aui. de fluxu epatico
ſanguineo. ❡ Sexta regu. Nō omnis vrina
in qua fuit ſanguis eſt mala. Patꝫ: qꝛ q̄ñqꝫ
accidit talis vrina per viam criſis: vt dictum
eſt: ⁊ tunc ſignum eſt bonum ſi reſtringatur
ſequuntur accidentia mala.

De Arenulis ī vrina

d E arenulis tales dātur regule. Pri-
ma regula. Arenule rubee in colore:
dure in ſubā ſine febris vitio cū dolo-
re dorſi lapidē in renibus cōfirmatū vel cōfir
mandū ſignificāt: dūmodo cū eis fuerit diffi
cultas mīgēdi. Probať auc. ꝑncipis. ❡ De-
cimaoctaua cap. ꝓprio. Rōne aūt probatur
ſic. Nā tales arenule dure atteſtanť materie
groſſe cōtente in renibus vel in veſica: non ſe
cundum: vt declarabiť inferius: ergo primū.
Sed exñte materia flegmatica groſſa in reni
bus oppilāte ⁊ ocurrēte caliditate epatis ⁊ re
num generať lapis: ergo cōcluſio vera: vt pꝫ
de cauſis ipſius lapidis. ❡ Secūda re. Are-
nule dure in ſubā rubee in colore apparentes
cū alleuiatione renū vel lūboꝝ diſſolutionē la
pidis fieri ſignificat: ⁊ dolorē a lapide proceſ
ſiſſe: qō probatur auc. principis loco preallē.
Et Iſaac trac. de vrinis ca. de cauſis arenu-
larum. Et ratione probať ſic. Tales arenule
ſignificāt aut lapidē in renibus. Et hoc nō:
qꝛ pſeueraret dolor ⁊ nō fieret alleuiatio: vel
ſignificat diſſolutionē ipſius a ſufficiēte diui
ſione: qō eſt veꝝ: probať ex alleuiatione dolo
ris que preceſſit ante apparitionē illarū are-
nularum. ❡ Tertia regula. Arenule albe in
colore dure in ſubſtātia reſidētes in fundo do
lore exñte in pectine lapideꝫ in veſica ſignifi-
cāt. Qō declarať primo aucto. principis ca.
proprio. Rōne aūt ſic: qꝛ tales arenule aut at
teſtantur ſuper lapidē in renibus aut veſica.
Nō primū: qꝛ tūc eſſent rubee. Et dolor eſſet
in dorſo pp ſitū ⁊ colorē ipſoruꝫ renū: ergo a
ſufficienti diuiſione atteſtatur ſup lapideꝫ in
veſica. Qō pꝫ ex ſitu doloris in pectine: ⁊ co-
lor ipſarū arenularū q proportionanť colore
veſice. ❡ Quarta regula. Arenule albe in co
lore: poſt quarū apparitionē remittať dolor
pectinis ⁊ difficultas mingēdi. Et ex his pa-
tiens ſentiat ſubleuationes. Tales diſſolutio
nes lapidis in renibus aut diſſolutioneꝫ eiuſ-
deꝫ in veſica. Nō primū: ergo ſcōm: ideo eſt
manifeſta. ❡ Quīta regula. Arenule rubee
in colore molles in ſubā apparētes cū febre: ⁊
maxime in fine fe. ſignificāt aduſtionē humo
rum aucto. principis prima quarti de ſignis
quartane. Ratione probať: qꝛ tales arenule
ſignificāt multitudinē materiei aduſte: ergo
tales ſignificāt aduſtioneꝫ humoris ꝓpterea
tales materiā aduſtā. Ratione probatur an-
tecedentes: qꝛ aut tales ſignificāt lapidē aut
aduſtionē. Nō primū: qꝛ tūc nō eēnt molles:
vt pꝫ p regulas precedētes: ergo ſcōm: vt pꝫ
p ſufficiētem diuiſionē. ❡ Sexta regu. ⁊ vlti
ma. Arenule rubee apparentes ſine dolore ⁊
grauitate renū ſignificāt caliditatē epatis ⁊
renū: qō apparet: qꝛ tales arenule atteſtātur
duobus principijs: primo caliditati agēti: ſe
cūdo materiei flegmatice que ſunt vera prin-
cipia renū ⁊ lapidis: que ſi fuerint cū dolore
ſignificāt lapidē: que vero ſine dolore ſignifi

cant intentuȝ regule. Correlarium. Arenule apparentes in fine febre colericarū significāt ꝑmixtionē febris colerice ad febrem quartanaȝ. Patet: q̄ significat aduſtionē materiei vt patet ex probatione quinte concluſionis.

De ſpermate i vrina.

De ſpermate primo notādū: ꝙ in vga ſunt tres meatus ſpmatis vrine ⁊ alguadi: vt pȝ ex anatbomia virge apō omnes ſapiētes. Ex quo cōtingit vnā iſtarū ſupfluitatuȝ cū alia euacuari. Et ita ſperma cū ſupfluitate vrinali: quare ꝺ ſpermate dantur he regule. ¶ Prima regula. Spma diuiſum ſm partes minimas incorporatū cum ſuba vrinali: ſupfluitatē vel coitū ꝓceſſiſſe ſignificat. Probaƭ ꝓmo auc. principis. xx. iij. ca. de ſignis coitus. Secūdo rōne tali: q̄ tale ſpma ita ꝑmixtū ſignificat diuturnitatē euacuationis ſpermatis ꝓceſſiſſe ad quā ſecuta ē notabilis ꝑmixtio: ⁊ ita ē corporatio vnius ſupfluitatis cū altera: quare regl̄a vero. ¶ Secunda regu. Sperma apparēs globatū truncoſuȝ cū vrina ſm fruſta groſſa ꝑmixtū abſtinentiā coitus vel nocturnā pollutionē ſignificat: probaƭ ratione: q̄ tale ſpma ſic apparēs aut ſignificat coitū aut pollutionē nocturnā: poſtquā pollutionē remāſit aliqua ꝑs ſtimulans virtutē ad eius expulſionē. Nō primū: q̄ tūc eſſet diuiſuȝ: ergo ſcōȝ ſignificat. Pȝ ſepiſſime in vrinis viroꝝ religioſoꝝ: vel ſignificat vt dictū ē abſtinētiā coitus. Nō in hōie aſſuefacto ad coitū ſi retineaƭ talis ſupfluitas neceſſario aliqua ꝑs eius retēta ſtimulat expulſiuā ad eius expulſionē. Et q̄ nō ꝯueniētius poteſt expelli ꝙ̄ ꝑ vias vrine: quare ⁊c̄. ¶ Tertia regula. Sperma apparēs frequenter in multis vicibus gomorreā vel paraliſiȝ mēbrorum genitaliū ſignificat. Probaƭ: q̄ aūt tale ſperma ſic apparēs ſignificat coitum preceſſiſſe vel pollutionē nocturnā vel gomorream paſſionē. Nō primū neqȝ ſcōm: q̄ tūc tale eſſet interpolatiȝ: ⁊ interpolatis vicibus appareret: ergo ſi cōtinue vel multis vicibus apparet ſignificat intētum regule. Et notanter dicitƭ paraliſiȝ mēbrorū genitaliū: q̄ ſicut cōtingit alios lacertos ⁊ muſculos paralitizari pariter ⁊ iſtos: q̄ paraliſi inducta ſequitur relaxatio: ⁊ ita euacuatio ſpermatis.

De ampullis i vrina

Notandū ꝙ ampulla quātū ad q̄d nominis importat granula magna que differunt a ſpuma ſm magis ⁊ minus ⁊ a granulis: q̄ granule ſūt ampulle mediocres. Ampulle. n. importat idē qō dictū ē. ſ. ſpumā ſupueniētē ⁊ eleuatā: de qua danƭ iſte regule. ¶ Prima regula. Ampulla magna pſeuerans in vrina hn̄s adherētia ꝓlixitatē morbi in quo apparet ſignificat. Probaƭ aucto. Iſaac de vrina. Ratione aūt ſic: q̄ talis ampulla ſigſficat cruditatē ⁊ viſcoſitatē materiei peccātis: ꝓp cuius viſcoſita ē conaƭ ad agēdū cōtra talē materiā ad quē ꝯconatuȝ generaƭ ampulla. Cōfirmaƭ: vt ſi quis ꝑcuſſerit grauiter aquā: ex tali ꝑcuſſione eleuanƭ ampulle: vt notat experiētia: modo ſtāte materia groſſa ⁊ viſcoſa neceſſario morbus prolongatur. ¶ Scōa regula. Ampulla magna apparēs in vrina declinās ſe ad locū ad quem vrinale applicaƭ vētoſitatē ſignificat. Probatur: q̄ ſicut de rōne vētoſitatis ē moueri de loco ad locū: ⁊ nō hēre eſſe fixū: vt pȝ ex ſnīa omniuȝ medicorū. Ita de ratione ſupfluitatis cōſeq̄ntis talē vētoſitatē. ¶ Tertia regula. Ampulla apparēs in vrina magna cū rugita ⁊ grauatione ſtōi vomitū aut fluxū ventris ꝓceſſiſſe ſignificat. Probatur. Naȝ talis ampulla ſignificat materiā humidā flegmaticā ꝯtineri in ſtō: vel in inteſtinis que cōtenta neceſſario ſtimulāt virtutē ad ſeceſſuȝ fluxuū vētris vel vomitū: quare cōcluſio vera ⁊c̄. ¶ Quarta regula. Ampulla magna apparēs i vrina aut grauationē ſtōi dolorē vlcos: aut renum ex humore flegmatico groſſo ⁊ viſcoſo depēdere ſignificat. Probaƭ auc. Aui. ca. ꝓprio. Ratione aūt ſic: q̄ talis ampulla atteſtatur materiei ex qua generatur. Sed cuȝ generaƭ ex tali materia flegmatica ſequitur intentuȝ. ¶ Quinta regula. Ampulla apparens cum magna adherētia in circulo dolorē capitis a vētoſitate ſignificat: aut ēt viſcoſitate. Probatur: q̄ vt dictū eſt: q̄ cū contētum arguit ſupra regionē in qua fuerit collocatū: ſed cū circulus cōmixtus cū ampulla coletur in loco ſupiori ſeq̄tur intentū. Correlariuȝ. Ampulla magna apparēs in vrina ventoſitatem atqȝ viſcoſitatem eſſe in ſtomacho ſignificat ⁊ inteſtinis eſt ſignum diſtinctiuum.

De granulis i vrina.

De granulis: ideſt ampullis mediocribus danƭ he regule. ¶ Prima regula. In quacūqȝ parte fuerint granula a cerebro fluere materiaȝ ſignificat. Pȝ primo auc. medicorū: q̄ ponūt granula ⁊ circulū

eſſe ſignū ſup diſpōnē cerebri. Rōne ſic ꝓbatur: qꝛ talia granula ſignificāt ſup diſpōnem capitis aut mediā regionē aut ſup infimam. Sed nō ſcdm neqꝫ tertiū abſolute: qꝛ tūc ceſſent ampulle magne ex eo: qꝛ facilius eſt virtuti agere ſup materiā in media regione contentā ꝛ infima ꝙ in ſupꝛema. Sꝫ agēte generationis ampulle applicate poſſet ſeq actio: quare: ꝛc. ergo granula ſignificat ſupꝛa deſcēſū reumatis. Sꝫ notādū ꝙ iſta granula alia ꝛ alia ſignificāt ſi fuerint in alia ꝛ alia regione. Cōtēta. n. in regione ſupioꝛi ſignificāt diſpōnem capitis: ita ꝙ materia actualiter peccat in capite. Cōtēta in media regione ſignificāt ſupꝛa deſcēſum reumatis: ad neruos: ad pectus ꝛ iūcturas: lꝫ rarius appareāt niſi in ſupꝛema regione. Jō medici dicūt ꝙ granula abſolute ſignificāt ſupꝛa deſcenſuꝫ reumatis ſiue mō deſcēdat ad ptē illā ſiue illā. Declarat accidētia manifeſta. Ex quo verificaꝛ dictū medicoꝝ ꝙ patiētes catarrū ad omne genus moꝛboꝝ ſūt parati. Pꝛobaꝛ: qꝛ ex ei⁹ fluxu inducit malā cōplexionē in loco ī quē fluit.

De nubecula ī vrina.

De nube que dr nubecula. Notādū ꝙ tales iportāt quādā vapoꝛoſam ſupfluitatē ꝛ obſcurā apparētēꝫ in vrina ad modū tele aranee vel pulueris ſparſi p vrinam qui generaꝛ ex actione caloꝛis ꝑter naturam: de qua dantur tales regule. ℭ Pꝛima regula. Nubecula liuida apparēs in īferioꝛi regione ad modū pulueris ſparſi pꝛincipium ethice ſignificat. Patet auc. Aui. ꝑma quarti in ca. de ſignis ethice. Rōne aūt ſic: qꝛ talꝭ nubecula ſignificat ꝙ caloꝛ ꝑter naturā incepit agere in bumiditate: ꝛ eas reſoluere qđ ē ꝑncipiū ethice. ℭ Scđa regula. Nubecloſa vmbꝛoſa cū quadā ſpuma crocea vel viridi ſup calefactione epatis ꝛ multitudinē colelere ſignificat. Pꝫ experimento: qꝛ tales vꝛine cōiter apparent in yctericia vbi eſt ſuperflua caliditatis epatis ꝛ multitudo colere.

De pilis in vrina.

Notādum ꝙ pili diſtinguunꝛ ex parte ſube ꝛ ex pte quātitatis. Ex parte coloꝛis: ꝛ ex pate ſitus. Aliq dicunꝛ ſubtiles: aliq groſſi. Qñqꝫ ſunt multi: qñqꝫ pauci: qñqꝫ in regione media: qñqꝫ in regiōe ſupꝛema: qñqꝫ ſunt coloꝛis citrini: qñqꝫ fuſci: qñqꝫ rubei. Diſtinguunꝛ ēt ex pte cāꝝ efficientium: qꝛ qdā cauſanꝛ ex bumoꝛibus groſſis frigidis: qdā a caliditate ſupꝛema agentē in bumidū. Colligiꝛ hec diſtictio ab Aui. ij. i. ꝛ ab iſaac. i. de vrinis. De qbus danꝛ he regule. ℭ Pꝛima re. Pili rubei ſiue citrini apparētes in vrina in quacūqꝫ regione nō exñte febꝛe caliditatē renū ſignificāt. Pꝫ auc. pꝛincipis. xix. iij. de ſignis male cōplexionis calide renū. Rōne ſic: qꝛ ſicut de rōne frigiditatis eſt albeſcere: ita de rōne caliditatis eſt citrinare aut calefacere. Sꝫ tū ſupfluitas atteſtatur mēbꝛo a quo ſupfluit ſeqtur ꝓpoſituꝫ. ℭ Scđa re. Pili apparētes in vrina exñtes pingues ſube ſolide nō exiſtēte febꝛe diſſolutionem renū ꝛ lūboꝝ ſignificāt. Pꝛobaꝛ. Tali pili ſunt ptes aut materie reſolute vel diſſolute: aut mēbꝛoꝝ: ſꝫ nō boc: ergo atteſtaꝛ diſſolutionē mēbꝛoꝝ ꝛ maxime vicinoꝝ: vt ſunt renes ꝛ lūbi: ergo regula vera. ℭ Tertia re. Pili apparētes ī vꝛina aliquātulū groſſi in ſuba: ita ſe bñtes ꝙ ſi cōpꝛimanꝛ euaneſcūt: aut ex agitatiōe vꝛine reſoluunꝛ: tales pili oppilationē ab bñoꝛibus groſſis ꝛ viſcoſis fieri ſignificant. Pꝛobaꝛ auc. Aui. ij. i. Rōne ſic. Aut tales pili ſignificāt diſſolutionē mēbꝛoꝝ aut materie. Nō mēbꝛoꝝ: qꝛ vꝛia eēt pinguis: ꝛ pili euaneſcūt: ergo atteſtaꝛ materiei reſolute ꝛ p ꝯñs materiei groſſe ꝛ viſcoſe opilātes vias qđ erat ꝓpoſitū. ℭ Quarta regu. Pili apparētes in vꝛina in ſuba ſolida vꝛina exñte oleaginoſa: tales apparentes exñte febꝛe: diſſolutionē toti⁹ ꝛ ethicā fieri ſignificāt. Pꝛobaꝛ auc. Aui. i. iiij. ca. de ſignis ethice. Rōne aūt ſic: qꝛ tales pili aut ſignificāt diſſolutionē mēbꝛoꝝ pticulariū aut toti⁹. Nō pꝛimū: qꝛ tūc eēt ſe. ergo ſcđꝫ: ꝛ p ꝯñs regula ē ꝟa.

De ſquamis ī vꝛina.

De ſquamis apparētibus ī vꝛina. Notandū circa qd nols ipſarū ſquamarū ꝙ ſquame differūt a furfureis reſolutionibus: qꝛ furfuree reſolutiones dicunꝛ ptinere ad ſſitudinē ſquame piſciū. Differūt ēt ex pte cāꝝ: qꝛ materia faciēs ſquamas eſt groſſioꝛ ꝙ materia faciēs reſolutiones furfureas. Silꝛ differūt ex pte excoꝛiatiōis: qꝛ furfuree reſolutiones accidūt ꝯfoꝛmata excoꝛiatione. Squame aūt accidūt in pꝛincipio excoꝛiationis: cū ptes extrinſece ꝛ intrinſece dicūtur eſſe groſſioꝛes ꝙ ptes ītermedie: qbus ſtātibus ponunꝛ he regule. ℭ Pꝛima regula. Squame apparētes in vꝛina tales inquātuꝫ ſquame ꝛ ſine febꝛe apparētes ſcabiē ſignificant ſiccā. Pꝛobaꝛ. Nā cū materie ex qbus

funt

fiunt ſquame ſunt groſſe: tunc talis materia nõ ẽ apta ꝑ poros exaltare. Exaltat ergo tm̃ pars ſubtilis ex qua inficiẽ cutis infectione te nui ꝛ ſubtili. ¶ Scõa regu. Squame appa- rentes in vrina cũ grauitate in regione pecti nis ſignificãt ꝙ veſica incepit excoriari. Pꝫ ex deductione ſcõe cauſe ꝑdicte. ¶ Tertia re. Squame apparẽtes in vrina cuꝫ vitio febris primã ꝑteꝫ ethice: ꝛ ethicaꝫ fieri ſignificant. Probaẽ: qꝛ ſicut ſe hꝫ prima humiditas ad ſcõam humiditatẽ ita furfuree reſolutiones atteſtanẽ reſolutionẽ ſcõe hũiditatis q̃ ẽ ſub- tilioꝛ ipſa ꝑma humiditate: ergo ſquame at teſtabunẽ reſolutioni ꝑme humiditatis q̃ eſt groſſioꝛ: ꝛ iõ ethica prime ſpeciei ſignificat.

De Furfureis reſo- lutionibus in vrina.

P Rimo notandũ ꝙ ipſa ꝓcedũt ex al- tera cãrũ illarũ. Aut ex ſolutione ma terie colice aduſte vel flegmatis ſalſi: q̃ ꝑtes ſeparate trãſmittunẽ ad vias vrine: ꝛ cũ ipſa ſuꝑfluitate mittunẽ vel ex reſolutione partiũ cartillaginoſarũ aut neruoſarũ: vt eſt veſica ꝛ hmõi. Et dicunẽ furfuree reſolutio- nes qꝛ reſidẽt in vrina ad ſilitudinẽ furfuruꝫ groſſaꝝ. Uel accidũt ex reſolutione humidi tatũ ſecũdarũ vt ros cãpiũ q̃ ſunt cõpoſite ex ꝑtibus groſſis ꝛ ſubtilibus: quare contingit vnã ab alia ſeparari. De qbus reſolutiõibus danẽ tales regule. ¶ Prima reg. Furfuree reſolutiões apparẽtes in vrina ſine fe. aut do loꝛe in determinata ꝑte coꝛpis ſcabieꝫ coꝛpis eſſe ſignificat: que ꝯcluſio probaẽ auc. Auic. ca. de ſcabie. Rõne aũt ſic: qꝛ tales furfuree reſolutiones aut atteſtanẽ ſcabiei aut vlcera- tioni aut reſolutioni. Nõ ſcõꝫ: qꝛ tũc eẽt grã uitas ꝛ doloꝛ in earũ euacuatiõe. Nõ tertiũ: qꝛ tũc eſſet vrine grauitas aut doloꝛ in earuꝫ euacuatione: ergo primũ qõ erat ꝓbandum. ¶ Scõa regu. Furfuree reſolutiones in vri- na apparentes cũ grauitate ꝛ dolore circa re gionẽ pectinis vlcerationẽ veſice ſignificant: pꝫ: qꝛ vbi doloꝛ ibi egritudo: ſꝫ qꝛ nõ erit ita vbi tales reſolutiones ꝓuenĩũt ab vlceratiõe vt dictũ eſt. ¶ Tertia regula. Furfuree reſo- lutiones apparẽtes cũ febre in vrinã ethicaꝫ ſcõe ſpẽi ſignificãt. Pꝫ a ſufficienti diuiſione cauſarũ ipſaruꝫ reſolutionum furfurearum.

De athomis i vrina.

N Ota ꝙ ꝑ athomos debemus itellige- re granula ꝑua ad modũ pũctoꝛuꝫ vt ita loquoꝛ q̃ diſtĩguũẽ ex ꝑte loci ꝛ ex ꝑte ſubẽ ꝛ ex ꝑte cãrũ a qbus generanẽ tales athomi. Generanẽ tñ vt plurimũ a materia flegmati ca inhibita in neruis: q ſignificabũt regioneꝫ in qua fiunt ꝛ apparebũt. De qbus danẽ ta- les regule. ¶ Prima regula. Athomi appa rẽtes in vrina ĩ fundo reſidẽtes doloꝛẽ in mẽ- bris generatiuis ꝛ pedibus ꝛ genubuſ: ꝛ ꝑ cõ ſequẽs podagrã ex illis ſignãt. Probaẽ pri- mo auc. Auic. xxij. iij. ca. de podagra ꝛ ſciati- ca. Rõne ſcõo ſic. Tales athomi ſignificãt ma teriã ꝯtentã in mẽbris neruoꝝ inferioꝛuꝫ: ꝛ ꝑ ꝯñs in mẽbris regionis in fine q̃ integratur ex mẽbris ꝑdictis. ¶ Secũda regu. Athomi apparẽtes in media regiõe doloꝛẽ in mẽbris ſpũalibus ſignificãt: ꝓbaẽ: qꝛ ſicut attomi in infima regione ſupra infimã regioneꝫ ſignifi- cant: ita attomi in medio indicãt ſuꝑ mediã: vt apparet ẽt ex alijs ſuꝑfluitatibus. ¶ Ter- tia regula. Attomi apparentes vniuerſaliter ꝑ totã vrinã oĩum mẽbroꝝũ: ꝛ ꝑ ꝯñs totũ coꝛ- pus doloꝛe ſignificãt: ꝓbaẽ ſic. Attomi ꝑtia- les partialẽ doloꝛẽ ſignificãt: ita attomi vni- uerſales ꝛ vniuerſaliter apparẽtes vſcm do- loꝛem ſignificãt: ergo intẽtum regule ẽ verũ. ¶ Quarta regula ſumpta ab Aui. i. canone fen. ij. cap. de ſignis impꝛegnationis. Urina lucida pura in ſubã in qua apparuerit aliqd groſſuꝫ ſile nubi: ꝛ in ea fuerint attomi deſcẽ dẽtes ꝛ aſcẽdentes globatim inferius impꝛe- gnationem ꝛ cõceptũ ſignificant: pꝫ auc. pre- dicta. Ratione ſic: qꝛ tales attomi aut ſignifi cant ſupꝛa doloꝛem iuncturarum aut neruo- rum aut ſuper conceptum: ſed non primũ: vt patet per concluſiones precedentes: ergo ꝛc̃.

De Reſolutionibus cinericijs in vrina.

N Otandũ ꝙ ꝑ reſolutiones cinericeas non debemus intelligere reſidẽtes in vrina ad modũ furfurearũ reſolutio- num: ſed ſunt groſſioꝛes q̃ accidũt ꝛ apparẽt ex diſſolutione materieruꝫ flegmaticaꝝ: aut melãcolicarũ: aut ſanguinearũ groſſarũ q̃ re ſolute ſimul cũ ſuꝑfluitate euacuanẽ: ꝛ earuꝫ apparẽtia atteſtaẽ mẽbris a qbus reſoluunẽ: quo ſtãte ponũtur iſte regule. ¶ Prima re- gula. Reſolutiones cineree ſubtiles in coloꝛe adherẽtes globate vel cõgregate ad inuicẽ ꝛ in fundo reſidẽtes retẽtionẽ mẽſtruoꝝ in mu lieribus ſignificant: probaẽ auc. Aui. xij. ter- tij. Rõne aũt ſic: qꝛ tales reſolutiões atteſtã- tur materie peccãti in loco ꝓpinquo ad vias

vrine: q̄ materia ꝯtingit euacuari ⁊ retēta ſti mulāt vtutē ad eiꝰ expulſionē: ⁊ q2 nō pōt eua euari ꝑ3 ſe pp oppilationē: euacuanſ aūt aliq̄ ptes ex q̄rū ſepatione generāſ tales reſolutio nes. Et iō notāter poniſ i ꝯcluſione reſidētes i fūdo ⁊ globate exiſtes ex eo ꝙ ꝯtētū i regiōē ſupiori atteſtaſ materie ꝯtente i tali regione. Et iō cū materie mēſtrualeſ ſūt ibi reſidētes: claꝝ ē ꝙ reſolutiones ibi appentes ſignificāt eaꝝ reſolutionē materieꝝ: q̄re ccluſio vera. ¶ Scđa re. Reſolutiones cineree ſubnigre i colore ſpſe p vrinā fluxū mēſtruoꝝ actualē ſi gnificāt: ꝓbaſ auc. Aui. loco palle. Rōne ſic: q2 aut tales ſignificāt retētionē mēſtruorū aut fluxū. Nō pmū: q2 tūc reſiderēt i fundo: qm̄ de rōne grauis ē ⁊ nō eēnt ꝯgregate: vt pba tu3 ē: ergo ſignificāt actualē fluxū ⁊c̄. ¶ Ter tia re. Cinericee reſolutiones ſubnigre ⁊ groſ ſe adherētes ſube vrinali in fundo ſplenetieā paſſionē ⁊ apa ſplenis ſigficāt. Probaſ auc. oium medicoꝝ vnanimiter aſſerētiū hoc eē ſi gnū male diſpōnis ſplenis. Rōe ſic: q2 aut ta les reſolutiones atteſtanſ materie menſtruali aut melācolicee alibi ꝯtēte. Nō pmu3: vt p3 p pzimā ꝯcluſionē: ergo cū ſplē ſit receptaculū humoris melācolici: ſeqſ ꝙ tales reſolutiōes atteſtanſ materie ꝯtēte i ſplene qđ ē ꝓpoſitū. ¶ Quarta re. Reſolutiōes cineree apparētes i fine fe. flegmatieaꝝ: febzē flegmaticā ad me lācolicā pmutari ſignificāt. Probaſ: q2 tales ſignificāt materiā flegmaticā aduri: ad cuiꝰ aduſtionē ſeqſ generatio hñoꝝ melācolicoꝝ: q cū peccauerit putrefactꝰ indicat melācolicā febzē.

De ſanie in vrina.

Ota ſanies nunꝙ appet in vrina niſi ſtāte vlceratione in vijs aut eruptione apatis currētis p viā vrine q̄ ſanieſ di uerſificaſ ⁊ ex pte ſitus: de quo erit ⁊ emittiſ. Scđo ex pte quātitatis: q2 q̄nq3 appet pauca q̄nq3 multa q̄nq3 tota ſanioſa: de qua dātur iſte regule. ¶ Pzima regu. Sanies in vrina in pauca ꝗtitate appet in ptibꝰ renū exiſte do loze: apa renū aut vlcerationē ſignificat ma teriā paucā saniei p locū āguſtū differre q̄les ſunt pori: ⁊ vbi dolor ibi egritudo auc. ypo cratis decimo cōmēto. Regula ꝯfirmaſ auc. Aui. xviij. iij. c. de apate renum vlcerationē. ¶ Scđa re. Vrina cū ſanie multa i quātitate apparēs cū gui ⁊ forti fetoze doloze exñte i pe ctoze ſignificat apa aut vlcerationē in veſica. P3: q2 talis ſignificat multā materiā putri dā in loco ꝓpinquo ⁊ lato: qualē dicimꝰ hēe veſicā: q̄re ⁊c̄. Et dſ notāter multa: q2 p hoc diſtinguiſ apa ⁊ vlceratio veſice ab apate ⁊ vl ceratiōe renū. Cozre. Vrina ſanioſa mīta cū doloſ i pectine apa ſignificat i muliere apa in matrice: p3 ex cauſis ſupđictis. ¶ Tertia re. Vrina ſanioſa ⁊ cozrupta cū doloſ ⁊ pulſatio ne i ypocōdrio dextro ſignificat apa epatis eē cozruptū: p3: q2 dolor ſignificat egritudinē i loco: ⁊ cū ꝯtingit apa epatis terminari p vias vrine: vt hꝫ. xiiij. tertij. ¶ Quarta. Vrina ſanioſa apparēs i pleuretico aut ēpico mino rato ſputo ⁊ accidētibus malis remiſſiſ: ſigni ficat pleureſi3 aut empina terminabili p vias vrine l3 raro: vt hꝫ i capitulis ꝓpzijs minoza to ſputo nō p euacuationē materiei ſignificat materiā driuari ad vias vrine. Cozre. Nō te neaſ medicꝰ ex minoratiōe ſputi in pleuretico ſi viderit accidētia remitti. p3: q2 h̄ ſignificat nāmaturam tecticaſ p aliā viā: ⁊ ſic termiari morbū.

De ſedimine i vria.

E ſedimine apparēte i vrina: notādū pmo ꝙ p ſedimē hēmus itelligeſ ypo ſtaſim apparēte in vrina. Cuius cauſe dicunſ eē actio caloris nālis: q agit in mate riā actualiter peccātē ex q̄ tanꝙ materiali eā ſit ypoſtaſis: finis aūt vt talis materia ꝑpareſ ad expulſionē. Formaſ ꝟo eā ē iſta ꝙ ipſa ſit alba leuis pinealis ⁊ eq̄lis ⁊ reſidet i fundo ⁊ dieaſ laudabilis ꝯtinua p oēs ptes ſuas. Ex quo ſeqſ cozrelarie: ꝙ i vrina pfecte ſana ñ d3 appere ypoſtaſis: p3 q2 i vrina talis cozpis ſa ni deficit materia ex q̄ ſit vel generaſ ypoſta ſis: q2 ſi i eo peccaret materia nō eēt cozpꝰ ve re ſanū. Cozre. ij. ꝙ deficiēte altero ꝯditionū ꝑdictarū ꝙ ipſa cū ſit alba ēt illa ypoſtaſis ñ dſ laudabilis. Cozre. iij. Apparitio ypoſtaſiſ ſignificat materiā cōplete digeſtā ⁊ paratā ex pulſioni: q̄ dicunſ eē cā tpm vere criſis de lau dabili ypoſtaſi. Et de his danſ tales regule. ¶ Pzima regu. Ypoſtaſis ſubnigra i coloze appens in vrina longā egritudinē ſignificat. Probaſ: nā talis ypoſtaſis atteſtaſ materie melācolice q̄ eſt difficilis reſolutiōis ⁊ euacua tionis. Et ex ſnīa Aui. in. c. de ſignis quarta ne: ſed obſtante materia difficilis eradicatio nis morbꝰ neceſſario ꝓlōgaſ: ergo regula ve ra. ¶ Scđa regula. Sedimē liuidū in coloze moztificationē caloris inati ſignificat. Nā ta lis ypoſtaſis ſignificat ſuffocationē caloris in nati a materia melācolica ad quā ſeqtur moz tificatio: vt pt3 de cauſis liuiditatis ſupius. ¶ Tertia regu. Sedimē nigrū i coloze qđ ꝓ ceſſit

ceſſit liuidū morte ꝓpinquā ſignificat: ꝓbať qꝛ tale ſedimē ſignificat vltimā aduſtionē ad quā cito ſeqť mors: q̄re regl'a vera. ¶ Quarta regu. Sedimē diuiſuꝫ in ſuba ꝛ ſpſiꝫ ꝑ vrinam vētoſitatē ſignificat: ꝓbať qꝛ talis ē proportio vētoſitatis ad alias ſupfluitates: etiaꝫ talis ē proportio ad vētoſitatē ꝛ hydropiſiꝫ: ſed ſic eſt ꝙ vētoſitas reddit vnāquāqꝫ ſuperfluitatē diſpſam: ergo apparet regula vera. ¶ Quita regu. Nō puratū ſedimē debilitates vtutis ſignificat: ꝓbať: talis yppoſtaſis ſignificat inordinationē in motibus nature: q̄ iordinatio ſeqtur debilitateꝫ ꝛ ab ea accipit: ergo ꝛc̄. ¶ Sexta regu. Enorimia. i. ſedimē in ſuprema regione difficultatē anhelitus ꝛ pectori ſignificat. Pꝫ qꝛ ſignificat materiā peccare in pectore: vt pꝫ ex ſnīa oium medicorū. ¶ Septima regu. Nephilis. i. ſedimē in ſuprema regione magnā vētoſitatē ſignificat ꝛ maximā. Pꝫ qꝛ ſignificat materiā hr̄e raptū ad caput ꝛ nō niſi magnitudine ventoſitatis. ¶ Octaua regu. Sedimē qdcūqꝫ fuerit niſi fuerit pſeuerās defectū vtutis ſignificat. Pꝫ qꝛ ſignificat diminutionē actionis i materia que precipue ſquitur debilitatem virtutis.

De humore crudo in vrina.

De ſupfluitate humoꝝ ꝑmo notādū ꝙ ↄtingit humorē ſcḋm partē ſepari a materia totali ꝛ hr̄e raptū ad vias vrine. Ex reſidētia videbitur ꝙ ibi ſit ſedimē ꝛ ypoſtaſis. Et nō erit ita: vt pꝫ ad expientiā in colica dolore ꝛ ydeos: vbi videnť tales humores reſidere in fundo: qd ēt apparet in febre flegmatica: vbi ſepiſſime decipiūtur medici. Secundo notādum: ꝙ talis humor videbiť ſimilis ypoſtaſi ex parte coloris ꝛ ſubſtantie: tn̄ inter ipſum ꝛ ſedimē eſt ſignū diſtinctiuuꝫ tale: qꝛ qn̄ eſt verū ſedimē ſi moueť ex agitatione vrinali ſtatim reuertitur ad ſuum locū ꝛ ſitum. Colligiť hoc ſignum ab iſaac primo de vrinis. Secundo ab Auicē. ſecūda primi. Etiā prima. iiij. cap. de flegmatica. De quo humore danť regule. ¶ Prima regu. Humor crudus appens in ſupiori parte vrine vitiuꝫ pectoris vel mēbroꝝ ſpūaliuꝫ ſignificat: ꝛ difficultatē anhelitus. probať: aut talis humor atteſtať materie ↄtēte in cerebro: aut i regiōe pectoris. Nō primū: qꝛ tūc erit ibi circulus: vt ex ſnīa medicoꝝ habeť: ergo ſcḋꝫ qd ē intētū. Ex quo ſeqtur cū videris talē vrinam ꝓnoſticare aut aſma aut diſnia aut ortania.

¶ Secunda regula. Humor crudus in media regione pendens vitiū ſtōi ꝛ inteſtinoꝝ ꝛ repletionē ſignificat ꝛ rugitū vētris probať: nā ſupfluitas cōtenta in medio regione ſignificat: ſꝫ cū regio ſtōi ſit media regio ꝛ vētris. ergo ꝛc̄. ¶ Tertia regu. Humor crudus in infima regione appens dolorē renū ꝛ lūboꝝ ꝛ mēbroꝝ generatiuoꝝ vitiū ſignificat. Probatur ex deductione ↄcluſionis ꝓcedētis. Et ꝑ hos clamat experientia: qꝛ in omnibus iſtis doloribus apparet iſte humor dominans.

De cautelis in vrina

Viſis de colore ꝛ ↄtētis in vrina. Reſtat vt videamuꝰ d̄ cautelis medicoꝝ obſeruādis in iudicādo ꝑ vrinas. Notanduꝫ igiť ꝙ qn̄ offerť medico vrina ex qua nō poſſit iudicare ex ↄtentis: qꝛ reducta ē ad ignē vel alterata: iudicat capiēdo iudiciuꝫ a ſuba ꝛ forma ecōuerſo. Tria igiť faciā. Primo ponam aliquas regulas ex qbus ſumunť multe cautele. Scḋo docebo diſtinguere vrinam viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tertio vrinas ꝓgnātium: in quaꝝ iudicijs multū moleſtāť doctiſſimi viri: ꝛ ex eis incurrūt nōnullas infamias: qbꝰ habitis patebit cōplemētū. Circa ꝑmū dicā aliq̄s regulas q̄ tn̄ vtualiter poſſent reduci ad predicta: ex qbus infero correlaria plura: ꝛ vnūqdqꝫ correlarioꝝ erit cautela vna: ꝛ ſic exēplis de iſtis poſitis ꝛ itellectis ex ſilibus poterit bn̄ diſtinguere. ¶ Prima regu. Urina alba ſubtilis atteſtať debilitati ſtōi ꝛ eius indigētia. Iſtud pꝫ ex mētibus auctoruꝫ: ꝛ rōne deductū eſt ſupius. Correla. primuꝫ. Cū medicus viderit vnā talē iudicat anguſtiaꝫ in ſtō aſſumptā: pꝫ qꝛ addiť debilitati maiori cā eiuſdē. Corre. ſecundū. Stāte tali vrina iudicādū ē ſup laſſitudine totius corporis ꝛ maxime crurium: pꝫ: qꝛ ex diminuta digōne ſeqtur diminuta reſtauratio: magis vero in locis remotis. Corre. tertiū. Stāte tali vrina iudicādum ſuper dolore ꝛ grauitate oculoꝝ ꝛ ſomnolētia. Pꝫ: qꝛ ſtāte tali diſpōne ſtōi neceſſe eſt vt propter directum affectū cōicētur materie ad caput: que cōicate inducunt talia: quare ꝛc̄. Etiam experientia: qꝛ hn̄tes debilitatē ſtōi patiūtur fluxū palpebrarum ꝛ pulſationē timporū. Correla. quartū. Stāte tali vrina iudicādū eſt ſup laſſitudine totius corpis ꝛ maxīe crurū: pꝫ: qꝛ ex diminuta digōne ſequitur diminuta reſtauratio: magis ꝟo in locis remotis. Correla. qntuꝫ. Stante tali vrina iudicādū eſt interpolatum

difficultates anhelitus:pꝫ qr ad interpolatā multiplicationeꝫ vētoſitatis ſeqtur cōpreſſio dyafragmatis: ⁊ ita cōpreſſio mēbroꝝ ſpiritualiū.¶ Scđa regula.Urina cuꝫ febre acuta ſpiſſa ⁊ rubea infundo vaſis ⁊ turbata ⁊ ſuperius liuida venationē ſignificat:pꝫ ex his q̄ dicta ſunt de vrina liuida ſupius.Correlariū primuꝫ.Apparente tali vrina iudicādum eſt ſup tremorē cordis:vehemētiā ſitis.Inquietudine magna pꝫ:qr hec ꝯſequūtur in corde nocumentū ⁊ in mēbris ſpūalibus.Corre.ſecundum.Stante tali vrina iudicandū eſt ſuper dolorē ſtōi.Pꝫ intelligēti ⁊c̄.Corre.tertium.Tali vrina de alteratione magna ⁊ freneſi pariter:pꝫ:qr neceſſe eſt vt cōicetur nocumentum cerebro: quare ⁊c̄.¶Tertia regu. Urina exñte cū ſedimine lapidem in renibus aduenire iudicaꝛ.Pꝫ ex his que dicta ſunt. Corre.Stante tali vrina iudicandum eſt ſup grauitate renum ⁊ yliorūꝫ ⁊ apparere cauſas lapidis.Corre.ſecundū.Stāte tali vrina arguenduꝫ eſt ſuper grauitate capitis ex parte poſteriori.Pꝫ ex colligātia renū ad illas partes.Correla.tertiū.Stāte tali vrina iudicandum eſt ſup grauitate pectinis.Correlarium quartum.Stāte tali vrina iudicādum eſt ſuper cōtractione genuū ⁊ coxarū.Pꝫ hoc:qr eſt ex accidentibus conſequentibus lapideꝫ. ¶Quarta regula.Urina exñte lactea ⁊ tenui:lapidē in veſica ſignificat.Pꝫ ex predictis in capitulo de colore.Corre.Stante tali vrina iudicādum eſt ſuper difficultati vrine. Pꝫ ex dictis.Et ita diſcurrite ⁊ propria accidentia illius paſſionis.¶Quinta regula. Si vrina habuerit fruſtula lōga quaſi pilos declinātes ad rubedinē excoriationem renū ſignificabit.Si fuerit tincta vbi nō fuerit diſcolorata ⁊ apparuerint pili:totius corporis debilitatē ſignificabit.Correlariū primum: ꝙ ſm primam vrine apparētiaꝫ prenoſticādū eſt caliditatem ⁊ ardoreꝫ circa renes:patet ex proprio effectu egritudinis.Correlarium ſecundum.Stante tali vrine ſup laſſitudine totius prenoſticandū erit.Correla.tertium.Ex huiuſmodi vrina apparet interpolatiꝫ ⁊ guttatim mictus vrine.Correlarium quartum. Uiſa tali vrina prenoſticare vrinam ſanguineam:ſiue mictuꝫ ſanguinis preceſſiſſe.Correlarium quintum.Stante tali vrina ſuper ſtipticitate ventris arguendum:⁊ egeſtiones que emittuntur ſunt ſquibelloſe:vt pꝫ ex tali paſſione neceſſe eſt vt ſupcalefaciat epar:quo ſupercalefacto adurātur feces ⁊ exſiccantur.

Correlarium ſextum.Stāte tali vrina iudicandum eſt ſuper tumorem ventris.Pꝫ:qr ſtāte tali ſtipticitate retinentur ventoſitates: que ſic retēte faciūt vētrē tumefieri.¶Sexta regula.Stante vrina alba ⁊ tenui cuꝫ multa ſiti dyabetem ſignificat:pꝫ intelligēti cauſas huius egritudinis.Corre.primū.Stāte tali vrina arguendum eſt ſuper debilitate ſtōi: ⁊ interpolatā ardorem in ipſo latere.Pꝫ p cōtinuam aſſumptionē humidi rozidi maxime. Corre.ſecundū.Stante tali vrina prenoſticādum eſt ſuper extenuationem totius ⁊ ſemiethicaꝫ:patet:qr hec egritudo prohibet extenuationem fieri debitam ⁊ conuenientem. ¶Septima regula.Exiſtēte vrina furfurea dyarralis ſignificat ſi eſt pauca.Pꝫ ex predictis ⁊ ad experientiā.Corre.primū.Urina facta furfurea ⁊ ſi portaret a lōge: remanet cōtinue furfurea:quare medicus poterit hoc inferius prenoſticare.Corre.ſcđm.Apparente tali vrina iudicandū eſt ſup cōmotione totius corporis:pꝫ ex eo:qr dñantur humores in toto.Corre.tertiū.Prenoſticāduꝫ eſt ex eo torſiones circa ypocūdriaꝫ:⁊ maxime circa ypocundri dextri eſſe futuras:pꝫ:qr cū locus epatis ſit locus generatiuiſ humoꝝ.Corre.quartum.Pronoſticandū eſt fluxū vētris futuꝝ. Corre.quintū.Iudicandū eſt ſitim magnā ⁊ inquietudines factas ⁊c̄.¶Octaua regula. Urina mulieꝝ exñte turbida velut ſubiugalis repletā matricē teſtare iudicaꝛ.Pꝫ ex dictis:⁊ hoc nō ſtāte fe.acuta.Corre.primum. Stāte tali vrina prenoſticamus pondus maximuꝫ circa partes femorales.pꝫ propter penitentiā humoꝝ viſcoſorū ⁊ groſſoꝝ.Corre. ſcđm.Ex ea prenoſticandi ſunt dolores circa ypocūdria ⁊ vuluā:pꝫ propter cōtinuum motum ibi factū.Corre.tertium.Stāte tali vrina iudicanda eſt nauſea: ⁊ quaſi cōtinue ſubuerſio ſtōi:pꝫ propter continuam eleuationē vaporuꝫ quare ⁊c̄.Corre.iiij.Ex huiuſmodi vrina iudicare poteris dolores venire ad dorſa ſiue renes:⁊ qñqꝫ ad coxas: vt pꝫ ex predictis.Correlarium quintū.Stante tali vrina prenoſticanda eſt duricies circa partes femorales:quare ⁊c̄.¶Nona regu.Si circulus vrine nullo modo agiteꝛ tremulus apparuerit ſup repletione capitis ⁊ deſcēſu catarri arguendum eſt:patet ex his que dicta ſunt in tractatu de circulis.Et nota ꝙ vrina quantumcunqꝫ mota ex longo delata apparet circulus ac ſi in principio extiterit.Correlarium primum.Stante tali vrina prenoſticandum erit

dum erit doloꝛē in ſpatulis in cruribus inter polationē: pꝫ: qꝛ talis vrina ſignificat materiaꝫ deſcēdere ꝑ nuchā ad neruos quare ꝛc. Coꝛre. ſcdm. Stāte tali vrina iudicādus eſt doloꝛ aut grauitas capitis in pte poſterioꝛi: cū ibi ꝯtineꝭ materia hūoꝛalis. Coꝛre. tertiū. Stāte tali vꝛina iudicādū ē pigritiā eſſe in toto: pꝫ: cūꝫ multa materia ſit cōicata neruis: quare ꝛc. Decima regula. Urina hñs circulum cū ypoſtaſi ī media regione aut attomos in ea regione aut trūbos: ſignificat materiaꝫ ꝛ in capite ꝛ pectoꝛe: pꝫ ex ꝓdictis. Coꝛre. pꝛimum. Apparēte tali vꝛina iudicādū eſt difficultatē anhelitus ꝛ tuſſis: qꝛ ſignificat materiā deſcēdere cōtinue ad pectus. Coꝛre. ſcdꝫ. Judicādū eſt doloꝛē in pte anterioꝛi capitis. Coꝛre. tertiū. Si fuerit tincta ſalſedineꝫ aut ardoꝛē in gutture ſignificat pariter: ſi fuerit circulus declinās ad citrinitatē. Coꝛre. q̈rtū. Ex hmōdi vrina grauitatē oculoꝛuꝫ iudica: qꝛ eſt cā multe materie in cerebꝛo: quare ꝛc. ¶ Undecima regula. Urina exñte ſpumoſa tā in muliere ꝙ̄ in viro vētoſitatē ꝯtinerī vētre ſignificat. Pꝫ ex his q̄ diximus de ſpuma. Coꝛre. ꝓmū. Inflatio ſtōi ꝛ ypocūdrioꝝ ex vrina tali arguēdū ē ꝑꝑ ꝯtinuū motū vētoſitatis circa eas ptes: q̄re ꝛc. Coꝛrela. ſcdm. Ex tali vrina dūmodo ſpuma fuerit rubea ſiue citrina ꝓnoſticāduꝫ eſt eſſe doloꝛē capitis maioꝛē in latere dextro. Coꝛre. tertiū. Si vero talis vrina fuerit alba ſubtilis: iudicādū ē doloꝛē eſſe futurū in ypocundrio ſiniſtro: pꝫ: cū illud ſit frigidū: illud xᵒo calidū. ¶ Duodecima regula. Urina tēdens ad viriditateꝫ vel liuidū coloꝛē ꝑ totū in muliere cū ypoſtaſi plūbea ſignificat retētionē menſtruoꝝ ex parte tēpoꝝ in quantitate ꝛ qualitate: pꝫ ex his q̄ dicta ſunt. Hec Aui. Egidius: Iſaac ꝛc. Et hec de vrinis dicta ſufficiant. Finis.

¶ Incipit liber Gal. de facile acquiſibilibus.

g Alienus Claudiano Soloni archimedico ſalutem. Quia petiſti vt de facili acquiſibilibus tibi ſcribereꝫ Solon dilectiſſime gratū eſſe putaui que mihi per experientiā cognita ſunt ſcribere ꝛ tibi mittere a capillis vſqꝫ ad pedes procedens vt hō faciliter poſſit ipſa adipiſci. Incipiamus igitur pꝛimo a capillis capitis.

¶ Capl̄m. i. de tincturis capilloꝝ.

v Actiones capilloꝛum vt ēt cani fiant nigri. Scoꝛiam ferri ꝛ plumbuꝫ coque in aceto vſqꝫ ad medietatem: non tangendo oleuꝫ. ¶ Aliud. Radice capparis terens coque in lacte aſine vſqꝫ ad tertiam partem ꝛ vtere: ꝛ hoc ſerua quia per totum nigrificat capillos capitis. ¶ Aliud toꝛtuce marine fel linias cū oleo ꝛ vnge capillos. ¶ Aliud fungos nucis cōbure ꝛ linias cū oleo ꝛ vnge. ¶ Aliud plūbum cū oleo repone in vaſe plumbeo: ꝛ eo vnge capillos. ¶ Aliud melōgiaꝫ tereſtrē combure ꝛ cum oleo liniens vnge capillos: ꝛ dimitte per totam noctem.

¶ De pꝛeſeruatione a canitie.

a Ccipe cucurbitā ſilueſtrem ꝛ perfoꝛa eam ꝛ munda ipſam bene ab his que ſunt intus: deinde imple cū oleo laurino: ꝛ adde de iuſquiamo non trito ꝛ dimitte vna die ꝛ vnge ſemel in anno.

¶ Ad faciendum capillos albos.

f Tercus hyrundinis terens cum felle tauri vnge. ¶ Aliud. Taſſi barbaſſi alboꝛum folioꝛum combure floꝛem ꝛ extingue aceto ꝛ liniens vnge.

¶ Ad faciendum capillos flauos.

a Lumē coque in aqua ꝛ cathaplaſma capillos duobus diebus ꝛ poſt hoc laua cuꝫ aqua in qua eſt diſſoluta fex vini cōbuſta. ¶ Aliud cū apoꝫimate lupinoꝛuꝫ amaroꝝ vnge capillos vl̄ ipſos lupinos amaros crudos terēs ꝛ ꝑmiſcēs cum aqua vnge. ¶ Aliud fecē vini ꝑmiſce cuꝫ glutino balnei ꝛ fac ſicut ſpiſſitudinē ceroti ꝛ vnge caput qñ vadis doꝛmitū. ¶ Aliud. Folia alcāne infunde in ſucco abſinthij ꝛ vtere hac infuſione. ¶ Aliud. rubeā tinctoꝝ ſticados citrinū politricum abſinthiū lupinos pone in aqua reponēs in vaſe vitreo: ꝛ dimitte ꝑ nouē dies mouendo bis in die. In tpe vero vſus accipiēdo de dicta aq̈ qꝺ ſufficit infunde in ea ſpōgiā ꝛ dimitte vt imbibaꝭ in aqua ꝛ cuꝫ fuerint deſiccati capilli laua cuꝫ aqua calida ꝛ ſapone.

¶ Capitulum. ij. de caſu capilloꝛum.

a D caſum capilloꝛum vlmi radicem ꝛ de folijs manipulum. i. lenias cuꝫ. iiij. ciatis aque ꝛ vnge: ꝛ poſt hoc vnge cū oleo. ¶ Aliud. Sambucuꝫ comburēs miſce cum ceroto ꝛ vnge. ¶ Aliud. Aloem permiſce cum vino nigro auſtero ꝛ vnge. ¶ Aliud Myrrham ꝛ laudanum vnge cum vino aut oleo mirtino. ¶ Aliud. Accipe apes multas ꝛ combure ꝛ miſce cum oleo ꝛ vnge cauendo ne vngas id qꝺ eſt circa. ¶ Aliud. Nigellam accipiens combure: ꝛ liniens cum aqua

vnge: maxime autem hoc cōfert in ſupciliis.

¶ De capillis qui cadūt his qui reſumūtur ex egritudine.

Audanū cū vino ⁊ oleo roſaceo coque ⁊ fac ſpiſſitudinē ceroti ⁊ vnge. ¶ Aliud. Radicē celſi excoꝛtica: ⁊ cōbure: ⁊ coque vt dictum eſt. ¶ Aliud. Pollicarie ſemen terens pone in lixiuio ⁊ laua caput: deinde coque lentiſcum ⁊ collue caput.

¶ Et in loco cōbuſto ab igne oriant capilli.

Olia ficus terantur ⁊ liniantur ⁊ apponantur in loco.

¶ Philotrum piloꝛum.

Crebrū veſptilionis linias cum lacte mulieris: ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fel tūni miſce cū gūmi edere ⁊ vnge. ¶ Aliō. Accipe ſanguinem recentem lepoꝛis ⁊ vnge. ¶ Aliud. Sanguinē cerui ⁊ pmiſce cū aceto ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fructuꝫ vrtice ſilueſtris accipe ⁊ linias cum eo: ⁊ frica cum ipſo locum. ¶ Aliud. ℞. veſpertiliones plures viuos ⁊ pone eos in bitumine ⁊ dimitte vt putrefiāt: ⁊ vnge quemcunqꝫ vis locum.

¶ Capitulum. iij. de alopitia.

Arez accipiēs cōbure ⁊ tere: ⁊ puluerem permiſce cū adipe vrſino: ⁊ vnge pfricans locū cū cepe albo. ¶ Aliud. Cātarides accipiēs cōbure ⁊ tere ⁊ puluereꝫ pmiſce cū melle ⁊ vnge. ¶ Aliud. Cuꝫ foliis ficus frica diligēter: deinde vnge cū adipe vrſino. ¶ Aliud. Spumam maris cōbure ⁊ terens pmiſce cū oleo ⁊ vnge. ¶ Aliud. Ranā hñtem lōga crura cōbure ⁊ terens aſſume cū pice ligda ⁊ vnge locum prefricando ipſum. ¶ Aliud. Equi pluuialis alias fluuialis pellem cōbure: ⁊ vnge locū. ¶ Aliud. Sanguine tartace marine vnge locū. ¶ Aliud. Accipe ſtercus muris ⁊ tere ⁊ permiſce cū aceto: ⁊ fac mellis ꝯſiſtentiā: ⁊ vnge prefricādo locū. ¶ Aliō: affodillū tere pmiſce cū aceto vel vino ⁊ preradēs locū frica cū foliis ficus: vel cū pāno aſpero ⁊ vnge. ¶ Aliud. Radicē cāne cōbure ⁊ pmiſce cū adipe vrſi: ⁊ vnge. ¶ Aliud. Titimalum terens vnge locum eius.

¶ Capitulum. iiij. de furfuribus.

Dimoleā infūde in aqua ⁊ miſce ſuccum blete: ⁊ vnge: deinde lauās accipe olibanū ⁊ tere ⁊ pmiſce cum vino ⁊ oleo ⁊ vnge. Sequēti vero die ſtafiſagriā cuꝫ oleo vnge. ¶ Aliud. ℞. nitri fecis vini mirabolanoꝝ ana lib. i. ſtafiſagrie lib. i. ß. pmiſce cū oleo antiquo ⁊ vnge. Humidas aūt furfurationes laua cū aqua ſalſa vel cū decoctione lupinoꝝ: eſt. n. expꝫtuꝫ. ¶ Aliud: laua caput cum ſucco poꝛtulace. ¶ Aliud. Unge caput cū ſucco blete cocto vel crudo pmixto cū melle. ¶ Aliud. Cimoleā pmiſce cū decoctione fenugreci ⁊ vnge. ¶ Aliud. ℞. radiceꝫ cucumeris ſilueſtris ⁊ coque: ⁊ cū decoctione eius laua. ¶ Aliud. ℞. ſquillam ⁊ ſepelies in camino: ⁊ quando fuerit mollis exprime eam ⁊ eius ſucco permiſce parum olei ⁊ vnge.

¶ Capi. v. de pſidraquiis ⁊ exfloꝛationibus.

Sidraquia ſunt parū exfloꝛationes facte in capite ſiles veſicis eminentibus in ſupficie. Exfloꝛationes vero ſunt vlcerationes facte in ſuperficie ſubrubicūde ⁊ aſpere. Curātur autē ſic. ℞. farinā fabaruꝫ ⁊ infunde in vino ⁊ appone ſicut cerotū. ¶ Aliud. Fac cerotum de alcāna ⁊ ceruſa ⁊ vnge. ¶ Aliud. ℞. amidi ceruſe aluminis folioꝝ viridium rute ana. ʒ. iiij. permiſce cum aceto ⁊ oleo mirtino: ⁊ vnge. ¶ Aliud. ℞. litargiri ceruſe ana. ʒ. xij. ſulphuris viui. ʒ. viij. aſſume cum ceroto aliter oleo mirtino ⁊ vnge.

¶ Capitulum. vi. de acoꝛibus ⁊ fauis.

Coꝛ eſt paſſio veniēs in capite pfoꝛās cutē capitis ſubtilibus foꝛaminibus p que exit ẏcoꝛ viſcoſus. Fauus autē facit foꝛamina maioꝛa cōtinentia humiditateꝫ melleā. Curantur autē ſic: preradēdo caput fomēta bis aut ter: aut multotiēs cū aqua calida decoctiōis mirti: aut rubi: aut lētis: aut lupinoꝛuꝫ amaroꝝ: aut radicis aſparagi: qū auteꝫ fuerint multi ẏcoꝛes cathaplaſmes caput cū foliis ſalicis: aut lente coctis in aqua. Confert etiā inungere caput cuꝫ ſulphure ⁊ paritaria ⁊ ſapone ante. ¶ Aliud. ℞. litargiri. ʒ. xvi. folioꝝ rute. ʒ. viij. ſtafiſagrie. ʒ. iiij. vitrioli. ʒ. ij. aſſume cum aceto ⁊ oleo mirtino.

¶ Capitulum. vij. de tremoꝛe capitis.

Ticados da bibere cū aqua. ¶ Aliō. artemiſie ſuccuꝫ pua hñtis folia pmiſce cuꝫ oleo roſa. ⁊ vnge neruationes. ¶ Aliud. Spine albe ſemen da bibere. ¶ Aliud: caſtoꝛeū diſſolue in aq̄ ⁊ da bibere.

¶ Capitulum. viij. de doloꝛe capitis.

Oꝛnu cerui cōbure ⁊ tere ⁊ pmiſce cū oleo roſato: ⁊ vnge frontē ⁊ timpoꝛa. ¶ Aliud. Cerebꝛum vulturis liniēs vnge caput ⁊ timpoꝛa. ¶ Aliud. Philiū infundens permiſce cū oleo roſato ⁊ vtere: hoc autem confert ⁊ ad emigraneam. ¶ Aliud. Stoꝛacem liquida permiſce cum oleo ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fabarolas coque in oleo ⁊ vnge caput. ¶ Aliud. Recipe floꝛes balauſtiarum vel

rum vel ipſas balauſtias ꝛ coque in vino: aut aqua marina vſq3 ad conſumptionem tertie partis ꝛ tere ꝛ cum ceroto permiſcens vnge. ¶ Aliud. Pulegij ꝛ feniculi radice cũ farina ordei vnge tĩpora. ¶ Aliđ: mẽtã aut ſinapim cũ aceto pmiſcẽs vnge tĩpora bis in die.

¶ Ad dolorem capitis ꝛ timporum.

r Ecipe opij quãtitatem fabe ꝛ pulegij ptes.vi.ꝛ lentiſci: ꝛ aſſume cũ aceto ꝛ oleo ro.ꝛ vnge. ¶ Aliud. Lapatium acutũ ꝛ gallã terens vnge timpora ꝛ frõtē. ¶ Aliud. Caſtoreũ leniens cu3 oleo roſato: ꝛ aceto vnge frotẽ ꝛ timpora ¶ Aliud: byreos ſiccum ꝛ cardamomũ minus reſolvẽs cũ aceto vnge capillos ſicͭ faciũt mulieres qñ vngũt eos. ¶ Aliđ. Opũ peucedãi cũ oleo byrino liniens vnge. ¶ Aliud. Nidũ byrũdinis nõ dimittas cadere: ſed lutũ qđ eſt in ſtereori bus infunde in aceto ĩ vaſe ligneo ꝛ vnge frõtē. ¶ Aliud. Stercus capre tere cũ oleo ro. ꝛ aceto ꝛ vnge frontẽ. ¶ Aliud: euforbium ꝛ eneauſtrũ quo ſcribimus linias cũ aceto ꝛ vnge frontem. ¶ Aliud. Puer non corruptus mingat in limite porte patiẽtis: ꝛ tu accipiẽs acetum fac lutũ de illa terra vt fiat glutinis cõſiſtentia ꝛ vnge frontẽ. Aliud: gũmi edere cũ aceto ꝛ oleo roſato liniens vnge timpora. ¶ Aliud conferens ad emigranea3. Sume acaciam cu3 ceroto rodino ꝛ vnge. ¶ Aliud. Naſturtium permiſce cum aceto ꝛ oleo roſa. ꝛ fac ceroti conſiſtentiam ꝛ vnge. ¶ Aliud. Cicoream appone: ſedat enim dolores capitis ꝛ eius eſtuationes a ſole factas.

¶ Capitulum.ix.de epilenſia.

m Iluu3 viuũ combure in olla: ꝛ da de cinere bibere patiẽti. ¶ Aliud. Epar eiuſdem milui cõbure: ꝛ terens da cũ aqua bibere. ¶ Aliud. Stercus aſini deſicca ꝛ ſume de eo quãtũ ſũt coclearia duo da quolibet die bibere: eſt eni3 expertũ. ¶ Aliđ. Vrinam capre maxime autẽ porci ſilueſtris da bibere cum oximelle: ſit autem vrina in quãtitate fabe magne. ¶ Aliđ. Stercus byrci da ſitr vſq3 ad.xv.kiratos. ¶ Aliđ. Malue ſilueſtris ſuccum da in vino bibere. ¶ Aliud. Damule epar ſiccũ da bibere cum aqua: da etiam id ſi inox patiens debet cadere. ¶ Aliud. In coagulo leporis infunde oleũ modicũ ꝛ fac pillulas ꝛ da aliqñ vnã: aliquãdo duas. ¶ Alind de ſanguine damule vnge caput ꝛ ipſam damula3 abſciſſis pedibus ꝛ capite da comedere. ¶ Aliud. Accipe murem in defectu lune: ꝛ incide ꝛ accipe epar eius ꝛ aſſa: ꝛ da comedere patiẽti: confert etiã oximel ſqllicticum: ꝛ oximel iuliani bibitum: ꝛ tyriaca. ¶ Aliud odoratiuum: accipe titimalum ꝛ tere ꝛ miſce cũ aceto ꝛ farina ordei: ꝛ fac magdaliones: ꝛ da epilentico ad odorandum ꝛ non cadet. Confert etiam odorare peucedanum ꝛ picem.

¶ Caputpurgia eorum quibus caput moleſtatur.

a Nagalide ſeu galli criſte que h3 kyatium florem ſuccum infunde in nares ꝛ iube manere ſupinũ: boc enim cõfert in moleſtijs capitis. ¶ Aliud. Succum edere albe infunde in nares. ¶ Aliud. Nigellam ꝛ byreos terens ꝛ liquefaciens cum idromelle vtere permiſcendo oleum antiquum. ¶ Aliđ radicis blete ſuccum infunde in nares.

¶ Capi.x.de paſſionibus aurium ꝛ primo de flegmone vel dolore aurium.

a Llei partem intrinſecam que eſt in forma amigdali contere: ꝛ cu3 oleo in catia calefacias ꝛ infunde oleu3 in aurẽ. ¶ Aliud. Lanam ſuccidam facias bulire in aceto ꝛ funde in aurem ꝛ de lana illa pone in aurem. ¶ Aliud. ℞. ſuccum mali granati nõ maturi ꝛ iunge cum melle: ꝛ appone: aut ſuccum lentiſci aut paritarie: aut bari recipiens vnumquodq3 ſeorſum ſolo per ſe aut melle ꝑmiſcens: ꝛ coquens vtere: aut ſucci arnogloſſe vel lactuce vtere ſimiliter. ¶ Aliud. opium diſſoluẽs in lacte mulieris inſtilla. ¶ Aliud. Radicum aſſodilli munda ꝛ pone cum oleo ĩ vaſe vitreo ꝛ expone in ſole in eſtate ꝛ in diebꝰ canicularibus.xxx.ꝛ vtere. ¶ Aliud. Flore3 ſalis cum oleo roſato ꝛ aceto inſtilla.

¶ Ad aures ſaniem manantes ꝛ doloroſas.

ſ Uccum porri cum melle miſcens vtere. ¶ Aliud. Cedream diſſoluens in pauco oleo nardino inſtilla. ¶ Aliud. Medullã vituli liquefaciens inſtilla. ¶ Aliđ Scoriam ferri leniens in aceto acerrimo inſtilla. ¶ Aliud. Acetum ꝛ mel: ꝛ oleũ ro. miſcens ꝛ tepefaciens vtere. ¶ Aliud. Lacertas paruas accipiens liquefac in oleo puro: ꝛ infunde. ¶ Aliud. Nitrũ cum oleo ro. permiſcens infunde in aurem. ¶ Aliud. Elleborũ album cum vino ꝛ aceto infunde.

¶ Ad extrahendum ſordem de aure.

l Lriuiu3 in oleo ro. ꝛ aceto aſperge mirabolano ꝛ appone: ꝛ inuenies licinium plenum ſorde. ¶ Aliud. Nitrum coctum pone in aurem ꝛ ſuper inſtilla acetum ꝛ appone lanam ꝛ dimitte per totam noctem: in ſequenti vero die collue cum oleo calido.

¶ Ad ſonitum aurium.
Edreaꝫ permiſcens cum melle inſtilla.
c ¶ Aliud. adipē vulpis diſſolue: ⁊ iſtilla.
¶ Aliud. oleuꝫ nardinuꝫ tepidū inſtilla.
¶ Aliud. Caſſiaꝫ ligneaꝫ cū oleo ro. inſtilla.
¶ Aliud. aloem epaticuꝫ cū vino ⁊ melle fac
glutinis conſiſtentiā: ⁊ iſtilla. ¶ Aliud. Ace
tum ⁊ oleum roſatum ⁊ rutam leniens cū mel
le vtere. ¶ Aliud. Acetum acerrimū faciens
tepidum inſtilla. ¶ Aliud. Bꝛioniā ⁊ mel ⁊
elleboꝛum album ⁊ oleum ro. permiſcens ⁊
leniens inſtilla.

¶ Ad difficultatem auditus
Bſinthium coquens in aqua collue
a aurem cum decoctione. ¶ Aliud bo-
num. Capꝛe nuper occiſe accipiēs coꝛ
nu imple vrina capꝛe: ⁊ ſuſpende in fumo no
uem diebus ⁊ vtere. ¶ Ad ſurditatem.
Ccipe cepam ⁊ fac in eam cauitateꝫ ⁊
a imple eaꝫ oleo: ⁊ ſucco rute: ⁊ ſucco ra
dicis ⁊ pone ſuper carbones quouſqꝫ
coquatur bene ⁊ de illo oleo inſtilla in aureꝫ.
¶ Aliud. Sanguinem capꝛe calidum inſtil-
la in aurem. ¶ Ad ſcrofulas ⁊
parotides que ſunt apoſtemata ſecus aures.
Crofule cōmuni quideꝫ curantur ea
ſ que ſchiroꝛuꝫ pꝛopꝛia vero illa farina
lupinoꝛum amaroꝛū coque in oximel-
le ⁊ vnge. ¶ Aliud. ſtercus bouis aut capꝛe
coque ī aceto ⁊ appone. ¶ Aliud. Calcē mel
li aut oleo aut adipi poꝛci permiſcēs appone.
¶ Aliud. Farinam byrcos ⁊ ſtercus colum-
bi coquēs in vino appone. ¶ Aliud. ℞. axun
gie veteris ſeminis iuſqami picis olei antiqui
ſtercoꝛis citrini galline ana equalr̄ appone.
¶ Ca. xi. de paſſionibus oculoꝛū ⁊ pꝛimo de
obtalmijs incipientibus.
Becū mēte infunde: repercutit eniꝫ:
ſ ſed melioꝛ ē ſanguis columbi. ¶ Ali-
ud. Feniculi ſuccuꝫ expꝛimens vtere:
antiquatus antē fit melioꝛ: permiſce autē cū
aque: ⁊ vtere. ¶ Aliud. Rutā recenteꝫ expꝛi
mens pone ſuccum eius in pixide enea de ere
rubeo ⁊ vtere. ¶ Aliud. Cuꝫ coctanis coctis
⁊ farina oꝛdei ⁊ vino albo fac cathaplaſma.
¶ Aliud. Folia papaueris ⁊ cortices grana-
toꝛum cum polline oꝛdei cathaplaſmes.
¶ Aliud. Roſas coctas ⁊ lenitas cathapla-
ſmes. ¶ Aliud. Decoctionē melliloti catha
plaſmes. ¶ Aliud. Folijs coctani tritis ca-
thaplaſmes cum vino ⁊ alfitis.

¶ Ad vngulam.
v Icitur vngula paſſio oculi quando
coꝛnea aliquando quidem ſuperficietenus:
aliquando vero in pꝛofundo fit ſuppuroſa:
⁊ aſſimilatur parue vngule ſecundum figu-
ram: quare paſſio illa vocatur vngula.
¶ Ad moderatas ergo vngulas cōfert melli
cratum: ⁊ ſuccus fenugreci ⁊ collirium quod
quidem per olibanum. Ad foꝛtioꝛes autem
℞. aloes myrrhe: croci: ana par. i. vini par.
iij. mellis: par. vi. lenias crocū cuꝫ modico vi
no: deinde aloem ⁊ myrrham: deinde infun-
de mel ⁊ vniens repone in vaſe vitreo: ⁊ vtere
bis in die: expurgat. n. ⁊ incarnat ⁊ ꝯſolidat.
¶ Ad hypopia. i. liuoꝛem qui fit ſub oculo.
Inapim terens appone cum ceroto.
ſ ¶ Aliud Oſſa ſepie tere ſubtiliſſime:
⁊ permiſcens cuꝫ aceto vnge in nocte:
tollit enim ea. ¶ Aliud. Radiceꝫ cucumeris
ſilueſtris cū melle vniens cathaplaſmes.
¶ De peliomatibus ſeu ſanguine moꝛtuo.
Sopum tritam liga in pāno ⁊ infun-
y de in aqua calida ⁊ tange pelioma fo-
mentans id. ¶ Aliud: farinaꝫ hyrcos
cuꝫ melle miſcens apone. ¶ Aliud. Ciminū
tritum permiſce cum lacte mulieris appone
vel oꝛiganū appone ſimiliter. ¶ Aliud eruce
ſemē terens cuꝫ melle bouino cathaplaſmes.

¶ De pꝛerigijs.
Icitur pꝛerigiuꝫ neruoſa ſuperinnati
d mēbꝛani eminentia incipiens a canto
⁊ pꝛocedens vſqꝫ ad coꝛonalem: qꝛ ve
ro ſuperaugetur cooperit ⁊ pupillā. Magna
igitur ⁊ diuturna pꝛerigia per cirurgiā inci
duntur: recentia vero ⁊ moderata in magni-
tudine iuuantes combuſtū vel vitriolum cuꝫ
adipe poꝛci. ¶ Aliud bonum: vitrioli par. i.
gummi arabici. p. ß. diſſolue in vino ⁊ vnge.
Quidam aūt epar capꝛe melli miſcentes vn-
gunt. ¶ Aliud. ℞. litium ⁊ alcannam ⁊ cum
aqua fac collirium: ⁊ vnge.
¶ De vlceribus oculoꝛum ⁊ albuginibus.
Lcera que fiunt in oculis que quideꝫ
v ſunt ſuperficietenus vlcera ⁊ nefelia
nominant. Que vero per pꝛofundum
albugines. Nefelia ergo ſuccus paparine ex
purgat ⁊ ſuccus centauree minoꝛis cū melle.
Diuturna vero ſubtiliat cedrea ⁊ es ſolum
diſſolutum in aqua per moduꝫ collirij. Albu
gines autem iuuat nitrum lenitum diligen-
ter cum oleo vnitū. ¶ Ad albugines oculoꝛū
℞. ſuccum dragontee ⁊ miſce cum melle cru
do ⁊ vnge. ¶ Aliud. Fel hyrci cōfrica in ocu
lo. ¶ Aliud. Os ſepie combure ⁊ lenias cum
melle ⁊ vnge. ¶ Aliud. Stercus lacerte fa-
ciens collirium

ciens collirium cuꝫ aqua vnge. ¶ Aliud. Fel canis marini vnge: vel rafani ſucco: vel felle galli. ¶ Aliud. ℞. ſucum malorum granatorum ⁊ pone in vaſe terreo ⁊ cooperi cum pãno ⁊ pone in ſole quouſqꝫ habeat mellis conſiſtẽtiam: ⁊ ei miſce mel equale ⁊ cuſtodi quia inueteratum valet magis ⁊ quando vadit dormitum patiens vnge oculos. ¶ Aliud. Fel leonis cuꝫ melle vnge. Si vͦo puer paruus hẽt albuginem: mater pueri maſticet armoniacum ⁊ inſufflet in oculum: ⁊ ſimiliter vngat oculuꝫ cum menſtruo alicuius de cognatione ſua: ⁊ ſimiliter mater eius incidat paruum digitum ſuum ⁊ cũ ſanguine qui fluxerit vngat oculũ.

¶ Ad caliginem ⁊ nebulas oculorum.

v Nge oculos cum ſucco foliorũ dragontee. ¶ Aliud. Succum betonice cum vino permixto calido inſtilla.

¶ De ordeolo.

c Um aqua decoctionis ordei fomenta oculos: vel fomenta cum cera alba vel. ℞. muſcas: ⁊ abſcinde capita earum ⁊ cum reliquo corpore frica oculum.

¶ De madaroſi ſeu malefactione.

m Adaroſis ſeu malefactio vel milfoſis eſt caſus pilorum palpebre: curantur autem cum his. ℞. Oſſium dactilorum combuſtoꝝ ana. ʒ. iij. ſpice. ʒ. ij. tere ⁊ vtere. ¶ Aliud antimonij aſſi: pipis: ana. ʒ. i. ſpice. ʒ. iij. ¶ Aliud. Faciens ad caſum piloꝝ ſuperciliorꝝ auellanas combure: ⁊ permiſce cum adipe vrſi aut capre ⁊ vnge. ¶ Aliud. Quod etiam confert ad alopitiã barbe. Juſquiami. ʒ. ij. ſtercoris muris. ʒ. i. politrici. ʒ. ij. olei hyrini ciatos. iiij. tere res ⁊ permiſce cuꝫ oleo ⁊ prefomentans vnge. ¶ Aliud. Spolium ſerpentis cõbure ⁊ vnge: facit eniꝫ naſci pilos vel nigellam tere ⁊ fac ſimiliter.

¶ Ad ſupercilia piloſa.

o Riganum combure ⁊ tere ⁊ applica preeuellens pilos. ¶ Aliud. Lacertã viridem coque in oleo ⁊ preeuellens pilos vnge locum. ¶ Aliud. Cameleõtis ſeu laureole radiceꝫ permiſce cum ſanguine rane ⁊ vnge locuꝫ.

¶ Unctio habentium oculos glaucos.

g Laucas mulieres facit habere oculos nigros iuſquiami flos kyanus repoſitus in vmbra: ⁊ tempore vſus permixtus cum vino auſtero ⁊ vnctus.

¶ Ad ſuffuſiões. i. cataractas: vl̃ deſcẽſuꝫ aq̃

t Yriacam que fit per ehidnas permiſce cum melle ſine fumo ⁊ vnge: conferunt etiam caputpurgia ⁊ purgatio cum yera ⁊ fomentatio cum decoctione feniculi ⁊ ſerapinum: ⁊ elleborus albus cuꝫ melle appoſita. Uel mel cum ſucco feniculi.

¶ Ad egilopes.

e Gilopes eſt apoſtemata inter magnũ cantum ⁊ naſum quod ſi negligatur ſcinditur vſqꝫ ad os ⁊ dicitur egilopos antequam ſcindatur huic: confert memite ⁊ crocus ſimul cum ſucco paritarie appoſita: ⁊ oportet frequenter ea ꝑmutare. ¶ Aliud Conculas cum oſtracis tere ⁊ appone. Aliqui vero miſcent ⁊ aloem vel mirrham. ¶ Aliud. Fel porcinum ſiccans appone. ¶ Aliud paritariam cataplaſmes. ¶ Aliud. Egilopũ herbam cataplaſmes. ¶ Aliud. Portulacã ⁊ olibanũ appone premaſticãs in ieiuno. ¶ Aliud. de cranco hominis accipiẽs os tere ⁊ appone.

¶ Ad noctilopas.

e Par hyrci aſſans vnge cum liquore qui defluit oculum iuuat eniꝫ duodecies vnctus.

¶ Ad pediculos oculorum.

c Um aqua marina tepida fomenta.

¶ Capitulũ. xij. de paſſionibus narium ⁊ primo de polipo ⁊ ozema.

ſ Quãme eris. ʒ. viij. vitrioli. ʒ. ß. ſandarace. ʒ. iiij. lebori nigri. ʒ. ij. tere ⁊ inſuffla. ¶ Aliud vitriolum leniens cum aceto vnge. ¶ Aliud. Corticum granatorum. ʒ. xvj. fellis tauri amomi mirrhe calamẽti praſſij: ana. ʒ. viij. croci. ʒ. ij. elebori albi. ʒ. ij. vtere ſucco.

¶ Ad fetorem narium.

r Ecipe amomi mirrhe roſ. ſiccarum: ana equaliter aſſume cum oleo nardino ⁊ vnge: confert autem ⁊ vnctio cũ ydicio omagynate.

¶ Ad vlcera narium.

r Ecipe litargiri. ʒ. iiij. rute recẽtis aluminis ſciſſi ana. ij. aſſume cũ oleo mirtino ⁊ aceto. ¶ Aliud. ℞. ceruſe. ʒ. i. litargiri. ʒ. iij. ſcorie plũbi vel plumbi cõbuſti. ʒ. iij. oĩa lauentur ⁊ aſſumant̃ cũ oleo mirtino.

¶ Ad flegmones intrinſecos naſi.

a Dipem anſeris permiſce cum ſucco porri ⁊ ſolatri ⁊ vnge bis in die.

¶ Ad extrahendum ſanguinem de naribus.

m Entam permiſcens cum melle ⁊ faciens licinium appone in naribus. ¶ Aliud florem graminis appone. ¶ Aliud. Rubeam tinctoruꝫ cum oleo accipe ⁊ vnge nares.

¶ Ad fluxum ſanguinis narium.

Rutam tere ⁊ aſſume cum oleo ⁊ pone
r in narem. ¶ Aliud gummi arabicū
⁊ olibanum terens ⁊ permiſcens cum
aceto pone. ¶ Aliud. Spongiam combuſtaʒ
permiſce cū pice ⁊ vtere ſicut licinio. ¶ Aliud
Lanam infundens in albumine oui pone in fa
cie ⁊ fronte. ¶ Aliud. Lanam infunde in ſuc
co poligonie aut ſolatri ⁊ appone. ¶ Aliud.
Fabarolas miſcens cum aceto appone in nari
bus. ¶ Aliud. Rutam terens appone cum
aceto. ¶ Aliud corticem oui combure ⁊ acci
pe de eo partem.i.⁊ de galla.par.ſ.⁊ inſuffla.
¶ Aliud. Litium appone. ¶ Aliud. Fabaro
lam comburens inſuffla cinerem eius: aut ex
primens fabarolas inſtilla ſuccum earum.
¶ Aliud. Lapidem molarem igniens extin
gue in aceto:⁊ da recipere odorem. ¶ Aliud.
R. olibanum ⁊ aloem aſſume cum albo oui ⁊
fac licinium ⁊ appone ⁊ ſuperpone pilos lepo
ris. ¶ Aliud. Uentoſaʒ magnam pone in hy
pocundrio ſecundum rectitudinem naris pa
tientis: oportet autem ⁊ his que nipticant ⁊
prohibere poſſunt impetum ſanguis vti: ſicut
frontem infundere cuʒ ſpongijs infuſis in oxi
crate:⁊ ventoſam apponere in occipitio cum
ſcarificatione ⁊ aures fortiter oppilare ⁊ pre
putium ligare in maſculis. in mulieribus ve
ro pupillam mamille: aliquando etiam cōfert
flobotomia ⁊ inciſio vene que eſt in fronte.

¶ Ad ſtertentes.

Recipe anctum ⁊ pone ſub capite eo
s neſciente: hoc etiam confert ⁊ his qui
de lecto exiliunt.

¶ Capitulum decimumtertium de paſſioni
bus faciei: ⁊ primo de efili. ideſt panno ⁊ len
tiginibus.

Uaccum radicis cucumeris ſilueſtris
s ſiccatum tere ⁊ leniens cum vino vn
ge faciem. ¶ Aliud. Spumam ma
ris terens cum vino vnge. ¶ Aliud. Radices
eruce ſilueſtris tere ⁊ permiſcēs cum felle arie
tis vnge faciem. ¶ Aliud. Dragagonti aut
ari radicem cum melle cataplaſmes vel nigel
lam cum aceto: vel pentadatili fructuʒ. ¶ Ali
ud fenugrecum tritum cū aceto vnge. ¶ Aliud
Conculas combure in furno ⁊ tere ⁊ permiſce
cum melle:⁊ vnge.

¶ Ad morfeam ⁊ colorem album.

Spumam maris combure ⁊ permi
s ſce cū melle ⁊ vnge. ¶ Aliud. Amig
dalas amaras mundatas teres ⁊ aſ
ſume cum aceto acri:⁊ cataplaſmes. ¶ Aliud
ſemen ozimi tere cum adipe galline aut anſe
ris ⁊ vnge. ¶ Aliud. Mirrham ⁊ crocum diſ
ſolue in aqua ⁊ vnge.

¶ Ad faciendum faciem rubicundam.

Rubeam tinctorum terens permiſce
r cum oleo ⁊ vnge. ¶ Aliud bulbum
amarum terens permiſce cum melle
⁊ vnge. ¶ Aliud. Semen aneti tere ⁊ permi
ſce cum vino antiquo: ⁊ fac mellis conſiſten
tiam ⁊ vnge faciem. ¶ Aliud. Recipe cice
ris rubee tinctorum olibani mirre ana drag
mas duas aſſume cuʒ adipe vituli:⁊ oleo ⁊ ma
ſtiano ⁊ vnge ⁊ poſt ſpatium abſterge cuʒ ſpō
gia calida.

¶ Ad faciendum faciem albam ⁊ tenſam.

Radicem cucumeris ſilueſtris incide
r ⁊ ſicca ⁊ poſtea coque in aqua ⁊ tere ⁊
cataplaſmes. ¶ Aliud. Simile fa
ciens funde ſuccum eius:⁊ reſidentie permiſce
albumen oui faciens glutinis conſiſtentiam ⁊
iſto vnge faciem.

¶ Ut facies non comburatur a ſole.

Album album leniens cum melle vn
b ge faciem. ¶ Aliud. Feces vini nigri
miſce cum melle ⁊ vnge faciem.

¶ Ad tumorem faciei ſine flegmone.

Terram nigram diſſoluens cuʒ aqua
t vnge faciem. ¶ Aliud. Spumaʒ ma
ris cum nardo leniens vnge.

¶ Capitulum decimumquartum de paſſio
nibus oris dentium:⁊ primo de ſciſſura labio
rum.

Gallam onfancinam terens aſſume cū
g reſina terbentina vel yſopo ⁊ melle ⁊
vnge. Ad magnas vero ⁊ profun
das ſciſſuras vnge prius locum ⁊ abſterge cū
pinguedine capre. ¶ Aliud. Recipe pingue
dinem anſeris.⁊ mel ⁊ terbentinam ana equa
liter:⁊ adde florem ro.⁊ yſopum ſiccam ⁊ ma
ſticem ⁊ fac vnguentum.

¶ Ad fetorem oris.

Yreos infundens in vino antiquo ⁊
y odorifero collue os frequenter retinē
do in ore aliquo paruo tempore.
¶ Aliud. Recipe lauri ſicci piperis ſeminis
ſelini ana equaliter: miſceantur cum melle ⁊
da coclearium vnum.

¶ Aliud. Radicem ſcalini.i.cardonis da bibere cum vino albo. ¶ Aliud. Serpillum infundens in vino collue os: quidam autem colluunt os cum vino forti cum mirrha: ⁊ ſquinātum terentes fricant eaſdem partes: ⁊ alij climoleam cum ſale fricant: ſimiliter ⁊ alij ordeum aſſum permixtum cum melle ⁊ ſale: alij ſpicam ⁊ mirrham cum melle: ⁊ alij ſimulam: ⁊ yreos permiſcentes cum melle comburunt ⁊ vtuntur. Alij autem maſticant aniſum ⁊ liquiritiam ⁊ yreos ⁊ nucem muſcatam ⁊ folia lauri vel aliquod tale cum ambulant.

¶ Ad emoragiam ab ore.

c Olluatur os ex decoctione roſaruꝫ in oxicrato poſtq̄ erit frigida: ⁊ trāſglutiatur. ¶ Aliud Gargarizet patiens ⁊ colluat decoctionem roſarum frigidam aut extremitatum vitis aut foliorum lentiſci: aut rubi: aut citoniorum: aut acinorum vue: aut lentiſci: aut ſumach. ¶ Aliud. Semē roſe cū maſtice da cum vino ſtiptico bibere vel cum vino decoctionis rubi aut roſarum.

¶ Ad aſcas ſeu alcola.

g Allam in vino coquens collue os: deinde appone gallam tritam permixtā cum melle aut florem roſarum: collue etiam os cum decoctione foliorum oliue.

¶ Capi.xv. de dentibus ⁊ primo de albificatione dentium.

c Aput leporis combure ⁊ permiſce cū feniculo albiſſimo ⁊ oſſibus ſepie tritis ⁊ vtere. ¶ Aliud. Os corui combure ⁊ vtere: hoc etiam dolores dentiuꝫ ſanat ⁊ cum oleo roſato ſi vngatur ſanat doloreꝫ capitis. ¶ Aliud. Pulegium ⁊ ſal frixum tere ⁊ vtere. ¶ Aliud aſtragalum arietis vel ouis combure ⁊ vtere ſimiliter ¶ Aliud. Ordeū ⁊ ſal aſſanstere ⁊ vtere ſimiliter. ¶ Aliud. Nitrū os ſepie ⁊ os dactiloꝝ terens vtere. ¶ Aliud bonū corallū rubeum pumicem oſſa dactilorū oſſa ſepie ⁊ ſal aſſum terens vtere.

¶ Ad dolorem dentium.

o Leo lentiſci non antiquo colluantur dentes. ¶ Aliud. Colluatur os cum aceto decoctionis galle vel radicis alicactabi.i.alkakengi vel ſeminis inſquiami. vel polij: vel radicis cucumeris agreſtis vel foliorum mirti: vel colluatur os cum folijs rute coctis cum oximelle vel colluatur cū aceto ſquilſitico: vel coquatur in aceto piretruꝫ ⁊ yſopus aut radix iringi: oportet autem humiditatem ⁊ humorem euacuare.

¶ Verba tranſlatoris ad dolorem dentium.

q Uidam dixit mihi q̄ de conſilio experti viri accepit de betōica ⁊ miſcuit parum de folijs plantaginis ⁊ fecit bulire in vino vſqꝫ ad conſumptionem tertie partis: ⁊ de dicto vino calido facto tenebat in ore diu ⁊ poſtea eiciebat: ⁊ illo modo faciendo poſt paucos dies curatus fuit.

¶ Ad dentes dolentes vel commotos.

c Ameleonta nigra decoquatur ⁊ colluatur decoctione: ſedat enim dolorem dentiuꝫ. ¶ Aliud. Sicle ſuccus retentus ſedat dolorem dentium. ¶ Aliud. Cum decoctione radicis iuſquiami collue os. ¶ Aliud. Rutam yſopuꝫ ⁊ mirrham cū oleo leniēs tene in ore. ¶ Aliud. Taſſi barbaſſi radicem coque in aceto vel vino ⁊ da colluere. ¶ Aliud. Nuces cipreſſi vel roſas coque ī vino ⁊ da colluere: vel radicem piretri ſimiliter.

¶ Suffumigationes dentium dolentium.

s Pumaꝫ maris ſuffumiga vel ſemen iuſquiami ¶ Aliud accipe dentes canis ⁊ pone in igne ⁊ ſuffumiga: confirmat enim dentes.

¶ Ad dentes commotos.

s Anguineꝫ tortuce tene in ore. ¶ Aliud. Spumam maris in vino coquens collue os.

¶ Ad dentes corroſos.

r Adicem titimalli coque in vino ⁊ collue vel piretrum ſimiliter: vel radiceꝫ capparis vel ʒinʒiberis ſimiliter vel baccas lauri: ⁊ ariſtologiam ſimiliter.

¶ Ad ſtuporem dentium.

m Aſticet patiens portulacaꝫ vel fricet cū oleo onfacino vel amurcā olei coq̄ in vaſe eneo vſqꝫ ad mellcā ꝯſiſtētiaꝫ antiquata enim ſi vngatur multum prodeſt.

¶ Ad extrahenduꝫ dentes abſqꝫ ferro ⁊ abſqꝫ dolore.

q Ireuas ⁊ emplaſtra dentem cum fermēto ⁊ dimitte modica hora: deinde vnge ipſuꝫ cū ſanguīe lacerte ⁊ cadet ¶ Aliud. Artemiſiam tere ⁊ coque in aceto ⁊ appone. ¶ Aliud. Denuda denteꝫ circumcirca: deinde accipe vermen dictum campa qui inuenitur in caulibus ⁊ appone in dente cauēdo ab alijs ne tangas eos: ⁊ ſi dens eſt de ſuperioribus ſit campa que inuenitur in ſuperiori parte folij caulis ⁊ ſi ſit de inferioribus ſit cāpa que inueniť deſubtus. ¶ Aliud. Cocognidiū cū galla appone ⁊ ſtatim cadet. ¶ Aliud herbe que dicitur flaua radicem calefacias ⁊ appone confeſtum enim auferes cum digitis.

¶ Aliud. Colloquintidaȝ ſilueſtrem tere ⁊ in-
funde in aceto vt habeat mellis conſiſtentiam
⁊ infunde in hoc farmaco cararatoriuȝ quo ca
raras: ⁊ iube claudere os modico tempore: de-
inde aſſume dentem cum digitis ⁊ ſequet abſ-
qȝ dolore. ¶ Aliud. Farinam cū lacte titima-
li appone. ⁊ deſuper pone folia edere ⁊ dimitte
per horam ⁊ frangetur ſine dolore.

¶ Ca. xvi. de paſſionibus gingiuarū et vuule.
D gingiuas corroſas. R. flores roſa
a rum. ʒ. viij. gallarū. ʒ. iiij. mirrhe. ʒ. ij.
⁊ appone. ¶ Aliud. Lac aſine collue
¶ Aliud. Foliorum oliue decoctione collue.
¶ Aliud aceto ſquillitico collue. ¶ Aliud eru
gine ferri ⁊ balauſtias appone ſiccas.

¶ Ad gingiuas tumidas ⁊ ſupercarnatas.
Aceti portulace da retinere vel aquā
s ſalitam oliuarum natatoriarum vel
oleum onfancinum calidum vel lenti
ſcinuȝ: vel malinū. Sicca vero ſunt que pſunt
erugo ferri aut eris. Radix ariſtologie ſemen
arnogloſſe vitriolum aſſum ⁊ balauſtie.

¶ Ad flegmonem gingiuarum.
Ollue cum decoctione foliorum oliue
c ⁊ appone gallam. ¶ Aliud. Coque
in vino cocto folia oliue ⁊ gallam.

¶ Ad gingiuas denigratas ⁊ putridoſas.
Onfert fricatio cum tartaro: abſter-
c git enim ⁊ mundificat ⁊ albificat.

¶ Ad gingiuas ſanguinoſas.
Onfert folia cefalice ⁊ ſcapellatio gin
c giuarum confert etiam ſuccus iuſqa-
mi vel eius decoctio cum epſimate. i.
vino cocto: ſi retineat in ore. ¶ Aliud Extre-
mitates lentiſci ⁊ balauſtias coque in oxicrato
⁊ collue. ¶ Aliud. Radicem rubi coque in vi-
no ⁊ collue os vel ſumac: ⁊ gallam coque in vi
no: ⁊ vtere ſimiliter.

¶ Verba tranſlatoris ad gingiuas corroſas
aut decarnatas aut ſāguinolētas: exptū ē hoc
Ecipe tartarum vini ⁊ carbonem fa-
r ctum de ligno roſmarini ana equali-
ter ⁊ tere ⁊ fac puluerem poſtea vnge
digitum tuuȝ in vino ⁊ cum eo accipe de dicto
puluere ⁊ frica gingiuas: poſt hec autem laua
gingiuas fricando cuȝ vino decoctiōis faluie.

¶ Ad vuulam flegminantem.
Iat gargariſmus cuȝ ſucco mali gra
f nati: vel cum mellicrato: vel cū aqua
decoctionis roſarum vel cum diamo
ron ⁊ aqua calida. Confert autem ⁊ liquiritie
ſuccus cum melle appoſitus ⁊ terra ſigillata ⁊
fructus ſpine egyptiace. Mitiora autem ſunt
hec gumi arabicum: dragagantuȝ ſarcacolla
appoſita. ¶ Aliud. Fructum ſpine egyptiace
tere ⁊ ſiccum appone. ¶ Aliud. Cablos rubi
terens applica cum melle.

¶ Cap. xvij. de ſquinantia ⁊ flegmonibus pa-
riſthmiorum. i. partium gutturis.
Onferunt ad hec gargariſmi qui ſu
x per dicti ſunt ⁊ mirtus ſicca ⁊ abſin-
thium ⁊ dragontea facti cuȝ melle in
modum vnguenti. Si vero remanſerit aliqd
de flegmone cum aſperitate gutturis. Viten-
dum eſt lacte penitus calido per ſe vel cum ali
quo predictoruȝ aut furfuribus coctis cū idro
melle: aut decoctiōe riſi aut brodio galline vl
edi. ¶ Aliud. Ptiſanaȝ coque cū vua paſſa:
⁊ tere ⁊ vtere decoctione malue per ſe vel cum
melle vel cum vino cocta. Si vero fiant in illis
locis eſcare oportet gargarizare oximel: aut
decoctionem lentium per ſe vel cum decoctio-
ne yſopi aut hyreos: vel gargarizare aquā oli
uarum maturarum vel decoctioni ficuum mi
ſce parum de ſinapi: ⁊ da gargarizare: ducit
enim fla ⁊ ſoluit phlegmonem. Ab extra ve-
ro. Accipe conculas nudas ⁊ combure ⁊ cineri
permiſce mel ⁊ vnge: eſt enim expertum.

¶ Ad diminutionem ⁊ abſciſionem vocis.
Albos duos crudos da cum melle co
b medere. ¶ Aliud. Ficus ſiccas coque
cum olibano ⁊ mirrha ⁊ da gargari-
zare. ¶ Aliud. Accipe ſulfur viuum ⁊ da cuȝ
ouo coclearia duo vel tria. ¶ Aliud. R. amy-
gdalas amaras. xx. ſeminis lini aſſi. ʒ. iiij. dra
gaganti infuſi in aqua. ʒ. ij. pinearum granu-
la. xxx. aſſume cū melle ⁊ vtere. ¶ Aliud. Pu
legij. ʒ. iij. ſeminis lini piperis calamēti ana.
ʒ. ij. petroſelini. ʒ. i. mell. li. i.

¶ Ad eos qui iam ſuffocantur.
Tercus hominis liga in pāno ⁊ com-
s bure ⁊ da bibere. ¶ Aliud. Stercus
capre cum melle ⁊ cuȝ pice liquida vn
ge: hoc etiam confert ⁊ ſquinanticis.

¶ Ad extrahēdū ſpīas ⁊ q̄cūqȝ alia a gutture
A gargarizare aquam maris cū oleo
d vel galli criſte ſuccum da bibere vel
acetum acre cum timo: ⁊ poſt hec da
gargarizare aquam calidam.

¶ Ca. xviij. d̄ paſſiōib' pectoris ⁊ p̄mo d̄ tuſſi.
Sopi manipulū vnū coque ī aqua vſ
y qȝ ad tertiam partem: deinde permi-
ſce mel illi aque ⁊ da in ieiunio bibere
quolibet die. ¶ Aliud. Terbētinā coq̄ cū mel-
le: ⁊ da vt lohoc. ¶ Aliud. Ficus ſiccas coq̄ in
mellicrato ⁊ da. ¶ Suffumigatio ad tuſſiȝ.

Toracis maſticis piperis petroſelini ana.ʒ.j.Sandarace.ʒ.vj.baccā lauri vnam pone ſuper carbones ⁊ ꝑ embotum recipiat patiens fumum.

¶ Ad aſmaticos.

Quillaȝ coque in mellicrato ⁊ da bibere.Cōfert aūt pulmo ſiccatus ſi de eo incidaſ ⁊ minuatur ⁊ cum vino nigro bibatur.¶ Aliud.Naſturtium album terens miſce cum melle:⁊ da vt loboc.

¶ Ad orthomiam.

Truchion herbam.i. cōdiſi coque in aqua:⁊ da bibere.¶ Aliud. Sempuiuā terens da cum melle.¶ Aliud. Abrotanum ⁊ yſopum coque ⁊ fac idromel:⁊ da quolibet die.Cōfert aūt ⁊ caſtoreum ſi bibatur cū vino cocto aut oximelle factū cū uiteriori parte ſquille. ¶ De ſputo ſanguis.

Adicem ſunphiti da comedere:vel coque i aqua ⁊ fac mellicratū. ¶ Aliud Samie tere ſtellam da aliquando quidem cum ſucco poligonie:aliquando vero per ſe.Dicebat autē ipion centaurius ad emoroicos ſatis confere ſuccum vrtice bibitum cum tribus ciatis vini:ideȝ aūt facit ⁊ ſuccus mēte Confert etiam dragagantum retentū ſub lingua. Juuat ēt terra ſigillata ⁊ trociſci de carabe ⁊ trociſci de corallo ⁊ tiriaca data in lecto.

¶ De curſu ſanguinis ad interiora.

I vero propter aliquā violētiā aut conatum fiat decurſus ſanguinis ad interiora cinereȝ vitis extingue in aceto decimum addens plus de aceto ꝑmiſce ⁊ poſtea cola per pannum ⁊ miſce parum de aqua ⁊ da bibere de eo quantitate coclearij:hoc enim ſtipticat locum emoragiantē:⁊ ſanguinem qui eſt coagulatus ⁊ trōbatus excernit:⁊ ſiſtit emorogiam. Iſſemum enim.i.ſiſtitiuum ſanguinis eſt omnium intrinſecarum emoragiaruȝ.

¶ De omni curſu ſanguinis.

Impbitum cum aceto cataplaſmes in frōte ſi fuerit fluxus a naribus. Si vero a pectore vel a veſica aut matrice aut renibus in pube ⁊ renibus.

¶ Ca.xix.de pleureſi.

I quidem vſqȝ ad clauiȝ peruenerit dolor ſtomandum eſt. Si vero ad ypocandrium purgandum:⁊ vtenduȝ eſt cliſterizatiōibus fortibus:⁊ ſi dolor fuerit moderatus dandum eſt mellicratū ⁊ ptiſane ſuccum aut ꝯdri. In proceſſu vero paſſionis ꝑmiſcendum ſorbitioni calamentum vel marubiū confert etiam ſemen vrtice cum melle. Ad fortiores autem dolores vtendum eſt ſacellationibus per milium vel furfures:vel calefactoriis per aquam calidam aut oleum in aliqua veſica vel per lanam ſuccidam infuſaȝ in oleo ⁊ vino quaſſato.i.habēte ſal. Poſt.vij.vero diē ⁊ emplo dicto rutaceo vtemur. Multotiens autem bulbi cum aſſungia ſuffecerūt. Dandū eſt ⁊ electuariū quod fit per pineas ⁊ amigdalas amaras ⁊ ſemen lini ⁊ amillum.

¶ Unguentum bonum.

Ecipe bdelium coſtum cablos caulium combuſtos ⁊ factos cinerem permiſce cum adipe:eſt enim hoc farma cum fortiter diaforeticum.

¶ Ca.xx.de mamillis ⁊ primo de apoſtaſi mamillarum.

Dimoleam libanotum ⁊ oleum roſatum permiſcens appone. ¶ Aliud in principio infunde ſpōgiam in oxicrate tepido ⁊ exprime ⁊ appone:⁊ ſupliga. ¶ Aliud Dactilos ⁊ micam panis tere ⁊ permiſce cum oxicrate ⁊ appone tepidum. ¶ Aliud. Coriandrum ⁊ pſilium cum ceroto appone. ¶ Aliud. Panem ⁊ paritaria viridem cum ceroto cataplaſmabis in die. ¶ Aliud. Paneȝ cum idromelle vel melle ⁊ vino cataplaſmes: ſi vero nō tollerant grauedinem mamille embrocū oleo calido ⁊ lana ſucida molli:vel cum decoctione fenugreci vel altee vel ſeminis lini.

¶ Verba tranſlatoris ad paſſiōes mamillaꝝ.

Onfert panis tritus cū paritaria viridi ⁊ cera ⁊ oleo vngatur locus.

¶ Ad attrahendum lac.

Afanidam cuȝ furfuribus fac bulire in vino:⁊ cola ⁊ da bibere. ¶ Aliud Siſamum cum vino dulci da bibere. ¶ Aliud. Anetum vel ſemen eius coque cum carnibus:vel cum facientibus lac abundare. ¶ Aliud. Furfures cum radicibus feniculi coque in aqua ⁊ da bibere. ¶ Aliud. Nigelle.ʒ.i.pone in mellicrato ⁊ da bibere. ¶ Aliud Porrum coque in aqua ⁊ da bibere eius decoctionem vel porruȝ tere ⁊ cola per aquam ⁊ da aquam bibere. ¶ Aliud. Succum feniculi da bibere. ¶ Aliud. Radiceȝ feniculi ⁊ ordeū aſſum coque in aqua ⁊ permiſce butirum ⁊ da bibere. ¶ Aliud. Decoctionem equini feniculi da bibere:da etiam comedere ipſum feniculum. ¶ Aliud Cardamomum cum vino da bibere. ¶ Aliud. Semen agnicaſti da cum vino bibere. ¶ Aliud. Succum blete da bibere. Oportet autem abſtinere ab acutis ⁊ ſalſis ⁊ acedis:⁊ oleribus crudis.

¶ Ad prohibendum lac.
f Oincta mamillas cũ aqua marina ⁊ ca
taplaſma cũ eis q̃ poſſũt ſtipticarĩ ⁊ ſiccarĩ
¶ Ad faciẽdũ mamillas q̃ ſũt iclinate rectas.
Recipe terrã tinctorꝝ ⁊ coque cũ melle
a ⁊ pone ĩ pãno: ⁊ appone in mamilla a
mane vſq₃ ad ſero: deinde ſuppone
ſpongiã infuſam in aqua frigida quouſq₃ ca
taplaſma auferatĩ: facit.n.hec mãillas rectas
⁊ tẽſas. Cataplaſma aũt fac groſſuʒ ⁊ ſi vis ef-
ficatiꝰ facẽ miſce cũ galla onfacia exagia decẽ
¶ Ut mamille remaneant recte diu.
Onio.i.cicuta cataplaſma mamillaʒ
c diebꝰ.ix. ſupponẽs ſpongiã ĩfuſaʒ in
oxicrato. ¶ Aliõ. Ciminũ terẽs cata
plaſma cum aqua: deinde ſpongiam infuſam
in oxicrato ſuperappone ⁊ liga: poſt tres au-
tem dies aufer ciminum ⁊ cataplaſma mamil
las cuʒ radice lilij cum melle ⁊ dimitte tribus
diebus ⁊ hoc fac ter in menſe.
¶ Ca.xxj. de paſſionibus ſtomaci ⁊ primo de
dolore ſtomaci.
Cedree coclearia duo pmiſce cum oleo
c onfancino ⁊ da ſorbere: curat.n.oẽm
dolorẽ. ¶ Aliõ Aniſuʒ liga ĩ pãno ⁊
coq̃ in aqua ⁊ adde mel ⁊ da ſorbere. ¶ Aliud
caſtoreũ da bibere cũ oxicrato ⁊ ſi eſt vẽtoſitas
cã coque in oleo ciminum ⁊ ſemen dauci ⁊ pe-
troſelinum ⁊ vnge: ⁊ ſi eſt frigiditas coque in
oleo baccas lauri ⁊ rutam ⁊ nigellam ⁊ ſemen
feniculi. Jn moderatis aũt doloribꝰ fac pyriã
cũ milio. Cõferũt ẽt vẽtoſa magna in vmbili-
co apposita. ¶ Ad debilitatem ſtomaci.
Onfert oleũ ð ſucco citonioꝝ. ¶ Aliõ
c Semẽ ſinapis torrefactũ tere ⁊ da bi
bere cũ aq̃. ¶ Aliud. Maſticis ſtora-
cis ana ptes.ij. Abſinthij hyzante: ana ptes
tres. Olei malini partes quatuor vini quod
ſufficit roſarum partes duas hec lenita aſſu-
me cum porphira aut lana ⁊ appone in ſtoma
co. Q̃dã autẽ addunt de kiſcos.i.ramich:
⁊ quidã ponũt cerã ⁊ faciunt emplʒ. ¶ Aliud.
Mente ramos duos vel tres coque in ſucco
granati dulcis ⁊ aceto ⁊ da ſorbere.
¶ Ad ſedandum vomitum.
Bſinthiũ coque in aqua vſq₃ ad ter-
a tiã partem ⁊ decoctionẽ da bibere ad
dẽs de ſucco citõioꝝ: vel coque ſilr cẽ-
taureã aut timũ aut mirtũ nigrã aliud cũ ſuc-
co poligonie vnge ea que comedet patiens.
¶ Ad ſingultum.
s Orbeat acetum cuʒ cimino ſubtiliter
trito vel vomat vel ptatur ſternuta-
torijs: vel ſpiritus retentione vel cum adipe
porci fricet manus.
¶ Ca.xxij. de paſſionibus epatis.
Erba vocata fumus terre in ſuccũ re-
b dacta ⁊ formata in trociſcos ⁊ ſiccata
ſedat dolorẽ epatis ſi bibatĩ cuʒ aqua.
¶ Aliõ. Epar lupi datũ in q̃titate.ʒ.iij. cũ vi
no dulci iuuat. ¶ Aliud. Epar equi repone in
ſcrinio de cedro ⁊ de eo da cũ vino vel aqua il
lis quibus epar vlceratum eſt aut habet depa
ſcentiam. ¶ Aliud malue ſuccus bibitus cuʒ
melle cõfert epaticis. ¶ Aliud. Uiola alba bi
bita ideʒ facit. ¶ Aliud. Caulis crudus cata
plaſmatus iuuat epaticos.
¶ Ca.xxiij. de paſſionibus ſplenis.
Jcus ſiccas coque in mellicrato ⁊ tere
f ⁊ permiſce abſinthium tritum valde
⁊ appone. ¶ Aliud Juuans ſi fuerit
ſcliratus: cortices radices capparis.℥.ij. Ace-
ti ſexte medium: aque ſextam vnam coque vſ-
q₃ ad tertiam partem ⁊ da bibere ciatuʒ vnũ
aut duos per interualla. ¶ Aliud. Folia ede-
re coque in aceto ⁊ terẽs exprime liquorem: ⁊
ſi patiens eſt fortis da ſibi merum bibere hoc
ſi vero delicatus pmiſce aquã opʒ aũt patiẽtẽ
cogere antequam bibat vt velociter ambulet.
¶ Aliõ ſuccũ cẽtauree minoris antique trite
in mortario da coclearij quãtitem bis q nõ fe
briũt. ¶ Aliud ſplẽ leporis terẽs trãſglutitus
vt non tãgat dẽtes ſanat ſpleneticos: ignoret
aũt patiẽs qd trãſglutiat hñs ligatos oculos.
Jdẽ aũt facit ⁊ catuli q nõdũ videt ſplenẽ trãſ
glutitus. Dicebat aũt marcellus ꝯferre ſatis
ſpleneticis cardamomi coclear vnũ vel duo cũ
ciato vno aceti ſqlllitici datũ ĩ ieiũio duobꝰ die
bꝰ. ¶ Aliõ. Radices edere molles coq̃ ĩ vino ⁊
da bibetĩ. ¶ Aliõ ſplenẽ muris ⁊ pipis granu
la.vij. coque in ficu ⁊ da latenter comedere.
¶ Epitimata ad ſpleneticos.
Jrabolanũ in aceto liniens fac ceroti
m ſpiſſitudinẽ ⁊ appone. ¶ Aliõ. Splen
vulpis ſupligatus ſanat ſpleneticos.
¶ Aliõ ſplen edi ſupappoſitus liquat ſplenẽ.
¶ Aliõ caulis ſilueſtris cataplaſmatus ſanat
ſpleneticos. ¶ Aliõ fructũ tamariſci coquẽs
in aceto ⁊ terẽs appone. ¶ Aliud armoniacuʒ
diſſolue ĩ aceto ⁊ appone. ¶ Aliud radicẽ cap
paris tere diligẽter ⁊ coquẽs in aceto pone in
pãno ⁊ ſuppone ſpleni in vno enim die iuuat.
¶ Cap.xxiiij. de hyctericia.
Afanũ recentẽ cũ folijs ſuis terẽs da
r de ſucco bibere ciatos duos vel vnuʒ:
da aũt ante balneũ. ¶ Aliud. Ancu-

ſe radicē da bibere cū aqua. ¶ Aliud hypicū
⁊ adiantū coque ⁊ da bibere: vel tamariſcū co-
que in aceto ⁊ da bibere. ¶ Aliud fabarole tri
te ⁊ cū vino ⁊ melle bibite quātitas debita ſa-
nat hystericos. ¶ Aliud ſerpillū coctū ī aqua
⁊ bibitū iuuat. ¶ Aliud. Capre iuuenis ſterc⁹
ſicca ⁊ tere ſubtilr ⁊ da in ieiuno bibere cū vini
odoriferi ciatis trib⁹: febrictib⁹ vero cū aqua.
¶ Aliud fellis vrſi magnitudinē fabe da dei-
de bibat aquā. ¶ Aliud. Ariſtologiā da cum
idromelle bibere. ¶ Aliud radicē lapatij acu
ti tere in mortario ⁊ exprime ſuccum ⁊ da bibe
re tribus diebus ciatum vnum.

¶ Paratiua ad hystericos.

Lacterij magnitudinē fabe diſſolue ī
e lacte mulieris ⁊ infunde in nares.
¶ Aliud. Nigellā coquēs īfunde de-
coctionē in naribus in balneo.

¶ Cap. xxv. de hydropiſi.

Ris cōbuſti fabe magnitudinē ſterco
e ris colūbi exaguū vnū vini ciatos. iij.
da ⁊ ſit totū vna potatio. ¶ Aliō. Co
cognidiū tritū ⁊ cribellatū aſſume cū melle ⁊
fac glutinis cōſiſtentiā: ⁊ da coclearū vnū cū
iij. ciatis vino mellis vel cū aqua calida vel cū
ouo ſorbili. ¶ Aliud: ſucci radicis ebuli bibe
ciatos. ij. durat. n. abſq3 ꝙ ſubuertat ſtomacū
¶ Aliud. Decoctionē graminis da bibere cū
vino: eſt. n. diuretica. ¶ Aliud. Solatri ciatū
vnū cū mellis ciatis tribus da bibere. ¶ Ali-
ud. Yſopum cum vrina hyrci aut capre da bi
bere: eſt enim diureticum.

¶ Ca. xxvj. de paſſionib⁹ vētris ⁊ inteſtinoꝝ: ⁊
ꝑmo de his qb⁹ egredit vmbilicus.

g Allas cōbure vel tere ⁊ pmiſce cū cor
tice turis ⁊ albumine oui ⁊ appone.

¶ Ad tortiones ⁊ dolores ventris.

Adicē ariſtologie da bibere. ¶ Aliō.
r Cimini torrefacti coclearia duo cum
iij. ciatis aque aut vini da bibere.

¶ Aliud. Da ciminū maſticare ⁊ tranſgluti-
re. ¶ Aliud. Cartamū ⁊ fenugrecū tere ⁊ co-
que ⁊ da decoctionē bibere. ¶ Aliō. Baccas
lauri ſiccas ⁊ excorticatas terens da bibere co
clearia nouē. ¶ Aliud. Serpillū terēs da cū
vino bibere. ¶ Aliud Decoctionē ſanſuci da
cū vino bibere. ¶ Aliud. Yringi radicē da cū
vino bibere: vel decoctionē ſpice vel caſtoreū.

¶ Ad diſſinteriam.

l Entē coque cū radice rubi tenera di-
ligēter trita: deinde pone oleū ⁊ da ad
comedendū. ¶ Aliud. Miliū tritū coque ⁊ po
ne pinguedinē vituli: ⁊ da comedere calidū ⁊
poſtea da bibere aquā frigidā. ¶ Aliō. Par
tem interiorē galle accipiēs tere diligēter ⁊ ci-
pmiſce farinā ⁊ fermēta cū albo oui: ⁊ fac pan
niculos ⁊ coque: deinde frāge ⁊ īfunde in vino
⁊ da comedere. ¶ Aliud. Oua tria pone ī ace
to ⁊ dimitte trib⁹ dieb⁹: deinde accipe ſimulā
⁊ fermēta cū illis ouis: ⁊ coque ⁊ infundens ī
vino da comedere. ¶ Aliud. Sumach coque
in vino ſtiptico ⁊ da bibere. ¶ Aliud. Gallas
coque in vino auſtero ⁊ da bibere. Ad dolorē
autem diſſintericorum ꝗ Coctana cum ceroto
rodino aut mirtino ana equalr cataplaſmes.

¶ Ad colicam.

i N licinio ſeu ſuppoſitorio pone opi-
um diſſolutum in ſucco lactuce ⁊ po-
ne in ano. ¶ Aliud. Qui dolet colon ſuſcitet
canē dormientē ⁊ mingat in loco in quo canis
dormiebat: ipſe. n. iuuabit: canis aūt ledet.

¶ De ſuppoſitorijs colicoꝝ ſolutiuis vētris.

Appoſitoriū purgans ventrem. In
f felle taurino infundens ſuppoſitoriū
pone in ano. ¶ Aliud. Saponē gal-
licum inuoluens in lana ſuppone. ¶ Aliud.
Spoliū ſerpentis in vaſe eneo fricans cū oleo
quouſq3 comburatur diſſolue in illo oleo ⁊ vn
ge de eo cum tuo digito.

¶ Epithyma ſolutiuum ventris.

Ocognidium excorticans tere ⁊ aſſu
c me in ceroto: ⁊ appone in vētre pueri
verſus vmbilicū. ¶ Aliud. Aſtraga
lum porci cōbure ⁊ tere ⁊ da bibere cum aqua
Quidam autem decoquunt aſtragalum por-
ci ⁊ dant decoctionem bibere.

¶ Cap. xxvij. de paſſionib⁹ renum ⁊ veſice.

Apis qui mingit ſi teratur ⁊ bibat
l frāgit lapides qui ſunt in veſica. Et
eluri epar cōbuſtum ⁊ tritum ⁊ bibi-
tum patientē lapideitatē ſanat. Et lapis dict⁹
Iaſpis ſi bibat ſanat lapides qui ſunt in veſi-
ca. Et lapis cimbalarie bibitus cum vino idē
facit. ¶ Aliud. Scolimi. i. cardonis radicē co
que in vino albo ⁊ da bibere. ¶ Aliud came-
dreos coque in ydromelle ⁊ da bibere. Hoc
aūt vſus fuit priſcus ſamius. ¶ Aliud Edere
corimbos albos da in vino bibere: frangūt et
lapides. ¶ Aliud Folia ſalicis terens da bibe
re in vino auſtero quouſq3 patiens ſanetur.

¶ Unctio patientium lapidem.

Oſtꝙ minxerit patiens butyrum an
p tiquum malaxans vnge pudendum
eius: quando vero vadit ad lectum
apponat lanam.

¶ Ad difficultatem vrinationis.

Mmach ⁊ corimbos edere rubee tere
s cū vino albo ⁊ vnge partes q̄ ſunt ſub
vmbilico patietū diſſuriā. ¶ Aliud
Paritariā coque ī oleo:⁊ cataplaſmes pudē-
dū ⁊ minget ſtatī. ¶ Aliud. Radicē gramis
coque in aqua ⁊ da bibere.

¶ Unctio diuretica conferens nefreticis.

Alamentum ⁊ acetū ⁊ piper aſſume
c in ceroto ⁊ pone in vmbilico. ¶ Aliō
fac encatiſma in decoctione ſanſuci.

¶ Ad ſiſtendum exuberantiam vrinationis.

Ecipe pelliculas q̄ ſunt in ventre gal
a linarum ⁊ ſicca in ſole: ⁊ Recipe ex
eis.ʒ.i.⁊ de olibano maſculo ⁊ glāde
ſicca ⁊ balauſtijs ⁊ galla: aā.ʒ.iij.tere ⁊ da ex
eis in ieiuno cum melle roſato ⁊ aqua frigida.

¶ Ad nefreticos ⁊ ſciaticos.

Ecipe farinā vreos ⁊ acetū forte ⁊ per
r miſce eis raſinam piceinā ⁊ lupinos ⁊
piretrū ⁊ terbentinā ⁊ ſulfur ⁊ nitrū ⁊
baccas lauri ⁊ miſcens oīa cum melle appone.

¶ Cap.xxviij. de mulieribus ⁊ primo de con-
ferentibus ad conceptionem.

Icus ſiccas cum folijs atis.i.abietis
f da comedere. ¶ Aliō. Spumā oīs
ruminantis tolle cum digito ⁊ da bi-
bere cum vino. ¶ Aliud. Naſturtium tritū
da comedere cum aceto quatuor diebus poſt
purgationem. ¶ Aliud: ſtercus vulpis ponēs
in naſtali ⁊ etiam vncta coeat. ¶ Aliud. Ma-
tricem leporis ſicca ⁊ tere ⁊ da bibere cum fue
rit a meſtruis purgata.

¶ Ad generandum maſculum vel feminam.

Ir ſi vult generare maſculum faſcia
v pueri alba liget pedem dextrum. Si
vero feminam faſcia nigra liget pe-
dem ſiniſtrum. ¶ Aliud ſi vult generare ma-
ſculū liget ſiniſtrū teſticulū ⁊ coeat: ſi vō femi-
nā liget dextrū. ¶ Aliud faciēs ad exceptionē
maſculi. Adipe anſeris ⁊ terbētina vngat pu-
dendū duobus diebus: tertia vero die coeat.

¶ Ad ſciendum vtrum ſit maſculus vel femi
na quod eſt in ventre.

Elinum.i.apium muliere ignorante
s pone in capite eius:⁊ ſi primo vocaue
rit maſculum pariet maſculum: ſi ve
ro feminam feminam. ¶ Aliud. Accipe vri-
nam eius que eſt pregnans ⁊ fode foſſas duas
⁊ in vna pone bordeum ⁊ in alia triticum poſt
quam poſueris vrinam in eis:⁊ ſi primo ger-
minauerit triticum: pariet maſculum: ſi vero
bordeum: feminam.

¶ Ad retinendum fetum.

Apidem aeticem ſeu aquileum por-
l tet: vel radicē malue: ſardonius etiā
lapis retinet embrionem vſq ad fi-
nem. Oportet autem vt contangat ventrem
eſt etiā ⁊ paritaria: quando portatur cuſtodi-
tiua embrionum.

¶ Ad facilitatem ⁊ velocitatem partus.

Albos amaros terēs da cū vīo cocto
b bibere:⁊ ſtatī pariet. ¶ Aliō. Dipta
mū cum vino ⁊ vino cocto da bibere.

¶ Suffumigatio patientiū difficultatē ptus.

Elegij ma.i.pone ī aqua calida ⁊ fac
p mulierē ſedere:⁊ die ī aure eiꝰ ſu.ca.
midur. ¶ Aliō. Camepiteos ⁊ aſpala
tū pone ſup carbone ⁊ ſuffumiga: vel appone.

¶ Potus extrahens fetum mortuū vel eum
qui non fertur ſecundum naturam.

Ellis tauri q̄titatem amigdale diſ-
f ſoluēs in vino limphato da coclearia
duo bibere:⁊ emittet ꝯfeſtī. ¶ Aliō
Elium crudum.i.triticale iunge cum cedrea
⁊ calefacias ⁊ da bibere in ieiuno. ¶ Aliud.
Artemiſiam coque in mellicrato ⁊ da bibere.
¶ Aliud. Lapidem quem mordet canis quā-
do proicitur in eum poſitū in ſolo trāſeat ſup
ipſum mulier que patitur difficultatē partus.

¶ Cataplaſma corruptiuū abſq nocumēto.

Olia cipreſſi mollia coquens in aqua
f tere diligenter vt fiat cōſiſtentia:⁊ po
ne ſupra vmbilicū ⁊ ventrē ⁊ liga cū
faſcia:⁊ iube ſedere ſuple vel ſedere in ſella cur
ua dormiet ⁊ emittet abſq dolore.

¶ Aliud extractiuum infantis.

E oppoponaco fac naſtale vnius obo
o li ⁊ ſuppōe: exptū.n.eſt a multis:⁊ abſ
que periculo. ¶ Aliud condiſi tri-
tum aſſume cum melle:⁊ fac naſtalia parua ⁊
appone: ducit enim ⁊ menſtrua. Alia folia ar-
temiſie tere cum oleo ro. ⁊ fac glutinis conſi-
ſtentiam ⁊ appone in peſſario.

¶ Ad eas q̄ poſt partū remanent diſcolorate.

Micem terens in vino dulci da in ie
p iuno bibere. ¶ Aliud florem balau-
ſtiarum coque cum mirto da bibere.
¶ Aliud. Accipe fecem vini antiqui ⁊ radicē
lilij ⁊ allia ⁊ lenias ⁊ vnge faciē de ſero ⁊ in ma
ne laua ⁊ hoc fac quouſq facies rubefiat.

¶ Ad educendum menſtrua.

Icus ſiccas duas ⁊ nitri obolū.i.fac
f peſſariū ⁊ appone. ¶ Aliud. Artemi-
ſiam tere ⁊ appone. ¶ Aliud. Rute
ſilueſtris ſemen appone. ¶ Aliud. Praſſium
nepitam rutam corticem celſi ana.ʒ.iij.co-

que in vino aut aqua ⁊ da bibere. ¶ Aliud de
aqua qua diſſoluitur fermentum vetus quā-
do fit panis da bibere.

¶ Si a pariente nō emittat̄ ſanguis.
a Ri ſemen tere: ⁊ da cū vino albo bi-
bere.

¶ Contra fluxum menſtruorum.
Adicem peucedani: ⁊ nucez cipreſſi:
r ana equal̄r da cum vino albo bibere.
¶ Aliō. Acinos vue nigre ſicce tere:
⁊ ī vino auſtero nigro da bibere. ¶ Aliō. Coa
gulū cdi ſiccū terens da cū aceto bibere in ie-
iuno. ¶ Aliud. Corallū da cū vino nigro bibe
re. ¶ Aliō. Cornu cerui cōbure: ⁊ da bibere.

¶ Appoſitoria ad hoc.
Ortices granati vl̄ balauſtias coque
c ⁊ tere: ⁊ aſſume cū lana: ⁊ fac peſariū:
⁊ appone. ¶ Aliud. Interiorē partē
galle ⁊ olibanūz coque in aqua ⁊ tere ⁊ aſſume
in peſario. ¶ Aliud poligoniaz tere ⁊ aſſume
in lana munda ⁊ appone.

¶ Ad dolores matrices ⁊ ſuffocationes.
Eſtudinis terreſtris epar ſiccans po-
t ne in peſario: eſt enim valde efficax.
¶ Aliō. Cor leporis ſicca: ⁊ da de co
bibere. ¶ Aliud. Radicē arboris maligrana-
ti dulcis da bibere cuz vino. ¶ Aliud. Caſto-
reum cum aniſo da bibere. ¶ Aliud. Cumini
partes duas nigelle partem .i. tere: ⁊ da cum
oximelle bibere.

¶ Ad dolores matricis.
Eonie radicē da bibere vel radicem
p yreos: vl̄ ſeminis peonie granula. xv.
vel pollicarie aut vrtice ſuccū appone
vel folia meliſſe cocta in vino. ¶ Aliud. Acci-
pe rutam viridez ⁊ tere: ⁊ cum butyro ⁊ adipe
porci fac vnguentum.

¶ Ad duritiem matricis.
Iminum tritum ⁊ folia rute aſſume
c cum pice liquida ⁊ butyro: ⁊ fac peſa-
rium: ⁊ cum lana appone.

¶ Ut matrix non fiet humida in coitibus.
Ecipe gallas onfacinas .iiij. ſpodij
r quo vtuntur in curis oculoꝝ coclea-
ria duo: tere ⁊ miſce ambo: ⁊ pone in
vaſe mūdo; ⁊ accipiat mulier coclearīū vnum:
⁊ diſtēperet cū vino: ⁊ roret matricē: ⁊ per totā
eius vitā remanebit nō habens loca humida.
¶ Aliud. R. gallaz. ⁊ tere ⁊ infunde in aqua
viij. dieb⁹: deinde lanā mollē aſperſam ſulfu-
re infunde in illa aqua: ⁊ non exprimens eam
dimitte ſiccari: ⁊ fac peſariuz de illa lana: ⁊ da
vt ſupponat: ⁊ erit ſicut vgo. ¶ Aliud. R. gal-
las: ⁊ tere ⁊ īfunde in alumine cū aqua: ⁊ ſicca:
deīde caſſiā ⁊ cipreſſuz ⁊ gallā ana equal̄r tere
⁊ pone ī vino veteri faciēdo mellcā ꝯſiſtētiā: ⁊ ī
eo infundēdo pānum: exicca ⁊ da apponere: ⁊
iube retinere duabus horis: qū vō vz vir coire
cū ea auferat pānuz. ⁊ accipiat mel ⁊ nitrum ⁊
vngat matricem: ⁊ vſqz ad pectinem: ⁊ ita mi
ſceatur viro.

¶ Ut mulier corrupta appareat virgo.
Ecipe gallas īmaturas alcanne xilo-
r caſſie roſarū ſiccaꝝ: piperis albi: coco
gnidij ana exagiū .j. tere: ⁊ preclauata
matrice apponat iſta: confert autez ⁊ ſemen la
patij acuti tritum ⁊ appoſitum.

¶ Ca. xix. de paſſionibus virge: ⁊ de eius ere-
ctione ad libidinem: ⁊ de eius contrario: ⁊ pri-
mo de mingentibus in lecto.
Is q mingunt in lecto: gutturē galli
b cōbure: ⁊ da bibere in ieiuno cū aqua
tepida. ¶ Aliud. Teſticulum vulpis
ſiccum terens da cum vino odorifero bibere.
¶ Aliud. Calamētuz ⁊ myrrhā da in aqua bi
bere añ cenaz. ¶ Aliud. Accipe murē excoria-
catum: raſſa ⁊ da comedere. ¶ Aliud. Accipe
tres linguas anſeris ⁊ coque: ⁊ da comedere
trib⁹ diebus qualibet die vnaz. ¶ Aliud. Se-
men rute agreſtis da comedere tribus dieb⁹.
¶ Aliud. Ungatur virga cum chymolea ⁊
ſucco paritarie.

¶ De erectione virge vt homo diu coeat.
Endunt virgā ⁊ mouēt ad coitū iſta.
t R. pincarū petroſelini pudendi cerui
terbētine: ana equal̄r piperis qō ſuffi
cit: aſſume cū melle ⁊ vtere. ¶ Aliud. R. cice
ruz crudoꝝ pincarū ana ptes .ij. ſeminis eruce
piperis ana ptis .j. mellis qō ſufficit: da cuz vi-
no. Aliud. Unge pudēduz cū melle anteq̄ co-
eas. ¶ Aliud. Semē eruce da bibere cū melle
¶ Aliud. Succi eruce ciatos .ij. cuz pipere al-
bo qō ſufficit: da trib⁹ diebus: de tertio in ter-
tiuz: vel ſucci eruce ⁊ pipis albi da coclear vnū
in ieiuno. Cōfert ēt oſtracbū tortuce bibitū: ⁊
lac bouinū bibitum. ¶ Aliud. Poligonie ſe-
men ⁊ carnē piſciuz fluuialiū ſiccā terēs da bi-
bere: tēſionē. n. facit: ⁊ ſil̄r ſemen portulace co-
ctū cū lacte bouino mire ꝓdeſt. Et ſil̄r oua ꝑdi
cis ſi comedanſ. ¶ Aliud: ſemē porri cū vino
nō lipbato da bibere. ¶ Aliō: ſuccus poligo-
nie bibitus facit ꝓmptiores ad coitū. ¶ Aliō:
aqua ī qua extīguiſ ferrū bibe cū vino. ¶ Aliō
Teſticuli vulpis ſicci bibe coclear vnū. ¶ Aliō
Expreſſionem radicis affodilli da bibere.
¶ Aliud. Quādo taurus poſtq̄ coierit mim

xerit lutum permiſcens quod fit ex vrina vnge pudendum. ¶ Aliud. Cum ſtercore bouis recenti vnge pudendum. ¶ Aliud. Cocognidium tere ⁊ permiſce cum oleo roſarum: ⁊ vnge. ¶ Aliud: ſucco colūbarie vnge pudēdum.

¶ Ca. vltimuꝫ de morſu venenoſoꝝ aīalium.

a D morſum venenoſoꝝ aīaliū fraxini folia tere ⁊ da coclearia tria nō febricitātib⁹ cū tribus ciatis vini. ¶ Aliđ Corticē arboris glandis vel erucā vel camepiteos: vel policariā vel aliū vnū ex his terēs da cū vino nō limphato in ieiuno bibere. ¶ Aliđ ſanguis anatis ꝯtriatur oīb⁹ venenoſis: ⁊ mortiferis: hoc idem etiā faciunt ⁊ carnes galline nouiter occiſe ſi cataplaſmentur: obſiſtunt. n. oīb⁹ venenoſis ⁊ curāt ꝑter aſpidē. ¶ Aliud. Rutā da cū vino bibere. ¶ Aliđ Cerebrū galline bibitū iuuat.

¶ Vnctio morſure vipe.

g Albanum cū ciprino vnge. ¶ Aliud Serpillum cuꝫ aceto ſimiliter vnge.

¶ Suffumigationes fugantes venenoſa de domo.

p Iretrum ⁊ ſulfur fumiga ⁊ fugient. ¶ Aliud. Cornu cerui: ⁊ pīguedo idē facit: pellis etiaꝫ eius ⁊ pedes dextri ſi inſigantur in porta prohibent ingreſſuꝫ cuiuſlibet venenoſi. ¶ Aliud. Pulmo aſini ſi fumigetur omne venenoſum fugat.

¶ Vt vipera non mordeat.

d Ragonteam tere ⁊ vnge manum ⁊ non mordeberis. Fructus vero ipſius herbe tritus cuꝫ aqua ⁊ poſitus in eq̄taturis peregrinantium fugat eas. ¶ Aliud. Cum ſucco ſolatri vnge manus.

¶ Epithyma in morſis a vipera.

v Ipere caput abſcindens applica partem ſanguinoſam capiti morſure ⁊ liga: ⁊ dimitte ſic.

¶ Embrocatio ad morſum vipere ⁊ aranee.

t Rifolium herbam coquens embroca. Nullus autem embrocatur in illa embrocatione qui non patitur: trāſit enim paſſio in eum vt putet ſe a vipera vel aranea eſſe mordicatum.

¶ Explicit liber Galieni de facile acquiſibilibus ad ſolonem Archimedicum: tranſlatus de greco in latinum a magiſtro Nicolao de regio de Calabria.

Tabula huius operis.

¶ Capitulum primum de tincturis capilloꝝ.
De preſeruatione a canitie.
Ad faciendum capillos albos.
Ad faciendum capillos flauos.
¶ Capitulum. ij. de caſu capillorum.
De capillis qui cadunt his qui reſumuntur ex egritudine.
Vt in loco combuſto ab igne oriantur capilli.
Pſilotrum pilorum.
¶ Capitulum. iij. de alopitia.
¶ Cepitulum. iiij. de furfuribus.
¶ Cap. v. de pſidraquij ⁊ exflorationibus.
¶ Capitulum. vj. de acoribus ⁊ fauis.
¶ Capitulum. vij. de tremore capitis.
¶ Capitulum. viij. de dolore capitis.
Ad dolorem capitis ⁊ timporum.
¶ Capitulum. ix. de epilenſia.
Caputpurgia eoꝝ qiubus caput moleſtatur.
¶ Capi. x. de paſſionibus aurium ⁊ primo de ſtone del dolore aurium.
Ad aures ſaniem manantes ⁊ doloroſas.
Ad extrahendum ſordem de aure.
Ad ſonitum aurium.
Ad difficultatem auditus.
Ad ſurditatem.
Ad ſcrofulas ⁊ parotides que ſunt apoſtemata ſecus aures.
¶ Ca. xj. de paſſionibus oculoruꝫ ⁊ primo de obtalmijs incipientibus.
An vngulam.
Ad hypopia. i. liuorem qui fit ſub oculo.
De pelſomatibus ſeu ſanguine mortuo.
De pterigijs.
De vlcerbus oculorum ⁊ albuginibus.
Ad caliginem ⁊ nebulas oculorum.
De ordeolo.
De madaroſi ſeu malefactione.
Ad ſupercilia piloſa.
Vnctio habentium oculos glaucos.
Ad ſuffuſiōes. i. cataractas: vel deſcēſum aq̄.
Ad egilopes.
Ad noctilopas.
¶ Capitulum. xij. de paſſionibus nariū ⁊ primo de polipo ⁊ ozena.
Ad fetorem narium.
Ad vlcera narium.
Ad flegmones intrinſecos naſi.
Ad extrahendum ſanguinem de naribus.
Ad fluxum ſanguinis narium.
Ad ſtertentes.
¶ Ca. xiij. de paſſiōibus faciei: ⁊ primo de eſſi li. i. panno ⁊ lentiginibus.
Ad morfeam ⁊ colorem album.

Tabula

Ad faciendum faciem rubicundam.
Ad faciendum faciem albam ⁊ tenſam.
Ut facies non comburatur a ſole.
Ad tumorem faciei ſine flegmone.
¶ Ca.xiiij. de paſſionibus oris dentium: ⁊ primo de ſciſſura labiorum.
Ad fetorem oris.
Ad emoragiam ab ore.
Ad aſcas ſeu alcola.
¶ Ca.xv. de dentibus ⁊ primo de albificatione dentium.
Ad dolorem dentium.
Uerba tranſlatoris ad dolorem dentium.
Ad dentes dolentes vel commotos.
Suffumigationes dentium dolentium.
Ad dentes commotos.
Ad dentes corroſos.
Ad ſtuporem dentium.
Ad extrahēdū dētes abſq; ferro ⁊ abſq; dolo᷑
¶ Capitulum.xvj. de paſſionibus gingiuarū etiam vuule.
Ad gingiuas tumidas ⁊ ſupercarnatas.
Ad flegmonem gingiuarum.
Ad gingiuas denigratas ⁊ putridoſas.
Ad gingiuas ſanguinoſas.
Uerba trāſlatoris ad gingiuas corroſas aut decarnatas aut ſanguinolētas: exptū ē hoc
Ad vuulam flegminantem.
¶ Cap.xvij. de ſquinantia ⁊ flegmonibus paristhmiorum.i.partium gutturis.
Ad diminutionem ⁊ abſciſionem vocis.
Ad eos qui iam ſuffocantur.
Ad extrahēdū ſpinas ⁊ queciq; alia a guttur
¶ Capitulum .xviij. de paſſionibus pectoris ⁊ primo de tuſſi.
Suffumigatio ad tuſſim.
Ad aſmaticos.
Ad orthomiam.
De ſputo ſanguinis.
De curſu ſanguinis ad interiora.
De omni curſu ſanguinis.
¶ Capitulum.xix. de pleureſi.
Unguentum bonum.
¶ Capitulu;.xx. de mamillis: ⁊ primo de apoſtaſi mamillarum.
Uerba tranſlatoris ad paſſiones mamillaru;.
Ad prohibendum lac.
Ad faciendū mamillas q̄ ſunt īclinate rectas.
Ut mamille remaneant recte diu.
¶ Capitulum.xxj. de paſſionibus ſtomaci: ⁊ primo de dolore ſtomaci.
Ad debilitatem ſtomaci.
Ad ſedandum vomitum.
Ad ſingultum.
¶ Cap.xxij. de paſſionibus epatis.
¶ Cap.xxiij. de paſſionibus ſplenis.
Epitimata ad ſpleneticos.
¶ Cap.xxiiij. de hyctericia.
Maratiua ad hyctericos.
¶ Cap.xxv. de hydropiſi.
¶ Cap.xxvj. de paſſionib⁹ vētris ⁊ inteſtinoꝝ: ⁊ primo de his q̄bus egreditur umbilicus.
Ad tortiones ⁊ dolores ventris.
Ad diſſinteriam.
Ad colicam.
De ſuppoſitorijs colicoru; ſolutiuis ventris.
Epithyma ſolutiuum ventris.
¶ Cap.xxvij. de paſſionibus renum ⁊ veſice.
Unctio patientium lapidem.
Ad difficultatem vrinationis.
Unctio diuretica conferens nefreticis.
Ad ſiſtendum exuberātiam vrinationis.
Ad nefreticos ⁊ ſciaticos.
¶ Cap.xxviij. de mulieribus: ⁊ primo de conferentibus ad conceptionem.
Ad generandum maſculum vel feminam.
Ad ſciendum vtrum ſit maſculus vel femina: quod eſt in ventre.
Ad retinendum fetum.
Ad facilitatem ⁊ velocitatem partus.
Suffumigatio patientiū difficultatē partus.
Potus extrahens fetum.
Cataplaſma corruptiuum abſq; nocumento.
Aliud extractiuum infantis.
Ad eas que poſt partū remanent diſcolorate.
Ad educendum menſtrua.
Si a pariente non emittatur ſanguis.
Contra fluxum menſtruorum.
Appoſitoria ad hoc.
Ad dolores matricis ⁊ ſuffocationes.
Ad dolores matricis.
Ad duritiem matricis.
Ut matrix non fiat humida in coitibus.
Ut mulier corrupta appareat virgo.
¶ Ca.xix. de paſſionibus virge ⁊ de eius erectione ad libidinem ⁊ de eius contrario: ⁊ primo de mingentibus in lecto.
De erectione virge vt homo diu coeat.
¶ Cap.vltimū de morſu venenoſoru; alaliū.
Unctio morſure vipere.
Suffumigatiōes fugātes venenoſa de domo.
Ut vipera non mordeat.
Epithyma in morſis a vipera.
Embrocatio ad morſum vipere ⁊ aranee.

Finis huius tabulis capitulorum.

Tabula ſuper tractatu de Herbis:

Prohemium.

Cum ſūmi dei adiutorio librū hūc: qui ortus ſanitatis recte appellatur: in finem vſqꝫ feliciter perduximus: ne te lectorem i eodem tedioſe vagari contingat. verū vt valeas: optime lector: cito in hoc opere inuenire qđ requiris qđ remediū egritudini adhbere debeas. quā naturā: ꝓprietatē: ſeu cōplexionē herba ſeu arbor aial oē: lapis quoqꝫ ꝑcioſus: piſcis ac auis quelibet habeat: ac poſtremo vrinarum iudicia iuxta ſuas regulas ꝛ magiſtrales differentias ſequens tabula luculēter te docebit. Et primo in ortum herbarum tabula heccine indicem ponet. Dehinc in campum animalium aliorumqꝫ properabit ordinem tractatuū ſeruando.

Ad alopiciam.

Ca.ij.A ꝛ B.
Ca.vij.E.
Ca.xviij.C.
Ca.xxvi.A.
Ca.xxxiiij.C.
Ca.xlvi.F ꝛ G.
Ca.lxxxvij.D.
Ca.lxvi.H.
Ca.ccxlviij.K.
Ca.cccix.C.
Ca.ccccliiij.in fine
Ca.cccexci.L.
¶ Aurium dolor.
Ca.iij.H.
Ca.v.D.
Ca.vij.D ꝛ K.
Ca.xv.T.
Ca.xxix.E ꝛ M.
Ca.xlvij.D.
Ca.lv.J.
Ca.lx.D.
Ca.lxxxvi.E.
Ca.c.E.
Ca.cix.E ꝛ H.
Ca.cxxx.A.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cxlvij.B.
Ca.clxij.C ꝛ H.
Ca.ccxij.D.
Ca.ccxxviij.B.
Ca.ccxliiij.A.
Ca.ccxlviij.F.
Ca.cclxx.F.
Ca.cclxxvii.B.
Ca.cclxxix.F ꝛ G.
Ca.cc.lxxxiij.E.
Ca.cccxx.G ꝛ H
Ca.cccxxij.D.
Ca.cccxxv.E.
Ca.cccxxviij.in fine.
Ca.cccxxix.F ꝛ G.
Ca.cccxlvi.D.
Ca.cccliij.B.
Ca.ccclxix.B.
Ca.ccclxxij.H.
Ca.ccclxxv.C ꝛ N.
Ca.ccclxxxiiij.S.
Ca.ccccv.F.
Ca.ccccix.in fine.
Ca.ccccxxxvi.M.
Ca.cccclv.C.
Ca.cccclxxxiiij.H.
Ca.ccccxciij.H.
¶ Aurium vermes.
Ca.xviij.F.
Ca.lv.K.
Ca.lxxxvi.A.
Ca.xcvii.B.ꝛ in fine.
Ca.cvij.B.
Ca.lxxv.E.
Ca.ccxix.E
Ca.cclxxxviij.F.
Ca.cclxxxix.F.
Ca.ccxc.E.
Ca.cccx.B.
Ca.cccxlvij.E ꝛ J.
Ca.cccciiij.J.
¶ Aurium inflatio.
Ca.l.E.
¶ Aurium tinnitui.
Ca.cxxxi.K.
Ca.clxxv.E.
Ca.ccxxxv.F ꝛ H.
Ca.ccxcij.E.
Ca.ccclxxv.C.
Ca.ccccxxxvi.H.
¶ Aurium vlcera.
Ca.cclxxxiij.F.
Ca.cccij.N.
Ca.cccliij.D.
Ca.ccclxvij.A.
Ca.ccclxxvi.B
Ca.ccccxlv.D
Ca.cccclv.A
Ca.ccccxciii.E
Ca.ccccccv.C.
¶ Aurium putredo.
Ca.cclxv.C
¶ Aurium ſanies
Ca.cccc.xxxiii.M
¶ Aurū cōquaſſatio.
Ca.ccccxl.A.
¶ Auditū recuperādū.
Ca.clxv.D
Ca.ccxlvi.D
Ca.cclxxix.B:
¶ Apoſtemata capitis.
Ca.cclxxxi.B.
Ca.cccxxxvii.H
¶ Apoſtemata narium
Ca.ccccvi.G.
¶ Apoſtemata lingue
Ca.ccccxxxvi.D
¶ Apoſtemata gutturis.
Ca.clxxxviii.D
Ca.cclxv.D ꝛ E
Ca.ccxcii.H.
Ca.ccxcix.B
Ca.cccxxxix.E
Ca.ccccli.B
¶ Apoſtēatib᷒ mām̄ille
Ca.xv.O ꝛ Q:
Ca.c.D.
Ca.cccxxii.E
Ca.ccccvi.G.
¶ Apoſtemata epatis.
Ca.cclxii.A.
Ca.cclxv.in fine.
Ca.cccxiiii.B
Ca.ccccxxix.C.
Ca.ccccliii.B ꝛ K
¶ Apoſtemata ſplenis.
Ca.cclxv.H
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxiii.G
Ca.ccccixvii.F.
¶ Apoſtemata pulmōis.
Ca.cclxix.M.
Ca.ccclxiii.C.
¶ Apoſtemata matricis
Ca.cxi.B Ca.cxci.F.
Ca.ccxxxvi.A
Ca.ccxlvi.J
Ca.ccxlviii.in fine.
Ca.cclxii.G.
Ca.cclxix.L.
Ca.ccccli.D ꝛ K
Ca.ccccxciii.H.
¶ Apoſtemata vulue.
Ca.lxxxix.F.
¶ Apoſtēata teſticulorū.
Ca.cxxiii.N.
Ca.cclxxxiii.A ꝛ H
Ca.cccii.in fine.
Ca.cccxciii.F.
¶ Apoſtemata ſiue vlcera calida.
Ca.li.A Ca.lv.C.
Ca.lvii.C
Ca.lxxi.D.ꝛ in fine
Ca.lxxxvi.D
Ca.cii.A.
Ca.ciiii.D
Ca.cxxxvii.in fine.
Ca.cxlv.B.
Ca.cxlvii.A.
Ca.cxci.C.
Ca.cclxii.L.
Ca.cclxxxiii.D
Ca.cclxxxiiii.D.
Ca.cccii.K.
Ca.cccxii.B.
Ca.cccxviii.B.
Ca.cccxxvii.E.
Ca.cccxxxiiii.C
Ca.ccclxvii.K
Ca.ccclxxxii.F.
Ca.ccclxxxix.B
Ca.cccccii.in fine.
Ca.cccclv.A ꝛ M
Ca.cccclxxvii.E.
Ca.ccccxcii.B.
¶ Apoſtemata frigida.
Ca.i.G.
Ca.cccclxvii.D
Ca.ccccxcvi.G.
Ca.ccccxcviii.B
¶ Apoſtemata dura.
Ca.xlix.A ꝛ B
Ca.lii.A ꝛ C.
Ca.lxix.in fine.
Ca.lxxi.D F G.
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cxxx.L
Ca.cxlii.A
Ca.cclxii.F M
Ca.cclxxxviii.F.
Ca.cccclxiii.A.
¶ Apata mollificādā.
Ca.xv.A.
¶ Apata flegmatica
Ca.ii.J.
Ca.lxv.C

Ca.cxci.B
Ca.cclxxv.in fine.
Ca.cccc.xiiii.H
¶ Apoſtemata ſiue vlcera fraudulenta.
Ca.xlvi.J.
Ca.lv.E
Ca.ci.B.
Ca.cxlv.F.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxvii.G
Ca.ccxcii.C.
Ca.ccxcix.B.
Ca.cccxviii.A
Ca.cccxlvi.C.
Ca.cccccii. In fine.
Ca.ccccxiii.G ⁊ H
Ca.ccccxcvi.E
¶ Apata maturāda
Ca.lxxviiii.B.
Ca.ccxliii.B.
Ca.cclxxii.C
¶ Apata rumpenda.
Ca.clxxxvii.B
Ca.ccvii.D ⁊ G.
Ca.cccci,in fine
¶ Apoſtemata ani.
Ca.xv.L.
Ca.xlvi.D
Ca.lxxi.in fine
Ca.lxxxviii.in fine
Ca.lxxxix.F
Ca.cxci.H
Ca.ccxxxvi.B
Ca.cclxxviii.H
Ca.cccxxii.B
Ca.ccccliii.M.
¶ Apata reſoluētia.
Ca.cxiiii.B
¶ Apata interioꝛa vt reſoluantur.
Ca.cccxxii.E.
¶ Alcola ⁊ ſunt puſtule ſiue vlcera oꝛis.
Ca.xiii.A ⁊ B
Ca.xvi.A ⁊ B
Ca.lxxx.B ⁊ E.
Ca.lxxxv.D
Ca.xcviii.J
Ca.xcvii.A
Ca.cxxi.G.
Ca.ccvi.B
Ca.ccxii.E
Ca.ccxiii.B
Ca.cclxix.J
Ca.cccxx.C
Ca.cccxlv.G
Ca.ccclxviii.G.
Ca.ccclxxix.B
Ca.cccccii.A ⁊ B
Ca.ccccxvi.B.
Ca.ccccclxxvii.E.
Ca.ccccclxxxvi.B.
¶ Aſpꝛedo lingue ⁊ gutturis.
Ca.xxiiii.E
Ca.lxxviii.G.
Ca.cxviii.C.
Ca.clvi.C.
Ca.clix.C
¶ Aſpꝛedo faucium.
Ca.cxxxiii.D
¶ Aſperitas pectoꝛis.
Ca.cli.A.
Ca.ccxx.A
Ca.cclxxv.A
Ca.cccxxvii.H.
¶ Aſperitas pulmonis.
Ca.cxiii.C.
Ca.cccxviii.A
¶ Aſperitas arteriaruz.
Ca.xxxiii.A.
¶ Artetica paſſio
Ca.xcvii.in fine
Ca.clxv.B
Ca.clxxx.G.
Ca.clxxxvii.in fine.
Ca.ccxii.F.
Ca.cccxiii.in fine.
Ca.cccxlv.A.
Ca.ccccxlix.D.
Ca.cccclxx.in fine.
¶ Ariditas membꝛoꝛuz.
Ca.lxiii.A.
¶ Articulos contractos mollificare.
Ca.lxxxvi.B.
¶ Appoplexia.
Ca.lxxv.in fine:
Ca.cxxi.D.
Ca.ccxxiii.E.
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccl.C ⁊ E.⁊ in fine.
Ca.cclvi.A
Ca.ccccliiii.K
Ca.ccccxcvii.D.
¶ Articuloꝛū doloꝛes.
Ca.cccli.A.
¶ Anhelitus difficultas.
Ca.ccccxxxviii.C
¶ Anhelitus facilis.
Ca.cxlv.C.
¶ Aſma.
Ca.lxxiii.C.
Ca.cxxxi.E
Ca.ccx.in fine.
Ca.ccxli.A
Ca.cclxxxix.in fine.
Ca.ccciiii.A.
Ca.ccclxxiiii.A
Ca.ccclxxxix.E
Ca.ccccxxvii.A.
Ca.ccclxxv.B.
Ca.ccccxcviii.C
Ca.ccccxcix.G.
¶ Aſma a cauſa frigida.
Ca.cl.in fine
Ca.clv.A
Ca.cxcvii.F.
Ca.ccvii.B ⁊ G.
Ca.ccxliii.in fine
¶ Aſma humidum.
Ca.xl.A J ⁊ P
Ca.xlv.A.
Ca.lv.N.
Ca.cxviii.E
Ca.cxxx.J
¶ Antrax
Ca.ix.A
Ca.cii.D.
Ca.cxxiii.in fine.
Ca.cccxx.B
¶ Ani doloꝛ.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.E
Ca.cclxxi.B
Ca.ccci.F.
Ca.cccxxxvii.in fine.
Ca.cccxlviii.E
¶ Aluum
Ca.clxxxii.in fine.
Ca.ccclxxxvii.B
Ca.ccccvi.in fine.
Ca.ccccviii.C
Ca.ccccclxxiii.in fine.
¶ Aquam citrinam educendam.
Ca.cxliiii.D
Ca.cxlviii.F.
Ca.clxxviii.A ⁊ J.
Ca.clxxxi.B.
Ca.ccxcviii.A
Ca.ccccxxx.K
Ca.cccclvii.C D ⁊ E
¶ Appetit᷒ comedēdi.
Ca.x.D
Ca.lv.A
Ca.xcii.A.
Ca.xciii.A
Ca.xcvii.G
Ca.cxviii.F
Ca.cxlviii.B.
Ca.clxviii.in fine.
Ca.cclxxxviii.B
Ca.cccxx.L
Ca.ccclix.D
Ca.cccxcii.C ⁊ D.
¶ Aquam malam qui potauerunt.
Ca.xiiii.N
¶ Aduſtio aque calide
Ca.cclv.B
¶ Aſſellarum fetoꝛ ⁊ totius coꝛpoꝛis.
Ca.lxxxix.A
Ca.ccclxi.D
Ca.ccclxvi.in fine.
¶ Aboꝛſum
Ca.xc.B
Ca.cxxx.B ⁊ F. ⁊ in fi.
Ca.c.xxxi.O
Ca.clxii.G
Ca.clxiiii.A.
Ca.clxv.C.
Ca.ccxxix.in fine.
Ca.ccclxxi.B ⁊ E
¶ Alto cadentibus.
Ca.viii.D.
Ca.lxiiii.E
Ca.ccvii.F
Ca.cccxli.B
Ca.cccxc.B
Ca.ccccxcvii.E
¶ Acrocoꝛdines tollere
Ca.cccxli.B
¶ Animalibus moꝛtem inferunt.
Ca.cccxix.A
Ca.cccxcv.in fine
¶ Animalia venenoſa ne intrent domum.
Ca.ccccliiii.J.
¶ Apes ne fugiant.
Ca.vi.K
¶ Apum punctura.
Ca.cclxxii.A
Ca.ccccxxix.F
¶ Amoꝛcin.
Ca.cclxxvi.in fine.

Boues vt impinguantur.
Ca.xcvi.in fine
¶ Botboꝛ.oꝛis.

Tabula ſuper tractatu de Herbis:

Ca.cccxix.C.
Ca.cccii.K.
Ca.cccxiiii.A.
¶ Brancos.ideſt apoſte-
mata faucium.
Ca.ccccl x.E.

Capitis dolor.

Ca.xxix.B
Ca.l.G.
Ca.lv.H
Ca.cix.J.
Ca.cxx.B.
Ca.cxxxi.D.
Ca.clxxxviii.D
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxlvii.C
Ca.cclxx.B.
Ca.cclxxxiii.C
Ca.ccclxvii.B C
Ca cccxcviii.A D
Ca.cccci.K
Ca.ccccv.in fine.
Ca.ccccliii.C
Ca.ccccxcix.E.
¶ Capitis dolor ex frigi-
ditate.
Ca.lx.B.
Ca.lxiii.A.
Ca.ccccxxvii.C
¶ Capitis dolor ex calo-
re ſolis.
Ca.cccxxvi.C G
¶ Capitis fractura.
Ca.lxiiii.in fine.
¶ Capitis ſcabiem.
Ca.lxxxvii.C
¶ Caput purgium
Ca.cvi.A ⁊ in fine.
Ca.cix.H ⁊ J.
Ca.cxxxvi.D.
Ca.cclxx.E
Ca.ccxxv.C ⁊ D
Ca.ccxcviii.B.
Ca.ccci.D.
Ca.cccx.F.
¶ Catarrum curare
Ca.lxxiii.in fine
Ca.cxxii.J.
Ca.cxxix.in fine
Ca.cxxx.C
Ca.ccxix.C
Ca.ccxxiiii.B
Ca.ccciiii.in fine
Ca.cccxiii.J.
Ca.ccccvii.B.
Ca.ccccxxv.A
Ca.ccccxci.C ⁊ D.
Ca.ccccl x.F ⁊ H.
¶ Capitis vulneratio.
Ca.ccxi.A
¶ Capillos generare.
Ca.cccciiii.A
¶ Capilloꝝ caſus pro-
hibentia.
Ca.lxvi.A
Ca.ccclxxxiiii.F.
¶ Capillos euellere.
Ca.clxii.G.
¶ Capillos augere
Ca.liiii.in fine.
Ca.cix.K.
Ca.ccxlviii.B
¶ Capillos tenueſcere
Ca.clxxx.E
¶ Capillos rubificare.
Ca.x.A
Ca.xiiii.C.
Ca.cclxv.G
Ca.cccxiii.H
Ca.ccccii.C
Ca.cccciii.F.
Ca.ccccvi.J
Ca.ccccl xix.D
¶ Capillos denigrare.
Ca.lxvi.A ⁊ C
Ca.cxxxi.J
Ca.clxii.E.
Ca.clxviii.C
Ca.clxxv.D.
Ca.ccvi.E
Ca.ccxcix.A.
Ca.cccii.H
Ca.cccciiii.E ⁊ D.
¶ Capillos mulierum
Ca.lxxxvii.D ⁊ E
Ca.ccclxxxiiii.K
¶ Cancer.
Ca.ix.G.
Ca.lxxvi.A
Ca.cxxx.A ⁊ M.
Ca.clxxii.E
Ca.cclxi.in fine.
Ca.cclxxxiii.in fine.
Ca.ccccc.C
Ca.cccccv.A
¶ Cancer oris.
Ca.cvi.C.
¶ Cácromata vulnera.
Ca.ix.E
Ca.clxii.in fine
¶ Carbunculus
Ca.cxix.F.
Ca.cxxxvii.B
Ca.ccciiii.E
Ca.cccxii.G.
¶ Calculus
Ca.xv.S ⁊ O.
Ca.xxv.C
Ca.xxxix.in fine.
Ca.lxiiii.D
Ca.lxxi.A ⁊ C
Ca.lxxxvii.B
Ca.ci.G.
Ca.cx.C.⁊ in fine.
Ca.cxiii.in fine.
Ca.cxxiii.E ⁊ H
Ca.clxxv.in fine
Ca.clxxxix.D G
Ca.cxcvii.A.
Ca.cxcix.in fine.
Ca.ccix.B
Ca.ccxiiii.A B G.
Ca.ccxviii.D.
Ca.ccxxxix.A.
Ca.ccxlvi.E G.⁊ in fi.
Ca.cclxxii.in fine.
Ca.ccxcv.A.
Ca.ccxcvi.A ⁊ B.
Ca.cccv.B
Ca.cccxiiii.A C
Ca.cccxxvi.H
Ca.cccxxxii.in fine.
Ca.cccxliiii.A F
Ca.ccclxxviii.G
Ca.ccccxx.B.
Ca.ccccxxx.O
Ca.ccccliiii.K.
Ca.cccclviii.D.
Ca.cccclxxvii.A C F
¶ Calculus renum
Ca.cxxxvi.A
Ca.ccclxxxviii.in fine.
Ca.ccccii.D.
¶ Cantarides ſumpte.
Ca.cclxix.J
¶ Carnes a putredine
ſeruare.
Ca.clxxvi.in fine
¶ Carnem ſuperfluam
delere.
Ca.ccvi.A.
Ca.ccxxii.J
¶ Carnem rubeam con-
fortare que eſt inter gin-
giuas.
Ca.cccclii.J.
¶ Caniciem tardandam
Ca.cxxxi.J
Ca.cccxxi.E.
¶ Calores eſtatis ſedare.
Ca.ccclxviii.H.
¶ Clauos corporis
Ca.ccccxciii.B
¶ Clauos.i. poros pedū.
Ca.cccvii.in fine.
¶ Cardiaca paſſio
Ca.xxxi.A
Ca.xciii.A.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxv.R
Ca.clxx.B
Ca.cciiii.C.
Ca.ccviii.B
Ca.ccxxxvii.A.
Ca.cclxiii.B
Ca.cccxcii.E
Ca.ccccviii.B C.
Ca.ccccxlix.A
¶ Cranei eſt dolor
capitis.
Ca.cxxxi.D
¶ Cerebri debilitatem
curare.
Ca.xx.D E F.
Ca.xxxi.B
Ca.liiii.A
Ca.lxi.in fine.
Ca.lxvi.D.
Ca.lxxxv.G.⁊ in fine.
Ca.xciii.A.
Ca.clxviii.in fine
Ca.cciiii.B.
Ca.ccxxii.K.
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccl.D
Ca.cclxx.B E G.
Ca.cclxxxii.F
Ca.ccccxxvii.F.
Ca.ccccxlvi.A G H.
Ca.ccccxlix.C
Ca.ccccl x.L.
¶ Ceram dealbare
Ca.cli.F.
¶ Ciliaca paſſio
Ca.cxix.B
Ca.cclxxi.A.
Ca.cccxi.E
Ca.ccccxc.C
¶ Cicatrices neruorum
curare.
Ca.lxiiii.D
Ca.lxxv.E.
¶ Cicatricibus r

colorem reddere
Ca.cix.E.
¶ Cicatrices limpidare
Ca.cvii.A
Ca.cxx.F.
¶ Cicatrices ſcarificatio
nis vt non appareant
Ca.cclxv.A
¶ Colli dolor
Ca.ccclxxiiii.in fine
Ca.ccccxxxv.B
¶ Colorem bonum
faciendum
Ca.xlvi.D
Ca.cxxi.B
Ca.cxlii.B
Ca.cxlv.A L
Ca.cxci.A
Ca.ccxcvii.A D
Ca.cccxliiii.R
Ca.ccccxcvii.C
¶ Collica paſſio
Ca.lxix.F
Ca.xciiii.F J
Ca.cvi.B
Ca.crv.D
Ca.cxxxi.M
Ca.clii.A
Ca.clv.B
Ca.clxxix.C
Ca.ccv.C
Ca.ccviii.D F G
Ca.cclvi.in fine
Ca.cclxxxviii.D
Ca.cccxvii.C
Ca.cccxxi.D
Ca.ccccxxxi.A
Ca.ccccxli.C
Ca.ccclix.A
Ca.ccclxx.G
Ca.ccccxxx.D
Ca.cccclxxvi.A
Ca.ccccxxxx.G
¶ Colica flegmatica
Ca.cxxxi.G
¶ Coleram rubeam ſiue
nigram purgantibus
Ca.lxxviii.E
Ca.ciii.G D
Ca.cxxxi.B
Ca.cxli.A
Ca.cxliiii.A C
Ca.cxlviii.in fine
Ca.cxlix.B
Ca.cxliiii.F
Ca.clxvi.E
Ca.clxxv.A
Ca.ccxxi.A
Ca.ccxlix.A
Ca.ccclxxviii.A
Ca.ccclxxxix.K
Ca.cccxcviii.M
Ca.ccccxix.F
Ca.ccccxcix.F
¶ Coleram nigram edu
cendam
Ca.cccclxiii.P
Ca.ccccxlviii.A
¶ Coleram per vrinam
prouocandam
Ca.cxxiii.in fine
Ca.cciii.A
¶ Colere inflationes
ſedande
Ca.ccclxvii.E
¶ Cor cōfortandum
Ca.xix.R
Ca.lxvi.E
Ca.lxxviii.A
Ca.lxxx.C.z in fine
Ca.cxxi.in fine
Ca.cxxi.in fine
Ca.cxxv.D
Ca.cxlv.C J
Ca.clviii.in fine
Ca.ccxxxvii.A
Ca.cclv.in fine
Ca.cclvi.in fine
Ca.cclxxi.in fine
Ca.cclxxiii.A
Ca.cclxxiiii.in fine
Ca.cclxxxii.in fine
Ca.ccccix.in fine
Ca.ccccxii.in fine
Ca.ccccxxxix.in fine
Ca.ccclii.F
Ca.ccclxx.in fine
Ca.ccccxcviii.P
Ca.ccccclxxviii.in fine
Ca.ccccccix.in fine
Ca.cccccxxiiii.in fine
¶ Cordis debilitas
Ca.cclxxxx.G
¶ Cordis tremorem
Ca.lxvi.E
Ca.lxviii.B
Ca.lxxx.C.D
Ca.xcii.C
Ca.ci.E
Ca.cxxiii.M
Ca.cxxv.F
Ca.clxxii.C
Ca.ccxii.F
Ca.ccxv.C
Ca.ccxciii.C
Ca.ccxcvii.D
Ca.cccii.P
Ca.cccxxxvii.O
Ca.ccccxiix.F
¶ Corpora mortuorum
vt incorrupta ſeruentur
Ca.lv.D
¶ Corpora vt conſeruan
tur a nimio frigore aeris
ne noceat eis
Ca.ccclxii.B
¶ Corpus mundifican
dum a putredine
Ca.ccii.in fine
Ca.ccclxxxix.in fine
Ca.cccciii.G
¶ Corporis ſordes
mundificandum
Ca.cccvii.E
¶ Corriſa. ideſt opilatio
narium
Ca.ccxxxiii.in fine
Ca.cclxii.D.z in fine
Ca.cccx.D
Ca.cccxiii.B
Ca.ccccxxxix.D
Ca.ccccdx.E F G
¶ Conceptū admuādum
Ca.lxiiii.C
Ca.cxxxiiii.B C
Ca.ccccxlix.E
Ca.ccccdxxxi.A B C
¶ Conceptum impediūt
Ca.cccxliii.A
Ca.cccdxx.B
Ca.ccccv.F.z in fine
¶ Cōdilomata ſoluere
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccxvii.E
¶ Cōfortare digeſtionē
Ca.cccxl.J
¶ Cōtritiones lacertorū
Ca.xlvi.R
Ca.cii.in fine
Ca.cxl.B L
Ca.ccccxiii.B
Ca.ccclxxxix.N
¶ Contractus
Ca.cccxlvi.B
¶ Conquaſſationibus
Ca.cxxix.B
Ca.cxxxii.A
Ca.cxxxiii.
Ca.ccxvii.E
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxxxiiii.C.
Ca.ccccliii.B.
Ca.ccccdxix.A
¶ Cōbuſtionibus
Ca.cxiii.A E.
Ca.clxxv.D.
Ca.ccxxiii.in fine
Ca.cclxxii.B.
¶ Coitū prouocandum.
Ca.cxl.D.z in fine.
Ca.cxlv.E M.
Ca.clxviii.in fine.
Ca.clxxvi.D F
G R.z in fine.
Ca.cciiii.in fine.
Ca.ccxiii.A
Ca.ccxvi.A
Ca.ccdxii.F
Ca.ccxv.in fine
Ca.cccxcvii.B.
Ca.ccccxiii.F
Ca.ccccxxxvi.D
Ca.ccccciiii.M
Ca.cccccv.E.
Ca.cccccxviii.in fine.
¶ Coxarum dolor
Ca.xxxix.R
¶ Croceum colorem faci
endum.
Ca.cxxi.J.
¶ Cutis fetorem
Ca.cxxx.N
Ca.ccccxiii.in fine
¶ Cutis ſpiſſitudinem le
niendum.
Ca.lxxxv.D.
¶ Cutē mundificandum
Ca.lxxv.E.
Ca.cccxciii.D
¶ Cutem mulierū z carū
faciē mundificandum.
Ca.ccclxxxiii.C

Dentium do-
lorem curandam.

Ca.xiiii.G P.
Ca.xl.L
Ca.xlv.E.
Ca.li.in fine
Ca.lv.P.
Ca.lix.D.
Ca.lx.D
Ca.lxv.B F L
Ca.lxxiiii.in fine

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.lxxx.E.
Ca.xcvii.B.
Ca.cvi.A F.
Ca.cvii.C
Ca.cxix.N
Ca.cxxii.K N Q
Ca.cxxxviii.F.
Ca.cxlvii.E
Ca.clxii.D
Ca.clxiiii.D.
Ca.clxviii.A
Ca.clxxv.H.
Ca.ccc.C.
Ca.ccvii.in fine.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxxviii.in fine.
Ca.ccxxxviii.B.
Ca.ccxliiii.in fine
Ca.xlix.D.
Ca.cclv.B
Ca.ccxxiii.B
Ca.ccxcv.D.⁊ in fine.
Ca.cccxix.C.
Ca.ccciii.E
Ca.ccccxxi.E.
Ca.cccxxvii.D.
Ca.cccxxiiii.A D.
Ca.cccxxxii.C F G.
Ca.cccxxxiii.G.
Ca.cccxxxiiii.A.
Ca.ccclxv.A D
Ca.ccclvi.D K.
Ca.ccclvii.F.
Ca.ccclx.C.
Ca.ccclxii.A D.f.g.h.n
Ca.ccclxxxi.B.
Ca.ccccxxi.F.
Ca.ccccxxxvi.B
Ca.ccccli.E
Ca.ccccliii.D.
Ca.ccclx.L
Ca.ccccxvi.B
Ca.ccccxvii.C
Ca.cccclxix.D.
Ca.cccclxxiiii.C
Ca.ccccxxiii.A E
¶Dentium ſtuporem
Ca.cccccxii.A
¶Dentes puerorum vt facile ⁊ ſine dolore naſcunt.
Ca.cxcii.H
¶Demoniacis.
Ca.cccxxxviii.C
¶Demonia fugare
Ca.xxxix.F.
Ca.xl.S

¶Diſnoeis.i.difficultas reſpirandi.
Ca.cxii.C.
Ca.ccvii.F.
Ca.ccclvi.E.
Ca.cccclxxiiii.A.
¶Diſſintericis.i.diſſipatio interiorum inteſtinorum.
Ca.xii.B
Ca.l.G
Ca.ci.B E.
Ca.cxix.B
Ca.cxxxiii.B D.
Ca.cxlviii.D
Ca.cl.A.
Ca.clxi.A
Ca.clxii.A.in fine.
Ca.clxiii.C
Ca.clxvi.B.
Ca.cxcvi.in fine.
Ca.cxcix.A C
Ca.cc.in fine
Ca.ccxviii.in fine.
Ca.cclxiiii.A.
Ca.cclxxi.A.
Ca.cclxxxi.B.
Ca.ccxcv.E
Ca.cccxxxiiii.F
Ca.cccxxxvi.in fine.
Ca.ccclxxviii.G
Ca.ccccxxii.J.
Ca.ccccxlii.D H
Ca.ccccxci.B
¶Diſſuriis.i.malicia vrinationis.
Ca.xxvii.E
Ca.xxxiii.B
Ca.lx.A
Ca.xcii.A
Ca.cxiii.C
Ca.cxxix.A
Ca.cxxxiii.B
Ca.clxxvi.A.
Ca.cxcvii.A E.
Ca.ccxiii.in fine
Ca.ccxiii.A
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxci.in fine.
Ca.ccxcvi.in fine.
Ca.cccv.in fine
Ca.cccxlvi..in fine
Ca.ccccxxxi.A
¶Dyarria.i.ſimplex fluxus ventris.
Ca.lii.C
Ca.cc.in fine

Ca.cccxxxviii.B
Ca.cccxciii.D.
Ca.ccccxvi.G
¶Dorſi dolor.
Ca.cccl.in fine.
¶Dom⁹ vt appareat plena ſerpentibus.
Ca.cccciiii.F

Emorroidas vel ficus.

Ca.i.F
Ca.xiiii.B
Ca.xxvi.D
Ca.xxvii.E
Ca.xxxvi.A B.
Ca.xlvi.N.
Ca.lxvi.A.
Ca.lxxi.D.
Ca.ci.C
Ca.cix.G.K
Ca.cxxv.L
Ca.cxxx.K
Ca.cxli.in fine.
Ca.clxviii.C.
Ca.clxxii.G
Ca.cxci.K.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccliii.A.
Ca.ccclxxxiii.in fine.
Ca.ccclxxxvi.B.
Ca.cccxcvii.B.
Ca.cccxxiii.F.
Ca.cccxxvi.K
Ca.ccccxlviii.E
Ca.ccclxx.D.
Ca.ccccxii.in fine.
Ca.cccccii.H.
Ca.ccccxvii.B D
Ca.ccccxxx.J.
Ca.cccclxix.E.
¶Epaticis.
Ca.cxxxvi.A
¶Epatis calefactionem.
Ca.lvii.A
Ca.lxxxvii.A.
Ca.xcviii.A
Ca.cxvi.A B
Ca.cxlvii.in fine
Ca.clix.A.in fine
Ca.ccclxix.A
¶Epatis opilationem ex frigiditate.
Ca.xxii.E
Ca.cxxii.B

Ca.clv.C.
Ca.ccccxlv.F H
¶Epatis ⁊ ſplenis opilatio.
Ca.xxxiiii.in fine.
Ca.xxxv.D.
Ca.lxi.D.
Ca.lxix.E
Ca.lxx.C.
Ca.xci.A.
Ca.xcvii.E
Ca.cxlix.A
Ca.clv.F
Ca.clxvi.D J
Ca.ccii.E.G
Ca.ccx.B.
Ca.xix.D
Ca.ccli.A B.
Ca.cclxvii.A.in fine.
Ca.cclxxix.A
Ca.ccclxxxviii.E
Ca.cccxci.in fine
Ca.ccclxxiii.A.
Ca.ccccxc.D
Ca.ccccxxvi.G
Ca.ccccxlvi.R
Ca.cccclxvi.E
Ca.cccclxxxv.G
¶Epilentia
Ca.viii.H.
Ca.xx.B
Ca.xl.B.
Ca.liii.A.
Ca.lx.J.
Ca.lxiiii.D ⁊ G
Ca.lxxv.in fine
Ca.xcii.F
Ca.xciii.C.
Ca.cxxi.D.
Ca.cxxvii.J.
Ca.clii.D.
Ca.clvii.D
Ca.clxiiii.B
Ca.cxcvii.in fine.
Ca.ccvii.F.
Ca.ccxlviii.D
Ca.ccl.C
Ca.cclxx.B.
Ca.cccxxxviii.A B.c.i.
Ca.cccxxxix.A B
Ca.ccclxv.D H.
Ca.ccclxii.J.
Ca.ccclxix.D.
Ca.ccclxxi.C.
Ca.cccxxxvii.A B D.
Ca.ccccxlvi.H

Ca.ccccxlix.D
Ca.ccccliiii.P
Ca.ccclxxvi.C
¶ Emoptoycis ſiue contra ſputum ſanguinis
Ca.lix.A.
Ca.lxv.C E
Ca.lxxiii.E
Ca.cxix.B N
Ca.cxxxi.A
Ca.cxciii.A
Ca.cclxxi.A E
Ca.cccxxxii.F
Ca.ccclxxii.G
Ca.ccclxxvi.D
Ca.cccxc.A E
Ca.ccccxxii.H
Ca.ccccxxix.H
Ca.cccclxii.G
¶ Emigranea
Ca.cxxxi.D
Ca.cxlv.N
Ca.clxiiii.H
Ca.clxxvii.A
Ca.cccclx.D
Ca.cccxcix.in fine.
¶ Empetigo
Ca.xlvi.R
Ca.lxix.D
Ca.lxxvi.C
Ca.lxxxix.D
Ca.xcii.in fine.
Ca.c.C
Ca.clix.B
Ca.ccxxiiii.A
Ca.cclxvii.G
Ca.cclxxvi.G
Ca.ccxcii.D
Ca.cccxxvi.A
Ca.ccccvii.A
Ca.ccccxlv.E
¶ Exercatio facilis
Ca.ccccxxxvi.R
¶ Eructuationes acctoſas auferendas
Ca.ccclxxv.E
¶ Egeſtiones excitãdam
Ca.lxx.B F
Ca.cxii.A
¶ Ebrietatem tollere
Ca.ci.E I
Ca.cxviii.D E
Ca.cxlv.B
Ca.cccxcii.in fine.
¶ Ebrietatez prouocare ſiue inebriare.

Ca.cclxxvii.D
Ca.cccxvii.A B C
Ca.ccccliiii.R
¶ Epiforas.ideſt ſuperinfuſio reumatis deſcendentis ad oculos.
Ca.cxv.in fine
Ca.ccccxli.in fine
Ca.ccccxlii. A
¶ Eſcaram ignis auferẽdam.
Ca.ccccxi.in fine
¶ Erectionem virge
Ca.xi.L
Ca.cxv.C
Ca.cxvii.A
Ca.ccxl.I.
¶ Eger an moriatur ſiue non
Ca.cccclxxxvi.F
¶ Exitus ani.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.C
Ca.cclxxii.B
Ca.ccci.F
Ca.cccxxxvii.in fine
Ca.cccxlviii.E.

Faciem decpurandam.
Ca.i.I
Ca.vii.F
Ca.xxv.A
Ca.xcviii.D
Ca.cxxiii.G
Ca.cxxx.M.
Ca.ccccxxxvi.R
Ca.cccclxxix.E
¶ Faciem mulierum ſiue cutem eaꝝ mũdificãduꝫ
Ca.cclxxxiii.C
¶ Faucium tumores
Ca.ccxxix.F.e in fine
¶ Faſtidium tollere
Ca.cxli.A
Ca.ccccxliiii.in fine
¶ Fracturam cruris conſolidandam vel alterius membri.
Ca.cclxxxviii.E
Ca.Febris curare
Ca.ii.D E
Ca.iii.R
Ca.viii.H
Ca.xxxix.I N
Ca.l.F

Ca.lxxxv.I
Ca.cxii.C
Ca.cxl.R
Ca.cxlix.D
Ca.clv.E
Ca.ccx.A
Ca.ccxxviii.E
Ca.cccix.A C D
Ca.ccccxii.F
Ca.cccccxii.in fine
¶ Febres tertianas
Ca.clxxi.B
Ca.clxxv.in fine
Ca.ccxcvii.E
Ca.cccxxxii.I
Ca.cccxlv.C
Ca.cccclxxvi.E
¶ Febres quartanas.
Ca.lx.C
Ca.cxvii.C
Ca.cxl.F
Ca.clxiiii.I
Ca.clxxi.B
Ca.clxxii.E G
Ca.clxxxvii.C
Ca.ccxcvii.G
Ca.cccxxxii.I
Ca.cccxlv.R
Ca.ccclxxxv.in fine
Ca.ccccxlvi.M
Ca.cccclxxxvi.D
Ca.ccccxciii.B
Ca.cccccxvi.C
¶ Febres quartanas de colera aduſta
Ca.cccxlvii.M.
¶ Febres effimeras
Ca.cccxlv.C
¶ Febrium inflammationes.
Ca.cxlvi.E
Ca.cccclxx.in fine.
¶ Febribus comburentibus.
Ca.cclxxxv.B C
¶ Febres infantium.
Ca.cxlix.B.
Ca.Febres peſtilentiales.
Ca.cxxv.R
Ca.cccxlix.B.
¶ Febres periodicas.
Ca.lxxxv.F
Ca.cccxxiii.R M.
Ca.ccclii.B
Ca.ccclix.B
Ca.ccclxxi.F

Ca.ccclxxii.G I
Ca.ccclxxvi.E
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxxx.B.
Ca.ccccxciii.G.
¶ Febres antiquas
Ca.xxvi.A.
Ca.xxix.N
Ca.xlvii.I R.
Ca.cli.D.
Ca.clxvi.in fine
Ca.clxxxix.E F
Ca.cccxlviii.D.
Ca.ccclxxiii.H
Ca.ccccxxvii.G
¶ Febres melãcolicas
Ca.ccclvii.M.
¶ Febres quotidianas.
Ca.lx.C.
¶ Fetor oris.
Ca.iii.H
Ca.xix.O
Ca.xxviii.A.
Ca.cix.G
Ca.cxxv.C D
Ca.clxxxviii.D
Ca.cxci.B
Ca.ccviii.C D E.
Ca.cclxxxviii.B.
Ca.ccxcvii.D.
Ca.cccxlvii.F.
Ca.ccclx. in fine.
Ca.cccchiii.I R
¶ Fetor aſſellarum et totius corporis.
Ca.lxxxix.A
Ca.cclxi.D
Ca.ccclxvi.in fine.
¶ Fetum mortuum expellendum.
Ca.xl.F.
Ca.lx.A B
Ca.lxxi.L
Ca.lxxii.E.
Ca.ciiii.in fine.
Ca.cxi.A.
Ca.cxii.D R
Ca.clvii.D E.in fine.
Ca.clxxix.E
Ca.cc.A
Ca.ccvii.C.in fine.
Ca.ccxiii.T
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxxxvi.B
Ca.cclxvi.D
Ca.cclxxix.in fine.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.cccxl.D
Ca.ccclix.B
Ca.ccclxiii.H.
Ca.ccclxxi.A
Ca.ccccxiiii.B
Ca.ccccxiiii.A
Ca.cccccxiii.B
¶ Ferrum vel ſagittas a
corpore expellendum
Ca.clvii.A E N O.
¶ Femorum dolores
Ca.cccccxvi.in fine.
¶ Frenesis.
Ca.xxxiii.C
Ca.xcviii.B
Ca.cccxlvi.A
Ca.ccccxxix.H.
¶ Flegma purgandum
ſiue educendum.
Ca.liii.D.
Ca.lxvi.D.
Ca.lxix.F
Ca.ciii.B
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxi.A
Ca.clxiiii.A.
Ca.clxxi.A
Ca.clxxij.F H.
Ca.clxxviii.A E
G K.
Ca.ccii.B.
Ca.ccxxxi.F L.
Ca.cclxxvii.E.
Ca.cccxxxvii.A
Ca.cccxlvii.A.
Ca.ccccclxxxii.E G Y
¶ Flegmoni patienti
Ca.ccclxxxix.L
¶ Fiſtula
Ca.viii.B.
Ca.xl.E T
Ca.xlii.B.
Ca.lii.G
Ca.xc.in fine
Ca.cvi.D
Ca.cxi.C
Ca.cxii.N
Ca.cxxx.L
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cxliiii.E
Ca.clxv.C.
Ca.cxcviii.in fine
Ca.cc.D
Ca.ccv.A
Ca.ccliiii.A
Ca.cclxxxiii.in fine
Ca.cccxxxiii.E.
Ca.cccxxxvii.F.
Ca.cccxlv.D
Ca.ccclxxv.G
Ca.ccccxci.D
Ca.ccccxciii.A
Ca.ccccxcviii.B
Ca.cccccviii.A.
¶ Furfurib⁹ ſiue lendes
a capite mundificandum.
Ca.lxx.K.
Ca.lxxxvi.E.
Ca.ci.D
Ca.cix.D
Ca.cxci.D.
Ca.cclxxi.B
¶ Formica.
Ca.ccxxxiiii.i fine
Ca.cclxv.C G.
Ca.ccciii.K.
Ca.cccxx.B
Ca.cccxxii.C
Ca.ccclxiii.H.
Ca.ccclxvii.K
Ca.ccclxxxviii.B
Ca.cccci.N
Ca.cccclv.A.

Gomorrea:
Ca.xi.B.
Ca.cxv.C
Ca.cxvii.A
Ca.ccxl.J
¶ Gingiuarū putredo
Ca.ccccxlix.C
¶ Gingiuam ſanguino-
lentam.
Ca.lv.D
Ca.lix.C
Ca.cxliiii.F
Ca.cccxxxiii.A.
Ca.cccclxiiii.K
¶ Gingiuas ⁊ dentes cō-
fortandas.
Ca.cclxix.K.
Ca.cccxxi.J in fine
Ca.ccclxviii.B
¶ Genituram virorum
extinguendum.
Ca.lxxxvi.A
¶ Guttur et pectus lenifi
candum: ſiue eorum apo-
ſtemata.
Ca.ciii.C D F H
Ca.cclviii.in fine.

Herisipila
Ca.lxx.in fine.
Ca.lxxxvi.in fine.
Ca.cxv.B
Ca.cxix.K.
Ca.cxlv.A.
Ca.cxlvii.F
Ca.ccxxxiiii.in fine
Ca.cxl.A D
Ca.cclv.C
Ca.cclxi.A.
Ca.cclxxvi.H.
Ca.cclxxvii.in fine
Ca.ccciii.K
Ca.ccc xii.D
Ca.cccxx.A
Ca.cccxxviii.D.K.
Ca.cccxlv.G
Ca.cccliii.C
Ca.ccclxvii.K
Ca.ccclxxvi.A
Ca.ccclxxxviii.B E
Ca.cccxcviii.A.
Ca.cccci.N
Ca.ccccxiii.G.
Ca.cccclv.A.
Ca.ccccxciii.C D.
Ca.cccccii.F.
Ca.cccccxi.B
¶ Hernia.
Ca.lxxi.A B.
Ca.cxxxiii.B.
Ca.cccl.A
¶ Herpetem eſtiomenuz
curare.
Ca.cclxv.in fine
Ca.cccxii.D.
Ca.cccxxix.D
Ca.cccxlv.B.
Ca.cccliii.B
Ca.ccclxv.in fine
Ca.ccclxxvi.A
Ca.ccccxii.H
¶ Hominem preſeruare
a frigore aeris
Ca.ccccxxxvii.E

Ignem ſacrum
extinguendum.
Ca.iiii.A.
Ca.xxxii.B
Ca.l.D.
Ca.c.in fine.
Ca.cxix.E
Ca.cxxxvii.A D
Ca.clxx.E.
Ca.ccliii.in fine
Ca.cclxxii.B
Ca.cclxxvii.C.
Ca.cccxxix.C D.
Ca.cccxxxii.E
Ca.cccxlv.B.
Ca.cccliii.B
Ca.ccclxxii.J
Ca.ccclxxvi.in fine.
Ca.ccclxxxviii.B.
Ca.ccccxv.in fine.
Ca.ccccxxii.in fine.
Ca.cccccliii.A C
Ca.ccccclxxxviii.A.
¶ Ignis aduſtionem
Ca.lxx.in fine
Ca.cxxv.T
Ca.cxc.D
Ca.cclv.E F
Ca.ccciii.K.
Ca.cccvii.E
Ca.cccxxii.C
Ca.ccclxiii.H.
Ca.ccccxlv.C
Ca.cccccxxix.E
¶ Ingenium acutum
procreans.
Ca.cliii.P K.
¶ Inflátiones reſoluere
Ca.xxxv.in fine.
Ca.cccxc.A
¶ Inflatiōes teſticulorū.
Ca.lxxxviii.A
Ca.ccccxxviii.B
¶ Infantes contractos.
Ca.lxv.F.in fine.
¶ Infantiū flux⁹ vētris
Ca.lxxix.A
¶ Infantem bila-
rem facias.
Ca.xxxix.L
Ca..xl.S.
Ca.cxviii.K
Ca.ccccl xiiii.C.
¶ Ictericia
Ca.v.D.
Ca.vi.C
Ca.viii.E G N
Ca.xviii.B.
Ca.xxix.A.
Ca.xxxiii.E
Ca.xlvii.H
Ca.l.B K L
Ca.lxxvii.A.
Ca.lxxviii.D.

Ca.lxxxv.D
Ca.xci.A D
Ca.xciiii.H
Ca.xci.F
Ca.ciii.G H
Ca.cvi.F
Ca.cxiiii.A
Ca.cxlix.B C
Ca.clix.B D
Ca.clxxxix.G
Ca.ccxxxii in fine
Ca.ccxxxix.G
Ca.ccxli.A
Ca.cclxv.H
Ca.cclxxix.F
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.cccxxv.D
Ca.cccxxxii.F
Ca.cccxxxvii.H
Ca.cccxxxviii.D F
Ca.ccclxiiii.E
Ca.ccclxxi.C
Ca.cccxcviii.D
Ca.ccccxlix.F
Ca.cccclv.L
Ca.cccclxvii.A
Ca.cccclxxxvi.A
Ca.ccccxcix.D
¶ Ictericia nigra
Ca.xc.in fine
Ca.ccclxxiii.G
¶ Inteſtinorum dolor
Ca.xv.Q
Ca.xxxix.G
Ca.xlii.E
Ca.lix.A B
Ca.cii.B E
Ca.cxix.in fine
Ca.cccxix.A
¶ Inteſtinorum vlcera
Ca.cxxxv.i fine
Ca.cli.C
Ca.clvi.D
Ca.cxci.G
Ca.ccvi.F
Ca.cclxv.B F
Ca.cclxix.H K
Ca.cclxxi.E
Ca.ccxcix.F I
Ca.cccij.A D
Ca.cccix.E
Ca.cccxxviii.G
Ca.cccxxxii.G
Ca.ccclxvii.D
Ca.cccxciii.D
Ca.cccc[illegible].D
Ca.ccccxxii.A B
Ca.ccccc.B
¶ Intellectum bonū ſiue Memoria bona
Ca.lxvi.D
Ca.clxviii.in fine
Ca.cccxcvii.C
Ca.cccxxi.F in fine
Ca.ccccxxxvi.H
Ca.cccclxxxiiij.A E
¶ Impregnationes iuuātia ſiue ad conceptum.
Ca.lviij.A
Ca.ccxxxvi.in fine
Ca.cccclix.C F
Ca.ccccxxxvi. E.
¶ Impinguātia hoīem
Ca.cxxv.E
Ca.cxliij.B
Ca.clxxxv.in fine
Ca.ccxxij.M
Ca.cclxxvi.O
Ca.ccclxxxii.E
Ca.ccccxl.K
¶ Ipopyra: idest liuor collectus ſub oculis vel palpebris
Ca.cclxv.A in fine
Ca.cclxxxix.C
Ca.cccccxix.B C
¶ Iram remouendam
Ca.xix.P
Ca.cxviii.K
Ca.clxxvii.D
¶ Itineris labores vt nō ſentias.
Ca.xxxix.E
¶ In itinere attritiones que fiunt.
Ca.cclxxvi.G
¶ Ictus ſcorpionum
Ca.cccxxxiiii.in fine
Ca.ccclxxiii.H
Ca.ccccix.B
Ca.cccccxxxvi.P
¶ Intoxicatus
Ca.lxxxiiii.D
¶ Iecoris tumorem
Ca.ccccxlviii.A
¶ Indumentum tuum ſi vis vt prolongetur
Ca.ccxci.F
¶ Iuncturarum dolores
Ca.cclxxxii.D
¶ Iuuentutē acquirēdū
Ca.ccxcvii.D

Labiorum

fiſſuras.
Ca.lxxv.D
¶ Lac mulierum prouocandum.
Ca.xi.I
Ca.xxvii.B
Ca.xxix.B F K
Ca.lxxv.in fine
Ca.cliii.M
Ca.clxxxix.I
Ca.ccclxxxiiii.I
Ca.ccccxcvii.G
¶ Lac mulierum prohibendum
Ca.cxv.E C
¶ Lac in māmillis vt ſtringatur
Ca.clxxx.C
¶ Lac coagulatum ī mā millis ſoluendum
Ca.cli.G
Ca.clxxv.F
Ca.cclxxxviii.E
¶ Lac oues vt babundant
Ca.cxxxvi.G
¶ Lanam limpidare
Ca.cxxxvi.F
¶ Lepra
Ca.xxxii.B
Ca.xxxvi.in fine
Ca.lxix.B
Ca.lxxv.B
Ca.c.F
Ca.cxxxi.H
Ca.cxxxvi.B
Ca.clii.H O P
Ca.clxiii.D
Ca.clxv.in fine
Ca.clxxii.E
Ca.cxcvi.B
Ca.ccxix.B
Ca.ccxxix.H
Ca.ccxliiii.A
Ca.ccxcvii.C B
Ca.cccciii.D
Ca.ccccvi.A
Ca.ccclxxxvii.E
Ca.cccclxv.in fine
Ca.cccclxvii.E
Ca.cccclxxiij.in fine.
Ca.cccclxxxij.in fine
Ca.ccccxcvii.G I
¶ Lepram incitant.
Ca.cxxi.D.
¶ Leticiā generare
Ca.lxxviii.A F
Ca.lxxx.G H
Ca.cclxxxii.E.
Ca.ccxcvii.D.
Ca.cccccx.p totū ca.
¶ Letificando inter ficiūt.
Ca.cxlv.G L.
¶ Lentigines et maculas in facie tollendas.
Ca.lxi.A
Ca.lxix.D I.
Ca.lxxix.C
Ca.lxxxix.C
Ca.cxxx.H
Ca.cxl.H
Ca.cxliiii.G.
Ca.ccvii.E
Ca.ccxvii.E
Ca.cclv.A
Ca.cclxxvii.E
Ca.cccvii. B.
Ca.cccxi.in fine
Ca.cccxxvi.G.
¶ Litargia
Ca.xi.E
Ca.xxxiii.C
Ca.cxl.B
Ca.ccvii.B G
Ca.cclvi.A
Ca.cccxlvi.A
Ca.ccccxxix.H.
Ca.ccccvi.F M
¶ Liuor ex percuſſione
Ca.xxix.E
Ca.cccxc.E
Ca.ccccix.B
¶ Liuorem cutis auferēdum
Ca.ccccxi.in fine
Ca.cccclxv.H
¶ Libidinē excitādam,
Ca.xxxviii.B.
Ca.clxxvi.A B.
Ca.cclxiii.A E.
Ca.ccclxxxiii.in fine.
Ca.ccccxiii.A D.
Ca.ccccxlix.F.
Ca.cccciiii.C F I.
Ca.cccccxxv.G
¶ Libidinē extinguēdus
Ca.xi.A B F K
Ca.xcviii.E K.
Ca.cccxcvii.E.

Ca.cccci.D
Ca.ccccv.D
Ca.cccccxxi.B.
¶ Linguā aggrauatam alleuiare.
Ca.ccccxxi.G.
¶ Linguaꝫ erigere ⁊ fauces exaſperare.
Ca.xcix.A.
¶ Libros a vermibus ꝑſeruandos.
Ca.iii.B E.
¶ Loquelam amiſſam rēſtaurare.
Ca.iii.D
Ca.ccxxiiij.E.
¶ Lūbricos occidenduꝫ.
Ca.ii.E L.
Ca.iii.F H
Ca.xiiii.H
Ca.xviii.F.
Ca.xxi.C.
Ca.xv.D.
Ca.l.G
Ca.xcii.B C.
Ca.cxiii.B C
Ca.c.F
Ca.ci.F.
Ca.cvii.H.
Ca.cviii.E.
Ca.cxv.H.
Ca.cxviii.D
Ca.cxxxvii.C.
Ca.cxliii.E
Ca.clxxi.D
Ca.cc.E
Ca.ccvii.D G.
Ca.ccxii.H
Ca.ccxix.A C E.
Ca.ccxxxv.E G.
Ca.cclxvii.A
Ca.cclxxxviii.F
Ca.cclxxxix.F
Ca.ccxcviii.D
Ca.ccxcix.in fine
Ca.ccciiii.E
Ca.cccx.A.
Ca.cccxiii.F.
Ca.cccxv.in fine
Ca.cccxxi.D
Ca.cccxxv.C
Ca.cccxxxiii.D
Ca.cccxlvii.C.E.
Ca.ccclxxiii.in fine.
Ca.ccclxxxi.A
Ca.cccxc.D.
Ca.cccci.H
Ca.ccccvi.G
Ca.ccccxvii.D.
Ca.ccccxxvi.A C D.
Ca.ccccxlvii.A G
Ca.cccclxxv.B E.
Ca.ccccxc.A B D
Ca.ccccxci.E G H.
¶ Lumbricos latos occidendum.
Ca.cxl.H
¶ Lumborum doloreꝫ remouendum.
Ca.cccccxxiii.G

Matricis dolorem.

Ca.xcix.A.
Ca.cxl.D G
Ca.clviii.A
Ca.cclxvi.A.
Ca.ccxlviii.A.
Ca.ccclxxi.D.
Ca.ccccix.A
¶ Matricis duriciem
Ca.cxlv.F
Ca.clxxv.E.
Ca.ccxlviii.E G.
Ca.cclv.
Ca.cclxxii.B
Ca.cccxxiii.J.
¶ Matricis ſuffocatio
Ca.xx.C
Ca.ccvii.G
Ca.ccxlviii.D
Ca.cccviii.in fine
Ca.cccxlii.B.
Ca.cccci.G
Ca.ccccxxx.C.
Ca.ccccxxxvi.E
Ca.ccclx.in fine
¶ Matricis infrigidatio
Ca.lx.G
Ca.lxiii.A B
Ca.cccxxiii.G.
¶ Matricis opilatio
Ca.ccccxcviii.E
Ca.cccccix.J
¶ Matricis dilatatio.
Ca.ciiii.D.
¶ Matricis ⁊ ani egreſſio.
Ca.ccvi.C Ca.lv.D
¶ Matricem mundificādam.
Ca.lxiiii.C.
Ca.ccix.A
Ca.ccxiiii.A
Ca.cclxvi.K.
Ca.cclxxvii.in fine
Ca.cccxxxvii.B.
Ca.cccclxxv.K
Ca.ccclxxxvi.in fine.
¶ Mámillaꝝ duricies.
Ca.xci.C.⁊ in fine
¶ Mámille mulieꝝ ſiue virginū vt non creſcant.
Ca.clxxiii.A.
¶ Maculas tollendum.
Ca.lxi.A.
Ca.cix.D
Ca.cxxii.H
Ca.cxxx.G
Ca.clxv.D
¶ Muculas nigras delendum.
Ca.cccxxxii.F.K
¶ Menia.
Ca.clxiiii.H.
Ca.ccccxiii.in fine.
¶ Melancolicas egritudines.
Ca.clxxii.B.C.
¶ Melancolic reſiſtēde
Ca.lxxviii.in fine:
Ca.lxxx.D
Ca.cclxxxii.G
Ca.ccxcvii.A B
Ca.cccxxxi.A.
Ca.ccclxx.D E F
Ca.ccccxxvii.E G K
Ca.ccccxl.H
Ca.ccccxlvi.H P
¶ Menſtrua ꝓuocanda.
Ca.i.D
Ca.ii.D
Ca.vi.H
Ca.viii.A
Ca.xi.D G
Ca.xviii.E.
Ca.xix.E F
Ca.xxxii.C
Ca.xxxix.B C
Ca.lvii.D
Ca.lxiiii.D
Ca.lxxiiii.B
Ca.lxxxiii.in fine
Ca.lxxxiii.E.
Ca.lxxxvii.B
Ca.xc.B C.
Ca.xci.A F
Ca.xciii.D
Ca.xcv.B
Ca.ciii.A C.
Ca.cviii.A E
Ca.cxi.A
Ca.cxii.D.K
Ca.cxv.H.
Ca.cxxi.J
Ca.cxxii.G
Ca.cxxx.in fine
Ca.cxxxi.M O
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.E G L.
Ca.clv.E G.
Ca.clvii.F.
Ca.clxiiii.E
Ca.clxxviii.A.
Ca.clxxxv.A D.
Ca.clxxxix.D H
Ca.ccv.B.
Ca.ccvii.E
Ca.ccxxvii.D
Ca.ccxxxvi.B.
Ca.ccxxxix.A.
Ca.ccxlvii.D.
Ca.cclxv.H.
Ca.cclxxix.A.
Ca.cclxxxii.B.
Ca.cclxxxix.C.
Ca.cccxxxvi.A.
Ca.cccxl.D K.
Ca.ccclxxi.G K
Ca.ccccii.A F.
Ca.cccciiii.B G
Ca.ccccxiiii.A B
Ca.ccccxlvi.F.
Ca.cccclii.A.
Ca.cccclxxxv.in fi.
Ca.cccccciiii.H K
Ca.cccccvi.A
¶ Menſtrua ſtringentia ſiue contra nimium fluxus mēſtruorum
Ca.xlii.E.
Ca.lxv.J:
Ca.cxxiii.B.
Ca.cxxvi.A
Ca.cxxxiiii.B.
Ca.cxxxvii.E G H
Ca.clix.B.
Ca.clxxxviii.B.
Ca.ccxviii.in fine.
Ca.ccxxxvi.E
Ca.cccxxii.B
Ca.cccxxviii.F G
Ca.cccliii.B D.
Ca.ccclxxvi.in fine.

Ca.cccciij.E H
Ca.ccccxxij.C D
Ca.ccccxlix.F
Ca.ccclxxxi.B
Ca.ccccxci.C
¶ Membra putrefacta curare
Ca.lxv.H
¶ Membrū arcuatum
Ca.xxxij.E
¶ Membrum inciſum vt non ſentiatur
Ca.cclxxvi.A B I
¶ Membris factis
Ca.cccxciiij.B
¶ Miluus vt non comedat pullos gallinarum
Ca.cccci.P
¶ Morphea
Ca.viij.C
Ca.xxv.C
Ca.cxix.I
Ca.cxliiij.G I
Ca.ccxcvi.C
Ca.ccxlvi.H
Ca.cccix.C
Ca.cccxl.C
Ca.ccclix.E
Ca.cccci.L
Ca.cccciij.B C
Ca.ccccxxiiij.A
Ca.cccclxv.K
Ca.ccccxcv.A
¶ Morbille
Ca.cccxcij.A
¶ Morbo arcuato ſuccurrendum.
Ca.ccclxxiij.T
¶ Morbo regio
Ca.xiiij.E
Ca.cxvi.in fine
Ca.cxxxvi.A
Ca.ccxc.in fine
Ca.ccclxxxvij.B
¶ Morbo caduco
Ca.ccccxxxi.in fine
¶ Morſib⁹ venenatis
Ca.cxxiij.E
Ca.cxxix.A
Ca.cxl.E G
Ca.clviij.B
Ca.clxxv.B F
Ca.clxxxix.F in fine
Ca.cxciii.A
Ca.cxcviij.A
Ca.ccxvij.E
Ca.ccxxxvi.D
Ca.cclxxvi.H
Ca.ccci.B
Ca.cccviij.D
Ca.cccxxv.A
Ca.cccxxxiiij.F
Ca.cccxxxvij.H
Ca.cccxli.A
Ca.ccclv.A
Ca.ccclix.B
Ca.ccclxviij.A
Ca.ccclxxi.A
Ca.ccclxxij.G
Ca.ccclxxiij.B
Ca.ccclxxix.B
Ca.ccclxxxix.C.
Ca.ccccxc.C
Ca.ccccxxix.H
Ca.cccclxxvi.D
¶ Morſus cani rabidī
Ca.xiiij.E N
Ca.ci.G
Ca.cix.C H
Ca.clxxv.D
Ca.clxxxix.F
Ca.ccxvij.E
Ca.cclvij.B
Ca.cclxv.F
Ca.cclxxix.E
Ca.cclxxx.E
Ca.cclxxxij.A
Ca.cccxcij.B
Ca.cccxxiiij.K
Ca.cccxxvi.F
Ca.ccclxxiij.A B
Ca.ccclxxv.B
Ca.cccclxxix.A
¶ Morſus ſerpentum
Ca.ix.B D
Ca.xiiij.B
Ca.lxxiiij.D
Ca.lxxxvij. in fine
Ca.cvij.F
Ca.cxvi.D
Ca.cxxij.H
Ca.clv.in fine
Ca.cclxxx.A
Ca.cccxxiij.B
Ca.ccclxxxiij.A
¶ Morſus ſcorpionis
Ca.lxx.D
Ca.clxxxi.A B
Ca.cclv.C
Ca.cclxxxij.A
Ca.cccij.B
Ca.cccxxiij.E
Ca.ccccxlix.F
¶ Morſus reptilium.
Ca.xcii.F
Ca.cxxiii.in fine
Ca.ccvii.H
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccclxxxix.E
Ca.cccclii.E
¶ Morſus rutele.
Ca.cccii.in fine
Ca.cccx.G I.
Ca.cccclxvi.D.
Ca.cccclxvii.A.
Ca.cccccxxiii.D.
¶ Morſus Tyri.
Ca.cccclxxvii.F
¶ Mortē aīalib⁹ inferētib⁹. Ca.cccxix.A
¶ Mulierib⁹ q̄ non bene purgantur in partu.
Ca.ccclxiiii.B.
¶ Mala omnia vt a te fugantur.
Ca.ccccxcvii.in fine
¶ Muſcas necare.
Ca.clxv.G
Ca.ccccvi.M.

Narium ſanguinis fluxum.

Ca.lvii.E
Ca.lxv.A
Ca.xcviii.B H
Ca.cii.E
Ca.cxxiii.B I
Ca.cxxxvii.L
Ca.ccvi.in fine.
Ca.ccxxxvii.F.
Ca.cccii.N
Ca.ccclxxii.F.
Ca.cccci.K
Ca.ccccxxii.G
Ca.cccclüi.D.ꝛ.cccclxii.F
Ca.ccccxci.A
Ca.cccccv.B.
Ca.cccccxvi.H.
¶ Narium putredo.
Ca.clxii.G.
¶ Narium opilatio.
Ca.ccix.in fine
Ca.ccxii.D
Ca.cccxxxvii.L
Ca.ccccxlvi.I
¶ Narium dolor.
Ca.xl.R
¶ Nauſeam ꝓhibendus
Ca.ccclxviii.C.
Ca.cccclii.K.
¶ Neufreticis.
Ca.xxxii.D.
Ca.xciii.F.
Ca.cxxii.K
Ca.cxxxiii.B D
Ca.cxxxix.A
Ca.clxxxix.in fine
Ca.ccl.C.
Ca.ccci.E
Ca.cccxxxviii.F
Ca.cccxc.B.
Ca.cccci.N.
¶ Neruorū concuſſio.
Ca.ccclxvii.A.
¶ Neruis dolentibus
Ca.cxc.in fine
Ca.ccxv.A B C.
¶ Nutricibus a quibus abſtineant.
Ca.xxxviii.in fine

Oculorum

dolores. Ca.ii.F
Ca.iiii.A.
Ca.vi.F. Ca.vii.D.
Ca.xxiiii.A D.
Ca.xxxv.C
Ca.l.H
Ca.lxxviii.B.
Ca.ciiii.B
Ca.cxv.A L
Ca.cxxii.C D.
Ca.cxxiii.L
Ca.cxxxvii.F.
Ca.cxlv.B
Ca.clxvii.A.
Ca.clxxx.B
Ca.clxxxix.A C.
Ca.cciiii.C D F
Ca.ccxxviii.C.
Ca.ccxxxvi.C.
Ca.ccxli.A C.
Ca.cclxv.D.
Ca.ccxcvii.E F
Ca.cccxx.E F
Ca.cccxxi.H I
Ca.ccclii.in fine.
Ca.ccclxxxviii. in fine.
Ca.cccci.M.
Ca.ccccv.G.ꝛ in fine
Ca.cccclxvi.B.
Ca.cccclxvii.A
Ca.cccclxxxvi.in fine

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.cccccxxx.F.
¶ Oculoꝝ pruritus
Ca.xviij.D
Ca.cccclxij.in fine.
¶ Oculorum aſperitas
Ca.lxxxiij.B
¶ Oculorum tumores
Ca.l.C
Ca.c.in fine
Ca.cxix.F
Ca.cxlvij.C
Ca.clxi.A
Ca.clxx.B
Ca.cci.A B
Ca.ccxvij.E
Ca.cclxx.K
Ca.ccccij.H
Ca.ccccix.C
Ca.cccclxix.D
Ca.cccclxxxiiij.C
¶ Oculoruz tumorē ſiue
pruritum palpebrarum
Ca.xv.H
Ca.ccccix.F
Ca.ccccxxxvi.H
¶ Oculorum ſcabies
Ca.lxxxv.in fine
Ca.clx.in fine
Ca.cxvi.D
¶ Oculorum caligines
Ca.luj.B
Ca.xc.B
Ca.xcvj.B
Ca.xcix.in fine
Ca.i.I
Ca.cvij.A
Ca.cxij.I
Ca.cxxij.H
Ca.cxxxvi.C
Ca.cxl.A
Ca.clxiij.A
Ca.cxc.in fine
Ca.ccij.A
Ca.cclxxix.F
Ca.ccxcij.A
Ca.ccci.B
Ca.ccclxix.C
Ca.cccclxxv.C.
¶ Oculorum macula
Ca.xcvuj.C.
Ca.c.in fine
Ca.cvi.F
Ca.cxi.A
Ca.cxciiij.G
Ca.ccxli.B
Ca.ccxcviij.E
Ca.ccclxxxi.in fine
¶ Oculorum liuorem
Ca.xlvi.M
Ca.lv.G
Ca.lxxv.in fine
Ca.cclxx.D
Ca.cclxxxix.C
Ca.ccccxxxvi.G
¶ Oculorum calores
Ca.cclxxvij.B
¶ Oculoꝝ panaricia
Ca.xxviij.F.
Ca.ccccxxx.O
¶ Oculoruz vngula ſiue
cōtra vngulā ⁊ coagula-
tū ſanguinē ſuper oculo.
Ca.cxxiij.K L
Ca.ccxij.in fine
¶ Oculorum vlcera
Ca.clvi.B D
Ca.clx.A
Ca.cclxxvi.F.
Ca.cclxxxiij.A G
Ca.cclxxxiiij.A
Ca.ccxcviij.E
Ca.ccexxij.H
Ca.cccxxviij.K
Ca.cccxxx.B
Ca.cccci.in fine
Ca.ccccxxx.D
Ca.cccccxviij.I
¶ Oculorum ſiccitates
Ca.clx.B
¶ Oculorum pilos
Ca.cxxiij.M
¶ Oculorum lacrimas
Ca.clxi.B
Ca.ccxcvij.E
Ca.ccclxiij.G
Ca.ccclxvij.C
Ca.ccccl v.B
¶ Oculorum albugines
abſtergendum
Ca.clx.D
¶ Oculorum pupille
dilatationem
Ca.xiij.E Ca.ccccv.D
¶ Oculorum pannum
Ca.cxlv.C
¶ Oculorum lippitudo
Ca.cccexxiij.A C
¶ Oculoruz iumentoꝝ ⁊
pecorum dolorem
Ca.cxliiij.in fine
¶ Obtalmia:ideſt apoſte
ma oculi.
Ca.xcviii.I
Ca.cccii.O.
Ca.ccclxvii.C.
Ca.ccccxxiii.A B
¶ Obſcuritatem viſus
Ca.ccclix.A
Ca.ccccxxx.E.⁊ in fine
Ca.ccccxxxvi.H
¶ Oris vicia.
Ca.lxxxiii.A.
Ca.cxvii.A
Ca.cxx.A
Ca.cxxvi.D.
Ca.ccclxxix.in fi.
Ca.cccciii.I
Ca.cccclxvii.A
¶ Oris tumores
Ca.ccccii.H.
¶ Oris ſciſſuras
⁊ labiorum
Ca.clvi.G
¶ Oris bothor.
Ca.ccxcix.C
Ca.cccii.K
Ca.cccxxiii.A.
¶ Oris vlcerationes
ſiue puſtule oris.
Ca.cxxi.G
Ca.ccvi.B
Ca.ccxii.E.
Ca.ccxiii.B
Ca.cclxix.I.
Ca.cccxx.C.
Ca.cccxlv.G.
Ca.ccclxviii.G.
Ca.ccclxxix.B
Ca.cccci.A B
Ca.ccccxvi.B.
Ca.cccclxxvii.E.
Ca.cccclxxxvi.B.
¶ Oris putredo
Ca.cccclxxvii.C E.
Ca.cccclxxviii.A.
¶ Orthonoicis.
Ca.cxix.B
Ca.cxxiii.A.
Ca.cxxx.B.
Ca.cxxxvi.A.
Ca.clxxv.G
Ca.cclxxxii.E.
Ca.ccxc.D
Ca.ccclxxv.B.
Ca.ccccciii.A.
¶ Oſſium fracturas
extrahendum.
Ca.lx.H.
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cccccxvii.in fine.
¶ Oſſium denudationez
ſiue contra denudationez
oſſium nudatorum
Ca.cccxiii.L.
¶ Odorem corporis
bonum.
Ca.cciiii.D.
Ca.cccii.F.
Ca.cccxiiii.A.
¶ Offocationes ſtericas
ſoluunt.
Ca.lxiiii.F
Ca.lxxiiii.A.
Ca.ccccxlvi.C
¶ Obliuio.
Ca.ccccxliii.F.

Paraliticus.

Ca.ii.K.
Ca.ix.G
Ca.xii.A.
Ca.xxvi.B.
Ca.xlvi.L.
Ca.xciii.D
Ca.cxxv.E
Ca.cxxxi.M.
Ca.cxl.H.
Ca.clvii.D
Ca.clxxvi.A
Ca.cclxx.B
Ca.cccxxxvii.O
Ca.cccxxxviii.A.
Ca.ccclxii.B.
Ca.cccciii.B
Ca.cccciiii.E.
Ca.ccccxlix.D.
¶ Paraliſim lingue
Ca.ccclxii.in fine.
¶ Partum facilem
Ca.cxlv.G K
¶ Parturientibus.
Ca.ccclxxxi.B
Ca.cccxxxvii.H.
¶ Pannum cutis l facie
abſtergendum.
Ca.cxl.A
Ca.cclxv.B
¶ Panni vt tingantur
colore rubeo.
Ca.ccxli.E
¶ Papulas limpidare.
Ca.ccclxviii.C.
¶ Plagas conſolidare.
Ca.lix.C.

¶ Pleureſis
Ca.ii.F
Ca.cxii.C Ca.cxlv.C
Ca.cccx.C
Ca.ccclxxxvii.E
Ca.cccclxxvi.C
¶ Peripleumonia.
Ca.lx.in fine
Ca.cxxvii.A
Ca.ccvi.in fine
Ca.ccclxxvii.B.
¶ Pectoris cõſtrictionẽ
Ca.ii.B.
Ca.lxi.B.
Ca.cclviii.E.
Ca.ccccxxx.in fine.
¶ Peſtilentia
Ca.cxxv.B
Ca.ccclxiii.C
Ca.cccci.D F
¶ Pedum dolorem.
Ca.xxxix.M
¶ Pedũ dolorẽ ex itinere
Ca.xxxiii.E
¶ Pedum ſciſſuras que fiunt a frigore.
Ca.cccxxii.C.
¶ Pedum Roſulas.
Ca.ccxxxviii.in fine.
Ca.cccclxxiii.E
Ca.ccccxciii.B
¶ Pecudes vt ipiguaſ.
Ca.ccccxlvii.G
¶ Pediculos necare.
Ca.liiii.A
Ca.cvii.F H.
Ca.clxii.G
Ca.ccxci.E
Ca.ccclxxxi.A.
Ca.ccccxlv.B.
Ca.cccclxvi.A
Ca.cccclxvii.C.
Ca.ccccxci.L.
¶ Pediculos generant.
Ca.cxciii.I.
Ca.ccccxxi.C D E H.
¶ Pregnantibus.
Ca.ciii.in fine
¶ Pregnantibꝰ nociuis
Ca.xxxiii.in fine
¶ Ptiſis .i. conſumptio totius corporis.
Ca.lxxvi.A.
Ca.cclvi.C.
Ca.cclxxix.D
Ca.cccxlix.A.
Ca.ccclxxxiiii.B.
Ca.cccclxxi.B
¶ Piſces ſi egrotãt ĩ pi.
Ca.xxxiiii.E.
¶ Pilos de facile remouẽdos: ꝛ faciẽ dealbãdaꝫ.
Ca.cl.C
Ca.clvi.H.
¶ Podagra.
Ca.i.A.
Ca.xxii.D
Ca.xl.C
Ca.lv.F
Ca.lxix.A.
Ca.lxxiii.A.
Ca.lxxiiii.in fine.
Ca.ci.C.
Ca.ciii.H.
Ca.cix.B.
Ca.cxv.G.
Ca.cxxx.ppe finem.
Ca.cxlv.in fine
Ca.cxlvii.C F.
Ca.clxxi.C
Ca.clxxx.G.
Ca.cxcvi.B.
Ca.ccviii.F
Ca.ccxxii.B.F.g.l.
Ca.ccxxviii.B D.
Ca.ccliii.in fine.
Ca.cclxix.in fine.
Ca.cccxviii.D.
Ca.cccxiii.C
Ca.cccxxix.E.
Ca.cccxxxiii.E.
Ca.cccxxxviii.C.
Ca.ccclxiiii.E.
Ca.ccclxviii.B
Ca.ccclxix.C
Ca.ccclxx.B E.
Ca.ccccv.G.
Ca.ccccvi.L.
Ca.ccccxii.E.
Ca.ccccxxiii.B
Ca.ccccxlix.D.
Ca.ccccli.A.
Ca.cccclv.M.
Ca.cccclxxvii.in fi.
Ca.ccccxcii.F.
Ca.ccccc.in fine.
¶ Podagra a cauſa frigiditatis.
Ca.cxxi.F
¶ Polipus.
Ca.cxxx.A
Ca.ccxxii.K.
Ca.ccccxxxvii.F.
¶ Pollutio.
Ca.ccxl.A E.
Ca.cccix.E
Ca.cxv.C.
¶ Prohibẽtia curſum humorum ad oculum.
Ca.cccxxxiiii.E
¶ Pulmonis ꝛ pectoris vicia.
Ca.i.K
Ca.xli.B.
Ca.xlii.A
Ca.lxxviii.B.
Ca.lxxxiiii.C.
Ca.lxxxvii.B.
Ca.xciii.G.
Ca.cclxxix.G
Ca.ccxiii.H.
Ca.ccclvi.I.
Ca.cclxxv.A
Ca.ccclxxvii.A
¶ Pulmonẽ purgãtia.
Ca.cxxxiii.D
Ca.cccxlv.H.
¶ Punctura ſcorpiõis.
Ca.xxiiii.B.
Ca.xciii.L.M.
Ca.cc.L.
¶ Pruritus
Ca.v.C.
Ca.lxix.C.D
Ca.ccxliii.A
Ca.ccxxiii.K
Ca.ccclxviii.C
Ca.ccccciiii.D
Ca.ccccxxi.D
Ca.ccclii.G
Ca.cccccxi.A.
¶ Puſtulas in facie delendas.
Ca.lxxix.C.in fine
Ca.cclxii.
¶ Pruritus genitalium virorum ꝛ mulierum.
Ca.ccccciiii.B
¶ Pugilibus ad pugnãdum confortant.
Ca.ccclxxiii.D
¶ Pulices necare
Ca.clxv.E.
Ca.cccxix.B.
Ca.ccclxviii H.
Ca.ccccvi.L.
Ca.cccclxvii.D H.
Ca.cccclxxviii.B.

Ragadias

Ca.ccccxcii.F.
Ca.ccccxciii.A.
¶ Raucedo.
Ca.cccclx.E F.
¶ Ragadias ꝛ ſciſſuras que fiunt in labiis.
Ca.xv.O.
Ca.cclxxv.H
¶ Ramicem.
Ca.cxix.L.
Ca.cxxv.T
Ca.ccxxv.A.
Ca.ccclxvii.B.
¶ Renũ ꝛ veſice vlcera.
Ca.xvii.E.
Ca.xxii.A
Ca.cviii.A
Ca.clvi.A.
¶ Renũ calefactionem
Ca.ciii.D.
¶ Renes calefacere.
Ca.cxxi.C.
¶ Renum frigiditates.
Ca.ccviii.C.
¶ Renum ꝛ veſice opilationes.
Ca.cclxxxiii.I.
Ca.ccclxxxix.D
¶ Reuma.
Ca.cxix.A.
Ca.clv.D.
Ca.clxiii.A C.
Ca.clxxv.G.
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccclviii.A.
Ca.ccclxxiiii.A.in fine.
¶ Reuma frigidum
Ca.ccccxi.A.
Ca.ccccxix.L.
Ca.ccccxlix.E.
Ca.cccclx.M.
¶ Ruptura
Ca.ccclxxxix.B.M.

Sanguinem

reiicientibus.
Ca.viii.F
Ca.xxiiii.B
Ca.xxviii.A.
Ca.l.G.
Ca.cxviii.C.
Ca.cclxii.A.
Ca.cclxiii.A.
Ca.ccxciiii.B

Ca.cccxxix.B
Ca.cccxlv.in fine.
Ca.cccliii.B
Ca.ccclxxii.I K.
Ca.ccclxxiiii.B
Ca.ccccl.xi.in fine.
¶ Sanguinem mundifi-
cantia.
Ca.ciii.A.
Ca.ccii.F.
¶ Sanguinem bonum
generare.
Ca.lxxviii.D
Ca.clxxx.M.
Ca.clxxxviii.B
Ca.ccclxxxix.L
Ca.cccxciii.D
Ca.cccxcviii.N
Ca.ccccl.xxix.D.
¶ Sanguinem gingiue et
vbicunq; locorum conſtri
gendum.
Ca.ii.I
Ca.xcix.F
Ca.ccvi.D.
Ca.ccxxvi.in fine.
¶ Sanguinem congela-
tum reſoluere.
Ca.lxxi.E
Ca.lxxiiii.D
Ca.cxxix.in fine.
Ca.ccccxl.I
Ca.ccccl.xxv.C
Ca.ccccxcviii.A
¶ Sanguinis mictum
Ca.cxxiii.O
Ca.ccxlvii.B.
¶ Sanguinem augmen-
tare.
Ca.cccxciii.A.
¶ Sanguinis ſputum
cum tuſſi.
Ca.cclxv.F.
Ca.ccccli.D.
¶ Sanguiſugas adherē
tes collo ſiue gutturi.
Ca.lv.N.
Ca.cxxv.G.
Ca.ccccv.G
¶ Saliuam in ore
prouocare.
Ca.xlvi.in fine.
¶ Sagittas et ſtir-
pes educere.
Ca.clxxxiii.B
¶ Scabiem et putredinē
pudendorum.
Ca.xviii.B
Ca.xxxiiii.D
Ca.xxxv.A
Ca.xl.C.
Ca.lxxv.C.
Ca.c.E
Ca.cxxxv.C.
Ca.cxliiii.G.
Ca.clxvi.I.
Ca.lxxv.F.
Ca.clxxxvi.in fine.
Ca.cxcvi.E
Ca.ccii.E G I.
Ca.ccxliii.B
Ca.ccciiii.F.
Ca.cccx.A B
Ca.cccxxiii.in fine.
Ca.cccxlv.B.
Ca.ccccxvii.D
Ca.ccccxxvi.B
Ca.ccccl.x.G.
Ca.ccccl.xxiiii.E
Ca.ccccxcvii.I
¶ Scabiem vlceroſam.
Ca.v.A.
¶ Spaſmus
Ca.vi.D
Ca.lx.I.
Ca.lxv.B D L.
Ca.lxxi.H.
Ca.lxxxiiii.C
Ca.xc.D.
Ca.cxl.H
Ca.clvi.E
Ca.ccvii.in fine.
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccxiii.A
Ca.ccxxix.F.
Ca.cclxii.M.
Ca.ccclxvii.in fine.
Ca.ccccxxx.A
Ca.ccccli.D.
Ca.ccccl.ii.H
Ca.cccccxiii.B
¶ Stranguiria.
Ca.xxvii.C
Ca.xxxiii.B
Ca.xxxix.H
Ca.lx.A
Ca.xcii.A
Ca.cx.C
Ca.cxiiii.C
Ca.cxxiii.E
Ca.clv.B
Ca.clxxvi.A.
Ca.cxcvii.A E.
Ca.cclxxii.in fine.
Ca.ccxci.in fine.
Ca.ccxcvi.in fine.
Ca.cccv.in fine.
Ca.cccxxix.B
Ca.cccxxviii.A.
Ca.cccxlvi.in fine.
Ca.ccclxxxiiii.Q
Ca.ccccciiii.H
Ca.ccccxix.B
Ca.ccccl.ii.A
Ca.ccccl.xxxv.F I.
¶ Secundinam
Ca.xl.H
Ca.xl.G
Ca.lxxxv.E
Ca.cxi.A
Ca.cxxii.G
Ca.clvii.G
Ca.ccvii.E.
Ca.ccix.B
Ca.ccxlviii.C F.in fine.
Ca.cclxxviii.B D.
Ca.cclxxix.E
Ca.cccxl.D F.
Ca.cccxiii.C.
Ca.ccclxxxviii.D
Ca.ccccl.xiiii.in fine.
Ca.ccccl.xv.B.
Ca.cccccxxviii.in fine.
¶ Serpentum ictus.
Ca.xlvii.A
Ca.lxv.G.
Ca.xciii.E F
Ca.xcix.in fine.
Ca.clxxi.A
Ca.ccxc.B
Ca.cccxxxv.A B
Ca.ccccvi.K.
¶ Serpentes fugare: et
cōtra venenū reptilium.
Ca.ii.C
Ca.xl.D G O
Ca.xlvi.O
Ca.cxv.F.
Ca.cxxx.in fine.
Ca.ccxvii.D.
Ca.ccxix.F.
Ca.ccxxix.E.
Ca.ccciiii.D.
Ca.cccxxv.F
Ca.ccclxvi.H.
Ca.ccclxxi.F.
Ca.ccclxxxiii.A.in fine
¶ Serpentes interficere.
Ca.clvii.F.
Ca.cxcvi.A
¶ Serpentibus percuſſis
Ca.ccclxxiii.A B.
¶ Serpigo.
Ca.ccccliiii.in fine.
Ca.ccccl.xxix.B
¶ Sternutatorium
Ca.lxx.D I.
Ca.cxxxvi.D.
Ca.clxiiii.B
Ca.clxxix.H.
Ca.ccxlvii.A
Ca.cclxxix.B
Ca.cccix.E
Ca.ccccxxxvi.E
¶ Splenis vitia ſiue dolo
rem ſplenis.
Ca.vi.A B
Ca.ix.F.
Ca.xxxiii.D
Ca.xlvii.E H
Ca.lxxv.C.
Ca.lxxxvii.A.
Ca.xc.A
Ca.xcvii.B H
Ca.cx.A
Ca.cxxvi.in fine.
Ca.cxci.E
Ca.ccvii.C.
Ca.ccxliii.C D
Ca.cclxxii.C
Ca.cccxxiii.F
Ca.cccxxxvii.D
Ca.ccccxxvii.K.in fine.
Ca.ccccxcvii.E I
¶ Splenem cōſumunt.
Ca.cx.B.
Ca.ccxi.B
Ca.cclxvi.A.
Ca.cccxi.C
Ca.ccccxcii.F.
¶ Splenem attenuat.
Ca.clxii.B
Ca.clxxxvi.D.
Ca.ccciiii.C
Ca.cccxxxvii.I
Ca.cccxlii.A
Ca.ccclxxxix.C.
Ca.ccccl.xvii.B
Ca.ccccxcvi.in fine.
¶ Splenem exſiccantia
Ca.cclxxxi.A
¶ Sperma exſiccādū.
Ca.lxii.H.
Ca.lxxxvi.E.in fine.

Ca.cxxvii.K.
Ca.clxxviii.B
Ca.ccviii.in fine.
Ca.ccxl.A F
Ca.cclxxxi.B E
Ca.cccix.E
Ca.cccc.I F.
¶ Sperma augendum.
Ca.xxv.F
Ca.xxix.F
Ca.lxvii.D
Ca.lxviii.A B
Ca.lxxix.C
Ca.xciiii.H
Ca.cxlviii.B.in fine.
Ca.clii.B
Ca.clxxvi.C D
Ca.clxxx.in fine.
Ca.ccviii.E
Ca.ccvi.A
Ca.ccxxii.M
Ca.cclxiii.A C D F.
Ca.cccxxx.H.
Ca.ccclix.G.
Ca.ccclx.D.
Ca.cccxciii.C.
Ca.cccxcvii.B
Ca.ccccxxx.I
Ca.ccclxxvii.in fine.
Ca.cccccxxix.E
¶ Sperma minuendū.
Ca.xxvii.B
¶ Stericas cauſas,curaſ
Ca.ccclxviii.E
Ca.cccxc.in fine
Ca.cccclxxvi.D
¶ Sedādum dolores pū-
gitiuos ventris.
Ca.ccclxvii.D
¶ Sciatica.
Ca.xlvi.D.
Ca.xlvii.D.
Ca.lx.I.
Ca.lxxiiii.D
Ca.lxxx.A.
Ca.xci.D F.
Ca.xcii.F
Ca.xciii.D
Ca.xcvii.I.
Ca.cxii,I.
Ca.cxxv.M.
Ca.cxxix.B
Ca.cxxxi.F M O P.
Ca.cxl.B I
Ca.clxxvii.A B E G
Ca.clxxix.A

Ca.ccxviii.F.
Ca.ccxxii.G.
Ca.cclii.B
Ca.cclxvii.F
Ca.cclxxii.in fine.
Ca.cclxxxix.B
Ca.cccuiii.A E
Ca.cccxxiii.C.
Ca.cccxxviii.O
Ca.cccxlv.A
Ca.cccxlvi.B
Ca.cccciii.B
Ca.ccccxix.A.
Ca.ccccxxiiii.A
Ca.ccccxxvi.A L
Ca.cccclxxxii.C
Ca.cccccxvi.B C
¶ Sitim ſedandam.
Ca.xiiii.P
Ca.xv.K.
Ca.xxix.A I
Ca.lxvi.E
Ca.lxxii.E.in fine.
Ca.ciii.A.
Ca.cxviii.D.
Ca.cxxiiii.C.
Ca.cxxxiii.D
Ca.cxli.C
Ca.cxlvi.B.
Ca.cxlvii.in fine.
Ca.clvi.F
Ca.clxviii.in fine.
Ca.clxxxviii.E.
Ca.ccxl.L
Ca.cclviii.A.
Ca.cccxlviii.C
Ca.ccclviii.G.
Ca.ccclxvii.C E.
Ca.cccxcii.A C
Ca.ccccxxxiiii.C
Ca.cccclxviii.A
Ca.cccclxx.in fine.
Ca.ccccxcii.I
¶ Singultus.
Ca.ccccviii.C.
Ca.cccclviii.D.
¶ Scliratos ſananduꝫ.i.
apoſtema melancolicū.
Ca.lxxv.B
¶ Sincopis
Ca.xx.A.
Ca.xxxi.A.
Ca.lxii.A.
Ca.lxxviii.E H I
Ca.xciii.A.
Ca.cxlvi.B C.

Ca.clii.B.
Ca.clxxii.E
Ca.cciiii.B
Ca.ccl.A
Ca.cclxxxviii.C
Ca.ccccxxix.E
¶ Sincopim inducens.
Ca.cxxxvii.H
¶ Squinantia:ideſt apo-
ſtema gutturis.
Ca.lv.P.
Ca.cvii.E
Ca.clxxv.H
Ca.ccxcii.A H.
Ca.ccxcix.E.
Ca.cccxxix.E
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxix.B
Ca.ccclxxxiiii.D.
Ca.cccclii.D
Ca.ccccxcii.C D.
Ca.cccccxviii.K
¶ Sciſſuras que fiunt in
manibus ⁊ pedibus.
Ca.ccccxci.H.
¶ Somnū ꝓuocandum.
Ca.xxii.A B E.
Ca.xxv.A I
Ca.xxvii.A B
Ca.ci.D
Ca.cxx.in fine.
Ca.cxxii.E
Ca.cxlv.B C
Ca.ccxxxi.B.
Ca.ccxl.G.
Ca.ccl.B.D.
Ca.clxxii.D
Ca.cclxxvi.D
Ca.cclxxvii.D
Ca.cccix.D
Ca.cccxxviii.B D.
L N.⁊ in fine.
Ca.cccxcviii.O.
Ca.cccclvi.H
Ca.cccclv.E.H
Ca.ccccxcii.N
Ca.ccccxcviii.E
Ca.cccccix.D H.
¶ Somniū prohibētia.
Ca.cccxlvi.C
¶ Somnia mala a quib⁹
accidunt.
Ca.ccliiii.C
¶ Sodam
ſedandam.
Ca.xxxi.B.

Ca.xxv.B
Ca.lxxxv.C L
Ca.ccclxxix.A
Ca.ccccxxii.C D
Ca.ccccxix.B E
Ca.ccccxxix.D
¶ Stomacho
malo.
Ca.iii.A C G.
Ca.xviii.I
Ca.xxviii.E
Ca.lxiiii.B
Ca.lxxxiii.B.
Ca.xciii.in fine.
Ca.xc.B.
Ca.cxxiii.D.
Ca.cxlx.in fine.
Ca.clxviii.in fine.
Ca.cxci.F
Ca.cclxxxiii.C
Ca.cccviii.in fine
Ca.ccclviii.G.
¶ Stomacho
frigido.
Ca.xxiii.B
Ca.xxxi.D E.
Ca.lxii.B.
Ca.lxxvi.C
Ca.xcv. in fine
Ca.xxii.B
Ca.cxcvii.D
Ca.ccviii.A
Ca.ccix.D.
Ca.cclxxxi.F.
Ca.ccclxxiii.A
Ca.cccclx.M
¶ Stomachum
confortare.
Ca.cxxi.A
¶ Stomachi tumores ſi-
ue inflationes ſtomachi.
Ca.cclviii.B
Ca.cccxl.I.
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxlviii.B.
¶ Stomachi
inflationes.
Ca.clxxxix.C.
¶ Scrofulas nouellas de
lere.
Ca.i.H
Ca.v.B
Ca.xlv.C.
Ca.xlvi.B M.
Ca.lxxi.G.
Ca.lxxxvii.E

Ca.xcvii.B.
Ca.cxxxvii.B.
Ca.clii.D.
Ca.clxiiii.H
Ca.ccxviii.E.
Ca.ccxliii.D
Ca.ccxlv.A
Ca.cclxvii.F.
Ca.cclxxii.E.
Ca.cclxxvi.F.
Ca.cccxxxvii.K
Ca.ccclv.B
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxxvii.in fine.
Ca.ccccxxxvi.A
Ca.cccclix.A
¶ Scrofulas que fiunt in gutture.
Ca.cccci.in fine.
¶ Spiritus confortare.
Ca.cxxv.G
Ca.ccccxiiii.G
¶ Scorpiones effugare
Ca.ccxc.C.
¶ Scotomia oculorum.
Ca.ccccliiii.P.
¶ Sudorem prouocare
Ca.xxix.H
Ca.xlii.A.
Ca.cxxxviii.A
Ca.cxciii.C
Ca.cxciiii.M
Ca.ccii.D
Ca.ccix.C
Ca.cclxxxix.A.
Ca.cccxxv.D.
Ca.cccxxxvii.M.
Ca.ccclxii.B E K.
Ca.ccccxcviii.A
¶ Sudorem remouendū ſiue auferendum.
Ca.cccxxi.E I.
¶ Sudores capitis remouendum.
Ca.cxci.B
¶ Subglutientibus
Ca.ccccxc.C
Teranus ideſt ſpaſmus tenens totum.
Ca.lxxxv.B
¶ Teſticulorum dolor
Ca.cccclxxvi.B
¶ Teſticulos induratos
Ca.cccxxvi.B.
¶ Teſticulorꝫ inflatiões.
Ca.lxxxviii.A
Ca.ccccxxviii.B
¶ Teſticuli puerorum vt non augentur.
Ca.cxv.D
¶ Tineas delere.
Ca.cxxix.in fine.
Ca.ccxc.in fine.
¶ Teſticulorum apoſtemata.
Ca.cxxiii.N.
Ca.cclxxxiii.A H.
Ca.cccii.in fine.
Ca.ccccxciii.F
¶ Teſticulorum tumores
Ca.vii.C
Ca.cxxiii.B
Ca.cxxxvii.B
Ca.clxxx.H.
Ca.clxxxii.A
¶ Triſticiam remouēdā.
Ca.lxii.in fine.
Ca.ccxcvii.G.
Ca.cccxxii.F in fine.
Ca.ccccxxvii.E.
Ca.cccccx.B C
¶ Tipicis frigoribus
Ca.cccxc.C
¶ Torturam oris.
Ca.xxvi.B
Ca.liii.A.
Ca.cviii.C.
Ca.cxxv.F.
Ca.cclxx.B C.
Ca.cccclv.D
¶ Tortiones
Ca.clv.G.
Ca.cxciii.B.
Ca.ccvii.F.
Ca.ccxiiii.D
Ca.ccxxix.F
Ca.ccxlvii.D
Ca.cclxxxii.B.
Ca.cccxl.B.
Ca.ccclxxi.B.
Ca.cccci.F.
Ca.ccccix.B
Ca.ccccxxix.C
Ca.cccclxxi.H I
¶ Toracem
Ca.i.B.
Ca.xxxi.D
Ca.cxxxix.in fine.
Ca.clxxv.F D
Ca.clxxvii.E
Ca.cclxxix.D.
Ca.ccxc.C
Ca.ccclv.A E
Ca.ccclxiii.I
Ca.ccclxxv.N
Ca.ccclxxxiiii.B
Ca.ccclxxxvi.C
Ca.ccccxiiii.E
Ca.cccclxxi.B
Ca.cccclxxv.B
¶ Tuſſim curare
Ca.vii.B
Ca.xiiii.K
Ca.xv.B I.
Ca.xxiiii.C
Ca.xxv.C
Ca.xlv.A B.
Ca.lxxiiii.B
Ca.lxxix.B.
Ca.lxxx.D G I
Ca.xc.A D
Ca.xcii.F.
Ca.xciii.C.
Ca.xcv.A
Ca.cxix.B
Ca.cxxii.I.
Ca.cxxx.C.
Ca.cxxxvi.A
Ca.clv.G H
Ca.clvi.B D
Ca.clxxvii.G.in fine.
Ca.clxxx.B.
Ca.cxci.E
Ca.ccvii.E H
Ca.ccxi.C
Ca.ccxx.B E
Ca.ccxxviii.C.
Ca.ccxxix.E H
Ca.ccxxxv.C E G.
Ca.ccxlviii.M
Ca.cclv.I.
Ca.cclviii.E.
Ca.cclxii.in fine.
Ca.ccxcii.B
Ca.cccii.G O.
Ca.cccix.C H.
Ca.cccxiii.E.
Ca.cccxxvii.C D H.
Ca.cccxxviii.F I
Ca.ccclxviii.E
Ca.ccclxxvii.in fine.
Ca.ccclxxxiii.I K.
Ca.ccccxxv.A.
Ca.cccclx.E.
Ca.cccclxxi.A B
Ca.ccccc.A
Ca.cccccxiiii.D H
¶ Tuſſis antiquam curare
Ca.xlv.B.
Ca.lv.N.
Ca.cii.in fine.
Ca.cxii.C
Ca.cxix.N
Ca.cxxxi.E
Ca.clxxv.G I L
Ca.ccxcviii.E.
Ca.cccxiii.C.
Ca.cccxxix.F
Ca.ccclxiii.C D.
Ca.ccccxxxvii.D
Ca.ccccliiii.in fine.
¶ Tumores ſedandas
Ca.xxii.A
Ca.xxxix.B L
Ca.lii.in fine.
Ca.lxv.E G K
Ca.lxxiiii.A
Ca.xcix.in fine.
Ca.cviii.F
Ca.cxx.A
Ca.cxxiii.D.
Ca.cxxxii.A.
Ca.cxlvii.E
Ca.clxxi.C.
Ca.clxxiiii.B
Ca.clxxv.D.
Ca.clxxx.C
Ca.clxxxii.B
Ca.clxxxiii.A
Ca.ccxi.A
Ca.ccxlvi.A.
Ca.ccliii.in fine.
Ca.cclviii.B.
Ca.cclxvi.A
Ca.cclxx.K
¶ Tumores mammillarum.
Ca.lvi.M.
Ca.c.in fine
Ca.clxxx.C
Ca.ccxxviii.D
Ca.cclxxii.E.
Ca.cccxii.F
¶ Tumores igneas.
Ca.cxxxvii.B
¶ Tenaſmon
Ca.xiiii.K
Ca.lix.A.
Ca.lxii.E.
Ca.cl.B
Ca.clxxix.F
Ca.cxci.G H.

Ca.ccxx.B
Ca.ccxxxvii.D
Ca.cclxv.C E
Ca.cclxix.K
Ca.ccxci.in fine
Ca.cccxxxvii.C
Ca.ccclxiii.F H
Ca.ccccxxiii.I
Ca.cccclxix.in fine

Vrinam prouocare.
Ca.vi.E F I
Ca.vii.A
Ca.xvii.A B G
Ca.xxiii.A
Ca.xxv.D
Ca.xxix.H
Ca.xxxiii.A
Ca.xxxix.B
Ca.lvi.O
Ca.lxv.C
Ca.lxxi.A E
Ca.lxxv.A
Ca.lxxxv.D
Ca.lxxxix.C
Ca.cxi.B
Ca.cxii.B
Ca.xcvii.B
Ca.ci.F in fine
Ca.cii.E
Ca.ciiii.B
Ca.cviii.A E
Ca.cxiiii.A
Ca.cxv.H
Ca.cxxi.G I
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.C L
Ca.cxlvi.B
Ca.cxlviii.in fine
Ca.clvii.F
Ca.clxxvi.B G
Ca.clxxvii.F
Ca.clxxxv.in fine
Ca.clxxxix.D G I
Ca.ccii.G
Ca.ccxii.I
Ca.ccxiiii.A C E F
Ca.ccxviii.D
Ca.ccxxvii.D
Ca.ccxxix.A in fine.
Ca.ccxxxix.A D
Ca.ccxlvii.D
Ca.ccxlviii.A
Ca.cclxvi.A
Ca.cclxx.V
Ca.ccxcvi.A B C
Ca.cccxviii.B
Ca.cccxxiii.G
Ca.cccxxxvi.A C
Ca.ccclxiiii.in fine
Ca.ccclxxxiiii.A K
Ca.ccccliiii.B D
Ca.ccccxxxv.C
Ca.ccccclxxxv.D F I in
Ca.cccccxvi.D
Ca.cccccxxviii.D
¶ Vrinam multam et fetidam prouocandam.
Ca.ccclxi.C
Ca.ccclxvi.A
¶ Vrine ardorem
Ca.ccccxxv.in fine
¶ Vrine difficultatem.
Ca.ccxcv.C in fine.
Ca.ccccix.A
Ca.ccccxliii.E
Ca.ccccclxxi.in fine
¶ Vrinam ſanguineam.
Ca.cxxiii.F
Ca.cclxxxi.A E F
Ca.ccccxi.in fine
¶ Vrine diſtillatio.
Ca.clxxxix.D
Ca.cccxiii.H
Ca.ccccxxix.F
Ca.ccccxciii.F
¶ Variolas.
Ca.ccxxii.D
Ca.cccxcii.B
Ca.ccccclxvi.A
¶ Venena curantur.
Ca.lxxxiiii.B D
Ca.cxvi.C
Ca.cxxv.N
Ca.clvii.B
Ca.ccvii.F
Ca.ccxi.D
Ca.ccxxix.F
Ca.ccxlv.A
Ca.cccxcv.A C
Ca.ccccclxxviii.in fine
Ca.ccccclxxx.A
¶ Venenum reptilium et fugare ſerpentes
Ca.ii.C
Ca.xl.D G O
Ca.xlvi.O
Ca.cxv.F
Ca.cxxx.in fine
Ca.xcvii.D
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E
Ca.cccciiii.D
Ca.cccxxv.A
Ca.cccxlvi.H
Ca.ccclxxi.F
Ca.ccclxxxiii.A in fine.
¶ Venena fuganda'
Ca.cccx.G
¶ Venenoſa animalia vt toxicum amittant.
Ca.lxv.D
¶ Verrucas.
Ca.ix.E
Ca.xxvi.A
Ca.xlvi.H
Ca.clxv.G
Ca.cxciiii.D F
Ca.cxcvi.C
Ca.ccxix.B
Ca.ccclxxv.C
Ca.ccccv.C
Ca.ccccxlv.B
¶ Vermes ſiue lumbricos cucurbitinos interficere.
Ca.cc.A G
¶ Ventoſitatē reſoluere.
Ca.xxix.G
Ca.xlvi.G
Ca.lxxxvi.C
Ca.xcii.B C
Ca.cccxl.I.in fine
Ca.cccccxxiii.A
¶ Ventris dolorem.
Ca.xxix.C
¶ Ventris fluxum.
Ca.xxiiii.C
¶ Ventrem ſtringunt.
Ca.xxxii.E
Ca.xlviii.in fine
Ca.lxii.C
Ca.lxv.A
Ca.lxvi.in fine
Ca.lxx.H
Ca.lxxi.A D
Ca.cxxvi.A
Ca.cxxxvii.E G H.
Ca.ccxlviii.C in fine
Ca.ccliiii.A B
Ca.cclxii.C
Ca.cccxviii.C
Ca.cccxlv.A
Ca.ccclxiiii.D
Ca.ccclxxxii.G
Ca.cccxciii.C
¶ Ventrē ſoluunt
Ca.c.H
Ca.cxii.A
Ca.cxvi.E.
Ca.cxxiii.O P
Ca.cxxiiii.D.
Ca.cxxxi.N.
Ca.cxlvi.C
Ca.clxv.A.
Ca.cxciiii.B
Ca.cc.E.
Ca.cccxxviii.O R
Ca.cccxliiii.B.
Ca.ccclxxviii.B.
¶ Ventrem mollificant: eiuſqꝫ dolorē mitigant.
Ca.vii.G.
Ca.ix.B
Ca.lxxxiiii.A.
Ca.xciiii.K
Ca.xcvii.B.
Ca.ci.H
Ca.ciii.G
Ca.cxxxvi.A
Ca.cxlvi.B.
Ca.cxlvii.D.
Ca.cxlix.D
Ca.clxxv.A.
Ca.ccxliii.A.
Ca.cclxxii.A
Ca.cccxcix.K.
Ca.ccccxxxiii.A B
Ca.ccccclxx.in fine.
¶ Ventris ſolutionē mitigant.
Ca.cviii.B
¶ Ventrē conſtipantia:
Ca.cxlviii.D
Ca.ccxciii.A D E
Ca.cccci.D
Ca.ccccclxxxii.G H KL.
¶ Ventrem febricitantiū laxare.
Ca.ccccxxv.A
¶ Ventris punctiones ſedandas.
Ca.ccclxvii.D
¶ Veſice dolorem.
Ca.xxxix.H.
Ca.l.E
Ca.cxxiii.C.
Ca.cclviii.A B.
Ca.ccxci.A
Ca.ccccclxiiii.A.
Ca.cccccvi.A
Ca.cccccxix.A.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

¶ Veſice frigiditas.
Ca.cxxi.D.
¶ Veſtigia nigra in cor-
pore abſtergendum.
Ca.cccxxxviii.C
Ca.ccclxiiii.E.
¶ Veſtigia vnguium re-
mouenda.
Ca.cxix.H
¶ Veſtigia ſãguinis mor-
tui auferenda.
Ca.ccccxxxvi.K.
¶ Veſtes vt habeant odo-
rem bonum.
Ca.cci.B
¶ Vertigo.
Ca.lxi.B.
Ca.cxxxi.E
Ca.clxiiii.H.
Ca.ccccxlvi.H.
Ca.ccccliiii.P
¶ Viſum debilitant
Ca.xxviii.B
¶ Viſum acuunt.
Ca.cclxxix.A G.
Ca.cccxxiii.D
Ca.cccci.I.
Ca.ccccxiiii.B.
Ca.ccccclv.G
Ca.ccccclxvi.H
Ca.cccclxxxiii.D.
¶ Vocē clarificandam.
Ca.xciiii.G I
Ca.ci.E.
Ca.clxxxii.C
Ca.cxci.E
Ca.cccccxv.F
Ca.cccclviii.Q
¶ Vomitũ prouocandũ.
Ca.xxxvii.A C
Ca.xlvii.H
Ca.l.I
Ca.xciii. in fine
Ca.xciiii.F.
Ca.c.B I.
Ca.cxxvi.C
Ca.cxlii.B
Ca.clxiiii.in fine.
Ca.ccxviii.A C G
Ca.ccxlvii.A
Ca.cclxxvii.in fine.
Ca.cclxxxiiii.D E
Ca.cccvii.A
Ca.cccxiii.D
Ca.cccxvi.A B.
Ca.ccclxxxiiii.B
Ca.ccclxxxv.F
Ca.ccccvi.G.
Ca.cccclxv.C D.
Ca.cccclxxiiii.A
¶ Vomitum ſedãdum.
Ca.lxvi. in fine.
Ca.cxviii.D.
Ca.cxxv.K
Ca.cxxxiiii.D
Ca.clxviii.in fine.
Ca.clxxxvi.in fine.
Ca.cciiii.D
Ca.ccxiiii.in fine.
Ca.cclxxxvi..in fine.
Ca.ccccxxix.D.F.
Ca.ccccclxii.D
Ca.ccccxci.A
¶ Volas manuum
Ca.lv.in fine.
¶ Vulue vicia curanda.
Ca.ccclxxi.F
¶ Vulua
Ca.xxvii.D
Ca.xxxvi.C
Ca.lv.P.
Ca.lxxv.H
Ca.cccxxv.F
Ca.ccccxcii.H
¶ Vngues leproſos ex-
cludere.
Ca.cclxv.A
Ca.ccccxci.L
¶ Vnguium contractio.
Ca.cclvii.K M
¶ Vngues ſciſſos eradi-
candos.
Ca.cxxxv.E.
Ca.ccccc.in fine.
¶ Vmbilicus puerorum
cum elongatur.
Ca.cccl.in fine.
Ca.ccclxxvii.B
¶ Vulnera purganda
Ca.cxc.A
¶ Vulnera cõglutinãda.
Ca.xliii.F G.
Ca.cii.A.in fine.
Ca.cxii.N.
Ca.cxxxii.in fine.
Ca.clviii.C
Ca.clxxxvi.A B.
Ca.ccxiiii.B
Ca.ccxxxiiii.B
Ca.ccxcv.A
Ca.ccci.D.
Ca.cccvii.E
Ca.ccclviii.D H
¶ Vulnera cõſolidanda.
Ca.cxxiii.H.
Ca.cxxxiii.C
Ca.clxxxviii.C.in fine
Ca.ccxlviii.L.
Ca.cclxxiii.C
Ca.ccci.in fine.
Ca.cccl.B
¶ Vulnera deſiccanda.
Ca.ccccclxxxiiii.G
¶ Vulnera ad ſanitatem
perducantur.
Ca.xxviii.E.
¶ Vulnera ſordida curãt
Ca.vii.B
Ca.xl.X.
Ca.xli.C
Ca.xlii.C D
Ca.lxxvi.in fine.
Ca.xci.E.in fine.
Ca.cxx.in fine.
Ca.cxxx.E.
Ca.cxliiii.A
Ca.ccxxii.in fine.
Ca.cclxxix.E
Ca.cclxxx.in fine.
Ca.ccciiii.D
Ca.cccvii.C
Ca.cccxxiiii.A
Ca.cccxxviii.P Q
Ca.cccxxxii.K
Ca.cccxxxiiii.B D
Ca.ccclxxv.E.
Ca.ccccxv.A
¶ Vulnera recentia cu-
randa.
Ca.cxix.D
Ca.ccxxxii.B
¶ Vulnera pulmonis cu-
randa.
Ca.cvii.G I
Ca.clvi.D.
Ca.ccxx.A B.
Ca.ccxxxv.G
Ca.cccxxxii.F
¶ Vulnera cauata
Ca.cxlvii.H
¶ Vulnera canceroſa cu-
randa.
Ca.ix.E.
Ca.clxii.in fine.
¶ Vulnera faucium
Ca.ccxcii.A H
¶ Vulnera capitis.
Ca.ccxi.A
¶ Vlcera ventris
Ca.ccxiii.C
¶ Vlcera antiqua conſo-
lidare.
Ca.lix.C
Ca.ccxcv.B
¶ Vlcera incarnanda.
Ca.lxxxix.F
Ca.xci.A E.
Ca.ccxlviii.E.
Ca.cclv.F
Ca.cccvii.F
Ca.cccxxii.A
Ca.ccccxxiii.B
Ca.ccccclxxxiiii.A
¶ Vlcera inteſtinorum.
Ca.cxci.G.
Ca.ccvi.F
Ca.cclxv.B F
Ca.cclxix.H K
Ca.cclxxi.E
Ca.ccxcix.F I.
Ca.ccciii.A D
Ca.ccclx.E
Ca.cccxxviii.G
Ca.cccxxxii.G
Ca.ccclxvii.D
Ca.cccxciii.C.
Ca.ccccii.D.
Ca.ccccxxii.A B
Ca.ccccc.B.
¶ Vlcera putrida ⁊ cor-
roſiua.
Ca.ccxxxiiii.A.
Ca.cclxv.E.in fine
Ca.cccxxx.A
¶ Vlcera ſanguinolenta
Ca.ccxiiii.C.
¶ Vlcera fagadenica cu-
randa.
Ca.lxxv.D
Ca.lxxxix.D
Ca.xii.B
Ca.ccccclxxiiii.E
¶ Vlcera renum ⁊
veſice.
Ca.xvii.F
Ca.xxxii.A
Ca.cviii.A.
Ca.clvi.A
¶ Vlcera deambulãtia.
Ca.cccxlv.G
¶ Vlcera carbũculoſa.
Ca.ccccclxxiiii.E
¶ Vlcera ſananda que
ſunt in ambobus volis

manuum ⁊ pedum.
Ca.ccci.K.M
Idropicis.
Ca.xi.H N
Ca.xxix.H
Ca.xxxiii.F G
Ca.xlvii.B F H
Ca.liii.B
Ca.lxxxix.E
Ca.xc.B D
Ca.cix.C
Ca.cxxii.I
Ca.cxxxi.G
Ca.cxliii.D
Ca.clii.N
Ca.clv.C E
Ca.clxv.D
Ca.clxvi.K
Ca.clxxv.B D
Ca.clxxviii.B F
Ca.clxxix.C
Ca.ccxxvii.in fine
Ca.ccxxxii.B
Ca.ccxxxv.F
Ca.ccxli.in fine
Ca.cclxx.I
Ca.cccxxiii.G
Ca.cccxxvi.E
Ca.cccxl.D H
Ca.ccclxix.in fine
Ca.ccclxxiii.D K
Ca.ccclxxxiii.C
Ca.cccci.H
Ca.ccccvi.K
Ca.ccccix.B E
Ca.ccccliii.D M
Ca.ccccclv.F
Ca.cccclxxvi.B C
Ca.ccccciii.D
¶ Yliaca paſſio
Ca.lxi.E
Ca.lxiiii.B
Ca.lxv.K
Ca.lxxxv.F
Ca.xcvii.in fine.
Ca.cxiiii.C in fine
Ca.clv.B
Ca.clxxxvii.C D
Ca.ccxvii.A B E
Ca.ccxix.D
Ca.ccxxii.F I
Ca.cccxcvi.in fine.
Ca.cccv.C
Ca.cccx.E
Ca.ccccxlvi.K.

Sequit᷑ tabula de Animalibus
¶ Ad alopiciam
Ca.xxii.D
Ca.xxiij.D
Ca.xxv.E
Ca.lxxvii.A
Ca.lxxxiii.C M
Ca.xcviii.D
Ca.xcix.M
Ca.cxxii.A
Ca.cxxiii.C
Ca.clvii.E
¶ Aurium doloꝛ.
Ca.iii.in fine
Ca.iiii.L
Ca.xiiii.K L
Ca.xxiiii.E K
Ca.xxxiiii.E
Ca.liiii.G
Ca.lxx.A
Ca.lxxx.B
Ca.clix.B C
¶ Aurĩũ vermes.
Ca.i.A
¶ Aurium vlcera.
Ca.cxl.F
¶ Auris ſoꝛdicies.
Ca.i.B H
¶ Apoſtemata poſt aures.
Ca.cl.E
¶ Auditũ recuperãduz.
Ca.xiiii.F
¶ Apoſtemata gutturis.
Ca.i.K ⁊ in fine
¶ Apoſtemata groſſa diſſoluenda.
Ca.xiiii.M
¶ Apoſtematibus pulmonis confert
Ca.xxxi.O
¶ Apoſtematum duricias ſoluit.
Ca.lxxx.G
¶ Aduſta ſanat
Ca.lxxx.H
¶ Aſmati valet
Ca.ii.C
Ca.clix.E
¶ Animalia venenata vt fugantur
Ca.lv.A E
¶ Ani cauſas.
Ca.cli.B
¶ Apũ ſiue veſparũ ictꝰ.
Ca.xiii.B
¶ A vicus cuſtodit
Ca.lxxx.H
Bothoꝛ.ideſt
vlcera oꝛis
Ca.xxvii.in fine
Capitis doloꝛẽ
ſiue ſodam ſedat
Ca.xxxiiii.H
Ca.liii.L
Ca.c.E
¶ Capitis vlceribus
Ca.ciiii.B
¶ Capillos creſcere facit
Ca.xlvi.A
¶ Capillos qui ſunt in palpebꝛis amputat
Ca.cxxix.A
¶ Capillos ⁊ pilos creſcere non finit
Ca.xxiiii.C
¶ Cancer
Ca.iii.in fine
¶ Calculus.
Ca.iiii.C
Ca.lxx.C
Ca.xcix.N
Ca.cxx.in fine.
Ca.cxxiii.in fine
¶ Calculus veſice
Ca.ciiii.I
¶ Carbunculus
Ca.iiii.B
Ca.xxii.A
¶ Cantarides bibentibꝰ ſubuenit.
Ca.xxii.M
¶ Carnem malam eradicanduz
Ca.lxxiiii.F
¶ Caſeos a muribꝰ non attingi dicuntur
Ca.xcix.D
¶ Canes impinguat
Ca.xxiiii.N
¶ Capillos ⁊ lendes tollunt.
Ca.xxiiii.K
¶ Cerebꝛum confoꝛtat
Ca.xxxi.F
¶ Cerebꝛũ calefaciẽduz.
Ca.lxviii.A
¶ Ciatica paſſio
Ca.cl.D.
¶ Cyliaca paſſio
Ca.cl.in fine
¶ Colica paſſio.
Ca.lxxxviii.E G
¶ Coitum cõmouet.
Ca.v.L.
Ca.lxviii.D E.
Ca.cxlii.in fine
¶ Coꝛ confoꝛtandum
Ca.lxviii.A.in fine.
Ca.c.in fine
¶ Coloꝛem bonuz efficit.
Ca.lxxviii.B
Ca.lxxx.H
¶ Contra niuis nocumentum.
Ca.cl.I.
Dentium doloꝛes curat.
Ca.xxiiii.B.
Ca.xliii.in fine.
Ca.cxxii.H.
Ca.cliiii.in fine.
¶ Dentes confirmat ⁊ gingiuas.
Ca.v.K.M.
Ca.xiiii.G.
Ca.xxii.G.
Ca.xxxiiii.I.
Ca.cxx.in fine.
¶ Dẽtiũ rubiginẽ curat.
Ca.xiiii.B
¶ Dẽtes vt velociter oꝛiant: ⁊ ſine doloꝛe excant.
Ca.lxxxiii.E
¶ Dentium eradicationem facilem.
Ca.cxxii.in fine.
¶ Diſſinteria.
Ca.i.K
Ca.iiii.M
Ca.xxii.I.L
Ca.xxvii.G
Ca.lv.D
Ca.cl.in fine.
¶ Difficultati anhelitus confert.
Ca.i.E
¶ Doꝛſi doloꝛi pꝛoſunt
Ca.xxv.D.
¶ Domũ tuã vt mundas ab omni reptile ac ſerpẽte
Ca.v.in fine.

Epilentiam excitat.

Ca.xii.in fine.
¶ Epilentia
Ca.ii.E
Ca.v.A N P.
Ca.xxvii.A H.
Ca.xxxi.C.
Ca.lii.B.
Ca.lxxiii.F.
Ca.lxxviii.B.
Ca.cv.in fine.
Ca.clvii.B E
¶ Empetigo.
Ca.i.D G.
Ca.iii.B.
Ca.cl.F
¶ Migranea
Ca.i.B.
¶ Moꝛroidas
Ca.xiiii.M
Ca.xxv.D.
Ca.xxvii.A
Ca.xxxiiii.C.
Ca.lxxx.B
Ca.lxxviii.F
¶ Emoptoica paſſio
Ca.lv.D
¶ Etbicis.
Ca.v.I
¶ Excoꝛiationi calcanei ſanat.
Ca.iij.E
¶ Ebꝛietatem curat
Ca.iiii.D Ca.lix.B.
¶ Effuſiones ad viſcera pꝛobibet.
Ca.lxxi.B
¶ Elepbantiam ſanat.
Ca.lxxi.in fine.
Ca.xciii.D.⁊ in fine

Fantaſticos ſanat.

Ca.lxxxviii.D.
¶ Febꝛes curat.
Ca.lv.in fine
Ca.cxlii.B
¶ Febꝛes cottidianas
Ca.v.L Ca.lxxx.I
¶ Febꝛes tercianas.
Ca.iii.D
¶ Febꝛes quartanas.
Ca.xxviii.E.
Ca.lxx.D.
Ca.lxxx.in fine.
Ca.clvii.C.
¶ Febꝛes quartanas facit euenire.
Ca.lxiiii.B
¶ Febꝛibus periodicis.
Ca.i.H
¶ Fetum extrabit
Ca.xxii.R
Ca.liiii.D.⁊ in fine.
¶ Fiſtula
Ca.xxii.in fine
Ca.xlvi.C
Ca.xcviii.B
Ca.cxxxix.E
¶ Fiſſuras labioꝛum.
Ca.i.B.
¶ Fiſſuris frigoꝛis valet
Ca.v.B
¶ Furfures delet
Ca.xiiii.A.
Ca.xxvii.E
¶ Foꝛmicas vt dimittāt manſiones ⁊ fugiant.
Ca.lxiii.A B C.⁊ i fine
¶ Foꝛmice vt moꝛientur in coꝝ foꝛaminibus.
Ca.lxiii.D.
¶ Foꝛmice vt non exeant coꝝ foꝛamina.
Ca.lxiii.D

Herisipila.

Ca.i.D H.
Ca.cv.B
Ca.cl.B.
¶ Hominem inuiſilem reddere.
Ca.xxviij.H.
¶ Humeri doloꝛibus ſanat.
Ca.xciii.E

Ignem ſacrum curat.

Ca.cli.E
¶ Ignis aduſtionem curat.
Ca.xcviii.A
Ca.cxx.D.
¶ Ictericia
Ca.i.D H
Ca.xxiii.A
Ca.cii.in fine.
¶ Inflationes tollit.
Ca.xxxi.L.
¶ Juncturarum doloꝛes curant.
Ca.lii.A
¶ Inpꝛegnationem ſiue conceptum iuuant
Ca.xxvii.B.
Ca.lv.E
¶ Infanti fluxum abſcindit ab oꝛe.
Ca.xcix.R.
¶ Inteſtina rupta.
Ca.lix.C
¶ Imbꝛium ac tonitruū.
Ca.xxxviii.A.
¶ Impinguat foꝛtiter
Ca.cxxx.C

Lapidem in veſica diſſoluit ⁊ curat.

Ca.ii.F
Ca.v.D.
Ca.cv.C
¶ Lapidem renum: curat.
Ca.lxxiiii.D
¶ Lac attrabendum in mammillis.
Ca.v.L
¶ Lac mulierum in mā millis diſſoluit.
Ca.lxxxiii.in fine.
¶ Lacertoꝝ īfirmitas.
Ca.cxx.F.
¶ Latrocinia terroꝛeſq; nocturnos pꝛodeſſe.
Ca.xxviii.F
¶ Lepꝛam ſanant.
Ca.v.A.
Ca.xxliii.G
Ca.lxxi.in fine.
Ca.cxxxix.A
¶ Litargie valet
Ca.cxxxix.F M
¶ Lienis doloꝛes curat.
Ca.xiiii.H.
Lupus vt terretur
Ca.lxxx.C

Matricis doloꝛem curat.

Ca.cxl.G
¶ Matricis ſuffocationē
Ca.xii.A
¶ Matricis ꝑfocationē.
Ca.xxvii.B.
¶ Maculas faciei delet.
Ca.cxl.A.
¶ Maculas nigras. emendat.
Ca.li.D
¶ Membꝛa coꝛroboꝛat
Ca.lxviii.C
¶ Menſtrua imperat.
Ca.xciii.B
Ca.xxxi.R.
¶ Menſtrua abſtinet.
Ca.lxxxiii.N.
¶ Moꝛpheam curat.
Ca.i.E G
Ca.iii.B.
¶ Moꝛbo arcuato medetur.
Ca.xxiiii.H
¶ Moꝛbum caducum ſedare.
Ca.xxxl.in fine.
Ca.xxxiii.H.
¶ Moꝛſibus ſerpentum ac ſcoꝛpionum.
Ca.iii.B.
Ca.lii.in fine.
Ca.cxlvi.A
¶ Moꝛſus canis rabioſi.
Ca.iii.B
Ca.xxiiii.B.
¶ Moꝛſus aranearum.
Ca.xi.C D E
¶ Moꝛſus catti curant
Ca.xxv.A B.
¶ Moꝛſus muſtele.
Ca.xciii.A B
¶ Moꝛſus marinoꝝ vel ictus eoꝝ curant.
Ca.ii.D
¶ Moꝛſus vipere
Ca.i.F
¶ Mulier vt concipiat. maſculum vel feminam
Ca.xlvi.D
¶ Mulier vt nō cōcipiat.
Ca.xcviii.in fine
¶ Muſtellam effugat
Ca.xciii.C.
¶ Mures necat
Ca.xix.A B C E G b.
¶ Mures vt de domo fugant.
Ca.xcix.F I.

Narium fetoꝛi confert.

Ca.xxvii.E
¶ Neufreticis ſanat.
Ca.v.M
Ca.xxvii.B
¶ Neruos contractos remollire.
Ca.xlvii.A

Oculorum dolores
Ca.xxiiii.C
Ca.xliiii.in fine
Ca.lxxxviii.F
Ca.cxl.B
Ca.cliiii.in fine
¶ Oculorum ſuffuſiones ſanat.
Ca.xxiiii.I
Ca.cliiii.A
¶ Oculorū albedo curat.
Ca.cxx.in fine.
¶ Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.lxxii.A
Ca.lxxx.in fine
¶ Oculorū caligines
Ca.cliiii.A.t in fine
¶ Oculorum albuginem abſtergit
Ca.i.D
Ca.iii.C
Ca.xi.in fine
Ca.lxviii.A
Ca.lxxii.in fine
Ca.c.D
Ca.cxxx.D
¶ Ortum pilorum euulſorum prohibentia
Ca.xxiiii.F G
¶ Obliuioni confert
Ca.xxxi.P
¶ Ouiū morbum ſanare
Ca.ii.in fine

Paraliticis ſubuenit.
Ca.xxxi.O
Ca.c.C
Ca.clvii.B
¶ Paraliſis lingue
Ca.xxxi.E
¶ Paraliſim totius corporis valet.
Ca.xxxi.E
¶ Pannum mundificat
Ca.lxxxiii.C
¶ Parturientibus t pericula puerperij tollūtur.
Ca.xxviii.C D
¶ Ptiſicis.
Ca.xxii.M
Ca.cl.D
¶ Pilis palpebrarum vicijs curat.
Ca.xiiii.E
¶ Pilis redire cogant.
Ca.cxxxix.B
¶ Podagra.
Ca.i.G
Ca.xxiii.E
Ca.xxiiii.E L
Ca.lxxxiii.I
Ca.xciii.in finē
Ca.cliii.in fine.
¶ Pulmonis vitia valet
Ca.xxxi.L
¶ Puſtulas ſoluit.
Ca.xviii.in fine
Ca.xxii.B
¶ Pruritus
Ca.i.D
Ca.xxxvi.A
¶ Prurigines tollit.
Ca.xxiiii.G
¶ Pulices necare.
Ca.cxviii.A C D F
¶ Pulices effugere
Ca.xcviii.E H t in fine
¶ Pediculos interficit
Ca.cxix.per totū capl'm.

Qui vexantur ab incubis.
Ca.xlviii.E

Renum dolorem curat
Ca.iii.D
Ca.v.D.F
Ca.li.A
¶ Reumatiſmum curat.
Ca.v.M
Ca.xxxiiii.R
Ca.lv.A
Ca.lxxvii.C
¶ Rubeta venena auxiliatur.
Ca.xliii.A

Sanguinē meliorem generantia.
Ca.ij.B
Ca.iii.A
¶ Sanguinis ſputum.
Ca.v.I
Ca.cxx.E
¶ Sāguinē mingentib'.
Ca.ii.F
¶ Sāguinis fluxus narium ſiſtitur
Ca.i.E
Ca.v.E G O.
Ca.xiiii.M
Ca.xviii.C
Ca.xxvii.H
Ca.xxxiiii.G
Ca.liiii.G
Ca.cl.C H
¶ Sāguinem cōſtringit
Ca.xi.B
¶ Sanguinis excreationes iuuat.
Ca.lix.A
¶ Scabiem abſtergēdā.
Ca.i.D
¶ Sāguiſuga vt cadet de gutture
Ca.xlvi.B
¶ Spaſmus.
Ca.clix.in fine
¶ Spaſmus ex plenitudine confert
Ca.xxxi.R
¶ Splenis ſudorem adiuuat.
Ca.xxxiiii.E
¶ Splenem liquefacit.
Ca.xiiii.in fine
¶ Splenis duriciei ꝯfert
Ca.v.I
¶ Splenem attenuat
Ca.xii.A
¶ Serpigo
Ca.i.D
¶ Secūdinā excludit
Ca.xii.A
Ca.xxxi.R
Ca.liiii.D
¶ Serpentes fugare
Ca.xxii.H
Ca.xl.A
¶ Serpens vt illo' die te non tangat
Ca.lxxv.A
¶ Serpētes nō timet.
Ca.xxxiiii.D
¶ Serpentum ictus
Ca.cliiii.B
¶ Sincopis.
Ca.xxxiiii.C.
Ca.c.A
¶ Squinantia
Ca.i.I R.t.in fine
Ca.cxl.H
¶ Spinas t ſurculas extrahit.
Ca.cxxx.C.
¶ Stomachum mundificat.
Ca.lxxx.A.
¶ Stomacho ex frigido dolenti confert.
Ca.xiiii.L
¶ Stomachum exulceratum curat
Ca.xiiii.I
¶ Stomachū cōfortat.
Ca.xlv.A
Ca.lxxi.in fine.
¶ Scotomia.
Ca.c.G.
¶ Scorpiones interficit
Ca.i.A
Ca.cxxxvi.B.C
¶ Scorpionib' pcuſſis.
Ca.cxxxix.in fine.
¶ Scorpiones vt de domo fugantur.
Ca.cxxxvi.A
¶ Scorpio ſi momorderit aliquem
Ca.cxxxvi.D
¶ Scorpionis pictura.
Ca.v.H
¶ Scrophulas
Ca.v.C
Ca.xviii.in fine.
Ca.xxvii.in fine.
¶ Sudores ſanat.
Ca.xxii.B
¶ Sudorem inbibet
Ca.xxii.H.

Tetani cura.
Ca.cxxii.D
¶ Tenaſmoni.
Ca.xiiii.H.
¶ Tremori confert
Ca.xxxi.R
Ca.lxxxiii.D L
¶ Tremulos liberat
Ca.xxiiii.A
Ca.cxl.D
¶ Timorem melancolicū

amputat.
Ca.c.B
¶ Tinea pellit.
Ca.xxxiiii.L
Ca.xlv.A B
¶ Tumores ſoluit
Ca.cxl.E
¶ Tumorem vulneribus non admittit.
Ca.xviii.E.
Ca.xxvii.F
¶ Tuſſis
Ca.v.I N.
Ca.xxxiiii.G
Ca.cxxii.B.

Venenis omnibus reſiſtere.
Ca.i.F
Ca.ii.E
Ca.lii.C
Ca.lxxiiii.F
Ca.lxxv.in fine.
Ca.lxxxiii.G
¶ Venenum bibitum extinguit.
Ca.xxii.E
¶ Venena toxica curāda
Ca.xxii.I
¶ Venena leporis marini curat
Ca.cxxviii.in fine.
¶ Ventres puerorum ſiue infantium ſoluit.
Ca.xcix.O
Ca.cli.C
Ca.clvii.F.
¶ Ventrem diſſoluit.
Ca.xlv.A.
Ca.lxxi.in fine.
¶ Ventris vulnerationes curat.
Ca.v.M
¶ Ventris dolor pungitiuus.
Ca.xxxi.R.
¶ Ventrem mollit.
Ca.v.M
Ca.liiii.B.
¶ Ventrem abſtinet
Ca.xxiiii.H
¶ Vrinam prouocantia
Ca.xxvii.A
Ca.xlv.B.
Ca.lxxi.in fine.
¶ Vrine difficultatem.
Ca.xcix. P
Ca.cii.in fine.
¶ Verrucas curat.
Ca.xxiiii.F L
Ca.xxvii.H
Ca.xcix.L.
Ca.cxxx.in fine.
¶ Vermes expellit.
Ca.xxxiiii.L
Ca.cxxii.E
¶ Vermes ex ſolutione vomitum educant
Ca.cxxxi.B
¶ Ventoſitati ſtomachi ⁊ inteſtinorum.
Ca.xxxiiii.E
¶ Veſtigia cutis curat.
Ca.v.F
¶ Virge dolores curat
Ca.ii.F
¶ Viſum confortandum
Ca.lxxviii.B
¶ Vlcera oris ſanat.
Ca.xiiii.D.
¶ Vlcera inteſtinorum.
Ca.v.D
Ca.liiii.E.
Ca.lxxxiii.H
¶ Vlcera capitis.
Ca.cliii.B
¶ Vlcera que ſerpunt ſananda.
Ca.iiii.G.
¶ Vlcera ambulantia
Ca.v.F
¶ Vlcera putrida mūdat
Ca.xv.A
Ca.lxii.B.
¶ Vlcera āntiqua ſanāda
Ca.i.K
¶ Vulnera recētia ad ſanitatem perducunt.
Ca.xiiii.B
¶ Vulnera ſanat
Ca.xiiii.M
¶ Vultum gratum ⁊ niueum facit.
Ca.i.I
¶ Vxor tua vt te diligat ſemper.
Ca.xlvi.B

Idropicis.
Ca.iiii.K.
Ca.v.I
Ca.xxiiii.C M
Ca.xxii.I
Ca.xxvii.E
Ca.lxxiiii.in fine.

Tabula de auibus.

Ad Alopitiam
Ca.x.A.
¶ Aurium dolor.
Ca.xxxii.F.
Ca.xciiii.E
Ca.cxiii.A.
¶ Ad Aſma
Ca.xvi.A
Ca.lii.in fine.
¶ Aquam in aure eiiciendam.
Ca.x.C
¶ Aluum ſiſtit.
Ca.ix.C.
¶ Apoſtematib⁹ calidis.
Ca.xci.F.
¶ Apoſtomatibus canceroſis.
Ca.x.E
¶ Aſpredo palpebrarum
Ca.xciii.B
Ca.xcviii.E
¶ Auis que omnes infirmitates egrotantis'tra ſe colligit.
Ca.xxi.A B E

Calculus:
Ca.xxiiii.C
¶ Carbunculus.
Ca.xxxii.F
Ca.xciiii.E
Ca.cxiii.A.
¶ Capitis dolorem ſiue ſodam ſedat
Ca.xxxiii.A
Ca.lxxxiiii.C
Ca.xcviii.B
¶ Capillos creſcere facit
Ca.xix.N
¶ Capita clauorum.
Ca.xix.B.
¶ Colica paſſio.
Ca.xxxii.in fine.
Ca.lii.F.
Ca.xciiii.B.
¶ Colli dolorem ſedant.
Ca.liiii.M
¶ Combuſtionibus
Ca.xciiii.F
¶ Coitum cōmouet.
Ca.ix.E.
Ca.xci.H Q
Ca.xcii.A B
¶ Cor confortandum.
Ca.xci.in fine
¶ Culices effugandas
Ca.xli.p totū capitulum.

Diſſenteria.
Ca.xciiii.B.

Empetigo:
Ca.xix.H Q
Ca.xxxii.G.
Ca.ci.in fine.
Ca.cxii.A
¶ Epilentia
Ca.xxvii.D
Ca.lxii.B.
Ca.xcviii.F
¶ Ebrietatem curat:
Ca.lxxxiiii.in fine.

Faciem purgādam a lentigine.
Ca.xcii.E
¶ Faciei fiſſuras
Ca.x.A
¶ Falco ſi non poteſt firmare
Ca.xlv.A
¶ Falco ſi nimiū laxatur.
Ca.xlv.B
¶ Falco ſi os fractum habuerit in crure vel in ala.
Ca.xlv.C D E
¶ Frenēſis
Ca.xvi.in fine.
¶ Flegmones qui naſcūtur in naribus.
Ca.liii.in fine.
¶ Fluxum ſanguinis nariū.
Ca.xxxii.D.
Ca.liii.D
¶ Fluxus oēs ſtringunt.
Ca.liii.I

Homo egrotans an viuat vel moriat.
Ca.xxi.A B.
¶ His qui cibos digerunt

Ca.lxxxix.A
Juncturarum
dolores.
Ca.lij.in fine
¶ Ignem ſacrum.
Ca.xci.K
¶ Ignis aduſtionem
Ca.xci.C
Labiorum
fiſſuras. Ca.x.A
¶ Lentiginem climat.
Ca.lxxiiii.A
¶ Lingue aſperitas
Ca.liii.G
¶ Lumborum dolorem
remouendum.
Ca.i.in fine
Menſtrua imperant.
Ca.xix.I P
Ca.xci.R
¶ Mamillas puellarū phibet a magnitudine.
Ca.cxv.B
¶ Morphea.
Ca.xix.N
Ca.lxxiiii.A
Ca.cxii.A
¶ Morſibus ſerpentum
Ca.xxxii.E
Ca.lii.in fine
¶ Morſus canis rabioſi
Ca.xxxii.B
Ca.xxxix.in fine
Ca.lxii.in fine
¶ Morbum caducum
Ca.cxix.B
¶ Morbos faucium
Ca.lxii.D
¶ Morbo regio
Ca.xcii.C
Ca.xcviii.in fine
¶ Mulier vt narrabit omnia que geſſit.
Ca.xvi.B
¶ Muſce vt necantur.
Ca.lxxxi.A in fine
Oculorum dolores.
Ca.iiii.A
Ca.xxxii.B C
Ca.liii.D
Ca.[illegible]x.A
Ca.lxxxi.B
Ca.xcix.A
Ca.cxv.E
Ca.cxix.D
¶ Oculorum albuginem abſtergit.
Ca.iiii.B
Ca.lxii.G
Ca.cxix.F
¶ Oculorū ſuffoſiones.
Ca.xciiii.A
Ca.cxiiii.B C
¶ Oculorum caligines.
Ca.iiii.in fine
Ca.xxi.A D
Ca.lxii.E
Ca.xciii.B
Ca.xcviii.E
Ca.xix.E
¶ Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.i.A B E
Ca.xvi.D
Ca.xxi.B
Ca.xcviii.D
¶ Obliuioni confert
Ca.xcviii.in fine
Paraliticis.
Ca.lix.B
Ca.lxxxiiii.C
¶ Podagra
Ca.xxxii.G
Ca.xci.I
Ca.xciii.C
¶ Puſtulas oculorum reprimit.
Ca.liii.L
¶ Pulices effugare
Ca.xxxix.A
Qui ſumpſit venenum.
Ca.xci.L M
Scabiem abſtergendum
Ca.xix.B D
¶ Sanguinem bonum generantes
Ca.lii.B
¶ Secundinā excludit.
Ca.cxix.E
¶ Serpentes fugare
Ca.xvi.C
Ca.cxix.A
¶ Squinantia.
Ca.lxii.C
¶ Sanguinem melancolicum generantia.
Ca.lix.A
¶ Scinifes vt non intrāt domum
Ca.cvii.A
¶ Stomachū cōfortare.
Ca.lii.E
¶ Sperma multiplicādū
Ca.ix.E
Theſaurus
ſuus vt augetur.
Ca.lxvi.in fine
¶ Tumores ſoluit.
Ca.lxi.C
Uentrem fluere facit.
Ca.vi.in fine
¶ Uentrem ſtringit
Ca.vi.A
Ca.cx.A
¶ Uenenis omnibus.
Ca.xxvii.B
¶ Uerrucas.
Ca.xix.M
¶ Ueſparum puncture.
Ca.cxvi.C D E
¶ Uiſum acuit.
Ca.cvi.B
Ca.cxv.D
¶ Uiſum cōfortandam.
Ca.lxii.E
¶ Uocem clarificandā.
Ca.ix.E
Ca.liii.C
¶ Urinā prouocantia
Ca.xix.C P
¶ Anguibus leproſis faciunt cadere.
Ca.xix.A N P
Idropicis.
Ca.xix.K.
Sequit Tabula de Piſcibus.
¶ Ad alopitias.
Ca.xxxvi.in fine
Ca.lxxxvi.C
Ca.ciii.C
¶ Aurium dolores.
Ca.ii.B
¶ Anhelit° cōſtrictionis.
Ca.xlix.L
¶ Aſma.
Ca.lxxxi.D
¶ Aluum emollit
Ca.xci.D
¶ Bortum faciunt.
Ca.xlix.F
Capitis dolorē tollunt.
Ca.xci.C
¶ Calculos ſanat
Ca.xxxvi.H.
Ca.lxxxvi.F.
¶ Carbunculus.
Ca.xlix.K
Ca.lxi.E
¶ Carnes creſcentes tollit.
Ca.lxxxi.I
¶ Cicatrices tollere
Ca.lxxxvi.E
Ca.cii.A
¶ Coleram deponunt
Ca.lxxxvi.ppe finem.
¶ Coitum ſtimulare dicit
Ca.xxv.A
¶ Corpori tela extrahit.
Ca.lxxxi.G
Dentium.
dolores.
Ca.ciii.D
¶ Dentes purgantur.
Ca.xxii.A
¶ Dentes abſtergunt.
Ca.xvi.B.
¶ Dentes dealbandos.
Ca.lxxxi.K.
Epilenticis
Ca.xxxviii.B
Ca.lxxiiii.in fine
¶ Extenuatis.
Ca.xvi.D
Faciem dealbādam.
Ca.lxxxi.in fine.
¶ Faſtidiis medentur
Ca.lxvi.A
¶ Febrium vementes.
Ca.xxv.B
Ca.xxvii.C
Ca.lxxvii.A.
¶ Febribus quartanis.

Ca.xvi.D
¶ Febres frigidas ſanat
Ca.ciii.B

Ignis aduſtio-
nem.
Ca.xxii.B
¶ Ictibus ſcorpionum.
Ca.xxiii.B
Ca.lxxxvi.G
¶ Ictibus ſiue morſus
draconis marini.
Ca.xxvi. E D G I K
Ca.xc.A

Lacrimas
prohibet.
Ca.xvi.E
¶ Lepra.
Ca.xxvii.A
Ca.lix.in fine
¶ Libidinem excitandā.
Ca.lxxxviii.B

Mammas mu-
lierum ſanat.
Ca.lviii.in fine
Ca.lxxiiii.B
¶ Maculas in facie mu-
lierum delet
Ca.lviii.B
¶ Maculas carnis
Ca.lxxxi.B
¶ Menſtrua mulierum.
Ca.lxi.D
¶ Morſus draconis
curatur.
Ca.iii.B
¶ Morſus reptilium.
Ca.iiii.A
¶ Morſus ſcorpionis
marini.
Ca.lxxxvi.A B L M
¶ Morſus vipere
Ca.xcvii.A
¶ Morſus canis rabidi.
Ca.xcvii.B
¶ Morſus murene.
Ca.lix.A

Oris vlcera.
Ca.xcvii.E
¶ Oculorum caligines
tollunt.
Ca.lxxxvi.I
¶ Oculorū ſuffuſio-
nes detergunt.
Ca.lxxxvi.H I
¶ Oculorum rubedini
valet.
Ca.xlix.L
¶ Oculorum tumores.
Ca.lxxxi.E
Ca.xci.B
¶ Oculorum cicatrices.
Ca.lxxxi.F
¶ Oculorum carnes ſu-
peruacuas conſumit.
Ca.cii.A
¶ Oculorum albugines.
Ca.xxv.in fine
Ca.lxxxi.F

Pannum ac lē-
tigines delendum.
Ca.xvi.B E
Ca.xxxvi.I
Ca.xlix.B
Ca.lviii.E
Ca.ciii.B
¶ Parotidas ⁊ ſtrumas
curat.
Ca.lviii.E
¶ Partus facilis.
Ca.xcii.in fine
¶ Prefocationibus
matricis.
Ca.xxxviii.B
¶ Pilos generat.
Ca.xlix.E.
¶ Pilos ⁊ carnes
abradit
Ca.xlix.E
¶ Pilos inutiles in pal-
pebris cohibet.
Ca.xlix.H
¶ Podagra
Ca.xlix.I

Qui habent te-
dium vini.
Ca.ii.in fine
Ca.lxi.in fine

Scabies pe-
ctoris.
Ca.iii.A
¶ Scabies palpebrarū.
Ca.xvi.E
¶ Stericis offocationib⁹
Ca.lxxiiii.F
¶ Sciaticos liberat.
Ca.lxi.E
¶ Spinas acutas extra-
hendas.
Ca.xvi.F
¶ Signum tempeſtatis.
Ca.ix.A
¶ Stomacho debili.
Ca.xxiii.A
Ca.xlix.L
¶ Stomachum reficiūt.
Ca.lxvi.A.

Tuſſis.
Ca.xxiiii.in fine
¶ Tenaſmon.
Ca.lxvi.E
¶ Tumores tollit.
Ca.lviii.in fine
¶ Toracem curat.
Ca.lxxxi.D

Uentrem mol-
lificare.
Ca.xxxvi.A
Ca.lxxxi.A
¶ Uentrem mouent
Ca.lxxiiii.in fine
¶ Uenena curanda
Ca.xxvi.E
Ca.lxi.B
Ca.lxxiiii.A
¶ Uenena leporis mari-
ni curantur.
Ca.lxvi.A
¶ Uiſum abſtergendum
Ca.xlix.E
¶ Ulcera deſiccanda
Ca.xvi.E
¶ Ulceribus capitis.
Ca.lviii.A
Ca.lxxiiii.A
¶ Ulcera veſice
Ca.lxvi.D
¶ Uuam ſedat.
Ca.lxvi.E
¶ Urine difficultas.
Ca.xlix.L
¶ Uultum gratum ac
niueum faciendum.
Ca.xxv.D
¶ Uulnera ſordida
purgat.
Ca.xxxvi.E
¶ Uulnera nimis pro-
funda concarnantur.
Ca.lxvi.in fine
¶ Uulnera putrida gin-
giuarum.
Ca.lxxiiii.D E
¶ Uulnera glutinant.
Ca.xci.D
¶ Ungulam reſoluendā.
Ca.xvi.E.

Idropicis
Ca.xxvii.D.

Tabula de lapi dibus.

¶ Ad alopicias.
Ca.xxii.B
Ca.xlv.B E D.
¶ Aurium dolorem
Ca.xxxvi.A.
Ca.lxxxvi.E
Ca.ci.A.
¶ Aurium fluxus
Ca.xvii.E
¶ Aurium vlcera
Ca.xvi.E.
¶ Aurium attritiones.
Ca.cxxiii.M.⁊ in fine.
¶ Aurū augere traditur.
Ca.xxxvi.F
¶ Apoſtematibus.
Inguinis.
Ca.xvi.B.
¶ Apoſtemata gingiue.
Ca.xvi.H
¶ Apoſtemata putrida
curat.
Ca.xxx.E
¶ Apoſtemata frigida.
Ca.xxxv.E
¶ Apoſtemata ſplenis
Ca.xlii.E F
¶ Apoſtemata flegmati-
ca curat.
Ca.cxix.D P.
¶ Apoſtemata flegmati-
ca teſticuloꝝ maturāda.
Ca.cxxiiii.K.
¶ Apoſtemata dura re-
ſoluit.
Ca.cxxxi.B
¶ Apoſtemata que ſunt
in ano.
Ca.cxxxiiii.in fine.
¶ Apoſtematibus vulue
conueniunt.
Ca.cxxiiii.F.
¶ Apoſtematib⁹ calidis

mammillarum.
Ca.cxx.F
¶ Apoſtematuʒ in initio conuenit.
Ca.lxxi.A
¶ Aſma.
Ca.xxii.D
Ca.xxxviii.A
Ca.lxxi.G
Ca.ci.E
Ca.cxxiii.D
¶ Ad doloreʒ ſtomachi.
Ca.iiii.A
¶ Amorem conciliat.
Ca.x.F
¶ Ad iras reguʒ ⁊ dominorum.
Ca.xxiiii.E
¶ Ad prelias ⁊ ad cauſas vincendas.
Ca.xxxii.C
¶ Ad ipetrādū qōlibet.
Ca.cvii.C
¶ Ad diuitias valet
Ca.lxv.D
¶ An ſit vgo vł corrupta
Ca.lviii.D
¶ Ad venereos voluptates.
Ca.lii.C
¶ Artetice paſſioni.
Ca.xcix.A.
¶ Ancharum doloribus confert ⁊ iuncturarum
Ca.ci.A
¶ Ad fiſſuras que fiunt in ano.
Ca.xxxv.G
Ca.cxx.A
¶ Aduſtionis ignis.
Ca.xvii.H
Ca.lxxviii.E
¶ Argentum viuum extinguendum.
Ca.xxi.D

Gothororis.

Ca.cxxxi.B

Capitis dolorem tollunt.

Ca.lxxvi.A
¶ Catarrum prohibet.
Ca.xxvi.E
¶ Cardiaca.
Ca.lxxviii.A F
Ca.lxxxvi.F
Ca.cxxxv.in fine
¶ Caput purgium.
Ca.lxxxvi.B I
¶ Capillos attenuat.
Ca.lxxxix.B
Ca.c.H
¶ Cauſam litis ante iudicem reprimere
Ca.xliii.B
¶ Carnem ſuperfluam auferendam.
Ca.viii.A
Ca.xv.G
Ca.xxxv.D
Ca.c.B
¶ Cancer
Ca.xiiii.I
Ca.xv.B
Ca.xvii.B
¶ Carnes humidas deſiccandas.
Ca.xii.B
¶ Cerebrum mundificandum.
Ca.xiiii.H
¶ Cephalargicis
Ca.lxxvi.A
¶ Ciliaca paſſio
Ca.lxiii.B
¶ Colicam paſſionem curat.
Ca.lii.A
Ca.cxl.F
¶ Cordis confortantia.
Ca.xviii.C
Ca.lxv.in fine
Ca.lxxviii.D.⁊ in fine.
Ca.lxxxvi.T
Ca.cxxx.in fine
¶ Cordis tremorem
Ca.xviii.F H
Ca.xx.C E
Ca.lxxviii.F
¶ Cordis leticiā reddit.
Ca.lx.A
Ca.lxv.D
¶ Colorem in facie perditum recuperat.
Ca.lxxv.F
¶ Corpora pinguia extenuandum.
Ca.viii.G
¶ Coniugiȷ dat amoreʒ.
Ca.xxiii.A ⁊ in fine
¶ Conceptum prohibet.
Ca.lxvi.F
¶ Conquaſſationibus que fiunt in interiorib⁹ membris.
Ca.lxxxvi.D
¶ Cōtra oēs inimicos
Ca.lxvi.I
¶ Contra hoſtes
Ca.i.A G
Ca.xxiiii.D
¶ Contra inſaniam.
Ca.i.A ⁊ in fine
Ca.xxxiii.A
¶ Cōtra rixas ⁊ iniurias
Ca.i.A
¶ Contra incurſiones fantaſmatū.
Ca.i.A
Ca.xxxviii.B
¶ Contra pigriciam.
Ca.xxiii.D
¶ Contra feruorem animumqʒ cōmotum.
Ca.v.A
¶ Contra triſticiam et grauitatem
Ca.v.in fine
Ca.lx.A.
¶ Contra morbum caducum.
Ca.x.E.G
Ca.lviii.A
¶ Contra polipum.
Ca.xv.E
¶ Cōtra piculū tonitrui.
Ca.xxxii.in fine
¶ Contra nocturnos timores.
Ca.xxxviii.in fine
¶ Contra tempeſtates et grandines.
Ca.xlii.in fine
¶ Cōtra vana monſtra.
Ca.xlii.H
¶ Contra toxicum.
Ca.lxv.D
Ca.lxxvii.K
¶ Contra melancoliam.
Ca.cxxxv.B
Ca.cxlii.A
¶ Contra fantaſticas viſiones.
Ca.cxxxv.in fine
¶ Coleram nigram educendam
Ca.xiii.H
¶ Coitum retinet.
Ca.xiiii.G

Dentes abſtergit.

Ca.i.E
Ca.lxxviii.E
Ca.cv.C D E F
Ca.cxxxix.K
¶ Dentium dolores
Ca.lix.H
¶ Dentes dealbandos.
Ca.xliii.in fine.
¶ Dentes purgantur.
Ca.i.D E
¶ Dentium corroſionem prohibet.
Ca.xvi.E
¶ Dentes confortat.
Ca.xvii.in fine.
¶ Dentium ſordes abſtergit.
Ca.xliiii.in fine
¶ De vincere inimicos.
Ca.xlvii.A C.
¶ Demonia vincere.
Ca.xxxviii.C.
¶ Demones fugat.
Ca.lviii.B
¶ Demonibus ⁊ incantationibus reſiſtit.
Ca.lviii.E L
¶ Diſſenteria.
Ca.lxiii.B
Ca.lxxiii.E
Ca.cvii.in fine.
¶ Diuitias auget.
Ca.x.D F.

Emorroidas

exiccandas.
Ca.xv.A
Ca.xx.E
¶ Ebrietatem tollere.
Ca.viii.A B E
Ca.xlix.C D.
¶ Epilenticis.
Ca.xiii.H
Ca.xxxiii.A.
Ca.xlii.G
Ca.xlv.D
Ca.lviii.G.
Ca.lxxxvi.A.
Ca.cxiii.C.
¶ Epatis dolorē curare
Ca.xxiii.B

Ca.lxxxv.F
¶ Emigranea
Ca.lxxxvi.A
¶ Elephantia.
Ca.cxxiii.G
¶ Empetigo.
Ca.cxxiii.F P
Ca.cxxix.A
¶ Emoptoica.
Ca.cxxxii.B.

Faciem dealbādam.
Ca.lxxiii.H.
¶ Fantaſmata pellit
Ca.lxvi.F.⁊ in fine.
Ca.lxviii.E
¶ Flammā extinguibileʒ extinguendam.
Ca.xii.A
¶ Facundum prudenteʒ amabilem gratum facit.
Ca.ii.A.D
Ca.xxxiii.B
Ca.lx.in fine.
¶ Febrium cura.
Ca.xxxvi.A
Ca.lxvi.B
¶ Febribus quartanis
Ca.cxlii.A.
¶ Febribus ethicis
Ca.cxxvi.E
¶ Febribus peſtilentialibus.
Ca.xxvi.in fine.
¶ Febrib⁹ melācolicis
Ca.xiiii.in fine.
¶ Febris calorē mitigare
Ca.lxi.C
¶ Fetorem oris tollit
Ca.xvii.G.
Ca.xviii.G
Ca.xx.B
¶ Flegma viſcoſum
Ca.xx.D.
¶ Feſſos ⁊ debiles reuouere.
Ca.lxxxiiii.A.
¶ Furfures capilloꝝ
Ca.lxxxix.H
Ca.cxxxix.B K.
¶ Formice cura
Ca.xvi.G.
Ca.cxxiiii.P.
¶ Fiſtulam curandam.
Ca.xv.B
Ca.xvi.E.
Ca.xli.M
Ca.cxxxviii.B C.

Gingiue fluxe.
Ca.primū.D F
Ca.cxiiii.F G.
¶ Gingiuarū inflatiōes.
Ca.xvii.B.⁊ in fine.
¶ Gingiuis humectis ſeu dentibus mollibus.
Ca.xvii.D
¶ Gutturis dolorē valet
Ca.lxxxvi.D

Heriſipila.
Ca.xvi.G
Ca.lxiii.G.
Ca.cxxiii.P.
¶ Hoīeʒ virginē facit.
Ca.vii.E.
¶ Hominem diſcretum ⁊ gratum facit.
Ca.vi.G
¶ Hoīes tutū cuſtodit.
Ca.lv.A

Ictericia.
Ca.lxiii.in fine.
Ca.cxxiii.I
¶ Ingeniū bonū reddit.
Ca.lxv.D
Ca.cx.A
¶ Intellectū bonū reddit
Ca.vii.E
¶ Incugorum ⁊ ſuccuborum cura
Ca.primū.A
¶ Inteſtinoꝝ vlcera
Ca.xxvi.D
Ca.xlii.E.
Ca.cxx.E.
¶ Inteſtinorum ſordes purgantur.
Ca.xxvii.A
¶ Inteſtinorum ventoſitati confert.
Ca.lxxxvi.G
¶ Incauſtum optimū ad ſcribendum.
Ca.c.in fine.
¶ Iras mitigare.
Ca.xliii.A.

Lapis qui i manu dextra contra ſolem tenuerit radios emittit et ignem vomit:ita vt vidētes mirentur.
Ca.lv.D
¶ Lapis ſi ab homine geſtetur a muſcis vel apibus non mordetur.
Ca.lxiiii.D F
¶ Lapis quem qui in ore geſtauerit magis cogitationem ⁊ opiniones iudex efficif:⁊ amabiles reddif.
Ca.lxiiii.E.
¶ Lapis quem qui portatus tutum reddit peregrinum ⁊ gratū hoſpitib⁹.
Ca.lxv.B.
¶ Lapis qui valet contra peſtiferas regiones portatus.
Ca.lxv.E.
¶ Lapus qui portat⁹ fit tutus a fulgure.
Ca.lxv.E
¶ Lapis qui cum portat non mergatur.
Ca.lxvi.G.
¶ Lapis poſitus ſub lingua confert diuinando dicere futura.
Ca.lxviii.in fine.
¶ Lapis quando ſuſpenditur ad collum infantis remouet ab eo timores.
Ca.lxxi.E
¶ Lapis qui inducit iſenſibilitatem ne ſentiat cruciandus.
Ca.lxxiiii.A.
¶ Lapis ſi quis portatus non videbit in nocte ſomnia mala.
Ca.cviii.A.
¶ Lapis qui antraceʒ fugat.
Ca.cix.A.
¶ Lapis qui optimus eſt contra fraudes
Ca.cix.F
¶ Lapis qui fugat morbū qui dr̄ noli me tāgere.
Ca.cix.H
¶ Lapis qui reddit hominē caſtū ⁊ pudicum.
Ca.cx.A
Ca.cxi.A
Ca.cxxii.B H.
¶ Lapis qui in collo ſuſpenſus curat emitriteuʒ ⁊ caducos morbos
Ca.cxiii.I
¶ Lapis qui portatus facit bonam memoriam et tempeſtatem auertit
Ca.cxiii.in fine
¶ Lapis qui portatus in ore facit diuinare futura.
Ca.cxv.B F
¶ Lapis qui aſcēſus permanet calidus p ſeptem dies vel amplius.
Ca.iiii.D
¶ Lapis qui ſemel accēſus vix aut nunq̄ poterit extingui.
Ca.cix.A
¶ Lapis q facit oſtēdere multa ſimulacra ſōnioꝝ.
Ca.ii.C
¶ Lapideʒ veſice frāgit.
Ca.i.C
Ca.li.E
Ca.cxix.M ⁊ in fine
Ca.cxxxiii.in fine
Ca.cxxxix.C L
¶ Lapidem frāgit q eſt in renibus cauſatus.
Ca.cxix.C
Ca.cxxxiii.in fine
Ca.cxxxix.H
¶ Lac generandum in mammillis.
Ca.xxxix.E
Ca.lix.F
¶ Lepra.
Ca.xiiii.I
Ca.xviii.A
Ca.cxiii.E
Ca.cxxiiii.E
Ca.cxxxviii.C
¶ Lienteria ⁊ Diarria curantur.
Ca.lxxviii.B
¶ Luxuriam ſedare.
Ca.v.D
¶ Luxuriam cohibet.
Ca.lxvi.F
Ca.cxi.A
¶ Lunaticis ac demone repletis
Ca.i.in fine
Ca.xxviii.A D

¶ Lūbricos ⁊ aſcarides expellendas.
Ca.cxl.D.

Matricis fluxū
prohibet.
Ca.xvi.in fine.
Ca.xxvi.D.
¶ Mania.
Ca.xiiii.H
¶ Malam cogitationē repellendum.
Ca.vii.C
¶ Mamillas puellaꝝ et teſticulorum puerorum prohibet augmentari.
Ca.xlv.A
¶ Menſtrua mulierum auxiliatur.
Ca.xliii.A C
Ca.lxxi.G
¶ Menſtrua ſtringunt.
Ca.xv.I
Ca.lxxviii.E
¶ Melancolicas egritudines.
Ca.xiiii.F G H.
¶ Melancolicum humorem laxat.
Ca.lxxi.E.
¶ Morſus ſcorpionis.
Ca.ii.A
¶ Morſus vipere.
Ca.ii.A
Ca.cxxiiii.H.
¶ Morſui rane cōuenit.
Ca.cxxiiii.K.
¶ Morſui tyri conuenit.
Ca.cxxx.E.
¶ Morphea.
Ca.xiiii.I
Ca.c.F
Ca.cxxviii.F D
¶ Morſus canis rabidi.
Ca.lxxxix.F.
Ca.cxx.E.
¶ Morſus reptilium
Ca.xxvii. in fine.
¶ Mulieribus vt repleat vbera lacte.
Ca.xxxix.B
Ca.lix.A C
Ca.cvi.B
¶ Mulieribus que volūt placere viris.
Ca.vi.B D.
¶ Mures interficere
Ca.xxi.H

Nefreticam paſſionem.
Ca.lxxx.A.
¶ Ne oua nimis calefiāt in nido.
Ca.x.K.
¶ Non potentibus retinere vrinam.
Ca.lxxxvi.K.⁊ in fine.

Oculorum dolores.
Ca.xv.I K.⁊ in fine.
Ca.xxiii.B.⁊ in fine.
Ca.cxxiii.B G
Ca.xliii.B
Ca.xlv.in fine.
Ca.xc.A
Ca.xciii.A B
Ca.cviii.K
Ca.cxix.K.
Ca.cxxxiii.I.⁊ in fine.
¶ Oculorū albuginem.
Ca.ci.B
¶ Oculorum caligines tollunt.
Ca.c.I
Ca.cxxxviii.A
¶ Oculorum albedo
Ca.lxxviii.E
Ca.cxxv.in fine.
¶ Oculorum dolorem ex humida cauſa.
Ca.lxviii.D.
¶ Oculorum cicatrices lipidat
Ca.cv.A
Ca.cxxxviii.A
¶ Oculorum carnem ſuperfluam aufert
Ca.cv.A C
Ca.cxxiiii.C.
¶ Oculoꝝ ſordes purgaſ
Ca.cix.B.
¶ Oculos humidos ſanat.
Ca.xxiii.D
¶ Oculorum puſtule
Ca.xx.E
¶ Oculorum vlcera.
Ca.xviii.D F
¶ Oculorum obſcuritati.
Ca.xxxvi.B
¶ Oculorum lachryme.
Ca.xliii.B C
Ca.lxi.in fine
¶ Obtalmie confert.
Ca.cix.I.
¶ Opiniones ⁊ cogitationes facit bene iudicare.
Ca.lx.C
¶ Omnes turbas cōtēnit
Ca.lv.in fine.
¶ Oues vt lacte repleanſ
Ca.lix.C.
¶ Oues vt ab eis ſcabies fugantur.
Ca.lix.C

Paraliſis
Ca.lxxxvi.A
¶ Partus facilis.
Ca.x.A B C D
¶ Pannum oculi mundificat.
Ca.lxxxviii.B.
¶ Paces conciliat
Ca.cix.C.
¶ Palpebrarū duriciei.
Ca.xvi.B.
Ca.cxxxviii.B C.
¶ Palpebrarū groſſitudinem ſubtiliandam.
Ca.xvi.in fine.
¶ Palpebrarū carnē ſuperfluam corrodendam.
Ca.xvii.H.
¶ Pregnātib⁹ cōuenit
Ca.x.D F.
Ca.l.E
¶ Peſtilētiam curat.
Ca.xxiiii.A
Ca.xxv.B E
¶ Pediculos interficit
Ca.xvii.G.
Ca.xxi.A C.
Ca.lxxxix.N
¶ Prenūciare futura.
Ca.xxxiiii.A.
¶ Ptiſicus
Ca.xxvi.D
Ca.xv.B.⁊ in fine.
¶ Pilos ⁊ carnes abradit.
Ca.xxii.B.in fine.
¶ Pilos naſci facit in palpebris.
Ca.lxxi.A B
¶ Pium ⁊ deuotum ad deum efficit.
Ca.cix.C
¶ Podagram.
Ca.viii.D F
Ca.lxxxiiii.A C
Ca.cxxiii.K O
Ca.cxxiiii.O
Ca.cxxxi.B.
¶ Pulmonis cōſtrictioni valet.
Ca.lxxxvi.O
¶ Pruritui confert.
Ca.lxxix.D
Ca.cxxiii.H.
Ca.cxxiiii.D G
Ca.cxxxi.B
¶ Puncturam ſcorpionis curat.
Ca.cxiii.G
Ca.cxxiiii.H

Quicoire non poſſunt.
Ca.vi.D
¶ Qui ſolus loquitur.
Ca.xviii.in fine.
¶ Qui biberit argentum viuum.
Ca.xxi.F G.
¶ Qui ſaliuas ſanguineas emittunt.
Ca.li.D.
¶ Qui tranſglutiunt acū vel aliud ferrū.
Ca.lxxvii.C.
¶ Qui biberīt cātarides
Ca.cxx.K

Renuꝫ dolorē curat.
Ca.lxxi.G
¶ Regali conuenit honori.
Ca.xcii.A

Scabiei conuenit.
Ca.xvi.B
Ca.xvii.B
Ca.xviii.A.
Ca.xx.E
Ca.xxi.B.
Ca.xxii.C
Ca.lxi.C
Ca.lxviii.D.
Ca.lxxiii.D
Ca.cxxiii.C

Ca.xxix.A.
Ca.cxxxix.M.
¶ Sanguinem prohibet a naribus fluentem.
Ca.xiij.in fine.
Ca.xv.E F H K
Ca.xvi.D H
Ca.lxxx.F.
Ca.cxl.E
¶ Sanguinis reſtrictiua.
Ca.xiii.A.
Ca.xlij.A.
Ca.lxxxvi.C
Ca.cvij.in fine
¶ Sanguinis fluxum prouocat.
Ca.iij.A
Ca.iiij.in fine.
¶ Sanguinis fluorem abſtinet.
Ca.xxxix.C.
Ca.xlii.A.
¶ Sanguinem conſtringentia.
Ca.xxx.D F
Ca.liiij.C.
Ca.lxiiij.A B.
Ca.lxvi.D.
¶ Sanguinem coagulatum reſoluit.
Capitulum.c.A
¶ Sanguini mortuo conuenit q eſt ſub oculo.
Ca.cxxiiii.M.
¶ Splenis duriciei conuenit.
Ca.viij.E
Ca.cxxiiij.A.
¶ Splenis dolorem
Ca.lxxxvj.K
Ca.cxxxv.C.
¶ Serpentes fugat.
Ca.xxi.I.
Ca.lviij.E K
¶ Serpentes vt ſtatim occidentur.
Ca.xxiij.D.
¶ Seipſum magnificare
Ca.xxiij.A.
¶ Squinantie valet
Ca.lxxxvi.I.
Ca.cxxiij.E.
Ca.cxxv.A.
¶ Singultui valet.
Ca.lxxxvi.A
¶ Sincopis.
Ca.lxxvij.A.
Ca.cxlii.B
¶ Si de adminiſtratione veneni aliquis ſuſpect⁹ ſit impoſit⁹ in cibo illo prohibet ne poſſit deglutiri.
Ca.x.E H.⁊ in fine.
¶ Spiritualia cõfortat.
Ca.xxxviij.A.
Ca.lxxviij.A
¶ Stomacho malo
Ca.xxxvi.B
Ca.xlij.D.
Ca.lij.in fine.
Ca.lxxv.A.
¶ Stomachi ſanguinē et inteſtinoꝝ.
Ca.lxxxix.N
¶ Sode flegmatice.
Ca.lxxxvi.A
¶ Solis ardorem non timebit.
Ca.li.B.
¶ Scotomie.
Ca.lxxxvi.A
¶ Scorpionis puncturam valet.
Ca.lxxxvi.M N
¶ Somnia vana repellit
Ca.i.G
¶ Somniorũ interpretationē plenã facit itelligi.
Ca.iiij.B.
¶ Somnum inducens.
Ca.lvi.in fine.
¶ Sitim remouendum.
Ca.vi.A E D G.
Ca.xxxix.A.
¶ Somnos dulces prouocare.
Ca.xxxij.in fine.
Ca.lxv.C.
¶ Sputum ſanguinis retinet.
Ca.xlij.C.
Ca.lxxxv.F
Ca.cxix.S.
¶ Sudorem prouocandū
Ca.cxxiij.in fine.
¶ Sudorem phibet
Ca.lxiij.B.
¶ Surditati ⁊ obliuioni.
Ca.cxxij.L.
¶ Stulticiam pellere ⁊ ſapientiam adducere.
Ca.xxxviij.C.

Tuſſis

Ca.xij.D
Ca.lxxxvi.E
¶ Tutum ⁊ victorem reddere.
Ca.xlviij.A
Ca.lxvj.E.
¶ Tutum facit contra dolos.
Ca.liiii.E
¶ Torture oris.
Ca.lxxxvi.A.

Ventrem mouent.

Ca.lxxvi.A.
¶ Ventris fluxũ ſanat.
Ca.li.E
Ca.lxxii.in fine.
¶ Ventris dolorem pungitiuum.Ca.ci.D.
¶ Ventrem ſtringit.
Ca.lxxv.D E
¶ Ventrem excitat.
Ca.vi.C.
¶ Venena curandum.
Ca.cxiii.A B.
¶ Venenum fugat
Cap.i.G
Ca.iiii.B.
Ca.xxiiii.B
Ca.xlvii.C
Ca.xlviii.A
Ca.liiii.C
¶ Vertigo.
Ca.xiiii.H.
Ca.cxii.A.
¶ Vermes venenoſos effugare.
Ca.lviii.G.
¶ Vermes aurium.
Ca.lxxxix.in fine.
¶ Vermes in ventre occidit.Ca.lxxxv.G.
Ca.ci.E.
¶ Vermes interficientibus educit.
Ca.lxxxix.E.
¶ Verrucas aufert.
Ca.lxxi.E
¶ Veſicam dolentem
Ca.lii.D
¶ Veſicarum vlcera
Ca.lxxxvi.P.
¶ Viſum clarificandum
Ca.lxvi.D
¶ Viſum confortat.
Ca.xcviii.A.
Ca.c.G.
Ca.cxxxiii.A D.
¶ Viſus obſcuritas.
Ca.xvii.H
Ca.lxxviii.E
¶ Virib⁹ cordis cõuenit.
Ca.ii.in fine
¶ Vincere aduerſarios.
Ca.iiii.B.
Ca.lxi.A B
¶ Vincere pericula.
Ca.ii.D
¶ Vict⁹ ⁊ ſuſpiria tollere
Ca.xxiii.B.
¶ Virginitatem deprehendit.
Ca.lviii.in fine
¶ Vomitum prouocandũ.
Ca.xiiii.C D
Ca.lxxi.H.
Ca.cxxx.I.
¶ Vocem clarificare.
Ca.xxviii.B.
Ca.xxxii.A
¶ Vulnera difficilia ad ſanandum.
Ca.xli.M
¶ Vulnera cõſolidãda.
Ca.lxxxv.C
Ca.cxix.A.
¶ Vulneꝝ orificia aperit
Ca.cxix.F
¶ Vlcera ſanare.
Ca.li.E.
¶ Vlcera oculorũ ſanat.
Ca.lxxii.C
¶ Vlcerationem virgē curat.lxxiii.F
¶ Vlcerib⁹ renũ cõuenit
Ca.cxx.B
¶ Vlcera que fiunt in naribus ⁊ in auribus.
Ca.cxl.G
¶ Vlcera pulmonis curanda.viii.E.
¶ Vlcera pfũda curãda.
Ca.viii.A
¶ Vlcera fraudulenta.
Ca.viii.B C
Ca.cxxx.A.
¶ Vt oĩbus hominib⁹ placebis.
Ca.xxxiii.E.

Vnguentum pro facie ab
ſtergendum
Ca.xxv.A
Vuluam ſedat.
Ca.cxxv,A.
Vxor tua an ſit caſta vel
adultera.
Ca.lxxvii.My.
ydropicis.
Ca.xvii.B
Ca.lxvi.B
Ca.lxxvii.P Q
Ca.cxxiii.D
Yliaca.
Ca.lii.A
Ca.lxxxix.M.

Tabula genera lis de Herbis:

Aarona,Ca.i.
Abrotanum.ii.
Abſinthium.iii.
Aceacia.iiii.
Acetoſa.v.
Acorus.vi.
Affodillus.vii.
Agaricus.viii.
Agrimonia.ix.
Agrifoliuz.x.
Agnus caſtus.xi.
Alga marina.xii.
Alcanna.xiii.
Allium.xiiii.
Altea.xv.
Alleluia.xvi.
Alkekengi.xvii.
Aloe.xviii.
Aloes lignum.xix
Ambra.xx.
Ambroſia.xxi.
Amomum.xxii.
Ameos.xxiii.
Amidum.xxiiii.
Amigdala.xxv.
Anacardus.xxvi.
Anetum.xxvii.
Anteflorum.xxviii.
Aniſum.xxix.
Antillis.xxx.
Anthos vel Roſinarinus
Cap.xxxi.
Ancuſa.xxxii.
Apium.xxxiii.
Apium ſilueſtre.xxxiiii.
Apium.ruſticum.xxxv.
Apium emorroidarum.
Cap.xxxvi.
Appios.xxxvii.
Aproſtilla.xxxviii.
Arthemiſia.xxxix.
Ariſtologia rotunda.
Cap.xl.
Ariſtologia longa.xli.
Arbor glandis.xlii.
Arbor vel lignum vite
paradiſi.xliii.
Abies.xliiii.
Armoniacum.xlv.
Aſa fetida.xlvi.
Azarum.xlvii.
Aſtragulos vel aſtra
gallus.xlviii.
Aipergula.xlix.
Atriplex.l.
Auellana inda.li.
Auena.lii.
Auricula muris.liii.
Azedar.liiii.
Acetum.lv.
Aqua.lvi.
Barba Iouis.
Ca.lvii.
Barba ſiluana.lviii.
Baluſtia.lix.
Balſamus.lx.
Balſamita.lxi.
Baſilicon.lxii.
Branca vrſina.lxiii.
Betonica.lxiiii.
Bedaguar ſiue
Spina alba.lxv.
Bellirici.lxvi.
Bel vel Sel.lxvii.
Behem.lxviii.
Ben vel Balanus.lxix.
Bleta.lxx.
Bdellium.lxxi.
Berberis.lxxii.
Buzeiden.lxxiii.
Bitumen iudaicū ſiue
Aſpaltum.lxxiiij.
Brionia.lxxv.
Brictanica.lxxvi.
Botris.lxxvii.
Borago.lxxviii.
Bombax.vel Cotum
Ca.lxxix.
Bugloſſa.lxxx.
Buftalmos.lxxxi.
Buxum.lxxxii.
Bruſcus.lxxxiii.
Butirum.lxxxiiii.
Camomilla.
Ca.lxxxv.
Canapis ſiue Canapum.
Ca.lxxxvi.
Capillus veneris.
Ca.lxxxvii.
Cardo benedictus.
Ca.lxxxviii.
Cardus.lxxxix.
Camedros.xc.
Camepitheos.xci.
Carui.xcii.
Cardamonium.xciii.
Cartamus.xciiii.
Calomus aromaticus
Ca.xcv.
Calamus agreſtis.xcvi.
Caparis ſiue caparus.
Ca.xcvii.
Camphora.Ca.xcviii.
Camfice aut ſicen.
Ca.xcix.
Catapucia.c.
Caulis.ci.
Cauda equina.cii.
Caſſiafiſtula.ciii.
Caſſia lignea.ciiii.
Caſtanea.cv.
Celidonia.cvi.
Cedrus.cvii.
Cerifolium.cviii.
Cepe.cix.
Ceterach.cx.
Cheuri.cxi.
Centaurea.cxii.
Ceraſum.cxiii.
Cretanus.cxiiii.
Cicuta.cxv.
Cicorea.cxvi.
Cinogloſſa.cxvii.
Citonia.cxviii.
Cipreſſus.cxix.
Ciprus.cxx.
Ciperus.cxxi.
Cinamomum.cxxij.
Ciminum.cxxiij.
Citrullus.cxxiiij.
Citrum.cxxv.
Cinoſbatum.cxxvi.
Criſpula.cxxvii.
Criſocolla.cxxviii.
Criſogonum.cxxix.
Colubrina.cxxx.
Coloquintida.cxxxi.
Cōſolida maior.cxxxij.
Cōſolida minor.cxxxiii.
Cōſolida rubea.cxxxiiij.
Condros.cxxxv.
Condes.cxxxvi.
Coriandrum.cxxxvij.
Cornea ſiue arbor
cranea.cxxxviii.
Cordumentum.cxxxix.
Coſtus.cxl.
Cozula vel Melaperſica
Ca.cxli.
Cotula fetida.vel Ocu
lus bouis.cxlii.
Cotula non fetida. vel
Oculus vacce.cxliij.
Cocognidiū.Camelea.
vel Mezereon.cxliiii.
Crocus.cxlv.
Cucumer.cxli.
Cucurbita.cxlvii.
Culcaſia ſiue Caſo.
Ca.cxlviij
Cuſcuta.cxlix.
Colofonia.cl.
Cera.cli.
Caro.clij.
Caſeus.cliii.
Dactilus.
Capi.cliiij.
Daucus.clv.
Dragantum vel
Dragagantum.
Ca.clvi.
Diptamum.clvii.
Doronicum.clviii.
Epatica.
Ca.clix.
Ebanus vel Ebenus.
Ca.lx.
Elatinus.clxi.
Edera arborea.clxii.
Edera terreſtris.
Ca.clxiij.
Elleborus albus
Ca.clxiiij.
Elleborus niger.
Ca.clxv.
Eupatorium.clxvi.
Eufragia.clxvii.
Emblici.clxviij.
Endiuia.clxix.

Endiuia ſilueſtris.clxx.
Eurropium.clxxi.
Epithimum.clxxii.
Epimedium.clxxiii.
Effemereon.clxxiiii.
Ebulus.clxxv.
Eruca.clxxvi.
Enula cãpana.clxxvii.
Eſula maior ⁊ minor.
Ca.clxxviii.
Euforbium.clxxix.

Faba.

Ca.clxxx
Faba egyptiaca.clxxxi.
Faba inuerſa.clxxxii.
Fagaſmon.clxxxiii.
Fagus.clxxxiiii.
Faſeolus.clxxxv.
Fraxinus.clxxxvi.
Flammula.clxxxvii.
Fragaria.clxxxviii.
Feniculus.clxxxix.
Febrifuga.cxc.
Fenugrecum.cxci.
Fenum.cxcii.
Ferula.cxciii.
Ficus.cxciiii.
Ficus lupi.vel
Comarus.cxcv.
Ficus egyptiaca.cxcvi.
Filipendula.ſiue
Giſcago.cxcvii.
Filius ante patrem:vel
Gariofilon.cxcviii.
Fiſtula paſtoris.cxcix.
Filix.ſiue Filex.cc.
Folium.cci.
Fumus terre.ccii.
Fungus.cciii.

Gariofilum.

Ca.cciiii.
Gariofilata.ccv.
Galla.ccvi.
Galbanum.ccvii.
Galanga.ccviii.
Gallitricum.ccix.
Gallitricũ agreſte.ccx.
Gladiolus.ccxi.
Granatum.ccxii.
Granati ſilueſtris.ccxiii.
Gramen.ccxiiii.
Grana tinctorũ.ccxv.
Granum culcul.ccxvi.
Genciana.ccxvii.
Geneſtra.ccxviii.
Gith.ccxix.
Gũmi arabicũ.ccxx.

Hauſer:vel

Hauſor.ccxxi.
Hermodactilus.ccxxii.
Hermerocalles.ccxxiii.
Herba paliſis.ccxxiiii.
Herba graſſula.ccxxv.
Herba fetida.ccxxvi.
Herundina.vel
Harundina.
Ca.ccxxvii.

Juſquiamus

Ca.ccxxviii.
Juniperus.ccxxix.
Juiube.ccxxx.
Juncus.ccxxxi.
Judaica.ccxxxii.
Incenſaria.ccxxxiii.
Indicus.ccxxxiiii.
Iſopus.ccxxxv.
Iſopũ humidũ.ccxxxvi.

karabe.

Ca.ccxxxvii.
Kalendula.ccxxxviii.
Kubebe.ccxxxix.

Lacruca

Cap.ccxl.
Lacca.ccxli.
Larix.ccxlii.
Lappaciũ maior.ccxliii.
Lappacium minor.
Ca.ccxliiii.
Lapago.ccxlv.
Laurus.ccxlvi.
Laureola.ccxlvii.
Laudanum.ccxlviii.
Latiua.ccxlix.
Lauendula.ccl.
Leuiſticum.ccli.
Lauiſticũ ſilueſtre.cclii.
Lenticula aque.vel
Lentigo aque.ccliii.
Lens.ccliiii.
Lilium.cclv.
Lilium conuallium.
Ca.cclvi.
Lilialis.cclvii.
Liquiricia.cclviii.
Liguſtici.cclix.
Limon.cclx.
Linaria.cclxi.
Linum.cclxii.
Lingua auis.cclxiii.
Liſimachion.cclxiiii.
Licium.cclxv.
Lonchitis.cclxvi.
Lupinus.cclxvii.
Lupillus.cclxviii.
Lac.cclxix.

Maiorana.

Ca.cclxx.
Macis.cclxxi.
Malua.cclxxii.
Malum.cclxxiii.
Mala maciana.
Ca.cclxxiiii.
Manna.cclxxv.
Mandragora vir.
Ca.cclxxvi.
Mandragora femina
Ca.cclxxvii.
Marus.cclxxviii.
Marubium.cclxxix.
Marubiaſtrum.vel
Marubiũ nigrũ.vel
Marubium ſilueſtre
Ca.cclxxx.
Matriſilua.cclxxxi.
Meliſſa vel Meliſſa
Ca.cclxxxii.
Mellilotum.cclxxxiii.
Melon.cclxxxiiii.
Melon indus.cclxxxv.
Melongena.cclxxxvi.
Memithe.cclxxxvii.
Menta.cclxxxviii.
Menta non odorifera vel
Calamentum.
Ca.cclxxxix.
Mentaſtrum.ccxc.
Meu.ccxci.
Mel.ccxcii.
Medica.ccxciii.
Meſpilla.ccxciiii.
Millefolium.ccxcv.
Milium ſolis.ccxcvi.
Mirabolani.ccxcvii.
Mirra ccxcviii.
Moracelſi.ccxcix.
Moraba.cci.ccc.
Morſus galline.ſiue
Anagallus.
Ca.ccci.
Mirtus.cccii.
Maſtix.ccciii.

Naſturcium:

Ca.ccciiii.
Naſturcium aquaticum.
vel Senation.vel.
Cardamus agreſtis.
Ca.cccv.
Napellus.cccvi.
Narciſcus.vel Bul
bus vomiferus vel
Cepe marinum.
Ca.cccvii.
Naba b.cccviii.
Nenufar.cccix.
Nigella.cccx.
Nympbea.cccxi.
Nux vſualis.cccxii.
Nux auellana.cccxiii.
Nux muſcata.cccxiiii.
Nux indica.vel Nux
magna.cccxv.
Nux vomica.cccxvi.
Nux metel.cccxvii.

Ordeum

Ca.cccxviii.
Oleander.cccxix.
Oliuarum.cccxx.
Oleum oliuarũ.cccxxi.
Olibanum.cccxxii.
Opo panax.cccxxiii.
Onomia.cccxxiiii.
Origanum.cccxxv.
Orobus.cccxxvi.
Olus.cccxxvii.

Papauer

Ca.cccxxviii.
Paritaria.cccxxix.
Palma chriſti.cccxxx.
Palacium leporis
Ca.cccxxxi.
Plantago maior.vel
Arnogloſſa.vel quinq̃
neruia.vel lingua
arietis.cccxxxii.
Plantago minor.
Ca.cccxxxiii.
Platanus arbor.
Ca.cccxxxiiii.
Paliurus.cccxxxv.
Paſtinaca domeſtica
Ca.cccxxxvi.
Panis porcinus
Ca.cccxxxvii.

Peonia.cccxxxviii.
Pionia.cccxxxix.
Petroſilinum.cccxl.
Pes cornuus.cccxli.
Pes columbini⁹.cccxlii.
Pelicinus.cccxliii.
Peplos ſeu peplium
Ca.cccxliiii.
Pentaphilon.cccxlv.
Peucedanum.cccxlvi.
Perſicus.cccxlvii.
Perſica.ſiue Mela perſica.ſiue Microceta
Ca.cccxlviii.
Perſiccaria.cccxlix.
Perfoliata.vel herba umbilicorum.cccl.
Premula veris.cccli.
Pepo.ccclii.
Pera paſtoris.vel Burſa paſtoris.cccliii.
Piſa.cccliiii.
Piſcacea.ccclv.
Pinicum.ſiue panicum
Ca.ccclvi.
Picea.ccclvii.
Pira.ccclviii.
Piper.ccclix.
Piper nigrum.ccclx.
Piperelle.ccclxi.
Piretrum.ccclxii.
Pinus.ccclxiii.
Pimpinella.ccclxiiii.
Peridemon.ccclxv.
Pinaria.ccclxvi.
Pſilium.ccclxvii.
Polegium.ccclxviii.
Populus arbor.ccclxix.
Polipodium.ccclxx.
Policaria.ccclxxi.
Poligonia.ccclxxii.
Polio.ccclxxiii.
Politricon.ccclxxiiii.
Porrum.ccclxxv.
Proſerpinata.ccclxxvi.
Palmonaria.ccclxxvii.
Pruna.ccclxxviii.
Prunella.ccclxxix.
Prix.ccclxxx.
Pix liquida.ccclxxxi.
Panis.ccclxxxii.

Rapa

Capitulum.ccclxxxiii.
Raphanus.ccclxxxiiii.
Radix.ccclxxxv.
Raphanus agreſtis.
Ca.ccclxxxvi.
Radicula.ccclxxxvii.
Ranus.ccclxxxviii.
Reubarbaruꝫ.ccclxxxix.
Reuponticum.cccxc.
Reſina.cccxci.
Ribes.cccxcii.
Rizi.cccxciii.
Robelia.cccxciiii.
Rododendron.cccxcv.
Robur.cccxcvi.
Rotabea:vel Rodaba.
Ca.cccxcvii.
Roſa.cccxcviii.
Ratera:vel Antera.
Ca.cccxcix.
Roſtrum porcinū.cccc.
Ruta.cccci.
Rubus.ccccii.
Rubea tinctoruꝫ.cccciii.

Saluia.

Ca.cccciiii.
Salix.ccccv.
Sambucus.ccccvi.
Sambacus.ccccvii.
Sandix.ccccviii.
Samſucus.ccccix.
Saliunca.ccccx.
Saluina.ccccxi.
Sandalum.ccccxii.
Satiron.ccccxiii.
Saturegia.ccccxiiii.
Saponaria.ccccxv.
Saphatum.ccccxvi.
Scabioſa.ccccxvii.
Scalongia.ccccxviii.
Scamonea.ccccxix.
Saxifraga.ccccxx.
Stafiſagria.ccccxxi.
Sāguis draconis.ccccxxii.
Sarcocolla.ccccxxiii.
Spatula fetida.
Ca.ccccxxiiii.
Sebeſten.ccccxxv.
Semen lumbricorum.
Ca.ccccxxvi.
Sene.ccccxxvii.
Senecion.ccccxxviii.
Serpillum.ccccxxix.
Serapinum.ccccxxx.
Seſama.vel ſeſamo.
Ca.ccccxxxi.
Seride.ccccxxxii.
Spelta.ccccxxxiii.
Simphitum.ccccxxxiiii.
Sinonium.ccccxxxv.
Sinapis.ccccxxxvi.
Siſcleos.ccccxxxvii.
Siderica.ccccxxxviii.
Siliqua.ccccxxxix.
Siſamus.ccccxl.
Siligo.ccccxli.
Siſimbrium.ccccxlii.
Silphio.ccccxliii.
Siſer.ccccxliiii.
Sicla.ccccxlv.
Siticados.ccccxlvi.
Sticados citrinum
Ca.ccccxlvii.
Spica celtica.ccccxlviii.
Spicanardi.vel Nardus.ccccxlix.
Spinachia.ccccl.
Spina.ccccli.
Squinantum.cccclii.
Strignos.ccccliii.
Squilla.cccclii.
Splatrum.ccccl v.
Sorbes arbor.cccclvi.
Soldanella.cccclvii.
Scolopendria.cccclviii.
Scrophularia.cccclix.
Storax.cccclx.
Subere.vel Suberie.
Ca.cccclxi.
Sumach.cccclxii.
Sapor.cccclxiii.

Tanacetum

Ca.cccclxiiii.
Tapſia.cccclxv.
Tamariſcus domeſticus
Ca.cccclxvi.
Tamariſcus agreſtis
Ca.cccclxvii.
Tamarindi.cccclxviii.
Tapſus barbatus.ſiue Taſſus barbaſſus
Ca.cccclxix.
Tereniabyn.cccclxx.
Terebentina.cccclxxi.
Teda.cccclxxii.
Tilia.cccclxxiii.
Titimallus.cccclxxiiii.
Thimus.cccclxxv.
Trifolium.cccclxxvi.
Tribulus.cccclxxvii.
Tribuloſa.cccclxxviii.
Triticum.cccclxxix.
Tripolion.cccclxxx.
Tormentilla:vel Cataphilon.cccclxxxi.
Turbit.cccclxxxii.
Tubera.cccclxxxiii.
Thus.cccclxxxiiii.

Valeriana

Ca.cccclxxxv
Verbena.cccclxxxvi.
Verbaſco.cccclxxxvii.
Vecticon.cccclxxxviii.
Vectia.cccclxxxix
Vermicularis.ccccxc
Veruix.ccccxci
Viola.ccccxcii.
Virga paſtoris
Ca.ccccxciii
Vitis.ccccxciiii.
Virem.ccccxcv
Viſcus.ccccxcvi
Viticella.ccccxcvii.
Vitbuen.ccccxcviii
Volubilis.ccccxcix.
Vuapaſſula.ccccc.
Vua urſa.ccccci
Umbilicus veneris.vel Cimbalaria.cccccii.
Ungula caballina
Ca.ccccc.iii.
Vrtica maior.cccccciiii.
Vrtica minor.ccccccv
Vlpicum.ccccccvi
Vlnus.ccccccvii.
Vſyrſiue quſyr.ccccccviii.
Vſnea.ccccccix
Vinum.ccccccx

yceq.

Capitulum.cccccxi.
yaſdane.cccccxii
yreos.cccccxiii.
yris illirica.cccccxiiii
ydea.cccccxv
ypericon.vel Scopa regia.cccccxvi.
yſia.cccccxvii.
yringus.cccccxviii.
ydropiper.cccccxix.
ynguirialis.vel Stellaria.cccccxx
ypoquiſtidos.cccccxxi.
ypogloſſos.cccccxxii

Zparagus.

Ca.cccccxxiii.
Zeduar.cccccxxiiii.
Zinziber.cccccxxv.

Tabula generalis de animalibus.

Zimabum.cccccxxvi.
Zirumb.ſiue Zirumbet.cccccxxvii.
Zinirmon.cccccxxviii
Zua vel muza.cccccxxix.
Zuccarum.cccccxxx.

De animalibus

Homo.Ca.i.
Agnus.ii
Aries.iii.
Aper.iiii.
Aſinus.v
Abane.Alches.vi.
Anabulla.Antalpon.
Aptalo.Ankacinor.vii.
Afferaco.Affodio.viii.
Anfibena.Armena.ix
Aſpis.x
Aranea.xi.

Blacte biſantia

Ca.xii.
Bonnacon.xiii
Bos.xiiii.
Bomber.xv.
Borax.Botracha.xvi
Bufo.xvii.
Bubalus.⁊ Biſontes.
Ca.xviii.
Bruchus.xix
Bupreſte.xx.
Bubione ſiue
Bibione.xxi.

Capra.

Cap.xxii
Caprea.xxiii
Canis.xxiiii.
Cattus.⁊ Cathaplepa.
Ca.xxv
Caccus.xxvi.
Camelus.xxvii.
Cameleon.xxviii.
Camelopardus.xxix
Capreolus.xxx.
Caſtor.xxxi
Chama.xxxii.
Calopus.xxxiii.
Ceruus.xxxiiii.
Ceruleus.xxxv.
Cecula.⁊ Celidros.⁊
Cencbrus.xxxvi.
Ceraſtes.xxxvii.
Cephos ⁊ Cencrocota.
Ca.xxxviii.
Cirogrillus.xxxix
Cicade.xl.
Cirotrochea.xli.
Critetus.xlii.
Coluber.xliii.
Cocodrillus.xliiii
Cuniculus.xlv.

Damma.

Ca.xlvi.
Damula.xlvii.
Draco.xlviii
Draconcopedes.xlix
Daxus.l.
Dypſa.li.
Dromeda.⁊
Dammula.lii.
Duran.liii.

Equus.

Ca.liiii.
Elephas.lv.
Enchires.lvi.
Enidros.⁊ Enitra.lvii.
Erinacius.⁊ Ermineus.lviii.
Edus.lix
Emorrois.Enidros.⁊
Ercedra.lx.
Engula ⁊ Eruca.lxi.

Falena ⁊ fiber.

Ca.lxii.
Formica.lxiii.
Formice maiores.lxiiii
Furus ⁊ Furunculus.lxv

Gala ⁊ geneta:

Ca.lxvi.
Gamaleon.lxvii.
Gazelle.lxviii
Gladoſo ⁊ Gnatrix.lxix.
Grillus ⁊ Gurgulio.lxx.

Hiricius:

Ca.lxxi
Hyena.lxxii
Hiſtrix.lxxiii.
Hircus.lxxiiii
Hinnulus.lxxv.

Jaculus et

Jpnalis.lxxvi.
Jcinus ⁊ Jnachlin
Ca.lxxvii

Lacertus:

Ca.lxxviii.
Lamia ⁊ lauſanum.
Ca.lxxix.
Leo.lxxx.
Leopardus.lxxxi
Leontophonos.⁊ Leucrocuta.lxxxii.
Lepus.lxxxiii.
Leuiathan.lxxxiiii.
Lanificus.lxxxv.
Linx.lxxxvi.
Locuſta.lxxxvii.
Lupus.lxxxviii.
Luther.lxxxix
Lumbricus.xc
Lucbaone ſiue Licbaone.⁊ Linnſcus.xci.

Maricomorion:

Ca.xcii.
Muſtella.xciii.
Muimunetus ſiue mamonetus ⁊ manticora.xciiii.
Marcatus.xcv
Melo.xcvi
Migale.xcvii
Mulos.xcviii
Mus.xcix
Muſquelibet.⁊
Muſcus.c
Muſio.ci
Mulipes.cii

Nepa:

Ca.ciii.
Neomon.ciiii.

Onager:

Ca.cv.
Oraſtus.cvi
Onocentbaurus.et
Oraſius.cvii.
Orix.cviii.

Panthera.

Ca.cix.
Papio.cx.
Pathyon.cxi.
Parandus ⁊
Pardus.cxii
Piloſus.piroſus.
Putorius.cxiii.
Pegaſus.cxiiii.
Pigargus.cxv.
Pigmei.cxvi
Poledrus.cxvii.
Pulex.cxviii
Pediculus.cxix.
Porcus.cxx.
Pader.parias.
Preſter.cxxi.

Rana

Ca.cxxii.
Rangifer ⁊ Roſurella
Ca.cxxiii.
Rattus ⁊ ſorex.cxxiiii.
Regulus.cxxv.
Rinocephalus et
Rinoceron.cxxvi.
Rutela.cxxvii.
Rubetum ſiue
Rubeta.cxxviii.

Salamandra

Ca.cxxix
Saura.cxxx.
Sanguiſuga.cxxxi
Scrabrones.cxxxii
Salpiga.Scitalis et
Seps.cxxxiii.
Situla ſpuans et
Sirena.cxxxiiii.
Symia.cxxxv.
Scorpio.cxxxvi
Seta.Simnkas.et
Soliſuga.cxxxvii.
Spoliator.ſtella colubri.
Ca.cxxxviii.

Talpa:

Ca.cxxxix.
Thaurus.cxl.
Tarandrus.cxli.
Taxus.cxlii.
Tragelaphus ⁊.
Tragodita.cxliii.
Terredo.cxliiii
Tynea.cxlv.
Tyrus.cxlvi.
Tygris.cxlvii.
Tortuca ⁊ Taranta
Ca.cxlviii.
Trogodice.cxlix

Vacca

Ca.cl.
Veruex.cli
Vſontes.clii.
Vitulus.cliii.
Vipera.cliiii.
Unicornus.Varius.
Ca.clv.
Uro.clvi.

Tabula generalis de auibus.

Urſus.clvii.
Uncia.clviii.
Uulpis.clix.

Ybex.

Capłm.clx.
Ychneumon.⁊ Ypotamus.clxi.
Ydra.clxii.

Zubro

Capitulum.clxiii.
Zilio.clxiiii.

De Auibus.

Aquila Ca.i.
Achatus.⁊ auibus paradiſi.⁊ Aurifrigius.ii.
Achantis.iii.
Accipiter.iiii.
Aeriophilon.v.
Agothiles.⁊ Alauda.vi.
Alietus.vii.
Altion.viii.
Anas.ix.
Anſer.x.
Ardeola.Ardea.Azalon.⁊ Azida.xi.
Apis.xii.

Baſiliſcus.

Capitulum.xiii.
Barliata ⁊ Bernika.
Ca.xiiii.
Biſtarda ⁊ Bonoſa.
Capitulum.xv.
Bubo.xvi.
Buteus.Butorius.⁊
Butaurus.xvii.
Bibones.⁊ Blata.
Ca.xviii.

Cantarides.

Capitulum.xix.
Carbates.xx.
Caladrius.xxi.
Capo ⁊ Caprimulgus
Ca.xxii.
Carduelus.xxiii.
Carabdrion.⁊ Cariſti
Ca.xxiiii.
Ceruus volans.xxv.
Cicade.xxvi.
Ciconia.xxvii.
Cignus.xxviii.
Cinomulgus.Ciſpedo.⁊
Citramo.xxix.
Cinomia.xxx.
Dicendula Cimice.⁊
Coſtro.xxxi.
Columba.xxxii.
Coredulus.⁊ Cornix
Ca.xxxiii.
Coruus.xxxiiii.
Cucurnix.xxxv.
Cocyx.xxxvi.
Crochilos.xxxvii.
Corintha.xxxviii.
Cuculus.xxxix.
Cuberb.xl.
Culex.xli.

Diomedas.

Capitulum.xlii.
Draycha.xliii.

Egithus.

Emeria.⁊ Ercinia.
Cap.xliiii.

Falco.

Capitulum.xlv.
Faſianus.xlvi.
Fatator.xlvii.
Fenix.xlviii.
Filomena.⁊ Ficedula.
Capitulum.xlix.
Fulica.Cap.l.
Fucus.li.

Gallus.

Capitulum.lii.
Gallina.liii.
Gallinaceus.liiii.
Graculus.⁊ Granulus
Capitulum.lv.
Grippes.lvi.
Gricocenderon.lvii.
Girfalco.⁊ Goſturdo
Capitulum.lviii.
Grus.lix.
Gluta.lx.

Harpia.

Capitulum.lxi.
Hyrundo.lxii.
Herodios.lxiii.

Ibis

Capitulum.lxiiii.
Iboz.lxv.
Iſpida.lxvi.
Ychcs ⁊ Koky.lxvii.
Kynius.⁊ Karbolos.
Capitulum.lxviii.

Lagus.

Lucidus.Ca.lxix.
Lagepus.lxx.
Linachos.lxxi.
Luſcinia.lxxii.

Magnales.

Capitulum.lxxiii.
Merula.lxxiiii.
Mergus.lxxv.
Merillus.⁊ Meropes
Capitulum.lxxvi.
Melancoriſus.Morfex.
Cap.lxxvii.
Memonides.Meauce
Meruſtiones.lxxviii.
Miluus.lxxix.
Monedula.⁊
Muſcicapa.lxxx.
Muſca.lxxxi.

Nicedula.

Capitulum.lxxxii.
Nilus.lxxxiii.
Nocticorax vel Noctua
Capitulum.lxxxiiii.
Nepas ſiue Nepa.
Ca.lxxxv.

Onocrotulus.

Ca.lxxxvi.
Opimachus.lxxxvii.
Oriolus ⁊ Ortigometra.
Capitulum.lxxxviii.
Oſyna ⁊ Oſſifrago.
Capitulum.lxxxix.
Othus.xc.
Oua.xci.

Paſſer.

Capitulum.xcii.
Pauo.xciii.
Palumbus.xciiii.
Platea ⁊ Pluuialis.
Capitulum.xcv.
Papiliones.xcvi.
Pellicanus.xcvii.
Perdix.xcviii.
Pica.xcix.
Picus.c.
Piralis.ci.
Pſitacus.cii.
Porphirio.ciii.

Regulus.

Capitulum.ciiii.

Sclabrones.

Capitulum.cv.
Scarabei.cvi.
Scinifes.cvii.
Strix.Selentides.⁊
Strophilos.cviii.
Sturio.cix.
Sturio camelo.cx.

Tarda: Tragopa.cxi.

Turdela.Turdo.cxii.
Turtur.cxiii.

Uanellus

Ca.cxiiii.
Ueſpertilio.cxv.
Ueſpa.cxvi.
Ulula.cxvii.
Upapa.cxviii.
Uultur.cxix.

Xyon

Ca.cxx.

Yboz

Ca.cxxi.

Zelentides

Ca.cxxii.

De Piſcibus.

Abremon.Achandes.
Accipiender.Alburet.et
Alpharam.Ca.i.
Anguilla.ii.
Allec.iii.
Araneus.aries.arini.iiii.
Aſpidochelon.⁊
Aurata.v.
Alforam.vi.
Aſturam.vii.
Aureum vellus.viii.
Arbuciium.Aimnis
Abaniger.Afferus.⁊
Aſtralus.ix.
Abydes.x.
Abuna.xi.
Barchora.xii.
Borbata.Bota.⁊
Brenna.xiii.
Balena.xiiii.
Babilonicus.et
Belue.xv.
Cancer.xvi.
Caab et Canis
marinus.xvii.
Caucus.Capitatus.⁊
Carpea.xviii.

Tabula generalis de lapidibus.

Cetus.xix.
Celethi ꝛ Ceruleo.xx.
Chiton.ꝛ Circhos.xxi.
Conche.xxii.
Cochlee.xxiii.
Conger.Corcz.Cornus marinus.xxiiii.
Cocodrillus.xxv.
Draco marin⁹.xxvi.
Delphin.xxvii.
Detrix ꝛ Dies.xxviii.
Eracboides.Exochinus ꝛ Ericius.xxix.
Elcus ꝛ exposita.xxx.
Eccola.xxxi.
Equus marinus.Equo nilus.ꝛ Equus fluminis.
Capitulum.xxxii.
Effimerion.ꝛ Escarus.
Capitulum.xxxiii.
Esturis.xxxiiii.
Eriox.ꝛ Erox.xxxv.
Ethenay vel Echini.
Capitulum.xxxvi.
Ezoz.xxxvii.
Felchus.Foca.ꝛ Galata.Ca.xxxviii.
Fastaleon.Fasten.ꝛ Fitis.xxxix.

Gardus.
Gladius ꝛ Glautus.xl.
Gobius ꝛ Granus.xli.
Gamanē.ꝛ Göger.xlii.

Hamius.
Hyrundo.xliii.

Icinus marinus.xliiii.

kalaoz.
Karkoza.Kylocb.xlv.
Karabo.kylione.xlvi.
Koky.xlvii.

Leo marinus.
Capitulum.xlviii.
Lepus marinus.xlix.
Leuiathan ꝛ Ludolachra.Capitulum.l.
Loligo.li.
Locusta marina.lii.
Lucius.liii.
Lupus marinus.liiii.

Megar.Migalus ꝛ Miluus.lv.
Mugilus.lvi.
Mus marinus.lvii.
Murix.lviii.
Murena.lix.
Multipes.lx.
Mulus ꝛ Mullus.lxi.
Monachus marinus ꝛ
Monoceron.lxii.

Narcos nautilos ꝛ Nubeo.lxiii.
Nereideu ꝛ Orcha.lxiiii

Orbis.
Capitulum.lxv.
Ostrea.lxvi.

Pagrus.pauus. Pectine ꝛ Perca.
Capitulum.lxvii.
Platanifte.ꝛ Perna
Capitulum.lxviii.
Pistris.lxix.
Pinna ꝛ Plais.lxx.
Porcus marinus.lxxi.
Polippus.lxxii.
Pungitiuus.lxxiii.
Purpura.lxxiiii.

Rayte ꝛ Raba.lxxv.
Rana marina.lxxvi.
Rumbus.lxxvii.
Rub⁹ ꝛ Ryache.lxxviii.

Salmo.Salpa.lxxix.
Sparus ꝛ Staur⁹.lxxx.
Sepia.lxxxi.
Serra ꝛ Scilla.lxxxii.
Syrena.lxxxiii.
Spinachia ꝛ Squatina.lxxxiiii.
Solaris ꝛ Solea.lxxxv.
Scolopendria.lxxxvi.
Spongia.Squamis ꝛ Scinti.lxxxvii.
Stoncus siue Stincus.
Capitulum.lxxxviii.
Sturio.lxxxix.
Stella.xc.
Sfungia.xci.

Teucha.titimallus. Torpedo.xcii.
Trebius.Tructa.xciii.
Testeum.xciiii.
Testudo.xcv.
Tigruis.Tritte.xcvi.
Thynnus.xcvii.
Tortuca.xcviii.

Vacca ꝛ Vitulus marinus.xcix.
Verit.c.
Vergiliales.ci.
Vranoscopus.cii.

Ypotamus.
Capitulum.ciii.

Zedrosus.zidrach.ꝛ zifius.ciiii.
Zitiron.cv.
Zisius.cvi.

Tabula de Lapidibus.

Adamas.Capitulū.pmū
Agathes siue agauis.ij.
Alapandina.iij.
Alabastrites.Amandinus.Absinthus.iiii.
Androdamāta.Antracites.Capitulum.v.
Allectorius.vi.
Amethistus.vii.
Asius.viii.
Abeston.ix.
Aquile lapis.x.
Astrion ꝛ Asterites.xi.
Arena.xii.
Argilla.xiii.
Armenus.xiiii.
Antimonium.xv.
Atramentum.xvi.
Alumen.xvii.
Aurum.xviii.
Auricalcum.xix.
Argentum.xx.
Argentum viuum.xxi.
Arsenicum.xxii.

Balangius.
Capitulum.xxiii.
Bezaar.xxiiii.
Belliculi marini.xxv.
Bolus armenus.xxvi.
Borax.xxvii.

Calliaca.carcedonius ꝛ Calcofanus.
Capitulum.xxviii.
Carbunculus.xxix.
Calx.xxx.
Cariſtecuz ꝛ Numidicus
Ca.xxxi.
Calcefarios.et Coranticos.xxxii.
Celidonius.xxxiii.
Celonites ꝛ Cumedia
Ca.xxxiiij.
Cerusa.xxxv.
Crisolectrus.ꝛ Crisocolla.xxxvi.
Crisoprassus.ꝛ Crisopassios.xxxvij.
Crisolitus.ꝛ Crisolāsis
Ca.xxxviii.
Cristallus.xxxix.
Cynabar.xl.
Cinis.xli.
Corallus.xlii.
Corneolus.xliiij.
Conchilium.xliiij.
Cos.xlv.
Cuprum.xlvi.

Draconides.
Ca.xlvii.
Demonis.Dyadochos ꝛ Droselitus.xlviii.
Dyacodos.Dyamanticus.ꝛ Dyonisia.xlix.

Eracōtalitus.
Ermistion.ꝛ Ethites.
Ca.l.
Emathites.li.
Exacolitus.Exebenos.
Ca.lij.
Enidros.Efestis.Egipcilla.liij.
Elitropia.liiii.
Epistites.lv.

Falcanos.
Filaterus.Flongites ꝛ Floginos.Ca.lvi.
Ferrum.lvii.

Gagates
Ca.lviij.
Galactites ꝛ Garamantites.Ca.lix.
Granatus ꝛ Garatidē.
Ca.lx.
Gagacromeon.Grisolitus ꝛ Galatides.lxi.
Gelacies ꝛ Glosopetra.
Ca.lxii.
Gipsum.lxiii.

Hyena. ⁊ hyeratides. Ca.lxiiii.

Iacinctus.
Cap.lxv.
Iaſpis.lxvi.
Iris.lxvii.
Iſcultos ⁊ Iena.lxviii.

Kachabrates.
Kamani ⁊ Kenne.lxix.
Karabe.lxx.

Lazuli. ca.lxxi.
Lacteus.Lincis.lxxii.
Litargirum.lxxiii.
Lichinis.lxxiiii.
Liguriꝰ ⁊ Liparia.lxxv.
Lune.lxxvi.

Magnes
Capitulum.lxxvii.
Margarite.lxxviii.
Magneſia ⁊ Marchaſita.lxxix.
Malcha.Gipſum.lxxx.
Marmor.lxxxi.
Melochites ⁊ Murna.
Capitulum.lxxxii.
Memphites.lxxxiii.
Medus.lxxxiiii.
Mogra.lxxxv.
Mumia.lxxxvi

Niſus.
Capitulum.lxxxvii.
Nigror.lxxxviii.
Nitrum.lxxxix.

Obtalmius.
Capitulum.xc.
Onix.xci.
Orphanus.xcii.
Opalus.xciii.
Orites oſtratites.xciiii.
Ophites.Purpurites
Porfirites.Pariꝰ.xcv.

Palagius.
Capi.xcvi.
Pantherus.xcvii.
Praſſius.xcviii.
Peridonius.xcix.
Perittdes.c.
Petroleum.ci.
Peonites.cii.
Podoros.ciii.
Phrigies ⁊ Phigetes.
Capitulum.ciiii.
Pumex.cv.

Quadratus.
Quadras.Quirin.cvi.
Quirinꝰ.Raclai.Rãno.
Capitulum.cvii.

Rubeus.
Capitulum.cviii.

Saphirus.
Capitulum.cix.
Sardius ⁊ Sarda.cx.
Sardonis.cxi.
Samius ⁊ Sarcofagus.
Capitulum.cxii.
Smaraldus.alias Smaragdus.cxiii.
Sagda ⁊ Sãdariſo.
Capitulum.cxiiii.
Silenites ⁊ Sirtite.
Ca.cxv.
Stellarius.cxvi.
Specularis.cxvii.
Siſtos.cxviii.
Spõgia marina.cxix.
Sordicies parietis balnei
Ca.cxx.
Silex.cxxi.
Siccinus ſiue Succinus.
Cap.cxxii.
Sulphur.cxxiii.
Sal.cxxiiii.
Sal armoniacus.cxxv.
Sal alkali.cxxvi.
Sal indus.cxxvii.

Trachius.
Capitulũ.cxxviii.
Tartarus.cxxix.
Terra ſigillata.cxxx.
Tegula.cxxxi.
Topazion.cxxxii.
Torchois.⁊ Thegolitus.
Ca.cxxxiii.
Tuthia.cxxxiiii.

Varach ⁊ venix. Ca.cxxxv.
Vegentana ⁊ Vnio.
Cap.cxxxvi.
Veſice ⁊ molaris.cxxxvii
Viride eris.vel Eris erugo.cxxxviii.
Vitrum.cxxxix.
Vitriolum.cxl.

Yris.
Cap.cxli.

Zymemella.
Zuri.Ca.cxlii.
Zizaa.cxliii.
Zignites.cxliiii.

Finis.

Impreſſum Venetijs per Bernardinum Benalium: Et Joannem de Cereto de Tridino alias Tacuinum.
Anno Domini.M.cccccxi. Die.xi. Auguſti.
Regnante Inclyto Duce Leonardo Lauredano Venetiarum Principe.

Laus Regiſtrum. **Deo.**

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z Aa Bb Cc Dd
Ee Ff Gg Hh Ii A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T V aa bb cc dd ee ff Omnes ſunt terni: preter
a l ſ Bb Ff A D I R V qui ſunt quaterni.

Quinterni .xxxvi. e carthe .iij.

Prog. 34/96
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
LAB. RESTAURO
Digitized by Google

Digitized by Google